

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVII-A

1971

IANUARIE-IUNIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești: perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 17-A : 1971 / Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, Alunița Cofan,... ;

coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. -

ISBN 978-973-167-561-9

I. Bănică, Ana-Maria

II. Brăgaru, Carmen

III. Cofan, Alunița

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Cristian ALISTAR, Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Elena BOTEZATU, Carmen BRĂGARU, Oana CENAC, Victor COBUZ,
Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Cristina DEUTSCH, Nicoleta IFRIM,
Andra IONESCU, Andreea MARINAȘ, Alexandru MATEI, Andrei MILCA,
Marjia NENADIĆ ZURKA, Adina NICOLOV, Lavinia TACHE, Daria TOFAN,
Paul VOLCEANOV, Andrada YUNUSOGLU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVII-Ă

1971

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2020

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1971) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 36 de publicații, acestora adăugându-li-se scurte referințe din revistele pentru copii și tineret:

„Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu”, „Cinema”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Knjizeveni zivot”, „Lupta de clasă”, „Luceafărul”, „Munca”, „Orizont”, „Presa noastră”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Teatrul”, „Tânărul Leninist”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Tribuna României”, „Vatra” „Viața militară”, „Viața românească”, „Viața studentescă”.

Distribuția publicațiilor din *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1971) a fost următoarea:

Institutul de istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: Ana-Maria Bănică („Argeș”, nr.10, „Astra”, nr. 2, 11, 12, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Tânărul Leninist”, „Tomis”, nr. 21, „Viața românească”); Carmen Brăgaru („Albina”, „Cinema”, „Cronica”, „Secolul 20”); Alunița Cofan („Amfiteatru”, „Echinox”, „Orizont”, „Steaua”); Cristina Deutsch („Flacăra”, „Munca”, „Teatrul”); Andrei Milca („Familia”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Viața studentescă”; „Arici pogonici”, „Cutezătorii”, „Luminița”, „Urzica”); Alexandru Matei („Tribuna”, „Vatra”); Marjia Nenadic Zurka („Tribuna României”, „Knjizeveni zivot”, „România literară”, „Scânteia”, „Transilvania”) (de la IITL “G. Călinescu”);

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: Simona Antofi („Astra”), Elena Botezatu („România liberă”), Oana Cenac („Ateneu”, „Tomis”) Nicoleta Ifrim („Era socialistă”, „Scânteia tineretului”);

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu: Răduț Bîlbîie („Presa noastră”, „Viața militară”).

Masteranzi și voluntariat Universitatea București: Cristian Alistar, Victor Cobuz, Adina Nicolov, Daria Tofan, Paul Volceanov („Luceafărul”); Andra Ionescu, Andreea Marinaș („Ramuri”); Lavinia Tache, Andrada Yunusoglu („Argeș”), voluntariat.

[DECEMBRIE 1970]

[31 decembrie 1970]

• [„România literară”, An IV, nr. 1 (117) * primul număr pe anul 1971 este datat 31 XII 1970; Săptămânal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format tipografic A3; 32 de pagini; ziua de apariție: joi; Comitetul de redacție: Nicolae Breban (redactor-șef), Gabriel Dimisianu, Ion Horea, Nichita Stănescu (redactori-șefi adjuncți), Gheorghe Pituț (secretar general de redacție); începând cu octombrie 1971/nr. 41, George Ivașcu devine directorul revistei] Editorialul *La început de an* este semnat de Nicolae Breban: „Deschidem cu acest număr un nou an literar pentru revista noastră. Anul o mie nouă sute șaptezeci și unu. Ce va însemna el pentru literatură? Câte volume de poezii inspirate, câte romane bune, câte eseuri critice, piese de teatru sau scenariile de film valoroase, monografii sau studii de istorie literară și atâtea alte forme prin care se exprimă și transfigurează talentul creator literar al unei națiuni, nu se vor naște, nu vor irupe, de sub streășina protectoare a acestui an?! Câți scriitori nu și vor rotunji opera lor capitală sau ce talent nu-și va trimite numele său, pentru întâia oară, tiparului, declanșând acel miracol unic, de-o solemnitate atât de gravă și, uneori, atât de puțin înțeleasă, care se numește debut? [...] Mi se pare uneori că vorbim prea mult și obositor despre talent, tropi, construcție în roman, rime rare, limbaj, ecritură, personaje, intrigă, atmosferă, metodologie, structură, și-atâtea și-atâtea foarte necesare unelte ale profesiunii noastre, dar.. la ce folosesc toate acestea, ce vrem să spunem cu toate aceste cuvinte mai mult sau mai puțin pretențioase? Nu cumva ascundem uneori, sub această pojghiță sclipitoare, o anume oboseală a simțirii, nu cumva termenii aceștia, într-un fel sau altul, vechi de când lumea, ne înstrăinează de noi înșine, de acela pe care-l visam cu ochii deschiși în cele mai nobile ceasuri ale adolescenței noastre? Da, aș vrea ca în anul care vine, în care ne mișcăm și gândim deja, să ne apropiem mai mult și mai ades, mai curajos, de impulsul moral al operelor noastre, de rațiunea morală a vocației noastre. [...] Să vorbim mai adânc, acum când toate semnele arată o adevărată și impetuoasă înflorire a artelor românești, la cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu de la tribuna Congresului X al Partidului: «Ceea ce vi se cere, tovarăși, este să pătrundeți în adâncul existenței poporului și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, să înfățișați grandioasa frescă a României socialiste. Partidul este adeptul adevărului obiectiv nemistificat, partizanul înfățișării veridice a realității, atât cu luminile cât și cu umbrele ei». Să uităm, o clipă, de talentul, măiestria, cultura și inteligența, pe care, poate, le arătăm uneori. Să ne apropiem de ființa noastră morală, de impulsul nostru cel mai curat și mai bărbătesc spre ade-

văr. De cititorul nostru, frate”. ■ Ancheta „României literare” vine cu două întrebări: „1. Ce părere aveți despre anul literar 1970? 2. Proiecte pentru 1971” la care răspund: □ **Zaharia Stancu**: „1. Consider că anul 1970 a fost un an bun. Au apărut romane bune, volume remarcabile de versuri, cărți de critică și istorie literară extrem de interesante. Mai mult nu aș vrea să spun acum. Pregătim o amplă dezbateră în cadrul Consiliului Uniunii cu privire la acest an literar care acum se încheie. 2. În 1971 voi publica la Editura Eminescu volumul de versuri *Cântecul lebedei* și romanul *Actrița, bancherul și câțiva oameni simpli*, iar la Cartea Românească un roman care se cheamă *Țărnul sălbatic*”. □ **Virgil Teodorescu**: „1. S-a spus că anul 1969 ar fi fost anul romanului și mai puțin al celorlalte genuri literare. N-aș vrea să adopt acest procedeu al localizării, spunând, de pildă, că anul 1970 ar fi anul poeziei. Voi remarca însă că în 1970, pe lângă remarcabile cărți de poezie, au apărut excepționale culegeri din scrierile unor poeți cu mai îndelungă activitate adevărate medalii jubiliare, culegerii care aruncă o nouă lumină asupra operei lor și duc la clarificarea peisajului nostru literar. Mi se pare că invenția artistică a ajuns la gradul de maturitate al cristalizării, întorcându-se în sine și că, prin cărțile apărute, literatura română contemporană a făcut un pas înainte, ca expresie universală principală, impunându-și perspectiva sa asupra devenirii omului, a lumii și a universului, precum și sistemul său imagistic diversificat, complex și original. 2. Mai întâi, în primele luni ale anului viitor, un volum intitulat *Poemul întâlnirilor*, pentru a participa la sărbătorirea unei jumătăți de secol de la înființarea Partidului Comunist Român, versuri scrise de-a lungul a aproape patruzeci de ani, de când sunt în rândurile sale. Pregătesc un volum de eseuri și teorie a literaturii: *Pârghii de gradul doi* și totodată un nou volum de versuri: *Santinela aerului*. În ce privește traducerile, la începutul anului va apare, sub îngrijirea mea, un volum masiv Apollinaire, poeme, teatru, proză. Pregătesc o culegere din poezia lui Nerval, o culegere Breton (poeme și texte teoretice) și o culegere din poezia lui Vladimir Holan. În colaborare, o antologie a poeziei moderne canadiene”. □ **Aurel Martin**: „1. Fără a fi un an deosebit, adică unul care să fi impus atenției un număr masiv de volume interesante, anul 1970 înregistrează însă câteva apariții pe care le socotesc remarcabile. Mă gândesc, în ceea ce privește proza, la două romane de structură, viziune și modalitate cu totul distinctă: *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga și *Păsările* de Al. Ivăsiuc. Dintre plachetele de versuri, încredințate librărilor, niciuna nu dă senzația vreunui eveniment extraordinar, definitoriu, în evoluția din ultimii ani a autorilor. Relevabile, neîndoielnic, ca prezențe prestigioase, cărțile semnate anul acesta de Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, D. Stelaru, Nina Cassian, Al. Andrițoiu, Ion Brad, Leonid Dimov, Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ilie Constantin, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ștefan Aug. Doinaș, Virgil Teodorescu, Grigore Hagiu și alții, confirmă valori incontestabile, dar nu au semnificațiile de notate elocventă. Cât despre debuturi, prea multe stau sub semnul modelor și al

modelelor.. Rețin un nume: Daniel Turcea. Dintre volumele de critică, teorie sau istorie literară, aş selecta *Urmuz* și *Labirint*, ambele de Nicolae Balotă, sinteza consacrată de Z. Ornea sămănătorismului, controversata monografie a lui N. Manolescu închinată lui Maiorescu. *Lampa lui Diogene* de Ștefan Aug. Doinaș și micromonografia *E. Lovinescu* de Ion Negoieșcu. Aș adăuga tuturor acestora, ca premiere sau reeditări: *Învățăturile lui Neagoe Basarab..*, *Alăuta românească* (ediție facsimilată), *Pagini bizare* de Urmuz, ediția critică de *Opere* ale lui Ion Creangă, ediția critică realizată de D. Murărașu din poeziile lui Eminescu, retipărirea, în tiraj de masă, a eseului lui Tudor Vianu despre Ion Barbu și ediția scoasă la «Albatros» de Romulus Vulpescu poeziilor știute sau mai puțin cunoscute ale autorului *Jocului secund*. 2. Proiecte personale? În planul pe 1971 al Editurii Eminescu figurez cu volumul al II-lea din *Poeți contemporani*, unde comentez lirica lui Arghezi, Camil Petrescu, Mateiu Caragiale, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe ș.a. Spre sfârșitul anului spre să termin monografia *Ion Pillat*. Iar paralel, să fiu în continuare prezent în coloanele revistelor și ziarelor, la radio și la televiziune”. □ **Constantin Chiriță**: „1. Continuând suflul din ultimul deceniu, și în 1970 poezia noastră înregistrează succese eclatante, menținându-se astfel la cea mai ridicată înălțime pe care o poate atinge astăzi poezia în lume. Nume? M-aș feri, tocmai din stima pe care o am față de fiecare poet. Dar o să încep cu neobositul Nichita Stănescu, cel care, de fapt, a deschis, primul, orizonturile noului univers poetic și pot să termin cu Ileana Mălăncioiu și Nicolae Neagu. Succesele reale și în proză: reveniri, debuturi, evoluții, trăsnete, dar aici nu voi da nume. O reconstatare: proza se dezvoltă în toate direcțiile posibile, deci diversitate de stiluri și curente. Totul e să avem, în calitate de cititori și colegi, înțelegerea elementară pentru fiecare. 2. Sunt superstițios. Nu vorbesc despre cărțile la care lucrez. Numai după ce le scriu. În 1971 va apare ediția a doua, revăzută, a romanului *Întâlnirea*. Sper că îi voi mulțimi, cel puțin pe cititori”. □ **Ion Băieșu**: „1. Mișcarea literară din anul care-și scurge prin noi ultimele picături nu mi s-a părut ieșită din comun. În sensul că au existat puține evenimente de excepție. Cu alte cuvinte, anul 1970 a trăit de pe urma gloriei anilor 1968 și 1969, când au apărut o sumedenie de opere de valoare aleasă. Probabil că în 1970 scriitorii au scris tot timpul, uitând să mai publice și urmând să dea lovitură în 1971. Pentru mine, anul acesta a coincis cu publicarea volumului *Teatru* (la Editura Cartea Românească) în care am adunat tot ce-am săvârșit mai grav în ultimii trei ani. E o carte în care îmi pun speranțe oarbe, și de aceea îi rog pe cititori și pe critici să țină seama de chestia asta. 2. În luna ianuarie, la Londra, va avea loc la «Little Theatre» premiera piesei *Iertarea*, ceea ce înseamnă că proiectele mele pe 1971 capătă brusc o importanță internațională. În acest sens, semnalez și apariția, prin luna februarie, a unui volum intitulat *Fotbalul – joc de bărbați*, la Editura Stadion, volum în care, pe lângă unele impresii acute culese personal din Mexic, explic pe

înțelesul tuturor ce e cu sportul ăsta blestemat, de unde vine și încotro duce. În același an, voi lansa două piese de teatru (să vedem unde – asta-i întrebarea), voi încropi un volum antologic de proze și o culegere cu cele mai interesante scrisori publicate în rubrica *De la om la om* din «Scânteia tineretului». Tot în acest an, am de gând să-mi repar mașina, să-mi iau ceva de îmbrăcăminte, să mă las de fumat și să rup relațiile săptămânale cu Fondul literar, instituție care mi-a tulburat destul viața interioară. Păi cam atât!”. □ **Alex. Paleologu:** „1. Eu nu sunt propriu-zis un critic literar, ci un om care am nevoie de cărți ca să mă orientez în viață; dacă până acum am scris mai mult despre cărți, preocuparea mea nu e cunoașterea literaturii, ci cunoașterea prin literatură. Așa că nu mă prea țin la curent cu actualitatea; de fapt Goethe, Stendhal sau Dostoievski îmi par mai actuali (în concepția proprie a termenului) decât majoritatea contemporanilor; prefer, la vârsta la care am ajuns și în timpul pe care-l mai am, să recitesc mereu, cele cam o sută de cărți fundamentale, la care nu mă îndoiesc că și epoca noastră adaugă câteva. Firește că aflu și eu și până la urmă ajung să citesc ce e important din ceea ce apare, la noi și aiurea, dar nu mă grăbesc. [...] Tot cazul care se face de lirism e o demagogie pernicioasă: poeții trebuie să fie puțini și excepționali. Din câte cărți de poezie apărute anul acesta am ajuns să citesc, mi s-au părut remarcabile: *Eleusis* de Dimov și Pucă, *Alter ego* de Doinaș, *Poeme* de Mircea Ivănescu, *Baladele singaporene* de Tudor George, *Șodron* de Astaloș. Știu că mai sunt și altele; le voi citi în anul sau anii viitori: sper că sunt scrise pentru totdeauna. De proză nu pot spune deocamdată nimic. Din motive particulare nu am ajuns încă să citesc *Păsărilor* lui Ivasiuc, carte de a cărei importanță nu mă îndoiesc și pe care o voi citi în 1971. Cu timpul voi citi și eu o parte din cărțile apărute în anii aceștia, și atunci, dacă va mai interesa pe cineva părerea mea, o voi spune. Dar nu e niciun zor. 2. Cred că voi tipări în 1971, la Cartea Românească, un volum nu prea gros, intitulat *Bunul simț ca paradox*: o carte de critică, dar nu literară, ci de critică sentimentală și morală («Critica pasiunii pure»). Sper să termin în anul care vine o altă carte, *Școala melancoliei*, un fel de roman sau un memorial sentimental și filosofic în care încerc să scriu istoria generației mele: e autobiografia unei societăți și într-un fel o «regăsire a timpului pierdut»”. □ **Teodor Mazilu:** „1. E neplăcut să dau un răspuns diplomatic sau și mai neplăcut să mă hazardez în aprecieri de sinteză. Nu de puține ori aprecierile de sinteză se nasc din lene sau indiferență. Critica, deși mai sceptică și mai rezervată ca oricând, a salutat câteva cărți, cum ar fi, de pildă, romanul lui Al. Ivasiuc, *Păsărilor*. Cum e greu să mă hrănesc din entuziasmul altora, în aceste zile de tradițional răgaz, eu îmi propun o sarcină mult mai modestă, de a citi tot ceea ce îndeamnă la lectură. 2. Anul acesta va fi un an pe care, sper, îl voi dedica prozei. Teatrul e însă o ispită prea mare, așa că mă voi ruga Domnului ca să mă ferească de păcat. Pe propriile mele puteri nu mă pot bizui.. Am un volum de nuvele, *Singurătatea diavolului milos* – de multă vreme predat la editura Eminescu, dar ocupat cu

repetițiile, discuțiile cu actorii, n-am avut răgaz de a-l reciti și definitivă. O voi face acuma.. Agitația teatrului e plină de fascinație, dar mă bizui pe oboseala stârnită de această larmă feerică pentru a lucra la romanul promis Editurii Cartea Românească, cu titlul definitiv *Orgoliul sinucigașilor*". □ **Laurențiu Fulga:** „1. De la debuturi excepționale până la operele unor personalități de prestigiu, anul 1970 a adăugat constelației literaturii române contemporane cel puțin câteva stele de mare strălucire. Ar trebui să mă tem de criteriile după care timpul își alege valorile perene, dar prea cred în aceste valori ca să mă tem. Și nu mă tem! 2. La Minerva mi se va reedita cartea de nuvele fantastice *Straniul paradis*, cu care am debutat în timpul războiului. Altfel, sunt muncit de o carte-proces asupra dramei unei generații, căreia, îi aparțin nu doar ca vârstă, ci mai ales ca experiență istorică”. □ **Titus Popovici:** „1. Selecția – în general – înseamnă sau ar trebui să însemne opțiune și, cum scriitorul, întrebă care sunt cărțile anului care l-au impresionat în mod deosebit, trebuie – dacă nu vrea să facă doar un bilanț amabil sau conjunctural – să opteze, voi spune că romanul lui Al. Ivasiuc, *Păsările*, mi se pare cartea care răspunde în modul cel mai convingător unei necesități intime, de esență, a prozei noastre. Exploziei de talente, de modalități, de experiențe estetice, de cele mai multe ori fructuoase, din ultimii ani în proza românească, îi lipsea, totuși, dimensiunea – ridicată pe o treaptă superioară de expresie estetică – a socialului grav, a ancorării în problemele de atâtea ori spinoase ale contemporaneității. [...] Romanul lui Ivasiuc, făcând încă o dată dovada recunoscutelor calități intelectuale ale autorului, aduce în plus față de celelalte cărți ale lui o ancorare mai organică în concret, în carnalitate epică, în durată obiectivă. El mai face – și acest lucru mi se pare extrem de important – demonstrația că nu există subiecte «tabu» (scuza facilă a celor al căror curaj îmbracă adeseori forme exclusiv verbale) atunci când ele sunt abordate cu o înțelegere de tip superior, care le transformă din «cazuri» la prilej de meditație asupra revoluției și de examen de conștiință. Este un roman căruia îi prevăd un destin fructuos, pe deplin meritat. 2. Mărturisesc că sufăr de o anumită idiosincrazie atunci când e vorba de «proiectele de viitor» personale. Totuși cred că pot spune că în anul 1971 voi fi prezent în librării cu o carte, pe care o numesc deocamdată *Câteva feluri de-a trăi* (din care am publicat primul episod, *Moartea lui Ipu*), în care încerc să dau formă temei care mă obsedează: raportul individului cu istoria, trăită conștient și nu suportată ca pe o fatalitate. Cartea va fi alcătuită din două nuvele și două romane, aparent fără continuitate construită, având ca legătură intimă acea genială observație a lui Bonaparte: «Destinul modern e politica»“. □ **Cezar Baltag:** „1. Faptul de a nu fi tipărit nicio carte anul acesta mă face să mă autosuspectez, în chip paradoxal, de subiectivitate. De aceea, mă mărginesc să declar că nu am încă distanța necesară ca să pot vorbi despre «anul literar 1970». Din punctul meu de vedere, evenimentul poetic cel mai de seamă l-a constituit apariția în «Luceafărul» a unei pagini de poezii semnate de Mircea Dinescu. Cred în steaua lui Mircea Dinescu-

cu și îi urez din acest colț de pagină împlinirea destinului său literar. În proză, evenimentul literar al anului îmi pare a fi apariția romanului *Păsările*, prin care mai mult decât în cărțile anterioare Al. Ivasiuc își egalează inteligența printr-un remarcabil talent. Am terminat cu câteva ore în urmă lectura romanului și pot afirma că am citit o carte de excepție. 2. Am predat acum o săptămână editurii Eminescu o carte intitulată, poate provizoriu, poate definitiv, *Șah orb*. Formula artistică a acestui volum va constitui, cred, o surpriză. Sper să termin în curând «florile mele de mucigai» volumul *Madona din dud*, pe care l-am anunțat mai de mult. Poemul *An, dan, dez*, tipărit acum 3 săptămâni în «România literară», face parte din această carte. Aș dori, de asemeni să apar în 1971 cu un volum de eseuri critice”. □ **Ana Blandiana**: „1. Într-un an fizic atât plin de dezastre, printre inundații, cutremure și alunecări de teren, anul literar 1970 mi s-a părut calm, echilibrat, bogat în cărți bune, dar fără strălucire, pentru că strălucirea este dată nu numai de valoarea unei cărți, ci și de interesul iscat în jurul acestei valori. A fost un an fără dispute, fără polemici, fără puncte de vedere spectaculoase, un an tăcut căruia i se spune *anul criticii*. 2. În 1970 Editura Cartea Românească îmi va tipări o carte de poezie. Spun carte și nu volum, pentru că nu e o culegere de versuri, ci o singură viziune, ținând în egală măsură de fericire și moarte, a iubirii. Cartea se numește *Clar de moarte* și înseamnă pentru mine foarte mult. Nu-i cer anului care vine decât ca ea să însemne la fel de mult și pentru alții”. □ **Paul Georgescu**: „1. În geometria temporală, 1970 e o invitație la simetrii decenale, cu inevitabila aproximație a rigorilor formale. În anii patruzeci, scriitorii au descoperit că ei ar trebui înainte de orice, să fie conștiințe. Tranșeele, orașele bombardate sau invadate, asasinatelor și lagărele, cu un cuvânt – fascismul – violența organizată au creat certitudinea că, în fața suferinței, arta nu poate fi un joc steril și gratuit. În fața exploziei de la Hiroșima, nimic mai murdar ca puritatea artei. Sfârșitul deceniului semnaleză, și la noi, un val de scriitori, entuziaști și autentici. Apar, în proză, *Desculț*, *Cartea Oltului* și *Întâlnirea din Pământuri*. În anii '50, cele mai frumoase idei visate de umanitate sunt strâmtate, micșorate, anchilozate într-o proză rigidă, cu entuziasm stereotip. Deși stânjenite, talentele reale se sugerează ca atare. Apar, totuși, *Bietul Ioanide*, *Moromeții*, *Groapa*. Debutează, totuși, Titus Popovici, D.R. Popescu, T. Mazilu, N. Velea. Anii '60 duc, progresiv, la un climat fertil. Scriitorii anteriori își dau măsura. Se afirmă Nichita Stănescu. Debutază și se afirmă Cezar Baltag, Ion Gheorghe, Ion Alexandru, Sorescu, Dimov și un mare număr de tineri. Debutază și se afirmă Nicolae Breban, Al. Ivasiuc, Fănuș Neagu, Matei Călinescu, Radu Petrescu, Petru Popescu, M.H. Simionescu, Paul Georgescu și mulți alții. Critica e efervescentă, nuanțată, problematică (Paleologu, Marino, Manolescu și mulți alții). E deceniul fertil al diversității, nuanței și căutării, potențând creația generației anterioare și impunând o alta, remarcabilă. DAR: există un fenomen de mimetism și epigonism în poezie, de confuzie și metafizică vulgară, în critică, de

minor trudnic în proză. Nu ne alarmăm, dar semnalăm. Se manifestă idei vechi, incompatibile cu socialismul. A fi indiferent în fața lor e laș. Trebuie să fuzionăm entuziasmul major al anilor 1944-48, cu tot ce este nuanță și diversitate, azi. Literatura de mâine va fi socialistă sau pitoresc-provincială sau răsu-cit anemică. Să depunem mărturie despre epoca noastră, despre existența și problemele noastre, din perspectiva revoluționară. 2. Scriu un roman – *Asasi-natul*”. □ **Alexandru Ivasiuc:** „1. În primul rând, un calificativ valoric: a fost un an bun, pentru că au apărut câteva cărți bune, în critică, poezie, proză. Fap-tul că au apărut și o serie de cărți ne semnificative și că acestea, cantitativ, pot fi mai multe, n-are cine știe ce importanță. [...] O enumerare ar putea avea re-gretabile omisiuni, deci, mai degrabă voi menționa ce-mi vine imediat în min-te, fără pretenția de a spune tot. Un an în care apare un volum de Nichita Stănescu nu poate fi slab în poezie. Însă în 1970 s-au afirmat și alți poeți, de care vom auzi (valoarea înseamnă continuitate, consecvență, după cum talentul înseamnă capacitatea de a progresa). Mă gândesc la Vasile Vlad, în primul rând, dacă nu se va plafona, întrucât îl pândesc cam aceleași pericole ca pe Ion Alexandru. Din conul pitorescului a ieșit la deplină lumină un poet întru totul remarcabil, cu glas propriu și neconfundabil: Tudor George. A apărut un ele-gant și subtil poet al detașării: Emil Brumaru. Fetele și-au mai adăugat la tria-da știută un nume de valoare: Ileana Mălăncioiu. Au mai apărut o serie de cărți notabile, bune, interesante, ale tuturor generațiilor. În 1970 s-a întors la poezie, printr-un volum de mare concentrare existențială, filtrată în decursul deceniilor de tăcere, cu o vigoare decantată, Zaharia Stancu, deci un eveniment literar și de istorie literară. O mențiune specială pentru excepționalul volum al lui Mir-cea Ivănescu, deși mențiunea este un termen prea slab. Nici în proză anul n-a fost sărac, însă dominantă a dat-o critica și eseul, cărți excelente și, mai ales, stârntitoare de discuții. Dezbateră a fost de fapt pilonul lui 1970, ceea ce dă seama de vigoare vieții noastre culturale. Discuțiile stârntite în jurul cărții lui Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu*, au adus în for problemele și viziunile criticii înseși. S-adiscutat despre decenii și despre timp, chiar dacă confruntarea a ocolit adesea punctele esențiale. S-au făcut încercări de sinteză chiar a perioa-dei actuale, surprinzând evoluția prozei, în cărțile lui S. Damian, care aduce și o foarte interesantă perspectivă teoretică, și G. Dimisianu – fapt din care de ase-menea se pot deduce linii directoare ale gândirii critice contemporane. Au sem-nat excepționale cărți de eseuri N. Balotă, I. Negoïtescu, Matei Călinescu. Și-a strâns într-un volum subtilele și elegantele eseuri publicate în presă, care-l afirmaseră și-l confirmaseră de câțiva ani, Alexandru Paleologu. A apărut un nume nou: Alexandru George, ca prozator, critic și eseist. Nu pot fi uitate nici numeroasele articole interesante și incitante din reviste, rubrici permanente care le dau coloană vertebrală. Și totuși, există loc și pentru nemulțumiri și tocmai acestea s-au reflectat în dezbaterile caracteristice anului. Ele anunță o evoluție spre o literatură și mai angajată, care să cuprindă în circuitul ei de idei

și sentimente cât mai multe. De aceea dezbaterile trebuie să continue. 2. Sunt aproape gata cu un eseu: *Radicalitate și contradicție*, parțial apărut în «Contemporanul». Vor continua rubrica de acolo în curând mutând-o pe probleme actuale. Am în cap un roman, mai multe romane, dintre care unul va fi gata la mijlocul anului”. □ **Horia Lovinescu:** „1. În afară de cazuri excepționale, nu cred că există «ani literari». Cazul excepțional – fie că ar fi vorba de o afirmare genială, fie de izbucnirea masivă a unei acumulări – nu s-a produs în '70. Am citit cu mult interes și aproape cu tot atâta plăcere un roman: *Păsările* lui Al. Ivasiuc. S-ar putea ca interesul trezit de această carte să fie simptomatic pentru anumite tendințe ale «mișcării literare» din '71. 2. Multe. Între altele, o piesă de teatru legată de aniversarea Partidului. Nu deznădăjduiesc să-mi pot în sfârșit realiza visul de a începe să scriu proză, dar ce împrejurări fericite mă vor smulge din cercul, infernal pentru mine, al dramaturgiei?”. □ **Nicolae Bălotă:** „1. Mărturisesc, cuvântul pe care mă simt ispitit să-l rostesc, aruncând o privire în urmă asupra producției literare din anul 1970 este: amorf. Un an fără strălucirea netă a suprafețelor, unghiurilor, a formelor tranșante. Dar, dacă aceasta ar putea să însemne slăbirea unei tensiuni, scăderea fervorii novatoare, în schimb cred că s-a câștigat ceva în adâncime. 1970 a fost anul unor fructuoase dezbateri, a fost anul în care anumite opere apărute au manifestat ceea ce consider că e tendința generală a literelor noastre în această perioadă (și în cea care va să vină): o voință de echilibru, de ordine. Ne îndreptăm, oare, spre un nou (nu un neo-) clasicism? 2. În curând îmi va apare un op, o reducere a unei monstruoase teze de doctorat: *Literatura absurdului* și un opuscul: un *Eseu despre pasiuni*. Pregătesc o lucrare mai amplă: *Panorama literaturii franceze în secolul XX* și un studiu despre proza noastră contemporană”. □ **Mircea Martin:** „1. Din nou un an al criticii a cărei prezență este covârșitoare chiar și sub aspect cantitativ. Faptul ar trebui să ne sperie dacă nu ar constitui un indiciu de maturitate și de sincronizare și dacă n-ar fi corelat cu o constantă înflorire a poeziei. Un an în care editurile au desfășurat o adevărată ofensivă culturală, oferind marelui public câteva «cărți de căpătâi» ale literaturii și criticii moderne. Este de așteptat ca asemenea apariții să stârnească un ecou eficace pe care bilanțuri mult mai târzii îl vor aprecia. (Aș dori să remarc în mod deosebit planul Editurii Univers, întocmit sub direcția succesivă a lui C. Măciucă, Vasile Nicolescu și Vladimir Streinu și realizat mai ales prin competența și abnegația unui redactor de elită – poetul Sorin Mărculescu.) Trebuie să constat însă cu amărăciune că efortul de construcție culturală pe care îl depun editurile este diminuat, dacă nu chiar anihilat, prin opacitatea masivă a factorilor răspunzători de difuzarea propriu-zisă a cărților. (Tiraje revoltător de mici în comparație cu nevoile cititorilor, distribuție nerațională, prejudecata că poezia și critica nu sunt citite etc.) Trebuie să sperăm că anul 1971 va aduce în acest domeniu rezolvarea pe care respectul elementar pentru public o impune și pe care bunul simț însuși o anticipează. Anul 1970 a mai fost și anul în care s-a ridicat (și

agitat) problema întâietății între deceniile șase și șapte. S-a încercat pe diferite planuri și cu argumente diferite o «reabilitare» a deceniului șase în fața unei imaginate atitudini potrivnice. Discuția a putut servi numai acelor ale căror opere au rămas închise și pecetluite în limitele aceluia deceniu. Cât despre Călinescu, Marin Preda și alte nume ridicate ca paravane, acestea aparțin și deceniului șapte și este sigur că vor fi revendicate în continuare. În fine, anul 1970 a fost anul afirmării plene a unei reviste, revista studenților de la Cluj – «Echinox». O echipă de tineri poeți, prozatori și publiciști – sub conducerea discretă a poetului și criticului Ion Pop – ne oferă lunar un model de ținută intelectuală și de preocupare efectivă pentru informarea și formarea cititorilor. E regretabil că această revistă nu este cunoscută în toată țara”. □ **Szász János:** „1. În contextul general al dezvoltării, mutațiilor esențiale ale literaturii României socialiste, anul 1970 a însemnat pentru literatura naționalităților conlocuitoare un an bogat. Nu mă gândesc pur și simplu la o bogăție de titluri, ci la bogăția de stiluri, idei, sensuri care se realizează toate în aria mesajului umanismului socialist. Specificul acestei literaturi oglindind eforturile naționalităților în opera de construire a unui nou mod de a exista, s-au reliefat în acest an și mai mult. Editura Kriterion va publica în traducere românească câteva din realizările acestui an – critica, spre, va consemna valoarea lor reală – astfel ca cititorul care nu înțelege originalul, să aibă ocazia de a se confrunta cu aceste texte. 2. Un eseu și un roman”. □ **I. Negoșescu:** „1. Nu poți decât să consemnezi, ca o fericită realitate, faptul că anul literar 1970 se înscrie, asemenea celor 5-6 care îi preced, pe linia foarte evidentă a progresului artistic. Aș semna în primul rând îmbucurătorul fenomen al înființării de noi edituri: dintre acestea, ca absolut noi, Cartea românească, din București și Dacia, din Cluj, au început grabnic să dea dovadă de bune inițiative, creând o atmosferă de stimulare generală pe planul literelor românești. Dacă, apoi, observ că «România literară» continuă a fi cel mai izbutit periodic, în specialitatea sa, din țară; dacă «Familia» își continuă recenta tradiție remarcabilă sau «Tomis» se poate felicita cu evoluția vrednică de luat în seamă a cronicarului său Al. Protopopescu; dacă revista «Argeș» se impune tot mai mult prin inițiative de înaltă ținută și dacă revista «Ramuri» continuă să poarte pecetea personalității conducătorului ei, criticul Al. Piru, sau revista «Steaua» își menține exigențele ce și le-a impus, – pot suporta mai ușor faptul că publicații ca «Orizont» sau «Convorbiri literare» rămân atât de provinciale; mă întristează însă împrejurarea că «Tribuna», condusă de respectabilul prozator D.R. Popescu, nu reușește să concureze cu «Echinoxul» studențesc, tot de la Cluj. E de conceput, omenește, împrejurarea că o atât de remarcabilă carte de critică, precum *Cică niște cronicari..* de Cornel Regman a întâmpinat ostilități provocatoare de cecitate; e de admirat împrejurarea că exemplarul volum de eseuri *Spiritul și litera* de Al. Paleologu a fost primit cu unanimă recunoaștere. Regret că, așa cum anul trecut un roman excepțional scris, ca *Princepele* lui Eugen Barbu n-a avut audiența critică po-

trivită, tot astfel *Rostirea filosofică românească* de C. Noica n-a trezit, în acest an, ecourile la care era îndreptățită. 2. Aștept să-mi apară, la începutul anului 1971, la Editura Eminescu, culegerea de versuri *Moartea unui contabil*, și volumul de critică *Lampa lui Aladin*, iar, mai spre toamnă, la Editura Albatros, în colecția «Scriitorul, contemporanul nostru», un *Radu Stanca*. Pentru 1972, pregătesc, la Editura Dacia, volumul de jurnal intelectual și însemnări critice *Engrame*, iar la Editura Minerva, în colecția «Momente și sinteze», eseu *Semnificația ideii de absurd în literatura română*. Aștept, de asemeni, ca teatrul Nottara să-mi pună în scenă, în actuala stagiune, cantata *Eminescu plutonic*, cu muzică de Aurel Stroe”. □ **M. Petroveanu:** „1. Înclin să cred că viața literară a intrat, în special din a doua jumătate a anului, într-un stadiu de cumpănă, de reflecție lucidă asupra fizionomiei sale. Tonul general orgolios, încântarea de sine, caracteristică anilor precedenți, cedează sau măcar pare dispusă să coexiste cu vocile reclamând o considerare calmă, dar exigentă, a producției curente. [...] Se invocă, tot mai insistent, imperativul discernerii între autenticitate și impostură, originalitate de substanță și epigonism, mai mult ori mai puțin abil, tradiție vie și anacronism sămănătorist sau gândirist, iar, în planul criticii, între libertatea de interpretare, bazată, dacă nu pe respectul obiectului, măcar pe rigoarea internă a ipotezelor și arbitrariului iresponsabil; între «convergența» necesară a criteriilor și confuzia goală, nu numai de idei, ci pur și simplu de noțiuni. Discuțiile despre realism și evazionism, confruntarea deceniilor (al șaselea și al șaptelea), dialogul, cam sporadic, asupra necesității unui bilanț critic al literaturii contemporane, dincolo de calitatea și de buna sau reaua credință a intervențiilor, sunt simptomatice pentru ceea ce am numit momentul examenului critic al valorilor. Termenul nu are de ce să ne alarmeze. Dimpotrivă, sub condiția încrederii în resursele creatoare existente și în capacitatea de emulație a ciocnirii de opinii, revendicările spiritului critic nu pot fi decât favorabile. O dovadă elocventă: *Păsările*, cartea «de șoc» a anului prin acuitatea problematicei pe care o suscită, aparține unui autor în care artistul și polemistul de idei își dispută prioritatea cu succese alternative, însă totdeauna în chip pasionant. Vorbind de *Păsările*, nu aș vrea să se pară că aș socoti-o singura apariție remarcabilă. Mă voi referi, în acest sens, la poezie și critică, domenii familiare mie și, de astă dată, pare-se, mai fertile decât proza. În poezie sunt de evidențiat, afară de *Piramidele frigului* și *Na greu pământului* (Demostene Botez), ori de retrospectivele *Cronofagie* (Nina Cassian), *Alter ego* (Ștefan Aug. Doinaș) și *Orologiul* (Petre Stoica), *Portretul din Fayum* (Maria Banuș), *Cârțița și aproapele* și *Deasupra deasupra*, albumul olograf al aceluiași Ion Caraion, *Coloane* (Dimitrie Stelaru), *În dulcele stil clasic* (Nichita Stănescu), *Eleusis* (Leonid Dimov), *Poeme* (Mircea Ivănescu), *Cartea regilor* (Florin Mugur), *Către Ieronim* (Ileana Mălăncioiu), *Mineralia* (V. Porumbacu), *Boala de origine divină* (Gabriela Melinescu). În materie de debuturi sunt de reținut numele lui Emil Brumar, Daniel Turcea, Vasile Vlad și Gh. Astaloș. Autori aflați la al doilea ori

al treilea volum, demni de urmărit, în ciuda dificultăților cu care ei înșiși luptă și a recepției acide, sunt și C. Abăluță, Barbu Cioculescu, Platon Pardău, Ioanid Romanescu. În istoria literară, concepută fie în stil eseistic, fie metodic, concurează: *Contradicția lui Maiorescu* (veritabilă ficțiune critică) a lui N. Manolescu, *Cunoaștere și mit la Lucian Blaga* (studiu cu vederi noi în materie) al Marianeii Șora, *Marele Alpha* (Al. George), *Urmuz* de Nicolae Balotă, sinteza *Început de secol* de D. Micu. Dintre culegeri sunt de reținut, în măsura în care dețin una ori alta dintre virtuțile cerute tagmei noastre (putere de pătrundere, fervoarea vocației, ineditul perspectivelor propuse, asimilarea personală a ideilor în circulație): *Fețele lui Ianus* de Edgar Papu, *Spiritul și litera* de Al. Paleologu, *Însemnări critice* de I. Negoieșcu, *Eseuri* de Matei Călinescu, *Intrarea în Castel* de S. Damian, *Prozatori de azi* de G. Dimisianu. O mențiune aparte pentru tipul de critică a structurilor practicată de Ion Vlad: *Descoperirea operei*. Aprecierea globală a efortului critic trebuie se includă și activitatea de editare a clasicii sau modernilor. În această direcție ne întâmpină A. Marino (*Opera lui Al. Macedonski*), Dinu Pillat (*Ion Barbu și M. Blecher*) și Romulus Vulpescu (*Ion Barbu* – ediție integrală cu aparat critic). 2. În privința proiectelor proprii: pregătesc un volum de cronici literare rezervate poeziei de azi și ediția *G. Bacovia – Opere* (Editura Minerva), pentru ca, o dată aceste operații încheiate, să trec la un eseu despre poezia lui Tudor Arghezi”. ■ Pe același subiect [anul literar care tocmai s-a încheiat], sub titlul *1970*, scrie Al. Piru în rubrica sa: „Privită în general, istoria literară în anul 1970 n-a fost spectaculoasă. În afară de câteva ediții revăzute de monografii și sinteze, între care cea mai importantă este desigur monografia *Opera lui Mihai Eminescu* (numai al doilea volum, întâiul fiind din 1969) de G. Călinescu, n-au apărut decât puține studii demne de luat în considerație”. Pe scurt sunt prezentate volumele de istorie literară și monografiile: *G. Asachi* de George Sorescu, *Viața lui Ion Ghica* de Ion Roman, *Contradicția lui Maiorescu* de Nicolae Manolescu, *Coșbuc și literatura universală* de Gavril Scridon, *Ion Agârbiceanu și Ion Slavici* de D. Vatamaniuc, *Delavrancea* de Al. Săndulescu, *E. Lovinescu* de Ion Negoieșcu, *Sensul cunoașterii la Lucian Blaga* de Mariana Șora, *Lucian Blaga – În marea trecere* de Pavel Bellu, *Estetica lui Lucian Blaga* de D. Micu, *Ionel Teodoreanu* de Nicolae Ciobanu, *Mateiu I. Caragiale* de Teodor Vârgolici, *Urmuz* de Nicolae Balotă, *Marele Alfa* de Al. George, *Glosse* de Mircea Zăciu. ■ În privința poeziei din anul literar precedent se pronunță Ilie Constantin. Textul se intitulează *Privirea în urmă*: „În 1970 – mai mult, parcă, decât în alți ani – ritmul aparițiilor editoriale în poezie a fost prodigios. Pe masa noastră de lucru volumele și plachetele se stivuiau ca dosarele din caricaturile cu birocați. Dornici să spunem un cuvânt cât mai decis, mai în cunoștință de cauză, încercăm (ceea ce ne îngreunează și mai mult misiunea) să ne apropiem întreaga activitate a fiecărui poet. În cazul debutanților e ceva mai ușor: asta-i placheta, nimeni nu a spus încă nimic, *hic Rhodos, hic salta!* Dar când

pentru a glosa o nouă carte a unui poet matur trebuie să parcurgi altele 10-15, plus texte critice de referință, operațiunea se arată mai dificilă. [...] Din relativa scurtă noastră experiență de comentator al volumelor de versuri am dori să semnalăm două împrejurări (să le zicem așa) ce ne-au dat de gândit. Mai întâi, ne-a izbit gelozia pe care foarte mulți poeți o arată vis-à-vis de progeniturile lor lirice, față de receptarea critică. Cei mai mulți dintre poeți (genus irritabile vatum!) par a fi înclinați să deteste sinceritatea criticului, nu se arată interesați de opinia lui reală. Sunt numeroase cazurile când ei preferă un elogiu «amenajat» unei judecăți neinfluențate (gama «sugestiilor» e largă, de la presiunea suav-amicală până la perspectiva unor contra-lovituri sau a unor șicane de diverse genuri). [...] O a doua chestiune pe care o propunem atenției generale este tratamentul rezervat reeditărilor. Ele sunt aproape trecute cu vederea de către critică. Această excesivă grijă față de volumele inedite are consecințe serioase: e vorba de înmulțirea nemăsurată a plachetelor (pentru a fi prezent, poetul e obligat să producă mereu cărți); la destui autori aceasta provoacă o constatabilă diluare a emisiei lirice, ceea ce s-ar fi putut rosti cu forță se susține cu aplomb și (vai!, adesea) rutină”. ■ Mircea Iorgulescu se ocupă de proză în *Prozatori de mâine*: „Remarcabila este înainte de orice, prezența masivă a unui număr considerabil de bune debuturi. Alexandru George, Radu Petrescu, Bujor Nedelcovici, Vasile Andru, Leonida Plămădeală, Titu Constantin, Marius Stoicescu, Panait Popescu se impun prin atitudinea la care se produce intrarea lor în literatură. [...] Fără îndoială, evenimentul cel mai important al unui an aproape lipsit de evenimente – se înțelege că mă refer doar la proză – este revenirea lui Titus Popovici în actualitate cu o nuvelă întru totul remarcabilă, *Moartea lui Ipu*, dacă nu avem prejudecata dimensiunilor, este cea mai rotund încheată scriere în proză a acestui an, o carte matură și profundă, tulburătoare prin orchestrația amplă și forța viziunii. Mult comentat este și al patrulea roman al lui Alexandru Ivasiuc, o carte cu numeroase imperfecțiuni (cele mai multe vin din utilizarea personajelor ca simple ilustrări ale unor susțineri teoretice), foarte pasionantă însă prin problematică. [...] Foarte asemănătoare cu *Păsările* ca problematică sunt romanele lui Corneliu Ștefanache (*Dincolo*) și Iosif Petran (*Faruri de ceață*), ambii prozatori de autentică înzestrare; cel dintâi își continuă lent și sigur ascensiunea către piscuri printr-o carte supraîncărcată însă cu ornamente inutile, iar al doilea abuzează nepermis de libertățile formulei picarești utilizate, încât sunt de așteptat realizările viitoare. Nu în altă parte trebuie menționată cartea lui Laurențiu Fulga (*Moartea lui Orfeu*), o narațiune desfășurată în plan fantastic și halucinatoriu, de un patetism intens cenzurat prin rigiditatea tiparului mitic și prin excesul de livresc”. ■ M. Ungheanu face o *Retrospectivă* a criticii: „Când afirmăm că anul este al criticii în cea mai mare măsură, prin numărul și calitatea volumelor apărute, afirmația e susținută de o reală resurrecție în ultimii ani și, dacă s-ar fi observat mai atent, anii 68 și 69 puteau să fie la fel de bine ani ai criticii, după cum au

fost ai romanului sau poeziei. Împărțirea ce se face între compartimentele proză, poezie, critică este în mare măsură artificială, produsele lor fiind într-o mai strânsă dependență decât ar lăsa-o să se vadă scurtele proclamații de la sfârșitul fiecărui an. [...] O revistă reprezintă, astăzi, rareori un critic. Cei interesați de semnătura unor critici trebuie să le urmărească activitatea risipită în mai multe publicații, lucru dificil. Fraționarea de care vorbim, care nu e fără consecințe pentru scrisul și formația unui critic, dispare în cazul volumelor care pot da o perspectivă mai exactă atât asupra razei preocupărilor autorului, cât și asupra valorii critice propriu-zise, a foiletonisticii lui. Cu astfel de cărți au apărut I. Negoïtescu, Mircea Vaida, C. Regman, Al. Paleologu, S. Damian, G. Dimisianu, D. Cesereanu, Valeriu Cristea, M. Ungheanu. [...] Oricât de sumar și, inevitabil, lacunar, bilanțul reliefează orientarea îmbucurătoare a criticii spre chestiunile specifice literaturii și actualității”. ■ La poșta redacției sunt publicate *Modele negative*, pe care le prezintă.. Index: „Această «vitrină de rebuturi» a devenit tradițională, se pare, și foarte mulți cititori ne amintesc în scrisorile lor să nu-i lipsim cumva de prilejul «acestui zâmbet de Revelation» – cum zice unul dintre ei. Publicăm deci, în această pagină, o nouă culegere din cele mai ciudate înjghebări de versuri primite la redacție în cursul anului, convinși că, pe lângă «prilejul zâmbetului», numeroșii noștri corespondenți (cei care au talent, firește, fără de care, în domeniul gingaș al poeziei, orice stăruință, oricât de agresivă, e zadarnică) vor avea, și în acest chip, cu asemenea «contra-pilde» în față, de învățat câte ceva în munca lor plină de aspirație către frumos”. Alăturat apar câteva dintre „modele negative” ale poeziilor primite la poșta redacției pe parcursul anului 1970. ■ Cezar Baltag continuă rubrica *Ideograme*. ■ Șerban Cioculescu publică prima parte a textului *Caragiale și Sinaia*, analizând schițele: *Întârziere*, *Amicul X.*, *Ultima oră*, *La Peleş*. ■ Și Matei Călinescu revine la rubrica sa cu articolul *Un precursor al „noii criticii”*, despre volumul *De la Baudelaire la suprarealism* de Marcel Raymond, tradus de Leonid Dimov (Univers, 1970) și prefațat de Mircea Martin sub titlul *Concepția critică a lui Marcel Raymond*: „Reînnoirea criticii a început – oricât ar părea de curios – în poezie și din poezie. După cum observă și Mircea Martin – deși fără să sublinieze îndeajuns acest adevăr atât de puțin specios – marile inițiative și eforturi novatoare ale criticii moderne vin de la poeți. Autorul studiului despre Raymond vorbește despre «creșterea conștiinței artistice a poezilor» și despre «lunecarea spre ea a conștiinței criticilor». Nu știu însă dacă această «lunecare» trebuie pusă în primul rând în legătură cu influența (oricât ar fi fost ea de profundă) a bergsonismului. Baudelaire și Mallarmé în chip direct, Rimbaud, Lautréamont și alții în chip indirect, dar la fel de eficace, au continuat să îndrume demersul critic și după ce înrâurirea lui Bergson s-a epuizat. [...] Excelent critic, ca gânditor el nu depășește un nivel modest epigonic. Aceasta nu-l împiedică nici pe Mircea Martin ca atunci când se ocupă efectiv de concepția critică a lui Marcel Raymond, ca și de geneza noilor idei în critica

europeană, să dea dovadă de o inteligență acută și limpede și – lucru foarte rar la criticii noștri tineri și chiar mai puțin tineri – de o cultură estetică largă și bine asimilată”. ■ Constantin Noica scrie *Despre timp și treier*: „Fiecare timp bate ca ornicul și vibrează ca unda, adică se face din neîncetata lui refacere; chiar și marele Timp, cu revenirea lui în cerc. Sunt ritmuri, toate timpurile, aceasta măcar știm. Iar lucrurile se împlinesc sub ritmuri și se lasă treierate de aceleași ritmuri”. ■ Lucian Raicu vine cu o cronică literară la *Alter ego* de Ștefan Aug. Doinaș: „Lirica sa de astăzi este o meditație dramatică, austeră în forme, dar nu mai puțin vibrantă și uneori de-a dreptul *chinuitoare*, în marginea acestor limite. Acordul cu sine odată realizat, în felul cel mai lucid cu putință și chiar cu prețul unei veritabile asceze a lucidității, poetul recapătă senzația unui *inceput* loial, al unui «grad zero» care-i oferă, în schimbul atâtor renunțări, deplină libertate de mișcare; în definitiv se poate *porni* și de aici; și se poate *ajunge*, prin explorări atente, meticuloase, foarte departe; la «granițele» ființei, cum atât de liniștit îl propune. [...] Nostalgia «dereglării» și, în orice caz, a neprevăzutului și aventurii e în răstimpuri ascuțit resimțită de poetul formelor impecabile și al rezervei intelectuale. După cum în coloratele balade din tinerețe, ea se risipea în grimasă ironică și subtilă teatralitate, în elegant joc al fanteziei, în faza actuală se izbește de o «neîncredere», uneori plină de tristețe, și de un sentiment (critic) al «seriosului», care împiedică o angajare lirică integrală. Poezia suferă, desigur, de urmările acestui deficit de vitalitate, dar în același timp răscumpără pierderile în ordinea lirismului primordial prin intensitatea conștiinței de sine. [...] Întrucât ne privește, preferăm, în Ștefan Aug. Doinaș, pe poetul, poate mai puțin măsurat și înțelept, dar cu siguranță mai adânc, al momentelor de ruptură, al «insomniilor», în care se revelează un alter ego necunoscut, surprinzător”. ■ Paul Georgescu se amuză concepând o *Alegorie barococo*: „În spatele Criticului de Valoare se afla Valoarea (pe cap avea o glugă acoperitoare a feței, cu o despărțenie practică pentru Ochiul ei – dânsa fiind cicloapă). Valoarea ținea într-o mână o făclie eternă, în care ardea o lumină necontingentă, în cealaltă un catalog, cu toate cărțile apărute, sau care vor apărea, și în care Criticul de Valoare, cu un stilou, în sine, cu peniță de plutoniu, trecea – fiecareia – Nota metafizică (egală, cu ea însăși, de-a pururea, care deși poate crește și descrește, sau invers, rămâne neschimbătoare). Pe coperta catalogului scris cu neptuniu: Deși adesea se-nșeală, Criticul nu greșește niciodată”. ■ N. Tertulian publică a patra parte din *Benedetto Croce și problema autonomiei artei*: „Obiecțiile îndreptățite și critica de principiu pe care o trezește astăzi în noi estetica lui Benedetto Croce, nu trebuie însă să diminueze în ochii noștri nici meritele ei istorice și nici funcția ei actuală. Nu ezităm să afirmăm că ea este de natură să exercite în continuare, cu multă eficacitate, rolul unei adevărate *medicina mentis*”. ■ S. Damian se ocupă de *Proza debutanților – pronosticuri*: □ „Vasile Andru a publicat câteva povestiri în «România literară» și «Luceafărul», dar micul volum pe care le

reunește, *Iutlanda posibilă*, e mai mult decât suma lor. El se impune nu numai prin structura omogenă, de substanță, dar și printr-un apel obsesiv, posibil de receptat tocmai fiindcă folosește repetiția și acumularea, sub diferitele variante ale aceleiași parabole. Dincolo de abilitatea tehnică, neașteptată la o experiență narativă atât de restrânsă, descoperim în special un fior de gravitate, care însoțește continuu relatările și le conferă un aer solemn de mărturisire. O mărturisire indirectă, travestită, dar care creează acea impresie de patetism de bun augur. [...] E un tragism al inadecvării pe care procedeul de relatare îl sugerează. «Pecetea tainei» îl atrage și pe Vasile Andru, dar această nostalgie a unui secret, care s-a pierdut și probabil nu mai poate fi regăsit, ca să îngăduie refacerea legăturilor, nu provoacă evocarea poetică, ci o proză de concizie și sobrietate, de o «ariditate» voită, care excelează prin consecvență. Puterea emoției e conținută în expunerea neutrală care exclude metafora”. □ „Pe o situație oarecum asemănătoare, e construită schița cu care a debutat Gheorghe Schwartz în «România literară» (*Refuzul*). Aici însă repartizarea atribuțiilor e alta. Cel care pare să aibă inițiativa este vizitatorul, în căutarea unei camere de închiriat. El pășește cutezător pe culoarele întunecoase, evaluează confortul și calitatea mobilei, sonoritatea încăperilor, cumpănește riscurile și preferă să respingă oferta. Iluzie! Actele lui sunt previzibile, proprietarul, care nu se arată, îl supraveghează din întuneric, cu o blajină neînduplecare. El cunoaște de dinainte ezitățile și amânările, precum și deznodământul inevitabil: abdicarea. Spre a înfățișa această ipostază de prizonier, de care personajul nu e încă de loc conștient și de aceea își închipuie, orgolios, că e stăpân pe destinul imediat – schița e scrisă la persoana a doua singular: proprietarul remarcă mimica și deplasările celuilalt și i se adresează, fără să fie auzit, pregătindu-l consolator pentru răzvrătirea ulterioară zădarnică”. □ „La Octavian Simu controversa se mută în interior, lipsește interlocutorul, și eroul, pus în fața posibilității de a urma un itinerar, îl conturează singur printr-o anticipare a imaginației (*Hărtii verzi, galbene, roșii*). Astfel se irosește întreg efortul, fără ca în realitate să se petreacă o schimbare, și apare ca într-o divinație finalul de mediocritate și ratăre penibilă. Același transfer al conflictului înlăuntrul personajului, cu răsucirile dictate de o psihologie a dilemei, e evident în *Debutul călăului*”. □ În concluzie: „De remarcat la toți trei virtuozitatea în mânărea parabolei. Stratul imediat este zugrăvit cu precizie, în datele lui concrete, astfel încât senzația de verosimilitate să fie deasupra oricărei tăgăde”. În loc de concluzii, se afirmă: „Ce se constată? O anume rețineră la acești autori cu vocație certă în fața observației deschise, de ordin social. Fără o includere mai profundă în epocă, exercițiul narativ e amenințat de rutină și sterilitate. Ar fi extrem de prețioasă confruntarea dintre preocupările narrative ale acestor autori, încă la începutul afirmării, și tabloul dinamic al timpului, cu solicitările lui impetuoase. [...] Îi îndemn pe Vasile Andru, Gheorghe Schwartz, Octavian Simu și pe alți debutanți de valoare ai anului, pe tărâmul schiței, ca Dana Dumitriu, Nicolae Stăi-

culescu, Luminița Coler (n-am acum răgazul să analizez toate producțiile care merită un examen scrupulos) să se înscrie în categoria pionierilor care defrișează terenuri, forțează ceea ce doar prejudecata și inerția consideră tabuuri, conturează biografii, în care faptele răscolitoare nu mai sunt estompate. Ei ar putea astfel nu numai să prepare festinul viitorului roman de consistență, dar să devină și beneficiarii lui”. ■ Voicu Bugariu încearcă să scoată în evidență *O „relație de neasemănare”* analizând și comparând *Contradicțiile lui Maiorescu* de Nicolae Manolescu și *Urmuz* de Nicolae Balotă: „*Contradicția lui Maiorescu*, pe de o parte, *Urmuz*, pe de alta, sunt, din punctul de vedere pe care îl vom detalia mai jos, legate de o relație similară celei dintre materie și ipotetica antimaterie, sau celei dintre pozitivul și negativul unei fotografii. Le vom compara în spiritul acestei aserțiuni”. Cele două cărți sunt comparate privind: *Sistemul lecturii*, *Ideea de construcție*, *Succesul în critică*, *Voința de succes*, *Integral și parțial*, *Acceptarea și refuzul sacrificiului*. ■ Sunt făcute evocări literare *Cu Victor Eftimiu la Brăila* de Barbu Alexandru-Emandi și *Cu Păstorul..* de Nicolae Dimitriu. ■ *Din corespondența lui Tudor Arghezi* apare cu o notă de Sașa Pană: „Aceste trei scrisori în limba franceză, adresate lui Claude Sernet și dedicația de pe cartea (*Frunze*) oferită aceluiași de T. Arghezi sunt din anii când editura pariziană «Seghers» pregătea apariția în colecția «Poètes d’aujourd’hui» a unei culegeri selective din opera meșterului *Cuvintelor potrivite* și al *Florilor de mucigai*. Iar Claude Sernet este primul care a transpus în franțuzește versul arghezian. La acele transpuneri se referă poetul în scrisoarea din august 1960. Sernet, chiar neangajat prin contract, a adus tălmăcitorului ediției «Seghers» (Luc-André Marcel) sprijinul de cunoscător desăvârșit al operei poetice a lui T. Arghezi și de mânuitor al limbii franceze în cele mai subtile nuanțe. Scrise între 1960 și 1962, aceste scrisori sunt printre ultimele sale manifestări epistolare. Originalele celor de mai jos publicate au fost oferite Muzeului literaturii române de sora poetului Claude Sernet, doamna Colomba Voronca. Îi mulțumim pentru că ne-a dat posibilitatea să le aducem, în prealabil, sub ochii cititorilor «României literare»”. ■ Adrian Marino publică note de drum *Carnet iugoslav*: „Tema întâlnirii din toamna aceasta este *Umanismul azi, criză sau renaștere spirituală?* și delegații din 17 țări se pregătesc s-o dezbată fără prejudecăți, clișee și inhibiții. Din «vest» figurile proeminente sunt: scriitorul englez Robert Graves, filosoful francez Henri Lefebvre și poetul André Frénaud. În afară de gazde, delegația noastră și a U.R.S.S. sunt cele mai numeroase. Devine imediat limpede că ne bucurăm de o atenție deosebită. Delegației noastre și celei franceze li se oferă două mese omagiale, prezidate de cunoscutul poet Vasko Popa, care vorbește la fel de bine sârbește, franțuzește și românește. Se bucură de multe simpatii în lumea noastră literară. Nichita Stănescu i-a tradus un volum antologic, și chiar în timpul șederii noastre la Belgrad l-a sunat la telefon, de la București. Vasko Popa cultivă o boemă intelectuală distinsă, lipsită de orice ostentație”. ■ Apare un fragment din *Principiul lui*

Peter, cu o notă nesemnată: „Laurence T. Peter, profesor la Universitatea California de Sud, a publicat anul trecut, în colaborare cu ziaristul Raymond Hull, o carte care a stârnit vâlvă în Statele Unite. Parodiind rigoarea stilului științific, *Principiul lui Peter* este o pseudo-analiză sociologică ce «atacă» problema incompetenței. Felul în care a fost primit în America arată, poate, că umorul acestui «best-seller» nu pare, în «patria eficacității», totul gratuit”. ■ Constantin Olariu traduce un fragment din *Lexicon absurd* semnat de Karinthy Frigyes, însoțit de o notă: „Despre decanul incontestabil al umorului modern maghiar, Karinthy Frigyes (1887-1938), socotit azi – încă destul de timid – ca făcând parte dintre precursorii structurali ai teatrului ionescian, nu mai e necesară o recomandare. O recentă selecție de nuvele și schițe umoristice, apărută în echivalență românească, i-a încheiat o carte de vizită lipsită de echivoc”. ■ Nicolae Mareș traduce *Gânduri nepieptănate*, aforisme de Stanislaw Jerzy Leo.

[1971]

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 1 (1260); Săptămânal politic-social-cultural, editat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă; format tipografic: A2; număr de pagini: 10; ziua de apariție: vineri; Colegiul redacțional: George Ivașcu (redactor-șef, până la nr. 40 inclusiv), C.N. Constantiniu, Ion Mihăileanu (redactori-șefi adjuncți), Roger Câmpeanu (secretar general de redacție), A. Baranga, Marcel Breazu, Ion Drăgan, Ioan Grigorescu, Horia Hulubei, Szemler Ferenc, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea, redactori; începând cu nr. 42 redactor-șef devine Constantin Mitea] George Ivașcu semnează textul: *În deceniul VIII*: „Deceniu al atâtor împliniri ale noastre, în care am sărbătorit cu cinste și demnitate cei 25 de ani de la Eliberare și cei 20 de ani de la restaurarea Republicii: în care, consolidându-ne și dezvoltându-ne, am pășit, prin concretizarea directivelor Congresului IX și ale Congresului X, pe noi trepte în propășirea multilaterală a societății noastre; în care, în economie, în organizarea și perfecționarea ei, în tehnică și știință, în cultură am înregistrat o gamă tot mai largă a potențialului nostru de afirmare pe linia progresului”. ■ Poziționându-se *Într-un deceniu și altul*, Alexandru George afirmă: „Sfârșitul anului 1970 – și al deceniului care se încheie odată cu el zilele acestea – a fost însemnat de o discuție dintre cele mai interesante, în care s-a pus în paralel literatura ultimilor ani cu cea din deceniul precedent, încercându-se a se face un bilanț de constatări ce pare a fi altceva decât convenționalele treceri în revistă pe care ni le oferă presa la asemenea ocazii. [...] Să

trece și peste constatarea că există scriitori care au acoperit cu activitatea lor ambele decenii (Marin Preda, Eugen Barbu) fără ca centrul gravitațional al acțiunii lor artistice să cadă anume în vreunul din ele. Există alții (T. Arghezi, Z. Stancu, Geo Bogza, E. Jebeleanu, M. Beniuc, Virgil Teodorescu) care ies cu mult din cadrele epocii în discuție și nu poartă propriu-zis numai pecetea ei. În sfârșit, există și cazul unor artiști (L. Dimov, M. Ivănescu) care au scris și în deceniul al șaselea, dar ale căror prețioase opere au fost cunoscute de public relativ recent – și de la a căror nesecată vână poetică iubitorii frumoaselor litere pot spera o încă mai strălucită izbucnire în cine știe care decenii sau lustruiri viitoare”. ■ În rubrica intitulată *Correspondențe*, Ana Blandiana face *Urare pentru muzica sferelor*: „Scrisorile adresate însă, acestui altar al genului epistolar au fost, și în aceste ultime săptămâni, îmbrăcate în plicuri banale și însoțite de versuri. Asaltul Parnasului, prin el însuși solemn, nu poate fi întrerupt de nicio solemnitate”. ■ În textul *Reabilitarea memorialisticii*, Eugen Luca se referă la Demostene Botez: „Fidel adevărului, bun portretist, schimbându-și tehnica în funcție de model, moralist spunând lucruri esențiale despre creatorii pe care i-a cunoscut, acesta este Demostene Botez în *Memorii*”. ■ Nicolae Manolescu expune *Bilanțuri și polemici*: „Și cine ne-ar propune o trecere în revistă a literaturii actuale va omite oare pe vreunul din autorii pe care noi îi credem, (în eroarea noastră!) reprezentativi pentru literatura deceniului? Și vom găsi oare aprecieri defavorabile despre (referindu-ne exclusiv la tineri, ca mai supuși controverselor) Nichita Stănescu, N. Breban, D.R. Popescu, Șt. Bănulescu, Al. Ivăsiuc.. Ce nume ar figura în locul aceluia al lui Mircea Ivănescu, Ileana Mălăncioiu, D. Țepeneag, Dan Laurențiu, Matei Călinescu, Radu Petrescu, Al. Miran, L. Raicu, George Alboiu, Ilie Constantin, Const. Țoiu, Mircea Martin, Liviu Petrescu, Al. Călinescu..?”.

● **[„Glasul Patriei”, An XVI, nr. 1; Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; format tipografic A2; nr. pagini 4-6; apare de trei ori pe lună; nu se precizează componența redacției]** Paul Anghel semnează *În prag de an nou*: „Fericita coincidență se petrece în pragul acestui nou an. Fericită și pentru țară și pentru poporul ei. La cumpăna anilor '70 '71 încheiem mândri și victorioși un plan cincinal și inaugurăm, cu forțe sporite, un altul, cu nădejdi că la capătul acestei jumătăți de decadă vom fi mai bucuroși, mai înavuțiți. Tradiționala urare «La mulți ani!» e potrivită și pentru izbânda cincinalului încheiat, dar mai cu seamă pentru pășirea în primul an al celui nou; e potrivită și pentru țară și pentru fiecare dintre fiii ei, mai cu seamă pentru fiii ei”. ■ Zaharia Stancu publică poezia *Îmi iubesc mult patria de azi*. ■ Mihai Beniuc publică textul *Cu gândul la viitor*: „România se găsește în prima linie de combatere a pericolului războiului și și-a dobândit prestigiul internațional, datorită energiei desfășurate de partidul comunist și guvernul țării în acest scop. În același timp, pe plan intern, întreg poporul luptă să realizeze o țară

modernă, clădită pe străvechile ei tradiții, ca, astfel, România să se înscrie printre acele state care-și iau măsurile pentru viitor. Anul 1971 va trebui să-l facem anul abolirii definitive a posibilității războaielor, anul păcii și al bunăstării generale”. ■ George Ivașcu scrie despre *Literatura noastră peste hotare*: „Personalitatea literaturii române peste hotare – acesta este în fond obiectivul cunoașterii creațiilor noastre scriitoricești dincolo de granițele țării, prin recepțarea de către alte culturi a capodoperelor clasice, prin tangență măcar, cu cele mai reprezentative opere ale contemporaneității. [...] Ca *personalități* sunt cunoscuți, măcar prin o parte a operei lor: Eminescu (cu tălmăcirii în engleză, germană, în rusă, în italiană, în spaniolă, sporadic în franceză); Arghezi (prezent în conștiințe prin traduceri la Paris, la Roma, la Moscova, la Viena, pare se și în unele țări de limbă spaniolă); apoi un Bacovia a apărut la editura Seghers, care, după câte știm, contractase și un Blaga, iar, într-un interviu recent, editorul menționa – între intențiile sale – pe Ana Blandiana; Maria Banuș, Bacovsky au fost, fragmentar, tălmăciți la Roma, iar Mihai Beniuc și pe alte meridiane; Jebeleanu cu al său *Surâs al Hiroșimei*, tălmăcit în câteva limbi, oferă desigur un mesaj umanist”. ■ H.H. Stahl semnează *Comentarii la un „Anuar statistic”*: „Anuarele statistice, pe care le publică periodic Direcția Centrală de Statistică din România, s-au înfățișat în 1970, sub forma unui volum compact de 791 pagini. Ca orice lucrare de această natură, Anuarul nu e un volum de cetire ușoară. El se mulțumește să dea, spre folosul marelui public, doar câteva cifre globale, privind țara întreagă, mergând cel mult până la detaliul județelor și al principalelor orașe”. ■ Romeo Crețu se ocupă de *Sensuri Brâncușiene*: „Dincolo de hotarele care dimensionează mari epoci de cultură și care însușează strălucirea unor nepieritoare opere artistice, creația brâncușiană s-a impus lumii întregi. Pe panegiricul artei, o parte din comorile peste care a pogorât sufletul artist al fiului Hobiței gorjene, poposesc astăzi, în afară de țara sa de baștină, în muzee de mare reputație mondială ca acelea de la Paris, New York, Philadelphia și altele. Cu spiritul său puternic novator, Brâncuși a crestat în miezul lemnului oltenesc, și-n piatră, și-n metal, și-n carnea proaspătă a lutului, sensuri adânci, ridicând la o înaltă tensiune valențele spiritualității neamului din care își trage sorgintea, el însuși rămânând o permanență a acestui tezaur spiritual”. ■ Nichifor Crainic publică „*Demosthenes sau despre arta elocinței*”: „Epoca lui Demosthenes, pe care o evocă în actualitate, sintetic și cu o claritate exemplară profesorul Petre Ghiață, epocă de mari convulsii politice și de patimi omenești, e, de fapt, povestea unui mare duel oratoric, care se desfășoară în condiții dramatice pe tema libertății patriei, primul pe care îl cunoaștem din istoria democrației ateniene. Protagonistul acestui duel multiplu, încoronat de admiratori și doborât de adversari, a trebuit să-și plătească biruințele oratorice cu sinuciderea. Dar în discursurile lui ne-a rămas limita de sus la care poate ajunge patosul omenesc dezlănțuit în vorbire”. ■ Nedic Lemnaru

semnează *Heraldica românească*: „Din adâncurile învăluite în ceață ale veacurilor de demult, alături de însemnări, fapte și ruine ale vechilor așezări, stăruie și faima trecutului înscrisă în blazoane, devize semețe, în ceea ce numim cu un cuvânt venit de departe – *Heraldica*. [...] Unitatea, solidaritatea, perenitatea românilor își găsesc o fericită imagine în heraldica țării de azi, unde simbolurile și-au păstrat valoarea lor, dincolo de marile talazuri ale suferinței și înstrăinării, pe care istoria le-a revărsat peste ținuturile carpato-dunărene. România, devenind republică prin voința poporului ei, s-a arătat în fața lumii cu o nouă stemă. O nouă heraldică căruia i-a trebuit mai întâi spațiu și lumină, loc pentru a înfățișa cât mai plastic chipul și sufletul țării. S-a fost reținut din vechiul herb doar luceafărul așezat acum cel mai sus – domnitor peste toate, făclie de veghe – simbol al lumii și profeției, așa cum e el reprezentat în baladele și cântece populare, în eternitatea *Mioriței*”. ■ O pagină întreagă e dedicată creației literare; printre altele citim: *Plugușorul*; fragment din *Cântarea României* de Miron Radu Paraschivescu; poezia *Un dar* de Nicolae Tăutu; *Leru-i ler* de Vlaicu Bârna. □ Poezii mai semnează: Virgil Carianopol (*Bun găsit*), Victor Tulbure (*Balada româncelor*, fragment din poemul *Cununa Domnițelor*) și Marin Călin (*Copacul*).

2 ianuarie

• [„Cronica”, An VI, nr. 1 (256); Săptămânal politic, social, cultural; format tipografic A3; 12 pagini; ziua de apariție: sâmbătă; Colegiul de redacție: Liviu Leonte (redactor-șef), N. Barbu, Corneliu Ștefanache (redactori-șefi adjuncți), Ștefan Oprea (secretar general de redacție), Al. Andriescu, Const. Ciopraga, Ion Creangă, Al. Dima, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Mircea Radu Iacoban, Gavril Istrate, George Lesnea, P. Milcomete, Cr. Simionescu, Corneliu Sturzu, Nicolae Țațomir, redactorii] Materialismul dialectic și istoric este *mirabila sămânță* ce dă și titlul editorialului semnat de T. Ghiddeanu. ■ În rubrica sa intitulată *Fragmentarium*, Const. Ciopraga expune ideile lui N. Iorga despre literatură, sintetizate din toate articolele și volumele cunoscute: „Foarte tânăr, istoricul se manifesta în ipostaza de doct critic literar, înclinat se pare să se consacre acestui domeniu. Desele *Pagini de critică din tinerețe* (adunate în volum în 1921) denotă contingente cu Paul Bourget (*Études et portraits*), cu Taine, Brunetière și Guyau, interesul pentru Gherea fiind restrâns. Nu critica la obiect, cronica, ci critica eseistică e latura forte. [...] Metoda istoricului literar se integrează, în parte, istorismului, literatura fiind văzută ca o componentă a istoriei generale”. ■ *Cenușăreasa creației literare* din titlul articolului semnat de Grigore Smeu se dovedește a fi proza cu tematică rurală, tot mai rar abordată de scriitorii contemporani a căror inspirație s-a „citadinizat”. ■ N.A. Ursu semnează trei *Note la poezia lui Conachi*, vizând „O reminiscență din *Henriada* lui Voltaire în *Jaloba mea*”, „Un reflex din *Mizantropul* lui Molière în *Amoriul din prieteșug*” și paternitatea reală a

trei strofe atribuite de G. Bogdan-Duică lui Costache Conachi, fiind vorba de versurile lui B. P. Mumuleanu. □ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul lui Ilie Constantin, *Volume cu demoni*, fiind surprins de schimbarea de paradigmă: „Dintr-o dată, în poemele cele mai reprezentative, Ilie Constantin devine de nerecunoscut: seninătatea cu care ne-a obișnuit de atâta timp aproape că dispare și o neliniște coboară în structura poeziei”. □ Fragment de roman de Aurel Leon. □ Versuri de George Lesnea, Nicolae Turtureanu, Ovidiu Genaru și Octavian Voicu. □ V. Coban traduce din lirica rusă și sovietică: A. Blok, Anna Ahmatova, Boris Pasternak, K. Simonov. □ Mihaela Diaconu traduce un fragment din *Deșertul tătarilor* de Dino Buzzati, iar Z. S. [Zaharia Sângeorzan] recenzează transpunerile în românește realizate de G. Georgescu din lirica lui Ady Endre (Dacia, 1970). □ Două pagini de parodii, intitulate *Un zâmbet pe 276 cvadrați*, vizează membrii redacției și colaboratorii. Astfel Ion Pogorilovschi îl parodiază pe Mihai Ursachi, Florin Gheuca pe Florin Mihai Petrescu și pe Miron Radu Paraschivescu, în colimatorul satiric intrând și Romulus Vulpescu, Mircea Radu Iacoban, Fănuș Neagu, Eugen Barbu, Valeriu Cristea, Nicolae Manolescu ș.a. □ Pe ultima pagină, Virginia Baci traduce textul lui Gaëtan Picon intitulat *Trebuie oare să predăm literatura?*, o replică la contestarea catedrelor consacrate în favoarea unei predări-dialog.

• [„Flacăra”, An XX, nr. 1 (813); format tipografic A3; număr variabil de pagini, 32-64 (numere cu 64 de pagini: nr. 1; numere cu 40 de pagini: nr. 5, nr. 11, nr. 15, nr. 17, nr. 19, nr. 23, nr. 34, nr. 46, nr. 49; celelalte numere au câte 32 de pagini); săptămânal; ziua de apariție: sâmbătă; nu este precizată componența redacției; rubrica *Memento*, secțiunea de *Carte* este semnată de Traian Stoica, cea de *Teatru* de către Sanda Faur, cea de *Cinema* de către Magda Mihăilescu, iar cea de *Muzică și televiziune* de către E. Dascălu] În pagina *Șapte zile în imagini*, apare, cu titlul *Alcor și Mona*, o succintă cronică dramatică a piesei lui Mihail Sebastian, *Steaua fără nume*, transformată în musical de către Sanda Manu, la Teatrul de Comedie. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Despre tandrețe și despre formule*. □ În pagina *Glob Comentar*, Silviu Brucan publică un articol politic de sinteză intitulat *Optimism model 1971*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Buldozerul și Calul*.

• [„Luceafărul”, An XIV, nr. 1 (453); săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format tipografic A1; 8 pagini; ziua de apariție: sâmbătă; Comitetul de redacție: Ștefan Bănuțescu (redactor-șef), Cezar Baltag, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu (redactori-șefi adjuncți), Constantin Țoiu (secretar general de redacție)] Într-un scurt editorial, pe prima pagină a revistei, cu prilejul intrării într-un nou an, membrii redacției se declară „pătrunși de înalta datorie” de a sluji patria, „ca scriitori și oameni de carte, mereu alături de frumoasele credințe și idealuri ale poporului nostru demn, îndrăzneț, nobil în munca și în talente-

le sale”. ■ Marin Preda semnează articolul *Un nou scriitor* despre debutul lui Alexandru Papilian cu romanul *Dihorul*, publicat la editura Cartea Românească. După o scurtă relatare a procesului editorial prin care a trecut volumul, Marin Preda afirmă: „Limpiditatea și transparența stilului și absența unei gesticulații haotice [...], este pentru mine dovada incontestabilă a talentului la Alexandru Papilian”. Preda mai notează că, în roman, „intriga e prezentă, una adevărată, al cărei deznodământ violent, anunțat curajos încă din primele cincizeci de pagini, ne întărește convingerea că viitorul romancier poate scrie și cărți bune și care să și placă unui public larg”. ■ În *Realism modern și povestire*, Nicolae Manolescu revizitează debutul lui Marin Preda din 1948, *Întâlnirea din pământuri*, carte neînțeleasă de critică la momentul apariției ei. În primul rând, criticul descrie viziunea din acest volum care polemizează cu cele „două moduri clasice de a-l zugrăvi pe țăran și spiritul ei esențial trebuie interpretat ca o încercare de a descoperi, împotriva lor, o nouă autenticitate, mai directă și mai modernă”. Mai exact, continuă Nicolae Manolescu, „importanța nuvelor cu care debutat Marin Preda provine din reacția, nu la modestul sămănătorism, ci la viziunea mitico-poetică a lui Sadoveanu și la aceea epeică, la epicul solemn al lui Rebreanu”. După o expunere a influențelor și a tehnicilor prozei „behavioriste” din acest volum, criticul mai face o paralelă între Marin Preda și Ioan Slavici, prozatorul român cel mai apropiat de autorul *Moromeților*. Totuși, dacă Slavici de-abia descoperă reprezentarea „ca mijloc foarte modern de a oculi povestirea”, la Preda aceasta devine dominantă. Cu toate acestea, povestirea există în *Întâlnirea din pământuri*, dar „alungată din exterior, ca relație între autor și personaje, ea reappare în lăuntru ficțiunii ca relație pură între personaje”. Nicolae Manolescu este de părere că în proza care dă numele acestui volum, precum și în celelalte care o însoțesc, tema literaturii este recuperată, în timp ce autenticitatea „îți revelă substratul literar, profund și inefabil”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează noul volum al lui Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*. Criticul observă că, în mod asemănător cu romanele anterioare (*Străinul*, *Setea*), și în centrul acestei nuvele se află „personajul adolescent, sau foarte tânăr, solicitat să-și confrunte rezervele de candoare idealizantă și orgolioasă cu prozaismul dur, antiromantic al timpului romantic”. Totuși, în această nouă proză „autorul se îndepărtează de calea rezolvării crizei individualiste cu prețul catapultării personajului în vârtoarea evenimentelor de anvergură politică, propice exaltării eroizante, avântului romantic”. Astfel, abandonând „judecata tipologiilor exemplare”, Titus Popovici „se lasă captivat de meandrele imprevizibile, contradictorii până la ambiguitatea revelatoare, ale psihologiei adolescente”. După încadrarea nuvelei în contextul mai larg al operei prozatorului, Nicolae Ciobanu evidențiază că „deosebitul talent al lui Titus Popovici de a imagina desfășurări epice de o densitate și o rigurozitate ireproșabile este valorificat din plin și acum”. Printre inovațiile descrise mai sus trebuie incluse și „salutarele și masivele intrusiuni ale narațiunii fantastic-

grotești”, toate acestea fiind „unele dintre noutățile surprinzătoare ale prozei lui Titus Popovici, în faza cea mai recentă a manifestării ei”. În această direcție, Nicolae Ciobanu afirmă, ca o concluzie, că „dincolo de valoarea ei, privită în sine, această scriere ne apare pe deplin simptomatică în direcția a ceea ce un prozator de superioară vocație precum Titus Popovici poate da la iveală într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat”. ■ La rubrica *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre certitudine*: „Trebuie să ne eliberăm de schematismele minții, de multele automatisme ale gândirii, și, atunci, vom înțelege că nu incertitudinea este reversal certitudinii, tot așa cum adevărul nu este reversal minciunii. [...] Eu am silă de certitudinea obtuză, care face din oameni o hrană a fricii de viață, de prezent și de viitor, dar nu pledez pentru incertitudine, ci pentru o atenție vie, de fiecare zi, pentru o iubire care se naște din nevoia de securitate”. ■ În *De amore*, Alexandru Paleologu problematizează conceptul de mare iubire: „Nu există mare dragoste nefericită. Ea poate fi contrariată, poate deveni fără speranță, dar fericită e neapărat căci suprema și de fapt unica fericire este împărțășirea în dragoste”. ■ Tudor George publică un grupaj de poeme cu titlul *Fastele*.

3 ianuarie

• [„România liberă”, An XXIX, nr. 8147; Organ al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste; format tipografic A2; 6 pagini; cotidian; nu apare luni; nu se precizează componența redacției] Se redă *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, secretarul general al Partidului punctând că: „O dată cu începutul anului 1971, intrăm într-o nouă etapă a dezvoltării economice și social-culturale a țării, concretizată în prevederile noului plan cincinal”.

• [„Scânteia”, An XL, nr. 8655; Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; format tipografic A2; 6 pagini; cotidian; apare și duminica; nu se precizează componența redacției] Primul număr al anului, tradițional, publică pe prima pagină *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou*.

4 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 8656] Eugen Barbu semnează *Chezășia înfăptuirilor noastre: Partidul*: „Să ne aducem aminte de anul care a trecut cu toate ale lui! Vom fi mândri de puterea noastră de muncă, de curajul nostru de a ne împotrivi ucigașilor ploii și ucigașelor râuri revărsate. Cineva ne-a furat din hambare și ne-a devastat câmpurile, am fost o clipă mai săraci, dar asta nu ne-a înfrânt. Orașele sunt și mai frumoase și mai temeinice și mai mândre. Satele, asemenea. Ne aflăm în fața unui nou cincinal, cu sarcinile lui deosebit de mari, cu obligațiile lui ce nu erau posibile nici măcar cu un deceniu în urmă când baza industrială a țării era încă modestă. [...] Există o singură voință: a poporului

nostru condus de comuniști, într-o indestructibilă unitate de vederi cu conducerea acestui partid, fără egal, partidul muncitorilor și al țăranilor, al intelectualilor legați de popor, Partidul Comunist Român”.

5 ianuarie

• [„Munca”, An XXVII, nr. 7194; Organ al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România; format tipografic A2; numerele variază între 4 și 12 pagini; cotidian; nu apare duminica; nu este precizată componența redacției] În *Însemnări*, Aurel Baranga scrie *Ziua bună*, un eseu dedicat muncii.

• [„Scânteia”, nr. 8657] Pe prima pagină citim despre *Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în întreprinderi industriale din municipiul și județul Brașov*. ■ Z. Ornea comemorează *100 de ani de la nașterea scriitorului I.A. Bassarabescu*: „Arta lui Bassarabescu izvorăște din simplitate. Umorească prin excelență, cu tendințe evident satirice, opera lui e străbătută de unde de duioșie când e vorba de oameni nevoiași, și sarcasm în cazul privilegiaților vremii. Cazul mărunț, aproape o anecdotă, ascunzând nu o dată însă tragism și suferință tăcută, capătă adesea un final hazliu. De cele mai multe ori, comicul de bună factură e conținut în substanța epicului, fixând – printr-o bună utilizare a contradicției dintre aparență și esență – monotonia și îngustimea vieții provinciale, așa cum o configurau realitățile de la sfârșitul veacului trecut și începutul celui în care ne aflăm. Chiar dacă nu s-a situat în straturile de sus ale valorilor noastre literare, opera lui Bassarabescu, de la a cărui naștere s-a împlinit nu de mult un veac, operă desprinsă, câteodată pe linie directă, din schița lui Caragiale, a rămas cu o fizionomie distinctă. O antologie a schiței românești fără Bassarabescu este de neconceput”.

• [„Viața studentească”, An XVI, nr. 1; revistă a Uniunii Asociațiilor Studențești din România; format tipografic: A3; 16 pagini; săptămânal (*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studențești); zi de apariție: miercuri; Colegiul de redacție: Nicolae Stoian (redactor-șef); Nicolae Dan Frunteală, Gheorghe Mitroi (redactori-șefi adjuncți), Eugen Patriche (secretar general de redacție), M.N. Rusu, Georgeta Ruță, Mihai Tatulici (de la nr. 33 din octombrie 1971), Tudor Octavian, Nicolae (Vladimir) Udrescu; se specifică și șefii principalelor subredacții: Vasile Astărăstoiaie – Iași, Ion Cristoiu – Cluj, Teodor Bulza – Timișoara; Aurel Codoban îl înlocuiește pe I. Cristoiu la conducerea subredacției Cluj din aprilie/nr. 16; apare subredacție și la Brașov, condusă de Mircea Florin Șandru, începând cu nr. 37 din 3 nov. 1971] Mihai Beniuc continuă rubrica *Un bătrân către un tânăr cărturar*, „episodul” 10: „Poate să continuăm. Nu de unde am întrerupt, ci chiar ceva înainte de a fi început. Desigur că ar fi fost într-un fel mai interesant să scriu ca Rilke niște scrisori către un tânăr poet. Dar în viața mea nu m-am visat să fiu altcineva decât cine sunt, convins că nici

asta nu e ușor. Dacă aș invidia pe cineva, acela, o spun foarte cinstit, ar fi Leonardo da Vinci și încă de pe când eram adolescent. Am tot ceea ce s-a scris mai important despre acest geniu, tot ceea ce a scris el însuși și, cât se poate avea în reproduceri sub formă de albume, opera sa. [...] Nu e cazul aici să-mi etalez erudiția cu puțină mea pricepere plastică, fiind în realitate vorba mai mult de o pasiune, oarecum nemărturisită. Ceea ce am admirat mai mult decât orice la maestrul Leonard a fost *multilateralitatea* geniului său, în nicio direcție mediocru, și bucuros mi l-aș fi luat ca model în viață dacă dispuneam de talentele sale”. □ În alt articol, dintr-un număr următor, Beniuc își exprimă și crezul său de „etern student”: „Ca om bătrân, ce-aș mai fi căutat la Congresul U.T.C. ori la Conferința Asociațiilor Studențești? Locul meu e la masa de lucru. [...] Dar în închipuire mă văd plimbându-mă prin abatajele sufletelor lor bogate în straturi de aur cenușiu. Și văd în aceste straturi viitorul României socialismului triumfător”. ■ Doru Mielcescu comentează *Moartea lui Ipu* și implicit reîntoarcerea în circuitul literar a lui Titus Popovici: „O nuvelă (sau un mic roman) îl readuce în actualitate pe Titus Popovici, prozator a cărui soartă rămăsese hotărâtă numai de manualele școlare. Nimic mai firesc deci.. decât să-l urmărim încă o dată pe un alt traseu editorial. Se recunoaște, din primul moment, mâna exersată a autorului *Setei*, deși o undă nouă de lirism – explicabilă dacă o raportăm la vârsta infantilă a eroului povestitor – se poate sesiza în prima parte a cărții (se reproduc poezii, compuneri domestice) și poate duce la concluzia că spiritul ardelenesc al lui Titus Popovici a suferit influențe mai sudice. De fapt, cartea infirmă în totalitatea ei o asemenea supoziție. [...] O proză densă, mai ales în ultima parte a cărții, caracterizează această reîntoarcere la uneltele primordiale (*n.n.* eroul, Ipu, „apare tragic conturat.. autorul receptează și comunică caracterul fiecărui personaj, dându-i o existență valabilă în planul ficțiunii” etc.) [...] Agreabilă la lectură, *Moartea lui Ipu* poate însemna una din cele mai bune cărți de proză scurtă ale anului”.

7 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7196] Semnatarul rubricii *Filigran*, Gheorghe Tomozei, publică *Jocul de-a jocul*, eseu pe teme sportive. □ Zaharia Stancu scrie *Ne bucurăm de roadele muncii noastre*, un bilanț generalizant făcut la început de an. □ În *Teatru*, Octavian Nica publică o scurtă cronică dramatică a piesei *Alcor și Mona*, adaptare de Sanda Manu după Mihail Sebastian (Teatrul de Comedie). ■ Veronica Porumbacu prezintă volumul *Calitatea de martor* de Ana Blandiana ce „înmănunchează paginile aceluși «anti-jurnal» publicat săptămânal în «Contemporanul»”. Autoarea consideră că „volumul Anei Blandiana se apropie de «*Filigranele*» lui Tomozei. Cu deosebirea că lui Tomozei îi place să descopere ineditul în cotidian, cu pasiune de giuvaergiu, în timp ce Ana Blandiana notează reacția interioară a martorului care simte că are a depune mărturie și atunci când nu e chemat, și atunci când această «calitate de

martor» se dovedește insuficientă, și cere un unghi nou de unde adevărul «do-bândește cel mai puternic și îndelung ecou»“.

• [„România liberă”, nr. 8150] Dialogând cu Alexandru Mirodan, Horea Popescu și cu Nicolae Ralea, Mirela Nedelcu semnează articolul *Teatrul și publicul*, semnalând aspecte privind receptarea spectacolelor vremii, precum și „concurența” artei teatrale cu televiziunea. La întrebarea „Credeți că publicul nostru e sensibil în special la comedie?”, primul interlocutor afirmă că: „Publicul românesc este prin structură foarte disponibil la umor (ceea ce nu este o tautologie, deoarece există popoare înclinate, precum nordicii, la dramă). În plus, tensiunea vieții moderne creează o nevoie de comedie”.

• [„Scânteia”, nr. 8659] În *Picătură de cerneală* citim „*Epopoe pe Someș*” de Petru Vintilă: „Numai fotografia simplă, nemișcătoare, fotografia unicat, n-aș fi crezut că ar putea avea vreodată virtuțile epice ale unui roman. Ci iată că și această prejudecată mi-a fost dat s-o pierd, ca să dobândesc înaintea unui album de fotografii sentimentul acut și profund că mă aflu în fața unui roman de o frapantă originalitate, a unui dramatic roman apărut în literatura noastră în anul 1970. E vorba despre albumul intitulat *Epopoe pe Someș – Satu Mare, 1970*. A fost editat de curând, sub îngrijirea secției de propagandă a Comitetului județean Satu-Mare al P.C.R. și a Muzeului de istorie a județului Satu-Mare”.

• [„Scânteia tineretului”, Seria a II-a, An XXVII, nr. 6728; Organ central al Uniunii Tineretului Comunist; format tipografic A2; număr de pagini variabil 4-6-8; cotidian; nu apare duminică; nu se precizează componența redacției] Smaranda Jelescu publică *Ancheta noastră: Militantism și comandă socială în artă*, la care răspund Grigore Hagiu („Am scris poeme cu temă militantă, angajată, pentru că am simțit necesitatea organică de a le scrie, arta este o chestiune a individului, a artistului. A gândi și a simți comunist este o chestiune de etică”), V. Em. Galan („comanda socială care a creat la urma urmei arta, conține ambele laturi ale transmiterii de frumos – de la munca supra codului (limbă, imagine, cuvânt) până la conținutul bogat în sensuri mereu schimbătoare”), Gabriel Dimisianu („Politicul care este o componentă a atitudinii existențiale, trăiește în unele opere ca realitate dominantă, de prim-plan – exemplele nu lipsesc nici în literatura noastră, nici în cea mondială – iar în altele sălășluiește difuz, diseminat în particule constitutive. Să lipsească cu totul nu e cu puțință, fiindcă însăși evitarea de a lua o atitudine este reflexul unei atitudini. Străină scriitorului comunist”), Ana Blandiana („Din conceptul literaturii angajate, militante, îmi este cel mai apropiat, corespunde mai bine structurii mele artistice, acela care se referă la dinamica libertății individuale a artistului în opțiune”), Mihai Elin („Mi se pare că a milita pentru o artă majoră, de înaltă calitate, este unul dintre preceptele fundamentale ale literaturii românești socialiste”) și Sabin Bălașa („Dacă facem o sumară incursiune în istoria artei vedem că numai acolo și în acel timp când a existat în fond o mare comandă socială, s-a înregistrat o renaștere a artelor”).

• [„Albina”, Seria II, An 74, nr. 1 (1201); Revistă săptămânală a așezămintelor culturale; format tipografic A3; 8 pagini; nu se precizează componența redacției] Numărul se deschide cu *Dansul flăcărilor* de Ion Bănuță, în *Cronica unui greier*: „Dintr-o primă culoare de rubin a vinului milenar aruncată de mâna omului la Univers și adunată într-o sublimă cupă de An Nou au zburat flăcărilor, flăcărilor roșii, flăcărilor albastre, flăcărilor de urare pentru noul cincinal al României socialiste. În mesajul său adresat acestui viitor apropiat, concret, cuceritor, în perimetrul unor evenimente fantastice tovarășul Nicolae Ceaușescu spune: – «În cursul anului 1971, ca și în ceilalți ani ai noului cincinal vor fi luate noi măsuri pentru creșterea nivelului de trai al maselor». Iată supremul țel, iată scopul, iată cerința timpului”. ■ În *Agenda săptămânii* Șerban Nedelcu publică textul *Partid și popor*: „În aceste prime zile ale anului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului, președinte al Consiliului de Stat, însoțit de tovarăși din conducerea de partid și de stat, a vizitat câteva întreprinderi industriale din județele Brașov și Sibiu. Peste tot, secretarul general al partidului a fost primit cu căldură de oamenii muncii, angajați în nobila misiune de a realiza o viață zi de zi mai prosperă pentru ei și pentru întregul popor. [...] Să te afli mereu în mijlocul poporului, să-i cunoști bucuriile și necazurile, să iei, în cunoștință de cauză, cele mai nimerite măsuri pentru a face noi pași înainte, iată stilul de muncă cel mai bun, pe care secretarul general al partidului nostru îl folosește fără conținere, spre binele patriei, al tuturor cetățenilor ei”. ■ Dumitru Mincu semnează *Magistrala de peste ape*, despre noul pod între Giurgeni și Vadul Oii. ■ Alexandru Andrițoiu publică poezia *Vorbim, cu sufletul*. ■ Eugen Luca se ocupă de *Anul literar 1970*, trecând în revistă cele mai semnificative apariții, din punctul său de vedere, în literatură, menționând și partea negativă: „S-ar putea, desigur, semnala, în literatura editată în acest an și fenomene negative. În poezie, mai ales, încercările de pastişare a primilor suprarealiști și, în genere, tendințele mimetice sunt nu odată destul de marcate. Un anume vid ideatic și un conformism la modele care nu-s chiar modele caracterizează și unele proze. E ceea ce l-a determinat pe Paul Anghel să vorbească în «Contemporanul», exagerând poate, despre existența unui anume «gen confuz». Nu e, însă, în intenția acestor însemnări să discute aceste probleme. Ne-am propus mult mai puțin: să demonstrăm prin fapte că, în pofida deficiențelor, o anume efervescentă se simte în lumea literară. Iar roadele ei nu vor întârzia să se arate”. □ Nicolae Tăutu publică povestirea polițistă *Asasinul s-a trădat*. □ *File de calendar* sunt dedicate lui Ion Minulescu 7.I.1881-11.IV.1944.

• [„România literară”, nr. 2] Pe prima pagină Ion Horea scrie despre *Cititorul necunoscut*, editorial care deține rolul unui „cuvânt introductiv” la anchetele din acest număr: „Stăruie o credință în rostul scrisului nostru, care se mărturisește de-a dreptul, pentru care se oficiază în ceasurile de lucru și singurătate, căreia îi sunt păstrate legile ascunse ale cuvântului: credința că scriem

pentru Cititorul necunoscut, în existența căruia ni se cumpănește existența. [...]
 Întâlnirea din când în când cu cititorii, confruntarea nemijlocită cu părerile lor
 despre literatură și despre revistele literare, la locul lor de muncă și de relații,
 dialogul cu ei, le simțim ca o necesitate și o firească obligație. Din aceste zile,
 către anul în care am intrat, dorim ca o asemenea legătură să fie înscrisă în
 programul nostru, să publicăm în paginile revistei discuțiile cu cititorii «Ro-
 mâniei literare» din întreprinderi, din universități și din alte instituții culturale.
 Întâlnirile noastre vor fi cu atât mai semnificative cu cât jumătatea de veac de
 la întemeierea Partidului Comunist român va fi nu numai un moment în scrie-
 rea unor noi pagini de literatură bună, inspirată din realitățile țării, ci și de re-
 flexie asupra concepției filosofice și a condițiilor ei estetice, a drumului, a
 creșterii și cinstirii literaturii române. Aceste întâlniri (ca scriitorii și redactorii)
 nu le concepem ca pe niște sesiuni festive, ci am dori să fie permanente puncte
 de reper în spațiul gândurilor noastre și al lucrului literar”. □ *Autorii cei mai
 diverși* se intitulează prima dintre anchete: „După întâlnirile cu cititorii, de la
 uzinele «Electromagnetica» din București și centrul universitar Cluj, dedicate
 semicentenarului partidului, «România literară» va organiza un simpozion în
 orașul Brăila, la care vor participa redactorii și invitați ai revistei. Dorind să ne
 cunoaștem mai bine viitoarele gazde, am întreprins recent o anchetă prin mari-
 le uzine ale orașului pe tema «Cartea în uzină». Un prim popas îl facem la uzi-
 nele «Progresul», apoi la «Combinatul de celuloză și hârtie». ■ În același
 număr redacția organizează, pentru scriitorii scenariști, ancheta despre film, cu
 două întrebări: „1. *Ce părere aveți despre scenariile filmelor noastre?* 2. *Care
 este ecoul actualității în filmul românesc contemporan?*”. □ În *Filmul – me-
 sagerul unei culturi*, **Nicolae Breban** deschide dialogurile: „Publicăm această
 anchetă despre scenariul literar, pentru a veni în ajutorul scriitorilor și produ-
 cătorilor, pentru că, după cât se pare, o primă scuză a deficiențelor unor filme
 este scenariul, această partitură de idei și sentimente, acele rânduri scrise din
 care trebuie să țâșnească viața, în formele ei esențiale, pregnante. Îndemnăm
 astfel scriitorii să participe cu întreaga lor experiență și cu toată măiestria lor la
 scrierea unor scenarii bune, pline de miez, cu un dialog scilicet, greu de sen-
 suri. Un scenariu pe care să-l urmărească până la realizare, care să constituie
 punctul de plecare al unui film în care ei să creadă, care să poată sta cu cinste
 alături de cărțile lor cele mai bune”. La anchetă răspund: □ **Al. Andrițoiu**: „1-
 2. De actualitate este orice scenariu bun, orice film bun, chiar dacă se numește
 Dacii sau *Omul anului 2000*. Totul este ca scenariul, respectiv filmul, să se
 înscrie în conținutul tradiției noastre culturale și să corespundă gândirii și sen-
 sibilității noastre contemporane. Eroarea constă în parcelarea artificială a tim-
 pului. Astfel, scenariul de actualitate ar fi acela inspirat din realitatea imediată,
 legat așadar de anumite comandamente și campanii la zi. E posibil și foarte
 necesar să se realizeze asemenea filme, omul modern vrea să-și vadă viața co-
 tidiană pe ecran și, deci, s-o privească mai obiectivizat. Numai că asemenea

filme trebuie să fie autohtone nu numai prin tematica și onomastica lor, ci și prin stil, mai direct spus, ele trebuie să ilustreze o școală cinematografică națională, atât de națională încât ea să-și impună tiparele chiar în coproducții, cu stele de cinema aduse de peste hotare. Când însă tematica românească este siluită și schimonosită în tipare de împrumut, de obicei trăsnite, atunci iese un surogat de false temerități, a căror faimă ține de scandal. [...] Visez un film Coandă. De ce nu se scrie un scenariu despre Parhon. Un film Arghezi (gloria, pușcăria Văcărești, lagărul din Târgul Jiu – epoci, zbucium etc.). Un film al hidrocentralei de la Porțile de Fier, cu o poveste a ei, nu cu tehnicisme plictisitoare”. □ **Ion Băieșu:** „1-2. Întrebările dv. sunt o adevărată lovitură de măciucă pentru un scenarist, mai ales dacă el a păcătuit prin colaborarea directă la încropirea unui film cu teme contemporane. Încercând să-mi revin din uluială, am să spun (cu toată jena de care mă simt capabil) că filmele românești de actualitate, așa cum au arătat ele până acum, aproape că nu mă interesează. Ele au următorul defect: fie că sunt proaste, fie că sunt bune, nu ating niciodată desăvârșirea. De obicei, lucrurile cuprinse în ele (adică adevărurile) sunt rostite cu gura deschisă doar pe sfert. Adică nu au patimă. Iar o lucrare artistică lipsită de patimă nu mă interesează. Pe fruntea ei se vede chinul cu care a fost făcută, efortul meschin cu care a fost încropită. Dar de ce e așa și nu e altfel? Cunosc răspunsul, am descoperit misterul și sunt mândru de asta, pentru că l-am dobândit prin chinul meu personal. La studioul nostru «București» nu există încredere în autor. Adică în regizor sau scenarist. Aceștia sunt nevoiți să primească foarte multe sfaturi, sugestii, îndemnuri și idei. [...] Am făcut până acum două scenarii și am primit toate sugestiile care mi s-au dat. Filmele nu m-au mulțumit. Acum ard de nerăbdare să mai scriu un scenariu. Întrebarea care îmi ucide somnurile aceasta: voi avea, oare, puterea să nu mai primesc sfaturi neavenite, oricum și de la oricine?”. □ **Grigore Hagiu:** „1. [...] Filmul de autor mi se pare una din cele mai importante modalități de ridicare și înscriere a cinematografiei noastre în sfera cinematografiei internaționale. Aștept cu nerăbdare, în acest sens, filmul lui Breban, în care-mi pun, asemenea multora dintre noi, mari speranțe. Secvențele pe care am avut ocazia să le văd sunt revelatoare. [...] 2. [...] Mai important mi se pare că filmul românesc nu reușește să se grupeze, să reprezinte o direcție bine delimitată, o școală, cum se zice. În cadrul mai larg al unei viziuni unitare, chiar filmele mai puțin bune se interpretează, se leagă firesc de șirul celor excepționale, completându-le și punându-le în valoare într-un fel. Datorită acestei încingături globale, chiar criteriul de apreciere suferă mutații și modificări substanțiale. Ochiul este deprins, pe nesimțite, prin suprapuneri de imagini, să deslușească treptat esențialul, să fie pregătit în orice clipă să întâmpine cum se cuvine marea izbândă. Un Pintilie sau un Blaier parcă au încercat acest lucru. Au răzuit lentila și au scos aparatul din împietrită lui fixitate. Experiența lor, cred, sper, va fi dusă mai departe. Ei, în primul rând, ar trebui s-o ducă mai departe”. □ **Mircea Radu Iacoban:**

„1-2. [...] Ades ne îngrijim de rotunjimea ideii, de pregnanța concluziei, de elevația dezbaterii, scăpând din vedere faptul că până la marele adevăr trebuie să realizăm suita măruntelor adevăruri, suită ce începe, dacă vreți, cu forma pionezelor din pervazul cutărei ferestre. [...] Să fiu bine înțeles: pledez pentru autentic și nu pentru *tipic* în sensul vechi și arhidemonetizat al termenului. Dacă ne întoarcem la canoanele tipicului ar însemna să abandonăm tot ceea ce s-a acumulat până acum, fiindcă, nu văd de ce n-am spune-o, există și serioase acumulări pozitive în filmul românesc de actualitate”. □ **Dumitru M. Ion**: „1. Drept să spun am citit câteva scenarii de film (nu voi da titluri și nume) care nu mi-au spus nimic. Mă veți crede oare dacă vă spun că le-am citit cu gândul sincer de a mă distra? Și am reușit, fiindcă acele scenarii conțineau multă și garantată ipocrizie, umor ieftin și puțin suflet, atât de puțin încât mi-am zis că nici ca meserie nu pot fi un lucru serios, nici ca simplu exercițiu. Un scenarist bun trebuie să fie un meseriaș bun și dacă poate fi dublat de un excelent scriitor (slava Domnului, nu ducem lipsă de așa ceva!) posibilă simbioză ar deveni reală simbioză. [...] 2. Filmul românesc de actualitate, așadar. Un prilej pentru a-mi rememora câteva nume, pelicule – dar despre câte filme «bune» am putea vorbi? Le-am epuizat nici pe degetele mâinilor. Unele filme tulburătoare ale altor școli naționale au arătat ce înseamnă, cum ni se pot dezvălui teme de largă dezbateră civică, filosofică, de strictă actualitate. Acum când știm ce vrem, putem aștepta acele filme mari, românești, de puternică abordare a prezentului”. □ **Gelu Ionescu**: „1. N-am citit prea multe scenarii literare. Am confruntat, uneori, filmul, ecranizarea, cu opera literară care a inspirat-o. Nu cer și nu cred în fidelitate. Un film e doar un mod de lectură, unul singur și fatalmente imperfect. Nu cred nici în existența unui gen literar numit scenariu. Mi se pare însă că scriitorul care se oferă co-producției cu filmul trebuie să scrie altfel, cu mai puține «cuvinte» (poezie) dar cu mai multe situații (acțiuni). [...] Ecranizările noastre, cu deosebire din clasici, au păcătuit nu prin infidelitatea față de literă, ci față de spiritul operei. Caragiale, cel puțin, a fost cu totul maltratată și vulgarizată. Sadoveanu tras la «capă și spadă». Poate pentru asta clasicii au fost inactuali pe ecran. [...] 2. [...] Or, ceea ce se poate vedea în filmul nostru «de actualitate» este tocmai lipsa de gravitate. Formal gravă, azi, situația filmului nostru de actualitate trebuie să devină *fundamental* gravă. Fără această alegere în conștiința celor ce fac filmele și în atitudinea celor ce coordonează producția nu se poate obține ceea ce dorim cu toți. Ar fi simplu să observăm numai lipsa de profesionalism. Cred că, dacă este ceva de făcut, atunci acel ceva se numește încurajarea vocației actualității: acolo unde ea există, indiferent de numele celui ce o poartă”. □ **Iulian Neacșu**: „1. Aș dori să subliniez ponderea pe care ar trebui s-o aibă în actualitate scenariul de comedie. De altfel, pentru a întări această afirmație a mea, țin să vă spun că am predat de curând o comedie studioului, cu speranța de a o vedea și la cinematograful. Numai să nu se întâmple aceeași comedie și cu comedia mea. La urma urmei, ar trebui să facem fil-

me mai multe și anchete mai puține. 2. [...] Sigur, cred, sunt convins la rândul meu că fără film de actualitate nu poate fi vorba în niciun fel de școală cinematografică. Or, cum mi se pare, «a face școală» este ambiția fiecărui regizor român, astăzi. Din păcate, până acum, ambițiile (și ambițioșii) s-au impus mai mult pe culoarele buftiene și nu pe ecranele cinematografice. Astfel, filmul de actualitate românesc, cu puține excepții, a fost ori prost făcut, ori ignorat. Superproducțiile făcute în colaborare cu.. nu impun (nu au cum s-o facă) cinematografia românească; abuzul de film «istoric» înseamnă la un moment dat și.. atemporalitate. Repet, fără filme adevărate despre ceea ce ni se întâmplă nouă astăzi, aici, nu se poate vorbi de școala cinematografică românească”.

□ **Lucia Olteanu**, director al Studioului București: „Despre scenarii? Se vorbește mult și se face puțin.. [...] O anume modă a dedramatizării, sau mai cinstit spus o anume boală a lirismului convențional, artificios, ne-a împins în ultima vreme spre multe filme fără subiect ce se doresc filme de atmosferă și în care se pun accentele doar pe «cum se spune» și nu pe «ce se spune», ca și cum valoarea unei scrisori ar putea sta exclusiv în caligrafia ei. [...] Întreaga politică a statului nostru ne-a învățat să privim departe, să judecăm ansamblurile, sensurile. A face cultură socialistă înseamnă a te orienta spre major, spre adevăr, spre tot ce reprezintă experiență omenească vie”.

□ **Al. Piru**: „1. În materie de film stăm, într-o epocă, e drept, de criză a cinematografiei mondiale, cât se poate de prost. După câteva succese efemere de ordin comercial și câteva producții populare de nivel mediu, un număr de ecranizări inferioare și foarte multe experiențe ratate (excepțiile confirmă regula), ne aflăm mereu și mereu în faza căutărilor, a unui interminabil debut. Cauza principală a rebuturilor se află, după părerea mea, în lipsa de calitate a scenariilor. Se acceptă scenarii lipsite de orice valoare sau scenarii pretențioase și confuze, pe care regizorii le fac și mai rele, pentru ca la urmă să ni se ofere ceva cu totul searbăd, neconvingător, nesemnificativ, fără rost și fără sens. În ecranizări, agasantă mai totdeauna este modificarea sau chiar falsificarea operei de la care se pornește, cum s-a întâmplat, între altele, în *Pădurea spânzuraților*. Pe când un film bun după Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Nicolae Breban, Fănuș Neagu? Oare scenariile trebuie încredințate numai scriitorilor mediocri sau veleitarilor? Cât despre regizori, n-am văzut oare ce-au «realizat» până acum? Singurul autor care m-a satisfăcut ca scriitor este Mihnea Gheorghiu în *Tudor și Zodia fecioarei*”.

□ **Dumitru Radu Popescu**: „1-2. Scenariul nu este încă la nivelul prozei românești; aș putea să numesc zece scrieri care ar putea să constituie puncte de plecare pentru tot atâtea filme bune. [...] Noi nu avem încă o școală cinematografică, ci doar mai multe compartimentări: filme istorico-lirice, lirico-polițiste, polițisto-agricole. Dar pentru asta n-aș da vina nici pe regizori, nici pe scriitori, fiindcă îi acuz și pe unii și pe ceilalți”.

□ **Petru Popescu**: „1. Mă miră teribil faptul că regizorii noștri nu scriu scenarii din propria lor viață,

din propria lor biografie, că nu au nimic de mărturisit despre ei și destinul lor cotidian. Cred că orice regizor care ar face un film sincer despre sine însuși ar fi demn de interes. Este de aceea pozitivă, după mine, colaborarea anumitor scriitori la crearea unui film de actualitate, pentru că se dovedește că scriitorii cunosc mai bine viața de azi decât alte specii de artiști și reușesc mai bine s-o reproducă. 2. Firește, ceea ce ne preocupă pe toți e întâi filmul românesc de actualitate, adică mai degrabă raritatea lui. [...] Film de actualitate înseamnă însă bună cunoaștere a societății românești, curajul de a reproduce exact și sincer această societate, îndrăzneală a perspectivei, originalitate a unghiului de vedere, idei proprii, opinie, deci poziție «de autor», pe lângă însușirile profesionale și vocația artistică. Dar câți cinești români au toate acestea la un loc? Literatura a trecut și ea la un moment dat printr-o situație similară, în care cartea de actualitate era mai rară decât cea de evocare, însă ea a luat sfârșit tocmai prin apariția unor autori capabili de mesaj personal, de opinie îndrăzneată, de sculptare originală a eului contemporan”. □ **Mircea Sântimbreanu**, director general al Centrului Național al Cinematografiei: „1. Ceea ce subminează considerabil filmul românesc este diletantismul scenaristic. Brutal vorbind, filmul se mai naște la noi, cu rare excepții, din legături vag legitime, foarte adesea întâmplătoare și este marcat de condiția lui bastardă. Motivele pot fi deduse din însăși biografia filmului românesc în primul rând, din inexistența unor scenariști de profesie. [...] 2. Există indiscutabil neajunsuri de percepere și de diagnoză cinematografică a actualității. Observați cât de limpede este definită actualitatea, diversitatea și tendințele sale, în documentele de partid, în publicistică, există și o destul de fină celulă foto-romanescă și, fără îndoială, problemele vieții curente se dezbat sub orice acoperiș, se zbat îndărătul oricărei tâmplă, sunt înregistrate pe oricare retină. Mai puțin (sau, pentru exactitate, mult mai puțin) cea a camerei de luat vederi. Din cele mai multe din filmele noastre nu se poate deduce profunditatea angajării omului contemporan, acea cantitate iradiantă de adevăr care marchează fiecare conștiință și când triumfă și când contestă în ansamblul unei realități anume, numai a noastră”. □ **Dumitru Solomon**: „1. Se spune că scenariul nu este film – nimic mai adevărat! – dar, virtuțile sau viciile unui film (cele esențiale) apar cât se poate de limpede în scenariu, dacă nu chiar în *ideea* filmului. [...] E nevoie de scenariști ambițioși, care au ce spune și care au curajul de a-și spune ceea ce vor să spună. (Cunoscând scenariile, aștept cu mult interes filmele *Puterea* și *Adevărul* de Titus Popovici și Manole Marcus, *Printre colinele verzi* de Nicolae Breban, care vor demonstra, sper, că filmul românesc de actualitate nu are nevoie de modestie, ci de ambiție și de substanță.) Nu cred în posibilitatea înființării în următorii zece ani a unui corp de scenariști profesioniști, dar cred în simțul realității și în simțul cinematografic al unor scriitori, în profesionalitatea și în talentul unor regizori. 2. Cu puține, foarte puține excepții, filmele românești de actualitate sunt evazioniste. Cu alte cuvinte, nu sunt de actualitate”. □ **Szász**

János: „1. [...] E un fenomen ciudat, întrucât autorii romanelor și ai scenariilor sunt în multe cazuri aceiași scriitori. Am scris un singur scenariu, care a fost refuzat cu brio. Tare mi-e teamă că această primă încercare va rămâne și ultima. 2. [...] În orice caz, filmul de actualitate nu poate fi o ilustrație de suprafață, o fotografie la minut a unor evidențe, ci actul de depistare artistică a sensurilor. El trebuie să ne insuflă o certitudine existențială, să ne ajute să devenim și mai contemporani cu noi înșine. Astfel stând lucrurile.. aștept”.

□ **Leonida Teodorescu:** „1-2. Cred că problema actualității ține de o anumită viziune a scenariștilor. Noi, de fapt, n-am dus niciodată lipsă de filme de actualitate, am dus lipsă de filme bune, ceea ce e cu totul altceva. [...] Ceea ce interesează într-o operă contemporană este realitatea dramei și nu supoziția ei, o realitate dramei este cea care determină gradul de interes real și arogă patina valorii. Cele câteva filme bune care s-au făcut trăiesc tocmai prin certitudinea dramei, iar efortul pe care ar trebui să-l facă studioul nostru de filme, din păcate singurul nostru studio de filme, este nu cel al eludării dramei, ci cel al depistării ei. Restul e deșertăciune”.

□ **Virgil Teodorescu:** „1. [...] Mă tentează de mult să scriu scenarii și, în general, mi-ar plăcea să mă ocup de cinematograf. Nu le-am redactat poate pentru că n-am găsit răgazul, poate din timiditate, poate din reținerea că voi face un scenariu «inutilizabil» pentru producția noastră. 2. [...] Avem regizori admirabili, adepții unei viziuni moderne, excelenți tehnicieni și avem, de asemenea, artiști de primă mână care au simțul ecranului. Și cu toate acestea nu s-a ivit încă «un loc ferm al hotărârii și al ecoului», pentru că nu există încă un catalizator care să realizeze o unitate ideologică și afectivă și să transforme un fapt material într-o imagine tulburătoare și plină de strălucire”.

■ **M. Ungheanu:** „1. Dacă spunem «scenariu literar» înseamnă că acceptăm și existența unor altfel de scenarii. Nu există decât un singur fel de scenarii: cele după care se pot face filme bune. [...] Nu e obligatoriu ca un scriitor bun să fie și un bun scenarist. Dar un scriitor poate să facă un film bun împrumutând uneltele tipice artei filmului, cele regizorale. Este de văzut, deci, filmul lui Nicolae Breban după *Animale bolnave*. [...] 2. [...] O excepție: *Reconstituirea* lui H. Pătrașcu și Lucian Pintilie. Dar acest film justifică o persoană, nu o «industrie cinematografică”.

■ Versuri semnează: Dimitrie Stelaru (*Alunec; Am așteptat; Mi s-a spus; M-dor; La mare; Invitație la alt port; Dar eu?; Cu mâinile crăpate, femeile*), Ovidiu Alexandru (*Atâtea sentimente; În capul iubirii stă Meta*), Sorin Mărculescu (*Zidite fie zidurile*), Marius Robescu (*Prea buni...; Catren; Slăvite sentimente...; Curse și un șarpe; Și înălțat; Dar mie*), Cicerone Theodorescu, din *Nebunul Regelui*.

□ Acesta își însoțește contribuția (versificată) cu precizarea: „Răspunzând cu plăcere la foarte amabila invitație a lui Nicolae Breban, aș dori să folosesc prilejul pentru a împărtăși cititorilor câteva simple marginalii în legătură cu îndeletnicirea literară. Toată lumea știe că, în această îndeletnicire, nu există rețete transmișibile, că există numai legi particulare, ba încă ale fiecărui travaliu artistic în

parte. Orice preferințe de abordare fiind posibile, ele se fructifică în liberă voie: prin întâlniri, încrucișări și mai ales împotriviri sau neîntâlnindu-se niciodată ca niște paralele. Constante și similare apar numai cerințele autoperfecționării. ■ Al. Raicu, într-un mic interviu, dezvăluie care sunt *Proiectele literare* ale lui Sașa Pană: “– *Ce aveți acum pe masa de lucru?* – În primul rând un volum de evocări intitulat *Născut în '02*, contractat cu Editura Minerva, circa 20-30 de coli. Am început cu perioada copilăriei când purtam.. rochiță albă și stam de vorbă cu soldații, în 1907, la Dorohoi; vor defila apoi în pagini anii mei din viața de medic și de soldat, de scriitor și luptător în ilegalitate. Am întâlnit – cum e și firesc – oameni creați din lumină, dar și din întuneric, iar eu mă străduiesc să-i prezint aidoma. – *Aveți la dispoziție elemente numeroase de documentare?* – Eu sunt un colecționar pătimaș. N-am pierdut niciodată vreo carte de vizită, vreo notiță ori vreun bilet de teatru. Am la subsol lăzi întregi cu obiecte și colecții de reviste. Doar războiul m-a mai zeciuit în privința asta, totuși cărțile le-am târât după mine, până la ultima. Pregătesc și o carte de poeme intitulată *Culoarea timpului..* – *Sub tipar?* – La Editura Minerva: *Prozopoeme*. La Editura Cartea Românească, *Primele poeme ale lui Tristan Tzara*, urmate de *Insurecția de la Zürich*. Această ediție, pe lângă 11 poeme publicate în 1934 la «unu», pe lângă alte 5 descoperite în arhiva lui Ion Vinea, va mai cuprinde încă 20 aduse de mine anul trecut, de la Paris, unde mi-au fost puse la dispoziție de către Cristophe Tzara, savant atomist, fiul lui Tristan Tzara. Tot la Cartea Românească vor apărea două volume de Blecher – primul cuprinzând *Vizuina luminată*, al doilea volum *Corp transparent*, poeme, eseuri, proze scurte – cu un cuvânt introductiv al meu, mai mult o evocare a omului, așa cum l-am cunoscut. La Editura Minerva am depus un manuscris de 500 de pagini, o antologie din opera lui Ilarie Voronca, de fapt o selecție din cele 10 volume ale lui în limba română și din cele 12 volume în limba franceză. În sfârșit, la Editura Litera am sub tipar un volum ce va cuprinde câteva colaje făcute prin 1935, unele tipărite într-un.. singur exemplar la «unu», album pe care îl intitulasem *Atentat la bunele tabieturi*”. ■ Alexandru Ivasiuc semnează *Judecata esențială*, adresată criticii literare: „M-a preocupat, la sfârșitul acestui an, critica mai mult decât de obicei și am citit vreo 15 articole care se refereau la un obiect pe care-l știam foarte bine, pentru că-l făcusem eu. Am avut reale satisfacții, unele chiar surprinzătoare pentru mine. Nu m-a mirat să găsesc construcții critice revelatoare la Manolescu, Raicu, Matei Călinescu. Alteori m-am mirat. Însă am avut și un sentiment neplăcut când am observat (de fapt numai în două, maxim 3 cazuri din 15), o curioasă lipsă de vocație manifestată prin imposibilitatea de a gândi «esența» a ceva, indiferent de atitudinea, pozitivă sau negativă, luată. Pentru că a gândi esența este demersul gândirii și critică fără gândire, fără aplicare la obiect nu există. Ce părere ar avea cineva dacă urmând să caracterizeze o fizionomie, ar măsura nasul în luminozitate (orice obiect are și luminozitate, dar în cadrul unui raport fiziono-

mic el nu contează). Gândirea esențială este structurată, ea încearcă să stabilească legătura dintre laturi sau constată că ea nu există. Analiza nu înseamnă mărunțire niciodată, ea descompune aparențele pentru a putea lega esențele. Sine ira et studio, mă gândeam la aceste lucruri, pornind de departe, pentru a da o justificare teoretică unei nemulțumiri ce nu rezulta din vindictă și nu se referea la apropierea de cărțile mele – ele neoferindu-mi decât un caz între altele. Critica e totuși, prin ambivalența ei, o foarte dificilă cale de parvenire, pentru că te demască, așa cum demască insuficienta putere de abstracție a unui silitor elev o problemă de matematică – unde teoremele, învățate pe de rost, n-au nicio putere, numai substanța lor vie. Aș putea, pornind de la această comparație, să scriu la nesfârșit, observând între altele și greutatea receptării unei formule noi, oricare ar fi ea, de către asemenea elevi silitori, ambițioși, uneori agresivi, alteori academici, cu vestă, cravată și cu câte un doctorat, dar iremediabil mediocri”. ■ Viola Vancea își exprimă opiniile despre romanul *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga în textul *Sfidare și penitență*: „Din păcate, ocolind un intelectualism furibund, Laurențiu Fulga cade în extrema cealaltă: compromiterea tonului grav prin intervenții pedestre ce dinamitează pe parcurs convenția epică și printr-un senzualism exacerbat ce scade simțitor tensiunea dramatică a romanului”. ■ Gheorghe Pituț se alătură textului anterior cu opinii despre *Trei ceasuri în iad* de Leonida Plămădeală în *Implicații morale*: „Cartea e saturată de modalitatea eseistică, foarte răspândită azi la mai toate romanele care apar. Povestea palpitantă cu un tânăr supus unei monstruoase experiențe, până la a nu se mai recunoaște el însuși, captează mai ales inimile însetate de un exterior febril, spectaculos. Lăsând apoi la o parte cadrul destul de larg în care se consumă timpul acestei scrieri ne interesează în mod deosebit semnificația, simbolurile romanului”. ■ Șerban Cioculescu publică a doua parte a lucrării *Caragiale și Sinaia*. ■ Matei Călinescu face *Însemnări despre „Demonii”*, comemorând o sută de ani de la apariția *Demonilor* de Dostoievski într-o revistă rusească („Russki Vestnik”, 1871); textul este o analiză a personajului Nikolai Stavroghin, „Cel mai fascinant personaj al *Demonilor* [...]. Literar vorbind, el este un clar descendent al tipului romantic de demon, stăpânit de o irepresibilă revoltă. Numai că revolta lui Stavroghin este rece, infinit lucidă, îndreptată nu numai împotriva ordinii cosmice, sociale sau morale, ci și împotriva ei înseși, împotriva propriilor ei temeuri și scopuri”. ■ Zaharia Sângeorzan își exprimă opinia cu privire la *Condiția romancierului modern*: „Romancierul modern autentic este un constructor care știe exact de unde începe o experiență estetică și de unde începe una morală, socială, fără să cadă în estetism și fără să epuizeze temele unei existențe pe care vrea s-o traducă artistic. Condiția lui esențială stă într-o percepție vie într-o estetică realistă, într-un mod autentic de a reconstitui valorile umane ale actualității. [...] Poate una din insuficiențele realizării unor construcții epice de mari proporții, cu drame și conflicte fundamentale, este și alegerea *temei*, puțința de a-i acorda un sens

mai înalt, unul efectiv uman. La noi există *cărți*, dar mai puțini *autori*. Temele se realizează uneori numai de la nivelul descrierii, al explicației și nu al reînnoirii meditației epice. Scriitorul tânăr se lasă învins de teme și nu de valori. Fenomenul este foarte frecvent și poate fi ușor descris. Se precizează o temă narativă sau de cele mai multe ori nici nu se precizează, ci ea apare pe parcurs, dacă mai apare; apoi prozatorul se dă la un lung și uneori interminabil flux al cuvintelor, care, analizat serios, nu rezistă. Textul poate să se sfârșească la jumătate, sau să se continue două sau trei sute de pagini, căci semnificațiile nu se cristalizează. Avalanșa aceasta de texte hibride, trase dintr-un material epic descoperit peste noapte în «dosare» nu face și nici nu servește literatura. A publica roman după roman miroase de la o poștă a industrie, a făcut. [...] În actualitatea noastră literară lucrurile par a fi nu o dată cu totul altfel: vocația construcției este înlocuită cu una a povestirii temei. Sinteza epică se ridică pe un teren care e dispus de la început eroziunilor. Cine nu-și amintește de unele romane atât de în vogă o vreme, iar astăzi nemai spunându-ne nimic. Aceste texte s-au destrămat într-o «inactualitate» care stânjenește. Construcțiile lor au fost ridicate pe nisip și nu pe valorile reale ale colectivității noastre sociale. Arhitectura unui roman nu se poate ridica decât pe o experiență socială și artistică, pe o realitate umană care să poată fi recunoscută. Nu există roman care să nu răspundă unor principii epice atât timp cât ideile morale, umane se lasă subsumate unor relații valorice. [...] Preocuparea pentru promovarea valorilor umane în opere de artă este o realitate socialistă de care trebuie să țină seama în mod permanent fiecare scriitor, fiecare creator de cultură. Ca să se definească cu mai multă limpezime și să prindă contur, umanismul actual al romanului modern românesc determinat de realitatea socialistă, nouă, trebuie să-și întoarcă privirile și spre conștiința superiorității relațiilor sociale. Romanul va fi o voce reală, cu mari posibilități de difuzare a valorilor umane pe care socialismul le cultivă, le favorizează și care trebuie să ne reprezinte în actualitate”.

■ În *Timpul prozei*, Mircea Vaida face analiza romanului *Păsărilor* de Alexandru Ivasiuc: „Roman social și psihologic, cu o puternică structură epică, *Păsărilor* deschide orologiile: unul spre trecut, al sentimentului perimării, al draperiilor de catifea îngălbenită, date la o parte spre a lăsa, generos, în odăile cu umbre, invazia amurgului.. Altul, spre trecutul individual, mai apropiat, al suferinței, al experienței strict personale – timpul avatar; apoi prezentul, clipa cu senzația acută a acțiunii și viitorului pregătit prin fapte – al aspirațiilor. Mai e un timp al personajului și un prezent unanim, al tuturor”.

■ La cronică literară, Lucian Raicu se ocupă de *Prozatori de azi*, cartea lui G. Dimisianu: „Scrise cu o riguroasă pătrundere și detașare, cu simț interior al echilibrului și cu o limpede stăpânire a jocului de lumini și umbre, reflectând inegale reliefuri ale operelor înseși – și tipice în genere pentru arta (specială) «cronicarului literar», mi s-au părut articolele despre Radu Petrescu, A.D. Munteanu, Sorin Titel, Vasile Rebreanu, D. Țepeneag, Iulian Neacșu, Ștefan Stoian. Foarte atent la

«structurile» prozei contemporane (față de care manifestă cea mai intensă receptivitate), și uneori numai la *formule și tehnici* văzute sub aspectul deschiderii și al resurselor potențiale, criticul nu se arată deopotrivă de interesat, la fel de pasionat și de vibrant față de semnificațiile pe care acestea le revelează sau mai bine zis *ar trebui* să le reveleze. Dispunem de structuri precizate în materie de proză, de tehnici rafinate, de o laudabilă putere de sincronizare; într-un cuvânt de un aparat de recepție bine pus la punct; e vorba totuși și de ceea ce receptează; proza noastră actuală nu depășește adesea stadiul unui stimabil «interesant, foarte interesant». Problemă de meditat, gravă în toate implicațiile ei pe care colegul nostru, el, ca și ceilalți câțiva critici de prima linie ai literaturii de astăzi, întârzie să o aducă în plină lumină. Ar fi singura serioasă obiecție, greu de ocolit, în discutarea acestui profund «adecvat» și substanțial volum despre *Prozatorii de azi*». ■ Dana Dumitriu discută versurile lui Dan Laurențiu, fără a specifica volumul, în *Iubirea stării poetice*: „Versurile lui Dan Laurențiu traduc, într-o caligrafie foarte personală, distinctă în peisajul liric actual, iubirea discretă a *stării poetice*, trufia destinului poetic, a harului și a suferinței poetice («iubește-ți singur nebunia» – *Adâncul mării*). Dincolo de semnificațiile propriu-zise ale meditației sale, dincolo de tematica savantă și de dramele metaforizate, imnurile către amurg, cultivă subtextual sentimentul romantic al *poeziei*, imaginea ideală a *poetului*. El, poetul, este un exilat din Eden, purtând cu sine nostalgia fericirii pierdute, călătorind pe țărmul mării, ademenit de infinitele spații și urmărit de «ochiul transcendent», «ochiul albastru cel fără odihnă». [...] Din iubirea stării poetice, atât de evidentă în versurile lui Dan Laurențiu, se naște plăcerea cultivării versului melodic pur, plăcerea armoniei, a frumosului în sine, a cantabilității emoțiilor și o suavă înclinație spre ritualul liric canonizat. Intonația are un rol capital în lectura acestor poeme, tăcerile adânci și echilibrate dintre versuri și strofe, șoapta de crepuscul, accentele pe sonoritățile rafinate ale cuvintelor sunt absolut necesare pentru înțelegerea exactă a atmosferei și a vibrației poetice specifice lui Loranthus Europaeus”. ■ Ion Stoica trage un semnal de alarmă, *Bibliologia în suferință*: „Bibliologia, această disciplină complexă și maleabilă, aflată, într-un fel, pe propriul ei teren în oricare domeniu, este, parcă, mai acasă decât oriunde între disciplinele umaniste și în primul rând pe pământul fertil al literaturii. [...] În afara acelor mari lucrări ale începutului, atât de impunătoare și de neînlocuit, *Bibliografia românească veche* (până la 1830) și *Publicațiile periodice românești* (ziare, gazete, reviste) tom. I – până la 1906 – fericit continuată de Biblioteca Academiei R.S. România în recent apărutul tom. II (1907-1918) și suplimentul pentru perioada 1790-1906, informarea pentru aproape un veac și jumătate de mișcare literară și pentru o jumătate de veac de gazetărie se împlinește greoi și trunchiat după izvoare puține și lacunare. În privința bibliografiei analitice a presei, în afara recentului volum (până la 1850), mereu amânat, dar, în sfârșit, apărut la Editura Academiei, o viață literară de peste o sută de ani,

agitată, dinamică, inedită și revelatoare, rămâne mai mult ascunsă decât cunoscută căci fără un efort organizat, nicio forță individuală nu poate răzbi în hățișul miilor de titluri de reviste și al milioanele de pagini. [...] Cât privește scoaterea la lumină a rezultatelor cercetărilor bibliografice – puține câte sunt – suntem martorii unei atitudini cel puțin nepăsătoare. Indiferența editorială față de asemenea lucrări înseamnă de fapt irosire de forțe. După ce au consumat un apreciabil volum de muncă, o bună parte din aceste realizări rămân sub forma de fișe de lucru ori, în cel mai bun caz, sunt multigrafiate în condiții grafice insuportabile și într-un tiraj rizibil. Câmpul de acțiune și profunzimea cercetării literare au în instrumentul bibliografic propria lor condiție de dezvoltare. Este timpul să se întreprindă în sfârșit o acțiune concepută științific și coordonată care să dea esteticii, teoriei, istoriei și criticii noastre literare, învățământului de asemenea, reazemul documentar de care au atâta nevoie”. ■ *La Ochiul magic* citim: ■ *Argeș*: „Urmărim cu interesul revista «Argeș», al cărei număr 12 ni s-a părut cu deosebire demn de a reține atenția. Ancheta revistei apărută sub titlul *Cărțile deceniului* ne pune față în față cu o imagine extrem de reală și de vie a fenomenului literar contemporan. (Între concluziile ce se pot reține din această anchetă se poate și aceea că volume ale unor scriitori afirmați în acest deceniu pot fi așezate cu naturalețe în vecinătatea celor mai importanți scriitori consacrați între cele două războaie). Climatul în care se dezvolt revista pare a avea, în general, un plăcut efect stimulator asupra colaboratorilor de toate categoriile și sunt revelatoare, în această direcție, opiniile fertile emise în marginile ideii spiritului muntean în cultura română (vezi, în ultimul număr, considerațiile semnate de Al. Paleologu) sau concepția originală a unor rubrici ca *Jurnalul revistelor* lui I. Negoïtescu. La fel pagina permanentă semnată de Matei Călinescu și care, în acest ultim număr cu deosebire, ni s-a părut nu numai fină, dar și de un real interes prin implicațiile de ordin social-psihologic conținute în analiza fenomenului veleitarismului literar. Mai reținem în acest număr cronică literară a lui Dan Cristea, ce se afirmă încă o dată ca un critic de o incontestabilă vocație și, de asemeni, textele de proză semnate de Cezar Ivănescu”. □ *Editura militară*: „Acum 20 de ani, în decembrie, a luat ființă Editura Militară. Cărțile apărute în aceste două decenii, lucrări de specialitate militară, dar și opere literare, i-au definitivat un profil și i-au asigurat un prestigiu. Am enumera aici *memoriile* de front ale militarilor de carieră, cărțile de proză cu tematică militară sau eroică (printre autori cităm pe Laurențiu Fulga, Nicolae Tăutu, Aurel Mihale, Radu Theodoru, Haralamb Zincă, Ion Grecea, Ion Aramă ș.a.), cărțile de poezie patriotică (Nichita Stănescu, Teodor Balș, Virgil Carianopol, Nicolae Dumbravă ș.a.). Un binevenit rol educativ au îndeplinit antologiile literare apărute în ultimii ani, în fruntea cărora se înscrie *Vârstele Patriei*, culegere de pagini eroice din literatura română de la origini până în prezent, apărută în 1967 și însumând aproape 1 000 de pagini”. □ *Un document*: „Revista «Cronica» (nr. 51) publică un articol despre un interesant

document epigrafic, recent descoperit în satul Grammeni (în apropiere de orașul antic Philippi – Macedonia), care aduce o nouă mărturie asupra războaielor dacice. [...] Documentul care ne vorbește de tragicul sfârșit al conducătorului dac, pe lângă valoarea istorică, mai prezintă și o valoare lingvistică remarcabilă. El atestă pentru a doua oară numele *Troianus* în loc de forma corectă *Traianus*, ceea ce dovedește că forma Troian din folclorul românesc nu se datorează pronunțării populațiilor de limbă slavă și că aceștia au preluat-o de la vechile populații balcanice (macedoneni, traci și iliri)”. ■ *Revista de istorie și teorie literară*: „Ca și în alte rânduri, această publicație ne stârnește sentimente contradictorii. Se urmăresc cu real interes, în numărul 4, studii și articole substanțiale, ca *Modalități ironice în proza lui B.P. Hasdeu*, de Roxana Sorescu, *Structura artistică a povestirii populare* de Simona Cioculescu, precum și studiul despre portretul interior al lui Maiorescu, reconstituit după *Însemnările zilnice* – de Dorina Grăsoiu. Ceea ce, în schimb, ca și alteori, ne-a surprins mai puțin plăcut e o anumită persistență a revistei în a păstra un aer cam anacronic și lănced, cu nimic revelator pentru stadiul actual general al criticii și istoriei literare”. □ *Amfiteatru*: „Notabile sunt contribuțiile semnate de: Mihai Pop (*Masca*), Hadrian Daicoviciu (*Însemnări despre civilizația dacilor (II)*) și Dinu Flămând (*Orizont poetic 1970*) precum și fragmentele traduse din *Ce sunt științele sociale* de Borman MacKenzie, apărute în numărul pe decembrie al revistei «Amfiteatru». În rest 8 pagini de umor inegal, o pagină scrisă în cel mai pur stil pompieristic, semnată de Adrian Dohotaru [...]”. □ O scurtă știre: „În cadrul ședinței de lucru a Cenaclului de Dramaturgie a Uniunii Scriitorilor, ce se va ține luni, 11 ianuarie 1971, orele 18,00, la Casa Scriitorilor din Calea Victoriei nr. 115, dramaturgul Paul Everac va împărtăși câteva impresii despre viața teatrală americană”. ■ În *Din nou despre Urmuz* M. Nițescu prezintă monografia *Urmuz* de Nicolae Balotă: „Cu amplul eseu asupra lui Urmuz, cultul acestuia capătă o posibilă justificare literară. Încă o dată Nicolae Balotă se dovedește a fi un remarcabil eseist și un teoretician, cu excelente resurse de expresie literară, al unor manifestări artistice concrete. [...] Informația și sistemul analogiilor devin instrumentul principal al unei fantezii coerente și detașate, cu o perfectă aparență de «obiectivitate» și de permanent raport cu obiectul cercetat. Nimeni nu a realizat la noi, după cât știm, o asemenea performanță creatoare, și totuși verosimilă, în exegeza unui autor. [...] Paradoxul avangardelor – și cu atât mai mult al celei românești – este de a-și căuta înaintași, de a-și inventa o tradiție. Fervoarea avangardei noastre față de Urmuz a fost în fond fervoare ideologică și politică. Eugen Ionescu însuși, care teoretic profesează o atitudine antiideologică în general, îl receptează ideologic. Ceea ce interesează într-o anumită măsură la Urmuz este unitatea metodei – singura certitudine pe care o oferă scrierile lui. [...] Privite fără nicio prejudecată, scrierile lui Urmuz nu trezesc decât o stare de relativă euforie. Sunt însă pasaje întregi în care autorul face impresia unui Caragiale la zece ani”.

■ Ilie Constantin recenzează două volume de poezie: □ *Cincizeci de poeme* de Ana Blandiana: „*Cincizeci de poeme* (Ed. Eminescu, 1970) este un volum selectiv, în care te izbește unitatea puțin obișnuită a tonului. Nu am avut la îndemână întâia plachetă a autoarei – se pare că de acolo a reținut puține piese ori, poate, chiar niciuna – dar ne-am îngăduit să comparăm noua carte cu cele două anterioare (*Călcâiul vulnerabil* și *A treia taină*). La sfârșitul acestui «examen» credem că nu exagerăm afirmând că Ana Blandiana a dovedit în antologia sa o reală și chiar exemplară *conștiință artistică*. Este acesta unul din principalele merite pe care un autor trebuie să-l dovedească cu prilejul reeditării (iar asupra importanței unei asemenea acțiuni vom reveni adesea). Constatăm că poeta a lăsat de-o parte tocmai acele piese exterior-moralizatoare, acel sarcasm de foileton gazetăresc pe care i l-au reproșat unii critici, și, de asemenea, unele poeme ce se aflau în vag dezacord cu tezele principale. [...] *Cincizeci de poeme* este o apariție nu doar «de lucru» în destinul literar al poetei. Cu această carte Ana Blandiana își precizează mai bine obsesiile, direcțiile, profilul artistic”. □ *Partea mea de lume* de Eugen Frunză, Ed. Eminescu, 1970: „După ce am traversat cele 300 de pagini (deși chiar o a zecea parte erau prea suficiente) am ajuns la concluzia că Eugen Frunză este o îndelungată eroare literară, un veleitar fără doar și poate. Din întreaga revărsare de stihuri cuprinsă în carte nu se poate reține mai nimic, sau doar două-trei piese cât de cât citabile, la care s-ar adăuga unele pasaje, nici acelea multe. E cu totul insuficient pentru o activitate destul de întinsă. Prozaismul irepresibil, nivelul intelectual precar, improprietățile de limbaj, versificarea comodă a unor locuri comune – iată o parte din scăderile acestui autor”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă trei cărți de proză: □ *Vulpile* de George Sidorovici: „Față cu tendințele și preocupările care se agită în proza contemporană, George Sidorovici este un scriitor anacronic. Povestirile sale, cuprinse în acest volum apărut la editura Junimea, trăiesc în primul rând prin raportarea abundentă și neconținută în vechi practici magice, la rituri cu caracter aproape păgân, prin închiderea orgolioasă într-un univers aparte, rudimentar și arhaic, neatins de aripa distrugătoare a civilizației”. □ *Cine se joacă* de Petre Niță: „Chiar dacă micul roman al lui Petre Niță nu ar fi o pastişă după *Prins* de Petru Popescu – ceea ce e foarte posibil, judecând după datele de apariție ale celor două cărți – o alăturare tot se impune, datorită similitudinilor frapante existente între un text și altul”. □ *Privind cinematografic* de Mircea Șerbănescu: „Dezolantă această plachetă, în ciuda titlului promițător! Prozele care o compun sunt de o diversitate dezarmantă – mici schițe moralizatoare și dulceag sentimentale, câteva încercări de proză meditativ-poetică de o natură foarte dubioasă, un fel de reportaje deghizate literar etc. – și, în același timp, de o mare platitudine. A le citi nu înseamnă altceva decât a parcurge un întins pustiu al lipsei de har și călătorul nu poate decât să binecuvânteze oazele unor pasaje involuntar hilare”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volumele: □ *Delavrancea* de Al. Săndulescu: „Studiul lui Al. Săndulescu confirmă nevoia rediscutării naturalismului, idee pentru

care nu voi obosi a pleda. Impulsurile pe care le-a dat literaturii curentul nu sunt condiționate neapărat de acceptarea «obiectivității fotografice». Îndreptarea atenției scriitorilor către substratul instinctual, teluric al vieții ni se pare mult mai important în urmări. [...] Tăietura sobră, concisă, a textului micromonografiei pare să șovăie acolo unde întâlnim forme cam curioase ale anumitor cuvinte: ca «pamfletic», de exemplu”. □ *Pagini bizare*, Urmuz: „Fără o reprezentare mai coerentă a ceea ce s-a petrecut în sufletul lui Urmuz e aproape imposibil să-i citim corect textele. Nivelul conștient și cel inconștient al gândirii artistice cer în cazul de față să fie surprinse neconținut, altfel există riscul să luăm glumele drept spaime ontice și răsucirile dureroase ale unui spirit chinuit drept stricte fațete intelectuale. E o problemă rămasă deschisă pentru exegeza mai nouă a literaturii urmuziene”. ■ Elena Iftimie traduce din poezii: Mohamed Aziz Lahbabi, Maroc (*Clipa*), Nordine Tidafi, Algeria (*Chemările mele*), Badreddine Abassi, Tunisia (*Un început de vară*).

• [„Tribuna”, An XV, nr. 1 (728); format A3; 16 pagini; Săptămânal de cultură; Colegiul redacțional: Dumitru Radu Popescu (redactor-șef), Victor Felea, Ion Vlad (redactori-șefi adjuncți), Ion Manițiu (secretar general de redacție); de la nr. 7 secretari de redacție: Augustin Buzura, Constantin Cubleşan] Numărul inserează un bilanț al anului literar 1970, dar și al deceniului șapte. În articolul retrospectiv despre poezie, semnat de Victor Felea, autorul vorbește despre un deceniu excepțional pentru poezie, un „Sturm und Drang”, „spirit romantic și eliberator”, al cărui lider este Nichita Stănescu, în urma căruia situează nume ale generației cunoscute astăzi ca fiind șazecistă (Cezar Baltag, Ilie Constantin, apoi Marin Sorescu, Ana Blandiana și până la Petru Popescu), iar apoi pe cele ale promoției următoare (de la George Alboiu la Daniel Turcea). Bilanțul pozitiv din poezie este continuat cu unul în proză, *Romanul anului 1970: între experiment și valoare*, semnat de Mircea Popa. De data aceasta, autorul nu urcă în trecut până la începutul deceniului tocmai încheiat, remarcând că, din numărul mare de romane apărute în anul anterior, puține au fost reușite. Printre ele, romanul *Ultimii* (București, Eminescu, 1970) al unui autor de romane „polițiste”, Bujor Nedelcovici, dar și producțiile unor prozatori mai noi, Augustin Buzura, Răzvan Petrescu etc. „Rezultate mai definitorii se pare că s-au obținut în direcția romanului-eseu, de pură speculație și dezbateră conceptuală”. Cel mai bun roman al anului este socotit *Păsările* lui Alexandru Ivasiuc. □ Ion Vlad scrie, în cronică dedicată prozei lui Vasile Voiculescu, despre *Zahei Orbul* (Dacia, 1970), care „pare a se integra povestirii exemplare a Orientului”. După ce remarcă apetitul narativ al prozatorului dispărut de mai bine de șapte ani în acel moment, Vlad remarcă în *Zahei Orbul* o „carte de înțelepciune”, ca și gestul de generozitate făcut de Ion Voiculescu și de Mircea Tomuș care au realizat ediția. □ Numărul cuprinde trei recenzii de carte, la *Teatru* de Sergiu Fărcășan (Ion Vartic), la volumul de poeme *Vulturii amiezii* de George Mărgărit (Junimea, 1970) – poet care

dispare în 1961 lăsând în urmă o lirică neo-romantică puternică, apropiată de suflul labișian, care merita o cronică mai amplă (Zaharia Sângeorzan) –, și la *Memorial de ziaristică* de Perpessicius (Minerva, 1970, autorul articolului este Domițian Cesereanu). ■ Un interesant eseu despre *Morala sincerității* semnează Liviu Petrescu, pe marginea *Jurnalului* lui Gide, din care o selecție în limba română apăruse de curând în traducerea lui Savin Bratu. Petrescu este de acord cu scriitorul francez că sinceritatea nu ajunge mereu în adâncurile ființei și că spontaneitatea duce de multe ori doar la stereotipuri. Un parcurs de la sinceritate la „construcție” remarcă Petrescu la alți scriitori, printre care Cesare Pavese și la Albert Camus : dacă, în tinerețe, ispita spontaneității este mare, mai târziu scriitorul realizează că accesul la sine cere mult mai mult de atât. □ Pornind de la corespondența dintre Ioan Rațiu și George Barițiu, publicată în 1970 la editura Dacia într-o ediție îngrijită de Keith Hitchins și de Liviu Maior, Ion Lungu scrie, la *Cronica ideilor*, despre „*Activism*” și „*Pasivism*”, două noțiuni fără acoperire politică reală, pe care istorici ai Transilvaniei le folosiseră înainte. □ Radu Cârnecki semnează un poem intitulat *Munte la marginea mării necunoscute*, în timp ce o pagină este dedicată unor copii-poeți din Săliștea de Sus, județul Maramureș, prezentați de Vasile și Ion Bogdan. Alte poeme sunt semnate de Ovidius Sturza, Teohar Mihadaș, Ion Sofia Manolescu, Damian Ureche. Radu Mareș și N. Prelipceanu semnează fragmente de proză. □ Mircea Zăciu scrie despre publicistica lui Ion Agârbiceanu, unul dintre primii semnatori ai revistei „*Tribuna*”, de la apariția ei în 1957 (*Ceasuri de seară*). □ În pagina de istorie literară, Sergiu Pavel Dan scrie despre romancierul Dem. Theodorescu. „Dincolo de orice formule critice, perisabile poate, scrisul său reprezintă o contribuție reală la desăvârșirea mijloacelor de expresie ale romanului nostru modern”. □ Ne aflăm încă într-o perioadă în care, sub numele *Ianuarie*, pe ultima pagină a numărului apare o biografie a lui William Carlos Williams și poeme traduse de A.E. Baconsky.

8 ianuarie

• [„*Munca*”, nr. 7197] Aurel Baranga scrie despre noul cincinal în *Dialog permanent cu țara*.

• [„*România liberă*”, nr. 8151] Radu Popescu analizează comedia *Micul infern*, scrisă de Mircea Ștefănescu, respectiv montarea piesei pe scena Teatrului muzical-satiric „Constantin Tănase”. Pe lângă abordarea elementelor de „scenă”, notează că gusturile „unei bune părți a publicului de astăzi” sunt „dificile, năzuroase și moftangioaice”. Chiar dacă „destul de temerară, destul de nonconformistă”, tema operei pare a „servi” imperativelor impuse de viziunea socialistă cât privește creșterea natalității, căci: „Dezordinea, solitudinea și sterilitatea – iată adevăratul «iad», iată «Infernul». Căsătoria este doar «micul infern», ceea ce, în fond, echivalează cu Paradisul”. □ În același număr, Veronica Porumbacu recenzează o crestomație în *Două volume a sonetului italian*

în *Evul mediu și în Renaștere* (v. Dante, Petrarca ș.m.a.) apărută la editura Biblioteca pentru toți, în traducerea lui C. D. Zeletin.

• [„Scânteia”, nr. 8660] Pavel Apostol prezintă volumul *Romanul și realitatea* de Csehi Gyula, apărut la Kriterion: „Firește, ar fi greu să ne pronunțăm asupra contribuției de ansamblu a profesorului Csehi la o teorie a romanului înainte de apariția ultimului volum din triptic (intitulat *Urania, sau roman, cunoaștere, știință*). Pentru că, după cum releva chiar autorul, în acest volum va preciza detaliat modul în care concepe teoria estetică a «epopeii moderne», interpretarea estetică constituind «cea mai grea problemă a analizei romanului». Mi se pare însă că putem să ne întrebăm de acum, chiar înainte de a avea o perspectivă completă asupra numeroaselor contribuții ale profesorului Csehi în acest domeniu atât de complex și controversat, dacă ampla construcție de erudiție și reflecție pe care o consemnăm nu depășește cadrele istoriei, sociologiei și teoriei romanului, definindu-se, mai degrabă, ca o reflecție filosofică asupra semnificației umane, sociale, a romanului? Creație de maturitate, lucrarea lui Csehi Gyula se înscrie printre înfăptuirile semnificative ale culturii socialiste din România ultimului deceniu. Traducerea în limba română a volumelor apărute se va bucura, cred, de o largă și binemeritată audiență”.

■ Adriana Iliescu se ocupă de volumul *Cronofagie* de Nina Cassian: „Poezia Ninei Cassian a parcurs, de-a lungul timpului, momente și atitudini diferite. Cu toate acestea, strânse în volum, versurile alese de autoare arată caracterul unitar al creației ei. Ar fi vorba, mai întâi, de o rigoare a compoziției; poeziile sale nu sfârșesc niciodată în indeterminat, în vag, dimpotrivă: poeta are totdeauna ceva limpede de spus. Mai departe, spontaneitatea și îndrăzneala asociațiilor verbale întâlnite în cele mai izbutite creații ale sale, exprimând, de fapt, o reală originalitate în explorarea cotidianului, continuă să fie până azi unele dintre principalele calități ale scrisului său. [...] Nina Cassian este și unul dintre acei poeți ce izbutesc să scrie poezie folosind conceptele, să sensibilizeze idei limpezi păstrând mereu reală distincție intelectuală. Peste ani, după ce au fost publicate, au rămas în memoria cititorilor ei versuri întregi, multe din poeziile ce pot fi regăsite în acest volum – antologie care datorită unei selecții nu întotdeauna dusă la exigența extremă, cuprinde și poezii inegale ca valoare artistică, a căror temperatură lirică este scăzută. În ce are mai bun, acest volum propune profilul liric al unei poete cu trăiri autentice, cu un vers patetic și, în egală măsură, lucid cenzurat, cu o atitudine esențialmente stenică față de real”.

■ Adrian Anghelescu scrie despre volumul *Scarabeul sacru* de Aurel Dragoș Munteanu: „Roman de pronunțată factură analitică, *Scarabeul sacru* e, în același timp, și o carte cu ușor identificabilă substanță filosofică. Examenul psihologic concentrat asupra câtorva personaje îi servește autorului drept pretext pentru o remarcabilă dezbateră de idei care vizează însă deseori un plan abstract și o problematică universal umană și prea puțin decurge din evoluția unor raporturi umane, din dinamica unui univers de viață bine constituit, de mare efervescentă socială. Tumultul vieții, pulsația realului, iată ce ar fi sporit

considerabil – dacă ar fi fost implicate în suficientă măsură – dimensiunile umane și filosofice ale acestei originale cărți, ce vedește de altfel multiplele disponibilități creatoare ale autorului”. ■ Nicolae Balotă prezintă *Estetica* lui Benedetto Croce: „Tezele (printre care multe discutabile și viu discutate de gânditorii marxiști) ale *Esteticii* lui Croce vor fi amendate de însuși autorul lor, în lucrări privind problemele teoretice ale artei, publicate mai târziu. Dintre acestea, unele – ca *Lirismul și totalitatea artei* sau *Breviarul de estetică* – au fost traduse la noi. De astă dată, biblioteca cititorului român se îmbogățește cu o operă majoră, tradusă de Dumitru Trancă – cu o deosebită atenție și pricepere”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 2] M. Ungheanu întreabă: „Ce literatură promovează revistele? Ce literatură promovează editurile? În ce proporție? Și dacă o cantitate îngrijorătoare de literatură fără curajul responsabilității sociale s-a insinuat în procesul editorial, a cui e vina? Aceasta-i chestiunea!”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Correspondențe*, *Drumul pe care mergeți*, Ana Blandiana consemnează părerile cititorilor, evidențiindu-se a lui S. Aramis: „Există în versurile dv., în afară de dovezi certe ale înzestrării poetice, o anumită prețiozitate banală. Nu știu dacă se poate spune așa ceva, dar impresia este cu precizie aceasta, izvorâtă din cuvintele lipsite de zvâcnet care se îngrămădesc și se leagă între ele într-un fel voit poetic, distins și afectat.. Sunteți într-o fază fără strălucire, cu frază prolixă și căreia moda lipsei semnelor de punctuație nu face decât să-i adauge umbre, dar nu și mistere, o fază pe care sunt convinsă că o veți depăși în curând”. ■ Hristu Cândroveanu prezintă poezia lui George Alboiu: „Nu cred că există în lirica noastră de astăzi un poet mai copleșit și al nonsensului, decât George Alboiu. Ca atitudine existențială, actul nu e nici reprobabil în sine, nici incompatibil cu arta. Ceea ce i se poate reproșa tânărului autor, însă, este monotonia până la urmă învecinată cu anihilarea, a unei ipostaze – nu atât fiindcă nu și-o transfigurează îndeajuns (este și aceasta!) – ci pentru că încearcă [...] a și-o construi asemenea unui arhitect, după planuri dinainte elaborate.. ”. ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica *Jurnal de lector*, recenzând patru cărți. □ Urmuz: „*Pagini bizare*”: „După studiul lui Nicolae Balotă, pe care cititorul a fost nevoit să-l citească înainte de a-l fi citit pe Urmuz însuși, din simplul motiv că opera acestuia nu fusese la acea dată reeditată, iar ediția din biblioteca Argeș nu acoperea, firește cererea, iată că a apărut, sub îngrijirea lui Sașa Pană, un Urmuz integral, pe urmele celui din 1930. Aprecierile criticii din ultimii ani au remarcat când bufoneria, când tragismul, când tragi-comicul exercițiilor urmuziene”. □ Nora Iuga: *Captivitatea cercului*: „Poezia e a unei vitalități feminine ajunse la apogeu; sentimentului condiției desăvârșite până la maternitate i se adaugă nostalgia tulbure după adolescența în care orice trăire era nouă și misterioasă. Repetarea, numai presimțită, în prima carte, e acum trăită”. □ Ion Nicolescu: *Ironice*: „Bun versificator, Ion Nicolescu se distrează, în ritm și rimă, pe seama imposibilității cuvintelor, mai exact spus, pe seama convingerii noastre că ele, cuvintele, ar fi imobile. Poetul

suferă de complexul genialității, ceea ce-l face să-și batjocorească propriul talent.” □ Elena Gronov: *Mihail Săulescu*: „Apărută la Editura Militară, evocarea sau, cum crede Victor Eftimiu într-o generoasă prefață, monografia despre Săulescu interesează mai puțin ca o carte de autor și mai mult ca un sumar de date și referințe adunate mai ales din publicații ori din volumele scriitorilor care l-au cunoscut și legate prin procedeul «vieții romanțate», însă fără veleități artistice”. ■ Despre cele două volume de poezie ale Anei Blandiana scrie Nicolae Manolescu. □ „În *Cincizeci de poeme* (Ed. Eminescu, 1970), Ana Blandiana își face o primă (după câte știu) selecție din propria poezie. Selecție nici prea generoasă, nici prea severă; [...] Poeta se reprimă evident. Nu numai în sensul că lirica ei este antifeminină (refuzând să semene cu jurnalul unor senzații și emoții), dar și în acela de a elimina tot ce ține de o imagine posibilă a vieții imediate, banale, superficiale”. □ „Cum era de prevăzut, parte din temele și caracteristicile poeziei se răsfrâng și asupra tabletelor publicate de Ana Blandiana timp de șaptesprezece luni în «Contemporanul» sub titlul de *Anti-jurnal* și adunate acum în *Calitatea de martor* (C.R., 1970) [...] Întâia și ultima tabletă se referă deopotrivă la condiția poetului și a scrisului, constituind motivarea de principiu a publicisticii din volum”. ■ Referindu-se la *Învățăturile lui Neagoe Basarab*, Constantin C. Giurescu observă: „Una din problemele cele mai controversate ale istoriografiei românești a fost aceea a paternității *Învățăturilor*.. Din veacul al XVI-lea și până spre sfârșitul celui de al XIX-lea, toți cercetătorii erau de acord să considere aceste *Învățături* ca fiind opera binecunoscutului Voievod. Până când, în 1895, Teodor Codrescu și, după el, mai ales D. Russo, în 1906, au susținut că ele nu se datoresc lui Neagoe Basarab, ci au fost alcătuite mai târziu, în secolul al XVII-lea, de către un călugăr admirator al voievodului”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, serie nouă, nr. 5, *numerotarea revistei pentru 1971 începe cu nr. 5 din 8 ianuarie, în continuarea celor 4 apariții din decembrie 1970; publicație editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al municipiului București; format tipografic: A3; 16 pagini; săptămânal; zi de apariție: vineri; Colectivul de redacție (specificat de la nr. 4/decembrie 1970): Eugen Barbu (redactor-șef), Jeana Gheorghiu, Dan Mutașcu, Augustin Sandu (Gheorghiu și Sandu sunt înlocuiți în 1971 de Heana Colomieț, Dan Popescu, Radu Georgescu – prezentare grafică, Cristina Pascu – prezentare artistică); Colaborează constant, începând din decembrie 1970: Aurel Baranga, Adrian Beldeanu, Nicolae Carandino, Mihnea Gheorghiu, Ioan Grigorescu, Silvia Kerim, Victor Kernbach, Ion Lotreanu, Emil Manu, Ion Negoitescu, Marian Popa, Florian Potra, Neagu Rădulescu, Valeriu Râpeanu, Cornel Regman, George Sbârcea, Mircea Horia Simionescu, Alexandru Stark, Cristian Țopescu, Romulus Vulpescu, Henri Zalis, Dan Zamfirescu etc.] În cadrul interviului din „Săptămâna”, *Șantierul semicentenarului*, Mihnea Gheorghiu se confesează în pri-

vința viitoarelor apariții: la Albatros volumul *Scrisori din imediata apropiere*, eseuri lirice, în stilul celor din volumul anterior, *Dionysos*, 1970; la Univers, traducerea romanului lui Marquez, *Un veac de singurătate*, „un monument al literaturii revoluționare sudamericane contemporane”; la Ed. Ion Creangă, un volum de povestiri pentru copii, *Cele două roze*, după dramele „epopeii naționale” a lui Shakespeare; la Teatrul Național din Craiova, premiera piesei *Zodia Taurului*, drama cu conținut politic marcat, dedicată celor 150 de ani de la revoluția populară a lui Tudor Vladimirescu; scenarii pentru *Muschetarul român* și *Pădurea pierdută*, primul despre epoca lui Dimitrie Cantemir, al doilea despre războiul antifascist etc. Concluzia polivalentului Gheorghiu este clară: „Nu există actualitate autentică fără istorie și viceversa. O bună și adevărată Revoluție este permanentă ca viața națiunii”. ■ Marian Popa sancționează volumul *Prozatori de azi* de G. Dimisianu: „prea adesea platitudinea greu tolerabilă a unui comentator ca G.D. trece prin bunăvoință drept echilibru de viziune”. ■ C. Regman îl „execută” pe Lucian Raicu, în *Fraze frumoase, fraze*: „La «România literară» oficiază săptămână de săptămână Lucian Raicu [...] parohie mare – grea osândă.. noroc că mai sunt și vorbele, curgătoarele. Și astfel cronicile se umplu până la jumătate «făr-a prinde chiar de veste». Ca de pildă, comentariul consacrat pitorescului volum al lui Ion Gheorghe, *Mai mult ca plânsul*, nr. 41, 8 octombrie 1970 (în cazul de față, comentariile – care se potrivesc altor volume ale lui Ion Gheorghe sau multor dintre poezii generației sale – sunt total exterioare și deci netrebuincioase). Prea înaltă exegeză de poezie, pentru ce numele tău e așa des inadecvare?”.

9 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7198] În rubrica *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Poeziile de față sunt selectate de Ion Crânguleanu, iar autorii sunt veletitari. □ Petre Luscalov publică, în foileton „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 28).

• [„**România liberă**”, nr. 8152] Ion Dodu Bălan semnează articolul *Moștenirea culturală și exigențele contemporaneității*, menționând că, deși nu poate ignora „valorile strict culturale ale trecutului nostru spiritual”, nu îi poate pretinde unui autor din secolul al XVI-lea sau al XVII-lea „să gândească, să-și reprezinte lumea, relațiile sociale, locul omului în viață și societate, ca un marxist al veacului al XX-lea”. Cu toate că pare a se raporta la contextul facerii textului, notează că „nu putem să acceptăm, să ne însușim și să promovăm ideologia lui și cu atât mai mult laturile retrograde ale acesteia. Cercetătorul de azi al unei opere culturale din trecut este dator să se confrunte cu ea, să o supună unei analize exigente atât sub raportul valorii estetice cât și sub raportul mesajului ei ideologic”. Concepțiile filosofice „fie eronate sau de-a dreptul nocive istoricul și criticul literar sînt datori să le discute și să le respingă printr-o argumentare științifică, riguroasă, competentă. Simpla blamare sau injurie,

ca și ignorarea voită, nu pot rezolva o problemă atât de complexă și mai ales complicată. În general, asemenea texte nu merită să fie reeditate”. Abordând problema interpretării subiective (paralele făcute, în manieră rudimentară: criticul ar fi un inginer agronom, opera și autorul ar fi grâul și porumbul; „Tot așa, cuiva s-ar putea să nu-l placă pe Eminescu, Coșbuc sau Sadoveanu și și-ar permite, în numele libertății gustului personal, să-i excludă din literatura română”), autorul face trimitere la poezia *Noi*, scrisă de Octavian Goga, la creația lui Ion Creangă, a lui Arghezi, Agârbiceanu, Lovinescu ș.a., conchizând că „nu putem accepta [...] să fie privați de nota social-umanistă a scrisului lor și să devină simpli cobai de exerciții formaliste și estetizante”. mai ales, deoarece: „Critica literară marxist-leninistă are datoria de a respecta specificul fiecărui scriitor, de a evidenția ceea ce este valoros în opera lui, de a promova ideile sale care au coincis cu mersul înainte al societății, cu ideile avansate ale epocii”. Într-o notă de subsol, referitoare la Ion Creangă, I.D. Bălan arăta: „Repudiind interpretările sociologizante, vulgare, neștiințifice, identificările mecaniciste, care făceau din Eminescu reprezentantul feudalității, care descifrau în povestirea lui Ion Creangă, *Capra cu trei iezi*, pe femeia de la țară, săracă și văduvă cu trei copii, uciși de un chiabur, care vedea în *Cocoșul din Punguța cu doi bani* a aceluiași Creangă, pe exploatatorul hapsân, noi nu putem să sărim în extrema cealaltă și să cultivăm tendințele evazioniste, estetizante, formaliste”.

● [„**Scânteia**”, nr. 8661] Al. Philippide publică textul *Citindu-l pe Sadoveanu*: „A fost nu de mult aniversat Mihail Sadoveanu. Act de firească recunoștință, pentru că la opera lui Sadoveanu se cuvine să revenim mereu, s-o comentăm în permanență. Inițiativă deopotrivă folositoare și pentru creator și pentru cititor. [...] Culoare, ton, mișcare, diferă de la o descripție la alta, dar felul în care se cumpănește fraza, precizia detaliilor și totodată suflul de poezie care pătrunde tabloul, totul te face să recunoști imediat stilul lui Sadoveanu. Stilul acesta e atât de pătrunzător încât atunci când te afli în mijlocul unei priveliști pe care ai citit-o în vreo povestire de-a lui Sadoveanu, îți vine să spui: e ca-n Sadoveanu, ceea ce este dovada supremă a acelei identități între sufletul scriitorului în a cărei operă natura României se oglindește cu intensitatea sporită pe care i-o dă o mare artă literară”.

● [„**Cronica**”, nr. 2] Numărul se deschide cu două poezii de Ana Blandiana și editorialul redacției, intitulat *Anul 50*, referitor la împlinirea unei jumătăți de veac de existență a PCR. □ Scriind despre *Umanismul artei*, Ernest Stere își încheie eseul cu un paradox formulat de André Gide, conform căruia „Triumful individualismului constă în a renunța la individualitate”. ■ În articolul intitulat *Romanticul Mateiu Caragiale*, Henri Zalis sintetizează, aderă la sau se depărtează de părerile criticilor care au scris despre *Craii de Curtea-Veche*, *Pajere* sau *Remember* (Tudor Vianu, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, Perpessicius, Paul Zarifopol): „Vom spune împreună cu Tudor Vianu că

arta lui Mateiu Caragiale este toată concentrată aici, în seducția și resentimentul pe care i le inspiră același cadru de viață”. □ Liviu Leonte recenzează „un roman exemplar pentru integrarea unor destine individuale într-un timp istoric”, *Păsările* de Alexandru Ivasiuc, observând, față de scrierile anterioare, „o privire mai directă, în care grija comunicării și dificultățile ei nu se manifestă explicit ci sunt doar subînțelese”. □ Tot despre romancierul Al. Ivasiuc scrie și Aurel Sasu (în *Negație și obsesie*), cele două atribute fiind pecetea prozei acestuia: „Termenul care însumează substanța epică a romanelor lui Al. Ivasiuc este neacceptarea, ca un semn al unei «grave erori etice» a personajelor și ca o firească conștiință, în acest caz, a absenței timpului. Singura șansă de salvare, de fapt, dintr-o inexistență nu mai poate fi aflată decât în obsesia eului”. □ Zaharia Sângeorzan recenzează elogios eseurile lui Edgar Papu din volumul *Fețele lui Ianus* [Univers, 1970]: „Plăcerea estetică a lui Edgar Papu este de a descoperi în opere excesiv frecventate și solicitate de percepția critică o posibilă modernitate, o nouă realitate a creației care, odată intuită, răspunde imediat unei actualități valorice”. □ „Nu spun o noutate când afirm că oricare structură narativă stă sub semnul *devenirii*, *al transformării*. Ea este un avatar, o peregrinare – indiferent de ce natură – întru descifrarea omenescului”, scrie Al. Dobrescu în eseu ce poartă titlul *Devenirile structurii narrative*. □ Ștefan Oprea semnează cronică spectacolului cu piesa *Duet* de Andi Andrieș, „un succes al autorului, un succes al interpreților, un succes al teatrului”. ■ Pagina de *Cărți, cărți...* propuse spre lectură este asigurată, în acest număr, de Zaharia Sângeorzan, Const. Coroiu și P. Ursache. Sunt prezentate și comentate volumele *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu, *Calitatea de martor* de Ana Blandiana (elegiile narative apărute în „Contemporanul” cu titlul de *Antijurnal*, adunate în volum, C.R. 1970), *Lava intermediară* de Ion Țugui, *Ipostaze* de Domițian Cesereanu, *Paralele folclorice* de Tache Papahagi, *Folcloristica Maramureșului* de Dumitru Pop. □ Ocupându-se de primii trei poeți, Sângeorzan îi elogiază pe primii doi și îl repudiază pe cel de-al treilea: „Poezia lui Zaharia Stancu este o partitură care cultivă degajat reflecția lirică, o simbolistică care vine din tradiția folclorică și un ceremonial al spunerii de o muzicalitate aparte, de litanie”; „*Antijurnalul* comunică nu numai un lirism cu costumații de narațiune patetică, ușor retorică, ci și o conștiință dramatică care metamorfozează o experiență directă într-o panoramă morală supravegheată de un efectiv sentiment al participării («martor» al existenței) de esență filosofică”; „Textele lui Ion Țugui sunt o banală versificație care consumă cuvinte, teme nesemnificative în lozinci corecte, dar absolut exterioare oricărei valori lirice”. □ Grupaj liric de Radu Cârneli. Versuri mai semnează în acest număr și Al. Jebeleanu, Florența Albu, Daniel Lascu. □ Veronica Porumbacu traduce din poezia contemporană de limbă germană: Anise Koltz și Horst Wolff. □ Salutând inițiativa Comitetului de Stat pentru cultură și artă de a acorda premii pe anul 1970 unor spectacole cu piese românești contemporane, laureate fiind

Teatrul Național din București (pentru spectacolul cu piesa lui Paul Everac, *Camera de alături*) și Teatrul de Stat din Arad (pentru „activitate deosebită în stimularea dramaturgiei originale”), N. Irimescu, partizan al Naționalului ieșean, impută lipsa de obiectivitate „flagrantă” a juriului rămas anonim. (*Premii, premii, premii...*) □ Același semnatar al rubricii *Moment* deplânge beletristica ocazională din almanahurile și suplimentele publicate în prag de an nou de ziarele județene. Exemplificările vizează o parodiare a lui Fănuș Neagu în calitate de cronicar sportiv, o epigramă care desființează volumul *Poemul fără flăcări* de G. Georgescu și jurnalul de călătorie al Luciei Demetrius, împănate cu „filosofări” banale. □ *Curierul* trece în revistă expozițiile din toamna lui 1970, cu *Locuri și eroi sadovenieni*, organizate în spațiul moldav, lucrările fiind semnate de Aurel Băeșu, Ștefan Dimitrescu, Nelly Știubei, Corneliu Baba, Șt. Constantinescu, Iulia Hălăucescu ș.a. □ Poșta redacției este semnată în acest an de Mihai Ursachi, de asemenea, rubrica *Sport* este realizată de M.R.I. [Mircea Radu Iacoban], iar Corneliu Ștefanache publică câte o tabletă sub titlul generic *Jurnal*. □ Pe ultima pagină, un succint portret George Emil Palade.

• [„**Flacăra**”, nr. 2] Cu titlul *Înțelepții printre noi*, revista publică o serie de maxime semnate de diverși oameni de cultură și scriitori. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Argumente glumețe*. □ Henri Wald publică eseu *Comunicabil și incomunicabil* în care abordează problema multitudinii de „teoreticieni ai limbajului care deplâng incomunicabilitatea dintre oameni”. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie tabletele *Parfumeurul și Coaforul*. □ Silviu Brucan semnează articolul politic *Oceanul planetar*, pe tema revoluției tehnologice marine. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a ultimelor apariții editoriale de la sfârșitul lui 1970: Al. Ivasiuc, *Păsările* (C.R., 1970), „una dintre cele mai interesante lucrări epice românești și, fără îndoială, cel mai bun roman al prozatorului”; *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu (la Eminescu), „o carte de mare originalitate prin factura ei”; *Memorii* de Demostene Botez (Minerva), „carte grea de aurul sincerității, prin care ni se transmit «în direct» portretele unor personalități ale culturii noastre, și în paginile căreia sunt reconstituite vremuri cu ascuțime observate de autor și oameni viu întruchipați de el, toate narate cu calm și pregnanță”. □ Semnalarea apariției, la Univers, a *Esteticii* lui Benedetto Croce, tradusă de Dumitru Trancă, cu un studiu introductiv de Nina Façon. □ Succintă prezentare a colecției „Thalia” (Univers): *Ploșnița* de Vladimir Maiakovski (traducere de Tamara Gane), *Așteptându-l pe Godot* de Samuel Beckett (traducere de Gellu Naum), *Viața e vis* de Calderon de la Barca (traducere de Sorin Mărculescu). □ Semnalarea apariției, la aceeași editură, a volumului *Lecții de poetică structurală* de I.M. Lotman. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se prezintă punerea în scenă, la Teatrul „Bulandra”, a piesei *Acești nebuni fățarnici* de T. Mazilu; la Teatrul satiric muzical „C. Tănase”

este reprezentată piesa *Micul infern* de Mircea Ștefănescu, iar la Teatrul Mic *Fata care a făcut o minune* de W. Gibson. Se semnalează, la Teatrul de stat din Galați, debutul lui Paul Ioachim cu *Ascensiunea unei fecioare*.

• [„Luceafărul”, nr. 2] Marin Preda discută despre *Farmecul uitat al teatrului*. Prozatorul își manifestă nedumerirea față de modul în care piese clasice de teatru sunt puse de anumiți regizori contemporani în scenă. Plecând de la vizionarea unei adaptări a tragediei *Regele Lear* a lui William Shakespeare la Teatrul Național – „o operă pe care n-o putem împrumuta altora, când ea aparține unui anumit tip de civilizație care a dat pasiunilor ideale și înjosirilor umane o anumită măreție” –, Marin Preda critică felul în care „tot felul de zgomote și alergături și zdupăituri bruiază aproape permanent textul”, în timp ce decorul îi fură privirea prin anacronismul lor – „în loc să uit de decor, cum ar vrea regizorul, mă uit nedumerit la mantilele de nylon ale regelui Lear și ale fiicelor sale, care de altfel, în scena respectivă joacă admirabil”. În opinia autorului *Moromeților*, „nimic nu e inocent într-un spectacol după cum nu e nici în text și gestul care nu e o consecință a gândirii dramatice, cu alte cuvinte a celei din text, devine o consecință a gândirii particulare a regizorului care construiește un spectacol *al său* ignorându-l total pe autor, care are totuși și el idei regizorale, incluse în text și în armonie cu viziunea sa proprie despre pasiunile oamenilor și care ar trebui respectată”. [subl. M.P.] ■ Nicolae Manolescu semnează un articol despre *Povestirile lui V. Voiculescu*. Pentru a-i recunoaște valoarea prozatorului V. Voiculescu, criticul îl depărtează de poetul V. Voiculescu: „Povestirile lui V. Voiculescu sunt opera unui prozator perfect stăpân pe mijloacele sale și care nu datorează aproape nimic poetului”. Ce este surprinzător la prozele scurte ale lui V. Voiculescu este faptul că ele „apar într-un moment de relativ declin al povestirii de formă tradițională, înviind modele îndepărtate și negăsindu-și asemănare în proza contemporană”. Pentru Nicolae Manolescu, originalitatea lor constă tocmai în „acest anacronism, al materiei, al viziunii și al tehnicii, această lipsă de contact a autorului cu viața literară”. Valoarea acestor povestiri vine și din faptul că ele au „o finalitate mai curând artistică”, aducând în prim-plan tehnici și strategii narative înaintea unor elemente de substanță. În această direcție, Nicolae Manolescu observă că naratorul acestor povestiri – sau personajul care îi ține locul în anumite povestiri – „vine totdeauna din afară și rămâne până la capt în afară: în foarte rare cazuri experiența pe care o trăiește și o povestește îi este anunțată de viața lui anterioară, își află rădăcinile înfipite cu necesitate în ea”. În principal, criticul apreciază faptul că textele în proză ale lui V. Voiculescu recuperează plăcerea de a povesti și arta ficționalizării într-o proză contemporană din ce în ce mai complicată și mai artificială. ■ Nicolae Ciobanu recenzează volumul de poeme al lui Tudor George, *Baladele Singaporene*, apărut la C.R.: „Ipostaza distinctă, de o particularitate ieșită din comun, sub care ni se recomandă Tudor George cu noua sa carte este aceea a unui trubadur modern. Unica și marea sa plăcere

este aceea de a «spune» balade despre o lume și un timp care se constituie, la modul villonesc, într-o umanitate hotărâtă să-și trăiască până la auto-distrugere propriile-i candori edenice. Profund impresionantă este tocmai această edificare a spiritului «singaporeean» [sic!], chemat să definească condiția *sui generis* a unei boeme literar-artistice, care, în acele vremuri de mercantilism intelectual și de conformism sofisticat, are cutezanța de a respinge tentația confortului obținut cu prețul valorificării lucrative a propriei vocații”. □ Alexandru Ștefănescu semnează o scurtă cronică la romanul *Ramayana* (C.R.) al lui Mircea Cojocaru: „În ciuda stilului clar, curgător, în ciuda ritualului de poem cu refrene melodios-obsesive, în ciuda chiar a inspirației generoase care a înfiripat priverile de vis, romanul lui Mircea Cojocaru suferă de artificialitate. Talentul acestui interesant autor nu și-a găsit încă un mod de expresie”. ■ La rubrica „Teatru”, Marin Sorescu scrie despre o dramatizare a *Procesului* lui Franz Kafka de Jan Grossmann, în regia lui Harald Benesch, pe care a văzut-o în Germania, în orașelul Bonn. Scriitorul român recunoaște că este sceptic în fața dramatizărilor, mai ales după ce anterior a văzut una după *Metamorfoza* la Paris, care, deși a avut și calități, nu a lăsat spectatorilor „impresia de cer făcut zob” pe care o ai după lectura textului. În opinia lui Marin Sorescu, și în cazul acestui spectacol „nu vom vedea decât un Kafka tradus”. Chiar și așa, semnatarul articolului nu poate să nu observe că „spectacolul e fluent” și că Wold Richards, interpretul lui Iosef K., „are un rol dintre cele mai grele și trebuie să mărturisim că se achită destul de conștiincios”. ■ Într-o scurtă notă semantă „L”, este anunțată acordarea premiului internațional de poezie „Etna-Taormina” lui Eugen Jebeleanu. Alegerea poetului român ca laureat al acestui premiu, de către un juriu prestigios prezidat de Miguel Ángel Asturias, câștigător al premiului Nobel, vine ca o confirmare a succesului poemului *Surâsul Hiroshimei* peste hotare. Cu această ocazie, membrii redacției *Luceafărul* îi transmit lui Eugen Jebeleanu „sincere felicitări și, totodată, urarea ca inspirația să-i fie bogată, în anii mulți și fericiți pe care i-i dorim”. ■ În *De amore*, Alexandru Paleologu continuă meditația despre iubire începută în numărul precedent. Eseistul este de părere că „pentru marea iubire, fenomen de cultură, în care intervin inteligența și imaginația (în fond un anumit «geniu», dar nu al «speței») și care-și are exemplele în marea literatură [...], obișnuința e un spor continuu și o fuziune în sensul literal al cuvântului: o contopire și o revărsare”. ■ *Despre absurdul existenței*. scrie Teodor Mazilu la rubrica *Jurnalul unui martor ocular*: „Absurdul existenței nu este un adevăr obiectiv, implacabil, ci un sentiment – trecător, ca orice sentiment –, o senzație – înșelătoare ca toate senzațiile”. ■ Povestirea *Prietenia*, scrisă de Gabriela Adameșteanu, marchează debutul publicistic al prozatoarei. Ulterior, acest text va fi încorporat în romanul *Drumul egal al fiecărei zile*. □ Sunt prezenți în acest număr, fiecare cu câte un grupaj de poeme, Mircea Dinescu, Doina Uricariu și Corneliu Vadim Tudor.

10 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 8662] Ion Bănuță scrie despre *Permanența poeziei militante*: „Fără doar și poate că, azi, 20 000 000 de inimi, – în cadrul unei societăți demne de numele de om, indiferent de naționalitate și de ani – bat, bat ritmic și adânc pentru o Românie modernă, pentru o lume nouă. Poeții noștri sunt în front, închinând poeme fierbinți Partidului Comunist Român, acest făurar al marilor noastre victorii. [...] Poezia patriotică, de care nu se poate lipsi nicio epocă – este ridicată azi, temeinic și artistic, pe noi trepte. Niciodată nu s-au săvârșit pe aici atâtea fapte eroice, în vastul câmp al construcției lumii noi, ca în ultimul sfert de veac. Fie ca poemele noastre de ieri, de azi, de mâine să exprime fidel, la dimensiunile ei de gigant, epoca noastră de aur, să înfrunte granitul veacurilor”. ■ În *Adnotări* citim *Lacune evitabile* de A. Adrian: „Suntem martori și beneficiari ai unei intense și tot mai diversificate activități editoriale având ca obiectiv primordial publicarea unor lucrări fundamentale, de larg interes, din domeniul științei, literaturii și artei românești și universale. [...] Nu putem omite însă faptul că, paralel cu eforturile editoriale tot mai rodnice, și-au îmbogățit substanțial activitatea și tipografiile, asigurându-se publicarea unor lucrări de o deosebită ținută grafică, nu puține dintre ele ridicându-se, sub acest aspect, la nivelul celor mai moderne realizări tipografice. Între aceste unități se distinge, prin numeroase reușite, și Combinatul Poligrafic «Casa Scânteii». Se întâmplă însă – și parcă, din nefericire, tot mai frecvent în ultima vreme – ca în locul unei reale desfătări, lectura unora din aceste cărți să se transforme în contrariul ei: rânduri inversate, lacune în text ce se întind uneori pe pagini întregi, dezolant imaculate, defecte de legătorie etc”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 2] Pe prima pagină apare *Cuvântarea președintelui Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului nou*. ■ Demostene Botez semnează *Răspunderea civică a omului de cultură*: „În istoria poporului nostru, atât de zbuciumată, în care activitatea oamenilor de cultură era o necesitate vitală, aceștia nu s-au dat în lături și și-au asumat cele mai grele răspunderi civice și la 1848, și la Unirea Principatelor, și acum la instaurarea celei mai drepte și mai umane orânduiri. Gh. Asachi, Simion Bărnuțiu, Nicolae Bălcescu, Dimitrie Bolintineanu, Cezar Boliac [sic!], Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Heliade-Rădulescu, Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Lazăr, Gh. Marinescu, dr. I. Cantacuzino, Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Gh. Călinescu [sic!] și mulți alții cu prestigiul lor cultural, au contribuit hotărâtor la progresul țării și la rezolvarea treburilor ei în momentele cele mai grele. Avem în această privință, o tradiție strălucitoare, pe care o urmează astăzi cu devotament, oamenii noștri de cultură. Omagiul pe care-l aducem oamenilor de cultură, din trecut, luptători în marile cauze naționale, ca și în viața de toate zilele a patriei, e semn că înțelegem a le urma pilda. Este în orice om de cultură, în cel mai înalt grad, simțul responsabilității civice, ca un comandament al ființei lor, ca suprema justificare a existenței. Prestigiul pe care

li-l dă societatea, i-a integrat în ea, și i-a făcut solidari cu toate muncile și realizările ei. Istoria acestei epoci va desluși mai bine, în perspectiva dimensiunilor ei, contribuția oamenilor de cultură, în adevărata ei măsură. Și se vor investi mulți cu o cinste cu nimic mai prejos decât cea a marilor înaintași”.

■ Ion Bănuță publică poezia *Orfeu*. ■ J. V. Pandelescu trimite de la Paris, în decembrie 1970, textul *Elvira Popescu distinsă cu „Legiunea de Onoare”*: „Presă, ca și Radioteleviziunea pariziană nu au trecut cu vederea faptul că ilustra actrița Elvira Popescu – în prezent contesa Foy, în urma căsătoriei sale cu contele Bastien Foy – a fost distinsă cu «Legiunea de Onoare», în gradul de ofițer”.

11 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7199] Petre Luscoșov își continuă „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 29).

• [„**Scânteia**”, nr. 8663] În *Picătură de cerneală* George-Radu Chirovici semnează *Cartierul solidarității*: „Scriu de la Satu-Mare. Același Satu-Mare, orașul din nord, de unde în zilele lui mai ’70 transmiteam adevărate corespondențe de front. Retinele noastre erau atunci încărcate, până la explozie, de imaginile terifiante pe care zile și nopți de-a rândul Someșului le încrustase pe chipul orașului”.

12 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7200] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică eseu *Peisaj hibernal*, cu tematică de sezon.

• [„**România liberă**”, nr. 8154] În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, conf. univ. dr. Gh. Bulgăr recenzează *Două monografii despre C.A. Rosetti* semnate de istoricul Vasile Netea și de literatul Marin Bucur, considerând că „I se cuvenea [...] această dreptate”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8664] Edgar Papu semnează *Omul în sfera de investigație a realismului literar*: „Am urmărit, nu de mult, punctele de vedere exprimate de mai mulți scriitori cu privire la *realismul literaturii*. Oportunitatea unei asemenea dezbateri îmi pare în afară de orice îndoială și, de aceea, voi căuta să o continui eu însumi cu câteva opinii. [...] N-am spune că, în acest sens integral, de explorare pe cât de complexă pe atât de precisă a continentului uman – la nivelul sensibilității și al cunoștințelor noastre de astăzi – realismul prezintă singura modalitate a creației. Ar fi să repetăm o greșală, care l-a compromis în mod nemeritat. Putem însă spune cu certitudine că, în această expresie a sa avansată, cuprinsă în aria unei arte și literaturi cu caracter umanist, realismul prezintă două incontestabile avantaje asupra a tot ceea ce nu este realist. În primul rând, *realismul dă cea mai sigură și totodată cea mai vastă și mai subtilă posibilitate de cunoaștere a omului*. [...] Pe lângă cele mai nebanuite resurse de cunoaștere a omului, *realismul deține, așadar, și cea mai*

proprie facultate de a acționa asupra conștiințelor, asumându-și un rol pedagogic de prim ordin. Desigur, la tema în discuție se pot aduce și alte numeroase exemplificări, nuanțări. Am intenționat numai să atragem atenția asupra virtuților realismului, asupra rolului pe care este chemat să-l joace în conștiința actualității”.

13 ianuarie

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6733]** Petru Popescu scrie despre *Vanitatea de autor*, subliniind faptul că „Adesea, scriitorul tânăr nu-și cunoaște de la început responsabilitatea, locul în societate și în istorie, misiunea. Grăbindu-se să fie original, nefăcând deosebirea între succesul facil și cel durabil, bucurându-se de popularitate trecătoare, el consideră literatura ca pe o aventură, scrie o operă care șochează sau dezorientează în mod premeditat, negândindu-se că cel mai bun mod de a impresiona publicul și de a rămâne tipărit în conștiința lui este seriozitatea, sinceritatea, punerea cu discernământ și gravitate a celor mai acute probleme (umane, filosofice, politice), adică tocmai cultivarea responsabilității și a gestului pozitiv. [...] Căci dacă un autor tânăr rămâne la vârsta pubertății intelectuale, publicul evoluează și îl lasă în urmă. Iar pentru viitorul României, pentru progresul ei, pentru unitatea și independența ei, o literatură adâncă și umană e la fel de importantă ca o gigantică investiție economică. Fiindcă ea garantează o anumită conștiință, o anumită stare de spirit, un anumit profil uman de care întreaga viață a națiunii poate depinde la un moment dat”.

• **[„Viața studențească”, nr. 2]** M.N. Rusu semnează cronică literară la *Cronofagie* de Nina Cassian, o *self-antologie* „ce reprezintă un model de meditație asupra ei însăși, [...] un omagiu adus propriei sale lucidități”: „Poezia Ninei Cassian se impune cu rafinamentul abstract al unei epure – ori precum «desenul tehnic al unui aparat de zbor».. E o poezie care se adresează ochiului meditativ, posibilităților lui de a transforma linia schiței în sugestive semnificații. [...] Poezia Ninei Cassian, acuzată nu de puține ori de răceală, de conceptualism, este, în fond, un mod geometric de conviețuire cu sentimentele. Or, frigul sentimental este un mod intuitiv de existență a geometriei, a rațiunii (motiv barbian reinventat de Nichita Stănescu) [...] O poezie exactă și distinsă scrie Nina Cassian. [...] Liniile convenționale ale epurelor sale lirice – *simbolurile* – comunică o noblețe a gândirii, o ambiție în a transforma totul într-un sens spațial, ori a sublima vocația pentru desen, artă spațială, în noțiuni sugestive (*n.n.* poezia spațială, *apud* Solomon Marcus, face în mod masiv apel la desene și simboluri). De aceea, în poezia Ninei Cassian totul se produce sub imperiul necesității [...] raționalizându-și grafic trăirile: fie că se pune ordine în natură prin sentimente, fie că natura îi disciplinează sentimentele [...] Cu alte cuvinte, poeta este un proiectant care desenează la scara 1/1 planurile unei realități afective date o dată pentru totdeauna, sau ale uneia fantomatică, viitoare”.

□ Rubrica *A Patriei cinstire* lansează ciclul *Partidul Tinereții*, cele mai frumoase pagini lirice închinat P.C.R. de către poeți autohtoni. Nu întâmplător selecția este deschisă cu versuri de Nicolae Labiș, *Partidului*.

14 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7202] Zaharia Stancu deapănă amintiri cu tentă autobiografică, publicate sub titlul *Evocări*: „În anii începuturilor mele literare eram și eu stăpânit de curiozitate, nu-mi ajungea că știu cum anume scriu eu și doream cu ardoare să aflu și cum scriu alții, și mai ales să aflu cum scriu cei mai renumiți dintre scriitori”. Se fac trimiteri la M. Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Cezar Petrescu, Gib Mihăescu, Camil Petrescu ș.a. □ În *Teatru*, Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei *Legenda frumoasei Agiea*, dramatizare după Al. Mitru (Teatrul de dramă și comedie din Constanța). □ În *Agenda cotidiană* se publică o scurtă prezentare a *Serii omagiale „Tudor Mușatescu”*, eveniment organizat la București de către Consiliul municipal al sindicatelor.

• [„**România liberă**”, nr. 8156] Eugen Barbu abordează *Etica artistului*, notând despre tendința unor așa-ziși autori de a „unge osiile pe unde trebuie” pentru a se remarca în sfera culturală. Astfel, afirmă: „Societatea noastră dezaprobă și trebuie să dezaprobe o asemenea mentalitate. [...] Dar unde-i obiectivitatea, măsura? Adesea mi s-au promis nu știu ce lucruri dacă mai închid ochii la calitatea unor versuri. Nu obișnuiesc”. □ În același număr, Radu Popescu analizează succint opera *Fata care a făcut o minune* de William Gibson și montarea acesteia la Teatrul Mic.

• [„**Albina**”, nr. 2] Ion Bănuță revine la *Cronica unui greier* cu textul *Caligrafie pe zăpadă*: „În 1907, sub domnia unui rege de piatră, 11 000 de țărani au caligrafiat cu sângele lor drumul spre o viață nouă. În februarie 1933 ceferiștii au caligrafiat pe zăpadă, sub steagurile larg desfășurate, drumul lor spre libertate. În iernile cumplitelui război fascist comuniștii au caligrafiat, cu ideaurile lor, drumul spre victorie. După eliberarea țării, în 27 de ierni un întreg popor și-a caligrafiat, una după alta, izbânzile”. □ Dumitru Almaș scrie despre *Domnul Tudor*, comemorând *150 de ani de la răscoala condusă de Tudor Vladimirescu*. ■ Șerban Nedelcu revine la *Agenda săptămânii* cu textul *Semnificații*: „Marți 12 ianuarie. Locuitorii județului Prahova au trăit clipe de înaltă emoție. Secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, însoțit de conducători de partid și de stat, a făcut o vizită de lucru în acest județ. Au fost văzute, cu acest prilej, numeroase întreprinderi industriale din Sinaia, Câmpina, Ploeni și Ploiești, care constituie o oglindă fidelă a înaltului nivel la care a ajuns industria României, față de cum se afla în trecut. [...] Pretutindeni, prin locurile vizitate, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost primit cu căldură de populație. Muncitorii au făcut propuneri, și-au luat angajamentul de a-și îmbunătăți neconținut munca. Sunt acestea înalte semnificații care dovedesc dragos-

tea poporului față de partid, față de conducătorii săi devotați cauzei progresului și înfloririi României socialiste, construcției fericirii maselor largi de oameni ai muncii”. □ M. Zamfirescu aduce un *Omagiu partidului*: „După cum se știe, la 8 mai 1971 va avea loc cea de a 50-a aniversare a Partidului Comunist Român. Se va împlini, în curând, o jumătate de secol de lupte pentru fericirea maselor largi, pentru bunăstare și progres. Cu acest prilej vor fi trecute în revistă succesele obținute în acești ani de către poporul român sub conducerea partidului; fiecare om al muncii va căuta să întâmpine această măreață sărbătoare cu un bilanț cât mai bogat de realizări la locul său de muncă. Se vor desfășura manifestări culturale”. □ Baruțu T. Arghezi publică *Cinci pași*: „Ne-a obișnuit istoria contemporană cu o măsură nouă: Cincinalul. Dimensiune de gigantice proporții și considerabile valori cuprinzând toate compartimentele vieții și muncii noastre, de la sat la oraș, de la brazdă la masa laboratoarelor, unde se pregătesc noile relații și sinteze ale viitorului nostru. [...] 1971 este uriașul pas al noului drum de 1 825 de zile, la sfârșitul căruia, bucuroși de noi izbânzi, ne vom număra bogățiile sufletului și ale hambarelor. Atunci, socotelile rezultate din adunarea înfăptuirilor vor fi mai lungi, iar numărătoarea finală ne va arăta cât am fost de harnici, de pricepuți și de înțelepți”. ■ I. Radu scrie despre *Muzeul Memorial I.L. Caragiale*: „La Ploiești, pe strada C.T. Grigorescu – o străduță din centrul orașului – se află o clădire veche, monument de arhitectură din secolul al XVIII-lea, cunoscută sub denumirea de «Casa Dobrescu». Clădirea care reține atenția prin stilul deosebit și frumusețea sa, găzduiește, de aproape un deceniu, un așezământ de cultură de o deosebită importanță pentru cunoașterea vieții și creației marelui nostru scriitor și dramaturg I.L. Caragiale. Muzeul memorial I.L. Caragiale dispune de un bogat material, original și în fotocopii, care oferă o imagine cuprinzătoare despre om și artist, despre epoca în care a trăit și a creat cel mai mare dramaturg al nostru”. □ În *Evocări-amintiri* Sașa Pană semnează B. Fundoianu, o biografie a scriitorului; alături apare și poezia *Din „privești”* de B. Fundoianu.

● **[„România literară”, nr. 3]** Pe prima pagină citim *Un destin literar* de G. Dimisianu: „Desigur că un destin literar este determinat, mai ales, de caracterul și forța resurselor interioare native, apte sau nu să întrețină un flux de creație constant și o pulsație liniștită și ritmică, independent de împrejurările din afară. Cu toate acestea, modul în care s-au configurat numeroase trasee artistice în anii de după război se explică, în mare măsură, prin particularitățile epocii pe care am străbătut-o. [...] Între atâtea cazuri de perturbare a drumului literar firesc, unul dintre cele mai semnificative fără îndoială că este acela al prozatorului Titus Popovici, readus în actualitate prin apariția nuvelei *Moartea lui Ipu* (Albatros, 1970). Nuvela revine la același zăcământ de impresii și experiențe umane din care germinaseră romanele *Străinul* și *Setea*: perioada războiului, anul-hotar 1944, sfârșit și început de eră. Însă dintr-o perspectivă radical restructurată, anunțând înnoirea substanțială a unei viziuni literare și

într-un fel renașterea unui scriitor. [...] În anii următori apariției romanului *Se-tea* (1958), mutațiile sensibile din conștiința literară a momentului, determinate, nu în ultimul rând, și de afirmarea unei noi promoții de prozatori (Velea, Fănuș Neagu, D.R. Popescu ș. a.) împing treptat cunoscutele romane ale lui Titus Popovici în zone mai umbrite. Autorul însuși se retrage în activități care-l țin la distanța de domeniul timpuriei sale afirmări glorioase, nedumerind totuși pe mulți prin gestul de abdicare al unui talent ce părușe tuturora de o vitalitate prea generoasă pentru a se putea stinge definitiv. [...] Prin reliefurile sale simbolice, prin viziunea subiectivizată a eroului-narator, ce înlocuiește vechiul realism de consemnare obiectivă, prin supratema-obsesie pe care o dezvoltă (ultragierea inocenței), nuvela *Moartea lui Ipu* este structural altceva decât tot ce a scris până astăzi Titus Popovici. Aceste câteva zeci de pagini ni se pare că vestesc resurecția unui talent ce dovedește a nu-și fi epuizat vigoarea, iar interesul nostru pentru ce ne va da în continuare autorul e lesne de înțeles. Poate că deceniul în care am intrat va întregi într-o operă de prim-ordin a literaturii noastre afirmarea deplină, prea mult amânată, a prozatorului”. ■ Sunt traduși Wolfgang Brauer, *Trei eroi*, în românește de Maria Thérèse Kerschbaumer și Milan Kundera, *Morții vârstnici să cedeze locul morților tineri*, traducere de Jean Grosu. ■ Într-un scurt interviu cu Demostene Botez, Al. Raicu dezvăluie la ce lucrează acesta: „ – *Pe cititorii noștri i-ar interesa să afle la ce lucreați acum..* – Pun la punct o culegere de articole-pamflet la adresa mentalității regimului trecut, în general a societății capitaliste. Volumul de circa 400 de pagini pe care l-am intitulat *Comedia umană* va apărea, în cinstea aniversării a cincizeci de ani de la întemeierea partidului, în Editura Cartea Românească. Paralel cu acest nou volum completez o altă culegere de articole, asupra problemelor literare, în care cred că pot aduce unele puncte de vedere mai stabile, în vălmășagul teoriilor literare de azi. – *Ați publicat de curând câteva secvențe memorialistice extrem de interesante..* – Fac parte din primul volum de *Memorii* pe care Editura Minerva l-a tipărit recent. Cartea are aproape 500 de pagini și e împărțită în trei capitole mari. Printre alte figuri de rezonanță ale literaturii noastre, aici pot fi întâlnite și cele ale lui C. Stere, Ionel Teodoreanu, Al. O. Teodoreanu, Al. Philippide, G. Topîrceanu, Mihai Codreanu, Otilia Cazimir, Panait Istrati. Dar eu dispun de material pentru alte câteva volume masive de amintiri, în care ar trebui să evoc și unele întâlniri cu scriitorii străini pe care i-am cunoscut în viața mea.”. ■ În *Lumina acestei conștiințe*, Ion Horea schițează profilul liric al lui Eugen Jebeleanu: „În această noapte de ianuarie mă gândesc la poetul Eugen Jebeleanu. În această noapte bate un vânt aspru, acoperișurile caselor sunt sub zăpadă subțire ca sub lumină de lună și eu mă gândesc la poetul român Eugen Jebeleanu. O creangă de plop, ca o sorcovă de promoroacă, întârzie la fereastră, parcă mai aud colinzi și urări, parcă se mai vede o stea colorată. Au trecut toate. Urarea ultimă a primit-o poetul, și m-am bucurat. Pentru *Surâsul Hiroșimei* și pentru alte poezii, nu știu pentru care, și

nu știu pentru ținuta căreia expresii adăugate, dar știu pentru care înțeles al lor, pentru care gest al lor față de umanitate”. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Lumea nouă a lui Gala Galaction*, un text despre un ciclu de 17 articole sem-nate de Gala Galaction, cu subtitlul *Siluate de o clipă*, apărute în „Socialismul” în perioada august 1919 – aprilie 1920. ■ Investigând orizonturile creației mai noi a lui Petre Stoica, Matei Călinescu scrie despre *Un poet naiv*: „De la *Arhe-ologie blândă*, de la *Melancolii inocente*, la *O casetă cu șerpi*: ne aflăm, evi-dent, în fața unei schimbări de viziune, de orizont poetic. Și totuși universul lui Petre Stoica este același, scâldat doar într-o altă lumină, mai scăzută, mai tris-tă, mai crudă uneori. Dacă ne gândim bine, ar fi nefiresc (imposibil chiar) ca poetul să-și abandoneze lumea sa, obsesiile sale fundamentale. Interesul recen-tului volum de versuri al lui Petre Stoica vine tocmai de aici: jocurile lui Altfel și Altceva în lăuntru al Același. Modificarea aparentă nu face decât să redesc-opere o identitate de cuvinte, dar la fel de încăpățanate ca lucrurile”. ■ Sub titlul *Două zile calde de iarnă, la Cluj*.. sunt prezentate amănunțit întâlnirile „României literare” cu cititorii din acest oraș: „La mijlocul lunii decembrie 1970, redactori și invitați ai revistei noastre s-au întâlnit cu tineretul studentesc din Cluj și cu alți cititori clujeni ai «României literare». Această acțiune, din seria manifestărilor dedicate sărbătoririi semicentenarului partidului, întâmpi-nată cu un viu interes, a înlesnit un contact direct, un dialog rodnic între revista noastră și cei cărora li se adresează cuvântul tipărit în paginile ei, în toate în-tâlnirile avute cu ocazia acestei vizite, la Casa de cultură a studenților, la Aso-ciația scriitorilor din Cluj, la Editura Dacia, la redacția revistei «Echinoux», la librăria Universității s-a înregistrat un substanțial schimb de opinii. Publicăm în acest număr o parte din discuțiile care au avut loc la Casa de cultură a stu-denților și la redacția revistei «Echinoux»”. Din aceste întâlniri reținem: □ *La Casa studenților*: „**Aurel Rău**: Avem oaspeți în orașul Cluj pe reprezentanții «României literare», pe câțiva din redactorii și colaboratorii ei, scriitori foarte cunoscuți, care, în această seară, vă vor citi din scrierile lor și vor putea purta un dialog cu dumneavoastră, răspunzând la eventualele întrebări, formulând opinii literare raportate la viața noastră literară actuală, la viața noastră literară în general. Eu îi salut, în numele dumneavoastră, în acest oraș și dau cuvântul prozatorului Nicolae Breban, redactorul-șef al «României literare». **Nicolae Breban**: Mulțumesc poetului Aurel Rău pentru frumoasa prezentare. Această aventură geografică pe care am întreprins-o astăzi este una dintre primele ieșiri ale conducerii și redactorilor «României literare» și a invitaților ei, în pregăti-rea aniversării semicentenarului înființării Partidului Comunist Român, în dorința firească de a ne întâlni cu cei care ne citesc revista și în dorința firească de a ne întâlni cu cei pe care vrem să-i convingem de acum înainte să citească revista. [...] Există, s-a întâlnit la multă lume, o neîncredere, un anumit scepti-cism sau poate chiar o anumită blazare față de ceea ce se scrie astăzi, față de literatura românească. Această indiferență sau această detașare sau această

pierdere a unor cititori este un fenomen într-un fel explicabil. Au apărut într-o vreme la noi în țară destule, și chiar prea multe cărți proaste, ca să nu fie explicabilă această ridicare din umeri, această blazare, care în cele mai multe cazuri eu mă îndoiesc că e sinceră; noi dorim – și am spus aceasta în câteva rânduri și în presă – să recâștigăm publicul nostru, care, deși acum este format din alte fețe, din alte minți, de un alt tip de reflecții literare și intelectuale, este într-un fel același public vechi românesc care primea cu atâta căldură și entuziasm cărțile scriitorilor dinainte de război. [...] Și acum, vă propun să citească câțiva dintre poeții de față și după aceea să avem un scurt colocviu prietenesc. (Citec în continuare pagini din opera lor poeții Ion Horea, Victor Felea, Páskándi Géza, Laszloffi Aladár, Ilie Constantin, Ion Drăgănoiu – precum și romancierul Nicolae Breban). După lecturile de poezie și proză, Nicolae Breban a luat din nou cuvântul și după ce a prezentat sălii pe invitații și redactorii «României literare», participanți la întâlnire, a adresat îndemnul deschiderii discuțiilor. Redăm mai jos, cu unele prescurtări, stenograma convorbirii de la Casa de cultură a studenților. **Matei Călinescu:** De fapt, după câte înțelesesem eu, scopul acestei întâlniri era o discuție, un dialog; de aceea mi-am îngăduit să uit – cum spunea prietenul meu Breban – poeziile mele și să nu pot face față la prima parte a întâlnirii noastre. O discuție se poate încheia tocmai pentru că ne întâlnim într-un climat tineresc, într-un climat favorabil dezbaterii unor probleme acute, de ridicat interes. Discuția nu va soluționa desigur aceste probleme, dar va stabili un contact necesar între scriitori și cititori, va indica un plus, dacă vreți. **G. Dimisianu:** [...] Cred că se poate discuta despre revista noastră, dar nu numai despre ea, bineînțeles; noi, având impresia că printr-o bună parte din rubricile noastre de critică, de istorie literară, prin comentariile de artă, ne adresăm și venim în întâmpinarea lumii universitare, – nu știm încă în ce măsură o facem foarte bine și suficient de eficace, și în sensul acesta, deci, vă rugăm să vă pronunțați; și bineînțeles că, dată fiind condiția dv. de studenți, de oameni tineri, o veți face cu îndrăzneală, foarte deschis, iar noi promitem că vom răspunde la fel de deschis și de ferm la problemele pe care le veți ridica. **Eugen Uricaru** (student anul V, Facultatea de filologie): [...] Am să mă refer la o inițiativă laudabilă a «României literare», aceea de a prezenta în fiecare număr câte o cultură europeană, adică ce este nou în culturile europene, de la cea franceză până la cea albaneză. Este o inițiativă mai mult decât laudabilă și așteptăm cu deosebită încredere textele publicate la această rubrică. În majoritatea cazurilor, traducerile și selecția sunt apreciabile, chiar laudabile. Dar cu părere de rău o să aduc aci în discuție două cazuri: traducerile din poezia lui Lucian Blaga (Mariano Baffi) și traducerile din lirica iugoslavă. Și sunt numai două cazuri în care echivalențele au fost departe de a corespunde originalului. [...] Aș mai adăuga numai câteva cuvinte, cu privire la campania de presă care s-a deschis acum pro și contra debutanților. S-au luat câteva atitudini, chiar dure, în diferite ziare, – și spun «ziare» pentru că au fost și ziare, nu numai

reviste literare, angajate în această campanie. Mai grav este faptul că unele articole acuzatoare au fost semnate de către niște oameni care nu și-au făcut dovada înaltei lor probității intelectuale. Sunt texte cu greșeli de limbă flagrante, de simplă logică a limbii române. [...] Am dori ca «România literară» să dea posibilitatea redactorilor săi, cu autoritate, să ia în discuție serios problema debuturilor în literatură, problema aceasta care tulbură multă lume, probabil, cel mai mult, desigur, pe cei care nu au debutat încă. Cerem redactorilor «României literare», cu experiența și probitatea lor intelectuală, ca această campanie să fie dusă de pe o poziție cât de cât acceptabilă, cât de cât urbană, cât de cât intelectuală, pentru că se aduc pur și simplu deservicii atunci când o acuză sau o observație, probabil fundamentate la modul ideal, eșuează într-un lamentabil discurs fără logică. **Ion Horotan** (profesor de limba română): [...] «România literară», prin numele pe care-l are, spune ceea ce conține: dar face și cronici de artă plastică, de film, articole despre sport; deci cred că s-ar potrivi sau să se schimbe numele din pricina acestei diversități, sau, dacă se menține titlul actual, atunci în domeniile care nu sunt strâns legate de fapt de literatură să se abordeze subiecte de interferență cu literatura, de pildă în cronica cinematografică să se discute mai ales programe legate de ce nu se poate publica fragmente de scenarii, doar știm cu toții că filmele noastre au numai rareori scenarii bune. Dar, după cum noi nu ne putem mândri nici cu toată literatura de acum, putem să «înghițim» și un scenariu de mai slabă calitate! Ar fi interesant, mă gândesc, să apară scenariile filmelor ratate și scenarii ale filmelor bune. [...] Și o întrebare (mă scuzați că tot întreb, dar dialogul fără întrebări și răspunsuri nu merge!): sunteți mulțumiți de tirajul de acum? Nu vreau să insinuez absolut nimic, vă întreb sincer. [...] Cred că ar fi interesant dacă ați face – nu știu dacă e o pretenție exagerată – sondaje ale opiniei publice, un test prin care să se vadă în ce măsură revista, într-adevăr, stabilește contactul voit și dorit de către scriitori, de către colaboratorii ei pe de o parte și de către public pe de altă parte, (fiindcă și revista, de fapt, mijlocește un contact între două părți). **Nicolae Breban**: Am să-i răspund pe loc tovarășului profesor. [...] Dânsul se plânge puțin de caracterul eteroclit al revistei, care se pare că ar contrazice titlul de «România literară». Efortul nostru, chiar și al meu personal de când am venit la revistă, a fost tocmai acela de a profila mai exact, mai literar, revista, adică de a da o mai mare pondere materialelor literare, de proză, de poezie, de critică; dar o revistă – cum spunea și tov. Profesor Horotan – care costă destul de scump, 2 lei (și într-adevăr e explicabil de ce mulți o citesc la bibliotecă), nu poate să trăiască totuși, având cele 32 de pagini pe care le avem noi, numai din materiale literare, deși materiale de publicat ar fi destule – și bune și proaste – dar noi am încercat în câteva pagini să acordăm spațiu și unor elemente apropiate literaturii, elemente de cultură: plastică, teatru, film, – care, cred că interesează deopotrivă lectorul care cumpără această revistă scumpă. Deși dânsul insinua că ne apropiem de un profil de magazin, totuși respingem

această părere, această caracterizare, noi tocmai nu dorim să cădem într-o asemenea formulă – foarte bună și ea – potrivită însă altui tip de publicații. Cronica sportivă a lui Fănuș Neagu noi o publicăm nu atât din interes pentru sport, ci pentru faptul că o semnează un scriitor de renume și credem că este foarte interesant tocmai ca un scriitor să se ocupe, să formuleze judecăți sau opinii, sau sentimente chiar, despre domenii sau lucruri de interes foarte general și para-literar. [...] Fragmente de scenarii nu publicăm, nici măcar scenarii, nici bune, nici proaste, pentru că nu considerăm, cel puțin eu personal, deși mă ocup cu asta, nu consider că aceasta poate fi literatură. Scenariul, cred eu, este un produs brut, care nu este interesant decât dacă a produs un film bun. El nu este interesant ca literatură în sine. În legătură cu un sondaj de opinii, sigur că ar fi foarte interesant. [...] Țin să vă spun că nu dorim ca acestei reviste *în primul rând* să-i ridicăm tirajul. Revista noastră se adresează intelectualilor din România și, deși ea poate fi citită și cumpărată și de alte categorii, credem că dacă vom face o revistă bună și care va interesa intelectualii, cu adevărat intelectualii din România, dacă revista aceasta va fi tribună autorizată și pertinentă a intelectualului, ea va interesa și alte categorii. Dar nu dorim cu orice preț să mărim tirajul, sacrificând poate ponderea materialelor literare și critice din revistă. În orice caz, îi mulțumim tovarășului profesor pentru inteligenta și amuzanta sa intervenție. **Adrian Gangur** (student la electronică, în București): Aș vrea să mă adresez direct dumneavoastră, nu cu câteva întrebări [...] ci aș vrea să-mi arăt nedumerirea asupra unor detalii tehnice, asupra unor detalii care angajează profilul revistei și care într-un fel m-au intrigat. Și anume: într-un număr din septembrie a apărut un articol al criticului Șerban Cioculescu despre o oarecare invazie de «îngeri» în poezia română și, exact peste o pagină sau două, Nichita Stănescu publica un ciclu de poezii care abundau în îngeri. Nu pot să-mi explic aceste lucruri care se bat cap în cap. **Nicolae Breban**: Se explică prin libertatea presei.. De altfel, îngerii din poeziile lui Nichita Stănescu nu sunt expresii ale unui fond religios, ci metafore. **Alexandru Gorșcovoz** (student anul V, Facultatea de drept): [...] revista este constant bună și, dacă se pot face acele judicioase remarci pe care le făcuse la text colegul Uricaru, totuși trebuie să remarcăm faptul că, în general, ceea ce se publică este interesant și este foarte apropiat de preocupările actuale literare. De asemenea – și cu aceasta închei – consider că și permanentizarea unor rubrici, susținute de scriitori de prestigiu, cum este cea a lui Matei Călinescu din partea dreaptă a paginii a 5-a, sunt întotdeauna interesante, reușind până acum să nu se dilueze. Or, pericolul tocmai aici stă, ca ele să obosească, să se disperseze, din interes. **G. Dimisianu**: Aș vrea să răspund tovarășului Eugen Uricaru privitor la o anumiță politică față de debutanți care s-ar duce astăzi – și d-sa a vorbit chiar de o campanie împotriva debutanților. Într-adevăr în ultimul timp, în ultimii ani, s-a discutat destul de mult în legătură cu debuturile; eu nu cred totuși că la «România literară» am dus o campanie împotriva cărților semnate de autori debu-

tanți, mai ales de poezie este vorba, unde se produc cele mai multe debuturi. Este drept însă că o constatare mai generală a criticii privitoare la o anumită aplatizare a debuturilor, la faptul că au apărut foarte multe volume de versuri ai căror autori nu s-au impus până la urmă, a decis o atitudine mai reticentă a criticii față de aceste debuturi produse în serie, în mod inflaționar; consider că tocmai aci este rolul criticii, de a proceda la o selectare mai atentă și mai eficientă. Poetul Ilie Constantin, care exercită și un oficiu de critic la «România literară», în rubrica sa de poezie, comentează foarte multe volume de debut, cu grijă și cu exigență, atitudine pe care o credem profitabilă pentru poezie. **Adrian Isac** (student, filosofie, anul II): Critica literară are o mare pondere în paginile revistei «România literară», problema este a calității acestei critici și a finalității ei. Eu vreau să mă limitez la o chestiune care m-a interesat, și nu numai pe mine, la o inițiativă a «României literare», aceea a meselor rotunde organizate în jurul unor aspecte importante ale literaturii și criticii noastre actuale. Prima masă rotundă despre audiția criticii, cea care a dat tonul și celorlalte două, a fost într-adevăr cea mai reușită. Ea a ridicat foarte multe probleme, probleme care însă au rămas așa ridicate, în suspensie, și n-au mai fost rezolvate. La un an o tardivă reacție a Melaniei Livadă în «Viața românească» amintea că acele concluzii nu s-au clarificat în niciun fel. Ca o replică a venit a treia masă rotundă, cea din toamnă, asupra căreia așa vrea să mă opresc, deși doar principial. Mie nu mi-a plăcut felul în care au fost aleși participanții. La masa rotundă despre mesaj s-a încercat reabilitarea noțiunii, ni s-au spus lucruri generale și cunoscute. Pe mine m-ar fi interesat părerea unor scriitori despre ceea ce înseamnă mesaj literar, în ce măsură operele lor participă, prin mesajul pe care îl poartă, la ambulanța socială, națională. Aplaud însă – și nu pentru că este Nicolae Breban de față, ci pentru că acesta e adevărul – aplaud intervențiile domniei sale, foarte succinte, dar sigure. Și pentru că am spus că nu s-au ales bine participanții, revin, la această a treia masă rotundă, asupra criticii, unde într-adevăr au fost și critici de talia lui Lucian Raicu, G. Dimisianu sau S. Damian, care au emis niște păreri foarte interesante, însă, cu tot respectul pentru istoricul literar Șerban Cioculescu, trebuie să recunosc că nu mi-a făcut nicio plăcere să-i citesc întrebările adresate lui Marin Preda asupra criticii franceze sau interpretarea dată lui Picasso. În orice caz, ceea ce cred că ar trebui să se realizeze de acum încolo este structura internă și finalitatea acestor mese rotunde. [...] Nu sunt de loc mulțumit cu critica impresionistă care se face la ora actuală și în cronici și în articole, critică impresionistă care, de altfel, cred eu, explică și lipsa polemicilor. Ele nu dezbat idei, ci consemnează pur și simplu prima impresie a criticului la lectura unei cărți. O carte se impune, este citită, dar nu se dezbate fondul ideilor unei cărți pentru ca pe baza acestor idei să se nască o discuție reală. [...] **Nicolae Breban**: Mulțumesc lui Adrian Isac pentru foarte seriosul său cuvânt și pentru faptul că urmărește mesele rotunde pe care le inițiem. Eu nu sunt perfect mulțumit și noi nu sun-

tem perfect mulțumiți de aceste mese rotunde; sunt niște încercări de a înviora puțin discuția și aerul polemic al revistei și al criticii, care, și după părerea mea, nu este încă satisfăcător. [...] Vom continua aceste mese rotunde, vom încerca să facem ca invitații noștri de fiecare dată să fie cât mai diverși și de opinii cât mai opuse, ca să rezulte o discuție mai vie, mai polemică și în care să se confrunte puncte de vedere mai deosebite; și vom face mese rotunde nu numai despre critică sau proză, ci vom face și despre teatru, despre film, despre edituri și poate și despre universități și școli. [...] **Cornel Nistorescu** (Institutul pedagogic de trei ani, Cluj): Aș vrea să pun câteva întrebări directe, fără discuții, tovarășilor scriitori și critici care ne vizitează orașul. În primul rând, în privința poeziei, aș vrea să-l întreb pe scriitorul Nicolae Breban: tot ceea ce se publică în paginile revistei citește redactorul șef? **Nicolae Breban**: O bună parte din poezii le citesc și eu. Nichita Stănescu răspunde direct de poezie, și citesc și eu, citim împreună. Vorbesc de numele tinere, de oameni încă neafirmați sau atunci când dorim să publicăm un debutant. Adineauri vorbea foarte bine cineva despre faptul că nu se face un serviciu poeziei dacă se publică prea mulți poeți pe o singură pagină. Și noi suntem de această părere, publicăm o coloană, două, ori o pagină, cum ați observat. Când este vorba de un poet afirmat, notoriu, nu mai intervenim, și în măsura spațiului oferim ceea ce crede el de cuviință să aleagă. **Cornel Nistorescu**: [...] O a doua întrebare. Se discută problema apariției *Istoriei literaturii române* a lui G. Călinescu. Noi, studenții, avem nevoie de această lucrare. De ce se tergiversează apariția ei? **Adrian Marino**: Ca fost colaborator și asistent al marelui istoric literar G. Călinescu sunt în măsură să vă pot furniza niște date precise. Această istorie nu apare din pricina a două serii de dificultăți. Această istorie nu apare din pricina a două serii de dificultăți. Prima se datorește faptului că la moartea marelui istoric literar a rămas o redactare neterminată; versiunea din 1940 a fost amplificată, pe rând, prin diverse completări și articole, o parte au apărut în «Revista de istorie, teorie literară și folclor», și o altă parte au rămas în manuscris. Ei bine, s-a pus problema în ce fel aceste texte adiacente pot fi integrate versiunii vechi. [...] Când s-a pus problema integrării acestor capitole în marile texte s-a văzut la un moment dat o mare disproporție între capitole; vă dați seama că arhitectura generală a cărții suferă. Din moment ce autorul nu și-a putut preciza punctul de vedere, s-au creat două teorii cu privire la această reeditare: ori o reedităm în forma veche și într-o addenda publicăm toate aceste completări, ori ne asumăm răspunderea teribilă de a amalgama toate aceste contribuții și de a da un text foarte relativ, care nu suntem convinși că răspunde intențiilor lui Călinescu. Călinescu a lăsat pe manuscrise o serie de indicații cam unde ar trebui intercalate anumite pasaje. În al doilea rând trebuie să vă spun că, așa cum se întâmplă cu toate moștenirile, și moștenirile literare sunt litigioase. Între doi colaboratori ai lui Călinescu (nu e vorba de mine) a izbucnit la un moment dat un conflict de atribuții; fiecare a vrut să facă versiunea respectivă și

până la urmă soția scriitorului nu a mai știut pe cine să desemneze. Aceasta este situația. Totuși știu precis că prof. dr. docent Alexandru Piru, care a redactat în bună parte versiunea a doua amplificată, este foarte avansat cu această lucrare și își ia răspunderea integralei reeditări. Dar una este a pune la punct un text și alta este a-l edita și, al treilea, a ajunge în mâinile d-voastră. [...] **Nicolae Breban:** [...] Vă mulțumesc pentru participare, a fost o seară deosebit de vie și noi o vom oglindi în paginile noastre; sperăm că vă veți regăsi acolo, măcar în parte și cu inteligența și cu umorul dvs. voluntar sau involuntar, și rămânem cu o foarte bună impresie, rămânem cu câțiva amici, sunt convins, aici la Cluj. «România literară» și invitații ei vă mulțumesc și vă promitem că vom reveni”. □ *La revista „Echinox”:* „**Ion Pop:** Avem în mijlocul nostru pe reprezentanții «României literare», redactori și colaboratori ai primei reviste literare a țării. Am așteptat cu emoție această întâlnire a colectivului redacțional studentesc al «Echinox»-ului, a tinerilor scriitori din Cluj, cu prozatorii, poeții și criticii care semnează în paginile de prestigiu ale «României literare». **Nicolae Breban:** Am răspuns cu mare plăcere invitației dumneavoastră de a veni la o discuție cu revista «Echinox»; ne bucură că faceți o revistă foarte frumoasă; din păcate ea este prea puțin văzută. Este foarte firesc, și era de mult foarte firesc, ca studențimea Clujului să aibă o revistă și mi se pare că, într-un fel, era de prevăzut ca această revistă să fie foarte interesantă. **Marcel Runceanu:** La întâlnirea cu cititorii, din seara trecută, colegul Eugen Uricaru cerea «României literare» să repună în discuție problema debuturilor, având în vedere tratamentul, de atâtea ori inadecvat, de care se bucură tinerii debutanți în diverse publicații, adesea din partea unor critici improvizati. [...] Scriind la o revistă susținută în cea mai mare parte de debutanți, cum e «Echinox»-ul, îmi dau seama cât de mare este la tineri nevoia unei asemenea critici lămuritoare, clare, încurajatoare, în sensul bun, neconcesiv al cuvântului, care să aibă răbdarea de a descifra și ce e bun, și ce e rău în ceea ce se scrie, ce trebuie continuat și la ce trebuie renunțat. «România literară», în paginile căreia cărțile tinerilor s-au bucurat și până acum de atenție, ar putea da și o direcție principială, inițiind o discuție mai largă pe marginea acestor probleme. **Vasile Sav:** Tot despre debutanți și problemele lor aș avea de adăugat și eu câteva cuvinte. Cred că este foarte important dacă, în afară de talent, mai ai și condițiile în care să ți-l dezvolți, un mediu prielnic, de un anumit nivel al efervescenței intelectuale. Eu sunt din Sălaj, unde se știe că n-au existat până acum condiții prea bune în această direcție. Aș vrea să vă dau exemplul unui om de prin aceste părți. Era la Zalău un profesor care în tinerețea lui organiza tot felul de manifestări culturale, scosese chiar și o revistă (dacă nu mă înșel, într-un singur număr) și se pare că nici talentul nu-i lipsea. S-a pierdut însă – acum e, cred, funcționar la poștă sau în altă parte – și mă gândesc că în condiții mai favorabile s-ar fi putut dezvolta spre cu totul alte dimensiuni.. **Nicolae Breban:** Dacă a ajuns funcționar la poștă, înseamnă că era făcut să ajungă funcționar la poștă.

Nu cred că scriitorul, adevăratul scriitor, depinde în atât de mare măsură de ceea ce dumneavoastră numiți condiții exterioare. Scriitorul care are ceva de spus se impune, așa zice, indiferent de aceste condiții, el știe să aștepte, să se lupte cu dificultățile. Mai devreme sau mai târziu, talentul său trebuie să învingă. **Ion Pop:** Citesc și eu numeroase cărți de debut, mai ales de versuri. Ceea ce se observă imediat e un anume nivel net superior, în general, debuturilor de acum câțiva ani. E adevărat că altul este și nivelul întregii noastre literaturi de astăzi. Problema mai delicată e de a descoperi, în acest imens număr de debutanți, individualitățile, vocile ce pot constitui acele certe promisiuni mereu așteptate cu emoție. Într-o asemenea întreprindere văd rostul criticii chemate să se pronunțe în fața celor mai tineri scriitori. Fondul de clișee la modă în poezie este destul de mare în aceste culegeri de debut – și poate că așa se explică o anume rezervă a criticii. Mă gândesc, de exemplu, la unele cărți publicate în editura Litera, dar și la altele, față de care tăcerea ar fi fost suficientă. [...] O «critică de direcție» la care se face apel de atâtea ori, trebuie să cuprindă, dacă vrea să fie eficientă, și această zonă de pionierat literar. **Nicolae Breban:** [...] S-a vorbit ieri de debutanți, s-a spus că trebuie să sprijinim debuturile! Debuturile sunt sprijinite în România astăzi, și un tânăr poate publica de la început în București. Dar cred că nu trebuie cu totul eliminată «lupta debutului». Debutul este o problemă uriașă, fundamentală în existența unui scriitor, un fapt esențial și de înalt profil, emoționant. Debutul prea ușor rezolvat, pe jumătate fals, are adânci repercusiuni, după aceea, în existența scriitorului și în opera sa. Am cunoscut câțiva scriitori de foarte solid talent, pe care un debut ratat – ca să zic așa – un debut grăbit și pe jumătate fals i-a desfigurat pentru totdeauna. Așa încât, mai ales la anii dumneavoastră, această luptă cu hârtia și cu diversele obstacole poate uneori să producă un tip de cristalizare și fortificare a talentului, cu condiția ca această luptă să fie rezonabilă, adică să nu ia forme extreme. **Ion Pop:** În ceea ce privește polemica, poate că «România literară» ar fi fost bine să nu facă niciodată concesii, de niciun fel. Noi vorbim foarte des despre polemica principială, dar, din păcate, atacurile la persoană sunt încă admise prea direct. **Nicolae Breban:** În «România literară», în ultima vreme, ați văzut așa ceva? Aveți exemple de asemenea atacuri la persoană? **Ion Pop:** Vorbesc de «atac» în sensul de accent prea mare pus pe o persoană. **Nicolae Breban:** Noi prin «atac la persoană» înțelegem o vizare directă a unor particularități fizice și biografice. Poate vreți să vorbiți de o «campanie» îndreptată împotriva unui anume scriitor? **Ion Pop:** Vreau să spun că oamenii care au fost vizați, să zicem, de anumiți cronicari literari, în răspunsul lor fac exact același lucru pe care l-a făcut și cronicarul, adică reduc cumva principiul prea mult la particular. **Matei Călinescu:** Mie mi se pare că polemica trebuie să înceapă prin a fi personală. O polemică generală, abstractă, care nu vizează pe nimeni și nimic este, după părerea mea, inutilă și, mai mult decât atât, poate chiar dăuna, într-un sens, profund atmosferei literare. Ceea ce mi se pare mie fecund, deci, în

polemică, este tocmai implicarea personală a celor ce o susțin. [...] Polemica trebuie să aibă un obiect precis: de pildă o carte, activitatea unui scriitor sau a unui grup de scriitori ș. a. m. d. Dar eu cred că nu trebuie ocolită citarea numelor proprii; altfel intrăm într-un fel de bolboroseală care nu interesează în ultimă instanță pe absolut nimeni. Și, din acest punct de vedere, mi s-au părut nocive articolele din «Contemporanul» ale lui Paul Anghel care se complăce într-o imensă generalitate, atacând, de pildă, genul confuz, ilustrat de tinerii scriitori. Nu se dă însă niciun nume, niciun exemplu; se fac două-trei aluzii la persoane, care pot fi descifrate de unul sau de altul, dar nu și de marea majoritate a cititorilor, și asta e tot. Nu de acest tip de polemică este nevoie. Desigur, se poate spune că Paul Anghel face un tip de polemică pe principii generale, el combate genul confuz! Dar cine reprezintă acest gen confuz? Trebuie citate nume. **Nicolae Breban:** Dar articolele lui Paul Anghel se bucură de succes în rândul publicului! **Matei Călinescu:** El se bucură de un anumit tip de succes, în rândurile unui anumit public. **Adrian Marino:** Se poate spune lucrurilor pe nume, dar tocmai atunci este necesar să ne găsim la un înalt nivel principial. Nu mă tem de polemică și nimeni dintre noi nu cred să se teamă de ea; tocmai de aceea mă alătur total opiniei lui Matei Călinescu: o polemică trebuie să fie personală fiindcă un principiu este reprezentat de o carte și de un om. Sunt contra aluziilor, sunt contra loviturilor sub centură! Am o vastă experiență în materia asta, am încasat-o de multe ori! Evident, lucrurile se repară, însă polemică fără angajarea persoanei nu se poate. **Ilie Constantin:** Dumneavoastră ați afirmat adineauri că nimeni dintre noi nu se teme de polemică. Eu mă tem îngrozitor de polemică, de aceea sunt și ușor ofensiv, fără voia mea, ca orice timid. Ieri seară îl urmăream cu îngrijorare pe tânărul Uricaru care vorbea despre tratamentul debutanților; și cum, la urma urmei, eu discut în «România literară» la rubrica mea o mulțime de debutanți mă întrebam dacă nu cumva câțiva la care se referea erau victimele mele! Dumneavoastră ați pus o problemă cu care eu sunt de acord din toată inima, și anume: decât să te exprimi aluziv, mult mai sănătos și mai bărbătesc este să-ți spui părerea, chiar dacă ea pare adesea sumară – și, din păcate, nu avem totdeauna spațiul ori posibilitatea de a o explica până la capăt – să-ți spui părerea fără mofturi și fără ezitări, până la capăt! **Adrian Marino:** A folosi tot felul de imagini, alegorii și scheme, de tipul mesei rotunde transplantate în antichitate, cu aluzii evidente la situațiuni locale, și încă la situațiuni penibile, înseamnă mahalagism literar care dezonoarează critica. Eu l-am combătut întotdeauna violent și o să-l combat în continuare. **Nicolae Breban:** Eu vă rog să reveniți puțin la numele pronunțat de Matei Călinescu, fiindcă, totuși, este un nume care preocupă azi: Paul Anghel și rubrica sa din «Contemporanul». Este o problemă concretă și de actualitate. După cum vedeți, în această polemică «România literară» s-a postat pe o altă poziție; noi am avut dreptul și libertatea de a ne manifesta așa cum am făcut-o, adică tocmai pentru a ilustra un schimb de opinii. Și am publicat și câte-

va note, câteva articole în acest sens (Matei Călinescu, Ivasiuc) și chiar vreau să-i rog pe redactorii de la critică să publice materiale în sprijinul afirmațiilor lui Paul Anghel, chiar în corpul revistei noastre, tocmai pentru a exclude ideea de campanie și altele asemenea. Așa cum am făcut și în cazul lui N. Manolescu: au apărut câteva articole care unora poate că li s-au părut excesiv de critice, dar am publicat și articole în favoarea cărții lui Manolescu, în contradicție cu Adrian Marino, cu Raicu, cu Ungheanu și alții. Acesta este un lucru mai puțin frecvent la noi în presa literară, acela de a găzdui polemici în interiorul revistei. [...] Oamenii trebuie să-și spună cuvântul pentru că ei sunt purtătorii de opinii. Iar Paul Anghel, cu această rubrică, la ora actuală, captează o mare parte a atenției publicului larg. **Matei Călinescu:** El are o fluentă a scrisului care poate să fie destul de atractivă. **Nicolae Breban:** Articolele lui aruncă un fel de suspiciune generală sau fac o judecată globală și acuzatoare. El, în principiu, spune așa: – că proza și literatura de astăzi nu sunt suficient de curajoase, adică nu sunt expresia mai cuprinzătoare a faptului social! – ceea ce este o acuză reală care se poate aduce literaturii și prozei în special. Eu aș aduce această acuză în primul rând criticii. În ce sens? Paul Anghel stărnește acest interes tocmai pentru că critica noastră încă nu este suficient de combativă și de polemică. **A. Marino:** Dar nu critica de principiu. El s-a referit la operele, la romanele care nu sunt sociale etc. **Nicolae Breban:** Da, asupra literaturii. Eu aș vrea să discutăm în viitorul apropiat aceste lucruri. **Ion Pop:** Se așteaptă într-adevăr o discuție despre ceea ce înseamnă «curaj»; știu că lumea ezită să rostească acest cuvânt. **Nicolae Breban:** Și despre ceea ce înseamnă «social» și «realist» în literatură. Care este forța artei? Forța unui roman este de a-l putea implica pe lector în destinul meu. Aceasta este forța mea. [...] Ceea ce așteaptă de la noi conducerea de partid este să avem același tip de reacție critică la tot ceea ce e impostură în artă, fie că reprezintă o tendință estetică, fie una sociologizantă. Și eu cred că critica trebuie să ajungă la forma aceasta de maturitate, la acea bărbăție interioară de a-și regăsi echilibrul pierdut și e sesizabilă o anumită alunecare către extrema cealaltă, prin reculul față de proletcult și de dogmatism. **Ion Pop:** Nicolae Breban a vorbit aici despre necesitatea unei literaturi care să implice destinul omului de azi, de care cititorul să se simtă solicitat, regăsindu-se cu problemele sale cele mai acute. Mie mi se pare simptomatic un fapt: publicul caută pretutindeni astăzi îndeosebi cartea de istorie, reportajul-șoc, documentul de epocă, jurnalul intim – într-un cuvânt ceea ce ține de istoria mai mult sau mai puțin «secretă», de adânc, de esență și, în ultimă instanță, de adevăr. Este, cred, o imensă necesitate de participare la adevăr, la întrebări și răspunsuri. Literatura care se face nu pare a mulțumi întotdeauna această generală sete de autentic. [...] **Mircea Vaida:** S-a pronunțat aici cuvântul «teamă» și, într-adevăr, cred că problema se poate pune, referitor la critică. Întrebarea este: cine se teme de critică? Cel mai puțin ar trebui să se teamă cei care nu sunt critici, pentru că, la urma urmei, destinul operelor nu

influențează și n-a fost influențat niciodată decât exterior de critică. Operele există prin ele însele. Se tem de critică – paradoxal! – de multe ori tocmai criticii. De aceea cred și eu că trebuie scrise pronunțate nume. O critică în vid, în gol, nu spune nimănui nimic. [...] **Eugen Uricaru:** Până acuma s-au făcut acumulări cantitative importante în literatura română și semnul schimbărilor calitative a fost dat de generația dumneavoastră. Literatura de acuma vine nu ca o negare a celei scrise anterior. În momentul de față, asistăm la o confruntare de tendințe. Literaturii realiste, cu caracter social, i se opune o literatură de tip absurd, în fond evazionistă. Pentru Adevărații evazionști, abținerea înseamnă de fapt acceptarea unei literaturi neancorate în realitatea umană actuală. Și acești scriitori – dacă sunt scriitori sau nu, asta e altă problemă – fiind evazionști – cei ce sunt evazionști cu adevărat – trebuie puși la vedere, pentru că ei, tăcând, de fapt consimt la stagnare și nu ajută cu nimic la bunul mers al literaturii noastre. [...] **Matei Călinescu:** Vreau să spun și eu două vorbe în această chestiune. Se vorbește aici de curaj. Există o demagogie a curajului. Asta s-a lămurit. După părerea mea, forma cea mai profundă a curajului este continuitatea, consecvența. Adică poți să-ți dai seama dacă cineva este curajos urmărindu-l câțiva ani; adică lucrul se poate deduce dintr-o *activitate*. Curajul gesticulatoriu, curajul «diversionist» nu e curaj. Noi putem să studiem mecanismele diversiunii, sociologia diversiunii ș. a. m. d. Curajul autentic se manifestă la nivelul unei activități și el este de o amplă simplitate și de o anume modestie”. □ *La Asociația Scriitorilor:* Una din aceste întâlniri, – la sediul Asociației Scriitorilor, unde prof. Ștefan Pascu, rectorul Universității, îi salută călduros pe oaspeții în numele intelectualității clujene. Criticul și istoricul literar Adrian Marino, din partea membrilor Asociației, Ion Brad, redactor-șef adjunct al revistei «Tribuna», Letay Lajos, redactor-șef al revistei «Utunk» și asist. univ. Mircea Borcilă, din partea Comitetului județean de partid, își exprimă satisfacția de a se întâlni cu scriitorii bucureșteni, informează asupra preocupărilor scriitoricești ardeleni, avansează propuneri cu privire la întărirea colaborării dintre publicațiile Uniunii Scriitorilor, apreciază progresele realizate de «România literară». [...] Gazdele au informat apoi despre audiența revistei noastre în mediile intelectuale transilvănene și au făcut numeroase sugestii privind cuprinderea multilaterală și dezbateră fenomenelor actuale în paginile «României literare»”. □ *Colocviu cu editorii:* „În fosta casă a lui Emil Isac, oaspeții de la «România literară» se întâlnesc cu amfitrionii lor de la editura «Dacia». Directorul editurii, scriitorul Al. Căprariu, își prezintă colaboratorii, apoi invită oaspeții să răsfoiască bogatul proiect editorial pe anul 1971, să cerceteze câteva din volumele apărute sub emblema proaspetei edituri, să facă observații asupra a ceea ce li se pare că ar putea contura mai bine profilul și preocupările actuale ale instituției. [...] Scriitori și critici fac îndreptățite observații asupra unor neajunsuri ale actualului sistem de difuzare a cărții, asupra metodologiei improprii de stabilire a tirajelor, a comerțului cu cartea – minat

de desuetudine – dar, paradoxal, deși acești scriitori și critici au la dispoziție paginile revistei, ba chiar și rubrici personale fixe, ei se pronunță foarte rar (sau deloc) în scris. Criticii prezenți – Matei Călinescu, G. Dimisianu, Adrian Marino, Lucian Raicu, Valentin Silvestru, Mircea Tomuş – subliniază că politica de editare și difuzare a cărții ar putea intra mai accentuat în sfera de interes a publicisticii literare, prin anchete, dezbateri, convorbiri cu cititorii, examenul actualului statut al librarului și chiar aprecierea, din punctul de vedere al culturii generale, a cifrelor ce exprimă în ansamblu calitatea producției românești de carte. [...] Se stabilește o modalitate perfecționată de legătură între editură și revistă, se iau în considerare noi posibilități de a-l sprijini pe cititor în cunoașterea operativă a aparițiilor editoriale”. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară la *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga: „*Moartea lui Orfeu* își mobilizează toate resursele într-un asediu de lungă durată, împotriva *bunei-conștiințe*, a confortului interior oricât de solid motivat, a împăcării și satisfacției de sine, în care distinge mai grave temeuri de culpă, un viciu mai adânc și mai dezolant al spiritului, decât erorile, excesele și nelegiuirile de-a dreptul inavuabile. Dacă spovedania cea mai necruțătoare mărturisirea totală *nu* izbutesc să recupereze nimic, *nici* să ne absolve și să ne redreseze (și aici văd una dintre intuițiile foarte pătrunzătoare ale romanului), ele stabilesc totuși un climat lăuntric insuportabil, de infern tulbure, pedepsitor, golit de orice speranță, ultim refugiu al libertății umane, gata să-și asume și acest risc, al adevărului, fără să ceară nimic în schimb”. ■ Pornind de la ultima masă rotundă organizată de revistă, Adrian Marino încearcă să ofere un răspuns la întrebarea *De ce se citește critica?*: „Și dacă nu o dată critica ne decepționează, explicația stă în faptul că ea abdică adesea de la această funcție elementară: de a judeca, a pune note, a spune da sau nu, limpede, categoric, unei cărți. De ce sunt foarte citite unele cronici sportive? Fiindcă sunt efectiv *critice*, scrise temperamental, pasional, chiar pamfletar. N-avem nicio competență să ne pronunțăm asupra fondului «problemelor». Dar nu putem să nu observăm că spiritul critic la Fănuș Neagu, de pildă, este mult mai viu, mai activ, mai dezlănțuit, decât la mulți critici de profesie: calculați, combinativi, prudenți etc. Avem nevoie de critică, deoarece literatura are nevoie de acest control liber și noi, mai ales, de libera, nestânjenita, neînhibata manifestare a spiritului critic. [...] Citim critică așa cum citim poezii sau romane: pentru plăcerea construcției, subtilitatea analizei, unghiul de percepție, punctul său de vedere. Progresul este enorm și marea evoluție intelectuală a publicului i-a dat un și mai puternic impuls. A apărut cititorul avid de critică, așa cum există – fenomenul devine tot mai evident și în publicistica noastră – o «critică a criticii», perfect legitimă, forma cea mai modernă dintre toate, cu rubrici specializate, cronicari specializați, cititori specializați. Epoca noastră a descoperit această nouă voluptate, literară și în același timp para-literară: *Critica*, scrisă cu majuscule. [...] Prin invazia criticii în literatură (notăm foarte sumar doar câteva simple observații) s-a produs și fe-

nomenul corelativ inevitabil: literatura se problematizează, ea se transformă tot mai mult într-o meditație asupra condiției sale estetice. Scriitorii, deveniți esești, comentatori ai propriei opere, fac reflexii sistematice sau intermitente (dar totdeauna «angajate») asupra limbajului, comunicării literare, posibilităților, tehnicii și limitelor sale. Literatura se intelectualizează, se teoretizează vertiginos, și dacă se poate aduce o obiecție (o simplă paranteză) unor scriitori este faptul că ei au rămas prea empirici, prea «spartani», prea intelectuali, prea puțin reflexivi». ■ La *Ochiul magic* citim: □ „*Mari evenimente*” și *mici inexactități* care semnaleză erori în textul *Mari evenimente în 1971*, consacrat lui Dostoievski – 150 de ani de la naștere, apărut în nr. 1 revistei „Contemporanul”. □ „*Cutezătorii*”: „Apare la editura Scânteia o revistă editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor numită «Cutezătorii». Nu e nevoie să-i facem publicitate pentru că revista, tipărită într-un tiraj «cutezător», circulă cu o mare viteză în toată țara, fiind așteptată nu numai de copii. Vrem doar să ne mărturisim plăcerea de a-i deschide cele 16 pagini în care semnează, adesea, scriitori de prestigiu, precum Marin Preda, Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu, Constanța Buzea, Ana Blandiana”. □ *Vademecum*: „Încercând «un periplu.. cu caracter de primă recunoaștere», o trecere în revistă a cărților anului 1970, trei critici ai revistei «Tomis» se dovedesc serios atinși de miopie și de morbul contradicțiilor agramate. Trecând într-un subsol, la «alte apariții», cărțile lui Matei Călinescu, Mircea Cojocaru, Titus Popovici, amintind cu răceală de *Campanii* a lui M. Ungheanu – volum care a suscitât vii discuții anul trecut – cei trei «à vol d’oiseau», cum singuri declară, să lansează în generoase ditirambe pentru.. Marin Mincu, Constantin Novac, Adrian Beldeanu, Nicolae Breb Popescu, Mihai Sabin, Nicoleta Voinescu. Ce zbor de pasăre mai este și acesta? [...] Cealaltă boală ține de flagelul molipsitor, se pare, al falselor precizări și nuanțări. Despre niște gălcevi literare ni se spune că au dat anul trecut «sarea de care avea nevoie și pe care am fi vrut-o.. de cu totul altă natură»; o insatisfacție stârnește, criticului care ia în «lucru» proza, *Păsările*, «metaforă a aspirației spre libertate, care, parcă trădându-și vocația, par să clădească o realitate de pur experiment sociologic»; această carte, când urmele trecerii sale sunt totuși evidente: «Doinaș rămâne un dăltuitor în cuvânt, dar limpezimea înșelătoare a verbului său e capcană care, pe drum regesc, te coboară în catacombe de infern – părănd dinainte acceptat însă (?) ceea ce îi subțiază dramatismul cântecului»; versurile lui Mircea Ivănescu i se par lipsite de «semnificații de prea mare *profunditate*» (s.n.). Când nu greșesc din miopie, semnatarii *periplu*-lui de la «Tomis» greșesc din pricina verbiajului, din patimă pentru paradoxuri «savante». □ *Tribuna*: „Numărul 1, din 7 ianuarie 1971, al săptămânalului clujean «Tribuna», ne propune lecturii două pagini interesante. Prima dintre ele – o mică antologie de artă naivă – reproduce versurile a 7 copii aparținând cenaclului școlar din comuna Săliștea de sus. [...] Cea de a doua pagină remarcabilă o alcătuiește medalionul închinat de A.E.

Baconsky poetului american William Carlos Williams. Cum aceste meridiane lirice par a constitui un serial al poetului Baconsky, le consemnăm ca pe o reușită a revistei”. ■ Despre *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* citim două texte: □ Primul text, *Întâia mare carte a culturii românești*, aparține lui Virgil Cândea care consemnează apariția volumul *Învățăturilor lui Neagoe Basarab*, ediție științifică, Minerva, realizată de Florica Moisil, G. Mihăilă și Dan Zamfirescu: „Ediția cea mai bună a *Învățăturilor* apare la timp. La fel de oportune au fost eforturile din ultimii ani ale lui Emil Lăzărescu, Șt. Ștefănescu, Manole Neagoe, N. Stoicescu și alții de a ne releva aspecte noi din creația artistică sau cugetarea politică a epocii lui Neagoe. Asemenea studii formează preludiul necesar al unei mari comemorări a anului acestuia: *Patru secole și jumătate de la moartea lui Neagoe Basarab* (15 septembrie 1521). Privilegiul semi-milenarului îl lăsăm veacului viitor, după anul 2 000”. □ Al doilea text, intitulat *Învățăturile lui Neagoe Basarab* aparține lui Al. Piru: „În «Contemporanul» nr. 9 din 26 februarie 1960, într-un articol despre *Reconsiderarea literaturii române vechi*, atrăgeam atenția pentru prima dată în alt spirit asupra aceluia valoros monument al literaturii române în limba slavonă de la începutul secolului al XVI-lea, *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, infirmând teza inautenticității acestei scrieri susținută de Demostene Russo și P.P. Panaitescu și reclamând reeditarea operei pe nedrept uitată în cadrul valorificării moștenirii culturale. Am reluat problema în *Literatura română veche* din 1961, ca și în tratatul academic de *Istoria literaturii române*, I, din 1964. Cel mai vajnic apărător al tezei noastre a devenit, după oarecare ezitări, Dan Zamfirescu, autor în 1963 al unui lung articol *Învățăturile lui Neagoe Basarab. Problema autenticității*, iar acum co-autor cu Florica Moisil al întâii ediții critice, de mult așteptate, a versiunii românești (Minerva, 1970). [...] Ambii comentatori, oameni de știință, abordează prea puțin textul sub raport literar. Hasdeu îl numise «falnic monument de literatură, politică, filosofie și elocvență la străbunii noștri», opera unui «Marc-Aureliu al Țării Românești, principe artist și filosof». ■ Ilie Constantin prezintă volume de poezie: □ *Vârsta cretei și Repaosul vocalei* de Virgil Teodorescu: „În planul compoziției, multe – cele mai multe – poeme sunt construite prin explozia inițială a unei metafore, după care urmează aglomerări imagistice vizând deruta. Un fel de *sarcasm imagistic*, în care frecvențele note exotice au rostul de a intensifica izbitura termenilor asociați. [...] Într-o cronică din revista «Familia» la masiva ediție «de autor» intitulată: *Blămurile oceanelor și alte poeme* (E.P.L., 1969) reține atenția afirmația că Virgil Teodorescu ar avea, în comparație cu colegii de avangardă, «o viziune mai cumpătată, mai calmă», o paradoxală cumișenie. Ne alăturăm acestei opinii și precizăm că în cele două volume parcurse de astă dată ne-au plăcut cu adevărat tocmai poemele scrise sub semnul acestei cumișenii”. □ *Întâmpinare* de Ioan Chelsoi: „Reci manevrări de vocabule, conform – poate – unei, dificil de înțeles, arte poetice: [...].

Din întreaga plachetă (C.R., 1970) singura poezie citeată este o *Comuniune* de la paginile 26-27, pe care o cităm, înlăturând finalul inutil: [...]. E chiar o poezie aceasta. Se va fi anunțând, prin ea, pentru altădată, un poet?”. ■ Recenzii la volume de proză semnează Mircea Iorgulescu: □ *Paralele* de Corneliu Ștefanache: „Totul se consumă în subteranele sufletului, nimic nu răzbate la suprafață, evenimentele lumii din afară sunt înregistrate automat, precum într-o stare de somnambulism, întâmplările cele mai teribile – și nu sunt puține – sunt traversate fără zguduiri vizibile. Scriitorul scoate însă la lumină dezolantul peisaj moral și marile incendii consumatoare de energii umane deviat canalizate. Privirea romancierului este rece și înaltă, de observator detașat al unui univers de roboți, al unei lumi crepusculare, lipsite de speranța izbăvirii, mișcându-se la nesfârșit, în cerc, în jurul unui singur punct”. □ *Scara lui Climax* de Platon Pardău: „În ciuda acestor date promițătoare, romanul este aproape un eșec datorită slabei înzestrări epice a autorului, excesul de înțețoșare a textului făcându-l greu lizibil”. ■ Secțiunea dedicată criticii a rubricii *Cărțile săptămânii* este semnată de M. Ungheanu: □ *Calitatea de martor* de Ana Blandiana: „Nu ne aflăm însă în fața unei cărți de critică și postura căutată de noi nu e îmbrăcată prea des. Suficient însă pentru a releva posibilitatea poetei de a se detașa și examina actul artistic cu rigoare și nuanță. Ana Blandiana nu recită niște norme artistice: criteriile ei sunt credințele ei, iar tabletele nu sunt decât un lung șir de confesiuni autodefinitorii”. □ *Eroi, fantome, șoricei* de Jordan Chimet: „*Eroi, fantome, șoricei* e o dovadă că se poate scrie interesant despre film fără a apela neapărat la idoli, vedete, staruri, starlete, antistaruri și alte efemere atracții. O dovadă că seducția filmului poate fi mai adâncă și mai perenă. Gloria filmului, dacă i-o acceptăm, stă dincolo de acești intermediari. Este ceea ce a încercat să ne facă să vedem, într-o carte lejeră, Jordan Chimet. Poate prea lejeră”. ■ Petru Popescu notează apariția volumului *Viziune și rugă* de Dylan Thomas, în românește de Ștefan Stoeneșcu și Constantin Abăluță: „Volumul de față conține doar douăzeci și trei de poeme. Firește că se putea alcătui o antologie mai cuprinzătoare. Explicația constă mai întâi în factura întrucâtva rară a ediției: avem la îndemână ambele texte, și originalul și versiunea, ceea ce, în privința literaturii engleze, s-a realizat destul de rar la noi. Autorii au ales bucățile cele mai semnificative și nu s-au ferit de poeme foarte greu de tradus”. ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează *Umanioristul și oglinda*, un comentariu acid la adresa lui Paul Georgescu și la rubrica acestuia, *Umanioare*: „Mărturisesc că nu-l mai citeam pe Paul Georgescu de vreo șapte ani, adică de pe vremea când scrisul său avea o anume.. greutate. De aceea, ca omul cu slăbiciuni – dintre care nu curiozitatea răutăcioasă e cea mai mărunță – mi-am propus să urmăresc cu mai multă atenție noile avatururi ale înfricoșătorului critic. Dar – sunt nevoit să fac încă o mărturisire – n-am izbutit să-mi dau seama la ce personaje și situații se referea sibilnica sa proză, atât de insidios capșonată cu vocabula de o rară savoare ardeleană

«umanoare». Oricât m-am zbatut, oricât m-am chinuit, mi-a fost imposibil să ghicesc pentru cine anume trăgea Paul Georgescu, săptămânal, acrișoarele sale «planete». Nici măcar fericita găselniță «Anțărtphilosophie» n-a reușit să-mi smulgă decât exclamația: Ce înseamnă, domnule, să ai geniul limbii!.. Dar, de ghicit, tot n-am ghicit despre cine era vorba. Și uite, tot așa, din nedumerire în nedumerire am dus-o, până când în numărul de Anul Nou (să fie într-un ceas bun!) am citit «Alegorie barococo», și atunci – asemenea grecului – am strigat «Evrika! Evrika!». Recunoscusem, în fine, tipul despre care vorbea Paul Georgescu. [...] Acum sunt fericit, nespuse de fericit. Acum posed *cheia* «Umanioarelor». De acum înainte nu mai trebuie să le citesc, profund nedumerit, până la iscălitură – ca să știu despre cine e vorba. Și înțeleg ce anume l-a speriat atât de cumplit pe Paul Georgescu: și-a văzut în oglindă propria imagine”. ■ A.I. Brumaru scrie *Despre personaje*: „Există așadar, în raport cu personajul, scriitorii ce nu rămân decât în temeiul numelui, într-un cerc, vom zice, al «imanenței», în timp ce alții afirmă «obiectul transcendent»: personajul. Există «poeți» și «istorici», numai că în ordine acum inversă: «istoric» e poetul purtat în «istoria literaturilor» de personaj. În literatura noastră așa e, într-o măsură, Călinescu însuși (cu Ioanide), dar cazul cel mai elocvent e reprezentat de Marin Preda, spre deosebire, de pildă, de M. Sadoveanu în opera căruia personajele sunt numai elemente într-o mare mașinărie. [...] Din formă imaginației noastre, mitul are o semnificație originară și este, apoi, o formă primordială. Acesta e rolul rău. Rolul ficțiunii este de a forma «analizori» pentru perceperea globală, și estetică prin urmare, a lumii. Acesta e cadrul ideo-logic în care se naște Personajul, el este ficțiunea menită acestei percepții. Dar el, pe măsură ce se naște, introduce între noi percepția însăși”. ■ Apare *100 de elevi răspund anchetei „României literare”*: *Există scriitori dificili?*, realizată de prof. Ion Haineș. Concluziile anchetei: „1) Drept «dificili» apar, în general, scriitorii moderni, mai ales poeții. [...] 2) Se impune necesitatea unor *manuale moderne*, coresponzătoare. [...] 3) Utilitatea unor *studii critice*, care să nu depășească nivelul de înțelegere al unui elev inteligent (*Analize literare și stilistice* de Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru, reprezintă, în acest sens, o rară excepție). La capătul acestor însemnări, rămân cu sentimentul că n-am traversat niște spații goale, că undeva se dau răspunsuri și altor întrebări”.

• [„**Tribuna**”, nr. 2] O variantă a *Rugăciunii unui dac*, transmisă de Eminescu lui Mite Kremnitz, deschide numărul, alături de un scurt eseu al lui Ioan Alexandru, *Marginalii la Durer*. □ Despre volumul de versuri *Alter ego* al lui Ștefan Augustin Doinaș scrie Victor Felea : „Volumul *Alter ego* reprezintă [...] un conflict al poetului cu sine însuși într-un moment de criză interioară. Dar el îmbrățișează și alte atitudini și motive, unele cu tentă mitologică sau simbolică, îndrăgite dintotdeauna de Doinaș”. ■ La rubrica de recenzii, Mircea Tomuș scrie despre *Marele Alpha* de Alexandru George, carte de exegeză argheziană, dar și despre culegerea de texte numită *Atitudini* de Dan Zamfires-

cu. V. Fanache scrie și el despre un volum de critică : *Eminescu*, de Eugen Todoran (Facla, 1970). □ Ion Pop continuă să scrie despre *Convenția împotriva convenției* (II), aducând în discuție opera lui Marin Sorescu. Pop se referă la pericolele rețetei, așa cum aceasta apare la apariția volumului *Tușiți*. Cu acest volum, „poetul se află acum într-o fază în care echilibrul între demitizare și re-mitizare trebuie recucit”, conchide criticul clujean. □ Merită menționat episodul al doilea din *Note critice la teoria roessleriană*, prin care C. Daicoviciu încearcă să combat ideea că teritoriul Daciei rămâne nepopulat după ce românii se retrag. În partea a doua a articolului privind teoria roessleriană, C. Daicoviciu critică metodologia adoptată de adepții acesteia, care presupune susținerea unor teorii, precum cea imigraționistă sau cea a evacuării populației din Dacia de către Aurelian, fără a verifica în prealabil adevărul lor istoric. □ Dumitru Isac pornește de la conceptul de „artă a logosului”, care are la bază ideea de estetică. Termenul ajunge să fie indisolubil legat de utilitarism, așa cum se întâmpla în Antichitate, fiind răspândit în numeroase domenii fără nicio legătură cu ceea ce este perceput, în general, ca artă. Isac propune o discuție despre două „arte”, aflate în strânsă relație cu estetica, și anume cea a gândirii, înțeleasă ca „forță excepțională de pătrundere a lucrurilor”, și cea a scrisului, având sensul de „capacitate de exprimare corectă și estetică, la nivel cult, a gândurilor”. □ Marica Beligan semnează un interviu cu actorul Amza Pellea, în care întrebările i se adresează atât actorului, cât și omului simplu. Amza Pellea vorbește despre felul în care își privește personajele, despre rolurile pe care le preferă, despre semnificația pe care o are teatrul pentru el, dar și despre soția, despre dorințele sale și despre propria identitate. □ Mircea Zăciu revine cu a doua parte a articolului despre Agârbiceanu, în care notează cu precădere influențele pe care acesta le-a suferit, autorii pe care i-a admirat, personalitățile care l-au marcat și concepțiile sale despre școlile de critică, a căror tendință este să arunce în uitare mult prea rapid autori și opere și să facă din literatură singurul lor interes, fără a acorda atenție dimensiunii sociale sau politice a creației. □ Cornel Căpușan este autorul unui text despre autenticitatea și receptarea critică a romanului *Islands in the Stream*, semnat de Mary Hemingway și de Charles Scribner, dar care a fost schițat ca proiect de Hemingway însuși, operă în care ficțiunea și autobiografia se împletesc. Romanul „arată sensul unei evoluții unde arta se confundă tot mai mult cu realitatea biografică a autorului, când Hemingway își pune la vedere problemele ultime ale existenței”, dezvăluind astfel un ultim stadiu al creației sale.

15 ianuarie

• [„România liberă”, nr. 8157] Nicolae Balotă semnează articolul *Virtuțile umaniste ale literaturii*. Pornind de la atacurile structuraliștilor occidentali, și nu numai, la adresa umanismului, de la replica eseistului francez Michel Foucault (umanul este „o invenție inutilă”) și ținând cont de transformările

socio-politice și tehnologice ce au un puternic impact asupra ființei umane, Nicolae Balotă scrie că: „Marxismul propune figura unui om nou precum și o ierarhie nouă a valorilor într-un spirit umanist. [...] Omul zilelor noastre e confruntat, în existența sa nemijlocită ca și în reflexia sa, cu anumite grave probleme ale timpului. Însăși situația sa în univers s-a schimbat”. Nu numai că accentuează rolul cuvântului, în detrimentul așa-numitei crize a comunicării, a limbajului, dar punctează ferm statutul prim al literaturii în existența omului („Istoria literară abundă în texte care, voindu-se pur literare, cuprind analize ale situației omului, mai pătrunzătoare decât concluziile științelor din timpul în care ele au apărut. Romanele lui Dostoievski conțin o antropologie implicit mai profundă decât teoriile psihologiei contemporane cu marele romancier”).

• **[„Scânteia”, nr. 8667]** M. Ungheanu publică o cronică literară pentru volumul *Intrusul* de Marin Preda: „Marin Preda are vocația temelor grave, a mutațiilor psihologice hotărâtoare. Proza lui se ocupă cu precădere de semnalaarea acelor nevăzute și imprevizibile resorturi de care depinde viața unui om. De obicei personajul său e voios și nepăsător până atunci când realitatea i se arată într-o înfățișare mai puțin îmbietoare. Alteori el trăiește un complex de autoexcludere socială și truda lui e de a reveni la o mai luminoasă înțelegere a existenței. [...] Se relevă în acest roman vocația lui Marin Preda pentru dezbaterea filosofică a problemelor existenței, pentru sondarea infinitelor disponibilități în fața întrebărilor și faptelor obișnuite sau spectaculoase ale vieții. Fapte din care autorul știe să extragă semnificații cu valoare generalizatoare, de esență socială, filosofică. A scrie despre un șantier și despre nașterea unui oraș nou, înseamnă, după cum ne-o arată și romanul lui Marin Preda, a scrie despre oamenii acelui oraș și acelui șantier, examinând adânc realitățile. Ca și în alte proze ale sale, Marin Preda ține să ne reamintească că singurul rost al literaturii este să vorbească despre om, surprinzându-l în întreaga sa complexitate, aplecându-se stăruitor asupra confruntărilor la care viața îl supune”. ■ Nicolae Balotă prezintă volumul *Ploșnița* de Vladimir Maiakovski: „În versiunea românească a Tamarei Gane, *Ploșnița*, «comedia feerică» a lui Vladimir Maiakovski, îmbogățește o binevenită colecție de texte dramatice – seria «Thalia», publicată sub egida Editurii Univers și a Teatrului Național «I.L. Caragiale» – în care au mai apărut *Hamlet*, *Moartea lui Danton* de Camil Petrescu, *Viața e vis* de Calderon de la Barca și, recent, piesa lui Samuel Beckett, *Așteptându-l pe Godot*”. ■ Liviu Petrina scrie despre antologia „*Din lirica japoneză*”: „Antologia a fost alcătuită de Ion Acsan. Traducerea poeziilor aparține unor condeie valoroase. Proiectarea artistică, de excelent bun gust, în maniera vechilor cărți japoneze, precum și ilustrațiile aparțin lui Emil Chendea. [...] *Din lirica japoneză* este, indiscutabil, o realizare de cert prestigiu a editurii românești Univers. Ea deschide, cu generozitate, o fereastră cu bună perspectivă spre universul culturii japoneze”.

• **[„Contemporanul”, nr. 3]** George Ivașcu comentează opiniile lui Eminescu despre muncă: „Gândirea social-politică a lui Eminescu – gândire care ar

merita să devină una din preocupările de bază ale cercetării noastre ideologice – oferă numeroase puncte de referință, care trebuie scoase de sub eticheta pusă, încă de pe vremea lui, de către demagogia liberală cu care polemiza, – scoase și puse sub lumina unei interpretări dialectice prin raportare exactă la întregul univers eminescian și mai ales, la textul propriu-zis”. ■ Laurențiu Ulici oferă *Argument la o antologie a Momentelor poeziei române interbelice*: „Arghezi, Bacovia, Barbu, Blaga, Pillat la care se adaugă Fundoianu, Maniu, Phillipide, Vinea și Voiculescu au acoperit spațiul poeziei dintre cele două războaie în tot ce avea aceasta reprezentativ ca orientare ideatică și ca viziune asupra lirismului, exceptând avangardismul post-simbolist, în speță suprarealismul, care deși foarte activ și bogat în partizani, nu a dat, la noi nicun mare poet. Artele lor poetice, așa de deosebite în expresie lirică au comun impulsul psihologic, efortul spre ieșirea de sub magnetismul eminescian, pe de o parte, și dorința secretă de a reinventa poezia, pe de altă parte”. □ Același autor se referă la *1970 – an al traducerilor*: „Că 1970 a fost an al traducerilor mi se pare mai presus de orice îndoială.. Meritul revine în primul rând editurii Univers și regretatului Vladimir Streinu ce a stat în fruntea ei aproape întreg anul.. Juriul premiului pentru traduceri al Uniunii Scriitorilor se va afla, probabil, în dificultate, întrucât mi se pare foarte greu de ales”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Valeriu Cristea, *Interpretări critice*, C.R., 1970: „Primele trei secțiuni cuprind recenzii la opere foarte inegale ca valoare și revelă în Valeriu Cristea un bun diagnostician, mai ales al poeziei, un ochi atent și un gust sigur, un stil critic format căruia i-a lipsit doar prilejul de a-și pune în evidență mai sistematic, în cadrul unei cronici literare, însușirile”. ■ Paul Anghel scrie despre *Antologia lirică greacă*, Univers, 1970: „E meritul Siminei Noica de a ne fi subliniat, în antologice pagini de antologie – tautologia pune accent! – acest adevăr. Calitatea artistică a traducerilor o așează pe autoare sub zodia lirei. O erudită poetesă de azi ne face să înțelegem particularul poeziei vechi”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 6]** Zaharia Sângeorzan pune în discuție monografia lui Ion Negoïtescu, dedicată lui E. Lovinescu: „Sinteza [...] este până acum monografia cea mai serioasă care deschide în actualitate, excepțional de ingenios, accesibilitatea și înțelegerea reală a unei existențe copleșitoare ca dramatism moral și ideologic a unei opere cu totul remarcabile. Criticul ne restituie sintetic într-un stil de mare rafinament un E. Lovinescu privit în structura biografică, dar mai ales critică, literară. Scenariul său crește dintr-o intuiție exactă a ideilor lovinesciene, din plăcerea de a redescoperi o operă atâta vreme neglijată, supusă fără dificultate unor interpretări confuze, neintegrate spiritului ei valoric. I. Negoïtescu explică și analizează textele criticului cu voluptate, cu o nesimulată sinceritate estetică. E. Lovinescu devine astfel pentru noi un critic modern, apropiat, deosebit de viu, de autentic, care își deschide sensibilitatea, emoțiile din rațiunea unei totale recunoașteri, integral în opere. E. Lovinescu este mai mult decât Titu

Maiorescu, *criticul*: el se confundă cu existența literaturii în două chipuri: în așteptarea Marelui necunoscut de a cărui apropiată venire nu s-a îndoit până la sfârșit și în analiza propriu-zisă a creației. [...] Recunoscându-i monografi-ei lui I. Negoïtescu o valoare de introducere neconformistă, de sinteză ne întrebăm: cine va scrie, totuși, dramatica *Viață a lui E. Lovinescu?*”.

■ Cronică literară a lui Marian Popa urmărește „o carte superioară al cărei ton îl dă optimismul”: romanul lui Romulus Guga, *Nebunul și floarea*. ■ D. Păcurariu, în *Un cărturar artist*, îi aduce o închinare lui Perpessicius – *Nes-torul criticii și istoriografiei literaturii de azi*, la 80 de ani.

● [„*Urzica*”, Anul XXIII, Nr. 1; revistă bilunară de satiră și umor; format tipografic: A4; 16 pagini; apare pe 15 și pe 29/30 ale fiecărei luni; nu se precizează componența redacției; colaboratori constanți ai anului 1971: I. Avian, Iacob Babin, Aurel Baranga, Vasile Băran, Veronica Bertoli, Petre Bokor, Nina Cassian, Andrei Ciurunga, Al. Clenciu, Victor Eftimiu, Aurel Felea, Fred Firea, Theodor Holban, S. Massler, Mircea Pavelescu, I. Peltz, V.D. Popa, Neagu Rădulescu, Valentin Silvestru, Nicolae Tăutu, Ștefan Tita, Rodica Tott] Sunt deja conturate, din anii precedenți, câteva rubrici cu semnături „fixe”: Tudor Mușatescu – postume/ inedite; Aurel Baranga – *Fabule*; Victor Eftimiu – *Selecțiuni din Însemnările unui indiscret*; Vasile Băran – *Satirice*; S. Massler – *Din carnetul unui reporter teatral indiscret*; Isac Peltz, schițe, Andrei Ciurunga și Nicolae Tăutu, versuri, Rodica Tott – *Poșta Redacției*, Petre Bokor – *Micro-scene*, Neagu Rădulescu – fragmente din romanul *Fotbal pe pâine* etc.

16 ianuarie

● [„*Munca*”, nr. 7204] În secțiunea *Agenda cotidiană*, revista publică, cu titlul „*Puterea și adevărul*”, „un microinterviu cu regizorul Manole Marcus”.

● [„*România liberă*”, nr. 8158] Maria Banuș apreciază, în manieră elogi-oasă, faptul că poezia Anei Blandiana reflectă *Patosul adevărului*, considerând că autoarea apare „ca o cariatidă a adevărului în literatura română contemporană”. În plus, printre altele, menționează că: „Într-un moment când termenul de literatură angajată lasă impresia că s-ar fi demonetizat prin interpretări restrictive, și cată a fi, după unii, evitat, mă încumet să-l folosesc, redându-i sensurile originale, necesitățile profunde de refuz al jocului în sine și al artificiei pur, sensul lui militant existențial și social”.

● [„*Cronica*”, nr. 3] Număr dedicat în mare parte personalității eminesciene, revista deschizându-se cu editorialul lui Ion Constantinescu, intitulat *Emi-nescu. Modernitatea conceptului de poezie*. Pornind de la o scrisoare trimisă lui Iacob Negruzzi, în care poetul afirma, asemenea lui Rimbaud sau Baudelaire, că „...fiecare dintre noi e un organ central care-și asimilează într-un moment toate întâmplările lumii care-i vin la conștiință”, exegetul subliniază complexitatea cazului Eminescu: „îi moștenește pe romantici dar de fapt rupe

cu ei, opera lor marchează, pentru literatura căreia îi aparține fiecare, începutul poeziei moderne [...]. Eminescu nu se abandonează niciodată cu totul, nu «dispare» cu totul în subiectivitate. Totdeauna rămâne cineva care «pândește» și reflectează. Aici sunt cele două «măști» ale poetului: *eul subiectiv* și *eul impersonal*". □ Sărbătorirea poetului continuă cu două exegeze eminesciene semnate de N. Barbu (*Atât de fragedă și Înger și demon*) și cu articolele *Eminescu și învățământul* de M. Frunză și *Mihai Eminescu despre cultură și artă* de Mihai Drăgan, acesta din urmă referindu-se la publicistica literară a poetului adunată selectiv într-un volum cu titlul omonim, apărut la Junimea și îngrijit, nu fără unele „neglijențe”, de Dumitru Irimia (v. și numerele 6, 11). □ Const. Ciopraga și Liviu Leonte recenzează cele mai noi apariții de la Junimea (1970): volumele de poezie *Duhul pietrelor* și *Cantilene* de Corneliu Sturzu (marcând „o etapă nu numai de cristalizare, dar și una de adâncire”), respectiv romanul *Paralele* de Corneliu Ștefanache (în care se reîntâlnesc câteva din „particularitățile deja constatate în cărțile precedente”). □ În cadrul rubricii *Convorbirile „Cronicii”*, Radu Șt. Mihail și Florin Colonaș semnează interviuri cu Marietta Sadova, respectiv Ana Blandiana. Regizoarea răspunde la întrebări legate de „sensul ultim și finalitatea teatrului ca artă”, mișcarea teatrală românească, regizori, critici și spectatori, nefiind ocolită nici delicata chestiune a repudierii spectacolului *Viforul* după Delavrancea, în 1958 fiind considerat „neortodox față de tradiție”. Poeta, la rândul ei, se confesează cu privire la dificilul și paradoxalul act al creației: „E un chin pe care niciunul din cei ce-l îndură nu l-ar schimba cu altceva. Este și cea maimare bucurie. Sunt două formule tip: chinul și bucuria creației. Între cei doi termeni nu există nicio deosebire, ei referindu-se la aceeași stare de lucruri. Această contradicție nominală definește ambiguitatea creatorului. Deci, chinul este în același timp o mare bucurie, dar trebuie să-l fi simțit pentru a-ți da seama de el sau de ea. Nu se poate mima. Pe un poet tânăr care apare radios, încântat de cele scrise, îl pun de la început sub semnul întrebării. După alții și după mine, creația cuprinde o stare aproape de culpă, de nesiguranță”. □ Versuri de George Chirilă, I. Negoșescu și Ion Hurjui. □ După montarea de la Naționalul bucureștean, datorată lui Ion Cojar, piesa lui Paul Everac, *Camera de alături*, este pusă în scenă, într-o „variantă merituosă” la Teatrul de Stat din Galați. □ Paul Leu antologhează noi documente despre Ciprian Porumbescu, Radu Negru elogiază pictura monumentală proiectată de Sabin Bălașa pentru fațada Teatrului Național, iar *Curierul* remarcă amplul studiu datorat regretatului Petru Comarnescu, *Reevaluarea fazei de înnoire în creația lui Brâncuși*, pe care revista „Arta” îl publică în numerele 8 și 9. □ Este semnalat și comentat studiul Ilenei Berlogea despre *Teatrul medieval european*, precum și noi prezențe românești în străinătate, prin publicarea la Stuttgart a unei cuprinzătoare antologii intitulate *România în povestirile scriitorilor ei contemporani de frunte*. □ N. Irimescu reține pentru rubrica *Moment* două citate juxtapuse despre Sadoveanu. Primul

aparține lui Marin Preda (*Sadoveanu sau plăcerea de a scrie*, „Lucafărul”, nr. 44/1970), ridicând un semn de întrebare asupra necesității de a cita sute și sute de pagini de „depresiune” care „preced reușite”, iar cel de-al doilea, contrapunctic, al lui Al. Philippide (*Citindu-l pe Sadoveanu*, „Scânteia”, nr. 8661/1971), care pare să răspundă la interogație: „În opera întinsă cât o țară a lui Sadoveanu, cititorul găsește mostre bogate din toate frumusețile naturale ale României, din Deltă până în Maramureș, din Munții Neamțului până în Munții Sebeșului. [...] Pretutindeni în această operă descripțiile sunt pline de viață, de mișcare, nicăieri nu dai de vreun tablou cuprinzând splendori reci sau străluciri sterpe...” □ În cadrul aceleiași rubrici, este semnalat „dialogul despre problemele prozei românești contemporane”, publicat de „Almanahul literar” (1971), la care participă autori precum Alecu Ivan Ghilia, Ion Lăncrănjan, Corneliu Leu, Petru Popescu, Vasile Rebreanu, Al. Simion, Mircea Horia Simionescu, H. Y. Stahl, Al. I. Ștefănescu, Sorin Titel, Nicolae Țic și Vasile Văduva. „Tema anchetei fiind foarte deschisă sincerității, răspunsurile reprezintă atât confesiuni literare legate direct de laboratorul de creație, cât și priviri asupra întregului fenomen epic actual”. □ Pe ultima pagină George Cuibuș trimite din Paris un interviu cu dramaturgul Henri Jeanson despre prietenul acestuia, Antoine de Saint-Exupéry.

• **[„Flacăra”, nr. 3]** În pagina *Șapte zile în imagini*, se publică o notiță despre pregătirea piesei *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, la Teatrul Național din București, precum și o semnalare a unei piese de William Gibson, *Fata care a făcut o minune*, la Teatrul Mic. □ În *Tv*, Felicia Antip, în articolul *Aceasta nu este Emma Bovary!*, critică ecranizarea omonimă a romanului de către BBC. □ În ampla trecere în revistă *1971 – Filme, filme, filme*, semnată de Magda Mihăilescu, se discută o serie de filme românești și străine, luându-se în considerare „calitatea repertoriului cinematografic pe 1970, sporită față de ani trecuți”, această situație „ne obligă să luptăm încontinuu pentru îmbunătățiri”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu scrie schița *Nu râde, că e de râs..*. □ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă placheta de poeme a lui Zamfir Vasiliu, *Cupola anotimpurilor* (Ed. Eminescu). □ În *Mapamond '71*, Ioan Grigorescu publică un eseu despre *Atelierul lui Brâncuși*. □ În *Teatru*, Sanda Faur realizează o amplă cronică dramatică a piesei *Acești nebuni fățarnici* de Teodor Mazilu, pusă în scenă la „Bulandra”, apreciind că „după ce și-a „făcut” bine mâna cu câteva piese de suflu scurt, Teodor Mazilu și-a încordat forțele și a construit cu migală această piesă de adâncă respirație, de foarte minuțioasă observație și de un sarcasm a cărui durere trece dincolo de strălucirea comică a situațiilor și replicilor, ajungând la o reală vibrație tragică”. □ În *F Varietăți*, sunt publicate o serie de maxime semnate de diverși scriitori străini. □ În *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan scrie articolul politic *Misiunea Jarring*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Destinul și Destinația*. □ În *Agenda* se publică o notă omagială dedicată Agathe Christie la

împlinirea vârstei de optzeci de ani. ■ În *Memento*, *Carte* se semnaleză decernarea Premiului internațional de poezie Etna Taormina pe anul 1970 lui Eugen Jebeleanu „pentru volumele de poezie apărute în Italia: *La porta dei leoni* (versiune italiană de Dragoș Vrânceanu și Roberto Sanesi, Editura Palazzi) și *Il sorriso de Hiroshima e altri versi* (versiune italiană de Dragoș Vrânceanu și E.F. Accrocca, Editura Guanda)”. □ Notiță despre apariția traducerii lui Eugen Covaci, la Univers, a volumului de *Versuri* de Don Francisco de Quevedo y Villegas. □ Semnalarea debutului editorial al Magdalenei Constantinescu cu volumul de versuri *Absențe din miazănoapte* (Eminescu). □ Prezentarea ultimelor două numere ale revistei *Familia*, în care Eugen Luca semnează studiul *Sadoveanu – scriitor necunoscut*. □ În rubrica *Cinema* se publică o notă despre comedia muzicală a lui Francisc Munteanu, *Cântecele mării*. □ În *Memento*, *Teatru* se prezintă piesele *Balul hoșilor* de Jean Anouilh (Teatrul tineretului din Piatra Neamț), *Legenda frumoasei Agigea* de Al. Mîțru (Teatrul de dramă și comedie – Constanța), *Duet* de Andi Andrieș (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași). □ În *Memento*, *Televiziune* se semnaleză piesa *Non multa, sed multum* de Arthur Miller (Teatrul Mic).

● [„**Luceafărul**”, nr. 3] Marin Preda povestește despre *Bătrânul învățător* care se credea protagonistul nuvelei *Calul* și care a venit să împărtășească cu prozatorul o problemă din satul lor. Relatarea bărbatului, deși irelevantă, este un mod prin care prozatorul construiește un portret foarte izbutit al acestui învățător. ■ În loc de „tradiționalul moment de retrospectivă” literară a anului ce tocmai a trecut, Nicolae Manolescu discută despre *Literatura de mâine*. Criticul pleacă de la premisa că „ritmul literaturii nu concordă cu ritmul calendarului”. Astfel, „a găsi caracteristici potrivite și tendițe specifice la fiecare 31 decembrie cere un efort pe care rezultatele concrete nu-l compensează”. După ce discută despre relativitatea folosirii deceniului ca unitate de măsură în istoria literară, Nicolae Manolescu se întreabă dacă „vor semăna cărțile anilor și deceniilor următoare cu acelea în jurul cărora s-au dezlănțuit pasiunile noastre?” Această curiozitate trebuie să fie însoțită de o clarificare: „o carte mare nu se scrie în fiecare an, uneori nici chiar într-un deceniu”, fiind „vorba, așadar, mai puțin de capodoperele noastre decât de acele cărți în stare să ne exprime fără să se perine deîndată ce generația care le-a produs a ieșit din scenă”. În opinia criticului, tocmai „acele cărți constituie un semn de referință pentru timpul în care trăim”. Nicolae Manolescu recunoaște că ar fi o copilărie să creadă că poate să aibă un răspuns simplu la niște întrebări atât de dificile. Totuși, din această meditație se poate trage o concluzie: „literatura de azi trebuie să învețe să privească mai constant și mai lucid spre mâine”. Mai mult de atât, criticul îndeamnă „să deschidem ochii asupra viitorului și să ne confruntăm cu operele încă nescrise”, dar și „să transformăm competițiile efemere într-o emulație generoasă ce trece dincolo de barierele strâmte ale prezentului”. În încheiere, semnatarul articolului recunoaște că „e adevărat că numai ceea ce este

actual durează; dar e la fel de adevărat că numai ceea ce durează îți poate dovedi actualitatea”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează ultima carte a criticului Nicolae Balotă, *Labirint* (Ed. Eminescu), pe care o consideră a se situa „în directă prelungire a masivei culegeri din 1969”, intitulată *Euphorion*: „Estetic, valoarea indiscutabilă a unei bune părți din substanța volumului este asigurată tocmai de fericita implicare a bucuriilor pricinuite de lectură într-un angrenaj analitic și demonstrativ riguros încheșat, dispunând de idei critice limpede formulate și generoase în semnificații. Așadar, o atitudine net anti-impresionistă față de textul abordat, în cele mai numeroase cazuri. Structura eseistică a cărții [...] este de raportat la înțelegerea originară a termenului în cauză. Această înțelegere traduce dorința expresă de evitare a academismului osificat, a didacticismului prezumțios, în favoarea spiritului liber, a asociației spontane, suveran peste tot fiind, în cele din urmă, gustul cu reacțiile lui imprevizibile”.

□ La rubrica *Compendiu*, Dan Laurențiu scrie despre romanul *Absenții* al lui Augustin Buzura, respectiv despre placheta de poezii *Calea robilor* (Ed. Eminescu) a lui Marin Mincu. Despre primul volum, semnatarul rubricii afirmă că „deși romanul se constituie din conflictul unor idei grave, de importanță general-umană și se menține, cel mai adesea, în miezul ardent al acestor idei, el nu păcătuiește prin ariditatea abstracțiunilor, prin discursul moralizator”, iar despre autorul acestuia că ar fi „unul dintre cei mai noi prozatori orientați în scrișul lor spre aspectul dezbaterii filosofice a problematicii omului contemporan, capabili să facă ideile sensibile prin autenticitatea trăirii, a angajării lor în existență”. Apoi, *Calea robilor* „reconfirmă talentul autorului manifestat printr-o tensiune bipolară: atracția celestă și atracția telurică”.

□ În *Obsesia timpului*, Alexandru Ștefănescu discută volumul de poezie *Ninsoarea neagră*, semnat de Alexandru Lungu: „Trecerea gravă a timpului provoacă poetului o nostalgie impersonală, exprimată sentențios în versuri care încep și sfârșesc monoton, pline de metafore grele, dăltuite exact. [...] Poezia lui Alexandru Lungu e născută din aceeași unică spaimă trezită de ninsoarea neagră ce se cerne dintotdeauna pentru a nu se opri niciodată. Autorul e un cunoscător rafinat al mijloacelor lirice, și poeziile sale, au decât [sic!] meritul acestui rafinament”.

■ Nichita Stănescu semnează un scurt eseu despre Ion Heliade Rădulescu, intitulat *Iliade, Heliade..* În introducere, poetul șaizecist scrie că „Heliade Rădulescu n-a fost nici înger, nici demon”, acesta fiind, de fapt, „comparabil întru totul ca personalitate cu cezarii”, în sensul că „petele mari și neguroase de umbră, în bătaie cu lumina aidoma unui crin, l-au pus sub semnul focului cel niciodată decăzut la ipostaza umilului jar”. În continuare, autorul eseului aduce în discuție originalitatea lui Heliade Rădulescu care „n-a fost niciodată ca poet nici traducător, nici imitator deși poezia sa este plină de traduceri și imitații”, în sensul că „nimic din ce a pătruns din afară înlăuntrul sensibilității sale nu a mai fost redat naturii, aidoma”. De asemenea, Nichita Stănescu oferă și o explicație de natură sociologică a incapacității poetului pașoptist de a scrie epo-

peea *Mihaida*, învinuind ascensiunea burgheziei care nu mai permitea crearea de mitologii, ci doar de tipologii. La același capitol, al proiectelor eşuate, sem-natarul articolului amintește și de dorința lui Heliade Rădulescu de a reforma limba română. În cele din urmă, articolul conține una dintre cele interesante descrieri ale poetului pașoptist: „Ceea ce nu s-a înțeles în personalitatea și în destinul lui Heliade Rădulescu a fost aceea că el era nu o structură de militant politic ci una de militant estetic”. ■ La rubrica *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre frivolitate* ca fiind ceva care nu există cu adevărat, un construit al literaturii: „Dar cine a trăit cu pasiune drama și bucuria cunoașterii știe că o asemenea femeie frivolă nu există, că, de fapt, curtezana ideală e o invenție a literaturii și a comodității masculine”. ■ Sunt prezenți în acest număr, fiecare cu câte un grupaj de poeme, Leonid Dimov și Adrian Pă-unescu.

17 ianuarie

• [„*Scânteia*”, nr. 8669] N. Puicea, în *Corespondența din Roma*, scrie *La „Accademia di Romania” omagiu poetului Eugen Jebeleanu*: „La «Accademia di Romania» din capitala Italiei a avut loc joi seara prezentarea operei și personalității poetului Eugen Jebeleanu, căruia i s-a acordat recent prestigiosul premiu internațional de poezie «Etna-Taormina». În fața unui numeros public, în rândurile căruia se aflau reprezentanți de seamă ai vieții culturale și artistice din Roma, cunoscuți scriitori italieni și străini, între care Lino Curci, Rafael Alberti, Maria Tereza Leon, au luat cuvântul ilustre personalități, pentru a prezenta trăsăturile caracteristice ale poeziei lui Eugen Jebeleanu, considerată de vorbitori a fi una dintre cele mai actuale și vii expresii ale poeziei moderne românești. [...] Presa de specialitate și cotidiană, televiziunea și radioul, au acordat spațiu larg reflectării operei și personalității poetului român, distins cu cel mai important premiu internațional de poezie din Italia”. ■ În *Adnotări* citim: □ „*Arcade*” de G. Moldoveanu: „Alături de prestigioasa «Biblioteca pentru toți», de «Lyceum» sau «Cele mai frumoase poezii» au apărut în anul trecut câteva noi și interesante colecții – «Biblioteca pentru toți copiii», «Biblioteca Eminescu», «Clepsidra», seriile dedicate «romanului de dragoste», «romanului istoric» sau «romanului secolului XX». Editura Minerva le-a adăugat în aceste zile o altă serie – sugestiv intitulată «Arcade» – prin care își propune să ofere publicului larg prilejul reîntâlnirii cu cele mai reprezentative pagini din literatura română, începând cu scrierile cronicarilor, continuând cu cele ale marilor noștri clasici și ajungând la operele fundamentale ale contemporaneității”. □ *Întâlniri cu cititorii* de Gh. Dan: „Din dorința firească de a cunoaște opiniile cititorilor despre literatura actuală, despre modul în care îi este reflectată evoluția în paginile «României literare», colectivul redacțional al revistei bucureștene a inițiat în ultimele luni – în seria manifestărilor dedica-te apropiatei sărbători a semicentenarului partidului – câteva întâlniri cu citito-

rii revistei. Astfel, întâlnirii desfășurate nu cu mult timp în urmă în sala de festivități a uzinelor «Electromagnetica» i-au urmat cele de la Cluj cu tineretul studentesc, cu scriitorii și editorii clujeni, cu redactorii revistei «Echinox», cu numeroși cititori. Relatând în ultimul său număr (nr. 3/14 ianuarie), într-o formă prescurtată, discuțiile care au avut loc cu acest prilej, [...] Apreciind inițiativa săptămânalului editat de Uniunea Scriitorilor, este de așteptat ca ea să nu rămână un gest izolat, ca tradiționalele întâlniri dintre colectivele redacționale ale revistelor de cultură, dintre scriitorii și cititori să devină un mijloc constant și eficace de popularizare a literaturii actuale, de cunoaștere a opiniilor cititorilor față de fenomenul artistic”.

18 ianuarie

● [„Munca”, nr. 7205] În rubrica *Sâmbătă după amiază, duminică toată ziua*, Paul Drumaru publică reportajul *La porțile Deltei*, în care prezintă programul de activitate a Casei de cultură a sindicatelor din Tulcea, semnalând, printre altele, manifestarea culturală a bibliotecii locale intitulată „Chipuri de eroi comuniști așa cum ei au fost întruchipați de scriitorul Eugen Barbu în romanele «Șoseaua Nordului» și «Facerea lumii»”. ■ Petre Luscalov continuă publicarea în foileton a „romanului de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 31). ■ În materialul intitulat *Manifestări închinare semicentenarului partidului*, se arată că, la Tg. Mureș, au fost montate piesele *Opinia publică* de A. Baranga și *Albastru deschis* de Dan Tărchilă, în timp ce la Timișoara sunt anunțate *Zorile la 4,34* de Ionel Hristea și *Piatra din casă* de V. Alecsandri.

19 ianuarie

● [„Munca”, nr. 7206] Despre *Un nou spectacol experimental* scrie Zoe Dumitrescu-Buşulenga în cronică la *Diavolul alb* de Webster, pusă în scenă la teatrul Cassandra. ■ Prezentare succintă a premiilor concursurilor de creație „V. Alecsandri” și „Ion Vidu”.

● [„România liberă”, nr. 8160] În cadrul cronicii literare, Tia Șerbănescu analizează *Poemele* de debut ale lui Ion Alexandru, opinând că „poetul creează întâi un univers liric personal decupat, parcă, din *Cîntarea României*, de care se îndepărtează puțin pentru a-l contempla (*Viața deocamdată*)”. Conchizând, notează că: „[...] am putea vorbi la Ion Alexandru de o înlocuire a unei mișcări – lirice – de rotație cu o mișcare de revoluție”. ■ În același număr, se menționează *Premiile concursurilor de creație „V. Alecsandri” și „I. Vidu”*, ediția 1970, dedicate sărbătoririi semicentenarului Partidului Comunist Român. Printre câștigători, s-au numărat: *Băiatul cu chitara* de Al. Popovici (premiul special al Ministerului Învățământului, secțiunea „piese destinate tineretului, școlărilor, pionierilor”), *Ș-am încălecat pe-o șa*, de același autor (premiul special al Consiliului Național al Organizației Pionierilor – piese pentru teatrul de păpuși), cântecul *Frumoasă țară, dulce Românie*, muzica de I.D. Chirescu, pe

versuri de Adrian Păunescu și Nichita Stănescu (premiul I „Ion Vidu” pentru cântece de masă) ș. a.

• [„Scânteia”, nr. 8671] Dragoș Vrânceanu scrie în *Dreptul de a aspira la marea poezie* despre „volume de versuri semnate de tineri debutanți”: „Ceea ce ni se pare demn de semnalat fără întârziere în cazul unora din aparițiile noi este o grijă mai mare decât la multe din debuturile precedente, îndreptată asupra limbajului poetic și, o dată cu aceasta, asupra legilor de construcție poetică, asupra a ceea ce se cheamă «unitate lirică» a compozițiilor. În timp ce o parte din debutanții anilor imediat precedenți au fost permanent ispitiți de o fărâmițare și chiar de o distrugere a structurii lirice, cei mai recentți par a considera cu mai multă atenție instinctivă acest aspect fundamental al scrisului în versuri. Avem impresia că începe să se ia în seamă mai mult, o dată cu exigențele fondului, și acelea ale formei poetice, și că, totodată, s-a trecut pe un al doilea plan spiritul de inovație cu orice preț. Dar, o vom spune din capul locului că un excesiv intimism al trăirilor lirice, o încredere nejustificată în miracolul metaforei prețioase, dar care-și refuză sensuri mai adânci, lipsa unei atitudini și inapetența sau lipsa vocației pentru o poezie mai adâncă, cu sensuri sociale și filosofice de veritabilă valoare – fac ca personalitatea acestor debutanți să rămână incertă. O mai curajoasă, mai deschisă apropiere de viață, de majorele probleme ale existenței – iată drumul către vigoare și timbrul propriu al poeziei. Drum bătut cu timiditate de mulți dintre autorii recenzați aici. Constituie însă o «surpriză». Cum s-a și spus de către un neobosit comentator de poezie, un caz deosebit printre debutanții anului 1970, poetului Alexandru Șerban Ionescu cu volumul *Trestii de aer* (Ed. Eminescu). La acest poet sunt vădite, o dată cu fondul sustras «euforiei metafizice», dar păstrat într-o fuziune interesantă de cotidian și de absolut, de concret și de elevație incantatorie, o deosebită atenție dată construcției și cuvântului, urmărit cu strictețe în legătura lui organică, cu totalul temei unei poezii date. [...] Sub aspectul coeziunii lirice al unei consecvențe de bun augur, realizată însă printr-o acumulare de imagini luate din același mediu (acvatic, pescăresc), dar organizate, nu prin fiorul unei arderi lirice complete, vom mai nota volumul lui Gheorghe Astaloș - *Șodron* (Ed. Eminescu). Dar poetul este ispitit adeseori de a friza absurdul, ceea ce arată o anumită supunere față de modă, cu consecințe nedorite asupra substanței lirice: [...]. Vorbind de accentul mai apăsător pus pe coerența poetică, ce apare în noile volume, este cazul să menționăm preocuparea instinctivă pentru construcția lirică, de data aceasta incluzând un univers rustic, din volumul lui Constantin Ștefuriuc *Pe o vârstă de băiat* (ed. Eminescu) de un imagism esenian, fără stridențe, dimpotrivă fluid și evocator, [...] Împletită prea adesea cu poncife, lirica acestui poet se remarcă totuși prin structura ei cu vizibile încheieturi, ca și aceea a lui Bujor Voinea în volumul *Elementele* (Ed. Eminescu). Acesta dă dovadă de o mai slabă supraveghere a cuvintelor, ca și de o anumită improprietate a lor, dar lirica sa este apropiată, intimă, lipsită de ab-

stractism, cu o curgere în meandre surprinzătoare, pe care știe să le toarne în strofe simple. Poetul se aventurează uneori în grotesc și produce versuri brutale, îndoielnice. Își spune aici cuvântul o anume întârziere într-un univers limitat, insuficientul efort de adâncire către idei și sentimente mai amplu comunicabile. O altă serie de debuturi, arătând o mai redusă grijă pentru închegare, dovedește un substrat mai abstract, încordarea de a intra în posesia talismanului magic al unei «note proprii». Dan Mutașcu în *Substratum* (Ed. Eminescu) încearcă o formulă liberă de gravitație interioară și versurile sale trăiesc prin salturi largi între imagini, nu lipsite însă de un efect de surprindere. [...] Pentru a ajunge la adevărata, la marea poezie, tânărul creator trebuie să aibă conștiința necesității străbaterii drumului generos al problematicii și stărilor de spirit ale contemporaneității, să-și propună deliberat un permanent dialog liric cu oame-nii timpului, al epocii și țării sale. Consemnez alte trei volume, semnate de trei tinere poete și apărute în Editura Eminescu: Liliana Brateș, *Coaje pentru aer*, Grete Tartler, *Apă vie* și Domnița Văduva, *Peisaje*. Culegerile se așează de asemenea pe un plan abstractizant, cu tentative de conturare și definire de stări și viziuni, dar sunt supuse în totalul lor stihiei conținutului indefinit. [...] Poeții asupra cărora ne-am oprit deocamdată sunt desigur – unii mai mult alții mai puțin – apariții care nu pot fi ignorate, prin trăsăturile lor afectiv-intelectuale, artistice și tehnice. Pentru a aspira și a atinge însă marea poezie, adică sesizarea lirică a omului și îndeosebi a omului contemporan, este nevoie de o încrutare viguroasă în epocă și în viața omului, a societății noastre socialiste, în aspirațiile substanțiale ale lumii noastre. Poetul, marele poet, se cere să știe a vorbi contemporanilor *cu* și *despre* gândurile și năzuințele lor cele mai de preț. Drumul către adevărata poezie se află în timpul și locul cărora le aparții”.

■ Aflăm în acest număr și despre *Premiile la concursurile de creație „Vasile Alecsandri” și „Ion Vidu”*: „La concursurile de creație «V. Alecsandri» și «I. Vidu» – ediția 1970 – dedicate sărbătoririi semicentenarului Partidului Comunist Român, juriile de selecționare și premiere, formate din personalități de seamă ale vieții noastre teatrale și muzicale, au acordat următoarele premii: *A. Pentru piese într-un act*: Premiul II – piesa: *Porumb crud* de Dan Tărchilă. Premiul III – piesele: *Făcătorii de minuni* de Gheorghe Vlad și *Păcală* de Ștefan Tita. Mențiuni – piesele: *Sfârșitul jocului* de Mihai Georgescu și *Păsări călătoare* de Octav Măgureanu. *B. Pentru piese destinate tineretului, școlariilor, pionierilor*: Premiul II – piesa: *Carnetul de note* de Napoleon Crețu. Premiul III – piesele: *Soldatul și copilul* de Margareta Micu și *Un băiat curajos* de Xenia Roman. Premiul special al Ministerului Învățământului a fost acordat piesei *Băiatul cu chitara* de Al. Popovici. Premiul special al Consiliului Național al Organizației Pionierilor a fost acordat piesei: *Șoimul rănit* de Ștefan Tita. *C. Piese pentru teatrul de păpuși*: Premiul I – piesa: *O fetiță fără inimă* de Xenia Roman. Premiul III – piesa: *Leu-Paraleu* de Viniciu Gafița. Premiul special al Consiliului Național al Organizației Pionierilor a fost atribuit piesei: *Ș-am încălecat pe-o șa* de Al. Popovici”.

20 ianuarie

• **[„România liberă”, nr. 8161]** I. Peltz abordează problematica originalității creației literare în articolul *Mirajul originalității închipuite*. Amintind de personalități canonice (Homer, Dante, Kafka, Eminescu, Lovinescu ș.a.), ce au dezvoltat într-un stil propriu, aparte „eternale teme” („dragostea, ura, avariția, războiul, moartea, generozitatea, lupte pentru dreptate, pentru umanizarea omului”), autorul face distincția între „non-valori” și scriitori ce „aveau ceva de spus și care veneau cu un mesaj personal”. Exemplificând, afirmă: „Cînd în literatura noastră, suprasaturată de idilism și de șablon, a apărut, cu bogăția imaginilor sale, Minulescu, de pildă [...], s-a observat reacția negativă a celor incomprehensivi”. Cu toate acestea, „Exercițiile de non-stil [...], și non-compoziții ale unora care mai offensează astăzi hîrtia, sînt cu desăvîrșire lipsite de orice substanță artistică, sînt inutile și osîndite uitării. Să ne amintim de «școlile» și de «mișcările» din străinătate care se voiau desprinse de timp și de loc și ale căror «opere» se caracterizau exclusiv prin cuvinte alăturate alandala: ce a rămas din toată producția lor? Maculatură! Timpul i-a îngropat în adîncă, în definitivă uitare”.

• **[„Scînteia”, nr. 8672]** Demostene Botez semnează *Poezia patriotică – actul suprem al conștiinței poetice*: „Poezia patriotică s-a dovedit o modalitate superioară de expresie a dragostei de patrie, de evocare a multiplelor ei frumuseți, ca și a tuturor sentimentelor care asigură prosperitatea sau fericirea oamenilor sau, cînd a fost cazul, revolta lor, s-a dovedit o adevărată goarnă de mobilizare. [...] Poezia patriotică este acea poezie în care vibrează un simțământ la care e sensibil întregul popor. Niciun poet nu poate fi străin de sentimentul patriotic! Poezia patriotică e fondul afectiv al conștiinței noastre”.

• **[„Viața studentească”, nr. 3]** Nicolae Stoian se referă la *Anul Contingent '21*: 50 de ani de la crearea P.C.R., dar și declanșarea răscoalei populare a lui Tudor Vladimirescu – 1821, cât și primul document al limbii române – 1521, *Scrisoarea Neașului*. □ Dan Frunteletă creionează povestea reportaj a *Transbărăganului*. □ Mihai Dascal recenzează placheta apărută la Junimea, *Cerul în apă*, o *Antologie a debutanților*, propunând poeți ca Daniela Caurea, Corneliu Popel și Emil Nicolae.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 3]** Pe prima pagină se află anunțul *Eugen Jebeleanu – laureat al premiului Etna-Taormina*: „În cadrul premiilor internaționale de poezie *Etna-Taormina* pe 1970 decernate în Catania – Italia, cel pentru poezie a fost acordat lui Raffaele Carriere și poetului român Eugen Jebeleanu, pentru cele două volume apărute anul trecut în Italia: *La porta dei leoni (Poarta leilor)*, editura Palazzi din Milano, în versiunea italiană de Dragoș Vrânceanu și Roberto Sanesi, și *Il sorriso di Hiroshima e altri versi*, editura Guanda, în versiunea italiană a lui Dragoș Vrânceanu și E.F. Accrocca (volumul cuprinzînd și *Elegie pentru floarea secerată*). Juriul premiului internațional de poezie *Etna-Taormina* s-a bucurat de președinția de onoare a lui Miguel Ángel

Asturias, laureat al premiului Nobel. Ceremonia înmânării premiului lui Eugen Jebeleanu s-a desfășurat în «Teatro Massimo», de față fiind ambasadorul României la Roma, Iacob Ionașcu, precum și un numeros public”. Știrea este urmată de poezia lui Eugen Jebeleanu *Discontinuu*. ■ Gh. Bulgăr scrie despre „*Estetica lui Lucian Blaga*”: „După volumul *Lirica lui Lucian Blaga* (1967) Dumitru Micu publică deodată două volume noi, rezultate ale muncii sale asidue, ale pasiunii și erudiției sale necontestate: *Estetica lui Blaga* și *Început de secol* (acesta un masiv volum de istorie literară, cuprinzând perioada relativ scurtă a primelor două decenii ale acestui secol). [...] Autorul acestei cărți se complace meditănd pe marginea cărților maestrului, disecând speculațiile și sugestiile nu o dată contradictorii ale gânditorului poet. El stăruie uneori pe marginea fenomenului cultural european, reflectat în opera lui Blaga, operă pe care D. Micu o cunoaște atât de temeinic și o iubește sincer. [...] Cartea lui Dumitru Micu, *Estetica lui Blaga*, este o excelentă demonstrație a profunde originalități de gândire și expresie a poetului filosof care a asociat în chip subtil *poezia cu filosofia*, încercând cu o substanță de autentică spiritualitate cărți de temelie ale culturii noastre contemporane”. ■ M. Șerbănescu prezintă *O interesantă culegere literară în dialect*: „Recent am primit, ca un prețios schimb de cultură și prietenie, o carte în limba germană, pe care dacă nu o pot citi cu ușurință, o pot înțelege foarte bine. Pe un fond verde de primăvară, câteva siluete în alb și negru – case și copaci – sugerează cu forță un sat bănațean de români și germani, conlocuind frățește, așa cum se găsesc destule pe câmpia mănoasă a județului Timiș. Cartea se cheamă *Schwowisches Volkbuch*, ceea ce pe românește s-ar traduce ad-literam *Cartea populară șvăbească*, deși poate nu așa de nuanțat ca în titlul original. Avem de-a face cu o culegere de proză și teatru (scurt), o literatură foarte gustată de masele populare șvăbești nu numai pentru că e scrisă în dialect. Textul literar transpune cu fidelitate, prin mijlocirea unei arte de artizanat de bună calitate, un suflet omenesc specific, solid, sănătos, dedicat vieții și muncii, reliefând umorul, optimismul, sarcasmul satiric – când e nevoie – al populației șvăbești din Banat”. ■ Ovidiu Papadima semnează *Poezia noastră populară și marile epoci ale artei europene*: „S-a spus adesea și pe bună dreptate – despre creația populară, că înseamnă pentru noi întâia și marea epocă de clasicism a literaturii și artei românești. E adevărat că nu avem, în istoria literaturii noastre, secole de clasicism echivalente bunăoară cu clasicismul greco-latin sau cu clasicismul francez, ca puncte de plecare pentru Renaștere sau pentru literatura modernă. Rolul lor l-a avut la noi creația folclorică”.

21 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7208] Zaharia Stancu scrie „*Trecut-au anii.*”, eseu pe tema timpului. ■ Este publicată nota *Scriitorul Zaharia Stancu distins cu Premiul Herder*.

• [„România liberă”, nr. 8162] Anca Brateș analizează montarea piesei *Suflete tari* de Camil Petrescu pe scena Teatrului de stat din Reșița. Chiar dacă semnaleză „absența inexplicabilă a acestei creații în configurația repertorială a teatrelor noastre”, reprezentarea la care se raportează îi pare a nu depăși faza de „inițiativă”, deoarece, „celui dornic de a regăsi imagini și personaje îndrăgite la lectura piesei, îi va fi greu să-l recunoască în reprezentația actorilor reșițeni pe autorul «care a văzut idei»“. □ În același număr, Dragoș Vrânceanu recenzează volumul de debut al Elenei Iordache Streinu, *Păuna și copiii ei*, apărut la Ed. Eminescu. Acțiunea romanului se încheie în preajma celui de-al Doilea Război Mondial și evidențiază un personaj central feminin, un țăran „mobil și dinamic (caracteristic dealtminteri satului oltenesc, prezent, odată cu această carte, în mod masiv în literatură, după nuvelele lui Gib Mihăescu), un țăran care spre deosebire de Ion al lui Rebreanu, stăpînit de obsesia pămîntului ca platformă ancestrală teluric-economică, oarecum imobilă, este mînat de data aceasta de impulsul tenace de a-și schimba condiția, bineînțeles ascultînd tot de legea de fier capitalistă a acumulării individuale, aplicată pragmatic și cu o exaltare energetică”.

• [„Albina”, nr. 3] Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Sunetul manifestului*: „Poate că primul manifest al omului a fost totuși Manifestul vieții, a apărării ei cu ghearele și cu dinții pentru perpetuarea speciei. În decursul mileniilor de existență a omului, cînd acesta a trecut de la Comuna primitivă și pînă la societatea socialistă, și-a încrustat în suflet, pe hîrtie ori în tăișul sabiei, Manifestul dreptății, al dreptății sfinte care se confundă cu Manifestul libertății. Ce altceva este acest vers: «Zdrobiți orînduiala cea crudă și nedreaptă».. în care Eminescu își trimite pateticul strigăt al inimii către viitorul dulcii lui României, decît un manifest al dreptății? Sonoră, fierbinte și imensă a fost chemarea lui Marx și Engels din februarie 1848: «Proletari din toate țările, uniți-vă». Manifestul Comunist, de la acest manifest, celebru azi pe toate meridianele și paralelele multicolore, lumea muncitoare de pretutindeni și-a înmulțit steagurile, al căror sunet se aude din Filipine în Cordilieri, din Moscova la Havana, se aude pretutindeni. Fiindcă, în fond ce înseamnă Manifestul Comunist? Manifestul Comunist este glasul dreptății, al libertății, al păcii. În acest Manifest se află toate cânteceleși culorile lumii, toate speranțele și toate idealurile de mai bine. Manifestul comunist este manifestul vieții, manifestul soarelui. Ce sonor se aud în el toate inimile care l-au purtat, pe ploaie de gloanțe și pe furtună, și care au ars pentru răspîndirea lui! Îl auziți cum sună ca un clopot uriaș care cheamă toate pădurile lumii să freamăte ca într-o parcă rugăciune a naturii pentru fericirea omului?”. ■ Baruțu T. Arghezi scrie *În discuție timpul liber*: „Timpul e al nostru: e materialul cel mai prețios al existenței noastre pe care-l consumăm și-l îmbogățim zi de zi. O parte este a muncii: e datoria noastră cotidiană! O parte a odihnei: refacerea și întregirea forțelor sufletului și ale trupului.. O altă parte este strict a noastră: aceasta este și izvorul

de viață cel mai scump”. □ Victor Eftimiu publică poezia *Moartea lui Homer*. ■ Șerban Nedelcu revine la rubrica sa cu textul *Mai bine și mai devreme*: „Să nu lăsăm nimic de azi pe mâine și, dacă e cu putință, să-l realizăm mai bine și mai devreme. Înseamnă aceasta o contribuție mai prețioasă la dezvoltarea satelor, orașelor și județelor, la progresul general al țării, pentru îndeplinirea mărețului program elaborat de cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, de înălțare a societății socialiste, de înflorire a patriei noastre scumpe”.

● **[„România literară”, nr. 4]** Prof. univ. Ștefan Pascu, rectorul Universității Babeș-Bolyai semnează editorialul *24 ianuarie 1859: Punte peste veacuri*: „Erau zilele lunii ianuarie a anului 1859 poate cele mai mărețe, mai sărbătorești, mai glorioase de până atunci, din anele bătrâne ale poporului român. Glorioase și mărețe, fiindcă se împlinea unul din marile idealuri de veacuri nutrite, de veacuri visate, cu chibzuință gândite și pregătite de-a lungul vremilor. [...] Pe temelii înfăptuirii de la 1859 s-a ridicat un edificiu trainic, susținut de coloane puternice, din granit dăltuite, un edificiu care a «asigurat progresul și înflorirea patriei noastre, a poporului nostru», cum afirma cel mai strălucit reprezentant al națiunii române socialiste, secretarul general al partidului, președintele Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Se anunță că *În cinstea semicentenarului partidului* „Sâmbătă, 16 ianuarie a. c., în aula Academiei Militare a avut loc, în prezența unui mare număr de ofițeri, o șezătoare literară organizată de Uniunea Scriitorilor și dedicată semicentenarului Partidului Comunist Român. După un călduros salut adresat scriitorilor prezenți la șezătoare de către generalul de armată Ion Tutoveanu, comandantul Academiei Militare, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Mihai Beniuc, Radu Boureanu, Ion Bănuță, Ana Blandiana, Constantin Chiriță, Dumitru Corbea, George Dan, Dan Deșliu, Ștefan Augustin Doinaș, Eugen Frunză, Laurențiu Fulga, Mihai Gavril, Traian Iancu, Al. Ivasiuc, Mircea Micu, Ioanichie Olteanu, Ștefan Popescu, Nicolae Stoian, Nicolae Tăutu, Victor Tulbure și Dragoș Vicol au citit din creația proprie închinată patriei și partidului. Șezătoarea s-a bucurat și de concursul actorilor George Calboreanu, artist al poporului, Elena Sereda și Nicolae Brancomir, artist emerit. Din prezidiul adunării au mai făcut parte general locotenent Haralambie Florescu și colonel Vasile Anescu”. ■ Din scurtul interviu realizat de Al. Raicu aflăm la ce lucrează scriitorul Ion Brad: „– *Ce veți oferi cititorilor în acest an?* – În primul rând, aștept să-mi apară la Editura Albatros, în colecția «Cele mai frumoase poezii», o culegere antologică ce cuprinde – cred – cele mai izbutite versuri ale mele, începând din 1947 până în 1970. E un volum care ține seama de profilul acestei colecții ce se adresează marelui public. El trebuie să dea și o imagine cuprinzătoare cât mai apropiată de profilul poetului respectiv, dar și să constituie un contact viabil cu masa largă a iubitorilor de poezie. – *Altceva?* – Editura Dacia din Cluj mi-a propus reeditarea romanului *Descoperirea familiei*, pe care îl consider mereu actual în ceea ce privește problematica umană,

socială, psihologică și morală a transformării satului nostru, în general, a mutațiilor ce au loc în familie, în mediul intelectualității rurale. De asemenea, se află sub tipar la Editura Ion Creangă, într-o ediție revăzută și completată, volumul *Eroii fabulelor*, un album realizat în colaborare cu Ion Miclea, în 1965, care s-a bucurat, între altele, de aprecierile lui G. Călinescu, într-una din ultimele lui *Cronici ale optimistului*, apărute în revista «Contemporanul». – *În sfârșit, pe masa de lucru?* – Am făgăduit lui Marin Preda, acest scriitor pe care îl știu de o severă exigență artistică, un manuscris de poezie, pentru Editura Cartea Românească. Îl voi preda, sper, în toamna acestui an. Volumul va cuprinde și unele poezii publicate în «România literară», «Contemporanul», «Luceafărul» și «Tribuna», mai multe inedite, la care, firește, migălesc în orele mele de tihnă, atât de puține”. ■ Sub titlul *Critica și marile repere ale existenței*, Valeriu Cristea scrie despre volumul *Intrarea în Castel* de S. Damian: „De mulți ani S. Damian apără în critica noastră contemporană, cu discreția ce caracterizează deopotrivă comportamentul social și moral al omului, dar totodată cu o neobișnuită dârzenie, o poziție de fermitate a principiilor, de seriozitate, gravitate, obiectivitate. Obiectivitate! Iată un cuvânt pe care manifestările și atitudinile confrăților noștri ni-l solicită din ce în ce mai rar. [...] S. Damian posedă, într-un grad aproape singular, vocația descoperirii noilor talente. Sub conducerea sa, «secția de proză» a «Gazetei literare» și apoi a «României literare» a devenit o adevărată fabrică de scriitori. E greu să ne închipuim cum ar fi arătat peisajul prozei române contemporane, și mai ales al celei tinere, fără S. Damian. [...] Din orice punct al analizelor lui S. Damian, marile repere ale existenței: Adevărul, Binele, Dreptatea – pe care autorul le ortografiază într-un loc, în chip parcă simbolic, cu majuscule, se zăresc la fel de bine. La aproximativ același nivel de calificare, competență, penetrație și gust cu activitatea altor critici tineri sau mai puțin tineri la fel de valoroși, critica lui S. Damian aduce un orizont mai larg. E ceea ce îi hotărăște în ultimă instanță importanța”. ■ Laurențiu Ulici prezintă *Un poet, un prozator*: □ Despre Ion Pop: „Debutul editorial, venit mai târziu decât ar fi fost așteptat, prin comparație, firește, cu alții, (*Propunere pentru o fântână* – 1966), a fost însă primit cu destulă răceală, pentru ca a doua carte de poeme (*Biata mea cuminenie* – 1969) să nu stârnească decât interesul criticilor ocazionali. Mi se pare nedreaptă și superficială această atitudine, și nu pentru că în persoana lui Ion Pop ar fi nedreptățit un mare poet (chiar așa fiind, n-ar fi nici primul, nici ultimul caz), dar pentru că este blamată, ori numai trecută cu vederea, o direcție poetică dintre cele mai fertile din biografia modernă a poeziei noastre. Este neîndoielnic faptul că Blaga a exercitat o considerabilă influență asupra poezilor deceniului șapte, și nu numai asupra celor din Ardeal; dintre toți cei ce au intrat în rezonanță la contactul cu poezia blagiană, fie transmițând propriilor versuri orizonturi în ecou de acolo, fie ambiționând, în secret, o iluzorie repetare, singurul a cărui poezie lasă să se vadă o limpede și exactă înțelegere a poezicii lui Blaga este

Ion Pop. Poate și pentru că poetul e dublat de un critic guvernat de un fericit spirit disociativ”. □ Despre D.R. Popescu: „Nici D.R. Popescu, nuvelistul cel mai bun dintre prozatorii de azi, nu a rezistat tentației romanului. Nu știu dacă la mijloc a stat părerea, devenită prejudecată, că un autor exclusiv de nuvele e un autor fără operă, sau romanul l-a ispitit pur și simplu ca experiență scriitoricească, în afară deci de orgoliului de competiție. [...] O singură motivare poate veni, în spiritul celor spuse până acum: nuvelistul este mai tare decât romancierul pentru că, psihologic, D.R. Popescu e nuvelist. Asta înseamnă o capacitate neobișnuită de a epuiza situații epice la intensitatea, dar și la durata unui cutremur. O psihologie de nuvelist presupune, apoi, refuzul de a accepta presiunea dilatatorie a imaginației, ceea ce implică un control sever al conștiinței, nu ulterior actului de imaginare (acesta e cazul romanului), ci concomitent cu acesta. Așa stând lucrurile, concluzia ce va urma nu are nimic paradoxal: în *F. D.R. Popescu* s-a dovedit un nuvelist de excepție”. ■ La *Breviar* Șerban Cioculescu îl prezintă pe *Demostene Botez memorialist*: „Aș vrea să stăruiesc asupra unei trăsături esențiale a memorialisticeii poetului Demostene Botez, în special relativă la foștii săi profesori și la scriitorii din cercul «Vieții românești»: este nota generalizată de simpatie, care înăbușă cu totul simțul ridicolului și al caricaturii, de altfel dintre cele mai dezvoltate la prozatorul Demostene Botez. Avem deci de a face cu memoriile unui poet optimist, deși derivat din elegie, care și-a văzut pe toți colegii din bust, ca să spun așa, și cu soțul unei bunăvoinți niciodată dezmințită. Este un adevărat prilej de bucurie să recomanzi sincer o carte fără nicio doză de bârfeală, de mahalagism, sau măcar de maliție or de subînțeleș perfid. N-aș afirma că poetul și-a înăbușit simțul de observație și umorul. Nu, dar și le-a subordonat unui imperativ etic: al prieteniei integrale, față de amicii literari mai toți dispăruți, unii înainte de vreme, ca tânărul nuvelist Stejar Ionescu, curând urmat în mormânt, voluntar, de suava sa soție (pe nume Alexandra, născută Davidescu), care nu și-a găsit puterea de a-i supraviețui”. ■ Pornind de la volumul de *Teatru* (C.R., 1970) de Ion Băieșu, Matei Călinescu semnează pastişând *D'ale Carnavalului*, text în care scrie despre literatura absurdului în general și referitor la teatru, în particular: „[...] situația actuală a teatrului absurdului în literatura noastră, mă văd silit să mărturisesc că destui dintre reprezentanții acestei direcții îmi fac impresia (estetic vorbind) că sunt dezorientați. De aici, poate, acea lipsă de *acuitate* (mai necesară în absurd decât oriunde); de aici mediocritatea dezamăgitoare în invențiilor (în această privință absurdul, ca stil, fiind foarte pretențios); de aici senzația de balmăjeală, sfioasă sau încrâncenată, dar tot balmăjeală. Sunt puțini cei care fac excepție. Cu *Dresarea de fantome* (a cărei premieră a avut loc de curând la.. Londra), cu *În căutarea sensului pierdut*, Ion Băieșu se numără printre aceștia. Piesele lui au, dincolo de meritele și de defectele lor *literare*, o calitate esențială și rară: sunt *teatrale*. Însăși lectura lor ce prelungește într-un spectacol imaginar, devine, pe nesimțite, punere în scenă; tentația regiei și a jocului

actoricesc le este implicită. Cu atât mai ciudată îmi apare lipsa de receptivitate a teatrelor noastre față de aceste piese”. ■ S. Damian, în *Primul roman*, prezintă trei debuturi: □ *Ultimii* de Bujor Nedelcovici: „Voința de a stârni curiozitatea se întrevește în tehnica relatării. Pentru Bujor Nedelcovici ancheta polițistă e un procedeu de gradare a dezvăluirilor, de menținere a tensiunii. Se comit două crime, toate probele sunt etalate în fața cititorului, care a invitat să participe la derularea faptelor, la interogatorii, la jocul presupunerilor și, mai ales, la dramaticul transfer de bănuieli. Încordarea ține de puterea raționamentului, căci criminalul nu trebuie învins prin forță, ci prin abilitatea argumentelor”. □ *Zeul cu pistrui* de Marius Stoicescu: „Lui Marius Stoicescu îi plac schimbările rapide, de șoc, ale planului narativ. Între autor și cititor e o competiție cu surprize și răsturnări de situație. Ni se istorisesc banale povești de amor și, subit, cadrul în care ele sunt consemnate pretinde o aparatură ultraperfecționată, de măsurare a variațiilor de sensibilitate, astfel încât se receptează până și spovedania unor cadavre”. □ *Condotierul* de Mihai Giugariu: „Mai puțin solicitat de dinamica exterioară, Mihai Giugariu nu construiește o acțiune în sensul tradițional. Dacă vrem să stabilim linia de contact a subiectului, și implicit de atracție, trebuie să ne referim la înregistrarea de seismograf al senzațiilor. Întâlnirea cu realul e marcată cu o deosebită mobilitate a observației, într-un fel de febrilitate, astfel că detaliile de decor, până la infinitezimale modificări, par o pânză de apărare, pavază a unui erou fragil afectiv, veșnic la pândă ca să nu fie surprins de evenimente”. □ Concluzie: „De observat în cele trei cărți o anume ezitare în fața formelor mai apăsate ale dramatismului, în condițiile concrete definite de epocă, de contemporaneitate. Această ezitare ni se pare – în afara unor neîmpliniri în concepția romanescă, în procedeele de relatare – lacuna cea mai revelatorie. Se cere prozei tinere de valoare o deschidere mai curajoasă și mai gravă spre social, care să fructifice experiența de cunoaștere a psihologiilor și a proceselor de mutație în raporturile dintre oameni, care să cristalizeze eforturile ei de explorare narativă pe multiple direcții”. ■ Lucian Raicu face cronică la volumul *Nostalgica triadă* de Grigore Hagiu: „Poezia lui Grigore Hagiu trăiește din intuiția unor «prelungiri» într-o lume ascunsă vederii, necunoscută și vastă, la care, fără să vrea, se simte adărând, potrivit unor semne neliniștitoare, când reprezintă mai mult decât o contaminație de ordin pur literar, acestea consolidează vechea obsesie a poetului (anunțată în volumele anterioare) de a fi integrat în visul *altcuiva*, sediu al unor proiecții și reprezentări străine, înrobitoare, intraductibile, care-i «seacă» ființa. [...] Cum vedem, poezia lui Hagiu este lipsită de seducție verbală, este lipsită de acel tip bine cunoscut de fluentă muzicală care se naște din calitatea pur sonoră a cuvintelor, a legăturilor de cuvinte, ceea ce explică, până la un punct, insuficiența ei audiență. În aceste condiții de ajuns de ingrate, și-a tăiat totuși un drum, și-a organizat o structură (desigur nu imediat vizibilă, de o aparență nu prea spectaculoasă) care este una a meditației desfășurate și ample, a

calmului intensiv, a «reculegerii». Există în ea, pe măsură ce ne apropiem de miezul iradiant, o «atmosferă» de umană intimitate, de înceată reculegere, un fel de «lene» fertilă, stimulând inițierea. Într-un spirit eminescian de substanță (filtrat prin Lucian Blaga), această poezie tinde să fie, în straturile ei adânci, o apologie a regresivității, a «sommelului» primordial». ■ Pornind de la semnul egalității între G. Călinescu și Ion Lăncrănjan, pus de un juriu din 1964, Alexandru Ivasiuc face o serie de comentarii intitulate *Explicația unei absențe*: Semnificația se găsește deopotrivă în stilul și „tonul” intervenției: „În 1964, doi oameni luau ultimul premiu de stat care s-a decernat pentru literatură. George Călinescu, pentru întreaga operă, și Ion Lăncrănjan, pentru *Cordovanii*. Prețuirea socială cea mai înaltă se diviza astfel, egal, între cea mai importantă figură din viața a culturii românești (istoric literar și critic genial – singurul critic genial din istoria noastră -, mare romancier, poet și dramaturg original și interesant și, mai presus decât toate, figură ce a dominat literele românești un sfert de veac, a creat un limbaj al culturii, a fost un reper) și un autor care era cunoscut numai în mediile scriitoricești ale vremii și se afla în orice caz la prima sa carte, e drept, voluminoasă, în trei tomuri. Dacă ar fi luat premiul de stat altcândva, în alt an, faptul n-ar fi avut cine știe ce semnificație. Și premiul Nobel a fost decernat și lui Faulkner și lui Sully Prudhomme. Ciudat este că autorul *Cordovanilor* a împărțit premiul de care vorbeam cu George Călinescu, că opera lor a fost găsită comparabilă. Cum a fost posibil? De vreme ce aceste lucruri sunt posibile, trebuie să căutăm cauzele și mecanismele sociale care le creează. [...] Acest roman n-a impus niciun stil, niciun curent, nicio viziune, n-a creat niciun punct obligat de trecere pentru nimeni. Probabil că pentru autor explicația e simplă, criticii sunt răi, lumea e rea (pentru că nici cititorii nu s-au grăbit să-i cumpere cartea), dușmănia oamenilor e de vină. Deși, s-ar putea gândi la alte cazuri de scriitori contemporani, care nu pot fi negați, oricare ar fi sentimentele noastre față de persoanele lor. O operă – în măsura în care este autentică – are o viață a ei, se impune de la sine, are o forță de presiune și include o necesitate lăuntrică bogată în consecințe. Ne vine deci greu să credem că romanul lui Lăncrănjan este o excepție, că dușmăniile sunt atât de mari încât depășesc valoarea mare a operei, că e vorba de o conspirație țesută în jurul ei, la care participă atâția, preocupați cu deosebire de această negare. [...] *Cordovanii* era o carte actuală, contemporană, în care apăreau și aspecte sociale negative, desigur la primul nivel de observație. De aceea a putut trece drept o carte curajoasă. Poate că și era curajoasă, dar nu era bună, prin lipsa de profunzime. Și mai există o cauză, încă mai profundă, care s-a dezvoltat în evoluția ulterioară a prozei lui Lăncrănjan, mai ales în *Fragmentarium*. Dar despre aceasta ne vom ocupa într-un articol viitor, în care ne vom referi direct la aspectele sociologice ale problemei». ■ La *Ochiul magic* se fac comentarii diverse: □ „Cronica”: „De cele mai multe ori, proza publicată în «Cronica» este cu mult sub nivelul poeziei sau articolelor de critică din interiorul revistei.

Un lirism desuet și minor băntuie obsesiv proza revistei ieșene. Iată însă că, în numărul 2, ian. 1971, paginile afectate prozei sunt ocupate de două articole de critică: *Romanticul Mateiu Caragiale*, semnate de H. Zalis, și *Negație și obsesie* de Aurel Sasu. Din păcate nu putem saluta inițiativa revistei din două motive: întâi că nu credem să fie binevenită reducerea numărului de pagini afectate literaturii originale și, al doilea, că articolele puse în loc nu reușesc să ne convingă întru totul". □ *Falsă experiență*: „Urmărim aproape întotdeauna cu interes și cu un sentiment de cordială colegialitate pagina culturală a «Scânteii tineretului». Este o prezență care ni s-a impus de mai multă vreme, prin spiritul ei activ, dinamic. Cronica literară susținută de C. Stănescu (pătrunzătoare și de o subtilă exigență), rubrica intitulată *Atelierul lui Hefaiistos*, ce apărea până nu demult sub semnătura poetului Ilie Constantin, ar fi fost de ajuns pentru a sugera imaginea unui climat de intelectualitate, favorabil discutării fenomenului literar dintr-o perspectivă constructivă. Comentarii nuanțate (vezi și cele semnate de Nicolae Baltag), interviuri adăugând în centrul atenției scriitori reprezentativi și talente autentice ale generațiilor mai tinere – nu au făcut decât să ne întregească această imagine. Cu atât mai surprinși am fost dând, în pagina culturală a numărului din 14 ianuarie, peste un articol semnat Victor Bibicioiu (făcând, evident, nota discordantă cu tendința obișnuită a paginii) și pretențios intitulat *Măștile antipoeziei*. Suntem – îl putem asigura de acest lucru pe V. Bibicioiu – cel puțin tot atât de rău impresionați, cât și el, de fenomenul proliferant al para-literaturii și al amatorismului literar. [...] Dispune oare autorul articolului de antenele sensibile, necesare unui atât de fin discernământ? Judecând după exemplele pe care a găsit de cuviință să le aleagă ca flagrante manifestări de «anti-poezie», nu prea s-ar zice! «Nechemații» săi, la care se referă cu inadecvată indignare, sunt talente deja recunoscute (Daniel Turcea, Nora Iuga). Ceea ce, desigur, nu exclude posibilitatea discuției; dar exclude cu siguranță pe aceea a unor «execuții» sumare, incompetente". □ *Despre Caragiale pe ecran*: „O cercetare interesantă a filmologului Ion Cantacuzino publicată în «Studii și cercetări de istoria artei» (*Pe marginea ecranizărilor din opera lui Caragiale* – nr. 2/1970) ajunge la concluzia că pe lista de ecranizări din cinematografia română primul loc îl ocupă opera lui Caragiale". ■ Al. Piru notează *O nouă ediție critică Eminescu*: „Nimeni nu a luat în discuție până acum noua ediție critică Eminescu, începută la Minerva de D. Murărașu și din care au apărut în 1970 două volume cu poezii antume și postume din perioada 1866-1874. Pentru publicarea completă a poeziilor eminesciene în ordine cronologică, ceea ce constituie noutatea ediției Murărașu, vor fi necesare probabil încă două sau trei volume (autorul nu precizează)". ■ Ilie Constantin prezintă volume de poezie: □ *Locul soarelui* de Alexandru Miran, C.R., 1970: „Alexandru Miran este un poet față de care ne simțim întrucâtva vinovați, căci în afara unor ecouri destimă, numele său nu a fost, până acum, inclus la locul ce i se cuvine în tabloul de valori vehiculat curent. Nădăjduim

că acest lucru nu va întârzia să se întâmple, literaturii noastre, în general, și celei din ultimii ani de asemenea, fiindu-i proprie o promptă receptare a talențelor de excepție. Alexandru Miran se află între acestea”. □ *Cântece românești* de Virgil Carianopol, Editura Militară, 1970, colecția „Columna”: „E o ipocrizie (și o abdicare!) din partea criticului să laude un autor doar pentru generozitatea ideilor lui. Virgil Carianopol are în acest volum destule poezii realizate artistic (și ele sunt cele care ne interesează), dar credem că, în ansamblu, nivelul literar nemulțumește. [...] *Cântece românești*, este, în pofida acestor lipsuri de ordin artistic, un volum ce nu trebuie trecut cu vederea, atât pentru utilitatea social-educativă, cât și pentru acele poezii cu adevărat frumoase, de o nobilă simțire patriotică”. ■ Mircea Iorgulescu se ocupă de volume de proză: □ *Nebunul și floarea* de Romulus Guga, Dacia, Cluj, 1970: „Întreg romanul este o zguduitoare confesiune asupra pierderii și recâștigării sensului vieții și morții; trecerea prin infernul unei lumi stând sub semnul distinctiv al lipsei de rațiune este, în fond, o purificare necesară, un traseu al redescoperirii vieții. Jurnal de bord al unei călătorii într-o lume bolnavă și stranie, *Nebunul și floarea* este în același timp un poem intens și vibrant închinat vieții triumfătoare și aici, în prezența acestui sentiment tonic, trebuie căutată acea undă de autenticitate și de omenesc profund a cărții lui Romulus Guga”. □ *Uciagașul și floarea* de Toma George Maiorescu: „Suntem, așadar, în fața unei narațiuni care trebuie descifrată, care solicită din plin imaginația cititorului: o lectură pasivă rămâne infructuoasă, pentru că textul pare ininteligibil. Privită așa, cartea poate fi socotită drept o zeflema sarcastică în marginea unor lucruri foarte grave (războiul, umilirea individului, tehnocrația și esența umană etc.), expresie a unei exasperări existențiale, transpusă cu mijloacele grotescului și ale absurdului. Primejdia este aici transformarea într-un exercițiu de enigmatică, la estomparea înțelesurilor posibile contribuind și plăcerea autorului de a emite uneori un flux haotic de cuvinte”. □ *Guşterii și patru pipe* de Marin Porumbescu: „Încântat de spectacolul rostogolirii sonore a unor mase de cuvinte, Marin Porumbescu practică în fond un soi de calofilie conformistă și industriooasă a jocului pur verbal, lipsit de sensuri grave sau chiar de orice sens. Riscând un pronostic, aş putea spune că viitoarea sa carte va fi un roman, pentru că acum nu se mai «poartă» decât roman!”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează volume de critică: □ *Despre sublim* de Titus Mocanu: „Câtă vreme nu reuşeşte să indice mai concret după care forme ale spiritualității tânjeşte în epoca noastră omenirea, orice critici cu un asemenea obiect aduse civilizației pe cale a se naște din revoluția tehnico-științifică riscă să reediteze niște simple crispări romantice. Titus Mocanu are conștiința lipsei de consistență a acestei poziții, o refuză, admite că nu există altă cale a progresului, dar se mulțumește doar cu un optimism «melontic», prea abstract ca să fie și convingător. Oricum, cartea lui are meritul că ne invită la o discuție mai mult decât utilă, aş spune imperioasă pentru a distinge adevăratul sens al

epocii noastre”. □ *Andreescu* de Radu Bogdan: „Avem în față un exemplu al roadelor care pot rezulta dintr-o documentare minuțioasă, uriașă și pasionată, căreia autorul i-a jertfit peste douăzeci de ani. S-ar părea că în critica plastică strădania de a aduna date cu privire la viața și împrejurările elaborării operei unui artist sunt peste o margine informativă mai inutile ca oriunde. E suficient să știm cam când a fost pictată fiecare pânză a lui Andreescu, de pildă, ca să putem urmări căutările și evoluția talentului său. [...] Aș releva încă ingeniozitatea cu care autorul monografiei a știut să elibereze textul de imensul material documentar, lăsând expunerea să fie hrănită doar subteran și să-și păstreze o formă sobră și elegantă”. ■ În acest număr aflăm *Ce e nou în culturile Latino-americane* prin intermediul lui Paul Alexandru Georgescu. Acesta afirmă *Mario Vargas Llosa propune simultaneitatea*: „Interesul pasional și valul de discuții stârnite în lumea literelor hispanice de ultimul roman al lui Mario Vargas Llosa, *Conversación en la Catedral*, își găsesc explicația, cred eu, în dubla temeritate a cărții: îndrăzneala inovatoare a autorului se aplică aici nu numai asupra modalității narative tradiționale, ci și – lucru mai greu – asupra propriei sale formule romanești. În ce sens și cu ce consecințe? Varietatea până la contradicție a comentariilor critice publicate până acum, amestecul deconcertant al elogiilor, rezervelor și atacurilor sunt departe de a ne da un răspuns. Acest răspuns rămâne totuși necesar întrucât este evident că în această narațiune, de peste 600 de pagini, Vargas Llosa schimbă, pe de o parte, zona de explorare și perspectiva antropologică pe care le cunoșteam din creația sa anterioară, iar, pe de altă parte, duce înnoirile tehnice până la propunerea unei specii inedite de roman: romanul simultaneității. [...] Recunoscând multiplele posibilități ale acestei tehnici, adevărul ne obligă să semnalăm și complicațiile ei artificiale, produse mai cu seamă atunci când voința de virtuozitate a autorului se complace în a crea un fel de rebusuri tehnice. Aceasta nu înseamnă că simultaneizarea se poate face arbitrar: atunci când reușește, ea se dovedește a avea, asemenea procedeelelor magice, o bază invizibilă, dar nu mai puțin operantă în contiguitate și similitudine”. □ În același context apare *Conversație la „Catedrală”* de Mario Vargas Llosa, în românește de Silvia Viscan. □ Cu titlul *Ipo-teze despre viitorul romanului*, Andrei Ionescu prezintă opiniile scriitorului cubanez Alejo Carpenter pronunțate într-o conferință ținută la Geneva: „Universalitatea se dobândește prin intensitatea exprimării particularului: scriind despre ceea ce se vede, despre ceea ce înțelege, plecând de la angajarea față de mediul social și politic imediat, romancierul oferă o imagine nouă a lumii vechi, o variantă concretă și inedită a problemelor etern omenești”. □ În traducerea Aurei Niculescu citim versuri semnate de: Francisco Madariaga (*Riscul adevărului*), Marco Antonio Montes de Oca (*Puterea dragostei*), Fayad Jamis (*Pentru un șal pierdut*). ■ I. Pascadi publică eseu *Audiența artei*: „Ne-am obișnuit însă și cu un anumit automatism, care, cu toate meritele sale, este generator de inerție sau comoditate estetică, în sensul că spiritul respinge

tot ceea ce iese din tiparele convenționale și obligă la un anumit efort. Interesul estetic trebuie format, orientat, consolidat nu doar prin cunoștințe, ci și prin contact direct cu operele și este extrem de important să acceptăm caracterul său policrom, nuanțat, corelat cu individualitățile, dar și cu epoca. În acest bastion al individualismului, cum părea arta, au pătruns puternic și direct nevoile sociale, spiritul vremii, astfel încât a concepe astăzi interesul artistic în afara realității ar fi o contradicere însăși a naturii sale”. □ *Sub cerul Spaniei* se intitulează confesiunile făcute de Valter Roman. ■ Pagina dedicată învățământului conține *Nota redacției*: „Cu aproximativ un an în urmă «România literară» a considerat util să deschidă pagina de față unor probleme ale învățământului mediu vizând în special, îmbunătățirea modului de predare a limbii și literaturii române în școală. Răspunzând invitației redacției, numeroși colaboratori – personalități ale vieții cultural-științifice, scriitori, critici, profesori – au adus, prin articole, eseuri, intervenții, o reală contribuție la dezbaterea temelor propuse. Suntem încredințați că ideile și propunerile conținute în materialele publicate nu au rămas fără ecou, că atât forurile de resort ale Ministerului Învățământului cât și autorii de manuale au găsit în ele un sprijin în munca de elaborare a unei programe și a unor manuale corespunzătoare cerințelor învățământului liceal contemporan. În acest stadiu, redacția consideră, deocamdată, încheiată discuția în jurul problemelor școlii urmând ca, nu peste multă vreme, pagina să fie redeschisă pe teme ale învățământului. Folosim prilejul pentru a aduce mulțumiri colaboratorilor noștri”.

● [„*Tribuna*”, nr. 3] „Mircea Horia Simionescu are vocația comicului, ceea ce reprezintă, într-o foarte sumară explicație la care suntem datori, un simț ireproșabil al umorului și al calamburului, al proporțiilor și al ridicolului, al observației și, nu în ultimul rând, al valorii precum și pe acela (prețios!) al non-valorii lucrurilor și comportamentelor” scrie Ion Vlad în cronică sa la *Ingeniosul bine temeperat* al lui Mircea Horia Simionescu. Autorul cronicii găsește paralele cu Caragiale, Urmuz, dar și cu Queneau și Eugen Ionescu atunci când scrie despre un autor excepțional, al cărui loc este „între I.L. Caragiale și Eugen Ionescu”. □ Numărul recenziilor crește : Mircea Popa scrie despre volumul de versuri al lui Alexandru Miran, *Locul soarelui*, dar și despre proza voiculesciană a lui George Sidorovici, în *Vulpile*. Adrian Popescu scrie despre *Capcana Herminei*, poezii semnate de Nicolae Breb Popescu, dar și de volumul, tot de versuri, al Mariane Filip Sărățeanu (*Gardul cu șerpi*). În fine, Ion Marcoș scrie despre romanul *Cancerul blond* al lui Mircea Constantinescu. □ La rubrica sa de *Reflecții contemporane*, Liviu Petrescu scrie despre primul roman al lui Augustin Buzura, *Absenții*, dintr-o perspectivă care se apropie de cea a criticii conștiinței. Sub titlul *Melancolia cunoașterii*, Liviu Petrescu vorbește despre umanismul romancierului, ale cărui personaje suferă de conștiința ratării într-o lume care nu-i înțelege, a cărei violență o refuză. Prin viața insuflată personajelor care cer ocrotire și refugiu de lume, „*Absenții* rămâne o carte

foarte tristă și foarte frumoasă”. □ Al. Căprariu semnează un medalion despre Neagu Rădulescu, caricaturistul bucureștean care avea să moară un an mai târziu. □ Într-un fragment de istorie literară, Al. Matei scrie despre ecourile premierii lui V. Alecsandri la Montpellier, cu *Cântecul gintei latine*. Printre acestea, o scrisoare trimisă de la Blaj, căreia poetul moldovean îi răspunde scurt, elogiind „marile calități sufletești” ale neamului românesc. □ Victor Felea consemnează *Antologia poeziei braziliene*, în traducerea lui Darie Novăceanu (Univers, 1970). □ O anchetă interesantă publică Grigore Zanc, cu titlul *Străini într-o lume dominată de știință*, în care diverși intelectuali răspund unui set de cinci întrebări referitoare la dezvoltarea științifică accelerată a omenirii care nu ține seama de modurile în care lumea poate fi, ca să reluăm un adagiu cunoscut, „locuită”. Printre respondenți, reținem numele lui Solomon Marcus care anticipează pericole pe care le-am văzut apărând decenii mai târziu: indiferența la informații din cauza avalanșei lor, insensibilizarea la artă din cauza dinamicii mediatice, dar și dificultățile de a constitui o cultură generală pe model vechi, atâta vreme cât procesul de înnoire a datelor științifice se accelerează și datele trebuie înlocuite mereu. ■ O anchetă care demarează în acest număr vizează rolul criticii de foileton și al celei numită „analitică”. Primul răspuns, amplu, este cel al lui Adrian Marino, „adept al criticii totale și a ideilor literare”, care mărturisește că genul criticii de întâmpinare nu-l satisface. Of-ul lui la adresa acesteia este mai ales incapacitatea de a crea o scară de valori, tocmai pentru că înseamnă rapsodie, dependență de cotidian. Cu toate că cronică săptămânală poate crea o „pedagogie a valorilor”, răspunsul lui Marino este mai ales o bună introducere la „ce înseamnă critica totală”, care nu poate fi practică foiletonistică. □ Marcel Runcanu publică un fragment de proză, *Pentru mai târziu*. □ Din Paris, Valeriu Râpeanu scrie despre ultima piesă a lui Jean Anouilh, *Să n-o trezești pe doamna*, iar Ion Cocora despre o montare Brecht la Teatrul de Stat Oradea, *Dispariția lui Galy Gay*. □ Remarcabilă este pagină de istorie literară, dedicată cărturarului, dar și poetului în cazul de față, Vasile Bogrea, despre care se pot afla mai multe citind *Bio-bibliografia* întocmită de Iosif E. Naghiu, în 1937. Interesante sunt aforismele publicate, de pildă : „Mai bine să fii poet fără să scrii versuri, decât să scrii versuri fără să fii poet”. Sau: „Știința pură, și deci purulentă”.

22 ianuarie

- [„România liberă”, nr. 8163] Tia Șerbănescu îl interviuează pe directorul editurii Albatros, Petre Ghelmez, pentru a evidenția „tendențele editoriale ale vremii”. Pe lângă publicarea de volume adresate tinerilor („Sînt cititori care acum se formează și au nevoie de o cantitate mare de informații dar și de mari impulsuri educative”), Ghelmez menționează că sunt tipărite și cărți de la care nu se așteaptă un beneficiu financiar considerabil, afirmând: „[...] un exemplu de anul acesta: vom publica poeziile lui Eminescu în cinci limbi de

mare circulație. La această ediție nu vom câștiga prea mult. Dar a tipări poeziile lui Eminescu în limbi de circulație universală înseamnă neîndoielnic un act de cultură. Ediția va fi îngrijită de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, iar printre traducători semnează Salvatore Quasimodo, Anna Ahmatova, Rosa del Conte, Maria Teresa León.”

● **[„Contemporanul”, nr. 4]** George Ivașcu dă titlul editorialului său, *Cinicalul*: „Cu cât se schimbă, se îmbogățește mai mult fața țării, cu atât, însă, fiecare parte a ei, fiecare oraș, fiecare localitate ne este tuturor mai aproape. Această vertiginoasă acțiune de progres ne unește și ne apropie pe fiecare, prin potențarea continuă a elanului constructiv, prin vibrația tot mai intensă de conștiință colectivă, unitară în jurul patriei.” ■ În cadrul rubricii intitulate *Correspondențe*, Ana Blandiana semnează textul *Nemurirea*: „Repet, deși atâți poeți au vorbit cu dezinvoltură despre propria lor nemurire, dorindu-și-o și fiind mândri de ea, după mine acest simț de proprietate asupra veșniciei este astral depărtat de poezie”. ■ M. Ungheanu observă *Elefantizarea biograficului*: „Realul este mai ales ceea ce întărește opera. Biografia este o anexă a acesteia și o biografie care contrazice opera este inutilă. Biografia rămâne o tautologie a operei, în orice caz un element secund care nu explică mare lucru, ci cel mult completează. Singurul mod de a face biografia unui mare artist este de a crea un mit cu rădăcinile în operă”. ■ Nicolae Manolescu recenziază studiul lui Ion Bălu dedicat lui *G. Călinescu*: „I. Bălu a scris o carte indiscutabil utilă, interesantă, cu puncte de vedere noi, și, chiar dacă, într-un moment sau altul, analizele lui rămân sub nivelul altor comentarii anterioare, semnificația gestului vine din totalitatea, din curajul de a fi abordat întreaga operă a lui Călinescu. Și, mai ales, de a fi dus onorabil până la capăt această sarcină extrem de dificilă”. ■ Virginia Stăncescu consemnează despre Zaharia Stancu – laureat al Premiului Herder, 1971.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 7]** Marian Popa analizează revenirea în actualitate a lui Titus Popovici prin *Moartea lui Ipu*: „*Moartea lui Ipu* nu e un roman concentrat, cum se afirmă, ci pur și simplu o nuvelă greu de dezvoltat pe mai multe pagini fără pierderi de efecte. Altfel, nuvela poate fi un episod atașat *Străinului*. [...] În genere, nuvela prezintă două coordonate, ilustrând o tradiție autohtonă și un interes al literaturii străine moderne: ea continuă o linie schițată de Delavrancea prin *Zobie* iar, pe de altă parte, mărturisește legături cu proza americană a cuplurilor sau grupurilor formate din adolescenți și oameni slabi la minte priviți ca enigme inexplicabile. Altfel, e de menționat folosirea perfectului compus care dă textului forță categoricului, a faptului ireversibil, și a prezentului expozitiv, al descrierilor de scene dinamice ca tablouri fixe, care dă tensiunea. În esență, nuvela nu e interesantă prin circumstanțe, prin istoricizare, ci prin efortul remarcabil folosit pentru fixarea unei vârste, a unei psihologii care oferă, se pare, voluntarismului și eroismului o ultimă posibilitate de manifestare actuală”. ■ Ion Negoïtescu lansează o polemică prin

Ars poetica: „Șt. Aug. Doinaș nu este doar un mare poet, ci și o excepțională conștiință artistică, ceea ce l-a îndemnat să se ocupe, cu fericite rezultate, și de critică. Iar dacă în articolele și eseurile sale (numai o parte au apărut deocamdată în volumul *Lampa lui Diogene*) gustul, vasta cultură poetică și pregătirea filosofică (estetică, în speță) dau pedagogiei sale literare toată valoarea ce i-o asigură în plus propria-i limpezime de gândire, firește că Doinaș este cum nu se poate mai calificat să susțină o rubrică de «Poșta redacției» (l-aș prefera, totuși, la catedră, ținând un curs de poetică). M-am mirat deci să descopăr că, la respectiva rubrică din «Familia», al cărei titular este, poate răspunde cuiva astfel: «când nu sunteți excesiv de conceptualist.. sunteți sentimental și verbos» [...] Nichita Stănescu și Ion Gheorghe, la noi, trezesc din somn cuvintele sau își inventează vocabularul poetic. [...] Recent, am citit un frumos poem de Eta Boeriu, în care foarte aridul termen științific *laser* străpungea misterios carnea înfiorată a versului. Dar știm astăzi prea bine cu toții toate aceste povești practico-teoretice; în orice caz, Doinaș le știe cu prisosință. El ar părea doar să refuze acumularea unor termeni; nici aceasta nu e însă, pe plan general, just – și nu mă îndoiesc că, în ciuda răspunsului său din «Familia», e de acord cu mine. Rândurile de mai sus nici nu au pornit din vreo necesitate cât de cât polemică în jurul artei poetice: trebuie s-o mărturisesc, ele s-au născut de dragul unui joc. Într-adevăr, mi-am impus mie să dezvolt un poem utilizând cele 12 vocabule repudiate (*n.n.* de criticul Doinaș în răspunsul său de la *Poșta Redacției!*), și chiar în ordinea lor și – spre mai izbitoare evidență și constrângere – ca final de vers. Am făcut-o și datorită împrejurării că Doinaș a avut imprudența, cu vreun an în urmă, să dedice versificărilor mele un mic eseu încurajator.” (deci poemul respins de Doinaș la *Poșta Redacției* îi aparține chiar lui Negoïtescu). Poemul lui I. Negoïtescu, trimis sub pseudonim la „Familia” și considerat inadecvat de Șt. Aug. Doinaș, este publicat chiar în acest nr. 7 din „Săptămâna”: *Pentru Timp II*. În numărul următor, 8, din 29 ianuarie 1971, Negoïtescu explică *Geneza unui poem*, cu cele 12 vocabule folosite, aparent perimate în lirică (de tipul *lespede, odăjdii*, neacceptate de criticul Doinaș în „Familia”). ■ C. Regman, cu *Tonul face critica*, scrie un articol laudativ despre adevărații noștri critici: Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Perpessicius; la final, din nou o săgeată către Valeriu Cristea, cel care l-a plasat pe C. Regman și pe alți colegi de generație „la apusul vieții”, acuzându-i de „sterilitate”.

23 ianuarie

● **[„Munca”, nr. 7210]** Aurel Baranga semnează articolul omagial *Unirea*, prilejuit de împlinirea a o sută doisprezece ani de la Marea Unire. □ O serie *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, fără pretenții valorice, este selectată de Ion Crânguleanu.

● **[„România liberă”, nr. 8164]** George Bălăiță prezintă, în linii mari, personalitatea lui George Bacovia sub *Semnul vremii*, făcând trimitere la una din-

tre scrierile acestuia „mai puțin cunoscute”, în care „vorbește” despre un cub de sare. Bălăiță notează: „În stema vechiului județ Bacău se găsea un bulgăre de sare. [...] Sarea este tîlcul tuturor poveștilor înțelepte. O cronică viitoare a marilor industrii chimice de pe Valea Troțușului va trebui să plece de la un bulgăre de sare”. Finalul articolului, în acest sens, este „optimist”: „Există amintirea poetului și prezentul viu, trepidant, nerăbdător. Există speranță și încredere”.

• [„Scânteia”, nr. 8675] Numărul prezintă *Cincinalul 1966-1970 în imagini*. În secțiunea dedicată culturii aflăm: „Dacă în perioada 1961-1965 s-au cheltuit pentru cultură și artă 3 303,7 milioane lei, în cincinalul 1966-1970 s-au cheltuit 4 266,7 milioane lei, cu 29,1 la sută mai mult. [...] S-a dezvoltat în continuare rețeaua de biblioteci publice, volumele intrate în biblioteci în această perioadă au crescut continuu, ajungând, în 1969, la peste 111 milioane exemplare. [...] În perioada 1966-1970 s-au editat 19 000 titluri, într-un tiraj total de 348 milioane exemplare. S-a reorganizat sistemul editorial, la finele anului 1970 existând 22 edituri. De asemenea, a luat ființă editura «Kriterion» destinată tipăririi de cărți în limbile naționalităților conlocuitoare”.

• [„Cronica”, nr. 4] Cu prilejul aniversării Unirii de la 24 ianuarie, sunt prezentate *Două sinteze ale istoriei patriei: Istoria României – Compendiu* (E.D.P., 1969) și *Istoria poporului român* (Ed. Științifică, 1970). □ *Treizeci de arginți*, piesă într-un act de Ștefan Oprea. □ Versuri semnate de Doina Uriariu, Liviu Călin și Dragoș Vicol. □ „Niciun poet contemporan nu a inventat reliefuri atât de neobișnuite ca Nichita Stănescu. Nimeni n-a avut aceeași îndrăzneală să creeze din nimic, din vid, din simplă fantezie, din logos ca un veritabil demiurg mitic, după legi care se articulează conform principiilor din afara cunoașterii comune”, scrie Magda Ursache în articolul *Nichita Stănescu sau dramatizarea realului*, conchizând că întreaga creație stănesciană „ființează pe o diversitate de planuri, oscilând mereu între concret și abstract, născând și eliminând mereu viziuni cosmice, postulând ecuații poetico-filosofice care reformulează atitudini umane dintre cele mai temerare”. □ Nicolae Manolescu propune un eseu despre simbolurile poetice ale lui Lucian Blaga, intitulat *În căutarea paradisului pierdut* și alcătuit din trei secvențe: *Moartea lui Pan*, *Paradis în destrămare* și *Paradisul regăsit*. După ce observă că Pan, în prima ipostază, este „zeu și piatră” care „se continuă și se confundă, ca un simbol al existenței în sine, inconștiente, nededublate în materie și spirit”, Crist fiind „tot Pan, într-o metamorfoză nouă: un Pan care a deschis ochii asupra pietrei și asupra lui însuși, care s-a dedublat”, criticul se întreabă dacă va putea Crist să redevină Pan, așa cum Pan a devenit Crist, sesizând că Blaga a fost pe rând și unul și altul. Concluzia eseului este că ultimele cărți, după *La Curțile dorului*, exprimă o schimbare de atitudine poetică: „Pan și Crist se identifică. Noua atitudine echivalează cu o regăsire a paradisului. Abia acum putem vorbi despre un adevărat panteism la Blaga: natura este pătrunsă de har, plantele, păsările,

animalele poartă pecetea divinității”. □ „Reproșurile aduse cărților de critică actuală s-a (sic!) dovedit utile, stimulând apariția unor volume care sunt mai mult decât suma unor articole sau recenzii. Din reunirea unor cronici, Gabriel Dimisianu a alcătuit volumul *Prozatori de azi* (^), o încercare, în ultimă instanță, de clasificare a prozei actuale. Intențiile lui S. Damian (*Intrarea în castel*, ^) converg tot spre introducerea unității într-o suită de articole despre cărți actuale, dar aici criteriul este nu formula artistică, ci un factor mai adânc, de conținut, de confruntare a literaturii românești cu problematica fundamentală a prozei secolului nostru”, scrie Liviu Leonte în recenzia intitulată *Două cărți de critică*. □ Victor Eftimiu semnează un eseu despre *Arta dramaturgului*, fiind de părere că aceasta, oriunde în lume, va fi „în funcție de publicul căruia i se adresează, de latitudinea, de altitudinea, climatul, evoluția culturală a țării respective, de temperamentul spectatorilor, calmul sau nervozitatea lor, gustul evoluat sau nu, entuziasmul sau blazarea lor”. □ N. Irimescu reține pentru rubrica *Moment* câteva „prețioase informații” despre trenanta apariție a *Istoriei literaturii române* de G. Călinescu, oferite de Adrian Marino în intervenția sa la întâlnirea cititorilor clujeni cu redacția revistei „România literară” (*Istoria unei istorii literare*). Dificultățile ar fi de două feluri: pe de o parte, acelea legate de redactarea nedefinitivă a manuscrisului și de locul și modul în care se vor putea insera adăugirile și amplificările elaborate de Călinescu în ultimii ani de viață, pe de altă parte, este vorba despre „conflictul de atribuții” izbucnit între doi colaboratori nenumiți ai criticului, ambii doritori să realizeze proiectul editării. □ Pe ultima pagină, Dan Bulgăre schițează *Repere în actualitatea literaturii columbiene*, iar Ionel Brandabur traduce un fragment din *Regele arinilor* de Michel Tournier (Gallimard, 1970).

• [„**Flacăra**”, nr. 4] În *F Varietăți*, sunt publicate o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. □ Henri Wald publică eseu *Semiotica*. □ În *Telegrame* se anunță că Miroslav Krleža și-a dat acordul pentru ecranizarea volumului său, *Drumul spre paradis*, de către Mario Fanelli. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *O dragoste ciudată*. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Războiul petrolului*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Coșasu inserează tabletele «*Cum vă place?*» și *Noaptea*. □ În *Memento*, *Cinema*: se publică o notă despre ecranizarea romanului lui F.M. Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*, în regia lui Lev Kulidjanov. De asemenea, se semnalează începerea producției filmelor *Puterea* și *Adevărul*, în regia lui Manole Marcus, după un scenariu de Titus Popovici. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se notează apariția, la Univers, a volumului *Spațiul dinlăuntru* de Henri Michaux, „antologat avizat, tradus excelent și prefațat frumos” de către Vasile Nicolescu. Tot aici se semnalează apariția a două volume din *Jurnalul Fraților Goncourt*, în traducerea lui Aurel Tita, cu o prefață de Șerban Cioculescu. □ Succintă prezentare apreciativă a volumului de versuri *La marginea lumii* de Vasile

Zamfir (Ed. Eminescu). □ Notiță despre apariția, la Junimea, a unui volum de traduceri din Serghei Esenin, *Scrisoarea mamei*, realizate de către George Lesnea, cu o postfață de Ionel Teodoreanu. □ Semnalarea debutului editorial al lui Victor Duțescu, cu volumul *Lut rău*, la Editura Litera. □ Prezentare detaliată a suplimentului ziarului Flacăra Roșie din Arad, „Cariatide”, datat decembrie 1970, în care este apreciată activitatea redactorului șef, George Ciudan. Se face și o trecere în revistă a sumarului în care se regăsesc nume precum cel al lui Ștefan Aug. Doinaș, Ligia Tomșa, Damian Ureche ș.a. □ În rubrica intitulată *Disc*, realizată de Vlad Mușatescu, se semnalează apariția, în colecția „Antologie poetică”, a unui disc intitulat *Ion Barbu – Versuri*, criticându-se faptul că, spre deosebire de alte apariții (Bacovia, Philippide, Zaharia Stancu), aici lectura nu este făcută direct de autor. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se prezintă piesa lui Bertolt Brecht, *Un om = un om*, pusă în scenă la Oradea cu titlul *Galy Gay, Casa Bernardei Alba* de F. G. Lorca și *Asta-i ciudat* de Miron Radu Paraschivescu (la Teatrul de stat din Turda).

● **[„Luceafărul”, nr. 4]** În *Elevii și literatura*, Nicolae Manolescu discută despre ancheta publicată în ultimul număr al *României literare* în care elevi de liceu își exprimă părerea față de literatura din manualele școlare. În primul rând, criticul notează că „maturitatea în gândire a tinerilor participanți este remarcabilă” și, în consecință, el își face *mea culpa* pentru „ironiile presărate prin articole la adresa mentalității școlare, didactice”. Două concluzii se desprind din răspunsurile elevilor: „că elevii, cei dintâi, sunt convingși de anacronismul unor manuale care confundă claritatea accesibilă cu platitudinea și analiza critică cu receptarea unor locuri comune; și că un bun manual nu urmărește să fixeze în mintea elevului o imagine unică, schematică, a cutărui scriitor, ci să-i stimuleze judecata și fantezia, spiritul de inițiativă creatoare”. Pentru Nicolae Manolescu, această anchetă este dovada că „niciun pericol grav nu pândeste literatura și că lectura va rămâne una din căile fundamentale de a nutri ale spiritului”. ■ Marin Preda scrie despre *Agresivitatea la volan* și despre cum a fost oprit eronat de către miliție pentru o presupusă greșeală în trafic. După ce situația a fost clarificată, prozatorul s-a urcat în mașina sa și a plecat în trombă. În acest moment, el își dă seama cum funcționează psihologia șoferului și cât de ușor devine acesta agresiv: „A trebuit să merg însă pe urmă încet, stând cuminte în spatele troilebuzelor. Simțeam, știam că devenisem periculos de agresiv și că era un sentiment stabil care nu vroia să mă părăsească și mi-era frică să nu pătesc ceva”. ■ Edgar Papu publică studiul *„Învățăturile lui Neagoe Basarab” în contextul Renașterii*. În introducerea articolului, eseistul discută despre problema originalității în cultura românească veche. În opinia sa, este vina specialiștilor – cu excepția lui Hasdeu – de a fi catalogat mare parte din creațiile literaturii vechi drept adaptări sau compilații. Totuși, autorul articolului recunoaște că cercetătorii ultimelor decenii s-au străduit să releve caracterul original și valoarea artistică a scrierilor literaturii

vechi. În această direcție, Edgar Papu aduce în discuție ultima ediție a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, îngrijită de Florica Moisil și de Dan Zamfirescu. Această ediție este importantă și pentru „detectarea originalității și valorii acestei lucrări, în sensul de *autenticitate* a unei scrieri din Renaștere” [subl. aut. E.P.]. Pornind de la unele paralelisme făcute de Dan Zamfirescu între Neagoe Basarab și umaniștii occidentali, Edgar Papu propune o comparație între domnitorul valah și istoricul Francesco Guicciardini: „De Guicciardini îl apropie și finețea pătrunderii psihologice. Am opinia chiar că *Neagoe Basarab este cel mai de seamă scriitor psihologic din vechea noastră literatură*, și anume în cel mai perfect stil, pe care îl surprindem și în Renașterea occidentală” [subl. aut. E.P.]. În această direcție, a psihologismului lui Neagoe Basarab, autorul studiului îl apropie pe domnitorul valah de baroc. Pentru a susține existența filonului baroc din scrierea lui Neagoe Basarab, Edgar Papu apropie *Învățăturile de Don Quijote* și susține că efectul pe care îl trezește uluirea în cugetul altora, la domnitorul valah, este o *maraviglia* barocă *avant la lettre*. ■ Nicolae Balotă răspunde la întrebarea *Ne îndreptăm spre un nou clasicism?* Criticul este de părere că nu „[...] ar mai putea să apară în epoca aceasta vreun neo-clasicism oarecare” și că „nimic n-ar părea mai desuet decât, poate, vreun neo-avangardism oarecare”. Nicolae Balotă consideră că literatura, la momentul scrierii acestui articol, se află în pragul unei noi ere, dar nu una „a răsturnărilor spectaculoase”. Epoca literară, deschisă prin „marele val romantic”, s-a încheiat cu ultimul suflu al avangardei literare, care în viziunea autorului articolului „nu s-a predat – desigur – dar a murit”. În consecință, viitorul îi apare criticului ca „un spațiu propice mai curând soluțiilor de echilibru, marilor construcții ordonate, decât răsturnărilor violente de perspectivă”. În această direcție, Nicolae Balotă descoperă, în cele mai valoroase cărți ale anului 1970, „o voință de echilibru, de ordine, ce se manifestă în chipurile cele mai diverse”. Ca exemple, criticul îi amintește pe Nicolae Manolescu, care „se întoarce spre acel temei al ordinii care a fost Titu Maiorescu, pe Nichita Stănescu, care la rândul lui „se întoarce la «dulcele stil clasic»” și pe Leonid Dimov, care „visează noi mistere eleusine”. Totuși, semnatarul articolului recunoaște că „acestea nu sunt decât semne între semne”, dar, chiar și așa, părerea sa este că „ne îndreptăm spre o zare clasică”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează volumul *Teatru* (C.R.) al lui Ion Băieșu. Despre piesele de teatru ce alcătuiesc această carte, criticul scrie: „Ambiția scriitorului este de a sublima partitura foiletonistică, de a o proiecta într-un plan superior, faptic și ideatic, dimensionat în conformitate cu criteriile convenției artistice revelatoare. Una din marile calități proprii pieselor de teatru scrise de Ion Băieșu rezultă însă tocmai din această autenticitate originară a eșafodului pe care se sprijină și se clădește schelăria textului literar. Deși este vorba de un teatru ce apelează din plin la convenția cu valoare de simbol, se observă numaimedecât surprinzătoarele lui determinări istoric-documentare de subtext”. ■ Un colaj de note biografice

scrise de Tristan Tzara pentru o antologie a mișcării dadaiste, nepublicată, este tradus și prezentat de către Sașa Pană. Anunțat în 1921, *Dadaoglobul*, „acest Larousse al dadaismului” după cum îl numește Sașa Pană, trebuia să cuprindă cele mai importante texte ale mișcării. Din păcate, acest proiect nu a fost dus la capăt, antologia rămânând la stadiul de manuscris. Citind *Dicționarul onomastic* al lui Mircea Horia Simionescu, Sașa Pană și-a amintit de „fișele de biografii apocrife pe care le pregătea Tristan Tzara” și s-a hotărât să le traducă pentru a fi cunoscute de publicul larg. Găsim în aceste note nume cunoscute ale avangardei ca Marcel Duchamp, Francis Picabia, Alfred Stieglitz și Tristan Tzara însuși. ■ Lucian Raicu scrie despre *Mazilu și teatrul său*: „Eminamente incomod, iritant, teatrul lui Mazilu dispune de o percutanță foșă de șoc: fenomen de ruptură, de violență discontinuitate; cea mai gravă eroare ar fi de a-l recepta, cum suntem înclinați să o facem, cu o sensibilitate împovărată de ceea ce știm și ceea ce așteptăm, în virtutea unei cunoașteri prealabile, avidă de a găsi confirmări liniștitoare, fapte de repetiție, care să amâne sau să înlătore nefireasca noastră îngrijorare față de nou, tulburarea plină de teamă față de necunoscut”. ■ *Despre pasiune* scrie Teodor Mazilu la rubrica sa *Jurnalul unui martor ocular*: „Obsesia, fixația sunt forme de sclavie interioară și pasiunea adevărată nu se poate hrăni decât din libertate. Nu trebuie să avem o pasiune – oricât de măreață ar fi acea pasiune – ci să trăim întreaga viață cu pasiune.”. ■ *Sentimentul trecutului* este subiectul articolului lui Alexandru Paleologu: „Lipsa conștiinței trecutului e un semn de barbarie dacă nu chiar și mai rău. În lumea modernă asistăm la o alienare a omului prin idolatria tehnică, exprimată în etos-ul rachetei și al apăsării pe buton cu mirifice efecte”. ■ Cu ocazia sărbătoririi Unirii de la 1859, Nicolae Velea scrie în *La Milcov* despre acest râu, simbol al acestui eveniment important. Plecând de la această graniță naturală ce despărțea odată cele două Principate, scriitorul meditează la disensiunile ce au adus Moldova și Țara Românească de foarte multe ori în conflict. Scurtul articol este însoțit de portretul lui Al. I. Cuza, realizat de Sabin Bălașa. ■ Într-o notă de pe prima pagină, redacția *Luceafărului* anunță acordarea premiului „Herder” lui Zaharia Stancu. Oferit de către Universitatea din Viena, acest premiu a avut în trecut și alți scriitori români ca laureați – Tudor Arghezi, Al. Philippide. Prin această distincție, scrișul românesc este „omagiât în persoana lui Zaharia Stancu”. □ O altă notă a redacției *Luceafărului* anunță organizarea a câtorva *Manifestări consacrate aniversării semicentenarului Partidului*. Una dintre acestea, „o șezătoare literară” ținută la Academia Militară pe 16 ianuarie, i-a avut ca participanți, printre alții, pe Zaharia Stancu, Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș, Alexandru Ivasiuc, care „au citit din creația proprie, închinată patriei socialiste și partidului comunist”. De asemenea, redacția revistei anunță organizarea, în zilele de 23 și 24 ianuarie, „întâlniri cu cititorii și șezători literare în orașele Turda și Cluj”, alături de revista „Tribuna”. ■ Constanța Buzea publică câteva

poeme, iar Constantin Țoiu câteva fragmente din volumul de publicistică *Himera lui Kafka*, aflat în curs de apariție la editura *Cartea Românească*.

24 ianuarie

• [„**România liberă**”, nr. 8165] Dan Berindei semnează articolul *Unirea o pagină de aur în istoria patriei*, amintind de personalitățile care au făcut posibil marele eveniment ce a marcat trecutul și prezentul național, redând, printre altele, o afirmație a lui Mihail Kogălniceanu: „Unirea Principatelor [...] este dorința vie și logică a marii majorități a românilor”. În plus, menționează că: „Unirea a constituit, totodată, [...] una din premisele construirii socialismului în țara noastră, asigurându-se condiții pentru dezvoltarea proletariatului, pentru deținerea unui rol de seamă de către clasa muncitoare în viața social-politică a țării [...]”.

25 ianuarie

• [„**Scânteia**”, nr. 8677] Franz Liebhard semnează *Rădăcinile unui sentiment comun*: „La recenta adunare generală a scriitorilor timișoreni, unul din participanți a vorbit despre «scriitorii bănățeni». Să fi fost oare aceasta o precizare de ordin geografic? Dar mai era nevoie de așa ceva, ținând seama de locul întrunirii, situat chiar în inima regiunii? [...] Consonanța spirituală datorită căutării căii comune de izbăvire socială și a apărării colective a drepturilor câștigate este și o tradiție a acestor locuri, care a permis să se țină piept intervențiilor stăpânitorilor și aceasta chiar atunci când – accidental și în mod trecător – tradiția a trebuit să se refugieze în adâncurile psihicului populației cu limbi materne diferite. Disponibilitatea generală a acceptării reciproce, ca între parteneri cu drepturi depline, este rezultatul unei evoluții istorice îndelungate, rodul străduințelor multor generații, crescute în spiritul înțelegerii și al opoziției față de orice violentare a tradiției. [...] Din aceste relații productive, foarte strânse și caracteristice pentru Banat, își trage seva o personalitate de seamă ca Andreas A. Lillin, reputat și multilateral autor de limbă română și germană – a cărui creație literară se adaugă la aceea a atâtor scriitori și artiști români aparținând tuturor generațiilor. [...] În continuă și neobosită desfășurare și creștere calitativă, opera lui Zoltan Franyó este și ea atât de multilaterală și de vastă, încât nu poate fi cuprinsă dintr-o privire. S-ar putea ca acest complex, asupra căruia climatul bănățean și-a pus amprenta indelebilă, să devină mai clar, dacă ținem seama că s-a dezvoltat și se dezvoltă de-a lungul următoarelor linii de forță: traduceri din limba română în germană și maghiară, din limba germană în cea ungară și invers și – în sfârșit – din limba sârbă în germană și maghiară. Și tuturor să le adăugăm traducerea în limba română a celor mai reprezentative opere scrise în germană, maghiară ori sârbă. [...] Nicio altă constelație social-politică nu a putut crea până în prezent o bază similară de pornire pentru lupta comună întru atingerea țelurilor nobile ale devenirii socialiste,

ce stăpânește timpul, modelează oamenii și rotunjește în mod armonios complexul existenței materiale și spirituale, ca aceea pe care a făurit-o poporul sub conducerea P.C.R”.

26 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7212] Agerpress anunță *Constituirea primei asociații culturale din țară*, organizată în comuna argeșeană Rucăr.

• [„**România liberă**”, nr. 8166] Cronică teatrală cuprinde un articol al lui Radu Popescu, ce analizează opera *Și eu am fost în Arcadia*, de Horia Lovinescu, montată la Teatrul „C.I. Nottara”, pe care o apreciază ca fiind „cea mai bună dramă” a acestuia, alături de *Petru Rareș*. Dacă interpretarea viziunii dramatice și a sensurilor încifrate de operă îl conduc către un Homer, către un Dante sau Goethe, prin catabaza presupusă, dacă destinul personajului Hans Cojocar, ce pare a interrelaționa și cu figuri biblice (Maria Magdalena – Emi ș.a.), îi amintește de cel al lui Blaise Pascal, de caractere ale lui Dostoievski ș.a., despre dramaturg, Popescu afirmă că este unul dintre puținii „care nu se lasă desfigurată, pe drumul dintre pagină și rampă”. Despre spectacol, notează că „e bun, și aproape foarte bun”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8678] Pe prima pagină citim *Sedința Consiliului de Stat. Au fost ratificate Tratatul româno-polonez și Tratatul româno-bulgar*. ■ În *Note de lectură* Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie despre „*Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*”: „Reeditarea *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* de o echipă de pricepuți cărturari ne pune în față o mare carte a istoriei culturii românești. Apărută în condiții grafice deosebite, pentru care merită elogiul atât Editura Minerva cât și Combinatul poligrafic «Casa Scânteii», ediția de față (cuprinzând textul ales și stabilit de Florica Moisil și Dan Zamfirescu, precum și o nouă traducere a originalului slavon realizată de G. Mihăilă) este precedată de două contribuții de o remarcabilă ținută științifică: *Primul monument al literaturii române* de Dan Zamfirescu și *Originalul slavon al «Învățăturilor» și formația culturală a lui Neagoe Basarab* de G. Mihăilă. De aceea, aprecierile cu care a fost întâmpinată munca de cercetare și punere în lumină a acestui monument al spiritualității noastre sunt cu adevărat întemeiate”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6744] Constantin Crișan glosează despre *Permanența poeziei patriotice*, considerând că „nu greșim identificând aici o slabă preocupare a criticii noastre literare, care respinge unori aprioric, fără motive profunde, genul poeziei așa-zis tematice, fără a stăruie în mod diferențiat asupra valorii ei. Impresia noastră este că dacă azi avem o poezie a cetății, a patriei, prea puțin diversă și nu întotdeauna autentică, vina aparține și criticii, mult prea flexibilă în fața modelelor literare și, din câte constatăm, puțin dispusă să dedice acestui important gen o adevărată și largă dezbateră”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 4] În recenzia *Asterisc*, M.N. Rusu se oprește la culegerea omonimă a Cenaclului literar Mihai Eminescu de la Casa de cultură a tineretului și studenților din Iași, o antologie de proză și poezie îngrijită de Pavel Florea și Virgil Cuțitaru, cu nume în cuprins ca Mihai Tatulici, Emil Nicolae, Cornel Popel, Constantin Pricop, Viorica Ana Cozan, Nae Manea. ■ Tot în nr. 4 se consemnează reparația „Tânărului leninist” în 48 de pagini, într-o nouă serie, „revista de cultură social-politică pentru tineret a C.C. al U.T.C”. □ La rubrica *Sintagme* sunt recomandate apariții literare ca *Arte poetice*, *Antichitatea*, culegere îngrijită de D.M. Pippidi, Univers (texte din Platon, Aristotel, Horațiu, Plutarh), *Romantismul* de Vera Călin la Univers, seria *Studi* sau Eugen Cizek, *Evoluția romanului antic (De la Daphnis și Cloe la Petronius și Apuleius)*, la aceeași editură.

28 ianuarie

• [„**Munca**”, nr. 7214] Zaharia Stancu publică un articol intitulat *Cincinalul literar*: „Cred că este potrivit să încerc să fac o trecere în revistă, fie ea și în grabă, a realizărilor înregistrate în domeniul literaturii în perioada cincinalului încheiat recent. În primul rând, trebuie să notăm că, în acest cincinal, scriitorilor din țara noastră li s-a lărgit cu mult orizontul în ceea ce privește posibilitatea de a aprofunda viața contemporană și de a înfățișa, cu umbrele și luminile ei, în opere literare. [...]Acum, noi, scriitorii, ne pregătim să întâmpinăm aniversarea partidului nostru comunist, care împlinește la începutul lunii mai cincizeci de ani de existență. Cu ajutorul tuturor editorilor, noi vom întâmpina aniversarea cu inimile pline de bucurie și cu brațele încărcate de cărți noi, de cărți valoroase inspirate de viața de astăzi a poporului nostru drag”. □ Al. Ronescu scrie despre *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici și despre „*Vin soldații*” și *alte piese* de Gh. Astaloș. □ În *Teatru*, Octavian Nica semnează cronică dramatică la piesa lui Horia Lovinescu, *Și eu am fost în Arcadia* (Teatrul „C.I. Nottara”), considerând că premiera „reprezintă un eveniment teatral, deplin dominat de autenticitate și afirmat de la altitudinea esențială a conștiinței estetice”.

• [„**România liberă**”, nr. 8168] Eugen Barbu, ce adesea semnează articole în cadrul cotidianului, propune o panoramă a noii societăți în articolul *Fotografii*, inventariind „ziduri, ferestre, bulevarde, orașe” etc., ce îi par a reprezenta „imagini într-o cascadă fără sfârșit parcă, mărturie a tot ceea ce poate înfăptui un regim politic dedicat fericirii generale, construcției și păcii. [...] E mirific. [...] Peste câțiva timp se vor dezbate planurile viitorului cincinal”. Chiar și „tinerele fete, învăluite în ceața unui ianuarie primăvărat se uită la locurile goale din bulevard și visează o clipă la cine știe ce cămine viitoare”.

• [„**Scântea**”, nr. 8680] Ioan Adam și Dana Tudor realizează ancheta ziarului *Metodă și criteriu în editarea clasice*: „A trecut un an de la reorganiza-

rea sistemului editorial, de la adâncirea specializării și profilării editurilor. S-au înființat noi centre de producție editorială în localități cu veche și remarcabilă tradiție culturală (la Iași, la Cluj), s-au făcut pași importanți în înlăturarea unor modalități de lucru rigide și temporizatoare în favoarea unui spor de eficiență și dinamism. Noul context editorial facilitează apariția și *înscrierea promptă în peisajul literar actual atât a operelor fundamentale ale culturii românești, tipărite și supuse exegezei din perspectiva esteticii marxist-leniniste, creatoare și științifice, cât și a literaturii prezentului.* [...] Se tipărește mult din Eminescu, Creangă, Caragiale, Macedonski, Delavrancea, Rebreanu, Arghezi și alți autori de primă însemnătate, pentru că mesajul lor umanist, chemat la o nouă viață, fertilizează azi, ca niciodată, milioane de conștiințe, conturează convingeri etice, modelează opțiuni estetice. Scrierile clasicilor, investite cu o nouă funcționalitate în formarea conștiinței culturale a noilor generații, tirajele neîntâlnite niciodată în trecut ale acestor închid în limbajul sobru al cifrelor datele unui efort statornic, cu o amploare fără precedent. Un tezaur de nepieritoare frumuseți este explorat tot mai sistematic și mai multilateral, această activitate fiind o materializare vie, directă, concretă, a politicii culturale a partidului. [...] – Unei edituri ca a noastră – ne-a spus Petre Ghelmez, directorul Editurii «Albatros» – care se adresează unui cititor pe cale de a-și structura personalitatea, o viziune de ansamblu a fenomenului cultural i se impune ca o necesitate obiectivă. Or, o asemenea structurare ni se pare imposibilă fără clasici, a căror cunoaștere reprezintă un act cultural obligatoriu, o cale hotărâtoare pentru formarea la tânăr a gustului marilor valori. Asimilarea lor reprezintă garanția unui etalon valoric în judecarea operelor contemporane. [...] – În majoritatea cazurilor – ne-a declarat Aurel Martin, directorul Editurii «Minerva» – edițiile scoase de noi sunt la înălțimea exigențelor științifice, iar studiile de istorie literară reprezintă realmente contribuții de ordin informațional și interpretativ. Tipărim clasicii în ediții critice, de referință, alcătuite pe temeuri riguros filologice, însoțite de studii introductive, note, comentarii, variante etc. Seria de «Opere», în care au apărut în 1970: *Creangă* (vol. I, II), *Rebreanu* (vol. IV), *Slavici* (vol. III și IV), *Sadoveanu* (vol. 21), *Duiliu Zamfirescu* (vol. I și II), *Călinescu* (vol. XII-XIII), se distinge prin caracterul quasi-exhaustiv al sumarului, prin bogatul aparat critic, prin larg cuprinzătorul studiu monografic. O altă colecție prestigioasă este «*Scriitori români*» ce cuprinde selecții largi, fără tendință spre exhaustivitate, din operele scriitorilor reprezentativi însoțite și ele de note, comentarii de prestanță filologică. [...] – Personal consider – ne-a mărturisit poetul Ioanichie Olteanu, directorul Editurii «Eminescu» [...] – ca fiind foarte regretabil că ediția de *Opere* de Agârbiceanu, proiectată în 20 de volume, o să fie dusă la capăt peste.. trei generații de Agârbiceni. Pentru o ediție în mai multe volume din clasici trebuie să devii excesiv de curtenitor cu librării. Aș observa la unii dintre aceștia (și nu folo-

sesc formula doar protocolar, pentru că efectiv avem și librari excelenți) o inexplicabilă emulație pentru vinderea cărților slabe. [...] – Suntem ca actorii ce nu-și văd colegii de pe alte scene, jucând fiecare pe seama lor, absorbiți de grijile specifice numai lor – ne spunea în acest spirit tovarășul Geza Domokos, directorul noii Edituri «Kriterion», editură care și-a propus un generos plan de perspectivă privind editarea clasicilor literaturii române în limbile naționalităților, ca și a operelor clasice ale unor autori din rândul acestor naționalități. [...] Editarea clasicilor presupune și alte imperative printre care unul fundamental este acela al *necesarei prezențe a editorului de prestigiu, a omului de cultură ce poate structura fizionomia spirituală a unei epoci*. Istoria noastră literară consemnează cazuri de excepționali îngrijitori de ediții, comentatori competenți ai unor autori de care și-au legat viața. Erudiți ca Tudor Vianu, migălind asupra ediției Macedonski, Șerban Cioculescu, exeget meticolos al lui Caragiale, și, mai ales, neobositul cărturar Perpessicius, făuritorul monumentului de aramă al celor 6 masive opuri eminesciene, se înscriu în cartea de aur a culturii noastre. În ultimul timp se poate constata preocuparea din partea unor mai tineri cercetători pentru atari îndeletniciri, dar cerințele momentului actual reclamă atragerea în munca de editare a cât mai multor pasionați istoriografi. Că aceștia există, ne-o vădesc doctele ediții din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* datorită echipei de cercetători formată din Florica Moșil, Gh. Mihăilă și Dan Zamfirescu, *Scriveri* de Eugen Lovinescu, *supravegheată* de Eugen Simion, *Hronica românilor* de Gh. Șincai, îngrijită de Florea Fugariu, volumele din Duiliu Zamfirescu, Topîrceanu ale lui Al. Săndulescu. Atragerea unor astfel de exegeți poate evita apariția acelor critici și editori «buni la toate» care scriu cu aceeași inexpresivă tenacitate despre scriitorii de cele mai diverse stiluri și tendințe literare. Între autor și editor se cere să existe o organică racordare la tiparele unui mod de sensibilitate, o comunicare puternică și unificatoare. – Editarea unui clasic – spune, răspunzând anchetei noastre, criticul Mihai Gafița, redactor-șef la editura «Cartea românească» – presupune, cred, în mod necesar, exprimarea unui punct de vedere actual, legat atât de concepția proprie ideologiei noastre cât și de contemporaneitate în general, amândouă potențate de o atitudine personală – expresie a unei laborioase și îndelung gândite selecții, a unui studiu aprofundat”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6746] C. Stănescu recenzează romanul lui Laurențiu Fulga, *Moartea lui Orfeu*, o carte care „atinge mai insistent sau în treacăt poate una dintre cele mai largi claviaturi tematice din câte cuprind romanele ultimelor decenii: sensul vieții, misterul și justificarea morții, răspunderea morală a artistului, descifrarea *destinului* în aparențele istorice, demitizarea artei, pactul cu diavolul și încă altele. [...] *Moartea lui Orfeu* nu este degradarea unui mit, ci utilizarea unei vagi scheme *mitologice* de către un per-

sonaj caracterizat de precaritate intelectuală compensată (?) de propensiune exagerată spre obsesie sexuală și vulgaritate. Gimnastica erotică nu-i un antrenament tocmai inspirat în vederea atingerii temelor mari și a sentimentelor fundamentale. În concluzie, în opinia noastră, titlul nu reprezintă decât un ambalaj luxos pentru un produs slab”.

● [„*Albina*”, nr. 4] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu din 1970: „Realizările remarcabile obținute în cursul acestui an, ca și al întregului cincinal pe care îl încheiem acum, asigurarea condițiilor care ne permit să pășim înainte sunt rodul eforturilor neobosite, al activității pline de abnegație desfășurate de clasa muncitoare, țărănime și intelectualitate, de toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, care urmează cu încredere politica Partidului Comunist Român”. ■ Ion Bănuță publică în rubrica sa textul *Semnele luminii*: „Mă aplec adânc și sărut sufletul de aur al constructorilor, care devin zeitățile unei poezii unice, inimaginabile, fiindcă, Ei – cinstindu-și veacul, au zis: «Fiat lux»! Și lumină s-a făcut. Ei sunt semnele unui timp fantastic, modern, care își cere dreptul la glorie”. ■ În *Victoriile cărții* citim: □ *Din inima omului* de M. Beniuc: „Cu timpul te legi sufletește de cărți mai mult decât parcă de oameni și pleci cu ele la drum ori stai în odaia ta purtându-le în suflet ca pe cei mai buni prieteni”.; □ *Mesagerii* de M. Munteanu: „Luna cărții la sate este un eveniment omagial – ea închină 28 de zile activității cu cartea, desfășurată mai intens în acest răstimp, concentrând toate formele aplicate într-un an. Luna cărții este, deci, simbolică, fiindcă nu numai în cadrul ei se constată sau se profită de prezența cărții în satul contemporan. [...] Cartea are nevoie nu numai de mesageri, ci și de cadru, de atmosferă. Realizarea sau nerealizarea cadrului nu stă întotdeauna în puterea bibliotecarului sau a celor care îl sprijină”.; □ Găsim și o statistică a numărului de apariții din ultimul cincinal, 1966-1970. ■ Șerban Nedelcu publică în rubrica sa textul *Pe măsura timpului nostru*: „Stă în puterea fiecăruia să înțeleagă sprijinul pe care partidul și statul îl dau maselor de oameni ai muncii de pe ogoare. Dacă ar fi să punem la socoteală numai sumele ce s-au cheltuit în cincinalul 1966-1970 pentru mecanizarea agriculturii și ar fi suficient să ne dăm seama cât de uriaș este acest sprijin”. ■ În articolul *Centenar Brăescu*, Vladimir Pană consideră că scriitorul „a promovat în schițele sale îndeobște un comic de situații – cele mai bune bucăți fiind, fără îndoială, cele inspirate de viața în armata burgheză; uneori simple instantanee vădind un atent simț al observației și un umor viguros. În acest sens el se situează poate mai curând pe filiera lui Tony Bacalbașa decât a lui Caragiale”. ■ Același Vladimir Pană, de data aceasta semnat doar cu inițialele Vl. P., prezintă volumul *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici: „După o pauză prea îndelungată, în care timp manifestându-se în deosebi ca scenarist, numele său a fost văzut pe genericele filmelor, semnătura lui Titus Popovici poate fi în sfârșit întâlnită în vitrinele librăriilor. [...] Reîntâlnirea lui Titus Popovici cu

cititorii săi se face prin intermediul unei excelente nuvele, în care autorul schițează teme pentru un posibil roman”.

• [„Cutezătorii”, An V, nr. 4; revistă pentru copiii din cursul gimnazial, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; format A4; 16 pagini; săptămânal; apare joi; Comitetul de redacție (și colaboratori constanți): Mihai Negulescu, (redactor-șef), Petre Ghelmez (redactor-șef adjunct), Ovidiu Zotta (secretar de redacție), Dumitru Almaș, Costache Anton, Horia Aramă, Viniciu Gafița, Mihnea Gheorghiu, Gica Iuteș, Petre Luscalov, Alexandru Mitru, Octav Pancu-Iași, Iuliu Rațiu, Mircea Sântimbreanu, Nicuță Tănase, Virgil Teodorescu (rubrica *Atelier literar*), Radu Theodoru; de la jumătatea anului 1971, Ovidiu Zotta preia funcția de redactor-șef adjunct, Pompiliu Dumitrescu devenind redactor artistic] Demostene Botez este unul dintre *Părtașii la marea sărbătoare*, în grupajul *Gânduri despre Partid*: „Partidul împlinește 50 de ani de la nașterea lui, Sărbătoarea acestei date o pregătesc părinții voștri, cu darul unei munci deosebite în fabrici, în uzine, în birouri, pe câmpul rodnic al țării. Fiți părtași cu ei la această sărbătoare; voi sunteți născuți sub soarele socialismului pe care l-a înfăptuit partidul, voi nu ați cunoscut amărăciunile trecutului, sărăcia și mizeria care au măcinat viața și sănătatea înaintașilor voștri, sub domnia exploataților. Voi sunteți cu adevărat, în fiecare celulă a ființei voastre, în fiecare gând, fii drepecți ai partidului. Voi aveți conștiința că prin învățatură vă așteaptă înainte un viitor pe măsură vredniciei voastre, fără nicio opreliște [...] voi aveți putință de a avea tot ce vă trebuie”.

• [„România literară”, nr. 5] Numărul se deschide cu textul *Cultura în cincinal* de Demostene Botez: „Periodizarea nu este, principial, o metodă bună și recomandabilă. Dar în analiza dezvoltării literaturii noastre de la 23 august 1944 până astăzi, ea a fost necesară. Perioada cincinalului 1965-1970 mi se pare a fi perioada cea mai vulcanică a literaturii noastre, aceea care, după atâtea experiențe și etape, a marcat caracterul specific al literaturii românești, corespunzător așezării noastre sociale. Acest timp a fost, fără îndoială, epoca de afirmare a valorii literaturii noastre, nu numai în țară, dar și peste hotare. Nu întâmplător, ca un rezultat necesar al acestui fenomen, – faptul că numai în acest an, trei premii internaționale importante de literatură au fost decernate în trei țări deosebite, la trei scriitori români: în Austria prozatorului Zaharia Stancu, în Italia poetului Eugen Jebeleanu, în Belgia poetului Radu Boureanu. Literatura română din acest cincinal a devenit competitivă, și cu succes, în cultura internațională. Știința din acest cincinal a realizat barajul de necrezut de la Porțile de Fier. Imaginația scriitorilor va trebui să întrecă imaginația științei. Cincinalul expirat a pus pilonii pentru o asemenea grandioasă lucrare literară. În cincinal, progresul spiritual a ținut pasul, după specificul său, cu progresul material”. ■ Proiecte literare ale lui Ion Bănuță le aflăm din interviul realizat

de Al. Raicu: “– Definitivez pentru editura Albatros *Panorama focului albastru* – căruia îi va urma *Panorama durerii* din ciclul proiectat în zece volume, *Olimpul diavolului*. Acesta e al treilea tom.. – *Câte poeme?* – Neapărat o sută. Numai ultimul volum, al zecelea, o să aibă 101, fiindcă întregul ciclu este prevăzut pentru 1001 panorame, selectate, firește, din câteva mii pe care autorul le va scrie.. [...] – *Dar prozele? Cronica unui greier*, de pildă? – Până la sfârșitul anului țin să definitivez un volum pe care îl voi intitula *Deliciile bumerangului*, care va cuprinde o primă serie din aceste scurte proze poematice – unele apărute, dar mult revizuite, altele inedite. Cartea este contractată cu Editura Eminescu”. ■ G. Dimisianu titrează *Zaharia Stancu – laureat al premiului Herder*: „Un mare curent pasional străbate literatura lui Zaharia Stancu. Neuitatul Darie, la fel ca și ceilalți eroi, aproape toți, de altfel, proiecții ale spiritualității creatorului lor, acționează sub imperiul unor nepotolite arderi pasionale, consumați de o patimă a trăirii totale, frenetice, care dă sens întregii lor evoluții. Iar această ardere, acest consum fără preget, trece din cărți și din existența imaginară a eroilor literari în viața de toate zilele a scriitorului Zaharia Stancu, a omului politic și a activistului social, marcând-o cu un nobil consens de dăruire”. ■ Ovidiu Alexandru realizează *Elogiul contemporanilor*, o anchetă a revistei printr-o muncitoare Uzine „Nicolina”. ■ În textul *De la „luminarea poporului” la „ridicarea poporului”*, Dan Zamfirescu rememorează *150 de ani de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu*. ■ Nicolae Jianu scrie *Câte ceva despre „complexul dogmatic”*: „S-au ridicat voci tunătoare împotriva «criticii de direcție», bineînțeles din spaimă față de orientarea administrativă, dar uitându-se că literatura românească de azi se află încă în plin proces de constituire, că trăim chiar momentul în care activitatea critică este chemată să lumineze orizonturi, să încerce sincronizarea actului artistic cu spectacolul tot mai complex al existenței sociale. Vrem sau nu vrem, istoria ne domină și impune realității noastre spirituale un nou «moment Maiorescu», firește în cu totul alte coordonate. [...] Este explicabilă într-un fel ezitarea criticilor și istoricilor literari de a supune unui examen lucid și onest perioada afectată de schematism și simplism sociologic. În primul rând există prejudecata că s-ar jena anume sensibilități, că s-ar condamna unele practici care se revendicau de la marxism-leninism, în realitate fiind vorba de excrescențe birocratice, de abuzuri carieriste, de autorități fără investitură ideologică autentic revoluționară, în genere de fenomene care țin de caracterul seismic al epocii. Se mai poate discuta și despre lipsa de experiență a scriitorilor, despre graba lor în a consuma unidimensional o realitate copleșitoare tocmai prin complexitatea ei. O cercetare sumară atestă că nici scriitorii cei mai înzestrați și cu o bună cunoștință estetică n-au scăpat neatinși de vântul schematizării, al demonstrațiilor fără suficientă acoperire artistică. [...] Problema este dacă acea mare risipă de energie s-a convertit în luciditate și curaj, dacă scriitorul român de azi nu se

mai simte copleșit de realitate, nu o ocolește și nici nu o modifică în mod arbitrar, și oricum nu mai e dispus să producă lumi confecționate după gustul cui-va. În esență dacă e scăpat de «complexul dogmatic». Un răspuns e greu de dat, pentru că este vorba de un adevărat diagnostic și asta cere o intuiție acută a fenomenelor. Sunt semne, există cărți care privesc trecutul cu luciditate și curaj. Cred însă că prozatorul de azi îi scapă încă marele flux al devenirii sociale, îi scapă acel personaj, nu neapărat cuprinzător și definitiv, ci simptomatic măcar. O anume neîncredere, izvorâtă tot din contextul de care vorbeam, ne îndreaptă spre zonele mai puțin clare ale conștiinței în speranța că vom afla acolo sedimentări concludente”. ■ Șerban Cioculescu se ocupă de *G. Ibrăileanu văzut de Demostene Botez*: „În cel mai întins capitol din interesantele *Memorii* ale lui Demostene Botez, închinat lui G. Ibrăileanu, autorul ne «introduce» în cunoașterea aceluia ce a fost netăgăduitul *spiritus rector* al «Vieții românești», printr-un procedeu tipic de romancier”. ■ Matei Călinescu scrie *Despre poetica argheziană*: „Ceea ce-l singularizează pe Arghezi privit ca reprezentant al poeticii antipoeticului este credința lui în puterea izbăvitoare a unei pure frumuseți, născută din tensiunile și temperaturile înalte la care sunt supuse cuvintele în procesul creator. Autorul *Cuvintelor potrivite* rămâne în egală măsură, și în același timp, un adept al «poeziei pure» și al poeziei «antipoetice», aceasta din urmă fiind menită să distrugă inerțiile gustului tradițional, dar pentru a lărgi și înălța ideea de poezie. Astfel încât purulența expresiei nu-și află la Arghezi o justificare exclusiv polemică, alcătuiind doar un moment în procesul dialectic al unui mare *catharsis* verbal, sau, ca să folosesc un termen mai apropiat de experiența religioasă a poetului, al *mântuirii* limbajului, luat în totalitatea lui, prin harul poeziei”. ■ Referindu-se la dezbaterea „României literare” care avea ca temă *critica literară și selecția valorilor*, Nicolae Tăutu adaugă câteva *Comentarii la o discuție despre critica literară*: „Discuția purtată cu competență și de o calitate aleasă prin ținuta ei a scos în relief două poziții – se pare – esențial diferite cu privire la critica literară, față de care celelalte prezintă numai deosebiri de nuanțe”. Urmează citate din participanții la această masă rotundă – Șerban Cioculescu, G. Dimisianu, Lucian Raicu, M. Ungheanu, Matei Călinescu, A. Marino –, cu mici observații, pentru a ajunge la concluzia că „ideile despre critica literară, care pot fi extinse și la alte genuri de critică, au – se vede – accepții diferite și e probabil că va continua să aibă curs de interpretare variat a conceptelor ei. Poate că această multiplicitate de interpretări – care nu implică numai decât lipsa oricărei unități, este o condiție a vitalității ei liber desfășurate. La urma urmelor, de ce ar fi preferabilă uniformitatea pădurilor de conifere, unității plastice a celor de folioase? Varietatea aceasta poate face din critică nu numai o bună școală a instruirii gestului și receptivității estetice, ci și un spectacol intelectual de calitate rară, care încântă și delectează ca orice spectacol. Înainte de a delecta, nu se poate uita însă că el

trebuie să formeze spiritul public pentru înțelegerea valorilor. Cititorul cu formație filosofică este în drept, deci, a pretinde mai mult decât un schimb de idei. El cere – dacă așa ceva este cu putință – depășirea ambiguităților. El nu va tăgădui însă marea valoare a dezbaterii, care a pus în lumină elementele esențiale ale unei problematici vii, învăluitoare. Ea denotă intensitatea unor preocupări de un evident interes teoretic pentru cultura noastră, și se înscrie ca un fapt pozitiv în viața intelectuală. Printr-o discuție de o asemenea ținută teoretică, de netăgăduită eleganță, ne situăm la un nivel superior, european. O putem spune, fără a avea sentimentul că exagerăm”. ■ Lucian Raicu revine cu o nouă cronică literară, de data aceasta la volumul *Interpretări critice* de Valeriu Cristea: „Scriitorii contemporani (Al. Philippide, M. Beniuc, Zaharia Stancu, Marin Preda, Nicolae Breban, Nichita Stănescu, Teodor Mazilu, Fănuș Neagu, Cezar Baltag, Laurențiu Fulga, Leonid Dimov, Al. Ivasiuc, D. Țepe-neag și alții) beneficiază în volumul lui Valeriu Cristea de analize integrale, dintre cele mai percutante, întrucât îi privește, de natură să-i definească, în linia esențială a existenței lor literare, analize care nu au nimic de-a face, dar absolut nimic, cu abundența producției jurnalistice, ce proliferază în marginea literaturii de astăzi. Rezervele în ce privește aprecierea ori «situarea» unui scriitor se pot face desigur, nu o dată, ele n-ar viza însă «pondera» în sine a comentariului. [...] Caracteristice pentru tehnica acestui redutabil polemist sunt [...] bagatelizarea prin expunere loială a faptelor, rezumarea «cuprinsului» într-un cadru de simulată gravitate, cu un fel de grijă respectuoasă față de adevărul fiecărei opere și cu silința de a nu lăsa nimic pe dinafară, *ca și cum* ele ar fi dovada stimei principiale și a atenției obligatorii datorate autorului și importanțelor sale intenții, demne de un studiu tenace, aprofundat. Polemica este la Valeriu Cristea varianta ironică, născută prin «devierea» produsă de obiectul însuși, a spiritului de seriozitate, de intensă, scăpărătoare *aplicație*, propriu criticii sale”. ■ Paul Georgescu revine la rubrica *Umanioare* cu textul *Anonimul tomitan*: „Dacă există un Mare Anonim, desigur ar trebui să existe și niște anonimi mai mici. Dacă existența primului e îndoielnică, foarte, cea (!) a micilor anonimi e o certitudine. Numai că, păcat, nici micii anonimi nu prea există, ei fiind doar un reflex mărit și grosolanizat al unor persoane mai unse cu toate alifiile și cu o empirie mai transslinoasă, astfel încât micii anonimi nu există obiectiv, ci ca simptom. Anonimatul lor e antologic; să-l respectăm. Iată-l pe anonimul tomitan. De la început, el ține să ne asigure, în studiul său: «Tigrii», că îi place «cuvântul verde» (sic!), că literatura noastră se află într-o fază «cuaternară» (chiar așa?!), din care nu putem fi salvați decât de «baltagul criticului». Chiar așa, scris pe hârtie? Critica nu trebuie să se facă nici cu satârul, nici cu baltagul, nici cu șişul, nici chiar cu revolverul, ci cu stiloul. Acum, i se arde o lovitură cu baltagul, eu aş zice cu şişul, Ilenei Vrancea pentru cele două volume dedicate lui Eugen Lovinescu, recenzate cu o suspectă întârziere. De alt-

fel, cele două cărți au fost primite de o anume parte a presei literare cu o tăcere ce se aude: există un fel viclean de a submina anumite idei: nereceptarea, bagatelizarea pe chestii de amănunt, citatul trunchiat etc. Or, Anonimul tomitan are meritul de a spune, pe limba lui boantă, de ce unii critici, mai puțin anonimi, și care vor să treacă drept obiectivi, n-au scris despre lucrările Ileanei Vrancea”. ■ Viola Vancea discută despre *Proza lui Nicolae Velea*: „Prezența sa sporadică din ultima vreme ne revelă același artist al expresiei concentrate, subtil analist și constructor de mici universuri ce disimulează observația pătrunzătoare a unui mediu de tranziție – lumea satului «încuscrit», cum spune prozatorul, cu orașul – într-un anume moment istoric. Prin știința dozării efectelor și a nuanțelor, Nicolae Velea ne oferă creații sintetice, scoțând în evidență în ultimul timp și o altă fațetă a sa – gravitatea”. ■ Din *Ochiul magic* se detașează: □ *Omagiu lui Liviu Rebreanu*: „Revista «Steaua» nr. 11 aduce un omagiu lui Liviu Rebreanu, cu ocazia împlinirii a 85 de ani de la nașterea scriitorului. În paginile ei sunt inserate prețioase mărturii semnate de Mihai Beniuc (despre începutul revalorificării operei lui Rebreanu), Valeriu Bologna (despre numele personajului principal din *Pădurea spânzuraților*), Victor Eftimiu (despre o tainică asemănare între Coșbuc și Rebreanu), Puia Florica Rebreanu (despre etapele creației romanului *Pădurea spânzuraților*). Câteva interpretări critice ale prozei și teatrului scriitorului propun Dumitru Micu, N. Carandino, T. Tihan, Leon Baconsky. Contribuțiile documentare, mai reduse ca însemnătate, vorbesc despre anii de școală la Bistrița ai lui Liviu Rebreanu și despre nuvelistică inedită. Nu lipsesc articole școlărești didactice”. □ *Academia de arte frumoase din Cluj*: „În același număr al revistei «Steaua», Raoul Șorban publică două documente inedite privind înființarea Academiei de Arte Frumoase din Cluj: două scrisori adresate de Cornel Medrea lui Tiberiu Brediceanu, directorul Resortului de Culte și Instrucțiunii Publice în 1919”. □ *Prezentări*: „Editurile au bunul obicei de a-și publica proiectele de planuri editoriale – sub forma unor caiete, broșuri, buletine informative etc. – pe care le poți întâlni (e drept, foarte rar și cu totul întâmplător) în unele librării. Cei interesați le consultă (librării mai puțin sau deloc, pentru că ei sunt ocupați cu fixarea tirajelor..) și constată că prezentările viitoarelor volume sunt făcute de condeie ostenite, după stasuri binecunoscute, care au darul să uniformizeze cărțile, lăsând impresia unor producții editoriale de serie. Iată ce se poate citi într-un asemenea plan al Editurii Albatros despre două cărți prezentate la punctele 23 și 54: «Nu este vorba de simple însemnări de călătorie, ci despre conturarea unor itinerarii spirituale și social-politice».. se spune la pag. 14, iar la pag. 25: «Nu este vorba de obișnuitele însemnări ale călătoriei, ci de o proză personală, evocativă, estetică, eseistică etc.». Alteori ne sunt oferite scurte fraze agramate: «Umorul său corosiv (al lui N. Tăutu, *n.n.*), spontan și familiar, cum l-am cunoscut, la începuturile scriitorului (!?), din volumele sale, urmează

să constituie și atracția noului volum pentru tânărul cititor». □ *Prin „oglindea retrovizoare”*: „Fără nicio îndoială, ceea ce atrage în primul rând atenția în sumarul numărului 12 (1970) al revistei «Viața Românească» (apreciabilă iuteala apariției) sunt confesiunile lui Radu Tudoran, intitulate *Fiindcă nu se putea altfel*: [...] Prin «oglindea retrovizoare», ușor aburită, a confesiunilor, trec imaginile fugare ale unor scriitori pe care prozatorul i-a cunoscut mai îndeaproape (Camil Petrescu, Brătescu-Voinești, Felix Aderca, Sanda Movilă); sunt evocate, de asemenea, raporturile scriitorului cu criticii «și cei adevărați, și cei presupuși», mai vechi ori mai noi, «din anii de colea», este împrăștiată legenda scrisului harnic și facil: [...] Mărturisire revelatoare!». □ *Râvnă comemorativă*: „Echilibrat în ansamblu, dar fără a include lucrări de un interes ieșit din comun, același număr 12 al «Vieții Românești» cuprinde și două intervenții publicistice menite să marcheze împlinirea a 15 ani de la moartea lui Nicolae Labiș. Numai că intenția, frumoasă, a cinstirii memoriei poetului, și a discutării lui ca scriitor militant, este serios zdruncinată și chiar compromisă prin inadecvarea mijloacelor și prin hărnicia celor doi semnatari – Andrei Roman și Vladimir Simion – întru alcătuirea unor articole sufocate de platitudini și de căznite înflorituri de stil». □ *Revista „Coloquio”*: „din Lisabona publică, în nr. 60/1970, un articol despre centenarul primelor poezii eminesciene din revista «Convorbiri literare» din Iași (în 15 aprilie și 15 august), sub titlul *Un secol de poezie română modernă*, semnat de Gh. Bulgăr”. ■ Deși se intitulează *Ion Minulescu în posteritate*, articolul lui Emil Manu este prilejuit de o aniversare, ce-i drept postumă, 90 de ani de la nașterea poetului: „Pentru căutătorii de «fior metafizic» sau de inaccesibil poetic, Minulescu poate părea un poet prea la îndemâna oricui. Citite după șase decenii și ceva de la apariție, romanțele sale oferă însă și tonuri de meditație lirică și unele ermetisme minime; nu toți cititorii gustă în romanțele sale pe același poet. S-ar părea că facilitatea de care a fost acuzat să fie numai un efect al unei tehnici simboliste cu rechizită exterioară (numere mistice, corespondențe cromatice, bogăție decorativă). Dar poezia sa are multă gratuitate și joc”. ■ În rubrica *Restituiri*, Sașa Pană publică textul „*Cot la cot*”: „În jumătatea a doua a anului 1936, în plină ascensiune a fascismului și a șovinismului în Europa, în România bântuită de campanii revizioniste și antirevizioniste, de un congres studentesc care era doar al Gărzii de fier adunate la Târgu Mureș, doi publiciști și poeți de limbă maghiară, din acel oraș, au luat o inițiativă importantă. Ei se numeau Kertész Ákos și Gherasim Emil, ziaele la care lucrau se numeau «Riport» și «a mi lapunk» («foaia noastră»). Ei doreau să întocmească și să editeze o carte de literatură la care să colaboreze acei scriitori români și maghiari care se simt pătrunși de necesitatea strângerii legăturilor prin mijlocirea literaturii. [...] Deși nu ne aflăm în fața unei lucrări de o valoare artistică deosebită, apariția ei constituie – pentru acei ani – un eveniment. Cartea are meritul de necontestat de a

fi structurată pe o concepție net progresistă. De aceea, în perspectiva celor 35 de ani trecuți de la apariția ei, *Cot la cot (Vällvetve)* se situează în avangarda acestor zile”. ■ Iată ce spune Al. Piru în *Elogiul polemicii*: „Ultimul capitol al cărții lui Nicolae Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu* (C.R., 1970) conține un elogiu sau o acceptare justificată filosofic a ideii de polemică. Autorul pornește de la semnificația mitului creației din legenda Mănăstirii Argeș, Negru Vodă și Manole, cu cei nouă meșterii ai lui, caută un zid neisprăvit spre a începe un nou monument care, sfârșit, se va risipi și el, necesitând luarea de la capăt a lucrului. Această vocație sau obsesie a începutului caracterizează, după Nicolae Manolescu, întreaga istorie a culturii române. [...] Ce a urmărit Nicolae Manolescu, luând pe Maiorescu drept simbol al începutului, nu al creației absolute? Întâi, mărturisește el, să descopere pe critic, după metoda atribuită lui Maiorescu însuși, «în opoziție cu imaginea consacrată de istoria literară»”. ■ În *Cărțile săptămânii*, volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantin: □ *Immuri către amurg* de Dan Laurențiu, C.R., 1970: „Deoarece nutrim o adâncă stimă față de poet, ne îngăduim să semnalăm unele scăderi, mai mult sau mai puțin importante, ale scrisului său liric, care – păgubind prea puțin ansamblul – se fac simțite. E mai întâi inconsistența unor poeme, mica lor «greutate specifică» în comparație cu densitatea de idee și sentiment a textelor reprezentative. Vrem să spunem, mai limpede, că în prelunga sa elegie (tot ce scrie în versuri Dan Laurențiu – un mare monocord – se poate aduna într-un unic poem, împărțirea pe mici piese independente fiind aproape convențională) autorul este adesea foarte inspirat, arareori – mai puțin. Astfel încât, părând la fel de profund și grav, intonează și cântece în care identitatea sa artistică devine difuză”. □ *Caprichos* de Darie Magheru, Albatros, 1970: „Sobrietății i-au luat locul tot felul de experiențe de ordin formal, enervante la lectură. Autorul sfârteacă versul mai tare ca Maiakovski, punând «în scară» aproape fiecare cuvânt. Tot felul de paranteze, mai ales drepte, și semne de punctuație agită exterior stihurile”. □ *Carele de bronz* de Vasile Pătru: „Cele două-trei poezioare citabile din această plachetă modestă (Albatros, 1970) suferă și ele de ceva: deși citește și stimabile, par a te invita să le uiți imediat. Profilul întreg al autorului rămâne biruit de ceață”. ■ În aceeași rubrică Mircea Iorgulescu se ocupă de volume de teatru: □ *Teatru*, Ion Băieșu, C.R., 1970: „Volumul de teatru al lui Ion Băieșu înseamnă o prezență remarcabilă în dramaturgia contemporană și nu ar fi exclus ca acest scriitor nestatornic să-și fi găsit, în sfârșit, calea cea mai fertilă”. □ *Dialog despre dragoste*, Horia Deleanu, Ed. Eminescu, 1970: „Autorul, cum se vede, este un iubitor de echilibru, sentimentele nu devin niciodată pasiuni devorante, răscolitoare (ceea ce ar implica și prezența laturii demonice), dragostea ade-vărată este dătătoare de fericire netedă și calmă, fără excese de vreun fel; întreg textul nu va fi, altceva, în consecință, decât urmărirea unui itinerariu al

dobândirii unei asemenea împăcate iubiri, în final fiind prezentate fructele obținute, itinerariu a cărei cursivitate este fărâmițată din rațiuni de ordin tehnic prin interferarea deliberat-capricioasă a planurilor cronologice și psihologice. Însă personajele nu au trup, iar replicile circulă într-un spațiu vid. Cât despre judecățile asupra teatrului trase pe parcurs, acestea se remarcă înainte de orice prin moderație, prin păstrarea în limitele unui bun gust de autentică ținută intelectuală, chiar dacă unele exprimări sunt pe alocuri cam stridente”.

□ *La poarta celor care dorm* de Violeta Zamfirescu, Ed. Eminescu, 1970: „O idee venită dintr-o confuzie de planuri și nu se știe cum acreditată a fost aceea că dramaturgia ar putea ieși din impas prin aducerea pe scenă a unor ilustre umbre istorice. O nobilă îndrumare către o mai complexă reliefare a spiritului național prin creații cu subiect istoric – îndrumare tradițională a literaturii românești – devenea, prin exces, o rețetă între altele. Istoria națională s-a transformat într-un mănos rezervor de subiecte și întreprinzătorii nu s-au lăsat așteptați. Dintr-un asemenea laudabil entuziasm și dintr-un meritoriu îndemn sufletesc – dar sunt oare acestea condiții suficiente.. – par a se fi născut și cele două poeme dramatice ale Violetei Zamfirescu (*Gheorghe Șincai; Lumea și cucul*) reunite sub un titlu inexplicabil prin materia conținută – *La poarta celor care dorm* (Ed. Eminescu, 1970)”.

□ *Primarul Lunii și iubita sa* de Al. Mirodan, Ed. Eminescu, 1970: „Paralel, unda de frivolitate care nu a lipsit din nicio piesă a lui Al. Mirodan a luat amploare, invadând tiranic și devastator întreg textul noii lucrări, suprasaturat de ieftine și pe alocuri groase jocuri de cuvinte, și de luarea în derâdere, cu mijloace de music-hall provincial, a unor mari simboluri ale umanității (printre «tintele» lui Al. Mirodan se află și Hamlet!). Asemenea metamorfoze trebuie privite cu ochi de gheață, iar evoluția descendentă a celui care a scris *Ziaristii și Șeful sectorului suflete* ridică un mare semn de întrebare”.

■ M. Ungheanu prezintă, la *Cărțile săptămânii*, monografia *G. Călinescu* de Ion Bălu: „Scrierea e interesantă, mai ales în prima sa parte, acolo unde se reface traseul dibuirilor călinesciene, anii săi de formație, care, în viziunea lui Ion Bălu, durează destul de mult. Aici, mai ales, se explică resortul intim, în măsura în care el e accesabil sau deductibil biografului, al inițiativelor călinesciene. [...] Nu este pusă niciodată întrebarea dacă G. Călinescu a avut o estetică și dacă i-a fost credincios, dacă a avut o metodă critică, care anume, și dacă i-a fost consecvent. Accentul descriptiv al cărții lui Ion Bălu ne atrage atenția asupra tăieturii ei didactice. Operația principală e de a desfășura în fața ochilor harta creației călinesciene, de a o descrie și mai puțin de a o scruta mai adânc. Contururile trasate sunt exacte, dar le lipsește înălțimea și dinamismul. Involuntar «demitizatoare», dar favorabilă lui Călinescu, lucrarea lui Ion Bălu se constituie ca document al unei etape a difuzării operei călinesciene atestând acceptarea lui în mediile didactice. Începe mortificarea lui în tiparul școlar”.

■ În *Ce e nou în cultura albaneză* apare *Ismail Kadare*,

romancier și poet de Alexandru Baci, un text despre romanul *Generalul armatei moarte*: „Meritul scriitorul albanez este de a fi tratat în tonalități majore, cu artă autentică, un subiect pândit de tarele schematismului. Tehnica narativă e modernă: secvențe cinematografice, foarte scurte și discontinue, din care imaginea ansamblului nu se desprinde decât în final; chiar cele mai multe dintre personaje n-au nume bine definite, ci denumiri abstracte – Bătrânul, Pețitorul, Scriitorul, Folcloristul – sau porecle sugestive. Autorul folosește cu abilitate o permanentă alternanță de unghiuri și planuri, o orchestrare bine dozată, aluzivă, a unor elemente disparate, ce mai mult sugerează decât definesc; niciodată nu apasă strident, ostentativ pe pedala narativului; acțiunea e mai mult evocată și, totuși, forța dramatică e pregnantă. Pe fundalul unei naturi aspre și mărețe, peste care plutește pâcla tainică a legendei, a eresului, dar și a realității înnoitoare, nunta din umila barcă ia astfel dimensiuni simbolice, de poartă deschisă spre viitor”. □ Tot despre Albania și literatură este articolul *Romanul în 1970*, nesemnat: „Genul are în Albania o istorie relativ recentă. Ca și în alte literaturi, în izvoarele fabulosului și ale fabulației stă poezia. Mai întâi, poezia populară; pe urmă, poezia cultă, reprezentată, ani de-a rândul, în Albania, de autori importanți. În toată această vreme, proza rămânea relativ slab dezvoltată; cât despre dramaturgie, aceasta era ca și inexistentă. Fenomenul se explică și prin condițiile obiective, istorice, în care s-a dezvoltat literatura albaneză. Într-o țară aflată de secole sub ocupație străină, pentru un popor al cărui comandament vital era lupta pentru eliberare, poezia rămânea oglinda ce reflecta raza *imediată* a conștiinței naționale. Poezia era, în același timp, refugiu în sublimare și armă de ambuscadă. [...] Încheiem această enumerare, care nu este, bineînțeles, exhaustivă, cu un nume și un titlu care vor face, sigur, dată: Helena Kadare a publicat, anul trecut, volumul *O naștere grea*. Este primul roman albanez scris de o femeie, și are ca temă tocmai emanciparea femeii”. ■ Petru Popescu se întreține cu *Youssef El Sebai despre literatura egipteană de azi*, „un foarte cunoscut romancier și nuvelist egiptean, apreciat de public mai cu seamă pentru «romantismul» ficțiunilor sale (cele mai multe romane pe care le-a scris sunt romane de dragoste, corespunzând gustului tradițional al cititorului arab). Domnia sa este secretar general al Înaltului Consiliu al Artelelor și Literelor din R.A.U. și secretar general al solidarității scriitorilor afroasiatici, pe lângă alte demnități”. Din interviu reținem: „ – *Cum se situează literatura arabă de azi în contextul literaturii lumii?* – Literatura arabă e o literatură prea veche și prea prestigioasă, și ea a interesat dintotdeauna. Recent, prin dezvoltarea unor genuri încă noi pentru noi, cum ar fi romanul, proza scurtă, versul liber, versul colocvial etc., s-au creat opere mai puțin specific arabe din punct de vedere stilistic, deci mai puțin dificile pentru publicul mondial, care citește, în toate țările lumii, niște produse similare măcar ca factură. Traduse fidel, aceste opere se situează la nivelul de sus al expresiei literare

contemporane, chiar dacă în unele cazuri, cum ar fi romanul, tradiția e foarte scurtă. [...] – *Despre poezia egipteană de azi ce ne puteți spune?* – Pe vremuri, pentru mulți, singura formă de poezie valabilă era «qasida», poemul arab clasic, cu reguli precise, caracterizat printr-o monorimă obsesivă. Prin 1940 a fost tradus la noi T.S. Eliot (de către un foarte distins scriitor și critic – profesorul Louis Awad), care a influențat foarte mult dezvoltarea poeziei noastre. Azi, mai ales tinerii încearcă o poezie liberă, în vers alb, în vers «colocvial» (adică încercând să introducă în poezie toate ritmurile străzii). Nu spun că e o orientare neinteresantă. Însă mi se pare că muzicalul se pierde. Și, fără muzicalitate, eu unul nu mai pot recunoaște poezia”. ■ Alexandru George semnează eseu analitic *Cuvântul poezie*: „Critica literară, după ce s-a fript (chiar în epoca dintre cele două războaie) cu supă, a ajuns nu numai să sufle și în iaurt, dar să sufle și în toate pâzele poeziei, începând cu tonul de admirație speriată din unele articole și terminând cu recenzia enunțiativă, năclăită de citate și care nu spune nimic. Nu e vorba aici de numeroasele ei intuiții exacte, de interpretările adeseori subtile, ci de o atitudine generală care nu se întâlnea înainte: toți criticii au simțit și au admis ca la o comandă că poezia e un fel de *mysterium magnum* al literaturii românești față de care trebuie să te păstrezi într-o diplomatică prudentă și într-o înțepenită aprehensiune. [...] Poezia din ultimii ani trebuie deosebită de cea veche și printr-un fel de principiu căruia i-am spune: al consecuției realității. Poezia ca proces cotidian și ca răspuns imediat la injoncțiunile existenței este unul din marile câștiguri ale literaturii actuale, și cea veche n-a cunoscut forma de afirmare a lirismului ca un diluviu copleșitor și totalitar, așa cum se înfățișează (cu niște sincope produse doar de capriciile sau rigiditățile programelor editoriale) opera poetică a unui D. Stelaru, Adrian Păunescu, sau unui Mircea Ivănescu. [...] În sfârșit, trebuie arătat că, sub anume aspecte, ceea ce se întâmplă acum în lirica românească depășește cu mult experiența mallarmeană a cuvântului, adică aceea a expresiei aluzive și care, în fond, este legată chiar și prin negație, prin respingere, ori prin stăruitorul și voitul abandon de obsesia conceptului. Poezia s-a identificat cu verbul și a creat realitatea pe care cea veche ambiționa numai să o exprime”.

• [„**Tribuna**”, nr. 4] Numărul se deschide cu un grupaj de versuri semnate de Dragoș Vrânceanu. Ion Vlad elogiază *Rigoarea cercetării*, în studiile de literatură română și comparată publicate de Ion Breazu, mai ales în ceea ce privește literatura din Transilvania. „În așteptarea secțiunilor pentru volumul al II-lea, unde Mircea Curticeanu ne va oferi și o foarte elocventă bibliografie, consemnăm ediția de studii cu sentimentul că istoricul literar Ion Breazu nu a rămas numai dascălul nostru, evocat de fiecare dată cu regrete, ci și cărturarul luminat de plăcerea lecturilor [...]”. □ Volumele recenzate : Mircea Braga scrie despre *Studii de istorie literară* de P.V. Haneș și despre *Memoriile* lui Demostene Botez. Aurel Sasu scrie despre romanul *Păuna și copiii ei* de Elena Iordana

che Streinu (fiica lui Vladimir Streinu, soția lui Radu Tudoran). În fine, Constantin Cubleșan scrie despre un volum de SF de Mircea Oprea. □ Sub titlul *Tulburarea ceremoniei*, Ion Pop face o trecere în revistă a ethosului suprarealist, pornind de la o reeditare a *Pașilor pierduți* ai lui André Breton, un ethos revoltat. Ion Pop comentează și selectează din volumul-cult al șefului de școală suprarealistă, dar spiritul său clasic revine în final pentru a recunoaște că poezia nu poate tulbura ceremonia vechilor deprinderi culturale burgheze decât impunându-și propria ceremonie, „inițiind o altă, netulburată ceremonie”. Sacralitatea poeziei nu poate fi tulburată niciodată din afară. □ Printre articolele de istorie literară, Ion Lungu scrie despre Dimitrie Cantemir („cel dintâi autor român de scrieri filosofice”), dar cea mai interesantă rămâne polemica dintre soția, respectiv fiica lui Liviu Rebreanu, Fanny și Puia Florica, și Mircea Zăciu. Criticul acuzase greutățile pe care le întâmpină în publicarea *Jurnalului* scriitorului, iar cele două rude încearcă să facă lumină în acest caz, iar textul lor este urmat de un răspuns al lui Mircea Zăciu care exprimă interesele istoriei literare în cazul unui mare scriitor ale cărui însemnări intime au, desigur, o altă valoare pentru rudele sale. □ La rubrica de poezie, Victor Felea o prezintă, într-un grupaj generos, pe Mara Nicoară iar mai încolo psihologul Ursula Șchiopu publică un lung poem. Viorel Știrbu semnează la rândul lui un fragment de roman, *Prețul*. □ Tocmai despre poezia Ursulei Șchiopu scrie Al. Căprariu la rubrica de *Însemnări*, în timp ce *Ancheta* despre *foiletonul critic* începută în numărul trecut este continuată tot cu opiniile lui Adrian Marino.

29 ianuarie

- **[„Munca”, nr. 7215]** La rubrica *Pe scurt* se anunță semnarea, de către Zaharia Stancu, la Moscova, a înțelegerii de colaborare între Uniunea Scriitorilor din România și Uniunea Scriitorilor Sovietici.

- **[„România liberă”, nr. 8169]** În *Surse*, Virgil Brădățeanu apreciază elogiile reușite socio-economico-politice ale epocii, rațiunea societății contemporane lui fiind, după cum însemnează, „bunăstarea tuturor prin intensă dezvoltare materială și spirituală”, căci se tratează de un proces în care oame-nii „dau”, dar „și primesc totodată”. „Democrația socialistă își manifestă astfel concret virtuțile”.

- **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 8]** Marian Popa îl contestă vehement pe Valeriu Cristea în articolul (aproape pamflet) *Interpretări critice*: „Critica lui Valeriu Cristea pare a fi născută din antipatia față de cărți și autori. Având bila inflamată, el e parcă obligat să scrie sau să scrie cum scrie. [...] Ca și simpatia excesivă, antipatia e mioapă. Uneori ea devine isterie; alteori numai clamoare.. V. Cristea vede lucrurile prea de aproape și le vede fatalmente unilateral; în felul acesta el ajunge să legitimizeze estropia judecății. El are un singur ochi, o singură ureche critică, el vede lucrurile de la nivelul pământului.

Astfel, el lucrează după principul puțin costisitor care pune în seama autorului intenții pe care acesta nu le-a avut și care trebuie totuși combătute. După Cristea, în *Princepele* Eugen Barbu a vrut să creeze atmosfera și nu a reușit – chiar dacă autorul nu și-a propus niciodată așa ceva. În *absența stăpânilor* nu are intrigă și aceasta e o calitate; *Princepele* nu are intrigă, ceea ce e un mare defect. C.V. cere nu probabilități și posibilități romanului lui Barbu, dar nu cere același lucru lui Fănuș Neagu. [...] Critica lui Cristea este una a îngustimii, a selecției ne semnificative de citate, lipsă de idei [...] din poezia lui Dimov nu înțelege mare lucru, limba lui Shakespeare probabil nu o știe etc. [...] El calcă din strachină-n strachină”. ■ Spicuind din *Caietele Princepelui*, Eugen Barbu decretează *Învățăturile lui Neagoe Basarab – o capodoperă a literaturii române vechi*. ■ La rubrica *Săptămâna pe scurt* sunt persiflați, în câteva rânduri, Marin Preda – pentru articolul din „Luceafărul”, *Agresivitatea la volan*, respectiv același V. Cristea din *R.L.* – pentru textul apologetic dedicat lui Samy Damian: „pe urmele lui E. Lovinescu, S. Damian redă *criticului-mamoș* prestigiul cuvenit”.

● [„Scânteia”, nr. 8681] Șt. Aug. Doinaș semnează *Exigențele debutului poetic*: „O cât de sumară conștiință a scrisului, a scrisului *ca vocație*, ne arată că problema esențială pentru un scriitor – fie el chiar și poet – constă în diferența dintre *născut* și *făcut*. La stadiul actual al culturii noastre, și – mai ales – în condițiile unei politici culturale stimulative, ca astăzi, datele native, predispoziția psiho-fiziologică pentru scris, nu mai sunt suficiente pentru a garanta o carieră scriitoricească. Talentul – în accepția comună a acestui termen: talentul *brut* – e desigur o condiție *necesară*, dar nu este deloc și o condiție *suficientă*. Sub orice formă s-ar prezenta, de la ispita copilărească de a se «juca cu cuvintele», până la nevoia adolescentină de a se confesa în scris, de la calificativul măgulitor pe care-l primește premiantul la limba română în liceu, până la admirația ce înconjoară, într-un cerc restrâns de familie sau de cenaclu pe un bătrân pensionar pasionat de literatură, adică de la mimetismul obligatoriu al celui ce învață (școala oferă neconținut *modele* literare, stimulând imitația) până la pașișă pretențios culturală, uneori deosebit de fluentă, a amatorului bovaric – talentul acesta este, fără îndoială, o cursă, o capcană ascunsă sub lauri, din care puțini se salvează. Fiindcă se salvează numai aceia care înțeleg și pot *să-și cultive* acest dar natural. [...] Modificările sociale și politice din ultimele decenii au permis, în aria noastră geografică, împlinirea unui vis pe care și l-au dorit, veacuri de-a rândul, toți creatorii de valori estetice: acela de a trăi din activitatea lor spirituală, de a face să coincidă *vocația* cu *profesiunea* lor. Dorința tinerilor de a deveni profesioniști ai scrisului *înainte* de a-și fi verificat vocația scriitoricească poate fi explicabilă în resorturile sale psihologice, dar faptul devine îngrijorător în planul superior al culturii. Numai o intensă examinare critică, operată la niveluri diverse – de la amintita «poștă a re-

dației», care pare a se fi generalizat ca rubrică de mare interes, la multe reviste, până la «filtrul» redacțiilor de poezie din edituri – poate asigura o triere cât de cât justă a materialelor literare, o dirijare spre țeluri mai ușor de atins a aspirațiilor ce animă astăzi tineretul nostru. S-a ajuns, în poezia noastră de azi, aceea care se publică în cantități apreciabile în paginile literare și aceea care bate la porțile editurilor, la o situație destul de ciudată, care ar trebui, aparent, să ne bucure, dar care nu ne bucură deloc: se scrie, *în general*, poezie de un anumit nivel – să zicem, de un nivel mediu – cu o mare ușurință, în cantități industriale și de către un număr treptat mai mare de tineri. Anumite aspecte ale liricii moderne se prezintă, prin însuși caracterul lor, ca elemente ușor imitate, iar produsele obținute ni se înfățișează sub o haină destul de onestă. Și totuși, acest gen de lirism, această producție în serie de poeme (de cele mai multe ori excesiv metaforizante) divulgă, indiscutabil, o manufactură poetică, o parapoetrie, periculoasă – mai mult pentru cei ce o practică – tocmai prin faptul că nu poate fi decât cu greu disociată de *adevărata* poezie. Poate și datorită împrejurării că poeții adevărați, ei înșiși, în graba lor necontrolată de a publica mult (iată, aici, un aspect negativ, al profesionalizării!), nu scriu întotdeauna la nivelul valoric care ni i-a impus. Singura soluție este ca, la toate nivelurile de care vorbeam mai sus, criticii chemați să aprecieze manuscrisele prezentate să «ridice ștacheta» valorică: genul de lirism, calitatea poetică de acum, câțiva ani, care ne-a bucurat atunci, nu ne mai poate mulțumi astăzi, am devenit mult mai pretențioși. Însuși climatul nostru cultural, nivelul atins de cultura noastră, ne-o cer”. ■ Mircea Zăciu, în *Note de lectură*, scrie despre *Albumul „Ladea”*: „Disparația atât de neașteptată în toamna trecută, a lui Romul Ladea își prelungește încă în noi rezonanța dureroasă și amară. Vitalitatea lui molipsitoare, gândul rostit întotdeauna cu o mare francheță, dar mai ales pilda artei lui adâncesc o absență. Sculptorul era atât de necesar Clujului. Și iată-l revenit în omagiul și gestul de pioasă datorie al albumului alcătuit de Ion Miclea și Alexandru Căprariu. [...] Cu albumul *Ladea*, Editura «Dacia» din Cluj deschide o serie de bun augur, adăugând la frumoasele succese ale primului său an de existență un nou titlu de garanție și consolidare a unui ascendent prestigiu”.

● **[„Contemporanul”, nr. 5]** De poezia Ninei Cassian se ocupă Ștefan Aug. Doinaș: „Prin titlul *Cronofagie*, așezat în fruntea unui volum selectiv din întreaga sa operă poetică (1944-1969), Nina Cassian ne propune o imagine a violenței: «Timpul. Îi aud șuierul. Îi simt dintele – cu siguranță, cu canin. Și mă întreb: dacă ar avea un trup, ar putea descoperi cineva, undeva, urma mușcăturii mele?» Metafora, șocantă la început, se impune treptat, confirmând – la o lectură atentă – intuiția exploratoare de sine”. ■ În rubrica *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici semnează două volume de versuri. □ Primul aparține lui Zamfir Vasiliu, *Cupola anotimpurilor*: „O poezie clară până la transparență, purtătoare de nostalgie și ecouri dintr-un timp pierdut, scrie Zamfir Vasi-

liu. Tema obsedantă a volumului e aceea, a timpului ca mișcare perpetuă”.

□ Romulus Guga: *Nebunul și floarea*: „Autor a două volume de versuri fără pretenții dar și fără sclipiri memorabile, Romulus Guga a publicat de curând un roman, *Nebunul și floarea*, vădind o vocație de prozator care pune în proză presupusul talent poetic.. Tema ospiciului ca teatru, ca lume în care fiecare personaj, este desigur, o banalitate a prozei ori a teatrului modern, ca și ideea confuziei dintre cele două lumi”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui *Nicolae Balotă*: „... *Labirint* (Ed. Eminescu, 1970) era un titlu cum nu se poate mai nimerit pentru o culegere de eseuri, ca expresie, în același timp, a unui itinerar complicat, expus riscului de rătăcire și a unei ordini secrete – a ideilor, a lucrurilor sau a sufletului”. ■ Mihai Zamfir scrie despre *Părintele memoriilor*: „*Memoriile generalului de Gaulle*, din care au apărut până acum mai multe volume cuprind episoadele dramatice ale istoriei europene din ultimele decenii, relatate însă cu detașare superioară și într-o formă de palidă vetustețe. [...] Dacă în alte țări specia memorialistică s-a uscat demult, în Franța ea își păstrează legitimitatea. Interesul unanim cu care sunt primite memoriile lui Charles de Gaulle ține atât de evenimentele relatate, cât și de vitalitatea unei forme literare”.

30 ianuarie

• [„Cronica”, nr. 5] Editorialul intitulat *Semnificațiile unei etape (1966-1970)* se referă la „bilanțul cincinalului în anul semicentenarului partidului”.

□ Pe prima pagină, versuri de George Lesnea și Ion Crânguleanu. Grupaje poetice semnează, de asemenea, George Popa și Vasile Constantinescu. □ La un secol de la nașterea lui Gh. Brăescu, Const. Ciopraga scrie despre *Rezistența umorului* acestui autor: „Prima impresie la lectura schițelor lui Gh. Brăescu e aceea de naturalețe, faptele fiind relatate cu maximă concizie, pe viu, încât anecdota pare înregistrată fără intervenția scriitorului. Lecția «momentelor» caragialiene a fost asimilată deplin, debutantul matur fiind un excelent autor de instantanee, unele, mici stenograme transcrise cu grație”. □ Zaharia Sângeorzan își consacră rubrica de cronică literară volumului *Interpretări critice* de Valeriu Cristea, pe care îl consideră „un critic excepțional de dotat”, fiind un „spirit analitic și sintetic care are deja un program critic bine precizat”. □ *Păuna și copiii ei* își intitulează George Muntean articolul despre romanul de debut al Elenei Iordache-Streinu: „*Păuna* se înscrie tipologic femeilor pe care Lovinescu, vorbind de Chiajna lui Odobescu, le numea bărbați atinși de acea *impotentia mulieris*, de care pomenea Tacit când se referea la virila Livia”. □ Cele 22 de *observații* datorate lui Vasile Băran sunt, de fapt, tot atâtea concentrate poeme în proză. □ Nicolae Crețu publică un amplu studiu (continuare în numerele 9, 10 și 11) cu titlul *Destin și istorie în romanul de azi*, expunându-și astfel intențiile: „Care sunt nuanțele și semnificațiile tra-

gicului în funcție de natura «Destinului» pe care îl înfruntă eroii și lumea lor? Ce rol are formula artistică a romanului – atât de diferențiată, de la structurile care gravitează spre simbol, apolog și proiecție mitică (*Princepele, Șatra, Îngerul a strigat, Animale bolnave*) și până la cele de articulare directă, dramatică a unor tensiuni și crize morale revelatoare (*Intrusul, F, Prins, Păsările*) – în absorbirea concretului istoric și a complexității omenescului? Sunt întrebări cărora încearcă să le răspundă însemnările noastre, examinând din perspectiva lor câteva ipostaze distincte ale relației sensurilor existențiale cu cele istorice, conturate în «sistemul de referință» al «Destinului»⁴. Fiecare roman pomenit este discutat în parte, concluzia sintetizatoare fiind aceea că „au meritul de a privi istoria recentă și, în genere, istoria *prin adevărurile lăuntrice ale omului*”.

■ La rubrica intitulată *Cărți, cărți...*, sunt recenzate succint cinci volume.

□ Zaharia Sângeorzan scrie despre reeditarea sintezei *Ion Barbu* (Minerva, 1970) de Tudor Vianu, ca despre un proces de clasicizare în critica literară autentică, oprindu-se și asupra micromonografiei *Delavrancea* (Albatros, 1970), datorată lui Al. Săndulescu, de fapt un text extras din mai vechea monografie apărută în 1964. („Ediția aceasta corespunde unei alte destinații: aceea de a prezenta concis, fără prea multe ramificații inutile, viața și opera scriitorului”.)

□ În cadrul aceleiași rubrici, Constantin Coroiu, prezentând *Note din Grecia*, de Al. Rosetti, probabil reeditarea din 1967, subscrie la caracterizarea făcută de G. Călinescu în *Istoria* sa: „Ele sunt niște telegrame sugrumate de emoție, niște strigăte de entuziasm”.

□ Cu titlul *Întâlnirile „Cronicii” cu cititorii* este publicată o dare de seamă nesemnată a primei întâlniri, din 22 ianuarie 1971, din seria proiectată de revistă. Au luat cuvântul Liviu Leonte, Grigore Ilisei, N. Crețu, Constantin Coroiu, Mihai Tatulici, G. Pruteanu, elevi și studenți. În final, numeroși poeți locali au citit versuri din creațiile lor.

□ Este semnalat primul număr din noua serie a revistei de cultură social-politică pentru tineret „Tânărul leninist”, prezentându-se succint obiectivul acesteia: „își propune să oglindească cât mai bogat viața și preocupările tineretului din țară și de peste hotare, să trateze problemele cu caracter filosofic, etic, științific și profesional care frământă tânăra generație, să devină o tribună a dezbaterilor și confruntărilor de opinii competente, să propage convingător principiile de viață socialiste ale partidului nostru”.

□ C. Isac îl interviuează pe regizorul Victor Tudor Popa în legătură cu piesele *Tango la Nisa* și *Fără cascadori* de Mircea Radu Iacoban, montate sau în curs de montare la Iași, Cluj și Bacău.

□ Andrei Brezianu traduce din poezia contemporană de limbă engleză, iar Victoria Grigorescu Naum, eseul lui Alberto Moravia, *Conștiința disponibilă*.

□ Pe ultima pagină, *Autografe pariziene...*, semnate de Teofil Bălaj.

• [„**Flacăra**”, nr. 5] În pagina *Șapte zile în imagini*, se publică o notă despre premiera piesei lui Lucian Blaga, *Zamolxe*, la Teatrul de stat din Sibiu: „s-

ar putea spune că atenția regizorului față de descifrarea sensurilor celor mai profunde ale acestei speciale piese (poetică, filosofică, dar și politică în măsura în care ni se dezvăluie «mecanismul istoriei») a fost aproape rituală în grija față de crearea atmosferei și realizarea scenică a unor simboluri”. Tot aici apare o notă despre spectacolul lui Dan Nasta, cu piesa *Și eu am fost în Arcadia* de Horia Lovinescu. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Mâncăul*. □ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă lucrarea *Beethoven văzut de contemporani*, apărută cu ocazia bicentenarului nașterii compozitorului, la Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor. □ În *Pe ecrane*, Magda Mihăilescu prezintă filmul *Cântecele mării*, regizat de Francisc Munteanu, scenariul fiind scris împreună cu dramaturgul sovietic Boris Laskin. □ În *Tv*, Felicia Antip discută despre teatrul televizat, considerând că acesta este „în fond cel mai mare teatru național”. □ Cu titlul *Înțelepții printre noi*, revista publică o serie de maxime semnate de diverși oameni de cultură și scriitori. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Revista presei și Faptul divers*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță acordarea premiului Herder pe anul 1971 lui Zaharia Stancu. □ Prezentarea volumului lui I. Valerian, *Chipuri din viața literară*, apărut la Minerva: „paginile cărții contribuie – pe bază de documente și date strict autentice – la reconstituirea atmosferei vieții literare interbelice”. ■ Semnalarea apariției, în B.P.T., a romanului *Moromeții* de Marin Preda, în trei volume, cu o prefață de Mihai Gafița. □ Prezentarea volumului, ce „cuprinde două poeme dramatice”, *La poarta celor care dorm* de Violeta Zamfir, apărut la Eminescu. □ Semnalarea volumului *Problemele poeziei lui Dostoievski* de M. Bahtin, apărut la Univers. □ În rubrica *Cinema* se semnalează într-o notă ecranizarea piesei lui N. Pogodin, *Orologiul Kremlinului*, regizor fiind Viktor Gheorghiev. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt publicate note despre piesele *Paquito cel negru* de G.B. Shaw (Teatrul Național din Iași), *Duet* de Andi Andrieș (Teatrul „Mihail Eminescu” din Botoșani), *Suflete tari* de Camil Petrescu (Teatrul de stat Reșița), precum și recitalul de poezie intitulat *Patria și poezia*, o selecție din versurile lui Eminescu, Argezi, Blaga, E. Jebeleanu, Blandiana, Sorescu, „organizat de Teatrul constantean în colaborare cu Uniunea scriitorilor și închinat semicentenarului partidului”.

● [„Luceafărul”, nr. 5] Este inițiată rubrica: *În fiecare săptămână Marin Preda răspunde la o întrebare*, în acest număr vorbind despre *Cititorul neînfrânt*: „Să dai o carte bună unui cititor bun și cartea să-i placă iată un lucru firesc și reconfortant, asupra căruia n-avem ce gândi. Cititorul bun cade în capcană de la primele capitole și se predă. Spiritul său critic atins de primele imagini reușite, lasă loc entuziasmului și e cu neputință ca apoi, pe parcurs, să nu izbucnească de mai multe ori în hohote de râs sau de plâns. Fiindcă el nu va vedea niciodată într-o carte bună, o carte ratată, care l-a încântat de la

început până la sfârșit ieșindu-i perfect în întâmpinare și dându-i toate satisfacțiile: certitudinea că a citit o carte mare, mândria că a înțeles totul, orgoliul că soluțiile autorului răspund pe deplin celor ale lui în cazul dat. Închide voios cartea și vorbește despre ea în societate la modul acut, cel puțin câteva săptămâni și la modul cronic cel puțin doi-trei ani. Am descoperit însă un cititor care nu se dă niciodată bătut, sau foarte rar. E bun cititor, iubitor de literatură, om cultivat, de profesie medic, și al cărui spirit critic ridică doar din sprânceană la primele capitole: «E bun, îți place?», îl întreb. «Să vedem, zice. Deocamdată sunt la început, abia se face introducerea în viața personajelor. Să vedem». După o săptămână mi-aduce cartea înapoi. Nu e mulțumit, dar nici nu face vreo remarcă. «Ei zic, ți-a plăcut?» «Hm! Răspunde. Da, e un caz clinic, care nu are valoare pentru toată lumea, un dement..» «Bine zic, dar scena aceea când eroul se întoarce acasă și ca să-i facă în necaz proprietăresei începe să scuibe pe pereți și să-și șteargă picioarele de ei? Și discuția lui despre Pușkin?» «Da, zice, da..» Dar se vede că lectura nu i-a spus nimic, și genul în sinea mea luându-i cartea din mână și punând-o în raft, o să-i dau acum ceva în care prin pasiunile oamenilor trece ceva înalt, fiorul tragediei, dar purificat de beția care îi împinge pe autori spre efecte tari forțate, spre eșecuri psihologice care mai mult îți smulg decât îți obțin adeziunea”.

■ Nicolae Manolescu prezintă *Jurnalul lui Tudor Vianu*: „Arta prozatorului constă, în *Jurnal*, prea puțin în bogăție sau culoare: din contră, rezerva discretă, sugestia, tonul vibrant în reținerea lui continuă, alcătuiesc suma însușirilor definitorii. Portretistul are predilecție pentru eroi singuratici, suferinzi și claustrați.. ca Pârvan, Ibrăileanu, Densusianu. Ultimul e fixat memorabil în imaginea unei «păsări scăpate din colivie», de câte ori se hazarda pe străzi, părăsindu-și camera de lucru. Remarcabilele însemnări de călătorie în India nu au verva aceluia ale lui Ralea, dar ascund, sub aspect instructiv și ușor impersonal, o bogăție de impresii pe care călătorul nu se simte ispitit să ni le comunice. De aici, răceala convențională și a atâtor evocări academice: memorialul se achită de o obligație morală, păstrând în fond pentru sine lucrurile cele mai personale și mai adânci pe care le avea de spus”.

■ Nicolae Ciobanu analizează piesa de teatru a lui Marin Sorescu, *Paracliserul*: „Cine speră să descopere un alt Marin Sorescu în ipostaza de autor dramatic, diferit de Marin Sorescu poetul, are șanse sigure să fie adânc dezamăgit; [...] Frapanta integrare a operei de dramaturg în spiritualitatea și formele de expresie atât de insolit distincte ale poeziei sale constituie, la acest scriitor, un aspect care în niciun caz nu trebuie să scape atenției critice. [...] Astfel, nu vom ezita să afirmăm din capul locului că *Iona* și *Paracliserul* aparțin așa-zisei formule a teatrului poetic; mai exact spus, formulei teatrului poemat, căci atât una cât și cealaltă sunt două ample poeme dialogat-monologate, a căror geneză se datorează exclusiv actului de reelaborare a unor piese lirice virtual

existente în poezia lui Marin Sorescu.. Dacă *Iona* se revendică de la o anumită poveste mitologică, dramaturgic rezultând din interpretarea și epicizarea unui anumit episod desprins din sursa originală, *Paracliserul* este, de la un capăt la celălalt, un mit inventat. Mai exact ar fi să spunem că, în al doilea caz, avem de-a face cu inventarea unui subiect integrat într-o plasmă problematică din plin contaminată de câteva dintre viziunile mitice ale literaturii române și străine. Din perspectiva literaturii noastre, întrezărim câte ceva din duhul teatrului lui Lucian Blaga (setea eroului de transcendent), dar și din răzvrătirea rebelă a psalmistului arghezian: după cum, de asemenea, unele discrete dar, paradoxal, incitante aluzii la supratema baladei *Meșterul Manole* ne urmăresc și ele insistent. Sintetizând asemenea surse primordiale, Marin Sorescu izbuteste să confere scrierii sale o indiscutabilă fizionomie unitară și, evident, particulară. Calea aleasă în vederea atingerii țelului propus este aceea a plăcerii visului transcendental căruia i se dăruie eroul pe o conștiință moral-filosofică prin definiție antipatică, din plin subminată de scepticism și de blazare. Edificat asupra absurdității visului său («Moartea mea e-n legătură cu mine»), postulează spre final *Paracliserul* eroului nu-i rămâne decât voluptatea amară de a-și demonstra sieși zădărnicia efortului de ctitor straniu, la care se angajează”. □ Despre *O casetă cu șerpi* (C.R.), volumul de poeme al lui Petre Stoica, scrie Dan Laurențiu: „[...] observăm în cartea lui Petre Stoica [...] tendința violentă a cuvintelor de a-și pierde nu numai autonomia semantică pe măsură ce se succed într-un discurs spus pe nerăsuflăte, dar și frazele, grupurile de cuvinte se devoră unele pe altele, își pierd relief, iar efectul se traduce prin imaginea unei câmpii ursuze cutreierate de umbra halucinantă a poetului”. □ La aceeași rubrică, Dan Laurențiu notează câteva impresii despre volumul de poezie *Fragmente din regiunea de odinioară* (C.R.) al lui Virgil Mazilescu: „A doua plachetă a lui Virgil Mazilescu, apărută recent la Cartea Românească, îndreptățește buna primire ce i s-a făcut poetului la debutul de acum doi ani. Titlul cu un ton de amară nostalgie – *Fragmente din regiunea de odinioară* – se aplică perfect textelor orientate spre o riguroasă analiză a timpului și spațiului interior interferat de ecourile lumii din afară. Modalitatea scriitorului – aceea a versetelor – constituie de asemenea o justă adecvare la atmosfera de litanie, de reculegere în care poetul își ascultă vocea”. ■ Alex. Ștefănescu se ocupă de volumul de debut al Veronicăi Stănei: *Magmatice flori suflete*: „În volumul său de debut Veronica Stănei a vrut să epuizeze miracolul existenței. De aceea a adoptat o sintaxă arhaică, amintind de *Cântarea cântărilor*, și a ales cuvinte esențiale, rotunjite din vreme. În plus autoarea a intuit că e mai convingător să înalți imnuri cu un hohot tânguitor decât să emiți exclamații naive. E un vechi truc estetic, acesta, de a vorbi îngânat despre lucruri copleșitoare, pentru a da impresia de delir sufocant. Veronica Stănei a avut, astfel, toate atuurile atunci

când a început să-și compună volumul. Și totuși litaniiile sale au rămas plate, lenevind pe hârtie”. ■ Nicolae Velea semnează textul: *Din perspectiva literaturii actuale: Timpul „Duratei”*: „Și pentru că anul care a trecut a fost un an al examinărilor și discernerii critice ar fi păcat să nu fie amintit scrisul distins, de o țesătură aleasă și bătută în cuvinte savuros – dacă nu voluptos găsite ale eseurilor lui Al. Paleologu, cuprinderea largă și caldă a cărților și intervențiilor critice ale lui N. Balotă și Matei Călinescu. Și desigur, neapărat, pașii aprigi și prestigioși făcuți în teritoriul criticii de poetul Ilie Constantin care în puținele cuvinte din recenziile în «România literară» arată greșeala, enormitatea de simțire, gândire sau formulare exact unde trebuia, exact unde bănuiai și unde așteptai s-o afle și s-o divulge”. ■ Sânziana Pop notează despre: *Literatură și publicistică*: „În măsura în care este o chestiune de actualitate literară imediată, exact în măsura în care realitatea cere adeziuni, cere și literatura adeziuni, dacă publicistica servește realitatea literară. Publicistica este și poate deveni și mai pregnant un teritoriu de mărturie și dezbateră literară directă, funcției intermediare pe care o împlinește atât de necesar critica literară, publicistica îi adaugă șansa exprimării directe a scriitorului, șansa contactului imediat cu publicul. Și dacă tot ducem dorul, pe generații, al mentorilor spirituali, de ce să nu aibă și scriitorul acest drept?”. ■ Nichita Stănescu continuă seria de eseuri despre poezii secolului XIX. Referindu-se la *Bolintineanu*, poetul conchide: „Suntem lipsiți de adevăratul chip al lui Dimitrie Bolintineanu. Toate cărțile lui sunt o amestecătură ce denigreză. Îndepărtându-i emoția de om pe care a exprimat-o sentimental și ridicol și uman, – din puzderia de versuri, putem să alegem, cu gust și pricepere, capodoperele sale, emoția de mare poet, cea care ne-ar redeștepta în noi sentimentul vechimii demnității noastre sensibile și îndreptățirea sensibilității noastre moderne. Lipit prin destin de gustul concentrat ca un laser al lui Titu Maiorescu editorul nemuritor al volumului de *Poesii*, semnat de Mihail Eminescu, distanțat prin destin de vocația grandioasă al unui A. Rosetti, înlăturat prin destin de patima restituirilor unui Perpessicius, opera lui Dimitrie Bolintineanu se află la cheremul oricăror speculații și la libera interpretare a oricărui binevoitor. Pupături otrăvite de indiferență, adesea, umplu obrazul abstract și neînțeles încă în adevărul său, al marelui poet.. Nu-mi rămâne decât să-l îngân, strigând la rândul meu, – «Doamne-al bunătății, cruță acest poet!»”. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre mânia*: „Am descoperit, sau cred că am descoperit, că ura e o idee, o abstracție. Dacă am avea simțul vieții, dacă am avea simțul realității, n-am putea urî niciun om”. ■ Într-o scurtă notă, redacția „Luceafărului” anunță organizarea unor evenimente speciale cu ocazia sărbătoririi semicentenarului înființării Partidului Comunist Român. Astfel, La Cluj și la Turda redacțiile revistelor „Luceafărul”, „Utunk” și „Tribuna” se vor întâlni cu studenții filologi. ■ La aniversarea a 83 de ani de

la nașterea lui Victor Eftimiu, sunt publicate câteva *Lirice* ale scriitorului. ■ Marin Sorescu scrie despre *Grupul „Zero”* și despre arta plastică contemporană. ■ La rubrica *Punct și virgulă*, Sașa Pană publică o scrisoare a lui Ion Vinea către Tristan Tzara. ■ Emil Brumaru publică un grupaj de poeme. De asemenea, tot cu poezii, este prezent și Mircea Dinescu. ■ Același Nichita Stănescu traduce și prezintă poeziile unui tânăr scriitor sârb, Adam Puslojić.

31 ianuarie

• [**„România liberă”, nr. 8171**] Gheorghe Leahu, directorul Teatrului Național din Timișoara, publică „rânduri de istorie” a centrului cultural în cauză, cu ocazia împlinirii a *25 de ani în slujba Thaliei*, amintind de turneele lui Millo, Pascaly, Demetriad, Nottara, Zaharia Bîrsan ș.a. Finalul articolului pune în lumină trimiterea unei telegrame tovarășului Nicolae Ceaușescu, din partea C.S.C.A., a „artistului poporului”, Radu Beligan, a P.C.R., „în care colectivul teatrului sărbătorit își exprimă recunoștința pentru prețuirea de care se bucură arta și cultura în țara noastră”.

• [**„Scânteia”, nr. 8683**] Adrian Anghelescu prezintă volumul *Considerații confortabile* de Al. Philippide: „Într-o lume în ale cărei orizonturi de cunoaștere și de cultură, schimbul de valori se extinde și se intensifică vertiginos, seninătatea olimpică a creatorului retras infailibil și enigmatic în nimbul propriei sale glorii, scrutându-și vizionar posteritatea, alunecând inaccesibil peste prezent, a devenit o postură de neconceput. Mai mult ca oricând *atitudinea responsabilă a scriitorului actual se vedește nu doar în efortul exigent și priciperea cu care își edifică opera, ci și în modul în care urmărește și participă la mișcarea de idei a timpului său*, în felul în care se revendică de la tradiția națională, năzuind permanent a o continua și a o îmbogăți, a-i desluși și sprijini liniile de forță ce-i definesc fizionomia și-i asigură o dezvoltare organică. Sub aceste multiple răsrângeri, activitatea atât de polivalent fecundă a lui Al. Philippide se dovedește exemplară. [...] Ceea ce călăuzește în mod statornic judecățile și aprecierile autorului *e un anumit principiu, eminamente clasic, al ordinii, al coerenței*, care așează pe o bază rațională raporturile dintre eul creator și lumea fenomenologică. Dar și, înrudită cu acesta, *o înaltă concepție asupra scrisului*, înțeles ca act de creație care nu este hărăzit oricui și nu are nimic comun cu improvizația facilă, cu superficialitatea frivolă a celor nechemați și dornici a atinge, prin simularea lui, un pospai de notorietate. [...] Se poate desprinde și din acest volum o înaltă concepție artistică pe care Al. Philippide a ilustrat-o și a slujit-o cu o nobilă consecvență în tot procesul de elaborare a impunătoarei sale opere”. ■ Nicolae Dragoș se ocupă de volumul *Jurnal în China* de Eugen Barbu: „Dar dacă dintre sugestiile care te solicită citind această carte ar fi să aleg una, atunci n-aș ezita să numesc capacitatea scriitorului de a *repicta* peisaje prin miraculoasa putere a cuvântului, de a *re-desena* cu mână sigură de portretist atent la detalii chipurile oamenilor întâlniți, de a *re-învia* cu

forță evocatoare evenimente rămase în file de cronică și vers de legendă. *Efortul de vizualizare*, de comunicare cât mai apropiată de dimensiunile modelului se materializează în formulări pregnante. Vom observa totuși, că, mai ales în capitolele destinate reconstituirii tradițiilor culturale, legendelor, apelul la lecturi este câteodată excesiv, atenuând ritmul unor părți ale evocării prin acumulări de date și fapte, cursiv dar livresc comunicate”. ■ În *Adnotări* citim *Omagiul poeziei* de Dana Tudor: „Recent, în sala de concerte a Radiodifuziunii, recitalul având drept tema «Poezia Renașterii» – cel de al treilea al actualei stagiuni – a înmănunchat versuri celebre din creația celor mai de seamă poeți ai Renașterii. Programul de sală a cuprins nu numai obișnuitele mențiuni necesare, ci și un bogat comentariu critic de specialitate, precum și transcrierea câtorva dintre cele mai reușite traduceri în limba română din creația poeților ce au constituit obiectul recitalului. Ideea înregistrării și retransmiterii la posturile de radio a acestor spectacole, adaugă la satisfacția imediată a unor asemenea reprezentării pe aceea a durabilității și extinderii în măsura în care nu sute de bucureșteni – mai ales tineri – ci zeci de mii de iubitori de poezie din întreaga țară pot beneficia de ele”.

[IANUARIE]

● [„Amfiteatru”, An VI, nr. 1 (61); Revistă literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor studențești din R.S.R., București; format A4; 32 de pagini; lunar; Colegiul de redacție: Conf. univ. dr. Gheorghe Achiței (redactor-șef), Adrian Dohotaru (redactor-șef adjunct), Coman Șova (secretar general de redacție), Ana Blandiana, prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga, lector univ. Mircea Martin, prof. univ. dr. docent Alexandru Piru, conf. univ. dr. Nicolae Pârvu, conf. univ. dr. Ion Vlad, redactori; colaboratori studenți: Constantin Dumitrache, Zalanyi Gyula, Cristoph Machat, Dumitru Radu Popa, Corneliu Popel, Adrian Popescu, Anda Adriana Simlovici, Mihai Tatulici, Eugen Uricaru] În editorialul de pe prima pagină, *Inteligența creatoare*, Ion Brad susține că „o marcă esențială a inteligenței este acuitatea critică, puterea penetrației, a discernerii fenomenelor, indiferent de domeniul în care se exercită”, pentru că inteligența creatoare este sinonimă cu critica „termen dialectic definitoriu pentru progresul spiritului uman [...] mai ales la noi, aici în socialism”. □ Găsind semnificativă prezența sau absența normelor ortografice în poezie, a căror reprezentantă este «inefabila virgulă», Ana Blandiana discerne două tipuri de poetici: cea argheziană, în care apare o supralicitare a semnelor ortografice, și cea modernistă (de genul avangardelor), în care se renunță la ortografie, fapt ce are un efect de spargere a logicii formale pentru a face loc «logicii poetice» (articolul *Inefabila virgulă*). □ Constantin C. Giurescu stabilește etimologia termenului «visteriu», legat la origine, se pare, de „instalații pentru îmbunătățirea textilelor, înțelesul

mai larg cuprinzând și morile” (I. *Termenul generic «visteriu»*). □ Marian Popa descoperă «scientismul în poezie», începându-și comentariul cu citarea unui poem de Gellu Naum, *Torsiunea lui Möbius*, iar apoi referindu-se la Daniel Turcea cu placheta *Entropia* (având ca motto formula lui Boltzmann, ce stabilește un raport între energia particulei și temperatura masei), la Nichita Stănescu cu teoria numerelor transfinite în *11 elegii*, la Gh. Grigurcu cu simbolurile matematice ce devin metafore în volumul *Un trandafir învață matematica* (articolul *Scientismul în poezie*). □ Radu Damaschin comentează romanul lui Al. Ivăsiuc, *Păsările*, considerat un „roman filosofic”, comentatorul făcând următoarea observație: „Cu *Păsările*, Ivăsiuc a obținut încă o victorie asupra sa, asupra cărților trecute. [...] În *Păsările* e un epic epurat, de roman mare”. □ La rubrica „constelația lirei”, sunt prezenți Ioana Diaconescu, Dan Mutașcu, Nicolae Sârbu, Ioana Crăciun, Ion Lotreanu, Grete Tartler, Ieronim Teler, Vasile Andronache, Nicolae Diaconu, Radu Anton Roman, Marina Nistoreanu. □ Piesă într-un act de Mihai Neagu Basarab, intitulată *Poetul și pâinea*. □ Un amplu material cuprinzând *Însemnări despre civilizația dacilor* (IV) este semnat de Hadrian Daicoviciu. □ M.N. Rusu publică „pentru prima dată în presa noastră literară” referatele aparținând câtorva scriitori de prestigiu asupra pieselor propuse spre reprezentare pe scena Teatrului National din București, printre referenți numărându-se Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, George Murnu, Ionel Teodoreanu (care au fost fie directori ai Teatrului Național, cum e cazul lui Liviu Rebreanu, fie membri ai Comitetului său de lectură). □ Gheorghe Achiței se arată preocupat de viitorul civilizației omenești, susținând că în secolul XXI ne așteaptă o civilizație estetică, după ce în cuprinsul demonstrației sale.. estetice îl citează pe Karl Rosenkranz cu lucrarea sa de căpătâi în modificarea paradigmatelor estetice, *Estetica urâtului* din 1855.

• [„Argeș”, An VI, nr. 1 (56); Revistă de cultură editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Argeș; format A2; 16 pagini; lunar; Colegiul de redacție: Gheorghe Tomozei (redactor-șef), Al. Cerna-Rădulescu, Florin Mugur (redactori-șefi adjuncți), ing. G. Constantinescu, Constantin Dinischiotu, ing. Mihai Dumitru, V. Firoiu, C. Ioniță, Mihai Moșandrei, ing. Nicolae Păunescu, Augustin Z. N. Pop, ing. Eugen Rădulescu, ing. Costache Sava, Gheorghe Stănculescu, ing. Nicolae Țilivea, I. G. Vrăneanțu, redactori, Romulus Constantinescu - grafică] În secțiunea *Tribuna Argeș*: Ion Cruceana și prof. Dumitru Anghel scriu despre Vladimir Streinu □ *Ancheta Argeș: Descoperirea poeziei* (de Dan Rotaru, Ștefan Miroiu) are drept rezultat aprecierea Anei Blandiana și a cenaclului „Nicolae Labiș”. □ Sunt prezenți cu poezii Nina Cassian, Mihai Moșandrei, Leonid Dimov, Ion Bănuță ■ Sub titlul *Eugen Jebeleanu – premiul Etna-Taormina 1970*, Gheorghe Tomozei marchează premiarea poetului român pentru volumele *La porta dei Leone* și *Il sorriso di Hiroshima e altri versi* □ I. Negoitescu scrie, în secțiunea *Jurnalul revistelor*, despre Ion Gheorghe și Gabriela Melinescu, publicați în „România literară”: „Versurile Gabrielei Melinescu îmi confirmă,

prin chiar autenticitatea lor, prin chiar zona de aer mai greu respirabil ce le desparte de modelul lor, însemnătatea influenței artistice a lui Adrian Maniu“.

■ În rubrica *Nichita Stănescu – Cosmogonie*, Dan Cristea comentează tonalitatea misterioasă a poeziilor lui Nichita Stănescu din volumul *Necuvintele*; pentru volumul *În dulcele stil clasic* reprezentative sunt jocul și elementul erotic. □ Secțiunea *Condiția poetului* cuprinde opiniile următorilor: Ana Blandiana („Nimic mai contradictoriu decât libertatea poetului, pentru că greu se poate găsi o categorie umană mai legată de interdicții decât aceea a artiștilor, indiferent de natura artei lor”. (p. 6), Virgil Teodorescu, Adi Cusin, Mihai Ursachi ■ Cronică de Constantin Stănescu la *Geo Dumitrescu. Obsedanta problemă a nopților* – în care este comentată o poezie din volumul *Nevoia de cercuri* (1966), *Sfârșit de spectacol*, care încadează tema revoltei, a conștiinței politice în continuă confruntare cu lumea; □ O altă cronică, despre Ion Alexandru, scrie M. Nițescu □ În *Biblioteca Argeș* este publicată Elisabeta Niță-Novac cu volumul *Mona-Lisa*. ■ Ion Pop scrie despre Maria Banuș și volumul *Ieșirea din arenă* (1967), care se încadrează în tema contradicțiilor dintre idee și existență, dintre abstract și concret ■ La Rubrica *a. b. c* – Matei Călinescu rezumă strategiile de construcție și de conținut ale poeziilor lui Gheorghe Crăciun, mici compuneri adunate sub titlul *Legi de mișcare* □ Poezii de Ovidiu Genaru, Horia Robeanu, Constantin Abăluță, Florica Maria Badea, Constanța Buzea, Ileana Mălăncioiu.

• [„Astra”, An VI, nr. 1 (56); publicație politică-socială-culturală, editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Județului Brașov; format A3; 20 pagini; lunar; Comitetul de redacție: Ion Lupu (redactor-șef), Mihai Nadin (redactor-șef adjunct), Valeria Coliban (secretar general de redacție), Gherghinescu Vania, Dan Tărchilă, redactorii] Redacția revistei se adresează cititorului: *Stimate cititor*: „Dorim ca cititorul revistei să găsească în cuprinsul ei cât mai multe răspunsuri la întrebările sale, să-și bucure sufletul și mintea aflând despre creatorii bunurilor materiale și despre creatorii de artă, citindu-i pe scriitorii, urmărind începuturile unora, bucurându-se de împlinirile altora. Dorim, stimate cititor, să afli cât mai multe despre acest «picior de plai» dar, de asemenea, să ai și imaginea angajării sale în realitatea patriei”. ■ Este organizat seminarul *Deceniul 7 – un deceniu literar?*. Răspund: Cornel Regman, Aurel Martin, Voicu Bugariu, ■ Comentarii la o anchetă sau indirect despre deceniul literar 1960-1970: „Revista «Argeș» a inițiat în primul număr din 1970 o prea-interesantă anchetă literară. Obiectul? Primele zece cărți ale deceniului 1960-1970. Teren oarecum neutru (revista de provincie), participare reprezentativă și chiar selectă. Nu lipsesc criticii (zece la număr, din răspunsurile cărora se poate alcătui un clasament special, ceea ce voi și face, nu lipsesc localnicii, sunt reprezentate toate generațiile, mai puțin cea foarte tânără, dacă nu cumva îl trecem aici pe junele Dan Cristea, cronicarul literar al revistei. Ce a scos la iveală această anchetă, după a mea părerea, de-a dreptul revelatoare? Ce cred în definitiv scriitorii despre literatura unui deceniu la făurirea căreia au

fost ei înșiși parte componentă? Cum arată, în viziunea celor 23 de răspunsuri, scara de valori a momentului actual din dezvoltarea scrisului românesc? Dar mai întâi, semnalarea câtorva curiozități – care intră și ele în specificul și pitorescul unei anchete; unele, ce-i drept, au darul să influențeze într-o oarecare măsură rezultatul. Doi critici (Ov. S. Crohmălniceanu și Aurel Martin) au dat răspunsuri «specializate»: primul s-a rostit numai despre cărți de proză – al doilea numai despre cărți de poezie. «Avantajul» unei asemenea procedări mi se pare evident: acela de a mulțumi (rămânând «obiectiv») un număr mai mare de așteptări, fără să nemulțumești altele. La fel a procedat și Ilie Constantin – pronunțându-se numai despre cărți de critică, dar el e poet, ca și Leonid Dimov, care – în schimb – n-a ezitat să apuce, chiar pe terenul poeziei, taurul de coarne. Ar putea să constituie pentru unii obiect de curiozitate și chiar mirare faptul că Eugen Barbu a tercut printre preferințele sale *Îngerul a strigat*, romanul lui Fănuș Neagu; de unde se vede că gesturile cavalerești nu sunt monopolul tinerilor, tot așa cum nici loviturile sub centură nu aparțin exclusiv generațiilor «năvălite».. O altă curiozitate de semnalat: *Ghepardul* – operă reprezentativă a deceniului în cauză! (se înțelege, nu versiunea italiană, ci cea românească, datorată lui Tașcu Gheorghiu). Sublinierea o face poetul Radu Boureanu, cel puțin ingrat cu confrății de vers și rimă, care au tradus în tot acest interval de timp – și la ce nivel de dificultate! – nu puține opere ale liricii universale. Același poet trece printre preferințele sale binecunoscutul volum al lui Tudor Arghezi, creație a deceniului 1960-1970, *Cele mai frumoase poezii*.. Ancheta a adeverit un fapt adesea pus în discuție, care însă nu căpătase caracter de evidență statistică: deceniul literar 1960-1970 aparține mai ales tinerilor care s-au afirmat în lăuntru și i-au imprimat nota caracteristică; prea puțini sunt reprezentanții generațiilor vârstnice ca să poată modifica liniile de bază ale peisajului structural. Aritmetic vorbind, 23 de răspunsuri înseamnă 230 de cărți asupra cărora se poate opri atenția. Practic, cele 230 de răspunsuri au reținut 100 de cărți, iar dintre acestea numai 44 au întrunit mai mult de un vot. Generația cea mai vârstnică – azi aproape dispărută – e prezentată prin câteva nume: Arghezi, Blaga, Barbu, Voiculescu, Vinea, Philippide, G. Călinescu, Vladimir Streinu. Dintre aceștia, Blaga, Voiculescu (prozator) și Philippide, prin operele publicate acum (dar aparținând de fapt unei epoci de creație anterioare) revin mai ales în atenția anchetei: *Poeziile* (1962) lui Blaga figurează chiar între primele 10 cărți ale deceniului, *Povestirile* lui V. Voiculescu, între primele 15, iar *Monolog în Babilon*, între primele 20. Generația de azi vârstnică e reprezentată și ea destul de anemic în tabloul mediu pe care l-am alcătuit. E prezent Zaharia Stancu (situat între primii cinci) și, la o distanță aperiabilă, Eugen Jebeleanu. Mai figurează cu câte un vot: Emil Botta și Virgil Carianopol. Cât privește generația mijlocie, mai bine reprezentată, ea trimite în prim plan alături de nume binecunoscute din deceniul anterior, câteva nume «în premieră»: sunt prezenți Eugen Barbu și I. Negoitescu (între primii 5), Marin Preda (între primii 10), Adrian Marino, Ștefan Aug. Doinaș și

Leonid Dimov (între primii 20). Lipsesc cu totul cele mai multe vedete ale deceniului 1950- 1960: Mihai Beniuc, Maria Banuș, A.E. Baconsky (prezent o singură dată, ca prozator!), Aurel Baranga, Radu Boureanu, Nina Cassian, Ov. S. Crohmălniceanu, Horia Lovinescu, Miron Radu Paraschivescu, Virgil Teodorescu și Cicerone Theodorescu, pentru a-i numai doar pe cei care au desfășurat o activitate literară mai spornică și în ultimii zece ani, după cum nu aflăm nicio urmă de trecerea – orice s-ar spune remarcabilă – a unora ca Șerban Cioculescu, Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Paul Everac, Radu Stanca. Dar iată, acum, pe baza «mediei» obținute, tabloul primelor 10 cărți, care sunt de fapt 14, ale deceniului (în paranteză, numărul de voturi obținute): 1. *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu (16); 2-5. *Princepele* de Eugen Barbu (8); *Animale bolnave* de Nicolae Breban (8); *Poezia lui Eminescu* de I. Negoïtescu (8); *Ce mult te-am iubit* de Z. Stancu (8); 6-9. *Poezii* de Lucian Blaga (6). *Intrusul* de Marin Preda (6); *Liviu Rebreanu* de Lucian Raicu (6); *11 Elegii* de Nichita Stănescu (6); *Iarna bărbaților* de Șt. Bănulescu (5); *Viața lui Alex. Macedonski* de Adrian Marino (5); *Povestiri* de V. Voiculescu (5). Au obținut în continuare câte 4 voturi, plasându-se la egalitate pe locurile 15-20, următoarele cărți: *7 poeme* de Leonid Dimov, *Ipostaze* de Ștefan Aug. Doinaș, *Monolog în Babilon* de Al. Philippide, *Laus Ptolemaei* de Nichita Stănescu, *Moromeții (II)* de Marin Preda și *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu. După cum ușor se poate vedea, au fost dezavantajați autorii cu mai multe cărți, deoarece voturile adresate de fapt, și în multe cazuri, operei, unui scriitor și nu uneia anumite, s-au împărțit, după preferințe, între mai multe scrieri ale aceluiași autor. E cazul lui N. Breban și al lui Marin Preda, și – mai puțin evident, dar mai probant – al lui Nichita Stănescu, cu 6 (șase) titluri intrate «în concurs». Încât se impune – vădit – și un clasament al autorilor. Iată-l (în paranteză numărul de «puncte» obținut și, imediat, numărul de cărți ale autorului angajate în realizarea punctajului): 1. Fănuș Neagu (16-1); 2. Nichita Stănescu (16-6); 3. N. Breban (15-3); 4. Marin Preda (10-2); 5. I. Negoïtescu (9-2); 6-7. Eugen Barbu (8-1); Zaharia Stancu (8-1); 8. Ion (Ioan) Alexandru (8-2); 9. Lucian Blaga (7-2); 10-11. Al. Ivasiuc (7-4); Marin Sorescu (7-4). Urmează, în ordine, pe locurile 12-22: Lucian Raicu (6-1), Ștefan Aug. Doinaș și V. Voiculescu (6-2), N. Manolescu (6-3), Ion Gheorghe (6-4), Ștefan Bănulescu și Adrian Marino (5-1), Matei Călinescu (5-2), Leonid Dimov și Al. Philippide (4-1) și D.R. Popescu (4-2). Câte 3 voturi: Eugen Jebeleanu (3-1), Cezar Baltag (3-2), Mircea Ivănescu (3-2) și Tudor Arghezi (3-3). Așadar, nume care «nu se vedeau» în primul clasament se plasează acum pe locuri fruntașe (Al. Ivasiuc, Marin Sorescu) și în orice caz devin «vizibile» (N. Manolescu, Ion Gheorghe, D.R. Popescu). Altele realizează chiar spectaculoase salturi înainte (Nichita Stănescu), dar și explicabile cedări de teren (Ștefan Bănulescu, Lucian Raicu). Surprinzătoare poate să apară, în acest nou context, tenacitatea cu care rezistă asalturilor, păstrându-și locul fruntaș cucerit, Fănuș Neagu, Eugen

Barbu și Zaharia Stancu. Interesant și semnificativ, în orice caz mai «strâns», mai aplicat la fenomenul deceniului, mai puțin descentrat e clasamentul (promis) al primelor zece cărți în viziunea celor zece critici prezenți la anchetă. Și de astă dată cei cu cărți multe (Nichita Stănescu, de ex.) apar dezavantajați; și de astă dată, în frunte cartea lui Fănuș Neagu, dar disproporția, în favoarea sa, față de celelalte – de-a dreptul ciudată și evident nedreaptă – e acum anulată: 1. *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu (7); 2. *Animale bolnave* de N. Breban (6); 3-4. *Intrusul* de Marin Preda (5), *Poezia lui Eminescu* de I. Negoitescu (5); 5. *Princepele* de Eugen Barbu (4); 6-11. *În absența stăpânilor* de N. Breban (3), *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu (3), *7 poeme* de Leonid Dimov (3), *Viața lui Alexandru Macedonski* de Adrian Marino (3), *Liviu Rebreanu* de Lucian Raicu (3), *Ce mult te-am iubit* de Z. Stancu (3). Pentru pricinile evocate anterior, se impune și un clasament al autorilor, în care pentru întâia oară numele lui Fănuș Neagu va ocupa locul al doilea; se ivesc, totodată, între primii zece, nume noi și au loc – după legi de asemenea cunoscute – spectaculoase apariții și.. dispariții: 1. Nicolae Breban (9-2); 2. Fănuș Neagu (7-1); 3. Nichita Stănescu (7-5); 4. Marin Preda (6-2); 5. I. Negoitescu (5-1); 6. Eugen Barbu (4-1); 7-8. Al. Ivasiuc (4-3), N. Manolescu (4-3); 9-14. Matei Călinescu (3-1), Leonid Dimov (3-1), Adrian Marino (3-1), Al. Philippide (3-1), Lucian Raicu (3-1), Zaharia Stancu (3-); 15-18 Ion (Ioan) Alexandru (3-2), Ștefan Aug. Doinaș (3-2), Marin Sorescu (3-2), V. Voiculescu (3-2); 19. Lucian Blaga (2-1); 20. Mircea Ivănescu (2-2). Așa cum reiese, n-au mai «încăput în clasamentul totuși încăpător (20 de locuri al opțiunilor criticii: Ștefan Bănulescu, D.R. Popescu și Ion Gheorghe, absența celui din urmă, în deosebi, fiind – nu numai după părerea mea – una din injustițiile sistematice ale criticii, pe care acesată anchetă o dezvăluie și o confirmă. Dacă locurile mărginașe pe care le ocupă V. Voiculescu, Lucian Blaga și (în continuarea listei) Tudor Arghezi au o explicație clară: apartenența operelor acestor scriitori la alte epoci de creație, în schimb devin simptomatice locul relativ modest ocupat de Zaharia Stancu și (în afara ramei) de Eugen Jebeleanu, precum și absența totală, nici măcar întâmplătoare, a atâtor nume azi de găsit doar în manuale. E o confirmare în plus a faptului că – așa cum am sugerat – deceniul aparține celor ce-l susțin printr-o creație și cantitativ bogată, și mai ales semnificativă, capabilă de înnoire, demonstrând însușiri proteice. În fine – fenomene care nu se pot explica decât punându-le pe seama jocului capricios la bursa simpatiei și antipatiei: locul cu totul modest ocupat de un poet de primă însemnătate al literaturii noastre contemporane, al poeziei românești în genere, Ștefan Aug. Doinaș, precum și importanța disproporționată acordată unei cărți cu nimic mai bună decât suratele ei – monografiile. E vorba – ați ghicit – de monografia lui Liviu Rebreanu a lui Lucian Raicu. Mai există desigur și fenomenul.. fenomenelor care «iau ochii». Cei care ocupă un loc în actualul clasament ca urmare, în bună măsură a declanșării acestui fenomen (mă gândesc în primul rând la Nico-

lae Manolescu și la Matei Călinescu) sunt cei descoperiți, și în orice caz ei rămân datori, celor care le-au acordat privilegiul, cu gestul unei demonstrații deplin convingătoare. Care, nu mă îndoiesc – cunoscându-i pe cei doi confrăți – va veni, dar aceasta e, oricum, misiunea deceniului în care am și intrat, și pe care cu «puțintică răbdare» îl vom încheia, cu alte bilanțuri, la sorocul potrivit. Iată până atunci – în viziune proprie – cele mai bune zece cărți ale deceniului 1960-1970; cele mai bune însemnând câteodată primele bune în genul lor, în același timp, cele care au exercitat asupra dezvoltării scrisului o influență binefăcătoare, oricât de restrânsă în unele cazuri, în fine cărțile care mi-au produs la lectură o reală, necontrafăcută satisfacție. (N-au intrat în combinație selecțiile de poet gen *Vină* sau *Ipostaze* sau *Alpha*, venite târziu și care nu pot înlocui cartea vie, cu izbutirile și cu lipsurile ei, cartea producătoare de iritări adesea, dar apărută în momentul ei nevralgic). Că poezia deține în acest tabel întâietate, nu-i decât foarte firesc; dar că teatrul e prezent și el, nu-i decât o întâmplare și, de fapt – având în vedere că-i vorba de Radu Stanca – o modalitate în plus de a sublinia puterile secrete ale poeziei: 1. *Poezii* (1962) de Lucian Blaga. 2. *Cariatida* (1964) de Ion Gheorghe. 3. *Omul cu compasul* (1966) de Ștefan Aug. Doinaș. 4. *II elegii* (1966) de Nichita Stănescu. 5. *Infernul discutabil* (1966) de Ion Alexandru. 6. *Opt povestiri* (1963) de Nicolae Velea. 7. *Francesca* (1965) de Nicolae Breban. 8. *Principele* (1969) de Eugen Barbu. 9. *Scriitori moderni* (1966) de I. Negoitescu. 10. *Teatru* (1968) de Radu Stanca”.

□ Aurel Martin: *Un deceniu în literatura noastră*: „Nu încapе îndoială: deceniul 1960 – 1970 marchează un moment important în evoluția literaturii noastre actuale. Neignorând însă experiențele fertile anterioare. Nu atât (printr-o reacție dialectică firească) ale deceniului precedent, cât ale epocii încheiate înaintea acestuia din urmă. E interesant de observat că la noi (da nu numai pe meridianul nostru!), scriitorii preferă să-i continue nu pe părinți, ci pe bunici. Ion Barbu nu-și demonstrează originalitatea glosând motive simboliste, ci reformulând universul antonpanesc. În deceniul care s-a încheiat, modelele descoperite sunt cele de acum 40 de ani. Modele, modalități, atitudini lirice, direcții estetice. Avantajul scriitorului de astăzi, față de al celui ce visa nemurirea în etapa precedentă, e că, adresându-se perioadei întrebелice, ancorează într-un continent policrom și polimorf, multilateral semnificativ”.

□ Voicu Bugariu: *Deceniul șapte și ideea de valoare literară*: „Discuțiile despre valoarea literaturii noastre a deceniului șapte le sunt cu siguranță necesare anumite precizări de natură teoretică. În primul rând, trebuie subliniat faptul că fenomenul de valorizare în materie de literatură are un coeficient temporal, a cărui eludare reduce orice discuție la nivelul expunerii unei preferințe strict personale. Din acest punct de vedere, înșiruirea unor «preferințe negative», adică afirmarea unei mai scurte sau mai lungi liste de nonvalori, este o acțiune lipsită de vreun interes, în măsura în care ea nu se întemeiază pe consensul criticii dintr-o anumită perioadă mai lungă de timp. Acest aspect se află într-o intimă

legătură cu caracterul fundamental afirmativ al criticii literare: după cum se poate constata printr-o cât de sumară rememorare, critica mare din toate perioadele s-a ilustrat afirmând opere, nicidecum ostenindu-se să demonstreze prezența nonvalorilor”. ■ Nicolae Florescu redă un interviu cu *Mircea Horia Simionescu despre legile interioare ale „focului”*: “– Există în *Dicționarul onomastic – ingeniosul bine temperat, o mică fabulă intitulată «Jocurile noastre cele pline de speranță»*, figurând sub numele Giona și Gioni. Pentru că prima dv. carte este prin însăși definiția ei, o carte de simboluri, îmi îngădui să cred că sintetizați aici, la modul estetic, ideea artei ca joc. – Mi-aș permitte mai întâi să fac o precizare: *Ingeniosul bine temperat* reprezintă de fapt un ciclu de patru volume, care în intenția mea ar corespunde prin natura lor intimă celor patru vârste ale omului. Firește, primul volum, deja cunoscut cititorilor, *Dicționarul*, se ocupă în mod special de joc, pentru că jocul este și rămâne trăsătura fundamentală a copilăriei. El semnifică totodată cea dintâi activitate din viața omului, o activitate lipsită de finalitate imediată, dar fără de care nu poate fi concepută niciuna de perspectivă. În al doilea volum, în *Bibliografia generală*, vârsta maturității, vârsta informației masive, dă un scop jocului, un scop nobil, esențial. Luat în serios, jocul ne împinge spre realizările pe care le dorim, la care năzuim. Povestirea mea urmărește să scoată în relief încercarea spiritului de a atinge perfecțiunea, efortul aventuros al captării întregului, al identificării cu idealul. Este, după cum vedeți, un ideal. Este, după cum vedeți, un joc foarte serios. – *S-a spus despre cartea dv. că marchează un «eseu» al demitizării onomastice. De unde necesitatea demitizării și agresivitatea abordării ei în proza modernă?* – Vreau să fiu scurt. Într-o epocă în care într-adevăr se exagerează în acest sens, nu mă bucură prea mult să cred că am făcut și eu același lucru. Nu e mai puțin adevărat însă că în vremea noastră este necesar să privim lucrurile, realitățile cu mai multă luciditate. În ceea ce mă privește, am căutat totdeauna să comunic într-un ton sincer o realitate obiectivată, chiar dacă am făcut aceasta cu mijloacele unei subiectivități, să zic, foarte receptivă. Îndeosebi să subliniez că *Dicționarul onomastic* este o carte realistă, cu toate fabulațiile, cu toate încercările ei de a îmbogăți realitatea cu elemente de imaginație. Senturile finale rămân cele realiste”. ■ În textul *Discursul fictiv al Anei Roșculeț*, Voicu Bugariu analizează nuvela lui Marin Preda din 1949: „Personajul Ana Roșculeț poate fi deci urmărit în latura lui parabolică, semn abstract al unei tendințe reale în dialectica de totdeauna a succesului social. *Ana Roșculeț* devine în felul acesta o parabolă despre succes și despre folosirea ficțiunii sociale în scopul obținerii lui. Lectura ei implică atât o localizare precisă (căci, după cum s-a văzut mai sus, citită în strictă corespondență cu epoca apariției ei, nuvela se dovedește în adevăr schematică și nemotivată), cât socotirea ei drept o parabolă despre demagogie”.

• [„Ateneu”, An VIII nr. 1 (78); revistă de cultură, editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Bacău; format tipografic: A3, 24 pagini; lunar; Comitetul de redacție: Radu Cârneli (redactor-șef), Constan-

tin Călin (redactor-șef adjunct), George Genoiu (secretar general de redacție); începând cu nr. 9 colegiul de redacție îi va include și pe Sergiu Adam, George Bălăiță, Cicerone Cernegura, Horia Gane, Ovidiu Genaru, Mihail Sabin, Vlad Sorianu, Eugen Uricaru]. Constantin Călin semnează editorialul revistei, *Din nou despre literatura veche*, atrăgând atenția, la începutul articolului, asupra absenței speciei ziaristice editorialul din toată presa culturală și literară postbelică (excepție – „Contemporanul” și „Luceafărul”), fapt care „crează impresia unei ezitări în susținerea ideii-axă a numărului de revistă, în încercarea ei de a-și evidenția propriile puncte de vedere și chiar a unei structurări oarecum întâmplătoare a coloanelor sale. Absența editorialului limitează, de asemenea, posibilitatea unei diferențieri explicite a programului unei publicații în raport cu al celorlalte de același gen, sugerând o falsă și neutralizantă unanimitate și în alte chestiuni decât cele ideologice”. Propunând și susținând reintroducerea editorialului în revista „Ateneu”, redacția intenționează să aibă abordări deschise față de probleme importante, prima dintre acestea constituind-o exegeza contemporană a literaturii române vechi, sub diversele ei aspecte. Interesul pentru temă a fost suscitată de apariția, în 1970, a unei noi ediții a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* (text ales și stabilit de Florica Moisil și Dan Zamfirescu, cu o nouă traducere a originalului slavon de G. Mihăilă, studiu introductiv și note de Dan Zamfirescu și G. Mihăilă), ediție care elimină părerile minimalizatoare și situează într-o lumină favorabilă vechile monumente ale literaturii române, comparabile cu monumente literare ale culturii occidentale. ■ Dan Simonescu, impresionat de excepționala ediție din 1970 a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab*, scrie *Un greu examen textologic trecut cu succes!..*, articol în care explică etapele parcurse de cercetătorul Dan Zamfirescu și colaboratorii lui pentru realizarea unei ediții și a unui studiu la nivelul exigenței științifice moderne. Caracterizarea precedentelor șapte ediții ale *Învățăturilor...*, „unele defectuoase, altele necomplete, nu puteau da istoricilor literari imaginea complexă a epocii lui Neagoe, nici personalitatea lui pregnantă de scriitor medieval al românilor. O nouă ediție [...] era așteptată de cei care sperau (sau credeau!) că ea va confirma părerea că Neagoe nu a putut fi autorul *Învățăturilor*. Așteptarea le-a fost zadarnică: teoria paternității lui Neagoe s-a impus datorită altor studii convingătoare ale lui Dan Zamfirescu, chiar înainte de apariția acestei ediții. [...] Dan Zamfirescu a socotit de cuviință că nu mai este cazul să planeze incertitudinile și minimalizările asupra unei opere care constituie în literatura noastră veche un model de erudiție, de cugetare politică și pedagogică și totodată de artă compozițională și de o elocință în stil și limbă, unice”. ■ „Munca de un deceniu depusă de Dan Zamfirescu, Florica Moisil, G. Mihăilă, comparabilă cu activitatea unei secții specializate dintr-un institut, are ca rezultat nu numai actul de justiție făcut unui scriitor clasic român, al cărui text a fost reîntregit și studiat pagină cu pagină, ci și încununarea pe care o merită cea mai bună carte de istoriogra-

fie literară a anului trecut”. Aceste gânduri sunt exprimate de Traian Filip în articolul *Un prozator al vechimii*, alături de aprecierea că „înainte de toate, *Învățăturile* sunt viabile, ca operă literară, și aparțin unui mare prozator care, ca și alți cărturari ai vremii, s-a adăpat de la izvoarele civilizației timpului său. [...] El (Neagoe, *n.n.*) construiește un edificiu și materialul ales îl aduce din carierele renumite ale culturii vremii sale, nu le preia de oriunde. [...] Numeroasele pagini originale dau timbrul acestei cărți, nota ei dominantă, profilul ei cu totul aparte în literatura timpului, caracterul reprezentativ al gândirii culte românești medievale”. Autorul observă că, în plan cultural, *Învățăturile lui Neagoe Basarab* rezistă comparației cu opera de la Voroneț, fiecare din ele fiind reprezentative, la vremea lor, fie pentru Muntenia, fie pentru Moldova, „exprimând întreaga filosofie de viață a unei țări mici, supusă la mari încercări și rivalități”. ■ C. Ciuchindel își îndreaptă atenția spre „*Învățăturile*” și unele probleme de compoziție, observând că „arta compunerii, de natură bizantino-slavă, poartă amprenta unei origini livrești, dublată și de o influență quasi-populară, aceea a cărților populare de proveniență orientală”. Valoarea ridicată a operei decurge din „tehnica decupării și reasamblării, a «mozaicării» materialului preluat” și dintr-un „proces de combinări, eliminări și preluări în strânsă dependență de ideile politico-ideologice și sociale ale lui Neagoe Basarab, care sunt subliniate prin comentariile lui”. C. Ciuchindel constată că „tehnica «mozaicării» a fost subordonată unei gândiri compoziționale biplane, care nu afectează caracterul unitar al operei, ci îi conferă „două valențe: una cu aspect structural parantetic, alta de vădită nuanță renașcentistă”. ■ În articolul *Editarea cronicilor medievale românești*, semnat de Dragoș Sebastian Neamțu, sunt prezentate succesivele ediții ale vechilor cronici care au contribuit la fixarea unei tradiții filologice, pornind de la generația pașoptistă și până la edițiile elaborate în cadrul Colectivului de cronici al Institutului de istorie al Academiei. Direcțiile și tendințele existente în editarea cronicilor medievale românești, care „se pot motiva prin cauze de natură istorică și artistică”, l-au determinat pe autor să analizeze edițiile recent apărute și să formuleze obiecții „de la probleme care vizează principiile alcătuirii unei ediții, până la chestiuni de amănunt”. ■ La rubrica *Consultații*, inaugurată în acest număr al revistei și destinată celor ce urmasă să susțină examenul de bacalaureat și de admitere în facultăți, semnează profesorii universitari Dan Zamfirescu, *Valoarea și actualitatea literaturii române vechi*, și G. Istrate, *Limba cronicarilor*. ■ Publicarea de către Silvia Panaitescu, la editura Minerva, a volumului *Scrisori* din tinerețea lui P.P. Panaitescu, „savant în adevărata accepție a cuvântului, cu contribuții de mână întâi în domeniul istoriei românilor și al culturii românești din perioada feudală”, îi dă prilejul lui I.D. Lăudat să schițeze portretul *Un savant medievalist în lumina scrisorilor de tinerețe*, în care se „perpetuează pentru încă o vreme imaginea unui trecut ireversibil”. ■ La rubrica *Argument*, Radu Cârnecki pune problema *Premiilor literare* care „în dezvoltarea literaturilor

moderne din multe țări [...] au jucat și joacă un rol important în recomandarea, afirmarea și consacrarea unora dintre cei mai prestigioși creatori”. Este prezentat rolul premiului literar în stimularea stării de efervescentă creatoare în epoca literară interbelică românească. Autorul insistă apoi asupra „atenției și grijii de care se bucură azi, la noi, din partea partidului și statului, dezvoltarea literaturii [...] Personal, conducătorul statului a dovedit cu diverse prilejuri o călduroasă considerație și stimă față de creatorii de bunuri spirituale, numindu-i ajutoare de nădejde ale partidului”. De aceea, Radu Cârneli cere înființarea unor premii pentru creația literară, precizând și exigențele acordării lor. ■ În vederea sărbătoririi centenarului nașterii lui Garabet Ibrăileanu, criticul de numele căruia se leagă cercul literar din jurul revistei „Viața românească” și o întreagă epocă din istoria literară, redacția revistei „Ateneu” solicită colaborarea profesorului universitar Mihai Drăgan care, la rubrica *Inedit*, publică un articol semnat de Ibrăileanu despre *Calistrat Hogaș (omul)*, scriere descoperită în arhiva „G. Ibrăileanu”, de la Biblioteca Centrală Universitară din Iași. ■ Același Mihai Drăgan semnează și studiul *Programul critic al lui Ibrăileanu* (partea I) în care își propune ca, eliminând subiectivitatea din aprecierile asupra criticii promovate de Ibrăileanu la începutul secolului XX („Ibrăileanu nu se mărginește exclusiv la critica îndrumătoare, de aspect doctrinar, în care, după opiniile adversarilor, ar fi confundat, fără niciun fel de distincție, etnicul cu esteticul, proliferând un dogmatism *sui-generis*”), să delimiteze contribuția acestuia la definiția *criticii estetice*, fapt ce îl situează „fără niciun fel de efort partizan, pe îndrumătorul revistei ieșene, în rândul marilor critici moderni ai literaturii române, loc de care a fost adesea frustrat tocmai datorită unor judecăți viciate de parțialitate, încetățenite prin repetare comodă”. Pornind de la întrebarea „Este critica, în concepția lui Ibrăileanu, o *știință* care operează cu *legi precise*, având ca scop să ajungă la un *diagnostic* caracterizat printr-o desăvârșită exactitate?”, Mihai Drăgan decupează, urmărind în conexiune, ideile fundamentale pentru programul criticului și ajunge la concluzia că „în concepția lui Ibrăileanu, critic adevărat, de vocație, este acela care dovedește, în analiza fenomenului literar, *gust, sensibilitate estetică, comprehensiune, cultură, sinceritate* și o mare *simpatie* pentru valori”. Raportându-l la alți critici români ai epocii, Mihai Drăgan constată că Ibrăileanu se delimitează de Gherea, maestrul său de tinerețe, („Valoarea estetică este pe ultimul plan în critica lui Gherea”), iar accentul insistent pe *simpatie* în receptarea valorilor îl va situa alături de Lovinescu, „acela care s-a considerat atât de îndepărtat de îndrumătorul «Vieții românești». [...] Această *simpatie* pentru creație, legată de sensibilitatea ascuțită și finețea spirituală a comentatorului, i-a adus pe Ibrăileanu și Lovinescu la ceea ce ei înșiși au numit «critica lirică» și, respectiv, «critica prietenă», ilustrând-o în chip atât de variat și exemplar într-o epocă hotărâtoare pentru destinele literaturii române moderne”. ■ Vlad Sorianu semnează *Cronica literară* la două volume apărute în 1970. Primul dintre acestea, *Grădina în formă de vis*

(C.R., 1970), de Radu Cârnelci, este „o culegere de sonete, ce par a fi versetele unei scripturi a simțămintelor mistuitoare. [...] Marea artă a sonetistului constă în a stăpâni, cu o prozodie atât de rigidă, erupția lirică a unor stări funciar rebele”. Criticul apreciază că „pentru destinul artistic al lui Radu Cârnelci, volumul dobândește semnificația durabilă a unei împliniri, una din cele mai elocvente, pe drumul confirmării superioare a calității de poet al sentimentelor fundamentale. Volumul său atrage atenția, odată în plus, asupra unei personalități artistice demnă de consemnat la loc de frunte în peisajul liric al anului”. Celălalt volum care intră în atenția criticului Vlad Sorianu este romanul *Păsările* ce „definește efigia prozatorului de excepție, Al. Ivasiuc”. Este evidențiat faptul că „autorul își reclamă programatic apartenența realistă, [...] însă nici doar la normativitate sau fidelitate social-istorică” nu poate fi limitată „esența unei creații cu evidente însușiri sintetice”. Demne de un interes aparte par a fi „elementele de psihologie analitică, pe care o observație cât de cât psihocritică le poate lesne identifica, cel puțin în *Păsările*. [...] Abstractismul ideilor, ariditatea și sterilitatea gândirii logico-analitice vor fi anihilate de o viziune simbolic-intuitivă, capabilă a transfera concretețea imaginii globale, nediferențiate, despre lume într-un tărâm al structurilor valorice; aici importantă se va dovedi nu concordanța cu obiectivitatea, precizia «reflectării», ci validarea unor modele de existență primordială, prin apelul la infrastructura psihică, premergătoare limbajului ca și altor semne ale conștientului”. Afirmările criticului se vor susține în analiza personajelor romanului. ■ O „apariție editorială de excepție” i se pare lui G. Gheorghiuță, *Debutul poetic al romancierei* Henriette Yvonne Stahl cu volumul *Orizont, linie severă*, ce impresionează prin „transparența poeziilor”, prin „limpezimea clasică a versului”, prin „gravitatea și tonul reținut al confesiunii”. ■ Articolul *Un roman psihologic*, de Liviu Grăsoiu, prezintă cartea *Trei ceasuri în iad*, semnată de Leonida Plămădeală care „reușește analiza unui sentiment: frica. Mai precis: inocularea fricii într-o masă de oameni, care și așa trăiesc în tensiune și așteptare continuă. [...] Romanul se dovedește a fi o meditație asupra vieții și morții, asupra responsabilității omului față de sine și față de semenii lui”. ■ Constantin Coroiu schițează, în articolul *Permanențe spirituale: Demostene Botez*, profilul „unui scriitor cu o personalitate complexă, polivalentă, a cărei structură fundamentală se dovedește a fi [...] aceea de *Poet*. [...] Ca unul ce face parte din vestita grupare ieșeană a „Vieții românești”, revistă în paginile căreia a debutat și al cărei director este, Demostene Botez s-a bucurat, firește, de aprecierea celor aflați astăzi la «Masa umbrelor» și, în primul rând, a lui G. Ibrăileanu. Dar cel care i-a fixat locul în istoria literaturii române a fost G. Călinescu, care-l încadrează capitolului *Moderniștii*”. Sunt prezentate volumele apărute în perioada interbelică, dar și postbelică, este amintită publicistica și, mai ales, memorialistica sa, „gen unde rămâne greu de întrecut”. ■ Publică *poezie*: Dan Mutașcu, Ana Mășlea, Constantin Știrbu, Ion Panait, Calistrat Costin; *proză*: N.V. Turcu,

Horia Gane, Ion Brîndaș; *traducere de poezie*: Pimen Constantinescu, George Popa; *traducere de proză*: Cicerone Cernegura, Viorel Grecu.

• **[„Cinema”, An IX, nr. 1 (97); Revistă lunară de cultură cinematografică; format tipografic A4; 48 de pagini; fără zi de apariție specificată; Redactor-șef Ecaterina Oproiu; nu este precizată componența redacției]** Numărul se deschide cu cinci pagini ce reproduc stenogramele unei mese rotunde, intitulată *Mihai Viteazul – un personaj istoric, un erou legendar, un simbol național*, „la care au participat istorici, regizori, critici”, organizată pe marginea succesului înregistrat de filmul *Mihai Viteazul*, cu un scenariu semnat de Titus Popovici. Își exprimă părerile, alături de regizori, dr. Virgil Căndea, Ov. S. Crohmălniceanu, Ecaterina Oproiu. Dacă cel dintâi are atitudinea istoricului, interesat de procentul de adevăr și cel de legendă care au contribuit la realizarea atmosferei și a personajului („Procedeul dumneavoastră a fost ca atare în primul rând artistic, și filosofic, și moral, și în ultimă instanță documentar”), criticul susține actualitatea filmului, fiind de acord cu cel de-al doilea mod de a face film, nu cel tradițional (de reconstituire istorică fidelă a epocii), ci acela prin care se privește „istoria națională realmente cu un ochi contemporan, de a căuta în ea sensuri, îndemnuri, pilde de o mare actualitate pentru sufletul român de astăzi”. Scenaristul Titus Popovici declară în acest sens: „În mod deliberat deci, pe deplin conștient – și nu în virtutea unor erori sau inadvertențe – am sacrificat unele momente, fapte și detalii ale adevărului de tip documentaristic, în favoarea unității dramaturgice, pentru potențarea artistică a sensurilor, pentru adevărul de esență al istoriei”. ■ Romulus Rusan semnează eseu intitulat *Cavalerul tristei figuri*, în care glosează pe marginea ideii de convenție în film față de celelalte arte. ■ Teodor Mazilu este, număr de număr, semnatarul rubricii *Însemnările unui spectator temperat*, iar Radu Cosașu, al celei intitulate *Lumea văzută cu ochi de cineast*. ■ Filmul *Facerea lumii*, după un scenariu de Eugen Barbu, se află la „primul tur de manivelă”. La întrebarea redacției, „Cu ce sentiment începeți filmul?”, scriitorul-scenarist se declară îngrijorat, din cauza subiectului complicat și din pricina ambițiilor scenarist-regizor, iar Gheorghe Vitanidis mărturisește: „Cu un imens complex de inferioritate. Cel care a făcut prima oară lumea a dovedit o uluitoare fantezie. Nu lipsit de fantezie a fost Eugen Barbu în cele 500 de pagini ale romanului”. ■ Rep. semnalează apariția cărții Ecaterinei Oproiu, *Un idol pentru fiecare* (Meridiane), dedicată marelui ecran.

• **[„Convorbiri literare”, An I, nr. 1; Revistă lunară a scriitorilor din Republica Socialistă România; format A5; număr de pagini variabil: 96-110; Colegiul redacțional: Dumitru Ignea (redactor-șef), Andi Andrieș (redactor-șef adjunct), Horia Zilieru (secretar de redacție); *poate fi considerată nu atât o continuare a revistei „Iașul literar”, cât o revenire, la un titlu de mult consacrat în vechea capitală a Moldovei]** În textul *Epoca*, George Macovescu semnalează: „În luna mai se vor împlini cincizeci de ani de

la înființarea Partidului Comunist Român. [...] Partidul nu ar fi rezistat dacă nu ar fi fost sprijinit de mase, dacă nu ar fi găsit la mase înțelegerea politicii sale prezente și de perspectivă”. ■ Vasile Constantinescu analizează *Universul filosofic al literaturii noastre* care: „... nu înseamnă absorbție de filosofie în substanța valorilor literare, dimensiunea filosoficului, nefiind astfel o chestiune de exterioritate ci o problemă lăuntrică, de vocație, un suflu imanent interiorului literaturii în devenirea organică a ființei sale”. ■ Adrian Rădulescu meditează la *Opera de artă și personalitatea artistului*: „Opera de artă nu se poate prezenta ca valoare artistică fără a cuprinde în sine dimensiunile umane ale societății și timpului său, la fel după cum acestea nu pot ființa artistic fără a vorbi prin talentul, fără a apărea din ființarea interioară, intimă a Artistului”. ■ În cadrul rubricii *Cronica literară* semnează texte: Aura Pană și C. Ciolca. □ Aura Pană descrie volumul de versuri al lui Zaharia Stancu: „Sentimentul de trăinicie pe care-l respiră acest *Cântec șoptit* își are originea în substratul său de profund umanism, același izvor din care își trage vitalitatea întreaga operă a scriitorului, care-și consumă responsabilitățile vocației sub imperiul nevoii de a comunica și de a spori prin verbul său dimensiunile etice și estetice ale existenței”. □ C. Ciolca se referă la proza lui George Sidorovici: *Vulpile*, (Junimea, 1970): „Proza lui Sidorovici aduce în scenă lumea misterioasă a miracolelor și fantasticului, a halucinațiilor și neliniștilor de tot felul. Cu o tehnică utilizată de romanticii germani din secolul trecut – îmbinarea unor elemente fantastice cu realismul cel mai direct – și care avea să fie, apoi, foarte productivă, prozatorul istorisește întâmplări cât se poate de neobișnuite, dar așezate în decorul unui tipic sat de munte, cu case puține”. ■ N. Barbu descoperă *Avaturile personajului*: „Însă reflectarea metaforică implică existența reflectatului, deci a personajului, chiar dacă el nu se manifestă concret. Așa încât ideea de personaj nu poate fi amenințată, considerăm, prin variabilitatea hainelor pe care ea le îmbracă”. ■ În articolul *Note privind limbajul criticii literare în căutarea cuvântului*, D. Irimia pornește de la trei premize: „1. Misiunea criticii literare este de a descifra și de a transmite mai departe semnificația poetică și valoarea unei creații literare. 2. Critica literară se cuprinde în știința literaturii. 3. Limba română este capabilă să exprime realități dintre cele mai complexe.. ” ■ La rubrica denumită *Cărți* semnează recenzii: Camil Baltazar, Daniel Dimitriu, Constantin Pricop, Haralambie Țugui, G. Eftimie, D. Florea-Rariște, Anca Măgureanu, Emil Nicolae. □ Camil Baltazar prezintă universul liric din cartea lui Vlaicu Bârna, *Cupa de aur*: „Cântăreț frecvent al pădurilor și frumuseților fără de seamă ale patriei noastre, Bârna e și dăltuitorul unor chipuri de țăpinari, olari și brudari, în ambele ipostaze el având aerul unui povestaș sfântos și hâtru, dar mutația stilistică o aflăm la dânsul în poeme cu accent de revoltă și mai cu seamă în erotica lui Bârna”. □ Referindu-se la volumul lui Adrian Mușțiu, *Până la Iov*, Daniel Dimitriu observă: „Acest ultim volum al lui Adrian Mușțiu clarifică și certifică voluptăți anterior exprimate. Reușește o unitate de

stil, cu alte cuvinte realizează o tonalitate lirică proprie, pe alocuri (mai ales în final) pură și neconfundabilă.. Metaforele care ard hârtia sunt rare, poate și pentru motivul că poetul e un avid al cuvintelor;”. □ Haralambie Țugui prezintă volumul *Identitate* al lui Liviu Călin: „În ansamblu, noua culegere semnată de Liviu Călin, se înscrie pe o linie ascendentă, accentuând profilul de poet al acestuia, în ciuda unor tonuri palide, ușor artificioase sau livrești, prezente în poeme ca *Pseudozodiac*, *Cochilie*.” □ G. Eftimie analizează poezia Magdalenei Constantinescu din volumul *Absențe din miazănoapte*: „Autoarea scrie în vers alb, muzicalitatea datorându-se unui perceptibil ritm interior, gestul liric cuce- rind prin suplețe și eleganță.. În măsura în care candoarea (funciară și nu mima- tă) se înscrie ca valoare în câmpul poeziei, ea trebuie adăugată la celelalte virtuți ale volumului”. □ Anca Măgureanu semnaleză apariția traducerii romanului lui Julien Green, *Miezul nopții (Minuit)* de Lucia Demetrius: „*Miezul nopții* este fără îndoială romanul cel mai poetic al acestui scriitor vizionar, în opera căruia visul se confundă cu realitatea. Reveriile, refugiul în imaginar, de o putere de sugestie extraordinară, constituie tentative ale eroilor săi de a scăpa de existența cotidiană, care în viziunea lor apare ca un absurd infern terestru”.

• **[„Familia”, An 7 (107), nr. 1 (65), seria a V-a; revistă lunară de cultură, editată la Oradea de Comitetul pentru Cultură și Artă al județului Bihor; format A3; 24 de pagini; ziua de apariție: data de 25 a fiecărei luni; Comitetul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor-șef), Radu Enescu (redactor-șef adjunct), Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Traian Blajovici, Emanoil Enghel, Horváth Imre, Mircea Malița, Titus Popovici, Gheza Vida, redactorii]** Gheorghe Grigurcu pune în discuție volumele lui Valeriu Cristea, *Interpretări critice*, respectiv G. Dimisianu, *Prozatori de azi*. „Între criticii din generația sa, V. Cristea e privilegiatul reprezentant al unui stil [...], ceea ce constituie specificul scrisului lui Valeriu Cristea fiind vitalitatea acestuia. Cu puține abstracțiuni, cu puține convenții, criticul ne transmite reacția sa organică, reală, angajantă la nivelul adânc al cititorului pasionat. Poți fi sau nu de acord cu afirmațiile sale, dar nu le poți contesta verosimilitatea, buna credință, o stranie persuasiune care vine din trăirea literaturii comentate. De aici metafora ca element definitiv al stilului critic, ca diagnostic memorabil.” □ La rândul său, „G. Dimisianu tinde spre o imagine a literaturii cât mai «supusă la obiect», sacrificându-și impulsurile personale pe care le bănuim a fi mult mai vii decât transpar în paginile sterilizate. Preferințele sale intime, dezaprobările pe care cu siguranță le cultivă dispar cu totul sau capătă suavitatea ineficientă a unui filigran. Scrisul său fin și reprimat are nevoie de o infuzie de sânge. [...] Oricum, *Prozatori de azi* rămâne cel mai practic de până acum tablou sinoptic al fenomenului tratat. G. Dimisianu urmărește teritoriul din helicopter, gata de a ateriza oriunde e nevoie”. ■ În rubrica *Lampa lui Aladin* (ce va da numele unui volum personal din 1971), I. Negoïtescu vorbește despre *Un poet pe calea robilor*, Marin Mincu, avându-i

premergători pe Blaga sau pe Lautreamont: „din această dialectică a orgiasticului seminal și a conștiinței vinovate își extrage Marin Mincu lirismul propriu, sub firmamentul și în launtricele tenebre ale profundului său apocalips”. □ De reținut și o recenzie a lui Mircea Bradu despre „poetul-reporter” Octavian Paler și al său volum *Umbra cuvintelor*. □ Alte articole din sumar: C. Bejan cu eseu *Ortega Y Gasset și modurile de gândire, Între ihuziile lui Leopardi și Cesare Pavese* de Gh. Iancovici, *Cronica teatrală – Pro Penciulescu/ Regele Lear la București* de Dan A. Lăzărescu, rubrica *Poșta Redacției* de Șt. Aug. Doinaș, versuri de Mircea Ivănescu și traduceri din W. Carlos Williams de Aurel Covaci, din Ziatos Hristos de Darié Novăceanu și din T.S. Eliot de Ana Olos.

• **[„Luminița”, An XXI, Nr. 1; Revistă pentru școlari, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; format A4; 16 pagini; apare la finalul fiecărei luni, cu un supliment – Arici pogonici; Colectivul redacțional din 1971: Alecu Ivan Ghilia (redactor-șef), Victor Tulbure (redactor-șef adjunct), Valeria Boiculesi, M. Diaconu–Micu, Elena Dragoș, Aurelia Kicaroșie, Alexandrina Sârbu, redactori; printre colaboratorii constanți ai anului 1971: Costache Anton, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Virgil Carianopol, Tita Chiper, Vladimir Colin, Dinu C. Giurescu, Petre Luscalov, Vasile Mănuceanu, Francisc Munteanu, Fănuș Neagu, Lucia Olteanu, Octav Pancu-Iași, Romulus Rusan, Mircea Sântimbreanu, Radu Theodoru, Gheorghe Tomozei, Radu Tudoran, Tiberiu Utan, Ovidiu Zotta]** Cuprinde un serial de Radu Tudoran, *Al treilea pol al Pământului*, un roman foileton de Francisc Munteanu, *Pistruiatul*, un serial istoric de benzi desenate, pe un scenariu de Radu Theodoru – *Posada* și rubrica tradițională *Atlasul Luminiței*, realizată de Ana Blandiana și Romulus Rusan, cu „episodul” *Hațegul*. □ Colaborează cu schițe și versuri: Mircea Sântimbreanu, Octav Pancu-Iași și Tiberiu Utan.

• **[„Lupta de clasă”, Seria a V-a, An LI, nr. 1; Organ teoretic și politic al C.C. al P.C.R.; lunar; nu se precizează componența redacției]** Ion Pascadi semnează studiul *Social și artistic în romanul contemporan*, centrat pe problema „statutului social” al operei: „Dorim, fără îndoială, ca scriitorii să se apropie de problematica majoră a realității noastre, dar uneori o carte tratând despre trecut poate fi mai apropiată de ziua de astăzi, după cum, dacă avem domenii privilegiate socialmente (politic sau economic mai ales), lucrul nu se transcrie automat și în plan artistic. Este de altfel imposibil să ierarhizăm în mod abstract domeniile realității, indiferent de viața lor artistică, și nu vom putea nici să ne orientăm doar după intenții, indiferent de realizarea lor artistică. [...] Raportul social-artistic nu este doar o relație externă (chiar fundamentală!), ci și internă, intrinsecă operei însăși”.

• **[„Orizont”, serie nouă, nr. 1; revistă lunară politic-socială și literar-artistică; format A2; 12 pagini; Colegiul redacțional: Ion Arieșanu (redactor-șef), Ignat Bociort, Anghel Dumbrăveanu (redactori-șefi adjuncti), Albert Francisc, Nicolae Berwanger, Ioan Cornea, Coriolan Drăgulescu,**

Ispas Moțiu, Gabriel Popa, Dan Popescu, Svetomir Raicov, Ioan Românu, Gh. Tomoroga, Cornel Ungureanu, Emil Vlaicu] Publicația sărbătorește semicentenarul Partidului Comunist Român prin două pagini de poezii encomiastice unde se regăsesc numele lui Damian Ureche, Al. Jebeleanu, Franz Liebhard (în traducerea lui Anghel Dumbrăveanu). ■ Își fixează atitudinile față de proza românească contemporană Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Nicolae Țirioi, Horia Vasilescu. ■ Pentru a demonstra că există scriitori care sunt atenți la realitățile noii societății postbelice, Andrei A. Lillin analizează romanul *Oraș în ceață* al scriitorului bănățean de limbă maghiară Méliusz József a cărui narațiune este apreciată „pentru aspectul ei social-politic la o temperatură înaltă, în nota unui realism, ale cărui margini se extind mereu”, iar Florian Moldovan mizează pe orientarea revoluționară de stânga a lui Panait Istrati în Panait Istrati – apărător al muncitorimii timișorene (spicuri din presa vremii). ■ Dintr-un mic potpuriu de *Opinii despre proză*, reținem cuvintele lui Eugen Ionescu: „o carte este bună prin ceea ce nu seamănă cu celelalte: este slabă prin ceea ce seamănă cu celelalte”. ■ Proză de Sorin Titel, Virgil Duda, Leonid Dimov, Páskándi Géza, Alexandru Deal, Mihai Giugariu, Gh. Schwartz. ■ Poezii de Ion Caraion, Petru Sfetcă, Traian Dorgoșan. ■ Un memorial de călătorie prin Polonia, mai precis prin Silezia, este semnat de Ion Arieșanu. ■ La profiluri literare, romancierul Laurențiu Fulga constituie preocuparea a doi croniciari, Ion Maxim și C. Ungureanu. ■ Cu un titlu caragialian, Șerban Foarță operează noi deschideri de semnificații punându-l pe Ion Barbu într-o paralelă fecundă cu proza lui Edgar Allan Poe (motivul dublului), Dostoievski și Mateiu Caragiale (în *Poetul față cu proza*). ■ Traian Liviu Birăescu comentează studiile lui Jean Prévost din volumul *La création de Stendhal* (Sagittaire, Marseille, 1942). ■ Adina Arsenescu ne dezvăluie lumea romanescă a lui Lawrence Durrell (*Durrell și lumea sa complexă*). ■ Livius Ciocârlie face un tablou viu al vieții literare și culturale franceze de la noul roman francez, la avangardiștii și semiologii grupați în jurul revistei *Tel Quel*, ca introducere la traducerea de către Constanța Ciocârlie a unor pagini din Claude Ollier. ■ La cronici, Șerban Foarță se delectează cu „Poetul hors pair al zilelor noastre”, Nichita Stănescu și al său ciclu de poezii *În dulcele stil clasic*. ■ A doua cronică îi aparține Alexandriei Indrieș care discută „ficțiunea istorică bine documentată” a Adrianei Iliescu, *Domnișoara cu miozotis*. ■ Printre cărțile recenzate se află: Eugen Barbu – *Jurnal în China* (Petru M. Haș), Ana Blandiana – *Calitatea de martor*, un fel de antijurnal (Sergiu Drincu), un medalion comemorativ dedicat lui Petru Comarnescu de I.D. Suci.

• [„Presa noastră”, An XVI, nr. 1 (177); **Revistă a Uniunii Ziariștilor din R.S. România; format tipografic A4; 48 pagini; lunar; Colegiul de redacție: Petre Constantinescu (redactor-șef), Valentin Câmpeanu (secretar general de redacție), Antal Albert, Const. Antip, C.N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler,**

Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] În rubrica *Dialoguri despre profesiune*, George Macoveescu oferă un interviu gazetarului Carol Roman, sub titlul „...În minte o idee, în inimă un sentiment...: „... Acum, trecând la un alt plan m-aș referi și la o altă plagă care a ros ani de zile gazetăria, și anume, literaturizarea. N-am să uit niciodată cum descria un tovarăș, într-un ziar important al nostru, Organizația Națiunilor Unite, participarea la O.N.U. a unei delegații române. Evident, în urmă cu mulți ani. Prezenta în mod cu totul banal și neverosimil, Hudsonul, fluviul care trece prin fața New York-ului, ceața de pe Hudson, vorbea despre un soare care răsărea de undeva – în realitate soarele se iveau din cu totul altă direcție – ca pe urmă să-mi spună că a început sesiunea X a O.N.U. N-avea nici-un rost această literaturizare banală. [...] Ce mă deranjează ?.. Închipuiți-vă apărând în arenă un atlet îmbrăcat în haine de hippy. Adică lucruri serioase, care necesită un anumit stil, o anumită precizie și gravitate, – îmbrăcate într-o haină complet nepotrivită.. Și unde pui că acolo unde ar trebui să facem cu adevărat literatură, mai scriem procese verbale insipide, rigide, lipsite de orice culoare. [...] Conducerea partidului ne îndeamnă: cunoașteți realitatea, aduceți-o la cunoștința tuturor! Eu nu spun că nu trebuie să avem o poziție față de aceste fapte, – dimpotrivă – ci numai că, prin luare de poziție s-a înțeles ignorarea faptelor, necunoașterea lor, sau banalizarea lor.. Se întâmplă atâtea lucruri în țara noastră! Spuneam odată la televiziune că la Porțile de Fier se realizează o construcție nemaipomenită, unică în Europa. Ei bine, oamenii din generația lui Brunea-Fox, Geo Bogza, Sahia și a celor ce creșteam lângă ei, ar fi fost în fiecare zi acolo. [...] Noi, nu-i vorba de mine, ci de generația mea, am fi fost acolo.. ”. □ Ștefan Petraru publică studiul *170 de ani de la apariția foiletonului – geneză, evoluție, concept* – arătând că „primul foileton a apărut sub această denumire în «Journal des Debats», în anul 1800. Evenimentul este consemnat în câteva din marile enciclopedii ale lumii. Iată una din definițiile foiletonului *în prima concepție* din Enciclopedia românească elaborată din inițiativa Astrei de către un colectiv condus de C. Diaconovici la sfârșitul veacului trecut și începutul veacului nostru”. □ Rubrica *Noi publicații* găzduiește scurte prezentări făcute celor mai recente titluri de către redactorii lor șefi. Eugen Barbu prezintă „Săptămâna”: „... Moștenind o revistă modestă, dar cu un profil bine conturat se pune problema a-i da un conținut mai interesant și o prezentare grafică atrăgătoare. Tirajul preluat era destul de mare, dar nu suficient de mare după părerea mea. [...] Cred că în afara unei prezențe specifice, o revistă trebuie să aibă înainte de toate o atitudine, să fie scrisă adică de pe o poziție, să nu o scalde. Pentru ca o revistă să nu o scalde, trebuie să aibă colaboratori cu șira spinării. I-am căutat, pe unii i-am găsit și ei au acceptat să scrie, alții m-au refuzat politicos prin amânarea trimiterii materialelor. Un al doilea principiu pe care am vrut să-l impun la noua publicație a fost scrisul scurt. În trecut, la vechiul «Lucefăr», am impus reducerea materialelor de la 7-8 pagini la cel mult 3 (bătute la două rânduri). Am

întâmpinat proteste mari, dar am reușit. Aici doresc să nu public pe nimeni care scrie mai mult de o pagină de mașină și un sfert, cel mult. [...] « Săptămîna » tinde să devină de asemenea o revistă care să îngăduie discuții cât mai ascuțite pe un ton cât mai urban. Nu mă feresc de a-mi face adversari din cei ce nu pricep rostul unei asemenea atitudini. Falsa pace din presa literară ascunde de fapt o mare îngăduire reciprocă și deci o lipsă de calitate. În actul critic intră atât afirmarea valorii cât și negarea mediocrității. Iată de ce la o revistă ca a noastră, care are în vizor întreaga viață culturală a Capitalei, mi se pare imposibil să te ferești să spui ceea ce îți place și ceea ce nu. Chit că uneori operația este făcută de pe poziții subiective. Tocmai de aceea sunt pentru polemică deschisă. Polemica este un medicament. Mor mai devreme cei ce se feresc de doctor.” □ Al. Oprea prezintă „Manuscriptum”: „...Revista «Manuscriptum» (al cărui număr a apărut în ultimul trimestru al anului trecut) – este dedicată publicării de texte literare inedite, existente atât în arhiva Muzeului literaturii române cât și a altor instituții cu profil asemănător sau în arhive particulare. Aș ține să precizez că este vorba de un material mult mai bogat decât se crede îndeobște, numeroase documente, unele de o importanță excepțională, continuând să se afle într-o stare de anonimat. [...] Referitor la structura publicației: «Manuscriptum», o apariție trimestrială, nu se vrea un corpus de documente ci o revistă, de aici prezentarea diferențiată a documentelor, sub rubrici variate și, în intenția noastră, atrăgătoare; dar o revistă de documente, în sensul că accentul cade nu pe exegeza specialistului (redușă adesea la o simplă introducere în problemă) ci pe documentul comunicat. Pentru numerele viitoare ne propunem, ca o constantă a activității noastre, participarea la datele comemorative și aniversative importante ale istoriei noastre literare, așadar o prezență vie «în actualitate»“. □ Luiza Seche argumentează existența unui stil al presei, în rubrica *Cum scriem*. ■ Marian Sandu omagiază personalitatea graficianului I. Ross la împlinirea a 72 de ani în interviul *Un spadasin al caricaturii*. Dialogul prezintă interes și pentru informațiile pe care Ross le furnizează despre mediul literar, cu unele aspecte ale vieții literare boeme, de care cunoscutul grafician și caricaturist era foarte atașat : „[...] în fiecare joi la prânz mâncam bine, pot zice chiar excelent. Era un colecționar de tablouri, Bogdan-Pitești, om foarte bogat, care invita la masă, în casa de pe strada Știrbei Vodă, pictori, scriitori, poeți. Selecționați. Cei mai puțin cunoscuți, cum eram eu, Fundoianu, Călugăru și alții, joi la prânz – iar pe cei mai lansați – dintre care făceau parte: Arghezi, Szatmary, Cecilia Stork, Minulescu, Claudia Millian, Maxy – sâmbătă seara. Se încingeau discuții interesante, se citeau versuri, se făceau desene, dar ce era mai interesant, se mânca bine. Și o masă bună, chiar o dată pe săptămîină, însemna mare lucru! [...] Unde sunt serile de toamnă blondă, petrecute în cârciumioara de la șosea, unde coana Victorița avea masa pregătită gospodărește pentru cei trei prieteni: Cezar Petrescu, Braniște și Ross? Apoi după-amiezele de la Capșa ? Nu prea aveam bani și, uneori, cine

știe care poet comanda, pur și simplu, un pahar cu apă, pe care-l da înapoi cu pretenții răstite: «Știi bine că nu pot să beau apă rece – fii mai atent altădată!» [...]

• [„Ramuri”, An VIII, nr. 1 (79); Revistă de cultură, apare lunar; format A3; 24 de pagini; Colegiul redacțional: Al. Piru (redactor-șef), Ilarie Hinoveanu (redactor-șef adjunct), Mihai Duțescu (secretar general de redacție); de la nr. 7 secretar de redacție devine Mihai Pelin] Mihnea Gheorghiu realizează un rezumat al filmului *Pădurea pierdută*. □ Sunt publicate câteva fragmente de Radu Petrescu, din romanul *Ideile Paminei*. ■ În cadrul rubricii *Critica ideilor literare*, Adrian Marino semnează articolul *Evoluția conceptului de comedie*. Teoreticianul atrage atenția asupra domeniului de proveniență a termenului, spunând că predomină tendința greșită de a asocia comedia cu teatrul. *Comedia* are „o ascendență licențioasă, spectaculară, «histrionică» și «dramatică» în sens larg, deschisă bufoneriilor și distracțiilor joase, de «circ» care odată cu trecerea timpului va fi asimilată cu definiția spectacolului sau a piesei de teatru. Începuturile comediei arată că acest gen al spectacularului avea ca scop punerea în scenă a *ridicolului* și a *râsului*. Structura nevăzută a comediei este aceea a *spiritului critic* al cărei *obiect* este, conform lui Aristotel, reprezentarea *păcatelor* «trupului și ale sufletului». Parcursul comediei va fi unul moralizant, și se va ajunge la funcția socială de creare de tipologii umane. Personajele vor fi *reduse* la «scheme morale abstracte». Comedia oscilează între «farsă și dramă». La final, Marino face o clasificare a *speciilor* comedie: de intrigă și de caracter. ■ La cronică literară Al. Piru scrie despre *Evoluția prozei*, text în care sunt aduși în discuție patru prozatori: Alexandru Ivasiuc – *Păsările* (C.R., 1970), Aurel Dragoș Munteanu – *Scarabeul sacru* (C.R., 1970), Mircea Ciobanu – *Epistole* (Minerva, 1968), Mircea Cojocaru – *Ramayana* (C.R., 1970). În cazul primului autor, Piru detectează o rețetă cinematografică inspirată de regizorul Hitchcock, un epic nesurprinzător („precar”), accentul pus pe monolg. □ Cu Aurel Dragoș Munteanu criticul este mult mai aspru, afirmând că narațiunea n-are „niciun sens”. Lipsesc firul narativ, eroii, intriga, conflictul, compensate de stilul diaristic, meditativ, fragmentarist. În opinia lui Al. Piru, *Epistole* este un „text simbolic”, contemplativ, „biblic”, scris cu intenția de a recăpăta valoarea „ocultă” a cuvântului și de a conferi artei un „rol soteriologic”. □ În cazul ultimului prozator, romanul acestuia este plasat zona tangentă dintre „real și fantastic”. Stilul este romantic și liric, iar viziunea asupra existenței „sumbră și abulică”. ■ La rubrica *Recenzii* G. Gheorghită are în vedere *Critica prozei*, aducând în centrul atenției volume de critică semnate de S. Damian – *Intrarea la castel* (C.R., 1970) și G. Dimisianu – *Prozatorii de azi* (C.R., 1970). La S. Damian este de părere că exegeza acestuia se construiește sub semnul tragicului, simbolizat termenul *castel* din titlu, definit în accepțiunea kafkiană, întrucât *modalitatea* „tragicului reflexiv” își are originea în opera lui Kafka și a lui Dostoievski. G. Gheorghită

îi reproșează lui S. Damian omisiunea „specificului național”. □ La G. Dimisi-
 anu, recenzentul constată absența din universul cercetărilor acestuia a unor scrii-
 tori importanți ca Mircea Horia Simionescu, Zaharia Stancu, Nicolae Breban.
 Omisiunea este cu atât mai gravă, cu cât accentul este pus opera/ scrierile unor
 prozatori care nu ar merita să-i eclipseze pe cei înainte amintiți. Cu alte cuvinte
 scriitorii frecvențați de G. Dimisiianu sunt Ștefan Bănuțescu, Constantin Țoiu,
 Vasile Băran, Vintilă Ivănceanu, Florin Gabrea, Iulian Neacșu, Dumitru Dinu-
 lescu, Tudor Octavian, Virgil Duda, Ștefan Stoian, Mihael Giugariu, la care criti-
 cul caută să releve direcția prozei „de totdeauna” și anume, îmbinarea dintre
epic și social. □ George Gibescu scrie o recenzie la studiul lui Ion Vlad. *Descop-
 erirea operei* (Dacia, 1970), în care depistează interesul exegetului de a accede
 la structura internă a operei, fără să scape din vedere socialul, istoricul, stilistica.
 Pentru Ion Vlad, textul este perceput ca un „organism”, în a cărui disecție ana-
 tomică un rol important îl dețin unele dintre teoriile „lingvisticii contemporane”.
 □ În secțiunea *Studii. Mărturii. Documente*, care vizează doemniul folcloricității,
 Stanca Fotino publică „Pregătiri” în ciclul vieții, o cercetare consacrată ritualuri-
 lor inițiatice de trecere : nașterea, *căsătoria*, moartea. ■ Eugen Negrici este pre-
 zent cu articolul *Vorba înflorită și dulce*, text în care stabilește parcursurile
 limbajului literar, sprijinite pe principiul literalității. Din perspectiva lui Negrici,
 Sadoveanu este cel care reușește să se îndepărteze cu succes de *discursul refe-
 rențial*. Stilisticianul mai arată că autenticitatea „limbii vorbite” este produsă cu
 măiestrie de Creangă și Caragiale. ■ Observând că Nicolae Manolescu a supra-
 pus personalității lui Titu Maiorescu, modelul lui Zeus, Gheorghe Grigurcu scrie
 despre *Contradicția lui Manolescu (Contradicția lui Manolescu și alte contra-
 dicții)*. „Modalitatea” aleasă de critic, atunci când se referă la Maiorescu, este
 una esențială atinsă de religiozitate. Pe de altă parte, contradicția pe care Grigurcu
 o semnalează constă în aceea că Manolescu scindează personalitatea criticului
 junimist, aducând în discuție existența unei *măști publice*, în penumbra căreia se
 ascunde *eul intim*. La fel, consemnările lui Nicolae Manolescu pe marginea jurn-
 alului scris de-a lungul întregii vieții de olimpienul critic, devin simplele adno-
 tări ale unui „grefier al evenimentelor”, scrise cu „sinceritate”, dar „banal”. □ În
 secțiunea *Confluențe*, Ov. Ghidirmic semnează articolul *Modalitatea eseului*,
 consacra de curând dispărutului Vladimir Streinu. În panegiric opera și acrivita-
 tea acestuia este așezată alături de cea a lui Pompiliu Constantinescu, întrucât
 promovează valorile „limpezi ale clasicității”. □ Este repus în circulație un text
 mai vechi ale lui Ion Minulescu, *Amintiri despre Dimitrie Anghel*, în care se re-
 latează că Dimitrie Anghel era o apariție „unică” în cadrul comuniunilor boeme
 de la Cafeneaua Kubler. Stătea la „masa sămănătoriștilor” pentru a-și marca
 apartenența poetică, însă „discuțiile literare” le iniția „la masa simbolistilor”.

• [„Tânărul leninist”, An 1, nr. 1, serie nouă; Revistă de cultură social-
 politică pentru tineret a C.C. al U.T.C.; format: A4; 48 pagini; lunar; Co-
 legiul de redacție: Conf. univ. Pânzaru Petru (redactor-șef); conf. univ.

dr. Achim Miha (Cluj); dr. Albert Francisc (Timișoara); Bărbulescu Constantin; lector univ. Cazacu Aculin; Ciofu Doina, elevă; Cociuba Ion; conf. univ. Dulea Mihai; prof. univ. Ghișe Dumitru; dr. Velea Ion; Kraus Martin; Mahler Fred; Marin Vladimir, student; prof. dr. doc. Constantin Nicuță; conf. univ. dr. Radu Negru (Iași); Silea Maria (secretar general de redacție); Văcaru Ion; dr. Cătălin Zamfir] La început de drum, este publicat textul *Revista noastră*, care este mai mult decât un simplu editorial, un articol-program: „Împreună cu celelalte publicații teoretice, politice, ideologice și culturale, seria nouă a revistei noastre poate fi, sperăm să devină, un instrument de comunicare între membrii tinerei generații, între membrii tuturor generațiilor. O tribună de afirmare a gândirii social-politice și filosofice marxist-leniniste vii, creatoare, tonifiante a partidului nostru, bază teoretică a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ În cadrul rubricii *Cronica atee*, apar fragmente traduse de P. Berar și M. Iacob din cartea lui Bertrand Russell: *De ce nu sunt creștin*: „Bertrand Russell, cel mai important gânditor din Marea Britanie de la Hume încoace, cum îl caracterizează marxistul englez John Lewis, a fost un consecvent și intransigent ateu. Om de știință remarcabil, cu contribuții esențiale în matematică și logică, filosof militant social-politic de seamă, Bertrand Russell s-a afirmat ca unul dintre cei mai reprezentativi liber-cugetători ai veacului. În comparație cu filosofia materialist-dialectică și istorică, concepțiile sale ateiste au anumite limite, generate printre altele, de caracterul nematerialist al filosofiei sale generale, ideile și activitatea sa de liber-cugetător rămân un segment semnificativ în peisajul ateismului contemporan”.

• **[„Teatrul”, An XVI, nr. 1; Revistă editată de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.S.R.; Format tipografic A5; număr variabil de pagini (94-104); lunar; Redactor-șef: Radu Popescu]** În *A fi om de teatru*, Zaharia Stancu rememorează momentul numirii sale ca director al Teatrului Național din București cu douăzeci și cinci de ani în urmă. □ Margareta Bărbuță publică un articol despre „ancorarea teatrului în realitatea socială”, intitulat *Teatrul și integrarea în social*, în care afirmă că „integrarea în social a dramaturgiei, a teatrului, presupune o atitudine lucidă, clarvăzătoare, o profundă înțelegere a mecanismului social în complexitatea articulațiilor sale, pentru ca actul critic al artei să-și atingă ținta”. ■ La rubrica *Discuții*, Al. Ivăsiuc glosează *Despre text și arta spectacolului*, apreciind că „mai întâi, trebuie subliniat faptul că în ultima vreme, de vreo câțiva ani, spectacolele care au atras atenția și au stârnit aprinse luări de poziții n-au fost furnizate de piese noi, originale sau străine contemporane, ci de texte clasice altfel interpretate. [...] Spectacolele au fost niște forme de comentariu, un mijloc de a reține experiența culturală care ne-a format încă vie, dar cu sensuri noi, o încercare de reîntinerire a textului, dar și un efort de menținere la destulă bătrânețe a noastră ca să nu rupem cu întreaga tradiție culturală”. Concluzia

este că „arta spectacolului se dezvoltă în pofida textului, chiar vădit contra lui, pentru că întreaga artă modernă e în luptă cu literatură, și chiar literatura e într-o încheștare cu ea însăși”. □ În *Premiile de teatru ale C.S.C.A. pe anul 1970*, se face o trecere în revistă ale premiilor acordate de către Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă „în vederea stimulării creației originale”, premiul pentru „cel mai bun spectacol cu o piesă contemporană” fiind acordat colectivului care a realizat spectacolul *Camera de alături* de Paul Everac, la Teatrul Național. □ Mihnea Gheorghiu (*Angelicele nebune*) scrie o amplă cronică dramatică a spectacolului *Orlando furioso* de Ariosto, pus în scenă la Edinburgh, în cadrul Festivalului Internațional din 1970, de către Teatro libero di Roma, „în adaptarea lui Eduardo Sanguinetti și regia lui Luca Ronconi”. □ Ileana Berlogea face o trecere în revistă a ilustrării politicului în dramaturgie, de la Sofocle și Euripide până la Strindberg, concluzionând că „teatrul zilelor noastre trebuie să fie destinat dezbatelor lucide, conștiente asupra destinului omenirii, a răspunderii celor care-i decid soarta, a conducerii politice și a participării la această conducere”. Articolul se intitulează *Teatrul și politicul*. □ Aurel Baranga publică o serie de panseuri sub titlul *Opinii particulare*. □ Valentin Silvestru realizează o panoramă a *Teatrului în R.D. Germană*, cu subtitlul *Pe lungul drum al spectacolului către public*. □ Cronică dramatică la piesa lui Teodor Mazilu, *Acești nebuni fățarnici*, pusă în scenă la teatrul „Bulandra” este semnată de Mira Iosif. Ileana Popovici prezintă *Fata care a făcut o minune* de William Gibson (Teatrul Mic). Sebastian Costin publică o cronică teatrală a piesei lui Goldoni, *Gâlcevile din Chioggia* (Teatrul Giulești). Valeria Ducea scrie despre piesa lui Avram Goldfaden, *Vrăjitoarea*, pusă în scenă la Teatrul Evreiesc de Stat. ■ Radu Albala prezintă *Zamolxe de Lucian Blaga* (Teatrul de Stat din Sibiu): „O tulburătoare invitație la meditație asupra maleficiilor dogmei sau, cum o vede Călinescu comparând *Zamolxe* cu *Meșterul Manole*, la drama creatorului a cărui creație, devenită independentă de autorul ei, îl nesocotește, ba chiar îl distruge. Și, prilej totodată, pentru dramaturg, de evocare a unei epoci și a unui etos pierdut, cu eresurile lor, cu lirismul lor aspru și primitiv, rostit cu gingășiile și angoasele specifice poetului în prima sa perioadă de creație”. □ Despre turneul teatrului „George Bacovia” din Bacău la București, unde a prezentat piesele *Mielul turbat* de Aurel Baranga și *Pogoară iarna* de Maxwell Anderson, scrie Monica Săvulescu. Al. Călinescu scrie despre *Chiajna* de Ion Luca (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași). □ *Cronică la cronică* face B. Elvin, analizând farsa *Early Morning* a lui Bond, cu o trecere în revistă a ecurilor din presa străină. □ La rubrica *Jurnal de telespectator*, Dumitru Solomon prezintă, în stil eseistic, piesa *Trei surori* de A.P. Cehov, în regia lui Ion Barna. □ Revista publică cele trei acte ale piesei lui D.R. Popescu, *Pisica în noaptea Anului Nou*.

• [„Tomis”, An VI, nr. 1 (55); **Revistă politică, socială, culturală editată de Comitetul pentru cultură și artă al județului Constanța; format ti-**

pografic: A2; 24 pagini; lunar; Comitetul de redacție: Constantin Novac (redactor-șef), Nicolae Motoc (redactor-șef adjunct), Ion Bădică, Ștefan Careja, Gh. Dumitrașcu, Marin Porumbescu, Florica Postolache, Adrian Rădulescu, Em. Ștefănescu, redactorii Cu prilejul zilei de 15 ianuarie, ziua de naștere a lui Mihai Eminescu, semnează articole omagiale: Augustin Z. N. Pop, Edgar Papu, Marin Mincu, Arie Matache, Em. Ștefănescu. ■ Augustin Z. N. Pop oferă publicului niște *Documente inedite despre Eminescu și Veronica Micle*: „Cercetarea operei eminesciene are trebuință de biografie ca instrument științific sigur în explicarea valorii clasicului poet și a apartenenței lui la sănătoasa tradiție națională, în adâncirea procedeelelor lui artistice și a prețuirii caracterelor lui metaforice din manuscrisul de șantier, în caracterizarea mesajului lui genial și, prin acest mesaj, a participării propriului român la universalitate. De obicei, în biografia lui Eminescu atari «autorități» prelucrează date vechi operând retoric sau, zice-se «spiritual», când în fond este nevoie de către mai mulți și în toate părțile să fie explorată informația eminesciană pe autografe, în arhivele de stat și particulare, în colecțiile și rămășițele păstrate oriunde, cercetându-se părerile celor cu care poetul și-a întâlnit anii de creație, în primul rând interesând opinia literaților, dobândindu-se astfel elemente-detalii noi, care să amplifice datele cunoscute despre Eminescu, confirmând prin elemente multiple sau infirmând tradițiile, pozițiile subiective și improvizațiile memorialiștilor”. ■ Edgar Papu reflectează la *Peisajul urban la Eminescu*: „În perspectiva eminesciană a apropierei, «concentrarea excesivă» se pronunță fie prin funcțiunea întregirii, aplicată cel mai adesea la câte un element al peisajului natural, fie prin aceea a echivalenței, grăitoare îndeosebi în detaliul interiorului domestic. Aceste două funcțiuni se și pot, însă, asocia în intuiții ambivalente. Există, adică, imagini în care descoperim și resursele de întregire ale unei structuri și acelea de echivalență cu un alt plan de viziune. Am ales aici ca ilustrare un motiv mai puțin discutat în legătură cu poezia eminesciană, anume peisajul și atmosfera urbană. Acest aspect se numără printre puținele în care Eminescu s-a văzut întrecut de unii poeți ai veacului nostru. Faptul este, de altfel, și firesc, dacă ținem seama de redusa pondere economică a țării de pe atunci, adică tocmai de realitatea din care se dezvoltă amplu ansamblul citadin. Nu mai puțin, totuși, lui Eminescu îi revine meritul de-a fi primul mare evocator al peisajului urban în lirica noastră”. ■ Marin Mincu semnează textul *Eminescologie*: „La Eminescu, iubirea reprezintă calea de ridicare din contingent, de evadare spre transcendere. Chemările lui în natură nu-s decât semne de izolare și singurătate. Astfel, ritualul iubirii e cu atât mai nebunesc și mai pur. Această atracție spre natură e de o infantilitate absolută, ce depășește sofistica perversă a alcovului. Eminescu era un rafinat și un pur, revenind la faza de aur când orice act al omului nu era decât naivitate și inocență. Împreunarea dintre zeu și muritoare era pură, și totuși, cât de rafinată”. ■ Despre *Eminescu și teatrul* notează Arie Matache: „Dacă teatrul definește complexitatea profilului

eminescian angajându-l intim în dezvoltarea vieții spirituale din țară, dacă ambițiile atestă patos, natură romantică, aspirație spre grandios, dacă uneori proiectele se nasc dintr-un acut sentiment de necesitate și dacă opririle exprimă covârșitorul simț critic, exigența sa decisivă, expresie a unui gust elevat și a conștiinței unei înalte responsabilități, el este totodată unul din straturile ascunse, cu funcție germinativă, care s-a topit și retopit la temperaturile unice ale genului spre a renaște la poezie”. ■ Despre *Eminescu într-o viziune universitară actuală* notează Em. Ștefănescu: „Recent la Timișoara, profesorul universitar Eugen Todoran a tipărit în tipografia universității timișorene un complet curs consacrat poetului nostru național. Faptul trebuie reținut, în primul rând deoarece semnaleză reluarea unei tradiții întrerupte de prea mult timp, în al doilea rând pentru că deșteaptă o legitimă curiozitate: cum este văzut Eminescu de un universitar din zilele noastre?[...]Sistematic și de o mare bogăție de informație”. ■ Cu prilejul aceluiași eveniment, Em. Ștefănescu îl interviează pe Al. Dima despre: *Eminescu astăzi*: „*Cu figura de vis și legendă a Luceafărului poeziei românești în gânduri ne adresăm profesorului Al. Dima, în cabinetul său de director al Institutului de istorie și teorie literară G.Călinescu*: - Nu-mi ascund plăcerea, ne spune profesorul, de a vorbi din nou despre Eminescu la entuziasta solicitare a «Tomis»-ului, fatal asociată de «mișcătoarea mărilor singurătate», evocată atât de expresiv și de simbolic de poet. Îmi desfășor răspunsurile cu o atât mai deplină satisfacție cu cât întrebările dv. ridică unele probleme și nedumeririle cele mai răscolitoare incitate de opera lui Eminescu. – *După un veac și două decenii de la aprinderea și la peste opt decenii de la stingerea din viață, Luceafărul poeziei românești a fost desigur integrat definitiv conștiinței noastre naționale. Care sunt, după dv., elementele care exercită cea mai intensă înrăurire a poetului asupra contemporanilor?* – Integrarea lui Eminescu în harta conștiinței noastre naționale nu mai este astăzi decât un fapt de la sine înțeles. Alături de marile fluvii, de munții noștri semeți, de zbuciumata mare, de întinsele șesuri, alături de creația noastră orală, de istoria politică și socială, de întregul proces al literaturii moderne, de un veac și jumătate (fiindcă poezia noastră modernă nu poate începe de la Bacovia), de cultura românească în ansamblul ei teoretic și chiar practic – Eminescu s-a cristalizat undeva, central, ca o sinteză a aptitudinilor creatoare ale poporului român. El a pătruns de aceea în mase, e sărbătorit an de an, e citit în ediții uriașe de toate tipurile. Eminescu a atins culmea simbolică a poeziei naționale și străinătatea îl echivalează, în fond, cu întreaga noastră literatură. Înrăurirea poetului asupra contemporanilor se exercită pe numeroase căi care nu pot fi epuizate aici. Ne vom referi numai la unele mai pregnante. Mai întâi, poezia lui Eminescu impresionează și astăzi ca și altădată, prin ansamblul ei de idei, sentimente și expresii, prin unitatea sintetică și creatoare a acestora. Cu toții, de la mic la mare, de la cititorul întâmplător și până la cel mai rafinat, au intuiția că aceasta e o poezie, prototipul ei indiscutabil. E veșnică pe de o parte

și vremelnică pe de alta, ca una care e legată prin anume aspecte, de fiecare epocă în parte, inclusiv de vremea noastră. Apar apoi alte laturi care își exercită puternica lor influență ca, de pildă, tipica și neîntrecuta melodie eminesciană, complexitatea ideilor ce o compun, dramatica antiteză a sentimentelor, substratul național al întregii poezii eminesciene, înălțimea ei universală și.. încă și încă.. – *Vă invităm să glossați în jurul romantismului eminescian. S-a vorbit atât despre încadrarea poetului într-un curent sau altul, au fost și opinii contradictorii, care e părerea dv.?* – Pentru toată lumea, până acum vreo două decenii, romantismul lui Eminescu era evident și nimeni nu se gândea să ezite asupra acestei clasificări firești. A apărut totuși, pe neașteptate, o părere bizară care s-a generalizat fulgerător, a pătruns în manualele de școală și a clintit pe unii cititori, Eminescu devenea, dintr-o dată, «realist», mai exact «realist critic» și trebuie să adăugăm că exemplele nu lipseau (în primul rând satirele). Numai că ansamblul operei eminesciene nu se poate încadra, în niciun fel, într-un realism de caracter consecvent. Romantismul ei e absolut indiscutabil și eroarea comisă era, pur și simplu, fundamentală. În poezia lui Eminescu sunt, într-adevăr, unele aspecte realiste, câte se pot identifica în orice poet romantic din lume. Amintiți-vă doar de prefața la Cromwell care era, după cum se știe, manifestul romantismului, dar, se auzeau și de acolo numeroase afirmări realiste. În fond, fiecare mare poet sintetizează – fără voia lui – o multiplicitate de curente și concepții literare. Nu s-a vorbit de Eminescu și în calitate de precursor al simbolismului? Dacă e nevoie totuși de o clarificare, aceea nu poate fi decât cea romantică, fără să adaug caracterizarea descoperită în ultima vreme: «Eminescu, romantic întârziat». Se înțelege că epitetul are o nuanță peiorativă, căci nimeni nu vorbește, de pildă, în Franța, de Hugo ca de un romantic întârziat fiindcă a continuat să scrie spre sfârșitul secolului trecut. Față de diferitele moduri ale romantismului european, Eminescu își are, desigur, particularitățile lui, încă neîndeajuns studiate. Nu ne vom grăbi, prin urmare, a-l nota aici în mod superficial, vom spune numai deocamdată că aspectul național al romantismului eminescian e coloratura fermecatei lui baze folclorice pe care s-a clădit până și *Lucașfărul*. – *Se vorbește tot mai pregnant despre modernitatea lui Eminescu. Cum înțelegeți dv. acest lucru?* – A devenit o adevărată modă, această preocupare de «modernitate» și mărturisesc că nu sunt un prea convins adept al diferitelor «mode literare». Cred chiar că «moda» dăunează într-o bună măsură literaturii pentru că îngustează, în mod vădit originalitatea [...], dar să revenim totuși la «modernitatea» lui Eminescu. Dacă prin modernitate înțelegem depășirea trecutului spre actual, contemporaneizarea literaturii, apoi trebuie să însemnăm aici – mai întâi – observația generală că orice mare poet e totdeauna «modern» și anume tocmai fiindcă opera lui se caracterizează prin «clasicitate», adică prin perenitate. Fiind veșnic, e și actual. Numai că «modernitatea», de pildă, la Eminescu, se colorează cu anume aspecte specifice ca: sunetul particular al muzicalității lui, dezbaterile de idei ce-i sfășie poemele,

nu ideile ca atare, ci sensul general, «modern» al dezbaterii în sine, vastul orizont cosmic al poeziei și încă multe altele. – *Cum vedeți raportul național – universal la Eminescu? Considerați că s-au întreprins suficiente acțiuni în sensul cunoașterii depline a marelui poet al lumii?* – Și aici aș avea multe de spus, mai întâi despre «universalitatea» poeziei noastre înseși, în genere. Avem liste întregi bibliografice de opere naționale traduse în zeci de limbi de pe toate continentele. Desigur o realizare impresionantă, dar iată că unele fapte contrazic date ca acelea de mai sus. Dintr-o discuție cu o personalitate franceză care conduce departamentul traducerilor U.N.E.S.C.O., am aflat – spre stupefacția mea – că suntem totuși destul de puțin cunoscuți în străinătate și că un specialist ca acesta care lucrează chiar «în problemă», nu putea cita decât patru-cinci nume românești ce-i erau cunoscute, deși dovedea față de noi o simpatie aprinsă. [...] Sub raport istoric sau sub raport tipologic, oricum am privi-o, opera lui Eminescu aparține romantismului, dar, după cum se știe, un romantism pur, ori un clasicism pur nu există. Poezia eminesciană conține unele trăsături care, în mod obișnuit și caracteristic, se întâlnesc în creațiile clasice, de pildă, un simț dezvoltat al construcției și al expresiei echilibrate și armonice, vădit cel mai limpede în «Lucefărul». Chiar modul în care lucra Eminescu, acea cizelare nesfârșită a poeziilor până la obținerea formei decantate și desăvârșite, e propriu artistului de tip clasic pentru care arta e, înainte de toate, meșteșug, muncă. Dar toate acestea nu sunt temeuri suficiente pentru a-l atașa pe Eminescu clasicismului. Este Eminescu un poet modern? Aici lucrurile se complică. Ce înseamnă în fond a fi «modern»? Nichita Stănescu, Marin Sorescu sunt, fără îndoială, moderni, atât prin factura versului lor, cât și prin poziția de contemporaneitate pe care o ocupă. Dar Doinaș, Stelaru, Caraion nu sunt și ei moderni? Arghezi, Blaga, Barbu, Vinea intră în aceeași categorie, deși aparțin unei generații care și-a epuizat durata.[...] – *Ce părere aveți despre cercetătorii și studiile întreprinse în ultimii ani despre Eminescu? Aduc ele puncte noi de vedere? Deschid noi perspective de cercetare? Se poate vorbi despre un Eminescu încă necunoscut?* — Ca orice mare poet, Eminescu va rămâne întotdeauna virtual necunoscut și fiecare epocă trebuie să-l redescopere. N-am impresia că noi, cei de azi, l-am redescoperit. Poate că totuși fenomenul e în curs. Mă gândesc la două lucrări apărute în ultimii ani: *Poezia lui Eminescu* de I. Negoïtescu și *Eminescu, curs universitar* al profesorului E. Todoran. Mi se pare că amândouă încercă să vadă dincolo de obișnuitele criticii și istoriei literare. Găsesc că ele pot constitui un semn prevestitor”. ■ D. C. consemnează un interviu cu *Marin Preda: Idealul e să fii scriitor pur*: “–*Literatura dumneavoastră are o temă fundamentală în dezbateri: individul și istoria. Vi se pare că ați dat un răspuns definitiv, până acum, la această temă?* – Un răspuns care ar lumina multilateral o temă îl poate da numai o întreagă literatură, dacă admitem că tema ar putea fascina sau influența un anumit timp toate curentele și tendințele unei literaturi. Dar asta se întâmplă destul de rar. – *Este eroul dv.,*

dincolo de personaj, un arhetip? – Bineînțeles că nu. Al doilea volum din *Moromeții* debutează cu descrierea și expunerea unei erori, prea umană și nu ideală, un tată care vrea să-și aducă înapoi acasă copiii fugiți, fără să reușească și în același timp înrăindu-i prin acest gest și pe cei rămași cu el. Acesată degringoladă n-are nimic dintr-un arhetip, afară doar de ideea de părinte nefericit de neînțelegerea copiilor săi. – *Cum vedeți circumscrierea creației românești în cadrul spiritului european? Și a literaturii dv.?* – Cred că vom fi mult mai bine înțelegși în Italia și apoi în Germania, decât în Franța sau de pildă în Anglia, unde talentul sau geniul pierd, după expresia lui Stendhal, treizeci la sută din valoare. – *Uniunea Scriitorilor din România v-a investit ca editor al ei. În scurt timp ați făcut mult și în primul rând selecție. Ce vă propuneți și ce puteți a ne spune despre o colaborare efectivă cu edituri despre hotare?* – Noi căutăm în culturile străine pentru a fi traduse doar capodoperele, fiindcă în planul nostru nu putem tipări multe titluri. Sarcina noastră e de a tipări întâi literatură originală. – *În fiecare săptămână, în prima pagină a revistei «Luceafărul» răspundeți la o întrebare. Considerați scriitorul dator cu astfel de răspunsuri dincolo de creația originală?* – Idealul e să fii scriitor pur, și așa am dorit întotdeauna să fiu, adică nimic să nu apară cu numele meu străin de o povestire sau roman. Cu toate acestea, mai târziu îți dai seama că există lucruri pe care le cunoști și probleme copleșitoare care te obsedează și care întârzie să se sublinieze într-o povestire sau un roman și atunci apare necesitatea imediată de a scrie despre aceste lucruri direct”. ■ La *Critici și temperamente* se referă Hristu Căndroveanu: „Încă un nume format, ca și Mincu, la revista «Tomis», este Alexandru Protopopescu. Ca puțini alții la noi, pentru el critica literară este înainte de orice gen de creație. De unde și preocuparea lui pentru poezia, eleganța scrisului, predispoziția pentru eseul scăpăător și definiția lapidară, care se reține”. ■ Laurențiu Ulici semnează textul: *Odiseea mitului: Călătorul (I) rama sau chemarea dharmei*: „Călătoria războinică a lui Rama, așa înțeleasă, sfârșește în chip fericit; chemarea dharmei a fost ascultată; Rama înțeleptul e și Rama eroul. Chestiunea asupra căreia ar fi să ne întrebăm este a raportului dintre cele două lumi ale călătoriei”. ■ Al. Protopopescu prezintă două cărți. Prima dintre ele este semnată de Mircea Horia Simionescu și se intitulează *Ingeniosul bine temperat - biografie generală*: „Literatura lui Mircea Horia Simionescu are ceva din tehnicitatea paradoxală a vitraliului, unde, din jocul cromatic al unghiurilor, al suprafețelor, se alege heruvimi. Aflăm în ea însăși năstrușnicii elevate ale spiritului în drumul său de la moft la sistemă. [...] Dar independent de aceste posibile raportări, *Ingeniosul bine temperat* rămâne un mod original de contemplare disimulată a esențelor, un spațiu al convulsiilor spirituale, un «spectrum mundi» în care gândirea artistică face tumbe iar cuvântul își joacă farse sieși într-o poveste despre alienare”. □ A doua carte este scrisă de Marcel Păruș: *Pașărea care râde*: „... este graficul patologic al unei suferințe de proveniență intelectuală, o confesiune neadresată nimănui, – eventual comprehensibilă. În carte

se exprimă o structură mentală abundentă și extraordinar de inventivă, dar aproape imposibil de urmărit până în detaliu. Și în cazul de față, ca și în cazul analiștilor de natură fenomenologică, temeiul epic poate fi ignorat. Aici el nu există și se poate spune că autorul a prevăzut ca el să nu existe decât aprioric, într-un cuplu conjugal în cadrul căruia orice comunicare directă încetează. [...] Înstrăinarea de femeie înseamnă pierderea ultimului punct de referință exterioară și întoarcerea totală la propria sa rațiune. Aceasta este vocația cărții și forța scriitorului: capacitatea rațiunii de a se avea pe sine drept obiect al experienței. Cei mai mulți prozatori, unii cu un simț desăvârșit al experienței exterioare, nu ajung niciodată aici. E unde Marcel Păruș pornește.”

• **„Viața militară”, An XXIV, nr. 1; Revistă ilustrată de literatură și artă, editată de MFA, Consiliul Politic Superior; format tipografic A4; 32 de pagini; lunar; Colegiul de redacție: Dumitru Rădulescu (redactor-șef), Adrian Merlușcă (redactor-șef adjunct), Gheorghe Bejancu, Grigore Cuză, Gheorghe Ene, Laurențiu Fulga, Ion Grecea, Aurel Martin, Nicolae Mărgeanu, Traian Reu, Nicolae Tăutu, Traian Uba, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Haralamb Zincă; prezentarea artistică: N. Briceag** Componenta literar-artistică a revistei este asigurată cu versuri, reportaje și proză, cele mai multe adaptate titlului acesteia, după cum urmează: Al. Andrițoiu (*Odă în metru românesc*), Damian Ureche (*Partinică*), Al. Jebeleanu (*Continuitate*), George Chirilă (*și timpul meu...*), Teodor Balș (*Cadran*), Violeta Zamfirescu (*Trec soldații prin istorie*). Scriu reportaje: C. Botoncea (*Cu arma electronică...*), I. Drăgușan (*Pe cărări nevăzute*), Ion Arieșanu (*Ofițerul de la graniță*), Ion Căpeț (*Cei mai tineri locotenenți*), Ion Rus (*Generozitatea vârstei*), Gheorghe Verendeanu (*Post scriptum*), proze: Ion Grecea (*Parola*), Dan Mutașcu (*Grădina somnoroasă*), Petru Popescu (*Atacul*). ■ Nicolae Dumbravă se întreține cu prozatorul Petru Popescu, în preajma apariției foarte cunoscutului roman *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (1971), în care tânărul prozator și-a discursivizat trăirile din perioada stagiului militar: „– Ați absolvit, tovarășe Petru Popescu, acum doi ani Școala de ofițeri de rezervă. Ce a însemnat pentru dumneavoastră, ca experiență umană, timpul petrecut în această școală? – Ca experiență, un stagiul petrecut într-o unitate militară e greu de rezumat în câteva cuvinte. Am învățat să mă cunosc mai bine pe mine, din punct de vedere fizic și psihic. Dar mai ales am putut contempla oameni și aprecia caractere. Armata e pentru un scriitor un foarte bun mod de a-l face să înțeleagă natura concretului și a abstractului. Armata m-a făcut să meditez mai serios asupra unei serii de noțiuni pe care înainte nu le consideram suficient de profunde. Chiar și noțiunile de patrie și de patriotism mi-au apărut într-o altă lumină. În fine, mi-am revizuit multe convingeri, am adâncit adevăruri pe care le cunoșteam, am putut respinge unele erori pe care le luam drept adevăruri. Până acum, pot spune că nu am avut în viață o experiență mai utilă decât armata, și nu sînt doar un om de bibliotecă, căruia să-i fi lipsit trăirile autentice. – Știu că

aveți sub tipar un roman a cărui acțiune se desfășoară într-un asemenea mediu. E vorba de un jurnal sau plecând de la un eventual jurnal ați ajuns la o proză strict obiectivă? – Romanul *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, care apare foarte curând la Cartea Românească, folosește amintirile mele din timpul stagiului militar, pentru a putea sculpta mai adânc sufletul eroului. Nu e însă un jurnal, deși multe din cele descrise în el s-au întâmplat în realitate, ci o ficțiune epică, modernă, cuprinzând și evocări din ultimul război, o poveste de dragoste între doi tineri din ziua de azi etc. – *Cunoașteți literatura inspirată din realitatea ostășească, scrisă la noi în ultimul sfert de secol. Ce părere aveți despre valoarea ei, raportată la nivelul celor mai de seamă opere care s-au scris în țara noastră în acești 25 de ani?* – Din păcate, puține cărți cu subiect «militar» (adică fie cărți care să evoce episoade din conflagrațiile acestui secol în care a fost implicată și România, fie cărți care să se inspire propriu-zis din viața de cazarmă) sunt de calitate estetică reală. Participarea României la războiul antihitlerist (cu o cifră de pierderi omenești care o situează pe unul din primele locuri) este un eveniment care a modelat definitiv, fizicește și moralmente, România modernă și a impus-o în fata umanității. Contribuția României la lupta unită a popoarelor împotriva fascismului e încă un subiect deschis, care, după mine, obligă pe fiecare scriitor serios. De altfel, în genere, scriitorii români ai acestui secol au acordat temei «militare» o atenție destul de redusă. Sigur că s-au scris pagini remarcabile (*Pădurea spînzuraților* de Rebreanu, ori *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu). Dar, pentru o țară care a pierdut atîta sînge în luptele drepte, de eliberare, de cucerire a independenței naționale, mărturia scrisă (roman, teatru, poezie) e foarte mică. E straniu că e așa, și trist. - *După Prins, reveniți în atenția cititorilor tot cu o lucrare epică. Să cred că prozatorul Petru Popescu l-a împins undeva în umbră pe poetul Petru Popescu?* – Poezia e în fond, o expresie literară a candorii. Cum nu mai pot fi candid (au trecut niște ani, am căpătat o anumită experiență) folosesc proza ca pe un gen mai propriu lucidității. De altfel, cred că sunt mai dotat pentru proză decât pentru poezie. – *Credeți că literatura pe care o cultivă scriitorii din generația din care faceți parte este, în totalitate, o literatură izvorâtă din marile probleme ale contemporaneității?* – Nu pot spune că fac parte dintr-o generație. Cronologic, fac parte dintr-o «serie» cu care am foarte puține afinități literare, Sunt mai mult înrudit literar cu oameni de care mă desparte cel puțin o diferență de vîrstă de zece ani. Cât despre generația din care fac parte cronologic, nu cred că ea a reușit, deocamdată, să implice în scrisul ei, întotdeauna, marile probleme ale contemporaneității. La unii nu e de vină doar vîrsta, ci și o anumită frivolitate literară, care-i face să confunde fondul cu forma. Aceștia scapă din vedere că sarcina cetățenească a scriitorilor în cadrul societății noastre socialiste este de a sonda în problematica majoră a contemporaneității, de a aduce în paginile lor gândurile și sensibilitatea poporului. Am mai spus-o și o repet: rădăcina operei au-

tentice nu poate fi decît realitatea. – *Ca scriitor, care este în același timp și ofițer de rezervă, ce sentimente încercați când veniți în contact cu militarii armatei noastre, când citiți despre faptele lor?* – Am față de armata romană sentimente, de încredere și mîndrie, ca om și cetățean. De altfel, dacă nu aș avea asemenea sentimente, aș jigni în primul rînd sângele familiei mele, în care au fost foarte mulți ofițeri de carieră, combatanți în amîndouă războaiele mondiale. Ca scriitor, fac parte dintr-o categorie de artiști care găsesc în armată o sursă de inspirație remarcabilă. Armata oferă un amplu spectacol epic, și te face să gîndești. Iar militarii, ca personaje, sunt adesea fascinanți. De altfel, sper că voi putea demonstra aceste idei în romanul pe care l-am amintit și din care revista publică fragmentul alăturat”. □ Aurel Martin scrie cronica literară la *Alter Ego* de Ștefan Aug. Doinaș. □ O alta, semnată Sorin Movileanu, se referă la romanul *Păsările* de Al. Ivăsiuc. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția volumului *Literatura română între 1900-1918* de Constantin Ciopraga. □ La *Poșta redacției* N.B. încurajează producțiile viitorilor publiciști Dinu Eleodor, Ioan Benche, Nicolae Rotaru. □ Sunt prezente pagini de memorii: Al. Graur (*Din anii ilegalității*) sau studii de teatrologie: Traian Șelmaru (*Însemnări despre teatrul de după Eliberare I*). □ Referiri la difuzarea cărților Editurii Militare, în librăriile din Timișoara, apar într-o succintă notă.

• [„*Viața românească*”, An XXIV, nr. 1; revistă a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România; format tipografic A5; număr de pagini variabil: 150-160; Lunar (plus supliment caiet de poezie); Colegiul redacțional: Demostene Botez (director), Radu Boureanu (redactor-șef), Alexandru Balaci (membru corespondent al Academiei R.S. România), acad. Mihai Beniuc, acad. Geo Bogza, Șerban Cioculescu (membru corespondent al Academiei R.S. România), Vladimir Colin (secretar general de redacție), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), acad. Iorgu Iordan, acad. Athanase Joja, acad. Alexandru Philippide, acad. Zaharia Stancu, D.I. Suchianu, N. Tertulian] Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la mișcarea revoluționară a lui T. Vladimirescu, Horia Ursu semnează textul: *Tudor Vladimirescu în creația literară*: „Încă nu s-a scris destul. Încă nu au fost culese o sumedenie de produse ale literaturii populare sociale legate de contextul acestei Revoluții. Sunt sigur însă că, odată cu aniversarea acestui eveniment, publicațiile literare din țara noastră vor primi în paginile lor procesul creator al unor evocări de seamă, ce vor fi consemnate în viitor de un [...] critic cronicar literar”. ■ George Munteanu notează despre: *G. Călinescu și folclorul*: „Circulă anecdota că G. Călinescu ar fi scris *Estetica basmului* mai ales spre a le face specialiștilor de la *Institutul de istorie literară și folclor*, pe care-l conducea, demonstrația că el are dreptate în materie de proză și în general de literatură populară și nu ei, deși sunt versați în acest domeniu. E drept că el a atras de câteva ori atenția în acei ani asupra caracterului pedagogic al unor lucrări ale sale (în chip superior se înțelege) dar scrierea a presupus o mare energie și e prea gravă în datele ei fundamentale pentru a fi supusă pe seama

unei anecdote.” ■ *Reflecții despre personalitatea literaturii române* emite Const. Ciopraga: „Proiectele temerare, pentru a căror înfăptuire o viață de om nu era de ajuns, n-au lipsit în trecut; o demonstrează nume ca Dimitrie Cantemir, Hasdeu, Eminescu. În secolul nostru, Sadoveanu, Arghezi, Călinescu, autori de opere monumentale, ilustrează dimensiunile epocii. Comparația cu scriitorii ca Anatole France, Galsworthy, Thomas Mann, G. Verga și alții oferă astăzi, celui ce contemplă panorama literaturii române, sentimentul tonic al afirmării și progresului neîncetat. Cu asemenea trăsături, ne este îngăduit să privim cu încredere construcțiile viitorului pe măsura talentelor ce se ivesc, pentru a exprima noi dimensiuni ale spiritului creator românesc. Perspectiva de a ne integra prin opere reprezentative în circuitul valorilor universale apare din ce în ce mai favorabilă”. ■ Mihail Petroveanu și Eugen Luca semnează rubrica intitulată: *Cronica literară*. □ Mihail Petroveanu analizează două volume de versuri. Primul este scris de Zaharia Stancu: *Cântec șoptit*: „Ceea ce face să difere volumul *Cântec șoptit* de *Anii de fum* și *Bunavestire* nu e atât faptul că azi, alături de motivele istorice, găsim într-o proporție copleșitoare tema vieții și a morții, cât rezonanța acestora. De unde perspectiva dispariției alarma toată ființa poetului, precipitând-o anticipat în noianul neantului, de astă dată tonul general este cel al unei întâmpinări melancolic-resemnate. Privirea se îndreaptă fără ezitare către inexorabilul cu înfățișare de crepuscul, cu luciri negre, calcinat pe încetul, mișunând de fantomele unor vietăți teratologice. E o atitudine tradițională, de extracție tot țărănească, conjugată cu senzația nu de oboseală propriu-zisă, dar de saturație prin experiență, de sorbire până la fund a vieții.”; □ Al doilea volum aparține lui Radu Boureanu: *Piramidele frigului*: „Tendința lui Radu Boureanu, semnificabilă de la volumul *Inima desenată*, către convergența ideilor și comprimarea debitului imagistic, se menține în *Piramidele frigului*. În locul poemelor-fluviu, al dezvoltărilor adiacente, rămuroase, de asociații metaforice, complicând mișcarea ideii, erup versurile unei inspirații în același timp decantate și pasionate. Desfăcute sau nu de obligații prozodice și compoziționale, poeziile actuale și-au redus sensibil și încărcătura cromatică, bătând spre tonurile reci ori – sacrificiu suprem pentru voluptosul picturalului care este Radu Boureanu – adoptând mijloacele gravurii, ale destinului. Când totuși se utilizează culorile intense, gama modulațiilor cedează prevalenței roșului, albastrului, galbenului”; □ Eugen Luca se referă la studiul Georgetei Horodincă, *Structuri libere*: „Scrisul critic al Georgetei Horodincă n-are, din fericire, nimic feminin, autoarea volumului *Structuri libere* refuzându-se programatic, aș spune, badinajului intelectual, conversației familiare ce se vrea agreabilă, alintului în public și cochetărilor de orice fel, confecționării de floricele de stil care să-i transforme textul într-o sorcovă. [...] Semnalează, iarăși, ca un merit aparte al Georgetei Horodincă faptul că gândește fenomenul literar românesc în context universal, fiind debarasată, și în această privință, de orice complex, evitând, însă, în același timp, manifestările unui orgoliu speci-

fic excesiv. A-l compara pe Ilie Moromete cu Mutter-Courage e un mod de a arunca o nouă lumină asupra acestui țăran din câmpia românească; a scrie, însă, că «universalitatea virtuală a *Moromeților* rezidă în faptul că romanul întâlnește unul dintre curentele de mare tensiune ale literaturii contemporane, în interiorul căruia se adună energii pornite independent din direcții diferite», e mult mai mult.. Georgetei Horodincă îi revine, de asemenea, meritul repunerii în discuție a unor scriitori dintre cei mai interesați, de o factură foarte modernă, neglijați, însă, într-un fel de vechii mentori literari și uitați de contemporani”. ■ Eugenia Tudor se referă la *Timp istoric și destin în romanul actual*: „Nu mi se pare lipsită de interes apropierea pe care Georgeta Horodincă a făcut-o între *Străinul* lui Camus și *Intrusul*, fiindcă multe din problemele cărții lui Marin Preda ne îndreaptă spre complexul de probleme ale romancierului și eseistului francez. Totuși similitudinile *Intrusului* cu *Străinul* privesc mai mult situația absurdă, în care se afla la un moment dat personajele, – atât de diferite structural-, cât componența sau situarea lor în mediul înconjurător. De altfel, interpretarea dată de scriitorul român absurdului este cu totul diferită de aceea a lui Camus, după cum viziunea însăși asupra lumii, asupra destinului este cu totul alta. La Marin Preda absurdul este, dacă vrem, punctul de plecare către înțelegerre, mai exact, explicarea unui timp efervescent, punctul de pornire către retrospectiva unui destin uman guvernat de legile istoriei grăbite, aflată în mers ascendent.. Personajul romancierului nostru este deosebit structural, la antipodul lui Mersault, și cu toate acestea condamnat, aproape la înstrăinare, neînțeles, expulzat din orașul la întemeierea căruia participase cu atâta avânt”. ■ Ioana Crețulescu definește conceptele *Lectura și eseu*: „Termenii pe care ne-am hotărât să-i comentăm fac parte din acele lucruri pe cât de simple, pe atât de complicate, pe cât de știute, pe atât de neînțelese. Lectura? Pare aproape ridicol a o defini. Și totuși! Iar eseu, e drept, și-a câștigat de mult faima de nedefinibil – dar ambiția stăruie. Mai ales că specia există mai răspândită ca oricând”. ■ Ion Pascadi interpretează *Sensul estetic*, referindu-se la: *natura, tipuri, expresia, dinamica noțiunii*: „Implicațiile filosofice, etice, politice s-au dovedit în timp secunde, nu în sensul că erau mai puțin importante, ci că existau contextual, în funcție de sistemul în care sensul estetic era integrat, în timp ce acesta din urmă, fără a rămâne neschimbat, derivă direct din carnea și sângele operei. Nu stabilim aici în mod estetic o ierarhie, ci ne mărginim să constatăm că specificitatea estetică, atunci când e autentică, se înscrie în timp”. ■ I[oaana] C[rețulescu] consemnează evenimentul *Masa rotundă a revistelor „Igaz Szó” și „Viața românească”*: „La Tg. Mureș, pornită ca un schimb de opinii asupra fenomenului literar, masa rotundă a revistelor «Igaz Szó» și «Viața românească» s-a transformat într-un eveniment cultural însemnat. Între 24 și 26 noiembrie.. Tg. Mureș a găzduit o caldă manifestare de opinii.. Întâlnirea s-a bucurat de o participare aleasă: Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S.R, Alexandru Ivăsiuc, Szasz Ianos, Traian Iancu, I. Veress, secretarul de partid al Jud.

Mureș.. scriitorii Romulus Guga și Dan Culcer, Ertető Josef din partea revistei «Igaz Szó», Florența Albu, Eugenia Tudor, Ioana Crețulescu din partea revistei «Viața românească», Marki Zoltan, Virgil Gheorghiu, Bajor Andor”.

■ Demostene Botez meditează la *Limbă și limbaj*: „Lipsa prea îndelungată a unui limbaj comun între poeți și critici, pe de-o parte, și cititor pe de altă parte, începe să devină o neînțelegere publică. [...] Limba noastră cea adevărată e bogată. Ea poate exprima orice gând, orice simțire, oricât de rafinate. De ce să folosim păsăreasca?! Un tânăr poet de astăzi, care-i la primele silabisiri ale iambului, are de spus oare lucruri mai profunde decât Eminescu și de aceea nu-i e de ajuns limba *Lucașfăruului*?!”

■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi*, semnează cronici literare: Al. Duțu, Marian Bucur, Traian Stoica, Ion Bălu, S. Traian, Lucia Feneșan.

□ Al. Duțu prezintă *Studii de istorie literară* ale lui Petre V. Haneș: „Petre Haneș se opește asupra câtorva opere, le încadrează în epocă, le reliefează în procesul evolutiv al istoriei literare, le precizează sursele și originalitatea. Scriitorii pe care-i regăsim în paginile sale apar nu ca personalități izolate, ci ca făuritori de valori spirituale pentru întreaga colectivitate. Urmând, într-o privință, drumul deschis de lucrările lui Pompiliu Eliade care iniția, cu dificultățile inerente debutului, istoriografia ideilor, Petre Haneș pune un accent deosebit asupra analizei textului, contribuțiile sale însăilându-se mai curând în curentul filologic din istoriografia culturii scrise române. Surpriza pe care ne-o oferă actualul grupaj de texte este aducerea în prim plan în cultura secolului XVII a lui Nicolae Milescu”.

□ Marian Bucur descrie volumul de *Poeme* al lui George Murnu: „Poezia lui G. Murnu oferă unul din exemplele recente a ceea ce înseamnă puterea prejudecății și urmările ei în critica literară.. George Murnu, trebuie să fim sinceri, nu se citește azi ca poet. El este clasat ca traducătorul excelent al lui Homer”.

□ Traian Stoica analizează poezia lui Virgil Gheorghiu din volumul *Ținută de seară*: „Muzicală, poezia lui Virgil Gheorghiu se bucură și de mari frumuseți plastice (poetul este un pictural) în bună conviețuire cu o expresie de tremurătoare transparențe aeriene. Când echilibrul se frânge, atunci înregistrăm eșecurile fie în perimetrul terenului, fie în sfera glacială a abstractizării golite de emoție. Precizăm, în totalitatea liricii lui Virgil Gheorghiu căderile sunt mai repetate la începuturi și cu totul accidentale în rest. Dar pentru justa depistare și indicare a lor se cere un popas mai îndelungat decât cel de față”.

□ Ion Bălu descrie studiul lui I. Negoitescu despre *E. Lovinescu* (Albatros, 1970): „În micromonografia sa, I. Negoitescu este atras de Lovinescu - omul, de aceea și acordă atât de puțină atenție datelor de stare civilă – cât de gândirea lui, gândire ridicată pe o structură consistentă care rezistată și continuă a rezista timpului. Cartea este o meditație asupra ideții lovinesciene, ideție de o surprinzătoare, uneori, modernitate, anticipând nu o dată, ceea ce va deveni evident pentru toți abia peste multă vreme”.

□ S. Traian recenzează cartea lui Aurel Rău: *La marginea deșertului Gobi*, Dacia, 1970: „Cartea de călătorie în Mongolia a lui Aurel Rău se citește ca un

amplu poem în proză. Mijloacele de comunicare sunt ale liricului. Dar nu numai ele, ci întreaga atitudine afectivă a autorului acuză stare de grație poetică. În ordinea stilistică și de structură a cărții, implicațiile poematice își afirmă organica lor prezență peste tot locul. De aceea nu e întâmplătoare și nu ne surprinde nicidecum punctarea, din loc în loc, a paginilor cu adevărate poeme (*Liniște de amiază, Spătarul Milescu, Cămilele, Ceas târziu, Călător în Asia*) care au funcția de a căpăta, într-o stare mai pură, nevoia de poezie a peregrinului”. □ Lucia Feneșan descrie romanele lui Sergiu Dan: *Arsenic, Roza și ceilalți* (Junimea, 1970): „Reeditarea sub coperta aceleiași cărți, a celor două romane (*Arsenic și Roza și ceilalți*), scrise la un interval de 12 ani, nu afectează unitatea volumului, cum ar fi fost, poate, de așteptat, având în vedere reunirea unor piese aparent disparate. Dimpotrivă, echilibrul volumului ni se pare asigurat tocmai de unitatea stilistică a celor două romane, deși diferite ca subiect și moment de apariție. Sergiu Dan a practicat consecvent același tip de proză, oferind cazul unei constanțe puțin obișnuite. În romanul *Arsenic* se găsesc toate personajele, situațiile, evenimentele alimentate de trăiri cu bucurii și suferințe mărunte. [...] În cel de al doilea roman, care completează volumul, romancierul rămâne același autor (de data aceasta la persoana a treia), tributar amănuntului anecdotic”.

FEBRUARIE

1 februarie

• [„Munca”, nr. 7217] Zoe Dumitrescu-Buşulenga scrie despre *Un colocviu peste hotare cu temă românească* în care prezintă colocviul organizat de Societatea „Mihai Eminescu” a studenților Seminarului de Romanistică de pe lângă Universitatea din Freiburg pe tema *Inefabilul: traductibil ori netraductibil în română*: „S-a vorbit despre traduceri, despre cele bune și cele neizbutite, toate exemplificate pe larg. Și încă o dată am priceput, poate mai acut, importanța enormă a traducerilor pentru răspândirea unei literaturi făcute într-o limbă lipsită de circulație universală ca a noastră și care are de transmis lumii mesajul unor foarte mari poeți”. □ Prezentarea evenimentului în cadrul căruia *Teatrului „Matei Millo” din Timișoara i s-a atribuit titlul de Teatru Național*.

• [„Glasul Patriei”, nr. 4] *Zaharia Stancu distins cu premiul Herder*: „Rectorul Universității din Viena a anunțat, într-un comunicat transmis presei, hotărârea curatorului pentru acordarea premiilor Herder pe anul 1971. Printre cei distinși cu premiile Herder, care sunt acordate anual unor personalități marcante din domeniul științei și artei pentru promovarea relațiilor culturale între popoarele europene, se numără și scriitorul Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Înmânarea festivă a premiilor va avea loc la 5 mai, anul acesta la Academia Austriacă de Științe”.

În continuare apare poezia *Scriu cum cântă pădurile* de Zaharia Stancu. ■ Dan Berindei comemorează *150 de ani de la izbucnirea mișcării revoluționare condusă de Tudor Vladimirescu*. ■ Radu Gyr semnează *Sufletul n-are fruntarii*: „S-ar zice că un destin cosmic a impus globul terestru ciudatele spasme ale scoarței. A zidit munți înalți, a răzvrătit păduri, a săpat albi adânci pentru mări și oceane, despărțind pământuri și continente. Popoarele au născocit, apoi, granițe, creând geografia și etnografia țărilor și statelor lumii. Dar sufletul s-a vădit mai puternic. A descoperit, în străfundurile lui, dragostea, dorul, generozitatea, visul sau omenia, biruind, prin ele, și munți și fluvii și oceane. Pururi călător și învingător de fruntarii, cugetul uman nu cunoaște hotare. O dovedesc, încă o dată, compatrioții noștri care, din depărtări imense, de peste ape învolburate și masive stâncoase, ne trimit sufletul lor vibrând în calde scrisori ori în stihuri pline de autentică iubire pentru patria natală”. ■ Din rubrica *Prezențe peste hotare* aflăm: „Timp de trei zile cabana Universității din Freiburg, din Munții Pădurea Neagră, a găzduit cel de-al 7-lea colocviu al societății «Mihail Eminescu» a studenților Universității din Freiburg, cu participarea unor studenți și cadre didactice de la catedrele de limbă română al Universităților din Freiburg, Tübingen, Heidelberg și Köln și a unor invitați de peste hotare. Din partea invitaților din România au luat cuvântul prof. dr. docent Mihai Isbășescu, conf. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, de la Universitatea din București și poetul Ion Alexandru”.

2 februarie

● [„**Munca**”, nr. 7218] Se anunță deschiderea unei expoziții românești de scenografie, la teatrul „Dante Alighieri” din Ravenna.

● [„**Scânteia**”, nr. 8685] În *Note de lectură* citim două prezentări. □ Vlad Sorianu prezintă volumul *Scrieri* de Ion Pas: „*Scrierile* lui Ion Pas sunt scrise cu incontestabil simț epic, cu sensibilitatea participantului nemijlocit la evenimente și nu mai puțin cu luciditatea militantului angajat. Ele sunt deopotrivă documente expresive și mărturii literare de autentic și amplu interes”. □ Mihai Vasiliu prezintă *Al doilea volum de teatru* de Tudor Mușatescu: „Or, al doilea volum din scrierile lui Tudor Mușatescu – cuprinzând cinci piese definite în deceniul cinci – oferă cititorului obișnuit, oamenilor de teatru în general și în special celor mai tineri, ca și cercetătorilor de specialitate, tocmai posibilitatea de a-și întregi cunoașterea scriitorului, de a se apropia de nuanțele dramaturgiei sale, de a-i descifra stilul propriu și a-i pătrunde complexitatea personalității artistice. [...] După apariția celui de-al doilea volum de teatru avem așadar la îndemână cam a șasea parte din întreaga operă dramatică a lui Tudor Mușatescu, dar aproape tot din ceea ce constituie esențialul ei, deschizându-ni-se astfel o perspectivă completă asupra unuia dintre cei mai fecunzi și interesați dramaturgi români moderni”.

3 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8686] Natalia Stancu realizează un interviu cu dramaturgul Paul Everac, *Cu ce lucrări întâmpinați aniversarea partidului?*: „ – *Am dori, tovarășe Paul Everac, să ne împărtășiți mai întâi sentimentele cu care, ca scriitor, întâmpinați acest mare eveniment din istoria contemporană a patriei.* – Mă simt solidar cu acțiunea pe care o duce Partidul Comunist Român pentru construirea unei societăți mai înalte. Am învățat din exemplul său să mă aplic realităților, să fiu atent la ceea ce se întâmplă în conștiințele oamenilor de toate categoriile, muncitorii, țărani, intelectuali. Am desprins, din istoria sa de o jumătate de secol, gânduri despre istoria acestei țări supusă confruntării cu parametrii civilizației actuale și, mai ales, cu idealurile perpetue ale comunismului. M-am străduit să definesc și eu, într-un fel, alături de atâția alții, conceptul de civilizație socialistă raportat la condițiile specifice societății noastre. Am stat și voi sta alături de marile înfăptuiri ale partidului, visând și lucrând la altele, și mai mari. Am luptat, cum m-am priceput, cu arma cuvântului, pentru deslușirea și netezirea unor direcții care mi se par necesare și favorabile în izbândirea idealurilor socialiste, în închegarea unei mai puternice spiritualități. Port în mine râvna de a sluji permanența acestor idealuri, cu rădăcinile înfipite în istoria noastră și cu vârful fluturând pe creasta viitorului lumii. Iubesc pe cei ce fac efortul de a îmblânzi și domina materia și, mai ales, pe cei ce-i dau pe cetea idealului. Programul nobil al partidului pentru dezvoltarea unei personalități omenești multilaterale este și programul meu ca scriitor. Astea sunt lucrurile pe carele simt, cu accent sporit, în preajma aniversării. – *Presupunem că aceste gânduri care vă animă și-au aflat sau sunt în curs de a-și afla concretizarea și în creația dumneavoastră. Cu ce lucrări, așadar, vă propuneți să întâmpinați semicentenarul partidului?* – [...] Am scris deci o piesă în care sunt povestite avatarurile acestei conștiințe – de stăpân – a omului de la o grație primordială, postulată platonician, la o grație finală, propusă de idealurile noastre; de la o întâlnire primordială, monomică, sărbătorească, la o întâlnire pan-umană, polifonică, în cadrul unui stadiu festiv, a unei mereu visate Mese de Gală. Așa se și numește de altfel piesa: *Masa de gală*. E, aș spune, o meditație despre dialectica societății de pe poziția idealului comunist”.

• [„Viața studentească”, nr. 5] M.N. Rusu scrie despre *Mitul purității* în volumul Anei Blandiana, *Cincizeci de poeme*: „Nu cunosc o poezie mai preocupată de mitul purității decât aceea a Anei Blandiana. Aproape că întreaga ei lirică se rezumă la această obsesie. Sau este însuși produsul ei. Motivul principal care traduce în modul cel mai pregnant obsesia poetei este motivul ninsorilor eterne. Toate celelalte elemente care, în fond, comunică o voință de imaculare, nu sunt decât derivatele simbolului originar: «preacurată zăpadă».. Recunosc *self-antologiei* de față meritul de a corecta erorile [*n.n.* erorile unor comentatori, M.N. Rusu însuși, ce nu au raportat versurile la acea *obsesie fundamentală*, găsind lirica Blandiane drept foiletonistă, pedantă, pentru că poe-

mele au fost abordate inițial «dinspre latura lor generală (secundă, explicită), și nu din direcția celei particulare (globală, principală), a metaforelor-cheie», știința de a se organiza în jurul unor nuclee esențiale, care dezvăluie arhitectura austeră a liricii sale. [...] Un principiu *etic* acționează în lirica Anei Blandiana. Mai există cred și unul pur *liric*, care modifică viziunea asupra spațiului cosmic existent. Poeta caută un altul, la fel de blând și clar în linia formelor sale ca acela ce se lasă invadat de ninsori. De asta dată însă lipsindu-se de ele. Această viziune modificată are la bază o vocație a constructivității, sesizabilă la scara întregului volum și a fiecărui poem în parte. [...] Că Ana Blandiana este o poetă care vede în obsesia perfecțiunii și purității înseși rosturile morale ale poeziei o dovedește și poemul cules recent din «România literară» – avem aici sinteza cosmică a motivului ei preferat. Ea este complementară celor 50 de poeme, operă a lucidității critice”. □ În eseuul său *Elogiul lucidității*, Andrei Marga discută despre *iluzia dialecticii* la Hegel, Marx, Engels, Lenin, Marcuse, Adorno.

4 februarie

• [„**Munca**”, nr. 7220] Zaharia Stancu publică *De ce am devenit scriitor*: „Nu am socotit scrisul niciodată ca o profesiune. Și, mai mult, n-am socotit ca o profesiune nici măcar practicarea ziaristicii. Eu am devenit scriitor și am devenit ziarist în urma convingerii care-mi răsărise în inimă ca am ceva de spus oamenilor. Și am început să le spun oamenilor ceea ce mi s-a părut că am dreptul să le spun. Am dorit, încă de acum cincizeci de ani, și doresc și astăzi, ca scrisul meu să ajute cât de cât la înfrumusețarea vieții, la îmbogățirea minților cu cele mai nobile idealuri ale umanității, la câștigarea de către oameni a umanității, la câștigarea de către oameni a libertății, a buneistării, a fericirii. Am crezut și continui să cred că literatura poate și trebuie negreșit să ajute la realizarea celor mai nobile idealuri ale umanității, la împlânzirea și la umanizarea omului, la câștigarea pentru toți a dreptății și la câștigarea, dacă s-ar putea pentru totdeauna, a păcii și a fericirii ființelor umane”. □ Al. Ronescu prezintă volumul de reportaje al lui Ioan Grigorescu, *Fenix inflamabil*. □ În *Teatru*, Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei lui Miron Radu Paraschivescu, *Asta-i ciudat!* (Teatrul de stat din Turda): „un spectacol în care se resimte inconsecvența regiei realizată de Vlad Mugur și – în cea mai mare măsură – a interpretării inegale”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6752] Petru Popescu scrie despre *Rezistența operei*, considerând că „opera reclamă o filosofie, o ideologie. Proprie, sinceră, profundă, izvorâtă din realitatea societății românești de azi, ideologia creatorului e indispensabilă pentru a asigura rezistența operei. Dar, de la ideologie ajungem imediat la responsabilitatea artistului față de societatea în care trăiește, ajungem la obligația lui morală, ajungem la sinceritatea creației, deci la necesitatea realismului, și toate se leagă între ele, ca într-un corp creierul,

inima, plămâinii, nervii. Text fără fond – iată un lucru care nu e util nimănui”. □ C. Stănescu recenzează volumul lui Valeriu Cristea, *Interpretări critice*, care „inspiră o mare încredere în primul rând din cauza seriozității demersului prin care criticul aduce la suprafață probele extrase din corpul accidental al operei”.

● [„*Albina*”, nr. 5] Ion Bănuță publică textul *În umbra nucului bătrân*: „Acolo, în umbra nucului bătrân, dorm somn adânc strămoșii. Urmașii lor, demni, plini de răspunderi adânci, urcă noi trepte ale înălțării omului. Îmi plac firele de iarbă ale țării mele, amintindu-mi de marele, de bunul Walt Whitman”. ■ Pe prima pagină, Zaharia Stancu este prezent cu poezia *Cântec*, iar pe ultima, revista reproduce câteva versuri în care G. Călinescu cântă grăul. ■ Șerban Nedelcu semnează *Cu hărnicie și pricepere*: „Ziarele au publicat, zilele trecute, Comunicatul cu privire la îndeplinirea planului de dezvoltare economico-socială a Republicii Socialiste România pe anul 1970. Cifrele Comunicatului .. sunt cu mult mai mari decât în 1969”. ■ Comemorând *Adrian Maniu – 80 de ani de la naștere*, revista reproduce poemul în proză *Pluguri*. ■ Gheorghe Dinu aduce mărturii despre atmosfera din colectivul presei comuniste ilegale, evocându-i astfel și pe George Ivașcu sau George Macovescu.

● [„*România literară*”, nr. 6] *O nouă vârstă a țării* se intitulează editorialul lui Virgil Teodorescu: „Deși un hotar lipsit de limite, un ocehan care mărește perspectiva dând la iveală cele mai mici amănunte, *Cincinalul* continuă să fie o vârstă în dezvoltarea multilaterală și complexă a României socialiste, înscriindu-se în substanța vie a existenței noastre ca inelele în carnea arborilor. [...] S-a creat nu o literatură decorativă a realului, nu o literatură care se îmbată cu propriile-i descripții și incursiuni, ci o literatură activă care face corp comun cu viața omului într-o societate socialistă, capabilă să transforme conștiința umană, evidențiind atitudinea civică și artistică a scriitorului. Să nu uităm că acești ultimi cinci ani au fost anii unei sinteze superioare întru lărgirea și aprofundarea democrației socialiste, căci, aderând fără rezerve la Frontul Unității Socialiste, cetățenii patriei și-au exprimat, cum nu se poate mai limpede, opțiunea lor fermă pentru politica internă și internațională a Partidului Comunist Român, care exprimă năzuințele, idealurile și conștiința poporului nostru. În acest ultim cincinal a avut loc Congresul al X-lea al partidului, care a demonstrat strălucit indisolubila contopire a pasiunii și-a competenței, a lucidității și a entuziasmului, spiritul novator care animă partidul în splendida și uriașa lucrare a împlinirilor și victoriilor noastre”. ■ Ion Vlad scrie despre *Dimensiunea artei*: „Cercetarea literaturii contemporane în dimensiunea ei socială ține de condițiile examinării și explicării datelor comunicării literare. Bineînțeles, comunicarea este văzută aici din unghiul intențiilor integrate în actul de creație, din perspectiva unei viziuni rezultate dintr-o experiență socială și umană în care se întâlnesc toate seriile interne ale societății: istoria și viața politică, structurile ideologice și morale, raporturile spirituale etc. Impo-

sibil de neglijat, nu numai în ordine strict istorică, ci și sub semnul cunoașterii sistemului de gândire, de interpretare și de apreciere a existenței unei colectivități. Acceptarea sau respingerea cărților, blocarea categorică a unei producții literare (căci, neasimilată, ea nu mai există într-un timp al literaturii) ne situează într-un plan *real* al literaturii, îndepărtându-ne de postulate mai mult sau mai puțin abstracte și implicit, inoperante în analiza faptelor de literatură. [...] Literaturii i se pun probleme, în timp ce scriitorii sunt chemați să se pronunțe ca exponenți ai unei lumi interesate de propria ei istorie: o istorie scrisă nu neapărat prin evenimente, ci prin mișcările conștiinței. Experiențele unei lumi se concentrează în opere – structuri ireductibile și unice – veritabile acte de cunoaștere, de reflecție și de difuzare a semnificațiilor. Suntem, într-un cuvânt, într-un domeniu unde socialul își păstrează valoarea de factor al creației, de agent și martor al acesteia”. ■ Un anunț îi pune la curent pe cititorii revistei cu *Întâlnirile „României literare”*: „Așa cum s-a mai anunțat, în cadrul manifestărilor consacrate semicentenarului partidului, «România literară» se va întâlni cu cititorii din orașul Brăila. Patronată de Uzinele «Progresul», întâlnirea va avea loc azi, joi, 4 februarie, la ora 18, în sala marea Clubului «Progresul». Vor participa următorii redactori și colaboratori ai revistei: Nicolae Breban, Cezar Baltag, Teodor Balș, Ion Băieșu, Vasile Băran, Constantin Chiriță, G. Dimisianu, Leonid Dimov, Grigore Hagi, Traian Iancu, Mircea Iorgulescu, Virgil Mazilescu, Petru Popescu, Nichita Stănescu. Întâlnirile din orașul Brăila vor fi relatate pe larg într-unul din numerele viitoare ale revistei”. ■ Al. Raicu ne informează despre proiectele literare lui I. Peltz: “– *Ce mai scrii?* – N-o să crezi, poate, dar întregesc nu un nou roman, ci.. un volum de poeme pe care l-am intitulat *Destin liric*. [...] – *Sub tipar? De fapt cu aceasta voiam să începem..* – La Editura Minerva se află al patrulea volum de «scrieri» în care este reluat romanul *Actele vorbește*. Am predat și Editurii Cartea Românească un roman intitulat *Microbar*. Ți-aș istorici pe larg subiectul, dar pe de o parte unele fragmente din el au apărut prin reviste, pe de altă parte am început să țin și eu la secretul profesional”. ■ Este dată tiparului stenograma mesei rotunde cu tema *Socialul în literatură*: □ „**Nicolae Breban:** Tema acestei mese rotunde este foarte importantă, înscrisă la loc de cinste în programul revistei noastre și al meu personal: e vorba de a discuta sau, mai bine zis, de a rediscuta unii termeni pe care, în parte, o anumită perioadă literară i-a compromis, sau de care a abuzat, sau pe care i-a «îmbolnăvit» – fiindcă există și boli ale cuvintelor; boli de care însă nu trebuie să sufere cuvintele; acestea ori trebuie să fie înlocuite, ori pur și simplu să fie întrebuițate corect. Spun asta pentru că am impresia că o serie de termeni și concepte literare au fost o vreme greșit întrebuițate. Socialul în literatură constituie o temă care sperie unele spirite mai estetizante și mai snoabe. Eu am avut o mare surpriză când, cu câțiva ani în urmă, am citit *Mimesis* a lui Auerbach; ei bine, una din ideile fundamentale ale cărții este tocmai aceea a încorporării estetice a socialului, – și autorul o demonstrează

foarte bogat și foarte variat; este o demonstrație convingătoare, emoționantă. Personal, consider că socialul pentru mine, ca romancier, este o categorie fundamentală în artă. Eu nu pot concepe arta mea fără social. [...] Revista noastră acordă o mare atenție acestei mese rotunde. Am mai organizat până acum câteva asemenea mese rotunde: despre critica literară, de pildă. Am făcut câteva deplasări: într-o uzină din București, apoi la Cluj și peste tot am discutat ideea aceasta a socialului. Tovarășul Paul Everac, într-o scrisoare adresată redactorului-șef al «României literare», a pus problema într-un mod interesant; de aceea am și publicat scrisoarea. De asemenea, Paul Anghel a pus din nou această problemă, dintr-un alt unghi. Au existat reviste la noi care au reluat-o din același sau din alt punct de vedere. Și, totuși, discuția a fost doar demarată. De aceea am dori ca la această masă rotundă să încercăm să stabilim mai exact termenii, să arătăm cam ce înțelegem noi, cei de față, prin «social» prin «literatură socială», prin «curaj social». Să vedem și să discutăm în ce măsură literatura de azi trebuie să exprime viața celor care trăiesc în România. [...] În genere, la noi a apărut poezie bună; n-a apărut poezie proastă decât prin accident; pe de altă parte, poezia bună de acum câțiva ani nu mai este poezie bună astăzi; ștacheta s-a ridicat foarte mult; ceea ce era bun acum câțiva ani nu mai e bun astăzi, și atunci doar de la foarte bun se poate începe. De aici și sursa unei crize în edituri, avalanșa de lucrări «publicabile». Ceea ce vreau să subliniez însă este că la noi în revistă a apărut poezie de un anumit tip, care a vizat mai mult aspectele estetice, cvasi-estetice, fiindcă și conceptul de «estetic» nu este un concept de tip absolut, necontextual; «estetic» înseamnă și un anumit tip de a gândi, înseamnă și un anumit tip de psihologie (geografică, istorică, poate chiar și religioasă). Revista «România literară» trebuie să se îmbunătățească în sfera preocupărilor ei mai profund contextuale, să reflecte mai bine ceea ce se întâmplă la noi în țară. Este imposibil ca un poet bun din România să ignore viața noastră atât de dinamică și de pasionată. Sunt oarecum nemulțumit de poezia care a apărut în ultimele luni în «România literară». A apărut prea puțină poezie patriotică bună; românii au scris în genere bune poezii de acest fel, de aceea Bolintineanu, Alecsandri, Coșbuc, Vlahuță și Goga rămân poeți autentici și astăzi. Să ne referim acum și la critică. Este un adevăr că multe cărți apar astăzi la noi, cărți de poezie și de proză. Dumneata, de pildă, Al. Ivasiuc, scrii un tip de proză politică, eseistică, foarte interesantă. Critica în cel fel răspunde? Cred că ea reacționează greșit. Critica – așa cum am mai spus – cantonează încă, cred, într-un anumit limbaj pur tehnicist; foarte rafinat articulat, e adevărat, dar care, ca și poezia de acum câțiva ani, nu mai corespunde nivelului literar la care ne găsim noi astăzi. Mai există, desigur, și alte probleme. Vă rog să luați cuvântul și să le discutăm. □ **Al. Ivasiuc:** Raportul dintre literatură și social este o problemă deschisă și foarte acută o problemă ai cărei termeni nu sunt încă întrutotul bine precizați și de aceea necesită discuții. Să începem să formulăm întrebarea care ne preocupă și să spunem că ea derivă în

mare măsură dintr-o nemulțumire față de unele aspecte ale literaturii noastre, în ciuda faptului că literatura română contemporană a înregistrat foarte serioase succese. Dacă pornim de la un punct de vedere marxist, înțelegem că literatură fără social nu există. Chiar și atunci când un scriitor scrie o carte aparent nesocială, cel puțin la o atitudine, adică întoarce spatele unei societăți. □ **Ion Brad:** Este limpede că literatura care crede că s-a sustras socialului sau întoarce spatele societății are tot o atitudine socială. Aceste noțiuni nu sunt noi. □ **Al. Ivasiuc:** Orice literatură, de la bun început, este socială și neîndoios că literatura occidentală contemporană prezintă și ea niște fenomene sociale profunde. [...] Să fac o mărturisire. Am scris patru cărți politice, din care una este complet politică, fără îndoială. □ **C. Ștefanache:** O precizare. Eu cred că socialul este totuși subordonat esteticului. De exemplu, cartea d-voastră, *Păsări-le*. Dacă nu ar avea o valoare estetică, în primul rând, nici socialul nu ar mai dispune de forța pe care o are în romanul d-voastră. □ **Al. Ivasiuc:** Nimeni nu vorbește de social fără literatură. Vorbim despre social *în literatură*. Soarta acesteia, inclusiv a pătrunderii ei în public foarte repede, în câteva săptămâni, dovedește nu numai că suntem preocupați de problema socială, ci și că publicul este doritor de acest lucru. Toate perioadele au fost determinate de o structură socială, de o ideologie, dar uneori a existat iluzia că poți trăi în afară de societate. Acum, această iluzie este imposibilă. [...] Cred că perioada de lamentare în legătură cu stările noastre de lucruri trebuie să se apropie de sfârșit. Nu mai trebuie să privim tot timpul în urmă, ci să începem să consonăm cu noile cerințe. O literatură *direct* politică a interesat în anii 1954-1955 și a început parcă să intereseze mai puțin în 1960. Și publicul, și viața socială s-au schimbat. La început acest fenomen de îndepărtare de evenimentul imediat a fost privit ca un fenomen de eliberare de poncife. În legătură cu poziția mea față de 1950; nu aş arunca tot ce s-a întâmplat, dar eu merg chiar mai departe. Faptul că au existat patru cărți bune și o mie proaste nu spune nimic. Eu nu aş considera lucrurile care s-au întâmplat drept niște *greșeli*. Acest termen de etică nu are decât o foarte restrânsă importanță când analizăm o situație socială, politică, istorică. Multe din aceste lucruri au fost poate inevitabile, în orice caz au fost determinate de cauze foarte profunde. [...] Nu mi se pare că neimplicarea imediată – adică în primii ani – a lui Blaga, de pildă, rămâne inexplicabilă, ținând seama de raporturile filosofiei sale cu marxismul. În planul mișcării dialectice a culturii, în fazele de ruptură, revoluția are totdeauna un caracter radical care înseamnă o îngustime la suprafața în folosul profunzimii. □ **Ion Brad:** După părerea mea, marile spirite din cultura noastră nu au fost nici lăsate în afară și nici nu s-au sustras unor fenomene din acea perioadă, cu unele excepții. Blaga – fiindcă v-ați referit la un caz-limită – era cunoscător al marxismului și, deși nu era marxist, ținea conferințe în 1947, la Cluj, în cadrul ARLUS. Aplecându-ne spre trecutul nostru literar apropiat, așa-zisa «criză» a culturii nu a fost decât o discuție teoretică, fiindcă spiritele cu adevărat crea-

toare nu au absentat din cultura românească în acea perioadă. □ **Al. Ivasiuc:** Eu voiam să spun că important este următorul lucru. Reacția din anul 1960 a fost împotriva unei confuzii care se produsese în anii anteriori între estetic și social; se știe că într-o vreme era suficient ca tema să fie considerată bună ca să se facă rabat de calitate, și aceasta a fost o greșeală din însuși punctul de vedere al marxismului care niciodată nu neagă specificul unei forme de manifestare. [...] Deci prima reacție care a urmat a fost de a pune un deosebit accent pe valoarea estetică neglijată. Se ajunsese ca niște scriitori cu bune intenții să fie considerați importanți, deși ei nu erau scriitori (A. Toma). Mai întâi, trebuie să fii scriitor și abia pe urmă interesează dacă ești angajat. □ **S. Damian:** Să nu uităm că este vorba și de o anumită viziune asupra istoriei și evenimentelor, o anumită viziune la care aderau uneori și scriitori de talent și cu reputație artistică. Istoria care se petrecea sub ochii prozatorilor era văzută ca o identificare cu intențiile oamenilor și nu se observa mecanismul mult mai complicat, în care adesea omul nu era stăpân pe destine și nu putea anticipa toate eventualitățile. De aci relieful disproporționat care era atribuit eroului de inițiativă, dotat cu o voieșie senină, rezultat al unor certitudini cam simpliste. [...] □ **Ion Brad:** *Desfășurarea* lui M. Preda, cartea ca și filmul, au foarte multă autenticitate. □ **Al. Ivasiuc:** Se face, cred, o dublă greșeală. Cei care neagă total perioada anilor 1950 greșesc. Cei care neagă perioada anilor 1960 iarăși greșesc. În literatura anilor 1960 era vorba de o consonanță cu una din tezele fundamentale ale partidului, și anume cu dezvoltarea multilaterală a personalității umane. Forța partidului rezidă nu numai în dezvoltarea țării, ci și în dezvoltarea multilaterală a personalității umane. Aceasta și-a găsit reflectarea în căutarea psihologiei fiecărui individ, în delimitarea personalității ca atare. În această privință, cărțile lui Breban, ca și poezia lui Nichita Stănescu, pun foarte mult accent pe personalitatea umană, pecetea ce are ea absolut specific. Numai pornind de aici poți să intri într-o rezonanță autentică cu grupul social, cu națiunea. Suntem în pragul unei noi faze, în care profunzimea este asigurată, dar în același timp personalitatea umană nu este văzută numai pe liniile ei psihologice, ci și în raporturile sociale concrete. Ca scriitor cred că așa face o treabă inutilă dacă niciuna din manifestările mele artistice nu s-ar înscrie în acest efort general. Literatura anului 1970, în lume, este profund socială și politică. [...] O literatură angajată este singura noastră posibilitate de sincronism. S-a vorbit de poezia din «România literară». Cei mai importanți poeți din lume la ora actuală sunt foarte implicați în problematica direct politică. Critica literară trebuie să sublinieze mereu importanța angajării ca o cale spre atingerea valorii, într-o epocă în care aceste valori obiective ne preocupă și ne obsedează. Toată chestiunea este de a face ca această creație să fie trăită, să aibă dublu caracter: să fie obiectivă și să reflecte o preocupare profund interioară a poetului. □ **Ion Brad:** Să ilustrăm puțin cele spuse de Al. Ivasiuc, chiar prin creația celor de față. Eu cred că ceea ce se remarcă în scrisul lui N. Breban este tocmai acest

efort dus adeseori până la capăt în cărțile lui, de a integra socialul în uman și de a da o expresie foarte individuală implicațiilor de natură psihologică, dar punând în evidență niște conflicte foarte semnificative pentru etapele istorice la care se referă cărțile lui. Am terminat de citit *Păsările* lui Ivasiuc, în care cred că acest efort obstinat pe care l-am remarcat și în celelalte cărți ale lui, de a transpune, pe un plan mai epic și într-o formulă analitică foarte personală, niște probleme umane cu implicații serioase în social, a dus la rezultate remarcabile. Dacă venim spre istoria și critica literară, văd în activitatea, uneori întreruptă în mod regretabil de diverse împrejurări, a tovarășului Al. Piru, tocmai efortul unui savant și scriitor totodată de a demonstra continuitatea în literatura noastră a unor direcții mari de gândire artistică pe care eu o văd foarte originală și în orice caz demnă de admirație; efortul de raporta mereu scriitorii la problemele sociale și morale ale timpului lor. *Camera de alături*, de Paul Everac, este o lucrare esențială în problematica ei umană și filosofică, o dramă scrisă cu luciditate și sensibilitate, evident într-un spirit contemporan. Poeți ca Andrițoiu și alții, cu care am debutat în perioada anilor '48-'49, cu toate că am risipit poate cam multe vorbe și am plătit apoi cam scump prețul unor șabloane, din punct de vedere al unui crez reflectat în literatura fiecăruia și într-un climat literar care apropia mai mult socialul de estetic, eu cred că nu am avea ce să regretăm. Sunt aici colegi pe care i-am citit anul acesta, precum Petru Popescu și Corneliu Ștefanache, oameni de talent, romancierii recunoscuți, mereu preocupați de fenomenele societății noastre. Ilie Constantin este cunoscut ca poet autentic nu de acum. El face și o operă critică demnă de toată stima. A-ți spune cu mare franchețe părerea despre lucrările colegilor tăi, nu numai cu temeinică cultură, dar și cu gust, cu principialitate, înseamnă a face o operă extrem de necesară. [...] □ **Al. Andrițoiu:** După câte am înțeles din ceea ce spunea Ion Brad, plecând de la acel panoramic al literaturii noastre de după 23 August, cred că meritul literaturii de după 1960 ar consta în recordarea ei la tradiția literaturii noastre. [...] Ne-au lipsit în perioada aceea cărțile de căpătâi. Cu excepția câtorva romane ale lui Sadoveanu și cu excepția romane ale lui Camil Petrescu și Călinescu, cărora li se îngăduia mult mai mult decât ni se îngăduia nouă.. □ **Nicolae Breban:** Părerea mea este că mulți nu au știut să se «bată» destul. Se putea face mai mult pentru păstrarea unei purități mai mari a literaturii. De foarte multe ori noi obișnuim să ne referim la administrație. Este greșit. Adevărul e că la noi se cam așteaptă totul de la administrație. □ **Ion Brad:** Să nu simplificăm lucruri pe care le-am trăit. În perioada despre care discutăm, nu numai niște spirite dogmatice înguste, care aveau anumite funcții, spuneau totul în legătură cu fenomenele literare. Chiar literații înșiși, în iluzia că pot revoluționa gândirea estetică mai repede, forțau uneori nota. Există nume stimabile care la o năvală a lui Marin Preda, *Ana Roșculeț*, au reacționat excesiv de dogmatic. Acum, când se referă public la epoca aceea, uită că și ei au avut asemenea poziție. [...] □ **Al. Andrițoiu:** Încă o dată deci, eu cred că

succesul anilor 1960-1970 constă în re-legarea literaturii de tradiția ei națională și socială. [...] Meritul deceniul 60-70 ar consta deci, o dată cu racordarea literaturii noastre la marile-i tradiții, și în recâștigarea cititorului. Cărțile bune se vând repede, pentru că sunt obiective și sincere. Desigur, deceniul acesta dă și el destulă maculatură și vehiculează uneori un alt mimetism, un alt cosmopolitism, numai că de altă orientare geografică; păcatul rămâne însă, în speță, același. Dar el ține de periferia artei. [...] Și eu cred, ca și Al. Ivăsiuc, că socialul este pentru literatură o vocație, un destin în afara căruia literatura încetează să mai existe. □ **G. Dimisianu:** [...] Deci problemele trebuie văzute la determinarea lor specifică: sunt poeți cu vocația politicului, a socialului, iar alții fără, nerămânând totuși, din această pricină, în afara poeziei. În poezie este important să existe lirism ca expresie a unui conținut sufletesc, autentic și semnificativ. Nu putem cere poeziei, întregii poezii, să fie de formulă direct socială. □ **Nicolae Breban:** Oare critica subliniază suficient poezia care încearcă să se îndrepte spre aria social-politică? Nu rămâne încă la reflexele de acum câțiva ani, în care receptarea esteticului era totuși prima și ultima ei formă de manifestare? □ **G. Dimisianu:** Critica trebuie să înregistreze poezia în raport cu vocația poetului; să încurajeze poezia socială acolo unde are șansa de a se realiza estetic, la acei poeți care au, organic, această chemare. În sensul acesta am amintit de Ion Gheorghe, de Adrian Păunescu (al cărui volum în curs de apariție se intitulează *Poezii politice*), ca să nu mai vorbesc despre poezii din generațiile mature: Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, M.R. Paraschivescu etc. □ **M. Iorgulescu:** Există, e adevărat, o anumită dublă timiditate față de cărțile al căror caracter social este mai evident, mai pronunțat: pe de o parte, asemenea cărți sunt puține, pe de altă parte, în comentarea lor se ocolește foarte adesea această latură. De ce? Cred că important este nu să facem profesiuni de credință, nu să teoretizăm, ci să ne întrebăm mai întâi de ce problema raporturilor dintre literatură și social se pune astăzi cu atâta acuitate. [...] În literatura noastră sau petrecut, pe parcursul ultimilor trei-patru decenii, o serie de transformări de mare amploare: pentru a înțelege ce se întâmplă astăzi este absolut necesar să privim lucizi în urmă, să ne scrutăm trecutul, cu responsabilitate și gravitate, fără false pudori, fără să evităm chestiunile așa-zis «delicate», dintr-o înțelegere majoră a prezentului. [...] Literatura – și mă refer în special la proză – s-a interiorizat, a traversat o epocă a regăsirii de sine, a devenit mai complex, dar cu ce preț? Teme și idei generoase au fost, înainte, compromise și falsificate, motiv pentru care unele mai sunt și azi ocolite; pentru că ideea de *scriitor – conștiință a epocii sale* a fost intens vehiculată, cu rezultate deplorabile însă, această idee a fost, o vreme, într-o oarecare măsură, abandonată. Ne aflăm, însă, într-un moment de sinteză, de consolidare, de afirmare integrală a talentelor și a forței creatoare, altădată irosite inutil în direcții neliterare. Iată de ce, cred, important este nu să rediscutăm un termen sau altul, ci să evităm repetarea unor asemenea situații, să evităm exclusivismele și

intoleranța, balansul dintr-o extremă în alta. Literatura fals jurnalistică, simplistă, festivistă și schematică a fost o extremă, cea vizând exclusiv obținerea unor performanțe stilistice – alta. Literatură după normative nu se poate face.

□ **Nicolae Breban:** [...] Trăim pe acest pământ o tensiune psihologică și istorică deosebită și nu este suficient să scriem o poezie pur artistică sau să comentăm exclusiv latura estetică a unui roman sau a unei poezii. □ **M. Iorgulescu:** Între 1964-1968 au făcut glorie autorii de proză minusculă. Semnificativ, în acea vreme în România un răsădit amplu l-a avut noul roman francez, în timp ce romanul «furioșilor» englezi, al cărui caracter social este indiscutabil, nu a avut niciun ecou! □ **Nicolae Breban:** Reculul estetizant durează la unii prea mult. Aceasta poate da naștere la o nouă criză în conștiința scriitorului ca și aceea din 1958-1955-1958. Pentru că a existat și o criză a scriitorului, o criză morală. □ **Ion Brad:** [...] Nici astăzi nu putem spune că întreaga noastră critică ar trece pe lângă aceste fenomene reflectate în opera de artă fără să se manifeste; diferă numai intensitatea cu care se manifestă unii sau alții. □ **Nicolae Breban:** Critica la noi a rămas expozitivă. Sau strict expozitivă, saunegativă. [...] Noi vrem, la «România literară», să încercăm să rupem cu această stare de lucruri. Paul Anghel a aruncat, ca și tov. Paul Everac, sămburii unor discuții foarte interesante. Premise care, chiar dacă sunt câteodată puse greșit, pot fi stimulatoare. În paranteză fie spus, la Cluj am întâlnit câțiva intelectuali foarte animați de rubrica lui Paul Anghel din «Contemporanul». Discuția de astăzi putea fi foarte interesantă. Regretăm că Paul Anghel n-a dat curs invitației noastre de a participa la această masă rotundă. □ **Al. Andrițoiu:** Dar «România literară» a fost aceea care, imediat după ce a apărut rubrica lui, i-a făcut proces de intenție. □ **Nicolae Breban:** I s-a cerut să-și precizeze părerea, punctul de vedere, ceea ce nu înseamnă că i s-a făcut lui Paul Anghel proces de intenție. Era acum o ocazie de a clarifica în discuție liberă, colegială, toate divergențele de păreri. [...] Prin refuzul său de a participa, Paul Anghel a arătat, cel puțin asta este impresia mea, că nu e interesat de fapt într-o discuție reală, constructivă, ci, se pare, mai mult să arunce premise și acuze generale, confuze, rămase până la urmă fără un temei serios intelectual și moral. Nu cred că e bine să procedăm cu ușurință atunci când angajăm, în public, o discuție cu elemente atât de interesante, dar care necesită și una nume simț de probitate morală și de responsabilitate cetățenească. □ **Paul Everac:** [...] Normal ar fi ca valoarea scriitorului să fie discernată de la caz la caz. Dar din nefericire, la un moment dat s-a creat o conexiune: era suficient ca un scriitor să se ocupe de un lucru cât de cât comun, diurn, real, ca un anumit fel de rictus, de ușoară strămbătură din nas să-i califice opera drept desuetă, anacronică. Dorim cu toții o literatură cât se poate de prelucrată, de distilată. Însă această distilare se aplică uneori unei realități specioase, artificiale, parțiale, și nemulțumirile mele se referă la această parțialitate. Ce aș doi și ce aș visa eu pentru literatura noastră? [...] Doar scriitorul trebuie să fie cu 5 minute înaintea

epocii, înaintea tuturor. Aceasta este meseria lui, misiunea și vocația lui; el trebuie să cuprindă, să orienteze, să anticipeze, să spună lucruri pe care nu le știe poate nimeni, să atragă atenția asupra unor realități care pot avea o dezvoltare sau alta. [...] Nu mi se pare de loc un lucru rău că Paul Anghel a pus și el în discuție substanța literaturii din ultima vreme, poate nu la nivelul vârfurilor, dar al unei foarte mari producții de manufactură literară care, sub tot felul de travestiuri, încearcă să se acrediteze drept bun literar, și el a spus: Hai să facem puține ordine! Nicio supărare într-asta. [...] Sentimentul utilității sociale, al necesității ca o operă să fie socială, este un sentiment dinlăuntru; în clipa când el devine un imperativ exterior sau o lozincă își pierde ceva din forța de propulsie. O fi nedrept acest lucru, dar cam așa se întâmplă. [...] □ **Al. Piru:** Să nu pierdem din vedere raportul dintre dogmatism și conformism, fiindcă dogmatismul generează conformismul. Nu ar fi de dorit ca lansarea lozincii socialului să genereze din nou o literatură conformistă, fără valoare, cum s-a întâmplat într-o perioadă anterioară ce n-am dori să se repete. Literatura este un fapt social, deci un scriitor care face o literatură asocială sau anti-socială este de neconceput, mai ales în zilele noastre. □ **Ion Brad:** Eu nu cred că putem să fim așa de sentențioși în problema aceasta. S-ar putea să fie scriitori care, fără să dorească să-și programeze o artă «anti-socială» sau «asocială», în mod obiectiv să creeze asemenea lucrări, care din punct de vedere al societății noastre să trebuiască a fi discutate cu toate argumentele și uneori să fie respinse. Cred eu că este bine că ați adus în discuție chestiunea aceasta, pentru că sunt unii colegi la care, dacă se observă această poziție față de fenomenele complexe ale societății și revoluției, dintr-o dată se face simțit un recul, se observă o reținere. Adică, dacă realmente se respinge motivat o asemenea lucrare, dintr-o dată și se aplică eticheta de dogmatic. □ **Al. Andrițoiu:** Critica noastră literară, care a câștigat foarte mult pe linia primatului criteriului estetic, plutește uneori încă în abstracțiuni și se îndepărtează de ceea ce aș numi eu criteriul istoriei literare. Mai limpede spus, foarte puține cronici pot constitui totodată și fișe de istorie literară, așa cum sunt deseori articolele profesorului Al. Piru. [...] Critica se complăce câteodată în demonstrații de subtilitate, de virtuozitate și cărturărie, ceea ce îi scurtează lungimea de undă, deci utilitatea ei viitoare. □ **Al. Piru:** [...] La «România literară» nu constat o atitudine de poleire. Criticii sunt clari în negațiile lor mai mult decât în afirmații. Pe de altă parte, nu vreau în același timp să las impresia că acum suntem într-o perioadă de declin. În momentul de față suntem, cred, într-o perioadă de ascensiune. [...] Nu vrem să anulăm tot ce am scris înainte. Nu sunt de acord a se spune că *Scrinul negru* al lui Călinescu și alte cărți sunt proaste. Și înainte de 1960 s-au scris romane bune, poate cele mai bune din literatura de după 23 August 1944. Scriitorii mai noi încearcă să înnoiască ceva, și nu numai sub aspectul tehnic, formal. S-a născut romanul problematic, de idei, romanul unor aventuri interioare. Există și aici riscuri, nu totdeauna înlăturate. Avem romane în care de la

început și până la sfârșit se poartă o lungă discuție, o discuție în care se angajează probleme nu de cea mai mare importanță, și până la urmă problemele abordate acolo capătă o soluție conformistă. Un puritanism excesiv caracterizează multe scrieri contemporane. [...] □ **Nicolae Breban:** Vedeți, tovarășe profesor, dumneavoastră spuneți înainte că o anumită orientare în literatură poate avea urmări nefaste; de aceea ar fi fost mai bine dacă în politica culturală a unor edituri care scot asemenea maculatură ar fi existat o responsabilitate serioasă, a orientării spre valoare. □ **Al. Piru:** Noi suntem cetățeni ai acestei țări și știm că literatura, în ultimă instanță, este și un lux, care se face cu bani! Și dacă la noi toate editurile devin neproductive.. □ **Nicolae Breban:** Dumneavoastră treceți acum în cealaltă extremă! Noi credem că editurile pot câștiga bani cu clasicii noștri și cu clasicii străini și nu trebuie să recurgem la Dessila; se câștigă foarte mulți bani cu Eminescu, cu Rebreanu și se va câștiga și cu noi după ce vom fi morți! □ **Al. Piru:** [...] S-a înlocuit literatura exprimată în clișee printr-o literatură sibilină, abstractă. Eu am respins de la început, din această cauză, așa-zisa proză scurtă, primind din partea criticilor replici. Proza aceasta a căzut totuși și na rămâne în literatură. În ceea ce privește abordarea socialului în poezie, problema este foarte grea, și nu știu cum am putea s-o rezolvăm. După îndelungi reflecții, lecturi etc. am găsit o formulă pentru a-mi explica ce anume este poezia. Mai ales poezia secolului nostru este o poezie de cunoaștere care palpează universul prin metafore. Nu înțeleg personal cum am putea să facem o poezie căreia să-i spunem «poezie socială». Când analizăm opera lui Arghezi, toată dificultatea este să găsim la Arghezi o singură poezie care să fie socială! Se analizează *Caligula* de obicei, și nu știu dacă este ceva social în ea. [...] □ **Ion Brad:** Cred că pentru noi, «social» nu înseamnă numai a afirma niște idei generale, politice, ci cred că «social» înseamnă în primul rând «uman».. □ **Al. Piru:** [...] Ce poate să fie poezia socială? *Zoosofia* lui Ion Gheorghe nu mi se pare poezie socială. Aș vorbi mai curând de Nichita Stănescu, cel mai reprezentativ poet al generației actuale. Este el un poet social? Afirmarea unei atitudini politice în poezie a născut marii poeți de atitudine. Însă a face poezie «de oglindire» socială înseamnă a reveni la Vlahuță cu *La icoană* sau la nu știu ce poezie de Cerna. Cred că asta nu se poate face în secolul al XX-lea. Noi recomandăm poezia patriotică; adică poezia de atitudine. Toți marii poeți au atitudine, măcar implicit dacă nu explicit. Dacă revenim la proză, cu toții cunoaștem experiența recentă când am mimit – nu toți – literatura străină. Ați spus că nu am imitat pe «furioși», eu cunosc totuși și la noi «furioase»! După aceste experiențe, care nu trebuie condamnate în total, fiindcă și iele au un rost, cred că mai bine ar fi să imităm pe clasici. În definitiv, clasicii n-au imitat și ei antichitatea? Multiplicarea metodelor de abordare a realității, a problemelor existențiale, e necesară în orice literatură, și în această materie nu am putea rămâne pe loc. Trebuie să fim receptivi în privința formelor de comunicare. În poezie a fost un reviriment, la

un moment dat, al suprarealismului. Cu toate că am respins și am luat în răs onirismul, el, parțial, rămâne valabil. Mă gândesc, de pildă, la Dimov. Unii scriitori, din cei care au practicat aceste experiențe, nu trebuie repudiați.

□ **Nicolae Breban:** Dar nu-i repudiază nimeni. Dimpotrivă, îi publicăm destul de des; dar eu cred că ei sunt mult mai «exclusiviști» decât noi. Se citează între ei, cu insistență.

□ **Al. Piru:** Aceasta nu deranjează pe nimeni. Dacă din cei 700 de scriitori existenți în Uniunea Scriitorilor, vreo 200 înțeleg literatura onirică, restul publicului vă asigur că nu înțelege absolut nimic; de aceea se și publică în mari cantități. Din această cauză proliferază o atare literatură. În momentul de față cred că există toate felurile de poeți care au existat de totdeauna în literatura română; există poeți remarcabili, fiecare în direcția lui, dar, bineînțeles, nu câte o sută, ci numai câte unul, doi, de fiecare direcție. E și firesc și e și bine să fie așa, ca nu toată literatura să fie redusă la același numitor. [...]

□ **Petru Popescu:** [...] Dar să nu se înțeleagă că ne-am adunat aici în prada unei panici și că trebuie luate unele măsuri pentru ca literatura să fie cu adevărat socială. În clipa de față, avem o literatură polifonică, scrisă într-un moment realmente democratic, un moment de conștiință politică; au apărut opere valoroase, apreciate de publicul românesc și de cel străin. [...] Eu consider că vocația socială a literatură românești este o axiomă și este sinonimă cu vocația realistă și cu vocația națională. Aceasta pentru că românii sunt unul din popoarele cele mai bătrâne ale Europei, dar una din națiunile cele mai tinere. Noi facem parte din fondul traco-iliro-latin, un fond etnic foarte vechi. Dar, ca națiune, suntem foarte tineri. Tocmai pentru că suntem o națiune tânără conștiința literară românească este veșnic o conștiință «pașoptistă». [...] În ceea ce privește literatura așa-zisă formalistă din România – pentru că România are o asemenea tradiție a modernismului și a dat Europei și dadaismul și suprarealismul – desigur că nouă ne e greu să ne eliberăm de propriul nostru modernism (și nici nu trebuie, de altfel). Chiar romanele românești cele mai corecte sunt de fapt foarte moderne, în sensul autenticității, căci, după mine, ce e autentic e și modern. De ce mă refer mai cu seamă la proză? Pentru că în poezie, mărturisesc și eu, ca și profesorul Piru, că nu înțeleg în clipa de față fenomenul contemporan. De aceea, deocamdată, amân ideea «societății» poeziei, deși sunt convins că se găsește «socialitate» și acolo. [...] Problema care se pune cu adevărat în clipa de față este: cum să facem într-adevăr «socială», în mod concret, la librărie, literatura noastră care, ca natură, e suficient de socială. [...]

□ **Ion Brad:** Avem sarcina de a sesiza situațiile anormale care împiedică manifestarea cărții bune românești, originale, și să ne obligăm ca, împreună cu Uniunea Scriitorilor și cu toți factorii publici care pot aduce clarificări și soluții, să le aducem, să luăm niște măsuri, ca să nu ne mai tot lamentăm! Căci, de o vreme încoace ne-am cam lamentat: și editurile se lamentează că nu au material bun ca să publice atâta literatură, scriitorii se plâng că nu li se dau tiraje. Finanțele se plâng că avem 200 de milioane lei blocați pe cărți nevândute, dintre care de

fapt numai 18 milioane sunt cărți literare, dar totuși e o sumă mare. [...]

□ **Nicolae Breban:** Noi vrem să organizăm o discuție și despre carte, avem în proiect să facem una și despre film; dar am vrea ca la aceste discuții să participe, alături de dv., și alți tovarăși, care răspund de domenii însemnate ale aditivității culturale, ca, de pildă, tov. Ion Dodu Bălan. □ **Ion Brad:** Voi aveți diverse metode de a atrage oamenii, dar aveți și altele de a-i respinge! Fiindcă, s-o spunem deschis: revista dv. este o revistă foarte serioasă, cu colegi foarte buni, dar câteodată față de anumiți scriitori sau critici, care nu intră în simpatiile unora dintre redactorii dumneavoastră, nu aveți atitudinea cea mai dreaptă. Și atunci se produc unele reacții, care, e drept, cum este aceea a lui Paul Anghel, poate sunt și ele nepotrivite. □ **Nicolae Breban:** Sunt de acord că există și asemenea reacții. Dar cred că discuția de azi sau discuția despre carte etc. este mult mai importantă. Ceea ce vrem să facem noi aci răspunde unei nevoi fundamentale. [...]

□ **Petru Popescu:** [...] Din conștiința literară a anumitor creatori au dispărut omul și existența lui sinceră. Când citesc o carte, vreau să fiu șocat puțin de personaje, de atmosferă, vreau să o rețin chiar cu simțurile. Adică, vreau o carte în care viața să existe plenar. Cartea bună apare însă uneori cel mai greu. În consecință, ca să revin la ideea pe care o susțineam, cred că în afara confruntării sociale nu există niciun tip de expresie literară durabilă. Datoria scriitorului român este să miște zeci de mii de oameni. [...] Toți criticii luați în parte sunt stimabili, sunt foarte interesați. Dar, luată în totalitate, nu știu dacă critica se poartă onest față de carte. Criticul face din critică o dizertație intelectuală din care foarte rar se înțelege ceva. [...] Pe de altă parte, cred că o anumită independență a criticii ar garanta un câștig material mai serios pentru critici. Criticul este unul din scriitorii care câștigă cel mai puțin. Sunt critici de mare anvergură care ar trebui să facă cărți și să nu facă cronici. Dar fac cronici pentru ca să poată trăi, pentru pâinea zilnică. [...]

□ **C. Ștefanache:** După părerea mea, criticii au situația cea mai precară. Ei trebuie la un moment dat să scrie despre un redactor șef sau despre cineva care se află într-o funcție importantă. □ **Nicolae Breban:** Unii scriitori buni de la noi nu suportă nicio aluzie critică. Criticii nu pot fi însă total absolviți prin aceasta. Nu sunt de acord cu gestul unui critic care mai de mult a scris o cronică negativă și după aceea una pozitivă despre aceeași carte, la distanță de o săptămână. Nu se poate face artă fără sacrificiu. Numai să câștigi nu se poate. Dacă ți-e teamă de urmări, nu e bine să te amesteci în această treabă. [...]

□ **C. Ștefanache:** [...] Profesorul Al. Piru a pus întrebarea: cine este judecătorul suprem în stare să judece peisajul literaturii contemporane? Așa cum s-a produs o detașare față de efectele dogmatismului, într-un viitor apropiat se va realiza și detașarea necesară față de peisajul actual și probabil că lucrurile se vor clarifica mai bine. Până atunci e de dorit să avem o literatură cât mai diversificată din punct de vedere stilistic, cu toate organele componente ale unei ființe foarte vii. □ **S. Damian:** [...] Apreciind luarea de cuvânt a lui Petru Popescu, care vorbea cu subtilitate de o permanentă vocație

pașoptistă, nu cred că de aci s-ar putea deduce lipsa de răgaz pentru alte preocupări. Dacă noi vrem să instaurăm astăzi o critică de direcție și vrem să îndemnăm scriitorii să abordeze anumite teme, nu trebuie să reîntronăm un soi de intoleranță. Este loc, în momentul de față – cred eu – și pentru meditația asupra problemelor existenței și pentru descriții închinată dragostei și pentru reflecții concentrate în jurul tehnicii de compoziție, procedeele stilistice, orizontului estetic. Totul este – și aci mă raliez la ceea ce spunea prof. Al. Piru – totul este ca aceste teme să fie urmărite de pe o platformă de pregătire solidă, de cugetare autentică, nemimată. Nu trebuie să ne privim de nimic din ceea ce s-a câștigat, să nu restrângem tabloul literaturii, să nu considerăm diversitatea ca un fenomen de confuzie sau de dezorientare. [...] □ **Nicolae Breban:** [...] Literatura română a trăit momente de înflorire în clipa când niște mari spirite au încercat să direcționeze literatura. Când acești mentori lipsesc, chiar dacă se nasc opere bune, nu se creează mari școli naționale de gândire și de literatură. O parte a prozei tinere plutește într-un vag livresc, se subordonează unor mode străine, se consacră unor căutări mai mult sau mai puțin snoabe. Deja există o derută, nu vorbesc la scriitorii foarte puternici. Aceștia sunt puțini. Vorbesc de scriitori buni, care sunt vreo 10-15. Aceștia nu-și găsesc forma, formula.. Acest lucru este reflectat și de o parte din critică, nu de partea ei funcțională, ci de partea ei teoretică și generală, care nu abordează întotdeauna, fenomenul literar românesc la cel mai înalt nivel posibil. [...] □ **Ilie Constantin:** [...] Poezia fiind o exprimare a lăuntricului, a sufletului, nu se poate limita la îndemnuri exterioare. Ea se rostește pe sine la modul înalt și neobișnuit. Această exterioritate trebuie bine înțeleasă; dacă patria, care este în afara ta, și se adresează prin nu știu ce mesaj minunat și greu de spus, atunci ea încetează să fie exterioară și devine fibră din fibra ta. [...] □ **Valeriu Cristea:** S-au atins foarte multe probleme. Cea mai interesantă, din punctul meu de vedere, mi s-a părut însă cea ridicată de G. Dimisianu și reluată apoi de S. Damian, adică cred că raporturile dintre caracterul social-politic al unei opere și realizarea ei artistică, suficient de clare teoretic, mai dau naștere în practica noastră profesională la unele confuzii. Se întâmplă, de pildă, ca o carte să fie slabă și să se recunoască faptul ca atare, dar să ni se spună că, oricum, cartea respectivă conține niște idei valoroase. Ideile însă nu pot exista în sine, independent de exprimarea lor artistică, adică ele nu sunt ca niște pietre prețioase care din greșeală nimeresc într-o cutie grosolană; în acest sens am și scris un articol mai de mult. Cred că aci mai pot persista niște neînțelegeri. Ceea ce mi s-a părut mie grav în scrisoarea tovarășului Everac era confuzia valorilor, faptul că erau într-un fel criticate cele mai bune romane din ultimii ani, ceea ce arată că această problemă prezintă de fiecare dată pentru critic dificultăți concrete noi. □ **P. Everac:** Scrisoarea mea nu a pus în discuție niciunele din aceste romane sub raportul valorii lor, ci ea răspundea la chestiunea că dramaturgia nu e suficient de socială. Discuta deci «socialul» din romane. □ **G. Dimisianu:** Ceea ce m-a nedu-

merit pe mine în scrisoarea dv. a fost nu faptul că v-ați exprimat negativ despre aceste cărți, dar că, nemulțumit de ele, regretați și erați nedumerit de faptul că scriitorii ca Al. I. Ghilia sau I. Lăncrănjan nu mai sunt în plină atenție. Vedeți la acești autori socialul realizat în forme optime și substanțiale? □ **P. Everac:** Eu arătam, sprijinindu-mă pe cele mai valoroase cărți de proză, că respectivele cărți nu epuizează sau nu ating măcar cu destulă relevanță socialul, deci că o asemenea critică împotriva dramaturgiei nu are suficient temei. [...] □ **Nicolae Breban:** Dar dv. credeți că în vremea când scriitorii aceștia au fost cotați la un foarte nivel, critica nu era influențată de conducerea revistei? I. Lăncrănjan conducea revista, credeți că el accepta soluția unei critici libere? □ **Al. Andrițoiu:** Dv. credeți totuși că literatura lui Lăncrănjan este chiar așa, de aruncat peste bord? E un de fel probă de naturalism sau primitivism? Omul acesta este, după opinia mea, un om de talent. *Cordovanii*, dacă ar fi redusă la jumătate, ar fi o carte foarte bună.. Eu apreciez sincer noua formulă a «României literare» și tendința sa de obiectivitate, ca revistă de competență a Uniunii Scriitorilor, dar mă văd silit să remarc, cu regret, și unele intervenții subiective, de răfuială, în special cu Eugen Barbu și Ion Lăncrănjan – mă refer la articolele prietenului Dimisianu. [...] □ **Nicolae Breban:** Nu este vorba de *Cordovanii* în sine, ci de faptul că acest roman a primit premiul de stat alături de Călinescu: cred că s-a împietat în felul acesta asupra literaturii în genere, asupra noțiunii de valoare artistică. Dumneavoastră credeți că valoarea lui Lăncrănjan era aproximativ echivalentă cu valoarea lui Călinescu? Totuși ea a fost pusă pe același plan, fapt pe care scriitorimea l-a resimțit pe vremea aceea ca pe o anomalie. [...] □ **Al. Andrițoiu:** Să nu alunecăm însă în extreme. Ați început cu Barbu.. □ **Nicolae Breban:** Eu i-am propus lui Eugen Barbu să ne dea un fragment de roman, iar el mi-a răspuns: – Nu public în revista asta unde sunt «atins»! [...] □ **Al. Ivasiuc:** [...] Ceea ce voiam să vă spun neapărat este că literatura este socială oricum, dar că în secolul XX, la ritmul de mișcare și de dezvoltare al acestui secol, socialul aproape se confundă cu politicul. Acest lucru e nou și nu s-a întâmplat niciodată în lume; din cauza aceasta literatura este nu numai socială, dar este social-politică. Este elementul nou, specific secolului al XX-lea. □ **Paul Everac:** Nu cred. Una este să ne orientăm spre ceea ce se întâmplă în lume, să facem din dramele ei și dramele noastre, să ne îngrijorăm de acele lucruri reale, și alta este să începem să împrumutăm, să luăm cu chirie crampele, angoasele și tot ceea ce este specific unui anumit fel de a cugeta asupra lumii: este o mare diferență. [...] □ **Al. Piru:** Că literatura e o obsesie, nu pot fi de acord, fiindcă «obsesia» este o stare patologică; în literatură ea poate fi interesantă, poate fi studiată, dar nu putem să începem ceva într-o stare patologică, adică obsedați. În al doilea rând, eu sunt de acord că literatura poate fi politică – și există o mare literatură politică, ce se face în lume și s-a făcut și altădată – dar sunt zece sau o sută de feluri de a face politică; nu e unul singur! Noi facem o politică, alții fac alta. Aici este vorba de atitudine. □ **Nicolae Breban:**

Constat cu satisfacție că, deși am început discuția pe un fond de scepticism, masa rotundă a fost vie și instructivă, chiar și pentru cei care n-au fost de față. Nouă o să ne facă plăcere să-i acordăm în paginile revistei un spațiu cât mai mare. Vă mulțumim pentru bunele aprecieri aduse revistei și pentru participarea dv. la această masă rotundă, și sper că ne veți onora și pe viitor, în calitate de colaboratori statornici ai publicației noastre”. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară la *Cartea regilor* de Florin Mugar: „Excesul, zonele de stridență, voința prea vizibilă de ingenuitate, de «copilărire» ascundeau o anumită nesiguranță, îngrijorarea poetului însuși în fața lipsei de stabilitate și a golurilor de inspirație adecvată unei poezii de natura acesteia. [...] În sfârșit, aș zice că aceste excese, într-un sens ori în altul, în «naivitate» ori, dimpotrivă, în dezabuzare demitizantă, pornirea însăși de a împinge lucrurile până la limita convenției și până încep să pară artificiu și teatralitate, sunt atât de tipice la Florin Mugar încât, în cazul său, nu sunt departe de a da senzația unui mod «natural»; aceste «excese» sfârșesc prin a revela firea poetului, sunt modul său de a fi și mai ales de a fi poet; abia în absența lor s-ar cuveni să ne întrebăm cu îngrijorare și regret unde *este* Florin Mugar. De altfel, dialectica sincerității și a jocului constituie în câteva piese reprezentative ale ultimului volum motivul unei substanțiale reflecții: poetul simte mai bine ca oricare dintre noi care e «problema» sa”. ■ *Ochiul magic* □ *La casa lui Heliade*: „Emoționant și în același timp pilduitor, în ce privește cinstirea pe care trebuie s-o acordăm înaintașilor, eseu lui Nichita Stănescu, publicat sub titlul *Heliade, Heliade*, din ultimul număr al revistei «Lucefărul». Gândul ni s-a dus, citindu-l, la casa lui Ioan Heliade-Rădulescu [...]. Nu de mult, o mică notiță apărută într-un ziar anunță: «locuința lui Heliade se dărâmă».. Am vizitat-o de curând. Nu, n-a fost demolată în întregime, ci numai o mică aripă din stânga. În clădirea respective, cu un coridor și încă destule camere, funcționează azi birourile unui șantier. După se va fi terminată însă construcția unor noi hale, se pare că soarta îi va fi pecetluită”. □ „*Astra*” într-o nouă formulă: „E o tendință generală în publicistica noastră de a căuta noi formule de prezentare artistică; dar uneori chiar mai mult, de a căuta o altă structură revuistică. «Astra» brașoveană apare, începând cu nr. 1 din acest an, într-un fel de disociere compozițională: de o parte un *magazin* politic-social cultural de 16 pagini mari și, de alta, un supliment literar de 8 pagini mici. Formula este avantajoasă pentru cititorul amator de literatură care poate parcurge cu ușurință paginile literare și chiar le poate colecționa ca pe o revistă aparte”. □ O notă fără titlu: „Marți 9 februarie, orele 18, la Librăria «Mihai Eminescu», se vor pune în vânzare, în prezența autorului, cele 77 exemplare bibliofile ale volumului de versuri *Ninsoarea Neagră* de Alexandru Lungu, apărut în Editura Cartea Românească. Fiecare exemplar, numerotat și semnat, cuprinde o ilustrație originală și un poem manuscris”. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu publică *Amintiri despre Adrian Maniu*. ■ Matei Călinescu scrie, în rubrica sa, despre *Poezia și idealul matematic*, un

text despre poezia lui Ion Barbu. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie: □ *Eleusis* de Florin Pucă și Leonid Dimov, C.R., 1970: „Strania, terifianta, ironica lume a desenelor lui Florin Pucă (una dintre cele mai fermecătoare și mai ales prezențe din peisajul nostru artistic) te cucerește de la primele linii. Despre *Eleusis* al său ar trebui scrisă o cronică aparte, de specialitate. Noi, cu senzația de a comite o impietate, ne vom imagina că parcurgem poemele din *Eleusis* ale lui Leonid Dimov într-o secțiune a unei viitoare culegeri antologice (și ar fi pasionant de răsfoit o asemenea selecție!); vom vorbi despre poeziile din *Eleusis*, – cerem scuze pentru aceasta lui Florin Pucă – încercând, conștient, să ignorăm oglinzile lor atât de fericite, cu convingerea că și unele și celelalte au o viață autonomă. [...] Poezia lui Leonid Dimov presupune în lector o stare afectivă, trebuie ca acesta «să intre în rezonanță». Ea nu poate fi gustată la rece, căci unei priviri încruntate îi pare (și nu este exclus să fie așa, pe întinse porțiuni) frivolă, cu tendințe manieriste. În ceea ce ne privește, încercăm să înțelegem fiecare tip liric dinspre el însuși, să fim, pe rând, un fel de partizani ai fiecărui autor valoros. Ne e cu atât mai ușor să aderăm la personala și fermecătoarea modalitate poetică dimoviană cu cât înțelegem că ea lărgeste, în perimetrul ei, spațiul poeziei românești tradiționale. Cât de profund e sunetul său, cât de durabil cu adevărat, o va stabili judecata timpului (ca pentru toată lumea!). Deocamdată să constatăm realitatea constituită și aparte a acestei poezii cuceritoare și generoase”. □ *Spectacolul de pantomimă* de Modest Morariu, C.R.: „În ansamblu, *Spectacol de pantomimă* este cartea unui poet talentat și serios, de o aleasă ținută intelectuală, cu o cunoștință artistică înfăptuită”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă cartea de proză. □ *Adevăr și fantezie* de Dorina Rădulescu, C.R., 1970, o culegere publicistică a articolelor apărute în 1935 și 1936 în „Cuvântul liber”: „De altfel, caracteristica dominantă a articolelor Dorinei Rădulescu este exprimarea necenzurată a emoției, lipsa de distanță și detașare. Autoarea participă sufletește la tot e vede, textul devine o foaie de temperatură afectivă”. □ *Evocări de călătorie* de Margareta Stan, C.R., 1970: „Relatarea are însă un ton aproape neutru, ele văzute sunt înfățișate deliberat într-un stil cât mai impasibil, concis și exact; numai că recile «evocări» sunt niște produse sublimate”. □ *Vacanțe iliriene* de Maria Hadan, C.R., 1970: „Amestec de ficțiune, jurnal intim și memorial de călătorie, schițele care îl alcătuiesc recompun mai degrabă traseul unui proces sufletesc decât ambianța unui itinerariu geografic. [...] Debutul editorial, volumul Mariei Hadan este îndeajuns de timid; cu toate că formula adoptată este suficient de elastică, autoarea se încorsetează deseori în clișeele unui sentimentalism minor. Dar semnele de înzestrare nu lipsesc”. □ *S.O.S. puhoaiete!* de Radu Theodoru, Albatros, 1970: „Impresionante prin faptele conținute, reportajele lui Radu Theodoru au forța dintotdeauna a documentarului; păcat că, pe alocuri, scriitorul pierde măsura, căzând în bombasticisme de prisos”. ■ Secțiunea dedicată criticii conține prezentarea volumelor II și III de *Scrieri*

de E. Lovinescu, prezentare semnată de Ov. S. Crohmălniceanu: „Sub îngrijirea lui Eugen Simion care, de multă vreme, duce o nobilă luptă pentru a fi valorificată, așa cum merită, prețioasa moștenire lovinesciană, încă două volume din opera marelui critic văd lumina tiparului. [...] Volumele recent publicate cuprind memorialistica lui Lovinescu. Să notăm, de la început, că ea completează practic activitatea criticului”. ■ Versuri semnează: Grigore Hagiu, Dimitrie Stelaru, Ștefan Popescu și Teodor Păcă. □ Sub titlul *Poeți belgrădeni* sunt publicate versuri în traducerea lui Adam Puslojić și Nichita Stănescu: Petar Gudeli, Milan Komnenici, Milan Milišići, Radomir Andrici, Predrag Ciudici, Ibrahim Hagici. □ În secțiunea *Confesiuni* este publicată a treia parte din Valter Roman, *Sub cerul Spaniei*. ■ Al. Piru pune întrebarea *Romanul ermetic?*: „De câtva timp, ca urmare a unor mode străine, pretutindeni efemere, a început să prolifereze și la noi speța romanului ermetic, de-a dreptul ininteligibil ori cel puțin greu de înțeles, cerând, chiar pentru lectorul experimentat, un efort de atenție rar recompensat de rezultatul căutării. Și nu e vorba de romane enigmatice, șaradă, al căror înțeles iese finalmente la iveală, folosind pe parcurs tehnica suspensului cinematografic, ci de romane care rămân până la capăt de nepătruns, lăsând cititorului senzația unei sfortări în gol, a unei pierderi de timp irecuperabile. Mărturisesc că, asumându-mi sarcina de a cunoaște și de a face cunoscută literatura actuală, am citit cu răbdare câteva asemenea romane, de mai multe ori, consemnând posibile sensuri pe etape, fără ca la sfârșit să pot întruni notele parțiale într-o imagine cheie. Arta de a nu spune nimic e mai complicată decât arta de a spune ceva. Am zis artă, pentru că în multe cazuri romanele ezoterice, indescifrabile, sunt bine, chiar impecabil scrise, dacă scrișul în gol, simpla caligrafie, ar fi vreodată valabil în sine. M-am întrebat, desigur, dacă publicul citește asemenea romane, dar întrebarea e inutilă, pentru că, firește, nimeni, dacă nu și-a luat singur sarcina descoperirii valorilor, nu se supune la torturile unei lecturi silnice, asonante și fără îndoială că neprevenitul care a cumpărat un roman ilizibil îl aruncă după parcurgerea primelor pagini. Nu voi da nume, pentru că s-ar putea ca asemenea romane să fie o reacție la romanul popular rău scris și lipsit de adâncime ca atâtea romane indigene sau străine, o experiență în vederea întineririi unei specii ce pare multora îmbătrânită. Adevărul e totuși că la un anumit nivel de creație vechimea se întâlnește cu noutatea și că o literatură, dacă vrea să existe, nu poate rămâne prea mult în faza experiențelor”. ■ În *Tendințe în critica străină* citim textul *Între structuralism și semiologie*, tradus de Maria Oprean. Textul este însoțit de o notă semnată de Adrian Marino: „Începând cu numărul de față, «România literară» își propune să ofere cititorilor o pagină bilunară consacrată noilor apariții critice străine, cu precizarea – preliminară – că noțiunea de «noutate» va fi gândită în mod esențial în funcție de meridianul nostru și necesitățile (inclusiv criteriile) criticii românești moderne. Selecția va acorda prioritate, pe cât posibil, privirilor de sinteză și orientărilor de metodă, va trece prin rotație prin toate

compartimentele importante ale criticii actuale din Vest și Est, păstrând un anume echilibru între literaturi, cu tendința lărgirii informației care, pentru mulți se rezumă încă la bibliografia franceză, nu totdeauna consultată în izvoarele cele mai specifice. În scopul ruperii «tradiției» informației indirecte se va indica totdeauna, cu precizie, textul folosit, inclusiv data apariției, ediția și pagina, cu excepția, bineînțeles, a textelor inedite, câteva intrate de pe acum în portofoliul redacției. Se înțelege, nu toate materialele vor avea aceeași valoare și semnificație. Nici în critica română, nici în cea străină, nu apar chiar în fiecare zi capodopere și analize epocale. Scopul nostru este de a oferi o documentare mai largă și în același timp selectivă, prin texte cu un anumit coeficient de substanță, reprezentative pe o latură sau alta pentru mișcarea critică și estetică literară actuală. Este vorba, dacă vreți, de constituirea unui «dosar» și a unui «fișier», capabil să sporească efectiv informația cititorilor, tot mai numeroși, de critică, să clarifice unele puncte încă obscure (datorită unor lecturi insuficiente sau practic inaccesibile), să dea sugestii și, eventual, să vină și în întâmpinarea dorințelor unor cititori, atunci când ei vor motiva o astfel de cerere. Răspunderea eventualelor inadvertențe (fatalitatea tuturor traducerilor din lume!) revine în întregime traducătorilor». ■ La secțiunea *Ce e nouă în cultura poloneză* apar mai multe note și informații: □ *Un roman documentar*, text nesemnat, despre romanul *Pământ ars* de W. Jarnicki: „Valoarea cărții nu constă atât în nuanțarea portretelor morale sau fizice ale personajelor – necesare aici mai mult ca pretexte pentru realizarea acțiunii, deși reale – cât în dinamismul povestirii și în caracterul ei pronunțat documentar. Din acest punct de vedere, Jarnicki realizează într-adevăr o imagine elocventă, cu toate că unilaterală, a forțelor care se înfruntau. De aci valențele sporit instructive ale cărții. Înscriindu-se pe linia unei tradiții tematice care a înregistrat și succese de prima mărime. *Pământ ars* rămâne, totuși, ca realizare, pe o treaptă modestă”. □ *Recrudescența genului polițist* de Stan Velea, despre romanele lui J. Edigey: „Tematic, atenția scriitorului se îndreaptă în două direcții: spionajul și crima, să-i spunem: propriu-zisă, având ca mobil raptul de valori: în toate aceste cărți, întâmplările relatate au ca punct de plecare fapte autentice, petrecute în zilele noastre și complotate, mai mult ori mai puțin, cu ajutorul ficțiunii artistice”. □ Ion Petrică îl prezintă pe poetul *Julian Przyboś*: „Indiferent dacă suntem de acord sau nu cu cei care susțin că Julian Przyboś este cel mai mare poet polonez de la romantici încoace, este neîndoiește faptul că rolul lui în dezvoltarea poeziei poloneze a secolului nostru este covârșitor”. Alături apare poezia scriitorului, *Din Tatra*, fără a fi specificat autorul. □ În traducerea Irinei Harasimowicz citim poeziile lui Tadesuz Różewicz (*Cu atâtea preocupări; Râsul; Capitulare*). □ În traducerea Olgăi Zaicik citim două schițe de Adolf Rudnicki: *Cain și Abel*. ■ Fănuș Neagu, în rubrica sa de *Sport*, publică *Apropo de Curajosul neiscălit*: „Spuneam în numărul trecut că niște persoane demne de toată stima s-au supărat pe mine, fiindcă-

am îndrăznit să zic că Săniuța de argint n-a avut niciun reprezentant la Campionatele europene ținute în Austria. După un telefon de amenințare a urmat, vineri 29 ianuarie a. c., un articol în «Scânteia tineretului», intitulat – hodoronc-tronc – *Apropo de curaj*, articol în care subsemnatul e pus la zid, i se trag palme, e întors apoi cu fața la zid, și e mângâiat și cu piciorul. Articolul respectiv – apropo de curaj – e neiscălit, contrar normelor elementare ale bunului simț”.

● [„**Tribuna**”, nr. 5] Pe prima pagină, anunțul decernării premiului Herder lui Zaharia Stancu vine să răsplătească o literatură încă tânără și să împace, târziu, disputele dintre contestatarii și laudătorii creației literare românești din deceniul șase. □ Tot aici, un poem de Mircea Ivănescu. □ Cele cinci recenzii la volume de poezii se referă la *Înalta umbră* de Dimitrie Stelaru, *Scrieri lirice* de Traian Chelariu (autor : Ieronim Precup), respectiv *Poeme Rococo* de Nicolae Neagu, *Întâmpinare* de Ioan Chelsoi și *Ironice* de Ion Nicolescu (autor: Adrian Popescu). ■ Victor Felea scrie despre poezia lui Dan Laurențiu, ajuns la al treilea volum cu *Imnuri către amurg* (C.R., 1970), după ce debutase în 1967. Articolul intitulat *Un poet ciudat* constată doar că poetul este un romantic autentic, un „înger căzut” din edenul acum pierdut. Victor Felea îl compară, în final, pe Laurențiu, cu Poe și cu Baudelaire. □ La rubrica de *Opinii*, Valentin Tașcu crede că în literatura română contemporană funcționează *Mecanismul actualizării*, care face ca o vârstă a poeziei să fie înlocuită, de câțiva ani, de una a romanului. Modelul e organicist și Tașcu scrie că, acum, poezia a început să producă „în virtutea inerției create”, în vreme ce proza „a reintrat în plină actualitate”, mai ales prin *Princepele* – „produsul cel mai exigent selecționat până acum”. ■ În textul „*O culme*”.. *a culmilor*, Mircea Zăciu polemizează cu Mihai Beniuc: „Vor mai trece totuși încă trei ani până când, la ediția din 1959 de *Versuri*, poetul Beniuc ne va mărturisi mai pe larg ce crede *Despre arta lui Tudor Arghezi*. Poetul Cuvintelor potrivite nu mai avea încă de mult nevoie de nu știu ce curaj pentru a fi «repus în drepturi»! [...] Oare asupra căror lupi va mai fi strigat cu ușile închise în 1959 și cui îi va fi citit Mihai Beniuc din însemnările lui intime «a propos de tăvălirea prin imundiții» a altui mare poet. În articolul din «Steaua» ni se cere să vem zece ani răbdare până să scriem despre anii de atunci. Ca să amestecăm cât mai mult lucrurile în versiuni cât mai favorabile? Se poate oricând scrie adevărul, realmente *sine ira et studio*, așa cum zicea Tacit (*Anale*, I, 1) și nu Salustiu, cum crede poetul Beniuc.”. □ O nouă rubrică este inaugurată de Nicolae Balotă, *Peregrinul transilvan*: „A sosit timpul să întreprindem o exploatare a spațiului spiritual transilvan pe urmele marilor noștri înaintași. Mijloacele ne stau la îndemână: de la cronicile saxone, prin monumentele istoricilor Școlii Ardelene, la studiile contemporane”. □ Mircea Ivănescu continuă să publice un grupaj de *Versuri*. Pe aceeași pagină, Eugen Uricaru publică un reportaj în care o profesoară în primul ei an de muncă, întrebată ce a impresionat-o în anul 1970, amintește,

după catastrofele naturale din lume și de la noi, „vizitele tovarășului Nicolae Ceaușescu în lume”. (*Lateral de E15*). □ Dan Mutașcu publică un fragment din romanul *Noapte bună, Ahab*. □ Mircea Borcilă face o cronică la volumul *Introduzione alla letteratura romena*, de Ioan Guția (profesor născut la Sebeș, în 1917), la editura Mario Bulzoni. Articolul trece în revistă cariera lui Guția, după care face un synopsis al volumului cu titlu sus-menționat. □ Ioan Alexandru publică o *Scrisoare revistei „Tribuna” – Întâmpinare*, prin care răspunde celor – nenumiți – care îi contestă serialul de *Izvoare*. □ Valeriu I. Bologna semnează un articol biografic Wilhelm Kremnitz – *Soțul Mitei Kremnitz* – chirurg urolog, născut în Polonia, la Szczecin. □ La 90 de ani de la moarte, Liviu Petrescu îl comemorează pe Dostoievski, într-un eseu intitulat *Marele păcătos*, unde discută semnificația păcatului, într-un context existențialist în care sunt citați Heidegger și Camus. Petrescu face o paralelă între asumarea păcatului (originar) de către personaje dostoievskiene, cum e de pildă Alioșa Karamazov, și responsabilitatea existențialistă, pe o linie pe care mergea deja Emmanuel Levinas (Petrescu nu-l citează, însă). □ Pe ultima pagină, A.E. Baconsky îl prezintă pe și traduce poeme din poetul suedez Erik Lindgren.

5 februarie

- [**„România liberă”, nr. 8175**] Raportându-se la spectacolul *Play Strindberg*, adaptare după Fr. Dürrenmatt, și la *Dansul morților* de A. Strindberg (în reprezentarea celor de la „Münchner Kammerspiele”) Radu Popescu pune problema distanței/ distanțării dintre dramaturg și teatru, încercând să sugereze mijloace prin care se poate ajunge la „o situație firească și fecundă” în arta teatrală. Reprezentarea scenică și „jocul”, în sine, se dovedesc a presupune reflectări ulterioare.

- [**„Contemporanul”, nr. 6**] Maria Banuș descoperă unele *Prințipuri*: „Un poet, plin de haruri, îmi vorbește despre alt poet: «E o scârnavie. O hazna. Ține-te cât mai poți departe de el.» Pe cine văd la scurtă vreme după această destăinuire..? Ați ghicit. Pe h (har minor) cu H (har majuscul). Întâi m-am îndoit de ochi. Și am făcut turul pe bulevard, în sens invers. Ei erau, totuși îngerul și arhanghelul poeziei. M-am îndoit de auz, de memorie, am reconstituit scena destăinuirilor. Degeaba. Memoria nu îmi joacă aemenea feste și nu sufăr de halucinații auditive”. ■ În rubrica intitulată *Corespondențe*, Ana Blandiana reflectează la *Celebritate*: „Ispita numărul unu, scopul și uneori chiar cauza ascunsă a dezlănțuirii stihilor literare latente probabil în orice este, în surprinzător de multe cazuri, dorința de a ieși din anonim, de a sparge tăcerea din jur, de a-și auzi numele rostit de alte guri, și stăpânind alte cugete de-acum și, dacă se poate, din viitor. Tendința de a publica se leagă cel mai adesea de publicarea numelui, de ieșirea în lume pentru a fi văzut. [...] Este, desigur, o formă a instinctului de dominare, este o încercare de cucerire a lumii, cu atât

mai înverșunată cu cât ea, lumea, se lasă mai greu cucerită”. ■ Nicolae Manolescu recenzează două cărți. □ Prima aparține lui Alexandru Miran, : „... *Locul soarelui*, C.R., 1970 ia ca pretext zodiacul, închinând fiecărei zodii câteva poeme. Structura e aproape fixă. După un comentariu liric al simbolului zodiacal (Săgetătorul, Fecioara, Gemenii etc.), se trece la ciclul natural corespunzător, apoi, printr-un fel de descântec sau de invocație magică, peisajul devine interior. Toate acestea interesează, firește, în măsura în care provoacă sugestia lirică”. □ A doua aparține lui Traian Chelariu, *Scrieri lirice*, Minerva, 1970: „... Traian Chelariu este astăzi un poet cu desăvârșire uitat. Iar dacă e să judecăm după antologia recentă alcătuită de Emil Manu și prezentată de Al. Dima (*Scrieri lirice..*), pe nedrept uitat, căci e vorba de un poet remarcabil și original. În special sonetele (inedite până acum), în număr de cinci sute, din care editorul a selectat aproape o sută cincizeci, constituie o mărturie a unui talent incontestabil”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Jurnal de lector*, semnează cronici literare Laurențiu Ulici și George Munteanu. □ Laurențiu Ulici prezintă romanul lui Adriana Iliescu: „*Domnișoara cu miozotis* e dilatarea unui fragment din ceea ce s-ar fi putut numi un bildungsroman. Respectând litera romanului nostru tradițional, cartea Adrianei Iliescu e interesantă mai ales pentru atmosferă. Craiova sfârșitului de veac XIX e imaginată cu finețe, nu atât prin descriere, cât și prin așezarea într-un plan comun a unor mentalități, ce se vor afla în permanentă confruntare”. □ Același autor notează despre volumul de nuvele al lui Const. Novac, *Cheltuieli de reprezentare*: „Fluența discursului, sincopată din când în când de monologuri cu cheie, e semnul unei viziuni dinainte formate asupra întâmplărilor în care ne mișcăm și, implicit, asupra oamenilor. Fără nimic convențional în ea, proza lui Constantin Novac e expresia unei individualități ce încearcă să se regăsească, schimbând mereu condițiile și negându-le nu atât din frondă cât dintr-o neacomodare psihologică”. □ George Munteanu se referă la cartea de proză a lui George Sidorovici: *Vulpile*: „Cele unsprezece proze ce compun volumul sondează aproape fără excepție situații limită, zone tulburi ale sufletului sau ale tradiției, propunându-ne o lume ciudată, cu manifestări stranii, uneori de o violență și adâncime tulburătoare”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 9]** Mihnea Gheorghiu este prezent cu articolul programatic *Arta și cultura*: „Progresul efectiv, înregistrat de sociologi și statisticieni, ține desigur de direcția umanistă imprimată de Partidul prosperității noastre tehnico-materiale și avântului economic al societății în care trăim. [...] *Scopul socialismului* – spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, la ultima plenară a Comitetului Central – este ridicarea nivelului material și cultural al vieții poporului. [...] Este de dorit ca opțiunea ce se va face asupra dimensiunii politicii culturale, a creației spirituale și educației artistice, să se realizeze concret în aceeași direcție în care ne stau în față de pe acuma excelente exemple, propunându-ne o solidaritate mai conștientă a culturii, corespunzătoare unității social-politice a poporului român. Aceasta ne privește pe

noi toți. Este o concluzie ce reclamă și necesitatea de a risipi mirajul Statului-Providență din visul de rentier al lui conu' Leonida și de a-i substitui, cu răbdare și inteligență, o noțiune mai certă a responsabilității personale, a fiecăruia dintre cadrele lui și a fiecăruia dintre noi". □ Ca o continuare, alt text ideologic marca Gheorghiu, în numărul următor, 10: „Succesele obținute sunt rezultatul faptului că politica partidului și guvernului nostru a deschis largi posibilități de afirmare în câmpul creației, tuturor aceluia care doresc să participe la înflorirea culturii și artei României. Cuvântarea rostită de tovarășul Ceaușescu la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură a precizat, pe larg, datele teoretice și practice ale acestui reviriment crucial, spre a conchide: «noi nu avem de ce să ne temem în confruntarea pe plan mondial în domeniul literaturii și artei, ca în orice alt domeniu al gândirii sociale, pentru că suntem convinși de superioritatea concepției noastre, a filosofiei noastre comuniste, pentru că credem cu putere în victoria ei.» Educațională prin excelență, societatea noastră avansează cu pași de uriaș spre dispariția deosebirelor dintre munca manuală și cea intelectuală, prin ridicarea nivelului cultural al întregului popor, în ritmuri niciodată atinse în societatea trecută, fiindcă în România de azi dreptul la învățătură a fost legiferat ca o datorie la scară națională. [...] Pentru noi, noțiunea de intelectualitate este echivalentă cu aceea de contemporaneitate cu partidul comunistilor români". ■ Marian Popa discută despre stilul lui Augustin Buzura, în cronică romanului *Absenții*: „Ne așteptam ca această carte să fie scrisă. Ea putea fi scrisă de aproape oricine. Dar a scris-o mai bine decât alții Augustin Buzura, și asta nu pentru că ne cunoaște mai bine pe toți, ci pentru că a reușit să se cunoască mai bine pe sine [...] în acest roman se găsește autentică analiză, pe care nenumărați abisaloizi o caută într-un psihologism superfluu. Altfel, *Absenții* e un roman-pastă despre o realitate-pastă care s-ar putea termina după primele 20 de pagini, după următoarele o sută, dar care nu se sfârșește atunci când se termină. Iar aceasta se datorează sindromului *flotării*, al incapacității de a lua o decizie. După lectura unei asemenea cărți, în care un personaj psihopat este el însuși un specialist în psihopatie, îți vine să strigi: gata, așa nu mai merge, trebuie făcut ceva. Dar ce? Cartea nu ne dă un răspuns; ea indică numai o stare de lucruri individuală și colectivă la nesfârșit dilematică: să-l așteptăm prin urmare pe Godot sau să devenim un Godot. Și odată trasă concluzia, nu ne mai rămâne decât să trecem la alte cărți, mereu alte cărți." ■ Sub titlul *Nu este adevărat* Ion Negoitescu se referă la monografia lui Ion Bălu, dedicată lui G. Călinescu: „Nu puține se dovedesc meritele lui Ion Bălu, din monografia sa închinată lui G. Călinescu. Bine le-a observat, în cronică de la «Contemporanul», Nicolae Manolescu [...] Capitolul conclusiv, însă, mi se pare de o ușurință în afirmații ținând de lipsa de adevăr, ce mă determină să iau atitudine. Întâi, apropierea de Kogălniceanu... Bălu vede (*n.n.* într-un citat al lui Călinescu din *Istoria literaturii române*) în această frază (*Darul de căpetenie al lui Kogălniceanu e de a fi avut spirit critic, atunci când lumea nu îl avea, și*

de a-l fi avut în formă constructivă, ardentă, fără sarcasm inutil) «conștiința unei filiații secrete, a unei afinități spirituale» între redactorul «Jurnalului literar» și cel al «Daciei literare». Să lăsăm la o parte confuzia dintre spirit critic și conștiință directoare, în cazul lui Kogălniceanu. Și să ne întrebăm uimiți: dar cum?.. și concluzia despre impunerea lui Eminescu e la fel de hazardată: glasul lui G. Călinescu a fost doar unul printre altele și, oricum, nu singurul hotărâtor. Importanța și semnificația, în dezvoltarea literaturii noastre, a operei lui Kogălniceanu, Maiorescu, Lovinescu și Călinescu trebuie judecate prin patru prisme diferite, spre a nu păgubi pe niciuna, și îndeosebi atunci când cel mai păgubit ar putea ieși, în anumit sens, din atari confruntări și comparații, chiar G. Călinescu, al cărui geniu toți suntem dispuși să-l recunoaștem, dar care n-a determinat o nouă direcție literară”. □ Versuri de Ben Corlaci, Gheorghe Grigurcu, Gabriela Melinescu.

6 februarie

● [„**Munca**”, nr. 7222] Petre Luscalov publică, în foileton „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 33). ■ În *Pe scurt* se publică o notă despre inaugurarea Festivalului internațional de teatru de la Copenhaga cu punerea în scenă a piesei lui L. Blaga, *Meșterul Manole*, spectacolul bucurându-se „de un succes deosebit”.

● [„**Scânteia**”, nr. 8689] Teofil Bușecan scrie despre volumul *Meditații de călător* de Sütő András: „Nimic «turistic» nu vom găsi în cele o sută și ceva de pagini ale volumului, nu vom întâlni nici fapte ori date împrumutate din expunerile unor ghizi ultraprofesionalizați, nici fraze decupate din monografii, albume artistice și enciclopedii, după cum nu vom citi nici descrieri pompoase, încărcate de extaz despre monumente, peisaje, minuni exotice. Autorul și-a propus un scop mult mai modest, dar în esență, mult mai profund, să ne ofere câteva «meditații», considerând, așa cum își definește intenția în cuvântul introductiv, că e mult mai palpitantă o casă lacustră, împreună cu preocupările oamenilor ce o locuiesc, decât luxuriantul confort modern al unui hotel Hilton. [...] Relevăm alături de cele spuse arta scriitoricească, pe care o evidențiază volumul, mai precis, remarcabila artă a povestitorului ce și-a extras seva din poveștile secuiești, povești nu o dată asemănătoare cu ale Humuleșteanului, a dramaturgului care știe să evidențieze contrastele și conflictele, precum și largă gamă a trăirilor sufletești atât de fin desfășurate, de la ironie, sarcasm, până la severa și lucida analiză”. ■ Ion Dodu-Bălan prezintă volumul *Miradoniz* de Gheorghe Tomozei: „Evocarea lui Gh. Tomozei *Miradoniz*, închinată copilăriei și tinereții lui Eminescu, deschide, în cadrul Editurii «Ion Creangă», o colecție deosebită care s-ar putea intitula: *Oameni mari când au fost mici*. *Miradoniz* captivează, prin autenticitatea ei, prin vioiciunea epică, prin puterea de evocare și fiorul liric ce o străbate, nu numai pe cei mai nevărstnici cititori. [...] Lucrarea poetului Gh. Tomozei este o încercare reușită de a smulge copi-

lăria poetului din prejudecăți și din anecdotele care au dus la o interpretare eronată a întregii personalități eminesciene. Unii istorici literari și chiar unii critici au acreditat ideea pesimismului înnăscut al lui Eminescu. Or, Tomozei amendează convingător o asemenea teză, fără a polemiza direct cu ea, numai prin felul în care prezintă copilăria frumoasă, echilibrată, plină de dragoste de natură și de viață a poetului de la Ipotești. Aceasta mi se pare o contribuție demnă de toată lauda”.

• [„Cronica”, nr. 6] Titlul eseului scris de Al. Dobrescu, *Marin Sorescu între acceptare și tăgadă*, este o pastişă după cel al lui Pompiliu Constantinescu, la *Psalmii arghezieni*. La fel, articolul este structurat în trei capitole: *Tristețea geometriei euclidiene*, *Alte niște «fabule»...* și *Sacrul drept la harakiri*. Dacă primele două disecă poetul „imitat, pastişat, devenit idol al tinerilor poeți ori al celor în devenire, acceptat, refuzat”, care a creat „un nou mod de a scrie poezie”, ultimul capitol se referă la dramaturgul Sorescu, „mai mult decât ignorat”. □ Tot despre un poet scrie și Liviu Leonte, recenzând cel de-al doilea volum al lui Adi Cusin, intitulat *Umbra punților*, așezat „sub aceeași zodie a veghei intransigente care definea volumul de debut *A fi*”. □ Debutul în roman pe care îl semnaleză Al. Călinescu este cel al Corinei Cristea, *Castanii roșii, parfumați și naivi* (C.R., 1970) „reluând și dezvoltând câteva din temele prefigurate în povestirile” din *Prietena mea Si* (1969). □ *Spiritul critic îngândearea românească*, prima carte semnată de G. Ibrăileanu în 1908, îi reține atenția lui Mihai Drăgan, care o analizează amănunțit într-un articol ce preia titlul volumului (continuare în numărul 7). Ea nu este numai „o simplă teză”, cum a fost redusă uneori din „spirit de neaderență”, ci „o demonstrație asupra genezei spiritului critic românesc”. Subliniind că Ibrăileanu încearcă „justificarea istorică a poporanismului, [...] printr-o cercetare critică a elementelor autohtone ce-l premerg”, semnatarul articolului conchide cu litere îngroșate: „*Spiritul critic...* se constituie, implicit, ca un manifest ideologic fundamental pentru susținerea teoriei specificului național, a autohtonismului «Vieții românești». Pe de altă parte, studiul se constituie și ca prima tentativă sistematică de caracterizare sintetică a culturii române din sec. al XIX-lea, văzută în elementul ei esențial, spiritul critic, ce se manifestă puternic în Moldova și reprezintă într-o formă superioară însuși spiritul critic în cultura românească”. □ În jurul unei ediții din scrierile lui Eminescu își plasează comentariile acide editorul D. Irimia, articolul încadrabil în genul dreptului la replică vizând cronica semnată de Mihai Drăgan în nr. 3/1971 pe marginea ediției din publicistica literară eminesciană, apărută la Junimea cu titlul M. Eminescu, *Despre cultură și artă*. D. Irimia îi impută recenzentului lipsa de obiectivitate în judecarea volumului, răspunzând punctual la obiecțiile ce i-au fost aduse: nu este o ediție de popularizare, nici una selectivă, nu cuprinde „articole fragmentate, ci fragmente din articole” etc., semnalând totodată inadvertențe în informațiile puse pe hârtie de preopinentul său. Polemica se va continua în nr. 11. □ Grupaje de versuri

semnate de Ioanid Romanescu și Mihai Ursachi. □ Mihai Tatulici este prezent cu povestirea *Întâlnirea cu Liebedich*. □ Mihai Ursachi reține pentru *Poșta redacției* două poezii trimise de Valeriu Bârgău, pe care le recomandă redacției pentru o viitoare eventuală publicare. □ Ion Popescu recenzează volumul de lingvistică al lui Al. Graur, intitulat *Scrieri de ieri și de azi* (Ed. Științifică, ^). □ Lucrarea lui Mircea Filip *Cartea românească veche în biblioteca „G.T. Kirileanu” Piatra Neamț* (1970) este prezentată elogios de Al. Zub. Este vorba despre 173 de cărți vechi din secolele XVII-XIX, „un adevărat tezaur al culturii românești”. □ Ștefan Avădanei și Adrian Poruciuc traduc două poezii de John Keats, prefațate de o succintă prezentare a poetului romantic englez. □ Liviu Ciulei beneficiază de un profil regizoral datorat lui Ștefan Oprea, acesta din urmă considerând că ne aflăm în „vecinătatea capodoperei”. □ Stârniță de o scrisoare (a unui cititor care, având „cunoștință de toate romanele bune din ultima vreme”, îi reproșează lui Corneliu Ștefanache lipsa de patriotism vizibil din romanele sale), tableta acestuia, intitulată cu acest prilej *Literatură și patriotism*, glosează pe marginea ultimului termen: „Sigur, există o parte din literatură structurată special pe acest sentiment, și literatura noastră are mari tradiții în această privință. Dar nu toți poeții pot fi un Coșbuc sau un Goga și asta nu înseamnă că poezia care nu intră în această sferă, care nu poate fi conturată vizibil în aceste limite, este apatriotică. Nu mă refer la nu știu ce experimente sterile, la nu știu ce bâlbâieli ale unor teosofi amatori și la nu știu ce curente încâlcite ale unor amatori de concepte filosofice pe care nu le-au înțeles dar le-au amestecat în «poezie». Aceste producții sunt cu adevărat apatriotice pentru că în primul rând sunt lipsite de orice valoare estetică, de orice idei. La cealaltă extremă însă, întâlnim destule producții așa-zis patriotice, de fapt o înșiruire de lozinci, de cuvinte arhitocite, care nu ne comunică și prin nimic nu ne ating sufletul. La fel, ca și pe celelalte, eu le consider apatriotice, tocmai prin «patriotismul» lor lipsit de afectivitate artistică, lipsite de acel ceva capabil să ne tulbure și să ne facă mai oameni”. □ La rubrica *Moment*, N. Irimescu semnalează decernarea premiului Herder lui Zaharia Stancu, o șezătoare literară a revistei, din 29 ianuarie, organizată la Piatra Neamț, un articol din „Scânțea” (28 ianuarie 1971), în care Ioan Adam și Dana Tudor comentează metodele și criteriile în editarea clasicii români, și o anchetă a „Tribunei” (nr. 4/731) despre cărți „greu vandabile”, între acestea numărându-se și volume de poezie de Teodor Balș sau Vlaicu Bârna, proze de N. Jianu, Vičențiu Donose ș.a. □ Din aceeași rubrică, aflăm că la o anchetă a revistei „Argeș” (decembrie 1970), romanul lui G. Călinescu *Scrimul negru* a primit un singur vot, rămânând în afara clasamentului. La ancheta cu pricina, referitoare la „cele mai bune 10 cărți ale deceniului trecut”, au răspuns 23 de scriitori români (critici, poeți, prozatori), iar notele/voturile s-au calculat de la 1 la 16. „Mai întâi se dovedește și de data aceasta că încercările de ierarhizare în baza statisticii rămân iluzorii și inoperante când e vorba de judecăți de valoare. În al

doilea rând, se poate observa ușor că, dată fiind componența colectivului anchetat, răspunsurile nu sunt sincere. Ele sunt date în funcție de anumite conjuncturi (influențe la edituri, reviste, rubricile de critică etc.)” conchide N. Irimescu.

● **[„Flacăra”, nr. 6]** Traian Stoica semnează o serie de *Marginalii la poezia lui Corneliu Sturzu*, fiind analizate ultimele două volume de versuri apărute la Albatros și Junimea, *Duhul pietrelor* și *Cantilene*. □ Rubrica *Invitație la lectură*, semnată de Eugenia Tudor, conține portretul lui Iuliu Rațiu, considerat *Un scriitor al adolescenței*. ■ În *Memento, Carte* se semnalează un important „eveniment editorial”, respectiv apariția celor două volume (*Scrieri 2 și 3, Memorii și Aquaforte*) de E. Lovinescu (Minerva). „Binevenită inițiativa criticului Eugen Simion, îngrijitorul ediției, de a include într-o Anexă și alte texte cu caracter memorialistic”. ■ Se semnalează apariția, la Ed. Eminescu, a „poemului” *Ochii Maicii Domnului* de T. Arghezi, precum și a ediției a II-a a *Jurnalului* lui Tudor Vianu. □ Notiță despre romanul lui Romulus Guga, *Nebunul și floarea* (Dacia). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt prezente câteva note despre ultimele piese puse în scenă la diverse teatre din țara: *Asta-i ciudat* de Miron Radu Paraschivescu (Teatrul de stat din Turda, în turneu), *Harap Alb* de Ion Creangă „redescoperit și repovestit scenic de trupa din Piatra Neamț”, *Balul hoților* de Anouilh (Teatrul din Piatra Neamț, în turneu), *Cum se jefuiește o bancă* de Samy Fayad (premieră a Teatrului Național din Iași), *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, „Naționalul clujean cu un pas înaintea Naționalului bucureștean în prezentarea noii piese a lui D.R. Popescu care se bucură de prestigioasa semnătură a lui Vlad Muger”.

● **[„Lucefărul”, nr. 6]** În nota, *Laudă pământului*, semnată „L”, este anunțată întâlnirea lui Nicolae Ceaușescu cu locuitorii Bărăganului, prilej cu care s-au dezbătut problemele acestei zone. ■ Marin Preda scrie articolul *Societatea agrară și umanismul*: „Cultura născută ca o proiecție a unei societăți tehnice poate modifica psihismul uman într-o direcție care n-ar contrazice în mod obligatoriu vechiul umanism al societății agrare, a penuriei. Fiindcă nu e obligatoriu să gândim neapărat ceea ce facem, suntem destul de suciți să realizăm de pildă acest paradox: construim mașini, dar le disprețuim. Producem multe alimente, dar mâncăm puțin, ținem dietă. [...] Iar singurul lucru care să ne turbure somnul să nu mai fie decât următorul: ne distrugem planeta, o poluăm, ce anume să mai inventăm ca să-i protejăm aerul și apele izvoarelor și mărilor, ce legi să facem ca să-i împiedicăm pe vânători și mai ales pe obsedații randamentului în dauna naturii să ne distrugă speciile rare, ierburile care fac să strălucească pământul, animalele și păsările?” ■ Cu ocazia noi ediții a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, Pavel Chihaia semnalează importanța acestei reeditări: „Învățăturile lui Neagoe Basarab confirmă presupunerea că în mediul de cultură în care s-au realizat opere plastice de o neîn-

trecută frumusețe – în arhitectură, pictură sau broderie – au putut să apară și lucrări literare, de o valoare similară. Și după cum artele românești din evul mediu pot fi referite la prototipuri bizantine, se prezintă, folosind strălucitele tradiții ale acestei culturi, cu trăsături proprii – fie ele stilistice, iconografice sau coloristice – tot astfel opere literare, de felul *Învățăturilor*, oglindesc, dincolo de canevasul metaforic preluat din lumea bizantină, realități ale locului și timpului în care au apărut”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează *Coline cu demoni* (C.R., 1970), noul volum de poezii a lui Ilie Constantin: „Situată în prelungira culegerilor anterioare, cartea *Coline cu demoni* surprinde tocmai prin substanțialul ei spor de lirism grav, difuzat în subteranele unor poeme, care, în chip obsesiv, converg spre același filon reflexiv”. □ La secțiunea *Compendiu*, Dan Laurențiu scrie despre versurile strânse în volume ale lui Radu Cârnecki, iar Alex. Ștefănescu despre poezia lui Const. Abăluță. Cu *Grădina în formă de vis* (C.R., 1970), Radu Cârnecki „a reușit [...] o performanță destul de rară: formele rigide, fixe ale sonetului nu se mai resimt ca niște gratii de temniță, ele cad, se topesc sub dogoarea unei pasiuni ce-și strigă fără sfială autenticitatea”. Despre *Unu* (C.R., 1970), volumul lui Const. Abăluță, Alex. Ștefănescu afirmă: „Originalitatea volumului stă, astfel, în alegerea unor modele care au excelat prin originalitate. Autorul nu pastîșează, ci recurge la maniera ciudată de a domestici maniere ciudate. Nota sa particulară rămâne bizareria formulată amabil”. ■ La rubrica *Efemeride*, Nicolae Manolescu face cunoscute câteva *Însemnări* pe marginea unor lecturi recente. ■ În *Golem și omul*, Nicolae Balotă scrie despre raportul dintre om și robot: „Niciodată n-a fost mai actuală ideea (sau mai curând imaginea) acestui Golem, a unui om artificial, mecanic decât în zilele noastre, zilele progreselor rapide ale ciberneticii și automatizării. [...] S-ar părea că raportul dintre omul-om și omul-mașină, acest nou Golem, ar fi de tipul unui contract pe care mașina îl respectă – am putea spune – inuman de perfect”. ■ Al. Paleologu semnează articolul *Opinii separate* în care discută despre mitomanie și minciună: „Un perfect mincinos trebuie să fie lucid, stăpân pe sine și imun la mitomanie”; dar și despre imitație și valoare: „Nu e nevoie să mai adaug că, evident, imitația nu e o piedică în calea creației; dimpotrivă”. ■ Teodor Mazilu scrie *Tot despre ură*: „Există ura fâțișă, ura directă, ura care ia forma crimei dar există și ura care poate să capete forma unui tratat de filosofie. Din acest punct de vedere, între un pumnal înfipt pe la spate și o idee eronată nu există deosebiri esențiale. Ura este o eroare – indiferent ce se exprimă prin pumnal sau prin metaforă”. ■ Într-o scurtă notă, la rubrica *Din perspectiva literaturii actuale*, Leonid Dimov salută debuturile a trei tineri poeți – Emil Brumar, Daniel Turcea și Mircea Dinescu. ■ Este prezent și Matei Călinescu cu o poezie dedicată lui Lucian Raicu, *Să spun, să citesc*. ■ În traducerea Ninei Cassian, sunt publicate versuri de T.S. Eliot și poeme de Jean Cocteau.

7 februarie

• [„România liberă”, nr. 8177] Catinca Muscan scrie articolul *Eronat sau fals?*, tratând modul în care este difuzată cartea românească, în linii mari, peste hotare, supunând atenției „cifra afacerilor”, și „cifra coeditărilor”. Polemica dezvoltată în coloanele periodicului (cu I.C.E. Libri, dir. tov. Pompiliu Matei) își găsește justificarea în faptul că „la aceasta ne obligă cifra afacerilor nerealizate cât și o anumită atitudine față de creația științifică originală din țara noastră”.

• [„Scânteia”, nr. 8690] Aurel Baranga semnează *Inspirația scriitorului din sursa de energii a realității*: „Drumul de la prima la a doua treaptă, de la conștiința de sine la o integrare conștientă și lucidă, în marele fluviu, fertil, al conștiinței colective, nu numai că nu e simplu și facil, dar reprezintă procesul istoric, de o unică și neasumată grandoare, prin care a trecut și continuă să treacă umanitatea o dată cu înfiriparea primelor comunități omenești, istoria identificându-se cu acest drum, cu meandrele lui complicate, cu stavilele lui neprevăzute, dar și cu marile cotituri determinante pentru destinul ființei umane și ale lumii căreia îi aparține. Și dacă se poate vorbi de o fatalitate, ea decurge din obligația fiecărui om de a parcurge această cale, pentru unii mai lungă, pentru alții mai ușoară, străbătută de unii doar la capătul ei de jos, de alții până la *punctul de zenit al axei, acolo unde conștiința de sine se contopește cu cea colectivă într-o fericită sinteză de aspirații și idealuri, de lupte și împliniri, de victorii înlăuntrul cărora conștiința individuală își găsește propria ei rațiune de existență și legitima ei justificare.* [...] Dacă rostul scriitorului de totdeauna a fost să celebreze OMUL, un scriitor al universului socialist în care are loc cea mai uriașă descătușare de forțe creatoare, capabile să dea lumii o configurație materială și morală altădată de întrevăzut doar în reverii cutezătoare, este chemat să-și racordeze inspirația la sursa de energii a realității, a unei realități în veșnica înnoire. Față de caleidoscopica mișcare a peisajelor sufletești, în continuă prospecție și creștere, ca efect al desăvârșirii personalității umane – efect, el însuși dictat de ampla creștere a tot ce reprezintă bunurile materiale ale vieții – față cu spectacolul vertiginos al unei actualități de neprevăzut în ritmul transfigurărilor sale veșnic inedite, obligația scriitorului, a cărui existență se îngemănează cu eforturile constructive ale poporului, a scriitorului ce-și cinstește condeiul, este nu doar să surprindă acea clipă de uimire care l-a fermecat pe bătrânul Faust, ci s-o anticipeze. La scara acestui fantastic devenit real, în condițiile societății noastre, Faust ar fi cu adevărat îndreptățit să spună clipei: «Ce frumoasă ești. Rămâi!»”.

8 februarie

• [„Munca”, nr. 7223] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *La Salzburg, în săptămâna Mozart*. □ În rubrica *Sâmbătă după amiaza, duminică toată ziua*, se face o amplă trecere în revistă a „manifestărilor consacrate aniversării semi-

centenarului partidului” în Timișoara, Botoșani, Cislădie, Cămpulung Muscel, Marghita și Bacău. □ Petre Luscalov publică, în foileton, „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 34).

9 februarie

• [„România liberă”, nr. 8178] În articolul *O carte pe care o așteptăm*, Ion Dodu Bălan scrie despre necesitatea realizării unei istorii a literaturii române de după 23 august 1944, de după această „piatră de hotar”, amintind de amplele volume ale lui Nicolae Iorga („care acordă un spațiu întins începuturilor folclorice și savante ale literaturii noastre.”) și George Călinescu („care se oprește numai asupra valorilor estetice din literatura veacurilor 16, 17, 18, acordînd, în general, un spațiu extrem de restrîns acestor veacuri, pentru ca să consacre aproape trei sferturi din volumul lucrării studiului literaturii din celelalte perioade”). În final, autorul își exprimă speranța că „lucrările de critică și istorie literară, [...] pregătite de editurile noastre în cinstea semicentenarului partidului, vor constitui noi pași fermi spre realizarea unei istorii complete a literaturii române, a cărei necesitate se resimte atît de mult în țară și în străinătate”. □ Radu Popescu realizează cronică teatrală a comediei *Duet*, de Andi Andrieș („harnic scriitor ieșan – mai publicat ca prozator, mai nejuțat ca dramaturg –”), montată pe scena Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani. Dacă *Grădina cu trandafiri*, piesa de debut, „promitea”, i se pare că opera în cauză „sună ca o scoică, de ecouri și repetări ale unui tipar și ale unui stil”. Recenzentul conchide că „rezultatele sunt de bîjbîială”, observînd intenția regizorului de a-i implica pe spectatori în reprezentare, „într-un mod insistent, pe care actorii l-au utilizat fără nicio măsură”.

10 februarie

• [„Munca”, nr. 7225] Ion Prahoveanu prezintă *O inițiativă a clubului uzinei „Independența” – Sibiu, Serile de romane și poezie*.

• [„Scînteia”, nr. 8693] În *Arborele permanent al poeziei*, Gheorghe Istrate descifrează semnele originare ale patriotismului: „Poezia patriotică exprimă identitatea desăvârșită a creației cu destinul spiritual al patriei. Ea presupune a-i cunoaște trecutul, a-i trăi prezentul, a-i intui și pregăti viitorul. Realizînd simultaneitatea acestor trăiri, orice creație adevărată este patriotică. Patriotismul este un sentiment de permanență. Patrioti au fost și clasicii, și romanticii, și modernii. Patriotismul este un sentiment perpetuu, etern. [...] A trăi vârsta spirituală a poporului tău înseamnă a fi cu adevărat poet patriot. Aceasta eternizează creația. Clarviziunea timpului nostru – clarviziune datorată politicii patriotice a partidului comunist – impune și clarviziune poetică, fiindcă circumferința poeziei așează cu decizie traiectele între care ne căutăm ființa ideală. Socialismul a instituționalizat și puterea poeziei, a logosului, a eficacității lui. Poeții sunt și trebuie să fie tribuni. În sfatul ei, Republica l-a așezat la loc de frunte și pe Poet”.

• [**„Viața studentească”, nr. 6**] Romanul *Păsările* (C.R., 1970) este analizat de M.N. Rusu: „Nu mai încape îndoială, ne aflăm în fața unei mari reușite a romanului românesc contemporan. Iar dacă o alăturăm cărților lui Marin Preda, Breban și Petru Popescu, vom vedea că peisajul nostru literar se împlinește cu o nouă direcție esențială: *romanul problematicii interioare*. Mai putem observa că izbânda *Păsărilor* și a celorlalte câteva romane vine din partea unor scriitori cu o puternică vocație a cugetării, a penetrării ideologiei estetice în diverse articole și eseuri. Al. Ivasiuc este un eseist cu nerv, respingând erudiția ostentativă, un teoretician care mânuiește cu subtilitate categoriile centrale ale filosofiei și esteticii marxiste. Întreaga sa creație de până acum este îmbibată de ideologic, de transformarea acestuia în sursă de dramatism epic. Unei asemenea resurecții de amploare a romanului intelectual românesc, critica îi răspunde cu unele opacități (*n.n.* că romanul nu ar avea *acțiune epică*). [...] Așadar, «acțiunea epică», conflictuală, a cărții lui Ivasiuc derulează *tehnica formării unor obsesii de diferite nuanțe și pondere socială*. Mai mult. Romanul se naște, se construiește din logica lor impalpabilă și imprezizibilă. *Păsările* ar putea fi astfel considerat un roman al resorturilor abisale, al amintirilor refulate care propulsează viața cotidiană a personajelor, un roman, așadar, al relațiilor secrete dintre conștient și subconștient. [...] *Păsările e romanul*, vorbind în spiritul filosofiei pe care o dezbate, *abstractului concret*, al aceluia care palpită de viață, sensibil ca un nerv, tocmai pentru că s-a apropiat de zona vie a logicului și a esențialului, abjurând fenomenalul”. □ Dinu Flămând face o apologie a timpului liber petrecut în uriașa *Biblioteca*, de la Borges și Mc Luhan citire (*Galaxia Gutenberg*).

• [**„Glasul Patriei”, nr. 5**] Se anunță *Apariția în Franța a unui volum dedicat vieții și operei președintelui Nicolae Ceaușescu*: „În librăriile franceze a apărut, recent, studiul biografic *Nicolae Ceaușescu*, semnat de cunoscutul publicist francez Michel – P. Hamelet. Volumul, editat de prestigioasa editură pariziană Seghers, face parte din colecția «Destine politice», consacrată prezentării biografice a unor marcante personalități politice ale secolului XX. În cadrul acestei colecții, au fost publicate până acum volume biografice despre Charles de Gaulle, Mao Tzedun, Fidel Castro, John Fitzgerald Kennedy, Gamal Abdel Nasser etc. Autorul studiului, consacrat vieții și personalității politice pe plan intern și internațional a președintelui Nicolae Ceaușescu, este unul dintre cei mai reputați publiciști francezi. Cartea sa este considerată în Franța ca o mărturie obiectivă despre destinul unui popor și al unui om politic care s-au impus stimei și prețuirii opiniei publice mondiale”. ■ În *Oameni de seamă ai culturii românești* Ovidiu Papadima face portretele lui Nicolae Beldiceanu și Adrian Maniu. □ Despre *Nicolae Beldiceanu* : „Fără a fi fost o stea de întâia mărime, N. Beldiceanu rămâne o figură luminoasă pe firmamentul literaturii noastre. Drumul literar și l-a început cu ciclurile de poezii *Amor și lacrimi* și *Gânduri negre*, cu accente de sumbru pesimism, în genul versurilor lui N. Ni-

coleanu și Al. Depărățeanu”. □ Despre *Adrian Maniu* : „Cu totul altele au fost dimensiunile și rolul operei lui A. Maniu, în istoria literaturii noastre. Debutând în preajma anului 1900, în «Literatorul» lui Al. Macedonski – alături de T. Arghezi, G. Bacovia și I. Pillat – Adrian Maniu e om al secolului XX, înscriind în desfășurarea operei sale momentele caracteristice ale evoluției poeziei noastre în acest secol atât de frământat”. ■ Constantin C. Giurescu anunță că a văzut lumina tiparului *O carte nouă despre C.A. Rosetti*, volumul *C.A. Rosetti* de Vasile Netea, Editura Științifică, 1970: „Lucrarea recentă a lui Vasile Netea, despre C.A. Rosetti, pune în lumină diversele aspecte ale compelxei personalități a lui C.A. Rosetti. Temeinic documentată, utilizând și inedite, ea ne înfățișează sugestiv nu numai luptătorul politic – evident aspectul esențial – dar și pe ziaristul de talent, fondatorul «Pruncului Român», la 1848, și a «Românului» la 1857, pe tipograf și pe negustor – a fost starostele negustorilor și meseriașilor din București, și nu un staroste formal, ci unul activ – pe poet, autorul celebrei poezii *A cui e vina*, care a incintat, decenii întregi, tineretul, în sfârșit pe omul de inimă, sensibil întotdeauna la suferințele celor mulți și lipsiți. Studiul lui Vasile Netea – autor și al unei monografii dedicate lui George Barițiu – este omagiul pe care, în distanță de aproape un veac, istoriografia de astăzi o aduce unui mare înaintaș, unuia dintre cei care au crezut în popor și au luptat pentru popor”. ■ Doru Dragomir trimite din Viena textul *Amintiri despre luceafărul poeziei românești*: „Când, la 19 ianuarie, s-a sărbătorit la Viena, în cadrul «Asociației de prietenie româno-austriece», 121 de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu, n-a fost sărbătorit numai poetul român, ci și ultimul mare romantic al literaturii europene, așa cum îl aprecia pe Eminescu marele om de cultură austriac, Hugo Hofmannstals. Eminescu, deși nu figurează pe calendarul marilor aniversări U.N.E.S.C.O. din acest an, a fost sărbătorit la Viena, ca un preludiu la manifestările ce vor avea loc, ocazionate de centenarul «României June» și, mai ales, de prezența luceafărului românesc în capitala Austriei”. ■ Se arată că în publicația „*Coloquio*” a fost tipărit articolul *Un secol de poezie română modernă*: „Revista «Coloquio» din Lisabona, nr. 60/1970, publică un articol, despre centenarul primelor poezii eminesciene sub titlul *Un secol de poezie română modernă*, semnat de Gh. Bulgăr. Revista citată este una dintre prestigioasele publicații ale lumii romanice, publicată de Fundația Calouste Gulbenkian, din Portugalia, și răspândită în Brazilia. Revista publică acest articol, în scopul informării cititorilor săi asupra culturii și mișcării spirituale, literare din România. [...] Acest articol al lui Gh. Bulgăr, pune în lumină afirmarea originalității limbii și culturii naționale prin opera lui Eminescu, strălucit poet și publicist al romanității orientale, care a apărut în câmpul literelor românești prin *Venere și Madonă*, la 15 ianuarie 1870. Momentul este memorabil, prin sinteza dintre tradiție și inovație realizată în opera eminesciană, prin marea artă a poetului, prin regenerarea fondului istoric al limbii și culturii noastre”.

11 februarie

● [„Munca”, nr. 7226] Pe prima pagina se prezintă *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu oamenii de artă și cultură*. La întâlnirea din 10 februarie ce a avut loc la Palatul Consiliului de Stat au participat, printre alții Dumitru Popescu, Leonte Răutu, Miron Constantinescu, Ion Iliescu, Zaharia Stancu.

■ Revista publică integral atât textul *Cuvântării rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, cât și *Cuvântul participanților*. În discursul lui N. Ceaușescu se afirmă că: „Suntem pentru o largă libertate de creație, dorim să avem o literatură și o artă diversificată din punct de vedere al formei, al stilului, ne pronunțăm hotărât împotriva uniformizării și șablonismului, a rigidității și dogmatismului. Considerăm că a accepta șablonismul, uniformizarea, rigiditatea, înseamnă a sărăci viața spirituală și culturală a poporului nostru. Este de înțeles că activitatea creatoare a unui popor, în toate domeniile, se poate desfășura cu succes numai în condițiile când omul se simte liber și stăpân pe destinele sale”. Abordând problema criticii literare, acesta afirmă: „S-a vorbit despre rolul criticii. S-au relevat succesele acestui sector și, în același timp, i s-au adus critici, după părerea mea juste. S-au exprimat, de asemenea, critici îndreptățite la adresa unor reviste, ziare, a radioteleviziunii. Este adevărat, avem lucrări de critică literar-artistică bune, care aduc o contribuție însemnată la orientarea activității în aceste sectoare. Apar însă și lucrări care nu numai că nu se ridică la un nivel etic și estetic corespunzător, care sunt lipsite de un conținut valoros de idei, dar care exprimă și unele teze greșite, cu totul inacceptabile. [...] Critica literară trebuie să trateze cu simț de răspundere creația, să contribuie activ la orientarea ei ideologică și estetică, să-i ajute pe artiști, îndeosebi pe cei mai tineri, să înțeleagă problemele artei, sensul și orientările generale ale culturii socialiste și, totodată, să-și aducă aportul la educarea gustului artistic al iubitorilor de frumos, al marelui public. Criticul își poate îndeplini această menire numai pornind de la o concepție filosofică superioară, înaintată, iar această concepție este, în țara noastră, concepția comunistă, ideologia marxist-leninistă”.

■ În *Cuvântul participanților*, prima intervenție îi aparține lui Zaharia Stancu care afirmă: „În ultima vreme, mai mult decât altă dată, scriitorii au devenit participanți activi la viața țării. Dar noi scriem nu numai cărți, noi facem și publicistică, iar o simplă răsfoire a presei noastre arată că din ce în ce este mai mare numărul scriitorilor care scriu pe pagina 1 sau pe alte pagini ale tuturor ziarelor din București și din provincie”. Sintetizând, se subliniază faptul că „tocmai de aceea a arătat în continuare scriitorul Zaharia Stancu, editurile, care s-au înmulțit și cu care scriitorii au relații bune, au înscris în programul lor, au editat și vor continua să editeze și lucrări de publicistică realizate de scriitori”. În continuare, se indică faptul că Titus Popovici „a subliniat necesitatea îmbunătățirii atmosferei legate de promovarea filmelor”.

■ Sintetizând discursul lui Nicolae Breban, se comunică faptul că scriitorul „și-a exprimat satisfacția pentru organizarea acestei consfătuiri a conducerii

de partid cu oamenii de artă și cultură”, apreciind că „oamenii de artă și literatură se simt participanți activi la aceste mari evenimente”, referindu-se la sărbătorirea a 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român, arătând că „pe plan cultural s-a observat în ultimii ani o autentică emulație, o selecționare a operelor de artă și literatură după criteriile cele mai adecvate, mai specifice și mai profunde. Acest avânt excepțional a fost posibil în climatul politic deosebit de favorabil creat artei și literaturii române contemporane”. N. Breban se referă și la întâlnirile revistei „România literară” cu cititorii, „precum și la discuțiile purtate în ultimul timp în paginile revistei, cu care prilej s-au ridicat probleme importante și s-a insistat asupra necesității realizării unei legături mai strânse între literatură și publicul larg”. Vorbind despre literatura maghiară din România, Meliusz József apreciază: „Înflorirea fără precedent în România socialistă a literaturii naționalităților conlocuitoare se datorește tendinței fundamentale înspre lărgirea și adâncirea democrației socialiste, existenței unor condiții optime pentru reflectarea realităților contemporane, contactului strâns cu fenomenul literar-artistic de peste hotare”. □ Zaharia Stancu publică eseu *Februarie*. □ În *Teatru*, Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei *Fără cascadori* de Mircea Radu Iacoban (Teatrul „Bacovia” din Bacău). □ În *Film*, Lucia Bogdan prezintă „*Mihai Viteazul*”, *Un succes de prestigiu al cinematografului românesc*, scenariul fiind semnat de Titus Popovici.

• [**„România liberă”, nr. 8180**] Se redă *Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu ocazia întâlnirii cu oamenii de artă și cultură din țară*. Dintre afirmațiile acestuia, se distinge observația conform căreia rezultatele obținute până „acum” au fost „de seamă”, căci, printre alte domenii „în progres”, „literatura a cunoscut [...] o puternică dezvoltare”, deoarece „au apărut numeroase opere cu un conținut de idei bogat, inspirate din munca și preocupările poporului. [...] Acesta este rezultatul politicii naționale marxist-leniniste a partidului nostru [...]. Nu pot să nu menționez faptul că în toți acești ani creatorii de literatură și artă au dovedit că înțeleg idealurile societății noastre, au urmat și urmează neabătut linia generală a partidului nostru, sprijină activ politica sa internă și externă care corespunde pe deplin intereselor întregii națiuni. [...] Dar, alături de realizările care au îmbogățit și înfrumusețat chipul patriei, înfăptuirea cea mai mare, cea mai de preț, este făurirea omului nou, a conștiinței înaintate a muncitorilor”. Sprijinind poezia patriotică și înlăturând determinantul „demodat” cât privește receptarea unor astfel de opere literare, subliniază valoarea unor autori precum Vasile Alecsandri („Oare așa să fie, tovarăși? Oare Vasile Alecsandri este într-adevăr demodat?”) și Bolintineanu sau a altora ce s-au manifestat creator după 23 August („când, printre alții, scriau Frunză, Beniuc, Deșliu”), enunță crezul unui „nou început”: „Noi credem că datoria scriitorilor și artiștilor este aceea de a contribui activ la făurirea omului nou, la formarea conștiinței socialiste, la dezvoltarea umanismului socialist, a acelor virtuți morale pe care dorim să le cultivăm la fiecare cetățean,

și pe care poporul român le are în însăși structura sa psihică. Arta va contribui astfel la modelarea unui tip înaintat de om, gata să lupte pentru fericirea, libertatea și independența patriei sale, pentru cauza socialismului, pentru pace și prietenie între popoare”. ■ Sunt adnotate și intervențiile unor participanți la întrunire. □ Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, amintind de împlinirea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, a menționat că activitatea creatoare „s-a intensificat și îmbogățit în ultima perioadă”, mai ales deoarece „climatul nostru literar este un climat sănătos, favorabil discuțiilor, favorabil creației. [...] În ultima vreme, mai mult decât altă dată, scriitorii au devenit participanți activi la viața țării. Dar noi scriem nu numai cărți, noi facem și publicistică [...]. Editurile «Minerva», «Eminescu», «Cartea Românească» vor da până la aniversarea partidului multe și bune cărți. [...] Nenumărați scriitori au mers în țările socialiste și în țările nesocialiste; ei au vorbit pretutindeni despre literatura noastră, despre partidul nostru, despre devotamentul scriitorilor noștri față de popor, față de partid, despre legătura stinsă, de nezdruncinat, dintre scriitorii din țara noastră și conducerea partidului și a statului nostru”. Chiar dacă a precizat și unele neajunsuri, precum dificultatea stabilirii tirajului cărților și amânarea „nejustificată a îmbunătățirii” legilor drepturilor de autor, Zaharia Stancu conchide: „Suntem cu toții încredințați că spre noi se îndreaptă atenția, sollicitudinea, sprijinul Partidului Comunist Român și sprijinul personal al tovarășului Nicolae Ceaușescu”. □ Nicolae Breban „și-a exprimat satisfacția pentru organizarea acestei consfătuiri a conducerii de partid”, notându-se, din intervenția sa, că, în ultimii ani, s-a sesizat „o autentică emulație, o selecționare a operelor de artă și literatură, după criteriile cele mai adecvate, mai specifice și mai profunde”. Scriitorul s-a referit la întâlnirile fructuoase cu cititorii organizate de redacția revistei „România liberă”, dar și la „anchiloza” criticii literare, subliniind „necesitatea unei combativități crescute, de respingere mai îndrăznească și mai consecventă a nonvalorii”. □ Sütő András a menționat, în linii similare, că „munca noastră, gândirea noastră, creația noastră literar-artistică sau poetică, de caracter obștesc este călăuzită de legătura indisolubilă cu partidul nostru, în frunte cu Comitetul Central, cu tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

• [„Scânteia”, nr. 8694] Informații despre *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „În ziua de 10 februarie a. c. s-au deschis lucrările plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Plenara are la ordinea de zi: [...] 5. Proiectul hotărârii cu privire la perfecționarea cadrelor de partid, de stat și ale organizațiilor de masă în problemele conducerii activității economice și sociale; 6. Informare cu privire la compoziția și mișcarea cadrelor din nomenclatura organelor de partid și de stat la sfârșitul anului 1970; 8. Unele probleme ale activității de partid și organizatorice”. ■ Numărul se ocupă de *Întâlnirea tov. Nicolae Ceaușescu cu oamenii de artă și cultură*: „Miercuri, 10 februarie, la Palatul Consiliului de Stat, tovarășul Nicolae

Ceașescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, s-a întâlnit într-o consfătuire de lucru cu oamenii de artă și cultură. Au luat parte tovarășii Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil, Gheorghe Rădulescu, Janos Fazekas, Dumitru Popescu, Leonte Răutu, Gheorghe Stoica, Miron Constantinescu, Mihai Gere, Ion Iliescu, precum și Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii compozitorilor, Brăduț Covaliu, președintele Uniunii artiștilor plastici. La întâlnire au participat membrii conducerilor Uniunii scriitorilor, Uniunii compozitorilor, Uniunii artiștilor plastici, conducătorii asociațiilor scriitorilor și filialelor din țară ale celorlalte uniuni de creație, numeroși scriitori, compozitori și muzicologi, pictori, sculptori, artiști decoratori, graficieni, membri ai conducerii Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, critici literari și de artă, redactori-șefi ai presei centrale și ai publicațiilor de specialitate, directori de edituri și alți oameni de cultură români, maghiari, germani și de alte naționalități din întreaga țară. [...] Participanții la discuții au subliniat că, alături de întregul nostru popor, care întâmpină semicentenarul partidului cu noi și importante succese, oamenii de artă și cultură vor cinsti gloriosul jubileu prin creații valoroase care să înfățișeze drumul de luptă și victorii al poporului nostru, sub conducerea partidului, tabloul minunat al României socialiste de astăzi. [...] În cadrul consfătuirii au luat cuvântul acad. Zaharia Stancu, Ion Dumitrescu, Brăduț Covaliu, Titus Popovici, scriitor, Vasile Drăguș, critic de artă, Méliusz József, scriitor, Gheorghe Apostu, sculptor, Dan Hăulică, critic de artă, Nicolae Breban, scriitor, Patriciu Mateescu, artist plastic, Sütő András, scriitor, Pompiliu Macovei, care au exprimat, în numele tuturor oamenilor de artă și cultură, adeziunea deplină la politica internă și externă a partidului și statului, atașamentul profund față de cauza socialismului, hotărârea de a pune în centrul creației munca eroică și viața tot mai înfloritoare a poporului nostru, realitățile actuale trecutului glorios, aspirațiile de pace și prietenie cu toate popoarele. Evidențiind în acest context preocupările oamenilor de cultură și artă, vorbitorii au formulat critici la adresa activității uniunilor de creație, a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, au făcut propuneri prețioase pentru soluționarea unor probleme de care depinde dezvoltarea ascendentă, continuă, a literaturii și artei din patria noastră. În încheierea lucrărilor consfătuirii, a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cuvântarea conducătorului partidului și statului, urmărită cu vie satisfacție, cu un deosebit interes, a fost subliniată în repetate rânduri cu puternice și îndelungi aplauze". ■ Din Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură cităm: „Așa cum s-a reliefat în cadrul discuțiilor de azi, în perioada care a trecut s-au creat, într-adevăr, condiții favorabile pentru ca toți oamenii de creație literar-artistică să-și poată pune pe deplin în valoare aptitudinile, talentul, geniul. Rezultatele obținute în acești ani în dezvoltarea literaturii,

muzicii și artelor plastice din România, la care v-ați referit, sunt până la urmă rezultatul lichidării acelor neajunsuri și stări de lucruri negative din trecut care încătușau gândirea creatoare, posibilitatea de exprimare liberă a celor care au de spus ceva în limbajul artei, care vor să transmită un mesaj, să contribuie la realizarea țelurilor societății noastre socialiste. Succesele obținute sunt rezultatul faptului că politica partidului și guvernului nostru a deschis largi posibilități de afirmare în câmpul creației tuturor acelor care doresc să participe la înflorirea culturii și artei României. Nu pot să nu menționez faptul că în toți acești ani creatorii de literatură și artă au dovedit că înțeleg idealurile societății noastre, au urmat și urmează neabătut linia generală a partidului nostru, sprijină activ politica sa internă și externă, care corespunde pe deplin intereselor întregii națiuni. Iată de ce, dând o înaltă apreciere activității scriitorilor, muzicienilor și artiștilor plastici, realizărilor pe care le-au obținut în anii trecuți, doresc să-i felicit din toată inima. [...] În discuțiile de astăzi s-au făcut și o serie de critici și s-au evidențiat unele neajunsuri. Este drept, acestea se referă mai mult la probleme de ordin organizatoric și material. Desigur, activitatea de creație trebuie să o vedem și prin prisma rezolvării juste a acestor probleme, deoarece și de aceasta depinde, până la urmă, realizarea unor opere bune și, totodată, îmbunătățirea condițiilor de trai ale artistului. Eu, trebuie să spun, sunt satisfăcut că avem numai asemenea probleme de rezolvat, și nu probleme de altă natură. Doresc să spun că în cea mai mare parte problemele ridicate sunt justificate; ele puteau fi de mult soluționate dacă conducerile uniunilor de creatori s-ar fi ocupat cu adevărat de rezolvarea lor. [...] În ce privește dreptul de autor – despre care se vorbește mult – consider că președinții celor trei uniuni, împreună cu conducerea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și cu tovarășii de la Comitetul Central și de la Consiliul de Miniștri care se ocupă de aceste probleme, să primească sarcina ca, în cel mult o lună, să prezinte Comitetului Central proiectul acestei legi. [...] Problemele creației trebuie dezbătute din toate unghiurile de vedere; atât al preocupărilor profesionale ale artiștilor cât și al cerințelor spectatorilor, cititorilor, beneficiarilor culturii. Pe această bază trebuie îmbunătățită activitatea de creație. [...] Noi credem că datoria scriitorilor și artiștilor este aceea de a contribui activ la făurirea omului nou, la formarea conștiinței socialiste, la dezvoltarea umanismului socialist, a acelor virtuți morale pe care dorim să le cultivăm la fiecare cetățean și pe care poporul român le are în însăși structura sa psihică. Arta va contribui astfel la modelarea unui tip înaintat de om, gata să lupte pentru fericirea, libertatea și independența patriei sale, pentru cauza socialismului, pentru pace și prietenie între popoare. (*Aplauze puternice*). Vorbim de educație patriotică. Auzim uneori că poezia patriotică ar fi demodată, că ea ar fi corespuns epocii lui Vasile Alecsandri, a lui Bolintineanu sau – hai să zic – perioadei de după 23 August, când, printre alții, scriau Frunză, Beniuc, Deșliu. Oare așa să fie, tovarășii? Oare Vasile Alecsandri este într-adevăr demodat? Oare sunt demodați scriitorii și

artiștii patrioți care prin arta lor au militat pentru dezvoltarea națiunii noastre, pentru realizarea unității naționale a poporului nostru? Oare creatorii și operele care în anii grei ai ilegalității au slujit cauza eliberării clasei muncitoare, a omului, nu mai corespund astăzi? Scriitorii și artiștii care după 23 August au luptat pentru lichidarea vechilor stări de lucruri din societate, pentru zidirea socialismului nu mai sunt actuali? Se poate accepta un asemenea fel de a gândi? [...] Suntem pentru o largă libertate de creație, dorim să avem o literatură și o artă diversificate din punct de vedere al formei, al stilului, ne pronunțăm hotărât împotriva uniformizării și șablonismului, a rigidității și dogmatismului. Considerăm că a accepta șablonismul, uniformizarea, rigiditatea înseamnă a sărăci viața spirituală și culturală a poporului nostru. Este de înțeles că activitatea creatoare a unui popor, în toate domeniile, se poate desfășura cu succes numai în condițiile când omul se simte liber și stăpân pe destinele sale. [...] S-a vorbit despre rolul criticii. S-au relevat succesele acestui sector și, în același timp, i s-au adus critici, după părerea mea juste. S-au exprimat, de asemenea, critici îndreptățite la adresa unor reviste, ziare, a radioteleviziunii. Este adevărat, avem lucrări de critică literar-artistică bune, care aduc o contribuție însemnată la orientarea activității în aceste sectoare. Apar însă și lucrări care nu numai că nu se ridică la un nivel etic și estetic corespunzător, care sunt lipsite de un conținut valoros de idei, dar care exprimă și unele teze greșite, cu totul inacceptabile. Noi avem, după cum se știe, o tradiție frumoasă în critica literar-artistică. Am avut un Dobrogeanu-Gherea, un Maiorescu, care, cu limitele lor, au dat lucrări de valoare superioară; am avut pe Călinescu și pe alții care au adus o contribuție de seamă la orientarea generală, în condițiile epocii respective, a literaturii și artei patriei noastre. Avem pretenția ca și astăzi critica literară să se ridice la înălțimea progreselor dobândite în domeniul artei și literaturii, să aducă o contribuție mai substanțială la activitatea acestor sectoare. Critica literară trebuie să trateze cu simț de răspundere creația, să contribuie activ la orientarea ei ideologică și estetică, să-i ajute pe artiști, îndeosebi pe cei mai tineri, să înțeleagă problemele artei, sensul și orientările generale ale culturii socialiste și, totodată, să-și aducă aportul la educarea gustului artistic al iubitorilor de frumos, al marelui public. Criticul își poate îndeplini această menire numai pornind de la o concepție filosofică superioară, înaintată, iar această concepție este în țara noastră concepția comunistă, ideologia marxist-leninistă. Este necesar ca revistele noastre, ziarele, radioteleviziunea să promoveze mai activ tot ce este valoros în creație, fără să tolereze nimic din ceea ce contravine concepțiilor noastre, din ceea ce reprezintă idee sau teză retrogradă. Consider, de asemenea, că scriitorii, compozitorii, artiștii plastici mai învârstă, deci cu mai multă experiență socială, de creație și politică, trebuie să fie mai activi, să se angajeze cu mai multă pasiune și răspundere în activitatea de critică literară, în dezbateră orientării muncii de creație. Ei nu trebuie să stea de-o parte, considerând că această misiune revine numai tinerilor care –

așa cum s-a spus aici – au ieșit recent din facultăți cu diploma de critici de artă. Viața arată că a fi cu adevărat critic presupune înainte de toate a fi creator; de abia după ce crezi poți ști ce și cum să critici! Consider necesar să se revadă învățământul și din acest punct de vedere. Să nu punem, numai pe baza unor diplome, oameni care câteodată nu știu – cum spune o vorbă românească – să pună două bețe cruce, să dea sfaturi altora cum să facă o mașină electronică sau cum să scrie un roman. (*Aplauze puternice, prelungite*). [...] Eu privesc sărbătorirea a 50 de ani de viață a partidului nostru în sensul unei treceri în revistă a tot ceea ce am făcut bun și a ceea ce am făcut rău, precum și în sensul deschiderii unei perspective de îmbunătățire a activității pentru ridicarea nivelului ideologic și artistic al creației. Consider, deci, că aniversarea creării partidului trebuie să ne îndemne să analizăm felul cum am muncit și ceea ce avem de făcut pentru ca întreaga noastră activitate în domeniul literaturii, muzicii și artei plastice să fie străbătută de spirit comunist. Aceasta nu înseamnă, tovarăși, nici rigiditate, nici dogmatism, ci spirit creator, deschiderea drumului liber imaginației, închinării a tot ceea ce se face poporului, fericirii sale. (*Aplauze puternice*). [...] Conducerea partidului și statului are deplina convingere că uniunile de creație, toți oamenii de artă și litere – scriitorii, poeții, compozitorii, pictorii și sculptorii – vor face totul pentru a obține succese și mai mari în domeniul lor de activitate, aducându-și astfel contribuția efectivă la făurirea deplină a socialismului în patria noastră, la ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului nostru, la fericirea patriei socialiste”. ■ Din cuvântările participanților la întâlnire, reținem: „În cuvântul său, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, a arătat că activitatea Uniunii scriitorilor s-a intensificat și îmbogățit în ultima perioadă, în acest fel oamenii de litere aducând omagiul lor evenimentului cel mai important al anului în care ne aflăm – împlinirea a 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român. [...] Despre anul literar care a trecut, 1970, putem spune cu bucurie că, alături de numeroasele lucrări de proză, poezie, au apărut cărți de critică și în special cărți de critică scrise de tineri, au apărut cărți de istorie literară, unele din ele foarte importante. Aceasta arată că rolul criticii în viața noastră literară a sporit. Au fost inițiate nenumărate dezbateri; acestea au scos în evidență necesitatea de a da un caracter și mai social, mai militant literaturii. [...] Am căutat să realizăm o legătură strânsă între cititori și scriitorii noștri și în acest scop Uniunea scriitorilor a organizat și a realizat până în momentul de față un număr de 42 de întâlniri ale scriitorilor cu cititorii, unele organizate de Uniunea scriitorilor, altele organizate cu același succes de revistele «România literară», «Luceafărul» ș.a. De la începutul anului deci am avut 42 de mari întâlniri cu cititorii din 42 de localități. La aceste manifestări, stimați și iubiți tovarăși, au participat 407 scriitori și peste 18 000 de cititori. [...] Mai sunt încă lucruri de făcut în domeniul creației, după cum sunt necesare rezolvări de natură să contribuie la îmbunătățirea vieții scriitorilor. Între acestea din urmă, vorbitorul a

enumerat unele neajunsuri existente în stabilirea tirajului cărților, precum și amânarea nejustificată a îmbunătățirii legii drepturilor de autor, îmbunătățirea tarifelor pentru colaborări la publicații, asigurarea unei mai mari cantități de hârtie pentru cărțile de literatură originală, soluționarea mai eficientă a cererilor de locuințe pentru scriitori. [...] În viitor ne vom da și mai multă osteneală pentru ca cărțile noastre să fie mai bune, pentru ca ele să fie legate mai strâns, prin adâncul și bogatul lor conținut, de munca, de viața poporului nostru, de viața partidului nostru.[...] Referindu-se la unele probleme ale dezvoltării cinematografului noastre, scriitorul Titus Popovici a subliniat necesitatea îmbunătățirii atmosferei legate de promovarea filmelor. [...] Literatura maghiară din România, a spus scriitorul Méliusz József, parte componentă a întregii literaturi și culturi a patriei noastre, a luat o mare dezvoltare în ultimii ani. Înflorirea fără precedent în România socialistă a literaturii naționalităților conlocuitoare se datorește tendinței fundamentale înspre lărgirea și adâncirea democrației socialiste, existenței unor condiții optime pentru reflectarea realităților contemporane, contactului strâns cu fenomenul literar-artistic peste hotare. [...] Vorbitorul și-a exprimat, de asemenea, părerea că ar trebui acționat mai intens în direcția realizării unor traduceri reciproce, mai sistematice și mai prompte, îndeosebi din literatura naționalităților conlocuitoare în literatura română, pentru ca scriitorii să se cunoască mai bine între ei, să-și aprecieze lucrările și să poată fi aduse astfel în atenția tuturor cititorilor lucrările cu adevărat valoroase ale literaturii noastre contemporane. [...] Prozatorul Nicolae Breban și-a exprimat satisfacția pentru organizarea acestei consfătuiri a conducerii de partid cu oamenii de artă și cultură. Referindu-se la sărbătoarea aniversării a 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român, precum și la încheierea cu succes a cincinalului, vorbitorul a arătat că oamenii de artă și literatură se simt participanți activi la aceste mari evenimente. Pe plan cultural s-a observat în ultimii ani o autentică emulație, o selecționare a operelor de artă și literatură după criteriile cele mai adecvate, mai specifice și mai profunde. Acest avânt excepțional a fost posibil în climatul politic deosebit de favorabil creat artei și literaturii române contemporane. [...] Vorbitorul a abordat apoi pe larg unele probleme ale criticii literare. Constatând în acest domeniu o anumită anchiloză și rămânere în urmă față de creația literar-artistică propriu-zisă și în raport cu climatul politic și ideologic stimulator de la noi din țară, N. Breban a evidențiat necesitatea unei combativități crescute, de respingere mai îndrăzneată și consecventă a non-valorii. Discuțiile critice nu se referă încă în suficientă măsură la conținutul de idei, la concepțiile ideologice prezente într-o operă literar-artistică. Astăzi cadrul politic este mult mai larg și mai cuprinzător în comparație cu aria pe care se întinde teoria literară și, uneori, chiar creația literară. Există o timiditate nejustificată în aborda mai efectiv problemele reale, de o stringentă actualitate. Conceptul de valoare implică o angrenare a unor factori de o mare complexitate, care depășesc aprecierile înguste, unilaterale. Toa-

te aceste aspecte esențiale ale creației literar-artistice se cer discutate amplu, cu participarea efectivă a scriitorilor și criticilor. Scriitorii și oamenii de artă, a spus în încheiere vorbitorul, au datoria de a-l capta profund pe cititor, în sensul unei deschideri generale a operei lor, a unei implantări în viața poporului, a unei legături organice cu realitatea patriei socialiste. [...] Eu cred că atunci când în calitate de scriitor maghiar al țării noastre doresc să-mi exprim punctul de vedere cu privire la problemele de major interes ale culturii noastre – a spus scriitorul Sütő András – nu pot să nu accentuez un gând, o idee de bază a noastră a tuturor, a cărei subliniere este absolut necesară. Munca noastră, gândirea noastră, creația noastră literar-artistică sau poetică, de caracter obștesc este călăuzită de legătura indisolubilă cu partidul nostru, în frunte cu Comitetul său Central, cu tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Sütő András a spus în încheiere: Dacă s-ar putea să existe oarecari diferențe în modalitățile literare între generații mai tinere sau mai vechi, în problemele de fond, în cele privind opțiunile noastre social-politice, devoțiunea față de partid, afirm cu toată convingerea că în rândul intelectualității maghiare, al scriitorilor maghiari, nu există nicio diferență de generație, lucru pe care îl consider una din marile realizări ale celor peste 25 de ani câți au trecut de la eliberarea patriei, a celor 50 de ani de existență istorică a partidului nostru comunist”.

● **[„Albina”, nr. 6]** Pe prima pagină apare poezia *Patria* de Vasile Nicolescu. ■ Ion Bănuță publică în *Cronica unui greier* textul *Ulpia Traiana – Sarmizegetusa*. ■ Revista publică un fragment din romanul *Cavalerii dreptății* de Șerban Nedelcu: „În noul său roman în curs de elaborare, *Cavalerii dreptății*, scriitorul Șerban Nedelcu redă aspecte din lupta dusă de românii care au făcut parte din rezistența franceză împotriva ocupanților naziști. Alături de poporul francez, de imigranți din Italia, Polonia, Cehoslovacia, Jugoslavia, Bulgaria, Grecia, Belgia etc., românii Gheorghe Velescu zis Bartou, Florea Mihai zis George, Vasile Bârsan zis Jeannot, Irene, Elena Fagure cu numele ilegal Fanny, Nicolas Stănescu și alții și-au riscat deseori viața, săvârșind fapte de eroism legendar”. ■ Dumitru Almaș semnează profilul de cărturar al lui *Petru Maior*: „Într-o chilioară din Budapesta, la 1 februarie 1821, s-a stins din viață învățatul transilvan Petru Maior. S-a stins consumat, înainte de vreme, de povara și ostenelele unui trai încărcat de muncă, de alergătură, de luptă pentru dreptate și cultura poporului român. Acest om, dintr-un sat de pe valea Târnavelor, s-a ridicat a fi unul din corifeii «Școlii ardelen», alături de Samuel Micu, Gheorghe Șincai și Ion Budai-Deleanu”. ■ Gabriel Iliescu ne informează cum decurge *Luna cărții la sate*, de data aceasta *În județul Olt*. ■ Dragoș Viicol semnează o tabletă-reportaj despre Bărăgan. ■ George Muntean prezintă volumul *Cronofagie* de Nina Cassian: „Faptul de a nu-și estompa slăbiciunile și erorile, de a-și chestiona mereu destinul și gesturile pe care le face, de a căuta și adesea de a găsi poezia în cele mai diverse situații și medii (uneori complet «umile», din acest punct de vedere), îi conferă un indiscutabil aer

personal. Practicând o distanțare între emoție și efectul ei, introducând, cu alte cuvinte, un criteriu lucid în desfășurarea lirismului său, care ajunge astfel unul intelectualizat, rafinat, când nu cade în banal și anecdotic, Nina Cassian scrie o poezie în care ideile și conceptele, faptele de viață și sentimentele de tot felul, descripția și evocarea, muzicalitatea și desenul amplu, gestul semnificativ și tăcerile coexistă de multe ori cu grație și firesc, fapt ce-i asigură în cele mai dese cazuri o înfrângere a nemilosului Cronos”.

● [„**România literară**”, nr. 7] Grigore Hagiuc scrie cursivul *Primăvară de Februarie*: „În această lună, la limitele de sus ale existenței noastre, trăim o primăvară de Februarie. Deasupra hărților spirituale, configurând lumea și patria, raportul întregului nuanțat prin parte, minimele și maximele de presiune și-au înnodat temeinic liniile de forță, un spațiu supus lucidității se desenează în adâncime, plămâni se oxigenează cu o mireasmă proaspătă și nouă”. ■ Sub titlul *Destin revoluționar* Dan Zamfirescu prezintă volumul *Nicolae Ceaușescu. Présentation, choix de textes. Aperçu historique, documents photographiques* semnat de Michel-P. Hamelet, Éditions Seghers, Paris, 1971, colecția „Destins Politiques”, nr. 9: „Cartea lui Michel-P Hamelet reprezintă un efort real de a înțelege rațiunile prezenței românești în conștiința politică a acestor ultime decenii ale veacului XX. Mesajul ei discret se poate defini de altfel cu înseși cuvintele autorului, care a văzut în șeful statului român nu un erou singular, ci pe exponentul unei națiuni ajunsă pe cea mai înaltă treaptă a afirmării sale istorice. [...] Dacă eseul biografic al lui Michel-P. Hamelet se înscrie, cum spuneam la început, pe linia unei tradiții, modul în care a știut să evidențieze adevărul de mai sus îl așează pe ziaristul francez într-o galerie, scumpă nouă, de ilustre nume în care, alături de Michelet și Edgar Quinet, găsim pe acela al ziaristului Paul Bataillard. Încheiem, exprimându-ne dorința ca această carte să devină cât mai curând accesibilă publicului român într-o versiune românească”. ■ Gheorghe Catană începe o nouă rubrică, *Fișe pentru un dicționar de pseudonime*, în acest număr – Anton Bacalbașa. ■ Al. Raicu în continuare ne prezintă proiecte literare ale lui Radu Boureanu: “– În ce stadiu se află romanul *Pădurile veneau pe ape la care știu că lucrați de mai multă vreme?* – El a avut un drum sinuos și lung. Deși sunt împotriva documentării grăbite, am umblat în două reprize pe locurile ce vor fi evocate: pădurile și apele de plutărit ale Bucovinei, Moldovei etc. Într-un timp am părăsit însă romanul în hârtii. L-am reluat și cred că nu-l voi mai părăsi până la final. [...] – *Intenționați cumva și o nouă culegere de poeme?* – Mai târziu. Deocamdată ușile hambarului sunt deschise. Îmi pregătesc o ediție de autor. Încep cu poeziile în mai multe volume ce vor apărea la editura Minerva. – *Dar un proiect mai îndepărtat?* – Piese pe care nu le am scris. Un alt roman ce va fi o completare la un roman mai vechi. Se va intitula *Călătorii pierdute*”. ■ Șerban Foartă scrie despre „*Cântece țigănești*”, *după treizeci de ani...*, o încercare de a desluși „ce sunt, totuși, *Cântecele țigănești* – prea bine nu se știe nici astăzi: 30 de ani de la

apariția lor miraculoasă.. Culegere (și «tălmăcire») de folclor mahalagesc – cum, ca un alt Anton Pann, le găsea poetul însuși”. ■ Sub titlul pagini *Idei ale timpului nostru* citim textul „Înainte ca natura să moară” sau: *la moartea lui Ectopistes migratorius* de Constantin Noica, un text despre volumul *Înainte ca natura să moară* de Jean Dorst, profesor la Muzeul național de istorie naturală din Paris. ■ În *Breviarul* său Șerban Cioculescu îl prezintă pe Gh. Brăescu – *memorialist și romancier*, comemorând astfel o sută de ani de la nașterea acestui umorist. ■ În *Elogiul dialogului* Matei Călinescu analizează volumul lui Mihail Bahtin *Problemele poeziei la Dostoievski*: „Cartea lui Bahtin ne înfățișează așadar o imagine a lui Dostoievski care contrazice, cum am mai văzut – o întreagă tradiție exegetică, caracterizată (indiferent de orientările ideologice pe care le-a exprimat) prin tendința de a monologiza spiritul profund dialogal al scriitorului, prin efortul de a subordona multiplicitatea polifonică (și carnavalescă) a vocilor din romanele sale, uneia singure. Sensul superior al cărții lui Bahtin depășește însă tema ei directă: prin Dostoievski se realizează o critică a «conștiinței monologice» în genere și o convingătoare pledoarie filosofică în favoarea dialogului și a deschiderii”. ■ Alexandru Ivasiuc publică a doua parte a textului *Explicația unei absențe*, de data aceasta ocupându-se de volumul *Fragmentarium* de Ion Lăncrănjan: „A se insista însă asupra lipsei de vocație literare a lui Ion Lăncrănjan este inutil, și mai ales a reveni asupra ei. Mai interesante ni se par alte considerații de ordin sociologic. Lumea fantomatică a personajelor sale e lipsită de un contact direct cu realitatea vie și complexă a epocii noastre, de aceea ea nu se poate înscrie nici în limitele reportajului. Apar, ce-i drept, termeni tehnici, se vorbește de uzină, de metale și procese industriale, dar acestea sunt niște simple transpoziții de mediu. Se spune despre cineva că este un inginer bun sau rău, când de fapt se vizează persoane din lumea literară. [...] Am vrut să ilustrez doar un caz de glorie și decădere, glorie creată de circumstanțe și decădere determinată și de cauze obiective și subiective. Mai puțină patimă și o mai mare deschidere a ochilor spre lume nu strică niciodată”. ■ Pagina dedicată *Cronicii literare de Lucian Raicu* vine cu un comentariu asupra volumului *Teatru* de Ion Băieșu: „E aproape surprinzător să descoperi dincolo de suprafața comodă și pitorească, uneori relaxată până la frivolitate, să descoperi în locul unui climat de bună dispoziție și înțelegere complice, un sarcasm rece, percutant, și chiar preocupări obsedante, probleme dintre cele mai serioase, ispitind reflecția în împiedicând spiritul să alunece în somnolență. Ion Băieșu este un scriitor inegal, fără destulă conștiință artistică, neposedat de demonul perfecțiunii, dar care se salvează prin inteligență (o inteligență deseori paradoxală, cu intuiția situațiilor absurde), acuitate, vocație a replicii și mare simț al vieții. În plus, el pare născut pentru teatru, înaintând ca în elementul său pe un domeniu deschis încă, din păcate, tuturor amatorilor și în care atâția alții pășesc distrați și abulici. Situația sa literară, deocamdată incertă, merită mai multă atenție decât a provocat

până în prezent”. ■ Dan Cristea relevă la Adrian Păunescu, *Poezia gesticulației*: „În ceea ce scrie mai reprezentativ Adrian Păunescu există un amestec insolit de culoare de letopisetz, comentând prăpăstios, cu ură, cu sfidare, cu jalnică încondeiere, de suspiciune macedonskiană și tânjire argheziană. Imaginile sunt luate din poezia «ciudei» și a «smârcului», oprindu-se de predilecție la mizeria cărnii. Simțurile sale sunt în continuă suferință; se dilată enorm, dar trag după ele o realitate silnică, se cufundă în magma terestră, în «mâzga», când năzuiesc de fapt spre pragul de sus al sensibilității. Urechile se înfundă, ochiul își pierde puritatea virginală, limba se încenușează, fiecare aducând zvâcniri gregare, stigmatizând păcatul trupului. Cu cât cotropirea materiei divine mai grea, cu atât se tânjește mai ardent, în rugi aproape profetice, la imaterialitatea diafană, la frăgezimea plină de mister a senzațiilor. În afundurile cărnii chinuite se aude un zvon celest”. ■ În *Documentariștii și Liviu Rebreanu*, Al. Piru comentează apariția diverselor date și documente în legătură cu viața și opera acestui romancier, luând ca exemplu aparițiile în revista „Steaua” nr. 11 din 1970 pentru a arăta ca astfel de îndeletniciri pot fi „în mare parte contestabile și aproape fără niciun rost”. ■ *Ochiul magic*. □ „Luna cărții la sate”: „Sub egida Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă a Uniunii Centrale a Cooperativelor de Consum a început la 1 februarie) cea de-a 11-a ediție a «Lunii cărții la sate». În acest an «Luna cărții la sate» va urmări intensificarea propagandei și răspândirii literaturii social-politice și cu deosebire a acelor lucrări care oglindesc lupta partidului nostru pentru libertate socială și națională, pentru edificarea socialismului; va urmări difuzarea mai largă a literaturii agricole ca sprijin în asigurarea unui proces continuu al agriculturii și îndeosebi a cărților care răspund direct problemelor legate de creșterea producției agricole, de dezvoltarea și consolidarea economică a unităților cooperatiste”. □ „Alint de condeier”: „Un roman recent apărut stârnește entuziasmul cronicarului revistei «Tomis». [...] Deci, a apărut în peisajul scriitoricesc actual un autor care face din romanul său «graficul paralogic al unei suferințe de proveniență intelectuală». Al. Protopopescu își scrie cronica fără să-și ascundă imensa satisfacție de lector. «În sfârșit!», pare a spune domnia-sa. Marcel Păruș – acesta este cel care sfidează romanul laolaltă cu cerurile lui paralele, amator al «prozei de idei». [...] Entuziasmul cronicarului aglomerează frazele în cascade laudative interminabile, iar stilul său pare contaminat, căci, peste o pagină, un zelos redactor execută portretul cronicarului în cauză – Al. Protopopescu – în termeni asemănători”. □ *Sub semnul poeziei..*: „se plasează aproape în întregime numărul 1 al revistei «Argeș»”. ■ Ștefan Tita scrie un text de istorie literară despre revista „Șantier”. ■ Melania Livadă tratează *Controverse argheziene*, „în planul marilor probleme de ordin erotic, etic, religios sau metafizic”. ■ Ilie Constantin revine la *Cărțile săptămânii* recenzând noile volume de poezie: □ *Răsunete* de Sandu Tzigara-Samurçaș, editura Minerva: „Autorul – pianist – obține cele mai însemnate rezultate poetice în tex-

tele unde «traduce liber» în versuri sentimentele încercate în timpul executării unor piese notorii. [...] Credem că Sandu Tzigara-Samurçaș este un poet autentic și că în cele mai bune din poemele sale presiunea lăuntrică este atât de mare, încât face să se închege lirismul, aproape în pofida cuvintelor, a scriiturii”.

□ *Totem de Romulus Guga*, C.R.: „Rostirea poetică a lui Romulus Guga este una discretă, fără convulsie și deformare expresionistă, aproape egală. Pentru ceea ce are de spus, ne pare un ton potrivit, excesele vociferante ar fi surprinzătoare. [...] Solicităm pentru acest deosebit poet și prozator din Târgu-Mureș atenția reală a criticii”.

■ Mircea Iorgulescu revine prezentând volume de proză: □ *Nu ucideți femeile* de Maria-Luiza Cristescu, C.R., 1970: „*Nu ucideți femeile* este cartea rememorării unei iubiri dificile și a unei fericiri intense și pasagere; dar, în același timp, este și romanul nevoii de iubire și de fericire. Așa privind, mi se pare că ponderea pe care o acordă scriitoarea monstruosului portret al mamei lui Marcel este exagerată în raport cu economia intimă a cărții; hidoasa creatură putea face obiectul unei alte scrieri, căci în *Nu ucideți femeile* înseamnă o abatere de la direcția majoră a romanului. Dincolo însă de acest dezechilibru, se poate spune că Maria-Luiza Cristescu a scris o carte vie și actuală, prin care se impune ca una dintre cele mai interesante prozatoare de astăzi”.

□ *Pasărea care râde* de Marcel Păruș: „Cartea lui Marcel Păruș (Ed. Eminescu, 1970), ne oferă un bun exemplu de pseudo-literatură; *Pasărea care râde* (ce titlu supărător prin stridentă!) este, în fond, un fals roman, în care notabilă nu e decât puterea autorului de a nu spune nimic pe parcursul a aproape 400 de pagini, vorbind totuși continuu. [...] Cumplită beție de cuvinte! Deși nu mai e un debutant, înzestrarea literară a lui Marcel Păruș mi se pare îndoielnică”.

■ În *Cărțile săptămânii*, la secțiunea dedicată *criticii*, M. Ungheanu scrie despre *E. Lovinescu. Scepticul mântuit* de Eugen Simion: „Ceea ce reușește E. Simion este să ne dea o idee exactă despre amploarea și valoarea criticii lovinesciene, înlăturând cele mai multe prejudecăți ce o însoțeau și creând instrumentul de bază al cercetărilor viitoare. O carte nu epuizează un scriitor mare și E. Lovinescu e dintre aceștia. E. Simion manifestă față de înaintașul său o înțelegere pe care numai un critic o poate avea față de un alt critic. Imaginea globală e a unui intelectual de talent și onestitate a cărui noblețe de atitudine și superioritate de talent nu găsește suficientă aprobare. [...] Totuși, ceea ce lipsește cărții este ceea ce reproșă E. Lovinescu lui G. Călinescu privitor la *Opera lui Eminescu*, ceea ce reproșează E. Simion lui E. Lovinescu privitor la *Titu Maiorescu*: absența acelor 100 de pagini de sinteză finală care să dea o definitivă imagine globală. Scrise de altcineva, sau chiar de Eugen Simion, ele se vor ridica probabil tot pe soclul acestei monografii”.

■ Sub titlul *Romanul psihologic*, Liviu Petrescu analizează romanele *Iarna Fimbul*, *Captivi și Animale bolnave*. □ *Iarna Fimbul* de Alice Botez: „De altminteri, chiar și atunci când pătrunde cu adevărat între frontierele unei conștiințe, scriitoarea se arată incapabilă de a se confunda cu prezentul acelei conștiințe; Alice Botez relatea-

ză aproape întotdeauna dintr-o poziție *posteroară* evenimentul consemnat. [...] N-am vrea să se creadă că observațiile noastre tind cumva spre o minimalizare a romanului *Iarna Fimbul*; nu ne-am propus decât să dovedim eșecul întâmplător al unei tehnici romanești. De altminteri, am avut cuvinte de laudă despre *Iarna Fimbul* – la apariție – dar aprecierile noastre se refereau la cu totul alte aspecte ale cărții”. □ *Captivi* de Norman Manea: „Mult mai convingătoare ni s-a părut tentativa lui Norman Manea de a se familiariza cu tehnica «fluxul conștiinței», în atât de recentul său roman, *Captivi*; ne-a impresionat finețea cu care scriitorul înregistrează tentativele repetate ale unor gânduri intime de a se exprima, fără a reuși încă chiar de la cea dintâi încercare: [...]. Norman Manea se reîntoarce însă la procedeele tradiționale, atunci când întreprinde o *analiză* minuțioasă și subtilă a acestor imagini recurente, în care scriitorul ne invită, așadar, să vedem niște simboluri; este adevărat, analiza nu eliberează numai semnificații de ordin psihologic (după modelul literaturii tradiționale), ci mai cu seamă semnificații ontologice”. □ În ultimul paragraf al eseului aflăm: „Cea mai importantă realizare a literaturii contemporane în planul «fluxului psihologic» va rămâne totuși – după opinia noastră – romanul *Animale bolnave*, dar numai în parte, în spațiul pe care i-l rezervă lui Paul Sucturdean. Eroul lui Nicolae Breban merită însă – el singur – un comentariu”. □ Versuri semnează Florin Costinescu, Ștefan Aug. Doinaș, *Un ciclu de cinci poeme* (*Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte; Natură moartă; Cuvântarea luntrașului; Sub stea de aur; Cor de prunci*), Ion Drăgănoiu, Petre Stoica, Gh. Ionescu-Gion, Szemplér Ferenc (traducerea: Constantin Olaru) și Vasile Nicolescu. ■ În *Ce e nou în cultura italiană* se arată: □ *Luigi Malerba și apologia tăcerii* de Florin Chirițescu, o analiză a romanului *Salto mortale*, romanul care a primit în 1970 premiul Medicis. Alături apare și un fragment din acest roman, în traducerea Sandei Șora. □ T. Caranfil semnează *De vorbă cu Cesare Zavattini* despre cinematograful și criza acestuia. □ Mircea Ivănescu semnează traducerea versurilor lui Carlo Betocchi (*Seară încremenită la un han în munții Lepini; Amintri comune*). □ Apare și un *Bilanț literar 1970*, semnat de Geno Pampaloni, publicat inițial în „Corriers della sera”. ■ Mihai Bogdan face o scurtă prezentare a volumului *L’Alittérature contemporaine* de Claude Mauriac: „Volumul *L’Alittérature contemporaine* (adică – de fapt – tot literatură, dar descotorosită de ușurințele ce i-au adus sensul peiorativ: «Nu-i decât literatură»), deși serios, fin și «plat» ca expresie – dă cititorului impulsul unui sentiment critic de calitate: *rigoarea*”. ■ În *Corespondență din Paris* citim *Poezia între confidență și tragic* de Max Alhau, care analizează poemele în proză ale lui Berenard Mazo din volumul *Mouvante mémoire*: „În lipsa unei poezii afectate ori savante – așa cum e acum la modă – ne întâmpină aici confidența unui om în luptă nu cu cuvintele, ci cu o viață celebrată într-o lume dificilă”. ■ Fănuș Neagu încheie textul său *Amestecate*, publicat în rubrica *Sport*, cu următorul *P.S.*: „«Scânteia tineretului» publică un al doilea articol

îndreptat împotriva subsemnatului. Trebuie să mărturisesc că de data aceasta articolul este scris foarte bine și foarte gramatical (indiferent de cantitatea de neadevăruri pe care o conține). Îi sfătuiesc pe redactorii de la «Scânteia tinerețului» să renunțe la colaboratorul care a scris primul articol, întrucât fraza îl trădează ca fiind fără scrupule și fără abecedar”.

• [„Tribuna”, nr. 6] Numărul se deschide cu două poeme de Victor Eftimiu, *Liniște, Mai treci și azi*. □ D.R. Popescu prezintă lumea literară a dramaturgului Ion Băieșu (*Ion Băieșu, dramaturg*), definită de un realism fantasmagoric, plin de antagonisme, credibil și incredibil în același timp, în care personajele caută sensul acolo unde nu există, dovedind prin aceasta că nu află sens în ei înșiși. Finalul piesei pe care ne-o prezintă D.R. Popescu, *Iertarea*, oferă răspunsuri duble și fantastice, așa cum îi este specific lui Băieșu □ Despre piesa lui Marin Sorescu, *Paracliserul* – scrie Ion Vartic în prima sa recenzie din acest număr, reunește toate potențialitățile lirice ale acestui scriitor, în care monologul, ca vehicul al tragicului, este forma de meditație a condiției umane. Piesa este o metaforă, „între individ și tot, care pune întrebări asupra lipsei de reciprocitate în creația integrală: Ce ne-a mai rămas nouă de pe fundul lucrurilor făcute?”. □ Victor Felea semnează cronică literară, la volumul *Către Ieronim* al Ileanei Mălăncioiu și *Totem* al lui Romulus Guga. Primul are ca teme mari ideea vieții ca spectacol, iubirea fatală, impunându-se prin lirismul dens, elegiac de sorginte tragică și versurile cu accente folclorice ce descriu înclinațiile erotice ale personajului, dar și spaimile poetei; volumul *Totem* al lui Romulus Guga, volum al maturității creatoare a poetului, se remarcă printr-un lirism anxios și un ton grav, reflectând natura sensibilă, tendința de izolare și refugiu în interiorul său. Dincolo de toate acestea poetul vădește o problematică proprie cu semnificații adânci. Materialul operei e construit din puternicele accente bacoviene, chiar cu stări psihotice ce „utilizează tehnica modernă a notațiilor discontinue și surprinzătoare”. □ Tot Ion Vartic prezintă problematica teatrului în viziunea dramaturgului Gheorghe Astaloș. Acesta propune expandarea scenei în forum, revenirea la scena teatrului antic. Despre piesele incluse în volumul *Vin soldații și alte piese, Ceainăria de argint și Vin soldații* se afirmă: „atmosfera stranie a acestui teatru provine din coexistența gestului mecanic, marionetizat, cu cel dezinvolt, plin de fior sentimental”. Textului i se reproșează lirismul contrafăcut din cauza cenzurării sentimentelor, și dorința excesivă de originalitate □ Ion Vlad scrie despre comedia în trei acte *Jocul de-a vacanța* a lui Mihail Sebastian, făcând în primă etapă referire la re-lecturarea operelor literare ce descoperă mereu „noi sensuri” după cum afirma și Roland Barthes. *Jocul de-a vacanța* se află pe terenul invenției și convențiilor – masca și jocul –, mai departe structura sa fiind a unei „partituri” a unei „orchestrări muzicale”. Temele principale sunt jocul și evadarea din rutină, găsirea fericirii fie ea chiar iluzorie, lupta cu mediocritatea, insuficiența. „Masca realizează intențiile convențiilor, ... dedublarea, trecerea destinului în situații voit modificate, accepta-

rea (jocul) acestui plan.. neîncătușat de un cod care reprimă manifestările omului exprimă sensul fundamental și inițierea în piesa lui Mihail Sebastian”.

□ Schița *Portocala* îi aparține lui Vasile Rebreanu □ Mircea Zăciu fără prezintă biografia și parcursul literar al lui Fernando Arrabal. Educat la Colegiul călugărilor Escolapios, viitorul dramaturg face cunoștința cu scriitori consacrați. Despre Voltaire știe că e un monstru satanic ce visa să distrugă Biserica”, Balzac, Flaubert și Stendhal sunt „scriitori puși la index” , despre Unamuno i s-a permis să știe doar că „era un scriitor catolic”. Aflarea adevărului despre tatăl său, dispariția sa în urma persecuției franchiste duc la ruptura cu mama și evadarea în artă. Arrabal respinge încadrarea în teatrul absurdului și avangardă: „cu toată admirația mea pentru teatrul de avangardă eu cred că piesele mele vin din orizonturi mai sălbatice, mai puțin speculative și vizează alte țeluri, mai exemplare, în sensul cervantesc al cuvântului, mai spectaculare, mai puțin satirice” și propune conceptul de „teatru panic” sau „ceremonie” desemnând opoziția față de orice formă de condamnare sau excomunicare și apelul la o zeitățe păgână □ Valeriu Râpeanu publică fragmente din *Corespondența* lui Camil Petrescu, în câteva scrisori pe care le primește de la profesoara sa Natalia Romașcu, căreia i-au fost încredințate între anii 1929-1932. Epistolele descriu frământările legate de doctorat și de destinul operei sale literare, atitudinile sale psihologice și estetice, inadptarea personajelor sale care de fapt îi aparține. Tot aici se remarcă câteva din trăsăturile și idealurile sale, frumusețea, luciditatea și mediul spiritual elevat. □ Corina Segmar semnează un grupaj de poezii, la fel ca și Gheorghe Grigurcu □ Pe ultima pagină avem câteva fragmente din *Hamlet și Freud* , de Jean Starobinski. Autorul precizează că în *Introducere în psihanaliză* (1916), tema cardinală a piesei *Hamlet* este mitul lui Oedip. Oedip, ca instanță psihică, reprezintă inconștientul nostru, însăși profunzimea. Hamlet ne invită să punem întrebări, despre mobilurile sale, despre copilărie etc. Interesul pentru piesa *Hamlet* este justificat prin complexul lui Oedip prezent cu o „intensitate neobișnuită”. Complexul lui Oedip aici nu mai are nevoie de interpretare, ceea ce poate fi supus interpretărilor sunt acțiunile lui Hamlet luate ca simptome.

12 februarie

- [„România liberă”, nr. 8181] În articolul *O carte, un destin*, Eugen Barbu prezintă elogios cartea semnată de publicistul Michel-P. Hamelet, *Nicolae Ceaușecu, présentation, choix de textes*, apărută în colecția „Destins Politiques” a Editurii Seghers, pe care o apreciază ca fiind „o lucrare profundă și serioasă, o biografie scrisă cu obiectivitate științifică dar și cu o caldă simpatie pentru poporul nostru [...]”, făcând apel și la receptarea pozitivă a acesteia, după cum reflecta și presa vremii.

- [„Scânteia”, nr. 8695] Informații despre *Înceierea lucrărilor Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „Plenara Comitetului

Central al Partidului Comunist Român și-a continuat lucrările în ziua de 11 februarie a. c. Plenara a analizat rezultatele îndeplinirii planului de dezvoltare economico-socială a Republicii Socialiste România în perioada 1966-1970. Comitetul Central constată cu satisfacție că planul cincinal a fost realizat cu succes, poporul român obținând în această perioadă realizări remarcabile în toate domeniile activității economice și social-culturale. Plenara dă o înaltă apreciere muncii creatoare, pline de abnegație și devotament desfășurate în acești ani de muncitori, țărani și intelectuali, de toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, pentru realizarea și depășirea planului de stat, pentru înflorirea patriei, pentru progresul societății noastre socialiste, și le adresează cele mai calde felicitări”.

• [„Contemporanul”, nr. 7] Cu prilejul *Întâlnirii tovarășului Nicolae Ceaușescu cu oamenii de artă și cultură* sunt redată discursurile lui Zaharia Stancu, Titus Popovici, Méliusz József, Dan Haulică, Nicolae Breban, Pompiliu Macovei, Sütő András. ■ Zaharia Stancu: „Considerăm că anul 1970 a fost un an bun pentru literatura română, considerăm pe baza cunoașterii câtorva manuscrise care se află la edituri, că anul 1971, adică anul în care noi vom aniversa 50 de ani de la întemeierea partidului nostru, va fi un an și mai bun. Nu considerăm însă că am făcut totul, nu considerăm că trebuie să rămânem liniștiți”. □ Titus Popovici: „... a subliniat necesitatea îmbunătățirii atmosferei legate de promovarea filmelor. Este cu atât mai necesar să se realizeze acest lucru cu cât filmul, dispunând de o mare putere de comunicare, poate, printr-un limbaj universal, să exprime realitățile cele mai vii ale României socialiste. Filmul nostru, cu toate succesele obținute, nu a atins nici pe departe acel parg pe care-l cere dezvoltarea întregii țări”. ■ „Literatura maghiară din România, a spus scriitorul Méliusz József, parte componentă a întregii literaturi și culturi a patriei noastre, a luat o mare dezvoltare în ultimii ani. Înflorirea fără precedent în România socialistă a literaturii naționalităților conlocuitoare se datorește tendinței fundamentale înspre lărgirea și adâncirea democrației socialiste, existenței unor condiții optime pentru reflectarea realităților contemporane, contactului strâns cu fenomenul literar-artistic de peste hotare”. ■ „Prozatorul Nicolae Breban și-a exprimat satisfacția pentru organizarea acestei consfătuiri a conducerii de partid cu oameni de artă și cultură. Referindu-se la sărbătoarea aniversării a 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român, precum și la încheierea cu succes a cincinalului, vorbitorul a arătat că oamenii de artă și literatură se simt participanți activi la aceste mari evenimente. Pe plan cultural s-a observat în ultimii ani o autentică emulație, o selecționare a operelor de artă și literatură.. Vorbitorul a abordat apoi pe larg unele probleme ale criticii literare. Constatând în acest domeniu o anumită anchiloză și rămânere în urmă față de creația literar-artistică propriu-zisă și în raport cu climatul politic și ideologic stimulator de la noi din țară, N. Breban a evidențiat necesitatea unei combativități crescute, de respingere mai îndrăzneță și consecventă a non-

valorii”. □ Sütő András: „Eu cred că atunci când în calitate de scriitor maghiar al țării noastre doresc să-mi exprim punctul de vedere cu privire la problemele de major interes ale culturii – a spus scriitorul Sütő András – nu pot să nu accentuez un gând, o idee de bază a noastră a tuturor, a cărei subliniere este absolut necesară. Munca noastră, gândirea noastră, creația noastră literar-artistică sau poetică, de caracter obștesc este călăuzită de legătura indisolubilă cu partidul nostru, în frunte cu Comitetul său central, cu tovarășul Nicolae Ceaușescu [...] Doresc să subliniez aici – a spus în continuare vorbitorul – că foarte multe probleme, după întâlnirile noastre personale cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, au început să fie rezolvate într-un ritm mai accentuat, au început a fi rezolvate potrivit cerințelor vieții noastre sociale, politice și culturale”. □ Din *Cuvântarea rostită detovarășul Nicolae Ceaușescu* notăm: „Conducerea partidului și statului are deplina convingere că uniunile de creație, toți oamenii de arte și litere – scriitorii, poeții, compozitorii, pictorii și sculptorii – vor face totul pentru a obține succese și mai mari în domeniul lor de activitate, aducându-și astfel contribuția efectivă la făurirea deplină a socialismului în patria noastră, la ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului nostru, la fericirea patriei socialiste”. ■ Matei Călinescu descrie *Poezia lui Mircea Ivănescu*: „Spre sfârșitul anului trecut, Mircea Ivănescu și-a publicat cel de-al treilea volum: după *Versuri* (1968), după *Poeme* (1970), *Poesii*. Totuși de o evoluție nu poate fi vorba la acest poet pe deplin format încă din momentul debutului său târziu și exemplar; mai degrabă de o dezvăluire treptată a aspectelor și structurilor unui teritoriu în afara timpului, dar nu lipsit, în cuprinsul său, de un timp aparte, care impregnează delicat și subtil toate elementele din care este alcătuită o lume de cuvinte, când opac-enigmatică, când de-o stranie transparență”. ■ Referindu-se la *Critica scriitorilor*, M. Ungheanu conchide: „Critica scriitorilor, atunci când nu reprezintă doar gestul riposte instinctive și gregare, e un act intelectual prețios. Având astfel de pagini e neinteligent a le cultiva. Chiar dacă scriitorul e, cum zicea Maiorescu, refractar, dacă refractarismul său îmbracă o haină intelectuală, actul negației sporește longevitatea operei asediate”. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumele de versuri ale lui Daniel Turcea: *Entropia*, C.R., 1970: „Nu trebuie căutate sensuri mai adânci în aceste efluvii de culori și de forme, căci poziția lui Daniel Turcea se află toată, în plăcerea compunerii de viziuni caleidoscopice. Poetul se joacă cu vorbele, caligrafic și ingenuu, visând geografii lirice exotice și populându-l de făpturile suave ale imaginației sale”. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector* semnează texte Laurențiu Ulici și Dan Zamfirescu. □ Laurențiu Ulici scrie despre cartea lui Ioan Grigorescu: „*Fenix inflamabil* este cea mai bună carte de reportaj caldic din câte am citit în ultima vreme. Combinând ficțiunea cu realul, construcțiile imaginației cu impresiile din cea mai precisă realitate, Ioan Grigorescu e în reportaj, și nu doar în acesta de acum, deopotrivă observator exact al situațiilor și analist al comportamentelor”. □ Dan Zamfirescu prezintă

romanul Georgianeii Viorica Rogoz: *Vlad, fiul Dracului*: „Meritul principal al cărții.. constă în intuirea unui adevăr din ce în ce mai clar pus în lumină de istoriografia actuală: secolul al XV-lea românesc nu este o vreme patriarhală, ci o strălucită demonstrație de virtuți economice, politice și artistice, puse în slujba unei cauze supreme – independența patriei”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 10]** Marian Popa îi acordă toate meritele lui Al. Piru, pentru *Istoria literaturii române*, și îl vede drept singurul în stare de a desăvârși o istorie completă a literaturii române – „numai el dintre cei de azi e în măsură să o dea”: „Al. Piru este cel mai însemnat istoric literar în adevăratul sens al cuvântului, pe care-l posedă literatura română de la origini și până în prezent. [...] El nu-și pierde timpul cu construcția sau aplicarea unui sistem vizionar [...], marii creatori nu au dat în primul rând principii, ci opere din care alții au scos principii. Altfel, criteriile supreme aplicate de istoricul literar Al. Piru sunt dragostea față de literatura română și bunul simț. [...] Vom observa că Al. Piru întrunește ideal cele trei însușiri greu acomodabile, care țin în aceeași măsură de noroc și de sine: pozitivismul, intuiția și voința manifestă înainte de toate în capacitatea de reprezentare extraordinară. [...] S-au făcut și niscaiva afirmații calomnioase la adresa istoricului, acuzația de pasișă fiind uneori avansată. Toți cei care au făcut-o n-au înțeles un lucru elementar: că un istoric literar este un coordonator, un comandant suprem pe un câmp de bătaie, un arhitect interesat de edificiu și nu de proveniența unei cărămizi sau a mortarului. De altfel, asemenea afirmații s-au făcut și în legătură cu G. Călinescu sau cu Lanson”. ■ H. Zalis propune criticilor noștri *Exemplul lui Zarifopol*: „Paul Zarifopol, critic intransigent și eseist de mare mobilitate intelectuală, reprezintă, am impresia, prin modestia personală, un contrast izbitor cu imaginea pe care ne-o facem curent despre principalii exponenți ai magistraturii criticii. În general, de la Maiorescu încolo, exceptându-l pe Gherea și pe Lovinescu, criticii noștri cei mai proeminenți au fost fie profesori universitari (M. Dragomirescu, C. Bogdan Duică, D. Caracostea, Tudor Vianu), fie profesori secundari (precum Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, Octav Șuluțiu) cu poziții oficiale prin edituri sau prin presă. Zarifopol, dacă facem abstracție de foiletonul din paginile unui periodic și de calitatea de redactor șef de revistă, exercitată câteva luni în chiar anul morții sale (1934), n-a reprezentat pe nimeni și nu s-a bucurat de niciun rang social. A trăit în condiții de independență morală și de frământări materiale împărțășite în câteva rânduri prietenului și sprijinitorului său, Ibrăileanu. Pasiunea literară și-a materializat-o în studii și volume care atestă încă din titlu scrupulul și seriozitatea autorului lor (*Încercări de precizie literară* mi se pare a fi un foarte elocvent exemplu pentru gustul lui Zarifopol de a se exprima auster, caustic și exact). Interpretarea critică (spunea el).. nu se poate dispensa de sugestiile intransigenței: o literatură merge înainte când există între scriitori și critici o comunitate, dar o comunitate nealterată de concesii și compromisuri, de snobism și

gentile convenții”. ■ C. Regman se ocupă din nou de colegii de la „România literară”, în *Rocada*: „La «România literară» campionatul de șah e în plină desfășurare, rocadele se țin lanț. Până în prezent s-au înregistrat mișcările: Lucian Raicu despre S. Damian, G. Dimisianu și V. Cristea; M. Ungheanu despre S. Damian și V. Cristea; Ov. S. Crohmălniceanu despre G. Dimisianu și V. Cristea; L. Raicu și Nicolae Ciobanu despre M. Ungheanu; V. Cristea despre S. Damian; S. Damian despre *Animatorul*, Paul Georgescu. Noi mișcări sunt probabil în studiu: Dimisianu despre V. Cristea și S. Damian; Damian despre G. Dimisianu și V. Cristea; V. Cristea despre G. Dimisianu... și posibilitățile în sânul redacției sunt departe de a fi epuizate. Între timp au apărut tot felul de cărți, volume de versuri și de proză, mai bune și mai puțin bune, dar seria inter-admirărilor a continuat și continuă netulburată, la intervale destul de strânse, în așa fel ca produsul stârnitor de entuziasme să nu fie atât de repede uitat. Pentru că – evident – ceea ce supără înainte de orice în această sarabandă cu parteneri schimbați și mereu aceiași nu este faptul că o carte de critică e discutată o dată, de două ori, procedeu de altfel frecvent utilizat la «România literară» și pe care-l găsesc bun, cu condiția ca volume cât mai multe și variate să beneficieze de acest sistem de «*filtre*». Supărător cu adevărat e că filtrajul acesta – în cazul numelor citate – funcționează de-a-ndoaselea”. De exemplu, combinat cu elogiul ditirambic, imagismul critic („latura forte” a lui Cristea), face minuni: „S. Damian posedă, într-un grad aproape singular, vocația descoperirii noilor talente. Sub conducerea sa, secția de proză a «Gazetei literare» și apoi a «României literare»a devenit o adevărată fabrică de scriitori (*curat fabrică!*) [...] pe urmele lui E. Lovinescu, S. Damian redă *criticului-mamoș* prestigiul cuvenit etc”.

13 februarie

• [„*Munca*”, nr. 7228] În rubrica *Pe glob. În 24 de ore*, revista publică o prezentare a recepției de la Ambasada română din Paris organizată *Cu prilejul apariției în Franța a volumului biografic „Nicolae Ceaușescu”*.

• [„*Scânteia*”, nr. 8696] Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 10-11 februarie 1971*. ■ Nicolae Velea semnează *Semnificația cunoașterii*: „Abstragerea scriitorului de la datele, climatul și problematica epocii contemporane este de neconceput și, într-un fel, practic imposibilă; fie și datorită a ceea ce a început să capete numele de sistem informațional ori «explozie informațională», a ceea ce nu se mai mulțumește să aducă lapidar și rece știrea tipărită, și trimite imaginea televizată ori formată peste meridiane, fixând-o pe retină, în memorie și de atâtea ori – zguduitor – în conștiințe. Deci, nu se mai poate vorbi de abstrageri sau absențe decât poate în speța unor cantonări și izolări orgolios-bolnăvicioase care nu interesează. [...] Unul din motivele eșecurilor artistice vine din zorul trimiterii către tipar și cititor a unor texte literare

încropite din «întâmplări» care, pentru a-și suplini și masca anemia semnificației, sunt înfricoșătoare, «grozave». [...] Relația scriitor-cititor presupune efort creator, participare intensă și forță de observație a marilor sensuri ale dezvoltării sociale, capacitatea de a surprinde în pagină memorabilă eroi și idei de esență ale timpului socialist în care trăim, ale faptelor cu atât de adânci semnificații, fapte ce le aflăm pretutindeni, în spiritul cărora suntem datori și onorați să ne luminăm opera”.

• [„Cronica”, nr. 7] Zaharia Sângeorzan se declară nemulțumit de monografia lui Ion Bălu despre *G. Călinescu* (C.R., 1970, 550 p.), considerând-o nimic altceva „decât un eseu despre etapele creației călinesciene cu slabe și neînsemnate ecouri sau justificări la incendiarul dialog purtat de discipoli și de adversari. [...] Redus la o imagine discutabilă, G. Călinescu apare ca «un Felix Sima oarecare»“. □ Const. Ciopraga se ocupă de un poet interbelic căruia îi aplică pecetea „tradiționalismului stilizat”: „Din frondeur și modernizant, cum era inițial Adrian Maniu (de la a *cărui naștere* se împlinesc optzeci de ani), se orienta după Primul Război Mondial, paralel cu Ion Pillat și alții, spre creația populară, legându-și numele de un tradiționalism cu trăsături particulare”. □ Grupaje de versuri semnate de Adi Cusin și Dan Rotaru. □ La împlinirea a cinci ani de la apariția primului număr (12 februarie), revista publică o tabletă, deopotrivă bilanț și angajament: „Am înțeles și vom înțelege mai departe să facem din revista «Cronica» o prezență activă în cultura românească contemporană. Caracterul politic al participării noastre capătă o și mai profundă semnificație în această perioadă în care întreaga țară, făcând bilanțul realizărilor din ultimii ani, se pregătește să întâmpine semicentenarul Partidului. Angajarea noastră presupune astfel un spor de exigență și de responsabilitate. Suntem convinși că ne vom putea finaliza intențiile programatice numai printr-o lărgire a cercului de colaboratori, prin atragerea în coloanele revistei a numelor reprezentative de pe întreg cuprinsul țării, așa cum au făcut publicațiile de mare răsunet apărute la Iași, începând cu «Dacia literară»”. □ Corneliu Ștefanache, în rubrica sa săptămânală, glosează eseistic pe marginea limitelor exprimării prin cuvânt. □ Dr. Ioan Florea este interesat de *Contribuția lui Lucrețiu Pătrășcanu în domeniul filosofiei*, pe care o consideră „marcantă” pentru începutul de epocă străbătută de poporul român la acea dată. □ Victor Parhon semnalează, la Teatrul de Comedie din București, un muzical intitulat *Alcor și Mona*, după *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian. □ La un sfert de veac de la moarte, personalitatea lui Victor Ion Popa și creația sa vor fi aduse în actualitate grație unor „zile culturale” organizate în județul Vaslui. Este vizată și întocmirea unei culegeri omagiale, ilustrată cu grafică semnată tot Victor Ion Popa. □ Pentru rubrica *Moment*, N. Irimescu semnalează revistele „Arta”, „Echinoux” (revista studenților care „continuă să rămână una dintre cele mai bune și interesante publicații de acest gen din țară”) și „Tânărul leninist” (în cea de a doua serie, recent inițiată, angajată „cu toată seriozitatea în frontul socialist al

presei comuniste contemporane”). □ În cadrul aceleiași rubrici, Ion Popescu salută, într-o notă intitulată *O precizare*, concluzia la care ajunge folcloristul Ovidiu Bârlea în articolul *Însemnări despre Făt-Frumos din lacrimă*, apărut în „România literară”, nr. 4/1971 (coincidentă cu cea personală, dintr-un articol publicat în revista „Ateneu” în 1968). Este vorba despre o filiație inversă decât se credea până acum, și anume, nu Eminescu ar fi avut ca model folcloric basmul *Făt-Frumos crescut din lacrimă*, culeasă din Stei-Bihor, ci dimpotrivă, „variantele bihoreane fiind tributare lecturii lui Eminescu”. □ Pe ultima pagină, în traducerea lui Ion Caraion, sunt publicate trei poezii de Petru Zadnipro din R.S.S. Moldovenească, precum și două eseuri de Horst Bingel (R.F.G.), despre scriitori, librari și reviste. □ La moartea lui John Dos Passos, este tradus un articol în care G. J. Brenner pune la îndoială calificativul de scriitor „social”, în înțelesul clasic al termenului.

● [„Flacăra”, nr. 7] G. Dimisianu prezintă romanul lui Alexandru Ivasiuc, *Păsările*: „Față de scrierile anterioare ale autorului, *Păsările* reprezintă un moment nou, în special din punctul de vedere al formulei literare, fiindcă problematica romanului comunică prin numeroase canale cu aceea a cărților sale precedente. În *Păsările* eseismul deszăgăzuit, câteodată fastidios, caracteristic până mai ieri lui Alexandru Ivasiuc, suportă un regim de comprimare, prozatorul întorcându-se la o atitudine care încurajează epicul, creația impregnată de materialitatea cotidianului”. Criticul preciază că „dincolo de inegalități”, romanul este „o carte de bogate semnificații actuale, în linia preocupărilor acaparante ale autorului ei, temerară explorare a contextului contemporan și a frământărilor ce-i sunt caracteristice”. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză o „prestigioasă apariție editorială”, romanul *Zahei orbul* de Vasile Voiculescu (Dacia). □ Succintă prezentare a volumului *Întâmplările și faptele de pomină ale năzdrăvanului Til Buhoglină* (Creangă), repovestite de Al. Alexianu, partea grafică fiind semnată de Val Munteanu. □ Semnalare a apariției, la *Kriterion*, a volumului în limba maghiară *Meditații de călător* de Sütő András. □ Notă de prezentare a primului număr al revistei „Tânărul leninist”, ce se angajează să satisfacă „aspirația de cunoaștere, setea de adevăr, de claritate, de sinceritate și raționalitate”. □ În rubrica *Cinema* apare o notă despre filmul *Mihai Viteazul*, regia Sergiu Nicolaescu, după un scenariu de Titus Popovici. □ În rubrica de *Teatru* apar câteva note despre ultimele piese puse în scenă la diferite teatre din țară: *Întunericul* de Iosif Naghiu (Teatrul tineretului din Piatra Neamț), *Camera de alături* de Paul Everac (Teatrul de stat din Sibiu), „indiscutabil cea mai jucată piesă a lui Everac, cu cea mai vânoasă substanță polemică și cea mai bună rețetă de casă”, *Premiera* de John Cromwell (Sala mică a Ateneului Român, „sub egida A.T.M.”), *Play Strindberg* de Fr. Dürrenmatt („trupa germană München Kammerspiele în turneu bucureștean”). ■ Notă despre punerea în scenă, la Copenhaga, a piesei *Meșterul Manole* de L. Blaga, fiind citat ziarul „Berlingske Tidende” unde se afirmă că „spectacolul pus în scenă de Dinu Cernescu cu o simplitate și o limpezime

exemplară” a fost „extrem de bine jucat, cu un evident respect față de spiritul și ideea dramei”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 7] *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu oamenii de artă și cultură* primește un amplu spațiu de relatare. Știre apărută în buletinele Agerpres, ea rezumă acest important eveniment. La întâlnire au participat președinții uniunilor de creație (scriitorilor, compozitorilor, artiștilor plastici), președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Zaharia Stancu, precum și membrii acestor grupuri, printre care scriitori importanți ai vremii ca Nicolae Breban. Este consemnat ce hotărâri s-au luat cu privire la sărbătorirea semicentenarului partidului și felul în care participanții la această întâlnire „au exprimat, în numele tuturor oamenilor de artă și cultură, adevărul deplin la politica internă și externă a partidului și statului, atașamentul profund față de cauza socialismului, hotărârea de a pune în centrul creației munca eroică și viața tot mai înfloritoare a poporului nostru, realitățile actuale, trecutul glorios”. În cele din urmă, Nicolae Ceaușescu a ținut o cuvântare care este redată integral într-un articol separat din acest număr. □ În prima parte a discursului său, Nicolae Ceaușescu vorbește despre marile realizări ale culturii române din ultimul timp și despre condițiile materiale favorabile care au dus la aceste înalte culmi. Se face un bilanț al cincinalului care tocmai s-a terminat și se exprimă încrederea în cel care stă să înceapă. După discuția generală despre cum trebuie făcute politicile culturale, Nicolae Ceaușescu își direcționează discursul asupra importanței artei puse în slujba realizărilor idealurilor societății comuniste. Redăm din acest discurs consistent cele câteva rânduri în care Nicolae Ceaușescu vorbește despre critica literară: „Este adevărat, avem lucrări de critică literar-artistică bune, care aduc o contribuție însemnată la orientarea activității în aceste sectoare. Apar însă și lucrări care nu numai că nu se ridică la un nivel etic și estetic corespunzător, care sunt lipsite de un conținut valoros de idei, dar care exprimă și unele teze greșite, cu totul inacceptabile. Noi avem, după cum se știe, o tradiție frumoasă în critica literar-artistică. Am avut un Dobrogeanu-Gherea, un Maiorescu, care, cu limitele lor, au dat lucrări de valoare superioară; am avut pe Călinescu și pe alții care au adus o contribuție de seamă la orientarea generală, în condițiile epocii respective, a literaturii și artei patriei noastre. [...] Critica literară trebuie să trateze cu simț de răspundere creația, să contribuie activ la orientarea ei ideologică și estetică, să-i ajute pe artiști, îndeosebi pe cei mai tineri, să înțeleagă problemele artei, sensul și orientările generale ale culturii socialiste și, totodată, să-și aducă aportul la educarea gustului artistic al iubitorilor de frumos, al marelui public”. ■ În *Câți oameni ne vor hrăni*, Marin Preda își arată indignarea în fața unor studii din Occident care încearcă să demonstreze că agricultura ar da mai mult randament dacă numărul țăranilor ar scădea. ■ Nicolae Ciobanu recenzează noul volum al lui Matei Călinescu, *Eseuri despre literatura modernă* (Ed. Eminescu): „Cartea sa tinde la postularea câtorva puncte de vedere cu valoare defini-

torie pentru înțelegerea conceptului de modern în contextul literar contemporan. Or, sursele și resursele acestui concept, în înțelegerea lui Matei Călinescu – în chip cu totul îndreptățit – pot fi identificate grație unui susținut efort consacrat urmării atente a metamorfozelor pe care le cunosc, în planul multitudinii de accepții, noțiuni, mari «locuri-comune» precum cele amintite cărora li se adaugă altele: manierism, avangardă, de exemplu. Eserurile analitice propriuzise [...] ambiționează a fi o demonstrație concretă a felului în care autorul socotește adecvată utilizarea noțiunilor supuse interpretării”. ■ În *Metaliteratura*, Alex. Ștefănescu discută, plecând de la raportul dintre literatură și critica care o însoțește, câteva aspecte ale volumului al doilea al ciclului *Ingeniosul bine temperat* al lui Mircea Horia Simionescu: „Într-adevăr, Mircea Horia Simionescu se dovedește unul dintre cei mai înzestrați demitizatori din literatura română. Spre deosebire de alți scriitori care cad imediat în patetism și, deci, în lirism, el reușește să-și păstreze atitudinea glacială adoptată de la bun început, cu o obstinatie care uneori obosește, dar care de cele mai multe ori reușește să producă un comic sarcastic, enorm”. ■ Nicolae Balotă semnează un eseu despre nuvelistica lui Fănuș Neagu, *Țara Dunării de Jos*. În centrul acestei analize se află spațiul ficțional construit de prozator, inspirându-se din locurile copilăriei – zona Brăilei cu Dunărea și, în vecinătate, Bărăganul. Reținem din textul lui Balotă următoarele rânduri care sintetizează efectul acestui spațiu ficțional: „O umanitate în dispariție a satului arhaic, dar o umanitate întregă. Ca și Curtea care în literatura clasică a secolelor trecute oferea spectacolului întregii omeniri, prin restrângerea spațiului la acela al unei scene vizibile și prin constrângerea pasiunilor, tot astfel pusta închide (ajutată de arșiță ori de ger) și produce o condensare a patimilor”. ■ Nicolae Manolescu scrie despre *Dostoievski*: „Putem continua gândul criticului, zicând că greșeala constă deobicei în a ignora faptul că vocile care se întrebă și-și răspund în opera lui Dostoievski sunt voci imaginare, care nu se pot transmite în afara spațiului unde s-au ivit, așa cum sunetul nu se poate transmite în vid. Ele sunt doar efectul mișcării unor invizibile unde literare. Polifonia este literară, nu filosofică, iar dialogul nostru cu eroii dostoievskieni trebuie să treacă neapărat prin spațiul dens și inefabil al artei epice”. ■ În *Vitalitate și meditație*, S. Damian tratează problema reflexivității personajelor literare și a modului în care viața interioară a acestora le pune în pericol vitalitatea: „Dacă uneori în alte părți o deseroizare și esteompare a vigoarei în favoarea angoaselor și abuliei apare ca un corolar al tragicului de conștiință, e limpede că la noi nu se pot transplanta stări de spirit discordante cu cadrul înconjurător, cu tipul robust de mentalitate și experiență. [...] Vârfurile prozei din ultimii ani demonstrează că aceste valențe se pot afirma într-un proces de confruntare efervescentă, creatoare, până la stabilirea raporturilor de continuitate și armonie”. ■ Poetul Lucian Blaga este subiectul articolului lui H. Zalis, *Mitul poetic și umanismul devenirii*: „De fapt, cum s-a mai spus, Blaga este un anti-semănătorist, deoare-

ce față cu mișcarea are concepea autohtonă în cadrul unei sensibilități colective, cu mijloace conformiste și în cadrul țărănesc, el își situează cosmologia lirică în afara sferei de simțire a colectivității. Blaga este astfel, printr-un paradox, romantic și anti-romantic, demiurg și conștiință bolnavă, ingenuu și rafinat, sacru și profan”. ■ La rubrica *Punct și virgulă*, Dan Zamfirescu îi răspunde lui Pavel Chihăia care a scris un eseu, în numărul anterior al *Luceafărului*, despre noua ediție a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab*, iar Sașa Pană scrie despre Georges Bataille la împlinirea a cinci ani de la moartea sa. ■ Cu ocazia sărbătoririi semicentenarului partidului, într-o scurtă notă, este consemnată și aniversarea a patruzeci de ani de la apariția primului număr din revista *Cadran*. ■ Ruxandra Berindei este prezentă cu o povestire, iar Constanța Buzzeu cu două poeme.

14 februarie

● [„Scânteia”, nr. 8697] Numărul prezintă *Cincinalul 1966-1970 în imagini*. ■ Al. Andrișoiu semnează *Act major de cultură*: „Sub semnul celor cincizeci de ani de istorie a Partidului Comunist Român, oamenii transfigurării artistice, care cu verbul, cu melodia, cu culoarea, cu marmura îmbogățesc tezaurul culturii noastre socialiste, au văzut în colocviul sincer cu tovarășul Nicolae Ceaușescu bilanțul și examenul de conștiință, față cu succesele și neajunsurile artei noastre contemporane. Artiștii români, în fraternitate cu cei ai naționalităților conlocuitoare, animați de același patriotism față de țara în care muncesc și visează, s-au gândit cu toții la rosturile fundamentale ale artei, la menirea ei în societate”.

15 februarie

● [„Scânteia”, nr. 8698] Nicolae Țic arată în ce constau *Cifrele care vorbesc*: „Cifrele ne demonstrează că cincinalul 1966-1970 se înscrie în istoria dezvoltării țării noastre ca o etapă hotărâre, cu remarcabile înfăptuiri în toate domeniile – înfăptuiri ce constituie o bază trainică de lansare spre noi obiective și succese. Experiența complexă dobândită în acești ani își va spune cuvântul în noul cincinal, elaborat pe temeuri realiste, cu participarea largă a celor ce îi vor da viață. Prin muncă entuziastă și competentă, oamenii muncii își vor exprima adevăratul devotament față de partidul comunist, față de conducerea acestuia, adevărat izvorâtă din conștiința identității totale dintre politica partidului și aspirațiile poporului, din conștiința că urmând cuvântul partidului țara se va înălța pe sine către orizonturile luminoase ale comunismului”.

16 februarie

● [„Munca”, nr. 7230] În *Însemnări*, Aurel Baranga publică *Dialogul culturii*: „Recenta consfătuire a Președintelui cu slujitorii artelor a relevat, încă o dată, perfectă unitate indisolubilă dintre intelectualitatea țării și conducerea ei.

În preajma unei glorioase aniversări – cincizeci de ani de la înființarea Partidului Comunist Român – oamenii de artă și-au definit adeziunea la eveniment, printr-o decizie nestrămutată de a realiza opere demne de epoca pe care o trăim. Iar indicațiile date de Președintele Ceaușescu cu acest prilej capătă o deosebită semnificație, fiindcă au chemat la crearea unei arte liberă de orice dogmatism, de orice îngrădire a spiritului. Președintele Ceaușescu a chemat la realizarea unor opere exprimând stilurile cele mai felurite, modalitățile cele mai diverse de expresie, opere stând sub pecetea unor personalități artistice originale, în necontenită efervescență creatoare, în permanentă și neobosită scrutare a unor domenii încă neinvestigate”.

• [„Scânteia”, nr. 8699] Pe prima pagină citim *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a participat ieri la adunarea generală a reprezentanților salariaților de la uzinele „23 August” din Capitală.*

17 februarie

• [„Munca”, nr. 7231] În *Pe scurt*, se anunță apariția ultimului număr, în data de 22 februarie, a revistei „Le Figaro Littéraire”, acesta urmând să-și înceteze apariția.

• [„Scânteia”, nr. 8700] Este redată *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea generală a reprezentanților salariaților de la uzinele „23 August” din Capitală.* ■ Niculae Stoian semnează *În preajma congresului U.T.C. Portret de tânăr:* „Măine începe cel de-al IX-lea Congres al Uniunii Tineretului Comunist. Motiv temeinic pentru a încerca să-mi apropii liniile definitorii ale unui portret al generației tinere. Un portret ale cărui linii sunt infinite. La acest gând mi-apar în minte sute și sute de tineri cu care de-a lungul anilor m-am aflat în atâtea rânduri sub aceeași cupolă devenită ad-hoc o imensă cutie de rezonanță a cântecelor noastre înflăcărate”.

• [„Viața studențească”, nr. 7] Cu ocazia Congresului U.T.C. și a Conferinței U.A.S.R. se publică grupajul *Mărturia și legământul tinerei generații în fața patriei și partidului*, ce propune o dezbatere: *Care este locul și rolul tineretului (inclusiv al celui universitar) și al organizației sale în viața social-politică a țării? Considerați că din acest punct de vedere s-au produs mutații semnificative în ultimii 5 ani?* Răspunde, printre alții (oameni politici, fruntași ai tineretului, profesori etc.) și un scriitor – Ana Blandiana, membră a Consiliului de conducere al U.S.: „Am fost întotdeauna convinsă că rolul tineretului în oricare din compartimentele vieții (social-politic, economic, cultural-artistice) este nu numai important, dar într-o anumită măsură preponderent într-o țară ca a noastră, aflată într-un continuu proces de înnoire, capabilă să renască mereu, să se întărească, din învingerea greutăților, să învețe din greșeli, să nu renunțe niciodată la aspirațiile sale și să nu înceteze niciodată să spere. Tineret înseamnă nu numai oameni noi, ci și *un fel nou de a trăi și de a crede.* Tinerii sunt întotdeauna mai curajoși și există epoci în care curajul este adevă-

rată înțelepciune – o astfel de epocă trăiește țara noastră acum și de aceea nu e nimic uimitor în faptul că tinerii sunt coloane vii pe care ea se sprijină. Dacă adăugăm aici și senzaționala statistică potrivit căreia a zecea parte din populația țării e născută în ultimii 5 ani, înțelegem că nu numai acum, dar și în următoarele decenii, România va fi o țară tânără, o țară pe măsura încrederii tinerilor în ea”. ■ Pe aceeași linie, la rubrica *7 arte studențești*, articolul *Generația studioasă* de Mihai Beniuc: „Cu 40 de ani în urmă, când mai eram și eu student, studențimea democrată numai cu riscuri își putea afirma ideile și deseori erau înfrunțați cu atacuri corporale de adversarii lor fasciști sau fascizanți. Cât despre uteciști.. nu o dată și-au plătit cu propriul sânge curajul de-a lupta pentru cauza comunismului, într-o Românie exploatată de avizi mari proprietari și industriași, de Molohul capitalului străin. În calendarul de 50 de ani ai luptei partidului s-au înscris dintre ei eroi și martiri, vajnici promotori ai ideii patriei visate de clasa muncitoare, harnică, plină de elan și neînduplecată în râvna ei de a-și atinge idealurile. Acesta a fost tineretul pe care îl continuă tinerii de azi, un tineret al cărui miez de foc erau uteciștii, din rândul cărora s-a ridicat și conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Vin în contact cu mine acum an de an noi contingente și pot afirma cu satisfacție și mândrie că e vorba de generația care merită întru totul să fie numită studioasă. [...] Ei sunt doar cercetătorii de mâine ai necunoscutului, continuatorii progresului pe drumurile de mâine ale vieții. Ei trebuie să învețe de unde începe noul, ce este într-adevăr nou și necesar și cu câtă trudă se cucerește”.

18 februarie

• [„**Munca**”, nr. 7232] Zaharia Stancu publică *Demonstrații antifasciste*. □ Al. Ronescu prezintă volumul *Și alte poezii* de Romulus Vulpesco (C.R.): „o mostră de cum trebuie să arate grafic și tipografic o carte de versuri”. □ În *Teatru*, Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei lui A.P. Cehov, *Trei surori*, pusă în scenă la Teatrul maghiar din Cluj. □ În *Film*, Lucia Bogdan prezintă ecranizarea lui Franco Zeffirelli, *Romeo și Julieta*.

• [„**România liberă**”, nr. 8186] Radu Popescu analizează comedia *Siciliana* a lui Aurel Baranga, montată la Teatrul „Ion Vasilescu” din București, un teatru care, „topografic, ar putea fi numit «de cartier»” și ce i se pare că s-a remarcat prin punerea în scenă a *Fetelor Didinei* de Victor Eftimiu. Criticul punctează că piesa, ce presupune, în mod aparte, „existența de hârtie” a unui personaj pozitiv, „a surprins un fenomen, a aprins un semnal și a dat dramaturgiei noastre o nouă temă cere se dovedește azi din ce în ce mai fecundă, fiind atacată de dramaturgi ai noii generații, care, numai în stagiunea aceasta, ne-au dat două variante: tema tânărului intelectual refractar la munca și încadrarea în lumea satului”. Spectacolul a fost „acceptabil”, în ciuda unor stângăcii regizorale. □ Horia Pătrașcu prezintă volumul *Dramatism, eroism, solidaritate, optimism* care „evocă” scene din timpul inundațiilor din mai 1970, pe de o parte

„dramatice” („sute de călători privesc un tablou zguduitor: [...] tone și tone de mere [...] se izbesc haotic de pereții stației”) sau tragice („O transilvăneancă, luată de ape – purtându-și copilul în brațe – își înnoadă părul despletit de creanga unui copac, pentru a reuși să rămână agățată.. (în zorii celei de a doua zi, copilul trăia și a fost salvat; mama însă, nu!”), pe de altă parte și, în cele din urmă, pline de speranță („Regiunile pustiite și-au reluat înfățișarea lor înfloritoare, iar viața se scurge normal”). Efortul unor „oameni politici și de stat, ziariști, scriitori, observatori anonimi sau comentatori externi” pare că se regăsește în această carte „strict necesară [...] în biblioteca personală”.

● **[„Scânteia”, nr. 8701]** Pe prima pagină apare mesajul *Salut călduros Congresului Uniunii Tineretului Comunist!*: „Azi se deschide în Capitală Congresul al IX-lea al Uniunii Tineretului Comunist. Desfășurându-și lucrările în preajma gloriosului semicentenar al Partidului Comunist Român, în plin proces al profundelor transformări înnoitoare care au imprimat un puternic dinamism în toate compartimentele vieții sociale, congresul constituie un important eveniment politic în viața tineretului nostru, ca și a întregului popor, a României socialiste”. ■ Ziarul publică în continuare *Cincinalul 1966-1970 în imagini*. ■ Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România anunță decesul poetului Miron Radu Paraschivescu: „În ziua de 17 februarie 1971, a încetat din viață, după o grea și lungă suferință, poetul Miron Radu Paraschivescu, personalitate de frunte a literaturii române, membru în Biroul Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor, vechi militant al mișcării muncitorești și comuniste din țara noastră. [...] O preocupare permanentă a poetului Miron Radu Paraschivescu a fost descoperirea și sprijinirea talentelor tinere, dovedind o deosebită vocație în orientarea și formarea multor generații de scriitori, pentru a căror împlinire contribuția sa a fost de multe ori decisivă. Miron Radu Paraschivescu a desfășurat, de asemenea, și o excepțională activitate de traducător din lirica franceză, germană, rusă, italiană, poloneză, spaniolă, dovedindu-se nu numai un scriitor de vastă cultură, ci și un militant pentru valorile cele mai durabile ale culturii umaniste universale. Pentru meritele sale deosebite în activitatea literară și obștească, Miron Radu Paraschivescu a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România. Prin încetarea din viață a poetului Miron Radu Paraschivescu, literatura română pierde pe unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai săi, un om și un tovarăș de nemăsurată generozitate. □ Corpul defunctului va fi depus azi după-amiază la locuința sa din Vălenii de Munte, unde i se poate aduce ultimul omagiu. Adunarea de doliu va avea loc sâmbătă 20 februarie 1971, ora 14,00, iar înhumarea la ora 15,00, în cimitirul orașului”.

● **[„Albina”, nr. 7]** Numărul se deschide cu un citat „din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 10-11 februarie 1971”: „Realizările remarcabile ale acestui cincinal, ca de altfel toate succesele obținute în perioada istorică de după 23 August, se datoresc faptului că între-

gul nostru popor, muncind cu elan, și învingând greutățile care i-au stat în cale, a urmat și înfăptuit neabătut linia politică, programul partidului nostru”. ■ M. Beniuc exultă scriind *Inima partidului*: „Recenta întâlnire a scriitorilor, compozitorilor și artiștilor plastici cu secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost o trecere în revistă a forțelor creatoare artistice la capătul unui cincinal glorios și la începutul unuia nou cu majore sarcini pentru întregul popor care zi de zi își construiește, își înalță și-și desăvârșește opera de înfăptuire a socialismului în țară. [...] Secretarul general al Partidului a arătat că «profunde transformări înnoitoare din societatea noastră au constituit și constituie un viu izvor pentru toți cei care doresc să-și pună forțele creatoare în slujba patriei, a poporului din care s-au născut și în mijlocul căruia trăiesc». Pentru a fi redat, în toată amploarea și complexitatea, ceea ce s-a realizat, tovarășul Ceaușescu spune că bunăoară «dacă un pictor ar încerca să înfățișeze aceste realizări, ar ieși, desigur, o frescă minunată, dar i-ar trebui multe nuanțe de culori și multă imaginație». Iar «unui scriitor i-ar trebui o muncă îndelungată și grea pentru a reda aceste realizări în paginile unui roman». În ciuda greutăților în procesul de creație, «totuși, zice conducătorul Partidului, aceste mărețe succese ale poporului nostru trebuie să stea la baza creației literar-artistice». [...] Pentru a reda toată importanța pe care secretarul general al partidului și conducătorul statului nostru socialist o acordă patriotismului nu poate fi trecută cu vederea fermitatea cu care, de pe nezdruccinată poziție ideologică marxist-leninistă, se definește atitudinea față de ceea ce este advers concepției noastre despre lume: «În același timp trebuie să spun răspicat că suntem adversari neîmpăcați ai concepțiilor reacționare, retrograde în orice domenii de activitate s-ar manifesta, deci și în literatură și artă. Noi cerem creatorilor ca fiecare, prin mijloacele sale specifice, să militeze activ împotriva teoriilor și ideilor retrograde, mistice, a oricăror încercări de a promova, sub diferite forme, concepții exprimate, reacționare». Acesta-i patriotismul socialist, exprimat de tovarășul Ceaușescu, ca totdeauna, fără nicio umbră de echivoc și luminos ca un cristal curat ținut în soare în văzul tuturor. Aceasta e inima partidului”.

■ Vlaicu Bârna publică poezia *Sirena de la Grivița*. ■ La *Evocări-amintiri*, Sașa Pană evocă timpul scurs de la despărțirea de *Ion Călugăru*: „Se vor împlini 11 primăveri de când nu mai pot despărți florile de stânjenele de ultima imagine a lui Ion Călugăru, așa cum l-am văzut în dimineața amară de 22 mai 1956, culcat într-un chenar din azurul lor, închipuit de mâna tremurândă a dragei lui Titina. Ochii iscoditori și mobili de veveriță trecuseră în amintire. În amintire trecea aproape o jumătate de veac de prietenie fără hopuri. Pe Ion Călugăru l-am iubit, l-am stimat, l-am prețuit”.

■ Vl. Pană prezintă volumul *Adevăr și fantezie* de Dorina Rădulescu: „Adunându-și în volumul *Adevăr și fantezie* un mănunchi din publicistica sa, ea pune astăzi în fața cititorului o carte cu valoare literară și nu numai documentară. Notația succintă, nervoasă trădează gazetarul receptiv la amănuntul semnificativ iar imagistica pe artistul literat”.

• **[„Cutezătorii”, nr. 7]** Revista „Cutezătorii” se află *În vizită la George Macovescu* – poet, dar și prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, apoi ministru de externe și președintele Uniunii Scriitorilor (din 1978). Interviu, coordonat de Biți Caragiale (copiii pun întrebări, scriitorul Macovescu răspunde), formulează și o temă esențială: *Ce credeți despre generația noastră?* George Macovescu: „Am foarte multă încredere în ea. Fiecare generație joacă rolul ei istoric. Când ajunge la o anumită vârstă, ea preia ce a lăsat generația precedentă. Există o continuitate.. Din partea voastră societatea noastră socialistă este în drept să aștepte adevărate minuni. [...] Generației dumneavoastră îi revine sarcina să facă țara și mai binecunoscută (*n.n.* străinii, „cei care o cunosc.. numesc realizările noastre «miracolul românesc»”). Astăzi totul se petrece cu o viteză extraordinară. Tot ce realizăm azi, mâine poate fi învechit. Pentru ca să ne dezvoltăm țara, s-o facem mai bine cunoscută peste hotare, trebuie să avem o generație care să construiască foarte mult. Și generația asta sunteți dumneavoastră”. La final, Macovescu vine cu o *Dedicație Cutezătorilor*: „A fi cutezător înseamnă să nu mergi niciodată pe cărări umblate, ci să te avânți mereu în necunoscut, să deschizi noi drumuri, să aduci în lumină frumuseți nemaivăzute, să pătrunzi în taine nebănuite. A fi cutezător înseamnă să lupți pentru dreptate chiar atunci când totul și toți sunt împotriva ta, să spui ceea ce crezi când pericole te amenință, să rostești adevărul când minciuna te înconjoară, să intri în bătălie când victoria nu îți surâde. A îndrăzni înseamnă a trăi viața în plenitudinea și frumusețea ei”.

• **[„România literară”, nr. 8]** Numărul are ca *motto* un citat din Nicolae Ceaușescu: „Noi am considerat și considerăm că socialismul și democrația sunt inseparabile”. ■ Editorialul de pe prima pagină *Merele de aur* este semnat de redactorul-șef al revistei, Nicolae Breban: „Întâlnirile directe între conducerea de partid și oamenii artei și literaturii (ca și cu alte categorii de oameni ai muncii din țară) au devenit un sistem de lucru al partidului nostru, al președintelui Nicolae Ceaușescu. Comunicarea directă, neocolită, eliminarea «verigilor intermediare birocratice», atmosferă de lucru, caldă, prietenească, profund principială, plină de bunăvoință și înțelegere, capacitatea de a stabili un limbaj comun, de a sesiza, până la cele mai subtile nuanțe, gândurile și preocupările unor personalități atât de diverse din lumea literii, a sunetului, a culorii și a imaginii vii, iată doar câteva din caracteristicile unei astfel de întâlniri. [...] A existat totdeauna un mănunchi de scriitori și artiști valoroși care au păstrat vie flacăra inspirației autentice, a gândului liber, transfigurat. Dar acum putem vorbi de o întregă școală, de o întregă mișcare unitară, într-un spațiu adecvat, cu un limbaj specific, regăsit, cu afirmarea netă, a valorii, cu refuzul formelor dogmatice, naturaliste, șablonarde, schematice, epigonice, snoabe. Numai dintr-o asemenea «mișcare», numai într-un asemenea climat poate răsări capodopera, gândul înalt și nobil. Acestea toate le-am primit și trebuie păstrate, îmbogățite, afirmate cu orice prilej, grădina aceasta însorită își

așteaptă florile și pomii ei roditori. Acele mere de aur de care vorbește basmul românesc”. ■ Al. Raicu revine cu un interviu despre proiecte literare cu Aurel Baranga: „– În anul 1971 îmi va apărea, la Editura politică volumul *Tipuri și tertipuri*. Cartea poartă un subtitlu: «Fișe pentru o eventuală caracterologie contemporană» și nu e un studiu sociologic savant, ci o colecție de instantanee morale. Volumul doi din același ciclu, gata de tipar, se va numi: *Mutre și Cutre*. Titlul mă dispensează să intru în amănunte. Editura Minerva îmi tipărește, în «Biblioteca pentru toți», piesa *Opinia publică*, iar Editura Eminescu, dramele și comediile scrise în ultimii douăzeci și cinci de ani. – *La ora actuală?* – Lucrez febril sub securea teatrelor care mă presează. Și sper să fiu gata în timp util cu *Simfonia patetică* – mister modern în trei episoade –, după cum sper să găsesc soluția scenei finale din *Farsa infernală*, pe care o caut de aproape doi ani”. ■ În textul „*Precum și Ovidiu cânta*”, Ion Horea informează despre manifestările consacrate vieții și operei lui Petru Maior, la comemorarea a 150 de ani de la moarte: „Festivitățile de la Tg. Mureș și Reghin au fost organizate sub egida Comitetului pentru cultură și artă al județului Mureș, a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România și a Comisiei Naționale a Republicii Socialiste România pentru UNESCO. Viața și opera lui Petru Maior au fost evocate de Nicolae Vereș – prim secretar al Comitetului județean Mureș al P.C.R., – președintele Consiliului popular al județului Mureș; prof. univ. dr. doc. Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei; prof. univ. dr. doc. Dimitrie Păcurariu – Decanul Facultății de limbă și literatură română – București; scriitorul Kovács György și prof. univ. dr. Vasile Netea. Recitalul literar a fost susținut de poeții Dan Culcer, George Dan, Mihai Gavril, Zeno Ghițulescu, Romulus Guga, Aurel Gurghianu, Ion Horea, Viorica Mereuță, Mara Nicoară, Aurel Rău, Székely János, Szöcs Kálmán, Nicolae Tăutu, Tòth István, și Victor Tulbure”. ■ Printr-un anunț semnat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România suntem înștiințați de decesul lui Miron Radu Paraschivescu: „În ziua de 17 februarie 1971 a încetat din viață, după o grea și lungă suferință, poetul Miron Radu Paraschivescu, personalitate de frunte a literaturii române, membru în Biroul de conducere al Uniunii Scriitorilor, vechi militant al mișcării muncitorești și comuniste din țara noastră”. Alături apar poezii *Epitaf; Fiului meu și Văleni*. ■ C. Stănescu face enumerări intitulate *Condiția înnoirii*: „Poate că unele dintre erorile literare ale momentului actual izvorăsc din ignorarea, cu talent, a unui anumit raport între termenii interminabilei dispute: tradiție și inovație. Teoretic, se știe desigur foarte bine că nici una nici alta nu poate avea caracter absolut. Într-un caz norma tradiției ar deveni dogmatică, în altul «indisciplina» inovației s-ar numi anarhie inconcludentă și lipsită de orice semnificație eficace. Pe de altă parte, a da un caracter moderat fiecărui termen – tradiție, inovație – înseamnă a deforma în chip conformist un raport care, el, se manifestă, acționează cu violență, chiar dacă nu întotdeauna intensitatea exprimă o ruptură. [...] Singura condiție căreia trebuie

să i se supună analiza acestor «rupturi» în fiecare caz în parte ni se pare dezvăluirea unei special apartenențe a inovației la tradiție. Pentru că orice ruptură este reală, autentică atunci când inovația pare conștientă, chiar în numele soluției proprii (al noii «lozinci»), de o anumită tradiție. Rupturile care se produc din ignoranță sau «reavoință» – fără a exclude coincidențele fericite – nu interesează sub unghiul analizei programatice. Despre inovație nu se poate vorbi decât ca despre o ruptură *compatibilă* cu un anumit tip de tradiție. În acest înțeles inovația nu are un caracter absolut, însă poate fi o ruptură în cel mai deplin înțeles. Termeni extrem de sugestivi pentru analiza acestei interacțiuni ne oferă poemul *Jeremia* de Geo Dumitrescu. [...] O schimbare sau «inovare» adevărată e posibilă dacă ceea ce trebuie schimbat emite semen că deține la nivelul propriei structuri, anumite garanții ale transformării. Tradiția poate fi inovată chiar, ori mai ales, printr-un semn al său. Am ajuns astfel la formularea de la care am plecat: analiza unei «rupturi» începe cu verificarea și dezvăluirea unei special apartenențe a inovației la tradiție. Imaginând «emanciparea lui Ieremia», în marginea unui poem de Geo Dumitrescu, n-am vrut altceva decât să sugerăm un anumit tip de inovație în primul rând organică și abia apoi sincronică, atunci când nu este pur și simplu epigonică. Gardurile tradiției nu se rup decât cu oștea confecționată din material propriu”. ■ Șerban Cioculescu își dedică rubrica lui Petru Maior cu textul *Ireductibilul Petru Maior*. Despre *Petru Maior – precursor al lingvisticii românești* scrie D. Macrea. ■ În textul *Filologie* Matei Călinescu discută cartea *Literatura europeană și Evul Mediu latin* de Ernst Robert Curtius, traducere de Adolf Armbruster, Univers, 1971; autorul articolului consideră că pozitivismul nu trebuie confundat cu filologia, „acea iubire, mergând până la uitarea de sine, pentru cuvântul scris; cu acel respect infinit pentru puritatea textului; cu acea asceză pe care-o presupune restabilirea adevărului textual din ea s-a născut, la urma urmelor, întregul spirit critic modern); cu acea răbdare care nu poate fi decât rodul unei desăvârșite iubiri, răbdare în care trebuie să vedem principiul și expresia unei secrete fecundități spirituale”, iar „Din acest punct de vedere lectura cărții lui E.R. Curtius – care presupune ea însăși lepădarea de orice grabă, de orice pripită voință de «generalitate» și redescoperirea greutății cuvântului – este într-adevăr reconfortantă. [...] De la acumularea detaliilor filologice ajungem, astfel, în situația de a redefini termeni însemnați ai limbajului critic – clasicism, baroc, manierism. De la atentele decantări de fapte istorico-literare ajungem, aproape fără să ne dăm seama, în zone unde istoricul și transistoricul nu mai sunt despărțite decât de hotare fluide, greu de precizat. Într-o asemenea zonă devine posibilă distincția propusă de Curtius între clasicism și modernism”. ■ Mircea Iorgulescu își numește *O meditație asupra realului*, textul despre cărțile „de publicistică autentică, expresii ale susținerii unui dialog viu și direct cu epoca noastră”, iar obiectul meditației sale este volumul *Biletul la control!* de Dumitru Popescu, apărut la Editura Tineretului, 1968 și care conține artico-

le tipărite inițial în „Scânteia” 1967: „Eseurile din *Biletul la control!* sunt urmarea unei reflecții acute, elastică și comprehensivă, asupra fizionomiei morale și spirituale a societății românești actuale; suplețea nu exclude însă fermitatea ideologică, iar vioiciunea dezbaterii nu e un efect al exaltării, ci consecința firească a unei judecăți lipsite de rigiditate și de prejudecăți împovărătoare. [...] Realismul și luciditatea acestor eseuri, forța ideilor directoare ale cărții lui Dumitru Popescu se întemeiază pe conștiința necesității ca între etică și epoca istorică pe care o străbatem să existe un acord cât mai desăvârșit posibil, văzut ca un efort de integrare în tradiția națională și, totodată, ca un răspuns la marile solicitări ale prezentului”. ■ În cronică literară la volumul *Teatru* de Teodor Mazilu, C.R., Lucian Raicu spune: „Neînțelegerea sau reaua înțelegere a teatrului lui Mazilu se explică printr-o confuzie a punctelor de vedere: suprafețelor realiste și «verosimile» prin limbaj ale scrisului său li se aplică un criteriu al adâncimilor sau al presupuselor adâncimi (pe care fiecare le înțelege cum vrea și cum poate), după cum, dimpotrivă, adevăratelor profunzimi, intuițiilor asupra subconștientului, neașteptate la nivelul comun și deci *incredibile*, li se aplică un liniștit criteriu al verosimilității, al suprafeței credibile, din perspectiva limitată a căruia ele par, firește, bizare, absolut bizare, invenție răutăcioasă ori cel puțin gratuită, fără niciun raport convingător cu realitatea văzută automat și în treacăt. Suprafața și esența coexistă fără a se incomoda în personajele lui Mazilu, într-o alternanță armonioasă, de un efect buimăcător, cu atât mai ciudat cu cât nu numai că nu comunică una cu alta, dar nici nu provoacă, prin inadecvare, impresia «clasică» de ipocrizie, pe care toată lumea, inclusiv criticii educați de modele, o așteaptă spre a se regăsi, în fine, într-o lume ordonată și previzibilă”. ■ Valeriu Cristea, *Critica gentil(ic)ă*, menționează pe I. Negoieșcu, Ștefan Aug. Doinaș, Nicolae Balotă și Cornel Regman spunând: „O bună parte din activitatea lor, criticii și scriitorii mai sus amintiți și-o consacră de ani de zile unii altora. Fiecare dintre ei scrie, prin rotație, despre toți ceilalți. «Obiectul» studiului de azi devine autorul studiului de mâine, iar fostul autor se transformă la rândul său în «obiect». Se constituie astfel o adevărată alianță a penițelor, alergând voioase pe hârtie una întru lauda celeilalte. Se dezlănțuie irezistibil morișcă a atențiilor și a elogiilor reciproce. [...] De ce spunem toate acestea? Este o astfel de critică imposibilă în principiu? Noi credem că nu. Spre deosebire de unii cititori, scriitori și chiar critici, care ar dori să impună comentatorilor de literatură un statut unic, sarcini și îndatoriri identice, suntem de părere că și în acest gen, ca și în celelalte, e bine să existe (și e bine că există) diverse forme de manifestare. [...] Căci simpatia, iubirea pot să constituie uneori premisele unei înțelegeri mai bune. Critica ajutorilor aleși pe sprânceană are așadar și ea dreptul la existență. *Cu condiția să se recunoască însă ca arate*: subiectivă, părtinitoare, supusă greșelii. E tocmai ceea ce «personajele» articolului nostru, trăgându-și o mască de obiectivitate, refuză din păcate să facă. În raport cu marele public, critica lor

de strânsă solidaritate camaraderească e de aceea *mistificatoare*. Critica gentilă și.. gentilică? Desigur! Dar pe față.” ■ Al. Piru consideră monografia lui Ion Bălu, recent apărută, *Un pseudoeseu despre G. Călinescu*: „Obscurul publicist Ion Bălu, autor până acum de simple note bibliografice, vine dintr-o dată cu un volum de peste 500 de pagini despre *G. Călinescu*, subintitulat «eseu despre etapele creației» (C.R., 1970). Să fie într-adevăr un eseu? Am parcurs, cu toată dificultatea lecturii, cartea și pot spune de la început că, departe de a fi un eseu, nu e nici măcar un studiu interesant, ci, de la cap până la coadă, un rezumat pueril al operei lui Călinescu, cam în felul conspectelor recomandate în scopuri instructive elevilor prin școli”. ■ *Ochiul magic*. □ *Cum edităm?*: „La Editura «Junimea» a fost tipărit recent primul volum dintr-o masivă culegere de cugetări antice și moderne, alese din 681 de opere, în 14 limbi, aparținând unui număr de 421 de autori. Lucrarea, care apare postum, aparține profesorului ieșean Teofil Simenschy și cuprinde peste 6000 de cugetări, în traducere și în original, grupate sub 780 de titluri. Salutând această inițiativă editorială, nu putem trece totuși peste câteva nedumeriri. Colecția întocmită de prof. Simenschy numără patru volume ultimul cuprinzând indicii de autori și opere, de materii, de nume proprii, de cugetări identice sau asemănătoare și două anexe [...]. Era deci de presupus că, în lipsa acestui volum, consultarea celorlalte trei va fi în mod sigur anevoioasă; cu toate acestea, *Dicționarul* este prevăzut să apară în întregime în decurs de.. patru ani!” □ *Vă place ghicitul?*: „Vă propunem din nou un concurs-ghicitoare. Despre cine e vorba în aceste rânduri? [...] Nu vă pripiți! Bănuim că ezitați între Ungaretti, Sandburg sau Tudor Arghezi. Suntem datori să vă prevenim: vă aflați pe o pistă falsă. [...] Într-adevăr, poetul în cauză este Radu Cârnelci (volumul *Grădina în formă de vis*). Cine a semnat cronica atât de obiectivă, cumpănită, de o severitate, nu-i așa, lucid filtrată? Exegeza aparține lui Vlad Sorianu. Unde putea ca să apară nestânjenit? Firește, în nr. 1/1971 al revistei «Ateneu» (redactor șef Radu Cârnelci)”. □ „*Echinox*” – 12: „Citim cu interes în revista «Echinox» nr. 12 un amplu comentariu semnat de I. Maxim Danciu la cartea lui Jean Piaget: [...]. În același număr, poetul și criticul Ion Pop semnează un eseu în care se ocupă de poezia lui Camil Petrescu, realizând o lucidă și minuțioasă privire panoramică. Discuția pe care revista o realizează cu Alexandru Paleologu scoate încă o dată în evidență farmecul gândirii elevatului autor al cărții *Spiritul și litera*”. □ *Poezia și proza*: „În schimb, în același număr al revistei «Echinox», poezia și proza par a fi mult mai «neutre». Exceptând (exceptții există întotdeauna) frumoaselor «parabole» semnate de un tânăr prozator, Ioan Radin, frumos scrise, de o gravă concluzie. Povestirea *Pentru ultima dată inger*, pornind de la o idee frumoasă, e ratată printr-o scriitură «nedibace» și prin naivități foarte firești la o prozatoare care se află «la început»: Maria Brânzeu. Poezia e în general monocordă prin repetiția unor motive livrești arhicunoscute, cu toate că uneori ți se poate întâmpla să citești și câte un vers

într-adevăr frumos”. □ *Studii*: „Cel de al XV-lea număr al revistei «Studii de literatură universală», apărut sub egida «Societății de științe filologice», ne atrage atenția prin ciclul de articole consacrate aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin: [...]. Mai sunt inserate câteva recenzii, însemnări și discuții, note, o informare despre activitatea de un an a Societății, dar nicăieri nu găsim măcar o trecere în revistă, dacă nu o cronică cu judecăți de valoare, asupra celor mai importante cărți traduse la noi din literaturile străine. Numindu-se «Studii de literatură universală», revista are, credem, și o asemenea îndatorire”. □ *Didacticism bucolic*: „Ajunsă la un număr de apariție oarecum rotund (25), eveniment neconsemnat în vreun fel, venerabila publicație «Limbă și literatură» (titlul, să recunoaștem, nu sună prea plăcut) a Societății de științe filologice se menține în limitele unui didacticism bucolic devenit, de altfel, tradițional. Cele aproape două sute de pagini ale revistei sunt acoperite cu texte de tot neinteresante, foarte prăfuite (excepție făcând numai secțiunea de lingvistică și stilistică), unde întâlnești la tot pasul exprimări dintre cele mai vesele, în evidentă contradicție cu sobra aparență de «studiu» ori «cercetare» de ținută academică”. ■ În *Reviste din trecut* Ion Rîmbu se ocupă de „Cuvântul liber”, iar Stelian Cîncea de *Publicistica socială a lui Gib I. Mihăescu*. ■ Rubrica dedicată poeziei este preluată, din acest număr, de Dan Cristea: „Preluând rubrica de critică a poeziei și succedându-i aici lui Ilie Constantin, trebuie să spun că-mi asum nu numai obligații profesionale, ci și altele, mai greu precizabile. Ilie Constantin, pentru mulți, s-a metamorfozat în aceste pagini dintr-un poet ce scrie despre poezie într-un critic de o incontestabilă finețe, imprimându-le un «stil» asupra căruia am avut ocazia să mă rostesc cu elogiul cuvenit (revista «Argeș»). Cum va fi de-acum înainte? Iată un punct de unde simplele destăinuiuri nu mai sunt suficiente. Două lucruri de precizat, totuși. Un critic, mai ales de poezie, aș zice că scrie și cu acele citate pe care le alege. Ele sunt cerneala lui specială, iar nu, după o opinie destul de curentă, «umplutură». Incorporate în textul său, ele încep să-i aparțină, să-l reprezinte, cum îl reprezintă pe poetul însuși, Pe urmă, când un critic închide ochii la unele aspecte ale poeziei unui autor (nu ne referim la aspectele «negative», pe care nu intenționăm câtuși de puțin să le ocolim), nu înseamnă numai-decât că nu le-a înțeles, dar că a preferat să se lase călăuzit de lumini ce i se par strălucind mai puternic, în loc să navigheze pe toate brațele versurilor. Normal, se întâmplă aceasta doar când sunt lumini care strălucesc cu adevărat”. □ *Fragmente de regiunea de odinioară* de Virgil Mazilescu, C.R.: „Poezia se țese din realități fragmentare, din dispuneri caleidoscopice, din frânturi de peisaj, de vis, de amintiri, din reminiscențe de lectură, de gânduri. Nimic nu este dus până la capăt, totul se încheagă și se desface ca într-un joc de copil ostenit derigoarea jocului. [...] Prea multe poezii sunt numai semifraze, numai propoziții ipotetice a căror urmare a pierit în ascunzișurile minții sale. După un «dacă», după un «atunci», după un «despre» subtilitatea lui a șters pe deschisul «și». Atunci –

ca să citez tot din acest poet despre al cărui talent s-au spus lucruri categorice – «nu se mai înțelege, adică vreau să spun că nu se mai înțelege nimic»». □ *Și alte poezii* de Romulus Vulpescu: „Invazia cuvintelor, provocată de un soi de ucenic vrăjitor, nu mai poate fi oprită, ele se rostogolesc cu zeci și zeci de sunete de atac în așa-numitele texte experimentale încercate de scriitor (experiment neologistic, asonantic, aliterativ, lexical, muzical, gramatical). Admirăm virtuozitatea tălmăciului, cu ea, însă, nu acum venim în contact întâia dată și, mai ales, nu aici doream s-o regăsim. Să nu știe oare Romulus Vulpescu că nu așa, prin ritmarea și rimarea gramaticii, este de întâlnit Poezia? Dificil de crezut, cu toate că și deasupra altor piese din antologie prezidează un spirit sprintar, o înclinație irepresibilă spre calambur, o facilitate nepotrivită conținutului invocat”. ■ În secțiunea dedicată volumelor de proză, Mircea Iorgulescu scrie despre □ *Absenții* de Augustin Buzura, Dacia, 1970: „*Absenții* este cartea definitivei consacării și, mai mult decât atât, cartea care afirmă și impune un prozator deosebit, a cărui putere analitică va trebui însă echilibrată cu forța epică, încă insuficientă în *Absenții*. Numai cine privește literatura contemporană prin lentilele încheșurate ale bunicii vede peste tot semne de boală și lanseazăperate strigăte de alarmă.”. □ *Cărțile poștale ale morții* de Adrian Păunescu, Albatros: „Concepută sub imperiul ocazionalului, povestirea lui Adrian Păunescu putea trece neobservată; parodierea, deseori savuroasă, a clișeeleor prozei senzaționale, câteva desfășurări de fantezie grotescă mă fac să văd însă în *Cărțile poștale ale morții* nu doar un produs accidental și hibrid, ci și o promisiune”. □ *Răpirea din adâncuri* de Anatolie Paniș, Albatros: „Anatolie Paniș se află încă în stadiul oscilațiilor diletantistice; *Răpirea din adâncuri* este o culegere ilustrativă pentru condiția amatoare. Desigur, nimeni nu poate da un pronostic exact asupra evoluției unui autor ce nu a depășit etapa turbure a simplei voințe de a face literatură; ceea ce nu înseamnă însă că nu trebuie să ne pronunțăm asupra sărăciei prezente fiindu-ne teamă că viitorul ne-ar putea infirma printr-o revărsare de belșug, azi mai mult sau mai puțin ipotetic. Vom spune, așadar, că povestirile lui Anatolie Paniș sunt insuficiente pentru ca autorul lor să poată fi numit scriitor; el se găsește la vârsta literară a preluării greoaie a unor idei, motive și procedee de circulație curentă, de la narațiunea în registru halucinatoriu la poemul în proză de tip sămănătorist și la ermetizarea artificială”. ■ În aceeași rubrică, în secțiunea dedicată volumelor de critică, Ov. S. Crohmălniceanu prezintă primul volum, *Pentru arta literară (vol. I)*, ce cuprinde texte de Paul Zarifopol: „Luciditatea critică, scepticismul surăzător și argumentația logică strânsă a preferat să le înlocuiască, nu o dată, cu construcțiile ideologice nebuloase, cu sentimentul anxietății și disperării sau cu exaltarea mesianică. În descendența directă a «caragialismului», «maiorescianismului», «zarifopolomania» a fost pentru dreapta românească linia culturală «dizolvantă», împotriva căreia partizanii «misticiei», «intuiției» și «instinctului» s-au grăbit să-și verse o neascunsă ură.

E încă un motiv ca să ni-l facă azi pe adversarul redutabil al tuturor formelor de obscurantism intelectual mai apropiat”. ■ În *Ce e nou în cultura chineză* citim *Muntele Tigrului e luat cu asalt*, fără precizare de autor sau traducător lucrării care „face parte din repertoriul actual al Operei din Pekin”, dar și povestirea *La ecluza Ceong-ceu* de Hong Ceong-wen. ■ Revine rubrica *Tendințe în critica străină* cu o lucrare despre *Ironia* de Henri Morier, în traducerea Virginiei Baciuc, care apare însoțit de următoarea notă, nesemnată: „Interesul crescând pentru studiile de poetică formală, stilistică și retorică a determinat pe Henri Morier, profesor de poetică și fonetică la universitatea din Geneva, autorul, între alte studii (despre ritmul versului liber simbolist, psihologia stilului etc.) al cunoscutului *Dictionnaire de poétique et de rhétorique* (Paris, P.U.F., 1961), să elaboreze o nouă ediție, considerabil dezvoltată și refăcută, a acestei lucrări de referință, des consultată și de specialiștii noștri. Din acest nou *Dicționar*, în curs de apariție la aceeași editură, Henri Morier a oferit revistei noastre textul inedit al articolului despre *Ironie*, din care publicăm, deocamdată, doar capitolul introductiv, cu unele (inevitabile) simplificări ale aparatului critic. Cine parcurge vechea redactare, restrânsă la trei pagini (p. 217-219), și o compară cu versiunea de față își dă seama imediat de dimensiunea în sensul noilor contribuții. Publicăm acest text și ca o ilustrare a tendințelor retoricii actuale aplicate unei probleme estetice, rezolvată – deobicei – în spirit speculativ și psihologist”. ■ Sub titlul *Copii și evenimente*, Florin Mugur notează: „Evenimente: vocea, cu un tremur adânc și grav, a academicianului Perpessicius, vorbind superb despre postumele lui Eminescu: criticii literari citesc din poeziile lor în cadrul *Revistei literare radio* – aș spune că poezia lui Matei Călinescu mi-a plăcut cel mai mult, dar mi-e frică de ceilalți;”. ■ Apare o *Scrisoare către redacție*, pe care „Am primit de la tovarășul Paul Anghel o scrisoare pe care, în virtutea dreptului în opinie, o reproducem integral”: „Stimate tovarășe Redactor șef, Fiindcă mi-ați adus un reproș public, legat de absența mea la masa rotundă a «României literare» vă datorez un răspuns: n-am dorit să particip la un miting și n-am dorit să sporesc, prin prezența mea, atmosfera de precipitare cu care revista dv. a adus în sfârșit în discuție «chestiunea socialului» în literatură. Trebuie să salut totuși inițiativa. Ea a lipsit din coloanele «României literare» cu desăvârșire. Când un ins din cetate a cutezat s-o formuleze răspicat – subsemnatul – redactorii dv. au sărit ca arși. Nu le ceruse nimeni să iasă la arat, să culeagă porumb sau să monteze strunguri în vreo uzină. [...] Eveniment! Iar eu, ca publicist în primul rând – și calitatea e o mândrie pentru mine – salut evenimentul. Și nu pot să nu vă recunosc meritul, tovarășe Breban, în această pripită resuscitare. Fiindcă, dacă meritul meu, pe care mi-l asum integral, este de a fi enervat până la revoltă, «seninătatea critică», meritul dv. este de a fi spus explicit, la Cluj și recent la București, că tocmai critica este aceea care a întreținut prin aghioase și osanale acest somn al interesului față de social. Să fim drepecți, nu numai critica. Literatura n-o scriu

criticii, foarte rar câte unii se hazardează cu succes în acest teritoriu, cazul prof. Piru (cu romanul *Cearta*), ci scriitorii. Și e de datoria lor să formuleze adesea, cât mai des dacă se poate, dilemele conștiinței scriitoricești, așa cum tot de datoria lor e să formuleze dilemele conștiinței în genere, chiar și ale conștiinței sociale. Despre aceste toate fusese în vorba în ciclul meu de articole publicate în revista «Contemporanul». [...] anexăm realismului arta magică, arta simbolică, arta abstractă, arta absurdului, toate demarcate programatic și prin metodă de realism, toate având legitimitate istorică, uneori desfășurare simultană într-o cultură. Nu contestă nimeni dreptul de existență al acestor metode de creație și al altora – ele asigură, în timp, polifonia unei culturi, dar nu le vom consolida statul anexându-le realismului, nici nu vom face ca prin mijlocirea lor *socialul* să se rostească limpede, ferm, edificator în arta sau literatura noastră. Prin aceasta nu impietăm asupra valorii, fiindcă mediocritatea se exprimă plat și în arta magică sau abstractă, după cum geniul se exprimă strălucit și în arta abstractă, și în realism. *Cui prodest* confuzia? S-o tălmăcim cititorilor ca să ne priceapă mai bine, nu pe mine, ci pe exegeții acestui totalitarism socialo-realist. Aceștia spun: și o poezie criptică, și un pamflet politic sau un imn sunt în egală măsură lirică socială, fiindcă primele producții, întorcând spatele realității, o denunță indirect, la fel cum ultima ne-o indică în chip direct, prin respingere explozivă sau prin adeziune fanatică. În linii mari lucrurile stau desigur așa. Dar în linii foarte mari, tot atât de mari cum ar fi să ajungi în același punct, înconjurând Pământul fie spre răsărit, fie spre apus. E bine totuși că ne întâlnim într-un punct, iar punctul acesta este definit, de întreaga noastră obște, prin necesitatea de a lăsa să exprime mai limpede, mai ascuțit, mai pregnant, glasul societății noastre în literatură. Acesta nu se prea aude sau se aude încă destul de vag, scumpe tovarășe Breban, chiar dacă amplificăm disproporționat niște succese, oricât de rezistențe, chiar dacă organizăm o stereofonie critică în jurul lor. [...] E locul să spun că vorbele mari, repetate în ședință sau scrise în articole, nu ajută prea mult, poate doar autorilor zeloși de o faimă rapidă și dubioasă. Nu rezolvăm chestiunea socialului în literatură dând asigurări cititorilor că tot ce scriem, scriem în numele marxismului, ci ocupându-ne realmente de social, de condiția omului în societatea noastră. S-au făcut oare eforturi pentru promovarea, emanciparea, impunerea și a unei asemenea direcții literare? N-am știre. Iau martor pe Dumnezeu și colecțiile revistelor, inclusiv aceea pe care o conduceți. [...] În asemenea circumstanțe, socotiți și dv., cei de la «România literară», cât de absurd este de a numi sau de a cere răspuns intempestiv, la modul stadion, la întrebarea: *Cine sunt evazioniștii?* Știu eu cine? Poate chiar dv., poate chiar eu. A numi câțiva oameni care practică evaziunea, care întorc spatele realității noastre sociale, prin creația lor, așa cum mi s-a cerut, este echivalent cu a publica lista de nume proprii de bolnavi, atunci când se produce o maladie endemică. Interesul e cancanier, vine în întâmpinarea apetitului celui mai jos, cazurile n-au semnifi-

cație decât în clipa când sunt apte să contureze un fenomen. Fenomenul există, se desfășoară sub ochii noștri. [...] Desigur, rezolvarea unei asemenea răspunderi eterne și de mare anvergură se va produce nu până în luna mai sau iunie. E salutar să începem sau, mai exact spus, să continuăm dezbateră, încă din această atât de capricioasă iarnă literară”. Scrisoarea se încheie cu următorul P.S.: „Țin la dispoziția «României literare» primele capitole din lucrarea mea de sinteză *O istorie posibilă a literaturii române* în care propun discuției tabla mea de valori și principiile care conduc la aceasta. Tot ceea ce vă solicit, colegial, ținând seama de caracterul de breaslă al «României literare», sunt câteva serii de pagini compacte”.

● [„**Tribuna**”, nr. 7] Numărul se deschide cu un editorial semnat de Constantin Cubleșan (*Omul, acest univers palpitant*). □ Al. Căprariu prezintă *Progresul literaturii și artelor* conform filosofiei socialiste a vremii, cu citate din Nicolae Ceaușescu □ Victor Felea, într-un articol dedicat *Poeziei și conștiinței epocii*, îi menționează pe Maria Banuș, Ion Caraion, Nichita Stănescu, A.E. Baconsky, Nina Cassian, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ana Blandiana, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, ca exemplu de poeți a căror operă este ancorată în spiritul și conștiința istoriei, restabilind printre altele, sinceritatea, substanța și atitudinea în poezie, renunțarea la „convenționalitatea sacră”. ■ La rubrica de recenzii, Aurel Sasu subliniază, în articolul *Ipostaza socială a conflictului*, depistarea unei pseudoliteraturi prin redefinirea esteticului, problema originalității și a raportului cu realitatea. Sub influența tradiției, proza deceniului șase este una de tip social, în care se impune trilogia *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan, având ca temă satul transilvan și care se remarcă dincolo de lirismul evocator, prin „experiența ca sursă a actului creator” și prin trăsături de factură realistă. Programul teoriei sale literare se regăsește în volumele *Eclipsa de soare* și *Fragmentarium* unde realitatea este superpozabilă literaturii, principiu regăsit la Jean Raymond în volumul *La littérature et le réel*. Concluzionând, dezideratul operei lui Lăncrănjan îl reprezintă nu numai „valoarea socială a actului creator” ci și literatura ca substitut al realității. □ La rubrica de cronică literară, Ion Vlad prezintă contribuțiile lui Nicolae Balotă, în calitate de eseist: volumul de eseuri *Euphorion* (E.P.L., 1969), inaugurarea rubricii de eseuri din „Tribuna” etc. Munca și calitatea eseistului constau în descoperirea „sensului real și esențial al unor fapte de cultură, dându-le propensiune și o extraordinară deschidere spre corespondențe edificatoare”. □ În articolul său *Literatura politică*, Liviu Petrescu prezintă punerea în dezbateră a literaturii politice, temă propusă de „România Literară”. Un punct de vedere demn de expus este cel al lui S. Damian, și anume că personajul litarar, în ultima perioadă, nu mai este stăpânul destinului, ajungând de cele mai multe ori victima istoriei. Este oferit ca exemplu personajul Chereșteșiu din romanul *Păsările* al lui Al. Ivasiuc, supus conducerii, căreia îi atribuie toată responsabilitatea faptelor sale și care în cele din urmă se realizează doar pe plan istoric,

nu și uman. În antiteză cu acesta este personajul Dumitru Vinea care preia asupra sa responsabilitatea unui accident de muncă survenit în fabrică. Romanul politic se constituie astfel nu numai „ca o meditație asupra istoriei ci și ca o meditație asupra omului”. □ La *Peregrinul transilvan*, rubrică dedicată satului transilvan, Nicolae Balotă expune drama intelectualului român care, expulzat în mediul urban, se deșurădăcinează de sat, devine precum o „creangă ruptă”. Satul e considerat temeliea ființei sale, „matca sa”, realitate sa spirituală. Toposul urban devine locul înștrăinării, al alienării. Balotă argumentează prin exemplul volumului *Les déracinés*, din trilogia *L'Énergie nationale* de Maurice Barrès, care discută tema exilului, cauză a crizei de conștiință, a sterilizării intelectuale și morale : „exilul este moarte”. Alte exemple, în literatura română sunt scrierile lui Pavel Dan. Satul, în concepția lui P. Dan, devine „temei arhaic”, iar „moartea în sat”, revelează „satul ca însăși rădăcină”. □ Adrian Sida descrie criza economică și socială de la 1933, marcată de opoziții puternice, vezi bățăliile de clasă ale ceferiștilor și pteroliștilor, dublată mai ales de o criză politică ce clătina puterea partidului comunist. Planul de creditare de la Geneva aducea pe fondul modernizării aparatului fiscal, datorii externe, aservirea economică și politică a țării; politica „tîrîe pe brânci” a guvernului Vaida având ca scop salvarea țării a dus la dezastru economic, șomaj, scăderea puterii de cumpărare, etc. Rezistența comunistă în acea perioadă a dus la consolidarea pe plan internațional a P.C.R. □ Mircea Zăciu semnează un articol de critică despre scriitorul și criticul Octav Șuluțiu (*Colaje coșbuciene*). Lucrare postumă, *Introducere în poezia lui G. Coșbuc* nu este deloc bine primită de critici. „Nu văd în paginile postume ale lui O. Șuluțiu decât o repetare de locuri comune și de poncife critice cu privire la opera coșbuciană... E adevărat că O.Ș. atinge pe alocuri posibilitatea unor noi restrângerii interpretative, dar intuițiile fugare sunt rapid înăbușite de tirania clișeeleor iar meditația personală a operei nu-i mai norocoasă” (D. Micu). Personalitatea lui Coșbuc, din unghiul criticului este descrisă ca fiind energică, „euforică și excentrică”, mai mult decât un epicureu, un realist, având „plinătatea sentimentului trăirii”. Coșbuc a avut neșansa de a i se atribui eticheta convențională, „poetul țărănimii”, poetul de serbare cu aer școlăresc. Coșbuc ar trebui reevaluat ca poet, el e un alexandrin, un rafinat, un poet neînțeles, conchide Mircea Zăciu. ■ Adrian Marino, într-un articol despre *Mutația valorilor estetice*, punctează că nu putem vorbi de mutație fără a lua în calcul interdependențele sociale, psihologice, ideologice ale valorii estetice. Problema apare în definirea termenului, adesea confundat cu fenomenul de succes, cu „gustul publicului”. Mutația se produce în interiorul conceptului estetic. Schema unei idei estetice este 1. formularea, 2. Dogmatizarea, etapă de rigidizare, fixare, 3. mutația, ce se produce prin doua atitudinii: antidogmatică, de tipul polemicilor antici versus moderni, și a doua atitudine, apariția ideilor noi, în care se produce valorizarea noului. □ Pe aceeași pagină sunt publicate poezii de Anghel Dumbrăveanu și o pastilă de Emil Brumaru.

□ G. Dimisianu încearcă să răspundă, în *Note despre critica actuală*, la întrebarea de ce în ultimii ani a crescut foarte mult publicul cititor de critică, mai mult sau mai puțin specializat. Care au devenit criteriile de receptare a creației? Reafirmarea autorității esteticului în judecata critică ar fi unul dintre răspunsuri. Analiza critică și-a delimitat mai exact obiectul, însă i se reproșează un spirit prea analitic, în detrimentul celui sintetic. Critica nu se poate dezbăta de „problematica operei și de fondul ei ideatic”, ea trebuie să îmbrățișeze contextul relațiilor sociale și al politicului, așa cum și romanul *Păsările* de Alexandru Ivasiuc nu poate fi desprins de context social-istoric, fără de care „critica și-ar fi ratat orice posibilitate de înțelegere adecvată”. □ Ion Antoniu publică un grupaj de poezii. □ Paul Everac publică un fragment de proză, *Ape și oglinzi sau Lupta unui comunist român* □ *Lucrarea Pentru o sociologie a romanului* de Lucien Goldman (*Pour une sociologie du roman*, Paris, Éditions Gallimard, 1970), este rezultatul unui studiu efectuat la Centrul de sociologie a literaturii din cadrul Institutului de sociologie al Universității din Bruxelles, ce pornește de la premisa că studiul evoluției formei romanești ar fi capabilă să clarifice controversese legate de critica literară prin subordonarea față de ideologia marxistă. Legătura dintre forma romanească și contextul socio-economic este inspirată de lucrările lui György Lukács și René Girard. Analiza palierului social corelat cu cel spiritual urmărește explicația dispariției protagonistului și subiectului în operele lui Nathalie Sarraute, Kafka, Alain Robbe-Grillet, dar și în teatrul absurdului, Beckett, Adamov. Un capitol major este dedicat analizei romanelor lui Malraux privind legăturile dintre structurile literare și nelitarare, de ordin social, cultural, etc. O altă parte a cărții, dedicată Noului roman francez, depășește aspectul teoretic, urmărind „justificarea nu numai formală, ci și socială a structurii noului roman”. □ Criticul Mircea Tomuș semnează un articol despre *Poeți sârbi și croați*: Vasko Popa, ale cărui lumi poetice sunt „expresia principiului intim al arderii”, Miodrag Pavlović, poetul cu o atitudine curajoasă față de adevăr, Vesna Parun, asemănătoare Magdei Isanos, poetul croat Slavko Mihalić.

19 februarie

• [Contemporanul, nr. 8] George Ivașcu are un *Sentiment de epocă*: „Oglindită pe larg în presa noastră scrisă și radiotelevizată, acest cuvânt constituie astăzi un bun comun tuturor, promovând prin el însuși acele atribute de valoare ale creației spirituale, pe care, cu sporită încredere, poporul le așteaptă de la cei pe care geniul lui i-a înzestrat cu harul artelor”. ■ Mihai Ungheanu susține *Munca de răspundere*: „Lărgirea continuă și adâncirea democrației socialiste, care va duce la participarea directă și din ce în ce mai activă a celor ce muncesc la conducerea vieții economice și sociale, va contribui la dezvoltarea într-un ritm mai înalt a forțelor de producție și la satisfacerea din ce în ce mai deplină a nevoilor materiale și spirituale ale întregului popor”. ■ Despre dis-

pariția lui Miron Radu Paraschivescu scriu scurte texte comemorative Geo Bogza, Maria Banuș, N. Manolescu, Ștefan Roll și Paul Anghel. □ Geo Bogza: *Mai mult decât o răstignire*: „Cu patruzeci de ani în urmă, când istoria începuse să se precipite și să se întunece, Miron Radu Paraschivescu, abia apărut în arena literară, poet multiplu înzestrat, supunând unei reflecții riguroase actul poetic, apt să teoretizeze fenomenul estetic și cel social, pasionat de vremea lui și de implicațiile ei în artă [...], s-a hotărât să devină un poet militant și, cu luciditate și fervoare, și-a prins pe umerii epoleții de utecist, tocmai în perioada de ascensiune a fascismului, ca și Virgil Teodorescu, ca și Gellu Naum”. □ Maria Banuș: *Bunul grădinar*: „Cugetul acesta, pătimaș amant al dreptății și adevărului, care de când s-a trezit la viață a dus război, fără armistiții, cu barbaria fascistă sau de tip fascist, [...] cu impostorii [...] face parte din filiera cea mai de preț a cărturarilor acestui neam”. □ Nicolae Manolescu: *Poet al vieții*: „Pentru M.R. Paraschivescu umanul este termenul suprem de referință, domeniul privilegiat al vieții. Toate valorile (filosofice, sociale, etice sau estetice) sunt în poezia lui, legate într-un chip sau altul de existența omului. *Declarația patetică* se oprește, dintre toate modalitățile umanului, la faptă. [...] Mai târziu, în *Cântice țigănești*, sistemul de valori se va roti în jurul iubirii. Iubirea ca manifestare esențial umană și ca virtute a omului.. Ca și Arghezi, M.R. Paraschivescu este un cântăreț, fără falsă pudoare, al frumuseții fizice a femeii, al eroticii, apoi, împlinite, al maternității și al rodului”. □ Ștefan Roll: „Miron Radu Paraschivescu rămâne un aprig apărător al culturii umaniste, al culturii comuniste din vremurile ei cele mai grele, ca un cavaler în armură al acestei culturi. Așa cum a rămas până în ultima clipă a veștii lui. Un bastion fără reproș. Cum să nu plâng, cum să nu mă doară golul care-l lași în urma ta, Miroane?” □ Paul Anghel: *Adevărul lui M.R.P.*: „Prin patetismul lui liric bate un vânt pașoptist, modestia lui are ceva din modestia unei clase, clasa muncitoare, melancolia lui, dragostea lui de frumos aveau în schimb ceva aristocratic, ceva din aura unei alte lumi, ceva din poezia *Crailor din Curtea Veche*. Fiindcă Miron a fost și a rămas până în ultima clipă un *Crai*, un ultim *Crai*.” ■ Ion Dodu Bălan prezintă *Cartea în cincinal*: „Pot să afirm, fără teama de a greși, că în anii cincinalului 1966-1970 viața noastră editorială a reflectat îndeaproape viața literar-artistică, mișcarea culturală și activitatea de cercetare în toate domeniile de activitate, oglindindu-le cu toate umbrele și luminile lor. S-au impus în acest răstimp opere fundamentale în domeniul prozei, poeziei, dramaturgiei române și universale, s-au tipărit lucrări cu caracter enciclopedic, [...] lucrări de sinteză [...]”. ■ Ioana Garbur și Eugen Luca întocmesc un *Grupaj* referitor la *Literatura originală*: „Au fost reeditate lucrări fundamentale ale lui G. Ibrăileanu, E. Lovinescu, Mihail Dragomirescu, Pompiliu Constantinescu, Nicolae Iorga, Lucian Blaga (*Trilogia culturii*), D. Popovici, Sextil Pușcariu, și tipărite lucrări de sinteză cu volumul II al tratatului academic de *Istorie a literaturii române* sau *Istoria literaturii române* (vol. I) de George

Ivașcu”. □ Traduceri: „O mențiune aparte merită traducerea unor opere fundamentale de critică, istorie, teorie și estetică literară. Notăm doar câteva: *Istoria literaturii italiene* de Fr. De Sanctis, *Mimesis* de Erich Auerbach, *Estetica* de B. Croce, *Specificul literaturii și esteticului* de György Lukács., *Literatura comparată* de Paul van Tieghem, *Teoria literaturii* de R. Wellek și A. Warren, *Opera deschisă* de Umberto Eco., *Baudelaire* de Sartre, *Despre Racine* de Roland Barthes, *Problemele poeziei lui Dostoievski* de M. Bahtin etc”.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 11] Marian Popa scrie despre „marioneta” *Zahei Orbul* a lui Vasile Voiculescu: „romanul putea fi una din operele de referință ale literaturii noastre, dar, din păcate, el este ratat prin construcția eterogenă. Dar dacă romanul este așa cum este, personajul rămâne totuși memorabil. Putem afirma că, în sfârșit, după tentativele lui Panait Istrati, după un cam pricăjit Ion Mohreanu datorat lui Fănuș Neagu, Danubiul din preajma Brăilei își are, prin magnificul *Zahei*, un reprezentant la marea sindrofie a literaturii noastre”. ■ O *Elegie* de Dan Mutașcu, la dispariția lui Miron Radu Paraschivescu: „Înainte de miracolul cosmic al primului mugur de primăvară s-a săvârșit din această lume Miron Radu Paraschivescu, rob al Poeziei, cavalier al ierbii și al cerului albastru, prieten al primilor pași ai poezilor, talmăcitor cu blazon din aprigul Garcia Lorca.. După o lungă suferință îndurată cu zâmbet, a plecat dintre noi.. un *Poet*, dar aburul cuvintelor sale, prezența sa la marile ospețe ale Artei Scrisului, o vom simți mereu, îl vom ști alături ori de câte ori vom răsfoi visele lui în iatacurile de aur ale cărților ce-i poartă numele”. ■ În *Semnificația unor opinii „critice”*, Ion Adam îl atacă pe Al. Ivasiuc, prozator erijat în critic care, prin articolul *Explicația unei absențe* („România Literară”, nr. 4), a marcat „dezlănțuirea acțiunii concertate de «analiză» a operei lui Ion Lăncrănjan (*Cordovani*)” – se citește ușor printre rânduri că Ivasiuc are ceva cu confratele său (la fel cum, cu altă ocazie, nu-i plăcea nici literatura lui Paul Anghel): „De la un timp Al. Ivasiuc trăiește o continuă stare alergică. Este nelipsit de la toate dezbaterile, îl găsești te miri unde, cu articole arhitectonice, pozează în exaltat, se arată grijuliu cu cine va rămâne și cu cine nu ar avea cum să rămână în literatură ș.a.m.d. Teoretician, arbitru și mentor literar, iată treimea cea de o ființă cu care Al. Ivasiuc a ținut să favorizeze, în vremea din urmă, literatura noastră. Cum, nu e frumos și bine că un scriitor își exprimă opiniile în probleme de literatură? Ba da, dar parcă tot ar fi frumos și bine ca atunci când judeci pe alții să reprezinți tu însuși ceva – și dacă se poate destul de mult – în literatură și, în orice caz, ceva în aceste controverse, să fii mistuit dacă se poate de interese mai înalte și mai pure”. □ În *Jurnalul unui editor*, Liviu Călin se referă la propria participare la prima ediție a versurilor argheziene tipărite pe hârtie biblio, începând din 1957, publicând și fragmente din scrisorile poetului către editor din 1961–1962: „...răsfoind publicațiile la care colaborase Arghezi și apoi transcriind s-au adunat sute de pagini. Dar marele poet nu dorea decât o selecție ca după aceea să revină cu migala caracteristică

asupra fiecărui cuvânt. În fine, s-a realizat acest lucru, volumul se încheie și imaginea orientală a Bucureștiului de la începutul veacului apărea alături de cea contemporană. Mare bijutier al cuvântului, Arghezi era, deși octogenar, singurul cu respirație hugoliană sensibil la tot ceea ce venea pe calea suplă a sugestiei. Condiția: propunerea să fie leală și mai cu seamă în spiritul arghezi-an”.

20 februarie

• [„Cronica”, nr. 8] Numărul debutează cu editorialul redacțional intitulat *O expresie a gândirii marxiste creatoare*, referitor la întâlnirea pe care „creatorii de valori artistice și culturale” au avut-o cu Nicolae Ceaușescu, urmată de cuvântarea acestuia ce a sintetizat chestiunile dezbaterii. „Profunzimea problemelor abordate, eficiența soluțiilor propuse fac din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu un îndreptar teoretic și practic pentru oamenii de cultură și artă din țara noastră. Secretarul general al Partidului s-a ocupat de misiunea directoare a criticii literare și artistice, de îndrumarea tineretului, de activitatea instituțiilor culturale. Finalul proiectează pe plan universal dimensiunile artei și literaturii noastre. Cultura română a avut totdeauna vocație internațională. Astăzi există toate condițiile pentru ca această vocație să fie cultivată și ridicată la valențe superioare. Totodată e nevoie să fim receptivi la bogăția și varietatea artei universale contemporane, să primim ceea ce corespunde concepțiilor noastre, atitudinilor pentru care am optat. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a pledat împotriva izolării, pentru o largă deschidere, prezidată de spirit critic și discernământ”. □ Zaharia Sângeorzan recenzează laudativ volumul de eseuri critice *Labirint* (Eminescu, 1970) datorat lui Nicolae Balotă, evidențiind imensa erudiție a criticului și privirea pătrunzătoare care știe să aducă în actualitate texte din trecut. „Nicolae Balotă merge direct la esență, la semnificații profunde, fără intimidare. El cucerește prin simplitatea comunicării, a unei sincerități desăvârșite și a unei subtile și nedecarate poezii a rigorii”. □ Subliniind și el modernitatea clasicilor, Alexandru Ștefănescu [care, în viitor, va semna în revistă Al. Ștefănescu] scrie despre *Ciuleandra* lui Liviu Rebreanu (în articolul *Fascinantul dans*), analizând romanul dintr-o altă perspectivă decât cea epică (cu artificii de „roman sentimental”), considerându-l „parabola dramei de cunoaștere artistică”, Puiu Faranga fiind astfel „reprezentantul tipului distructiv de cunoaștere”. □ Magda Ursache se ocupă de creația lirică a lui Ion Gheorghe (*File de hronograf*), problema principală în descifrarea acestui poet părăndu-i-se a fi „înțelegerea caracterului specific al acestei biografii interesante”: „Ea se deschide către istorie, cosmogonie, mitologie, cărți apocrife, gromovnice, figurând la prima vedere un tip de gândire propriu comunităților arhaice. Scriitorul ar fi rămas un simplu comentator de izvoare la modul gândirii tradiționale, dacă n-ar fi reușit să asigure motivelor accepția expresă a contemporaneității”. □ Constatând subiectivismul opiniilor referitoare la „literatura

feminină” (la care alătură în titlu un mare semn de întrebare), „confuzia sexului cu produsul artistic al acestuia” pornind de la înțelegerea eronată a distincției „în absolut” pe care o stabilea G. Călinescu în eseu *Domina bona*, Al. Dobrescu conchide că sintagma cu pricina este improprie, „literatură scrisă de femei” fiind mult mai potrivită. Împotriva clasificărilor „specioase” dă ca exemplu poemele „de o masculinitate tulburătoare” ale Magdei Isanos, în comparație cu cele de o „feminitate dezarmantă” aparținând lui Horia Zilieru. De asemenea, pentru a demonstra urmările nefaste ale opticii feministe, care a dus la mascarea dovezilor de feminitate de către scriitoare, criticul analizează volumul de proză cel mai recent al Oanei Orlea, *Numele cu care strigi* (Junimea, 1970). □ Poezii de Dan Laurențiu, precum și un grupaj intitulat debut, unde semnează versuri Iulian Fluor, Marian Dumitrescu și Ana Maria Ilieș. □ Emmanuel Winkler este prezent cu schița *În timp ce mor cu inima bătând*. □ George Sanda aduce interesante contribuții documentare la genealogia familiei Hasdeu, descoperite în manuscrise polone dintr-o colecție particulară, cu accent pe multiplele variante ale numelui răspândit masiv după 1676: Hîzdeu, Hizdeu, Hyzdeu, Hizdew, Hîzdeu, Hizdeff, Hizdeja, Izdof. □ În paginile consacrate teatrului, sunt publicate cronici dramatice ale spectacolelor după piesele lui Mircea Radu Iacoban (*Fără cascadori*, Teatrul Bacovia din Bacău, „superioară *Tangoului de la Nisa* din toate punctele de vedere”) și Iosif Naghiu (*Întunericul*, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț). □ Rubrica intitulată *Cărți, cărți...* aduce în atenția cititorilor nuvela *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici (pe care recenzentul Zaharia Sângeorzan, deplângând absența îndelungată a literatului în favoarea scenaristului, o consideră „cu totul remarcabilă”), miniromanul lui Adrian Păunescu, intitulat *Cărțile poștale ale morții* (Albatros, 1970) (pe care George Pruteanu îl cataloghează drept „o glumă”, „o șoție”, „un joc năstrușnic” la care se dedă poetul „cel mustind de patos”, aflat în America la o bursă de studii), în fine, noi publicații sibiene tipărite sub egida Bibliotecii Astra, bibliografiate minuțios de Al. Zub. □ Corneliu Ștefanache meditează eseistic asupra destinului operei literare, determinat nu numai de valoarea artistică, ci și de circulația ei, punctând probleme legate de tiraje și traduceri în limbi străine. □ N. Irimescu publică, în rubrica *Moment*, telegrama de felicitare semnată de Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, cu prilejul sărbătoririi unui lustru de existență a revistei ieșene „Cronica”. De asemenea, îi face o *Urare lui Ion Istrati*, prozatorul împlinind 50 de ani. □ *Cronicarii bucureșteni au greșit*, susține același N. Irimescu, când au repudiat piesa lui Andi Andrieș, *Duet*, fără să o fi citit în prealabil sau să o fi văzut jucată pe scenă. Sunt vizați Radu Popescu (în „România literară” din 9 februarie 1971) și Aurel Bădescu (în „Contemporanul” din 14 februarie 1971). □ În cadrul aceleiași rubrici, o notă anunță recenta tipărire, sub egida BCU Cluj, a unui prețios instrument de lucru, un „indice de semnalare a articolelor apărute în revistele din România, cu privire la scriitorii români contemporani”, autoa-

rele fiind Teodora Oprescu și Ida Went. □ Din lirica bulgară (Mihail Berberov, Mihail Toșkov) traduce Maria-Magdalena Mutașcu.

● **[„Flacăra”, nr. 8]** Cu titlul *Seri de plastică, muzică și poezie, dedicate „manifestărilor cultural-artistice închinată semicentenarului P.C.R.”*, se notează și organizarea unui eveniment la care „amatorii de poezie” din Târgu Mureș „au ascultat poezii din oraș citind din versurile lor sau, în interpretarea unor cunoscuți actori, lucrări reprezentative din lirica lui Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Marin Sorescu”. ■ Lucian Raicu prezintă volumul de *Teatru* de Eugen Ionescu, apărut la Minerva, volum ce „ne dă o imagine aproape totală a personalității marelui dramaturg, o radiografie a conștiinței sale dureros obsedate de condiția umană în toată vulnerabila ei nuditate”. □ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Aroganța*. □ Magda Mihăilescu face o amplă prezentare filmului *Mihai Viteazul*, regizat de Sergiu Nicolaescu după un scenariu de Titus Popovici. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, N. Popescu-Bogdănești prezintă, cu titlul *Superlativ omagiu adus României*, un „eveniment editorialistic francez”, respectiv volumul *Nicolae Ceușescu avec ses textes essentiels* (Seghers), apărut în colecția „Destine politice” și semnată de Michel-Pierre Hamelet, comentator la „Le Figaro”. □ În rubrica *Agenda* se anunță conferirea premiului danez Sonning lui Danilo Dolci „pentru contribuția sa la lupta împotriva nedreptății sociale”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte* se face o scurtă trecere în revistă a ultimelor apariții de poezie prezente în librării: *Imnuri către amurg* de Dan Laurențiu, *Locul soarelui* de Alexandru Miran, *O casetă cu șerpi* de Petre Stoica, *Și alte poezii* de Romulus Vulpescu, toate apărute la C.R., dar și a prozei, „mai dezavantajată editorial în raport cu poezia”, reținându-se romanele *Drumul spinos al reînțarcerii* de Nicolae Țic (Ed. Eminescu) și *Nu ucideți femeile* de Maria Luiza Cristescu (C.R.). □ Prezentarea volumului lui Dumitru Ghișe, *Existențialismul francez și problemele eticii* (Dacia). □ Semnalarea apariției, la aceeași editură, a volumului de teatru *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu. □ Sunt trecute în revistă ultimele apariții, „de real interes”, de la Univers: „o culegere de *Arte poetice* din antichitate întocmită și prefațată de D.M. Pippidi”, *Literatura europeană și Evul Mediu latin* de Ernst Robert Curtius, *Conceptele criticii* de René Wellek, o *Antologie a nuvelei fantastice*, „prefațată de Matei Călinescu, studiu introductiv de Roger Caillois”. □ În rubrica *Cinema* se publică o notă despre ecranizarea lui Franco Zeffirelli după *Romeo și Julieta*. □ Sunt publicate diverse note de prezentare ale unor spectacole precum *Camera de alături* de Paul Everac (Galați), *Napoleon..era fată* de Margaret Mayo (Constanța), *Și eu am fost în Arcadia* de Horia Lovinescu (Teatrul Nottara), *Siciliana* de Aurel Baranga (București, Teatrul „Ion Vasilescu”).

● **[„Luceafărul”, nr. 8]** Este publicat comunicatul *Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România* care anunță încetarea din viață a poetului Miron Radu Paraschivescu, în ziua de 17 februarie. Textul trece în revistă principale-

le merite culturale și sociale ale poetului, precum și preocuparea sa de a descoperi și a sprijini tineri scriitori. Comunicatul este însoțit de o notă a lui Ilie Constantin, *Ți-a murit un bărbat, Poezie*, și de un grupaj de șase poeme din volumul *Ultimele*, aflat în curs de apariție la editura *Cartea Românească*. ■ În *Tinerii. Gânduri la Congresul U.T.C.*, Sânziana Pop notează câteva impresii despre tânăra generație: „Libertatea generației tinere actuale, dacă există, și ea există, ține de votul profesional conștient. [...] În punctul acesta generația tânără nu este numai o generație de muncitori. În punctul acesta generația tânără este o generație de creatori”. ■ Marin Preda semnează articolul *Ora despărțirii de un prieten* despre Miron Radu Paraschivescu: „După Eugen Lovinescu, nimeni n-a iubit mai mult la noi profesiunea de scriitor și nimeni n-a luptat mai mult să-i păstreze întreaga noblețe ca Miron Radu Paraschivescu. Avea pentru asta tot ceea ce trebuia, entuziasm și capacitatea de a-l transmite și credința statornică în viitorul artelor, într-o epocă în care multe întrebări și îndoieli însoțesc această încăpățânată activitate a spiritului uman, care este creația artistică”. ■ Pornind de la un eseu al lui Vladimir Streinu despre homerismul în proza lui Ion Creangă, Nicolae Manolescu discută, la rândul lui, „*Eстетismul*” lui Creangă. Criticul ține să precizeze că „urieșenia este, uneori, la Creangă numai o iluzie optică, efect al «uitării» proporțiilor” – o uitare intenționată, desigur. Astfel, exagerările acestea sunt o convenție pe care Creangă nu se grăbește să o ascundă, chiar din contră, el delectându-se în această complicitate cu cititorul. Plecând de la această premisă, Nicolae Manolescu afirmă că „proza lui Creangă nu are, în acest sens, alt conținut decât spunerea”, fiind „o limbuție genială”. Din acest unghi îl apără semnatarul articolului pe autorul *Amintirilor din copilărie* atunci când este acuzat de cruzime, susținând că „estetismul acesta explică amoralitatea lui Creangă”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează romanul lui *Absenții* (Dacia) al lui Augustin Buzura. Încă din primele rânduri, criticul anunță că acest volum este „una dintre frecventele tentative ale romanului nostru de azi de a se sincroniza cu unele dintre cele mai insolite structuri epice ale prozei moderne în general”. Mai mult de atât, Nicolae Ciobanu nu ezită să afirme că „de la *Intrusul* de Marin Preda și *Animale bolnave* de Nicolae Breban, în câmpul romanului nostru din ultimii ani, *Absenții* este una dintre cele mai convingătoare încercări de a demonstra compatibilitatea prozei de investigație în tenebrele psihologiei individuale (prin apel direct la experiențele unor mari maeștri ai genului și, totodată, cu prețul unei sigure receptivități la sugestiile științei psihologice contemporane) cu aceea de stringentă tematică realistă”. Două sunt însușirile romanului care îi oferă valoare estetică: „autenticitatea social-umană a temei și modul competent [...] în care este asimilată această materie de conținut unei viziuni interpretative de captivantă acuitate în plan psihologic”. Cu toate acestea, semnatarul cronicii evidențiază și aspecte negative ale acestui volum: „Supără, anume, stilul supraabundent, incapacitatea de a fi mai detașat, mai circumspect în această di-

recție”. Din această cauză, pentru Nicolae Ciobanu, „romanul lasă, de multe ori, impresia că ar fi trebuit rescris, pentru a fi scutit de o bună parte a lexicului adjectival”. □ La rubrica *Compendiu*, Dan Laurențiu notează câteva impresii despre volumul lui Romulus Vulpescu, *Și alte poezii* (C.R.): „Romulus Vulpescu, savant al morfologiei cuvântului, trecut prin diverse stiluri pe care le imită în tonuri persiflante, navighează cu o fermecătoare dezinvoltură și prezență de spirit printre fel de fel de poncife etice ori estetice, deși un rictus amar în colțul gurii nu-l părăsește niciodată”. ■ G. Dimisianu scrie despre polemiciile legate de *Prezența socialului* în literatură. Atitudinea criticului este una de conciliere a părerilor aparent contradictorii, încercând, astfel, să demonstreze că cei implicați în aceste dispute nu contestă faptul că „socialul [...] constituie o dimensiune fără de care literatura actuală și-ar altera profund vocația specifică”. Așadar, dacă nimeni nu contestă legitimitatea prezenței socialului în artă, de unde toate aceste neînțelegeri? G. Dimisianu este de părere că „divergențele propriu-zise apar de abia atunci când descins în concretul mișcării literare, acolo unde urmează să decidem căror formule de artă și căror opere le acordăm (și în ce măsură) capacitatea de a vehicula o semnificație socială și un mesaj reprezentativ pentru stilul de viață al lumii de astăzi”. Chiar și așa, criticul recunoaște că părerile în legătură cu ce este reprezentativ pentru realitățile sociale pot să difere destul de mult. Încercând și aici să găsească un punct comun, G. Dimisianu afirmă că „formele reprezentării socialului în literatură le concepem altfel decât în urmă cu două decenii, efect al clarificărilor hotărâtoare în înțelegerea specificului artei, al mutațiilor substanțiale petrecute în conștiința estetică, al schimbărilor de perspectivă aduse de evoluția literară din ultimii ani”. În acest punct, semnatul articolului sugerează că modul în care trebuie reprezentat socialul astăzi trebuie să țină cont de specificul literaturii, de dimensiunea estetică a actului scriitoricesc, lăsând în spate realismul socialist cu obsesia sa pentru cantitativ. În cele din urmă, G. Dimisianu formulează o idee care a fost fundamentală în modul în care generația sa a făcut și a înțeles literatura: „Ce nu se înțelege deplin câteodată este că una din tendințele definiției ale literaturii din ultimii ani a fost către redobândirea dimensiunilor *individualului*, ieșirea din generalitate și năzuința de a prospecta adâncurile ființei umane, de a privi omul și problematica sa complicată din *interior*”. [s. a. G. D.] ■ La rubrica *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu discută *Despre minciună*: „Atâta timp cât ne temem de moarte suntem, inevitabil, mincinoși. [...] Minciuna se naște din refuzul de a accepta realitatea așa cum este, a noastră, și-a universului, și atunci minciuna devine o armă, o posibilitate de a ne întreține iluziile”. ■ Al. Paleologu scrie despre *Despre căutarea (și găsierea) absolutului*: „«Absolutul» acesta al libertății interioare se atinge printr-un abandon, o indiferență, o simplitate care înseamnă în fond o fuziune în existența pură”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu semnează articolul *Note la teatrul lui G. Ciprian*, un eseu ce recuperează activitatea dramaturgului interbelic, despre

care semnatarul articolului afirmă: „Cea mai valoroasă contribuție din partea «oamenilor de teatru», dramaturgia românească interbelică i-o datorează lui George Ciprian”. ■ Sașa Pană aduce la cunoștința publicului apariția, în Franța, a unui volum de convorbiri cu Pier Paolo Pasolini. Poetul îi face un portret succint scriitorului-regizor italian: „un om complex, hărțuit între felurite tendințe, pentru care cinematograful este o artă care nu se servește de semne, el e «limba scrisă a realității, reprezentând realitatea prin realitate.»” Același Sașa Pană scrie și o scurtă notă despre tehnologie și viitorul bibliotecilor, intitulată *Vor dispărea bibliotecile?* ■ Nicolae Balotă publică minieseu *Saturn și Jupiter*, Marin Sorescu semnează o scurtă notă, *Despre drumuri și poduri*, la rubrica *Teatru*, iar Tudor George este prezent cu un grupaj de *Sonete*.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 6] Numărul se deschide cu un citat „Din cuvântarea secretarului general al partidului, Nicolae Ceaușescu, la plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 10-11 februarie 1971”: „... Realizările remarcabile ale acestui cincinal, ca de altfel toate succesele obținute în perioada istorică de după 23 August, se datoresc faptului că întregul nostru popor, muncind cu elan și învingând greutățile care i-au stat în cale, a urmat și înfăptuit neabătut linia politică, programul partidului nostru.”. ■ Mihai Beniuc este prezent cu poezia *Tu vatra ești...* ■ Nichifor Crainic scrie despre *Învățăturile lui Neagoe Basarab*: „Un gest frumos a făcut marele nostru istoric Constantin C. Giurescu aprobând cu autoritatea sa munca și erudiția meticuloasă a celor trei tineri: Dan Zamfirescu, G. Mihăilă și Florica Moisil, care ne-au dat cea mai nouă și mai completă ediție a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*. [...] Ceea ce mă miră este că un spirit inteligent cum e Dan Zamfirescu n-a evidențiat suficient argumentele intrinsece în apărarea autenticității. Căci dacă sunt pasagii, ca în partea întâi despre regii bilbici, pe care le-ai putea numi o compilație impresonală, făcută de un secretar, partea a doua a cărții constă din meditații de un lirism tragic atât de profund și de unitar încât e imposibil să bănuiești altă mână cutremurată în scris decât a lui Neagoe”. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează *George Uscătescu Rădăcineanu laureat al premiului Menendez Pelayo*: „Printre scriitorii încununăți de premiile naționale decernate în Spania, pe anul 1970, figurează un nume cunoscut și prețuit în România, acela al lui George Uscătescu Rădăcineanu. Personalitatea de prestigiu european, cu o operă pe cât de bogată pe atât de diversă, George Uscătescu este un erudit ale cărui predilecții merg spre istorie și filosofie, în primul rând. Și premiul care i-a fost atribuit, premiul Menéndez Pelayo pentru opere istorice, a consacrat una din cărțile sale cele mai recente, *Erasm*, apărută în Spania în Editura Nacional”. ■ Nedic Lemnaru scrie despre o *Monumentală evocare a eroismului românesc. Filmul „Mihai Viteazul”*: „Valoarea de prestigiu a acestui film gigant, închinat de Titus Popovici și Sergiu Nicolaescu unui titan al istoriei naționale, nu constă numai în artisticitatea

și tehnica desăvârșite, ci, în primul rând, în funcția sa educativă, în profundul său mesaj patriotic către tinerele generații. Vizionând pelicula panoramică, pășești de fapt pe cărarea destinului eroic și tragic nu numai al lui Mihai Vi-teazul, ci al unui întreg neam, care pentru a-și apăra ființa, vatra strămoșească, datina, pentru a-și dobândi libertatea, a trebuit să dea lupte grele, pline de cele mai cumplite sacrificii, lupte încoronate de aura unui eroism fără seamăn”.

23 februarie

• [„Munca”, nr. 7236] În rubrica *Pe glob. În 24 de ore se semnaleză Expoziția cuprinzând operele în patru volume ale tovarășului Nicolae Ceaușescu (La Librăria Londoneză „Foyle's”, une dintre cele mai mari din lume).*

• [„Scânteia”, nr. 8706] *Omagiu poetului și militantului*, se numește evocarea lui Nicolae Dragoș: „Miron Radu Paraschivescu are permanent sentimentul acut al apartenenței la timpul pe care-l trăiește, se simte implicat în timp. Dar opera sa nu este alcătuită numai din profesiuni de credință, nu o dată personalizate de un ton pamfletar (*Ars poetica*) ci și din poezii de un lirism suav, descinzând, în cea mai bună tradiție, dintr-un Anton Pann ori, mai de departe, dintr-un Budai-Deleanu, din poezia unui Văcărescu ori Ion Barbu, împlinindu-se însă, întotdeauna într-o structură nouă, destăinuindu-ne prezența unei originale și puternice personalități lirice. [...] Miron Radu Paraschivescu este un poet rar și o conștiință activă a literaturii noastre contemporane. Destinul său avea să cunoască pretimpuriu încercarea finală. Miron Radu Paraschivescu nu mai este de câteva zile printre noi. De necrezut! El a plătit vamă timpului înainte de vreme, lăsând atât de multe pagini nescrise, iremediabil nescrise. Dar a lăsat, drept moștenire, acum când, în fapt, și-a început *călătoria prin timp*, trupul veșnic al unor poezii de irepetabilă frumusețe și exemplul unei vieți”.

24 februarie

• [„Munca”, nr. 7237] Zoe Dumitrescu-Buşulenga publică *O lecție de istorie*, având ca subiect Congresul al IX-lea al Uniunii Tineretului Comunist.

• [„Viața studentească”, nr. 8] Cuprinde *Cuvântarea* lui Nicolae Ceaușescu la Congresul al IX-lea al U.T.C. și o prezentare a celei de-a VIII-a Conferințe a U.A.S.R., raportul Comitetului Central al U.T.C. fiind susținut de Ion Iliescu, ministrul pentru problemele tineretului, cel care îi predă ștafeta postului de prim secretar al C.C. al U.T.C. lui Dan Marțian. Au mai participat: Mircea Malița, ministrul Învățământului, Zoe Ceaușescu și Petru Popescu, membri supleanți ai Biroului C.C. al P.C.R., Ioan Aurel Stoica, secretar C.C. al U.T.C., Ion Traian Ștefănescu, președintele Comitetului Executiv al U.A.S.R., printre membrii Consiliului U.A.S.R. și Comitetului Executiv figurând și Nicolae Stoian, redactorul-șef al „Vieții studentești”.

25 februarie

• [„România liberă”, nr 8192] Se redă cuvântarea rostită de Nicolae Ceaușescu la Congresul al IX-lea al Uniunii Tineretului Comunist ce enunță, printre altele, „datoria de onoare” de a educa tineretul „în spiritul patriotismului socialist, al glorioaselor tradiții de muncă și luptă ale poporului nostru, ale mișcării muncitorești, comuniste și de tineret din România, în spiritul dragostei și devotamentului nețărmuit față de patri și partid”.

• [„Scânteia”, nr. 8708] Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor, își arată devotamentul față de partid numindu-l *Semnul devoțiunii noastre*: „Pentru noi, scriitorii – ca de altfel pentru întreaga țară – evenimentul cel mai de seamă al anului în care ne aflăm va fi aniversarea a jumătate de veac de la întemeierea partidului nostru, Partidul Comunist Român. Această aniversare ne este deosebit de scumpă: ne dă prilejul să ne bucurăm de realizări, ne dă prilejul să plănuim viitorul, să trecem în revistă munca noastră și să vedem cu claritate cât și cum a ajutat ea la construcția lumii noi, socialiste, la făurirea vieții noi și la apariția omului nou – omul epocii noastre socialiste. [...] Acum aproape că nu există scriitor în țara noastră care să nu fi predat unei edituri sau care să nu aibă pe masa lui de lucru o carte importantă sau măcar o cărticică modestă închinată aniversării partidului, închinată poporului nostru constructor al socialismului. Este semnul devoțiunii noastre, al adeziunii noastre față de ideile, de politica Partidului Comunist Român, a cărui aniversare glorioasă o întâmpinăm, asemeni tuturor cetățenilor patriei, cu inima încărcată de seva bucuriei și împlinirilor”. ■ Acad. Em. Condurachi prezintă volumul *Dacica* de C. Daicoviciu: „Volumul *Dacica*, apărut la Cluj, în seria «Bibliotecii Muzeului de istorie», reprezintă o culegere a unora dintre cele mai însemnate studii și note critice publicate de învățatul istoric clujean acad. C. Daicoviciu de-a lungul a peste patru decenii de bogată și stăruitoare activitate”.

• [„Albina”, nr. 8] Dumitru Almaș publică textul *Comuniștii – continuatorii tradițiilor de luptă ale poporului român*: „Pentru partidul nostru tradiția de luptă progresistă nu-i o lozincă de circumstanță, ci un solid principiu ideologic, de ocârmuire, de viață. În fiecare clipă suntem ceea ce am fost și mai mult decât atât. Și asemeni stejarului, socialismul crește cu atât mai viguros, cu cât are rădăcinile împlântate mai adânc în realitate, în trecutul progresist, în conștiințele revoluționare, în istorie”. ■ Ion Bănuță semnează *Fantasmemele mărțișorului*: „Un mărțișor. Un mărțișor este o plăsmuire a noastră, o fantasmă, o idee, un sentiment tonic, o dorință, o antenă către iubire. Luați-l! Dăruiți-l! Admirați-l! El este un mesager al primăverii al bucuriei. Bine ai venit dulce fantasmă!”. ■ Șerban Nedelcu revine la rubrica sa cu textul *Florile patriei*: „Patriotismul tineretului nostru se îmbină armonios cu solidaritatea internaționalistă cu alte popoare, cu forțele revoluționare și progresiste din întreaga lume. Tinerii din Republică Socialistă România sunt alături de tinerii din întreaga lume care luptă cu dârzenie pentru pace și nu mai vor să privească pa-

sivi cum forțele reacționare hotărâsc propriul lor destin împingându-i în război împotriva altor popoare”. ■ Baruțu T. Argezi semnează *Cultura – o datorie și o chemare a vieții*: „Cuvântul *Cultură* este relativ nou în dialogul nostru cu viața, cu actualitatea, cu oameni din cele mai îndepărtate colțuri ale țării. *Cultură* e un cuvânt în cuprinsul căruia se includ azi o mulțime de noțiuni paralele, de măsuri sociale, de acțiuni și activități menite să ridice conștiința oamenilor pe trepte tot mai înalte. Aproape că nu mai există domeniu de activitate în țara noastră în care noțiunea *Cultură* și expresia *Activități Culturale* să nu fie folosite cu semnificațiile cele mai largi și mai adânci. În cuvântările rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 10-11 februarie, sau în cadrul întâlnirii cu oamenii de artă și cultură, ca și în contactele avute cu masele de muncitori în diverse puncte ale țării, cuvântului *Cultură* i se acordă înalte valori și deosebite semnificații, fiind direct legate de participarea fiecărui om la construirea socialismului”. ■ Pe prima pagină, *Paharul*, poezie de Miron Radu Paraschivescu. ■ George Muntean prezintă volumul *Alter ego* de Ștefan Aug. Doinaș: „Lectura volumului înlesnește constatarea că acest poet ce ne propune un fior liric intelectualizat organic (fără a-i uita varianta notabilă a liricii faptului de cultură, mai ales în piesele de inspirație din sau care se referă la lumea antică), se află într-un avânt al elaborării operei sale ca puțini alții”. ■ Ion Marinescu cu lege și prezintă folclorul vechilor oieri ai Chitidului.

• [„**România literară**”, nr. 9] Este publicată o *Autobiografie* de Miron Radu Paraschivescu, cu o notă semnată de Tiberiu Avramescu: „În 1962 colecțivul redacției «Biblioteca pentru toți» a avut inițiativa de a solicita unor scriitori români contemporani, a căror operă urma să fie tipărită în populara colecție, o scurtă notă autobiografică, menită să completeze cu câteva date esențiale prefețele respectivelor volume. Unii dintre autorii contemporani, din opera cărora se pregătea apariția unei selecții în «Biblioteca pentru toți», a fost Miron Radu Paraschivescu (volumul, purtând titlul *Declarația patetică, Cântice românești, Laude și alte poeme*, a apărut în toamna anului 1963, la nr. 190 al colecției); solicitat de redacție, autorul *Cânticelor țigănești* ne-a trimis – în decembrie 1962 – o notă autobiografică; aceasta n-a mai apărut, până la urmă, în volum. Păstrată cu grijă printre hârtiile redacției alăturată mărturie literară – pe care am crezut că e bine s-o înfățișăm acum, cu întârziere, cititorilor – constituie, credem noi, un document autobiografic de certă utilitate pentru cercetătorii și iubitorii operei marelui poet dispărut. Textul îl reproducem după manuscrisul pregătit pentru tipar; în subsol am notat unele dintre eliminările operate de autor pe manuscrisul prezentat redacției”. ■ Sub titlul *Omagiu lui Miron Radu Paraschivescu* apar mai multe texte: *Învingătorul* de George Mavocescu, „*Laudele*” necesare de Ion Brad, *Hanul înțelepciunii de la Văleni și-a închis porțile* de Dorina Rădulescu, *Marile suflute* de Vintilă Ivănceanu, *Prievghiul* de Ștefan Roll, *Mai viu decât închipuirea noastră* de Lucian Raicu,

Șaizeci de Virgil Mazilescu. □ Poezii dedicate lui M.R. Paraschivescu: Iulian Neacșu (*Merepe*), Alexandru Lungu (*20 februarie 1971*), Gheorghe Tomozei (*La aflarea morții lui Miron Radu Paraschivescu*). ■ Numărul se deschide cu textul *Artă și realitate* de Sorin Titel: „«O poveste spusă de o străină gură» nu poate decât să simplifice și deci să fie refuzată de literatură. A vorbi însă «cu cuvintele tale» înseamnă tocmai aceea responsabilitate pentru care aș vrea să pledez în primul rând, scriind toate acestea. Granița de unde începe literatura este poate tocmai aceea unde cuvintele celorlalți rămân în urmă și începi să vorbești cu propriile tale cuvinte. Dar a vorbi cu cuvintele tale înseamnă a realiza o complexitate care poate fi stânjenitoare pentru un scriitor. El se poate încurca în hățișurile acestei complexități, pentru că o realitate pe care n-o știi dinainte și pe care o descoperi tu e un nisip mișcător, poți simți în fiecare clipă cum pământul îți fuge de sub picioare. Dar această realitate complexă, derutantă, în care certitudinile se schimbă în fiecare clipă este singura pe care literatura o poate accepta. A-ți pune în schimb niște jaloane înainte, pentru ca nu cumva să te rătăcești, înseamnă a modifica pe nesimțite adevărul, jucându-te aparent de-a simplificarea, joc periculos pe care, ignorându-l, am putea spune despre atâtea cărți false că sunt adevărate. [...] Cred, deci, că numai marea deschidere în fața realului, acceptarea complexității lui uneori stânjenitoare, o complexitate pe care nu poți s-o tatonezi decât cu cuvintele tale, poate înlătura impresia de neadevăr și de falsitate în literatură”. ■ Al. Raicu realizează un scurt interviu cu Henriette Yvonne Stahl despre viitoarele proiecte literare: „– Romanul *Pontiful* l-am și predat de foarte curând Editurii Eminescu. Mi se pare că va fi inclus în populara colecție «Romanul de dragoste». Eroina principală a cărții, Ana Stavri, este aceeași care apare și în romanul *Între zi și noapte*, ca și în altul pe care l-am și scris pe trei sferturi – *Realitatea iluziei*. [...] – *Nu există dificultăți lucrând concomitent la mai multe proze deodată?* – De loc. Printre «pauze» am terminat de altfel și o nuvelă amplă *Extrema limită*, iar acum pun la punct un volum de poezii. Cea mai mare parte dintre ele au fost scrise nu demult, într-o perioadă când am fost grav bolnavă. – *Cum se va numi volumul respectiv?* – *Prizonierul nebunilor.. – Dar memorialistică?* – N-am scris și n-o să scriu. În niciun roman de-al meu nu există elemente autobiografice. În schimb, consider că ceea ce scriu redă întrutotul experiența mea de viață”. ■ *Umanismul și menirea artei* este titlul sub care este reproducă stenograma întâlnirii între redactorii și colaboratorii revistei cu publicul cititor brăilean *La clubul uzinelor „Progresul” din Brăila*: „După întâlnirile de la Uzinele «Electromagnetica» din Capitală și Centrul Universitar din Cluj, revista noastră a continuat seria de manifestări consacrate aniversării semicentenerului partidului organizând, la începutul lunii februarie, un popas în orașul Brăila. Au participat: Nicolae Breban, Cezar Baltag, Teodor Balș, Ion Băieșu, Vasile Băran, Constantin Chiriță, G. Dimisianu, Leonid Dimov, Grigore Hagi, Traian Iancu, Mircea Iorgulescu, Virgil Mazilescu, Petru Popescu, Nichita

Stănescu. În marea sală de festivități a clubului uzinelor «Progresul» s-au aflat peste 800 de cititori, dialogul cu redactorii și colaboratorii «României literare» în jurul unor aspecte ale literaturii noastre de azi fiind apreciat ca un eveniment de primă însemnătate pentru iubitorii de literatură și artă din acest important centru industrial. Deschisă de tovarășul N. Hîncu, șeful secției de propagandă a Comitetului județean Brăila al P.C.R., întâlnirea s-a încheiat cu o interesantă conferință de presă inițiată de ziarul «Înainte», organ al Comitetului județean Brăila al P.C.R., care a prilejuit un substanțial schimb de opinii, îndeosebi cu privire la destinul prozei românești”. Din stenogramadin clubul uzinelor reținem: „□ **Nicolae Breban:** Prin intermediul microfonului, trecând peste acest prag al emoției, vreau să vă adresez sincera mea mulțumire că mă aflu din nou în mijlocul dv., în orașul dv., în acest oraș pe care îl cunosc nu de multă vreme. Prima manifestare în afara Capitalei am avut-o la Cluj, în mijlocul studențimii clujene, și ca o dovadă a simpatiei și dragostei pe care o purtăm orașului dv. am stabilit ca următoarea întâlnire a «României literare» cu cititorii să aibă loc la Brăila. Este, pe de o parte, o dorință a revistei noastre de a cinsti marea sărbătoare politică și patriotică a poporului nostru – semicentenerul Partidului Comunist Român – aniversare pe care revista noastră o întâmpină cu o serie de întâlniri cu publicul de azi sau cu viitorul ei public; și, pe de altă parte, o dorință a noastră, a scriitorilor, de a vă cunoaște mai bine, de a vă da dv. ocazia să ne cunoașteți mai bine, prilejuindu-vă poate satisfacții și dezamăgiri. [...] Dacă ne permiteți, să începem cu lectura câtorva poezii. Dau cuvântul lui Nichita Stănescu, unul din reprezentanții generației mele. □ **Nichita Stănescu:** Mai înainte de a citi, am să vă rog să-mi permiteți să vă adresez câteva cuvinte. Sunt foarte bucuros că mă aflu în fața unei săli de adolescenți; odinioară, Rilke spunea într-un vers de neuitat: «Noi suntem cei trepidanți», un vers care vine să semnifice că poezia este un act care se adresează adolescenței. Dar eu nu citesc, oarecum în fața dv., ci voi încerca să interpretez câteva poezii, poate nu foarte bine pentru că nu sunt un mare interpret. Aceste poezii sunt prilejuate de o aniversare pe care noi, toată țara, o întâmpinăm cu sentimente profund patriotice – aniversarea partidului nostru și care înseamnă, de fapt, o sărbătorire a demnității noastre naționale. M-am gândit că prilejul de a mă adresa adolescenților este tulburător. Mi s-a întâmplat și mie odată să văd pentru prima dată în viața mea un scriitor, iar atunci eram adolescent. Gândindu-mă că poate printre dv. sunt câțiva care n-au văzut niciodată un scriitor, iată un tulburător prilej de a vedea un scriitor și iată încă un tulburător prilej pentru scriitor de a se adresa adolescenților. (Citesc din creația proprie Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Petru Popescu, Grigore Hagiu, Teodor Balș, Virgil Mazilescu, Traian Iancu, iar romancierul Constantin Chiriță două poezii, una de Miron Radu Paraschivescu, cealaltă de Nichita Stănescu). □ **Nicolae Breban:** [...] Vă rugăm ca acum dv., care sunt convins că citiți cu multă dăruire revista noastră, să ne întrebați, iar noi să vă răspundem, să încer-

căm adică să discutăm câteva lucruri despre dumneavoastră și despre noi, despre literatură și despre cititori, să vă spuneți părerea despre revista noastră. [...]

□ **Dumitru Ioan:** Aș vrea să vă spun doar că revista dv. care e și a noastră, venea înainte foarte rar în orașul Brăila. O revistă, ca să fie cunoscută, trebuie să fie citită. Acum situația s-a mai îmbunătățit. [...]

□ **George Velea:** Am impresia că de la un timp încoace poșta redacției cheltuiește un spațiu prea mare pentru unele lămuriri inutile. Am să vă dau un exemplu. În ultimul număr din joia trecută i se răspunde unui cititor din Aiud: «În versurile dv., în general cam haotice, se întâmplă și lucruri de-a dreptul incredibile: „Crucile mi-au furat cucuvelele să-și facă noaptea pat”». Eu, personal, sunt obișnuit să creditez poeziei, dar cel care răspunde la rubrica dv. nu ține seama de metafora poetică și merge până acolo încât încearcă să stabilească relații între autor și cucuvele.. Se întrebă de ce să-și facă pat cucuvelele? Este o nedumerire cam naivă. Dacă ar fi să citez unele versuri ale unor poeți cu nume poate că și-ar pune aceleași întrebări. Eu aș fi de părere ca poșta redacției să fie încredințată unei mâini întregi, nu numai unui singur deget. Și aș dori, dacă își ia răspunderea, să semneze.

□ **Nicolae Breban:** Într-un fel aveți dreptate. Poșta redacției, semnată prin pseudonimul *Index* e scrisă de cineva care nu se află printre noi în clipa de față. Aș vrea să vă spun că semnatarul este unul dintre reputații poeți ai României și este unul dintre foarte bunii realizatori ai unei asemenea rubrici – poșta redacției. Sunt convins că în clipa în care va semna cu numele său orice nedumerire va fi înlăturată, orice afirmație a sa, pe care tovarășul Valea o pune acum sub semnul întrebării, va fi înțeleasă.

□ **Alexandrina Frățilă:** Aș vrea să pun o întrebare tovarășului Nichita Stănescu: am observat că adeseori în poeziile sale apare un zeu, un idol. Aș dori să știu, poate mulți vor să știe, ce semnificație are acest zeu? Și încă ceva: să ne spună în câteva cuvinte concepția domniei sale despre poezie.

□ **Nichita Stănescu:** Am să încep prin a răspunde la a doua întrebare, deși despre concepția estetică a unui poet nu se poate vorbi în cinci minute. În ceea ce mă privește cred foarte mult că poezia – fenomenul fundamental și dimensiunea fundamentală a sufletelor noastre – nu este în primul rând un fenomen al cuvântului. În poezie cuvintele joacă un rol de vehicul, așa cum, de pildă culoarea joacă doar rolul de comunicare a sentimentului de spațiu. Evident, despre această problemă se poate vorbi foarte mult și întru totul. În ceea ce mă privește cred în existența poeziei; nu cred că există poeți, ci că există poezie. Cel mai de seamă poet, Eminescu, a fost poet numai când a conceput poeziile sale. El a fost poet multiplu și nu numai el a fost poet în clipa aceea, ci toată țara a fost poet în clipa aceea. Altfel poezia n-ar putea să existe. Exercițarea poeziei este un fenomen care are loc într-un mod discontinuu; numai în mod static putem delimita pe unul ca fiind poet și pe altul ca fiind cititor de poezie. [...]

Întorcându-mă acum la prima întrebare, și anume ce rol semantic are noțiunea de zeu în poezia mea, răspund că este o metaforă. În poezie cuvintele nu trebuie luate la propriu, adică dacă am spus

zeu, zeu se înțelege. Atât noțiunea de zeu cât și noțiunea de pasăre sau automobil sunt un soi de cod pe care poezia îl folosește, dar cu care nu se identifică, întocmai cum chimia nu se poate confunda cu propriile ei formule chimice. Fenomenul poeziei se produce atunci când ea comunică, influențează și înnoobilează. [...] □ **Georgina Achelăriței:** Tovarășe Chiriță, sunt reprezentanta tinerilor și vin cu întrebarea: ce ne veți mai scrie? □ **Constantin Chiriță:** Îmi e greu să vă răspund foarte, foarte exact. Nu știu ce o să scriu. Știu însă că voi scrie ceva. Nu mă voi despărți niciodată de voi. [...] □ **Valeriu Bîrgău:** Discuțiile de până acum m-au determinat să fac niște propuneri, deși sună mai mult a întrebări. Prima ar fi cam așa: nu credeți că este o lipsă a revistei dv. că de la apariție și până astăzi nu a impus nici un tânăr scriitor? O să spuneți precis că există «Luceafărul». Într-adevăr, «Luceafărul» face ceva, dar destul de puțin. Ar trebui poate să-i preluați dv. pe cei care au debutat în revista «Luceafărul». De asemenea, nu credeți că revista dv. preocupă mai puțin de problema mult discutată a aparițiilor editoriale? Mulți scriitori, colaboratori cunoscuți și de prestigiu ai «României literare», apar în tiraje foarte mici. Argumentul cel mai convingător e acela că nu prea ajung cărțile dumnealor în librăriile noastre sau dacă ajung nu găsim decât unul sau două exemplare. Ce să facem noi cu unul sau două exemplare? Se spune că nu se citește poezie, dar unde sunt cărțile de poezie, fiindcă în librării, vă spun încă o dată, nu se găsesc. Aș vrea acum să mă refer la Nichita Stănescu pentru care am o stimă și o prețuire aparte, domnia sa fiind cel mai citit poet din România. Cred că mulți cititori îl «urăsc». După cum mi-am dat eu seama de la întâlnirile dv. de la Cluj, nu pot să-mi explic (nu pot sau nu vreau) din ce cauză cititorii sunt furioși pe dânsul și, în același timp, îl citesc? Vreau să aud părerea dânsului sau chiar a dv. □ **Nicolae Breban:** Vă mulțumim pentru întrebările puse. Ne-ați întrebat mai întâi de ce revista noastră nu a impus nici un tânăr scriitor? Dar sarcina noastră nu este aceea de a-i publica pe tinerii debutanți. «România literară» – revista principală a Uniunii Scriitorilor – trebuie să-i publice, în primul rând, pe scriitorii afirmați, membri ai Uniunii Scriitorilor, care sunt aproape o mie. Vă dați seama că este destul de complicat. Cu toate astea nu renunță, de a-i publica pe tineri. O facem în măsura spațiului și există poeți și prozatori, chiar și critici care s-au afirmat la revista noastră. La această întâlnire se află, de exemplu, criticul Mircea Iorgulescu care s-a afirmat în revista noastră. Există o seamă de poeți și prozatori, care au debutat și care publică cu regularitate la revista noastră. Înțelegem însă că este necesar să facem mai mult în acest sens. Răspunzând tot întrebărilor dv. vreau să vă spun că în curând vom organiza o masă rotundă amplă la care să participe atât scriitori, cât și forurile respective despre tirajele cărților noastre. Problema iarăși nu e simplă: sunt unele cărți de poezie care dispar foarte rapid, dar sunt și multe cărți de poezie care nu justifică apariția lor. Tovarășul Valeriu Bîrgău afirma că există o ură a cititorilor față de Nichita Stănescu. Că cititorii sunt, uneori, furioși pe el. Eu sunt unul din vechii

prieteni ai lui Nichita și nu știu dacă există cititori care să-l urască. Dimpotrivă, probabil că există un viu interes și o vie discuție în jurul operelor sale, împrejurare pe care, după părerea mea, și-ar dori-o mulți poeți. E o furie, ca să-i spunem așa, pozitivă. În orice caz dacă poezia lui este o mare poezie, dacă este doar excelentă sau doar o poezie bună sau o poezie care încă nu place, aceasta e o întâmplare fericită pentru un autor. Faptul că poezia lui Nichita este foarte discutată arată că Nichita Stănescu este un autor viu, supremă calitate a unui creator.

□ **Geta Petcu:** Pentru că în mijlocul nostru se află și scriitorul Ion Băieșu, aș vrea să-i pun o întrebare: cum reușește să surprindă în scrierile sale cele mai hazlii momente din viață?

□ **Ion Băieșu:** Eu am impresia că nu reușesc. Dar pentru că trebuie totuși să răspund, vreau să spun că, în general, lucrul e foarte simplu, pentru că în viață sunt multe momente hazlii. Chiar și astăzi ne-am bucurat cu toții de câteva picanterii oferite fie de noi, fie de dv. Nenorocirea este că, fiind, fără voia mea, din când în când, spiritual, sufăr enorm din cauză că nu mă pot abține și scriu diverse lucruri vesele. Motiv pentru care mă gândesc serios să renunț la activitatea mea de umorist. Am scos un volum în care sunt publicate niște schițe mai vechi. Mulți prieteni mi-au spus că numele meu de scriitor este grav compromis de ceea ce am publicat umoristic. [...]

□ **Marin Horduna:** Îl rog pe scriitorul Nicolae Breban să-mi permită să-i adresez o întrebare: în legătură cu romanul dv. *Animale bolnave* care este semnificația titlului și dacă orașul S. în care se petrece acțiunea este imaginar sau real?

□ **Nicolae Breban:** Semnificația titlului acestui roman îmi este imposibil s-o explic acum. Orașul S. este imaginar. Dar un scriitor francez, Stendhal mi se pare, spunea că nicio frază, niciun rând din cărțile sale nu e inventat.

□ **Monica Dimache:** Îndrăznesc să-l rog pe poetul Cezar Baltag să-și spună părerea despre poezia contemporană și ceva în legătură cu poeziile sale viitoare.

□ **Cezar Baltag:** Îmi pare foarte rău, dar îmi este greu să răspund la prima întrebare. Pot să spun numai că, după părerea mea, poezia contemporană este foarte valoroasă. În legătură cu viitoarele mele creații pregătesc o carte de poezie care se cheamă *Șah orb*. De asemenea am mai contractat cu o editură un volum de autor, adică un volum cu poezii selecționate de mine și un volum de eseuri care va fi, cred, totodată, și un răspuns la prima dv. întrebare.

□ **Marcela Zăvoiu:** Adresez o întrebare criticului Gabriel Dimisianu. Dacă nu mă înșel, dânsul e brăilean și pentru noi are importanță lucrul acesta. Aș vrea să-l rog să ne expună câteva din descoperirile, din consacrările proprii ale unor opere confirmate ulterior.

□ **G. Dimisianu:** Într-adevăr, sunt brăilean, dar asta e o chestiune de rezonanță strict subiectivă, având importanța ei, dar numai pentru mine. Cât privește «descoperirile» de opere și autori ele aparțin momentului de eflorescență literară pe care îl străbatem și care a acordat scriitorilor din generația mea (intrată în literatură cam în jurul anului 1960) șansa unei evoluții rezezi și a unei afirmări bogate. În activitatea mea de critic am încercat să mă preocup în special de destinul acestei serii literare, să relev și să spri-

jin, pe cât mi-a fost cu putință, valorile ei. Recent mi-a apărut o carte despre proza de astăzi care cred că exprimă, într-un fel, opțiunile mele în ce privește literatura actuală. [...] □ **Liliana Nichita:** [...] În mijlocul nostru se află un reprezentant al poeziei noastre, Nichita Stănescu, pe care-l admir. Eu, personal, nu-l «urăsc» de loc. L-am înțeles mai bine după ce am citit mai multe cărți. Cred că pentru înțelegerea poeziei trebuie să citești, să te cultivi. În încheiere îmi permit să pun o întrebare scriitorului Constantin Chiriță: Vestiții cireșari sunt eroi fictivi sau adevărați? □ **Constantin Chiriță:** O să vă destăinui un mic secret. Când eram mai tânăr citeam multe cărți și eram foarte trist pentru că nu găseam o carte pentru mine, o carte care să mă facă să tresar. Tristețea aceasta m-a urmărit multă vreme. La vârsta când am început să intru în relații cu condeii mi-am amintit de acea durere din tinerețe și m-am gândit că poate ar fi bine să scriu eu acea carte pe care aș fi vrut s-o citesc atunci: așa s-au născut *Cireșarii*. □ **Dorina Efroni:** Mă adresez poetului și prozatorului Petru Popescu. Romanul dv. *Prins* s-a bucurat de mult succes, cel puțin la noi în oraș. Am dori să știm ce pregătiți în viitor. □ **Petru Popescu:** Peste câteva săptămâni îmi apar un roman de dragoste și un volum de nuvele la editura Albatros. □ **Viorel Chiscanu:** [...] Mai întâi de ce nu apare, în paginile revistei dv., reportajul literar sau dacă apare de ce apare sporadic? Nu cumva considerați că reportajul literar nu intră în arsenalul de genuri pe care le cultivă o revistă literară? A doua întrebare o adresez scriitorului Nicolae Breban. M-a surprins tare mult ascensiunea dv. V-ați descoperit târziu talentul sau din modestie ați lăsat să treacă un anumit număr de ani fără să vă arătați publicului cititor? Și încă ceva: vom regăsi în filmul pe care îl regizați atmosfera din *Animale bolnave*? Mă adresez și poetului Nichita Stănescu: încă din clipa în care am făcut cunoștință cu poezia dv. mi-am dat seama că sunteți un poet foarte dificil. AȘ vrea să știu de unde plecați, ce rol acordați realității? Vreau să știu dacă credeți în cuvintele odioase «divorțul literaturii de cititor» sau în acelea care denumesc «direcția noii poezii». □ **Nichita Stănescu:** Foarte interesante întrebările dv., dar fantastic de generale, totuși. Nimeni nu scrie pentru el însuși. Dacă ar fi ca un poet să scrie pentru sine, cred că nici n-ar trebui să se mai obosească să scrie. Există anumite fenomene de mai *grea* comunicare. Dar aceste fenomene pot fi asemuite întrucâtva și cu *aparenta greutate*. [...] După opinia mea, poezia nu evoluează decât foarte sensibil, foarte puțin și imperceptibil. Ca și mâna omului. Noi avem cinci degete la o mână. Ele sunt așa de zeci de mii de ani și tot atâtea vor fi și în viitoarele zeci de mii de ani. Ce evoluează, ce se modifică însă? Ce anume se schimbă? Se schimbă istoria și limba. Rămâne absolut stupefiat cel care contemplă modificarea rapidă a limbii vorbite. [...] Ceea ce se acceptă, deci, ca evoluție în sensibilitate este tocmai această rapidă evoluție a limbii. Niciodată sentimentul iubirii nu poate să evolueze. Oamenii se vor naște întotdeauna cam la fel, se vor iubi cam la fel și vor dormi noaptea cam la fel și se vor trezi dimineața cam tot la fel. Dar se vor

modifica într-un cadru istoric. Din această pricină, uneori, se pune problema unei rapide comunicări între cel care scrie și cel care citește. Aici vinile pot fi multiple. Mai întâi este vina celui care scrie, pentru că nu scrie cu simplitate ca să poată fi înțeles. Cititorul ideal este cel care citește cu desăvârșită simplitate lucruri care par complicate. Esența artelor este esența sufletului uman ridicat la nivelul său de conștiință. Scriitorul nu se adresează niciodată inimii din piept, ci inimii din creier. Desigur, noi avem foarte mari dificultăți, nu numai din punct de vedere al depășirii limbii noastre curente. Este o limbă cu fluctuație. Știți și dv. că alta a fost limba curentă, vorbită înaintea celui de al doilea război mondial și alta este limba pe care o vorbim acum. Alta este reprezentarea sentimentului de dragoste. Cam atâta vă pot spune despre comunicare și mai mult sau mai puțin despre punerea în acord a sistemelor de referință. □ **Marin Bă-lănică:** Apreciez perseverența cu care se publică, în paginile revistei dv., o serie de recenzii și cronici literare. Aș vrea să pun două întrebări: care este sensul polemicii în jurul unor opere literare contemporane și dacă puteți să-mi spuneți care este punctul de vedere cel mai autorizat în astfel de discuții contradictorii asupra unor opere literare? Mă voi rezuma la un singur exemplu: *Princepele*, cartea lui Eugen Barbu care a stârnit atâtea opinii! □ **Prof. Ștefan Mircescu:** Aici au vorbit mulți elevi, ceea ce este un aspect nou și îmbucurător pentru psihologia literară de la Brăila. [...] Profit de faptul că în grupul dv. se află și criticul Dimisianu, ca să-l întreb: cum reușește să se departajeze și cum poate să facă o critică realistă, justă? Pune mai presus sentimentul de prietenie sau judecă opera prin ea însăși? Și încă o întrebare: nu credeți că «România literară» este prea bucureșteană? N-ar trebui să fie prezente în paginile ei și condeie de la Cluj sau Iași, mai ales pentru anumite rubrici? □ **Lidia Mladin:** Sunt curioasă să aflu cum va arăta poezia anului 2 000. Va arăta tot așa, o vom înțelege? Aș ruga pe unul dintre criticii literari să răspundă la această întrebare. □ **Eugen Mortu:** Sintetizând oarecum cele spuse în legătură cu poezia, aș avea de formulat o singură întrebare pe care aș dori s-o adresez criticului G. Dimisianu sau Mircea Iorgulescu: nu cumva considerați că volumele unor poeți tineri de azi vor rămâne pentru totdeauna în domeniul așa-zisului experiment poetic? □ **G. Dimisianu:** [...] S-a ridicat aici problema reportajului literar și cineva se întreba dacă el își are sau nu rostul în paginile revistei noastre. Vom răspunde că inflația dintr-o vreme a reportajului festivist și superficial ne-a decis să fim mai circumspecți cu această specie publicistică față de care, orice s-ar spune, s-a creat și în rândul cititorilor o anume rezistență explicabilă. Publicăm deci reportaje în măsura existenței unei reale necesități publicistice, preferând, cum s-a constatat poate, alte forme pe care le considerăm mai dinamice și mai eficiente – anchete, mese rotunde, interviuri. [...] Existența polemicilor, de care s-a amintit aici, e un semn al libertății de opinie instaurate în viața noastră literară, un fenomen binefăcător întreținând impresia de vitalitate și dinamism. În jurul unor cărți sau autori se înfruntă păreri diver-

se și divergente, se confruntă gusturi și sensibilități, ceea ce este, după părerea noastră, spre câștigul operelor în cauză. Atât în legătură cu *Princepele*, cât și cu alte opere contemporane, revista noastră a publicat opinii diferite, și *pro* și *contra*, supunându-le unui regim de discuții. [...] Tovarășul profesor Mircescu se interesa, după cât am înțeles, de modul în care un critic își formulează judecățile de valoare în spiritul perfecte obiectivități, abstrăgându-se, adică, din contingent și «uitând» sentimentele care îl leagă de persoana autorilor despre care scrie. Chestiunea e într-adevăr gingașă și ar fi o ipocrizie să nu recunoaștem că multe din judecățile eronate, nedreptățile și erorile de situație – se datoresc neputinței de abstragere și distanțare, chiar în cazuri când buna credință nu poate fi pusă la îndoială. Totuși, criticul adevărat, criticul în toată puterea cuvântului, este firesc să aibă această vocație a abstragerii. Critica implică o asceză, spunea E. Lovinescu, și nu avem motiv să ne îndoim de afirmația sa. □ **Nicolae Breban:** Vă mulțumim pentru întrebările puse. Au fost câteva întrebări prin care atât muncitorii prezenți, cât și elevii și profesorii s-au interesat despre ceea ce se întâmplă cu acest limbaj al poeziei, al criticii și al prozei, aș adăuga eu. Sunt probleme foarte actuale care ne preocupă și pe noi, poate mai mult chiar decât pe domniile voastre. Noi vrem să scriem o proză, o poezie care să pleacă, de un înalt nivel artistic. Pe noi ne obsedează acest gând. Nutrim dorința de a ne apropia de public, de a recâștiga publicul nostru. Vă rog să aveți și de aici înainte încrederea pe care ați avut-o venind aici. Vă promitem că vom reveni, nu prea des, spre a nu vă plictisi, dar suficient de des ca să nu ne uitați”. □ Din discuțiile *La redacția ziarului „Înainte”* reținem: „(Din partea ziarului «Înainte» organ al Comitetului județean P.C.R. Brăila, au participat: Chivu Avram, Rodica Leu, Magda Rodeanu și Petre Rodeanu) □ **Rodica Leu:** V-aș propune să începem cu o perspectivă retrospectivă: ce au însemnat ultimii cinci ani pentru literatura noastră? □ **Nicolae Breban:** Pentru noi, scriitorii din România, acest cincinal care s-a încheiat (1966-1970) a însemnat mai mult decât un eveniment de tip calendaristico-istoric. Începând din 1965, de la Congresul al IX-lea al Partidului, literatura în țara noastră a făcut un mare pas înainte. Noi scriitorii, generația mea (Nichita Stănescu, de pildă, a debutat în 1960, eu în 1965, dar suntem aceeași generație) am primit un impuls nou în creație. Felul în care este privită astăzi literatura și arta, atenția care li se acordă de către partid și de către tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, felul în care conducerea de partid a lăsat să se înțeleagă care este rostul adevărat al scriitorului în societate, al creatorilor de valori, modul în care s-au stabilit o serie de adevăruri simple, multă vreme uitate în dauna cititorilor din România, – au fost de natură să fundamenteze acest fel nou, major, de a privi literatura. [...] □ **Chivu Avram:** I se reproșează uneori literaturii că nu a reușit să reflecte, în măsura dorită, realitatea dinamică și tumultoasă a prezentului. Care sunt stimulentele criticii în acest sens? □ **G. Dimisianu:** Chestiunea reflectării epocii și a transunerii realului în creație nu poate fi despărțită de concepția

noastră despre eroul literaturii ultimilor ani. Eu cred că în proza acestui deceniu s-a întâmplat, ca fenomen mai general, o tentativă de interiorizare a eroului, un efort din ce în ce mai accentuat de a privi eroul dinăuntru. [...] În opoziție cu acest tip de erou, tentativa prozei din ultimul deceniu este să pătrundă spre profunzimile lumilor interioare, de a regăsi cu alte cuvinte *individualul* în manifestările lui esențiale. Dacă literatura actuală înfățișează sau nu un anumit stil tumultuos și dinamic al vieții sociale, lucrul acesta nu trebuie privit foarte rigid. Literatura este o expresie indirectă, o imagine a realului răsfântă de un filtru subiectiv. Poate că despre multe din cărțile care au apărut în acești ultimi ani, de pildă *Animale bolnave*, *Intrusul* sau *Îngerul a strigat*, cineva poate spune, după o lectură superficială, că nu înfățișează aspecte ale dinamismului social caracteristic prezentului. [...] □ **Petru Popescu:** Personal sunt împotriva «tipului» literar și orice scriitor cu cunoștințe mai bogate este împotriva lui. Scriitorul, scriind, se află în fața unei situații dificile. El trebuie să discrimineze și trebuie să încerce să nu creadă într-un tabu. Ceea ce interesează în proză e recăpătarea *sincerității* și aceasta trebuie să se realizeze și la nivelul temei. [...] Să fim sinceri cu noi înșine: literatura românească este încă «pudică» și pentru un popor, latin sau, în orice caz, pentru un popor sudic, pentru un popor pasional care trăiește sincer și are ce trăi sincer, socot că mărturisim încă prea puțin din ființa noastră intimă, fie ea fizică sau psihică. □ **Mircea Iorgulescu:** Îmi pare rău că trebuie să-l contrazic pe Petru Popescu, dar cred că este vorba de o confuzie și nu numai de o confuzie, ci și de o pornire întrucâtva extremistă, mai generală de altfel. Petru Popescu spune că nu mai putem folosi cuvântul «tip»; afirmația lui mi se pare falsă. Proza nu poate exista fără tipuri, fără caractere, chiar personajul lui din *Prins*, inginerul, este un «tip» și chiar un «tip reprezentativ» pentru o epocă și pentru o generație. Înclin să cred că este vorba mai degrabă de un recul întârziat față de tipic, dată de «tipicul» de altădată. [...] Întrebarea care s-a pus se referea la definirea prozei mai noi, la proza ultimilor ani. Simplificând foarte mult, se poate spune că nota distinctivă o dă complexitatea eroului, a personajului, polidimensionarea lui. Au dispărut personajele unilaterale, schematice, plate, cu o singură suprafață. De aici și opacitatea unor comentatori. S-a schimbat, totodată, și mentalitatea, dar nu în aceeași măsură ca literatura. [...] □ **Nichita Stănescu:** Sigur că e puțin ingrat să discuți despre literatură și să faci o generalizare pe o perioadă de 5 ani, literatura având o dezvoltare cel puțin cât viața unui autor. Totuși, încercând la un mod mai puțin de critic literar, cât mai degrabă de diagnostician al literaturii, mi-aș îngădui să lansez, pentru nuanțele mai noi care au apărut în literatură în ultimii ani, o formulă: *a acordului dinamic cu socialul*. Ceea ce e nou și a apărut în această perioadă, spre deosebire de mai vechile perioade, și ele destul de interesante, este dispariția în oarecare măsură a tendinței de a «ilustra» pur și simplu societatea, de a ilustra fenomenul; acest tip de a face artă a început să fie înlocuit cu un anume acord dinamic în care se refuză ilus-

trarea fenomenului și în care își face loc implicarea în fenomen și atunci implicarea în fenomen nu mai are caracter de fabulă cu poante din care decurg niște concluzii, învățături, înțelepciuni etc. [...] Și în poezie s-a realizat fenomenul acesta de acord dinamic. Nu a cânta sărbătorile naționale sau anumite evenimente este în primul rând important pentru poezia noastră, deși multe harfe sensibile sunt tulburate de aceste evenimente, ci faptul că în această perioadă brusc omul capătă relief și poate prin aceasta își arată acordul său dinamic la fenomenul dinamic social. [...] □ **Mircea Iorgulescu:** [...] Totuși ceva curios este la mijloc: generația mai nouă de scriitori s-a impus, aproape fără niciun fel împotrivire. Spun toate acestea în funcție strict de texte: cărți, reviste etc. Nu știu ce s-a petrecut în culise și nici nu mă interesează, la urma urmelor, pentru că numai textele rămân. □ **Rodica Leu:** În ultimii ani, proza s-a îndreptat foarte mult spre un univers interior, pe transformări de conștiință; dar mi se pare că totuși lipsește fenomenul implicării. □ **Petre Rodeanu:** [...] Literatura din ultimii ani mi se pare că aduce din mozaicul vieții noastre evenimentul care scoate în evidență frământările, viața de zi cu zi într-un fel, fără a o fotografia. Ceea ce aș fi vrut eu să spun este faptul că, în general, noul care se afirmă în literatură acum are o adâncă implicație socială, dar nu mai este de tip lozincard, nu mai este evidențiat schematic, vi supus la modul foarte omenesc. □ **Nicolae Breban:** Mi-a plăcut, tovarășe Rodeanu, că ați pomenit la sfârșit de omenesc, de umanitate. Acesta este și termenul pe care îl folosește tovarășul Nicolae Ceaușescu, în direcționarea literaturii; acest umanism cred că este un mare câștig al artei noastre; arta noastră s-a umanizat, adică a ieșit din impersonalitatea aceea rece și acum s-a apropiat foarte mult de omul de pe stradă, de prietenul nostru, lectorul. [...] □ **Petru Popescu:** Cred că în clipa de față se poate vorbi încă de o anumită «ipocrizie» în unele scrieri, dar se poate vorbi mai mult de o anumită dezorientare. În momentul în care unele prejudecăți literare au fost învinse cum era firesc, au apărut unele incertitudini. Ce s-a întâmplat? Unii scriitori au revenit la conștiința literară din epoca 36-38 și a reapărut, de pildă, o proză bucolică, vânătoarească, magică, folclorică, adică s-a revenit la un gen tradițional bine instalat, cu public destul de sigur, o literatură destul de ușor de făcut pentru un scriitor român. [...] □ **Leonid Dimov:** Îmi permit să spun și eu ceva, gândindu-mă și la o altă problemă. Pornesc de la ce ați spus dv., că sinceritatea nu este totală în manifestarea literară. Există, știm cu toții, o criză a romanului, o criză globală a romanului, care se manifestă în opoziția dintre romanul factologic, romanul care vrea să surprindă, și romanul care porcede de la esența lui, de la începuturile romanului, de la Evul Mediu. Deci, există o încercare, în evoluția globală a romanului, de a se reveni la postulatele lui inițiale. Această încercare nu se observă la noi. Nu a apărut niciun roman care să suporte confruntarea de care pomeneam. □ **Nichita Stănescu:** Nici problema sincerității nu poate fi înțeleasă unilateral, adică această sinceritate comportă o mie de nuanțe și chiar mai multe tipuri de sisteme de referință.

În cazul poeziei, bunăoară, sinceritatea poate fi și cea a fanteziei, un poet poate să fie sincer, fantasmagorizând pur și simplu din punct de vedere al logicii formale. Dar poate că poezia este, totuși, un caz limită. Eu cred că, plecând de la poezie către proză, putem înțelege într-un mod mai diferențiat sinceritatea prozatorului. [...] □ **Leonid Dimov:** Există două căi de a ajunge la sinceritate: de la realitate către sinceritate și de la ficțiune către sinceritate. □ **Nicolae Breban:** De fapt, ce e aceea sinceritate? Este capacitatea de a-l determina pe lector să se degajeze de obiectul existenței sale și să intre în propria ta întimitate; așa se creează, de fapt, iluzia de sinceritate. [...] □ **Grigore Hagiu:** Aș vrea să spun și eu ceva în legătură cu sinceritatea. De fapt sunt mai multe niveluri ale sincerității. Nichita Stănescu spunea că nu trebuie să lărgim prea mult noțiunea de sinceritate. Eu, tocmai, vreau să lărgesc cât mai mult această noțiune; [...]. □ **Rodica Leu:** O singură întrebare aș mai vrea să spun, o întrebare adresată revistei dumneavoastră, care are o rubrică de teatru: ce ar trebui să facă teatrele din provincie ca să intre mai des în raza criticii de specialitate? □ **Traian Iancu:** În primul rând să aibă actori de valoare atât de mare, încât să capteze atenția criticii. □ **Nicolae Breban:** Ce ar trebui să facă? Nu trebuie să facă nimic. Noi trebuie să facem ceva în plus, în această chestiune, adică ceea ce uneori noi și facem. Am scris despre teatrele din provincie, dar am scris sporadic. Ar trebui ca revistele din București să reflecte cu ritmicitate fenomenul. [...] Vă mulțumim pentru atenție. Vreau să remarc faptul că discuția a fost aproape o masă rotundă despre fenomenul literar actual, îndeosebi despre proza românească actuală. Încă o dată, țin să vă mulțumesc în numele colegilor mei pentru atenția cu care ne-ați ascultat. □ **P. Rodeanu:** Noi vă mulțumim pentru că ați avut amabilitatea să răspundeți la întrebări, pentru că, după un dialog destul de lung, dar viu, cu cititorii, în sala mare a clubului, ați binevoit să stați și cu noi aici, aproape două ore”. ■ La *Cronica traducerilor*, sub semnătura lui Dieter Fuhrmann citim *O arheologie a faptului literar*, o prezentare a volumului *Literatura europeană și Evul Mediu latin* de Ernst Robert Curtius, apărută la Editura Univers în traducerea lui A. Armbruster, un volum care „reuşeşte, printr-o concepție și o metodă rar întâlnite în genul pe care îl ilustrează, să pătrundă în spatele aceluși miraj de vechime venerabilă care înconjoară vestigiile Evului Mediu, apreciate, de majoritatea cercetătorilor, după criterii mai mult sau mai puțin inductive”. ■ În rubrica *Micul ecran*, sub semnătura A. apare *Contra cronometru...*: „Discuțiile literare T.V. cu soarta amară și pentru că spațiul-timp pus la dispoziție este de multe ori minuscul: redactorul cronometrează, ceasul de studio cronometrează, invitații emisiunii se cronometrează. «Sunt prevăzute» numai 20 de minute? 20 să fie – un minut pentru o idee, două și jumătate pentru un autor – timp berechet! Mai tăiem vorba unui critic, îl mai liniștim din ochi pe altul, mai micșorăm pauzele dintre replici, mai.. Rezultatul? De ani de zile urmărim la T.V. numai preamburile unor discuții. [...] Alte observații: *Actualitățile literare* din 21 februarie au fost

programate (din timiditate? din neîncredere în propriile posibilități?) sincron cu filmul, premieră pe țară, transmis pe primul canal; doi – Mircea Ciobanu a scris *Cartea fiilor* și nu a «florilor», cum ne dezinformează programul T.V., iar *Absența* (?) lui A. Buzura se citește *Absenții*.” ■ I. Negoșescu scrie despre *Contabilitate istorico-literară*: „Grupul de «personaje» căruia Valeriu Cristea îi acordă în «România literară» o «critică gentilă» s-a format cu mulți ani în urmă, la Sibiu, prin comunitatea de idei și aspirații literare a membrilor săi, încorporate într-un cenaclu și într-un manifest. [...] Sunt absolut de acord cu Valeriu Cristea, când susține: «simpatia, iubirea pot să constituie uneori premisele unei înțelegeri mai bune. Critica autorilor aleși pe sprânceană are, așa-dar, și ea dreptul la existență. *Cu condiția să se recunoască însă ca atare* (sublinierea autorului): subiectivă, părtinitoare, supusă greșelii [...] Desigur! Dar pe față!..» Am arătat, cu alt prilej, că eseul meu despre *Poezia lui Eminescu* a fost rodul unei mari iubiri. Nu mai puțin, cel despre *E. Lovinescu*. Și nu mă sfiesc s-o spun *pe față* că tot cu iubire am scris despre Bolintineanu sau Duiliu Zamfirescu; despre Bacovia sau Agârbiceanu; despre Pavel Dan sau M. Blecher; despre Geo Dumitrescu sau Nicolae Breban și.. despre atâția alții. Cât privește iubirea ori simpatia care leagă pe scriitorii care au făcut parte din *Cercul literar de la Sibiu*, niciunul dintr-înșii nu se ferește să recunoască acest lucru. Doar povestea cu critica de.. gentilețe nu mi se pare adevărată. E ceea ce sper că s-a arătat îndeajuns de limpede și.. *pe față*, în rândurile de mai sus”.

■ În rubrica *Interpretării* atrag atenția două texte: □ *Variații motrice în „Iarna bărbaților”* de Edgar Papu: „Această peregrinare obscură, care străbate mediul, locurile, taina pământului și a omului din spațiul evocat în *Iarna bărbaților*, credem că mai ascunde încă multe surprize în spiritul lui Ștefan Bănulescu. Ne simțim, de aceea, îndemnați să așteptăm, cu o legitimă curiozitate, un roman amplu din partea sa”. □ *Micul prinț* de Paul Georgescu, despre *Detectivul Arthur* de Emil Brumar: „Ca și Micul Prinț (dar fără patetism), detectivul Arthur e un simbol. În acest personaj livresc, schematic și legendar, de foileton, cu care fostul copil a râvnit să se identifice, odată, autorul îl regăsește (s-a produs o transsubstanțiere simpatetică) pe însuși copilul de atunci. Detectivul Arthur apare ca un simbol al spiritului de investigație infantil. E o sărbătoare a concretului umil ce izbucnește în fața retinei neblazate, și această noutate aperceptivă e jinduită de orice maturitate”.

26 februarie

● [„**Munca**”, nr. 7239] Agerpress face o trecere în revistă a *Manifestărilor consacrate aniversării semicentenarului partidului*, cu mențiunea că „în întreaga țară continuă să se desfășoare însuflețite manifestări” dedicate acestui eveniment.

● [„**România liberă**”, nr. 8193] Eugen Barbu scrie articolul *Graba în artă*, în care menționează că „există două pericole mari în artă: să nu faci nimic

și să te grăbești”. În ciuda unor plieri pe dorințele partidului, se pare că anumite direcții principale îi rămân solide. Referindu-se la un tânăr coleg, observa că acesta echivala cantitatea cu calitatea – „El vrea să aibă volume, nu cărți, confundă maculatura cu *divina pagina*”. Viziunea este susținută și de modestia lui Arghezi, ce constant spunea „sunt un ucenic”, de maniera de creație și de autoperfecționare a lui Camil Petrescu și a „sfântului” Eminescu.

● [**„Contemporanul”, nr. 9**] În articolul *Sub semnul oglinzii*, Antoaneta Tănăsescu comentează romanele lui Alexandru Ivasiuc: „... *Păsările* poartă față de precedentele (*Vestibul, Interval, Cunoașterea de noapte*) indici suplimentari de valabilitate estetică, romane construite pe o structură binară, de alternare a prezentului cu rememorarea, a realului cu imaginarul, a adevărului cu falsul, ambele ipostaze, oglinzi distincte, în stare să determine, însă, și seducătoare sau îngrijorătoare confuzii, ale evenimentelor și devenirilor umane. Sau, cum o recunoaște Liviu Dunca, eroul romanului *Păsările*, obsedat el însuși de semnul (fatidic) al oglinzii”. ■ Nicolae Manolescu scrie despre Teodor Mazilu și cel mai recent volum tipărit al său: „Dramaturg original și, câteodată, deconcertant prin gustul pentru paradox, Teodor Mazilu își strânge, în sfârșit, o parte din piese într-un volum de *Teatru* (C.R., 1971) așa încât analiza critică poate depăși nivelul aproximațiilor și al supozițiilor. Ce se vede foarte bine acum, la o lectură integrală, este unitatea adâncă a acestui teatru (teme, tipuri, manieră). Cu mereu alte măști se joacă aceeași piesă. Între *Proștii sub clar de lună* din 1962 și *Acești nebuni fățarnici* din 1970, diferența e de precizie tehnică și de subtilitate, nu de materie ori de viziune”. ■ Veronica Porumbacu prezintă două cărți. □ Alfred Kittner: *Mesaj în sticlă*: „Experiențele-limită, consemnate sub formă de instantanee luate pe loc, comunică emoția autentică, amărăciunea, disperarea, speranța, revolta cu un ton uneori nud, alteori cantabil, câteodată direct-reportericesc. Versurile i-au și dat forța de a supraviețui”. □ Irene Mokka: „*Înțelegerea în șoaptă* apare la maturitate, poate către amurgul Irenei Mokka. Volumul ne dezvăluie o lirică rar cunoscută, prin traduceri apărute mai ales în revista «Orizont». E înțelegerea mediată de vers a propriei existențe”.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 12**] Ion Negoitescu deschide, și el, o polemică în spiritul revistei, ocupându-se de Eugen Simion. Textul se intitulează *Controverse lovinesciene*: „Aș fi nedrept dacă n-aș recunoaște excelența și respectabilitatea masivei monografii pe care Eugen Simion o dedică personalității și operei lui *E. Lovinescu – scepticul mântuit*. Spre deosebire de prima lucrare a Ilenei Vrancea, aceasta nu mai e doar o pledoarie în favoarea criticului, monstruos judecat de către generația precedentă lui Eugen Simion, ci un foarte util instrument de lucru, făurit cu conștiința celei mai libere justiții. Ceea ce i-aș reproșa totuși ar fi metoda de interpretare cam prea tradiționalistă, cam perimată, descriptivismul analitic ce o situează la nivelul, apreciabil atunci, al anilor '20–'40. Lucrul mă miră, deoarece monografistul nostru e un critic tânăr care ar trebui să profite de noile metodologii [...], de noile vederi în

critica și istoria literară, pe care se cuvine cel puțin să le cunoască, chiar și numai spre a le putea eficient respinge, dacă nu este de acord cu ele. Voi da un singur exemplu, ușor de ales, căci mă privește personal: «E. Lovinescu nu e un critic simbolist ca N. Davidescu și a-l considera ca atare – *operație ce s-a făcut de curând* – (s.n.) e o eroare..». De n-ar fi acel *de curând* nu m-aș simți vizat. Cum însă eu am publicat în 1967, în revista «Familia», studiul intitulat *E. Lovinescu, critic simbolist*, integrat apoi, ca un capitol, în prefața la *Texte critice* de E. Lovinescu (colecția Lyceum, 1968) și de asemenea în eseul monografic de la Ed. Albatros.. în repetate introspecții, Lovinescu își va defini propriul său simbolism, structural prin aceste categorii, de care de atfel m-am folosit și eu în teza mea (n.n. «informarea prin sugestie» și «fondul muzical al sufletului omenesc»). Și pentru că această teză nu privea nicidecum pe E. Lovinescu drept reprezentantul ori animatorul (suporterul) unui curent, ci ca pe o structură spiritual estetică, nu i-ar fi fost greu lui Eugen Simion să o înțeleagă (fie și spre a o înlătura), dacă ar fi știut că în critica din zilele noastre se face distincția clară între curentul simbolist francez de la sfârșitul sec. al XIX-lea și structura sau categoria generală a *simbolismului*, pus alături de clasicism sau romantism – critica franceză de la Georges Cattaui la Roland Barthes (n.n. este amintit și volumul abia tradus în 1970 și la noi, *Conceptele criticii* de René Wellek, în care autorul explică eficient conceptul). Printre argumentele mele privind simbolismul lovinescian, aduceam și «conștiința neantului universal», pe care adeseori o proclamă criticul Lovinescu, acel «*peisagiu de cenușă*» în care el își desfășoară obstinat activitatea creatoare”. ■ C. Regman publică prima parte a articolului *Trei moduri de critică*: „Dacă nu m-aș teme că-mi găsesc Cristea (*a-și găsi cristea* = a fi răstălmăcit cu rea credință și perfidie de cineva care își ascunde astfel grave neajunsuri, ale lui și ale celor pe care-i reprezintă), aş spune că dintre criticii actuali, cel care răspunde cel mai bine tipului de critică de avangardă.. este I. Negoïtescu. Aşadar, criticul de avangardă există, dar nu aş putea spune că e criticul prin excelență. Rostul lui e de a deschide nu atât drumuri noi (asta o face însuși artistul), cât de a deschide ochii asupra existenței unor astfel de drumuri. [...] În multe cazuri, acest critic este el însuși un artist, un novator. Atitudinea lui se concentrează mai ales în cadrul alegerii, al numirii a ceea ce socotește vrednic de atenție [...] În vremuri belicoase are și un iatagan cu care retează panașul vechilor formule.”.

● [„**Tribuna**”, nr. 8] Acest număr se deschide cu un articol de Emil Bunea și cu poezie semnată de Victor Felea. □ Tot pe prima pagină se află un articol dedicat personalității lui Petru Maior, figură a Școlii Ardelene, de la a cărui naștere se împlinesc 210 ani (*Actualitatea lui Petru Maior*, de Ștefan Pascu) □ În *Șansa foiletonului*, Mircea Tomuș preia ideile lui Adrian Marino asupra dezavantajelor, care de altfel sunt multe, dar în mod deosebit asupra avantajului pe care îl are foiletonul asupra criticii literare academice: „, el este, prin excelență, genul în limitele căruia se realizează contactul direct între spiritul

critic și fenomenul literar concret”. Criticul susține faptul că greșită tendința de a face comparații calitative între genuri, deși foiletonul are lipsurile lui ca specie critică, „neputința sa de a atinge un spațiu mai vast”, acesta exprimă cel mai bine funcția care trebuie pretinsă criticii literare, și anume capacitatea sa de a se exprima liric în fața unei opere □ La rubrica de *Recenzii*, este prezentată succint cartea de poezii *Noaptea*, a lui Alexandru Grigore. □ Cronica literară semnată de Victor Felea prezintă volumul lui Petre Stoica, *Caseta cu șerpi* (poezie cu accent tot mai grav, cu amprenta atmosferei contemporane, dezgustul și furia sinteza lirismului său, calități de formă și conținut) și pe poetul Modest Morariu cu *Spectacol de pantomimă* (C.R., 1970), căruia i se remarcă curajul expresiei dincolo de modă. Spre deosebire de Mircea Ivănescu și Matei Călinescu, stilul său este simplu, lipsit de o poetică exagerată, folosește un limbaj comun, „de proces verbal aproape”. ■ Ion Pop scrie despre Adrian Maniu (*Actualitatea lui Adrian Maniu*), aducând în actualitate teme ca laicizarea poeziei, renunțarea la tradiția romantică, apropierea de real. Drama poetului este aceea că este supus dictatului literaturii, actul poetic știrbit de participarea la misterul existențial, supus convenționalului. Acesta își asumă fără patetism condiția de înstrăinat prin artă. □ Al Căprariu scrie despre Darie Novăceanu, poet interiorizat, foarte cult, care nu și-a uitat „matca paternă”. Poezia este pentru el un gest al responsabilității, reconstituie lumea, universul, acordându-i alte virtuți, acut simț al istoriei. *Tehnica Umbrei* este astfel cel mai bun volum de poezii de până acum al său. □ Adrian Marino, în continuarea eseului său *Despre mutația valorilor estetice* afirmă că estetica indică orice schimbare la nivelul expresiei artistice, surprinde diferențele care apar de la o opera la alta. Noua configurare a elementelor istorice presupune mutația, astfel că „orice act de creație încorporează scheme, tehnici, [...] asociate unor [...] programe”. Actul de creație se supune tendințelor vremii, nu se pot crea și exprima în același fel ca acum mii de ani. Varietatea operelor determină varietatea interpretării critice. Operele clasice rămân cu caracter permanent, intacte ca formă, însă li se atribuie un alt conținut, ele se re-citesc, pentru a genera noi sensuri. Teoria mutației este cea care salvează stabilitatea valorilor clasice. □ La rubrica *Peregrinul transilvan*, Nicolae Balotă scrie despre Pavel Dan care a făcut din „redescoperirea” satului unul din principalele sale obiective, după cum constată Cornel Regman în introducerea la *Scrieri*. „Spațiul fictiv” al universului magic-rural la P. Dan este cuprins într-o lumină nouă, cu influențe venite de la Ramuz sau Jean Giono. Alături de accentele lirice stau aspectele realist-obiective, brutalitatea stă alături de magic, ritualul arhaic este amestecat cu aspectul trivial al vieții, ceea ce îi conferă un stil „sumbru-patetic”. Pentru Pavel Dan cât și pentru alți scriitori deopotrivă, privilegiul ontologic al satului se datorează statutului său de sursă de valori perene. □ Mircea Zăciu semnează un articol, *Fidelitate și Tăgadă*, despre lucrarea Părintelui Gheorghe Cunescu intitulată *O antologie a publicisticii militante a lui Gala Galaction* din diferite

publicații ale vremii: «Socialismul», «Flacăra», «Lumea evree», «Chemarea», «Scânteia», «Adevărul». Printre rândurile sale găsim mărturii despre țăranul român: „soarta lui de veacuri nenorocită [...] E blajin și prostit la înfățișare [...] E de o inteligență adâncă dar pesimistă [...]. Dar pe lângă aceste calități, are toate defectele clasice ale sclavului”, despre conflictul burghez versus țăranime, despre neimplicarea socială în literatura noastră, despre stilul frazei sale, care este sarcastic la adresa prejudecăților din epocă. Se mai menționează că scriitorul impută literaturii țărănești un stil fals, însă opera sa rămâne la granița fantasticului și misticului, nefiind socială așa cum o cerea altora. □ Pop Simion semnează un articol *Orele negre*, care cuprinde mărturiile sale biografice despre teza sa de absolvire intitulată *Orele minerului* □ Pe următoarea pagina sunt publicate creații literare de debut ale studentei Crenguța Diaconescu și câteva poezii semnate de Florin Medeleț □ La rubrica *relecturi*, Ion Vlad semnează un articol intitulat *Balada lui Eugen Barbu*. „*Groapa* (1957) se integrează unui cântec baladesc putând fi oricând integrată într-o epopee”. La început, romanul a fost conceput pentru a crea „lumi de baladă”. „În creația barbiană cuvintele și combinațiile sale abundă în surprize și resurse inepuizabile. Descrierea mahalalei, toposul principal al operei îmbină lirismul cu tușele realiste. Romanul este construit în etape succesive evoluând de la geneză, devenire și într-un final moarte. Capitolele sale, de exemplu în *Nunta*, ne introduc în lumea ritualurilor din mahala, se compun din cânturi și ritmuri, se succed toate evenimentele lunii: naștere, moarte, colectivitate, destin, ethos, eros”. Pe pagina următoare este publicat un fragment din *22 de baloane* de Eugen Barbu. □ Pe ultima pagină apar câteva traduceri, semnate Ștefan Aug. Doinaș, de poezii aparținând lui Jorge Guillen.

27 februarie

• [„*Cronica*”, nr. 9] Numărul se deschide cu editorialul redacțional intitulat *Literatură și angajare*, referitor la perioada 1966-1970: „Ca niciodată, literatura actuală, în plină dezvoltare și progres, demonstrează o maturizare ideologică, o deschidere fundamentală spre social, o esențială și constantă preocupare pentru valorile permanente, vii ale socialismului. Literatura de azi comunică, dincolo de experiențele ei estetice, o angajare reală, organică, care este însăși rațiunea ei de a fi, de a purta un dialog sincer cu societatea. Poezia românească a înscris în palmaresul ei un întreg șir de volume care reușesc să reprezinte timpul istoric pe care-l trăim, să condenseze în partituri lirice sensurile și metamorfozele unei experiențe afective și sociale extrem de bogate și variate. [...] Lirica actuală răspunde angajării sociale cu opere care fac cinste oricărei națiuni, dovadă stând și recente premii literare internaționale acordate lui Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu și Radu Boureanu. [...] Continuând o tradiție extrem de bogată, romanul românesc contemporan reflectă profunda și inevitabila transformare socială și morală pe care poporul român a cunoscut-o

în acest interval de timp, deosebit de fecund, de constructiv. Proza explică narativ esențialele procese care s-au petrecut în conștiința personajelor, drumul spre însumarea ideilor sociale și morale. Literatura epică actuală, angajată puternic în reflectarea realistă a construcției socialismului, răspunde cu o mare disponibilitate analitică cerințelor majore ale existenței poporului, idealului socialist. [...] Prin romanele cele mai izbutite, scriitorii de reală vocație justifică o prezență a creației bazată pe adevăr, pe idei progresiste. Creația lor e a timpului istoric pe care îl trăim cu sentimentul realizării depline. Critica și estetica marxistă (sic!) au devenit factori hotărâtori în realizarea unor opere capabile să răspundă imperativelor majore ale actualității. Principiile marxiste fundamentale și de imensă importanță pentru destinul literaturii române de azi au facilitat orientarea scriitorilor spre realitatea socială, singura care dă vigoare creației artistice originale. Literatura a devenit, așadar, un șantier al construcției spirituale, un mod efectiv de a contribui la formarea unei conștiințe socialiste superioare. [...] Există toate posibilitățile unui nou clasicism, ale unei noi și nemaiîntâlnite renașteri spirituale [...]. Literatură și angajare iată o relație care înseamnă conștiință a progresului literar, ideologic, politic; opere naționale care să intre în circuit universal”. □ Subliniind de la început că Ion Brad a avut o evoluție „scutită de convulsii și retractări, mergând spre o firească împlinire și valorificare a tuturor forțelor creatoare”, Liviu Leonte comentează cel mai recent volum de versuri al acestuia, intitulat *Orga de mesteceni*: „Evocare istorică sau impresie de călătorie, privire a trecerii timpului sau a neliniștii interioare, totul este subordonat unei stări unice de contemplare detașată și melancolică, egalizând asperitățile și creând o perspectivă superioară, filosofică”. □ Comparând situația din țară cu cea de la Paris, Victor Eftimiu, în tableta despre *Soarta scriitorului*, condamnă „spiritul comercial care prezidează activitatea fiecărui industriaș de literatură” parizian, în detrimentul autorilor valoroși, dar defuncți, care nu se mai pot ocupa de difuzarea operelor lor. În schimb, „În România nouă socialistă, statul și-a luat sarcina de a ocroti literatura, științele, artele și o face cu dărnicie”, alături de promovarea tinerilor autori, conducerea țării îngrijindu-se și de „scoaterea la lumină a lucrurilor merituose din trecut”. □ Recenta carte a lui Joseph Strelka *Vergleichende Literaturkritik* (Franke Verlag, Bern, München, 1970) repune o întrebare mai veche a criticii literare comparate, pledând pentru reîntoarcerea esteticului la etic, după cum consemnează I. Constantinescu. □ Const. Ciopraga propune în acest număr note de lector și cugetări intitulate *Monologuri pe întuneric*. □ Versuri de Nicolae Turtureanu și o schiță semnată de Victor Leahu. □ Subliniind caracterul inedit, chiar insolit al romanului lui Eugen Barbu în spațiul prozei din ultimele decenii, N. Barbu încearcă să definească *Originalitatea „Princepelui”*, prin formula care „împletește coordonatele unei conștiințe contemporane cu date preexistente, detectabile de pildă, la Dimitrie Cantemir și N. Filimon, la Odobescu, Mateiu Caragiale sau Ion Barbu. Dar nu e un amestec, o

combinație de alojeni, ci o fericită *sinteză* care exprimă, în fond, permanențele unei anumite constelații spirituale”. □ Nemulțumit de accentuarea parodiei și a grotescului în comedia lui Molière, *Bolnavul închipuit*, pusă în scenă de Cătălina Buzoianu-Panduru la Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași, N. Barbu își extinde considerațiile și asupra altor experimente asemănătoare (între care se numără și *Arca lui Noe* de Ion D. Sârbu), constatând: „Treatat, dorința afirmării unui unghi nou de vedere asupra unui autor, asupra unei piese a devenit atât de impetuoasă și de imperativă încât a depășit cadrele oricărei exegeze literare a textului dramatic, a depășit ideea de a descifra și a respecta concepțiile filosofice, etice și estetice implicit conținute în piesele respectivilor autori, mergând până la încercarea de a expune, în schimb, «concepția» despre artă, despre istorie, societate și chiar concepția despre ... viața a regizorilor în cauză”. □ În tableta sa, intitulată în acest număr *Strania alarmă!*, Corneliu Ștefanache comentează critic seria de articole semnate de Paul Anghel în „Contemporanul” și scrisoarea aceluiași apărută cu o săptămână în urmă în „România literară”, în care literatura română din ultimul deceniu, cu precădere din ultimii cinci ani este declarată în impas și criticată vehement. „Cu puține excepții, literatura actuală în ansamblu i se pare lui A.P. asocială, iar aceste excepții, «tendența de exprimare limpede, fermă, edificatoare» și «frontală», sunt ținute la distanță, formând periferia, «cenușăreasă a literaturii noastre». Stranie concluzie. Nimic nu are iertare în fața lui P.A.: literatura este surdă față de social, redacțiile revistelor și editurilor promovează onirismul, confuzia și evazionismul (pentru liniștea lor interioară!), iar critica întreține somnul și repulsia față de social prin «aghioase și osanale». [...] Cine este vinovat? Și aici răspunsul vine prompt, fără niciun fel de ambiguitate: scriitorii!” Continuând să expună părerea autorului contestatar, pe care le amendează malițios din când în când, semnatarul tabletei conchide: „Oricum, după parcurgerea acestor articole și scrisori, simțim un gust amar, întrebându-ne totuși: care sunt mobilurile care au determinat minimalizarea acestui efort de literatură, acestei explozii de frumos pe care o cunoaște acum literatura română?”. □ Tot despre un contestatar este vorba și în prima intrare din rubrica *Poșta redacției*, semnată în acest an de Mihai Ursachi. Primită „prin amabilitatea unui distins critic și istoric literar căruia i-a fost adresată”, scrisoarea cuprinde un articol intitulat *Criza poeziei*, semnat de „Lemny Ștefan”. Neputând să îl publice în întregime și declarând că nu împărtășește opinia autorului încă necunoscut, Ursachi publică totuși câteva „pasaje ilustrative”, considerând că «exprimă totuși un punct de vedere ce aparține mai multor cititori, ba poate chiar unei părți însemnate a publicului»: „Ne-am obișnuit să asistăm [...] la o literatură care se consideră cu orgoliu, a generației noi și a căror (sic!) producători ne zâmbesc plini de importanță de parcă ne-ar fi dat cheile cerului. Librăriile sunt pline de volumele lor «inepuizabile» iar critica își arată cu bunăvoință aripile ei protec-

toare. [...] Am ajuns să constatăm că idolii noștri au rămas tot clasicii. [...] Nu ne lipsește perseverența. Ne căznim să citim până la capăt, din când în când, poeziile acestormaeștrii (sic!) ai scrisului cărora li s-a întipărit în minte că «neînțeleșul e filosof». Unii ne explică cu deplină seninătate că nu-i supără dacă sunt neînțeleși. Avem libertatea traducerii sensului metaforic în funcție de structura noastră sufletească. Unde este atunci arta ca valoare spirituală?»

□ N. Irimescu semnează un necrolog intitulat *Poetul-luptător pe scut*, la moartea lui Miron Radu Paraschivescu: „Om al necompromisului, misionar prin truda poetică, suflet cald prin comportamentul în orice ipostază, poetul acesta părănd la început oarecum ciudat, și-a impus limbajul și a creat o artă născută dintr-o lume a lui, o lume cu inimă fierbinte la iubire și cu lame reci de oțel la ură”. □ În aceeași rubrică *Moment*, sunt trecute în revistă titluri și autori ce semnează în primul număr din 1971 în „Viața românească”, „Ramuri” și „Astra”, cea din urmă ajunsă la cinci ani de apariție. □ Tot aici, o notă se ocupă de numeroasele succese editoriale „din acest început de an, de nou cincinal” (între care se regăesc *Clasicismul românesc* de D. Păcurariu, *Proza poetică românească în secolul al XIX-lea* de Mihai Zamfir, *Elemente preromantice în literatura secolului XIX* de Mircea Anghelescu ș.a.). O „micro-rubrică” nou înființată începând cu acest număr, vizează *Cronica librăriei*, dedicată de astă dată „Junimii” din Iași, și conține informații legate de „cartea săptămânii”, „cotele cărților fulger”, „cel mai bine vândute” etc. □ Despre *Umorul involuntar* stărnit de un manual auxiliar pentru școala generală și liceu, semnat de Ion Covrig la E.D.P., vizând principalele noțiuni de compoziție și stil, scrie indignat Ion Ceașan în rubrica *Curier*. □ Pe ultima pagină, Dan Bulgar prezintă cititorilor *Actualitatea poetică uruguayana*.

● **[„Flacăra”, nr. 9]** Valeriu Cristea prezintă *Demonii* de Dostoievski, roman apărut la C.R., „în traducerea lui Marin Preda și Nicolae Gane, cu un aparat critic semnat de Ion Ianoși”, insistând în special pe povestirea subiectului. ■ În *Memento*, *Carte* se publică un necrolog dedicat lui Miron Radu Paraschivescu. ■ Notă despre romanul lui Nicolae Țic, *Drumul spinos al întoarcerii* (Ed. Eminescu) ce „se înscrie ca preocupări și factură artistică în cunoscuta sferă de creație pe care prozatorul – negălăgios dar tenace – continuă s-o rotunjească distinct și personal”. □ Notiță despre prezența în librării a volumului lui Gide, *Călătorie în Congo* (Univers) și a *Micilor poeme în proză* de Ch. Baudelaire, apărute în colecția „Poesis”, în traducerea lui G. Georgescu. □ Rubrica de *Teatru* adună o serie de note despre ultimele piese puse în scenă: *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu (Teatrul Național din Cluj), *Măsură pentru măsură* de Shakespeare (Teatrul de stat din Arad), *Arca Bunei Speranțe* de I.D. Sîrbu (Teatrul Național din Timișoara), *Zâmbetul Monei Maria* de Claude Magnier (Teatrul de stat maghiar din Timișoara), *Un om = un om* de Bertolt Brecht (Teatrul Național Craiova).

• [„**Lucafărul**”, nr. 9] Plecând de la ideile unui economist american, care sugerează societăților capitaliste dezvoltate să încetinească ritmul de creștere economică, Marin Preda semnează articolul *Utopie modernă*. Prozatorul susține că acest specialist în economie are o viziune mai degrabă ideală asupra lumii, deoarece „niciodată omul nu și-a îmbunătățit condiția prin renunțare voluntară la ceva, prin virtute, ci prin epuizarea unei experiențe, chiar dacă cu rezultate previzibil tragice”. Totuși, Marin Preda apreciază că, în gândirea sa idealistă, acest economist realizează faptul că „majoritatea roadelor creșterii economice a țărilor capitaliste, a luat drumul bogatului și că o redistribuire rațională a bunurilor se impune”. ■ Nicolae Manolescu, în *Lecturi din Sadoveanu*, discută câteva aspecte ale romanului *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*. Criticul aduce noi argumente pentru o teză lansată într-un articol publicat într-un număr din 1969 al „Lucafărilor”, conform căreia prințul Lai Cantacuzin „joacă în înlăuntrul ficțiunii rolul autorului, fiindcă îl imită în năzuința de a scrie o geografie morală a locului”. În susținerea acestei idei, Nicolae Manolescu amintește de două scene în care prințul „simbolizează destinul” Dariei. Mai mult de atât, „prinșul joacă rolul inițiatorului diabolic: el deschide Dariei privirea asupra lumii ca s-o poată distruge”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre volumul *Zahei orbul* al lui Vasile Voiculescu, reeditat la Dacia din Cluj. „Arta lui Vasile Voiculescu e de a împinge foarte discret observația profundă, socială și psihologică spre o margine alegorică. Preocupările spirituale ale scriitorului transpar fără a silui verosimilitatea situațiilor cutremurătoare. Orbirea e o pedeapsă dar și un dar care, alungând imaginea iluzorie a lumii și deschizând alt ochi mai adânc, sufletesc, îl poate face pe om să găsească drumul mântuirii. [...] Ca în alte scrieri ale lui Voiculescu rămânem «la pragul minunii», asistăm la un miracol nedesăvârșit și, omenește, cu atât mai dramatic și mai tulburător”. ■ Cu ocazia publicării volumului de nuvele *Adevăr și fantezie* (C.R.) al Dorinei Rădulescu, Ștefan Roll, în *Numai adevăr*, trece în revistă activitatea scriitoarei. După ce își amintește cum a cunoscut-o, pe când aceasta era doar un copil, în casa mamei sale, unde se întâlnea cu alți scriitori ca B. Fundoianu, Ilarie Voronca, Victor Brauner, Ștefan Roll creionează parcursul editorial al scriitoarei și afirmă despre ea că „sinceritatea, care este intrinseca substanță a valorilor, este atribuția temperamentală a Dorinei Rădulescu, al cărei ochi artistic are un puternic focar, cu reflexe fierbinți în tot ce scrie”. ■ În *Clasicitatea folclorului*, Nicolae Balotă analizează teoria că folclorul s-a substituit clasicității în cultura română, formulată de profesorul Alex. Dima în lucrarea sa *Arta populară și relațiile ei* (Minerva): „De altfel, rolul «clasic» jucat de folclor, substituirea prin folclor a lipsei *clasicismului* se poate argumenta prin [...] *universalitatea* unei părți din tematica folclorului, ca și revelarea unor *permanențe umane* deopotrivă în producțiile clasice și în cele populare le apropie”. ■ La rubrica *Teatru*, Marin Sorescu semnează un scurt articol despre *Ion Caramitru* care „a reușit să-și creeze un stil limpede și

original, o hlamidă care-i răsare pe umeri, ca din senin, de cum apare pe scenă, fenomen care nu se întâmplă decât la acei meniți să joace rolul cel mare”.

■ La rubrica sa obișnuită, *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre moarte*: „Dar în preajma morții apare într-adevăr un lucru straniu, extraordinar; o mare nevoie de iubire, o sete de iubire, conștiința limpede că iubirea poate distruge moartea, că în fața iubirii moartea se poate destrăma. Dacă moartea se teme de ceva, apoi se teme de iubire.”

■ Este anunțată, la rubrica *Presa străină*, apariția traducerii nuvelei *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu în primul număr din acest an al revistei *Innostranaia Literatura*. Textul este însoțit de un cuvânt introductiv semnat de Leonid Leonov, care descrie nuvela ca fiind „pătrunsă de o durere sobră, nobilă, ce nu-și va avea niciodată alinare, durere născută din conștiința că nu vom reuși niciodată să plătim morților și îndeosebi mamelor dragostea și mângâierea pe care ei ne-au dat-o”.

■ Nora Iuga publică două poezii (*Orașul tău, Leonora și Verde*), iar Leonid Dimov un *Sonet* în memoria lui Miron Radu Paraschivescu.

28 februarie

● [„**România liberă**”, nr. 8195] Horia Pătrașcu abordează problematica presupusă în activitatea creatoare de *A exista în contemporaneitate*, afirmând că: „Trăim într-o țară de oameni harnici, condusă de dinamism și înțelepciune de către personalități a căror răbdare și putere de muncă au fost puse, nu arareori, la încercare. [...] A scrie mult nu înseamnă nicidecum și întotdeauna a scrie bine”. □ Radu Popescu semnează cronică teatrală, referindu-se la introducerea puțin inspirată în stagiunea Teatrului Mic a uneia dintre primele comedii ale lui Shakespeare, „dacă nu chiar a primei”, *Zadarnice jocuri de iubire* – într-o notă autorul arată că „eminenta traducere a lui Ion Frunzetti și Dan Grigorescu a trecut de la *Zadarnicele chinuri ale dragostei*, în ediția 1956, la acest *Zadarnice jocuri de iubire*, de astăzi, fără ca prin aceasta să aducă o clarificare, de altfel imposibilă”, ținând cont de titlul, oricum, enigmatic alături de mari capodopere (*Furtuna, Romeo și Julieta, Iuliu Cezar, Macbeth, Hamlet, Lear* ș. a.), ceea ce i se pare că „nu e bine de loc.”, deoarece se creează un contrast valoric puternic. Cu toate acestea, un minim câștig pe care îl găsește pentru un avizat în ale teatrului vizează faptul că „un Shakespeare, pentru a deveni «Shakespeare», are de străbătut, în viață și în sine însuși, un drum foarte lung. Comedia aceasta este, într-adevăr, naivă, neînchegată, lipsită de acțiune și de caractere, e un exercițiu de începător dramatic, care nu-și duce ideile pînă la capăt, [...] care își caută stilul, [...] este badinaj, pastorală, burlescă [...]”. Spectacolul, în regia Soranei Coroamă, în ciuda eforturilor depuse, se subordonează acestei receptări.

● [„**Scânteia**”, nr. 8711] Dina Cocea, vicepreședintă a Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, depune o mărturie cu privire la *Indestructibila legătură cu Partidul*. ■ În *Adnotări* citim *Cenaclul traducăto-*

rilor, desemnat: „Sub egida asociației scriitorilor din Timișoara a fost creat primul cenaclu al traducătorilor din această parte a țării. [...] Încă de la prima ședință a cenaclului s-au întâlnit laolaltă vechi și mai noi tălmăcitori de versuri sau de proză *din și în* limba română și ale naționalităților conlocuitoare, în frunte cu reputatul traducător și om de litere Franyo Zoltan, deținător al premiului Herder, printre ei numărându-se Grigore Popiți, Franz Liebhard, Endre Karoly, George Bulic, Andrei A. Lillin, Cezar Apreotesei, Anavi Adam, Jiva Popovici, Erika Scharf, Ivo Muncean și mulți alții”.

• [„**Urzica**”, nr. 4] O nouă rubrică, *Scriitori și caricaturiști de altădată*, cu o amplă prezentare a vieții și operei *Sărmanului Klopstock*, de Neagu Rădulescu.

[FEBRUARIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 2] George Sima propune o anchetă printre studenți pe marginea a trei istorii ale literaturii române, și anume: Al. Piru – *Istoria literaturii române*, vol. I și II; George Ivașcu – *Istoria literaturii române*, vol. I; și *Istoria literaturii române*, vol. I și II, concepută de un colectiv al Institutului George Călinescu al Academiei R.S.R., sub conducerea profesorului Al. Dima, toate patronate de „lucrarea de mare erudiție, exemplară, a regretatului George Călinescu”, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*; formulând trei întrebări: 1) *In ce măsură este respectat conceptul de istorie literară? Prezentarea faptelor urmează simpla succesiune diacronică sau este vorba de conceperea unui organism unitar, cu infinite relații între părțile sale?* 2) *Comentariul literar este cel al unui artist sau este vorba numai de simpli istoriografi?* 3) *Cum este abordată perspectiva axiologică?* Dintre cei patru studenți respondenți, niciunul nu indică vreo calitate a Tratatului Academiei, toți punctând lipsa de unitate, didacticismul și absența valorii stilistice a paginilor. □ Este anunțat cu mândrie un laureat al premiului Herder, scriitorul Zaharia Stancu, președintele Uniunii scriitorilor, „tradus în mai toate limbile europene” cum afirmă Vasile Rebegea, alcătuitoarea rubricii „oscilațiile gustului”. □ Ana Blandiana reprezintă, într-un scurt eseu, tabloul relațiilor dintre critică și literatură, dintre critici și scriitori, pornind de la ideea animozității dintre ele și ajungând la „o râvnită armonie universală” când fiecare își dă seama că nu poate exista fără cealaltă, deși literatura este un discurs de prim rang, în timp ce critica este un discurs secund, care ar vrea săajungă la autonomie și independență față de literatură (articolul *Scriitori și critici*). □ Dumitru Radu Popa scrie două cronici referitoare, prima, la volumul selectiv *Cincizeci de poeme* și, a doua, la eseurile din *Calitatea de martor* ale Anei Blandiana; cronicarul zice despre poezia poetei că: „e cartea cerută nu de harul poetic, ci de conștiința poeziei”, iar despre tabletele apărute în *Contemporanul* în fiecare săptămână că: „fac sa transpară din amestecul lor, într-un grad mai mare decât poezia, inteligența; dar sensibilitatea, poeticul pur sunt

trăsături implicite”. □ Dinu Flămând comentează volumul de poezie intitulat *Immuri către amurg* (C.R., 1970) a lui Dan Laurențiu, despre care remarcă în deschiderea comentariului „orgolioasă, ca un sistem de elemente dematerializate, închisă în sine și nefăcând nimic pentru a cuceri cititorul prin spectaculozitate” (articolul *Dan Laurențiu – «Immuri către amurg»*). □ Dintre poeții publicați, îi menționăm pe: Ștefan Damian, Doina Uricariu, Nicolae Sârbu. □ Despre descoperirile bogate făcute pe teritoriul țării noastre continuă să relateze Hadrian Daicoviciu în articolul *Însemnări despre civilizația dacilor (V)*. □ Marian Popa este atras de conceptul de amânare din critica lui Mihail Ralea, fiindcă „amânarea face ca fenomenele afective elementare să treacă în sentimente superioare. Emoția e spontană, sentimentul e așteptare, inhibiție prin imagini. [...] Compensația este un factor complementar al amânării” (articolul *Conceptul de «amânare» în gândirea lui Mihail Ralea*). □ Gheorghe Achiței rămâne fidel *Comentariului operei de artă*, notând: „Evident, critica marxistă nu poate face abstracție de principiile fundamentale ale filosofiei în spiritul căreia acționează. A porni de la problemele reale ale artei și nu de la anumite idei preconcepționate, a porni de la fapte și nu de la «teoria abstractă» se dovedește echivalent cu a aborda problemele de artă în spirit dialectic și nu spirit speculativ birocratic”.

• [„Argeș”, nr. 2] Rubrica intitulată *Creionări* conține un fragment de proză de Miron Nicolescu, *Insomnie*. ■ Florin Mugur consemnează în *Zaharia Stancu – laureat al premiului Herder* cum „mi se pare că înalta chemare a cărților lui Zaharia Stancu este ca și desculții lumii să poarte sandale de aur și straie de aur și – pe umeri – aripile de aur ale nobleții sufletești și ale înțelepciunii”. ■ Rubrica *Interpretări*, Dina Dobrin semnează textul *Stelaru – Stelării*, relevând „o sete descriptivă, o exaltată măsurisire a conflictelor contingente” la Dimitrie Stelaru. Temele predilecte ale poetului sunt dragosea morbidă, singurătatea, încercarea regăsirii de sine. □ În acest număr sunt prezenți liric Aurel Rău, I. Negoșescu, Gheorghe Istrate, Doina Ciurea ■ Florin Manolescu scrie următoarele cronici pentru *Cartea de poezie – Tudor George: Baladele singaporene* și Ileana Mălăncioiu: *Către Ieronim*; Dana Dumitriu, în *Cartea de proză* scrie despre Norman Manea: *Captivi* și Maria Luiza Cristescu: *Nu uci-deți femeile*. □ Al. Cerna-Rădulescu despre Gala Galaction în *Arbori din țara promisă: Pădurea lui Galaction* □ În *Biblioteca Argeș* apar versuri din *Zăpada de acasă* de Adrian Păunescu □ La rubrica *a.b.c* – un tânăr poet, Lucian Avramescu ■ Despre *Cele cinci fețe ale poetului* scrie Leonid Dimov sub titlaturile: „urbs beata”, „aureolă”, „pe marginea unui catren”, „comicul eternității”, „un cetățean al cantonului Uri”. □ Poemele lui Adam Puslojić sunt traduse de Nichita Stănescu.

• [„Astra”, nr. 2] În cadrul anchetei organizate de revistă, cu titlul *Teme ale unei istorii a literaturii actuale*, răspund Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu și Constantin Călin. Asumându-și *Istoria ca ficțiune semnificativă*,

Nicolae Manolescu mizează pe amprenta personală obligatorie a fiecărui critic, în demersul de realizare a unei istorii literare, ca și pe dimensiunea intrinsec creativă a acestuia, arătând că „fiecare critic îți inventează temele odată cu istoria, căci o istorie a literaturii nu este un tratat despre literatură, ci o operă vie, contradictorie și unilaterală, un roman, un poem sau o dramă având ca subiect literatura”. Pronunțându-se explicit pentru asumarea actului critic drept un act de creație cu drepturi egale cu cele ale literaturii propriu-zise, Manolescu vede, într-o astfel de carte, un exercițiu hermeneutic amplu, capabil să „introducă un sens nou în însăși literatura”, al cărui unic criteriu „nu este dacă seamănă cu literatura despre care vorbește”, „ci dacă literatura încă nescrisă va semăna cândva cu ea”. □ Intervenția lui Gheorghe Grigurcu, *Pe marginea unei posibile istorii literare*, are ca idee principală faptul că un astfel de demers trebuie să se revendice explicit de la valorile pozitive ale discursului critic românesc în ansamblu – Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu și ierarhiile literare propuse de aceștia, pentru a se putea oferi, apoi, „o imagine coerentă” a activității literare, începând cu anul 1944, din spațiul românesc de cultură, evitându-se atât „supraevaluările estetice din ultimii ani”, cât și ezitățile îndelungate ale criticii actuale, care au făcut ca poeți de valoare, precum Mircea Ivănescu, Leonid Dimov sau Ileana Mălăncioiu să fie subestimați, iar Labiș – „mentorul unei generații” – subevaluat mai ales prin poezia sa de tinerețe, care a devenit „modelul unei ample poezii de generație”. □ Sub titlul nepretențios *Ce ne propunem?*, Constantin Călin enumeră contribuțiile care, în opinia sa, pot sta la baza unei istorii a literaturii române actuale, respectiv sintezele realizate de Dumitru Micu și Nicolae Manolescu, George Ivașcu, sau proiectul unui astfel de demers, supus dezbaterii de către Ion Negoitescu. La fel de importantă i se pare și *Panorama deceniului literar românesc 1940 – 1950*, a lui Alexandru Piru. Lipsesc, însă, lucrările pregătitoare, care să ofere informații privind „indicii bibliografici ai revistelor literare și de cultură”, un dicționar al scriitorilor români contemporani, biografiile și monografiile scriitorilor reprezentativi. Pe acest fond, este nevoie, crede Constantin Călin, „de o nouă lectură critică a întregii producții editoriale postbelice”. În ceea ce privește ideologia literară, arată că studii focalizate pe această chestiune, precum cel al lui Domițian Cereseanu, *Permanențe ale criticii*, din 1968, sau al lui Mihai Ungheanu, *Campaignii*, din 1970, fiind lacunare, nu pot servi corespunzător demersul de realizare a unei istorii a literaturii române actuale. De asemenea, se vor înregistra și se vor cere rezolvate, în cadrul unui demers de realizare a unei istorii a literaturii române contemporane, probleme de analiză comparativă între generația vârstnică – 1949 – 1960, în care intră și Arghezi, Blaga, Voiculescu, Vineanu, Maniu etc., și generația anilor 60, când poeții menționați încă scriu și publică texte importante: Vasile Voiculescu – *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară de Vasile Voiculescu*, Ion Vineanu – *Ora fântânilor*, Alexandru Philippide – *Monolog în Babilon*, dar care este mult mai

coezivă decât maestrul său. □ În *Dicționar de literatură și artă modernă* – selecție din *Dicționarul de estetică generală*, aflat în curs de apariție la E.P. – sunt publicate definițiile termenilor *Absurd*, realizat de Radu Somner, *Sens, semnificație*, realizat de Ion Pascadi, *Action Painting*, respectiv *Apollinic și dionisiac*, realizate de Victor Ernest Mașek. ■ Suplimentul „Astra literară” publică două poezii semnate de Ștefan Augustin Doinaș, *Cariatidă a verii* și *Pasărea din părul tău*. ■ Eugen Barbu îi acordă un interviu cu titlul *Cineva trebuie să spună adevărul*, lui Florin Colonaș. ■ Voicu Bugariu semnează, la rubrica *Speculații critice*, articolul *Alexandru Ivasiuc și mitul maturității*, în care pornește de la premisa că romancierul caută, la modul simbolic, în toate cele 4 romane ale sale, maturitatea – „stare socotită miraculoasă, ce conține toate adevărurile și toate putințele”, și care asigură „latura mitică a acestei proze”. În opinia cronicarului literar, acest mit, al căutării maturității, se naște prin „prezentarea unor forme umane mai apropiate sau mai depărtate de idealul social al epocii”, personajele înregistrând succese sau eșecuri pe plan social iar dialectica acestora reprezentând laitmotivul romanelor lui Ivasiuc. Atunci când „personajul nu se opune declinului exterior”, va eșua în plan interior, întrucât neputința sa de „a se plasa în idealul de maturitate este pedepsită de isptanțe în primul rând interioare, neobiective”. Se pune, astfel, și problema libertății individului, „într-o epocă de mare complexitate socială, când societatea nu are putința desăvârșită de valorile reale ale membrilor ei”, și când „doar maturitatea poate soluționa, poate naște posibilități ideale de conviețuire”. Stările de criză traversate de personajele aflate în căutarea simbolică a maturității interioare și în raport cu ceilalți se reflectă și la nivelul limbajului, care „se transformă din modalitate de depășire sau de anulare a crizei în însăși criza”, „plăcerea descriptivă” relevând o formă de non-maturitate exprimată ca „tendință de transferare excesivă spre tărâmul vorbelor”. ■ A.I. Brumaru propune, în secțiunea *Poezia*, o scurtă prezentare a volumului de versuri publicat de Dan Laurențiu, *Imnuri către amurg*, apărut la Cartea românească în 1970. În opinia recenzentului, poetul „are, eminescian, înclinație pentru negura septentrională” și „nostalgie nibelungă”. Poezia lui Dan Laurențiu descrie lucruri „despre care sugerează că nu sunt”, dar, „de îndată ce poezia s-a oprit asupra lor, lucrurile devin diafane, eterice”. □ În aceeași rubrică, Mihai Nadin prezintă cartea lui Sașa Pană, *Atentat la bunele moravuri*, alcătuită din colaje, hârtii lipite, „explicații insolite” la „imagini cândva [...] celebre”, totul respirând „aceeași atitudine proaspătă, același mod neiertător de a incrimina, cu nonșalanță însă, suficiența, snobismul”. □ Tot aici, George Boitor prezintă volumul de versuri *Balade singaporene*, al lui Tudor George, în care identifică, drept caracteristici, „autoironia malițioasă, bufoneria sentimentală”, precum și „masca Thali-ci” – ochiul care râde/plânge, „sentimental și profund, ironic și uman”. După debutul din 1957, și după volumul din 1967, *Veverița de foc*, prin volumul recent apărut Tudor George „desființează limitele dintre orfic și dionisiac”, core-

lativ „vitalismului său nemărginit”, care duce la „împlinirea sa umană prin artă”. ■ Secțiunea *Proza* conține recenzia la cartea lui Romulus Guga, *Nebunul și floarea*, un roman în care protagonistul, nebunul ce narează și care se crede mort, este, de fapt, internat într-un ospiciu populat de personaje – nebuni precum Iosif, Filosofi, Reporterii, Inventatorii etc. Lumea acestor nebuni, cu legile ei, intră într-un dialog simbolic cu lumea „normală”, invitând la o meditație asupra raportului dintre normal și anormal. □ La secțiunea *Teatru* Ermil Rădulescu comentează recenta piesă a lui Marin Sorescu, *Paracliserul*. ■ Titu Popescu, prezintă *Intrarea în castel*, volumul lui S. Damian, atrăgând atenția că autotul folosește, ca metodă de lucru, o „instalare voluptoasă în centrul construcției literare”, „de unde se scrutează, cu rafinată tihnă, etapele desfășurării arhitecturale spre exterior” a sensurilor operei. Direcțiile de interpretare a operelor sunt – „visul pentru Intrusul”, „veghea pentru Interval”, „somnia pentru *În absența stăpânilor*”. ■ Un *Conspect îndoliat* se numește textul scris de Ion Lupu la moartea lui Miron Radu Paraschivescu. ■ Tot omagial, Constantin Paraschivescu publică articolul *Un premiu și câteva reflecții*, rememorând detalii cu privire la acordarea premiului pentru dramaturgie al revistei „Teatru”, în 1970, aceluiași Miron Radu Paraschivescu, pentru piesa sa din 1945, *Asta-i ciudat*. ■ În acest număr publică poezii George Popa, Daniel Drăgan, Ion Burcă, Virgil Carianopol, Veronica Porumbacu, Mircea Micu, Andrei Ciurunga, Matei Gavril etc. ■ Mircea Horia Simionescu este prezent cu proza *Recidiva*, iar Vasile Băran cu proza scurtă *Evadarea*.

● [„Ateneu”, nr. 2] Editorialul revistei, *Implicațiile noțiunii de public*, semnat de Constantin Călin, își propune să dea un răspuns la întrebarea „cum putem influența, câștiga – fără compromisuri – publicul?” Autorul apreciază că „totuși, nu câștigarea unanimității ni se pare importantă, ci alegerea de fiecare dată, a unei soluții optime, cât și îndepărtarea unor prejudecăți”. În continuare, sunt formulate și comentate cele mai răspândite prejudecăți: „aceea a omniprezenței, omniscienței publicului, a abstragerii lui în mit, [...] aceea a dependenței creatorului de public” cu varianta obligativității acordului cu publicul, precum și „determinarea importanței unui creator sau unei opere în baza criteriului popularității, a audienței la public”. Depășirea acestor prejudecăți duce la depășirea antinomiei creator-public pe baza unei cunoașteri aprofundate: „Aici intervine mediatorul oficial – critica. Ea vorbește în numele publicului, dar și al autorilor. De fidelitatea ei față de fenomenul artistic modern și de felul în care orientează gusturile și aspirațiile publicului depinde comunicarea celor doi factori; mai mult, calitatea procesului cultural.[...] Adevărata lucrare a criticii e, credem, ridicarea publicului la altitudinea ideatică a artei contemporane”. ■ În rubrica *Tradiție și actualitate*, Mihai Drăgan semnează studiul *Programul critic al lui Ibrăileanu* (partea a II-a) în care încearcă să răspundă la „întrebarea peste care s-a trecut cu mare ușurință: Ibrăileanu maioreșcian?”. Combătându-l pe Lovinescu, care „vede o prăpastie de netrecut între continentul estetic trasat

de mentorul Junimii și «critica poporanistă» a lui Ibrăileanu”, Mihai Drăgan susține, cu argumente din opera criticului, că „teoretician al specificului național și îndrumător al «Vieții românești», Ibrăileanu a înțeles și apreciat spiritul epocal al «direcției noi» promovată de Maiorescu. Ne-o probează din plin unele păreri din *Spiritul critic în cultura românească*, dar și opinii risipite cu diferite ocazii în rubrica *Miscellanea*. [...] Înscrierea lui Ibrăileanu în continuarea brazdei maioresciene este perfect motivată”, dar „Ibrăileanu nu poate fi socotit un elev și un continuator al lui Gherea sau Maiorescu deoarece, ca orice critic de vocație, el merge pe o cale proprie, practicând însă o critică literară în spiritul principiilor estetice maioresciene, adică al tradiției critice românești în ce are ea mai durabil”. ■ Vlad Sorianu semnează *Cronica literară* la două volume de poezie apărute în 1970. Volumul *Cântec șoptit* (C.R., 1970) de Zaharia Stancu prilejuiește cronicarului o privire generală asupra creației autorului, cunoscut în perioada postbelică mai ales ca romancier de o „impresionantă intensitate a investigației social-psihologice”, care a eclipsat ipostaza inițială de poet. „Cazul nu e unic nici în literatura noastră și nici în cea universală; remarcabilă mi se pare, însă, unitatea de substanță, întrepătrunderea celor două tărâmurii”. Deși Zaharia Stancu este situat de G.Călinescu alături de Ion Pillat, B. Fundoianu sau Radu Gyr, definiți ca „Tradiționaliști”, Vlad Sorianu consideră că nu e totuși „un tradiționalism bucolic, pitoresc folclorizant, ci unul arhetipic în care trecutul aparține mai mult unei atemporalități primordiale [...]. Însăși dragostea este îndemn la contemplarea duratei. [...] Întoarsă către miturile colectivităților umane, către adâncurile insondabile ale simțirii și valorificându-i resursele afective, lirica lui Zaharia Stancu afirmă o modernitate a continuității valorilor”. ■ Un alt poet care a atras atenția criticului Vlad Sorianu este Ana Blandiana care, în 1970, semnează două volume de poezii : *Cincizeci de poeme* (Eminescu, 1970) și *Calitatea de martor* (C.R., 1970). Primul volum este o antologie a creației poetei până la acel moment, „bilanțul de etapă” prin care cititorul se „confruntă definitiv cu o personalitate artistică distinctă, aflată în momentul răscrucii. [...] O poezie a credințelor îndelung cântărite și de aceea ireversibile, a emoțiilor stăpânite puritan, poate uneori cu pretimpurii decepții, dar totdeauna cu adevăruri din zone ale conștiinței unde mistificarea nu e cu puțință”. În volumul *Calitatea de martor*, Ana Blandiana dezvăluie alături de vocația lirică pe cea de eseist, susținută cu strălucire în rubrica din „Contemporanul”. Vlad Sorianu caută, în paginile cărții, răspunsul la întrebarea „Ce este *calitatea de martor*, pe care o revendică scriitorul?”. ■ Dumitru Nica semnaleză apariția volumului *Limba română literară* (Minerva, 1970), semnat de Gavril Istrate, „una din foarte puținele cărți de temeinicie, pe care le are domeniul. [...] Formația de lingvist asigură studiilor din volum un nivel științific dintre cele mai alese. Faptele și fenomenele de limbă literară, îndeosebi cele din epoci mai îndepărtate, sunt plasate și explicate în complexul general al limbii noastre naționale. [...] *Limba română literară* cu-

prinde studii de toate tipurile, câte le are disciplina: cercetări teoretice [...], cercetări aplicate în care se studiază limba sau un aspect al ei în operele scriitorilor [...], studii consacrate gramaticilor care au fixat normele limbii literare [...], studii în care sunt consemnate intervențiile unor personalități în ceea ce privește limba literară [...], studii de sinteză, extrem de prețioase pentru înțelegerea și orientarea cititorului în anumite etape mari din istoria limbii române literare [...] și, în sfârșit, articole în care se ia atitudine împotriva unor evidente abateri de la normele limbii literare”. ■ La Cronica edițiilor, Mircea Popa se ocupă de Ioan Slavici, *Opere, I- II*. Criticul clujean evidențiază impresionanta muncă a editorilor D. Vatamaniuc și Teofil Teaha: „Ei restabilesc variantele, diferențele de text, adnotează cu sârguință materialul, comunicând date de mare importanță istorico-literară. Uneori se încearcă cu timiditate și unele judecăți de valoare sau instituirea unei tipologii literare, la care să se facă raportări. Nu lipsesc nici referirile la curentele literare, la școlile pe care le transgresează scrisul slavician, la aderența sa la unele grupări literare sau ideologice, cu repercusiuni asupra operei”. Această serie de *Opere* reușește în mod magistral să convingă că „la o cercetare atentă a nuvelisticii sale, Slavici se dovedește un prozator rafinat, deloc desuet sau epuizat artistic. [...] Slavici este prin această latură a scrisului său un scriitor modern și absolut actual”. ■ I.D. Lăudat comentează volumul Ion Budai-Deleanu, *Scrieri inedite* (Dacia, 1970), ediție îngrijită de Iosif Pervain, în care sunt reproduse câteva din manuscrisele învățatului ardelean, aflate, în original sau în copii, la Biblioteca Academiei RSR, filiala Cluj. ■ C. Costin urmărește existența artistică a poetului sexagenar Ion Th. Ilea, *Poetul gloatei*, „un glas care a cerut cu putere, ignorând primejdiile, «o lume nouă». [...] Poezia noastră socială are în Ion Th. Ilea un slujitor reprezentativ”. ■ Poetul Ion Bănuță răspunde, în rubrica *Credo*, la întrebarea *Ce înseamnă să fii scriitor comunist?* – „Întrebarea presupune un răspuns atât de complex, încât nimeni nu-l poate da deplin.”. ■ La secțiunea *Consultații*, destinată celor ce urmasă să susțină examenul de bacalaureat și de admitere în facultăți, profesorul universitar N.V. Turcu semnează sinteza *Characterul umanist al iluminismului românesc*. ■ Publică poezie: Sergiu Adam, Dim. Rachici, Florența Albu, Anghel Dumbrăveanu, V. Tudose, Ioanid Romanescu, Ion Roșu, George Dan, Stelian Cucu, Vasile Bușan; proză: Adrian Costache; traducere de poezie: Ștefan Avădanei, Adrian Poruciu, Petre Stoica; traducere de proză: Ioan Peianov.

• [„Cinema”, nr. 2] Anunțând că „înainte de a deveni film, romanul lui Eugen Barbu a fost tradus de Gheorghe Vitanidis într-un scenariu regizoral”, Al. Trofin îl interviuează pe acesta din urmă despre *Facerea lumii*, aflat la „ora scenariului”: „Împreună cu Eugen Barbu noi ne propunem, de fapt, doar aparent un film-frescă – declară regizorul. Sigur că nu va lipsi latura epică și dramatică – de altfel extrasă cu destulă măiestrie dintr-un roman de 500 de pagini. Dar, în fond, filmul rămâne, cum spuneți, un film de incursiune psiho-

logică, în mai multe categorii și zone sociale, cu atât mai greu de înfățișat, cu cât e vorba de ani fundamentali din istoria nu foarte îndepărtată a țării: 1943-1948”. □ La rubrica *Bibliorama*, Al. R. [Al. Racoviceanu] recenzează cartea lui Iordan Chimet, *Eroi, fantome, șoricei*, primul dintre cele cinci mari capitole despre film, intitulându-se *Filmul și romanul polițist*.

● [„Convorbiri literare”, nr. 2] În cadrul rubricii *Cronica literară* semnează texte Leonida Maniu, Constantin Pricop. □ Referindu-se la romanul lui Corneliu Ștefanache, Leonida Maniu conchide: „*Paralele* se transformă într-o impresionantă pledoarie pentru om, pentru sfârâmarea acestui inuman paralelism și formarea unui individ deschis spre tot ce este omenesc, ca și pentru fundamentarea unei existențe pe generozitate, sinceritate și prietenie. Sugerarea unor asemenea comandamente înseamnă, de fapt, o biruință a eticii noi, socialiste”. □ Constantin Pricop se referă la romanul lui Al. Ivăsiuc: „*Păsările* este o carte diferită de cele semnate de până acum de Alexandru Ivăsiuc. Faptul a fost remarcat de la început de toți comentatorii. Fiecare din ei a căutat să arate în ce constă noutatea, mai puțini au urmărit o linie comună prozei lui Ivăsiuc”. ■ N. Barbu scrie *Despre cronica literară*: „În acest sens merită apreciată, în schimb, perseverența lui Ion Negoitescu, râvna lui Nicolae Balotă, fuzibilitatea mult mai tinerilor Mihai Ungheanu și Laurențiu Ulici. Prin aceste nume pe care le-am citat și prin altele încă se poate risca afirmația că, în momentul de față, critica noastră a depășit acum momentele de impas, așa cum au fost și câte au fost când erau la modă afirmațiile sociologist-dogmatice, urmate repede de altele.. ”. ■ Intitulându-și intervenția *Între patos și himeră*, Daniel Dimitriu se referă la Nicolae Manolescu și la Nicolae Balotă: „Îmi permit să-i consider debutanți în 1970 pe Nicolae Manolescu și pe Nicolae Balotă. Studiul monografic, primul studiu monografic reprezintă pentru orice critic, cel puțin în intenție, asumarea tuturor riscurilor. Nici *Lecturi infidele*, nici *Metamorfozele poeziei* nu spun atâtea despre autorul lor câte spune *Contradicția lui Maiorescu*. Tot așa, *Urmuz* este un fel de măsură a tuturor lucrurilor, o probă revelatorie din acea voluptate a epuiării, atât de caracteristică lui Nicolae Balotă”. ■ Semnează recenzii: Haralambie Țugui, Ion Țăranu, Constantin Pricop. □ Haralambie Țugui descrie proza lui Mircea Șerbănescu, *Privind cinematografic*: „Cu virtuți stilistice remarcabile și mânuind o materie epică densă, povestirile și schițele din volumul *Privind cinematografic* conturează un profil de prozator distinct și interesant prin aderența sa la realitatea contemporană și prin pasiunea pentru investigarea psihologiei umane”. □ Despre cartea lui Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*, scrie Ion Țăranu: „Într-o anumită măsură atmosfera din *Moartea lui Ipu* este asemănătoare cu cea a romanului care a atras atenția asupra lui Titus Popovici – *Străinul*. Narațiunea are ca fundal războiul, un război doar sugerat prin prezența într-un sat ardelean a unei formațiuni germane în retragere”. □ De studiul lui G. Dimisianu, *Prozatori de azi*, se ocupă Constantin Pricop: „Căutând să dea o imagine cât mai precisă a modului

în care se scrie la noi proza în ultimul timp, G. Dimisianu consemnează cea mai mare parte a cărților de remarcat din anii din urmă. Alături de nume cunoscute și din alte apariții editoriale, sunt prezenți și autori la primul volum dar cu un loc printre prozatorii de azi (Tudor Octavian, Ștefan Stoian, Mihai Sângariu)”.

● **[„Echinox”, An III, nr. 1-2; Revistă studențească de cultură; format A2; 32 pagini; lunar; nu este precizat colegiul redacțional ;*apare de 8 ori pe an, cu pauze în perioadele de vacanță studențească]** Un editorial de adeziune al revistei Echinox la politica programului elaborat de P.C.R., reiterat de Nicolae Ceaușescu de la tribuna celui de-al IX-lea Congres al Uniunii Tineretului Comunist, poartă semnătura colectivă a revistei. □ La *Curier* sunt semnalate, din colecția „romanul secolului XX”, mai multe apariții dintre care reținem: Herman Hesse – *Jocul cu mărgele de sticlă* (introducere, note și prefață de Ion Roman); *Ramon Perez de Ayala-Belarmino și Apolonio* (trad. de Lolita Tăutu, cuvînt înainte de Andrei Ionescu); Jean Giraudoux – *Romane* (prefață de Irina Eliade în românește de Aurel Stoicanu, Al. Baciș și Lucia Demetrius); Julien Gracq – *Țărnuțelul* (în rom. de Gellu Naum, prefață de Nicolae Balotă). □ T. Tihan semnează cronică la cartea de critică a lui Nicolae Manolescu – *Contradicția lui Maioreșcu*, din care decupăm următoarea opinie: „[...] principalul merit al cărții lui Manolescu stă în puterea ei de a se deschide oricăror întrebări și neliniști o privind destinul criticului și al criticii în genere. Manolescu cultivă o proză de idei, seducătoare prin stilul ei confesiv. Tonul este ridicat doar de puține ori și atunci dînd curs unei iritări, în rest, vocea criticului pare a fi a unui inițiat care oficiază într-un templu sacru”. □ Petru Poantă își scrie cronică despre romanul *Păsările* al lui Al. Ivășiuc, cu un început tezig: „Una din tendințele cele mai evidente în romanul nostru contemporan este extrasă din relația dintre om și istorie, libertate și necesitate. Romancierii ambiționează să descopere un spațiu tragic cu eroi canonici, văzuți nu în ipostaza lor titanic-constructivă, ci în una contemplativ-regresivă”. ■ Ion Pop îl prezintă pe poetul Adrian Popescu (care publica permanent în revista „Steaua”) la debutul editorial și-l alătură altor nume de poeți precum Dinu Flămînd, Ion Mircea și Nicolae Diaconu, un poet de structură blagiană „pentru care lumea mai este o cântare”. □ Poeziile sunt semnate de Dușan Petrovici, Gavril Moldovan, Ștefan Damian, Alexandru Olar, Emil Dreptate. □ Șerban Foarță talmăcește din poezia franceză veche (Macabrun, Bertrand de Born, Charles D’Orleans, Pierre Grignoire, Philippe de Thaurin), iar Sorin Barbul traduce din Pierre Reverdy. □ Ioan Peianov stă de vorbă cu Sorin Titel, iar întrebările puse gravitează în jurul aceluiași vechi teme: raportul dintre autor și personajele sale, reacția criticii în fața unor formule narative inedite („seisme ale prozei”), dispariția personajelor din romanul modern, prefigurări evolutive în următorul deceniu. ■ „ – *Cum vedeți și cum ați vrea să fie deceniul literar care începe?* – Un deceniu în care se vor scrie marile cărți. Și mai ales în care

ne vom elibera de prejudecăți, de orice urmă de dogmatism. Cu scriitori care să opteze pentru modalități diferite. O literatură care să spună despre om tot ce trebuie să fie spus. O literatură fără false probleme, o literatură adevărată”.

□ Urmuz revine în actualitate: un studiu semnat de Ion Livian pentru a „valida estetic tehnica absurdului”. □ Constantin Hârlav descoperă construcția românească din romanul *Îngerul a strigat*, considerat de critică „o adițiune de povestiri”. □ Dinu Flămând face o demonstrație eseistică pe marginea expresiei „turnul de fildes”, „expresie însăși a orgoliului [...], autonomie exagerată a puristului, cale de pierzanie, [...] stâlp al infamiei”, la rubrica *Însemnările lui Lafcadio*. □ Despre cărturarul bănățean, afiliat Școlii ardelenice, Constantin Diaconovici-Loga, scrie monografic Iosif Pervain, prilejul fiind împlinirea a 200 de ani de la nașterea acestui „aufklärer” român. □ După Urmuz este luat sub lupa studiului minuțios, decadentul poet Baudelaire despre care Vinčențiu Iluțiu scrie în final: ■ „Om și poet, Baudelaire rămîne la fel de complex și de discutat sub multiple aspecte. Simbolismul, decadentismul, poezia de idei, mai apoi suprarealismul vor apela la unelte și la opera lui pentru a-i continua experiențele. Ce înseamnă Baudelaire pentru noi? Mai mult decît poezia de ieri, poezia de azi; poate și poezia de mîine. Un motiv să credem în Poezie”. ■ Ion Vartic analizează cum teatrul absurdului eugenionescian este prefigurat de piesele lui Luigi Pirandello, în *De la Pirandello la Eugen Ionescu*. □ Tot despre teatru și teoretizările despre arta spectacolului, face însemnări Marian Papa-hagi în *Grotowski și teatrul sărac*. □ Ion Cristoiu este interesat de filosofie ca „domeniu al conștiinței sociale” și sub dublul ei aspect „punctul inițial al cunoașterii și punctul final al acțiunii” în articolul *Ipostaza contemporană a filosofiei ca înțelepciune*. □ Tot la filosofie, Andrei Roth face însemnări despre *Sociologia revoluției*. □ Marcând 500 de ani de la nașterea lui Albrecht Dürer, Gavril Ședran îi face pictorului german un lung studiu biografic. De altfel, aceste două numere ale revistei „Echinox” sunt ilustrate cu gravuri și picturi ale lui Albrecht Dürer, printre care *Cavalerul, diavolul și moartea; Sfântul Ieronim în chilie; Melancolia; Bunavestire*. □ Este de reținut, la rubrica de documente de arhivă, o scrisoare a lui Ion Maiorescu, tatăl lui Titu Maiorescu, adresată lui George Barițiu. □ Cronica cinematografică dezbate, sub semnătura lui Constantin Slătineanu, problema relației dintre film și roman.

• [„Familia”, nr. 2] Pe prima pagină, un articol programatic de Radu Enescu, *Pentru om*, anticipativ, în concordanță cu *Tezele* din vara aceluiași an: „Angajați într-o anumită situație istorică, socială, obiectul creației noastre a fost, este și va fi *omul nostru, socialist*, în situația lui concret-istorică, adică trăind pe teritoriul țării noastre și construindu-și în cadrul fruntariilor sale viitorul său tot mai ascendent. [...] Dar creatorul, omul de cultură, nu are numai elementare necesități materiale. Un rol fundamental îl ocupă în viața sa nevoile spirituale. Cu alte cuvinte baza spirituală a muncii sale creatoare, adică asigurarea unui climat propice pentru o activitate susținută, străină de ingerințe ad-

ministrative. Rezultatele obținute în ultimii ani sunt, după cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, «până la urmă rezultatul lichidării acelor neajunsuri și stări de lucru negative din trecut care încătușau gândirea creatoare, posibilitatea de exprimare liberă a celor care au de spus ceva în limbajul artei, care vor să transmită un mesaj, să contribuie la realizarea țelurilor societății noastre socialiste». Asigurarea unui climat creator favorabil rămâne și pe mai departe un principiu diriguitor al artei și culturii românești». ■ Același Enescu înregistrează volumul critic al lui Ion Vlad, *Descoperirea operei* (Dacia), „o amplificare și sistematizare a unor studii și eseuri, în majoritate publicate cu diverse ocaziuni. [...] După ce în *Între analiză și sinteză* își stabilise reperele metodologice, în *Descoperirea operei*, apărut tot la Editura clujeană Dacia, le verifică teoretic și le încearcă practic. [...] Demersul său critic vizează, în primul rând, statutul ontologic și axiologic al operei de artă, vizează, deci, înainte de orice, *opera literară* (n.n. modelele declarate fiind G. Călinescu și Błaga)”. ■ Cronici literare de I. Negoșescu despre *Polonius, poet* (Florin Mugur și „complexul lui Polonius” – prins în placheta de versuri *Cartea regilor*), Al. Singer despre volumul lui Henri Wald, apărut la Ed. Enciclopedică Română, *Homo significans*, și Gh. Grigurcu despre Al. George, cu a lui „surprinzătoare carte polemică despre Arghezi”, *Marele Alpha*: „Reprezentând o ascuțită lovitură aplicată manierei apologetice, monografiei adormitoare, compilației mute [...], eseu lui Al. George e pe alocuri încă prea congestionat, bîrfitor. Dar personalitățile de seamă ale literaturii nu pot supraviețui decât trecând prin purgatoriul iconoclastiei. Arghezi dă primul înălțător exemplu”. □ O rubrică semnată de Eugen Barbu, *Jurnal*, conține fragmente din *Caietele Prințelului* (1962–1970). □ Poeme de Virgil Teodorescu, Ion Crânguleanu, Dan Mutașcu, traduceri din *Immuri solare străvechi* (Ion Acsan), respectiv Gerard de Nerval (în românește de L. Dimov). ■ Reținem răspunsul caustic al lui Ștefan Augustin Doinaș, *În loc de Poșta Redacției*, la polemica lansată în. „Săptămâna” de colegul de redacție de la „Familia”, I. Negoșescu: „Experiența dvs. din «Săptămâna» nu m-a convins. Teoretic, s-ar părea că aveți dreptate: se poate face poezie, orice fel de poezie, cu orice fel de cuvinte; mai mult chiar: după cum spunea Mallarmé, se pare că poezia se face numai din cuvinte și nimic altceva. Articolul dv., *Geneza unui poem este – ca și Filosofia compoziției* – foarte seducător și interesant; dar, ca și faimoasa confesiune a lui Poe e. fals. O vedește, practic, poezia publicată în aceeași revistă: eu, la această rubrică, aș fi respins-o.”. □ În același timp, respingându-l aici pe liricul I. Negoșescu, Șt. Aug. Doinaș propune versurile unui „nou poet” – debutant: Nicolae Ionel.

● **[„Lupta de clasă” nr. 2]** Ion Dodu Bălan scrie despre *Patriotismul în artă*: „Astăzi, în societatea noastră socialistă, sfera noțiunii de patriotism e mai bogată și mai cuprinzătoare decât oricând. Alături de dragostea de țară și de popor, de prețuirea valorilor lui spirituale și materiale, de respectul pentru trecutul său de lupte glorioase, de cultivarea limbii și a tradițiilor progresiste, stau

elemente noi, moderne, generoase, care extind și îmbogățesc sfera patriotismului, exprimând sentimentele și gândurile celei mai avansate forțe a societății. E vorba de un înalt spirit de partid, de o răspundere directă, lucidă față de destinele țării și ale poporului, față de construcția multilaterală a socialismului. [...] Există în societatea noastră un eroism al muncii, al gândului, al gestului etic, semnificativ afirmat în lupta gravă dintre vechi și nou. Și, întrucât tranșeele invizibile ale acestei lupte pentru afirmarea noului și înlăturarea anchilozării trec adesea prin propria noastră conștiință, arta patriotică nu mai poate rămâne numai la formele ei tradiționale”.

● [„Orizont” nr. 2] Din nou sub semnul aniversar al semicentenarului Partidului Comunist Român, încep primele pagini de poezie cu Ilie Măduța căruia i se alătură, câteva pagini mai încolo și schimbând pe alocuri tonalitatea patriotică, Ion Th. Ilea, Al. Jebeleanu, Coman Șova, Anghel Dumbrăveanu, Nicolae Ioana, George Suru, Dim. Rachici, Geo Galetaru, Irina Grigorescu. □ Proză de Maria Luiza Cristescu, Sofia Arcan, Santa Ferenc. □ Un poem dramatic în versuri al lui Vasile Zdrenghea despre Ștefan cel Mare, precedat de o mică introducere laudativă a lui Ștefan Munteanu. □ Horst Fassel orientează atenția cititorului român asupra *Sistemului tragicului în poezia lui Paul Celan*. □ La literatura universală, există o selecție de poeți din țările balcanice, bulgari, greci, sârbi, turci. □ Alexandra Indrieș realizează cronică volumului de poezii *Cântec șoptit* al lui Zaharia Stancu. □ Șerban Foarță disociază fin între text, pretext, context și subtext în poezia lui Virgil Teodorescu, suferind după suprarealista mașină de cusut al lui Lautréamont. □ Ion Maxim, în cronică la romanul *Păsările* al lui Alexandru Ivăsiuc, scrie: ■ „Citind romanul *Păsările* nu mi s-a părut a fi «o carte fundamentală pentru proza contemporană românească» așa cum afirmă, fără să demonstreze, Nicolae Manolescu în cuvântul tipărit pe ultima copertă și care putea foarte bine să lipsească (o carte bună nu are nevoie de recomandarea nimănui, nici chiar a lui Manolescu), totul dînd impresia a ceva aranjat, a unei reclame pentru un produs proaspăt lansat pe piață”. ■ La comentarii, Marcel Corniș Pop (*Despre poezia pasageră*), lansează o analiză a doisprezece poeți care ar merita echivalentul Zmeurii de aur din cinematografie: „Unul din grupurile de volume parcurse de noi ne-a descoperit sentimentalismul infantil, ușor desuet, și proza melodramatică, locvace a unor stihuitori ce mimează cu ingenuitate neliniștea existențială, destrămarea ființei, suferinți imaginare. Chiar și în cele mai bine intenționate, mai sincere, ne-a fost imposibil să trecem cu vederea mediocritatea gândirii poetice, incapacitatea de plasticizare în vers a unor rudimente de idee”. □ Aurel Cosma relevă activitatea inedită din domeniul teatrului din perioada timișoreană, de început, a vieții și scrisului lui Camil Petrescu. □ Sunt recenzați în acest număr Octavian Paler cu volumul de poezii *Umbra cuvintelor* (de Valentin Tașcu), Adam Puslojić – *Cad spre cer*, poeme (P. Voinea), G. Apollinaire – *De la Ingres la Picasso* (Constantin Crișan) și revista Cinema (M. Șerbănescu).

• [„**Presa noastră**”, nr. 2] Gheorghe Zaharia, într-un dialog despre profesie cu Carol Roman, *Ziaristul — cronicar al timpului viu* rememorează colegii din presa comunistă a anilor '50: „În perioada aceea am cunoscut foarte mulți gazetari; unii dintre ei comuniști, revoluționari, alții democrați convinși, oameni care au evoluat mai târziu în spiritul ideilor partidului nostru; am cunoscut la vremea aceea și gazetari reacționari cu care am avut dispute serioase în cadrul diferitelor manifestări și, mai ales, în cadrul Sindicatului ziaristilor profesioniști din București, constituit în noiembrie 1944. Dintre gazetarii comuniști valoroși aș aminti în primul rând pe Grigore Preoteasa, Miron Constantinescu, Ștefan Voicu, mai apoi pe Ion Popescu-Puțuri; am avut prilejul, de asemenea, să lucrez în cadrul redacției ziarului «Scânteia» cu Iosif Ardeleanu, George Macovescu, Silviu Brucan, Ion Călugăru.. Am avut legături și cu gazetari, care lucrau în aceeași sală mare cu noi, cei de la Scânteia «bătrână» dar pentru «Scânteia tineretului», printre aceștia Mihnea Gheorghiu și Mirel Ilișiu. I-am cunoscut pe atunci pe George Ivașcu, Ion Mihăileanu, Vasile Dumitrescu, care a părăsit mai târziu gazetăria în favoarea diplomației, pe Gheorghe Dinu sau Ștefan Roll, cum i se mai spunea, pe Costin Murgescu și pe Al. C. Constantinescu. La unificarea celor două partide muncitorești din februarie 1948 am fost trecut în redacția ziarului «Libertatea», fostul oficios al P.S.D., ca secretar general de redacție. La «Libertatea» am lucrat cu I. Felea, care era redactor-șef, cu Dinu Hervian, Ștefan Tita, I. Berg. La ziarul armatei «Apărarea Patriei» aș aminti în primul rând pe C. Gr. Antip și tot grupul tinerilor «ostași», astăzi ziarști maturi, ca Andrei Vela și Dezideriu Szilagy, sau și cu grade mari în armată, cum sunt O. Lustig, Ion Costea, Gh. Bejancu, L. Tarco ș.a.”. □ Monica Săvulescu comentează *Experimentul teatral și critica de specialitate*.

• [„**Ramuri**”, nr. 2] Ion Călin anunță sărbătorirea a 150 de ani de la mișcarea revoluționară din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu. □ Este publicat un manuscris inedit al lui Panait Istrati. Textul are titlul *Ultime cuvinte*.. și este tradus de Alexandru Talex. ■ La secțiunea *Critica ideilor literare* Adrian Marino se întreabă *Umanismul azi, agonie sau renaștere spirituală?* (Ed. Eminescu, 1973). Adrian Marino localizează „ideea de om” în procesul gnoseologic și înlătură „tendența” exclusivistă de a defini omul prin gândirea rațională delimitată de biologie, istorie, sociologie, economie. „Criteriul umanist” implică și o înțelegere a naturii umane prin acceptarea dimensiunii transcendente. În concluzie, umanismul se află într-o etapă de tranziție, nu este pe cale de dispariție, dimpotrivă, acesta „de-abia acum renaște”. ■ Al. Piru scrie pe larg despre activitatea poetică a lui Tudor George, în *Recordul lui Tudor George*. Perspectiva poetului este *nostalgică*, retrospectivă, reactualizând vocile lirice ale trecutului și având printre modelele de creație unele prezente contemporaneitate. Volumul de poezii analizat este *Țara migrenelor*, împărțit în trei secțiuni: *Țara migrenelor*, *Solistițiul amintirilor* și *Spiritualele pri-*

vești. Al. Piru consideră că Tudor George este imaginativ și fantastic, iar individualitatea în acest stil apropiată de virtuozitate în ceea ce privește forma. ■ În secțiunea *Recenzii*, Titus Bălașa analizează *Conceptul de structură și de exegeză ale romanului* identificate în două studii critice : „Două lucrări remarcabile recente, *Între analiză și sinteză* de Ion Vlad și *Glossele* criticului Mircea Zăciu, aduc câteva exemple în plus și implicit atrag atenția asupra necesității dezvoltării cercetărilor de acest tip. Numind cartea lui Mircea Zăciu ne gândim îndeosebi la exemplarul studiu *Camil Petrescu și modalitatea estetică a romanului*, subintitulat *Ideea de «structură»*, în care demersurile critice și teoretice îți găsesc o împlinire echilibrată. Menținerea în prim-plan a preocupărilor de ordin teoretic al Ion Vlad (capitolul *Comentarii la o categorie a operei : compoziția*), este decisă de finalitatea lucrării sale”. □ G. Gheorghiu recenzează cartea lui Valeriu Cristea, *Interpretări critice* (C.R., 1970). Apreciind la aceasta ambiția, metoda polemică specifică gândirii critice, atitudinea deschisă și inteligentă față de literatura universală. □ În *Studii. Mărturii. Documente* Stanca Fotino scrie sub titlul „*Treceri*” în ciclul *vieții* ceremonialele despre momentul nașterii și al căsătoriei. Respectivul eveniment sunt considerate „treceri” deoarece marchează tranziția de la un plan simbolic la altul în cadrul unei colectivități. □ D. Teodorescu urmărește „relația dintre autor și operă” în articolul *Experiența operei* pe care îl consacră cu precădere lui P. Claudel, *L’Otage*. Este sugerată ideea că destinul personajelor ar reflecta interacțiunea dintre autor și opera acestuia, abordare valabilă în cazul acelor autori pentru care literatura reprezintă „un câmp al dorinței nemărginite”. ■ Ov. Ghidirmic continuă studiul despre *Modalitatea eseului* (II), aducând în prim-plan contribuția lui : „Vladimir Streinu a intuit cu precizie cadrele de desfășurare ale eseistului, teritoriul și conținutul specific al eseului și de la autorul *Paginilor de critică literară* avem cea mai pătrunzătoare și exactă definiție a genului”. □ Matei Alexandrescu realizează o *Convorbire cu Mihail Cruceanu*. Poetul relatează că l-a cunoscut pe Al. Macedonski căruia îi apreciază generozitatea morală. Activitatea poetică a lui Mihail Cruceanu s-a împletit cu implicarea în politică. ■ Romul Munteanu rezumă viziunea critică a lui Ernst Robert Curtius în articolul *Ernst Robert Curtius, critic al culturii europene*. Romul Munteanu consideră că, în această privință, criticul european este adeptul *continuității valorilor* „în raport cu vechile tradiții ale culturilor occidentale” și al deschiderii orizontului de înțelegere prin interdisciplinaritate. Curtius dovedește că istoria și socialul sunt cauze ale apariției marilor opere literare. Raportarea la istorie duce la „obiectivarea judecății estetice”. □ În secțiunea *Confluente*, Janeta Săseanu face un profil literar și biografic scriitorului columbian Gabriel García Márquez, care a devenit foarte cunoscut pretutindeni pe glob odată cu apariția în 1961 a romanului *El colonel no tiene quien le scriba* și în 1967 a romanului *Cien años de soledad*. Cititorul este asigurată că *Un veac de singurătate*, roman considerat o capodoperă a literaturii hispano-americane, va fi tradus în curând

de Mihnea Gheorghiu. □ Gabriela Maria Pinteia își informează cititorii că Șerban Cioculescu se află în posesia ediției din 1874 a poemului în proză *Chants de Maldoror* scris de Conte de Lautréamont. □ Cornelia Cârstea prezintă pe scurt romanul *Amalia* de Sylvi Kekkonen. Nucleul compoziției literare este incursiunea în imaginarul feminin din punct de vedere *etic și psihologic*. □ În *Originile ritului*, Marla Demeter subliniază importanța cercetării lui Jean Cazeneuve concretizată în lucrarea *Les rites et la condition humaine* (1958). *Originea ritului* coincide cu un *dezechilibru* apărut în tranziția de la *animalitate* la un tip de existență superioară. Chiar dacă riturile sunt *acte simbolice*, rezultatul lor în realitatea imediată se manifestă prin funcții precise. Geneza și prezența ritului constituie un „mod de afirmare primară, în fața existenței, a omului primitiv”. ■ Virginia Baci traduce un studiu al lui Manfred Steiger, intitulat *Literatură națională și comparatism*.

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 2] Adina Păun notează: „Volumul *Sociologia și practica socială* se adresează unei arii largi de cititori, dovedindu-se a fi de un real folos în primul rând activiștilor de partid, de stat și ai organizațiilor de masă și obștești, activiștilor Uniunii Tineretului Comunist, cadrelor de conducere din instituțiile sociale, economice, culturale cărora le sunt oferite soluții concrete de utilizare a metodelor și tehnicilor de cercetare sociologică, precum și de aplicare a rezultatelor acestora în munca lor”. ■ Semnând *Cronica atee*, Pompiliu Caraion reflectează *La izvoarele religiei*: „Formarea ateistă a omului de azi presupune explicarea științifică a tuturor fenomenelor lumii. Dar nu numai atât. Mai este nevoie de cunoașterea rătăcirii spiritului uman până ce a găsit calea cea adevărată, adică aflarea cauzelor, a condițiilor în care a apărut religia precum și a formelor ei primitive – miturile”.

● [„**Teatrul**”, nr. 2] Tema „doctrinei socialiste a planificării producției” devine editorialul acestui număr: „prin participarea și contribuția lor la realizarea integrală a cincinalului, prin solidaritatea lor fierbinte cu fiecare colectiv și cu fiecare om care muncește, indiferent în ce domeniu, pentru realizarea mărețelor sarcini cincinale, oamenii de cultură și de artă vor putea dovedi, încă o dată, că sunt adevărați comuniști, adevărați fii ai patriei socialiste”. □ Un amplu material, semnat „t” și intitulat *Teatrele bucureștene la jumătatea stagiunii*, prezintă piesele aflate pe afișe, printre care se numără și autori români precum Mircea Ștefănescu, Teodor Mazilu, Iosif Naghiu, Gheorghe Panco, Anca Bursan, Mircea Radu Iacoban. □ Mihnea Gheorghiu scrie *Memorii despre teatrul memorial*, afirmând că „chestiunea care preocupă azi pe mulți dintre noi e obținerea unor idei concludente despre istoricitatea, deci umanitatea, adeziunii publicului modern la piesa și spectacolul despre istorie și umanitate, adică despre ceea ce ar trebui să constituie memoria actului său de naștere”. Autorul combate, cu exemple, „părerea eronată despre demodarea «teatrului istoric»”, concluzionând că „viitorul teatrului istoric românesc va fi mare și actual, în ochii publicului său, în măsura în care-i va fi înțeles măreția și actua-

litatea trecutului adevărat și-i va onora memoria, memoria actului de naștere a spectatorului de azi”. □ Fl. T. semnează un amplu material despre aniversarea a o sută de ani „de la cea dintâi mărturie scrisă despre o „mișcare teatrală” românească” la Timișoara (*Zile festive la Timișoara*). □ Cu subtitlul „*Băieți, economii în teatru!*” (*Jurnalul unui director adjunct administrativ*), revista publică *Antract* de Alecu Popovici. □ O amplă trecere în revistă a activității din ultimul deceniu al Teatrului de Comedie face Lucian Ghiurchescu în articolul *La zece ani de „Comedie” bucureșteană*. □ Alecu Popovici publică *O zi cu Toma Caragiu*, un interviu detaliat despre activitatea sa teatrală. □ B. Elvin semnează *Destinul lui Pierrot și Arlechino* ce are ca subiect „noua criză a teatrului”. Autorul afirmă: „În aceeași zi în care mișcarea spasmodică a corpurilor s-a instalat ca poezie și ca gândire, literatura începe să fie suspectată de a fi literatură, apare o poliție a cuvântului și o inchiziție a dialogului. Și astfel, în mod practic, – dramaturgul contemporan este îndepărtat din teatre, spre profitul de moment al regizorului, dar nu și spre cel al acestei arte, care, în frunte cu noul dictator, nu va întârzia să prevadă și să vestească apropiatul cataclism”. Concluzia sa este că „în momentul în care cuvântul dispare de pe scenă, teatrul însuși riscă să dispară, tot așa cum îndepărtarea regizorului (acest intermediar dintre realitate și reflectarea ei) ar primejdi astăzi arta”. □ Ion Pascadi publică, cu subtitlul *Tradiție sau avangardă*, um amplu eseu intitulat *Pseudoantinomii*, anunțând inițierea unei serii de articole în care „vom încerca să ne spunem părerea asupra unor probleme teoretice ale vieții noastre teatrale, evitând atât exclusivismele cât și filistina cale de mijloc care ar încerca să împace punctele de vedere diametral opuse”. Discuția se oprește asupra unui caz concret, respectiv punerea în scenă, în regia lui Radu Penciulescu, la Teatrul Național, a piesei *Regele Lear* de W. Shakespeare, apreciind umanizarea și aducerea în contemporaneitate a subiectului. □ În *Anti-note* se semnalează o discuție inițiată de „Săptămâna Culturală a Capitalei” în jurul raporturilor – ierarhice sau nu – dintre dramaturg și regizor, dintre text și regie. Este avansat în prim-plan punctul de vedere al lui Robert Kanters, cu privire la premiera *Visului* de A. Strindberg la Comedia Franceză. Tot aici se anunță deschiderea unui cenaclu al umoriștilor, Cenaclul „Tudor Mușatescu”, sub egida Clubului Municipal al Sindicatelor din Învățământ București. ■ Înregistrarea unei „discuții la obiect și deschisă despre momentul actual al teatrului” se face sub titlul *Teatrul Național din Iași are cuvântul*, dezbateri la care au participat, printre alții, Corneliu Sturzu, Teofil Vâlcu, Emil Coșeru, Cătălina Buzoianu, Mircea Filip: „discuțiile au relevat în egală măsură necesitatea sprijinirii unanime a tinerei generații de artiști”. ■ A. Zamfir publică „*O femeie cu bani*”. *500 de spectacole la Teatrul Național*, o prezentare a istoriei punerilor în scenă a piesei lui G.B. Shaw, fiind reproduse și opiniile actorilor ce au jucat în piesă. ■ Mira Iosif semnează un amplu material intitulat *Vă prezentăm Bread and Puppet* dedicat „singurului teatru din America care în ultimii zece ani a izbutit

să-și păstreze identitatea stilistică, angajarea etică și, în primul rând existența de companie independentă – factor de primă importanță într-o societate în care alte teatre radicale în experiment și orientare politică – sunt puse în imposibilitatea menținerii unei structuri stabile”. □ În *Catharsis (4)*, Beckett și Cehov, Leonida Teodorescu scrie despre teatrul metaforic afirmând că „problema pe care și-o pune dramaturgia metaforică nu e cea a unui răspuns dat la o întrebare dată și, implicit, nu a găsirii răspunsului, ci a găsirii soluției dezbaterii unei întrebări, pentru că astfel și întrebarea dată își va descoperi valențe neașteptate”. □ Mihai Nadin vorbește despre *Adevărul în teatru*, susținând că „adevărul în teatru este, întâi de toate, adevărul co-prezenței active a actorului și a actorului-spectator [...], terenul concret al înfruntării [fiind] acela al adevărului, considerat în sens larg, adică înglobând deopotrivă confirmări de valoare, exprimarea unor atitudini, avansarea unor idei”. Acesta consideră că „favorizând adevărul și găsind în el forța sa de percuție estetică, psihologică, politică, socială, condiția de existență, teatrul tinde spre acuitate, angajare, prezență”. □ Este publicată o *Scrisoare din Londra de la Irving Wardle pe tema teatrelor din West End*, a istoriei și a repertoriilor acestora. ■ În *Cronică dramatică*, Ileana Popovici comentează și detaliază piesa lui Horia Lovinescu, *Și eu am fost în Arcadia*, pusă în scenă la Teatrul „C.I. Nottara”, în regia lui Dan Nasta. O altă cronică se referă la piesa lui Iosif Naghiu, *Gluga pe ochi*, pusă în scenă la Teatrul „Bulandra”. ■ Valeria Ducea semnează cronică teatrală la *Alcor și Mona*, un musical realizat după scrierea lui Mihail Sebastian. Alecu Popovici prezintă piesa lui Mircea Ștefănescu, *Micul infern* (Teatrul „C. Tănase”), în timp ce Radu Albala scrie despre *Prestigioasa Loredana* de Anca Bursan și Gh. Panco (Teatrul „Ion Creangă”). □ Dumitru Solomon publică *Din jurnalul unui telefob*, o serie de note și comentarii despre teatrul televizat. □ D.I. Suchianu scrie despre *Un spectacol subțire*, având ca temă ecranizarea lui Andrei Blaier după *Vilegiatura* de Constantin Stoiciu. □ În rubrica *Avizier* sunt publicate liste cu piesele aflate pe afiș sau în pregătire la diverse teatre din țară.

● [„Tomis”, nr. 2] Analizând „cuvântul secretarului general al partidului, rostit recent la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură”, în articolul *Climatul literar*, Constantin Novac punctează câteva aspecte relevante ale fenomenului literar românesc al epocii: „Evidențiind progresul real dobândit în domeniul literaturii și artei contemporane, secretarul general al partidului a îndemnat la o profundă și matură reflecție asupra rolului criticii. Departe de a fi gratuitate, exercitarea actului critic angajează înalte răspunderi civice în zona orientării ideologice și estetice a creației literare precum și în educarea gustului artistic al marelui public”. Se insistă pe „instaurarea unui sobru climat publicistic întemeiat pe respect reciproc, pe ideea de sinceră colaborare în depistarea și promovarea valorilor”. În calitatea sa de redactor-șef al revistei „Tomis”, Constantin Novac susține interesul colectivului pentru promovarea „în câmpul național, cu obiectivitatea și pondere, imaginea locală a unei autentice emulații

spirituale; totodată, lăsându-ne animați de un singur resentiment – anume acela față de oricare altul, față de prejudecăți și ambiții extraliterare – vom deschide paginile fără rezerve și fără discriminări tuturor opiniilor menite să oglindească fenomenul cultural românesc în actualitatea lui dinamică”. ■ Edgar Papu semnează articolul *Fantasticul atmosferei*, un demers a cărui finalitate este de a surprinde „în artă câteva aspecte reprezentative ale fantasticului pe care îl numim al atmosferei: a. Una din primele alcătuirii naturale care trezesc simbolic ideea de labirint al vieții însăși pare a fi pădurea. Ea atrage prin fascinația neprevăzutului, a senzației de pătrundere într-unul din secretele naturii și înspăimântă prin perspectiva rătăcirii, a forței ei de absorție fără întoarcere, precum și a ochilor nevăzuți, ascunși în arcanele ei, și care pândesc o pradă”. Un alt element este „mediul semi-obscur al peșterilor, al grotelor. Aici se produce uneori cu anticipație, pe cale naturală, însăși arhitectura intențională de om al labirintului. Grota poate fi obiectul a două vederi distincte. Una o privește ca pe un exclusiv receptacul al rătăcirii, al erorii, pe când cealaltă, călăuzită de o viziune mai modernă, o interpretează drept sediu al necunoscutului, ce ascunde unele din tainele existenței”. Despre această ultimă grupare, semnatarul articolului consideră că sursa fantasticului de atmosferă „nu mai rezultă din prezentarea unor aspecte naturale primejdios absorbante, ca pădurea sau peștera. Rătăcirea labirintului se desprinde acum din imprecizia de semne, niciodată perfect identificate, care fac ca ansamblul să sugereze participarea naturii la destinul uman”. ■ Ioachim Ventura semnalează apariția studiului *Fantezie și fantastic*, semnat de Adrian Marino și publicat în revista „Ramuri”, în rubrica *Critica ideilor literare*: „A.M. face o spectaculoasă incursiune în istoria esteticii, cu popasuri la izvoarele câtorva literaturi. El reușește să ne convingă că pentru a se stabili fantasticul are nevoie de recunoașterea paternității certe a fanteziei”. Autorul studiului consideră că „admiterea consecvență a principiului fanteziei creatoare [...] duce la concluzia (aparent paradoxală) că orice operă literară este în sens extensiv «fantastică»”. ■ Într-o secvență intitulată *La Miron Radu Paraschivescu*, este omagiată figura scriitorului: „A dispărut un exemplar rar de trubadur, ducând cu el misterul unui inițiat, de comunicare cu cele mai ascunse resorturi ale sufletului omenesc, ale gândului nefalsificat de farduri sau poze exterioare, un mesager al atâtor vibrații pe care, adesea, nu le poate exprima cuvântul”. ■ Analizând elemente din lirica lui Zaharia Stancu și în special volumul de poezie *Cântec șoptit*, „o izbândă și editorială a *Cărții românești*”, Hristu Căndroveanu remarcă „unitatea, organica evoluție a unui discurs liric dintre cele mai personale de la noi în ultimele patru decenii, de la *Poeme simple*, 1927, la *Albe*, 1937, *Clopot de aur*, 1939, *Iarba fiarelor*, *Anii de fum* – până la volumul de astăzi, *Cântec șoptit*”. Recenzentul punctează „frustețea imaginilor, predilecția pentru senzații acute, trăiri virile, în cadru campestru”, iar la final concluzionează: „Zaharia Stancu rămâne un poet al echilibrului și al

luminii chiar în fața întrebărilor existențiale, descumpănitoare pentru noi. Călătoria spre necunoscut, în versiunea lui, nu e mai puțin absurdă, dar nici nu ni se înfășișează terifiant”. □ Cea de-a doua cronică semnată de același Hristu Cândroveanu, aduce în centrul atenției volumul lui Dan Laurențiu, intitulat *Imnuri către amurg* care „celebrează un mediu-ambianță din pragul stingerii, dar și subiectul acestuia – omul, care își inventează împărăteasca poartă de intrare în neant ca într-un viitor așteptat. Paradoxal, dar acceptarea extincției, pregătirea pentru ea nu înspăimântă conștiința poetului, ci o face să se regăsească într-o resemnată înțelepciune, despovărătoare de tensiuni și de spaimile înseși”. Vorbind despre importanța liricii lui Dan Laurențiu, recenzentul notează: „Trebuie să-i recunoaștem acestui poet de signum, dincolo de substanța cântecului său – un inefabil har în transcrierea, de atâtea ori hieratică a aspirațiilor noastre argonautice spre alte zări, neabordabile, dar tocmai de aceea tulburătoare, compensând limitele condiției umane”. □ Ultima cronică are în centrul atenției volumul *Calea robilor*, semnat de Marin Mincu, un autor care are „intuiția alegerii definitive a titlurilor pentru volumele sale de versuri. Este vorba de predilecția lui pentru abstractizare, evidentă și în exercițiul său de critic, ceea ce îi înlesnește, acolo, formularea unor judecăți strânse și de incontestabilă elevație totodată. [...] *Calea robilor* va rămâne în evoluția sa un moment al legitimării definitive a unui poet, smuls, în sfârșit, din umbra dominatoare a criticului de până acum”. ■ În *Intelect și viziune* (I), Nicolae Motoc problematizează pe marginea liricii lui Ion Barbu: „Unitatea și consecvența de sine a gândirii poetice barbiene izbutesc să convingă că n-ar fi lipsită de interes o încercare de a pătrunde cu ajutorul lor în alcătuirea secretă a jocului secund”. Pentru Ion Barbu, „o Poezie de cunoaștere nu este superioară prin valoarea materialului cuprins (deși aceasta are o importanță maximă sub aspectul complexității și coerenței), ci prin gradul ei de intensitate artistică. [...] Un răspuns limpede le dă Barbu abia la vârsta maturității, când izbuteste să caracterizeze magistral *sensul* aventurii sale poetice: «În tinerețe am aruncat discuției cuvântul de *lirism absolut*. Mulți l-au întâmpinat cu potrivnicie..Să alegi între grațios și Grație, între încântare și Mântuire, iată canonul întrebării[...]am vrut în versificările mele să dau *echivalentul unor stări absolute ale intelectului și viziunii*: starea de geometrie și, deasupra ei extază» (s.n.)”. ■ Rubrica *Spectrum* este semnată de M. Roznoveanu și cuprinde un colaj de analize ale unor volume recent apărute. Prima dintre acestea este *Omul fără voie*, semnată de Vasile Vlad, a cărui lirică „pare un altoi de poezie supra-realistă pe o viziune psalmică. Hibridul este interesant în sine și nu ca finalitate. Incongruența, succesiunea rapidă a imaginilor lipsite de vreo unitate, căutarea ineditului realizat prin metafore dispuse haotic definesc versurile poetului care încearcă cele mai neobișnuite experimente chimice de apropiere a cuvintelor. [...] Conștiința poetică a lui V.V. mai pare obsedată de miracolul genezei, de sămânța misterioasă încărcată de elanuri magice într-o lume

cenușie, de fum, un univers de o obositoare artificialitate, cu «vânzători de flori presate» și «marginii de celofan ale visului» care provoacă și suferința și poza artificialoasă». □ În *Captivitatea cercului*, de Nora Iuga, recenzentul identifică „o vizibilă dorință de a complica voit, de a ermetiza pe cât posibil conținutul și mesajul poemelor sale. La adăpostul unei pretențioase descendențe căreia înțelege să-i rămână captivă, poeta cultivă un suprarealism îndoielnic, mimat, care flutură agresiv deasupra plachetei”. Analiza volumului îi relevă lui M. Roznoveanu încercarea poetei de a scrie o poezie „meditativă și melancolică, alteori aplecată insistent spre moarte, poeta optează pentru cerebralizare, extirpând orice urmă de lirism care i-ar putea aduce rezerve formulate îndeobște când e vorba de poezia feminină”. □ *Cântec în casa nimănui*, de Mihai Bărbulescu, sunt „exerciții cuminți de stil în care găsim câte ceva din fiecare gen de poezie sau din aerul poezilor cu o personalitate marcantă [...] alcătuirii modeste care mărturisesc despre gustul exotic al autorului, nostalgia romanței și dragostea pentru geometrie”. Recenzentul punctează „lipsa de invenție metaforică care aruncă compunerile sale într-o stare de nepermisă platitudine”. □ În *Noaptea unde mă închin*, de Ion Panait, același M. Roznoveanu descoperă „o poezie lirică în care contemplația melancolică este în măsură să dea nota dominantă. Plecând de aici, viziunea se întregește într-un bogat bagaj de simboluri preluate sau personale (cruci negre, altare, clopote, păsări albe), prin atmosfera de mister și demonia meditațiilor absconse spuse retoric în fața unui peisaj cu invariabile componente marine și selenare”. Sub aspect formal, recenzentul consideră că toate „căutările prozodice atestă aceeași oscilare în mânuirea uneltelor. Ezitarea de care vorbeam nu înseamnă, desigur, decât faptul că poetul I.P. își caută încă drumul”. □ Ultima dintre recenzii aduce în prim plan volumul de versuri, semnat de Ion Chelsoi și intitulat *Întâmpinare*, o carte „de o nemaipomenită monotonie. Poezia firavă, construită cu acești vers, și inevitabilul ritm sacadat, respingând de la un capăt la altul ideea oricărei variații, ne dă ideea unui tipar în care poetul se complăce cu obstinație, alarmant, fără nicio umbră de nemulțumire”. Analiza volumului îi relevă recenzentului preferința poetului pentru „notațiile eliptice ce se dovedesc false, contrafăcute și care vor să dea iluzia unei poezii cerebrale”. ■ Alexandru George semnează articolul *Între fantastic și taină fără sfârșit*, un demers a cărui finalitate este analiza operei lui Mateiu Caragiale: „Literatura lui e plină de personaje fără identitate precisă, cum e cazul lui Pantazi (care își ascunde adevăratul nume ca să nu fie identificat) și al lui Sir Aubrey de Vere (despre care povestitorul însuși nu e foarte sigur că se numea așa). [...] Eroii lui Mateiu Caragiale sunt oameni ascunși, cu un trecut nelămurit, în care de multe ori se încheie o adâncă dramă sentimentală (Pantazi, Pena Corcodușa) sau chiar un asasinat (Pirgu, Pașadia, văduva lui Gogu Nicolau), niște păsări de noapte care fug la lumina zilei și o preferă pe aceea artificială a felinarelor, sfeșnicilor sau mahalaleor sub care se petrec cele mai inavuabile fapte”.

Analizând relația scriitorului cu literatura fantastică, semnatarul articolului notează: „trebuie spus că scriitorului român îi lipseau cu totul fantezia constructivă, capacitatea de a susține o schelărie epică de oarecare amploare și nici nu posedă gustul și talentul tatălui său pentru anecdota rapidă și concentrată. [...] Misterul lucrării literare a lui Mateiu Caragiale e misterul poetizării realității și aceasta alimentează (dar din afară) o operă cu multe elemente comune, ba uneori chiar triviale. Misterul ei e al vagului și nedeterminatului, nu al adevărului ascuns criptic. [...] Mateiu Caragiale cultivă confuzia voită, echivocul cu intenție și «aburirea» minții”. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga analizează *Drumuri ale fantasticului* la Sadoveanu unde observă că „fantasticul nu e construit cu intenție. Povestea faptelor de existență istorică ori actuală, din orice mediu, curge firesc. [...] În operele maturității, în cosmosul care se structurează unitar, fantasticul constituie o zonă aproape tot atât de întinsă ca aceea a realului, dacă nu cumva și mai vastă, fiindcă înglobează cauze, explicații, certitudini și un întreg sistem de compensații care leagă între ele fapte și destine, fenomene și esențe, dându-le coerență și sens. [...] Un aspect superior, esențial al fantasticului la Sadoveanu ține de misterioasa alcătuire a cosmosului, a cărei tradiție a fost păstrată și de folclorul popoarelor, dar și de unele filosofii ale Egiptului antic, transmise dacilor și grecilor”. Analizând opera sadoveniană, autoarea articolului concluzionează, identificând principalele coordonate ale operei scriitorului: „Fantastic, bizar, straniu care abundă, în chip neobișnuit la Sadoveanu în prima parte a povestirii, sunt înlocuite prin vechi, străvechi, de demult, din trecut. Depărtările trecutului echivalează, în timp, cu de la marginile lumii, în spațiu, pentru coborârea în straturile cele mai profunde ale arhitecturii omului și naturii. Și atunci zvâcnește o imagine din copilărie, zona arhaică a sufletului, sau din primăverile de demult, zona arhaică a naturii. Astfel se deschid în nebanuite profunzimi, drumurile spre adevăr și taină ale fantasticului la Sadoveanu, care învăluie cele mai mai neînsemnate fapte de viață cu aer de inițiere și experiență etern umană, neîncetat reluată și dusă mai departe fără încetare, după nescrisele izvoade ale eternei necesități”. ■ Irina Safarica publică balada populară fantastică *Șarpele*, text precedat de câteva observații: „Bine reprezentată în folclorul literar românesc, balada fantastică este aproape de fondul credințelor primare, rezolvând întrebările fundamentale pe care și le-a pus umanitatea. Motivul grafic, motivul incestului, al luptei de inițiere, motive universale frecvente în balada balcanică sunt interpretate într-o manieră originală, cu un grad superior de abstractizare și metaforizare. [...] Nucleul fantastic al baladei *Șarpele* este o reprezentare mitologică bine conturată, a unor rituri milenare, șarpele fiind în credințele populare românești, simbolul echilibrului raportat la microcosmosul care este casa”. ■ Nicolae Sorin scrie despre *Umanismul Școlii ardeleni*: „Există un consens unanim în a privi această mișcare ideologică și culturală de la sfârșitul secolului al XVIII-lea ca având o deosebită

importanță, de ea ținând scriitorii de întâia mărime. [...] La o privire chiar și sumară asupra Școlii ardelenne, două fapte ni se impun de la bun început: formularea primului program românesc pe scara națională în vederea ameliorării condiției poporului român din Transilvania, program coerent, realizat cu consecvență și tenacitate, și apoi, vastitatea obiectivelor și adecvarea mijloacelor la țelurile urmărite, cu alte cuvinte, caracterul lui realist, programatic”.

■ Se publică: proză, semnată de Mihai Dușescu și Marcel Păruș; poezie, semnată de Maria Porumb, Mircea Cârloanță, Elena Pele, Marin Mincu, Nicolae Fătu și Mircea Micu. În traducerea lui Darie Novăceanu, se publică un fragment din *Mortul și Ruinurile circulare*, de Jorge Luis Borges.

● [„**Viața militară**”, nr. 2] Publică versuri cu încărcătură tematică patriotică Al. Andrițoiu (*Epoca odei*), Gheorghe Istrate (*Poem simplu*), Anghel Dumbrăveanu (*Toate cântecele mele...*), Dan Mutașcu (*Pro Patria*), Victoria Dinu (*Monument*), Sorin Comăniță (*Grivița, 1933*), reportaje: George Chirilă (*Patosul vârstei de aur*), Nicolae Dumbravă (*La pupitrul tinereții*), Adrian Erbiceanu (*Frământări*), Ion Lotreanu (*Germinații*), Mihai Rășică (*Noi suntem floarea mândră a țării*). Proza numărului este asigurată de George Cozma (*Pasărea lucidității*) și Banu Rădulescu (*Frații*), Nicolae Minei (*Richard Sorge-Ancheta, procesul, execuția*). □ Ștefan Popescu semnează un interviu cu Sabin Vasia, inițiatorul cenaclului și revistei *Cadran* (1931, prima serie, 1939, seria a II-a). □ O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Partea mea de lume* de Eugen Frunză, o alta, semnată de Dinu C. Giurăscu, volumului *Trepte peste timp*, de Constantin Antip. □ Rubrica *Orizont* anunță o apariție în Editura Militară: romanul *Necunoscuta* de Ion Grecea, alături de *Micul dicționar enciclopedic*, în Editura Enciclopedică. □ Nicolae Dumbravă semnează un amplu interviu cu scriitorul Nicolae Tăutu, *Ostașul este cel mai îndrăgît erou al cărților mele: „ – Ai stimat Nicolae Tăutu, o impresionantă fișă bibliografică.. – Fișa la care te referi însumează până astăzi 51 de titluri. Bineînțeles că în această cifră intră volume de poezie, de proză, piese de teatru, cărți de umor, librete de operă, literatură de aventuri. [...] – De la început, o întrebare care de obicei o pun la sfârșitul interviurilor: cu ce se va îmbogăți creația lui Nicolae Tăutu în viitorul apropiat? – În momentul de față am sub tipar, la Editura militară, volumul de versuri intitulat *Balada comunistului fără nume*, la Opera Română se repetă *Ecaterina Teodoroiu* al cărei libret îmi aparține. Ambele aceste lucrări sunt modestul meu omagiu pe care-l aduc gloriosului jubileu al partidului nostru. Tot în acest an urmează să-mi apară la Editura Eminescu un volum selectiv de versuri din creația mea de peste trei decenii. De asemenea, un roman de aventuri, iar la «Minerva» o culegere din poeziile publicate în primele plachete, la vârsta de aur. – Când și unde ai debutat? – Văd că ții cu orice preț să devin nostalgic. Am debutat acum 35 de ani, cu poezie, la revista «Freamătul literar». Editorial, în anul 1940, cu volumul *Tăceri peste apa vie*. Au urmat apoi alte și alte volume până m-am trezit, nici eu nu*

știi bine cum, la cifra titlurilor pe care ți-am mărturisit-o și care, e o simpla întâmplare, se confunda cu însăși vârsta mea. – *Ce înseamnă pentru Nicolae Tăutu un scriitor angajat?* – Un scriitor care înțelege să se dăruie timpului său. Care smulge acestui timp semnificațiile majore și pe care le slujește cu toata pasiunea. În patria noastră și pe timpul nostru românesc stau înscrise marile izbânzii ale socialismului. A nu căuta să surprinzi aceste realități, izvorâte din entuziasm, din eroism, dar și din sacrificii, înseamnă a rămîne orb și surd la marile comandamente ale istoriei, ale contemporaneității. Înseamnă, în ultima instanță, a deveni, cu bună știință, un fel de Robinson Crusoe izolat pe o insulă pustie. Văcăreștii, și înainte de Văcărești, creatorul anonim, ne-au lăsat un testament sfânt. Astăzi, mai ales astăzi, avem datoria sacră de a fi purtătorii de cuvânt și ai frământății noastre istorii și, îndeosebi, a ceea ce se înalță, sub ochii noștri, sub conducerea Partidului Comunist Român. În acest front m-am încadrat de mult și acestui front înțeleg să-i rămîn credincios până la ultima mea suflare. Cred că acesta e și destinul literaturii. Ea nu poate fi în afara omului, în afara vieții. – *Te-au tentat vreodată experiențele suprarealiste?* – După cum ți-am mărturisit mai înainte, anul acesta îmi apare la «Minerva» o selecție de versuri scrise între anii 1936-1942. De pe la 15-16 până la 20 de ani. O să vezi acolo că m-au tentat unele înclinări spre suprarealism – bineînțeles în forma lui de atunci. Dar experiența a fost consumată când aveam 16 ani. Astăzi nu pot să mă mai tenteze niciun fel de *izme*, indiferent ce denumire ar purta ele. – *Crezi că e vreo diferență între suprarealismul antebelic și unele încercări care se mai manifestă astăzi în poezia contemporană?* – Nu. Socotesc că e o reînviere a suprarealismului de atunci a dadaismului, chiar dacă îi spune neodadaism, letrism sau mai știu eu cum. Exprimându-mă printr-o metaforă, aș zice că generația mea a aruncat atunci un muc de țigară și mulți tineri de azi vin și trag din ea având impresia că fumează prima țigară din lume. [...] – *Cultivi cu pasiune literatura patriotică..* – Da, am cultivat-o, o cultiv și o voi cultiva cât timp voi ține tocul în mână. Socotesc patriotismul una din problemele majore, fundamentale ale unei literaturi. Istoria literară o confirmă. – *Scrii cu ușurință?* – Scriu cu foarte mare ușurință, și asta cred că e defectul meu cel mai mare. [...] De altfel, există scriitori și scriitori. Unii sunt ca niște tunuri cu bătaie lungă, peste timp și unii care sunt ca niște puști-mitraliere sau grenade care răspund luptei noastre apropiate, imediate. Eu mă socotesc din cei care am mînuit o simplă pușcă-mitralieră, o simplă grenadă pentru lupta apropiată. – *Ce părere ai despre scriitorii tineri din rândurile forțelor noastre armate?* – Înainte de a vorbi despre cei tineri, aș vrea să nu-i uităm pe scriitorii care de ani de zile și-au închinat creația lor zugrăvirii muncii și vieții ostașului nostru. Mă refer la cei din rândurile armatei la coloneii Gheorghe Bejancu, Ion Grecea, Traian Uba, Ladislau Tarco, la Mircea Radina, la locotenent-colonelul Florian Grecea, locotenent-colonelul Vitalie Cliuc, la Jean Gheliuc, la locotenent-colonelul Mircea Cârloanță, la locotenent-colonelul Traian Reu. Reve-

nind la cei tineri, alături de alți colegi și tu și eu ne ocupam de ani de zile de depistarea acestor talente. Nu de puține ori le judecam producțiile în cadrul «Poștei redacției». Părerea mea este că schimbul nostru de onoare e destul de puternic. Mă feresc să dau nume, pentru ca nu cumva să omit pe vreunul dintre ei. Aș cita totuși pe căpitanul Ion Aramă, care se află în prezent la a opta carte publicată, pe căpitanul Ion Lotreanu, care de curând a debutat editorial cu un volum de versuri și pe locotenentul Gheorghe Cozma, un liric de mare sensibilitate. Citându-i pe aceștia, mă gândesc în același timp cu dragoste și încredere la tinerele talente care se află fie în unități, fie în licee sau școli militare și care, mai curând sau mai târziu vor avea un cuvânt de spus în literatură cu tematică ostășească”.

● [„**Viața românească**”, nr. 2] M. Petroveanu descrie *Poezia lui Miron Radu Paraschivescu (I)* : „Paginile revistei noastre se aflau pregătite pentru tipar când, la capătul unei lungi și grele suferințe, Miron Radu Paraschivescu ne-a părăsit pentru totdeauna. Coincidența tragică pune astfel chenar de doliu unui studiu consacrat poeziei celui care «a fost o conștiință vie și lucidă a timpului său, unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai literaturii române, un om și un tovarăș de nemăsurată generozitate», după cum amintește necrologul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. (..) Figură polimorfă, poetul Miron Radu Paraschivescu oferă la parcurgerea *Scrierilor* sale, imaginea unei succesiuni aparent derutantă, constantă în fond, a gesturilor sale în scris și în viață. Pasionat din tinerețe de literatura tinerilor, reputația sa de promotor al necunoscuților, încolțită încă înainte de război, s-a format între 1940 și 1944, când, la ziarul «Ecoul» și apoi la «Timpul», unde deținea pagina literară, a grupat o serie de apropiați, dintre care Ion Caraion și Geo Dumitrescu au alcătuit cu el un nucleu al cuvântului protestatar în dublu sens, al atitudinii cetățenești (antifascism transparent) și al programului estetic (militantism modern). (..) Din unghiul nostru de vedere, Miron Paraschivescu se certifică pe sine ca poet autentic mai puțin în calitate de apologet al cosmosului și de liric imnic cu exces, cât în alternativele de cântăreț al cetății și al periferiei, așadar de poet al unui timp revolut și totodată al unui timp revoluționar”. ■ V. Vetișanu și I. Ivanciu expun *Ideile ale materialismului dialectic și istoric în presa progresistă interbelică*: „Îndeosebi ideile materialismului dialectic și istoric cunosc o fază superioară de afirmare, răspunzând momentelor de seamă care caracterizează epoca. În plus, aceste idei oferă o perspectivă fenomenului social, orientându-l din punct de vedere teoretic și practic.. Se știe că ideile materialismului dialectic și istoric pătrund în țara noastră în a doua jumătate a secolului trecut. În perioada dintre cele două războaie mondiale, aceste idei se afirmă și mai mult și în alt context social-istoric”. ■ Paul Georgescu analizează romanul lui Al. Ivăsiuc: *Păsările*: „Trebuie să recunoaștem că autorul a fost obiectiv cu eroii săi, punându-le în față trei eșecuri, trei neputințe de a se încadra în continuarea vieții, care e mișcare. Margareta e femeia-iederă care nu

poate trăi din propria ei substanță.. Păsările constituie o confirmare majoră a vocației de romancier a lui Al. Ivăsiuc prin amplitudinea și gravitatea problemelor, prin tensiunea expresiei și patetismul riguros al cărții”. ■ Eugenia Tudor se referă la romanul lui Laurențiu Fulga: *Moartea lui Orfeu* (Ed. Eminescu, 1970): „Ceea ce comunică exact romanul lui Laurențiu Fulga este această senzație acută a neputinței omului de a pătrunde misterul morții, de a nu mai putea comunica, în niciun fel cu cei dragi și dispăruți, senzația existențială a lovirii de un zid, a unei sufocări treptate, definitive”. ■ Alexandru Sever analizează studiul lui Al. Philippide: *Considerații confortabile* (Ed. Eminescu, 1970): „... Philippide refuză să-și aștearnă părerile sub semnul criticii literare. Ceea ce își refuză, evident, nu e spiritul critic, ci specializarea lui. Aici critica aparține celei mai vechi forme de critică, criticii artiștilor. O critică care, fără să renunțe, propriu-zis, la exercițiul spiritului critic și nici, dacă e cazul, la instrumentarul caracteristic criticii literare, se definește prin cunoașterea dinlăuntru a literaturii și, mai presus de toate, prin năzuința artistului de a se regăsi pe sine însuși”. ■ Demostene Botez prezintă *Cincizeci de poeme* (Ed. Eminescu, 1970): „Iată, citind poemele Anei Blandiana, realitățile pierd prioritatea lor brutală, logica pierde prestigiul de călăuză, zborul visărilor se eliberează și ele apar de sine stătătoare ca ceea ce am trăit odată, imemorial”. ■ Ioana Crețulescu se referă la volumul despre *Literatura modernă* al lui Matei Călinescu: „O culegere de eseuri este sau nu obligată să reprezinte o totalitate. Obligatorietatea poate fi doar opțiunea autorului ei și o asemenea opțiune se manifestă cu certitudine la Matei Călinescu. Nici nu aveam nevoie pentru această constatare de argumentele pe care le expune pagina *În loc de prefață*. Fundamentală se conturează pentru autorul *Eseurilor despre literatura modernă* o anume tendință spre rigoare nu în sens didactic, ci în sensul unei perfecte conștientizări a actului care înseamnă: scriere despre scriere”. ■ În textul *O posibilitate a criticii*, Alexandru George observă: „Căci Tudor Vianu a reprezentat în mod eminent un anume tip de critică, și anume acela de a sluji: el este direct opus celui practicat de unii care vor să facă din această activitate intelectuală o formă a creației, – ceea ce duce numai la răsfațul subiectivist, deopotrivă păgubitor științei și omului angajat pe calea acestei zădărnicii. Există o știință la Vianu ca o formă de transiență; e un efort neconținut al ei de a-și căuta și preciza obiectul”. ■ Vlaicu Bârna notează despre evenimentul: „În zilele de început ale anului 1971 undele posturilor de radio și telegramele agențiilor internaționale de presă au adus știrea că poetul Eugen Jebeleanu a fost încununat cu premiul de poezie Etna-Taormina, atribuit de un juriu internațional prezidat de Miguel Ángel Asturias, laureat al Premiului Nobel. Decernarea marelui și prestigiosului premiu a fost precedată de apariția în vitrinele librărilor din Italia a două volume impunătoare de selecțiuni din opera poetului”. ■ Semnează cronici literare: Sanda Radian, Ion Bălu, Iulia Schwartz, Florența Albu, Demostene Botez, C.N. Negoită, Lucia

Feneșan. □ Sanda Radian semnaleză apariția a primului volum de *Opere, I*, Minerva, 1970, al lui Anton Holban: „Apariția primului volum din opera lui Anton Holban [...] vine să completeze și să îmbogățească imaginea literaturii interbelice, evidențiind ca aspirație, tendință și modalitate literară, integrarea fenomenului artistic românesc în circuitul culturii universale. Prozator al introspecției psihologice din familia lui Camil Petrescu, Holban se afirmă în timpul vieții ca un eseist de o cultivată sensibilitate și fin investigator al sentimentului iubirii”; □ Ion Bălu prezintă studiul lui D. Micu: *Estetica lui Lucian Blaga* (Ed. Științifică, 1970): „De la început, studiul lui D. Micu devine o călăuză în universul esteticii blagiene, călăuză în care cititorul își dă îndată seama că poate avea încredere deplină. Concomitent cu studierea evoluției ideilor, D. Micu evidențiază năzuința filosofului român de a da răspunsuri unor probleme majore ale esteticii”; □ Iulia Schwartz notează despre volumul *Boală de origine divină* (Ed. Eminescu, 1970) al Gabrielei Melinescu: „[...] cartea [...], judecată în sine nu prezintă prea mare acoperire valorică. Cu toate eforturile vizibile ale autoarei de a-și deruta cititorul prin abracadabrante imagini de șoc, anatomia ideatică a cărții e simplă și clară”; □ Lucia Feneșan se referă la romanul Corinei Cristea: *Castanii roșii, parfumați și naivi* (C.R., 1970): „Remarcabil acest debut în roman al Corinei Cristea, deși titlul pare sentimental și melancolic. *Castanii roșii, parfumați și naivi* este o carte mai mult decât promițătoare, ca nivel al sensibilității, ca intensitate a percepției”.

MARTIE

1 martie

- [„Glasul Patriei”, nr. 7] Numărul se ocupă de *Cincinalul 1966-1970*. □ Dumitru M. Ion publică poezia *Poem de țară*. ■ Gheorghe Bulgăr publică *Dicționarele – instrumente de cultură*: „Dicționarele sunt, însă, dincolo de registrul aparent convențional al cuvintelor, opere de sinteză a civilizației dintr-un moment istoric dat, o sinteză foarte originală a resurselor expresive ale limbii, asociind tradiția cu inovația, cuvintele din cele mai vechi epoci cu neologismele și termenii tehnici de ultimă oră. Dicționarele, tipărite succesiv în secolul trecut, sau cele realizate în ultimele două decenii, reflectă procesul culturii și achizițiile istorice ale limbii române, fiecare pagină evocând întâlnirea dintre vechi și nou în progresul evolutiv al culturii naționale”.

2 martie

- [„România liberă”, nr. 8196] În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, sunt prezentate trei volume: Mircea Șerbănescu recenzează o culegere de literatură șvăbească (*Schwowisches Volkbuch*, în traducere, *Cartea populară șvăbească*), Titus Vișeu abordează cartea lui Ion Gh. Pană, *260 zile în fața morții* („au-

torul, fost combatant, încearcă aici refacerea unui itinerariu al războiului anti-hitlerist așa cum l-a cunoscut el”) și Gh. Vlăduțescu analizează textul *Idealul prometeic* al lui Gall Ernő, opinând, asemenea viziunii marxiste la care face trimitere, că „prometeismul, asimilat umanismului, a intrat în constituția formelor istorice ale acestuia ca materia dintii. Pentru aceea, motivul prometeic transcende culturii vechi și traversînd istoria întregă își împlinește destinul cu împlinirea omului însuși, în socialism”. □ Constantin Sârbu scrie articolul *Studentii în Senat*, punctând beneficiile măririi numărului reprezentanților asociațiilor studentești în consiliile profesorale și în senatele universitate pentru progresul sistemului de învățământ.

● **[„Scânteia”, nr. 8713]** Apare *Masa rotundă a „Scânteii”*: *Crearea Partidului Comunist Român – stadiu superior în dezvoltarea mișcării noastre muncitorești*, consemnată de Ada Gregorian: „Este un adevăr istoric că Partidul Comunist Român, continuatorul celor mai bune tradiții ale luptei de veacuri a poporului român pentru eliberarea socială și națională, a crescut din trunchiul vechii noastre mișcări muncitorești și socialiste, preluând tot ce era mai întâi, mai valoros în experiența și tradițiile revoluționare ale acesteia. Crearea P.C.R. nu a reprezentat însă doar o amplă continuare a acestei mișcări, ci o transformare a ei calitativă, ridicarea pe o treaptă superioară de dezvoltare, ca rezultat al însușirii trăsăturilor proprii partidului de tip nou, marxist-leninist al clasei muncitoare. Tocmai prin aceasta, constituirea P.C.R. a însemnat un moment de cotitură în istoria proletariatului român, în viața întregului nostru popor. Acesta este subiectul mesei noastre rotunde, la care am invitat să-și spună cuvântul cercetătorii științifici din domeniul istoriei, precum și vechi militanți ai partidului, care au trăit acei ani furtunoși de mari bătălii sociale și confruntări de idei, în focul cărora s-a plămădit, acum o jumătate de veac, partidul comunist”. La masa rotundă participă: D. Hurezeanu, Gh. Unc, A. Deac, N. Munteanu, C. Mocanu, P. Constantinescu-Iași, M. Cruceanu, Gh. Cristescu.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6775]** Mihai Ungheanu publică articolul *Social în literatură*, în care semnalează absența, în literatura vremii, a unor „scrieri manifest sociale, proze solid obiective, de observație atentă a realității”.

3 martie

● **[„Munca”, nr. 7243]** Zoe Dumitrescu-Bușulenga scrie despre *Un nou club al femeilor*. □ În *Teatru*, Octavian Nica prezintă Turneul Teatrului de Stat din Galați în cadrul căruia au fost puse în scenă piesele *Ascensiunea unei fecioare* de Paul Ioachim, „o piesă de debut care, în regia lui Ovidiu Georgescu, și-a dezvăluit cu precădere erorile” și *Camera de alături* de Paul Everac.

● **[„România liberă”, nr. 8197]** N. Barbu, în *Literatură a prezentului și a viitorului*, analizează fenomenul literar retro și prospectiv, apreciind sprijinul partidului și implicarea scriitorilor („în spiritul umanismului socialist”), notând

că: „De la *Scrinul negru* de G. Călinescu, apărut în 1960 la ultimul roman al lui Al. Ivasiuc, *Păsărilor*, de la *Monolog în Babilon* – volumul de versuri al lui Al. Philippide – la poezia lui Șt. Augustin Doinaș, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Alexandru, consemnând cărți de beletristică scrise de Zaharia Stancu și Eugen Barbu, Nicolae Breban și D.R. Popescu, Eugen Jebeleanu, Fănuș Neagu, memorialistica lui Lucian Blaga și Demostene Botez, piese de teatru de Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Paul Everac, Teodor Mazilu, Ion Băieșu, M.R. Iacoban, Andi Andrieș, Ion D. Sîrbu – și bineînțeles enumerarea nu oferă decât foarte puțin, un procent minim al bogăției și susținutei activități literare – putem afirma cu îndreptățire că ne aflăm într-o conjunctură favorabilă creației”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 9] M.N. Rusu recenzează volumul lui Mihai Beniuc, *Lumini crepusculare*. Poetul dezvoltă aici „latura lui pamfletară a cunoscutei sale poezii politice [...], numai că obiectivele liricii lui de azi sunt de ordinul etic, al unui neopașoptism ce are din când în când accente argheziene. Vulcanismul lui profetic de altă dată s-a convertit acum într-o poezie ce cultivă parabolă și alegoria, grotescul și blestemul, subordonând însă procedeele unor delimitări tranșante. [...] Fără îndoială, Beniuc știe să înfiereze tot ce se abate de la morala principiilor sale sociale. Firește, în *Lumini crepusculare*, pamflețul liric nu ocupă tot spațiul cărții. De asemenea nici verbul biciuitor.”. ■ La rubrica de scurte cronici într-un rând sau două, *Sintagme*, este anunțat volumul lui Eugen Simion, *E. Lovinescu – Scepticul mântuit*, C.R.: „*Lovinescu răstignit de Ileana Vrancea și mântuit de Eugen Simion*”. ■ În cealaltă rubrică fixă, în care sunt ironizați scriitorii – *Aflăm cu emoție* (semnată *Titular*), îi vine rândul lui Al. Piru, pentru articolul din „România literară”, nr. 9/1971, *Metamorfozele romanului*, în care decreta *Absenței* lui Augustin Buzura drept „una din cele mai reprezentative cărți pentru evoluția romanului românesc modern”. „Morbul îndoielii ne-a cuprins totuși în momentul în care am simțit că nici autorul nu e convins pe deplin de cele spuse, preferând demonstrației critice un rezumat al romanului, în maniera sa tipică, adică la modul cel mai epic și mai neeconomic posibil. [...] În finalul intervenției sale criticul ne vorbește de «exces analitic» și de «impresia prolixității» ceea ce contrastează vădit cu începutul apologetic amintit. De aceea noi rămânem la convingerea că vina dezacordului o poartă numai stilul «autopersiflant» și «semiserios» al criticului”.

4 martie

• [„**Munca**”, nr. 7244] Scriind despre *Întâlniri cu cititorii*, Zaharia Stancu afirmă: „Sunt convins că aceste întâlniri sunt folositoare nu numai scriitorilor ci și cititorilor. Cititorii de multe ori prin întrebările lor, prin părerile și opiniile lor adeseori deosebit de interesante ne țin mai aproape de pământ, mai aproape de problemele vieții, mai aproape de fapt de chiar eroii cărților noastre”.

• [„România liberă”, nr. 8198] Ion Dodu Bălan prezintă *Jurnalul lui Tudor Vianu*, apărut în ediția a doua, conchizând, anume selectiv, că, pe lângă particularitățile scriiturii și ideile exprimate, „ceea ce respiră mai puternic din toate paginile acestei fermecătoare cărți este cultul muncii, ideea că omul de artă, creatorul în genere trebuie să fie legat de viață printr-o anume profesie”.

• [„Scânteia”, nr. 8715] Veress Daniel semnează *Provincie și provincialism*: „Nu există provincie în sensul de odinioară al cuvântului. Provincia ca o categorie sociografică a căpătat un conținut nou, mai realist și mai demn, paralel cu schimbările de amploare intervenite în viața întregii țări. Ce face totuși ca provincia în continuă dezvoltare să rămână «provincie»? Printre altele faptul că spiritualității de aici îi este caracteristică și azi o anume întârziere în ce privește receptarea și asimilarea noutăților din domeniul spiritual, deși radioul, televiziunea, filmul au micșorat sensibil globul pământesc și au dilatat în fața tuturor universul. Gândirea, gustul public, însă se schimbă mult mai încet decât peisajul revoluționat de industrie. [...] Convingerea mea este că putem fi buni cetățeni ai bătrânului continent – cu trecutul, prezentul și viitorul său cu tot – numai dacă suntem în primul rând buni patrioți: trebuie să folosim tot ce ne oferă lumea în materie de spiritualitate, dar să coacem aceste roade sub razele soarelui nostru, al patriei noastre comune, România socialistă, al sarcinilor, grijilor și răspunderilor noastre angajate. Tocmai în aceste condiții, dacă acceptăm că «nonprovincialismul» înseamnă devotament și fidelitate față de țara în care trăiești, înțelegerea faptului că dezvoltarea culturii, munca creatoare din toate domeniile sunt constituite dintr-un șir strâns de sarcini și răspunderi ale tuturor cetățenilor față de țară, răspunderea și devotamentul principal față de naționalitatea din care faci parte, încetează de a mai fi o «închistare». Opera de întărire a societății noastre socialiste are rădăcinile înfipte în trecut și petalele sensibile la lumină înălțate spre viitor. Ceea ce înseamnă că factorul lichidării provincialismului, dacă mai dăinuie, este societatea socialistă în continuă dezvoltare, este omul care se automodelează. Și în această ultimă direcție avem încă destule de făcut”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6777] C. Stănescu prezintă romanul lui Corneliu Ștefanache, *Paralele*, în care „analiza psihologică dă o puternică impresie de autenticitate umană. [...] Meritul principal al scriitorului [...] constă în analiza plină de intuiții pătrunzătoare a unei conștiințe pe care inaptitudinea funciară agravată de inocularea unei răspunderi și vinovății pentru fapte de care nu are cunoștință o împing într-o tragică automatizare”.

• [„Albina”, nr. 9] Magda Isanos este publicată cu poezia *Logodnă*. ■ Numărul este închinat parțial evenimentelor de la 6 martie 1945. Astfel, Ștefan Luca notează: „Data calendaristică și-a câștigat dreptul de-a fi înscrisă cu roșu în istorie, ca punct de intersecție în perspectiva viitorului. S-a născut firesc frontul național democratic, se prefigurau metamorfozele apropiate sau mai depărtate în timp. Imaginea României contemporane, a acelei țări gândite

înainte, visul de aur al generațiilor trecute, mijind în mințile marilor revoluționari, se materializa în politica Partidului Comunist Român, azi în pragul jumătății de secol al vârstei. Inima patriei își accelerase bătăile, ascensiunea întreprinsă se continuă susținut, de nebiruit. În primăvara aceea, generația mea, în plină tinerețe, simbolic conjugată cu tinerețea vremurilor, se despletea pe front, muncea în uzine, colinda satele, a șasea zi de mărțișor încununa o etapă, un punct de reper pentru aducerile aminte de mai târziu. Ziua va rămâne, ca toate zilele cruciale, de neuitat, în socialism”. ■ Apar scurte biografii nesemnate: *Gala Galaction 16.IV.1879 – 8.III.1961* și *Cezar Petrescu 1.XII.1892 – 9.III.1961*. ■ George Muntean recenzează volumul de debut al lui Zamfir Vasiliu, *Cupola anotimpurilor*: „Exultanță erotică, sentimentul viu al comuniunii cu străbunii, al integrării în ritmurile fundamentale ale cosmosului și al timpului ce trece neîndurător, o vibrantă dragoste pentru pământul țării și noua lui înfățișare, diversifică acest volum de început al lui Zamfir Vasiliu, autor ce s-a ținut într-o pilduitoare discreție în legătură cu această grea și nobilă îndeletnicire”. ■ *Pașii mamei*, poezie de Petru Zadnipru, „poet din R.S.S. Moldovenească”.

● **[„Cutezători”, nr. 9]** Cuprinde o *Antologie lirică* în memoria lui Miron Radu Paraschivescu (1911-1971), cu poeziile *Zăpezi*, *Căprioara*, *Fiului meu* și *Cartea*; cităm din ultima: „Din câte visuri fără moarte/ Într-alte pagini se perindă?! Văd cititorul cum, în carte,/ Privește mut, ca-ntr-o oglindă”.

● **[„România literară”, nr. 10]** Mircea Tomuș scrie despre *Zaharia Stancu, povestitorul*: „Uimește, în opera lui Zaharia Stancu, larga difuziune a povestirii: este un element intern care sapă pe dinăuntru, demolând limitele stabile dintre nuvelă și roman, dintre două romane sau două nuvele. Pe măsură ce factorul povestire câștigă teren, ne convingem de structurarea din ce în ce mai puțin clasică a romanelor propriu-zise, în alcătuirea cărora aventura, întâmplarea iau locul intrigii, iar subiectul principal este plăcerea de a povesti. Alcătuirea ciclică a romanelor lui Zaharia Stancu reprezintă semnul de victorie a povestirii față de celelalte modalități epice, dar poate că termenul «ciclic» nu este cel mai potrivit; se întrezărește o organizare mai complicată, o mare frescă circulară care evocă infinitul halucinant și în cuprinsul căreia revenirea ciclică a unor motive reprezintă abia un element constitutiv”. Textul continuă cu căutarea „rădăcinile artei epice a lui Zaharia Stancu”, pornind de la Ion Neculce și oprindu-se la Mihail Sadoveanu: „Împrejurarea care rezumă și rezolvă totul este că Zaharia Stancu, asemeni marilor prozatori pe care i-am amintit, descinde din dispoziția fundamentală a omului pentru farmecul narațiunii, descinde din povestea cea mare a tuturor timpurilor și locurilor, din povestea primordială, repetată până acum în infinite nuanțe, din Marea Poveste”. ■ Proiectele literare ale Ninei Cassian apar într-un mini-interviu realizat de Al. Raicu: „– *Prezența dumneavoastră în librării anul acesta?* – Se va concretiza poate prin patru cărți. Nici pe acestea nu le-am prevăzut, s-au ivit pe neașteptate. *Requiem* este un volum de poezii predat editurii Eminescu, acorduri solemne

în jurul unei morți care m-a tulburat profund. *Lotopoeme*, alt manuscris ce se află la editura Albatros, este de fapt o carte de jocuri și experiențe poetice «colorate», cu note de umor și chiar cu unele șarje. Editurii Dacia din Cluj, i-am încredințat *Jertfele vesele*, compuse din trei cicluri străbătute de ideea trecerii de la candoare – prin luptă și experiență – spre o posibilă «mântuire» matură, spre seninătate. În sfârșit, la editura Cartea Românească ar urma să-mi apară o carte pe care am intitulat-o *Confidențe fictive*». ■ Versuri semnează: Nichita Stănescu (*Rugăciunea; Ars amandi*), Cicerone Theodorescu (*Simplitate – templu doric*), Gheorghe Pituț (*Silabe*), Dumitru M. Ion (*Melanholia deschiderii cărților sfinte; Melanholia doamnei vulpe; Melanholia plecării soarelui; Melanholia hanului în care plouă; Melanholia formelor viclene; Melanholia nopților de miere; Melanholia pădurilor apei; Melanholia balaurului; Melanholia vizitiului*), Dan Deșliu (*Vis a vis; Contra-vis; Poarta din vis; Epilogică*), Franz Johannes Bulhardt (*Cu ploaia plecasem*, în românește de Violeta Zamfirescu). □ La proză sunt prezenți ...*Când o să cădem în sus* de Ecaterina Oproiu și *Nouă zile dintr-un an istoric (file dintr-un jurnal)* de Iosif H. Andronic, publicat în rubrica numită *Confesiuni*. Marcel Aderca semnează traducerea din Romain Gary, *Câine alb*. ■ În acest număr revista încearcă o nouă formă, dialogată, *Cinci critici despre o carte*: S. Damian, M. Ungheanu, Al. Piru, M. Iorgulescu și Valeriu Cristea dezbat volumul *Absenții* de Augustin Buzura. □ **Valeriu Cristea**: „La masa rotundă care a avut ca temă socialul în literatură s-a vorbit despre unele modalități evaluate de reflectare a socialului în literatură, în opoziție cu formulele de ilustrare directă, simplistă, și nu o dată vulgară. Din acest punct de vedere, romanul lui Augustin Buzura reprezintă un caz interesant și poate de aici vine o parte din puterea lui de convingere. Este un roman de analiză cu o largă deschidere față de social. În aparență este vorba doar de un om care zace și care își amintește unele întâmplări, gândește, încearcă diferite senzații; unghiul este deci subiectiv, dar acest unghi se deschide treptat până la a cuprinde un vast orizont social. Această carte de analiză înverșunată are o capacitate deosebită, paradoxală într-un fel, de a absorbi socialul. □ **Al. Piru**: Intenția lui Augustin Buzura este, mi se pare, de a face un roman care intră în formula așa-zisului roman nou. Nu cred că ați autori îl anticipează la noi. N-aș spune că este un roman de tip social. *Absenții* analizează o anumită condiție, condiția unui intelectual ce-și pune problemele existenței, însă mai puțin în latura relațiilor sociale. Este mai mult un roman filosofic asupra condiției umane și asupra condiției speciale a unui intelectual. [...] Autorul are o atitudine ironică și față de el însuși și de condiția sa și de tot ceea ce se întâmplă în imaginația și în memoria sa. Monologul e lung, dar timpul desfășurării faptelor este foarte scurt, o singură seară. Avem a face cu tehnica lui Joyce-Butor. □ **M. Ungheanu**: Nu se poate spune însă că romanul nu are în vedere aspecte și probleme sociale. Mișcarea sufletească a eroului e declanșată de un conflict în plan social. □ **Al. Piru**: Insist că nu avem a face cu un roman «des-

chis asupra problemelor sociale». Aici se analizează condiția omului luat ca individ. □ **M. Iorgulescu:** Dar reacțiile individului sunt reflexul sistemului în care ele este integrat și de această relație țin seama toate romanele, așa-zis «subiective»; lumea este privită aici prin intermediul unui eu.. Ideea că un roman «de analiză» nu poate cuprinde socialul mi se pare a fi o prejudecată. □ **M. Ungheanu:** [...] Deși nu este un roman social, de tip tradițional, în sensul consacrat, *Absenții* e o carte care vorbește despre societatea căreia aparține eroul. Analizând o moleculă dintr-o masă omogenă, se analizează o întregă substanță. [...] Masa rotundă a «României literare» despre *Socialul în literatură* insista pe ideea că nu numai romanul așa-zis realist este un roman de problemă socială, ci și noile modalități românești și că, prin urmare, critica ar trebui să consimtă să le discute ca atare. *Absenții* poate fi considerată o carte în care socialul nu este eludat. După lectura romanului se poate reconstitui o anume față a realității și se poate vorbi și de atitudinea autorului față de ea. După lectura romanului se poate reconstitui o anume față a realității și se poate vorbi și de atitudinea autorului față de ea. Îi putem refuza, ca și atâtor alte cărți, încadrarea între romanele «sociale» mai vechi, dar nu i se poate refuza calitatea de a reflecta realități de astăzi. □ **Al. Piru:** Prin romanul zis social eu înțeleg romanul de observare a lumii exterioare. Eroul lui Buzura are raporturi sociale, dar acestea nu sunt esențiale. [...] Valoarea romanului stă în ridicarea la condiția universală a unui intelectual permanent revoltat, apăsător de faptele exterioare. Ca și Camus, Buzura acordă o pondere mai mare revoltei înseși decât comentariului de critică socială, deoarece revolta e semnul măreției umane. □ **S. Damian:** De acord cu delimitarea dv., dar cred că cuprinderea socialului în literatură nu trebuie să o restrângem în tipul de roman-frescă, romanul care are ambiția de a îmbrățișa realitatea în totalitatea ei. [...] □ **M. Ungheanu:** Dezacordul nostru este aparent sau este, mai curând, un dezacord de termeni. Conferind *Absenților* calitatea de roman social, nu încercăm totodată să afirmăm că proza de factură balzaciană, să zicem, cunoscută pentru excepționala atenție acordată socialului și a capacității de a-l cuprinde, poate fi înlocuită de proze de tipul *Absenților*. Proza obiectivă, de observație socială, cu caractere bine conturate este o realitate estetică ce nu poate fi înlocuită cu altceva. [...] Există însă în cartea lui Buzura un dezechilibru care-i acuză latura socială: disproporția dintre cantitatea literaturii de observație și cea de consemnare a unui flux interior. Puținătatea actelor sale face loc unor lungi incursiuni interioare. Esteticește ne interesează disproporția dintre observația lumii exterioare și a celei interioare. Cea de a doua a câștigat pe autor. *Absenții* seamănă cu multe alte proze mai noi care pleacă de la un pretext social minim pentru a dezvolta, plecând de aici, o arborescență de divagații concentrice, ai-doma unei piramide cu vârful în jos. La Buzura construcția nu e însă întâmplătoare și nu e lipsită de semnificație. Eroul său e un inactiv. Posibilitatea de a acționa îi e practic extrem de limitată. Cu un astfel de personaj abundența epi-

că nu se justifică. [...] □ **Mircea Iorgulescu:** A refuza acestui tip de proză deschiderea spre social mi se pare imposibil. Mihai Bogdan, personajul cărții lui Augustin Buzura, este refluxul și produsul unei lumi și al unui anumit mediu. Prin el, putem reface ambianța socială și morală. [...] Pentru că întreg romanul se situează în imperiul lucidității, împinsă uneori până la halucinație; îl văd pe Buzura nu ca pe un prozator absolut «nou» ci în tradiția literară a lui Camil Petrescu. Personajul său, un tipic intelectual, are obsesia naturilor rudimentare, de care se teme și pe care în același timp le batjocorește permanent. Cartea lui Buzura este astfel o afirmare categorică a primatului spiritualității în dauna mentalității rudimentare. □ **Al. Piru:** Nu văd nicio asemănare cu Camil Petrescu. Buzura nu se înscrie în această tradiție, este mai nou, cum rezultă chiar din referirile lui. [...] Ne aflăm în fața unui roman original, interesant, al unui prozator care încearcă să rupă cu tradiția, în tot cazul nu în fața unei cărți de serie, natural, discutabilă în implicațiile ei filosofice. Recunoaștem excelența scrisului acut intelectual. □ **Valeriu Cristea:** Nici pe mine nu m-a convins comparația cu Camil Petrescu. Cred mai curând că profesorul Al. Piru a avut o bună intuiție când a amintit numele lui Camus. Eu m-aș referi însă mai ales la Camus scriitorul. Tipul bătrânului senil și maniac, prezent în romanul lui Buzura în mai multe exemplare, există și în Camus. Nu cred că deficiențele romanului se află în construcția sa. Dimpotrivă, narațiunea mi se pare solid și abil construită, cartea are o linie «epică» riguroasă, clară. [...] □ **M. Ungheanu:** [...] Citită cu atenție pentru simetria dintre confesiune și comentariul ei prin simboluri, cartea își dezvăluie proiecția socialului. Un rol aparte în acest sistem de oglinzi îl au rememorările, nucleeele epice amintite. Mai ales aici se poate constata calitatea de bun observator a lui Augustin Buzura, dotarea lui pentru proza de observație, de creație cum a mai fost numită. Episodul celor doi tineri doctori care din exasperare fac o bizară plimbare în travesti este din acest punct de vedere remarcabil. Se poate vorbi de o pricepere de a expune, de a nara. Comentariile în jurul calității romanului nu se pot însă desigur opri aici. □ **Al. Piru:** Câteva distincții. Nu tot ceea ce este simbolic este fantastic, cât despre narațiune în sensul curent și clasic al cuvântului, romanul nu are nicio narațiune. Întâmplările nu se succed, sunt juxtapuse. Timpul este înlocuit cu durata psihologică. [...] Nu susțin că *Absenții* este suma unor influențe sau împrumuturi din diverși scriitori. Romanul este original, subliniez lucrul, nu fără unele reminiscențe mai mult sau mai puțin existențialiste. De pildă soluția la care pare a se opri eroul e aceea a unei așteptări infinite a ceea ce nu se va întâmpla niciodată, sau a unui impas din care nu există nicio ieșire. Singura ieșire rămâne revolta continuă. [...] □ **M. Ungheanu:** Augustin Buzura este, prin *Absenții*, sincron literaturii occidentale. [...] □ **S. Damian:** [...] Rostul acestor confruntări, în măsura în care ele se dovedesc fructuoase, este să lase dezbateră deschisă, să provoace replica, să stimuleze intervențiile, într-o atmosferă de considerație reciprocă, dar și de sinceritate a părerilor, cu dorința

de delimitare în folosul adevărului. Nădăjduim că discuțiile viitoare, de acest fel, pe care avem intenția să le organizăm, să continue spiritul loial și constructiv al schimbului de idei de acum și să fie poate mai aprinse în controversă. Critica nu poate trăi fără climatul viu al dialogului, căci numai astfel judecata se va exprima în mod responsabil, cu autoritatea unei convingeri, cu sentimentul unei solidarități în efortul de a dezlega misterele creației, de a comunica efectiv cu scriitorul și cu cititorii”. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre *Nicolae Iorga și cartea rară*. ■ Cronica literară semnată de Lucian Raicu se referă la volumul *E. Lovinescu – scepticul mântuit* de Eugen Simion, un text în care este expusă pe larg activitatea lui E. Lovinescu și poziția sa în contextul istoriei literare românești, dar și despre personalitatea acestui critic, menționând că „La această zonă ascunsă a personalității și la enigmaticul proces de realizare a operei care găsește în ea o sursă de iradiere cu sensul schimbat, merită să medităm cu ceva mai multă atenție. Dintr-o meditație de acest fel, Eugen Simion face una din teme obsedante ale monografiei sale. Paradoxul formației criticului nu e niciodată pierdut din vedere; indiferent ce aspect particular, îndepărtat de origini, îl revelează încă o dată, sub înfățișări dintre cele mai neașteptate”. În loc aparte în cronică ocupă relația dintre E. Lovinescu și Camil Petrescu: „Eugen Simion definește foarte exact poziția mai adâncă, poate ignorată (dar fatal să fie ignorată de adversar!) a celui dintâi dintre factorii angajați într-o discuție care, cu necesitate, trebuia să se angajeze. «Conștiința neantului îl domină. În spatele relativismului său critic trebuie să căutăm, așadar, sentimentul statornic al labilității și al pieirii universale». Formulare precisă a filosofiei lui E. Lovinescu, dar tocmai împotriva acestui «relativism critic», chiar dacă nu-l înțelege în toată adâncimea motivărilor sale, era de așteptat să reacționeze Camil Petrescu; chestiune cu mult mai importantă, decât aceea a susceptibilităților lezate și a lipsei de recunoștință față de mentorul literar”. ■ Despre *Magie selenară în proza lui Fănuș Neagu* scrie George Virgil Stoescu, referindu-se la *Îngerul a strigat*: „Luna lui Fănuș Neagu este un simbol al cunoașterii crâncen-ascunse în vremile de răscruce ale devenirii. Această viziune selenară, de un fel deosebit, formează fundalul unui eventual portret de galanterie vrăjitorescă al scriitorului. Nu am încercat acum decât o descifrare.”. ■ În *Disociații* citim un text *Despre critică* semnat de Al. Piru: „Critica, după opinia mea, intervine a posteriori, promovând sau infirmând. Din nefericire puțini critici au urmărit cu atenție producția literară și au făcut în chip consecvent selecția valorilor. Au fost supralicitate cărți slabe și nu s-au subliniat îndeajuns importanța unor cărți bune. Judecățile de valoare sunt adesea labile. Unii critici laudă excesiv un debut, apoi, când scriitorul revine, ca să nu se contradică, nu-l mai iau în considerație. Formulele critice curente nu sunt nici destul de adecvate, nici destul de diferențiate. [...] Întrucât de la ultima istorie a literaturii române, aceea a lui G. Călinescu din 1941, au trecut exact trei decenii, personal cred că a sosit momentul să se tracă la întocmirea unei

noi istorii a literaturii române contemporane sau, mai bine zis, actuale, spre a o deosebi de *Istoria literaturii române contemporane* a lui E. Lovinescu, mergând în sinteza din 1937, până în preajma celui de al doilea război mondial, după ce în volumele anterioare se oprise în 1926-1929. Lucrarea lui D. Micu și Nicolae Manolescu, *Literatura română de azi*, are dezavantajul că se ocupă numai de spațiul 1944-1964, cu multe omisiuni și cu judecăți de valoare în cea mai mare parte depășite. Este nevoie, înainte de a trece la sinteză, de un tablou analitic amplu al literaturii române din deceniile 1940-1970. [...] Pentru a ieși din provincialism, critica românească are încă nevoie de o mai largă confruntare de opinii, de participare la întâlniri, conferințe și congrese internaționale. Complexul de inferioritate al criticului român, intimidat de ultimul publicist străin, autor de pretențioase și goale eseuri despre saponide și detergenți, vin și lapte, bifteck și cartofi prăjiți, bucătărie ornamentală, strip-tease etc. mi va dispărea decât atunci când nu numai posibilitățile lui de informare vor crește (nu prin traducerea lui Paul van Tieghen!) ci și când puțința de a vedea pe loc și direct ecoul unui punct de vedere exprimat limpede va fi asigurată. Românii care au dat pe Maiorescu, Ibrăileanu, Lovinescu și Călinescu nu au de ce să se considere singuri inferiori stimabililor, de altfel, Picon, Albèrès sau Boisdeffre". ■ În *Ochiul magic* sunt inserate note, cele mai multe foarte binevoitoare, câteva acide: □ *Zaharia Stancu prefațat de Leonid Leonov*: „Revista sovietică de literatură universală «Inostrannaia Literatura» a început, în primul său număr din 1971, publicarea romanului lui Zaharia Stancu *Ce mult te-am iubit* (în traducerea lui Iuri Kojevnikov). Într-o scurtă, dar vibrantă introducere, Leonid Leonov face o caracterizare a cărții”. □ *Manuscriptum*: „Revista trimestrială «Manuscriptum» (director: Acad. D. Panaitescu-Perpessicius), aflată la cel de-al doilea număr, nu se adresează numai specialiștilor în istoriografie literară, ci unui cerc mai larg de cititori. În cele 200 de pagini, în afara unor interesante eseuri, evocări, interviuri și alături de fotografii inedite sunt reproduse manuscrise de o rară valoare, precum cele sadoveniene (poemele *Nu mai vorbi altora*, *Mă tângui ca un stih de psaltire*, *Sună prelung și stins* și fragmentele din romanul *Mariana Vidrașcu*), scrisori de familie ale lui C. Dobrogeanu-Gherea, fragmente din piese de teatru scrise de Gib I. Mihăescu, poezii de Minulescu, scrisori și fragmente dintr-o celebră confesiune publică a lui Ionel Teodoreanu: *Cum am scris Medelenii*, însemnări și scrisori de Oskar Walter Cisek, scrisori adresate de Panait Istrati lui Romain Rolland, o scrisoare a lui Marcel Proust către Martha Bibescu”. □ *Seri mureșene*: „La Tg. Mureș, din inițiativa unui grup de tineri scriitori (Romulus Guga, Dan Culcer, Mihai Sin) a avut loc la începutul lunii februarie o manifestare intitulată «Seri mureșene de plastică, muzică și poezie», manifestare patronată de Comitetul pentru Cultură și Artă al județului Mureș, de Filiala Tg. Mureș a Uniunii artiștilor plastici, de Teatrul de stat și de Filarmonica locală”. □ *Mic formular statistic*: „Părerile lui Ion Maxim, expuse sub titlul *Situația poeziei pe anul 1970* și pu-

blicate în numărul 12/1970 al revistei «Orizont», trezesc neliniști: poezia «nu merge» deloc bine. [...] Să ne oprim totuși aici cu citatele, regretând că *Situația poeziei*. n-a fost redactată sub forma unui mic formular-grafic, cu mai multe rubrici: «nimic nou», «plăcută surpriză», «o treaptă nouă sau spectaculoasă», «fior și emoție», astfel încât plasarea («înfățișarea») vreunul poet sau altul să se facă simplu, dintr-o ochire». □ „*Ramuri*”: „Deși nu s-ar putea spune că reviste «*Ramuri*» (nr. 2, 1971) excelează prin vioiciune publicistică ori prin ingeniozitate de alcătuire, chiar dimpotrivă, formula ei rămâne, totuși, una de solidă prezență. Nu numai referitor la acest ultim număr, ci în majoritatea aparițiilor ea oferă imaginea unei citadele universitare, sprijinită de temeinicie contraforturi. [...] Printre contraforți să semnalăm însă și câteva goluri, datorate unor simple rezumate de utilitate didactică”. □ *Din nou Lautréamont*: „Într-un articol publicat în «*Ramuri*» (VIII, 2, 1971) sub titlul: *O ediție Lautréamont din 1874*, Gabriela-Maria Pinteă amintește de ediția rară a celebrelor *Chants de Maldoror*, comentată de prof. Șerban Cioculescu («*Rom. lit.*», din 26. nov. 1970) ca nefiind complet distrusă de familia autorului, două exemplare din ea putând fi semnalate chiar în București”. □ *Interpretări ale tipologiilor*: „De mai multe săptămâni urmărim cu nedezmănit interes în «*Tribuna*», la rubrica *reflecții contemporane*, articolele semnate de Liviu Petrescu. Analize calificate, întreprinse cu seriozitate profesională, cu un bogat sistem de referințe și cu o atenție continuă pentru găsirea argumentului edificator – comentariile tânărului critic clujean propun puncte de vedere fertile asupra unor opere ale literaturii române de azi. De reținut mai ales aplicația la obiect în interpretarea prozei, dovadă de recepție și de curaj în judecata valorii”. ■ George Hanganu se ocupă de istorie literară, prezentând scrierile lui *Lucian Blaga despre mari scriitori francezi*. ■ La *Cărțile săptămânii*, Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Baladele singaporene* de Tudor George: „Această carte a lui Tudor George, stufoasă precum o vegetație de la tropice, incitantă ca un manifest liric și sunând din alămuri ca la o paradă de mare gală, este în întregu-i încercarea – absolut de excepție – de-a trasa în versuri profilul unei generații. [...] Poetul adună impresionante mase lexicale și ca să pătrunzi prin pădurea lor îți trebuie, uneori, secură pionierului”. □ *Umbra punților* de Adi Cusin: „Poetul are impresia, cu seriozitate, că spune replici de intensitate dramatică și, vai, efectele sunt doar de parodie! Îi lipsește simțul proporțiilor, încurcând rolurile”. □ *Întoarcerile* de Nicolae Oancea, Ed. Eminescu: „Poezia lui reprezintă iluzia poeziei, afectarea ei. Niciun vers nu poartă pecetea inconfundabilă a celui ce l-a creat, niciun vers nu mărturisește un ritm interior de emoție, de viață sufletească. Pe deasupra tărâmului arid de cuvinte plutește aburul absenței. Autorul poate fi recunoscut prin abordarea motivelor”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre volumele de proză: □ *Zahei orbul* de V. Voiculescu, Dacia, Cluj, 1970: „În *Zahei orbul* nu întâlnim nicio preocupare pentru construcția de tipuri, de caractere complex dezvoltate; chiar *Zahei* este un personaj sumar conturat,

abia schițat din câteva linii, precum eroii producțiilor folclorice. Suntem mai degrabă în fața unei povestiri amplificate până la dimensiunile unui mic roman, rezultat din suprapunerea a două intenții: accentul e pus pe aglomerarea epică și pe inculcarea unui sens religios prin mijlocirea unor episoade simbolice. *Zahei orbul* va fi, în consecință, o scriere îndeajuns de hibridă, amestec de istorie senzațională presărată cu elemente de tot pitorești și de povestire mistică susținută de credința în miracole. În prima latură, cea mai puțin rezistentă de altfel, *Zahei orbul* este o scriere ușor naivă, handicapată stilistic: suntem departe de bogăția și savoarea lingvistică din, spre pildă, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu”. □ *Gențiane* de Cella Serghi: „Roman al unei formații și al parvenirii la o condiție socială fascinantă, cartea Cella Serghi gravitează totuși în jurul nucleului specific prozei feminine: iubirea văzută ca unică posibilitate de împlinire”. □ *Păuna și copiii ei* de Elena Iordache-Streinu: „Elogios prezentat de către Al. Piru și Ov. S. Crohmălniceanu, acest roman a fost, totuși, puțin comentat. Dacă este de presupus că dimensiunile cărții (aproape 700 de pagini), puțin obișnuite astăzi, vor fi avut un oarecare rol, nu trebuie să trecem însă peste o motivație de natură ceva mai literară”. ■ Mihai Ungheanu prezintă volumul de critică *Existențialismul francez și problemele eticii* de Dumitru Ghișe: „În susținerile sale, D. Ghișe e convingător pentru că nu procedează la o rapidă și superficială catalogare a gândirii existențialiste. Curentul e prezentat în linii generale, fără etichetări simplificatoare și analizat prin opera câtorva din susținătorii săi cu aceeași lipsă de grabă a etichetărilor care garantează buna condiție științifică a cercetării. Precizând că existențialismul nu e capabil să creeze o etică din pricina tezelor sale de bază, autorul nu respinge global curentul, ci îi precizează, atunci când este cazul, calitatea de a se fi apropiat de problemele concrete, de a fi adus elemente noi în discuția umanismului. Înlocuind vechiul procedeu al etichetărilor cu analiza la obiect, D. Ghișe a reușit să ne dea nu numai un tablou exact, bine informat, al existențialismului francez, ci și o manieră de tratare care, critic, evită exagerările și excesele «delimitative»”. ■ În *Ce e nou în cultura olandeză* citim o prezentare a doi prozatori olandezi, Willem Frederik Hermans și Jacques Firmin Vogelaar; prezentările sunt urmate de traduceri din creația literară a acestor prozatori semnate de H.R. Radian. ■ La rubrica *Radio Florin Mugur* semnează *Pe cine iubiți mai mult?*: „Evenimente: două emisiuni remarcabile – una închinată pastelului românesc (autor: Ștefan Augustin Doinaș), cealaltă evocării lui Rafael Alberti (A.E. Baconsky); e reluată piesa *Ultima oră* de Mihail Sebastian, într-o distribuție de zile mari; aflăm în sfârșit o soluție fericită pentru toate necazurile (în emisiunea de publicitate): să provocăm un accident de automobil, după ce ne-am asigurat vehiculul – reparațiile nu le vom plăti noi, cei ajunși pe lumea cealaltă, ci societatea de asigurări. La drum, șoferi!”. ■ În acest număr apare și ancheta *Cum apreciați prezența literară a cărții, a vieții literare pe micul ecran?*: „Televiziunea a arătat și continuă să arate un interes real, deși incon-

stant și nu totdeauna calificat, pentru toate genurile și formele literare. Se pune întrebarea dacă modalitățile de cuprindere a literaturii și calitatea literaturii practicate în diferite emisiuni, precum și critica literară, la televiziune corespund actualmente atât stadiului la care se află poezia, proza, dramaturgia, critica noastră, cât și posibilităților considerabile formative, de difuziune și înrâurire ale acestui instrument cultural. Unei atari întrebări, pe care și-o pun numeroși literați, dar și telespectatori obișnuiți, încearcă să-i găsească un răspuns constructiv scriitorii de mai jos, invitați de redacție să participe la ancheta «România literară». La această întrebare a revistei răspund: □ **Ion Băieșu:** „Televiziunea nu este după părerea mea o instituție de cultură, ci un organ de informație care face și oficiul de răspândire a culturii și deci și a literaturii. Mijloacele ei sunt însă modeste la ora actuală: recenzii, mici dramatizări etc. [...] În general, ceea ce se face este formal și neinteresant. Atitudinea față de dramaturgia originală este neutră – în general se cumpără spectacolele de la teatru. În studiouri se face prea puțin. Ni se propune să scriem «special» pentru TV, nu atât ca formulă dramatică, cât sub raportul «cumințeniei» ideilor». □ **Mircea Ciobanu:** „Improvizații de tot felul – și niciun critic de meserie care să organizeze (urâtă vorbă!) treburile poeziei și ale prozei. De unde ideea nefericită după care literatura se poate judeca de către oricine? La televizor am auzit mai multe «reclamații» și «sesizări» decât judecăți de valoare. [...] Mesele rotunde sunt de-a dreptul penibile; descopăr cu uimire că televiziunea și-a făcut un obicei din a reproduce articole deja apărute în presă (pentru că repetiția e mama învățaturii?). Și, pe deasupra, o plictiseală feroce». □ **Radu Cosășu:** „Emisiunile literare T.V. mi se par statice din punctul de vedere al conflictului de idei. Tot în planul ideilor, ele sunt ilustrativiste la maximum, pedante, artificioase, aranjate, lipsite de suflu spontan și de farmec. O falsă rigoare, o anumită solemnitate inutilă caracterizează atitudinile. Cei solicitați la dezbateri dau impresia că sunt în afara elementarei plăceri de a discuta subiectele propuse. Aceași lipsă de sevă caracterizează emisiunile literare, emisiunile de poezie sau de comentariu critic». □ **Romul Munteanu:** „După părerea noastră, emisiunile destinate creației și criticii literare trebuie să aibă caracterul unei complexe *reviste săptămânale vorbite* și însoțite de imagini. Ca orice revistă, și emisiunile de acest gen trebuie să aibă anumite rubrici care să cuprindă interviuri cu scriitorii, scurte filme despre viața unor oameni de litere, care rămân ca adevărate documente de arhivă, evocări literare, discuții pe marginea unor probleme teoretice de mare actualitate și, evident, prezentări de cărți». □ **Alexandru Paleologu:** „Reculegerea, reveria, conversația, lectura sunt grav amenințate de invazia «panaramei» în casele oamenilor. Chiar și plimbarea în oraș, căscarea gurii la spectacolul străzii, lucru important pentru viața cetății, se împuținează până aproape de dispariție. La Paris, după șapte seara, aproape că nu mai vezi în oraș țipenie de om, afară de Cartierul Latin și Place Pigalle. Impresia e de un pustiu teribil. Încolo, firește că sunt, ca scriitor

și ca maniac de literatură, încântat de atenția pe care televiziua noastră o dă literaturii și cred (judecând după propria mea participare, dacă-mi îngăduiți această – în fond auto-ironică – prezumție) că e foarte judicios susținută”. □ **Al. Piru:** „Cronica literară a televiziunii mi se pare până acum cea mai slabă sub raportul autorității opiniilor, ca și asupra informării publicului, în sensul că nu au fost prezentate cu claritate operele cele mai valoroase ale momentului. În anumite condiții ar fi nevoie și de mai mult curaj în negație, bineînțeles păstrându-se formele stricte ale politeței”. □ **Cella Serghi:** „Cartea dispore și de pe micul ecran ca o stea care cade fără să fi apucat să-ți exprimi o dorință; fără să afli care e locul unei cărți pe scara valorilor și dacă e neapărat invers proporțional cu succesul ei de librărie. Și ide ce nu rămâne cartea măcar o lună în vitrină, ca orice alt obiect care nu se găsește în magazin? Sau dacă în absența sistematică a fiecăreia din cărțile sale, autorul poate să fie o prezență în viața literară?!”. □ **Nichita Stănescu:** „Subiectivă și nerepresentativă. Un spectator al televiziunii nu-și poate face o idee justă despre pulsul literaturii române de azi. Prezentările sunt sau convenționale sau ocazionale. Lipsește o emisiune care să analizeze sistematic ultimele producții; așa-zisa «revistă literară» este de cele mai multe ori formală și, chiar atunci când obiectul emisiunii este pozitiv, este expedit în mare grabă. [...] Cele mai reușite emisiuni mi s-au părut cele realizate de Nina Cassian și de Marin Preda. O dovadă că aparatul de filmat în mâna scriitorilor dobândește virtuți poetice și expresie. În rest, permanența acelorași scriitori la emisiunile literare mi se pare obositoare. Probabil este vorba de o prudență a creatorilor de emisiuni, care se feresc de situațiile dificile. Ar fi necesară la aceste emisiuni o părere mai obiectivă asupra literaturii, având în vedere faptul că televiziunea este mijlocul de informație cel mai eficient. «Simpatiile» nu sunt aici permise. Comentariul critic ni se pare destul de neutru, criticii au în general puțin curaj”. □ **Violeta Zamfirescu:** „În ultimul timp emisiunile literare sunt destul de rare la televiziune și seci. Ori un discurs citit, ori poezii alese fără prea mult discernământ estetic. [...] Cred că oricât de dificil ar fi subiectul la care participă un scriitor, e normal să se discute deschis, foarte deschis. Emisiunea poate fi astfel mai interesantă și, oricum, onestitatea profesională este obligatorie”. ■ Textul *În ajunul carnavalului*, în rubrica *Sport* și semnat de Fănuș Neagu, se încheie cu un *P.S.*, scris în stilu-i inconfundabil: „Ieșit de sub troieni de fum, caricaturistul din comuna Putineiu, căruia, cu vreo doi ani în urmă, în ziua de sâmbăta morților, ziua pomenilor, i-am prefațat o broșurică agonisită cu cârligul de smuls paie, îmi aruncă, săptămânal, cuvinte știrbe și boamfe. De câte ori îi aud numele, mă sforțez să-mi aduc aminte ce nevinovate versuri scria pe timpuri. Să ne lase, că, vorba lui Ștefan Bănică, n-avem aer. Caricatura lui de cârciumă și literatura de mahala pe care-o profesează la comanda clientului devin din ce în ce mai penibile. Și încă o dată vorba lui Ștefan Bănică: mielule, de ce nu-ți place ție munca cinstită?!”.

• [„Tribuna”, nr. 9] Număr tematic despre folclor. Pe prima pagină aflăm o poezie semnată Teohar Mihadaș, intitulată *Pasăre Măiastră* □ Ion Șeuleanu prezintă *O culegere de sfârșitul secolului trecut*, culegere de texte din folclorul transilvănean, lansate de fosta Editura pentru literatură, ce acoperă o perioadă de un secol. La acestea se adaugă și volume folclorice din Oltenia și Muntenia culese de către Gr. Crețu împreună cu elevii acestuia. Materialele constau în literatură populară, informații etnografice, versuri cu caracter de romanță, pseudofolclorice, folclor orășenesc, colinde laice (*Pluguleț*), orații de nuntă, descântece, cântece de ceremonial. Un loc aparte îl ocupă cântecele haiducești, hoțești și de cătănie. ■ Serafim Duicu scrie un articol cu titlu omonim despre volumul de *Studii de folclor și artă populară* publicat de Ion Apostol Popescu în care se află studii de istoria folcloristicii, folcloristică, artă populară. Volumul este completat cu elemente inedite, în speță „rolul lui Vasile Alecsandri în proliferarea acțiunilor de culegere a folclorului din Banat și Transilvania”, universul folcloric al lui Ion Creangă, Eminescu, Rebreanu, Coșbuc, Agârbiceanu. A doua parte a volumului este dedicată artei picturii pe sticlă. □ Proprietățile discursului analitic la Augustin Buzura, în *Absenții*, îl determină pe Ion Vlad să abordeze literatura de investigație analitică și să facă apropieri cu Anton Holban, Max Blecher, Camil Petrescu. În acest roman puternic introspectiv, personajul principal Mihai Bogdan trăiește un plin proces analiză introspectivă, într-o tentativă de autodiagnosticare foarte minuțioasă și dură. Scriitorul realizează prin cuvinte, ceea ce denuște „delirul meu forțat”, adică o rememorare, o retrăire a unei secvențe zbuciumate din viața personajelor. Originea stărilor rememorate rămâne revolta și nemulțumirea. Interogațiile personajului, confruntarea cu propria sa conștiință, tribulațiile morale survenite în urma conflictului dintre masca conformismului și sinceritatea personajului, compensează lipsa unei structuri narative cu evenimente ■ R.A. Locusteanu semnează un eseu intitulat *Istoria ca dimensiune a existenței în opera lui Marin Preda*. „Opera lui Marin Preda se împarte în două nivele, unul de suprafață dedicat problemelor unui anumit context istoric, și altul de adâncime, al problemelor general umane. În primul strat, istoria acoperă în întregime destinul individului, în cel de-al doilea matricea de bază a ființei rămâne imuabilă. În opera sa, Marin Preda va accepta istoria ca pe un principiu ineluctabil, și ca scena a vieții. De exemplu, scena din *Moromeții*, este ultima redută a feudalității și se prevede apariția feudalității. Interpretii istoriei se împart în cei care au simțul istoric, cu „cu o conștiință revoluționară” și cei care nu fac nimic dar au instinct social și știu să profite de conjunctural în favoarea unor interese mărunte (Ouașbei, Gae, Fântână). Personajul principal din *Moromeții*, țăranul Moromete, rămâne un figurant comentator singurul păstrător al dreptului la proprietate privată ca semn al libertății. Sunt prezentate apoi succint și alte personaje din diverse romane: inginerul Dan din romanul *Intrusul*, doctorul Munteanu din *Risipitorii*, Doctorul Ionescu, personaje care nu au puterea de a

influența istoria, și să se supună ei”. □ Vasile Sălăjan prezintă lucrarea *Folclor din Țara Loviștei* apărută cu sprijinul Casei Județene a creației populare Vâlcea împreună cu Institutul de etnografie și de folclor. Structura culegerii este în acord cu scopul principal întreprins și anume influența în folclor a continuității indigenilor lovișteni de pe vremea dacilor și chiar înainte de daci. Antologia de texte are mai multe secțiuni: lirică, literatura obiceiurilor, cântece epice și narațiuni. □ La rubrica Inscricții Al Căprariu semnează „Folcloricul” Brâncuși, un articol despre vizita sa la Muzeul de Artă modernă din Paris unde a fost impresionat de reconstituirea camerei de lucru a lui Brâncuși. În impresiile sale acesta îl citează pe sculptorul Henry Moore care afirma despre sculptorul că a reușit „sa debaraseze sculptura de tot ce este superfluu și să ne redea conștiința formei pure” ceea ce înseamnă redarea esenței care este de fapt spiritul folclorului românesc. □ Despre publicarea materialului *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B.P. Hasdeu* (Minerva 1970) început de Ion Mușlea și terminat de Ov. Bârlea, Alexandru Bot scrie sub titlul *Un eveniment folcloristic*. Volumul reprezintă o pretigioasă contribuție la folclorul clujean, arătând pentru prima oară contribuția cercetărilor lui Hasdeu la teoria folclorului. Aportul cercetărilor sale cu caracter enciclopedic, constă într-o fundamentare științifică a folclorului și cât și stabilirea unei terminologii folclorice. □ Vasile Rebreanu, în articolul semnat *Eternitate*, pornind de la prejudecățile legate de folclor, faptul de a fi considerat frivol, susține importanța „vetrei de aur” în afirmarea noastră printre popoarele romanice și menționează cultivarea acestui gen sub semnul geniului: Eminescu, Brâncuși, Enescu, Țuculescu, Blaga, Arghezi. □ Vasile Sălăjan prezintă prima culegere de folclor apărut la Casa creației populare Baia Mare, *Ceas pe ceas se alungă*, într-un articol cu titlu omonim. Lucrarea adună creații poetice folclorice maramureșene (balade și legende în care este evocat Pinteza Viteazul, cântece de dragoste, poezii de ritual) din zone geografice de la Sighet și Valea Izei, până la Șomcuța mare și Codru. Textele fac parte din colecțiile profesorilor Petre Lenghel Izanu, Isidor Râpă, Ion Vancea, Vasile Latiș, Andrei Grobei ș.a. □ La rubrica *Peregrinul transilvan*, eseul *Cărturarii Ardealului și Folclorul*, semnat autor necunoscut, expune problema folclorului în contextul evoluției creației specific românești, așa cum o expune Blaga în lucrările sale filosofice. Este vorba cu precădere de cultura minoră, a satului cosmocentric, a culturii anistorice în care domină „structurile copilăriei” și cultura majora a creației dirijate, a structurilor nedirijate, înfățișată în *Geneza culturii și sensul metaforei*. Imitația unei creații etnografice, exemplu Dumnezeu din icoane care apare ca un boier încruntat, nu face decât să confişte imaginea unei opere de artă specific românească. Pasul către o cultură majoră nu va fi izbutit printr-o imitație a creațiilor etnografice ci deprinderea elanului său stilistic. □ La rubrica *Nord* (23), în articolul *Piesa*, Pop Simion relatează datinile și obiceiurile satului din Surdești Lăpușului în perioada primăverii ce se desfășoară în jurul mitul agrar

dedicat personajului Crai-Gheo, figură principală de Sângiorz (Sf. Gheorghe).
□ Sunt publicate creații în proză: *Somnul de după-amiază* Dan Rebreanu și câteva poezii semnate de Vasile Velneciuc și de Ileana Irina Ioanid □ Este prezent cu texte Velemir Hlebnicov, poet rus aparținând curentului cubofuturism, ramură a futurismului rus, foarte greu traductibil. Acesta este unul dintre semnatarii programului estetic futurist O palmă gustului estetic, alături de Maiakovski, Burliuc, Krunenîh, pictorul Vasili Kandisky. Printre trăsăturile sale sunt menționate: exaltarea cuvântului nou, disprețul față de glorie, cuvântul creator de mituri. Tehnica sa este una de combinări neașteptate ale cuvintelor, de metaforizarea cuvântului, de găsirea a unor noi cuvinte pornind de la o rădăcină, aducând ca stil cu „poezia concretă” cultivată mai ales în spațiul german.

5 martie

• [„Contemporanul”, nr. 10] Zaharia Sângeorzan scrie despre *Progres literar și realism literar*: „Existența unui progres al valorilor estetice nu este o simplă concluzie formală, ci o realitate care poate fi verificată, pe care o descoperim în literatura clasică și modernă. Progresul autentic al unei literaturi îl dau capodoperele, dar și exercițiile, textuale medii căci evoluția înseamnă nu numai spor estetic, ci și universalitate, circuit mondial, o excelență posibilă de a difuza specificul național, o sedimentare concentrică a ideii de destin literar, de valoare recunoscută, asimilată de sensibilitatea și gustul unei epoci”.

■ Este redată *Telegrama adresată Tovarășului Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România* de către Eugen Constant: „Fiind decorat cu ordinul «Meritul Cultural» cl. I-a pentru merite deosebite în creația literară, vă rog cu înalt și omagial respect să binevoiți a primi expresia vibrantei mele recunoștințe și cele mai calde urări de sănătate și viață îndelungată. Deși octogenar, vă asigur că și în viitor voi activa cu același elan pentru patrie, partid și popor”.

■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici prezintă două cărți. □ Petre Stoica: *O casetă cu șerpi*: „Nouă este, apoi, turnura meditativă a poemelor. Nu e vorba de transcrierea meditațiilor poetului în vers, așadar, explicit, ci de integrarea lor în construcțiile imaginare ale poeziei. Calofilia mai pronunțată aici decât în volumele anterioare lasă să se vadă mai greu această nuanță particulară a meditației lirice”. □ Pan Izverna: *Arhipeleag de noapte*: „Poetul e un sentimental ce se cenzurează prin accentuarea excesivă a sentimentelor; procedeu homeopatic care are avantajul că lasă liber, cel puțin aparent, lirismul. Motivul principal în *Arhipeleag de noapte* e acela al regăsirii sinelui, mai precis al nevoii de regăsire.”

■ G. D. semnalează evenimente despre *Eugen Ionescu primit în Academia Franceză*: „Joi, 25 februarie, ora 14 și 30 de minute: la intrarea de pe quai Conti a Academiei Franceze, era aglomerație. Întreg Parisul literelor, artelor și teatrului voia să găsească locuri bune pentru a aplauda intrarea sub Cupolă a unuia din cei mai mari inovatori

dramatici care au scris vreodată în limba franceză: Eugen Ionescu, român prin naștere”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 13] În eseu *Marea*, Mircea Horia Simionescu discută o antologie lirică elină: „strângând mănunchi versurile poezilor greci – care cântă neîntrecut marea și lucrările omului – într-o frumoasă antologie (Univers), Simina Noica mi-a dăruit un instrument excelent pentru a înțelege mai bine acest spațiu de interferență dintre un anotimp și altul, dintre două culturi și civilizații milenare”: „Marea este spațiul nostru grec. Cel mai tulburat val care atinge țărmul aduce cu sine ecourile Mediteranei, cadențele versurilor antice, parfumul tare de catran și chiparoși al sudului [...] în aceste zile și aceste nopți se petrec sub cerul dobrogean metamorfoze miraculoase. Pământul a și început să aburească și să fermenteze, primii muguri au și plesnit din cojile lor mustoase. Acum se face un schimb esențial: marea își potolește treptat trâmbițele și se rează în uriașul ei leagăn, uscatul din vecinătate îi împrumută îndată zarva și neliniștea, năzuind să cuprindă câmpia cu zvonul a o mie de motoare, ce sunt gata să o inunde și să o fertilizeze. [...]” ■ Marian Popa îl recomandă pe romancierul de perspectivă Petru Popescu din *Dulce ca mierea e glonțul patriei*: „Cartea are un titlu de zile mari, oricum polemic și hotărât ironic. Cel care va sfârși pagina 407 își va verifica parțial intuițiile. Există în acest roman o opoziție netă față de proza militară a ultimelor decenii de pace. [...] O variantă a realismului modern o constituie citadinismul, pe care autorul îl teoretizează de mai multă vreme. Citadinismul este unul *exterior* și unul *interior*. [...] Cel interior înseamnă un sentiment, o atitudine morală, o viziune asupra lumii și a oamenilor. Aceste două laturi se echilibrează impecabil cu o a treia: *citadinismul ca mijloc de manifestare esențială, programatică*”.

6 martie

• [„**Munca**”, nr. 7246] Pe pagina intitulată *Vă felicităm, de ziua voastră, dragi tovarășe de muncă și de viață!* este publicată poezia *De ziua ta!* de Ion Crânguleanu.

• [„**Scânteia**”, nr. 8717] Scurte relatări despre *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu creatori din domeniul cinematografiei*, care a avut loc pe 5 martie la sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, la care a participat, pe lângă oamenii din domeniul cinematografiei, și Dumitru Popescu.

• [„**Cronica**”, nr. 10] Începând cu acest număr, revista inițiază ancheta intitulată *Tradiție și inovație în proza actuală*, ce cuprinde patru întrebări: 1. *Puțem aprecia, din perspectiva fatal limitată pe care o avem acum, deceniul al șaptelea ca o etapă distinctă în evoluția prozei contemporane?*; 2. *În ce măsură sincronizarea a depășit simpla preluare a unor procedee și a angajat direcțiile majore ale literaturii?*; 3. *Cum se pune, din același unghi al*

sincronizării, problema legăturii cu tradiția?; 4. Care sunt, după opinia dv., modalitățile care au exprimat în mod optim cerințele unei literaturi actuale?

■ În acest număr răspund punctual: Edgar Papu (*Sincronizarea – o problemă depășită*), Liviu Petrescu (*În competiție cu capodoperele*), Gh. Grigurcu (*Sincronismul – principiu vital*), titlurile date probabil de redacție fiind o sinteză a opiniilor fiecărui respondent. ■ Susținătorul protocronismului e de părere că „prin multiple aspecte literare, noi am și precedat Occidentul”, considerând că deceniul încheiat „cuprinde una din cele mai fecunde, mai bogate și mai interesante expresii din tot cursul evolutiv al prozei românești”, realismul fiind cea mai bună metodă actuală, dar nu unul „vechi, dogmatizat și depășit”. □ Liviu Petrescu crede că deceniul al șaptelea „prezintă toate caracterele unei adevărate «renașteri» literare”, pentru celelalte întrebări trimitând la considerațiile la volumul *Intrarea în castel* a lui S. Damian, „unul dintre cei mai reprezentativi critici contemporani”. □ Cel mai concis și cel mai tranșant răspunde Gh. Grigurcu, căruia deceniul al șaptelea, „cu tot orgoliul său tineresc”, nu ar constitui „de pe acum o etapă distinctă în evoluția literaturii noastre. Mai întâi pentru că secțiunile pur temporale (un an, un deceniu etc.) sunt *arbitrare*. Fenomenul literar își are propriul lui calendar, într-un raport foarte liber cu cel curent. Bilanțurile de tip «almanah» ni se par forțate. Ce înseamnă un an al prozei? Sau un an al poeziei? Iată lucruri puțin serioase, ca un joc de societate la scară mărită. Și în al doilea rând, pentru că *nu ne-am detașat* suficient de deceniul în cauză, care s-ar putea la urma urmei să aibă o notă particulară, deocamdată însă inverificabilă. Numai circumscrierea sa în organicitatea unui timp literar mai amplu, care-l precede și care-l urmează, ne-ar putea aduce o dovadă limpede în acest sens”. La cea de a patra întrebare răspunsul este unul fără echivoc: „Modalitățile care au fost aplicate de către scriitorii cu vocație”, iar în ce privește sincronismul, criticul îl vede ca pe un principiu vital, deasupra fiecărei literaturi autentice, aerul epocii plutind „ca un duh protector”. „A nesocoti ca scriitor ceea ce îți șoptesc obsesiv marile opere ale vremii înseamnă a risca enorm. Și chiar nefiind la curent cu multe dintre ele (câți dintre prozatorii noștri sunt familiarizați cu Musil sau cu Borges sau cu Céline?), respiri un aer încărcat cu efluviile lor”. □ Pentru *Convorbirile Cronicii* din acest număr, Al. Arbore îl interviuează pe Corneliu Sturzu despre neliniștea creatoare, teatrul angajat, activitatea Naționalului ieșean ș.a., iar George Pruteanu îl are drept conlocutor pe tânărul Nicolae Manolescu, descusut în legătură cu limitările și avantajele cronicii literare de durată („m-am ales cu un anume fel de a gândi repede și de a judeca prompt, fără să aștept opinia altora”), despre locul pe care simte că îl ocupă în critica literară contemporană („Sper că n-am să par pre-zumptuos dacă am să spun că mă simt foarte singur. Nu «izolat» (e altceva), ci singur; și nu mă gândesc la mine ca individ, ci la criticul care sunt. Am o mare stimă pentru criticii adevărați, dar asta nu mă împiedică să înțeleg critica drept o îndeletnicire ne colectivă, solitară și riscantă”). ■ Zaharia Sângeorzan co-

mentează micromonografia lui Vladimir Streinu despre Ion Creangă, constatând că exegetul „își povestește tema pe un ton al *Amintirilor*”, iar concluziile la care ajunge „printr-o excepțională analiză” definesc arta și originalitatea adâncă a humuleșteanului, „venită de lângă o filosofie care e mai mult înțelepciune și echilibru moral, stă în puritatea umorului, nealterat nici de cea mai fugace intenție satirică. Așa i se explică succesul în patria marilor satirici ca Swift, Sterne, Molière, Goldoni, Cehov ș.a. și chiar în limbile extremului orient, unde împrejurări politice noi au făcut să-i ajungă opera”. □ Două poezii de Vasile Constantinescu pe prima pagină. Un grupaj de versuri semnează în acest număr și Paul Drumaru. □ *Moștenirea lui Petru Maior* despre care scrie G. Istrate, făcând totodată și o trecere în revistă a principalelor date din biografia transilvăneanului, se referă la ideile care au stat la baza lucrărilor sale de istorie și de filosofie, între care *Istoria pentru începutul românilor în Dacia* și-a câștigat statutul de „cartea neamului”. □ Pentru rubrica *Moment*, N. Irimescu reține: o sesiune bucureșteană interesantă, pe tema *Probleme actuale ale istoriei teatrului românesc modern și contemporan*, apoi un articol semnat de Mircea Tomuș (în „Tribuna” din 25 februarie) despre rolul și semnificația foiletonului, a cronicii literare, precum și sărbătorirea poetului Mihail Steriade la Bruxelles, la împlinirea a 40 de ani de activitate culturală și literară. □ În cadrul aceleiași rubrici, se continuă mai vechea polemică a semnatarului cu Neagu Rădulescu, despre centru și periferie în mișcarea teatrală românească, de asemenea sunt ridiculizate comentariile reduționiste pe marginea operei sadoveniene, pe care le propun elevilor înaintea examenului de bacalaureat doi profesori orădeni, Eugenia Dragoș și Valentin Chifor (în „Familia”, nr. 2/1971). □ Ștefan Oprea conturează un profil regizoral (*Sensul contemporaneității în filmele lui Lucian Pintilie*), Ion Omescu revine cu noi pagini din jurnalul său shakespearian, iar Leonida Maniu semnează un eseu despre arta poetică a Antichității. □ Noua traducere din lirica greacă veche la care se referă Traian Diaconescu este antologia „superioară” [*Antologie lirică greacă*, Univers, 1970] datorată elenistei Simina Noica. □ Natalia Cantemir, semnează un jurnal moscovit (actualități teatrale, întâlniri cu scriitori etc.).

• [„Flacăra”, nr. 10] Henri Wald scrie despre *Biosferă și noosferă*. □ În pagina *F Film*, Magda Mihăilescu inserează o amplă prezentare a ecranizării lui Franco Zeffirelli după *Romeo și Julieta*. □ Traian Stoica prezintă „cartea de relatări nipone” a lui Ioan Grigorescu, *Fenix inflamabil*, apărută la Eminescu. □ În *Agenda* se publică o notă despre intenția Gretei Garbo de a interpreta „rolul episodic al reginei Neapolelui” în ecranizarea romanului lui Proust, *În căutarea timpului pierdut*, realizată de Luchino Visconti. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se prezintă cel de-al doilea număr al revistei „Manuscriptum”, considerându-se că, „prin felul cum e conceput, satisface cerințele publicului larg, iubitor de literatură, el fiind, în același timp, un instrument de lucru și referință și pentru specialist”. □ Se semnalează apariția,

la C.R., a unui volum de *Teatru* de Teodor Mazilu care „fără a avea caracterul exclusiv al unui teatru de lectură, [...] oferă cititorului prilejul de a zăbovi asupra replicii surprinzătoare și cu tâlc, dându-i-se astfel posibilitatea să deguste și literar o operă complexă și originală”. □ Succintă trecere în revistă a ultimului număr al revistei „Secolul 20”, axat pe literatură străină. □ În *Memento, Teatru* sunt prezentate piesele: *Play Strindberg* de Fr. Dürrenmatt, *Schimbul* de Paul Claudel (Teatrul „Notarra”), *Pisica în noaptea Anului nou* de D.R. Popescu (Teatrul dramatic – Brașov), *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă (Teatrul tineretului din Piatra Neamț).

● [„Luceafărul”, nr. 10] Nicolae Manolescu discută despre *Psihologia polemicii*: „O polemică e, în aceeași măsură, un lucru fără scop, care se naște din vanitate. [...] În aparență, ea este un schimb de idei, de argumente, o competiție de inteligență pentru dovedirea adevărului; în realitate, e un dialog între surzi, și argumentele unuia nu sunt (și nu vor să fie) și argumente pentru celălalt”. ■ Nicolae Balotă publică prima parte a unui studiu dedicat prozei lui *Pavel Dan*. Pentru început, criticul consideră necesară susținerea, cu argumente, a faptului că Pavel Dan, deși mort tânăr, a lăsat o operă literară în adevăratul sens al cuvântului și nu doar „cartoane-studiu pentru o mare compoziție”, după cum afirma G. Călinescu. O primă cauză a unității operei lui Pavel Dan ar fi faptul că acesta și-a găsit un spațiu al său – Câmpia Ardealului. Dar, subliniază criticul, ca și Joknapatawpha lui Faulkner, „câmpia” lui Pavel Dan este un spațiu fictiv. Aceasta nu este singura asemănare dintre prozatorul român și cel american. În opinia lui Nicolae Balotă, cei doi sunt printre puținii scriitori ai secolului XX care își afirmă, fără nicio rețineră, atașamentul față de lumea rurală aflată în retragere în fața urbanizării. Într-adevăr, rădăcina creației lui Pavel Dan este de căutat în această lume a satului natal, dar literatura sa nu este una a dezrădăcinării, ci una a remușcării. Acest sentiment este cel al „intelectualului care s-a rupt de obârșiile sale, care le-a trădat într-un fel sau într-altul și care simte obligația unei expieri a unei reparații”. Aici se diferențiază Pavel Dan de mare parte din prozatorii satului. În timp ce la aceștia este prezentă o puternică nostalgie a unui paradis pierdut, la Pavel Dan este prezentă o conștiință a degradării lumii rurale. Din poziția sa, de intelectual care a părăsit satul, prozatorul are o dublă viziune asupra universului rural: „pe de o parte acesta îi apare investit cu virtuțile autenticității, e lumea adevărată în care se ascunde sâmburele vieții, necunoscut lumii urbane; pe de altă parte, acesta îi apare minat de contradicții, e o lume mizeră, viciată, e prin excelență locul anti-idilic”. În ultimele paragrafe ale acestei prime părți ale eseului, Nicolae Balotă aduce în discuție faptul că satul și-a pierdut organicitatea și modul prin care Pavel Dan surprinde această agonia. Totuși, conform semnatarului acestui eseu, „fenomenul care, din punct de vedere estetic este remarcabil intuit de scriitor și proiectat în prozele sale, este acela al răsturnării ritului în trivialitate, al dizolvării tragicului în grotesc, al conjuncției bocetului cu batjocura”.

■ Principala cronică literară din acest număr, semnată de Nicolae Ciobanu, analizează piesa de teatru *Acești îngeri triști* (Dacia) a lui Dumitru Radu Popescu: „Drama *Acești îngeri triști*, în cele mai din urmă, se impune ca una dintre lucrările de primă mână integrate în miezul de foc al tematicii de revelatoare contemporaneitate, raportată la cadrele generale ale literaturii noastre de azi”. □ La rubrica *Cartea de poezie*, Mihail Petroveanu discută noul volum de poezie a lui Ion Caraion, *Deasupra deasuprelor* (Ed. Litera): „Conceptută ca o carte-autograf, volumul de dimensiunile unui caiet, dacă vreți maculatpr, rectangular, reproduce întâi manuscrisul, în copie caligrafică, a celor 25 de poeme inedite și apoi șase din ele în chip de ciornă originală, cu toate urmele unei gestații complicate”. ■ *Despre subconștient* este articolul din acest număr al lui Teodor Mazilu: „Din punctul meu de vedere, întunericul individului este superficial, el nu se află totuși în adâncuri, cum crede Freud, ci la suprafață. Ceea ce noi numim cu un termen drag tuturor «abisul» se află undeva pe la suprafață în fazele imediate ale conștiinței. Asta ne duce la concluzia că mulți dintre noi trăim încă la suprafață superficial: de aici ura, invidia și toate pornirile întunecate. Eu cred că în adâncurile noastre se află lumina, iubirea. Totul e să ajungem până acolo”. ■ Alexandru Paleologu scrie câteva rânduri despre *Don Juan*: „Libertatea pe care o proclamă Don Juan e pură contingență, fără deliberare, fără de răspundere, deci fără participarea conștiinței. [...] Provocând statuia, nu riscă nimic. Acesta e secretul: Don Juan nu e un erou, nu e un personaj, e doar o părere”. ■ În *Dacă aș fi judecător*, Marin Preda discută un proces inedit. ■ Cu ocazia expoziției ceramistului Mihai Gheorghe, Nichita Stănescu și Fănuș Neagu semnează, fiecare, câte o notă despre creația artistului. ■ La rubrica *Revista străină*, este semnalat faptul că în publicația franceză *La quinzaine litteraire* a fost publicat, în avanpremieră, poemul care deschide o antologie de versuri aparținând poetului de origine română Paul Celan, aflată în curs de apariție la editura Mercure de France sub titlul de *Strette*. ■ Publică în acest număr și Marin Sorescu o notă *Un spectacol în sine*, Emil Brumaru *Însemnări despre Julien Ospitalierul*, iar Mircea Micu este prezent cu un grupaj de poeme.

7 martie

● [„România liberă”, nr. 8201] Radu Popescu oferă o altă demonstrație de analiză teatrală cât privește piesa *Play Strindberg*, la doar o lună distanță față de montarea celor de la „Münchner Kammerspiele”, de această dată pe scena Teatrului „Lucia Sturdza-Bulandra”, nu fără a fi ușor incisiv: „iată-ne convocați din nou”. Efectul produs nu este unul favorabil, căci „apropierea, nu numai în timp, a prezentării celor două versiuni, ca și buna impresie lăsată de spectacolul münchnez, va provoca, în mod inevitabil, comparațiile, pe care noi nu le considerăm, în general, nici concludente, nici de dorit”. O observație pertinentă ce se distinge se raportează la reprezentarea în variantă clasică a *Dan-*

sului morții, în urmă cu doi ani. Schimbările, intervențiile regizorale propuse „acum” îi par criticului, cel puțin, nejustificate, deoarece: „dacă opera este bună [...], orice prelucrare nu poate fi decât rea, decât împotriva, decât în dauna operei, care e bună numai prin întregul ei inatacabil. [...] Dilema nu se modifică nici cu o iotă: este, în opinia Teatrului «Bulandra», prelucrarea mai bună (din toate punctele de vedere repertoriale) decât originalul? Aceasta este întrebarea!.. Mister și ironie, ale continuității, și așa zice, ale moștenirii, pozițiilor estetice în teatru!”.

• [„Scânteia”, nr. 8718] Continuă relatarea întâlnirii între Nicolae Ceaușescu și creatorii din domeniul cinematograției. Este tipărită *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu creatori din domeniul cinematograției*, în care, printre altele, se vorbește și despre problema scenariilor: „Firește, trebuie să pornim, după părerea mea, de la necesitatea de a supune unei selecții riguroase, unui concurs, scenariile ce se vor prezenta. Pun această problemă pentru că am reținut sesizările unor tovarăși care au prezentat la cinematografie scenarii acum 1 an sau 2 ani și n-au primit niciun răspuns. Desigur, este greu de presupus că toate scenariile ce se prezintă trebuie acceptate. Nicăieri în lume nu se întâmplă acest lucru, și nu se va întâmpla, cred, niciodată! Înțeleg, fiecare consideră că scenariul său este cel mai bun – este normal să fie așa, dacă nu ar avea această convingere nu l-ar oferi – dar se impune până la urmă o selecție. Din acest punct de vedere, o lipsă a conducerii cinematograției noastre este aceea că nu a promovat un concurs serios de scenarii. [...] Trebuie deci îmbunătățită comanda scenariilor, modul de solicitare a acestora. În această fază să existe discuții largi cu realizatorii de scenarii – la care să participe cei mai buni scriitori, dramaturgi. Să li se spună clar de la început ce dorim să realizăm, ce vrem să obținem de la filmul respectiv din punct de vedere politic, social-artistic și, pe această bază, să asigurăm un număr mare de scenarii, din care să putem alege pe cele ce răspund cel mai bine obiectivelor propuse. [...] La noi e nevoie de doi ani pentru realizarea unui scenariu. Dar, câteodată scenariile de film trebuie lucrate foarte rapid. Se poate realiza și în câteva zile scenarii bune, când omul știe ce vrea și are talent. Noi procedăm greșit, după părerea mea, așteptând luni și ani până se definitivează un scenariu. Dacă pentru un film istoric aceasta mai poate fi acceptabil, pentru un film politic de actualitate acest lucru nu mai este de înțeles. Deci trebuie să punem în fața creatorilor de scenarii sarcina de a gândi și lucra într-un tempo mai modern, de a produce mai multe scenarii, ușurând cinematograției posibilitatea de a alege ceea ce este mai bun”. În forma prescurtată apare și *Cuvântul participanților la întâlnirea cu creatori din domeniul cinematograției*: Mircea Sântimbreanu, director general al Centrului național al cinematograției; Mircea Drăgan, secretar general al Asociației cineaștilor; Sergiu Nicolaescu; Costache Ciubotaru, operatorul de film; Elisabeta Bostan; Dinu Cocea; Amza Pellea; Mircea Mureșan; Gheorghe Vitanidis; Savel Știopul; Radu Gabrea; Geo Saizescu; Jean Grigorescu.

8 martie

- [„Munca”, nr. 7247] Zoe Dumitrescu-Buşulenga publică *Laudă femeii*.

9 martie

• [„România liberă”, nr. 8202] Cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la naşterea profesorului şi scriitorului de limbă maghiară Gaál Gábor, Mihai Beniuc îi dedică articolul *Un strălucit înaintaş*, prezentându-i meritele şi „tonicitatea cugetului său de comunist consecvent”.

• [„Scânteia”, nr. 8720] Al. Andrişoiu semnează *Cheia de aur a unei nobile profesii*, un text despre Conferinţa a Uniunii arhitecţilor: „În cuvântarea rostită de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la Conferinţa arhitecţilor există, cred, o cheie de aur pentru înlăturarea şablonului şi, deci, pentru deschiderea unui evantai de stiluri în care personalitatea proiectantului să se realizeze pregnant”.

■ Al. Popescu scrie despre *O personalitate proeminentă a literaturii maghiare din România*, marcând *80 de ani de la naşterea lui Gaál Gábor*: „S-au împlinit 80 de ani de la naşterea lui Gaál Gábor, una din personalităţile proeminente ale literaturii maghiare din ţara noastră, fost membru al Academiei Române, redactor-şef al revistelor «Korunk» şi «Utunk» din Cluj. Biografia sa deloc lineară ilustrează o viaţă de creaţie şi luptă consecventă pentru înfăptuirea idealurilor sale comuniste, cu care luase cunoştinţă de tânăr prin legăturile cu mişcarea muncitorească din Ungaria, idealuri cristalizate apoi sub influenţa Partidului Comunist Român. [...] Moştenirea sa literară, în tot ce are mai bun, este o pledoarie pentru partinitatea creaţiei, o argumentare convingătoare şi profundă pentru oglindirea autentică a realităţilor sociale, pentru opere adresate celui mai larg public”.

10 martie

• [„Munca”, nr. 7249] În *Pe scurt*, ziarul publică o notă despre „*Pădurea nebună*” în limba rusă, anunţând că romanul lui Zaharia Stancu a apărut, în traducerea lui I. Martemianov, la editura „Literatura artistică” din Moscova.

• [„România liberă”, nr. 8203] Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează articolul *Traductibil şi intraductibil*, abordând problematica traducerilor în alte limbi, în general, a poeziilor româneşti, cu precădere. Pe lângă dificultatea găsirii echivalenţelor lexicale sau frazelogice (v. „dor”, „pururi”, „veşnic”, „bucium”, „toacă”, respectiv „expresiile vii ale poporului”), notează: „Şi la Eminescu şi la Arghezi şi la Blaga şi la Barbu, la toţi marii poeţi dificultăţile de traducere sînt foarte mari. S-au făcut în câteva limbi încercări remarcabile. Totuşi ele rămîn performanţe izolate şi fragmentare. [...] Evident, niciodată poezia nu va putea fi tradusă desăvîrşit într-o altă limbă, decît doar dacă talmăcitorul e la fel de mare poet ca şi cel pe care-l traduce. Deşi şi atunci se poate întîmpla (ca în cazul Ion Barbu – Shakespeare cu *Richard III* sau *Quasomodo* – Arghezi) ca opera să fie atinsă de geniul celuilalt şi chiar uşor

deformată”. În plus, Creangă îi pare un autor „aproape intraductibil”. Cu toate acestea, conchide că traducerile reprezintă „vehiculul cel mai important în cunoașterea dintre popoare”.

• [„Scânteia”, nr. 8721] Zaharia Stancu publică *Încrederii nu-i poți răspunde decât cu încredere*, textul dedicat *Gloriosului semicentenar*: „Scriitorii români, și laolaltă cu ei scriitorii naționalităților conlocuitoare, sprijină cu creațiile lor literare, cu munca lor obștească, cu scrierile lor publicistice, în sfârșit, cu întreaga lor activitate politică internă și externă a partidului nostru comunist, a statului nostru socialist. Această politică, după cum se știe bine, este susținută cu tărie de toată suflarea țării. [...] În unele momente ale ultimilor douăzeci și cinci de ani – aceasta este adevărat – au existat piedici, au existat greutăți, uneori au existat și au circulat păreri greșite și aprecieri neconforme cu adevărul, pe care timpul nu le-a acceptat. Dar întâmplări de acest fel au avut și au loc în toate literaturile lumii și nimic din ce este cu adevărat valoros, nimic din ce este cu adevărat prețios nu pierе. Important pentru noi este faptul că în toată această vreme scriitorii noștri au rămas la masa lor de lucru și au scris cărți din care unele și-au dovedit trăinicia încă de la primele ediții. Important, de asemenea, este faptul că între scriitori și partid există o comuniune strânsă de vederi, o puternică unitate care ilustrează înalta conștiință civică a scriitorilor, justețea politicii partidului nostru comunist. [...] Trebuie să semnalăm aici că avem printre tineri talente remarcabile nu numai în Capitală, ci și în provincie. O cercetare mai atentă a cenaclurilor literare din orașele mari și mici ale țării ne-ar rezerva multe și plăcute surprize. Am înscris recent și această preocupare în programul nostru de lucru de la Uniunea Scriitorilor. Am mare încredere în frontul nostru literar de astăzi și, de asemenea, am mare încredere în frontul nostru literar de mâine, așa cum se prefigurează încă de pe acum. Printre noii sosiți în câmpul literaturii României socialiste sunt multe elemente care, sper, nu ne vor înșela așteptările. [...] În amplul său program de întâlniri, de consfătuiri, secretarul general al partidului a înscris și o consfătuire de lucru cu oamenii de artă și cultură. Această consfătuire, despre care s-a scris la timp în presă, a avut loc în Palatul Consiliului de Stat și a durat aproape o zi întreagă. Pentru noi, scriitorii, ca de altfel și pentru ceilalți oameni de artă și cultură, consfătuirea a fost de o extremă importanță. [...] Spuneți-mi, care conducător de stat și de partid din câți a cunoscut istoria noastră s-a ocupat cu atâta grijă, cu atâta dragoste, de oamenii care muncesc și duc pe umerii lor țara? Și care conducător de stat și de partid, din câți a cunoscut istoria noastră, s-a ocupat cu atâta grijă, cu atâta dragoste și cu atâta înțelegere de literatura și de arta noastră? Încrederii, noi, scriitorii, îi răspundem cu încredere. Și cu opere pe care le gândim și le vrem de înaltă valoare”.

• [„Viața studentească”, nr. 10] M.N. Rusu se oprește la monografia *Octavian Goga* a lui Ion Dodu Bălan: „Exceptând prefața lui Beniuc la întâia selecție de după 1944 din poeziile lui Octavian Goga (*Poezii*, ESPLA, 1957),

nimeni nu s-a arătat mai înclinat spre o sinteză privind creația poetului decât Ion Dodu Bălan. El a editat 5 ani de-a rândul câteva antologii din poeziile lui Goga, însoțite de un aparat critic judicios, repunând masiv în circulație versul poetului din Rășinari. Paralel cu această necesară operație editorială, I. Dodu Bălan a elaborat o micromonografie, care, amplificată și completată, se află acum asimilată în substanța monografiei de azi. Aceasta este prima monografie completă dedicată marelui poet vizionar; completă, deoarece se ocupă de toate compartimentele activității lui. Dar nu numai în sens cantitativist atrage atenția acest amplu și substanțial studiu, ci și din acela al unghiului de analiză. [...] I. Dodu Bălan a găsit atât tonul potrivit, cât și cumpăna metodologică (*n.n.* pentru o poezie adânc impregnată de elemente social-politice). El abordează opera poetului dintr-un unghi marxist, științific, fără a cădea în păcatul unor formulări dogmatice sau exclusiviste”. □ Recomandările săptămânii în rubrica *Sintagme*: ediția *Ion Creangă* a lui Vladimir Streinu, Albatros, *revizuită*; Ion Vinea, *Lunatecii*, la BPT; *debutul* lui Al. Papilian, *Dihorul*, la Cartea Românească, *având girul lui Marin Preda*; un nou volum de versuri Gh. Pituț, *Fum*, tot la C.R.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 8] Nicolae Tăutu publică poezia *Țara*. ■ Nichifor Crainic scrie în *Oameni de seamă ai culturii românești* despre *Gala Galaction*: „E adevărat că și Mihai Sadoveanu e poet în epica sa, al cărei cântec l-ai asculta ca pe o melodie stelară chiar dacă n-ai vedea niciun conflict în fața minții. Dar fraza lui Galaction dacă n-are acea pâclă albastră, ce aburește din cuvintele sadovenești și împânzește povestirea, are forța subliminală ce așterne vechime peste actualitate, transfigurează întreaga bucată literară și creează unicitatea autorului în arta de a povesti”. ■ Aurel Zamora scrie despre *Prezențe culturale românești în Italia*, din care aflăm despre *Doi coautori români la volumul „La citta eterna”*: „În Campidoglio, în istorica Sala della Protomoteca, s-a desfășurat zilele trecute prezentarea oficială a volumului *La citta eterna (Orașul etern)*, operă celebrativă apărută cu ocazia centenarului Roma-Capitală. Interesul nostru pentru volumul *La citta eterna* se datorește, între altele, faptului că printre cei 16 autori ai cărții se numără și doi români: prof. dr. docent Alexandru Balaci, cu *Laus Romae* și Alexandru Mircan, cu *Presenze romene nella centenaria capitale italiana*”.

11 martie

● [„**România liberă**”, nr. 8204] Radu Popescu recenzează drama semnată de Eugen Barbu, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*, analizând și montarea la Teatrul Național „I.L. Caragiale”. Precizarea că piesa s-a jucat în sala Studio anticipă opinia criticului, conform căreia destinul acesteia nu a fost unul dintre cele mai fericite, căci, jucată în provincie, cu greu și-a găsit drum spre un spațiu central, însă „mai bine, totuși, mai târziu, decât niciodată, între altele pentru a dovedi că opera este dintre cele mai durabile”. Creația dramatică i se

pare „cea mai bună” dintre cele create de autor, „cea mai întunecoasă dramă din câte s-au scris în ultimii douăzeci de ani, document fidel ca o fotografie a lumii care a inspirat-o și, în același timp, imagine critică, profundă și aspră a unei lumi refuzată de istorie și condamnată de o conștiință omenească vie. [...] Sumbră, tragică, dură, crudă, aceasta este materia, țesutul și semnul dramei, și de sub acest semn nu pot fi scoase nici momentele comice, căci și râsul, aci, izvorăște din surse acre, sălcii, rău mirositoare, creatoare de iluzii sarbede și de situații grotești”. Spectacolul s-a dovedit a fi un succes. □ Traian Filip analizează volumul lui Mircea Horia Simionescu, *Ingeniosul bine temperat*, în articolul intitulat *Fabule și schițe moderne*, afirmând că structura tomului „imită sistemul articolelor de enciclopedie, comprimând zeci, poate sute de romane, piese de teatru, scenete [...], parodia devine enciclopedică și *Bibliografia generală* se înscrie într-un sistem de gândire plastică, amintindu-ni-l pe Charlie Chaplin și gagurile lui pline de savoare și înțelepciune”.

● [„Scânteia”, nr. 8722] Pop Simion publică un text dedicat *Gloriosului semicentelar*, cu titlul *Demnitatea numelui de scriitor comunist*: „Într-un cuvânt: toți cei care țineam un condei în mână lucrăm nemijlocit asupra realității. Cred că nu greșesc afirmând că rațiunea de a fi a acelora dintre noi care ne cuprindem în vârsta numită de mijloc s-a cristalizat în strânsă filiație cu luciditatea și realismul acțiunilor partidului, de care luam act din chiar momentul formării noastre ca oameni sociali. [...] Cuvântul, această abstracțiune cu o extraordinară capacitate de a sugera concretul, a devenit, treptat, pentru mulți dintre noi, voluptate, profesie, crez, condiție comunistă de a fi. [...] Scriitorul militant își trage puterea cărților din izvoarele de realism și luciditate ale timpului său, servind cele mai avansate idei, aspirații și sentimente care înfrumusețează lumea și îi disting pe contemporani; este coordonată de etică și spiritualitate pe care se regăsesc majoritatea scriitorilor țării. Realismul operei literare și vizionarismul revoluționar al ideilor pe care le vehiculează aceasta mi se par orientări fertile pentru un scriitor comunist, care se vrea demn de acest nume; ele țin de ceea ce numeam în însemnarea de față, devenit, treptat, pentală”. ■ În *Note de lectură* Mihai Nadin prezintă volumul *Dialoguri-drame* de Páskándi Géza, volum apărut la editura Kriterion: „Pe alocuri, paginile din volum sunt ceva mai greu accesibile. Dar cel ce descifrează atent sensul lucrărilor lui Páskándi constată că el vorbește cu oamenii din preajma sa, dialoghează cu contemporanii săi, încercând să-i dezbrace de tare, moralizându-i și îndemnându-i să-și dezvolte conștiința, cerându-le să se ridice pe cea mai înaltă treaptă a demnității umane. Și tocmai aceste sensuri conferă volumului atât valoare, cât și un destin dramaturgic cert”.

● [„Albina”, nr. 10] Victor Eftimiu publică poezia *În gloria partidului*: „Pe frunte cu stema cerească/ Și liberă, fără stăpân/ Republica-n veci să trăiască/ Trăiască poporul român!”. ■ Apare „*Lumina partidului*”, notă nesemnată: „În cinstea celei de a 50-a aniversări a întemeierii Partidului Comunist Român,

a apărut recent, sub egida Casei centrale a creației populare, o culegere de texte literare pentru formațiile artistice. Reunind condeie dintre cele mai reprezentative ale generațiilor mai vechi și mai noi ale liricii românești, culegerea se deschide cu poezii semnate de Zaharia Stancu, Nicolae Labiș și Tudor Arghezi. Dintre versurile închinatote înțeleptului cârmaci al vieții noastre noi de către scriitori de altă naționalitate din patria noastră, cităm: *Mai mult decât eroi* de Horváth Imre, *Strofe sărbătorești* de Franz Liebhard și *Acasă* de Erik Majtényi. Culegerea mai cuprinde o serie de montaje literar-muzicale (*Sărbătorim partidul vremii noi* de Al. Andrițoiu, *Partidului slavă* de Nicolae Tăutu, *50 de stindarde* de I. Meșoiu ș.a.) precum și poemele dramatice *Soarele libertății* de Victor Tulbure și *De cinci decenii* de Eugen Frunză. În ultima secțiune intitulată *Cuvântul nostru* sunt alăturate secvențe și momente pentru programele brigăzilor artistice de agitație, semnate de Cornel Constantinescu, Stelian Filip, M. Maximilian, V. Puicea, Ion Rus și Bogdan Căuș. Apărută sub îngrijirea lui Ioan Meșoiu și Mihai Georgescu, culegerea *Lumina partidului* este de un folos indiscutabil și imediat pentru programele artistice ale oricărui cămin cultural sau casă de cultură”. ■ Vladimir Pană semnează prezentarea volumului *Păsările* de Alexandru Ivasiuc: „*Păsările* aduce în opera romancierului un spor sesizabil și ca problematică, dar mai ales pe plan estetic. Autorul își reprimă tendințele neîngrădite anterior spre discursivitate. Mai mult decât în oricare altă scriere a sa se vedește că Al. Ivasiuc are vocația epică, este un bun constructor și povestitor. Mai mult decât oricând ideile autorului nu sunt reprezentate în speculații abstracte ci prin destinul eroilor cărții. Este o scriere care, fără să abdice de la calitățile cunoscute ale autorului privind dezbaterea de idei, are o acțiune și personaje bine conturate. Investigând ca și înainte, mutații sufletești consecutive unor mutații sociale, *Păsările* se ridică, în raport cu scrierile anterioare, de la o perspectivă individuală la una mult mai cuprinzătoare asupra vieții sociale”.

● [„**România literară**”, nr. 11] Zaharia Sângeorzan explică ce înseamnă *Literatura actualității*: „Literatura actualității este însăși valoarea de totdeauna a modernității. Descoperim actualitatea, modul ei de a exista, de a corespunde nemijlocit unei epoci în realitatea literară, totală a unei națiuni. [...] Literatura actualității nu este un ierbar care poate fi completat revăzut, reorganizat oricând și cu orice, mărindu-i utilitatea sau desființându-i etichetele ca să nu i se mai recunoască esența. Ea e un scenariu viu, cu toată costumația posibilă, care ne satisface, care ne determină să-l acceptăm numai fiindcă este actual fără «revizuri», fără peregrinări primejdioase în efemer. Ieșirea actualului din circulația lui obișnuită, din identificabil și intrarea lui în etern, în durabil este un proces determinat de percepție, de putință de a face anatomia morală, ideologică a unei epoci. [...] Afirmarea literaturii actualității nu este posibilă decât în raport cu istoria valorilor. Pentru a vedea cât de actuală este această idee, nu trebuie decât să rotim semnificațiile unei opere spre vocația ei socială și să-i

recunoaștem imediat viabilitatea în contemporaneitate. Nu există operă de interes național și universal care să nu se comunice actualității. [...] Noțiunea de literatură a actualității trebuie consolidată, memorată, și nu pe deasupra unor opere mediocre, ci în preajma operelor reprezentative pe care prezentul ni le oferă cu insistență. Diagrama posibilă, obiectivă, a acestei actualități se poate deschide cu Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Laurențiu Fulga, Nicolae Breban, Al. Ivăsiuc, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Bujor Nedelcovici, Augustin Buzura, Petru Popescu ș. a., excluzând, bineînțeles, din scenă, personajele care se împiedică într-o actualitate făcută și care durează cât spectacolul. Competițiile actualității sunt extrem de dificile, dar conștiința că răspundem unei societăți, unei angajări neimpuse, unui *măine*, face ca maratonul spre capodoperă să fie, dincolo de eșecuri, de pistele înșelătoare un excepțional răspuns la social, la progresul valorilor, al istoriei”. ■ Despre proiectele literare Anei Blandiana, din dialogul cu Al. Raicu, aflăm: “– *Cu ce veți fi prezentă în librării anul acesta?* – Un volum de vreo patruzeci de poeme, împărțite în trei cicluri: *Octombrie, Noiembrie, Decembrie*. De fapt, un poem mare, compus din mai multe «piese». Sentimentul, starea de spirit, atmosfera sunt unitare, încât vorbind matematic, aș putea spune că e vorba de «o funcție de funcții».. – *Ce titlu va purta cartea?* – *Clar de moarte*, Editura Cartea Românească. – *Dumneavoastră ați scris și multe eseuri în ultimii ani..* – Un asemenea volum voi preda editurii Eminescu. El va cuprinde o suită de mici studii literare despre poeți morți tineri, cum au fost Catul, Novalis, Rimbaud, Labiș, care au comun nu numai destinul, ci și o anumită grabă, o anumită dilatare a privirii. Discuția mea se va axa nu atât pe structura operei, cât pe atitudinea lor față de poezie, înțelegând prin poezie arta cea mai apropiată de tăcere. – *Cu Antijurnalul cum rămâne?* – Probabil că o să revin la el. Îmi convine formula aceasta, simt o anumită libertate știind că am un loc al meu unde pot să comentez evenimente, sentimente, idei. Corespondențele pe care le țin acum săptămânal în «Contemporanul» m-au interesat doar ca o experiență, care, prelungită, s-ar putea să devină obositoare”. ■ Discuția purtată cu învățători și profesori din Șiria de către Dumitru Bălăeț se intitulează *O critică pentru public* și se referă la „nevoie acută de comunicare ce venea de data aceasta din partea cititorului, a aceluiași cititor care, cu toate că nu știe să vorbească în termenii criticii literare, citește poezie. [...] Să nu uităm că dialogul scriitorului solitar, de care vorbește Nichita Stănescu, cu cititorul său care dispune de limbaj articulat (criticul), e un dialog la scenă deschisă și nu se petrece în fața unor surzi. Raporturile între critic și scriitor se pot defini corect numai prin intermediul celui de-al treilea element: publicul. O critică numai pentru scriitor este o critică ratată în principiu, o *critică pentru public*, iată idealul. Puterea criticului stă în echilibrul dintre conștiința lui publică, puterea de intuiție estetică și cultura lui. Toți acești factori îi definesc personalitatea și i-o impun”. ■ Petru Popescu scrie despre *Geo Bogza și spațiile înalte*: „Așa cum e, proza

lui Geo Bogza duce cu gândul la spații înalte și simplificate, la platouri spălate de aer rece, pe care se numără puncte de copaci, peste care navighează păsările, norii, planetele. Un alt lucru remarcabil e capacitatea autorului de a se emoționa. Numai un om foarte pur și tânăr, sau foarte bătrân și covârșit de experiență (Geo Bogza pare să fie amândouă deodată), găsește într-o femeie care mănâncă un măr o sursă de poem, și chiar un prilej de filosofie. De fapt, dacă stăm să ne gândim, iată cheia acestor pagini”. ■ Versuri semnează: Victor Eftimiu (*Te duci și tu acuma..*), Grigore Hagiu (*Învălmășire de mirosuri, pocnet de semnale*), Horia Zilieru (*Dragostea femeii*), Ion Sofia Manolescu (*Elegie în cerc domestic; Poarta pământului; Timp traversat; Umbră ascunsă; Melodramă; Hamlet*), Mircea Ivănescu (*Grădina botanică; E greu dimineța; Jane Eyre; Altminteri; Scenă în parc*), Dragoș Vrânceanu (*Nu pe lângă ziduri; Umbrele veșnice ale lumii*). □ La proză apar *Planul bizantin* de Radu Theodoru și *Pâinea verde* de Pop Simion. Confesiuni face Ștefan Voicu: *Un suflet de poet* ■ Pornind de la volumul *Documente literare*, apărut la editura Minerva, sub semnătura lui Gh. Cardaș, Șerban Cioculescu scrie la *Breviar* despre *Umorul lui Vasile Bogrea*. ■ Având în față poeziile recente ale lui Daniel Turcea, Ion Pop abordează *Poezia experimentală*: „Se întâmplă astăzi în poezia noastră un fenomen dintre cele mai îmbucurătoare, semn al vitalității și capacității ei de dezvoltare: experimentul poetic reintră în drepturile sale, aplicat nu atât asupra unui univers cu puțință de îmbogățit într-o direcție sau alta, cât asupra *cuvântului*, asupra structurii înseși a poeziei. În ultimi câțiva ani, autori ca Mircea Ivănescu, Leonid Dimov, ori, dintre cei mai de mult afirmați, Nichita Stănescu sau Cezar Baltag încearcă tot mai frecvent asemenea salturi fructuoase. Cea mai recentă serie poetică le urmează, beneficiind desigur de transformările limbajului datorate avangardei, continuând procesul de înnoire. Într-un atare context, de natură a pune în dificultate pe anumiți lectori grăbiți, se înscrie, credem, și poezia debutantului Daniel Turcea. Autorul recentei *Entropii* ne propune un fel de contemplație din interiorul cuvintelor, dintr-un spațiu pe care el însuși îl numește al «Posibilului». [...] Stadiul experimental în care se găsește acum poezia lui Daniel Turcea, deși încă de insuficientă coagulare, deși nu îndeajuns finisat artistic, reprezintă totuși un moment de reținut în întreprinderea, începută cu certă vocație, de a propune acele «existențe substanțial indefinite» atât de adeseori râvnite și visate de poezia timpului nostru”. ■ Rubrica dedicată *Cronicii literare* este din acest număr preluată de Mircea Iorgulescu, iar primul text poartă titlul de *Introducere*: „Preiau din mers această rubrică și mă simt dator să adaug unor însemnări despre rostul cronicarului literar și câteva cuvinte despre criticul căruia îi succed. Obligația nu vine dintr-o simplă politețe, ceea ce ar presupune o bună doză de artificialitate, ci dintr-o puternică necesitate interioară determinată, poate, și de conștiința secretă a inevitabilelor deosebiri. [...] Misiunea cronicarului literar este dintre cele mai dificile, constând esențial într-un permanent efort de selectare a valorilor și de

respingere fermă a imposturii; cea mai subtilă și mai pretențioasă interpretare devine ridicolă (nu și imposibilă!) dacă scrierea avută în vedere este inexistentă artistic. Există astăzi la noi critici inteligenți și talentați care promovează și exaltă false valori, din meschine interese, operațiune conjugată cu transformarea literaturii într-un instrument de ascensiune; acțiunea lor este cu atât mai nocivă cu cât sunt mai mari calitățile de care dispun. [...] Argumentul «decisiv» al excluderii cronicarului literar din rândurile criticilor îl constituie, în cele mai multe cazuri, învinuirea că nu ar avea o perspectivă, că privirea sa ar fi limitată de orizontul redus al actualității imediate. O mare eroare se ascunde aici. Un adevărat cronicar literar este întotdeauna autorul virtual al unei personale istorii a literaturii, la care se raportează neconținut – chiar dacă nu mereu deschis – atunci când trece în revistă literatura contemporană. Prospekțiile sale sistematice în actualitate se sprijină pe buna cunoaștere a întregii literaturi, asupra căreia are o viziune particulară; foiletoanele sale stau nu pe aer, ci pe temeliile unui sens general dedus din mersul literaturii de la origini până la prezent”. ■ Nicolae Ciobanu prezintă o serie de opinii pe tema *Problematică și personaj în roman*, având în centrul atenției creația literară a lui Al. Ivasiuc: „Sigur, în principiu, nimeni n-a putut nega viziunea romanescă a lui Alexandru Ivasiuc, atât de captivantă prin finalitatea ei artistică și atât de aptă pentru infuzia masivă a spiritului reflexiv, spre care aspiră de mult epica noastră actuală. De altfel, succesul de critică al romancierului își are sursa principală tocmai în acest act de îndrăzneală, în spectaculoasa resurrecție a jocului ideatic, în fascinanta confruntare psihologică dilematică. Nu este mai puțin adevărat însă că lui Alexandru Ivasiuc nu i-au putut fi trecute cu vederea o seamă de incongruențe, câteodată extrem de grave. În primul rând, obositoarea și, la urma urmei, păgubitoarea ariditate a unor întinse pasaje de un abstractism izbitor, lipsite de fiorul ficțiunii epice autentice; ceea ce se răsfrângea nu o dată și asupra «scriiturii», asupra aspectului stilistic, aplatizat și convenționalizat într-o oarecare măsură. [...] Așadar: un roman de o neobișnuită acuitate în ceea ce privește tema social-istorică și transfigurarea ei general-epică. Dar pentru ca *Păsările* să fie o operă cu adevărat puternică, autorul ar fi trebuit să rezolve la înălțimea intențiilor ce și le asumă în această dificilă chestiune a personajului. Experiența acumulată în romanele precedente, tocmai sub raportul antrenării personajelor în fascinantul joc al cunoașterii de sine, prin cufundare voluptuoasă în tenebrele propriului eu, ne așteptam să fie valorificată, de data aceasta, în chip deosebit. Mai ales că circumstanțele epice generoase pe care le-am evocat ofereau în acest sens posibilități sporite în comparație cu precedentele tentative românești ale lui Alexandru Ivasiuc”. ■ Un răspuns la scrisoarea lui Paul Anghel adresată revistei și publicată în nr. 8/1971 în „România literară”, dă Al. Piru în *Paul Anghel și problema socialului în literatură*: „Autorul, cunoscut mie ca jurnalist, în timpul din urmă și ca dramaturg, declară a fi scris primele capitole dintr-o *Istorie posibilă a literaturii române*. Nu mai e prin urmare

doar reporter, a devenit și istoric literar cu «principii» și «tablă de valori»! O parte din aceste principii stau probabil la vaza ideilor în problema socialului din sus-numita scrisoare, adresată post-festum revistei, deoarece, se scuză malițios autorul, el, care n-a trimis scriitori la arat, la culesul porumbului sau la montatul strungurilor, n-a vrut să ia parte la un «miting». [...] Dar poate că Paul Anghel, scrisoarea sa e în zig-zag, nu este chiar atât de negativ pe cât pare și nici atât de exclusivist, de vreme ce e de acord că nimeni nu poate acuza, în privința orientării, literatura, decât în general, iar nu în particular, în persoana unui singur autor. Ce are a face că un poet sau un prozator scrie insistent despre *eu* și nu despre *ethos*, despre *etern* și nu despre *clipă*, despre *social* și nu despre *terestru*? Pentru Paul Anghel este posibil ca cineva (traducem conceptele invocate) să se preocupe exclusiv de eu, să fie adică un liric introvertit, individualist, iar nu un poet solicitat de moravuri, adică de conduita colectivă; se poate ca cineva să aibă în vedere eternul și se poate (?) ca cineva să insiste asupra clipei (efemerului); este permis ca cineva să se aplece asupra socialului, iar altul asupra terestruului (pământescului). De unde era foarte exigent, Paul Anghel a devenit deodată lipsit de orice exigență, căci nici exaltarea eului fără *ethos*, nici comentarea efemerității, nici rămânerea în terestru nu pot duce decât la o literatură narcisistă, solipsistă, banală, sub zodia perisabilului, a reportajului nesemnificativ, pedestră, plată, eșuată în contingent. Iar pentru literatura română, ca și pentru orice literatură, problema esențială este tocmai aceea de a trece din planul particularului în acela al universalității, din istoricitate în permanență. Cine sunt, așadar, evazionistii, «bolnavii de ficat» pe care-i vizează Paul Anghel fără a-i numi? În orice caz, nu numai aceia care, întorcând spatele realității, ca s-o denunțe, se refugiază în vis, oniricii, suprarealiștii întârziati, sau adversarii clișeeilor, ai vechilor canoane, autorii de antiliteratură, de «roman nou» și teatru absurd; dar și prizonierii evenimentului brut, ai accidentalului și circumstanțialului, ca și reporterii ce resuscită epocile istorice împrumutându-le filosofia contemporană, învățată după ureche, a singurătății și alienării, combinând de Delavrancea cu Beckett. [...] În genere, un critic și cu atât mai mult un istoric literar în conștiință de fenomenul literar *a posteriori*, fiind prevenit că în multe cazuri coincidența dintre cerințele unei direcții și operă nu este decât consecința unui deplorabil sau detestabil conformism”.

■ Gheorghe Pituț este autorul eseului *Dincolo de realitatea imaginii*: „Din nepotrivire, din paralelismul artei cu vremelnicul, vine irealitatea imaginii, vine irealitatea imaginii. Caracterul de irealitate este cel care conferă artei un regim de excepție, de deosebit. Nepotrivirea aduce un spor perpetuu de nouitate și prin aceasta de frumos. [...] Opera adevărată e străbătută de suferința de a vedea cu preponderență altceva decât evidența, de setea asemănării cu Ființa. Se lămurește, credem, acum de ce numele devin depozitare ale mișcării, în cazul imaginii artistice, căci ele, numai ele, numele rămân *Das Unsagbare*. Nespusul, Inefabilul, fulgul acesta de cuvânt se vede doar că trebuie pus în relație

cu un temei adânc ontologic. O discuție aplicată despre Inefabil ar putea porni apoi cu răbdare abia de aici înainte”. ■ În *Ochiul magic* se poate citi: □ *A informa*: „Revista cu o stabilă audiență în publicul larg, «Contemporanul», are meritul de a căuta continuu forme noi care să asigure informarea în sectoarele cele mai diverse. Astfel redacția a schimbat în ultimul timp profilul unor pagini, menținând totodată spațiul rubricilor care își sprijină reputația tocmai pe periodicitatea lor”. □ *Plapuma cerului*: „Am reprodus aproape în întregime poezia *Iubiri* (Ileana Irina Ioanid – «Tribuna», nr. 9/1971). De ce? Ca să putem recomanda, fără părtinire, dozele necesare pentru construirea fiorului liric; cât prozaism, câtă suavitate, câte alintări jucăușe, câte meditații de teribilă gravitate.”. □ *Metamorfoze*: „După ce am mai remarcat, nu de mult, tot în această pagină, printr-o mare prefacere trece, începând cu primul număr din 1971, revista brașoveană «Astra». Schimbarea este masivă și decisă, manifestându-se pe aproape toate planurile, de la înfățișarea grafică și până la punerea curajoasă în discuție a unor subiecte de cel mai acut interes. Numărul 2/1971 este convingător în acest sens: revista e paginată cu multă imaginație (deși, uneori, se ajunge la exces), problemele dezbătute sunt dintre cele mai vii, aproape fiecare articol invită la lectură”. □ „*Argeș*”: „Numărul 2 ne propune în Biblioteca Argeș (una dintre fericitele inițiative ale redacției) un remarcabil grupaj de versuri – *Zăpada de acasă* – semnat de Adrian Păunescu, o pagină din creația poetică a lui Adam Puslojić, în versiunea românească a lui Nichita Stănescu, elevatul *a.b.c.* al lui Matei Călinescu, articolul *Stelaru-Stelarii* al Dinei Dobrin, caligramele despre cartea de poezie semnate de Florin Manolescu, pagina de tablete despre *condiția poetului*, datorate Mariei Banuș, Otiliei Nicolescu, lui Ion Bănuță și Ovidiu Genaru, interesanta evocare *Pădurea lui Galaction* de Al. Cerna-Rădulescu, *Jurnalul revistelor* de I. Negoïtescu etc. Mai puțin convingătoare par versurile debutantului Paul Emanuel raportate la prezentarea poetului Cezar Ivănescu intitulată: *Cred că va fi poetul anului 1971*. S-ar putea ca volumul *Existența și cuvintele*, din care au fost selectate cele trei poeme, să constituie, într-adevăr, o surpriză plăcută; poeziile publicate rămân însă destul de obișnuite. [...] Nicio proză în acest număr! Și se pare că nu este singurul în care proza absentează”. □ „*Tomis*”, nr. 2: „Numărul de februarie al revistei «Tomis» pare să marcheze un reviriment în existența publicației tomitane care a reușit să includă în sumar colaborări substanțiale: [...]. Deci un număr bine conceput închinat, în bună parte, problemelor fantasticului”. □ „*Amfiteatru*”: „Și de data aceasta revista «Amfiteatru» (ianuarie 1971) prezintă același nivel neconcludent al creațiilor tinerilor poeți și prozatori, aceeași grafică *oarecare*, aceeași pagină de umor mai mult sau mai puțin comercial. Dar, conștienți parcă de caracterul puțin semnificativ al sectorului beletristic (nu trebuie uitat că sarcina revistei este de a reprezenta cea mai nouă generație de creatori), redactorii s-au străduit să realizeze o bună informatică în special în domeniul esteticii, înserând pagini interesante din operele unor filosofi și esteticieni străini”.

■ Sașa Pană, sub semnătura S. P/, în *Reviste din trecut*, prezintă „Dacia Nouă”. ■ Z. Ornea, în *Restituiri așteptate*: „E plăcut să constați că s-au făcut multe în ultimul deceniu pentru reintegrarea în conștiința publică actuală a operei marilor noștri critici și istorici literari din trecut. S-au creat, înainte de toate, condiții pentru a se trece de la etapa citării acestora la aceea a citirii operei lor. Ceea ce nu e de loc puțin. La aiasta a contribuit, firește, reeditarea unor dintre lucrările acestor personalități. [...] Până azi, cu câteva fericite excepții, ni s-au oferit mai ales antologii, unele dintre ele, ce-i drept, generoase și bine concepute. E însă absolut necesară reeditarea în ediții critice integrale a operei principalilor critici și istorici literari din trecut. Știm că asemenea ediții sunt în pregătire la unele edituri (Minerva, Academiei, Junimea, Dacia). Este deocamdată vorba (și ne bucură că putem consemna asemenea inițiative de înaltă responsabilitate culturală) de ediții din opera lui Vianu, Lovinescu, Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Dim. Popovici, Călinescu. [...] O analiză critică lucidă, dreaptă și obiectivă poate lumina cu adevărat judicios complicatele probleme pe care le implică analiza operei (sau operelor) amintite. Numai în acest fel se poate reliefa valoarea acțiunilor îndrumătoare ale unei personalități critice care a inaugurat și apărut o anume direcție în istoria literaturii și culturii românești. A limita analiza – restrictiv – numai la unul dintre factorii ei, cel estetic, cel de ideologie literară, sau de sociologie a literaturii) nu poate decât să îngusteze câmpul analitic, viciind grav (cum s-a întâmplat, din păcate, adeseori) rezultatele. Avem vitală nevoie de asemenea studii monografice serioase, fără de care o cultură nu-și poate înțelege de fapt istoria”. ■ În secțiunea *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Fața străină a nopții* de Anghel Dumbrăveanu, C.R.: „Aceasta ar fi un prim cusur al poetului: *cantitatea*, inspirația lui lirică prezentându-se limitată, fragilă, cu un suflu producător de numeroase variante, în lipsa temelor noi pe care să le acopere veritabil. Sunt poeți pentru care cantitatea constituie regimul normal de existență și a pretinde de la un Tudor George, de pildă, reducere miniaturală înseamnă a nu pricepe nimic din natura talentului său torențial, unde farmecul stă tocmai în strania arborescență revărsată în pagini. Nu este cazul lui Anghel Dumbrăveanu însă, poet de factură caligrafică, la care poeziile au început, de la un timp, să semene alarmant între ele, precum niște copii executate cu imperceptibile modificări. [...] Impresia persistentă este că autorul își complică textul, că îl înfrumusețează pentru rostire, că mâna zăbovește în el cu înflorituri caligrafice de prisos. Poezia se înfățișează, pe undeva, «umplută». Anghel Dumbrăveanu nu-i mai puțin un poet notabil”. □ *Grădină în formă de vis* de Radu Cârneli, C.R.: „Sincer vorbind, nici pasiunea pe care o pune Radu Cârneli în cultivarea sonetului nu-i foarte de înțeles. Doar dacă autorul a intuit în această inevitabilă impersonalitate un mijloc necesar de recluziune lirică. Poetul are neîndoielnic limpiditate și fluentă verbală, într-un cuvânt, tentă clasicistă, dar ca un versifex, ca un virtuoz al versului, al prozodiei, minunat de culoarea cuvintelor și răpit de sonori-

tățile lor ascunse, oricum, nu-mi apare. Mai degrabă, expresia lui e imnică, exterioară, fugoasă, potrivită versetelor de psalmi”. □ *Arhipelag de noapte* de Pan Izverna, Ed. Eminescu: „Incorectitudinea stridentă a exprimării («palatele din fund», «trupurile nude») înlătură, aproape de la sine, orice alte cuvinte”. ■ În același context, M.[ircea] I.[orgulescu], care a preluat cronică literară, anunță: „Începând cu numărul viitor această rubrică va fi susținută de către Nicolae Balotă. Prezența mea săptămânală în acest spațiu se încheie cu comentarea unor volume de debut”. Volumele de proză prezentate: □ *Dihorul* de Alexandru Papilian: „De factură pronunțat eseistică, cam excesiv ornamentată cu referințe livrești în ultimele părți, cartea lui Alexandru Papilian se remarcă tocmai prin marea putere de trăire a ideilor, deosebitele aptitudini ale autorului fiind puse în valoare în primul rând de pateticele confesiuni, pline de furie, revoltă și disperare, atribuite în roman studentului Troceanu, singurul personaj memorabil de altfel”. □ *Cheltuieli de reprezentare* de Constantin Novac: „Refăcând laborios traseul interior al unor înfruntări decisive, urmărind cu o vădită predilecție agitația obscură a instinctului de conservare (manifestat în plan biologic, moral, social), Constantin Novac uită însă uneori că, din când în când, este necesar și zborul la înălțime, altfel spus, că sondajul analitic trebuie să fie însoțit de sinteza epică”. □ *Cu fața spre ceilalți* de Radu F. Alexandru: „Radu F. Alexandru este un elegiac, iar prozele sale nu vor fi altceva decât repetate versiuni ale unui poem ce rămâne mereu nescris”. □ *Porțile lui Vama Catarama* de Mihai Pruteanu: „Autorul e lipsit de conștiință literară, nu și de orice înzestrare: debutul său este prematur”. ■ Secțiunea dedicată volumelor de critică revine lui Ov. S. Crohmălniceanu, care prezintă *Arta populară și relațiile ei* de Al. Dima: „Scris în 1939, studiul nu și-a pierdut nimic din soliditatea construcției teoretice. Cel mult, ne simțim îndemnați să completăm unele propoziții în lumina experienței artistice a ultimelor decenii, fiindcă ea a modificat chiar felul nostru de a ne reprezenta «realizarea estetică»”. ■ Câștigătoarea premiului național de proză S.U.A., 1970, *Joyce Carol Oates* se bucură de o prezentare semnată de Andrei Brezianu, care semnează și traducerea unui fragment din romanul *Them*, sub titlul „*Vino, suflet al meu*”. Citim și poezii semnate de această scriitoare: *Secole de îndrăgostiți; Anonime păcate; Căsătorie*, preluate din volumul *Anonimous Sins*. ■ În rubrica *Tendențe în critica străină* citim prezentarea *Romanului maghiar actual*, semnată de Mikloș Béládi, în traducere de Kantor Erszébét. ■ Nicolae Balotă prezintă apariția volumului bilingv *Spațiul dinlăuntru* de Henri Michaux, selecție și traducere de Vasile Nicolescu: „Acest opuscul ar putea constitui chiar și în versiunea originală un florilegiu Michaux exemplar”. ■ N. Carandino (*Tălmăcirii din lirica greacă*) scrie despre *Antologia lirică greacă*, apărută la editura Univers, redactată de Simina Noica: „Citind însă pe Simina Noica am regretat că timpul pe care l-am închinat pentru a gusta un discurs de Demostene sau pentru a tălmăci o tragedie de Sofocle nu s-a putut întinde pâ-

nă la cunoașterea lui Pindar și a lui Bahelide. Este o lipsă pe care, în entuziasmul nostru naiv, ne-am propus să o împlinim pe viitor dacă alte obligații efemere nu ne vor îndepărta de la cele esențiale. [...] Antologia Siminei Noica este însoțită de o substanțială prefață: fiecare poet este recomandat critic și explicat prin notițe în care finețea de gust se întâlnește cu știința”. ■ Victor Eftimiu marchează *Un sfert de veac de dramaturgie*, referindu-se la propriile piese scrise și jucate de la Eliberare până la data publicării textului.

● [„Tribuna”, nr. 10] În cadrul rubricii *Peregrinul transilvan*, Nicolae Bălotă scrie *Despre realismul ardelean*, comentând câteva dintre amintirile dascălului Ion Pop Reteganul, adunate în volumul *Amintirile unui școlar de altă dată* (1969) de către Ion Apostol Popescu și Serafim Duicu. ■ Florica Perian traduce un articol semnat de Tóth Sandor despre Gaál Gábor, gânditor, critic, eseist maghiar, care a fost redactor la o revistă progresistă „Korunk”. „Nu doar lucrările sale dar și personalitatea sa este plină de farmec. Prin intermediul corespondenței sale cu alți scriitori maghiari Veres Péter, Méliusz, Reményik Zsigmond, aflăm nu doar aspecte legate de teorie literară dar și despre viața, destinul și caracterul său”. □ Ion Pop semnează articolul *Obsesia realismului* în care enumeră cărțile care au avut succes datorită realului exprimat: *Moromeții II* sau *Intrusul*, *Princepele*, *Animale bolnave*, *F*, *Îngerul a strigat*, *Păsări-le* sau *Absenții*. Problema socialului în literatură a iscat polemici: „problema cunoașterii de sine prin literatură ca mobil al progresului social a fost relansată în ultimele discuții [...] Nu putem fi însă decât întrutotul de acord că o literatură prin excelență dedicată socialului, deschisă în sens larg spre problemele majore ale timpului”. În acest context, poezia transmite sentimentul realității, adică modul individual de percepție al autorului, apoi în ea germinează un cosmos secund, care trebuie scos din „indiferență” prin încercare de a-l scoate din lumea inertă pentru a deveni viu. Poezia actuală este dovada „unei infuzii sociale”: Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, nu în ultimul rând „oniricul” Leonid Dimov. □ Mircea Tomuș, face recenziile cărții *Chipuri din viața literară* de I. Valerian, apărută la Minerva 1971, volum care depășește contribuția sa documentară sau portretistică. Apariția este însemnată prin cunoașterea fenomenului de clasicizare a literaturii române în perioada interbelică. Deși sunt menționați autori considerabili la începutul acestor însemnări, „memorialistica lor e încă nu numai fragmentară, în raport cu cea a Junimii, dar lipsită de acel suflu intern care dă adevărata strălucire și valoare”. ■ Criticul Victor Felea semnează cronică *Un pitoresc arhipelag critic*. Titlul cronicii preia cuvintele lui Pompiliu Constantinescu despre critica lui Perpessicius, în seria a doua a *Mențiunilor critice*. Cronică este dedicată celui de al treilea volum din seria de *Opere* a maestrului Perpessicius, editată la Minerva. Despre critica lui Perpessicius, P. Constantinescu afirmă: „critică de amplă comprehensiune și de simpatie principială, aș numi-o

critică feminină, numai prin grația ei stilistică, nu numai printr-un fel de pu-doare și cochetărie în blam, ca și în elogiu, dar printr-o disponibilitate a înțelegerii fără limite”. Sensibilitatea poetică, erudiția, perspectiva amplă asupra literaturii fac din Perpessicius un critic rar și rafinat. ■ Vasile Sălăjan face prezentarea romanului *Captivi* al lui Norman Manea, carte a „sintezelor”, nu doar pentru ilustrarea concepției bergsoniene a timpului, ci și prin absurdul kafkian al personajelor și reprezentarea raportului dintre individ și istorie. □ *Realismul ca dimensiune a operei lui Marin Preda* o preocupă pe Rodica A. Locusteanu. *Istorie și structură umană* este titlul unui articol ce prezintă poziția actuală a scriitorului ca fiind legat atât de timpul istoric prezent cât și legat afectiv de vechea civilizație rurală. Opera lui M. Preda ilustrează „transformarea tiparului patriarhal al structurii țărănești și.. angrenarea lui în circuitul economic-social al întregului sistem și continuă la oraș unde scriitorul nu observă și nu ilustrează o altă structură ci o urmărește tot pe cea țărănească”. Asupra satului va răzbate forța coercitivă a sistemului care îi va afecta axul demnității. ■ Mircea Popa semnează un articol intitulat *Geo Bogza sau Trep-tele realului*, în care prezintă mutația reportajului în artistic. Considerat un gen minor al prozei, prin simpla consemnare a faptelor, reportajul este introdus în artistic de către Geo Bogza despre care afirma „un mijloc vast și generos de a nu te mai ocupa până la paroxism de tine însuși, ci de viața dinaintea ta”. Ope-rele sale, *Cartea Oltului*, *Țara de piatră*, *Oameni și cărbuni în Valea Jiului* (1947), *Porțile mării* (1951), *Meridiane Sovietice* (1956), *Tablou geografic* (1956), *Pagini contemporane* (1957), *În fața atomului* (1945) au o frază ca-dențată, simfonică și poetică. Cartea *Porțile Mării* (1951) este apogeul scrii-turii bogziene, surprinzând lupta dintre om și natură, în ipostaze diferite: lupta cu seceta, întunericul, pământul cu comori, lupta cu marea. □ Mircea Zăciu realizează la rubrica colaje un articol despre Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Gherea Intim*, în care sunt expuse fragmente de viață familială, așa cum apar în revista „Manuscriptum”, despre gusturile sale literare, el fiind admirator de clasici (Shakespeare, Dickens, Thackeray, Eliot, Goethe, Lessing, Tolstoi, Dostoievki, Manzoni, Verga, Ada Negri, dar mai ales Turgheniev). O remarcă de menționat este că într-una dintre scrisorile adresate fiicei sale, Ștefania, o face atentă pe aceasta că există pericolul de a judeca viața reală prin romane și nu viceversa, cititul romanelor dezvoltând astfel un „idealism bolnăvicios”. Pe de altă parte mai aflăm despre prietenia sa cu Caragiale și câteva consemnări in-storice, vizita ducelui Vladimir în 1907. □ Al. Căprariu semnează articolul *Realismul*, despre intervenția politică asupra direcției estetice realiste în litera-tură. □ La pagina de creație literară sunt publicate câteva poezii ale Ninei Cassian, din volumul *Recviem*. □ Pe pagina dedicată prozei, este publicat un fragment de Sorin Titel, *Voi pleca, te voi părăsi*. (autorul volumelor de proză *Reîntoarcerea posibilă* (1966), *Valsuri nobile și sentimentale* (1967), *Dejunul pe iarbă* (1969), *Noaptea inocenților* (1970), *Lunga călătorie a prizonierului*

(1971). □ Vasile Rebreanu semnează eseu *Război și pace*, curprinzând cuge-tări despre rostul războaielor și cucerirea teritoriilor străine. Culegem câteva citate: Pitagora: „Nu atâța focul cu sabia”, Dostoievski: „Nu pot înțelege de ce este mai glorios să bombardezi un oraș decît să asasinezi pe cineva cu secu-rea”. Pentru Nicolae Iorga cucerirea unei țări este calificată drept jaf, iar Saint-Exupéry afirmă că e monstruos ca marile națiuni să se sfășie reciproc. □ Ioan Bălăceanu - *Taina misteriosului peregrin*. □ Ultima pagină este dedicată fes-tivalului „Cerbul de aur” unde sunt menționați artiști străini, printre care și Enrico Macias.

12 martie

• [„Munca”, nr. 7251] Amplă trecere în revistă dedicată *Manifestărilor consacrate aniversării semicentenarului partidului*.

• [„România liberă”, nr. 8205] În *Social și estetic în artă*, Ion Dodu Bă-lan consideră că, în primul rând, arta „are o finalitate educativă, căci ea contri-buie direct sau indirect, la educația estetică, umanistă cetățenească, patriotică”. Tema a fost dezbătută în paginile cotidianului și, pentru a concluziona, apelea-ză la opinia lui Ibrăileanu care „arăta odată că, între două lucrări de valoare estetică egală, el va prefera întotdeauna pe aceea care are un conținut social, uman mai bogat”.

• [„Scânteia”, nr. 8723] În *Gloriosul semicentener acad. Péterfi Ștefan*, prorector al Universității „Babeș-Bolyai” scrie despre *Curajul afirmării noului în știință*: „A te debarasa prompt de ce este vechi pentru a porni pe o cale no-ua, a gândi în mod dialectic, constructiv – am învățat cu deosebire de la partid în acești ani ai construcției socialismului. Exemplul oferit de însași activitatea partidului, însușirea concepției sale marxist-leniniste ne-au ajutat atât în inter-pretarea problemelor teoretice, cât și în legarea lor de practica construirii soci-alismului”. ■ Mihai Negulescu prezintă volumul *Drum spre oameni* de Ion Vlasiu: „Nevoia de a discuta simultan cele două domenii principale cărora se circumscrie opera lui Ion Vlasiu – proza și sculptura – își are izvorul nu atât într-o biografie evocată la modul romanesc, cât în încercarea – evidentă încă din 1938 – de autoclarificare, de aflare a sensului major al unei existențe de-a lungul căreia arta se naște înfrigurat, cu vigoarea lucrurilor ce – traducând o dispută cu sine însuși a tânărului Ion Vlas din Lechința Mureșului – nu puteau rămâne în aria abstractă a speculației. [...] Evoluând între aura nostalgică a sa-tului tradițional și goana pentru asigurarea unor minime condiții de trai, desti-nul personajului central al cărții se compune atât din secvențe baladești cât și din episoade duioase, tragi-comice ori de explozie polemică. Paginile cărții evocă o nuanțată galerie de portrete, culese din mediul de baștină și din lungile peregrinări, portrete de oameni în raport cu care autorul se autodefinește per-manent, oameni în existența cărora tânărul caută avid justificarea propriilor eforturi, hrana puterii de a persevera”.

• **[„Contemporanul”, nr. 11]** În textul *Un savant și o metodă*, Alexandru George se referă la cartea lui Ernst Robert Curtius: *Literatura europeană și Evul Mediu Latin*: „Elogiul cel mai mare ce s-ar putea aduce lui Curtius se referă la vocația lui de a descoperi prin mijlocirea culturii moarte în aparență a latinității medievale unitatea foarte vie a spiritului, în ciuda veacurilor întunecate. În această unitate, studiul său nu trebuie socotit un bilanț de concluzii neclintite, ci o simplă verigă intermediară. Parțialitatea fatală a tabloului său istoric ar trebui să trezească în noi ideea de a-l continua”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronica literară*, Nicolae Manolescu prezintă *Doi romancieri*. □ Primul este Romulus Guga: „*Nebunul și floarea* de Romulus Guga, este una din cele mai frumoase cărți din câte am citit în ultima vreme. Profund și original, romanul este o metaforă a existenței umane. Pătrundem, odată cu povestitorul, într-un ospiciu și suntem martorii unor întâmplări extraordinare, cu monomani, cu alienați blânzi și copilăroși.. Primul lucru ce ne atrage atenția este că ospiciul, nebunii sunt altceva decât o simplă parabolă. Sensul este mai adânc și mai poetic”. □ Al doilea este Augustin Buzura: „Un neașteptat ecou în critică, a avut și primul roman al lui Augustin Buzura, *Absenții*, socotit «una din cele mai reprezentative cărți pentru romanul românesc modern» și supus unei neobișnute disecții critice de către cinci participanți la Convorbirile «României literare» [...] *Absenții* este ca și *Moartea lui Orfeu* un lung monolog al eroului principal, medicul psihiatru Mihai Bogdan. [...] Existența seamănă cu un efort teribil de a străbate prin densitatea lucrurilor din jur, Mihai Bogdan își pierde adesea identitatea umană, integrându-se în acest univers incert de obiecte. Ca și *La Nausée* a lui Sartre, conștiința înregistrează cu dificultate o realitate incoerentă, amorfă, larvară, de care e cotropită ca de o vegetație carnivoră. Acesta e aspectul cel mai convingător dintr-un roman căruia nu-i lipsește decât o mai mare claritate și decizie în chiar punerea problemei principale spre a fi o scriere memorabilă”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 14]** În partea a doua a articolului *Trei moduri de critică*, „luându-i apărarea” lui Maiorescu, C. Regman trage concluziile: „Se consideră azi cu prea mare ușurință că o astfel de critică (maioresciană/ de directivă) s-a perimat și n-ar mai fi necesară. De curând chiar, un tânăr critic (care nici nu mai e așa tânăr ca să i se treacă cu vederea toate capriciile, l-am numit pe Nicolae Manolescu) se ridică sceptic și superior, în «Lucașfărul», împotriva spiritului polemic, a polemicii în sens maiorescian, considerată azi în ansamblu «nerezonabilă prin natură/ dialog între surzi» etc. Maiorescu, ni se spune, nu e un polemist în accepția de azi a cuvântului; polemica lui e campanie sistematică pentru eliminarea din istoria literaturii a unui scriitor; ține de începuturile literare când judecata de valoare avea eficiență practică [...] Dar ce ne împiedică în a avea, într-o literatură modernă ca a noastră, și câțiva polemisti de acest fel, și anume chiar dintre aceia ce nu intră în accepția de azi a cuvântului?”. ■ Aurel Baranga propune *Un sistem premial în*

literatură ca în oricare alt domeniu (pe lângă Premiile U.S., ale Comitetului pentru Cultură și Artă sau ale diferitelor reviste) – un premiu de consacrare plenară, ilustră, în genul Premiului Național pe vremuri. ■ La rubrica *Săptămâna pe scurt*, într-o frază, se amintește de primirea lui Eugène Ionesco în Academia Franceză. □ N. Carandino discută în *Strindberg prelucrat de Durenmatt* despre piesa pusă în scenă la Teatrul Bulandra, *Play Strindberg*. □ Ben Corlaciuc demolează într-un text critic grupajul de versuri aparținând Floricăi Mitroi, din „România literară”, nr. 9. □ Romul Munteanu semnează rubrica de literatură străină, *Alberto Moravia despre el însuși și alții* (volumul de eseuri *Entretiens avec Alberto Moravia*, 1970). □ I. Negoșescu abordează *Barocul în Istoria Ieroglifică*, propunând o republicare a lucrării lui Cantemir în text paralel: de o parte originalul, de alta, „prefacerea” în sensul înlocuirii cu măsură a cuvintelor „moarte” cu echivalentul lor „viu”.

13 martie

● [„**Munca**”, nr. 7252] În *Însemnări*, Aurel Baranga publică *În primele zile de martie*, abordând, într-un context mai larg, problemele cinematografiei românești actuale. Citându-l pe N. Ceaușescu, A. Baranga afirmă: „Cinematografia noastră, a cerut secretarul general al partidului, trebuie să se declare inamica deschisă a filmelor sărace în idei, de un conținut emoțional simplist, de un mesaj îndoielnic, incert, inaccesibil maselor largi de spectatori”.

● [„**România liberă**”, nr. 8206] Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea actorului Tony Bulandra, Victor Eftimiu îi prezintă succint contribuția în sfera teatrală românească.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6785] Constantin Stoiciuc publică un interviu tematic cu criticul Mihai Ungheanu, sub titlul *Statutul profesional și moral al tânărului scriitor*, în care se este amendat fenomenul debutului nevalidat valoric: „E drept că încurajarea fără spirit critic a debuturilor este una din cauzele confuziei de care se vorbește uneori și mai ales când e vorba de marea cantitate de cărți căreia critica nu-i poate face față. Revistele noastre practică o lipsită de rațiune politică a debuturilor. Publicarea neînsoțită de actul critic necesar e păgubitoare. E de altfel o falsă încurajare publicarea fără consecvența urmăririi debutantului și a susținerii lui dacă este cazul. [...] Socialismul poate asigura unui scriitor posibilitatea de a trăi numai din scris”.

● [„**Cronica**”, nr. 11] Revista se deschide cu câte două poezii semnate de Vasile Mihăescu și Ion Crânguleanu. □ Un poem alternând versuri cu proză poetică, intitulat *Gemenii*, semnează în acest număr și Mihai Ursachi. ■ Anchetă lansată de revistă în numărul precedent, despre *Tradiție și inovație în proza actuală*, continuă cu răspunsurile altor critici: M. Petroveanu (*Efectul estetic*), Constantin Cubleşan (*Exprimarea optimă a cerințelor actualității*) și George Timcu (*Un alt climat*). □ Cel dintâi, M. Petroveanu, reiterează opiniile exprimate într-o anchetă pe aceeași temă (în revista „Luceafărul”, vizând însă

poezia), afirmând că se poate vorbi într-adevăr despre „o etapă distinctă în evoluția prozei contemporane”. □ Constantin Cubleşan susține că abia peste câteva decenii se va putea răspunde cu adevărat la prima întrebare a anchetei vizând proza deceniului șapte românesc, considerând-o totuși superioară celei din deceniul precedent. □ „Eroii pieselor lui Ion Băieșu sunt atinși de infirmități originare sau rezultând din accidente dureroase” opinează Liviu Leonte comentând cel mai recent volum de *Teatru*. □ *Cercetarea utilă în domeniul istoriei literare*, anunțată de titlul cronicii Antoanetei Macovei, o reprezintă recentul volum editat de un colectiv al Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” din București, coordonat de Paul Cornea, intitulat *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea*. Acesta cuprinde monografiile ale principalelor reviste ale veacului: „Dacia literară” (George Munteanu), „Propășirea” (Paul Cornea), „Revista română” (Stancu Ilin), „Convorbiri literare” (Rodica Florea), „Literatorul” (Marin Bucur), „Vieța” și „Vatra” (Teodor Vârgolici). □ Magda Ursache continuă să prezinte scriitori contemporani, ocupându-se în acest număr de *Poetica heraclitiană a lui Cezar Baltag*, o amplă sinteză ce pornește de la observarea unei divergențe de opinii în evaluarea poetului: „Poezia sa pare susceptibilă de interpretări extreme, în sensul că pentru unii critici poate isca aprecieri superlative, iar pentru alții minimalizatoare, ambele atitudini fiind justificate cu fapte concrete și teoretizate cu convingere. [...] Că interpretările se dovedesc subiective și într-un caz și într-altul e o realitate. Curiozitatea este că ele nu pornesc de la caracterul bănuț inegal al poeziei lui Cezar Baltag, așa cum inegală valoric este creația lui Baconsky, Nichita Stănescu ori Ion Alexandru, fapt care poate duce în mod firesc la puncte de vedere divergente. [...] Dacă critica provoacă aceeași situație și în privința lui Cezar Baltag, atunci eroarea capătă o alură interesantă prin ineditul ei, autorul realizând o poezie care se remarcă prin aceeași dimensiune estetică din perioada debutului până cel puțin la ciclul *Țărnuț zadarnic*, reluat cu obsesie și în volumul *Odihnă și țipăt*”. ■ Scurte recenzii de volume contemporane semnează și Zaharia Sângeorzan, Daniel Dimitriu și Haralambie Țugui la pagina de *Cărți, cărți...* □ Cel dintâi scrie despre romanul lui Laurențiu Fulga, *Moartea lui Orfeu*, „o stranie elegie a existenței și a morții trecută printr-un coșmar al unei hipersensibilități”, poemele lui Virgil Mazilescu din volumul intitulat *Fragmente din regiunea de odinioară* (C.R., 1970), tristețea lor fiind „de un rafinament stilistic desăvârșit, o boală care organizează cuvintele după veșmântul lor esențial”, studiul inedit, neterminat și destul de didactic al lui Octav Șuluțiu despre G. Coșbuc (Minerva, 1970). □ Recentul volum de versuri *Lumini crepusculare* de Mihai Beniuc i se pare lui Daniel Dimitriu „obositor în primul rând datorită (sic!) cantității și, calitativ, apare neconvingător”, subscriind la opinia exprimată de Ilie Constantin, potrivit căreia s-ar putea face cândva „o «selecție invidiabilă» din toate poeziile lui Mihai Beniuc”. □ În schimb, *Piramidele frigului* (C.R., 1970) de Radu Boureanu captează atenția criticului

ce îl definește pe poet drept „un romantic lucid, ușor calofil, cu izbucniri de sinceritate echilibrată, cu neliniști permanente, în fond germinatorii, absorbit de introspecție, de căutări și de regăsiri mereu amânate”. □ Mihail Crama este considerat „poet autentic dar cu circulație redusă în presa literară” de către Haralambie Țugui care îi recenzează a treia culegere de versuri intitulată *Determinări*. □ Mihai Drăgan continuă polemica sa cu D. Irimia (v. numerele 3 și 6) pe marginea ediției pe care cel din urmă a alcătuit-o din scrierile eminesciene despre cultură și artă. În articolul din acest număr (*Despre esența unei ediții*), semnatarul aduce argumente cu citate, privind „caracterul fragmentar”, „trunchierile arbitrare” operate în textele lui Eminescu. □ N. Irimescu semnalează în rubrica *Moment* volumul intitulat *Rumanian Studies*, apărut la Illinois, cu autori americani și români; noul număr din revista „Manuscriptum” editată de Perpessicius, „un excelent instrument de lucru pentru criticul și istoricul literar care intenționează să se documenteze asupra unui scriitor”, și o notă asupra ediției la volumul *Tudor Vianu, Scriitori români* (Minerva), ce cuprinde, între altele, și „o listă a erorilor «excesive» dintr-o culegere anterioară din același autor”, *Studii de literatură română*, apărută la E.D.P. □ Aurel Covaci traduce două poezii de Eugène Pottier.

• [„Flacăra”, nr. 11] Sub deviza *Împlinirea unui gând străvechi 1921-1971*, revista publică un articol de adeziune politică intitulat *Umanism luminos în anii de beznă* semnat de Erik Majtényi. ■ În *Literare*, G. Dimisianu recenzează volumul de *Teatru* al lui Ion Băieșu, apărut la C.R.: „Alături de Teodor Mazilu, de Marin Sorescu și de alți câțiva autori din seriile următoare, Băieșu este astăzi unul dintre factorii de refortificare ai dramaturgiei noastre, ilustrată multă vreme de talente incerte și de o producție fragilă, neinstare să configureze un curent de creație autentic și un stil diferențiat. Ultimii ani schițează și în acest domeniu un început de redresare ce merită a fi încurajat, fără îndoială, iar Băieșu e unul dintre protagoniștii săi cei mai interesanți”. ■ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Convoiul* (ce are ca subiect discursul profesorului Delay la primirea lui Eugen Ionescu în Academia Franceză) și *Protest*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția volumului, la E.P., *Curenți și tendințe în filosofia românească* de Lucrețiu Pătrășcanu, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. □ Semnalarea apariției, la Univers, a volumului *Romantismul* de Vera Călin, în care autoarea „evidențiază cu claritate tipologia romantică, reușind o sinteză edificatoare a unui vast material”, la C.R. a volumului de teatru *Și eu am fost în Arcadia* de Horia Lovinescu, a volumelor de versuri pentru copii *Poezii pentru copii* de Violeta Zamfirescu și *Cercul* de Adrian Mușțiu, precum și a traducerii în limba maghiară a *Poveștilor* lui Ion Creangă de către Sütő András (Creangă). □ Notă despre tematica volumului de versuri *Ferestre spre azur* (Litera) de Mihai Stănescu, cuvântul înainte fiind semnat de Șerban Cioculescu ■ Se anunță apariția, în B.P.T., a culegerii de schițe, nuvele, note de

călătorie *Bunica se pregătește să moară* de Anton Holban (Minerva). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar note de prezentare despre piesele: *Zadarnice jocuri de iubire* de W. Shakespeare (Teatrul Mic), fiind criticată prestația actorilor, *Gaițele* de Al. Kirițescu (Teatrul din Ploiești), *Joaca* de Alexandrina Davidescu ș.a. □ La secțiunea *Televiziune*, apare o notă despre ecranizarea piesei *Titanic vals* de Tudor Mușatescu, precum și despre emisiunea *Viața literară* ce se ocupă de scriitorii clujeni.

• [„**Luceafărul**”, nr. 11] Pe prima pagină semnează Sânziana Pop (*Tineretul și progresul*): „Încorporarea tineretului nostru în mecanismul economic și social actual a fost efectivă, s-a simțit. Iată deci că vechea alăturare sentimentală a tineretului de progres nu doar creșterea o marchează, nu doar încrederea în forța de schimbare a lumii și nu doar visele. Vechea alăturare sentimentală este astăzi extrem de reală, gloriile profesionale se realizează, activarea adolescenților a mai redus din afecte dar progresul a coborât pe pământ”. Marin Preda semnează textul *Un cetățean care scrie*, în care se referă la Günther Grass și despre romanul său *Toboșarul [Toba de tinichea]*: „Günther Grass e social-democrat convins și reproșează societății Statelor Unite că n-au produs o social-democrație care ar fi salvat-o de neliniștile și tensiunea prin care trece în prezent”. ■ Nicolae Ciobanu face cronică romanului lui Petru Popescu *Dulce ca mierea e glonțul patriei*: „...lui Petru Popescu pare a-i fi mult prea străină aplecarea spre proza guvernată de jocul dogoritor, grav al ideilor. El preferă serviciile argumentării prin extensie epică, în manieră jurnalieră – precum în romanele lui Cezar Petrescu – și evită să-și asume riscurile acțiunii de «subminare» a narațiunii abil conduse, cu prețul reflecției insinuate subtextual. Ne gândim că tânărului romancier, în general, i-ar prii o anume infuzie de spirit camilpetrescian tocmai în această direcție”. ■ Trei volume de poezie (Anghel Dumbrăveanu: *Fața străină a nopții*, Dana Dumitriu: *Migrații* și Pan Izverna: *Arhipelag de noapte*) sunt discutate de Dinu Flămând. ■ În *Estetica bunului simț* Nicolae Manolescu își exprimă dezaprobarea față de estetica elementară: „Ca o reacție la această limitare teoretică a esteticii, s-a născut probabil și forma cea mai mediocră a științei literaturii, aceea care pretinde a se sprijini pe dovezi irefutabile în măsura în care corespund bunului simț. Aș numi-o estetica elementară. [...] Un juriu format din amatori este cu mult mai categoric decât un juriu format din specialiști”. ■ Pavel Chihaia polemizează cu Dan Zamfirescu în legătură cu caracterul părții a doua a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab* – sacral sau terestru (în *Tot despre Învățăturile lui Neagoe*). ■ Alexandru Paleologu (*Un apărător al civilizației*) îi combate pe cei care văd în Jean-Jacques Rousseau un „dușman al civilizației și al gusturilor subțiri; totodată, firește, și al învățaturii, sau, cum se zice, des Sciences et des Arts”, susținând cu argumente biografice că adevărul este tocmai pe dos: „În anii fericiți și nu puțini cât a stat la Chambéry și apoi la Charmettes își completase temeinic cultura; era un excelent muzician, reputat ca atare; la

Paris a fost intimul celei mai brilante societăți, atât printre oameni de lume și de spirit, cât și în mediul mării finanțe; a fost câtva timp și în diplomație”.

■ Nicolae Balotă publică partea a doua a studiului său despre Pavel Dan, în care se ocupă de trăsăturile naturaliste și de desacralizarea realităților din lumea satului, trăsătură specifică scriitorului transilvănean. ■ Vasile Văduva publică un fragment din romanul *Grăbește-te s-ajungi acasă*: „Și n-ai ce face, cobori, dar acum chiar nu mai știi ce să faci și te oprești dezorientat sub tăblița indicatoare pe care stă scris într-adevăr numele stației unde ai vrut să ajungi”.

■ În pagina consacrată artelor semnează: Marin Sorescu (*Sală mică, teatru mare* – cronică la spectacolul *Premiera* de la Teatrul Mic), Costin Cazaban (*Muzici ușoare*, despre Festivalul *Cerbul de aur*), Sânziana Pop (*Post-scriptum*, tot despre Festivalul *Cerbul de aur*, ediția 1971), Ilie Constantin (cronică a filmului *Trandafiri roșii pentru Angelica*) și Grigore Hagi (despre expoziția de ceramică a lui Mihai Gheorghe). ■ Margareta Sterian publică traducerea unui fragment din romanul *Love Story* de Erich Segal. ■ La rubrica *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu glosează pe marginea sentimentului de refulare. ■ Sașa Pană face o prezentare a poetului Ilarie Voronca (*Amintirea poetului*), însoțită de câteva poeme ale acestuia, traduse din limba franceză.

14 martie

• [„România liberă”, nr. 8207] În articolul *O laborioasă investigație monografică*, Edgar Papu recenzează „vasta și completa” lucrare a lui Ion Dodu Bălan despre Octavian Goga, apărută la Minerva, amintind, însă, și de lucrările anterioare dedicate autorului, semnate de George Ivașcu și de Dumitru Micu.

• [„Scânteia”, nr. 8725] În întâmpinarea gloriosului semicentenar, Nicolae Balotă semnează textul *Opțiunea noastră fundamentală, o operă despre om pentru om*: „Ca orice activitate socială, arta pune în lumină valoarea eminentă a gestului creator uman. Se poate spune, considerând întreg procesul creației artistice, ca și cel al transmiterii operei create, că *arta este făurită de om, pentru om*, prin mijlocirea unor factori esențial umani. [...] S-a insistat mult, și pe drept cuvânt, în timpul din urmă, asupra necesității unor apropieri, care nu pot fi decât fecunde, între cunoașterea științifică și cea artistică. Ele nu sunt, bineînțeles, identice, dar se pot fecunda reciproc. Știința poate oferi artistului nu numai date, elemente ale unei antropologii, ori ale unei concepții despre univers, ci o disciplină, o metodă, un spirit riguros. [...] Asimilare și prelucrare a unei vaste experiențe a sensibilității și cunoașterii umane, opera de artă se adresează omului. Dar publicul larg căruia ne adresăm, noi, oameni ai cuvântului, nu este o masă amorfă, impersonală, ci o comunitate a persoanelor umane. Cuvântul nostru – ori arta noastră, în general – este modalitatea cea mai directă a contractului cu lumea. Scriem pentru ceilalți astfel încât, chiar și atunci când este o confesiune personală, o expresie a personalității noastre,

literatura poartă în sine valorile unei culturi care depășește orizontul nostru individual și se adresează unei societăți care, de asemenea, depășește mult îngustele fruntarii ale personalității noastre. Numai cu o fermă conștiință a ecoului social pe care-l are arta noastră putem crea având certitudinea înaltei responsabilități a actului creator. Artă noastră devine astfel, așa cum ne cere partidul, un mod superior al educației. În momentele de realizare plenară, arta și literatura se dovedesc a fi purtătoarele unui înalt mesaj spiritual, adresându-se oamenilor, năzuind spre formarea lor moral-spirituală”.

15 martie

● [„Scânteia”, nr. 8726] În preajma gloriosului semicentenar, Nicolae Stoian semnează textul *Întotdeauna cu partidul*: „Opțiunea noastră fundamentală, care-și găsește acoperire cotidiană în fapte se cheamă, de aceea, patriotism, iar patriotismul totdeauna nedespărțit în unitatea sa comunistă fermă de internaționalism, este expresia cea mai înaltă a fidelității cu care partidul nostru, aplicând consecvent și creator învățăturile comunismului, slujește idealurile majore ale poporului. A fi patriot astăzi înseamnă a fi totdeauna în gând și faptă împreună cu partidul, a-ți contopi ființa în lucrarea diurnă a poporului asupra lui însuși, a strădaniei lui de a fi tot mai fericit, de a-și vedea țara tot mai sus, înălțată în demnitate și glorie. Apropiata sărbătoare a partidului este o sărbătoare a întregului popor, a românilor, maghiarilor, germanilor, a tuturor celor ce locuiesc pe pământul patriei. E o împlinire de istorie și de destine, o sărbătorire în for a marilor izbânzi pe care le-am cucerit, dar și o solemnitate interioară a fiecăruia, aureolată de inexprimabila satisfacție că tot ceea ce am crezut cu tărie s-a împlinit”. ■ Apar relatări despre *Zilele dramaturgiei originale*, nesemnate: „O dată cu faza zonală a concursului de creație și interpretare teatrală, încep «Zilele dramaturgiei originale», manifestare închinată semicentenarului partidului. [...] Faza zonală se va desfășura în patru centre – patru orașe ale țării care vor găzdui teatrele din regiunile apropiate lor și anume în Timișoara, Iași, Cluj și Craiova. Semnalul deschiderii zilelor dramaturgiei române va fi dat la Cluj, pe data de 18 martie. Șase teatre ale țării – Teatrul Național din Cluj, Teatrul maghiar de stat din Cluj, Teatrul de stat din Turda, Teatrul de stat din Tg. Mureș (cu ambele secții), Teatrul maghiar din Sf. Gheorghe și teatrul dramatic din Baia Mare – vor prezenta de-a lungul a opt zile, între 18-26 martie, un număr de opt spectacole cu șapte piese ale creației originale. Acestea vor fi *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, *Camera de alături* de Paul Everac, *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă, *Înainte de potop* de Nagy István, *Avram Iancu* de Al. Voitin, *Lovitura* de Sergiu Fărcășan și *Asta-i ciudat* de Miron Radu Paraschivescu”.

● [„Urzica”, nr. 5] Iacob Babin traduce fragmente din opera lui Jerome K. Jerome, *Peștii și pescarii*.

16 martie

• [„România liberă”, nr. 8208] Alături de articolul *Noi coordonate ale culturii* al profesorului Solomon Marcus, în care punctează necesitatea unei comunicări „cît mai intense între reprezentanții diferitelor activități creatoare”, se disting și coloanele în care Monica Săvulescu anunță *Premiere la Teatrul din Tg. Mureș (secția maghiară)*, respectiv: *Înainte de potop* de Nagy István, *Camera de alături* de Paul Everac și *Fata de la Maxim* de Feydeau.

• [„Scânteia”, nr. 8727] Despre *Ambianța critică a debutului literar*, scrie M. Ungheanu: „Există la multe reviste o evidentă preocupare de a publica multe nume noi. Atitudinea, în principiu, merită deplină aprobare. Cu condiția ca preocuparea să nu se vădească mecanică. Se observă că în unele reviste se publică multă poezie; se pune accentul însă pe cantitate fără a se evidenția preocuparea de *orientare specială a acestor debutanți*. Speranța e, desigur, aceea a *descoperirii unui talent* de care descoperitorul și revista să-și lege numele. Dar acest mod de a acționa e heliadesc, asemănător îndemnului «scrieți băieți, numai scrieți» – atitudine justificată acum mai mult de un veac, dar nu în consens cu spiritul critic pe care actul promovării trebuie să-l aibă azi. Iar *absența spiritului critic e învederată de absența criteriilor*. [...] Un al doilea aspect al problemei i-ar viza pe debutanții care au reușit să scrie o carte, două și chiar trei. Ispitiți de lansarea a cât mai multe nume, revistele uită adesea de existența acestor scriitori. Consecința: absența comentării literaturii lor, a analizei ei critice, a confirmării sau neconfirmării valorii ei literare. Deci, absența unor utile îndrumări în stare să dea noilor veniți în literatură o perspectivă asupra devenirii lor scriitoricești, asupra menirii lor artistice. Sunt autori asupra cărților cărora comentariul revistelor nu s-a oprit decât formal, deși acești tineri scriu o bună parte a literaturii de astăzi. *Responsabilitatea urmării activității lor este la fel de importantă ca responsabilitatea actului promovării*”.

17 martie

• [„Munca”, nr. 7255] Octavian Nica publică *Premiere bucureștene*, o trecere în revistă a pieselor puse în scenă la diverse teatre din București: *Siciliana* de A. Baranga (Teatrul „Ion Vasilescu”), *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu (Teatrul Național), ș.a. □ Eugenia Cristea prezintă volumul *Antologia nuvelei fantastice* (Univers).

• [„România liberă”, nr. 8209] George Sbârcea abordează *Umanismul artei*, notând că: „omul de condei e animat fără încetare de pasiunea de a acorda lumea uzinelor, a atelierelor, șantierelor, laboratoarelor și ogoarelor cu lumea artei și literaturii, a culturii spirituale. [...] fuziunea culturii materiale și a celei spirituale într-o sinteză perfectă înalță pe om la o categorie de civilizație superioară”. □ Radu Popescu recenzează drama *Săptămîna patimilor*, scrisă de Paul Anghel, montată la Teatrul Național „I.L. Caragiale” (Sala Comedia), evidențiind faptul că deja autorul și-a consolidat un renume în rândul cititorilor

și al criticii literare, dar punctând că operele sale dramatice au avut o soartă „mai curînd tristă”. Piesa tratează istoria și destinul Moldovei din secolul al XV-lea, Ștefan cel Mare reprezentând figura centrală a firului narativ. Criticul afirmă că Paul Anghel a încercat și „a izbutit în cea mai mare măsură această înviere a omului întreg”, deosebindu-se de tot ceea ce au făcut înaintașii săi, Delavrancea, Sadoveanu, Iorga, „care au preluat portretul istoric – legendar al eroului – «tel qu'en lui même, enfin, l'éternité le change». Portretul lui Ștefan-Vodă, realizat de Anghel, e mai complex, e mai uman, e mai apropiat”. Cu toate acestea, există și similitudini în portretizările realizate autorilor anterior menționați. Spectacolul a fost, pe alocuri, reușit.

● [„Scînteia”, nr. 8728] Pe prima pagină se relatează despre *Ședința consiliului de stat*: „În ziua de 16 martie a avut loc la Palatul Republicii ședința Consiliului de Stat, prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat. În afara membrilor Consiliului de Stat, la ședință au participat ca invitați miniștri și alți conducători ai organelor centrale de stat, precum și președinți ai unor comisii permanente ale Marii Adunări Naționale”.

■ Informații despre *Instituirea medaliei „A 50-a aniversare a Partidului Comunist Român”*: „Cu prilejul aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a emis un decret privind instituirea medaliei «A 50-a aniversare a Partidului Comunist Român». Medalia «A 50-a aniversare a Partidului Comunist Român» se conferă membrilor de partid care au adus o contribuție deosebită la constituirea Partidului Comunist Român, celor care au desfășurat o activitate îndelungată în mișcarea muncitorească, precum și celor care au merite deosebite în înfăptuirea politicii partidului de construire a socialismului în Republica Socialistă România. Prin același decret a fost aprobat Regulamentul privind descrierea, locul ierarhic și modul de purtare a medaliei «A 50-a aniversare a Partidului Comunist Român»”.

■ Apare și *Declarație comună privind situația din Vietnam și din Indochina adoptată cu prilejul vizitei oficiale a delegației Guvernului Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de Sud în Republica Socialistă România*: „[...] Partea română a exprimat admirația sa față de lupta justă a populației sud-vietnameze pentru eliberarea națională și a salutat cu căldură marile victorii pe care aceasta le-a dobândit în toate domeniile. [...] Guvernul și poporul român reafirmă deplina solidaritate și sprijinul total față de lupta dreaptă a poporului vietnamez și a celorlalte popoare indochineze, pentru drepturile lor naționale sacre și exprimă ferma încredere în triumful cauzei lor. România a acordat și va continua să acorde poporului vietnamez sprijin și ajutor în toate domeniile, până la victoria finală”.

■ Dan Tărchilă semnează *Literatura încrederii în om*: „Literatura noastră, prin tradiția ei, a fost și este o literatură a încrederii în om. Izvorâtă din spiritualitatea poporului, dintr-o concepție bine precizată despre lume și dintr-o atitudine curajoasă față de condiția umană, literatura românească a dat cărți de excepțională valoare tocmai

pentru că a rămas autentică și n-a acceptat imitația (nu mă refer la procedeele stilistice, unde a existat totdeauna un transfer necesar de la o cultură la alta). [...] Cu aceste gânduri întâmpin ca cetățean și scriitor aniversarea partidului. Ele își au echivalentul literar în ultimele mele lucrări dramatice pregătite în cinstea semicentenarului. [...] Consider lucrările cărora m-am străduit să le dăruiesc patosul vremilor noastre, un omagiu pe care țin să îl aduc comuniștilor, celor ce au făurit cu eroism și bărbăție destinul luminos, socialist al patriei”. ■ La rubrica *Dicționar etic* Simion Pop scrie despre *Exemplul personal*: „Socialismul instaurează principiul sănătos, de dreptate, potrivit căruia niciun fel de merit, clauză ori considerent nu dă nimănui vreo dispensă în relații cu muncă. Scurt și cuprinzător: atât ești pe cât muncești”.

● [**„Viața studentească”, nr. 11**] Ileana Colomieț pune în discuție piesa lui Eugen Barbu, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*: „Pe linia tradițională a teatrului realist de autentică valoare dramatică se înscrie piesa lui Eugen Barbu, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*. [...] Teatrul Național are meritul de a valorifica acest text într-un spectacol care se cerea de mult timp înscris în repertoriul primei noastre scene. Eugen Barbu reușește transferul prozatorului în dramaturg; simțim prozatorul în atmosfera piesei, în acel tot unitar ce este lumea sordidă a mahalalei bucureștene în pragul agoniei sociale, constatăm dramaturgul în replica ritmată și în mânărea abilă a mănunchiului de personaje, individualități aflate la periferia vieții morale. Existând o excelentă construcție dramatică, portrete admirabil realizate, regizoarea Sanda Manu a materializat spectacolul în maniera tradițională a realismului cerut de piesă, nesupralicitând prin regie un text care spune totul de la sine”. □ Cronica literară a lui M.N. Rusu prezintă volumul de versuri *Calea Robilor* de Marin Mincu, apărut la C.R.

18 martie

● [**„Munca”, nr. 7256**] Zaharia Stancu publică *Evocare*, un articol memorialistic despre N.D. Cocea.

● [**„Scânteia”, nr. 8729**] *Deschiderea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale*: „Au început, la 17 martie, lucrările celei de-a VI-a sesiuni a actualei legislaturi a Marii Adunări Naționale. În dezbaterile deputaților sunt aduse documente de mare importanță pentru ridicarea pe o treaptă calitativ superioară a activității economice și sociale a României”.

● [**„Scânteia tineretului”, nr. 6789**] În secțiunea *Note de lector*, Ion Moldoveanu prezintă *Jurnalul* lui Tudor Vianu (ediția a doua, Eminescu, 1971), care „lasă să răzbată, de sub jurnalul unei vieți mai mult sau mai puțin obișnuite, un semnificativ jurnal *interior*”. □ Victor Bibicioiu recenzează volumul lui Florin Manolescu, *Poezia criticilor*, în care este ilustrată „în chip distinct clasa criticilor literari de formație universitară care își exercită vocația dicolo de limitele criticii de tip universitar”.

• **[„Albina”, nr. 11]** În rubrica sa *Suflete pe steaguri*, Ion Bănuță declară cu nedisimulată satisfacție: „Priviți-ne! Admirați-ne! Din noi, prin noi, renasc: Bucureștii, Iașii, Clujul, Timișoara, România. Priviți-ne cum călcăm de ferm pe Bulevardul Entuziasmului, pe strada Primăverii, pe linia de zenit a porumbelilor. Suflete pe steaguri. Pe steagurile de foc ale libertății, această unică Maiestate a noastră. Mârțoaga timpului de mucegai a sucombat definitiv. Prin noi intră soarele în București”. ■ Florica Șelmaru semnează *Titulescu*: „Sunt treizeci de ani de la moartea lui Titulescu. A rămas uimitor de tânăr nu în amintirea celor ce l-au cunoscut, ci în conștiința celor care-l studiază. Și nu pentru că avea doar 59 de ani când a dispărut, ci prin profunzimea sentimentelor sale de patriot luminat, prin vivacitatea unei inteligențe servite de o vastă erudiție, prin orientarea lucidă, suplă, multilaterală, a unei politici despre care el însuși spunea că a avut un singur țel: «nu de a pregăti războiul – ci de apregăti o rețea de alianțe de așa fel, încât războiul să devină imposibil»”. ■ Sunt publicate fragmente (*Harambașa, Înceleștații, Tăvălugul, Agonia, Bătălia, Împăcații, Avalanșa, Zorile*) din poemul *Pajura cu două capete* de C. Miu-Lerca, inspirat din lupta românilor din Banat „împotriva imperiului austriac exploator”. Textul este însoțit de o notă a autorului: „Între anii 1730-1740, românii din Banat și-au întetit lupta împotriva imperiului austriac exploator. [...] Învins de turci, Francisc de Lorena, ginerele împăratului, pentru a se putea retrage, a fost nevoit să forțeze defileul Cheia Slatinei. Acolo a fost obligat să ducă, cu răsculații, cea mai crâncenă dintre luptele acestei campanii. Fragmentele pe care le publicăm din poemul *Pajura cu două capete* se referă la acele sângeroase evenimente”. ■ Dragoș Vicol semnează rubrica *Poșta prozei*, dând răspunsuri lui Marian Victor Buciu (căruiua îi și reține spre publicare un fragment de povestire) și lui Valeriu Bârgău. Acestuia din urmă i se precizează: „Suntem convingși că numele dv. va apărea foarte curând în revista noastră și pe postura de colaborator literar. Credem că scrisul dv, interesant și foarte promițător, trebuie să treacă printr-un proces de clarificare a ideilor epice, a mesajului. [...] Există în toate schițele dv. o voită alunecare spre parabolic, ici, colo cu iz mistic, care, atunci când devine excesivă, duce la ermetism. Și tocmai aceasta este cauza pentru care încă nu putem reține din cele trimise de dv. Ne-ar bucura să reveniți cu proze ceva mai clare și mai la obiect”. ■ Rubrica *Pentru Biblioteca Dv.* propune cititorilor volumul *Insomnii* de Marin Sorescu, *Un dicționar al înțelepciunii* de Teofil Simenschy și volume de *Teatru* semnate de Teodor Mazilu, respectiv Ion Băieșu. ■ La pagina de *Satiră și umor*, este publicat *Sonetul unui burlac* de Stelian Filip.

• **[„România literară”, nr. 12]** Pe prima pagină apare: „În cadrul manifestărilor dedicate semicentenarului Partidului Comunist Român, redactorii și colaboratorii «României literare» Nina Cassian, Nicolae Breban, Edgar Papu, Mihai Ungheanu, Sașa Pană, Anghel Dumbrăveanu, Dumitru M. Ion, Sorin Titel, Ana Blandiana, Al. I. Ștefănescu, Mircea Iorgulescu, Crișu Dascălu, Ma-

rin Sorescu, Arnold Hauser, Cristina Anastasiu, I. Arieșanu se întâlnesc cu cititori din municipiul Timișoara joi 18 III a. c”. ■ Marin Rădoi semnează textul *Ascensiune glorioasă*, sărbătorind 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român și notând evoluția societății româneștii sub conducerea comunistă. ■ În conivență cu gloriosul semicentenar apare o serie de texte consacrate evocării aniversare a Comunei din Paris: □ Ștefan Roll, *Comuna din Paris*: „În acest an, când sărbătorim un secol de la proclamarea Comunei din Paris, aniversăm și semi-centenarul întemeierii Partidului Comunist Român. Acest mare eveniment îl considerăm nu ca o întâmplare, ci ca o continuitate istorică a transformărilor dialectice în procesul de împlinire a societății comuniste, a Comunei unanime. Știm că printre comunarii parizieni au luptat și români, iar admirația și solidarizarea cu biruința proletariatului parizian și-au găsit expresia participării noastre în ecoul pe care l-a avut în mai multe publicații ale vremii”. □ Iosif H. Andronic, *O comemorare între gratii*: „Timp de peste o oră darul de înzestrat povestitor și, mai ales, de inspirat agitator al lui Iancu Olteanu ne-a purtat prin foburgurile plebei Parisului, ne-a urcat pe baricadele de pe care oastea aceasta proletară își afirma, în martie 1871, vrea: ne-a făcut să cunoaștem pilduitoarele fapte și înfăptuiri ale comunarilor din involburata primăvară a anului 1871. Anticiparea profetică a lui Karl Marx, evocată de glasul vibrant al tovarășului nostru – «Parisul muncitorilor, cu Comuna lui, va fi în veci sărbătorit ca vestitorul glorios al unei societăți noi. Martirii lui sunt închiși în marea inimă a clasei muncitoare» – precedă intonarea Imnului Comunarilor, *oficiată* între rețele de sârmă ghimpată, între gratii, de comuniști și proletari în fortul-închisoare Jilava, în miezul aspru al iernii anului 1933”. □ Ion Țugui, *Comuna din Paris în presa timpului*. □ *Poeți ai Comunei din Paris*: „Înflăcărate zile ale Comunei din Paris au scos din umbră vechi cântece de baricadă, au făurit altele noi, constituite într-o adevărată literatură a aceluși moment istoric de importanță capitală pentru mișcarea muncitorească, a u captat vârfuri ale poeziei franceze, ca Victor Hugo, Verlaine, Rimbaud și au ivit acea floare purpurie a versului revoluționar, poeta Louise Michel. Jertfa de sânge a insurecției, în fruntea căreia s-au numărat un Louis-Charles Delescluze, la Paris, Gaston Crémieux la Marsilia, executați după înfrângerea Comunei, și-a avut neuitați eroi și în rândurile poezilor militanți, ca Théophile Ferré, ucis în temnița de la Satory, Jean-Baptiste Clément, condamnat la moarte, și alții”: □ Articolelor de mai înainte le sunt adăugate, în traducere, versuri: Louise Michel (*Garoafele roșii*, în românește de Veronica Porumbacu), Eugene Pottier (*Monumentul federațiilor* în românește de Aurel Covaci), Maurice Boukay (*Cocoșul roșu*), Henri Brissac (*Umplând sacii*, traducere de Teodor Balș), Théodore Six (*Poporul către popor* în românește de C.[onstantin] O.[lariu]), Jules Vallès (*26 martie*, traducere de Constantin Olariu). ■ Evenimentul săptămânii se referă la Editura *Cartea Românească*: „... editura Uniunii Scriitorilor din România, a împlinit un an de rodnică și

exemplară activitate! Cu acest prilej s-a oferit, miercuri 10 martie, la sediul editurii, un cocktail la care au participat președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, conducători ai C.S.C.A., redactori șefi ai unor reviste literare și de cultură, scriitori, oameni de artă. Sub direcția romancierului Marin Preda, dispunând de un colectiv editorial relativ restrâns dar entuziast și, mai ales, competent, «Cartea Românească» a impus încă de la înființare un nou stil de lucru cu manuscrisul literar: stil caracterizat prin responsabilitate, rigoare și eficiență”. □ *Adunare comemorativă cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la nașterea lui Gaál Gábor:* „La Sala mică a Palatului a avut loc, marți după-amiază, o adunare comemorativă, organizată de Academia de Științe Sociale și Politice și Consiliul oamenilor muncii de naționalitate maghiară, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la nașterea lui Gaál Gábor, eminent estetician marxist”. La această comemorare au participat: Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, Ștefan Peterfi, președintele Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară, Ion Brad, primvicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Ștefan Voicu, redactor-șef al revistei „Lupta de clasă”, Jozsef Meliusz, Eugen Jebeleanu. ■ Al. Raicu discută în continuare despre proiecte literare ale scriitorilor, cu aceștia. Întrebările sunt adresate lui Ștefan Aug. Doinaș: „ – Am predat, de mai mult de un an de zile, Editurii Dacia din Cluj un eseu, scris în tinerețea mea studentină, despre *Tragic și demonic*, o problemă care m-a preocupat mult în acei ani. Nici până acum, în martie 1971, Dacia nu l-a publicat și nici nu m-a anunțat care este soarta manuscrisului. Aș fi foarte bucuros dacă această editură mi-ar restitui textul și ar anula contractul semnat de mine, pentru a putea să prezint lucrarea unei edituri într-adevăr interesate ca acesta să apară. Tot pe linia lucrărilor originale, pregătesc un nou volum de critică, intitulat *Modă și modalități poetice*, cu articole privind poezia noastră modernă și contemporană, precum și un altul – despre poeți străini – care se va numi *Miturile poeziei moderne*. Sper de asemenea să găsesc un editor pentru o veche piesă de teatru, scrisă în 1953, *Brutus și fiii săi* care – în pofida titlului – este o tragedie.. modernă. – *În rest?* – Traduceri – activitate care mi se pare a avea importanța ei. Astfel, în volumul de *Opere minore* ale lui Dante semnez traducerea *Rimelor*. Pregătesc, tot pentru Editura Univers, un volum selectiv din Ivan Bunin, un altul din D’Annunzio, un al treilea din marele poet spaniol, Jorge Guillén. La Editura Minerva voi preda în anul acesta traducerea integrală a operei lui Hölderlin, lucrare realizată în colaborare cu I. Negoșescu și V. Nemoianu. O selecție din aceste versuri va apărea în curând la Editura Albatros în colecția «Cele mai frumoase poezii». O antologie «personală» de versuri va publica – după câte știu – Editura Minerva, în colecția recent lansată «Arcade»”. ■ Semnează versuri: Dumitru Bălăeț (*A fi comunist*), Gheorghe Pituț (*Rouă; Nostalgie*), Gheorghe Istrate (*Taurii soarelui; Ochii Dihorului; Îngenunchiat pe lună*), Ovidiu Hotințeanu (*Privind*

solariul; O garoafă), Sidonia Drăgușanu (*Mai ales, mai ales*). ■ Despre Dimitrie Stelaru scrie Alexandru George în *Dimineața geniului*: „Într-o epocă în care sentimentul fusese izgonit din poezie, D. Stelaru vorbește de suferință; într-o literatură în care eul nu mai era centrul liricii, el se așează acolo cu ostentație pe sine și se trece cu toată dezinvoltura la plural, îmbrățișând dintr-o dată lumea și cauza ei. Modul existențial al liricii și poezia ca mod al existenței rețrăiesc, chiar din primele versuri ale lui D. Stelaru, o nouă naștere”. ■ Al. Piru, în *Poezia criticilor*, scrie despre eseul cu același titlu, semnat de Florin Manolescu, și publicat la Ed. Eminescu, 1971, comentând și poeziile criticilor, publicate în anexa volumului respectiv: „Criticul n-are în poezie ingenuitate și încredere în propria experiență vitală, el exprimă nu un destin propriu sau un crez, ci modalități experimentate. De aici urmează, observă Florin Manolescu, că un critic nu e niciodată nou în poezie, că un critic nu e niciodată nou în poezie, și nu inaugurează o direcție sau un stil. Fiind în genere de acord cu aceste considerații, mai trebuie să ținem seama de momentul când criticul își asumă aventura lirică. De fapt, nu putem vorbi de poezia criticilor decât la autori a căror operă critică există. Când un critic a publicat la debut poezii, dar n-a perseverat, poezia lui nu-i decât un accident”. ■ Șerban Cioculescu publică un text despre „*High-life*”-ul nostru în „*Jurnalul*” fraților Goncourt, notând astfel apariția celor două volume de *Pagini de jurnal*, apărute în 1970 la Univers, în traducerea lui Aurel Tita, și completând această ediție selectivă cu informații care nu apar în cele două volume: intrarea din 25 august 1863 despre Bibescu, despre Moldova, „o altă vagă prințesă Ghika”. ■ Folosind exemple, Viola Vancea atacă tipurile de ambiguitate literară punându-le *Sub semnul gratuității*: „O trăsătură a literaturii curente, ce poate fi identificată cu ușurință, este înclinația spre comunicarea esențială a unei cheme abstracte cu posibilități variate de interpretare și reprezentare a adevărului particular, încifrat în substanța narativă. Parabola și alegoria, prin echivocul și ambiguitatea mesajului lor, cunosc în literatura actuală un proces de resurecție continuă, justificat prin nevoia de cerebralizare a prozei, dornică să comunice stări de spirit, un ideal etic sau moral, o experiență culturală sau socială într-o formă adecvată spiritualității moderne. Reversul acestei tendințe este însă deopotrivă de nociv, ca și transcrierea brută a faptului cotidian, prin sărăcirea la un moment dat a sursei de investigație datorată ignorării contextului social-politic și folosirii până la exces și totală anihilare a unor formule contrafăcute”. În continuare sunt comentare românele: *Ucișorul și floarea* de Toma George Maiorescu, „de o ironie subtilă pe alocuri, dar complet gratuit în ansamblu”, „avem de-a face cu o glumă inofensivă care devine plicticoasă prin dilatarea logoreică și absența gravității”; *Scara lui Climax* de Platon Pardău, „Ratând o idee interesantă, *Scara lui Climax* este, în total, un eșec”; *Păsărea care râde* de Marcel Păruș, „inform și ilizibil [...] caracterizat prin eseism, înclinație spre discursul epic sofisticat, prețiozitatea limbajului și incapacitatea de a conferi, în pofida efor-

tului obstinat de metaforizare și alegorizare a unei realități ferme, o semnificație unitară substanței narative”. ■ Cronică literară de Mircea Iorgulescu se ocupă de *Versurile* lui Emil Botta, (Ed. Eminescu, 1971), „ediție neînchipuit de rea, nici măcar anii de apariție a volumelor anterioare nu sunt indicați!”; despre creația literară propriu zisă: „când renunță la joc, poetul își pierde, ciudat și gravitatea, devenind discursiv și artificios. Dar nu asistăm oare în mic și pe parcursul unei minime evoluții, la un proces similar cu cel petrecut în întreaga poezie românească? Întrebare aproape înfricoșătoare.”. ■ Pornind de la distincția făcută de Roland Barthes între critica universitară și critica de interpretare, Al. Călinescu (*Cele două critici*) scrie despre *Urmuz* de Nicolae Balotă și *Spiritul și litera* de Al. Paleologu: „Nicolae Balotă face o demonstrație de critică creatoare, înțelegând prin aceasta – în termenii cei mai moderni cu putință – capacitatea de a descoperi structuri și de a dovedi existența lor; cartea e realmente pasionantă, antrenând pe cititor într-o adevărată aventură spirituală. [...] *Comentariile la Pagini bizare* (prima și a treia parte a cărții, deși, fără îndoială, utile, mi se par lipsite de semnificație pentru metoda criticului) sunt un model de organizare a analizei critice realizată cu o rigoare ce dă, paradoxal, sentimentul firescului și al libertății creatoare. [...] Critica practică de Alexandru Paleologu e înobilată de digresiunea savantă sau spirituală, de fraza elegantă și clară, de umor și de o captivantă volubilitate intelectuală. [...] Și mărturisim că, la lectura acestei cărți – înainte de a ne pune întrebări cu privire la «metodă» și «principii» – ne-am lăsat foarte ușor și de bună voie seduși”.

■ Voicu Bugariu comentează cele două volume, *Dicționar onomastic și Bibliografia generală* de Mircea Horia Simionescu sub titlul *Lumea ca dicționar*: „Poate că autorul ar fi trebuit să-și plaseze și aceste prime două volume ale *Ingeniosului*.. printre cărțile bibliografiei generale, tinzând să le dizolve în vârtejurile idei de ficțiune, determinându-ne să ne întrebăm dacă nu cumva, citindu-le, refacem texte scrise misterios în memoria noastră de o forță necunoscută. Una dintre cheile acestor cărți trebuie deci căutată mai ales pornind de la înclinație spre clasificare și spre acumulare. [...] Riguroase în jocul lor neliniștitor, cele două cărți ale lui Mircea Horia Simionescu obțin din îngemănarea ideii de dicționar cu aceea de ficțiune o tulburătoare metaforă a cercetării lumii prin limbaj”.

■ I. Negoïtescu își exprimă opinia în privința *Problemelor ale criticii actuale*: „Atât de numeroși astăzi, criticii încep să scrie pentru critici; de altminteri, situația aceasta are un caracter mai general și nu este întâmplătoare împrejurarea că, în marile culturi străine, dezbaterile cele mai aprinse, antrenând largi pături ale publicului cititor, sunt cele privitoare la critica în sine, la metodologia ei. La noi însă, bucușoși, încântați de multiplicitatea operelor ce se succed an de an, criticii – poate și din cauza tinereții lor – scriu aproape numai despre aceste opere (dar ca să fie citiți de confracți!) și evită problemele de metodologie. Critica noastră actuală este în orice caz deosebit de activă, susținând cu fermitate valori noi autentice și îndeapărtând non-valori;

timorată, din nefericire, uneori, în fața imposturilor administrativ moștenite sau pe cale de constituire. E contrariant să vezi cum Șerban Cioculescu, aparținând unei generații prestigioase, scrie articole critice de complezență și e regretabil să vezi cum Nichita Stănescu, poet de renume, încercând să fixeze critic portretele unor înaintași, dovedește că nu cunoaște soluțiile criticii actuale cu privire la acei înaintași. De bună seamă, abundența condeielor critice implică, la noi, destule discrepanțe valorice. [...] În critica nouă, virtuozitatea ține de finețea disociațiilor estetice în structura operei, structură complicată și misterioasă, care conjugă esteticul cu o serie întreagă de ale valori, de alte date material-spirituale. [...] Scrierile critice de caracter eminent teoretic, opere clasice, fundamentale, precum și lucrări contemporane deosebit de importante, traduse la noi cu atâta grijă și pricepe selectivă, în ultimii ani, se adresează nu în mai mică măsură cititorilor pretențioși decât specialiștilor. Ele contribuie generos la sporul posibilităților de înțelegere a fenomenului literar. Din păcate prea puțini cercetători români manifestă interes creator față de acest gen de lucrări. Trebuie deci subliniată și laudată preocuparea sistematică a lui Adrian Marino de a umple un gol și de a îndemna deci și pe alții să-l urmeze. [...] Trăim într-o perioadă caracterizată mai puțin prin școli și direcții literare, și mai mult prin formule și modalități. Rigorile formale s-au pulverizat (nu numai la noi, ci pretutindeni). Ceea ce nu înseamnă însă că ne aflăm în haos. [...] Ceva ni se impune totuși foarte clar: cunoașterea celor dinafară, fie că duce la imitație, fie că duce la distanțare, fie că se traduce prin sinteze curioase, insolite sau greu descifrabile ca atare, reprezintă o realitate benefică și de neînălăturat, lucrând profund și din plin la filtrarea spiritului original și la consolidarea specificului național”. ■ În *Ochiul magic* sunt postate diverse comentarii: □ *Pledoarii civice*: „Cu o laudabilă consecvență Marin Preda răspunde în fiecare săptămână în «Luceafărul» la o întrebare și nu recurge confortabil la consemnări formale, neutre, lipsite de curajul responsabilității. [...] Scriitorul nu ezită să ia parte la dezbaterile publice a problemelor Cetății și pe această cale a publicisticii directe: discută aplicarea legilor, felul în care socialismul și democrația se dezvoltă în armonie firească, observă îndrăzneț, cu simțul răspunderii și cu autoritatea prestigiului cucerit, anomalii, prejudecăți, inerții, care mai umbresc un proces dinamic de edificare. Concludentă în acest sens este tableta *Dacă aș fi judecător* («Luceafărul», nr. 10/1971) în care se istorisește o pățanie a unor indivizi, trecuți prin sita interpretărilor juridice nu întotdeauna clare”. □ „*Pădurea nebună*” – în limba rusă: „Scurt timp după ce revista «Inostrannaia Literatura» a oferit în numerele 1-2 pe anul în curs, cititorilor sovietici, talmăcirea rusă a romanului *Ce mult te-am iubit*, editura Hudojestvennaia Literatura publică o nouă traducere după o scriere de Zaharia Stancu. Este vorba de romanul *Pădurea nebună*, apărut în colecția «Romanul străin în secolul 20», în care aceeași editură a tipărit, nu de mult, *Răscoala* lui Liviu Rebreanu, iar acum câțiva ani, *Întunecare* de Cezar Petrescu. Traducerea

romanului *Pădurea nebună* aparține lui Iuri Martemianov. Volumul, prezentat într-o ținută grafică îngrijită, este precedat de o prefață semnată de Galina Sebrekova”. □ *Ce se află în adâncuri*: „De multă vreme *Jurnalul unui martor ocular* publicat de Teodor Mazilu în «Luceafărul» ne reține atenția prin ambiția și pătrunderea cu care sunt tratate diferite aspecte de tipologie contemporană. Cu vocația lui de moralist el descoperă contradicții anacronice între comportament și esența personalității și le respinge cu violența recunoscută a satirei. Ne-a surprins, însă, tableta intitulată *Despre subconștient* («Luceafărul», nr. 10/1971) unde teme serioase, care presupun documentație de competență științifică, sunt abordate parcă cu prea multă dezinvoltură”. □ *Și brusc, o lasă să cadă..*: „Bărbatul o poartă cu religiozitate în brațe.» După primul rând (schița *Despărțirea* de Alexandru Ștefănescu, «Amfiteatru», nr. 1/1971) vă veți întreba în mod natural: care e greutatea femeii iubite? Pentru că efortul pare covârșitor; el este însă compensat de evlavia sentimentului. Și ce evlavie! [...] Autorul, șugubăț, v-a pregătit, la sfârșit, o surpriză: nu e vorba de o femeie căreia eroul îi închinase o iubire nemărginită. El a aruncat de fapt în gol o pușcă, pușca lui favorită, care, lovindu-se de pietre se sfarmă, pierzându-se fără urmă în întuneric. Pentru astfel de echivocuri ușurele, fără decență și fără niciun haz, nu înțelegem de ce trebuie cheltuit spațiul de proză al unei reviste”. □ *..Și greșeli de tipar..* semnat de Gheorghe Pituț: „Regret și sunt obligat a-mi face publică nemulțumirea în legătură cu condițiile tipografice în care a apărut recent cartea mea *Fum*. Las la o parte faptul că această carte n-a apărut după cum era prevăzut în planul ferm al Editurii pentru Literatură, dar constat și numeroase greșeli de tipar: [...]. După cât de mult a întârziat cartea, mi se puteau arăta din timp corecturile. Iar în condițiile în care autorul nu-și poate vedea corecturile, serviciul respectiv al editurii este obligat să respecte întocmai manuscrisul, mai cu seamă în cazul volumelor de mici dimensiuni tipografice, cum era și acesta. Rog presupușii mei cititori să corecteze exemplarele lor după erata de mai sus”. ■ În acest număr Ion Rîmbu prezintă *Reviste din trecut*, și anume revista „Tânăra generație”. ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea scrie despre cărți de poezie: □ George Alboiu, *Edenul de piatră* (C.R.): „La George Alboiu, fundamental îmi apare instinctul de migrație, ca și cum în sângele poetului ar răsună niște asiatică porniri spre nomadism. El este un insațiabil și neliniștit călător, pentru care nicio zare nu oferă rădăcini. Imaginile sunt fixate din goană perpetuă, de a cărei chemare ascultă precum un miraj al deșertului”. □ *Ceară* de Basaraba Matei, C.R.: „Calitatea esențială a poetei este capacitatea de a înfrângezi simțurile, de a le aduce la o acuitate ireală. Trupurile ei sunt plante reci, univers descârnat, lujeri de floare pătruși de miresmele iubirii și ale morții. Un fior de senzualitate vegetală, inocentă, dar care se exprimă, totodată, prin paloarea maladivă, de speță simbolistă, dacă nu provenind din masca păgână, cadaverică, a îngerilor eminescieni, adie pretutindeni”. □ Teodor Balș, *Nor* (C.R.): „Iar pentru volumul lui Teodor Balș e caracteristi-

că plăcerea de a concentra, în poezie, definiții, picături distilate. Numeroase poezii se comportă în felul poemelor într-un vers, și anume ilustrează un titlu, reconstituie, ca într-un bob de cristal, un peisaj, o stare, o impresie. Ele se sprijină pe o imagine-cheie, lucrată în stil clasic”. ■ În aceeași rubrică Nicolae Balotă prezintă volume de proză: □ *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu: „Excelente observațiile privind adolescența întârziată, analiza profundă a virtuților și servituților vieții militare, a camaraderiei virile. Mici paragrafe eseistice privind avatarurile istoriei moderne aparțin unei inteligenței subtile. Dar, mai presus de toate, este atenția romancierului sensibil la momentul pur al întâmplării. Remarcabilă e, de asemenea, o permanentă tendință etic-estetică: voința de a restabili pe planul ficțiunii un adevăr, de a face dreptate, de a reabilita ceva valoros, dar discreditat prin meandrele unor conjuncturi”. □ *Sticle*, Páskándi Géza: „Dacă ar lipsi din volum anumite texte – precum satira absurdă *Cei care nu sunt în Brelun* – dacă unele din prozele lui Páskándi n-ar fi afectate de înclinația povestitorului (poet și eseist) spre abstracțiuni, dacă – în sfârșit – scriitorul, având umor, n-ar abuza, uneori ușuratic de acest dar al său, am avea o carte întrutotul remarcabilă de povestiri. Trebuie să renunțăm însă la acest întrutotul. Să-l acordăm traducerii Adelei Rodica Sălăgianu”. ■ M. Ungheanu revine la rubrica dedicată *Cărților săptămânii* cu prezentarea *Opere (III)* de Perpessicius: „Atitudinea criticului e patriarhală, și textele sale critice par a fi scrise în livezi liniștite unde presiunea timpului comprimat de marile centre civilizate n-a ajuns încă. Exercițiul său critic derivă dintr-o stare de spirit, dintr-o mentalitate a cărei sumară identitate nu ne-ar putea-o da decât trimiterea la scrisul unui N. Iorga mai puțin fanatic”. ■ În *Ce e nou în cultura suedeză* citim: *De vorbă cu scriitorul Lars Gyllensten, președintele Academiei Suedeze*, semnat de I. Igiroșianu, o convorbire despre romanul *Barnabok*, tradus în franceză sub titlul *Infantilia*, despre premiile Nobel, situația actuală a literaturii în Suedia și poziția tinerilor scriitori. □ În traducerea lui I. Igiroșianu apare și traducerea unui fragment din romanul *Infantilia* de Lars Gullensten. □ În traducerea lui Aurel Covaci sunt prezenți cu versuri *Trei tineri poeți*: Björn Hakanson (*Mesteacănul; Coastă*), Göran Sonnevi (*Prin ușa deschisă*), Jan Mårtenson (*24*). ■ La rubrica *Radio*, Fl. M. scrie, ironic, *Ninge calm*: „În emisiunile care se ocupă de actualitatea literară, vetustețea, lipsa de ritm, încetineala solemnă – nelalocul lor, aici – capătă culoarea cenușie a plictiselii. Și astfel, o emisiune la care colaborează critici de valoare – Ov. S. Crohmălniceanu, Matei Călinescu, N. Manolescu, Adrian Anghelescu – alături de scriitori celebri, (*Viața cărților* de săptămâna trecută), păstrează, în ciuda calității fiecărui moment în parte, un inexplicabil aer bătrânicos. [...] Realizate de oameni experimentați și dăruți, aceste emisiuni sunt niște alcătuirii armonioase – lipsește numai zeitatea care să sufle asupra lor puțină viață”. ■ Grigore Smeu publică eseul *Dimensiuni estetice ale socialului în literatură*, pornind de la recenta masă rotundă organizată de revistă, *Socialul*

în literatură: „În mod curent, se comite eroarea de a limita socialul în literatură la nivelul tematic. Dacă nivelul tematic ocupă, într-adevăr – cum am încercat să subliniem – o pondere însemnată în această privință, problema este, totuși, mai amplă și mai complexă. Nivelul tematic structurează socialul – ca să spunem așa – *pe orizontală*. Dar există și alte nivele la care se impune să depistăm dimensiuni estetice ale socialului în literatură, anume cele ale *intenționalității artistice*. Dintr-o asemenea perspectivă, dimensiunile estetice ale socialului se structurează – am spune – *pe verticală*. Există o intenționalitate intrinsecă, tacită, a operei, aceea care configurează *din interior* nimbul creației respective, palpitul ei de ansamblu, sensul său personalizat. La acest nivel, socialul în literatură devine *coloritate* și *dogoare* lăuntrică, fond ideatic cu totul nedeclarativ. În strânsă *consonanță* cu nivelul acestei intenționalități artistice, oarecum nedeliberată, se conturează intențiile exprese, deliberate, ale artistului”.

• [„**Tribuna**”, nr. 11] Numărul se deschide cu un articol de Camil Mușan, dedicat sărbătoririi a 100 de ani de la Comuna din Paris, simbol al luptei proletare din toată lumea. Comuna a reprezentat revolta francezilor împotriva anilor de teroare politică a lui Napoleon al III-lea. □ Pe aceeași pagină, Remus Bucșa, primarul Clujului, semnează un articol, *Clujul noilor dimensiuni socialiste*, în cinstea realizărilor industriale, în metalurgie, termoacustică, etc ale orașului numit. □ La rubrica recenzii, A.I. Brumaru scrie despre *Poezie și adevăr la Ioan Alexandru*, autor al volumelor de poezii *Vămile Pustiei* (1969), *Poeme* (1970). Poezia sa pornește de la căutarea unei comuniuni cu Mumele în care caută „logosul întrupat” cu alte cuvinte „agregarea serafică a universului”. Poezia pare a deține câteva secrete ale facerii lumii, tehnica nouă constă „într-o bruscă creștere a însușirilor poetice la acțiunea unor lecturi esențiale” (*Jurnalul de poet*). Poetul caută logosul, cuvântul așa cum reiese din versurile: „Apele moarte sunt singurul leac/De folos în Pustie/ Hrana lor este Pustia/Pustie// Ele nu vor să fie altceva/ decât ceea ce sunt/ Focul din lacrima îngerilor/ Uscați pe pământ” (*Marea Moartă*). Pentru Ioan Alexandru poezia este înțeleasă ca adevăr, concepută ca un act grav, nu o gesticulație de cuvinte, însă pentru a fi percepută ca adevăr trebuie să dea impresia ficțiunii. ■ Ion Marco face recenzia titlurilor *Spaima*, *Noi, cei de după lucruri*, *De ce murim*, *Aleargă, nu te opri* al căror scriitor Damian Necula, se remarcă „printr-o observație fină, analiză meticuloasă, curaj de a descinde concretul dur, stăpânit încă de realitatea propriilor descoperiri pentru a se detașa de cristalizările definitive”. ■ Valentin Tașcu semnează recenzia cărții *Paștele cailor* a scriitorului Dumitru M. Ion. Cartea este dedicată lui Mihai Sânzianu jr., „un mort care nu a murit, o carte despre introspecție, intuiția timpului, personaje alter-ego”. ■ Mircea Popa scrie despre *Cine știe mortul* de Ioniță Marin, carte „cu întâmplări morbide și personaje ce frizează patologicul și senzaționalul. Autorul are o apetență pentru inconștient și elementar, cu reminescente de semănătorism, de realism exacer-

bat”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la Virgil Mazilescu, *Fragmente din regiunea de odinioară* și Nora Iuga, *Despre captivitatea cercului*. Ambii poeți au debutat sub îndrumarea lui Miron Radu Paraschivescu. Cu volumul *Versuri* (1968), V. Mazilescu a debutat „cu o tehnică perfectă ce provine din suprarealism, având un stil propriu, un vers clar combinat cu intervenții metaforice, versuri ce degajă un amestec de nonșalanță, ironie, fantezie combinate cu gravitate și intelectualitate. În *Fragmente...*, Mazilescu dezvăluie o sensibilitate domestică de o inteligență capabilă de a stăpâni fluxul liric”. Nora Iuga se remarcă „printr-un limbaj pentru sine, improvizează în jurul umorului contaminat cu accente nostalgice. Poezia sa nu este previzibilă sau cuminte, lirismul ei este dinamic, spiritual, concret și spiritual prin care răzbate o voce autentică”. □ La rubrica de *Reflecții contemporane*, Titu Popescu, dezbate pe marginea unor aspecte ale criticii. El numește tendințele și direcțiile criticii de azi: se ține cont de calitatea literaturii, există o tendință spre sinteze, spre un nivel de generalitate teoretică a unei critici operative, repudierea dilentatizmului. □ Aceeași preocupare este ilustrată de Adrian Marino pentru sinteze culturale artistice în simbioză cu tradiția franceză. G. Dimisianu propune această sinteză în *Prozatori de azi*, unde diferite genuri, roman liric, cazuistică morală, expansiunea eseului sunt expuse într-o schemă analitică. O altă tendință este urbanizarea tonului criticii literare care necesită eforturi conjugate. □ La pagina dedicată creațiilor literare sunt publicate poezii de Traian Suci, Victor Nistea, D. Ciurezu, Octavian Și-reagu, Bazil Gruia, Marin Preda, Nicolae Petru □ Dumitru Mircea scrie despre stațiunea Călimănești-Căciulata. □ Sunt publicate fragmente de proză : *Semnul oglinzii* de Rodica Braga și *Divorț* de Aurel Călinescu □ În contextul comemorării a 100 de ani de la Comuna din Paris, este publicată o traducere din Rimbaud (*Măhnirea Cezarului*) de N. Prelipceanu.

19 martie

• [„Scânteia”, nr. 8730] Pe prima pagină aflăm despre *Înceierea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale*, iar în continuare este publicată *Legea privind extrădarea*.

• [„Contemporanul”, nr. 12] Laurențiu Ulici descoperă *Dubla aparență a poeziei*: „Dubla aparență dă liricii lui Gelu Naum un aer paradoxal; poetul este, fără îndoială, singurul dintre suprarealiștii noștri care s-a respectat întru totul pe sine, rămânând consecvent artei sale poetice, de-a lungul a trei decenii. Într-un fel s-ar putea spune că el este adevăratul poet suprarealist de la noi. Pe de altă parte, subminând, în subtext, arbitrajul frazeologic al dicteului automat poezia lui pare să transceadă suprarealismul, uneori opunându-i-se cu violență. Chestiunea ține de suflul liric, de potențialul afectiv al poetului. Gelu Naum are conștiința dublei aparențe a poeziei sale, oscilează între ele ca între două iubiri și, fără să decidă asupra uneia sau alteia, preferă să rămână, în ambele, poet”. □ Același autor semnează rubrica *Jurnal de lector*, prezentând două

volum de versuri. □ Radu Cârnelci: *Grădina în formă de vis*: „Admițând constrângerea impusă de sonet și interpretând-o în linia lui Tudor Vianu ca tehnică a invenției, Radu Cârnelci rămâne în majoritatea pieselor din volum fidel până la rigoare regulilor clasice, încercând să adapteze acestora tonul său liric”. □ Nicolae Neagu: *Erezii*: „Calitatea principală a acestei poezii foarte bine scrise este că ne introduce într-un spațiu muzical, dându-ne iluzia stenică a răcorii cerebrale”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui D. Păcurariu, *Clasicismul românesc*, Minerva, 1971: „În felul acesta, primul studiu complet despre clasicismul românesc lasă oarecum deschisă însăși chestiunea clasicismului, în sensul că furnizează mai multe dovezi decât oricare altul în favoarea inexistenței unui clasicism temeinic [...], dar se ferește să tragă consecințele teoretice firești”. ■ Adrian Rădulescu semnalează apariția traducerii cărții lui Benedetto Croce: *Estetica* (Univers, 1970): „Traducerea lui Dumitru Trancă.. este de o mare delicatețe și fidelitate. Mici «renghiuri» îi joacă, însă, din când în când, câte un concept sau câte o categorie filosofică”. ■ Anca Răutu se referă la studiul lui I.M. Lotman, *Lecții de poetică structurală*, (Univers, 1970): „Intrând într-o structură poetică cuvântul își pierde întreaga sa libertate, fiind redus la rangul de element structural. Toate elementele în poezie sunt corelate atât reciproc, cât și cu alternativele lor nerealizate”. ■ Despre cartea lui Worringer: *Atracție și intropatie* (Univers, 1970) scrie Titus Mocanu: „Astfel, temeuriile artei se încheie, în viziunea lui Worringer, alcătuiind un sistem impresionant. Sistemul este însă discutabil în epoca noastră. Iar aceasta, în primul rând, din punctul de vedere al constatării ca stare de obiectivare sensibilă intră și ea în țesătura operei gotice”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 15]** Adrian Păunescu este, în viziunea lui I. Negoitescu, *Un poet sănătos* (este urmărit ciclul de poeme *Zăpada de acasă*, din revista „Argeș”): „Poezia lui Adrian Păunescu s-a remarcat întotdeauna printr-o vitalitate exuberantă, opulență verbală, imaginație iscoditoare și nu rareori.. prin paradoxuri de șoc. Tonul declarativ, slujit îndeaproape de forța versificatoare ce știe să evite poncifurile, răsturnate cu abilitate în conținutul lor, n-a dus la un neoclasicism, ci la o juvență explozivă. Poate că ostentația, ce-l caracterizează nu mai puțin, l-a îndemnat pe acest frenetic inteligent verbos să-și reclame admirația față de Macedonski, poetul vital, [...] care nu se sfia să-și instrumenteze lira spre a cânta deopotrivă nestematele pur biruitoare și orgiile parnasiene, idilicul clasicizant și violențele carnale, virilitatea demoniacă și ura destructivă, sălbăticia stepelor, liturghia neagră, protestul justițiar, grădinile surpatelor miresme ori cruzimea lirică a lui Neron: el însuși avea să expire drogându-se cu roze”. ■ Marian Popa decantează, în *Și alte poezii*, versurile lui Romulus Vulpescu: „[...] Acumulând atitudini afective și modalități, Romulus Vulpescu experimentează. Dar el experimentează și în plan pur tehnic, bizuindu-se, de asemenea, aproape cu exclusivitate pe procedeul *acumulării*, în care e un maestru. [...] Dar de fapt, R. Vulpescu e un mare

fantezist, încadrabil în *poesia giocosa* dintotdeauna, amintind de Aristofan, de *groteștii* francezi, de *bizarii* italieni, de Francesco Berni din *Rime burgheze*, de Henry Carey din *Chrononhotonthologos*, mai apropiat de noi de Christian Morgenstern. Ca orice autentic creator de burlesc, el depășește simpla îngânare parodică, distorsiunile transformând cu totul presupusul original. Modalitatea burlescă este oricum indiciul unei inteligențe supradezvoltate și mijlocul de a explica natura acumulativă a poeziei. [...] Luați-l în totalitatea lui, față și mască, mască și fețe, față și măști.. ființă suprasensibilă prin raționalitate, care-și găsește un refugiu în *burlesc*”.

20 martie

● [„România liberă”, nr. 8212] Mircea Scripca îl interviează pe Constantin Măciucă, directorul Centralei cărții din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, în rândurile articolului *Cartea în întâmpinarea semicentenarului Partidului Comunist Român*. Astfel, se anunță că se vor publica volumele: *Istoria Partidului Comunist Român* (editate statuată de al X-lea Congres al P.C.R., coord. de Institutul de studii istorice și social-politice), *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate* (vol. V, Nicolae Ceaușescu), *P.C.R., stegarul luptelor revoluționare în anii 1929-1933* (Ilie Ceaușescu), *Glasurile patriei* („cuprinzând poezii patriotice, reprezentative și o antologie a poeziei sociale”), *Creație și ideeație* (în care „scriitori și critici dintre care menționăm pe Eugen Barbu, Ion Dodu Bălan, Marin Preda, Ov. S. Crohmălniceanu, Dumitru Ghișe, Gh. Achiței, Ion Ianoși, Al. Ivasiuc, Silviu Iosifescu, Adrian Marino, Aurel Martin, G. Stroia, N. Tertulian dezbate unele probleme de bază privind dezvoltarea literaturii contemporane”) ș.m.a.; se vor reedita romanele *Desculț* de Zaharia Stancu, *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, *Moromeții* de Marin Preda, *Setea* de Titus Popovici, *Poarta leilor* de Eugen Jebeleanu ș. a.

● [„Scânteia”, nr. 8731] Méliusz József întâmpină semicentenarul P.C.R. cu textul fraternal *Limba și literatura*: „Scriitor fiind, întâmpinăm semicentenarul întemeierii Partidului Comunist Român nu numai prin versurile și paginile de proză dedicate acestui eveniment, ci și prin discutarea și clarificarea unor idei care stau la baza existenței noastre ca artiști ai cuvântului; idei și gânduri privitoare la raportul dintre literatură și istorie, dintre literatură și realitățile societății contemporane, probleme aflate atât în atenția criticilor și cercetătorilor de specialitate, cât și în aceea a creatorilor. [...] Deși poartă o serie de trăsături specifice, prin realitatea afirmării sale în istorie alături de cultura poporului român, literatura maghiară sau germană din România aparțin organic culturii socialiste unitare din patria noastră, aducându-și contribuția proprie la îmbogățirea tezaurului ei de frumuseți”. ■ Nicolae Dragoș prezintă volumul *Păsările* de Al. Ivasiuc: „Noul său roman *Păsările* are – față de lucrările precedente – calitatea de a fi adus perfecționării modalităților artistice, de a-i fi

structurat mai exact universul epic. Autorul a gândit mult mai *în concret* existența personajelor. Fără a-și estompa total prezența, el le lasă mai multă libertate de acțiune, este preocupat de autenticitatea cu care acestea *reacționează și raționează* în raport de situațiile create, de convingerile proprii. Narațiunea se desfășoară acum mai firesc: substanța epică este mai bogată. [...] Carte incitantă la lectură, surprinzând conflicte ale contemporaneității, romanul *Păsările*, indiscutabil o reușită a ultimului an editorial, exprimă convingător opțiunea autorului său pentru abordarea unei problematice umane și filosofice a actualității, preocupare pe care – guvernată de luciditate, de o atitudine dialectică în fața realității în continuă transformare, aducând tot mai puternic semnele afirmării noului – o așteptăm materializată în noi opere”.

● **[„Cronica”, nr. 12]** Numărul se deschide cu eseu lui N. Barbu, intitulat *Estetic și cultural*. Neputând stabili o opoziție reală între cei doi termeni, câtă vreme arta nu poate fi gândită „ca un produs desprins inexorabil de creatorul ei”, autorul dă ca exemplu *Mitrea Cocor*, „roman privit astăzi cu firești rezerve, poate tocmai pentru că a fost, îndată după apariție, discutat cu exagerație, dată fiind «tema» lui, [dar] păstrează aceeași subtil-generoasă amprentă sado-veniană și nu trădează atitudinea exponențială a scriitorului de factură clasică, nu trădează, cu alte cuvinte, aceeași comunicare a artistului cu permanențele vii ale spiritualității noastre ca popor, atâta timp cât nu ne interesează anecdota ca atare, soluțiile dispuse în acea schematică simetrie pe care epoca o promova și pe care autorul, neputând s-o evite, a tratat-o cu superioară condescendență”.

■ Anchetă Cronicii (*Tradiție și inovație în proza actuală*), inițiată în numărul 10, se continuă cu răspunsurile primite de la Petru Popescu (*Marile obsesii: tradiția și specificul național*), Ion Maxim (*O etapă distinctă*) și Constantin Crișan (*Spiritul critic al epocii noastre*). □ Petru Popescu crede că ar fi o greșeală să considerăm deceniul al șaptelea drept un moment distinct, când el este de fapt o simplă „fază de trecere”. „Pentru ca o etapă să fie distinctă, ea trebuie să reprezinte o orientare omogenă, anume, care să o izoleze de fazele precedente prin natura ei cu totul deosebită și evidentă”. Despre sincronizare nu poate fi vorba încă, în opinia aceluiași autor, iar cerințele literaturii actuale se reduc la una singură, „sinceritatea”. □ O cu totul altă părere are Ion Maxim, deceniul al șaptelea fiind o etapă distinctă, cu precădere în ceea ce privește proza. „Aș numi, menținându-ne în cadrul legilor dialecticii, deceniul șapte, deceniul negației, spre a-l deosebi de cel precedent”, precizează respondentul, subliniind că specificul acestuia ar fi „rezistența față de schematismul și dogmatismul îngust, oferind scriitorilor o nouă și largă perspectivă a diversității stilistice, subliniată la Adunarea generală a scriitorilor din 1968, o adecvată înțelegere a transformărilor sociale și o răsfrângere reală a unor conținuturi de conștiință permanente”. Sincronizarea o vede numai în sensul de simultaneitate, legătura cu tradiția nu i se pare că ar fi fost ruptă vreodată, nici măcar în deceniul discutat, iar cerințele unei literaturi actuale nu pot fi satisfăcute, în

opinia sa, decât de „modalități mixte”. □ Ceea ce i se pare lui Constantin Crișan caracteristic deceniului al șaptelea este „startul unor noi generații literare și, fapt mai important, a deschis în fine calea spre ceea ce aș numi un *spirit critic specific epocii noastre*”. În ceea ce privește întrebarea despre modalitățile care exprimă în mod optim cerințele unei literaturi actuale, ea i se pare criticului „atât de dificilă, încât cel mai înțelept ar fi să taci”. „O literatură actuală trebuie să fie mai întâi *Literatură*, adică să intereseze cititorul cărui i se adresează dintr-o mie și dintr-un singur punct de vedere. Oare Eminescu sau Blaga sau Arghezi și-au pus vreodată problema să fie actuali?” ■ Zaharia Sângeorzan recenzează elogios monografia *E. Lovinescu – scepticul mântuit* (C.R., 1971) de Eugen Simion, pe care o consideră esențială ca examen analitic, subliniind faptul că tema fundamentală a volumului „nu este numai opera și recunoașterea ei în timp, analiza ei sistematică pe toate suprafețele posibile, ci condiția de totdeauna a criticului român pus cu seriozitate în fața literaturii ca să decidă, ca să se confeseze cu sinceritate, ca s-o recunoască ca verosimilă și s-o traducă în judecăți de valoare fundamentale”. ■ Considerând că volumul *Mihai Eminescu despre cultură și artă* (Junimea, 1970) îngrijit de D. Irimia „nu întrunește toate cerințele unei ediții științifice, atât din punct de vedere al organizării textelor, cât și al modului de transcriere al acestora”, Ion V. Boieriu (în articolul *Pe marginea unei replici*), după ce face și un istoric al polemicii dintre editorul recent D. Irimia și recenzentul critic M. Drăgan, se poziționează de partea celui din urmă, dând numeroase exemple argumentative: „Deoarece noul editor merge prea departe cu lauda de sine și ajunge să conteste chiar obiectivitatea criticului, în cele ce urmează, fără să ne erijăm în apărător al acestuia, ne vom permite – tot din «necesitatea lămuririi exacte a cititorului» – să facem câteva observații pe marginea replicii sale și, totodată, să relevăm o parte din lipsurile și erorile constatate în timpul lecturii”. □ Aurel Leon îl evocă pe Victor Ion Popa, reproducând textul din volumul *Umbre*, II, aflat sub tipar la Junimea. „Mi se pare mai mic, mai fragil, un porțelan străvezit de ani sau, mai curând, unul din acele chipuri cioplite în lemn gălbui la capăt de toiag, cu linii alungite din cauza îngustimii volumului. Fața lui fin ridată pare căzută din bolta frunții, gura și-a accentuat rictusul, dar mai ales ochii nu mai au vioiciunea de email care comunica mai repede decât verbul. Când tace, maxilarul îi tremură de încordare, transmițând umerilor înguști un fior de plop ce presimte întomnarea”. □ Fragment din romanul *Noapte bună, Ahab* de Dan Mutașcu. □ Grupaj poetic semnat Gheorghe Istrate. □ Pentru rubrica *Moment*, N. Irimescu semnalează un *Document sonor Călinescu* (un fragment din conferința despre Caragiale, ținută de critic la 4 iunie 1962) ce va fi difuzat la Radio Iași pe 25 martie; o vitrină literară a editurii Cartea Românească., la împlinirea unui an de rodnică activitate (cu peste 70 de volume publicate) și un articol semnat de Nicolae Manolescu (în „Luceafărul” din 6 martie 1971), despre psihologia polemicii literare. De asemenea, este salutat noul cronicar literar de la

„România literară”, tânărul „foarte talentat” Mircea Iorgulescu preluând rubrica începând cu nr. 11. □ La centenarul nașterii lui Heinrich Mann, Hertha Perez scrie despre actualitatea scriitorului.

• [„Flacăra”, nr. 12] Henri Wald publică eseu *Entropie și contra-entropie*. □ Valeriu Cristea prezintă volumul de versuri al lui Petre Stoica, *O casetă cu șerpi* (C.R.). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se notează împlinirea unui an de la înființarea editurii Cartea Românească: „remarcăm și noi cu acest prilej preocuparea susținută a colectivului editorial pentru promovarea cu eficiență a literaturii noastre originale contemporane, o deosebită grijă pentru ținuta grafică a aparițiilor, operativitatea cu care e străbătut drumul de la manuscris la prezența cărții în librării”. □ Semnalarea apariției, la Univers, a *Evoluției romanului antic* de Eugen Cizek, precum și a edițiilor bilingve de poezii *Balada închisorii Reading* de Oscar Wilde (traducere de N. Porsena) și *Patru cvartete* de T.S. Eliot (traducere de Sorin Mărculescu). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar o serie de prezentări ale pieselor *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel (Teatrul Național), „spectacol de măreție sobră și de adevăruri fruste”, *Freddy* de Robert Thomas (Teatrul Giulești), *O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale (Teatrul de stat din Oradea), *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu (Teatrul „M. Eminescu” Botoșani), *Vremea liliacului* de Eugenia Busuioceanu (Sibiu). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune*, apare o notiță despre spectacolul *Apus de soare* de Delavrancea.

• [„Luceafărul”, nr. 11] Sub genericul *Anul 50* (de la înființarea Partidului Comunist Român) apare pe prima pagină un interviu cu Ion Ardeleanu, director adjunct al Muzeului de Istorie a Partidului Comunist, a Mișcării revoluționare și democratice din România. Întrebat care este atitudinea publicului, interviueatul răspunde: „Publicul tânăr, și înțeleg studenții, elevii, tinerii de pe ogoare, din fabrici, este doric să cunoască istoria. Mărturie stă Cartea de impresii a muzeului. În mărturisirile lor, unele chiar și în versuri, exprimă admirația față de trecutul glorios de luptă, mulțumirea că au vizionat muzeul”. ■ Tot pe prima pagină, Marin Preda semnează articolul *Reflecții vesele asupra artei abstracte*, prilejuit de o vizită la o expoziție de artă abstractă găzduită de saloanele de artă Apollo din Calea Victoriei. ■ Cronica literară, susținută de Nicolae Ciobanu, tratează volumul *Interpretări critice* de Valeriu Cristea. Recenzentul apreciază îndeosebi capitolul dedicat lui *Leonid Dimov* (citată din Valeriu Cristea): „Leonid Dimov este un pictor căruia i s-au substituit uneltele. El strivește cuvintele și transformă lexicul într-o masă de pastă grea, în râuri bogate de uleiuri. Bizarul somptuos și un fel de onirism flamand caracterizează visele acestui volum plin de fast ca ale unui împărat asiatic”. ■ Secțiunea *Compendiu* reunește note pe marginea volumelor *Evocări de călătorie* de Margareta Sterian, *13 iluzii* de Nicolae Prelipceanu (Dinu Flămând), *Nu ucideți femeile* de Maria-Luiza Cristescu, *Scara lui Climax* de Platon Pardău și *După-amiaza bătrânului domn* de Radu Ciobanu (Alex Ștefănescu). □ S. Damian vorbește

despre *Cartea de debut*, fiind de părere că scriitorii debutanți cărora li se organizează lansări de carte sunt aruncați prea repede în „groapa cu lei” și că în artă împărăția cerurilor le este hărăzită timizilor structurali. ■ La *Confidențele unui maniac*, Al. Paleologu se ocupă și în acest număr de J.-J. Rousseau (*Rousseau contra Caliban*) și de apologia pe care acesta o face societăților sclavagiste din antichitate. ■ Pe pagina 3, Dumitru M. Ion publică un grupaj de poezie. ■ Nicolae Manolescu vorbește despre volumul de povestiri ale lui Anton Holban, remarcând obsesia autorului pentru moarte: „E ca și cum acest om bântuit de un demon obscur al morții (..) n-a făcut altceva în opera lui decât să conjure sfârșitul presimțit; e ca și cum ar fi știut că viața nu-i va îngădui decât să înceapă totul fără a putea duce la capăt nimic”. ■ Petru Popescu publică pagini de proză cu titlul *Amintiri cu gemeni*: „M-am trezit înaintea ceasului deșteptător, duminică dimineață. Camera mea e foarte mică, un metru și jumătate pe doi, o fostă debara, transformată, dar pentru că stau singur în ea nu poate fi decât o cameră, camera mea, să fiu fericit că o am și pe asta, acum după război tot ceea ce are patru pereți se numește cameră, sunt blocuri în care stau oameni și în boxele de cărbuni, dorm în ele, mănâncă, iubesc, îmbătrânesc, trăiesc”. ■ Pe pagina de ARTE semnează Marin Sorescu cronică de teatru (*Piece touchee, piece jouee*), Sânziana Pop cronică de televiziune (*Ocolul țării în opt luni*), Ilie Constantin cronică de film (*Peștele mic nu-l înghite, totuși pe cel mare*), Grigore Hagi cronică plastică (*Un monument de Naum Corcescu*), cronică muzicală de Costin Cazaban (*Ars nova*). ■ Sub genericul *Umanități*, Nicolae Balotă semnează articolul *În apărarea antropofagiei?* în care se arată intrigat de justificarea pe care o aduce Claude Levi-Strauss antropofagiei practică încă în anumite triburi din Brazilia (în cartea *Tropicele triste*). Concluzia autorului articolului în această privință este: „În fond, apărarea antropofagilor se înscrie în linia atât de specifică unei crize moderne a conștiinței europene, a conștiinței care, în răzvrătirea împotriva propriilor sale conținuturi, își propunea un mit al «bunului sălbatic»”. ■ În traducerea lui Ștefan Mengoni, Fănuș Neagu și Nichita Stănescu din limba italiană apare un grupaj de poezie semnat de Tereza-Maria Moriglioni. ■ În *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu vorbește despre „psihi-analiză” (sic!): „Psihi-analiza împiedică înțelegerea adâncă, adevărată, fiindcă, simt eu, permanentizează starea de diviziune a conștiinței. Dar important nu e să înțelegem, de pildă, de ce ne e frică de singurătate, important e să ne eliberăm de această frică”. ■ Pe ultima pagină este publicat grupajul de versuri *Poezii din lumea albă* al autorului scoțian Kenneth White; prezentarea și traducerea sunt realizate de Gabriel Gane.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 9]** Victor Tulbure publică poezia *Iluminați de-al libertății astru*. ■ Demostene Botez scrie despre *Dezvoltarea culturii noastre*: „Periodizarea, ca metodă de analiză a culturilor, nu are sufragii prea multe. Împărțirea pe etape istorice și aprecierea fracționată nu ar putea fi indicații pentru aprecierea culturii unui popor, dat fiind că o cultură națională reprezintă

un tot complex, unitar, o rezultantă a unei mari varietăți de evenimente și împrejurări de-a lungul secolelor. Tot ce realizează o anume epocă este însă un adaus, un pas înaintea, o compeltare și nu are sfârșit. [...] Un elan deosebit a cunoscut și literatura și arta. Din 1965 s-a statornicit o concepție mult mai adecvată creației literare și artistice în conducerea acestora. Libertatea de creație din acești ultimi cinci ani, a oferit marile avantaje rezervate pentru creația literară și artistică și încadrarea ei în circuitul universal al artei și culturii. [...] Președintele Nicolae Ceaușescu, la întâlnirea cu oamenii de cultură, din 10 februarie 1971, trecând în revistă munca desfășurată de creatorii de artă din țara noastră, a subliniat printr-o înaltă apreciere rezultatele ei: «Într-adevăr, literatura a cunoscut în acești ani o puternică dezvoltare; au apărut numeroase opere cu un conținut de idei bogat, inspirate din munca și preocupările poporului. S-au obținut rezultate bune și în creația muzicală, simfonică și de masă, inclusiv în muzica ușoară. De asemenea, putem spune că și artele plastice – pictură, sculptură, grafică, arta monumentală și decorativă – au oferit lucruri de valoare». Care este cauza-cauzelor acestor succese? Sunt rezultatul politicii statului nostru care deschide largi posibilități de afirmare în câmpul creației tuturor acelora care doresc să participe la înflorirea culturii și artei în România. Literatura noastră națională prin înaltul ei conținut de idei, și în stiluri noi, diverse, mărturisește ingeniozitatea și talentul poporului român. Progresul realizat, e în mers. Aceasta este dinamica progresului nostru material și spiritual”.

■ Romulus Dianu semnează *In memoriam Nicolae Titulescu*: „La 17 martie 1971, s-au împlinit 30 de ani, de când s-a stins departe de țară Nicolae Titulescu, într-o atmosferă de nerecunoștință, ca și aceea în care au murit Nicolae Bălcescu și Alexandru Ioan Cuza, cărora doar posteritatea a făcut dreptate memoriei lor. Într-o viață scurtă, de numai 59 de ani, N. Titulescu s-a înscris în istoria patriei printre luptătorii cei mai glorioși, pentru emancipare, pentru independență, pentru egalitate în fața legilor, pentru o pașnică și fecundă colaborare între națiuni”.

■ Revista publică *Interviu acordat de președintele Nicolae Ceaușescu postului de radiodifuziune „Radio Suisse Romande” din Elveția*.

21 martie

- [„România liberă”, nr. 8213] Nicolae Balotă își expune punctul de vedere cu privire la rolul criticii și al criticului în sfera literară în articolul *Judecata de valoare – condiție a actului critic*, menționând că: „O conștiință critică autentică este normativă prin însăși faptul că e orientată axiologic, că tinde [...] să descopere, să cîntărească, să legitimeze valori. [...] critica nu se poate mărgini doar la constatarea fenomenului literar, la descrierea sa, ci trebuie să contribuie la dirijarea sa. Criticul [...] proiectează și construiește edificiul literaturii actuale și viitoare”. Raportându-se la evoluția criticii ultinelor două decenii, afirmă că „Se simte tot mai mult nevoia unei meditații filosofice metodice pe marginea unor creații [...], se simte o tot mai mare nevoie de anumite

tipuri noi de critică – de la eseu critic, la studiile, la marile sinteze critice. Numai o perspectivă sintetică mai amplă poate să ducă la stabilirea unei ierarhii a valorilor în spațiul larg al literaturii și artelor”. □ Conf. univ. Mircea Ștefan recenzează volumul lui Stanciu Stoian, *Metodologia comparativă în educație și învățămînt. Pedagogia comparată*, considerându-l „o inițiere”, căci „analiza este făcută de pe pozițiile unui gînditor marxist, care are drept îndreptar ideologia partidului nostru și care pune munca în serviciul dezvoltării pedagogiei socialiste”.

● [„Scînteia”, nr. 8732] Numărul este dedicat anchetei *Istoria Partidului, parte integrantă a istoriei patriei. Partidul – apărătorul ferm al intereselor poporului. Evocări privind rolul P.C.R. în momente-cheie ale istoriei contemporane a României*: „Două decenii de ilegalitate, două decenii de cruntă prigoană, de teroare, înscenări judiciare, întemnițări și execuții nu au putut duce la atingerea țelului urmărit de cercurile reacționare conducătoare – izolarea de mase a Partidului Comunist Român. Trup din trupul poporului, regenerându-se continuu tocmai prin permanența legăturii sale indisolubile cu masele populare, partidul a știut ca prin îmbinarea formelor de luptă ilegală cu cele legale să-și afirme prezența activă în momentele-cheie ale istoriei României contemporane. Iar această prezență a însemnat întotdeauna afirmarea neșovăitoare, energetică a celor mai înalte interese ale oamenilor muncii, a însemnat glasul curajos și acțiunea fermă în slujba dezideratelor naționale vitale, a cauzei libertății, independenței și progresului patriei. Rolul activ al partidului, reliefat cu și mai multă pregnanță în asemenea momente, ilustrează patriotismul fierbinte ale comuniștilor, conștiința îndatoririlor internaționaliste, atașamentul de nezdrunținat față de mărețele idei ale socialismului. Este ceea ce subliniază mărturiile anchetei despre «Rolul P.C.R. în momente-cheie ale României contemporane» – pe care o publicăm în acest număr al ziarului (pag. a IV-a)”. ■ Din răspunsurile acestei anchete extragem: □ **Mihai Beniuc**, *Împotriva Dictatului de la Viena. În apărarea integrității teritoriului național*: „Și iată că în vara anului 1940 se vorbea tot mai insistent de cedarea Transilvaniei de nord. Avertizând poporul român asupra primejdiei ce se apropia, Partidul Comunist Român arăta că «o groaznică catastrofă pîndește poporul muncitor». «Scînteia» din noiembrie 1939, în articolul *Nori negri deasupra României* scria: «România după München e mai mult ca oricînd.. o țară pîndită». Nu ne venea să credem, nouă, comuniștilor și antifasciștilor din Cluj. Va trebui să ne împotrivim cu armele, nu vom ceda – aceasta era voința tuturor pentru care pămîntul patriei era sfînt, iar aceștia erau milioane, erau poporul. Mulți intelectuali antifasciști se grupaseră în jurul săptămînalului cu orientare democratică «Țară Nouă». «La stînga nu avem niciun dușman!» fusese dintru început deviza noastră. Dar presiunea de dreapta creștea în toată Europa, iar dictatura regală rostogolea România spre apele tulburi și amestecate cu sânge ale fascismului. [...] În acele zile partidul ne-a cerut să redactăm un manifest prin care să cerem răspicat să

nu se cedeze nicio palmă din pământul țării. Ne adresam tuturor, din orice partid politic și din orice categorie socială, făceam apel la patriotismul lor. De la oameni de vază adunam semnături pe care le socoteam echivalente cu un jurământ. Se adunau mii de semnături. Ne-am dus – ca să-i punem la încercare – până și la frunțașii ai Gărzii de Fier. Am fost refuzați categoric. [...] La Cluj s-a înființat atunci un comitet care să ducă lupta mai departe. Mi-aduc aminte că printre membrii lui erau Iuliu Hațieganu, Onisifor Ghibu, Lucian Blaga și, în general, frunțașii intelectualității clujene. «Țara Nouă», ultimul număr, a apărut cu un singur articol: *Manifestul* nostru de protest. Era sfârșitul lui august 1940. La 6 septembrie s-a înstăpânit dictatura fascistă. Cei care nu eram din Ardealul de nord am fost nevoiți să părăsim Clujul. Dar la Sibiu, la Brașov, la Timișoara, la București, fiecare unde l-a dus destinul, am reluat legăturile cu partidul, pregătindu-ne de noi bătălii pentru *Țara Nouă* de astăzi, spre care năzuim cu ardoare de pe atunci”; □ **Aurel Baranga**, *1940-1944: Organizatorul luptei împotriva dictaturii și a ocupanților hitleriști*: „Partidul organizează nuclee de rezistență împotriva regimului antonescian și a ocupanților hitleriști, folosind toate formele, din cele mai ingenioase, inclusiv ale sabotajului în regiunea petrolieră, în centrele industriei extractive, în industria de armament, în transporturi, după cum îndeamnă țărănimea la ascunderea de la rechiziționare a recoltei. În diferite colțuri ale țării aveau, în anii următori, din inițiativa partidului, să ia naștere formațiuni, din ce în ce mai bine echipate, de rezistență înarmată. Lungul șir de procese, soldate cu sute de ani de temniță și execuții sunt dovezile spiritului de abnegație în slujba marilor idealuri patriotice de care au dat dovadă comuniștii în acei ani crunți de tenebre. [...] Și au fost atât de patetice, de înflăcărate luptele partidului din acei ani, încât ne dăm astăzi seama că expresia *ani negri* e insuficientă fiindcă e unilaterală. E adevărat că au fost ani de tenebre, dar *au fost și ani ce au pregătit lumina celor care au urmat*”; □ **Laurențiu Fulga**, *Participare la războiul antifascist: cu toate forțele și resursele țării*: „Partidul comuniștilor s-a dovedit a fi factorul determinant al istoriei, ca singura forță capabilă să salveze țara și deopotrivă, întruchipare a tuturor idealurilor de libertate, independență și dreptate socială din ființa poporului României. Geniul cu care a fost pregătită întoarcerea armelor contra Germaniei hitleriste și-a pus pecetea pe întreaga desfășurare a evenimentelor ulterioare. Nu doar pentru că insurecția a cuprins totalitatea forțelor noastre de luptă, la același ceas prevăzut și într-o disciplină înmărmuritoare, ci mai ales pentru că partidul și-a aflat în sine, în capacitatea cadrelor sale, tăria de a conduce simultan două fronturi: frontul pornit în valuri spre Apus, pe urmele fascismului, ca și frontul declanșat în țară, pentru a se implica țării alt destin. [...] Astfel că-n acești 50 de ani de viață ai Partidului Comunist Român se cuprind, în realitate, și cei două mii de ani de istorie ai poporului nostru, statornicit aici, la Dunăre și pe Carpați, după cum și tot ce mintea noastră poate recepta, în numele aceleiași gândiri comuniste, pentru

anii de mâine. Și a fi comunist azi, pentru România, în România, e totuna cu a fi omul ei de cetate, o cetate cât întinsul țării și cu tot atâtea milioane de conștiințe comuniste câte suflete îi poartă numele”. ■ În *Adnotări* citim: □ *A.B.C. – o nouă colecție în editura „Ion Creangă”* de S. Movileanu: „În condiții grafice deosebite, a apărut în aceste zile, din inițiativa editurii «Ion Creangă», primul număr dintr-o nouă colecție, sugestiv intitulată «A.B.C.». Dedicată celor mai mici cititori, colecția își propune să le prezinte – într-o cărticică de mici dimensiuni, frumos ilustrată – «cele mai diferite fapte și fenomene din natură și societate». Și aceasta, desigur, într-o formă cât mai atractivă și mai instructivă, pe măsura capacității lor de înțelegere, stimulându-le totodată interesul pentru cunoașterea universului ce-i înconjoară, pentru descifrarea tainelor lumii mirifice a naturii, pentru însușirea primelor noțiuni tehnice, științifice sau pentru înțelegerea momentelor de seamă ale istoriei naționale și universale”. □ *Jaloane.. cât de cât*, le consideră necesare și le cere Ion Adam: „La această rubrică am comentat și criticat în repetate rânduri apariția în coloanele revistelor a unor lucrări în proză de condiție estetică minoră, care fac concesii schematismului, prețiozității și chiar derogărilor de la normele gramaticii. Se pare însă că revirimentul se lasă așteptat. Afirmăția o îndreptățesc, între altele, și cele câteva pagini cu tonus artistic scăzut care configurează povestioara *Într-o iarnă, undeva..*, apărută în numărul pe februarie al revistei timișorene «Orizont». După demarajul nervos dintr-o scenă tensională: «Câteva secunde se fixară, sfidându-se», autoarea, Sofia Arcan, își imobilizează temporar personajele pe baricadele unei uri bidecenare. [...] Povestirea se vrea modernă. Eroi sunt «intelectuali»: El, inginer, «un spirit format în aria sobră a științei», Ea, Marta, bărbătoasă, cu stare civilă incertă, setoasă de răzbunare. [...] În ultimele rânduri «se reîntâlnesc», iar directorul binecuvântează «marele lui câștig». Mă rog, la așa «jaloane», așa «câștig». Dar unde-i cel al cititorului purtat printr-un hățiș de prozaisme, poncife și conversații pretențioase?”.

22 martie

- [„*Scânteia*”, nr. 8733] Părând că este de acord cu practicile orientale dezvoltate din gândirea hindusă, George Bălan le combate în *De ce Yoga?*: „Veche de câteva milenii, disciplina «Yoga» și-a câștigat o celebritate universală prin capacitatea ei de a pune în valoare și amplifica resursele energetice ale ființei. Performanțele într-adevăr stupefiantе ale unor yogini au demonstrat că dezvoltarea ascendentă a omului, în sensul dobândirii de noi și noi puteri, nu cunoaște limite. [...] Nu înflorirea acestei îndeletniciri mă determină să aștern pe hârtie rândurile de față, ci faptul că de la o vreme încoace viața îmi scoate în cale din ce în ce mai multe și mai îngrijorătoare căderi ale celor angajați în această ascensiune. Gama accidentelor e foarte diversă, conținând tot felul de tulburări organice, dezechilibre și crize sufletești. [...] Am întâlnit ti-

neri care studiază cuvântările lui Kriṣṇamurti, dar n-au habar de cuvântările lui Socrate din dialogurile platonice. Nu neg cătuși de puțin faptul că o familiarizare cu înțelepciunea hindusă ne poate îmbogăți considerabil – va contribui la înțelegerea profundă a Orientului – iar înțelegerea profundă e cu totul altceva decât exaltare și imitație; doar acela care va cerceta cu maturitatea de gândire și personalitatea ce i-au fost formate de cultura căreia îi aparține, va dobândi înțelegerea respectivă. Așa cum unul din orientalii care ne-au înțeles cel mai bine a fost tocmai acela care a rămas fidel crezului său strămoșesc: Rabindranath Tagore. [...] Decât să învățăm să vorbim în jargon sanscrit pe malul Dâmboviței, mai bine ne-am folosi energiile în cercetarea și studierea propriei noastre lumi spirituale (a cărei valoare etică, substanță, forță și prestigiu nu ne-am propus să le evocăm în contextul acestor însemnări). Ar fi totodată mai onest și din punctul de vedere al competenței profesionale. Căci mai multă încredere va inspira cel ce se reclamă de la înțelepciunea poporului în al cărui climat a apărut, a trăit și s-a format, decât cel ce pozează în «guru» cu o știință improvizată și de împrumut, prin care nu face decât să exploateze naivitatea credulilor ambițioși”.

23 martie

• [„**Munca**”, nr. 7260] Pe pagina intitulată *Succes deplin lucrărilor Congresului Uniunii Generale a Sindicatelor din Republica Socialistă România*, Zaharia Stancu scrie despre *Profilul social al omului nou*: „Maturitatea, înaltul simț de răspundere cu care sindicatele îndeplinesc sarcinile încredințate de partid configurează cu multă pregnanță rolul pe care-l au ele în toate domeniile de activitate ale vieții noastre economice, sociale și culturale. Cu atât mai mult înțelegem rolul sindicatelor în acest moment al dezvoltării democrației socialiste în apărarea intereselor oamenilor muncii. Noi, scriitorii, suntem truditori cu condeii, interesele noastre sunt aceleași”.

• [„**România liberă**”, nr. 8214] Horia Pătrașcu arată pe prima pagină că înfăptuirea cea mai mare, cea mai de preț este *Înfăptuirea omului nou*, considerând că „tocmai această mutație psihologică a individului, operată în adâncurile sale intime, reprezintă cucerirea cea mai de bază pe care Partidul, în cei cincizeci de ani de agitată și victorioasă existență, a adus-o în înfăptuirea sa”. □ În *Întâlnire cu noi înșine*, Boris Buzilă analizează volumul lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, despre care notează că este „în egală măsură un roman de «atmosferă exterioară», mai puțin a mediului de cazarmă, cât a Cetății, a Bucureștilor, continuînd, în acest chip, romanul precedent *Prins* și configurînd mai departe programul estetic al scriitorului de «citadinizare» a prozei noastre. [...] Pasiunea istoriei [...] constituie o apetență intelectuală și afectivă de prim ordin pentru «un tînăr din ziua de azi»”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8734] Alexandru Ivasiuc semnează eseu *Literatura – expresia directă și angajată*: „Ansamblul de măsuri menite să asigure o parti-

cipare tot mai largă a oamenilor muncii la conducerea vieții sociale corespunde unei necesități istorice obiective ca și premiselor fundamentale, teoretice ale orânduirii socialiste. În literatura ultimilor ani se deslușește evident o tendință principală de abordare într-un înțeles lărgit a realismului, de implicare în viața politică și socială. Acest lucru este valabil mai ales în proză, în roman. Cărțile cu ecou la cititori sunt cele care corespund unei necesități adânci de luare de cunoștință despre problemele societății noastre, variate și complexe. Or, evident, procesul de democratizare presupune o înaltă conștiință politică și literatura este firesc chemată și vital interesată să contribuie la toate clarificările necesare lărgirii participării maselor la istorie. Pentru artist eficiența actului creator este un imbold major. A ști că opera ta se înscrie în această vastă acțiune care reprezintă și o majoră experiență istorică, de neprețuit în consecințe rodnice este un motiv de trăire puternică, necesară artei. Pentru că numai astfel el se poate realiza pe deplin și-și poate depăși vanitățile. Prețuire arătată recent de tovarășul Nicolae Ceaușescu dezvoltării literaturii române ca și îndemnul de participare și mai manifestă la viața socială prin cărțile noastre deschide o perspectivă încurajatoare dezvoltării tocmai acestei tendințe de expresie directă și angajată. A înțelege importanța acestui moment istoric, a te pătrunde de valoarea lui excepțională pentru destinul țării e nu numai o cheazășie a cinstei artistice, dar și o condiție pentru crearea unor opere cu adevărat majore. Avem de spus multe, și multe lucruri esențiale, iar îngemănarea lor în operă se poate închea numai prin trăirea intensă a acestei înțelegeri și a acestei necesități. Ea nu reprezintă o limită, ci o potențare a creației, așa după cum a-ți mărturisi dragostea înseamnă a o crește prin intervenția activă a cuvântului. Dacă literatura înseamnă comunicare și deschidere și nu închidere în sine, atunci înscrierea pe linia istoriei e cheazășia reușitei și duratei sale”. ■ Apare a doua parte a anchetei *Istoria Partidului, parte integrantă a istoriei patriei. Poporul condus de Partid – făuritorul României noi. Evocări privind rolul P.C.R. în momente-cheie ale istoriei noastre contemporane*: „În cadrul anchetei *Partidul – apărătorul ferm al intereselor poporului*, publicată la 21 martie, participanții au evocat rolul P.C.R. într-un șir de momente-cheie ale istoriei României contemporane: perioadele luptei împotriva fascismului, a dictatului de la Viena, anii celui de-al doilea război mondial, conferința de pace de la Paris. În continuarea anchetei, publicăm astăzi evocări privind o suită de momente de o altă categorie – respectiv momente hotărâtoare în construirea României noi, în care poporul român, stăpân suveran al propriilor destine, făurește societatea socialistă. Sunt momente care ilustrează pregnant factorul decisiv pe care l-a constituit rolul conducător al partidului, unitatea strânsă dintre partid și popor – care a făcut posibilă manifestarea din plin a poporului ca făuritor al unei noi istorii, potrivit aspirațiilor și voinței sale. Poporul este eroul colectiv al tuturor bătăliilor și victoriilor repurtate sub steagul partidului, făuritorul României noi. Cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu masele țărănimii,

eliberarea de orice exploatare și asuprire, democrația reală, dezvoltarea economică rapidă și creșterea nivelului de trai, ridicarea gradului de civilizație și cultură, independența deplină de care ne bucurăm, într-un cuvânt, orânduirea noastră nouă, socialistă, nu au fost importate în România, nu au apărut ca un dar, ci sunt rezultatul luptei eroice, pline de abnegație, a poporului condus de partid. Și este meritul poporului român, al partidului, că au știut să folosească în interesul revoluției, al construcției socialiste, diferitele împrejurări externe favorabile. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, «În aceste condiții favorabile, factorul hotărâtor care a determinat desfășurarea procesului revoluționar în țara noastră au fost forțele interne – clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, masele largi populare. Înfăptuirea revoluției și a construcției socialiste, orânduirea nouă edificată pe pământul patriei noastre sunt opera poporului însuși, care, sub conducerea partidului comunist român, și-a făurit în mod conștient propria istorie». Unor asemenea momente-cheie din istoria noastră nouă, în care poporul s-a afirmat plenar ca făuritor conștient al propriei soarte, le sunt consacrate articolele din pag. a IV-a”. Printre alții, articole semnază și: □ Mihnea Gheorghiu, *6 Martie 1945: „Insurecția primăverii”...*: „Din amiaza înzăpezită a zilei de 24 februarie, când a curs sânge în București și până-n a șasea zi de martie, pregătirea revoluționară a locuitorilor Capitalei a fost neobosit și minuțios desăvârșită de partid. Fusese organizată de partid instruirea armată a oamenilor, într-un timp record, gărzi patriotice de luptă erau în așteptare, pentru orice eventualitate. Firul sorții nu se mai putea depăna decât înainte, și nicio intervenție, internă sau internațională, nu-i mai putea schimba direcția. Un milion de oameni au coborât, în acea dimineață memorabilă, spre Piața Unirii și s-au pornit să aștepte, într-o tăcere hotărâtă și amenințătoare, rezultatul înfruntării cu adversarul încăpățânat și iresponsabil. Iar când, în primele ceasuri ale după amiezii, succesul a fost comunicat mulțimii, a izbucnit tumultul multiplicat al aclamațiilor victoriei: «trăiască guvernul poporului!». Începea o pagină nouă de istorie, iar noi eram mai tineri ca oricând, parcă de la facerea lumii”; □ Dumitru Almaș, *Instaurarea Republicii: S-a deschid marea poartă către socialism*: „La sfârșitul anului 1947, în condițiile raportului de forțe covârșitor favorabil forțelor democratice, înlăturarea monarhiei a devenit nu numai imperios necesară, dar și obiectiv posibilă. După eliminarea ultimilor reprezentanți ai burgheziei din guvern, acest bastion al forțelor reacțiunii rămăsese complet izolat, asaltat din toate părțile de valul luptei maselor. Și este un mare merit al comuniștilor de a fi găsit calea abolirii monarhiei și a proclamării republicii, fără ciocniri, fără zguduiri violente, bizuindu-se tocmai pe voința poporului, pe forța sa de neînving. [...] Este încă vie în amintirea noastră explozia de bucurie populară și entuziasm pe care a stârnit-o proclamarea Republicii populare. Manifestațiile de pe străzi, din piețele publice nu mai conteneau. N-a fost oraș și sat, n-a fost casă în care oamenii să nu-și fi manifestat imensa lor satisfacție, să nu fi răsuflat ușurați că și-au scutu-

rat de pe umeri o povară, că au îndepărtat încă un zăgaz din calea progresului țării. Și era firesc să fie așa. Proclamarea republicii înseamnă o mare biruință în revoluția populară; era actul care încheia și desăvârșirea procesul de cucerire a întregii puteri de către clasa muncitoare, aliată cu țărănimea și cu celelalte pături de oameni ai muncii, deschizând larg poarta înaintării către socialism. Prin lupta sa îndelungată, plină de jertfe poporul își vedea împlinit unul din marile sale idealuri, la care năzuia de secole. Și toate acestea sub călăuzirea partidului”; □ Cezar Baltag, *Anii socialismului: Demnitatea de a fi noi înșine stăpânii vieții noastre*: „În estimarea realităților ultimelor decenii un loc de seamă îl vor deține evenimentele social-politice de care-și leagă numele anii de construcție socialistă. Evocăm azi cu mândrie momentul naționalizării, anii primelor planuri de stat și primelor cincinale, anul încheierii cooperativizării agriculturii, marșul continuu al electrificării țării, așezarea pe baze științifice a învățământului, științei, dezvoltarea culturii. Evocăm cu mândrie ritmurile înalte ale activității economice la care și-au adus contribuția toți cetățenii țării, indiferent de naționalitate, după cum evocăm procesul de continuă democratizare, pus în lumină superioară de anii ultimelor două congrese ale partidului. Și nu putem fi decât mândri că avem astfel ce evoca. [...] Omul, și cu atât mai mult omul noii societăți, e dator să considere ființa sa și a semenilor cu venerație, să privească personalitatea umană cu cel mai adânc respect. Progresul rezultă, deopotrivă, atât din schimbarea relațiilor sociale, cât și din înflorirea și construirea personalității umane, din apropierea omului de esența sa, idee atât de mult visată și preconizată de Marx. Nu există vocație cu adevărat liberă în afara democrației. [...] Partidul Comunist Român a devenit acea realitate supremă, fără de care nu mai este posibil să înțelegi ființa României contemporane”.

24 martie

• [„România liberă”, nr. 8215] Radu Cârnecki semnează articolul *Poporul – izvorul veșnic al creației*. Chiar dacă evidențiază valoarea unor personalități canonice (Coresi, Neculce, Miron Costin, Cantemir, „literații luptători de la 1848”, Creangă, Coșbuc, Caragiale, Sadoveanu, Arghezi, Blaga, Barbu, Călinescu ș.a.), Cârnecki redă o secvență dintr-o cuvântare a lui Nicolae Ceaușescu, conform căreia „Sursa principală de inspirație pentru omul de artă trebuie să fie viața și munca eroică a poporului nostru, a constructorilor noii orânduiri sociale. Acesta este izvorul viu, dătător de viață, care poate să înobileze orice operă, să facă din artist un creator de valoare, nemuritor”, replicând extatic: „Minunate cuvinte!”. Analiza sa între valorile trecutului și cele pe care le consideră ale prezentului său avansează, alăturând versuri ale lui Eminescu (din *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*) de altele ale unui „permanent participant”.

• [„Scânteia”, nr. 8735] În acest număr se anunță *Deschiderea lucrărilor Congresului Uniunii Generale a Sindicatelor din România*, organizat în sala Palatului Republicii.

• [„**Viața studentească**”, nr. 12] La rubrica lirică *Partidul tinereții*, după Nicolae Labiș, este prezent Mișu Dragomir cu *Gânduri despre Partid*. □ Constantin Chiriță scrie textul encomiastic *Partidul unui adevăr fundamental: Patria*, căruia i se asociază Nicolae Stoian cu textul *A fi acasă*. □ În cronica sa, M.N. Rusu discută două apariții: *Poezii* de Dragoș Vrânceanu, la Albatros, cu o prefață de Vladimir Streinu, respectiv *Cartea regilor* de Florin Mugur, Ed. Eminescu.

25 martie

• [„**Scânteia**”, nr. 8736] Sub titlul *Program și criteriu la „Cartea Românească”* Adrian Angheliescu publică un interviu cu Marin Preda, directorul editurii „Cartea Românească”: „ – Pentru poporul nostru, anul 1971 – al doilea de activitate al editurii «Cartea Românească» – stă sub semnul unei importante aniversări: împlinirea unei jumătăți de veac de la întemeierea P.C.R. Cum va marca editura «Cartea Românească» acest eveniment? – Vom marca acest eveniment deosebit din viața poporului și partidului în primul rând prin reeditarea acelor opere care, prin valoarea lor artistică și conținutul lor de idei, au o semnificație spirituală, umană, mai direct legată de acest eveniment, unele dintre ele tratând chiar momente din lupta partidului: *Desculț* de Zaharia Stancu, *Bietul Ioanide* de G. Călinescu, *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, *Păsărilor* de Alexandru Ivasiuc, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Francisca* de Nicolae Breban, volumele de nuvele de D.R. Popescu, Ion Băieșu și Ștefan Bănuțescu. În seria aceasta vor apărea în continuare și alte opere de valoare ale literaturii noastre. O altă serie, ce va fi inaugurată în ajunul evenimentului sărbătorit, va include lucrări de publicistică ale unor personalități ale literaturii care au făcut gazetărie înainte de război și în ultimele decenii. Dintre acestea menționez volume ca: *Pentru oamenii acestui pământ* de Zaharia Stancu, *Vârstele timpului* de George Macovescu, *Jurnal ieșean* de George Ivașcu, *Cicluri și epoci* de Radu Boureanu, *Comedia umană* de Demostene Botez. Pregătim tipărirea în aceeași serie a unor volume cu tematică similară semnate de Miron Radu Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Ștefan Roll, Adrian Păunescu, Constantin Țoiu, Teodor Mazilu ș.a. Problematika acestor volume este diversă, de la atitudinea civică directă până la meditația filosofică asupra destinului omului contemporan și asupra destinului literaturii. Vom tipări de asemenea un volum antologic intitulat *Mărturii* – expresie a conștiinței omului de cultură român față de evenimentele prin care a trecut țara noastră în ultimii 50 de ani. Sunt *mărturiile* a peste 60 de scriitori din toate generațiile, de la N.D. Cocea, Mihail Sadoveanu până la Nicolae Breban și Nichita Stănescu. Ne concentrăm totodată eforturile editoriale pentru a face să apară cele mai bune cărți originale din planul nostru. – *Cred că ar fi util de cunoscut punctul dumneavoastră de vedere cu privire la activitatea editorială. Ce direcții ați căutat să imprimați, încă de la debut, acestei activități.* – Simplu vorbind, am căutat între altele, să

nu se întâmplă ca o carte bună, venită la noi, să nu fie tipărită. Scopul pentru care a fost înființată această editură este tocmai publicarea a ceea ce este valoros în domeniul creației literare contemporane. Concepția noastră editorială deci ar consta la stimularea și promovarea unei literaturi de înaltă calitate artistică, în continuitatea marii noastre tradiții. [...] La noi, redactorii citesc și decid nemijlocit asupra tuturor genurilor, de la poezie până la filosofie. Este posibil să o facă pentru că avem redactori competenți, de vastă cultură, cu simț artistic și temeinică pregătire filosofică și ideologică. Practica a confirmat eficiența acestei metode. Firește, nu totul depinde de noi. Suntem încă dependenți de instituția numită «Difuzarea cărții». Editurile noastre nu participă în prezent la fixarea tirajului, ca și când nu noi suntem aceia care știm ce tipărim. Sperăm că această legislație se va îmbunătăți. Părerea mea este că activitatea culturală, deși are și un aspect comercial, nu trebuie totuși afiliată în întregime legii contractului economic. – *Ce rol în stimularea unei literaturi revine editorului? Care credeți că este menirea sau, altminteri spus, în ce constă vocația sa?* – Vocația editorului se naște din priceperea și pasiunea sa pentru tipărituri și, evident, pentru cultură în general. Fără asta nu e de conceput ca un om să ducă cu succes o activitate editorială. [...] – *Recent, la întâlnirea cu intelectualii de frunte al țării noastre, la care ați participat și dumneavoastră, secretarul general al partidului a pledat pentru o literatură a omului, inspirată din realitățile patriei și poporului nostru. Editurile pot avea în această direcție un rol deosebit.* – Bineînțeles, și nu voi spune o noutate, orice editură, de oriunde ar fi, nu se poate să nu aibă un program editorial, să nu-și fundamenteze activitatea pe anumite criterii. Fiind destinată viitorului, literatura este în primul rând a prezentului. În mod firesc, deci, editura noastră va tipări o literatură care să exprime realitățile spirituale, morale ale timpului nostru, de la cele specifice individului până la cele sociale”.

• [„Albina”, nr. 12] La *Cronica unui greier*, rubrica lui Ion Bănuță, citim despre *Visul semințelor*. ■ Spiridon Stănel semnează *Sub steagul unității*: „Poporul român, care în decursul îndelungatei sale istorii a cunoscut vitregia dominațiilor străine și urmările distrugătoare ale războaielor, sprijină fără rezerve politica înțeleaptă a partidului nostru, pentru întărirea mișcării comuniste și muncitorești internaționale – factor hotărâtor al asigurării păcii și progresului civilizației umane”. ■ Șerban Nedelcu revine la rubrica sa cu textul *Calificarea, perfecționare profesională*: „Marea Adunare Națională a aprobat, în cea de-a VI-a sesiune, o seamă de legi, printre care și cea privitoare la perfecționarea pregătirii profesionale a lucrătorilor din unitățile socialiste. [...] În domeniul culturii, Comitetul de cultură și artă în unitățile în subordine de specialitate sunt obligate de asemenea să organizeze cursuri de perfecționare”. ■ Sub semnătura V. Tudor apare un *Portret contemporan* pentru *Vida Gheza*: „Semi-centenarului partidului îi închină *Sfatul bătrânilor* și ciclul de *balade și legende maramureșene*. Comunist încă de la vârsta marilor elanuri, a învățat să

soarbă tot timpul din izvorul de apă vie, viața și munca acestui popor minunat. Mărturisește că aceasta-i superbul, sacrul lui crez artistic”. ■ Revista publică, sub titlul *Mărturii din viața conspirativă*, un fragment din volumul de memorii („în pregătire”) *Născut în '02* de Sașa Pană. ■ George Muntean prezintă volumul *Lumini crepusculare* de M. Beniuc: „Dacă ne-am lua numai după titlu am putea crede că poetul a obosit, că «farurile lui aprinse» (cum se chema un volum de prin 1964) au început să cedeze din intensitate și că nu mai au «zi de zi» (vezi volumul cu acest titlu din 1965) puțința de a străpunge întunecimile necunoscutului din noi și din afara noastră. Impresia de după lectura actualului volum e însă alta. Poetul simte într-adevăr parcă mai apropiate umbrele «cuscrei morți», ale «cocoanei», cum îi zice el într-un loc, dar vigoarea confruntării cu «cumătra» e și ea mai dramatică, mai vigoasă ca altădată. În fond, Beniuc este un mare vitalist, un combatant iremediabil și chiar când vorbește despre moarte, despre stingere, el tot la viață e cu gândul. Mai mult, moartea însăși e văzută ca un proces, ca o altă față a vieții, stagnarea, inerția, neantul fiindu-i structural străine, dacă nu cumva chiar inaccesibile”. ■ În mica filă de calendar nesemnă citim despre *Ion Pillat*: „Versul lui Ion Pillat e încărcat de nostalgia amintirilor și a copilăriei, a plecărilor și depărtărilor. Dar cea mai rodnică direcție a poeziei sale este cea care crește din legătura cu pământul natal”. ■ Iosif E. Naghiu semnează *Pregătiri pentru Zilele Eminescu*: „În 1969 s-a hotărât ca din doi în doi ani să aibă loc la Botoșani *Zilele Eminescu*. Ediția adoua a acestei manifestări culturale și artistice va avea loc în 13, 14 și 15 iunie 1971 la Botoșani și Ipotești. [...] La Ipotești a fost reorganizată Casa memorială și se fac pregătiri pentru manifestările din timpul celor trei zile dedicate poetului”.

● **[„România literară”, nr. 13]** În *Moravuri anacronice*, Nicolae Breban ia atitudine față de unele texte din „Săptămâna”: „Descopăr cu nedumerire în ultimul număr al revistei «Săptămâna culturală a capitalei» (Nr. 15, 19 martie 1971) că sub titlul *Gâgă în literatura română contemporană* sunt reproduse câteva paragrafe din primul capitol al cărții mele *Animale bolnave*. Dacă în jocul acestor rânduri nu aș fi văzut menționat numele meu și titlul cărții, mărturisesc că nu mi-aș fi dat imediat seama că acolo e vorba de pagini scrise de mine, într-atât de trunchiate și ciudat asociate sunt cele câteva pasaje reproduse. Sunt fraze oprite la mijloc, lipite apoi cu un arbitrar perfect de începutul, ciuit și el, al altei fraze, sărindu-se pagini de text. [...] Din seria nouă a «Săptămânii» nu au apărut decât cincisprezece numere și la *Gâgă*, sau alte rubrici de aceeași factură, au fost insultați, cu procedee similare, scriitori ca Radu Boreanu, Marin Preda, Cezar Baltag, Nichita Stănescu, Valeriu Cristea, iar «România literară», revistă principală a Uniunii Scriitorilor, este ironizată pentru întâlnirile cu oamenii muncii de la uzina «Electromagnetica», mesele rotunde (vezi *Literatura și socialul*), încercându-se discreditarea acestor acțiuni organizate în întâmpinarea sărbătoririi semicentenarului P.C.R. [...] Să fie lim-

pede: nu aducem aici un reproș față de vreun articol sau studiu teoretic, critic, în care, cu armele unei argumentări într-o ordine literară logică sau chiar ilogică, dar păstrându-se măcar aparența unei minime civilizații, se combat idei sau texte apărute în revista noastră. Au existat și asemenea articole; nu vom ridica vreo obiecție împotriva apariției lor, indiferent dacă suntem sau nu de acord cu punctul de vedere exprimat acolo. Suntem pentru dispute literare, oricât de acerbe și «dure», în spațiul urbanității însă. [...] Cu toate că în numai câteva numere de la apariție noua serie a «Săptămânii» a ofensat și defăimat câțiva din scriitorii din frunte ai țării (printre ei se numără și președintele Uniunii Scriitorilor) și a lansat numeroase atacuri la persoană, am încercat să nu răspundem cu aceeași monedă, am încercat și am reușit să ne înfrângem iritarea, tocmai pentru a apăra viața literară de scandal și polemici neprincipiale, pentru a oferi spațiu în paginile revistei noastre unor materiale de înaltă ținută politică și estetică. Dar iată că rezerva noastră, stăpânirea de sine au fost greșit înțelese, noblețea a fost luată drept teamă și constatăm că revista municipiului București, printre zeci de fotografii obscene și articolașe triviale, de-un persistent prost gust, îndrăznește să ne terfelească scrierile, rod al muncii și renunțării de ani și ani, forma noastră cea mai înaltă de existență. Redactorul șef al acestei publicații nu este altul decât scriitorul E. Barbu, care și-a etalat numele pe prima pagină, fostul redactor șef al revistei tinerilor scriitori, revistă care, în anul 1968, a fost încredințată altei conduceri. De ce? Tot din pricina acestor năravuri de a lovi sub centură, de a macula, de a trivializa, batjocuri și minimaliza cărțile și opiniile celor mai buni scriitori ai acestei țări, tineri sau vârstnici, colegi ai săi, dintre care mulți l-au încurajat și elogiât în perioada debutului său și mai târziu. Ani de zile scriitorul Barbu a întrebuițat revista tinerilor scriitori pentru atacuri la persoană, proferând acuze nefondate, calomniile abjecte, pentru a intimida scriitorii, aparatul Uniunii Scriitorilor, editurile, revistele. E. Barbu se bucură de faima de a fi insultat, pe rând sau dintr-odată, pe cei mai de seamă reprezentanți ai literelor și artelor românești contemporane. [...] În aceste zile, întreaga obște literară întâmpină prin ample întâlniri cu cititorii de pe tot cuprinsul țării, prin cărți, articole, studii, semicentenarul Partidului Comunist Român. Acum când e necesară o conlucrare și o solidaritate deplină, principială a tuturor scriitorilor, a găsit potrivit E. Barbu să dezlănțuie aceste atacuri și injurii nesemnate, stârnind din nou zarvă, iritare și scandal într-un moment când există o atmosferă liniștită, favorabilă creației și dezbaterii înalte de idei. Îl cunoaștem destul de bine pe E. Barbu și știm că va încerca să riposteze cu un: «- Da' ce, dom'ne, nu mai poate omu' să mai înțepe pe ici pe colo, nu se mai poate suporta critica, ce dracu?!» [...] Nu vom accepta niciodată însă, nesțimate E. Barbu, brutalitatea și calomnia, nu ne va speria de loc și niciodată bâta dumatăle noduroasă, rotită printre cristalele ideilor literare! Năravurile unei «școli» vechi pe care le-ați deprins, vai, atât de temeinic, nu au ce căuta în lumea noastră literară, în presa noastră civilizată, bazată pe principiile socialis-

te ale stimei față de cititor și față de creatorul de valori. Dincolo de lezarea cărților și autorilor, actele pe care le comiteți încalcă norme generale de conviețuire, fapt ce și explică aparițiile în fața instanțelor de judecată, angajându-vă persoana și numele. Nu vă vom urma pe acest drum din respect față de înalțul titlu de scriitor al acestei țări, din respect față de cei care ne citesc cărțile și care, la șezători și întâlniri, ne primesc cu căldură prietenească și ne încurajează pe drumul creării de opere valoroase, sincere, servind această țară și istoria ei. Din silă față de disputa joasă în care vreți să ne târâți!” □ Augustin Buzura semnează *Interpretări și rețete*: „Nu de mult au apărut iarăși niște categorice soluții despre cum trebuie să fie proza «modernă», cât de behavioristă trebuie să fie pentru a plăcea, de parcă nu s-ar ști de multe sute de ani că modalitatea în care se încadrează proza depinde total de structura psihică și de gradul de cultură al autorului – de gradul de sincronism cu ideile veacului: științifice, filosofice și politice. Așadar, înainte de întrebarea și de soluțiile la *ce e bine* și *ce e rău* ar trebui poate să se răspundă la *ce înseamnă bine* și *ce înseamnă rău*”. ■ Aurel Martin publică textul *Eugen Jebeleanu și vocile tragicului*: „Laureat al premiului «Etna-Taormina» pentru *Surâsul Hiroshimei*, Eugen Jebeleanu își vede răsplătită internațional una dintre creațiile sale realmente caracteristice. Și ca problematică. Și ca modalitate de expresie. Concretizând vocația autorului pentru adevăr, tragic și metafizic. Într-un context prin definiție de excepție și, tocmai pentru aceasta, revelat. Concentrând în datele lui materiale, ele însele obiective dramatice, elementele esențiale ale unui conflict etern și universal. Având ca protagoniști *Viața și Moartea*. În ipostaze deopotrivă fizice și alegorice. Dominând la toate nivelele și în toate înțelesurile metaforice existența. Tema e, se știe, veche și rar poet n-a abordat-o, de vreme ce, între un fel sau altul, toate drumurile duc la ea. În cazul lui Jebeleanu, ea câștigă anume valențe care o scot de sub regimul cotidianului. Căci, aici, e vorba de un atentat de factură anormală a Morții împotriva Vieții”. ■ Al. Piru scrie *Despre „Clasicismul românesc”*: „*Clasicismul românesc* este titlul noi cărți a profesorului de literatură română modernă de la Facultatea de limbă și literatură română din București, D. Păcurariu, primul volum din seria «Momente și sinteze» a editurii Minerva. [...] Cercetarea clasicismului scriitorilor români înseamnă, [...] cercetarea originalității literaturii române, a particularității ei de simbolizare a universului. Cât de necesar era studiul pe care în acest sens la întreprins D. Păcurariu, vede oricine”. ■ Méliusz József publică textul omagial *Actualitatea lui Gaál Gábor*: „Despre cel pe care-l comemorăm astăzi au apărut articole și studii în limba română. În spiritual operei lui însă nu pot pătrunde decât acei care cunosc limba maghiară în suficientă măsură pentru a capta semnificațiile și valențele textelor, scrise cu o vervă deosebită și cu tensiuni stilistice cu totul personale, definindu-l pe autor ca pe unul dintre cei mai de seamă maeștri contemporani ai limbii literare maghiare. E paradoxal să evoci un scriitor și critic literar (și în același timp un sociolog și un filosof) a

căruia operă nu stă la dispoziția cititorului roman. [...] Omagiul cel mai de preț pe care îl aducem astăzi lui Gaál Gábor este însăși opera pe care o înfăptuim în acest timp istoric: democratismul adevărat, socialist – un socialism cu imperative umaniste majore, în care își poate găsi identitatea cu sine atât personalitatea umană individuală, cât și personalitatea națională, cea românească și cea a naționalităților conlocuitoare, în deplină libertate și armonie”. □ Între alții, semnează versuri: Victor Eftimiu (*Uitarea va veni ca mâine; Mi-a rămas un cântec*), Gheorghe Tomozei (*Heraldică; Dulce blestem; Cina cea de taină a copiilor; Stare; O viață; Eva de Lucas Cranach din palatul Borghese; Frica, Discursul bufonului; În spațiul plăpând; Singur; Neauzit*), Daniel Turcea (*Tarrantella; Teoremă*), □ La *Confesiuni* apare *Jurnalul unui jurnalist* de F. Brunea-Fox. ■ Șerban Cioculescu revine la rubrica sa *Breviar*, publicând prima parte din *Stolnicul Constantin Cantacuzino*. Comentariile pornesc de la „exce-lenta monografie, semnată Corneliu Dima-Drăgan – Livia Bacăru: *Constantin Cantacuzino Stolnicul* (Albatros, 1971)” care „Într-o aleasă formă literară se ascunde informația bogată, – aș spune exhaustivă – a celor doi semnatari”. ■ Mihai Giugariu face un *Fals inventar de categorii estetice*, continuând discuția din jurul prozei și rolul socialului și societății, în creație literară: „Desigur, abordarea «în plin» a unei probleme sociale, impune un anumit tratament. Rezolvările sunt, cel mai adesea, peremptorii și decisive. Cartea o dată închisă, rămân (sau nu) concluziile. Nu există continuare, riscul incertitudinii este diminuat la maximum. Alteori, aceleași calități devin, însă, defecte. Franchetea poate fi tot atât de înșelătoare ca și ermetismul. Repet, nu este o chestiune nici de proporții, nici de limbaj, nici măcar de tematică; este o chestiune de viziune artistică și conștiință scriitoricească. Vreau să spun, în încheiere, că judecățile de valoare trebuie făcute pe opere și nu pe categorii estetice prestabilite. O carte nereușită se tratează cu asprime pentru că este pur și simplu nereușită, iar nu fiindcă subsumându-se unei anumite modalități estetice nu putea fi altfel. Mi se pare că, și concluzia se dovedește atât de firească încât aproape mă descurajează – un stil, o tendință, o modalitate literară nu sunt apte prin ele însele să creeze sau să infirme o valoare. Aceasta o face scriitorul; iar ceea ce se judecă este reușita cărții lui, iar nu succesul mijloacelor pe care el le-a folosit. Nu laud ciocanul sau barosul, ci ceea ce iese de sub bătaia lor”. ■ Cronica literară la volumul *Cronofagie* de Nina Cassian apare în rubrica deținută de Mircea Iorgulescu: „Dominant în poezia de până acum este însă sentimentul erotic și poate că o antologie cuprinzând poeziile de dragoste ale Ninei Cassian, întocmită de autoare sau de altcineva, ar fi cartea cuprinzând cele mai frumoase versuri ale poetei: pentru că aici discursivitățile, retorismele, intelectualizarea excesivă (într-o sensibilă creștere în ultimele volume) sunt absente. Iată de ce o mai mare severitate în selecția poeziilor cuprinse în culegerea de față ar fi fost, poate, necesară, pentru mai deplina limpezire a unei personalități poetice de distinctă originalitate”. ■ Despre un anume exclusivism critic scrie

Hristu Cândroveanu, însoțindu-și ideile cu exemple, în *Labilitatea criteriilor*: „Din nefericire însă, acest exclusivism – foarte derutant pentru cititor, se manifestă mai cu seamă la criticii înșiși, care procedând așa, anulează adesea caracterul de complementaritate al exercițiului lor, supralicitând în schimb latura lui de creație. În asemenea cazuri critica renunță la orice funcție de orientare, necesară imperios, înscriindu-se între operele de pură ficțiune. Vom recurge, spre exemplificare, la câteva procedee de acest fel din critica noastră actuală”. Textul se referă la volumul *Cică niște cronicari..* de Cornel Regman, dar și la reacțiile lui Victor Felea în „Tribuna”, G. Gheorghiuță în „Ramuri”, Dan Cristea în „Argeș”, Valeriu Cristea în „România literară”; urmează și exemplele de recepție al volumului *Interpretări critice* de Valeriu Cristea, *Campanii* de M. Ungheanu, *Prozatori de azi* de G. Dimisianu, *Contradicția lui Maiorescu* de N. Manolescu: „De fiecare dată supărând mai ales «răutățile» izvorâte din animozități neavând nimic comun cu spiritul de probitate ce trebuie să patroneze emiterea judecăților de valoare. Înveninând inutil climatul literar și năruiind încrederea cititorului în critici care, se înțelege, cu alte prilejuri – mult mai numeroase, au câștigat sufragiile tuturor. Excesele negativiste, semnalate, sunt de natură să minimalizeze nu în primul rând autorii a căror operă încearcă a o «desființa». Se știrbește, fără îndoială – în mai mare măsură, pe această cale, tocmai prestigiul criticilor înșiși, adesea de incontestabilă înzestrare, care procedează așa. De aceea – cu cele mai bune gânduri – le-am amintit, tot în numele năpăstuitului, dezorientatului cititor, vorbele cumpănite ale cronicarului: «Eu voi da seamă de ale mele toate câte le scriu.» Criteriile devin labile când locul lucidității îl iau resentimentele, rău sfătuitoare – păgubitoare pentru toată lumea”. ■ Constantin Noica revine la *Idei ale timpului nostru* cu textul *Între David Armeanul și Samuel Beckett*: „Într-un context atât de rafinat ca al exasperărilor moderne, aproape că te sfiеști să citezi un gânditor de modestia lui David Armeanul. Dar în mediocritatea lui și cu răbdarea lui, parcă știe să se îndure de Beckett. Căci, vorba lui: dacă nu era primul fel de rostire nu exista al doilea, și dacă nu era al doilea n-am fi avut fericirea culturii, care ne-a dat, între alții, pe Beckett”. ■ Comentariile de la *Ochiul magic* privesc: □ *Casa din Rășinari..*: „Un cititor al revistei ne-a comunicat cu justificată mâhnire că, poposind în comuna Rășinari, jud. Sibiu, n-a putut vizita casa în care s-a născut Octavian Goga, deoarece.. nu este accesibilă celor care ar voi să-i pășească pragul”. Casa lui Octavian Goga din Rășinari nu era transformată în casă memorială și nici nu se putea vizita. □ „*Echinox*”: „Ultimele numere (1 și 2) din «Echinox» nu dezmint buna impresie pe care a creat-o până acum revista studenților clujeni: o reușită selecție a beletristicii, o exigentă viziune a valorilor, o largă și foarte promptă informație culturală, sociologică, filosofică, artistică, o bună ținută grafică. Revista este în continuare foarte vie și-și păstrează spiritul tânăr, neatacat de rutină”. □ „*Alma Mater*”: „Nu același lucruri se pot spune despre «Alma Mater», revista studenților ieșeni, care de data aceasta

lasă loc masiv intervențiilor literare diletante. Th. Parapiru se joacă dezinvolt cu o temă care ar trebui (cât de cât) să-l miște: Hamlet. [...] Poetul Mihai Ursachi acordă un șocant interviu unui redactor al revistei, sfidând orice norme academice, își ia peste picior interlocutorul, se arată țâfnos și, practic, inabordabil [...] În încheiere suntem anunțați că tot vorbind se lăsase seara în Iași și «se apropiiau norii», amenințând cu ninsoare. Poate așa se explica.” □ *Universul dostoevskian*: „În revista «Ateneu» (nr. 2, 1971) citim la rubrica *Cronica traducerilor* interesante *Note despre personaje* la prima traducere în limba română a romanului *Demonii* de F.M. Dostoievski. Autorul, Laurențiu Ulici, dovedește o sensibilă înțelegere a universului dostoevskian, care se asociază cunoașterii operelor unor comentatori ca Șestov, Berdiaev, Camus”. ■ O scrisoare semnată de Emil Botta, o reacție la cronică literară a volumului său din numărul anterior: „În trecutul număr al «României literare» a văzut lumina tiparului un comentariu la culegerea de versuri scrise și semnate de mine. [...] Consider datoria conștiinței mele să amendez fie doar acest pasagiu. Simplul adevăr, iată-l: eu am rugat Editura Eminescu să-mi îngăduie acest «neștiințific» procedeu. Din rațiuni suficiente a fost necesar să fie așa, exclusiv așa. Fidel mie însumi fiind, cred cu perseverare în această pseudo-eroare: era de o mie de ori inutilă menționarea anului. Eu nu scriu istorie, nu erau obligatorii certificatele de naștere sau deces, panourile care să arate ora exactă, evidența prezenței și ora scadenței: absența. Aduc un omagiu profund respectuos Editurii Eminescu, delicateței fără precedent cu care am fost primit”. □ Citim și o înștiințare: „Vineri 26 martie, a.c., ora 18,30 la Casa Scriitorilor, «M. Sadoveanu», are loc o manifestare consacrată aniversării a 100 de ani de la nașterea scriitorului Heinrich Mann. Va vorbi prof. univ. dr. Romul Munteanu, director al Editurii «Univers». Expunerea va fi urmată de lecturi din opera scriitorului”. ■ Barbu Alexandru Emandi publică amintirile sale în *Panait Istrati acasă*, marcând 36 de ani de la decesul scriitorului. ■ *La Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volumele de poezie: □ *Cărare printre ani* de Mihai Moșandrei, Minerva: „Decât un tropot de centaur ce l-aș auzi răsunând lângă mine, mă cufund mai degrabă în liniștea visătoare și în respirația prăfuită a vechilor odăi. Și aici reînvie fantasme, trezite de glasul alunecând pe corzile de «mic romantism» ale lui Mihai Moșandrei”. □ *Nordul magnetic* de Aurelia Diaconu, Litera: „De acum înainte, cer permisiunea, pentru a nu răpi inconcludent un spațiu din revistă, ca volume de asemenea factură să le înregistrez în două-trei rânduri. Analiza ar fi o insistență în plus”. □ *Crugul anului (suită bucolică)* de Olga Cantacuzino, Litera: „Am închis filele cu sentimentul că am devenit cu mult mai priceput în treburile patriarhale și cu părerea de rău că o reală bogăție de cuvinte, pe alocuri savuroase în silnica lor arhaică, nu și-a găsit întrebuintarea adecvată”. □ Concluzia la această săptămână: „Și astfel se încheie rubrica din această săptămână, în care, mai mult ca niciodată, am simțit povara versificației sub orice critică”. ■ În aceeași rubri-

că Nicolae Balotă prezintă volume de proză: □ *Nemaipomentele pățanii ale lui Milorad de Bouteille* de Vintilă Ivănceanu: „Proza aceasta este, de fapt, mai imanentistă decât orice proză realistă. Ea nu indică nimic dincolo de ea. Nicio semnificație, în afară de aceea, pur formală, a imaginii ca o creație a spiritului. Prin valoarea emblematică a imaginii nu înțelegem că aceasta ține loc de altceva, ca o emblemă care indică o realitate. [...] Ficțiunile lui Ivănceanu nu se rușinează să pară exact ceea ce sunt și numai ceea ce sunt: ficțiuni”. □ *Câmpia* de Ion Scurtulescu: „Am început să citesc – mărturisesc – cu multă neîncredere această carte, mai curând firavă broșură, pentru ca de la primele pagini să descopăr o voce. Ceea ce rostește această voce nu este ceva nemai-auzit, dar timbrul propriu, culoarea, felul în care știe să alterneze tonurile îi conferă o originalitate hotărâtă. Vocea nu e a unui debutant, încă neșcolit, ci plină, matură, vocea omului care știe”. ■ Tot la secțiunea *Cărțile săptămânii* Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre monografia *Octavian Goga* de Ion Dodu Bălan: „Dacă i-aș aduce un reproș lui Ion Dodu Bălan, e că n-a speculat destul copiosul material configurator al lumii lui Goga. Monografia aduce foarte multe asemenea date prețioase, nu puține complet necunoscute și extrem de interesante, cum ar fi cele extrase din corespondența scriitorului sau din jurnalul său intim. [...] Prezentarea ar fi câștigat însă mult, dacă împingea examenul reacțiilor sociale, politice și artistice ale lui Goga la descoperirea nucleului lor de convergență ideologică, luminând o dialectică interioară pe liniile căreia s-a mișcat gândirea scriitorului [...] Închei, adăugând că o asemenea lucrare solidă, redactată cu sobrietate universitară, putea renunța fără nicio pagubă la construcția verbală nu prea inspirată cum e atributul «gogian»”. ■ În *Ce e nou în cultura franceză* citim: □ Poezii semnate de: Antonin Artaud (*Mumia legată*), Yves Bonnefoy (*Lumina serii*), André du Bouchet (*Accidente*), Francis Ponge (*Fabulă*), Oleg Ibrahimoș (Măine exilul). □ Apare o *Corespondență de la Alain Bosquet: Teatrul de mâine*. □ La fel, *Nesiguranța din vise* de Roger Caillois, un fragment din volumul *L'Incertitude qui vient des rêves*. □ Citim și proza *Prăpastia psihică* și poezia *Cineva* de Pierre Emmanuel. Toate traducerile sunt semnate de Ion Caraion. ■ Mihai Bogdan prezintă *Rădăcinile și perspectivele conceptului de „aliteratură”*: „Aliteratura [...] e (sau va fi) pur și simplu literatura viitorului – găsirea dintre posibilitățile prezente a celor care vor funcționa în viitor. De altfel, oricare mare scriitor (în sensul în care se spune că numai poezia bună e poezie), dar și orice scriitor adevărat – și dintotdeauna – este acela care a surprins odată, pentru noi, posibilitățile de viitor ale vremii și limbajului său. Aceasta ar proveni din aceea că literatura – încadrându-se într-un model *dat* – se închide într-un singur sens univoc care se epuizează în prezent, unde se adaptează ușor și pierе în viitor. Aliteratura, prin multivocitatea sensurilor prezente către viitor, își menține o bună bucată de vreme pluralitatea și indeterminarea sensurilor, adică interesul care face să fie căutată, cercetată în continuare, deschisă – înspre viitor – sugerând”. ■ Marius

Robescu scrie despre *Poezia lui Shakespeare*, un răspuns la textul lui Liviu Rusu din „România literară” nr. 11, un comentariu la piesa *Regele Lear* jucată la Teatrul Național din București. ■ Adrian Marino publică eseu *Specificul avangardei literare*, comentând mai ales tendința avangardistă de a dinamiza limbajul tradițional, de a suprima și autodistrage sensurile cuvintelor: „Adevărată «tragedie» a avangardei literare, legată de dominația «simbolului verbal». Sau, poate mai bine spus, «ironie»: voind să saboteze limbajul, tocmai limbajul sabotează, în cele din urmă, avangarda.”

● [„Tribuna”, nr. 12] Număr consacrat temei *debutului*. *Începutul cuvintelor*. este un articol semnat de Ion Vlad în deschiderea numărului, în care afirmă că destinul literar al unui scriitor stă sub semnul debutului său, enumerându-i astfel pe Camil Petrescu, Arthur Rimbaud, Mihai Eminescu, T. Arghezi, Max Blecher, Mihail Sadoveanu. □ Debutul de Al. Căprariu este structurat pe idei precum curajul de a te lansa cu prima carte, pericolele debutului, graba, e important ca publicațiile de debut să fie valoroase, „amorul propriu” Miron Radu Paraschivescu, continuarea de după debut. ■ În *Șansele impactului* Mircea Braga se referă la calitatea de unicat a operei și trimite la ideea că orice creație literară se supune relativului. Specificul artei decurge din caracterul său proteic, dinamic, sub acest aspect remarcându-se apariții care se abat de la normă. Influențele, rămân, bineînțeles (influențele de la Proust, Kafka, noul roman), însă pericolul intervine atunci când „înfrîuririle sunt taxate drept abuz mimetic”. Astăzi nu se mai optează pentru un gen curat, pentru delimitarea genurilor, a se vedea romanul *Viața și opiniile lui Zaharia Lichter* de Matei Călinescu, proza unui critic, unde procedeele eseului și criticii trec în spectrul epic. Nu se poate afirma același lucru despre *Milorad de Bouteille* de Vintilă Ivănceanu și *Ingeniosul bine temperat* vol II. *Bibliografia generală* de Mircea Horia Simionescu, despre ultimul volum apărând termenul de „meta-literatură”. Autorul enumeră la sfârșit o serie de opere ce confirmă caracterul variat al literaturii noastre: *Șatra* de Z. Stancu, *Păsările* de Al. Ivasiuc, *F* de D.R. Popescu, *Echinoxul nebunilor* de A.E. Baconsky, *Prins* de Petru Popescu, *Animale bolnave* de N. Breban, *Exerciții de stil* de R. Vulpescu, *Absenții* de A. Buzura. ■ Adrian Popescu semnează recenziile următoarelor titluri: *Azimut*, Ion Lotreanu, *Tabu* de Cristian Simionescu și *Arhipelag de noapte*, Pan Izverna. Volumul de debut al poetului Ion Lotreanu conține poezii patriotice, atent prelucrate însă fără o mare valoare artistică. Despre Cristian Simionescu afirmă că este sobru, ponderat, blocat în formă deliberată și nonconformism lexical. *Arhipelag de noapte*, debut editorial, apărut la Ed. Eminescu și cultivă un ton elegiac, „lipsit de grabă, împlinit și calm [...] care fără să-și propună țeluri absolute, realizează un fericit echilibru al expresiei” ■ La cronică literară Victor Felea prezintă debutul poetului Daniel Turcea, *Entropia*, (C.R., 1970) ce surprinde prin lirica novatoare, textură densă cu imagini disonante și simboluri. □ De asemenea este menționat debutul lui Valeriu Armeanu, provenit

dintr-o direcție total opusă, din filonul poeziei populare, abordând un limbaj năstrușnic asemenea lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu. ■ *Intrarea în lumea cuvintelor*, de Ion Pop este despre fenomenul liric tânăr. Pop îl citează pe G. Călinescu, așa cum scriesese acesta în cronica optimismului: „un tânăr autor trebuie să aibă norocul să-și înceapă activitatea literară într-un timp când un critic remarcabil mai dă încă opinii asupra contemporanilor”. Viitorul scriitor trebuie să dea dovadă de curajul de a sparge tipare, așa cum și Tudor Arghezi afirma despre „lupta cu inerția”, de a ieși dintr-o frază încrămășată, iar critica trebuie să aibă rolul de a veghea tinerii scriitori. Abundența de nume noi poate fi declamată ca inflație de debuturi, din lipsa unor debuturi majore. În acest sens, rolul criticului este încurajarea vocației sau denunțarea importurii. □ *Avangarda și politica* de Adrian Marino este un articol ce observă în revolta avangardistă convergența și divergența între „rupturile” politice-sociale și literare. Idealul avangardei rămâne ca literatura să devină o armă politică, deși se deosebesc ca metodă și de obiective, practicile lor sunt superpozabile. Revolta avangardistă se îndreaptă împotriva moravurilor, filistinismului, oridinii triviale, iar formele prin care o face sunt izolarea, decepția, sentimentul de alienare, disperarea sinuciderea. Între avangardă și politică s-au stabilit de-a lungul istoriei patru tipuri de raporturi: alianțe temporare (adeziunea dadaștilor și supra-realiștilor la comunism), program politic futurist cu adeziunea la fascism, organizarea spiritului avangardist în sens conservator și progresist-revoluționar în sec al XIX-lea, adeziunea față de revoluția socială. □ Ioan Oarcăsu semnează un articol despre Slavici – un secol de la debut, unde prezintă comedia de moravuri *Fata de birău*. Oarcăsu descrie piesa ca având limbaj lipsit de stridențe, fără multe regionalisme, textul este salvat de la monotonie desavoarea țărăneasă a replicii și de ritmul alert. ■ Din seria „peregrinul transilvan” Nicolae Balotă scrie în articolul *Pe columna lui Traian*, despre însemnările lui Ion Codru Drăgușanu „acest picaro transilvan”, ce observă dacii de pe columna lui Traian de la Roma, considerată de corifeii Școlii Ardelene simbolul ideologiei omului transilvan și o dovadă a continuității daco-romane. În reflecțiile sale, Drăgușanu deplânge contrastul dintre gloria străbunilor și decadența contemporanilor. ■ Pagină dedicată debutului în care sunt publicate fragmente din *Robert Convivul* de Ion Jurașcu și *Umbra lui Leibniz* de Lazăr Cerescu. ■ Interviu cu Piers Paul Read, scriitor englez, autor al câtorva romane și piese de teatru și televiziune, realizat de N. Prelipceanu, în care întrebările sunt în ton cu tema numărului și anume, debutul. P.P. Read este autorul romanelor: *The Junkers*, *Monk Dawson*, și câștigătorul unor premii literare: Geoffrey, Faber Memorial Award. □ Pe ultima pagină apar poezii traduse din suedeză de Maria și Petre Banuș.

26 martie

• [„Scânteia”, nr. 8737] Ziarul organizează masa rotundă *Permanența spiritului revoluționar*: „Dăm cuvântul participanților la discuție, cu regretul că –

din pricina exigențelor spațiului – nu putem reflecta decât o parte din opiniile exprimate”. La masa rotundă participă muncitori ceferiști, tipografi, secretari ai comitetelor municipale de partid, secretari ai partidelor din uzine.

● **[„Contemporanul”, nr. 13]** Veronica Porumbacu face o *Confesiune*: „50 de ani; o jumătate de veac de istorie a acelei forțe care s-a născut în lupta pentru sfărâmarea orânduirii și crude și nedrepte, pentru reîntocmirea lumii pe baze umane și fraterne, Partidul Comunist Român. Mie însămi mi-a fost dat să mă apropiu de iradiația sa într-un an de răscruce întunecată. Sunt, repet dintre cei a căror agapă de bacalaureat a coincis cu bubuitul tunurilor. La vârsta când aș fi avut mai multă nevoie de pace și studii, mi-a fost dat să-mi irosesc anii în adăposturi de război, să văd fumul ridicându-se de pe rugurile cărților.. La asemenea răspântii mi s-a descoperit ponderea Cuvântului care, n-a putut crea singur o lume, a fost în stare să asmută la surparea și umilirea omeniei și nu odată la nimicirea fizică a omului. De atunci datează opțiunea fără de care viața, etica, poezia și.. proza mea ar fi fost alta. Ori n-ar fi fost deloc pentru că eu însămi n-aș mai fi respirat”. ■ Geo Șerban pune sub lupa criticii *Spiritul monografic*: „Supterfugiul prin care se escamontează unele firești exigențe ale spiritului monografic pare să fie eseul. Dacă unei monografii i se aplică subtitlul eseului ești, de la început, prevenit asupra necesității de a-i acorda oarecare rabat”. ■ Nicolae Manolescu analizează volumul de proză al Danei Dumitriu: *Migrații* (Eminescu, 1971): „Și la Dana Dumitriu nuvelele de debut relevă o anume experiență literară, mai mult, un anume orizont intelectual. Personajele intelectuali sau nu, au o «concepție de viață»; în întâmplările povestite se caută semnificația; biografii, crize morale, întâlniri sau conversații banale servesc ca argument pentru o meditație asupra categoriilor esențiale ale existenței umane. Sinceritatea confesiei (*Migrațiile* sunt niște confesii, la persoana întâi), rememorarea de nuanță autobiografică, implică un spirit teoretic. [...] *Migrații* este o carte originală și profundă, care consacră o prozatoare de mare talent”. ■ În textul *Vedenii*, M. Ungheanu afirmă: „Sub acest sugestiv titlu încerca, prin 1924, Paul Zarifopol să stimuleze pe cititorul și scriitorul român spre literatura «vedeniilor» sau cum îi spunem astăzi spre literatura fantastică. Nuvelele care compun antologia au fost publicate, rând pe rând, în «Viața românească» și apoi strânse în volum sub poeticul titlu”. ■ Alexandru Ivasiuc descrie *Plăcerea unei polemici*: „Motivul dezacordului meu cu Al. Paleologu ține de o interpretare diferită a noțiunii de literatură și operă. Pentru el, se pare, opera este o realitate circumscrisă, o valoare rezultând din combinația cuvintelor pe pagină. Ea este. Mi se pare că aceasta este o iluzie. Opera cuprinde, cred, tot ansamblul de comentarii, de consecințe, de personaje angrenate prin lectură, sau prin consecința lecturii la destinul ei istoric”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 16]** În *Memorii la memoria I. Negoșescu* vorbește despre *E. Lovinescu „crudul imparțial”*: „El își reprima

în egală măsură simpatiile și antipatiile – în orice caz, aceasta a fost principala sa năzuință, cu scopul ca teatrul lumii să-și joace propriile spectacole, comice până la grotesc ori dureroase până la deznădejde în inima omului sensibil și suferind de simțământul singurătății și al neantului universal. [...] Era crud cu sine Lovinescu nu numai pentru că de dragul adevărului și al artei renunța (*n.n.* la prieteni/e), ci fiindcă și-a aplicat lui însuși această cruzime, pe de o parte în autoportretul epic din *Bizu*, iar pe de altă parte, în considerațiile halucinant autoscopice din *Memorii*, unde își analizează etapele sufletesc-stilistice prin care trecuse de-a lungul unei vieți de cenobit vizitat de fantomele confrăților întru iluzii ai scrisului. Scepticism, conștiință a labilității universale, gust de cenușă în fața spectacolului vieții și a propriei nimicnicii, iată tot atâtea etichete pe care Lovinescu și le aplică sieși.” ■ N. Carandino realizează cronica dramatică a piesei *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu. ■ C. Regman, în *Antologie a poezilor nefumători*, ridiculizează o antologie „inutilă” din 1971 a lui Florin Manolescu – pe cea a *Poeziei criticilor*: „Mulți dintre criticii cuprinși aici nu sunt deloc sau sunt prea puțin și poeți, dar unii nu-s nici măcar critici. [...] Într-adevar, e și greu de imaginat un adevărat critic prost care să fie un bun poet”.

27 martie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6797] C. Stănescu realizează cronica literară a romanului lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, „un jurnal de front” „scris însă de un tânăr care n-a cunoscut războiul”. În opinia recenzentului, „Petru Popescu este dintre puținii prozatori de azi care, abordând cu succes teme de o stringentă actualitate, nu pornește de la câteva sumare date reale pentru a fugi în zona pură a dezbaterii teoretice ci, invers, surprinde cu finețe și proprietate acțiunea unor idei actuale în termenii unei umanități specifice”.

● [„**Cronica**”, nr. 13] Citând constant din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la recenta întâlnire cu oamenii de artă și de cultură, revista publică editorialul intitulat *Istorie contemporană*: „De la începuturile literaturii originale până în zilele noastre, poeți, prozatori, dramaturgi, pictori, sculptori, muzicieni au dovedit că suntem un popor căruia îi place să revadă în imagini trecutul istoric, scenele vitejești și eroii reprezentativi, certificând prin comportament simțul înalt de dreptate al poporului, peisajele etnografice de familie sau de natură, ce ne asigură de înclinația pentru frumos a acestuia. Așa se explică de ce cartea de versuri sau în proză cu subiecte evocatoare este atât de prețuită de cititorii contemporani, fiind apreciată ca un bun îndreptar educativ și ca izvor de fapte informative. [...] Exemplul tradiției artistice poate servi și servește creatorilor contemporani. Căci aceștia adaugă opere noi îmbogățind tezaurul literaturii noastre, asigurându-i baze realiste profunde. [...] Literatura cu subiecte patriotice se dovedește una dintre caracteristicile culturii noastre. Cultivarea acestor

subiecte se impune cu necesitate, fiind dictate de interese majore, așa cum înțeleg de altfel scriitorii și artiștii contemporani”. □ La polul opus, considerând că „ACTUALITATEA se scrie cu litere mari”, Ștefan Oprea comentează filme ce au *Vocația actualității* (continuare în nr. 14). ■ Voicu Bugariu (*Preponderența romanului eseistic*), Aurel Sasu (*Tentația socialului*) și Mihai Nadin (*Cota cuvântului în creștere*) sunt cei care răspund în continuare la ancheta Cronicii pe tema *Tradiție și inovație în proza actuală*, inițiată în numărul 10. □ Subliniind că „etapa distinctă” din proza românească nu sesuprapune perfect pe deceniul al șaptelea aflat în discuție, ci începe prin 1964, Voicu Bugariu e de părere că perioada se caracterizează „prin renunțarea autorilor, aproape fără excepție romancieri, la gândirea și dezbateră marilor întrebări ale epocii într-un mod unilateral, prin renunțarea la golirea lor de orice tensiune contradictorie”. *Intrusul* și *Păsările* sunt romanele „exemplare” pentru ilustrarea modalităților de expresie în literatura actuală. □ Aurel Sasu teoretizează în primul rând hazardul delimitărilor literare la timpul istoric, apoi rezumă teoria lovinesciană a sincronizării, la care subscrie, iar modalitățile de exprimare optimă a a cerințelor literaturii actuale sunt văzute la nivelul genurilor literare, între care romanul și reportajul i se par cele mai viabile. □ Aceeași chestiune este discutată de Mihai Nadin la nivelul limbajului și al viziunii, precum în romanele *Îngerul a strigat*, *Princepele*, *Prins* sau *Animale bolnave*. De asemenea, el este de părere că spiritul epocii este un factor real de sincronism, dincolo de mimetismul inerent al unor forme. □ Plăcut surprins de faptul că la scurt timp după romanul de debut (*Prins*), Petru Popescu revine cu unul nou, Liviu Leonte recenzează *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, extrăgând din el și trăsăturile definitorii ale romancierului cu vocație civică: „Exuberanța vitală, apetența pentru o realitate absorbită cu rapiditate în paginile cărții”, „un ritm extrem de viu, cinematografic, în care imaginile se succed înainte de a fi integral consumate, interferându-se și oferind mereu perspective noi”. □ *Hortensia Papadat-Bengescu la ora recapitulărilor* este subiectul articolului semnat de Const. Ciopraga, care se ocupă de romanul *Străina*, început de autoare în 1942, încredințat unui editor, pierdut apoi în împrejurări obscure și rămas să fie aproximat doar din puținele fragmente, antume sau postume, apărute prin reviste. □ La apariția celui de al treilea roman, intitulat *Paralele*, Leonida Maniu scrie despre *Proza lui Corneliu Ștefanache*, „axată pe sesizarea unor aspecte grave și deloc luminoase ale vremurilor noastre”, „o impresionantă pledoarie pentru om, pentru apărarea dreptului la fericire al fiecăruia”, „un îndemn către împlinire”. □ Grupaj poetic semnat de Adi Cusin. □ *Înțelegerea*, fragment de roman de D. Kalmuski. □ Petru Ursache comentează *Estetica* lui Benedetto Croce [Univers, 1971]. □ O notă oferă informații despre desfășurarea locală a „Zilelor dramaturgiei originale”, fiind reținute premierele de ultimă oră ale autorilor ieșeni Andi Andrieș (*Duet*) și Mircea Radu Iacoban (*Fără cascadori*). □ Tot la pagina teatrală, Al. I. Friduș semnează cronică dramatică

a spectacolului bârlădean „acceptabil” cu piesa lui Victor Ion Popa, *Tache, Ianche și Cadîr*. □ N. Irimescu (rubrica *Moment*) semnaleză ancheta revistei „Astra” pe tema editării și difuzării cărții, precum și colecția „Orfeu” de poezie străină în traducere, inițiată de Editura Univers. □ Pe ultima pagină, noutăți editoriale spaniole și două texte traduse de Dan Bulgăre din guatemalezul Miguel Ángel Asturias și prozatoarea portugheză Luisa Dacosta.

● [„Flacăra”, nr. 13] Lucian Raicu prezintă „romanul de idei concentrat” *Teatrul operațiunilor* de Marcel Marcian. □ Cu titlul *Înțelepții printre noi*, revista publică o serie de maxime semnate de diverși oameni de cultură și scriitori. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Războiul și boala*. □ În *Memento, Carte*: succintă prezentare a volumului *Presa muncitorească și socialistă din România* (E.P.), apărut „în întâmpinarea semicentenarului Partidului Comunist Român”. □ Notiță despre monografia *Octavian Goga* de I. Dodu Bălan ce „se înscrie, prin capacitatea evocatoare și rigurozitatea științifică, în realizările de vârf ale genului”. □ Notă ce susține ideea că „actorii buni declamatori de poezie sunt, în același timp, ei înșiși creatori lirici”. Sunt dați ca exemplu, printre alții, A. Pop Marțian, Ștefan Ciubotărașu, Emil Botta, precum și Dinu Ianculescu ce a publicat recent, la Eminescu, volumul de versuri *Argintatul pește și alte poezii*. ■ Se anunță că „Eugen Barbu și-a mutat «spiralele» în paginile Magazinului”. □ Semnalarea apariției primului volum de *Scrieri în proză* de Otilia Cazimir, la Junimea. □ *Memento, Cinema*: notă despre filmul *Haiducii lui Șaptecai*, realizat de Eugen Barbu și Dinu Cocea. □ *Memento, Teatru*: sunt prezentate o serie de piese puse în scenă la diverse teatre din țară ca, de exemplu, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu (Teatrul Național), *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă (Teatrul „Al. Davila” din Pitești). □ *Memento, Televiziune*: notiță despre piesa lui Paul Everac, *Discurs pentru o floare* și despre piesa lui Pirandello, *Viața ce ți-am dat*. Se semnaleză două emisiuni literare: *Viața literară* la care participă George Macovescu, Ion Dodu Bălan și Szász János și *Biblioteca pentru toți* (Paul Cornea și Teodor Vârgolici).

● [„Luceafărul”, nr. 12] Pe prima pagină, sub genericul *Anul 50* apare editorialul *Literatura și observația socială* (semnat L.): „Contactele strânse pe care conducerea partidului nostru le realizează în aceste zile în toate domeniile de activitate cu principalele forțe de producție materiale și spirituale ale țării oferă literaturii și observației sociale a scriitorului un peisaj moral menit să inspire idei, să propună teme de meditație asupra rostului culturii și artei, asupra rolului lor în dinamica generală a societății”. ■ Tot pe pagina 1, Marin Preda scrie despre *Un învățător ciudat*, evocând pe scurt primii ani de școală din sat, poveste întrutorul asemănătoare cu a lui Niculae Moromete. „N-aș putea să spun azi cui datorez faptul că deși am fost dat la școală la opt ani, cu scopul mărturisit de tatăl meu să învăț doar să mă iscălesc și pe urmă, asemeni fraților mei mai mari să ar pământul și să cresc vite, totuși întreaga familie a renunțat mai

pe urmă la această idee”. ■ Cronica literară, susținută de Nicolae Ciobanu, se ocupă în acest număr de volumul *Repaosul vocalei* al lui Virgil Teodorescu: „Virgil Teodorescu, mai exact destinul său poetic, stă din plin sub semnul a ceea ce s-ar putea numi fenomenul de «clasicizare» a resurecției suprarealiste în poezia românească interbelică”. ■ La rubrica *Compendiu*, apar prezentări ale romanului *Lașii* de Alexandru Deal, volumului de povestiri *Cu fața spre ceilalți* de Radu F. Alexandru și volumului de poezie *Armuri* de Grișa Gherghei, semnate de Dinu Flămând. ■ În *Omul și opera*, S. Damian pledează pentru renunțarea la a-i privi pe marii artiști ca pe niște „icoane”, deoarece, privindu-i ca pe niște oameni vii, cu o biografie reală, imaginea de icoană „va deveni mai verosimilă, mai neprevăzută, mai atrăgătoare”. ■ Marcel Petrișor se ocupă în articolul *Un roman cu întrebări* de romanul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu în care decelează obsesia morții și a iubirii. ■ Alexandru Paleologu, în *Cronica unui maniac*, vorbește despre teoria lui Oswald Spengler conform căreia cultura, îmbătrânind, degenerază în „civilizație”, care e o formă de cristalizare și osificare, adică în definitiv o necroză a organismului social și spiritual („*Caliban travestit*”). ■ Nicolae Balotă (*O aventură în spațiul imaginar*) își exprimă admirația față de Don Quijote: prin misiunea pe care și-o asumă, aceea de a împărți dreptatea și de a îndrepta lumea, „Cât de departe e Don Quijote de acei oameni vizi pe care-i întâlnim în unele din romanele secolului nostru. T.S. Eliot, poetul *Tărâmului pustiu*, Proust ca și Joyce, romancierii ai «timpului pierdut» și ai modernului Ulise sunt cei care ne-au revelat un om vid, un *hollow man*, ca să folosesc formula propusă chiar de Eliot”. ■ În eseu *Literatura și substanța ei* realistă Alice Botez ajunge la concluziile: „A. Literatura, în decursul istoriei, ca fenomen de suprastructură, a suferit diverse angajări la arii eterogene sieși; B. În anumite epoci, când o anumită arie, din motive obiective, se constituie dominantă, literatura este angajată acesteia. În epoca următoare, când aceeași dominantă, tot din motive obiective, își pierde supremația, literatura se branșează la altă arie”. ■ Teodor Mazilu glosează în *Jurnalul unui martor* ocular pe marginea sexualității: „Contradicțiile, limitele, dorința de putere și frica de moarte, disprețul față de real se pot desluși limpede în felul în care noi înțelegem sexualitatea”. ■ Ștefan Stoian publică, sub titlul *Venirea în oraș*, un fragment din romanul *Mirilia*: „Mergera încet, trăgând din țigaretul lung, nemțesc, luat pradă de război; șoldurile pline, generoase, se desenau convulsiv prin fusta ieftină și strâmtă, în vreme ce femeile orașului o urmăreau pe după perdele, iar ea știa despre e era vorba și juca mereu împotriva lor și împotriva ei, chiar atunci când nu era provocată în niciun fel”. ■ În pagina de arte semnează Marin Sorescu (*Adio la inamicul public*, text scris la moartea lui Fernandel), Grigore Hagiu (*Florin Pucă* – arte plastice), Sânziana Pop (*Rochia străbunicii* – televiziune), Costin Cazaban (*Grupa 3+* – muzică). ■ Sub genericul *Tineri dramaturgi* Georgeta Horodincă analizează volumul *Vin soldații și alte piese*, care reunește șase piese de teatru scrise de Gheorghe Astaloș: „... tablele legii în dramaturgie după

Gheorghe Astaloș. Nu: melodramei, sentimentalismului, moralismului, didacticismului, acțiunii senzaționale, happy-end-ului”. ■ Ultima pagină este dedicată marelui poet grec Konstantinos Kavafis, în prezentarea și traducerea lui L. Petsinis.

28 martie

• [„România liberă”, nr. 8219] Radu Popescu analizează drama *Schimbul* de Paul Claudel (în traducerea lui I. Igiroșianu), montată pe scena Teatrului „C. Nottara”. Piesa autorului nejuțat de mult la noi în țară pune în lumină „divergențele care separă sufletele omenești, [...] ravagiile pe care le poate provoca banul, banul capitalist, banul american, [...] ideea, mai subtilă, a lui Claudel în această direcție fiind să arate că banul e oribil și nefast nu numai prin puterea lui nedreaptă, dar, deopotrivă, și prin neputința lui: capitalistul Pollock, omul «schimbului», este, și el, victima unei iluzii”. Spectacolul a avut „imperfecțiuni”, estompate fiind, printre altele, de o bună distribuție a actorilor.

• [„Scânteia”, nr. 8739] Traian Filip semnează *Eroul vieții, al construcției – eroul literaturii*: „Fiecare popor își construiește destinul pe date proprii. Literatura, ca fenomen organic, nu se poate desprinde de liniile de forță ale istoriei. Într-o societate ca aceea a secolului trecut s-au dezvoltat talente atât de felurite ca Bălcescu, Mihai Eminescu, Creangă, I.L. Caragiale, Slavici. Istoria literară se ocupă de toți aceștia fără spirit discriminatoriu și nimeni nu s-ar gândi să-l îndepărteze din patrimoniu literaturii noastre pe *Popa Tanda*, chiar dacă preferințele lui s-ar îndrepta cu precădere spre *Sărmanul Dionis*. Cu atât mai mult azi, literatura noastră se cere să fie diversă, bogată, să reflecte marile transformări ce au loc în viața și conștiința oamenilor, mutațiile radicale, de ample semnificații ce se produc în structura societății. Probleme cu mari înțelesuri asupra destinului, a societății, a raporturilor noi între oameni nu pot fi înlocuite cu drame mărunte și periferice, cu personaje lipsite de substanța socială și de semnificații. De pe harta literară a momentului nimic nu va putea, peste ani, să ștergă petele albe. [...] Oricât ne vor atrage personajele marilor maeștri ai literaturii universale, oricât de pitorești vor fi fiind tipurile descrise de Gogol și Cehov, oricât de interesanți vor fi fiind eroii lui Kafka și ai lui Poe, oricât de mult ne vor preocupa analizele din romanele lui Proust și Joyce, nu se poate să nu ne dăm seama că alături de noi, într-un domeniu al marilor efervescente sociale, se nasc oameni cu trăsături necunoscute, cu o limbă adaptată mijloacelor moderne de producere a bunurilor materiale, cu sentimente altfel nuanțate și exprimate. Acești oameni au fost denumiți eroi pozitivi și au fost nu o dată descriși după scheme sumare. Am citit în toate literaturile mari romane despre constructori și creatori de noi universuri, cărți nu rareori strălucite. O asemenea literatură se naște treptat sub ochii noștri, iar tipul omului dotat cu o mare putere de invenție și dăruire, care concepe logic și înțelept modificările de

structură și apoi le impune și și le impune, adaptându-se procesului evolutiv, câștigă tot mai mult, reținându-ne cu existența sa trepidantă și senzațională. Despre necesitatea prezenței acestui erou în paginile romanelor, nuvelor sau reportajelor noastre a vorbit de altfel și tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură, referindu-se la orizontul nelimitat de investigație pe care ni-l deschid în față «sufletul omului nou, conștiința lui». [...] Existența literară a scriitorului modern, produs al revoluției tehnico-științifice, poate fi deci socotită una dintre expresiile relevante ale prozei noastre actuale, capabile să surprindă și să stratifice marile înțelesuri ale ultimului sfert de veac din noua istorie a țării”. ■ La rubrica *Adnotări* apar □ *Omagiul vibrant al poeziei* de S. Movileanu: „Înscriindu-se în seria numeroaselor și diverselor manifestări culturale și artistice dedicate sărbătoririi semicentenarului Partidului Comunist Român, recitalul intitulat *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*, desfășurat luni seara, sub egida studioului de poezie al Radiodifuziunii, pe scena sălii de concrete din strada Nuferilor, a dobândit o dublă semnificație. În primul rând pentru că, alături de emisiuni cum sunt «*Partidul, inima și versul*», difuzată zilnic la radio, sau *Cântare patriei și partidului*, care a început să fie transmisă săptămânal pe micul ecran, acest recital – cuprinzând versuri ce ilustrează elocvent continuitatea liricii de inspirație patriotică, pornind de la marii noștri clasici (Eminescu, Alecsandri, Alexandrescu, Bolintineanu, Coșbuc), ajungând la personalitățile proeminente ale literaturii române contemporane (T. Arghezi, L. Blaga, I. Barbu, Al. Philippide, G. Călinescu, A.M. Sperber, M.R. Paraschivescu, Demostene Botez, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș) și la reprezentanții generațiilor mai tinere afirmați în ultimele decenii (Șt. Aug. Doinaș, I. Brad, Létay Lajos, Tiberiu Utan, N. Labiș, Nichita Stănescu, A. Păunescu, Lászlóffy Aladár) – a adus un vibrant omagiu celor ce s-au contopit, de-a lungul ultimelor cinci decenii, cu idealurile de veacuri ale poporului, militând pentru edificarea unei lumi noi, configurând dimensiunile timpului socialist al țării”. □ „*Igaz Szó*” – *număr special* de Dános Miklós: „După un izbutit număr dedicat literaturii române contemporane, revista «*Igaz Szó*», care apare la Târgu-Mureș, sub egida Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România, consacră o bună parte a ultimei sale apariții literaturii contemporane germane din țara noastră. Redacția a adunat cu o muncă migăloasă un material bogat, bine selectat și reprezentativ, prezentând peste 30 de creatori. Paginile revistei înmănunchează poezie și proză originală, oferind un tablou amplu al acestei literaturi interesante care face parte integrantă din cultura țării noastre”.

30 martie

• [„România liberă”, nr. 8220] În articolul intitulat *Să facem cunoscută literatura română tuturor țărilor lumii*, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, intervie-

vată de Tia Șerbănescu, accentuează iarăși importanța circulației cărților românești în afara granițelor, mai ales, pentru că: „Trăim un moment istoric care ne obligă, și trebuie să ne folosim de prestigiul nostru politic mereu crescând”. În plus, scriitoarea, referindu-se la ediția Eminescu apărută la Albatros, punctează neajunsurile unor traduceri „imperfecte”, mărturisind că a făcut concesii („mi-am călcat pe inimă”) pentru această apariție. □ Prof. univ. ing. Marin Rădoi semnalează că *Și învățământului îi cerem eficiență*, punctând „deosebita grijă a partidului și a statutului nostru pentru pregătirea tuturor oamenilor muncii” și amintind de cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la ultima plenară a C.C. al P.C.R. în acest sens. Notățiile sale acoperă toate specializările, mai ales, pentru că „la îndeplinirea cincinalului care a început, învățământul este chemat să contribuie din plin, astfel încât indicatorii de eficiență ai acestuia să înregistreze în multiplele ei laturi valori superioare”.

● [„Scânteia”, nr. 8741] Tentat de protocronism, Dan Zamfirescu semnează esul *Personalitatea – premisă a universalității culturii*: „Există un fapt care merită să fie pus în lumină: cultura românească s-a dezvoltat în epoca ei modernă sub semnul unei continue nevoi de «sincronizare» înțeleasă ca necesitate de a ajunge din urmă alte culturi europene care, beneficiind de condiții istorice mai favorabile, ajunseseră la înfăptuiri remarcabile. [...] Astăzi condiția culturii române este însă cu totul alta. Sincronizare înseamnă pentru noi, în momentul de față, punerea de acord a amplitudinii noastre intelectuale cu imperativele cu care este confruntată umanitatea în general și societatea noastră în special. [...] Ar fi o pseudosincronizare. Noi avem datoria să edificăm o monumentală cultură română prezentă, corespondent al prezenței românești pe alte planuri. Noi avem datoria de a aduce în opere spiritul și realitățile unei societăți înaintate, problematica ei radical deosebită de aceea a unor țări de recunoscută tradiție culturală, dar aflate într-un moment istoric depășit de evoluția noastră socială”.

31 martie

● [„Munca”, nr. 72687] Zaharia Stancu scrie despre *Cărți pentru copii și tineret*. ■ În *Carte*, Luminița Doja prezintă, în *Ipostaze ale căutării*, despre romanul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu: „Petru Popescu încearcă să dăltuiască în realitatea imediată a zilelor noastre, în «viața de emoții a fiecărui om care îl citește» Încearcă. Și reușește. Mai cu seamă atunci când visarea nu este *sine qua non* a asimilării faptelor și gesturilor, a reacțiilor contemporanilor săi și a sa, mai ales când visarea, la punctul de confluență cu realul, devine o meditație asupra întrebărilor vizând responsabilitatea conștiinței generației tinere, pe care eroii săi o reprezintă”. □ În *Teatru*, Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă (Teatrul Bulandra). □ În *Film*, Lucia Bogdan prezintă *Haiducii lui Șaptecai*, scenariu de Eugen Barbu și Mihai Opreș.

• [„România liberă”, nr. 8221] Cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la nașterea lui Ion Pillat, Petru Simionescu scrie articolul *Un simbol al omului luat ca măsură a poeziei*, prezentând succint personalitatea acestuia creatoare. Dacă inițial îl consideră „un Alecsandri modern”, ulterior, îl aseamănă lui Vasile Voiculescu, fiind „un poet de tip evolutiv, crescând în profunzime odată cu vârsta”. Pornind de la crezul său artistic, ce consta în „împletirea armonioasă a marii culturi cu arta noastră populară”, Simionescu conchide: „Cu cât va reuși această poezie să fie mai specifică și va oglindi mai limpede sufletul nostru adevărat, cu atât ea va crea valori mai sigure și de un interes uman universal”. □ Prilejuit de *Sărbătorirea centenarului nașterii lui N. Iorga*, Ioana Pătrașcu îl interviuează pe Șt. Ștefănescu, directorul Institutului ctitorit de marele istoric. Acesta menționează că „este un fericit prilej de analiză și de reliefare a valorii operei acestei personalități, operă vastă ca dimensiuni și problematică, impresionantă prin profunzimea ei, – important monument al istoriografiei și culturii românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea”.

• [„Scânteia”, nr. 8742] Nicolae Țic prezintă volumul *Dramatism, eroism, solidaritate, optimism* (Editura Politică, 1971, coord. Ion Mărgineanu) în textul *Document al forței noastre*: „Prin grija Editurii Politice, sub redacția lui Ion Mărgineanu, au fost reunite într-o carte articole și reportaje ale unor neobosiți scriitori și ziariști – mărturii despre un eveniment tragic, calamitățile naturale din mai '70, mărturii pline de adevăr, de durere și de încredere în forța morală a oamenilor noștri. [...] Valoarea de document sporește prin includerea în volum a relatărilor ample asupra întâlnirilor secretarului general și a partidului cu populația din regiunile sinistrate și a cuvântărilor pline de înțelegere și bărbăție rostite atunci de tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

• [„Viața studentescă”, nr. 13] M.N. Rusu comentează *Poezia hiperaurtală a lui Vasile Nicolescu (Clopotul nins*, volumul apărut la Ed. Eminescu). □ Ciclul *Partidul tinereții* include versuri de Miron Radu Paraschivescu, *Toasturi de ziua Partidului*, respectiv Al. Andrițoiu, *Dimensiuni*. ■ *Umanism și obiectivitate în explicarea și ierarhizarea valorilor literare* – o cronică literară de Constantin Coroiu – anunță masivul volum *Literatura română între 1900 – 1918* al lui Constantin Ciopraga, editat la Iași, Junimea, primul dintr-un triptic consacrat literaturii române în secolul XX (volumul al II-lea va cuprinde perioada interbelică, iar volumul al III-lea etapa literară de după 1945). „Așadar, dacă ar fi să definim coordonatele esențiale ale lucrării prof. Const. Ciopraga [...] am spune că ele sunt umanismul și obiectivitatea, acea obiectivitate care ne permite să luăm cunoștință cu faptul de literatură în adevărata sa lumină, dar care uneori îndepărtează pe autor de la exprimarea unei judecăți de gust, a unui punct de vedere ferm și «subiectiv», la care incită arta ca «o expresie a libertății, prin definiție, căci ea nu acceptă limitele istoriei» (G. Călinescu)”.

[MARTIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 3] Petru Popescu consideră că tinerii de azi cu „vocea literară” traversează o „epocă de progres cultural” și de „cultură sănătoasă”, iar pentru a reuși în literatură e nevoie de „seriozitate, muncă, discernământ” și de „studii universitare”, pentru că: „Literatura pe care o scrie un tânăr student trebuie să poarte semnul cetății cărților. Semnul acesta poate deveni semnul adevăratei intelectualități, al trăirii libere, între idei, al gândirii adânciși nesilite, al pătrunderii vieții. Și ce și-ar putea dori mai mult un scriitor, de orice vârstă ar fi el?” (articolul *Alma mater și literatura*). □ Ana Blandiana detaliază teoria lui John Ruskin despre frumos, care a fost adoptată de așa-numitul grup al Frăției Prerafaelite (*The Preraphaelite Brotherhood*), format din câțiva tineri artiști sub conducerea lui Dante Gabriel Rosetti, promovând o „religie a frumosului” care consta în aderența la simplitatea Naturii și întoarcerea la medievalism, goticism, cât și admirația pentru arta prerenascențistă de dinainte de Rafael (Giotto, Cimabue, Lorenzetti) (articolul *Elogiul frumosului*). □ La secțiunea *Comentarii*, avem exegeza lui Ion Ianoși la cartea lui Dumitru Ghișe, *Existențialismul francez și problemele eticii* (Dacia, Cluj, a II-a ediție, care comentează la un moment dat: „Patosul polemic al lucrării este îndreptat astfel, cât se poate de argumentat, împotriva presupunerii după care fenomenologia sau existențialismul ar constitui alternative viabile în competiția lor cu marxismul [...] O filosofie subiectivistă și o etică individuală nu pot în vreun fel concura sau «completa» materialismul dialectic și istoric”). □ Al doilea comentariu este cel al lui Petre Nicolau la monografia lui Ion Dodu Bălan, *Octavian Goga*, din cuprinsul căruia selectăm câteva idei: „cartea ne propune un alt Octavian Goga”, „I.D. Bălan definindu-se încă o dată ca unul din cei mai consecvenți adepți ai atitudinii marxiste în aprecierea moștenirii culturale”, I.D. Bălan nu disociază poeticul de politic din activitatea lui Octavian Goga. □ Al treilea comentariu aparține lui George Gibescu asupra cărții *Clasicismul românesc* (Minerva, 1971) a lui D. Păcurariu, „istoric literar ieșit din școala lui D. Popovici”. □ Pasionat de personajul literar, din care pasiune va ieși cartea *Homo fictus*, Marian Popa conceptualizează tipurile de personaje din literatura română în densul articol *Personaje de intermediere*. □ Publică poezie: Daniela Crăsnaru, Areta Șandru, Adrian Dăscălescu, Ștefan Dumitrescu, Radu Anton Roman. □ Sorin Stănescu realizează un interviu cu acad. Gr. Moșil căruia îi pune întrebarea tematică: „De ce e necesar să învățăm limbajul calculatoarelor, tovarășe academician Moșil?” □ Apare un nou episod despre descoperirile arheologice legate de civilizația dacilor sub semnătura lui Hadrian Daicoviciu (articolul *Însemnări despre civilizația dacilor – VI*). □ M.N. Rusu continuă publicarea documentelor inedite privitoare la istoria teatrului românesc, alcătuite din scrisori și referate aparținând oamenilor de teatru consacrați sau pe cale de consacrare, și anume Duiliu Zamfirescu, G. Murnu, Victor Papilian, Emil Gulian.

□ Sprijinindu-se pe un articol al lui Bertram Jessup, profesor la Universitatea din Oregon S.U.A., *Despre criza din artele frumoase americane* de azi, Gheorghe Achiței recunoaște că termenul de „criză” reprezintă un fenomen trecător, întâlnit totuși des de-a lungul istoriei, și își încheie articolul la modul interogativ: „Mai rămâne [...] criza un fenomen general uman? [...] Nu este ea oare menita să ascundă o realitate mult mai profundă, referitoare la crizele prin care trece o societate condamnată istoricește la aceasta, cum este societatea capitalistă de azi?” (articolul *Criza termenului de „criză”*)

• [„Argeș”, nr. 3] În cronica *Gilceava înțeleptului*, Nina Cassian arată despre poetul Petre Pârvolescu că este „un fin spirit disociativ și adînc umanist”, care scrie despre prostie și despre relațiile omenești. □ Sub titlul *Întâia mare carte a culturii românești: Învățăturile lui Neagoe Basarab* – scriu Leonid Dimov, Paul Anghel, Nicolae Baltag. □ În *Biblioteca Argeș* este publicat Ilie Purcaru cu volumul *Trei poeme* ■ Rubrica *Caligrame* cuprinde mici cronici: Florin Manolescu comentează următoarele cărți de poezie: *Lumi crepusculare* (Mihai Beniuc), *Fragmente din regiunea de odinioară* (Virgil Mazilescu), *Și alte poezii* (Romulus Vulpescu); Dana Dumitriu comentează cărțile de proză: *Ingeniosul bine temperat* (Mircea Horia Simionescu), *Absenții* (Augustin Buzura), *Răpirea din adîncuri* (Anatolie Paniș) □ Revista publică un fragment în proză de Paul Georgescu, *Sordizantul* și a trei poezii de Constantin Abăluță. □ Secțiunea *a.b.c* cuprinde schițe de Ruxandra Berindei □ *Un salt de panteră*, de Coman Șova – teatru în proiectul *Teatru de hârtie* (director Constantin Dinischiotu, Secretar literar: Cezar Ivănescu) □ În acest număr publică poezii Angela Marinescu și Dan Mutașcu.

• [„Astra”, nr. 3] *Seminarul* din acest număr găzduiește ancheta *Teme ale unei istorii a literaturii actuale*, la care răspund Emil Manu și Alexandru Piru. □ Emil Manu remarcă, mai întâi, faptul că un sfert de secol reprezintă un interval de timp redus, care face foarte dificilă perspectiva temporală integratoare, care să permită realizarea unei sinteze „profunde, convingătoare, neimpresioniste”. Întrucât, în opinia sa, o istorie a literaturii actuale trebuie să fie „o arhitectură, o sinteză” rotundă, inventariază posibilitățile și lipsurile existente, din acest punct de vedere, respectiv: pentru a elabora o istorie a poeziei contemporane, se pot asocia o antologie „esențială” și „mici chapeau-uri bibliografice”; aceasta deoarece o istorie alcătuită dintr-o „suită de fișe literare” eventual pe generații de creație, nu poate fi decât incompletă. Trebuie să i se adauge „ideea de context literar, creat de întâlnirile operelor”, fapt de natură să creeze „o stare, o structură a momentului” cultural. Emil Manu descrie, apoi, direcțiile de lucru necesare în vederea alcătuirii unei astfel de istorii, care ar trebui să înceapă cu „explicarea direcțiilor estetice și ideologice” ale perioadei de la începutul războiului. După definirea „literaturii de război”, căreia s-ar cuveni să i se adauge „geografia publicistică de front” și a acestei literaturi aparte, pentru a se face, astfel, legătura între literatura dintr-una și cele două războa-

ie și cea de după Eliberare, ar trebui clarificată ideea de generație sau de „domeeniu literar”, respectiv de poezie, proză, teatru, critică și eseu, constituindu-se, astfel, o perspectivă completă asupra fenomenului literar în discuție.

□ Pornind de la *Literatura română de azi*, volum elaborat de Dumitru Micu și Nicolae Manolescu, Alexandru Piru propune trecerea în tematică și a cărții sale, *Panorama deceniului literar românesc 1940 – 1950*, la care adaugă cele cinci volume ale *Istoriei literaturii române contemporane – 1900 – 1937*, a lui Eugen Lovinescu, completarea acestei perspective cu volumele apărute până în 1950, publicate de scriitori importanți precum Sadoveanu, Camil Petrescu, Călinescu, cărora li se adaugă generația nouă, formată din Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Magda Isanos, în poezie, Radu Tudoran, Eusebiu Camilar, Marin Preda etc., în proză. Intervalul 1950 – 1960 este marcat pozitiv de publicarea volumelor argheziene *Cântare omului, 1907, Stihuri pestrițe*, de romanele istorice ale lui Sadoveanu, precum *Nicoară Potcoavă*, de romanul lui Camil Petrescu, *Un om între oameni*, de cel al lui Călinescu – *Scrinul negru*, de monografiile dedicate de acesta lui Nicolae Filimon și lui Grigore Alexandrescu, ca și de apariția unor scriitori noi, precum Alexandru Andrișoiu, A.E. Baconsky, Ion Brad, Miha Dragomir, Nicolae Labiș – în poezie, iar în proză – Eugen Barbu, D.R. Popescu, Titus Popovici etc. Intervalul 1960 – 1970 înregistrează apariția unor nume noi precum Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Marin Preda, Dimitrie Stelaru, Eugen Barbu, Fănuș Neagu, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Breban, Nichita Stănescu etc. Ceea ce propune criticul este un „tablou al literaturii române actuale”, o „descriere completă a fenomenului literar din ultimele decenii”, urmată de generalizări adecvate – ceea ce reprezintă munca de fapt a istoricului literar.

• [„Ateneu”, nr. 3] Editorialul revistei, *Poziția criticii*, semnat de Constantin Călin, aduce în discuție „o cunoaștere sau, mai exact, o re-cunoaștere exactă, sinceră a responsabilităților și posibilităților criticii la un moment dat”. Redacția a avansat aproape tuturor criticilor ce activau la reviste de cultură sau literare ale momentului, întrebarea dacă se situează pe vreuna din pozițiile desemnate ale criticii „de avangardă, intermediară (între scriitori și cititori), de ariergardă (a fenomenului literar)”. Redacția recunoaște în eseurile și/sau cronicile lui Nicolae Balotă, Matei Călinescu, Ion Negoitescu, Gh. Grigurcu și în comentariile critice ale lui Leonid Dimov și Șt. Aug. Doinaș, critica de avangardă care se adresează, în special, scriitorilor ce reprezintă o tendință artistică nouă și „stabilește alte orizonturi fenomenului literar decât cele admise ori cunoscute de estetica tradițională”. Cronicarii literari de la revistele literare își asumă rolul intermediar între autor și cititori; „O astfel de critică trebuie să aibă o forță de comunicare deosebită, să fie concisă și persuasivă”. Situația este exemplificată cu un singur nume: Nicolae Manolescu, cronicarul literar de la „Contemporanul”. Critica care se situează în ariergarda fenomenului literar

este cea al cărei prestigiu este diminuat din diferite motive, dar „aceasta nu rămâne niciodată, un lung timp, în ariergardă”. ■ La dezbateră inițiată de revista „Ateneu” pe tema *Poziția criticii* răspund Ion Negoïtescu, Al. Călinescu, M. Ungheanu și Adrian Marino. Ion Negoïtescu observă că, în secolul XX, „extrema specializare a artelor corespunde într-un fel specializării științifice. Și cum critica literară pendulează între obiectivitatea științei și subiectivitatea artei[...], ea tinde la specializare în așa măsură, încât se adresează tot mai mult celor care, la rândul lor, o practică. Teoria literară, dificilă, aridă, abstractă invadează critica. Pentru ca cititorul să înțeleagă literatura trebuie mai întâi să înțeleagă critica. De altminteri, în epoca noastră se întâmplă un fenomen interesant și semnificativ: numeroși cititori se mulțumesc să citească, în loc de literatură propriu-zisă, critica literaturii; sau chiar preferă critica”. Al. Călinescu propune câteva soluții pentru eficientizarea acțiunii criticii: cronică literară să fie „cel mai sigur mijloc de facilitare a contactului cititor-operă, de orientare a cititorilor și de ierarhizare” relativă și temporară a valorilor; independența cronicarului să fie „o condiție *sine qua non* în realizarea unui climat literar sănătos”; să se creeze o revistă *excusiv* de critică, „așa cum sunt, în Franța, *Critique* sau excepționala, deși tânără, *Poétique*”, care „ar permite o studiere mai profundă a fenomenului literar contemporan”; scriitorul român să aibă o atitudine mai receptivă față de observațiile cronicarilor literari; să fie acoperită lipsa studiilor de sinteză „prin *mai multe* (din perspective diferite) istorii ale fenomenului literar românesc contemporan”. M. Ungheanu constată că „se discută mult despre critică – trei reviste inițiază anchete asemănătoare – ceea ce ne arată cât de importantă este funcția ei. Prin ea s-au afirmat și consacrat câțiva dintre cei mai mari scriitori români dintre cele două războaie, prin ea s-a creat o stare de inhibiție scriitoricească, în anii numiți ai criticii dogmatice, inhibiție de care literatul român nu s-a eliberat încă pe de-a întregul”. Urmează o enumerare de cărți fie de proză, fie de poezie contemporană, pe care Ungheanu le consideră „o materie literară ce poate suporta cu succes asaltul criticii. Una din misiunile de prim ordin ale criticii este să se ocupe cu toată seriozitatea de acest proaspăt, în toate sensurile, val scriitoricesc. Neglijarea lui înseamnă chiar neglijarea literaturii *de astăzi*”. Adrian Marino comentează specificul celor trei tipuri de critică propuse de redacția „Ateneu” și constată un fenomen al momentului, care împinge critica în „ariergardă”: „Faptul că scriitorii încep să «lanseze» pe critici (și nu invers!) și că scriitorii se «lansează» sau se elogiază sistematic între ei [...] împinge critica și mai mult – vrând-nevrând – în «ariergardă». S-ar zice că drumurile se despart: literatura își urmează cursul său (scriitorul nu prețuiește și nu se interesează cu adevărat decât de criticul care-i aduce elogii, mulți văd în critic doar «un agent de publicitate»), iar critica pe al său. În mod paradoxal, critica profită enorm de pe urma acestei disociații. Devine tot mai mult un gen autonom, în sine, care poate face concurență deschisă literaturii, cu un succes remarcabil. Critica se citește pentru ea însăși. Iată unul

din fenomenele cele mai semnificative ale epocii noastre”. ■ Vlad Sorianu semnează la rubrica *Cronica literară*, sub titlul *O prezență utilă: critica jurnalistică*, cronici la volumele semnate de criticii S. Damian, G. Dimisianu, Valeriu Cristea. Volumul lui S. Damian, intitulat metaforic *Intrarea în castel*, este o însumare de cronici și studii, „o convergență de idei către un scop monografic” care dezvăluie interesul autorului pentru roman, pentru sincronizarea epicii românești cu literatura secolului XX. Fără a fi „adeptul criticii de «directivă», adică de «călăuzire» estetică, îngust programatică a creației”, S. Damian consideră că „fluctuația firească a opțiunilor literare actuale reclamă o critică deschisă la menirea sa «mesianică», adică la îndatorarea de a însufleți conștiințele. [...] Volumul lui S. Damian se susține temeinic cu o demonstrație de erudiție, subtilitate și limpezime a ideilor, care se dovedesc nu o dată personale sau valorificate din unghiuri inedite”. ■ Cu volumul *Prozatori de azi*, G. Dimisianu se dovedește a fi „specializat în comentariul asupra prozei, și mai precis asupra celei românești actuale [...] Criticul și-a structurat auto-selecția activității de cronicar ca un istoric literar dialectician, și cu toate că e vorba de cărți editate sau reeditate în ultimii câțiva ani, viziunea diacronică predomină asupra celei sincronice” pentru a explica „că renașterea prozei de autentică ținută artistică în ultimul timp înseamnă restabilirea unor adevăruri și a climatului dintotdeauna prielnic creației, dar și rezultatul unui proces firesc, istoricește inevitabil. [...] Ne fiind un critic impresionist, el (G. Dimisianu) nu este nici «total», nici explicativ; pare a înclina mai mult către o critică a dezvăluirii de sensuri, a descoperirii ideatei”, un oficiu critic „de o urbanitate și bunăcredință exemplare; ceea ce reprezintă girul profesionalității și al vocației”. ■ În cartea *Interpretări critice*, Valeriu Cristea „își precizează, cu fermitate programatică, vederile asupra criticii literare. [...] Nota distinctivă a criticii lui Valeriu Cristea este «coeficientul de părtinire» pe care îl admite programatic și în numele căruia nu se va sfii să devoreze cu sadism unele producții și să le ocrotească vădit pe altele. [...] Valeriu Cristea se simte în largul său comentând proza sau făcând critica criticii; [...] în prezența poeziei se poartă excesiv de reverențios și se arată dispus a trece cu vederea orice, acordând atributul originalității mult prea ușor”. ■ Rubrica *Cărți de critică*: Viorica S. Constantinescu prezintă lucrarea *Construcție și lectură* (Univers, 1970) a lui Silviu Iosifescu, „o lucrare de teoria literaturii care nu se hazardează în a prezenta «o teorie a literaturii», ci mai degrabă «teorii ale literaturii», în varietatea cărora autorul își permite să opteze cu mulțumire decență”. O astfel de lucrare, „fără a aduce puncte de vedere noi, face mare serviciu publicului cititor prin păstrarea unei modernități necesare”. ■ G. Pătrar apreciază monografia *Delavrancea* semnată de Al. Săndulescu, „o nouă sinteză Delavrancea, de această dată urmărind cu precădere să pună de acord o operă inegală și contradictorie cu sensibilitatea noastră”. Împlinirile și scăderile scrisului delavrancian sunt inteligent argumentate, din punct de vedere critic, Al. Săndulescu dovedind a fi adânc cunos-

cător a tot ce a scris Delavrancea. „credem că ne aflăm în fața celei mai importante sinteze din câte i s-au închinat celui ce l-a creat pe Hagi Tudose”. ■ Jana Morărescu comentează volumul publicat de Al. Paleologu, *Spiritul și litera*, „o însumare de reflecții pe marginea unor autori sau a câtorva opere – și mai mult decât o lejeră confidență intelectuală, precum propune cu malițioasă modestie autorul ei. Confidență intelectuală neîndoielnic, – dar sensul e superior, acel al unei *conștiințe teoretice* sigure de sine. [...] Al. Paleologu oferă câteva deschideri interpretative, la care va trebui să se facă de acum înainte referințe”. ■ Constantin Călin, la rubrica *Cronica restantă*, apreciază în articolul „*Sonet critic*” despre „*Grădina în formă de vis*” ultima ipostază a creației lui Radu Cârnci, în contextul întregii opere semnate până în acel moment de poet: „Considerând *Grădina în formă de vis* o carte frumoasă, o prezență distinctă în cadrul liricii ultimului an și în cel al sonetului românesc, aș vrea să adaug că, după părerea mea, sonetistul Radu Cârnci e, până acum, cel mai fidel martor al poetului Radu Cârnci la «judecata» criticii”. ■ La rubrica *Tradiție și actualitate*, se publică partea a III-a a studiului *Programul critic al lui Ibrăileanu*, semnat de Mihai Drăgan. Apreciind că „unul din textele cele mai semnificative din rândul profesiunilor de credință ale criticii românești” este studiul polemic al lui Ibrăileanu, *Greutățile criticii estetice* (în V.R., nr.1, 1928, p.123-155), „veritabil testament al programului său critic”, Mihai Drăgan evidențiază câteva idei definitorii, care îl îndreptățesc să respingă acuzațiile potrivit cărora ideile despre critică ale lui Ibrăileanu n-ar depăși criteriile sociologice. ■ La rubrica *Inedit*, M.D. (Mihai Drăgan) publică un text semnat de G. Ibrăileanu despre *Ion Creangă*, păstrat în arhiva „G. Ibrăileanu” de la Biblioteca Centrală Universitară „M. Eminescu” din Iași. În nota care însoțește textul, se menționează că „lui Ibrăileanu îi datorăm redescoperirea lui Creangă la începutul secolului (al XX-lea, n.n.), când teoreticianul specificului național invocă opera acestui geniu ca un argument hotărâtor în favoarea posibilităților creatoare ale poporului nostru”. ■ Prozatorul Corneliu Ștefanache răspunde, în rubrica *Credo*, la întrebarea *Ce înseamnă să fii scriitor comunist?*: „Mi se pare că prima trăsătură a scriitorului comunist (am în vedere talentul real, autentic) este *cultul pentru adevăr*. Și dacă trădători ai adevărului au fost de când este omul, nu-i mai puțin adevărat că și literatura unor scriitori comuniști a simțit, nu o dată, în trupul ei, microbul neadevărului”. ■ La rubrica *Consultații*, destinată celor ce urmau să susțină examenul de bacalaureat și de admitere în facultăți, conf. univ. Traian Cantemir semnează sinteza *Curențe literare – sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, iar prof. Petre Ciobanu, *Evoluția comediei de la Alecsandri la Caragiale*. ■ Publică poezie: Ovidiu Genaru, Mira Preda, Maria Petra, Lucian Valea, Valeriu Gorunescu, Mihail Cosma; proză: Eugen Barbu; traducere de poezie: Iulian Antonescu, Aurel Covaci; traducere de proză: Sorin Titel și Th. Hinek.

• [„Cinema”, nr. 3] Valerian Sava consemnează discuțiile purtate la masa rotundă organizată de revistă la 16 februarie 1971, redactorul-șef Ecaterina Oproiu adunând la un loc scriitori (Eugen Barbu, Nicolae Breban, Al. Ivasiuc, Titus Popovici), regizori, producători (Ion Brad, prim-vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Mircea Sântimbreanu, director general al Centrului Național al Cinematografiei) și critici de film (Ovid S. Crohmălniceanu, Ecaterina Oproiu ș.a.). Intitulată *Da! Se poate!*, ca răspuns la întrebările „Putem face filme mai multe?” și „Putem face filme mai bune?”, discuția a fost inițiată de revistă pentru a răspunde dezideratului exprimat de Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la întâlnirea cu „creatorii din domeniul cinematografiei” din 7 martie a.c.: „Poporul nostru realizează lucruri de admirat – care pot egala orice operă de artă – și care, într-adevăr, cer mult talent, multă sensibilitate. Același lucru îl cerem de la creatorii din domeniul cinematografi-ei și, în general, de la creatorii de artă”. Subiectul emergent este filmul de actualitate, în primul rând, cel politic (fiind adesea pomenite *Puterea* și *Adevărul*, după scenariile lui Titus Popovici, sau *Facerea lumii*, după Eugen Barbu), discuțiile ajungând mereu în punctul sensibil al responsabilității și curajului ideologic. Din intervenții: □ Ion Brad: „[*Mihai Viteazul*, cu un scenariu de Titus Popovici] este un film istoric. Cineva ar putea spune: e o evaziune în epoci îndepărtate. Mie mi se pare însă că un film ca acesta este un film politic. Să ne gândim ce înseamnă pentru țara noastră, ca să nu mai iau situația internațională, problema formării unei națiuni, a afirmării ei într-un context istoric foarte specific, problema luptei pentru neatarnare, împotriva cotropitorilor străini, păstrarea și afirmarea virtuților naționale”. □ Ovid S. Crohmălniceanu opinează despre spiritul critic necesar în filmul politic: „un spirit critic partinic, patriotic, constructiv. [...] Și noi știm că partidul nostru ne învață și ne cere să antrenăm mase cât mai mari de cetățeni să participe la dezbaterile activității politice și sociale de zi de zi. Așa se și formează omul nou”. □ Al. Ivasiuc: „Eu, dacă scriu acum un scenariu, știu foarte bine că, pentru a avea o certitudine, trebuie să discut cu primul adjunct al ministrului culturii. Altfel nu sunt șanse prea mari de realizare a filmului, fiindcă în studio nu există un nivel suficient de responsabilitate”. □ Nicolae Breban: „Este, cred eu, și o consecință a întâlnirii oamenilor de artă cu conducerea de partid. Artele ființează – și mai ales la noi în țară trebuie să ființeze – pe principiul vaselor comunicante. Dar în cinematografie – și în teatru, parțial, în legătură cu dramaturgia originală – nivelul este mai coborât față de literatură, față de componistică sau de artele plastice”. □ Eugen Barbu despre „curajul ideologic”: „Trebuie să existe un curaj al celor care aprobă scenariile. [...] E greu, pentru că sunt foarte puțini oameni care au și pricepere și curaj în același timp. A propos de asta, aduc în discuție, din nou și pe scurt, filmul *Reconstituirea*. Mi s-a părut un film bun, foarte bun – nu o capodoperă, cum s-a spus. El putea fi discutat critic, dar nu trebuia făcută campania care s-a făcut împotriva acestui film, pentru că în

ceea ce privește anumite speculații la care s-au dedat alții, ele nu au niciun te-meii. De libertatea de creație de care ne bucurăm noi astăzi – și o spun ca un om care am studiat trecutul și cunosc și alte realități contemporane – putem fi invidiați. Dar, în momentul în care ai aprobat un scenariu, trebuie să mergi cu el până la capăt”. □ În siajul acestor discuții și preocupări, cu exclamația *În sfârșit, un film politic!* pusă ca frontispiciu, este prezentat noul film în două părți *Puterea și Adevărul*, „o epopee modernă”, inspirată de scenariile lui Titus Popovici. Pentru detalii, Valerian Sava îi provoacă la un dialog relativ tehnic pe cei implicați: actori, scenarist, regizor, ba chiar și pe machieuză. □ Petre Rado prezintă lungmetrajul *Haiducii lui Șapte cai*, cu un scenariu semnat de Eugen Barbu și Mihai Oprîș, considerat „de nivel mulțumitor”.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 3]** Vasile Constantinescu meditează la *Unitatea și diversitatea literaturii noastre contemporane*: „Din unghiul de înțelegere al filosofiei marxiste, literatura constituie, totodată, realitate estetică și conștiință estetică. Dacă din punct de vedere general filosofic, după cum se știe, realitatea este primordială în raport cu conștiința, conștiința fiind, ca factor secund, reflectarea activă a realității, în ceea ce privește însă raportul dintre literatură ca realitate și conștiința literară intervin noi elemente, ca diferență specifică, de accent”. ■ Referindu-se la *Eugenio Montale – poezia lucrurilor*, Mihai Tatulici observă: „Subântelesul (subtextul) întregii poezii a lui Montale [...] e o luptă dramatică a poetului cu obiectele (cu lucrurile) pentru a găsi, aproape, o justificare a observației. Realitatea rămâne de aceea absolut extraordinară intereselor poetului și orice efort lingvistic îndreptat spre recunoașterea voluntară a existenței conferă poeziei o transcendență iremediabilă”. ■ Haralambie Țugui descrie universul liric din volumul lui Radu Boureanu, *Piramidele frigului*: „Ceea ce trebuie remarcat din capul locului și în acest nou volum semnat de Radu Boureanu este sporita sa grijă pentru esențializarea lirismului prin debarasarea de încărcăturile imagistice, renunțarea nu tocmai ușoară la un poet căruia paste de dense și puternic colorate i-au fost temperamental o permanentă situație”. ■ Despre cartea lui Adi Cusin, *Umbra punților*, scrie Al. Călinescu: „Ceea ce caracterizează toate poemele din *Umbra punților* este permanenta stare de tensiune: poezia vrea să fie o eliberare, o exorcizare a neliniștilor și suferințelor, dar această eliberare este fie iluzorie, fie provizorie. Poezia supraviețuiește tocmai fiindcă este o aventură infinit repetabilă, o căutare sortită eșecului dar care va fi mereu reluată, superioritatea poetului constând în faptul că este pe deplin lucid, conștient de acest eșec..”. ■ Daniel Dimitriu reflectează la *Patriotism și angajarea în literatura actuală*: „Sentimentul patriotic este omniprezent în literatura înaintașilor. Ca atare, în acest sens, literatura actuală resimte mereu contaminarea tradiției. E vorba, așadar, o pornire firească, determinată de urmărirea unui drum, de continuarea unei evoluții normale”. ■ Semnează recenzii: Emil Nicolae, Constantin Pricop. Emil Nicolae prezintă trei cărți. □ Virgil Teodorescu: *Repaosul vocalei* (Eminescu,

1970): „Uzând de toate mijloacele, Virgil Teodorescu e suprarealist. Dar suprarealist prin vocație, nu prin formație. O putem dovedi citind multe versuri din poemele erotice ale cărții. [...] Apare deci, de cele mai multe ori, o anume logică a suprarealismului, care devine apoi ordine a poeziei. Fragmentul.. luat în sine, semnifică foarte puțin. Dar fragment lângă fragment, în logica propusă de poet, recompun lumea, o așează pe noi coordonate.” □ Dan Laurențiu: *Imnuri către amurg*, (C.R., 1970): „...adâncește impresia pe care o lăsase inițial poezia sa. [...] Dan Laurențiu a ocolit jocul experiențelor, fiind atras mai ales către zonele profunde ale existenței. Îl preocupă temele mari, etern readuse – de timp și de spațiu – în modernitate. Moartea va fi întotdeauna un bun al omenirii”. □ Tudor George: *Balade singaporene*, (C.R., 1970): „Prin limbaj ca și prin atitudine, *Baladele singaporene* își revendică o corespondență în *Cântecele țigănești* scrise de Miron Radu Paraschivescu, la noi. Dar, în profunzime, ele mărturisesc descendența din versurile lui Villon”. □ Despre cartea de proză a lui Alexandru George: *Simple întâmplări cu sensul la urmă*, Constantin Pricop afirmă: „Un prim aspect al acestor texte este perfecțiunea stilistică. Formularea este aproximativă, desigur. Prin adecvarea stilistică trebuie înțeleasă realizarea unei acțiuni simetrice în pronunțarea, fără disonanțe, a unei realități cotidiene în același timp cu a unei posibilități imaginare”.

• [„Echinox”, nr. 3] Ancheta lui Adrian Grănescu, de pe a doua pagină a revistei, urmărește problema teatrului studentesc, condus de Radu Țuculescu. □ Pe aceeași pagină, Ion Cristoiu semnează în tonuri critice articolul *Obsesia inițiativelor*, încheind: „această obsesie a noului cu orice preț își are originea în aceeași lipsă de maturitate politică generatoare de închistare”. □ Ion Mircea semnează rubrica permanentă intitulată *Istm*, iar aici discută despre poezia lui Ion Barbu cel din *Ritmuri pentru nunțile necesare*. □ Șerban Foarță dă greutate paginii a treia, analizând poezia lui Leonid Dimov, mai precis cartea de debut a acestuia, *Destin cu bile*. □ Petru Poantă realizează două comentarii: primul se referă la cartea de critică a lui G. Dimisianu – *Prozatori de azi*, iar al doilea privește romanul lui Augustin Buzura, *Absenții*. □ Revărsările lirice aparțin lui Ștefan Damian, Mariana O. Boian, Emil Nicolae, Tit-Liviu Pop, Adam Puslojić, Ana Blandiana (în traducere germană) și Salvatore Quasimodo (în traducerea lui Nicolae Diaconu). □ Întâlnim o idee îndrăzneată (pentru acele vremuri) în esul lui Dinu Flămând despre *Inactualitatea poeziei* (de la rubrica *Însemnările lui Lafcadio*), și anume: „[...] poți să profesezi o poezie de stringentă actualitate, dar se întâmplă ca această poezie să se epuizeze odată cu momentul strict de actualitate. Oricât ne-am strădui, nu ne mai convinge decât *conjunctura* în care Maiakovski declama lungi poeme în piețe, nu și poezia lui de atunci”. □ Constantin Hârlav ne prezintă „cazul Titus Popovici” care „după ce la 35 de ani figura cu cele două romane ale sale *Străinul* și *Setea*, venite la scurt timp unul după altul, în manualele școlare și după ce mulți îl considerau

adevăratul urmaș al lui Rebreanu și Slavici, Titus Popovici a dispărut deodată. E adevărat că nu a stat degeaba și a desfășurat o remarcabilă activitate de scenarist, dar peste numele cunoscutului prozator începuse să se aștearnă colbul uitării”. □ Ion Pop și N. Preliceanu își continuă fiecare rubricile de autor. Primul – rubrica *Prefețe*, unde demontează sensurile poeziei lui Ion Mircea; al doilea – rubrica *Fotografii de noapte*, unde evocă întâmplări personale, amintiri, lucruri semnificative (*Dragi noctambuli*). □ Ancheta revistei Echinoc lancează printre scriitori trei întrebări: 1. *Ce înseamnă pentru dumneavoastră literatură actualității? Dar literatura actuală?* 2. *Ce înseamnă, potrivit părerii dumneavoastră, literatură angajată? V-am ruga să precizați termenii relației angajat neangajat.* 3. *Personajul tipic – personajul model. Ce credeți despre aceste două posibile ipostaze ale personajului?* La această anchetă răspund: Ana Blandiana, Florin Manolescu, Liviu Petrescu, Ion Pop, Nicolae Preliceanu. ■ Iată răspunsul Anei Blandiana la a doua întrebare: „Un scriitor este angajat față de el însuși. Este o angajare necesară și suficientă, o angajare față de propria subiectivitate, față de propriul adevăr, față de propria înțelegere a lumii, este asumarea propriului destin. Evaziunea echivalează cu sinuciderea, pentru că acolo unde alți oameni nu renunță decît la idei, scriitorii au de renunțat la ei înșiși”. □ Ion Vartic aduce în discuție posibilitatea eseului de a se epiciza, preschimbându-se fie în proză epistolară (ca în Toma Pavel – *Fragmente despre cuvinte*), fie în roman (Matei Călinescu – *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*), fie în „dialog intelectualizat de teatru absurd” (Virgil Nemoianu – *Un portret din Simptomele*) în comentariul *Epicul – modalitate a filosofiei aplicate*. □ Scriu proză Mihai Tatulici și Ioan Radin. □ Mircea Muthu recenzează cartea lui Johan Huizinga, *Amurgul evului mediu* (Univers, 1970). □ Grigore Zanc își aduce contribuția la explicitarea raportului dintre existențialism și etică, aducând în discuție cartea lui Dumitru Ghișe, *Existențialismul francez și problemele eticii*. □ Alte intervenții legate de filosofie privesc *Revoluția marxistă în știință* (semnată de Călina Mare) și *Tineretul și spiritul revoluționar* (sub semnătura lui Ion Marinescu).

● [„Familia”, nr. 3] Un articol teoretic important, *Probleme ale moștenirii literare* este semnat de Radu Enescu: „Piatra angulară care ne asigură o justă orientare în problema valorificării moștenirii literare este aplicarea creatoare a indicațiilor clasicilor marxism-leninismului. Recent, tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat valoarea acestor indicații în expunerea sa la plenara Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană, când respingea preluarea *tale-quala* a întregii moșteniri a trecutului: *Pentru că există tradiții și «tradiții».* Din partea noastră se cere să luăm ceea ce este înaintat, ceea ce servește ridicării nivelului general de cunoștințe, educației patriotice, formării comuniste a tineretului din România.. Dar opiniile clasicilor au fost într-un timp privite de unii unilateral, îngust, absolutizant, făcându-se o confuzie regretabilă, cum se spunea într-un articol de acum un an din «Contemporanul»,

între fondul sau substanța bunurilor din cultură, respectiv literare și funcționalizarea lor socială, supusă unor determinări în funcție de momentane oportunități. Or, însăși spusele clasicilor trebuie considerate sub unghiul istoric și sunt astfel pasibile de amendamente creatoare”. □ Gheorghe Grigurcu receptează negativ monografia lui Eugen Simion dedicată lui *E. Lovinescu*: „...nu are suficiență independentă, nu se detașează în linii abrupte așa cum ar fi de așteptat, [...] nicio formulă pregnantă nu fixează personalitatea lui Lovinescu. [...] Predomină prin urmare analiza, în dauna sintezei. [...] Dacă personalitatea evocată nu e adâncită peste ceea ce știam, ea dobândește un relief mai exact pe vastul fundal al istoriei literare, capătă o concretețe «prozaică» dar fără îndoială necesară. Eugen Simion prezintă cu o remarcabilă minuție aspectele principale ale activității lui E. Lovinescu, făcând o atentă contabilitate a opiniilor criticului. Se produce în felul acesta o impresie de «dosar». [...] Neavând rezistență epică, nedobândind nicio nouă dimensiune morală, *E. Lovinescu* al lui Eugen Simion e o mască menită a îmbărbăta prin masivitate. Peste cercetarea Ilenei Vrancea (dar nu și peste interesanta monografie a lui I. Negoșescu), noua ipostază a lui E. Lovinescu ne tulbură ca un larg montaj de documente”. □ În același mod, dar mai abrupt, tratează Grigurcu și volumul lui Ion Bălu dedicat lui *G. Călinescu*, acuzându-l pe comentatorul călinescian de superficialitate, aprecieri confuze și, mai ales, tratarea subiectului în rezumate școlărești. □ Versuri de Nicolae Prelipeanu, Irina Mavrodin, traduceri din Mallarmé de Șt. Aug. Doinaș și din Eugen Vermersch de Aurel Covaci. ■ *Ancheta Familiei* pune următoarele întrebări: 1. *Ce înțelege are noțiunea de „actualitate” în domeniul criticii?* 2. *Ce vă nemulțumește în critica noastră de azi?* 3. *Considerați că activitatea critică are o influență nemijlocită asupra fenomenului literar?* – *Tinerii critici răspund..* Și anume: Gh. Grigurcu, Marian Popa, Mihai Ungheanu, Voicu Bugariu, Constantin Călin, Nicolae Ciobanu, Constantin Cubleșan, Gh. Gheorghită, Ovidiu Ghidirmic, Al. Protopopescu, Zaharia Sângeorzan – și o fac obiectiv, spunând lucrurilor „pe nume”. Pentru subiect, se fac trimiteri la G. Călinescu, *Sensul clasicismului*; sunt date exemple contemporane de calibrul lui Crohmălniceanu, Al. Piru, N. Manolescu, A. Marino (cu articolul său din „România literară”, *De ce se citește critică?*, 14 ianuarie 1971), dar și ale unor poeți - (buni) critici, ca Grigurcu, Negoșescu, Ilie Constantin; sunt manifestate nemulțumiri că un roman ca *Princepele* a rămas nepremiat – tot din cauza criticii pătinoare (afirmă asta C. Cubleșan), sau că unor mari scriitori li se aplică deseori forțat clișee de tipul „Stancu e Proust”, „Preda e Camus”, „Breban e Dostoievski” (Gh. Gheorghită), sau că ne lipsesc micromonografiile despre scriitori reprezentativi ai actualității (Preda, Stancu, Barbu, Breban, Sorescu, Stănescu), dar și un veritabil săptămânal de critică și istorie literară (care ar putea fi condus, în opinia lui Sângeorzan, de Al. Piru și A. Marino) etc. La întrebarea 1 simptomatic rămâne răspunsul lui Marian Popa, la întrebarea a doua – al lui Gheorghe Grigurcu, la întrebarea a treia, răspunsul lui Mihai Ungheanu, care pare de altfel și cel mai motivat în

fața dilemelor anchetei. □ **Marian Popa:** „Sunt unii dintre noi care simt actualitatea și alții care o fac. Mă interesează prea puțin prima categorie și desfid pe toți cei care considerându-se scriitori sau critici se situează, cu sau fără voia lor, în această poziție familiară celor care țin seama de aparate meteorologice. În ceea ce privește a doua categorie, e bine să se știe că *a fi actual* înseamnă să fii capabil să te actualizezi. Ca să actualizezi e important să ai ce. Iar ca să ai, îți trebuie memorie. Actualizarea este direct proporțională cu cantitatea personală de experiențe biologice, sociale și culturale. Lipsindu-i memoria, critica actuală se angajează într-un prezenteism mereu clasat. Dacă există o actualitate inactuală și o actualitate a eternității de dinainte și de după noi, atunci *autentica actualitate* este, după mine, cea care se realizează concret într-un sens dat de un cuvânt generos, puțin ignorat, deși însăși actualitatea decurge din el: *actual*. A acționa cu un scop precis, potrivit unei morale precise și unei viziuni precise înseamnă a realiza actualitatea, chiar și în critică”.; □ **G. Grigurcu:** „Mă stânjenește în critica noastră de azi lipsa de franchețe a unor opinii, în spiritul unui miticism rafinat. Anume critici tineri se grupează strict pe reviste, uneori între acestea se formează *carteluri* după principiul estetic «cine nu e cu noi e împotriva noastră». Dacă n-ai elogiat la momentul oportun pe redactorul-șef, uitând că e ambițios, sau pe redactorul-șef adjunct, nesocotind că e genial, nu mai ai acces în publicația respectivă.. Mă mai jenează un soi de «curaj» ce se aplică exclusiv asupra unor debutanți inofensivi, asupra unor publiciști obscuri, asupra unor autori în dizgrație. Consider că nu e onorabil pentru un critic a se răfui numai cu aceste categorii, evitând în mod sistematic pe autorii de reputație sau cu funcții administrative amenințătoare. [...] Severitatea criticii e în funcție nu atât de vehemența propoziției, cât de riscul asumat. În fine, puțină încurajare ce se acordă pozițiilor accentuat personale, în răspăr cu opinia confortabilă generalizată, sfidând rețeaua aprecierilor «aranjate», a laudelor truate. Unui critic începător, cu spirit inconformist, i se pune întrebarea încuietore: *cine ești?* Evident că nu poate fi decât.. el însuși și că nu se poate înălța de la început pe un soclu de tomuri proprii. Valoarea sa este în acest moment probată numai de autenticitatea unei atitudini. Oare Paul Georgescu n-a fost cândva un «anonim» (imprudent cuvânt!) ca și «anonimul tomitan» pe care-l scoate din anonim tocmai admonestându-l?»; □ **M. Ungheanu:** „Critica, proastă sau bună, providențială sau nu, are un efect nedezmințit asupra literaturii. Ea e creatoare de opinie publică în materie și de mentalități literare. Desigur că nu există o determinare mecanică a literaturii de către critică, chiar dacă au existat situații în care unii scriitori și-au modificat romanele în urma unor articole critice. Critica întreține un climat favorabil sau nefavorabil fenomenului literar întocmai cum grădinarul întreține o temperatură potrivită sau nu plantelor din seră. Valoarea criticii stă în calitatea ei de a fi bună conducătoare de idei literare. Pretenția unor scriitori, nu puțini, de a transforma critica într-un serviciu de propagandă a literaturii lor înseamnă îndepărtarea

acesteia de la principala sa misiune, *denaturarea actului critic*. Foarte importantă e primirea cărților de către critică: critica nu trebuie să dea scriitorilor adevărați o stare de accentuată neliniște în legătură cu primirea cărților lor. Sentimentul acesta critica adevărată îl poate da numai celor ce au cu adevărat pentru ce să fie neliniștiți. Atunci când îi neliniștește pe scriitorii adevărați e semn că ea nu-și face datoria și că influența ei e reproșabilă”. □ Concluziile anchetei ar putea fi creionate din răspunsul lui **Ovidiu Ghidirmic**: „(Întrebară 3) nu ar avea niciun rost – se înțelege că critica are o influență, fie și nemijlocită, asupra fenomenului literar, dacă nu am bănuî că este la mijloc formula «constrângătoare» a criticii «de direcție». Consider mai oportună, în momentul de față, o *critică de descoperire și afirmare*, în sensul în care o înțelege și o susține Șerban Cioculescu, la o nu destul de îndepărtată masă rotundă a «României literare», o critică care să-i arate scriitorului unde este fidel și unde și-a trădat propria structură artistică. Cu totul interesant văd spectacolul ciocnirii direcțiilor critice. *Criticii sociologizante*, care a dominat o lungă perioadă, i s-a răspuns cu o *critică estetizantă*, ilustrată, în special, de criticii Cercului literar de la Sibiu. Cât s-a câștigat și ce s-a câștigat, în mod real, din această confruntare, pentru critica românească în general, nu știm încă. Poate o critică în genul celei preconizate de Ș. Cioculescu să aducă rezultate și mai bune”. Sau, cum ar conchide același Ungheanu, *defectele criticii literare la 1971* ar fi: „...Ezitarea în reevaluarea unor perioade literare de dinainte și după cel de al doilea război mondial, de care literatura în curs este strâns legată. Considerarea literaturii române de astăzi mai mult dintr-un punct de vedere *exterior* («ștacheta europeană» de ultimă oră) decât din punctul de vedere al dezvoltării sale organice. Prestigiul prea mare de care se bucură «scriitura» în ochii multor critici. Aplauzele cu care sunt primite de multe ori produsele «mignone». Dezinteresul pentru tentativele literare de amploare. Miza ce se pune exclusiv pe *talent* și nu și pe *concepție*. Incapacitatea de a analiza și consacra definitiv pe câțiva scriitori contemporani, unii încă în viață. Întârzierea reparării unor injustiții literare de sursă foarte recentă. Indulgența, partizanatul ș.a.m.d. Și constatarea că, practic, posibilitățile criticului de a acționa nestânjenit sunt extrem de limitate. Rareori, și cu mari amendamente, se poate lega numele unui critic de acela al unei reviste. Ori acțiunea critică, în toate pliurile manifestărilor sale, are nevoie de stabilitate și continuitate.”.

• **[„Lupta de clasă” nr. 3]** Cu ocazia sărbătoririi Centenarului Comunei din Paris, Marin Bucur scrie despre *Comuna în literatura românească a epocii*.

• **[„Orizont”, nr. 3]** Un alt număr, sub semnul semicentenarului P.C.R., debutează cu versuri în temă de Virgil Carianopol și Valeriu Gorunescu. □ Urmează două articole de slăvire: Traian Bunescu, *Din lupta ilegală a P.C.R. pentru apărarea independenței și suveranității patriei* și William Marin, *O revistă antifascistă influențată de P.C.R.* (e vorba de revista „Țărănis-

mul bănăţean”). ■ Sunt anunţaţi doi laureaţi ai unor premii internaţionale: Zaharia Stancu (preşedintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România) cu premiul Herder şi Eugen Jebeleanu – premiul Etna-Taormina. □ Pe valurile lirismului alunecă Damian Ureche, Nicolae Dolângă, Nicolae Țirioi, Lucian Bureriu, Ion Cocora, Duşan Petrovici, Ion Lotreanu, Virgil Nistor, Petru M. Haş, Hans Mokka, Ana Maria Potoceanu, Horia Guia, Dumitru Stanca. □ Proze de Ion Velican, Ion Stoia-Udrea, Voicu Bugariu (cu un fragment de roman), Svetomir Raicov (un prozator de limbă sârbă). □ La rubrica *Studii*, Andrei A. Lillin îşi propune să descifreze una dintre problemele de bază „ale romanului istoric modern: valoarea sa ca act de conştiinţă socială rezultând din necesitatea confruntării omului contemporan cu marile evenimente ale trecutului, concepute ca trepte ale progresului societăţii” (*Avatarurile romanului istoric. Locul romanului Pîrjolul de Oscar W. Cisek*). □ La literatura universală, sunt selectaţi câţiva dintre cei 500 de poeţi greci din ultimii 150 de ani (care „s-au străduit să-şi sincronizeze vocile, pentru a deveni fiecare parte integrantă a unui spirit” al Eladei) în traduceri de Dan Constantinescu, Petre Stoica, Sotiris Vlahos. □ Prima cronică, a lui Cornel Ungureanu, este un potpuriu de analize a patru volume de critică ale unor confrăţi critici: Eugen Lovinescu – *Scrieri* vol. II şi III, N. Balotă – *Labirint*, S. Damian – *Intrarea în castel*, Valeriu Cristea – *Interpretări critice*, din care extragem următorul fragment (despre ultimul critic analizat): ■ „Valeriu Cristea deci, poematizează idei mai vechi despre critică, originalitatea fiind mai mult a metaforei utilizate decât a ideii pe care ar miza criticul; așa de fapt arată și foiletoanele în care strălucire au întâi frazele. Discursul critic reprezintă ocolul pedestru al crenelului metaforic, instaurat cu solemnitate în centrul judecăţilor”. □ Simion Bărbulescu dezvăluie latura esenţială a creaţiei poetice a lui Radu Cârnelci din sonetele sale, apărute în volumul *Grădina în formă de vis*. □ Ion Maxim face o trecere în revistă a memoriilor de război, specializare editorială a Editurii militare de mai bine de 20 de ani. □ Isolda Erdely comentează stagiunea muzicală din intervalul 1970 - 1971 unde au fost reprezentaţi Beethoven – Enescu – Bărtok, comentatoarea dedicându-i celui din urmă cronică. □ La rubrica «cărţi-reviste», au fost recenzate: Al. Piru – *Istoria literaturii române* (recenzent Partenie Murariu), Dumitru Isac – *Frumosul în filosofia clasică greacă* (Ion Maxim), Vlaicu Bârna – *Cupa de aur*, poezii (Haralambie Țugui), Alexandru Georgescu – *Pedeapsa*, proză (M. Cerbu), Octavian Pancu Iași – *Nu fugi ziua mea frumoasă*, carte pentru copii (Simion Dima), revista „Echinox”, cu un număr remarcabil și de această dată, după cum remarcă recenzentul Anghel Dumbrăveanu, menționându-i în mod special pe Alexandru Paleologu (cu declarații ritoase împotriva siluitorilor limbii române), pe Ion Pop cu un studiu despre poezia lui Camil Petrescu și pe Ion Vartic cu punctele lui de vedere despre poezia lui Radu Stanca.

● **[„Presa noastră”, nr. 3]** În deschidere publicația inserează componența Consiliului Național al Radioteleviziunii Române: președinte – Dumitru Po-

pescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R.; vicepreședinți: Mihail Bujor Sion, președintele Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, profesor la Universitatea din București, vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor, Domokos Géza, scriitor, director al editurii „Kriterion“, Ivroner Michael, redactor la revista „Karpaten Rundschau“; membri: Anghel Alexe, președintele Consiliului Național pentru Educație Fizică și Sport, Gheorghe Badrus, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., Eugen Barbu, scriitor, redactor-șef al revistei „Săptămîna culturală a Capitalei“, Mihai Bălănescu, ministrul poștelor și telecomunicațiilor, Nicolae Birdeanu, profesor la liceul „Mihail Sadoveanu“ din București, Ion Brad – primvicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Ernest Breitenstein – redactor-șef adjunct al ziarului „Neuer Weg“, Ionel Bucheru – vicepreședinte al Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune, Gheorghe Cioară, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice, Liviu Ciulei – regizor, director al teatrului „Lucia Sturdza Bulandra“, Dina Cocea – actriță, vicepreședinte al Asociației Oamenilor de Artă din Instituțiile Teatrale și Muzicale, general-locotenent Ion Coman – adjunct al ministrului forțelor armate, Dinu Daniliuc, președintele Cooperativei agricole de producție din comuna Gurbănești, județul Ilfov, Maria Diaconu – președinta Comitetului sindicatului al Întreprinderii Textile Dacia, Nicolae Dinu – secretarul Comitetului de partid din comuna Snagov, județul Ilfov, Mircea Drăgan – regizor, secretar general al A.C.I.N., Ion Dumitrescu – președintele Uniunii Compozitorilor, Octav Enigărescu – directorul Operei Române din București, Mihai Fediuc – lector la Academia de Studii Economice, Zsolt Galfalvi – redactor-șef adjunct al revistei „A het“, Nicolae Gavrilescu – secretar al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România; Mihnea Gheorghiu – prim-vicepreședinte al Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, Gheorghe Hiotu – directorul întreprinderii Agricole de Stat Giurgiu, județul Ilfov, Alexandru Hrișcă – președintele Comitetului sindicatului al Uzinelor „Electronica“-București, Nestor Ignat – președintele Uniunii Ziariștilor, Ion St. Ion – vicepreședinte al Consiliului Economic, Alexandru Ionescu – redactorul-șef al ziarului „Scântea“, Bujor Ioniță – vicepreședinte al Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune, Alexandru Ivasiuc – scriitor, secretar al Uniunii Scriitorilor, Dan Ivănescu – președintele Cooperativei agricole de producție din comuna Călugăreni, județul Ilfov, Mirco Jivcovi – conferențiar la Universitatea din București, George Macovescu – prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, Ovidiu Maitec – sculptor, vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici, Mircea Malița – ministrul învățămîntului, Eugen Mareș – adjunct al ministrului sănătății, Mariana Mazilu – învățătoare la Școala generală nr. 5 din București, Ion Mărgineanu – directorul general al Agenției Române de Presă „Agerpres“, Jozsef Meliusz – scriitor, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, vicepreședinte al Consiliului Oamenilor Muncii de Naționalitate Maghiară,

Marian Mihăiță – președintele Cooperativei agricole de producție din comuna Sohatu, județul Ilfov, Tudose Moise – secretarul Comitetului de partid al Uzinelor de Mașini Grele București, Nicolae Oprișan, pensionar, Ecaterina Oproiu – redactor-șef al revistei „Cinema“, cronicar de televiziune, Constantin Petre – secretar al Comitetului Municipal București al P.C.R., Gheorghe Petrescu – președintele Uniunii Naționale a Cooperativelor Agricole de Producție, Ion Popescu-Puțuri – directorul Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R., Vasile Potop – șef de secție la C.C. al P.C.R., Marin Preda – scriitor, directorul editurii „Cartea Românească“, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, Radu Prișcu – profesor universitar, rectorul Institutului de Construcții din București, Traian Pușcașu – vicepreședinte al Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune, Virgiliu Radulian – președintele Consiliului Național al Organizației Pionierilor, Remus Răduleț – vicepreședinte al Academiei Republicii Socialiste România, Valeriu Râpeanu – vicepreședinte al Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune, Paul Schuster – scriitor, vicepreședinte al Consiliului Oamenilor Muncii de Naționalitate Germană, Mircea Sântimbreanu – directorul general al Centrului Național al Cinematografiei, Ion Stanciu – adjunct al ministrului agriculturii, industriei alimentare, silviculturii și apelor, Nicolae State – adjunct al ministrului afacerilor interne, Traian Ștefănescu – președintele Uniunii Asociațiilor Studențești din Republica Socialistă România, Aurel Stoica – secretar al C.C. al U.T.C., Gheorghe Stuparu – președintele Comitetului sindicatului al Uzinelor „23 August“ București, Verman Teodora – gospodină. Andrei Vela – adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., Ion Vințe – vicepreședinte al Consiliului Oamenilor Muncii de Naționalitate Maghiară, Ștefan Voicu – vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, redactor-șef al revistei „Lupta de clasă“. □ Victor Bârlădeanu recenzează cel de-al doilea volum al originalei serii *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu.

● [„**Ramuri**”, nr. 3] Mihnea Gheorghiu în *Arta și cultura* afirmă că artele și cultura îndeplinesc *funcția de adevăr* în cadrul contextului social-politic. ■ Apare un articol de Gerda Zeltner intitulat *Literatura modernă – o provocare estetică?* Aceasta pornește de la premiza că scriitorul este emblema cunoscătorului din toate domeniile, un model cultural conturat încă din secolele XVIII și XIX, adăugând că în secolul XX, acesta tinde să fie implicat cu precădere în viața politică și publică. Autoarea constată că în era în care cantitatea de informații pare a fi nelimitată, literatura devine mai absconsă, mai obscură și mai tăcută. Cunoașterea este lărgită și de însușirea limbilor străine, fapt care aduce riscul de a promova modele de gândire insuficient asumate întrucât gândirea este articulată de limbaj și invers, iar constructul străin împrumutat poate suferi deformări în lipsa unei înțelegeri adecvate. □ Este publicat un fragment din *Autoportret pe zăpadă* de Mihai Pelin. ■ Lui Ilie Purcaru îi apar fragmente din poemul *Bunica Beps*. ■ În *Critica ideilor literare*, Adrian Marino reali-

zează pe scurt o teorie a gustului, în *Gust natural, Gust rațional*. „Conceptul de gust” nu trebuie considerat „învechit”. Dificultatea întrezăririi lui stă din aceea că „Un concept fizic este asimilat unui concept teoretic”. Gustul este un principiu intrinsec fenomenului estetic „Orice gust se revendică, explicit sau implicit, sistematic sau fragmentar, de la un număr de concepte, care formează «manifestul», «programul», «sistemul», «conștiința» sa estetică”. Gustul reflectă o gândire critică sau lucidă, concepte asumate corect sau greșit. În natura gustului există o raționalitate care face posibilă activarea unei *funcții critice*.

■ La cronică literară, Al. Piru are în vedere *Teatrul lui Teodor Mazilu și Ion Băieșu* cu opinii critice mai puțin apreciative la adresa pieselor celor doi dramaturgi. Sub tensiunea schimbării canonului de către Eugen Ionescu, Brecht sau Beckett, Teodor Mazilu aduce o imagine contranstantă cu panorama teatrului avangardist. La acesta, criticul remarcă lipsa acțiunii, a *conflictului și amestecul* de „banalități” și „paradoxuri”. La Ion Băieșu, Al. Piru constată o construcție epică mai complexă. Sunt aduse în joc atât un fantastic minimalizat, cât și tragicul. Ion Băieșu jonglează cu tehnici de compoziție ale teatrului absurdului. Discursul critic aici este mai impersonal, fără a emite judecăți de valoare ca în primul caz. ■ În secțiunea *Recenzii*, G. Gheorghiiță (*Două monografii*) scrie despre Ion Bălu care abordează opera lui G. Călinescu și Vladimir Streinu care scrie publică monografia Ion Creangă. Prima exegeză este un text mediocru, fără succes. Lui Vladimir Streinu îi sunt recunoscute *talentul critic, personalitatea complexă*. Acesta surprinde trăsături ale operei lui Creangă, reușind să arate și uniunea dintre text și personalitatea creatoare.

■ George Gibescu semnează recenzia la Alexandru George, *Marele Alpha* (C.R., 1970). Autorul scrie despre Tudor Arghezi în care vede un „deschizător de drumuri” fiind de părere că opera lui Arghezi „depășește cu mult momentul istoric actual”. Recenzorul îl consideră pe Alexandru George un „eseist inteligent” și îi apreciază mai mult talentul de prozator decât acela de critic. ■ În *Studii. Mărturii. Documente*, Eugen Negrici semnează *Autocomentariul*, un text despre lucrările critice ale lui G. Călinescu, afirmând că dincolo de „aspirația către totalitatea umană” de tip *renascentist*, este mai pregnantă relația empatică dintre critic și autorul despre care scrie. Opera literară se mulează pe „un program teoretic”. Există o relație de *sincronicitate* între criticul și scriitorul Călinescu. □ Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la revoluția lui Tudor Vladimirescu, I. Țugui reamintește evenimentul istoric prin *Proclamațiile lui Tudor Vladimirescu și ale lui Alexandru Ipsilanti*. ■ Ov. Ghidirmic realizează un studiu despre critica lui C. Regman (*Etape critice la C. Regman*) ce gravitează în jurul „spiritului junimist”. Sunt evidențiate atitudinea *polemică* și o abordare *etică* a criticii prin care Regman speră să formeze *talentul* creator și procesul receptării din partea cititorilor. C. Regman militează pentru o „critică pedagogică” care aduce împreună scriitorul – cititorul – criticul.

■ Matei Alexandrescu publică *O convorbire cu Ștefan Popescu*, interviu din

care aflăm că Ștefan Popescu nu consideră că poezia sa face parte din curentul avangardist, semănătorist sau suprarealist. El mărturisește că în revista „Cadran”, își luase în serios poziția de „scriitor angajat”. □ În *Debutul unui prozator*, Hristu Cândroveanu, îl aduce în centrul atenției pe Constantin Novac cu romanul său *Cheltuieli de reprezentare* (Albatros, 1970) și problematizează perspectiva „mizantropică” a autorului despre lume. Construcția narativă corespunde cu aceea a monologului „continuu” aparținând doar unui personaj, iar în lumea narată „atmosfera este de irealitate”. □ În *Receptivitate critică*, Marin Zamfir scrie despre *Considerații confortabile* (Ed. Eminescu, 1970) de Alexandru Philippide. I se recunosc lui Philippide bogăția referințelor de lectură și înclinația către „manifestările artei moderne”. Studiul său critic are o abordare comparatistă între reprezentanți ai literaturii române și ai literaturii străine. ■ În secțiunea *Confluențe*, Gabriela – Maria Pinteza prezintă *Viziunea infantilă la Panait Istrati*, fragment dintr-o viitoare monografie. Elementele centrale care definesc viziunea infantilă a lui Panait Istrati sunt „spațiul, timpul și mișcarea”. □ Romul Munteanu (*Gaston Bachelard și poetica universului imaginar*) sintetizează filosofia lui Bachelard, pilonul pe care se sprijină poetica sa fiind semnificația *reveriei*. Romul Munteanu constată că Bachelard în demersul său nu lasă de-o parte „distincția între gândirea științifică și gândirea poetică”. Există mai multe tipuri de imaginație în funcție „de cele patru umori” prin care oamenii din Antichitate își explicau mecanismul și compoziția corpului biologic. Critica văzută „ca act de reverie” este opusă aceleia de tip cerebral, după opinia lui Romul Munteanu. Aceea că Bachelard nu se considera un critic autentic, ci mai degradă un iubitor de poezie nu a însemnat anularea șansei pe care gânditorul francez o oferă criticii pentru a se reinventa. El devine „un premergător al noului val din critica contemporană”. □ În *Critica stilistică a lui Leo Spitzer* Gheorghe Lăzărescu pornește de la premiza că orice emoție care se abate de la stadiul normal al vieții psihice provoacă și o abatere de la norma lingvistică”. Spitzer nu separă actele de limbaj în creația literară, de agentul lor, adică autorul.

• [„Secolul 20”, An 10, nr. 1-2-3 (121-122-123); *Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România*; format tipografic A5; numărul de pagini variază de la o apariție la alta; lunar; Comitetul de redacție: acad. Al. Philippide, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor-șef), Ștefan Aug. Doinaș (redactor-șef adjunct), Georgea Horodincă, Tatiana Nicolescu, Florian Potra; începând cu numărul 8, Alexandru Baciu figurează drept secretar general de redacție] Număr omagial la împlinirea a 10 ani de apariție. În întâmpinarea acestui eveniment, redactorul-șef Dan Hăulică semnează editorialul eseistic intitulat *Dialectica universalității*, pe care îl încheie astfel: „Creativitate și rigoare – e, într-un fel, însăși emblema acestei publicații, care, de-a lungul existenței ei de până acum,

– a celor peste 23.000 de pagini –, a dovedit capacitatea unei dinamice inserții în circuitul cel mai elevat și autentic al culturii contemporane. Acest laborios efort, al unei restânse echipe – restrânsă, însă admirabil entuziastă și unită –, a încercat să propună cititorului nu o amorsă hibridă de probleme, ci un context de experiențe și informații *structurate*, convergente: o cultură *trăită* în sensul activ și nobil în bogăția unor confruntări *adevărate*; la altitudinea unui anume scrupul informativ și a unei voințe de *sinteză*. Altceva, deci, decât un simplu bun de consum, pe care-l înghiți, aton și mecanic, ca pe un chewing-gum intelectual. «Avem încredere în cititorul nostru», spunea, într-un editorial, regretatul Marcel Breslașu, întâiul redactor-șef al revistei «Secolul 20». O încredere pe care cititorul ne-a întors-o cu prisosință, chiar și atunci când se găsea în fața unor numere ce i s-ar fi putut părea rebarbativ teoretice. Avem încredere în deschiderea lui către idei și în matura lui curiozitate. Puncte aruncate deseori între domenii, neașteptate întâlniri interdisciplinare, un «decupaj» al problemelor care multiplică punctele de convergență, evitând, nu odată (sic!) linearitatea tratării tradițional «literare», – toate acestea de altminteri sunt pledoariile pentru un *mod contemporan de lectură*. Și nu-i un paradox fără miez acela enunțat de Borges, când socotește că «o literatură diferă de o alta mai puțin prin text decât prin felul în care e citită». Un fel de a citi literatura *în ansamblul ei*; pentru că nu există nicio funciară incompatibilitate între *universal* și *național*. Acesta a fost, de altminteri, un destin adânc al culturii românești, – pe care ne place să-l evocăm în acest număr: destinul de a integra organic, salutar, marile valori universale. «Noi nu suntem partizanii izolării», ne amintea nu demult, într-o întânire cu intelectualii, secretarul general al Partidului Comunist Român. Tocmai pentru că acum, sub semnul socialismului, țara noastră se simte în stare să angajeze un amplu dialog, leal și grav, cu lumea întregă».

□ Pentru confirmarea valorii revistei, se publică grupajul *Secolul 20 în conștiința lumii*, în care sunt reunite mesaje festive semnate de scriitori, critici literari, personalități culturale din întreaga lume: Zaharia Stancu, Eugenio Montale, Rafael Alberti și María Teresa León, Konstantin Simonov, Al. Philippide, Mihnea Gheorghiu, Leonid Leonov, Tamara Motîliova, Eugen Barbu, William Saroyan, Ernesto Sábato, Roger Caillois, Ernst Jünger, Pierre Gamarra, Jaroslaw Iwaszkiewicz și mulți alții. □ Susținând ideea din finalul editoria-lului, revista alcătuiește grupajul intitulat *Cultură și universalitate*, adunând citate tematice „de la I. Heliade-Rădulescu la G. Călinescu”. Acesta din urmă scria în „Viața literară” din 1927: „Atâta lumină furăm din afară câtă putem exprima în graiul nostru... Culturile străine trebuie să ne fie un îndemn, iar nu un scop”. □ Capitolul *Dialogul valorilor* urmărește aceeași idee a dialogului cultural între național și universal: Zoe Dumitrescu-Buşulenga (*Cultura și marile mituri*), Dumitru Ghișe (*Termenii unei ecuații: universal – universalitate*), Edgar Papu (*Avem ce dăru*), Ștefan Aug. Doinaș (*Cultura ca dialog în spațiu și timp*), Nicolae Balotă (*Împătrita rădăcină a universalului în literatură și*

artă), Geo Șerban (*Vocația asimilării*). □ Ștefan Aug. Doinaș traduce poeme inedite de Jorge Guillen și Pierre Emmanuel, iar Petre Solomon pune la dispoziția revistei două poeme inedite scrise de Paul Celan în limba română, pe când era lector la o editură din București. □ Texte din lirica universală traduc Ștefan Aug. Doinaș, Sorin Mărculescu, Petre Stoica, Aurel Covaci și alții. □ Mircea Ivănescu traduce piesa în versuri *Omor în catedrală* de T.S. Eliot, Gellu Naum, fragmente dramatice de Peter Weiss, Andrei Brezianu, romanul *Love story* de Erich Segal, Virgil Teodorescu, un poem de Evgheni Evtușenko, Petre Stoica, poeme de Peter Handke. □ Ecaterina Cleynen-Serghiev semnează reportajul *Eugen Ionescu la Academia Franceză*. După o punere în temă a publicului cu istoricul și formalitățile înaltului for, este descrisă detaliat „recepția primului academician de origine română care intră în faimoasa «Companie»”. Întrebat la un moment dat dacă a avut trac, conaționalul nostru răspunde în stilul său inconfundabil: „Numai în primele cinci secunde, căci credeam că mi-am uitat ochelarii. Dar, curios lucru, după ce mi-am îmbrăcat haina, m-am simțit în pielea personajului. Aceasta mi-a amintit o piesă de Brecht despre Galileu, în care un episcop se duce să-l vadă pe papă. Acesta îl ascultă și pare gata să se lase convins în timp ce este îmbrăcat. Dar în clipa în care poartă toate ornamentele, se transformă brusc și răspunsul pe care-l dă este sec și dur”. □ Rubrica *Literatura română peste hotare* îi vizează pe Eugen Jebeleanu, laureat al Marelui premiu de poezie Etna-Taormina („un premiu Nobel al poeziei”) și pe Zaharia Stancu, laureat al Premiului Herder. Ambii sunt elogiați de membrii juriului, revista publicând fragmente din textele acestora. Dragoș Vrânceanu și Roberto Sanesi traduc, în italiană, versuri selectate din creația lui E. Jebeleanu. □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga și Mihai Izbășoiu sunt intervievați succint în legătură cu un colocviu de literatură română, intitulat *Inefabilul – traductibil și netraductibil – în română*, organizat în R.F.G. de societatea „Mihai Eminescu” a studenților seminarului de românistică. Au mai participat, în afara intervievaților, prof. dr. Eugen Coșeriu de la Universitatea din Tübingen, poeții Ion Alexandru și Gheorghe Pituț, criticul literar Cornel Regman, precum și lectori de limba și literatura română de la universitățile germane și austriece.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 3] Redacția își asumă textul: *Luciditatea angajării noastre politice*: „Semnificația și substanța politică a Congresului al IX-lea al U.T.C și a Conferinței a VIII-a a U.A.S.R. rezidă în afirmarea adeziunii unanime a tinerei generații la politica internă și externă a partidului, în angajarea lucidă, fermă, entuziastă și responsabilă în munca și lupta întregii națiuni pentru înflorirea patriei socialiste, libere și independente, pentru realizarea idealurilor comuniste, cărora de o jumătate de secol partidul, părintele și îndrumătorul nostru iubit, își consacră cu succese strălucite energia revoluționară”. ■ Gh. Enescu semnează textul: *Actualitatea spiritului cartesian*: „Citind revistele noastre de cultură și de științe sociale cu greu poți face uneori ab-

stracție despre cele spuse de Descartes relativ la «scopurile rele, condamnable, cum sunt gloria deșartă sau meschinul interes..». Cultura română prin tot ce a avut ea mai bun a promovat spiritul critic (să ne amintim de Maiorescu sau de Camil Petrescu), spiritul metodic și interesul pentru matematică.. Spiritul cartesian, în liniile sale esențiale, coincide cu spiritul nobil al culturii și cunoașterii și cu aspirațiile pure ale tineretului care, străin mercantilismului, respinge înlocuirea adevărului cu reclama”.

● **[„Teatrul”, nr. 3]** Cu titlul *În întâmpinarea semicentenarului. Pregătiri intense pe toate scenele din țară*, se face o trecere în revistă a pieselor aflate în pregătire la diverse teatre din țară, cu mențiunea că „sărbătoarea lunii mai găsește întreaga mișcare teatrală adânc preocupată de obiectivul major al participării – prin spectacol – la omagiul unanim adus Partidului Comunist Român”. Sunt menționate diverse premiere, printre care *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu (Teatrul Național „I.L. Caragiale”), *Avram Iancu* de Al. Voitin, *Fetele Didinei* de Victor Eftimiu (Teatrul Național din Cluj), *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu (Teatrul din Craiova) ș.a. □ Prilejuit de *A zecea zi mondială a teatrului. 27 martie 1971*, revista publică un *Mesaj internațional* semnat de Pablo Neruda, despre piesa *Prețul* de Arthur Miller. ■ Horia Lovinescu scrie despre *24 de ore ale scenei*, subiectul fiind prestigiul câștigat de Ziua Mondială a Teatrului. Textul are ca punct de plecare amintirile autorului despre cea de-a zecea ediție a Zilei mondiale a teatrului, festivitate ce a avut loc la Teatrul „Nottara”, acesta mărturisind: „Nu bănuiam atunci, că scena de pe care îmi țineam cuvântarea va deveni pentru mine a doua casă și obiectul principal al dragostei, amărăciunilor și bucuriilor mele publice”. ■ Sandu Eliad scrie *Despre teatrul militant. Oameni și fapte dintr-o biografie nescrisă a teatrului nostru* și abordează activitatea teatrală de sorginte proletară, plecând de la situația clubului Partidului Socialist Democrat, distrus în 13 decembrie 1918 și „renăscut [...] sub presiunea mișcării muncitorești”. Se face și o trecere în revistă a repertoriului. Ulterior se ajunge la discutarea unor manifestări din domeniul teatrului în ambientele muncitorești, ca exemplu fiind dată punerea în scenă, în 1920-1921, a „piesei politice” *Dimineața albă* de Al. Semo la sala „Tomis”. Se discută și situația teatrelor profesionale care „erau nevoite să prezinte un repertoriu ușor digerabil, opac la problemele majore ale timpului”. ■ În *M.R.P.*, revista publică un amplu necrolog dedicat lui Miron Radu Paraschivescu: „Ceea ce pierde revista noastră, prin moartea lui Miron Radu Paraschivescu, este numai un strop dintr-o mare, grea pierdere pentru poezia, literatura, eseistica și presa noastră, pentru conștiința românească a acestei epoci, în general. Și – cu toate că opera lui literară este dintre cele mai importante ale ultimelor trei, patru decenii – am fi înclinați să afirmăm că cea mai grea pierdere o vom avea de înregistrat în acest din urmă domeniu: al conștiinței acestei epoci”. □ Alecu Popovici publică un interviu cu actrița Li-

liana Tomescu în care, printre altele, aceasta vorbește și despre rolurile interpretate. □ Ileana Berlogea evocă experiențele trăite la „un seminar de istoria teatrului românesc, consacrat ispititoarei comparații dintre *Danton*-ul lui Camil Petrescu și *Moartea lui Danton* de Georg Büchner și *Danton* de Romain Rolland” (*Publicul – între Danton și Robespierre*). Concluzia acesteia este că „preocupările politice, adeseori accident în drama psihologică burgheză, sunt cu îndatorire, condiție fundamentală a teatrului contemporan”. □ Ileana Popovici scrie despre *Capodopera înviată*, o amplă analiză a filmului lui Franco Zeffirelli, *Romeo și Julieta*. □ În *Cronică la cronică*, B. Elvin scrie despre *Teatrul erotic* plecând de la „Beat Generation”, considerați precursorii acestei mișcări, și ajungând la Beck și Grotowski care „opunându-se cu o egală înverșunare contrafacierilor simțirii, pledând cu o aceeași pasiune pentru autenticitatea ei [...] profesau un teatru al despuierii, al nudității, al autenticității”. ■ La *Cronica dramatică* Mircea Grigorescu comentează piesa lui Eugen Barbu, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* (Teatrul Național „I.L. Caragiale”), considerând că „atât avatarurile textului, cât și succesivele amplasamente ale piesei pe scenele din țară au contribuit la cizelarea lucrăturii artistice a personajelor, și, mai cu seamă, la adâncirea reliefului literar al textului, care, așa cum ne apare acum, poate intra pe sub porticele majore ale literaturii dramatice românești de durată”. □ Amplă cronică dramatică semnată de Florin Tornea despre piesa lui D.R. Popescu, *Pisica în noaptea Anului Nou*, pusă în scenă la Brașov, Cluj și Târgu Mureș. □ Cronică teatrală semnată de Valeria Ducea a piesei *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă (Teatrul de stat „Valea Jiului” din Petroșani). □ Ilie Rusu scrie despre *Siciliana* de Aurel Baranga (Teatrul „Ion Vasilescu”), în timp ce Dumitru Negreanu prezintă piesa lui Mircea Radu Iacoban, *Fără cascadori* (Teatrul „George Bacovia” din Bacău). □ Mira Iosif publică o cronică teatrală a piesei lui Shakespeare, *Zadarnice jocuri de iubire* (Teatrul Mic), atrăgând atenția asupra faptului că schimbarea titlului „nu reprezintă singura, dar nici cea mai flagrantă abatere de la litera și spiritul textului”, fiind vorba de un „divertisment căznit și fără haz; mai ales fără stil, căci fiecare actor joacă de unul singur, după știința sau neștiința sa, și acest fapt pare incredibil, știută fiind rigoarea profesională și munca pedagogică pe care o profesază de obicei regizoarea Sorana Coroamă”. □ M.G. semnează o cronică despre *Schimbul* de Paul Claudel (Teatrul „Nottara”). □ T. Zamfir descrie *Serile de teatru de la A.T.M.* considerând că acesta, cu piesa *Premieră* de John Cromwell, „a pornit într-un ceas bun, justificându-și astfel una din menirile sale, aceea de stimul profesional”. □ A.P. comentează *Pe placul tuturor* de Harry Eliad și Iulian Schwartz (Teatrul evreiesc de stat), în timp ce M.I. se ocupă de *Convertirea căpitanului Brassbound* de G.B. Shaw, pusă în scenă la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași. □ Sebastian Costin face o trecere în revistă a activității Teatrului de Stat din Baia Mare, fiind prezentate *Lovitura* de Sergiu Fărcășan, *În amurg* de Gerhadt Hauptmann și *Clipe de viață* de

William Saroyan. □ Margareta Bărbuță publică o cronică dramatică a piesei lui Peter Weiss, *Cum s-au lecuیت suferințele d-lui Mockinpott* (Teatrul Național din Timișoara). □ C. Paraschivescu face o trecere în revistă a activității Teatrului de stat din Turda, Mihai Crișan ocupându-se de Teatrul maghiar de stat din Cluj, în timp ce V. D. scrie despre Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, iar Irina Toma despre Teatrul de stat din Ploiești. □ Revista publică integral textul „dramei în trei acte” *Ochii dragi ai bunicului* de Mihail Davidoglu. □ Dumitru Solomon, în rubrica *Teatrul TV*, prezintă, în *Din jurnalul unui telefob*, într-o serie de notițe, diverse emisiuni și piese televizate. □ În rubrica *Avizier* sunt trecute în revistă piesele aflate în pregătire și premierele de la diverse teatre din țară (*Play Strindberg* de Fr. Dürrenmatt, în regia lui L. Ciulea la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” din București etc.).

● [„Tomis”, nr. 3] În interviul acordat lui C.T., D.R. Popescu pledează pentru un teatru care „reclamă [...] rostirea unor adevăruri, comunicarea unor certitudini. Cu alte vorbe, trebuie să concentrăm în omul de pe scenă toate efluviile de grandoare și simplitate ale omului de pe stradă.[...] Această foame de politic, această nevoie de a ști, ce se manifestă în egală măsură la tineri ca și la vârstnici, această curiozitate față de tot ce se petrece în lume, trebuie să aibă un echivalent scenic, altfel teatrul rămâne o fabrică de staniol, un edificiu frumos, dar inutil.[...] Cred în principiu în existența unui teatru politic. Sigur, nu includ în acest termen pretențios și grav, teatrul de conjunctură, acele piese care au înfățișat evenimente legate strict de cronologia unor epoci”. Întrebat fiind ce înțelege prin *personalitate*, D.R. Popescu răspunde: „Renunțare la șablon, la o gândire împrumutată (care înseamnă de fapt vid de gândire și nu act creator), afirmarea spiritului național..Dacă în toate domeniile se pune un accent tot mai mare pe coeficientul de nou specific,[...] pe felul distinct de a discerne un drum propriu, care să fie al nostru și numai al nostru, ajungem în același punct, și anume că fără personalitate nu poate să se impună o politică, o cultură”. ■ C. Ismăileanu scrie despre *Nume și locuri în memoria Dobrogei*: „Obârșia statoniceii lor șederii prin aceste locuri a fost poate exilul – și Ovidiu este numai primul în șirul unor mari luminați ce ispășeau aici păcatul de a se fi născut mai devreme decât timpul lor spiritual”. Sunt amintiți Alexandru Macedonski, „fiul primului general al Țării Românești și ministru de război”, Jean Bart, „fiul unui alt general, Panait Botez”, poeții Ion Minulescu și Dimitrie Anghel, romancierul Ion Adam, poetul Alexandru Gherghel, Ion Marin Sadoveanu, Petru Vulcan. Lista lui C. Ismăileanu mai cuprinde și numele unor oameni de cultură care au poposit pe meleaguri dobrogene: Mihail Kogălniceanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Dumitru Olariu, „fondatorul revistei *Litoral*”, prozatorul I. Valerian, „autorul romanului *Carasu*”, Nicolae Iorga, Alecu Văcărescu, Nicolae Dunăreanu, Urmuz, Pavel Dan „și câți alții..?!”. ■ Hristu Cândroveanu semnează trei cronici literare. Prima dintre ele analizează *Istoria literaturii române*, semnată de Al. Piru: „Fără a fi

mereu scânteietor, asemenea lui G. Călinescu, Al. Piru se dovedește a avea, ca și el, o extraordinară capacitate de cuprindere, de reprezentare, am zice – depășindu-și în această privință maestrul. Al. Piru este unul dintre puținii, astăzi, capabili de o mare sinteză a literaturii. E reconfortant acest sentiment, după ce Nicolae Iorga, E. Lovinescu, G. Călinescu nu mai sunt”. □ *Însemnări critice*, de I. Negoïtescu, reprezintă o colecție de „articole și studii de substanță, publicate, în anii 1966 și 1967, în mai multe reviste din țară, printre care „Viața românească”, „Gazeta literară”, „Tomis”, „Tribuna” ș.a. La care se adaugă două texte mai vechi, apărute în „Saeculum” și „Fapta” (respectiv în 1944 și 1947). [...] *Însemnări critice* marchează încă un succes al autorului. Fiecare eseu în parte delectează prin el însuși, trăind independent de celelalte, și toate împreună concentrează o viziune unitară asupra literaturii, văzută esențial. Cartea lui I. Negoïtescu este o demonstrație a putinței de a vorbi despre orice, cu sentimentul că ne adunăm, în loc să ne risipim. Când, bineînțeles, cuvântul este patronat de ceea ce se cheamă dăruire, cum se întâmplă la el”. □ Despre *Contradicția lui Maiorescu*, volum semnat de Nicolae Manolescu, cronicarul e de părere că ne aflăm în fața unei cărți care reprezintă „o operă nu numai de investigație critic-eseistică. Ea este de fapt scrierea cea mai colorat-afectivă a autorului, îndeobște de o eleganță rece a expresiei, neutră, «științifică» deci. Contradicția se citește cu participare continuă, stărîndu-ne permanent. Nu «informează», sau nu face doar atât. Ne pasionează, ca un destin în care ne descoperim, ne redescoperim suprapunându-i-ne. Pe când un roman neocolit, al lui Nicolae Manolescu? Premizele există cu evidență prisosință”. ■ În *Intellect și viziune*, Nicolae Motoc ne propune o analiză a modului în care Ion Barbu imaginează „sub semnul inițiativ, al Fratelui pur (Mercur), o nuntă a selectului intelect cu poezia, fără participarea erosului. Încercarea echivalează cu încă o treaptă urcată spre acel loc al nimănui care este al lirismului absolut, în fond, de neatins, precum divinitatea. Așa se explică frecvența simbolurilor, reprezentărilor din mitologia creștină, atât de potrivite cu această treaptă eterată, fixă, rigidă, de artă bizantină. Aluziile biblice, încărcarea limbajului cu expresii de ritual creștin au adus, totuși, poetului, calificarea de mistic”. ■ M. Roznoveanu semnează rubrica *Spectrum* în care analizează mai multe producții literare ale vremii: prima dintre ele este *Paralele*, de Corneliu Ștefanache, o carte în care „se regăsesc obsesiile autorului ce ne trimit cel mai aproape de penultimul roman, *Dincolo*, predilecția pentru analiza atentă a raporturilor materne și filiale, femeile tari, obstinate în castitate și sacrificii inutile, bărbați slabi, dominați și compătimiți, copii îngrați etc”. Analizând volumul, recenzentul consideră ca excelentă maniera în care autorul „surprinde mecanismele sufletești ale unei lumi alcătuite din indivizi sterpi ce refuză gestul, exteriorizarea, pentru încarcerarea neputincioasă în aceleași ape tulburi ale singurătății și indiferenței, colorate arareori de impulsuri erotice în mare grabă și ele înfrânte”. □ A doua recenzie are în prim

plan *Absenții*, de Augustin Buzura, „un roman de analiză în sfera patologicului. În fauna de alienați ce populează romanul, normalitatea (prin specificul meseriei), chiar a personajului principal, doctoral și cercetătorul Mihai Bogdan, devine discutabilă. [...] Fatalitatea unei eredități se împletește cu o vizibilă cruzime ce ar putea face să se vorbească în această joacă sau luptă cu senzațiile, de un naturalism psihologic. [...] Romanul se distinge prin cele câteva apariții, cazuri sau evocări ce se numesc bătrânul Profesor, Jules, doctorul Nicolae”. □ În *Nemaipomenitele pățanii ale lui Milorad de Bouteille*, semnată de V.I., recenzentul remarcă „gustul pentru parodie al autorului, ce mocnea latent. [...] Cartea este o glumă presărată cu aluzii înțepătoare, o persiflare a tuturor genurilor și stilurilor posibile. Șarja, inventivitatea o mențin în cadrul unei agreabile literaturi de destindere, pe care, totuși, din cauza *manierei*, a temperaturii ridicate constante, nu mai avem răbdarea, cu tot rafinamentul stilului, s-o parcurgem până la capăt”. ■ Enache Puiu scrie despre revista *Pontice*: „La un an și ceva de la dispariția *Revistei dobrogene*, în ianuarie 1939, ca o confirmare a interesului sporit al localnicilor pentru literatură, apărea la Constanța o publicație total diferită, ca orientare și profil beletristic, față de gazeta lui Theodor Ionescu”. Analizând critic conținutul revistei, semnatarul articolului notează: „*Pontice* a acordat și ea o atenție destul de mare, în raport cu alte publicații dobrogene, preocupărilor de critică și istorie literară. Bineînțeles nu se poate vorbi în niciun caz de o linie directoare clară, de principii sigure, suntem în continuare în fața amatorismului când mai toți redactorii cred că au înzestrare critică și orice cititor consideră că posedă viziune istoric-literară. Așa se face că multe din articole sunt însăilări de locuri comune sau generalități supărătoare, redactate într-un stil neadecvat, rudimentar”. ■ Cu prilejul împlinirii a 76 de ani de la nașterea lui Ion Vinea, numărul din luna martie 1971 al revistei „Tomis”, sub semnătura lui Gh. Sprințeroiu, publică „povestirea inedită *Trei prieteni* care va apărea în curând într-o culegere cuprinzătoare de proză a reputatului scriitor. Ediția, îngrijită de mine, va fi publicată la editura Minerva. Se știe că Ion Vinea a fost unul dintre avangardiștii care au căutat forme originale de exprimare a unui fond tradițional românesc. Povestirea *Trei prieteni*, publicată pentru prima dată acum, ilustrează această fericită conciliere a extremelor. Analiza rapidă și exactă a triunghiului conjugal, fermitatea construcției și preocuparea pentru tipologie amintesc de spiritul arhitectonic al lui Slavici sau Rebreanu. Pe de altă parte, starea obsesivă care naște proiecții onirice ține de o modalitatea modernă prezentă la noi încă din romanele lui Gib Mihăescu. Prin această dualitate, povestirea *Trei prieteni* confirmă încă o dată interesul care merită acordat operei lui Ion Vinea”. ■ Plecând de la ideile președintelui țării formulate în cadrul unei „cuvântări ținută în fața oamenilor de cultură și artă, abordând probleme ale creației și criticii literare”, M. Roznoveanu publică în paginile revistei un dialog realizat cu Gabriel Dimisianu, Marin Mincu, Gheorghe

Grigurcu, Nicolae Ciobanu, Laurențiu Ulici, M.N. Rusu, Voicu Bugariu și Hristu Căndroveanu, în care se iau în discuție următoarele aspecte: „existența unei a cincea generații post maioresciene, orientările în critica românească actuală”, dacă se poate vorbi de o dezvoltare independentă a istoriei și criticii literare, existența unei „critici de grup”, comentarii pe marginea relației „critic-revistă de cultură”, semnificații ale „avansului criticii asupra dezvoltării literaturii însăși în anul 1970”. ■ Paginile de poezie, semnate de Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, L. Dimov, Ion Alex Angheluș, Gabriel Stănescu, Cornel Galben, Ion Dumitrescu, Patrel Berceanu, Anon Misin, Dumitru Stanca, Ioan Suciu și Iulian Flor, completează peisajul literar al epocii.

● [„**Viața militară**”, nr. 3] Publică versuri pe „profilul” publicației Mircea Micu (*Partidului*), Alexandru Lungu (*Săbiile desăvârșirii*), Meliusz Iozsef (*Patrula de seară*), Nicolae Dumbravă (*Țara*), Dragoș Vicol (*Aici*), Victor Tulbure (*Balada românelor*), Elena Gronov (*Iubita ostașului*), reportaje: I. Săvoiu (*Simfonia faptelor cotidiene*), Adrian Merlușcă (*Ei, Comuniștii*), Ion Căpeț (*Chemări spre înălțimi*), Ion Lotreanu (*Iași, decupaje de tinerețe*). □ Proză: Grigore Beuran (*Oamenii locului*), Stelian Drajnea (*Drumul*), Franz Storch (*Izvorul viu*), Nicolae Minei (*Prindeți pământul de coadă*), însemnări memorialistice: Al. Șiperco (*Amintiri din armată*), fragmente de scenariu cinematografic: Eugen Barbu (*Facerea lumii*). ■ O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici □ Sorin Movileanu prezintă două noi apariții editoriale: volumul de versuri *Cântece românești* de Virgil Carianopol și studiul Elenei Gronov, *Mihai Săulescu*. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția la Editura Univers a *Esteticii* lui Benedetto Croce. □ Publică versuri în rubrica *Cenaclu* locotenentul Nicolae Boghian, alături de studenții Dinu Eleodor și Gavril Popovici.

● [„**Viața românească**”, nr. 3] Despre proza lui Al. Ivasiuc scrie Anca Nicolau: „În iulie '64 «Gazeta literară» publica o schiță scurtă intitulată *Timbru*, semnată de Alexandru Ivasiuc. După apariția a patru romane se poate reconstitui o lume, o parte din mecanismul literar sau din intenția prin care se apropie de subiectele sale Al. Ivasiuc, așa încât s-ar părea că întreaga creație ulterioară nu face decât să dezvolte o temă și un procedeu, trecându-l în mod simfonic în game deosebite, dezvoltând și născându-i o poziție”. ■ Comentând volumul de versuri *Na greu pământului* al lui Demostene Botez, Edgar Papu observă: „În această privință îl recunoaștem pe Demostene Botez de totdeauna. Totuși, în altă ordine de idei, volumul de față indică și o însemnată piatră de hotar. Ca și portretele unei persoane la diferite vârste, pot fi urmărite pasionant și diferitele vârste ale uneia și aceleiași melancolii calme.”. ■ Paul Georgescu semnează două cronici literare: □ Prima se referă la cartea lui Vladimir Colin - *Un pește invizibil*: „Poemele lui Colin sunt situații-simbol care intrigă și neliniștesc prin plurisemnificația lor, semnificație-sugestie, sugestii în evantai, fiecare posibilă,

negându-se dar completându-se reciproc. Neliniștea nu e atât în ton sau aventură, ci tocmai în multiplicitatea posibilităților”; □ A doua cronică se referă la studiul lui S. Damian - *Intrarea în castel*: „Noul volum al lui S. Damian se impune atenției noastre atât prin efortul de a îndrepta proza spre o dezbatere etică majoră, cât și pentru numeroasele observări interesante asupra unor texte, îndeosebi asupra unor volume de Marin Preda, Al. Ivasiuc și N. Breban. S. Damian ne apare, în continuare, ca un critic de direcție, în sensul cel mai bun al termenului, și pare ciudat că amatorii de așa ceva n-au observat faptul. Probabil nu le place direcția [...] Or, S. Damian a pledat totdeauna pentru o literatură a problemelor de conștiință, respingând idealismul”. ■ Eugenia Tudor analizează romanul lui Remus Luca: *Drum de soartă și răzbunare*: „Ultima carte a lui Remus Luca, pe care critica literară a ignorat-o pe nedrept, este una din acele cărți care își alege singură genul [...] *Drum de soartă și răzbunare* este un roman captivant despre destinul unui haiduc certat cu legea grofilor, pe nume Vălean”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă studiul lui Matei Călinescu: „*Conceptul modern de poezie* consumă o realitate a unei durate a universalității, iar Matei Călinescu în această sinteză cu totul remarcabilă își explică, justifică și propria sa estetică poetică. Esteticianul nu coboară spre explicația, analiza, sinteza conceptului cu aripile strânse ale eruditului steril, monoton, rece, ci cu deschiderea experienței poeziei pe care o cultivă, pe care o trăiește”. □ Despre *Urmuz între supralicitare și negație*, Florin Mihăilescu notează: „Destin literar mai generos decât al lui Urmuz cu greu se poate închipui. Publicând în timpul vieții nici mai mult nici mai puțin decât două dintre scurtele lui schițe, care toate laolaltă nu înmănunchează nici 50 de pagini, el s-a văzut (e un fel de a spune!) ajuns treptat pe cele mai înalte trepte ale prețurii literare, rezultat la care au contribuit deopotrivă evoluția artei moderne, dar și valorile intrinsece ale operei ciudatului scriitor”. ■ Ion Bălu identifică *Valori etice și estetice în dramaturgia contemporană*: „Diversificată tematic, dramaturgia a cunoscut o deschidere tot mai accentuată spre cele mai eterogene medii, conflicte și fenomene ale realității. Aproape toate piesele inspirate de realitatea imediată și-au propus să valorifice estetic valențele multiple ale implicațiilor etice în conștiințe. Teatrul a devenit o tribună ce dă expresie preocupărilor majore ale prezentului, aspectelor fundamentale ale existenței, afirmând idealuri, infirmând idealuri rigide”. ■ Revistele „Viața românească” și „Igoz Szó” organizează masa rotundă cu tematica: *Despre idealul uman și eroul literaturii contemporane*. Dezbateră este deschisă de Hajdu Gyözö: „Tema consfăturii noastre a fost desemnată de către cele două redacții și poate fi concretizată în termenii următori: *Idealul uman și eroul literaturii contemporane*. [...] Trăim deosebit de grabnic. Nu găsim expresie mai potrivită pentru ritmul de viață care ne caracterizează activitatea creatoare. A trecut doar un an – un singur an – de la cel de al X-lea Congres al Partidului. Dar câte s-au întâmplat de atunci,

cu cât ne-am îmbogățit în exterior, în viața socială, cât și în interior, pe planul sufletelor omenești”. □ Deák Tamás: „O discuție care insistă asupra reacției actuale a literaturii cu idealul trebuie să țină cont de două riscuri penibile. Primul ar fi să nu ținem seama că vorbim despre una dintre cele mai generale și tradiționale probleme ale literaturii. Al doilea risc, să ne împotmolim în niște constatări, plictisitoare deja pentru străbunii noștri, despre un subiect care a obosit în discuțiile multor secole – și să facem aceste constatări cu atâta alai de parcă noi le-am fi descoperit”. □ Al. Ivasiuc: „Mi se pare foarte semnificativă desfășurarea discuțiilor de până acum. Tema anunța, mai mult sau mai puțin, o discuție de estetică. Doi dintre cei care au vorbit înaintea mea au părăsit câmpul esteticii și al analizei fenomenului literar. Intervenția lor dovedește faptul că în 1970, în România, există o prioritate dată discuțiilor, care depășesc esteticul, discuții sociale, istorice, etc.. Acuma, chiar când se enunță o temă estetică, ea e subsumată altor probleme. De fapt ceea ce ne preocupă nu este modul de a face o literatură, cât mai ales conștiința istorică, destul de tulbure, înțelegerea unor fenomene contemporane”. □ Eugenia Tudor: „Gândindu-ne la literatura acestor 25 de ani, care a făcut cap de afiș până nu demult, adică până au apărut contestatarii cei impestetivi, înarmați cu radiere, de care vorbeam, nu putem să nu ne gândim la *Desculț* de Zaharia Stancu, la *Groapa* lui Barbu, la *Moromeții și Risipitorii* sau *Intrusul* lui Preda, a nuvelele lui D.R. Popescu, la *Setea* lui Popovici, la cărțile lui Sütő András, la *Mistreții erau blânzi* ai lui Bănuțescu, la cartea cea mai frumoasă a lui Zaharia Stancu *Ce mult te-am iubit și la atâtea altele*”. □ Zaharia Stancu: „Ca să scriem niște cărți pe care cititorii într-adevăr să le citească, trebuie să ne oprim și asupra aspectelor negative ale vieții. Tovarășul Ceaușescu a dat de nenumărate ori, îndrumări generale. El are dreptul și datoria să dea aceste îndrumări”. ■ Vlaicu Bârna notează despre *Zaharia Stancu, laureat al premiului Herder 1971*: „Anul acesta, comitetul pentru decernarea premiului Herder a acordat această înaltă distincție unei personalități de prim ordin a vieții noastre culturale și civice, poetului, prozatorului și academicianului Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România”. ■ Semnează cronici literare: Florența Albu, Sanda Radian. □ Florența Albu prezintă volumul *Coline* (C.R., 1970) al Constanței Buzea: „*Coline* continuă această poezie a maternității, această sfășiere perpetuă între suferința nașterii și sentimentul matern. Dar mai mult decât suferința, mai mult decât înțelegerea ei, se impune refuzul; refuzul predestinării poate.” □ Sanda Radian notează despre volumul de poezii al Ioanei Bantaș: *Vertebra lui Yorrick* (Ed. Eminescu, 1970): „Însuși titlul celui de al treilea volum al poetei Ioana Bantaș indică tonalitatea ei lirică actuală. Poezia cu același nume elucidează și mai mult intenția autoarei, moștenire a îndoielilor și căutărilor hamletiene, de a sădi sămânța întrebărilor asupra esenței omului și artistului”.

APRILIE

1 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8222] Eugen Barbu prezintă parcursul creator al lui Perpessicius, exprimându-și regretul pentru trecerea acestuia în neființă. □ Radu Popescu recenzează drama *Patru oameni fără nume* scrisă de debutantul Radu Bădilă, montată la Teatrul „Bulandra”, abordând „cu apreciazabilă întârziere [...] ciclul propriu zis al dramaturgiei scrise în cinstea luptei și operei comuniste”. □ În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, C. Bărbulescu scrie articolul *Lumina adâncurilor*, referindu-se la publicarea *Învățăturilor lui Neogoe Basarab către fiul său Teodosie* la Minerva (ediție Dan Zamfirescu, G. Mihăilă și F. Moșil) iar Ion Drăgănoiu recenzează volumul de poezii *Coline cu demoni* al lui Ilie Constantin.

• [„Scânteia”, nr. 8743] La rubrica *Gloriosul semicentenar* apare textul *Literatura expresie a unei înalte răspunderi sociale* de Constantin Stoiciu: „Recenta întâlnire a conducătorilor de partid cu reprezentanții oamenilor de artă și cultură, dezbaterile cu responsabilitate partinică a unor aspecte actuale ale creației, ale locului creatorului în viața societății, au adus în zona maximului interes probleme deosebit de semnificative. S-a confirmat încă o dată justetea, caracterul fertil al orientării date de partid dezvoltării culturii. [...] Literatura se definește, după credința mea – credință care coincide cu a multor creatori – în mare măsură ca *atitudine politică*, ca întrebare deschisă și sinceră îndreptată – atâta vreme cât viața societății se constituie firesc ca viață a operelor artistice – spre înțelegerea umană a timpului în care trăim, spre aflarea acelor căi care să ducă la o participare cât mai activă a omului de artă la edificarea timpului nostru socialist și la justificarea viitorului. Din acest punct de vedere orientările date de partid culturii noastre, ideile formulate la recentele întâlniri cu oamenii de artă reprezintă condițiile optime ale unui cadru și climat generoase pentru afirmarea creației de valoare. Scriitorul, artistul au asigurate în România de azi posibilități vaste pentru a-și materializa, prin operă, talentul, ideile, pentru a se afirma ca exponenți spirituali ai vieții și aspirațiilor poporului. [...] În răspunsul la chemarea adresată de partid pentru crearea unei literaturi și arte autentice, pe măsura procesului continuu de dezvoltare pe care-l parcurge societatea noastră, pe măsura idealului ce ne animă în munca de edificare a unei lumi mai bune, mai drepte, mai nobile, mai umane, văd, de fapt, idealul suprem al omului de artă”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6801] Constantin Stoiciu publică un interviu cu Nicolae Dragoș pe tema *Statutul profesional și moral al tânărului scriitor* – „Nu poți să scrii pentru oameni și despre oameni pe care nu-i cunoști”, o pledoarie pentru „profesionalizarea scriitorului” în „preajma revistelor Uniunii Scriitorilor”, pentru „cunoașterea vieții” ca „o necesitate pentru creator. Dar nu e vorba de o cunoaștere programată didactic. Cunoașterea vieții nu e posibilă

în afara implicării în viață, în bucuriile și dramele ei. [...] Cu atât mai mult azi, când scriitorul devine purtător de opinie, când posibilitățile de a comunica direct cu cititorii sunt atât de diverse și operative, a ne refuza această comunicare prin publicistică ar însemna a ne refuza o parte a vocației. Se cere afirmat fără ocol că publicistica poate ajuta la îmbogățirea în substanță, la evitarea caracterului atemporal, abstract din creație. Și din aceste motive, nu singurele, deliberată sau nu, abstragerea din problematica zilei, este o eroare”. □ C. Stănescu face cronica literară a romanului lui Augustin Buzura, *Absenții*, considerând că „semnificația cea mai generală a cărții lui Augustin Buzura este una morală, personajul său crescând ca individ verosimil pe parcursul unui amănunțit examen de conștiință”.

● [„*Albina*”, nr. 13] În rubrica sa, Ion Bănuță publică textul *În joc de gânduri*, în care se desparte de marele cărturar, trecut în lumea umbrelor: „Perpessicius! Ce model unic de argint al peregrinărilor pe drumurile atât de întortocheate ale lumii întru iubirea de semeni! El era un rege. Un rege al bunului simț, al modestiei. Un rege al democrației. El, în câmpul acesta, mereu nou, al destinului inimitabil, a fost un imperator căruia trebuia să i se plece toate steagurile frumuseții din pretutindeni. Mesajul vieții lui ca într-un Argezi, un Călinescu, ne devine un testament. Perpessicius! Vocea Universului l-a chemat într-un zbor de nemărginire în mireasma operelor lui unice, inegalabile. Perpessicius este, va fi mereu o întruchipare a steagurilor ce ademenesc vântul și pământul întru umanitate. Pentru România, pentru neamurile toate, El, Perpessicius, a fost, a devenit o speranță, o certitudine. Fie ca mesajul lui de adânc argint, de strălucitor de aur, de albă marmură, de infinit, să se înscrie în veci de veci în faldurile nemuritoare ale armoniei universale al cărei erou a fost. Greierul din mine îi aduce acum, în sfială și iubire, o lacrimă de nesfârșit, lăsând-o să ardă la rădăcinile statuii acestui titan, care va răspunde în veci de veci la numele de Perpessicius, de cel mai frumos albatros”, iar alături apar versurile dedicate *Lui Perpessicius*. ■ Nicolae Jianu semnează *Conștiința noastră*: „Dacă mi s-ar cere să spun prin ce se caracterizează societatea noastră în acest început de an, aș sublinia faptul că ea a ajuns să-și însușească în cel mai înalt grad gândirea nobilă a partidului, răsădită acum cincizeci de ani, roditoare astăzi în douăzeci de milioane de conștiințe”. ■ Citim proza scurtă *Întâlnire* de Józsa Béla, traducere de I. Micu. ■ Vladimir Pană prezintă monografia *Octavian Goga* de Ion Dodu Bălan: „Ion Dodu Bălan subliniază dintru început, ca o concluzie dar desigur și ca o premisă a lucrării sale, faptul că nu toată activitatea publicistică și nici întreaga activitate politică ale lui Goga au avut un caracter reacționar la fel cum nu chiar toată beletristica sa a fost generoasă, înaintată. [...] Monografia lui Ion Dodu Bălan despre acest atât de dificil caz literar al poetului de la Rășinari se relevă ca o operă solidă și în același timp o lectură pasionantă”. □ De asemenea, Vl. P. semnează un mic necrolog intitulat simplu *Perpessicius*: „Perpessicius a fost laureat al Premiului de stat

în 1954, membru corespondent al Academiei din 1948 și titular în 1959. Cu Perpessicius cultura noastră pierde un învățat delicat și pur, un zelos cercetător, un scriitor erudit, un mare umanist”.

• [„Cutezători”, nr. 13] Sunt „restituite” trei poeme de Octavian Goga (*Pribeag, Departe, Stejarul*), cu o prezentare a autorului de Ion Dodu Bălan

• [„România literară”, nr. 14] Numărul se deschide cu textul sinteză *Spre sintezele critice* de G. Dimisianu, în care criticul trece în revistă demersurile de acest fel făcute până atunci: „Una sau mai multe *istorii ale literaturii române contemporane*, – elaborate de colective academice sau prin străduință individuală –, iată lucrările pe care critica de azi nu mai poate amâna să le întreprindă, determinată la acest pas de realitatea unei mișcări literare ce a cunoscut un lung proces de sedimentări și decantări interioare, iar acum dorește să-și limpezească profilul în cadrul epocii, să-și precizeze nuanța individuală în contextul general. Cu toate acestea, puține tentative s-au înregistrat până în prezent în direcția de care vorbim, parțiale și ele: D. Micu și N. Manolescu au dat un breviar critic pentru uzul anului 1964, depășit astăzi în multe privințe; Al. Piru: panorama unui deceniu, acoperind, e adevărat un spațiu dintre cele mai puțin cunoscute ale literaturii noastre (1940-50); I. Negoïtescu: o schiță de proiect ce a stârnit controverse, dar fără a ne mai destăinui, ulterior, progresele materializării proiectului. Poate că resuscitarea unui schimb de opinii privitor la criteriile și viziunea ce ar trebui să prezideze la alcătuirea unor istorii ale literaturii române contemporane, confruntând puncte de vedere diverse într-o chestiune cu încă destule aspecte cețoase, ar contribui măcar la clarificarea unor principii de lucru, încurajând inițiative ce stau să încolțească. [...] Începutul deceniului 7 înseamnă pentru proză redescoperirea omului interior iar pentru poezie, epicizată excesiv până atunci, reafierea lirismului. Procesul a fost apoi spre deschidere constantă și binefăcătoare a razei de cuprindere, consecințele văzându-se de îndată. Literatura își regăsește astfel siguranța, stabilitatea, bogăția de nuanțe, readucând încrederea într-o reafirmare ce se anunță la înălțimea tradițiilor sale. Nu ne extaziem în fața momentului actual, cum ar putea deduce inoportunii amatori de false alarme, în primul rând pentru că îi vedem noi înșine limitele și aspectele deficitare: o plutire în generalități conceptuale, în poezie; unele simptome de anemie a prozei, eșuată de prea multe ori în demonstrativism rece; în genere o dispersare a energiilor literare cărora le-ar trebui mai multă consecvență și tenacitate în mobilizarea spre un țel de creație superior. Constatăm totuși, dincolo de acestea, un climat de fecundă încurajare a stilurilor, o emancipare a conștiinței estetice care nu mai poate abdica de la ceea ce a câștigat. Cadru stimulator, firește, pentru elaborarea sintezelor critice; obținerea lor ar fi una din confirmările maturității noastre la capătul unui ciclu de evoluție literară”. ■ Al. Raicu revine la prezentarea proiectelor literare, de data această purtând o convorbire cu Vasile Nicolescu: “– *Personal, ce dăruieți cititorului anul acesta?* – De curând mi-a apărut la Editura

Univers un volum de traduceri din poezia lui Henri Michaux: *Spațiul dinlăuntru*. De asemeni, la Editura Eminescu, un volum de versuri intitulat *Clopotul nins*. [...] – *Pe masa de lucru?* – O ediție de «texte alese» din opera poetică și eseistică a lui Paul Valéry, la care vreau să antrenez pe câțiva dintre cei mai încercați traducători. La aceasta voi semna colecția textelor și studiul introductiv. Totodată pregătesc un volum de eseuri intitulat *Turnul îndoielilor*, cu o arie de preocupări privind estetica poeziei, relația dintre mit și poezie sau dintre poezie și diferitele arte». ■ La rubrica *Ecouri* citim textul *Televiziune și literatură* de Victor Frunză, referitor la ancheta despre prezența literaturii la televiziune: „Desigur, scopul emisiunilor literare este acela de a face legătura dintre scriitor și cititorul său, de a-l surprinde (ah, cât mai e până îl va «surprinde» cu adevărat!) pe scriitor în atelierul său, de a comunica opinii competente despre cărți, pentru a-i îndemna pe telespectatori să închidă televizorul și să citească o anumită carte, sau, dimpotrivă, să rămână pe recepție, cartea nemeritând atenție. Dar tot atât de necesare sunt și lucrurile făcute pe îndelete. Noaptea de Anul Nou, de pildă, devorează numai în câteva ore munca a zeci de oameni pe câteva luni bune de transpirație. Dar acest sistem nu e încetățenit și în legătură cu filmele așa-zise «literare», în care să-l vedem pe Geo Bogza urcând Rarăul, pe Eugen Jebeleanu schiind, pe Șerban Cioculescu scotocind cu pasiunea sa de bibliofil prin anticariatele bucureștene, pe Nicolae Breban în ipostază de regizor, pe Fănuș Neagu printre suporterii sportivi.. Nu aș vrea să se înțeleagă din aceasta că scriitorii ar urma să apară în filmele televiziunii în altfel decât sunt în fiecare zi, ci, doar să renunțe la postura de persoane imobilizate în cabinetele lor de lucru, pe fundalul unei biblioteci, să se reveleze, cu tot omenescul care le e caracteristic, în situațiile cele mai diverse. Să fim liniștiți, niciun redactor sau regizor nu va cere cutărui sau cutărui scriitor să sară de la trambulină, așa cum a sărit Bernard Shaw pentru a fi filmat, ori să cânte muzică ușoară. Să ne întoarcem iar la întrebarea pusă, din care se ivește o nouă întrebare: dar câte nu poate face Televiziunea pentru literatură?”. Reacția se încheie cu un *P.S.*: „Nu pot fi întru totul de acord cu opinia scriitorului Ion Băieșu, conform căreia «comentatorii sunt de obicei aceiași salariați ai televiziunii, sau ființe apropiate sufletește acestora». Dacă se referă la prezența în comentarea cărților, a fenomenului literar (iau ultimele săptămâni) a lui: Șerban Cioculescu, Edgar Papu, Alexandru Piru, Nicolae Balotă, George Ivașcu, Cornel Regman, Alexandru Paleologu, Mihai Ungheanu, Nicolae Manolescu, S. Damian (lista ar putea fi completată în continuare), sunt de acord că redacția apelează la exegeți și critici de prestigiu ca «ființe apropiate sufletește». În ceea ce privește faptul că comentatorii sunt și salariați ai televiziunii, nu văd nimic grav în aceasta, din două motive: pentru că printre acești salariați sunt și scriitori și pentru că redacția trebuie să fie reprezentată prin membrii ei”. ■ În *Realitate și simbol în proza lui Al. Philippide*, Viola Vancea analizează două povestiri – *Floarea din prăpastie* și *Îmbrățișarea mortului*: „Ple-

când de la premise romantice, cu o evidentă solicitare intensivă a simbolului, la care se adaugă observația realistă a socialului, observație concretizată în capacitatea de a crea personaje complexe, oferind prin câteva imagini esențiale viziunea unui mediu surprins în trăsăturile sale fundamentale, Al. Philippide atestă o interesantă vocație de prozator, prea puțin relevată de critică”. ■ La plecarea în eternitate, „România literară” îi aduce un ultim *Omagiu lui Perpessicius*: □ „În tinda unei registraturi” de Șerban Cioculescu: „Paralele cu activitatea sa de cronicar, atent la toate noutățile librăriei, Perpessicius s-a afirmat ca un neîndurător martor al descompunerilor morale dintre cele două mari războaie. Publicistica sa, de pe poziții progresiste, a operat incizii adânci în puroul plutocrației. Marele invalid de război nu s-a situat niciun moment pe pozițiile naționalismului șovin, căruia din primul ceas i-a surprins străfundul intereselor materiale inavuabile și sensul diversionist. Scrisul ornat al criticului, iubitor de arabescuri, a făcut adeseori loc expresiei vitriolante a indignării, revelând fondul de gândire umanistă a filologului și a poetului. Marele dispărut a fost astfel conștiința vie a literaturii, în devenirile ei succesive, și conștiința veșnic trează, în luptă dărză cu obscurantismul forței brutale și al imperialismului fascist. Să onorăm amintirea acestui «viteaz», – cum numeau cronicarii pe cavalerii veacului nostru de mijloc, – care a înălțat viața noastră literară și profesiunea de scriitor”. □ *Artist al cuvântului* de D. Păcurariu: „A fost un cărturar de o mare omenie, a avut o viață modestă și discretă, devotată bibliotecii, preocupat parcă tot timpul de a nu incomoda și a nu indispuce pe nimeni. Îi vom păstra o amintire mereu vie, iar generozitatea spiritului său, exprimată în operă, va dăinui și în conștiința generațiilor viitoare”. □ *O operă monumentală* de Al. Rosetti: „Luându-ne rămas bun de la colegul nostru venerat, ne îndreptăm privirile către opera sa luminoasă, care stăruie ca un monument de preț printre culmile literaturii române”. □ *Ultimul romantic* de Edgar Papu: „A-l evoca pe Perpessicius înseamnă a evoca un ansamblu de calități, pe care rareori un singur om le întrunește integral. Cine nu s-a bucurat de generozitatea, de prietenia, de umanitatea, de lumina sa atotprezentă? Până nu de mult, paginile «României literare» l-au avut în cuprinsul lor – ofrandă pe care el încă o mai aducea cu seninătate culturii, din abisul supliciilor sale fizice și morale”. □ *Lectura regăsită* de Matei Călinescu: „Scrisul acestui mare stilist al prozei românești este prin el însuși, cu întortocherile lui savante, cu bogățiile lui neașteptate, cu arborescențele lui incalculabile, o transcriere nu a unor experiențe de lectură fragmentare, ci a experienței Lecturii – a Lecturii regăsite, nu lipsită de analogii cu aceea a *Timpului regăsit* de către Proust, un scriitor care, cred, a avut o influență profundă (și de aceea inevidentă) asupra lui Perpessicius”. ■ Mircea Iorgulescu revine cu o nouă cronică literară, de data aceasta la volumul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu: „*Dulce ca mierea e glonțul patriei* este o carte actuală, de un incontestabil interes, superioară în toate privințele romanului anterior al lui Petru Popescu, Prozator

înzestrat, de sigur talent, el scrie programatic despre lucruri foarte grave; însă cărțile sale au un evident caracter enunțiativ, existența personajelor sale este nu atât trăită, cât înfățișată, expusă; drama nu este implicată, ci le rămâne adesea exterioară. Adversarul cel mai primejdios al scriitorului este natura specială a vocației sale; având o irepresibilă înclinație retorică, posesor al unui stil fermecător, uneori mult prea fermecător decât este necesar. Petru Popescu este atras mai mult de suprafețe și contururi decât de ceea ce se află dincolo de stricta aparență”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Invazia mediocrității*: „Există în proza actuală o invazie de mediocritate care s-a instalat, se pare, definitiv, în structura povestirii și nu rareori chiar în compoziția unui anumit tip de roman, închizând sistematic accesul spre valoare, spre o filosofie narativă, spre un nivel estetic și social superior. Invazia aceasta este reală și ea se deplasează spornic, nespun de spornic, spre suprafața unor schițe de care nu vrem să știm totdeauna că există, cărora nu le acordăm la timp cuvenita atenție analitică. [...] «Arta» acestor compoziții stă în platitudinea expresiei, în derularea în gol a unor întâmplări care nu spun nimănui nimic, în povestirea dezarmant de plictisitoare ce nu duce spre nicio semnificație, care nu propune nicio reflecție, nicio întrebare fundamentală despre viață. Complăcându-se în această avalanșă de mediocritate, de ratări, planând cu aripile deschise spre comoditate și spre refuzul intelectualizării, povestirea a eșuat într-un fel de carnaval al eșecurilor fără regrete imediate. [...] Prozele acestea au în comun uniformitatea limbajului, spunerea nimicului. E un spectacol burlesc în care personajele au amuțit definitiv în poziții caraghioase, de necrezut”. Sunt luate ca exemplu pentru cele spuse: *Cine se joacă* de Petre Niță, *Tributul ființei* de B. V. Mălinescu, *Scara lui Climax* de Platon Pardău și *Magmatice flori suflete* de Veronica Stănei, Concluzia: „Invazia mediocrității este o consecință a neglijării valorilor și tradiției, un semn de nesincronizare. Ea încurajează consumul de cuvinte nevinovate care se îngrozesc de nepotrivirea sensurilor ce li se acordă cu brutalitate. Construcția epică este înlocuită cu o simplă buimăceală a frazelor. Povestirea actuală trece, nesupravegheată, printr-o fază de impostură, de uniformizare și pendulare primejdioasă în gol”. ■ În *Ochiul magic* sunt atinse o seamă de subiecte: □ *Prioritate criticii*: „Cu totul palidă apare în «Familia» (nr 3/1971) preocuparea pentru proză. În schimb, critica deține un rol privilegiat și se remarcă prin spiritul de seriozitate și cumpănire cu care analizează fenomenul literar. Merită să fie semnalate în mod deosebit articolul lui Radu Enescu – *Probleme ale moștenirii literare* (cu interesante incursiuni în istoria confruntărilor din ultimele decenii) și cronica literară dedicată de Gheorghe Grigurcu monografiilor despre E. Lovinescu și G. Călinescu, monografiile semnate de Eugen Simion și Ion Bălu (cronica nu evită discuția la obiect, cu pătrunzătoare delimitări, pe un ton de urbanitate). O bună inițiativă a revistei este ancheta printre tinerii critici. Ideile sunt exprimate cu fermitate, într-un stil personal, cu o anume nerăbdare, indiciu al elanului profesional. Ce lipsește?

1) O mai gravă înțelegere, poate, a raportului dintre artă și realitate, o ieșire din circuitul strict estetic care împiedică viziunea în verticală pe deplin a problematicii veacului. [...] 2) Cât de mare este curajul generalizărilor, pe atât de redus e uneori curajul exemplificărilor, la concret, într-o polemică directă, responsabilă”. □ *Un număr închinat prozei*: „*Poetul față cu proza* se numește un interesant eseu semnat de criticul Șerban Foarță («Orizont» nr. 1 – 1971). Închinată lui Ion Barbu, lucrarea se desfășoară pe trei coordonate, de fapt tot atâtea influențe semnificative pentru delimitarea «barbianismului», nu doar în planul instrumentarului poetic, ci vizând îndeosebi structura filosofică, metafizică, adică substanța: a) Edgar Poe; b) Mateiu Caragiale și c) Proust, Kafka, Dostoievski sunt «semnele care semnifică». Bine reprezentată este și proza în acest număr, publicându-se un amplu grupaj – fragmente de roman, povestiri – demne de reținut”. □ *Comentarii la un „poem dramatic”*: „Ștefan Munteanu (revista «Orizont» nr. 2 – 1971) își asumă sarcina de a prezenta «poemul dramatic în versuri» *Omul pământului*, semnat de Vasile Zdrenghea, întreprinzând o aventură ale cărei urmări, probabil datorită unei lecturi mai puțin detașate, nu le bănuiesc”. □ *a.b.c.*: „Sub acest titlu elocvent revista «Argeș» tipărește de mai multă vreme o pagină consacrată debutanților, pagină redactată de criticul Matei Călinescu într-un mod oarecum diferit de înfățișarea tradițională a «poștei redacției». Pe lângă inevitabila «corespondență», pe lângă publicarea celor mai bune texte (în ultimul număr – proza de Ruxandra Berindei), Matei Călinescu inserează cu regularitate în această pagină un scurt comentariu critic menit să jaloneze formarea amatorilor de literatură”. □ „*Ramuri*”: „Revista «Ramuri» (nr. 3) oferă un interesant supliment dedicat sculptorului Constantin Brâncuși: fotografii, referințe prețioase asupra vieții și activității lui la școala de Belle Arte din București, la Paris, la New York în timpul expoziției din 1926 și trei însemnări inedite despre semnificațiile esoterice ale *Evei*, despre *Vrăjitoarea* și despre autoportretul de inspirație orientală, *Într-un fel așa cum arăt eu*. V.G. Paleolog, care a strâns aceste mărturii și le-a oferit publicării, își declară munca închinată proiectatei case memoriale «C. Brâncuși» din Craiova”. □ *Debuturi*: „O inițiativă cu totul laudabilă a luat revista «Tribuna» de a dedica un număr al ei (nr. 12) câtorva debutanți și problemei debuturilor în literatură: condițiilor estetice, etice și psihologice ale începuturilor literare. Victor Felea prezintă un grup de tineri poeți aflați la primul contact cu pagina tipărită, iar doi noi prozatori, Ion Jurașcu și Lazăr Cerescu, publică încercări epice. [...] Așa cum a fost alcătuit numărul, se pare că teoria debuturilor este mai interesantă decât debuturile înseși (printre numele prezente în rândul începătorilor unele nu aparțin de fapt categoriei, ca Ion Jurașcu), tinerii lansați cu această ocazie nejustificând întrutotul problema ridicată”. □ *O întrebare*: „În cadrul sărbătoririlor culturale pe 1971, Comitetul de cultură și artă al Municipiului București organizează la Bacău aniversarea a «90 de ani de la nașterea lui George Bacovia». Ne punem întrebarea: de ce

numai la Bacău, și nu.. și la București, unde există «Muzeul memorial George Bacovia». La Bacău, unde nu este încă deschisă pentru public Casa poetului, cu toate că inaugurarea ei fusese hotărâtă de către forurile culturale ale orașului! Regretăm, totodată, că data aniversării (4 sept. 1971) nu corespunde cu cea de 17 sept., așa cum este trecută în calendar. Ar fi de dorit să se cadă de acord asupra datei (stil vechi, stil nou) și totodată să se aniverseze nașterea poetului și la București!». ■ Despre *Pitorescul în literatură* scrie Sorin Titel: „Pitorescul din prozele lui Velea, pitorescul personajelor sale candidе, mereu uimite și uluite în fața vieții, e unul suav, la polul opus, aș spune, pitorescului violent pe care ni-l propune în primele sale povestiri Fănuș Neagu. În treacăt fie spus, interesantă mi se pare evoluția lui Fănuș Neagu de la pitorescul violent, dar totuși exterior, al primelor sale scrieri, la proza tragică din *Îngerul a strigat*, în care pitorescul își pierde caracterul decorativ, primind, așa cum a sesizat critica, adevărate valențe mitice. O evoluție asemănătoare a cunoscut și proza lui D.R. Popescu: de la oltenii gălăgioși, «într-o dungă», ai primelor lui proze, cuceritoare și naive în același timp, la romanul *F* în care scriitorul, nerenuțând la pasta densă a scrierilor sale mai vechi, optează pentru romanul de largă și autentică problematică socială. E un drum pe care acești scriitori, și bineînțeles și alții, l-au parcurs concomitent cu emanciparea romanului nostru actual: salvându-se de o inautentică problematizare, prin pitoresc, capabil la un moment dat să aducă în literatură «suflarea vie a vieții», renunțând la el atunci când această «viață» pe care el o propune a devenit prea puțin pentru roman: prea exterioară, prea decorativă, prea veselă. [...] Acest pitoresc care fusese în stare, așa cum am căutat să arătăm, să acopere doar liniile desenului, nu să-l și dizolve. Asta nu înseamnă că îi negăm importanța și «rolul pozitiv», ca să folosesc un termen cam demonetizat. Și nici indiscutabilele realizări – romanul lui Eugen Barbu, *Groapa*, rămânând fără îndoială opera cea mai reprezentativă a unei astfel de literaturi, nu violent tragică, așa cum a vrut critica la un moment dat s-o vadă, ci violent pitorească, un adevărat produs al epocii, carte de un optimism debordant. [...] În acest mod, o literatură care optează pentru pitoresc va pierde întotdeauna pe linia problematicii, fiind incapabilă să releve până la capăt un adevăr tragic. Rămânând la suprafață și puternic decorativă, o astfel de literatură va fi întotdeauna preferabilă unor scheme moarte, dar, pe de altă parte, va fi incapabilă să atingă dimensiunile marii arte: ceea ce literatura noastră se pare că a înțeles, depășind cu succes această etapă». ■ Dan Zamfirescu comemorează *O jumătate de mileniu de cultură românească*, notând 450 de ani de la primul document în limba română – scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung. ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Captivitatea cercului* de Nora Iuga, C.R.: „Versurile sunt vibrante mai ales datorită acuității sensitive, prin explozia simțurilor ce receptează sângele aflat în așteptarea unei «transfuzii iremediabile», «legile țesuturilor tumefiate de dragoste», sângele «aproape de răsărit».

[...] Rămâne de văzut cum va izbuti să ocolească Nora Iuga o exprimare pe cale de a se osifica”. □ *Balcanice* de Dumitru M. Ion: „Discursul poetic, de la un anumit punct, mi se pare excesiv și monoton, căzând în indiferența roțițelor de ceasornic”. ■ Tot în *Cărțile săptămânii* Nicolae Balotă prezintă două volume de Henriette Yvonne Stahl: □ *Între zi și noapte*: „*Între zi și noapte* nu e deloc un roman desuet, chiar dacă e marcat de un aer de epocă. Pe lângă virtuțile puțin comune pe care le-am remarcat sau pe care criticii le-au atribuit autoarei acestui roman, să notăm încă de loc neglijabilul dar al coloristului, ca și simțul aproape negreșelnic al intonației juste”. □ *Marea bucurie*: „Din *Marea bucurie* lipsesc aproape cu desăvârșire acea poezie a lucrurilor eteroclite, ca și aromele locurilor din *Între zi și noapte*, chiar dacă eroul, Petre Kristian, își atribuie virtutea olfactivă a recunoașterii diverselor orașe pe care le-a cunoscut în peregrinările sale, după miros”. ■ Secțiunea acestei rubrici dedicată *Criticii* este semnată de M. Ungheanu, care în acest număr prezintă: □ *Mozaic istorico-literar* de Dinu Pillat: „Lipsa de circumspecție tinde să ne arate că ne aflăm în fața unui act critic neobișnuit. Tipul de adeziune, de simpatie literară în acest caz, nu e cel al criticului. De unde nu putem trage însă concluzia că afirmațiile lui Dinu Pillat nu sunt îndreptățite. Ele au, principial, șansa de a fi mai adevărate decât altele”. □ *Proza criticilor* de Florin Manolescu: „Urmând poezia criticilor, ne spune Florin Manolescu, urmărim de fapt evoluția poeziei românești pe care cea a criticilor o însoțește în mai toate meandrele ei. Eseul este plin de idei și de formulări captivante, Florin Manolescu având, pe urmele lui Călinescu, plăcerea formulărilor teribile, paradoxale care provoacă inteligență. *Poezia criticilor* ne indică un mod superior de a înțelege și a practica istoria literară. Dintr-un posibil studiu arid, Florin Manolescu scoate o materie actuală prin turnură”. ■ Continuând cu textele care aduc informații despre noile tendințe în critică, revista publică textul *Noua critică spaniolă* de Emilia de Zuleta, tradus de Gabriela Tureacu; în acest text sunt prezentați criticii spanioli: Carlos Bousoño, José Luis Cano, Mariano Baquero Goyanes, Jose Maria Castellet.

● [„*Tribuna*”, nr. 13] Deși este un număr tematic Octavian Goga, publicația se deschide cu *Turnu Severin în cincinal* de Iulian Ploștinaru. □ Pe aceeași pagină este publicată poezia de N. Prelipceanu, *Eternitate*. □ La rubrica *Peregrinul transilvan*, Nicolae Balotă semnează textul *Poetul și poporul*, o cronică dedicată celei mai serioase monografii ale poetului transilvănean Octavian Goga, scrisă de Ion Dodu Bălan prin care „chipul bardului de la Rășinari dobândește, în sfârșit acea prezență în conștiința critică pe care nici hagiografii, nici detractorii din trecut n-au reușit să i-o confere”. □ Aurel Sasu atribuie versurilor lui Mircea Ciobanu, *Conștiința solitudinii*, scriind despre semnificația cuvintelor și spațiul nerostit dintre acestea în poetica celui înainte amintit. „Cuvintele sunt o virtualitate, desemnând abandonarea sinelui în spațiul părăsirii. Spațiul dintre cuvinte ar fi echilibrul, fără corespondent în realita-

te, însă dorit prin tăcere. În acest spațiu apare teama de însingurare, teamă care la M. Ciobanu determină căutarea de Martori, titlu omonim al unuia dintre romanele sale”. □ Dan Rebreanu face recenzia cărții *Ainii, aborigenii Japoniei* de Liviu Petrina. Așa cum exprimă titlul, cartea este dedicată poporului de baștină nipon, ainu, de origine ariană, asimilat de cucerirea japoneză, azi numărând cel puțin 3000 de indivizi. Cartea este scrisă cu „pasiunea martorului ocular” și este valoroasă prin faptul că pledează pentru conservarea unicității tradițiilor acestui popor. □ Cronica literară semnată de Ion Vlad este dedicată edițiilor lui Ion Dodu Bălan care au prefațat opera și biografia lui Octavian Goga: volumul de *Poezii* (E.P.L. 1963), *Octavian Goga* (E.T. 1966), *Opere I-II*, E.P.L., 1967, col. *Scriitori români*. Pentru autorul cei mai valoroase monografii despre O. Goga, acesta din urmă este „poetul situat între elegia eminesciană și nota eroică a lui G. Coșbuc”. □ Victor Felea în reflecții contemporane semnează articolul *Două peisaje lirice* dedicat poetului Radu Cârnelci, autor al volumelor *Grădina în formă de vis* (C.R., 1970) și lui Anghel Dumbrăveanu, autor al volumului de poezii *Fața străină a nopții*. Primul, autor de sonete, cu teme erotice, încearcă prin creațiile sale să înlăture rigiditatea sonetului fără a renunța la reguli. Al doilea, reușește cu volumul mai sus menționat o perfecțiune a formei sale lirice. □ Pagină de *Correspondență inedită* (1919-1920, Sibiu) dintre Octavian Goga, ce se iscălea cu *Tavi*, și soția sa Veturia Goga, menționată în scrisori cu numele de *Dudica*. □ Alexandru Hodoș în *Amintiri* relatează cum Octavian Goga intră în posesia domeniul Ciucea, pe care-l cumpără după moartea poetului Ady Endre. Domeniul Ciucea, construit și îngrijit cu meritul Veturiei Goga este un mausoleu ce immortalizează figura artistului. □ *Răsfrângerii folclorice* articol semnat de Ion Șeuleanu menționează impactul volumului *Cântece* de O. Goga ce se remarcă printr-o notă folclorică autentică și pregnantă □ Este publicată scrisoarea de mulțumire a dlui C. Ciurezu (12 oct. 1968) către mult stimată doamnă Goga în care își exprimă recunoștința și impresiile față de vizita la Ciucea □ Pe următoarea pagină sunt publicate câteva poezii semnate de Crenguța Diaconescu și Mara Nicoară. □ Al. Căprariu realizează interviul *De vorbă cu doamna Veturia Goga*, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea poetului. Doamna Goga povestește despre capacitatea febrilă de muncă a artistului, dând exemplu că piesa *Meșterul Manole* ar fi scris-o în 10 zile, despre prietenia sa cu Caragiale, Vlahuță, Arghezi, Delavrancea, Iosif, Chendi, și nu în ultimul rând despre povestea conacului Ciucea și dorința poetului de a i se ridica un mausoleu pe acest loc. □ N. Prelipceanu relatează în însemnările sale, Turnișor-Rășinari, pornind de la aeroportul din Suceava, Turnișor până la „aeroportul” din satul Rășinari, Sibiu, locul natal al poetului O. Goga. Descriind oamenii și casele locului, criticul își exprimă dorința că ar merita ca aici, casa unde s-a născut marele poet să devină „casă memorială”. □ Articol despre societatea Petru Maior (fără autor), unde poetul a activat între 1901-1904, mai întâi ca bibliotecar apoi ca membru în comisia

literară. Activitatea sa în cadrul societății a urmărit atragerea tinerilor talentați în rândul colaboratorilor „Luceafărului” □ Este publicat un fragment din *Os-pățul* de Vasile Sălăjan. □ Pagină cu poezii semnate de Gheorghe Tomozei. □ Pe ultima pagină este publicat un portret al poetului englez W.H. Auden, ca și câteva traduceri sub semnătura lui A.E. Baconsky. Remarcat încă din vremea studenției, Auden publică în reviste prestigioase *New Signatures*, *The Criterion*, *New Country*. Cu o carieră în domeniul universitar, colaborează pentru piese de teatru și muzica lui Stravinsky și Benjamin Britten. Ancorat în istoria vremii, acesta participă la războiul civil din Spania, pentru care scrie un volum de poezii, intitulat *Spania*, apoi în China. Îl marchează evenimentele celui de-al doilea război mondial, și ia calea Americii, invers traiectoria modelului său T.S. Eliot, modelul său de poet. Poezia lui Auden este produsul teoriei lui T.S. Eliot, nu în sensul că „poezia își pierde consistența ei emoțională [...] impresia derivă poate dintr-o rigoare a emoției disciplinate de un principiu formal sever, aproape dogmatic, dar și din factura abstractă a imaginilor care se alcătuiesc pe temeiul unor raporturi unor elemente sustrate concretului”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 10] Demostene Botez publică poezia *Glie strămoșească*. ■ Constantin C. Giurescu notează apariția *Pe scena Teatrului național din București „Săptămâna patimilor” de Paul Anghel*: „Am văzut unul din cele mai puternice spectacole ale teatrului românesc contemporan: *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel. Citisem piesa în liniștea biroului și fusesem impresionat de densitatea ei și de sensul ei simbolic. Dar, după ce am asistat la reprezentația din 10 martie, mi-am dat seama, odată mai mult, cât potențează spectacolul – inteligent regizat și interpretat de actori de rasă – calitățile textului. [...] Paul Anghel a bine meritat de la literatura dramatică română și – de la țara întregă”. □ Sub semnătura prof. univ. dr. docent Dan Simonescu apare textul despre „*Introducere alla literatura romena*” de Ioan Guția: „Privind interesul arătat limbii și literaturii române peste hotarele țării noastre, sunt certe și firești două constatări. Prima: studiul limbii și literaturii române a fost și este mai intensiv în țările romanice. A doua: dintre țările romanice, Italia este țara care a absorbit în gradul cel mai înalt din valorile estetice ale literaturii române. O datră cu prima lună din anul în curs, Editura lui Mario Bulzoni din Roma termina tipărirea unei *Introduceri în literatura română*, într-o înfățișare poligrafică de așa bun gust, încât am putea-o numi ediție bibliofilică (XII, 175 p.). Este opera lui Ioan Guția, profesor la Universitatea din Roma. [...] Caracterul general și scopul didactic urmărite de autor n une obligă la discuții de amănunt. Dimpotrivă, subliniem că ele au fost realizate întotdeauna cu aprecieri critice, științifice, cu date exacte, obiective, astfel că privirea de ansamblu asupra literaturii române, de la origini până în zilele noastre, a prog. Guția, va rămâne ca o lucrare bună și folositoare pentru toți studioșii străini – în multe privințe și pentru români – care vor să cunoască valoarea și mișcarea literaturii române expuse într-o limbă de circulație europeană. Cititorii atenți

vor ajunge la concluzia că literatura română aduce în literatura universală din toate epocile, opere originale, scriitori de geniu sau de talent în arta literară, în poezie sau în proză”. □ Nichifor Crainic semnează *Oameni de seamă ai culturii românești*, un text omagial *Octavian Goga văzut de Ion Dodu Bălan*: „Monumentala monografie a lui Ion Dodu Bălan, recent apărută, ne amintește că la 1 aprilie se împlinesc 90 de ani de la ivirea pe lume a celui sortit să fie «poetul pătimirii noastre». Departe de a fi ocazională, monografia e un studiu temeinic, fără îndoială cel mai temeinic despre viața și opera lui Octavian Goga. Ion Dodu Bălan pune valoarea poeziei bardului de la Rășinari într-o strânsă și nețăgăduită corelație cu momentul politic și social în care s-a ivit Goga. [...] Aderent al poeziei lui Octavian Goga, monografia sa întemeiată istoric și critic, adesea cu elemente inedite, adesea cu elemente inedite, te fură prin căldura scrisului. Autorul e un participant justificat, cum ar trebui să fie orice monografist. Goga a adus în poezia românească o muzică surprinzător de nouă, deosebită de-a lui Eminescu și de-a lui Coșbuc. [...] Dar ceea ce se ridică mai presus de orice amănunt inedit din această carte, care consacră pe un tânăr critic literar, e ideea de artă ca funcție națională și socială. E specificul esențial al poeziei lui Octavian Goga, pe care Dodu Bălan îl scoate în relief de la prima până la ultima pagină, voind să dea în această personalitate poetică pe scriitorul cu adevărat militant. Așa s-a vrut Goga, așa a fost, așa a rămas în ochii urmașilor”. □ Gheorghe Bulgăr scrie despre volumul *Cântece românești* de Virgil Carianopol: „Poetul Virgil Carianopol a tipărit de curând un volum de poezii cu titlul de mai sus, în care sentimentul patriotic îmbracă cele mai sugestive imagini, găsește cuvintele cele mai calde de evocare și de atașament micșător față de vatra strămoșească, față de tradițiile, valorile și permanența unei spiritualități atât de dinamice; ea a răzbătut prin toate vitregiile și a păstrat nealterat fondul de omenie, eroism și aspirații creatoare atât de manifeste în toate creațiile geniului românesc. [...] Cu simplitate și adâncă sinceritate, Virgil Carianopol vorbește confrăților săi de pretutindeni despre istoria, natura, credințele și faptele țării, cu acea candoare și înflăcărare juvenilă pe care numai arta o poate păstra nealterată în sufletul creatorului. Lectura acestor *Cântece* ne transmite acel miez inefabil de forță sugestivă care ne apropie mai mult de ceea ce a fost, de ceea ce poate fi în viitor, prin solidaritatea conștiințelor, prin râvna noastră eternă către adevăr și către artă”. □ La rubrica *Prezențe peste hotare* aflăm: „Biblioteca Centrală Universitară din București a făcut donație de carte românească Universității din Düsseldorf, instituție în cadrul căreia va lua ființă un lectorat de limbă și literatură română – precum și Institutului de romanistică din Tübingen”.

2 aprilie

• [„Munca”, nr. 7269] În *Pe scurt*, revista publică o notă despre înțelegerea încheiată la Zagreb „privind colaborarea între Uniunea Scriitorilor din Re-

publica Socialistă România și Uniunea Scriitorilor din republica Socialistă Federativă Iugoslavia”.

• [„România liberă”, nr. 8223] Maria Banuș abordează poezia românească a vremii, regășibilă în librării, în articolul *Imensa varietate*, făcând trimitere la volumul *Immuri către amurg* al lui Dan Laurențiu și la *Argintatul pește* al lui Dinu Ianculescu, notând în final: „Pentru limpezimea de taină, pentru enigma străvezie a versurilor lor, să-i citim pe cei doi poeți, la ceasul când ne e dor de o muzică interioară, de inefabil, de non-încrâncenare”.

• [„Scânteia”, nr. 8744] Mihai Caranfil publică textul *Sarcina de Partid – act al conștiinței comuniste*: „Pentru fiecare comunist sarcina de partid este criteriul cotidian al devotamentului față de partid. Ea constituie acel puternic impuls, transmis de la organele superioare, multiplicat în mii și sute de mii de răspunderi concrete la nivelul tuturor organizațiilor de partid, al tuturor comuniștilor. Din acest amplu și dinamic tablou se încheagă dominantă întregii noastre activități, chezașia mersului înainte: rolul conducător al partidului comunist. În sarcina de partid, în atitudinea față de ea, își găsesc expresie caracteristicile disciplinei de partid, implicând atât neșovăirea, intransigența în îndeplinirea, mandatul încredințat, cât și înțelegerea superioară a rostului și însemnătății acestui mandat, a importanței îndeplinirii lui conștiente. Sarcina de partid, esența ei, constă în a-i convinge pe cei din jur, pe membrii colectivității în care trăiești și muncești, de necesitatea însușirii și aplicării măsurilor inițiate de partid, a marilor sale comandamente. Comunistului nu i se cere să lucreze singur, ci, dimpotrivă, prin oameni și pentru oameni, prin trezirea resorturilor adânci ale înțelegerii și adeviziunii celor mulți la ideile pe care le promovează. Tocmai din acest mod de a concepe și concretiza esența sarcinii de partid decurge deosebirea dintre o astfel de sarcină și actul de decizie cu caracter administrativ”. ■ Zaharia Stancu semnează *Noblețea unei vieți*, un text-omagiu despre Perpessicius: „În lunile din urmă am avut grele pierderi în rândurile scriitorilor – după Petru Comarnescu a căzut Vladimir Streinu, după acesta Miron Radu Paraschivescu și, acum, academicianul D. Panaitescu-Perpessicius. Unii, ca Vladimir Streinu, s-au stins fulgerător, alții, printre care și Perpessicius, au plecat din viață după îndelungi și grele suferințe. [...] Literatura română dintre cele două războaie și a celor douăzeci de ani din urmă a trecut, întreagă, pe sub ochii lui Perpessicius, care a încurajat-o, a prețuit-o, a lămurit-o, a ajutat-o să crească și să înflorească. În lumea scriitoricească, Perpessicius a fost și un exemplu de nobilă și rară abnegație. În dauna literaturii proprii, și-a dăruit timpul literaturii altora. S-a ocupat de sute și sute de cărți ale altora. Și, cea mai mare parte a vieții lui și-a cheltuit-o cercetând și deslușind miile de pagini de manuscris rămase de pe urma lui Eminescu, pregătind și realizând – din nefericire nu în întregime – monumentală ediție a scrierilor Lucefărului literaturii române”. ■ Nicolae Balotă scrie despre *Colecția de memorialistică*: „Documente de epocă, confesiuni ale unor vieți dedicate artei, opere de artă în

sine, împletind adevărul cu ficțiunea, aceste jurnale – ale fraților Goncourt sau al lui Gide – sunt cărți ce se cereau traduse și publicate. De aceea selecția în două volume din *Jurnalul* lui Edmond și Jules de Goncourt (în traducerea lui Ștefan Tita, cu o prefață de Șerban Cioculescu), ca și *Jurnalul* lui André Gide (selecție, traducere și prefață de Savin Bratu), urmând *Memoriilor* lui Casanova, încep să dea seriei de «Memorii, Jurnale și Corespondență» a Editurii Univers caracterul unei colecții atrăgătoare pentru publicul cititor”. ■ Emil Vasilescu prezintă două volume de Virgil Teodorescu *Vârsta creței* și *Repausul vocalei*: „De-a lungul anilor, așa cum ne-o înfățișează volumul *Vârsta creței*, apărut în colecția «Cele mai frumoase poezii» a Editurii Albatros, lirica lui Virgil Teodorescu, aflată la origini în perimetrul poeziei de experiment modernist din perioada interbelică, a evoluat către forme mai calme, către un «clasicism al modernismului», cum s-a spus, nu lipsit, pe alocuri, de excese verbale, de joc gratuit și bizarerie, care constituie, de altfel, partea puțin rezistentă a liricii sale. Cu toate acestea, încă de la început se remarcă supunerea imaginii poetice unei atitudini filosofice de esență novatoare: revoltă în fața nedreptății, compasiune umanitaristă, întoarcerea la concret, la spontaneitate, cultivarea realităților umane intime, abolirea convenționalului și conveniențelor intelectualiste pentru a da cale liberă imaginației și visului regenerator. Aflăm în această parte a creației sale acele elemente durabile ce vor germina în continuare. [...] *Repausul vocalei*, ultimul volum al lui Virgil Teodorescu, apărut în Editura Eminescu, accentuează elemente mai vechi, care par a fi definitorii pentru profilul său poetic. Gestul violent, imaginea șocantă ori verbul agitatoric se convertesc tot mai mult într-o euforie a gesturilor intime, candidă sau involuntar ironice, într-o țesătură și tonalități ce dezvăluie valențe de-a dreptul bucolice: [...]”. ■ D. Constantin se ocupă de volumul *Poeme* al Ursulei Șchiopu: „Prezență activă în domeniul pedagogiei și al psihologiei, ca și în paginile presei cotidiene, cu contribuții științifice și publicistice de ținută, Ursula Șchiopu revine la o pasiune la fel de veche, poezia, tipărind, la Editura Dacia, volumul intitulat, ca și cel precedent, *Poeme*. Ursula Șchiopu scrie o poezie cerebrală, lucidă, uneori încercând să creeze o atmosferă de mit (*Fire de baladă, Pagină de istorie, De trei milenii*)”. ■ Milorad Felix prezintă volumul *În pas cu sine însuși* de Vladimir Ciocov: „La Editura Kriterion a văzut nu de mult lumina tiparului o culegere de versuri a poetului Vladimir Ciocov *U korak sa samim sobom (În pas cu sine însuși)*. Apariția volumului a coincis cu aniversarea a cincizeci ani de viață și a peste trei decenii de muncă literară a acestui harnic poet timișorean de naționalitate sârbă. [...] În special trebuie să remarcăm lirica sa socială, care a fost un însoțitor fidel al prefacerilor fundamentale în societatea noastră. De sub pana inspirată a poetului s-au ivit multe strofe în care au fost biciuite fără milă nedreptățile și exploatarea capitalistă în orânduirea veche, burgheză. În versuri însuflețite de el a cântat viața nouă din patria noastră, lupta poporului pentru construirea socialismului (*Patria noas-*

tră, *Eliberarea, Câmpia mea, câmpie, Pământul înfrățiț, Cântați, strune* etc.). Autorul a știut să găsească cuvinte înaripate pentru partidul clasei muncitoare, care s-a dovedit chezașia victoriilor noastre și călăuza glorioasă a poporului nostru, (*Partidul ne conduce, Scrisoare partidului, Partidul e în frunte și altele*), a creat poezii antologice inspirate de ideea păcii, dragostei și frăției dintre popoare”.

• **[„Contemporanul”, nr. 14]** Alexandru Ivasiuc semnează textul *Literatura și aniversarea P.C.R.*: „Sentimentul meu este că intrăm într-o nouă etapă, anunțată de câteva cărți și de exigențele unor critici, în care atacarea frontală a problemelor acute ale societății noastre va fi reprezentată mai mult și mai activ, fără să se piardă experiența estetică deja câștigată, necesitatea, în proză, a unor personaje complexe, singurele capabile cu adevărat să vehiculeze întrebările noastre acute, relațiile unei noi civilizații, construită aici. Apariția acestui tip de literatură pe care o resimțim față de ea, creatori sau cititori, e rezultatul unui climat general al dezbaterilor, al lărgirii democrației socialiste, al creșterii participării la conducerea societății. A nu se sincroniza, în acest sens, cu cerințele epocii, înseamnă să ne condamnăm la sterilitate”. ■ Sunt dedicate texte omagiale la despărțirea de Perpessicius. □ Geo Bogza: „O nobilă figură a literaturii române dispăre, lăsând în urmă un gol ce va dăinui poate multă vreme. Fiindcă oamenii de mare talent și oamenii de geniu se vor mai naște în neamul acesta [...] cu o extraordinară explozie a personalității lor, dar Perpessicius [...] era o alcătuire umană de gingășie, de un parfum al sufletului și al minții, cum rareori natura izbutește”. □ Eugen Luca definește imaginea *Cărturarului*: „Perpessicius n-avea complexul puterii, nu viza autoritatea și, de aceea, a exercitat o anume dar reală autoritate. El nu ambiționa să impună o direcție. A impus, însă, un stil în care intra și onestitatea, și respectul pentru munca scriitorului, și umanitatea. Recenzând sute și sute de cărți, bune și rele, autorul *Mențiunilor* a comis, ca oricare, unele erori, dar n-a tranzacționat niciodată cu adevărul, nu l-a mușamalizat”. □ Cicerone Theodorescu își intitulează intervenția *Oceanul fermecat*: „Perpessicius va rămâne ziditorul erudit al magnificului monument literar Eminescu, monument al devoțiunii critice de o viață și al îndelungatei jertfe de sine”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul monografic al lui I.D. Bălan dedicat lui *Octavian Goga* (Minerva, 1971): „Unele formulări, repetate din studiul introductiv sau din vechea monografie nu mai corespund. Unele greșeli de ortografie și tocmai la date, ca și o traducere cu evidente inadvertențe, în rezumatul final în limba franceză, se cuvin înlăturate la o ediție viitoare. Firește, bibliografia este până azi cea mai bună. În totul, monografia e solid întocmită și, în primele șase capitole, greu de întrecut fără găsirea unui punct de vedere interior”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 17]** Marian Popa privește cu mefiență *Lunga călătorie a prizonierului* de Sorin Titel: „În această narațiune monotună, desfășurată după logica unui vid inexpresiv, un prizonier cu lanțuri

la mâini este purtat de doi indivizi de aici până dincolo, fără să se știe unde și cu ce scop. [...] Această relație de călătorie în absurd are un singur defect: ea reprezintă perfect ponciful. Îi cunoaștem modelele și chiar poncifele anterioare prezentului poncif: ne amintim, în tot timpul lecturii, de autori atât de diferiți cum sunt Kafka, Borges, Beckett, Buzzati, Lagerkvist, Tibor Déry. Uneori avem însă impresia că citim un Țepeneag de lung metraj. Și la sfârșitul unei asemenea lecturi, suntem obligați să credem că dacă există un naturalism al substanței, putem vorbi și de un naturalism al ideii, adică de binecunoscutul abstracționism paraboloid, la fel de plicticos ca și opusul său. Totuși, avem convingerea că acest roman cu aspect de scenariu cinematografic ar putea constitui în adevăr baza unui film experimental excelent, ca atâtea și atâtea altele.” ■ O pagină specială *Perpessicius*, la dispariție – cu un *Omagiu* de Al. Oprea, dar și o scrisoare inedită a lui Perpessicius către Gala Galaction.

3 aprilie

● [„**Munca**”, nr. 7270] În secțiunea *Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, semnate de veleitari. □ Scriind despre *Artiști amatori pe scena concursurilor*, Dan Tărchilă își semnează contribuția cu titlul piesei sale *Marele fluviu își adună apele*, în cazul de față fiind o prezentare a activității teatrale a colectivului de la I.S.C.M. Brazi. □ Revista publică un fragment din romanul *Cavalerii dreptății* de Șerban Nedelcu. □ În pagina *De toate -pentru toți*, Ion Băieșu scrie *Poșta rotundă*, pe teme sportive. □ Petre Luscalov publică, în foileton „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 38). □ În *Pe scurt*, revista publică o notă despre înmânarea premiului literar Tor Morgana, la Roma, lui Alexandru Balaci.

● [„**România liberă**”, nr. 8224] În articolul *Oameni de cultură din țara noastră în calendarul sărbătoririlor UNESCO*, se anunță omagierea, cu prilejul nașterii, a patru reprezentanți de seamă ai culturii românești: Theodor Pal-lady, Garabet Ibrăileanu, Nicolae Iorga și Vasile Alecsandri. □ Const. Sârbu analizează *Cerințele și exigențele literaturii social-politice*, dialogând cu Val-ter Roman, directorul Editurii Politice, cel din urmă reamintind de apariția vo-lumului 5 al lui Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, dar anunțând și publicarea lucrării *O viață închinată idealului comunist, fericirii poporului român* (cuprinzând și biogra-fia conducătorului de partid). □ În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, în articolul intitulat *Un poet al teatrului*, Ion Drăgănoiu recenzează succint două volume (*Șodron – versuri și Vin soldații – teatru*) ale lui Gheorghe Astaloș.

● [„**Scânteia**”, nr. 8745] Apare continuarea anchetei *Perfecționarea – ca-racteristica definitorie a conducerii vieții noastre sociale*: „Într-unul din nu-merele recente ale «Scânteii» a fost publicată prima parte a acestei anchete privind măsurile inițiate de partid pentru perfecționarea conducerii, organizării

și planificării economiei noastre naționale. [...] Numitorul comun al tuturor acțiunilor inițiate de partid în acest domeniu, trăsătura definitorie a vastului proces de perfecționare înfăptuit – constă în adâncirea democratismului orânduirii noastre, în crearea unor structuri care să asigure cea mai largă participare a maselor la rezolvarea treburilor obștești. Dreptul inalienabil al poporului de a fi singur stăpân pe destinele sale își găsește astfel expresia materializată – în mijloacele efective de a governa statul, de a decide asupra tuturor problemelor fundamentale ale vieții sociale. Prin perseverența cu care deschide drum nou, acționează pentru perfecționarea continuă a organizării și conducerii diferitelor compartimente ale vieții sociale, Partidul Comunist Român se dovedește la înălțimea rolului său de forță politică conducătoare a societății noastre, de factor politic fundamental care asigură înaintarea României pe calea socialismului și comunismului”. ■ Radu Constantinescu realizează un interviu cu Ion Moraru, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, *Activitatea culturală de masă într-un moment de afirmare superioară*: „ – *De la o zi la alta, știrile despre manifestările cultural-artistice în cinstea aniversării semi-centenarului partidului se înmulțesc. O enumerare a lor ar fi imposibilă, dată fiind amploarea acțiunilor centrale și județene. Care este, după părerea dumneavoastră, semnificația acestui entuziasm, acestui adevărat «flux» în mișcarea de amatori din țara noastră?* – [...] Alături de caracterul festiv, sărbătoresc al manifestărilor, amploarea acțiunii culturale exprimă maturitatea ei, iar pe plan mai general însăși justețea politicii culturale a partidului și statului nostru. Modul cum se desfășoară manifestările din domeniul culturii și artei, varietatea lor, plasticitatea lor, eficiența educativă nu s-au putut naște pe «loc gol», nu pot fi explicate numai prin declanșarea și stimularea – determinate de un mare eveniment – a forțelor culturale, ci sunt rodul unor îndelungi acumulări de ordin calitativ și cantitativ. Tocmai de aceea, ceea ce se întâmplă astăzi în cultura de masă are nu numai valoarea unui bilanț, ci mai mult decât atât, a dobândit semnificația unui izvor de reflecție și de învățăminte”. ■ Omagiind *90 de ani de la nașterea poetului Aurel Martin* prezintă monografia *Octavian Goga* de Ion Dodu Bălan: „La 1 aprilie s-au împlinit 90 de ani de la nașterea lui Octavian Goga. Tipărită în preajma evenimentului, monografia lui Ion Dodu Bălan – lucrare fundamentală, de referință – primește virtuțile omagiului. Ale unui omagiu care, evitând oda encomiastică, izbutește să realizeze, în marginile adevărului și din unghi consecvent marxist, dimensiunile reale ale uneia din cele mai controversate personalități românești, ale unui nume de care se leagă un moment de seamă al poeziei noastre social patriotice, o creație nu o dată străbătută de idei luminoase și avântate. Creație care îndreptățește apropierea lui Octavian Goga de un înaintaș de prestigiu, George Coșbuc, cel ce se declara «suflet în sufletul neamului» său. Definiție la care – prin ce are mai durabilă în operă – răspunde și Octavian Goga”.

• [„Cronica”, nr. 14] „Pentru scriitorul contemporan ideea de libertate are o accepție polivalentă, definind în modul cel mai înalt implicarea artistului în contextul vieții sociale. Această angajare nu certifică o determinare simplistă și nici nu ține de moda literară, cum s-ar crede la prima vedere”, scrie Magda Ursache în editorialul intitulat *Scriitorul, om al cetății*, în care îi dă ca exemple pe Eschil sau pe Dante. □ La ancheta revistei pe tema *Tradiție și inovație în proza actuală* (inițiată în numărul 10 și continuată săptămânal), răspund în acest număr criticii Nicolae Manolescu (*Regăsirea tradiției*), Mihai Drăgan (*Ceea ce contează este numai creația*) și T. Tihan (*Pulverizarea epicului*). □ Cel dintâi remarcă diferențe majore (nu numai valorice, ci și ținând de tendințe, problematică sau de aspectul dominant) între proza deceniului șapte și cea a deceniului anterior. Cum indică și titlul dat intervenției sale, tânărul critic este de părere că sincronizarea s-a realizat tocmai prin găsirea tradiției. „Nu e niciun paradox. Lipsa de contact cu adevărata tradiție ne-a dus de fapt la erorile și exagerările din deceniul trecut. Tradiția este un teren solid pe care experiențele actualității își verifică valabilitatea. O sincronizare profundă cu spiritul timpului nu este cu puțință fără un sens precis al tradiției. Iar noi am regăsit tradiția după ce proletcultismul (cel vulgar ca și cel subtil) se depărtase de ea: forța de a ne pune din nou de acord cu prezentul ne-am luat-o de la izvoarele unui trecut ignorat sau falsificat câtăva vreme”. Cât privește ultima întrebare, referitoare la modalitățile ce exprimă în mod optim cerințele unei literaturi actuale, Manolescu declară că nu crede în existența unor modalități autonome față de operă sau autor. □ În continuare, Mihai Drăgan constată o diversificare „în ritm febril” la nivel prozei din deceniul șapte, prin „atacarea dintr-un unghi îndrăzneț a problemelor mari ale vieții și omului contemporan”, enumerând o serie de autori și opere de acest calibru: *Hronicul și cântecul vârstelor* de L. Blaga, *Povestiri* de V. Voiculescu, *Lunatecii* de I. Vinea, *Pădurea nebună*, *Ce mult te-am iubit*, *Șatra* de Zaharia Stancu, *Princepele* de Eugen Barbu, *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu, *Intrusul* de Marin Preda, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Duios Anastasia trecea* de D.R. Popescu, *Animale bolnave* de Augustin Buzura și *Păsările* de Al. Ivasiuc. „Prin asemenea valori remarcabile proza noastră este sincronică deja cu ceea ce se scrie astăzi în alte literaturi”, conchide criticul ieșean. □ Subliniind cuantumul de subiectivitate și de relativism inerente unor astfel de demersuri, T. Tihan consideră, asemenea multor confrăți, că deceniul șapte reprezintă totuși o etapă distinctă, aducând ca argument esențial redobândirea condiției estetice. □ „Romulus Vulpescu este un sentimental pierdut melancolic și, se pare, definitiv în veșmintele unui clasic. El este și un filolog de o savanterie care poate speria pe unii prin excesul de lexic scos din uitate dicționare și făcut să circule nestingherit și captivant din nou în poezie. Textele sale sunt și efectul direct al unei vaste și bine asimilate culturi literare, iar ceea ce le salvează de la sterilitate este perfecțiunea stilistică, depășirea prin idee și paradox al convenției”, scrie Zaharia Sângeorzan

comentând volumul de versuri *Și alte poezii* (C.R., 1970, antologie). □ Profilul critic al lui Valeriu Cristea („un critic reflexiv, adânc și statornic preocupat de problemele limbajului, ale comunicării, impresia de spontaneitate desăvârșită fiind o simplă aparență, dincolo de care se ascunde o elaborare perfect lucidă și responsabilă”) este trasat de Liviu Petrescu. □ La rubrica de recenzii succinte intitulată *Cărți, cărți...*, Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul de versuri *Nord* de Teodor Balș, N. Barbu despre *Azimet*, volumul de debut al poetului Ion Lotreanu și *Ferestre spre azur* de Mihai Stănescu, iar Al. Dobrescu despre două romane: *Ramayana* de Mircea Cojocaru și *Dihorul* de Alexandru Papilian, acesta din urmă entuziast recomandat nu cu mult timp în urmă de Marin Preda. □ Istoria folcloristicii se îmbogățește cu volumul *Scrișori către Artur Gorovei*, prezentat de P. Ursache. □ Ștefan Oprea descrie *in extenso* faza locală a „Zilelor dramaturgiei originale”, amintită într-o notă încă din numărul precedent. Principalii animatori pomeniți sunt Valentin Silvestru, N. Barbu, Mihai Nadin, Sebastian Costin. □ Sunt prezenți cu versuri Nicolae Ioana și Lelia Mossora. □ Citim și un fragment de roman (*Pluta*) de Dumitru Ignea. □ Vasile Constantinescu recenzează eseuul lui Dumitru Ghișe *Existențialismul francez și problemele eticii*, aflat la a doua ediție (Dacia), revăzută și adăugită. □ George Pruteanu este fascinat de *Era Baudelaire*, optând pentru subtitlul *Sublimul în sordid* și traducând el însuși două poezii ale poetului francez elogiât. □ Din același spațiu, dar poeți contemporani, traduc George Chirilă și Viorel Grecu.

• [„**Flacăra**”, nr. 14] Henri Wald publică eseuul *Întrebarea* pornind de la ideea că „prin vorbire, omul se diferențiază de toate celelalte ființe, dar atinge deplina sa umanitate prin întrebare”. □ În *Literare*, Traian Stoica recenzează volumul de debut în proză al lui Romulus Guga, *Nebunul și floarea* (Dacia): „Parcurgem paginile acestui roman neavând niciun moment sentimentul că ne aflăm în fața unui debut. Așa că, oricât am fi de circumspecți, nu vom putea găsi, după o formulă arhiuzitată în asemenea cazuri, acele «inerente stângăcii». Proaspătul romancier ne surprinde prin mânuirea certă și subtilă a mijloacelor de expresie”. □ În pagina de *Teatru*, Sanda Faur publică două cronici dramatice dedicate pieselor *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu și *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu. Prima piesă, premiera de la Teatrul Național, este definită ca un „spectacol [ce] a cucerit sala de premieră: așa cum era el, așa cum l-a văzut regizoarea Sanda Manu, cu grotescul tragic convertit în grotesc comic, cu ticăloșia sumbră devenită ilară, cu personajele tăvălite în patimă murdară, devenite derizorii meschine”. Cea ce-a doua piesă, pusă în scenă la Teatrul Național din Cluj, este definită „de o riguroasă construcție clasică, respectând credincios cele trei unități – acțiunea petrecându-se într-o singură noapte și în același cadru”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Autoreclama*. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul *Oriental apropiat 1971*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea

Carte, revista publică un necrolog dedicat lui Perpessicius: „Istoric și critic literar, ziarist și poet, în toată plurivalenta sa activitate de muncitor cu condeiul, Perpessicius rămâne una dintre cele mai umane figuri ale spiritualității noastre”. ■ Notă despre un interviu cu Marin Preda, publicat în „Scânteia”, în care acesta, în calitate de director al E.C.R., face o trecere în revistă a volumelor aflate în pregătire cu ocazia semicentenarului P.C.R.: *Desculț* de Zaharia Stancu, *Bietul Ioanide* de G. Călinescu, *Șoseaua Nordului* de Eugen Barbu, *Păsările* de Al. Ivasiuc, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Francisca* de N. Breban. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se face o trecere în revistă a ultimelor piese reprezentate: *Voichița* (Teatrul Giulești), „baladă populară transpusă scenic”, *De ce-a furat zmeul mingea?* de Octav Pancu-Iași (Teatrul Țândărică), *Destine* de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu (Teatrul de stat din Oradea).

● [„**Lucefărul**”, nr. 14] Sub genericul *Anul 50* sunt menționate întâlniri ale scriitorilor cu publicul cititor organizate în diferite orașe din țară în cinstea Semicentenarului PCR. ■ Constantin Chiriță (*Într-o clasă de liceu*) și Ion Băieșu (*Cititorul*) transcriu propriile impresii ca participanți la unele dintre aceste întâlniri. ■ Tot pe prima pagină, „Lucefărul” aduce un omagiu criticului Perpessicius, la moartea acestuia. ■ Marin Preda semnează textul autobiografic *Marea călătorie* (partea I) – referitor la încercarea de a intra la Școala Normală din Câmpulung, unde a fost respins la vizita medicală, din cauza miopiei: „Vasăzică medicul cu ochelari nu admitea ca și alții să poarte ochelari și să învețe carte. N-am înțeles de ce s-a purtat astfel cu mine. Tata părea să fi înțeles, dar eu nu eram curios să aflu”. ■ La cronică literară, Nicolae Ciobanu prezintă volumul lui Eugen Simion *E. Lovinescu, scepticul mântuit*. Autorul articolului este de părere că în carte ar fi trebuit să fie prezente mai multe referiri la biografia reală a marelui critic: „Oare nu este tot atât de firesc să admitem că și «biografia» operei, viața acesteia, se implică, la rândul ei, în aceea a plasmuitorului ei? Se pare că da, pentru că, la urma urmei, «ființa» celei dintâi, taina ei, de aici își trag seva, aici își au sursa intimă a originalității”. ■ Secțiunea Compendiu reunește volumele: *Nord* (Teodor Balș, poezie), *Captivitatea cerului* (Nora Iuga, poezie), *Străzi în maial* (Bucur Crăciun, povestiri), *Deschiderea spaniolă* (Anda Basarab, povestiri), *Câmpia* (Ion Scurtulescu, proză). Semnează Dan Laurențiu și Dinu Flămând. ■ Nicolae Manolescu (*Între document și critică*) clamează necesitatea unei arhive a literaturii române care ar ușura foarte mult munca criticilor și le-ar permite să se concentreze mai mult asupra ideilor din operele respective. ■ Dan Deșliu publică un grupaj de poeme. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre personalitate*. ■ În *Uman și social*, Petru Popescu consideră că aceste două concepte literare nu sunt nici pe departe antagonice, ci pot coexista simbiotic într-o operă literară: „Concepând socialul în literatură ca o declarație patetică, ca o izbucnire absolut sinceră, ca o dăruire a autorului către publicul său, parcă n-am fi în situația de a compromite caracte-

rul uman”. ■ Paginile de mijloc sunt dedicate tinerilor autori de la revista literară studențească clujeană „Echinox” : semnează poezie Ion Pop, Aurel Șorobetea, Mariana O. Bojan, Ion Mircea, Alexandru Olar, Ștefan Damian, Gavril Moldovan, Adrian Popescu, Vasile Sav, Nicolae Diaconu; semnează proză Marcel Constantin Runcanu, Ioan Radin, Eugen Uricaru. ■ Pe pagina de arte publică Marin Sorescu (*Autorul la mijloc*, despre debutul dramaturgic al lui Radu Dumitru), Sânziana Pop (*Clubul A*, despre necesitatea unui festival de televiziune dedicat muzicii pop, așa cum fusese cel găzduit cu un an în urmă de nou-născutul Club al Facultății de Arhitectură), Costin Cazaban (*O forță a naturii*, despre concertul bucureștean al celebrului muzician de jazz Lionel Hampton), Grigore Hagiu (partea a doua a articolului despre Florin Pucă). ■ Câteva poeme de Tudor Arghezi sunt traduse în limba franceză de Eugen Ionescu și Ilarie Voronca, în prezentarea lui Ștefan Roll. ■ Pe aceeași pagină este inserat *O psihologie a succesului*, articol semnat de S. Damian: „Numai principii de reală afirmare și de opoziție severă în fața imposturii, premeditată sau involuntară, cu avertismente prompte la cele dintâi semne de excesivă autotopropulsare și de grandomanie – asigură, în etapa fertilă și pentru literatură pe care o străbatem, condiții mai propice de promovare a valorii”. ■ Tot aici, Henri Zalis îl prezintă pe *Ion Pillat, istoric literar*: „Sublinierea de către Ion Pillat a locului simbolismului în conștiința lirică a timpului, făcută fără nicio prejudecată, reprezintă în cazul său o dovadă de discernământ”. ■ Pe ultima pagină, un eseu de Nicolae Balotă, *Dürer la Nürnberg*, este scris prilejul sărbătoririi a 500 de ani de la nașterea artistului, și se constituie, de fapt, din note de călătorie ale autorului în orașul german.

4 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 8746] Sorin Movileanu realizează o convorbire cu prof. univ. Al. Dima, directorul Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, *Răspunderea și satisfacția promovării valorilor spirituale ale poporului*: „Eveniment cu adânci semnificații în viața întregului popor – a ținut să precizeze interlocutorul nostru – apropiata aniversare a semicentenarului partidului prilejuiește și pentru intelectualitatea țării, pentru oamenii de artă și cultură un moment de lucidă și rodnică evocare a realizărilor înregistrate în afirmarea spiritualității noastre socialiste. În fața realizărilor obținute sub îndrumarea de zi cu zi a partidului, gândindu-ne la trecutul glorios de luptă al comuniștilor, la curajul și abnegația cu care au militat pentru atingerea unui țel luminos, cât și la energia cu care muncesc, din clipa când acest țel s-a întrupat în realitate, la edificarea impresionantelor construcții ale socialismului, se cuvine să-mi exprim – cu deplină convingere și sinceritate – pe de o parte sentimentul de admirație, pe de alta hotărârea de a contribui, cu puterile ce-mi stau la îndemână, la construirea lumii noi, socialiste, pe care o făurim cu toții. Și aceasta cu atât mai mult cu cât, datorită politicii Partidului Comunist Român de promovare a

tuturor valorilor spirituale ale poporului, au fost create, în ultimul sfert de veac, condiții deosebit de favorabile pentru dezvoltarea științei și culturii, a cercetărilor cu caracter umanist. Asigurarea unor forme multiple de pregătire a tinerei generații de specialiști, organizarea unor institute de cercetări, în Capitală, cât și în centrele cu vechi tradiții culturale din țară, tipărirea a numeroase publicații urmărind să pună la îndemâna publicului larg rezultatele studiilor întreprinse reprezintă doar câteva dintre acele premise care, potențate de concepția materialist-dialectică, cu adevărat științifică, despre lume și viață, pot duce la elaborarea unor exegeze de valoare asupra istoriei culturii noastre, asupra evoluției sale contemporane, relevându-i trăsăturile originale, distinctive. – *Privind dintr-o asemenea perspectivă sectorul în care vă desfășurați activitatea, ce aspecte socotiți că merită să fie relevate în mod deosebit?* – Sigur că și în domeniul cercetărilor de istorie a literaturii naționale, de estetică și teorie literară, ca și în cel al literaturii universale și comparate constatăm – în modul cel mai obiectiv – că bilanțul este întrutotul pozitiv. Să ne gândim, bunăoară, la volumele apărute în anii din urmă, volume care ilustrează concludent faptul că editurile noastre, de la cele care se adresează copiilor și tineretului până la cele a căror producție se îndreaptă spre specialiștii din câmpul istoriei literare, au pus în circulație contribuții de seamă – ce pot fi relevate nu numai statistic, ci și calitativ – la cercetarea și mai buna cunoaștere a literaturii noastre din diferite epoci. De altfel, reorganizarea sistemului editorial, ramificarea și diversificarea editurilor permit și chiar stimulează depășirea realizărilor imediat anterioare prin acoperirea zonelor rămase încă albe, prin perfecționarea metodelor de lucru, prin încurajarea interpretărilor inedite, menite a situa într-o nouă lumină operele fundamentale ale scriitorilor noștri. [...] – *V-am ruga să vă referiți acum la câteva dintre acțiunile inițiate în cinstea aniversării semicentenarului înființării partidului de Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» al Academiei de științe sociale și politice, institut pe care îl conduceți.* – În ansamblul manifestărilor consacrate sărbătoririi celor cinci decenii ce se împlinesc de la înființarea partidului, ne-am propus să aducem o contribuție specifică de înaltă ținută. Bunăoară, în cursul lunii aprilie, împreună cu Institutul de teorie și istorie a artei, vom organiza o sesiune de comunicări științifice cu tema «*Aspecte actuale ale artei și literaturii române*». Două volume colective, la realizarea cărora colaborează majoritatea cercetătorilor din cadrul institutului nostru, vor fi consacrate revistelor literare inițiate sau îndrumate de Partidul Comunist Român în perioada dintre cele două războaie mondiale (volumul, prezentând monografic peste 25 de publicații, este coordonat de Marin Bucur) precum și succeselor semnificative ale literaturii române actuale (Mihai Novicov și George Muntean sunt coordonatorii acestui volum, care va cuprinde studii monografice dedicate unui număr de peste 30 de scriitori). În fine, acestui important eveniment îi este dedicat în întregime și cel de-al doilea volum pe anul în curs al «*Revistei de istorie și teorie literară*».

Înțelegem ca în concretizarea omagiului pe care îl aducem partidului la gloriul său jubileu să punem un accent deosebit pe nivelul ideologic și științific al comunicărilor, al studiilor și articolelor încredințate tiparului, astfel încât să subliniem cât mai pregnant rolul deosebit de important ce-i revine partidului în dezvoltarea noii noastre culturi socialiste, justețea principiilor fundamentale ale politicii sale în domeniul creației literare și artistice”. ■ În *Adnotări* se află: □ *Dialoguri cu debutanți* de A. Angheliescu: „Forma, e drept preliminară a dialogului cu debutanții, dar cea mai vie și eficientă, aceea care soliciță multă responsabilitate, tact, intuiție și competență, o constituie rubrica *Poșta redacției*. Pentru a impulsiona acest dialog, a-l face cât mai fecund, unele reviste literare sau de cultură au încredințat această rubrică unor experimentate condeie scriitoricești. Faptul este cu atât mai vrednic de consemnat atunci când sub semnătura unui critic reputat, o asemenea rubrică capătă o pondere deosebită în spațiul unei reviste. E cazul revistei «Argeș» unde, în cadrul rubricii «A.B.C.», Matei Călinescu analizează și îndrumă cu receptivitate și discernământ producția începătorilor. Rubrica este variat concepută, depășindu-se stadiul strictului răspuns la corespondență și a înserării și comentării citatelor edificatoare. În afara corespondenței, selectării și publicării celor mai promițătoare debuturi, cu vădită intenție de a le îndruma pe căi fertile pașii, Matei Călinescu semnează tot în cadrul rubricii articole ce tratează despre funcția literaturii și unele probleme esențiale ale poeziei și prozei moderne, despre însăși semnificația debutului literar considerat ca un «moment esențial» ce presupune «asumarea unei răspunderi grave, provocarea unui destin», (*Gânduri despre debut*) însemnând la exigență și la însoțirea actului artistic cu o temeinică experiență de cultură”. □ *Versuri.. triste*, cu următoarea notă: „Primum din partea profesorului I. Săndulescu următorul text pe care – pentru atitudinea ce se degajă și pentru detectarea în unele volume de versuri a unei posibile mode – îl publicăm”: „Se pare, că în ordinea intimă a fiecărei creații există o fărâamă de neprevăzut, sortită să rătăcească pașii neinițiaților. Parcurgând, de pildă, multe pagini din volumul *Ceară* al Basarabei Matei, se naște senzația că versurile în care-și mărturisește vocația optimistă țin de libertățile farsei. Asaltată de metamorfoze imprevizibile, poeta ne oferă fețe întunecate, cuprinse de convulsii”.

5 aprilie

• [„*Munca*”, nr. 7271] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *Apusul unui umanist*, un articol comemorativ dedicat lui Perpessicius: „ne despărțim de acest Perpessicius cu aceeași strângere dureroasă de inimă cu care ne-am despărțit în ultimii ani de Tudor Vianu, de George Călinescu, de Vladimir Streinu, de Petru Comarnescu. Dar și aici ca și acolo rămâne opera și exemplul muncii și devotamentului față de neamul românesc, precum și al încrederii în marele său destin istoric”. □ Petre Luscalov publică, în foileton „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 39).

6 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8226] Al. Andrițoiu analizează piesa *Pinocchio*, dramatizarea operei lui Rafaello Lavagna, montată la Teatrul „Ion Creangă”, concluzionând că este „cel mai bun spectacol al acestei stagiuni a teatrului bucureștean pentru copii”. □ În același număr, se semnalează faptul că între 6 și 11 aprilie, în capitală, se va desfășura *Săptămîna dramaturgiei românești* (în program fiind înscrise opere ale lui Alecsandri, Caragiale, Delavrancea, Lucian Blaga, Mihail Sebastian, George Călinescu, Mihail Sorbul, Tudor Mușatescu, Victor Eftimiu, Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Al. Voitin ș. a.) și se anunță *Manifestările consacrate semicentenarului partidului*, cu ocazia desfășurării Sesiunii Științifice a Adunării Generale a Academiei Republicii Socialiste România. Președintele Academiei, Miron Nicolescu, a afirmat, printre altele, că: „Intelectualii de azi au fericirea de a fi contemporanii unei epoci mărețe din istoria poporului român, epocă ce deschide tuturor forțelor națiunii noastre un câmp nelimitat de afirmare. Spiritul revoluționar ce străbate întreaga activitate a partidului nostru constituie un model pentru toți oamenii de știință, dornici să-și închine întreaga forță a gândirii lor creatoare înaltelor idealuri ale umanismului socialist”.

• [„Scânteia”, nr. 8748] Se relatează despre *Sesiunea științifică a Academiei Republicii Socialiste România consacrată semicentenarului Partidului Comunist Român*: „Luni au început la București lucrările Sesiunii științifice a Adunării Generale a Academiei Republicii Socialiste România, consacrată semicentenarului Partidului Comunist Român. Sesiunea are ca temă cercetările multidisciplinare și interdisciplinare, originea, dezvoltarea și perspectivele lor. La ședința de deschidere a lucrărilor au luat parte tovarășii Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Miron Constantinescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, Gheorghe Cioară, membru al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, academicianul Aurel Moga, președintele Academiei de Științe Medicale, academicianul Grigore Obrejanu, vicepreședinte al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură. [...] Programul sesiunii cuprinde 69 de comunicări, care vor fi prezentate în ședințe plenare și pe secții. Tematica acestor comunicări abordează, pe de o parte, problemele fundamentale ale unor domenii, ele însele multidisciplinare, ca genetica, ecologia, holografia, informatica, fotogrametria, magnetohidrodinamica, iar pe de altă parte aspecte privind aplicarea unor metode, proprii unui domeniu, în alt domeniu de cercetare, cum ar fi metodele și teoriile din matematică și statistică aplicate în fizică, în chimie, în biologie, în economie, în istorie. Totodată, referatele își propun să scoată în evidență realizările științifice obținute în cadrul unor cercetări complexe sau cu caracter special, care marchează etape ale drumului parcurs în diferite domenii ale științei contemporane”. ■ Natalia Stancu scrie o cronică dramatică la piesa

Să nu-ți faci prăvălie cu scară de Eugen Barbu, montată pe scena Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București: „În piesa lui Eugen Barbu valorile, îndeosebi morale, au fost pervertite. Fidelității îi ia locul adulterul. Puritatea se lasă ademenită și maculată de pasiuni mimate, îndoielnice. Matriarhatul, chiar fidel spiritului «tatălui», nu mai reprezintă un remediu și epitaful de pe mormântul bătrânului Domnișor pare din ce în ce mai bizar și comic. [...] Accentele sunt mutate dinspre tragic către satiric și critic, dinspre compătimire către denunțarea meschinăriei și inconsistenței dramelor și eroilor acestei lumi. Din acest punct de vedere, înscriindu-se și dezvoltând o tradiție ce pornește de la clasici, Eugen Barbu este o conștiință lucidă și critică, izbutind să se sustragă atitudinii sentimentale, să construiască melodrama mai ales din perspectiva comică. Eugen Barbu se arată încă o dată cu această piesă un cunoscător și un observator fin și aplicat, al lumii pestrițe, lumea de un «pitoresc blestemat» și «otrăvit», acel pitoresc unic, inconfundabil, al mahalalei bucureștene, pe care-l știam și din romanele și nuvelele sale. [...] În ciuda unor expresii pitorești, specifice mediului, textul piesei impune prin claritatea și expresivitatea limbajului – calitate cu care autorul ne-a obișnuit și în alte scrieri ale sale”.

7 aprilie

● [„**Munca**”, nr. 7273] Zaharia Stancu publică *Patria*. □ Marin Stoian discută despre problema aprovizionării cu cărți în *Drumul cărții este (prea) lung de la editură la cititori. De ce?*

● [„**România liberă**”, nr. 8222] Virgil Brădățeanu semnează articolul elogios *Pecetea vremii*, notând: „Țara a trăit din moși-strămoși cu hărnicie și totdeauna cu demnitatea conștiinței ei, dar niciodată, ca acum, nu s-a manifestat mai amplu, acum când stimulată de conștiința patriotică socialistă, a devenit dominantă vieții și pecetea timpului, când se înscrie ca principală mărturie a capacității creatoare și explicație pentru ceea ce unora le pare un miracol”. □ Radu Popescu analizează montarea comediei *Cum se jefuiește o bancă* de Samy Fayad la Teatrul Mic, considerând piesa „jalnică prin imitație, vid și prostie” și înfierând alegerile instituției teatrale în cauză: „[...] anul ăsta, n-avem noroc, și pace! Ne-a provocat numai decepții, exact atâtea decepții, câte invitații de premieră ne-a trimis. Am ajuns să ne temem de cartonul alb marcat cu emblema sa [...]. Dar, parcă e un făcut! Gafele se repetă, sîntem în seria neagră!”.

● [„**Viața studentească**”, nr. 14] Recenzia lui M.N. Rusu, *Bruegel și Ardealul* urmărește volumul de versuri apărut la Ed. Eminescu, *Teama de oglinzi* de Mircea Micu. □ Rubrica de scurte prezentări în câteva rânduri se referă și la alte *Prezențe editoriale: Explozie întârziată* de Mihai Beniuc, un roman al prezentului, la Ed. Eminescu, și tot la aceeași editură *Inia Dinia* de Violeta Zamfirescu. □ O cronică dramatică aparținând lui Ionuț Niculescu dezbate

piesa de la Teatrul Nottara, *Și eu am fost în Arcadia* de Horia Lovinescu. □ De reținut, din ciclul *Partidul tinereții*, și poemul *Generație* de Mihai Ne-gulescu, cu un vers simbolic: *Cuvântul s-a născut pe șantier..*

8 aprilie

• [„**Munca**”, nr. 7274] În *Teatru*, Octavian Nica publică „...*Veac eroic moldav*”, o cronică dramatică a piesei lui Paul Anghel, *Săptămâna patimilor*.

□ În *Carte*, C.A. Rohai prezintă volumul *Jerbe pe șantier* de Gh. Mușat, „un muncitor-poet”.

• [„**România liberă**”, nr. 8228] Eugen Barbu semnează articolul *Proprietatea cuvintelor*, dând replică cititorilor care și-au exprimat nemulțumirea în ceea ce privește opinia sa enunțată într-un altul, precedent, *Contabilitatea barocă*, în care solicita „rărirea actelor formale existente, mai ales în domeniul artei”. Referindu-se, în detaliu, la fraudarea unei uzine, „lucru ce ar fi continuat dacă un om atent nu și-ar fi dat seama că se întâmplă ceva necurat”, clarifică faptul că nu dorește „lichidarea” funcției de contabil, ci „simplificarea unor operații” din acest domeniu. □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga analizează spectacolul televizat al piesei *Viața ce ți-am dat* de Luigi Pirandello, apreciind că: „Textul tălmăcit fără greș, jocul protagonistei și regia ne-au dat o bucurie estetică de zile mari”. □ În același număr, printre participanții la *Înceierea Sesiunii Științifice a Academiei*, consacrată semicentenarului Partidului, s-a numărat și acad. Iorgu Iordan, cu lucrarea *Între lingvistică și filologie*. Telegrama adresată de aceștia lui Nicolae Ceaușescu cuprindea rânduri precum: „Membrii Academiei Republicii Socialiste România, cercetătorii din unitățile științifice, participanții la Sesiunea consacrată glorioșului semicentenar al partidului Comunist Român, cu tema *Cercetările multidisciplinare și interdisciplinare*, își exprimă și cu acest prilej [...] profundul lor devotament și dragostea fierbinte [...]. Pentru noi toți este un exemplu însuflețitor stilul în care conducerea [...] abordează și rezolvă cu profundă clarviziune marile și complexe probleme pe care le ridică procesul făuririi noii orânduiri sociale, spiritul novator pe care-l promovează cu consecvență în viața economică, politică, științifică și culturală a țării”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8750] Grigore Hagi semnează „*Cântece de stemă*” *marii sărbători*: „Ca scriitor al acestui moment, nu poți să nu manifesti aderență pasionată la arta ce exprimă condiția omului în contemporaneitate. Substanța poeziei actuale, sensul ei major se cer înțelese într-un asemenea context. Materia și idealitatea poeziei sunt două măsuri inseparabile ale aceluiași proces. Materia poeziei noastre în tot ce are mai împlinit, expresiv, își află temelia în contemporaneitatea noastră, în acea contemporaneitate, subliniez, zidită și visată de noi, în realitățile noastre concrete, în adâncul societății noastre dinamice ce-și înalță propriul chip prin efortul tuturor oamenilor. Contemporaneitatea noastră reprezintă un ținut vast, animat neconținut de lupta pentru un

viitor mai bun. [...] Fără îndoială, poezia de esență socială și patriotică, reclamă un loc de frunte în perimetrul marii poezii, așa cum au dovedit marii noștri înaintași. Aspirația de continuitate nu este străină zilelor noastre. Numeroși poeți i-au adăugat pagini antologice și momentul semicentenarului partidului ne cheamă firesc, calm să ne apropiem tot mai mult de autentică poezie, să subliniem poetic ideile epocii noastre, imaginea idealului socialist. Doresc ca acest volum să aducă omagiul poeziei celor ce au luptat pentru acest pământ, partidului comunist, care a făcut ca destinul țării noastre să-și găsească o înaltă împlinire”. ■ Apar noi referințe despre *Încheierea sesiunii științifice a Academiei Republicii Socialiste România consacrată semicentenarului Partidului Comunist Român*: „Miercuri s-au încheiat, la București, lucrările sesiunii științifice a Adunării generale a Academiei Republicii Socialiste România, consacrată semicentenarului Partidului Comunist Român. Sesiunea a avut ca temă «Cercetările multidisciplinare și interdisciplinare. Originea, dezvoltarea și perspectivele lor». [...] Timp de trei zile, înaltul for științific al țării a dezbătut în actuala sesiune o sferă largă de probleme de o deosebită importanță și actualitate. În cadrul ședințelor plenare și ale celor trei secții: *Științele naturii*, *Științele biologice și medicale* și *Științele sociale* – au fost prezentate 72 de comunicări, care au sintetizat preocupările savanților și specialiștilor pe linia cercetărilor multidisciplinare și interdisciplinare, în vederea rezolvării unor cerințe majore ale dezvoltării sociale și economice a patriei noastre. A fost, de asemenea, subliniată necesitatea corelării tot mai strânse dintre diverse discipline și metode de cercetare, a desfășurării unei munci colective, cerințe impuse de progresul științei și tehnicii contemporane. Cuvântul de închidere a lucrărilor a fost rostit de acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România. Într-o atmosferă entuziastă, participanții la sesiune au adresat următoarea telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu: Membrii Academiei Republicii Socialiste România, cercetătorii din unitățile științifice, participanți la sesiunea consacrată glorioșului semicentenar al Partidului Comunist Român, cu tema *Cercetările multidisciplinare și interdisciplinare*, își exprimă și cu acest prilej sărbătorește profundul lor devotament și dragostea fierbinte față de Partidul Comunist Român, față de dumneavoastră stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, conducătorul înțelept și iubit al partidului, statului și poporului nostru. [...] Pentru noi toți este un exemplu însuflețitor stilul în care conducerea Partidului Comunist Român, în frunte cu dumneavoastră, abordează și rezolvă cu profundă clarviziune marile și complexe probleme pe care le ridică procesul făuririi noii orânduiri sociale, spiritul novator pe care-l promovează cu consecvență în viața economică, politică, științifică și culturală a țării. [...] Animați de un cald patriotism, asigurăm Comitetul Central, pe dumneavoastră, tovarășe Nicolae Ceaușescu – acum, la împlinirea unei jumătăți de veac de luptă a glorioșului nostru partid comunist – de adeziunea noastră deplină la înaltele idea-

luri comuniste, la întreaga politică internă și internațională a țării noastre și ne angajăm solemn ca, alături de întregul popor, să contribuim cu toate forțele noastre la împlinirea amplului program de dezvoltare economică și socială în cincinalul 1971-1975, să muncim neobosit pentru edificarea viitorului luminos al patriei noastre socialiste”.

● **[„Albina”, nr. 14]** Spiridon Stănel semnează textul *Ascensiunea democrației*: „S-ar putea da numeroase exemple din care rezultă că în țara noastră formele de conducere a activității economice, politice și sociale se perfecționează continuu, că locul metodelor vechi, depășite este luat de altele noi, impuse de realitățile vieții. Plenara C.C. al P.C.R., din februarie a.c., analizând amănunțit stadiul în care ne aflăm, a adoptat documente de excepțională însemnătate, menite să contribuie la adâncirea și lărgirea democrației socialiste. Trecându-se la împlinirea indicațiilor date de plenară, de curând, a fost înființat Consiliul Național al Radioteleviziunii române, în conducerea organizațiilor de partid, de masă și obștești, în colegiile ministerelor, în consiliile de administrație și comitetele de direcție a fost ales un număr mare de oameni, care participă efectiv la producerea bunurilor materiale și spirituale”. ■ „O interesantă variantă nord-moldovenească a *Mioriței*”, publicată cu titlul *Măicuța bătrână*, culeasă de la un bătrân baci din județul Suceava, este prezentată de Dumitru Lazăr într-o notă: „Purtând cu sine una dintre deosebitele variante ale motivului, Nicolai Parasca a demonstrat că izvorul baladesc al *Mioriței* nu este secătuit încă și că mai sunt variante, care, sub o formă sau alta, ridică vălul de pe alte întâmplări, legate organic de balada originală. [...] În dorința de a-l convinge pe cititor de frumusețea și valoarea ei, ne îngăduim a reproduce în întregime textul acestei nestemate variante nord-moldovenești a *Mioriței* extrasă din volumul folcloric rădăuțean inedit al lui Petru Rezuș, care într-un viitor apropiat va vedea lumina tiparului”.

● **[„România literară”, nr. 15]** Se dau informații despre *Întâlnirile „României literare”*: „În cadrul manifestărilor consacrate semicentenarului partidului, «România literară» se va întâlni cu cititorii de la Universitatea din București, duminică 11 aprilie a.c., ora 11, la Casa de cultură a studenților din Calea Plevnei nr. 61. La întâlnire vor participa următorii colaboratori și redactori ai revistei: Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Șerban Cioculescu, Edgar Papu, Ana Blandiana, Al. Piru, D. Păcurariu, Al. Paleologu, Mircea Ivănescu, Matei Călinescu, Nicolae Breban, Lucian Raicu, S. Damian, Leonid Dimov, Sorin Titel, Mircea Iorgulescu. Întâlnirea de la Universitatea din București, va fi relatată pe larg într-unul din numerele viitoare ale revistei noastre”. ■ La rubrica *Viața Uniunii Scriitorilor* sunt prezentate evenimentele au fost organizate *În întâmpinarea aniversării semicentenarului P.C.R.*: „La invitația Comitetului orașenesc Caracal al P.C.R., Uniunea Scriitorilor în colaborare cu revista «Viața Militară» au organizat în fața unui numeros public un festival literar artistic în sala teatrului din Caracal, în ziua de sâmbătă, 19 martie, orele

18,00. Au participat scriitorii: Vlaicu Bârna, Ion Grecea, Ștefan Popescu, Traian Iancu, Mircea Micu, Rusalin Mureșan, Virgil Carianopol, Mircea Radina, Ion Crînguleanu, Nicolae Dumbravă, Ion Aramă, Traian Reu, Ion Iuga, Ion Lotreanu și Adrian Merlușcă. A urmat un concert coral, dat de Ansamblu artistic al Armatei”. ■ Despre proiectele literare ale lui Paul Everac aflăm de la Al. Raicu: “– *Ce aveți sub tipar?* – Sub tipar? Nu, ci pentru tipar, gata, un volum compus din nouă piese în câte un act, grupate sub titlul *Urme pe zăpadă*. În afară de cea care dă și titlul volumului, aici se mai regăsesc: *Ana, Iancu la Hălmațiu, Discurs despre o floare, Câteva palme false*.. Tot gata de tipar am și volumul compus din circa 70 de articole, multe dintre ele inedite, pe care l-am intitulat *Teze și antiteze*. – *Nu le mai continuai în «Contemporanul»?* – Nu. Deocamdată le-am sistat. Mă gândesc că uneori e bine să mai taci, ca să dai prețuirea cuvenită celor rostite. Și muzica e doar făcută din tonuri și pauze”. ■ Al. Piru analizează *Versuri de Emil Botta*, volum apărut la Ed. Eminescu, o ediție definitivă: „O modestie rar întâlnită în literatura română l-a făcut de aceea pe autor să adauge ediției actuale un întreg volum, *Vineri*, cu poezii din ultimul deceniu, fără a-l fi tipărit întâii separat. Deși ediția oferă posibilitatea de a privi opera lui Emil Botta în totalitatea ei, dorim să ne ocupăm deocamdată numai de volumul nou, *Vineri*. [...] Emil Botta este un poet capabil de extraordinare viziuni fantastice, stranii, trezite o dată, pare-se, de un tablou reprezentând un câmp de luptă: [...]. Aerul enigmatic, uneori ermetic, sporește puterea de atracție și seducție a poeziei lui Emil Botta”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Ion Pillat, poetul strălimpezimilor noastre*. ■ La *Controverse* Șerban Foarță comentează intervențiile lui Paul Everac la masa rotundă *Socialul și literatura* [v. nr. 6 din 4 II 1971] sub titlul *Criticul de direcție*: „Dulcele vis al criticului nostru continuă să fie critica zisă «de direcție». Dulcele și egoistu-i vis, mult mai egoist decât, să zicem, nevoia (omenească) a aceluiași de-a privi literatura drept un caz particular al nobilei lui discipline”. Luând citate din intervențiile lui Paul Everac, ajungând la concluzie: „Și atunci, cum să nu fie nevoie de Rebreanu (vreau să zic: «Rebreanu»), de o direcție «rebreanistă», de o critică «de direcție», de un critic-director: Paul Everac – străin, se pare, de mai toții «alții» ăștia și supărat foarte pe ei!”. ■ Dana Dumitriu discută despre *Text și pretext în critica literară*, făcând o clasificare a tipurilor de critică: critica orientativă, o critică de opinie explicită, luându-l pe Mihai Ungheanu și critica din reviste drept exemplu; critica cu finalitate teoretică, exemplificând prin Matei Călinescu, Ștefan Aug. Doinaș; critica analitică, unde găsim pe G. Dimisianu, I. Negoitescu, Manuela Tănăsescu; critica interpretativă, de creație se găsește la S. Damian, Valeriu Cristea, Nicolae Manolescu, Alexandru George. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronică literară la volumul *Cincizeci de poeme* de Ana Blandiana: „Poetei i s-a reproșat prea marea claritate, renunțarea la jerbele imagistice și la frenezia metaforică din prima carte, practicarea unei poezii austere – adică, de fapt,

totuși! Lucru într-adevăr remarcabil, Ana Blandiana a rămas indiferentă la obiecțiile exprimate, mai mult ori mai puțin învăluit, continuându-și netulburată drumul. Poeta își strânge acum *Cincizeci de poeme* (Eminescu, 1970), socotite reprezentative și ilustrând orientarea de după întâiul volum, ce este astfel renegat; poate un simplu amănunt întâmplător, coperta noii cărți este similară cu cea a ultimelor două, înfățișând o violentă surpare de coloane ionice. [...] Ana Blandiana este o remarcabilă poetă a solitudinii și a purității esențiale, posesoare a unui timbru de marcată personalitate; reci și discursive la prima vedere, versurile ei pulsează viu de o spaimă imensă și fără nume, ceea ce explică, poate, fascinația secretă și farmecul misterios al acestei poezii închinată unei tragice himere”. ■ Valeriu Cristea se arată sceptic în privința fair play-ului în articolul *Polemică – eficacitate și eșec*: „Cum se împacă, apoi, respectul față de preopinent cu intenția recunoscută de a-l umili (chiar dacă numai intelectualcește) și în ce fel concordă detașarea cu această intenție? În realitate însă, în orice polemică, oricât de abstractă, răzbate clocotul patimilor. Confruntarea nu poate fi niciodată corectă în chip ideal (singur procedeeul, admis îndeobște, al descalificării adversarului în marginea discuției propriu-zise, prin atacuri piezișe, o arată îndeajuns): în fierbințeala luptei combatanții mai scapă lovituri sub centură”. Textul este motivat și de un „răspuns indirect” semnat de Cornel Regman, la articolul lui Valeriu Cristea, *Un debut care se lasă așteptat*, din „România literară”, nr. 45/1970: „Felul în care e dusă o polemică arată dacă criticul are sau nu caracter, probitate, conștiință profesională, acele însușiri adică, pe care, în enumerarea calităților necesare profesiunii noastre, E. Lovinescu nu ezita să le așeze înaintea competenței și a talentului”. ■ Constantin Noica publică *Despărțirea de cuvinte*, text ce „ar putea fi un epilog la *Creație și frumos în rostirea românească*, o lucrare ce urmează să apară, cuprinzând încercările publicate mai de mult în revista de față”. ■ Sub titlul *Suntem bucuroși să vă cunoaștem* citim despre întâlnirile redactorilor și colaboratorilor revistei cu cititorii din Timișoara: „Către sfârșitul lunii martie 1971 au avut loc la Timișoara o serie de întâlniri ale redactorilor și colaboratorilor «României literare» cu tineretul studențesc și cu alți cititori timișoreni. La această acțiune, organizată de revista noastră în cadrul manifestărilor dedicate sărbătoririi semicentenarului P.C.R., au luat parte: Nina Cassian, Nicolae Breban, Edgar Papu, Sașa Pană, Franyo Zoltan, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Arnold Hauser, Sorin Titel, Mihai Ungheanu, Mircea Iorgulescu, Cristina Anastasiu, Ion Arieșanu, prof. univ. N. Pârvu – decanul Facultății de Filologie, Anghel Dumbrăveanu, lector univ. Ion Neață, Crișu Dascălu. Întâlnirile au avut loc la redacția ziarului «Drapelul roșu», la Universitate și la Casa de cultură a studenților; publicăm în acest număr relatări ale discuțiilor purtate”. Revista publică stenogramele întâlnirilor: □ *La Universitatea din Timișoara*: „□ **Nicolae Breban**: [...] Ne interesează dacă citiți revista noastră, dacă vă place sau nu; vă rugăm să ne-o spuneți absolut deschis, noi vom publica răs-

punsurile dv., chiar dacă sunt negative la adresa revistei, așa cum am publicat și altele; dacă vă plac anumite compartimente din revistă și de ce vă plac? În sfârșit aveți ocazia, cei care cunoașteți revista, să vă spuneți părerea despre ea, critică sau elogioasă, iar cu cei care nu o cunoașteți foarte bine sau ați văzut doar câteva numere din revistă, să discutăm probleme mai generale ale literaturii contemporane, ale climatului literar, ale ideilor care-i animă pe scriitori; în măsura în care putem, vom încerca să vă răspundem. La sfârșit, colegii noștri poeți vor citi din creațiile lor. Vă rugăm să ne puneți întrebări. □ **Vasile Crețu** (asistent): [...] Așa că ne bucurăm de întâlnirea pe care o realizăm astăzi cu scriitorii bucureșteni și mă gândesc că ar fi interesant dacă unul dintre dumnealor ar încerca să ne precizeze, într-un fel, de ce există o contradicție între climatul românesc contemporan, bine deschis și conturat, polemica de idei. La noi polemica e mult prea rigidă sau adesea ea are loc în afara ideilor și a dezbaterilor de idei și de principii. □ **M. Ungheanu**: [...] Au avut loc fel de fel de manifestări cu titlu polemic și mai de mult și mai recent care, însă, nu au făcut niciun bine literaturii. Ele ocupau, firește, foarte mult spațiu în revistele literare, spațiu care putea să fie înlocuit cu luări de atitudine serioase. Mici războaie cu un îngust orizont, dispute care vizau adesea probleme mărunte sau laterale, unele, majoritatea fără niciun interes pentru viața și înțelegerea operei. Dispute și polemici care nu slujesc nimănui. Cred că se poate discuta la ora de față foarte fertil în legătură cu literatura, dar punând problemele ei de bază și mă gândesc, în special, la necesitatea de a se reexamina cu seriozitate toată literatura anilor care au trecut, pentru că de foarte multe ori ne aflăm în fața unor false reputații. Sau reversul a unor autori neglijați. Iată una din funcțiile criticii care nu se realizează și care ar putea să fie una din acțiunile ei de primă importanță. Vreau să spun, printre altele, că sunt autori care se pot recupera, adică există scriitori care ar trebui așezați pe un podium mult mai înalt decât cel pe care se află. La această întrebare a dv. atât de generală și atât de îndreptățită eu puteam să vă răspund doar atât: da, aveți dreptate. □ **T.L. Birăescu** (lector): [...] O chestiune pe care aș dori să o ridic aici este legată de literatura străină, literatura universală și felul în care se reflectă în paginile revistei dv. În al doilea rând, probleme privind literatura actuală, literatura română, pentru că aceasta mă interesează în calitatea mea de critic. [...] În ceea ce privește literatura universală, vreau să subliniez cu satisfacție inițiativa pe care o are «România literară» de a publica cu regularitate pagini de literatură străină. Prin aceasta ni se oferă o sursă valoroasă de informație. Totuși, cred că paginile pot fi îmbunătățite. Nu întotdeauna știrile pe care le găsim aici și materialele au un inedit, o prospețime a informației. Dacă aș fi fost pregătit, aș fi putut să vin cu unele exemple. Uneori informația este luată din unele reviste e mai largă circulație, majoritatea franceze. Acestea, în majoritatea cazurilor, au audiență în publicul cititor românesc. Ceea ce v-am cere este o cernere mai severă a informațiilor și mai cu seamă *noutatea*. Adică, aceste pagini să devină pentru

noi, pentru publicul larg cititor, un mijloc de a fi într-un mod mai operativ informați, despre problemele mari ale literaturii și artei universale. În ceea ce privește literatura română constatăm cu satisfacție că, într-adevăr, «România literară» se înscrie plină actualitate. Sunt demne de remarcat, îndeosebi, luările de atitudine, mai cu seamă față de cărțile noi. [...] În ceea ce privește însă proza și poezia impresia mea este că «România literară» nu face o selecție riguroasă, pe măsura titlaturii ei de revistă principală a Uniunii Scriitorilor.

□ **Adriana Smilovici** (studentă): [...] Una dintre marile probleme ale actualității noastre literare este tocmai integrarea în circuitul valoric mondial; ce șanse avem să ne impunem în această competiție acerbă? Încă o întrebare, referitoare la proza pe care o publică revista «România literară»: A existat în urmă cu 5-6 ani un reviriment al prozei, manifestat în primul rând prin apariția masivă a unor viguroase talente; unii dintre reprezentanții acestei generații se află în fața noastră. Se poate vorbi despre o diferență notabilă între aceștia și creația prozatorilor mai tineri, care și-au inaugurat recent cariera literară? Care este atitudinea «României literare» față de ei? □ **Liviu Teghiu** (student): [...] Acum am să pun câteva întrebări: de ce s-a abandonat metoda aceea a interviurilor care se încetățenise la «România literară», interviuri pe care le lua Adrian Păunescu, pentru că îmi face mie impresia că o revistă, și mai ales o revistă ca a dv., cu o atât de mare afinență la public, trăiește prin dinamism, și interviului îi este caracteristic acest dinamism. În locul acestor interviuri s-a încetățenit modalitatea aceea de a prezenta memoriile unor personalități de seamă. Mi se pare că între acest gen publicistic și interviul cu personalități de seamă are de câștigat interviul, pentru că, așa cum spuneam, dinamizează revista, stârnind mult mai mult interesul cititorilor. O altă întrebare ar fi în legătură cu proza tânără. În ultimul timp au apărut o seamă de reviste studentești. Mă gândesc că în paginile acestor reviste este imposibil să nu găsim o literatură a studențimii care să definească o generație și cred că «România literară» ar trebui să studieze posibilitatea de a acorda atenție literaturii tinere și literaturii studentești, chiar cu câștiguri imediate prin întreaga viață literară a țării. Vă mai cer permisiunea de a mai adresa o întrebare, de această dată poetului Sașa Pană. Care sunt, după părerea domniei sale, perspectivele apariției unor monografii, să zicem critice, în legătură cu avangarda literară? [...] □ **Ion Neață** (lector): [...] Aș ruga-o pe distinsa poetă Nina Cassian să ne răspundă dacă acceptă o «acuză» emisă mai demult că unele versuri ale domniei-sale au un exces de luciditate; și încă o întrebare, total indiscretă; care sunt volumele sau, în ultima instanță, titluri de poezii pe care domnia-sa le consideră cele mai dragi? Pe Ana Blandiana și Marin Sorescu, pentru că au fost studenți și au debutat în studenție, îi rog să ne spună cum au debutat și cum au reușit să se desprindă de modele? Au versurile lui Marin Sorescu vreo legătură cu existențialismul? Îl rog pe Sașa Pană să ne spună care este contribuția domniei-sale la dezvoltarea literaturii de avangardă de la noi. Pe Mihai Ungheanu și Mircea Iorgulescu i-aș

ruga să ne spună care sunt, după opinia d-lor, criticii «cei mai serioși», altfel spus, cei mai valoroși? Iar pe tovarășul Nicolae Breban l-aș ruga să ne vorbească despre opera domniei-sale. Dv., cei de față, ați luat cunoștință de părerile domniei-sale și din publicarea unui interviu realizat la Universitatea noastră. L-am ruga să ne spună se crede despre relația om-destin sau destin-istorie reflectate în proza română contemporană. ■ **Nicolae Breban:** Lucian Blaga avea o maximă foarte instructivă în sensul ăsta. Suna astfel: «Ideile sunt ingrate. După ce că le naștem, ele mai așteaptă să și murim pentru ele». ■ **Ion Neață:** Aș vrea să vă mai întreb, cum vedeți perspectiva literaturii timișorene în paginile viitoare ale «României literare», iar pe domnul profesor Edgar Papu l-am ruga, dacă binevoiește, să ne spună care sunt direcțiile lirismului contemporan românesc în virtutea originii și formelor poeziei lirice despre care domnia-sa a scris atât de interesant. ■ **Ion Ardeleanu (student):** Mi se pare că din «România literară» lipsește poezia marilor poeți actuali ai noștri. Publică destul de rar Nichita Stănescu, dar și mai rar Ana Blandiana sau alții din poezii pe care noi, tinerii, îi apreciem foarte mult. Poezia este slab reprezentată uneori în revistă. Aș vrea să pun o întrebare: de ce, dacă cel care răspunde la Poșta redacției este o foarte mare personalitate, nu-și dă numele? Mi se pare că pierde din prestigiu. Răspunsul acela prin «Index» nu mi se pare semnificativ. [...] ■ **I. Crețu:** Se întâmplă un fenomen ciudat. Cărțile apar foarte târziu la Timișoara și într-un tiraj foarte mic. Fiecare încercăm să ne punem vine cu librarul. Este un fenomen semnificativ pentru cultură, dar se întâmplă un fenomen foarte curios: tocmai studenții, care au mare nevoie de aceste cărți, nu au de unde să le cumpere. ■ **Nicolae Breban:** Cred că ar fi bine să se facă anumite sondaje. Răspunderea pentru tiraj ar trebui să și-i ia editura, dar această răspundere și-o ia astăzi numai librarul. Este bine să se arunce vina pe aceștia? Există un ghem întreg de contradicții și situația este încă foarte neclară. Cred că și C.S.C.A. ar trebui să iasă – în acest sector – dintr-o veche și comodă inerție. În ceea ce privește revista noastră, am angajat un administrator care se va ocupa cu stabilirea exactă a exemplarelor difuzate în diferite județe. [...] Avem încă multe deficiențe și în privința paginilor de literatură străină. A fost greu de organizat un grup de colaboratori permanenți, ei sunt coopțați dintr-un corp de profesori sau asistenți universitari, dar deficiența principală stă în faptul că nu avem corespondenți în străinătate, deci posibilitățile noastre de a informa prin contact direct și operativ sunt minime. [...] Este bine să informăm lectorii despre prestigiul scriitorilor români în străinătate, dar ar fi bine să consemnăm și faptul că nu suntem în stare să ne facem o bună propagandă. N-am învățat că valoarea nu înseamnă numai creație intrinsecă, ci și desfacerea acestei valori. Recent la Uniunea Scriitorilor s-a aprobat un fond de prospectare a unor cărți valoroase românești pentru a fi tradus în limbi străine în țara noastră. ■ **Nina Cassian:** Înainte de a răspunde la întrebările care mi s-au pus direct, aș vrea, în legătură cu literatura română și cu încadrarea ei în

literatura universală, să spun că mai ales în această bătrână și atât de uzată Europă, la ora asta, nici literatura proprie a altor țări nu constituie, acolo o preocupare. [...] Deci este o inapetență, în special în Franța după câte am putut eu să-mi dau seama; n-am putut vizita toată Europa, am fost destul de puțin, dar în special în Franța este o inapetență față de literatură, și cu atât mai mult față de poezie, care dezarmează talentele existente acolo și vă dați seama că un popor atât de numeros și cu o atât de veche tradiție și ilustrată cultură, ca cel francez nu a încetat să producă talente, dar este inderența societății de consum față de acest obiect de consum spiritual numit cartea de poezie. [...] Timp de 10 ani, aproximativ din '48 și până în '58 m-a urmărit acuzația de formalism. După aceea a fost o pauză și peste câțiva ani a început povestea asta cu luciditatea și cerebralitatea. Eu vreau să vă spun că sunt atât de puțin lucidă, că nici măcar nu știu cum sunt. Pot doar să mă refer la opiniile unor critici care s-au ocupat de mine. [...] Tovarășul profesor mă întreba la ce volume țin mai mult. Nu prea am astfel de preferințe. Țin, desigur, la volumul meu de debut, țin la ultimul volum care a apărut, *Ambitus*, și într-un fel la volumele neapărate până acum, n-am niciun fel de opinie fermă și n-am nicio pretenție. Și la *Vârstele anului* care a însemnat un fel de regenerare. □ **Ana Blandiana:** [...] Am fost întrebată cum am reușit să mă desprind de modele, și care mi-au fost modelele? În perioada formării generației noastre existau, evident, marii poeți dintre cele două războaie, dintre care țin cel mai mult și îl consider cel mai mare pe Blaga. Acești mari poeți erau și nu erau cunoscuți. Mai precis, ei existau pentru noi nu atât ca artiști cât ca legende și simboluri. La câțiva ani abia după apariția în presă a generației noastre, au început să apară volumele masive ale lui Blaga, Barbu, chiar Bacovia. [...] Ultima întrebare este în legătură cu foarte rara prezență în «România literară» a poeziilor mele. Trebuie să vă spun că nu mă simt persecutată de «România literară». Este revista în care public cel mai mult poezie, în măsura în care public poezie. Trebuie să vă mărturisesc că nu invidiez poezii care publică foarte mult, că am chiar o anumită, și poate neîndreptățită, rezervă față de ei. Nu vreau să susțin că nu sunt leneșă. Vreau doar să spun că poezii publică mai multe volume decât mine, cu siguranță că sunt mai harnici decât mine, însă există și posibilitatea ca ei să fie mai puțin riguroși. □ **Sașa Pană:** În antologia literaturii române de avangardă, care a apărut acum câțiva ani, în cele câteva note și precizări ale mele scriam că am început să lucrez împreună cu un critic la un studiu asupra mișcării de avangardă din țara noastră. Și așa era. Însă acel critic s-a dezis pe parcurs. Și studiul n-a mai apărut. [...] ■ **Nicolae Breban:** Într-adevăr, după această caldă confesiune a lui Sașa Pană, nu mai îndrăznim să vă mai reținem, pentru că nu am mai avea de spus nimic în plus. VĂ așteptăm la ora 6 la întâlnirea din oraș”. □ *La ziarul „Drapelul Roșu”:* „Din partea ziarului «Drapelul roșu», organ al Comitetului județean de partid, au participat Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan, Ildiko Szatmari, iar de la revista «Forum» au fost prezenți Petru M. Haș și Marcel

Pop Corniș. □ **Ion Arieșanu:** Avem prilejul, cu adevărat emoționant, să primim în Timișoara, în acest centru de cultură din vestul țării, o impresionantă echipă de scriitori contemporani, redactori și colaboratori ai primei reviste literare românești. În ultimii 15 ani nu cred să fi venit în mijlocul nostru, aici, scriitori de notorietate dv. [...] ■ **Nicolae Breban:** Mulțumesc pentru prieteneasca prezentare și, în primul rând, pentru prieteneasca primire. [...] Este o dorință mai veche a revistei noastre de a se întâlni cu studenții din provincie, studenții care, după părerea mea, au ceva de spus în cultura românească. Vom merge și la Iași și în alte mari centre universitare din provincie care sunt, poate, mai reprezentative, cred eu, pentru psihologia specifică studențimii, decât Bucureștiul. În principiu, dorința noastră a fost de a ne întâlni mai ales cu studențimea din Timișoara, fără să neglijăm, însă, întreg publicul cititor trecut, prezent și viitor al revistei noastre. □ **Cornel Haranguș:** M-a izbit, în ceea ce ați spus, un cuvânt, și anume, cuvântul «provincie». Ce înțelegeți dv. prin «provincie» în afară de câteva sute de kilometri depărtare de București? ■ **Nicolae Breban:** Eu sunt din provincie și sunt încă în structură provincial. În 1957 când debuta Sorin Titel, de pildă, viața spirituală a provinciei românești era foarte joasă. În ultimii ani însă, ea a renăscut, iar revistele care împânzesc țara sunt tocmai o dovadă a acestui lucru. Totuși, provincia românească mai are încă mult de luptat pe plan spiritual, pentru a-și egala foarte importante realizări industriale, economice. Sunt de părere că studențimea din Timișoara are un tonus intelectual și un entuziasm față de literatură, față de scris, dată de artă, de pictură, cu totul deosebite, că există aici un nucleu spiritual foarte puternic. Spun provincie într-un sens admirativ. □ **Ana Blandiana:** Și totuși, din punct de vedere literar, provincia mi se pare mai închisă. Am impresia că unui tânăr scriitor îi este mai ușor să pătrundă în cercurile literare din București decât în cele din provincie. Cunosc situația din Cluj și pot să vă înșir câteva nume de scriitori care s-au făcut cunoscuți mai întâi în Capitală. Poate părea paradoxal, dar așa este. M-aș întoarce cu tot sufletul la Cluj dacă nu mi-ar fi frică de clujeni. Clujul, pentru mine, rămâne orașul pe care nu poți să-l uiți niciodată, dar suport mai ușor viața literară din București. ■ **Edgar Papu:** Problema trebuie legată și de dimensiunile volumului intelectual: cu cât volumul este mai larg, cu atât te miști mai ușor în el. În provincie, unde există un cerc intelectual foarte închis, a «pătrunde» în el e o adevărată problemă, mai ales că, de multe ori, e unic. În București sunt foarte multe centre și atunci te poți deplasa mai ușor, mișcarea este mai liberă pentru un tânăr intelectual care vrea să intre în cultură. ■ **Nicolae Breban:** Ne putem referi și la volumul sferei intelectuale. Provincia și-a pierdut în anii 1950 – 1960 acest volum prin migrația spre București. [...] □ **Nicolae Ciobanu:** Am gustat din plin dulceața vieții literare din provincie. Cred că problema este mult mai complicată. A fi scriitor în Timișoara este un lucru foarte sigur și, în același timp, foarte nesigur. S-a păstrat bine conservat mitul gloriei locale. Această situație generează

niște confuzii între care aş numi două: nu se creează o conştiinţă estetică şi oamenii nu mai au simţul măsurii, toţi se cred la fel de talentaţi. [...] Apoi, nu sunt acceptate anumite modalităţi literare, anumite căutări. Numai cutare formulă devine bună, exact cea care place şefului secţiei de poezie de la revista «Orizont», de pildă. (Evident, vorbesc la modul teoretic.) Din această pricină s-a creat o «fascinaţie» a Capitalei, care nici ea nu este ferită de neajunsuri. Dar acolo omul se simte mai bine, chiar dacă ambianţa e mai complicată, el este mai stăpân pe propria-i conştiinţă estetică, pe propriile idealuri. Ceea ce este de o importanţă fundamentală. □ **Ion Marin Almăjan:** Mediul cultural la Timișoara nu este foarte propice, nu creează o ambianţă intelectuală care să-i îngăduie unui scriitor să-şi desfășoare optim activitatea. Poate că nu sunt tocmai oamenii cei mai potriviți la reviste și mai competenți – și mă refer, în general, la ceea ce ține de literatură – cei care ar trebui să-i asigure literaturii o dezvoltare în toată frumusețea și amploarea ei. În aceasta, cred eu, rezidă complexul «provinciei» pe care noi încă nu l-am înlăturat. ■ **Nicolae Breban:** Una din modalitățile de a ajuta, de a diversifica viața literară, de a risipi un grup care ar putea să se țină prea închis, aparține presei. În ce fel ajută oare ziarul dv., alături de revistele «Forum» și «Orizont», viața literar-artistică? □ **Ion Arieșanu:** Faptul că manifestarea celor câțiva scriitori de aici se face atât de meschin îi determină să plece uneori din Timișoara, fie să se îndrepte spre alte meserii. Într-o revistă cu apariție lunară fenomenul artistic nu poate fi bine urmărit și iun scriitor poate să publice 20 de ani în șir fără să-l știe nimeni. Ar fi necesară, deci, apariția unui săptămânal de cultură la Timișoara. ■ **Nicolae Breban:** Putem adresa această dorință Uniunii Scriitorilor. Eu, Marin Sorescu și Arnold Hauser suntem membri în biroul Uniunii și primim sugestia dv., deși nu-mi explic de ce dv. nu aveți o revistă cum e «Cronica» de la Iași, cum de municipalitatea de aici nu poate găsi fonduri pentru o revistă săptămânală. ■ **Sorin Titel:** Se poate aduce o critică Uniunii pentru că nu a dat ajutor revistei «Orizont» în dorința ei de a se restructura. Dacă în București se poate vorbi de o «ierarhie» pe valori, aici se conservă niște tipare vechi, anihilante pentru viața literară. ■ **Nicolae Breban:** Trebuie să faceți o revistă foarte bună cum e «Cronica». Aveți nevoie de un săptămânal, dar trebuie ca în primul rând forurile locale să se lupte pentru dv. Nu se poate, nu e admisibil, ca un municipiu atât de important să nu aibă o revistă săptămânală. [...] Dacă vreți, noi, «România literară», vă vom ajuta pe cât se poate, căci e de mirare ca Timișoara să nu aibă o revistă săptămânală. Fără ea, se va sufoca din punct de vedere cultural și, după cum vedeți, din aceeași cauză se risipesc și oamenii. ■ **Petru M. Haș:** În ce privește îmbunătățirea ținutei revistei nu știm încă ce vom face, căci riscul imediat este să nu mai apară revista. Dacă scrii într-un fel care, după părerea mea, nu este chiar cel mai evoluat, și se poate reproșa repede că ai tendința să faci «curent literar». ■ **Marcel Pop Corniș:** Există în Timișoara, o mare inerție. Din nenorocire, acest climat este sprijinit, indirect, și de către

forurile din București. Noi am avut, la «Forum», foarte multe dificultăți și ceea ce vedeți în față, acest număr de revistă, nu ne reprezintă întrutotul, deși studențimea noastră, mișcarea culturală din centrul nostru este totuși mai bine oglindită decât în numerele precedente. Deci, pricinile ar fi două: pe de o parte, inerția pe plan local și pe de altă parte, un anumit climat de centralism care se mai menține încă la București. Un exemplu edificator: un factor de cultură republican, cum e televiziunea, programează emisiunile care ne interesează pe noi, emisiunile literare, numai pe programul II care la noi, la Timișoara, nu poate fi recepționat. [...] ■ **Sorin Titel:** Mișcarea literară studențească este mai vie decât se reflectă în revistele studențești. Vorbesc oarecum în conștiința de cauză. [...] ■ **Nicolae Breban:** Cei care conduc revista «Forum» trebuie să manifeste nu numai deschiderea față de nou, ci și un anumit tip de maturitate estetică și politică. ■ **Edgar Papu:** Am văzut că în revista «Forum» aveți și unele colaborări externe, l-am văzut semnând pe Leonid Dimov. Cred că ar fi avantajos să se sporească aceste colaborări din afară din două motive: există nume consacrate și nume cunoscute care pot atrage, iar în al doilea rând, aduc în revistă culori mai variate. ■ **Ana Blandiana:** Dar interesul studenților este să facă ei revista. [...] ■ **Ildiko Szatmari:** Consider că revista «Orizont» este o revistă obosită și obositoare și câteodată inutilă. Se naște un soi de dubiu: de ce să mai facem o revistă, și încă un săptămânal din moment ce revista nu este citită decât de colaboratorii interni și externi? Nu credeți că ar trebui plecat de la stabilirea noțiunii însăși de revistă literară? □ **Nicolae Breban:** Repet, niciodată un lunar, oricât de bun ar fi, nu poate suplini un săptămânal. Noi i-am rugat și pe studenții de la Cluj, la întâlnirea pe care am avut-o acolo, să ne trimită materiale pentru publicare. Nu ne-au trimis. Deși în discuția avută s-au plâns – și ei – că sunt nedreptățiți de soartă. Trimiteți și dv. asemenea materiale și le publicăm, însă cu o singură condiție: să aveți talent. Noi toți am fost, cândva, refuzați. Și eu am fost refuzat de multe ori. Veneam însă zilnic, perseveram. Pentru cine publicarea e vitală, uită de orgoliu”. ■ *La Casa de cultură a studenților:* „ ■ **Nicolae Breban:** O să începem prin a-i ruga pe prietenii noștri poeți să citească din creația lor; noi, prozatorii, avem bunul obicei de a nu cita din propria noastră creație pentru ca, în felul acesta, să ne păstrăm câțiva din prieteni pe care îl mai avem printre dv.! (Au citit apoi din versurile lor poezii Ana Blandiana, Nina Cassian, Franyo Zoltan, Sașa Pană, Marin Sorescu). ■ **Nicolae Breban:** Am dori, în continuare, să avem o discuție prietenească, sinceră și realistă despre revista noastră, revista «România literară», organ al Uniunii Scriitorilor din România. Inițiind acest ciclu de întâlniri ale «României literare» cu publicul din București și, mai ales, cu cel din țară, întâlniri închinete aniversării semicentenarului P.C.R., am dorit să venim în întâmpinarea dorințelor dv., de a ne cunoaște și de a purta un dialog viu și lucid. [...] □ **Ion Neață:** [...] Acum aș vrea să rog pe câțiva dintre distiinși oaspeți să răspundă unor întrebări care interesează foarte mult publicul cititor de la noi. Pentru că

în sală se găsesc mulți cunoscători ai limbii și literaturii germane, pentru că avem în față un reprezentant al scriitorilor de limbă germană de la noi, l-am ruga pe tov. Arnold Hauser să ne vorbească despre literatura de limbă germană de la noi. În altă ordine de idei, vreau să-l rog pe tov. profesor Edgar Papu să ne schițeze, în câteva cuvinte, direcțiile mari ale lirismului românesc de azi. Pe distinsa poetă Nina Cassian o rog să ne împărtășească opiniile domniei-sale despre tinerele poete de astăzi; pe Marin Sorescu îl rog să ne spună cum a debutat și apoi dacă existențialismul a influențat cu ceva poezia domniei-sale; pe Mircea Iorgulescu îl rog să schițeze un succint profil al criticii literare actuale.

□ **Arnold Hauser:** Observ cu bucurie că există interes pentru literatura de limba germană din țara noastră, literatură care, poate, pe mulți îi interesează numai tangențial, dat fiind faptul că nu este cunoscută limba. În această sală, sunt convins, se află însă mulți cunoscători ai limbii germane. [...] □ **Nina Cassian:** [...] Am o mare prețuire pentru consolele mele, pentru colegele mele care sunt, în același timp, colege de vocație și de suferință. Am să numesc, dintre preferințele mele, cinci poete. Mai întâi, Ana Blandiana, nu pentru că este de față și nici pentru că numele ei începe cu A. Ceea ce apreciez în mod esențial la această poetă este faptul că nu vrea să mintă; este un om care refuză compromisurile și are un fel de patimă și chiar un sadism al adevărului; Constanța Buzea, apoi, care în *Agonicele* ei, de o foarte înaltă ținută estetică și de o sfâșiere stăpânită, posedă un dar destul de rar întâlnit la poete, de obicei mai dezlănțuite și mai direct confesionale. Nu vreau să omit pe Ileana Mălăncioiu, poetă cu un ascuțit simț al dramei; aș aminti-o pe Victoria Ana Tăușan, poetă mai puțin cunoscută, de o mare noblețe și sensibilitate; evident, îmi place Gabriela Melinescu, a cărei inventivitate este sclipitoare, uneori până la orbire. Dacă ar fi să le găsec o trăsătură comună, ar fi aceea că nici una din ele nu improvizează, nu aproximează, toate cinci țin la o fermă substanță pe care vor să o ofere. Sunt posesoarele unei conștiințiozități care nu are nimic de a face cu expresia neprelucrată a sentimentelor. [...] □ **Edgar Papu:** [...] Adevărată comunicare se află în poezie. Poezia este o comunicare pe plan afectiv. Numai poezia va fi în stare să dea o comunicare directă. Exemplele pe care le-ați avut în față, ale celor patru poeți care au citit în fața dv., vă arată în modul cel mai ilustrativ, mai mult decât v-am spus eu, ce înseamnă drumul liricii românești moderne actuale. O comunicare cât mai directă nu înseamnă o pseudo-comunicare, în genul unei poezii vechi, în care anumite banalități erau împodobite cu refrene, ci dânsii s-au comunicat direct; nu poate fi substituit nimic, nicio persoană. Cred și eu, așa cum spune Nina Cassian, că există multe încercări mediocre, dar noi vorbim de ceea ce va rămâne; în cultura noastră actuală, aceasta are o pondere mult mai mare. □ **Marin Sorescu:** [...] În legătură cu existențialismul; între poezia mea și acest termen filosofic este o legătură foarte întâmplătoare. Nu sunt un existențialist. Dacă ar fi să-mi găsec niște precursori, i-aș găsi în folclorul românesc. □ **Mircea Iorgulescu:** [...] Numai din

această simplă înșiruire de nume se vede cât de cuprinzătoare ar trebui să fie o hartă a criticii literare actuale! Însă ce se întâmplă? Dacă azi nu se mai pune problema, elementară de altfel, a condițiilor profesionale ale criticului, un rol tot mai însemnat capătă criteriul moral: oricât de talentat ar fi un critic, el se descalifică prin absența condiției etice, mai ales când zona de activitate este literatura contemporană. Judecând exclusiv după acest criteriu.. dar mai bine nu! [...] □ **Ladislau Dunajecz:** [...] Bine s-a spus că se resimte absența interviurilor realizate până nu de mult de Adrian Păunescu! pe lângă reluarea acestor interviuri, ar fi bine să apară în fiecare lună și câte un interviu cu câte un scriitor străin. [...] □ **Cezar Apreotesei:** [...] Vreau să adresez două întrebări. În ce măsură colectivul de redacție sau, eventual, redactorii de specialitate, își angajează răspunderea în cazul când publică un articol cu caracter polemic? În al doilea rând, revista își oferă paginile și celui care este lezat sau vizat prin articolul de acest fel? Am urmărit polemica ivită între «România literară» și «Steaua» în legătură cu un material al meu referitor la Liviu Rebreanu și *Pădurea spânzuraților*; păstrând toată stima pentru tov. Al. Piru, tonul pe care l-a adoptat dânsul în articolul apărut în «România literară» din 11 februarie a. c. cu care încearcă să combată o opinie a mea, este total nepotrivit. Revista ar fi oare dispusă să-și deschidă paginile și pentru un foarte scurt răspuns? □ **Nicolae Breban:** [...] La Uniunea Scriitorilor s-au auzit voci care pledează pentru o anumită discernere a importului de literatură străină de proastă calitate; aceasta dăunează și creației românești originale, care trebuie să se bucure, firește, de protecție din partea celor care conduc acest sector. Tovarășul conferențiar Apreotesei, care se arată preocupat de felul în care se găzduiește la noi în revistă o polemică, îi spunem că revista noastră nu poate răspunde tuturor celor care se simt vizați de unele sau altele dintre articolele apărute. Vă închipuiți, apar multe articole polemice, noi încercăm să dinamizăm și mai mult revista, dar nu putem publica pe toată lumea, la dorință. Dreptul la opinie îl au cei care au, într-adevăr, opinii reprezentative. Dv., se înțelege, aveți dreptul la opinie; puteți răspunde, dar într-o formă concisă, ca să poată apărea în spațiul nostru. [...] □ **Iulian Bociot:** Tovarășul Breban a spus, și cred că l-am înțeles cu toții foarte bine, că pretinde criticilor literari mai multă combativitate. Fără îndoială, suntem cu toții de acord cu o asemenea dorință. Aș vrea să sugerez redacției, și am toată încrederea, în primul rând în tov. Breban, ca atunci când criticii își propun drept obiectiv o critică severă, aceasta să nu fie numai severă, ci și dreaptă. După părerea mea, revista «România literară», care se bucură de un mare prestigiu, ar face foarte bine dacă ar impune criticilor un maximum de obiectivitate. Se impune, desigur, o atitudine de sinceritate fermă, dar ar trebui ca în unele articole să nu mai apară ceea ce se cheamă un ton de «zeflemea». Apoi, dv. spuneți că nu vor putea avea dreptul la ripostă toți cei vizați. În această situație, un critic din București va putea primi, cel mult, o scrisoare personală, de aceea ar fi bine ca ideea de combativitate să fie dublată de aceea

de obiectivitate. □ **Nicolae Breban:** Este un lucru care ține de conștiința criticului în primul rând, și nu îl poate rezolva integral revista. Noi dorim să se spună adevărul, și ajutăm pe acei critici care spun adevărul-adevărat despre cărțile noastre. În revista noastră încercăm să încurajăm acest efort de a se spune adevărul despre cărți; dar, să știți, sunt foarte mulți scriitori mediocri care trimit scrisori – unele ample – la redacție și care se consideră pe nedrept criticați. Aici, totuși, trebuie să dăm prioritate opiniei criticului; nu putem, firește, să publicăm toate aceste scrisori! Lucrul este complicat. Nu vreau să spun că nu dăm drept la opinie în revistă, dar în primul rând publicăm pe cei care au într-adevăr o opinie, exprimată civilizată, într-un stil urban. Apelul dv. l-am înțeles foarte bine; e un apel general către obiectivitate critică. În ultima vreme am impresia că s-au făcut câțiva pași în această direcție. Sper, și noi dorim, să dezmetizăm limbajul criticii literare, care ni se pare adesea snob și găunos. Cât despre «zeflema», aceasta e o problemă foarte delicată. Cred că 90 la sută din textele apărute în revista noastră nu suferă din pricina unui ton neelegant. Însă noi nu ne permitem să abreviem articolele unor critici reputați; ei răspund de ideile lor și obiceiul de a înjonționa în materialele scriitorilor a cam dispărut din presa noastră literară. Vă mulțumesc tuturor pentru participarea la această dezbatere”. ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: „Iată și în această săptămână câteva volume de versuri care, fără să fie neapărat tipărite de Editura Litera, se caracterizează printr-o perfectă carență de lirism, exemplificând în cuprinsul lor atitudinii felurite”: □ *Poeme* de Ioanid Romanescu, editura Junimea: „scrie, de pildă, «poeme» aberante, căzând în pur delir, [...]. Cum nu există niciun sens, versurile lui Ioanid Romanescu nu reușesc să treacă de aspectul deprimant”. □ *Teama de oglinzi* de Mircea Micu, Ed. Eminescu: „Mircea Micu, care se declară drept «cel târziu coborâtor din datini» și vorbește într-un rând despre «trupul meu de om și moț», este în realitate un modest versificator în linia sentimentalismului minor ardelenesc. Carența lirică provine la el din vetustitatea limbajului, din tonul predominant de romanță, în plus, din transparența modelelor abordate”. □ *Armuri* de Grișa Gherghei: „Pentru cine mai păstrează iluzia că poezia mai înseamnă și capacitate afectivă, *Armurile* lui Grișa Gherghei îi vor pune negreșit stavilă. Metaforic vorbind, autorul își lustruiește fața precum oțelul zalelor, nelăsând să-i scape nicio mărturisire, nicio emoție, nicio înflorare, nicio sugestie lirică. [...] Compunerile sunt de o răceală desăvârșită, indiferente, mase de cuvinte mergând în gol, fără vibrația interioară care să le sudeze în fluxul armoniei poetice”. □ *Argintatul pește și alte poezii* de Dinu Ianculescu, Ed. Eminescu, 1970: „Sunt adunate aici simple predispoziții de amator, cultivate la nivel de cenaclu, când construcția vreunui trop e privită în sine ca o izbândă, ca o epuizare a materialului de comunicat”. ■ În aceeași rubrică, Nicolae Bălotă prezintă volume de teatru: □ *Echipa de zgomote* de Fănuș Neagu: „E mult zgomot și multă furie a patimilor exacerbate în spațiul fictiv al prozatorului

Fănuș Neagu. Ficțiunea sa dramatică aparține, evident, aceluiași spațiu. Dar, mai mult, poate, decât prozele sale, piesa trădează vâna liric-dramatică, poetul ascuns sub pielea povestitorului. Câte secvențe admirabile, pline de un patos nostalgic ori de-un patos al exasperării în *Echipa de zgomote!* [...] Incitantă la lectură, piesa se oferă spectacolului prin jocul celor două planuri: cel cinematic, constituind un fundal mecanic din care se desprinde jocul patimilor, desenul violent al deslușirii adevărului în drama unei familii. Și mai mult decât a familiei, a unei stirpe”. □ *Paracliserul* de Marin Sorescu: „În epoca lui Dumnezeu cel mort, al agoniei, al sfârșitului tragediei, un asemenea sumbru-patetic monolog al însinguratului înseamnă o încercare de resurrecție a tragicului pe scândurile șubreze ale teatrului. Chiar dacă n-ar fi decât o încercare și meritul lui Marin Sorescu ar fi neprețuit”. □ *Teatru* de Paul Cornel Chitic: „Chitic a ales un ton artificial, utilizează artificiile retorice ale patosului, ale unui patos parodic. Esențialele nu sunt afectele sau ideile transmise, nu e ceea ce se comunică, ci însuși *artificiul*. Dramaturgul își formează, înainte de toate, un limbaj teatral. Reușita lui Paul Cornel Chitic în acest sens este evidentă. Șansele sale sunt mari – dat fiind seriozitatea cu care urmărește constituirea unui limbaj dramatic – de a construi un univers dramatic pe măsura elementelor acumulate. E interesantă astfel pantomima (întrucâtva beckettiană) *Panta Rei*, adevărat exercițiu de digitație – de gesticulație – dramatică”. ■ Tot în *Cărțile săptămânii* citim și prezentări de volume de critică, semnate de M. Ungheanu: □ *Literatura română între 1900-1918* de Const. Ciopraga: „Evaluarea estetică, deși intenționată, nu este partea cea mai recomandabilă a acestei lucrări”. □ *Clasicismul românesc* de D. Păcurariu, Minerva: „Colecția *Momente și sinteze* începe cu un bun catalizator de dispute, dar este cazul să ne întrebăm încă odată în final dacă acestui titlu, *Clasicismul românesc*, nu i se cuvenea un serios semn de întrebare”. □ Versuri semnează: Nina Cassian (*Psi; Vis de corabie; Marea Conjugare*), Nicolae Tăutu (*Bucolică; Copiii; Regăsire; Zidirea; Douăzeci de milioane*), Nicolae Dragoș (*Noaptea, când bat la ușa mea; Vis de templu; Joc de anotimpuri; Stampă cu arlechin; Toamna, solitar..*). □ În *Confesiuni* citim fragmente din *Scrisoare către un doctor* de Alexandru Sencovici. Cella Delavrancea semnează „*Eternități de-o clipă*”. ■ La *Ochiul magic* se găesc: □ *Transformări*: „De câteva numere revista «Tomis» trece printr-o aparent directă prefacere, deși modificările petrecute sunt de substanță. Înfațișarea grafică a rămas aceeași, rubrici noi nu au apărut, cele vechi sunt menținute în continuare. Sub alte semnături însă: lucru esențial, căci se constată tendința de a lăsa în urmă manifestările de agresivitate nefondată, caracteristice unei faze mai vechi. Inițiativa este laudabilă; așteptam și alte semne de îmbunătățire. [...] S-ar părea că în curând vom putea vorbi despre o nouă serie a revistei «Tomis».”. □ *Pledoarie pentru realism*: „O viziune dialectică asupra esenței și menirii literaturii ne propune Alice Botez în eseu *Literatura și substanța ei realistă* («Luceafărul», nr. 13). Ocolind abordarea nediferențiată a

fenomenului literar și racordându-se la concepția materialist-dialectică în ceea ce privește procesul existenței sociale, eseista întreprinde o «rapidă incursiune» în istoria literară, convinsă fiind de posibilitatea unei mai bune clarificări”.

□ *Tendința apologetică*: „Articolul lui Marcel Petrișor intitulat *Un roman cu întrebări* (tot în «Luceafărul», nr. 13) ne pune în fața unei probleme nu de puține ori comentată în revistele noastre și anume tendința apologetică în practica actului critic. Atitudinea de detașare fiind exclusă, este în ordinea lucrurilor ca și înțelegerea să sufere de grave lacune”.

□ *Distorsiuni*: „Citim în «Secolul XX» (nr. 11) o introducere în opera lui Dino Buzzati prin care semnatarul ei, Cornel Mihai Ionescu, pare să-și fi propus, nici mai mult nici mai puțin, decât să provoace lectorului, dacă n-o are, o cruntă astenie de primăvară. Încă de la primele paragrafe autorul reușește să demonstreze o rară virtuozitate în a construi fraze cu dantele dintre cele mai prețioase”.

□ *Repere*: „O pagină întregă a revistei «Cronica» (nr. 13) este rezervată anchetei – *Tradiție și inovație în proza actuală*. Dacă o parte din opiniile lui Voicu Bugariu sunt discutabile – părăsirea masivă a romanului obiectiv în favoarea celui de factură eseistică – simptom real, dar nu întru totul definitiv pentru deceniul șapte, ele se detașează în genere din contextul observațiilor comunicate în continuare de Aurel Sasu și Mihai Nadin prin precizie și capacitatea de a sintetiza și a sesiza câteva trăsături reale ale prozei actuale. [...] O mai categorică referire la cărțile deceniului șapte, și eventual o analiză a unor momente de vârf, cât și excluderea tendinței de teoretizare nebuloasă, ar fi făcut ca ancheta «Cronicii» să se soldeze cu un sondaj fructuos și binevenit”.

□ „*Echinox*” la „*Luceafărul*”: „O bună inițiativă a avut «Luceafărul» în ultimul număr oferind celor mai talentați colaboratori ai revistei studențești «Echinox» două din paginile sale. Poeții și prozatorii clujeni care semnează cu această ocazie în revista tinerilor scriitori sunt nume deja cunoscute și impuse în mișcarea literară artistică și editorială. [...] Selecția exigentă a grupajului din «Luceafărul» demonstrează încă odată maturitatea gândirii artistice a tinerilor poeți și prozatori clujeni. Găzduirea generoasă a «Luceafărului» este pe deplin răsplătită și intenția de a încuraja revistele studențești este salutară”.

■ Liviu Rusu, în *Liviu Rebreanu la Bistrița*, invocă articolul lui Al. Piru, *Documentariștii și Liviu Rebreanu*, publicat în „România literară” nr. 7 din 11.2.1971 spunând: „Sunt și eu de părerea că se exagerează în privința aceasta, mulți cercetători crezând că fac știință literară descoperind astfel de date. În același timp, însă, sunt de părere că, o dată un amănunt citat, el trebuie să fie exact. Al. Piru se referă la un articol al lui Ștefan Lupu (apărut în «Steaua» din noiembrie 1970) cu privire la școlari-tatea lui Liviu Rebreanu. Noul documentarist al lui Rebreanu afirmă că scriitorul, la Bistrița, n-a urmat liceul german, după cum o mărturisește el însuși și după cum susține familia sa, ci liceul maghiar. Nu indică documente scrise, deține însă informații orale din partea unor colegi de-ai lui Liviu Rebreanu, colegi încă în viață. Ceea ce pot spune de la început este că Ștefan Lupu nu

întrebuințează termeni exacti, el vorbește despre *liceu* maghiar, care însă la Bistrița n-a existat niciodată”. ■ În *Ce e nou în cultura japoneză* citim: □ *Crochiuri pentru un tablou panoramic* de Octavian Simu, text împărțit în: *Japonia, cea mai literară țară din lume?*; *Nume în proză*; *În lirică*; *Arta plastică, numitorul comun: grafică*; *Arhitectura, „metabolism”*. □ În traducerea Danielei Tiberiu sunt publicate poeziile lui Hagiwara Sakutarō: *Într-un colț al lanului de orz*; *Înotătorul*; *Portretele unei mâini*; *Drum spre Koyde*. □ Narcis Zărnescu traduce un fragment din *Tărâmul durerii* de Yukio Mishama. ■ La rubrica *Micul ecran* sub pseudonimul Aspasia se arată, *În așteptarea premiilor Uniunii Scriitorilor*: „În săptămâna care a trecut televiziunea a rezervat un singur spațiu, de nici o oră, literaturii. O discuție despre «cartea de informare», o cronică literară și «ce e nou în B.P.T.». Oare în acest fel înțelege televiziunea să ajute revistele literare în reflectarea și discutarea momentului literar? După atâtea critici, discuții și laude ce se constată? Reducerea interesului față de «literatura vie» la un singur punct în programul întregii săptămâni, renunțarea la unele reușite ale acestui tip de emisiune, la unele mese rotunde, interviuri scurte spontane ale unor personalități diverse și chiar inițierea unor forme mai vii, mai pregnante, cum ar fi controversa literară sau un punct de vedere, competent, susținut de un reprezentant al secției literare a televiziunii (neapărat o personalitate, chiar dacă numai de 20 sau 30 de ani). A dispărut chiar discuția despre revistele literare (programată de obicei pe programul II la ore imposibile), așa cum era, lăncedă, plată, descriptivă, făcută de necunoscuți. Ce se întâmplă? Noi, scriitorii, nu ne declarăm de acord cu ideea că literatura – și mai ales cea care se dăce la noi, acum atât de diversă, de interesantă, de discutabilă în sensul bun al acestui cuvânt – nu prezintă interes pentru telespectatori care sunt adesea și cititorii noștri. [...] Vrem să se regăsească în programul nostru atât de fericit încărcat cu texte bune dramatice, filme interesante de arhivă, emisiuni bune pentru tineret, cu excelenta serie de materiale închinată semi-centenarului P.C.R. ș. a. și cu frânturi din viața ideilor și a cărților literare care, vă asigurăm, e deosebit de interesantă și expresivă. Cu deosebire acum, când se pregătesc premiile literare ale Uniunii Scriitorilor”. ■ În rândul evenimentelor care se referă la scriitorii maghiari din România se prezintă informația că „în seara zilei de duminică, 28 martie 1971, orele 19,30, în sala Teatrului Maghiar de Stat din Timișoara, a avut loc premiera spectacolului *Ne szóly Közbe, halgass végig – Fidelitate* – momente – de scriitorul Hojdy Győző, redactor șef al revistei «Igáz Szó». Spectacolul s-a bucurat de un deosebit succes”. ■ Kántor Lajos scrie elogiul *Méliusz József și patosul confesiunii*: „Nu este ușor lucru să scrii despre Méliusz József: o viață de om de 62 de ani, o carieră scriitoricească de patru decenii ce reprezintă un «adevărat roman»; nu întâmplător, două dintre cele mai însemnate opere ale sale – poemul *A szénásszekér elégia* (*Elegia carului cu fân*) și marele roman de aproape 500 de pagini, *Város a ködben* (*Oraș în ceață*) – care i-au adus omului de litere, mereu gata de

polemică, consacrarea definitivă ca poet și prozator au o vădită inspirație autobiografică, ba mai mult: ele sunt confesiile ale autorului”. ■ Pe ultima pagină este inserat discursul lui Eugen Ionescu, rostit la primirea sa în Academia Franceză: „«Sub cupola» celebrului așezământ de pe Quai Conti, Eugen Ionescu și-a rostit, în ziua de 25 februarie, discursul de intrare în Academia Franceză (pe care îl reproducem parțial), tradiționalul elogiu pe care fiecă nou «nemuritor» îl face predecesorului său. Sincerul, argumentatul omagiu adus lui Jean Paulhan nu este mai puțin o profesie de credință, o confesiune literară a lui Eugen Ionescu însuși”. Din discurs cităm: „Ce este literatura? Mulți gânditori și scriitori (opera unora dintre ei fiind doar o meditație asupra literaturii) s-au ocupat de această problemă și niciun răspuns nu este satisfăcător. Nu voi rezolva eu această problemă, desigur. Totuși, mă întreb dacă literatura nu se datorează unui anumit fel de a te privi pe tine însuți și pe ceilalți, de a privi lumea. Ea este, într-adevăr, rezultatul unei anumite priviri care face ca realitatea, onirică sau nu, să ne apară insolită. În tot cazul literatura poate fi și arta de a regăsi misterul, de a clădi o lume misterioasă. Dacă aș încerca să definesc literatura și misterul său, n-aș reuși; dar pot să spun despre un text că el este literatură ori nu”.

● [„Tribuna”, nr. 14] Un „pretext” al acestui număr ar putea fi poezia lui Nicolae Prelipceanu. □ Ion Vlad dedică un articol poeziei lui N. Prelipceanu, *Mișcarea interioară a poeziei*, în care cataloghează creația acestuia ca fiind de substanță contemplativă, respectând exigențele reflecției intelectuale. Criticul analizează evoluția creației sale lirice din volumul *13 Iluzii* de-a lungul mai multor poeme: *Invenție, Pericol de zbor, Patinoar, Alai subțire, Ad Interim, Regnul Ideal*. ■ În continuare Victor Felea dedică un articol aceluiași poet, *N. Prelipceanu: 13 iluzii*. Volumul de poeme *13 Iluzii*, este al treilea după volumul de debut *Turnul Înclinat* (1966, *Colecția Luceafărul*) unde apare alături de Adrian Păunescu, Gh. Pituț, Ion Pop, Ioanid Romanescu, Petru Popescu, și volumul *Antu* (1968, Dacia, Cluj). Acest volum îl plasează în lirica modernă, nu în zona confuză a suprarealismului, ci în cea a inspirației libere și inventive. *Circul, Lamento, Invenție, Elegie* sunt câteva dintre poemele decelate de către scriitor, din care reiese o poezie plină de emoție, vibrantă, fără a căuta efectul, de „un bogat metaforism” ce îmbină limbajul mitologic (v. Pasărea Phoenix) cu cel livresc. ■ Adrian Marino, surprinde portretul moral și literar al poetului N. Prelipceanu, în *Efemer, ironie, luciditate*: „este politicoasă fără a fi servil, discret fără a fi infatuat, mândru și demn fără fi ostentativ și arogant”. Poetul are o preocupare febrilă pentru ceea ce este efemer, pentru moarte, renaștere, simbolizată de pasărea Phoenix: „trăim într-un *Ad Interim* și provizorat continuu. Totul curge, trece, dispare”. Acest poet scrie fără gesticulații, patetism, tragism, într-un stil monoton, trist, resemnat, lucid ce reflectă însăși personalitatea sa. ■ Marcel Petrișor discută pe marginea *poematicii iluzoriului* la N. Prelipceanu. În ceea ce privește imaginarul, N. Prelipceanu reușește, ceea ce

estetica fenomenologică consideră mai valoros, și anume trecerea de la forme geometrice, figuri cinetice la impresii omoloage unor stări de conștiință. Se observă că nucleele semantice, de pildă, sânge, pește, flacăra, apă, pian, pasăre-Phoenix, în jurul cărora se realizează mișcările imaginare poetice conferă impresii puternice. Marcel Petrișor conchide că: „poetica lui N.P. este deci o poetică a barocului imaginativ, a cărui fericită expresie nu poate fi decât iluzia, iluzia creată de 13 elemente nucleu care-și combină la infinit posibilitățile generative”. ■ Ion Pop în articolul *Traietoria poemului*, prezintă firul evoluției lirice la N. Prelipeanu. *Final*, poemul cre închide volumul anterior celor 13 *iluzii* este o sinteză a elegiei poetului, conservă aceeași stare elegiacă și este de o neglijență studiată ce certifică maturitatea poetului: *Trăiască dansatoarea*, *Penelopa labilis*, dar mai ales *Catedrala și Pianul*, *Critica rațiunii pure* ori *Eronautica*. În poemele sale sunt inserate idei suprarealiste prin folosirea metaforelor neașteptate, a asociațiilor surpriză, însă aceasta e schema exterioră a demersului poetic, realitatea acestui proces simțindu-se în sentimentul unei solitudini predestinate, a unei comuniuni neîmplinite. Din punct de vedere tehnic: „poemele sale sunt suite de notații amplificate ale unui motiv generator, un fel de teme cu variațiuni, în care metafora, concretul prozaic și observația intelectuală se organizează leitmotivic, coagulate de tonalitatea elegiacă”. Nota particulară a utimului volum, este angajarea în mit cu permanența naturii convenționale, a tristeții neîncrederii în mister. □ În *argument la o dezbatere necesară*, Ion Oarcăsu dezbate problema împrumutului literar, a modei literare care în contiună mișcare și rolul artistului adevărat în această continuă transformare, prelucrare și asimilare a modei cu ceea ce este aportul personal: „moda literară nu este sinonimă mereu cu impostura, nu toți imitatorii devin epigoni”. □ Al. Dima încearcă să răspundă la întrebarea *Ce credeți despre moda literară autor ?*. Acesta pornește de la distincția dintre „modă” și „curent” în literatură , primul termen având un sens peiorativ, anulând ideea de originalitate a creației, al doilea particularizează personalitatea artistului în cadrul curentului general. Astfel moda este de evitat: „Opera literară devine un mozaic de imitații sub care originalitatea ei dispare cu totul”. □ Alt articol pe tema modei literare, *Cui dăunează?*, convine că moda este o „posibilitate”, justificată prin talent ce poate exprima adevărurile vremii. □ Publică *Versuri* Adrian Păunescu □ Fragment de proză *Bunicul și păcatele lumii* de Petre Sălcudeanu. Alături sunt câteva poezii de Monica Mărgineanu și Marcel Mușeanu. □ Vasile Voia încearcă să redea figura autentică a *doctorului Faust între istorie și legendă*, așa cum a încercat istoria literaturii germane. Existența doctorului Faust este atestată în câteva documente și mărturii ale vremii, despre care se știe cert că era un magician reputat al umanismului. Voia expune datele biografice ale magicianului, care era de o mare capacitate intelectuală și carismă. □ Pe ultima pagină, poezii de Erik Lindegren în traducerea lui de A.E. Baconsky.

9 aprilie

• [„Munca”, nr. 7275] Mihai Beniuc semnează *Literatura – capitol cu mare rază de pătrundere în inima maselor*, articol în care afirmă că „literatura, cu miezul ei de implicită eticitate, ce alta poate fi decât o expresie la cel mai mare potențial a acestei juste conformări creative? Desigur că nu există o muncă, n-aș zice mai grea, căci ea își are plăcerile ei implicite, o muncă aș zice mai complicată decât activitatea literară, dusă de obicei într-un teren neexploatat, unde fierbe la cele mai variate și mai imprevizibile temperaturi omenescul. [...] Orice scriitor, fără discuție, în țara noastră, are libertatea să scrie ce vrea, Partidul nu-l constrânge și nu insistă. Dar cine oare mai mult decât Partidul, și prin trecutul său, și prin gigantica-i operă de peste un sfert de secol, ca nemijlocit conducător și îndrumător al destinului țării și poporului, oferă cele mai strălucite șanse scriitorului și pentru punerea în adevărata lumină a luptei multiseculare de pe aceste meleaguri și a cuceririlor socialismului, realizate prin muncă, și a perspectivelor viitorului, care se cer asigurate prin strădania nepregătită și patriotism socialist”.

• [„România liberă”, nr. 8229] Monica Săvulescu analizează tragedia *Înainte de potop* de Nagy István și reprezentarea scenică a acesteia la Teatrul din Tg. Mureș (premiera datând din 1936), afirmând despre acțiune că „este simplă ca viața însăși”, atmosfera montării „pătrunzându-te prin toți porii”. □ În aceeași publicație, sunt inventariate *Manifestări consacrate semicentenarului Partidului*, la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Miu Dobrescu susținând lucrarea *Cinci decenii de lupte și victorii pentru triumful socialismului*. Mircea Malița, ministrul învățământului, Al. Roșca, președintele Secției de psihologie și pedagogie a Academiei de Științe Sociale și Politice, G. Văideanu, directorul Institutului de cercetări pedagogice, precum și alte cadre didactice au prezentat lucrări în cadrul sesiunii științifice „Contribuția cercetătorilor de psihologie și pedagogie la dezvoltarea învățământului și la perfecționarea activității industriale” și, „într-o atmosferă de puternic entuziasm, [...] au adresat o telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu”.

• [„Scânteia”, nr. 8751] Anchetă realizată de Victor Bârlădeanu și Al. Mureșan, în toate mediile sociale din țară, se numește *Umanismul - substanța vie a politicii partidului nostru*: „În atmosfera de puternică însuflețire creatoare cu care cei 20 de milioane de cetățeni ai României socialiste întâmpină glorioasa aniversare a Partidului Comunist Român este pe deplin firesc ca drumul parcurs de comuniști în răstimp de o jumătate de secol să însemne pentru fiecare dintre noi o inepuizabilă sursă de reflecție. Printre coordonatele definitorii ale acestui drum de lupte eroice, *umanismul*, preocuparea pentru om, cu problemele și necesitățile sale, cu aspirațiile, gândurile și sentimentele sale, cu destinul său, s-a aflat totdeauna la loc de cinste. Partidul Comunist Român a transformat umanismul dintr-un nobil deziderat abstract al unor spirite lumina-

te, limitat doar la unele aspecte de ordin moral, într-o realitate cotidiană, instituționalizată. În concepția consecvent marxist-leninistă a partidului nostru, socialismul și preocuparea pentru om sunt de nedespărțit. Socialismul se construiește de către oameni – pentru oameni, pentru ei înșiși. Nu s-ar putea concepe un socialism care să nu așeze omul în centrul întregii activități sociale. Subliniind imperativul de înaltă semnificație umanistă care călăuzește partidul nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată: «Socialismul trebuie să realizeze asemenea condiții ca omul, stăpân al mijloacelor de producție, făuritor al tuturor valorilor materiale și spirituale, să fie într-adevăr în centrul atenției, să aibă rolul principal în societate, să se bucure și să beneficieze nestânjenit de drepturile și libertățile adevăratei democrații socialiste – premisa fundamentală a înfloririi depline a personalității umane». Ne-am propus să dezbatem această temă în cadrul unei anchete realizate la București și Cluj, la care au luat parte muncitorii, activiști de partid și de stat, reprezentanții ai intelectualității. Le dăm cuvântul”. ■ Printre „muncitori, activiști de partid și de stat, reprezentanții ai intelectualității” citim și intervenția lui Mircea Zăciu: „S-a mai spus, dar aș vrea să relievez și eu – adaugă prof. dr. Mircea Zăciu, de la Universitatea «Babeș-Bolyai» – că umanismul socialist promovată de partid are tradiții adânci în spiritualitatea românească. Dacă ne gândim la conceptul de omenie, ca un echivalent pentru alte vremuri al umanismului de astăzi, el crește din folclor vizibil în momentele mari de creație populară, de la Miorița la Meșterul Manole și trece ca un fir roșu prin toată literatura mare a poporului nostru, prin creația lui Eminescu, Sadoveanu, Arghezi, Blaga și a celorlalți corifei ai poeziei și prozei românești. În ce privește orientarea actuală a creației noastre, aș releva o latură esențială a umanismului, cultivată și dezvoltată datorită politicii de înaltă principialitate, de minunată consecvență a partidului nostru, Respectiv o angajare conștientă, deliberată pentru idei nobile, izvorâtă dintr-o înaltă conștiință a responsabilității sociale, în spiritul unei filosofii al cărei centru vital este omul – filosofia societății noastre. Astfel s-a născut o literatură responsabilă, scrisă în numele omului și pentru om, care demonstrează încă o dată că nu poate exista o mare artă în afara obiectului ei esențial: omul ca făptură socială”. □ Ancheta se încheie cu: „O asemenea dezbatere, cum este ancheta noastră despre umanismul politicii partidului, nu se poate încheia, firească, în spațiul strâmt al literei tipărite; ea are ample reverberații în faptele cotidiene ale vieții ce ne înconjoară. Datorită politicii P.C.R., umanismul a devenit nu numai un climat politic și social, ci și un etalon moral care definește și amplifică sensul a tot ce săvârșim”. ■ În acest număr al ziarului apar o serie de prezentări editoriale: □ Mircea Iorgulescu scrie despre volumul *Eseuri despre literatura modernă* (Ed. Eminescu, București, 1970) de Matei Călinescu: „Relativ puțin s-a vorbit despre unitatea acestei cărți și, în consecință, despre programul criticului, sursa generatoare de organicitate. Este adevărat că eseurile care compun volumul nu-și trădează la o întâia privire acele intime legături în

stare să dea imaginea vertebrării pe una sau mai multe idei directoare; aparent, textele stau într-o alăturare întâmplătoare și întreaga carte pare o simplă culegere de articole mai mult sau mai puțin ocazionale. [...] Dar unitatea structurală a eseurilor este neîndoielnică. De fapt, autorul însuși dă un indiciu asupra unității volumului, arătând, în cuvântul introductiv, că eseurile cuprinse converg către o unică problemă, aceea a raporturilor dintre literatură și limbaj. [...] Autorul investighează cu minuție și discernământ, sub diverse pretexte, evoluția unor motive și concepte literare de o netăgăduită actualitate. Și poate că o mai vădită, mai evidentă raportare a criticului la realitățile actuale ale culturii noastre, la criteriile valorice și problemele de fond ale actualității literare ar fi necesară, cu atât mai mult cu cât Matei Călinescu este, prin calitățile sale, unul dintre cei mai avizați dintre criticii noștri literari”. □ Teofil Bușecan se ocupă de volumul *Fără plic* de Láng Gusztáv și Veress Zoltán: „Doi cunoscuți scriitori din generația mai tânără a literaturii maghiare din țara noastră, criticul-eseist Láng Gusztáv și prozatorul Veress Zoltán își împart matematic egal paternitatea de autor asupra volumului *Boriték Nélkül (Fără plic)*, volum de eseuri, de meditații literar-filosofice, apărut de curând, în Editura Dacia. Desigur, recurgând la dialogul epistolar, autorii au recurs la o modalitate solid constituită în literatura universală și în cea din România. Meritul lor constă în încercarea de a investi acest gen literar cu valențe ce poartă amprenta problematicii contemporane. Evident, interesul față de acest volum nu este solicitat doar de modalitatea la care au recurs autorii. Pentru că ei abordează probleme de larg interes referitoare la conceptul de provincie și provincialism, nemurire și înstrăinare într-o societate dominată de antagonisme sociale ireductibile, discută despre birocratism, diletantism, fericire și chiar despre eterna problemă a memoriei individului în viață. Răspunsurile pe care le propun autorii nu se vor, desigur, definitive, nici exhaustive; ei propun soluții personale, ca, de pildă, în discuția despre alienare. Ei demonstrează convingător absența rădăcinilor acestui fenomen în condițiile socialismului”. □ Nicolae Balotă notează apariția volumului *Literatura europeană și evul mediu latin* de E.R. Curtius: „Ernst Robert Curtius a fost unul dintre acei dascăli – în sensul cel mai nobil al cuvântului – care s-au străduit, în opera cu care s-a identificat viața lor, să ofere un model exemplar de cultură și «umanitate». Marea sa lucrare, *Literatura europeană și evul mediu latin*, este o sumă a observațiilor și analizelor unui profesor erudit, dar și creația unui artist care prețuia mai presus de orice, în cele ale artei, imaginația creatoare. Publicul nostru poate citi acum această carte în traducerea remarcabilă a lui Adolf Armbruster, după ce o luminoasă introduce-re a lui Alexandru Duțu explicitează semnificațiile mai importante ale textului, prezentându-l, într-un succint portret spiritual, pe autorul ei. [...] E adevărat că privilegiind structurile, fenomenologia devine o descriere suficient de statică. Lipsește din cartea aceasta spectacolul unei dinamici istorice, a unei evoluții a formelor. Dar, oricare ar fi deficiențele acestei opere, *Literatura europeană și*

evul mediu latin rămâne un adevărat monument, ridicat în spiritul umanismului european. O carte care e o adevărată lecție superioară de umanitate”. □ Ioan Adam prezintă volumul *Păuna și copiii ei* de Elena Iordache Streinu: „Din păcate, datorită masivității sale, romanul se resimte uneori din cauza unor inconsecvențe de construcție. Pe alocuri cititorul întâlnește un exces de aglomerări descriptive, episoade inutile (cum e cel al demonstrativei reîntoarceri a argatului Istin pe locurile primei iubiri), stufozități. Dar acestea diminuează prea puțin soliditatea romanului, personalitatea universului său”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 15] M. Ungheanu prezintă antologia *Poezii muncitorești*: „Un document al stării de spirit în mișcarea socialistă și muncitorească e culegerea de *Poezii muncitorești revoluționare din România, 1872-1944*. Cele 700 de pagini ale culegeri, alcătuită de Augustin Deac și Teodor Pintean, cuprind versuri închinată suferinței celor din clasele oprite, speranțelor lor, luptei pentru o lume mai bună”. ■ Al. Philippide susține *Cinstirea scrisului*: „«Manuscriptum» este revista editată de Muzeul literaturii române, întemeiat și condus de Perpessicius. [...] Mai înainte însă de importanța ei documentară și informativă, această publicație este menită să păstreze și să illustreze însemnătatea scrisului, îndeosebi, dacă nu chiar în chip exclusiv, a scrisului de mână, în producerea și în desăvârșirea lucrului literar”. ■ Laurențiu Ulici prezintă *Cartea lui Mircea Ciobanu*: „*Cartea fiilor* pare, așa privită, romanul unei teze morale, varianta artistică, manifestarea în ficțiune epică a unei Etici căreia încă nu-i cunoaștem expresia teoretică dar pe care scriitorul, fără îndoială, nu va întârzia să o comunice, probabil printr-un alt eseu, așa cum *Epistolele* comunicau imaginea rațională a instinctului moral din *Martorii*”. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumul de versuri al lui Mihai Beniuc: „Mai fluente, mai «corecte», versurile lui Mihai Beniuc din *Lumini crepusculare* (Eminescu, 1970) nu aduc totuși lucruri esențial noi față de acelea cu care ultimii șapte-opt ani ne-au desprins: imagini ale senectuții și ale renunțării, amestecul de melancolie și de revoltă, de împăcare cu soarta și de sarcasm disprețuitor.. Tonul a rămas direct și deschis. Puțini poeți scriu astăzi o poezie atât de vădit «sinceră», în care nu este motiv, accent sau întorsătură de frază care să nu exprime un moment de biografie lirică”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Correspondențe*, Ana Blandiana semnează textul *În public*: „Răspunzând de atâta timp, public, unor scrisori atât de intime (oare ce e mai intim decât gestul, decât intenția chiar, de a scrie versuri?), mă încercă o anumită neliniște, mă stânjenește ineleganța procedeuului meu. [...] Domeniul artei este un domeniu public, cu sau – mai ales – fără voia artistului. Nu există artă individuală. Procesul de creare a operei este, oricât de straniu ar părea, simetric și colectiv; autorii unei poezii sunt, aproape în egală măsură, cel care o gândește și cel care o înțelege, cel care o scrie și cel care o citește”. ■ În cadrul secțiunii numite *Jurnal de lector*, George Munteanu recenzează cartea lui N.D. Cocea, *Scrieri (II)*: „Prin munca plină de abnegație a lui Virgiliu Ene

cititorul are astăzi la îndemână o bună ediție selectivă din toate compartimentele scrisului lui N.D. Cocea. Înflăcărata personalitate a luptătorului social iese astfel cuprinzător în relief, fără a i se uita romanele și nuvelele, jurnalul și alte încercări literare, pe care editorul le-a pus cu acuratețe și discreție în valoare”. □ Sandu Tzigara-Samurcaș: *Răsunete*: „Poezia [...] vine să propună câteva experiențe deosebite în peisajul în care se situează. [...] S-ar putea aprecia atunci încă mai la obiect atât nivelul valoric în sine al acestei vibrante poezii și evoluția ei în timp, cât și diversitatea întru chipărilor pe care o acordă.. elanurilor sale”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 18] Continuă articolele-omagiu consacrate de curând dispărutului Perpessicius: H. Zalis salută volumul *Memorial de ziaristică*, adunând contribuții publicistice din anii de început, dar și din perioada târzie: „Perpessicius a profesat statornic o disciplină a erudiției și bunăvoinței. Cât îl privește pe cronicar, [...] era plin de mansuetudine, încât derutează de-a dreptul orientarea pe care a adoptat-o, constant, de vreo 4 decenii încoace, într-un domeniu ce reclamă imperios intransigența. El, unul, n-a conceput-o fără urbanitate. [...] Și totuși, împotriva așteptărilor, efectul de șoc decurge aici (*Memorial*..) din descoperirea unui alt Perpessicius, sarcastic, incisiv, intratabil chiar. N-aș vrea să se înțeleagă de aici că s-a volatilizat blândețea generoasă ce i-o cunoaștem. [...] Dar în locul excesului de finețe și al ceremoniei divagațiilor ne întâmpină un autor «rău» (în sensul bun!), mușcător, refractar la ispitele stilistice, doritor să-și afirme punctul de vedere fără niciun fel de menajamente”. □ C. Regman se ocupă, apreciativ de această dată, de „serialul” lui Nicolae Balotă din „Tribuna”, despre *Peregrinul transilvan*.

10 aprilie

• [„**România liberă**”, nr. 8230] George Sbârcea publică articolul *Teatrul „Fantasio” din Constanța și revista*, semnalând faptul că acest tip de reprezentare (teatrul de revistă) nu este, conform partizanilor de specialitate, un gen „destul de bogat la noi”. Cu toate acestea, instituția culturală în cauză a „delectat publicul, fără a-l dezamăgi prin jignirea bunului simț”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8752] Al. Oprea prezintă, diferențiat, *Documentul și istoria literară*: „Aria documentelor câtă [sic!] a fi foarte diversă: *creații propriu-zise* (mai puține, dar enorm de multe sub formă de variante sau versiuni), *corespondență* (incomensurabilă sub raport cantitativ și valoric), *acte de toate felurile* (de la cele de familie la cele care au prezidat înființarea câte unei publicații), *carte de însemnări, cărți adnotate, fotografii* etc. Firește, scara valorică va fi, la rândul ei, mult diferențiată. [...] Firește, un document în sine nu valorează mult, ci numai în corelație cu altele și mai ales ridicat în planul semnificației generale. Dar și generalizările cele mai subtile și mai vaste devin superflue și caduce atunci când pierd contactul cu concretul, când nu valorifică plenar particularismul documentar (cu tot coloritul său viu)”. ■ O întreagă

pagină a ziarului este dedicată temei *A fi artist al poporului tău*; Între intervenții se numără: □ *O conștiință puternic angajată în viața social-politică a țării* de Sică Alexandrescu: „În aceste zile de bilanț, este logic și semnificativ să ne punem întrebarea: «ce înseamnă a fi artist al poporului?». Răspunsurile se află în inițiativa îndatoririlor morale și sociale. Este vorba despre responsabilități pe care partidul le-a conferit artistului, educându-l mereu, așa încât să fie cu forțe mereu proaspete, la înălțimea încrederii acordate. A fi artist al poporului înseamnă a te angaja să realizezi prin creația ta o permanentă comunicare sufletească și intelectuală cu marea masă a oamenilor muncii. Înseamnă necesitatea de a înțelege care sunt idealurile sociale și politice ale poporului, ce așteaptă ei de la artă, cum vrea să-și vadă oglindite în ea, în mesajul ei, împlinirile pentru care a luptat cu atâtea jertfe. A înțelege că manifestările artei tale au o valoare politică, sunt cărămizi la zidirea noii societăți. Și, înțelegând aceste lucruri, mai înseamnă a te ști dator să le transmiți mai departe. Să-i ajuți, deci, și pe alții să înțeleagă pentru cine facem arta – pentru cine vrem să comunicăm prin ea mesajul celei mai înalte etici, care este umanismul socialist. Fără un dialog deschis, clar, luminos, între artiști și popor arta rămâne fără de obiect și fără interes. Sunt toate acestea înțelegeri pe care nile-a facilitat partidul”; □ *Artă dăruită revoluției, cauzei socialismului* de Vida Geza: „Acum, când aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român se apropie, prilejuind multiple manifestări omagiale în toate domeniile de activitate; acum, când artiștii plastici se pregătesc pentru organizarea unor mari expoziții închinete acestui eveniment, parcă putem răspunde mai limpede întrebării: «Ce înseamnă să fii artist al poporului?». Trăim o epocă frământată; o epocă care a înregistrat mari transformări tehnice, imense salturi calitative; o epocă care a ridicat substanțial nivelul cultural al oamenilor. Toate aceste schimbări au impus creatorilor noi probleme, au determinat o mai profundă integrare a lor în social. Iată de ce cred că a fi artist al poporului înseamnă a-ți afla alături de ceilalți creatori împlinirea în realitățile acestei țări, a-ți mărturisi poziția de artist angajat, a cunoaște viața poporului și a crea pentru el. [...] Aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român are însă pentru mine o semnificație deosebită. Îi voi dedica o lucrare de mari dimensiuni, care se va intitula *Sfatul bătrânilor*. Este o temă legată de meleagurile mele natale. Păstrat până în zilele noastre acest obicei al sfatului care mi-a inspirat lucrarea va simboliza înțelepciunea și maturitatea cu care partidul a condus și conduce destinul poporului nostru, permanenta lui confruntare cu poporul, știința de a ști să se sfătuiască rodnic cu poporul”; □ *Să exprimi vibrant sentimentul dragostei de patrie* de acad. Ion Jalea; □ *Militant pentru progres* de Zeno Vancea; □ *Participant la luminarea drumului spre viitor* de Kovács György; □ *Atașat înaltelor idealuri ale partidului* de Teodor Bratu; □ *Crez artistic în perspectiva răspunderii istorice* de Ion D. Chirescu.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6809] În secțiunea *Notelor de lector*, Ion Moldoveanu recenzează volumul lui Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar. Secolul XX* (publicat la Ed. Eminescu), „o extindere explicită a analizei asupra literaturii contemporane”, „în spiritul clasicismului exemplar”.

• [„Cronica”, nr. 15] Ancheta revistei (*Tradiție și inovație în proza actuală*) continuă și în acest număr cu răspunsurile criticilor ieșeni Ion Apetroaie (*Sincronismul – problemă de vocație*) și Al. Călinescu (*Cărți cu adevărat angajate*). □ Cel dintâi care își exprimă opiniile este Ion Apetroaie: „Deceniul al șaptelea, fiindcă abia s-a încheiat, obligă la o «recunoaștere a terenului» de la foarte mică înălțime, perspectiva în timp, adică înălțimea convenabilă, lipsind deocamdată. [...] Chiar și așa însă apare evident faptul că este deceniul cel mai productiv și mai interesant dintre ultimele trei”. În ceea ce privește modalitatea optimă de a exprima cerințele unei literaturi actuale, părerea aceluiași critic este că „Realismului plat, convențional, prea răspândit în anii exagerărilor sociologice i-au urmat diversificări largi pe planul modalităților de creație. După un Proust și Joyce, Kafka și Camus, Malraux și Camil Petrescu, trebuie să se observe că a mai scrie ca Balzac ori ca Slavici, să zicem, era o «îndrăzneală» pe care puțini și-o mai puteau asuma. [...] Se pare însă că tonul îl dă romanul experiențelor existențiale, al condiției umane cristalizat în formule ale introspecției și analizei la nivel celular. Accentul pe sugestie, pe simbol este, de asemenea, larg cultivat. Romanul-parabolă, romanul-eseu, romanul unui destin, romanul-experiență artistică au produs rezultate excepționale, indicând necesitatea stăruinței pe acest teren extrem de fertil. Se produce un adevărat concurs de virtualități tehnice din care literatura anilor viitori nu va avea decât de câștigat”. □ Punctând și el perspectiva „fatal limitată” la acest moment, Al. Călinescu are convingerea că „deceniul al șaptelea a marcat decisiv destinul prozei (și nu numai al prozei) românești contemporane”. Considerând că nu există nicio contradicție între sincronizare și tradiție, criticul ieșean abordează ultima întrebare, referitoare la modalitățile de creație din prezent, subliniind că literatură actuală fac Marin Preda, Eugen Barbu, Al. Ivăsiuc, Corneliu Ștefanache, Petru Popescu și alți câțiva: „Admițând că «ce spui» este mai important decât «cum spui», a face literatură actuală înseamnă, în primul rând, a privi în față, lucid și curajos, problemele fundamentale ale lumii noastre, a ataca subiecte cu adevărat majore, a fi cu desăvârșire sincer: față de tine și față de ceilalți. Cât privește modalitățile, aici intervin subiectivitatea fiecăruia, formația intelectuală, gusturile, temperamentul [...]”. □ Liviu Leonte comentează monografia *Octavian Goga* („termen de referință pentru exegezele viitoare”), datorată lui Ion Dodu Bălan și apărută la împlinirea a 90 de ani de la nașterea poetului „pătimirii noastre”. ■ Continuându-și periplul prin poezia contemporană, Magda Ursache (în articolul *Moartea părului sălbatic*) scrie despre creația lui Ioan Alexandru, ce izvorăște „dintr-o dramă personală foarte acută”, glosând pe marginea celor șase volume de versuri publicate până acum. Com-

parându-l în unele ipostaze cu Ion Gheorghe, autoarea conchide: „Există la Ioan Alexandru o anume simbioză de expresionism și de suprarealism, adică de proiectare violentă a unei viziuni individuale, de circumscriere severă a stărilor afective în ilogical mișcării terestre. Poetul se surprinde monumentalizat și transferat în altă ordine a lucrurilor”. □ Grupaje lirice semnate de Gheorghe Tomozei și Haralambie Țugui. □ De doi poeți se ocupă și Const. Ciopraga în rubrica sa *fragmentarium*, remarcând ce este propriu fiecăruia. În cazul lui Teodor Balș, în volumul *Nord* (C.R.), „un septentrion sufletesc”, „lirismul străbătut de reflecții delicate, e al unui modern deschis prezentului, dar cu o certă apetență pentru valorile clasice”, iar la Ioanid Romanescu, „frapantă e agitația interioară, poetul plasându-se sub semnul marilor întrebări existențiale”. □ Florența Albu prefațează succint câteva fragmente din jurnalele lui Toader Hrib, „cronicar modern din Țara de Sus”, fixate sub titlul *Cronica de la Arbore*. ■ Necrologul închinat lui Perpessicius este semnat de Const. Ciopraga: „Nu dispăre numai criticul și istoricul literar, ci și o conștiință patetică. Dispare un poet delicat și în special un eminescolog, arhitectul savant al ediției Eminescu, pe care cu grațitudine o vom numi monumentală și exemplară”. □ Convorbirile „Cronicii” îi vizează pe acad. prof. Grigore Moisil, care vorbește despre cibernetică ca despre „locul de întâlnire al biologiei cu matematica”, și pe Amza Pellea, care elogiază avantajul de a face și teatru și film. □ *Mihai Viteazul*, cu un scenariu de Titus Popovici și Sergiu Nicolaescu, este considerat de Ștefan Oprea drept „treapta cea mai înaltă a filmului istoric românesc”. □ La rubrica *Moment*, Mihai Drăgan semnalează o culegere selectivă din opera lui I. Al. Brătescu-Voinești, îngrijită de Andrei Rusu pentru colecția „Lyceum”, atrăgând, de asemenea, „luarea aminte a cititorului asupra studiului introductiv, o cercetare critică serioasă care evidențiază, cu argumente sporite, personalitatea unui tânăr istoric literar de reală vocație, aflat acum în pragul sintezelor de mai largi dimensiuni”. Tânărul semnat al prefeței este criticul Ion Apetroaie. □ Pe ultima pagină, o revistă a revistelor străine.

● [„**Flacăra**”, nr. 15] În cadrul paginii intitulată *Nu – fascismului* este publicat un articol semnat de Csehi Gyula, intitulat *Tineri scriitori și artiști comuniști (file din memorii în veac)* ce reproduce o discuție cu Horváth Imre ca „supraviețuitor dintr-o generație secerată de fascism și de nedreptul război antisovietic”. □ G. Dimisianu prezintă volumul de *Teatru* al lui Teodor Maziu (C.R.) □ Revista reproduce, cu titlul *O.K.*, un fragment de roman semnat de Maria Arsene, aflat în curs de apariție la Ed. Eminescu. □ În cadrul unei „investigații realizate de Nelu Ionescu”, intitulată *Lungul drum al idealului către realitate*, sunt reproduse o serie de extrase (cu precizarea că articolul a apărut în *Manifest*, anul II, nr. 10 din 30 noiembrie 1935) semnate de G. Ivașcu și intitulată *Politica de intimidare a intelectualilor*, tema fiind persecuțiile dreptei față de această categorie. □ În *Omagiul scenei* sunt grupate o serie de cronici dramatice la piese precum *Omul care..* de Horia Lovinescu (aflată în

pregătire la Teatrul Nottara), *Epoleții invizibili* de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu (Teatrul Giulești), *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă, piesă de debut „anunțată și jucată simultan la Petroșani, Pitești, Piatra Neamț”. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Intercomunitare*, pe tema pieței comune. □ În secțiunea *Memento, Carte* se face o trecere în revistă a aparițiilor „programate de Editura Eminescu în întâmpinarea semicentenarului P.C.R.”: *Explozie înăbușită* de Mihai Beniuc, *Anotimpul posibil* de Al. Simion, *Vremurile mele*, memorialistică de Pavel Bojan ș.a. □ Notă despre apariția, în colecția „Cele mai frumoase poezii” (Albatros) a unui volum de *Poezii* de Dragoș Vrânceanu, cu o prefață de Vladimir Streinu. □ Succintă prezentare a volumului *Dicționar cu poezii (cel mai bun pentru copii)* de Victor Tulbure (Ed. Ion Creangă), ce „deslușește sugestiv și mereu adecvat prin ton – când cu umor sau duiosie, când avântat și cu grație – universul natural sau al sentimentelor de care încep să ia cunoștință cei mici”. □ Scurtă trecere în revistă a unor volume de proză apărute la Ed. Eminescu: *Mlaștina*, roman de Eugen Zehan, *Prințul marelui pușin*, roman de Damian Ureche, *Străzi în Maial* de Bucur Crăciun. □ În *Memento, Cinema*: notă despre *Zestrea domniței Ralu*, scenariul fiind semnat de Eugen Barbu. □ Semnalare, la cinematograful Timpuri noi, a unor documentare, printre care și *Victor Eftimiu își amintește*. □ În rubrica de *Teatru* sunt prezente câteva note despre piesele *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă (Teatrul Bulandra), *Omul care..* de Horia Lovinescu (Teatrul de stat din Ploiești), *Drumul încrederii* de Paul Cornel Chitic (Teatrul Național din Iași), *Epoleții invizibili* de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu (Teatrul „Maria Filotti” din Brăila). □ În secțiunea dedicată *Televiziunii*, se semnalează, la capitolul *Literatură*, un interviu cu directorul E.C.R., Marin Preda, în cadrul emisiunii „Actualități literare”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 15] La rubrica omagială permanentă *Anul 50* sunt consemnate alte întâlniri ale scriitorilor cu cititorii, puse sub semnul semicentenarului P.C.R., precum și seria de volume de literatură română contemporană pregătită de C.R. în cinstea aniversării P.C.R. ■ Marin Preda continuă pe prima pagină *Marea călătorie* începută în numărul anterior, cu relatarea felului în care a ajuns să fie admis la Școala Normală din Abrud: „O nedumerire grea se abătu ca o negură asupra mea. Cum adică, nu știam? Convingerea mea fusese deci o iluzie? Sau nu cumva știam ce nu trebuie, lucruri foarte grele care nu eram obligat să le știu și în schimb nu știam sau știam prost acele lucruri care se cer la examene, și care trebuiesc foarte bine știute?” ■ Tot pe prima pagină, S. Damian revine asupra articolului său din numărul anterior cu *Cultură și orgoliu*, articol în care vorbește despre orgoliul hipertrofiat al unor tineri scriitori aclamați la debutul lor editorial: „Acum, ei participă la discuția de idei cu un soi de condescendență, ca și cum ar face o favoare, nu mai au răbdare cât timp conversația atinge doar subiecte generale, fără referire directă la opera lor, își

cer socoteală deschis și brutal pentru opiniile critice exprimate și te amenință, strecurând și insinuarea că prodigiosul lor talent le va aduce implicit, în curând, și putere discreționară pe tărâmul literelor. Îți propun, de aceea, o complicitate a reclamei, pe care o denumesc pompos riposta minților evolute în fața primitivității și imposturii”. ■ Cronicarul literar Nicolae Ciobanu se ocupă de studiul *Clasicismul românesc* al lui D. Păcurariu: „...inexplicabilă ni se pare absența unor capitole special consacrate clasicității lui Creangă și a lui Slavici. În cazul acestor doi mari scriitori, tema studiului ar fi avut șanse spectaculoase de a-și depista alte filoane originare, putându-se vorbi aici de un clasicism de tip gnomic, folcloric, și respectiv de unul așa-zicând «poporan». ■ În secțiunea *Compendiu* sunt prezente volumele *Umbra paradisului* (Horia Zilieru – poezie), *Nisip sub pleoape* (Luminița Coler – proză), *Câteva sentimente* (Radu Cărnău – poezie), *Metafore* (Aurel Chirescu – poezie) și *Insula* (Adriana Iliescu – proză); semnează Dan Laurențiu, Alex Ștefănescu și Dinu Flămând. ■ Sânziana Pop semnează *Munci și zile*, cu subtitlul „reportaj de primăvară”, despre viața de marinar pe un vas românesc aparținând marinei comerciale: „Cum vine primăvara pe mare? l-am întrebat eu pe tov. Dogaru de la C.C. al U.T.C. – Cum vine primăvara pe mare? s-a uimit tov. Dogaru de la C.C. al U.T.C. – Da, am răspuns. – Un moment, a răspuns. – Cum vine primăvara pe mare? l-a întrebat tov. Dogaru de la C.C. al U.T.C. pe tov. Jurcă, primul secretar al județenei U.T.C. Constanța. [...] «Munca pe punte și la motoare în timpul mersului, participarea la marș și la carturi, munca de întreținere, pe urmă încărcatul și descărcatul, câte ancore aruncate în porturi atâtea mărfuri de preluat.»” ■ Gheorghe Tomozei este prezent cu un grupaj de poezie, urmat de Adrian Păunescu □ În *Lumea lui Dostoievski*, Nicolae Manolescu arată: „Siliți să trăiască în acest spațiu prea strâmt, sufocant, dens, și în același timp grăbit și nemilos, eroii lui Dostoievski ar putea fi comparați cu niște actori care nu apucă să-și schimbe costumul de la o reprezentație la alta, rămânând permanent în scenă. [...] Această scenă, acest decor mereu același, această piesă unică – iată o metaforă posibilă a existenței umane în viziunea lui Dostoievski”. ■ Nicolae Balotă semnează *Muzica, purificatoarea pasiunilor*, rânduri prilejuite de vizita la casa memorială Beethoven din Bonn: „Ascultând un cvartet de Beethoven înțelegi cum spiritul uman, mereu amenințat, atât de fragil, se salvează prin arta însăși a fragilului, prin sonorile intangibile, impalpabile, printr-o artă a insesizabilului”. ■ Sub genericul *Confidențele unui maniac*, Al. Paleologu răspunde provocării lui Al. Ivasiuc privitor la conceptul de operă: „Opera conține potențial cele mai variate și neașteptate consecințe dar asta nu ne scoate încă din sfera ei circumscrisă. Destinul său postum și «actual» îi este extraneu și accidental (în accepția de ceea ce se adaugă substanței; substanțială, strict vorbind, în acest raport nu poate fi decât opera”. □ Leonid Dimov publică în loc de cronica filmului, poemul *La cinematograf*. □ Grigore Hagiuc scrie la rubrica *Arte plastice* despre George Apostu. □ Costin Cazaban se refe-

ră la lucrarea *De Ptolemeo* a lui Aurel Stroe. ■ În prezentarea lui Petre Croicu, sunt reproduse câteva scrisori inedite adresate de Octavian Goga lui Ion Bianu, bibliotecar al Academiei Române, cu care poetul a avut o relație de colaborare fructuoasă. ■ Aurora Niculescu semnează eseu *Model și modelare în povestirile lui Julio Cortazar*. ■ În acest număr, poezie turcă din secolul XX în prezentarea și traducerea lui Neuzat M. Yusuf (Fazil Hüsnü Dağlarca, Hasan Simşek, Melih Cevdet Anday, Sabahattin Kudret Aksal).

● **[„Glasul Patriei”, nr. 11]** Geo Bogza semnează necrologul *Perpessicius*: „O nobilă figură a literaturii române dispare, lăsând în urmă un gol ce va dăinui poate multă vreme. Fiindcă oameni de mare talent și oameni de geniu se vor mai naște din neamul acesta – ar fi să disperăm dacă n-am crede-o – cu extraordinara explozie a personalității lor, dar Perpessicius, cel care ne părăsește după o lungă și neînchipuit de grea suferință, era o alcătuire umană de o gingășie, de un parfum al sufletului și al minții, cum rareori natura izbutește. [...] Iar dacă plângem acum, mai mult decât pe el s-ar cuveni să ne plângem pe noi: că n-am fost vrednici de vrednicia lui, îngăduindu-i să meargă cât mai departe în lucrarea majoră și sfântă care era tipărirea postumelor celui mai mare poet al nostru. Oare cine va sfârși vreodată ceea ce el în timpul vieții noastre a început și n-a putut să sfârșească? Ne putem întreba și ne putem umple – încă o dată – de o amară căință”. Textul e preluat din *Contemporanul*, nr. 14, din 2 aprilie 1971. ■ Nichifor Crainic publică poezia *Barza*. ■ Victor Eftimiu semnează textul *Doi poeți și un umorist*: „N-am ocolit niciodată să împărtășesc și altora satisfacțiile prilejuite de lectura cărților autorilor hărăziți cu reală vocație literară. Volumele de versuri, *Simfonie* (Elisabeta Dobrițoiu), *Ferestre spre azur* (Mihai Stănescu) și *Patru cravate* (Nuvele și schițe umoristice semnate de Nicolae Dimitriu) se înscriu în această categorie. [...] Versurile Elisabetei Dobrițoiu, exprimate într-un stil hieratic, luminos, se citesc cu încântare. [...] Și în *Simfonie* și în *Ferestre spre azur* (ambele volume în editura «Litera») am întâlnit însușirile caracterizând pe cei înzestrați să zămislească muzica împreunării cuvintelor, încărcate de greutatea gândului și volbura simțămintelor. Apariția volumului de schițe și nuvele al lui Nicolae Dimitriu, *Patru cravate* («Albatros»), constituie o reconfortare pentru lectorii dornici să se delecteze cu o proză de înaltă calitate. Iată de ce sunt întru totul de acord cu opiniile lui Perpessicius și Șerban Cioculescu, care au socotit pe N. Dimitriu un adevărat «maestru al genului». Felicit editurile care, alături de atâtea lucrări valoroase, ne-au dăruit aceste cărți meritorii, stârnind interesul cititorilor de toate vârstele”.

11 aprilie

● **[„România liberă”, nr. 8231]** Aurel Baranga detaliază relativ subiectiv, ținând cont de simpatia față de partid, „o revelație” pe care i-a produs-o achiziționarea *Unui plic*: „Să faci însă un plic, să-l tai din hîrtie, să-i pui gumă

arabică, să-l lipești și să-l pui în vânzare, mi se pare cea mai extraordinară performanță pe care o poate realiza spiritul uman în veșnica lui evoluție. [...] Dacă se pot naște asemenea spirite, în stare de asemenea invenții [...] înseamnă că viitorul omului e asigurat, că nimic și nimeni nu-l va putea vreodată clinti din glorioasa lui ascensiune spre culmile binelui și ale frumosului”. □ Tia Șerbănescu dialoghează cu poetul, considerat „combatant, întotdeauna sensibil la frământările revoluționare”, Virgil Teodorescu despre *Libertatea de a crea*. Acesta afirmă că „sărbătorirea partidului nu înseamnă numai un grup de acțiuni speciale, ci o anumită permanență.. o permanență necesară”, în această direcție publicând volumul *Poemul întâlnirilor*. Scriitorul, ce publicase în 1934 periodicul *Tinăra generație* alături de Gellu Naum și altele (*Liceu, Critica, Orizont, Meridian, Reporter*), precizează că „au apărut, în acea perioadă, o serie întreagă de reviste sub îndrumarea sau conducerea partidului”, dar că, acum, „este un moment de cristalizare”, deoarece „substanțele încep să se limpezească”.

• [„Scântea”, nr. 8753] În *Adnotări* citim, printre altele: □ *Consecvența principiilor editoriale* de S. Movileanu: „Alăturându-se Editurii Kriterion, menită să publice lucrări în limba maghiară cât și Editurii Dacia, din Cluj, cu un profil mai complex, și alte edituri își propun să publice – în traducere sau în limba în care au fost scrise – lucrări originale ale autorilor aparținând naționalităților conlocuitoare din patria noastră. [...] Expresie a condițiilor de care dispun cetățenii țării – indiferent de naționalitatea căreia îi aparțin – în afirmarea pleneră a talentului, a capacităților lor creatoare, aceste volume răspund, totodată, dezideratului unei mai bune cunoașteri reciproce, al unei apropieri și îmbinări de preocupări în planul vieții spirituale și culturale, al creației literare și artistice, între toți cei ce trăiesc pe aceste meleaguri”. □ *Un remarcabil act de cultură* de A. Angheliescu: „Este neîndoielnic un semn de maturitate al unei culturi când, fără a se complăce într-o obstinată izolare, vădește o deschidere multilaterală către valorile artistice universale, când reușește să-și asigure accesul integral la cele mai reprezentative opere ale umanității. O vastă și fără precedent de intensă acțiune editorială, desfășurată sistematic a pus pe cititorul nostru în situația privilegiată de a beneficia de acest tezaur universal, tradus în propriul său grai. În cadrul unor colecții care în timp și-au consolidat și mai mult profilul au fost traduse operele unor mari scriitori, iar, uneori, ca în cazul unor valori de primă mărime – Shakespeare, Balzac, Tolstoi, Cehov, Dostoevski, Gogol, Turgheniev, Proust etc. – serii întregi de opere. Cu apariția recentă a unui impunător și elegant volum, tipărit în condiții grafice deosebite, s-a încheiat traducerea completă în limba română a operelor lui Dante Alighieri. [...] Cu volumul de față, reunind pentru prima dată așa-numitele *Opere minore* – termen folosit de istoricii literari pentru a deosebi restul creației lui Dante de capodopera artei sale, *Divina Comedie* – s-a împlinit un act de deosebită însemnătate culturală. Versiunea aparține unui colectiv de traducători: Francisca

Băltăceanu, Titus Bărbulescu, Oana Busuioceanu, Virgil Cândea, Petru Creția, Ștefan Aug. Doinaș, Sandu Mihai Lăzărescu, Elena Nasta, Romulus Vulpescu. Mulți dintre cititorii de astăzi nu pot aprecia însă în adevăratele sale dimensiuni acest act cultural, atâta timp cât din rafturile librăriilor lipsește marele poem dantesc, ediția din 1965 fiind de mult epuizată”; □ *Amuzament bizar* de G. Rusu: „Moda demitizării, a desacralizării voievozilor și miturilor eroice ale istoriei cunoaște prin povestirea *Divorț* publicată în revista «Tribuna» din 18 martie o nouă.. consacrare. Evenimentul istoric este redus la numitorul comun al faptului banal, lipsit de aura legendară. Aurel Călinescu, autorul prozei, aruncă «străluciri» de un comic trist prin brodarea (într-un limbaj forțat arhai-zant) unor fapte cunoscute din cronici în contextul prozaic al unui insignifiant proces de divorț contemporan. [...] Ceea ce putea fi o spumoasă pagină de umor judiciar se sufocă sub povara efectelor căutate și a pasajelor certate cu gramatica. [...] Dar, până la amuzament, în fața unor asemenea tentative de parodiare ieftină a unor nume sacre, este cazul să ne întrebăm: «Cui folosesc asemenea scrieri? Cum funcționează discernământul redacțional?». Și nu numai să ne întrebăm, ci să luăm măsuri în consecință pentru a evita asemenea accidente artistice”.

12 aprilie

• [„*Munca*”, nr. 7277] Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează textul *Pregătirea unui congres*, material ce are ca temă amploarea acțiunilor dedicate congresului internațional de estetică ce va avea loc la București în 1972: „preparativele se arată pline de făgăduinți, pentru că preparativele finalizate spre congres dau un imbold nou în cercetările de specialitate care sunt foarte diversificate, foarte variate. Intră în sfera foarte vastă a esteticii contemporane nu numai teoria generală a disciplinei filosofice respective, ci și teoria artelor plastice, muzicale, literare și problemele ridicate de viața modernă legată indisolubil de educația estetică a maselor, de urbanistică, sistematizare, design etc”. □ Petre Lusalov publică, în foileton „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 41).

• [„*Scânteia*”, nr. 8754] Paul Georgescu declamă *Partidul Comunist Român – sensul existenței și strădaniilor noastre*: „Simțim cu toții *necesitatea interioară a sintezei*, a radiografiei reale a trecutului, a cuprinderii esențializate a unei epoci teribile și mărețe, pe care o credem fără precedent și care, dincolo de orice, este a noastră. Căci dacă termenul de eternitate are un înțeles, noi nu putem depune pe lespeda acestui templu decât mărturia existenței acestei epoci, și a înțelegerii noastre. Sinteza unei epoci care pentru unii are cinci decenii, pentru alții trei, pentru cei tineri, abia unul, trebuie să fie, desigur, opera unor istorici, a unor sociologi, a unor economiști și – fără aceste opere – nici noi, ceilalți, cu toții, nu vom ști desprinde prea bine ceea ce a fost esențial necesar și temeinic în vârtejul atâtor evenimente ce s-au succedat și înfruntat. [...]

Societatea noastră nu e perfectă, dar se perfecționează în sensul viitorului, al istoriei. Construirea și desăvârșirea socialismului este opera poporului și ea a putut fi realizată sub îndrumarea Partidului Comunist Român, a comuniștilor. Acesta este sensul general al mișcării înainte a României și orice sinteză literară adevărată trebuie să țină seama, în primul rând, de el. În această jumătate de secol, partidul comuniștilor a fost și este principiul viu, activ și creator al înălțării României, principiul ce a dat și dă sens existenței și strădaniilor noastre”.

13 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8232] Florica Ichim dezbate alături de Horia Lovinescu aspecte ale *Dramaturgiei în actualitate*, ale direcțiilor și tendințelor manifestate. Autorii consideră situația teatrului românesc „satisfăcătoare”, în raport cu evoluția poeziei și a prozei, amintind de ultimele piese ale lui Teodor Mazilu, Marin Sorescu, D.R. Popescu, Everac și „subsemnatul”. În ceea ce privește literatura universală, precizează că „a fost foarte importantă apariția teatrului epic al lui Brecht, a celui absurd sau a furioșilor englezi. Toți au apărut ca formule exclusiviste, fiecare reprezentând ceea ce înseamnă avangardă. La ora actuală, [...], au fost depășite, nimănui nu-i mai par senzaționale, dar toate aceste curente, școli, formule au marcat hotărâtor evoluția literaturii dramatice și a teatrului. [...] Este evident că, după [...] după experiențele lui Living Theatre și ale lui Grotowski, nu se mai poate scrie și juca teatru ca înainte”. Răspunzând unei întrebări ce viza climatul cultural al vremii, Lovinescu citează din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la întâlnirea cu oamenii de artă și de cultură: „Sîntem pentru o largă libertate de creație, dorim să avem o literatură și o artă diversificate din punct de vedere al formei, al stilului, ne pronunțăm hotărît împotriva uniformizării și șablonismului, a rigidității și dogmatismului”. □ În articolul *Un roman al dragostei polemice*, Boris Buzilă recenzează al treilea volum al Mariei-Luiza Cristescu, *Nu ucideți femeile!*, unul „care nu este doar de dragoste, ci și de legitimă aversiune”. George Muntean anunță publicarea volumului *Patima nopții* al lui Traian Filip, scriitor „fecund”, „ce a ajuns la o reală virtuozitate în ceea ce privește construcția romanului [...], cu atît mai interesant cu cît ținuta lui neabătută este contemporaneitatea, cu gravele și diversele ei probleme și înfățișări”.

• [„Scînteia”, nr. 8755] Mihai Beniuc arată în ce constă *Idealul scriitorului militant*: „Poezia, romanul, drama sunt prin excelență un dialog între autor și public, la modul *vorbit*. Iar a vorbi înseamnă a comunica ceva. Ce? s-ar putea întreba. *Literatură!* s-ar putea răspunde. Nu se poate afirma că vreun domeniu de activitate umană, vreo idee demnă de acest nume, există în sine, din sine și pentru sine, ajungându-și sieși ca finalitate într-o finalitate! [...] Un scriitor e dator să ia atitudine față de timpul său. Problema e dacă atitudinea sa prezintă mai mult decît un punct de vedere strict personal sau o curiozitate

individuală. Atitudinea scriitorului este semnificativă numai dacă devine expresia unor forțe sociale purtătoare de progres. [...] Suntem la un pas de a 50-a aniversare a înființării P.C.R. Fac parte dintre aceia care sunt mai bătrâni ca partidul – acest veșnic tânăr. Toată viața, de când am aflat și m-am dumirrit cât de cât ce-i comunismul, n-am mai fost altceva decât comunist. Iar pentru un comunist care are și șansa de a fi scriitor, este limpede că el este un scriitor angajat, deci are datoria să slujească, prin operă, ideile, cuvântul partidului”.

14 aprilie

• [„*Munca*”, nr. 7279] Zaharia Stancu scrie despre *Orașe și oameni*. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Timp și adevăr*, un microinterviu cu Eugenia Busuioceanu.

• [„*România liberă*”, nr. 8233] Petru Popescu reflectează asupra *Artei angajate*, atrăgând atenția (asupra) autorilor ce nu țin cont de public, de cititor, „de dragul” așa-zisei „arte superioare”. Pentru a-și susține ideile și pentru a-și întări indignarea la adresa sintagmei ce dă titlul notațiilor sale, face trimitere la autori canonici: „Poezia lui Eminescu e și azi o poezie profund politică, pe lângă inimitabilul ei triumf estetic. Gazetăria lui Eminescu e angajată cum nu e alta din acea epocă (dar parcă a lui Caragiale nu e? dar parcă a lui Arghezi, mai târziu nu a fost? etc. etc.). Dar suma operei lui Eminescu confecționează un portret de om frământat de problemele națiunii pînă la uitarea de sine, chinuit de destinul societății contemporane și în somn și în vis. E oare acest model șters în conștiința noastră?”. ■ În același cotidian, Radu Popescu comentează drama *Timp și adevăr* montată la Teatrul Mic, a Eugeniei Busuioceanu care, „împreună cu geamăna sa literară, Virginia Șerbănescu, are meritul de a continua, în dramaturgia zilelor noastre, prezența feminină, marcată puternic, în seria, dacă nu în generația, precedentă, de Lucia Demetrius și Maria Banuș”. Piesa, scrisă în cinstea aniversării Partidului, dezvăluie, însă, intenții „nobile”, pentru că a tratat o anume „porțiune de făurire a socialismului”, dar mijloacele îi par criticului „insuficiente”, cel puțin.

• [„*Scânteia*”, nr. 8756] H. Zalis semnează *Proză rătăcită în labirintul îndepărtării de viață*: „Căutările stilistice și compoziționale din ultimii ani sunt un semn indubitabil că există preocupări sporite pentru tehnica narativă, pentru adecvarea ei la problemele tratate. Dar când, în unele cazuri, problematica umană este privită ca ceva subordonat, derivat și doar tehnica de expresie se bucură de toată prețuirea este fatal să apară fisuri în travaliul creator, în precizia desenului caracterologic, în acuitatea interpretării lumii înconjurătoare. Nu se poate înainta pe drumul căutărilor sofisticate, golite de vibrația prezentului. Excesul de «subtilități», de rezolvări pândite de prețiozitate sau ermetism taie respirația epică, o sufocă cu tot felul de efecte confecționate. Mistificat el însuși, câte o dată, de propriile «execuții», autorul nu mai are tăria să vadă cum alunecă practic peste realitatea autentică pentru a se instala într-una fabricată,

fantasmagorică. În unele cărți de proză se cultivă în variațiuni sui-generis ilogicul și bizarul, extravaganța; până și expresia lingvistică nu mai slujește să-l facă înțeles pe autor, ci să-l stupefiece pe cititor. Bunăoară ce ne spune brava-da în care s-a angajat Anca Cerchez, eroina Genovevei Logan, din *Idolii peșterii*? Studentă, ca și ceilalți protagoniști ai romanului, Anca nu pare să fie în căutarea unui cod moral. Se dedică, din exasperare, studiului. [...] În ciuda aglomerării de precizări, trama narativă plutește în vag, golită de caracterul psihologic, fără raport coerent cu planul existențial inspirator. *Idolii peșterii* pare un travesti despre studenți, fără impulsuri autentice de umanitate. O experiență de alt gen (confesiunea încifrată) soldată în plan epic cu o fragilitate sesizabilă ne întâmpină și în recentul roman al lui Mihai Giugariu, *Condotierul*. Talentul acestui autor este dovedit. Dar încercarea de a construi un microunivers fără suport social nu ne pare de natură a-l sprijini. Cumpăna cărții o ține o ciudată abulie, teama de implicare în acte, însingurarea exacerbată. [...] Aspirând bovaric după himere prozatorul poate deveni din detectiv al faptelor lăuntrice, captivul lor. Misterul subiectivității se poate preface într-o spaimă metafizică de a observa, iar unica ambiție a acestui tip de autor va rămâne invenția. Astfel, pasivitatea cu care personajele își asumă destinul stă la baza alegoriei complicate de aluzii psihanalitice din *Eres* de Gheorghe Anca. Rezultă aci, fără motiv, o imagine echivocă, abstrasă din istorie. Romanul lui Ion Dumitru Teodorescu, *Țipătul de nuntă al păunului*, ni s-a relevat ca o carte în care rolul dominant îl joacă fluxul amintirilor, desfășurându-se haotic și cu certă predispoziție spre evocarea unor existențe obscure. Cadrul este definit spațial însă nu și temporal, de unde și impresia că romancierul scontează efecte particulare din pedalarea pe cețos și decorativ. Încă un roman pe care citindu-l ai sentimentul existenței iluziei că absența tensiunii sociale poate fi suplinită prin supralicitare lirică și o simbolistică facilă. Oricât am aprecia formulele inovatoare și eforturile îndreptate spre căutarea entuziastă a noului, experiența ne-a arătat că ele își au locul doar când sunt asociate descoperirii de impresii artistice revelatoare în ce privește structura socială și morală a timpului în care trăim. Nu se poate face abstracție de cerința descoperirii în fiecare act de creație a unui impuls, legat de problematica epocii. Când, prin natura sa, câmpul posibilităților de investigare este mai redus, fenomenul poate fi compensat nu adâncind coeficientul de bizar sau de pitoresc lăuntric ci depistând relația de profunzime dintre estetic și social”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 15] Se decernează Premiile Concursului de Creație organizat de Comitetul Executiv al U.A.S.R. în cinstea celei de-a 50-a aniversări a Partidului. Printre premianți: Ion Tutunea, locul I – *Poezie*, Ion Crăciunică, locul al III-lea, Florentin Popescu, mențiune; *Dramaturgie*: Mihai Neagu Basarab; *Proză*: Mihai Tatulici, locul I, Adrian Costache, locul al II-lea, Marius Tupan, locul al III-lea. □ Poemul lui Traian Iancu, *Cred în Partid*.

15 aprilie

● [„Munca”, nr. 7280] În *Carte* Ion Vidrighin prezintă *Lumini crepusculare* de Mihai Beniuc, în timp ce în *Teatru* Octavian Nica scrie despre *Luna dramaturgiei radiofonice românești*. □ Călin Căliman, în *Film*, prezintă *Zestrea domniței Ralu*.

● [„România liberă”, nr. 8234] La peste cincizeci de ani de la apariția lui Ion, Nicolae Balotă plasează întrebarea *Romanul românesc, încotro?*, observând că dacă în alte țări specia „pare să fi intrat într-o criză a tiparelor și a instrumentelor, la noi, genul românesc pare să-și descopere noi justificări de existență”. Astfel, notează: „pornind de la experiențele sociale, morale, psihologice, oferite de istoria contemporană, de evenimentele ultimelor decenii, romancierii au deschis procesul conștiinței”. Amintind de romanele: *Moromeții*, *Intrusul* sau *Risipitorii* (Marin Preda), *Animale bolnave* (Nicolae Breban), „F” (D.R. Popescu), *Îngerul a strigat* (Fănuș Neagu) și *Păsările* (Al. Ivăsiuc), în care sesiza „disecția etosului colectiv” și „depistarea răului moral”, criticul deduce câteva particularități ale tendințelor românești viitoare, dintre care: „analiza antropologică, a omului problematic, procesul conștiinței sociale și morale a omului contemporan”. ■ Constantin Crișan recenzează în mod apreciativ *Două volume de versuri* apărute în anul 1970 la C.R., *Și alte poezii* al lui Romulus Vulpescu și *Grădina în formă de vie* al lui Radu Cârneli.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6813] Continuă dezbaterea pe tema *Statutul profesional și moral al tânărului scriitor*. Grigore Arbore glosează despre *Aspirația spre valoare*, notând că „statutul social e definit de necesitatea realizării acestei aspirații și pe plan uman cetățenesc. Cadrele au fost fixate de exemplele marilor precursori. Eminescu nu a avut nevoie de 50 de ani de viață nici ca să fie genial, nici ca să fie cetățean, nici – câtă amărăciune! – ca să moară. În acest moment încă *un tânăr autor*”. ■ Valeriu Cristea, în intervenția sa despre *Metamorfoza debutantului*, constată lipsa cronicii debuturilor din paginile revistelor literare contemporane, care „trebuie adăugată de urgență (sarcina revenind în primul rând revistelor ce se adresează cu precădere tineretului)”. ■ C. Stănescu recenzează romanul lui Alexandru Deal, *Lașii*, în care „În ciuda îndemânării autorului de a alinia unul lângă altul, ca într-un colaj, episoade contrastante, lungi fraze ce par a conserva un înțeles agresiv la care nu se poate ajunge însă indicat cu insistență, scene de o abundență cruzime infantilă ori inserții cu incertă semnificație socială, romanul lui Al. Deal este plin de teribilisme, de afectarea gravității, fiind, în fond, o expresie greu tolerabilă a mimării fără convingere profundă a prozei de analiză”.

● [„Albina”, nr. 15] Al. Raicu este prezent pe prima pagină cu poezia *Unde-au rodit*. ■ Președintele Comitetului pentru cultură și artă al Municipiului București, Amza Săceanu semnează textul *București – capitală a culturii*: „Marelui nostru oraș, socialismul i-a dăruit, pe plan spiritual, noi «vetre de artă și cultură»: clădirea impresionantă a noului teatru Național (construcție de ma-

re ampoare, utilată la nivelul tehnicii mondiale), complexul Politehnicii, clădirea care strălucește veselă în soarele primăverii – Telecentrul. Sunt acestea nu numai o parte din noile edificii ale capitalei României socialiste”. ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Floarea drepturilor omului*. ■ La întrebările formulate de Barău T. Arghezi, pe tema *Cinematografia – o coloană a culturii moderne*, răspunde și Mircea Sântimbreanu, în calitate de director general al Centrului Național al Cinematografiei, referindu-se la proiectele, îndeosebi pe teme istorice, pentru anul în curs, când se sărbătorește semicentenarul P.C.R. ■ Într-o notă sunt semnalate festivitățile ce au avut loc în satul Rășinari, între care dezvelirea bustului lui O. Goga, cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea poetului. ■ La *Poșta poeziei*, Eugen Frunză reține câteva fragmente din poeziile trimise de Ion Dragomir, recomandându-i în final să apeleze „la spațiul incomparabil mai larg de care dispun publicațiile literare”.

● [„Cutezători”, nr. 15] Valeriu Râpeanu schițează un necrolog *Perpessicius (1891-1971) – un mare cărturar patriot*: „A plecat dintre noi la sfârșitul lunii martie, în anul când ar fi împlinit 80 de ani, Perpessicius, cărturar patriot, om de o înaltă conștiință morală, de o exemplară probitate profesională, de o rară distincție sufletească. Se numea Dumitru Panaitescu și pseudonimul Perpessicius cu care a semnat întreaga sa operă însemna «cel deprins cu suferința».. Numele său se leagă de unul din cele mai impunătoare monumente ale culturii românești: ediția în șase volume a operei lui Eminescu – primul apărut în 1939, iar al șaselea în 1963. [...] Poet, ctitor și director al Muzeului Literaturii Române, membru al Academiei din 1948, o vreme director al Bibliotecii Academiei, dovedea pasiune tinerească ori de câte ori scria despre literatura noastră în valoarea căreia a avut o nedesmințită încredere, o stăruință care sfida trecerea anilor, boala sau oboseala. Perpessicius este una din acele personalități care ne învață prin întreaga sa activitate și operă să iubim această țară, valorile ei spirituale, tot ce ne-au lăsat strămoșii, să prețuim cultura românească, adevărata și mare cultură”.

● [„România literară”, nr. 16] Aflăm despre noi *Întâlnirile „României literare”*: □ *La Iași*: „În cadrul manifestărilor consacrate aniversării Semicentenarului Partidului, redactorii și colaboratorii «României literare» se întâlnesc joi, 15 aprilie a.c., cu cititorii din Iași. Participă: Teodor Mazilu, Cezar Baltag, Gheorghe Tomozei, Szász János, Ion Hobana, Pop Simion, Mihai Ungheanu, Nicolae Breban, Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Marcel Mihalăș, Mircea Iorgulescu, George Lesnea, Const. Ciopraga, Corneliu Ștefanache, M.R. Iacoban, Liviu Leonte, Horia Zilieru”. ■ *La București*: „Duminică, 11 aprilie a.c., la Casa de cultură a studenților din Capitală s-a desfășurat întâlnirea redactorilor și colaboratorilor «României literare» cu studenții bucureșteni. Discuțiile care au avut loc vor fi relatate într-un număr viitor al revistei noastre”. ■ Al. Raicu îl întreabă pe Florin Mugur despre proiectele lui literare: “– *Ce ai în vitrine în*

1971? – Trei cărți superbe. Prima se numește *Târgoviște* și este o mică monografie-poem. A doua e un roman, *Nu ucideți femeile*, iar cea de-a treia are titlul *Interpretări critice*. Din nenorocire (pentru minte), nu le-am scris eu, ci Gheorghe Tomozei, Maria Luiza Cristescu, Valeriu Cristea. Dar orice carte pe care-o iubesc o așez într-o vitrină imaginară – a mea și numai a mea.. – *La ce scrii acum?* – Am terminat zilele acestea o lucrare despre basmul românesc. Are două părți: prima e un eseu; a doua va avea titlul *Jurnal* sau *Timp ironic* și a apărut fragmentar în Biblioteca Argeș. Voi da lucrarea excelenței edituri Cartea Românească – și poate că va apărea încă anul acesta”. ■ Liviu Petrescu scrie despre *Pasiunea lui Moromete*: „În ciuda comentariilor copioase ce i s-au consacrat, *Moromeții* își păstrează și acum absolut intactă enigma (ca orice capodoperă, de altfel) și – la fiecare nouă lectură – își dezvăluie alte și nebănuite valențe; ceea ce ni se pare în clipa de față demn de relevat este faptul că întreg edificiul romanului se sprijină pe o simetrie centrală, pe o opoziție simbolică între personajul principal (Ilie Moromete) și un personaj de al doilea plan (dar care ocupă o astfel de poziție, credem noi, numai din punctul de vedere al acțiunii, nu și din acela al semnificațiilor), anume Țugurlan”. ■ Al. Piru comentează *Două piese de Aurel Baranga*, anume *Opinia publică*, apărută la E.P.L. 1967 și *Travesti*, apărută la Minerva. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Alte izvoare lirice eminesciene*. ■ Nina Cassian face *Însemnări despre debut*: „Există poeți al unei singure cărți, de obicei naturi intense și concentrate, și poeți ai unui raft de volume, constructori în timp ai unei opere desfășurate și, firește, există și poeți mai puțin caracteristici și, deci, mai greu de etichetat. Dar, orice ar fi evoluția ulterioară a unui autor, critica are dreptul și datoria să analizeze *cartea de debut* cu exigența și atenția cuvenite *cărții*, ca nobil obiect de consum spiritual, fără rabaturi compromițătoare pentru critic și jignitoare pentru autor. [...] Îmi amintesc că, acum câțiva ani, în cadrul unui consiliu editorial, mi-am exprimat nedumerirea față de marele număr (câteva zeci) de debuturi prevăzute în planul de apariție, pentru că, oricât de frecventă ar fi ivirea oamenilor de talent pe pământul acesta al nostru (și e adevărat că fenomenul e, uneori, uluitor), mi s-a părut puțin plauzibil ca redactorii respectivi să fi descoperit atâtea condeie remarcabile (și nu numai tinere, ci și mature și vârstnice), demne să apară laolaltă într-un singur an. Ceea ce atunci exprima o îndoială s-a transformat, treptat, în certitudine. Și iată că presa literară consemnează tot mai des nivelul scăzut al unor debuturi, risipa de energie editorială, confuzia de valori, rezultat al unei nejustificate largheți redacționale. [...] Debut, carieră, operă, ecou în conștiința publică, valoare, durată, istorie – o, aceste prea frumoase noțiuni care nu mă pot împiedica să mă gândesc și la marile «debuturi» postume (de pildă, Shakespeare și Johann Sebastian Bach a căror operă și-a dobândit valoarea pleneră cu secole mai târziu) și cărora sunt, deci, obligată să le acord (acestor noțiuni) însemnătatea pe care o merită, limitată la pateticele noastre limite!”. ■ Nicolae Ciobanu publică

Note despre personaj: „Iată, spre pildă, operația critică de apreciere a capacității prozei actuale în direcția obținerii unui cât mai înalt coeficient de transfigurare realistă a existenței social-istorice. Am impresia că discuțiile ce au loc pe marginea acestei probleme, spre a nu risca să fie abandonate ca atâtea altele și, totodată, spre a-și dovedi spiritul constructiv, au datoria de a se concentra mai decis asupra următorului aspect: condiția personajului în epica actuală. Acesta, personajul, îmi pare a fi deci elementul chemat să ofere teren fertil înțelegerii termenilor reali în care se recomandă atenției critice problema în cauză. Pe scurt spus, socot că tendința manifestă a prozei românești contemporane este de a-și orienta, cu o mare siguranță de sine, vocația pentru istoricitate și pentru social pe făgașul sublimării acestor dimensiuni fundamentale ale realității obiective la nivelul structurării unei tipologii umane superior diferențiate. Cred, mai departe, că fascinația pentru personajul epic se revendică, în primul rând, de la încrederea acordată acestuia de a-și asuma, cu deplină și voluptoasă gravitate, sarcina retrairii până la limitele cunoașterii de sine a social-istoricului. O atare implicare a epicului de extensiune descriptivă și de reconstituire panoramică, pluri-plană, în biografia interioară a personajului, deci valoarea de «summa» a acestuia, în ordinea «contrafacerii» narațiunii «obiective», este un fapt ale cărui consecințe sunt departe de a duce, cum se mai crede, la subminarea temeiurilor realiste ale prozei românești din ultimul deceniu, la îndepărtarea ei de problematica stringent socială. [...] Din perspectiva unui complex lanț de fenomene ce se condiționează reciproc, social-istoricul devine un teren inalienabil al eului irepetabil. Ca atare, estetic, social-istoricul se dovedește a fi – grație celor mai imprevizibile sublimări epico-analitice – una din principalele dimensiuni interioare ale destinului individual. Ce le rămâne de făcut prozatorilor de superioară vocație în fața unor atari dislocări, în fața unor atari amestecuri de planuri, este lesne de dedus. În orice caz, senina și, de-acum, destul de lesnicioasa, dar, vai, atât de ineficienta practică a «desenului după natură» nu mai are temeiuri spre a-și reclama dreptul la existență, într-un asemenea context. La drept vorbind, adevăratul start al cursei de urmărire dintre critică și proza contemporană, în ceea ce privește efortul de stabilire a gradului de istoricitate și de penetrație în magma socială a acestuia din urmă, aici trebuie ficat, în acest mod de a înțelege faptele. Într-un viitor articol, voi încerca o seamă de aplicații analitice, pornind de la aproximațiile cvasi-teoretice de față”. ■ Cronica literară de Mircea Iorgulescu vizează volumul *Mozaic istorico-literar* de Dinu Pillat: „Nu se poate ști dacă Dinu Pillat a voit sau nu să imprime cărții sale un sens polemic, însă diferența dintre *Mozaic istorico-literar* și multe dintre volumele de critică și istorie literară care apar astăzi este imediat sesizabilă; ceea ce și explică atenția ce se dă ediției a doua (e drept, revăzută și adăugită) a volumului său, apărută la numai doi ani distanță de prima. [...] Spre deosebire de mulți contemporani, Dinu Pillat nu are ambiția întemeierii unui limbaj critic personal; originalitatea sa constă

tocmai în refuzul oricărei originalități. [...] În critică, Dinu Pillat este un excursionist avizat, care își reprimă izbucnirile și exaltările neofitului; emoția se trage în spatele unei măști imperturbabile de o eleganță aristocratică, și trebuie ghicită în siguranța cu care sunt detectate colțurile și locurile cele mai extravagante, ce sunt contemplate apoi cu o secretă voluptate a certitudinilor niciodată înșelate. Expunerea este doctă fără ostentație: scriitorul își motivează pe larg fiecare afirmație, interzicându-și orice susținere hazardată și preferând să înfățișeze direct materia, organizată însă discret în sensul dorit”. ■ George Virgil Stoenescu identifică *O imagine-cheie în poezia lui Cezar Baltag*: „Cezar Baltag este un poet încercuit de idei, cu ochii plânși de marginile trecerii. Revoltat de sângele prea albastru al poetului credincios, se vrea un Lucifer nedator răscrucilor timpului supus. Este un prinț (mult prea timid pentru condiția de poet pe care și-a asumat-o) de o paloare indică, pătruns de responsabilitatea inițierii mult interioare și de mâhnirea cuvântului. Poezia lui este rece, dar zicerea ei arde și pustiește sufletul. Iubirea lui pentru om este prometeică și de aceea înalt egoistă. [...] Jertfa poetică se cere mereu reînnoită, fiind de aceea fără de întoarcere. Marginea – limită și ideal în noaptea oarbă de stele”. ■ Grigore Smeu semnează *Tăcerile indeterminate*: „[...] tăcerile indeterminate pe care le cultivă literatura epică a zilelor noastre sunt mai consonante ca propria lor natură, mai identice cu ele însele în încordările, în tensiunile dramatice pe care le ascund. Imprevizibilul lor constă în enigma unor reacții spirituale care se consumă în sine, cu ușile închise, și tocmai de aceea scriitorul însuși creează în opera sa impresia că imaginația lui evoluează într-un spațiu al indeterminărilor. De astă dată, verbul și adjectivul zgomotos, izbitor, lasă loc, în arsenalul creatorului, cuvântul bazat pe sugestivitate, cuvântul a cărui *încordare* nu spune niciodată totul până la capăt. În epica românească contemporană, întâlnim creații edificatoare în această privință”. Autorul textului analizează romanele *Risipitorii* de Marin Preda, *Păsările* de Al. Ivasiuc și nuvela *Mistreții erau blânzi* din volumul *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu. ■ Pornind de la ideea lui Caillos, Ecaterina Țarălungă propune *O formulă polifonică*, prin care să „delimităm o formulă romanescă în literatura noastră din ultima vreme”, referindu-se la trei romane: *Alexandra și infernul* de Laurențiu Fulga, *Animale bolnave* de Nicolae Breban și *Păsările* de Al. Ivasiuc: „Factorul comun al romanelor puse în discuție ni se pare a fi dispariția personajului cu identitate precisă (formula Balzac, reprezentată de noi, de exemplu prin G. Călinescu) în favoarea unei uriașe fluidități conotative. Ceea ce nu înseamnă «incapacitatea de a crea personaje memorabile», ci doar o mutație valorică a coordonatelor sale în altă zonă, comună noului roman, aceea a universului imaginar. [...] Dacă ceea ce ar putea fi o «formulă polifonică a personajului» îi apropie, nu este mai puțin adevărat că scriitorii considerați se deosebesc. Am spune că ei reflectă gradația descoperirii unei noi formule românești: Breban, Fulga, Ivasiuc, adică desprinderea de tradițional (Breban) și afilierea (Lovines-

cu ar fi spus sincronizarea!) la nou (Ivasiuc), printr-o fază intermediară (Fulga)”. □ În traducerea lui Tașcu Gheorghiu citim *Cânturile lui Maldoror* de Lautréamont. ■ La *Ochiul magic* apar, între altele: □ *Cum discutăm*: „E de semnalat inițiativa mai accentuată în ultima vreme a publicațiilor literare de a găzdui confruntări de opinii în jurul problemelor de creație. În mod firesc, expunerea față în față, în spiritul unei dezbateri deschise, urbane, a unor puncte de vedere care aparțin unor scriitori și critici de autoritate – asigură paginilor o mai mare varietate și obiectivare, creează un climat de efervescentă. Semnale fiind bune, rămâne să meditam mai mult asupra eficacității acestor discuții, care trebuie să evite – tocmai ele – pericolul uniformizării aprecierilor și al fugii de concret. «Tribuna» (nr. 14/1971) publică două dezbateri. Poezia lui Nicolae Preliceanu, poate prea puțin remarcată până acum, este comentată simultan de Ion Vlad, Adrian Marino, Victor Felea, Ion Pop și Marcel Petrișor. Analizele se dovedesc subtile, disocierile sunt operate cu rafinament, ceea ce contribuie, neîndoios, la conturarea unui profil liric. Lipsește însă și o privire mai detașată, care să formuleze măcar minime rezerve, chiar de pe platforma estetică propusă. Dacă toți au aceeași părere, disputa apare, într-un sens, inutilă. [...] Cealaltă dezbatere este consacrată «modei» în cultură. [...] Deocamdată, analiza nu cuprinde direct fenomenul literar contemporan, referirile la obiect, care ar putea stârni diferențe de judecată, par amânate. Este de evidențiat înviorarea revistelor prin publicarea de discuții, anchete, mese rotunde, dar considerăm că încurajarea controversei fățișe, la concret, în limitele polemicii intelectuale, ar fi stadiul superior care se cere acum atins”. □ *Statui plimbate*: „În urmă cu 60 de ani, în parcul central al Galațiului se ridica prima statuie din țară închinată lui Eminescu. La dezvelirea ei au participat oameni de artă, personalități culturale ale epocii. Lucrarea aparține lui Stork. Prin 1957, după mulți ani de la ridicarea ei, din cauza sistematizării parcului, statuia a fost scoasă din parc și mutată la vreo sută de metri mai departe, într-un loc lipsit de vegetație și de grupul sculptural inițial. Dar nu i-a fost lungă șederea nici acolo, pentru că de curând, adică în martie 1971, din cauza construirii unui magazin, statuia a fost din nou mutată, de data aceasta mult mai departe, lângă Teatrul de stat într-un loc puțin expus vederii, unde n-o observă nimeni. Statuia lui Eminescu nu-i singura ce a dovedit asemenea virtuți.. plimbărețe. Cea a lui Costache Negri, după ce a fost trasă cu carul cu boi de pe soclu, a stat mulți ani zvârlită și deteriorată într-o magazie. Bustul lui Kogălniceanu, de atâta umblet prin oraș, a fost găsit la groapa cu gunoi a orașului. Ne întrebăm: oare organele culturale locale nu au nimic de spus?”. □ *O nouă generație critică?*: „În ce măsură se poate afirma existența unei a cincea generații post-maioresciene? Cum se explică evitarea istoriei literare de către criticii tineri? Este posibilă o *critică de grup*? Care sunt relațiile dintre critici și reviste? Aceste întrebări, și altele câteva, alcătuiesc punctul de pornire al unei ample discuții organizate de revista «Tomis» (nr. 2/1971). Inițiativa este laudabilă,

însă modul în care a fost concepută această acțiune este deficitar. Trebuie, mai întâi, observat că fiecare din cele 7 (șapte) întrebări ale anchetei putea constitui, singură, subiectul unei asemenea dezbateri; aglomerarea duce la știrbirea importanței pe care o avea inițial fiecare chestiune, la minimalizare prin expediere. Nu mai puțin derutantă este și selecția criticilor solicitați să răspundă; nu a fost utilizat nici criteriul «generației» (destul de labil, la urma urmelor), pentru că sunt alăturate nume care nu au niciun fel de legătură sub acest aspect, dar nici nu s-a vizat elucidarea de către întreaga critică de azi a problemei puse în discuție». □ „Astra” nr. 3: „Mai vioaie și interesantă, noua formulă a revistei «Astra» (nr. 3). Deși secțiunea literară a cedat mult spațiu rubricilor mai generale de cultură și ilustrația pare aleasă după un anume tip de «fotogenie», câteva rubrici se recomandă promițător: *Opinia publică*, *Ancheta Astrei* (se încearcă studioul sociologic al vieții culturale brașovene), cele două pagini de comentariu politic, intitulate *Eveniment*. ■ Revista publică *Din corespondența lui Alexandru Sahia*, cu o notă semnată de Theodor Iorga: „În 1933, în perioada în care presa democrată și comunistă ducea o activitate intensă împotriva întezirii propagandei fasciste, Al. Sahia deținea *Tribuna muncitorească* a ziarului «Dimineața» și era redactorul-șef al publicațiilor «Veac nou» și «Bluze albastre». Din acest an datează cele trei scrisori pe care le publicăm în acest număr, adresate de scriitorul lui Liviu Rebreanu și unei prietene, Renée Kaufmann. Alexandru Sahia își îndeplinea pe atunci, stagiul militar într-un orașel din Moldova”. ■ La secțiunea *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Clopotul nins* de Vasile Nicolescu: „Poetul se distinge, înainte de orice, prin frazarea elegantă, prin frumusețea armonioasă a rostirii hrănită de cultură și subtilitate, prin unitatea sufletească și stilistică. Nota sa se arată a fi un romantism solar, mediteraneean, strângând și mistuind înlăuntru toate antinomiile, pentru a înscrie apoi în aer imaginile volatile ale unei reverii purificate, conștiente de forța iluzionară a artei, de capacitatea ei de a purta ființa pe căile euforiei transcendente”. □ *Metafore* de Aurel Chirescu, Minerva: „*Metafore* se citește îndeajuns de greu și, prin scurgerea timpului, au căpătat chiar un aer academizant. Poetul este un melancolic rece al visului, un meditativ încercând ascuțișul «dorului de-a ști», rămânând din tensiunea lui doar un patos abstract, cu gust de cenușă. ■ Nicolae Balotă prezintă două volume de proză: □ *Migrații* de Dana Dumitriu: „Cele patru nuvele din volumul Danei Dumitriu constituie un caz exemplar, în noua proză românească, de sacrificare a *poveștii* și de privilegiere a *discursului*. [...] Căci, în ciuda amintitei sacrificări a poveștii, în pofida unei evidente înclinații a scriitoarei spre discursul abstract, cele patru nuvele din volumul *Migrații* trădează vâna zbatându-se neliniștit a naratorului. O vână, din nefericire, prea des jugulată”. □ *Lunga călătorie a prizonierului* de Sorin Titel: „Stranie parabolă scrisă cu economie, cu calm, fără afectare, fie că scriitorul uzează narațiunea impersonală (în partea întâi), ori confesiunea (în partea a doua). Scriitorul lucrează ca un pictor pointilist, cu

tușe minuscule, juxtapuse. Din seri în care începe să burnițeze, din nopți petrecute în vreo haltă pierdută în oceanul de zăpadă, din triste deambulări în trei de-a lungul vreunui zid înalt, albit de soare, din treziri înfricoșate în zori de zi, când cei trei își dau seama că o greșeală a intervenit pe undeva în drumul lor, că nu se mai pot întoarce în urmă, ci trebuie să meargă orbește, înainte, se înalță din această povestire – ca fumul gros, încăcios al unei jertfe neprimite – un greu și dureros lamento. O carte care va rămâne”. ■ Sub semnătura lui M. Ungheanu, la *Cărțile săptămâni* sunt analizate noi apariții editoriale consacrate exercițiului critic: □ *Istoria literaturii române moderne* de Șerban Cioculescu, Tudor Vianu, Vladimir Streinu: „Apărută când ultimul război mondial nu se sfârșise încă, *Istoria literaturii române moderne* a lui Șerban Cioculescu, Tudor Vianu și Vladimir Streinu a fost privată de o carieră literară mai fructuoasă. Reeditarea încearcă s-o pună în drepturile ei firești. Ideea că *Istoria literaturii de la origini până în prezent* de G. Călinescu ne poate dispensa de prezenta scriere e greșită. Fără a exprima un punct de vedere fundamental deosebit de istoria călinesciană, cea a cunoscutei trinități critice are un plus de nuanță și o mai mare rigoare a subordonării la principiul autonomiei esteticului. Pe alocuri, opiniile sunt chiar diferite, dar ideile despre cum trebuie făcută istoria literară și scara de valori sunt în mare același. În ea vom găsi cristalizat definitiv punctul de vedere al unei întregi generații de critici”. □ *Preromantismul românesc* de Mircea Angheliescu: „Mai prudent decât D. Păcurariu, Mircea Angheliescu nu intră în analiza materiei decât după ce a încercat să stabilească conceptul de preromantism. Disocierile sale nu au însă suficient relief și cauza poate fi căutată și în faptul că nu se acordă un mai larg spațiu de reprezentare literaturii preromantice străine de la care literatura română își preia atitudinile și motivele. Întreaga lucrare e concepută apoi pe opoziția dintre preromantism și clasicism, pe diferențele individualizatoare, și nu și pe delimitarea precisă și continuă de romantism în cazul fiecărui text și fiecărui scriitor. Ceea ce pe de o parte autorul reușește să smulgă clasicismului și iluminismului rămâne în mare parte umbrit de asemănările cu romantismul. Abia pe parcursul studiului se pot observa lacunele capitolului care încearcă să clarifice noțiunea de preromantism. Deși lucrarea e concepută prin atenția pe care o acordă circulației motivelor și documentelor inedite, demonstrația suferă de dezlănare. O anume insuficiență a sistematizării materiei face cartea mai puțin convingătoare decât ar trebui. Meritul cărții e de a deschide pe baze largi o discuție de amploare asupra preromantismului românesc”. ■ Din *Ce e nou în cultura sovietică* aflăm: □ *Perspectivele „genului scurt”*: „Locul pe care-l ocupă genul scurt în literatura sovietică de azi este tema «mesei rotunde» pe care a organizat-o «de la distanță» revista noastră. I-am rugat pe câțiva scriitori moscoviți să-și împărtășească părerile în această problemă, dezbătută intens în presa literară sovietică. Publicăm jos opiniile a doi prozatori – Grigori Baklanov și Zoia Boguslavskaia – și doi critici – Vitali Ozerov și Vladimir Pisku-

nov”. □ Tatiana Nicolescu semnează traducerea prozei scurte: *Un fenomen netipic* de Lili Promet; *Bătrânul stejar* de Viktor Telpugov; *Maupassant* de Oleg Seștinski. □ Evgheni Sidorov semnează articol scris pentru revista „România literară”, *Restituirea epopeicului*, despre piesa *Regele Lear* regizată de Grigori Kozințev. □ Sub semnătura T.[atiana] N. [icolescu] citim „*N-a venit încă vremea gingășiei?*”, despre piesa *Maria*, drama semnată de Afanasi Salînski. ■ Monica Savulescu realizează un interviu cu D.R. Popescu: „*Teatrul cere un umanism maxim*”: “– După apariția recentă a volumului *dv. de teatru și după premiera ultimei piese*, Pisica în noaptea Anului Nou în trei teatre din țară, puteți să ne vorbiți despre un fond comun, un univers de viață, al scrierilor *dv. pentru teatru?* – O comunitate subterană există desigur; o comunitate de idei, de problematică. Toate aceste piese sunt însă mai vechi. Am căutat în volum să rămân fidel față de ceea ce am scris în 1964, publicând piesele așa cum au fost ele inițial redactate, fără să țin cont de montările respective, unde orice îmbunătățire am considerat că este descoperirea și meritul regizorului. Ca modalități de expresie, cred că dramaturgia mea există două categorii de piese: una, de tipul *Pisica în noaptea Anului Nou*, sau *Îngerii triști*, piese mai legate de un univers concret, cotidian, specific; în altă categorie intră *Cesar*, *măscăriciul piraților*, *Dirijorul*, *Maimuța nudă*, scrieri mai parabolice, mai «distilate». ■ Florin Mugur revine la rubrica *Radio* cu textul *Nu numai Margareta Pâslaru*: „*Cinci minute cu Al. Philippide* sau *Șerban Cioculescu – interviu continuu* sau *Victor Eftimiu își amintește* – emisiuni transmise săptămânal în aceeași zi, la aceeași oră și anunțate cu litere mari în *Radio T.-V.* – sunt simple deziderate ale cuiva care ar dori ca în viața emisiunilor literare să i se găsească un loc și Evenimentului. Nu e vorba doar de nume mari, ci și de posibilitatea de a-i convinge pe autorii acestor emisiuni-vedetă să le acorde importanța cuvenită. Ceea ce nu e prea lesne: altfel n-am asculta atât de descriitori de valoare rostind fraze pe care s-ar jena să le vadă publicate. În atenția colegilor de la Radio: în fiecare sâmbătă, în «Luceafărul», Marin Preda răspunde la o întrebare. E textul celei mai bune emisiuni literare de actualitate care ar putea fi urmărită la ora aceasta. Ar putea fi – și nu este, încă nu.”

● [„**Tribuna**”, nr. 15] Numărul se deschide cu discursul rectorului Universității Babeș Bolyai, Ștefan Pascu. □ Pagina de cronică literară semnată de Ion Vlad, este dedicată romanelor lui Romulus Guga și Petru Popescu. Romanul lui R. Guga, *Nebunul și Floarea* (Dacia, 1970) împlinește dimensiunea romanului liric cu preocupări pentru problemele istoriei și naturii umane determinate de procesele istoriei. Deși narațiunea este la persoana întâi, interesul nu cade pe experiența naratorului, ci pe reflexiile despre viață, cunoaștere și moarte, pe relativizarea timpului. Pe de altă parte, în romanul său *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (C.R. 1971) Petru Popescu propune formula obiectivării epice, a dezbaterii, a romanului problemă. Personajul său, tânăr absolvent al Facultății de Istorie (personajele sunt tinerii născuți în 1944), are trăiri intense, cu

monologuri și interiorizări acute, angrenat în cunoașterea trecutului istoric. Războiul și istoria, viața și moartea sunt teme recurente ale romanului, alături de un stil pregnant, o frază nervoasă și foarte expresivă. □ N. Caradino semnează un articol despre părți mai puțin necunoscute ale relației romantice dintre dramaturgul francez Antonin Artaud și actrița de origine română, Genica Athanasiou □ În articolul dedicat revistelor străine, „Critique” și „L’express”, Rodica Baconsky prezintă ecoul pe care l-au avut eseurile lui Malraux asupra presei literare franceze. Eseurile dedicate celor trei personalități Laclos, Goya și Saint-Just reunite sub denumirea de *Triangle Noir*, apărute la editura Gallimard suscită un deosebit interes în presa literară franceză. „La quinzaine litteraire”, după ce se încearcă structurarea gândirii și creației lui Malraux, descoperă un alt punct de vedere, acela al polivalenței ideii cercetate, cele trei personalități corespunzând unor fundamentări esențiale ale sistemului etic, artistic și politic. Ultimul număr din „L’express” este consacrat aceluiași Malraux, într-un interviu ce reține mărturia sa despre problema vieții și a morții. □ *Universul posibilului* este eseul Doinei Modola despre personajul Mircea Bogdan din romanul *Absenții* de Augustin Buzura. Criticul literar expune încercarea protagonistului de a surprinde totalitatea psihicului uman, toate fațetele gândirii. Frământările eroului se înfiripă în jurul fragilității umane, morții, absurdului existențial, căutând în evenimentele vieții sale ce ar fi putut fi posibil, toate potențialitățile realității „în fața deciziilor viața noastră se consumă în posibilități”. ■ Adrian Marino în *Formele antiliteraturii* expune direcțiile pe care le poate antiliteratura: antiestetizarea literaturii, adică denunțarea falsității, a efectului căutat, tendință adoptată de dadaști și suprarealiști, antiformalismul, însemnând nemulțumirea față de înmulțirea mijloacelor de expresie, antiretorsimul desemnând teama de clișee, de locuri comune, anti-conținutismul în sensul excesului de fabulație. În plus Adrian Marino prezintă înțelesurile „antiliteraturii”: negarea polemică literaturii din punct de vedere avangardist, adică acela al rupturii cu tot ce este tradiția estetică; non-literalul, prin analogie cu non picturalul; negarea obiectivă; negarea adevărată. ■ Rubrica *Peregrinul transilvan* este prezentă cu un articol despre secolul luminilor în Austria diferit ca mentalitate de cel francez. Modelul literatului austriac al sec. XVIII aparține încă unei ierarhii a legii și a statului, este un funcționar, fie că este cleric sau profesor, el face parte dintr-un sistem, nu este un intelectual liber *homo per se*. N. Balotă îi menționează ca modele de cărturari iluminați pe Ion Budai-Deleanu, „sfetnic chesaro-crăiesc”, Vasile Aaron, Ioan Barac. În timpul domniei Mariei Tereza și a lui Iosif al II-lea apare fenomenul de îmburghezire a barocului ce s-a reflectat și în ideologia vremii, respectiv printre cărturarii Școlii Ardelene. Ordinea barocului, ordine a contra-reformei continuă să influențeze filosofii și artiștii vremii precum și ideea de secularizarea a lumii, împăratul devine o instanță a rațiunii de stat. Balotă remarcă întrebător dacă *Țiganiada* lui Budai-Deleanu este o apologie a absolu-

tismului iozefinian. ■ Mircea Zaciu semnează un articol intitulat *Dulce vechime* ce prezintă volumul *Documente literare* al criticului Gh. Cardaş, apărut la Minerva. Această serie cuprinde corespondența scriitorilor și oamenilor de cultură de primă mână (Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Mihail Sadoveanu, Al. Macedonski, B. Șt. Delavrancea) cât și de ordin secundar, în speță epistole ale lumii universitare a Clujului, Vasile Bogrea, Șerban Cioculescu. ■ Lidia Bote în *Montaigne și adevărul artistic* scrie despre preocuparea lui Montaigne despre adevărul în artă, pornind de la teoria aristoteliană despre artă ca mimesis: „De la imitație în sens de copie mecanică până la un verosimil de pură convenție, toate nuanțele sunt posibile și procesul este și astăzi departe de a fi închis”. Noutatea lui Montaigne deplasează adevărul de la metafizic și mimesis la cel psihologic, interior. Teoria clasică stabilește un raport de transpunere în operă a experiențelor autobiografice. La Montaigne condiția adevărului nu se extinde la orice operă literară, el neagă paralelismul autobiografic în creația artistică, dar nu și contradicția dintre om și artă. □ Pagină dedicată creației lirice, unde sunt publicate poezii de Maria Banuș, Ileana Roman □ Interviu cu actorul Ion Lucian realizat de Marica Beligan □ La pagina dedicată prozei este publicat un fragment din Nina Cassian, *Trei farfurii*. □ Valeriu I. Bologna publică un fragment din manuscrisul lui Sextil Pușcariu, *Spița unui neam din Ardeal*, manuscris în care sunt redată portrete ale cărturarilor din familia sa de-a lungul a trei generații. Fragmentul selectat este dedicat pictorițe transilvănene Elena Popea, bună verișoară și prietenă cu Sextil Pușcariu. □ Mircea Țoca publică o traducere din scriitoarea italiană Ginevra Bompiani, *Speciile somnului*. □ Pe ultima pagină sunt publicate poezii de Mario Luzi traduse de Eta Boeriu.

16 aprilie

● [„România liberă”, nr. 8235] Ion Dodu Bălan consideră *Specificul național – criteriu de valoare în judecata criticii*, asemenea opiniei exprimate în cadrul întâlnirilor „tovarășului” Nicolae Ceaușescu, făcând apel și la o secvență, adaptată contextului, ce-i drept, aparținându-i lui Mihai Eminescu („nu devine cineva scriitor național prin aceea că repetă cuvintele patrie, libertate, glorie, națiune în fiecare șir al scrierilor sale, precum, pe de altă parte, poate poate cineva să nu pomenească deloc vorbele de mai sus și să fie, cu toate acestea, un scriitor național”). Pe lângă menționarea unor creații ce se încadrează „tiparului” în cauză, în viziunea criticului, a numeroși autori (G. Călinescu, T. Vianu, Vladimir Streinu, Al. Philippide, Edgar Papu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Z. Ornea, Mircea Zaciu, Minulescu ș.a.m.d.), acesta concluzionează: „E nevoie să pătrundem în esența existenței, să urmărim permanenta ei devenire, îmbogățire și diversificare, altfel cantonăm într-un tradiționalism anacronic și infructuos, incompatibil cu coordonatele filosofice ale acestei epoci socialiste”.

• [„Scântea”, nr. 8758] Pe prima pagină se dau informații despre *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*: „În ziua de 15 aprilie 1971 a avut loc ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român. Au participat miniștri și șefi ai unor organizații și instituții centrale. În cadrul ședinței a fost dezbătut și adoptat proiectul planului cincinal de dezvoltare economico-socială a Republicii Socialiste România pe perioada 1971-1975, îmbunătățit în lumina indicațiilor cuprinse în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25 noiembrie 1970 și aprobate de plenara C.C. al P.C.R. din 16 decembrie 1970. [...] Comitetul Executiv a adoptat, de asemenea, măsuri de majorare a salariilor în perioada 1971-1975, precum și de creștere a alocației de stat pentru copii”. ■ O întreagă pagină este dedicată *Lucrărilor social-politice consacrate semicentenarului*: Gh. I. Ioniță, doctor în istorie, prezintă volumul *De la revoluționarii democrați la făurarii Partidului Comunist Român* de Titu Georgescu, Ada Gregorian scrie despre *Crearea Partidului Comunist Român*, Gh. Zamfir se ocupă de *Partidul Comunist Român în viața social-politică a țării – 1921-1944*, Z. Gheorghe semnează textul despre volumul *Din lupta antifascistă pentru independența și suveranitatea României*, Ion Mitran prezintă cartea lui Constantin Vlad *Eseuri despre națiune*, Constantin Bărbulescu scrie despre cartea *Frontul Unic Muncitoresc în România* scrisă de Aron Petric și Gh. Țuțui, I. Teodorescu prezintă *Presa muncitorească și socialistă din România (Volumul al III-lea, 1917-1919)*, iar Paul Dobrescu vine cu textul despre volumul *Structura socială a României Socialiste*.

• [„Contemporanul”, nr. 16] Nina Cassian declară, *Patriotismul – o constantă a poeziei*: „Noțiunea de patriotism are, în concepția noastră, conținutul cel mai exact, mai echilibrat și totodată, mai generos. Implică o mândrie egală cu demnitatea, dar aflată la antipodul trufiei. [...] Discuțiile purtate astăzi, adeziunea unor poeți atât de diferiți ca formație și stil, ar fi salutare pentru redarea adevăratelor dimensiuni unei iubiri actuale și eterne, și etern actuale”. ■ Adrian Rădulescu urmărește discuțiile *Între ruralitate și urbanitate*: „Dacă actualii adepți ai urbanismului îl înțeleg ca viziune, ca spirit deschis noului, modern și inovator, atunci urbanismul poate face simbioză cu orice tematică, deci și cu cea ruralistă; dacă ei îl înțeleg drept o condiție tematică a universalizării, atunci ei susțin o idee contrazisă de însăși realitatea artei universale contemporane, ce include numele de laudă al atâtor scriitori și artiști interesați de universul rural”. ■ George Munteanu prezintă cartea lui Platon Pardău: *Scara lui Climax*: „Ceea ce conferă o fizionomie aparte acestui mic roman poematiceo-epistolar e un acut sentiment al culpei. Nu e însă vorba de o vină circumscrisă la niște împrejurări anume, ci de una implicată și surdă, generată în principal de indiferență și compromis. [...] Scrise cu o sensibilitate crispată, cu o voință a autoanalizei și spovedaniei pe cât de dârză, pe atât de

ineficientă [...] cele zece scrisori ale lui I. sunt zece sonde aruncate în trecutul său, în nădejdea dibuirii mai ferme a începutului alterării lui, a cauzelor și urmărilor ei, dar până la urmă avansul în direcția propusă e ca și nul”.

■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Liviu Petrescu dedicat lui *Dostoievski*: „Dar este, în Dostoievski, și un progres evident față de *Realitate și romanesc*. Înainte de orice, printr-un program critic mai limpede. Apoi, desigur prin stilul mai matur. A dispărut aerul acela forțat, datorat nepotrivirii dintre idee și operă, când criticul silea opera să intre cu tot dinadinsul într-un pat al lui Procust. Demonstrația e mai puțin întortocheată, mai naturală. De orice capăt de fir am trage putem destrăma întreaga țesătură, care nu are noduri, adică încheieturi dificile. [...] Eseul lui Liviu Petrescu, impecabil construit, este și foarte cristalin în ideile sale așa cum l-am citit cu cea mai vie plăcere”.

■ În textul *Substanța operei*, Al. Ivasiuc continuă disputa cu Al. Paleologu: „Disputa, hai să-i zicem dispută, dintre Al. Paleologu și mine, ca răspuns al provocării mele, tinde să devină interesantă pentru că tendința de a ne clarifica pozițiile ne aduce în zona întrebărilor esențiale. [...] Al. Paleologu afirma că în articolul meu neg existența substanței operei și de aceea îi atribui și consecințele care o depășesc, acuzând autorul de ce se întâmplă dincolo de intențiile sale realizate în înțelesul neechivoc, structurat deci, al produsului său”.

■ Mircea Mancaș meditează la *Artă și mesaj*: „Căci dincolo de diferențierile impuse de inedit și originalitate, adevărata artă tinde la plăsmuirea unui univers corespunzător înaltelor aspirații ale omenirii și a descoperi calea unei vibrante pulsații unanime pentru înfăptuirea lor”.

■ Cu titlul *Malraux – M.R. Paraschivescu*, redacția afirmă: „În a doua jumătate a anului 1970, cu puțin timp înainte de a fi fost asaltat de o boală necruțătoare, Miron Radu Paraschivescu terminase traducerea în românește a *Căii Regale* de André Malraux. O tulburătoare coincidență a făcut ca aceasta să fi fost ultima lucrare a lui Miron Radu Paraschivescu, asupra căreia a ostenit cu o pasiune egală cu admirația sa din tinerețe pentru marele scriitor francez”.

■ Ion Mihăileanu consemnează interviul realizat cu André Malraux. „– *M-am așteptat ca în primul volum din Anti-Memorii să evocați războiul civil spaniol, așa cum ați făcut-o cu alte momente din operele dumneavoastră: Condiția umană. O veți face în al doilea volum? – Speranța* a apărut în 1937. E mult timp de atunci. Acum, în *Anti-Memorii*, scriu despre Spania de atunci cu multe dificultăți, pentru că la *Speranța* n-am nimic de schimbat. Spania mea, Spania *Speranței* a dispărut. Amintirea mea a dispărut. Scriind despre Spania acum, suprim *Speranța*. O asemenea problemă nu se pune cu *Condiția umană*, cu China. China, Mao Tze Dun au astăzi aceeași semnificație ca și atunci. Pe vremea *Speranței*, antifascismul reprezenta una din datele fundamentale ale luptei oamenilor de stânga. Din februarie 1934 până la încheierea păcii exista primejdia fascismului. Există un anume domn Hitler, care nu fusese bătut. Astăzi există comunism, fără să existe fascism. – *Statul însă, ca atare, deși presupune civilizație, nu*

oferă un răspuns la întrebările fundamentale ale omului contemporan. Care sunt, după dumneavoastră, valorile, idealul către care se îndreaptă lumea? – Cuvântul Suflet, care a fost îngropat de Nietzsche, a covârșit Occidentul; de o parte intimă a omului s-a acordat cu valorile sfinte. În civilizația mecanică, sufletul e pe cale să moară. Comunismul luptă, și lupta devine o valoare supremă, pentru că are capitalismul în fața sa. În ce măsură civilizația poate exista fără să aibă o valoare supremă? Dumnezeu, proletariat, dar nu marijuana! Când valorile mor, ele sunt înlocuite de valori fizice: sexualitate, drog, violență, bunăstare materială. Omul nu poate trăi în universul nostru idiot. Civilizația americană este dementă. Această civilizație rezistă încă pentru că două treimi dintre americani sunt creștini. Dacă mâine Statele Unite n-ar avea această religie, civilizația lor n-ar dura un an”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 19] Marian Popa semnează o cronică, supralicitând romanul *Dihorul* de Al. Papilian: „Al. Papilian a dat deci cea mai completă analiză a negativismului nemotivat din literatura noastră. [...] Am dori să vedem pe acest prozator de excepțională forță construind și alte cazuri, la fel de complicate și la fel de puternice. Vedem în acest roman o posibilitate a finalizării într-un anume fel a crizelor de conștiință ajunse la paroxism pe care alții, de felul lui Augustin Buzura, n-au avut curajul să le soluționeze. Dar se oferă numai o soluție (*n.n.* uciderea personajului principal negativ), [...] cealaltă ar fi dată de ceea ce aș numi *nihilismul pozitiv*, al construcției prin dispreț. Am vrea să-l vedem construind un om care face binele cu forța. Oricum, îl socotim pe Alexandru Papilian un foarte probabil mare prozator, îl așezăm alături de Romulus Guga și-i considerăm pe amândoi incluși în viitorul întâi al prozei acestui nou deceniu”. ■ Emil Manu se referă la *Poezia lui Perpessicius*. Tot despre Perpessicius scrie în numărul următor, 20, și Liviu Călin în *Jurnalul de editor*: „În epoca ciberneticii, Perpessicius era un benedictin. L-am cunoscut în toamna anului 1957. În incinta Bibliotecii Academiei Române, ajutat adesea de o lupă enormă, descifra manuscrise Eminescu, complet absent la ceea ce numim ambianță. Ființa lui interioară comunica numai cu neliniștea cosmică a marelui poet. Perpessicius trăia bucuria secretă a captării galaxiilor eminesciene. Îl vedeam aproape zilnic, așezându-se cu pietate și exemplară modestie la masa de lucru (de la Biblioteca Academiei)”.

17 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8236] Florica Ichim discută cu regizorul Lucian Giurchescu despre „Zilele dramaturgiei românești”, respectiv despre *Tematica de actualitate ce cunoaște o abordare mai profundă, mai diversificată*, cel din urmă apreciind că teatrele „au întâmpinat ce de a 50-a aniversare a partidului printr-un număr sporit de piese românești”, că „dramaturgia a depășit perioada în care cu foarte multă bunăvoință și entuziasm se scria cam la fel, abordându-se acum, cu o paletă mult mai profundă și mai diversificată, tematica de actua-

litate”, părăndu-i-se că „ne aflăm într-un moment de stabilizare a unor lucruri cucerite în ultimul deceniu”. □ Eugenia Busuioceanu răspunde unor întrebări vizând montarea piesei sale *Timp și adevăr* la patru teatre (Petroșani, Sibiu, „Al. Davila” din Pitești și Teatrul Mic din București), menționând că piesa are „două linii esențiale: confruntarea politică și roman sentimental”.

• [„Scânteia”, nr. 8759] Titus Popovici semnează *Comunistul – marele erou al cărților noastre*: „În centrul preocupărilor unei literaturi care-și declară deschis și cu mândrie angajarea, considerând că tocmai această angajare îi conferă autenticitatea, originalitatea și libertatea, nu poate sta decât omul, cu universul nelimitat al preocupărilor sale, cu istoria complexă, ineputabilă a devenirii sale. [...] Nu pledez pentru opera «evenimentului», deși – ca orice structură estetică – și acest tip de literatură sau artă își are viabilitatea infirmată sau confirmată de talent, de forța înțelegerii. Cred că esențial e altceva: tipul uman cel mai frecvent în literatura mondială e acela asupra căruia istoria, societatea, natura se exercită ca niște forțe dușmane, distrugătoare, înfrângându-l sau obligându-l la renunțare, la adaptare pasivă, resemnată. Lupta neîntreruptă a comuniștilor, care alcătuiește un tot dialectic, a creat omul cuceritor, omul creator de destin. Rândurile acestea au vrut să consemneze conștiința unei datorii pe care literatura și arta o au de acoperit: pasionant teren de investigație creatoare, de meditație asupra marilor întrebări ale lumii contemporane, la care nu suntem, nu putem și nu vrem să fim simpli spectatori. Aniversarea unui semicentener de existență activă a Partidului Comunist Român constituie, pentru noi toți și un prilej de căutare a căilor prin care, cu mijloacele profesiei noastre, să abordăm, în sfârșit, o epocă gravă și frământată, caracterizată prin lupta și viața celor mai buni fii ai ei – comuniștii”. ■ Traian Coșovei semnează reportajul *Fapte peste care se arcuiește primăvara jubiliară*.

• [„Cronica”, nr. 16] Ancheta revistei (*Tradiție și inovație în proza actuală*) continuă și în acest număr cu răspunsurile criticilor Ion Negoïtescu (*Policromia realismului*), Mircea Braga (*Diversitatea modalităților*) și Hristu Cândroveanu (*O resurrecție a artei autentice*). □ Cel dintâi renunță la a răspunde punctual la cele patru întrebări ale anchetei, oferind un punct de vedere omogen ce debutează cu respingerea periodizării literaturii române în două decenii distincte, 1950-1960 și 1960-1970, înclinând mai degrabă spre ideea de epocă postbelică în care există mai întâi „un moment deschizător de promisiuni între 1945-1948, apoi o perioadă de îngheț, de climat nefavorabil, între 1948-1963, cu o scurtă înseninare prin 1956-1958 și apoi un deceniu care se deschide cu adevărat prin 1964-1965 și care va putea fi judecat ca atare, într-o mai justă, mai largă și mai semnificativă perspectivă, la încheierea lui (tot arbitrară, firește), către 1974-1975”. Punctând că literatura română este totuși o parte a literaturii europene, presupune caracteristici asemănătoare și diferențe specifice, criticul reține din deceniul 5, sărac în realizări, *Moromeții* (1955), *Ion Sântu* (1957) și *Groapa* (1957), „eșecul vastei întreprinderi epice a lui

Camil Petrescu *Un om între oameni* și succesul lui G. Călinescu, romancierul, prin *Bietul Ioanide* (poate cea mai de seamă lucrare epică a sa), dar și insuccesul aceluiași autor, cu *Scrinul negru*, operă prolixă, tendențioasă și greu digerabilă, și totodată insuccesul lui Mihail Sadoveanu cu *Nicoară Potcoavă*, prea înglodat epic și sufocant stilistic”. Cât privește perioada actuală, întrucât observă că realizările ei s-au acumulat în special în ultimii trei-patru ani, Ion Ne-goïtescu propune o privire globală a prozei, și nu în evoluția sa, dând exemple de autori care au excelat în proza scurtă, „proza de idei, aforistică sau moralis-tă”, roman, genul proxim fiind acela al unei „căutări fecunde”. □ La polul opus, romanul *Nicoară Potcoavă* îi pare lui Hristu Cândroveanu o carte ex-cepțională, alături de *Moromeții* și *Groapa*, opinând că „deceniul șapte în-seamnă reînnoarea unor tradiții de modernitate [...] o regăsire în continuitate, prin eliberarea de dogmatism. Resurrecție a artei autentice, pornind de la nucleu tot din trecut”. □ Mircea Braga salută inițiativa lui Al. Piru „de denunțare a elementului continuității în aceste controversate și complexe decenii ale mijlo-cului de veac. Numai din snobism sau miopie putem contesta deceniilor cinci și șase dreptul de acces într-un cap al valorilor cultural-artistice reale”. În ceea ce privește deceniul al șaptelea, criticul preferă să descrie climatul literar: „unul de mai categorice clarificări și cristalizări, de afirmare viguroasă a artis-ticului, de renunțare la unele practici dăunătoare”. □ Citim *Carul mare*, frag-ment de roman de Val Condurache. □ Grupaj liric Nicolae Țațomir. □ „Emi-nescianismul poetului nu este o modă și nici o preluare comodă, convenabilă a unor idei care, odată recunoscute, asimilate, într-un fel sau altul, măresc valo-a rea poeziei, îi dau acel miraj spre o existență de împrumut, oricând detectabilă ca mască. Eminescian este Dan Laurențiu în voluptatea cu care își traduce ne-mijlocit poezia, cu care își poartă melancolia, acea tristețe productivă a unei conștiințe poetice cu totul deosebite”, scrie Zaharia Sângeorzan, recenzând volumul *Imnuri către amurg* (^). □ *Recitind romanul „Adela”*, Mihai Drăgan îl definește ca „o dramă a îndoielii complicată printr-o analiză dusă adesea pâ-nă la paroxism”, o „capodoperă de analiză sufletească microscopică și finețe intelectuală”. □ Un modern prea repede uitat i se pare Petruței Spânu criticul Albert Thibaudet, căruia îi dedică un articol sintetizator. □ Vizând raporturile dintre politic și filosofic, C. Dropu semnează un amplu articol intitulat *Mar-xismul și spiritualitatea românească*, la semicentenarului P.C.R. □ Pornind de la spectacolul Naționalului ieșean cu piesa lui Molière, *Bolnavul închipuit*, în „interesanta montare” a Cătălinei Buzoianu, (repudiată de N. Barbu în nr. 9), revista publică discuțiile unei mese rotunde (consemnate de Al. I. Friduș) ce abordează „problema mai generală a raportului dintre clasici și scenă”, la care au participat regizoarea, Al. Călinescu, Mircea Radu Iacoban, Liviu Leonte, Dan Nasta, Ștefan Oprea. Cătălina Buzoianu recunoaște că și-a permis să ada-uge câte ceva în text: indicațiile regizorale (care fac parte din text, în opinia lui M.R.I.), „un cântec al lui Polichinelle, din timpul lui Henric IV, și actul de în-

humare a lui Molière (introdus după premieră)”. Concluzia „utilă și pentru considerarea cazului general al raportului clasici-scenă, regie-text” este că „diversitatea modalităților teatrale utilizate pe scenele noastre în prezentarea clasicilor este un efect al fecunde plurivalențe a acestora. Firește, pe acest teritoriu, confruntarea nu este numai posibilă, ci și necesară. Inclusiv în planul ideilor”. □ Tot despre teatru scrie și Valentin Silvestru, preocupat de *Itinerarii în drama istorică*, exemplificate prin spectacolul cu piesa lui Paul Anghel, *Săptămâna patimilor*, o dramă istorică modernă, prin intenția de desacralizare, dar și prin expresia schimbată a tragicului. □ Păstrând domeniul, Al. I. Friduș face cronică dramatică a spectacolului bârlădean cu piesa lui Fănuș Neagu, *Acești îngeri triști* (distinsă în 1969 cu premiul de dramaturgie al revistei „Teatrul”). □ Un elogiu nesemnat este adus sculptorului Romulus Ladea, autorul bustului lui Lucian Blaga și al unui proiect de monument al lui Petru Groza. □ La rubrica *Moment*, N. Irimescu îl ironizează pe Mihai Ungheanu, „ingeniosul brevetator al criteriului metric în critica literară”, cel care reduce lucrarea de peste 750 de pagini a lui Const. Ciopraga, *Literatura română între 1900 și 1918*, la o pagină în care contabilizează numărul de pagini arondat fiecărui scriitor în parte. De asemenea, semnatarul rubricii denunță o „curioasă și nedreaptă rezervă la cronicarii revistei «Teatrul», față de piesele originale românești”. □ Pe ultima pagină, două traduceri din proza italiană: Dino Buzzati (tradus de Dana Tudor) și Cesare Pavese (de Dan Ciachir).

• [„**Flacăra**”, nr. 16] Valeriu Cristea prezintă volumul de versuri al lui Teodor Balș, *Nord*, apărut la E.C.R. □ În pagina *F Film* Magda Mihăilescu prezintă filmul *Și caii se împușcă, nu-i așa?*, o ecranizare după un roman de Horace McCoy. □ Henri Wald semnează eseul *Mașinile „de gândit”*, pe teme futuristice. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu scrie despre *Acreală și distincție*. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Relații industriale*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a „cărților pregătite de Editura științifică pentru întâmpinarea semicentenarului P.C.R.”, majoritatea fiind axate pe politică. □ Se semnalează apariția, la Editura Militară, a volumului de versuri *Balada comunistului fără nume* de Nicolae Tăutu. ■ Se indică consemnarea, în presa literară, a conferirii premiului italian Tor Morgana lui Alexandru Balaci, revista felicitându-l cu această ocazie. ■ Semnalarea apariției volumului *Medalioane franceze* de Șerban Cioculescu, la Univers, precum și a *Istoriei literaturii spaniole* de Juan Chabás. □ Se notează „excelenta traducere a lui Jean Grosu” a celei de-a patra ediții a *Peripețiilor bravului soldat Svejk* de J. Hašek (Univers). □ Prezentarea numărului 12 al revistei „Secolul 20”, ce cuprinde, printre altele, și două texte de Vladimir Streinu, căruia îi este dedicat numărul de față. □ În *Cinema* se semnalează premiera filmului *Zestrea domniței Ralu*. □ Notă despre filmul *Printre colinele verzi*, ecranizare realizată de Nicolae Breban după propriul roman, *Animale bolnave*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică

o cronică dramatică a piesei *Bolnavul închipuit* de Molière (Teatrul Național din Iași). □ Semnalarea punerii în scenă, la Teatrul „Țândărică”, a unei adaptări realizate de Gellu Naum după James Barrie, cu titlul *Peter Pan*. □ Notițe despre piesele *Totul în grădină* de Edward Albee (Teatrul maghiar din Cluj), *Veronica Micle* de Claudia Millian-Minulescu (Teatrul din Botoșani), *Rouă și tutun* de Mircea Radu Iacoban (Teatrul „Bacovia” din Bacău și Teatrul dramatic din Baia Mare). □ În *Televiziune* se semnalează piesa lui Horia Lovinescu, *Febre*, „adaptată pentru micul ecran și onorată cu o distribuție forte”.

● [„**Luceafărul**”, nr. 16] Marin Preda continuă povestea înscrierii sale la Școala Normală (*Marea călătorie*) cu drumul și examenul de la Abrud, pe care l-a promovat primul pe listă, ceea ce i-a redat stima de sine pierdută la Câmpulung: „Examenul de istorie cu profesorul Mayer a fost însă foarte obositor. Mă săturasem să-i tot răspund. Mai pe urmă am aflat că el nu dădea niciodată nota zece și că mie a trebuit să-mi dea fiindcă i-am răspuns la toate întrebările”. ■ S. Damian își continuă, de asemenea, tot pe prima pagină (*Căi de acces*), războiul cu aspirații la gloria literară care nu pun pe primul loc creația în sine, ci avantajele sociale și materiale pe care le pot obține de pe urma ei: „Își închiupia lesne viitorul. Va fi tipărit din ce în ce mai des, editurile se vor grăbi să-i difuzeze volumul, va organiza întâlniri la librărie, va împărți autografe. Foarte iute va scrie și celelalte cărți (proiectele le are schițate), va deveni extrem de prolific. Slavă domnului, era sănătos, se simțea plin de forță. Curios, în visul lui de glorie nu intra zbuciumul dedicat creației. Ce altceva fusese pentru el literatura decât un auxiliar: ea trebuia să medieze în această tranzacție complicată cu soarta”. ■ Nicolae Manolescu (*Sensul baladei*) încearcă să definească valorile jertfei în balada populară *Meșterul Manole* și în piesa omonimă a lui Blaga: în timp ce în baladă jertfa este reală și repetă un ritual magic, în piesă sacrificiul descris este simbolic, ceea ce duce la ideea de joc - jocul este simulacru și prin aceasta poate deveni simbolic. „Nu o crimă reală comite Manole și nu din remușcare se aruncă, la sfârșit, din clopotniță: el a zidit o idee și sinuciderea semnifică inutilitatea supravieșuirii umane a artistului care și-a încheiat opera, identificarea cu ea”. ■ Nicolae Ciobanu face cronică romanului lui Sorin Titel *Lunga călătorie a prizonierului*. În opinia cronicarului, tânărul romancier are o reală vocație a experimentului literar: „Acționând în spiritul unei depline libertăți, atent la nuanțe și la aluzii, romancierul este interesat de coerența inextricabilă a narațiunii sale de tip parabolic; ceea ce și obține datorită densității secvențelor epice, abilității și rafinamentului compozițional cu care acestea se succed, după cum nu mai puțin datorită captivantei acuități meditative a subiectului”. ■ *Jurnalul unui martor ocular*, rubrică permanentă susținută de Teodor Mazilu, vorbește despre căutătorii de absolut: „Aș îndrăzni să spun, din experiența mea, că transformarea vieții într-o metodă pentru descoperirea absolutului, duce inevitabil, la degradarea individului. Nu numai că nu descoperă absolutul – ceea ce n-ar fi o nenorocire prea mare – dar se înstră-

inează de sine, cade victima celor mai perfide invenții ale minții chinuite”.

■ La secțiunea *Compendiu* se bucură de cronici succinte realizate de Dinu Flămând volumele *În zale albe* (A.I. Zăinescu, poezie), *Să visăm* (Valeriu Armeanu, poezie). Despre *Provinciale* (Valentin Șarbu, schițe) scrie Alex. Ștefănescu. ■ Deși suntem abia în aprilie, un articol în spiritul celebrelor teze apărute trei luni mai târziu semnează Valeriu Râpeanu, sub genericul permanentizat *Anul 50: Conștiința istorică a omului de cultură – Prezent și redescoperirea trecutului*; criticul este de părere că „Tineretul de aici și de astăzi nu poate trăi sub zodia a ceea ce se numește în altă parte «civilizația efemerului». Pentru că – așa cum se spunea deunăzi într-o revistă străină – chiar și această civilizație cu avalanșa ei informațională, cu atât de des schimbătoarele ei raporturi, cu gloriile ei strălucitoare care dispar atât de iute, poate duce, în ultimă instanță, tocmai la întărirea credinței în valorile perene”.

■ Și Alexandru Paleologu continuă, la rubrica *Confidențele unui maniac*, disputa cu Alexandru Ivasiuc pe tema raporturilor dintre operă și interpretările ei. Autorul articolului semnalează elegant și subtil unele confuzii pe care le face partenerul său de dialog, dintr-o insuficientă cunoaștere a domeniului, se pare (e vorba despre concepția atomistă a filosofilor antici, precum și despre punctele comune și cele divergente ale ideilor filosofice ale lui Bacon, Locke și Hobbes.)

■ Petre Sălcudeanu semnează *Opțiunile epocii*, în care aduce un omagiu oamenilor de cultură progresiști; ciudat este faptul că, din formulările autorului reiese că nume sonore precum Sadoveanu, Călinescu, Perpessicius, Geo Bogza, ar fi fost comuniști ilegaliști. În discursul jurnalismului de cultură apar semnele despărțirii de realitate, cu citate partinice: „Anii care au urmat celui de-al X-lea Congres al Partidului, Conferințele și întâlnirile de lucru ale secretarului general al partidului, cu reprezentanții celor mai diferite domenii de activitate, au dat un nou impuls culturii naționale, rezultatele nelăsându-se așeptate”.

■ Este tipărită nuvela *Corn de vânătoare* de Alexandru Ivasiuc: „Mihai de Giulești, nobil ereditar, se opri scurt și privi grupul care hohotea de râs și la început, ușor încurcat, le răspunse și el, zâmbind, gata să participe cu voie bună la veselia lor. Dar surâsul nu dură decât o singură clipă pentru că-și dădu seama că râd de el și râsul lor îl făcu să se regăsească, ieșind din fascinație”.

■ În pagina consacrată cronicilor de artă semnează teatru (Marin Sorescu, *Sarajevo cu ieșire la munte*, impresii prilejuite de participarea poetului la festivalul național de teatru din capitala bosniacă), arte plastice (Grigore Hagiu: *George Apostu*, o radiografie a celor mai recente creații ale sculptorului), film (Leonid Dimov: „*Rosaline, definitiv pierdută?*”, cronică *sui generis* la filmul lui Zeffirelli *Romeo și Julieta*), muzică (Costin Cazaban: *Muzică românească la Filarmonică*, despre o suită de concerte alcătuite din lucrări de George Enescu, Paul Constantinescu, Doru Popovici), televiziune (Sânziana Pop, *Pentru mari și mici*, despre emisiunile tele-școală și *1001 de seri*, faimoasa pastilă de desene animate dinaintea telegenului de seară).

■ La 150 ani de

la nașterea lui Baudelaire, Nicolae Balotă scrie *Lecția poetului*: „A purifica Verbul, a-l investi cu toată demnitatea puterii sale fulgurante, iată fapta temerară a poetului. Aceasta e lecția lui Baudelaire. Lecție, pentru el, mortală”. Baudelaire însuși nu este însă prezent în revistă cu poezie, ci cu părțile a treia și a patra din ciclul *Salonul din 1859, Regina facultăților și Guvernarea imaginației*. Textele sunt traduse de Viorel Grecu. ■ Anca Balaci scrie despre orașelul Tuscania, aflat pe coasta vestică a Peninsulei Italice, care adăpostește numeroase vestigii etrusce și care a fost lovit în februarie 1971 de un puternic cutremur (*Cutremur în Tuscania*). ■ Ultima pagină găzduiește poezie spaniolă, în traducerea lui Vasile Nicolescu. Sunt prezenți nouă poeți, de la romanticul Gustavo A. Becquer până la laureatul Premiului Nobel Juan Ramon Jimenez.

18 aprilie

• [„**România liberă**”, nr. 8237] Florica Ichim îngrijește cronica teatrală, ce cuprinde punctul de vedere al lui Eugen Barbu despre spectacolul piesei *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*. Acesta apreciază reprezentarea ca fiind foarte bună, mulțumindu-i lui Radu Beligan pentru implicare. Dialogând cu regizorul George Rafael despre *Omul care..* de Horia Lovinescu, Florica Ichim adnotează impresiile acestuia, mai ales pentru că, după cum afirmă: „dat fiind caracterul aniversar – este dedicat aniversării partidului – al montării piesei, am fost foarte atent și am lucrat cât mai îngrijit”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8760] Corneliu Ștefanache scrie despre *Necesitatea prezenței operei de artă în omeniasca realitate a patriei*: „Cred că niciunul dintre noi nu uită un fapt deosebit, și anume că independența României socialiste, dobândită prin uriașul efort de cinste și omenie al Partidului Comunist Român și al întregului popor, înseamnă și independența scrisului nostru, libertatea reală de a alege de care ne bucurăm astăzi. De aici decurge responsabilitatea cuvântului nostru, a căruia forță, uneori, nici noi înșine, ca scriitori, nu o bănuim. Cărțile, mai ales cele din ultimul deceniu, continuând vârfurile ce dau înălțime literaturii române, sunt o dovadă că noi, scriitorii, optând absolut pentru idealul conturat de politica partidului – ideal al întregului popor – dorim ca lucrările noastre să însemne o contribuție la împlinirea lui, să devină pagini de istorie ale vieții de astăzi. Scriitorul comunist – ca orice comunist – nu lasă totul pe seama timpului. Sensul istoriei și al vieții a căpătat pentru el o altă semnificație, nu aceea de dat pentru totdeauna, pe care trebuie să-l urmeze neputincios, ci de operă a oamenilor. Tocmai de aceea rolul scriitorului în această operă a devenit unul de prim rang. Sigur, în artă, drumul spre adevăr nu este presărat cu petale de roze; nu o dată el este dureros, marcat de o permanentă neliniște, de pași înapoi, dar esențială rămâne surprinderea în cuvânt a adevărului vieții, convertirea lui în valoare artistică, în așa fel ca să devină o necesitate pentru cei care îl află din cărțile noastre. Întrebării capitale, în întreaga ei complexita-

te, ce cred că ni se pune și se va pune mereu, «cum trăim și cum am putea trăi?», suntem datori să-i răspundem prin tot ceea ce scriem». ■ În *Adnotări* citim *Digitații critice* de G. Niculiță: „Parcurgând cronicile de specialitate nu ne este tocmai greu să observăm existența unor inclinații către impresionismul rău asimilat. Comentariile despre cărți, despre concerte se umflă sub povara stilului «înflorit», când «tehnicist», «structuralist», când liricizant; metaforele sunt încrustate din belșug în monturi pretențioase în care verbul cu filigrane false descrie adevărate tururi de forță. Din cauza artificiozităților lexicale și a discursului critic criptic, formulat în expresii improprii, au de suferit atât autorii unor cărți remarcabile cât și cititorii. Astfel, într-o cronică din revista «Orizont» nr. 2/1971, Al. Indrieș își începe «exegeza» cu un loc comun: «Există poezii care se văd, care se simt, unele se visează, altele se gândesc, unele se cântă» – Intenția recenziei este să urmărească «felul cum ia naștere, în raportul scriitură-receptor, universul acustic» al cărții. [...] O victimă a barocului critic (de astădată «liric») ce simulează profunzimea prin false sonorități de limbaj și asociații verbale insolite ne este mărturisită și de recenzia la volumul de versuri *Clopotul nins* de Vasile Nicolescu («Informația Bucureștiului», 14 martie a. c.). Ea ilustrează cu puterea evidenței felul în care butaforia metaforică, digitațiile prețioase pot înstrăina cititorul de o bună carte de poezie. [...] Citind asemenea texte nu poți să nu te gândești că e bine să facem apel mai des la manualele școlare! Ele ne amintesc că au trecut o sută de ani de când Maioreșcu se ridica împotriva «beției de cuvinte». Se vede că e cazul să facem noi trimiteri la textul maioreșcian. Poate vor fi de folos”.

19 aprilie

• [„**Munca**”, nr. 7283] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *O primă ședință*, subiectul fiind „ședința de lucru în plenul Consiliului Național al Radioteleviziunii Române, prezidat de tovarășul Dumitru Popescu”. „În emisiunile culturale s-a cerut prezența mai vie a participanților, problematică mereu mai acută sub raport și ideologic, și cultural, și estetic”. □ Petre Luscalov publică, în foileton „romanul de spionaj” *Iubire interzisă* (capitolul IX, fascicolul 43).

• [„**Scânteia**”, nr. 8761] Eugen Barbu semnează *Din marea luptă muncitorească a izvorât conștiința noastră*: „De la minunații ani de după război ai preluării puterii, am văzut atâtea, am trecut peste atâtea greutăți, le-am învins. Ca scriitor am povestit în câteva cărți câte ceva despre anii ilegalității, așa cum mi-au fost înfățișați mie de câțiva oameni admirabili pe care i-am cunoscut, am scormonit în documente și am găsit lucruri nemaipomenite care mi-au vorbit despre lupta complicată împotriva fascismului. A aduna în pagină de carte chipul eroului comunist, mi se pare o datorie de onoare față de cei ce ne-au oferit bucuria acestor zile libere. [...] Nu a fost ușor, nu a fost simplu. Sunt un martor și mă simt dator să scriu despre cele ce am trăit. Aflat la jumătatea vieții, în

plină maturitate, vreau să dăruiesc cel mai frumos fruct al creației mele înfățișării literare a acestor ani de mare zburcime, de mare creație morală și materială. Înfațișării acestor ani care nu ne-au lăsat timp să ne plictisim, mie și ca mie sutelor de mii, milioanele de oameni ai acestei țări. Noi am construit, iar efortul nostru comunist merită să fie dus în eternitate prin vers și prin pagina de proză. Sper că spiritul director ivit în acești ani când viața noastră a fost condusă cu clarviziune și înțelepciune de partid să îmi permită să scriu cartea mult visată despre epoca noastră atât de complexă. Va fi omagiul meu adus unor vremi noi și unor eroi noi – comuniștii”. ■ Apare nota nesemnată *Decada cărții românești*: „Decada cărții românești», organizată între 19 și 28 aprilie a. c., în cinstea aniversării unei jumătăți de veac de la crearea Partidului Comunist Român, se anunță, prin varietatea și bogăția programului, ca o manifestare culturală de mare cuprindere și interes. În principalele localități ale țării, ca și în centrele de județ, se vor deschide în librării expoziții de carte. Vor fi organizate întâlniri cu scriitori, oameni de știință și cultură, se vor desfășura «zile ale cărții» pe genuri de literatură, acțiuni de propagandă și difuzare a cărții în școli, instituții și întreprinderi. Răspunzând unor solicitări actuale ale propagării cărții, necesității de a stabili printr-un dialog deschis un contact nemijlocit între carte și public, între editori și cititori, editurile Politică, Eminescu, Minerva, Dacia, Albatros, Kriterion, Tehnică, Militară etc., vor organiza, cu concursul unor cunoscuți creatori, peste 100 de întâlniri”.

20 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8238] Florica Ichim îl interviuează pe scriitorul Dan Tărchilă, abordând piesa acestuia *Ecto-bar* și montarea la teatrul „Al. Davila”, opera evidențiind faptul că „încrederea în forța conștiinței umane, speranța și visul” rămân „mai puternice decât echivalentele lor negative”. □ Sunt prezentate succint *Manifestările desfășurate în cadrul «Decadei cărții românești»*. Dintre acestea, se remarcă întâlnirea cititorilor cu prof. dr. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, cu ocazia publicării volumului *Renașterea, umanismul și dialogul artelor*, cu acad. Grigore Moisil, cu prilejul apariției cărții sale *Îndoieli și certitudini* ș.a.m.d.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6817] Emil Manu scrie despre *Poezia politică*, afirmând că „Poetul aparține unei epoci, unei colectivități, unei mentalități și nu se poate abstrage din aceste contexte, oricât ar vrea s-o facă, teoretic. Chiar un poet care scrie poeme de dragoste sau pasteli, raportează versurile sale la o lume autohtonă, care l-a generat ca spiritualitate. Simpla fotografiere a sondelor, tractoarelor, uzinelor etc., nu înseamnă încă poezie patriotică, deși conștiința realității și semnificației lor este o premisă dintre cele mai fertile pentru ca versurile să devină politice, agitatorice”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 12] Vlaicu Bârna publică poezia *Zorile țării*. ■ Mihai Beniuc scrie despre *Grăul străbun în poezia românească*: „În poezia

românească *graiul patriei* sună mereu încă de la izvoare, încă din cântecul bătrânesc și din cel de răscoală, mijeste din scrisul lui Coresi și din letopisețe, și se luminează ca un ochi ce se deschide cu primii poeți. Sunetul prevestitor a devenit străfulgerare conștientă a cugetului care cere creșterea limbii și cinstirea patriei. *Cântare României* s-a născut înainte de apariția pe harta Europei moderne a Principatelor Unite ca stat independent sub străvechea denumire de România, latent existentă în conștiința tuturor, de care bătrânii cronicari și învățatul Dimitrie Cantemir spunea de unde-și trag originea și știu aceeași limbă. [...] Nu știu dacă patriotismul poate fi numit un curent în poezia unei țări, caracteristic unei epoci – mai curând înclin să cred că nu. El este mai curând vâna principală prin care poezia transportă minereul cel mai de preț din sufletul unui popor. Iar în viața poporului român această vână n-a putut fi de nimic și de nimeni sugrumată. Clocotul voinței și avântul poporului, în care poeții români și de alte naționalități își fac auzite glasurile, este mai puternic ca oricând. Dreptatea socială în neconținută și ascendentă propășire le strânge rândurile și le armonizează vocile într-o diversificată formă de stiluri unite pentru cinstirea patriei – România socialistă”. ■ Victor Eftimiu scrie despre *Pompiliu Eliade*: „În dorul său de a infiripa o dramaturgie națională, Pompiliu Eliade nu se mulțumea cu piesele trimise și citite în acea stranie neospitalitate cu care comitetele de lectură primeau pe scriitorul român. El căuta poetul dramatic, se străduia să-l descopere în orice nuvelist, smulgea făgăduielile de piese de la prozatorii consacrați și sugera subiecte celor tineri, apoi, când primea un manuscris îl ridica pe brațe asemenea unei ofrande și-l purta, ca pe un trofeu, de la biroul directorial la universitate și de acolo în foaierul de repetiții. Așa s-a purtat cu piesa *Ultimul Vlăstar* de N. Pandelea, cu *Mărul* lui Bârsan, cu piesele istorice ale lui Barbu Delavrancea”. ■ Radu Gyr publică poezia *Coloana înfinită*.

21 aprilie

● [„România liberă”, nr 8239] Demostene Botez semnează articolul *Idei – forță*, referindu-se la acelea care „mobilizează energiile colective, determinând entuziasmul creator”. Acestea i se par a fi cele ce „constituie marea zestre a partidului nostru, [...] care călăuzesc patria noastră pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate”. Ideile-forță cu care „Partidul Comunist Român a înarmat clasa muncitoare” au determinat „un miracol”, ce oferă, în viziunea autorului, sentimentul de demnitate, indisolubil legat de cel de libertate. □ Cu ocazia *Zilelor dramaturgiei originale*, Valentin Silvestru, în articolul *Reflecții la un spectacol*, face o scurtă și concisă incursiune în istoria teatrală a ultimului sfert de veac, menționând piese și personalități creatoare din lumea scenei, afirmând, în final, că „sînt, firește, toate, figuri, momente date și chiar detalii care vor intra [...] în filele teatrului contemporan”.

• [„Scânteia”, nr. 8763] Ziarul publică textul lui Nicolae Ceaușescu, Secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, *La a 50-a aniversare a Partidului Comunist Român. Strânsa unitate cu poporul – chezașia victoriilor politicii partidului*, articolul care inițial a apărut în revista „Probleme ale păcii și socialismului” nr. 5/1971.

• [„Viața studentească”, nr. 16] Conține poemul lui Alfred Margul Sperber, *Partidul*, în românește de Al. Philippide și eseu de Elenei Voiculescu, *Mihai Ralea – Crezul unui om și omul unui crez – umanismul militant*. ■ Articolul Ilenei Colomieț, *Zilele dramaturgiei originale*, reprezintă o trecere în revistă a Concursului Național de Creație și Interpretare Teatrală, organizat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, în marile centre ale țării: Iași, Cluj, Timișoara, Craiova, București. Dintre titlurile pieselor puse în scenă în țară și în Capitală câteva atrag atenția: *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, *Omul care..* de Horia Lovinescu, *Ecto-bar* de Dan Tărchilă, *Cine ești tu* de Paul Everac, *Acești nebuni fățarnici* de Teodor Mazilu, *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* de Eugen Barbu.

22 aprilie

• [„Munca”, nr. 7286] Zaharia Stancu scrie despre *Tot despre cărți*, un succint bilanț editorial. □ V. Martin, în *Film*, prezintă *Printre colinele verzi*, ecranizarea romanului lui N. Breban, *Animale bolnave*. □ În *Teatru*, Lucia Bogdan, în cadrul *Decadei dramaturgiei originale*, prezintă *Omul care..* de Horia Lovinescu (Teatrul „Nottara”): „cea mai banală și chiar cea mai compromisă dintre teme poate fi reabilitată și înnobilitată atunci când un dramaturg de mare talent își propune, și reușește, să confere unor fapte arhicunoscute o considerabilă încărcătură de semnificații politice, sociale, etice, atunci când pătrunde în universul spiritual al unor eroi în general schematici și neinteresanti, dezvăluindu-le complexa alcătuire psihică și caracterologică”. □ Ion Băieșu semnează rubrica de *Sport*.

• [„România liberă”, nr. 8240] Eugen Barbu publică articolul *Un premiu*, prezentând frânturi din existența creatoare a sculptorului Apostu și exprimându-și aprecierea pentru lucrările acestuia. □ Ion Pavelescu îl interviează pe Ioan Simion, redactor șef la Editura politică, cât privește *Preocuparea constantă pentru editarea operelor lui V.I. Lenin în limba română*. Pe lângă lucrări ale acestei „figuri luminoase” a comunismului, se remarcă, în cadrul a două ediții speciale, volumul *Lenin despre România și Lenin văzut de români*. □ Florica Ichim dialoghează succint cu Al. Voitin despre piesa *Oameni care tac* și cu Mihail Davidoglu despre *Ochii dragi ai bunicului (Omul din Ceatal, Cetatea de foc, Străbunul)*, implicit despre montările acestora, cu ocazia „Zilelor dramaturgiei originale”.

• [„Scânteia”, nr. 8764] Apare textul *Leninismul – spirit viu, creator*, text nesemnat: „Aniversând data nașterii lui Vladimir Ilici Lenin, de la care se împlinesc astăzi 101 ani, omenirea progresistă evocă cu respect și admirație viața și opera acestui titan al gândirii și acțiunii revoluționare, personalitatea sa impresionantă, forța științifică a ideilor sale. [...] Aniversarea nașterii lui Vladimir Ilici Lenin, prilej de evocare și trecere în revistă a grandioaselor transformări revoluționare petrecute în epoca noastră pe arena lumii, relevă mai pregnant ca oricând necesitatea de însemnătate capitală pentru partidele clasei muncitoare, pe care Lenin a subliniat-o mereu, de a fi prezente în miezul vieții, al realităților contemporane, de a se identifica neabătut cu interesele supreme ale oamenilor muncii, cu năzuințele umanității spre dreptate și echitate socială, pace, progres și prosperitate”.

• [„Albina”, nr. 16] Pe prima pagină citim poezia *Cu sufletele lângă Lenin* de Nicola Nagnibeda, în românește de Mihail Cosma. □ Mai semnează versuri poeta-țărancă Antoneta Rezuș. ■ Ion Bănuță publică în rubrica sa textul *În convulsiile anilor*: „Convulsiile anilor! Fiecare Manole din noi, vrând-nevrând, trebuie să zidească o Ană în faldurile drapeului vieții. Trebuie ca, în veci de veci, marele vultur al lui Prometeu să mănânce cu poftă nepotolită din ficatul îndoielilor noastre, lăsându-ne aurul înfăptuirilor în dimensiunile de necuprins ale cugetului împăcat”. ■ George Muntean (în *Demostene Botez, poetul și moralistul*) recenzează volumul de versuri intitulat *Na greu' pământului*, dar și „excepționalele *Memorii* apărute recent, în care omul de rafinată civilitate, prietenul credincios al atâtor scriitori tineri și vârstnici, prozatorul de fină observație, publicistul acut și franc în expresie, poetul sensibil și delicat, robust și clar, fuzionează în chip fericit, dându-ne o carte de mare interes, pe care am dori-o completată cu cât mai multe volume echivalente în substanță”. ■ Pornind de la articolul *Destine* semnat de Ion Pas (în „România liberă”, 12 aprilie 1970), Gheorghe Păun dezvoltă subiectul (în „*Unde sunt părerile, ce-or învinge țările?*”) referitor la un concurs din 1933 „pentru compunerea unui imn, marș sau cântec muncitoresc”, câștigat de Ion Th. Ilea, cu versurile intitulate *Izbânda*, puse pe muzica lui Filaret Barbu. În final, este reprodus textul integral al poeziei. ■ Gheorghe Velcescu, „membru P.C.R. din 1921”, scrie despre *Trei spectacole cu „Azilul de noapte”*, jucate de amatori în 1929, 1931 și toamna lui 1944.

• [„România literară”, nr. 17] Se dau informații despre *Decada cărții românești*, text nesemnat: „Începând de luni, 19 aprilie, se desfășoară în întreaga țară «Decada cărții românești» – acțiune culturală de larg interes, organizată în cinstea aniversării semicentenarului partidului. Cu acest prilej au loc în principalele localități, ca și în centrele de județ numeroase manifestări: expoziții, întâlniri ale cititorilor cu scriitorii, oameni de știință și cultură, «zile ale cărții» pe genuri de literatură, acțiuni de propagandă și difuzare a cărții în școli, instituții și întreprinderi. Răspunzând unor solicitări actuale ale propagă-

rii cărții, necesității de a stabili printr-un dialog deschis un contact nemijlocit între carte și public, între editori și cititori, editurile Eminescu, Cartea românească, Minerva, Dacia, Junimea, Albatros, Ion Creangă, Kriterion, Militară, Politică, etc. organizează, cu concursul unui mare număr de scriitori, peste 100 de întâlniri. În același cadru, astăzi, joi, 22 aprilie, în incinta Institutului de arhitectură «Ion Mincu» va avea loc deschiderea expoziției *Cartea în slujba construcției socialiste* organizată de Centrala cărții sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și ale Academiei de științe sociale și politice. [...] În totalitatea lor, manifestările prilejuite de «Decada cărții românești» ilustrează pe deplin remarcabilele realizări obținute de țara noastră pe tărâm editorial».

■ Dragoș Vrânceanu i se confesează lui Al. Raicu despre proiectele sale literare: „– Pentru că ați adus vorba despre Italia, am dori să ne confirmați dacă, într-adevăr, veți fi prezent în acest an în librăriile italiene cu o culegere de poeme. – Da. E vorba de o carte de poezii alese pe care mi le-a solicitat Editura Guanda din Milano. Traducerea brută în limba lui Dante îmi aparține, dar forma poetică îi are ca autori pe Mario Luzi, Vittorio Sereni, Andrea Zanzano și Roberto Sanesi. Sunt 70 de poezii selectate din diferite etape ale scrisului meu. Tot cu o editură din Milano sunt în tratative pentru a-i preda un volum pe care l-am intitulat *Panorama poeziei românești contemporane*. E vorba atât de privire critică a desfășurării producției noastre poetice în ultimele decenii, cât și de cele mai reprezentative poezii ale fiecăruia din autori prezenți în această antologie. – În ce privește tipăriștele noastre? – Ar fi de amintit, în primul rând, selecția făcută de mine pentru Colecția «Cele mai frumoase poezii» a Editurii Albatros, căreia regretatul Vladimir Streinu îi semnează prefața. [...] Editurii Cartea Românească i-am făgăduit alte 60 de poeme, grupate sub titlul *Migdalul înflorit a doua oară*. O bună parte din ele sunt scrise în Italia printre oamenii și peisajele ce m-au impresionat mai mult. Editurii Eminescu i-am și predat un volum de *Întâlniri cu scriitorii italieni*. Aceasta va fi o carte de circa 300 de pagini în care vor fi actualizate o serie de convorbiri cu mari poeți cum sunt: Giuseppe Ungaretti, Eugenio Montale, Salvatore Quasimodo, Pier Paolo Pasolini, sau critici de prestigiu cum este Carlo Bo. – *La ora actuală ce aveți pe masa de lucru?* – Pritocesc un volum de critică literară românească. Și, în pauze, scriu poeme ce au ca subiect priveriștele mele natale; de altfel volumul aș vrea să poată titlul *Cântecele casei de sub pădure*. – *Iar în perspectivă?* – O carte de însemnări de pe drumurile pe care le-am străbătut în Vrancea și pe la mănăstirile de pe Valea Oltului, o carte pe care aș intitula-o *Emoții de istorie de țară*».

■ Al. Cerna-Rădulescu scrie un text omagial dedicat lui Marin Sârbulescu, scriitorul decedat în ziua de 18 aprilie 1971. Alături apar și două poezii ale lui Marin Sârbulescu, *Ceas, ceasornic și Pat*.

■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu comemorează *90 de ani de la nașterea lui Octavian Goga*.

■ Despre Octavian Goga, mai precis, despre *Limba poeziei lui Octavian Goga* scrie D. Macrea în *Cronica limbii*.

■ În rubrica *Disociații* a lui Al. Piru citim

despre volumul *Preromantismul românesc*, semnat de Mircea Angheliescu și apărut la editura Minerva, în colecția „Momente și sinteze”: „S-ar putea obiecta că prima parte este prea extinsă față de a doua, dacă Mircea Angheliescu, istoric literar extrem de promițător, n-ar avea justificarea că noțiunea de literatură în genere este încă neclară la noi la începutul secolului al XIX-lea, realizările din perioada 1810-1840, în care preromantismul românesc e situat, fiind și ele, cu puține excepții, printre care cea a lui Grigore Alexandrescu, precare. Acesta e dezavantajul principal al studioului lui Mircea Angheliescu, constrâns să analizeze un fenomen prezent și la noi, dar în forme elementare, chiar rudimentare, rareori din sfera valorilor artistice. Ceea ce nu împiedică seriozitatea și adâncimea lucrării, întocmită cu meticulozitate și scrisă aproape în întregime impecabil”. ■ Se revine la *Convorbirile „României literare”*, de data aceasta în formatul *Cinci opinii despre o carte*. Este supus analizei romanul *Păsările* de Alexandru Ivasiuc. Din stenograma acestor convorbiri reținem: „**G. Dimisianu:** [...] Despre *Păsările* s-au formulat opinii diverse, nu toate în consens, cum s-a întâmplat chiar în paginile «României literare». În orice caz, ceea ce i se recunoaște unanim acestei scrieri este calitatea de a fi incitantă, vie, actuală, interesantă, atât prin problematica sa, cât și prin noutatea formulei literare (notate raportată la formula celorlalte cărți ale autorului); semnificativă atât prin latura ei valoroasă, cât și prin eventualele, parțiale, eșecuri. Argumente îndesulătoare, socotim noi, spre a o supune, încă o dată, discuției. **Adrian Marino:** [...] Am impresia (care nu este numai a mea) că dincolo de meritele sau scăderile romanului, *Păsările* s-au bucurat de o «lansare» parcă prea ostentativă, prea zgomotoasă, prea publicitară. Se simte, undeva, «regia», un anume spirit de reclamă, după opinia mea, inutilă, deoarece cartea cuprinde, cum se spune, un «bogat material de viață», care poate atrage și prin el însuși. Or, insatisfacția mea începe cu acest punct: al inautenticității episodului, care frânge și traumatizează existența lui Liviu Dunca. [...] Ei bine, ceea ce m-a izbit a fost simplificarea, sterilizarea psihologiei eroului de o serie întregă de reacțiuni profund umane, vitale, specifice momentului dramatic pe care-l trăiește. N-am întâlnit alarma instinctului de conservare, frica, revolta (subiectivă sau nu, faptul n-are – acum – nicio importanță), apatia, descurajarea, exaltarea, resemnarea și alte asemenea stări, care au mai fost evocate în literatură, de Hugo, de Dostoievski, de alții, de care la Al. Ivasiuc se reduc aproape exclusiv la o meditație destul de abstractă, pe tema raportului dintre libertate și necesitate. [...] **Edgar Papu:** Un om care se introspectează și se analizează merge totuși pe obiectivare și pe detașare. **Sorin Titel:** Nu cred că omul care este victima unei nedreptăți acceptă situația de victimă în numele unor «considerente filosofice superioare». Situația pe care ne-o propune romanul lui Al. Ivasiuc mi se pare și mie din acest punct de vedere artificioasă. Nimeni nu cred că face filosofie «pe propria lui piele». Nu cred că te poți detașa de propria ta existență în așa măsură încât să accepți deliberat situația de victimă. **Adrian Marino:** Este, într-

adevăr, o poziție șubredă, a cărei expresie literară nesatisfăcătoare micșorează din autenticitatea cărții. Romanul este interesant ca problematică, autorul este un intelectual dotat pe unele laturi, mai puțin pe altele, dar căruia pare, în mod ciudat, că-i lipsește tocmai experiența de viață. O cauză ar putea să fie chiar înclinarea evidentă spre abstractizare a lui Al. Ivăsiuc, transmisă și eroilor săi. [...] **Al. I. Ștefănescu:** Îmi pare rău s-o spun, dar mi se pare că discuția nu debutează în sensul celor propuse de tovarășul Dimisianu. Știu că tovarășul Marino este vestit ca un critic plin de pasiune. Poate uneori și de o nobilă subiectivitate. Mă miră însă că primul criteriu propus de domnia sa este experiența personală de viață a fiecăruia dintre noi, confruntată cu cea a autorului sau a eroilor săi. Ar însemna că cine n-a avut în viața sa experiența traumatismului suferit de Liviu Dunca, nu se poate pronunța asupra acestui personaj. Este un punct de vedere neliterar, greu de aplicat în analiza literară a unei opere literare. Pe de altă parte, personal, contest opinia acelor critici care au văzut sau căroră le-a plăcut să vadă în romanul *Păsările*, numai și numai romanul lui Liviu Dunca. Este aproape inutil să demonstrez că aria romanului este mult mai largă și mult mai ambițioasă. **Sorin Titel:** Criticul Adrian Marino pornește de la ideea dacă romanul lui Al. Ivăsiuc falsifică sau nu un adevăr. O discuție pe marginea unui roman poate avea această întrebare, cred, drept punct de plecare. Romanul *Păsările* este foarte legat de istorie, de o anumită perioadă exact delimitată din punct de vedere istoric. Aruncă romanul, sau nu, o lumină foarte exactă asupra acestei perioade e o întrebare pe care trebuie neapărat să ne-o punem discutând cartea. [...] **Adrian Marino:** [...] Am observat pe întreaga durată a cărții că apar o serie de situații tipice, teme, scheme, unele aproape de clișeu și printre ele intră și episodul citat. Eu chiar am admirat tehnica introducerii într-un singur roman a atâtor situații, uneori tipice, alteori doar pseudo-tipice, care trec pe lângă clișeul și uneori sunt chiar clișee. [...] Există și un alt aspect pe care nu știu bine cum să mi-l explic: obsesiile insistente ale autorului, observație obiectivă, viziune preconcepțată? Foarte subliniată, în acest roman al lui Al. Ivăsiuc, este competiția, lupta pentru putere, preocuparea de succesul social imediat. Dar, chiar *acesta* să fie aspectul predominant, *characteristic*, al cadrelor de conducere din uzinele noastre? [...] **Al. I. Ștefănescu:** [...] Mie mi se pare că abordarea eficientă artistică a acestei teme a puterii, sub numeroase și diferite înfățișări constituie un mare merit al romanului *Păsările*. Totul este ce rezolvări artistice propune cartea și la ce nivel. **Edgar Papu:** Îmi pare firesc ca tema să fi fost foarte mult abordată, odată ce ea corespunde unei realități generale, care poate fi urmărită nu numai în uzine, ci în orice loc actual de activitate umană. [...] Nu mă deranjează situațiile «tipice» dintr-un roman social. Nici nu văd cum ar putea fi altfel. Tot așa, știu că raporturile dintre secretarul organizației de partid din uzină și directorul acesteia sunt tipice industriei socialiste, cel puțin până acum. Totul este dacă personajele respective din *Păsările* sunt vii sau «inconsistente», cum afirmă

criticul Al. Piru cu o argumentație foarte sumară și ușor de răsturnat. [...] **Sorin Titel**: [...] Acolo unde autorul vrea să creeze personaje abisale, mai stranii, reușitele mi se par mai puțin evidente. Astfel, femeile mi se par a fi personajele cele mai livrești, cele mai artificiale ale cărții. Cu toate că autorul le vrea stranii și misterioase. [...] **Al. I. Ștefănescu**: Un cuvânt cu privire la ceea ce Adrian Marino a numit «aglomerare de teme». Cred că este o intuiție justă. Analizând romanul, într-un articol prea lung pentru a fi publicat de presa noastră literară săptămânală, am emis ipoteza că în *Păsările* coexistă de fapt trei romane: un roman al dragostei (Margareta-Dunca), un al doilea roman de dragoste (Dumitru Vinea-Victorița) și în sfârșit un al treilea, cel mai important de altfel, un roman în care «Puterea este un personaj adorat, temut, iubit, vânat, cucerit, suportat, visat, adulmecat etc.» (ca să mă autocitez). [...] **Adrian Marino**: Romanul, privit global, este scris de un autor care a învățat pe parcurs să facă o carte. Croce făcea o distincție între poeți (creatori), literați și producători de literatură. Poet-creator, Al. Ivasiuc, într-adevăr, nu este. Nu este nici un simplu producător de literatură, de serie, foiletonistică. Este un «literat», un om cultivat, ingenios, cu resurse, abil și ambițios, care în urma unor lecturi și experiențe, consolidat și printr-o serie de clișee sigure, poate face un roman lizibil, bine sau onorabil combinat, pe alocuri chiar plăcut, dar care nu dă încă impresia adevăratei creații. În niciun caz nu poate subscrie la opinia bombastică a lui N. Manolescu (nedreaptă, în treacăt fie zis, cu opera altor romancieri în plină activitate de creație, minimalizați față de Al. Ivasiuc): «O carte fundamentală pentru proza contemporană românească». Mie mi se pare că unele romane de Zaharia Stancu, Marin Preda, Nicolae Breban, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Laurențiu Fulga sunt tot atât de «fundamentale», dacă nu și mai «fundamentale» pe o latură sau alta, decât *Păsările*. Surprize remarcabile au produs și vor mai produce și Petru Popescu și Augustin Buzura. Unele experiențe ale lui Sorin Titel, prezent printre noi, mi se par și ele demne de atenție. N-aș vrea să insist, să stabilesc clasificări, un palmares oarecare. Intervenția mea are doar sensul restabilirii unui echilibru, al corectării unei exagerări evidente, strident publicitare. [...] **Al. I. Ștefănescu**: [...] Dacă o carte vrea să fie «educativă», vrea să militeze pentru un ideal politic sau estetic, sau vrea să fie pe înțelesul tuturor, și este bună, atunci n-are rost să se supere nimeni. Actuala «sensibilizare» explicabilă a unor critici față de realismul angajat este o chestiune de bucărtărie literară internă, pe care istoria literaturii de peste 20 de ani o va fi uitat de mult. Iar străinătatea nu o resimte nici astăzi. Dacă străinătatea citește această carte, își poate face o părere despre ceea ce s-a întâmplat în România în ultimii 30 de ani. Este o carte care dă, după părerea mea, o idee dintre cele mai apropiate în legătură cu evoluția societății românești în ultimul sfert de veac. Este cea mai avansată din punctul acesta de vedere: al examinării fenomenului social. Desigur nu este misiunea exclusivă sau specială a literaturii, dar în același timp nu mi se pare a fi, într-un fel, vreo culpă. **Adrian Mari-**

no: Am spus că această încărcătură politică are un substrat accentuat de situații foarte aproape de clișeu. **Al. I. Ștefănescu:** [...] În legătură cu «regia lansării» romanului, aș vrea să observ că cine citește cu atenție pagina din «Luceafărul» constată că Fănuș Neagu exprimă și unele rezerve (cartea este foarte bună prin «paginile care nu s-au scris», pare-mi se). Mircea Vaida este pe o poziție ușor unilaterală (îl interesează numai problema Dunca, el neglijând partea cealaltă care este de fapt cea mai realizată), iar S. Damian scrie un articol favorabil, dar foarte obiectiv, potolit și argumentat. În sfârșit, aș vrea să mai adaug o observație. Curios este că partea mai realizată din *Păsările* nu este aceea care are mai multe elemente autobiografice. Ni se întâmplă, mie și poate și altora, ca tocmai acele lucruri trăite personal, pe care vrem să le tratăm în literatură, să iasă mai prost, în timp ce altele, pe care le «fabricăm», ies mult mai bine. Enigme ale procesului de creație. **G. Dimisianu:** Recunoaștem totuși cu toții că romanul este implicat în probleme de acut interes actual. Nu absolutizez, ca tov. Al. I. Ștefănescu, afirmând că *Păsările* este scrierea cea mai fâțișă din acest punct de vedere. Mai există *Intrusul* lui Marin Preda, sau *Moromeții*, sau mai sunt și altele. O carte cum e *Păsările* apare pe un fond de preocupări care nu sunt numai ale lui Al. Ivasiuc. Mi se pare că e vorba de o tendință generală a literaturii din România ultimilor ani, și anume tendința ei cea mai importantă, de a merge către esența fenomenelor sociale, de a pune în valoare luminile și umbrele epocii. După o fază de literatură excesiv simbolică și parabolică apar, iată, niște romane de factură subliniat realistă dezvoltând probleme sociale de larg interes. Ceea ce m-a surprins în cartea lui Ivasiuc este că autorul preia cu mult curaj niște scheme și situații standard (cum se întâmplă în episodul cardinal al lui Vinea) și le umple cu viață autentică; deși recunoaște schema, nu ai senzația falsității, ci a realului, a verosimilului, eroii trăiesc cu adevărat, sunt vii. [...] De ce este interesantă cartea privitor la evoluția literară a lui Ivasiuc? Prin faptul că de data aceasta el izbutește în realismul epic și este mai palid în zonele simbolice și chiar în cele de meditație și de analiză interioară. După ce l-am considerat un analist și un exponent al eseismului, constatăm că, de fapt, e un bun narator și un exersat constructor de situații epice; creator de personaje în manieră realist-obiectivă. Este surpriza deosebită pe care ne-o procură această scriere. **Al. I. Ștefănescu:** Faptul că *Păsările* utilizează multe tehnici și vrea poate să cuprindă prea multe fapte și idei poate fi și o urmare a lipsei de experiență. Al. Ivasiuc este în fond un artist tânăr. Nu se poate ști dacă va deveni un romancier de profesie, sau chiar dacă va mai rămâne romancier. El se poate orienta și în altă direcție. Este și filosof. [...] **Edgar Papu:** [...] Îmi vine să cred că, concomitent cu conformismul de care ați vorbit, și care există poate în alte părți ale romanului, Ivasiuc cultivă, probabil subconștient, ceva care există organic într-însul, o notă profund valabilă, rezultată pe cale de transmisie. Zguduitoarea problematică etică din tradiția prozei ardelenesti capătă aici o nouă față și o nouă tratare, adaptată la stadiul actual al societății și literaturii

noastre. [...] Este un scriitor realist, dar realismul înseamnă astăzi altceva decât vechiul său sens consacrat. Scriitorul nu se mai situează pe poziția de atotștiutor, ci devine uneori un căutător și un problematic, invitându-l la aceeași căutare și pe cititor. **Adrian Marino:** Dacă lucrurile ar sta astfel, înseamnă că autorul a «experimentat» mai multe metode realiste. Dar atunci – în această ipoteză – înseamnă că *Păsările* țin de specia hibridului. Dacă ne situăm în perspectiva sugerată de stimatul nostru Edgar Papu, s-ar deduce că Ivasiuc a adoptat trei-patru metode simultane, ceea ce niciun scriitor adevărat nu-și permite, pur și simplu fiindcă nu poate.. [...] **Sorin Titel:** Ivasiuc nu cred că are tentația unor modalități literare mai noi. El optează pentru o formulă scriitoricească mai apropiată de romanul tradițional. El știe în permanență «totul» despre eroii săi sau vrea neapărat să știe totul. **Adrian Marino:** Dacă am continua în această direcție, ar însemna că *Păsările* au adoptat (în mod deliberat sau nu, faptul nu are importanță) mai multe metode. Rezultatul inevitabil ar fi atunci hibridul estetic. În felul acesta, credeți-mă, nu aduceți niciun omagiu cărții. [...] **Sorin Titel:** Romanul lui Ivasiuc are o construcție foarte solidă, este bine «făcut». Al. Ivasiuc este un bun tehnician, un bun constructor, un scriitor care știe să compună o carte. E o calitate pe care întotdeauna prozatorii ardeleni au avut-o. **Adrian Marino:** Într-adevăr, autorul este cultivat și rutinat. Este literatul care știe să facă o carte actuală, pe problemele zilei, cu ideile care se poartă. **Al. I. Ștefănescu:** Deci are dreptul la laurii momentului. [...] **Adrian Marino:** Într-adevăr. Încadrată în parametrii actuali, ea prezintă destule puncte de interes, dar în perspectiva viitorului, carențele vor ieși tot mai mult în evidență și proporțiile cărții se vor reduce în mod inevitabil. Este soarta altor mulți cărți, a celor mai multe – din fericire, din nefericire? – nu știu bine. Romanele lui N. Breban sunt mai puțin bine «construite». Dar, în ele, va rămâne mult mai mult. Fac această prognoză, sub rezerva producției viitoare a celor doi romancieri. Breban demarează greu, dar substanța și adâncimea sa, cel puțin la stadiul actual, sunt net superioare. **Al. I. Ștefănescu:** Breban este un temperament artistic foarte puternic, aproape exclusivist. La Ivasiuc, deocamdată intelectul intră, pare-se, excesiv în opera artistică. **Adrian Marino:** Eu îl văd pe Ivasiuc reușind mai curând în publicistică, într-o anumită specie de eseu. Pledează foarte bine diferite teme.. Sub raportul creației am însă îndoielile mele: prea discursiv, prea preocupat să se încadreze – subit și flexibil – în parametrii mobili prin definiție. Cine se integrează prea ostentativ, prea programatic, prea publicitar, într-un moment actual sau în altul, și nu privește și istoric, în devenire, posteritatea s-ar putea să nu-l accepte. De fapt, nici nu mă mai refer la cazul Ivasiuc. Se poate, totuși, constata că aceeași adevărată actualitate se repercutează în conștiința unor scriitori într-un fel și în altora în alt fel. [...] Să așteptăm evoluția acestui scriitor, să vedem ce va mai produce și să nu ne riscăm, nici despre el, nici despre alții, în superlative. Nu exclud deloc ca valoarea lui Ivasiuc să crească. De altfel, acest roman este superior pro-

ducției anterioare. Cine s-ar supăra să avem nu unul, ci șapte-opt romane bune scrise de Al. Ivăsiuc? Personal chiar m-aș bucura. Deocamdată, împreună cu Al. Piru, cu Mircea Iorgulescu, cu multe din opiniile exprimate cu acest prilej, un coeficient de rezervă, de spirit critic, este îngăduit.. [...] **Al. I. Ștefănescu:** Eu cred că am putea spune că în evoluția lui Ivăsiuc ca prozator, romanul *Păsările* reprezintă treapta cea mai de sus, față de ceea ce a făcut până acum, din toate punctele de vedere. În primele trei romane eseismul era stânjenitor, pe când, dacă romanul *Păsările* are mici fisuri de concepție și realizare artistică, în același timp el este însă mult superior ca forță artistică celorlalte trei romane. Personalitatea artistică a lui Ivăsiuc este deci în dezvoltare cu acest roman și ca amplitudine de univers epic și filosofic și ca totalitate de tehnici, ca meșteșug literar, precum și în chip de «conștiință» a vremii sale. Din toate punctele de vedere mi se pare că el este într-un progres remarcabil. Romanul se citește cu interes și de foarte multă vreme. Literatura nu trebuie să dea lecții nemijlocite pentru viață, dar ea totuși mai dă. Se poate căpăta o lecție și de la Al. Ivăsiuc. [...] **Adrian Marino:** Nu este totdeauna necesar să vină un romanier să ne «educe» sau să ne «explice» personajele sale. Fiecare dintre noi are experiența sa de viață și literară. Mă situez chiar în planul dv. etic. Nu spun că argumentarea dv./ nu stă în picioare pentru o anumită categorie. **G. Dimisianu:** Cred că s-au formulat, în esență, păreri interesante despre roman și nu numai despre el. Discuția noastră nu și-a propus și nici nu a avut un caracter de lansare sau de re-lansare a unei cărți, ci a încercat să adâncească câteva chestiuni de principiu și de asemenea câteva analize prilejuite de un roman care s-a înscris printre operele de interes autentic ale anului literar 1970. Credem că discuția a fost la obiect și s-au confruntat într-adevăr, în cadrul ei, opinii exprimate deschis, foarte tăioase și constructive în același timp. Pentru care vă mulțumim”.

■ Sub titlul *Fericirea lui Sisif*, Viola Vancea comentează romanele: □ *Absenții* de Augustin Buzura: „Autorul, analist de o remarcabilă suplețe, nu reușește încă să «construiască» și să se detașeze astfel de dominantă sa lirică. Analiza se sprijină mai totdeauna de capacitatea de a crea o imagine simbolică. Profesorul Poenaru, doctorul Nicolae Bălan, vecinul – profesor de istorie, d-l Jules, Magdalena sunt siluete viabile, dar nu personaje. Un echilibru între forță analitică nedeșteșuită niciun moment și capacitatea de a crea este neapărat necesar. *Absenții* este un roman a cărui apariție poate constitui totuși un eveniment prin capacitatea de a crea la atâția ani după Camil Petrescu, o figură autentică de intelectual al zilelor noastre”. □ *Captivi* de Norman Manea: „Norman Manea reușește totuși să creeze personaje memorabile în ciuda derulării haotice a întâmplărilor și a înregistrării mecanice, ca într-un dicteu supra-realist, a întregului flux al memoriei. Pernicioasă, însă, este mania autorului de a suspecta în permanență modalitățile clasice de desuetudine. Punerea de acord a autorului, fascinat de modernism și practicile de ultimă oră, cu materialul de viață dens pe care-l stăpânește nu poate duce în viitor decât la o certă confir-

mare a unui talent autentic”. ■ Constantin Noica semnează *Bunuri de consumare și bunuri de însumare (Convorbire imaginară cu un hippy)*: „E absurd să protestezi că ai mai multe mijloace de circulație decât călare sau pe jos, ca în trecut; că ai mai multe profesii între care poți alege decât sau cea de militar sau cea de preot, ca în evul mediu; că ai mai multe de ales pentru cunoaștere decât să știi pe Aristotel sau să fii un ignorant. Tot ce s-a încercat în Occident: să protestezi împotriva unor rânduieli în care lucrurile se întâmplă pe dos: unde bunurile de însumare devin bunuri de consumare pur și simplu. Dar dacă rămâi la protest și stai să adormi în piața din care n-ai nimic de luat, între zarzavaturi și coji de portocale, istoria îți va spune cum spunea Don Quijote: dormi, Sancho.” ■ În *Ochiul magic* apar: □ *Sesiune științifică*: „În ziua de 12 aprilie 1971, în cadrul sărbătoririi Semicentenarului Partidului Comunist Român, Academia de Științe sociale și politice a organizat o sesiune de comunicări privind *dezvoltarea actuală a artei și literaturii române*. Au participat cercetători de la Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» și de la Institutul de istoria artei. Comunicările au scos în evidență liniile directe de dezvoltare a artei și literaturii noastre de azi, prezentând aceste sectoare de activitate în contextul general creat de politica P.C.R.” □ „*Între patos și himeră*”: „Cu o treime din spațiul consumat prin publicarea unei piese submediiore, nr. 2 al «Convorbirilor literare» nu izbuteste să concentreze, în părțile rămase, materiale suficient de interesante. Semnalăm, totuși, cronică de Constantin Pricop la romanul *Păsările* de Al. Ivasiuc, [...]. N. Barbu (în același număr al «Convorbirilor literare») lansează mari semne de avertizare în direcția degradării ideii și practicii de cronică literară (articolul *Despre cronică literară*). [...] Mai iritat, Daniel Dimitriu – *Între patos și himeră* (?) – semnalează câteva din «tarele» actualei critici, față de care nu e niciodată limpede dacă autorul «ia poziție» sau aderă”. □ *B.P.T. și ritmicitatea*..: „Fără îndoială, cea mai populară colecție de literatură în prezent este Biblioteca pentru toți ale cărei volume apar la Editura Minerva. [...] Din păcate însă, așa cum ne semnalează numeroși cititori, respectarea ordinii de apariție a lucrărilor lasă mult de dorit. Unele nume sunt îndelung așteptate în librării, altele, cărora nu le-ar fi venit rândul, le-o iau înainte. Iată de ce l-am rugat zilele trecute pe criticul Aurel Martin, directorul Editurii Minerva, să ne dea, în această privință, unele lămuriri”. □ *Lumea lui Dostoievski*: „În revista «Luceafărul», nr. 15/1971, studiul lui Nicolae Manolescu, *Lumea lui Dostoievski* ne atrage în mod deosebit atenția”. □ „*Revue Roumaine*”: „«Revue Roumaine» a găsit, pare-se, o soluție pentru ieșirea din impas: numărul-bloc, consacrat unei anumite probleme. Astfel, revista apărută cu numărul 1/1971 se ocupă în exclusivitate de teatru: semnează, mici piese Gellu Naum, Paul Everac, Maria Földes, Teodor Mazilu, Leonida Teodorescu, Gh. Astaloș, Romulus Vulpescu, Marin Sorescu, Radu Dumitru, Paul Cornel Chitic. Recomandând astfel, peste hotare, lectura unor piese interesante, «Revue Roumaine» își face o esențială datorie: aceea

de a contribui la cunoașterea și recomandarea artei românești în lume”. ■ Ion Rîmbu revine la *Reviste din trecut*, prezentând de data aceasta „Clopotul”. ■ Melania Livadă, pornind de la un citat din articolul *Probleme ale criticii actuale* de I. Negoïtescu, publicat în „România literară” nr. 12/1971 și de la ancheta organizată de „Luceafărul” cu un an înainte care punea întrebarea despre scrierea unei istorii a literaturii române contemporane, încearcă să vadă fezabilitatea unui astfel de proiect în textul *De la cronică la istorie literară*. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea are în atenție noi volume de poezie: □ *Unu* de Constantin Abăluță, C.R.: „O dată desprinse din montura lor, piesele își pierd din semnificații, ele sunt parcă special făcute să-și arunce reciproc jeturi de lumini, să trăiască într-o transparență de seră, sub aceeași boltă de sticlă”. □ *Geneze* de Valeriu Anania: „[...] în genere, ușurința de versificație pe care o manifestă autorul se împiedică frecvent în bolovănișul unor cuvinte și dizgrațioase asociații lingvistice (înfulică, scumpătate, plinătate, berbeleaca, măsele gatere, duh dinamitar, încolțuratul rost, mă lunec, visul dospit, valul sinei ș. a.)”. ■ Volumele de proză, sunt prezentate de Nicolae Balotă: □ *Cuptorul de ars cărămidă* de Vasile Băran: „Există în proza lui Vasile Băran o bogată infuzie de lirism; o emoție subiacentă colorează narațiunea. Registrul afectelor e larg – de la duioșie la umor”. □ *Iutlanda posibilă* de Vasile Andru: „Bizară carte, delectabilă la lectură și incitând spiritul critic la nesfârșite asocieri. Mă mir, chiar, că până acum acest surprinzător volum n-a trezit interesul comentatorilor. [...] Cartea lui Vasile Andru anunță mult mai mult decât dibăcia în domeniul mecanicii fine. Este cartea unui artist având dubla chemare a unei arte de factură intelectuală și a unei arte a ficțiunilor pure”. ■ M. Ungheanu se ocupă de cărțile de critică recent apărute □ *Eseuri* de Ioan D. Gherea: „*Eseurile* lui Ioan D. Gherea sunt de o mare sagacitate. Când se va scrie capitolul dedicat criticii de la «Viața românească» numele lui trebuie așezat lângă celelalte: Ibrăileanu, Stere, Ralea, Zarifopol”. □ *Antologia pastelului românesc* de Petre Stoica și Mircea Tomuș: „Cartea este, fiind complicatele ei țeluri, un eșec, dar ca orice tentativă de densitate și amploare ea lasă, în cele din urmă, ceva palpabil: dacă nu o antologie, mai multe, dacă nu o selecție riguroasă, o încercare de a defini indirect câteva din trăsăturile structurale ale liricii românești. *Antologia pastelului românesc* e o alcătuire pe marginea căreia cunoscătorul de poezie poate medita fructuos”. ■ Sorin Titel scrie despre piesa lui Horia Lovinescu *Omul care..*: „Și totuși piesa mi se pare mai puțin interesantă ca moștră a genului polițist, din acest punct de vedere unele rezerve impunându-se totuși: un suspans cam fragil și netensionat pe tot parcursul spectacolului, unele lungimi care fac câteodată ca «acțiunea» să treneze și un limbaj prea patetic, replici mult prea «poetice» ca să le stea bine într-o piesă polițistă. Și poate și un anumit didacticism de care nici în piesa asta dramaturgul Horia Lovinescu nu reușește să se elibereze întru totul. În ciuda acestor rezerve, impuse mai mult de rigorile genului, calitățile indiscutabile ale textu-

lui sunt evidente și lesne de depistat”. ■ Georgeta Horodincă semnează *Lumile paralele*, un eseu despre creația literară a lui Teodor Mazilu: „În ultima vreme, Mazilu a publicat câteva piese care satirizează (doamne, iartă-mă, dar e mai tare decât mine) și atitudini constructive în relațiile sociale, de pildă, oameni care sunt «incoruptibili». Atât timp cât satiriza lichele, oportuniști, pungăși, lucrurile erau foarte clare. Dar «incoruptibili»? Noi aveam impresia că Mazilu satirizează corupția, în numele incoruptibilității. Ce este rău însă în faptul că un om se declară *incoruptibil* și că se mândrește cu acest principiu pe care-l păzește cu sfințenie? Eu cred că niciunul”. ■ Prezentarea lui Erich Segal și traducerea unui fragment din *Love Story* sunt semnate lui Marcel Corniș-Pop.

● [„*Tribuna*”, nr. 16] Pe prima pagină este publicat poemul *Patriei*, semnat Victor Felea ■ La rubrica *reflecții contemporane*, Ion Pop dezbate justificarea unor categorii în literatură: „proza poezilor”, „critica poezilor”, *poezia criticilor* pornind de la lucrarea lui Florin Manolescu (*Poezia criticilor*). Acesta din urmă depășește dialectica poet-critic, așa cum e văzută de Titu Maiorescu în *Poeți și critici*, unde precizează natura diferită dintre poet și critic. Florin Manolescu vine să nuanțeze astfel de separări, propunând o paradigmă diferită, pe principul „poetul inventează criticul descoperă”. Actul critic este un „act de receptare”, de potențare a sensurilor operei, criticul reprezintă *conștiința literaturii*, restrâns de libertate, constrâns de reguli, oferind o explicație operei, o „omoară”. Toată formarea și educația criticului, convenționalismul său, vor îngrădi puterea creatoare a criticului. □ Cronică literară, semnată de Victor Felea, prezintă ultimul volum de poezii, *Clopot nins* de Vasile Nicolescu, adeptul unei poezii discrete nelipsită „totuși, de vibrație lirică, înscriindu-se într-o direcție modernă „fără ostentație”. *Cosmos, Cămașa lui Nessus, Ascunsul ritm, Rug nevăzut, Iarbă* sunt câteva dintre poeziile care te poartă în intimitatea eului liric, în psihologia creației. ■ Adrian Marino, scrie un articol despre receptarea *baudelairismului* în literatura română: *Poeții români descoperă pe Baudelaire*. Baudelairismul în literatura română s-a realizat prin intermediul lui Alexandru Macedonski care publică în „Revista literară” traduceri din *Les Fleurs du Mal*. B. Florescu, Mircea Demetriade, VI. Chardin traduc masiv din Baudelaire afirmând despre acesta că este deschizătorul poeziei moderne, rupându-se de romantism. Victor Eftimiu în 1910 îl asociază pe Baudelaire ideii de „modern”. Poezia sa a stârnit critici, antipatii care, dimpotrivă l-au propulsat și mai mult în rândul poezilor tineri, cauzând un adevărat „traumatism baudelairian” ce a stimulat și intrigat ceația poezilor simbolști. Este cazul poetului simbolist N. Davidescu care după ce citește cartea lui V. D. Păun - *Ficțiune, imagine și comparațiune (1896)* ce conținea diatribe la adresa poemului *La Charogne (Hoitul)*, devine un pasionat al poeziei baudelairiene. Traducerile lui Arghezi, Al. Philippide, Ion Pillat, Perpessicius, dar și epigrafele lui Ion Minulescu, antologiile lui G. Demetru Pan dovedesc râvna pentru

spiritul poetului francez și dorința de încerca puterile versului românesc.

■ Valentin Tașcu, în recenzia literară a pseudo-romanului *Ucigașul și Floarea*, de Toma George Maiorescu, afirmă că autorul țintește o teorie a prozei, o versificație a romanului, de factură absurdă. „Personajul principal un OM cu JOBEN ce traversează o PIAȚĂ condamnat de ceilalți pentru că ține în mână o lămâie verde, își pune diverse întrebări. Cuvintele scrise cu majuscule OM, JOBEN, PIAȚA și decompunerea realității, astfel TRIREALUL se împarte în ADEVĂRAȚII, FALȘII, ABSURZII sunt tehnici de aparțin absurdului.” În afară de ingeniozitate, romanul se mai remarcă prin limbajul de genul Beckett-Ionescu, spațiul aerisit, invitația lectorului de a interveni în spațiul absurdului.

■ Al. Oprea redă prefața scrisă de *Perpessicius – Inedit, cuvânt înainte*, la culegerea de articole *Eminesciana*, în curs de apariție la Minerva. Opera de-o viață a criticului, rămasă încă neterminată este ediția critică a operei eminesciene, pe care Al. Oprea nutrește speranța de a înfăptui cu sprijinul cercetătorilor Muzeului Literaturii Române și a forurilor în drept. Redăm câteva citate din Prefață: „cele șase volume ale ediției noastre, câte au apărut între 1939 și 1963, întâi la Fundație și după aceea la Editura Academiei, pun bazele unei ediții critice a poeziilor atât antume cât și postume, culte cât și populare, ale lui Eminescu”; „un alt aspect, [...] este acela al criticii de text al erorilor de tipar, din edițiile poeziilor lui Eminescu, perpetuate unele chiar ani de-a rândul, uneori chiar cu complicitatea tacită a poetului”; „*Postumele* lui Eminescu elegia aceasta încinsă de toate flăcările iubirii reprezintă o reluare, cu o octavă mai sus, a temei din *Venere și Madonă*”; „Culegător de folclor, de toate speciile și magician inspirat, capabil să transforme prin neconținute filtrări, materialul brut al basmului în supracelesta poemă a *Luceafărului* [...]”. □ Pagină dedicată pictorului *Catul Bogdan* scrisă de Mircea Zăciu. Comentatorul operei lui Catul Bogdan, Vasile Drăguț reproșează faptul că până acum nu s-a realizat o expoziție cu sau o monografie a pictorului pentru a aduce la cunoștință la scara largă valoarea pictorului. □ O nouă rubrică a *Peregrinului transilvan*, îl prezintă pe Nicolae Iorga în problema ardelenilor. Nicolae Balotă relatează despre discursul istoricului în contextul dictatului de la Viena, rolul lui N. Iorga în susținerea ardelenilor în lupta pentru eliberarea națională, lecția transilvană asimilată de istoric, dar și portretele realizate de acesta unor personalități, de la cărturari la la dascăli mai puțin cunoscuți, căturarul Teofil Frîncu, latinistul August Treboniu Laurian, poetul și dascălul Ion Pop Reteganul. □ Pagină cu versuri semnate de Radu Cârnelci, *Cântând dintr-un arbore*. □ Pe ultima pagină apare capitolul *Glose despre Inteligență* din volumul în curs de apariție *Aurul cenușiu* în cinstea P.C.R., de Mircea Malița. Acesta deosebește inteligența de erudiție, cumintenie și înțelepciune.

23 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8241] Traian Filip pune iarăși problematica *Romanului românesc, încotro?* în articolul *Istoria sentimentelor și metamorfoze-*

lor sociale. Pornind, printre altele, de la literatura „născută sub puterea alcoolului sau a halucinogenelor conștient consumate în scopul dereglării nevrotice și a producerii de imagini false și absurde”, ce și-a „dovedit limitele și monotonia”, notează că domeniul literar „ca joc”, „ca act gratuit”, „nu mai convinge pe nimeni”, ținând cont de unii ce „proslăvesc” varii tendințe. Astfel, notează că: „Reflectînd ca și celelalte arte metamorfozele sociale, romanul modern se naște în prelungirea unor valoroase tradiții care, la noi, sînt reprezentate în primul rînd de Mihail Sadoveanu și Liviu Rebreanu, Cezar și Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu și Georgeta Cancicov, George Călinescu și Ion Marin Sadoveanu. Diferiți ca stil, ca manieră, ca tehnică și viziune tematică, toți aceștia sînt părinți ai prozei românești actuale, iar această proză nu s-a lăsat subjugată de acea teorie a sincronismului, care pretinde și practică în exclusivitate mai mult împrumutul și imitația, decît spiritul creator și originalitatea”.

• [„Scânțea”, nr. 8765] În pagina *Scriitorii dedică operele lor Partidului* citim prezentările volumelor: □ Ion Dodu Bălan prezintă volumul *Glasurele Patriei*: „În societatea noastră socialistă sfera noțiunii de patriotism cunoaște o devenire dialectică, fiind mai bogată și mai cuprinzătoare ca oricând. O ilustrează de altfel, sub aspect poetic, și recenta antologie *Glasurele patriei* apărută la Editura Minerva. Sunt reunite în acest volum poezii de o valoare deosebită, ce atestă permanența acestui sentiment de-a lungul întregii evoluții a lirici românești. [...] Așa cum se poate vedea și din antologia de față, există în societatea noastră un eroism al muncii, al gândului, al gestului etic semnificativ. Poezia patriotică presupune o foarte vie prezență a eului liric. Pentru a realiza o operă modernă, în spiritul și nevoile epocii, autorul poeziei patriotice care merită să fie prezent într-o antologie ca cea de față nu se poate ignora pe el. Poeți ca Arghezi, Blaga, Alfred Margul Sperber, Miha Dragomir, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Szemlér Ferenc, Nicolae Labiș, Ion Brad, Al. Andrițoiu, Letáy Lajos, Ștefan Aug. Doinaș, Vasile Nicolescu, Ion Horea, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Grigore Hagiu, Adrian Păunescu, Nicolae Stoian, Dumitru M. Ion și atâția alții reușesc să marcheze în paginile acestui volum o etapă nouă în evoluția poeziei patriotice. Asemenea poeți își acordă firesc sufletul cu acela al poporului pe care îl reprezintă”. □ Z. Ornea prezintă *Creație și idee*: „Raportul dintre actul creației artistice și idee constituie un capitol important al esteticii, obiect de meditație niciodată epuizat. Reluarea dezbaterii acestei probleme de mare semnificație putea căpăta, firește, forma unui volum de autor, compact și doctoral. Nu aceasta a fost intenția Editurii Minerva. Ceea ce ni se propune de astă dată este un volum de eseuri de estetică aplicată, fiecare eseu examinând o altă latură a chestiunii. Tabloul de ansamblu nu suferă de loc, câștigând chiar adeseori în dimensiune și perspectivă. Coordonatorul acestui interesant volum, Gheorghe Stroia, a socotit util să nu apeleze (cum se obișnuiește) numai la esteticieni și critici lite-

rari, ci să solicite și opinia unor creatori. Astfel, dezbaterea anumitor aspecte beneficiază și de luminile proiectate din intimitatea laboratorului de creație. Clarificările din planul teoretic se încrucișează util cu cele din planul experimental. Examenul sau discuția câștigă prin aceasta în substanță și relief. Textele reunite în volum poartă semnături – cele mai multe – prestigioase. Le amintim, de aceea, în ordinea înscrierii în sumar: Zaharia Stancu, Dumitru Ghișe, Ion Ianoși, Gh. Stroia, Gh. Achiței, Radu Negru, Adrian Marino, Ion Pascadi, Ion Dodu Bălan, Aurel Martin, George Ivașcu, Marin Preda, Eugen Barbu, Silvian Iosifescu, Mihai Beniuc, Titus Popovici, N. Tertulian, Zsolt Gálfalvi, Alexandru Ivasiuc, Ov. S. Crohmălniceanu, Grigore Smeu, Victor Ernest Mașek, Mihnea Gheorghiu”. □ Textul *Scriitori-gazetari* e nesemnat: „Editura Cartea Românească scoate în aceste zile de sub tipar primele volume dintr-o serie consacrată gazetăriei desfășurate de scriitori și critici literari înainte de război și în anii socialismului. Semnificația apariției acestor cărți chiar în preziua aniversării partidului este evidentă: aceste volume prilejuiesc o elocventă și lucidă privire asupra realităților trecute sau prezente. [...] Din această serie – în care copertile cărților sugerează, prin montaje dibace, coloane de gazetă și chiar indică principalele ziare și reviste unde au scris autorii respectivi – apar acum volumele *Pentru oamenii acestui pământ* de Zaharia Stancu, *Vârstele timpului* de George Macovescu și *Jurnal Ieșean* de George Ivașcu. Sunt, de asemenea, apropiate de apariție volume semnate de Demostene Botez, Radu Boureanu și se află în pregătire altele de Miron Radu Paraschivescu, Gheorghe Dinu, Eugen Jebeleanu, Marin Preda. Editura are în vedere continuarea seriei cu scriitori din toate generațiile, pentru a pune în fața cititorilor de azi seria documentelor concrete, ale actelor de conștiință, de atitudine directă a literaturii față cu timpul în care ea este creată, a cărui imagine o perpetuează”. □ Kántor Lajos prezintă antologia *Iubește pe cei vii*: „Nuvela maghiară contemporană din țara noastră continuă o bogată tradiție autohtonă, creată pe aceste meleaguri între cel două războaie mondiale, adăugându-i, în condițiile în care talentul scriitoricesc se poate dezvolta continuu, noi și semnificative valori estetice. Acum, când antologia *Szeresd az élöket – Iubește pe cei vii*, care se află în curs de apariție la Editura Dacia, din Cluj, în cinstea aniversării a 50 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, ne prilejuiește o trecere în revistă a nuvelilor scriitorilor maghiari din țara noastră, apărute în ultimul sfert de veac, începutul se cuvine a fi marcat cu numele lui Asztalos István și Nagy István. [...] Așa cum se poate observa și din această antologie, caracterul tradițional al nuvelei maghiare din România a trecut de-a lungul anilor printr-o metamorfoză înnoitoare, limitele genului, coordonatele sale de timp și spațiu s-au extins. Ceea ce nu implică, desigur, diminuarea răspunderii sociale, a angajamentului civic al prozei, ci semnaleză o reală îmbogățire în plan etic și estetic”. □ Domnica Filimon prezintă volumul Ecaterinei Lazăr *Aveam optsprezece ani*, „în curs de apariție la Editura Albatros”: „Dacă în

prima parte a cărții remarcăm talentul nativ al autoarei și ne lăsăm cuceriți de sensibilitatea care pare a fi calitatea cea mai pregnantă a scrisului ei – în ciuda unor stângăcii vizibile – în partea a doua remarcăm un condei format. Romanul Ecaterinei Lazăr este o carte a întrebărilor care își găsesc răspuns. *Aveam optsprezece ani* este mai presus de orice o carte militantă, romanul unei generații, romanul tinereții ce nu se lasă pângărită”. □ *Explozie înăbușită* de Mihai Beniuc este prezentat de E. Vasilescu: „*Explozie înăbușită* – volum apărut în Editura Eminescu – marchează o nouă prezentă a poetului Mihai Beniuc în perimetrul romanului. Închinat «amintirii celor căzuți pentru victoria comunismului», romanul reprezintă povestea vieții agitate a unui vechi ilegalist, participant de-a lungul a mai bine de trei decenii la desfășurarea mișcării revoluționare din țara noastră. [...] Prin marea cuprindere a vieții, a realităților sale dinamice și contradictorii, *Explozie înăbușită* devine o mărturie patetică, responsabilă, a luptătorului comunist. Situată cu egală îndreptățire în câmpul prozei analitice, al memorialisticii și al jurnalisticii politice, apelând la mijloace de expresie artistice adecvate fiecărui gen (de aici și o vizibilă fragmentare stilistică), luminând adeseori laturi mai puțin cunoscute ale realității investigate, romanul lui Mihai Beniuc atrage prin acuitatea observației, prin intensitatea trăirii, constituind o cuprinzătoare dezbatere despre etica comunistului zilelor noastre”. □ E. Grozea prezintă antologia de versuri *Inima țării*: „Emoționant omagiu adus partidului nostru, cu prilejul semicentenarului său, antologia selectivă de poezie și proză intitulată *Inima țării*, tipărită de Editura Militară, reunește în paginile ei creații pătrunse de un ardent patos revoluționar, în care se afirmă cu tărie un umanism de esență, un umanism militant. [...] Prin structura sa, cartea subliniază desăvârșita unitate a frontului literar. Se vedește din nou, cu acest prilej, că în câmpul literaturii noastre contemporane, alături de generația vârstnică, reprezentată prin Tudor Arghezi, G. Călinescu, Al. Philipide, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Maria Bănuș și alți creatori de prestigiu, generația ce s-a afirmat după eliberare, generație reprezentată, de pildă, de Nina Cassian, A.E. Baconsky, Eugen Barbu, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, Eugen Frunză, Nicolae Tăutu, Al. Andrițoiu, Tiberiu Utan se află într-o deosebit de rodnică întrecere cu scriitorii din cel mai tânăr contingent, care au depășit primele trepte ale afirmării, scriitori ca Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Ana Blandiana și mulți alții”. □ Volumul lui Nicolae Tăutu, *Balada comunistului fără nume* este prezentat de Dan Mutașcu: „Volumul de versuri *Balada comunistului fără nume* (apărut în Editura Militară) al scriitorului Nicolae Tăutu se înscrie sub semnul unei autentice generozități a trăirii, fiecare ciclu succedându-se ca o însumare de efigii ale eroilor anonimi, luptători și constructori. [...] Volumul de versuri *Balada comunistului fără nume* reprezintă o reală contribuție lirică dedicată aniversării semicentenarului partidului, o profesiune de credință pătrunsă de convingerea că arta este chemată să sublimeze fiecare gând și gest patetic, să

celebreze jertfa comunistă, largul estuar de vise al prezentului”; □ Demostene Botez se ocupă de volumul lui Eugen Frunză, *Partea mea de lume*: „Poetul Eugen Frunză a tipărit la un interval scurt două volume de poezii. Primul, *Partea mea de lume* (Ed. Eminescu), este ceea ce astăzi se cheamă un volum antologic, adică o selecție realizată chiar de autor a celor mai bune poezii din creația sa, apărute de-a lungul câtorva decenii, iar al doilea, *Sângele nostru de apoi* (C.R.), cuprinde ultimele sale creații, un ciclu fără titlu dat fiecărei poezii, întrucât intenția autorului fiecare dintre ele nu are o semnificație proprie, ci face parte dintr-un tot”.

● [„Contemporanul”, nr. 17] George Ivașcu descrie *Cultura* astfel: „Devenită socialistă, România cunoaște o înflorire a științei, a culturii, a artelor, a literaturii, care constituie o veritabilă mândrie a spiritualității poporului nostru, un capitol din cele mai luminoase ale noii sale istorii. La întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu scriitorii și artiștii [...] mi-am dat seama, odată în plus, de câtă dragoste, de câtă stimă se bucură cuvântul, îndemnul secretarului general al Partidului în mintea și inima creatorilor noștri de nouă spiritualitate”.

■ Despre *Imagine și viziune la Eugen Jebeleanu* scrie Ștefan Aug. Doinaș: „Lirica lui Eugen Jebeleanu se impune printr-o anume imagistică ce mărturișește o adevărată voluptate a vizualității. De la *Inimii sub săbii* (1934) până la *Elegie pentru floarea secerată* (1967) și, încă, în poeziile cele mai recente, publicate în paginile «Contemporanului».. imaginea se incastrează mereu în discursul liric, marchează diverse praguri de perspectivă, sau trece pe nesimțite în viziune – de cele mai multe ori, cutremurată – a existenței. Titlul însuși al volumului de debut este o imagine-blazon: cele două elemente desenate decupează semnificații contrastante, antagonice chiar, sugerând – îndărățul lor – un câmp desfășurat în durată”.

■ Sunt redată, intersectat, dialogurile despre *Arta și condiția umană*: „La invitația Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România, Comitetul Internațional pentru Studii Estetice a ținut la București o reuniune de lucru în vederea pregătirii celui de al VII-lea Congres Internațional de Estetică, programat pentru luna august 1972, în țara noastră”. Referindu-se la *Responsabilitatea artei*, participanții afirmă: □ **Marcel Breazu**: „Asta ne arată marea responsabilitate culturală a artistului, funcția sa socială în ceea ce privește formarea sensibilității, a spiritului uman în toate aspectele sale multiple. Ne putem pune problema dacă nu este necesar, dacă nu resimțim datoria de a pune un accent mai puternic pe responsabilitatea artistului în lumea contemporană? □ **Mikel Dufrenne**: „Cred că responsabilitatea artistului stă tocmai în faptul că este iresponsabil. Adică în faptul că e liber. Că poate să încerce. Că el însuși poate să reflecteze la ceea ce face. Că toate acestea trebuie făcute spontan”. □ **George Ivașcu**: „Vreți să spuneți că responsabilitatea artistului este implicată în procesul însuși de creație, este implicată manierei și finalității sale. Creația însăși implică responsabilitate, implică conștiința pe care artiștii mari o au, simțul viitorului”. □ **Mikel Dufrenne**: „Desigur, o

responsabilitate implicată, imanentă, internă”. □ **Ion Pascadi:** „Libertatea, pe care artistul o crede și trebuie s-o creadă totală, în realitate are constrângeri, legate de convențiile sociale, de limbajul prin care se exprimă. Implicat, chiar dacă nu e conștient, el exprimă o anumită poziție, are un anumit loc în mediul socio-cultural în care trăiește”. □ *Un nou raport: Artist-Lume:* □ **Gianni Vattimo:** „Azi problema criteriilor se pune filosofilor deoarece opera de artă refuză să rămână în interiorul unei sfere estetice deja definite. Atunci trebuie să ne întrebăm și despre responsabilitatea artistului. Fie spunând că artistul e responsabil în fața societății, fie că e responsabil doar în fața legilor interne ale creației sale, în ambele cazuri e ceva care nu merge”. □ *Pentru om. Pentru artă:* □ **George Ivașcu:** „Problemele ridicate aici necesită o dezbatere foarte amplă. Poate că ea va fi realizată la Congresul din anul viitor. Acum, programul încărcat al domniilor voastre ne obligă să ne apropiem de sfârșitul discuției. Dar, mai întâi, având în vedere că lucrarea d-lui Dufrenne, *Pour l’homme* va fi în curând publicată în limba română, îl vom ruga pe autor să ne spună câteva cuvinte în spiritul, desigur amplu semnificativ, al acestei cărți”. □ **Mikel Dufrenne:** „Pentru mine, cauza omului și cauza esteticii sunt una și aceeași. La ora actuală, omul se găsește într-o situație dificilă, atât din punct de vedere speculativ, pentru că anumite doctrine tind să-l elimine sau să-l dizolve – cum se spune în Franța, – cât și din punct de vedere practic, - pentru că trăiește într-o civilizație industrială care este esențialmente oprimată, în care birocrăția e din ce în ce mai triumfătoare. Cred că mijlocul de a reda omului puțin din libertatea sa și, poate, puțin din fericirea sa este acela al artei”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 20] Romul Munteanu îl receptează destul de moderat pe Eugen Ionescu și recentul *Jocul cu moartea*: „Concepută ca o expresie a angoaselor, încorporate în cele mai diverse manifestări ale comportamentului uman, dramaturgia lui E. Ionesco se constituie, de fapt, în jurul unui leit-motiv fundamental: moartea. Decesul fără rezonanță publică (*Noul locatar*), uciderea erotizată (*Lecția*), obsesia cadavrului care proliferază (*Amédée*), sinuciderea euforică.. (*Ucișag fără simbrie*), agonia terifiantă (*Regele moare*), tentativa de evadare din fața destinului (*Setea și foamea*) reprezintă variantele aceleiași situații-limită, menite să sugereze proiectarea ființei umane sub zodia neiertătoare a morții. [...] Moartea devine astfel în dramaturgia ionesciană un coșmar individual și colectiv, o stare de anxietate acută sau o vagă spaimă în fața timpului eroziv. [...] Ultima piesă a lui Eugen Ionescu, *Jeux de massacre* (1970) reprezintă astfel o nouă variantă pe aceeași temă.. și în evoluția teatrului ionescian o nouă sinteză de motive, teme și procedee, întâlnite și în celelalte opere ale sale”. ■ G. Pruteanu consemnează apariția volumului de la Univers, *Mici poeme în proză de Baudelaire* (traduce Gh. Georgescu, prefață de Vladimir Streinu). ■ C. Regman marchează un nou episod în disputa interminabilă cu criticii de la „România literară” și „Contemporanul”, recte Valeriu Cristea, în *Post scriptum-ul la eseul Polemică*,

dispută, dezbatere etc.: „Valeriu Cristea, cunoscutul autor de articole *Anti-Regman* (altceva nici nu mai scrie de vreo 2 ani încoace) stabilește în «România literară», nr. 15/1971 câteva instrucțiuni de folosire a polemicii, hotărând ca prim punct al decalogului său că «cea dintâi obligație în polemică e de a nu depăși perimetrul textului vizat», (încălcând tocmai el regulile) [...] dându-mă pe mine ca exemplu de «violentare fără scrupule» a unui text al său – criticul își permite chiar în acest punct cea mai grosolană denaturare. Într-un foileton din «Săptămâna» (*Tonul face critica*, nr. 7) observam lipsa de amabilitate, de fair-play a criticului care în volumul său, atunci apărut – în prezentarea pe care mi-o consacră – mă fixează la «*apusul vieții*» și preveneam într-un fel mai mult glumeț pe criticii de-o vârstă cu mine, pe care-i și numeam, asupra apetitului carnasier al mai tânărului confrate, ce ne-ar vrea parcă mai repede dispăruți [...] Se întâmplă însă că lista mea de nume criticul o raportează la o listă a sa, dintr-un alt articol despre mine («România Literară», nr. 45/1970) și – bineînțeles – după un procedeu care a devenit la dumnealui regulă, cele 2 liste sunt.. confundate. După toate, eu aș fi totuși cel care-i denaturează complet spusele, conform cu indicațiile unei logici foarte personale. Bietul *Denaturilă*, cum s-a încurcat în plasa propriei biografii!».

24 aprilie

• [**„România liberă”, nr. 8242**] Monica Săvulescu scrie despre *Actualitatea spectacolului agitatoric – Drumul încrederii* (spectacol realizat pe un text de Paul Cornel Chitic), jucat pe scena Teatrului Național „V. Alecsandri” din Iași, în regia Cătălinei Buzoianu, considerând că „nici o altă formulă teatrală n-ar fi fost mai inspirat aleasă și mai la obiect, decât spectacolul agitatoric” și că „întregii echipe de realizatori i se cuvin [...] toate elogiile”.

• [**„Cronica”, nr. 17**] „Aici este adevărata opțiune a scriitorului. În știința de a alege și organiza noianul de fapte și relații zilnice într-o construcție care, depășindu-și funcția strict evenimentială, accidentală se ordonează coerent între parametri mult mai largi”, scrie Al. Dobrescu în editorialul de pe prima pagină, intitulat chiar *Opțiunea scriitorului*. □ Tot pe pagina întâi, poezia *50 de sărbători* de Emil Nicolae. □ Grupaje de versuri semnează în acest număr și Tereza Culiianu sau Mircea Popovici. □ Ancheta revistei inițiată în nr. 10 (*Tradiție și inovație în proza actuală*) continuă cu răspunsurile criticilor Const. Ciopraga (*Sincronismul – o conștiință activă a contemporaneității*), Vlad Sorianu (*Proza noastră contemporană*) și N. Crețu (*O «vârstă» a căutărilor*). □ Const. Ciopraga evidențiază o „școală a privirii, preponderentă în etapa imediat post-belică”, considerând că proza din ultimii ani, cu precădere de după 1965, reprezintă „un reviriment notabil în sensul complexității și al pluralității de perspective”. □ „Mutații substanțiale” (sociale, filosofice, tehnice) vede în deceniul al șaptelea și Vlad Sorianu care indică și „adâncirea hotărâtoare a conștiinței de sine a artei noastre; pentru proza artistică faptul expri-

mându-se într-o sincronizare cu procesul european de redescoperire și redimensionare a tragicului, ca urmare a constituirii unei stări de lucidă meditație asupra înțeleșurilor lumii”. Referitor la modalitățile de exprimare a literaturii actuale, el este de părere că „modernitatea și actualitatea prozei – în special a romanului, care s-a impus gen precumpănitor în ultimii ani – nu ține nici de tematica sa și nici măcar de tehnică, ci de valoarea absolută, intrinsecă a operei. Filosofia marxistă, deschisă tuturor înoirilor (sic!), folosește preferențial metafora spiralei: aceasta semnifică urcușul continuu. Privit de aproape un segment de spirală poate părea cerc închis, dar din perspectivă succesiunea acestor «cercuri» se dovedește o scară sau un arc, capabil a propulsa istoria către cote valorice tot mai ambițioase”. □ La rândul său, N. Crețu crede că „particularitatea cea mai distinctă a celor mai bune romane apărute după 1960, în raport cu etapa anterioară, o constituie punerea în comunicare a sensurilor existențiale cu istoria noastră recentă, într-o mult mai diversă gamă a modalităților artistice cultivate”, dând ca exemple romane precum *Intrusul*, *Îngerul a strigat*, *F*, *Șatra*, *Vestibul*, *Păsările*, *Prins*, *Animale bolnave* sau chiar un „romanț” ca *Princepele*. □ Impunătorul volum datorat profesorului Const. Ciopraga, *Literatura română între 1900-1918* (Junimea, 1971) este recenzat de Liviu Leonte, unul dintre meritele „eminente” ale acestuia fiind „refacerea climatului spiritual din România anilor 1900-1918. Paralel cu discutarea curentelor, Const. Ciopraga se ocupă pe larg și de reviste nu numai ca exponente ale unor anumite ideologii și ale unor intenții directoare, darși ca expresii ale unor grupuri de colaboratori care nu au răspuns totdeauna cerințelor programatice ale publicațiilor”. □ Izvorât din preocupările didactice ale autorului, volumului *Construcție și lectură* de Silviu Iosifescu încearcă să definească de pe poziții noi concepte precum gen, curent, stil etc. Meritul „incontestabil” al cărții i se pare comentatorului Gr. Țugui acela „de a readuce în atenția criticilor literari problemele majore ale disciplinei lor, de a sugera nu atât căi de rezolvare, ci mai ales, coordonatele teoretice noi din care acestea pot fi abordate”. □ Vasile Băran este prezent cu un grupaj de tablete. □ Prof. Gh. Bodor semnează articolul intitulat *În umbra casei de la Mircești*, glosând pe marginea acțiunilor gândite, scrise sau săvârșite de V. Alecsandri în perioada 1858-1890, așa cum sunt prezentate la muzeul din casa memorială. □ La pagina de *Cărți, cărți...*, Zaharia Sângeorzan prezintă opera publicistică a lui Gala Galaction, „selectată, și prefațată cu competență de Gheorghe Cunescu într-o nouă ediție” intitulată *O lume nouă* (1971) și primul volum din seria Otilia Cazimir, *Scrieri în proză* (Junimea, 1971), cu un studiu introductiv de Const. Ciopraga. Recenzentul consideră că textele în proză ale scriitoarei ieșene „pot fi încadrate poemelor în proză care amintesc prin lirismul lor de puritatea poemelor lui Dimitrie Anghel”. În cadrul aceleiași rubrici, Al. Dobrescu se ocupă de prozatori contemporani, recenzând romanul lui Sorin Titel, *Lunga călătorie a prizonierului* („o carte mimetică, ea datorând aproape totul noului roman

francez”) și romanul lui Aurel Deboveanu, *Luni, după viscol*, repudiat în special pentru senzația de „proces-verbal de convorbiri și ședințe”. □ N. Irimescu semnalează Expoziția jubiliară „50 de ani de lupte și victorii”, organizată la semicentenarul P.C.R., de comitetul județean Iași, la Casa de cultură a tinerețului și studenților. □ În *Structura personajului dostoevskian*, Zaharia Sângeorzan recenzează elogios „excelentul și densul eseu” *Dostoevski* (Dacia, 1971), datorat lui Liviu Petrescu, „critic de o rară finețe analitică”.

● [„**Flacăra**”, nr. 17] I. Zalău prezintă, cu subtitlul *Pe ecrane*, filmul *Printre colinele verzi* de Nicolae Breban: „de la pitorescul abundent al imaginilor cu văi și coline verzi, din introducere și final, la consistența monologelor, totul este răspicat, subliniat, întărit, fără echivoc. Imaginea și cuvântul nu se contrazic, nu se părăsesc, căci autorul de film întreprinde o lectură aparte din *Animale bolnave*, singurul de altfel în stare s-o facă”. □ În *Tv*, Felicia Antip discută, într-un material mai amplu, despre emisiunea „Viața literară”, semnând ecranizarea unui moment din romanul *Păsările* de Al. Ivasiuc, precum și dialogul dintre autor, N. Manolescu și Ov.S. Crohmălniceanu pe această temă. De asemenea, un interviu cu Augustin Buzura și opiniile exprimate de N. Bălotă despre *Absenții* situează această emisiune pe „terenul actualității literare”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Nefericitul negustor*. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul lui Marin Sorescu, *Insomnii*, apreciind că scriitorul „fără a se așeza în dependența imediată a vreunui din promotorii de acum patru decenii ai avangardismului, îi continuă totuși în atitudine, în spiritul manifestărilor lui ce au totdeauna o direcționare polemică de sens anticonservator, expresie a unei reci exasperări în fața prostiei pretențioase și a prejudecăților de tot felul, îngrămadite în stive imense și stânjenind mereu perceperea limpede, inalterată de impurități, a îmbrățișărilor frumosului”. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Lecția alegerilor japoneze*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Avioane de primăvară*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a cărților „pregătite de Editura Minerva pentru întâmpinarea semicentenarului P.C.R.”: *Glasurele patriei – antologie de poezie patriotică românească de la începuturi până astăzi*, cu un studiu introductiv de I.D. Bălan, *Întrecerea florilor*, „o culegere de folclor a naționalităților conlocuitoare”, cu un studiu introductiv de Ovidiu Papadima ș.a. □ Se semnalează apariția volumului al cincilea din seria de *Scrieri* de Pompiliu Constantinescu, la Minerva, ediția fiind îngrijită de Constanța Constantinescu. □ Notă despre volumul de versuri al lui Haralambie Țuguș, *Sub cerul Mioriței* (Junimea). ■ Se semnalează un eveniment editorial, respectiv apariția volumului *Opere minore* de Dante Alighieri, la Univers, fără a se menționa însă numele traducătorului. Tot aici se notează apariția volumului lui Mikel Dufrenne, *Poeticul*, în traducerea lui Ion Pascadi. □ Notiță despre apariția, la E.Șt., a volumului dedicat lui *Neagoe Basarab*, semnat de Manole Neagoe. □ Semnalarea apariției volumului

pentru copii *Noru visătoru și amicii săi* de Maria Banuș (Creangă). □ În rubrica *Cinema* apar două note, una dedicată filmului *Și caii se împușcă, nu-i așa?*, cealaltă despre „o mult prea pretențioasă încercare” a lui Fadil Hadzic de a ecraniza, cu titlul *Trec zilele, Așteptându-l pe Godot* de Samuel Beckett. Semnalare a ecranizării de către Edouard Luntz a romanului lui Antoine Blondin, *L'humour vagabonde*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru* se face o trecere în revistă a „agendei Concursului național de creație și interpretare teatrală”: *Camera de alături* de Paul Everac (Teatrul de stat din Galați), *Timp și adevăr* de Eugenia Busuiuceanu (Teatrul Mic), *Ectobar* de Dan Tărchilă (Teatrul „Al. Davila” din Pitești). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune*, se semnalează ecranizarea piesei lui Aurel Mihale, *Puterea*, iar în *Literatură* se face o prezentare a sumarului emisiunii „Viața literară”: George Ivașcu, Radu Popescu, Radu Cârnecki ș.a. Se semnalează, în cadrul emisiunii „Biblioteca pentru toți”, evocarea personalității lui Nicolae Filimon, precum și ecranizarea romanului *Ciocoi vechi și noi*. Apare o notiță despre montajul liric intitulat *Cântec de mai*, „cu versuri din cei mai cunoscuți și mai iubiți poeți contemporani”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 17] Sub caseta de titlu și deasupra rubricii permanente *Anul 50* (care revine pe prima pagină) apare un citat din „operele” lui Nicolae Ceaușescu (fragment din articolul *Strânsa unitate cu poporul – chezașia victoriilor politicii partidului* publicat în revista *Probleme ale păcii și socialismului.*), mostră a limbii de lemn care începe să invadeze presa română a epocii. ■ La rubrica *Anul 50*, două articole: *Tradiție, continuitate, înnoire* (George Macovescu) – „Un om de cultură își are rădăcinile adânc înfipte în istoria poporului în care întâmplarea a făcut să se nască; în realitățile pământului pe care a apărut; în forța de gândire și de simțire a sutelor de generații care l-au precedat, care au trăit și au dispărut transmițând viitorului, una după alta, experiența spirituală a unui neam”. și *Acest fascicol de lumină* (Nina Cassian) – „Iar în acest fascicol de lumină înoată munți și râuri, cai, legende, voievozi [...], năframe pătate cu sânge, și ogoare și mahalale și fum și sudoare și foame, și ridicări din țărână, coase sclipind, insurecții, urale și ideal și demnități”. ■ Nicolae Ciobanu se ocupă, la cronică literară de piesa de teatru *Echipa de zgomote* a lui Fănuș Neagu (publicată de C.R. în 1970). „...*Echipa de zgomote* face figura unei opere literare de mare și lejeră virtuozitate artistică”. ■ Însuși redactorul-șef Ștefan Bănuțescu îi face o prezentare elogioasă tânărului poet Mircea Dinescu, la debutul său editorial (*Invocație nimănui*, C.R. 1971). Volumul este analizat pe aceeași pagină de Dinu Flămând (*Invocația refuzată*), care îi prevede tânărului de numai 21 de ani „... viitoare înfruntări cu propriile-i cuceriri, cu formele perfecte pe care gândirea sa poetică va începe să intre la un moment dat de la sine, cu negația care tentează să anuleze orice extaz”. ■ Pe aceeași pagină este semnalat un alt debut, de data aceasta în roman: *Nebunul și floarea* al lui Romulus Guga, consemnat de

Georgeta Horodincă sub titlul *Întoarcerea lui Orfeu*: „Nu există viață de apoi, adevăr de dincolo, înțeles în afară de om, sens în afară de existență. Viața e mai puternică decât nebunia sau rațiunea și bucuria fragedă de a exista, care-l copleșește pe narator în final, ne îndeamnă să căutăm în om propria lui justificare”. ■ S. Damian continuă seria articolelor sub genericul *Opinii despre psihologia succesului* cu eseu *Mirajul literaturii*: „Corespondenții cicălitari, de neclintit în oarba certitudine, în insolenta revendicare, refractari oricărei terapii, trebuie respinși chiar dacă nu poartă, câteodată, ei singuri vina acestei deeturnări de energie și eșecul lor lasă un gust de spectacol amar”. ■ Rubrica permanentă *Anul 50* re apare pe paginile de mijloc, cu un alt citat din „opere” (același articol ca și primul), cu un generic (*Conștiința istorică a omului de cultură*) și cu noi articole: □ Alexandru Ivăsiuc, *A trăi istoric – a realiza*: „Și când omul de cultură știe că este un exponent al colectivităților mari, al statelor largi sociale, al unui popor, el dobândește conștiința că este în raport cu trecutul și viitorul, un factor activ al progresului”. □ Teodor Vârgolici, *Îmbogățirea tradiției*: „În fond, procesul de creație este o expresie a conștiinței artistice cu care este înzestrat un scriitor autentic. Un asemenea scriitor, ca orice eritabil creator, nu construiește ceva din nimic, ci continuă în mod firesc tot ceea ce înaintașii lui au creat mai frumos și mai nobil din punct de vedere estetic și uman”. □ Mihail Petroveanu, *Omul și istoria*: „Cu alte cuvinte, libertatea spre care tindem nu poate fi cucerită prin ignorarea necesității. [...] Acea recuperare a omului la care râvnim nu poate fi decât rezultatul înfruntării dintre libertate și necesitate”. □ Gabriel Gafița, *Epocă și apartenență*: „Conștiința istorică a omului de cultură se îmbogățeste permanent cu apartenența sa la epoca noastră, la realitățile ei sociale, adică tocmai cu acele caracteristici la care ne obligă – azi mai mult ca totdeauna – prezentul”. □ Vladimir Colin, *Conștiință și opțiune*: „Am avut cu toții fericirea de a constata că marea majoritate a oamenilor noștri de cultură – și cei mai de seamă dintre ei – au dat dovadă de clarviziune, au înțeles într-adevăr sensul istoriei și au optat pentru Revoluție”. □ Nicolae Balotă își expune considerațiile cu privire la spectacolul de teatru TV *Astă-seară se improvizează* de Pirandello (*Viață prin artă*). Autorul are cuvinte elogioase pentru regia Soranei Coroamă și pentru interpretarea Dinei Cocea. ■ Jacques Zambaccian semnează *Exemplul lui Pallady* (*note la o aniversare*). ■ În obișnuitele rubrici permanente dedicate artelor se prezintă □ Teatru (Marin Sorescu: *Cassandra*, menționare admirativă a studioului de teatru al studenților IATC) □ Arte plastice (Grigore Hagi: *Pictura europeană în muzeul republican*, cu referire la cartea *Pictura europeană în Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România*, al cărui autor sau autori nu sunt precizați. □ Film (Leonid Dimov: *Despre subiect*, pledoarie pentru filmele cu viziune și mesaj artistic). □ Muzică (Costin Cazaban: *Încercare asupra esteticii surprizei*). □ Televiziune (Sânziana Pop: *Montajul*, despre importanța acestei componente la calitatea unei emisiuni TV). ■ Povestirea *Insula la*

amiază de Julio Cortazar apare traducerea lui Paul Alexandru Georgescu. ■ În prezentarea și traducerea lui Cicerone Theodorescu este publicat un capitol din poemul *Muncitorii pământului* de Lino Curci, poem dedicat astronautilor, „o autentică și foarte întemeiată întâlnire între poezie și știință”.

25 aprilie

● [„România liberă”, nr. 8243] Tia Șerbănescu dezbate alături de prof. Al. Dima, directorul Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, *Prezentul istoriei literare*, semnalând apariția, „în ultimii ani”, a numeroase lucrări de istorie literară, printre care: *Literatura română între cele două războaie* de Ov. S. Crohmălniceanu, *Istoria literaturii române* (I) de G. Ivașcu, *Literatura română între 1900 - 1918* de Const. Ciopraga, *Tratatul Academiei*, vol. I și II; au reapărut ediții ale volumelor lui Al. Piru, ale *Istoriei literaturii române moderne* de Șerban Cioculescu, ale volumelor semnate de Vladimir Streinu, de Tudor Vianu, de Vera Călin, de Zoe Dumitrescu-Bușulenga ș.a. Al. Dima precizează că „avântul” acestui domeniu „exprimă îndrumările partidului, expuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu la întâlnirile pe care le-a avut cu oamenii de artă și cultură. E vorba, în primul rând, de studiul fenomenelor literare actuale. [...] Închegarea definitivă a tuturor acestor lucrări constituie, desigur, ofranda cea mai înaltă pe care o putem aduce noi aniversării semicentenarului Partidului”. □ Sunt prezentate *Manifestări consacrate semicentenarului Partidului*. Printre numeroasele centre culturale ce marchează evenimentul, se remarcă și Biblioteca centrală universitară din Cluj (deschizând o expoziție documentară intitulată „Pagini din istoria glorioasă a Partidului Comunist Român”), Institutul politehnic „Traian Vuia” din Timișoara (sesiune de comunicări științifice a cadrelor didactice) ș. a. m. d.

● [„Scânteia”, nr. 8767] În textul *1 397 501 000 cărți* Petru Vintilă scrie despre *Decada cărții românești*: „Numai în ultimii cinci ani editurile noastre au tipărit peste 45 000 de titluri, într-un tiraj global de aproape o jumătate miliard. Nu mă pot reține să nu consemnez încă o pereche de cifre și o fac cu un adânc sentiment de mândrie: din 1949 până în 1970 au apărut în editurile noastre 141 175 de titluri, într-un tiraj de-a dreptul astronomic: 1 397 501 000 exemplare! [...] Cum se explică această sete de carte? În primul rând prin politica culturală a partidului nostru. Aș adăuga apoi climatul spiritual, deosebit de favorabil sporirii neîncetate a legăturilor dintre cititori și carte”. ■ În *Adnotări* apare textul *Din nou despre volumele de debut* de Dragoș Vrânceanu: „Am impresia însă că *inovația pentru inovație* a început să mai cedeze, în tendințele și stilurile cele mai recente, și aceasta în favoarea unei mișcări de gravitație interioară a poezilor către un sâmbure liric, fie el mai bine sau mai puțin bine localizat, după cazuri, în substanța omenească cea mai vie. În volumul *Ospățul pământului* de Ion Chiriac (Albatros) versurile largi ni se pare că urmăresc, prin însăși curba lor, includerea graduală a unor conținuturi interioare palpabi-

le. Surprindem în acest volum un zbucium filosofic și moral, în care, chiar dacă imaginile și cuvintele sunt uneori necontrolate suficient, se ajunge la exprimări al căror conținut merită a fi relevat. [...] Tânărul poet Coman Șova aduce în culegerea *Astrul nimănu* (Ed. Eminescu) un vers structurat organic (de obicei pe bucăți de două strofe), dens de viziuni, arătând o simțire robustă. [...] Ni se pare că poezia lui Coman Șova denotă, în latura ei substanțială, un proces prețios de avansare în modernitate (și aceasta o dovedește compoziția imaginilor sale), cu un simț ferm al încheșării sentimentului și gândului, care reflectă transfigurat impulsul vremii sale. [...] Versuri de o rezonanță umană cuprinzătoare conține fără îndoială și culegerea lui Ion Segărceanu, *Fuga din Hazard* (titlu care mi se pare semnificativ), apărută la Albatros. Ne aflăm în fața unui poet tânăr, care nu se sfiește a spune lucrurilor pe nume, aspirând la limpezimea emoției și viziunii lirice, la simbolul cât mai bine conturat. [...] Desigur, autorul trebuie să manifeste un spirit de selecție mai strict al momentelor poetice, spre a ieși în afara bănuiei oricăror epigonisme. Un alt poet, Ion Panait, în volumul *Noaptea unde mă închin* (Albatros) cultivă viziuni uneori sugestive, dar de o compoziție prea eterogenă, adunând elemente voit disparate sau involuntar stridente. [...] Volumul *Întâmpinare* al lui Ion Cheloși (C.R.), este alcătuit în întregime din versuri excepțional de scurte, toate de o notă abstractă, în tendința lor meditativă și nu lipsite de prețiozitate. Totuși, limbajul liric al poetului se caracterizează printr-o simplitate aparentă, care face bună impresie. Sinuozitățile sale de gândire duc la o anumită muzicalitate și volumul, văzut în ansamblu, denotă o încheșare posibilă a fi de bun augur. Poetul pendulează însă excesiv în indeterminat”.

27 aprilie

- **[„Munca”, nr. 7290]** În *Manifestări consacrate semicentenarului partidului*, se publică o dare de seamă privind *Premiile și mențiunile acordate colectivelor teatrale ale artiștilor amatori participante la cel de-al VI-lea Festival de teatru de amatori „I.L. Caragiale”*.

- **[„România liberă”, nr. 8244]** Se anunță că, în cinstea celei de-a cincizecea aniversări de la întemeierea Partidului Comunist Român, Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă Română organizează, sub egida Consiliului Național al Frontului Uniunii Socialiste, un festival literar în Sala Ateneului Român. Cu acest prilej, vor vorbi acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Eugen Jebeleanu, vicepreședinte al C.N.F.U.S., urmând a citi din lucrările lor: Theodor Balș, Cezar Baltag, Camil Baltazar, Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Ion Caraion, Ștefan Augustin Doinaș, Geo Dumitrescu, Victor Eftimiu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu ș.a.

- **[„Scântea”, nr. 8769]** Kányádi Sándor scrie despre *Sentimentul măreț al frăției*: „Am și tradus până acum peste 5 000 de versuri, cu deosebire din

poezia populară românească, din Eminescu, Arghezi și nu în ultima instanță din scrierile contemporanilor mei români – Labiș, Baconsky, Sorescu, Ion Alexandru și alții. Am învățat din poezia românească. Dar dincolo de versuri, de mulți confrăți români mă leagă firele calde ale prieteniei. Și alături de sfaturile bătrânului meu profesor de limba română păstrez și vorbele blânde ale lui Tudor Arghezi, care în ultimii ani ai vieții m-a poftit la masa-i primitoare și, mărturisându-mi că și el știe puțin ungurește, mi-a spus: «Suntem oameni, ne înțelegem»». ■ Sub semnătura lui Mihai Gafița în *Note de lectură* citim despre volumele: □ *Pentru oamenii acestui pământ* de Zaharia Stancu: „Gazetarul baricadei de odinioară s-a dăruit cu același patos și la fel de dinamic, noii societăți socialiste. Volumul *Pentru oamenii acestui pământ* adună, din toată activitatea ziaristică al lui Zaharia Stancu, desfășurată în ultimul sfert de secol, doar o parte, riguros selectată din ce a publicat între anii 1961 și 1971. Actualitatea cea mai vie trăiește în paginile acestei cărți cu o intensitate care merge până la sugestia directă a gazetei pe care cititorul o deschide zilnic. Autorul a ținut ca și articolele apărute în luna aprilie, deci imediate, să fie incluse, pentru a marca vibrația cea mai recentă a gazetarului, pulsul cotidian, concomitența cărții cu momentul în care ea apare”; □ *Vârstele timpului* de George Macovescu: „Volumul reprezintă sinteza întregii activități gazetărești a autorului, cel mai vechi articol reprodus în volum fiind datat 1934, iar ultimul de acum câteva luni. *Vârstele timpului* consemnate în paginile cărții sunt așadar cele ale unei perioade frământate care-și are un capăt situat în anul procesului greviștilor de la Grivița și se prelungește până azi, trecând prin perioada fascismului și urmărind, în etape mari, dezvoltarea socialistă a țării”; □ și *Jurnal ieșean* de George Ivașcu: „Sub acest titlu, sugerând caracterul cotidian al scrisului de gazetă și nu specia literară efectivă, George Ivașcu își adună publicistica sa din perioada 1935-1940, în ziare și reviste ieșene («Manifest», «Jașul», «Jurnalul literar» etc.). Cu toate acestea, articolul de gazetă are, în anumite limite un specific ce-l apropie de jurnalul propriu-zis, și acest lucru se reflectă din plin în volumul lui George Ivașcu; este acel termometru al temperaturii zilnice, a unei societăți, a unui timp. [...] Volumul *Jurnal ieșean* definește liniile unui profil specific gazetăriei avansate a momentului din ajunul celui de-al doilea război mondial și construiește din frânturi dispartate un elocvent tablou al conștiinței de sine a unei epoci”.

28 aprilie

- [„**Munca**”, nr. 7291] Notă despre *Decada cărții românești* din Capitală.
- [„**România liberă**”, nr. 8245] Virgil Brădățeanu semnează articolul *Beneficiul certitudinii*, însemnând că: „Oamenii de azi, celor ce trăiesc în anii construcției societății socialiste multilateral dezvoltate în frumoasa și prospera Românie, nimic nu le stăvilește puțința de a-și exprima și dezvolta capacitatea de-a fi utili lor înșiși și societății [...] al cărei suprem criteriu este omul și binele său”.

• [„Scânteia”, nr. 8770] Pe prima pagină citim despre *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*: „În ziua de 27 aprilie 1971 a avut loc ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român. Au participat miniștri și șefi ai unor organizații și instituții centrale. [...] Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. a hotărât ca aceste proiecte de legi să fie spuse spre dezbateră și adoptare Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România”. ■ Ziarul publică masa rotundă *O strălucită victorie a politicii P.C.R. Unitatea frățească a tuturor fiilor României socialiste*, organizată de Al. Popescu: „Unitatea întregului nostru popor, liber și stăpân pe soarta sa, strâns unit în jurul partidului, egalitatea și frăția tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, rezolvarea problemei naționale în spiritul marxism-leninismului marchează înfăptuirea unuia din cele mai scumpe idealuri înscrise pe steagul Partidului Comunist Român încă acum cincizeci de ani. Toate marile victorii obținute, care au transformat radical destinele celor ce muncesc din țara noastră – cu cuceririle politice, succesele economice, progresele în dezvoltarea socială, culturală etc. – într-un cuvânt realitățile defnitorii care configurează profilul României contemporane sunt rodul efortului comun al oamenilor muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități, constituie expresia concretă a unității și a deplinei identități de țeluri și aspirații ale tuturor cetățenilor patriei. «Una din marile realizări ale politicii partidului nostru comunist – scria tovarășul Nicolae Ceaușescu – o constituie rezolvarea problemelor naționale, asigurarea egalității în drepturi a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate. Strâns uniți în jurul partidului comunist, oamenii muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități iau parte nemijlocit la elaborarea și înfăptuirea politicii partidului și statului, muncesc cu abnegație pentru dezvoltarea economiei, științei, culturii, pentru înflorirea multilaterală a patriei lor comune – România Socialistă». Adeziunea fermă și deplină a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la principiile fundamentale ale politici interne și externe a partidului, însuflețirea și hotărârea cu care înfăptuiesc această politică își au izvorul într-o mare certitudine: în convingerea că această politică este expresia celor mai înalte interese comune ale lor, că rezultatele aplicării ei se răsfrâng asupra tuturor fiilor patriei, a întregii societăți, asupra fiecăruia și a tuturor, indiferent de naționalitate. Opiniile prilejuite de «masa rotundă» organizată de redacție, pe care le consemnăm în pagina a V-a a ziarului, relevă semnificațiile înalte ale rezolvării problemei naționale și ale preocupărilor actuale ale partidului pentru întărirea mai departe, continuă a unității și coeziunii marii noastre familii socialiste de 20 000 000 de frați și tovarăși”. La masa rotundă participă: profesor universitar dr. Dumitru I. Mazilu, scriitorul Balint Tibor, secretarul Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană Adalbert Millitz, vicepreședinte al Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară Antalffy Andras, economist din Tg. Mureș Bartalis Ferenc, scriitorul Ioanichie Olteanu,

redactorul șef al publicației „Neue Literatur” Emeric Stoffel, secretar al Comitetului județean Brașov al P.C.R. Gheorghe Matei, directorul Direcției pentru învățământul cu predarea în limbile naționalităților conlocuitoare din Ministerul Învățământului Debreczi Arpad, Demeny Lajos.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6824] Sunt publicate Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1970: poezie – Ana Blandiana (*A treia taină*) și Ilie Constantin (*Coline cu demoni*); proză – Augustin Buzura (*Absenții*) și Romulus Guga (*Nebunul și floarea*); dramaturgie – Fănuș Neagu (*Echipa de zgomote*) și Gheorghe Astaloș (piesele de teatru din volumul *Vin soldații*); literatura pentru copii și tineret – Octav Pancu-Iași (*Nu fugi ziua mea frumoasă*) și Iordan Chimet (*Închide ochii și vei vedea orașul*); critică și istorie literară – Nicolae Manolescu (*Contradicția lui Măiorescu*) și S. Damian (*Intrarea în castel*), debuturi – Kiraly Laszlo (*Macheta Santei Maria* – proză în limba maghiară), Al. Paleologu (*Spiritul și litera*), Valeriu Cristea (*Interpretări critice*), Emil Brumaru (*Versuri*) și Radu Petrescu (*Matei Iliescu - roman*). Din juriu fac parte Alexandru Philippide, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Cezar Baltag, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Breban, Constantin Chiriță, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Silvian Iosifescu, George Ivașcu, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Méliusz József, D.R. Popescu, Marin Preda, Lucian Raicu, Marin Sorescu, Paul Schuster.

29 aprilie

• [„România liberă”, nr. 8246] Boris Buzilă scrie despre *Poezia la tribună*, despre intervențiile poezilor în mass-media, despre întrevederile și discuțiile cu cititorii, menționând că, în seara precedentă, la Ateneul Român, au avut loc manifestări sub deviza „Partidul Comunist Român sărbătorit de scriitorii din România”. Relatează că unul dintre vorbitori a afirmat că „nu a existat scriitor român care să nu cînte în opera sa, cu inimă înflăcărată și plină de dragoste, patria”. Dacă Victor Eftimiu a considerat că „patria se identifică cu partidul”, pentru Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, „istoria pe care sînt chemați astăzi s-o cinstească” este aceea a „cuceririlor revoluționare a unor mari realizări materiale și spirituale, patria de astăzi, temelie trainică a patriei noi și mîndrie de mîine [...]”.

• [„Scânteia”, nr. 8771] În *Manifestări consacrate semicentenarului partidului* citim despre *Festivalul literar „P.C.R. sărbătorit de scriitori din România”, Sesiuni de comunicări științifice, Expoziții și volume omagiale*: „În sala Ateneului Român a avut loc miercuri după-amiază un festival literar, organizat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România sub egida Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, în cinstea celei de-a 50-a aniversări a partidului. Cu acest prilej au rostit scurte cuvântări acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, și poetul Eugen Jebeleanu, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. Vorbitorii au

subliniat legătura strânsă dintre scriitori și realitățile patriei noastre socialiste, adeziunea deplină a obștei scriitoricești la problemele majore ale construcției noii societăți, atașamentul profund al slujitorilor literelor la politica marxist-leninistă a partidului. În continuare, sub cupola ateneului, au răsunat, în lectura autorilor înălțătoare versuri dedicate Partidului Comunist Român, patriei socialiste. Ieri la Academia de învățământ social-politic «Ștefan Gheorghiu» de pe lângă C.C. al P.C.R. a avut loc închiderea sesiunii științifice dedicate semicentenarului creării Partidului Comunist Român. În cadrul sesiunii, deschisă încă în luna martie și desfășurată la nivelul facultăților, secțiilor de specialitate și al catedrelor, au fost prezentate numeroase comunicări și referate, au fost organizate dezbateri teoretice. Într-o atmosferă de puternic entuziasm, participanții au adoptat o telegramă adresată Comitetului Central al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care, printre altele, se spune: «Întâmpinăm marea sărbătoare a comuniștilor, a întregului popor român intensificând eforturile pentru o pregătire temeinică a activiștilor în spiritul de gândire teoretică creatoare și activitate practică, realistă și eficientă promovat de conducerea partidului. Vă asigurăm, iubite tovarășe secretar general că vom spori, în continuare, eforturile și aportul nostru la activitatea științifică și ideologică a partidului îndreptată spre mobilizarea energiilor întregii națiuni pentru îndeplinirea obiectivelor actualului plan cincinal, pentru lărgirea democrației socialiste, întărirea unității întregului popor în jurul partidului». În zilele de 26 și 28 aprilie s-au desfășurat în Capitală lucrările sesiunii științifice, organizate de Secția de științe filologice a Academiei Republicii Socialiste. Într-o atmosferă însuflețită, participanții au adresat o telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin care exprimă adeziunea la politica partidului, profunda lor recunoaștere pentru grija pe care partidul și statul nostru o poartă slujitorilor științei». În continuare citim despre manifestări similare organizate în Arad, Botoșani, Vaslui, Craiova, Constanța, Brașov, Rm. Vâlcea.

● [„Albina”, nr. 17] Pe prima pagină, în cinstea semicentenarului P.C.R., se publică poezia lui Victor Tulbure, *Există un partid*: „Rămâne-n urmă timpul cel bătrân/ Noi vom trăi în veacurile toate/ Căci e Partidul Comunist Român/ Și România cântă-n libertate!”. În paginile următoare, aceeași temă apare în versurile semnate de Traian Demetrescu, Ion Mărgineanu și Valeriu Gorunescu. ■ Sub semnătura Albina apare *Vă felicităm!*: „La marea sărbătoare a semicentenarului Partidului ați răspuns prin cântec, prin joc, prin cuvântul înflăcărat, prin tot ce are mai puternic și mai frumos sufletul românesc. [...] Vă felicităm și vă urăm noi și mari succese în muncă, pe scenă, în viață, în toate activitățile dumneavoastră”. ■ Ion Bănuță publică în rubrica sa textul *În primăvară... la Galați*. ■ În *Comemorări* citim *Tradem* de Sașa Pană: „Tradem, așa mai semna Traian Demetrescu, poetul craiovean, participant activ la prima mișcare socialistă din România. Viața lui, plină de greutate, a fost scurtă: 30 de

ani. De la timpuria lui moarte – de fizie – se împlinesc, în acest aprilie, trei sferturi de veac”. Este reprodușă poezia *Muncitorilor* de Traian Demetrescu. ■ Barușu T. Arghezi scrie despre *Muzeul câmpiei Dunării*. ■ Ion Mărgineanu semnează poezia *Partidului în mai*: „Pocal de frumuseșe își întinde palma/ și se apleacă gândul frumos la rădăcină/ să mângâie pământul din care se prefăce/ fiecare nume în bulgăr de lumină”. ■ M. Munteanu publică *Litera fierbinte*: „Când a venit victoria, sub chipul acelei zile de august 1944, litera fierbinte, mocnită în adânc, nestinsă niciodată, a izbucnit în flacără înaltă: primul număr legal al «Scânteii», primul număr legal al «României libere»! Titluri explodând în pagina întâi cu forșă bucuriei: «23 August 1944. Răsturnarea regimului hitlerist în România!» De aici încolo apele se așază, cuvântul răsună liber, puternic și vibrant, numind victoriile noastre pașnice, răsărite în curgerea timpului pe care-l măsurăm, sentimental, prin ele. Litera fierbinte a cuvântului rostit de partid ne încălzește mereu, este litera fierbinte a luptei pentru dreptate, o dreptate care consfinșește libertatea, pâinea și munca. Și care e chezașia viitorului!”. ■ Spiridon Stănel scrie *O pagină glorioasă*: „În istoria partidului nostru o victorie de mare însemnătate o constituie încununarea luptei, de peste douăzeci de ani, pentru unirea, sub același steag, a proletariatului din România. După cum se știe, la începuturile ei, mișcarea muncitorească era unită; avea același țel: lupta împotriva claselor stăpânitoare. Dar au venit ani mai grei. Elementele oportuniste și reformiste au reușit la început să o dezbine, iar până la urmă să o scindeze. Partidul Comunist Român, văzând în aceasta un mare pericol, o limitare a forșei de acțiune, și-a propus să lupte prin toate mijloacele pentru refacerea unității clasei muncitoare”. ■ La pagina de *Satiră și umor*, sub titlul generic de *Răsete în paradis*, sunt publicate trei texte: fabula *Leul deghezizat* de G. Topîrceanu, schișă *Cheiful Dâmbovișei* de A. Bacalbașă și tableta lui Tudor Mușatescu, *Raport către șeful stației Plopeni*.

● [„România literară”, nr. 18] Numărul se deschide cu textul *Întâi Mai* de Demostene Botez: „Noi, scriitorii, nu suntem altceva decât niște oameni ai muncii. Stăm și noi aplecați ceasuri întregi, zile și mai cu seamă nopți, în liniștea lor în care gândul zboară fără opreliști, aplecați pe masa de lucru, dând la strung cuvintele care să spună adevărul, și acea față minunată a realității care se oglindește în sufletele noastre, după oglinda fiecăruia. Și aducem și noi în această zi de Întâi Mai nu numai sentimentul puternic al solidarității cu toți ceilalți oameni ai muncii, care ne dă puteri noi, de neînving, nu numai participarea la bucuria lor, după cum am participat cu conștiinșă și scrisul nostru la anii lor de luptă, dar și rodul muncii noastre, într-o carte, într-un tablou, într-o statuie, într-o melodie în care să ne simșim glasul sufletului tuturor. [...] Literatura noastră de astăzi e ca o înflorire de Întâi Mai. E tânără, e plină de viață, e o siguranță a fructelor de mâine. E o literatură nouă, cu alte concepții, cu alte valori morale, și o facem ,fiecare după dorul lui, așa, ca din tot, să lasă o melodie amplă, ca dintr-o simfonie. Succesul literaturii noastre actuale, florile ei

cele mai frumoase, le aducem de Întâi Mai, la tribuna defilării, să le oferim Partidului la serbarea semicentenarului său, și poporului, cele două forțe care laolaltă au izbândit totul, tot ce am ajuns să facem, din ceea ce atâtea generații au visat numai”. ■ Sub titlul *O epocă de afirmare a culturii* și cu un motto din Nicolae Ceaușescu, citat din cuvântarea rostită la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură: „Noi credem că datoria scriitorilor și artiștilor este aceea de a contribui activ la făurirea omului nou, la formarea conștiinței socialiste, la dezvoltarea umanismului socialist, a avelor virtuți morale pe care dorim să le cultivăm la fiecare cetățean, și pe care poporul român le are în însăși structura sa psihică. Arta va contribui astfel la modelarea unui tip înaintat de om, gata să lupte pentru fericirea, libertatea și independența patriei sale, pentru cauza socialismului, pentru pace și prietenie între popoare”, apar mai multe texte: □ *Literatura și partidul* de Victor Eftimiu: „Sigur, nu tot ce s-a tipărit în ultimele decenii – editurile au manifestat uneori prea multă «dărnicie» – poartă pecetea caratelor sau a metalelor rare. Dar din numărul mare de titluri, foarte multe au purtat marca originalității și solidarității, și s-au impus. Partidul Comunist Român a fost cel care, prin însuși glasul secretarului său general, Nicolae Ceaușescu, i-a îndemnat pe scriitori să abordeze curajos tulburătoarele evenimente ale epocii pe care le parcurgem, el a fost cel care a cerut diversitate și noutate în scris. Lui îi datorăm efervescenta scrisului actual, faptul că în cuprinsul unei mari reviste pot fi întâlnite azi stiluri diferite, de la versul clasic la cel liber și ermetic, lucrări critice de acută îndrăzneală, cercetări de istorie literară de cea mai aleasă ținută, nuvele și schițe de mari frumuseți analitice. În jumătatea de secol care s-a scurs, Partidul a fost și este nu numai factorul determinant al construirii unei economii puternice și unei societăți dinamice, dar și al unei literaturi care a început să fie prețuită în cele mai mari centre de cultură de pe glob. La acest prag, scriitorii îi ridică marele imn ce i se cuvine”. □ *Timp social și insubordonarea lui* de Nicolae Jianu: „Descumpănește și enervează mania scolastică a unora, de a raporta mereu cartea românească actuală la monumente clasice, la viziuni care aparțin istoriei. Parada aceasta de locuri comune didactice mă tem că ascunde adesea lipsa unei intuiții artistice vii, sau disprețul pentru efortul dramatic al scriitorului de a desluși sensurile morale ale epocii, ale orânduirii socialiste. Nu s-a stăruit îndeajuns asupra unor romane absolut originale cum ar fi: *Risipitorii*, *Intrusul*, *Moartea lui Orfeu*, *Animale bolnave*, nu s-a intrat în magma lor fierbinte, nu s-a desprins din țesătura deasă a cuvintelor și imaginilor, filosofia autorului, raporturile lui intime cu timpul societății și ideile care o propulsează. În legătură cu *Păsările* se fac întinse considerații tehnice, se avansează riscant asupra unui destin scriitoricesc încă neclar, s-a emis chiar părerea bizară că autorul se integrează prea ostentativ într-un moment actual, că nu se teme destul de posteritatea care s-ar putea să nu-l accepte. [...] Dar nu o carte și nu două vor transmite posterității chipul aprins al epocii noastre, ci o întregă literatură. Și ea pare a se constitui

pe temeiul unei maturități exemplare, al curajului civic, al răspunderii fără echivoc. Ideea de posteritate are pentru scriitor alt înțeles decât cel acceptat în cabinete de cercetări sau la catedră. Singur, cu hârtia și creionul lui, scriitorul nu are la îndemână decât speranța întâlnirii cu vremea sa. Dincolo se deschide lumea arhivelor și a umbrelor”. □ *Intuiția ascensiunii* de Edgar Papu: „Ne simțim fiecare vitalizați de propriul efort către cucerirea unei ținte, care se extinde într-o confluență comună. Propulsia acestei simțiri poate fi detectată într-o altă expresie a limbajului, aceea dată de termenul *realizare*. Nnicând nu s-a auzit atât de frecvent la noi propoziția: *Vreau să mă realizez*. Această noțiune deosebit de actuală este un indiciu al vremii. Ea se afirmă concomitent cu o idee străveche, aceea de *realitate*, folosită actualmente îndeosebi la plural: *realitățile noastre*. O atare apropiere de termeni în cadrul unui unic ansamblu istoric și social ne îndeamnă să reflectăm la distincția dintre ei. Realitatea este un fenomen sau un simplu dat al existenței; realizarea este efectul unui efort constructiv în cadrul acestei existențe, pe care o intensifică și o îmbogățește. Ele se separă numai în epocile declinante, dominate de spiritul renunțării și al sterilității. Spre deosebire de aceste realități *istorice lipsite de realizări istorice*, vremea noastră îl generează pe omul care nu se mulțumește numai a se simți *real*, ci se dorește și *realizat*. El tinde astfel către obținerea coeficientului maxim al existenței sale. În acest sens se vorbește la noi de *realitățile noastre*, termen care cuprinde într-însul și *realizările noastre*. Factorul dinamic al fenomenului este acel efort care, atașat la fiecare conștiință individuală, se potențează într-o conștiință a întregii societăți. Iată intuiția *ascensiunii* pe care o trăim”. □ *Verdictul istoriei* de Aurel Mihale: „Astăzi, în noul stat socialist, în România socialistă, prosperă, liberă și independentă, Partidul Comunist se identifică în cel mai înalt grad cu interesele și năzuințele întregului popor, cu lupta pentru bunăstare și fericire, pentru înflorirea și demnitatea culturii, cu însăși ființa și viitorul patriei noastre socialiste. E un verdict al istoriei, câștigat în lungi și grele bătălii, cu prețul a nenumărate jertfe și sacrificii, întărit de idealul și aspirațiile sale de viitor, același cu ale poporului român, cu ale țării”.

■ Zaharia Sângeorzan, *Redescoperirea romanului*: „Deceniul șapte este un deceniu al *redescoperirii literaturii* ca existență, ca structură estetică. El nu s-a ridicat pe nisip, ci este un efect neîntrerupt al evoluției literare românești. Continuitatea valorilor este rațiunea redescoperirii romanului. [...] Putem vorbi, așadar, de o redescoperire a romanului în deceniul șapte, în sensul că din 1960 genul a luat foarte serios, foarte impetuos un start al progresului, al angajării neformale respectând, revalorificând pe cât i-a fost posibil tradiția, valorile ei fundamentale, refuzând categoric improvizația. [...] Redescoperirea romanului românesc actual a dus și la o schimbare de ordin compozițional: înfățișarea lui este alta și se datorește unei intense *intelectualizări*. Veșmintele moderne i se potrivesc, îl reprezintă în totalitate. Personajele nu se mai definesc ca *negative* și *pozitive*, iar limbajul literar nu mai este al frazelor pompoase. Totul sau

aproape totul s-a regenerat, reformulat la un alt nivel: cel al *artei literare*, al comunicării autentice. Conflictul și-a schimbat direcția: nu este «comandat» din exterior, ci din interior, de experiența reală, vie, nemortificată a romancierului. Romanul e un dialog polemic al conștiințelor. Redescoperirea lui ca gen, ca valoare este o reală posibilitate de a spune deschis de unde începe conștiința adevărului istoric, condiția lui și de la ce nivel romanul o reprezintă în acest secol al progresului social”. ■ În acest număr se găsește și următoarea înștiințare: „În cinstea celei de-a 50-a aniversări de la întemeierea Partidului Comunist Român în ziua de miercuri 28 aprilie 1971, orele 18, în sala Ateneului Român, Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România organizează sub egida Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste un *Festival literar*. Vor vorbi: acad. Zaharia Stancu – Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Eugen Jebeleanu – Vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. Vor citi din lucrările lor: Alexandru Andrițoiu, Teodor Balș, Cezar Baltag, Camil Baltazar, Ion Bănuță, Acad. Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Ana Blandiana, Radu Boureanu, Ion Caraion, Dumitru Corbea, George Dan, Ștefan Augustin Doinaș, Geo Dumitrescu, Acad. Victor Eftimiu, Eugen Frunză, Virgil Gheorghiu, Emil Giurgiuca, Grigore Hagiu, Arnold Hauser, Ion Horea, Traian Iancu, George Macovescu, Majtényi Erik, Gabriela Melinescu, Mircea Micu, Vasile Nicolescu, Constantin Nisipeanu, Ioanichie Olteanu, Ștefan Popescu, Veronica Porumbacu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Nicolae Stoian, Paul Schuster, Szasz Janos, Szemlér Ferenc, Cicerone Theodorescu, Virgil Teodorescu, Gheorghe Tomozei, Victor Tulbure, Tiberiu Utan, Violeta Zamfirescu, Dragoș Vicol”. ■ Sunt date publicității *Premiile literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1970*: „În ziua de 27 aprilie a. c., juriul Uniunii Scriitorilor din R.S. România ales de către Consiliul de conducere, în următoarea componență: Cezar Baltag, Ștefan Bănuțescu, Geo Bogza, Nicolae Breban, Constantin Chiriță, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Silvian Iosifescu, George Ivașcu, Eugen Jebeleanu, George Macovescu, Méliusz József, Alexandru Philippide, D.R. Popescu, Marin Preda, Lucian Raicu, Marin Sorescu, Zaharia Stancu, Paul Schuster, s-a întrunit în ședință de lucru și, după ce a ales ca președinte pe acad. Al. Philippide, a hotărât, prin vot secret, potrivit criteriilor regulamentului în vigoare, decernarea următoarelor premii pe anul 1970: *Proza* – Augustin Buzura (pentru romanul *Absenții*), (Editura Dacia); Romulus Guga (pentru romanul *Nebunul și floarea*), (Editura Dacia); *Poezie* – Ana Blandiana (pentru volumul *A treia taină*), (Editura Albatros); Ilie Constantin (pentru volumul *Coline cu demoni*), (Editura Eminescu); *Dramaturgie* – Fănuș Neagu (pentru volumul *Echipa de zgomote*), (Cartea Românească); Gheorghe Astaloș (pentru piesele: *Vin soldații*, *Ceainăria de argint*, *Adacvis și Edeea*, *Fântâna*), (Editura Eminescu); *Critică și istorie literară* – Nicolae Manolescu (pentru volumul *Contradicția lui Maiorescu*), (Cartea Românească); S. Damian (pentru volumul *Intrarea în*

Castel), (Editura Cartea Românească); *Literatura pentru copii și tineret* – Octav Pancu-Iași (pentru volumul *Nu fugi, ziua mea frumoasă*), (Editura Ion Creangă); Iordan Chimet (pentru volumul *Închide ochii și vei vedea orașul*), (Editura Ion Creangă); *Traduceri în limba română* – Jean Grosu (pentru volumul *Amenmaria* de L. Tazky), (Editura Univers); Vasile Nicolescu (pentru volumul *Spațiul dinlăuntru* de Henri Michaux), (Editura Univers); *Traduceri din literatura română în limba germană sau maghiară* – Wolf Aichelburg (pentru volumul *Iubire magică* de V. Voiculescu), Beke György (pentru romanul *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu), (Editura Kriterion); *Literatura naționalităților conlocuitoare* – Sütő András (pentru romanul *Un leagăn roșu pe cer*); Kántádi Sándor (pentru volumul de versuri *De la un copac la altul*), Kittner Alfred (pentru volumul de versuri *Mesajul sorții*), Vladimir Ciocov (pentru volumul de versuri *În pas cu sine însuși*), (Editura Kriterion); *Debutanți sau tineri scriitori debutând la alt gen literar* – Alexandru Paleologu (pentru volumul *Spiritul și litera*, Editura Eminescu); Valeriu Cristea (pentru volumul *Interpretări critice*, Cartea Românească); Kirali Lászlo (pentru volumul *Macheta Santei-Maria*); Emil Brumaru (pentru volumul *Versuri*, Editura Eminescu); Radu Petrescu (pentru romanul *Matei Iliescu*, Editura Eminescu). În numărul viitor al revistei noastre vom publica declarații și interviuri ale laureaților, precum și aspecte de la solemnitatea decernării premiilor”. ■ Sub titlul *Un mare pionier al culturii naționale*, Șerban Cioculescu scrie despre E. Lovinescu. *Scepticul mântuit* de Eugen Simion: „Lucrarea lui Eugen Simion prezintă pe larg evoluția criticii lovinesciene, principiile criticului matur, istoricul literaturii române contemporane, poziția sa față de curentele literare ale secolului nostru, judecățile sale critice asupra poeziei, prozei și teatrului, memorialistul, prozatorul, polemistul, criticul junimismului și biograful lui Maiorescu. Scrisă într-un spirit obiectiv, teza nu ocolește oscilațiile judecății critice lovinesciene, nu fără însă a-l apăra pe critic de învinuirile celor ce au vrut să dacă din faimoasele lui «revizui» un cap de acuzație, spre a incrimina nesiguranța acestei judecăți. [...] «Scepticul» a fost «mântuit», ca să revenim la subtitlul tezei, pentru că a crezut în destinele literaturii și s-a devotat descoperirii și cultivării talentelor tinere, ca un mare pionier al culturii naționale”. ■ Adrian Marino se ocupă de *Sofisme antiliteraturii*: „Dacă îndreptăm aspectul mitic al antiliteraturii, observăm că substratul său teoretic este format dintr-un număr de *sofisme*. Cel mai profund (în aparență) este al *finalizării*. Literatura nu poate să explice *de ce* există, care este rațiunea sa ultimă. De ce trăim, urâm, iubim etc.? Evident. Ca.. să trăim, iubim, urâm etc. Literatura își demonstrează și validează existența prin propria sa prezență și activitate. Ea este un *dat* estetic, asemenea oricărei arte. [...] Și mai răspândit este sofismul *intenționalității*. Se pun atât de multe și grave speranțe în literatură, i se cer sau i se prescriu, în mod simultan și imperativ, atât de multe scopuri, încât literatura – solicitată la maximum, somată și terorizată că nu poate satis-

face toate exigențele care o depășesc – se vede disprețuită, minimalizată, contestată. Deși este absurd să ceri literaturii ce nu poate face, duce până la capăt, realiza obiective nespecifice etc.. A spera *orice* de la literatură, a-i pretinde *totul*, înseamnă a o împinge de imposibil, a lega soarta literaturii de imposibilitatea rezolvării problemelor fundamentale ale vieții și societății, care scapă, dacă nu colaborării, în orice caz competenței sale esențiale. [...] Mult mai subtil, întrucât pune în discuție însăși esența literaturii, este ceea ce s-ar putea numi sofismul *semnificației*, mai precis al ontologizării semnificației. Întrucât scriitorul nu poate rămâne fidel textului, prin chiar faptul că-l scrie, dat fiind jocul și decalajul inevitabil dintre intenție și rezultat, semn și semnificație, textul scris n-ar mai fi *adevăratul* text, literatura scrisă n-ar mai constitui *adevărata* literatură. [...] Adevărul este că, afară de împrejurarea în care opera literară se transformă în experiență sau speculație pur estetică, niciun adevărat creator nu se resemnează la ideea negării artei, la ipoteza distrugerii definitive a literaturii. A crea pentru a nu crea, pentru a desființa literatura, nu poate constitui, în ultimă analiză, decât un paradox teoretic. [...] Dincolo de aceste sofisme și iluzii, întreaga teorie a antiliteraturii stă pe un enorm paradox de esență. Imensa voință de negare a literaturii nu reușește decât să *substituie o literatură prin alta*. Chiar și cei ce cred sau afirmă că scriu pentru a distruge scrisul, scriu pentru a fi citați. Altfel n-ar publica. În sfera «scriiturii», totul începe și sfârșește *în* și *prin* literatură, deoarece orice început de organizare, de structurare a «scriiturii» reface la polul opus realitatea și impresia «operei»". ■ În *Disociații* Al. Piru semnează *Teatru și poezie*, un text despre teatru în versuri, analizând creația dramatică a lui G. Călinescu, cu ocazia apariției volumului 9 din *Opere*, la Minerva, 1971. ■ Cronica literară semnată de Mircea Iorgulescu se ocupă de volumul *Cronici literare* de C. Stănescu, tipărit la C.R.: „Criticul este un spirit malițios și subtil-polemic, întinzând nenumărate capcane unui cititor mai puțin atent. Cartea lui C. Stănescu este, de fapt, mai mult decât o simplă culegere de cronici; puse alături, comentariile sale compun tabloul unui demers critic foarte omogen și coerent, a cărui unitate adâncă e dată de convergența criteriilor și de coeziunea opiniilor. [...] Un critic, oricât de înzestrat, care își rostește opiniile în funcție strict de elementele conjuncturale se descalifică inevitabil, chiar dacă prin multe locuri se murmură sceptic și justificativ «tout est pris à la légère.»”. ■ Ion Drăgănoiu sesizează *Resurecția epicului în poezie*, comentând volumele de *Poezii* de M. Ivănescu și *Eleusis* de Florin Pucă și Leonid Dimov: „Deși versurile lui M. Ivănescu și Leonid Dimov nu au ca viziune, imagistică, culoare lirică – nimic comun, ele pot fi subsumate titlului de mai sus, care sugerează una din liniile de forță ale poeziei noastre actuale. După baladele membrilor Cercului de la Sibiu, poezia de tip epic (în care se povestește, în care nu sunt descrise sau sugerate stări pure, ci stări provenind în urma unor acțiuni) a avut de suferit în urma retoricii goale, a lipsei de substanță lirică, până la compromiterea genu-

lui. [...] Dacă în cazul lui M. Ivănescu avem de-a face cu neîncrederea în structură, cu fracturarea iluzorie a acestui femur care susține actul artistic, și pe care autorul însuși a numit-o «irealitatea literaturii», la Leonid Dimov se poate vorbi despre o «literatură a irealității» sau mai bine spus a infra-realității, a acelor stări de vis în care totul (în ordine poetică) pare posibil și în care totul (tot în ordine poetică) se și întâmplă”. ■ Victor Ernest Mașek scrie despre *Angajarea estetică*, pornind de la „angajarea socială” a artei, cerută la Congresul al IX-lea al P.C.R. și discuțiile care i-au urmat. Sunt prezentate două condiții „esențiale pentru realizarea «angajării estetice»”: prima ar fi „Transpunerea ideilor, meditațiilor, opțiunilor ideologice și filosofice în *conținuturi specifice artistice*, respectiv «stări de spirit» corespunzătoare. [...] Mentalitatea, ideologia, conștiința socială, meditația filosofică, reprezintă doar mediul amniotic ce generează *starea de spirit*, respectiv conținutul operei. Acesta este mecanismul specific prin care conținuturile sociale explicite devin substratul *implicit* al operei”, a doua condiție fiind: „Angajarea estetică a operei prin intermediul unei *forme* corespunzătoare, adică în stare să asigure *receptarea optimă* (*înțelegere* + interes + satisfacție estetică) de către public a conținutului ei, respectiv să declanșeze în receptor «starea de spirit» dorită de autor”. În concluzie: „Doar prin respectarea acestor condiții ale angajării estetice și prin respectarea specificității ambelor tipuri de angajare, arta își poate împlini menirea ei socială, permițându-ne să vorbim totodată de autonomia și specificul ei. Păstrarea și irealizarea acestui echilibru, transformarea opțiunii explicite într-o angajare implicită și *eficace*, este, credem, problema cea mai dificilă ce se pune talentului și măiestriei creatorilor de artă. Nu poate fi vorba deci de angajare socială la acei artiști ce-și afirmă exclusiv în articole și interviuri poziția și crezul lor social, dar rămân indiferenți față de transpunerea lui în artă, respectiv față de ecoul și răspândirea operei lor”. ■ În acest număr sunt prezentate două reviste din trecut: Sașa Pană scrie despre „Cadran”, iar Iosif H. Andronic despre „Spre stânga”. ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *13 iluzii* de Nicolae Prelipceanu, editura Dacia: „În numeroase poezii observăm frecvența cu care apare simbolul «păsării Phoenix», categorisit, demitizant, drept «mare fericire mare invenție», întreținând, cu alte cuvinte, necesitatea credinței într-o iluzorie speranță. Probabil că ele trebuiau să constituie osatura programatică a celor *13 iluzii*, însă discursivitatea câtorva e supărătoare și inconformă cu profilul poetului. Când se ia prea în serios, acesta cade în reci sentințe”. □ *Alexandros* de Vera Lungu: „Iată o poezie atât de jefuită de metafore, încât metafora criticului devine, aproape prin compensație, mai mult decât necesară; o poezie în care versurile, imobilizate într-o crustă de gheață, scot prin atingere un vaier asemănător crengilor încremenite sub ger; o poezie în care însăși expresia, până a se împlini în rotunjimea cuvintelor, a rămas undeva, la jumătatea drumului de prefacere artistică, suspendată în aerul sticlos. Pentru a o recâștiga, urechea trebuie lipită de cochila strofelor: bolboroseala ce

se aude e aidoma surdei, monotonei, exasperatei frângerii a apelor la țarm. În această zonă limitativă, viscerală, se instalează Vera Lungu, pe fâșia singulară unde uscatul încă se mai simte, amenințat în permanență de cotropire. Încă un pas, și poezia, ținută de inanalizabile resorturi, ar țâșni în reacție pur elementară, în strigăt și geamăt. Izolarea poetei cere o sensibilitate consonantă, care să-i strângă agitația în nuclee de intensitate, iar astfel prezentându-se lucrurile, nu-i de mirare că audiența acestei lirice a venit, în primul rând, tocmai din mijlocul scriitorilor”. ■ Nicolae Balotă prezintă noutățile din proză: □ *Străzi în maiul* de Bucur Crăciun: „Melancolii inocente în pagini purtătoare de incantații poematice, păcătuind însă uneori chiar prin infuzia lor de lirism. Căci scriitorul, evident înzestrat, nu pare să fi făcut încă, prea bine, împărțirea apelor lirice-însomnorate de uscatul mai lucid al prozei. «Străzile» sale anunță, însă, un itinerar interesant”. □ *Lașii* de Alexandru Deal: „Din nefericire, grave defecte de construcție îl minează. Racordarea secvențelor este defectuoasă și edificiul cade în bucăți, nu se organizează. Apoi, urmărind o lecție fatală a «noilor romancieri» francezi, scriitorul nostru (care imită unele modalități descriptive: de pildă, în transpunerea în cuvinte a unui tablou reprezentând o scenă de vânatoare, în maniera lui Robbe-Grillet ori Claude Simon), în loc să facă văzut obiectul său pe măsură ce-l descrie, îl obscurizează, îl face invizibil. O tehnică? Da, dar eronată”. ■ Versuri semnează Florin Costinescu (*Planeta roșie*), M. Tarangul (*Numele vremii; Un popor ca patrie; Cincizeci de porți; Pentru soare; Fiii poporului; Un popor cu patrie*), Victor Sivetidis (*Monumentul; Oglinda; Nobleța patriei; Solidaritate*; poeziile sunt traduse de Florența Albu), Doina Sălăjan (*Veghe; Cavalerii nocturni; Iată; Umbra faptei; Vis cu trenuri*), Dumitru Bălăeț (*Din ilegalitate*), Petre Got (*Mările Lumunii; Iarnă; Cenușa*). □ La proză, *Monologuri argeșene* de Alecu Ivan Ghilia. ■ În secțiunea *Cărțile săptămânii* sunt cuprinse volume de critică, prezentate de M. Ungheanu: □ *Scrieri 5* de Pompiliu Constantinescu: „Actuala ediție, fără spirit selectiv, a trimis adesea pe masa cititorului texte prin care criticul e sigur că n-ar fi dorit să fie reprezentat postum”. □ *Proza poetică românească în secolul XIX* de Mihai Zamfir: „Mihai Zamfir afectează a suplini insuficiențe de intuiție cu ajutorul auxiliarelor analitice, dar peste tot ele servesc unei intuiții generale și e sigur că nu ele au decis configurația și direcția acestei cărți. Rezultatul e o solidă construcție de referință care verifică atât darurile criticului, cât și pasiunea muncii metodice și avertizate. Dacă mai adăugăm că ne aflăm și în fața unui debut, o facem pentru a releva calitatea de excepție a judecăților. Pentru literatura română de astăzi, *Proza poetică românească din secolul XIX* are o însemnătate specială: ea smulge stări amorfe și scoate din anonim o traiectorie precursoră literaturii moderne demonstrând, totodată, și o superioară înțelegere a istoriei literare”. ■ În *Ce e nou în cultura australiană* Mircea Ivănescu scrie despre *Patrick White în continentul nedescoperit*. Alături apare și un fragment din romanul *The Tree of Man* scris de Patrick White, sub titlul

Arborele om, în traducerea lui N. Păduraru. ■ Revenind la *Tendențe în critică străină*, revista publică *Poezia gramaticii și gramatica poeziei* de Roman Jakobson, în traducerea lui Petru Forna, text însoțit de următoarea notă: „Relațiile dintre poezie și limbă au fost puse de mult în lumină, pe latură metaforică, simbolică, eufonic-muzicală, etc. În prelungirea unei tradiții care urcă la Vico, pentru Croce, se știe, limbajul și expresia poetică sunt unul și același lucru. De unde și identificarea filosofiei limbajului cu filosofia artei, estetica devenind o «știință a expresiei și lingvistică generală». Interesul articolului semnat de Roman Jakobson, des amintit, dar puțin cunoscut efectiv, stă în adâncirea acestei analogii și în căutarea izvoarelor poeziei, dincolo de funcțiile limbajului, în chiar substratul său gramatical, plin de latențe poetice. Traducerea, făcută după textul german *Poesie der Grammatik und Grammatik der Poesie* (inclus în culegerea *Mathematik und Dichtung*, München, Nymphenburger, 1965, p. 21-31), reține doar pasajele pur teoretice, renunțând la analize și exemple, precum și copioasa bibliografie. Este de notat, totuși, că Roman Jakobson nu înregistrează și o conferință mai veche, din 1934, a Gertrudei Stein: *Poetry and Grammar (Writings and Lectures, 1911-1945)*, London, Peter Owen, 1967, p. 123-145), care atestă pătrunderea conceptului și în mediile de avangardă”.

■ Marin Sorescu scrie un studiu cu titlul *Henri Michaux: În cântecul mâniei mele e un ou*. Textul e împărțit în: *A. Fantasticul în poezia lui Michaux sau a înfiat un mort.*; *B. Halucinația sau delirul păsării nu interesează copacul*; *C. Magia sau călare pe mătură*.

■ Și *Corespondența de la Paris*, semnată de Pierre Sylvestre, notează apariția *Noua carte a lui Henri Michaux*.

■ În articolul *De la proză la dramă*, Marius Robescu face cronică dramatică la *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, prezentată la Teatrul Național, în regia lui Horea Popescu.

■ Liviu Petrescu scrie un eseu despre *Critică și metodă*: „Obiectul «criticii de interpretare» nu mai poate rămâne, ca până acum, opera literară, în exclusivitate; observațiile efectuate în această direcție trebuie neapărat coordonate cu observații de cu totul altă natură, referitoare la viața intelectuală a artistului. Și atunci – desigur – «metoda» lui Sainte-Beuve nu ni se mai părea atât de absurdă, în toate recomandările pe care ea le conține; unele dintre aceste recomandări am mai putea încă să le păstrăm. Punctul de vedere al «noii critici» ar trebui, așadar, întrucâtva nuanțat, în sensul de a se recunoaște «metodei» lui Sainte-Beuve unele merite parțiale ale ei”.

■ Pe ultima pagină, în *Opinii americane* sub titlul: *Ce căutăm în Vietnam?* citim trei texte: *Relația dintre moralitate și lege în cadrul mișcărilor de protest din Statele Unite* de prof. John Sommerville, din comunicarea de la Congresul Mondial de Sociologie din Varna în 1970; *Despre responsabilitatea intelectualilor* de Noam Chomsky, fragment din volumul *Puterea americană și noii mandarini*, și *Armatele nopții: Istoria ca roman – romanul ca istorie* de Norman Mailer, un fragment din romanul *Armatele nopții*.

• [„Tribuna”, nr. 17] Pe prima pagină un articol despre semnificația zilei *De 1 Mai* de Ion Lungu și un poem semnat de Darie Novăceanu □ Dumitru Isac în articolul *Semnificația major umană a culturii* afirmă că arta se poate îndepărta de uman pentru a căuta „esențe metafizice” □ Aurel Sasu (*Între humor și ironie*) prezintă cartea de debut a prozatorului Mircea Radu Iacoban, *Estudiantina*, care trasează liniile directoare ale prozei sale. Cartea se remarcă prin autenticitatea scrierii, fiind „o sumă de biografii contemporane dar și o experiență proprie obiectivată”. În *Nedumerit în Atlantida*, apoi în volumul cu *Microfonul în buzunar*, se schimbă tematica, dezvăluind o comedie umană tragi-comică ce ascunde răsul și lacrimile actorilor, gravitatea este disimulată prin ironie și umor. □ Titu Popescu semnează recenzia volumului de poezii *Lumini Crepusculare* de Mihai Beniuc, volum cu accente de elegie, cu „un ecou al unui Goga nostalgic” și specific ardelenesc, ce cuprinde scene alegorice și având tendințe folclorice dar și erotice. ■ Victor Felea dedică un articol lui *Ion Brad – poet al etosului românesc* cu ocazia publicării volumului *Poeme*, ce reprezintă o selecție a operei sale lirice într-o „carte de buzunar”, care deține de data aceasta adâncime și originalitate în locul varietății. Poezia sa, încadrată într-un tradiționalism modernizat, salvată de la provincialism suprinde peisajul românesc dar și alte peisaje de călătorii. ■ Cronica literară realizată de Ion Vlad este despre *rigoarea și luciditatea cercetării* în monografia lui *Eugen Simion: E. Lovinescu scepticul mântuit*, apărută la C.R., 1971. Eugen Simion observă procesele cercetării literare contemporane, analizând nu doar portretul criticului din diverse perspective dar și epoca literară. Deși aderă după cerințele criticii la o abordare analitică, acestuia nu îi lipsește sinteza, realizând portretul lui E. Lovinescu din perspectiva istoriei, criticii, ideologiei, psihologiei literare. Mai departe, E. Simion remarcă că impresionismul lovinescian urmărește sistematizarea și construirea unui program teoretic, raporturile bazate pe determinări multiple fără influențele unor factori extraestetici. □ La rubrica *Peregrinul transilvan* Nicolae Balotă scrie despre însemnările prin *Țara de piatră* ale poetului avangardist, Geo Bogza, în urma călătoriei din Munții Apuseni, marcat de destinul oamenilor în jurul exploatării aurului încă din vremea lui Herodot. Acest teritoriu locuit din vremuri străvechi, înainte de daci și agatârși, astăzi al moșilor, este un spațiu al penuriei, al simplității, obiectele principale ale țaranului fiind calul, toporul, furca și caierul de lână, și deținătorul unor valori etice și estetice autentice: atașamentul față de munte și de vatră. □ Mircea Zăciu scrie despre noua *carte savantă* a profesorului Iosif Pervain, *Studii de literatură română*. Autor al unor importante studii istorico-literare și de istorie a culturii publicate în „Dacoromânia”, „Gând românesc”, „Țară Nouă”, „Studii literare”, apoi „Tribuna”, „Steaua”, a fost mereu preocupat de „epoca luminilor” în spațiul transilvan, de unde a scos la iveală personalități românești, săsești, maghiare. Cartea despre studii literare adună „contribuțiile” sale despre tradiția Școlii ardelenice, relevarea unor date necunoscute

despre Budai-Deleanu, Samuil Micu, Petru Maior. □ Pe următoarea pagină e publicată povestirea *Alunecând* de Constantin Cubleşan. ■ Pe ultima pagină, *Brâncuși în fața judecătorilor* White, Young și Cline, relatează peripecțiile importării unei sculpturi în bronz, *Pasăre în zbor*. Al. Căprariu prezintă volumul în curs de apariție la Dacia, *Brâncuși împotriva Statelor Unite*, care dezvăluie povestea procesului în care a fost implicat Brâncuși pentru dovedirea calității de operă de artă a uneia dintre sculpturile sale, *Pasăre măiastră*, pentru a fi scutită de taxe vamale la intrarea în Statele Unite.

30 aprilie

● [„**Munca**”, nr. 7293] În grupajul *În întâmpinarea gloriosului semicentenar al partidului*, Létay Lajos publică eseu *Mă gândesc la drumurile oamenilor*.

● [„**Contempranul**”, nr. 18] În articolul *Spre auster și spre naivitate*, Antoaneta Tănăsescu se referă la universul liric al *Anei Blandiana*: „Ieșirea în lume este, deci, continuu minată de «remușcarea» de a fi părăsit domeniul sever, «auster» al claustrării, dar odată descoperită «minunata deșertăciune» a realității dă contur latentelor tipare ale viselor imaginate în singurătate. Opțiune deloc tranșantă, viziunea Anei Blandiana nu apare ca proiecția unei singure stări existențiale, ci a unui conflict dintre «vârstele» sale sufletești, nu este descripție, ci analiză, limbaj plurivoc, prelungind spre cititor ecoul dilemelor creatorului într-o succesiune de noi și noi rezonanțe [...] Plecată din austerul și naivitatea vârstei de adolescent, ieșită în lume printre semeni și fenomene, Blandiana se îndreaptă, astfel, spre domeniul ideilor și al manifestării lor «sensibile», arta, domeniu pe care nimic nu-l caracterizează mai bine decât infinita austeritate și veșnic inefabila naivitate”. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumul de versuri al lui Mircea Dinescu: *Invocația nimănui* (C.R., 1971): „Poezia pe care Mircea Dinescu o scrie la nici douăzeci de ani îi arată deodată vârsta, ca un obraz de adolescent.. El are vocația tinereții, așa cum puțini poeți tineri o au. Debutanții ultimilor ani au fost în genere poeți maturi și trebuie să ne amintim de Labiș, de Nichita Stănescu, de Ion Alexandru, de Adrian Păunescu, la începuturile lor, spre a înțelege cu cine se aseamănă sufletește foarte talentatul autor al *Invocației nimănui*”. ■ La sfârșitul rubricii *Correspondențe*, cu tematica dedicată *Nesfârșitelor neliniști*, Ana Blandiana adaugă un P.S. : „Uimită de a-mi citi numele într-un anunț din revista «Săptămâna», privind o șezătoare literară la care solicitată fiind să particip răspunsesem negativ, nefiind, de altfel, în București la data propusă, rog prezumtivii spectatori să scuze această impolitețe care nu-mi aparține”. ■ Redacția consemnează *Premiile Uniunii Scriitorilor* pe anul 1970 (a se vedea „România literară” nr. 18). ■ Tatiana Nicolescu semnalează traducerea romanelor lui Zaharia Stancu: „Binecunoscut în Uniunea Sovietică datorită marelui succes raportat de romanul *Desculț*, tradus în câteva limbi (rusă, ucraineană, estonă

etc.), Zaharia Stancu a redevenit anul acesta în conștiința cititorilor sovietici prin publicarea, la scurt interval de timp, a două tălmăcirii din opera sa. Romanul *Ce mult te-am iubit* a apărut în revista «Inostrannaia Literatura», nr. 1-2 pe anul 1971, *Pădurea nebună* în editura «Hudojestvennaia Literatura», în colecția «Romanul străin al secolului 20».

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 21] Sunt anunțate (fără semnătură) Premiile U.S. □ Un *Jurnal* Al. Rosetti, despre *Muzeele lumii*. □ Ion Adam se referă la *Perpessicius, memorialistul*. □ Marian Popa comentează superlativ, în *Clasicismul românesc*, volumul omonim al lui D. Păcurariu.

[APRILIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 4] Numărul este dedicat celei de-a 50-a aniversări a P.C.R. și ilustrat cu reproduceri după lucrările studenților din București, Cluj și Iași. □ În ton cu tematica aniversară, la rubrica „forumul cărților”, Dan Grigore recenzează cartea politică a lui Lucrețiu Pătrășcanu, *Sub trei dictaturi*; Vladimir Tismăneanu prezintă o carte despre istoria spionajului a lui N. Minei, *Frontul invizibil*; iar Radu Gorea se referă la volumul omagial al centenarului nașterii lui V.I. Lenin, intitulat *Lenin văzut de români, documente și amintiri*, publicat de Institutul de studii istorice și social-politice. □ Ana Blandiana scrie un eseu despre destinul lui Labiș care seamănă „acelor prețioase fotografii în care obiectivul a prins saltul, momentul în care săritorul se afla în aer, în punctul cel mai de sus al curbei mișcării, acolo unde riscul este maxim și gestul sublim [...] el sugerează în egală măsură prăbușirea și zborul” (articolul *Colegi de generație cu un simbol*). □ Considerând că sub aspectul comercial, romanul lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (C.R., 1971) „reia într-un spirit foarte modern, o temă mai veche proprie marii literaturi, relația dintre eros și thanatos”, George Gibescu ajunge, în urma unei analize comparative cu romanul *Prins* (1969), la concluzia că prin romanul cercetat critic „Petru Popescu relevă o vocație specială pentru social, cu implicațiile lui largi existențiale”. □ Dumitru Radu Popa fixează *ex abrupto* prima impresie despre cartea lui Florin Manolescu, *Poezia criticilor*, astfel: „Prima confuzie pe care cartea lui Florin Manolescu poate să o producă este aceea de fi interpretată nu ca un eseu (ceea ce de fapt este), ci ca o antologie de poezie a criticilor, lucrare inutilă, plasată într-un teritoriu care interesează cel mult pe amatorii de «varietăți literare», de vreme ce autorul însuși recunoaște: «în toată literatura noastră nu există un singur critic care să poată intra prin activitatea sa lirică în primele rânduri ale istoriei poeziei românești»“. □ Aureliu Goci consemnează un interviu cu tovarășul Gheorghe Cristescu, primul secretar al P.C.R., de la înființare până în 1924, interviu cu titlul *Oameni care au făurit istoria*. □ Chiar și articolul lui Marian Popa despre *Formă și deformare*, începe cu un citat dintr-o scrisoare a lui Karl Marx către F. Lasalle.

• [„Astra”, nr. 4] În caseta editorială mai apar Gherghinescu Vania și Dan Tărchilă. □ Dezbaterea *Teme ale unei istorii a literaturii actuale* continuă cu intervenția lui Ștefan Augustin Doinaș, care, având în vedere o posibilă istorie a poeziei românești după 1944, se pronunță pentru situarea, la baza acestui demers, a tripletei formate din „conștiința istorică a unei continuități, conștiința modernă a situării noastre într-un context european, conștiința estetică a unei ierarhii de valori”. Cum nu asupra conținutului se pot realiza inovații sau mutații fundamentale ale discursului poetic, căci „materialul afectiv și ideatic” al poeziei „nu poate produce revoluții, nici salturi calitative”, importante sunt transformările produse la nivelul formei poetice. Iar pentru relevarea acesteia, este nevoie de corecta apreciere a accepțiilor conceptului de poezie din fiecare moment al mișcării formelor poetice, întotdeauna în raport cu spiritul european, cu ceea ce „plutește în aer” la un moment dat. În privința raportului cu ideologia de orice fel, a poeziei, Doinaș afirmă explicit faptul că o cultură „este mereu impregnată de ideologie, de politică în sens larg”, modalizând, apoi, afirmația prin faptul că, totuși, „nu e complet determinată de o anumită politică culturală”. Relaționează, apoi, aceste afirmații de fenomenul avangardelor, care, puternic ideologizate, nu au provocat mari răsturnări poetice, acesta fiind apanajul capodoperelor. În acest sens, crede poetul, „există azi la noi experiențe-limită, în materie de poezie, care atestă același orizont steril ca în mentalitatea gazetărească, a reportajului liric, care făcea furori imediat după 1944”. Fapt negativ de cultură, întrucât trebuie restabilită „legătura organică cu o tradiție românească de poezie” care nu include astfel de practici literare, dar care trebuie corelată cu „resurrecția ei de după 1960”, cu respectarea strictă a criteriului estetic. Ceea ce înseamnă, pentru Doinaș, „degajare de sensuri, valorificare estetică, stabilire de ierarhii, confruntare de valori”, fapt care trebuie să prezideze „recuperarea marilor noștri poeți interbelici” și „reluarea contactului cu valorile poeziei universale”. ■ *Dicționarul de literatură și artă modernă* – selecție din *Dicționarul de estetică generală*, aflat în curs de apariție la E.P. – propune, în acest număr al „Astrei”, definiția conceptului de *Câmp ideologic*, semnată de Victor Ernest Mașek, și pe cea a termenului de *Gust*, semnată de Ion Pascadi. ■ Suplimentul „Astra literară” propune un interviu luat de Ileana Corbea lui Mihai Cruceanu, intitulat *Despre poezie și revoluție*, în cadrul căruia sunt trecute în revistă activitatea de poet a intervievatului – inclusiv în calitate de participant la cenaclul lui Macedonski și la cel prezidat de Ovid Densușianu, la „Viața nouă”, și aderarea la mișcarea muncitorească. ■ Publică poezii, în acest supliment, Alexandru Husar, Nicolae Cabel, Nicolae Tăutu, George Boitor, Emilian Lupu, Dan Mutașcu etc. ■ Gherghinescu Vania publică un *Creion* dedicat lui Camil Petrescu. ■ În cadrul rubricii *Speculații critice*, Voicu Bugariu semnează articolul *Dezbateri și valoare*, în care comentează relația dintre literatură, cu insistență asupra romanului, și modul în care aceasta poate/trebuie să reflecte realitățile sociale. „Sunt romane – arată criticul – an-

corate strict în realitățile sociale”, care nu refuză, din acest motiv, ba chiar își asumă „un anume risc al efemerității” – așa cum sunt romanele lui Marin Preda, Alexandru Ivasiuc, Nicolae Breban, în consonanță cu ideologia partidului unic prin ceea ce criticul numește o „conștiință politică exemplară”. Dincolo de „efemeritatea asumată”, aceste romane exemplifică la superlativ modul în care, „dacă problemele epocii pătrund în operă”, „opera capătă o nouă vitalitate și o motivare înalt umană”. În aceste condiții, scriitorul își asumă, și el, rolul de „moralist în sensul superior al acestei noțiuni”, iar „sensul didactic al operei literare” consună cu funcția educativă a literaturii, așa cum o impunea doctrina politică a epocii. ■ Rubrica *Note de lector* propune o recenzie la antologia de poezie patriotică *Țara poezilor*, realizată de Paul Antim, apărută la Albatros, cu ocazia semicentenarului Partidului Comunist Român, și în care este selectat câte un text de Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, George Bacovia, Nina Cassian, Nichita Stănescu etc, însoțit, pentru fiecare poet menționat, de o fotografie, un autograf și o notă bio-bibliografică. □ Anatol Ghermanschi recenzează, tot aici, nuvela lui Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*, insistând pe corelația dintre „psalmul introductiv”, care concentrează ideea de bază a întregului text, și celebra scenă de isterie colectivă din final, în care „cei înspăimântați de moarte își pierd controlul”. □ Ion Pascu prezintă piesa de teatru a lui Dan Tărchilă, *Io, Mircea Voievod*, apărută în colecția Columna a Ed. Militare, cu ocazia aceluiași semicentenar al P.C.R., în care protagonistul este construit, demonstrativ, ca un „etalon suprem al dragostei de patrie”, „simbol de puritate desăvârșită, fără contradicții”. □ Volumul de poezie patriotică al lui Ion Lotreanu, *Azimet*, apărut tot la Ed. Militară, în 1971, este recenzat de Nicolae Stoe, care reține imaginea unui eu liric „integrat simțirii colective”, prezența unor elemente mitice, ca reverberații ale Mioriței, și modul în care Ion Lotreanu reușește să creeze „stări poetice autentice”.

● [„Ateneu”, nr. 4] Se publică un reportaj de la *șezătorile literare* organizate la Bacău, în zilele de 25 și 26 martie 1971, de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. împreună cu revista de cultură „Ateneu”, în cinstea semicentenarului P.C.R.; au participat Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, poeți și prozatori: Sergiu Adam, Ana Blandiana, G. Bălăiță, Const. Călin, Radu Cârnelci, Cicerone Cernegura, Constantin Chiriță, Adi Cusin, Horia Gane, Ovidiu Genaru, George Genoiu, Traian Iancu, Fănuș Neagu, Mihail Sabin, Nichita Stănescu, Corneliu Ștefanache precum și un numeros public format din profesori, elevi, studenți și alți iubitori de literatură. Publicul a fost solicitat să-și expună părerile despre literatura contemporană, să adreseze întrebări și să formuleze observații, în special față de opera creatorilor prezenți. Sunt reproduse, mai ales, răspunsurile lui Zaharia Stancu. ■ La rubrica *Argument*, Radu Cârnelci publică articolul *Literatură și politică*, în care susține, cu exemple din literatura universală și literatura română, că marile *opere sunt* „profund istorice, reflectând chipuri, fapte și perioade, precum și marile transformări, înnoiri-

le social-politice ale timpilor respectivi”. Literatura română, chiar de la începuturile ei, „este prin excelență social-istorică și, deci, politică. [...] Scriitorii și artiștii au fost întotdeauna, [...] conștiințe demne ale poporului nostru. După 1944 [...] împlinindu-se un deziderat istoric: conducerea destinului poporului de către Partidul Comunist Român, creația literară și artistică și-a pus toate forțele în sprijinul edificării acestei politici. [...] În prima parte a acestei perioade, trebuie spus că, în special poezia (uneori și celelalte genuri), în dorința de a fi cât mai agitatorică, cât mai directă și mai eficientă, politizând excesiv, a fost supusă unor scheme, unor șabloane care, în plan estetic, au dăunat. [...] După 1960, calitatea literaturii noastre, atât a poeziei cât și a prozei, teatrului crește, se îmbogățește cu noi valențe de expresie, critica începe să se racordeze nivelului și căutărilor esteticii contemporane”. În finalul articolului, autorul insistă asupra rolului conducător în cultură al partidului și reafirmă ideea că „scriitorii sunt și trebuie să fie ajutoare de nădejde ale partidului” pentru crearea „unui tip înaintat de om, [...] gata să lupte pentru cauza socialismului”.

■ La rubrica *Credo*, prozatorul George Bălăiță răspunde la întrebarea *Ce înseamnă să fii scriitor comunist?*: „Acesta ar fi titlul unui jurnal pe care l-ar putea publica într-o maturitate glorioasă un adevărat și mare scriitor comunist care nu a făcut niciodată un compromis. Ar fi unul din semnele unei societăți foarte puternice”.

■ Adrian Marino, în articolul *Ciclul social al avangardei*, constată că „avangarda constituie un fenomen literar inițial insolit, a cărui istorizare parcurge întreaga serie de etape, recunoașteri și consacăreri obiective. Între aceste limite, în continuă deplasare, avangarda este supusă unui permanent proces de eroziune”, astfel încât „ciclul social al avangardei se încheie în același punct terminus al «clasicizării», în speță: recuperarea și integrarea în toate structurile stabile, pe deplin acceptate”. Observând că faza avangardismului rebel, negativist „este bine ilustrată de întreaga istorie a avangardei” și că „tehnica recuprării avangardei a început a fi studiată sistematic abia în timpul din urmă”, A. Marino notează o serie de aspecte ale acestui fenomen „de cea mai pură circularitate dialectică: negația literară trece în contrariul său, care este afirmarea permanenței”. Judecând situația avangardei occidentale, criticul apreciază că „o artă prin definiție a negației, cum este avangarda, devine în cele din urmă o artă a succesului, modei, gustului, academismului, deci a ariergardei. Căci nu mai începe nicio îndoială, avangarda constituie, în foarte multe medii străine, un spectacol nu numai tolerat, dar organizat și «rentabil». În societatea de consum, avangarda constituie un «produs de consumație», (unii îi spun chiar o «marfă») oferit pentru «piață». Lansată în circuitul comercial, arta de avangardă se supune, în mod inevitabil, legii cererii și ofertei, bursei artistice, cotelor de achiziție”. Urmează exemplificări, totul încheindu-se cu reflecția: „Grandoare și decadentă, compromis melancolic al supraviețuirii”.

■ Mircea Tomuș schițează portretul literar al poetului *Ion Alexandru*, pus în paralel cu un tovarăș de generație, Nichita Stănescu: „Vedem în Nichita Stă-

nescu și Ion Alexandru cei doi poli ai univerului poeziei noastre de vârstă mijlocie. Poeticile lor se opun «geometric». [...] A lui Nichita Stănescu are ca principiu cuvântul, a lui Ion Alexandru, realul. [...] Dacă Nichita Stănescu face să sune cuvintele, le modifică terminațiile după capriciile unei gramatici inventate [...], Ion Alexandru ascultă cuvintele ca pe niște clopote dogite, receptiv la grozava hăulire a neantului din ele [...]”. ■ Vlad Sorianu semnează cronica la volumul de poezii *Orga de mesteceni* (Dacia, 1970) de Ion Brad: „În genere, circulă în subtextul *Orgei* (sic!) *de mesteceni* – ultimul volum de versuri a lui Ion Brad – nostalgia surdă a vârstelor fruste, pretimpuriu părăsite; reîntoarcerea spre conștiința de sine, ca ultim tărâm al certitudinilor căutate, reprezintă momentul constatărilor dramatice: «Niciun semn din câte așteptam,/ Numai îndoieli și șoapte vane»”. Cu toate acestea, cronicarul consideră că „piesele cu adevărat reprezentative din volum vor fi cele orientate către exterior, sau impregnate de imaginile caleidoscopice ale unei lumi văzute în învelișul ei jubilat, optimist. [...] Firește, cea mai expresivă imagine a conștiinței civice, care însuflețește zonele definitorii ale volumului, o vom afla în poezia de nemijlocită inspirație patriotică”. ■ Cronica la romanul *Paralele* (Junimea, 1970), de Corneliu Ștefanache, corelează ultima creație a romancierului cu cele deja apărute, *Zei obosiți* și *Dincolo*: „S-ar putea vorbi, la Ștefanache, de un patos polemic, pe care publicistul de acut nerv civic nu și-l satisface în gazete, decât parțial. Fiecare din cele trei romane ale sale conține pledoarii patetice la adresa erorilor, abuzurilor, nedreptăților pe care le comit inși investiți cu putere și răspundere. Fără a fi maniheist, romancierul pronunță rechizitorii aspre împotriva celor care, profitând de anumite momente social istorice, și-au degradat condiția umană ca delatori, ipocriți sau oportuniști venali. [...] *Paralele* nu e cea mai bună carte a lui, dar este totuși romanul unei certe maturități scriitoricești. Limpezimea și consistența frazei au sporit expresivitatea unui stil care, totuși, nu-și propune performanțe tehnice, iar simplitatea construcției oferă tărâm meditației asupra semnificațiilor unei structuri epice, încărcată de gânduri contemporane”. ■ *Cronica restantă*, semnată de Constantin Călin la cartea *Vulpile* (Junimea, 1970) de George Sidorovici, adaugă comentariului critic și schița portretului unui ziarist cu talent de povestitor, care „a fost comparat, în chip cu totul onorabil, *povestitorului* V. Voiculescu”. Volumul *Vulpile* prezintă o selecție din prozele lui George Sidorovici, intenția autorului fiind aceea „de a crea o ambianță stranie, de a evoca practici arhaice, [...] povestirile, în general vorbind, descoperind o lume tristă, nefericită, care își proiectează patimile, neliniștea în fantasmе și eresuri, în simboluri care aparent îngăduie comunicarea cu misterul”. Considerat un autor talentat, George Sidorovici este îndemnat „de a se confrunta cu critica (nu doar cea de cenaclu!), altfel spus – de [a avea] curajul de a-și publica și edita mai des lucrările”. ■ După *Un omagiu întârziat*, semnat de Radu Cârnelci pentru „unul dintre marile și generoasele conștiințe românești: Perpessicius”, Mircea Popa evidențiază, la *Cronica*

edițiilor: Perpessicius, *Opere, I- III*, impresionanta muncă de critic și editor a celui care și-a ales pseudonimul ce înseamnă „tăbăcit de suferință”: „Criticul a avut un singur ideal: *cultul cărții*, iar viața lui, așa cum o arată și numele, a fost o lungă și grea suferință în prejma cărții și pentru carte. El este criticul român care ne-a învățat pentru întâia oară ce înseamnă cu adevărat «farmecul manuscriselor», ce înseamnă pasiunea nobilă și generoasă de a te jertfi pe tine pentru a scoate din întuneric întinse oaze de delicii estetice, cu prețul greu al luminii propriilor tăi ochi. Căci Perpessicius mai însemnează în afară de critic, *Editorul*, editorul ideal, «textologul» exemplar, care – pentru întâia oară în literatura noastră, destul de modestă sub raportul lucrărilor editoriale de anvergură, a introdus un principiu, o concepție și o metodă de lucru, de la care se revendică aproape întreaga noastră «școală» a editorilor moderni”. Admirându-l fără rezerve pentru publicarea integrală a fondului de manuscrise eminesciene, „un record național, care, deocamdată, n-a fost încă egalat”, Mircea Popa apreciază și ideea de a aduna într-o singură serie editorială opera pusă mai bine de jumătate de veac în slujba literaturii contemporane: „Perpessicius ne propune în cele trei volume de *Opere* o imagine cuprinzătoare asupra disponibilităților și capacităților sale spirituale și afective, înfățișându-se succesiv, în calitate de poet, traducător, critic și istoric literar. [...] Rămânând prin excelență un înregistrator al fenomenului literar la zi, indiferent de tendințele și proporțiile lui, Perpessicius este un util critic de referință, un comentator abil, dar indiferent la finalitatea actului său critic. Paginile sale sunt ostroave de liniște și candoare, unde zăngănitul armelor e interzis și de unde cititorul se întoarce purificat și bun”. ■ La rubrica *Consultații*, destinată celor ce urmau să susțină examenul de bacalaureat și de admitere în facultăți, semnează prof. univ. I.D. Lăudat, *Drama istorică românească în secolul al XIX-lea*, Doru Scărlătescu, *Critica științifică a lui Dobrogeanu-Gherea*, și prof.emerit M. Cosmescu, *Definirea crezului artistic în poezia contemporană* (T. Arghezi, Ion Barbu și L. Blaga).

● [„Cinema”, nr. 4] Numărul se deschide cu ancheta *Încotro, filmul românesc?*, ce ridică trei întrebări punctuale, la care răspund, alături de regizori, actori, producători, și Ion Brad, Mihnea Gheorghiu, Mircea Sântimbreanu, Nicolae Țic, Petru Popescu. La cea de-a treia întrebare, referitoare la măsurile concrete necesare pentru viitorul imediat, Iulian Mihu răspunde: „Scenarii interesante, cu o dramaturgie nouă, originală, scrise de Titus Popovici, Marin Preda, Eugen Barbu, Paul Anghel”. □ Câteva pagini sunt arondate filmului *Printre colinele verzi*, cu scenariul și regia semnate de Nicolae Breban, care își prelucrează romanul *Animale bolnave*. De aceea, revista subtitrează: *Autorul, Nicolae Breban, față în față cu criticii: Ecaterina Oproiu, Ov. S. Crohmălniceanu, S. Damian, Valerian Sava*. Dincolo de detaliile subiectului și de cele strict cinematografice, se discută diferențele (cuantificate în plusuri și minusuri) filmului față de carte. „Crohmălniceanu și Damian au vorbit în calitate de cronicari literari, după ce au scris despre carte; Sava a vorbit ca un cronicar

cinematografic, plasând filmul în spațiul cinematografiei românești”, sintetizează Ecaterina Oproiu această masă rotundă, la care ea se poziționează în rolul spectatorului neavizat, „fără respectul prealabil față de autorul filmului, chiar fără lectura cărții”, sensibil doar la ciudățenia și prospețimea lui. Prozatorul devenit regizor declară că a intrat în acest joc, nu pentru că ar fi nesatisfăcut de munca sa fundamentală de scriitor, ci din spirit de aventură, „o aventură nemaipomenită care a hrănit pe deplin veșnicul adolescent ce încă – permiteți-mi acest orgoliu – nu a murit în mine”. □ Șerban Cioculescu răspunde la întrebarea lansată lunar de Romulus Rusan: *Iubiți filmul?*, declarând că îi plac westernurile („Îmi satisfac simțul de dreptate”), nu-i displac nici filmele cu happy-end și se amuză copios la desene animate. Având în vedere că regizorii au fost tentați mereu de ecranizarea operei lui I.L. Caragiale („pe care dvs. o cunoașteți ca nimeni altul”, punctează Rusan), exegetului i se cere părerea în legătură cu reușitele sau nereușitele cinematografice de până acum: „Fără îndoială *Noaptea furtunoasă* a lui Jean Georgescu mi se pare singura împlinire totală. Numai aici mi s-a părut că tot ceea ce fusese adăugat de cinematograf textului caragialian își găsea bine locul: Unionul, atmosfera anului 1878 etc. Filmele care au urmat nu mi s-au părut mai mult decât niște prototipuri, cu părți mai mult sau mai puțin străine de spiritul operei originare. În ecranizarea schiței *Diplomație*, unde se sugerează că o tânără și frumoasă femeie plătește un anume tribut pentru o biruință de ordin social, mi se pare a se fi ajuns chiar la limita trădării. Caragiale fiind, se știe, alergic la orice trivialitate (în perioada berlineză, el returna abonamentul omagial la revista lui Ranetti, «Furnica» – pentru a-și feri copiii de licențe..)”. □ În *Film și literatură* Gelu Ionescu semnează *Puțină morală*: „Ce ne facem, oameni buni, ce facem ca să păstrăm și pentru artă puțin ceremonial, puțină pregătire, puțină emoție pentru spectacol, pentru deschiderea unei cărți cu filele netălate, pentru intrarea într-un muzeu în care culorile și formele au trudit niște semeni ai noștri?”.

● [**Convorbiri literare**”, nr. 4] Este realizată ancheta *Literatura noastră și slujitorii ei*, cu întrebările: 1. „Cum apreciați dezvoltarea literaturii noastre socialiste din ultimele două decenii?”; 2. „De obicei, literatura noastră contemporană este comparată cu literatura română interbelică. Nu credeți că ar fi mai firească și mai revelatoare privirea literaturii române actuale în contextul literaturii mondiale contemporane? Care ar fi notele ei specifice în acest context?”; 3. „Ce a însemnat Partidul pentru creația dvs., pentru literatura noastră socialistă în general și pentru literatura ieșeană, în special?”; 4. „Înainte de literaturii noastre de astăzi, ca de altfel înainte de întregii culturi românești contemporane, se deschid, în condițiile create, mari perspective de înflorire și de afirmare pe plan mondial. Care este, după părerea dv. datorită fundamentală a scriitorilor noștri în etapa istorică actuală?”. Printre respondenți se evidențiază: Const. Ciopraga, Nicolae Țațomir, Andi Andrieș, Mircea Radu Iacoban, Haralambie Țugui, Florin Mihai Petrescu. □ **Const. Ciopraga**:

1. „Lirica și epica au înregistrat în deceniul 1960-1970 un reviriment bogat în consecințe, fenomen vizibil în aprofundarea conceptului de poezie și în modernitatea romanului. Literatura, – înțeleasă ca act deci ca formă de angajare în conștiință, iată, după opinia mea, caracteristica mai largă a acestei noi etape”.

2. „Comparațiile pot fi făcute atât pe verticală, adică în sensul succesiunii, al devenirii istorice, cât și pe orizontală, în sensul extensiunii, urmărind tendințele de sincronizare cu alte literaturi. [...] A vorbi de modurile în care literatura noastră actuală își relevă ritmul propriu în contextul literaturii mondiale contemporane nu înseamnă a o separa de suportul spiritualității românești, de problematica istorică socială specifică. [...] Suntem realmente prezenți în contextul literaturii mondiale contemporane, în măsura în care răspunsurile pe care le formulăm poartă marca unei spiritualități diferențiate. Romane ca *Intrusul* de Marin Preda, *Păsările* de Al. Ivăsiuc sunt numai două exemple. Interesul pentru relația timp-destin, existența înțeleasă ca mod de autocunoaștere, efortul de aprofundare a eului etic și social, problema integrării, – iată dimensiuni prin care literatura română de astăzi își sincronizează pasul cu literatura mondială”.

3. „Pentru literatura epocii noastre, Partidul a însemnat în primul rând o nouă viziune asupra lumii și societății, o filosofie a realităților în mers, având în centrul Omul, – realitate fundamentală. Un om orientat spre faptă, mărturie supremă a superiorității lui; omul tentat de nostalgia autodepășirii; omul preocupat de integrarea în social, condiție a marilor realizări”.

4. „În conceptul de creație este implicată ideea de personalitate. A descifra, prin intermediul creației, personalitatea poporului român în etapa marilor construcții ale noii istorii, a sublinia specificul spiritualității lui în fața lumii, mi se pare un comandament scriitoricesc fundamental”. □ **Nicolae Țațomir**: 1. „Literatura ultimilor douăzeci de ani a cunoscut succese remarcabile, atunci când personalitatea creatorului s-a revelat cu pregnanță în dimensiunile operei create, când s-a înțeles că opera de artă nu este o oglindă pasivă a lumii, ci o reflectare a manierei de a gândi și de a simți a creatorului care trăiește într-un cadru social dat și care este – în mod inevitabil – modern prin refuzul obstinat de a reitera măștile și tipurile unei epoci defuncte, de a mima tot ce este extraneu”. 2. „Suntem moderni prin însăși structura noastră. În stadiul actual al evoluției societății umane, în epoca uluitoarelor salturi înainte ale științei și tehnicii moderne, omul trebuie să acumuleze vaste cunoștințe pentru a putea, asimilându-le da răspuns ferm și prompt întrebărilor de substanță, ca să nu le zic cardinale”. 3. „Ne rămâne să vedem ce valențe avem pentru a face să intre în circuitul universal cât mai multe opere naționale de prestigiu, un cât mai substanțial dialog cu lumea”. 4. „În condițiile create de regimul nostru se deschid, în adevăr, mari perspective de înflorire și afirmare a literaturii noastre pe plan mondial. Fiind noi înșine, totdeauna și pretutindeni noi înșine, să cunoaștem cu pricepere și pasiune viața cetății, năzuințele semenilor noștri și să tindem a deschide valori noi, vederile noastre asupra universului exterior și interior”.

□ **Andi Andrieș:** 1. „Literatura noastră din ultimele decenii se include de la sine în sfera politicului. Aceasta a fost, aceasta este noutatea perioadei literare la care se referă întrebarea. De aici pleacă plusul ideatic care caracterizează scrisul acestor ani. Nu orice, nu oricând, nu oriunde – ci o creație – argument, fundamentală pe o anumită filosofie, cea marxist-leninistă, influențată de o epocă istorică fără precedent [...] Să nu uităm că prin tot ceea ce a dat mai bun, literatura ultimelor două decenii reprezintă în fond, literatura primelor decenii de cultură nouă”. 2. „Ceea ce numim noi literatura dintre cele două războaie reprezintă o valoare spirituală colectivă care onorează orice literatură a lumii. Este deci vorba de un termen de comparație care nu restrânge ci, dimpotrivă, lărgeste posibilitatea de apreciere”. 3. „Pentru scriitorii, Partidul Comunist a însemnat apariția unui deplin sentiment al utilității. Conștiința unei contribuții sociale constante înseamnă, în fond, renunțarea la aparență, la minor, la nesemnificativ. A fi comunist înseamnă a avea puterea profunzimii istorice. Adăugând aceasta la noțiunea de scriitor, rezultanta trebuie să fie o prezență umană predominantă”. 4. „Datoria fundamentală a scriitorilor noștri? Să nu intre în competiție fără talent, să nu mimeze arta literară, să râvnească la nemurire numai prin nemurirea cea mai adevărată a acestui popor”. □ **Mircea Radu Iacoban:** 1. „Traietorie în mod cert ascendentă. Încercătura de adevăr pe fiecare pagină a sporit spectaculos. A devenit clar că literatura se face cu entuziasm și bune intenții. Faptul că astăzi discutăm despre cutare creație literară în termenii «adevărată – deci utilă» mi se pare a fi (în comparație cu vechea și naiva formulă nemărturistită «utilă – deci adevărată») o cucerire enormă”. 2. „Orice sistem de comparație este prețios atunci când conduce la o concluzie revelatoare. Literatura română interbelică există prin câteva opere care s-au înscris de acum în patrimoniul literaturii universale. Raportându-ne la ea ne raportăm, automat, la universalitate”. 3. „Literatura pentru care îndrumarea și sprijinul oferite de partidul comunistilor au însemnat catalizatorul fără de care reacția este imposibilă. Datorăm enorm înțelegerii, tactului și grijii cu care partidul înconjoară creația literară”. 4. „Să fie, înainte de orice, sinceri. Construim cea mai umană dintre orânduiri și nu avem a ne teme de adevăr: el este de partea noastră”. □ **Haralambie Țugui:** 1. „Astfel, după părerea mea, câștigul principal al deceniului 1950-1960 pe plan general constă în aportul militant direct adus de lucrările respective cauzei revoluției, Însă, datorită accentului pus exclusiv și în mod dogmatic pe conținut, destule dintre acestea au plătit tribut schematismului steril și șablonismului, vădindu-se nerealizate în planul artistic și deci perisabile. Ar fi totuși greșit a nu se aprecia ca valoroase operele realizate în această perioadă (inclusiv cea imediat anterioară, de către: Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Marin Preda, George Călinescu, Al. Philippide, Demostene Botez.. Deceniul 1960-1970 se remarcă prin importanța tot mai mare acordată valorii artistice a lucrărilor literare, fără însă a se renunța la idealurile umaniste însușite în etapa ce a premers”. 2. „Nu consider

că literatura noastră contemporană ar trebui privită separat de cea interbelică, legătura dintre ele rămânând indistructibilă, însă o comparare cu literatura mondială contemporană este, negreșit, foarte necesară”. 3. „În ceea ce privește literatura nouă a țării, inclusiv cea ieșeană, aceste condiții create de către partid au asigurat o dezvoltare ascendentă a scriitorilor din toate generațiile și de toate naționalitățile din patria noastră. Extinderea rețelei de edituri (din care una și la Iași) a înlesnit și mai mult posibilitatea scriitorilor de a-și vedea operele tipărite, și prin aceasta accesul la publicul cititor”. 4. „Consider că scriitorii noștri au datoria fundamentală în actuala etapă de a realiza o literatură de înaltă ținută artistică, inspirată din realitatea românească contemporană și animată de idealurile mărețe ale construcției socialiste, de umanismul și patriotismul autentic”. ■ **Florin Mihai Petrescu:** 1. „Referindu-mă în special la stadiul actual de evoluție a literaturii române, pot remarca un proces larg de diversificare stilistică, de avânt creator mai ales în lirică și în roman, afirmarea unui număr impresionant de scriitori dintre care, firește, vor rezista timpului cei mai înzestrați dintre ei.. Impresionant este și procesul de actualizare, prin reeditări, studii, a literaturii valoroase din trecut la care aduc o contribuție evidentă atât editurile cât și istoricii literari”. 2. „E bine că literatura ce se scrie azi să fie comparată atât cu epocile naționale anterioare cât și cu literatura universală contemporană. În acest fel notele ei specifice pot ieși cu mare ușurință la iveală. Fără îndoială, originalitatea ține de structura psihică individuală a autorului și totodată de capacitatea lui în stare să reflecte caracteristicile veacului în care trăiește odată cu trăsăturile definiției ale poporului său”. 3. „Ca factor conducător al întregii vieți sociale, partidul a manifestat întotdeauna o grijă deosebită atât pentru dezvoltarea literaturii naționale în ansamblul ei cât și pentru creatori ca atare”. 4. „Față de condițiile cu totul favorabile create de partid pentru înflorirea literaturii românești, cred că poeții, prozatorii, dramaturgii, criticii și istoricii literari au datoria să-și reevalueze forțele și să-și consacre întreaga lor capacitate cu adevărat creatoare idealului de umanism, de ridicare culturală a maselor, de atingere, prin vocația lor individuală, a celor mai înalte trepte de măiestrie artistică”. ■ Despre *Literatura – expresie a poporului și a epocii* scrie N. Barbu: „Literatura noastră de astăzi se definește, în esență, printr-un autentic moment axiologic. Astfel spus, este vorba de conștiința de sine a literaturii ca valoare, de înțelegerea valorii în ordinea faptului literar sub specia esteticului”. ■ Valeriu Neșțian consemnează despre *Congresul al IX-lea și al X-lea al P.C.R și dezvoltarea literaturii noastre actuale:* „În anii aceștia, un îndreptar permanent în activitatea scriitorilor l-au constituit *Documentele programatice ale Congreselor al IX-lea și al X-lea al partidului*, care, subliniind sarcinile majore ce revin creației literare, au contribuit hotărâtor la înfrângerea principalelor obstacole care încetineau dezvoltarea în acest domeniu, la o efervescență creatoare pe frontul muncii literare”. ■ Const. Ciopraga se referă la studiul lui Ion Dodu Bălan despre *Octavian Goga:* „Pe lângă considerațiile

judicioase despre dramaturg și publicist, de notat imaginea lui Goga în raport cu literatura universală și, în final, contribuțiile bibliografice. Scrisă cu dragoste și înțelegere [...], monografia semnată de Ion Dodu Bălan este o lucrare solidă, contribuție critică de certă calitate”. ■ Liviu Leonte prezintă volumul lui Laurențiu Fulga: „*Moartea lui Orfeu* este scris de la un capăt la altul sub semnul unui tragism fără ieșire. Moartea femeii iubite declanșează o suită de imagini din trecut care [...] trezesc eroului [...] procese de conștiință”. ■ În cadrul rubricii *Viața cărților*, semnează texte: Val. C. Neșțian, Camil Baltazar, Anca Măgureanu. □ Val. C. Neșțian prezintă trei cărți. □ Vasile Zamfir - *La marginea lumii*: „Poezia.. se descompune în pelicule narrative, în comentarii la ceea ce văzut. [...] Descriptivismul, de calitate, vrea să acorde existență poetică lumii, să înconjoare lucrurile ca să le extragă din spațiul lor, ca să dea altă lume.” □ Platon Pardău: „Dincolo de aceste carențe, *Scara lui Climax* este o carte bună, inspirată din actualitate, o carte despre psihologia individului pervertit, îmbătat de putere, scrisă cu pasiune și talent epic”. □ Teodor Balș - *Nord*: „Prin cultul expresiei transparente el opune, fără ostentație, contorsiunilor ermetice contemporane, o poezie cu frumuseți de cristal”. □ Despre romanul Georgianeii Viorica-Rogoz notează Camil Baltazar: „Roman istoric prin excelență și cu admirabil și realist fundal și colorit al epocii, *Vlad fiul Dracului* e și o narațiune [...] pitorească și plină de bogăția amănuntelor și întâmplărilor aceluia veac.” □ Anca Măgureanu semnalează apariția traducerii romanului lui Jules Verne, *Oameni de bună-voință*, vol I-IV, traducere de Grigore Sturza, prefață de Irina Mavrodin, (Minerva, 1970): „Suma romanescă a lui Jules Verne este o ardentă pledoarie în favoarea Omului. Umanismul se traduce, în cele din urmă, prin solidaritate cu semenii săi, prin principiul camaraderiei, prin încredere în triumful rațiunii și al civilizației.”

● [„**Echinox**”, nr. 4] Primele trei pagini cuprind articole (editorialul inclusiv, semnat de Ștefan Pascu, rectorul Universității) urmărind istoricul „clarificării ideologiei socialiste” cu titluri precum: *Crearea P.C.R. – o victorie a leninismului în mișcarea muncitorească din România* (semnat: Teodor Vidam), *Responsabilitatea generației* (semnat: Ion Marinescu), *Lecția de istorie* (semnat: Constantin Slătineanu), *Partidului laudă* (semnat: Bela Komaromi). □ Petru Poantă semnează cronică literară despre cartea de debut al lui Alexandru Papilian, *Dihorul*. □ Ion Pop continuă seria „prefețelor”, ocupându-se în aceasta de unul dintre poeții Echinoxului, Dinu Flămând. □ Paginile de poezie sunt „locuite” de Ștefan Damian, Ion Pop, Vasile Sav, Nicolae Diaconu, Adrian Popescu, Ion Mircea, Franz Hodjak, Romea Cantemir. □ Din poezia universală sunt tălmăciți: Guillaume De Lorris cu *Romanul trandafirului* (de Șerban Foartă), Karl Krolow (de Mariana Petrescu), Stephen Spencer (de Ana Olos). □ Adrian Isac operează analitic departajări de finețe în natura personajelor lui Nicolae Breban din romanul *Animale bolnave* într-un comentariu intitulat *Reabilitarea unor personaje*. ■ Constantin Hârlav analizează pertinent

romanul *Vântul și ploaia* lui Zaharia Stancu, „o perpetuă meditație politică asupra intrării individului în Istorie într-un moment de răscruce”. ■ Mircea Muthu ne orientează atenția spre opera lui Adrian Maniu (*Adrian Maniu sau bizantinismul imaginii*). □ Cu un titlu camusian, *Omul revoltat*, N. Prelipceanu evocă întâmplări trăite. ■ Din arhivele literaturii, ni se dezvăluie două inedite scrisori ale lui Arghezi din 1921 și din 1947, adresate lui S.C. Făgețel, director al revistei „Ramuri”. ■ Ion Cristoiu face însemnări despre „democrația socialistă”, iar I. Maxim Danciu discută despre *Problemele filosofice ale omului în marxism*. ■ Emil Cilanu, la curent cu cele mai noi teorii lingvistice, dezbate probleme ale *Semioticii filmului*.

● [„Familia”, nr. 4] Numărul se află sub semnul semicentenarului P.C.R. și al unui motto din Nicolae Ceaușescu – un fragment din *Cuvântarea* de la întâlnirea cu oamenii de artă și cultură din 10 februarie 1971, specificând un sens al deschiderii „perspectivei de îmbunătățire a activității pentru ridicarea nivelului ideologic și artistic al creației”. □ Din sumar: *Cronică teatrală* de Al. Andrițoiu, despre *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, la Teatrul Național; *In memoriam Octavian Goga* de Titu Popescu; *O revistă uitată: Gazeta de duminică* de Mircea Popa; *Scrisoare din Paris – O discuție între Ovidiu Cotruș și Jacques Madaule*; un eseu de Rodica Firescu – *Panait Istrati despre Ștefan Gheorghiu*; rubrica *Filosofie și politică* de H. Wald; o recenzie de Grigore Scarlat la *Poemele* lui Ion Brad; *O reevaluare a lui Lucrețiu Pătrășcanu* (și a cărții sale *Sub trei dictaturi*), dar și cronică literară a lui Gh. Grigurcu despre Virgil Teodorescu, *Repaosul vocalei*. ■ Tot Grigurcu îl comentează în rubrica *Vitrina cu cărți* pe Șt. Aug. Doinaș, în articolul *Alter ego*: „Doinaș e un vizionar pentru care percepția senzorială nu joacă un rol preponderent (adesea e chiar săracă), subsumând metafora unei idei în vibrație, astfel încât ea însăși se constituie ca o amplă metaforă. [...] După cavalcada juvenil-amară a baladelor, după o perioadă de tranziție înregistrată parțial în *Omul cu compasul* și mai pregnant în *Seminția lui Laokoon*, poetul se întoarce către sine. Dar chipul său e devastat de tânjirea metafizică, de experiențele arzătoare ale spiritului în așa măsură, încât devine asemănător unui pergament pe care e transcris un crâmpei din înțelepciunea umbrei. [...] Șt. Aug. Doinaș păstrează solemnitatea sacerdotului care ar desfășura panorama Apocalipsului”. ■ Un necrolog *Perpessicius* este semnat de Coriolan Gheție: „...am stat fără clintire în admirația acestui om pentru munca lui de benedictin, parcă fără sfârșit, în serviciul sacru al lui Eminescu. [...] În această unică rezervație spirituală a neamului nostru am avut în D. Panaitescu – Perpessicius omul care-l auzea pe Eminescu, omul care-i asculta sunetul, omul care-i știa plecările în vis, vibrațiile venite din trecuturi, apăsările dramelor omenești și zărilor lui. Sunt oameni care au descoperit o stea polară și nu vor și nu mai pot s-o piardă din priviri. Perpessicius nu-l mai putea pierde din priviri pe Eminescu. Până când diamantul din ochii lui a căzut.”. ■ În rubrica *Lampa lui Aladin* (cronică literară despre proză),

articolul *Din nou, realismul*, I. Negoïtescu analizează romanul lui Petru Popescu – *Dulce ca mierea e glonțul patriei*: „Petru Popescu este un scriitor dublat de o conștiință critică social-estetic militantă. [...] (El) debutase excepțional ca romancier, cu *Prins*, deoarece experiența morții și dragostei, luată ca temă «mare», era tratată la nivelul obsesiilor vârstei autorului însuși, de unde vitalismul cărții. În *Dulce ca mierea*.. regăsești aceeași scriitură inteligentă și maleabilă, ductilă, aceeași siguranță constructivă, același ochi care vede cu exactitate realul ce pare a se reorganiza de la sine în ficțiune și deopotrivă regăsești obsesia morții și experiența erotică, tot la nivelul tinereții; de astă dată însă cu o subtilitate tematică superioară. [...] Căci juvența solidă a romanelor lui Petru Popescu e marcată de o sensibilitate clarvăzătoare și adâncă”.

• **[„Luminița”, nr. 4]** Într-un număr ilustrat cu ample citate din Nicolae Ceaușescu, este prezent și Nichita Stănescu, prin poemul patriotic *Țara-i în primăvară*: „Pământul simte bucurii ciudate/ când trecem peste el ușori/ Țară în primăvară, în tine bate/ inima cuprinsă de fiori”.

• **[„Lupta de clasă” nr. 4]** Aurel Martin scrie despre *Spirit electiv și adevăr istoric în studierea marxistă și editarea literaturii române*, pornind de la exemplul Camil Petrescu: „E autorul, precum se știe, al unui articol, capital pentru ideologia lui interbelică, despre *necesitatea* noocrației. Articolul, pomenit în nenumărate studii, este însă inaccesibil cititorilor pentru că, în utopia lui, nu este expresia unei gândiri marxiste. Ca editor și om de cultură l-aș publica. Însoțit, firește, de replica actualității. Nepublicându-l, întreținem o stare de confuzie, cum s-a întreținut ani de zile în jurul lui Maiorescu, și mai ales al celebrului său studiu despre condiția ideală și materială a poeziei, decisiv pentru poziția estetică a criticului junimist. La nivelul anilor noștri, cititorul trebuie pus în cunoștință de cauză. Altfel înlesnim exagerările, receptările deformate și deformante, comentariile lăutărești, înfrumusețările sau suspiciunile, condiționate de neinformarea de la sursă. Cu urmările nefaste ale subiectivismului”. În acest fel, pentru Aurel Martin, „*Noocrația* [...] e un moment al evoluției ideologice camil-petresciene. Un altul este cel marcat de aderarea la gândirea fenomenologică și de formularea propriei sale doctrine: *substanțialismul*. Ultimul, apropierea de *materialismul istoric*. Toate cu neîndoielnice prelungiri în opera sa beletristică. [...] Au însă ele, în formula camil-petresciană, caracter benign sau malign? [...] Categorie, în cazul autorului unui roman ca *Un om între oameni*, ele sunt benigne. A face abstracție de oricare ar însemna să nu putem explica și interpreta una dintre obsesiile scriitorului: relația dintre intelectual și societate. Și, mai cu seamă, soluția propusă. Vorbind despre benign și malign, mă refer, de fapt, la problema-cheie a oportunității și actualității tipăririi unor texte și a unor scriitori, la ceea ce, în contextul revalorificării, echivalează și cu necesitatea, și îndeosebi cu natura etică și politică a gestului”.

• [„Orizont”, nr. 4] Privilegiul primelor pagini îi este acordat poetului Mihai Beniuc cu patru poezii patriotice (continuându-se celebrarea semicentenarului P.C.R.). □ Urmează însemnările a trei prozatori, Mircea Șerbănescu, Al. Deal și Ion Velican, despre o întâlnire de la Reșița cu cititorii și o vizită în uzină, organizată de redacția „Orizont” și la care au participat scriitorii: Anghel Dumbrăveanu, Al. Jebeleanu, Constantin Miu-Lerca, N.D. Pârvu, Ion Stoia Udrea, Damian Ureche, Mircea Șerbănescu Ion Velican, Al. Deal. □ Tot patriotice sunt și poeziile următoare dedicate partidului, aparținând lui Damian Ureche, N.D. Pârvu, Dim. Rachici, Jiva Popovici, Nicolae Ioana, George Drumur, Al. Jebeleanu, C. Miu-Lerca, Virgiliu Bradin, Ion Cădăreanu, Al. Popescu-Negură și Haralambie Țugui din al cărui poem, *Partidului*, extragem un fragment: „Am auzit chemarea de luptă, durerile/ Explodînd pe baricada Lupenilor și Griviței, înalt./ Veneai cu pieptul în gloanțe: steag din sânge țesut -/ Și credință-n victorie și strigăt de asalt”. □ Ignat Bociort trasează sarcini noi „în fata științei literaturii”, vorbește despre „eficiența socială a creației și cercetării literare” și despre „libertate și responsabilitate” în articolul *Dinamica fenomenului literar*. □ Traian Bunescu apasă pe aceleași clape ale cultului encomiastic în *Semnificația luptei P.C.R. pentru apărarea și promovarea principiilor independenței și suveranității naționale*. □ Dan Popescu și Alexandru Horvâth scriu la rubrica „pagini din istoria P.C.R. și a mișcării muncitorești din Banat”. □ Nici cronicile nu scapă de morbul ridicării în slăvi: Andrei A. Lillin comentează *Trei romane ale unui timișorean despre lupta antifascistă*, și anume maghiarul Szasz Janos. □ Sunt prezentați poeți și scriitori din țările socialiste, după cum urmează: rusul Rimma Kazakova, bulgarul Nikola Vațparov, albanezul Ismail Kadare, polonezul Tymoteusz Karpowicz, cehul Vitezslav Nezval, prozatorul iugoslav Vladimir Stojisin. □ Hertha Perez se ocupă de *Thomas Mann, romancierul confruntărilor spirituale*, la rubrica „orientări”. □ La cronici, Nicolae Țirioi prezintă poezia lui Anghel Dumbrăveanu din volumul *Fața străină a nopții*; C. Ungureanu alege doi scriitori, pe prozatorul Al. Deal cu volumul *Lașii* și pe poetul Damian Ureche cu falsul roman *Prințul marelui pușin*. □ Șerban Foarță scrie a treia cronică despre cartea de eseuri ale lui Al. Paleologu, *Spiritul și litera*, „o carte fermecătoare” și „cea mai călinesciană: una, adică, fără replică”. □ Cu scopul de a aronda literaturii de „atitudine civică și protest social” mari scriitori ai perioadei interbelice, care au trecut prin dictatura antonesciană, Ion Maxim notează în articolul *Literatură și atitudine civică*: ■ „Nu-i în intenția noastră să cuprindem în întregime fenomenul literar al acelei perioade ci doar sa circumscriem atitudinea scriitorilor mai de seamă [...], atitudine ce se reduce la câteva modalități de protest: tăcere, evaziune în timp sau cuvînt rostit și voalat și mergînd pînă la expresia dură și fățișă, toate dovedind înalta concepție despre literatura pe care acești poeți-cetățeni au avut-o”. ■ □ Cu titlul *Grația poeziei*, Șerban Foarță comentează volumul *Detectivul Arthur* (C.R., 1970), începând în felul urmă-

tor: ■ „Să fie, oare, Emil Brumaru – «neoclasicul» de care făcea atîta caz fostul cronicar de la «Lucefărul», criticul literar Eugen Simion? Întrebarea și-ar avea, poate, rostul ei – dacă nu ne-ar face să surîdem la un asemenea (și nelocul lui, și fals..) demers taxonomic.” ■ În privința documentelor literare, Octavian Metea încearcă să dovedească *Ecoul Comunei din Paris în Banat*. □ La rubrica arta spectacolului, actorul Gheorghe Leahu, „cu simțul responsabilității față de destinul artei noastre teatrale”, vorbește despre *Personaje progresiste pe care le-am interpretat*. □ Se cuvine să reținem printre cărțile care au fost recenzate: Bujor Nedelcovici – *Ultimii* (Alexandru Ruja), V. Țircovnicu – *Contribuții la istoria învățămîntului românesc din Banat* (1780-1918) (N.D. Pârvu), Mihai Ianculescu și Petru Radu – *Contribuții la cunoașterea istoriei școlii bănățene* (Aurel Cosma), revistele „Stvaranje” (iugoslavă) și „Bagdala”.

• [„Presa noastră”, nr. 4] Mircea Horia Simionescu scrie însemnări despre *Demnitatea ziaristului*: „... De câte ori mă gândesc mai atent la meseria scriitorului și a ziaristului, între care nu există o diferență esențială, sunt îndemnat să consider scrisul ca pe o artă fără concurent, pentru că nici una dintre celelalte arte nu reușește ca ea să întruchipeze într-unul și același corp, atât ideea în deplinătatea funcțiilor sale, cât și frumusețea plastică. [...] Scrisul lucid, inteligent, pasionat, oglindă vie a adevărului, își află în era socialistă un rol însemnat de descoperitor și propagator al tuturor valorilor, posibilitățile sale de investigație, de afirmare și de construcție fiind practic inepuizabile, după cum inepuizabilă este scânteia geniului omenesc. De aceea, slujitorul scrisului, fie că se numește scriitor, fie că se cheamă ziarist, este ridicat de noua societate la un rang de o necontestabilă autoritate și stimă publică, fiind investit cu puterea binelui, adevărului, progresului social. Am învățat, de-a lungul a aproape un sfert de veac, ce însemnează a fi ziarist comunist. Am cunoscut îndeaproape câtă pasiune și competență, cât efort și curaj se cer unui ziarist spre a răspunde importantei sarcini ce i-a fost încredințată de popor. Numai frumusețea scopului poate să explice imensul volum de energie și de inteligență pe care îl consumă un ziarist adevărat pentru fiecare frază a scrisului său, pentru fiecare cuvint pe care îl așază în coloanele gazetei și revistei. [...] Funcția mereu îmbogățită a presei comuniste din țara noastră a ridicat la o nouă demnitate profesiunea de ziarist, care poate fi considerată astăzi una dintre forțele reale ale statului socialist în opera sa de construcție multilaterală și de înnoire a țării. [...]”. □ George Macovescu rememorează pregătirea apariției legale a ziarului „România liberă” în august 1944: „... Am stabilit un contact mai strâns cu câțiva lucrători din tipografia amintită, unde trebuia să apară «România liberă» legală. Grupul de redactori era format din Ilie Zaharia, Petre Iosif, Alexandru Graur, Gheorghe Dinu, George Ivașcu, împreună cu mine. Aveam însă un cerc foarte larg de colaboratori. La 23 august 1944, de îndată ce s-au creat anumite condiții necesare de securitate, ținând seama și de faptul

că între timp în anumite puncte ale Capitalei începuseră luptele, am reușit să întrunim grupul redacțional format din tovarăși care până atunci – în mod necesar – lucraseră pe baza unor reguli de conspirativitate foarte stricte. Ne-am adunat în redacția ziarului «Ecoul», unde pe atunci eram redactor. Acolo am început să scriem articolele pentru primul număr al «României libere» legale. Când textele au fost gata, am intrat în tipografie și am întrebat: „Cine vrea să tipărească «România liberă» legală? În câteva minute culegerea a început. S-au luat măsuri de apărare. Un grup de muncitori patrula în fața tipografiei. Alți muncitori s-au plasat în diferite puncte ale clădirii. Dimineața, pe la orele 4, rotativele au început să tragă primele exemplare ale acestui număr care acum este atât de cunoscut. Fiecare din noi am luat câte un braț de ziare și am alergat în diferite puncte ale Capitalei, pentru a-l difuza...”.

● [„Ramuri”, nr. 4] Revista este deschisă de celebrarea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, ocazie sărbătorită prin intermediul unor evocări ale unor membri de partid ilegaliști, care au trăit și activat în condițiile grele ale începuturilor P.C.R. Scriu *Confesiuni* Gheorghe Jianu, Emil Ștefi, Teodor Dărăbăneanu, Ion Bică, Neculce Popescu. ■ Titus Bălașa semnează articolul *Probleme ale metodologiei și terminologiei în cercetarea literară* în care discută *Conceptele critice* (Univers, 1970) de René Wellek. Titus Bălașa adâncește nuanțarea pe care o face Wellek, și anume teoria literaturii trebuie înțeleasă și ca *știință a literaturii*: „Teoria literaturii nu poate fi situată în același plan cu istoria și critica literară”. □ Apare un text în proză intitulat *Dimineți neconcludente* de Liviu Hotinceanu. □ Publică poezii Mihai Dușescu, Petre Dragu, Ion Potopin, Constanța Buzea, Adrian Păunescu, Ion Pachia Tatomirescu, Constanța Craiu. ■ Adrian Marino revine la problema *gustului* în *Paradoxul gustului*. Ideea de bază este următoarea: când criticul înțelege textul, „începe să viseze pe marginea lui”, adică întreprinde un act creator prin însăși înțelegerea lui. Criticul devine un „creator virtual”. În ceea ce privește gustul, este conștientizată maniera illogică a apariției lui. El este o experiență a subiectivității, procesată ulterior de rațiune. „Facultatea” gustului este găsită în punctul de întâlnire dintre „sensibilitate” și „rațiune”. Paradoxul gustului este acesta: universalitatea gustului este aplatizată de relativizare prin mecanisme ale obiectivării. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cronica literară*, Al. Piru scrie despre *Mihai Beniuc între 1965 – 1970*: „Un oprobriu nemeritat, schimbat curând în indiferență aproape totală, s-a așternut din 1965 asupra academicianului Mihai Beniuc, ieșit pentru cei mai mulți din lumea literelor și redevenit profesor universitar (la Facultatea de psihologie). Adevărul e că poetul n-a încetat nicio clipă să scrie și chiar în 1965 publica două volume de versuri cu titluri semnificative *Colți de stâncă* și *Zi de zi*, nemodificându-se în substanță, nici sub raport tehnic, exploatând mereu în adâncime temele literare fundamentale.”. ■ La *Recenzii*, M. Beșteliu scrie despre studiul lui D. Păcurariu, *Clasicismul românesc* (Minerva, 1971). D. Păcurariu își începe cercetarea ca la

carte, stabilindu-și „un punct de vedere teoretic corect și mobil acceptând cu egal interes ambele sensuri ale termenului de clasicism: curent literar cu o particulară existență istorică și dat structural exprimat într-o creație caracterizată prin armonie, echilibru, simplitate și limpezime în expresie”. Textul este mai degrabă o „analiză cronologică a scriitorilor” decât un „eseu”. Intenția este apreciată într-o perioadă a afirmării „specificului național”. ■ George Gibescu are în atenție cercetarea lui Florin Manolescu, *Poezia criticilor* (Ed. Eminescu, 1971), rezultând că poezia criticilor se caracterizează prin „frigiditate” deoarece stă sub semnul „erudiției”. Cercetarea lui Florin Manolescu urmează o cale ambivalentă, pentru că discutată nu numai „condiția poeziei”, ci și o poetică a criticii. ■ Serafim Duicu scrie o recenzie la volumul Elenei Iordache – Streinu: *Păuna și copiii ei* (Ed. Eminescu, 1970). Este vorba de un roman care se remarcă prin „vigoare” și „virilitate”, calități deloc feminine. *Păuna..* este considerată „un *Ion* al Olteniei”. ■ În secțiunea *Studii. Mărturii. Documente*, Eugen Negrici atacă un subiect insolit, arătând ce înțelege el prin *Smerenia criticii*. Aceasta ar consta printr-o predispoziție către confesiune, un soi de generozitate comunicativă. Nu trebuie trecute cu vedere „lirismul” și „ceremonialul abordării operei”. □ În *Folclor poetic nou*, Stanca Fotino afirmă că dorința omului de a se elibera de stările de tristețe, de a-și afirma dragostea sau a-și verbaliza gândirea se traduce prin „nevoia de exprimare”. Aceasta favorizează transformarea actului comunicațional într-un act de comunicare estetizată. ■ Petre Dragu prezintă interviul *De vorbă cu Eugen Constant*. Aflăm că numele Constant este o prescurtare a numelui Constantinescu. Pentru Eugen Constant, a fi contemporan cu P.C.R. a însemnat un „privilegiu”. Interviul este însoțit de un poem de-al său, *Vibrație republicană*. ■ În articolul *Lângă apa Vodislavei*, Ov. Ghidirmic prezintă lui Gala Galaction în literatura română, ca *inaugurator* al „dimensiunii mitice a spațiului dunărean”. *Lângă apa Vodislavei* este nuvela care se singularizează în opera lui Galaction, întrucât „istoria națională” este înțeleasă într-o manieră inedită. □ În secțiunea *Confluente*, Gabriela – Maria Pinteia este prezentă cu articolul *Despre Proust*, în care analizează studiul Irinei Eliade, *Proust și Montesquieu*. Între cei doi scriitori, Irina Eliade vede „o înrudire spirituală”. □ George Guțu (*Un roman de Max Frisch*) demonstrează că în romanul *Numele meu să fie Gantenbein* (*Mein Name sei Gantenbein*) este vorba despre împletirea jocului ficțional cu biografia. La această constatare contribuie și analiza sumară a romanului în paralel cu piesa de teatru *Biografie. Un joc*. ■ În textul *Jean Paul Weber și critica tematică*, Romul Munteanu afirmă că Jean Paul Weber își fundamentează critica pe principiile „psihanalizei moderne”. Din punctul său de vedere „fiecare artist are o anumită temă personală, pe care tinde să o exprime *inconștient* printr-un arsenal literar simbolic variat”. Conceptul central este *tema*, un fel de emanație inconștientă și constantă în fundalul textului.

• [„Secolul 20”, nr. 4] În deschiderea numărului, grupate sub titlul generic *Despre partid, socialism și cultură*, se publică extrase din rapoartele și cuvântările lui Nicolae Ceaușescu (de la Congresele P.C.R. din 1965 și 1969 și de la „semicentenarul glorios al P.C.R.”, din 7 mai 1971). „De la înalta tribună a Congresului vreau să exprim chemarea pe care partidul nostru, masele largi ale iubitorilor de cultură o adresează romancierilor, poeților, dramaturgilor, muzicienilor, artiștilor plastici, interpreților, tuturor creatorilor de artă. Ceea ce vi se cere, tovarăși, este să pătrundeți în adâncul existenței poporului și, înțelegând năzuințele sale, eforturile și lupta sa eroică, să înfățișați grandioasa frescă a României socialiste. Partidul este adeptul adevărului obiectiv nemistificat, partizanul înfățișării veridice a realității atât cu luminile, cât și cu penumbrele ei. Redați prin graiul minunat al artei freamătul creator al poporului, care, transformând prin munca sa eroică înfățișarea țării, se transformă pe sine însuși. Nu uitați niciodată că menirea artei noastre este de a înnobila omul, de a-l inspira spre noi fapte mărețe, spre realizarea idealurilor socialismului și comunismului”. □ În capitolul intitulat *Ipostaze ale geniului românesc. Valențe universale*, se regăsesc texte ale unor autori emblematici, „crainici ai sufletului și simțirii poporului nostru”, traduse în diverse limbi: fragmente din *Harap Alb* de Ion Creangă, în limbile engleză și portugheză, poezii de M. Eminescu, în limbile engleză și rusă (traducere de Anna Ahmatova), poezii de Tudor Arghezi, în limbile germană (Alfred Margul Sperber) și spaniolă (Rafael Alberti). Întregind capitolul, Ștefan Aug. Doinaș glosează pe marginea *Traductibilității poeziei românești*: „Există anumite aspecte ale liricii românești care ni se pare că pot să genereze echivalențe fericite în oricare limbă europeană. [...] Nu credem pe deplin în imposibilitatea unor echivalențe axiologice, pe plan poetic, între expresia încifrată a lui Barbu și rezonanțele adânci ale limbii germane, nici între «magia» limbajului blagian și virtuțile raționale ale limbii franceze. În schimb, socotim că Blaga ar putea fi tradus, cu rezultate excepționale în germană, după cum Ion Barbu ar putea să beneficieze de o transpunere excepțională în franceză”. □ Grupajul intitulat *Cu pumnul străns* adună poeme americane contemporane, în tălmăcirea unor poeți români, precum Virgil Teodorescu, Petre Solomon, George Demetru Pan sau Andrei Brezianu. □ Rubrica *Literatura română peste hotare* consemnează, inclusiv fotografic, primirea Premiului Tor Morgana de către italianistul Alexandru Balaci, pentru „atâtea varii tălmăciri și comentarii” (alăturându-se scrisoarea-salut citită de Elio Filippo Accrocca). De asemenea, se publică un reportaj fotografic cu „Aspecte de la decernarea Premiului Herder” lui Zaharia Stancu. Ca o confirmare a acestei înalte distincții, este reprodusă „calda prezentare a personalității scriitoricești a lui Zaharia Stancu”, semnată de Leonid Leonov și publicată în „Inostrannaia Literatura” ca prefațare a romanului *Ce mult te-am iubit*, tradus integral de Iuri Kojevnikov. „Utilizând procedee de expresie viguroase, beneficiind de o tematică bogată, paleta artistică a lui Zaharia Stancu este diversă și

nuanțată. În același timp, creația sa poartă un pronunțat caracter autobiografic”. □ Pe ultima pagină, revista publică (cu titlul *Post scriptum la o cronică a traducerilor*) scrisoarea lui Roy MacGregor-Hastie, scriitor englez și prim traducător al celor *11 Elegii* de Nichita Stănescu, ca replică la cronica relativ critică la adresa tălmăcirilor sale, apărută în „Secolul 20” (nr. 12/1970).

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 4] Este redat *Interviul nostru: Ștefan Roll - publiciști militanți*: „*Scriitorul și publicistul Ștefan Roll ne surprinde cu o robustă tinerețe spirituală. Evenimente îndeobște cunoscute, nume remarcabile ne sunt prezentate cu atâta căldură încât firesc intrăm într-o lume plină de semnificații.* – Nu-mi pot detașa activitatea mea de publicist, de scriitor, de cea de luptător al partidului. Dintotdeauna, din anii adolescenței și până azi, mi-am desfășurat munca în tipografii, în redacțiile ziarelor. Marxism-leninismul l-am învățat, și eu, și tovarășii mei, nu de la catedră, ci din dezbaterile palpitate în jurul primelor broșuri marxiste ce apăreau treptat la începutul anilor '20. În șezătorile literare de la Clubul socialist am prins gustul discuțiilor și când acesta n-a mai funcționat ne-am organizat cu Matei Socor, George Macovescu și Al. Lăzureanu un cerc de studii marxiste.; – *Vă mai amintiți primele dv. lecturi marxiste?* – Bineînțeles, primele cărți de căpătâi nu se uită niciodată. Socialismul științific al lui Engels, traducere de Racovski, *Capitalul*, text prescurtat, într-o traducere a lui Cafiero. Munca, salariul plus valoarea din noțiuni, elemente aparent aride ni se dezvăluia într-o lumină nouă. Mai târziu, pe când lucram la «Dimineața», am format cu Macovescu un cerc de presă. La Fundoianu acasă înfiinșasem un cenaclu literar. Aici discutam despre existențialism, constructivism și despre literatura militantă progresistă. Poet am fost de când mă știu, poet angajat cred că am devenit confruntându-mă cu diferite curente ale vremii. – *Și ați devenit unul dintre reprezentanții literaturii de avangardă ai anului 1930, asiduu creator al unor publicații reprezentative pentru acest curent literar înnoitor.* – Ei da, cu Brauner și Voronca, am editat revista «75Hb», cu Scarlat Calimachi «Punct», apoi cu Maxy «Integral» și, în sfârșit, cu Sașa Pană am scos «Unu». Publicam aici poezii socotite de unii trăznite, dar ele exprimau nonconformismul față de o literatură dulceagă și putredă. Sinteză și chintesență a revoltelor noastre spirituale, manifestul unei arte descătușate de vechile clișee”. – *Stimate tovarășe Gheorghe Dinu, ca să vă dezvălui adevăratul nume, poezia și proza dv. sunt stăpânite de un molipsitor entuziasm liric. O bogată activitate ziaristică de la «Dimineața» și până la «România liberă» v-a plasat în mijlocul unor evenimente destul de tragice ale anilor '40. Cum a acționat omul și gazetarul?* – Eram redactor la «Dimineața» și, paralel, scoteam «Cuvântul liber». Într-un sertar era concentrată toată redacția acestei publicații. Fiecare sumar era discutat cu tovarășii mei de legătură pentru ca ziarul să corespundă intereselor politice ale partidului comunist. Prin legăturile pe care le aveam în tipografie am redactat și apoi tipărit, prin 1936, *Spania însângerată* și alte materiale politice, sociale. Când au început atacurile

banditești ale legionarilor, înțelepciunea, prudența, dar mai ales indicațiile partidului ne-au ferit de excese, de greșeli. – *Și pentru că ați binevenit să fiți oaspetele redacției «Tânărul leninist», o întrebare pe specific. Din numeroasele momente ale activității tinerilor comuniști, care vă stăruie în amintire? – Prietenia, munca de fiecare zi alături de Sahia, până în ultima clipă a vieții lui, mă emoționează și acum. Odată m-a scos din redacție și m-a luat cu el la o întâlnire, undeva, într-un oraș din Moldova. Trebuia să vorbim în fața uteciștilor și nu găseam sală. S-a întâmplat că în acea zi de duminică patronul unuia dintre uteciști să vină la ciroul venit în turneu. În atelierul acestui patron (era fotograf) am vorbit tinerilor mei prieteni ce este literatura angajată, militantă. La sfârșit, profitând de ambianță, ne-am pozat cu toții. Și tot despre o întâlnire organizată de U.T.C în sala Dalles. Eu și cu Suchianu trebuia să vorbim despre cinematografia sovietică, despre mesajul filmului comunist. Așteptam să-mi vină rândul. Suchianu captivase sala. Alexandra Mezincescu, ea era cu organizarea, îmi trimite un bilet: Ce ne facem? Sala este înconjurată de poliție! Când mi-a venit rândul am început să vorbesc despre.. munca operatorului de film, despre tehnica filmului și alte de astea. Intrați în sală, polițiștii s-au trezit în fața unei conferințe tehnice! Altă dată, cu alt prilej, dacă mă invitați, voi relata pentru tinerii dv. cititori fapte pline de tâlc din activitatea tinerilor uteciști, astăzi oameni cu fire albe la tâmpile, cu sarcini de mare răspundere în construcția socialistă”.*

■ Dumitru Matei se referă la *Conceptul de tradiție literară și artistică în politica culturală a partidului comunist român*: „Abordarea tradiției literare ca fenomen a însemnat, în primul rând – trebuie să subliniem acest lucru -, o fundamentare axiologică. Tradițiile literare și artistice care particularizează istoria artei și literaturii române circumscriu în viziunea Partidului Comunist Român – «un patrimoniu al libertății», patrimoniu legat de o «înaltă conștiință a misiunii artei»”.

■ În *Cronica Atee*, Ovidiu Trăsnea semnalează apariția cărții: *Știință. Religie. Societate*: „Editura politică a lansat recent un nou volum, intitulat sugestiv *Știință – religie- societate*. Adresându-se unui cerc larg de cititori, el se recomandă ca un instrument util pentru instruirea și educația acestora, un ajutor prețios în făurirea și consolidarea unei concepții despre lume și viața care să fie la nivelul exigențelor epocii pe care o trăim”.

• [„Teatrul”, nr. 4] Paul Anghel publică articolul *Imaginea unei societăți dinamice*, o prezentare a programului Concursului național de creație și interpretare teatrală pe anul în curs, considerând că noua dramaturgie românească are calitatea de „a deschide o fereastră spre societatea din care emană, ale cărei probleme le aduce pe scenă, societatea despre care această dramaturgie propune o imagine, o imagine inedită, surprinzătoare pentru un ochi străin”.

□ În rubrica *Dramaturgii noștri*, Mircea Ștefănescu scrie despre *A treia generație*, referindu-se, la modul general, la dramaturgia de după 1944. Tot aici, Iosif Naghiu publică eseuul *Cei tineri*.

■ Un amplu material este grupat sub titlul *Zilele dramaturgiei originale*, o analiză a evenimentului generat de Concursul

național de creație și interpretare teatrală. Valeria Ducea scrie despre Cluj, observând că „zilele și mai ales serile teatrale clujene s-au desfășurat calm, la o temperatură constantă. N-am fost supuși la «șocuri»; nu ne-am întâlnit cu prea multe performanțe spectaculoase; n-au fost oscilații calitative care să dea prea mult de gândit”. Se face o trecere în revistă a pieselor montate, printre care se numără *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu și *Înainte de potop* de Nagy István. Irina Toma scrie despre Craiova, precizând că „la reușita manifestărilor competitive [...] au contribuit, cu buna organizare și cu ospitalitatea ce le caracterizează, organele locale de partid și de stat; popularizarea evenimentului, făcută cu operativitate și bun gust, a avut drept rezultat săli cu public numeros, iar reacțiile lui, prompte și vii, au marcat stadiul de înaltă receptivitate a valorilor artistice pe care acest public se situează”. Al. Călinescu scrie despre evenimentul de la Iași, apreciind că „primele spectacole au deziluzionat, apoi, treptat, ni s-au oferit lucruri din ce în ce mai interesante, pentru ca, în ultimele două zile, cota valorică să crească vertiginos, dând personalitate și culoare acesti confruntări”. Sunt menționate piesele *Patru oameni fără nume* de Radu Bădilă, *Maria 1714* de Ilie Păunescu, *Fără cascadori* de Mircea Radu Iacoban ș.a. Florin Tornea publică un material amplu despre Timișoara, unde evenimentul „a adăugat aerului festiv, de largă și viu colorată solicitare a atenției marelui public, o notă de responsabilitate și de serioasă invitație la reflecție pe marginea condiției actuale și a problemelor caracteristice care confruntă viața, gândirea și creația noastră teatrală”. ■ Mihnea Gheorghiu, în *Arta, cultura și politica ei*, pledează pentru necesitatea introducerii în licee a unor cursuri de arta și tehnica spectacolului de teatru și film. □ Ioan Massoff face o scurtă istorie a *Teatrului în cluburile muncitorești*. ■ Șerban Cioculescu publică *Eugen Ionescu sub cupola Academiei franceze*, punând accentul pe analiza discursului scriitorului la primirea sa în Academia Franceză, apreciind că „dacă opera lui Eugen Ionescu a biruit, faptul nu se datorează firește criticii, nici celei subiective, nici celei obiective, ci precizării, piesă cu piesă, a unui nou unghi de perspectivă, a unei noi priviri asupra vieții, a unui nou mesaj artistic, care propune o nouă interpretare a omului și a vieții. Faptul că Eugen Ionescu a devenit antum, iar nu postum, ca alți mari predecesori, un clasic al absurdului, cum spunea Jean Delay, sau un clasic în viață, mai dovedește că media opiniilor subiective constituie în definitiv o judecată obiectivă asupra operei sale și că această judecată nu numai că este posibilă, dar este și singura valabilă”. □ Alecu Popovici, cu titlul *O zi cu Florin Piersic*, publică un amplu interviu cu actorul. □ În *Cronică dramatică*, Sebastian Costin scrie despre *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, pusă în scenă la Teatrul Național din Craiova. Referindu-se la tema piesei, legată de Tudor Vladimirescu, acesta observă că „este unul din rarele cazuri în care un scriitor a «monopolizat» – exclusiv prin forța talentului și prin conștiința preocupării sale – o temă, în așa măsură încât orice încercare a altcuiva de a se apropia de ea are de suportat”.

□ C. Paraschivescu publică o cronică teatrală a piesei lui Mihai Davidoglu, *Ochii dragi ai bunicului* (Teatrul de stat din Reșița), în timp ce Cristina Constantinu scrie despre *Vremea liliacului* (*Timp și adevăr*) de Eugenia Busuioceanu (Teatrul de stat din Sibiu). □ Cronică dramatică semnată de Ileana Popovici ce are ca subiect două puneri în scenă (una la Teatrul „Al. Davila” din Pitești, cealaltă la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”) a piesei lui Radu Bădilă, *Patru oameni fără nume*. □ Radu Albala face o cronică dramatică a piesei lui Samy Fayad, *Cum se jefuiește o bancă* (Teatrul Mic). □ Dumitru Solomon, în Tv, *Jurnalul unui telefob*, realizează o trecere în revistă a ultimelor piese televizate, printre acestea numărându-se *Alcesta* de Euripide, în comentariu subliniind că „teatrul televiziunii a intrat într-o zodie culturală, poate mai favorabilă acestui instrument de amplă comunicare. Se încearcă, dacă nu greșesc, o prezentare sistematică a valorilor teatrului național și universal, într-o formulă deloc didactică și aridă, nu arătându-se fragmente ilustrative la o conferință, mai mult sau mai puțin doctă, ci înfățișându-se spectacole întregi, autonome, revelatoare prin ele înseși”. Acesta se oprește și la *Titanic Vals* de Tudor Mușatescu, în regia lui Horea Popescu, considerând că „a realizat o montare valoroasă, mai mult de teatru decât de televiziune, cu o distribuție bine aleasă”, concluzionând că, „prin intermediul acestor spectacole, televiziunea redevine unul dintre cele mai bune teatre din țară”. □ S. Massler publică o serie de *Epigrame* pe teme teatrale. □ În rubrica *Cronică la cronică*, B. Elvin scrie despre *Escalada noului*: „Ce înseamnă de pildă în anii noștri o vestită operă a trecutului decât prilejul unui pelerinaj pios și plictisit? Acoperită de straturile admirațiilor succesive și de suitele de exegeze [...] opera trăiește existența rece, depărtată, indiferentă a unui obiect. Încă și mai primejduită e calea unei opere noi, neinvestită cu niciun prestigiu. Îndată după ce s-a născut, ea intră într-un circuit, fiind asimilată, catalogată și practic anihilată, înainte de a fi izbutit să stabilească un contact cu cei cărora le era hărăzită”. ■ Revista redă integral textul piesei lui Horia Lovinescu, *Omul care..*. □ În rubrica *Avizier* sunt trecute în revistă piesele aflate în pregătire și cele aflate deja pe afiș de la diverse teatre din țară. Printre acestea se numără *Interesul general* de Aurel Baranga și *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa (Teatrul Național „I.L. Caragiale”), *Arca Bunei Speranțe* de I.D. Sîrbu (Teatrul Național din Craiova, despre care se observă că „are ambiția în această stagiune de a juca cu precădere dramaturgie originală”) ș.a. □ În *Premiere editoriale*, C. Const. prezintă *Avram Iancu sau Calvarul biruinții* de Alexandru Voitin și *Vin soldații și alte piese* de Gh. Astaloș: „partizan al unui spectacol complet, utilizând toate resursele, modalitățile de expresie ale teatrului, Astaloș include în volumul său alături de textele dramatice, un foarte interesant studiu de pantomimă având ca temă «adevărurile simple: viața, moartea, dragostea și ura»”.

● [„Tomis”, nr. 4] Adrian Marino semnează articolul *Construcția ideilor literare*, fiind de părere că „ceea ce justifică și consolidează și mai mult con-

strucția ideilor literare, a cărei obiectivitate devine tot mai evidentă, este și stadiul actual al criticii literare, *necesitățile etapei spirituale și culturale* pe care o parcurgem”. Scopul demersului său este „o problemă precisă, de importanță centrală, și anume: substratul și conținutul de idei estetice al criticii literare, a cărui calitate, evoluție și disciplină sunt adesea, în mod evident, nesatisfăcătoare, cel puțin sub trei aspecte – după noi – esențiale: *claritatea, soliditatea și explorarea sistematică*”. ■ Rubrica *Cronica literară* cuprinde trei analize, semnate de Hristu Cândroveanu. Prima dintre ele aduce în atenția cititorului *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, cel de-al doilea roman al lui Petru Popescu, apărut în 1970, „numai la un an după cel dintâi, *Prins* – altă excelentă ilustrare a speciei”. Prin ultimele sale producții în proză, „imaginea poetului care debuta în 1966 se estompează tot mai mult, impunându-se categoric aceea a prozatorului modern, viguros, fășnit și conturat într-un răstimp incredibil de scurt”. Semnatarul cronicii remarcă „forța, expresivitatea cărților de proză ale autorului, față de cele de poezie, deși și unele și celelalte se subsumează aceluiași obstinat program al său: citadinizarea ficțiunii, literaturii așadar”. Analiza romanului îi relevă cronicarului o carte „deconectantă, în cel mai bun înțeles al cuvântului, spre deosebire de *Prins*, unde, excedând eseul, structura romanescă suferă uneori.[...] *Dulce ca mierea e glonțul patriei* este un roman pe care îl poți lua în concediu, agrementându-ți, rafinat, cu lectura lui, clipe de destindere. Nesofisticat, fără false contorsionări de frază, scriitorul realizează un roman de dragoste, un roman al tinereții sănătoase, avidă de trăire, tumultuoasă, dar și înfiorată de sentimentul acut, aproape palpabil al morții. Totul se oferă autentic aici, absolut fără regie, curgând firesc. Drama cuplului cărții se transmite cititorului, în absurdul ei, ca o tragedie inevitabilă, izvorând din neînțelesele avataruri ale vieții”. □ *Nebunul și floarea*, de Romulus Guga, „este o carte surprinzătoare în multe privințe, și îndeosebi privită din unghiul *maturizării* prozei noastre actuale”. Cartea este „nu atât radiografia unui coșmar, cât o parabolă a ieșirii din el, eliberatoare, pentru redobândirea – fie și imaginară – a ipostazei poetice a omului”. □ Despre *Moartea lui Orfeu*, semnată de Laurențiu Fulga, cronicarul o consideră a fi „o carte în care nu se petrece nimic, și în care eroul monologhează, monologhează – pe 350 de pagini – punându-și obsesiv întrebări cutremurătoare. Un roman ce poate fi deschis la capitolul unu, la epilog, sau oriunde altundeva, orice fragment configurând întregul. O suprapunere de colaje – fără a fi fi câtuși de puțin obositor, ba tocmai dimpotrivă, conturând pe această cale imaginea despletită a disperării în fața precarității, absurdității condiției umane, ineluctabile”. ■ În articolul *Noua cercetare a literaturii vechi*, Enache Puiu salută interesul tot mai crescut al multor cercetători, „de diferite generații, [...] de feluritele probleme ale literaturii vechi care au determinat un real progres al studiului în acest domeniu”. Sunt consemnate preocupările în domeniul „editării textelor de literatură veche” (este amintită activitatea editorială a lui P.P. Panaitescu,

V. Căndea, C. Grecescu, D. Simonescu, Nestor și Ariadna Camariano, Liviu Onu, M. Gregorian) și, „concomitent cu această activitate editorială, s-a lărgit perimetrul de investigație teoretică a perioadei literare în discuție”. Se menționează: Nicolae Cartoian, *Istoria literaturii române vechi* (vol. III, 1945), Al. Piru, *Literatura română veche* (1961), volumul I al Tratatului Academiei (1963), dar și o serie de monografii (C. Măciucă, *Dimitrie Cantemir* (1962), Corneliu Dima-Drăgan și Liviu Bacîru, *Constantin Cantacuzino stolnicul* (1971)). La finalul analizei sale, Enache Puiu menționează studiul Manuelei Tănăsescu, *Despre Istoria ieroglifică* (1970): „Abordând opera din unghi estetic, Manuela Tănăsescu constată caracterul de ficțiune al cărții, obiectivitatea autorului în măștile create, [...] reține specificitatea compoziției (asimetria construcției), valențele stilistice ale textului (spontaneitatea expresiei, cultivarea calamburului și a paradoxului, aglomerarea podoabelor, muzicalitatea sonorilor etc.)”. ■ M. Roznoveanu semnează cinci recenzii la o serie de producții literare recent publicate. Prima dintre acestea este „culegerea de sonete” *Grădina în formă de vis* de Radu Cârnelci care „inventează un spațiu al amorului pur ale cărui dimensiuni enorme risipesc căldura intimă, un eden închinat «celei mai frumoase frumoase», spiritului feminin, aflat în diverse ipostaze (Esther, Euridice, Dhalia, Berenice), cu care parcurge declamator și platonice în «grădina în formă de vis» anotimpurile amorului”. □ În *Umbra punților*, Adi Cusin „își formulează în repetate rânduri nemulțumirea atât față de anumite formule poetice moderne cât și față de cei ce le cultivă (asistăm chiar la o ingenioasă clasificare), profesând retragerea dintr-un secol de care el, hotărât, se desolidarizează, întoarcerea la poezia clară și cu rime”. □ Cu *Teama de oglinzi*, Mircea Micu „începe să-și găsească vocea proprie, după căutările și poezia declamatorie din *Frumuseți zilnice* (1967) și versurile de genul «mai lasă-mi o noapte, măicuță viață» (1969). Notabil este că acum există o atmosferă străbătută de un spirit comun prin care se conturează un spațiu poetic”. □ Lecturând volumul *La marginea lumii*, de Vasile Zamfir, „încerci o impresie stranie când deschizi cartea de versuri a lui V.Z. și asta pentru că pare cel puțin nefiresc și ciudat sunetul ei «romantic... uitat dintr-un sfert de secol». O poezie liceală cu o muzicalitate melancolică, cu sonorități banale, «grațioasă» și nu prea inedită imagistic, spusă cu o inocență dezarmantă – acestea sunt notele plachetei”. □ În *Ceară*, Basaraba Matei propune o „poezie sălbatică, rece și aprinsă al cărei senzualism subteran țîșnește adeseori de sub falsa schimnicie cu viziuni angelice și dorință de sanctificare. [...] Poemele, a căror structură în aparență nu se lasă deslușită, par colaje de enunțuri – notații ale unei sensibilități stranii, din care rezultă o poezie constatativă de transcriere a stărilor, cu înclinări spre macabru romantic”. ■ În *Literatura și spiritul constructiv*, Alex. Ștefănescu e de părere că „spiritul constructiv se manifestă nu numai la nivelul operei, ci și la acela al istoriei literare. Cu toate precipitățile sau întârzierile de moment, literatura își urmează propriile ei legi de dezvoltare echilibrată. Angajat cu mijloace specifice în acest proces, scriitorul își asumă responsabilitatea unui adevărat

constructor”. ■ Cornel Regman scrie despre *Momentul actual în critică*: „După o perioadă care pentru critică a însemnat – ca și pentru poezie, proză, de altfel – prilejul unei hibernări prea mult prelungite, critica și istoria noastră literară se dezvoltă astăzi într-un climat cu totul propice, și semnul cel mai convingător al acestei «restabiliri» îl constituie marele număr de cărți, multe bune și foarte bune, care, cam de prin 1965 încoace, au apărut și apar, ilustrând toate genurile criticii: monografie, studiu, critică, foileton. Publicațiile au rubrici fixe încredințate unor condeie care se achită nu numai responsabil de îndatoririle lor. [...] Sunt antrenați în aceste acțiuni reprezentanții tuturor generațiilor și ai diverselor tipuri de hărnicie, de la cea care se simte mai cu seamă în vecinătatea bibliotecii și a colecției de fișe, până la cele spontane, trăind mai bucuros din comentarea actualității în plină desfășurare”. ■ În *Precizări la o veche gramatică românească*, Diomid Strungaru își începe demersul amintind un articol al său – *Gramatica lui Smotrițki și prima gramatică românească* – scris cu zece ani în urmă, în care făcea o serie de observații referitoare la „primele încercări de gramatică românească în cele trei provincii istorice: Țara Românească, Transilvania și Moldova”. După menționarea *Gramaticilor rumânești*, elaborate de Dimitrie Eustatievici Brașoveanul și de ieromonahul Macarie, semnatarul articolului „adaugă un al treilea manuscris, scris de un grămătic cu numele de Staicu, din Târgoviște, la începutul celei de a doua jumătăți a secolului al XVII-lea”.

● [„Vatra”, serie nouă, An I, nr. 1; format A3; 24 de pagini; apare în ziua de 20 a fiecărei luni; Comitetul de redacție: Romulus Guga (redactor-șef), Atanasie Popa (secretar general de redacție), Anton Badea, Herman Bayer, Kovacs Gyorgy, Iuliu Moldovan, Gh. Olariu, Grigore Ploșteanu, Emil Pop, Dorel Popa, Ioan Rațiu, Vasile Săbădeanu, Suto Andras, Ion Vlasiu, redactori] Numărul debutează cu cronica literară. În articolul semnat de Silvia Udrea despre volumul *Versuri* a lui Emil Botta, criticul demonstrează că Emil Botta nu este primul care a oferit o nouă înțelegere a poeziei pe traiectoria deromantizării din 1937, odată cu publicarea volumului *Întunecatul april*. Valoarea creației lui Emil Botta este incontestabilă, ne demonstrează atât durabilitatea operelor acestuia cât și unicitatea poetică pe care acesta o încadrează în aventurile sale stilistice. □ În viziunea lui Mircea Zăciu, argumentată în articolul *Poezia – iluzie ?*, se evidențiază afilierea tinerilor poeți la lirismul contemporan. Pentru a demonstra modificarea structurală a discursului poetic, criticul apelează la citate din creația lui Nicolae Prelipceanu, pe care le descrie ca având o certă forță de seducție și un farmec propriu. □ În articolul *Poezia documentelor* semnat de Serban Cioculescu, cititorii sunt informați cu privire la noile achiziții literare ale Bibliotecii Republicii Socialiste România, printre care un lot inedit de scrisori ale lui Tudor Vladimirescu către clucerul N. Glogoveanu. Cititorilor le este descrisă una dintre ele, mai exact cea trimisă de către Tudor Vladimirescu din Orșova cu privire la răscoala agei turcești din data de 12 ianuarie 1815. □ Viorica Mereuță publică o se-

rie de poezii în pagina a doua a numărului, în cadrul inițiativei redactorilor revistei de a prezenta noi speranțe literare. □ Pe pagina a zecea, sub titlul *Res-tituirii*, I. Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc semnează articolul intitulat *Vorba de acasă*, care prezintă motivațiile apariției unei reviste culturale românești. Ținând pas cu evoluția societății și cererea tot mai mare de a publica autori români, scriitorii români trebuie să se facă cunoscuți. „Lucrând împreună, să le putem da românilor o lectură nu numai variată și interesantă, ci totodată și românească”. □ Vasile Netea semnează articolul *De la vatra veche la vatra nouă*, pe aceeași pagină care prezintă debutul proiectului „Vatra”, odată cu propunerea lui I.L. Caragiale către I. Slavici de a se întâlni pentru a vorbi despre această „afacere”. Acea afacere despre care aveau să vorbească cei trei scriitori era înființarea unei foi ilustrate pentru familie care avea să apară în primul număr din Vatra. Vatra își păstrează destinația și rămâne o publicație cu și despre publicul ei țintă, mureșenii de rând. □ Mircea Bora publică o serie de documente semnate de către Titu Maiorescu, pe vremea în care acesta era investit cu misiuni diplomatice în străinătate. Se analizează și comentează fiecare document în parte și se fac legături cu viața politică și cu funcția acestuia de profesor universitar. Toate acestea caracterizează personalitatea lui Maiorescu fiind „redactate într-un stil al demnității detașate, solemne și distante ca firea mândră și orgolioasă a criticului”. □ În urma apariției numărului din 7 aprilie 1930 a publicației de teatru „Rampa”, Sașa Pană comentează în articolul semnat, *Bacovia artiștii* situația actuală a poeziei făcând referiri la Tudor Arghezi, Eminescu și „cumsecadele Jean Bart”. □ În însemnările unui fost cronicar sportiv, Atanasie Popa, se face referire din nou la mult lăudabila apariție a revistei „Vatra” și necesitatea unei astfel de apariții pe piață. □ Magazinul de pe ultima pagină, *Babel*, face o trecere în revistă a actualității literare și artistice din Europa, dar inserează și citate din volumul *Pensées morales de divers auteurs chinois* de M. Levesque, apărut la Dresda, în 1786, volum aflat la biblioteca Teleki din Tg. Mureș.

• [„Viața militară”, nr. 4] Publică versuri de profil Mihai Beniuc (*Cântec de oștean*), Eugen Frunză (*Poem jubiliar*), Victor Tulbure (*Coloană înfinită*), Majtényi Erik, trad. H. Grămescu, (*Alinierea*), Gh. Istrate (*I se cuvine...*), Dragoș Vicol (*Poporul către partidul său*), Nicolae Tăutu (*Sărbătoare*), Adrian Merlușcă (*Izvorul viu*), Traian Reu (*Îți sunt ostaș*), George Cozma (*Apartenență*), Constantin Stefuriuc (*România*), Vitalie Cliuc (*Jarba, vulturii și gloria*), Nicolae Dumbravă (*Vârsta*), Ion Lotreanu (*Pe ramul lor curgând*), reportaj: D. Nicolae (*Destine contemporane*) □ Proză: Radu Theodoru (*Locotenentul*), Mircea Radina (*Aprilie cu soare-n ferestre*), mărturii de gazetar comunist: Gheorghe Bejancu (*Această oștire făurită de partidul comunistilor*). ■ Al. Andrițoiu semnează un studiu retrospectiv despre literatura deceniului trecut, intitulat *Literatura: patrie și om*. Întrucât autorul, deși nu este un profesionist al teoriei critice și istoriei literare, se adresează cadrelor militare în această ipostază, opiniile lui Al. Andrițoiu constituie esența a ceea ce „primea”

armata, ca informație tematico-literară, meritând a fi redată în extenso. Cu atât mai mult, cu cât ele aparțin unuia dintre cei mai apropiați colaboratori ai revistei: „Cred că cea mai de seamă victorie a literaturii primilor ani de după Eliberare este aceea a readucerii ei către om. Curente și tendințe zgomotoase, scepticismul încolțit dintr-un război nedrept, îndepărtase tot mai mult arta de om. În acea epocă a grelelor înfruntări și bătălii de clasă s-a ivit și o teorie nocivă, a crizismului, după care arta înrolată sub un drapel n-ar avea sorți de izbândă, ea fiind, de la început, sortită eșecului. [...] Numai politica atentă și perspicace a Partidului, cu miză mare pe patriotismul și umanismul mării majorității a scriitorilor (a tuturor artiștilor) a putut înfrânge contra-curenții epocii, înlesnind astfel triumful revoluționar al artei angajate. Prezența în frontul progresist a unor Sadoveanu, Arghezi, Camil Petrescu, Perpessicius, George Călinescu, Emil Isac, Cezar Petrescu, chiar a lui Blaga, care ținea conferințe la sediul ARLUS din Cluj, a fost un impuls pentru aderarea la noul crez. Să nu uităm apoi de generația imediat următoare, care, în plină maturitate a forțelor creatoare, s-a angajat pe drumul revoluției: Zaharia Stancu, Geo Bogza, Mihai Beniuc, M.R. Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Geo Dumitrescu, și foarte mulți alții, parte din ei comuniști din ilegalitate, parte comuniști din primele zile de după Eliberare. Noile sensuri și dimensiuni ale patriotismului și umanismului au polarizat și literatura naționalităților conlocuitoare cu fruntași ca Nagy István sau Alfred Margul Sperber. [...] Au existat în acea epocă entuziastă și naivități didactice, o anume tendința de-a cânta uneltele (de pildă: tractoarele) dar tot prin dragostea de patrie și om. Au existat și greșeli nu totdeauna ușoare pe care conducerea actuală a partidului le repară în spiritul cel mai justițiar. Le cunoaștem, am vorbit de ele destul, – vom trage concluziile convenite. Dar dincolo de aceste greșeli, epoca respectivă a creat destule valori durabile, la care istoria literaturii va poposi mereu cu interes. Căci dacă *Mitrea Cocor* are vicii de construcție, *Nicoară Potcoavă* se impune ca un roman monumental. La fel *Un om între oameni* de Camil Petrescu» Și, tot la fel, *Desculț* de Zaharia Stancu. Acestea făcând acolada spre trecut a patriotismului nostru umanist, opere dedicate zorilor prezentului socialist ca *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru* de George Călinescu, *Desfășurarea* și *Ana Roșculeț* de Marin Preda, dar și alte romane, cu erorile lor, peste care trecem poate prea ușor, dar care au fost totuși niște verigi evolutive spre literatura noastră de astăzi și de mâine, – și-au depășit prin propria condiție prezentul și vor rămâne totuși mai mult decât un simplu document literar. În poezie, de asemenea, pe lângă efemeride calendaristice, rămân o seamă de poeme valoroase, a căror fermitate este asigurată tocmai de încărcătura lor patriotică și umanistă, așezată în tipare estetice reale. *Chivără roșie* se va citi mereu. Reținem că *Surâsul Hiroșimei* a primit premiul Taormina pe anul 1970, deci la atâția ani de la apariție! Regretăm faptul că datorită unor metode administrative neinspirate, au fost scoși din circuitul literar pentru un timp un Maiorescu, Goga, un Rebreanu, un Blaga, Arghezi, Lovinescu etc.; dar să nu uităm că în

aceeași epocă Perpessicius își continua nestingherit editarea operelor complete ale lui Eminescu, George Călinescu își publica unele din monografiile și studiile fundamentale, teoreticieni vîrstnici și tineri scoteau ediții critice ale clasicii- lor noștri. [...] Perfecționarea continuă a democrației socialiste, a întregii vieți sociale a stabilit un climat ideal al creației de frumos, al confruntării de opinii, al experimentului însuși. Cu condiția, însă, să nu se vehiculeze idei retrograde, străine și dăunătoare gândirii noastre comuniste. Restructurarea ideilor de patriotism și umanism, în spiritul marxist-leninist al sferelor lor reale, a fost realizată de către însăși conducerea de partid, sub directa îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Fără nicio umbră de naționalism sau de cosmopolitism, în limita strictă a omeniei, a bunului simț, aceste idei au animat întreg poporul și au fost demonstrate practic prin continuul dialog democratic al conducerii de partid și de stat cu țara întreagă. Or, asemenea idei generoase au înrăurit, prin funcționalitatea lor, artele. Artiștii noștri au simțit datoria unei aderări totale la o astfel de politică superioară ce și-a creat faimă nu numai în țară ci și peste hotare. A da, de data aceasta, exemple de opere definitorii, este egal cu a face o listă cu toate cărțile bune publicate în ultimii zece ani, de la Zaharia Stancu la cel mai tânăr prozator, de la Al. A. Philippide la cel mai tânăr poet. Numitorul comun al acestor opere sunt tot patriotismul socialist, umanismul socialist, lianți ai tradiției și paranteză de lumină deschisa viitorului. Dar, totuși, etica profesională nu mă lasă să nu amintesc aici: *Cântare omului* și toate celelalte versuri ale lui Arghezi, *Mirabila sămânță* și toate celelalte poeme ale lui Blaga, proza lui Voiculescu, *Pădurea nebună* și celelalte romane (plus poeziile) lui Zaharia Stancu, romanele lui Marin Preda, Eugen Barbu, N. Breban, Al. Ivăsiuc, Fănuș Neagu, succesul deosebit al prozelor lui Bănuțescu, poemele iscălite de toate generațiile: Beniuc, Emil Botta, Perpessicius, Jebeleanu, Brad, Horea, Utan, N. Stănescu, M. Sorescu, A. Păunescu, – piesele lui Horia Lovinescu, Paul Everac sau Paul Anghel, Aurel Baranga sau D.R. Popescu, critici de seamă: Vladimir Streinu, Ș. Cioculescu, Edgar Papu, Ion Negoșescu, Al. Piru, O. Cotruș, N. Balotă, Ov. S. Crohmăniceanu, M. Ungheanu, C. Regman și mulți alții. Există, cred, un belșug al literaturii noastre de azi, chiar dacă nu plouă cu capodopere. Dacă vom admite ipoteza că acest înfloritor și diversificat moment literar nu este decît o punte de marmură către eflorescena de mâine, tot este bine că avem o asemenea punte bine construită și că ea asigură circulația de sânge a tradiției noastre literare, legăturile ei indestructibile cu urmașii. În acest context favorabil, modele mimate cad la prund, pretinsele fricțiuni între generații rămân predici în pustiu. Patriotismul și umanismul literaturii noastre a devenit activ și reflexiv, prin gîndirea serioasă la destinul literaturii, la tradiție”. ■ Interviu pe care Nicolae Dumbravă îl obține de la Eugen Barbu se vrea exhaustiv, făcut cu „un scriitor total”, are un caracter polemic și se intitulează *Nu pot să concep un scriitor mare în afara vieții societății*: „ – În articolele de sinteză numele dv., stimate tovarășe Eugen Barbu, este pus ală-

turi de Groapa. Credeți că acest roman e cartea care vă reprezintă în totalitate? – Nu. Ceea ce spuneți dumneavoastră e un lucru acreditat de către adversarii mei literari, care ar dori foarte mult să fiu autorul unei singure cărți, cum s-au exprimat unii dintre ei, lucru care este inexact, pentru că, fără a susține că tot ceea ce am scris este de o înălțime egală, totuși reprezintă o activitate care se completează. E regretabil că vorbesc despre mine, dar cred că sunt un scriitor de un gen curios, ca să spun așa, adică un om care se plictisește într-un singur gen; nu vrea să facă numai proză. Am încercat, ca amator, poezia; am încercat, apoi, critica literară, dramaturgia, scenariul cinematografic. Cineva, într-o prezentare pentru străinătate, mă definea ca un scriitor total. Termenul este foarte pretențios, dar oarecum îmi convine. Îmi convine întrucât, într-adevăr, cel puțin ca intenție, am vrut să cuprind mai multe genuri literare. Sigur că nu sunt un poet tot așa de bun, cum spun ei, ca prozator, dar nici unul chiar atât de rău cum sunt alți poeți de meserie. În materie de roman, *Șoseaua nordului* nu este de valoarea *Princepelui* sau a *Gropii*, dar cred ca nuvelele, de pildă, sunt lucruri foarte bune; cred că și jurnalele de călătorie sunt interesante pentru cititor, deci nu sunt produsul unui scriitor care scrie cu orice preț. Pentru că oricât aș scrie de mult, și scriu într-adevăr foarte mult, fac o selecție riguroasă. Asta nu înseamnă că n-am dai la tipar și lucruri pe care acum le regret. [...] – *Considerați opțiunea pentru o literatură realistă inspirată din marile frământări ale poporului, în diferite etape ale istoriei sale, drept o condiție sine qua non pentru afirmarea și viabilitatea unei opere literare?* – Eu cred că în toate genurile literare se pot scrie capodopere, adică nu sunt pentru un unicat în ceea ce privește metoda. Însă, din nenorocire, din goana de a fi mai moderni, din nevoia de aplauze a unor scriitori, mai ales la cei tineri se manifestă fenomenul acesta, se produce acum un fenomen de inflație de modernism, adică e mai ușor să scrii iresponsabil – suprealismul nu are ceva iresponsabil, este o matematică superioară, dar formal el are aspecte mai ușor de imitat – și atuncea, de aici, goana asta și supraprodusele acestea care invadează piața literară, care nu spun nimic în realitate și de care m-am plictisit până peste cap. Sigur ca în realism aproape toată lumea înțelege despre ce e vorba și ca rămâne de discutat numai talentul cu care sunt înfățișate lucrurile în romanele și poeziile respective. Dar a fi numai realist nu garantează succesul și trăinicia unei opere literare. Rămân la părerea că în orice gen se poate face un lucru extraordinar, cu condiția să existe talent și bunăcredință; or, acest lucru, câteodată, lipsește. [...] – *Către ce direcție credeți că se îndreaptă astăzi romanul românesc?* – Cred că ne vom întoarce la un roman de un tip foarte scurt, eseistic, la un roman care să dezbată filosofic problemele numeroase și foarte importante ale societății noastre. Tehnicitatea, explozia științifică obligă și gândirea și psihologia să facă pași uriași, adică să aibă o desfășurare mult mai spectaculoasă și mai rapidă decât înainte. Toate astea imprimă și literaturii un gen nou, de un stil mai telegrafic, mai scurt, o lipsă de descriptivism care,

între noi fie vorba, ne-a făcut foarte mult rău. Nu sunt îngrijorat în ceea ce privește soarta literaturii românești. Sigur că mâine foarte mulți scriitori vor părea demodați dacă nu vor simți încă de pe acum pulsul acestei epoci. – *Dar poezia?* – În materie de poezie sunt ceva mai sceptic, dar cred că și aici lucrurile se vor așeza. Deocamdată nu-mi place de loc poezia care se face la ora asta, cu toate că avem poeți foarte mari, ca-ntotdeauna. – *E vorba de o criză a limbajului poetic?* – Nu este o criză a limbajului, ci o criză a culturii poetice. Impresia mea este că la ora actuală poeziei noastre, desigur nu toți, citesc foarte puțin și scriu foarte mult, deși ar trebui să se întâmple invers. Mă gândesc la un Argezi, Blaga, la Ion Barbu cu câtă scrupulozitate și respect pentru cititori își alcătuiau volumele. Acum un poet scoate 3-4 volume pe an. După părerea mea asta este imposibil de imaginat. Poezia presupune o gândire foarte adâncă, are o haină sublimă, care nu poate fi împrumutată de la unul și de la altul și îmbrăcată ca o haină de oraș. – *Ce v-a atras către teatru? Necesitatea de a vă exprima și în acest gen, la fel cum ați făcut-o și în poezie?* – Teatrul m-a atras fiind foarte tânăr, și chiar am bănuțat că voi fi un dramaturg. *Sfântul* am scris-o, de pildă, la 19 ani și a fost prezentată abia acum 3-4 ani; din cauza asta mi se pare ușor prăfuită. *Să nu-ți faci prăvălie cu scară* e scrisă acum vreo 13 ani. Am scris sporadic teatru, pentru că e și un gen foarte dificil. Cere o construcție foarte riguroasă. Cred că am un bun dialog, dar asta n-ajunge în teatru. Trebuie o invenție riguroasă și mai ales o supraveghere a caracterelor care se înfruntă pe scenă. – *Sunteți unul din scriitorii noștri cu o vastă activitate publicistică.* – Poate e prea mult ceea ce fac la ora asta. Însă toți scriitorii mari au avut și o activitate publicistică. Nu pot să concep un scriitor mare în afara vieții societății. Noi trebuie să facem față unor probleme extrem de importante și care se succed într-un ritm care altădată nu exista. Asta influențează asupra calității articolelor respective. Important însă mi se pare că se scrie la zi. [...] – *Câte ore lucrați pe zi?* – De fapt, în afara celor 8 ore de somn pe care mi le respect riguros și a 2-3 ore pe zi pe care le dedic plimbării și mesei, muncesc tot restul timpului, prin muncă înțelegând și orele pe care le dedic lecturii. Citesc 6-8 ore pe zi, inclusiv materialele destinate revistei pe care o conduc. Scrisului propriu-zis îi dedic maximum 5 ore pe zi. Dar de fapt munca scriitorului e acea acumulare secretă a faptelor, prin observarea a tot ceea ce se întâmplă în jurul său, până se ajunge la materializarea scrisului, acea izbucnire în fața hârtiei. De altfel un observator ar vedea că am scris romane foarte puține tocmai din scrupul, din respectul pe care-l am față de acest gen complicat și care cere o structură bine constituită, o schelărie solidă. Romanul nu suportă improvizații. – *Ce părere aveți despre critica literară care se practică la noi la ora actuală? Reușește ea să-l îndrepte pe cititor către ceea ce este într-adevăr viabil?* – Cred că misiunea criticii e destul de dificilă la ora asta, date fiind titlurile fantastice care apar. Asta nu înseamnă însă că un critic trebuie să citească o carte proastă de la început și până la sfârșit. Ochiul lui selectiv trebuie să se opreas-

că, după câteva sondaje, când se întâlnește cu un lucru nefinisat. Dar nu-i mai puțin adevărat că în anii noștri, critica n-a dat până acum nicio personalitate marcantă. Sunt însă semne că pot fi câțiva critici foarte buni, cu o cultură solidă, un stil destul de atrăgător. Celor mai mulți le lipsește însă curajul și mai ales săvârșesc un păcat, după mine intolerabil, acela al prieteniei literare. Criticul nu are voie să aibă prieteni sau dușmani. El este o instituție, cum e primăria în viața socială. Critica face acte publice. Dă certificate de naștere și de deces, or aici trebuie să fie de o obiectivitate perfectă. Poți să omori oameni care mai trăiesc încă și să împiedici să se nască inși care ar putea deveni indivizi importanți. Deocamdată spectacolul criticii noastre este penibil. Desigur, nu în general, cu excepții fericite. Cred că la revista pe care o conduc am reușit să strângem câțiva critici interesanți și obiectivi, oameni care în materie de critică literară lasă deoparte prietenia, care de altfel e un sentiment omenesc. – *Urmăresc cu regularitate Spiralele pe care le publicați săptămânal în «Informația Bucureștiului». E vorba de o istorie sentimentală a literaturii contemporane? Veți extinde aria preocupărilor de la poezie și către alte genuri?* – Ideea nu este a mea, cineva a spus ca s-ar putea alcătui o istorie a literaturii. Dar nu sentimentală – cum ați spus – pentru că eu nu sunt un sentimental în materie de literatură, nici cu ceea ce scriu eu. Ar fi vorba de o antologie de un gust personal, de o istorie personală a literaturii românești. Sigur că ea va fi foarte subiectivă. Nu va fi o carte pentru studenți și elevi care vor să știe preferințele pedagogice ale unui scriitor în legătura cu colegii lui, dar pe mine nu mă interesează lucrul ăsta. Eu vreau să-mi mărturisesc, prin selecția pe care o fac, gustul în materie de poezie. Am început cu poezia pentru că îmi place mai mult decât proza. Probabil că sunt un poet ratat care caută compensații la alții. În «Spirale» am făcut o defrișare oarecare, sigur cu exagerări, cu scăderi, lucru care după un număr de ani se va corija. Am strâns un număr de vreo 500 de pagini de cronici din acestea, dar nu mă grăbesc să le tipăresc. În viitor, m-ar interesa să scriu despre critici, dar e un sector care îmi lasă un gust amar și nu mă îndeamnă să-l parcurg. Despre proză ar fi mai ușor, dar nu vreau să fiu bănuț de parti-pris. Dacă voi ajunge să scriu despre colegii mei, o voi face cu toată obiectivitatea. – *Ați condus seria veche a «Luceafărului». La ora actuală conduceți seria nouă a «Săptămânii culturale a Capitalei». Care sunt, după opinia dv., calitățile pe care trebuie să le întrunească o publicație pentru a avea aderență la public?* - O gazetă este un lucru foarte complicat. O revistă de genul «Săptămânii» este aparent mai ușor de alcătuit decât «Luceafărul», deși în realitate e mai greu, pentru că sunt gusturi mai multe și publicul este mai eterogen. Important în presă, ca să câștigi publicul, e să ai curaj, să fii cinstit, să fii bine informat. Către asta tindem noi. Nu știi dacă reușim. În materie de cinstire e mai ușor, dar în materie de informare e mai greu. Un succes facil de public e foarte ușor de obținut, dar nu asta ne interesează. - *Ce părere aveți despre contribuția pe care sunt chemați s-o aducă scriitorii în dezvoltarea patriotismului,*

înțeles în sensul nobil al cuvântului? - Patriotismul există în concepția, în spiritul unei națiuni și cred că poporul nostru are un patriotism înăscut și și l-a dovedit în atâția ani de istorie. Nu mai e nevoie să repet eu. Ceea ce facem noi, cei care scriem asemenea lucruri, este de a reaminti aceluia care mai uită de el că există o datorie față de pământul acesta care te hrănește, te ține pe el și care trebuie apărat la nevoie. Mai ales azi când ai motive să fii respectat. Și e bine că scriitorii caută să dezvolte acest sentiment. Este o datorie foarte mare a scriitorului. [...] - *Ne aflăm în preajma unui mare eveniment: sărbătorirea semi-centenarului partidului. Ce a însemnat și ce înseamnă P.C.R. pentru scriitorii noștri?* - Eu o spun printr-o vedere subiectivă, proprie. Ca intelectual și ca om de litere aș fi fost pândit de mari neînțelegeri estetice dacă n-aș fi cunoscut politica Partidului Comunist Român. Și o spun nu cu intenția de a măguli pe cineva, că nu este nevoie, dar pentru că această politică se impune în întreaga omenire. Nu există punct de pe glob la ora asta în care să nu țină seama de punctul de vedere comunist. Asta pentru scriitori a însemnat o eliberare, și asta-i foarte important. - *Lucrați în prezent la romanul Ianus. Când va apare?* - Sper că la anul, pe vremea aceasta, pentru că nu l-am predat încă. El are o temă destul de îndrăzneță: e vorba de mentalitatea modernă care se instaurează de șase ani de zile în societatea noastră, în opoziție cu mentalitatea unor oameni care au rămas în urmă, la procedee și la o psihologie veche. Este lupta dintre ce este nou, în anii noștri, pentru dărâmarea mentalității vechi, lucru care nu este ușor. Bătălia în conștiință e mult mai dificilă decât cea de pe front chiar. Armele sunt mai subtile”. □ Mai mulți scriitori scriu scurte note grupate sub genericul *Mărturii ale unei statornice prețuiri*: Teodor Balș, Anton Breitenhofer, Traian Filip, Petru Popescu («Ostașul român de azi corespunde idealurilor pe care le-au cântat toți poeții noștri patrioți și civici, începând de la marii pașoptiști; el e conștienta legătură cu gloria trecutului, cu neobosita luptă pentru neatârnat, cu voința fără pereche a românilor de a rămâne liberi și demni într-o istorie de atâtea ori nedreaptă. Armata socialistă, creație a Partidului Comunist Român în neobositul său efort de a consolida independența țării, e chintesența luptei naționale a demnității naționale, jertfei naționale. Poziția ei morală, pregătirea ei tehnică și fizică, patriotismul ei, ne pot face să spunem, cu pacea în suflet, aceste cuvinte: «Țara e în siguranță»). Ion Grecea, Traian Uba, Ion Aramă. □ Sub semnătura lui Aurel Martin, apare o cronică la antologia de texte literare *Inima țării* îngrijită de Valeriu Răpeanu și Sorin Movileanu. □ Rubrica *Orizont* conține un semnal editorial al volumului: *Antologie a poeziei române contemporane* de Al. Piru la Editura Eminescu.

• **[„Viața românească”, nr. 4]** Vlaicu Bârna semnează textul omagial: *Măreța sărbătoare a primăverii*: „Este o fericită întâmplare faptul că aniversarea celor cincizeci de ani de la Întemeierea Partidului Comunist Român coincide cu primăvara anului în care oamenii din patria noastră, încheind cea mai fecundă etapă din istoria construirii socialismului, au început bătălia pentru

noul cincinal”. ■ Adriana Iliescu întocmește fișe istorice pentru *Reviste de orientare socialistă*: „Lumea nouă literară și științifică” (1894-1896), „Adevărul ilustrat” (1895-1897). ■ Ion Bălu prezintă volumul *Memorii* al lui Demostene Botez: „Un poet și un prozator și-au dat mâna în această carte care nu e numai un volum de memorialistică, ci un roman adevărat, al cărui erou central e autorul însuși. O întreagă lume literară, surprinsă pe o distanță de câteva decenii, învie împreună cu personajele sale, sentimentul de unificare dându-l continua prezență a naratorului”. ■ M. Petroveanu analizează volumul de poezii *Repaosul vocalei* scris de Virgil Teodorescu: „Artizan al modernismului, tratând universul în spiritul argehezian al unui vast atelier de imagini, Virgil Teodorescu ține în rezervă o disponibilitate de atitudini, nu numai de maniere stilistice, în fața dragostei și a pasiunilor în genere, a devenirii și stagnării, a naturii în accepția ei panoramică. Dinamitarul de armonii poate contempla, într-o stare de jubilație calmă, de giuvaergiu, peisaje feeric cristaline, cu densități translucide.” ■ De studiul lui Valeriu Cristea, *Interpretări critice*, se ocupă Eugenia Tudor: „Criticul posedă nu numai un gust sigur, care-l conduce spre epitetele sau metaforele exacte, cel mai adesea sobre, ponderate, dar și o pedulă promptă, permițându-i să nu exagereze, decât atât cât e necesar ca să fie personal, când laudă sau când dezaprobă. Oprindu-se asupra unor autori reprezentativi ... scriitori ca: Marin Preda, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, Al. Ivasiuc, Al. Philippide, Arghezi, V. Em. Galan, N. Țic etc, Valeriu Cristea croiește o potecă pe care cititorul de mâine nu s-ar putea rătăci, în hățișul de opere apărute în ultimii cinci ani, iar judecățile de valoare emise nu par că vor avea nevoie să fie revizuite”. ■ Traian Podgoreanu se întreabă: *Umanism sau antiumanism teoretic?* : „În pofida afirmației althusseriene că orice gândire care ar restaura o antropologie sau un umanism teoretic ar însemna o întoarcere la ideologia premarxistă, sarcina elaborării unei antropologii marxiste, a lărgirii și adâncirii viziunii umanise continuă să fie actuale”. ■ Paul Georgescu meditează la *Valoare și ideal în literatură*: „Opera de artă devenind obiect își cere autonomia sau chiar își proclamă independența față de autorul ei, față de existența acestuia, față de sentimentele și ideile, raporturile și luptele epocii, colectivității sociale și naționale din care acesta a făcut parte; ea își proclamă indiferența sau chiar dezgustul față de eventualii privitori, auditori, cititori...”. ■ „Viața românească” realizează ancheta *Despre specificul literaturii contemporane*, printre respondenți fiind: Nina Cassian, G. Dimisianu, M. Giugariu, Adrian Marino, Petru Popescu, M.H. Simionescu. □ **Nina Cassian**: „«Imediat după război» se leagă pentru mine de numele lui Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu și Ion Caraion, cei în preajma cărora mi-au apărut primele litere tipărite.. «Imediat după război» e marcat în amintirea mea de poemele cu suflu larg umanist ale lui Geo Bogza și Eugen Jebeleanu, de combativitatea lucid-ironică a lui Geo Dumitrescu. [...] Un spirit obiectiv și sintetic constă evoluția pe baza de acumulare și salturi care a instalat climatul poetic de astăzi

și înseși numele celor care iscălesc această victorie.. dovedesc splendoarea continuității de efort și inspirație care caracterizează un popor stăpân pe facultățile lui creatoare”. □ **G. Dimisianu:** „Evoluția literară din ultimul deceniu conservă preocupările pentru problematica socială, adică pentru soarta individului implicat în evenimentele colectivității, a individului privit ca entitate constructivă a unui organism ce-l însumează. Poate că relația individ-societate e prezentată în forme mai puțin directe în operele ultimilor ani, ceea ce a dat unora sentimentul că a fost părăsită cu totul în favoarea înfățișării omului neimplicat, desfăcut din context, abstras și limitat la trăirea interioară exclusivă”. □ **M. Giugariu:** „O revoluție socială și politică (incipient etică) fundamentală modifică bazele societății. Seismul se produce relativ rapid iar literatura trebuie, este obiectiv constrânsă să o secondeze exprimând-o estetic”. □ **Adrian Marino:** „Literatura modernă a intrat într-o fază reflexivă, critică, eseistică și literatura română nu poate face excepție de la această direcție generală a spiritului. Iată de ce scriitorii care scriu și eseistică și fac publicistică literară superioară se dovedesc spirite moderne, iar ceilalți continuă să rămână la un stadiu destul de patriarhal, tradițional și, în ultimă analiză, perimat.. Adevărul scriitor acordă prioritate literaturii și problemelor sale”. □ **Petru Popescu:** „În mod convențional, contemporan ni se pare fenomenul estetic care acoperă ultimii 20-24 de ani, având în vedere schimbarea fundamentală a societății românești, în formă și în spirit, îndată după război.. Un lucru mi se pare sigur: în toată această perioadă, și mai cu seamă în clipa de față, scriitorul român a luptat pentru atingerea unei forme superioare a libertății de expresie. Aceasta cred că este «libertatea de expresie interioară», sau «libertatea de expresie în conștiință»”. □ **Mircea Horia Simionescu:** „Efortul cel mai merituos al literaturii noastre actuale mi se pare a fi cel de recuperare a valorilor, de raliere la direcțiile magistrale, de selectare și de diversificare. Ne înșelăm dacă credem că descoperim oul și că produsul nostru e mai oval decât acela pe care ni l-au arătat scriitorii de acum 40 de ani”. ■ Semnează cronici literare: Vlaicu Bârna, Jeana Morărescu, Demostene Botez, Lucia Feneșan, Mihai Dascal, Traian Stoica. □ Vlaicu Bârna descrie studiul lui I. Valerian: *Chipuri din viața literară* (Minerva, 1971): „Poetul și prozatorul I. Valerian.. publică al doilea volum de notații memorialistice. [...] Volumul de față se înscrie sub alt profil, aducând un și mai bogat material de un viu interes pentru istoricul literar dar și pentru amatorul de literatură, dornic să cunoască climatul vieții literare din deceniile trei și patru, sau date inedite despre viața și gândurile scriitorilor din acel veac”. □ Jeana Morărescu prezintă volumul de *Versuri* (Albatros, 1970): „Agatha Grigorescu Bacovia rămâne aceeași, de la primul la ultimul volum. Lirismul său nu are surprize, ci doar o puritate egală, în care dominantă sufletească esențială este (spre deosebire de G. Bacovia) mai curând senină. Durețile poetei, deși deschis-umane – sunt personale. De aceea, poeta vorbește despre tristețe, despre durere, cu o distanțare ușoară, dar perceptibilă”.

□ Demostene Botez analizează cartea lui Gheorghe Cunescu dedicată lui *Gala Galaction*, editat de Institutul de Studii istorice și social-politice: „Pentru noile generații de scriitori, cartea lui Gh. Cunescu relevă pasiunea și atitudinea socială progresistă a unui scriitor-cetățean. Cu marele său talent și marea sa omenie, Galaction a făcut o simbioză între aceste două noțiuni, dându-le un caracter de unitate”. □ Lucia Feneșan notează despre volumul de proză *Cu fața spre ceilalți* (Ed. Eminescu, 1971) al lui Radu F. Alexandru: „Prozele lui Radu F. Alexandru, înmănunchiate sub titlul *Cu fața spre ceilalți* se încadrează în categoria așa numitei literaturi psihologice. Cele 14 schițe ale volumului sunt construcții reci, obiective, dând totuși uneori senzația de participare. Subiectele se constituie cu o mare libertate, toate având la bază aceeași idee: dezacordul dintre un personaj și mentalitatea generală a celorlalți, idee elocvent sugerată prin titlul volumului”. □ Mihai Dascal recenzează cartea de poezii *Coline cu demoni* (Eminescu, 1970) a lui Constantin Ilie: „*Coline cu demoni* conține un număr apreciabil de inedite tardive, aparținând unei etape, după toate indiciile revolute. Prezența lor corespunde fie unei exigențe particulare, fie intenției programatice a poetului de a sugera continuitatea devenirii sale lirice.”.

MAI

1 mai

• [„Scânteia”, nr. 8773] Ziarul serbează 1 Mai: *Trăiască 1 Mai Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc!* ■ Pe prima pagină citim poezia *Sub cerul florilor de mai* de Anghel Dumbrăveanu. ■ Alături apare și editoria-lul nesemnat *În lumina acestei primăveri sărbătorești*: „Partidul comunist – născut din cele mai nobile tradiții revoluționare, din tradițiile luptei eroice pentru libertate și dreptate, din năzuințele și aspirațiile fierbinți ale poporului român; Partidul comunist – călit în focul luptei revoluționare, conducător încercat al bătăliilor de clasă împotriva asupririi sociale; Partidul comunist – organizatorul și conducătorul vastei opere de edificare socialistă a patriei, de clădire a noului destin al României; Partidul comunist – detașament încercat al mișcării comuniste și muncitorești internaționale; Partidul Comunist Român, inima întregii noastre națiuni, își aniversează semicentenarul glorioasei sale existențe. Sub semnul acestei glorioase aniversări sărbătorim, noi, astăzi ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc”. ■ Alexandru Ivasiuc semnează *Socialismul conferă muncii noastre demnitate și perspectivă*: „În socialism singurul care nu are dreptul la cuvânt este parazitul, acela care nu muncește, care se exclude singur din societate – o societate unită prin efort colectiv. Participarea largă și conștientă, la locul de muncă, prin muncă și la conducerea organizării sociale a muncii schimbă caracterul muncitorului, ori unde ar lucra

el, și chiar al acestei activități omenești de frunte. [...] În primăvara aceasta, în România, sub acest înțeles, sărbătorim ziua muncii, ne identificăm existențele cu liniile esențiale ale politicii partidului care-și sărbătorește semicentenarul sub semnul eforturilor constructive și de neîncetată lărgire a democrației socialiste, o democrație a muncii, a aspirațiilor către un destin luminos, comunist, al patriei”. □ O pagină este dedicată poeziilor despre 1 Mai: *Din mai în mai* de Virgil Teodorescu, *Încredere* de George Chirilă, *Imn* de Grigore Hagiu, *Coloane* de Florentin Popescu, *Viață orânduită* de Werner Bossert (în românește de Mihai Negulescu), *Patria* de Vasile Nicolescu.

● [„Cronica”, nr. 18] Numărul se deschide cu editorialul redacțional intitulat *1 mai 1971*, dedicat semicentenarului P.C.R., alături de versuri semnate de Ovidiu Genaru. ■ Două pagini de critică sunt dedicate eminentelor poeților. □ Liviu Leonte recenzează cel de-al șaselea volum al lui Radu Cârneli, *Grădina în formă de vis* (reușita stând „în găsirea unui fericit echilibru între rigorile sonetului și puternicul flux emotiv, atât de specific pentru contribuțiile sale anterioare”). □ Rodica Șuiu scrie despre *Nostalgia clasicismului* în poezia Constanței Buzea, simbolizată de „năzuința spre un timp pur, de renegare a histrionismului și aplecare a măștilor «în bernă» în fața *sinelui* schimbat”. □ Pornind de la volumele *Versuri* și *Detectivul Arthur*, ambele apărute în 1970, Alexandru Ștefănescu [care, în viitor, va semna în revistă Al. Ștefănescu] este fascinat de *Emil Brumarul și mirajul materiei*, descriind, pe capitole, lumea poetică „inconfundabilă” impusă de poet încă de la debut: *Universul poetic*, *Personajele*, *Timpul*, *Umorul*. □ Zaharia Sângeorzan comentează eseuul *Poezia criticilor* (Ed. Eminescu, 1971), ce constituie debutul lui Florin Manolescu, „un tânăr critic excepțional de talentat”, „un spirit critic foarte inventiv, eruptiv, deschis modernității fără excese structuraliste”, „un subtil și original analist de poezie”. ■ *Modalitățile criticii* din titlul articolului lui Henri Zalis se referă la „critica de direcție sau cea aplicată fenomenului literar individual”, o separație tranșantă între cele două nefiind posibilă: „Cu cât critica de direcție desemnează mai judicios și mai complet planurile de explorat și țintele de atins, cu atât mai sigure sunt, în baza îndrumărilor primite, verdictele cronicarilor și mai nuanțate rezultatele oficiului critic de zi cu zi”. □ *Se poartă farsa* conchide Mihai Nadin, scrutând producția dramaturgică publicată în ultima vreme, „în evidentă întârziere față de poezie sau proză”. □ *Sub același soare*, nuvelă de Stelian Baboi. ■ Alexandru Paleologu stă de vorbă cu de Dan Ciachir pentru *Convorbirile „Cronicii”*, pe marginea temei *Socialul și literatura*, propusă de masa rotundă organizată de „România literară”, la care interviueatul nu a fost invitat, deși a fost preocupat de „reflexia socialului în artă”, prin volumul *Spiritul și litera* (Eminescu, 1970). Al. Paleologu declară că poate vorbi degajat mai ales despre pozițiile radicale exprimate de Paul Anghel și Paul Everac față de literatura actuală, întrucât nu se consideră un critic și nu ține „un registru al aparițiilor literare”: „preocuparea mea nu este cunoașterea lite-

raturii, ci cunoașterea prin literatură”. ■ La rubrica *Moment* este semnalat un „excelent eseu” cu titlul *Lumea lui Dostoievski*, semnat de Nicolae Manolescu în „Lucașul” (nr. 15/10 aprilie), care analizează libertatea personajului dostoievskian, pornind de la replica lui Marmeladov: „Înțelegeți dumneata ce înseamnă să n-ai unde te duce?” □ Printre cărțile științifice de succes ale E.D.P., Laurențiu Stoica numără și lucrarea ieșencei Silvia Cernichevici, intitulată *Existențialismul și problematica educativă contemporană*, interpretare gândită de pe pozițiile pedagogiei marxiste. □ N. Carandino taxează *Etimologii de ultimă oră*, semnând două note despre termenii *calofil* (o invenție camilpetresciană incongruentă cu spiritul gândirii și al limbii grecești, care are în schimb vocabula *filokalia*) și *dialog* (nepresupunând doar doi vorbitori), care „a evadat din teatru, ca să se refugieze în politică. Pe scene, în schimb, a reapărut, imperial, monologul”. □ Necrolog *Nicolae Bagdasar*. □ Pe ultima pagină, revista începe să publice texte ale colaboratorului George Cuibuș, „o antologie de confesiuni și amintiri”, aflată sub tipar, în care au fost intervievate personalități ale vieții publice internaționale, între care John Dos Passos, Nazim Hikmet, Sean O’Casey, Quasimodo ș.a. În acest număr, un „remember-interviu” cu Ilya Ehrenburg, din decembrie 1960.

● [**„Flacăra”, nr. 18**] Henri Wald publică eseu „2”, pe tema egalității sociale. □ R.S. Pop semnează un amplu material intitulat *Teatrul în sărbătoare*, o analiză detaliată a „concursului național de creație și interpretare teatrală închinat aniversării semicentenarului P.C.R.”. □ Dinu Kivu discută despre teatrul politic, în contextul aceluiași eveniment, aducând ca exemple *Diluviul* de Vasile Nicorovici (Teatrul Național din Iași) și *Fidelitate* de Hajdu Gyözö (Teatrul maghiar din Timișoara). □ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul de versuri al lui Vasile Zamfir, *La marginea lumii* (Eminescu). □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *De 1 Mai*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie tabletele *Un simbolist și Ra, Ra, Tarara..* □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică răspunsul lui Ioan Simion, redactorul șef al Editurii Politice, la întrebarea revistei privind pregătirile „pentru întâmpinarea semicentenarului P.C.R.”, fiind făcută o trecere în revistă a „lucrărilor care abordează aspectele importante ale revoluției și construcției socialiste, ale preocupărilor actuale ale partidului și statului nostru”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se prezintă aspecte din „agenda Concursului național de creație și interpretare teatrală”, fiind amintite *Oameni care tac* de Al. Voitin, *Epozeții invizibili* de S. Andreescu și Th. Mănescu, *Diluviul* de Vasile Nicorovici.

● [**„Lucașul”, nr. 18**] Editorialul semnat redacțional se numește Ziua Muncii și omagiază în același timp sărbătoarea de 1 Mai și foarte apropiata aniversare a P.C.R.: „Conduși de încercatul nostru partid comunist, a cărei bogată experiență istorică a înscris pagini de neșters în cartea destinului poporului român și a luptei sale pentru întărirea continuă a solidarității cu oamenii

muncii de pretutindeni, în folosul triumfului ideilor marxist-leniniste și a victoriei socialismului în lume, – sărbătorim cu mândrie ziua de 1 Mai, zi în care ne mărturisim cele mai profunde și mai tinerești nădejdi în viitorul strălucit de muncă, de pace și de libertate al tuturor popoarelor lumii, cele mai frumoase aspirații internaționaliste și neclătinata încredere în izbânzile comuniste de mâine”. ■ *Amințirile de școlar* ale lui Marin Preda continuă cu episodul *Profesorii*, în care vorbește cu precădere de profesorul de matematică din Școala Normală, a cărui atitudine strivitor superioară i-a provocat o reacție de respingere ce l-a adus în pragul repetenției. Când, în cele din urmă, s-a pregătit pentru teză și a luat zece, a provocat neîncrederea tuturor, începând cu profesorul și încheind cu colegii: „Mi-am dat atunci bine seama de umilințele pe care trebuie să le îndure cel care este pe nedrept printre ultimii într-o profesiune sau pe scara ierarhiei sociale. El nu are cuvânt, chiar dacă își dă seama că se află în posesia adevărului. El nu e auzit chiar dacă se exprimă. Nu-l crede nimeni, sau zice că a auzit și el asta de la cineva. El nu există, e un simplu figurant”. ■ Tot pe pagina 1 apare lista premiilor Uniunii Scriitorilor pentru anul 1970: proză: Augustin Buzura (*Absenții*) și Romulus Guga (*Nebunul și floarea*); poezie: Ana Blandiana (*A treia taină*) și Ilie Constantin (*Coline cu demoni*); dramaturgie: Fănuș Neagu și Gheorghe Astaloș; critică și istorie literară: Nicolae Manolescu și S. Damian; literatură pentru copii și tineret: Octav Pancu-Iași și Iordan Chimet; lista continuă cu premiile pentru traduceri, pentru literatura naționalităților conlocuitoare, pentru debut. ■ Nicolae Ciobanu face cronica volumului *Teatru* al lui Teodor Mazilu: „În general, s-ar putea spune că literatura lui Teodor Mazilu mai are de luptat cu una din marile ei racile: abuzul de inteligență pragmatică și de intelectualism deviat în dezinvoltura superficială”. ■ La rubrica *Compendiu*, Dinu Flămând discută volumele *Dostoievski* (Liviu Petrescu) și *Tensiunea lirică* (Ștefan Cazimir). ■ La rubrica *Poșta redacției*, Cezar Baltag remarcă, dintre sutele de aspiranți la gloria poetică, un tânăr a cărui poezie este „dramatic expansivă și bărbătească”: Mircea Florin Șandru. ■ Relații despre întâlnirea unui grup semnificativ numeric și reprezentativ valoric de scriitori (din București, Cluj și Timișoara) cu studenții timișoreni și cu cititorii din Lugoj. Scurte cronici ale acestor întâlniri semnează Nicolae Manolescu (*Studenți*), Marin Sorescu (*Păscălie sau carte de zodii pe 140 de ani*), Ioana Bantaș (*Castrum Temensiensis*), Sânziana Pop (*Elogiu orașului*), Constantin Țoiu (*Bătrâna electriciană*). ■ Alex. Ștefănescu (rubrica *Compendiu*) face scurte cronici romanelor *Strada vânătorilor* (Nelly Cutava), *Mlaștina* (Eugen Zehan) și volumului de schițe *Fumul bunicului* (Constantin Mateescu). ■ Paginile de mijloc grupează sub genericul *Anul 50 – Conștiința istorică a omului de cultură* articole semnate de Radu Boureanu (*Omul de carte și spiritul timpului*), Virgil Teodorescu (*Conștiința comună*), Sorin Titel (*Restituirea istoriei*), Titi George Cîmpeanu (*Apele nu curg mereu la vale*), Irina Grigorescu (*Omul tânăr are eroii aproape*), Nicolae Balotă (*Literatură națională și*

universală), Nicolae Țic (*O preluare de ștafetă*), Arnold Hauser (*Prezent și istorie*). Cităm din ultimul: „Un om de cultură, în etapa pe care o trăim, ar trebui să fie mai conștient de rolul său în societate decât au fost premergătorii săi. Angajamentul politic este azi condiția *sine qua non* a activității pe tărâm cultural”. ■ Rubricile permanente rezervate artelor găzduiesc teatrul (Marin Sorescu), muzică (Costin Cazaban), arte plastice (Grigore Hagiu), film (Leonid Dimov), televiziune (Sânziana Pop). ■ Continuă rubricile în serial *Jurnalul unui martor ocular* (Teodor Mazilu) și *Confesiunile unui maniac* (Alexandru Paleologu). □ Primul vorbește despre *Lumina soarelui*: „Totdeauna suntem ispitiți să dăm o explicație sacră modestelor noastre păcate. [...] Frica de neant? Ce iluzie! Ce vanitate! Ce atroce minciună! Cine spune că îi e teamă de neant, minte de îngheață apele”. □ Cel de-al doilea continuă polemica amicală cu Alexandru Ivasiuc pe teme din *Contractul social* al lui J.-J. Rousseau. ■ Scurte puncte de vedere despre cărți recent apărute în librării au Dan Zamfirescu (*Pagini nescrise din istoria culturii românești* de acad. Ștefan Bîrsănescu) și Sașa Pană (*Scieri* de Pompiliu Constantinescu, *André Chénier* de Gabriel d’Aubarede și *Portretul, – 50 de secole de umanism în pictură* de Galienne și Pierre Francastel.) ■ Pe ultima pagină, un grupaj de poezie iugoslavă contemporană, în traducerea lui Marin Sorescu (Ivo Andrici, Slavko Mihalici, Mak Dizdar, Izet Sarailici).

• **[„Glasul Patriei”, nr. 13]** Mihai Beniuc publică poezia *Sunt frunza ta*. ■ Demostene Botez semnează *Întâi Mai*: „Anul acesta, ziua de 1 Mai cuprinde și o altă sărbătoare a întregului nostru popor. Aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român, care-i în aceeași măsură prilej de sărbătoare a primăverii țării noastre, înflorită ca niciodată în această «preagurmoasă lună mai»”. □ Sub semnătura lui prof. univ. dr. docent D. Berciu, Decanul Facultății de Istorie a Universității din București citim *O glorioasă aniversare*: „Aniversarea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român se desfășoară în apoteoza de lumină, avânt și dăruire a primăverii, confundată în fericit simbol cu forța de regenerare și înnoire a generosului anotimp. Sărbătoarea ridică primăvara la cota anotimpului social al poporului nostru, aducându-i nebănuite roade de împlinire, demnitate și dreptate din semințele semănate acum o jumătate de veac. Au crescut și au rodit în cele mai vitrege condiții, stropite cu sânge de martiri și încălzite la incandescența visului lor de dreptate, transformând destinul patriei în fața strălucitoare de azi a României”. ■ Versuri semnează: Victor Tulbure (*8 Mai 1921*), Virgil Carianopol (*Lumină și cuvânt*), Nicolae Tăutu (*Țara*), Vlaicu Bârna (*Cântec de mai*), Mihai Stănescu (*Marină*). ■ Nedic Lemnaru semnează *Izvor al marilor creații*: „Această minunată țară a noastră, cu înfățișare armonioasă, cu pământ roditor, cu însemnate bogății a fost, în trecut, de atâtea ori râvnită. Poftei celor care au vroit să ne subjuge prin forța puhoaielor de oameni, prin ptuerea armelor, le-am răspuns răspicat și dârz la Posada, la Rovine, la Podul-Înalt, la Călugăreni, la Mă-

rășești, la 23 August 1944”. ■ Nichifor Crainic scrie despre *Poetele folclorice*: „Nici o baladă populară nu m-a făcut să cred că ar fi fost compusă de vreo femeie. De altfel, chiar în lumea cultă, poezia epică e în firea bărbaților. Trecând la cântecul folcloric însă, nu e greu să distingi dacă unul e născocit de un bărbat sau de o femeie. Prin folclor poetul e îndeobște și propriul său compozitor. Și adesea cred că metoda e cea care premerge și atrage cuvintele după ea. Poezia poporului durează multisecular, fiindcă e scăldată în fluidul misterios al cântecului, mai lipicios de memorie decât vorbele versului. Cuvântul *ghers* nu înseamnă numai vers, ci vers îmbălsămat în melodie. Poeta populară e, ca și bărbatul, versuitoare și compozitoare în același timp. [...] O bună parte din lirica noastră folclorică e plăsmuită de femei. S-ar putea spune că poetele – compozitoare cele mai bune ale noastre trebuie căutate în dragostea folclorică, în cântecele de leagăn, în bocete și chiuțuri, în descântece, în varietatea nuanțată dintre veselie și jale care îmbogățește lirica populară. Un spirit subțire, care știe să distingă, ar putea și ar trebui să aleagă și să alcătuiască o antologie din lirica noastră populară plăsmuită de femei. Ar fi o adevărată revelație. S-ar vedea că geniul româncei nu stă numai în țesături și cusături ci și în poezia lirică versificată și cântată, adică în literatură și muzică, încă de când nu știa ce e un condei sau un portativ”. ■ Revista publică *O pagină despre România, de Martha Bibescu* sub titlul *Țara aceea dintre orient și occident*, cu o notă semnată de Romulus Dianu: „Scriitoarea Martha Bibescu, autoare a 40 de volume de proză, în limba franceză, a scris cu patru decenii în urmă, una dintre cele mai poetice imagini ale României și poporului român, în cartea sa *Izvor, țara sălcilor*. Paginile sale despre frumusețile fizice și morale ale patriei sunt multe și risipite în opera scriitoarei. Una din cele mai evocatoare o desprindem din volumul *Feuilles de Calendrier*, pentru prima oară tradusă în românește și unde se află exprimată o superioară înțelegere a istoriei noastre natale, o sfioasă iubire pentru creația populară arhaică”.

• [„Steaua”, serie nouă, An XXII, nr. 1; Revistă bilunară a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, apare la Cluj; format A4; 40 de pagini; Colegiul de redacție: Aurel Rău (redactor-șef), Virgil Ardeleanu, Aurel Gurghianu (redactori-șefi adjuncți), Virgil Nistor (secretar general de redacție), Octavian Bour - prezentare artistică] Președintele Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu, face urări revistei: „cu prilejul transformării ei într-o publicație bilunară” să fie „o prezență cât mai vie în viața noastră literară. [...] să aducă o puternică iradiație culturală și literară nu numai în inima Ardealului ci în conștiința întregii noastre națiuni”. □ Editorialul lui Aurel Rău include precizări istorice legate de activitatea revistei care „cu mai moderne soluții grafice [...] se află la un nou început de drum”, „momentul politic când «Steaua» nouă debutează este unul de sărbătoare, Partidul Comunist Român împlinește cincizeci de ani de la înființare, cincizeci de ani de bătălii și victorii” și precizări de orientare ideologică: „nu uităm de asemenea datoria

noastră, ca de altfel a întregii prese literare, de a promova o creație angajată, în deplina consonanță cu imperativele epocii și dezideratele patriotice pe care Congresul al X-lea ni le-a înfățișat”. □ În ton cu editorialul, scriu scurte intervenții Eugen Uricaru (articolul *Împlinire*), Vasile Rebreanu (articolul *Responsabilitate*), Ștefan Pascu (articolul *Punte peste decenii*), Octavian Fodor (articolul *Parte integrantă*). □ Sunt publicate poezii de M. Beniuc, Ion Brad, Teohar Mihadaș, Virgil Nistor, Aurel Gurghianu, Maria Banuș, Petre Stoica. □ Vasile Voiculescu este recuperat prin publicarea unui prolog și a șapte tablouri radiofonice, intitulat *Darul Domnișoarei Amalia*, după un manuscris datat prin anii 1946-1947, al cărui text este stabilit de Ion Voiculescu. □ În cadrul rubricii *Confluențe*, Nicolae Balotă dezbate noua lectură a operei clasicii marxism-leninismului făcută cu „o anumită rigoare științifică” de către Louis Althusser în lucrările acestuia: *Pour Marx* (1966), *Lire «Le Capital»* (1967), *Lenine et la Philosophie* (1969), încercând să contraargumenteze teza althusseriană a „antiumanismului teoretic al lui Marx” și ajungând la concluzia că „umanismul marxist (și nicidecum «antiumanismul teoretic») este un factor esențial în acest proces al transformării omului și a lumii” (articolul *Louis Althusser și umanismul marxist*). □ Tot la aceeași rubrică semnează și Romul Munteanu un articol despre *Georg Brandes și critica sociologică*, un remarcabil critic danez (1842-1927) din zona criticii sociologice de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, autorul notând în deschidere: „Metamorfozele mai adânci ale criticii sociologice încep să se producă o dată cu receptarea filosofiei și a esteticii hegeliene, precum și cu înțelegerea tot mai complexă a filosofiei marxiste. Dat fiind faptul că ecoul esteticii marxiste în critica literară s-a produs cu o anumită întârziere, critica sociologică de la sfârșitul veacului trecut rămâne încă tributară lui Hegel, precum și unei filosofii umanitariste sentimentale, de genul celei cultivate de J. M. Guyau”. □ Radu Tudoran publică un fragment din romanul *Maria și marea*, intitulat *Fotografii colorate*. □ Aurel Rău talmăcește poemul *Ofelia* a lui Arthur Rimbaud. □ Nichita Stănescu este prezent cu poemul *Pânza de păianjen de Goya*: „Ea purta o banderolă albă pe frunte/ și leșina ușor pe spinarea secunde/ Albă ca un vierme de măr,/ ea tocmai părăsea carnea zemoasă/ a clipei”. □ Citând un studiu al lui T.S. Eliot, *Funcția socială a poeziei*, Leon Baconsky recurge la o lungă panoplie de opinii și disocieri pentru a vorbi despre condiția generală sau ideală a poeziei, în căutarea *Adevărului poetic*. ■ Cronica literară este ținută de Mircea Tomuș care, într-un articol intitulat *Cuvânt înainte*, se lansează în aprecieri generale despre foileton, critică literară și cronică literară, notând cu luciditate: „cronica literară este disprețuită pentru lipsa de perspectivă istorică. Reflex al momentului, foiletonul nu poate ambiționa la sistemul optic al istoriei literare, el trebuie să răspundă cu gura clipei, să fotografieze”. ■ Eugen Barbu prezintă sursele documentare și geneza romanului său *Princepele*, aducând în discuție „o capodoperă necunoscută a literaturii vechi”, *Foietul novel*,

„un document ocult, particular, pus încirculație abia în 1861 de Alexandru Odobescu, fin gustător de texte rare”. □ La *Cărți*, reținem câteva recenzii. T. Tihan circumscrie atmosfera epică și atmosfera tragică deturnată spre farsă și grotesc din *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici (Ed. Eminescu, 1970). Petru Poantă descrie și analizează cartea de eseuri ale lui Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar secolul XX* (Ed. Eminescu 1971), despre care spune „Dinu Pillat este un epicureu rafinat al lecturii, din familia marilor degustători de literatură. Gestul critic înseamnă pentru el, în ordine psihologică, un act de asceză. Înainte de a comunica și de a explicita, el pare că inițiază o îndelungă autoconfesare”. □ Horia Bădescu face o scurtă exegeză a volumului de poezie *Edenul de piatră* a lui George Alboiu (C.R., 1970).

3 mai

• [„*Scânteia*”, nr. 8774] Și acest număr este dedicat sărbătoririi zilei de 1 Mai: „Cu prilejul zilei de 1 mai, oamenii muncii din România, strâns uniți în jurul partidului, și-au exprimat vibrant sentimentele de frăție internaționalistă față de popoarele tuturor țărilor socialiste, solidaritatea cu clasa muncitoare internațională, cu lupta tuturor forțelor care militează pentru socialism, pace, democrație și progres în lumea întreagă!”. ■ Pe prima pagină citim *În preajma gloriosului semicentenar. Întregul popor a sărbătorit ziua de 1 mai printr-o fierbinte manifestare de dragoste și atașament față de Partidul Comunist Român*. ■ Citim și despre *Manifestări consacrate semicentenarului Partidului* în orașe din țară: Reșița, Miercurea Ciuc, Tr. Severin, Constanța, Bistrița, Timișoara, Satu-Mare, Vaslui.

4 mai

• [„*Scânteia*”, nr. 8775] Zaharia Stancu semnează pe prima pagină textul *Popor nemuritor, Partid nemuritor*: „Poporul român a luat naștere în condiții dramatice. Întreaga istorie a poporului român s-a desfășurat în condiții dramatice. Tot în condiții dramatice s-a născut și Partidul Comunist Român. Și am ocoli adevărul dacă nu am sublinia faptul că tot în condiții dramatice s-au desfășurat și mulți din acești ani, cincizeci la număr, care constituiesc laolaltă viața de până astăzi a partidului nostru. [...] Istoria de două milenii a poporului nostru a dovedit că poporul român este nemuritor. Nemuritor va fi și partidul acestui popor – Partidul Comunist Român”. ■ În continuare, citim *Telegrame adresate C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, Realizări demne de marea sărbătoare și Manifestări consacrate semicentenarului Partidului* trimise din orașele din țară: Timișoara, Craiova, Constanța, Cluj, Galați, Miercurea Ciuc, Sf. Gheorghe, Baia Mare.

5 mai

• [„*Munca*”, nr. 7297] Ion Florea scrie despre *Democratizarea culturii – rod al politicii Partidului comunist român*: „partidul nostru promovează pe

scară largă dezbaterile ideologice și politice, confruntarea liberă de opinii, schimbul de idei, folosind acest cadru și ca un mijloc pentru dezvoltarea gândirii creatoare, a spiritului creator în teorie, de afirmare și promovare a pozițiilor și ideilor înaintate, a ideilor marxism-leninismului”.

• [„România liberă”, nr. 8251] Gheorghe Stroia consideră „aspirațiile comuniștilor” un *Stindard al culturii înaintașe*, mai ales, pentru că: „arta, creația, activitatea artistului dobîndesc, pe lângă destinația lor estetică, o funcție socială deschisă, angajată, acționează ca factori esențiali de înfrîurire a conștiințelor” și „devin chemări și îndemnuri la acțiuni transformatoare pentru făurirea unei lumi mai bune, mai drepte, mai frumoase”. Notează, în acest sens, afirmația lui Nicolae Ceaușescu, la o „recentă” întâlnire cu oamenii de artă și de cultură: „Noi credem că datoria scriitorilor este aceea de a contribui activ la făurirea omului nou, la formarea conștiinței socialiste, la dezvoltarea umanismului socialist, a acelor virtuți morale pe care dorim să le cultivăm la fiecare cetățean și pe care poporul român le are în însăși structura sa psihică”.

• [„Scânteia”, nr. 8776] Editorial redacțional intitulat *Țara întregă în tâmpină cu însuflețire gloriosul semicentelar*: „În climatul de puternică efervescență creatoare, caracteristic acestor zile în care întâmpinăm gloriosul semicentelar al partidului, știrile sosite la redacție continuă să reflecte ample acțiuni prin care întregul nostru popor își manifestă unitatea fermă, de nezdruccinat, în jurul celor mai buni fii ai săi, comuniștii, adevinuta deplină la politica internă și externă a partidului. Colective de oameni ai muncii din întreprinderi industriale, de pe ogoare, din instituții de învățământ și cultură raportează cu mândrie și adâncă satisfacție conducerii de partid și de stat despre noi realizări obținute în activitatea lor, despre hotărârea de a nu-și precupeți eforturile pentru înfăptuirea vastului program elaborat de partid. Alte știri fac cunoscute o multitudine de manifestări științifice, culturale și artistice menite să evoce emoționantul trecut de luptă al partidului, drumul glorios parcurs de-a lungul celor cinci decenii de existență, să prezinte succesele întregului popor, sub conducerea clarvăzătoare a comuniștilor, în edificarea clarvăzătoare a comuniștilor, în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate. Toate aceste manifestări conturează în ansamblul lor un tablou vibrant al atmosferei însuflețitoare în care, pe tot cuprinsul țării, oamenii muncii își dedică întreaga lor energie și capacitate creatoare apropiatei sărbători a partidului”. □ Alături apare poezie *Partidului erou* de Victor Eftimiu: „Istoria va scrie cu litere de aur/ În cartea României eterne, ca un zid,/ Etern, înalt, puternic, eroicul Partid!”.

■ O pagină din acest număr are ca tematică *Arta – prezența vie la marea sărbătoare a poporului nostru*. □ *De-atunci, din douăzeci și unu..* de Cicerone Theodorescu: „Într-o consonanță unanimă pentru o dată – o dată atât de însemnată cum este aniversarea partidului – scriitorii de la noi au toate temeiurile să-și întrupeze viziunea lor cea mai adâncă, să-și folosească uneltele lor cele mai bune, din lăuntru acestei întoarceri prin timp, din lăuntru acestei perspec-

tive istorice. Pentru slujitorii artei literare e firesc prilej de reflecție care implică și un, cât de succint examen. În primul rând, fiind vorba de un anumit specific de muncă, examenul trebuie să fie al valorii estetice adevărate: fiindcă numai ea autentifică durabilitatea operelor acestui îndelungat răstimp și le încorporează permanenței patrimoniului obștesc. [...] De aceea, de bună seamă, scriitorii de toate genurile și de toate promoțiile din țara noastră se gândesc la vehicularea sentimentelor și ideilor lor verificate de-a lungul anilor și proiecte deopotrivă pe ecranele viitorului – și nici de cum la simple versificări sau la proze de spontaneități pasagere. Poeții reflectează și râvnesc la cristalizarea în opera lor a unor semnificații, a unor prototipuri, a unor simboluri, a unor funcțiuni expresive și cuprinzătoare, inspirându-se în considerarea etapei străbătute de la izvoarele adevărului: vegheate de grija și obligația autenticității, concretizate în alcătuirii capabile să aspire la comunicarea unei vibrații.” □ În continuarea textului apar trei poezii: *Drum înainte, Istoria din începuturi, Arbuștii*. □ *Lupta comuniștilor inspiră creația artistică* de Marina Preutu. □ *Evocând anii eroicei lupte..* de Nagy István spune: „Mi-am consacrat 40 de ani de activitate literară încercării de a prezenta momente din istoria semicentenară a partidului. N-am izbutit, o știu, să realizez tot ce aș fi dorit. [...] Martorii și participanții la luptele de dinaintea lui 23 August se trec din viață. Experiența lor nu trebuie să se piardă însă, ea trebuie imortalizată pentru posteritate în memorii, materie de o excepțională bogăție și însemnătate pentru viitoarele romane istorice. Gândindu-mă la asta, mă străduiesc, mai bine zis mă grăbesc, să las într-un amplu roman autobiografic, chiar dacă numai în forma unei materii prime literare, fapte pe care nu le pot povesti decât eu, participant la lupta de o jumătate de veac a Partidului Comunist Român. Sper, de asemenea, că tinerii mei colegi de breaslă vor continua datoria de onoare a literaturii noastre de a descrie la un înalt nivel artistic luptele eroice de ieri și de azi ale partidului. Este o misiune demnă de un scriitor adevărat”. ■ Petru Popescu semnează textul angajant *O literatură a vieții – prin aceasta răspundem la îndemnul partidului: „Actul creator în România contemporană depinde de conștiința unică și irepetabilă a artistului*, de căutările originale și îndrăznețe ale spiritului creator, care prefac în minuni ale frumosului experiențele vieții imediate, istoria contemporană, toate actele și răsfrângerile societății, ale timpului și ale locului, în sufletul unui artist lucid, responsabil cu maturitate politică. Ultimele două congrese ale partidului au acordat o deosebită importanță domeniului spiritual, dând științelor și artelor un remarcabil relief în ansamblul problemelor dezbătute. [...] Orientările clare, realiste, date de partid culturii, corespund aspirațiilor creatorilor. Înfăptuirea lor prin operă dă garanția apropierei de viața și aspirațiile poporului, garanția durabilității în timp a creațiilor artistice, care permit personalității creatoare să se mărturisească în operă. Știm că numai societățile evoluat, stabile, întemeiate pe principii juste, reprezentând cele mai autentice aspirații populare, sunt acelea care se preocupă de spi-

rit și de expresie, făcând din ele forțe ale dezvoltării naționale, premise într-o operă de edificare care sintetizează întregul trecut în ce a avut mai de preț și care năzuiește către un viitor al unor și mai mari, și mai semnificative înfăptuiri. O asemenea societate este societatea noastră, a României socialiste. Motiv de mândrie pentru fiecare membru al său, pentru creatorul de artă cu deosebire”. □ S. Movileanu prezintă *Cartea – în slujba construcției socialiste*, articol subintitulat *Însemnări de la o expoziție* : „Întregindu-se în șirul manifestărilor omagiale dedicate semicentenarului Partidului Comunist Român, «Decada cărții românești», desfășurată între 19-28 aprilie, a prilejuit o semnificativă trecere în revistă a succeselor obținute în acest domeniu, ilustrând elocvent locul important pe care-l ocupă cartea în viața spirituală a omului zilelor noastre. Expozițiile deschise în localități din întreaga țară care au prezentat publicului larg o imagine de ansamblu a producției editoriale din ultima vreme, schimbul viu de opinii realizat cu ocazia întâlnirilor dintre cititori, editori și autori asupra realizărilor de până acum, precum și asupra muncii de perspectivă, au demonstrat, încă o dată, că îndrumarea atentă de către partid, promovarea cu consecvență a unor ferme principii ideologice au creat – ca de altfel în toate sectoarele vieții politice, sociale și economice – condiții optime pentru desfășurarea unei activități cu rezultate substanțiale, pentru elaborarea unor lucrări originale care să se înscrie în patrimoniul de valori al culturii naționale”.

● **[„Viața studentească”, nr. 18]** Număr special, deschis de articolul scris în redacție *50 P.C.R. – Partidul, crezul celor 150000* (n.n. de discipoli ai *Almei Mater*), cu articole omagiale ale studenților: Marius Tupan – *Aleasa tradiție a studenției*; Mircea Florin Șandru – *Sensul recunoștinței noastre*; Andrei Marga – *Crearea P.C.R., cotitură istorică în dezvoltarea luptei revoluționare a clasei muncitoare, a forțelor democratice și progresiste pentru eliberarea socială și națională*. □ Versuri de Ion Tutunea, Constantin Apetrei, Olah Janos, Dieter Schlosser, sub semnul *Partidului tinereții*.

6 mai

● **[„Munca”, nr. 7298]** Agerpres prezintă o *Emoționantă evocare literară*, cu caracter istorico-literar, ce a avut loc la Muzeul de istorie, cu titlul *E pentru că pe lume Partidul s-a născut*. □ Lucia Bogdan prezintă filmul *Frații*, scenariul fiind semnat de Nicolae Țic și Constantin Bordeianu.

● **[„România liberă”, nr. 8252]** Eugen Barbu scrie articolul *50*, elogiind „reușitele” Partidului: „Odată cu Eliberarea putem vorbi la lumina zilei, în sfârșit, de partidul nostru dinamic, pus pe faptă și nu pe demagogie crasă, așa cum ne obișnuiseră partidele burgheze. [...] Învățați! Alfabetizarea, scoaterea la lumină a celor ce erau sortiți unei inculturii perpetue. [...] Să mai vorbim despre noile și modernele uzine și fabrici ridicate pretutindeni [...] ? Reforma agrară, împărțirea moșiilor și restituirea lor țăranilor [...] cooperativizarea [...] electrificarea la sate [...] Să reamintim aici cifrele tipăriturilor de ordinul mili-

ardelor? Să spunem câte manuale gratuite au fost distribuite școlarilor din patria noastră? [...] Dar bursele alocate studenților și căminele confortabile oferite celor studiosi? [...] 50 de ani [...] O jumătate de secol de lupte și de victorii fără egal.”

● [„Scânteia”, nr. 8777] Citim versuri semnate de: Mihai Beniuc (*În piept, purtăm noi steagul...*), Szemler Ferenc (*Așa ca rudele*, traducere de Al. Andrițoiu), Nicolae Dragoș (*Ostașul de rând al Partidului*), Corneliu Șerban (*În numele viitorului*). ■ Apare ancheta *Politica P.C.R. – rodul unei activități teoretice vii, creatoare*: „Creat ca partid marxist-leninist, însușindu-și organic concepția științifică despre lume a clasei muncitoare ca o călăuză în acțiune, ca un instrument inegalabil de cunoaștere a realităților, Partidul Comunist Român a dezvoltat, de-a lungul celor 50 de ani de existență, a tot mai bogată activitate teoretică de analiză și interpretare a problemelor ridicate de dezvoltarea societății românești, în contextul general al evoluției lumii contemporane. Tocmai capacitatea de a aplica creator marxism-leninismul potrivit condițiilor specifice României a generat și generează soluțiile teoretice noi, originale date de partid multiplelor probleme pe care le ridică înaintarea țării pe calea socialismului. O deosebită vigoare, un puternic avânt a cunoscut gândirea teoretică a partidului în anii din urmă, marcați de Congresele al IX-lea și al X-lea. În istoria partidului nostru, această perioadă apare ca cea mai fertilă din întregul răstimp de la eliberarea țării, nu numai în dezvoltarea forțelor de producție și adâncirea democrației socialiste, ci și pe tărâmul activității teoretice, al gândirii social-politice. S-a înfăptuit în acest răstimp o operă teoretică vastă, în cadrul căreia au fost supuse unei profunde examinări principalele probleme atât ale activității interne, cât și internaționale, înlăturându-se teze și aprecieri perimate, depășite de viață, elaborându-se soluții noi, corespunzătoare noilor realități, care au deschis largi orizonturi și au generat perfecționări în toate sectoarele construcției socialiste. O excepțională contribuție la investigarea și rezolvarea marxist-leninistă a problemelor esențiale ale dezvoltării sociale a României reprezintă lucrările secretarului general, al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, exemplul de spirit creator, de gândire originală, lucidă și cutezătoare, de realism și permanenta confruntare a teoriei cu practica, cu viața. Prin activitatea sa teoretică, Partidul Comunist Român și-a adus și își aduce astfel contribuția la dezvoltarea și îmbogățirea tezaurului mondial al gândirii marxist-leniniste. Diferite aspecte ale activității teoretice a partidului nostru în perioada ultimilor ani au format obiectul discuțiilor în cadrul unei mese rotunde organizată de redacția ziarului nostru. Redăm în pagina a 3-a a ziarului nostru părerile exprimate”. ■ În pagina *Partidului, cuvânt de slavă* se pronunță Pop Simion, Alexandru Ciucurencu și Aurel Mihale. Redăm din intervențiile celor doi scriitori. □ Pop Simion, *În numele omului, pentru om!*: „Dacă întrebi, bunăoară, cum e Partidul Comunist Român, răspunsul va veni firesc, negreșit: e puternic, clarvăzător, echilibrat și purtător de substanță nouă

ca înșiși oamenii minunați pe care i-a crescut în luptă și muncă de-a lungul celor 50 de ani de istorie glorioasă. Lauda acestor oameni noi, lauda virtuților comuniste se răsfrânge asupra partidului, i se datorează, de fapt, i se cuvine lui; lauda partidului căreia i se alătură în această solemnă clipă de istorie 20 000 000 de oameni, într-un glas unanim, se răsfrânge – reverberată în mii de fațete și străluciri – asupra oamenilor României de azi, așa cum sunt ei și cum tind să fie”. □ Aurel Mihale, *Focul sacru*: „Focul sacru, aprins în 1921 de comuniștii români, arde de cinci decenii, neîntrerupt, pe vatra acestui pământ strămoșesc al nostru. El iluminează astăzi din plin destinul poporului român și al României socialiste, munca creatoare a tuturor cetățenilor dă imbold operei de făurire a unei societăți multilateral dezvoltate, însuflețește și înaripează arta și literatura, cultura, înnobilându-le cu permanența mesajului său umanist-socialist. [...] Focul sacru al idealului comunist va arde și în viitor, liber și înalt, nestingherit, pe vatra României socialiste. Lumina lui, înnoitoare și vie, va străluci de-a pururi pentru noi și viitorime prin clarviziunea partidului nostru comunist”.

● [„Albina”, nr. 18] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Partidul reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate și de la care radiază energia și lumina ce pun în mișcare și asigură funcționarea întregului angrenaj al orânduirii socialiste”. ■ Virgil Teodorescu semnează *Cultura, sinteză a virtuților naționale*: „Se împlinesc cincizeci de ani de la înțemeierea Partidului Comunist Român. Cincizeci de ani de lupte și victorii. Cincizeci de ani de împliniri care înmănușează tot ce are mai bun națiunea noastră. E vârsta unei maturități certificate azi prin mari înfăptuiri și valoroase succese obținute de clasa noastră muncitoare, de întregul nostru popor în toate domeniile de activitate. [...] Cultura, se înțelege de la sine, nu s-a iscat în mod spontan și nu se dezvoltă în mod spontan, n-a căzut din cer, pentru că există o tradiție națională, multinațională și universală, există, în același timp, neîntreruptele și repezile izbânzi în domeniul științei și al tehnicii, un *patrimoniu cultural*, care constituie sursa necesară a progresului uman. [...] În ceea ce privește *starea culturală a populației*, în țara noastră s-au petrecut și se petrec adânci modificări de structură, schimbări cu caracter revoluționar, care duc, treptat, la desființarea graniței dintre munca fizică și intelectuală, dintre munca de gândire și de execuție”. ■ În *Cronica unui greier*, Ion Bănuță semnează textul *Dimensiunile visului meu*: „De la Partid am învățat mai bine poveștile despre pământ, lăcuste, greieri, libelule, despre coliba lui Daphnis și Chloe, despre coliba robului pământului, despre palatele regilor de antracit, despre lacrima sufletelor șitrupurilor căzute sub zăvoare, despre mirajul visurilor. Am învățat că poetul, dacă este poet, trebuie să fie în primul rând om și să participe total la frumusețea vremii lui. Peregrin pe vastele câmpii ale libertății, peregrin în soare, în plopii fără soț ai lui Eminescu, în mesteceni, în sufletele de argint, în oameni, el, poetul trebuie să fie trubadurul dimensiunilor supreme ale po-

mului, necunoscute încă. Eu, poetul, voi cânta nesomnul, nesomnul întru progres, întru stindardul care freamătă în mine ca un argint în izvorul universului. Partidul m-a învățat că omul din mine trebuie să câștige toate bătăliile omului chiar atunci când le pierde. Partidul m-a învățat să intru în *Hora furtunii*, în dimensiunile zborului păsărilor, în imnul virtuții, în substanța lui Cronos, aruncându-mi toate stindardele întru slava soarelui, Partidul Comunist Român, El, Partidul, fiind dimensiunea lirei mele ce nu poate cunoaște nicio întoarcere. Eu nu știu să merg decât înainte, acesta fiind drumul florii soarelui, al României socialiste”. ■ În continuarea sărbătoririi semicentenarului P.C.R., se publică un grupaj intitulat *50: Cântare partidului, cântare patriei*, ce cuprinde „folclor nou” cules din diverse zone ale țării, precum și un grupaj de versuri tematice semnate de Dragoș Vicol, Alexandru Andrițoiu, Laszloffy Aladár (în românește de Grigore Arbore) și A. Margul-Sperber (în românește de Al. Philippide). □ *Drumul mare*, fragmente de poem de Miron Radu Paraschivescu. □ Pe ultima pagină, Vladimir Pană de ocupă de cum a fost pusă *Istoria în stihuri*, prezentând texte anonime care au circulat „în special după ilegalizarea partidului”, exemplificând prin 13 poezii și cântece datate între 1920-1943 (*Marșul comuniștilor, Marsilieza muncitorească, Ceferistul, Doftana, Mareșale, Plugușorul muncitorilor* etc.). Aflăm că „pentru realizarea acestei pagini s-au folosit texte din culegerea *Poezii muncitorești revoluționare din România (1872-1940)* de Augustin Deac și Teodor Pântean. Vladimir Pană precizează că „Toate versurile asupra cărora ne-am oprit au circulat în epocă nesemnate, fără a li se cunoaște autorul, de cele mai multe ori el rămânând anonim până azi. Apărute – în special după ilegalizarea partidului – în presa muncitorească semilegală sau ilegală condusă de partid, uneori pe foi volante șapirografiate sau dactilografiate, predate din mână în mână, alteori purtate din gură în gură prin pereții celulelor, unele înserate printre rândurile unei scrisori de pe front, altele scrijelite pe vreo foiță strecurată prin ziduri de închisoare – aceste stihuri se constituie într-o veritabilă istorie lirică a luptelor, durerilor, năzuințelor poporului condus de comuniști”.

● **[„România literară”, nr. 19]** Eminamente sărbătoresc (și în conținutul literar), numărul, închinat aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român, se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Faptul că politica noastră exprimă în mod fidel interesele vitale ale poporului asigură unitatea de granit dintre partid și popor, încrederea nemărginită a oamenilor muncii în partidul comunist, hotărârea de a înfăptui neabătut politica sa internă și externă”. În interiorul revistei apar și alte citate din Nicolae Ceaușescu. Numărul este închinat aniversării. ■ Versuri pe același subiect sunt prezente din belșug: Virgil Teodorescu (*Lumina fără umbră*), Radu Boureanu (*Răspund*), Grigore Hagiu (*Întrupare clipei*), Ion Bănuță (*În drapele*), Ștefan Roll (*Dedicație*), Victor Eftimiu (*Cetățile străbune*), Ștefan Aug. Doinaș (*Preludiu de tobă la un marș eroic*), Vlaicu Bârna (*Patria mea, plai al Mioriței*), Ion Sofia Manolescu

(*Pe sânge în sus*), Al. Raicu (*În purpuria zi.*), Ion Cocora (*Vechi sunt cuvintele*), Florin Mugur (*Poate că pământul*), Dimitrie Rachici (*Întindere solară*), Darie Magheru (*Continuitate*). □ Câteva poezii inedite de Grigore Preoteasa, completează tabloul ilegalist al luptei de partid: *Balada; Toamna la Doftana; O, voi drumuri; Toamna; Voluntarii morții; Poem pentru infinitul mare; Execuție; Învinsul*. Poemele sunt introduse printr-o notă nesemnată: „Puțini cunosc activitatea literară a eminentului militant al Partidului Comunist Român, Grigore Preoteasa (1915-1957). Talentul i-a fost descoperit, încă din liceu, de către profesorul său, Pompiliu Constantinescu, care i-a publicat în «Vremea» – între 7 aug. 1932 și 23. Sept. 1934 – 14 poezii, semnate cu pseudonimul Grigore Cluceru. [...] Publicăm – acum, la aniversarea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român – câteva din poeziile inedite ale lui Grigore Preoteasa. Ele ne-au fost puse la dispoziție, împreună cu datele de mai sus și cu fotografiile alăturate, de către prof. M.I. Dragomirescu, prin amabilitatea tovarășei Ecaterina Preoteasa. Poezia lui Grigore Preoteasa evocă atmosfera apăsătoare din închisorile și lagărele în care poetul a fost deținut, ca și speranța unei lumii mai bune, pentru care au luptat și au suferit comuniștii”. □ *Poșta redacției* publică o *Antologie lirică*: „Prezentăm azi prima culegere din manuscrisele adresate «poștei redacției». Sunt, după cum se vede, lucruri de început (chiar dacă unele dintre semnături au mai putut fi văzute, eventual, prin paginile publicațiilor), care – credem noi – justifică acest gen, oarecum simbolic, de încredere și speranță, de încurajare, al tiparului. Gest pe care ne-am bucura să-l vedem confirmat de manuscrisele viitoare ale celor cuprinși în această primă «antologie» și pe care ne propunem, conform unei promisiuni mai vechi, să-l repetăm, periodic, în funcție de calitatea textelor ce ni se adresează. Rămânem, așadar, în așteptare, sperând din toată inima în augurii binevoitori ai acestui început”. ■ Dumitru Ghișe semnează *Un program inepuizabil al artei noastre realiste*: „În primul rând obiectul pe care-l investighează arta noastră este el însuși un univers uman și social inedit. Construcția socialistă, așezarea întregii societăți pe structuri noi, cu alte relații sociale de producție și interumane, zămisirea și cristalizarea unor noi forme de conștiință, procesele de adâncire a echității, democrației și libertății omenești, de perfecționare continuă a formelor de viață socialistă deschid în fața artei realiste un orizont larg, zarea unei lumi de o bogăție inepuizabilă care așteaptă să ni se dezvăluie tot mai adânc. În al doilea rând, realismul artei noastre socialiste beneficiază, în raport cu alte tipuri istorice de realism, de progresul cantitativ și calitativ al mijloacelor de pătrundere în realitate. Arta realistă a zilelor noastre este beneficiara sporului de cunoaștere împlinit de știință în general, de psihologie, sociologie, biologie, biochimie, biofizică etc. [...] În al treilea rând realismul nu se confundă cu o atitudine pasivă în fața vieții. Arta realistă nu este un simplu reflex pasiv, mecanic al vieții. Arta este și creativitate, opera de artă fiind ea însăși o «nouă realitate», alta decât cea naturală. Ea înglobează atitudinea activă a omului în

fața vieții, concepția lui despre lume și viață. Beneficiar al unei concepții științifice despre lume și realitate, al filosofiei marxist-leniniste, omul de artă din societatea noastră se află în posesia ideologiei celei mai deschise spre aflarea adevărului. [...] Iată câteva din coordonatele care îmi par a configura cu evidență șansele inestimabile, valoarea și potențialitățile inepuizabile ale realismului în artă. Iată de ce, așa cum spuneam la început, aniversarea partidului este și o sărbătoare a spiritualității, a artei și literaturii noastre realiste”.

■ Anton Breitenhofer semnează *Profesiune de credință*: „Acțiunile revoluționare ale construcției socialiste se pot compara cu cărările împletite prin ținuturi roditoare, greu accesibile, peste munți și văi; ele au trebuit să fie tăiate adesea în stâncă până ce aceste drumuri s-au vărsat în magistrala măreață a socialismului. Unele lucruri în noua noastră orânduire sunt încă în stare incipientă, dar esența profundă, umană a societății este bine încheată și definitivată. Acest lucru și faptul că accesul la construcție și cultură este deschis milioanei de oameni ai muncii, arată în mod neîndoielnic marea superioritate a orânduirii noastre și inteligența poporului nostru”.

■ Radu Tudoran, *Pentru cronica vremii mele*: „Copilăria mea n-a fost idilică, dar nu regret că am trăit-o, după cum nu regret că m-am născut într-un secol de zbucium. Am ajuns cu bine în partea lui de unde se pot trage concluzii; ele vor alcătui cronica vremii mele, pe care încep a o scrie, istoria celor cinci decenii aniversate astăzi, și-a deceniilor viitoare, cât voi mai putea să-mi pun gândurile pe hârtie, în alfabetul căruia nu-i lipsește nicio literă ca să exprime tot ce știu despre lume”.

■ Szász János, *Pasiunea dăruirii*: „Partidul înseamnă pentru mine, ca scriitor de naționalitate maghiară din România socialistă, în primul rând garantarea în fapt a egalității depline. [...] Fac parte dintr-o generație care și-a asumat drept destin istoric *revoluția*. Dar acest destin nu trebuie conceput drept fatalitate, ci ca rezultat al unei permanente opțiuni. Generația mea a învățat de la Partid momentul decisiv al umanismului și anume: pasiunea de a te dărui unor idealuri, de a ieși din ulcioarele strâmte ale egoismului pe drumul larg, nu totdeauna înșorit, dar totdeauna plin de certitudinea rațiunii, drumul făuririi unei forme de existență socială, croită pe măsura esențelor umane. În preajma semicentenarului, nu pot dori altceva decât să am puteri și energii spirituale sporite, pentru a servi pe mai departe, cu și mai multă devoțiune și pasiune, cauza Partidului, cauza înobilării omului”.

■ Nina Cassian, *Atunci și în anii următori*: „Consider că puterea de a te interesa activ de ceva care se află în afara strictei tale individualități nu a fost o simplă componentă a «anilor negri», ci o aspirație perpetuă și generoasă a oricărui creator adevărat, și una din puținele mândrii care nu au nicio legătură cu vanitatea”.

■ Henriette Yvonne Stahl, *Prerogativele vârstei și ale încrederii*: „Suntem în secolul în care abstractul devine concret și se auto-depășește. Mistica se cercetează științific, iar idealurile nu mai sunt domeniul steril al visătorilor neputincioși. Ipoteza matematică sau idealurile sunt cercetate cu îndârjire pentru a fi efectuate practic. Acest salt – a gândi științific

la lucruri ce par impasabile – nu a fost ușor. Clipe când eroismul încrederii a trebuit să fie mai mare chiar decât cel plătit cu viața pionierilor eroi. A trebuit neînfricat eroismul încrederii în victoria finală. Azi sărbătorim 50 de ani de când pe pământul românesc a început această victorie a încrederii eroice”.

■ Al. Mirodan, *Sens*: „Adeziunea mea la ideile generale ale umanismului socialist a izvorât din încrâncenarea cu care acestea se împotriveau, în acele vremuri, marelui aparat de degradare a omului. [...] Cercetând anii din urmă, cred că textele mele se trag toate dintr-o nevoie permanentă de antifascism și din dorința de a scrie că omul reprezintă valoarea supremă și scopul lumii”.

■ Majtényi Erik, *E primăvară*: „Și atunci de ce nu: o poezie despre primăvară? Da, da, tocmai astăzi și tocmai despre primăvară! Și nici măcar o poezie – numai două cuvinte. Două cuvinte plămădite din bucurie, două cuvinte țesute din frumusețe, cuvinte-omagi, cuvinte care-și apleacă pios frunțile în fața partidului, pentru că partidul le-a învățat cum să-și ridice semeț frunțile. Două cuvinte care exprimă totul, conștiință și recunoștință. Două cuvinte despre viață, două cuvinte despre tot ce datorăm eroismului și fermității, înțelepciunii și abnegației. Două cuvinte despre tot ce datorăm partidului: E primăvară!”.

■ Dan Zamfirescu, *Gânduri la o sărbătoare*: „Culturii noastre, P.C.R. i-a redat sensul ei dintotdeauna: acela de a fi expresia și contrafortul unui mare efort de construcție spirituală. Din cele mai vechi timpuri, cultura noastră a fost și s-a vrut o cultură *funcțională*, a fost, în cele mai înalte realizări, rodul unor oameni adânc preocupați de existența, aspirațiile, luptele, suferințele și biruințele poporului din care făceau parte. Acesta este *stilul major* de viață și creație al tuturor geniilor sale reprezentative, aceasta este «calea regală» pe care ea a urcat prin veacuri, de la firavele începuturi de acum o jumătate de mileniu la condiția uneia din marile culturi ale Europei, cu un cuvânt de spus, astăzi și, mai puternic, mâine, în edificarea unei noi umanități. În străbaterea ei cât mai adâncă de acest spirit înnoitor, în fericita întâlnire dintre geniul politic și cultură, întâlnire care a stat la temelia tuturor marilor epoci de creație din trecutul nostru se află, de altfel, secretul și chezașia împlinirii aceluia destin major al culturii române, la care cu toții aspirăm”.

■ Marin Rădoi, *Partidul și creatorii de valori spirituale*: „Socialismul n-a inventat cultura. Marele merit al orânduirii noastre sociale este că a conferit culturii adevăratele ei dimensiuni și a a redat-o maselor, poporului din care au ieșit propriii ei făuritori. Nu se poate vorbi de cultură acolo unde nu se cunosc nici măcar tainele descifrării scrisului: alfabetul. [...] Paralel cu activitatea laborioasă de valorificare a moștenirii culturale au fost publicate opere de rezonanță ale scriitorilor contemporani. Contactul permanent al conducerii P.C.R. cu creatorii din toate domeniile, îndrumarea nemijlocită a creației literar-artistice, expunerea principalelor probleme care preocupă conducerea de stat și de partid contribuie la cunoașterea nemijlocită a liniilor directoare din economie și cultură în diferitele faze ale unei etape sau alta”.

premiilor literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1970: „Săptămâna trecută, la sediul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, a avut loc, într-o atmosferă sărbătorească, decernarea premiilor literare pe anul 1970. Solemnitatea a fost deschisă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor care, relevând importanța evenimentului se ce încadrează în șirul de manifestări dedicate gloriosului semicentenar al partidului, a pus în lumină tabloul cuprinzător al literaturii noastre actuale, posibilitățile largi deschise de partid creatorilor din toate domeniile, devotamentul cu care scriitorii țări iau slujit și vor sluji, prin operele lor, idealurile poporului. A urmat apoi înmânarea premiilor, după care acad. Al. Philippide, președintele juriului, și-a exprimat convingerea că premiile oferite vor fi un imbold spre realizarea unor noi lucrări de prestigiu, spre îmbogățirea continuă a valorilor scrisului românesc”. □ În numele laureaților a luat cuvântul prozatorul Sütő András: «Aș dori să subliniez încă o dată aici, în acest cadru festiv și foarte emoționant pentru mine, unitatea deplină a tuturor oamenilor muncii de pe cuprinsul României socialiste. Tocmai o asemenea realitate social-politică poate explica amploarea pe care o au astăzi, la noi, viața literară și artistică, întreaga creație. Fertilizându-se reciproc, trăgându-și seva din însăși viața țării, slujind aceleași nobile idealuri, cultura poporului român, cât și a maghiarilor, germanilor, sârbilor și a celorlalte naționalități ce trăiesc pe aceste meleaguri contribuie cu amprenta specificului național la creșterea tezaurului culturii socialiste a patriei comune»”. □ Citim și scurte declarații ale scriitorilor Augustin Buzura, Romulus Guga, Ana Blandiana, Ilie Constantin, Fănuș Neagu, Gheorghe Astaloș; □ Nicolae Manolescu: „În astfel de cazuri cuvintele sună convențional și de aceea n-aș vrea să spun decât că sunt fericit și mulțumesc membrilor juriului că mi-au făcut această nesperată onoare”; □ S. Damian: „Oricât ar fi azi de particularizată strădania criticii de a descifra sensurile operei, ea nu tulbură și nu diminuează astfel fascinația pe care o exercită arta. Am renunța la îndeplinirea unui mandat dacă n-am avea convingerea că o interpretare de adâncime cutezătoare adaugă noi surse de iradiere, sporește efectul vrajei. E posibil însă, profesional, un alt impas. Criticul care vrea să se închidă în perimetrul explicațiilor de specialitate, absorbit de operă, refuzând contactul cu veacul care a zămislit-o, riscă să rămână steril și anacronic. Acum, mai mult ca oricând, a interpreta estetic înseamnă a cerceta febril, competent și mecanismul mai vast al istoriei, prezent, implicat inevitabil, în diferite grade, pe toate treptele creației. De aceea examenul analitic nu mai poate fi un neutru inventar de unghiuri și procedee. Pornind de la aceste premise, am încercat să pledez pentru *intrarea în Castel*. Străbătută de suflul grav al neliniștilor și aspirațiilor secolului, critica e contaminată odată cu opera și speră să realizeze funcția ei terapeutică, adică militantă, de îmbărbătare și deschidere de orizont, de promovare a adevărului și a demnității”; Octav Pancu-Iași, Jean Grosu, Vasile Nicolescu, Wolf Aichelburg, Beke György, Kanyadi Sándor, Alfred Kittner, Vladimir Ciocov,

□ Alexandru Paleologu: „Accept acest premiu fiindcă mă feresc mult mai puțin de ridicol decât de lipsa de umor. De altminteri, mi-e îngăduit să consider acest premiu și ca unul de tinerețe, ceea ce, pentru vârsta mea, pare chiar un compliment, nițel exagerat, firește, ca orice compliment, dar totuși nu lipsit de farmec din acest punct de vedere”; □ Valeriu Cristea: „La intrarea volumului meu în librării m-am temut că, în chipul cel mai firesc cu putință, el nu va găsi *niciun* cumpărător. Solicitat de atâtea nume și titluri celebre din literatura universală, clasică și contemporană – raționam eu, și raționamentul mi se părea infailibil – cum ar putea cititorul să opteze *tocmai* pentru cartea mea? Când un martor ocular întâmplător mi-a comunicat apoi că alături de el, la stand, cineva cumpărase un exemplar din cartea mea, faptul mi s-a părut, în primul moment, incredibil. A fost prima mea bucurie pe care mi-au adus-o *Interpretările critice*. A doua mare bucurie a constituit-o decernarea premiului pentru debut”, Emil Brumaru, Radu Petrescu. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Poezia patriotică*, preluând date și citând din antologia *Glasurele Patriei*, apărută la Minerva, prefața semnată de Ion Dodu Bălan, „care urmărește evoluția poeziei noastre patriotice de la Dosoftei până în zilele noastre, de construcție a socialismului”. ■ În rubrica sa de cronică literară, Mircea Iorgulescu scrie despre *Literatura de azi*: „Idea necesității unor sinteze asupra literaturii române actuale revine cu o mereu sporită insistență în discuțiile și dezbaterile literare din ultima vreme, aproape indiferent de subiectul acestora; faptul nu poate fi considerat nicidecum un simplu accident, ci un indiciu semnificativ pentru o anumită stare de lucruri. [...] Trebuie adăugat de îndată că evoluția vizibil ascendentă a literaturii române pe parcursul ultimului deceniu și, în special, eflorescența anilor din urmă nu sunt fără legătură cu climatul social și politic existent în țară în această vreme, cu grija și prețuirea ce se acordă azi creatorilor de valori spirituale. [...] Primatul creației autentice poate fi socotit drept principala caracteristică a literaturii actuale și trebuie spus că nu a fost de loc ușoară calea până aici; umanismul de substanță al celor mai însemnate scrieri apărute în epoca noastră reprezintă o cucerire dintre cele mai prețioase, rezultat al unei fundamentale schimbări de optică asupra raporturilor dintre individ și istorie înțelese uneori în chip mecanic și simplificator. Trecerea de la eroii literari fără identitate, care aveau rolul de a ilustra, cu maximă docilitate, o istorie schematică și foarte cursivă, precum liniile unui caiet școlăresc, la personaje de mare complexitate sufletească, în stare de o bogată viață interioară este echivalentă cu schimbarea de viziune produsă cândva de teoria coperniciană; fapt revelator, sub semnul acestei considerabile mutații își inaugurează cariera literară o masivă pleiadă de scriitori deosebit de înzestrați, a căror participare la crearea tabloului actual al literaturii române a fost nu o singură dată hotărâtoare. Îndrumarea decisă către roman – în proză, orientarea spre un lirism de substanță și viziune integratoare – în poezie, întronarea criteriului valoric prin «campanii» succesive – în critică sunt acte care au însoțit afirmarea

acestor scriitori”. ■ S. Damian în *Concordanță*: „Adeziunea, din ce în ce mai marcată, la un realism al autenticității (cu ipostazele lui de asperitate) derivă în proza noastră dintr-o înțelegere materialistă complexă și subtilă a relației dintre ins și colectivitate. Pornim de la constatarea că romane dintre cele mai bune editate recent se evidențiază printr-o investigare deschisă și curajoasă a socialului, dintr-o perspectivă care aspiră să armonizeze idealul revoluționar cu nevoia de omenie. Momente de recul sau eșuare sunt văzute pe un grafic mai vast al unui proces ireversibil de transformare a ambianței materiale și a conștiinței. Spre ideea majoră că socialismul e indestructibil atașat de democrație converg specțiunile narative în realitatea contemporană. Din acest unghi al raportării artei la solicitările social-politice actuale, cărțile, atât de diferite ca structură, se înrudesesc prin simțul civic și caracterul de pledoarie”. Sunt folosite ca exemple romanele *Absenții* de Augustin Buzura, *Condotierul* de Mihai Giugariu și *Anotimpul posibil* de Al. Simion. ■ Al. Piru face sinteza *O jumătate de secol de literatură*: „Glorioasa aniversare a cincizeci de ani de la înființarea Partidului Comunist Român ne prilejuiește câteva reflecții asupra dezvoltării și perspectivelor literaturii române din aceeași perioadă. Fără a porni de la un determinism rigid și fără a stabili un paralelism mecanic între evoluția social-istorică și cea literară, credem că se poate vorbi, totuși, în această vreme de o corespondență între spiritul gândirii politice celei mai înaintate și creația literară durabilă din anul 1921 până în prezent. [...] Indiferent unde istoricul literar viitor va așeza momentul de trecere în noua epocă literară (acesta e de obicei mai lung decât un an, adesea extinzându-se la un întreg deceniu), literatura nouă nu va putea fi total despărțită de cea veche, fie și numai pentru faptul că pionierii literaturii noi sunt scriitorii pe deplin afirmați sau în curs de afirmare al epocii anterioare, Sadoveanu și Arghezi, Camil Petrescu și Blaga, Alexandru Philippide și G. Călinescu, Zaharia Stancu și Geo Bogza, Eugen Jebeleanu și Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu și Emil Botta. Literatura epocii noi, socialiste, s-a născut într-un proces firesc de reexaminare a modului de abordare a realității, ca și prin modificarea treptată a concepției despre lume și viață, prin delimitare de literatura anterioară. [...] O literatură trăiește desigur prin creația cu caracter de perenitate a marilor artiști, dar și prin nivelul de la care critica efectuează selecția și promovarea valorilor. Părăsirea dogmatismului și a îngustimii de vederi, dar și a indulgenței comode, a redat actului critic rolul de conștiință lucidă fără de care nicio literatură n-ar putea să aspire a progresa”. ■ Citim înștiințarea: „Cu ocazia celei de-a 50-a aniversări a Partidului Comunist Român, Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România Vă invită la o seară literară la care vor participa scriitorii români și oaspeți de peste hotare. Seara literară va avea loc astăzi, joi 6 mai a. c., orele 18,30, la Casa de Cultură a Institutului Român pentru Relații Culturale cu Străinătatea (I.R.R.C.S.) din strada Mihai Eminescu nr. 3. Vor citi din operele lor scriitorii: Gheorghe Konstantinov, Kliment Țacev (Bulgaria), Miroslava Tomanova (Ce-

hoslovia), Max Zimmering, Werner Eggerath (R.D. Germană), Cedo Jakimovski (Iugoslavia), Zofia Bystrzycka, Marian Piechal (Polonia), Pakolicz Istvan, Toth Endre, Földes Peter (Ungaria), Eduardas Mejelaitis (U.R.S.S.), Al. Andrițoiu, Mihai Beniuc, Radu Boureanu, Nina Cassian, Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Mihnea Gheorghiu, Ion Horea, Alfred Kittner, George Macovescu, Méliusz József, Vasile Nicolescu, Virgil Teodorescu. Cuvântul de deschidere va fi rostit de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R.S.R. Lectura traducerilor va fi făcută de actrii Elena Sereda și Dinu Ianculescu”. ■ În acest număr sunt anunțate și *Premiile acordate de Asociațiile scriitorilor pe anul 1970*: □ *Asociația Scriitorilor din Brașov*: „Ion Th. Ilea – *Poezii* (Minerva), Darie Magheru – *Caprichos* (Albatros). Juriul: Dan Constantinescu, George Dan, Gherghinescu Vania, Iv. Marinovici, Emilia Milicescu, Pop Simion (Președinte), M.N. Rusu, Ștefan Stătescu, Dan Tărchilă”. □ *Asociația Scriitorilor din Cluj*: „Ion Vlad – *Descoperirea operei* (Dacia), Mircea Zăciu – *Glose* (Dacia), Páskándi Géza – *Sticle* (C.R.), Juriul: Balint Tibor, Victor Felea, Kányádi Sándor, Teohar Mihadaș, Ion Pop, Dumitru Radu Popescu, Szabó Gyula, Szilágyi István, Mircea Tomuș (președinte)”. □ *Asociația scriitorilor din Iași*: „Mircea Radu Iacoban – *Tango la Nisa* (Teatrul Național Iași), Corneliu Sturzu – *Duhul pietrelor* (Albatros) și *Cantilene* (Junimea), Juriul: Nicolae Barbu, George Bălăiță, Dumitru Ignea, Ștefan Oprea, Florin Mihai Petrescu, Vlad Sorianu, Corneliu Ștefanache, Nicolae Țatomir (președinte), Horia Zilieru”. □ *Asociația Scriitorilor din Tg. Mureș*: „Tamási Gáspár – *Lăcrămioare sălbatice* (Kriterion), Hajdu Zoltán – *Magie de culoarea cerului* (Kriterion), Juriul: Zeno Ghițulescu, Jánosházy György, Kemény Hános (președinte), Nagy Pál, Oláh Tibor, Szabó István, Szépréti Lilla, Szöcs Kálmán, Varró Ilona”. □ *Asociația Scriitorilor din Timișoara*: „George Suru – *Așteptarea coralilor* (Albatros), Anavi Adam – *Etica și cibernetica* (Kriterion), Juriul: Ion Arieșanu, Vladimir Ciocov, Anghel Dumbrăveanu (președinte), Franyó Zoltán, Alexandru Jebeleanu, Franz Liebhard, N.D. Pârvu, Ion Stoia-Udrea, Damian Ureche”. ■ Revista publică lista *Cărților editate în cinstea Semicentenarului P.C.R.* ■ Sașa Pană prezintă *Reviste din trecut*: „Orizont”. ■ Și *Cărțile săptămânii* vin cu ocazia semicentenarului partidului cu o prezentare a situației literare, fiecare critic pe domeniul său: □ Dan Cristea, care prezintă în fiecare săptămână cărți de poezie, spune în *Emulație creatoare*: „Receptarea curentă a poeziei de către critică lasă adeseori impresia unui filtru prin care trec nu momentul poetic actual și încadrarea lui istorică, având inevitabile nuclee de iradiație, filiere și trimiteri, ci numai autori parcă fără convergență într-o unitate stilistică; și aceștia, la rândul lor, priviți exclusiv prin ultima carte. Referința la un singur volum se înțelege că șterge cu buretele peste posibila metamorfoză, peste împliniri sau eșecuri, înlătură determinările substanțiale, într-un cuvânt, adevărata circumscriere a poetului, originalitatea ori indiferența lui. [...] Astfel, aproape în unanimitate, pro-

ducția lirică a deceniului '70 (bineînțeles, cea autentică) a fost considerată ca un exemplu de efervescență, de emulație creatoare, de varietate a modalităților, de reîntoarcere la organicitatea specifică poeziei și conexiune fructuoasă, la tezaurul ei tradițional. Poezia, ca și celelalte genuri literare în bună parte, își descoperea ființa interioară, integrarea în fluxul sensibilității originare de care fusese arbitrar despărțită”. □ Nicolae Balotă, cel care se ocupă de volumele de proză, semnează *Retrospectivă și perspective*: „Or, un fenomen caracteristic pe care-l deslușim în proza noastră actuală pare să indice – cel puțin pentru viitorul apropiat – perspectivele romanului românesc. Acestui fenomen îi putem da multiple explicații; el este evident și poate fi intuit cu ușurință de toți cei care frecventează arena literelor. E vorba de o *încredere* în specia însăși a romanului și, mai larg, în demersurile prozei literare. Această încredere în destinele romanului, în rosturile ficțiunii, este poate cea dintâi caracteristică a speciei așa cum ne apare ea azi, în formele pe care le-a luat la noi, în evoluția literară a ultimelor două decenii. Nimic, sau aproape nimic, din blazarea, din neîncrederea în sine a romancierului, din scepticismul cu privire la șansele imaginarului, în universul românesc al romancierilor noștri. Acea proastă conștiință a scriitorului dezabuzat, pe care o întâlnim în alte literaturi, n-a afectat încrederea scriitorilor noștri în propriile unelte, ca și în noima artei practice. Dimpotrivă. Un apetit al construcției în imaginar, al descoperirii unor noi tărâmurii ale ficțiunii pare să-i anime pe prozatorii noștri. Iau câteva exemple din lista ultimelor apariții, cărți deosebite între ele, pe care în dublă calitate de lector pătimăș și de cronicar le-am străbătut și care, cu toată diversitatea lor, vădesc această încredere funciară în arta prozei”. Exemplele din text: *Păsările* de Al. Ivăsiuc, *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu, *Absenții* de Augustin Buzura, *F* de D.R. Popescu, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Moromeții*, *Intrusul și Risipitorii* de Marin Preda, *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga, *Lunga călătorie a prizonierului* de Sorin Titel, *Migrații* de Dana Dumitriu, romanele lui Zaharia Stancu. □ În secțiunea dedicată criticii, M. Ungheanu semnează *Istorie literară*, trecând în revistă toate volumele de istorie literară apărute de la terminarea războiului: „Critica e tot mai diversificată și mai dinamică și are puterea de a absorbi și asimila forțe rătăcite ce acum se redresează. Succinta prezentare cred că e suficient argument pentru afirmația inițială că fenomenul critic este, constant, una din componentele de prim plan ale literaturii de astăzi. [...] O istorie a literaturii de astăzi nu se poate scrie fără o istorie a criticii, coloana ei vertebrală. Puternică atât în eroare cât și în capacitatea de a renoda fire ce păreau pierdute definitiv, critica literară de după război rămâne o puternică realitate literară azi. În orice tărâm de activitate umană sunt preferabili cei ce înțeleg că gesturile trebuie duse până la capăt”. ■ Sub titlul *Ecouri românești în cultura lumii* apar mai multe texte: □ Un interviu cu Victor Price, *După montările lui Ciulei și Brook*

trebuie să ne revizuiem părerile, realizat de Angela Ion. □ Mircea Șulea realizează o convorbire cu Etienne Souriau, „*Arta este o activitate instauratoare*”. □ Paul B. Marian poartă o convorbire cu Monique Jutrin-Klener despre Panait Istrati, *Un fel de Rousseau modern*, cu ocazia apariției volumului *Panait Istrati, un chardon Déraciné*, apărut la Maspero, Paris, 1970. □ Tatiana Nicolescu notează apariția *Antologii de literatură română „Vara buimacă” și „Alcion, diavolul alb”*, una de poezia, iar alta de proză. □ Anemone Latzina scrie despre „*Scrinul negru*”, *proză contemporană*, antologie apărută la Editura Horst Erdmann la Stuttgart. □ Aurel Covaci scrie despre numărul 4/1970 al revistei cubaneze „Signos”, dedicat în întregime României. ■ Sub titlul *România în lume* citim opiniile oamenilor de vază din lume despre România: Miguel Ángel Asturias (*O mare lecție foarte completă*), Pierre Seghers (*Viața culturală*), Konstantin Fedin (*Poporul român este sortit să obțină noi succese*), Yehudi Menuhin (*Maestrul meu adevărat*), Tadao Takemoto (*Un intens lirism*), Giulio-Carlo Argan (*Forma creantă*), Orson Welles (*Aveți actori excepționali*), Pierre de Boisdeffre (*Demnitatea unei literaturi*), Miodrag Pavlović (*Cultivarea valorilor spirituale*), Henry Moore (*Numeroasele fațete ale frumuseții*), Yaşar Nabi Nayir (*Românii au muncit și au câștigat*), María Teresa León, Rafael Alberti (*Ne vom închipui că suntem din nou la drum..*), Graham Greene (*Lumina*), David Oistrach (*Nemăsurată dragoste pentru artă*), Jean-Louis Barrault (*Contribuția teatrului*), Wojciech Zukrowski (*O frumoasă arhitectură modernă*), Eshan Naraghi (*Sigiliul civilizației*), Nicolas Guillen (*Forță, putere, încredere*), William Saroyan (*Arta de a trăi*), Mohamed-El-Fasi (*Omul și cultura*), René Maheu (*Ceea ce m-a impresionat mai mult..*), Pablo Neruda (*Fericirea României*). □ Tașcu Gheorghiu traduce poeziile lui Gianni Bartocci (*Întâlnire la Sinaia; Ogoare din România; Plecarea; Pe dune*), iar Nicolae Mareș traduce din poetul Tadeus Sliwiak (*Imagini dunărene; Marea Neagră; Ciulinii*).

● [„**Tribuna**”, nr. 18] Pe prima pagină apar discursul lui Nicolae Ceaușescu și un articol de Aurel Duca, despre *rolul P.C.R. în conducerea științifică a societății românești în etapa actuală* și câteva rânduri, *Lumina în Mai* semnate *Tribuna* ■ Ion Vlad scrie un eseu despre *Disponibilitățile textului dramatic pe baza însemnărilor la teatrul lui D.R. Popescu*. Chestiunea pe marginea căreia se dezbate pornește de la faptul că dramaturgia produce schimbări de la text la punerea în scenă, iar răspunsul la întrebarea „în ce măsură rezistă piesele lui D.R. Popescu la lectură, o lectură înconjurată și controlată însă de criteriile spectacolului, ale spațiului dramatic” este afirmativ. Teatrul lui D.R. Popescu a fost descoperit odată cu piesa *Vara imposibilei iubiri* și ultima fiind *Pisica în noaptea Anului Nou*. Volumul de teatru *Acești îngeri triști* (Dacia, 1970) dovedește vocație pentru compoziția dramatică dar și experiența de prozator. ■ Viorel Cacoveanu semnează cronică literară a ultimului roman *Blondele*

întotdeauna trișează (Dacia) de Constantin Cubleşan care face parte din colecția *Scorpion* ce își propune să cuprindă opere din sfera literaturii polițiste, science-fiction. Considerat „reportajul lucid al unei anchete” reconstituie cu fidelitate preocupările și cercetările protagonistului, procurorul Octav Vornicu în cazul unei omucideri, axându-se pe mobilurile psihologice din spatele faptelor. ■ Rubrica de recenzii literare, realizată de Victor Felea prezintă antologia pastelului românesc, *Efigiile naturii*, semnată de un poet și un critic Petre Stoica și Mircea Tomuș. Este o lucrare de înaltă ținută nefiind doar o simplă trecere în revistă a pastelului românesc ci și o dezbateră critică pe marginea lui. ■ O recenzie semnată de Mircea Popa prezintă noul volum *Studii de literatură română* scris de istoricul literar și profesorul universitar Iosif Pervain, apreciat specialist în literatura modernă. Adept al unei cercetări literare amănunțite și științifice pe norme vechi, studiile sale de literatură modernă au urmărit trei direcții: sub raportul ideologiei iluministe, sub raportul presei ca factor economic, cultural, politic, sub raportul mișcării teatrale, „de educare a gustului artistic și literar”. ■ Cartea lui Liviu Petrescu despre *Dostoievski*, apărută la Dacia își propune un obiectiv anevoios, acela de a cuprinde ideologia eroilor scriitorului rus, afirmă Aurel Sasu. Dintre temele abordate sunt menționate, libertatea personajelor sub raportul antonimic umilință-orgoliu, dualitatea ființei umane ca sursă de conflict, filosofia des-personalizării „toate personajele lui Dostoievski neputând comunica cu nimeni, vor dialoga exclusiv cu alter-ego, adică numai cu ele însele. Din acest punct de vedere revolta și nihilismul nu înseamnă încă libertate. Eroul dostoievskian este *un bilanț al cunoașterii și al conștiinței de sine* din care nu va lipsi niciodată drama existenței sale”. □ Al. Căprariu scrie un articol despre amintirile din prima sa *ședință* în cadrul partidului U.T.C.-ist. □ Pe aceeași pagină apar poezii de Emil Bunea, Gh. Chivu, Florin Dan Medeleț □ Fragment din *Grefierul* de Emil Poenaru □ În eseu *construcția în studiile literare* Adrian Marino pornește de la întrebarea care este echivalentul în literatură al marilor construcții de tip fizic, acestea fiind cele de tipul enciclopedii, dicționare, monografii, etc., iar mai presus de orice este promovarea construcției. Construcția literară presupune o muncă asiduă, consecventă, cu stabilirea unor obiective clare și precise, unde sinteza este superioară analizei, iar totalitatea fragmentarismului. □ Mircea Zăciu, dezbate problema *distanțelor* între tradiționalism și contemporan, între perioada interbelică și prezent, așa cum reproșa chiar Eminescu, dar care din fericire s-au disipat, autorii contemporani (Arghezi, Blaga, Petrescu, Bacovia, Călinescu, etc) creând „o coeziune și un ethos național fără de care nicio literatură nu poate exista”. □ Pe ultima pagină apare un interviu cu criticul *Șerban Cioculescu* consemnat de Ioana Lipovanu Theodorescu din care aflăm despre începuturile sale în carieră, criticii francezi care l-au influențat, ritmul său de lucru.

7 mai

• [**„Scânteia”, nr. 8778**] Apare știrea despre *Conferirea titlului de „Erou al Republicii Socialiste România” și a ordinului „Victoria Socialismului” tovarășului Nicolae Ceaușescu*. În *Decret al Consiliului de Stat*: „Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a emis următorul decret: Pentru activitate îndelungată în mișcarea revoluționară și aportul deosebit la eliberarea țării și edificarea orânduirii socialiste, pentru înalta contribuție pe care o aduce în fruntea partidului și a statului la elaborarea și înfăptuirea politicii interne și externe, la dezvoltarea prieteniei trainice cu toate țările socialiste și a colaborării internaționale cu toate popoarele lumii, la cauza victoriei socialismului și a păcii, cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a Partidului Comunist Român, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România decretează: **Articol Unic**. – Se conferă titlul de «Erou al Republicii Socialiste România» și ordinul «Victoria Socialismului» tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. Semnează: Emil Bodnăraș, Manea Mănescu, Ștefan Peterfi, Vasile Vîlcu, vicepreședinți ai Consiliului de Stat, Constantin Stătescu, secretarul Consiliului de Stat, Ion Anton, Gheorghe Bălțeanu, Aurel Bozgan, Constanța Ciontu, Ion Coman, Constantin Daicoviciu, Constantin Drăgan, Eduard Eisenburger, Suzana Gâdea, Ion Gluvcov, Athanase Joja, Carol Kiraly, Roman Moldovan, Gheorghe Pană, Dumitru Petrescu, Ion Popescu-Puțuri, Cristofor Simionescu, Ion Spătărelu, Gheorghe Stoica, Ludovic Takacs, membri ai Consiliului de Stat. București, 6 mai 1971”. Urmează *Ședința Consiliului de Stat*, care a avut loc pe 6 mai 1971, despre conferirea titlului și ordinului.

■ Informații cu privire la noul *Decret privind instituirea titlului de „Erou al Republicii Socialiste România” și Decret privind instituirea ordinului „Victoria Socialismului”* semnate de Președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu. Aceste decrete vin cu articole care instituie titlul și ordinul.

■ Poezii dedicate partidului: *P.C.R.* de Victor Tulbure, *Partid* de Vladimir Ciocov (în românește de Dușan Petrovici), *Poem* de Titus Vișeu, *50* de Aurel Baranga, *Cu inima și gândul* de Aurel Butnar. ■ Ziarul publică *Cinci decenii de luptă în slujba intereselor poporului muncitor, a cauzei socialismului* de Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al republicii Socialiste România, articol apărut în ziarul „Pravda” din 7 mai.

• [**„Contemporanul”, nr. 19**] Paul Anghel semnează articolul omagial *Mai, lună generoasă*: „E cuprins în acest îndemn pluralul de majestate al unui popor. Un popor mare prin experiența sa istorică, prin simțul său de echitate și dreptate, prin omenia pe care o dovedește ca singură măsură a omenirii, prin ceea ce ne arată azi lumii. Ca un memento: mai avem multe de făcut!”.

■ Alexandru Ivasiuc descoperă *Tendințe sociale în proza contemporană*: „Însă mi se pare că prin literatură socială înțelegem acum.. cu totul altceva, și

anume literatură istorico-socială directă, o literatură care nu discută individul în raporturile sale sociale, ci un drum istoric al colectivităților și efectul acestui drum asupra destinului social. [...] Aș indica doar, ca fenomen tipic, evoluția lui Marin Preda de la volumul I al *Moromeților*, unde istoria era un fundal, o mișcare infinitesimală pe care se înscrie periodicitatea nașterii, morții, dragostei [...], la volumul II, unde istoria în mișcare, adică politica, este personaj principal”. ■ Nicolae Manolescu își prezintă opiniile *Despre cronică literară*: „Cronicarii de azi văd destul de clar și, în orice caz, nu mai rău decât predecesorii lor de dinainte de război. De când criticul s-a întors la uneltele sale, el le folosește cum se pricepe. A-i pretinde mai mult talent e a voi să forțezi firea lucrurilor. Tot ce-i putem cere e onestitate și curajul de a vorbi deschis. [...] Cronicarul care ascunde adevărul e mai periculos decât cel care nu-l știe, minciuna mai dăunătoare decât lipsa talentului. [...] Dacă cronică literară este ori nu legitimă, dacă un cronicar este și un critic, acestea sunt întrebări al căror răspuns se subînțelege. Adevăratele, tulburătoare întrebări ale meseriei noastre țin mai puțin de legitimitatea ei în abstract decât de modul cum reușim să o folosim, instrument esențial în orice cultură, mai puțin de faptul că avem ori nu dreptul să ne numim critici decât de ceea ce reușim să determinăm prin scrisul nostru în conștiința contemporanilor”. ■ Ana Blandiana în cadrul secțiunii *Correspondențe*, scrie *Pe teme patriotice*: „Mare parte dintre intențiile poetice trimise redacțiilor se exercită pe teme patriotice. Numai numărul poeziilor de dragoste depășește cred, pe cel al poeziilor de dragoste de țară. Această abundență.. este demnă de atenție și chiar emoționantă, uneori în sine, alteori numai prin mobilurile care au declanșat-o. Pentru că efervescența poeziei patriotice se leagă limpede de un val încărcat de patriotism până la treptele lirice ale sentimentului”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 22] Cuprinde prima „copertă” dintr-o lungă serie cu *Nicolae Ceaușescu, Erou al R.S.R.*, însoțită și de poemul lui George Dan, *Soarelui nostru*, episod-pilot al cultului personalității propagat timp de 20 ani de revista „Săptămâna” condusă de Eugen Barbu. □ Marian Popa semnează recenzia volumului lui Constantin Ciopraga, *Literatura română între 1900 și 1918*. □ Aurel Baranga vorbește despre *Un uitat: I. Ludo*. □ Cartea străină se oprește la *S. Beckett și agonia interminabilă*, text de Romul Munteanu.

8 mai

● [„**Scânteia**”, nr. 8779] Tema acestui număr este *Semicentenarul glorios al Partidului Comunist Român*. Sunt tipărite informații ample despre *Adunarea solemnă din Capitală și Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

● [„**Cronica**”, nr. 19] Poezii de Vasile Constantinescu și editorialul lui Aurel Loghin intitulat *Cincizeci de ani de lupte și victorii*, sunt închinat semicentenarului P.C.R. □ Sub umbrela acestui eveniment, Iorgu Iordan evocă

Universitatea ieșeană, Alexandru Voitin, împrejurările în care l-a întâlnit pe Ilie Pintilie, iar George Ivașcu, anunță un *Jurnal ieșean*, volum de publicistică dintre anii 1935-1940, ani în care „mi-am întemeiat în sens umanist conștiința de cetățean și de slujitor al cuvântului, ani pe care îi datoresc în întregime climatului progresist, elevat, de la Universitatea ieșeană, întâlnirii cu Partidul Comunist Român, faptului de a-i fi meritat încrederea și de a fi devenit unul din militanții lui pe calea scrisului”. □ „Istoriei comuniștilor români”, văzută ca „sinteză strălucită a istoriei românilor”, îi este dedicată și tableta săptămânală a lui Corneliu Ștefanache. □ Ion Istrati coroborează (în *Lenin la Iași*) mărturia unui bătrân lipovean, Andrei Maruhin, cu afirmațiile lui C. Stere din romanul memorialistic *În ajun*, conform cărora Lenin ar fi ajuns la Iași în primăvara lui 1904. □ Expoziția omagială de arte plastice *Semicentenar Iași* este comentată de Ion Frunzetti, Amelia Pavel și Radu Negru. □ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de studii, eseuri și evocări ale lui Dinu Pillat, strânse sub denumirea de *Mozaic istorico-literar*: „Dinu Pillat e unul dintre rarii și rafinații noștri esești care trăiesc literatura cu patimă. [...] El scoate cu voluptate în schițele sale critice mici sinteze care definesc specificul și valoarea unui romancier”. □ Volumul de poezie *Sub cerul Mioriței* (Junimea, 1971) de Haralambie Țugui și cel de debut al lui Vasile Constantinescu, *La țărnul clipei* (Junimea, 1971), devin subiect de cronică literară pentru Const. Ciopraga. Cel dintâi „ajunge la o sinteză lirică în sensul concilierii reveriei cu reflecția, al fuziunii dintre istorie și miraj”, cel de-al doilea „aspiră să extragă din efemer și provizoriu câteva constante specifice unui destin”. □ Tot despre poeți scrie și Magda Ursache în *Redimensionarea tradiției*. Dându-i ca exemple pe Nichita Stănescu și pe Ion Gheorghe, ea este de părere că se poate crea „modern” în virtutea tradiției. □ Pornind de la discuțiile stârnite de romanul „insolit”, Constantin Pricop analizează *Absenții* lui Augustin Buzura, din prisma unei cărți „pretext” căreia „i se evaluează puterea de a incita evaluări diferite”. □ Constantin Coroiu disecă personajele din *Păsările* de Alexandru Ivasiuc, ce „tind să intre definitiv în conștiința literară”. □ Grupaj liric patriotic semnat de Radu Cârnelci, Aurel Butnaru, Ovidiu Genaru, Dan Mutașcu, Silviu Rusu, Mihail Sabin și Bogdan Sireteanu. □ La Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, piesa lui Oscar Wilde, *Ce înseamnă să fii onest*, este comentată de N. Barbu în grila satirei unei lumi. □ Sunt anunțate premiile Asociației scriitorilor din Iași pe anul 1970: Mircea Radu Iacoban pentru piesa *Tango la Nisa* și Corneliu Sturzu, pentru volumele de poezii *Cantilene* și *Duhul pietrelor*. Juriul a fost alcătuit din scriitorii Nicolae Țațomir (președinte), N. Barbu, George Bălăiță, Dumitru Ignea, Ștefan Oprea, Florin Mihai Petrescu, Vlad Sorianu, Corneliu Ștefanache, Horia Zilieru. □ Radu Simionescu scrie (în *Prestigiu în sfera valorilor universale*) despre consecințele politicii lui Nicolae Ceaușescu de extindere a relațiilor României cu toate statele „fără deosebire de orânduire socială”. În consecință, țara noastră figurează pe agenda târgurilor internațio-

nale pe diverse domenii, literatura și cultura fiind și ele beneficiare ale acestei deschideri. Spre exemplu, editura italiană Bulzoni a publicat recent volumul *Introduzione alla letteratura romena*; Ed. Droz-Genève-Paris, *Benjamin Fondane. A presentation of his life and works*; piesele *Camera de alături* de Paul Everac și *Omul care a văzut moartea* de Victor Eftimiu au fost reprezentate în Ungaria, iar *Rapsodia română* de George Enescu a fost prezentată în sala Radio-City din New York.

● **[„Flacăra”, nr. 19]** Pe prima pagină, intitulată *Timpul energiilor descătușate*, apare articolul *Irezistibila forță transformatoare a vieții și a omului* de Aurel Baranga. □ În *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul *Comerț est-vest*. □ În *Agenda* se anunță decernarea premiului pentru poezie al «Academiei lumii latine» pe anul 1970 lui Eugenio Montale. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a „cărților prezente în vitrinele librăriilor, date la iveală de Editura politică în cinstea gloriosului semicentener al P.C.R.”. □ Apare o notiță despre *Facerea lumii*, o ecranizare după Eugen Barbu. □ O serie de piese „din agenda Concursului național de creație și interpretare teatrală” sunt prezentate în rubrica *Teatru: Și eu am fost în Arcadia* de Horia Lovinescu (Teatrul Nottara), *Amurgul lui Bolyai János* de Kocsis István (Teatrul de Nord – Satu Mare), *Fetele Didinei* de Victor Eftimiu (în premieră pe țară la Teatrul de revistă și comedie „Ion Vasilescu”), *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu (Teatrul Național din Craiova). □ În *Televiziune* sunt semnalate ecranizarea piesei lui Camil Petrescu, *Jocul ielelor*, precum și „o emisiune despre viața literară a Timișoarei”.

● **[„Luceafărul”, nr. 19]** Număr dedicat semicentenerului PCR; pe frontispiciu, un citat din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea solemnă consacrată aniversării semicentenerului PCR: „Istoria partidului nostru este istoria luptelor sociale și naționale ale clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, este istoria nașterii și dezvoltării mișcării muncitorești și revoluționare din România. Noi, comuniștii, suntem continuatorii tradițiilor progresiste ale întregului popor. Cinstim pe toți acei care au stat în fruntea luptei împotriva asupririi străine, pentru neatârarea poporului, pentru formarea statului național român”. ■ Pe prima pagină: decretul Consiliului de Stat prin care se conferă lui Nicolae Ceaușescu titlul de Erou al RSR și ordinul Steaua României. ■ Tot pe prima pagină: *Istorie, adevăr, demnitate* de Constantin Chiriță, care, în calitatea sa de secretar al comitetului de partid al Uniunii Scriitorilor, afirmă: „Cei cincizeci de ani de existență și luptă a Partidului Comunist fac parte integrantă din istoria cea adevărată a patriei noastre, constituie unul din cele mai mari capitole ale istoriei românești, în care din convulsii, dureri și sacrificii s-a creat mai întâi România ca țară și apoi ca națiune socialistă”. □ Tot aici, apar textele *Adunarea solemnă*, în care Alexandru Ivăsiuc scrie despre cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu la respectiva adunare, *Carte* (poem de Mircea Dinescu),

Imbold pentru munca de mâine (Zaharia Stancu), *Mândrie patriotică* (Victor Eftimiu), acestea două din urmă fiind articole de mulțumire pentru primirea titlului de Erou al muncii socialiste. ■ Nicolae Ciobanu face cronică volumului de debut al lui Mircea Dinescu, *Invocație nimănui*, pe care-l consideră „una dintre cele mai distincte apariții din ultima vreme în câmpul poeziei noastre contemporane”. ■ La *Compendiu* scurte recenzii de Alex. Ștefănescu (Mircea Ciobanu, *Etica* – versuri, Damian Ureche, *Prințul marelui puțin* – versuri, Ion Trandafir, *Sanctuar* – versuri). □ Dinu Flămând scrie la Florin Manolescu, *Poezia criticilor* – o antologie de poezie scrisă de critici literari. ■ Constantin Țoiu semnează *Severa mângâiere a fluviului*, un amplu reportaj literar despre hidrocentrala Porțile de Fier: „Orice creație adevărată cere o trăire intensă, emoție, trac (puteți să scrieți chiar «trac», mă îndemnase atunci, în septembrie 1969, inginerul care își trecea des mâna peste ochii obosiți) – emoția drumului atât de greu găsit, cel mai bun și mai trainic, fiind croit pe linia nu minimei, ci maximei rezistențe”. ■ Continuă ciclul de articole sub genericul *Conștiința istorică a omului de cultură*; □ Grigore Hagiu, *Mărturie despre o generație*: „După cincizeci de ani de activitate eroică, ani cărora ne-am alăturat și noi viața pentru totdeauna, mai tineri dar nu mai puțin maturi, partidul ne așteaptă la mereu înnoita și decisiva lui întâlnire”. □ Nichita Stănescu, *Ideea de frumos și țară*: „Nimic din ce s-a păstrat valoros în istoria literaturii române nu are un caracter atemporal. Totul este istorie trecută prin conștiința estetică”. □ Dan Zamfirescu, *Numele epocii noastre*: „Epoca noastră își are marele cârmaci [...]. Numele lui este Partidul Comunist Român”. □ Sânziana Pop, *Conștiința realității*: „În cultură și-n tehnică șansa generației tinere depinde de capacitatea ei de a se așeza în sensul istoriei”. □ Radu Anton Roman, *Opțiune pentru valorile fundamentale*: „Dar numai anumite conștiințe, cu un sistem de valori coerent optând pentru esențe vitale, fundamentale, a căror emanație este creația perenă, vor putea fi considerate artistice”. ■ Sub genericul *Poeme pentru patrie*, publică poezie Ion Murgeanu, Traian Iancu, Angela Croitoru, Mircea Micu, Paul Sân-Petru, Ștefan Dumitrescu, Florentin Popescu, Dumitru Pricop, Florin Costinescu. ■ Nicolae Balotă afirmă că *Omul nu e o pasiune inutilă*: „Paradoxal, omul supunerii la lege este omul maximei libertăți. Formula marxistă după care libertatea este necesitate reunoscută are un tâlc profund pe care marii oameni ai dreptății, ai datoriei îndeplinite, pasionații legii l-au deslușit”. ■ *Arte* conține rubricile permanente de teatru (Marin Sorescu, *Cronicarul dramatic*), film (Leonid Dimov, *Prețul de cost și inteligența*), televiziune (Sânziana Pop, *Redactori*), arte plastice (Grigore Hagiu, *Tinerii*), muzică (Costin Cazaban, *Muzică la Royan*). ■ Două articole sunt grupate sub genericul *Literatura și antologiile: Pastel și limbaj* (Nicolae Manolescu, despre antologia de pasteluri românești *Efigiile naturii*) și *Cartea poeziei tinere* (Ilie Constantin, despre volumul propriu cu același nume). ■ În *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre timp*: „Trecutul și viitorul ne pot invada cu

sălbăticie și pot distruge tot ce este viu în noi, de aceea oamenii care au numai amintiri și speranțe sunt de fapt oameni morți”. ■ Având supratitlul *Socialul și critica literară contemporană*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează eseu *Receptivitate și spirit critic*: „Misiunea principală a criticii e însă a lua mai cu seamă pulsul literaturii contemporane. În câmpul acesteia din urmă își exercită ea cu precădere activitatea, comentând cărțile care apar și emițând primele judecăți asupra lor. Până să intervină studiile de sinteză, reputațiile scriitoricești le creează critica foiletonistică, fie și cu riscul clătinării lor ulterioare”.

9 mai

● [„**România liberă**”, nr. 8255] George Sbârcea scrie despre noile *Cărți ale scriitorilor maghiari*, ce constituie, în lumina evenimentelor și în viziunea sa, „o literatură profund atașată cauzei partidului”, semnalând apariții sub egida editurii Kriterion (*Între două nopți* de Tabéry Géza, *Un vis ușor* de Sütő András, *Sub flori, peste mîl* de Kacsó Sándor, *Lăcrămioare sălbatice* de Tamási Gáspár ș.m.a. □ Apar informații despre apariția revistei „*Manuscriptum*” Nr. 2/1971, număr închinat semicentenarului P.C.R., prin care își propune „să aducă la lumină documente inedite care să ateste atașamentul dintotdeauna al scriitorilor față de politica Partidului Comunist Român”. În acest sens, se semnalează: interviul acordat de George Macovescu (*Pasiunea adevărului*), acordat publicației; jurnalul lui Gala Galaction, ce evoca personalitatea lui I.C. Frimu; pagini de corespondență în care Panait Istrati propune editarea unui volum despre Ștefan Gheorghiu; documentarul „Cocea în dosarele la Siguranță”, de Nicolae Florescu; un fragment din romanul lui Cristian Sârbu, *Într-un sat pe Bărăgan*, însoțit de epistola lui Miron Radu Paraschivescu în care îl prezintă pe autor lui N.D. Cocea; scrisori adresate de Mateiu Caragiale soției sale Marica Sion-Caragiale; corespondență Croce-Dragomirescu; unul dintre caietele berlineze ale lui I.L. Caragiale (schițe pentru *Titircă*, *Sotirescu et comp.*) ș. a.

10 mai

● [„**Scânteia**”, nr. 8781] Augustin Z. N. Pop semnează *Catedra Eminescu*: „Recentul comunicat al Ministerului Învățământului anunțând înființarea catedrei «Mihai Eminescu» la Universitatea București a fost primit cu legitimă satisfacție. S-a realizat astfel ceea ce, la timpul lor, au cerut și au visat Nicolae Iorga și Perpessicius. [...] O asemenea catedră, inspirată de recunoștința unanimă pentru poetul primordial al românilor și care în focarele obiectivelor ei așează cursuri de ridicat nivel asupra biografiei și operei lui Eminescu, este chemată, totodată, să formeze specialiști ai investigației eminesciene și, implicit, să elaboreze lucrări de prestigiu asupra unei dintre cele mai mari creații ale lumii. [...] Datorăm politicii Partidului Comunist Român crearea acestei instituții de superioare semnificații, destinată cunoașterii nobleței poetice și apro-

fundării geniului eminescian, corespunzând dezideratului de adânc umanism socialist prin care spiritualitatea actuală cinstește tradițiile de frumos ale poporului român și pe făurarii lui de valori nepieritoare”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6834] Constantin Crișan scrie despre înființarea *Catedrei Eminescu* în cadrul Universității din București, punându-se astfel „bazele, pentru prima oară la nivel național și în mod instituționalizat, coordonării exegezei eminesciene, activității de cercetare și documentare privind viața și opera marelui poet, precum și a continuării acțiunii de editare a scrierilor lui”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 14] Pe prima pagină aflăm despre *Conferirea titlului de „Erou al Republicii Socialiste România” și a ordinului „Victoria socialismului” tovarășului Nicolae Ceaușescu: Urmează Acordarea unor înalte distincții*. □ *Acordarea unor înalte distincții*: „Cu prilejul aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român, au fost acordate înalte ordine și medalia jubiliară A 50-a aniversare a Partidului Comunist Român unor conducători de partid și de stat, veterani ai mișcării muncitorești, activiști, militari, conducători de instituții, oameni ai muncii din industrie și agricultură, oameni de știință, artă și cultură”. ■ La *Corespondențe din străinătate* apare textul *Întâlnirea acad. Zaharia Stancu cu membrii Coloniei române din Austria*, de Doru Dragomir: „Vizita la Viena a scriitorului Zaharia Stancu pentru a i se conferi Premiul Herder, a constituit un prilej de bucurie pentru românii de aici, care l-au invitat în vatra lor de cultură, pentru a-i arăta oaspetelui venit din cetatea lui Bucur o parte din preocupările lor, precum și pentru a-i asculta sfatul”. ■ Șerban Nedelcu publică în *Carnet de scriitor* textul *Grija față de om*: „În romanul său, *Moromeții*, prozatorul Marin Preda povestește cum prin 1937 unul dintre eroii săi, Boțoghină, a vândut jumătate din pământul pe care-l avea, ca să plătească spitalizarea pentru a se vindeca de o boală. Dar a murit și bieții lui copii au rămas, nu numai orfani, ci și săraci, lipiți pământului. S-ar putea spune că aici e vorba de imaginația scriitorului, dar din nenorocire a fost curată realitate. [...] Cauzele acestei grave situații, nu e nevoie să le analizăm. Sunt existente și azi în multe țări ale lumii, unde spitalizarea unui bolnav costă o avere. Ținem să subliniem că în România situația s-a schimbat radical, datorită noilor condiții, a politicii înțelepte de ocrotire a sănătății poporului, a grijii față de om”.

11 mai

• [„**România liberă**”, nr. 8256] Doina Moga discută cu baritonul Octav Enigărescu, regizorul spectacolului, despre premiera operi lirice *Ecaterina Teodoroiu* de Emil Lerescu. Monica Săvulescu analizează spectacolul *Nocturn 5*, notând că pe un zid „cenușiu”, niște persoane scriu cu vopsea roșie o „Declarație patetică.”. Aceasta „vorbește despre Marx, despre comunism, despre moartea la zid a tovarășilor, despre închisori. Cuvintele ei sînt scrise – în majo-

ritate – de intelectualii comuniști ai ilegalității. Cu nostalgie pentru plinătatea de a fi trăit într-o epocă de jertfe, [...] patru oameni recită din Miron Radu Paraschivescu, din Geo Dumitrescu, din Bacovia, din Geo Bogza“.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6835] Melania Livadă scrie despre *Pompiliu Constantinescu – un raționalist al impresionismului critic*, care „era totdeauna preocupat să fixeze seria morală și artistică din care scriitorul făcea parte, făcând dovada unei exemplare conștiințe critice dublată de aceea a unui mare scriitor”.

12 mai

• [„**România liberă**”, nr. 8257] Aurel Baranga, în articolul *Confuzie în termeni*, abordează câmpul semantic al lexemului „birocratism”, ce afectează societatea, afirmând că „oricum, termenul birocrat, a început să mă irite. De ce să facem apel la neologisme, când avem atâtea termene neaoșe, expresive: lichia, terchea-berchea, haimana?”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8783] Ion Dumitrescu dedică textul *O viață dăruită artei* lui Mihail Jora, „compozitor, profesor, dirijor, pianist, critic, animator al vieții muzicale – artist”.

• [„**Viața studentească**”, nr. 19] Semnatarii obișnuiți își aduc omagiul Semicentenarului Partidului: *Timp ales de sărbătoare* de N. Dan Frunteletă, *Creșterea rolului conducător al P.C.R. în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate* de Ion Cristoiu (fragment dintr-o comunicare susținută la Colocviul Național Studentesc, P.C.R. și mișcarea democratică studentească).

13 mai

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6837] C. Stănescu prezintă monografia lui Ion Dodu Bălan, *Octavian Goga*, (Minerva, colecția *Universitatis*, 1971), „o operă critică serioasă și de indiscutabilă utilitate”.

• [„**Albina**”, nr. 19] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Viața dovedește că, de-a lungul întregii sale existențe, partidul nostru comunist a fost cel mai fidel exponent al intereselor clasei muncitoare, al tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate, indiferent de naționalitate, că el a slujit cu credința neclintită cauza libertății și fericirii poporului. Politica partidului s-a identificat cu cele mai avansate năzuințe ale maselor, a dat expresie înseși cerințelor obiective ale dezvoltării noastre sociale, ale progresului material și spiritual al României”. ■ Ca de altfel în toată presa, este dat publicității anunțul *Conferirea titlului de „Erou al Republicii Socialiste România” și a ordinului „Victoria Socialismului” tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Ion Bănuță publică *Statura noastră se numește victorie*: „Un om este o viață. O viață este un om. Noi avem un chip de soare luminat de mari victorii, de victoriile noastre. Da, este sigur, noi semănăm cu Partidul, Partidul seamănă cu noi într-o onoare a epocii pe care o străbatem. Da! Suntem în Florar. Omul este o floare”.

■ Revista se ocupă de *Al X-lea concurs artistic „Omăgiu partidului”*, iar în cadrul acestor pagini citim *În cântec și joc* de Baruțu T. Arghezi: „Omul nou, omul acestui semicentenar, omul care clădește pentru fericirea lui și propășirea întregului popor, a cinstit și cinstește, în fiecare clipă a vieții lui, marile realizări socialiste prin tot ce are sufletul său mai bun, mai frumos, mai vibrant. Acest om nou ești dumneata, bade Ioane și lele Floare, ești dumneata, tovarășe primar sau profesor, ești tu, flăcăiaș de pe vâlcele și frumoasă fetișcană care-ți cauți chipul în oglinda izvoarelor fermecate ale acestei țări. Omule nou, ești pretutindeni prezent în România socialistă și cântecul muncii tale ca și jocul bucuriilor tale răsună azi mai puternic și mai vârtos ca niciodată!”.

● **[„România literară”, nr. 20]** Numărul se deschide cu o telegramă adresată *Tovarășului Nicolae Ceaușescu Secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România*, semnat „În numele conducerii Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Academician Zaharia Stancu”: „Scriitorii din Republica Socialistă România, adânc mișcați cu ocazia acordării înaltului titlu de «Erou al Republicii Socialiste România», a Ordinului «Victoria Socialismului» și a Medaliei Jubiliare «A 50-a aniversare a P.C.R.», tovarășului Nicolae Ceaușescu, fiu strălucit al poporului român, marele ocrotitor și prieten al scriitorilor în toate momentele de cotitură ale vieții literare contemporane, animatorul și clarvăzătorul conducător al muncii noastre puse în slujba înfloririi literelor din România, vă transmit din inimă, stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, cele mai sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, spre a duce, în fruntea Partidului, împreună cu întregul Comitet Central, poporul român pe drumul fericirii visate de poezia cei mai mari ai României din toate timpurile. Scriitorii români, maghiari, germani și de alte naționalități suntem ferm convinși că iubitul nostru conducător, Nicolae Ceaușescu, acordă acestei înalte cinstiri pe care i-a făcut-o astăzi întregul popor român, mai unit ca niciodată în jurul steagului victorios al Partidului Comunist Român și lângă conducătorul lui iubit, o semnificație deosebită, văzând în ea recunoștința întregii țări pentru o muncă plină de abnegație și dăruire în slujba dezvoltării luminoase, independente și cu un viitor fericit a scumpei noastre patrii socialiste. Toți scriitorii din România, inimile și conștiințele care lucrează cu elan și cea mai curată însuflețire și entuziasm în ajutorul Partidului Comunist Român, pentru transformarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, văd în înaltul titlu și înaltele distincții realizarea pe viitor, în chip tot mai fericit, a speranțelor lor luminoase de viață, pe urma unei munci de creație literară pe care o dorim din ce în ce mai valoroasă, ca s-o putem lăsa moștenire urmașilor, contribuind astfel la adevărata înflorire, sub îndrumarea caldă și apropiată a dumneavoastră, a literaturii realiste și umaniste din România. Trăim o înaltă primăvară a poporului român și înflorirea ei se datorează partidului comunistilor români, pe care îl conduceți, ca secretar general, cu cea mai mare abnegație și cu toată dăruirea înaltelor

virtuți și calități morale ale sufletului dumneavoastră nobil, demn de luminarea mai clară și cea mai vie a celor mai mari fii și conducători pe care i-a avut poporul român. La mulți ani!”. ■ Virgil Teodorescu scrie *Tinerete și putere*: „Am luat parte la o sărbătoare a întregului popor: partidul nostru a împlinit 50 de ani. E o vârstă a maturității, dar și a deplinei tinereți. M-am aflat în sală, în acea sală devenită istorică, și am ascultat cu un sentiment de adâncă participare expunerea secretarului general al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu. [...] Ca oameni de artă și cultură ne arătăm încă o dată gândul de recunoștință pentru înalta apreciere pe care partidul o acordă creației artistice, punând în lumină rolul ei activ în dezvoltarea conștiinței socialiste: «o puternică influență în direcția formării omului nou exercită literatura, cinematografia, arta plastică, muzica, teatrul, chemate să redea cât mai bogat și convingător, prin graiul minunat al artei, cronica clocotitoare a epocii pe care o trăim, tabloul impresionant al muncii eroice și al vieții noi a națiunii noastre». Partidul Comunist Român pășește pragul celei de a doua jumătăți de veac mai viguros ca oricând și va rămâne veșnic tânăr și plin de putere pentru că se adapă la izvorul de apă vie care este poporul, ale cărui vise, năzuințe și idealuri le preface în faptă”. ■ De la Al. Raicu (*Proiecte literare*) aflăm la ce lucrează Sânziana Pop: “– *Ce oferiți pentru vitrinele librăriilor anul acesta?* – O traducere din scriitorul elvețian Walter Mathias Dieggelmann și, probabil, *Ramona*, care ar urma să aibă trei fețe. – *La ce vă mai gândiți pentru viitorul foarte apropiat?* – Traduc *Cinci litri de țuică* a lui Paul Schuster (o mie de pagini) pentru anul viitor. Sper să conving Editura Univers pentru *Pisica și șoarecele*, excepționala nuvelă a lui Günther Grass. Sper să scot ediția a II-a la *Serenadă*, care s-a vândut fulger atunci. A trecut un an, de ce nu? Prozatori de sex opus au ajuns la ediția a treia. Să fie opus-ul de netrecut? Dar după cum se vede viitorul apropiat este atât de departe, că ambițiile nu-l mai ajung”. ■ În rubrica *Ecouri* apare o scrisoare „din partea conducerii Centrul de Librării – Timișoara (director: Coriolan Buciu, îndrumător principal: Bogdan Herțog) o scrisoare în legătură cu întâlnirea organizată de revista noastră cu cititorii din orașul Timișoara”, referindu-se la problema tirajelor și distribuirii cărții în Timișoara. ■ În memoria Lucian Blaga, Ion Pop anunță că a trecut un deceniu de la moartea poetului în articolul *Lucian Blaga – simbolurile privirii*: „Simbolurile privirii constituie, așadar, în poezia lui Lucian Blaga, o coordonată fără de care ne-ar fi greu să înțelegem în intimitate atât de perfect încheșatul edificiu al viziunii sale”. ■ În *Campaniile lui Ibrăileanu*, Al. Piru scrie despre o descoperire a lui Mihai Drăgan printre manuscrisele și documentele rămase de la G. Ibrăileanu, mai precis despre un proiect de editare a operei sale complete. ■ Alexandru George propune subiectul *Polemica – adevăr sau paradă*: „Discuțiile asupra spiritului polemic, consecința a scoaterii lui în primul plan al interesului actual în critica noastră literară, impun o serie de observații, căci dacă nimeni nu neagă importanța lui în mișcarea ideilor, mai puțini sunt cei care știu să-l așeze în adevăratele lui

rosturi. Chiar în paginile acestei reviste, Valeriu Cristea a încercat să confere legitimitatea spiritului polemic, admițându-i inevitabilă cotă de părtinire, de violență, ba chiar de impolitețe, dar punând în centrul lui buna credință, fără de care nu poate exista nicio adevărată discuție. De acord cu domnia sa, vom atrage atenția asupra faptului că polemica trebuie să devină un exercițiu al spiritului prin care se descoperă sau se pune în valoare un adevăr, și că de multe ori talentul celui care discută poate fi o formă de înșelare asupra realității, dacă nu chiar o formă de înștiție, cu atât mai periculoasă cu cât el e mai dăruit de muze. Astfel poate exista o discuție care merge pe o cale perfect falsă, în limitele totuși ale desăvârșitei urbanități, chiar ale eleganței perfecte de procedee. [...] Vom pomeni de cartea lui N. Manolescu *Contradicția lui Maiorescu* care, pe lângă mai multe titluri de interes, îl are și pe acela de a fi simptomatică pentru felul în care mentorul Junimii este reconsiderat de generația actuală de critici. S-au spus multe lucruri bune și rele în decursul timpului despre Maiorescu, dar nimeni nu i-a contestat calitatea de polemist, din care G. Călinescu făcea chiar marele lui titlu de glorie. Autorul *Contradicției lui Maiorescu* care-și urmărește eroul de aproape, cu cele mai libere și mai subtile observații, părăsește tonul acesta în capitolul *Beția de cuvinte sau spiritul polemic* și se transformă în admiratorul fără rezerve al marelui său înaintaș. [...] Întrucât ne privește, considerăm că atunci când cel care are de discutat ceva și inițiază discuția se pretinde critic, e absolut obligatoriu să se ocupe de laturile semnificative ale preopinentului, sau măcar să nu le piardă din vedere. Un ins cu privirea ageră numai la subteranele și la vreascurile realității stă pe treapta cea mai de jos a criticii, care, după noi, se definește tocmai ca o lucrare de totalitate. Un critic trebuie să fie loial, nu numai în felul demersului său logic, ci și în justa alegere a obiectului pe care «acțiunea» lui îl definește. Onestitatea polemistului trebuie să meargă mână în mână cu plenitudinea înțelegerii”. ■ În *Critica și imperativul etic*, G. Dimisianu arată: „Ne apare tot mai limpede faptul că E. Lovinescu, rechemat în actualitate prin invocarea atât de asiduă în exercițiul curent al criticii noastre, prin înmulțirea lucrărilor de exegeză consacrate operei sale, reprezintă cu mult mai mult decât o achiziție printre altele în acțiunea recuperatoare a ultimilor ani: el tinde să devină o *prezență tutelară* cerută de împrejurări caracteristice, reclamată de rațiuni imperioase ale momentului literar de acum. [...] Am citit impunătoarea monografie a lui Eugen Simion cu satisfacția de a întâlni în paginile ei nu numai o foarte laborioasă întreprindere de cercetare sistematică (cea mai cuprinzătoare din câte avem), dar și o sursă de idei directe decurgând din lovinescianism și oportun consonante cu realități literare ale clipei de față. Ele pluteau, s-ar spune, în aerul momentului, și era fatal să fie captate de un studiu care, pe lângă țelul de a construi un portret interior al lui E. Lovinescu, fixat în rama timpului său, se interesează și de semnificația multivalentă a posterității sale critice, cu alte cuvinte de răsunetul directivei literare lovinesciene în actualitate”. ■ O croni-

că literară la Sorin Titel (*Lunga călătorie a prizonierului*, C.R., 1971) scrie Mircea Iorgulescu: „*Lunga călătorie a prizonierului* este cartea unui prozator stăpân pe o artă a sugestiei semnificative, creator de lumi închise în care accesul nu este posibil decât dacă le acceptați existența. Ultimele proze ale lui Sorin Titel – *Dejunul pe iarbă* (1968), *Noaptea inocenților* (1970) – marchează opțiunea hotărâtă a scriitorului pentru formulă de largă răspândire în literatura europeană; Kafka și Beckett, noul roman francez sunt, s-a remarcat, reperatele și modelele sale, pentru care a și pledat nu o singură dată. *Lunga călătorie a prizonierului* reprezintă actul cel mai decis de angajare a scriitorului în această direcție și efortul său tenace și consecvent trebuie prețuit ca atare, chiar dacă, principial, preferințele și opiniile criticului sunt diferite; densitatea și consistența cărții lui Sorin Titel, soliditatea construcției și absența oricărei fisuri în arhitectura narațiunii sale se află mai presus de orice dubiu; rezerva noastră este însă totală față de însăși formula adoptată, poate datorită și unei deficiențe de gust, unei infirmități, în măsura în care acest tip de proză mizează în primul rând pe deprinderea unei tehnici – și aici se poate ajunge la desăvârșire, cum se întâmplă în *Lunga călătorie a prizonierului*, un text cu totul remarcabil – și nu pe creația tulburătoare determinată de o intuiție profundă asupra sufletului omenesc”. ■ În *Disimulare și simbol*, Viola Vancea comentează apariția volumului selectiv din proza lui Páskándi Géza, *Sticle* (C.R.), în traducerea Adelei Rodica Sălăgeanu: „Prin patetismul dezbaterii eseistice, inclusă permanent în corpul prozelor sale, și prin obsesia autentică a universului concentraționar, refăcută cu o acută percepție a tragicului și a unei spaime irepresibile care vizează zonele obscure ale ilogicului, și, în fine, prin ținuta stilului, fluent, expresiv această culegere de schițe și povestiri reprezintă o apariție memorabilă”. ■ Cu textul *Despre cele trei păci*, Constantin Noica revine la rubrica *Ideile ale timpului nostru*: „E greu să declami, astăzi, ca stoicii, moraliștii francezi sau exasperații contemporani. Trebuie să faci pace: nu trei păci poate, ci pacea. Ideile timpului nostru – de care vom încerca să vorbim – sunt idei care fac treabă tocmai în natura, cultura și tehnica de care ne îngrijorăm. Și ce e frumos cu unele idei ale timpului nostru – poate cele mai rodnice – este că nu sunt grandioase și declamatorii, ca ale pathos-ului războinic, ci idei discrete și naive, ținând de frageda fire a lucrurilor abia născute. E păcat de toate sufletele superior chinuite, nu atât pentru că insultă Viața și alte lucruri mari – căci plătesc pentru asta – cât pentru că jignesc câteva fapte mici și bune”. ■ În rubrica *Ochiul magic* apar o serie de comentarii. □ „*Vatra*”: „O nouă revistă românească de cultură a apărut în aceste zile, reluând un nume de prestigiu al publicisticii literare de la noi, intrat în legendă și în tradiție prin lucrarea unor străluciți înaintași. La 77 de ani de la tipărirea primului număr al revistei «*Vatra*», fondată de către Ioan Slavici, I.L. Caragiale și G. Coșbuc (1894), un grup de entuziaști scriitori și literați din Târgu-Mureș, avându-l în frunte pe Romulus Guga, și-a asumat dificila responsabilitate a editării unei serii noi a revistei,

menită să unifice și să canalizeze energiile spirituale și pasiunea iubitorilor de cultură din centrul Transilvaniei. [...] Fie ca toate dorințele și speranțele care însoțesc apariția primului număr din «Vatra» renăscută să se transforme în faptă; salutăm cu entuziasm și bucurie frățească noua publicație transilvană și îi urăm viață lungă și rodnică, pe măsura numelui pe care îl poartă”. □ „*Viața românească*”: „Numărul 3/1971 al revistei «Viața românească» se remarcă nu numai prin obișnuita ramificare a preocupărilor, dar și prin densitate”. □ „*Sclipirile ghidușii*”: „Apar, în ultima vreme, numeroase cărți polițiste și de aventuri, în bună parte editate în fascicole, precum, cândva, *Submarinul Dox*, *Vulturul morții* etc. O asemenea literatură a fost considerată, mai totdeauna, «de duzină», datorită, în primul rând, neputinței autorilor de a realiza artistic un subiect. Ca pentru a întări această convingere, editurile noastre tipăresc uneori cărți scrise parcă anume spre a ilustra ridicolul. Iată, la întâmplare, câteva mostre de «literatură», extrase din povestirea *Formula magică*, semnată de Sever Noran și apărută anul trecut în colecția «Clubul temerarilor», colecție adresată, prin excelență, cititorilor în formare”. □ „*Echinox*”: „Numărul 3 al revistei studenților clujeni se remarcă, în continuarea unor preocupări pe care am mai avut ocazia să le semnalăm, prin câteva materiale de ținută: [...]. Ne surprinde însă prezența în paginile revistei a unor articole confuze (*Problema democrației universitare* de G.M. Tamas, *Obsesia inițiativelor* de Ion Cristoiu – cel din urmă scris și neglijent, cu improprietăți de termeni: *temperamentare sceptică* în loc de *temperare sceptică*), a unor articole păcătuind prin limbajul prețios care chinuie idei modeste în fraze stufoase, baroce (*Istm* de Ion Mircea, *Inactualitatea poeziei* de Dinu Flămând, *Masca lui Macedonski* de Călin Manilici)”. □ *Cartea poeziei tinere*: „O antologie de poezie contemporană, foarte bogată (peste 80 de autori incluși), anunță poetul Ilie Constantin în «Luceafărul» nr. 19 (sâmbătă, 8 mai a. c.). Alcătuită pe baza unei selecții operate în poezia ultimilor 15 ani, antologia are ca punct de plecare existența unei generații literare cu profil distinct: [...] Nu ne rămâne decât să așteptăm tipărirea acestei antologii, născută dintr-o lăudabilă inițiativă”. □ „*Astra*”: „Semnalăm, între alte interesante articole, pe cel semnat de Ștefan Augustin Doinaș: *Teme ale unei istorii a literaturii actuale*, reportajul lui Mihai Nadin: *Reflexe pe zăpadă la Lotru*, ca și pagina de sport alcătuită de Mihai Bîră. Regretăm, în schimb, unele rubrici mai vechi, urmărite la vremea lor cu interes, azi defuncte. Mai întâi, poșta redacției, susținută ani în șir cu delicatețe și înțelegere de Gherghinescu Vania și, apoi, cronică literară semnată de Voicu Bugariu”. □ *Catedra „Mihai Eminescu”*: „Aflăm cu deosebită satisfacție despre hotărârea luată recent, privind înființarea Catedrei Mihai Eminescu la Universitatea București. Așa cum rezultă din scurta înștiințare apărută în presa cotidiană (7.V. a.c.), catedra, înscriindu-se în spiritul tradiției cultivării marilor noastre valori culturale, va asigura predarea vieții și operei lui Mihai Eminescu prin cursuri speciale și facultative și prin elaborarea unor lucrări științifice cu caracter

monografic, urmărind aprofundarea cunoașterii creației marelui poet de către tinerele generații și a formării de noi specialiști competenți în exegeza eminesciană. [...] Sugerăm, cu această ocazie, forurilor competente, îndreptarea atenției și spre editarea unui buletin «Mihai Eminescu», pe lângă catedra Universității, buletin în care să se insereze lucrările originale elaborate la catedră și neapărute în presa literară, publicarea unor biografii cronologice și tematice etc”. ■ Apar două texte despre I.L. Caragiale. □ Primul e semnat de Silviu Iosifescu și se ocupă de *Ucenicia lui Caragiale*. □ Cel de-al doilea, *O scrisoare inedită a lui I.L. Caragiale*, aparține lui Șerban Cioculescu și prezintă o scrisoare adresată fiului său: „Dragă Mateiu”. ■ La *Cărțile săptămânii*, Dan Cristea prezintă ultimele volume de poezie: □ *Etica* de Mircea Ciobanu: „*Etica* este comentariu și poezie, psalm și plângere profetică, epistolă și poem, pierdere în subtilități cu valențe eseistice și regăsire în vine groase de lirism. Tonul ei seamănă cu o liturghie solemnă, oficiată într-o limbă de cult necunoscută adesea de ascultători și înțelegem că autorul posedă un excepțional simț al cuvintelor ce-o alcătuiesc pentru a ne face să-l urmărim până la capăt, să trecem peste moralizarea excesivă adresată rațiunii, poposind din când în când în cămărilor cu aer dens, sensibil, ale unui labirint cu ieșire pecetluită sub taină”. □ *Invocație nimănui* de Mircea Dinescu, C.R.: „Mircea Dinescu debutează spectacular, așa cum se debuta acum câțiva ani, și nu lipsește un mic răsfaț critic în aprecierile care ne spun că «ne aflăm în fața unui eveniment», în fața «unui poet cum n-a mai fost de mult».. [...] Față de motivul scurt al inspirației, această frumoasă carte de debut, tandră și muzicală, e totuși mult prea voluminoasă. Din mâna deja sigură a autorului scapă variațiuni neizbutite, facilități, încercări pe teme abstracte, absurde aglomerări imagistice, versuri incongruente din necesități prozodice, o anume tentație umoristică, distrugând pe alocuri porțiuni, și mai cu seamă titluri, precum: *Balanță cu dragoste*, *Cântar*, *Absurd sublim*, *Cât timp există vinul*, *Joc de noroc*, *Metamorfoză XX*. Pentru a fi un «eveniment» în ordinea aparițiilor lirice, Mircea Dinescu trebuie să-și asocieze farmecului tineresc profunzimea. Este un poet la care contează, mai întâi, evoluția”. ■ Cărțile de proză sunt recenzate de Nicolae Balotă: □ *Mlaștina* de Eugen Zehan: „Pierzându-se în generalizări care se vor cele ale unui moralist, dar nu depășesc nivelul banalelor locuri comune, descriind experiența erotică în termenii unei fiziologii și ai unei psihologii naiv-desuete (fluxuri, șocuri, dulci ameteți, amestec de beție și calcul), naratorul își compromite subiectul. Unele stângăcii, facilități nepermise, erori de exprimare [...] pătează textul. Cu toate acestea, *Mlaștina* lui Eugen Zehan merită să fie considerată un roman comun, chiar dacă cititorii obișnuiți ori chiar criticii se înspăimântă deschizând-o și căzând, de la început, peste o asemenea frază: [...] De șase ori «care» într-o frază este un abuz. Dar uneori din abuzuri se naște stilul”. □ *Vedere din balcon* de Costache Olăreanu: „Schițele lui Costache Olăreanu nu se organizează într-un întreg. Dar să acordăm fragmentului ceea ce aparține fragmentu-

lui. El ne poate amuza, înduioșa, întrista. O mică povestire de trei pagini cum este – printre altele – *Vaca*, revelează scriitorul nu mai puțin decât un lung roman”. ■ M. Ungheanu scrie despre ultime apariții în domeniul criticii literare: □ *Tensiunea lirică* de Șt. Cazimir: „Animat de un caracterizant, pentru scrisul său, spirit de sistem, Șt. Cazimir ne iluzionează scurtă vreme că ne pune în posesia magicei cheie a liricii. În realitate, ne aflăm în fața unei analize de lingvistică stilistică mai precis orientată. Începute sub zodia unor formulări teoretice de mare anvergură, susținută de o fidelă ilustrare a tezelor, *Tensiunea lirică* sfârșește prin a ne decepționa, nu sub unghiul inteligenței discursului, ci al propriei promisiuni”. □ *Dostoievski* de Liviu Petrescu: „La prima vedere *Dostoievski* are aspectul arid al unui studiu analitic. Se poate reproșa chiar criticului expedierea propriilor sale descoperiri, felul prea puțin fastuos în care și le susține. Aspectul doct e însă derutant, dacă vrem să aducem prin el o acuză de universitarism critic lucrării. În ciuda aparențelor și a predilecției pentru ideologie, *Dostoievski*, ca și *Realitate și romanesc*, ascunde una din cele mai ambițioase aspirații a criticii, aceea de a regăsi, în ciuda dificultăților adesea insurmontabile ale straturilor de suprafață ale operei, coerența ei interioară, legăturile intime care prezidează mișcarea acelei lumi închise, ficțiunea operei”. ■ Sub semnătura V.P. apar *Convorbiri cu Artur Lundkvist*, despre literatura din Suedia, iar *Convorbirea cu Edoardo Cacciatore*, despre poezia sa, este semnată D.[ragoș] V.[rânceanu]; în cadrul convorbirii citim și poezia *Piața*, tradusă în românește de Dragoș Vrânceanu. ■ În rubrica *Scrisori franceze* citim textul *Michel Tournier și lectura semnelor*, semnat de Eugen Simion, despre volumul *Le Roi des Aulnes* apărut la Gallimard, autorul volumului, Michel Tournier, fiind premiat cu premiul Goncourt, acordat în unanimitate, în 1970: „*Le Roi des Aulnes* este ceea ce se cheamă un eseu romanesc. Forța lui stă în finețea observației și puterea de invenție intelectuală”. ■ În ipostaza de cronicar dramatic, Nina Cassian prezintă premiera *Peter Pan*, jucată la Teatrul Țândărică, o adaptare de Gellu Naum după J. M. Barrie. ■ Continuând publicarea textelor despre critică în lume, revista aduce în fața cititorilor textul *Cu ce să începem?* de Roland Barthes, în românește de Sorana Mogoș, introdus de următoarea notă: „S-a întemeiat anul trecut la Paris prima revistă franceză modernă de «teorie și analiză literară», denumită *Poétique*, în spiritul – de altfel programatic – al vechii «poetici» și «retorici», a cărei tradiție noua publicație își propune s-o reînvie. Dintr-o *Présentation* al primului număr mai aflăm că revista (comitet de redacție: Hélène Cixons, Gérard Genette, Tzvetan Todorov) urmărește o «renaștere teoretică» a studiilor literare (prin depășirea istoriei literare, erudiției și comparatismului), o întrepătrundere organică («fecundare reciprocă») între teoria și critica literară, punerea în centrul atenției a literaturii și prin ea (prin depășirea continuă a conceptului tradițional de «literatură») a literarității, definită ca esență și deschidere multiplă spre orice fel de «limbaj», «scriitură», «comunicare», deci *trans-literatură*. Ca o ilustrare a acestui pro-

gram de inspirație și metodologie structuralistă, dăm aproape în întregime articolul introductiv al lui Roland Barthes *Par où commencer?* (nr. 1, p. 3-9), cu includerea unei note în text și suprimarea unor trimiteri neesențiale”. □ Versuri semnează: Maria Banuș (*Haine; Ceva; Săracu oricine; Mulți vorbesc; În călușei; Giorgio De Chirico*), Ion Crânguleanu (*Din vocea ta; La poartă; Cântec*), Mihai Eminescu - *Ode (In the antique mer)*, în engleză de Dimitrie Cuclin, Dimitrie Cuclin (*De vreți; Sonnet; Sonet*), Gabriela Melinescu (*Camera obscură; Petrecerea sfinților*), Petre Solomon (*Frunza; Galaxia Gutenberg; Între A și Zet; Ochi pentru ochi*). □ Nichita Stănescu face traducerea poeziilor lui Erich Ludwig Biberger: *Dimensiuni și Consolare*. □ Apare și un fragment din romanul *Anestezie locală* de Günther Grass, în românește de Rodica Demian și Sânziana Pop.

• [„**Tribuna**”, nr. 19] Pe prima pagină articol semnat de redacție, *Primăvară istorică*. □ La pagina de recenzii: Aurel Sasu scrie despre romanul *Mlaștina* de Eugen Zehan, considerat o operă construită în jurul raportului dintre necesitate și libertate. Radu Mareș scrie despre volumul de povestiri *Iutlanda posibilă* de Vasile Andru. Ion Marcoș scrie despre romanul *De la cer la pământ* de Ion Ruse, căruia îi reproșează „o naivitate retorică, un realism banal, înrobit percepției directe”. □ Valentin Tașcu recenzează romanul de factură psihologică al lui Alexandru Deal, *Lașii*, unde autorul își condamnă eroii pentru lipsa de voință și forță. □ Victor Felea semnează cronică literară a volumelor de poezii *Etica (Albatros)* de Mircea Ciobanu și *Teama de oglinzi* de Mircea Micu. Mircea Ciobanu reușește să asimileze lecția barbiană fără să cadă în epigonism scriind o poezie modernă cu trăsături elegiace și tonalitate sobră. De cealaltă parte, Mircea Tomuș cultivă un vers clasic, tradițional, iar ultimul său volum de poezii impregnat de tristețe, dar fără a fi prea sentimental și de peisajele etosului transilvănean □ La rubrica *reflecții contemporane*, Ion Pop scrie despre *ritualurile* poezilor Basaraba Matei și Horia Zilieru, poet al poeziei erotice în ultima perioadă. Basaraba Matei autoarea volumelor de poezii *Ceară* (C.R., 1970) și *Sânge albastru* (E.P.L. 1969) construiește cu fiecare poem un ritual de tragism, suferința având un rol redemptoriu. Horia Zilieru, pentru care poezia este o incantație, scrie într-un mod manieristic și prețios, cu o versificație parnasiană și ritmuri elegiace. □ La rubrica *Inscripții*, Al. Căprariu îi aduce un omagiu sculptorului clujean Romulus Ladea care ar fi împlinit 70 de ani. □ Despre regretatul și *uitatul* tânăr scriitor, Stejar Ionescu, scrie Mircea Zăciu. Portretul scriitorului dar și scrierile sale publicate în diferite periodice sunt redată publicului printr-o ediție comentată de Leon Baconsky, denumită *Domnul de la Murano*, împreună cu romanul său neterminat *Game*. Numele său stă alături de scriitorii români interbelici de genul lui Max Blecher, Anton Holban, Pavel Dan. □ Punerea în scenă la Teatrul Național a piesei *Pisica în noaptea Anului Nou* scrisă de dramaturgul D.R. Popescu, relevă o criză a dreptății sau adevărului,

scrie Nicolae Balotă. Degradarea personajelor provine din nerecunoașterea și neîndreptarea greșelilor trecutului, iar criza de conștiință este provocată de întoarcerea Tatălui. □ Eseul lui Vlad Sorianu *Eroul timpului nostru – comunistul* dezabate pe marginea conținuturilor ideologice marxiste în creațiile artistice. Noțiunile: „teatru politic”, „poezie patriotică”, „literatură socială” au reintrat în uz, fenomenul în cauză fiind răspândit la nivel european, dovadă fiind teatrul politic al lui Brecht, Camus, Piscator. În literatura română eroul comunist apare în versurile lui Dan Deșliu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Radu Boureanu, Maria Banuș, Nina Cassian, Nicolae Labiș. În proză sunt menționați Ion Brad, Ion Istrate, Ieronim Șerbu, Dragoș Vicol, Dumitru Mircea, Aurel Mihale ș.a. Romanele remarcabile sunt: *Facerea lumii* (E. Barbu), *Moromeții vol. II*, *Risipitorii și Intrusul* (M. Preda), *Francisca* (Nicolae Breban) și cele ale lui Al. Ivasiuc, Corneliu Ștefanache, iar în teatru sunt enumerați D.R. Popescu, Teodor Mazilu, Horia Lovinescu, M.R. Iacoban, Andi Andrieș, Aurel Baranga. □ Al. Oprea scrie despre volumul antologic al lui Tudor Vianu, *Scriitori români*, ce reprezintă un jurnal cultural a criticului și omului despre portretele scriitorilor și momentele literare cu „această viziune dinăuntru”. □ Pagină dedicată poemelor semnate de Darie Novăceanu. □ În rubrica de texte literare apare fragmentul de teatru *După potop*, de Nagy István. □ Ultima pagină este dedicată operei și vieții poetului brazilian Mario De Andrade, a carei lirică este înrudită cu cea a poetului italian Ungaretti. Pe aceeași pagină câteva poezii traduse de A.E. Baconsky.

14 mai

- [„România liberă”, nr. 8259] Se anunță premiile acordate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă în cadrul Concursului de creație și interpretare teatrală – 1971. Printre premianți, se numără: *Omul care..* de Horia Lovinescu, *Ape și oglinzi* de Paul Everac, *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, *Săptămîna patimilor* de Paul Anghel ș.a.

- [„Contemporanul”, nr. 20] Nicolae Manolescu îl percepe pe Vasile Nicolescu, poet și traducător: „Mi se pare evident, în cazul lui Vasile Nicolescu, că poetul a profitat de pe urma traducătorului. Mai mult: poezia lui a știut să exploateze contactul cu poezia altora, fiind ceea ce este astăzi în mare măsură și datorită antologiilor (*Din lirica mării*, *Cântecul iubirii*, *Ion Vinea*) și a lecturilor. [...] Poetul însuși va fi fost conștient de aceasta: pasiunea pusă în traduceri și antologii nu este decât un mijloc de îndepărtare de sine, un ocol necesar în căutarea hranei spirituale”. ■ Laurențiu Ulici prezintă două cărți. □ Prima aparține lui Modest Morariu, *Spectacol de pantomimă*: „Poetul fantazează liric în marginile unui impresionism de șevalet, scriindu-și impresiile cu o acuratețe stilistică neobișnuită, cu atât mai neobișnuită cu cât emoțiile care-l parcursunt, deseori, puternice și învolburate”. □ A doua este a lui Marin Mincu: „...poeziile din *Calea robilor* dezvăluie natura imaginii și a calității despre care

vorbeam. Idealul poetului e lirismul apăsător, obscur (ca luminozitate), baroc de ținută, mai bine zis de iluzie metafizică. Poetul operează exclusiv cu atribu-te negative, sugerând înghețul, fragmentaritatea, absența, întunericul, plânsul, izolarea, moartea. Poziția sa existențială e a unui dezdăcînat orgolios, navi-gând solitar în apele unei incertitudini esențiale.” ■ Alexandru Ivasiuc meditează la *Unitatea criteriilor*: „Nu există critică de direcție la noi pentru că puțini sunt criticii care trag toate concluziile din propriile lor presupuse pre-mise. [...] Critica noastră pe lângă fenomenele accentuate de cînsim, mercenariat, de lipsă de respect pentru adevăr, care otrăvesc climatul literar, mai este și fără busolă în marea majoritate a cazurilor. Și o căluză (criticul de direcție) dezorien-tată nu e decât un tovarăș de rătăcire”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 23]** Încep din acest număr și răfuielile personale ale redactorului-șef cu cei de la „România literară”, „Con-temporanul” și „Luceafărul”, prin *Delict de opinie* - un imens articol anti-Breban (marca Eugen Barbu), complexă analiză a greșelilor gramaticale și nu numai din romanele acestuia. Discuția e mai amplă: N. Breban scrie într-un articol că E. Barbu a fost dat afară de la „Luceafărul” și „tradus în fața jus-tiției”, în vreme ce Barbu afirmă că, de fapt, și-a dat demisia de la conducerea revistei și că Breban „îmi face cînsa să mă numescă imbecil și pornograf”. „Care e realitatea? Realitatea este că de un an de zile aștept un termen în fața justiției ce nu mi se acordă din nu știu ce motive în procesul pe care i l-am inten-tat lui Fănuș Neagu în cazul *Princepelui*. Același tânăr scriitor Breban afirmă că am prostul obicei de a nega pe toată lumea și citează trunchiat din *Jurnalul* meu publicat în urmă cu câțiva ani.. păi dacă e vorba de persecuții, aș dori să amin-tesc aici campania de trei luni încheiate împotriva *Princepelui*, care s-a des-fășurat sub patronajul lui Geo Dumitrescu și al lui Nicolae Breban numai cu un an în urmă. Un asemenea ajutor și o asemenea dragoste frățescă de confrate nu se poate asemui decât cu aceea a lui Caion, dar, din fericire pentru autorul ei, ea nu se poate sfârși în justiție, cum s-a scris, insinuându-se că eu aș fi cel tras la răspundere și nu Fănuș Neagu, care nu poate dovedi ceea ce a afirmat, dar nici nu e chemat în justiție. De ce? Vorbim deci de defăimări, de sistematică calom-niere a colegilor, dar se uită campaniile împotriva lui Everac, Lăncrănjan, Paul Anghel, a revistei «Tomis» și a altor reviste care nu au recunoscut talentul lui Breban. Să citez cifra articolelor scrise despre Nicolae Breban în revista con-dusă de Nicolae Breban?.. Vreau numai să spun că scriitorii ca Perpessicius au trebuit să publice în reviste din provincie articole în care erau elogiați alții și nu N. Breban. Cât o fi asta de principial o să ni se spună probabil la Conferința Uniunii Scriitorilor unde vor mai fi puse și alte întrebări. [...] Este N. Breban un scriitor atât de democrat cât lasă să se înțeleagă din articolul său ultim? Are el un fair play care poate fi citat? [...] Tovarășului Breban îi place să creadă că cele trei cărți ale sale ar fi o demonstrație de social, nu spun de angajat, pentru că nici nu poate fi vorba de așa ceva (*Francisca, În absența stăpânilor, Anima-*

le bolnave). Vrea N. Breban să fie luat drept un lider al literaturii angajate pentru care numai el s-a bătut? Și aici ar mai fi de discutat.. Când e Breban social? De 1 mai și de 23 august? [...] E greu să descifrez (în romanele sale) vreo preocupare față de clasa muncitoare de care atâta face caz autorul”. ■ Se decernează Premiile Uniunii Scriitorilor (a se vedea „România literară” nr. 18). □ C. Regman punctează cumva sarcastic, în *Cel mai neașteptat premiu..* (n.n. al tinereții, pentru debutantul în volum Al. Paleologu, la 52 de ani), succesul laureaților („au luat și Ana Blandiana și Ilie Constantin pentru poezie”): „...dar parcă prea sunt reuniți sub semnul poeziei doi «de-o făptură și de-o seamă», de-o vârstă și de-o revistă, și prea nu sunt deloc prin preajmă nici Carraion, nici Tudor George, nici Dimov sau Nina Cassian, nici Virgil Teodorescu. Bine măcar că în acest fel s-a încheiat operația de premiere a «grupului celor 8», nu chiar atât de neomogen cum pare unora și cum pretind chiar unii dintre componenți că ar fi: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Grigore Hagiu, Marin Sorescu, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu. Numai să nu înceapă la anul cu programarea cadrilului de la capăt. [...] Unilateralitate evidentă și la sectorul teatru, unde producerea debutanților Fănuș Neagu și Gh. Astaloș «bat» – din nou prea simetric, și sistematic, și simptomatic – creația mai experimentaților Ion Omescu, Ilie Păunescu, I.D. Sîrbu. [...] La critică, «clubul» revistelor-surori învinge pe toată linia (Manolescu, S. Damian, V. Cristea) și nicio șansă nu e acordată unor condeie mai mature căroro recenzioare terne și căznite de felul celor ale lui S. Damian le vor fi astfel întotdeauna preferate. Învinși o dată, de două ori, I. Negoșescu, N. Balotă vor trebui odată și odată să se resemneze. Ei n-au avut nici măcar – ca, în acest an, Paleologu – alibiul debutului. Aceeași resemnare filosofică le-o recomand și năvăliților întru îndeletnicirea tălmăcirii, Romulus Vulpescu și Aurel Covaci, căroro truditores mai insistenți în reclamă și reclamații le-o vor lua sistematic înainte. Anul trecut Tașcu Gheorghiu, anul acesta Jean Grosu sunt beneficiarii unei înțelegeri mai mult filantropice și sentimentale a răsplătirii meritelor”. ■ Comitetul de Stat pentru cultură și artă a decernat la Zilele Dramaturgiei Originale premiile: *ex aequo*, *Premiul de dramaturgie: Omul care..* de Horia Lovinescu, *Ape și oglinzi* de Paul Everac, *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, *Pisica în noaptea anului nou* de D.R. Popescu, certificând astfel nu mai puțin de cinci (!) „dramaturgi ai momentului”.

15 mai

- [„**Scânteia**”, nr. 8786] Pop Simion scrie în *Dragă Sighișoară, dragă..* despre întrunirea publică „sub auspiciile” Frontului Unității Socialiste, o întrunire în care se evocă un an de la potop, „despre puterea lor de a uita, edificând”.
- [„**Cronica**”, nr. 20] Prilejuită de împlinirea unui an de la înființarea editurii Junimea, revista propune o masă rotundă cu tema *Condiția actului edito-*

rial, la care participă „prof. dr. doc. Const. Ciopraga, prof. ing. Ion Curievici, prof. Ilie Grămadă, directorul Editurii Junimea, Mircea Radu Iacoban, redactorul-șef al editurii, Corneliu Ștefanache, Dimitrie Costea, Corneliu Sturzu, Radu Negru”. Al. I. Friduș, cel care consemnează discuțiile, titrează subiectele abordate: *Câteva elemente de... geografie editorială, Dincolo de copertă..., Nu trageți în cartea polițistă!, Cine referă pentru Einstein?, Unde ne sunt librării?* □ Grupaj poetic semnat de Paul Balahur și Paul Tutungiu. □ Al. Călinescu recenzează cele două volume de versuri publicate de Modest Morariu, *Povestire cu fantome și Spectacol de pantomimă*, ce îi par un refuz al unui anume fel de a înțelege poezia, propunând, „ideea poeziei ca spectacol: spectacol al ideilor, dialog al poetului cu lumea sau cu el însuși”. □ Tot despre poezie, de data aceasta a unui actor, Dinu Ianculescu, scrie și Const. Ciopraga. Cartea *Argintatul pește și alte poezii* (Ed. Eminescu, 1970) este considerată „una dintre cele mai originale din ultima vreme și prin aceasta un obiect de emulație pentru editorii de poezie”, poetului-actor convenindu-i „o poezie a șoaptei și privirilor în depărtări”. □ „O carte trăită” i se pare lui Constantin Coroiu romanul *Condamnat la moarte* (Junimea), iar Dumitru Ignea, un „autor obiectiv”. □ Volumul de reportaje și de impresii de călătorie *Lumea într-o picătură* de Mircea Radu Iacoban (Albatros) este văzut de Al. Dobrescu ca „un pact între publicistică și literatură”. □ *Arta populară și relațiile ei*, ce adună între coperte contribuțiile lui Al. Dima în domeniul folcloristicii și în domenii conexe, îi atrage atenția lui Liviu Leonte care descoperă în paginile ei idei remarcabile. □ La împlinirea unui veac de la nașterea istoricului, Gh. Ungureanu îl evocă, scriind despre *N. Iorga și monumentele istorice ale Iașilor*, adică despre acțiunea acestuia de ocrotire și valorificare a prețioaselor monumente din oraș. □ *Medalioanele franceze* (Univers, 1971) scrise de Șerban Cioculescu între 1929 și 1970 îi dovedesc lui Zaharia Sângeorzan „entuziasm și ironie superioară, sentiment exploziv al valorilor clasice, intuiție estetică profundă și, mai ales, o vocație excepțională de portretist”. □ Hertha Perez amintește publicului de Traian Bratu, la peste trei decenii de la moarte, și de tradițiile germanisticii din România. □ Din lirica italiană traduce Mihai Tatulici. □ O pagină de proză semnează Alexei Rudeanu: *Toboșarul cu tot cu tobă*. □ N. Irimescu salută (la rubrica *Moment*) numărul 100 al revistei „Cinema”, semnalează apoi transformarea revistei „Steaua” din lunară în bilunară, anunță apariții precum volumul *Teatrul și cultura* (ce însumează comunicări susținute la una dintre sesiunile timișorene ale oamenilor de teatru) sau culegerea *Coordonate bărlădene* (rezultat al activității cenaclului literar „Al. Vlahuță” din Bârlad). De asemenea, salută inițiativa organelor locale de a transforma casa cu turn pătrat de la Copou în casa memorială Mihail Sadoveanu, de vreme ce scriitorul a locuit acolo și a scris cea mai mare parte a operei sale. Tot N. Irimescu sare în apărarea „Convorbirilor literare” care i se par atacate cu reacredință de „România literară”, într-o notă de la *Ochiul magic* în care este trecut în revistă nr. 2/1971 al publicației ieșene.

• [„**Flacăra**”, nr. 20] Lucian Raicu recenzează volumul lui Geo Bogza, *Țara de piatră* unde autorul cultivă „viziunile integratoare, de o mare facultate de absorbție”. Se constată că „fluxul inform al vieții e captat într-o privire unificatoare, exclusivistă și plină de relief, aptă de o energetică potențare a sensurilor”. □ În *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan scrie *Monetă și raport de forțe*. În aceeași pagină se publică o „corespondență specială de la Michele Rubini”, cu titlul *Lear – „un adevărat triumf”*, despre succesul Teatrului Național din București în cadrul celei de-a șaptea ediții a Festivalului internațional al teatrelor de la Florența. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie *A citi, a zbura, a trăi* în care afirmă că „literatura se ocupă cu eternul, ziaarele cu efemerul, cu perisabilul de trei secunde”. □ Apare o prezentare a „antologiei pastelului românesc”, publicată la Minerva, de către Petre Stoica și Mircea Tomuș, cu titlul *Efigiile naturii: „întocmită ingenios pe baza unor criterii multiple și cuprinzătoare și prin prisma unei înțelegeri evolute a pastelului, cartea e un frumos popas liric”*. □ Semnalarea apariției, la Dacia, a romanului în limba maghiară *Sirenele Dermatei* de Nagy István, iar la Univers a volumului *Teatru de Cervantes*, cuprinzând traduceri realizate de Ileana Georgescu, Teodor Balș și Sorin Mărculescu, a romanului lui Peter Olof Ekström, *N-a dansat decât o vară* (traducere de Maria și Petre Banuș), a *Peripețiilor Alisei în lumea oglinzilor* de Lewis Carroll (Ed. Ion Creangă, traducere de Frida Papadache). ■ Se semnalează reînceperea apariției revistei „Cadran”, „primul ei «caiet» din această nouă serie înscriindu-se ca un omagiu închinat împlinirii unei jumătăți de veac de la înființarea partidului, sub influența căreia și-a împlinit cu cinste paginile”. □ Prezentarea sumarului numărului 3 al revistei „Manuscriptum” ce „scoate la iveală prețioase mărturii și documente despre activitatea unor scriitori și publiciști, pusă în slujba unei literaturi deschis angajate”. □ În secțiunea de *Teatru* se face o prezentare a piesei *Fata Morgana* de D. Solomon, pusă în scenă la Teatrul de Comedie. □ În *Televiziune* se semnalează, în cadrul ciclului de istorie a teatrului universal realizat de Mihnea Gheorghiu, momentul dedicat *commediei dell'arte*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 20] Prima pagină revine la seriile de articole întrerupte de numărul festiv din 8 mai: S. Damian continuă polemica deschisă de mai vechiul articol *Psihologia succesului*; titlul de astăzi: *Vina criticii?*: „Curioasă pare însă (și fenomenul are o rezonanță actuală) semnificația care se atribuie responsabilității în actul de creație. Dacă triumful literar e recunoscut, el revine, firesc, scriitorului care și-a impus cutezător concepția și metoda lui originală. În cazul unui eșec, autorul se transformă subit într-o făptură inocentă, biată victimă, jucărie mânăuită din umbră de puteri străine lui (criticii), care i-au influențat personalitatea, l-au deformat”. ■ Marin Preda își continuă amintirile din viața școlară cu *Profesorii (II)*: „Stăteam rezemat de bancă și mă uitam, în timpul orelor, la profesori fără să-i văd și adesea fără să-i aud, copleșit de acest sentiment divin care ne face atât de bătrâni fiind atât de tineri și din care ni se

formează pentru totdeauna idealurile și visurile. Totul e posibil pentru noi. De ce nu?” ■ Cronica literară a lui Nicolae Ciobanu se referă la volumul lui Vasile Nicolescu, *Clopotul nins*: „Temperament de cenzurată și, în parte, de molcomă ardență romantică, Vasile Nicolescu are particularul dar de a-și asuma răspunderile pe care le generează un atare gen de poezie pândită de racilele verbozității și ale retorismului năvalnic. «Prețiozitatea» poeziei sale, atât cât există, servește cu deplin succes propensiunii spre structurarea unor poemeficțiune situate într-un sistem de relații simbolic-alegorice revelatoare”.

■ Alex Ștefănescu scrie despre Iosif Petran (*Moartea a doua*, roman), Mircea Constantinescu (*Smog*, proză scurtă) și Valentin Hossu-Longin (*Trenul de flăcări*, povestiri), iar Dinu Flămând despre Vasile Constantinescu (*La țărnul clipei*, poezie) și Mircea Angheliescu (*Preromantismul românesc*, istorie literară).

■ Ilie Constantin semnează eseu *Prezența și absența scriitorului*, în care își prezintă unele opinii despre rostul criticii și al publicațiilor literare: „Este elementar ca pe scriitor să-l cunoști în opera sa din cărți editate, mai puțin dintr-o schițulice sau fragment de roman sau câteva poezii dintr-o pagină de revistă. De aceea, ne pare mai util ca presa literară să se ocupe mai puțin de (publicarea unor texte literare) cât despre (autori, cărți, orientări etc.). așa, de altfel, se procedează în marile reviste europene, așa putem reține mai natural atenția cititorilor”.

■ Sub genericul *Polemice*, Nicolae Manolescu scrie *Metoda fără critică*: „Critica se teoretizează, nu se scrie. Suntem la ora metodelor. Puțini își îngăduie să rateze un preambul teoretic la o rubrică de critică și încă și mai puțini să nu aibă o cât de neînsemnată idee personală. Cu cât mai neînsemnată, cu atât mai tenace. [...] Este, se vede, o logică în orice evoluție: după pura empirie, vine la rând pura teorie, după critica fără metodă, metoda fără critică”.

■ *Despre frumusețea existenței* se intitulează foiletonul din prezentul număr semnat de Teodor Mazilu la *Jurnalul unui martor ocular*: „Cu toate păcatele mele, cu toate limitele mele, am fost uimit de ușurința cu care mulți oameni treceau peste frumusețea unui apus de soare, pur și simplu nu-i interesa. Eu nu mă gândesc la un apus de soare ca la un spectacol, ci ca la o realitate care trebuie înțeleasă. De ce n-ar tulbura o pagină de Tolstoi și ne-ar lăsa reci un apus de soare?”

■ Un amplu grupaj de sonete semnează lui Tudor George.

■ Sunt prezența tinerii scriitori și critici. □ De Cornelia Maria Savu (în vârstă de 17 ani) se ocupă Nicolae Balotă: „Nu recunosc în țesătura aceasta poematică urzeala vreunei poezii mai vechi. Vocea copilei nu-mi amintește nicio voce auzită până acum”.

□ Nicolae Lupu este prezentat de Marin Sorescu astfel: „Nicolae Lupu ne propune un vers melodios, în bună tradiție clasică, tras dintr-un caier de nori și de aburi peste dealuri, tors cu sfârâitul molcom specific, dar și cu răbdarea optimistă a țaranului care știe să vadă oi în lună”.

■ În plină ascensiune literară, Alexandru Papilian, scrie articolul intitulat *Prea fericitul*: „Desăvârșirile din care e compus omul, desăvârșiri reale și impurificate unele de altele, ne determină, ne împing pe o singură cale, într-un alt plan. Dar

cum să denumim această organizare superioară de purități?” ■ Alexandru Pa-leologu descrie *Conversația ca artă*: „Fiind o plăcere, conversația e o valoare și deci materie de artă. Ca artă e una a cuvîntului, așadar e de domeniul literaturii, ca și oratoria. Ea presupune talent și pricepere, adică propriu zis meșteșug (*tehne*)”. ■ Sub genericul *Arte*, apar obișnuitele rubrici permanente: teatru (Marin Sorescu, *Nevoia de imposibil*, despre piesa *Caligula* de A. Camus), arte plastice (Grigore Hagiu, *Plastica și semicentenarul*, despre expozițiile de artă plastică dedicate semicentenarului P.C.R.), televiziune (Sânziana Pop, *Sau în loc de*, despre Festivalul studentesc de muzică pop, articol în care, după cuvintele „Pentru că premiul de baterie l-a dobândit un elev” se ascunde.. Ovidiu Lipan-Țândărică), film (Leonid Dimov, *Truffaut și clișeele*, despre filmul *Domiciliul conjugal*), muzică (Costin Cazaban, *Academica*, despre concertul orchestrei omonime a Conservatorului bucureștean). ■ Georgeta Horodincă semnează cronică *Într-o lume fantastică*, în care comentează volumul de proză fantastică *Un pește invizibil și 20 de povestiri fantastice* al lui Vladimir Colin. ■ Criterii pentru un *Dicționar paralel de scriitori români*, articol de Geo Șerban, vorbește despre un dicționar al autorilor români dispăruți, văzuți prin ochii contemporanilor; de exemplu, Spătarul Milescu în savuroasa prezentare a lui Grigore Ureche, sau Arghezi văzut prin ochii lui B. Fondane (și reciproc). ■ La rubrica *Puncte de vedere* este semnalată apariția la Târgu-Mureș a revistei cu profil social-cultural „Vatra”, iar Ștefan Roll consemnează o expoziție de desene ale lui Eugen Ionescu, vizitată în anul 1968. ■ Apar notații despre artă ale lui Nichita Stănescu, declanșate de statuia ecvestră a lui Marc Aureliu din Roma și de Pieta de Michelangelo și grupate sub titlul *Sandaua lui Marc-Aureliu*. Concluzia Poetului: „Poezia este meta-lingvistică și muzica autentică este meta-sonoră. Dar o meta-poezie și o meta-sculptură, ar depăși întru totul criteriul uman. Ne vom afla în situația savantului care a uitat tabla înmulțirii”.

16 mai

- [„**România liberă**”, nr. 8261] Radu Popescu recenzează *Omul care..* de Horia Lovinescu, reprezentat scenic la Teatrul „C. Nottara”, după ce, la distanță de „vreo trei luni”, asistase la spectacolul piesei *Și eu am fost în Arcadia..* Dramaturgul, unul „fecund”, „de performanță”, se alătură altora jucați, ce-i drept, mai mult, precum Mihnea Gheorghiu, Paul Everac, Paul Anghel și Mihai Davidoglu. Piesa face parte din „categoria polițistă, din specia spionaj și contra-spionaj, secția economico-militară. Eroii săi sînt ofițeri și agenți ai Securității române – eroi pozitiv desigur – cărora le este dedicată piesa, și care o merită cu prisosință, și agenți ai unor nenumite, dar lesne identificabile puteri străine, – eroii negativi, desigur, care o merită și ei, în felul lor”. Spectacolul i s-a părut o reușită.

- [„**Scânteia**”, nr. 8787] Rubrica *Adnotări* vine cu mai multe subiecte. ■ *Revista „Steaua” într-o nouă serie* de A. Anghelescu: „Apariția ultimului

număr al revistei «Steaua» are o dublă semnificație. Ca și alte reviste literare și de cultură, «Steaua» înregistrează ecoul puternic pe care l-a aflat în conștiința scriitoricească importantul eveniment din viața țării: sărbătorirea semicentenarului P.C.R. Semnate de cunoscuți poeți, prozatori, critici literari, de personalități ale vieții culturale, majoritatea materialelor sunt consacrate acestui eveniment”. Notând „înnoirea” revistei, conform noului program semnat de redactorul-șef al revistei Aurel Rău, Anghelescu spune la finalul notei: „Asumându-și asemenea sarcini, urmărind cu consecvență, cu discernământ și spirit constructiv, materializarea acestor obiective în paginile viitoarelor numere, colectivul redacțional va spori considerabil aportul revistei «Steaua» la propășirea și valorificarea literaturii noastre actuale, la îmbogățirea ei cu noi și durabile creații, de elevat nivel artistic și densă substanță umană, impregnate de suflul realităților contemporane. Dorim redacției mult succes”. □ „*Poezie și reflecție socială*” de S. Movileanu: „Structurate de fiecare dată pe o anumită idee – idee ilustrată prin versuri ale poezilor noștri sau prin traduceri din lirica universală – «Caietele de poezie» ale «Vieții românești» tind în ultima vreme să-și extindă aria de preocupări, găzduind opinii pe marginea unor probleme care solicită în mod deosebit sensibilitatea poetului contemporan, a unor aspecte pe care poezia le include în însăși substanța ei. [...] Reușita inițiativei revistei «Viața românească» ar fi fost, desigur, deplină dacă ar fi fost însoțită de o finalizare a discuției, de sublinierea în concluziile redacției a ideilor esențiale formulate de cei ce au colaborat la realizarea numărului, idei care pot contribui cu adevărat la orientarea vieții spirituale, la afirmarea culturii noastre socialiste. Oricum, un asemenea deziderat poate fi atins în numerele viitoare. Iată un argument în plus pentru continuarea și pe mai departe a unei asemenea binevenite preocupări publicistice”.

● [„*Steaua*”, nr. 2] Editorialul lui Leon Baconsky, *Pledoarie pentru proza scurtă*, își propune să relanseze „ca premisă etern valabilă, opinia potrivit căreia «a judeca importanța unei opere literare după numărul de pagini este o absurditate ridiculă»”. ■ Virgil Ardeleanu pendulează, într-un eseu despre condiția criticii, între «*A urî*», «*a iubi*», considerând că nu ura este motorul criticii bune, ci iubirea. ■ Petru Popescu are și el ceva de zis despre „condiția criticii și a criticului”, scriind: „Dacă criticul ar câștiga mai bine, atunci ar putea să stea mai multă vreme acasă, n-ar fi nevoie să se obosească zilnic ca redactor, ar avea timp pentru lecturi nepripite și mai ales nesilite, ar citi ce i-ar place, ar scrie despre ce i-ar place, și mai ales cum i-ar place. [...] Deocamdată suntem departe de așa ceva. Critica e în bună parte aservită coloanelor în care apare. Nu e semnificativ faptul că mulți scriitori «originali» își doresc conducerea unei publicații? Pentru zilele de sterilitate literară ori de insucces pe piața cărții. A avea gazetă înseamnă a avea critica în mână. Poți să-ți plătești polițele, poți să ții adversarii la respect, poți să încerci să ții în loc tinerii care te jenează” (articolul *Iar despre condiția criticii*). □ Mircea Vaida prefătează

ediția *Operele* lui Ion Vinea (în colaborare cu cercetătorul Gh. Sprințeroiu), în șase volume masive în curs de apariție la Dacia din Cluj și publică un fragment din romanul *Venin de mai*. □ Poezii semnate de Ștefan Aug. Doinaș (*Norii veseli*, 1967) și Gabriela Melinescu (*Copil fericit*). □ Este publicată partea a doua din dezvoltările lui Eugen Barbu referitoare la *Foletul novel*, una dintre cărțile care au stat la geneza romanului *Princepele*, „carte de pronosticuri asupra vremii și a soartei, și numai a celor din Țările Românești, ar fi de fapt traducerea unor calendare similare apărute în Italia, ba chiar în Turcia și Rusia, după moda vremii”. □ Teohar Mihadaș elogiază amintirea și opera poetului Tudor Arghezi (articolul *In memoriam*): „Parcă a fost ieri, sau parc-a fost nicicând..Tudor Arghezi pleca din cercul omenesc și intră în lumea zeilor”. □ Bazil Gruia reconstruiește tabloul relației dintre Lucian Blaga și fratele lui mai mare, Liciniu, și nepotul său de frate, Licinică, prin scrisori, cărți poștale și poezii autobiografice (una dintre fotografiile îl înfățișează pe Blaga ținându-și în brațe nepotul bebeluș) (articolul *Momente Blaga. Interludiu cu Liciniu*). □ Virgil Stanciu traduce un fragment de proză al prozatorului Dylan Thomas, *Dușmanii*. □ Mircea Zăciu își asumă sarcina de a defini „bogata activitate de istoric literar a lui Constantin Ciopraga”, remarcând „o vizibilă tendință spre o arhitectură armonioasă, de unde și interesul său constant pentru valori (mai ales moldovene) dintr-un teritoriu de stabilitate și coeziune estetică” și „o atitudine oarecum sainte-beuviană, doar că filtrată de orice maliție” din culegerea de mici studii și eseuri *Portrete și reflecții* (1967) (articolul *O nouă sinteză*). □ Mircea Micu inițiază rubrica *Dicționar parodistic contemporan*, iar prima parodie i-o dedică lui Alexandru Andrițoiu. □ Mircea Tomuș împarte spațiul cronicii literare între doi autori: poeta Ana Blandiana căreia îi analizează două volume, *Cincizeci de poeme* și eseurile din *Calitatea de martor*, apărute concomitent aproape; și poetul Vasile Nicolescu a cărui „perspectivă livrescă și ideatică” din volumul *Clopotul nins* o deconspiră analitic. □ Conectate la spațiul cultural european, cele două studii din cadrul rubricii „confluente”, se ocupă, primul, de *Thomas Bernhard sau romanul vorbirii* sub semnătura lui Nicolae Balotă, iar al doilea, de *Leo Spitzer și critica stilistică*, semnat de Romul Munteanu. □ Constantin Noica face *O încercare de filosofie românească*, vorbind despre problema timpului în eseu filosofic *Timp real și timp rostitor*. □ Marcel Petrișor recenzează cartea de filosofie a lui Gh. Vlăduțescu, *Personalismul francez* (Ed. Științifică, 1971), „o monografie a unui curent de gândire”. ■ Printre cărțile (românești) recenzate nu putem ocoli recenziile lui Petru Poantă, prima – la cartea lui Edgar Papu, *Fețele lui Ianus* (Univers, 1970) despre care observă: „Critica literară românească a reintrat de câțiva ani într-un elan al sintezelor. Ea se deschide spre problemele grave ale literaturii naționale și universale, fără prejudecăți și fără complexe”; a doua – la volumul de critică *Marele Alpha* (C.R., 1970), a lui Alexandru George, unde aflăm următoarea observație critică: „Evident, cartea de față aduce câteva so-

luții noi pentru explicarea universului arghezian, dar, paradoxal, din exces de originalitate, cade adeseori în facilitate, în imprecizii, locuri comune, nesigurante terminologice, timidități de analiză”. □ Horia Bădescu face, în schimb, recenzia poeziei lui Marin Mincu din volumul *Calea Robilor* (C.R., 1970), gășind că titlul este o cheie de acces spre simbolurile unui univers poetic deosebit, „o matrice metaforică”.

18 mai

● [„România liberă”, nr. 8262] Boris Buzilă prezintă volumul *Cuvintele au cuvîntul* al lui Ion Dodu Bălan, autor și al unei monografii consacrate lui Octavian Goga, apărut la editura Junimea din Iași și la Casa Scînteii din București. În cadrul lucrării, sunt „aduse în discuție, într-o formă simplă și atrăgătoare, teme politice (o foarte plastică incursiune în istoria partidului, dialogul conducătorilor cu poporul, conceptul de calitate...), culturale (răspunderea și gustul criticii, sterilitatea experimentalismului lipsit de finalitate, «vârsta spirituală a literaturii române», ecuația pasiune-cultură, orizontul scriitorului...), morale (*Dialog cu adolescența, Badea Ion și nepotismul, Mâna și Ghiara*)”.

● [„Scînteia”, nr. 8789] Pe prima pagină aflăm despre *Vizita președintelui Republicii Federale a Germaniei Gustav Heinemann*: „La invitația președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și a soției sale Elena Ceaușescu, luni a sosit la București, într-o vizită oficială în țara noastră, președintele Republicii Federale a Germaniei, Gustav Heinemann, și soția, Hilda Heinemann”. ■ Gheorghe Tomozei este preocupat de *Consecvența unei vocații lirice*, adică, poezia lui Eugen Jebeleanu: „Poezia lui Jebeleanu nu e un spectacol cu măști schimbătoare, ci un dramatic joc de euritmii implacabile; ea s-a prefăcut, s-a cristalizat cu aproape insesizabile nuanțe cu fiecare vers turnat în plumb și adăugat unei opere totdeauna temporale, e o poezie urcând spre propriile-i pure izvoare fără dureroase meandre, cu adaosuri și pierderi știute doar de laboratorul marelui meșter. [...] Poetul marilor gesturi, Eugen Jebeleanu e o mândrie a literaturii noastre”. La final, autorul textului citează cuvintele criticului italian Sanes, „rostite la festivitatea care i-a adus lui Eugen Jebeleanu trofeul «Etna-Taormina»”.

19 mai

● [„Scînteia”, nr. 8790] Adrian Anghelescu discută despre *Scriitori clasici în lumina unor noi demersuri critice*, o cronică literară la micromonografiile *Ion Creangă* de Vladimir Streinu, *Delavrancea* de Al. Săndulescu și *Ion Agârbiceanu* de Dimitrie Vatamaniuc: „Combătând excesul de pitoresc biografic în judecarea operei, care a dus adeseori la o superficială investigare a acesteia, Vladimir Streinu pune în lumină cu finețe complexitatea raportului dintre autor și operă. Probând o vastă documentație, criticul explică apariția oarecum singulară a lui Creangă, reconstituind mai întâi cadrul cosmic, moral, social și

spiritual în care s-a ivit și modelat sensibilitatea povestitorului”. □ „Preocuparea de a detecta structura artistică a scriitorului și modul în care ea s-a răsfrânt în cuprinsul creației sale o regăsim și în micromonografia lui Al. Săndulescu despre Delavrancea. Și aici excursul biografic, detaliile privind prodigioasa activitate publicistică a scriitorului depășesc funcția strict informativă, documentară, dezvăluind coordonate esențiale ale personalității lui Delavrancea, un temperament artistic contradictoriu, romantic prin vulcanismul elanurilor și adeziunilor sale”. □ „Dacă în cazul acestor două studii se poate identifica o anume viziune integratoare din perspectiva căreia personalitatea scriitorului e prospectată nu numai extensiv, ci și în adâncime, sondându-se individualitatea sa ireductibilă, aceasta pare absentă în studiul lui Dimitrie Vatamaniuc despre Agârbiceanu. Autorul procedează metodic, înfățișând mai întâi viața și începuturile activității artistice ale lui Agârbiceanu, trecând apoi la descrierea operei. [...] Informația riguroasă a istoricului literar nu e din păcate totdeauna susținută și de o fină percepție critică care să pătrundă în miezul creației și să demonstreze convingător, prin intuirea unor resorturi mai profunde, în ce constă viabilitatea sa artistică”.

- **[„Viața studentească”, nr. 20]** La cronică literară, sub titlul *Antologii*, M.N. Rusu se ocupă de selecția din opera patriotică a lui Ion Brad, *Cele mai frumoase poezii*, Albatros.

20 mai

- **[„Munca”, nr. 7310]** Zaharia Stancu scrie despre *Casa poetului*, o evocare a întâlnirii cu Rabindranath Tagore la București. ■ În *Carte Alina Popovici* prezintă volumul de nuvele al Danei Dumitriu, *Migrații*: „contemplativă, ajungând la cunoaștere prin contemplație pasivă, refuzând trofeele obținute în lupta cu ideea, și mulțumindu-se cu căutarea în sine, spiritul Danei Dumitriu se află mereu în zona interfenomenelor și interlucrurilor și nu în înseși limitele lor. [...] D.D. a ajuns acum la esența lucrurilor, întâmplărilor cu oameni și cu locuri. Proza ei respinge astfel narațiunea tradițională, descriptivă, relevându-se ca un monolog cu un obsedant leit-motiv: «Ce se poate înțelege dincolo de ceea ce știm despre noi?»”. ■ În *Film*, L.B. prezintă *Facerea lumii*, scenariul fiind semnat de Eugen Barbu.

- **[„România liberă”, nr. 8264]** Teofil Bușecan semnează articolul *Afirmarea celor ce au vocație și doresc să și-o valorifice complet*, în dialog cu George Dem. Loghin, referindu-se la starea „de azi” a artei dramatice românești. Rectorul Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” răspunde, în acest sens, că nu pot își poate exprima „îndeajuns satisfacția și totala adeziune la politica de stimulare continuă a energiilor creatoare inițiată de partid, de secretarul său general, politică de lărgire continuă a democratismului orînduirii noastre”.

• [„Scânteia”, nr. 8791] Ioan Adam prezintă: „*Antologia literaturii maghiare* (tipărită în patru volume) relevă cititorului român o literatură cu o multiseculară antecedentă ale cărei tonalități complexe, relevate în scrieri de o mare diversitate formală, pot lumina decisiv constantele, liniile de forță ale unei evoluții spirituale. Fruct al unor migăloase discerneri efectuate de prestigioșii scriitori: Lőrinczi László, Majtényi Erik, Szász János și de un bun cunoscător al spațiului literar maghiar – Constantin Olariu (redactorul ei responsabil), această crestomație dimensionează în structuri mai exacte decât traducerile anterioare un expresiv relief sintetic al dominanțelor creatoare ce conturează o literatură națională cu o substanță particulară în contextul european”. ■ În *Puterea stilului* Al. Philippide publică însemnările sale despre scrierile lui Geo Bogza: „Ca și fraza lui Odobescu, fraza lui Geo Bogza îndeamnă la lectură înceată, fiindcă e încărcată de meditație. O respirație largă și profundă îi hotărăște cadența. Scriitorul își clădește cu atenție perioadele și știe să le dea de multe ori aparența, căpătată cu migală, a dezvoltării spontane. Chiar dacă la lectură îți dai seama de arta cu care e lucrat, osteneala cu care scriitorul și-a meșteșugit stilul, nu a lăsat în frumusețea acestuia nicio zgură. Artist al frazei scrise, Geo Bogza e unul dintre scriitorii, astăzi parcă tot mai rari, care cuceresc atenția și simpatia cititorului prin puterea stilului. Bineînțeles, insistând asupra acestei calități esențiale a creației scriitorului nu înseamnă a ne raporta numai la ea. Nu se poate omite caracterul profund social și umanist al acestei opere, sensibilitatea și generozitatea autorului față de viața oamenilor simpli, solidaritatea sa cu destinul celor care, într-un alt timp istoric, aveau de înfruntat consecințele inechităților fără a-și pierde încrederea în viitor”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6843] Secțiunea *Debuturi* înregistrează volumul lui Mircea Dinescu, *Invocație nimănui* (semnează C. Stănescu), un poet care „are vocația tinereții” și volumul de critică al Manuelei Tănăsescu *Despre Istoria Hieroglică* (C.R., semnează Dinu Flămând), „o încercare pasionantă de reconsiderare a unei capodopere românești pe care clasificările didactice au diminuat-o, iar studiile de specialitate au tratat-o, cu puține excepții, cam în același tipar, ajungându-se până la afirmația deplasată care o acuză de lipsă de originalitate”.

• [„Albina”, nr. 20] Pe prima pagină apare poezia *Oră cu patria* de Dimitrie Rachici. ■ În rubrica sa, Ion Bănuță publică textul *Deliciile artei*: „În crâncen mijloc de veac XX, după ivirea zorilor roșii în România au luat foc toate izbucnirile în mocnire de altădată. Să privim cu mândrie în infinit. Pe scenele țării, în pragul mirării, în dimensiunile viitorului, s-a desfășurat Finala celui de-al X-lea concurs artistic republican Omagiu Partidului. Era o datorie de argint și o închinare de aur a artiștilor țării aruncată în rădăcinile macilor admirării. Arta a fost, este, va rămâne cel mai sublim dans al sufletului omenesc”. ■ Demostene Botez celebrează centenarul nașterii lui G. Ibrăileanu:

„Acum o sută de ani, în ziua de 23 mai 1871, în orașul Târgu-Frumos din apropierea Iașului, din părinții Teodor și Măria Ibrăileanu, s-a născut G. Ibrăileanu, rătăcind apoi când cu părinții, când la o mătușă, la Roman și la Bârlad, unde a făcut școala în condiții grele de sărăcie. În tot acest timp, ca și după aceea, a fost un copil și apoi un om foarte studios și foarte învățat. Așa se face că un fost copil sărac dintr-un târgușor prăpădit din nordul Moldovei este astăzi onorat, la cei 100 de ani de la naștere, de către UNESCO, cea mai înaltă organizație de cultură din lume, ca unul dintre cei mai de seamă învățați din acest secol”. ■ George Muntean prezintă volumul *Eseuri* de Ion Biberi: „Este un serviciu intelectual ce ni se oferă generos și prob, cu o eleganță mereu profitabilă. Căci omul modern de cultură are șidatoria de a informa, a sugera teme de meditație, a stârni interesul pentru felurite aspecte ale lumii – fapt implicat mereu în aceste dialoguri continui ale lui Ion Biberi cu felurii săi cititori. Sigur, fraza e mereu arborescentă, solicitată în diverse ocolșuri, uneori obositoare, printr-anume verbiage, însă fundamental lectura oricărei cărți a lui Ion Biberi cucerește. E un chip de a face cultură informând, de a discuta înfățișând, de a propune un pas înainte recapitulând etape, ori atrăgând atenția asupra celor făcuți de alții, în alte domenii. Consistente în sine, eseurile acestea sunt și un superior mijloc de popularizare”. □ *Când intră câmpia în soare*, tabletă eseistică de Dorina Bădescu. □ *Din lirica bulgară* apar, în traducerea lui Atanasie Nasta și M. Magiari: Elisabeta Bagreana (*Cunoaștere*) și Orlin Orlinov (*Tatăl meu*), iar Valentin Deșliu traduce pe Ion Ghenov (*Pădurea*). □ La rubrica de *Satiră și umor* se publică povestirea umoristică *Răzbunarea untului* de Mark Twain.

● **[„Cutezătorii”, nr. 20]** „Cutezătorii” fac o vizită în Biblioteca Academiei Române, condusă de directorul general Șerban Cioculescu – *Copiii întrebă, Șerban Cioculescu răspunde:* „-După părerea dvs, care este cel mai mare prozator român? – Înainte se spunea că Odobescu, pentru că proza sa era socotită un model de perfecțiune și de armonie. Mie mi-au încântat adolescența și tinerețea scrierile lui Mihail Sadoveanu. Pentru proza sa plastică și muzicală îl socotesc cel mai mare scriitor și acum. Dar numărul și varietatea prozatorilor noștri este foarte mare.. – *Aveți o preferință specială în ceea ce privește poezia?* – Preferință pentru poezie am până la slăbiciune. Poezia, cum am mai spus și în alte ocazii, e ca sarea în bucate. O poți găsi pretutindeni. Teatrul bun, romanul bun au întotdeauna și o puternică undă de poezie. Fără îndoială, un popor ca al nostru, care l-a dat pe Eminescu, Arghezi, Blaga va mai da în viitor și alți poeți mari. Nu pot crede că vom «avansa» ca la tramvai «înapoi».. – *Cum va fi literatura după anul 2000?* – Cred că superioară celei de-acum. Dar nu sunt sigur. Îmi place să cred că se va întoarce la formele de inspirație clasică de la care s-a îndepărtat prea mult.”.

● **[„România literară”, nr. 21]** În partea de început a revistei apar două texte consacrate centenarului nașterii lui G. Ibrăileanu. În acest context se pro-

nunță Șerban Cioculescu și Mircea Zăciu (*Ibrăileanu și opțiunile criticii*).

■ Voicu Bugariu discută despre *Critica și literatura proastă*: „Se poate spune că literatura proastă rămâne încă un spațiu necucerit de către critică. Nu știm prea bine ce va să zică o carte proastă și mulți profesori de română nu pot, probabil, să explice în chip convingător de ce resping cu dispreț, într-o împrejurare sau în alta, cutare vraf de maculatură. [...] Critica datorează încă o discuțare mai amănunțită a literaturii proaste. Cele ce s-au scris și se scriu sunt încă puține și superficiale. Literatura proastă, această reduta atât de bine organizată, beneficiind de arme realmente subtile, își așteaptă adversarii (nu numai orali). Ea nu cedează în fața unor strigăte disprețuitoare sau pamfletare. Doar aparent cartea incriminată e distrusă, de fapt ea se repliază discret spre poziții mai consolidate de unde continuă să emită atracția ei specifică. După cât se pare, până acum critica n-a erodat această imensă literatură decât prin arme relativ ineficiente, interzicându-i prin edicte periodice să existe. Edicte nevinovate în ultimă instanță, niște benigne gloanțe de pistol țintite asupra unui tanc. Literatura proastă merită, cred, niște adversari prevăzuți cu arme pe măsura ei. Una dintre ele ar putea fi cercetarea atentă a atracției pe care o emană, a naturii acestei atracții, a mecanismelor ei intime, de la psihologia receptării clișeului literar și până la motivarea (prin apetența simetrică pentru urât și rău făcut) preferinței pentru lecturi inferioare. O carte dedicată în exclusivitate literaturii proaste ar fi, fără îndoială, extrem de interesantă”.

■ Despre *Sinceritate, curaj, modă* scrie Augustin Buzura: „Acum, de exemplu, a venit rândul *lucidității, profunzimii* și mai ales a *curajului* să se demonetizeze prin inflație. Majoritatea cărților, articolelor, cuvântărilor din ședințe etc. au devenit *curajoase*. Prestigiul este asigurat în mare măsură de frecvența cuvântului *curaj*. Există un apreciabil număr de profanatori de cuvinte, demagogi de talent, care profitând de nevoia generală, firească, de sinceritate, pe de o parte, iar pe de alta impulsionați de omenescul instinct de conservare, reușesc într-un timp record să se adapteze și să-și exerseze vocația pe noul *hobby* al momentului. [...] A fi sincer înseamnă și a greși cu bună credință. Dar, în ultimă instanță, când se apelează la uriașe mașini de calcul pentru a face o sinteză, când imense colective umane fac efortul de a da o imagine aproximativă a unui moment, stări etc., atunci de ce i s-ar pretinde așa ceva de la un scriitor și ide ce acesta să ambiționeze cu orice preț la așa ceva, de ce să ajungă la concluzii neapărat asemănătoare cu un institut de statistică, de sondare etc.? Așadar curajul suprem este de a spune exact ceea ce crezi, ceea ce simți, ceea ce vezi, de a sesiza întrebările vremii, dramele ei, evident, fără nicio abatere de la cuceririle tehnicii scriitoricești, fără a renunța o clipă la adâncirea sondajului psihic, la recuperarea petelor albe din noi, la a depune mărturie despre cum suntem și nu cum putem părea”.

■ În acest număr citim despre o nouă întâlnire a „României literare”, de data aceasta e vorba de *Colocviu despre literatură cu studenții bucureșteni*: „Publicăm astăzi relatarea discuțiilor care au avut loc în luna aprilie a.c., la Casa de cultu-

ră a studenților din Capitală, cu prilejul întâlnirii studenților bucureșteni cu redactori și colaboratori ai revistei «România literară». La întâlnire au luat parte: Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Șerban Cioculescu, Edgar Papu, Ana Blandiana, Al. Piru, Al. Paleologu, Mircea Ivănescu, Matei Călinescu, Leonid Dimov, Lucian Raicu, S. Damian, Sorin Titel, Mircea Iorgulescu. Din partea Casei de cultură a studenților au fost prezenți Petre Megle și I. Dumitrescu, iar de la cenaclul și revista «Climat» au participat Mircea Constantinescu, Nicolae Mateescu, Paul Drogeanu și Radu Anton Roman. La sfârșitul întâlnirii a avut loc un recital de muzică și poezie susținut de studentul Mircea Florian». Citim în stenogramă: „**Zaharia Stancu:** [...] Propun ca întâlnirea noastră să decurgă în felul următor: poeții să ne citească din operele lor, după care să ia cuvântul acei dintre dv. care au de pus întrebări – în primul rând criticilor – despre scriitori, despre problemele literaturii contemporane, gândindu-vă, deopotrivă, să vă formulați părerea dv. de cititori tineri ai «României literare»: ce credeți că a făcut vine această revistă, ce sugestii ne puteți da pentru viitor. (În continuare au citit versuri Ana Blandiana, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Matei Călinescu). **Florin Iordache:** [...] În mod expres m-au interesat și opiniile lui Paul Anghel despre literatura noastră, și mai ales privind «genul confuz». Am citit și o contra-pagină, semnată de Al. Piru, în care era atacat Paul Anghel și repuși pe o altă scară de valori Rebreanu și alți scriitori ai noștri. Vă rog să mă credeți că citindu-i atât pe Paul Anghel, cât și pe Al. Piru am rămas, eu însumi, întrucâtva confuz. Aș vrea, deci, să mă lămurii dv. **Șerban Cioculescu:** Prin «genul confuz» înțelegeți expresia ermetică, modalitatea de expresie, sau tematica? **Florin Iordache:** Tematica. **Șerban Cioculescu:** O tematică confuză, deci.. **Florin Iordache:** Cred că în ce privește «ermetismul» ne-am convins că nu este.. ermetism. Cel care are o conștiință literară câștigată prin citit, înțelege că nu poate fi vorba de ermetism. Dar se întâmplă în unele lucrări literare că nu mai înțelegi ce a vrut să spună cel ce a scris. Apropos de ceea ce scria Al. Piru: nu cumva, în proza noastră, Rebreanu este totuși o culme? Mi se pare că Al. Piru a diminuat meritele scriitorului, în timp ce alții au conferit merite exagerate lui Sadoveanu, care este incontestabil un mare creator de valori artistice în stil românesc; dar rolul lui Rebreanu este imens. **Al. Piru:** Încerc să răspund; am însă impresia că faptele au fost prezentate puțin deformat. Aceasta cred că se explică și prin faptul că tovarășul care a vorbit este – după cum am fost informat – chimist, o ocupație onorabilă, și în consecință mânuiește mai greu limbajul literar. Eu nu l-am atacat pe Paul Anghel – și pe niciun alt scriitor. Când scriem ceva despre un autor, nu atacăm, ci încercăm să-i afirmăm pe scriitori în măsura în care ne convingem de valoarea lor. [...] Nu există gen confuz. Literatura poate fi clară sau confuză. Dacă ar exista un gen pe care să-l cultivăm pentru a produce confuzie, acesta ar fi pentru mine un lucru de neînțeles. [...] În ceea ce privește pe Rebreanu, cred că ar fi absurd dacă eu aș lua azi apărarea lui Rebreanu. Am făcut-o, am scris despre el; este unul dintre cei

mai mari scriitori români. [...] Pentru mine literatura este un prilej de strălucire intelectuală și mă străduiesc să comentez pe cât înțeleg eu faptul literaturii, fenomenul literar, fără să jignesc pe cineva. Am avut și surpriza ca unii scriitori, care au fost poate mai criticați de mine, să-mi răspundă cu multă simpatie.

S. Damian: Tot în legătură cu intervenția tovarășului Florin Iordache: redacția «României literare» a încercat să păstreze o atitudine de obiectivitate, găzduind la aceste mese rotunde, sau în alte articole, păreri dintre cele mai diverse. [...] Incitând discuția atât de necesară, articolele din «Contemporanul» au stârnit și nemulțumiri justificate. Unele din cele mai însemnate cărți de proză, pătrunse de suflul realității, reflectând caracteristici ale vremii, cu dilemele și neliniștile pe care le trăiește omul veacului nostru, – au fost incluse, într-un fel, sub semnul «genul confuz». Nu văd de ce suntem obligați să renunțăm la valori importante dobândite în ultimii ani, numai pentru că nu corespund unei clasificări rigide. Mă refer la romanele lui Zaharia Stancu, Marin Preda, Fănuș Neagu, Nicolae Breban etc. O altă eroare de care Paul Anghel nu s-a ferit în mod eficient este restrângerea literaturii la o unică formulă. Ei i se acordă nu numai prioritatea, ci exclusivitatea. Chiar și în intervenția dumitale, tovarășe Iordache, absolutizezi afirmând că există o singură direcție majoră – romanul lui Rebreanu. Dar căile sunt mult mai variate și nu e necesar să transformăm un peisaj bogat, multicolor, într-un peisaj monocord, care ar îndepărta pe cititori.

Ion Drăgoi: Ne vorbea Al. Piru, în spirit critic, de tematica dinainte impusă. Atunci cum să interpretăm o expresie cum este «comanda socială», care circulă frecvent? **Al. Piru:** Datoria noastră, a celor care ne ocupăm cu literatura, nu este să luăm cuvintele «ad literam». Pentru noi cuvintele au o semnificație mai profundă, trebuie să medităm asupra lor. Din expresia citată cred că trebuie dedus că trăind în contemporaneitate, nu putem rămâne indiferenți la problemele vieții contemporane. Nu este vorba de o comandă, în sensul cutumiar al cuvântului. Nimeni nu ne dă și nu ne-a dat niciodată vreo comandă, deși, dacă ar fi să ne referim la epocile mai vechi, în vremea Renașterii, de pildă, marii artiști primeau comenzi și le executau făcând opere de geniu.

Șerban Cioculescu: [...] Prin urmare, nu faptul comenzii împiedică o execuție valoroasă, ci lipsa de talent. La comandă răspunde cine are temperament de artist și ceea ce se cheama într-o vreme disponibilitate. Un artist de mare valoare poate crea opere pe un registru foarte bogat, pe o claviatură foarte întinsă. Să nu ne speriem nici de termenul de «comandă».

Dumitru Radu Popa: Eu sunt apicultor! Am urmărit ultimele numere ale revistei și în special cel închinat lui Miron Radu Paraschivescu. Trebuie să spun că m-au dezamăgit într-un fel: semnatarii s-au aflat într-un regretabil consens de platitudine. S-a ajuns la un moment dat, după cât am citit acele luări de poziție, la expresii ca «să ne paraschivizăm, să ne mironizăm». Poezia de pe prima pagină, scrisă chiar a doua sau a treia zi după moartea poetului, o semnează chiar Zaharia Stancu; numele autorului era cules cu o literă mai mare decât acela al lui Miron Radu Paras-

chivescu. Aceasta este o chestiune de formă tipografică, dar cred că Miron Radu Paraschivescu merita un corp de literă mai mare. [...] În poezia dedicată lui Paraschivescu, către final scrie că și soarele se va stinge într-o zi.. Să fi spus invers. Cineva care scrie pentru un poet mort și căruia îi acordă omagiul său, o face ca să-i acorde omagiul său. **Zaharia Stancu:** Ceea ce am publicat eu nu a fost un poem, ci o lacrimă. [...] M-a legat de el o prietenie de-a lungul a 30 de ani de viață literară. Când am aflat de moartea lui, am fost foarte îndurerat și am scris această lacrimă. M-am gândit la viața lui, că a fost unul dintre cei mai buni scriitori ai epocii noastre, și că a murit după o suferință foarte îndelungată. A fost o lacrimă; dv. analizați această lacrimă. [...] **Mircea Iorgulescu:** Lucrurile s-ar simplifica mult dacă, în loc să se emită afirmații necontrolate, ne-am reaminti faptele. La moartea lui Miron Radu Paraschivescu, în «România literară» a apărut o poezie de Zaharia Stancu, intitulată *Elegie* și având următoarea dedicație: «la moartea poetului Miron Radu Paraschivescu». Este știut că niciodată numele autorului nu este scris cu caractere mai mici decât cele cu care este scrisă dedicația, încât nedumerirea dv. ar fi trebuit, firesc, să apară încă de la vârsta la care ați citit prima carte sau primul text purtând o dedicație. Acum e cam târziu și destul de suspect.. **Dumitru Radu Popa:** Acum, despre faimoasa pagină a *Ochiului magic*. Cred că sistemul acesta de a semna cu inițiale nu folosește nimănui, pentru că nu putem să dăm tărie opiniei noastre punând numai inițiale dedesubt și diverse combinații de litere. **Mircea Iorgulescu:** Notele de la *Ochiul magic* nu mai sunt semnate cu inițiale încă din noiembrie anul trecut și exprimă un punct de vedere redacțional. **Lucian Strochin:** [...] În toată istoria ei, destul de scurtă, revista nu a propus decât un singur prozator și un singur critic. [...] Ni se spune, la secretariatul revistei, că nu ne poate pune, pe debutanți, decât la poșta redacției, care nici ea nu funcționează prea bine. Ni se spune că poeziile sunt bune, chiar uneori mai bune decât cele cuprinse în pagină, dar că nu putem fi puși în pagină, fiindcă nu avem volum. Situația mi se pare însă anacronică. Îmi place foarte mult Eugen Jebeleanu. Spre regretul meu, îl întâlnesc numai în paginile «Contemporanului». De ce nu încearcă și în «România literară»? Presupun că nu toți citesc «Contemporanul». O serie de scriitori foarte buni să publice în «România literară» ca să-i asigure o valoare din ce în ce mai ridicată. **Eugen Jebeleanu:** Public din când în când la «România literară». Nici nu este bine să publici în prea multe locuri. Nu înseamnă că există vreo restricție la «România literară», dar nu este bine să apari în prea multe reviste. Lumea se și plictisește până la urmă și mai iei locul unor oameni care ar merita să mai publice și ei. **Șerban Cioculescu:** [...] O poezie nu este numai un act sufletesc spontan, nu este numai stenograma unui moment sufletesc, este și elaborarea îndelungată, maturația uni moment sufletesc. Deci, nu îi cereți poetului Jebeleanu, care este, autentic, unul din cei mai buni poeți ai noștri, să devină prezent în toate publicațiile vremilor noastre, pentru că în acest fel ați asasina un poet autentic. **S. Damian:**

În ceea ce privește apariția tinerilor scriitori în «România literară» am avut dese discuții în redacție și s-au formulat felurite păreri. Știm că există revista «Luceafărul», care are îndatorirea să acorde spațiu cu prioritate tinerilor ce nu au încă volume. «Luceafărul» își îndeplinește această menire. La «România literară», fiindcă revista a căpătat un profil foarte variat, spațiul acordat analizei fenomenului literar și altor dezbateri a redus pe cel rezervat prozei și poeziei. Sunt mulți scriitori de notorietate, care nu au unde publica, și «România literară» le asigură o apariție periodică. Ne-am propus ca să nu încurajăm o invazie nediferențiată de nume noi, care produce derută și, dintre tinerii prozatori, de pildă, să alegem un număr de 7-8, pe care să-i publicăm în mod frecvent. Să încercăm să promovăm autori cărora să le putem prefigura de azi profilul viitor. În ultimele luni au apărut Vasile Andru, Octavian Simu, Virgil Tănase etc. Cred că facem totuși prea puțin, că nu există un efort concentrat pentru a-i selecta pe cei mai valoroși. Ca să capete un înalt prestigiu, revista are misiunea să lanseze cu discernământ și răspundere schimbul de mâine al literaturii». Continuă o discuție despre poziția lui Blaga imediat după 23 August, revenirea lui în viața publică, dar și zvonurile cum că ar fi fost propus pentru premiul Nobel. De aici, discuția ajunge la problema traducerilor și imposibilitatea traducerii versurilor lui Arghezi sau Blaga. Discuția, prin intervenția lui Paul Drogeanu, revine la problema debutanților în „România literară”. „**Nicolae Mateescu:** [...] Am citit în «România literară» masa rotundă în care s-a discutat problema socialului în literatură. Se vorbea de socialul explicit și implicit în literatură, S-a discutat și problema comenzii sociale. Comanda nu mai este – ca pe vremea Renașterii – o problemă individuală, o comandă făcută de un individ. Comanda și-a schimbat direcția, este dinspre societate spre individ. **Mircea Constantinescu:** [...] «România literară», ca vioara I-a a revistelor, are sarcina de a publica mai întâi numele consacrate, iar «Luceafărul» – nume neconsacrate. Ne trebuie de aceea încă multe reviste, care să insereze numele celor care din anumite motive sunt fie relativ consacrați, fie relativ neconsacrați. Pentru că editurile spun că nu suntem reprezentați, nu suntem publicați, iar revista spune cum să ne publice dacă nu avem o carte. [...] Problema este cu atât mai spinoasă, cu cât reprezentativitatea se referă mai mult la tineret. Nu toți tinerii pe care îi publicăm astăzi vor face mâine față, dar acest risc l-au suportat toate generațiile anterioare. Dacă ni se spune că – poate – nu suntem reprezentativi prin ceea ce aducem astăzi sau mâine, dincolo de faptul că este o apreciere subiectivă, noi trebuie să găsim la un moment dat soluții; ori mai multe reviste, ori să se facă niște rubrici fixe de nume și de teme. Problemele puse aici sunt de importanță, dar, dacă ați venit în rândul tinerilor, că nu pierdem vremea cu transgresiunea unei poezii în franceză și vice versa. **Anton Radu Roman:** S-a vorbit despre caracterul variat al «României literare». Eu cred însă că revista devine un magazin și nu este firesc să se întâmple așa. [...] **Al. Piru:** După cum toată lumea știe foarte bine,

revista «România literară» este larg deschisă tuturor oamenilor care scriu în țara aceasta, tineri, mai în vârstă, sau foarte în vârstă. Ideea că tinerii nu ar putea colabora la «România literară» este absolut fără sens. Orice tânăr talentat poate spera să colaboreze la «România literară», bineînțeles cu condiția ca el să spună ceva, să aibă un talent. [...] Pe urmă, unii dintre dumneavoastră se plâng că nu pot colabora. Noi știm precis de ce nu pot colabora. Revistele literare de prestigiu sau revistele mari literare nu pot admite colaborarea unor inși lipsiți de talent. La aceasta, răspunsul tuturor revistelor este un *nu* precis și care e foarte bine justificat de redactorii revistelor. [...] **Zaharia Stancu:** Discuția noastră a fost stenografiată, și se va publica în «România literară». Vom trage cuvenitele concluzii din criticile aduse. [...] Părerea mea este că un om trebuie să devină un scriitor profesionist, când a izbutit să-și facă un mare nume în literatură, atunci când are asigurarea că în urma muncii lui pe tărâmul literar, poate să trăiască. Nu vă lăsați amăgiți de Fondul literar, care într-o zi se va epuiza, nu vă amăgiți cu dorința de a deveni scriitori la 23 de ani. Sunt foarte rare cazurile când acest lucru se întâmplă. [...] Vreau să închei prin a vă mulțumi încă o dată că această zi de odihnă pentru toată lumea ați petrecut-o cu noi și vreau să vă declar că, atâta timp cât eu și colectivul de astăzi ne vom afla la conducerea Uniunii Scriitorilor, vom face totul pentru promovarea talentelor tinere. Însă să știți că la această redacție a «României literare» – despre care noi auzim atâtea și pe care uneori ne supărăm și noi – se muncește foarte mult, cu multă bună credință și cu dorința ca fiecare tânăr de acolo să ajute la apariția în câmpul literaturii noastre a unor noi talente cât mai mari, cât mai puternice, cât mai pline de viitor. Cu aceasta, permiteți-mi să închei întâlnirea noastră: vă fâgăduim că, dacă în timpul toamnei sau iernii viitoare doriți să ne întâlnim din nou, vă stăm la dispoziție”. ■ La rubrica *Interpretări*, Constantin Ciopraga scrie comentariul „*Princepele*” sau *despre tragicul istoriei* : „La Eugen Barbu fraza denotă participare lirică și tensiune, limbajul său, constant polemic, fiind mai aproape de acela al cronicarilor munteni. Arhaizarea lexicului, nu numai pentru a sugera culoarea epocii, pare a avea mai degrabă un substrat psihologic. Pentru a utiliza fără inconveniente cuvântul dur, pentru a dezlănțui sarcasmul, pentru a accentua reliefurile prin îngroșare, prozatorul reia în mod deliberat stilul compozit, cu grecisme și turcisme, al vechilor documente, dând utilizare largă cuvântului trivial sau de ocară. Sadoveanu, în *Zodia Cancerului*, apare mai puțin arhaic, lucru evident. Autorul *Princepelui* a preferat adaptarea la stilul grămăticilor, dar sub aparența impersonalității și expunerii neutre prezența sa este a unui revoltat”. ■ Cronica literară semnată de Mircea Iorgulescu este despre *Moartea a doua* (C.R., 1971) de Iosif Petran: „*Moartea a doua* este romanul unui scriitor matur, tenace și consecvent, aflat într-un remarcabil progres, încă puțin cunoscut în raport cu importanța reală a cărților sale”. □ Al. Piru scrie despre volumul *Medalioane franceze* (Univers, 1970) sub titlul *Valori literare franceze în interpretarea lui Șerban Ciocules-*

cu: „Pasiunea sainte-beuviană pentru portretistica de sens moral, plăcerea descoperirii și relevării cazurilor literare, a operelor neînțelese sau pe nedrept uitate, pasiunea reexaminării opiniilor reputate, gustul pentru detaliul semnificativ, pasiunea pentru adevăr și precizie, pentru lucrurile «clare și distincte» se întâlnesc din plin în interesanta și savuroasa nouă carte a lui Șerban Cioculescu”.

■ Consemnări la *Ochiul magic*. □ *Câteva precizări*: „În revista «Săptămâna culturală a Capitalei» (nr. 23, 14 mai a. c.) a apărut un text semnat de Eugen Barbu, intitulat *Delictul de opinie* (tipărit, se spune, după îndelungi ezitări, însă tocmai în momentul în care Nicolae Breban lipsește din țară și nu doar pentru câteva zile). În legătură cu unele stări de lucruri invocate de E. Barbu și care de data aceasta nu țin de sfera discuției, facem câteva precizări. Contrar afirmațiilor din intervenția lui E. Barbu, în «România literară» nu s-a desfășurat nicio «campanie» împotriva romanului *Princepele*, ci dimpotrivă, au fost publicate comentarii critice favorabile acestei scrieri (printre altele, amintim pe cele semnate de Perpessicius, Aurel Dragoș Munteanu, Laurențiu Ulici) pe care E. Barbu pare a nu le fi observat; iar dacă se referă la disputa angajată cu Fănuș Neagu, avem de-a face cu o deformare a adevărului, căci despre ce «campanie» poate fi vorba atunci când ambilor scriitori le-au fost puse la dispoziție, în mod egal, coloanele revistei?! [...] Însă procedeele pe care le folosește E. Barbu în publicistica sa sunt binecunoscute și nu are rost să insistăm: atragem numai atenția că în textul din «Săptămâna culturală a Capitalei» reappare vechea metodă de denigrare a unor scrieri valoroase pe motiv că ar fi «departe de problemele clasei muncitoare»; orice discuție devine, de altfel, penibilă din momentul în care principiul determinant al acțiunilor lui E. Barbu este enormul argument că «s-a răs și de Shakespeare», altfel spus, că totul poate fi batjocorit, fără nicio rețineră”. □ *Noutăți la Biblioteca Academiei*: „Cum se știe, Biblioteca Academiei R.S. România, sursă de documentare de neegalat pentru cercetătorul literar și de artă, achiziționează prin anticariate și din fonduri particulare numeroase manuscrise valoroase, cărți rare, acte vechi, documente istorice, stampe, gravuri, acuarele, timbre, monede și medalii pentru colecțiile sale speciale. – *Am dori să-i informăm pe cititorii noștri asupra câtorva dintre noutățile intrate în patrimoniul bibliotecii*. – În primul rând, ne răspunde cu amabilitate prof. Șerban Cioculescu, directorul general al acestui mare așezământ, trebuie amintită o ediție apărută la Veneția în anul 1710 a celebrei poeme grecești a vistierului Stavrinou despre faptele de vitejie ale lui Mihai Viteazul. În același volum este legată și *Istoria lui Matei Mitropolit al Mirelor*, din același an. O altă lucrare valoroasă achiziționată în ultima vreme este o ediție a operelor lui Thoma din Aquino (1225-1274) apărută la 1570. Adăugați, vă rog, și două incunabule intitulate *Thesaurus Cornucopiae* – 1496, Veneția și Suetonius *Vita XII Caesarum*, Veneția 1500. A mai intrat în fondul bibliotecii o lucrare de la 1503, cuprinzând poeziile celor trei elegiaci latini: Catulus, Propertius și Tibullus. [...] – *Care a fost ultima mare donație făcută*

Bibliotecii Academiei? – Cea a lui George Oprescu, de câteva mii de stampe originale și Academiei – casa-muzeu de pe strada Dr. Clunet”. □ „*Manuscriptum*”: „Dedicat Semicentenarului P.C.R., ultimul număr al revistei Muzeului Literaturii Române, «Manuscriptum» (2/1971), scoate la lumină numeroase documente și inedite rămase de la scriitorii care au fost martori sau participanți ai multor evenimente din istoria ultimilor cincizeci de ani”. □ „*Ramuri*”: „Revista «Ramuri» nr. 3/1971 ia în discuție o serie de probleme de actualitate în critica și teoria literară”. □ *Un juriu autopremiat*: „Între 15-17 aprilie a. c., aflăm, s-a desfășurat concursul anual *Cele mai frumoase cărți ale anului*, ediția 1970. Din juriu au făcut parte 13 (treisprezece) membri, între care s-au aflat scriitorul Romulus Vulpescu (președinte, graficienii Val Munteanu, Petre Vulcănescu, Emil Chendea (secretar), fotograful Dan Er. Grigorescu. Au fost de față invitați din Bulgaria, Cehoslovacia, R.D.G., Polonia, Ungaria, U.R.S.S. Au fost premiați, printre alții: Romulus Vulpescu (*Medalia de aur și Diploma concursului* pentru *Ubu* de Alfred Jarry; *Diploma concursului* pentru prezentare grafică, acordată pentru volumul *Și alte poezii*); Val Munteanu (*Medalia de aur și Diploma concursului* pentru *Întâmplările și faptele de pomină ale năzdrăvanului Til Buhogлиндă*; *Premiul pentru ilustrații* acordat pentru același volum; *remarcat* pentru prezentarea grafică a colecția *Romanul de dragoste*); Petre Vulcănescu (*Premiul pentru copertă*, acordat pentru volumul *Fiul risipitor* de Radu Tudoran); Emil Chendea (*Medalia de bronz și Diploma concursului*, pentru macheta și ilustrația volumului *Din lirica japoneză*); Dan Er. Grigorescu (*Medalia de aur și Diploma concursului*, pentru albumul *Paris*, în colaborare cu Dan Hăulică; *Premiul pentru ilustrații*, acordat pentru același volum). Nu punem la îndoială competența membrilor juriului, nici valabilitatea hotărârilor, nici calitățile lucrărilor premiate. Dar realitatea unui juriu compus din 13 (număr cu ghinion!) persoane care premiază cu cele mai importante distincții (și chiar de câte două ori) pe cinci dintre membrii săi (între care figurează președintele și secretarul) este cel puțin bizară, între condiția de component al unui juriu și aceea de candidat existând o firească incompatibilitate”. ■ H. Zalis vine cu *Date noi despre „Arta prozatorilor români”*, lucrarea lui Tudor Vianu, apărută în 1941. ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Ironice* de Ion Niculescu: „Ce arată *Ironicele* lui Ion Niculescu? Mai întâi, abilități de prozodie și de vocabular. Autorul rimează cu mare ușurință, posedă, cum s-ar spune, măsură muzicală. Și un simț de scotocire a limbii se remarcă, deși o serie de procedee, cele de modificări gramaticale în structura cuvintelor mai cu seamă, le-a experimentat înainte Ion Gheorghe, în *Zoosophia*”. □ *Poeme* de Ursula Șchiopu, editura Dacia: „La fel de «rece» și străină de sentiment, precum «poezia criticilor», poezia «intelectualilor» ar fi totuși un intermediar. Din ea ar absenta tehnica, rafinamentul și istoria interioară a poeziei. Nepermițând raporturi, scrisă în izolare, s-ar reduce la istoria strictă a celui care o face. Pentru *Poemele* de față, la o sobrietate fe-

minină”. □ *Sanctuar* de Ion Trandafir, editura Eminescu: „O mare vocație lirică se cere pentru a izbuti în acest domeniu al incantației. Din păcate, prea mulți s-au aventurat în vălurile lui de amăgitoare ușurință. Ion Trandafir e unul din ei”. ■ În aceeași rubrică Nicolae Balotă scrie despre proză: □ *Provinciale*, Valentin Șerbu: „*Provinciale*, volumul lui Valentin Șerbu, trădează un program estetic. Acesta este evident asociat cu coerența viziunii prozatorului. Mijloacele lui nu sunt cele ale unui începător obișnuit. Fără să fie spectaculoase stilistic, *Provincialele* se remarcă prin seriozitatea meșteșugarului care-și caută uneltele potrivite scopului pe care-l urmărește. Seriozitate care nu exclude grăuntele de ironie necesar”. □ *Valencia* de Cristian Arcașu: „Și totuși, cu toată vibrația acestei proze cadențate, nu te poți opri să nu ai autenticitatea viziunii. Nu a scriitorului, precizez, ci a viziunii. Valoarea unor asemenea texte este aceea a exercițiilor pentru alte scrieri, de mai târziu. Cristian Arcașu face utile exerciții de digitație”. ■ Volumele de critică din secțiunea *Cărțile săptămânii* sunt recenzate de M. Ungheanu: □ *Campanii* de G. Ibrăileanu: „Polemicele indicate de Al. Piru ca fiind caracterizante pentru Ibrăileanu, absente în volumul editat de M. Drăgan, și cărora li se pot adăuga cele cu Aron Densusianu, sunt replici ale criticului în chestiuni esențiale pentru concepțiile și opera sa. Ele sunt contribuții masive ce depășesc cu regularitate scurtimea notelor produse de M. Drăgan. Hotărâtor este faptul că ele marchează etape ale gândirii lui critice, momente explicative, cheie pentru înțelegerea operei lui Ibrăileanu. Din acest punct de vedere întreprinderea lui M. Drăgan nu depășește felul dezordonat în care se tipăresc la noi scriitorii consacrați și nu aduce clarificări definitive așa cum ar fi fost de natură să aducă o altă alcătuire de sumar a cărții. Altfel spus, deși folosește titlul propus de Ibrăileanu, editorul nu se dovedește un bun executor postum al dorinței criticului. □ *Ibrăileanu* de Mihai Drăgan: „Complexele de singularizare superficială afectează ținuta unei cercetări chiar bine intenționată”. □ Versuri semnează: Gheorghe Tomozei (*Sfârșit de roman*), Mircea Ivănescu (*Interdicție; Scenă din copilărie; Spital; Unu, doi, trei – la perete; Însăpăimântare*), Matei Călinescu (*Epifanie; Și Soarele?; Ce loc frumos!; Ficțiuni*), Radu Boureanu (*Portret; Reucisă Euridice; Timpul nedurerii; Colivii de ceață; Înterregn; Ger negru; Cerșetorul minunii; Animalele imposibilului*), Viola Vancea (*Cuminte șezând*). □ În traducerea lui Cicerone Theodorescu citim un fragment din *Raport din Cosmos* de Lino Curci. □ Din proză citim: *Umiliță* de Nicolae Damian, *Diluviul și Anti-Diluviul* de Vasile Nicorovici, *Sfârșitul concertului* de Nina Cassian ■ În *Ce e nou în Cultura belgiană* citim: □ Poemul *Străbătând noaptea* de Fernand Verhesen. □ În traducerea lui Ion Caraion citim poeziile semnate de: Pierre-Louis Flouquet (*Oierul*), Geo Norge (*Gândurile interzise; La circ*), Karel Jonckheere (*Reversul dicționarului*), Marcel Wauters (*Cer de Chagail*), Hugo Claus (*Amară-iarba*). □ Apare și *Nu sunt decât un negru*, fragment, și un fragment din *Cangrenă I* de Jef Geeraerts, în românește de H.R. Radian.

• [„Tribuna”, nr. 20] Numărul se deschide cu un articol social-politic intitulat: *Un an de la o dramatică încleștare* de Viorel Cacoveanu și două poeme de Ovidiu Genaru. □ În continuare pagină dedicată prezentării operelor unor scriitori români și maghiari. Petru Poantă scrie despre *vocație și luciditate* la Augustin Buzura. Romanul său *Absenții*, ce se particularizează prin polemica adusă și prin sincronizarea cu romanul european. Referitor la polemica romanului, protagonistul, Mihai Bogdan se zbate cu angoasa de origine istorică dar și cu cea ontologică. □ Despre *disciplina lecturii* la Ion Vlad, aflăm de la Ion Pop. *Descoperirea operei* este cel de-al doilea volum de eseuri al criticului Ion Vlad, a cărei idee principală este „recunoașterea primatului operei”. Ion Vlad are o viziune sintetică asupra fenomenului literar, între perspectiva structuralistă și cea exterioară operei, adică factorii social-istorici. □ Al Căprariu scrie despre volumul de eseuri *Glose la „Glose”* de Mircea Zăciu, foarte bine primit de Asociația Scriitorilor din Cluj. □ Despre Kányádi Sandor, *un poet popular* aflăm de la Fodor Sándor. Criticat la început că este un epigon al poetului Petöfi, K. Sandor câștigă cu volumul de pezii, *De la copac la copac*, premiul *Uniunii Scriitorilor*. ■ Kántor Lajos scrie despre poezia viguroasă, proza *viguroasă* a lui Király László, premiat pentru debut de Uniunea Scriitorilor. Autor al volumului de nuvele *Maccheta Santa Maria* și al volumelor de poezii *Dans vânătorească*, *După-amiază neobișnuită*, *Balada femeilor ostenite*, Király László se înrudește cu cei mai buni poeți maghiari: Szilagy Domokos și Lászlóffi Aladár. □ Veress Zoltán recenzază volumul *Sticle* de Páskándi Géza, pionier al absurdului în literatura maghiară. □ La rubrica *Peregrinul transilvan* Nicolae Balotă abordează formarea spirituală a scriitorului Lucian Blaga. Părăsind satul natal, Lancrăm, după moartea tatălui acesta se stabilește împreună cu restul familiei la oraș, în Sebeș, apoi Brașov acolo unde descoperă lecturile lui Goethe, Schiller, Kant, Hegel, Spinoza, Henri Bergson dar și pe clasicii literaturii române și vedele indiene. Dată fiind perioada adolescenței sale, înaintea și în timpul primului război mondial, avântul său spre filosofie a fost descurajat la început de frații săi care doreau să-l îndrepte spre o carieră în drept sau inginerie. Cu toate acestea el continuă „evadarea” sa în lecturi, scrie două lucrări filosofico-matematice asupra numărului și judecăților matematice și un jurnal cu studii de epistemologie ce se vor regăsi în *Trilogia culturii* și își va forma o cultură după modelele Școlii Ardelene. □ N. Prelipceanu scrie despre romanul *Dihorul* de Alexandru Papilian, în care un grup de tineri își notează despre ceea ce trăiesc și văd apoi se citesc între ei fără acordul lor, clasificându-l ca tradițional. Acțiunea se desfășoară în jurul conflictului dintre Gore și Troceanu, despre care un alt personaj, Enache, își notează, naratorul intervenind rar în cursul diegezei. Gore, personaj aflat între două vârste, duce o viață dublă, nereușind să facă față conflictul intrapersonal îl ucide pe tânărul Troceanu. În fond cei doi sunt eroii cărții, Enache, cel care scrie cartea, ducând o existență

sterilă. □ Un articol despre folclor, relatează descoperirea a două variante de colindă a celor de la *Facultatea de Filologie* și Conservatorul *Gheorghe Dima* din Județul Sălaj. Prima este o *Morița*-colind, neconsemnată în monografia lui Adrian Fochi (*Miorița, tipologie, circulație, geneză, texte*, Buc., 1964), a doua este o colindă de doliu după fată tânără, *Măluai, mă luai*. Ion Șeuleanu, autorul articolului, atrage atenția asupra faptului că, în ciuda *utilității culegerilor*, un fapt de cultură populară este inepuizabil. □ Mircea Zăciu comentează vestea înființării Catedrei *Eminescu* la Universitatea *București*, o idee veche de câteva decenii, exprimată prima oară de Pompiliu Constantinescu. Catedra își propune continuarea operelor, studiul manuscriselor, reluarea *Dicționarului Eminescu*, invitarea unor profesori străini ce-l studiază pe Eminescu: Rosa del Conte, Alain Guillerrou, Mario Ruffini, Alf Lombard. □ Pagină cu două proze semnate de N. Prelipceanu și un poem de Ion Apostol Popescu. □ La *cronica ideilor*, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Lenin în anul precedent, din multitudinea de studii și cărți publicate, Ion Lungu se oprește asupra volumului *Lenin și literatura*, publicat la Univers sub semnătura lui Mihail Novicov, care aduce referiri leniniste la scriitori și opere literare. Prima parte a volumului cuprinde portretul lui Lenin realizat de Șerban Cioculescu. Alte capitole și contribuții au fost aduse de Mihai Beniuc (*Lenin și scriitorul zilelor noastre*), Teodor Vârgolici (*Lenin și publicistica literară românească interbelică*), Rodica Florea (*Chipul lui Lenin în poezia contemporană românească*), Marin Bucur, George Muntean. □ Pe ultima pagină regăsim poezii de Mallarmé în traducerea lui Ștefan Augustin Doinaș.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 15] Se informează despre *Vizita în țara noastră a președintelui R.F. a Germaniei Gustav Heinemann*: „Răspunzând invitației președintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu, și a soției sale, Elena Ceaușescu, între 17 și 20 mai 1971, președintele Republicii Federale a Germaniei, Gustav Heinemann, și soția, Hilda Heinemann, au făcut o vizită oficială în țara noastră”. ■ Dumitru M. Ion publică poezia *În marea cinstire*. ■ Prof. dr. docent Dan Simonescu scrie despre *Limba și literatura română la Universitatea din Roma*: „Relațiile culturale ale României cu numeroase țări sunt sarcini realizate sistematic de oamenii de știință, cu deosebire, în anii puterii populare, pe baza principiului avantajului reciproc. Desigur însă și mai înainte, savanți sinceri, cu pasiune pentru cunoașterea și studiul limbii și literaturii române, s-au putut convinge că integrarea limbii române în volumul grandios al lingvisticii romanice este o necesitate de ordin științific mondial. În multe cazuri, ceea ce se realizează acum în acest sens, este și o continuare a unei tradiții mai vechi. Referindu-mă la învățământul limbii și literaturii române la Universitatea din Roma, după activitatea profesorului Claudiu Isopescu, intensificarea interesului și succeselor obținute după 1944, revine savantei profesoare Rosa Del Conte”. ■ Barbu T. Arghezi este prezent cu *Însemnări pe*

malul lacului Leman. ■ Ovidiu Papadima scrie despre *V. Voiculescu – prozator de mari profunzimi spirituale*: „Prin dimensiunile sale, care totuși nu sunt prea mari, și mai ales prin subtitlul ei, neobișnuit până acum în proza lui V. Voiculescu, *roman* – cartea recent apărută, *Zahei orbul*, impune întrebări noi și tulburătoare criticilor care își împlinesc datoria de a lămuri și a defini personalitatea artistică atât de complexă și plină de surprize a acestui mare scriitor al nostru. În mod normal, discuțiile asupra acestei scrieri a lui V. Voiculescu se pot prevedea a fi îndelungi și contradictorii, ca și acelea prilejuite de traducerea imaginărilor a sonetelor lui Shakespeare. Un remarcabil început l-a constituit însăși densa și îndelung gândită prefață a volumului, semnată de Mircea Tomuș, – o caldă reliefare a valorii artistice și umane a acestei opere de o simplitate clasică și totuși plină de enigme. Aceasta și alte câteva atitudini similare au stârnit reacții contrarii, surprinzătoare prin faptul că inserarea cărții în cronologia creației lui V. Voiculescu și dimensiunile ei tinzând spre cele ale romanului ar fi indicat-o ca un ultim efort culminant al prozei lui. S-au căutat argumente – mai ales de ordin stilistic – și explicații în structura ei, contrazi-când concepția noastră despre roman”.

21 mai

- [„**România liberă**”, nr. 8265] Radu Popescu prezintă drama *Zodia taurului* a lui Mihnea Gheorghiu, jucată la Teatrul național din Craiova. Autorul se dovedește a fi, asemenea piesei sale de debut, „credincios [...] față de tema patriotic-istorică, temă olteană, tema pandurească, incarnată de Tudor Vladimirescu și exprimată la maximum în mișcarea revoluționară din 1821”. Drama îi pare criticului teatral una „bună, inteligentă, rafinată [...], de o incontestabilă valoare pentru îmbogățirea fondului istoric al dramaturgiei noastre, al literaturii noastre, în general”. iar spectacolul, în linii mari, reușit.

- [„**Scânteia**”, nr. 8792] Atrag atenția două prezentări de carte □ *Vremurile mele* de Pavel Bojan, prezentare semnată de Ioan Adam: „*Vremurile mele*, volumul memorialistic care inaugurează noua serie «Mărturii» (tipărit la Editura Eminescu) semnat de un vechi militant al mișcării muncitorești din țara noastră – Pavel Bojan – apare pe un teren fertilizat în ultimele două decenii de experiențele antecesorilor. [...] *Vremurile mele* e o carte densă și adevărată”. □ Despre *Întrecerea florilor* (antologie) scrie George Chirilă: „Cu *Întrecerea florilor*, Minerva oferă cititorilor o cuprinzătoare antologie din creația folclorică a naționalităților conlocuitoare, creație care atestă încă o dată multitudinea izvoarelor și trăsăturilor comune cu rodirile folclorului românesc. [...] Într-un competent studiu introductiv, Ovidiu Papadima demonstrează cu pertinentță valoarea etică și estetică a creațiilor cuprinse în acest volum, înmă-nunchind un atât de bogat material și într-o atât de riguroasă selecție. Se cuvine, totodată, să remarcăm talentul și osteneala poetului H. Grănescu, alcătuitorul și traducătorul acestei frumoase cărți ce prilejuiește cititorului un

semnificativ contact cu cele mai alese «flori» din creația folclorică a naționalităților conlocuitoare din patria noastră”.

• [„Contemporanul”, nr. 21] Cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui G. Ibrăileanu semnează articole: George Ivașcu, Paul Anghel, Ana Blandiana, M. Ungheanu, Laurențiu Ulici, Nicolae Manolescu. □ George Ivașcu întocmește un portret elogios lui *Ibrăileanu*: „Se împlinesc la 23 mai o sută de ani de la nașterea lui Garabet Ibrăileanu. Activitatea lui prodigioasă ca animator al revistei «Viața românească», opera lui de ideolog al culturii române și de critic literar, creația propriu-zisă, ca prozator și moralist, activitatea didactică – toate acestea, rotunjind o mare personalitate de umanist modern, i-au adus prețuirea câtorva generații de cărturari în trecut, precum astăzi cinstirea de către întreaga noastră intelectualitate, ca și – pe plan internațional – înscrisirea numelui lui printre comemorările U.N.E.S.C.O”. □ Paul Anghel analizează *Stilul prozei etice*: „Pe Ibrăileanu, citindu-l, nu-l poți iubi, pare extraneu peisajului temperamental al criticii românești. Incoloră ca aerul, proza lui se cere respirată. Culoarea devine vizibilă mai târziu, prin acele arderi, metamorfoze, procese metabolice care indică expansiunea unui organism cultural viu. Fapt este că abia de aici înainte îl putem identifica exact pe Ibrăileanu”. □ Intitulându-și textul *Prejudecat și adevăr*, M. Ungheanu afirmă: „Toate acestea le spun pentru a conchide că de fapt nu stilul lui Ibrăileanu e de vină, ci comoditatea sau inerția lectorului. Ibrăileanu are calitatea de a putea fi citit fără a ne da sentimentul că avem a face cu un critic al secolului nostru, cum a fost de fapt acest mare anacronic. Ideile sale critice puțin cunoscute îi dau dreptul la o altă considerație și situare în istoria literaturii noastre”. □ Nicolae Manolescu recenzează două cărți dedicate lui G. Ibrăileanu. □ Prima este studiul monografic al lui Mihai Drăgan, *Ibrăileanu*, (Albatros, 1971): „Mihai Drăgan se folosește de articolele și de cursurile criticului spre a scoate idei, spre a-i defini concepția, spre a-i verifica judecățile: dar el nu restituie operelor unitatea lor și nu vede în Ibrăileanu pe scriitor. Un lucru asemănător în ce privește aforismele și amintirile: ele nu sunt doar documente psihologice..., ci și opere, ce se cuveneau puse lângă *Adela*”. □ A doua este: „Ediția de *Campanii*, alcătuită de Mihai Drăgan, i-a atras autorului obiecții din partea lui Al. Piru. Titlul (împrumutat dintr-un proiect al lui Ibrăileanu însuși) obliga, ce-i drept, la o compunere mai riguroasă: pe de o parte, lipsesc articole polemice, campanii, pe de alta, sunt publicate articole care nu au acest caracter”. □ Recintind *Adela*, Laurențiu Ulici observă: „Ibrăileanu face în *Adela* critică psihologică cu o dexteritate ce presupune serioase cunoștințe în domeniu și cu o transfigurare stilistică uimitoare la un critic recunoscut pentru prozaismul și tonul uscat al frazelor sale de critică pură. Pseudoromanul *Adela*, subintitulat *Fragmente din jurnalul lui Emil Codrescu*, mi-a apărut la această nouă lectură drept o carte care vedește fragilitatea talentului românesc și, lucrul cel mai interesant, poate puțin straniu, fermitatea unei vocații artistice”. ■ Alexandru Ivasiuc descoperă

Două cărți de excepție: „Cărțile lui Mircea Ivănescu – *Poesii și Poeme* – n-au fost laureate, dar acest fapt nu contează. Ele se înscriu din plin nu numai în zona centrală a creației poetice contemporane, prin calitate și nivel, ci, mult mai mult, reprezintă o experiență poetică originală, un loc de confluențe culturale structurate, o sensibilitate inedită. Cu alte cuvinte ea nu este o poezie de stare, un răspuns sensibil și expresiv la incitațiile diverse ale lumii largi, ci constituie un univers poetic cu regulile și accidentele sale, are o lege interioară, o constituție poetică”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 24] De interes rubrica *Pionera*, cu un *P.S.* edificator de Romulus Vulpescu: „Pentru că și amici, și neamici – primii, cu un zâmbet roz, ceilalți cu unul galben – mă felicită pentru o distincție care nu mi-a fost atribuită, ba încă mai fac și confuzii între categorii de lauri, fac și eu cuvenita precizare: *Nu* am fost distins cu Premiul pentru traduceri pe 1970 al Uniunii Scriitorilor din România, care *Nu* a fost acordat versiunii românești a antologiei *Ubu* de Alfred Jarry. *Nu* am fost distins cu Medalia de Aur a concursului *Cele mai frumoase cărți ale anului 1970*, pentru machetarea artistică și pentru realizarea grafică a aceluiași volum *Ubu*, diploma și premiul fiind atribuite de juriu, al cărui președinte am fost, Editurii Univers, respectiv Combinatului poligrafic Casa Scânteii, conform regulamentului. Rămân, așadar, același pur pionezar fidel pe care-l iubiți”. ■ C. Regman scrie despre *Un nou tip de polemică*, N. Manolescu–A. Marino: „din alte unghiuri privindu-l, tipul de polemică amintit e departe de a fi la fel de nou [...] dimpotrivă, se lucrează tot cu vechile, verificatele pistoale, iar pricinile conflictului (Marino – „Tribuna”, 6 mai 1971, Manolescu – „Contemporanul”, 7 mai 1971) sunt de asemenea din speța celor ajunse la vârste matusalemice, ceva în genul disputei *Oul sau găina* care, tradusă în termeni moderni, devine pasionanta dilemă: *cronica sau monografia?* [...] Noutatea stă în aceea că niciunul dintre cei doi nu mai așteaptă replica celuilalt pentru a-i răspunde cu contraargumente sau a-l strânge în cleștele eventualelor contraziceri etc., ci – ca în acele dueluri poznașe în care întâmplarea joacă un rol decisiv – fiecare este simultan și doborât și doborâtor [...], cei doi au «tras» deodată [...], infimul avans înregistrat de revista clujeană fiind practic neimportant: e ca și cum înainte de a se prăbuși – el însuși nimerit – Adrian Marino și-a mai putut zări adversarul fulgerat”. □ *Cronica teatrală* a lui N. Carandino analizează piesa lui D.R. Popescu, *Pisica în noaptea Anului Nou*. □ *Prezența lui Camil*, de M.N. Rusu, dar și eseu *Tăcerile* (în literatură) de Marin Bucur.

22 mai

● [„**România liberă**”, nr. 8266] Romulus Vulcănescu prezintă lucrarea lui Al. Dima, *Arta populară și relațiile ei*, amintind de volumele semnate de Nicolae Iorga (*L'art populaire en Roumanie*, 1923), de Al. Tzigara-Samurcaș (*L'art du peuple roumain*, 1926), de Lucian Blaga (*Spațiul mioritic*, 1936), de

George Oprescu (*L'art du peuple roumain*, 1937) și de C. Petreanu (*L'art roumain de Transylvanie*, 1938). La o privire de ansamblu, deși sesizează meticolozitatea alcătuirii tomului recenzat și necesitatea abordării sferei pe care acesta o tratează, pe viitor, notează: „Cu excepția lui Lucian Blaga, care a problematizat pe marginea artei populare române din perspectiva sistemului său filosofic, toți cei menționați mai sus au pendulat, în această privință, între esistică etnologică și microistorie culturală”. □ Veronica Porumbacu scrie articolul *Efigiile naturii – Antologia pastelului românesc*, recenzând volumul semnat de Petre Stoica și de Mircea Tomuș, apărut la Minerva, ce adună peste 600 de pasteluri. Astfel, afirmă că. „fără pretenția unui studiu comparativ amplu, se fac apropieri între pastelul românesc și echivalentul său parnassian francez pe o anume treaptă de evoluție sau pe alta, confruntări cu același gen din lirica germană”.

• [„Cronica”, nr. 21] Număr consacrat în întregime lui G. Ibrăileanu, la centenarul nașterii. Semnează Gavril Istrate (*Profesorul*), George Lesnea (*Favoarea domnului Ibrăileanu*), Al. Teodorescu (*G. Ibrăileanu și „Viața românească”*), Ion Arhip (*G. Ibrăileanu în conștiința contemporanilor*), N. Barbu (*Maioreșcianism și gherism la Ibrăileanu*), I.D. Lăudat (*Constante în concepția lui Ibrăileanu despre literatură*), Aurel Leon (*Omul de teatru*), Mihai Drăgan (*Ibrăileanu – inedit; Glose despre Ibrăileanu; O conștiință exemplară*), Const. Ciopraga (*Ibrăileanu, moralistul*), Al. Dobrescu („*Contrazicerile lui Ibrăileanu*”), Zaharia Sângeorzan (*G. Ibrăileanu: „Campanii”; G. Ibrăileanu, critic al literaturii universale*), D. Florea-Rariște (*Câteva amintiri*), Ion Apetroaie (*Ibrăileanu și „datoria criticii”*), George Sanda (*Restituiri literare: G. Ibrăileanu – G. Topîrceanu*), Al. Tudor (*Note și impresii*). □ Numărul este ilustrat cu fotografii de epocă, cu reproduceri după portretul semnat de Șt. Dimitrescu sau după un desen de Marcel Iancu. □ „Prelegerile aveau loc marțea, după-amiază, de la orele 16, în sala, modificată astăzi, unde se găsesc decanatele facultăților de chimie și fizică. Locurile se ocupau cu o oră și jumătate înainte de începutul cursului. Printre auditori puteau fi văzuți bătrâni și, mai ales, bătrâne din generația lui Ibrăileanu. Studenții care nu mai găseau locuri în bănci, se așezau, turcește, în fața acestora și scriau «pe genunchi» întocmai ca fiul de domn din *Scrisoarea a III-a* a lui Eminescu. Alții, cei mai apropiați de profesor și, se înțelege, și cei mai norocoși, proveniți din ultimul an, încadrau catedra, de-o parte și de alta, lăsând vorbitorului doar o simplă «breșă» prin care ne transmitea cunoștințe nemaiauzite, parcă, într-o formă deloc căutată, cu o putere de convingere, cu o logică și, în același timp, cu o căldură pe care nu le-am mai întâlnit îmbinate, în așa măsură, la niciun alt profesor”, își aduce aminte Gavril Istrate. □ Tot la capitolul evocări, poetul George Lesnea povestește cum l-a cunoscut pe criticul ieșean, la cererea acestuia, prin intermediul lui Ionel Teodoreanu. Aflat la masă în casa Teodorenilor, într-o seară caldă de septembrie, traducătorul lui Esenin și al lui Lermontov i-a fost prezentat lui

Ibrăileanu, marea favoare fiind aceea că i-a întins mâna „albă, aproape ireală”, știut fiind de toată lumea că nu obișnuia să dea mâna cu nimeni sau să deschidă ușile atingând clanța. La acea primă întâlnire, criticul îl definise pe poetul-traducător: „D-ta ești un poet proletar cu limbă aristocratică și ai marele dar de a nimeri forma poetică în care să-ți exprimi ceea ce simți”. □ Evenimentul centenarului îi stârnește și lui D. Florea-Rariște câteva amintiri de când era student în anul întâi (1933-1934) și a avut norocul să îl mai poată audia pe critic, chiar dacă suferind, aflat în pragul morții. Își amintește și el de rumoarea stărnită în rândul studenților, după luni de zile de așteptare, pe la sfârșitul lunii februarie 1934, când Ibrăileanu a reapărut la cursuri. „[...] omul de statură mijlocie, cu barba hirsută, de culoarea cânepii, cu pelerina neagră pe umeri, a intrat în sală și s-a urcat la catedră. În tăcerea împietrită a auditorilor, vorbea încet ca și cum s-ar fi aflat într-o casă de prieteni, la o ceașcă de ceai, fără a încerca să epateze prin sublinieri retorice, obicei străin de altfel întregii atmosfere de la facultatea de litere”. Ca și Gavril Istrate, Florea-Rariște evocă modul în care Ibrăileanu se raporta la *Viața lui Eminescu* de G. Călinescu, cu eleganță și apreciere, în ciuda divergențelor de opinie. □ Al. Teodorescu îl vede pe inițiatorul „Vieții românești” drept „fermentul și sufletul ei, «inima în sens anatomic» – după expresia lui M. Sadoveanu”. M.D. [Mihai Drăgan], ocupându-se de aceeași relație cu revista, subscrive, considerându-l o „conștiință exemplară”, prin „etica personalității, cultul pentru creație, devoțiunea pentru idei, vibrația la destinele națiunii”. □ Părerile contemporanilor (Gala Galaction, Al. O. Teodoreanu, Cezar Petrescu, M. Ralea și multitudinea colaboratorilor revistei) sunt glosate de Ion Arhip. □ Pornind de la formula simplificatoare perpetuată în istoria literară, conform căreia Lovinescu s-ar plasa în succesiunea lui Maiorescu, iar Ibrăileanu, în succesiunea lui Gherea, N. Barbu conchide că „atât elementele maioresciene cât și cele gheriste identificabile în creația lui Ibrăileanu nu sunt, prin urmare, suficiente spre a vorbi de influențe directe, ideile și pozițiile celor doi având circulație în epocă”. □ *Restituirile literare* anunțate de George Sanda, care preia de fapt titlul cărții lui I. Crețu, se referă la articolele semnate de G. Topîrceanu, astfel sau cu inițiale, dar care ar aparține criticului ieșean. □ Ideile constante din concepția lui Ibrăileanu despre literatură reliefate de I.D. Lăudat sunt cele legate de teorie literară și aparțin „etapei socialiste” a scrisului său: pozițiile realismului, noțiunea de mediu ca factor determinant al operei literare, problema tendenționismului în opera literară, raportul dintre conținutul și forma operei literare, creația și analiza ca procedee artistice folosite de romancierii. □ Textele critice ale lui Ibrăileanu din volumul *Campanii* (Minerva, 1971), ediție îngrijită și prefăcută de M. Drăgan, sunt analizate de Zaharia Sângeorzan care remarcă „un deosebit sentiment al participării, o ingenioasă spontaneitate, un polemist nu mai prejos decât Titu Maiorescu”. □ Același semnatar se ocupă și de textele în care criticul ieșean scrie despre volume din literatura universală: „Analizând literatura străină, G.

Ibrăileanu descoperă nu numai un teren necunoscut de comparații valorice, ci mai ales un posibil dialog cu conștiințele literare europene, un mod de a se analiza el însuși ca personaj de roman. Imensa plăcere de a analiza, de a se confunda cu experiența literaturilor de mare circulație devine o vocație a restituirilor, a fixărilor de gust”. □ Textul inedit, descoperit de M. Dr. [Mihai Drăgan] în arhiva G. Ibrăileanu de la BCU Iași, este un necrolog nepublicat, închinat de critic lui Gh. Kernbach, un poet modest cunoscut drept „Gheorghe din Moldova”. □ Citim și un grupaj de citate din opera criticului omagiat, dar și păreri despre scriitura lui, emise de G. Călinescu, M. Ralea, Pompiliu Constantinescu, Al. Dima. □ Cornelii Ștefanache răsfoiește primul număr din noua serie, bilunară, a revistei „Steaua” și primul număr al unui mensual social-cultural de la Târgu-Mureș, ca semne ale efervescentei creatoare și ale „maturității publicisticii noastre”.

• [„Flacăra”, nr. 21] Traian Stoica prezintă volumul de versuri al lui Vasile Nicolescu, *Clopotul nins* (Eminescu). □ În pagina *Film*, Magda Mihăilescu, cu titlul *Filme românești pe ecrane*, prezintă *Facerea lumii*, film realizat de Gheorghe Vitanidis și Eugen Barbu, aici aflându-se „adevărul nemutilat de emfază și moralizări vulgare simplificatoare, adevărul capabil să ne amintească tuturor că acel timp în care se alegeau apele de uscat a aparținut, mai presus de orice, oamenilor: celor care prin simpla lor prezență aduceau certitudinea unor transformări fundamentale, celor care au înțeles din mers dialectica istoriei și deopotrivă pe cea umană, cu conștiința că facerea unei alte lumi înseamnă mult entuziasm, încredere, dar și un tribut de durere, uneori neluat în seamă”. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Comun și piață*. □ Sunt prezentate cele două volume, apărute la Eminescu, ale *Antologiei criticilor români de la T. Maiorescu la G. Călinescu*. Aceasta este „o antologie a criticilor, nu a criticii. Criteriu esențial pentru Eugen Simion, autorul antologiei, care și-a propus ca scop nu o evoluție a criticii literare, cât individualitatea criticului antologat”. □ Notă despre apariția, la Univers, a volumului lui Pierre Francastel, *Figura și locul – ordinea vizuală a Quattrocentoului*, traducere de Radu Nicolescu precum și despre monografia dedicată lui I.A. Bunin de către Tatiana Nicolescu. □ Notă despre volumul lui Emil Manu, *Mica «eroică»* (*Jurnal de front*, 1944) (Editura Militară). □ Este semnalată apariția, în colecția Meridiane, a romanelor *Casa de pe colină* de Cesare Pavese (traducere de Ștefan Delureanu), *Fontamara* de Ignazio Silone (traducere și note de N.Al. Toscani) ș.a. □ Este prezentat ultimul număr al revistei „Cariatide” din Arad, „închinat semicentenarului partidului”, fiind notate o serie de titluri. □ În *Memento*, *Teatru* apar două note despre piesele *Dispariția lui Galy Gay* de Bertolt Brecht (Teatrul de stat din Galați, în turneu la București) și *În amurg* de Gerhardt Hauptmann (Teatrul dramatic Baia Mare). ■ Se notează emisiunea *Revista literară Tv (Literatură)*, dedicată aniversării a 75 de ani de existență a revistei „Viața Românească”, la care participă Demostene

Botez, Alexandru Ivasiuc, Henriette Yvonne Stahl, Radu Boureanu, George Ivașcu, N. Manolescu. Tot aici apare o notă despre o emisiune dedicată liricii, în sumar numărându-se Shakespeare, Poe, Heine, Baudelaire, Eminescu, Blaga, Seferis.

● [„**Lucefărul**”, nr. 21] Marin Preda publică un fragment din *Profesorii* în care discută despre violența profesorilor pornind de la o amintire din copilărie. □ Sunt publicate poemele *Să n-o pierzi pe Euridice* de Cicerone Theodorescu și *Iubito..* de Mircea Dinescu. ■ Nicolae Manolescu semnează articolul *Stilul este profesia* unde prezintă situația scrisului perioadei contemporane lui: „Poezii, prozatorii, criticii par decizi să nu se lase înțeleși; cititorii, să nu înțeleagă. Un mai mare orgoliu al stilului n-a existat probabil niciodată. A scrie echivalează cu a construi un limbaj original: nimănui nu-i mai ajunge să comunice, toată lumea vrea să se comunice”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează romanul *Lașii* de Alexandru Deal despre care spune că e o rescriere a nuvelei *Nisip* cu care autorul a debutat în 1968: „romanul *Lașii* [...] este expresia unei extrem de ambițioase acțiuni de «rescriere» a propriei cărți de debut, ampla nuvelă *Nisip*, apărută cu trei ani în urmă”. □ Tot Nicolae Ciobanu vorbește și de romanul de debut al lui Alexandru Papilian, și anume *Dihorul*: „*Dihorul* este un roman de debut ce aparține unui prozator de incontestabilă vocație, de la care suntem îndreptățiți a aștepta, în viitor, împlinirea unui destin literar cu adevărat original”. □ Volumul de poezii *Ultimele* de Miron Radu Paraschivescu, publicat postum, este recenzat de Dinu Flămând. Despre aceste poeme menționează că autorul abordează pe alocuri teme sociale și că avea o înclinație spre polemică pe marginea unor subiecte care îl pasionau foarte tare: „Ele au cel mai adesea o voită tematică socială, sunt radicale, angajate fățiș, într-o continuă stare polemică”. □ Alex. Ștefănescu prezintă studiul *Proza poetică românească în secolul XIX* de Mihai Zamfir: „Din simpla expunere a concluziilor ne dăm seama de caracterul radical și absolut exclusivist al acestei cărți, care se argumentează însă [...] cu o ferveoare specială”. ■ Cezar Baltag și Fănuș Neagu caută talente literare în poezie și proză la *Poșta redacției*. ■ Constant Tonegaru semnează articolul *Introducere la poezia cuvintelor* în care vorbește despre imposibilitatea cuprinderii conceptului de poezie într-o definiție exhaustivă, în pofida unor eforturi ce s-au vrut de natură științifică ca acelea ale lui Sigmund Freud ori Hippolyte Taine: „Deopotrivă Taine, Lombroso și Freud căutând să dezlege misterul stării de poezie, preocupați în general de arte, au procedat cu pedantism și brutalitate, înfundându-se în ticurile șoarecilor de laborator”. ■ Sunt publicate poemele *Starea de veghe* de Dan Deșliu și *Simetrii* de Leonid Dimov. ■ Teodor Mazilu semnează articolul *Despre călători* unde discută despre tipurile de călători și despre faptul că majoritatea celor care călătoresc sunt mai degrabă seduși de gândul că vor avea noi lucruri despre care să povestească decât de călătoria în sine: „Așa suntem într-o măsură mai mare sau mai mică toți. Cineva îmi mărturisea că el nu călă-

toarește pentru plăcerea de a călători, ci din vanitatea de a povesti despre acele călătorii”. □ Ștefan Agopian publică povestirea *Ploi calde*. ■ Nicolae Balotă semnează articolul *Pasiune și patos* în care vorbește despre legăturile dintre cele două noțiuni susținând faptul că „Patos-ul este pasiunea făcută verb”. ■ Marin Sorescu recenzează piesa de teatru *Neînțelegerea* de Albert Camus pe care o înscrie în tradiția teatrului absurdului: „Camus vrea să sugereze că într-o lume absurdă orice mică reîntoarcere în candoare, orice sentiment pur, dragostea filială, dorul de casă, funcționează după principiul unei capcane și totul se transformă într-o farsă tragică”. □ La secția *Sport*, Adrian Păunescu semnează articolul *Îmblânzitorul de rațe*. ■ Geo Șerban discută despre cariera literară a lui Bogdan Amaru: „Spontaneitatea, sinceritatea confesivă, uneori crudă, atenuată de un zâmbet amar [...] fac ca prozele sale răspândite prin publicațiile vremii să reție încă atenția și explică îndeajuns vizibila simpatie pe care autorul lor izbutise să o provoace”. ■ Este publicat poemul *Pentru Helene Weigel* de Bertolt Brecht în traducerea lui Ștefan Roll. Sunt publicate fragmenete din *Însemnări zilnice* de Sașa Pană.

23 mai

• [„**România liberă**”, nr. 8267] Emil Manu semnează un articol în memoria lui G. Ibrăileanu, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la naștere, menționând despre acesta că: „adept al marxismului, în articolele sale din tinerețe se manifestă ca un inconformist, atitudine pe care, temperat și argumentată, o va păstra toată viața”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8794] La centenarul nașterii lui Garabet Ibrăileanu, Al. Piru scrie *O mare personalitate a criticii literare românești*, prezentând, pe scurt, întreaga operă a lui Ibrăileanu. ■ În *Adnotări* este semnalată apariția *O nouă revistă: „Vatra”* de Ioan Adam: „*Cuvintele de început* ale editorialului redacțional trasează programatic printre obiectivele activității sale: *militarea pentru o literatură și o artă ancorate ferm în realitățile sociale, politice și economice caracteristice orânduirii socialiste, prospectarea și promovarea sistematică a talentelor din această parte a țării «indiferent de limba în care vorbesc»*. Înființată într-o zonă în care se înregistrează profunde mutații spirituale produse de industrializare, de tonusul ridicat al vieții culturale, «Vatra» confirmă încă o dată că alături de armonioasa dezvoltare a economiei, politica înțeleaptă și creatoare a partidului impulsionează afirmarea mereu ascendentă a oamenilor de cultură și litere din toată țara”.

25 mai

• [„**Munca**”, nr. 7314] Într-o notă se semnalează că *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit pe directorul editurii „Nagel”*, cu precizarea că în colecția „*Scrieri politice*” a acestei edituri a fost publicat volumul *Nicolae Ceaușescu – Pentru o politică de pace și cooperare internațională*.

• **[„România liberă”, nr. 8268]** Ion Maximilian își exprimă punctul de vedere în ceea ce privește *A fi sau nu pe gustul publicului*, referindu-se atât la receptarea teatrului, în particular, cât și la receptarea și la interpretarea artei, în general. Printre altele, afirmă: „caracterul popular al artei socialiste se exprimă desigur nu numai prin aderența nemijlocită, imediată și totală a maselor față de opera de artă, ci, mai ales, prin eficiența spirituală, prin aciditatea reacției pe care fenomenul de cultură o provoacă în sensibilitatea” acesteia. □ George Chirilă recenzează volumul lui Romulus Guga, *Nebunul și floarea*, apărut la Dacia, în articolul *O interesantă povestire parabolică*, apreciind că „în ciuda unor facilități de limbaj și a unei anume lipse de unitate, cartea tînărului prozator [...] recomandă un condei exersat, capabil de noi reușite”.

26 mai

• **[„România liberă”, nr. 8269]** Valentin Silvestru scrie articolul *Copiii și teatrul*, semnalând tendința unor teatre „aflate în declin artistic” (și a anumitor unități școlare) de a aduce aproape silit elevi la spectacole, pentru a le „salva”. În urma anchetei desfășurate în rândul tinerilor, criticul întreabă retoric: „Nu s-ar cheltui mai puțin timp și mai puțină energie sterilă decât cu actualele metode nenorocite, care-i îndepărtează pe copii de teatru? N-ar fi mai agreabil și mai instructiv să se întreprindă o apropiere autentică între templul învățămîntului și templul muzelor dramatice?”.

• **[„Scânteia”, nr. 8797]** Pe prima pagină se anunță *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*: „În cadrul ședinței a fost examinat proiectul legii cu privire la organizarea și conducerea unităților economice de stat. Comitetul Executiv a hotărât ca proiectul de lege să fie supus dezbaterii publice și prezentat apoi spre adoptare Marii Adunării Naționale”. ■ Zaharia Stancu anunță *Am privit oamenii și m-am bucurat*, despre schimbările produse după inundațiile din 1970: „Ce minune s-a produs oare în viața României de au fost cu puțință asemenea schimbări? Nicio minune. Ci un fapt istoric și anume: *prezența la conducerea statului nostru a Partidului Comunist Român*, prezența, la conducerea partidului și a statului nostru a bărbatului politic, de geniu, care este Nicolae Ceaușescu, și hărnicia, care de pe acum a devenit proverbială, a poporului român”.

• **[„Viața studentească”, nr. 21]** Mai importantă recenzie a lui M.N. Rusu, *Pornind de la o prestigioasă apariție: Clasicismul românesc de D. Păcurariu*.

27 mai

• **[„România liberă”, nr. 8270]** Radu Popescu analizează farsa „pseudopolitistă” a lui Dumitru Solomon, *Fata Morgana*, montată la Teatrul de Comedie. Spectacolul, în regia lui Mihai Dimiu, este „în ansamblu, plăcut, vioi, hazliu”, chiar dacă „nu există, cum se zice, «schwung»”. □ În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, Dinu C. Giurescu prezintă volumul prof. univ. Ștefan Bârsănescu

cu, *Pagini nescrise din istoria culturii românești*, ce analizează, după cum consideră, un domeniu „prea puțin evocat pînă în prezent în studiile istorice: acela al mijloacelor, metodelor și instituțiilor instructiv-educative din țările române”. □ Dragoș Vicol recenzează tomul de versuri „cetățenești” al lui Eugen Frunză, *Sîngele nostru de-apoi* (C.R.). Poetul, într-o ipostază „mesianică”, scrie „în numele acelei generații care, abia ieșită din adolescență, se dăruie frenetic revoluției socialiste, sîngerînd pe frontul antihitlerist, clocotind în demonstrațiile de stradă, urcînd cea dintîi pe schelele construcției socialiste, maturizați de focul luptelor de clasă”.

• [„**Albina**”, nr. 21] Pe prima pagină, revista publică poezia *Copilul* de Veronica Porumbacu. □ În *Cronica unui greier* citim *Candorile liliacului* de Ion Bănuță: „Prietenii! Vă implor, – în genunchi de mi-o cereți – să mergeți măcar o dată pe an la sărbătoarea unei flori. După alegere. E vorba în definitiv de floarea voastră. Dacă din acest drum spre o puritate absolut, sufletul vostru nu se va încărca de sublim, vă dau un ucaz înfiorător.. Să mă ucideți! În parfumul florilor se află de toate, ne aflăm noi. Da! Din București mi-am luat un bilet de soare pentru candorile liliacului”. ■ Fragment din poemul *Poarta luminilor* de Ion Șerban Drincea. ■ Cu titlul *Cântare Dunării*, sunt publicate trei dintre creațiile folclorice „din anii socialismului”, reproduse din culegerea *Doina mea pe codru-i scrisă*. ■ La *Poșta poeziei*, Eugen Frunză îi recomandă lui Constantin Brîndușoiu să încerce la o revistă literară, el rezumându-se la a cita câteva versuri cu metafore inedite („Mireasa a fugit în văi,/ de-acolo s-a urcat în munți/ și acum plînge într-un izvor”).

• [„**Cutezătorii**”, nr. 21] Se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, prins într-o amplă evocare de istoricul Dan Berindei.

• [„**România literară**”, nr. 22] Numărul se deschide cu un text despre *Catedra Mihai Eminescu* de Șerban Cioculescu: „Una dintre sarcinile catedrei Mihai Eminescu ar trebui neapărat să fie publicarea integrală, în facsimil, a tuturor acestor caiete, în număr de 48 (patruzeci și opt). S-a preconizat acest lucru și chiar desfacerea lor și punerea lor într-o altă rînduială, logică și cronologică. Cum însă această operație ar avea ca neașteptată urmare deteriorarea unora dintre aceste caiete, prea des consultate în trecut, trebuie să ne mulțumim cu reproducerea în fotocopie a caietelor, așa cum se găsesc. [...] Un act necesar ar fi, deci, publicarea integrală, cu caracter științific, a manuscriselor eminesciene, din care nu s-au dat în decursul ultimelor șapte decenii decât prea puține fragmente ilustrative. Această sarcină ar fi una dintre cele mai urgente ale catedrei Eminescu, care trebuie să pună la dispoziția auditorilor ei totalitatea operei eminesciene, prezentată critic. [...] Cadrele catedrei ar trebui verificate prin concurs, înainte de numire, în conștiințele lor filologice și în cunoașterea problematicii eminesciene, excluzându-se așa-zisa «specializare la locul muncii» sau ideea sumară că oricine este bun la orice”. ■ Din interviul realizat de Al. Raicu aflăm proiectele literare ale lui Ion Băieșu: “– *Sunteți în raporturi*

bune cu editurile? – Da... firește. Nu același lucru se poate spune însă despre edituri vizavi de mine. Se reeditează greu. Primesc tiraje mici (deși cărțile mele se vând ca pâinea intermediară). Nu sunt încadrat la maximum (ceea ce, nu-i așa? contează). Nu toate cele de mai sus sunt într-un tot adevărate, dar acum se obișnuiește ca editurile să fie foarte des criticate (ca să se învețe minte) și nu văd de ce aș face tocmai eu excepție. Sub tipar nu am nimic. Dar am predat recent la Cartea Românească ediția a treia din volumul de nuvele *Sufereau împreună*, revizuit din punct de vedere gramatical". ■ În *Ecouri*, sub semnătura lui Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, apare replica/reacția la *O emisiune literară la Televiziune*, în care s-a discutat revista „Orizont”: „Au vrut cei în cauză să propună o analiză a revistei, o analiză a profilului acestei publicații, a valorii ei, a felului în care își îndeplinește misioneria – de a promova o literatură care să răspundă exigențelor contemporane, de a ajuta dezvoltarea scriitorilor din zona în care ea apare – și nu numai a acestora. Emisiunea la care ne referim a vrut să arate că revista nu are un număr prea mare de cititori, ceea ce este adevărat pentru oricare din revistele noastre de acest profil. [...] Această emisiune nu ni se pare improvizată ci rău intenționată și rău realizată profesional, ceea ce face ca scopul ei să fie în bună măsură compromis. Apreciind atenția pe care televiziunea română a vrut s-o acorde vieții literare de la Timișoara, ne exprimăm speranța că în viitor se vor găsi redactori de bună credință, bine pregătiți, mai «dezinteresați» și mai animați de dorința de a ajuta în mod real îndreptarea unor lipsuri din munca noastră literară, de a sprijini dezvoltarea literaturii române de astăzi”. ■ Aurel Martin scrie despre *Poezia lui Emil Botta*, o prezentare a creației poetice și evoluția acestuia. ■ În *Renașterea și umanismul într-o viziune nouă* Al. Piru prezintă volumul *Renașterea, umanismul și dialogul artelor* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, volum apărut la Albatros, 1971: „Fără îndoială nici eseu Zoei Dumitrescu-Bușulenga nu ar fi putut cuprinde în 250 de pagini toată diversitatea de aspecte care ilustrează Renașterea și că, la fel ca atâția alții, și ea a fost nevoită să-și limiteze cercetarea la domenii accesibile specialității sale”. ■ Mircea Martin scrie, sub titlul *Filosofia ca artă*, despre culegerea *Philosophie als Kunst* de contele Keyserling, apărut la Darmstadt 1920: „Dacă în vremuri mai depărtate arta a trecut drept slujitoare a filosofiei, asistăm aici la încercarea de a aprecia filosofia din punct de vedere estetic. Nu întâmplător asemenea păreri aparțin unor artiști sau unor gânditori insuficient exprimați. Căci niciunui filosof adevărat nu i-au lipsit criteriile și cu atât mai puțin cuvintele. Iată de ce credem că însuși conceptul filosofiei ca artă este mai degrabă un loc virtual abstract, o posibilitate speculativă, decât o realitate în istoria culturii”. ■ Grigore Smeu se ocupă de *Perspectivile naratorului*: „A devenit aproape un loc comun – dar deloc lipsit de importanță – constatarea că în epica secolului XX personajul literar însuși devine naratorul principal, luând locul scriitorului. Dar există și o altă formă narativă, aceea a *naratorului intermedi-*

ar. Cel ce povestește nu este nici autorul operei, nici eroul său, ci o terță persoană, pe care creatorul o introduce între el și personajele sale. Prozatorii în opera cărora întâlnim forma naratorului intermediar nu sunt tocmai puțini la număr, însă doi dintre ei rămân neîntrecați: William Faulkner și Thomas Mann”. ■ Petre Constantinescu-Iași vine cu *O rectificare și câteva amănunte*, cu referire la versurile lui Grigore Preoteasa, publicate în revistă pe data de 6 mai 1971, semnând datarea greșită a uneia dintre fotografiile care însoțeau poeziile și detalii din perioada când a ocupat locul Ministrului Propagandei, când s-a întâlnit cu scriitorul Ilya Ehrenburg. ■ Sorin Titel semnează eseu „*Misterul*” *personajului*: „Acest mister care ține de psihologia personajelor, explicat sau explicabil în cele din urmă sau mai exact spus justificabil, reduce simțitor din deruta noastră. Simțim că misterul poate fi justificat, chiar dacă autorul n-o face. Lucrurile se încurcă însă atunci când ne întoarcem privirile spre personaje de o cu totul altă structură, spre Ahab de pildă, spre Alioșa, spre Dmitri Karamazov sau spre Billy Budd. Proiecția lor în metafizic, mai degrabă arhetipuri, decât personaje de roman, face ca misterul să rămână intact și indescifrabil, pentru că resorturile care îl mână, «bucățile» din care le este construită fizionomia nu pot fi demontate sau elucidate până la capăt. Haloul de mister care îi înconjoară rămâne impenetrabil în ciuda eforturilor noastre de a «forța intrarea»”. ■ Mircea Iorgulescu face cronică literară la volumul *Țara de piatră* de Geo Bogza, Minerva, 1971: „Lumea din *Țara de piatră* impresionează astfel prin marea capacitatea a scriitorului de a intui un ritm primordial al existenței, văzută la dimensiuni colosale; oamenii și locurile, peisajele sterpe ale munților, secreta insinuare a aurului printre straturile profunde ale pietrei, totul este privit din perspectiva unei solidarități cosmice a elementelor”. ■ În *Poezia – sărbătoare a intelectualului* Vlad Sorianu prezintă pe scurt creația lirică următorilor: Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ovidiu Genaru, A.E. Baconsky, Ion Alexandru, Florin Mugur, Gheorghe Grigurcu. În încercarea de a găsi răspunsul la întrebarea „dacă lirica trebuie să acorde întâietate limbajului sau ideii”, autorul ajunge la concluzia: „În fond, poeții actuali sau exegeții lor nimeresc într-o contradicție fără ieșire, dacă pretind pentru lirică dreptul comunicării directe cu subconștientul. Aceasta – pentru simplul motiv că, prin abstractizare continuă, prin cultivarea unei simbolistici rupte de sensibilitate, prin rafinarea tehnicii, poezia ajunge la structuri de o subtilitate care nu poate fi descifrată decât cu mijlocirea rațiunii și nu direct de către receptivitatea inconștientă”. ■ Constantin Noica revine la *Idei ale timpului nostru* cu textul „*Un supliment de suflet*”: „Dacă ar trebui să spunem care ni se pare a fi cea mai frumoasă idee a timpului nostru, am căuta nu numai la filosofi, la romancierii sau dramaturgii moderni, ci și la tehnicieni. Numim idee un gând care te face să visezi”. ■ O serie de comentarii se regăsesc în *Ochiul magic*: □ Sub semnătura C. Noica citim *Un eveniment în cultura noastră*: „S-a întâmplat de curând unul din acele lucruri care pot schimba numărătoarea anilor într-o cul-

tură: un mare profesor de matematici a trecut la o facultate umanistă. Specialiștii o știu, dar publicul larg n-o știe încă: este vorba de prof. Gr. Moisil, care a înțeles să slujească singur gândurile ce ne înfățișează prin scris, atât de cuceritor, de câțiva ani și ce se cuprind, în parte, în recent apăruta culegere – de răsuce și ea – intitulată *Îndoieli și certitudini*. Învățătură matematician n-a trecut la filosofie, pentru că vrea în anii mai târzii să filosofeze. [...] Prof. Moisil a trecut la o facultate umanistă (ba, după câte se pare, la două, făcând cursuri și aplicații practice cu mașini) pentru a favoriza în cultura noastră umanistă *spiritul de înnoire pe linia timpului*. [...] Profesorul Moisil aduce culturii umaniste acest mesaj de adâncire în ea însăși. Cândva o mare operă istorică, una economică, una filosofică vor fi dedicate lui Grigore Moisil. De altfel e probabil că pe ultima o va scrie singur”. □ *Itinerarii mateine*: „Numărul 2, 1971, al revistei «Arta» ne procură un moment de emoție prin articolul lui Radu Albala cu titlul de mai sus și în care ni se evocă unele locuri bucureștene pe care Mateiu Caragiale le amintește în scrierile sale. Din nefericire, datorită vagului descrierilor, tot atât de «aburoase» uneori pe cât de frumoase, aceste popasuri ale autorului *Crailor*... nu mai pot fi precis localizate, iar când acest lucru se poate face, monumentul identificat a dispărut, dărâmat de râvna spre înfrumusețare a târnăcopului edilitar”. □ „*Convorbiri literare*”: „Ca un accident fericit semnalăm colaborarea lui Demostene Botez – *Primul meu cenaclu* – d-sa oferindu-ne câteva amintiri legate de anii debutului său literar, confesiune de un incontestabil interes, care farmecă și captivează atât prin datele inedite oferite (câteva scrisori adresate de tânărul Demostene Botez lui Simion Mehedinți, conducătorul revistei «Convorbiri literare» între anii 1910-1920), cât și prin tonul distins, de o elegantă suplețe și de o discretă participare afectivă. La un nivel foarte scăzut se află prozele semnate de Victor Leahu și Ion Puha”. □ *Puncte de vedere*: „«Viața Românească» găzduiește o fructuoasă anchetă cu tema *Specificul literaturii române contemporane*, la care iau parte poeți, prozatori și critici, fiecare încercând să descopere trăsătura fundamentală a perioadei ultime traversate de literatura noastră, să formuleze caracteristica principială a ansamblului literar al epocii. [...] Intervențiile publicate în «Viața Românească» pot constitui puncte de discuție într-o încercare ulterioară de sinteză critică asupra literaturii noastre de după război”. □ *Inițiative literare în „Primăvara arădeană”*: „Ce întrebări ar fi dorit să pună scriitorilor tinerii membri ai cenaclurilor arădene, ce probleme de creație, ce taine ale meșteșugului ardeau de nerăbdare să discute cu distinșii lor oaspeți bucureșteni Mihai Beniuc, Ștefan Augustin Doinaș, Francisc Munteanu, n-am putut afla, întrucât nu s-a pus nicio întrebare și n-a avut loc nicio discuție”. □ „*Steaua*”: „Începând din luna mai a acestui an, revista clujeană «Steaua» apare într-o nouă formulă, deosebită în toate privințele de cea anterioară. O dată cu metamorfoza înfățișării grafice, «Steaua» și-a schimbat și ritmul de apariție, transformându-se în bilunar, pentru ca pre-

zența revistei să fie mai vie, mai activă în contextul celorlalte publicații literare și de cultură de la noi. [...] Așteptând materializarea acestor inițiative făgăduite, salutăm noua serie a revistei «Steaua» și-i urăm, la debut, viață lungă și fructuoasă”. □ *Premiile revistei Argeș*: „Marți, 25 mai a avut loc, în sala Palatului Culturii din Pitești, festivitatea decernării premiilor revistei «Argeș» pe 1971. Juriul compus din : Radu Boureanu, Grigore Comartin, Constantin Dinischiotu, Cezar Ivănescu, Eugen Jebeleanu, Al. Cerna-Rădulescu, Nichita Stănescu, Gh. Tomozei, a acordat următoarele premii: Premiul de onoare: Emil Botta – pentru întreaga operă poetică; Premiul pentru poezie: Ileana Mălăncioiu pentru volumul *Către Ieronim* (Albatros); Premiul pentru istorie literară: Dan Zamfirescu și G. Mihăilă pentru contribuția lor la readucerea în actualitate a unei valori fundamentale a culturii românești *Învățăturile lui Neagoe Basarab* (Minerva); Premiul pentru debut, poeziilor: Dan Rotaru pentru volumul *Plânsul oglinzilor* (Ed. Eminescu), și Miron Cordon pentru placheta *Edict* (biblioteca Argeș)”. ■ În urma unor descoperiri făcute în fondul provenit de la Biblioteca Centrală din Blaj, Mihai Mitu publică *Date noi cu privire la biografia lui Ioan Budai-Deleanu*. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de versuri. □ *Poesii* de Mircea Ivănescu, C.R.: „Mircea Ivănescu nu-i un evocator, ci un creator de inefabile lumi sufletești. Poezia înseamnă exorcism: depănare și invocare de amintiri pentru a umple golul singurătății și al absenței. Vorbele sunt polii magnetici între care se naște fulgerul ce luminează acest spațiu însingurat; monologul se dovedește o formă de existență necesară, o împlinire esențială acolo unde timpul se pierde în particule îndepărtate, acolo unde realitatea e vidată de sens”. □ *O casetă cu șerpi* de Petre Stoica: „Versurile suferă din pricina prea multei prelucrări pe idei, ea însăși limpede. Lui Petre Stoica îi convine tonul disimulat, naiv, direct și răcoros ca o boare”. ■ În aceeași rubrică de proze se ocupă Nicolae Balotă: □ *Trenul de flăcări* de Valentin Hossu-Longin: „Patos juvenil? Da și nu. Valentin Hossu-Longin lucrează, ca și unii pictori, cu o pastă groasă, aruncată febril de pânză. Povestirile sale sunt rostite, parcă, dintr-o suflare. Unele trădează o magmă poetică. Altele nu ascund o pasiune retorică”. □ *La indicativul prezent* de Alexandru Văduva: „Scriitorul nu a vizat prea sus, dar a realizat tot ce și-a propus. El a găsit, de altfel, tonul necesar acestei narațiuni, un stil de agreabilă oralitate”. □ *Șansa* de Dorina Bădescu: „Mărturisesc, n-am înțeles noima acelor preambuli ale capitolelor cărții, tipărite în italice, mai ales atunci când se referă la «femeia străină» care s-a strecurat în casa Naratorului și i-a furat «hainele de vreme caldă». Să fie un fel de pretext al ficțiunii? Ori poate are vreun tâlc mai profund care-mi scapă? Oricum, mă pot dispensa de aceste preambuli și textul care rămâne este acela al unei solide povestiri care are mai mult de... o șansă”. ■ Prezentările volumelor de critică apar sub semnătura lui M. Ungheanu: □ *Cronici literare* de C. Stănescu: „Unele cronici sunt limpezi, demonstrația poate fi urmărită cu claritate, altele cultivă obscuritatea. Mai curând

trebuie să credem că C. Stănescu aspiră către o critică care să se evidențieze prin sine, să aibă, adică, atributele creației. Titlul volumului vrea să spună și el mai mult și mai puțin decât spune. Autorul își intitula volumul atât de simplu, *Cronici literare*, din umilință sau orgoliu? Ceva din amândouă. Cartea oscilează între modestia de a fi critic și trufia de a fi creator. C. Stănescu face prea multe parade literare pentru a nu bănuși în el un literat refutat. Ceea ce poate fi un câștig pentru critică”. □ *Curențele literare în literatura română* de Viorel Alecu: „Dezamăgitor este cât de puțin ne poate spune despre curențele literare românești o carte bine informată, deoarece sinteza de care ne ocupăm este serios informată și folosește, o bună parte, bibliografia utilă temei abordate. Cauza insuficienței ei trebuie deci să stea în mare parte și în punctul de plecare, în contribuțiile inițiale asupra problemei”. ■ Sub titlul *Pentru o „nouă critică”*: *critica ideilor literare*, Adrian Marino publică fragmentul introductiv din *Dicționarul de idei literare*, vol. I, „în curs de apariție”. ■ În *Scrisori franceze* Eugen Simion scrie la *O carte despre Panait Istrati*, volumul *Panait Istrati, un chardon déraciné* de Monique Jutrin-Klener, ed. Francesco Maspero, Paris, 1970: „Monique Jutrin-Klener crede, evident, că opera este magnifică, dar analiza pe care o face (timidă încercare de a aplica procedeele criticii tematice) nu trece peste o anumită limită de evidență. Examenul estetic nemilos este, indiscutabil, argumentul cel mai serios în favoarea unei opere. În ce privește dilema: P. Istrati – scriitor român sau francez, autoarea o rezolvă împăciuitoare, chiar din titlu: *écrivain français, conteur roumain*. Formula vrea să definească un destin paradoxal și să curme o dispută fără soluție”. ■ Sanda Diamantescu publică eseu *Superstiția originalității*: „Pentru ca ideea de originalitate să se fi putut impune era mai întâi necesar ca estetica frumosului să fi fost anulată de toate platitudinile literaturii «naturaliste», iscând, astfel, printr-o firească reacție, conceptul de *original*”. ■ Dinu Cernescu face traducerea articolului *Locuri de spectacol* de Peter Brook, preluat din revista „L’Architecture d’aujourd’hui”, numărul din noiembrie 1970. □ Versuri semnate: Dan Deșliu (*Coșmar domestic*), Ion Niculescu (*Mă duc în ochii tăi; Mă tot gândesc; Bocet*), Leonid Dimov (*Cumpărături; Impas; Psihologie; Salt*), Andrei Savu (*Vis*), Teodor Păcă (*Liberul arbitru (sonet)*), Marius Vulpe (*Tu*), Gheorghe Lupașcu (*Elegie*), Anca Sârbulescu (*Călătorie*). □ Proza e semnată de: Ștefan Tita (*Haitele; Pagină dintr-un jurnal*), Gabriela Adameșteanu (*Deruta*), Virgil Duda (*Un cadru fermecător*). □ În *Confesiunii* citim *Șezători în lagăr* de Mihai Novicov. □ Din literatură străină sunt tălmăciți Alvin Toffler (*Șocul viitorului*, traducere de Rola Florian), poezii de Antonin Artaud (*Verlaine bea; Oblonul; Poet negru; Rugăciune; Post-scriptum*, în românește de Tașcu Gheorghiu), Samuel Beckett (*Texte de neființă*, traducere de Constantin Abăluță, capitolele II, III, IV și V din *Textes pour Rien*, primul capitol fiind publicat în „România literară” pe 14 mai 1970).

• [„Tribuna”, nr. 21] Acest număr este dedicat scriitorului și criticului Garabet Ibrăileanu cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la naștere. Pe prima pagină apare un articol de Const. Ciopraga dedicat personalității marelui scriitor. Activitatea acestuia s-a remarcat în cadrul revistei literare „Viața românească”. În calitate de critic, dezideratul său a fost introducerea unui „maximum de precizie”, diversificarea metodelor de cercetare și condiția estetică a artei. Pe aceeași pagină apare un poem de Al. Căprariu. □ La rubrica recenzii aflăm printre altele de culegerea comentarii macedonskiene publicată în urma Consfăturii de la Craiova cu tema *Zilele Macedonski*, la care au contribuit Al. Piru, A. Marino, I. Zamfirescu, C.D. Papastate, Lidia Bote. A. Marino trasează portretul spiritual macedonskian, ce se distinge prin donquijotism, bovarism, spirit de aventură, Al. Piru face analogii și disociații între operele sale și cele din literatura română sau europeană, ceilalți dezbătând cât este originalitatea poetului și cât datorează simbolismului francez opera sa. □ Rămânând la aceeași rubrică, Valentin Tașcu scrie despre micromonografia lui *G. Ibrăileanu* de Mihai Drăgan, ce cuprinde moștenirea critică și ideologică a lui G. Ibrăileanu, rămânând discutabilă ideea unei concepții estetice bine conturate. În continuare, A.I. Brumaru și Adrian Popescu scriu despre volumele de poezii *Substratum* (Ed. Eminescu, 1970) de Dan Mutașcu, respectiv *Argintatul pește și alte poezii* de Dinu Ianculescu și Lut de Victor Dușescu. □ În *Reflecții contemporane*, criticul Ion Vlad scrie despre sensul ordonator al sintezelor abordând volumul profesoarei Zoe Dumitrescu-Bușulenga *Renașterea. Umanismul și Dialogul artelor* (Albatros, 1971): „Sensul studiului pare să vină din convingerea că formularea constantelor filosofice, estetice și artistice ce parcurg o epocă... e de preferat unor fenomene [...] din cercetări mai vechi sau mai recente”. Meritul lucrării este acela de a face cunoscut cititorului factorii gândirii unei epoci de mare fervoare intelectuală. Capitolele cărții tratează cursul filosofiei greco-latine (*Drumuri către umanism*), platonismul și afirmarea conștiinței umane, plăcerea geometrismului medieval, fenomenul literar. □ Cronica literară semnată de Victor Felea scrie despre un nou poet: Mircea Dinescu cu ocazia lansării primei sale culegeri *Invocația nimănui*, (C.R.), ce amintește de volumul de debut al lui Ioan Alexandru, *Cum să vă spun*. Stilul său cucerește prin „acuratețe și limpezime”, „lirism al cunoașterii de sine, o cunoaștere intuitivă desigur, o auto-contemplare”, dramatismul său e similar cu cel al lui Voiculescu, având înclinații spre versul clasic, nu scrie poezii de dragoste, dar totuși sunt impregnate de erotism. □ Un alt articol despre G. Ibrăileanu este scris de Mircea Zăciu, unde se expune grija scriitorului pentru nevoile cititorului, și pentru calitatea sa de cititor înainte de a fi critic: „salvarea criticului stă în tăria de a deveni cititor”. În aceste adnotări Mircea Zăciu abordează polemica, coincidențele, fixațiile, nostalgiile și spațiul în viața și activitatea lui G. Ibrăileanu. Acestuia i-a plăcut foarte mult voluptatea polemicii, avându-i adversari pe Vlahuță, Gherea, Al. Philippide, N. Iorga, Mihail

Dragomirescu, dar în mod special cu Eugen Lovinescu. În ceea ce privește fixațiile, cea mai pregnantă era fixația pentru roman, gen pe care îl considera lipsă în literatura română. Al. Brătescu-Voinești este considerat de către aceste un potențial romancier valoros: „Dumneata esti dator să scrii un roman, fiindcă ar fi primul roman românesc, și nimeni altul, pe cât mă pricep nu e în stare să scrie un roman la noi, căci nimeni n-are înțelegerea vieții ca Dta”. □ Mihai Drăgan selectează câteva maxime inedite din cugetările lui Ibrăileanu, publicate după multe ezitări, în prealabil multe dintre maximele sale se regăsesc în volumul *Privind viața* (1930) și în romanul *Adela* (1933) □ Polemica dintre G. Ibrăileanu și E. Lovinescu reapare în articolul lui Aurel Sasu, semnificația unei polemici, evidențiind direcțiile distincte în literatura române ale celor doi. Ibrăileanu apăra caracterul național în literatură, spiritul românesc fiind, după părerea sa, cel mai bine exprimat în mediul rural, iar valorile extraestetice erau luate drept categorii valorice. Așa se explică de ce mult timp nu a publicat în „Viața românească” poeți ca Ion Barbu, Arghezi, Bacovia, Perpessicius, Minulescu. Pe de altă parte, Lovinescu era adeptul modernismului, autonomiei esteticului, al poeziei noi, condamna „lirismul”, trăsătura a poporanismului în poezia română, iar progresul în proză era înțeles ca trecerea de la rural la urban, în sensul „intelectualizării”. Pratic, cei doi reprezentau două viziuni în antiteză care își regăsesc echilibrul. □ Ion Oarcasu scrie despre „campaniile” lui G. Ibrăileanu, carte apărută la Minerva sub îngrijirea criticului Mihai Drăgan, care scoate la iveală schimbările de peste timp în ceea ce privește concepțiile și noțiunile din tinerețe despre critica și estetică. Campaniile prilejuiesc ieșirea de sub imperiul dogmelor din tinerețe., primele sale noțiuni estetice, noțiunile de bază (relația operă-mediu, conceptul de național, sau real se clatină) se dizolvă, critica sa nu mai este atât de rigidă ca în anii tinereții. Cu o apetență pentru detaliu, este un critic minuțios, nu poate fi lapidar, toată critica sa croindu-se în jurul polemicii care îi este foarte specifică. □ Pe ultima pagină este redată o discuție cu mai mulți autori despre socialul în literatură. Adrian Marino afirmă că literatura a avut în orice eopcă o dimensiune socială, orice creație literară exercită o influență socială, chiar și avangardismul nu este rupt de social, chiar daca nu are un mesaj social extrem de clar. Alți scriitori ca intervin sunt: Mircea Tomuș, Constantin Cubleșan, Marosi Peter, Vasile Rebreanu, Ion Lungu.

28 mai

- [„Scânteia”, nr. 8799] Numărul se deschide cu *Solemnitatea dezvelirii busturilor lui Karl Marx și Friedrich Engels*: „Joi dimineața a avut loc în Capitală dezvelirea busturilor lui Karl Marx și Friedrich Engels”. Este redată și cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu. ■ În acest număr sunt prezentate volumele: ■ *Cuvintele au cuvântul* de Ion Dodu Bălan, prezentată de Mihail Grădinaru: „Ultima carte (apărută în editura Junimea) semnată de Ion Dodu Bălan oferă,

pe o vastă arie tematică, imaginea unei participări vibrante la dezbateri de mare interes, situate cu predilecție în câmpul problematic al publicisticii și vieții editoriale de astăzi. [...] De o remarcabilă prospețime și varietate, lucidă și combativă în analize, cartea lui Ion Dodu Bălan confirmă strălucit valoarea eseistică sale – frumusețea limbii, echilibrul compoziției și simplitatea expresiei reprezentând însemnele maturității scrisului”. □ Constantin Olariu se ocupă de *De la un copac la altul* de Kányádi Sándor, apărut la editura Kriterion: „Volumul de sinteză, *De la un copac la altul*, deși nu lipsit de unele piese mai puțin realizate pentru a intra în vederile unei selecții riguroase (mai cu seamă din ciclul *Brumă pe stele*), oferă o reiterare substanțială a valorilor care l-au impus pe Kányádi Sándor în peisajul liricii contemporane din România”. □ Nicolae Balotă semnalează apariția volumului *Oameni de bunăvoință* de Jules Romains, în B.P.T. și în traducerea lui Grigore Sturdza: „Căci măiestria lui Jules Romains rezidă, mai presus de orice, în proiecția unor imagini pline de un patetism discret. Evocarea trecutului este dominată de lirismul subiectiv al unui sentiment al comunității umane, al solidarității «oamenilor de bunăvoință»”.

● [„Contemporanul”, nr. 22] Radu Popescu se referă la *Marele nepremiat*, Victor Eftimiu: „...Concursul Național de Creație și Interpretare, cel mai important eveniment teatral care s-a produs în țara noastră, de foarte mulți ani încoace. Ceva a rămas necunoscut, nespuse, neexplicat.. În acest concurs – în domeniul dramaturgiei, cel mai nou și mai important – s-a găsit angajat și Victor Eftimiu, cu una dintre comedii sale, inedite și nereprezentate, *Fetele Didinei*. Și numele lui Victor Eftimiu nu figurează pe lista premianților”. ■ Analizând studiul lui Al. Dima: *Arta populară și relațiile ei*, Nicolae Manolescu conchide: „Desigur n-am urmărit să analizez pe toate laturile studiul lui Al. Dima, ci doar să-i sugerez metoda, aria și ideile cele mai interesante. Este un studiu serios și util, și e bine că republicarea lui, după trei decenii, îl aduce în atenția specialiștilor (sau a nespecialiștilor ca mine)”. ■ Alexandru George scrie despre *Artiști și critici*: „Având ca scop judecarea, criticul așează cartea într-un sistem cât mai larg și mai complex de relații. El tinde să definească opera ca parte dintr-un tot și să se definească pe sine prin capacitatea proprie de a defini. [...] Artistul trebuie să facă din lucrarea sa un absolut. Criticul e la obiect în momentul în care, indiferent prin ce metodă, a plasat opera de care se ocupă într-un sistem exterior sieși, și această operație e una de recunoaștere a realității operei altuia”. ■ Ștefan Aug. Doinaș se referă la *Dragoș Vrânceanu sau fabulosul discret*: „... lirica lui Dragoș Vrânceanu înregistrează probabil, cea mai redusă evoluție a unui poet român: atât ca tematică, dar și ca procedee poetice, poezia lui pare a se fi cristalizat dintru început, fidelă mereu față de sine însuși. [...] Poet al fabulosului discret, Dragoș Vrânceanu se înrudește cu Bлага din *La curțile dorului* (minus halo-ul metafizic) și cu Emil Botta din *Pego gură de rai* (minus eufoniile folclorice și poza romantică de ev-mediu autoh-

ton)”. ■ În articolul *Eseuri despre Gândirea modernă*, Eugen Iacob recenzază cartea lui Mircea Malița, *Aurul cenușiu* (Dacia, Cluj, 1971): „Eseurile lui Mircea Malița, având în spatele lor un sistem riguros de gândire, propunând ipostaze originale și îndrăznețe, invită la o meditație prelungită asupra Timpurilor Moderne, asupra rostului și rolului tehnicii în civilizația viitorului, asupra necesității de a găsi un echilibru în câmpul fărâmat al culturii moderne”. ■ Redacția revistei consemnează *Premiile revistei „Argeș”*: „Marți 25 mai, orele 17, a avut loc la Sala Palatului Culturii din Pitești o întâlnire cu scriitorii în cadrul festivităților *Memoria Argeșului*, 23-30 mai 1971 (Ediția III-a). Cu acest prilej au fost înmânate premiile revistei «Argeș».” □ Premiul de onoare: Emil Botta, pentru întreaga sa operă poetică; □ Premiul pentru poezie: Ileana Mălăncioiu, pentru volumul *Către Ieronim* (Albatros), Premiul de istorie literară: Dan Zamfirescu și G. Mihăilă, pentru contribuția lor la readucerea în actualitate a unei valori fundamentale a culturii românești, *Învățăturile lui Neagoe Basarab*. □ Premiul pentru debut: Dan Rotaru, pentru volumul *Plânșul oglinzilor* (Ed. Eminescu), și Miron Cordun, pentru placheta *Edict* (Biblioteca Argeș). □ Premiile au fost acordate de un juriu format din Radu Boureanu, Al. Cernea-Rădulescu, Grigore Comartin, Constantin Dinischiotu, Cezar Ivănescu, Eugen Jebeleanu, Nichita Stănescu, Gheorghe Tomozei.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 25**] Include versuri de Mircea Micu, V. Oișteanu, I. Negoïtescu. ■ Al. Oprea celebrează un centenar critic: *Ibrăileanu la 100 de ani*, grupaj completat de articolul lui E. Manu, *Contemporaneitatea lui Ibrăileanu*. □ M.N. Rusu revine la mitul lui Nicolae Labiș, în *Să te cuprinzi temeinic cu ideea acestei vremi..*

29 mai

● [**„Cronica”, nr. 22**] Pe prima pagină, în siajul comemorării din numărul precedent, M. Ungheanu încearcă o privire *Dincolo de rivalități*, analizând polemicele dintre „Viața românească” și „Sburătorul” și, implicit, dintre cei doi critici promotori, G. Ibrăileanu, respectiv E. Lovinescu, „extremisme la fel de necesare amândouă, dacă nu ignorăm dialectica faptelor ce se încrucișau atunci, încercând să coexiste”. □ De asemenea, N. Irimescu deschide rubrica *Moment* cu informații privind sesiunea științifică jubiliară închinată criticului ieșean, organizată în aula Universității, la care au participat invitați din întreaga țară: I. Hangiu, acad. Iorgu Iordan, Const. Ciopraga (*Ibrăileanu – personalitate reprezentativă a epocii*), Gavril Istrate (*Evocarea profesorului*), Al. Dima (*Constante ale concepției teoreticianului literar G. Ibrăileanu*), D. Irimia (*Ibrăileanu despre stilul poetic eminescian*), Leon Levițchi (*Ibrăileanu și literatura universală*), G.G. Ursu (*Amintiri despre Ibrăileanu*) ș.a. La finalul dezbaterilor, participanții au adresat lui Nicolae Ceaușescu o telegramă în care susțin: „Omagierea lui G. Ibrăileanu, figură de prim plan în cultura românească, dobândește o semnificație complexă în contextul istoric al României de

astăzi, visurile tânărului socialist și aleprofesorului democrat din Iașul de altădată, care coincideau cu năzuințele întregii națiuni, găsindu-și împlinirea deplină în anii luminoși ai socialismului”. □ Pe prima pagină, o poezie de Gheorghe Istrate. □ De asemenea, citim și versuri de Ana Mășlea. □ *Primăvară veche*, schiță de Petru Popescu. □ Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul de versuri intitulat *etică* (Albatros, 1971), semnat de romancierul Mircea Ciobanu, „un scriitor de mari surprize estetice, care face risipă de inteligență, fie că scrie roman, fie că navighează solemn și imperturbabil în gondolele erudiției eseistice sau se reîntoarce la poezie copleșind-o cu o insistență de exilat”. □ Al. Dobrescu crede în *Posibilitatea clasicismului românesc*, după lectura volumului semnat de D. Păcurariu, *Clasicismul românesc* (Minerva, 1971), cel care, deși pleacă de la un punct de vedere numai parțial inedit, este primul care acordă temei o asemenea amploare, urmărind „elementele clasice detectabile în operele literare românești” pe parcursul întregii noastre literaturi. □ „Nicolaie Breban, scriitorul impus prin câteva cărți de valoare, are mai întâi meritul îndrăzelii cu care s-a aruncat într-un domeniu de creație absolut străin preocupărilor sale anterioare”, scrie Șt. O. Mugur, la premiera filmului *Printre colinele verzi*, regizat de autorul însuși, o ecranizare a propriului roman din 1968, *Animale bolnave*. □ După decernarea premiilor Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, în cadrul Festivalului Național și a Concursului de creație și interpretare teatrală – 1971, cea mai amplă manifestare de acest gen din întreaga țară, o parte din membrii juriului (între care și N. Carandino, Valentin Silvestru, N. Barbu) răspund unei anchete inițiate de revistă, cu tema *Orientări și perspective ale mișcării teatrale*. Considerând că avem de a face cu „un veritabil reviriment al dramaturgiei”, N. Barbu, cronicarul teatral al „Cronicii”, enumeră o serie de autori precum Paul Everac (*Ape și oglinzi*), D.R. Popescu (*Pisica în noaptea Anului Nou*), Nagy István (*Înainte de potop*), Mihnea Gheorghiu (*Zodia Taurului*), Horia Lovinescu (*Și eu am fost în Arcadia*), Mircea Radu Iacoban (*Fără cascadori*), Andi Andrieș (*Duet*), creațiile dramatice ale acestora indicând „o sensibilă apropiere de adevărul uman mai greu de prins în scheme și în concepte”. □ A. Vraciu se întrebă dacă „zarva” stârnită la începutul anului de „Săptămâna culturală a Capitalei” care a publicat articole și comentarii vizând *Descifrarea limbii traco-dacilor*, este o farsă sau o parodie și n-ar trebui privită „de pe poziții mai sobre și mult mai apropiate de adevărul științific, ascuns la o mai mare adâncime” (continuare în nr. 24). Concluzia este aceea că pretențiile autorilor (Iordache Moldoveanu, Bălașu Moldoveanu și Nicolaie Aghinii) sunt „pure invenții”. □ În același ton, N.A. Ursu își pune întrebarea dacă *Există în literatura română Cântecul lui Potocki?*, punctând erorile dintr-o cercetare mai veche, din 1960, a lui I.C. Chițimia, vizând un manuscris atribuit de acesta lui Miron Costin. □ Documente brâncușiene inedite, descoperite în arhivele din Târgu-Jiu, referitoare la variantele succesive ale *Mesei tăcerii*, aduce prof. Ion Mocioi. □ Citând din articolul

recent semnat de Al. Ivasiuc în „Contemporanul” („Critica noastră, pe lângă formele accentuate de cinism, mercenariat, de lipsă de respect pentru adevăr, care otrăvesc climatul literar, mai este și fără busolă în marea majoritate a cazurilor”), N. Irimescu (la rubrica *Moment*) este de părere că nu se poate generaliza, deși astfel de manifestări se fac resimțite uneori. □ Același semnatar trece în revistă cuprinsul numărului 2/1971 al revistei „Steaua”: „texte de ținută, de o indiscutabilă valoare”. □ Analizele tematice ale lui Jean-Paul Weber, denumit „poet și virtuos al criticii literare”, sunt comentate de Petruța Spinu. □ Pe ultima pagină, Mihai Lozbă traduce prezentarea pe care Gheorghe Arsovschi o face literaturii macedonene contemporane.

● **[„Flacăra”, nr. 22]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga semnează un articol omagial, intitulat *Un centenar*, dedicat lui Garabet Ibrăileanu, la o sută de ani de la naștere. ■ Valeriu Cristea prezintă volumul lui *Mircea Horia Simionescu, Bibliografia generală*: „amestec de parodie și spirit urmuzian, cartea – ce poate oferi o bună cură de dezintoxicare pentru vicioșii lecturii–și-a propus să devină, pe măsura sporirii volumului ei, un adevărat dicționar (enciclopedic) al prostiei (al prostiei active, «creatoare», roasă de morbul manifestării); ea denunță imbecilitatea recenzentului, satisfăcut de activitatea pe care o desfășoară, clișeele și convenționalitatea literaturii”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Merge și așa...*. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Cine ajută pe cine?*, despre vizita ministrului de externe chilian în România. □ La secțiunea *Carte* este semnalată apariția, la Minerva, a celui de-al doilea volum de *Opere* de Șt.O. Iosif, ediția fiind îngrijită de Ion Roman. □ Debutul liric al lui Gheorghe Ursu, cu volumul *Mereu doi* (Editura Litera) este însoțit de un cuvânt înainte semnat de Nina Cassian: „o știință a virtuților cuvântului, mai bine-zis specularea acestora în combinații nu de puține ori surprinzătoare, trădează un poet îndelung familiarizat cu tehnica lirică. Versul fastuos, metafora ingenioasă, virtuozitatea expresiei nu ne împiedică a descifra un romantic de generoase disponibilități sentimentale”. □ Se anunță apariția, la Meridiane, a volumului *Viața lui Michelangelo* de Romain Rolland, traducere de C.D. Zeletin. □ Se semnalează debutul Luminiței Coler, cu volumul de proză *Nisip sub pleoape* (C.R., 1971) □ La Târgu Mureș, apare noua serie a revistei „Vatra”, primul număr „fiind închinat semicentenarului P.C.R”. □ La secțiunea *Teatru*, este comentată adaptarea, după Marguerite Duras, a piesei *La musica*, interpretată „în cadrul serilor de teatru organizate de A.T.M”. □ O nouă premieră a piesei lui Paul Everac, *Camera de alături*, are loc la Teatrul Național din Craiova

● **[„Luceafărul”, nr. 22]** Nicolae Balotă semnează articolul *Reabilitarea pasiunii* în care, pornind de la semnificațiile termenului de *pathos* din antichitate, oferă o definiție a noțiunii de pasiune potrivită pentru contemporaneitate: „Pasiunea a ajuns să se identifice cu o iubire excesivă, cu o fixație erotică. Se spune – expresie îndeajuns de trivială: «a făcut o pasiune pentru cineva»”.

■ Fănuș Neagu și Cezar Baltag redactează *Poșta redacției*. ■ Ioana Theodorescu recenzează piesele de teatru *Vinovatul*, *În căutarea sensului pierdut*, *Iertarea* și *Dreasoarea de fantome* de Ion Băieșu, opere pe care le încadrează în tradiția teatrului absurdului: „Comediile, toate într-un act, ar putea fi considerate piese de avangardă, dacă prin avangardă înțelegem atitudinea polemică, persiflantă, libertatea față de canoane, anumite îndrăzneii de idei și construcție”. □ Cartea de *Cronici literare* a lui C. Stănescu este recenzată de Dinu Flămând care menționează faptul că autorul încearcă să stabilească datele unui program estetic independent al literaturii contemporane față de ceea ce se scriese până în acel moment: „Împotriva unor idei care pledează pentru modestia cronicii literare, C. Stănescu propune, fără să o declare, dar reușind o formulă de independență”. ■ În articolul său, Alexandru Paleologu se referă la *Nivel estetic și snobism* unde, pornind de la un concert de muzică clasică, face distincția dintre adevăratul simț estetic și pretențiile estetice de care dau dovadă unii ascultători pentru care arta nu poate vorbi decât despre temele mari: „Pretențiile acestea de nivel estetic superior și teama de a se compromite cu gusturi prea simple și cu aprecierea unor opere prea accesibile sunt un simptom clar de subdezvoltare intelectuală”. □ În *Despre idei*, Teodor Mazilu regândește întreaga tradiție a noțiunii de idee, încercând să explice faptul că „nu, la început n-a fost cuvântul. Târziu de tot, odată cu dezvoltarea intelectului, realitatea a fost transformată în cuvinte, în idei, în noțiuni”. ■ Este publicat un fragment din partea a patra a romanului *Moromeții*, vol. II de Marin Preda, intitulat *Moromete și Isosică*. ■ Marin Sorescu semnează articolul *Camus revoltat* în care, pornind de la punerea în scenă a pisei *Starea de asediu* de Jean-Louis Barrault, aplică ideile lui Camus despre *Omul revoltat* la noile manifestări din spațiul artei teatrale. □ Adrian Păunescu semnează articolul *Am zis și eu o vorbă, n-am dat cu parul*. □ Este publicat articolul de factură literară *La „Sburătorul”* scris de Constant Tonegaru la un an de la moarte criticului Eugen Lovinescu. □ La secția *Punct și virgulă*, Sașa Pană scrie articolul *Realități secrete*. ■ Sunt publicate poemele *Mai frumoasă ca lacrimile*, *Cu atât mai rău pentru mine*, *Roza și rezeda*, *Pentru tine* și *Richard II patruzeci* de Louis Aragon în traducerea lui Tașcu Gheorghiu.

30 mai

• [„România liberă”, nr. 8273] Aurel Baranga semnează articolul *...și un sfert de pagină*, meditănd asupra importanței scrisului în viața individului, („Într-o celebră tabletă, Arghezi denunța hîrtia ca pe o diabolică invenție a spiritului negativ”), trimiterea sa directă vizând, în mod special, „denunțul”, „armă de efect imediat”, „luciferică”, ce îi pare a funcționa după principiul machiavelic „Calomniază, calomniază, ceva rămîne”. Astfel, propune ca „în clipa în care se demonstrează că denunțul e fals, să se dea denunțătorului pedeapsa ce i s-ar fi dat denunțatului, inocent, dacă denunțul ar fi fost just. Sînt

convins că aplicându-se o procedură de maximă urgență, plaga ar fi stîrpită”. □ Apare *Chemarea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste* adresate, printre altele, și oamenilor de artă și cultură, cărora li se cere să creeze „noi opere inspirate din clocotul construcției socialiste, opere care să dea în-truchiparea artistică eroismului și frumuseții faptelor oamenilor muncii, să-i însuflețească în activitatea lor pentru înfăptuirea obiectivelor noului cincinal! Exprimînd cu și mai mare forță năzuința și idealurile poporului nostru, veți contribui la ridicarea continuă a nivelului de cultură al maselor, la dezvoltarea conștiinței lor socialiste, la afirmarea înaltelor virtuți morale caracteristice omului nou, veți spori patrimoniul de valori spirituale al patriei noastre socialiste”. □ Boris Buzilă, în *Mult în puțin (spațiu!) – deviza „enciclopediștilor”*, dezbate cu Aurora Chioreanu, directorul Editurii Enciclopedice, publicarea unor volume ca *Enciclopedia României* și *Marea enciclopedie română*, atrăgând atenția asupra necesității de a acorda o mai mare amploare unor lucrări de acest tip („10-12 volume înseamnă «numai» de trei ori *Dicționarul enciclopedic!*”).

• [„Scînteia”, nr. 8801] *Chemarea Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*, vine cu explicația: „Toate forțele, întreaga energie creatoare a poporului nostru pentru îndeplinirea și depășirea mărețului program de propășire a patriei socialiste – Planul Cincinal 1971-1975!”. ■ În *Adnotări* S. Movileanu serbează „*Lyceum*” la numărul 100: „Dedicată cu precădere tinerețului studios, dar și unor categorii mult mai largi de cititori, colecția «*Lyceum*» (publicată de Albatros) a reușit de a lungul a patru ani de existență să-și contureze un profil distinct: a asigurat o îmbinare armonioasă a volumelor reprezentative pentru domeniul creației literare și artistice – domeniu preponderent de altfel în activitatea colecției, ilustrat până acum, de pildă, prin ediții din operele lui D. Cantemir, Alecsandri, Eminescu și Caragiale, Maiorescu, Dobrogeanu-Gherea și Eugen Lovinescu, Camil Petrescu și Mihail Sadoveanu, Zaharia Stancu și Marin Preda, [...] Și pentru că am amintit de aceste deziderate se cuvine să ne referim acum măcar la unul dintre ele – *ritmicitatea și ordinea aparițiilor* – a căror nerespectare este de natură să intrige pe cititorul care așteaptă nu o dată mult timp până află în rafturile librăriilor cartea anunțată și căutată”.

31 mai

• [„Munca”, nr. 7319] Marin Stoian scrie despre *Întâlniri ale scriitorilor cu tineri muncitori*: „Din inițiativa Consiliului Central al U.G.S.R. și a Comitetului Central al U.T.C., un grup de scriitori format din poeții George Dan, Mihai Gavril, Gheorghe Istrate, Constantin Nisipeanu [...] și prozatorii Adrian Cernescu, Constantin Georgescu și Mihai Tunaru, s-au deplasat între 14 și 23 mai pe câteva dintre marile șantiere ale țării în vederea unor întâlniri cu muncitorii și cu tinerii cititori. [...] Mesageri ai fenomenului literar actual, scriitorii au

depus o vie mărturie a efervescentei creatoare din câmpul nostru cultural. Au primit, la rândul lor, mărturia unui peisaj al mărețelor transformări prin care trece țara, a drumului străbătut cu asiduitate spre culmi de civilizație”.

• [„Scânteia”, nr. 8802] Numărul vine cu un ecou la chemarea Frontului Unității Socialiste – *O înflăcărată chemare la mobilizarea energiilor creatoare ale întregii națiuni. Înfăptuirea prevederilor cincinalului – cauză patriotică a tuturor fiilor României Socialiste*. În cadrul textului, inevitabil, apare un citat din Nicolae Ceaușescu, preluat din expunerea rostită cu prilejul semicentenarului partidului.

[MAI]

• [„Amfiteatru”, nr. 5] La rubrica *Forumul cărților* semnalăm scurtele recenzii ale unor cărți fundamentale din domeniul teoriei literare, precum René Wellek, *Conceptele criticii* (referent Paul Drogeanu), M. Bahtin, *Problemele poeziei lui Dostoievski* (referent Mihai Minculescu), Mikel Dufrenne, *Poeticul* (referent Victor Atanasiu), I.M. Lotman, *Lecții de poetică structurală* (referent Lucian Strochi) și un romancier, W. Faulkner, *Zgomotul și furia* (referent Aureliu Goci). □ Ana Blandiana formulează răspunsuri de bun simț la întrebări („Cât suntem de cunoscuți? De ce nu suntem mai cunoscuți? Când vom fi mai cunoscuți?”) legate de cunoașterea literaturii române peste hotare (eseul *Dincolo de hotarele limbii*). □ Marian Popa (articolul *Poarta sărutului*) interpretează simbolul porții sau al ușii în operele a diferiți scriitori străini (H. G. Wells, F. Kafka, Racine, Robert Pinget, Robert Musil, Martin Buber) și români (Marin Sorescu, Augustin Buzura) □ Mihai Tatulici publică proza *Salvatorul*. □ În articolul *O ipoteză captivantă. Dar este ea oare adevărată?*, Constantin Chirculescu face un rezumat al studiului lui Ștefan Lupașcu, intitulat *Science et art abstract* (Julliard, 1963), citit prin grila ideologiei marxist-leniniste pe spuză căreia trage turta înțelegerii studiului lui Lupașcu: „studiul lui Lupașcu nemulțumește. El reia unele idei de mult vehiculate în filosofia empiriocriticistă, încercând să le îmbrace într-o haină nouă. Observațiile lui Lenin din *Materialism și empiriocriticism* își justifică și cu această ocazie valabilitatea”. □ Natalia Seleșteanu traduce lungi părți din studiul filosofului și sociologului Jean Baudrillard, intitulat *Obiecte, obiecte, obiecte*, în care se exhibă și condamnă ideea de aglomerare a producției, de abundență consumistă a societății capitaliste occidentale.

• [„Argeș”, nr. 4-5] Conține o rubrică dedicată semicentenarului Partidului Comunist Român și un interviu cu Gheorghe Năstase □ La rubrica *Pentru și contra* – Alexandru George scrie despre experiment ca temă a criticii literare contemporane și consideră că la Liviu Rebreanu se poate vorbi despre experiment doar în condițiile în care experimentul presupune o variere de teme, o încercare de schimbare a formulelor narrative, cum se întâmplă cu operele de după *Ion*. ■ Articol intitulat *Eugen Jebeleanu sexagenar*, de Cezar Ivănescu,

discută despre poezia acestuia, acuzatoare în plan social și de un lirism intelectualizat care îl caracterizează, trimitând și la George Bacovia. În final, ideea reprezentativă pentru Jebeleanu este aceea că: „El restituie fapte, emoții, în mod clasic într-o puritate cu adevărat rară”. □ Poezii publică Mihai Moșandrei, Marilena Șalca, Al. Raicu, Teodor Anastasiu, Ion Tudor, Valeriu Gorunescu, Teodor Dragomirescu, Sorin Comăniță, Ștefan Popescu, Olga Dan ■ La secțiunea *Caligrame*, Florin Manolescu comentează cărțile de poezie: *O casetă cu șerpi* (Petre Stoica), *Repaosul vocalei* (Virgil Teodorescu), *Poezii* (Teodor Pâcă); Dana Dumitriu comentează cărțile de proză: *Păsările* (Al. Ivasiuc), *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (Petru Popescu), *Edenul de piatră* (George Alboiu) □ Sunt publicate poezii de Miron Codrun, Florica Badea, Maria Constantinescu, Veronica Porumbacu, Adrian Beldeanu, Dan Rotaru și Ludmila Ghițescu □ În *Biblioteca Argeș* sunt publicați Geo Bogza cu volumul *Goții* și Ion Mona cu volumul *Fresce*. ■ Rubrica *Arbori din țara promisă: Argezi și pathosul mâinii* – Al. Cerna-Rădulescu: „Tudor Argezi își va folosi condeiul cu ascuțiș de bisturiu ca să spargă marile tumori ale ceasului istoric, scriind pagini necruțătoare împotriva lui Hitler, împotriva ideologiei lui pline de otravă și fiere, împotriva trădătorilor de țări”. De aceea există printre poeziile sale specii precum polemica, fabula, pamfletul. ■ În rubrica *Întrebări ale prozei de azi*, Adrian Marino scrie despre lirismul cultivat de unii prozaatori, despre tragic și lipsa de tragic la Mircea Eliade și despre tema traumei personajului identificabilă în operele lui Al. Ivasiuc; Edgar Papu constată elementul de ordin social din proza autorilor contemporani și prezența orașului ca o nouă realitate, cum apare el în romanul *Moromeții*. ■ *Cronica literară* de Valeriu Cristea despre *E. Lovinescu, scepticul mântuit* - Eugen Simion. ■ Matei Călinescu scrie despre *Incredibila simplitate* – adică despre modalitățile de realizare a poeziei moderne, pornind de la doctrinele vizibile în ultimele două secole: imitația, imaginația, expresivitatea. Lirismul expresiv este evitat de poeții moderni, precum Poe, Baudelaire, rolul imaginației în poezie a devenit primordial, ca fundament al creației. Totodată, se remarcă o tendință către „literalitate (ca formă a refuzului unui sens transcendent față de text)” și către căutarea poeziei în zonele aparent marginale ale poeticului. □ Teatru – *Ultima dimineață*, de Radu Boureanu □ Rubrica *Onomastică și genealogie* cuprinde un studiu despre Mihai Eminescu, scris de George Sanda și intitulat *Emin - Eminovici*.

● [„Astra”, nr. 5] Sub denumirea *Revenire la drumul lung și întortochiat al cărții*, se continuă ancheta începută în numărul 1 al revistei „Astra”, din acest an, Mihai Nadin intervievându-l, acum, pe Ion Dodu Bălan cu privire la „editarea și difuzarea cărții la noi”. Pentru buna funcționare a sistemului editorial, Ion Dodu Bălan crede că trebuie sporită responsabilitatea editurilor, care să se reflecte într-o „selectare riguroasă și competentă, pe criterii valorice”, a cărților care urmează a fi publicate. Mai mult, în fiecare județ ar trebui să se

constituie „comisii de comandă a cărții” care să includă atât cititori nespecialiști, cât și membri ai comitetelor județene de cultură”, și cărora să le revină misiunea de a stabili nu doar cărțile care vor fi publicate, ci și tirajele acestora. ■ În articolul *Garabet Ibrăileanu, critic și teoretician al literaturii*, Mircea Mancaș rememorează atmosfera și specificitatea cursului de literatură ținut de critic, remarcabil, pe de o parte, prin „simplitatea gravă și directă a comunicării ideilor”, prin „aerul spontan al discuției” și „gândirea incandescentă, permanent atrasă de faptul creației de valoare” – pe baza căreia se construiește discursul critic, iar pe de altă parte, prin riguroasa lui organizare – decupajul epocilor motivându-se obiectiv, prin „documentul” istoricului literar. Semnatarul articolului reține, de asemenea, particularități ale analizei critice – „intelectualismul criticului era înclinat către disecția și analiza fenomenului literar”, corelativ cu „condiționarea și implicațiile lui sociale”, precum și „realismul concepției și baza materialistă a interpretării operei de artă”. În acest mod, Ibrăileanu realiza o demonstrație despre felul în care literatura poate deveni o „oglină aproximativ exactă a realității obiective în actul cunoașterii”.

■ *Dicționarul de literatură și artă modernă* prezintă, dintre definițiile *Dicționarului de estetică generală*, aflat în curs de apariție E. P. *Eroicul* – realizată de Ion Ianoși, *Alegoria*, realizată de Titus Mocanu, și *Aksak*, realizată de Anton Dogaru. ■ Nicolae Balotă publică articolul *Dacă aș scrie o istorie a literaturii române*, în cadrul căruia, revendicându-se de la modele precum G. Călinescu, comparat cu Gustave Lanson, și Eugen Lovinescu, asociat cu Francesco de Sanctis, pe de o parte, și de la tradiția critică reprezentată, la noi, de Titu Maiorescu și spiritul critic junimist, de Școala Ardeleană și chiar de componenta critică a demersului cultural și literar al scriitorilor pașoptiști, pe de altă parte, crede că „literatura contemporană nu mai poate fi judecată prin prisma exclusivă a valorilor estetice”, și că „o coordonată esențială” a unei istorii a literaturii române trebuie să își asume bipolaritatea autohtonism/modernism (occidentalism, universalism).

■ Suplimentul „Astra literară” inaugurează rubrica *Poezia lunii*, în cadrul căreia Virgil Teodorescu va publica o selecție de poezie din revistele de literatură și cultură românești din epocă, însoțită de o scurtă notiță bio-bibliografică referitoare la poetul/poeții selectați. În acest număr este publicat textul lui Paul Emanuel, *Începând de mâine, 1 martie*, apărut, inițial, în revista „Argeș”, nr. 4 – 5 din 1971, p. 15. ■ Nicolae Florescu propune interviul *Cu Romulus Vulpescu despre „amatorismul avizat”*. Poet, prozator, tălmăcitor, cronicar literar și dramatic, istoric literar, dramaturg și regizor, Romulus Vulpescu a tradus texte aparținând lui Du Bellay, Villon, Baudelaire, iar Seghers a publicat, în 1970, ca o dovadă certă a recunoașterii internaționale a valorii de scriitor a celui intervievat aici, o primă selecție din scrierile sale literare. ■ O rubrică distinctă prezintă poezii semnate de către poeții premiați de Asociația Scriitorilor din Brașov, respectiv Ion Th. Ilea, Dărie Magheru, Mihai Arsene. ■ În cadrul rubricii *Speculații critice*, Voicu Bu-

gariu publică articolul *O super antologie*, în care discută chestiunea elaborării unei posibile istorii a literaturii române contemporane. Criticul literar care ar purcede la un atare demers ar trebui, în prealabil, să fi parcurs materialul critic și publicistic existent deja, și să procedeze prin selectarea unei „poezii socotite esențiale pentru creația unui poet”, susceptibilă de a fi validată drept „metaforă a întregii opere”, și care va fi comentată succint. Întrebările și problemele care decurg de aici nu sunt simple – întrucât alegerea acestei poezii este profund subiectivă, cum poate aceasta să „dea seamă de toate etapele creației” unui poet? În aceste condiții, cum se va constitui comentariul acesteia – din generalități sau ca o „sinteză a operei”? Recurgând la argumentul mitocriticii de descendență Gaston Bachelard, Voicu Bugariu pornește de la premisa conform căreia „orice poet este dominat de o imagine preferată”, pe care poezia selectată de criticul aflat în căutarea „sunetului fundamental, a tonului original”, o va conține, căci, „aprofundând opera unui poet autentic pare imposibil să nu descoperi o poezie super-antologică”. Mai mult, această „metaforă a întregii creații” a unui poet va garanta „unitatea expunerii materialului”, „unitatea de gust”, și îi va da criticului angrenat în această aventură „dintre cele mai interesante” posibilitatea de a se autodefini. ■ Rubrica *Note de lector* propune o recenzie la volumul de *Teatru* al lui Ion Băieșu, apărut la E.C.R. și conținând 4 piese – *Dresoarea de fantome* – caracterizată printr-un interesant „joc de inteligență și fantezie, cu accente grotești”, *În căutarea sensului pierdut* – „parabolă neizbutită”, *Vinovatul* – piesă din care lipsește „mișcarea de situații” și *Iertarea* – piesă în care „se discută cu o gravitate impresionantă despre fericirea omului”. □ Anatol Ghermanschi recenzează volumul de reportaje *Oda zilnică*, al lui Traian Coșovei. □ A. Câmpeanu recenzează volumul de studii și cronici literare al lui V. Ardeleanu, intitulat *A urî, A iubi*, volum care reunește articole publicate în revista „Steaua”, al cărei cronicar literar Ardeleanu este de peste 10 ani. □ Sub inițialele T.V., este recenzat romanul lui Sorin Titel, *Lunga călătorie a prizonierului*, cu observația că scriitura „sacrifică analiza în favoarea aglomerării de senzații și idei a căror spontaneitate este în afara oricărei suspiciuni”.

● [„Ateneu”, nr. 5] La rubrica *Argument*, în articolul *Debutul*, Radu Cârneli, determinat de experiența sa de redactor-șef al unei reviste de cultură în care au debutat mulți tineri scriitori, încearcă să dea răspuns unor întrebări care l-au preocupat: „Cum trebuie făcută lansarea unui talent tânăr? Ce trebuie să avem în vedere, câtă încredere trebuie să investim, cum înțelegem susținerea în continuare a respectivului începător?”. Răspunsul trimite la „autenticitatea, originalitatea vocii respective [...]. Din noianul de plicuri doldora de «poezii» trebuie să descoperim «poezia»”, apoi „se impune o cât mai atentă promovare, în sensul refuzului mediocrității și imposturii și susținerii cu dragoste și permanent curaj a celor chemați a-și dărui focul sacru în circuitul spiritualității românești. Este o datorie de onoare”. ■ *Există generație literară?* Redacția

revistei „Ateneu” s-a adresat mai multor scriitori cu rugămintea de a-și exprima opiniile referitoare la „intensitatea cu care se simt implicați într-o generație literară. Există [...] o solidaritate a acelorași vârste biologice, a seriilor, a valorilor care apar continuu și înprospătează orizontul literaturii”. Sunt publicate răspunsurile lui Mihai Ursachi, sub titlul *Afinități elective* în care declară: „nu cred într-o solidaritate spirituală a generației văzute pur și simplu ca grup de vârstă, ci în comuniunea explicită sau nu, a spiritelor care, înrudite, se atrag electiv”; și Emil Brumar, cu *Însăși cărămida*: „Nu. Atunci nu aveam sentimentul că fac parte dintr-o generație, ci dintr-un vis, ce-i drept, comun”. ■ La rubrica *Note*, C. Călin atrage atenția, în articolul *O „estetică a duioșiei”*, asupra studiului introductiv semnat de Ion Apetroaie la volumul *Întuneric și lumină* (Albatros, 1970) de I. Al. Brătescu-Voinești, în care exegetul face observații remarcabile în legătură cu „estetica duioșiei” pe care scriitorul o acreditează în opera sa, și care justifică efortul unei mai drepte aprecieri în interpretarea literară a creației sale. ■ În prezentarea *Poezia lui Florin Mugur*, Constantin Crișan face observația că „există poeți în jurul cărora critica literară se pronunță greu, cu întârzieri curioase cerându-le parcă noi dovezi, așteptând lansarea lor din senin, când lansarea există, este cuprinsă deja în propria lor creație lirică” și își exprimă nedumerirea în legătură cu recunoașterea tardivă a calității producției poetice a lui Florin Mugur: „Oare *Mituri*, *Destine intermediare* și, acum, nu demult, *Cartea regilor*, excelentă apariție lirică, nu sunt dovezi suficiente pentru a impune valoarea poetului Florin Mugur? [...] Poetul respiră tristețea de a nu putea mișca singur întreg Cosmosul, nostalgia integrității umane și a spiritului integral, noțiuni metafizice adânci cu mari implicații sociale și psihologice, pe care el le îmbracă în simboluri, în alegorii estetice străvezii. [...] Suferința, ca fenomen bioestetic, a reintrat prin Florin Mugur în poezie, într-o poezie originală, puternică”. ■ Comentariul la nuvela lui Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*, făcut de G. Pătrar, evidențiază înrudirea tematică a nuvelei cu romanul *Străinul* al aceluiași prozator, „preferința scriitorului pentru același univers uman, pentru eroii adolescenți, tineri. Tonalitatea diferită a celor două creații ar consta în faptul că *Străinul* abordează socialul din exterior, oarecum jurnalier, pe când recenta nuvelă stăruie asupra efectelor lui interioare, subiective. Dar în *Moartea lui Ipu* interesează prea puțin zugrăvirea realităților determinate de război, cu alte cuvinte aspectul social al conflictului. Ceea ce dă interesul nuvelei e comportamentul unor tipuri în fața pericolului morții, comportament care, în cazul de față, nu ne apare ca o consecință a războiului, ci ca un dat al vieții în general. [...] Totul în nuvela *Moartea lui Ipu* este văzut cu ochii visători ai unui adolescent maturizat de evenimente. [...] De altfel, dezvăluirea psihologiei personajului narator [...] îi prilejuiște naratorului excelente pagini de analiză a sufletului adolescentin”. ■ Hristu Cândroveanu scrie *Un imn al nevoii de aer*, articol despre „lirismul adesea netemperat, până la păgână impudicitate [...] prezent în scrisul Sânzienei Pop”. În romanul *Serenadă la*

tompetă, greu încadrabil într-o formulă, „autoarea cântă tragedia vârstei adolescenței fără adolescență. [...] Dramele tuturor sunt și dramele sale, pe care le trăiește acut, punându-le în scenă în regia propriei sensibilități juvenile”. Este evidențiată „o permanentă interferare a realului cu fabulosul. Se întâmplă adesea, în carte, să nu-ți dai seama când ai trecut de pe un tărâm pe celălalt. Procedeul are, pe rând, funcție de balsam pentru răni nevăzute și de justițiară răzvrătire [...]. *Serenadă la tompetă* nu înseamnă numai inconformism, inadaptare la un mediu auster, inuman. Ar fi prea puțin. E o carte consistentă, care reușește să aibă dramatism și se ține minte, fără băiețisme fals iconoclaste. Poate de aceea demolează [...] ce este putred în noi, în viață. Am numit-o un imn al nevoii de aer a omului, dincolo de vârste și de timp”. ■ Adrian Marino publică partea I a studiului *Antiliteratura ca metodă*. Făcând biografia ideii de literatură, exegetul constată că „antiliteratura prezintă particularitatea, eminemamente modernă, de a valoriza negația, de a întoarce în sens pozitiv totalitatea conceptelor și determinărilor negative ale literaturii; tendința constantă, organică și programatică este, bineînțeles, refuzul, ruptura, negația radicală a valorilor estetico-literare tradiționale, în spiritul celei mai consecvente și autentice avangarde. Dar în subtext, acest impuls profund negativ dezvăluie o serie de nebănuite latențe pozitive, chiar dacă dificil reperabile la prima vedere”. Întregul studiu argumentează cu exemple din literatura universală și română prefacerea treptată a negației, ironiei și parodiei literaturii într-un *stil*. ■ La rubrica *Arhiva Ateneu*, dedicată *Centenarului Ibrăileanu*, N. Gr. Stețcu „aduce un umil omagiu postum profesorului său”, într-un articol de istorie literară, „*Amorurile mele*.. Trecerea în revistă a unor momente din bogata viața sentimentală a lui Ibrăileanu sunt, pentru semnatarul lucrării – cercetător pasionat al vieții criticului, „numai un prilej de a aduce unele completări și a face unele rețușări și identificări absolut necesare” pentru a se înțelege că personajul Adela, din romanul omonim, „este o sinteză artistică a unor ființe pe care (Ibrăileanu) le-a iubit într-un trecut îndepărtat. Are ceva din cochetăria Estellei Aslan, gingășia și candoarea Otiliei Șapira și puțin din adorația «tăcută și discretă» a Elenei Carp”. ■ La rubrica *Fișier*, Emil Manu face istoricul *Revistei „Albatros”*, scoasă de un grup de studenți (între care Geo Dumitrescu, Dinu Pillat) din București între 10 martie 1941, când a apărut primul număr, și 15 iunie 1941 (nr. 7), când a fost suspendată de cenzura antonesciană. Articolul face referiri la programul revistei, la orientarea ei ideologică, la cei care publică, la rubrica *Poșta redacției*, la *Cronica limbii* semnată de Ion Coteanu și la *Cronica dramatică*: „Cea mai semnificativă contribuție a *Albatrosului* o constituie *Cronica mărunță*, unde [...] se ia atitudine în legătură cu îngrădirea libertăților democratice”. ■ Mircea Tomuș schițează portretul literar al poetei *Constanța Buzea*, a cărei operă era alcătuită, în acel moment, din cinci volume de versuri, dintre care ultimele două, *Agonice* (Ed. Eminescu) și *Coline* (C.R.), apărute în 1970. Aflat în fața unei poezii care la o primă vedere îl impresio-

nează prin „abundența cantitativă” și prin „lipsa de pecete personală”, criticul își propune „să-i supună versul unei analize cât mai riguroase” pentru a separa „principalele tendințe din poezia Constanței Buzea, tendințe exprimate în câteva procedee de expresie”. Precizarea și analiza acestor procedee de expresie nu i se par criticului suficiente pentru conturarea unui portret: „așa cum am observat în preliminarii, există în această poezie ceva încă insuficient de precizat, mai ales din punctul de vedere al afirmării unei individualități distincte. Poeta își pierde contururile portretului său în spatele versurilor, liniile se topesc în cuvinte, se estompează. Ce însemnătate poate avea această împrejurare pentru valoarea specific poetică, definită, după cum știm, prin originalitate? Categorie că nu una negativă, dar nici total pozitivă. Poezia Constanței Buzea se află pe pragul în care lipsa de contur propriu nu a devenit încă numai o calitate, dar a încetat să fie numai un neajuns”. ■ La rubrica *Dezbateri*, Florin Mihăilescu semnează articolul *Lovinescu sub zodia criticii*. Din drumul reconsiderării științifice a operei lovenesciene – patru volume până la momentul apariției cărții lui Eugen Simion, *E. Lovinescu, scepticul mântuit* (1970) –, singură monografia lui Negoïtescu (1970) i se pare lui Florin Mihăilescu a „aduce un punct de vedere interesant și original, de natură să stimuleze dezbaterile critice, chiar dacă argumentele pe care se întemeiază nu pot fi primite”. Raportată la „micul volum al lui I. Negoïtescu [*care*] stârnește opoziții fecunde, masiva teză de doctorat a lui E. Simion reprezintă o cu totul altă ipostază a criticii”. Semnatarului articolului i se pare cu deosebire interesantă problema pe care o impune monografia lui Simion despre modul în care se face critica și cum este ea înțeleasă „(istoria literară fiind critică în fond)”. Pentru Mihăilescu, creația critică se confundă, până la un punct, cu spiritul de construcție: „O asemenea construcție face interesul unor cărți ca aceea a lui Negoïtescu despre Lovinescu sau aceea a lui Manolescu despre Maiorescu [...]. Cartea lui E. Simion este dimpotrivă lipsită cu desăvârșire de construcție, singurul ei plan fiind dat de conceptele lovenesciene și mișcarea lor în timp [...]. E. Simion n-a adăugat nimic «peste» și efortul lui impresionează [...] prin masivitate, nu însă și prin personalitate. Altfel zis, autorul monografiei *E. Lovinescu, scepticul mântuit* nu ne propune o față nouă, inedită a criticului, ci ne-o oferă compendiată cu răbdătoare meticulozitate pe aceea pe care o cunoaștem. De aici tot viciul întreprinderii sale. [...] Nu o obiecție de ordin subsidiar formulăm, ci una de ordin principial, vizând structura studiului a cărui amplasare nu ne poate paraliza totuși inițiativa critică”. Acest aspect nu-l împiedică pe Florin Mihăilescu să formuleze aprecierea că „la ora actuală, cartea lui E. Simion e opera critică cea mai completă și mai judicioasă ce i s-a consacrat lui Lovinescu”, „ideea generatoare a cărții lui Simion [*fiind*] aceea a exemplarității criticului, a caracterului său reprezentativ pentru drama profesiunii critice”. ■ La rubrica *Cronica literară*, Vlad Sorianu semnează două cronici: prima dintre ele este dedicată romanului *Absenții* (Dacia, 1970), de Augustin Buzura, o carte analizată în

contextul judecății de valoare a ultimei generații de prozatori: „Augustin Buzura, Corneliu Ștefanache, Petru Popescu – spre a cita numai câteva exemple – oricât de diferiți stilistic și temperamental, aparțin acestei grupări de scriitori instituți în conștiințe neliniștite ale timpului lor. Ceea ce-i reunește este cota valorică ridicată a artei pe care o cultivă [...] sunt, înainte de toate, buni mînui-tori ai limbii literare. La această condiție fundamentală se adaugă o cultură solidă, o generoasă orientare social-filosofică, conștiința de sine ca martori cu responsabilitate individuală, ai unor timpuri de excepție”. În contextul înnoirii tehnicii și tematicii epicii românești moderne, „absența»lui Mihai Bogdan (personajul principal, *n.n.*) de la dinamica exterioară a trăirii este consecința introvertirii, prin ratarea unei suite de acte existențiale: dragostea, încrederea în semenii, afirmarea profesională, în genere socială, frustrarea de ideal prin meschinăria cotidiană, din care nu știe, nu poate sau nu vrea să distileze esențele superioare. [...] Nu trebuie să ne înșele, însă, pasivitatea personajului, el știe ce e bun și ce e rău în viață, nutrește și o încredere confuză în posibilitatea unei autosalvări, prin eliminarea imposturii din jurul său”, ceea ce-l determină pe critic să-l asocieze cu personajul Béranger din finalul *Rinocerilor* lui Eugen Ionescu. ■ În cronică la *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (C.R., 1970), al doilea roman al lui Petru Popescu, Vlad Sorianu face observația că tânărul autor „mimează gestul amestecării candidă a genurilor, lăsându-le să se întrepătrundă, improvizând publicistic acolo unde simulează că nu mai știe ce-i de făcut, de fapt dialogând sau polemizând dezinvolt cu rigorile contestabile ale prozei tradiționale. [...] Și totuși, nici al doilea roman al lui Petru Popescu nu-și propune [...] ruptura spectaculoasă cu epicul discursiv, cu «prejudecata» povestirii dense, alimentate de sensuri identificabile, cu procedeele analizei psihologice, ale dezbaterii filosofice în manieră eseistică, și nici chiar cu povestea de dragoste exacerbată până la paroxism. Pentru romancier subzistă, neașteptat, toate marile certitudini spirituale dobândite cu trudă de literatură: personajul, istoria, viața socială care transcende sau sublimează imanența obscură a insului”. Sub aspectul temei, cronicarul constată că „întâlnim în romanul lui Petru Popescu ceea ce estetica anilor noștri numește dialectica tragică a relației individului cu vremea sa; a neînțelegerilor și coincidențelor, a confuziilor și nepotrivirilor născătoare de revelații abisale asupra obișnuitului. Aceasta, însă, nu numai că nu absolvă individul de răspunderea opțiunilor, ci lărgind înțelegerea unei lumi aflată sub semnul tragismului cotidian, adâncind cercetarea stărilor de conștiință, ridică la un înalt coeficient etico-intelectual valoarea atitudinii singulare față de istorie”. ■ *Cronica restantă*, semnată de Constantin Călin atrage atenția asupra a două studii monografice care-l aduc pe *Stolnicul printre noi*. Monografia lui Corneliu Dima-Drăgan și Livia Bacăru, *Constantin Cantacuzino Stolnicul (Un umanist român)*, (Albatros, f.a.) „se caracterizează printr-o voluptate a relatării, printr-un entuziasm izbucnind uneori deasupra cotelor spiritului critic”; studiul lui Virgil Cândea, *Stolnicul între contempo-*

rani, (Ed. Științifică, 1971) „probează simpatia intelectuală față de obiect, dar e scris cu prudența cercetătorului care știe că o astfel de temă rămâne deschisă, că «dosarul» Stolnicului mai poate oferi destule surprize. Dacă prima carte excelează în latura descripției morale și prin amploarea documentației, a doua excelează prin prezentarea clară a unui fenomen spiritual, prin siguranța interpretărilor. Cele două lucrări menționate aici sunt, așadar, justificate și utile”. ■ Se publică *poezie*: Maria Petra, Gheorghe Tomozei, Irina Mavrodin, Lelia Rădulescu, Corina Segmar, Gheorghe Palel, Florentin Popescu, Gheorghe Chițimuș, Vasile Popescu, Valeriu Bârgău, Nicolae Herțeg, Dan Petrușca; *proză*: Doina Popa; *traducere de poezie*: Adelia Ivanov; *traducere de proză* (fragment din *Tropicul Capricornului*, de Henry Miller): Ionel Bandrabur.

● [„Cinema”, nr. 5] Număr special, cu tema *101 cititori despre 101 numere*. La cele trei întrebări (*Ce vă place, ce nu vă place, ce ați dori să găsiți în revista „Cinema”?*), răspund cititori selectați din „trei mari centre ale țării”: București, Cluj și Iași, între care se regăsesc și Eugen Barbu, Mihnea Gheorghiu, Florin Mugur, ing. Gheorghe Ursu. Iată ce nu îi place lui Eugen Barbu: „Că nu apare săptămânal! Că e prea sofisticată din când în când. Că e prea lungă uneori. Că găzduiește și opinii snoabe (rar, ce-i drept!)”. □ George Macovescu, pus să răspundă și el la întrebarea lui Romulus Rusan, *Iubiți filmul?*, demontează mitul scenariului, militând pentru ca regizorul să devină demiurgul propriului său film, fiind necesară „acea ardere la înaltă tensiune, acel chin creator, acea frământare, acea trăire, nu într-o atmosferă sterilă, dezinfectată, unde opiniile lipsesc”.

● [„Convorbiri literare”, nr 5] Cu prilejul *Centenarului Ibrăileanu*, semnează texte omagiale: Demostene Botez, Const. Ciopraga, George Macovescu, Șerban Cioculescu, N.I. Popa, I.D. Lăudat, D. Irimia, Constantin Marin. ■ Demostene Botez actualizează imaginea lui G. Ibrăileanu în istoria culturii românești: „Darul nedesmințit de a descoperi unde este valoarea și unde impostura, a crescut în el o mare încredere a scriitorilor, și i-a dat lui personal și revistei un mare prestigiu în aprecierea celor mai mari scriitori, ceea ce a dus la alcătuirea unică în țara noastră, în jurul revistei pe care o conducea, a grupării tuturor scriitorilor ce reprezentau literatura vremii”. □ Const. Ciopraga descrie o *Efigie în cărbune*: „Pe lângă lucrări de anvergură, lui Ibrăileanucriticul i s-au consacrat sute de articole, personalitatea sa, una din cele mai interesante ale culturii contemporane, fiind a unui complicat. Intelectual cu solicitări bipolare, oscilând între sentimentalismul eminescian și raționalismul curios de probleme al sfârșitului de veac, – opțiunile lui marcate de spiritul epocii, relevă o biografie interioară întreținută de mii de întrebări”. ■ Referindu-se la *Epoca lui G. Ibrăileanu*, George Macovescu afirmă: „Opera lui Ibrăileanu, deși nu prea întinsă, își are valoarea ei și intrinsecă și privită din punct de vedere istoric. Ea trebuie studiată și prezentată în adevărata ei lumină. Aniversarea unui veac de la nașterea criticului de la Iași este un îndemn pentru o

atare cercetare”. □ Șerban Cioculescu despre: *Recitind Privind viața*: „N-am stat să număr aforismele lui G. Ibrăileanu din *Privind viața*, nici să le grupez pe teme. De la întâia lectură, mi s-a părut însă că cele mai numeroase [...] privesc iubirea. A le studia la lupă, s-ar face o altă cărțulie, de dimensiunile solilocviului unui singuratic, prea iubitor de oameni ca să fi fost mizantrop și prea adorator al femeii ca să-l putem bănuși de misoginism”. ■ N.I. Popa: *Delicatețea, trăsătura dominantă a personalității lui G. Ibrăileanu*: „Delicatețea expresiei literare din opera lui Ibrăileanu îi ridică personalitatea la un adevărat model de ascuțime, pătrundere, măsură pentru criticii noștri de astăzi”. ■ I.D. Lăudat vorbește despre *Ibrăileanu și unele probleme ale literaturii române vechi*: „Ideile lui Ibrăileanu despre problemele limbii literare nu au fost cunoscute la vremea când au fost exprimate. Principala cauză constă în faptul că ele au fost expuse în toată amploarea lor în cursurile universitare care n-au avut o circulație largă. Ele au rămas doar în atenția foștilor săi elevi. Așa se explică și faptul că redescoperirea lor se datorește doar aceluia care le-au auzit expuse la cursuri. Am menționat la începutul acestui articol pe acad. Iorgu Jordan căruia i se alătură profesorii G. Ivașcu și G. Istrate”. ■ D. Irimia meditează la *Ibrăileanu și problemele limbajului poetic*: „Chiar dacă Ibrăileanu n-a scris prea mult despre limba poetică, ideile sale [...] și interpretările, din Eminescu mai ales, dar și din alți creatori, conturează o concepție, în cele mai multe rânduri, clară, și în multe privințe, modernă asupra locului și funcției expresiei în constituirea semnificației poetice”. □ Despre *Garabet Ibrăileanu, – concepția despre viață a omului*, scrie Constantin Marin: „Viața și activitatea sa pot fi distinct împărțite în două perioade, – este vorba despre perioada de tinerețe, aceea a apropierei de socialiști și a îmbrățișării ideilor acestora – și o a doua – aceea a creației propriu zise, dar și a zbuciumului interior, a căutărilor”. ■ Al. Philippide face *Însemnări despre tragedie: tragedia greacă și spectatorul modern*: „Spectacolul teatral, care astăzi se desfășoară la lumina artificială a reflectoarelor, în săli închise și acoperite, se reprezenta pe acele vremuri în timpul zilei, la lumina soarelui, sub cerul aproape întotdeauna senin al Helladei”. ■ Intitulându-și articolul *Poetica obsesiei*, Daniel Dimitriu se referă la poezii Dan Laurențiu și Virgil Teodorescu. „Putem vorbi la Dan Laurențiu de o artă savantă în impunerea obsesivului, o atentă urmărire a efectelor ei. Un deosebit simț al echilibrului face ca repetările, tânguirile nesfârșite să nu se risipească în monotonie ori sterilitate afectivă. Obsesia este modul de existență a poeziei, îi împrumută arome tari și culori nemaivăzute”. □ Virgil Teodorescu - *Repausul vocalei*: „La Dan Laurențiu obsesia se află în poezie ca modalitate de expresie, ca materie poetică. În cazul lui Virgil Teodorescu, ea precede actul poetic, îl determină, se confundă așadar cu premisa obligatorie, catalizatoare. Este, înainte de toate, un stimul, dar nu apare niciodată în prim plan, textul subînțelege și caută s-o satisfacă”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cărți*, sem-

nează cronici literare: Al. I. Friduș, Camil Baltazar, Haralambie Țugui, Anca Măgureanu. □ Al. I. Friduș prezintă volumul de proză al lui Radu Ciobanu: *După-amiaza bătrânului domn*: „Proza lui Radu Ciobanu se circumscrie, de preferință, unei zone existențiale cu un anume relief epic. Aplicat asupra realității înconjurătoare, autorul reține din ansamblul faptelor cotidiene gestul [...] capabil să definească o mișcare sufletească. [...] Accentul cade pe atmosferă, anecdota fiind de obicei dizolvată într-o descripție vag sentimental-contemplativă”. □ Despre volumul de versuri al lui Nicolae Oancea, *Întoarcerile*, scrie Camil Baltazar: „O particularitate a acestor poeme e că îmbină folclorul de cea mai bună calitate cu o undă de transcendență și uneori de mister frizând misticul. Și e de mirare, Oancea fiind un perfect lucid, iar volumul său se valorifică prin tonul său de confesie și litanie. [...]”. □ Haralambie Țugui se referă la poezia lui Eugen Frunză, *Sângele nostru de-apoi*: „Cu predilecție pentru patetismul limbii și pentru tonul profetic, Eugen Frunză nu-și dezice credința sa în valorile eterne ale umanului văzut ca supremă coordonată a vieții, aderența sa permanentă la problematica socială”. □ Anca Măgureanu semnaleză apariția traducerii *Jurnalului lui André Gide, 1889-1951, Prefață*, traducere și note de Savin Bratu (Minerva, 1970, București): „Această monumentală operă gidiană, întinsă pe o perioadă de 60 de ani, sintetizează cel mai bine metamorfozele creatorului *Fructelor pământului* [...], de la neliniște, fervoare, ironic, până la serenitate, înțelepciune, împăcare cu sine”.

• [„Echinox”, nr. 5] Un lung dialog între revistele „Echinox” și „Alma Mater” (din Iași) ne întâmpină pe pagina a doua, la care participă: Ion Pop, Marcel Runcanu, Mihai Tatulici, Constantin Pricop, Emil Nicolae. Problemele dezbătute încearcă să determine: „prezența revistelor studentești în viața universitară, profilul acestor reviste, raporturile dintre ele și cititorii lor, modul în care studenții iau cunoștință și sunt conștienți de prezența acestor reviste în cadrul institutelor” și, mai ales, să disocieze între ceea ce înseamnă „reviste de cultură” și „reviste de propagandă culturală”. □ Cronica literară se îmbogățește cu contribuția lui Constantin Hârlav care pune în discuție volumul de teatru a lui D.R. Popescu, *Acești îngeri triști*. □ Acesteia i se alătură cronica lui Petru Poantă la poezia lui N. Prelipceanu, *13 iluzii*. □ Spațiul poetic este ocupat de Mariana O. Boian, Vasile Sav, Aurel Șorobetea. □ Șerban Foarță și Monica Nedelcu traduc din vechea poezie spaniolă. □ Sunt semnalate și comentate cărțile care au obținut premii literare pe anul 1970, după cum urmează: Mircea Zăciu – *Glose* (semnat: Mihai David), Augustin Buzura – *Absenții* (semnat: Vasile Sălăjan), Ion Vlad – *Descoperirea operei* (semnat: Ion Livian). □ Nicolae Prelipceanu își continuă divagațiile scriitoricești de la rubrica „fotografii de noapte” cu *Ce frumoasă-i primăvara*. □ Iar Ion Pop atrage atenția, în seria de „prefețe”, asupra unui tânăr prozator, Eugen Uricaru, și a debutului său editorial cu volumul *Rostirea către Ioan*. □ Mircea Muthu recitește în spiritul „mutației valorilor estetice” poezia lui Mateiu Caragiale, *Paje-*

re, și constată că „la o nouă lectură, cântarea mateină își păstrează farmecul, strânsă în tiparul unei meditații lucide despre istorie, la fel de proaspătă și de lucidă, ca în momentul primei apariții editoriale” (*Autocratism estetic și sancțiune etică*). □ Răscolind trecutul și căutând relația dintre personaje și etică, personaje și istorie, volumul de debut al lui Marin Preda atrage și el atenția analitică a Olimpiei Radu într-un articol cu titlul *Marin Preda și valențele personajului clasic*. □ Ion Vartic lărgeste lirismul baladesc al Cercului literar din Sibiu (în care figurează Radu Stanca, Leonid Dimov, Ion Gheorghe, Alexandru Miran, Emil Brumaru) cu studiul poetului Tudor George, cel din *Balade singaporene*, în articolul *Panegiricele unui trubadur*. □ Mircea Curticeanu prezintă documente inedite epistolare ale lui Arghezi (adresate lui S.C. Făgețel, redactor al revistei craiovene „Ramuri”) și ale lui Octavian Goga, legate de activitatea lui în cadrul „Astrei”. □ Grigore Zanc începe, serial, un studiu filosofic asupra lui *Zoon politikon*.

• [„Familia”, nr. 5] Din cuprins: poemul *Himerele* de Victor Eftimiu; *Liniștită mănăstire*, piesă într-un act de Mircea Bradu; Gh. Pele, *Amintiri despre Lucian Blaga* (diplomatul Blaga și dialogul acestuia în Elveția cu Nicolae Titulescu, precum și cercetările și reflecțiile din aceeași perioadă privind-l pe Rilke); Aniversare UNESCO – 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, cu articolele *Nicolae Iorga – economist* de P. Danciu și *Nicolae Iorga și Bihorul* de Viorel Faur; *Exodul*, un fragment din romanul lui Francisc Păcurariu. □ Cronici literare: Marcel Petrișor despre *Teama de oglinzi* de Mircea Micu; G. Grigurcu recenzează volumele *Poezia criticilor* de Florin Manolescu (debut) și *Calmul valorilor* de Virgil Nemoianu; Coriolan Gheție scrie despre *Love story* de Erich Segal (cartea străină a momentului în lume, în 1971). □ Rubrica *Avatarurile liricii americane contemporane* cuprinde prezentarea și tălmăcirea mai multor poeți din SUA (precum Delmore Schwartz, Katherine Hoskins sau Robert Bly) de Marcel Corniș-Pop. ■ În articolul *Antipozi*, I. Negoitescu analizează opere de dramaturgie contemporană premiate pentru anul 1970 de către Uniunea Scriitorilor în aprilie 1971: piesa în două părți a lui Fănuș Neagu, *Echipa de zgomote* și teatrul lui Gh. Astaloș, incluzând *Song pentru Annamaria*, *Ceainăria de argint*, *Fântâna* și mai ales *Vin soldații* (dând și titlul omonim volumului ce adună aceste piese). ■ Un incitant (și polemic) *Dialog cu Petru Popescu* propune Liviu Tudor Samuilă: „– Ce tip de prozator va considerați? – Mă consider un prozator sincer! Cât despre tehnica mea literară, ce pot să spun? Aș spune despre mine că sunt un *realist*, dacă acest cuvânt n-ar fi fost atât de detracat; aș spune că sunt un *precizionist*, în sensul că mă interesează foarte mult și actele generale, și detaliile, drept care cred în clipa de față chiar într-o exagerare a realismului, chiar în necesitatea acestei exagerări, tocmai pentru a se «repetă» într-un fel o perioadă în care literatura a fost produsul unei rețete.. Am o puternică înclinație spre trecutul poporului nostru, care poate părea paradoxală pentru un artist afișat *modern, orășean*

ș.a.m.d. Posed așadar în mine un gust, o vocație a trecutului, care nu poate fi niciodată făcută să tacă!.. Critica (noastră) își exagerează analizele estetice până la niște detalii foarte neconcludente și se scrie adesea despre *scriitura* unui scriitor, pe când problematic el este neglijat de-a dreptul! Reproșez criticii, din punctul meu de vedere, nu că nu mi-a dat suficientă atenție ca artist, ci că nu m-a receptat ca *gânditor* în literatură. Îi reproșez că n-a spus despre mine lucruri pe care să le descopăr, pe care să nu le fi știut nici măcar eu!” ■ Marin Bucur realizează și el un scurt „profil” al criticului modern, în eseu *Invenție*: „Criticul nu este un *pater trojans* care ar da sau n-ar da binecuvântarea muzelor să cânte, care ar avea carte în alb să aleagă operele pentru eternitate, să impună și să dispună la liberul arbitru de ele. [...] Absolutul valorii literare nu depinde de rolul circumstanțial al criticului. Criticul virtual trebuie să știe să citească pentru posteritate. [...] În cazurile ideale (*n.n.* de tipul Maiorescu pentru Eminescu, Creangă și Caragiale), criticul a fost organul public al creației timpului său pentru timpul viitor. [...] Criticul începe să existe când istoria literară îi autentifică opiniile. Destinul său depinde de cel al operei. [...] Cadavrele nu se conservă pe baza teoriilor literare. Criticul va exista numai în relația sa de personalitate cu creația epocii. Dependent de aceasta se afirmă. El există dacă există un Barbu, Blaga, Argezi, Voiculescu. Criticul, în afara valorilor literare, «creând» (inventând) el însuși valori, este o bună mașinărie de moment, nu un aparat de măsurătoare fină. [...] Criticul este un constructor cu valori existente (reale). Creatorii nasc pe critici după mărimea lor. Maiorescu este la înălțimea comprehensibilității lui Eminescu, Creangă și Caragiale”. ■ Radu Enescu discută trei cărți importante ale anului: romanul *Captivii* de Norman Manea (autor descoperit „de inegalabilul Miron Radu Paraschivescu, debutând în 1969 cu un volum de proză – *Noaptea pe latura lungă*”), studiul lui Liviu Petrescu despre *Dostoievski* și romanul lui Augustin Buzura, *Absenții*, „o carte excepțională, care la prima vedere derutează [...] este, ca tehnică narativă, un monolog lăuntric, care pe parcursul a 273 de pagini captează *the stream of consciousness*”.

● [„**Lupta de clasă**” nr. 5] Demostene Botez publică un studiu despre *G. Ibrăileanu – un pionier al culturii naționale*, punctând faptul că „Ibrăileanu n-a condus numai o revistă; a condus o adevărată școală și a făcut-o cu o pasiune unică, în care se concentrau toate puterile lui, ca pentru singura justificare a existenței sale. Parcă în formarea unui spirit literar specific neamului nostru voia să ducă, fără să-și fi dat anume seama, dincolo de dispariția lui ca om, întruparea unei valori eterne, care să-i asigure o prelungire a existenței. Prin Ibrăileanu, prin spiritul lui, care a dominat la conducerea revistei, aceasta a putut însemna în cultura românească o școală de educație spirituală, de umanitate, de civilizație, de atitudine socială izvorâtă dintr-un înalt spirit de dreptate”.

● [„**Orizont**”, nr. 5] Din nou, deschiderea se face cu poezie patriotică, a lui C. Miu-Lerca. □ Mai scriu poezie în acest număr: Ion Th. Ilea, Al. Jebeleanu, Ion Stoia Udrea, Damian Ureche, Ilie Măduța, George Suru, Andrei A. Lillin,

Ion Olteanu, Ovidiu Caledoniu, N.D. Pârvu, Ștefan Damian, Adrian Beldeanu, Dan Mutașcu, Irina Mavrodin, Ion Popa, Vasile Zamfirescu, Vasile Sac.

□ Din literatura universală, figurează cu câteva poeme poeta Teresa Maria Moriglioni în traducerea lui A. Dumbrăveanu și Aurel Cosma. □ Pavel Bellu scrie o piesa istorică în patru acte despre Tudor Vladimirescu „marele pământean [...] al cărui luceafăr a căzut de pe umeri și s-a nemurit acum un secol și jumătate”. □ Aurel Decei ne întoarce pe firul istoriei în vremea „stăpânirii otomane asupra Banatului (1552-1718)”, aducând la lumină un cronicar turc, Elhak Ibrahim Naimed din Temesvar din secolul al XVIII-lea, care a scris despre „Timișoara cea de argint” sau „Timișoara, colț de rai”. □ Traian Liviu Birăescu este interesat de *Critica străină și exegeza românească* și-și începe articolul cum urmează: ■ „Într-un foileton critic Adrian Marino învederează, nu de mult, puținătatea contribuțiilor, în critica literară românească, în direcția discuției unor cărți importante, de critică și teorie literară, istorie literară și estetica, cărți scrise de autori străini și apărute recent în traducere românească. Și mai nemulțumitoare e situația privind exegeza românească pe marginea acestor traduceri”. □ Marcel Corniș-Pop ne orientează interesul de lectură spre romanele lui Saul Bellow sub un titlu răsunător *Alienarea și necesitatea reintegrării în societate*, ale cărui romane pun în discuție condiția umană și nu condiția socială. □ Blaga revine în actualitate și în atenția lui C. Ungureanu care face o cronică literară despre teatrul filosofului din Lancrăm. □ Ion Maxim se ocupă în a doua cronică de volumul de teatru *Acești îngeri triști* al lui D.R. Popescu din care cităm primul paragraf: ■ „Scriind despre nuvelele lui D.R. Popescu, Micu și Manolescu, în *Literatura română de azi* afirmă că prozatorul «își regizează spectacolele». Dacă trimiterea ar privi caracterul dramatic al povestirilor, criticii ar fi intuit filonul ce se va adânci în piesele ulterioare”. □ Liviu Grăsoiu semnează cronică a treia despre poezia lui Adrian Mușțiu din volumul *Până la Iov* un poet, se pare, ignorat de critică: „Printre poeții contemporani de culoare se află și Adrian Mușțiu, asupra căruia planează o ciudată tăcere din partea criticii și o lipsă de publicitate cu totul remarcabilă, realizată de revistele literare sau de alte publicații care abordează din când în când și probleme ale artei noastre actuale”. □ Tot despre un poet ignorat de critică, își scrie și Șerban Foarță cronică sa și anume Virgil Mazilescu prezentat cu volumul *Fragmente din regiunea de odinioară*: ■ „Un poet cu totul important, despre care critica (luată cu altele, ori..) tace, e Virgil Mazilescu. [...] Atunci? Poate că e un «dificil» [...]. Să fie oare Mazilescu un simplu delirant? El, după Leonid Dimov, un «magician al sintaxei» ori, cu o vorbă a lui Mallarmé, un syntaxier?” □ La comentarii, Alfred Heinrich se interesează de *Probleme de poezie și teorie a romanului*, pornind de la volumul lui M. Bahtin despre poezia lui Dostoievski. □ Ovidiu Bârlea prezintă volumul de basme al lui D. Stăncescu, *Sora Soarelui*, ediție îngrijită și tabel cronologic de Jordan Datcu, iar prefața, „un valoros studiu *D. Stăncescu literat și folclorist*”,

îi aparține lui I.C. Chițimia. □ La documentele istoriei literare, Aurel Cosma evocă într-un alt episod activitatea revistei *Luceafărul* din Timișoara sub egida *Astrei bănățene*, adică a *Asociației pentru cultura și literatura poporului român din Transilvania*, cu sediul la Sibiu care „prin activitatea ei desfășurată neîntrerupt de la 1861, pe toată întinderea provinciilor românești din fosta Ungaria habsburgică, a pregătit pe căi spirituale Unirea de la Alba-Iulia”. □ Victor V. Grecu este interesat de problemele limbii literare și ne lasă să pătrundem în *Preocupările lui Ioan Budai-Deleanu pentru unificarea limbii literare*. □ În privința recenziilor, avem câteva semnalări notabile: Demostene Botez – *Memorii* (Dumitru Lazăr), Ion Breazu – *Studii de literatură română și comparată*, vol.1, Dacia, Cluj, 1970 (Victor Stroe), Vasile Andru – *Iutlanda posibilă* (Flavia Vasilescu), revista *La Espero* din Stockholm, în care se scrie în esperanto și-l are ca redactor pe românul Tiberiu Morariu, o revistă care, în mai multe numere consecutive, prezintă România din punct de vedere cultural și istoric (Aurel Bugariu).

• [„**Presa noastră**”, nr. 5] Publicația menționează, la Casa ziariștilor, desfășurarea, duminică, 19 aprilie a.c., a programului cultural-artistic în cadrul „serilor redacțiilor”, în colaborare cu revista „Săptămîna culturală a Capitalei”. „[...] A rulat – în premieră – filmul *Haiducii lui Șaptecăi*, după care Eugen Atanasiu și Dan Popescu – din partea revistei «Săptămîna» – au susținut o amplă discuție cu realizatori și interpreți ai filmului [...]”. □ Victor Bârlădeanu recenziază *Scurtă istorie a teatrului românesc* de Mihai Florea, lucrare apărută la Meridiane.

• [„**Ramuri**”, nr. 5] Adrian Marino în *Spiritul avangardei* atestă că avangarda se caracterizează prin mersul „înainte”, pornind de la afirmația lui Rimbaud „Poezia nu va mai ritma acțiunea”. Alte trăsături importante sunt *ruptura, renunțarea, discontinuitatea*, în cadrul tuturor categoriilor estetice – „subiectivitate/obiectivitate”, „lume interioară”, „lume exterioară”, „aparență”, „realitate”, „individ”, „societate”. Principul ei este unul al anticipației, de a prevedea viitorul și de a-l exprima, sărind peste procesele „intermediare”. ■ La cronică literară Al. Piru scrie despre *Teatrul lui Horia Lovinescu și Fănuș Neagu*. La Horia Lovinescu, Al. Piru subliniază „tensiunea dramatică și capacitatea de a crea o atmosferă enigmatică”, astfel dramaturgul captând atenția *cititorului/spectatorului*. În cazul lui Fănuș Neagu, criticul remarcă tema absurdității destinului. Al. Piru doar descrie piesa de teatru *Echipa de zgomote*, fără a suprapune și o analiză critică. ■ În rubrica *Recenzii*, George Gibescu discută despre monografia lui Ion Dodu Bălan, *Octavian Goga*. Acesta își scrie textul corect și fără exaltare critică. Este capabil să creeze o simbioză între operă, personalitatea creatoare și omul din biografie. El constată în poetica lui Goga „funcția estetică a elementului religios” și *estetica* „noțiunii de soartă” învăluită în „dramatism și tragism”. ■ Titus Bălașa îi reproșează lui Dumitru Isac (*Frumosul în filosofia clasică greacă*, Dacia, 1970) lipsa unei

cercetări ample și senzația incomodării față de studiile anterioare cu privire la filosofia clasică greacă. Îi este apreciat efortul de sinteză. ■ Cea de-a treia sinteză este semnată de Maria Marinescu – Hima și Emil Dumitrescu și se referă la *Antologia lirică greacă*, realizată de Simina Noica. Autorii constată încercarea fericită de a găsi reminescente ale „muzei populare” în poezia cultă a lumii eline. Siminei Noica i se aduce meritul de a face cunoscută cititorului „imaginea vie a veșnicului suflet helen”. ■ În *Studii. Mărturii. Documente* Eugen Negrici semnează articolul *Poliritmia didahiilor* în care analizează prozodia din *Didahiile* lui Antim Ivireanul. El evidențiază *poliritmia și jocul* „neprevăzut al cadențelor”. Sunt remarcabile *expresivitatea* limbajului poetic, simțul muzical reieșit din „organizarea ritmică”. □ În *Poeme ale lui Maurice de Guérin într-o versiune românească*, D. Teodorescu, anunță că poeziile *Centaurul și Bacchanta* au fost traduse de Ion Pillat. ■ Ov. Ghidirmic (*Liniștea creației*) își propune un „studiu al operei lui Sadoveanu”. În substratul operei lui Sadoveanu, Ov. Ghidirmic găsește „perspectiva” „unui baroc asiatic”. Este consemnată contradicția dintre patosul lumii interioare și *trecerea timpului* care calmează iraționalul afectivității. ■ George Miron stă de vorbă *Cu academicianul Alexandru Philippide despre: „Gustul literar comun”*. Scriitorul definește sintagma de gust literar comun, a corespunde publicului amator de producție literară de masă. ■ G. Gheorghiu se ocupă de *Poezia lui Emil Botta*: „Desigur multe alte lucruri mai interesante și mai pătrunzătoare se pot scrie despre poezia lui Emil Botta. Să amintesc că o bună parte din versurile sale, de o nobilă inspirație patriotică și de o realizare artistică desăvârșită au fost ignorate până acum. Sunt, de asemeni, în noul ciclu *Vineri* câteva teme ce revin ca niște leit-motive și care depun mărturie despre prodigiousul talent al lui Emil Botta”. ■ În secțiunea *Confluente*, sub titlul *Secolul fericit*, Gabriela-Maria Pinteia face un rezumat al romanului *Expedition of Humphrey Clinker* (1770) de Tobias George Smollett, a cărui acțiune este plasată în secolul al XVIII-lea. ■ Cornelia Cârstea (*Antioh, fiul lui Dimitrie Cantemir*) descrie efortul lui Antioh de a publica și a face cunoscută opera tatălui său. ■ C.D. Papastate (*G. Ibrăileanu și literatura franceză*) înfățișează preocuparea scriitorului față de literatura străină și autorii despre care a scris. G. Ibrăileanu a avut o fascinație pentru Anatole France căruia i-a apreciat umorul. A studiat și opera lui Marcel Proust afirmând că „analiza” psihologică a lui Proust este „creație”. □ Adriana Rădulescu scrie despre *Rolul traducerilor în formarea poeziei ruse* apreciind că, în poezia rusă, traducerea s-a îmbinat cu procesul de creație propriu-zis. Acest fenomen are loc în „perioada de formare a poeziei moderne ruse, adică până la Pușkin”.

● [**„Secolul 20”, nr. 5**] *Sensul universalității – coordonate românești* este titlul editorialului nesemnat din acest număr. Pornind de la elogiile entuziaste primite de la „ilustru colaboratori”, cu prilejul sărbătoririi celor zece ani de activitate, redactorii își pun problema „gravei responsabilități” pe care o au atât

în interiorul țării, cât și în afara ei. Concluzia lor este că „nu poate exista nicio funciară incompatibilitate între *universal* și *național*. [...] Studiul literaturii universale accentuează, paradoxal, tocmai sentimentul deosebiriilor, al *alterității* noastre. [...] A fi specific, ne-au învățat Eminescu, Brâncuși sau Enescu – pentru a-i cita pe cei mai mari –, nu înseamnă a te izola, a te expune unui provincialism desuet, ci a răspunde, cu ireductibilă originalitate, unor mari *probleme ale secolului*”. ■ Grupajul dedicat lui Vasile Alecsandri este împărțit în două secvențe: *Patriotism și creație și Alecsandri și posteritatea. Mărturii*. □ Cea dintâi este acoperită de articolul *Pe toate treptele veacului*, în care Zoe Dumitrescu-Bușulenga afirmă că scriitorul „a umplut secolul cu personalitatea sa, pentru români, așa cum Victor Hugo a făcut-o pentru Franța”, toate ideile secolului trecând prin el. „A marcat, ca un istoric înzestrat cu darul muzelor, toate pragurile, toate treptele istoriei secolului, suind și el cu istoria neamului”. □ În cea de-a doua secvență, revista grupează citate copioase despre Vasile Alecsandri, selectate din autori precum Nicolae Iorga („Regalitatea literară a lui Alecsandri se datorește mai multor însușiri ale lui. Întâi, el e mai mult decât toți ceilalți, scriitor”. – *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, vol. III, 1909), Ioan Slavici („Alecsandri era chiar mai mult decât poet: om născut în ceas bun, pe care nimeni nu putea să-l vadă fără ca să prindă slăbiciuni de el” – ALA, 1921), Tudor Vianu (pagini preluate din „Gândirea” din 1926, în care schițează o paralelă între Alecsandri și Eminescu), Mihail Sebastian („În acest sens, momentul cultural Vasile Alecsandri își are în istoria noastră modernă un singur echivalent, deopotrivă de vast: Nicolae Iorga”. – „Universul literar” din 1928), Ion Pillat („După noi, poezia lui Alecsandri e prin definiție o poezie care trebuie decantată încet, într-un suflet bogat de experiență îndoită a visului și a vieții”. – ALA din 1930), Mihail Sadoveanu („Căci, începând din preajma anului 1840, vreme de jumătate de veac, Vasile Alecsandri a întrupat în sufletu-i generos și a exteriorizat cu marele-i talent toate aspirațiile neamului nostru”. – ALA din 1928). □ În continuare, Marta Anineanu se ocupă de un episod inedit, descriind legăturile poetului nostru cu felibrii provensali, inclusiv cunoașterea lui Mistral în persoană și primirea premiului de la Montpellier, pentru *Cântecul Gintei latine*. □ Andrei Brezianu încheie grupajul cu un articol referitor la „prima apariție a lui Alecsandri dincolo de Canalul Mânecii”, într-o antologie engleză de poezie românească, întocmită de Henry Stanley în 1856. „Peste jumătate din selecție era alcătuită din poeme scrise, sau prelucrate, de Vasile Alecsandri: originalul românesc a șaisprezece bucăți din *Doine, Lăcrămioare și Suveniruri* (patru cu traduceri) și nouă *Poezii populare* (cu patru traduceri). Contribuțiile lui Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, G. Crețeanu, Heliade Rădulescu și Bolliac, ce întregeau buchetul, veneau în ordine descrescândă”. □ Un alt grupaj se intitulează *Nicolae Iorga, un mare european*. El se deschide cu o selecție de „mărturii” despre savantul român, semnate de A.D. Xenopol, Alexandru Macedonski, Dimitrie Anghel, Lucian Blaga,

G. Călinescu, Tudor Vianu, Geo Bogza, Charles Diehl, Henri Focillon și mulți alții. Grupajul se continuă cu secvența intitulată *Iorga dincolo de Iorga*, în care revista relevă ipostaza acestuia de *călător* (publicând fragmente jurnaliere din *Vederi din Grecia de azi*, *Cinci conferințe despre Veneția*, *Câteva zile prin Spania*, *Țări scandinave: Suedia și Norvegia*, *America și românii din America*) și de *traducător* (publicând fragmente tălmăcite din Homer, Petrarca, Goethe, Baudelaire, Emily Dickinson, Carl Sandburg). În încheiere, Alexandru Duțu îl urmărește pe *Nicolae Iorga în spațiul literaturii universale* (considerându-l un „predecesor al istoriei mentalităților”), iar Geo Șerban propune *O temă de meditație: Nicolae Iorga anti-tradiționalist*, germeul fiind vizibil mai cu seamă „în cursul deselor confruntări ale savantului cu țări și civilizații străine”. □ Ștefan Aug. Doinaș scrie despre dificultățile traducerii din Mallarmé.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 5] Liliana Mârșanu întocmește portretul lui *Petru Maior - un cărturar conștient de misia sa socială*: „Descendent al unei vechi și numeroase familii nobiliare, Petru Maior va învăța chiar de la tatăl său crezul luptei pentru emanciparea poporului român. Cel care mai târziu va fi recunoscut drept unul dintre marii cărturari patrioți, precursor al culturii moderne românești, își datorează, în bună parte, formația intelectuală dascălilor pe care i-a avut la școlile din Tg. Mureș, Sibiu și Blaj.”. ■ Analizând *Cerul fără taine*, N. Maris, cercetător științific la Institutul de Filosofie, conchide: „În epoca carbonului radioactiv, acest «arheolog» infailibil, Biblia încetează de a mai fi o cărămidă de bază a credinței în supranatural”.

• [„**Teatrul**”, nr. 5] În *Editorial*, se amintește – în legătură cu sărbătoarea semicentenarului P.C.R. – „ampla, memorabila cuvântare [...] a tovarășului Nicolae Ceaușescu”, ce a constituit un imbold și pentru activitatea teatrală dedicată acestui eveniment. „Cu multă bucurie putem constata că dramaturgia și teatrul nostru au întâmpinat aniversarea într-un mod care le face cinste. Tot ce s-a văzut, tot ce s-a produs, tot ce s-a simțit, cu acest prilej, a confirmat, încă o dată, și cu o inegalabilă claritate, o veche idee, care trebuie să devină o idee-forță a culturii noastre teatrale: progresul teatrului nostru este condiționat de dezvoltarea dramaturgiei originale, mai ales a dramaturgiei de actualitate, iar comuniunea arzătoare dintre dramaturgie și arta spectacolului, dintre scriitori și oamenii teatrului, va decide ritmul, proporțiile și strălucirea sa”. □ George Macovescu face, în *După concurs*, câteva considerații cu caracter eseistic pe marginea Concursului național de creație și interpretare teatrală. □ Revista publică lista premiilor „acordate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă în cadrul concursului național de creație și interpretare teatrală” (pentru dramaturgie fiind premiate piesele *Omul care..* de Horia Lovinescu, *Ape și oglinzi* de Paul Everac, *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel și *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu). □ Alecu Popovici scrie *Prolog la un.. epilog*, o concluzie la încheierea concursului și afirmă: „cercetând calendarul mișcării teatrale românești putem afirma, cu cer-

titudine, că am asistat la cea mai amplă confruntare pe care a înregistrat-o acesta de-a lungul anilor. 31 de spectacole, susținând textele a 13 autori cunoscuți, trei debutanți, patru autori aflați la începuturile activității, patru autori de limbă maghiară, cinci scriitori care abordează acum scrisul teatral, și un clasic în viață: Victor Eftimiu”. □ Lucian Ghiurchescu scrie *Despre regizori, spectacole și chiar despre.. regie*, abordând și el tot tema festivalului recent încheiat. Autorul constată că „realismul n-a murit”, se referă și la ideea de teatru politic și concluzionează: „Unii pretind că am traversa un moment de relativă stagnare în spectacolul românesc. E un adevăr născut tot din necunoașterea, de fapt, a artei regizorale. Cred, mai degrabă, că e vorba de un moment de consolidare, de maturizare, de profundă dedogmatizare. Un moment ce pregătește viitoarele „lovituri”, viitoarele „scandaluri”, viitoarele experimente, într-o atmosferă de definire a personalităților, de diversificare netă a mijloacelor, a concepțiilor teatrale”. □ În *Relieful scenicografic al textului dramatic*, Adriana Leonescu abordează „raportul evident dintre text și reprezentarea lui plastică” folosind ca exemple „cele 31 de spectacole vizionate în faza finală a Concurșului Național de creație și interpretare teatrală din acest an, închinat aniversării P.C.R.”. □ Revista publică lista premiilor pentru concursul de scenarii pentru teatrul radiofonic și de televiziune, premiul I revenind scenariului *Zestre* de Paul Everac. □ Margareta Bărbuță publică un amplu articol despre *Dramaturgia românească contemporană*, apreciind că „etapa actuală a societății noastre, în plin proces de perfecționare a relațiilor de tip socialist, generează un mod nou, mai complex și mai adânc, de abordare artistică a raporturilor dintre oameni, a raporturilor dintre individ și societate, dintre individ și mediu. Dramaturgia apărută în ultimii ani pătrunde cu perspicacitate și subtilitate în mecanismul complicat și delicat totodată al relațiilor umane, al vieții spirituale a omului de azi, cercetându-i și analizându-i gândurile și sentimentele, aspirațiile și nemulțumirile, detectând fisurile, semnalând anomaliile, chemând verdictul colectivității, deschizând căi noi de dezvoltare a conștiinței umane”. În ciuda titlului, autorii prezentați sunt exclusiv scriitori maghiari din România: Maria Földes, Deák Tamás, Veress Dániel, Kanyádi Sándor ș.a. □ Franz Heinz prezintă, într-un articol de sinteză, *Literatura dramatică de limbă germană din România*. ■ Este dată publicității „relatarea prescurtată” a întâlnirii dintre redacția revistei și a colaboratorilor săi, cu cititorii, la Sibiu, în aprilie 1971. La această întâlnire au luat parte „Radu Popescu, redactorul șef al revistei, dramaturgii Horia Lovinescu și Iosif Naghiu, regizorul Lucian Ghiurchescu, directorul Teatrului de Comedie, actorii Stela Popescu și Florin Piersic, ziariștii și criticii teatrali: Mircea Grigorescu, Mira Iosif, Alecu Popovici și Ilie Rusu”. □ Revista publică un articol comemorativ dedicat Sidoniei Drăgușanu. □ În *Cronica dramatică* Mircea Grigorescu scrie despre *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel (Teatrul Național „I.L. Caragiale”. □ Cronică dramatică nesemnată despre *Ape și oglinzi* de Paul Everac (Teatrul

Mic). □ Ileana Popovici publică o cronică teatrală a piesei lui Horia Lovinescu, *Omul care..*, pusă în scenă la Teatrul „C.I. Nottara” și la Teatrul din Ploiești: „Dacă scriitorul n-ar fi voit să spună prea mult, *Omul care..* putea fi o pagină foarte agreabilă din istoria romanțată a contraspionajului; [...] experiența literară a lui Horia Lovinescu e suficientă pentru a îmbina planurile deosebite: s-a întâmplat însă cam ceea ce li se întâmplă și autorilor de western modern (cu care „policier”-ul are destule puncte de tangență): apropiindu-se de realitate și îmbogățindu-se în sensuri, devenind mai verosimil, eventual mai adevărat și cu siguranță mai educativ, genul își pierde din vitalitatea specifică, aerul său transparent, de candoare și nostalgie, prin care sensurile fundamentale ale binelui și răului se conturau cu atâta precizie se împâclește.. Rezultă o suspensie de diferite particule, prin care lumina străbate diferențiat: depinde din ce parte privești”. ■ Mira Iosif prezintă *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu (Teatrul Național „I.L. Caragiale”): „regizorul Horea Popescu a ales pentru această dificilă partitură literar-dramatică o tonalitate viguroasă, de joc dinamic, accente tonice, marcate însă fără nicio surdină, într-o alternanță totuși până la urmă mediocră, de comic și tragic, burlesc și melancolic”. □ Valeria Ducea realizează o cronică dramatică a piesei lui Nagy István, *Înainte de potop* (Teatrul de stat din Tg. Mureș, secția maghiară). □ Sebastian Costin scrie despre *Drumul încrederii* de Paul-Cornel Chitic (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), în timp ce Dumitru Negreanu prezintă *Timp și adevăr* de Eugenia Busuiocanu (Teatrul Mic și Teatrul „Al. Davila” din Pitești). □ Sunt consemnate o serie de cronici teatrale mai succinte despre: Paul Everac, *Cine ești tu?* (semnată V.D., Teatrul de dramă și Comedie din Constanța), *Fidelitate* de Hajdu Gyözö (semnată Fl. T., Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara), *Fereastra de mărgan* de Constantin Banu (semnată Mirela Nedelcu, Teatrul Național din Timișoara), *Oameni care tac* de Al. Voitin (semnată Fl. T., Teatrul German de Stat din Timișoara și Teatrul evreiesc de stat), *Ecto-bar* de Dan Tărchilă (semnată Irina Toma, Teatrul „Al. Davila” din Pitești), *Casa festivităților* de Kányádi Sándor și *Amurgul lui Bolyai János* de Kocsis István (cronici semnate de Fl. T. și puse în scenă la Teatrul de Nord Satu Mare, secția maghiară). □ În *Premiere* sunt consemnate: de către Al. Popovici, *Fata morgana* de Dumitru Solomon (Teatrul de Comedie); Sebastian Costin scrie despre *Măsură pentru măsură* de W. Shakespeare (Teatrul de Stat din Arad); Al. Călinescu prezintă *Bolnavul închipuit* de Molière (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), remarcând: „Iată un spectacol care face o notă aparte în actuala stagiune a Naționalului ieșean. Surpriza e cu atât mai mare cu cât la finele stagiunii trecute, pe afiș era prezent un alt Molière, într-o montare radical deosebită, convențională și academizantă. *Bolnavul închipuit* e unul din acele spectacole care împart sala în două, care stârnesc cele mai felurite și mai contradictorii reacții și care pot provoca cele mai pătimase luări de poziție, pro sau contra; un spectacol viu, ce merită o privire atentă”. □ Mircea

Suciu scrie despre piesa lui Páskándi Géza, *Răzbunătorul* (Teatrul de Stat din Oradea, secția maghiară). ■ Ion Frunzetti publică un amplu material despre *Trienala de scenografie*: „Au fost, în ediția 1971 a Trienalei de scenografie, organizată de către Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, de Uniunea Artiștilor Plastici și de Centru român al O.I.S.T.T. [...] cele mai bune dintre realizările a peste o sută șaiszeci de artiști ce lucrează ca angajați ori colaboratori ai teatrelor din țară, secondați de arhitecții și tehnicienii apropiați domeniului”. □ Horia Deleanu scrie *Brecht, iată de ce!*, o prezentare a reuniunii internaționale pe această temă ce a avut loc, în a doua jumătate a lunii aprilie, la Florența. □ Vladimir Popov prezintă *Colocviul de scenografie și tehnică de teatru*. □ Sandu Eliad scrie despre *Arta amatorilor*: „Al șaselea Festival biennial de teatru de amatori, desfășurat [...] sub semnul jubiliar al aniversării Partidului, a fost, prin însăși acest fapt, un prilej de grijă deosebită a formațiilor, în alegerea repertoriului, în realizarea lui artistică. În multe privințe ele s-au achitat cu cinste de sarcina asumată”. □ În rubrica *Din Carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff scrie despre *Începuturi ale teatrului popular*. □ În *Cronică la cronică*, B. Elvin publică *La început a fost sfârșitul*, despre unele direcții din dramaturgia contemporană, susținând că „acest fel de spectacole, în care fiecare om poate proiecta nepedepsit urile, perversiunile și nostalgiile secrete, abandonându-și aparențele și pășind într-o comunitate a răului cu virtuți de igienă sufletească sunt un mod ocolit de a se război cu istoria și amenințările ei, sunt un mod de a evada din timp, uneori chiar atunci când reprezentațiile se referă la situații precise din calendarul fierbinte și obsesiv al actualității. Căci înțelesul indirect al unor astfel de spectacole e acela că impulsurile sângeroase, înscrise în ființa noastră ca o fatalitate, își caută expresia în luptele fratricide, în diverse conflacții, inventându-și pretexte și descoperindu-și motivări, iar a spune lucrurilor pe numele lor e, cine știe, o șansă de a evita alunecarea în prăpastie, o posibilitate de a schimba cursul viciat al evenimentelor”. ■ Dumitru Solomon, în *Din jurnalul unui telefob*, scrie, printre altele și despre traducerea piesei lui L. Pirandello, *Viața ce ți-am dat*. Referindu-se la titlu, acesta afirmă „probabil că traducătorul, Florin Chirițescu, a preferat această formă pentru sonoritatea ei poetică indiscutabilă și pentru dramatismul ei, așa cum, de altfel, întreaga versiune românească a textului are acea misterioasă aură poetică, pe care nu toate traducerile din Pirandello au reușit s-o transmită”. □ În *Avizier* se face o trecere în revistă a pieselor „în pregătire” și „pe afiș”: *Duelul* de Alexandre Dumas-tatăl (Teatrul Bulandra), *Vinovatul* de Ion Băieșu și *Privește înapoi cu mânie* de John Osborne, precum și *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul de stat din Arad), *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa, *Părinții teribili* de Jean Cocteau, *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu, *Bădăranii* de Carlo Goldoni (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Veronica Micle* de Claudia Millian-Minulescu (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Arca Bunei Speranțe* de I.D. Sîrbu, *O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale (Teatrul de Stat din Oradea) ș.a.

• [„Tomis”, nr. 5] Hristu Cândroveanu semnează patru cronici literare. Prima dintre ele, *Versuri*, schițează „imaginea literară a lui Emil Botta” pe care o consideră a fi „contradictorie, de la *Întunecatul April* (1937) – la *Pe-o gură de rai* (1943) și *Vineri* (un ciclu inedit, din poezii mai vechi și mai noi). Desigur, este posibil și un chip centrifugal al oricărui creator, unitatea lui putând fi tocmai lipsa de unitate. Nu este însă cazul lui Emil Botta, care nu își caută chipul lui adevărat, bănuie – ci dimpotrivă, fuge de el însuși, își confecționează o altă imagine – cel puțin în prima sa culegere de poeme”. □ În *Vârsta cretei*, *Repaosul vocalei* de Virgil Teodorescu, cronicarul identifică o poezie „a descătușării și nu ne miră când versul lui țâșnește pătimaș, cotropitor, semnificând totala dezamăgire a spiritului, deloc subteran exprimată adesea. [...] *Repaosul vocalei* probează pentru cititor aceleași daruri de excepție ale poeziei lui Virgil Teodorescu, dar și nelipsite umbre, împruindându-i nu o dată farmecul”. Vorbind despre stilul poetului, cronicarul notează: „La Virgil Teodorescu nu poate fi vorba de o așa-zisă «clasicizare» a resurecției suprarealiste, fiindcă poezia sa a fost întotdeauna și a rămas o *insurecție* interioară, dincolo de orice formulă în care s-ar înscrie”. □ Analizând volumul de *Poeme*, semnat de Ioanid Romanescu, cronicarul constată că evoluția poeziei acestuia „nu este dintre cele îndeajuns de îmbucurătoare. Și totuși el s-a impus atenției criticii și cititorilor ca un autor notabil în generația sa. Se pare însă – o spunem fără urmă de maliție, că datorează această favoare mai mult frecvenței aparițiilor sale editoriale (3 cărți în trei ani) și prezenței insistente în reviste, decât substanței discursului său poetic”. Despre poetul Ioanid Romanescu, cronicarul apreciază că acesta „se numără, evident, printre neliniștiți, coborând din romanticii cenzu-rați, împletire între aura reveriei și sarcasmul cu funcție de frână a visului, pentru a evita o anume jenă a confesiei, deloc la modă azi”. ■ Analizând volumul lui Valeriu Cristea, intitulat *Interpretări critice*, recenzentul Alex. Ștefănescu identifică „o panoramă a unei activități dispersate. Dar, deși articolele adunate sub acest titlu neutru au fost scrise ocazional, o originalitate energică le unește”. Este punctată „vocația autorului de a găsi formule care nu deformează, ci esențializează spontan. [...] Toate analizele adunate în volum debutează cu o formulare sintetică, sclipitoare, în jurul căreia se aglomerează ulterior detaliile operei. [...] Solemn fără a fi rigid și expresiv, fără a cădea în euforie stilistică, V. Cristea se profilează cu autoritate”. □ Privit prin comparație cu *Schițe de critică* (E.P.L., 1966), volumul *Prozatori de azi* (C.R., 1971), semnat de G. Dimisianu, „are un aspect mai organizat și dovedește o mai mare preocupare pentru specificul estetic al operei. Autorul procedează metodic așezând cartea pe care o comentează într-o serie restrictivă și descriind-o apoi ponderat, cu mijloacele unei critici eclectică. Discuția de idei, aprecierea impresionistă, comparația cu opere similare și chiar analiza stilistică sunt folosite în egală măsură pentru realizarea cât mai judicioasă a profilului critic. Impresia generală este de glas autorizat. Criticul se face exponentul unor păreri unanim

acceptate pe care le rezumă conștiincios și organic, fără să poată însă surprinde pe cititor cu unghiuri inedite de receptare”, concluzionează Alex. Ștefănescu. □ Ultima dintre recenzii semnate de același Alex. Ștefănescu este dedicată volumului *Poezia criticilor*, de Florin Manolescu care „risipește cu dezinvoltură, în câteva fraze, considerații care ar putea fi dezvoltate pe un spațiu întins. Farmecul stă în priceperea de a da unor noutăți aerul unor adevăruri știute. Cititorul este invitat la o anumită complicitate care îl face să creadă că participă la defilarea unor idei pe care și el și criticul le cunosc”. □ Alte două recenzii, cuprinse în rubrica *Spectrum*, aparțin lui M. Roznoveanu. Prima dintre ele este dedicată volumului *Provinciale*, semnat de Valentin Șerbu care „se detașează surprinzător atât ca debut cât și ca atitudine, reconstituind ironic și cu o anume maliție atmosfera unei urbe dunărene. Șirul de fiziologii ce alcătuiesc acest album descoperă un scriitor de o certă vocație clasică. Satira, ce se transformă în șarjă sau satiră tragică, este modalitatea estetică ce unifică substanțial aceste portrete”. □ Ultima dintre recenzii – *Cu fața spre ceilalți*, de Radu F. Alexandru – punctează „tribulațiile unui ins de prisos și neliniștit, ce parcurge invariabil, posedat de mizantropie sau de stări halucinatorii, fiecare dintre prozele cărții. [...] În ansamblul lor, bucățile de «scurt-metraj» ale lui R.F.A. rămân, cu destinația celui timid dar care vrea să șocheze, departe încă de pragul realizării”. ■ În *O sinteză a «clasicismului românesc»*, un titlu care reia parțial titlul volumului pe care îl analizează, Marin Mincu semnaleză apariția, sub semnătura lui D. Păcurariu, a volumului *Clasicismul românesc*, „o lucrare solidă, în prezent, cea mai serioasă cercetare pe o anumită direcție (predecesori D. Caracostea și D. Popovici) a literaturii române. Vom semnala că este edificatoare apariția sa în preajma conturării celui de-al treilea clasicism literar, ca un imbold emulativ și o dovadă peremptorie a valorilor spirituale românești”. ■ Henri Zalis scrie despre *Spațiul spiritual al sintezelor critice*, în care pledează pentru „o mai bună cuprindere a fenomenului creației”, soluția putând fi „sintezele critice. Rezultatul spre care tindem în comentarea literaturii ne cere să facem loc cu mult mai multă grijă studiilor de sinteză. Ele pot fi modeste o vreme; în modestia lor sălășluiește însă nucleul vital al aptitudinii criticii de a domestici, cum atât de plastic a spus-o cineva, taina frumuseții artistice chiar când aceasta invocă capriciile individualității”. ■ Al. Dima scrie despre *Prețuirea mondială pentru Ibrăileanu*: „Privită în ansamblu, întreaga activitate a lui Ibrăileanu în toate ramurile disciplinei literare, te izbește de îndată marea și fireasca sa aderență la contemporaneitatea lui. Cele trei faze care se desprind cu limpezime – etapa socialistă, cea poporanistă și cea propriu-zis estetică – nu reprezintă decât trei modalități variate ale legăturilor lui stringente cu diferitele epoci pe care le-a parcurs. [...] Se poate adăuga că, dincolo de unele false interpretări [...] Ibrăileanu a rămas fidel unor axe permanente ale gândirii sale critice, ceea ce dă prestigiu și relief operei lui. Politic: un democratism de felurite nuanțe, dar niciodată dezmințit de esența lui; sociologic:

adept pledant pentru teoria specificului național; estetic: viguros reprezentant consecvent al realismului, incluzând în curpînsul lui modalitatea organică a tendenționismului și preconizând o «critică integrală», psihologică, sociologică și tehnic-estetică – iată principalele lui trăsături». ■ Comentând *Marea lui Macedonski*, Adrian Marino constată că „întreaga sa viziune «maritimă» pare a se situa într-o perspectivă originală. [...] Există în opera lui Macedonski un adevărat «arhetip» al mării care ni se dezvăluie pe diferite planuri și la diferite nivele de creație. Toate însă vin să dezvăluie virtualitățile, germenii și latențele unei situații primordiale, care pătrunde și dă conținut, un anumit conținut, tuturor «formelor» poetice, generate sau suprapuse acestui arhetip». ■ Alex. Novac semnaleză apariția, la Editura Academiei, a volumului *Introducere în lingvistica și filologia românească*, semnat de I. Coteanu și I. Dănăilă: „Lucrarea vine să completeze un loc rămas prea multă vreme gol în peisajul lingvisticii românești – bibliografia. [...] Cartea este astfel organizată încât grupează separat lucrările referitoare la aspectul sincron al studierii limbii române, față de lucrările referitoare la studiul diacronic al limbii și prezintă un tablou complet al dezvoltării științei lingvistice la noi, începând cu epoca modernă și până astăzi». ■ Versurile, semnate de Virgil Teodorescu, Vasile Petre Fati, Maria Porumb, Corneliu Antoniu, Doina Berchină, Ion Tutnea, Ana Maria Mihăilescu, Mariana Filimon, Arthur Porumboiu, Sașa Pană, Ion Caraion, Leonid Dimov, Ștefan Aug. Doinaș, Aurel Rău, precum și fragmentele de proză, semnate de Radu Tudoran și Constantin Novac completează peisajul literar al epocii. ■ În traducerea lui Alexandru Mihalcea, pe ultima pagină a revistei, se publică un fragment din *Marea, cât mai aproape*, de Albert Camus.

• [„**Viața militară**”, nr. 5] Publică versuri pe profil publicației Camil Baltazar (*Splendoare a patriei*), Mihai Duțescu (*Pământ românesc*), Dumitru M. Ion (*Imn*), Ion Iuga (*Tanchiștii*), Rusalîn Mureșanu (*Marinar*), Coman Șova (*Suntem ostași*), reportaje și însemnări de scriitor: Mihai Negulescu (*Piatră de hotar într-o istorie milenară*), Ion Căpeț (*Personaj principal: conștiința*), Mircea Radina (*Sentimentul patriei*), Ion Lotreanu (*Conjugare cu gelozie: el este, eu am fost*), Adrian Merlușcă (*Onoarea: respect pentru tine și pentru oameni*), Nicolae Rășinari (...iar mâine va fi împlinirea), proză: Eugen Teodoru (*Păienjeniișul*), Aurel Mihale (*Putere*). □ Zigu Ornea publică studiul *G. Ibrăileanu și „Viața românească”*. □ O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Azîmut* de Ion Lotreanu, o alta, semnată de Sorin Movileanu, volumului *Dulce ca miera e glonțul patriei*, de Petru Popescu. □ Rubrica *Orizont* semnaleză apariția la Minerva a monografiei *Octavian Goga* de Ion Dodu Bălan.

• [„**Viața românească**”, nr. 5] Cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui G. Ibrăileanu, revista „Viața românească” îi dedică criticului patru secțiuni: *Texte și documente*, *Mărturii*, *Memorialistică*, *Studii*. ■ În *Texte și documente* sunt redade fragmente din corespondența lui G. Ibrăileanu, M. Bor-

deianu notând: „Aceste scrisori.. nu s-ar publica aici dacă nu ar lămuri, prin directa mărturisire a autorului lor, suferințele fizice ale lui Ibrăileanu și dacă nu ne-ar dezvălui omul sensibil și tatăl atât de afectuos, soțul care suferă despărțirea de familie și casă.” ■ La secțiunea *Mărturii* sunt consemnate opiniile unor personalități culturale: Felix Aderca (*Fenomenul Ibrăileanu*), Tudor Arghezi (*Pelerinul singuratic*), Tudor Teodorescu-Braniște (*Domnul Ibrăileanu*), Otilia Cazimir (*În fața lui*), Gala Galaction (*Ochii lui*), Mihai Ralea (*Democratul*), Mihail Sadoveanu (*Devotat umanității*), Tudor Vianu (*Personalitate virilă*), Ionel Teodoreanu (*Delicatețea domnului Ibrăileanu*).

■ În cadrul rubricii intitulată *Studii* semnează articole: Al. Dima, Const. Ciopraga, D. Murărașu, Al. Philippide, Savin Bratu, Eugenia Tudor, Ion Bălu, Gheorghe Cardaș, Mihai Bordeianu. □ Al. Dima reflectează la *Constantele teoriei literare a lui G. Ibrăileanu*: „Reconstituind aici, în linii mari, ansamblul teoriei literare a lui Ibrăileanu, constatele ei de-a lungul tuturor perioadelor operei sale de critic și istoric literar, constatăm viabilitatea lor evidentă, expresie directă a unei temeinice intuiții și cercetări analitice, a structurii tipice a artei literare. Faptul se datorează procedurii celei mai adecvate a criticului, care a purces întotdeauna de la investigația inductivă a fenomenului literar, la descrierea și exegeza lui exactă, năzuind apoi spre generalizări teoretice pe care *Studiile contemporane* de estetică literară le confirmă în bună parte”. □ Const. Ciopraga descoperă *Măștile lui Ibrăileanu*: „Armura lui Ibrăileanu e natura-lețea dezarmantă; superioritatea e pentru el umanul. Fraza se clatină adesea sub greutatea întrebărilor sau alunecă spre confesiune. Lecturile din Eminescu și Turgheniev sunt voluptăți spirituale; cutare fragment sadovenian devine pretext de reverberații lirice”. □ D. Murărașu întocmește *Sinteze istorico-literare*: „Lucrările de sinteză istorico-literară ale lui Ibrăileanu se citesc și astăzi cu interes. Ele reprezintă o gândire, o conștiință și, pentru cei preocupați de istoria noastră literară, sunt un imbold spre cercetarea și urmărirea unor probleme. Și-a închinat inteligența lui vie și pasiunea redactării revistei care, o epocă înțeagă a reprezentat «Moldova literară și culturală»”. □ Al. Philippide notează despre *Ibrăileanu și stilul lecturii*: „Pasiunea pură a lecturii, asociată cu demonul subtil al analizei, în afara oricărei alte preocupări, formează caracterul principal al studiilor literare ale lui Ibrăileanu din ultima perioadă a activității sale critice, de după 1920, atunci când, o dată cu potolirea înverșunării polemice și cu părăsirea oricărui tezism, el cultivă cercetarea literară, fără alt scop decât înțelegerea și explicarea mai cu seamă, dacă nu chiar în chip exclusiv, a scriitorilor cu care se simțea mai mult sau mai puțin înrudit și ale căror opere îi inspirau simpatie, așadar bucuria regăsirii”. □ Eugenia Tudor conchide: *Adela, un roman modern*: „*Adela* (scris în 1922) este romanul unei opțiuni care se îndreaptă spre tragic, nu din vina eroinei, ca mai în toate romanele de introspecție apărute în același timp (*Patul lui Procust* de Camil Petrescu sau după aceea Anton Holban), ci numai din imposibilitatea eroului de a depăși un anu-

me prag al chinuitoarei lucidității a maturității”. □ Gh. Carda; își amintește de *Profesorul G. Ibrăileanu și cursurile sale universitare*: „Materia pe care o preda la universitate era nespuse de interesantă și G. Ibrăileanu a reușit să ne dea prelegeri, care atrăgeau și studenții de la alte facultăți. Deși nu văzuse niciodată manuscrisele lui M. Eminescu, se spune că le știa pe de rost, așa cum sunt ele așezate la caiete, scrise cu litere mărunte, în rafturile din Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România”. □ Mihai Bordeianu prezintă: *Arhiva Ibrăileanu*: „Între alte fonduri prețioase ale Bibliotecii centrale universitare M. Eminescu din Iași se păstrează și Arhiva literară G. Ibrăileanu, arhivă ce cuprinde peste 1500 de scrisori primite de către învățatul ieșean de la oameni de cultură, știință, literatură și artă în răstimpul cât a codus «Viața românească»”. ■ Paul Georgescu recenziază cartea lui Alexandru George - *Marele alpha*: „Al. George realizează rigoarea suplă, formulă lesne de formulat dar rar de realizat. Și orgoliul său aproape secret îl impune, la prima carte, trânta cu *Îngerul cel mai diabolic al literelor românești*, *Îngerul Proteu* făcut poezie ca să-i canonească pe bieții profesori ce fericiți ar renunța la canonizarea lui”. ■ Mihail Petroveanu se referă la doi scriitori. □ Primul este Leonid Dimov: „*Eleusis*, ca patrie ideală, în sensul lui Hölderlin, ca loc de selecție al spiritului sau al poeziei, este pretutindeni și nicăieri, ca punct clătinător, de vreme ce lumea își desfășoară continuu chipul multiplu, cu trăsături ce nu protejează niciun mister ireductibil, exercitând fascinație acolo unde ar trebuie să emane oroare, și spaimă unde ar trebuie să trezească încântare. Onirismul poeziei lui Leonid Dimov, deși în fond euforic, neliniștește, ca în viziunea unui Bosch [...] – tocmai prin puterea lui de expansiune incontrollabilă, tiranică, închipuind un univers tulburător de fluid, de nesubstanțial”. □ Al doilea scriitor este Constantin Abăluță: „Modificarea climatului, inaugurată cu *Piatra* (1963) se desăvârșește în conversiune totală de concepție și metodă poetică cu *Psalmi* (1969) și *Unu* (1970). Lumea, inițial simplă ca o epură ori un plan redus la câteva linii (poetul e arhitect!) inspirator de certitudini confortabile fiindcă sumare, apere complicată până la inextricabil pe noul ecran. Cotidianul, cândva transparent după însuși chipul istoriei, a căpătat capacitate și densitate stihială, de materie inertă, elementară, asemeni patriei tutelare, codamnând insul la o zbatere sterilă într-o existență captivă ca o temniță în care s-a depozitat geamătul predecesorilor”. ■ Redacția revistei consemnează *Premiile literare ale Uniunii scriitorilor pe anul 1970*: (vezi „România literară” nr. 18). □ Traduceri din literatura română în limba germană sau maghiară: Wolf Aichelburg pentru volumul *Iubire magică* de V. Voiculescu; Beke György pentru romanul *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, Kriterion □ Literatura naționalităților conlocuitoare: Sütő András pentru romanul *Un leagăn roșu pe cer*. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronici literare* semnează texte: Valentin Tașcu, Vlaicu Bârna, Ioana Crețulescu, Mircea Constantinescu, Alexandru Baci, Florin Mihăilescu, Lucia Feneșan. □ Valentin Tașcu analizează romanul Ioanei Postelnicu:

Bezna (Minerva, 1970): „Nu înseamnă însă că *Bezna* este un roman lipsit de calitate. Dimpotrivă. Maniera de construcție a acțiunii este echilibrată, deși uneori cam pripită. [...] Câteva tipuri portretistice dovedesc virtuți caracterologice. [...] Motivul beznei, mai precis al eclipsării progresive, este de asemenea rezultatul unei perfecte intuiții a fenomenului de dezintegrare socială din preajma celui de al doilea război mondial. Lipsa contraponderii psihologice este reflectată în însăși evoluția acestui motiv”. □ Vlaicu Bârna recenzează volumul de versuri al lui Horia Zilieru: *Umbra paradisului* (Junimea, 1971): „Ultima carte a poetului.. se intitulează *Umbra paradisului* și între copertele ei ni se prezintă numerotate la rând, treizeci de elegii cu metrică organizată având fiecare un subtitlu cu rezonanță incantatorie. [...] Explorând, în tovărășia autorului, domeniul pe care cele treizeci de elegii taie tot atâtea fascicule de lumină indirectă, de o stranie irizație, suntem conduși în acea zonă de umbră friguroasă unde Orfeu a venit s-o caute pe Euridice”. □ Ioana Crețulescu semnalează apariția a două studii micromonografice ale lui Al. Săndulescu: „Cele două lucrări destinate lui *Duiliu Zamfirescu* (Ed. Tineretului, 1969) și *Barbu Ștefănescu-Delavrancea* (Albatros, 1970).. fac dovada concentrării și corectitudinii istoricului ce nu-și îngăduie construcții ci reconstituiri didactice în sensul cel mai curent al cuvântului. Autorul se distanțează de subiect stabilindu-și astfel unghiul de abordare obiectivă, înconjurând opera cu observații atente și lucide [...]”. □ Alexandru Baci analizează volumul de versuri al lui Petre Stoica, apărut la C.R., 1970: „*O casetă cu șerpi* pare să constituie o schimbare de viziune poetică, o mutație. Perimetrul poemelor nu mai închide aceeași vârstă claustrată a copilăriei. Universul poetic s-a lărgit, s-a amplificat. Lumea pură de odinioară se infiltrază în prezent deschizând porți, ancorând în viitor și cu toată aparența de candoare, de naivitate, tonalitatea e mai gravă.. [...] Poetul, mai stăpân pe mijloacele sale mizează pe un anumit insolit tocmai pentru că structural nu poate spune marile adevăruri, direct, brutal, trebuind să ia calea ocolită a metaforei în contrapunct, învăluită în aura discreției sau a autoironiei amuzate [...]”. □ Studiul lui Domițian Cesereanu, *Ipostaze*, Dacia, 1970, este analizat de Florian Mihăilescu: „Dar titlul cărții lui Domițian Cesereanu nu este totuși fortuit, cum s-ar putea crede la prima vedere. Autorul improvizează o adevărată demonstrație teoretică pentru a argumenta ceea ce numește el «sentimentul ipostazei». În esență susținerile criticului nu sunt originale, izvorând cu anume variații terminologice din ideea «deschiderii estetice», teoretizată mai pe larg în ultimul deceniu [...]”. □ Lucia Feneșan analizează romanul lui Marcel Păruș, *Pasărea care râde* (C.R., 1970): „Utilizarea obsesivă a referințelor filosofice și a aluziilor livrești, face ca planul simplei narațiunii să devină supraîncărcat, dând impresia doar a unei destul de abile manevrări de vocabule, romanul dovedind astfel o slabă înzestrare epică, el sfârșind fără ca autorul să fie preocupat de precizarea și conturarea temei narrative. [...] Scriitorul își domină încă prea puțin mijloacele. Sperăm ca în următoarele cărți Marcel Păruș [...] să descopere și alte sensuri ale realului”.

IUNIE

1 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7320] Se anunță *Zilele cărții pentru copii*, eveniment ce va avea loc între 1 și 20 iunie, în Capitală.

• [„**România liberă**”, nr. 8274] Radu Popescu analizează piesa *Pisica sălbatică* de Ștefan Berciu și punerea acesteia în scenă la Teatrul Mic. Popularitatea autorului este pusă pe seama faptului că drama polițistă pe care, de altfel, o cultivă este sortită, mai mult decât romanul de aceeași factură, „să stârnească un interes pe cât de acut, pe atât de efemer și, pe deasupra mărturisit numai cu jumătate de gură”. În plus, apreciază că „literatura polițistă «se citește noaptea», și nu prea se păstrează în bibliotecă: o prejudecată, hrănită de o ipocrizie cu care e foarte greu de luptat”. Montarea îi pare că se potrivește cu textul.

• [„**Scânteia**”, nr. 8803] Demostene Botez atrage atenția că *Scrisul nostru ne angajează din plin*: „Autentica libertate de creație – egală cu responsabilitatea de a sluji prin opere poporul – a constituit o expresie concretă a interesului major pentru înflorirea culturii, a literaturii. Prin diversificarea considerabilă a editurilor s-a creat posibilitatea profilării mai bune a acestora, sporirii gradului de exigență în realizarea selecției lucrărilor de artă. Cultura ca parte integrantă a vastului proces de educare a oamenilor constituie un mijloc de seamă în activitatea de formare a societății contemporane”. În text este reluat îndemnul lui Nicolae Ceaușescu prin următorul citat: „să redea cât mai bogat și convingător, prin graiul minunat al artei, cronica clocotitoare a epoci pe care o trăim, tabloul impresionant al muncii eroice și al vieții noi a națiunii noastre, ampla frescă a transformărilor revoluționare ale societății românești și, în același timp, să înfățișeze imaginea însuflețitoare a zilei de mâine, a viitorului măreț al comunismului, idealul pentru care luptă întregul nostru partid”. ■ Mihai Ungheanu scrie o cronică literară la *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu: „Prozatorul e credincios formulei tradiționale prin care romanul european a înregistrat un mare succes de public. El pune romanul în vechile sale drepturi de specie aflată într-un dialog imediat cu publicul, de hrană actuală și accesibilă, de oportun rezonator al problemelor actuale. Siguranța construcției și a scriiturii ne anunță un romancier prolific, cu atuurile unui prozator de bună calitate. Prin *Dulce ca mierea e glonțul patriei* se exprimă o conștiință scriitoricească atentă la lumea prin care trece. Dată fiind vârsta autorului, faptul e de două ori remarcabil, talentul și pricepera îi sunt înnobilate de angajarea în actualitate”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 16] Marin Călin este prezent cu poezia *Bărăgan*. ■ Nichifor Crainic publică *Aspecte ale culturii noastre moderne*: „Contrar tuturor aprehenziunilor, partidul comunist scoate în relief tocmai această substanță specifică a vechii noastre culturi, fie istorică, fie anonimă, socotind-o bază hrănitore de noi idei și de noi dezvoltări progresiste. Pentru a da roade

mai savuroase, pomul se altoiește cu un soi mai bun pe trunchiul vechi. Nicio dată în această țară n-au fost cultivate ca azi formele viabile în care s-a exprimat geniul creator al poporului nostru, – prin cercetări arheologice și istorice, prin studii folclorice, prin imensa punere în circulație a valorilor estetice și spirituale zămislite de ei. Actualizarea acestor valori ce supraviețuiesc timpului, sporirea lor neconținută alături și concomitent cu marile creații de civilizații socialiste, fuzionează în conștiința noastră colectivă pentru a ne da imaginea integrală a personalității creatoare a poporului nostru. În cultură, în artă, personalitatea în ceea ce are ea original, se exprimă în stil propriu. Valorile trecutului nu se actualizează pentru a sluji ca modele de imitat, dar ca stimulente și indicații ale stilului propriu, pe linia căruia se dezvoltă o cultură nouă și amplă. Stilul propriu e condiția creației naționale pentru a îmbogăți patrimoniul culturii universale”. ■ Conf. dr. G.G. Ursu semnează *Garabet Ibrăileanu*: „Luptătorul pentru democrație, animatorul artei realiste, autorul aceluiași amplu eseu *Spiritul critic în cultura românească* pe care G. Călinescu îl numea «o dramă de idei, o capodoperă», teoreticianul specificului național în literatură, omul de rară delicatețe și generozitate, a fost la Universitatea ieșeană, un profesor inimitabil. Avea o față de ceară, părea un alb patriarh cu priviri în care scânteia inteligența și bunătatea prin anii 1931-1933, când am fost studenții lui. De câte ori ne reîntâlnim, cei care am fost îndrumați de degetul lui de lumină, îl evocăm cu pietate peste ani, noi oamenii bătuți de brumă ca și el altădată, pentru că ne-a învățat să iubim valorile superioare ale vieții și artei, să credem în om, să ne prindem viața de-un ideal, așa cum în primul rând, în mod exemplar, a făcut-o el”. ■ Gh. Bulgăr informează despre un *Simpozion științific la Blaj*: „De curând a avut loc la Blaj, cetate de glorie a renașterii culturii noastre și punctul de plecare a ideilor și a operei învățaților istorici și filologi care au format pleiada nobilă a iluminismului românesc, un Simpozion științific consacrat împlinirii a 150 de ani de la moartea lui Petru Maior. [...] În cadrul Simpozionului, s-a făcut propunerea de a se înființa un *Muzeu al Școlii Ardelene la Blaj*. Propunerea a fost primită cu un imens entuziasm de către cei prezenți, și va găsi aprobare la forurile administrative locale; ele vor trece la realizarea acestui Muzeu. În el se vor oglindi viața și realizările fruntașilor Școlii, lupta poporului nostru pentru emancipare și cultură, aspectele inițiativelor generoase pentru culturalizarea maselor, toate materializările admirabile ale aceluiași spirit de înnoire pe care Blajul le-a inițiat și înfăptuit timp de două secole, cu o energie incomparabilă și cu un patriotism sincer și atât de eficace”. ■ În prezentarea *O expoziție a cărții românești la Padova*, Aurel Zamora arată: „O lăudabilă inițiativă studentească ne-a reamintit, în aceste zile, de legăturile culturale tradiționale dintre orașul Padova și România. Este vorba de o expoziție a cărții românești organizată de studenții din seminarul de limbă și literatură română a Universității din Padova. [...] Expoziția cărții românești, organizată la librăria Draghi din centrul Padovei de către studenții acestui

semnar de limbă și literatură română, a adunat laolaltă numeroasele volume de proză, poezie și teatru, unele realizate excepțional din punct de vedere grafic, traduse în Italia în ultimii 25 de ani. Un număr impresionant de cărți care, în cursul acestui sfert de veac, au avut darul să facă cunoscute aici, în Italia, cele mai valoroase opere ale literaturii române. Numeroase fotografii cu imagini sugestive din România au conferit un aspect și mai atrăgător expoziției, care s-a bucurat de un binemeritat succes”.

● [„Steaua”, nr. 3] Este sărbătorit centenarul nașterii lui Nicolae Iorga, iar editorialul lui Aurel Rău este dedicat marelui „patriarh din Văleni”, care „la 100 de ani de la naștere [...] e o imensă temă a cercetării și științei românești, un mister întreg ca Dimitrie Cantemir, un indemn și o atracție dintre cele mai active, întinerind mereu după ce, cum spune Călinescu, «n-a avut niciodată tinerețe»”. □ Mircea Zăciu simte cum: „o carte ne lipsește, din care să se desfacă în toată lumina lui spațiul românesc, simțit și transmis de către scriitorii acestui pământ. Au visat-o înaintașii”. (articolul *Spațiul românesc*). □ Poezie de Leonid Dimov (*Sfârșit de basm*) și șase sonete de Mircea Ivănescu (*scoborâtă tristețe, fereastră ninsă, falsă singurătate, ciudă, posomorâți, wuthering heights*). □ Eugen Barbu savurează descoperirile limbajului arhaic în al treilea episod din *Foletul novel* (III), „o capodoperă necunoscută a literaturii vechi”. ■ Încadrând personalitatea lui Blaga în zona „talentelor majore” (opuse „talentelor minore”), Vasile Băncilă scrie un amplu eseu despre ce înseamnă Blaga pentru cultura română și notează pe parcurs: „Apropiindu-se mai mult de afectivitatea lui Blaga, observăm la el un puternic sentiment al eului. Unii au vrut să-l identifice cu orgoliu sau cu dilatarea infantilă a eului sau chiar cu meiteismul” (articolul *Zece ani de posteritate*). □ Mircea Micu continuă publicarea „dicționarului parodistic contemporan” și ținta poemul parodic este George Alboiu, într-un text liric intitulat *Elegie de pe un deal comunal*. □ Prima cronică literară a lui Mircea Tomuș cuprinde observații referitoare la poezia lui Romulus Vulpescu despre care susține că „nu este deloc comodă pentru critici”, dar că ea, poezia „se dedică planurilor și preocupărilor minore. Mai mult: nu este vorba numai de preocuparea pentru versificație, pentru cronica ritmată, reînviată, cu strălucire [...], pentru lirismul călduț în care meditația se asociază cu umorul și cu o disponibilitate erotică permanentă” (articolul *Romulus Vulpescu: Și alte poezii*). A doua cronică a lui Mircea Tomuș se referă la poezia lui Anghel Dumbrăveanu despre care lansează următoarea apreciere: „Poezia lui Anghel Dumbrăveanu a ajuns la stadiul în care instalarea într-o formulă pare definitivă, cititorul ei fiind tot mai convins că ceea ce poate interveni de acum înainte ține de domeniul nuanțelor și al varianțelor lipsite de importanță” (articolul *Anghel Dumbrăveanu: Fața străină a nopții*). □ V. Fanache prezintă monografia lui I.D. Bălan despre *Octavian Goga* (Minerva, 1971) pe care o consideră „o masivă cercetare, de indiscutabilă autoritate. Bibliografia selectivă (foarte sever alcătuită) mărește gradul de probitate a cărții” (articolul *Goga*

în monografie). □ Poezii de Dan Mutașcu: *Ceremoniile amintirii și Ceremonia albului vals al amiezii*. Poezie de Zaharia Stancu: *Toaca serii albastre*. ■ Petru Poantă analizează romanul *Absenții* de Augustin Buzura pe care-l plasează, alături de *Pasărilor* lui Alexandru Ivasiuc, printre „succesele prozei anului 1970” și îl încadrează în categoria romanului existențialist și „chosiste” din pricina aglomerării descriptive (articolul *Experimente în romanul românesc contemporan*). □ La rubrica „confluente”, Nicolae Balotă punctează semnificațiile operii lui Samuel Beckett, insistând asupra obsesiei scriitorului irlandez bilingv pentru „lumea sfârșitului și sfârșitul lumii” și a faptului că, de la primirea premiului Nobel pe 1969, devine o prezență, o legendă, în literatură, fecundând creația altora, precum, cu un secol în urmă, Baudelaire (articolul *Apocalipsa beckettiană*). ■ Romul Munteanu scrie prima parte din cercetarea sa asupra criticii europene, aici ocupându-se de Maurice Blanchot și ideile sale filosofice despre ontologia operii literare (articolul *Maurice Blanchot și filosofia literaturii I*). □ Mircea Muthu evocă figura criticului Mihai Ralea, comemorând 75 de ani de la nașterea sa și un deceniu de la moartea sa în următorii termeni: ■ „Aducând noi posibilități de interpretare, re trăind semnificațiile plurale ale faptului artistic, Mihai Ralea s-a dovedit a fi un impresionist în sensul bun al termenului, și nu un simplu «causeur», cum a fost etichetat injust în repetate rânduri” (articolul *Evocare*). ■ În stilul său caracteristic, de filosofie a limbajului, Constantin Noica scrie *Despre natura timpului rostitor*, într-o „încercare de filosofie românească”. ■ Dintre cărțile recenzate, reținem câteva. □ Horia Bădescu despre volumul *13 iluzii* (Dacia, 1971) a lui Nicolae Prelipeanu, poet care „construiește versul cu o știință exactă, dozând foarte lucid efectele”. □ T. Tihan despre volumul *Poezia criticilor* (Ed. Eminescu, 1971): „Florin Manolescu e obsedat de ideea imposibilității unei poezii a criticilor și, în consecință, și examenul său critic pare viciat de acest apriorism al unei constatări pe care, în principiu, n-o respingem, dar nici n-o socotim inatacabilă”. □ Valentin Tașcu despre cartea de poezii a lui Mircea Micu, *Teama de oglinzi* (Eminescu, 1971) (recenzie care se deschide cu o declarație hotărâtă și polemică: „În primul rând, nu credem că există un «sentimentalism minor ardelenesc»). Dan Cristea confundă literatura transilvană, cu mărunțișurile unei poezii retardate, de tip sămănătorist. Pentru istoricii literari, afirmația sa din «România literară» nr. 15/ 1971 este mai mult decât hazardată”. □ Nae Antonescu despre lucrarea teoretică a lui Mircea Angheliescu, *Preromatismul românesc* (Minerva, 1971): „Noutatea pe care o aduce Mircea Angheliescu se referă în primul rând la definirea preromantismului, eliminând exagerări și alte aprecieri eronate”, „este o încercare de reabilitare a unei perioade mai puțin cercetată din literatura noastră”. □ Rodica Baconsky prezintă poezia lui Valéry Larbaud (Univers, 1971) în tălmăcirea lui Demostene Botez. Doina Curticăpeanu studiază motivul „fortuna labilis” din literatura română, oprindu-se mai ales asupra *Învățăturilor* lui Neagoe Basarab (articolul «Fortuna labilis» din *Învățăturile lui Neagoe Basarab*).

2 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7321] Într-un scurt articol se anunță: *Théâtre de la Cité de Villeurbanne – Franța în turneu în țara noastră*. „În repertoriul companiei se înscriu piese scrise de Ionescu, Adamov, Kleist, Marlowe, Ghedelrode și în special Brecht, autorul preferat al Teatrului”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8804] Numărul vine cu știrea despre *Vizita delegației de partid și guvernamentale a Republicii Socialiste România conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Chineză. Primire deosebit de călduroasă făcută oaspeților români la Pekin*: „Prin ospitalitatea și bucuria cu care au primit pe solii poporului român, sute de mii de oameni au dat expresie sentimentelor de trainică prietenie ce unesc partidele, popoarele și țările noastre. În întregul oraș domnește o atmosferă festivă”. ■ Al. Philippide scrie despre *Talent și meșteșug în arta literară*, menționând că „În procesul de creație a operei literare lucrează doi factori esențiali: *talentul*, care este dat, și *meșteșugul*, care se învață”, subliniind că „În artă, nimic nu este oferit de-a gata, totul trebuie, de fiecare dată, lucrat de la început, de la prima piatră de temelie până la statuia din vârful monumentului. Viața înfățișează scriitorului nenumărate posibilități. Dezvoltarea acestora cade exclusiv în sarcina lui. [...] Această putere de a alege tocmai ceea ce trebuie (care putere și ea se dezvoltă, se perfecționează, se rafinează prin exercițiu, studiu, lectură și, în aceeași măsură, prin cunoașterea vieții, fără de care orice talent e bicisnic și orice meșteșug e o moară care macină vânt) – această însușire de a alege ar putea să fie prezentată drept un principiu de artă literară, un principiu de bază, care nu poate lipsi”.

• [„**Viața studentescă**”, nr. 22] Vizita în R.P. Chineză a lui Nicolae Ceaușescu. □ La rubrica *Sintagme* se semnalează apariția la Univers a volumului *Scrieri alese* de G. Apollinaire (ediție întocmită și alcătuită de Virgil Teodorescu, cu un *Cuvânt înainte* de Vasile Nicolescu). De altfel, „eseul liminar al ediției – *Apollinaire sau vocația modernității* – este încă o dovadă de comprehensiune subtilă a poeziei franceze” din partea „unuia din rafinații interpreți ai fenomenului poetic universal” (Nicolescu). ■ În *Atitudini de cronicar*, M.N. Rusu amintește despre cultivarea asiduă a valorilor poetice dovedită de revista „Cronica”: într-o însemnare a Magdei Ursache (*Redimensionarea tradiției*, nr. 19/ 1971) poezia lui Nichita Stănescu și a lui Ion Gheorghe este considerată ca două cazuri speciale ale tradiției. „Este ceea ce am înțeles să facem și noi în *Utopica* și în articolele din «Viața studentescă», considerând pe cei doi autori drept polii între care gravitează (și polarizează) lirica generației lor”.

3 iunie

• [„**Scânteia**”, nr. 8805] „Agerpres” transmite despre „*Zilele cărții*” pentru copii: „În întreaga țară se desfășoară *Zilele cărții pentru copii* – manifestare prevăzută să dureze aproape trei săptămâni, răstimp în care sunt organizate

– în librării, școli, case ale pionerilor, biblioteci – expoziții, simpozioane literare, întâlniri cu scriitori etc. [...] De subliniat faptul că, în ultima vreme, zeci și uneori sute de ediții au cunoscut scrierile pentru copii ale unor mari autori români și străini: Ion Creangă, Mihail Sadoveanu și Tudor Arghezi, Jules Verne, Frații Grimm, Andersen și mulți alții”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6855] C. Stănescu prezintă volumul de versuri al lui A.I. Zăinescu, *În zale albe*, care trădează „o mare, uneori tiranică obsesie a decorului”.

● [„**Albina**”, nr. 22] În cadrul rubricii sale, Ion Bănuță scrie despre *Hanul lui Manuc*. ■ Pentru marcarea centenarului N. Iorga, revista arondează o pagină în care sunt publicate citate din opera acestuia, dar și două articole tematice. □ Barbu Teodorescu scrie în articolul *Animator al culturalizării masei*: „Nicolaie Iorga face parte din acei mari oameni ai țării care au prețuit cel mai mult pe țăranul român. El este, o spune singur, continuatorul operei realizate de Mihail Kogălniceanu și Vodă Cuza, iar în iubirea de datină și de țară s-a înfrățit cu poetul Eminescu. Cu toții au stat mai aproape de nevoile și aspirațiile românești și prin ei poporul român a intrat mai trainic în cultura universală, arătând că și la noi, cum spune cronicarul, se nasc oameni”. □ *Frumusețea cuvântului său* de M. Munteanu: „Arta cuvântului său s-a relevat mai întâi iubitorilor de istorie, care l-au întâlnit pe Iorga scriitorul în operele sale științifice. L-au mai cunoscut astfel și cei care îi citeau, prin 1938-39, scurtele însemnări din ziarul «Neamul românesc». Edițiile apărute în ultimii ani, așteptate mai ales de cei tineri, care au știut până acum prea puțin despre acest titan al științei și al forței spirituale românești, prilejuiesc măcar o primă cunoaștere a însușirilor sale complexe și strălucitoare”. ■ *Omul și momăia*, sonet de Victor Eftimiu, la pagina de *Satiră și umor*.

● [„**România literară**”, nr. 23] Revista comemorează o sută de ani de la nașterea istoricului Nicolae Iorga publicând textele: *Un suflet patetic* de Mircea Martin, *Maximele lui N. Iorga* de Șerban Cioculescu, *N. Iorga în dedicațiile unor scriitori și critici români* de Vasile Netea, *Nicolae Iorga și conștiința demnității naționale* de Al. Cerna-Rădulescu, *Nicolae Iorga la Cracovia* de George Sanda și Zbigniew Szuperski. ■ Proiectele literare ale lui Alexandru Ivasiuc le aflăm dintr-un scurt interviu realizat de Al. Raicu: “–*Pe masa de scris aveți un nou roman?* – Nu. De data aceasta e vorba de o carte de eseuri care se va numi *Radicalitate și Contradicție* pe care o voi preda până la sfârșitul acestui an, editurii Eminescu. [...] – *Sub tipar?* – Nimic. Dar aceleiași edituri i-am făgăduit o serie de note de drum culese de pe meridiane diferite, pe unde m-au dus pașii în ultimii ani, prin Statele Unite, India, Anglia, Islanda, Grecia... Dar n-am întreprins încă primii pași la aceste travaliu... Și un roman, în stare de «stare», adică în plăcuta imprecizie de dinainte de formă, când este încă o experiență foarte personală, la locul unde amintirea se unește cu invenția. Agreabilă minciună”. ■ Se dau informații despre o *Seară literară de-*

dicată lui Eugen Jebeleanu: „La Biblioteca italiană, din inițiativa directorului acestei prestigioase instituții, profesorul Bruno Arcurio, a avut loc, joi seara, o masă rotundă în cinstea celui de-al zecelea laureat al importantului premiu de poezie Etna-Taormina, poetul Eugen Jebeleanu. [...] Jocul sonor al celor trei limbi latine (italiana, franceza și româna) în care s-a vorbit, precum și importanța evenimentului ne-au lăsat satisfacția de a fi participat la una din sărbătorile de răsunet ale culturii românești”. ■ Al. Piru semnează *Microcritica*, textul despre monografia lui M. Drăgan, *G. Ibrăileanu*, volum apărut la Albatros, 1971: „În afară de câteva prezumții, absolut nimic nou nu se află în micromonografia lui Mihai Drăgan despre *G. Ibrăileanu* (Albatros, 1971), o reluare în mic a celei de a doua ediții a studiului meu din 1967. Efortul de a fi original a rămas de la început până la sfârșit fără succes pentru că în loc să vină cu o viziune proprie, autorul se pierde în detalii de arhivă, dându-le o importanță exagerată, numai pentru că sunt inedite”. ■ În cadrul *Întâlnirilor „României literare”* apare stenograma *Convorbiri literare cu studenții ieșeni* consacrată întâlnirii redacției cu publicul studios din vechea capitală a Moldovei: „În cadrul manifestărilor dedicate aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român, în luna aprilie a. c. a avut loc la Iași, la Casa de cultură a tineretului, o întâlnire a redactorilor și colaboratorilor revistei «România literară» cu cititorii din mediul universitar. Au participat: Cezar Baltag, Constantin Ciopraga, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Liviu Leonte, George Lesnea, Teodor Mazilu, Pop Simion, Szász János, Corneliu Ștefanache, Gheorghe Tomozei, Mihai Ungheanu, Horia Zilieru, iar din partea redacției Nicolae Breban, Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Marcel Mihalaș, Mircea Iorgulescu. Publicăm în numărul de astăzi relatarea discuțiilor care au avut loc”. Din stenograma întâlnirii: „□ **Nicolae Breban:** [...] Noi, la «România literară», deși tineri sau chiar foarte tineri, ne-am luat de bună voie o foarte grea sarcină. Aceea de a face o revistă care să intereseze intelectualii, să-i ajute și chiar să-i orienteze spre o literatură de calitate, și mai mult decât atât, de a-i obișnui cu examenul critic al literaturii. Am venit aici să avem o discuție prietenească despre revistă. Este pentru prima oară că redactorii și colaboratorii revistei se află în mijlocul dumneavoastră. Să ne spuneți dacă o citiți, dacă vă interesează, ce anume v-a interesat și ce nu, și vă rugăm să ne spuneți foarte clar, prietenește. Pentru aceasta v-am deranjat; noi dorim să publicăm aceste intervenții, cele articulate și care au un sens, și toate acestea le facem și pentru binele revistei și pentru a ne apropia prietenii noi. □ **Ion Oprea:** [...] În primul rând, redacția trebuie să fie, cred, mai fermă atunci când se angajează în unele dispute literare. De pildă, Al. Ivasiuc discută despre *Cordovanii* și e în dezacord cu autorul romanului. Dar eu nu știu dacă revista este de acord cu Ivasiuc. O revistă trebuie să dea o anumită direcție în literatură, să fie expresia unei direcții. Am dori, de asemenea, să publicați și alte discuții despre cărți, așa cum a fost cea despre *Absenții*. De asemenea, am dori ca revista să formuleze clar punctul ei de ve-

dere. Aceasta tocmai pentru că o revistă câștigă încrederea cititorilor ei și prin această angajare. Am dori, de asemenea, niște planuri, portrete ale unor scriitori reprezentativi ai generației tinere, ai generației lui Sorescu și a celor mai tineri decât acesta. Să ni se dea fișe despre ce au scris aceștia, câteva referințe și să se publice și discuții cu ei. Ce cred ei despre literatură, care le sunt filiațiile ș. a. m. d.; lucruri relevante pentru cititorul care dorește să cunoască nu numai opera, ci și ceea ce crede scriitorul despre cărțile sale, despre ale altora. Regret foarte mult că Adrian Păunescu numai apare în revistă cu acele foarte interesante interviuri, pe care eu le citeam mai întâi de toate. În ce privește editarea unor lucrări, în proză, sau poezie, văd că apar niște cărți despre care ni se spune că sunt rele, că sunt ale unor oameni netalentați, că sunt lucruri aberante. Ce face «România literară» pentru ca asemenea lucrări să nu mai fie editate? Aș vrea să mai știu de ce a dispărut rubrica «Vă propunem un nou poet»; este adevărat că «Lucașfărușul» publică poeți foarte tineri și cred că cineva care a fost publicat în această revistă se bucură de un adevărat debut în viața literară, dar după șase luni, un an, am vrea să știm ce s-a întâmplat cu poetul care a debutat. □ **Nicolae Breban:** [...] Ne pare bine că discuția despre o carte, avea masă rotundă despre *Absenții*, v-a plăcut; va apărea una și despre *Păsările* lui Ivasiuc (apărută între timp, *n.r.*). Despre «fișe» ni s-a vorbit și la Cluj și la Timișoara. Se pare că este o necesitate a dumneavoastră. Sunt convins că cerința exprimă și un interes real față de scriitori apropiați de dumneavoastră. Ne vom gândi la o rezolvare. Cum acționăm în legătură cu diminuarea numărului de cărți proaste? Nu putem acționa în niciun fel, și este bine așa. Noi însă ne-am propus, în afara unei critici ferme, să notăm câteodată și numele editurii care publică o carte sub orice nivel, iar în cazuri de obstinație pe acest drum să indicăm și numele redactorului de editură. Dorim să se ia măsuri, nu însă în sens administrativ; în literatură – și este bine așa – acționează niște legi mai complicate. Într-un adevărat climat al primatului valorii, impostura și mediocritatea se exclud. □ **Nicolae Crețu** (asist. universitar): [...] N-am observat dacă tânărul poet ieșean Adi Cusin este în sală. Poate ce voi spune acum, deși o să mă refer la poezia sa și la felul în care a fost prezentat în «România literară», îl va supăra pentru că poeții, cei care cred în ceea ce fac, au întotdeauna o demnitate a lor, care le interzice să se manifeste prea direct. Pe mine m-a deranjat că în paginile «României literare» o recenzie a fost scrisă pe un ton condescendent, cu un fel de ironie inutilă. Recenzia era semnată de Dan Cristea. Nu știu dacă Dan Cristea este printre invitații Iașului, dar oricum, fie că este, fie că nu este, tot mi-aș fi spus părerea. A izolat câteva texte dintr-un volum, iar din aceste câteva texte a creat o imagine falsă. Este un procedeu greu de admis într-o critică obiectivă. Mi-aș explica acest lucru printr-un fel eronat de exigență, prin nevoia criticului de a lovi excesiv, de a exagera în negru. Cealaltă latură, a supraevaluării, se poate observa de asemenea în recenziile pe care le susține uneori Dan Cristea. [...] Aș încheia cu câteva întrebări pe care le

adrez direct unora dintre reprezentanții «României literare» la întâlnirea noastră și care sunt legate de interesul meu deosebit pentru roman. Am citit, imediat după apariția lor, toate romanele lui Nicolae Breban, începând cu *Francisca* și sfârșind cu *Animale bolnave*. Sunt convins că Nicolae Breban este unul dintre romancierii cei mai citați de astăzi. La discuțiile cu studenții am putut constata acest interes pentru creația domniei-sale, ca și pentru romanele altor scriitori importanți de astăzi: pentru *Îngerul a strigat* al lui Fănuș Neagu, pentru romanele lui Ivasiuc sau ale lui D.R. Popescu. Aș întreba, deoarece s-au făcut multe afirmații în cronicile publicate asupra romanelor domniei-sale, care este părerea romancierului cu privire la filiația care i se atribuie – înrudirea cu scriitorii dintr-o anumită arie a romanului românesc (H.P.-Bengescu și Gib Mihăescu)? Mărturisirile pe care le făceau scriitorii între cele două războaie la Facultatea de litere, la propunerea profesorului Caracostea, sunt foarte utile și astăzi; la fel ar putea deveni, cred, o anumită parte a dialogului nostru de astăzi. Unele afirmații ale criticilor sunt grăbite, poate se bazează pe aparențe; ne interesează și părerea scriitorului. De asemenea, aș profita de acest prilej pentru a adresa o întrebare și poetului Cezar Baltag în legătură cu proiectele domniei-sale. În sfârșit, aș vrea să fac o propunere, o ultimă propunere legată de reprezentarea scriitorilor din țară în paginile revistei. Părerea mea personală este că scriitorii ieșeni sunt prea puțin prezenți în paginile revistei și poate că «România literară» ar trebui să publice cu o anumită frecvență și pe scriitorii din Iași, bineînțeles, fără niciun rabat la legea valorii despre care vorbeam înainte. □ **Nicolae Breban:** [...] Tovarășul Oprea regretă absența interviurilor lui Păunescu. Am încercat să înlocuim aceste interviuri cu confesiuni literare care, unele, au fost foarte interesante. Nu am izbutit să atragem în aceste pagini de confesiuni și pe scriitorii mai tineri, mai tineri chiar de 40 de ani, dar nu renunțăm la idee și sper că din toamnă vom reuși să cuprindem scriitori de toate vârstele. În legătură cu felul cum sunt reprezentați scriitorii în revistă; majoritatea sunt bucureșteni, este adevărat, dar aceasta se întâmplă și pentru faptul că în București sunt doar două reviste săptămânale de literatură. De ce nu se fac grupaje masive de poezie? Noi am vrut să continuăm această idee publicistică, însă s-au adunat nenumărate manuscrise, zeci și sute de poezii, și nu ne-am mai putut permite să oferim într-un număr aproape un volum de autor, însă revista «Argeș» face acest lucru lunar: acordă spațiu, aproape un volum, unui singur poet. □ **Cezar Baltag:** [...] În legătură cu proiectele mele de viitor: de curând mi-au fost trimise șpalturile de la o carte care va apărea anul acesta, o carte care vreau să fie o surpriză pentru cititori și o surpriză ca apariție grafică. De asemenea, pregătesc un volum de versuri care se va intitula *Madona*, și o carte pentru anul viitor, care să reunească *Ideograme*-le din «România literară». [...] □ **Corneliu Popel:** De la început trebuie să spun că eu și prietenii mei am avut impresia, în legătură cu articolele lui Paul Anghel și Paul Everac, că acești scriitori n-au crezut și n-or să creadă vreodată în scriito-

rii tineri. Atunci când «România literară» a formulat obiecții la articolele lor, i-a apărut, în fond, pe scriitorii tineri, ceea ce găsesc că este mai mult decât lăudabil. De asemenea, trebuie să spun că apreciez mult prezența la cronică literară a lui Mircea Iorgulescu și la rubrica de recenzii a lui Dan Cristea. În sfârșit, «România literară» este o revistă care are o direcție, cel puțin în critică. Chiar dacă uneori se fac unele afirmații greșite. În momentul de față am impresia că nici cititorul și nici criticul literar nu prea pot să deosebească ceea ce este literatură adevărată de ceea ce nu este literatură. Firește, pentru un scriitor este mult mai ușor să facă acest lucru, însă pentru un cititor este mult mai greu. Cititorul simte lipsa criticii, a criticului literar. S-au adus în discuție scriitorii tineri. Nu vorbesc de scriitorii care debutează sau care nu sunt încă scriitori, ci despre scriitorii care au debutat de mult, însă nu au un volum sau nu au debutat încă cu toată puterea într-o editură. Cred că «România literară» ar putea să publice mai multe poezii ale scriitorilor tineri. Există aici, la Iași, două reviste, una a Uniunii Scriitorilor – «Convorbiri literare». Ea ar putea publica scriitori tineri; într-o vreme, mai bine zis în anumite vremuri, revista a publicat niște autori aflați la început, niște autori care atunci nu știau ce voiau. Mai târziu s-a trecut la un alt sistem, prin publicarea unor nume ne semnificative. De altfel, același lucru, am impresia, trebuie să spun, îl face și revista «Luceafărul», revista tinerilor, care publică uneori nume fără nicio șansă în literatură; autorii publicați acolo nu se rețin. Să nu credeți că lucrurile acestea nu sunt legate și de «România literară». □ **Nicolae Breban:** Aș vrea să vă întreb: există reviste ale studenților din Iași? Vreți să ne spuneți câteva cuvinte despre ele? □ **Corneliu Popel:** Se vorbește uneori despre o literatură studențească, ceea ce este foarte greșit. Scriitorul trebuie să fie socotit scriitor sau nu, nu există scriitori-studenți sau scriitori-muncitori. Revistele studențești din Iași aproape că nu există. În primul rând, servesc la publicarea unor materiale care interesează activitatea studențimii ca asociație, ca organizație, ele publică articole reflectând viața de organizație, iar dacă publică din când în când și literatură, aceasta nu este semnificativă. Revistele studențești au în frunte pe conducătorii asociației studenților, ceea ce, socotesc, este greșit. Pe urmă, iar este greșit că aceste reviste să rămână numai și numai la o literatură a studenților, să nu apeleze la nume care ar putea asigura fundamentul unei reviste. Pe urmă, o revistă studențească ce nu intră în chioșcuri este o revistă care nu există. S-a încercat să se vândă la o librărie. De altfel, problema aceasta nu m-a interesat. Dacă e vorba de o adevărată lansare a unui scriitor tânăr, ea nu se face într-o revistă studențească. Se poate face un adevărat debut, o adevărată lansare în «Amfiteatru». □ **Nicolae Breban:** La Cluj, la Timișoara studenții sunt interesați de revistele lor și le susțin. După părerea noastră, revistele din Cluj și Timișoara, mai ales cea din Cluj, au făcut lucruri foarte bune. Ar fi bine ca tinerii studenți din Iași sau de aiurea, cum ați spus dumneavoastră, să publice direct în revistele centrale din București, dar acest lucru, practic, nu prea e posibil, pentru că

sunt puține reviste literare în București. Până când se vor înființa – și ne lupțăm pentru acest lucru – alte săptămânale, cred că studențimea ieșeană trebuie să se folosească mai bine de publicația pe care o are la îndemână. Generația noastră de scriitori a luptat foarte mult ca să folosim ultimul, și cel mai mărunț, petic de hârtie. Dispuneți, totuși, de această mare șansă de a avea o revistă. Studenții timișoreni erau nemulțumiți că în orașul lor nu există un săptămânal. Dumneavoastră îl aveți, și este foarte mare lucru pentru un oraș. Faptul că studențimea clujeană, care nu are un trecut mai prestigios decât al dumneavoastră, a reușit să scoată o revistă atât de interesantă, cum este «Echinox», trebuie să fie un stimulent și pentru dumneavoastră. □ **Corneliu Popel:** Să nu fiu înțeles greșit. Revista «Alma Mater» este una din cele mai bune din țară. Asta nu înseamnă mare lucru, pentru că vorbim la nivelul revistelor studențești. Ați adus în discuție problema revistei «Cronica». Este una din cele mai bune, de când la direcția ei se află criticul Liviu Leonte. [...] V-aș aminti din nou propunerea mea, «România literară» ar putea renunța la formatul magazin, ar putea renunța la cronică televizivă și a. m. d., care sunt inutile, întrucât nu oferă o imagine concretă asupra lucrurilor. Ar fi bine, totuși, ca Nicolae Breban să se gândească la acest lucru. Nu este vorba de o pagină. De altfel, și poșta literară în «România literară», deși este făcută vine, folosește materiale proaste... □ **Nicolae Breban:** Poșta literară a «României literare» este făcută de cel mai bun specialist în materie. Deocamdată nu vrea să semneze, dar redacția își ia asupra sa răspunderea «poștei redacției» și noi o considerăm bună. □ **Corneliu Popel:** Este bună pentru că e bine scrisă. Dar materialele venite nu sunt de natură să îndemne debutanți să trimită. □ **Cezar Baltag:** Există o postură destul de dificilă a celui care face «poșta redacției» pentru că sunt oameni care investesc iluzii și talent în textele trimise nouă. Alegerea, trierea și găsirea tonului exact sunt operațiuni grele și delicate. În legătură cu obiecția făcută de Corneliu Popel înainte, că «Luceafărul» nu ar fi lansat nume care să reprezinte ceva în literatura românească, îmi îngădui să am o opinie puțin diferită. Aș aduce un singur exemplu, și anume acela al lui Mircea Dinescu, lansat de «Luceafărul». Au apărut la noi și și-au format scrisul poeți ca George Alboiu, Gorun Manolescu, Monica Pillat. □ **Liviu Leonte:** Aș vrea să spun numai că nu există la «Cronica» și nici la «Convorbiri literare», cred, o politică de barare a tinerilor talente din Iași. Îmi pare rău de ceea ce afirmă tovarășul Popel. Al apreciez foarte mult, și la secția de literatură sunt asupra lui opinii dintre cele mai bune, dar trebuie îndeplinite anumite condiții, pe care în momentul respectiv creația tovarășului Popel nu le îndeplinea. Noi contăm însă pe o colaborare a sa la revista «Cronica». [...] □ **Daniel Dimitriu:** [...] Consider că echipa de critică este în mare formă. Este vizibilă dorința de a nu se admite compromisuri în analiza fenomenul literar. Un al doilea aspect pe care doream să-l arăt aici este legat de reprezentarea literaturii românești peste hotare. Cred că este o insuficientă informare în acest sens în paginile «României literare».

Exista o rubrică de prezențe românești peste hotare, astăzi mi se pare că a fost omisă; în genere, ea nu mai apare cu atâta regularitate. [...] Profit de prezența criticului Mihai Ungheanu, al cărui volum l-am apreciat și a cărui intransigență am apreciat-o, și-l întreb ce ne rezervă pe viitor. Deci, ce va cuprinde viitorul volum, probabil de critică, al domniei sale. □ **M. Ungheanu:** Mă interesează în continuare fenomenul critic. Pregătesc o antologie care privește critica, este replică la *Titu Maiorescu și posteritatea sa critică*. Mai pregătesc câteva eseuri despre poeți și prozatori români. Cred că este suficient. □ **George Pruteanu:** [...] Încerc o clasificare a revistelor literare. După părerea mea, ele se împart în trei clase: de scandal, de grup și de consacrare. De grup ar fi «Cronica», «Familia» și altele. De scandal nu numesc. Și reviste de consacrare, cum este «România literară». Fără să rănesc orgoliul altor reviste. Am câteva «răfuiele» polemice cu doi critici, întâmplător de față. În primul rând, este vorba de o recenzie a criticului, pe care-l apreciez sincer, M. Ungheanu, la volumul profesorului Constantin Ciopraga. Nu sunt și n-am fost student al profesorului Ciopraga. Mi s-a părut că recenzia lui M. Ungheanu la această carte serioasă a fost prea expeditivă, mai ales că la urmă se recurge la procedeul acela facil: scriitorului «X» i-a acordat 10 pagini, iar altuia 9. La un volum de sinteză, consider că era necesară o recenzie ceva mai universitară, mai dogmatică, care trebuia scrisă mai temeinic, nu așa, în zborul păsării. A doua chestiune îl privește pe Valeriu Cristea, care a publicat un articol frumos despre polemică, partea întâi, teoretică, excelentă, la obiect și cu opinii acceptabile, demne de publicat și într-un volum, și partea a doua strict personală și puțin ca păsările pe sârmă, cu un picior alunecând în jos. Spune V. Cristea că este necesar ca polemica să nu fie îndreptată împotriva persoanei. Spui unui scriitor că volumul este slăbuț și el îți răspunde: «Vezi că te înșală nevasta». Ori unde este atacul exclusiv la idee și nu la persoană? (Mă refer la pasajul privind pe Cornel Regman). [...] Aș spune că antevorbitorul meu, Daniel Dimitriu, avea dreptate când spunea că este nevoie de mai multă insistență în ceea ce privește prezența noastră peste hotare. Suntem prea puțin avizi în a arăta cât suntem de prezenți peste hotare. Apare cartea unui scriitor român fără ca să știm cum arată ea în străinătate. S-a întâmplat un fenomen curios. I-a apărut lui Vulpescu o carte în editura Seghers. Abia după ce a apărut în Franța, «România literară» a publicat un articol elogios. □ **Nicolae Breban:** Și noi dorim ca aceste note să devină mai vii, mai critice și să se refere la întreg fenomenul cultural. Prezențele românești: am mai spus-o, atunci când este cazul, le vom consemna. □ **M. Ungheanu:** S-a spus că «România literară» este o revistă care consacră. Această apreciere este adevărată. Aici lucrează de foarte multă vreme o echipă critică bine cotate în contextul actual. Și «Gazeta literară» și «România literară» au avut o echipă de critici bine sudată, care reușeau să impună un autor. Recenziile suplinesc uneori cronica literară: rubrica intitulată *Cărțile săptămânii* are o ingrătă sarcină, aceea de a face prima triere și de a stabili în linii mari datele

atitudinii critice. Nu este cea mai ușoară sarcină. Foarte mulți vorbesc de critică, dar foarte puțini știu ce este critica și cum se face. Procedul aprecierii unei cărți după spațiul acordat nu e facil. L-a aplicat și teoretizat G. Călinescu. Cred că în această lucrare se acordă un prea mare număr de pagini unei perioade literare lipsită de mari valori. Utilitatea ei didactică e indiscutabilă. M-am întrebat câte pagini o să acorde tovarășul Ciopraga perioadei interbelice, în care sunt scriitori foarte mari? Recenzia mea n-a fost denigratoare. Cât despre polemică, s-au schimbat termeni duri și de o parte și de alta. Eu cred că nu s-au depășit anumite limite. □ **Nicolae Breban:** În legătură cu discuția referitoare la cartea tovarășului profesor Ciopraga, punctul de vedere al revistei este știut. Noi avem plăcerea de a-l avea pe tovarășul profesor în mijlocul nostru, de a ști că este colaborator al revistei; de altfel, sunt convins că în privința cărții domniei-sale vor apărea și alte puncte de vedere. □ **Ion Țăranu:** [...] În sfârșit, o întrebare: cum este reflectat fenomenul literar ieșean la București, de vreme ce în «România literară» nu a apărut decât într-un rând, o singură dată, Corneliu Ștefanache, altă dată Zilieru, prea puțin Ciopraga. Dorința «României literare» și a tuturor revistelor din Iași ar trebui să fie de a recrea între publicații, între orașe, o osmoză spirituală. Să publice și bucureștenii la noi și să publice și ieșenii la București. Nu este normal? □ **Nicolae Breban:** În principiu, aveți dreptate. Vreau să subliniez un singur lucru. Dumneavoastră, ieșenii, sunteți o stirpe egală cu noi și ne depășiți în istorie și în orgoliu, uneori. [...] Nu există barieră, nu există un zid ridicat împotriva unei generații care are dreptul să vină să-și spună cuvântul. În anii când am debutat noi, nu erau condițiile de astăzi și posibilitatea de a publica literatură bună era minimă. Dumneavoastră le cunoașteți. Existau scriitori mai în vârstă care gândeau că nu se poate să se mai nască un scriitor bun din generația care venea. Noi nu suntem atinși de această boală, sper din tot sufletul, pentru mine, pentru colegii mei, pentru că o cultură renaște, se regenerează mereu, nicio generație nu trebuie să-și închipuie că ea este ultima. □ **N. Crețu:** N-ați putea lua inițiativa ca scriitorilor care n-au apărut cu un volum să li se acorde un premiu? Ar fi, poate un sprijin concret. □ **Gheorghe Tomozei:** Ideea este fericită. Există la Editura Eminescu o propunere în acest sens. Să așteptăm o împlinire a ei. [...] □ **Nicolae Breban:** Cred că ne putem opri aici. Întâlnirea noastră a fost foarte interesantă. De asemenea, ne bucură faptul că v-am văzut, că v-am cunoscut. Mulțumim colegilor care ne-au însoțit, de asemenea gazdelor noastre. Vă mulțumesc încă o dată că ați stat cu noi până la această oră târzie. Într-adevăr, ar fi bine ca revistele noastre să vină mai des la Iași și noi să încercăm, cel puțin o dată pe an, să venim”. ■ Sub titlul *Un roman actual* Adrian Marino scrie despre romanul *Absenții* de Augustin Buzura: „Tragedia morală fiind infinită, ea nu poate duce decât la repetiție după faza paroxismului. Autorul ar face deci o eroare dacă ar relua tema și formula într-o altă carte. Ea nu trebuie folosită decât o singură dată. Cu atât mai mult cu cât Augustin Buzura ne-a dat, încă de pe acum, o

carte valoroasă și, repetăm, personală (apropierile de «noul roman francez», câte s-au făcut, sunt exterioare, ne semnificative; doar tehnica – uneori – poate sugera o astfel de apropiere: trecerea alternativă și imprevizibilă a narațiunii de la persoana întâi la a treia), scrisă cu pătrundere, fără inhibiții, orientată spre probleme de esență. Și, mai presus de toate, o carte «cinstită» până în ultima fibră, lipsită de orice convenție de circumstanță”. ■ Mircea Iorgulescu scrie o cronică literară la *Explozie înăbușită* de Mihai Beniuc: „*Explozie înăbușită* urma să fie cartea unor remușcări tardive, romanul unei crize de conștiință declanșată de limpezirea sensurilor unei întâmplări îngropate în timp. Retrospectiva lui Ilarie Pantea are ca scop descoperirea unei erori, trecutul este reactualizat în vederea aflării adevărului: însă nu un adevăr uman este pus în lumină, ci întreg interesul scriitorului este robit de o puerilă investigație polițistică. «Drama» lui Ilarie Pantea este absentă din roman și înlocuită cu un complicat sondaj detectivistic, de o factură literară îndoielnică. [...] Nu este exclus nici ca autorul să-și fi conceput personajul ca pe o «victimă a istoriei», o expresie cam la modă, însă și această ipoteză trebui dărâmată, deoarece relațiile lui Pantea cu grupul «fracționist» sunt rodul unei abateri de la riguroasa disciplină conspirativă, el nefiind, așadar, decât cel mult victima propriei erori: însă, deși mecanismul acestei greșeli este demontat cu precizie, eroarea nu este trăită, asumată, ci doar înfățișată în datele exterioare. Se înțelege, deci, că marea eroare aparține, în fond, scriitorului. Un roman autentic despre mișcarea românească de rezistență rămâne de așteptat”. ■ Marius Robescu își intitulează articolul *Critica și căutarea adevărului*, articol în care pornește de la studiile lui E. Lovinescu despre poezia lui Arghezi și Blaga, pentru a ajunge la: „O calitate de fond trece într-una de formă. Mizând (instinctiv) pe efectul mutațiilor teribile ce se petrec în orice spirit neliniștit, cunoscând că singura consecvență este disponibilitatea pentru întrebările lumii, destui scriitori, în toate vremurile, și-au întezit mișcarea oscilatorie, de ac magnetic. Refuzând să se consume într-un singur sens, energia lor se epuizează într-o stranie mișcare convulsivă (extrem de interesantă și dramatică, deoarece nu avem nicio clipă în vedere cazurile de oportunism literar). Din nefericire, această ostentație a căutării adevărului acoperă prea adesea lipsa unui fond puternic, în stare să susțină o construcție cu toate proporțiile ei. Căutarea adevărului, în literatură, se săvârșește printr-o operă de o viață. Și, în afară de o nerăbdare suspectă, care poate fi și a geniului, ce alt indiciu posedă critica în opera ei de separare a imposturii, fie ea chiar superioară, de construcție organică? Cum pot fi recunoscute zidirile pe care timpul însuși le sprijină?”. ■ Crișu Dascălu se ocupă de *Structură, model, personaj*: „Diacronică prin succesiune, sincronică prin materialitate, literatura încorporează noi texte în măsura în care ele se dovedesc a fi conforme acestei duble ipostaze. Selectarea unui text nu este altceva decât atestarea faptului că el comportă două nivele: unui *referențial*, desemnând textul sau grupul de texte anterior căruia i se opune și altul *obiectual*, în-

sumându-i structura particulară, ireductibilă, prin care opoziția respectivă se realizează. Dacă nivelul referențial este semnul raportării textului *la* istorie, nivelul obiectual indică integrarea *în* istorie. Textul odată selectat, planul său obiectual se găsește în situația de a deveni oricând, termen de referință pentru un alt text ș.a.m.d.”, iar în continuare citim exemplele de aplicare și prezență a acestei teorii – de la „negând totul, proletcultismul nu a negat, în realitate, nimic, textele sale fiind exclusiv obiectuale” până la existența textelor „violente referențiale. De pildă, suprarealismul drapat haiducește din *Zoosophia* sau intelectualismul subit și ișlicar din *Princepele*”, menționând și pe *Harap-Alb* de Creangă, *Ciocoii vechi și noi*, *Psalmii* lui Arghezi. În concluzie: „Pe când ceea ce pare a fi manierism și aplecare la reguli în folclor nu este decât condiție a circulației orale și a recunoașterii atributului de literatură celor auzite, supraviețuirea producându-se aici prin alienare și pietate, pagina scrisă deține privilegiul împovăraător al originalității, condiție a însăși viabilității ei. Și dacă unicatul *nu* înseamnă întotdeauna valoare, valoarea este de fiecare dată unică. Adevărat că tentația clișeului este mare, cum mare este și pornirea de a-l nega; mare și, mai ales, comodă”. ■ Sașa Pană publică *Repere*, text inedit de Ilarie Voronca: „Pentru a 25-a oară au înflorit, în aprilie, irișii pe mormântul lui Ilarie Voronca de la cimitirul Pantin. Pentru amintirea acestei triste date, doamna Colomba Voronca ne trimite reperatele pe care le transmitem mai jos, în tălmăcire românească, pentru cititorii revistei «România literară»”. Mai aflăm că „Manuscrisul a fost retras de doamna Colomba Voronca, pentru ca să apară întâi în patria natală a poetului. Va apărea în prezentare bilingvă la Editura Cartea Românească (n.t.)”. ■ *Ochiul magic* □ *Sesiune festivă Ibrăileanu*: „Marți, 25 mai 1971, Academia Republicii Socialiste România a sărbătorit în cadrul unei sesiuni de comunicări centenarul nașterii lui G. Ibrăileanu. Sesiunea a fost prezidată de acad. Al. Rosetti. Au prezentat comunicări: acad. Iorgu Iordan – *Ibrăileanu, profesor* (amintiri inedite), acad. Al. Philippide – *Ibrăileanu și stilul lecturii*, prof. Al. Dima, membru corespondent – *Concepția despre artă și literatură a lui Ibrăileanu*, prof. Șerban Cioculescu, membru corespondent – *G. Ibrăileanu, romancier*, Al. Teodorescu (cercetător științific, Iași) – *G. Ibrăileanu, editor al lui Eminescu*, Adina Arsenescu – *Contribuția lui Ibrăileanu la critica operei lui Thomas Hardy*. În încheiere, cercetătorul Petre Popescu-Gogan a prezentat câteva documente din arhiva Academiei, referitoare la G. Ibrăileanu”. □ „*Steaua*”, nr. 2: „Inaugurarea unor noi rubrici, cum ar fi aceea semnată de Achim Mișu, *Viața sociologiei*, traduceri din operele unor scriitori mai puțin cunoscuți la noi, ca Dylan Thomas și Jaime Torres Bodet, eseuri filosofice și studii critice semnate de personalități de seamă ale gândirii românești, ne îndeamnă să vedem în revista «Steaua» un organ de informație culturală în sensul bun al cuvântului. Cu atât mai nefiresc este ca, într-un astfel de context de ținută intelectuală, să întâlnim articole (chiar și pe ultima pagină) de felul celui intitulat *Sentimentul maturității* (Ion Arcaș)”.

□ *Text „inedit” din Lucian Blaga?*: „În același număr al revistei [„Steaua”], la pag 22, se publică un «text inedit» din Lucian Blaga, extraordinar de frumos, un poem în proză închinat îndrăznelii oamenilor – cuceritori ai cosmosului. Numai că textul a mai fost publicat în revista ieșeană «Cronica», III, nr. 5 (104), din 3 februarie 1968, p. 7, cu o prezentare succintă semnată P. Țugui. [...] Revista mai publică un mozaic de impresii și note dedicat de Bazil Gruiă lui Blaga (p. 13-14), dar, din prudență, deși unele lucruri sunt chiar inedite, nu se face nicio mențiune în acest sens”. □ „*Vento Nuovo*”: „Ultimul număr editat de «Vento Nuovo» (1/1971) conține și două substanțiale prezențe românești: un interviu cu scriitorul Marin Preda și eseul lui Sorin Alexandrescu *Note despre tinerii poeți români*”. □ „*Utunk*”: „Revista clujeană de limbă maghiară «Utunk» cuprinde totdeauna în sumarul său un prețios material beletristic din domeniul plasticii, al teoriei și criticii literare. În numărul din 14 mai 1971 se publică, pe prima pagină, o convorbire cu Sütő András, recent laureat al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România”. □ „*Foaia noastră*”: „La Budapesta apare de mulți ani «Foaia noastră», organ bilunar al Uniunii românilor democrați din Ungaria, condus de Mészáros Gheorghe. Pe lângă diverse articole și informații, publicația are, în fiecare număr, o pagină culturală, la care colaborează cu eseuri, recenzii, versuri, traduceri, scriitori români din Ungaria. Deseori întâlnim și semnături ale scriitorilor noștri: Victor Eftimiu, Franyó Zoltán, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, A.E. Baconsky, Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu ș. a.”. ■ În secțiunea *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Poeme* de Gheorghe Istrate, editura Eminescu: „Nu intuiesc niciun sens estetic în folosirea unor cuvinte precum: *învinovându-mă, rămânător, umblături, zvârcolav, spăimos, pătimos, lăcrimos, lunatic somnos* etc., dimpotrivă, mi se par maculări lingvistice inutile, la care poezia «tradiționalistă», în genere, trebuie să renunțe. Nedumerit în bună parte de informitatea acestor *Poeme*, am recitit volumul anterior, de debut al lui Gheorghe Istrate, *Măștile somnului*; versurile de acolo erau mai personale ori, cel puțin, mai muzicale, cu toate că nu justificau de loc nivelul la care a fost așezat poetul”. □ *Sub cerul Mioriței* de Haralambie Țugui, Junimea: „Dar, vai, trebuie să recunosc că ceea ce aparține, indiscutabil, meșteșugarului de stihuri se pierde în prea multe țesături pe care ochiul aleargă indiferent la trăinicia nodurilor”. □ *Tabu* de Cristian Simionescu, C.R.: „Autorul încearcă rezonanțele sarcasmului, antitezele și parabola, tonul fiindu-i adeseori pretențios filosofard, cu zbateri în gol. Nu acestea ar reprezenta, firește, marele impediment, oricine arătându-se la început amator de războiri pe viață și pe moarte, ci întrebarea în ce măsură ele provin dintr-o limpede vocație lirică sau sunt însușirea cerebrală a unei tehnici și a unei impresii aparente de poezie. Mimetismul – și nu mă refer expres la cazul de față, unde există semne de constituire – este din ce în ce mai greu de diferențiat de autenticul act poetic, deasupra căruia stă înscrisă predestinarea. So-

luția? Doar urmărirea fără prejudecății a exprimărilor ulterioare”. □ Se notează apariția a *Cinci volume în „Litera”*, anume *Templul cranian* de George Mehedinți, *Imposibila evadare* de Elena Alice Podoleanu, *Două balade ale vântului de miază-zi* de Nina Stănculescu, *Pe margine de suflet* de Dumitru Grigoraș, *Epode* de Petru Văluoreanu, considerate: „Că, de obicei, nu sunt indicii de lirism în majoritatea cărților spornic apărute în Editura Litera, nu mai e nicio îndoială. Totuși, ignorarea lor cu desăvârșire nu-i recomandabilă, măcar pentru chestiunile de corectitudine și incorectitudine între care se delimitează. Toată lumea știe că se pot scrie versuri corecte sără ca asta să însemne poezie veritabilă. Dacă nu descoperirea unor semne de talent, prin urmare, meșteșugul cel puțin de a da aparențele poeziei trebuie avut în vedere; sau cazurile de intolerabilă sub-literatură”. ■ În cadrul aceleiași rubrici analiza prozei îi revine lui Nicolae Balotă: □ *Smog* de Mircea Constantinescu: „E perfect justificată căutarea unor moduri noi de apropiere a realului și imaginarului, ca și descoperirea unor perspective noi asupra lumii și existenței. De asemenea, e firesc ca asemenea căutări și descoperiri să fie întovărășite de reînnoirea modalităților de expresie. În acest sens, tentativa lui Mircea Constantinescu este laudabilă. Din nefericire, nu întotdeauna rezultatele justifică eforturile depuse pentru atingerea lor”. □ *Luni, după viscol* de Aurel Deboveanu: „Tot ce vrea să ne spună Aurel Deboveanu în acest roman al său este perfect justificat și are o certă acoperire, atât în realitatea socială, cât și în conștiința morală. [...] În literatură, bunele sentimente, cele mai generoase intenții etice nu se pot susține cât timp temelia și scheletul estetic sunt șubrede”. ■ Tot la *Cărțile săptămânii* M. Ungheanu se ocupă de volume de critică. □ *Universul poeziei* de G. Călinescu: „*Universul poeziei* în regia editorială a lui Al. Piru e o replică concretă la modul cum se înțeleg în ultimul timp reeditările și, presupunem, un îndemn”. □ *De la Titu Maiorescu la G. Călinescu* de Eugen Simion: „Desigur că am fi preferat unui articol altul și că selecția și organizarea noastră ar fi fost alta, după cum ar fi fost alta a oricărui comentator al lucrării. Dar această antologie e a lui E. Simion și reflectă punctul său de vedere asupra chestiunii. Ea nu este contestabilă, ci discutabilă, ceea ce e un semn de valoare. Explicația cea mai deplină a întocmirii ei se află în prefața intitulată *Evoluția conceptului de critică* în care nu toate interpretările pot fi acceptate. Dar asupra acestei chestiuni vom reveni. Important este că antologia există și că se oferă ca prim punct de pornire”. □ Semnează versuri: Nina Cassian (*Timpe*), Ion Sofia Manolescu (*Prudență; Moartea ochilor; Matinală; Taurul de pământ*), Matei Gavrila (*Nirvana; Din șaptele mării; Vai; Pasăre albă*), Gheorghe Tomozei (*Sora băiatului bătrân; Rostire; Alint; Zeul voios; A fire; Târg de relicve*), Vintilă Ornaru (*Pesemne...; Ca iepurii...*). □ La proză, Florin Gabrea este prezent cu *Măsurătorul*. ■ În acest număr sunt redată consistente referințe sub titlul *Ce e nou în cultura egipteană*: □ *Curente, orientări și scoli literare*, un interviu cu

Naghib Mahfuz, care „se bucură în momentul de față de cea mai mare popularitate în rândul cititorilor, fiind deosebit de apreciat nu numai în Egipt ci și în toate țările arabe”. □ Proza scurtă *Un băiat și o fată* de Ibrahim Aslan. □ În *Momentul actual al liricii* citim poeziile de Nassar Muhammad Abd Allah (*Împărțirea din interior; Metempsihoză*) și Naim Atiyya (*Aripile; Coșmar*). ■ În traducerea lui Ioan A. Popa citim *Scritorii și viitorul* de Van Wyck Brooks: „Despre literatura americană au apărut destule articole în presa noastră, cu caracter mai mult sau mai puțin critic. Unele studii și istorii literare au putut fi citite și în traduceri. Ceea ce lipsește încă este o mai bună cunoaștere a mesajului profund umanist al literaturii americane, spiritul său polemic împotriva forțelor negative care degradează ființa umană. O astfel de reacțiune definește, în special, poziția cunoscutului critic Van Wyck Brooks, în cartea sa *The Writer in America* (New York, Avon Books, 1964), din care dăm concluziile capitolului final: *Writers and the future* (p. 175-188). Cititorul va reține stilul elevat și în același timp rigorist, aproape puritan, al textului, atât de caracteristic criticii anglo-saxone tradiționale, ale cărei implicații etice sunt încă foarte active”. ■ Constantin Țoiu semnează textul *Teatrul sincerității*, despre piesa *Echipa de zgomote* de Fănuș Neagu, recent premiată: „Piesa lui Fănuș Neagu apărută în Editura Cartea Românească este un poem dramatic al înstrăinării sufletești, temă teatrală caracteristică celor mai noi creații din lume”.

• [„**Tribuna**”, nr. 22] Numărul se deschide cu discursul prof. dr. Octavian Fodor, rector la Facultății de Medicină din Cluj despre ceea ar trebui să însemne valoarea examenului și felul în care atât studentul și examinatorul ar trebui să considere acest dialog de primăvară. □ Adrian Popescu scrie despre *Asfințit de vise* de Ion Mărgineanu, *Imposibila evadare* de Elena Alice Podoleanu. □ La rubrica *Reflecții contemporane*, Victor Felea prezintă poezia Gabrielei Melinescu. În primul ei volum de debut, *Ceremonie de iarnă* (1965) criticul G. Dimisianu remarcă insolitul lirismului său, de „o spontaneitate și sinceritate, absolută, dezarmantă”. De la început poezia sa este una foarte modernă, abundă în confesiuni ce evoluează spre „simboluri absconse”, de-a lungul celor 4 volume de poezii *Ceremonie de iarnă, Ființele abstracte, Interiorul legii, Boala de origine divină*. Farmecul poeziilor sale rezidă „dintr-un amestec de lirism acut și de lucidă reflexivitate”. Ciclul *Istoria animalelor* ucise prin jocul de cuvinte se aseamănă cu un fel de exorcism popular. □ Sunt publicate poeziile ale unui foarte tânăr poet licean Vasile Poenaru premiat de Consiliul Național al Organizației Pionierilor. □ Mihai Beniuc semnează textul *Patriotismul în poezia românească* □ Pe aceeași pagină creații lirice de Mihai Traianu, Alexandru Banciu. □ La pagina de creație literară este publicat un fragment de teatru din *Bulgărele de aur* de Gheorghe Schwartz □ *Meridianele lirice* oferă câteva date despre biografia și opera poetului Alfred Mombert, reprezentant al curentului expresionist german însoțite de traduceri de A.E. Baconsky.

4 iunie

● [„România liberă”, nr. 8277] Boris Buzilă are prilejul de a-l intervieva pe Eugen Coșeriu în articolul intitulat *Lingvistica și cunoașterea omului*. Profesorul ce își desfășoară „de multă vreme” activitatea la Tübingen (R.F.G.), revenit la București cu ocazia decernării titlului de *doctor honoris causa* al Universității, întrebat în ce domenii de interes social ar avea lingvistica „un cuvânt important”, răspunde nepărtinitor: „Dacă ținem seama de toate formele de exprimare ale omului și în același timp de situațiile istorice și practice în care se prezintă aceste forme, lingvistica ne poate duce într-adevăr la cunoașterea omului care a fost și a rămas scopul primordial al științei. Pentru că, chiar atunci când se ocupă de natură, omul manifestă un interes uman; în ceea ce nu este *el*, îl interesează antiteza sa, în vederea unei utilizări virtuale a acesteia, a unei posibile «împăcări» superioare cu natura”. În final, afirmă că una dintre problemele științifice ce îl preocupă vizează categoriile necesare pentru o lingvistică a textului.

● [„Scânteia”, nr. 8806] Numărul se deschide cu informații despre Vizita delegației de partid și guvernamentale a Republicii Socialiste România condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Chineză. *Președintele Mao Tzedun și vicepreședintele Lin Biao au avut o întrevedere cordială cu tovarășul Nicolae Ceaușescu și ceilalți membri ai delegației*. ■ Ocupându-se de piesa *Pisica în noaptea anului nou* de D.R. Popescu, Natalia Stancu spune: „Putem obiecta, fără îndoială, lui D.R. Popescu viziunea cam sumbră, duritatea revelațiilor. Mulțimea «nebunilor» – care, în planul structurii, dezechilibrează construcția polifonică a piesei – pare să generalizeze drept lege răul, macularea și să excludă alternativa pozitivă, optimistă. Sunt încriminate cu o furie nu suficient de solid susținută artistic, cu durități nejustificate de expresie, personajele, întruchipând intelectuali: modicul, regizorul, dar mai ales criticul literar”.

● [„Contemporanul”, nr. 23] Alexandru Ivasiuc descoperă *O carte sincronă*: „Cu patru ani în urmă însă a apărut o carte de excepție și acut interes, cu adevărat sincronă, document dar și experiență personală, autenticitate și deci artă. Am citit această lucrare, *Medic la Boișoara* de Andrei Pandrea, de abia acum, pentru că ecoul critic nu mi-a atras atenție asupra ei suficient. Recunosc că am avut și motive personale de interes, prin identificare, mai ales la începutul lecturii”. ■ Nicolae Manolescu recenzează cartea lui Florin Manolescu, *Poezia criticilor* (Ed. Eminescu, 1971): „Ideea de bază este, cum s-a putut înțelege din citate, aceea că un critic nu poate fi un poet adevărat. În linii mari sunt de acord cu punctul de vedere al autorului, cu condiția să nu-l absolutizăm. O anume grabă, explicabilă prin tinerețea lui Florin Manolescu, este răspunzătoare de două erori tactice: el ia, adesea, vorbele prea în serios, trăgând mari ziduri despărțitoare între note foarte apropiate ale aceleiași noțiuni și, în al doilea rând, se complică în subtilități de vocabular critic care fac demonstrația pe alocuri inaccesibilă”. ■ Laurențiu Ulici recenzează două cărți.

□ Romulus Vulpescu, *Și alte poezii*: „Cum între livresc și exercițiu de stil pare să fie o legătură destul de strânsă (dar care n-ar trebui pentru nimic, exagerată) le-a fost ușor celor care au scris despre ultima carte a poetului, *Și alte poezii*, să se oprească, mai mult sau mai puțin aprobator, doar asupra poemelor (ciclul *Varia*) care justifică atributele respective”. □ Grișa Gheorghei, *Armuri*: „Medalioanele lirice din *Armuri* nu reușesc să anuleze, oricât sunt ele de scurte, discursivitatea. [...] Că sunt scrise cu talent se vede numaidecât, fie că privești doar mersul undulatoriu, creionat cu delicatețe, al versurilor ori candoarea neprefăcută, în care vin îmbrăcate chiar cele mai teribile emoții”.

■ Cu prilejul *Centenarului Iorga*, semnează articole omagiale: Gr. C. Moisil, Dan Zamfirescu, Eugen Stănescu, Sorin Stati. □ Gr. C. Moisil întocmește portretul: „Iorga a fost un român, Iorga a fost un istoric mondial. Cuvântul lui de istoric era greu și când era vorba de istoria imperiului otoman și când era vorba de istoria cruciadelor. Dragostea lui pentru poporul său nu l-a împiedicat să studieze și istoria altor popoare. A întregii lumi. A adus fală numelui de român vorbind altora despre gloria strămoșilor lor, adunând dovezi despre gloria strămoșilor noștri”. □ Dan Zamfirescu găsește în istoricul Nicolae Iorga figura *Umanistului*: „A descoperi, dincolo de savantul Iorga, pe acel ctitor de umanitate nouă, pe acel educator în respectul față de valorile tuturor națiilor, pe acel profet al unei lumi întemeiate pe dreptate și pe conștiința imemoralei solidarități de destin a oamenilor de pretutindeni și din toate timpurile, iată țelul major al unei generații”. □ Eugen Stănescu vede în Iorga: *Un istoric al Bizanțului*: „Se poate spune că Nicolae Iorga, istoric al Bizanțului, n-a devenit, ci a fost de la bun începutul activității sale științifice. [...] Se pot urmări astfel în activitatea de bizantinolog a lui Nicolae Iorga mai multe faze. În prima s-a străduit să dea o primă versiune a unei imagini de ansamblu, și rezultatul a fost prima sa sinteză publicată la Londra în 1907, *The Byzantine Empire*. După aceea, timp de mai bine de două decenii, s-a aplecat asupra acelor probleme ale istoriei Bizanțului care i-au atras în chip deosebit atenția: mediul de civilizație, viața de provincie [...]”. □ În textul *Mijlocul de frăție omenească*, Sorin Stati afirmă: „Iorga vede în limbă mai mult decât un mijloc practic de comunicare a gândurilor de la un om la altul. Limba națională conține sufletul și istoria poporului”.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 26] C. Regman abordează malițios *Critica provincială*: „Eu nu cred că despre o critică provincială în sensul nedegradat al cuvântului se poate vorbi azi.. (există, ce-i drept, și fenomenul binecunoscut al criticii provinciale-*provinciale*, cu mentalitate de vasală, cu sete de ogor uscat, care așteaptă ca pe mână cerească un semn de consimțământ de la centru: vreo notiță dibaci-încurajatoare, dibaci-îmblânzitoare în «România Literară» sau «Contemporanul», din când în când câte un articol al zeloșilor «clienți» rătăciți pe pogoanele sus-ziselor reviste). [...] Criticul provincial a crezut în «luminile» ce se revărsau asupra-i, iar uneori – ba

chiar aceasta-i regula – el a și greșit, îngânându-l sau supralicitându-l din bună credință și candoare pe *șelmarele* sau *șelmicul* care trasau cu nepăsare, când nu cu răutate, tot soiul de granițe restrictive pe harta literaturii. După toate, un straniu sistem de drenare a făcut ca sentimentul vinovăției să se tragă o vreme tot spre periferie, în timp ce, degajat de orice presiune, criticul «de la centru» își prepara noua-i înfățișare.” ■ Ioan Adam întâmpină cu entuziasm volumul debutantului Mircea Dinescu, *Invocație nimănui*: „Lirica lui Mircea Dinescu este aceea a desfacerii de copilărie, a «schimbării la față plină de piedici», un cânt de efeb care, călcând hotarele labile ale adolescenței, se desprinde de candori, de ingenuitățile infantile, pentru a se descoperi cu avidă curiozitate pe sine și lumea: *Sunt tânăr, Doamnă, vinul mă știe pe de rost/ Și ochiul sclav îmi cară fecioarele prin sânge..* Sigur, se poate vorbi de influența *Ultrasentimentelor* lui Păunescu, sau a candidatului *Cum să vă spun* de Ion Alexandru: descoperirea poetului de către Ana Blandiana nu e nici ea întâmplătoare, versurile lui Dinescu fiind în rezonanță cu cele din *Persoana întâi plural*. Important este că, deși receptiv la atâtea cursuri (*n.n. Invocație nimănui* e o replică masculină dată peste timp *Țării fetelor*), arpegiul său liric este totuși rezultatul unei mitologii personale, al unui mod propriu de contemplare a universului”. ■ Cărți premiate: la Leipzig, între 24 și 28 mai 1971, s-au desfășurat lucrările *Expoziției Internaționale de artă a cărții – IBA*, standul românesc obținând succese notabile: Medalia de aur – volumul *Ion Andreescu* de Radu Bogdan, Meridiane, 1970; *Gargantua și Pantagruel* de Rabelais, repovestit de Ileana și Romulus Vulpescu, Ed. Tineretului, 1968; Medalia de argint – volumul *Brâncuși* de Dan Hăulică și Dan Er. Grigorescu, Meridiane, 1967 și *Ubu* de A. Jarry, în traducerea lui Romulus Vulpescu, Ed. pentru Literatură Universală, 1970.

5 iunie

- [„**România liberă**”, nr. 8278] Nicolae Liu, odată cu împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, menționează o parte din contribuția marelui om de cultură, pe care îl prezintă ca fiind *Savant și patriot*, deși: „multe dintre opiniile lui N. Iorga prezentau puncte de vedere nejuste: lucrările sale au avut lacune importante, a căror analiză științifică, profundă de pe pozițiile concepțiilor materialiste despre lume rămîne încă un deziderat”. Cu toate acestea, notează că: „Ele constituie însă contribuții care, așa cum sublinia George Călinescu, «dacă se pot reface mai «științific» tipograficește, amenda pe ici pe colo, în substanță rămîn momente definitive de care trebuie să se țină seama»“.

□ În același număr, în articolul *Așteptîndu-l pe Roger Planchon*, Mira Iosif reproduce interviul telefonic cu regizorul despre turneul companiei „Théâtre de la Cité de Villeurbanne” din Lyon în Timișoara, București și Iași.

- [„**Scânteia**”, nr. 8807] Revista comemorează o sută de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga cu textul *Nicolae Iorga – istoricul, savantul, patriotul* semnat

de prof. univ. Ștefan Ștefănescu, directorul Institutului de istorie „N. Iorga”: „Uriș prin opera sa, prin activitatea fără asemănare în viața noastră socială, culturală și politică, N. Iorga rămâne în conștiința țării sale și a umanității întregi ca una dintre personalitățile cele mai alese, mai complete, mai desăvârșite”.

• [„Cronica”, nr. 23] Număr închinat parțial lui N. Iorga la centenarul nașterii. Semnează Gh. Buzatu (*În conștiința umanității*), L. Boicu (*N. Iorga în perspectivă contemporană*), Aurel Leon (*Om și legendă*), Emil Diaconescu (*Profesorul nostru*), Gh. Ungureanu (*Cum l-am cunoscut pe Iorga*), Anghel Popa (*Apărător al țărânimii*), Al. Dobrescu (*Creator și creat*), Al. Zub (*Iorga – istoric total*), D. Ivănescu (*Documentaristul Iorga*), V. Cristian (*Iorga și istoria universală*), asistent universitar G. Ivașcu (*Corespondență inedită din fondul Nicolae Iorga*). □ Zaharia Sângeorzan recenzează *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea* (ediție îngrijită de Barbu Teodorescu), constatând că „nucleul ideilor fundamentale ale lui G. Călinescu” se găsesc la N. Iorga. □ *Sticle goale*, schiță de N.V. Turcu. □ Grupaj liric semnat de Horia Zilieru. Versuri mai semnează în acest număr și Nicolae Turtureanu, Tereza Culianu, Crenguța Diaconescu. □ Șt. O. [Ștefan Oprea] semnaleză premiera botoșăneană a piesei *Veronica Micle* de Claudia Millian-Minulescu, „poem dramatic cu reale calități scenice”. □ *Romanul ca metaforă epistemologică*, după sintagma lansată de esteticianul Umberto Eco, îl preocupă pe Traian Liviu Birăescu, constatând accesul acesteia (prin „literatura eforturilor și dezbatărilor intelectuale”) și în romanul românesc contemporan. □ La rubrica *Moment*, lui N. Irimescu i se pare că „după o perioadă de tatonări și incertitudini în ce privește concretețea profilului dorit, «Lucefărul» înregistrează sensibile succese în afirmarea unei ținute de franchețe intelectuală, osândind în egală măsură și platitudinea și locurile comune ale snobismului”. □ Tot aici, este anunțată inaugurarea „Punctului muzeatic D. Anghel”, în casa natală a poetului, pentru ilustrarea legăturilor acestuia cu satul Cornești, reproducându-se articolul Rodicăi Anghel, nepoata poetului, publicat în cel dintâi număr al „Jurnalului literar” din 1939. ■ Semnalând și comentând articolul lui Alexandru George (*Polemica – adevăr sau paradă*) din nr. 20 al „României literare”, N. Irimescu subscrie la aserțiunile acestuia, declarând la rândul-i: „Critica noastră literară și-a regăsit în ultimii ani regimul belicos, revenind astfel la propria natură, deopotrivă scut și spadă în fața operei literare. Avantajele unei critici bătaioase sunt dincolo de orice îndoială, după cum indiscutabilă este spectaculozitatea manifestărilor ei directe. Caracterul captivant al polemicii, determinat de regizarea minuțioasă din culise, riscă însă să umbrească nu de puține ori adevărata confruntare a ideilor susținute de o parte și de cealaltă, mai mult – să creeze impresia că victorioasă este tehnica discursului iar nu semnificația pe care acesta o deține”.

• [„Flacăra”, nr. 23] În pagina *Șapte zile în imagini*, se dedică o amplă prezentare „vizitei delegației de partid și guvernamentale a Republicii Socialis-

te România în Republica Populară Chineză”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Despre teatru*, specificând că „direcția teatrelor a examinat într-o ședință cu directorii, convocați, ai instituțiilor respective, în prezența câtorva dramaturgi și critici, unele aspecte ale stagiunii teatrale în curs de istovire”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Fondul e bun*. □ G. Dimisiaanu prezintă *Romanul care ucide* de Nicolae Mărgeanu, ce se încadrează în zona romanului polițist. □ Vasile Netea dedică un amplu articol comemorativ lui Nicolae Iorga, la o sută de ani de la naștere. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre volumul *Dialectica și estetica* (Ed. Științifică) al lui Ion Ianoși: „concepând estetica ca o disciplină în care «investigațiile de ordin tehnic» trebuie subordonate problemelor de fond, deci nefrustrată de «farmecul ei filosofic», Ion Ianoși scrie viu și personal despre «impuritatea» artei, tragic, tradițional și modern, dihotomia frumos-sublim”. □ Tot aici se semnalează apariția volumului *Filosofia indiană în texte*, „traducere din limba sanscrită, studiu introductiv, notițe introductive, comentarii și note de Sergiu Al. George”. □ Se semnalează apariția, în colecția Clepsidra (Eminescu), a romanului *Amândoi* de Liviu Rebreanu, precum și publicarea romanului *Anotimpul posibil* de Al. Simion. □ Notă despre conținutul numărului revistei „Luminița”, dedicat Zilei Copilului, număr „scris și ilustrat în întregime de copii”. □ În rubrica *Cinema*, se prezintă numărul 5 al revistei „Cinema” dedicat apariției a 101 de numere, semnalându-se «*Toastul*» revistei semnat de Ov. S. Crohmălniceanu. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică o scurtă prezentare a „turneului teatrului lui Roger Planchon, celebrul și apreciatul regizor francez”, prezența acestuia constituind „unul dintre evenimentele importante ale vieții noastre teatrale în săptămâna viitoare”. Din program fac parte *Tartuffe* de Molière și *Albastru, alb, rosu* de Roger Planchon. □ Notă despre montarea piesei *Maria 1714* de Ilie Păunescu (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), cu ocazia concursului național de creație și interpretarea teatrală. □ Sunt trecute în revistă o serie de premiere, printre care *Jurnalul unui nebun* de N.V. Gogol (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Nunta lui Figaro* de Beaumarchais (Teatrul de stat din Sibiu), *Ce înseamnă să fii onest* de Oscar Wilde (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași). □ În rubrica dedicată *Televiziunii*, sunt trecute în revistă o serie de adaptări, printre care: *Trei surori* de A.P. Cehov, *Trei schițe* de Aldo Nicolai, dramatizarea a două schițe după Gh. Brăescu și Al. I. Brătescu-Voinești, precum și ecranizarea, în foileton, a romanului lui Dickens, *Nicholas Nickelby*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 23] Marin Preda publică *Tinerețea lui Moromete*. □ Fănuș Neagu este prezent cu poemul în proză *Noapte cu trandafiri*. ■ Cu ocazia aniversării de o sută de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, Nicolae Balotă semnează articolul *Savantul cronicar* în care criticul realizează un portret literar al întregii cariere a savantului român: „Prin verbul său înflăcărat, adeseori profetic, artistul încearcă să plămuiască viitorul în măsura în care încearcă

să dea formă vie trecutului. Eșecurile sale, erorile, analizate în ceea ce are contradictoriu opera, cariera sa politică, vor constitui pentru cercetătorii de azi și de mâine probleme de mare interes, privind înțelegerea complexă a personalității sale, a umbrelor adânci ale acestei figuri solare. [...] Acest om se numea Nicolae Iorga”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează ediția completă a operei Ninei Cassian ce poartă titlul *Cronofagie*. Articolul vorbește despre importanța stabilirii printr-un studiu monografic amănunțit liniile directe ale carierei poetice a autoarei, deoarece, aceasta pare a se metamorfoza ca artist cu publicarea fiecărui nou volum: „În chip firesc, abordarea critic-analitică a unei «ediții de autor» precum aceea a Ninei Cassian intitulată *Cronofagie* ar trebui să conducă spre elaborarea unui mai mult sau mai puțin amplu studiu monografic, căruia, oricum, să nu-i scape din atenție măcar marile linii de forță ale unei asemenea retrospective poetice”. ■ La *Poșta redacției* răspund celor care bat la porțile literaturii Cezar Baltag și Fănuș Neagu. ■ Tot cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, Alexandru Paleologu semnează articolul *Nicolae Iorga: Marele său stil* în care vorbește despre scriitura ganditorului român, despre valențele impresionante din punct de vedere stilistic ale limbajului său, apropiindu-l pe acesta, datorită patosului și intuițiilor sale lingvistice, de Shakespeare: „Iorga [...] are o neconținută forță eruptivă, o siguranță instantanee, un patos dramatic, niște intuiții fulgerătoare și abrupte, care l-apropie de Shakespeare”. ■ Adrian Păunescu publică poemele *Războiul a avut loc, Popicărie cu cap de copil, În gura tigrului vor clincheti dinții, Fiți atenți, vânători, Gaze arse pe cruciulița de argint, Greu, Unele spre altele, urme de vânători și fiară, Femeia ciudată din garaje, Frigiderul de măcelărie*. ■ Teodor Mazilu semnează articolul *Despre atenție* în care arată necesitatea ca această facultate a spiritului să fie mereu exersată, fiind una dintre cele mai necesare calități în procesul hermeneutic, de înțelegere: „Atenția, una din calitățile fundamentale ale spiritului, drumul cel mai scurt spre înțelegere, este mai întotdeauna neglijată”. ■ Văd lumina paginii poezii aparținând studenților ieșeni din cadrul revistei „Alma Mater”: *Iar mușcă somnul frunza..* de Corneliu Ostahie-Cosmin, *Dar până sus* de Corneliu Popel, *Doar eu plutind ca o pasăre* de Nicolae Manea și *Înaintând pe-această cale* de Tereza Culianu. □ Theodor Parapiru publică povestirea *Metamorfoze*. ■ În articolul *Cei vechi* Marin Sorescu scrie despre tragicii greci Eschil, Sofocle și Euripide, menționând că ceea ce deține posteritatea din lumea Antichității sunt doar niște frânturi ale aceluși spirit foarte bogat: „Ceea ce ne-a rămas, frânturile de cor, piesele scoase din contextul lor, cred că nu sunt decât niște nobile dărâmături, ceea ce se mai vede cu ochiul liber din Pantheon, din coloanele dorice păscute de capre pe costișele vremii”. ■ Dinu Flămând recenzează volumul de poezii *Pur* semnat de Matei Gavril despre care spune că este cu siguranță un pas înainte al autorului față de volumul său de debut, dar nu uită totuși să menționeze și faptul că „Câte un vers mai cade uneori într-o platitudine țipătoare”. □ Sașa Pană vorbește des-

pre articolul „amar” semnat de Constant Tonegaru asupra numărului de virgule din poezia lui Eminescu, iar mai apoi discută pe marginea debutului poetic al autorului Dan Faur, unul din primii poeți suprarealiști din spațiul literaturii române. ■ Sunt publicate *Iluminările* lui Rimbaud în traducerea lui Tașcu Gheorghiu.

6 iunie

● [„Scânteia”, nr. 8808] În secțiunea culturală a ziarului sunt tipărite două recenzii. □ Prima, la volumul *Renașterea, umanismul și dialogul artelor* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, este semnată de Adrian Angheliescu: „Cu toată precisa delimitare tematică, tratarea unui asemenea subiect cum este umanismul Renașterii implică pe lângă o vastă investigație în istoria artelor, filosofia culturii și fine intuiții, capacitate de discernere analitică și spirit de sinteză. Cartea lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga demonstrează cu prisosință aceste calități. Dar umanismul renascentist nu este pentru autoare numai obiectul unei erudite aprofundări ci și acela al unei intense participări și consonanțe spirituale. Patosul renascentist, tumultuosul suflu creator al acestei mari epoci de cultură nu lasă indiferent ci se infuzează parcă în tonul vibrant, întotdeauna vegheat de rigoare didactică, al comentariului autoarei, făcându-l mai atractiv, fără a-i submina însă densitatea”. □ A doua recenzie este semnată de Ioan Adam și se referă la volumul *Mineralia* de Veronica Porumbacu: „Unele poezii din *Mineralia* sunt însă, în bună parte, exorcizări ale extincției, cu imagini terifiante și apocaliptice, în care nu-i greu de constatat o racordare unilaterală la motive de largă circulație, pe care numai simțul cuvântului ce-l posedă autoarea, le ridică deasupra mediei. O concentrare mai profundă a volumului, însoțită de eliminarea simplelor variante, ar fi înlăturat sau ar fi introdus într-un con de umbră aceste neîmpliniri”.

8 iunie

● [„Munca”, nr. 7326] În *Consemnări*, Ovidiu Râmnicănu scrie despre *Zilele culturii călănesciene*, eveniment organizat la casa de cultură a sindicatelor din municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Evenimentul este dedicat colecției de volume cu autograf aflate în biblioteca cercului literar „George Călinescu”, volume unde se pot regăsi semnăturile lui Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, George Ivașcu, Al. Ivăsiuc, Marin Sorescu, Nina Cassian ș.a.

● [„România liberă”, nr. 8280] În articolul *Confruntarea cu creația*, Mihai Nadin abordează raportul timp – perenitatea unei opere literare, notând că baza, în acest sens, este creată „abia” „de societatea noastră contemporană socialistă”, valoarea întrucupând „idealul societății”, ce marchează „sensul evoluției noastre”, pentru că „sîntem timpul operei”.

● [„Scânteia”, nr. 8810] Dinu Săraru se ocupă de piesa *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, remarcând: „Structura desfășurării acțiunii este eliptică,

drama consumându-se cinematografic, în secvențe care se succed rapid, încărcate, toate, de o anume violență expresivă, scriitorul dovedindu-se atent la fiecare replică pentru a închide în ea semnificația limpede a gestului și momentului”.

9 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8811] Continuă veștile despre Vizita delegației de partid și guvernamentale române conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Chineză în *Marele miting în cinstea delegației de partid și guvernamentale române*.

• [„Viața studentească”, nr. 23] O analiză a romanului lui Laurențiu Fulga, *Moartea lui Orfeu*, în cronică omonimă a lui M.N. Rusu. □ Rubrica *Sintagme* notează, fără alte comentarii, „un debutant propus de revista «Luceafărul»: *Mircea Dinescu*” și volumul acestuia de la Cartea Românească, *Invocație nimănu*.

10 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8812] Prima pagină este dedicată „Vizitei delegației de partid și guvernamentale române, conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în R.P.D. Coreeană”: *Solii poporului român întâmpinați cu caldă prietenie la Phenian*: „Vizita oficială de prietenie a delegației țării noastre este apreciată aici, la Phenian, ca un eveniment memorabil în evoluția ascendentă a relațiilor de prietenie și solidaritate militantă dintre cele două partide și state frățești, ca o înaltă expresie a legăturilor profunde care unesc popoarele român și coreean. Ca o reflecție a acestor sentimente, cuvintele «prietenie», «coeziune» sunt înscrise sub imaginea a două mâini strânse viguros pe fondul drapelelor îngemănate coreean și român. Asemenea panouri domină traseul pe care înalții oaspeți urmează să-l parcurgă și de-a lungul căruia s-au înșiruit sute de mii de oameni, încă din primele ore ale dimineții”. ■ Nicolae Dragoș scrie despre decesul lui György Lukács: „Acum, când György Lukács nu mai este, când în gândirea marxistă contemporană se înregistrează această pierdere, oamenii de cultură din țara noastră, toți cei ce l-au cunoscut își exprimă regretul și profunda compasiune. Aducem omagiul nostru celui care timp de peste șase decenii s-a ilustrat ca o personalitate marcantă a mișcării muncitorești revoluționare maghiare și internaționale, eminentul filosof și estetician marxist”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6861] C. Stănescu face cronică literară a romanului lui Iosif Petran, *Moartea a doua*, „în fond, o colecție de fișe în care sunt notate preocupări, relații, reflecțiuni, manii, ticuri etc”.

• [„Albina”, nr. 23] Ion Bănuță scrie despre *Maiestatea-sa porumbul*. ■ Dumitru Almaș semnează *Gloria Vladimirescului*: „Moartea Vladimirescului a întins zăbranic negru pe inima poporului. Dar jertfa lui, oricât de tragică și de neumană, n-a fost zădarnică. Fanarioții au fost alungați din țară. Sultanul

a îngăduit să se așeze domni în scaun numai dintre pământeni. Negoțul, meseriile au fost lăsate mult mai slobode, să se dezvolte după nevoile oamenilor. Românii au prins mare curaj în lupta pentru libertate și dreptate. Așa că mișcarea lui Tudor a fost ca un adevărat ajun al revoluției din 1848, revoluție care a deschis porțile istoriei moderne a României”. ■ Folclor din Țara Loviștei prezentat de C. Mohanu. ■ Pe ultima pagină, la rubrica *Magazin*, H. Lerea scrie despre prototipul real al personajului lui Alecsandri, Peneș Curcanul, un anume Constantin Țurcanu, născut la 1 martie 1854 în Vaslui.

● [**„România literară”, nr. 24**] Se dau referințe de amănunt cu privire la *Zilele culturii călinesciene*: „În municipiul Gh. Gheorghiu-Dej s-a desfășurat, între 4 și 6 iunie, a treia ediție a *zilelor culturii călinesciene*, manifestare organizată de Comitetul municipal de cultură și artă, Comitetul U.T.C. și Cenaclul literar «G. Călinescu». [...] Vineri, 4 iunie, în cadrul unei seri de evocări «G. Călinescu – profil în posteritate» (coordonator Romulus Vulpescu) au luat cuvântul Al. Piru (*G. Călinescu în perioada ieșeană*), Mihai Novicov (*Evocare*), Cornelia Ștefănescu (*Istoria literaturii, o constantă preocupare a lui G. Călinescu*), Emil Manu (*Fascinanta intimitate călinesciană*), G. Muntean (*Cum citea Călinescu*). S-a citit, de asemenea, în absența autorului, comunicarea acad. Iorgu Iordan (*Amintiri ieșene despre G. Călinescu*). Sâmbătă, 5 iunie, a avut loc o sesiune științifică, organizată pe trei secțiuni: *Pentru o sinteză a literaturii contemporane* (coordonator Nicolae Manolescu), *Momente din evoluția limbii literare românești* (coordonator Maria Gabrea), *Clasicism și modernitate în creația călinesciană* (coordonator Al. Piru). Au luat cuvântul Vasile Bușan (*Alte «mirabile semințe» la Blaga*), Dana Dumitriu (*Ipoteza în critica literară*), Alexandru Ivasiuc (*Tendența abstractă în literatura română contemporană*), Vlad Sorianu (*Accesibilitatea filosofică a poeziei tinere*), Nicolae Manolescu (*Pledoarie pentru o sinteză*), Al. Săndulescu (*Aspecte ale limbii în creația călinesciană*), Valeriu Ciubotaru (*Inovații lingvistice în opera călinesciană*), Const. Militaru (*Limbă și stil în corespondența veche școlară*), Ernest Gavrilovici (*Cu privire la elementele de argou în limba argheziană*), Cicerone Călinescu (*G. Călinescu și cultura antică*), Ioan Micu (*Horațianul Călinescu*), Marcel Duță (*Poetul Călinescu*), Gh. Izbășescu (*A doua față a «enigmei»*), Laurențiu Ulici (*Metoda critică a lui G. Călinescu*), Marin Buga (*G. Călinescu și folclorul*), C. Th. Ciobanu (*G. Călinescu și voluptatea solemnizării*), Gh. Berescu (*Etic și estetic la G. Călinescu*), Romulus Vulpescu (*Editarea Istoriei literaturii române*) ș.a”. ■ Numărul se deschide cu textul *Profesionalizarea scriitorului* de Dana Dumitriu: „Cel mai restrâns sens în care este folosit termenul aici discutat ni se pare acela al tehnicității, al meșteșugului, scriitor profesionist fiind autorul ce cunoaște bine posibilitățile propriului condei și legile literaturii de calitate, autorul pe deplin format în perimetrul artei scrisului, cel care execută, după o înțelegere prealabilă a materiei epice sau lirice, și după obținerea unei dexterități formale, o operă literară. [...] Profesionalizarea nu s-

ar opune în acest caz amatorismului decât în punctul inițial al procesului de creație. Dar tocmai acest ultim reper ni se pare esențial în definirea termenului. Îndemnul de a scrie este cu totul altul în cazul scriitorului profesionist decât în cazul scriitorului neprofesionist. Primul face literatură, cel de-al doilea exersează literatura, primul pornește cu scopul săvârșirii unei opere finite, de sine statoare, celălalt cu scopul unui exercițiu liber. Plăcerea de a scrie este înlocuită cu necesitatea de a scrie. [...] Circulă părerea că tipul scriitorului modern este tipul profesionalizat, indiferent dacă audiența sa la public este, la un moment dat, redusă sau foarte extinsă. Literatura se pare că cere vocație, exercițiu și în ultimă instanță forța de a deveni responsabili de opera concepută. Rămâne să ne întrebăm în continuare de ce nu ne vine de loc să spunem «poet profesionalizat» și «prozator profesionalizat»? ■ Al. Raicu se întreține cu Horia Lovinescu: “– *Care este, după dumneavoastră, soarta piesei într-un act?* – Cred că această specie a genului dramatic este interesantă azi, nu în măsura în care se integrează în tradiția realistă, ci atunci când se înscrie, mai de grabă, pe linia teatrului absurd. (Termenul a devenit convențional, desemnând dramaturgia modernă, și îl folosesc ca atare.) Toate piesele bune de acest gen din ultima vreme, de la noi sau de peste hotare, pleacă de la o metaforă. Am fost și eu ispitit de această experiență, am început consecutiv trei asemenea piese, fără intrigă, fără caractere, fără conflicte declarate, dar le-am abandonat pe toate. Am înțeles că formula nefiindu-mi structurală, mă aflam doar «în treabă».

■ În *Jurnal de scriitor*, Constantin Chiriță scrie despre gândurile sale în timp ce lucra la ciclul *Cireșarii*, legându-le de vizita lui Ceaușescu în China: „Aceste gânduri ale cireșarilor fără granițe mi-au venit iarăși în minte, și mai puternic și mai tulburător, văzând filmele televiziunii noastre cu prilejul vizitei în China a celei mai înalte solii a poporului român. Am văzut atâția copii și adolescenți frumoși, acei cireșari cu ochi oblici și sprâncene subțiri pe care mi-i imaginam cândva, aplaudând, agitând stegulețe, unduind voaluri de mătase, rostind vel mai drag cuvânt al limbii noastre: *România*, dansând mișcându-și degetele într-un ritm nesigur, ritmul emoției, învârtindu-se în cercuri colorate, înfiorându-se și înfiorându-ne. I-am simțit prieteni dragi ai adolescenților noștri, al tuturor adolescenților lumii, în marea familie a visului generos, a îndrăzelii generoase, a gestului generos. Îi cunoșteam mai demult astfel, imaginea nu făcea altceva decât să-mi confirme dorința. [...] În uriașa Chină prietenă, și apoi mai departe, și apoi mai aproape, însoțind cu gânduri calde solii țării mele, îmi regăsesc dorințele și adolescenții cei dragi și încărcăți de frumusețe”. ■ Mircea Martin face disocieri între *Filosofie și poezie*: „Poezia filosofică și filosofia poetică sunt concepte ratate, pentru că țintesc rosturi străine înainte de a le satisface pe cele proprii. Poezia își propune să traducă o concepție înainte de a fi poezie, iar filosofia caută un stil înainte de a găsi un acord cu lumea. [...] Adevărata valoare poetică a filosofiei și adevărata valoare filosofică a poeziei se configurează abia în momentul când funcția care le

definește este cu adevărat săvârșită. Filosofia poate fi considerată din punct de vedere stilistic, dar numai *dacă și după* ce construiește ipoteza unui adevăr. Nu prezintă interes în sine nici metaforele presărate în textul abstract, nici rostogolirea de sentințe în versuri. Condiția poeziei pentru a fi filosofică și condiția filosofiei pentru a fi poetică este să-și îndeplinească... propria condiție. [...] Unite prin rădăcinile lor în spirit, filosofia și poezia se întâlnesc – tot în spirit – ca purtătoare de absolut. Nici filosofilor și nici poezilor nu le-a lipsit conștiința acestui mesaj. Cei dintâi au considerat Poezia un aspect al Gândirii și Frumusețea un aspect al Adevărului. Cât despre ceilalți, un poet reprezentativ ca Mallarmé spunea că «îi lipsește orice competență, în afară de absolut»⁷. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu publică *Amintiri despre N.D. Cocea*. ■ În *Disociații* Al. Piru scrie despre *Ana Blandiana*: „Cât de superficial se citește poeziile la noi se poate deduce din aceea că nimeni, scriind despre cel de al patrulea volum de versuri ale Anei Blandiana, *Cincizeci de poeme* (Eminescu, 1970), n-a observat că se află în fața unei antologii cu numai zece piese noi, șaisprezece fiind reproduse din *Călcăiul vulnerabil*, iar douăzeci și patru din *A treia taină*. La selecție, întâiul volum a căzut în întregime, al doilea în proporție de peste două treimi, iar al treilea cu mai puțin de o treime. Fără a fi în totul de acord cu autoarea (aș fi lăsat ceva și din întâiul volum și aș fi excerptat în mod egal volumele următoare), sunt nevoit să constat că Ana Blandiana este o poetă cu mari scrupule artistice, că exclude cantitatea în favoarea calității și că încearcă să se diferențieze și în acest fel de colegile sale de breaslă, să-și evidențieze profilul personal. [...] Ana Blandiana are oroare de notorietate și de indiscreții, dorind să nu existe decât în versurile sale pe care ca și Blaga ar fi vrut să le trimită în lume fără semnătură. E orgoliul îngăduit persoanelor reputeate”.

■ Continuând cu prezentarea volumelor premiate de Uniunea Scriitorilor, revista publică textul *Critica „esențelor generale”* de Liviu Petrescu, un portret lui Nicolae Manolescu: „*Lecturi infidele* (volumul de debut al criticului) marchează o primă etapă în gândirea sa, o etapă să-i spunem; impresionistă; termenul care revine – la acea dată – cu cea mai mare insistență, în comentariile lui Nicolae Manolescu, este: *inefabilul*. Or, inefabilul reprezintă, după cum se știe, o categorie a individualului estetic, a operei literare văzute în ceea ce are ea unic (iar nu o categorie a «literaturii»). [...] Cu cel de al doilea volum (*Metamorfozele poeziei*, 1968), gândirea critică a lui Nicolae Manolescu intră într-o fază nouă, caracterizată printr-o depășire a limitelor specifice impresionismului (preocuparea exclusivă pentru unicitate, pentru inanalizabil), spre o considerare a «esențelor generale». [...] Ultima lucrare publicată de N. Manolescu (*Contradicția lui Maiorescu*, 1970) continuă linia inaugurată prin *Metamorfozele poeziei*, în sensul că cercetarea își propune să definească tot o «esență generală», de data aceasta *Critica*. [...] Importanța literară a lui Nicolae Manolescu nu ar fi atât de mare, dacă vocației critice nu i s-ar fi adăugat o excepțională înzestrare de scriitor. Expresia nu se definește însă, la Nicolae Ma-

nolescu (așa cum ar fi de așteptat de la un teoretician al «inefabilului»), prin cultul imaginii sau prin sugestia poetică; este de-a dreptul uimitoare valoarea pe care o acordă el *cuvântului*. Criticul este atent la cele mai subtile modificări ale formei cuvântului, modificări de care se folosește pentru a opera *disocieri* adeseori radicale ale înțelesurilor”. ■ Despre *Critica deschisă* scrie Paul Georgescu, analizând volumul *Interpretări critice* de Valeriu Cristea: „Colaborarea între exeget și text nu înseamnă subiectivism: interpretarea critică e ținută a rămâne între limitele a ceea ce este supralicitarea textului, această explozie a complexului de inferioritate a criticului tulbură o minimă exactitate. De aici, ironizarea foarte bine venită a criticului «tirbușon» care, înșurubat în banalitatea cea mai banală, semnalizează cu delicii spăimoase o enormă proliferare de semnificații, aflat într-o năzărire de esențe, transformă alfabetul în hieroglific, iar cititul în descifrare încâlcită a ceea ce nu e, un delir al semnificanților, un gol baroc. Valeriu Cristea e un lector fidel și atent. La temelia interpretărilor critice se află o idee frumoasă și simplă: «orice mare artist exprimă în opera sa o ipoteză asupra lumii». Și nu numai cei mari, ci toți cei care sunt autentici năzuiesc o ipoteză, o interpretare a lumii și în acest sens toți artiștii autentici sunt critici, și toți critici autentici, creatori. [...] Pamfletul lui Cristea, justificat estetic, e de ținută și cu măsură, fără dilatări spectaculoase și giumbușlucuri verbale; persoana autorului nu e de loc lezată, victima e doar cartea. Față de pamfletul de cuvinte și insulte, bazat pe insolență, discuția la obiect a lui Cristea ne readuce în domeniul literaturii. Strânse laolaltă, într-un capitol deosebit, pamfletele produc o impresie sporită, ca un ecou. Ele au acea tensiune psihică, avea necesitate interioară ce dau valoare literară analizelor unor cărți proaste. Se poate afirma că aceste afabulații meritau să fie scrise spre a-i prilejui lui Valeriu Cristea aceste delectabile pagini”. ■ Mircea Iorgulescu publică o cronică literară la *Poesii* de Mircea Ivănescu: „Și în *Poesii*, Mircea Ivănescu este același însingurat pândit de spaime obscure și terorizat de scurgerea vremii, observația lui Dan Cristea despre caracterul formal al împărțirii în unități distinct tipografice a poeziei sale fiind cu totul întemeiată. O singură diferențiere s-ar putea face, eventual, între textele care compun ciclul consacrat personajului Mopete (dar și lui V. Înnopteanu, brunei Rowena, tinerei Nefa etc.) și poemele ample (*O vizită seara*, *O vizită dimineața*, *Winter Tale*, *La aniversară*, *Întoarcerea*, *Doamna din lac* ș. a.). Alegerea unor forme fixe capătă uneori un aer ușor ironic, consecință a unui scepticism dedus dintr-un fel de rafinată pervertire a spiritului prin cultură și dintr-o pierdere a ingenuității, ceea ce sporește însă sentimentul de indicibilă suferință”. ■ În *Real și imaginar* Ilie Constantin se ocupă de *vis* și *reverie* la Dumitru Țepeneag: „*Reveria*, formă mai simplă, îngăduie o deplasare spațială redusă, pe când în *vis* însăși ființa rătăcitoare se află în permanentă goană, imaginile la lectură amintind declanșarea automată a unei camere de luat vederi în adâncul mării. [...] Ca scriitură, Dumitru Țepeneag este un autor din seria stilistilor impecabili, flaubertieni,

fiecare frază a sa pare cu neputință de înlocuit sau de modificat, cuvintele au fermitatea situații optime. Efectul imediat al acestei străluciri stilistice se simte în rigoarea stranie cu care autorul își stăpânește cele mai dezordonate și mai de nespus mișcări ale spiritului – visele”. ■ Constantin Noica, cu textul *Când profeții îmbătrânesc*, revine la *Idei ale timpului nostru*, concentrându-se pe „trei sau patru gânduri fundamentale – care se transformă în idei, la Le Corbusier”. ■ N. Tertulian semnează *La moartea unui mare gânditor. György Lukács sau „sinteza imposibilă”*: „György Lukács a murit fără a-și fi încheiat definitiv mult așteptata sa operă filosofică de sinteză *Ontologia existenței sociale*. La șirul celor douăsprezece monumentale volume ale ediției sale de *Opere* nu se vor adăuga cele trei mereu anunțate în prospectele editurii vest-germane Luchterhand: *Ontologia* (vol. 13 și 14) și *Etica* (vol. 15). [...] Există însă în ultimele scrieri ale lui György Lukács o tendință repetată de a exalta marea artă și marea filosofie drept forme de încarnare a conștiinței de speță a umanității ca o realitate «pentru sine», chiar dincolo de posibilitățile ei de a se realiza în câmpul vieții imediate. O asemenea apologie a puterii subiectivității umane, pe fondul materialismului său filosofic consecvent, se conjugă cu reamintirea valorii exemplare a tezei lui Marx: finalitatea vieții sociale contemporane este de a isprăvi, mai devreme sau mai târziu, cu hegemonia regnului necesității, și de a instaura definitiv imperiul libertății, cel în care «puterile umane își devin scop lor însele». Opera lui György Lukács este o expresie teoretică, lucidă și patetică, a unei asemenea epoci de tranziție, unice în istoria umanității”. ■ În *Ochiul magic* se strâng o serie de consemnări. □ „*Tomis*”, nr. 5: „Ultimul număr (5) al revistei «Tomis» este dedicat mării. [...] Mai palide ni se par unele contribuții literare autohtone și, în special, scurtele poeme în proză ale Gabrielei-Maria Pinte, de un lirism melodramatic”. □ „*Astra*”: „«Astra» și-a schimbat de la o vreme prezentarea grafică și – în bună măsură – profilul. Aria preocupărilor este mai variată, o varietate însă lipsită de echilibru și de simțul dozării judicioase. Întâlnești în paginile ei note, interviuri, anchete, cronici plastice, muzicale, sportive, științifice, cinematografice, rubrică de modă, automobilistică, rubrică mondenă, de umor, de muzică ușoară și iar de sport, cinematografică, plastică, muzicală, școlară etc. Oricât ai căuta, însă, *cronica literară* nu o poți descoperi: a fost sacrificată, cu toate că semnatarul ei, criticul Voicu Bugariu, realizase prin ea un punct de rezistență al publicației. Din câte știm, revista brașoveană este singura de acest gen la noi, fără cronică literară, adică. Simplele note sau recenzii expediate din suplimentul literar nu i se pot, desigur, substitui. Supărătoare sunt, de asemenea, și neglijențele stilistice în redactarea textelor care – vorba lui A. B., unul dintre semnatarii rubricii *amorse* – dau naștere la «nepotriviri de sens» și la «disarmonii în mișcarea gramaticală»”. □ *O atitudine*: „Citim cu uimire în «Sigma» (nr. 10-11, 1971), revista asociațiilor studențești din Institutul politehnic – Brașov (pe care, de altfel, o apreciem pentru sumarul ei bogat și interesant) o cronică

la volumul de versuri *Fuga din hazard* de Ion Segărceanu, cronică reprodusă *întocmai* din numărul 6. 606, 14 august 1970, al ziarului «Scânteia tineretului». În ziar, cronică e semnată de criticul Nicolae Baltag; în revista «Sigma», însă, și-o însușește în *întregime* un anume George Oțelea”. □ „*Igaz Szó*”: „Citim în numărul pe luna mai al revistei «Igaz Szó» prezentarea, pentru cititorii, firește, de altă limbă, a recent laureaților Zaharia Stancu și Eugen Jebeleanu”.

■ O *Scrisoare către redacție* este semnată de Alexandru Ivăsiuc: „Revista dumneavoastră a publicat în numărul din 3 iunie a. c. un mic interviu privitor la proiectele mele literare, luat de către colaboratorul dumneavoastră Al. Raicu cu câteva luni înainte. Publicarea acestui material după atâta vreme ar fi avut nevoie de consimțământul meu, mai ales că era în legătură cu niște proiecte care, prin definiție, sunt schimbătoare, fie și datorită faptului că în câteva luni ele pot fi realizate și nu mai sunt de domeniul viitorului. Consider inoportună, deci, publicarea interviului, cu atât mai mult cu cât, din diverse motive, nu doresc să fiu socotit un colaborator al revistei. În consecință, vă rog să publicați această precizare”.

■ În pagina dedicată *Istoriei literare*, George Munteanu publică *Sensurile unei consacări – după un secol*, despre relația dintre Maiorescu și Eminescu, pornind de la *Societatea literară-socială „România”* și un șir de texte apărute în 1870 în „Familia”, „Albina” din Pesta și ziarul „Federațiunea”.

■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Inia Dinia* de Violeta Zamfirescu, Ed. Eminescu: „În genere, cartea (142 de pagini) se citește pe deasupra, cu o viteză de care nu e vinovat cel ce întreprinde lectura”. □ *Plânsul oglinzilor* de Dan Rotaru, Ed. Eminescu: „Cu mai mare grijă pentru culoarea cuvintelor și pentru evitarea exprimărilor uzate, manieriste, Dan Rotaru e capabil să reușească în delicate cerneluri lirice”. □ *Întoarcerea la lucrurile naturii* de Nicolae Stoian, Ed. Eminescu: „[...] deși «mult râvnită», poezia rămâne în fața autorului aceeași «oază nomadă» care se îndepărtează vertiginos de încercările sale trudnic versificate. Cine crede despre poezie că e «vociferare interioară», categoric nu are nici mijloacele cum s-o întâlnească”.

■ În aceeași rubrică Nicolae Balotă prezintă cărți de teatru: □ *Vegetarieni și carnivori* de Ilie Păunescu: „Autenticitatea dramaturgiei lui Ilie Păunescu apare chiar în această natură iritabilă a faptelor sale fictive. Drama se construiește prin exploatarea acestei stări de exasperare. De fapt, ea reprezintă criza în care neîncrederea în sine, în ceilalți, îndoiala, acuzațiile reciproce se suprapun, se succed, alcătuiind un climat al surescitării”.

□ *Avram Iancu* de Alexandru Voitin: „Dintr-o prea mare atenție la contextul epocii, dramaturgul pare să-l neglijeze pe eroul său, pe Avram Iancu. Firește, acesta apare în cele mai multe din scenele piesei. Dar nu devine eroul unei tragedii cel care dramatic, nu istoric, concentrează în făptura sa nodul acțiunilor. Sunt unele momente în care dramaturgul înțelege valoarea aluzivă a cuvântului dramatic”. □ *Avionul de Cluj* de Alexandru Mitru și Constantin Mateescu: „Piesa lui Alexandru Mitru și Constantin Mateescu se citește cu interes. Ea are evidente calități

dramatice – fără să fie propriu-zis o dramă. Te miri chiar cum au izbutit cei doi autori ai ei să construiască, atât de abil, o piesă, pornind de la un subiect destinat mai curând epicii”. ■ M. Ungheanu este prezent cu prezentări pentru volume de critică: □ *Cronici literare* de Ion Trivale: „În Ion Trivale recunoaștem o conștiință critică autentică ce poartă marca epocii, fără a-i fi hotărâtor tributară acesteia. Pe cine a aprobat și a respins criticul nu e important să enumerăm. Astfel de liste șicanante să le lăsăm pe seama lui G. Călinescu, deoarece nu ele dau talia valorii unui critic. Stupida moarte a lui Ion Trivale ne-a răpit o posibilă mare traiectorie critică. Ca document indiscutabil ne stă în fața ediția Margaretei Feraru. Ion Trivale e un critic de referință”. □ *August Treboniu Laurian* de Ilie Popescu Teiușan și Vasile Netea, Editura didactică și pedagogică: „O restituire și o reabilitare este și monografia lui Ilie Popescu Teiușan și Vasile Netea. Ea nu studiază o operă de valoare literară, ci una de istorie culturală. Este o lucrare de corectă informație care evită spiritul apologetic. Cum orice carte ce presupune informații privind circulația ideilor interesează literatura, facem loc acestei lucrări aici. Autorii au meritul de a fi scris în colaborare prima lucrare de amploare despre *August Treboniu Laurian* și publicul trebuie să știe că această lucrare există”. □ *G. Coșbuc și creația populară* de Adrian Fochi: „Studiul acesta care epuizează treptat toate aspectele problemei nu ne aduce nicio revelație, nicio idee nouă. Concluziile și sub concluziile lui nu diferă cu nimic de ceea ce știam până acum asupra problemei. O moară uriașă pare a măcina în gol. Hipertrofierea acestei specii de cercetări nu știm cât și cui folosesc. Imaginea muntelui ce se chinuie să nască un șoarece e chemată involuntar după ce sfârșim cartea. O mașină atât de complicată ca cea a cercetărilor exhaustive nu trebuie pusă în mișcare decât atunci când importanța temei o cere”. ■ Constantin Crișan discută despre *Literatura contemporană și problema universalizării*, pornind de la articolul *False probleme* de I. Negoieșcu, apărut în „România literară” pe 28 mai 1970: „Ne lipsesc un dicționar de poeți, de prozatori, de dramaturgi, altul de esești români contemporani care să cuprindă de asemenea fragmente antologice pentru «amorsarea», pentru elucidarea editorului străin. (Aceasta ar fi una din datorii primordiale ale Editurii Enciclopedice Române care are sub tipar – în sfârșit – primul *Who's who?* românesc). [...] Dispunem acum de noi ipostaze editoriale, fiecare editură și-a propus un plan de «expansiune» externă; să se lupte să-și caute debușeu, să ne gândim și la publicitate – căci o uităm mereu! – să combine util «poezia» cu spiritul comercial, căci prea ne-am născut poeți în materie de difuzare a cărții”. ■ Versuri semnează Cicerone Theodorescu (*De Bello Dacico*), Dumitru M. Ion, Dimitrie Stelaru (*Preamărire durerii*), Ion Serebreanu. □ *Desen* de Radu Petrescu și *Tânăra doamnă* de Maria-Luiza Cristescu sunt prozele acestui număr. □ Sub titlul „*Gurile de foc ale poeziei*” citim versuri despre Vietnam, traduse de Dim. Rachici: Te Hanh, R.D. Vietnam (*Măine când vom reveni; Cum te-am întâlnit pe neașteptate*), Ali Lameda,

Venezuela (*Flautul fermecat; Măslina, ca luna*), Felix Pollak (*Monologul eroului*), Evelyn Thorne (*Poveste simplă*), Robert Joseph Sigmund (*Propagandist de război*). ■ Luminița Coler semnează traducerea unui fragment din *Moartea fericită*, „roman inedit”, de Camus, publicat sub titlu *Sfârșitul lui Mersault*. Cicerone Theodorescu scrie despre *Iconografie și vestigii traiane în Italia și Iugoslavia*. ■ Confesiuni traduse din revista „Le puits de l’ermite” apar sub titlul *Un mare poet în infernul nazist*: „Ce putea să însemne existența unui mare poet în infernul concentraționar hitlerist? Despre peregrinările din lagăr în lagăr ale lui Robert Desnos nu s-au aflat, până acum, prea multe lucruri. În convoiul care pleca de la Compiègne la 27 aprilie 1944, împreună cu Robert Desnos se afla și Roger Laly. Perioada care a urmat acestei date nu i-a împrietenit; au fost însă părtași ai acelorași umilințe, acelorași suferințe, acelorași orori. Din cele relatate de Roger Laly în interviul luat de Jean Chatard (publicat în revista franceză de poezie «Le puits de l’ermite»), știm cum s-a desfășurat, în captivitate, ultimul an din viața poetului”.

● [„*Tribuna*”, nr. 23] Mihai Beniuc deschide numărul cu un articol intitulat *Patriotismul în poezia românească* (în raport cu evenimentele de pe teritoriul Europei). Acesta afirmă că, după Waterloo (1812) la fel ca și după revoluția de la 1848, locul vieții politice este luat de epigoni, așa cum consideră Titu Maiorescu în studiul său *Direcția nouă în poezia și proza română* din 1874. Opresiunea de la sfârșitul secolului trecut dă naștere la o poezie patriotică care se regăsește la George Coșbuc, Alexandru Vlahuță, Traian Demetrescu, N. Beldiceanu, Neculuță, Păun Pincio, C. Mille, Ș.O. Iosif, și alții până la M. Săulescu. Poezia patriotică a cunoscut oscilații de-a lungul timpului, împărțindu-se în poezia dinaintea primului război mondial, de la poezia revoltă *Clăcașii* lui Octavian Goga, la poezia luptei pentru unire (*Oltul, La noi sunt codrii verzi de brad*), la poezia patriotică după primul război mondial, și aici îl menționăm pe Tudor Arghezi (*Testament, Cântarea Omului*), Geo Bogza, Alexandru Sahia, Zaharia Stancu, Miron Radu Paraschivescu, Radu Boureanu, ultima perioadă fiind cea după 23 august 1944, în care abordarea dialectică a poeziei patriotice apare la Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe. □ La rubrica recenzii Radu Mareș prezintă romanul *Ramayana* de Mircea Cojocaru, roman confesiune, „un periplu în care se lansează căutătorul-rătăcitor” la finele căruia descoperă finalitatea iluzorie a visului. Mircea Popa semnează recenziile pentru *Mica „eroica”* de Emil Manu, un pseudojurnal de război, „prin excelență liric” în perioada august-octombrie 1944 și romanul *Moartea a doua* de Iosif Petran, roman al unei experiențe „singulare, definitive, pe marginea raportului dintre individ și societate”, un roman al însingurării și ruperii de colectiv. În continuare Emil Bunea recenzează volumul de debut *Vid respirabil* (Litera, 1970) al medicului poet Doru Rîmniceanu. Grigore Zanc îl recenzează pe Titus Mocanu cu volumul *Despre sublim*. □ Criticul Ion Vlad semnează un articol despre Nicolae Iorga,

în postura de dramaturg. Scrierile sale de teatru *Doamna lui Ieremia*, *Un domn pribeag*, *Gheorghe Lazăr* izbutesc să fie autentice, dar confirmate calitativ doar parțial. Temele dramaturgiei sale trece de la mit și legendă, *Cassandra*, *Moartea lui Asur*, la adoptarea unui registru satiric *Omul care ne trebuie*, *Sarmală*, *amicul poporului*, un loc important avându-l teatrul de inspirație istorică *O viață de om*, construită în jurul figurii lui Mihai Viteazul, *Învierea lui Ștefan cel Mare*, *Tudor Vladimirescu*. □ De această dată Victor Felea este autorul cronicii literare despre Perpessicius și ale sale *Lecturile intermitente*. Acest ultim tom al marelui critic, cititor febril și cronicar sensibil, cuprinde însemnările și critica unor variate lecturi, printre care *Bibliografia analitică a periodiceleor românești*, *Istoricul orașului Brăila* de Constantin C. Giurescu, *Princepele* de Eugen Barbu, volumele de poeme semnate de Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Veronica Porumbacu, Tiberiu Utan sau Radu Cârneli, *Antimemoriile* lui Malraux și corespondența lui Paul Léataud, analiza unor monografii semnate de Adrian Marino, Teodor Vârgolici, Vasile Netea, Lidia Botea. □ Mircea Curticeanu publică o serie din scrisorile adresate de către Nicolae Iorga, redactorilor revistei semănătoriste „Ramuri”, C. Șaban Făgețel și D. Tomescu. Acestea privesc colaborarea lui N. Iorga la revista craioveană în perioada 1908-1934, dezvăluind relațiile pe care le-a avut cu „ramuriștii” dar și atitudinea intransigentă a cărturarului față de pornirile spre autonomie ale disciplinilor săi. □ În articolul *Eseistica lui Radu Stanca*, Mircea Tomuș afirmă că aceasta este creație prin originalitatea și formularea ideilor care sunt de fapt niște destăinuiri, ele nu se încadrează într-un sistem. Eseurile sale urmăresc trei direcții: teatrul, poezia, istoria literaturii. Cele două repere ale criticii sale sunt Maiorescu și Lovinescu. Maiorescu a fost un Lovinescu al momentului său și viceversa, iar revolta lor estetică a constituit un element de continuitate și construcție. Per ansamblu, Mircea Tomuș conchide că întreaga esență a criticii lui Radu Stanca rezidă din esența ei fenomenologică, pozitivistă. □ În *Reinterpretări*, A.I. Brumaru, comentează pe marginea calității de „loc” în *Princepele* lui E. Barbu, despre ceea ce înseamnă acesta în fenomenologia spiritului: „*Princepele* nu e o simplă anecdotă, el este un text esențial despre viața cuvintelor, adică despre unul dintre locurile în care se așează într-o formă „somatică” (concretă) spiritul în mișcarea sa. [...] *Princepele* este o carte despre săvârșire, despre un loc al spiritului care se cheamă așa”. În altă ordine de idei, masca principelui, este ficțiunea literară sub care stă un personaj reprezentativ pentru presiunea ontică produsă de spirit. □ Pagină dedicată poeziilor lui Vasile Dîncu, poet născădean, țaran cu 7 clase, pasionat de poezie și colaborator al revistei „Tribuna”. □ Pagini dedicate creației literare în care sunt publicate fragmente din *Client bun* de Francisc Munteanu și *Anotimpuri* de N. Calomfirescu. □ În articolul *Symbolismul*, Nicolae Balotă afirmă că acesta din urmă nu este un curent mimetic preluat din Franța, ci își are rădăcinile în socialul și literalul autoh-

ton. Poeții simbolști români promovează o estetică literară împotriva curentelor timpului, a epigonismului eminescian, a sentimentalismului, „preconizează eliberarea poeziei de tezismul conceptualism, discursivitate, declamație oratorică”. Teoreticienii ai simbolismului românesc sunt Ovid Densusianu, ce a militat pentru o poezie antisemănătoristă și anti rurală, Tudor Arghezi, cel care îl promovează pe Verlaine la noi, Traian Demetrescu. Printre poeții simbolști fac parte Ștefan Petică, Ion Minulescu, Cezar Săvescu, Mihai Săulescu. □ Articolul intitulat *Melopeea întoarcerii noastre în timp* este dedicat poetului și prozatorului Teohar Mihadaș. □ În traducerea lui F. Hodjak, este publicat un capitol din lucrarea lui Carl Göllner, *Procesele vrajitoarelor din Transilvania* din care aflăm modul în care erau torturate și anchetate vrajitoarele vremii, dar și despre lupta dusă împotriva acestor procese.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 17] Nicolae Tăutu semnează *Pământul țării*. ■ Ștefan Ștefănescu, directorul Institutului „Nicolae Iorga”, publică *100 de ani de la naștere. Nicolae Iorga*: „Nicolae Iorga a căutat să facă din cercetarea istoriei un mijloc de a cimeta unitatea politico-morală a statului nostru, de a întări legăturile de fraternitate între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, între poporul român și popoarele vecine. [...] Activitatea sa ca om politic a purtat amprenta limitelor circumscrise de concepțiile sale filosofice și politice, determinate de condițiile social-istorice în care a trăit. Extrem de pregnant însă, de-a lungul întregii sale existențe, s-a manifestat patriotismul său fierbinte, atașamentul față de marile idealuri naționale ale libertății, independenței și suveranității patriei, ale ridicării poporului român în rândul celor mai civilizate popoare. Prin imensa sa activitate cultural-științifică Iorga a contribuit la admirabila pregătire a generației care avea să făurească statul național unitar român. Cu inima zdrobită de durere a văzut N. Iorga ascensiunea la putere a Gărzii de Fier și invadarea țării de către hitleriști. Înfruntând moartea, el a îndreptat împotriva lor atacuri directe, ironii incisive. Ca să nu mai fie auzit și să dispară un focar de rezistență, legionarii i-au pregătit o moarte îngrozitoare. Vastă ca dimensiune și problematică, impresionantă prin profunzimea ei, opera lui Nicolae Iorga rămâne un măreț monument al istoriografiei și culturii românești de la sfârșitul secolului al 19-lea și din prima jumătate a secolului 20”. ■ Vasile Netea publică *Nicolae Iorga călător pe plaiurile României*: „În călătoriile sale N. Iorga căuta și identifica pretutindeni vechile urme de viață și cultură românească, puterile de rezistență și dezvoltare ale poporului, năzuințele și posibilitățile sale de închezare într-un organism politic unitar, cu alte cuvinte însăși unitatea civilizației populare a românilor, permanențele ei ancestrale și elementele ei dinamice creatoare. [...] Una fiind limba și cultura, numai unul putea să fie și statul românilor, iar N. Iorga a luptat pentru desăvârșirea unității sale și apoi pentru apărarea teritoriului și a independenței naționale a acestuia până în ultima minută a vieții sale”.

11 iunie

● [„**Munca**”, nr. 7329] I. Vidrighin prezintă volumul lui Ion Crânguleanu, *Traversarea nedreptății* (Ed. Eminescu). □ În *Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei *Sam* de G.M. Zamfirescu, pusă în scenă la Teatrul „Al. Davila” din Pitești, eveniment prin care „teatrul piteștean își reafirmă elocvent crezul artistic, acela de a oferi publicului – într-o cât mai elevată ținută scenică – cele mai reprezentative valori ale creației dramatice autohtone”. ■ În *Pe glob. În 24 de ore* se anunță *Funeraliile lui György Lukács*, la Budapesta.

● [„**România liberă**”, nr. 8283] Radu Popescu analizează drama scrisă de Paul Everac, *Ape și oglinzi*, montată la Teatrul Mic, a cărei tematică vizează comunistul „în față cu oamenii. Nu a comunistului între oameni – aceasta fiind, de multă vreme, o realitate de fiecare zi; ci a comunistului față în față cu oamenii, adică în înfruntare directă cu adevărurile cele mai profunde, și de toate felurile, care pot bîntui și dirija sufletul omenesc, pe cele mai largi și drepte drumuri, ca și pe cele mai nebănuite, mai primejdioase cărări. Sinceritatea desăvîrșită, și dezlănțuită, este rodul șocului – pare a spune, ca și mulți alții, Paul Everac – și, de aceea, el age, ca detonator al unor confesiuni – înfruntări, catastrofa inundațiilor de anul trecut, și pe unele victime ale acesteia”. Montarea i s-a părut provocatoare.

● [„**Scântea**”, nr. 8813] Ziarul aduce noi informații despre *Vizita în R.P.D. Coreeană a delegației de partid și guvernamentale române conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. ■ Agerpres transmite că „sub auspiciile Academiei Republicii Socialiste România și Academiei de Științe Sociale și Politice” s-a organizat o *Sesiune științifică comemorativă cu prilejul centenarului nașterii lui Nicolae Iorga*: „Cuvântul de deschidere a fost rostit de acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei, care a relevat marea personalitate a savantului și a evocat aspecte din activitatea sa multilaterală de profesor, istoric, critic istoric al literaturii și artei românești. [...] În continuare, prof. Mihai Breza a făcut o amplă expunere despre activitatea lui Nicolae Iorga ca dascăl și cercetător al istoriei românilor și a altor popoare; prof. Dimitrie Păcurariu a vorbit despre realizările savantului în domeniul istoriei literare; prof. Constantin Ciopraga a relevat preocupările de scriitor și portretist ale marelui cărturar; prof. arh. Grigore Ionescu a evidențiat cercetările de istorie a artei românești, efectuate de Nicolae Iorga, iar prof. Dumitru Macrea a pus în lumină contribuția eminentului om de știință la studiul limbii române. În încheierea lucrărilor sesiunii a luat cuvântul prof. univ. Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, care, prin prisma învățaturii marxist-leniniste, a analizat concepțiile filosofice ale lui Nicolae Iorga asupra dezvoltării istoriei”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 24] În nota *Actul de cultură*, Laurențiu Ulici amintește de *Zilele culturii călinesciene, în 4-6 iunie*: „Precum trecutele ediții,

cele câteva zile ale culturii călinesciene au fost și de data aceasta expresia sintetică a eforturilor acestor oameni de a se edifica spiritual, de a oferi formelor așa de impunătoare și de noi, un fond pe măsură”. □ Același autor recenzează două cărți. □ Prima aparține lui C. Stănescu: *Cronici literare*: „Tipul de critică practicat de autor e cel ideologic, atenția cade toată asupra sensului comunicării și numai rareori asupra modului de comunicare.. De aici o întreagă teorie, cu care suntem numai parțial de acord, despre posibilitățile discursului. Marin Preda e analizat în nuvele ca și în romane cu intenția descoperirii și dovedirii unei unități temperamentale care le leagă, și a uneia ideologice”. □ A doua carte aparține Ninei Stănculescu: *Două balade ale vântului de miază-zi*: „Poeme în proză, sau proză poematică, cele două balade ale Ninei Stănculescu au aerul unor evocări mitologice, sub întâmplările cărora se ascunde o fabulă, mai bine zis intenția unei fabule. Epicul evocărilor, unul imaginat pe de-a-ntregul, firește nu suferă de prea mult lirism deși tendința de poetizare e evidentă”. ■ Intitulându-și textul *Evocarea obârșiiilor*, George Munteanu descrie poezia lui Ion Brad: „Gravitând în jurul a douăzeci și cinci de ani, activitatea literară a lui Ion Brad s-a concretizat în poezie, roman, reportaj, însemnare critică sau de atitudine cetățenească, împlinindu-se în timp și decantându-se până la a-l impune printre poeții reprezentativi ai generației sale. Căci între toate aceste manifestări, poezia e cea în jurul căreia Brad stăruie mai îndelung și cu rezultatele cele mai rodnice. Iar în cadrul ei câteva sunt punctele de convergență mai net delimitate, dominant fiind cel al evocării obârșiiilor”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronica literară*, Nicolae Manolescu îl prezintă pe *Marin Sorescu* în calitate de *Poet, dramaturg și eseist*, analizând patru cărți. □ Prima analizată este cartea de poezii *Unghi* (C.R., 1970): „Trebuie să mărturisesc că, deși am scris până astăzi de multe ori despre poezia lui Marin Sorescu, ea continuă să mă deruteze. Am schițat, chiar, câteva (cum să le zic) «definiții critice», fiecare părându-mi-se la vremea ei mai bună decât cea anterioară sau dându-mi un provizoriu sentiment de certitudine; pentru ca la o lectură integrală prilejuită de volumul *Unghi*, să mă găsesc în dezacord cu mine însumi, iritat de toate propozițiile rostite și nu tocmai sigur de a găsi acum alta mai potrivită. Și mai este ceva: reparcurgând versurile poetului, în succesiunea scrierii lor, observ un lucru ce mi-a scăpat cu ocazia lecturii fiecărui volum în parte, și anume că Marin Sorescu e departe de a fi rămas fidel formulei lirice de la debutul său”. □ Urmează poeziile pentru copii din: □ *O aripă și un picior* (Albatros, 1970): „... este o culegere de versuri umoristice pentru copii, mici fabule sau evocări, argheziene câteodată, cu sensuri mai mult sau mai puțin subtile”. □ Continuă cu piesa de teatru *Paracliserul* (Ed. Eminescu, 1970): „... este după *Iona*, a doua piesă a lui M. Sorescu tipărită într-un tiraj minim și în ediție separată. Până la un volum de *Teatru* (mereu amânat din rațiuni care îmi scapă), e greu să judeci piesă cu piesă. Ne aflăm în fața unui teatru de sorginte beckettiană, dar mai poetic. Desigur, ca și *Iona*, *Paracliserul* (piesă tot cu un

singur personaj) se poate foarte bine reprezenta rămânând în esență un poem de o factură specială. *Paracliserul, Iona* sunt eroi pasivi, jucării în mâna destinului, care le hărăzește însă o soartă excepțională”. □ Cronicarul sfârșește cu eseurile din *Insomnii* (Albatros, 1971): „... continuă oarecum preocupările esențiale din *Teoria sferelor de influență*, dar la un mod poetic. Autorul face literatură pe marginea unor sculpturi de Brâncuși ori a unor personaje de Țuculescu, evocând la Histria pe Pârvan sau privind mozaicurile din Ravenna”. ■ Radu Mavrodin anunță trecerea în eternitate a lui *Lukács György*: „La 4 iunie Lukács György a încetat din viață. S-au stins căutările intelectuale ale unui spirit enciclopedic, lucid, gânditor marxist proeminent al zilelor noastre. Activitatea lui s-a întins pe mai bine de șase decenii. După cum declara în confesiuni, începuturile sale teoretice s-au desfășurat sub semnul «pregătirilor pentru cercetarea teoretică și istorică a esenței formelor literare», vizând însă și o totalizare într-o filosofie sistematică”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 27] Conține ultima poezie cunoscută a lui Nicolae Iorga, *Brad bătrân*, plus alte pagini speciale dedicate istoricului: E. Manu, *In memoriam – Literatura lui Nicolae Iorga în posteritate*, dar și o microantologie de *Gânduri, idei, formulări*. □ O cronică „altfel”, la rubrica fixă a lui Mircea Horia Simionescu, *Capricii*, glossând pe marginea *Aurului cenușiu*, volumul lui Mircea Malița, apărut la Dacia. □ Romul Munteanu atrage atenția asupra antologiei *Apollinaire în limba română* (Univers, ediția Virgil Teodorescu – Vasile Nicolescu). ■ În *Onorata redacție* (drept la replică), Barbu Cioculescu îi răspunde „nepolemic” lui Ben Corlaci (în legătură cu nota acestuia de subsol din numărul precedent, de la rubrica *Zig zag*), clarificând niște aspecte ale prieteniei sale cu C. Tonegaru și ale promovării volumului *Plantații*, plus alte amintiri, și întorcându-se la Cenaclul Zburătorului postlovinescian și la ședințele la care au participat B. Corlaci, B. Cioculescu, C. Tonegaru, D. Stelaru, Eugen Barbu etc.

12 iunie

● [„**România liberă**”, nr. 8284] Florica Ichim dialoghează cu Nicolae Munteanu despre *Perspectivile repertoriale*, ținând cont de reprezentările scenice din stagiunea 1970-1971. Directorul Direcției teatrelor din C.S.C.A. apreciază dramaturgia originală „mai multă” („Niciodată în teatrele noastre în ultimii 25 de ani nu au avut loc pînă la ora actuală 50 de premiere originale. Evident un mare progres numeric vorbind”), dar „calitativ e greu de spus că s-au făcut mulți pași înainte și că au apărut acele «capodopere necunoscute» rîvnite și de teatru și de public”. Referindu-se la piese ce i-au atras atenția, menționează: *Omul care..* de H. Lovinescu, *Ape și oglinzi* de Paul Everac, *Pisica în noaptea Anului Nou* de D.R. Popescu, *Săptămîna patimilor* de Paul Anghel, *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, *Timp și adevăr* de E. Busuioceanu, *Casa sărbătorilor* de Kanyadi Sandor ș. a.

• [„Scântea”, nr. 8814] Sub titlul *Pagini de istorie*, Zaharia Stancu publică însemnările sale despre cinci volume intitulate *România pe drumul construcției societății socialiste multilateral dezvoltate*, volume de *Rapoarte, Cuvântări și Articole* scrise de „secretarul general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, între luna iulie a anului 1965 și luna mai a anului 1971”, considerând că: „Aceste volume ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să devină lucrarea de căpătâi a constructorilor socialismului și, mai ales, lucrarea de căpătâie a tineretului nostru, a făuritorilor de mâine ai comunismului”. ■ Agerpres vine cu scurte informații despre „*Zilele Mihai Eminescu*”: „Vineri, la Botoșani, a început a doua ediție a «Zilelor Mihai Eminescu», prestigioasă manifestare culturală și artistică închinată vieții și operei marelui poet. [...] Cuvântul inaugural a fost rostit de tovarășul Gheorghe Ghinea, prim-secretar al comitetului județean de partid, președintele Consiliului popular al județului Botoșani. Au fost rostite cuvinte omagiale din partea Ministerului Învățământului și Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România. Prima zi a manifestărilor a debutat cu un «Colocviu științific eminescian», prezidat de acad. Mihai Beniuc, iar după-amiază, în holul teatrului, a avut loc vernisajul expoziției de grafică și pictură inspirată din creația eminesciană a artistei plastice Ligia Macovei. Seara, colectivul artistic al teatrului botoșănean a prezentat în premieră pe țară piesa *Veronica* de Claudia Millian-Minulescu”.

• [„Cronica”, nr. 24] În apropierea datei comemorative, revista acordă un spațiu generos articolelor despre Mihai Eminescu, semnate de universitari ieșeni. Ion Constantinescu (*Eminescu – conceptul modern de poezie*), N.B. [N. Barbu] (*Exegeze eminesciene. Scrisoarea V-a*), Petru Zugun (*Expresia eminesciană a unor concepte temporale*), Alexandru Ștefan (*Eminescu în limba lui Shakespeare*). □ Observând ca relativ similare conceptul eminescian de poezie și cel modern exprimat de Poe, Baudelaire, Lautréamont sau Rimbaud, cel dintâi comentator menționat conchide că „poetul român participă astfel la un profund proces de metamorfoză a poeziei în căutarea limbajului ei propriu, în căutarea esenței sale specifice, metamorfoză ce nu se poate produce fără o ruptură cu romantismul. Cel mai mare poet român este și cel dintâi creator de artă în sensul cel mai modern al cuvântului”. □ *Scrisoarea V*, în viziunea lui N.B. [N. Barbu], aduce „expresia de sarcasm și amărăciune pe care în *Luceafărul* o aflăm distilată până la ideea eternei atrageri a esențelor contrare”. □ Petru Zugun constată că poetul utilizează fără articol substantivele provenite din adverbe temporale, fie din motive eufonice, fie pentru sensul general pe care îl exprimă în acest mod. □ Alexandru Ștefan face o prezentare istorică și critică a traducerilor în engleză din opera lui Eminescu, articolul fiind urmat de trei poezii traduse de Al. Pascu și Șt. Avădanei. ■ Adăugându-se celor care l-au omagiat pe N. Iorga în numărul precedent, Const. Ciopraga se ocupă de acesta în calitatea lui de scriitor (continuare în nr. 25). „printr-un fenomen ce

ține de imensa reputație a istoricului, contemporanii au fost impresionați înainte de toate de savant, încât scriitorul, adesea încântător, a putut fi nedreptățit. Întocmai cum Michelangelo-sculptorul și pictorul a abătut atenția de la creațiile lui Michelangelo-poetul. Însă în N. Iorga-istoricului este implicat totdeauna scriitorul, vizionar de structură romantică, a cărui artă e una de tip oral, mai exact una de tribună”. □ Recenzând volumul intitulat *Nebunul și floarea*, Zaharia Sângeorzan îl consideră pe romancierul Romulus Guga „un poet excepțional al nostalgiei existenței, care se împotrivesc convenției realității, reinventând-o în chip de metaforă narativă”. □ Pentru *Convorbirile „Cronicii”*, M.P. se află în dialog cu Al. Dima (despre necesitatea sintezelor, dar și a analizelor în etapa contemporană de dezvoltare a istoriei literare), iar C. Isac cu dramaturgul Mircea Ștefănescu, despre întreaga carieră a acestuia. □ Se publică *Ancheta*, un fragment din actul II al piesei polițiste *Dubla asasinare a Marthei N.* de Ștefan Oprea. □ Păstrând domeniul, N. Barbu semnează cronică a trei spectacole (din Brașov, Cluj și București) cu piesa „de dezbatere etică” a lui D.R. Popescu, *Pisica în noaptea Anului Nou*. □ Grupaj poetic de Ovidiu Genaru. □ „Clarobscurul poetic” al lui Georg Trakl, rezultat din „înfrățirea în vizibil a obscurului”, este analizat aplicat de Mihail Grădinaru. □ „Polemică cordială” între Mircea Radu Iacoban și N. Barbu (*Nu-i frumos ce-i frumos...; ...e frumos ce-mi place mie!*). Cel dintâi reacționează la o notă (*Sport și sportism*), semnată de cel de-al doilea la rubrica *Moment* din numărul precedent, în care se declară nemulțumit de faptul că Televiziunea Română acordă prea mult spațiu emisiunilor sportive. La explicațiile cerute de semnatarul rubricii *Sport* a revistei „Cronica”, N. Barbu răspunde cu seriozitate ludică. □ N. Irimescu reține, pentru rubrica *Moment*, nr. 5/mai 1971 al revistei „Alma Mater”, dedicat în întregime lui G. Ibrăileanu, fost titular al catedrei de Istoria literaturii române moderne la Facultatea de Litere din Iași.

● [**„Flacăra”, nr. 24**] Lucian Raicu prezintă romanul lui Augustin Buzura, *Absenții*, pentru care prozatorului i-a fost decernat premiul de proză al Uniunii scriitorilor pe 1970: „un roman grav și loial, subtil și inteligent, al unei conștiințe surprinse în plină acuitate a crizei morale, un roman în sensul exact al cuvântului, întrucât concentrează în sine o viziune a lumii, nu numai originală dar și amplu integratoare, în fața căreia situațiile, faptele, detaliile, însoțite de o puternică iradiație intelectuală și afectivă, devin subsumabile”. □ În *F Film*, Magda Mihăilescu prezintă, cu *subtitlul Filme despre care se vorbește*, *Unchiul Vania* de Andrei Mihalkov-Koncialovski. ■ Este prezentat volumul *Pagini alese de Apollinaire* (Univers), ediția fiind alcătuită de Virgil Teodorescu, cu un cuvânt înainte de Vasile Nicolescu. Printre traducători se numără: Nina Cassian, Ion Caraion, Mihai Beniuc, Leonid Dimov, Virgil Teodorescu, Tașcu Gheorghiu, Gellu Naum, Șt. Aug. Doinaș ș.a. Tot aici se semnaleză apariția *Jurnalului* lui Stendhal (traducere și prefață de Modest Morariu) și *Homo faber* de Max Frisch. ■ Notă despre publicarea, la editura Eminescu, a culege-

rii de poezii *Mi-i dragă fața omenească* de Camil Baltazar, notându-se și apropiata aniversare a împlinirii vârstei de 70 de ani a poetului căruia „i se cuvine, credem, un studiu monografic care să-l așeze într-o binemeritată parcelă de frunte a istoriei noastre literare”. □ Se semnaleză apariția, în B.P.T., a volumelor IX și X din *În căutarea timpului pierdut* de Marcel Proust, traducere de Eugenia și Radu Cioculescu. □ Notă despre deschiderea, la Halle (R.D.G.), a unei expoziții de carte a Editurii Științifice din București. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se anunță începerea celei de-a doua ediții a Festivalului spectacolelor pentru copii și tineret la Piatra Neamț, „manifestare ce va fi însoțită de simpozionul cu tema *Teatrul contemporan – tineret– școală*”, precum și a celei de-a treia ediții a Săptămânii teatrelor de păpuși. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune*, se semnaleză ecranizarea piesei *Asta-i ciudat* de Miron Radu Paraschivescu și *Frumos e în septembrie la Veneția* de Teodor Mazilu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 24] Marin Preda publică fragmentul *În căutarea lui Țugurlan* din romanul *Moromeții*. ■ Alexandru Paleologu semnează articolul *Din nou Balzac* în care discută despre un aspect important al *Comediei umane* pe care l-au neglijat și critici notabili de talia lui E.R. Curtius, și anume, perspectiva eshatologică a romanelor autorului francez: „Așa cum am spus-o de mult to aici, o vastă cosmofanie cu opera lui Balzac este perspectiva finalistă, eshatologică. Eshatologia balzaciană, rațiunea finală a cosmofaniei acesteia, se referă, ca și la Sadoveanu, la mitul eternei reînțoarceri”. □ Nicolae Ciobanu continuă studiul său asupra *Cronofagiei* Ninei Cassian. În articol vorbește, spre exemplu, despre volumul intitulat *Disciplina harfei* despre care spune că „se tinde la restabilirea echilibrului prin apel la înțelepciunea maturității erotice”. □ *Nihilism și valoare*, de Nicolae Balotă, pornește de la ipoteza unui nihilism absolut, a unei negări totale, spre a ajunge, prin intermediul *Mitului lui Sisif* de Albert Camus, adică să se vorbească despre condiția omului, poate chiar blestemul său, acela de a valorifica lucrurile care îl înconjoară, de a le da mereu sens și astfel de a se sustrage nihilismului total: „Dar omul nu poate fi multă vreme neutru. El nu poate trăi în nihil. El refuză o realitate indiferentă, amorfă. De aceea, până și cei care la un moment dat au preconizat o neantizare a artei, a culturii, a istoriei, a omului nu s-au putut refuza unei acțiuni axiologice-creatoare”. ■ Fănuș Neagu și Cezar Baltag răspund începătorilor în ale literaturii la *Poșta redacției*. ■ Dinu Flămând recenzează volumul de povestiri *Serile-n sat la Ocișor* de Marcel Petrișor unde vorbșete despre mitologia autohtonă din care autorul și-a extras subiectele și personajele: „Marcel Petrișor scrie proză dintr-o pasiune mărturisită pentru mitologia autohtonă, pe care o reconsideră în maniera povestitorului prozator, dublat mereu de o luciditate teoretică”. ■ Gheorghe Tomozei este prezent cu grupajul de versuri *Condamnatul și umbrela, La fel, La feminin, Soldat și Maria*. ■ Este publicat textul comunicării lui Nicolae Manolescu din cadrul *Colocviului „Romain Rolland”*

de la Varna din data 22-25 Mai 1971. Un citat ilustrativ pentru conținutul acestei comunicări este: „[...] titlul exact al comunicării mele este *Scrisorile lui Romain Rolland către Panait Istrati*. Precizarea mi se pare necesară dat fiind că judecând după programul tipărit al Colocviului, ar fi urmat să mp ocup de întreaga corespondență dintre cei doi scriitori. Am în vedere așadar doar scrisorile lui Rollan, aproape deloc cunoscute în Franța”. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre cunoașterea de sine* în care discută pe marginea unei idei dezbătute de toți filosofii, îndrăznind să suțină că, de fapt, această problemă, postulată încă din Antichitate, nu și-a găsit o rezolvare, fiindcă, „noi refuzăm [...] să ne cunoaștem”. ■ Sunt publicate poemele *Atinge cuiile..*, *Și-acum..*, *Mute clopote albe*, *La nisipuri..* de Ion Lețu și *Cântec de pasăre oarbă*, *Cântec surd* și *Lied* de Dumitru Udrea. Despre cei doi scrie Leonid Dimov spunând că, „unul moldovean, Ion Lețu, altul oltean, Dumitru Udrea [sunt] încă neconsacrați dar care, în această perioadă balcano-algebrizantă a poeziei noastre, se așează în umbra versului lui Bлага”. □ Ion Sireteanu publică povestirea *Propunere pentru o mireasă*. ■ Marin Sorescu dedică încă un articol, intitulat *Moîra*, universului tragediei grecești: „Starea de destin (compară cu starea de mizerie) în care se află personajele creează acea oroare perpetuă, făcând din tragedia greacă locul tutuor catastrofelor”. □ Adrian Păunescu semnează articolul *Mai dați-o naibii de treabă, că n-a fost chiar așa* de la rubrica *Sport*. □ Sașa Pană recenzează studiul *Aventura „Dada”* de Georges Hugnet despre care menționează: „În cartea lui Georges Hugnet (el însuși autor al unei bogate opere poetice) figurează numai scriitorii de limbă franceză”. ■ Sunt publicate două capitole din romanul *Generalul armatei moarte* scris de Ismail Kadare.

13 iunie

● [**„România liberă”, nr. 8285**] Boris Buzilă prezintă seria „Arcade”, apărută sub egida editurii Minerva, ca fiind una a „capodoperelor”, căci include „fondul clasic al literaturii”, opere fundamentale „de care are nevoie, deopotrivă, elevul și studentul, dascălul de literatură și cititorul de toate categoriile”. Dacă au fost publicate poezii de Gr. Alexandrescu și de V. Alecsandri (studii de D. Micu, respectiv de Cornel Regman), *Sărmanul Dionis* de M. Eminescu, *Baltagul* de M. Sadoveanu (Ion Dodu Bălan), *Universul poeziei* de G. Călinescu (Al. Piru) ș.a., se anunță scrieri aparținând aceleiași categorii valorice. Cu toate acestea, autorul sugerează „mai multă multă consecvență” în ceea ce privește aparatul bibliografic al operelor tipărite.

● [**„Scânteia”, nr. 8815**] Rubrica *Adnotări* vine cu mai multe note: □ *Sub zodia „nimicului”* semnează Ioan Adam, o notă despre „depistarea și propulsarea noilor talente scriitoricești sunt caracteristici distinctive ale sistemului nostru editorial”. Comentariul negativ este adus debutantului Alexandru Monciu-Sudinski, volumul *Rebarbor*: „*Rebarbor* e o carte în fața conținutului căruia, a modului de a privi și înțelege viața al autorului, orice critic și cititor conștient

de responsabilitățile sale nu poate spune decât un răspicat: Nu!” □ Pe de altă parte, Dan Mutașcu scrie despre un *Debut promițător*: „Cu excepția titlului, *Azimuth*, luat din tipografia militară, nimic nu este abscons sau contrafăcut în acest volum limpede, dar nu lipsit de adâncimi, în general echilibrat și distinguându-se printr-o autentică înfiorare în fața trecutului de glorie al patriei. Volumul debutantului Ion Lotreanu propune o lirică angajată, bogată în virtuți de viziune, cu o plastică a imaginii elegante, dominată de sentimentul istoriei, al jertfei, al prezenței eroilor alături de noi”. □ G. Margine se ocupă de *Cinci proze* apărute în revista „Ramuri”: „[...] în numărul din 15 mai o pagină întreagă [este acordată] încercărilor modeste ale Irinei Pușchilă. Cele «5 proze» publicate, bătute de un vânt de desuetudine, sunt realmente handicapate în fața spiritualității moderne, la acestea adăugându-se o doză apreciabilă de prozaism infiltrat sub forma unor notații serbede și a unor situații tocite prin deasă folosire”.

14 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8816] Sub marele titlu *Vizita delegației de partid și guvernamentale române, conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în R.P.D. Coreeană* găsim două texte: *Printre muncitorii de la uzina de construcții mecanice „Rionsong”* și *Mitingul prieteniei din orașul Hamnhân*; aceste texte sunt urmate de cuvântările lui Nicolae Ceaușescu și a lui Kim Ir Sen. ■ Se anunță *Redeschiderea casei memoriale „N. Iorga”*, de la Vălenii de Munte: „Casa memorială «N. Iorga» cuprinde acum un nou și important material din colecția savantului, care se află răspândit prin toată țara”. ■ Suntem informați că s-a inaugurat *O nouă societate culturală* în comuna Ivești, județul Galați, sub titlul «Ștefan Petică». ■ La Târgoviște s-a organizat *Festivalul de poezie „Moștenirea Văcăreștilor”*, care s-a desfășurat timp de 5 zile: „Ca semn de prețuire al moștenirii literare a Văcăreștilor, la festival au participat numeroși poeți și scriitori ai literaturii noastre contemporane”.

15 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8817] În continuare sunt prezentate informații despre *Vizita delegației de partid și guvernamentale române, conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R.P.D. Coreeană*, de data aceasta despre *Marele miting al prieteniei coreeano-române*. ■ Ioan Grigorescu susține *Cunoașterea patriei – cunoaștere de sine*.

16 iunie

• [„Munca”, nr. 7333] Se anunță: *Teatro Stabile di Catania – Italia la București cu „Tichia cu zugălăi” și „Liola” de Luigi Pirandello*.

• [„România liberă”, nr. 8287] Tia Șerbănescu analizează alături de scriitoarea Maria Banuș *Climatul în care scriem*. Pe lângă volumele de poezie pe

care le semnează și despre care vorbește, Banuș se referă și la receptarea operei sale de către critică, de-a lungul vremii („Mi s-a întâmplat așa cu volumul *Tocmai ieșeam din arenă*, apărut în 1967, care a fost o cotitură în evoluția poeziei mele și la care critica a rămas mai mult sau mai puțin surdă. [...] A fost o împrejurare literar-istorică, o anumită reținere față de poezia mea de care nu eram nici eu complet nevinovată”), apreciind însă „climatul propice creat în ultimii ani, lipsit de constrângere, de elemente dogmatice”. Deși nu agreează în totalitate mecanismul redacțional, „care se traduce în nemăsurata autoritate pe care o dobândesc unii nu prin merite literare, ci printr-o atitudine zgomotoasă”, conchide că „scriitorii [...] au arătat, nu o dată, că pot fi combativi și dinamici, că pot să creeze un climat favorabil scrisului, și sînt convinsă că au să demonstreze și de aici înainte”.

• [„Scânteia”, nr. 8818] Suntem informați că *Delegația de partid și guvernamentală română, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a încheiat vizita în R.P.D. Coreeană*.

• [„Viața studentească”, nr. 24] M.N. Rusu scrie despre *Responsabilitatea Antologiilor* (continuare și în nr. 25 din 23 iunie), referindu-se la antologii celebre din istoria literaturii noastre: *Antologia poezilor de azi* de Ion Pillat și Perpessicius, *Antologia poezilor tineri* a lui Zaharia Stancu, apoi la sfârșitul anilor '60 cele două antologii ale lui Vasile Nicolescu, *a mării și a iubirii*, sau antologia de poezii populare a lui Lucian Blaga, prefațată de George Ivașcu. Discuția ajunge la ultimele apariții demne de menționat: *Țara poezilor*, antologie la Albatros; apoi *Efigiile naturii, Antologia pastelului românesc* de Petre Stoica și Mircea Tomuș; *Glasurele patriei*, la Minerva, cu o prefață de Ion Dodu Bălan; *Trepte*, tot la Minerva; *Inima țării*, la Ed. Militară și *Întrecerea florilor* de H. Grănescu și Ovidiu Papadima, la Minerva. „Sarcina antologării contemporane este sensibil diferită de aceea a precursorilor. Autorul de azi care vrea să alcătuiască o antologie contemporană a poeziei noastre nu mai poate face abstracție de structura ei așezată pe câteva linii principale de evoluție. [...] Literatura română urmează și evidențiază în același timp caracteristicile fundamentale ale spiritualității românești. Antologiile nu-și mai pot permite excese doar didactice și doar festive. Ele, servind legitatea spiritului liric, trebuie să împrumute ceva din caracterul de lege al acestuia. Cu alte cuvinte, nu pot fi simple glosare filatelice. Firește, nu vreau să neg clasificarea funcțională a antologiilor: în instrumente utile de informație, gen dicționar (*Țara poezilor*); în piese pentru ilustrarea logosului și ethosului românesc (*Efigiile naturii* și celelalte volume amintite mai sus)”.

• [„Steaua”, nr. 4] Sunt anunțate câteva direcții tematice ale numărului: „elogiul eseului”, „caracterul emergent al poeziei” și „Ibrăileanu comemorat”. □ Editorialul lui Aurel Gurgăleanu cuprinde o evocare a Ipoteștilor lui Eminescu și a lirismului său. Este urmat de un elogiu al eseului semnat de Liviu Petrescu care detaliază valorile contrastive ale acestuia: „Câtă vreme opoziția

dintre «eseu» și «studiu» evocă în special opoziția dintre artă și știință, superioritatea și prestigiul cel mai înalt nu îl putea avea decât studiul literar; față de eseu se arată în cel mai bun caz îngăduință, fiind o mare eroare aceea de a-l ridica la demnitatea de «critica profesionistă», însă „superioritatea trece de partea eseului, studiul literar fiind socotit cel mult un auxiliar, o operație «pregătitoare»”. □ Mircea Zăciu detaliază direcțiile principale ale «campaniilor» lui Ibrăileanu: justificarea poporanismului „curățit succesiv de imixtiunile implicațiilor politice și racordat unei tradiționale «tendințe de a fi noi»; atacul împotriva «criticii estetice» (dragomiresciene, în primul rând) și detestarea modernismului, a «poeziei noi» (articolul *Ibrăileanu sau curiosul mod de a comemora*). □ Proză semnată de Mircea Horia Simionescu, *El (ea) a reușit*. Poezie de Victor Eftimiu, *Prometeu*, și Petre Stoica, una dedicată lui Nichita Stănescu: *Vechi ceasuri de buzunar*. □ Referindu-se la teoreticianul și poetul Ion Vinea, Mircea Vaida face o încercare de definire a amândurora, punctând ideile din gândirea poetului între latinescul „*poeta nascitur*” și faptul că „proza nu poate fi decât o specie poemătică, derivată a liricii” (articolul *Idealul estetic al lui Ion Vinea*). □ A. Zărnescu traduce câțiva poeți americani contemporani: Ezra Pound, William Carlos Williams, John Ashbery. □ Mihai Beniuc scrie despre *Characterul emergent al poeziei*, un eseu despre poezia care „iese din adâncuri, ca Venus a lui Sandro Boticelli din mare”. ■ Cronica literară a lui Mircea Tomuș conține două subiecte. □ Prima cronică se referă la poezia lui Mihai Beniuc în întregimea ei, la motive, teme și contexte (cronicarul arată că: „Nu are rost să ne jucăm cu cuvintele, nici să întoarcem fața de la adevăr: poezia lui Mihai Beniuc trece printr-o perioadă de criză, dar nu una de creație, ci, așa cum știm cu toții, de situație”. „Nu se poate pune cantitatea de eșec din poezia lui Beniuc pe seama unor elementare deficiențe profesionale; dar nici nu se pot găsi aici rosturile complicate și ascunse ale unei estetici întoarse”). □ În cea de a doua, criticul glosează pe marginea a două volume de poezie, *Grădina în formă de vis* și *Cântând dintr-un arbore*, ale lui Radu Cârnci, un poet care are „o vocație a transfigurării spre elevat și sublim”. □ Aurel Rău publică poemul *Corindon*. □ În locul articolului lui Nicolae Balotă, găsim o recenzie a Mariei Protase despre volumul *Studii de literatură română* (Dacia, 1971) a profesorului Iosif Pervain, despre care ni se spune că doar lasă „impresia de compozit, de eterogen” (ca oricare culegere de studii) și că, în realitate, este „studiu aprofundat de exegeză a culturii transilvănene”, în care figurează Gh. Șincai, Gh. Bariț, Ioan Slavici, Dimitrie Eustatievici, un învățat dascăl brașovean. □ Tot în cadrul rubricii *Confluențe*, figurează și partea a doua a studiului lui Romul Munteanu despre *Maurice Blanchot și filosofia literaturii II*, în care reia discuția despre „ontologia operei care separă autorul de creația sa din momentul în care a fost realizată”, relevând importanța deosebită pe care M. Blanchot o acorda „actului de lectură”. □ Nu lipsește din acest triptic Nicolae Balotă cu un articol despre încântările de lectură provo-

cate de volumul *Medalioane franceze* al lui Șerban Cioculescu, pentru că, zice autorul „*Medalioane franceze* ne oferă prilejul unei lecturi delectabile, instructive, neconținut incitante la reflexie. În critica sa, Șerban Cioculescu realizează acea «osmoză a sensualului cu intelectul» pe care tot el o remarcă în scrierile lui Paul Valéry“. (articolul *Osmoza sensualului cu intelectul*). □ Constantin Noica își continuă studiul despre *Structura timpului rotitor*. □ Marcel Petrișor recenzează cartea Zoi Dumitrescu-Bușulenga, *Renașterea – umanismul și dialogul artelor*, despre al cărei nucleu crede că se află în capitolul despre antropocentrismul Renașterii. □ Din cadrul rubricii „cărți”, sunt de reținut câteva recenzii. Petru Poantă prezintă cartea lui Mircea Ciobanu, *Etica* (Albatros, 1971), recunoscând că „dupa trei cărți de proză și trei cărți de poezii [...] critica nu-l ignoră dar nici nu vrea să-i recunoască măsura talentului real”. Horia Bădescu se afla în căutarea trăsăturii dominante a ultimei cărți a poetului Haralambie Țugui, *Sub cerul Mioriței* (Junimea, 1971), iar Vasile Igna descoperă „aerul de erotism puțin turbure, de senzualitate deghizată în aluzii adolescente” din volumul *Invocație nimănui* (C.R., 1971) a lui Mircea Dinescu. □ Virgil Stanciu aduce în spațiul culturii române doi autori străini: Elisabeth Barret-Browning cu volumul *Sonetele unei portugheze* (Univers, 1971) și D. H. Lawrence cu volumul *Fii și îndrăgostiți* (Univers, 1971). □ Parodia lui Mircea Micu îl ia în vizor pe Cezar Baltag cu poemul *Răsfrângere în femeie*.

17 iunie

- [„**Munca**”, nr. 7334] Dragoș Vicol prezintă volumul de nuvele *Vulpile* de George Sidorovici (Junimea). □ Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei lui D.R. Popescu, *Pisica în Noaptea Anului Nou* (Teatrul Național „I.L. Caragiale”). □ În *Pe glob. În 24 de ore* se semnalează o *Manifestare culturală românească* la Helsinki, din domeniul artelor plastice.

- [„**Scânteia**”, nr. 8819] După vizita efectuată în R.P.D. Coreeană, urmează *Vizita delegației de partid și guvernamentale române conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R.D. Vietnam*.

- [„**Albina**”, nr. 24] În *Cronica unui greier* Ion Bănuță publică textul *Eminescu*: „Poate că nimeni n-a înțeles ca Eminescu drumul de la istorie la oameni, de la oameni la natură, de la natură la fericire și durere, de la extaz la cădere. Și invers. Poate că de aceea Luceafărul poeziei românești – Eminescu – și-a trimis lira de aur în sufletul lumii, aproape ca pe un mister, iar un Persepolis și un Călinescu, i-au ridicat noi monumente nepieritoare, chemându-l încă odată în ei și în oameni, precum, – marele lui prieten din Humulești, Ion Creangă, îl chema cu sufletul tot pe acela ce din Ipotești fiind devenise geniu, astfel: – «La Eși ninge frumos de ast-noapte, încât s-a făcut drum de sanie. Circul parcă e mai frumos acum. Vino, frate Mihai, vino, căci fără tine sunt străin». Și poate de aceea îl chem, și eu, mereu, în luminile și umbrele drumu-

lui meu, fiindcă fără poezia lui Eminescu aş fi pustiu şi străin, ca un cer fără de stelele lui”. ■ Baruşu T. Arghezi semnează *Figaro, da! Cultură, ba!*: „Nu e o joacă de cuvinte şi nici măcar o expresie inventată de noi pentru a ilustra o situaţie ciudată; e o tristă realitate! Ţigăneşti, judeţul Ilfov: aici există un cămin cultural aşezat chiar pe şoseaua internaţională, cu o înfăţişare neîngrijită. Nu are nici tabla cu brâie înflorite care, în alte localităţi, indică prezenţa unei instituţii de cultură.. O recentă şi binevenită iniţiativă judeţeană a hotărât ca, într-una din încăperile acestei clădiri, să ia fiinţă o expoziţie de obiecte de artă populară, cu vânzare, ale olarilor din Pisc, ale ţesătoarelor de covoare din Ţigăneşti şi ale altor meşteşuguri practice de sătenii din împrejurimi. Dar, încăperea a fost transformată în.. Frizerie, cu firmă roşie, dominantă. «Salon» în care un «Figaro» improvizat, ajutat de o pseudo-meşteriţă, rade bărbi, ferchezuieşte mustăţi şi face zulufi, într-o murdărie şi într-o atmosferă penibilă”. ■ Horia Oprescu scrie despre *Faima lui Ion Creangă peste hotare*: „La Londra a apărut, încă din 1930, o carte ce a făcut senzaţie. Titlul: *Recolections and other tales..* de Ion Creangă (*Amintiri şi alte povestiri..*). Traducătoarea se numea Luchy Byng. Lămuriri asupra ei aflăm de la scriitorul Marcu Beza, pe atunci consul român în Anglia”. □ „După acest instantaneu de solemnitate britanică, să ne mutăm pe alte meridiane.. Prin intermediul lui Rafael Alberti, scriitor de limbă spaniolă, să poposim în Iberia. Şi să vedem cum e preţuit şi iubit, prozatorul moldav, pe aceste meleaguri”. □ „În cadrul aceloraşi comentarii, vom preciza un fapt ciudat, dacă nu paradoxal: prima monografie, ştiinţifică, asupra minunatului Ion Creangă este.. opera unui francez. A profesorului, specialist în limbi orientale, doctor în litere, Jean Boutiere, din Paris. Acesta, în 1929, ne vizitează ţara şi cercetează, cu minuţie, documentele, locurile, amintirile povestitorului. [...] Arătatele sporadice rânduri, datorite câtorva cercetători străini, cheazăuiesc că, Ion Creangă, nu e doar neegalatul creator al lui Moş Nichifor Coţcariu ori a lui Ivan Turbincă, dar şi un straşnic răspânditor al pitorescului literaturii noastre, peste hotare. Un ambasador..!”. ■ Sub semnătura U.[lici] Laurenţiu apare *Zilele culturii călinesciene*: „Între 4 şi 6 iunie, în municipiul Gh. Gheorghiu-Dej s-au desfăşurat manifestările celei de-a III-a ediţii a *Zilelor culturii călinesciene*. Organizată, anul acesta, pe trei secţii, manifestarea a strâns în jurul unor teme legate de viaţa şi opera lui G. Călinescu, de aspectele actuale ale literaturii noastre, un număr impresionant de istorici şi critici literari, scriitori, cercetători ştiinţifici, precum şi prof. univ. Alexandru Piru, conf. univ. Maria Gabrea, conf. univ. Cicerone Călinescu, prof. Mihai Novicov, Romulus Vulpescu, Al. Ivasiuc, N. Manolescu, George Muntean, Dana Dumitriu, Al. Săndulescu, Radu Cârnci etc. [...] În ultima zi a manifestării, în parcul oraşului, a avut loc un recital liric *Poetul în cetate*, la care au participat printre alţii poezii Nina Cassian, Vasile Nicolescu, Radu Cârnci, Ovidiu Genaru, Romulus Vulpescu, Emil Manu, Nicolae Turtureanu, C. Th. Ciobanu, Ernest Gavrilovici, Gh. Izbăşescu etc. Întrutotul remarcabilă, dorinţa

tinerilor intelectuali din municipiul Gh. Gheorghiu-Dej de a da o și mai mare amploare *Zilelor culturii călinesciene* a găsit în rândurile participanților un ecou favorabil, a cărui expresie, una din atâtea altele, este intenția cercetătorilor de la Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» de a edita, anual, un volum cuprinzând alături de contribuțiile specialiștilor legate de opera călinesciană, comunicările ce s-au ținut cu prilejul *Zilelor culturii călinesciene*”.

■ Citim *Barzii în întrecere*, nesemnlat: „În zilele de 24 și 25 iulie Suceava va deveni Cetate de scaun a poeziei. Pentru a treia oară tinere talente din toată țara, îndemnate de muzele poeziei, se vor întâlni în întrecerea organizată de Casa creației populare din Suceava, întrecere ce poartă numele neuitatului autor al *Morții căprioarei*, Nicolae Labiș. La acest concurs sunt invitați să ia parte – înscriindu-se cu maximum cinci poezii – tineri ce nu depășesc vârsta de 25 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din R.S.R. și nu au volume de poezii publicate. Lucrările trebuie trimise până la data de 15 iulie 1971 pe adresa Comitetului județean pentru cultură și artă Suceava – str. Lascăr Luția nr. 4”. ■ Versuri de Mihai Stănescu. ■ George Muntean recenzează volumul *Clopotul nins* al lui Vasile Nicolescu, a cărui poezie se „intelectualizează continuu”.

● [„România literară”, nr. 25] Amplă informare pe subiectul: „Zilele trecute a apărut la Paris și Geneva sub auspiciile editurii «Nagel» versiunea spaniolă a volumului de articole și cuvântări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, *Pentru o politică de pace și cooperare internațională*, – în aceeași colecție («Ecrits politiques») în care au fost publicate anul trecut și versiunile franceză și engleză”. □ Textul continuă sub forma unui interviu cu Louis Nagel, *Aici, lângă Carpați, fiecare metru pătrat înseamnă o legendă*, interviu realizat de Teofil Bălaj: „ – În volumul *Pentru o politică de pace și cooperare internațională al președintelui Nicolae Ceaușescu, apărut în editura d-voastră anul trecut, în versiune franceză, sunt înmănunchete articole, cuvântări și declarații care definesc principiile și preocupările de politică externă ale României. Cum a fost primit acest volum de către cititorii străini?* – Faptul că după versiunea franceză – apărută în preajma vizitei pe care președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, a făcut-o anul trecut în Franța – au mai apărut două versiuni: engleză și spaniolă ale acestei cărți, explică convingător, după părerea mea, interesul cu care a fost primit primul volum de «texte esențiale» ale domnului președinte Nicolae Ceaușescu, despre politica externă a României. De altfel, presa franceză și din alte țări a consemnat pe larg acest eveniment editorial care a însemnat un foarte favorabil ecou pentru România. Acordul unanim cu tezele exprimate de autor în cele mai diferite domenii ale vieții internaționale, eficacitatea soluțiilor propuse pentru crearea unui climat de înțelegere și cooperare, prezentarea clară a poziției României față de realitatea lumii contemporane, toate aceste elemente au făcut din volumul *Pentru o politică de pace și cooperare internațională* o carte de

largă circulație, un succes de prestigiu al editurii pe care o conduc. [...] – *În preocupările viitoare ale editurii Nagel, România este prezentă cu vreun proiect apropiat? Mă gândesc la rezultatul concret al convorbirilor pe care le-ați avut la Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Centrala Cărții, la conducerea Uniunii Scriitorilor și Ministerul Turismului.* [...] -Am discutat, de asemenea, cu președintele Uniunii Scriitorilor, academicianul Zaharia Stancu, despre o Antologie a poeziei românești de la începuturi, până în zilele noastre. Știu că poezia românească a fost întotdeauna o poezie de prim-plan european și succesele ei din ultimii ani, prin opera unor tineri surprinzător de dotați, nu fac decât să continue o ascensiune prestigioasă. Sunt convins că o sinteză de 300-350 de pagini din lirica românească, rădăcinile ei populare, continuitatea acestora în epoca modernă și afirmarea de astăzi pot alcătui un volum de interes larg. Editarea bilingvă a unei astfel de antologii (româno-franceză, pentru început) ar păstra pentru cititor și prospețimea originalului, crescând valoarea științifică a volumului”. ■ Al. Raicu revine cu un nou interviu, de data aceasta cu Virgil Teodorescu, despre proiecte literare: “– Sub tipar la Editura Minerva se află *Antologia prozei fantastice franceze* (André Breton, Alfred Jarry, Louis Aragon ș. a.). La Editura Univers am predat o culegere de poeme din Vítěslav Nezval. Între timp, l-am tradus pe marele poet ceh Vladimir Holan și pe nu mai puțin strălucitul poet maghiar Mikos Radnoti. Acum pregătesc o carte de poeme și texte din André Breton. – *Cum se vede o neobosită activitate de tălmăcitor. Dar lucrări proprii?* – Am pus la punct un volum de eseuri și articole – o parte au apărut în «România literară» – pe care le-am numit deocamdată *Pârghii de gradul doi*. Uneori mă gândesc să scriu și un volum de memorii și însemnări. Dar nu anecdote mai mult sau mai puțin picante. Eu aș sublinia, în primul rând, substanța întâmplărilor pe care le-am parcurs, cu alte cuvinte aș vrea să conturez un portret spiritual al agitatei epoci pe care am străbătut-o”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* reținem. □ *Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Brașov:* „Joi 10 iunie 1971, la Brașov, s-au desfășurat lucrările Adunării generale a Asociației Scriitorilor din Brașov, pentru analiza muncii pe anul 1970 și alegerea noului comitet de conducere. Au participat scriitori, membri ai Asociației, din orașele Brașov, Sibiu, Hunedoara și București. Raportul de activitate a fost susținut de dramaturgul Dan Tărchilă, secretarul Asociației, care a pus în valoare succesele literare și de activitate obștească ale anului trecut, potrivit sarcinilor asumate încă de la constituirea Asociației, precum și dificultățile întâmpinate pe această perioadă, justificări ale neîmplinirii altor sarcini menite să ducă la realizarea unui climat prielnic pentru dezvoltarea literaturii din zona geografică pe care Asociația o acoperă cu forțele sale. Pe marginea raportului au luat cuvântul scriitori: Pop Simion, Ion Th. Ilea, Ștefan Stătescu, Neculai Chirica, Emil Poenaru, Constantin Dumitrescu, Darie Magheru, Mihai Gavril, George Boitor, Eva Lendway, Radu Theodoru. [...] Apoi, adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de

conducere al Asociației Scriitorilor din Brașov în următoarea alcătuire: Gherghinescu Vania, Ion Grecea, Georg Scherg, Dan Tărchilă (secretar), Nicolae Tăutu; ca și comisia de cenzeni formată din: Iv. Martinovici, Emilia Milicescu și Mihai Gavril. Lucrările adunării generale au fost conduse de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R.S. România”. □ *Zilele Eminescu la Botoșani, Ipotești, Dorohoi*, semnat Rep.: „La inițiativa Comitetului de cultură și artă al județului Botoșani, numeroși oameni de cultură au participat la cel de al doilea festival *Zilele Eminescu* care s-a desfășurat între 11 și 13 iunie la Botoșani, Ipotești și Dorohoi”. Colocviu științific a fost deschis de Mihai Beniuc, iar știrea dă și lista întregă a lucrărilor și autorilor lor. ■ Alexandru George publică *Gânduri despre noua proză*: „Recent, Uniunea Scriitorilor a premiat (și prin aceasta poate a și consacrat) câteva cărți de proză a căror apariție e de mai multe ori semnificativă. Ele aparțin unui anumit tip de scriere despre care s-a tot discutat în ultima vreme: acela al prozei intelectualiste, care, adică, înfățișează realitățile mai curând în conștiință decât narate în nuditatea lor adeseori simplă. [...] Dacă în trecut s-au putut ridica întrebări ca: de ce nu avem roman? sau: stilul liric e dominant în literatura noastră? sau: romanul urban e un fenomen legat de maturizarea societății? ele răspundeau, în cel mai fericit caz, unor situații de moment. A generaliza sau chiar a universaliza în literatură e unul din cele mai mari păcate ale făcătorilor de teorii, și uneori un mare exemplu le servește drept ajutorilor de teorii, și uneori un mare exemplu le servește drept ajutor pentru a comite funeste erori. [...] Spiritul clasificator este indiscutabil o mare eroare, mai ales când e aplicat în mod indistinct la literatură, și oricâte servicii ar aduce în discuțiile de ansamblu, de cele mai multe ori el e principala piedică în receptarea noului: mi s-a părut a observa, la apariția romanelor lui N. Breban, o anumită incomoditate pe care o acuză critica tocmai din cauza caracterului lor inclassificabil. Căci, în practică, varietatea de moduri a prozei noastre actuale infirmă și va infirma și în viitor orice generalizare, tinzând să arate ca semn de diferențiere a operelor simpla nuanță. [...] În numele realismului psihologic în care Camil Petrescu vedea culminația literaturii, s-ar putea condamna asemenea inițiative și, negreșit, ar fi o pagubă ca în locul unei literaturi ca oameni să avem numai una cu simboluri, umbre și ideograme. Dar problema aceasta nu se hotărăște la masa criticii, ci e o chestiune de opțiune a creatorilor. În domeniul literaturii nu există metode și soluții universale și atunci când avem impresia că vreuna din probleme s-a închis, observăm că, în realitate, controversa a încetat prin exces de soluții”. ■ În *Noi forme de cultură*, Al. Piru salută inițiativa municipiului Gheorghie Gheorghiu-Dej, precum și cenaclului literar-artistic „G. Călinescu”, de a organiza anual *zile ale culturii*. Textul este o prezentare a manifestărilor desfășurate, împreună cu participanții la aceste *zile ale culturii*. ■ Revenind la *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre *Paul Zarifopol și arta literară*. ■ Șerban Foarță are în vedere *Literatura „în act”*: „Nu există stele în expectativă, pe

când cărțile, ele pot să «hiberneze», pseudo-necrozelor acestora urmându-le trezirea la o nouă viață; desigur, numai prin lectură... Atunci, nu există, oare, cărțile și altfel decât «în act»? Nu..., tot astfel cum crisalida *nu e* fluturele! Dar poate că în însuși somnul acesta vremelnic se află șansa cărții. Iar dacă steaua moare, ea, cartea, poate să renască, timpul ei fiind, mai curând, unul *circular*”.

■ În acest număr apare stenograma discuțiilor care au avut loc cu prilejul mesei rotunde *Despre climatul literar*, care a reunit redacțiile revistelor „România literară” și „Cronica”: „Cu prilejul întâlnirii din luna aprilie a. c. a redactorilor și colaboratorilor revistei «România literară» cu cititorii din Iași (discuțiile au fost relatate în nr. 23 din 3 VI 1971 al revistei noastre), la sediul redacției revistei «Cronica» a avut loc un schimb de opinii între redactorii și colaboratorii celor două publicații. Au participat la discuții: Cezar Baltag, Nicolae Breban, Val. Gheorghiu, Ion Hobana, Mircea Radu Iacoban, Mircea Iorgulescu, Liviu Leonte, Zaharia Sîngeorzan, Szász János, Corneliu Ștefanache, Corneliu Sturzu, Gheorghe Tomozei, Mihai Ungheanu, Horia Zilieru”. Din stenograma întâlnirii reținem: „□ **Nicolae Breban:** Trecând peste frazele de salut, v-aș propune să facem un schimb de opinii în legătură nu numai cu probleme ale revistelor noastre (pentru că aici se află nu numai redactori, ci și scriitori, critici și colaboratori apropiați ai revistelor noastre), ci o dezbatere mai largă asupra climatului literar, asupra ideilor literare actuale. □ **Corneliu Ștefanache:** Cred că scriitorii de la Iași, vorbesc în numele meu, nu pot să se plângă că n-au avut audiență în revistele din București. Anumite critici mai aspre din unele publicații din București sunt oportune câteodată și pentru cărțile celor care locuiesc la Iași. Sigur, uneori, poate că unele lucrări au fost cam aspru judecate. Mă refer nu numai la «România literară», ci în general. De pildă, «România literară» a luat în discuție, foarte aspru, câțiva poeți din Iași, iar revista «Săptămâna» i-a trecut la «alte» categorii de poeți în niște note minuscule... Chiar în ultimul număr al «României literare» a fost discutat Ioanid Romanescu, care este un poet, după părerea mea, bun. A fost expedit fără prea multe argumente... Eu îl regret pe Ilie Constantin ca semnatar al rubricii de poezie, la *Cărțile săptămânii*. La București persistă în unele cercuri mentalitatea că noi, cei de la Iași, existăm «printre alții». Nu aș vrea ca prin aceasta să simplific vulgar lucrurile, dar de multe ori simțim această mentalitate. □ **Nicolae Breban:** Realizați aici un lucru admirabil: festivalul de poezie românească. Festival care, am auzit, este extrem de interesant și a reunit personalități de renume la ultima sa ediție. Am convingerea că acestui festival i s-ar putea da caracterul unei mari manifestări naționale. □ **Mircea Radu Iacoban:** Nu am publicat niciun rând în «România literară» – doar o scrisoare în care protestam împotriva unei note. Dar pentru că se discută situația culturală a Iașului, și pentru noi acesta este un lucru deosebit, de o deosebită importanță, mi-aș permite să fac câteva precizări. [...] Există, am impresia, tendința ca provinciei să i se acorde anumite lucruri doar cu titlu formal, onorific, să se spună «s-a făcut», și atâta tot. Aso-

ciația Scriitorilor din Iași nu are nimic în plus sau în minus față de fosta filială din Iași a Uniunii Scriitorilor. Discuțăm chestiuni de organizare a Uniunii Scriitorilor, dar statutul ca atare este nerespectat în mod flagrant, pentru că Asociația nu are buget propriu. S-a înființat o editură la Iași și i s-a dat un nume răsunător – Junimea – nume care ne onorează, dar ne și copleșește din cauza unui ecou reverberant; iar când a fost vorba să i se acorde și cadrul material... Editurii Junimea i s-a dat o cantitate mult inferioară de hârtie în raport cu celelalte edituri. Esența intervenției mele este aceasta: pentru ca indicațiile de partid în ceea ce privește ridicarea nivelului activității culturale, literare, artistice din orașele provinciale să capete conținutul necesar este nevoia să nu se mai facă lucruri formale ca «să tacă provincia», ci e necesară o treabă ca lumea.

□ **Liviu Leonte:** Am intenția să transfer discuția pe terenul activității noastre curente: am să mă refer din nou, pe scurt, la revista «Cronica». După cum știți, revista are un profil complex – politic, social, cultural – și în cadrul acestui profil noi ne străduim să realizăm o anumite unitate; aici se concentrează eforturile noastre. [...]

□ **Nicolae Breban:** Revista noastră este prezentă aici printr-o mare parte dintre cei care contribuie la apariția fiecărui număr; putem trece, cred, și la o discuție asupra criticii.

□ **Mircea Radu Iacoban:** Ca cititor, vă atrag atenția că răsunetul rubricilor de recenzii poate fi mai mare decât cel al cronicii literare. Paginile de recenzii sunt mai citite, mai concentrate, argumentele sunt înfățișate acolo într-o curgere nedilată și cred că redacția trebuie să se preocupe de buna funcționare a acestui mecanism.

□ **Nicolae Breban:** De când am venit la revistă au fost acordate acele două pagini, care s-au impus rapid în conștiința cititorilor. Noi suntem singura revistă literară din România în care se încearcă să se comenteze toate cărțile care apar. Sarcina ingrată și dificilă, desigur; acest lucru ne-a adus și unele supărări, însă nu am renunțat.[...] Lipssește o încercare mai fermă, mai directă, mai frontală, mai sinceră de a stabili valori și de a impune valori. Aceasta este slăbiciunea principală, dar nu aparține numai criticii. Criticii i se poate aduce acest reproș pentru că ea, în primul rând, își asumă această răspundere, dar o asemenea timiditate exprimă o carență a întregii noastre literaturii. [...]

□ **Zaharia Sângeorzan:** Aș vrea să-i răspund tovarășului Breban. În primul rând, despre timiditatea criticii, de care vorbea domnia sa. Nu cred că există în critica actuală vreo timiditate, și ca să fiu la obiect dau un exemplu. «România literară», și-a ales un cronicar curajos și onest, care își exprimă opinia cu franchețe. Această așa-zisă timiditate se întemeiază pe alte considerente: iar critica, literară este o meserie foarte ingrată. Vinovată e uneori prietenia rău înțeleasă între scriitori și critic, apoi intră în joc poziția socială a unuia sau a altuia. Această timorare – s-o numim așa – după mine este generată de o anumite situație a criticului.

□ **M. Iorgulescu:** Este vorba în primul rând de statutul moral al criticului; dar care este cel social? Pentru că azi criticul poate fi ușor anihilat pe cale administrativă, nimeni nu îi garantează existența profesională. Criticul este în gene-

ral o persoană incomodă, a cărei prezență deranjează pe mulți; cum însă el este în același timp indispensabil, s-a încercat – și s-a reușit, altădată mai mult decât astăzi – să fie transformat într-o formă fără fond, într-un element formal, de decor. □ **Zaharia Sângeorzan:** Situația criticului român nu este de loc asemănătoare cu a romancierului, care publică o carte și încă una.. A doua problemă este cea cu privire la poziția acordată criticii; s-a alcătuit un juriu de premiere format aproape exclusiv din scriitori. De ce să nu fie un juriu format din critici? □ **Horia Zilieru:** [...] Consider că tânăra critică și-a impus totuși un punct de vedere. Cu curaj, încredere și pasiune, ea a fost aceea care a contribuit la impunerea unor scriitori tineri de talia lui Nichita Stănescu, Cezar Baltag, sau N. Breban (N-am pierdut din vedere, însă, vocația majoră a scriitorilor pe care i-am pomenit.) □ **Mihai Ungheanu:** Punctul de vedere exprimat de Zaharia Sângeorzan este foarte interesant și arată că Iașul nu gândește provincial. Ceea ce a spus arată o privire de sus și mai ales a tuturor problemelor. [...] E foarte cunoscut cazul unui președinte de juriu care a refuzat să participe la juriu pentru că nu putuse citi cărțile anului și a fost totuși păstrat în juriu. Juriul în care să existe cât mai mulți critici sunt cele mai de dorit. Partizanatele tipice scriitorilor pot fi astfel excluse. Sunt dintr-o dată două motive care arată însemnătatea alcătuirii juriilor și a participanților. Faptul că membrii juriului nu sunt comunicați din vreme publicului este o altă curiozitate. Nu știi cine este în juriu, ce *greutate specifică* are juriul. □ **Szász János:** Juriul nu este secret. De altfel, se știe că acest juriu a fost votat în mod democratic, în plenary Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor. □ **M. Ungheanu:** Aprobarea de către consiliul Uniunii Scriitorilor este firească, dar de caracter intern. E vorba de publicarea în presă a componenței juriului. Dar să revenim la problema noastră: prezența criticilor. □ **Corneliu Ștefanache:** Există numai aceste premii date la începutul anului. Academia nu mai dă. Un premiu național lipsește. Sigur, scriitorii nu se fac cu premii sau, mai bine spus, condiția lor nu înseamnă neapărat obținerea unor premii, fiindcă la noi sau aiurea avem destui premiați uitați imediat după festivitate... □ **Nicolae Breban:** Un neajuns este și că aceste premii sunt destul de mici. Apoi avem atât de puține personalități, încât nu e bine să le tratăm prea aspru. □ **M. Iorgulescu:** În principiu, pentru că în realitate lucrurile nu stau tocmai așa; dacă prestigiul real, autentic, al unor personalități este pus în slujba susținerii unor atitudini rigide, chiar înguste ca orizont, se mai poate vorbi oare de un «exemplu de urmat»? Câtă încredere se mai poate avea în personalitățile care și-au împrumutat, fără discernământ, autoritatea unei poziții care nu era de loc în consens cu spiritul epocii? Rolul de *personalitate* se câștigă foarte greu și se pierde nespuse de ușor, s-a văzut asta de multe ori. □ **Gh. Tomozei:** Mi se pare că poziția criticilor este absolut paradoxală. Ei, care trebuie să instaureze un adevărat nou climat, ei, care emit judecăți de valoare, care imprimă nota unor generații, a unor tendințe, se plâng aproape copilărește de un tratament care le este sau nu pe

plac. În primul rând, asta ține de ei, de forța lor, de puterea lor de a se impune în fața propriei literaturi în mijlocul căreia se dezvoltă, depinde de puterea lor de fascinație asupra publicului, de dăruirea, de înzestrarea lor. Critica trebuie să-l sperie puțin pe scriitor printr-o iubire monstruoasă pentru literatură. □ **M. Iorgulescu:** Gheorghe Tomozei este poet și atunci când nu e loc pentru poezie. Pentru a fascina publicul, cum zice domnia-sa, un critic are nevoie de o revistă, prin intermediul căreia să se exprime. Criticul interesat de literatura contemporană lui nu poate să scrie pentru sertar, așteptând vremuri mai bune, el este sau nu este prezent în clocotul cotidian. [...] □ **Gh. Tomozei:** [...] Este vorba de o luare a puterii. Criticii n-au decât s-o facă. Nu este o anomalie administrativă, în care trebuie să luăm pe critici și să-i punem redactori-șefi. S-ar putea să nu se rezolve mare lucru. Am foarte mare stimă pentru criticul Piru, dar mă așteptam la mai mult, la mult mai mult, când a luat conducerea revistei «Ramuri». Pusă în competiție cu celelalte, nu știu dacă «Ramuri» izbuteste să capete o greutate specifică. Cineva îmi suflă că pare a fi o revistă de referate și recenzii. Sigur că nu este tocmai așa. [...] Aceste reviste de provincie – «Cronica», «Ramuri», «Tribuna», «Astra», «Familia», «Tomis», «Argeș», «Ateneu» – apar în condițiile dificile. O spun pentru cei care nu știu care este ritualul după care se editează revista. De multe ori ne doare mult mai mult o factură neonorată de o fabrică, decât un juriu nedrept sau acordarea ori neacordarea unui premiu. Vreau să profit de această ocazie și să încerc, alături de dumneavoastră, să afirm că trebuie schimbată într-un fel – greu de precizat cum – condiția de apariție a revistelor Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Poate va trebui să angajăm chiar o discuție separată în presă. [...] □ **Nicolae Breban:** Înțeleg de ce spune tovarășul Tomozei că azi criticii au forță în România, o forță pe care ei nu și-o folosesc perfect, așa cum ar putea s-o facă. Forța nu este echivalentă cu forța funcției. Ar trebui să existe o revistă a criticii, condusă de un critic. Dar forța mai mare este aceea că azi criticii tineri, vorbesc de ei, au foarte mult spațiu la dispoziție în revistele din România. □ **M. Iorgulescu:** [...] Că situația actuală este mai puțin precară decât cu nu multă vreme înainte, nu încapе îndoială; dar dacă luăm drept etalon opiniile exprimate despre cartea unui literar care deține o înaltă funcție administrativă, ne convingem de existența unor constrângeri teribile care deformează și chiar anulează spiritul critic. Uneori, aceste constrângeri au intrat în reflex, compromisul e realizat spontan, fără a fi chiar necesar... □ **M. Ungheanu:** [...] Toate criticile exprimate la adresa criticilor de cei ce fac sau conduc reviste, mă uimesc. Ei doar pot deschide totul, de ei depinde în mare măsură climatul criticii și al literaturii. E ca și când un om ce înaintează într-un vehicul bine utilat îndeamnă pe cel ce aleargă în paralel pe jos să câștige cursa. □ **Z. Sângeorzan:** Credeți că o să apară o istorie a literaturii contemporane? O istorie a literaturii actuale în care să se facă un inventar lucid al valorilor? □ **Nicolae Breban:** Ca să apară, trebuie să fie scrisă. O istorie a literaturii implică foarte

mult curaj – curaj estetic, social și personal. [...] □ **Cezar Baltag:** [...] Cred că critica noastră actuală este într-un stadiu de sincronizare valorică cu celelalte sectoare ale literaturii. De aici și spasmele, uneori convulsiile de expresie ale stilului critic, de aici și o anumită agresivitate, necesară până la un punct, a criticilor. [...] □ **M.R. Jacoban:** *Istoria literaturii* lui Călinescu zace nereeditată. Îmi face impresia că din disputa Piru-Ivașcu, cu adevărat pierde foarte mult numai cultura noastră. Revistele acestea ale Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă au un statut foarte ciudat. Trebuie să ajungem la o dată când să discutăm condiția lor. [...] □ **Corneliu Sturzu:** Pierderea marilor nume din cultura noastră ne creează un sentiment de nostalgie. Nu cred că în momentul de față ducem lipsă de autoritatea criticii. Important este, după părerea mea, dacă noi, ca scriitori, îl recunoaștem sau nu pe critici. [...] □ **Liviu Leonte:** [...] În legătură cu curajul criticii, despre critică în general s-au spus lucruri foarte adevărate și s-au făcut și observații mai aspre. Când deschid însă «România literară» mă gândesc în primul rând la sectorul de critică și cred că personalitatea revistei este dată în primul rând de această prezență vie în problemele literaturii noastre. [...] □ **I. Hobana:** Aș vrea să spun un cuvânt despre problema istoriei literaturii române. Se consideră, în mod eronat, că aceste istorii trebuie să exprime un punct de vedere oficial sau cel puțin oficios. Este una dintre explicațiile dificultăților care se întâmplă. Este și o chestiune de climat, după părerea mea, pentru că s-au dat publicității niște proiecte de asemenea istorii literare. Discuțiile care s-au purtat nu au încurajat însă asemenea experiențe; dar o istorie a literaturii trebuie să constituie un punct de vedere al criticului respectiv, care, evident, poate greși, dar de aici și până la impunerea caracterului oficial e o lungă distanță. De fapt nu o istorie ne trebuie, ci mai multe, semnate de autori diferiți. N-ar trebui cumva ca Uniunea Scriitorilor să încurajeze acest lucru? [...] □ **Nicolae Breban:** Discuția noastră se încheie doar formal; în realitate, rămâne deschisă!”. ■ În *Melancolia de a exista*, Viola Vancea scrie despre recentul laureat al premiului Uniunii Scriitorilor Romulus Guga și romanul său *Nebunul și floarea*: „Luat în ansamblu, *Nebunul și floarea* reprezintă o tentativă singulară de a readuce în actualitate «literatura autenticității subiective» sau, cu alte cuvinte, «literatura experienței», practică nu de mult la noi de un scriitor de talia lui M. Blecher. Pentru creatorii din această familie, care «străbat masa unei melancolii» pentru a ajunge la adevăr și evidență prin propriul lor supliciu, scrisul nu este, cum afirmă Franz Kafka însuși, «o îndeletnicire artistică, ci o experiență existențială intimă». Iar ofranda lor – produsul artistic, în termeni prozaici – acuză oficierea unui ritual”. ■ Mircea Iorgulescu semnează o nouă cronică literară, de data aceasta la volumul *Anotimpul posibil* de Al. Simion, Ed. Eminescu, 1971: „Romanul lui Al. Simion este o panoramă a modelării unor energii umane în vederea împlinirii istoriei, dar și a renunțării aceleiași istorii la tiparele impuse la un moment dat în favoarea altor noi; rapiditatea acestei succesiuni de forme

depășește capacitatea de adaptare a exemplelor umane; efectele repetatelor transformări sunt, nu o singură dată, dureroase. [...] Cu *Anotimpul posibil* avem revelația unui prozator deosebit”. ■ Ovidiu Alexandru îl consideră pe Gheorghe Pituț *Un poet proteic*: „Este uneori ciudat la poeți cu vocația modernității cum își deturneză simpatiile și afinitățile. În fața unei critici mai puțin generoase, o asemenea manevră este foarte riscantă pentru că ea nu te compară cu modelele pe care ți le-ai propus (uneori nici nu le bănuiește), ci mai ales cu modelele pe care și le propune ea și în care trăiește efectiv. Poezia lui Gheorghe Pituț este tocmai o asemenea tentativă de a crea «fum», de a ispiti pe critic să-și construiască o nouă normă de judecată. Majoritatea liricilor interesați de destinul istoriei sunt poeți proteici, de o mare virtuozitate tehnică, provocând o multitudine de forme, maniere, sonorități, armonii și dând fiecărei poeme o formulă insolită. Mesianismul lor este, multă vreme, mai important decât poezia propriu-zisă. Temporalizând formele, acești poeți practică de fapt un sacrificiu zilnic pus în slujba unei terapeutici anume”. ■ Mihail Neculcea recenzează *Trei meditații asupra culturii* de Pavel Apostol, Dacia, în textul intitulat *O cultură pe măsura omului contemporan*: „Pavel Apostol reabilitează în cultura noastră meditația filosofică, ca specie literară. El cultivă meditația – reflecția care, spre deosebire de discurs, își actualizează demersurile, căutările – dându-i un sens nou și eficient ca mijloc de exprimare, în stare să sporească posibilitățile noastre de a stăpâni accelerația și complexitatea vieții. La un nivel de maturitate evidentă, într-o perspectivă ce-i este proprie, Pavel Apostol atacă trei probleme hotărâtoare pentru un *Proiect al culturii socialiste prezente și viitoare: tinerețea, ca structură spirituală – comunicare interumană – ideea de om și personalitate*”. ■ Laurențiu Ulici prezintă *Un poet, un prozator*: □ Despre Petre Stoica spune: „În general, poezia de evocare, cea a moldovenilor mai ales, suferă de artificialitate tocmai pentru că ține să distingă net două timpuri: cel trecut, al «actelor» evocate și cel prezent, al «actului» poetic. Petre Stoica procedează, însă, prin comasarea diferențelor temporale, ceea ce dă o nuanță aparte nostalgiei și reculegerii, cu un cuvânt sentimentalismul implicat în orice evocare”. □ Iar despre Matei Călinescu și volumul său *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, pe care o consideră „cea mai importantă carte a lui Matei Călinescu”: „[...] cartea lui Matei Călinescu se revelă drept un eseu despre *idealul refuzat*. Pentru a fi exact înțeles adaug că aici intră în discuție idealul ca punct al unei mișcări, ca finalitate a unui bloc existențial; acest ideal e, prin definiție, static. E refuzat în numele mișcării ce se revigorează din sine, în numele unei aventuri spirituale fără odihnă; ceea ce contează nu este *unde* ajungi dar *drumul* prin care ajungi; imaginea geometrică a unei atari aventuri este cercul în care fiecare punct poate fi deopotrivă un început și un sfârșit”. ■ Demne de reținut din *Ochiul magic*. □ *Explicații liniștitoare*: „Se aud parcă mai des în ultimul timp învinuiri violente la adresa criticii. Curios este că aceste atacuri pornesc de la scriitori și că ele apar tocmai într-o perioadă când

competența și intervenția demnă, curajoasă a multor cronicari literari sunt mai vizibile decât înainte. [...] Ce se urmărește? Perpetuarea unei atmosfere de răsfăț, de laude îmbătătoare? A devenit însă limpede de mult că într-un climat literar din care lipsește spiritul de controversă, discuția deschisă, confruntarea de păreri, păgubită este în primul rând creația. Agresivitatea unora este urmarea unei mentalități deprimante. [...] Când discuției de idei i se substituie o banală răfuială cu critica, e semn că scriitorul în cauză crede de fapt mai puțin în sine, în resursele sale de creație. Alergia la critică e o formă de primitivitate și dezvăluie refuzul de a accepta rigorile intelectuale ale scrisului”.

□ *Diletantism*: „Recenzia pe care I. Vidrighin (?) o face, în ziarul «Munca» din 11 iunie a. c., cărții de versuri *Traversarea nedreptății* de I. Crînguleanu, în afară de faptul, indiferent în sine, că este rău scrisă pare, ca intenție cel puțin, mai mult decât entuziastă. [...] Și poate n-am fi acordat la urma urmei, atâta atenție compunerii lui I.V. dacă fenomenul n-ar fi destul de răspândit și dacă nu ne-am fi amintit că, din când în când, publicațiile fără profil literar obișnuiesc să apeleze, totuși, și la condeie critice avizate”.

□ *Criterii*: „Criticii nu i se cere doar claritatea analizei, ci și, mai ales, claritatea punctului de vedere/ În acest sens remarcăm articolul Georgetei Horodincă din «Luceafărul» nr. 24/1971, care lărgeste orizontul comentariului la obiect prin disocieri făcute cu un simț al competenței și al răspunderii. Analizând romanul de debut *Dihorul* de Alexandru Papilian, articolul pune în valoare calitatea narațiunii, evidențiază curajul tânărului autor în investigarea unei tipologii inedite”.

□ „*Cadran*”: „A apărut «Cadran», caiet literar redactat sub îndrumarea poetului Ștefan Popescu, același care a scos și seria din 1939, când redacția din strada Parfumului 25 rămăsese una dintre puținele oaze de umanism în noianul de publicații stipendiate de extrema dreaptă a burgheziei reacționare. Editat de Casa de cultură Nicolae Bălcescu a sectorului 5, ca o publicație a cenaclului «George Bacovia», «Cadran» își va dovedi utilitatea dacă va reuși să polarizeze în jurul ei condeiele tinere, proaspete, talentate, care activează în cenaclurile literare bucureștene”.

□ *Limitele avangardei*: „În revista «Ramuri» din 15 mai 1971, rubrica *Critica ideilor literare* beneficiază de un interesant eseu al lui Adrian Marino, intitulat *Spiritul avangardei*. Eseistul urmărește procesul apariție și proliferării curentelor de avangardă, cu intenția de a lumina similitudinea și valoarea lor în dezvoltarea culturii, dar și efectele aberante a căror cauză unică este nihilismul”.

□ Citim și o *Scrisoare către redacție*, semnată de Ovidiu Alexandru: „Vineri 4 iunie, în ziarul «Scânteia tineretului», a fost recenzată cartea mea de versuri, *Ahile*. Semnalez că recenzentul își întemeiază opinia pe câteva citate deformate”.

■ În pagina dedicată istoriei literare, sub semnătura lui Silviu Iosifescu, citim *Din nou despre începuturile lui Caragiale*. ■ Dan Cristea revine la *Cărțile săptămânii* cu recenzii la volumele de poezie: □ *Ordinea peșterii* de Paul Tutungiu, C.R.: „Ceea ce nu mă împiedică să observ că lui Paul Tutungiu îi lipsește, de fapt, imaginația strict lirică, acea capa-

citate de a da concretețe plastică «ideilor». Metaforele sunt rare și poezia suferă, după părerea mea, de extenuare. În afara celor două-trei simboluri, nimic altceva nu este memorabil ca prezentând coordonatele unui univers propriu”.

□ *Ahile* de Ovidiu Alexandru, C.R.: „Cuvintele fac poezia și imprecizia utilizării lor demonstrează însăși imprecizia gândirii ce transpare în spatele ei. Ostentația – ostentație și la nivelul întregului volum, care-și ia drept simbol paradoxul eleat – se observă numaidecât”.

□ *În zale albe* de A.I. Zăinescu, Ed. Eminescu: „Nu exagerez nimic spunând că autorul întâmpină numeroase dificultăți de exprimare, că rostirea lui e greoaie, sufocantă la un moment dat”.

■ Nicolae Balotă revine la *Cărțile săptămânii*, ocupându-se de volumele de proză: □ *Insula* de Adriana Iliescu: „Ceea ce nu mărturisește autoarea textelor din *Insula* este sursa cea mai autentică a acestor reprezentări de substituție: imaginarul pur, poate visul. Cele mai persuasive – estetic vorbind – imagini pe care le proiectează aparțin unei fantazii se nu ține seamă de vreo realitate oarecare”.

□ *După-amiaza bătrânului domn* de Radu Ciobanu: „Ce lipsește din aceste povestiri? O desprindere de obiect, o subțiere a liniilor, poate oarecare ironie sau umor care să delesteze narațiunea. Lipsește *jocul*, fără de care orice reprezentare a realului devine greoaie. Radu Ciobanu are, însă, darurile povestitorului care îl vor face, cred, să depășească, poate, în construcții mai ample, ceea ce a realizat în aceste schițe”.

■ M. Ungheanu semnează recenzii la volume de critică. □ *Colocviu critic. Opera durabilă*: „În culegerea de față se pun 8 întrebări și răspund 18 interogați. O întrebare bine formulată, se știe, aduce după sine un răspuns clar. Întrebările din prezentul colocviu critic nu sunt suficient de clare și constrângătoare. Unii din invitații la discuție observă insuficiența lor. Ele nu depășesc cota unor anchete întreprinse în diverse publicații și nu aduc aproape nimic nou față de ele. În al doilea rând vin cei intervievați. Prefața garantează că cei care răspund sunt «personalități remarcabile» ale vieții noastre literare și grija de a preciza «remarcabilitatea» personalităților – o tautologie, pentru că orice personalitate e remarcabilă – ne obligă să vedem cine sunt preferații. Iată lista: Ion Dodu Bălan, Nicolae Balotă, Eugen Barbu, Nina Cassian, Liviu Călin, Ovid. S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Ianoși, Alexandru Ivăsiuc, Adrian Marino, Aurel Martin, Ion Negoieșcu, Alexandru Piru, Cornel Regman, Al. Rosetti, Paul Schuster, Szelmer Ferenc, Virgil Teodorescu. E evident că nu toate personalitățile sunt la fel de «remarcabile». Cine este Liviu Călin, se poate întreba cititorul mai puțin știutor de culise editoriale? De ce nu e prezent niciun critic din noua generație? Din ce pricină e absent M. Preda? Este surprinzătoare, de asemenea, și absența indicării autorului acestui volum. Felix Aderca își semna anchetele literare”.

□ *Lecturi intermitente* de Perpessicius: „În Perpessicius cred că trebuie să recunoaștem mai curând pe scriitorul ce face critică decât pe criticul propriu-zis. Nu este tot el autorul unei antologii a criticii scriitorilor francezi? Ceea ce este o altă dovadă indirectă, ca toate dovezile ce

ni se oferă, a travestiului său. Dacă nu uităm felul învăluit de vorba al lui Per-
 pessicius, trebuie să recunoaștem și în alcătuirea acestei antologii un semn al
 apartenenței sale literare”. ■ Versuri semnează: Victor Eftimiu (*Și totuși...*),
 Vasile Petre Fati, Dim, Rachici. ■ În acest număr sunt recenzate două cărți din
 străinătate: *Cosmosul pierdut* de Italo Calvino, sub semnătura Smarandei Bratu
 și *Istoria criticii de artă* de Lionello Venturi, semnat de Marcel Petrișor. □ La
 proză este publicat un fragment din romanul *La Crève*, care a primit premiul
 „Femina” pe 1970, de Francois Nourissier. Textul apare sub titlul *Un tip
 într-un birou*, fiind tradus în românește de Ion Caraion. ■ În *Ce e nou în cul-
 tura R.D. Germane* citim: □ Aforisme de Horst Mocross. □ *Max Steenbeck
 și răspunderea creatorului* de Marin Tarangul. □ *Însemnări despre lirica lui
 Johannes Bobrowski*, semnat de dr. Klaus Hammer, alături apărând și o tra-
 ducere a poeziei *Cântec prin zăpadă* de Johannes Bobrowski. □ M. Taran-
 gul semnează traduceri din poezia lui: Gerd Heyse (*Spuse oaspetele*),
 Charlotte Bechstein (*Izvorul*) și Ulrich Grasnack (*La mal*). □ Este notat și
Centenar Heinrich Mann, alături de textul evocativ *Așa l-am văzut* de Marta
 Feuchtwanger, apărut inițial în „Neue Deutsche Literatur” nr. 3/1971.
 □ Citim și despre *Comemorarea lui Dürer*. □ Hans Plavius semnează *Să
 privești adevărat, nu să prevestești*, un rezumat privitor la genul scurt. ■ În
 traducerea lui Virgil Stanciu citim *Analiza „modernului”* de Frank Kermodé,
 fragmentele extrase din volumul *Continuities* apărut la Routledge, London,
 1968. ■ Leonid Dimov publică un eseu despre F.M. Dostoievski, intitulat
Istoria unei întrupări.

● [„Tribuna”, nr. 24] Numărul se deschide cu un articol dedicat poeziei
 celor mai tineri, semnat de Victor Felea. Criticul observă ca poezia debutanților
 este una îndrăzneță, modernă, sensibilă, cu subtilități ce ascund un intelectua-
 lism de calitate. Printre exemple de poeți tineri sunt Mircea Dinescu și Daniel
 Turcea. □ La rubrica recenzii Mircea Popa scrie despre volumul de critică
 literară *Preromantismul românesc* al lui Mircea Angheliescu. La noi, operele
 preromantice se regăsesc la Alecu Văcărescu și Ion Cantacuzino, concludenți
 și pentru clasicism. Adrian Popescu recenzează volumul umoristic *Templu
 cranian* de George Mehedinți. □ Despre poezia lui Miron Radu Paraschivescu
 aflăm de la Ion Pop la rubrica *Reflecții contemporane*. Pentru majoritatea, poe-
 zia sa rămâne la valoarea unui volum *Cânticele tigănești*, ce frapează printr-o
 recuperare a valorii limbajului, ce nu se mai realizase de la *Flori de mucigai* de
 Tudor Arghezi. Totuși și alte volume ar trebui luate în considerare: *Declarația
 patetică*, *Versul liber*. Ultima sa carte, *Ultimele*, se dezvăluie drept un autentic
 elegiac și arată că încercarea primelor scrieri, de a fi detașat rămâne doar la
 nivel de deziderat. □ Ion Vlad semnează cronică literară, despre: proza, între
 experiență și formule tradiționale, alegând două volume, cel al lui Sorin Titel,
Lunga călătorie a prizonierului (C.R., 1971), și al doilea semnat de Valentin
 Șerbu, *Provinciale*. Romanul lui Sorin Titel, este considerat mai degrabă un

poem, propune un spațiu epic conceput ca un sistem de semne pentru transmiterea unei viziuni artistice insolite. Autorul propune o literatură deschisă pentru care semnele impun tipul comunicării. Spațiul romanului este acoperit de o multitudine de sensuri justificat „în ordinea formulei narativei adoptate”. Cât despre celălalt roman, *Provinciale*, apărut la aceeași editură, I. Vlad, afirmă că este un debut al unui scriitor încă „neacreditat de sancțiunea criticii literare” ce surprinde prin profesarea unei literaturi în baza tradiției prozei românești. Procedeele sale se regăsesc în *Scrisorile* lui C. Negruzzi, *Copiile de pe natură* de Iacob Negruzzi, în *Scrisorile* lui I. Ghica, în schițele și portretele lui I.A. Basarabescu și I. Al. Brătescu Voinești, D.D. Pătrășcanu, etc. Romanul se compune dintr-o succesiune de portrete, tipologii de caractere, cu multe puncte comune, dominate de aceleași tare □ În articolul *Critici în antologie*, Adrian Marino ne descoperă figura criticului Eugen Simion, mai repede decât definirea criticii românești propriu-zise, prin intermediul lucrării *De la T. Maiorescu la G. Călinescu, Antologia criticilor români* (Ed. Eminescu, 1971, 2 vol). Această lucrare a atras atenția prin ceea ce temeile majore ale criticii care apar în volumul prezentat, și anume autonomizarea criticii atât față de literatură cât și de ideologie, aspect pregătit în prealabil de Eugen Lovinescu considerat adevăratul fondator al criticii noastre. Un alt aspect îl presupune conflictul dintre creația critică și etica critică, polemica ce pare a se dizolva în tendințele curente, fapt dovedit și de cele două volume de antologie. O altă „obsesie” a criticii noastre este metoda, care de fapt ar fi inutilă, neexistând practic o metodă, ci metode variate în funcție de viziunea criticului : „câți critici atâtea metode [...]. Se numește metodă în critică unghiul personal și eficient de lectură și analiză”. Un alt „miez al problemei” este revendicarea directivei, pe care și această antologie o consemnează, și anume că adevărații critici simt nevoia unei publicații proprii, realizarea de programe și a unor ierarhii sustrate intereselor anumitor scriitori. □ Rubrica *Peregrinul transilvan* continuă cu un articol despre școala ardeleană în lucrările lui Nicolae Iorga. Marelui istoric i se atribuie meritul de a vorbi primul despre iluminismul Școlii Ardelene. Iorga a scris după volumul *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea* (1900) și alte publicații despre rolul școlii în formarea spiritului iluminist al Școlii Ardelene: *Brașovul și românii, Scrisori și lămuriri, Contribuții la istoria învățământului în țară și străinătate 1780-1830*. Cele mai cuprinzătoare studii despre fenomenul Școlii Ardelene apar după sfârșitul primului război mondial: *Histoire des relations russo-roumaines, Istoria presei românești de la primele începuturi până la 1916* (1922), *Histoire des Roumains de Transylvanie et de Hongrie*. De asemenea activitatea lui Nicolae Iorga se face remarcată prin publicarea de articole în „Revista istorică”: *Lucruri nouă despre Șincai* (1924), *Testamentul lui Dimitrie Eustatievici* și alte lucrări precum *La conception de la latinité, Etudes roumaines I., influences étrangères sur la nation roumaine. Leçons faites à la Sorbonne* (1923), *Le problème de l'abandon de*

la *Dacie par l'empereur Aurélian* (1924), *Istoria învățământului românesc, Însemnări de cronică ale ale clericilor din Șcheii Brașovului*. □ Mircea Tomuș continuă seria articolelor dedicate eseisticii lui Radu Stanca. De data aceasta abordează teoria poeziei în viziunea acestuia, pornind de la discuțiile asupra poeziei pure. În viziunea sa, teoria poeziei pure a dus la golirea de conținut a acesteia, întrucât pur ar însemna neant. Astfel Radu Stanca își propune să salveze poezia printr-un baraj din poetica tradiționalistă ce sunt: tristețea, forma fixă și structura baladescă. □ În următoarele pagini sunt publicate fragmente de proză din Leonid Dimov (*Dedublări, Lectura, Ultimul spectacol, Mi-e urât*), Mircea Bradu (*Noapte albă*), Viorel Știrbu (*Patru oameni și praful*), dar și versuri de Ion Horea și Mircea Ivănescu. □ Paul Cornea întocmește o expunere sintetică despre *Scriitorii pașoptiști*. Literatura pașoptistă ar corepunde perioadei 1821-1860, care la rândul ei cuprinde două etape distincte: prima este marcată „Curierului românesc” și a lui I. Heliade-Rădulescu în Muntenia, a „Albinei românești” și a lui Gh. Asachi în Moldova, cea de-a doua se polarizează în jurul revistelor „Dacia literară” și a „Pro-pășirii” și a activităților literare ale lui M. Kogălniceanu, C. Negruzzi, D. Bolintineanu, V. Alecsandri, N. Bălcescu, I. Ghica. Programul literaturii pașoptiste urmărește subordonarea creației față de eliberarea și unitatea națională, simpatia pentru țărănime, în general pentru clasele dezmoștenite, inspirația folclorică și istorică, critica societății fanarioate și feudale. Printre criticii perioadei pașoptiste îi aflăm pe Alecu Russo, N. Filimon, G. Barițiu, Andrei Mureșanu, Heliade Rădulescu. □ Pe ultima pagină citim sub semnătura lui Vasile Voia, despre casa natală a scriitorului german Thomas Mann, denumită Buddenbrook, ce are un trecut de secole, fiind proprietate a unor negustori din orașul hanseatic Lübeck încă din 1289. Astăzi casa muzeală reconstituie atmosfera hanseatică a romanului lui Thomas Mann, *Casa Buddenbrook*, determinând asocieri între personaje reale și romanești. □ În continuare, Marian Papahagi scrie despre ecranizarea nuvelei semnate de T. Mann, *Moarte la Veneția*, în regia lui Luchino Visconti, ce urmărește linia baroc-decadentistă. □ Ráczy Gzöyö aduce un omagiu filosofului Lukács György (1885-1971) a cărui operă *Specificul esteticului* considerată o treime dintr-un sistem estetic total și moștenirea ontologică lukácsaniană.

18 iunie

• [„România liberă”, nr. 8289] În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, Alexandru Mitru anunță apariția volumului *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare*, semnat de Gh. Bulgăr la editura Meridiane și Tia Șerbănescu prezintă tomul de versuri *Clopotul nins* al lui Vasile Nicolescu. □ Aurel Baranga scrie despre *Cultura unei națiuni*, pornind de la opinia lui N. Iorga din 1925, conform căreia această sintagmă „nu înseamnă doar ridicarea câtorva minți luminate, oricât de mare ar fi aportul lor la viața unui popor, ci înălțarea tuturor fiilor

acestei nații, accesul tuturor la binefacerile civilizației, într-un efort comun al familiei noastre spirituale, chemată să dea un nou sens Istoriei”, pentru a contempla „miraculoasa realitate istorică de azi”.

• [„Scânteia”, nr. 8820] Cititorii ziarului sunt informați cum au decurs *Convorbirile oficiale* în cadrul *Vizitei delgeației de partid și guvernamentale române conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R.D. Vietnam*. ■ Apar două prezentări de carte: □ Nicolae Balotă se ocupă de carte universală, prezentând volumul *Undina își ia rămas bun, Povestiri germane din două decenii*: „Indiscutabil, această antologie a nuvelisticii germane din ultimele decenii ne oferă prilejul unor adevărate satisfacții de cititor, ca și teme meditațiilor noastre”. □ Emil Vasilescu prezintă volumul lui Vasile Nicolescu, *Clopotul nins*: „Din orice punct am porni cercetarea asupra poeziei lui Vasile Nicolescu – creație care oferă multiple fațete – se cere evidențiată concizia, limpezimea și muzicalitatea, ținuta aleasă a versului care subliniază potențialul ideatic și sensibilitatea aparte a poetului. Poezia sa pledează pentru echilibru și limpiditate”.

• [„Contemporanul”, nr. 25] Sub titlul *Responsabilitatea criticii*, George Ivașcu aduce noi informații despre congresul de specialitate la care a participat: „Cel de-al treilea Colocviu Internațional al criticilor literari, pe care doar l-a menționat corespondența din numărul precedent, solicită prin el însuși un comentariu adecvat. Cu atât mai mult cu cât tema pusă în dezbatere ne-a interesat îndeaproape, ea constituind pentru noi o veritabilă confirmare la scara unei reuniuni a peste 40 de critici și istorici literari reprezentând 20 de țări, la care s-a adăugat academicianul Roger Caillois din partea U.N.E.S.C.O. [...] În ce ne privește, am insistat, chiar în cadrul discuției de concluzie a colocviului, asupra faptului că istoria culturii, a literaturii noastre moderne a implicat neconținut, de-a lungul a peste un secol și jumătate, tocmai această conștiință, mereu potențată, a originalității, a specificului național, ca premisă fundamentală de înscriere pe tabla de valori universale, și că tocmai doi mari ideologi literari ai noștri – Ibrăileanu și Lovinescu – sintetizând experiența (în succesiune complementară) a înaintașilor lor, Maiorescu și Gherea, au fost aceia care au dat lucrări de sociologie a culturii și civilizației românești.” ■ Nicolae Manolescu recenzează romanul lui Alexandru Papilian: *Dihorul* (C.R., 1970): „Personajele *Dihorului* îi depășesc rareori condiția: și dacă sensul ironic și polemic al cărții e susținut magistral, care este totuși semnificația ei pozitivă mai generală? Prea multe întrebări fără răspuns arată că autorul însuși s-a mărginit să schițeze o situație limită fără a urmări consecințele”. ■ Dan Zamfirescu prezintă cartea lui Gabriel Țepelea, *Studii de istorie și limbă literară*: „Există în această carte o adevărată virtuozitate în depistarea informației inedite care stătea la îndemâna oricui, dar pe lângă care, toți au trecut fără să o observe! O lecție de metodă și o demonstrație a necesității cu istoria literară să reaprindă luminile filologiei spre a nu bâjbâi printre afirmații și ipoteze fără acoperire”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 28] În rubrica *ABC*, Aurel Dragoș Munteanu scrie despre Adrian Păunescu (*Poetul ultra-sentimentelor*) și volumul selectiv de la Albatros, *Viață de excepții*: „*Viață de excepții* demonstrează înainte de orice unitatea adâncă, organicitatea și coerența universului artistic al lui Păunescu. E de necrezut ce egal cu sine apare talentul său de la primul volum, *Ultrasentimente* și până la *Fântâna somnambulă*. Poetul din aceste cărți este dăruit generos: el nu distilează un talent subțire, scoțând efecte de filigran, ci este ca un fluviu, ia la vale case, cu oameni, cu tot, cu dramele și bucuriile lor, copaci, mașini, paie, voievozi, leproși, curajoșii și lașii, lucrurile frumoase și pe cele urâte, într-un cuvânt, cam tot ce întâlnește în cale.. Sensibilitatea obișnuită rezistă greu într-un univers de ultrasentimente [...] este aici o frenezie, o goană poetică pentru care cititorul trebuie pregătit. [...] Adrian Păunescu suferă de un fel de imperialism al sensibilității sale exacerbate, el șochează cititorul care nu mai are timp de adăstat. [...] Facultatea supremă a poetului din *Viață de excepții* constă în expresia lirismului pur”.

19 iunie

• [„Cronica”, nr. 25] De vreme ce s-au scris numeroase studii închinat criticii de la „Viața românească”, Liviu Leonte își pune întrebări asupra rostului unei noi cărți dedicate lui G. Ibrăileanu, propusă de Mihai Drăgan. Răspunsul este totuși unul pozitiv, nu numai pentru că au apărut noi date despre viața și opera acestuia, ci și pentru că o nouă interpretare de ansamblu „este oricând posibilă”, exegetul recent aducând o perspectivă ce ține de „lectura proaspătă, făcută astăzi, cu intenții adesea polemice”. □ Pornind de la intervențiile vehemente și ferme ale lui Petru Popescu, „omniprezent” în paginile revistelor din ultimii trei ani, Al. Călinescu analizează programul teoretic coerent al acestuia, pus în aplicare în propria operă, de la poezii și nuvele până la romanele care l-au consacrat. □ Grupaj poetic Mihail Sabin. □ Versuri publică în acest număr și George Timcu. □ La rubrica intitulată *Cărți, cărți...*, Emil Nicolae recenzează două cărți de poezie: *Fața străină a nopții* de Anghel Dumbrăveanu și al treilea volum de versuri intitulat *Poesii* de Mircea Ivănescu, ambele apărute la C.R. Cel dintâi dovedește un „patos verbal imposibil de stăvilit”, iar cel de-al doilea „înscrie definitiv, pe teritoriul literaturii, o direcție din cele mai originale și mai interesante”. Tot aici, Al. Dobrescu repudiază o carte (*Imposibila evadare* de Elena Alice Podoleanu), învinuind editura Litera pentru lipsa de vigilență (v. și nr. următor), același lucru întâmplându-se și cu volumul de povestiri *Nisip sub pleoape* de Luminița Coler (C.R., 1971), considerat „dincolo de limitele permise ale experimentului”. □ „Un omagiu plin de poezie și distincție adus lui Ibrăileanu” îi pare Ancăi Ovanez spectacolul-lectură al romanului *Adela*, realizat de Cătălina Buzoianu. □ În articolul *Domnia cuvântului în context*, Magda Ursache se ocupă de „interesul modernilor pentru rolul semantic al cuvântului ca element

fundamental în configurația limbajului poetic”. □ N. I. [N. Irimescu] comentează critic articolul lui Mircea Martin, *Filosofie și poezie*, apărut în „România literară” nr. 24, considerând că autorul acestuia se află „în marginea problemei”, șirul semnelor de întrebare ridicate nefiind epuizat. □ Pe ultima pagină, Hertha Perez îl prezintă și îl interviuează pe Erich Kästner, autorul romanului pentru copii *Emil și detectivii*.

● [„**Flacăra**”, nr. 25] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga critică, în eseu *Un termen*, modul de a pronunța, de a scrie „uneori cuvintele fără ca să avem, întotdeauna, acoperirea-aur a conținutului lor integral”. □ Traian Stoica prezintă volumul de debut în poezie al lui Dan Rotaru, *Plânsul oglinzilor* (Eminescu). □ În *Agenda* apare o notă despre „best sellerul internațional” *Cel care privește cum trec zilele* de Christy Brown, volum scris folosindu-se de degetele de la picioare. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează prezența în librării a volumului de poezii *Cosmos* de Victor Eftimiu. ■ Prezentarea volumului *Colocviu critic* „care închide între copertele ei răspunsurile unor prozatori, poeți, critici la un chestionar alcătuit de Editura Eminescu din opt întrebări referitoare la unele probleme ale actualității noastre literare”. Sunt prezenți Ion Dodu Bălan, Nicolae Balotă, Eugen Barbu, Nina Cassian, Ovid S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Ivasiuc ș.a. □ Este semnalată apariția la Minerva, al volumului al doilea de *Opere* de Șt. O. Iosif, ediția îngrijită de Ion Roman, a romanului *Anotimpul pierdut* de Anișoara Odeanu (Eminescu, colecția „Romanul de dragoste”), „culegerea de versuri inedite, variante și tălmăciri” *Banchetul meu* de Ion Minulescu (C.R.), *Personalismul francez* de Gh. Vlăduțescu (E.Șt.), *Fruitele iernii* de Bernard Clavel (Colecția Meridiane, Univers). □ În *Televiziune*, sunt semnalete adaptările *Negustorul de ochelari* de Tudor Arghezi și *Petiția* de Tudor Mușatescu.

● [„**Lucefărul**”, nr. 25] Marin Preda publică *Întâmplări pe câmp*: „Mă dădai și eu jos de pe cal și începui să lovesc. Icnelile, bufniturile scurte, pocnetele de lemne uscate izbite cu violență mă îmbătau. Simții la un moment dat un trăsnet în creierii capului, dar rămăsei în picioare și nu numai că nu mă speriai, dar parcă aș mai fi vrut încă să primesc”. □ Fănuș Neagu publică poemul în proză *Noaptea de sânziene*: „Noaptea de sânziene e noaptea în care pământul naște mesteceni, dezvelește bolovani de aur și biserici de sare și plăsmuiește culorile, care fierb pe trupurile păunilor”. ■ Aurel Dragoș-Munteanu semnează articolul *Traduceri și traducători* în care discută despre problema traducerilor din textele literaturii universale de către traducătorii români: „Există în literatura română o problemă a traducerilor. Ca orice cultură minoră am favorizat și noi apelul în limba națională a cărților mai importante din literatura universală”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează studiul *Dostoievski* scris de Liviu Petrescu, aducând în discuție ultimul capitol al studiului în care autorul își „divulgă deschis «metoda» căreia a înțeles să-i dea urmare în decursul întregii sale demonstrații. [...] criticul își declară azeziunea la așa-zisul procedeu de

lucru «regresiv-progresiv», a cărui finalitate esențială ar conduce la «descoperirea [...] raporturilor fundamentale ale eroului literar [...] cu cosmosul, cu celălalt.» ■ Fănuș Neagu și Cezar Baltag redactează *Poșta redacției*. ■ Sunt publicate poemele lui Toma Roman (*Cântece*) cu o introducere de Nicolae Manolescu care spune despre tânărul artist că: „Poet divers, poate nefixat într-o formulă – în cele câteva poeme care se publică astăzi s-ar putea observa cel puțin două formule, una de lirică reflexivă, alta de exercițiu, de joc”. □ Leonid Dimov publică poemele *Dedublări, Vis, Lasă, Prevestire, Transmutație și Goană*. □ De asemenea, sunt publicate și poemele *Bunica, Cântec la Mănăstirea Clocociov, Singură pe dealuri, În oasele fiului și Sarcofag orgolios* de Ioana Bantaș și *Fereastra și automobilul și Autoregrete* de Dan Ciachir. □ Nu în ultimul rând, Cezar Baltag introduce în rândul tinerilor scriitori și pe Doria Liviu Zaharia, cu poemele *Narcisa Stagona, Transhumanța și Halogenuri pe panta relelor din lac*, despre care spune că: „Această poezie nu este o poezie leneșă. Păcatul și în același timp virtutea ei fundamentală, e acela de a fi dimpotrivă, excesiv de ferecată de nodurile complicate ale intelectului”. ■ Teodor Mazilu semnează articolul *Despre experiența vieții*, unde discută despre modul în care indivizii își construiesc propria imagine a realității în funcție de experiența lor cu viața: „Desigur, în viața fiecărui om se petrec și lucruri neplăcute, uneori îngrozitoare, dar a confunda aceste experiențe cu viața însăși e o greșeală. O greșeală și mai mare este de a judeca oamenii după experiența ta limitată. Noi ne grăbim să transformăm experiența noastră în criterii absolute”. □ În amplul articol *În căutarea Victoriei Lipan*, Mihai Pelin încearcă să stabilească raporturile dintre realitate și ficțiune în romanul *Baltagul* de M. Sadoveanu. □ Marin Sorescu semnează articolul *Oedip* în care discută pe marginea mitului antic, în special, despre semnificațiile profilului uman imaginat în persoana personajului: „*Oedip* e o operă rotundă ca bolovanul lui Sisif. Mai bine zis, destinul lui *Oedip* e teribilul bolovan pe care îl aruncă și mereu îl ia în spinare. Nu intrăm în amănunte, ca n-are rost”. □ La rubrica *Sport*, Adrian Păunescu scrie articolul *Jurăm că nu vom da înapoi, decât în fața dificultăților*. □ În continuarea articolului *Din nou Balzac*, Alexandru Paleologu vorbește despre unul din „studiile filosofice” reușite ale autorului francez, și anume romanul *La Peau de chagrin*: „Nu trebuie să uităm însă că în seria (de altfel, cum e și firesc, mult mai redusă) de *Etudes philosophiques*, figurează *La Peau de chagrin*, roman în care «spiritualitatea» circulă printr-o lume de o mare bogăție concretă”. □ În articolul *Pasiunile inimii*, Nicolae Balotă vorbește despre iubirea dintre Tristan și Isolda și despre modul în care această pasiune a inimii, iubirea, se manifestă: „Căci adevăratele pasiuni ale «inimii», în vârtejul lor asemenea siralei ce tinde spre un punct în infinit, străbat totul, străpung totul, atrase de un absolut. Iubirea e, prin natura ei, un entuziasm [...] indicând starea celui scos din firea sa obișnuită, inspirat, transportat de o transcendență”. ■ Al. Papilian recenzează volumul de debut al lui Dinu Flămând, *Apeiron*,

despre care menționează că „Apeiron înseamnă, în concepția lui Anaximandru – creatorul noțiunii – un finit susceptibil de transformări interioare – dar veșnic același. Iar volumul lui Dinu Flămând se menține în această ordine. Oricare ar fi fost înșiruirea poemelor, volumul ar fi purtat aceeași pecete de univers exact structuralizat în fiecare strop al său, în fiecare vers”. ■ Ideea articolului *Se caută un autor* semnat de Sașa Pană s-a cristalizat în momentul în care Sașa Pană a descoperit printre lucrurile sale un manuscris de roman fără autor. ■ Sunt publicate povestirile *Paradisul* și *Mai frumoasă ca tine* de Alberto Moravia în traducerea Claudiei Dumitru.

20 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8822] Aflăm despre *Înceierea vizitei delegației de partid și guvernamentale române conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în R.D. Vietnam*, dar și despre *Ceremonia semnării comunicatului comun*.

• [„Glasul Patriei”, nr. 18] Victor Tulbure publică poezia *Ram însoțit*. ■ Victor Eftimiu este bucuros să o reîntâlnească, în țară, pe *Magdalena Rădulescu*: „După ani întregi petrecuți în țara picturii, la Paris și la Nisa, unde a cucerit noi trofee pentru paleta ei atât de bogată și variată, Magdalena Rădulescu se află iarăși printre noi, primită cu brațele deschise de toată lumea care a crezut în talentul și în marile ei deveniri”. ■ Nichifor Crainic scrie recenzia intitulată *Despre umanism*: „Frumoasa carte a profesoarei Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Renașterea*, nu e un tratat de istorie cum ne-am fi așteptat, ci cum ne indică subtilul – *Umanismul și dialogul artelor* – o încercare în plus de a lămuri sensul magnific al acestui unic fragment din istoria Europei. Este deci o carte de sitnează care adună faptele de creație – sute de fapte – în jurul unui centru magnetic: umanismul”. ■ Petre Ghiață publică *Amintiri despre Nicolae Iorga*, despre Congresul Internațional de Bizantologie, organizat la București, din inițiativa profesorului N. Iorga. ■ Sub titlul *Zielele Mihai Eminescu la Botoșani, Ipotești, Dorohoi*, se consemnează: „Numeroși oameni de cultură au participat la a doua ediție a «Zilelor Mihai Eminescu», care s-a desfășurat, între 11 și 13 iunie, la Botoșani, Ipotești și Dorohoi. Colocviul științific, carea adus reale contribuții la cunoașterea vieții și operei poetului, a fost deschis de poetul Mihai Beniuc, după care au fost prezentate următoarele comunicări: *Eminescu model lexical*, de acad. Al. Graur; *Drumuri noi către ființa lui Eminescu*, de Aug. Z. N. Pop; *Amintiri din familie și din epocă*, de Gh. Eminescu, nepotul direct al poetului (fiul lui Matei, fratele mai mic al lui Mihai); *Iorga despre Eminescu* de Gh. Bulgăr; *Manuscrise inedite despre Eminescu*, de Victor Crăciun; *Influența lui Eminescu asupra poeziei tinere de azi*, de Const. Crișan; *Eminescu precursor al simbolismului*, de Emil Manu; *Andreescu și Eminescu*, de Radu Bogdan; *Date și interpretări noi la Scrisoarea I* de D. Murrărușu; *Prieteni ai lui Mihai Eminescu*, de Gh. Cardaș; *Eminescu despre fondul popular al literaturii – date noi*, de Grațian Jucan; *Nume proprii în creația lui*

Eminescu, de Viorica Florea; *Traduceri latinești din opera lui Eminescu*, de Iosif Naghiu; *Eminescu peste hotare*, de Ion Potopin; *Prietenia dintre Eminescu și Vasile Pogor*, de Ion Arhip; *Cassandra «dulce înger bolnd», iubita de la Ipotești*, de I.D. Marin; *Valoarea stilistică a neologismelor în poezia lui Eminescu*, de Dan Palade; *Cu Benedetto Croce despre creația lui Eminescu*, de Silvestri Aileni; *Noi date despre reprezentarea plastică a poetului*, de Ovidiu Olariu; *Eminescu în cartea de aur a Academiei Române*, de P. Popescu-Gogan; *Publicațiile botoșănene despre Eminescu*, de Gh. Jauca. [...] Suntem convinși că în viitor vor fi prezenți și cercetători din străinătate ai operei poetului, cum au fost la precedentă ediție a acestor zile, mai ales acum după înființarea Catedrei Eminescu la Universitatea din București”. ■ Prof. dr. Gh. Bulgăr publică *Omagiu lui Eminescu*: „Aprobarea unanimă cu care a fost primită înființarea Catedrei Mihai Eminescu la Universitatea din București este încă o mărturie a interesului deosebit pe care-l stârnește pretutindeni opera marelui scriitor. În controversile de acum 3-4 decenii legate de tipărirea acestei opere, N. Iorga afirma că trebuie să se cunoască tot ceea ce a scris poetul, până la ultimul rând, fiecare generație având de învățat mereu din tezaurul eminescian adevărurile eterne ale vieții și splendorile durabile ale artei. [...] Catedra Eminescu va avea desigur inițiativele necesare pentru studierea temeinică a operei, în toate articulațiile și semnificațiile adânci ale ideii și expresiei eminesciene. Va putea, înainte de toate, continua și întregi monumentală ediție Perpessicius, proiectată încă de la primul ei tom în 10-12 volume mari, dar mucenicul acestei erudite și consecvente munci titanice, Perpessicius, n-a apucat să tipărească decât 6 volume, un monument unic al culturii noastre naționale. De primă urgență mi se pare publicarea manuscriselor, tale-quala, fascimilate, cel dintâi izvor al studiului variantelor, comentariilor, însemnărilor și proiectelor marelui poet. [...] Salutând deci cu sinceră adeziune crearea acestei Catedre, ne exprimăm convingerea că ea va fi un glorios capitol al culturii naționale”. ■ Din *Prezențe românești* aflăm: „În cadrul manifestărilor culturale prilejuite de aniversarea centenarului nașterii lui Nicolae Iorga, de curând a avut loc la Ambasada României din Paris o manifestare la care au fost invitați membrii Coloniei române din capitala Franței. Personalitatea marelui savant a fost evocată de criticul literar Eugen Simion, lector de limbă și literatură română la Sorbona. În continuare, ambasadorul României la Paris, Constantin Flitan, a oferit un cocteil”.

22 iunie

• [„**România liberă**”, nr. 8292] Radu Popescu analizează turneul companiei „Théâtre de la Cité de Villeurbanne”, în regia lui Roger Planchon, respectiv montarea lui *Tartuffe* de Molière și a piesei pe care însuși regizorul o semnează, *Albaștri, Albi și Roșii*. Reprezentările au fost de un notabil succes, în viziunea criticului.

● [„Scânteia”, nr. 8824] În continuarea vizitelor statelor asiatice, în acest număr, citim *Vizita delegației de partid și guvernamentale române conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Republica Populară Mongolă*. ■ Nicolae Dragoș semnează cronică dramatică la *Întunericul* de Iosif Naghiu, exprimându-și și opinia despre dramaturgia autohtonă a epocii: „Climatul generos, stimulativ pentru o creație a timpului socialist al patriei, existența unui număr însemnat de dramaturgi valoroși, din cele mai diverse generații, orientările clare, adânc patriotice, date culturii, artei noastre de către partid sunt tot atâtea garanții că și dramaturgia originală și teatrul românesc vor cunoaște o continuă afirmare, că noi opere și spectacole de valoare vor veni să consolideze un prestigiu de mult consacrat”.

23 iunie

● [„România liberă”, nr. 8293] Anca Brateș recenzează piesa *Myrabel* de Al. Popescu, o dramă „cu puternice implicații sociale și morale”, jucată la Teatrul de Stat din Ploiești. Dacă decorul, cadrul scenografic „păcătuiește printr-un gust îndoielnic”, actorii au reușit, se pare, „să suplinească, în parte, prin talentul și personalitatea lor, golurile textului”.

● [„Viața studentească”, nr. 25] *Circumstanțele drumului* de N. Dan Fruntelată, la finele unui ciclu universitar, text festivistic dedicat absolvenților promoției 1971. □ În *Responsabilitatea antologiilor* (II) M.N. Rusu discută despre *Antologia de poezie patriotică românească*, propusă de Minerva, intitulată *Glasurele patriei*, cu o prefață de Ion Dodu Bălan. Din sumar: *Scrisoarea III*, catrene de Nicolae Labiș, *Tricolorul* lui Ciprian Porumbescu etc. Rusu se referă și la lipsa inexplicabilă a lui Ion Gheorghe dintr-o altă antologie, *Inima țării*, de la Ed. Militară, alcătuită de Valeriu Râpeanu și Sorin Movileanu. Alte antologii puse în dezbatere sunt *Efigiile naturii*, volumul *Trepte și Antologia pastelului românesc* de Petre Stoica și Mircea Tomuș.

24 iunie

● [„Munca”, nr. 7340] Luminița Doja, în *Carte*, publică o recenzie la monografia lui Ion Dodu Bălan despre *Octavian Goga*: „Fiecare dintre marile idei care au punctat concepția estetică, scrisul și fapta lui Goga sunt în cartea lui Ion Dodu Bălan pretexte pentru explicații detaliate, edificatoare, iar după ce acestea au fost spuse, după ce partea fundamentală a operei lui Octavian Goga a fost descifrată în toate semnificațiile ei intime, contradictorii și complexe, după ce au fost «destăinuite» aspectele esențiale ale acestei personalități plurivalente se trece, firesc, la relevarea din noi unghiuri, a acelor relații intime, mai puțin vizibile, între diversele domenii în care s-a desfășurat spiritul creator al poetului, dar importante pentru reconstituirea totală a unui univers de lumini și umbre, de motive, imagini și sensuri”. □ În *Teatru*, Ovidiu Râmniceanu publică o cronică dramatică a piesei *Napoleon era fată*, „prelucrare după o farsă

americană” realizată de Sică Alexandrescu (Teatrul dramatic din Braşov). Lucia Bogdan, în Film, prezintă *Esop*, regizor fiind Rangel Vâlceanov.

● [„România liberă”, nr. 8294] Radu Popescu prezintă piera *Spargere la miezul nopții* a dramaturgului iugoslav contemporan Miroslav Mitrovici, montată la Teatrul „Ion Vasilescu”. În privința premierei, criticul notează că „acesta e primul punct de interes și de atracție: căci orientarea teatrelor noastre spre dramaturgia țărilor socialiste, – chiar a celor vecine, cu care avem legături atât de vechi și, azi, mai numeroase și solide decât oricând –, e încă nesatisfăcătoare”. Piesa îi pare „tare sărăcuță” în ceea ce privește facerea teatrului autentic, fapt demonstrat și de spectacol.

● [„Scânteia”, nr. 8826] În acest număr citim două texte omagiale: □ A. Anghelescu, *Volume omagiale sub semnul unei prodigioase activități publicistice „Secolul 20” – un deceniu de apariție*: „Dincolo, așadar, de caracterul său omagial, volumul apare ca o încununare a eforturilor de până acum și, într-un fel, ca o sintetizare a principalelor direcții ce configurează concepția publicistică a revistei a cărei aniversare o consemnăm, dorind totodată «Secolului 20» o fecundă longevitate care să-i sporească prestigiul”. □ Constantin Olariu, „*Utunk*” *Antologie retrospectivă*: „Un scurt cuvânt introductiv, semnat de redactorul șef al revistei, poetul Létay Lajos, atrage atenția asupra dificultăților unei asemenea întreprinderi, similare cu parcurgerea unei scurte, dar rodnice istorii literare, ce ilustrează peisajul cultural fecund al României socialiste. Poeți de prestigiu [...] sunt prezenți alături de o seamă de tineri scriitori pe care revista din Cluj i-a găzduit constant ori i-a sprijinit la debut. O pondere importantă o au colaborările din deceniul 60-70, fapt grăitor pentru evoluția pozitivă consemnată în ultimii zece ani nu numai în poezie, ci și în întreaga noastră literatură”.

● [„Albina”, nr. 25] Pe prima pagină: *Învățătorii*, versuri de Daniil Hatman (alias Ion Bănuță). □ Revista publică *Mama*, fragment de roman de Nagy István. Traducere de R. Iarai. ■ Marilena Vulpe recenzează volumul *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, fiind de părere că acest al doilea roman este „atestarea sa ca scriitor”: „Cu *Dulce ca mierea...*, Petru Popescu intră, cu toate drepturile în rândul celor pentru care scrisul e o meserie. Debutul său de excepție, romanul *Prins*, este susținut de această următoare carte, în care se simte că arhitectura, construcția, este capacitatea sa esențială. [...] Trăsătura caracteristică a scriitorului și a scrisului său este tentația problemei. Proza sa nu este notație, ci dezbateri. O dezbateri care trece dincolo de generalizările cunoscute, o dezbateri care lasă loc expresiei personale. Prin intermediul personajului, autorul comunică ideile sale demitizante, căci iată războiul privit din afara eroismului, iată dragostea privită din afara emoției. [...] Nu ne putem lăsa seduși. Nu putem crede. Povestea aceasta de dragoste devine suspectă din cauza lipsei de farmec, lipsei de adevăr și, deci, de justificare emoțională. Alături de interesul pe care îl cere întotdeauna problema, ideea, există și atracția prozei intelectua-

le, pe care Petru Popescu nu o abordează ci o obține firesc, ca o prelungire, în expresie, a personalității sale. *Dulce ca mierea e glonțul patriei* e o carte despre experiența umană și este ea însăși o experiență binevenită a unui scriitor apreciat”. ■ Sunt enumerate *Cărți românești premiate la expoziția internațională a cărții, Leipzig – 1971*: „Medalie de aur: *Ion Andreescu* vol. I. de Radu Bogdan, Ed. Meridiane și I.P. Arta grafică, 1970. Medalii de argint: *Brâncuși*, Album. Fotografii de Dan Er. Grigorescu. Ed. Meridiane și I.P. Arta grafică, 1967; *Soarele și Luna*, Antologie populară. Ilustrații de Val Munteanu, E.P.L. și I.P. Arta grafică 1966; *Ubu* de Alfred Jarry, prezentare grafică de Romulus Vulpescu, E.P.L.U. și C.P. «Casa Scânteii» 1969. Medalii de Bronz: *Din istoria mecanicii* de Șt. Bălan și I. Ivanov. Ed. Științifică și C.P. «Casa Scânteii», 1966; *Cuhulin, Viteazul din Ulster*. Ilustrații de Val Munteanu, Ed. Tineretului și I.P. Arta grafică 1967; *Din lirica japoneză*, ilustrații de Emil Chendea, Ed. Unviers și I.P. Arta grafică, 1970. Colecția *Idei contemporane*, Ed. Politică și C.P. «Casa Scânteii», *Icoane pe sticlă* de Gh. Focșa și C. Irimie. Prezentarea grafică de Aurel Stoicescu. Ed. Meridiane și I.P. Arta grafică 1968. Diplome: *Panorama templului meu* de Ion Bănuță, ilustrații de Petre Vulcănescu, E.P.L. și I.P. 13 Decembrie 1968; *Dicționare tehnice*, Ed. Tehnică, I.P. Sibiu și C.P. «Casa Scânteii», 1966-1970; *Paris*, Album. Fotografii de Dan Er. Grigorescu, Ed. Meridiane și I.P. Arta grafică, 1970; Colecția *Biblioteca pentru toți*, Ed. Minerva și C.P. «Casa Scânteii»; *Le Quadripole Electrique* de C. Sora Ed. Meridiane și I.P. Informația; *Portul popular românesc*, Album. Ed Meridiane și I.P. Arta grafică”. Din „*Cartea frumoasă pentru copii*” aflăm: „Medalie de aur: *Gargantua și Pantagruel* de Rabelais, ilustrații de Val Munteanu, Ed. Tineretului și I.P. Arta grafică, 1968. Diplome: *Capra cu trei iezi* de Ion Creangă, Ilustrații de Ileana Ceaușu-Pandele, Ed. Ion Creangă și I.P. Arta grafică, 1969. *Întâmplările și faptele de pomină ale năzdrăvanului Til Buhoglină*, ilustrații de Val Munteanu. Ed. Ion Creangă și I.P. Arta Grafică, 1970; *Mus-tățile fără pereche* de Vladimir Colin, ilustrații de Iacob Dezideriu, Ed. Ion Creangă și I.P. Arta grafică 1970”.

● [„**România literară**”, nr. 26] Numărul se deschide cu textul *Literatura ca eveniment* de Sorin Titel: „Și nu pot să nu observ în acest sens la noi o anumită receptare de circumstanță, ideea că o masă rotundă, sau să zicem o cronică mai mult decât optativă ar rezolva și ar sublinia suficient evenimentul apariției unei cărți cu totul remarcabile. Să mai amintim că au existat cărți primite cu entuziasm și uitate în foarte scurtă vreme? Criticii sau scriitorii noștri sunt de vină atunci când creăm astfel de evenimente de scurtă durată? Bineînțeles că se poate răspunde în amândouă felurile, dar pentru literatură, pentru valoarea reală a literaturii noastre e mai bine când greșesc criticii. *Evenimentul* bruschează și scoate din făgașul ei obișnuit mersul unei literaturi, ba mai mult el poate fi chiar incomod, violentând adeseori o evoluție firească. O carte care e un eveniment literar nu poate fi decât stânjenitoare. Ea ne pune

deodată în fața unei realități pentru care judecățile obișnuite de măsură sunt inefficiente. Orice eveniment literar, apariția unei cărți extraordinare, e o piatră aruncată cu brutalitate în apa domol curgătoare a literaturii comune. Iată de ce o literatură lipsită de evenimente, cu cărți onest scrise și semănând între ele, o literatură care să repete la nesfârșit tot ceea ce se știe, tot ceea ce s-a mai făcut, o literatură lipsită de tentația «descoperirii», de fascinația noului, de sentimentul riscului și al aventurii, o literatură în care toate judecățile vechi de evaluare și apreciere sunt eficiente, o literatură care să-ți confirme lucruri știute de dinainte, având doar meritul că ți le spune încă o dată, e avea literatură care poate mulțumi tabieturile conformiste ale unui receptor leneș, dar nu pe adevăratul iubitor de literatură». ■ Apare un *Salut revistei „Utunk”*: „Se împlinesc 25 de ani de la apariția revistei «Utunk». În acest moment aniversar se cuvine să subliniem contribuția de seamă pe care săptămânalul clujean a adus-o la promovarea literaturii și artei din țara noastră». ■ Sunt publicate informații despre *Premiile literare ale Consiliului Național al Organizației Pionierilor*: „Juriul pentru decernarea premiilor literare ale Consiliului Național al Organizației Pionierilor pe anul 1971, compus din: Alexandru Piru, președinte, Ion Dodu Bălan, Valeriu Râpeanu, Ilie Stanciu, Dumitru Radu Popescu, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Tudor Popescu și Marin Theodorescu, membri, a acordat, cu prilejul Zilelor pionierilor, celor mai izbutite creații literare pentru copii, următoarele premii: Adrian Păunescu – Constanța Buzea: *Aventurile extraordinare ale lui Hap și Pap*. Ion Brad – Ion Miclea: *La curtea regelui Tigru*. George Alboiu: *Joc în patru*. Gica Iuteș: *Atențiune, Carolina!*». □ *Aniversarea scriitorului N. Mihăescu-Nigrim*: „Cu prilejul centenarului nașterii sale, în seara zilei de 14 iunie 1971, a avut loc aniversarea scriitorului N. Mihăescu-Nigrim. Reuniunea, patronată de cenaclul literar «George Călinescu», a fost organizată în saloanele Casei Oamenilor de Știință din București. [...] Academicianul Victor Eftimiu a ținut să fie prezent la această sărbătoare cu un omagiu .”. ■ Mini-interviu cu Al. Căprariu, despre noi proiecte literare, realizat de Al. Raicu: „– *Câte lucrări și-a propus Dacia să dea în 1971?* – O sută. Dar vom realiza în limbile română, maghiară și germană 130, întrucât ne-au venit manuscrise extrem de interesante, pe care nu ne-a lăsat inima să le amânăm. Printre acestea sunt: romanul inedit *Să vină Bazarca*, de Ionel Teodoreanu, al cărui manuscris a fost socotit pierdut mai bine de două decenii, pe urmă cinci volume de debuturi în care vom prezenta cinci tineri de talent afirmați prin revista «Echinox», romanul lui D.R. Popescu, intitulat *Aventurile tânărului Ulis*, în care și-a propus să redea o serie de evenimente importante din viața partidului nostru, văzute prin ochii unui simplu activist, romanul lui Vasile Rebreanu *La ferestrele Europei*, a cărui acțiune se petrece într-o cazarmă la marginea mării, editarea în limba maghiară a romanului *Animale bolnave* de Nicolae Breban, reeditarea romanului *Princepele* de Eugen Barbu, un volum de versuri al Ninei Cassian... Dar am uitat să pome-

nesc tocmai de o carte ce va fi primită, nu ne îndoim, cu un enorm interes. E vorba de reconstituirea integrală a stenogramei procesului din 1927 al lui Brâncuși. [...] Manuscrisul a fost reconstituit de regretatul Petru Comarnescu și este fascinant ca un roman de bună calitate. – *Dar proiectele scriitorului Al. Căprariu?* – Avem gata de tipar două cărți – prima un fel de voiaj interior despre Paris, a doua o suită de impresii dintr-o călătorie de patru luni în S.U.A., Canada, Mexic și Cuba, dar fiind contractate cu fosta secție a E.P.L. de la Cluj și înființându-se Dacia a trebuit să le amân... substanțial. Între timp, sunt pe cale de a termina un ciclu de eseuri pe care l-am intitulat *Pasiuni estetice*, despre 12 scriitori străini, între care: Hemingway, Malraux, A. Maurois și o comedie tragică *Adevărul e o minciună*". ■ Monica Săvulescu realizează un interviu cu Emil Botta, *O neliniște înfinită...*: "– *Nu ați fost niciodată tentat să scrieți teatru?* – Niciodată, cred. În vis doar, am văzut recent o dramă jalnică scrisă de mine. Se făcea că era un salon și mulțime de femei prea frumoase în salonul acela. În actul doi trecea prin salon un tren cu locomotiva în frunte. Și un deshumat, claie de viermi, conducea trenul, ținând în mână steagul de cantonier. Și m-am trezit din coșmar amețit de sentimentul unei vocații care nu a existat, împovărat parcă de greul acelui tren care trecea prin salon". ■ Al. Piru comentează apariția *De la T. Maiorescu la G. Călinescu. Antologia criticilor români, I-II*, editura Eminescu, 1971, în textul *O antologie a criticilor români*: „La prima vedere, *De la T. Maiorescu la G. Călinescu. Antologia criticilor români, I-II* (Eminescu, 1971), întocmită de Eugen Simion, nu e interesantă. Textele sunt pe de o parte prea cunoscute, cu puține excepții, și nu scutesc, pe de altă parte, de lectura integrală a operelor pe studiosi. [...] Deși, în nota asupra ediției, Eugen Simion susține că a urmărit numai în al doilea rând o imagine a evoluției criticii, totuși prefața antologiei este intitulată *Evoluția conceptului de critică*. De acord în general cu expunerea, în cele mai multe cazuri clară și exactă, a modului în care fiecare critic își definește concepția, unghiul său de vedere, ca și cu prezentarea pertinentă și imparțială a operei, ne permitem câteva observații de nuanță și de amănunt". Al. Piru remarcă: „Antologia furnizează deci piese în care teoriile, ca și judecățile de valoare, se corectează în chipul cel mai profitabil pentru cititor”, dar consideră că nu i s-a părut „absolut necesară nota despre poezia lui Arghezi de Mihail Sebastian, în schimb am resimțit lipsa studiului despre Arghezi, apărut și în broșură în 1939, al lui G. Călinescu, din care se impunea și un text despre un poet contemporan (de pildă Ion Pillat, mai ales că acesta nu apare în interpretarea niciunui critic)". ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Caragiale – personaj de roman*. ■ În *Etape necesare* de Adrian Marino citim: „Modul rece, foarte distant și – uneori – de-a dreptul prezumpțios cu care au fost primite versiunea refăcută, definitivă, a *Operei lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu (cea mai bună monografie românească!) și acum în urmă, pe un alt plan, *E. Lovinescu, scepticul mântuit* de Eugen Simion (cu două notabile excepții: Valeriu Cristea

și G. Dimisianu), ni se pare revelator pentru ceea ce s-ar putea numi «boala copilăriei criticii foiletionistice»: exces de «eseism», și «nouă critică», de «lecturi deschise» și «validități» și, mai ales, o evidentă, crasă, neintuiție a realităților imediate, a necesităților reale, nu *mimate*, nu *hiper-sincronizate*, ale criticii și istoriei literare actuale. [...] Care este situația reală a studiilor lovinesciene? După o fază (penibilă) de negare integrală, a urmat una de «reconsiderare» ambiguă, nu lipsită de echivoci și lacune (Ileana Vrancea), apoi o primă schiță de adevărată reevaluare estetică (I. Negoïtescu). Ceea ce încă lipsea era explorarea în adâncime, metodică, orientată spre exhaustiv, a *întregii* opere a lui E. Lovinescu. Este ceea ce face (și reușește) Eugen Simion. Trebuia mai întâi să vină cineva să descrie și să ordoneze, să exploreze și să inventarizeze atent, minuțios, o foarte întinsă și controversată operă și activitate critică. De unde stilul insistent, aplicat, meticulos, al criticului, care a iritat pe unii dintre cronicari, care nu mai pot suporta, de la un timp, decât «eseuri» și «lecturi deschise». Eugen Simion a străbătut un material bogat și ne-a dat, deocamdată, cel mai complet și mai solid studiu lovinescian, un adevărat *index* de probleme și teme. Nu este puțin lucru. Monografia sa deschide drum sintezei viitoare care – eliberată de plumbul investigației documentare elementare – va putea zbura altfel. Această nouă etapă, parcursă de același Eugen Simion, sau de alții, va depăși cu siguranță faza actuală. Dar a o ignora și a nu profita de pe urma rezultatelor obținute este o imposibilitate. Sinteza superioară, aeriană, cu punctul central de convergență, presupune neapărat această prealabilă desfășurare analitică, predominant descriptivă”. ■ Nicolae Ciobanu scrie despre „Procesul” criticii..., o reacție la atacurile recente la adresa criticii literare din partea lui Alexandru Ivasiuc și Aurel Dragoș Munteanu: „Autoinvestindu-se cu calitatea de teoreticieni infailibili – unul dintre ei e convins că trebuie să-i fîm în veci recunoscători pentru contribuția adusă la progresul esteticii marxiste pe plan universal -, ei, adică Alexandru Ivasiuc și Aurel Dragoș Munteanu, căci – s-a înțeles de la început – despre ei este vorba, avansează asemenea capete de acuzare, încât este pusă sub semnul întrebării însăși rațiunea de a exista a criticii române actuale; aceasta chiar dacă (ce Dumnezeu, oameni suntem!) se au în vedere câteva eventuale și, ca să spunem așa, necesare excepții. Afirmatiile din textele citate se conjugă și se vor să ne convingă de totala inutilitate a criticii literare prin apel la dovezi ce concentrează în substanța lor elemente de o presupus copleșitoare varietate. Pe lângă statutul ei de «îndeletnicire secundară», critica literară ar cumula deci păcatele unei diabolice confrerii de tip gangsteresc, hotărâtă a atenta la tot ce înseamnă progres autentic, etică profesională, sau conștiință estetică etc., în viața noastră literară din ultimii ani și din prezent. Mai mult, victimele machiavelicei mașinațiuni pusă la cale de acest odios inamic public – cum s-a văzut – s-ar recruta cu același cinism și din masa cititorilor”. ■ În *Înainte de dialog* Paul Georgescu scrie despre recentul laureat al premiilor Uniunii Scriitorilor Radu Petrescu și volumul său

Matei Iliescu: „Frumoasă această carte – *Matei Iliescu* -, delicată, nuanțată, de s-ar părea scrisă în plin simbolist, într-un plăcut impresionism anterior – desigur – primul cutremur mondial, situată – undeva – în imponderabilitate. Adică, de fapt, ne aflăm în lumea celor văzute și colorate, frumoase cu atare. O magnificare a văzutelelor”. ■ Mircea Iorgulescu semnează două cronici literare: □ *Balcanice* de Dumitru M. Ion: „Ar fi o iluzie să credem că în cele 100 de balade din *Balcanice* (Albatros) poetul ar fi revenit, după experiența în ariditate a *Vânătorilor*, la o poezie bogat colorată, de atmosferă și anecdotică luxuriantă, explorând un teritoriu consacrat. În chip ciudat, trecând peste inexistență oricărui element baladesc, izbitoare este tocmai anemia de «balcanism» a acestor poeme, în ciuda aglomerării lingvistice menite să sugereze opulența materiei: [...] dacă intenția reală a fost discreditarea, subminarea din interior a «balcanismului» ca spațiu moral dezagregant, atunci trebuie să considerăm acest volum drept un început promițător, iar în autorul *Balcanicelor* suntem obligați să vedem un subtil detractor al «balcanismului», ceea ce, s-o recunoaștem, e cu totul neașteptat! Însă, curios, tonul pamfletar și ținuta justițiară amintesc de sumbrele viziuni ale lui A.E. Baconsky din *Cadavre în vid*”. □ *Fragmente din regiunea de odinioară* de Virgil Mazilescu, C.R.: „Masca de circumstanță, poza confecționată artificial în urma unei îndelungi elaborații nu mai pot fi însă lepădate: dacă în *Versuri* poezia se năștea prin inventarea unui ritual propriu, în *Fragmente din regiunea de odinioară* ritualul este mai presus de poezie. Dincolo poetul își impunea un rol, aici rolul îl copleșește, motiv de interogație, uneori sfâșietoare, asupra condiției specifice; epuizarea nu mai este efectul unui joc savant, ci rodul dramatic al schimbării petrecute”. ■ Emil Manu în *Adagio critic la „Țara de piatră”* face un comentariu pentru „ediția definitivă” îngrijită de autor – Geo Bogza – apărută la Meridiane: „A existat cândva, și din păcate, mai există și azi, un partizanat al purismului estetic în istoria literaturii, o concepție antibiografică (nu ne referim la critica biografismului, cu care suntem de acord), o tendință de a înlătura în cercetarea operei literare orice mărturisire sau orice document ce emană de la creator și de a reține ca document biografic unic – opera. Scriitorul e prizonierul propriei sale firi, cum însuși Geo Bogza o spune, neieșind niciodată din operă sau traducându-se din punct de vedere spiritual în operă. [...] Putem spune, fără să facem o metaforă prea forțată, că peisajele românești au început să semene cu reportajele lui Bogza și nu invers, așa cum, fără anecdotă, se spunea în secolul trecut că natura începuse să semene cu pânzele lui Whisler”. ■ Gh. Panait prezintă *O colecție utilă*, un scurt text despre colecția Columna a editurii Meridiane în care „se publică de mai multă vreme numeroase volume de literatură care atrag însă prea puțin atenția, datorită atribuirii unui caracter din cale afară de specializat; dacă un indiciu asupra condițiilor grafice în care sunt tipărite lucrările apărute aici ni-l oferă faptul că printre laureații recentii ai concursului *Cele mai frumoase cărți ale anului* se numără și această colecție, nu e mai puțin adevă-

rat că asupra calității textelor plutește o mare incertitudine. Preocuparea editorilor pentru publicarea unor scrieri aflate în afara oricărui dubiu este însă evidentă dacă se ia în considerație că aici au fost retipărite lucrări aparținând unor autori clasici (*Petru Rareș* de Gh. Asachi, *Din timpul zaverii* de Ion Ghica), ori au fost solicitați cunoscuți scriitori contemporani (*Roșu vertical* de Nichita Stănescu)”. ■ *Ochiul magic*. □ *Împotriva evidenței*: „În culegerea *Colocviu critic*, tipărită la Editura Eminescu, figurează și un text semnat de Eugen Barbu. După ce formulează aprecieri de un simplism brutal («Criticalul contemporan demonstrează cu îndârjire că este cu orice chip un scriitor ratat»), autorul *Groapei* afirmă, în continuare: «Dar ce facem cu alții (când spun asta mă gândesc la cititori), cu critici de genul Nicolae Manolescu, G. Dimisianu, Valeriu Cristea, Lucian Raicu, S. Damian, critici înregimentați parcă într-o singură tabără, cunoscând numai *trei sau patru scriitori* (s.n.), cărora le dedică aceleași elogii de ani de zile? Pentru cititori, asemenea critici sunt mai degrabă nocivi decât călăuze binevenite în lumea cărților». Orice cititor, cât de cât avizat, sesizează denaturarea intenționată la care recurge Eugen Barbu. [...] Ce acoperire au, așadar, insinuările strecurate într-o culegere destinată, programatic, unor scopuri mai importante? De ce Editura Eminescu, altă dată foarte circumspectă, găzduiește acum, cu atâta ospitalitate, astfel de mistificări? Credem că o dezbatere serioasă asupra căilor de dezvoltare a literaturii e necesar să se desfășoare în limitele urbanității, cu respectul elementar pentru adevăr, cu dorința de a elucida probleme de principiu și de orientare”. □ „*Climatul în care scriem*”: „Interesantă convorbire cu Maria Banuș – publicată de «România liberă» din 16 iunie a. c. – în care apreciați poezia comentează pe un ton calm, de confesiune lucidă, *Climatul în care scriem*. [...] Un lucru n-am înțeles: reproșul adresat criticii care, la apariția volumului *Tocmai ieșeam din arenă*, «a rămas mai mult sau mai puțin surdă. *Au scris atunci Paul Georgescu, D. Micu, M. Petroveanu* (s.n.). Altfel, prea puțin» (...) Când despre o carte se pronunță trei cronicari de autoritate, se mai poate afirma oare că, în genere, critica «a rămas mai mult sau mai puțin surdă»?”. □ *Un deceniu*: „Aniversarea a zece ani de existență este pentru revista de literatură «Secolul XX» un nou prilej de a-și dovedi calitățile remarcabile. [...] Ultima apariție (numerele 1, 2 și 3 din 1971 reunite într-un singur volum) cuprinde un sumar bogat, într-o amplă perspectivă asupra culturii universale. [...] Am putea spune că acest volum aniversar prilejuiește o întâlnire a marilor creatori contemporani într-o dezbatere asupra sensurilor culturii. Un număr festiv, dar care nu este o excepție. Un număr care trebuie salutat”. □ „*Silarus*”: „O eleganță sobră degajă profilul acestei publicații subintitulate «revistă de cultură». Ea apare la Salerno, sub conducerea cunoscutului scriitor și profesor universitar Italo Rocco. În ultimul număr (35/anul VI, 3/1971), Mimmo Morina (Premio della Cultura 1969), e un mai vechi prieten al literaturii noastre de azi, semnează un scurt eseu intitulat *Întâlnire cu poezia româ-*

nească. [...] În acest număr sunt prezenți poeții: Mircea Ciobanu (cu *Etica XXVII*), Vasile Vlad (*Trăind cu grijă ca plămâni să nu-mi devină*, din volumul *Omul fără voce*) și traducătorul acestora în italiană, poetul Dan Ciachir (*Cușca leilor...*). În numărul viitor urmează să fie publicați (în aceeași traducere): Dan Laurențiu, Virgil Mazilescu, Gheorghe Astaloș și Nicolae Motoc”.

■ Constant Ionescu publică *Amințiri despre Vasile Voiculescu*. ■ Dan Cristea revine la *Cărțile săptămânii* cu recenzii la volume de poezie: □ *Apeiron* de Dinu Flămând, C.R.: „Poezia lui Dinu Flămând este una din forme incerte, subtile, parcă strivite între pleoape, făcând parte dintr-o lume blândă, străvezie, nostalgică, mătăsoasă, cu lujeri albi care cântă, cu plante reci, cu brume, ninsoși și rouă îmbobocită, cu crini ce-și desfac curelele sub gheață, cu trupuri «până la gene» îngropate în flori”. □ *Punctul de sprijin* de Nicolae Turtureanu: „O poezie – prin ceea ce are mai de reținut – exclamativă, optativă, orală, de ușoară afectivitate și înclinație spre dizolvarea ei în «poantă», o poezie, în fine, cursivă și care pare că se introduce tot timpul prin mimata derută a lui «cum să vă spun». [...] Cartea de debut a lui Nicolae Turtureanu, apărută la Editura Junimea, este însă o lectură agreabilă”. □ *Invocația soarelui* de Dumitru Trancă, Ed. Eminescu: „Ce împiedică tristețile, visările și melancoliile lui Dumitru Trancă să capete pregnanță lirică este carapacea desuetă a expresiei. Sub ea totul, sau aproape totul, se aplatizează. E greu de închipuit că cineva ar mai putea atrage atenția astăzi scriind invocații erotice și meditații cu imagini a cărora compoziție să nu depășească mecanica banalității”. ■ Și Nicolae Baloță revine la *Cărțile săptămânii*, ocupându-se de proză: □ *Moartea lui Armand din Abanara* de Cicerone Cernegura: „Cartea, pe alocuri spirituală, cade uneori în voite trivialități. Uneori umorul se îngroașă, dar esențialul e că există. Alteori umorul devine atât de diafan (vârtejul iubitei, cohortele albe de fete, nupțiile, degradarea lui Armand etc.), încât devine un fel de surâs de pisică plutind peste pagini. Scrisă fără adresă, *Moartea lui Armand din Abanara* rămâne, totuși, o lucrare de pur divertisment. Ceea ce obligă la o tensiune pe care naratorul – talentat, fără îndoială – n-o susține tot timpul. De aici, impresia că Armand din Abanara (asemenea bunului Homer) dormitează uneori și te face și pe tine, cititor neprevenit, să ațipești”. □ *Vacanțe iliriene* de Maria Hadan: „E multă lumină în cărțulia aceasta. Lumina sudului, ca și în *Corina* doamnei de Staël. Și aici și acolo, locurile, natura și arta, deopotrivă, apar într-o infuzie de afecte. Proză lirică, prin excelență feminină”. ■ M. Ungheanu scrie despre volumele de critică, tot în secțiunea *Cărțile săptămânii*: □ *Lampa lui Aladin* de I. Negoiteșcu: „Această perspectivă, de excelență finalitate când se aplică trecutului literar sau acelor valori care fuzionează în chip firesc cu el, este întovărășită la I. Negoiteșcu de anume excese când e vorba de debutanți. Echilibrul se tulbură și criticul devine ditirambic, într-un excelent studiu de altfel, despre poetul Șt. Aug. Doinaș, sau programatic frondeur atunci când are de susținut pe autorii unei «noi literaturi», cum ține s-

o numească, scriitori în majoritate tineri sau foarte tineri. Este capriciul sau riscul pe care și-l asumă conștient, latura controversabilă sau fragilă a cărții. *Lampa lui Aladin* e cartea unui critic aflat în apogeul carierei sale”.

□ *Incursiuni în istoria dramaturgiei române* de V. Mândra: „V. Mândra se ridică, prin analizele sale, împotriva ciudatei contradicții care susține că I.L. Caragiale e un autor universal, dar, în același timp, socoate cu singură glorie a sa capacitatea de a reconstitui tabloul politic al unei anume epoci. Criticul insistă de aceea asupra acelor trăsături ale dramaturgiei caragialiene care o proiectează în universal, procurând cu perseverență argumente indubitabile. Înaintând în această direcție, criticul ar fi consolidat un punct de vedere temeinic actual asupra comediilor. Iată de ce am fi preferat, în locul atâtor incursiuni, una singură”.

■ *Ce e nou în cultura Luxemburgului*. □ Ana Blandiana semnează un text foarte scurt, *Fragilitatea biruitoare*: „Poeții luxemburghezi pe care îi cunosc au – dincolo de deosebirile temperamentale sau stilistice – o dulce reflexivitate, o anumită pace a cuvântului, un cer blând cum au nu cei care au fost înfrânți în luptă, ci aceia care n-au intrat niciodată în ea. Îi admir și mă simt solidară cu toți acești poeți care scot frumoase cărți în infime tiraje, elegante reviste pentru un public restrâns”.

□ „*Profilul lingvistic*” de Mimmo Morina. □ *Vocația nu cere vama lucrurilor* de Gheorghe Astaloș, un text despre om de teatru Tun Deutsch. □ Dan Ciachir semnează traducerea poeziilor din: Henri Blaise (*Duminică*), Edmonde Dune (*Celții*), Anette Berger (*Îndemn; Încă*), Pierre Roller (*Caporașul-fantomă; Proiect de copil; Hoțul; Constatare*), Paul Bresch (*Gloria Mundi*), *Portretul unui mic stat*” de Henri Blaise.

■ Eseul *Adevărul literaturii* este semnat de Alice Botez, iar tezele acestui studiu sunt: „1) Artele preiau structura imaginii mentale, ca și apetența acesteia spre concret, precum și elanul spre abstract, corectându-i spectralitatea ca și opacitatea gândirii, împlinindu-le în obiectele unei a doua lumi paradigmatic. Menită să satisfacă atât rațiunea cât și sensibilitatea, asigurând posesia umană a realului. 2) Încercând generalul, universalul în individual și particular, artele prelungesc în calitativ, profund-nelimitat cunoașterea științifică, aplică demonstrativ cunoașterea filosofică. 3) Între celelalte arte și literatură există o deosebire, nu de natură, ci de grad și de intensitate. Explic această deosebire prin faptul că literatura folosește simbolul lingvistic natural, luându-i acestuia indeterminarea, expresivitatea, libertatea asocierii polivalente, ilimitarea. Volumându-se din semnificări multiple, literatura se instalează în deschis. 4) Această deschidere spre semnificații multiple, săvârșită din acordul dintre concret și abstract, dintre particular și ilimitare, constituie adevărul literaturii. Un adevăr-limită al ilimitării”.

■ Florin Mugur publică eseul *Sfârșitul basmului*: „Basmul poate să moară chiar dacă – privind cu atenție în adâncimile de lumini mișcate ale westernurilor – îi vom descoperi cu siguranță contururile stricte. Întrebarea e însă alta: în adâncimile basmului nu mai avem nimic de descoperit?”. ■ Versuri semnează: Emil Botta (*Audiția*), Mihail Cra-

ma (*Elegie*), Ileana Mălăncioiu (*Ca ochiul moartei tale; Urma; Trecere; Ia-mi fruntea în palme; Ținut; Eden*), Nichita Stănescu (sub titlul *Măreția frigului* apar poezii: *Arătarea pietrei; Alte chei; Luarea zborului din zbor; Starea cântecului; Raportul către păsări; Îndurarea; Dormire; Putrezirea calului; Și dacă; Bate întotdeauna alt clopot; Dezintegrarea*), Barbu Cioculescu (*Callatis; Zaruri de toamnă*), Hristor Ziatas (*Arion*). □ Din proză citim *Palidul chip al Gertrudei* de Octavian Stoica și *Invenții pentru pian cu șapte clape* de Mircea Horia Simionescu. □ Virgiliu Monda se confesează: *25 de ani cu E. Lovinescu*. □ În traducerea Elenei Linta, poezii de Rinczen Yöngsiyebü din R.P. Mongolă, acolo unde se afla în acel moment „delegația de partid și de stat”: *Adio prietene; Toamna în stepă; Obicei bun: Cântecul lui Haltar*. □ Tot în acest număr apar și poeziile Terezei-Maria Moriglioni din Italia. Ștefan Mengoni și Fănuș Neagu traduc *Neomenesc și Să-ți dăruiesc*, iar Ștefan Mengoni și Nichita Stănescu semnează traducerea poeziei *A mai trecut o noapte*. ■ Este reproduș, în traducere, interviul luat lui Jean-Paul Sartre, *Ce putem ști, azi, despre un om?*, precedat de prefața lui Sartre la o carte despre Flaubert și de o notă: „Primele volume din *l’Idiot de la famille* au apărut de curând la Gallimard, stârnind imediat un mare interes. Rezultat al unei îndelungate activități de cercetare și elaborare, cartea consacrată lui Flaubert se impune, încă de acum, drept cel mai important eveniment editorial al anului. Autorul a acordat un amplu interviu lui Michel Constat și Michel Rybalka (cărora li se datorează o voluminoasă bibliografie comentată, *les Ecrits de Sartre*, Gallimard, 1970), în care își expune metoda și intențiile. Ca de obicei opiniile cunoscutului gânditor și scriitor francez – meditații profunde asupra procesului de creație și genezei operei – invită la discuții și suscită dispute de idei”. Din interviu spicuim: „ – *Nu vă temeți de loc de judecata posterității?* – Deloc. Nu pentru că aș fi convins că va fi bună. Dar pentru că doresc ca ea să existe. Și nu mi-ar trece prin minte să distrug scrisori, documente în legătură cu viața mea personală. Toate acestea vor fi cunoscute. Cu atât mai bine dacă ele vor permite ca eu să fiu tot atât de transparent în ochii posterității – dacă aceasta se interesează de mine – pe cât este Flaubert în ochii mei. [...] – *Sunteți la curent cu cercetările actuale inspirate de formalism și retorică?* – Da. Tocmai am citit, de exemplu, Bakhtine despre Dostoievski, dar nu văd ce anume adaugă noul formalism – semiotica – celui vechi. În ansamblu, ceea ce reproșez acestor cercetări este că nu duc la nimic: nu cuprind obiectul lor; sunt cunoașteri care se risipesc. [...] – *Nu mai vedeți azi în literatură nimic altceva decât un «mini-praxis»?* – Da. Dar oricum, nu mai există literatură! [...] – *Sunteți un militant?* – A milita?.. Există un alt mod mai interesant de a-ți folosi condeiul pentru cei de stânga, de pildă într-un tribunal popular sau în «J’accuse»... Nu sunt în întregime satisfăcut de aceste texte politice, deoarece ele nu merg destul de departe. Dar este aici o problemă practică pe care, de altfel, încă n-am rezolvat-o; cum să te faci înțeles mergând până la capăt într-o idee, de un public popular?

După mine, intelectualul nou trebuie să dea astăzi totul pentru popor. Sunt sigur că se poate ajunge departe în această direcție. Dar nu știu încă în ce fel este unul din lucrurile pe care le caut”.

• [„Tribuna”, nr. 25] Numărul se deschide cu editorialul semnat „Tribuna”, despre exemplara prietenie cu statele comuniste din Extremul Orient, cu ocazia vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu în R.P. Chineză. □ Pe aceeași pagină un poem semnat de Vasile Igna □ Un alt articol sub semnătura redacției este dedicat aniversării unui sfert de secol de activitate a revistei maghiare de la Cluj „Utunk” (1946-1971) □ La rubrica recenzii, Vasile Sălăjan face cunoscut romanul lui Al. Simion *Anotimpul posibil* (Eminescu 1971), un roman în jurul temei condiționării individului de către istorie. □ La aceeași rubrică Valentin Tașcu prezintă volumul de microeseuri *Insomnii* al binecunoscutului Marin Sorescu □ În fine, Adrian Popescu recenzează volumul de versuri semnat de Petru Vălureanu, *Epode*. □ Din cronica semnată de Victor Felea, facem cunoștință cu ultimul volum de poezii intitulat *Cimitirul din stele* al lui Ion Caraion, structurat în două părți, prima reproducând poezii mai vechi și a doua reprezentând o contribuție de tip arghezian. □ Despre realitatea lirismului din creația Anei Blandiana scrie Aurel Sasu în ale sale *Reflecții contemporane*. Așa cum revelă *Calitatea de martor*, cartea de eseuri a poetei, raportul existență-poezie ar trebui eliminat: „poetul există și rămâne numai prin ceea ce reușește să nu trăiască, și netrăind să creeze doar. Pentru că, după cum bine se știe, numai ce nu există în planul vieții se realizează în planul artei. Jurnalul unui poet nu mi se pare o chestiune de viață ci de absența vieții”. Teoretizând poezia ca „nehotărâre între ipostaze” aceasta își poate crea un univers propriu sieși. Acest mod de a gândi poezia, ca nehotărâre, ar genera anularea funcției sale de cunoaștere, întrucât cunoașterea se bazează pe axiome, reguli, iar poezia tocmai acestor regului nu se supune. □ La rubrica *Peregrinul transilvan*, continuă seria articolelor despre Secolul luminilor în Ardeal. Operele lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior sunt tributare influenței iluministe din sec XVIII în Europa, pe care germanii au denumit-o Aufklärung. Promovarea rațiunii în detrimentul ignoranței, superstițiilor și obscurantismului, a misticismului și misterului, sunt temele operelor iluministe, în speță lucrarea *Învățarea firească spre surparea superstiției norodului scrisă de Gheorghe Șincai*. Ilumiști încearcă să ajungă la adevăr prin metoda inductivă, prin observație, eludarea unor pseudo-soluții teologice, metafizice, a ipotezelor nefondate. Deși știința presupune experimentul, revendicându-se simțurilor, nu este consecventă postulatelor empiriste. □ Cu câteva numere în urmă apăreau în revistă corespondențe semnate de Camil Petrescu, ca mai apoi, în acest număr, să reapară un articol dedicat aceleiași teme: *Citind scrisori ale lui Camil Petrescu* de Geo Șerban. Printre rândurile acestor scrisori, Camil Petrescu își declară dorința de a publica impresiile sale de călătorie la Constantinopol, dintre care două foiletoane vor apărea la revista lui Mircea

Damian, „Vitrina literară”. De asemenea, Camil Petrescu furnizează corepondentei sale noutăți bucureștene, omițând probabil intenționat evenimentele din lumea dramaturgiei ca un semn de indiferență pentru cei care îl ignoră. Tocmai că prin aceste epistole el caută un sprijin moral pentru a contracara mediul ostil în care se află. □ *Din nou despre eseistica lui Radu Stanca* se numește articolul apărut sub semnătura lui Mircea Tomuș. De data aceasta este vorba despre sistemul său de reflecție privind teatrul: „teatrul este prin excelență un fenomen artistic complex. El se realizează ca teatru, ca artă de sine stătătoare deci, prin colaborarea intimă și transfigurată a unei serii de patru elemente esențiale: 1. Elementul poetic, 2. Elementul coregrafic (actorul), 3. Elementul muzical (unitatea regizorală) și 4. Elementul public”. În plus acesta mai susține ca nu există „piese de citit” și „piese pentru jucat”, există doar text bun sau slab. De asemenea este vizată arta actoricească impunându-se teatralizarea acesteia: „talentul actorului este vocația de a trăi cu intensitate neobișnuită sentimente de orice natură, iar arta actorului consistă în meșteșugul de a reda aceste trăiri. [...] Actorul nu imită sentimente ci creează un mod de a trăi aceste sentimente”. Patosul în arta actoricească, poeticul din teatru și celelalte aspecte mai sus menționate prefigurează idealul artistic al autorului: tragedia. Tragedia ca specie angrenează personalitatea și conștiința de sine în totalitatea sa, eroul tragic ne face complici în ce cel dramatic martori. □ În pagina de creații sunt publicate poeme semnate de Teodor Mihaș și un fragment din *Masa în formă de „I”* de Radu Mareș. □ Pe ultima pagină apar poezii semnate de Sergio Solmi în traducerea Etei Boeriu □ Tot aici N. Prelipceanu scrie despre cartea lui Christiaan Barnard, *Cine a descoperit America*, o carte despre care Prelipceanu afirmă că „este de fapt cartea vieții fiecăruia dintre cei care a trăit momentele dramatice ale așteptării miracolului, este cartea unei deziluzii”. Trama narativă a este aceea experiențelor pline de neprevăzut ale unui medic, experiențe așezate sub semnul metaforei „descoperirii Americii”, adică a unor orizonturi până atunci necunoscute.

25 iunie

- [„România liberă”, nr. 8295] În cadrul rubricii *Vitrina cărții*, Boris Buzilă abordează *Memoriile* lui Demostene Botez, Tia Șerbănescu analizează cartea lui Constantin Abăluță, *UNU*, și Ion Potopin prezintă volumul de poezii semnat de Ion Olteanu, *Migrațiuni*. □ Valentin Silvestru scrie un articol despre ușile montate invers ale unor apartamente dintr-un cartier din Miercurea-Ciuc (*O problemă încuiată*), în rubrica Stop!.

- [„Scânteia”, nr. 8827] Aflăm că *Delegația de partid și guvernamentală română condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întors în Capitală. Pe aeroport, mii de cetățeni au făcut o primire caldă, entuziastă membrilor delegației, tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Prezentări de volume: □ Petru Popescu prezintă două volume semnate de Henriette Yvonne Stahl, *Între zi și*

noapte și Marea bucurie: „Experiența de viață e bogată și necesită uneori severe selecții. Simțul construcției și compoziției e foarte dezvoltat. În fine, un deosebit *instinct al vieții* emană încă de la primele rânduri. Ne gândim la acestea toate evocând opera scriitoarei Henriette Yvonne Stahl, care a dat consecvent dovada unei vocații rare, deosebite. O confirmă și două din cărțile apărute mai recent, diferite și înrudite totodată: *Între zi și noapte și Marea bucurie*”. □ Teofil Bușecan scrie despre *Apă grea* de Fodor Sándor, un microroman apărut la editura Kriterion: „Paginile de faină afirmare a umorului, ingeniozitatea cu care este condus firul epic de o extremă simplitate, dar cu bogate posibilități de a realiza o investigație satirică, fac din microromanul lui Fodor Sándor, *Apă grea*, o carte plăcută la lectură, însemnând pentru autor o etapă nouă în creația sa”. □ Edgar Papu prezintă volumul lui Nicolae Balotă *Labirint*: „Noțiunea de luciditate înseamnă o străbatere dincolo de aparențe, în dimensiunea cea mai adâncă a unei anumite realități. A te menține în urât nu este o marcă de luciditate, ci, în cel mai bun caz, de superficial. De aceea nu putem decât să subscriem cu căldură la optimismul generos și fecund al lui Nicolae Balotă, fortificat de erudiție și de o reflecție temeinică. Într-o societate ca a noastră, angajată pe toate planurile în plin avânt constructiv, cartea lui Nicolae Balotă își dezvăluie cu atât mai pronunțat contribuția stimulatorie”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 26] Referindu-se la *Confesiuni, convorbiri, amintiri*, Alexandru George observă: „Uneori memorialistul este singurul martor al scenei povestite și atunci nimic din afirmațiile lui nu se mai poate verifica. Trebuie, prin aceasta, crezut pe cuvânt? Cine ar mai putea contesta afirmația lui Constant Ionescu cum că, în copilăria sa, Camil Petrescu era grozav impresionat de Foișorul de foc?”. ■ Nicolae Manolescu recenzează studiul lui S. Damian despre *G. Călinescu, romancier*: „Idea esențială, poate, din carte este că spiritul de farsă, parodie, teatrul, bufoneria sunt totdeauna dominate, în literatura lui G. Călinescu, în raport cu drama sau cu tragedia morală. [...] O privire mai de sus și mai multă stăruință asupra sintezei se impuneau. Cartea rămâne oricum interesantă și, cred, justă în esență, deși întrucâtva limitată din teama criticului de a face un singur pas în neprevăzut”. ■ Notând *Tot despre Rimbaud (I)*, Alexandru Ivasiuc afirmă: „Rimbaud este popular nu luxuriant, naiv nu furios. Moderniștii de astăzi să nu uite aceste începuturi populare, acel elogiu al desăvârșitei simplități, dragostea pentru lucrurile simple, urâte, uzate, sărace. [...] Pentru că fiecare schimbare de structură, înainte de toate, e o regresie spre permanența democratică. [...] Modernismul nedemocratic e numai o etapă, dacă nu-i o simplificare”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 29] Aurel Baranga salută apariția unei culegeri din lirica lui Ion Caraion: „Întreaga operă a lui Caraion, vastă și necunoscută, cum stă bine unui mare poet, căreia ultimul volum antologic, *Cimitirul din stele*, îi aduce, dacă mai era nevoie, parafa imperială a unei discrete și demne încununări, se deschide spre lume sub semnul uimirii. Poet

tragic în accepția clasică a termenului, Ion Caraion își pune întrebările primordiale ale existenței cu sinceritatea, ingenuitatea și candoarea primului om, sancționat să-și explice și să divulge marile mistere ale vieții, ale dragostei și ale morții. Iar drama, nimicitoare prin povară, naște nu din ireductibilă distanță de la întrebare la răspuns, ci din conștiința tragică, germinatoare a unei înalte poezii, ce descifrează și încifrează în întrebarea însăși limita ei fatală. Drama liricii lui Caraion nu e de natura cunoașterii, ci a răspunderilor”. □ Domnica Filimon prezintă un *Titu Maiorescu Inedit: Doctoratul de la Giessen*. Scrisorile-bruion pe care le publică „Săptămâna” fac parte din *Epistolarium*, vol. II–III, pregătit la Minerva de un colectiv de editori: Liviu Rusu, Geta Dulgheru și Domnica Filimon. □ I. Negoșescu vorbește despre *Tristan Tzara al nostru*, penultimul său text în paginile revistei. □ E. Manu recenzează volumul *Poezii de dragoste* de Gheorghe Tomozei. □ Aurel Dragoș Munteanu comentează în *Săriți! Săriți!* un articol din „România literară” al lui Paul Anghel despre „genul confuz în literatura noastră”. □ Al. Baciuc traduce poemul *Paulus Potter* de Proust, din volumul *Les Plaisirs et les Jours*.

26 iunie

- [„Munca”, nr. 7242] În rubrica *Pe scurt* revista publică o notă despre participarea României la expoziția internațională de artă a cărții IBA de la Leipzig.

- [„Scânteia”, nr. 8828] Numărul se deschide cu *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.* care a avut loc pe 25 iunie, când Nicolae Ceaușescu a prezentat o informare asupra vizitelor sale oficiale în Asia: „Comitetul Executiv a dat o deplină aprobare și o înaltă apreciere întregii activități desfășurate în cursul acestei vizite de delegația română, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu personal. [...] Comitetul Executiv consideră că aceste vizite, rezultatele lor, corespund întru totul intereselor poporului român, intereselor popoarelor chineze, coreean, vietnamez, mongol, dezvoltării continue a construcției socialiste în fiecare din țările noastre”. ■ Ziarul obține *Șase răspunsuri la întrebarea „Scânteii”* („Cum apreciați relația fundamentală tradiție-inovație în creația noastră literară și artistică actuală?”): □ **Zoe Dumitrescu-Buşulenga**: „Procesul istoric continuând și azi ca și mâine, artiștii ca și oamenii obișnuiți sunt confrunțați fără încetare cu alte necesități de creștere, dar în aceeași direcție pornită din aceleași rădăcini. Inovația este deci o atitudine de adaptare continuă la realități noi, aduse de fluviul istoriei naționale ca apele mereu altele pe aceeași matcă străveche. [...] *Experiența înnoită, individuală și socială se integrează în național fără efort și ostentație la aceia care izbutesc în mod firesc, organic*. La aceia nu va fi cu puțință ruptura de vreun fel, nici în gândire, nici în simțire, nici în limbă. Excesele vor fi întotdeauna evitate de la sine, neintrând în universul spiritual și tradiției umanistice românești. Și treptele se vor constitui normal în suișul literaturii noastre, din mulțimea documentelor vremii

noi, scrise pe pergamentul permanențelor”. □ **Ion Dodu Bălan:** „Sunt inerente artei inovațiile care-i îmbogățesc sfera de idei și sentimente concomitent cu găsierea unor noi forme de expresie. Adevăratele inovații în formă decurg firesc din inovarea conținutului. Nu interesează pe nimeni inovațiile gratuite care nu corespund unor nevoi spirituale obiective și nu depășesc stările epigonice. [...] Socialismul, al cărui țel suprem este afirmarea personalității umane, presupune o vastă muncă de edificare a conștiințelor. Literatura are o asemenea nobilă investitură: formarea omului nou, a omului celei mai înaintate societăți. Iar acest scop de esență al artei poate fi realizat numai printr-o adâncă înțelegere a raporturilor dintre tradiție și inovație în cultură, raporturi determinate firesc de sensurile majore ale dezvoltării noastre sociale”. □ **Ștefan Aug. Doinaș:** „Privită în ansamblul ei, nu există operă a unui mare scriitor român care să nu aibă și o dimensiune social-politică, iar prezența acestor valori extra-estetice în cadrul unei activități conștiente de natura ei, dovedește că – pentru un Alecsandri, Eminescu, Caragiale, Coșbuc, Goga, Sadoveanu, Blaga etc. – literatura a fost și un act de afirmare națională, de promovare a unei spiritualități specifice, a unui ethos determinat istoricește. Pentru asemenea creatori tradiția începe cu folclorul și sfârșește cu ultima operă a unui contemporan, devine – adică – factor permanent al activității lor, relație cu tot ceea ce spiritual lor simte viu în tezaurul nostru național. [...] Desigur, epoca noastră nu mai poate cultiva o poezie idilică, un optimism canonizat. Dar de la expresiile conștiinței noastre – unele de un acut dramatism – care explorează condiția umană, până la lirismul fad al sașietății e o distanță mare: distanța dintre autenticitate și pastişă, dintre poezie ca act spiritual și poematizare ca simplu tic verbal, dintre poetul de vocație și poetul de meserie”. □ **Edgar Papu:** „Actualmente, când o mare parte din literatura străină contemporană prezintă atâtea laturi dezumanizate și morbide, trebuie cu atât mai mult să evităm însușirea necritică a noului din afară. În această privință se cere adoptat numai ceea ce constituie cu adevărat un reactiv eficace pentru a ne descoperi mai luminos și mai adânc pe noi înșine. [...] Adevăratul element nou este numai cel care rămâne și după ce a încetat de a mai fi nou. În cazul nostru, el rămâne numai dacă se conexează, în varianta exigențelor de astăzi, la o permanență ce ne aparține în toate momentele. Numai astfel literatura zilelor noastre va rezista timpului, strălucind ca un mare document spiritual al societății românești socialiste”. □ **Mihai Ungheanu:** „Tradiția se impune prin capacitatea ei de a influența prezentul. Ea nu e o normă, ci un depozit de sugestii, un cumul de experiențe ce ne pot feri de tentativele inutile, importanța e deci mai ales cunoașterea valorilor literare ce se constituie, global spus, în tradiție. Suma literaturii române nu e însă totuna cu tradiția și tradițiile ei. Când se vorbește de tradițiile ei se subînțeleg, desigur, acele accente pe care literatura română le-a dezvăluit singură cu timpul, anumite frecvențe în a trata o temă sau în folosirea unei modalități. Tradiția sau

tradițiile indică deci anume linii directoare. Pentru ca ele să existe înseamnă că scriitori după scriitori, la epoca și intervale diferite, au regăsit și reluat un fir părăsit ducându-l mai departe. Tradiția sau tradițiile sunt deci ceva perfectibil și dinamic”. □ **Dan Zamfirescu:** „În tradiție vedem ceea ce este viu și actual în raport cu aspirații, idealuri, programe de acțiune ale prezentului, pe care este plasat accentul. Trecutului istoric, politic, cultural se cere considerat un acumulator de energie, la care sufletele contemporane se pot racorda spre a fi galvanizate, călitate, transfigurate prin acest contact cu izvoarele energiei înaintașilor. [...] Pentru a inova cu adevărat trebuie să nu ai obsesia inovației. Cine are ceva de spus caută chinuitor «cuvântul ce exprimă adevărul» și înnoiește implicit formele de exprimare”.

● **[„Cronica”, nr. 26]** „Arcade”, o nouă colecție a editurii Minerva, se deschide cu *Universul poeziei* de G. Călinescu, ediție îngrijită și postfațată de Al. Piru. În recenzia ei, Magda Ursache o consideră „o ediție model pentru felul cum trebuie înțeles un anume aspect tematic la un autor cu preocupări enciclopedice”. ■ În virtutea dreptului la replică, Mihai Drăgan (*Pentru adevăr*) îi răspunde lui Al. Piru, care critică modul în care a fost alcătuită ediția de articole polemice de G. Ibrăileanu, începând încă de la titlul *Campanii*. Îngrijitorul răspunde punctual, cu exemple, subliniind și umoarea recunoscută a criticului: „Că Al. Piru nu este totuși prea generos cu confrății, mai ales tineri, este știut, precum se știe că d-sa privește de sus și chiar bagatelizează acele lucrări ce ating subiecte literare socotite, nu știm pe ce teme, un fel de domeniu ce-i aparține în exclusivitate”. □ Teatrologul N. Barbu reunește în volumul *Sine ira...* (Junimea, 1971) texte de teorie și critică literară, pe care le comentează Const. Ciopraga. „De remarcat în primul rând, aspirația multilateralității, astfel încât criticul cultivă cu egală apetență eseul, studiul, articolul, medalionul, cronica, trecând de la dezbaterea teoretică la criticaaplicată sau abordând sinteza”. □ Versuri de Vasile Constantinescu. □ Cu titlul *Dimineața (în pădure)*, este publicat un fragment (cinci scene) din piesa *A treia țepă* de Marin Sorescu. □ Mihai Ursachi, entuziasmat, salută apariția în limba română a *Cântecelelor de spânzurătoare* ale lui Christian Morgenstern și, deși i se pare un truism faptul că „poezia mare se refuză traducerii”, elogiază talmăcirea creativă și expresivă a Ninei Cassian: „Succesul poetei Nina Cassian în temerara întreprindere de a da publicului de limbă română *Galgenlieder* nu este reușita unui traducător, ci izbânda unui creator. Însăși îndrăzneala generos onorată de zei, de a porni la o astfel de aventură, este curajul artistului și nu chibzuința artizanului”. □ Klaus Steinke trasează profilul lui Gottfried Benn, la aflarea veștii că editura Univers are în plan o antologie din poeziile acestuia. □ La rubrica *Moment* sunt reținute săptămânalul clujean „Utunk”, la un sfert de veac de la apariție, și ultimul supliment politic, social și cultural „Suceava”, editat de ziarul „Zori noi”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, în virtutea dreptului la repli-

că, Elena Alice Podoleanu îi impută lui Al. Dobrescu modul în care, într-o pseudo-recenzie din numărul precedent, dând titlul unui volum al său, fără să îl comenteze măcar un rând, produce „o filipică” la adresa editurii Litera care l-a tipărit. ■ Noul comitet de conducere al Asociației scriitorilor din Iași este alcătuit din N. Barbu, G. Bălăiță (Bacău), Radu Cârnecki (Bacău), Ovidiu Genaru (Bacău), Mircea Radu Iacoban, D. Ignea, C. Ștefanache, N. Țațomir, Horia Zilieru. Aceștia l-au desemnat pe M.R.I. drept noul secretar al Asociației. □ George Cuibuș continuă seria „remember-interviurilor”, publicându-l pe cel luat lui Graham Greene (1962-1970).

● **[„Flacăra”, nr. 26]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Marietta*, dedicat Mariettei Sadova. □ Valeriu Cristea recenzează volumul lui Vasile Băran, *Cuptorul de ars cărămidă*, remarcând „calitățile de povestitor ale autorului”. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre publicarea, în B.P.T., a romanului *Șatra* de Zaharia Stancu, cu o prefață de S. Damian, precum și a *Breviarului de estetică* de Benedetto Croce (E.Șt., cu un studiu introductiv de N. Tertulian). □ Semnalarea volumului *Descoperirea familiei* de Ion Brad (Dacia, ediția a III-a), precum și a volumului de versuri *Spectacol de pantomimă* de Modest Morariu (C.R.). □ Se anunță inaugurarea cenaclului „Miron Radu Paraschivescu” de către revista piteșteană „Argeș”. □ Se anunță apariția unui număr aniversar, de 500 de pagini, a revistei „Secolul 20”, la împlinirea unui deceniu de existență. □ În *Memento*, *Cinema* se anunță intenția regizorului bulgar Rangel Vâlceanov de a ecraniza viața fabulistului Esop. □ În *Memento*, *Teatru* sunt semnalate piesele *Pisica sălbatică* de Ștefan Berciu (montată la Teatrul Mic), *Spargerea de la mizeul nopții* de Miroslav Mitrovici (Teatrul de revistă și comedie „Ion Vasilescu”), *Miorița* de Valeriu Anania (Teatrul „Al. Davila” din Pitești).

● **[„Luceafărul”, nr. 26]** Marin Preda publică povestirea *Semnul șopârlei*. □ Este publicat poemul *Un tânăr care a răpus 22 de ani* de Eugen Jebeleanu și poemele *Trandafiriu* și *Nu sunt decât* de Mircea Dinescu. ■ Nicolae Ciobanu recenzează volumul de poezii *Apeiron* de Dinu Flămând despre care spune că se modelează din punct de vedere structural foarte precis pe conceptul introdus în filosofie de Anaximandru: „Într-adevăr, poezia tânărului autor face permanet dovada fascinației pentru raporturile ontice dintre ceea ce, în sfera existenței, pare a fi, de o parte, definit la modul material, iar, de alta, infinit, nedeterminat, în stare să incite spiritul uman, să-i imprime acea îmbătătoare și gravă nostalgie pentru «fața nevăzută» a lucrurilor, pentru absolut”. ■ Cezar Baltag și Fănuș Neagu dau bilete de intrare dincolo de porțile literaturii la *Poșta redacției*. ■ Sunt publicate poemele *Exil în evantai*, *Țărmurii învierii*, *Îndepărtatul cântec*, *Culoarea ca o viperă*, *Din trei mișcări* și *Sticlosul unghi* de Dumitru Constantinescu cu o introducere de Adrian Păunescu care spune despre tânărul poet: „Îl propun atenției, acum, când e profesor la Școala gene-

rală Videle [...] și când lângă tot ce avea, a câștigat o dimensiune nouă: *plăcerea de a semnifica*". □ Constanța Buzea publică poemele *Melc miop, Intrarea în râu, Memoria din care am trăit, Tot ce este, Am văzut întunericul și Rugăciunea cocoșului*. ■ Nicolae Balotă semnează articolul *Aventura dadaistă* în care vorbește despre prezența sentimentului absurdului în mișcarea născută la Zurich: „Una din temele cele mai importante la care Dada a recurs, în îndeplinirea acestei opere destructive, a fost Absurdul”. □ Alexandru Văduva publică un fragment din romanul *Dorul*, iar Traian Iancu poemul *E timpul cireșelor coapte..*. □ Mihai Pelin publică în serial articolul *În căutarea Vitoriei Lipan* continuând investigarea problemei raporturilor dintre realitate și ficțiune în romanul *Baltagul*. □ Sunt publicate povestirile *Amiază* și *La poalele lumii* de Ion Trif, respectiv Mircea Ioan Casimcea și poemele *Jertfa* și *De te-aș atinge..* de Mihai Constant Diaconescu, *Muncile*, *O vorbă uriașă* și *Vară* de Valeriu Pantazi și *A fi acolo*, *Înlăcrămată* și *Fantezie despre destin* de Mircea Micu. ■ Marin Sorescu semnează articolul *Fecioara urmărită de tăun* în care discută despre modul în care erau reprezentate personajele feminine pe scena teatrului grec: „Aceste eroine sunt țepene și statuare sufletește. Dar cum arătau ele pe dinafară, de ochii lumii? E știut că pe scenă rolurile feminine erau interpretate de bărbați [...]. Însă un ideal de frumusețe plutea în aer și grecoaicele eroine, dincolo de tragedie, trebuie să fi fost de o mare noblețe trupească”. □ La rubrica *Sport* Adrian Păunescu scrie articolul *Două feluri de cotozoagă*. □ În articolul *Despre gelozie* semnat de Teodor Mazilu se discută despre legătura dintre iubire și gelozie. Pornind de la experiențe povestite de prieteni sau cunoștințe și, evident, de la propria experiență, Teodor Mazilu ajunge în final să spună faptul că „sigur, am fost și eu ros de gelozie și poate am să mai fiu dar știu, simt că gelozia nu face parte din lumea iubirii. Că o iubire care trebuie păzită, supravegheată, alimentată, admonescată nu este iubire”. □ Sașa Pană semnează articolul *Chenar îndoliat* unde vorbește despre stingerea din viață, la Paris, a poetei Filip Corsa: „A făcut parte din echipa neconformistă de la «Contimporanul» lui Ion Vinea. Aici poezia ei, pornită de la simbolism și înrâuriri fundoiene, a reușit foarte curând să aducă un sunet personal și aliniat grupului înnoitor al liricii românești”. ■ Sunt publicate poemele *Ultimul cânt, din exil, Scară, Sentiment al timpului, Dă-mi ziua mea, Drum la Agrigentum* și *Verde derivă* de Guido Cavalcanti, *Despre morminte* de Ugo Fuscolo, *Dulcele timp* de Diego Valeri, *Dacă tu, frate* de Giuseppe Ungaretti, *Și tu mă vei asculta* de Alfonso Gatto și *De fragedă femeie răsturnată printre flori* de Salvatore Quasimodo în traducerea lui Ilie Constantin.

27 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8829] Din *O amplă acțiune constructivă în slujba unității țărilor socialiste, a coeziunii forțelor antiimperialiste, a păcii și colaboră-*

rii între popoare aflăm că „Întregul popor român aprobă cu hotărâre și satisfacție rezultatele vizitei delegației de partid și guvernamentale, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în țările socialiste din Asia”. Urmează paginile dedicate mesajelor de sprijin sub titlul *Întregul popor român aprobă cu hotărâre și satisfacție rezultatele vizitei delegației de partid și guvernamentale, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în țările socialiste din Asia*. Printre aceste mesaje găsim: □ *Cu inimă curată* privește Zaharia Stancu recenta vizită a conducerii de partid în țări comuniste din Orientul îndepărtat: „Convingerea poporului român, convingerea întregului nostru partid comunist și a conducerii sale este că, până la urmă, socialismul va învinge pretutindeni. În vederea atingerii acestui scop este necesar ca partidele comuniste și muncitorești de pe întreaga suprafață a globului să acționeze unite, să facă front comun în fața imperialismului. În timpul călătoriei în Asia s-a verificat, încă o dată, justețea politicii noastre externe, dreptatea cauzei noastre. Călătoria în Asia a constitui o întărire a politicii noastre externe. Promotor neobosit al luptei pentru unitatea partidelor comuniste și muncitorești, pentru pacea și colaborarea popoarelor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a acționat și în această lungă și importantă călătorie cu sprijinul întregului nostru partid, cu sprijinul deplin al întregului nostru popor. Cu inima curată”. □ Cam același lucru, dar cu propriile-i cuvinte, spune Adrian Păunescu în *Țară cu ferestrele iluminate*: „Și iarăși – făcând un lucru care de asemenea se face des, pentru că adevărul obligă la acest ritm – trebuie spus că întâile merite pentru acestea toate revin tânărului nostru conducător, acestui mare lider politic al contemporaneității, felului iluminat și special în care ochii lui știu să privească în față adevărul (nu doar o imagine a adevărului), înflăcăării cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu își slujește națiunea, neclintirii cu care crede în unitatea forțelor progresiste de pe tot pământul, dragostei lui pentru om și urii lui contra inerției, oboselii, arbitrarului și altor asemenea plăgi ale omului”.

28 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8830] Cu *Adeziune unanimă, sprijin deplin* ziarul continuă să publice mesaje de adeziune la vizitele oficiale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu în Asia. Și Aurel Baranga se alătură cu mesajul de sprijin *Spiritul de înaltă responsabilitate comunistă*: „Prestigiul României, sporit prin această călătorie, contribuie la creșterea prestigiului statelor socialiste, constituie un aport esențial la lupta omenerii pentru viitorul ei de pace, progres și civilizație. Iată o parte din numeroasele temeuri care mă îndeamnă să-mi declar și acum, ca în atâtea alte prilejuri, satisfacția deplină pentru politica partidului, adeziunea la principiile ei internaționaliste și în același timp adânc patriotice”.

• [„Viața studentească”, nr. 26] În grupajul *O vizită cu amplă rezonanță politică, istorică și internațională, generatoare de unanim entuziasm în inimile*

și conștiințele noastre, acad. prof. Mihai Beniuc rezumă vizitele lui Nicolae Ceaușescu în Asia, prin articolul *Succesul delegației noastre a fost deplin*: „...N-a fost o simplă vizită cu schimburi de vederi în R.P. Chineză, R.P. Democrată Coreeană, R.D. Vietnam și R.P. Mongolă, ci o luare de contact care nu lasă doar urme puternice, ci deschide drum pentru fortificarea legăturilor multilaterale și întărirea generală a frontului socialist pe temelia sa marxist-leninistă, într-un adevărat spirit revoluționar internaționalist. De fapt, este o încoronare a politicii externe, în corelație cu cea internă, a P.C.R., de ani de zile, dusă susținut de tovarășul Ceaușescu, în consolidarea unității dintre toate țările socialiste și a decisivei luări de atitudine împotriva imperialismului, tot mai acerb în agresivitatea sa, îndeosebi în țările din Asia. [...] Entuziasmul cu care delegația noastră a fost primită pretutindeni de conducătorii de partid și de stat, precum și de masele populare e un semn al rezonanței profunde a poziției P.C.R. în problemele de politică externă, exprimată deschis în fața lumii prin tov. Nicolae Ceaușescu. Prin glasul său a vorbit voința unui întreg popor, dornic de omenie și dreptate, constructor al socialismului, multilateral dezvoltat, înfocat apărător al păcii popoarelor”. ■ Alt grupaj aduce *Argumentele unei promoții*, și este deschis de Tudor Octavian în numele redacției; semnează articole (la absolvirea facultății) Emanuel Isopescu, Facultatea de Litere, București – *Titlul dobândit astăzi ne obligă*, Mihai Tatulici, Facultatea de Filologie, Iași – *Unitate de idei, unitate de conștiință*, Ion Cristoiu, Facultatea de Filosofie, Cluj – *Suntem apreciați ca speranțe*. □ La *Repertoriile vacanței M.N.* Rusu recomandă cărți spre lectură, cum ar fi: *Renașterea, Umanismul și dialogul artelor* de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Albatros, *Istoria teatrului universal* de Vito Pandolfi la Meridiane, antologia *Filosofia indiană în textele ei*, lucrare alcătuită și tradusă de Sergiu Al. George, Ed. Științifică, dar și seria de *Inedite* de la C.R., condusă de Mihai Gafița: *Banchetul meu* de Ion Minulescu, *Primele poeme* de Tristan Tzara, *Jocurile Daniei* de Anton Holban, *Privești* de B. Fundoianu, *Vizuina luminată* de M. Blecher.

29 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8831] Continuă mesaje de adeziune la politica partidului. □ Al. Andrițoiu, *Aprobare – cu litere de aur*: „Aprobăm cu inima și cugetul activitatea rodnică și creatoare a delegației noastre de partid și de stat, care, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, a vizitat țările socialiste din Asia, ducând cu sine mesajul internaționalist și prietenesc al politicii noastre. [...] Ne dăm întreaga adeziune activității internaționaliste a partidului nostru, dinamismul ei creator și optimist, în care prezența prestigioasă a tovarășului Nicolae Ceaușescu ne întărește mândria de a aparține unui popor harnic și cinstit, sincer și devotat patriei noastre, omenirii din care face parte”. □ Radu Beligan, artist al poporului și director Teatrului Național „I.L. Caragiale”, *În*

numele făuririi unei lumi a respectării dreptului popoarelor, a legalității internaționale: „Nu o dată istoria a avut de înregistrat consecințele nefaste ale politicii de subordonare a dreptului în fața forței. Iată de ce principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectului și avantajului reciproc – norme de bază ale legalității internaționale – sunt considerate ca piloni ai civilizației contemporane, cheia de boltă a unor relații raționale, în stare să răspundă intereselor omenirii, vocației ei către construcție și pace. Și nu pot să nu încerc un sentiment de satisfacție adâncă, de mândrie patriotică, știind că aceste norme au fost reafirmate prin intermediul vizitei în țările socialiste ale Asiei, a delegației de partid și de stat conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu – reprezentant fidel al năzuințelor națiunii noastre, purtător neobosit al mesajului ei de pace și prietenie între popoare, militant energic pentru cauza unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a tuturor forțelor antiimperialiste. Consensul la care s-a ajuns în comunicatele semnate de conducătorii de stat și de partid al unor popoare ce însumează aproape un miliard de oameni, dobândește semnificații care nu pot scăpa nimănui. Este un rod de aur pentru umanitate”.

30 iunie

• [„**Munca**”, nr. 7345] Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică textul *Ziua învățătorului*. □ În rubrica *Din patru puncte cardinale*, se relatează despre intenția studenților Colegiului pedagogic Padgate din Anglia de a pune în scenă textul dramatic *Triumful lui Horus* din literatura egipteană antică.

• [„**Scânteia**”, nr. 8832] Deși se oferă informații despre *Vizita președintelui consiliului de stat al României, Nicolae Ceaușescu, în Finlanda*, continuă să apară mesaje de adeziune față de rezultatele întâlnirilor lui Ceaușescu cu lideri comuniști din Asia. □ Eugen Barbu, *Un conducător cum și-a dorit și cum își merită poporul român*: „Ca unul care aderă nemijlocit la această politică pe care nu încetez s-o numesc exemplară, țin să-mi exprim satisfacția adâncă pentru vasta și raționala activitate depusă în numele colaborării socialiste, să aduc încă o dată omagiul celei mai depline sincerități tovarășului Nicolae Ceaușescu în a cărui persoană văd pe cea mai strălucită figură a vieții noastre publice din acest secol al confruntărilor și dinamismului politico-social”. □ Sub titlul *Aprobarea și sprijinul întregii noastre națiuni socialiste* găsim prezentate, pe scurt, mesaje ale unor instituții: „În telegrama adresată de Academia Republicii Socialiste România se arată, printre altele: «Membrii Academiei, cercetătorii științifici și toți oamenii muncii din Academia Republicii Socialiste România vă roagă să primiți, tovarășe secretar general, mărturia întregii lor satisfacții față de rezultatele vizitei făcute de delegația de partid și guvernamentală, condusă de dv., în țările socialiste din Asia, față de munca dv.

plină de devotament pusă în slujba întăririi unității țărilor socialiste, a triumfului cauzei socialismului în lume. Alături de toți cetățenii patriei noastre, suntem însuflețiți de o profundă mândrie patriotică pentru activitatea delegației, expresie concretă a solidarității internaționaliste, a năzuințelor de pace și progres ale întregului nostru popor, constructor al socialismului». [...] «Cadrele didactice și studenții – se subliniază în telegrama adresată de rectorul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, prof. dr. docent Ion Creangă – au urmărit cu deosebit interes și satisfacție vizita delegației noastre de partid și guvernamentale în țările socialiste din Asia, confirmare strălucită a politicii externe a partidului și statului nostru, de prietenie, alianță și colaborare cu toate țările socialiste. Reafirmăm din toată ființa adeziunea noastră la politica înțeleaptă a P.C.R. și vă rugăm să fiți sigur, stimate tovarășe secretar general, că nu vom precupeți niciun efort în munca noastră de zi cu zi, pusă în slujba progresului social și a păcii în lumea întregă»”. ■ La rubrica *Adnotări*, I. Protopopescu critică *Anonimatul cenaclului literar*: „Ca membru al cenaclului literar «Barbu Ștefănescu-Delavrancea» m-am întrebat, adeseori, din ce cauză unele din cenaclurile bucureștene, sau din provincie, sunt lăsate la ora actuală oarecum la voia întâmplării, fără un sprijin competent și statornic. N-am reușit însă să găsesc un răspuns satisfăcător la întrebare. [...] Slăbirea interesului pentru activitatea cenaclurilor literare, anonimatul în care multe își desfășoară activitatea, conținutul facil al unor creații ce se propun spre lectură, cât și al discuțiilor ce au loc, participarea sporadică a membrilor cenaclurilor la activitatea culturală a localităților, a colectivelor de muncă din care fac parte îndreptățesc cerința revizuirii modului de a îndruma și sprijini aceste nuclee ale vieții culturale”. ■ Emil Vasilescu, *Poezie anapoda*, comentează volumul *Templu cranian* de George Mehedinți, considerând că „nu-i prima oară când întâlnim în Editura Litera cărți care trădează un veleitarism liric fără perspectivă. [...] Tonul versificației este strident, de alămuri lovite cu furie. Ce iese din acest alambic sonor probabil că nici autorul însuși nu pricepe. [...] Compuneri precare, alcătuiți de cuvinte rizibile, împrăștiate într-un volum ce se vrea.. antirutinier. E cazul să subliniem că din incubator nu ies poezii, și că, de când se face poezie, cuvintele aruncate anapoda pe hârtie sfârșesc jalnic la coșul, să-i spunem, al uitării. Ne rămâne cel puțin consolarea că autorul, tipărindu-și volumul în Editura Litera și-a plătit singur.. eroarea”.

[IUNIE]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 6] Ana Blandiana combate în eseul ei rigiditatea axiomelor latine, așa-zisele adevăruri imuabile ce produc o gândire osificată, aici punând în discuție aforismul „de gustibus non disputandum” și șarjând pe ideea evidentă a nașterii gusturilor din „vacarmul opiniilor, din gălăgia disputelor” (eseul *De gustibus*) ■ Dumitru Radu Popa îndreaptă atenția asupra unui tânăr

prozator student, Mircea Constantinescu, aflat la a treia carte (articolul *Un student la a treia carte: Mircea Constantinescu*). □ Marian Popa folosește metafora sintagmei „theatrum mundi”, lumea ca teatru și teatrul ca lume, pentru a releva prezența ei la Dante, Goethe, Kafka, Shakespeare, Beckett, Eugen Ionescu (articolul *Theatrum mundi*). ■ La post-restant, Stefan Iureș îi răspunde lui Lucian Chișu apropo de poeziile trimise la redacție, apreciate, în mare, pozitiv, dar „nu vom bisa decât după un salt calitativ”. ■ Despre cartea de debut al lui Mircea Dinescu (fost elev al liceului I.L. Caragiale din București), despre evoluția lui ca poet și despre cum a fost primită poezia lui de către critică, se discută într-o „masă rotundă” la care participă câțiva dintre colegii lui de generație, precum Irina Gorun, Rodica Simion, Dinu Adam. ■ Dedicată majoritar descoperirii de noi talente printre elevi și studenți și producțiilor lor literare, găsim în paginile revistei, din când în când, nume care s-au făcut cunoscute în literatură, precum Florin Iaru (pe atunci elev la Liceul I. Neculce din București) care semnează o parabolă intitulată *Broasca*. ■ Este publicat cu un grupaj de șase poezii, ocupând o întreagă pagină, tânărul Dan Verona. ■ Antoaneta C. Iordache scrie o proză umoristică cu titlul *L-ați cunoscut pe Sisif ?* ■ Maria Olaru se întreabă dacă opoziția dintre obiectul unicat și obiectul industrial, de serie, poate fi anulată (articolul *Reconciliere între unicat și producția în serie?*) ■ Din nou, Natalia Seleșteanu traduce părți importante din studiul *L'art et le non-art* a lui Joseph Emile Müller (1970), care denotă o preocupare constantă de educație estetică asupra publicului român.

● [„Argeș”, nr. 6] *Premiile literare Argeș* au fost acordate următorilor : Premiul de onoare – Emil Botta (*Cavaler al crinului*), Premiul de poezie – Ileana Mălăncioiu (pentru volumul *Către Ieronim*), Premiul pentru istorie literară – Dan Zamfirescu și G. Mihăilă, Premiul de debut – Dan Rotaru (pentru volumul *Plânsul oglinzilor*) și Miron Cordun (pentru placheta *Edict*). ■ Ancheta revistei se intitulează *Vă place Alecsandri?* Răspund Virgil Teodorescu, Mihai Moșandrei, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Gabriela Melinescu, Otilia Nicolescu, Cezar Ivănescu. Întrebările au fost următoarele : „– *Ce șanse de supraviețuire acordați pastelului?*”, „*Vă plictisesc Hokusai sau Utamaro?*”, „*Socotiți elementar codul pastelului? Contemplație sau implicare?* □ Sunt publicate poezii de Victor Eftimiu, Virgil Teodorescu, Cezar Baltag, Ileana Mălăncioiu, Paul Emanuel ■ Tema de la secțiunea *Pentru și contra este Maioreșcianism?* - *Alexandru George* analizează astfel poziția de maioreșcian a lui E. Lovinescu, afirmând că maioreșcianismul a fost pentru cel din urmă „o armă de luptă”, preluată din ideile referitoare la „principiul esteticului”, precum și pe cele promovate în cenaclul Junimea. Ceea ce îl diferențiază de Maioreșcu pe Lovinescu este faptul că viziunea lui este mai largă și nu cuprinde doar latura esteticofilozofică. Lovinescu s-a format ca un critic strict, pe când, la Maioreșcu, analiza autorilor a fost una sincopată. Cei care l-au infleunțat pe

Lovinescu sunt: A. France, Faguet, Gourmont. □ I. Negoïtescu discută despre revistele „Tribuna”, „Contemporanul”, „Echinox”, „Amfiteatru”. □ Sub titlul *Trei poeți*, M. Petroveanu discută despre Ion Nicolescu („o poezie de efect burlesc prompt”), Nora Iuga („Certificatul suprem de poezie îl acordă însă încercarea trăirilor fictive”) și Anghel Dumbrăveanu. ■ *Cronica literară* este semnată de Valeriu Cristea și se referă la Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*. Este apreciat stilul frazării și al evocării în acest al doilea roman al tânărului scriitor, dar este atrasă atenția asupra unor strategii utilizate care scad valoarea cărții, și anume realismul imediat sau iluzia actualității, concluzia fiind aceea că este un roman „inegal” ■ În secțiunea *Caligrame*, Dana Dumitriu comentează *Cartea de proză*, mai precis pe Mircea Ciobanu (*Cartea fiilor*), Sorin Titel (*Lunga călătorie a prizonierului*). □ Florin Manolescu le prezintă, în secțiunea *Cartea de poezie*, pe Nina Cassian (*Cronofagie*) și Gabriela Melinescu (*Boala de origine divină*). ■ În *Biblioteca Argeș* apărută sub îngrijirea lui Gh. Tomozei, Paul Anghel este prezent cu *O istorie posibilă a literaturii romane*, din care sunt extrase temele *Barochismul culturii românești*, *Sucesiunea istorică a modelelor de timp și Cronologie sau model temporal?* ■ *Moment Miron Radu Paraschivescu* cuprinde un interviu realizat de Ilie Purcaru în 1962: conține discuția asupra temei condiției estetice a poeziei militante; Cu același prilej se anunță deschiderea cenaclului *Miron Radu Paraschivescu*, ai cărui membri sunt Ilie Purcaru, Mihai Ilovici, Miron Cordun, Cezar Ivănescu, Gheorghe Tomozei ■ *La Întrebări ale prozei de azi: Moromete nu moare, Moromete tratează*, răspund Sânziana Pop și Radu Cosașu. □ Sânziana Pop : „Din punct de vedere al disperării umane, Moromete nu este cu nimic mai prejos decât Cidul, cu toate că nu-și vâra tradiționala sabie în piept. Adevărat : Moromete nu moare. Moromete tratează, dar este oare mai puțin ? Cine a hotărât că moartea este mai mult decât viața ? ... Tragicul nostru este mai sincer, el depinde de cum suferă omul și nu de cum ar trebui să sufere omul, dar cred că mentalitatea etică contemporană este mult mai aproape de această dimensiune decât de săbii și de sinucigași. În ce privește proza noastră actuală, dimensiunea ei tragică nu este alta. Am dat exemplul Morometilor. Exemplele se pot înmulți, nu mult, dar se pot. Și fără-ndoială: dimensiunea tragicului, în literatura română ca și aiurea, este de extracție pur socială și pur istorică – și concluziile se văd”. □ Radu Cosașu : „Pentru a fi tragici și deci politici, nu trebuie doar «să te implantezi», ci implantându-te, să descoperi dreptatea, iar pentru a descoperi această dreptate trebuie să ajungi la adevăr [...] iar spunând adevărul să alungi orice ispită a minciunii. La noi nu s-a făcut ieri proză socială, ca să trecem azi cu mult tam-tam la proza politică – ci s-a făcut (și în acest impersonal «s-a» recunoscut și mai vechile mele «mămuțe personale») multă, prea multă proză mincinoasă, deci restrângându-se tragicul (ca și marele comic, marea noastră vocație comică). Am intrat în altă

fază față de social sau politic (într-o literatură care a dat *O scrisoare pierdută*, *Răscoala*, *Patul lui Procust*, *Moromeții* sau *Creanga de aur*), ci față de adevăr. În ultimii ani, am fost învățați nu numai să ne întoarcem la adevăr, dar să-l și respectăm și să-l apărăm. Fără conștiința acestui fapt fundamental pentru creația literară necesară, fără a hrăni și a apăra zilnic această conștiință, e zadarnic să mai discutăm despre liric și epic în romanul românesc.” □ Simion Bărbulescu se pornuță pe marginea poeziei lui Radu Cârnelci în rubrica *Incidențe – Vocație* □ Casetă despre moartea poetului argeșean Florin Mihăescu, de Mihai Ilovici □ Articol despre N. Iorga, de Al. Cerna-Rădulescu: *Arbori în țara promisă: N. Iorga*.

● [„Astra”, nr. 6] În cadrul rubricii *Seminar*, sub denumirea *Ce ideal de artă și literatură afirmă premiile Uniunilor de creație*, Adrian Marino publică articolul *Prezența criticilor*, aducând o serie de obiecții atât cu privire la alcătuirea juriului, cât și la identitatea valorică a laureaților. Teoreticianul și criticul lietrar vine, printre altele, cu argumentul premiilor Goncourt și Renaudot, din spațiul francez de cultură, a căror desfășurare se ridică la dimensiunile unor adevărate „evenimente literare”, precedate și urmate de dezbateri aprinse cu privire la opțiunile juriului format, de fiecare dată, din personalități reputeate din domeniul literar. Ar fi fost de dorit ca majoritatea juriului care a hotărât acordarea premiilor să fie reprezentată de critici și cronicari literari, iar în ceea ce privește literatura propusă pentru evaluare, în domeniul poeziei, puteau fi incluși în lista premergătoare selecției Ion Caraion, Virgil Teodorescu, Tudor George, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu. Secțiunea de proză a fost, în opinia lui Marino, bine reprezentată de Augustin Buzura, Romulus Guga, Radu Petrescu s.a. Volumul lui Nicolae Manolescu, *Contradicția lui Manolescu*, i se pare a fi fost suprasolicitat, în raport cu valoarea lui reală – la secțiunea *Critică*, comparativ cu volumele unor S. Damian și Valeriu Cristea, iar la secțiunea *Teatru*, premiul acordat lui Alexandru Mirodan este „de ordinul prestigiului”. □ În cadrul aceleiași rubrici, Mihai Ungheanu, în articolul *Inexplicabila tăcere*, remarcă, la rândul său, puținătatea criticilor – membri ai juriului care a acordat premiile Uniunilor de creație, în sectorul literar, remarcând faptul că, „în cazurile în care critica a reușit să-și impună punctul de vedere” – acest lucru „a fost rezultatul unor acțiuni critice patronate anterior de reviste”, așa cum s-a întâmplat cu Augustin Buzura, al cărui roman, *Absenții*, a fost validat estetic în paginile „României literare” și în cadrul unui colocviu critic, sau cu volumele publicate în colecția critică a editurii Cartea românească și, evident, intrate în cursa pentru premii – Nicolae Manolescu, *Contradicția lui Maioreșcu*, Valeriu Cristea, *Interpretări critice* și S. Damian, *Intrarea în castel*. De asemenea, Mihai Ungheanu obiectează cu privire la premiile pentru debut a lui Alexandru Paleologu, cu volumul *Spiritul și litera*, apărută la Eminescu, în condițiile în care eseistul era deja cunoscut publicului avizat prin eseurile și

articolele publicate în revista „Viața românească”. La secțiunea *Critică literară* s-ar fi convenit să între în competiție și volumele semnate de Nicolae Balotă – *Urmuz și Labirint*, Ion Negoitescu – *Eugen Lovinescu și Însemnări critice*, Eugen Simion – *Eugen Lovinescu*, Al. George – *Marele Alpha*, Cornel Regman – *Cică niște cronicari*. La secțiunea de *Poezie* au fost premiați Ana Blandiana și Ilie Constantin care, însă, nu au publicat, în 1971, volume remarcabile de poezie, fiind lăsați deoparte Nina Cassian, Ileana Mălăncioiu, Tudor George etc. ■ Suplimentul „Astra literară” propune, la rubrica *Poezia lunii*, realizată Virgil Teodorescu, un *Sonet* al lui Dimitrie Cuclin, publicat, anterior, în „România literară”, nr. 20 din 13 mai 1971, p. 7. ■ Intervievat de Nicolae Florescu – *Constantin Ciopraga despre modelul „gânditorului nocturn”* – profesorul universitar ieșean rememorează atmosfera culturală a Iașului din vremea studenției sale, întreținută de revista „Însemnări ieșene”, de „Jurnalul Literar” al lui G. Călinescu și de prezența unor scriitori de talia lui Sadoveanu, Topîrceanu și Otilia Cazimir. Asumat ca model intelectual și critic, Garabet Ibrăileanu ilustrează, pentru Constantin Ciopraga, „pendularea între raționalism și lirism, între entuziasm și îndoială”, această bipolaritate exemplificând „modul superior de a fi al unui om adevărat”. Autor al unor monografii dedicate lui Calistrat Hogaș și George Topîrceanu, Ibrăileanu „reconstituie fizionomia spirituală a unei epoci” consultând colecțiile de manuscrise existente pentru a identifica „elementele primordiale în urmărirea și descifrarea profilului uman al creatorului” – inclusiv prin analiza atentă a tăieturilor și a tipului de scriitură – văzute drept „fragmente plene ale unei existențe”. În ceea ce privește o posibilă istorie a literaturii române moderne, Ciopraga optează pentru „metoda prescurtărilor lansoniene”, deopotrivă universitară și eseistică. ■ În acest număr, publică poezii Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Verona Brateș, Dumitru Titus Popa, Constantin Ciolacu, Ștefan Stătescu, precum și poeți care au debutat în revista „Astra” – Dana Duma, Eugenia Russ, Ilie Roman, Ene Maria etc. ■ Semnează bucăți de proză scurtă, în acest număr, Ana Călin, Vasile Hriștea. ■ Mircea Ciobanu semnează *epistola a XVIII-a despre înlocuire*. ■ Redactorul „Astrei”, Nicolae Stoe, propune cititorilor revistei un tânăr poet – Viorel Sîmpetrea. ■ În cadrul rubricii *Speculații critice*, Voicu Bugariu publică articolul *Critica și posteritatea*, în care discută despre funcțiile și menirea acestei activități care își revendică tot mai insistent statutul de activitate creatoare similară literaturii. Unul dintre efectele acestei stări de lucruri este „sentimentul că realizările criticii au dreptul la o viață literară lungă”, motiv pentru care sunt preferați scriitorii consacrați, eventual validați ca atare de revistele și publicul din capitală, care „impun lecturile celor din provincie”. În opinia cronicarului literar, însă, „sensul prim al activității de critică este unul investigativ”, iar „prospețimea discursului critic ține de iconoclastia preferințelor”. Mai mult, „un critic care scrie doar despre cărțile la modă, invariabil pozitiv, riscă să se

blazeze pretimpuriu, să-și tocească stilul și preferințele asociaționale”. Tocmai de aceea, o definiție *ad-hoc* a criticii este aceea de „a nega în mod deschis, curajos, a afirma doar scrierile pe care în mod intim, sincer le socotește valoroase, iată calea spre posteritate a criticii”. Căci, conchide Voicu Bugariu, „doar o tensiune autentică a opțiunii asigură textului critic rezistență și îi înobilează efemeritatea”. ■ Rubrica *Note de lector* propune o recenzie la *Calendarele românești sibiene (1793 – 1970)*, volum întocmit de Elena Dunăreanu, publicat de Biblioteca Astra și dând seamă, în opinia recenzentului, Bucur Țincu, de „unitatea culturală a românilor”. □ Tot aici, George Boitor prezintă volumul lui Mircea Micu, *Teama de oglinzi*, apărut la Eminescu, în 1970. Aflat la al doilea volum al său, după *Noaptea risipitorului*, poetul Mircea Micu cultivă un stil „planturos și naiv, asemeni rapsozilor, duios și tandru încă, făuritor de fine arabescuri lirice, profund și elegiac”. Titlul volumului reprezintă „strigătul omului care se teme de duplicitatea ființei sale, de împărțirea și absorbirea ei spre rosturi nefirești”. □ Al. Ștefănescu prezintă al doilea roman publicat de Alexandru Deal, *Lașii*, apărut la C.R., în care vede o reeditare a consistenței și a eșecurilor romanului anterior, *Nisip*, publicat la E.P.L. în 1968. Problemele identificate de recenzent sunt numeroase, și privesc atât conținutul, cât și aspectele formale ale volumului, cum ar fi aceea că „translațiile imprevizibile de la lumea din afară la cea dinăuntru derutează imaginația” cititorului, sufocă, adesea, „fapte de un ritm antrenant” care se pierd în favoarea intenției scriitorului de a surprinde viața lăuntrică a personajelor, demers care eșuează, însă, în „grotesc și carnavalesc”. □ Sub inițialele E.R. este comentat, pe scurt, romanul polițist al lui Nicolae Stoe, *Asasinul coboară cântând*, în care se regăsește „această nelegiferată înțelegere între cititor și scriitor”, reprezentând „o fascinantă plăcere reciprocă de a se juca povestind întâmplări formidabile”. □ I. Candianu recenzează antologia *Poezia criticilor*, realizată de Florin Manolescu, în care cele 160 de pagini de texte poetice sunt completate de cele 70 de pagini ale *Introducerii* în care antologatorul încearcă „să demonstreze că poezia criticilor este o utopie, un succedaneu artificial, o ilustrare de principii”, polemizând, suplimentar, cu potențialii „susținători ai ideii că poezia criticilor poate spera la un regim estetic de prim ordin”. Contraexemplele care pot fi invocate aici sunt, printre alții, Ștefan Augustin Doinaș și T.S. Eliot. □ V. Titu comentează volumul de versuri *Cântece în casa nimănu*, publicat de Mihai Bărbulescu, care, urmând volumului *Vocală în vârful piramidei*, publicat anterior, reprezintă o „parte secundă a unui mare poem unitar, exceptat de teribilism juvenil, dar a cărui dominantă rămâne lirismul grav, dens, de factură preponderent cerebrală”. Aparținând familiei de spirite a „poetilor intelectuali”, Mihai Bărbulescu își exprimă, prin titlu, „orgoliul superior vizând eliberarea de sub posibilele influențe”. □ *Memoriile* lui Demostene Botez, recenzate de Anatol Ghermanschi, care inaugurează noua serie de Memorialistică a Edi-

turii Minerva, cuprind, în prima lor parte, amintiri, și nu memorii propriu-zise, iar în a doua parte, portrete ale unor ilustre figuri ale culturii române, concentrate în jurul revistei „Viața românească”. □ Volumul de teatru *Vegetarieni și carnivori*, publicat de Ilie Păunescu, este recenzat de Ermil Rădulescu, cele trei piese de teatru – *Maria 1714* – prezentând drama lui Constantin Brâncoveanu, *Tatăl nostru pe întuneric* și... *Și-atâta iubire* propunând o evidentă unitate conceptuală, dată de drama celor care se urăsc – sau care ar trebui să se iubească – și care „nu se pot pierde, nu se pot despărți, nu se pot ascunde” unii de alții. ■ Eugen Barbu publică un fragment din *Jurnalul de călătorie (1962 – 1970)*. ■ Gherghinescu Vania publică un *Creion* dedicat lui Petru Comarnescu, decedat, semnat al *Prefetei* la traducerea romanului lui Alain Fournier, *Les Grandes Meaulnes*, traducere realizată de Domnița Gherghinescu Vania. ■ Mircea Ciobanu publică un alt fragment din *epistola a XVIII-a despre înlocuire*. ■ Volumul de versuri al lui Coman Șova, *Astrul nimănui*, este prezentat de A.I. Brumar, titlul plasând, de la bun început, poezia „sub specia reprezentării [...] ca o întindere, o tensiune între cuvinte”. „Multe dintre poemele lui Coman Șova sunt rugi laice, povestind o lungă și lentă cădere”, căci poetul „se supliază pentru orice, scoțând din toate un efect de rotire înceată a lumii spre cuvinte”. ■ Tot A.I. Brumar recenzează și volumul de versuri al lui George Alboiu, *Edenul de piatră* – C.R., București, 1970, identificând, în scriitura unui poet „cu vocația metafizicului”, un univers descris „în cheia inefabilă a pre-conceptului”. Martor la „atâta eternitate, poetul se simte ca trestia lui Pascal, tăcerea infinită îi produce teamă”, fapt relevant în raport cu „ambitiția poetului de a zice despre esențele lumii” într-un limbaj marcat de „precizia cu care poetul ia în cuvânt tot ceea ce lucrurile, în alte stadii ale petrecerii lor, au inexprimabil”.

● [„Ateneu”, nr. 6] Cunoscând faptul că „o revistă se definește nu numai prin personalitatea redactorilor ei, ci și – mai ales – prin aceea a colaboratorilor”, Constantin Călin semnează editorialul *Colaboratorii*, în care aduce în discuție maniera în care o publicație își alege colaboratorii, „cum lucrează cu ei, cum își mărește numărul lor”. Aspectul i se pare jurnalistului deosebit de important, deoarece colaboratorii, în funcție de tipul de solidaritate pe care îl stabilesc cu redacția, „alcătuiesc *gruparea* unei reviste, adică o solidaritate bazată în primul rând pe afinități intelectuale (ideologice estetice, morale)” (sunt date de exemplu revistele din trecut: „Dacia literară”, „Convorbiri literare”, „Viața românească”) sau „creează *grupul*», o unitate-bloc, închisă, limitată, inaccesibilă” a cărei solidaritate se bazează „pe un principiu sentimental, ori pe interese minore, ori pe un program de minimă audiență”. De aceea, C.Călin crede „că ideea de *grupare* trebuie salutată, susținută, ilustrată”, în timp ce „ideea de *grup* [...] trebuie, în actualul sistem de presă, respinsă”. Însă cea mai mare parte a articolului analizează problema colaboratorilor în

cazul revistelor locale de cultură, care, având în față o dublă solicitare – „de a realiza o largă difuziune în plan orizontal, geografic și alta pe verticala profesiunilor intelectuale” – vor „să demonstreze existența reală a unor individualități valoroase, locale, în diferite domenii ale culturii – cu un număr restrâns de colaboratori”. ■ În rubrica *Aniversare UNESCO – 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga*, Dan Zamfirescu publică articolul *Nicolae Iorga, contemporanul nostru*, atributul din titlu fiind justificat prin evocarea unor repere din activitatea culturală și politică a celui omagiat: „Dacă existența «omului care a fost» rămâne, dincolo de toate omenescile-i scăderi, una din existențele eroice, din care noile generații pot învăța mereu ceea ce înseamnă iubirea de patrie, jertfa de fiecare zi a muncii disciplinate și neconținute pentru înălțarea ei și jertfa supremă în ceasul supremului examen, opera lui Nicolae Iorga se cere descifrată astăzi într-o altă perspectivă. [...] Iorga rămâne exemplar ca om de știință, [...] Iorga a fost nu numai cel mai mare specialist în istoria universală a vremii, cel mai mare profesor în această materie, ci și un consecvent căutător al căilor viitoare de evoluție a umanității.[...]Istoria universală trebuie să deprindă popoarele a se cunoaște și a se prețui reciproc. A deprinde pe oameni să-și contemple trecutul propriului popor în perspectiva rolului pe care fiecare popor l-a avut de jucat în înaintarea umanității și în perspectiva rolului ce-i revine fiecăruia pentru viitor a fost supremul țel al savantului român”. ■ Adrian Marino publică partea a II-a a studiului *Antiliteratura ca metodă*, unde evidențiază ideile susținute de unele cercuri ale „criticii noi”, practicate de dadaști, suprarealiști sau la revista „Tel Quel”, dintre care sunt discutate: „devalorizarea sistematică a noțiunilor de *operă* și *autor*”; „contestarea ideii de *creație*” prindemitizarea și demistificarea prin diferite metode anti-«metodă» ca depersonalizarea, anonimizarea și generalizarea „creației”; răsturnarea tehnicii compoziției, prin atribuirea unui rol esențial hazardului, improvizației, aleatorului, metodei colajului, intertextualității în realizarea textelor; declararea superiorității *activității creatoare* față de *creație*: „Contestată în esență și incapabilă să răspundă la întrebarea *cum* și *de ce* este «făcută», literaturii nu-i rămâne altă posibilitate decât să încerce «să se facă», să se transforme într-o tentativă autonomă, în experiență, proiect, risc și aventură «în sine»”; „*insistența meditație asupra posibilității creației*”; eliminarea anecdoticului „a ficțiunii, a fabulației sub orice formă, a imaginarului duce la de-literaturizare și de-poetizare, actualizând teoria hegeliană a „morții artei”. Articolul este interesant și prin includerea poezilor și prozatorilor români (Tristan Tzara, T. Arghezi, I. Minulescu, I. Vinea) printre adepții metodei antiliteraturii. ■ În articolul *V. Voiculescu – romancier*, Liviu Grăsoiu prezintă cazul de excepție al unui scriitor care semnase o operă poetică importantă în perioada interbelică, dar stârnea, prin volumele apărute în deceniul '60 – '70, un interes remarcabil, descoperindu-se ca poet și prozator de excepțională valoare. Apariția romanu-

lui *Zahei orbul* (Dacia, 1970) „încununează creația de prozator a lui V. Voiculescu. Primit cu același mare interes de către public, el n-a mai fost însă pe placul unor critici. Dilema cea mare a fost următoarea: este sau nu roman?”. În răspunsul pe care îl propune, Liviu Grăsoiu arată că „esențială nu mi se pare clasificarea, ci analiza, interpretarea. [...] *Zahei orbul* este romanul refacerii lumii din unghiul unui ales al soartei. [...] Prins în vârtejul stârnit de revărsarea lumii exterioare spre interior și a celei interioare spre exterior, Zahei devine simbol al condiției artistului”. Din această posibilă supoziție, „romanul poate fi interpretat și ca o parabolă a artistului creator situat, aproape întotdeauna, ca individ *social*, pe granița care separă lumea sa ideală de cea reală. Împăcarea lor s-ar realiza prin îndeplinirea dorinței atotstăpânitoare: în text, recăpătarea vederii; în subtext, izbânda prin artă, prin capodoperă”. ■ Gh. Macarie își întemeiază studiul *Sentimentul naturii și expresia lui literară*, pe lucrările fundamentale care tratează tema, semnate de Dauzat și Al. von Humboldt: „Vizând în primul rând un fenomen psihic și apoi reflectarea lui în opera de artă, o cercetare a sentimentului naturii” trebuie să evidențieze „evoluția istorică a sentimentului naturii, neconținută lui nuanțare și rafinare reliefată în însăși vastitatea reacțiilor sufletului uman”, precum și locul pe care diversele aspecte obiective ale naturii îl ocupă în opera literară. Propunându-și să urmărească imaginea unui singur aspect al naturii – muntele -, de-a lungul a două milenii în literatura europeană, autorul demonstrează perenitatea sentimentului naturii: „Sentimentul naturii nu dispăre; exclus cristalizării lui într-o formulă canonică, el cunoaște de la epocă la epocă și uneori de la individ la individ o varietate de modalități de exprimare. Secolul nostru implică în acest sens schimbarea nu numai a valorilor de expresie, ci și unele mutații în structura sa interioară. Spulberarea treptată a tainelor naturii nu înlătură însă voluptatea misterului; propensiunea spre magic din proza unui Voiculescu o confirmă”. ■ La rubrica Cărți, în *Antologia pastelului românesc* semnat N.M., este semnalată apariția volumului *Efigiile naturii* (Minerva, 1970), sub îngrijirea lui Petre Stoica și Mircea Tomuș. Noua culegere se remarcă prin concepția alcătuirii sale „nouă pentru literatura noastră”: „un număr de 21 de capitole care reprezintă tot atâtea direcții tematice ale pastelului românesc”. ■ Emil Manu semnaleză proza de debut a poetului Platon Pardău, *Scara lui Climax* (Ed. Eminescu, 1971), căreia i se aduc obiecțiuni privitoare la ideea de construcție. ■ În *Note critice*, intitulat *Poeți, fără zgomot*, Constantin Crișan propune „spre rejudecare idei și nume «desuete» fie din punct de vedere al formulei estetice curente, fie din unghiul unui nomenclator care nu se bucură de circulație în literatura critică a confrăților noștri”. În acest număr, sub titlul *H. Grămescu sau restituția elegiei*, se atrage atenția asupra versurilor *Elegii și egloge* (E.P.L., 1969), publicate de prestigiosul traducător și om de cultură H. Grămescu: „Multe din versurile lui Grămescu acuză poetul intelectual care irizează cartea și bucuria gândului

creator, reînnoind în poezia de azi, un fir pe care îl crezusem uitat – al liricii intimist-intelectuale profesată cu atâta talent și profunzime de Al. Claudiu, Em. Bucuța, George Dumitrescu”. ■ Mircea Tomuș schițează portretul literar al poetului Petre Stoica: „Versul lui Petre Stoica nu seamănă cu niciunul din literatura noastră, iar apropierea care i-au fost puse în seamă, în perimetrul liricii universale, rămân doar simple ipoteze susținute numai de argumentul profesiei de traducător și exeget, care o dublează pe aceea de creator original”. ■ La rubrica *Cronica literară*, Vlad Sorianu recenzează volumele publicate de patru *Poeți ieșeni*. Primele comentate sunt volumele lui Corneliu Sturzu, *Duhul pietrelor* (Eminescu, 1970) și *Cantilene* (Junimea, 1970). În introducerea articolului, Vlad Sorianu caracterizează atmosfera culturală a Iașului postbelic, dominată de tradiția unui „intolerant criteriu estetic”, semnalat încă înainte de război, care a impus „principii nivelatoare” și a împins creatorii spre „conformism și cuminenie îmbătrănită”. Criticul observă că în ultimul deceniu „literații, în primul rând, par să fi înțeles pericolul care pândește Iașul. Pașii cei mai însemnați către o adevărată valorificare a tradiției și către preluarea originală a durabilelor ei pilde s-au făcut aici, cu deosebire, în ultimul deceniu. Este mai ales meritul poezilor de a fi angajați un dialog viu și împropător cu umbrele, iar faptul că printre ei s-au aflat și se mai află reprezentanți ai vârstei de aur a poeziei ieșene [...] reprezintă girul continuității creatoare a valorilor”. În acest context, Corneliu Sturzu, care face parte din „generația de poeți ai ultimului deceniu, formați în străvechiul centru cultural moldovenesc, [...] s-a aflat un timp sub zodia incertă a limpezirii stilistice, a ajuns la un echilibru între ecouri superior livrești și elanurile intime către explorarea ineditului afectiv”. Totuși poezia sa este „o poezie care mai solicită răgaz pentru împliniri pe măsura resurselor vădite și ele inegal”. □ Horia Zilieru, *Umbra paradisului* (elegii) (Junimea, 1970): „Cartea lui Horia Zilieru trădează cultul târziu pentru poezia simbolistă, nevindecată încă de romantism, pentru acel ideal de îmbinare a grotescului și sublimului într-un concept negativ al virtuților lirice”. Deși apreciază la cele 30 de elegii meșteșugul „rafinat la investigarea unei sensibilități cu inflexiuni efeminate”, criticul îi reproșează „oboseala sau împușinarea ideatică. E, probabil, un moment de trecătoare incertitudine, un impas nesemnificativ al gândirii artistice, poate o reconsiderare a ei, dar faptele merită observate cu grijă, dacă nu cu îngrijorare”. □ Analizând *Umbra punților* (poeme) (C.R., 1970), de Adi Cusin, se apreciază că poezia tânărului poet ieșean este apreciată în contextul apariției concomitente a volumelor confracților săi: „Dacă volumele lui Corneliu Sturzu contopesc reflexivitatea discretă cu descripția exterioară într-o viziune deschisă asupra lumii, iar al lui Horia Zilieru îmbină autocontemplarea cu sugestia erotică – părând, dimpotrivă, captivul unui spațiu obsesiv circumscris – în noul său volum, tânărul poet Adi Cusin meditează asupra sensurilor etice ale vieții; concepția sa

lirică tolerează deopotrivă imaginea universului deschis, ca și a celui sufocat de neînțelegere, turpitudine, meschinărie. [...] Se confirmă deja la Adi Cusin o conștiință poetică de ținută spirituală, o măiestrie certă cu ușoare, dar nedăunătoare concesii tradiționale”. □ Constatând că cele patru volume de poezie publicate începând cu 1966 și prezența regulată în paginile celor mai prestigioase reviste literare nu i-au asigurat „efigia unui nume bine împlântat în sistemul referențial al criticii de specialitate” și nici acceptarea de cititorul curent al poeziei actuale, criticul caută și descoperă în volumul *Poeme* (Junimea, 1971), de Ioanid Romanescu, „maturitatea unei lirici obsedată de ideea singularizării” prin „transformarea demersului artistic individual în generator de simboluri colective, adică realizarea echilibrului între mitologia individuală și cultura epocii”. De aceea, „poetul este, cert, în progres față de tot ce a scris până acum”. ■ Simion Bărbulescu comentează volumul lui Mircea Micu, *Teama de oglinzi* (Ed. Eminescu, 1971), o carte în care constată că „există încântări tradițional-vetuste, spre care sufletul omului modern simte nevoia, în ceasuri de răgaz, să se întoarcă”. ■ La secțiunea *Cronica edițiilor*, Mircea Popa comentează volumul *Campanii*, de G. Ibrăileanu, editat de „pe baza unei riguroase selecții, de tânărul și înzestratul critic și istoric literar ieșean, Mihai Drăgan. [...] Cercetător remarcabil al operei lui G. Ibrăileanu, Mihai Drăgan, bazându-se pe o explorare sistematică a periodicelor în care scrisul lui Ibrăileanu a rămas îngropat, ne-a oferit o restituire critică” a activității de *polemist* a marelui critic (sub pseudonimul P.Nicanov & Co.): „Criticul «Vieții românești» nu e în această direcție cu nimic mai prejos decât iluștrii săi înaintași ori contemporani: Maiorescu, Gherea, Lovinescu sau Iorga. Polemicile, războaiele și campaniile sale literare au adversari reductabili ca N. Iorga, E. Lovinescu, S. Mehedinți, P. Zarifopol, M. Dragomirescu, Il. Chendi, D. Zamfirescu ș.a. Editorul nu s-a oprit asupra tuturor. Multe din mărunțișurile literare, din notele incisive de la *Miscellanea*, mai ales cele cu substrat personal mai acut, au fost trecute cu vederea [...] Căci pe editor – ca și pe noi, de altfel – l-a interesat înainte de toate linia ascendentă, devenirea profilului spiritual al lui Ibrăileanu, iar nu jocul capricios al cancanurilor și turbulențelor literare ale epocii. [...] Într-un răspuns critic intitulat *Polemica*, adresat lui Marin Simionescu-Râmniceanu, în primul număr al «Vieții românești», pe anul 1907, G. Ibrăileanu își fixa cu fermitate poziția față de acest gen de critică: iubește polemica, dar are oroare față de injurii. Cu alte cuvinte este de acord cu purtarea oricărui război ideologic, dar el să fie dus în limitele urbanității și ale bunului simț, fără falsificări și procese de intenție”. ■ La *Cronica restantă*, Constantin Călin prezintă monografia *G. Ibrăileanu* (Albatros, 1970), semnată de Mihai Drăgan, apărută în preajma centenarului Ibrăileanu. Cartea, bine primită de critică, se face remarcată prin faptul că autorul ei a căutat în numeroasele referințe și documente, cunoscute ori inedite, despre Ibrăileanu, „modelul moral și modelul critic”

al celui „care intrase în legendă încă din timpul vieții, datorită «vocației intelectuale și etice cu totul excepționale»” și devenise „pentru actualele promoții literare, un reper important, un simbol”. Punându-și întrebarea „Ce exaltă literatul ieșean de azi în evocarea lui Ibrăileanu?”, Constantin Călin constată că sunt cu deosebire apreciate însușirile morale ale lui Ibrăileanu: „generozitatea intelectuală, știința de a conduce cu autoritate o publicație (cea mai cuprinzătoare din epoca ante- și interbelică), temeinicia și franchețea aprecierilor critice, iubirea de tradiție, militantismul estetic, spiritul polemic” și consideră că „paginile cele mai fierbinți ale micromonografiei lui Mihai Drăgan sunt acelea în care obiectul (viața și ideile criticului) devine pretext pentru a discuta o situație imediată. Teoretic vorbind, folosirea drept argumente polemice a unor atitudini și idei ale unui mare critic, pe lângă avantajul citatului de autoritate, ascunde și un pericol, acela al minimalizării lor în campanii de o redușă importanță. Adversarii obișnuiți nu se combat prin exemple înalte! Autorul micromonografiei arată însă destul tact”. C. Călin apreciază și aspecte care țin de interpretarea operei lui Ibrăileanu: „Lucrarea lui M. Drăgan e, în intenție, justițiară: își propune, forțând interpretări insolite, să demonstreze unitatea de atitudine a activității criticului, văzută în prelungirea acțiunilor critice maioreciene, să-i probeze suplețea metodologică, sensibilitatea la valorile estetice. Demonstrație corectă, solid argumentată”, dar și limitele „apărându-și personajul micromonografiei, M. Drăgan nu comentează și contradicțiile și limitele sale”, nu confruntă ideile lui Ibrăileanu cu cele ale criticii actuale. ■ La rubrica *Consultații*, destinată celor ce urmasă să susțină examenul de bacalaureat și de admitere în facultăți, lect. univ. Ion Constantinescu semnează *Eminescu – Epigonii*, iar Doru Scărlătescu, *G. Călinescu – critic și istoric literar*. ■ Se publică *poezie*: Maria Petra, Gavril Ursu, Al. Panaitopolos, Ion Murgeanu; *traducere de poezie*: Ștefan Avădanei și Al. Pascu (traducerea *Lucafărului eminescian* în lb. engleză), Ion Acsan; *traducere de proză*: Al. Baci.

● [„Cinema”, nr. 6] Odată lansat filmul *Facerea lumii*, scenaristul Eugen Barbu este pus față în față cu criticii: Ecaterina Oproiu, Mircea Alexandrescu, Valerian Sava și Florian Potra. Acesta din urmă simte nevoia unor delimitări preliminare: „*Facerea lumii* este un film care pleacă de la o carte. Cel care semnează scenariul este însuși autorul cărții. Nu vreau să ridic aici vechea problemă a ecranizării și nu sunt nici partizanul comparațiilor roman-film, luate punct cu punct. Ridic însă problema particulară a «dreptului de împrumut» – în acest caz un «auto-împrumut» – la care se referea Aristarco, într-un articol din «Secolul 20», vorbind despre condiția însăși a cinematografului, raportată la condiția literaturii. Ca o constatare generală, introductivă, sunt obligat să observ că romanul *Facerea lumii* este mai vîguros, mai tăios, mai aspru, mai precis în definirea mediului, în definirea caracterelor, în ciocnirea dintre ele, în atmosferă etc., într-un cuvânt a «lumii», a universului cu care ne pune în con-

tact. Se leagă oare aceasta de faptul că, în general, sau la noi, în mod special, ceea ce își permite prozatorul nu i se îngăduie cineastului? Pentru că există credința că în cinematografie nu se pot spune, cu aceeași franchețe, cu aceeași forță, cu aceeași ascuțime, lucrurile care se exprimă în literatură”. Eugen Barbu, catalogând filmul drept „foarte reușit”, adaugă: „Eu nu vreau să fac o comparație între film și carte. Ea ar fi și riscată, fiind vorba de lucruri deosebite. Din 500 de pagini, care nu aveau nici măcar spații de dialog, am făcut un scenariu de 60 de pagini. De fapt, scenariul a devenit altceva. Sigur că sunt tot eroii cărții, dar unii din ei au trebuit comprimați, poate chiar escamotați și, în această privință, am și eu nemulțumirile mele”. □ *Iubiți filmul?*, întreabă, ca în fiecare număr, Romulus Rusan, iar Iorgu Iordan, interlocutorul din această lună, răspunde cu seriozitatea lingvistului. Câteva dintre ideile sale sunt esențializate pe pagină: „În filmul românesc personajele prea seamănă între ele”; „Oamenii și întâmplările nu prea par de la noi”; „Nu mă supără stereotipia temelor, ci tratarea lor”; „Să nu ne mai temem atâta că vom greși”. □ Al. Racoviceanu scrie cronica filmului *Zestrea Domniței Ralu*, cel de-al doilea din trilogia haiducilor, al cărui scenariu este semnat de Eugen Barbu și Mihai Opreș. Acest episod este considerat „mai vânos” decât primul care fusese „cam dezlânat din punct de vedere dramatic”.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 6]** Cu ocazia *Centenarului Nicolae Iorga*, M. Iordache semnează textul *Vocația de polemist a lui Nicolae Iorga*: „Formidabila energie intelectuală a lui N. Iorga se exteriorizează nu numai în multitudinea, aproape neverosimilă, a domeniilor în care s-a afirmat, dacă nu totdeauna prin contribuții fundamentale, cel puțin prin lucrări temeinice sau încercări onorabile. Desigur ne uimește masivitatea informației, suplețea logică dovedită de argumentația subtilă dusă până la limita dincolo de care începe speculația pură”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două cărți. □ Radu Cârneli: *Grădina în formă de vis*: „Cincizeci și unul de sonete de dragoste alcătuiesc ultimul volum al lui Radu Cârneli și, într-un fel, cu aceasta am spus aproape tot despre ambiția și rigoarea gestului. [...] Tonul cu care sunt rostite cuvintele este ridicat, șoaptei îi sunt preferate vorbele răspicat articulate, rotunde”. □ Stoica Petre: *O casetă cu șerpi*, (C.R., 1970): „În mare măsură, versurile din ultimul volum (mi se pare al optulea) al lui Petre Stoica.. deplâng ceea ce, în chip fatal, omul n-a putut ține ascuns: inteligența destinată propriei sale distrugerii”. ■ Aura Pană recenzează două volume de versuri. □ Primul aparține lui Ioanid Romanescu: *Poeme*: „Poemele acestui volum ni-l dezvăluie pe autor capabil – însă- și de arderi de o reală intensitate și puritate poetică, în care fluxul liric expiră în voie, în simboluri din care îndrăzneala fanteziei nu lipsește, dar nu stânjenește până la desființare vibrația umană, fără de care poezia și arta, în genere, încetează să mai existe”. □ Despre volumul lui Vasile Constantinescu, *La țărnul clipei*, autoarea afirmă: „Poezia de factură tradițională

pe care o cultivă V. Constantinescu [...] pendulează între naivitate de manual [...], dramatizare duiosă pe tema străbunilor striviți în versuri plate [...] și prozism contorsionat până la confuzionism. [...] E necesară pentru autor mai multă consecvență cu sine însuși – fiindcă trădându-se pe sine – trădează poezia”. ■ Simion Bărbulescu observă *Vitalismul estetic: Constantin Ciopraga*: „Meritul lui Const. Ciopraga constă în asimilarea, în dezvoltarea și aplicarea acestor idei la specificul literaturii române. După cercetătorul român, notele componente ale ideii de vitalitate ar fi: limba, permanența națională, patriotismul și militantismul, setea de viață și propășire, încrederea în popor, optimismul și caracterul popular – toate, în esență, caractere specifice ale literaturii române”. ■ Despre *Eroul lui Kafka și devansarea realității* scrie I.D. Zamfirescu: „Ne limităm exclusiv la două din operele sale: *Procesul* și *Castelul*. Acestea din motivul că amândouă converg cel mai bine spre ceea ce constituie subiectul nostru. În al doilea rând, pentru că operele amintite se bucură de o mai largă circulație. [...] Eroul acestor opere este de un tip deosebit și are un caracter de absolut erou principal, în comparație și în opoziție cu eroii din diverse alte producții literare epice”. ■ La secțiunea *Cărți* semnează articole: Al. Coman, Gheorghe Andrei, Mihai Tatulici. □ Al. Coman prezintă cartea Danei Dumitriu: *Migrații*: „În general, prozele cuprinse în volum se structurează – dacă acesta e termenul potrivit! – pe o ambianță crepusculară, contemplată cu fascinantă curiozitate din perspectiva unei «vârste de mijloc», «între copilărie și maturitate», în care «timpul nu impune nicio presiune»”. □ Despre volumul de proză al lui Ion Lăncrăjan, *Vuietul*, Gheorghe Andrei afirmă: „Scriitorul are în vedere situarea povestirilor, în contextul operei sale, alături și mai înaintea *Cordovanilor*.. Intenția este laudabilă, dar o revizuire artistică a unor părți din creația sa este necesară”. □ Mihai Tatulici se referă la romanul lui Alexandru Deal: *Lașii*: „De la bun început trebuie spus că pe autor nu-l interesează epicul în această carte; *Lașii* nu are un fir narativ, nu există la modul propriu evoluții și acumulări epice. În roman observația și comentariul sunt ridicate la rangul de modalități principale de creație”.

● [„**Echinox**”, nr. 6] Din nou primele trei pagini sunt dedicate ideologiei socialismului și propagandei culturale. Editorialul cu titlul *Universitatea și sistemul valorilor socialismului* (semnat: Echinox) și articole precum: *Pregătirea teoretică și practica în producție* (semnat: Lia Negru), *Opțiune și responsabilitate* (semnat: Ion Marinescu), *Pentru un tineret militant* (de Ovidiu Mureșan), *Tineretul atașat cauzei întregului popor* (de Nemeți Rudolf). □ Cronica literară a lui Ion Livian se ocupă de cartea lui Liviu Petrescu, *Dostoievski*, care „confirmă, înainte de consecvența metodologică și finețea analizei, vocația comparatistului”; cea de-a doua cronică, a lui Petru Poantă, descifrează înțelesurile poeziei lui Aurel Rău, *Turn cu ceas*. □ Adrian Alexandru, Popescu Olar sunt poeții publicați în acest număr. □ Poeta Else Las-

ker-Schüler este tradusă de Peter Motzan și Ion Pop. □ Aurel Sasu luptă pentru reconsiderarea imaginii schematizate, transmisă posterității, a lui Vasile Alecsandri, în exegeza cu titlul *Poezia reveriei și aparticipării*. □ Insistă asupra importanței poetului *Pastelurilor* și Vasile Sav în eseu *Bardul*, ocazia fiind festivă: împlinirea a 150 de ani de la nașterea poetului. □ Tot perioada pașoptistă îi oferă prilejul lui Marcel Constantin Runcanu de a vorbi despre îmbinarea activității politice cu cea literară la aceasta generație de scriitori și de a trece în revistă contribuția fiecărei generații la „creșterea limbii românești și-a patriei cinstire” (în *Literatura – manifest al conștiinței*). □ Constantin Hârlav aduce pe tapetul analizei studiile și articolele lui Ion Breazu din volumul de *Studii de literatură română și comparată* (îngrijitor al ediției fiind M. Curticeanu) în exegeza intitulată *Premisele unei istorii a literaturii Transilvaniei*. □ O întreprindere curajoasă și dificilă realizează Ion Vartic propunând o investigație a teatrului lui Nicolae Iorga, în special a pieselor cu subiect mitic și istoric, punând în centrul interpretării lor „motivul culpabilității” (*Motivul culpabilității în teatrul lui Iorga*). □ Mircea Muthu investighează „relația Orientului cu Occidentul” în concepția despre istorie a lui Nicolae Iorga, fundamentată pe „ideea fixă a repetabilității fenomenelor, a dezvoltării ciclice, «specifică» societății umane”. □ Șerban Foarță realizează cu verva-i policromă o analiză a lui Valéry–*insinuantul*, în centrul artei sale poetice aflându-se *desenul și dansul*, „cu un cuvânt joycean *dansenul!*”. □ Rudolf Richter prezintă *Concepția lui Windelband asupra Renașterii*, care este un „cunoscător al teoriei valorilor, unul dintre întemeietorii axiologiei” și acesta „face prețioasa constatare că valorile reale chiar vechi nu pot să dispară ca urmare a afirmării altora noi și numai fărâmițarea interioară a unei idei poate duce la prăbușirea sa”. La seria de documente literare sunt aduse la lumină scrisorile inedite ale lui Nicolae Iorga către C. Șerban Făgețel, având în centrul paginii copia facsimilată a uneia dintre scrisorile date publicității.

• [„Familia”, nr. 6] Eminescologul Alain Guillermou este interviuat de Ovidiu Cotruș: „Dacă am reușit să realizez ceva trebuie să recunosc că am fost mult ajutat în activitatea mea de colaboratorii români veniți din țară, de prieteni adevărați ca Gheorghe Bulgăr sau Constantin Ciopraga. În prezent, am bucuria să colaborez cu Eugen Simion, un tânăr și valoros critic român, înzestrat în același timp și cu prețioase calități didactice. Afară de colaboratorii mei direcți, conferențiarilor veniți din România (printre care, nu demult, l-am ascultat pe Matei Călinescu – critic, poet și romancier de seamă al tinerei generații – făcând o pătrunzătoare prezentare a curentelor predominante în estetica și critica românească actuală, cu referire specială la cercetările de poetică matematică ale lui Solomon Marcus) au contribuit la întreținerea interesului studenților pentru marile realizări ale spiritualității românești. [...] Dintre traduceri pe care le-am realizat acord o importanță deosebită traducerii *Răscoalei* (*L'Insurrection*) și a *Noapților de Sânziene* (*La forêt interdite*). În afara tezei

asupra lui Eminescu, care rămâne o profesiune de credință și de dragoste, am lucrat cu deosebită tragere de inimă la *Sintaxa română* (spre bucuria mea ea a fost apreciată de autorități competente în materie) și la o culegere de texte din literatura română de la Negruzzi la Sadoveanu, înglobând și cele două mari creații ale geniului popular românesc: *Miorița* și *Meșterul Manole*". □ Poemul *Zori* de Borges, în traducerea Ancăi Șoimulescu; versuri de Adrian Pinteă, Doina Sălăjan, Carolina Ilica; *Note de drum* de Octavian Paler (despre Egipt); un eseu de Val. Tașcu despre Ion Barbu: *De la Vegetariană la Oul dogmatic*; Radu Enescu, cu un medalion *Iosif Vulcan*, la 130 de ani de la naștere și la 106 de la apariția primului număr al „Familiei” la Oradea; recenzii: Romulus Diaconescu despre *Iutlanda posibilă* a lui Vasile Andru; Grigore Scarlat despre *Clopotul nins* de Vasile Nicolescu; I. Maxim despre *Antologia de lirică greacă* a Siminei Noica. □ I. Negoitescu scrie despre *Immurile către amurg – Citind în Dan Laurențiu*, Stanciu Stoian abordează volumul apărut la Dacia, *Aurul cenușiu* de Mircea Malița, iar Gh. Grigurcu în *Etică* se referă la versurile lui Mircea Ciobanu. ■ Gh. Grigurcu se mai ocupă și de volumul *Poezii* de Mircea Ivănescu, un semn al „renunțării voite la poezia instituționalizată”: „Apăsător de zgura unei materialități precise, Mircea Ivănescu aspiră la o dematerializare, la o evanescență purificatoare. Poezia e obosită de corporalitatea sa care e vorbirea, alcătuită din atitudini mute, din pantomimă elegiacă. [...] Producția de seraf rănit a lui Mircea Ivănescu creează cea mai limpede impresie că în poezia românească s-a deschis un nou capitol”. ■ Liviu Tudor Samuilă se află în *Dialog cu Sașa Pană*, înaintea apariției volumului *Prozopoeme*: „ – Ce părere aveți, este un mal de siècle a fi modern? Sau este o necesitate? În ce măsură este necesar a fi modern, fără a influența negativ evoluția artei? – Este o imposibilitate a nu fi modern! Sau modernist, sau avangardist cum ni s-a spus celor de la «Unu», de la «Integral», de la «Contemporanul» lui Vinea, de la «Liceu» al lui Virgil Teodorescu, de la «XX Literatură contemporană» și de la năstrușnicul «75 H.P.», unic număr constructivistodadaist. Dar această literatură aparținea unei minorități care mergea de bunăvoie (nici nu se putea altfel) pe o potecă inexistentă; o inventa pe măsură ce înainta, dar care potecă a devenit într-o bună zi un drum larg, cu șase culoare, pe care «mașinile» gonesc! Dar atunci nu mai eram în avangardă! Atunci apăruse alt modernism, pentru că mereu vor fi alte variante, iar cei aflați în avangardă, ca la o întoarcere de stângă împrejur, devin într-o tristă zi pentru ei, *arrière-garde*! Sau «clasici»! Cel puțin așa văd că ne compartimentează azi editurile. [...] Am practicat cu pasiune scrisul *automat* și *quasi-automat*, am adus pe hârtie imagini inedite, proaspete, absurde, magice.. *Eu am creat vise!* Eu nu le-am povestit, ci – repet – le-am creat prin ciocnire de cuvinte”.

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 6] Melania Livadă glosează despre *Critică și literatură*, analizând „unele aspecte ale cronicii literare curente”, dar și faptul că

„literatura noastră critică suferă și de lipsa sensibilă a polemicii ca gen literar”:
„Sunt criticate manifestări de epigonism, mimetism și, mai ales, de lipsă de adecvare la socialul contemporan, față de care beletristica rămâne încă debitoare. Cât privește poezia, enorma producție a ultimilor ani lansează nu o dată poeți care, neavând o personalitate distinctă, se aseamănă între ei, produc aceeași impresie generală de anonim și stereotipie, agravată de obscuritatea, mecanica verbală și absurdul versului care nu exprimă și nu comunică nimic. Într-un articol din *Viața românească* (nr.10/1970), M. Nițescu analizează *Poezia tânără*. El se arată, ca și publicul cititor, intrigat în fața *exploziei lirice* care în numai ultimii patru ani a produs circa 400 de poeți, în imensa lor majoritate uitați astăzi cu desăvârșire. Adulați și acceptați de critică la apariție, ce a mai rămas din delirantul lor lirism și din savantele lor construcții verbale decât un moloz inform și incomod? – se întreabă autorul”.

● [„Orizont”, nr. 6] Sunt anunțate premiile literare pe anul 1970 acordate de Asociația Scriitorilor din Timișoara următorilor poeți: George Suru, Anavi Adam și poetului sârb Vladimir Ciocov, din juriu făcând parte Ion Arieșanu, Anghel Dumbrăveanu (președinte), Franyo Zoltan, Franz Liebhard, N.D. Părvu, Ion Stoia-Udrea, Damian Ureche, Vladimir Ciocov. □ Scriu poezie în acest număr: Victor Eftimiu, Nicolae Prelipceanu, Anghel Dumbrăveanu, Dan Mutașcu, Diana Șerban, Dimitrie Danciu, Al. Husar, Slavco Almăjan, Valentin Tudor, Rodica Pascu. □ Un interviu cu romanciera Anișoara Odeanu, fiică de „zelos activist cultural” Aurel E. Peteanu, dezvăluie relațiile și cunoștințele ei printre scriitorii interbelici. Camil Petrescu: „Îmi amintesc de el ca de un om de o căldură sufletească și o capacitate de duioșie și milă încă nemiîntâlnite pe care și le ascundea din nevoia sa organică de discreție și decență”. ■ Eugen Ionescu: „Avea un farmec intelectual unic (ca și acum de altfel). Se socotea «genial» și avea oroare de prostie”. ■ Liviu Rebreanu: „Rebreanu a vrut, după cât am putut reconstitui ulterior, să facă din *Viața* un ziar de intelectuali. Politica a ignorat-o. Venea foarte rar pe la redacție, n- a fost dispus să dea nici singurul articol pe care-l promisese, iar când ziarul a avut încurcături bănești, i s-a reproșat că a refuzat să intervină, deși un singur cuvânt al lui ar fi fost suficient. În redacție era plictiseală, de altfel nimeni nu sta în redacție decât ca să dea articolul”. ■ Ovidiu Bârlea prezintă în articolul său activitatea etnografică și folclorică a lui Slavici, după ce menționează în fragmentul introductiv două monografii meritorii despre acesta, ale lui P. Marcea și D. Vatamaniuc (*Slavici: Despre moși*). □ . Proză de Mircea Șerbănescu, Marian Drumur. □ Ignat Bociort continuă studiul științific al literaturii trasarea sarcinilor care-i revin în educarea „omului nou” în *Dinamica fenomenului literar*, având ca subtitluri secvențiale *Viziunea științelor moderne în cercetarea umanistă și Necesitatea informației științifice* din care cităm: „Din cele de mai sus rezultă, credem, cât de importantă și actuală este sarcina pe care P.C.R. a pus-o în fața cercetătorii-

lor pe tărîmul științelor umaniste de a ridica activitatea teoretică și practică în aceste domenii la nivelul metodologic al științelor contemporane”. □ Traian Liviu Birăescu (*Probleme și metode în teoria literaturii*) scrie despre ultimile studii universitare apărute în domeniul cercetărilor de teorie literară ale lui Silvian Iosifescu (*Construcție și lectură*) și Ion Vlad (*Descoperirea operei*) începându-și demonstrația cu frazele: „Cînd a apărut, acum cîțiva ani, în traducere românească, compendiumul de teorie a literaturii al lui Welles și Warren, cartea a fost salutată cu un belșug de cronici și recenzii. Cineva a scris atunci cu o nedisimulată maliție, că amintitul op ar fi devenit «pîinea profesorilor». De fapt, citarea cu regularitate a autorilor americani amintiți adineaori învedera, dacă nu penurie în cercetarea teoriei literare autohtone, atunci, oricum, puținătatea contribuțiilor care să unească orizontul larg, privirea de ansamblu, cu informația la zi, într-un domeniu cu o dezvoltare atît de prestigioasă cum este astăzi acela al teoriei literaturii” □ Din nou despre literatura și cultura germană, scrie Andrei A. Lillin orientându-ne atenția spre expresionismul german, mai exact spre perioada de gestație a esteticii curentului provocată de expunerea acuarelei lui Wassily Kandinsky, *Călărețul albastru* (*Der blaue Reiter*), și apariției almanahului cu același nume avînd pe copertă acuarela lui Kandinsky. □ Reținem cronică lui Ion Maxim despre două volume de teatru, unul al lui Horia Lovinescu (*Și eu am fost în Arcadia*) și celălalt al lui Teodor Mazilu (*Teatru*). □ Se inaugurează «cronică editurilor», care să prezinte munca editorilor de însemnătate excepțională pentru toți cei ce activează în „cîmpul literar”, iar în numărul de față este prezentată editura Dacia din Cluj de către Valentin Tașcu. ■ C. Ungureanu recenzează al treilea roman al lui Augustin Buzura – *Absenții*, iar Șerban Foarță (*Drama Brâncoveanului*) citește și comentează, la sugestia lui Al. Paleologu, piesa de teatru *Constantin Brâncoveanu* a lui Nicolae Iorga, din care decupăm un fragment din final: „La ce va fi cugetat, dezmoștenitul, în zilele de temniță, ar fi materia unei alte drame.. Așijderi, pe N. Iorga nu- l atrage nici Brâncoveanu «cel adevărat», mai bine zis cel de dinaintea catastrofei.. Căci e un Brâncoveanu «la Edicule», personaj fictiv, așteptîndu-și încă scriitorul.., și unul al Istoriei: ambițios, diplomat, intrigant – caracter, spuneam, de mare dramă, pe care, tendențios cînd trebuia să fie (numai) dramaturg, N. Iorga îl refuză, ca neconform cu ceea ce, pentru el, va fi fost un «domn național»”. □ Cercetătorul I.D. Suciuc acordă o atenție deosebită, la rubrica «cartea străină», relațiilor dintre popoare cu ideologie politică asemănătoare și anume: *Relațiile româno-sârbe și româno-iugoslave în lucrările profesorului Radu Flora*

● [„Presa noastră”, nr. 6] Victor Bărlădeanu recenzează *Fenix inflamabil*, recenta carte de reportaje a lui Ioan Grigorescu. ■ M. Stănescu semnează medalionul *Ziaristul Nicolae Iorga*, la împlinirea a 100 de ani de la nașterea istoricului.

• [„**Ramuri**”, nr. 6] În *Nicolae Iorga și cercul revistei „Ramuri”* G. D. Papastate consemnează aportul lui Nicolae Iorga în articularea programului literar al revistei craiovene, când aceasta se afla la început de drum avându-i ca lideri pe C. Șaban-Făgețel și D. Tomescu. □ Lui Mircea Lungu îi este publicată piesa în două părți *Evrika!.. și Prometeu*. ■ La Critica ideilor literare, Adrian Marino în scrie despre *Esența antiliteraturii*, subliniind că relația estetică dintre literatură și antiliteratură este asemănătoare chiasmului și relevă chiar esența literaturii. Atitudinea negativă regăsită în discursul antiliteraturii susține prin opoziție principiile estetice ale literaturii: „conceptul de antiliteratură încetează a mai fi negativ, paradoxal sau fantezist, pentru a defini o atitudine eminemamente pozitivă, condiție obligatorie a existenței literaturii și poeziei”. ■ La Cronica literară, Al. Piru scrie despre *Nichita Stănescu, Ilie Constantin, Leonid Dimov*. □ Despre *În dulcele stil clasic* (Eminescu, 1970), Al. Piru constată că la Nichita Stănescu predomină tonurile parodic și ironic, făcându-se întrezărită și tehnica invectivei „în manieră argeheziană”. □ Despre *Coline cu demoni* (Ed. Eminescu, 1970) de Ilie Constantin, criticul afirmă că poetul cultivă estetica poeziei clasice. *Armonia* formelor și afectul temperat sunt învăluite uneori de mister. □ În analiza volumului *Semne cerești* (C.R., 1970) al lui Leonid Dimov, Al. Piru remarcă măiestria formală prin care poetul aplică principii ale esteticii barocului. Leonid Dimov se lasă inspirat de abordarea modernistă a barocului realizată de Stéfane Mallarmé și de modelul lui Ion Barbu. ■ La Recenzii, atrage atenția articolul *Eseuri și esești*, semnat de G. Gheorghită, care analizează sumar eseurile lui Marin Sorescu adunate în volumul *Insomnii* (Albatros, 1971). Cunoscutul poet și dramaturg este acuzat de *patetism* și „amatorism superior”. Cu toate acestea îi este recunoscută farmecul expresiei, la Marin Sorescu primând modalitatea prin care transmite, și mai puțin ceea ce se transmite. ■ În rubrica *Studii. Mărturii. Documente*, D. Teodorescu subliniază relația dintre identitate și alteritate la Camil Petrescu. Articolul se intitulează *Două sensuri ale cunoașterii în „Patul lui Procust”*, iar definirea individualității este condiționată de imposibilitatea de a reda lumea interioară a ființei umane. Misterul se opune înțelegerii limpezi a individului. ■ În *Itinerarii sadoveniene*, Ov. Ghidirmic remarcă în textele marelui prozator „trecerea magistrală de la *timpul sacru* (timpul povestirii) la *timpul profan*, de la *timpul imaginar* la *timpul real*, operată de povestitor în ultima parte a narațiunii”. Ov. Ghidirmic nu trece cu vederea peste dimensiunea contemplativă suprapusă lumii povestite ce reiese din *paseism*, „dragostea și reculegerea în fața trecutului”. Spre final, mai adaugă prezența „unui baroc asiatic” prin care este reactualizat „misterul oriental” al „luminii” combinat cu reprezentarea luminii mistice din arta bizantină. □ Matei Alexandrescu realizează *O convorbire cu Ion Grecea*. ■ În *Gândirea teatrală interbelică și ecourile ei actuale* Mircea Mancaș conchide că „«Teatrul furioșilor», «teatrul revoltei», «teatrul absurd-

lui» ca și adâncul tragism al unei largi părți din literatura dramatică contemporană își au originea în curentele filosofice din epoca interbelică”, în care este activat un program deconstructivist. ■ *Curentele literare în literatura română* de George Gibescu este un articol care prezintă pe scurt inițiativa lui Viorel Alecu de a clasifica categoriile istorice care contribuie la articularea unui curent literar: ideile estetice-(vector) ale vremii, *societatea literară, cenaclul literar*. □ În secțiunea *Confluente*, Emilia Maroti traduce în limba română recenziile lui Jean Vuilleumier – *Casa din Calabria (La Maison en Calabre)* de Georges Haldas și *Relația critică (Relation critique)* de Jean Starobinski. ■ Viorel Alecu reface în acest legătura dintre *Anton Holban și Marcel Proust* afirmând că Anton Holban a avut ca model romanul *Albertine* de Proust de unde „a preluat [...] gelozia retrospectivă, frământările pe care le poate provoca rememorarea infidelităților unei femei dispărute”. În romanul *O moarte care nu dovedește nimic* sfârșitul este asemănător cu acela din *Albertine*. ■ Romul Munteanu nuanțează în *Premizele criticii psihanalitice: Freud*, contribuția importantă pe care Freud a adus-o la înțelegerea literaturii, pornind de la studiul „raționalist” al vieții inconștiente. Romul Munteanu subliniază ipoteza care ar explica actul creator al scrisului. Insatisfacția creată de realitate duce la evadarea în imaginar care are un „drum de întoarcere” către realitate pentru artist, dar nu și pentru nevropat. Analiza literaturii prin instrumentarul psihanalitic ar ajuta la descoperirea „aspectelor *etern umane* ale creației artistice”.

● [„*Tânărul leninist*”, nr. 6] Dan Mihai Bârliba reflectează la *Pragmatism și pragmatică*: „În acest fel, pragmatica structurează într-o teorie unitară multiplele aspecte referitoare la modul în care omul, respectiv omenirea, utilizează semnul, mai precis sistemul de semne lingvistice (naturale sau simbolice). Criteriul utilității se preia, prin definiție, dar în limitele sale reale, în corelație cu numeroase alte criterii”. ■ *Citind despre Blaga*, Dumitru Ghișe susține: „Uneori, citind despre Blaga, am sentimentul că bunele intenții provoacă pagube cercetării obiective. E prezentă parcă, printre rânduri, o întrebare sfioasă: nu aduci daune poeziei sporind mai răspicat ca Blaga, în filosofie, nu numai că n-a fost marxist, dar nici materialist, nu numai că n-a fost pur și simplu un idealist, dar n-a fost nici măcar un raționalist, că spiritualismul său s-a convertit într-un agnosticism sui-generis, că la antipodul științei – pornind însă de la unele date ale ei -, a încercat să stabilească o întreagă tipografie a misterelor și să legitimizeze o minus-cunoaștere? Astfel de sfîeli nu mi se par îndreptățite. În primul rând, o atare atitudine îl minimalizează pe Blaga însuși. Oare valoarea poeziei sale are nevoie de astfel de concesi mai mult sau mai puțin șubrede? [...] Sporul de luciditate a fost întotdeauna aliatul adevărului. N-avem niciun motiv să renunțăm la luciditate nici când este vorba despre «amăgirile și dezamăgirea» filosofiei blagiene însăși (sic!)”. ■ M. Ungheanu și M. Arsene prezintă *Un destin intelectual - N. Iorga*: „Scriind toate acestea am mai vrut să

arătăm încă o dată că Iorga e rău cunoscut. Astăzi e tot așa de rău cunoscut ca om de litere. Comentând o singură fâșie a întinsei lui activități, aruncăm lumini și asupra restului. De altfel, cuprinderile globale au neajunsul că ne fac să plutim în cele mai generale generalități. A vorbi despre Iorga ca critic înseamnă a ne opri asupra unui destin critic de excepție”.

• [„Teatrul”, nr. 6] În *Editorial* se fac câteva considerații pe marginea stagiunii teatrale ce este pe cale să se încheie. Se consideră că „ar fi momentul, poate, să ne mai eliberăm și de sub fascinația cuvântului «experiment», care a cam început să producă în literatură și în teatru, efecte excesive”. □ Nicolae Balotă publică *Iorga, omul de teatru*, în timp ce Nicolae Massim îi dedică articolul *Cîntorile lui teatrale*. □ Al. Popovici publică un interviu cu titlul *O dimineață cu Eugenia Popovici* în care aceasta vorbește, printre altele, și de rolurile interpretate. □ Mircea Ștefănescu publică un portret bibliografic al lui Caton Theodorian. □ În *Pseudoantinomii* de Ion Pascadi, cu subtitlul *Etic sau estetic?*, discută, printre altele, și despre piesa lui Teodor Mazilu, *Acești nebuni fățarnici*. □ D.I. Suchianu publică *Cinci filme românești noi*, analizând aici *Facerea lumii* de Eugen Barbu și Gh. Vitanidis, film ce „a avut curajul să ne zugrăvească pe cel mai primejdios dintre acești inamici ai mișcării socialiste. Nu este inamicul din afară, *extra muros*, ci cel *intra muros*, calul troian; nu este dușmanul din lagărul advers, ci spiritul acestora introdus în sufletul celor dinlăuntru mișcării”. Este analizat, de asemenea, și filmul *Frații*, scenariu de N. Țic și C. Bordeianu. □ În cadrul unui fotoreportaj este prezentată decernarea premiilor la Concursul Național de Teatru. □ Ioan Massoff scrie *Maioreșcu și teatrul*, atingând aspecte biografice legate de critic. □ Mihai Nadin publică *Actualitatea teatrului*, amplu studiu în care acesta consideră că „actualitatea teatrului urmează cumva ca o umbră actualității noastre de ființe vii, conștiente, adică modului în care, de la Aristotel încoace, se petrece punerea *in actu* a tot ceea ce este potențial uman. [...] Dacă, după cum ne-o dovedește istoria teatrului, actualitatea unui autor sau a unei tendințe a artei scenice s-a împletit constant cu perimarea sa (pentru a pregăti, în alt moment și în alt context, o resurrecție sub altă perspectivă), actualitatea însăși perimează teatrul când e deformată și silită să-și neghe condiția esențială, aceea de a fi, ca orice realitate privită dialectic, contradictorie”. □ Revistă publică *O mică diferență* de Petre Sălcudeanu și Alexandru Cornescu, „comedie în patru tablouri”. □ Valentin Silvestru prezintă, cu titlul *Examen cu public*, stagiunea I.A.T.C.: „Inițiativele din acest an, privind pregătirea unor materiale prin prelucrări literare, sunt evident meritorii. Profesoara Sanda Manu a amalgamat proze și versuri ale autorului *Scrisorii pierdute* – unele aduse întâia oară pe scenă – pentru o demonstrație excelentă de teatru modern (*Caragiale.. dar nu teatru*), întocmind însă un scenariu de reprezentație, pentru finalitățile căreia era aproape indiferent autorul. [...] Tot astfel, studentul-regizor Dan Micu și-a creat un

scenariu propriu, având doar punctele de pornire în nuvela lui Negruzzi (*Alexandru Lăpușneanu*), dar dezvoltând atitudini umane și momente colective în metaforizări admirabile, foarte personale, care remodelau materialul cu un important coeficient de indiferență față de coordonatele sale originare”. □ În *Cronica dramatică* Sebastian Costin publică o prezentare a piesei lui Al. Voitin, *Avram Iancu* (Teatrul Național din Cluj); Dumitru Negreanu scrie despre *Pisica sălbatică* de Ștefan Berciu (Teatrul Mic); Al. P. publică o cronică teatrală a piesei *Epoleții invizibili* de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu (Teatrul Giulești); Radu Albala prezintă *Povestiri din pădurea vieneză* de Ödön von Horvath; Ileana Popovici analizează *Spargere la miezul nopții* de Miroslav Mitrovici (Teatrul „Ion Vasilescu”); Al. Călinescu se ocupă de *Cum se jefuiește o bancă* de Samy Fayad (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași); Valeria Ducea publică *Primăvară arădeană*, o amplă trecere în revistă a stagiunii teatrale locale; M.I. scrie despre piesa lui B. Brecht, *Un om = un om* (Teatrul de stat din Galați). □ Mira Iosif, în *Însemnări de drum*, publică *Scenele poloneze*, o detaliată prezentare a teatrului polonez modern. □ În rubrica *Avizier* sunt trecute în revistă piesele aflate în pregătire și premierele de la diverse teatre din țară: *Nic Nic* de Gh. Bursan și Anca Panco (Teatrul de comedie din București, în turneu), *Asta-i ciudat* de Miron Radu Paraschivescu (Teatrul Mic), *Echipa de zgomote* de Fănuș Neagu (Teatrul „C.I. Nottara”): „cunoscutul prozator Fănuș Neagu apare în postura de dramaturg cu echipa.. sa.. de zgomote pe scena teatrului „C.I. Nottara”, bucurându-se nu numai de Premiul Uniunii Scriitorilor pe anul 1971, ci și de o echipă de actori de primă mână” ș.a.

• [„Tomis”, nr. 6] În *Critica și exigențele ei*, Alexandru Piru propune un răspuns la întrebarea *Ce înseamnă a fi critic?*: „Personal cred că nu poate face critică decât cine are vocație, cultură și gust. Nu oricine scrie despre o operă literară este critic. Un critic trebuie să aibă darul recunoașterii și pasiunea afirmării valorilor, să fie capabil a înțelege și revela universuri artistice, să deștepte interesul și pentru *ce* spune și pentru *cum* spune. Adevăratul critic e un scriitor, nu în sensul că-și inventează obiectul, dar în sensul că e înzestrat cu fantezie, cu darul de a construi el însuși virtual opera sau măcar a o reconstrui”. ■ Alex. Ștefănescu semnează patru recenzii la o serie de volume apărute recent. Prima dintre acestea este semnată de Lucia Borș-Bucuța și se intitulează *Zamfira, fiica lui Moise-Voievod* (Ed. Eminescu, 1971): „Romanul readuce în actualitate o autoare cunoscută între cele două războaie: Lucia Borș-Bucuța – evocatoare, rafinată de evenimente istorice, manifestând predilecție pentru figurile feminine ale domniilor românești, Zamfira, fiica lui Moise-voievod și nepoata lui Radu de la Afumați, este o voluntară care vrea să intervină în detrimentul brutal al evului mediu cu mijloacele spiritului. Ea are o inteligență activă care nu se complăce în reverii, dar inteligența, de orice

natură, e inadecvată în epocă. [...] Reversul acestei figuri luminoase e doamna Chiajna, un adevărat geniu al crimei și abilității politice. Alături de Zamfira, ea completează galeria eroinelor memorabile pe care L.B.-Bucuța a inaugurat-o încă din Doamna Elena Cuza și Maria Cantemir”. □ Înainte de analiza propriu-zisă a romanului *Cuptorul de ars cărămidă*, de Vasile Băran, recenzentul face o serie de observații referitoare la lucrările anterioare, punctând valoarea lor incontestabilă: „Până acum, ceea ce scria Vasile Băran se caracteriza prin bun gust. Schițele sale, de o concizie elegantă, erau adevărate capodopere ale genului scurt. O ironie inteligentă, de tip franțuzesc, dădea nerv și ținută înclinației lirice”. La polul opus acestor opinii, se află romanul *Cuptorul de ars cărămidă*, apreciat a fi „un roman cu totul neverosimil. De mult timp nu a mai apărut în literatura română o prezentare atât de falsă a mediului țărănesc. Personajele și obiceiurile satului par expodate de hârtie și cârpă într-un muzeu etnografic. În plus, poetizări de-a dreptul jenante se întâlnesc la tot pasul, amintind rețetele sentimentale ale unor filme de mâna a doua”. □ Volumul *Vedere din balcon* (Ed. Eminescu, 1971), de Costache Olăreanu este „cartea unui contemplator detașat, care observă din lojă, nu prozaismul culiselor, ci defectele piesei. El asistă pentru a suta oară la aceeași reprezentare, astfel că nu mai gustă mirajul scenei, bazat în primul rând pe surpriză. Din cauza aceasta, sărutul care înfioară sala se transformă pentru el într-o apropiere a cavității bucale”. □ Ultima recenzie, semnată de Alex. Ștefănescu, semnalează apariția volumului *Luni după viscol* (Ed. Eminescu), de Aurel Deboveanu: „Înrudit cu piesele lui Baranga, romanul e o carte de actualitate remarcabilă prin intransigența morală. Procedeele teatrului nu sunt însă întotdeauna oportune în proză. Simplificarea personajelor care evidențiază pe scenă conflictul dramatic, devine într-un roman caricatură foiletistică. De aceea, din punct de vedere estetic, romanul lui A. Deboveanu rămâne nerealizat. Personajele sale pozitive reeditează, de pe altă poziție, caracterul schematic al unor romane din deceniul al șaselea. Nu există nicio contradicție interioară care să tulbure măștile rigide sau să arunce într-o criză imprevizibilă acțiunea. Cu oarecare indulgență, romanul ar putea fi gustat ca basm”. ■ Hristu Cândroveanu semnează două recenzii. Prima dintre vizează volumul *Literatura română (1900-1918)*, de Const. Ciopraga: „Cartea sa este demnă de toată atenția – nu numai ca informație – pentru anii pe care îi acoperă. Ea rămâne o solidă lucrare de referință – și nu numai atât. În general reține cursivitatea expunerii, dar și spiritul echilibrat care o patronează. Se conturează aici utile monografiile despre reviste, grupări de scriitori, alcătuite rotund, unde se epuizează mai întotdeauna tot ce, esențial, trebuie spus și cunoscut”. □ Cea de-a doua recenzie este centrată pe analiza monografiei *Octavian Goga*, semnată de Ion Dodu Bălan care, „pe lângă bogata informație adusă în monografia sa, ne propune un chip al lui Goga, *omul-poet*, complex, a cărui lucrare s-a așezat când pe nisip

mișcător, când pe terenul ferm al artei, a ceea ce numim peren. Îmbinând rigoarea științifică, evocarea caldă, uneori prea lirică a creației cântărețului ardelean, ni se oferă până la urmă imaginea esențială a marelui scriitor: un înflăcărat patriot, care a avut, în clipele de supremă reculegere, conștiința permanenței marilor idealuri ale poporului său, ce trebuiau înfăptuite”. ■ În numărul din luna iunie, se publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Ovidiu Genaru, Mihail Sabin, Emil Brumar, Aurora Coșescu, Adrian Dumitrescu, Dumitru Mureșan, Petru Văluoreanu și Nicoleta Voinescu.

● [„**Vatra**”, nr. 3] Rubrica de cronică literară a acestui număr este tripartită. Cea despre poezie, semnată de Gavril Ședran, se află pe aceeași pagină cu cea despre proză, a lui Mihai Sin. Primul scrie despre volumul *Clopotul nins* a lui Vasile Nicolescu, constatând că poezia acestuia se organizează în jurul tăcerii. Nicolescu vede în poezie o suferință, pentru scriitorul care se lasă zilnic copleșit de emoții în urma eforturilor sale de a aduce frumosul în viața de zi cu zi. Mihai Sin scrie despre romanul *Lunga călătorie a prizonierului* de Sorin Titel. După un incipit în care se prezintă drumul imens pe care personajele trebuie să îl parcurgă, romanul prezintă condiția prizonierului în societate. Avem de-a face cu „un roman al unor destine sure, în care personajele alunecă, după ce au străbătut teritorii de calvar”. Finalul romanului este unul neașteptat. □ Mircea Zăciu are ca subiect, la cronică de critică, cartea lui Șerban Cioculescu, *Medalioane franceze* (Univers, 1971). Aceasta reprezintă o serie de portrete ale unor proeminente figuri ale literaturii franceze, precum Montaigne, Pascal, Mallarmé, Marcel Proust, Stendhal, Paul Valéry, Mario Roques, Saint-Beuve, și Eugen Ionescu. Cum interesul și curiozitatea autorului devin mai intens odată cu avansarea în spațiul literar francez, acesta adaugă operei sale studii, precum *Caracterul tradițional al criticii franceze*, *Glose franceze existențialiste* sau *Orientări ale romanului francez contemporan*. □ În articolul numit *Filosofia limbii*, lingvistul Alexandru Tosa ne expune concepția despre abstract și concret în limbă la Vasile Stirbu. Importanța acestei analize în științele umane este dată de noțiunea de abstract și concret la nivelul raportului dintre limbă, gândire și realitate. ■ În pagina dedicată unui deceniu de la moartea poetului Lucian Blaga, Silvia Udrea se folosește, în *Constante dialectice în opera lui Lucian Blaga*, de citatul filosofului Antonio Banfi, care prefațează traducerea italiană a lucrării *Orizont și stil*, pentru a demonstra importanța contribuției lui Blaga la gândirea contemporană, prin intuiția mobilității vieții, culturii, artei și nu prin “scenariile greoaie ale unei metafizici neoromantice”. □ Pe pagina dedicată poeziei, Calistrat Costin publică o serie de poezii intitulate. Ion Ilie Mileșan publică proza numită *Ciudata poveste a unui om ciudat*, iar Ion Vlasiu publică partea a doua din fragmentul de roman *Sînt mai multe luni*. ■ Pagina *Restituții* este dedicată lui Ioan Slavici. În prima parte a articolului *Graiul omenesc*, pe care Slavici îl publicase în numărul 2 din

revista „Vatra” în anul 1894, se aduc răspunsuri la întrebările „ce este sufletul? Ce se petrece într-însul? Care e rostul împărtășirii?”. Autorul declară „nu caut vorbele care exprimă starea mea sufletească, ci pe acele care produc în alții starea mea sufletească”. Ioan Slavici conchide: „e armă puternică vorba și graiul omenesc, o artă, prin care om stăpânește pe om”. Pe aceeași pagină, Mircea Muthu publică un articol de istorie literară intitulat G. Ibrăileanu și I.S. Turgheniev. Pe de altă parte, Mircea Popa publică o scrisoare pe care Horia Petre-Petrescu i-o trimite lui Ibrăileanu, în 1905, dovadă a legăturilor scriitorului cu confrăți transilvăneni. La aceeași rubrică, același Mircea Popa publică o altă scrisoare, de astă dată a lui Ion Chinezu către Ionel Teodoreanu, în chestiune fiind traducerea în limba maghiară a romanului *Adela*. □ Despre atestarea cuvântului *ciocoi* scrie Șerban Cioculescu, la *Poezia documentelor*.

• [„Viața militară”, nr. 6] Publică versuri de-a dreptul patriotice ori cu tematică militară Ștefan Popescu, Anghel Dumbrăveanu (*Imnul carpatic*), Gheorghe Istrate, Dan Mutașcu (*Cearcăne de veghe*), Demostene Botez (*Patria mea*). La fel se petrec lucrurile și cu reportajele semnate de Grigore Stănescu (*Straja de la frontieră*), Ion Căpeț (*Cărările largi ale văzduhului*), Lucian Bureriu (*Tinerețe*), Damian Ureche (*Zborul începe și se termină pe aerodrom*), C. Scarlat și Gh. Pelmuș (*Întâmplări neobișnuite pe fundul lacului Siutghiol*). La proză, Gheorghe Bejancu cu *Un camarad de departe*. □ A. Moldoveanu publică un medalion la împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga, „*Patriotismul se ia din munca pe care ai făcut-o pentru țara ta*”. □ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Necunoscuta* de Ion Grecea, altele, semnată de Sorin Movileanu, volumului de versuri *Teama de oglinzi* de Mircea Micu, respectiv celui de rememorări, *Mica Eroică* de Emil Manu. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în librării a volumului *Contribuții la istoria culturii românești* de P.P. Panaitescu. □ Nicolae Dumbravă semnează un amplu interviu cu Demostene Botez (*Scriitorul este dator să fie și cetățean*): „– *Scrieți literatură de șase decenii. Scrisul a fost pentru dumneavoastră o meserie sau un mod de viață?* – Dacă ar fi fost o meserie, nu aş mai fi făcut avocatură. Meseria e legată nu numai de frecvența într-o singură direcție, ci și de posibilitatea de a trăi din această activitate. Or, pe vremea aceea literatura nu mi-a dat posibilitatea aceasta. Făceam poezie așteptînd prin sălile tribunalului rîndul la proces. Și am avut acest dar, nu știu dacă e excepțional, de a mă detașa de mediul în care lucrăm. Mi-aduc aminte că odată, la Curtea de apel, unde era președinte un om foarte sever și autoritar, care-ți tăia cheful de a face poezie, eu am făcut totuși poezie. M-am uitat pe dealuri, la Galata, la frunza teilor îngălbenită (era toamnă) și am făcut o poezie extrem de suavă în acea atmosferă sumbră, de dezbateri a unui proces. Așa că

literatura mea nu a fost profesională. De altfel ea nu e profesională nici astăzi, și socot că nici nu trebuie să fie. Printr-o seamă de observații am ajuns la concluzia că literatura adevărată e literatura oamenilor care nu și-au făcut o profesie din ea. – *Ce părere aveți despre poezia modernistă?* – La asta aș putea să vă răspund când aș putea să înțeleg măcar o iotă din această poezie. Nu înțeleg absolut nimic și deci nu-mi cereți să fac aprecieri de niciun fel, nici chiar asupra limbii, fiindcă e o limbă pe care n-o cunosc de la părinții mei și pe care nu vreau s-o învăț acuma. Sanscrita aceasta a lor e grea. Așa că e o întrebare la care cu toată bunăvoința n-aș putea să vă răspund, din lipsă de mijloace. [...] – *Ce înseamnă pentru maestrul Demostene Botez noțiunea de scriitor-cetățean?* – Ambele aceste noțiuni înseamnă o datorie. Scriitorul dacă are în sinea lui prezumția de a crede că el poate să exprime lucruri care pot să reprezinte sentimentele și viața interioară a cât mai multor oameni, el are datoria s-o facă. Dacă acel om crede că prin scrisul său, prin climatul spiritual pe care îl trezește în cititor poate să-l facă mai bun și mai omenos, are datoria să scrie. Iar el, scriitorul, fiind un om care prin natură a fost înzestrat cu o observație mai ascuțită, cu un spirit și critic mai ascuțit, cu o concepție de solidaritate cu toți oamenii, el este dator să fie și cetățean. El trebuie să pună în slujba educației cetățenești tot ce poate avea mai frumos, tot ceea ce constituie însușirile lui de scriitor. – *În Memorii ați închinat pagini vibrante unor mari personalități ale culturii noastre din cercul «Vieții românești» printre care, în primul rând, marelui dumneavoastră prieten Mihail Sadoveanu. Mai puțin ați vorbit despre Sadoveanu ca ofițer de rezervă, în gradul de căpitan, despre munca lui neobosită la ziarul de front «România», ce apărea în timpul Primului Război Mondial.* – Eram pe front, la Pufești. De acolo am avut o misiune la Iași. Am venit la Iași și cu un articol pe care îl am și acum. La data aceea pe Sadoveanu îl cunoscusem foarte puțin, pentru că el locuise la Fălticeni și venea rar la Iași, iar atunci când venea era «confiscat» de cei mai vârstnici, în primul rând de Ibrăileanu. I-am dat articolul. Pe mine nu m-a surprins că Sadoveanu se afla la «România», după cum nu m-a surprins niciodată nicio activitate cetățenească la Sadoveanu. La dânsul istoria de scriitor cu aceea de cetățean erau una”. ■ Mai multe pagini găzduiesc ancheta *Opinii despre colecția Columna a Editurii militare* : □ Valeriu Cristea: „Dificultățile pe care le întâmpină «Columna» (ne referim acum la sectorul ei de poezie) sunt cele ale oricărei colecții cu temă, cu profil foarte distinct, încadrarea în temă poate fi considerată ca suficientă, neglijându-se aspectul estetic. E pericolul cel mare, nu totdeauna evitat. Pericol cu atât mai real cu cât este vorba de un gen de poezie foarte pretențios, care cere sinceritate absolută, talent, simțire profundă, un gen care în afara reușitei totale nu înseamnă nimic. Anii de după ultimul război au văzut născându-se și încetățenindu-se la noi paradoxul de a considera facilă ca realizare și la îndemâna oricui tocmai genul de poezie în care inspirația este de

neînlocuit și în care cele mai bune intenții nu servesc adeseori la nimic. «Comanda», în cazul poeziei patriotice, politice trebuie să vină din interior, din adinc, din stratul rădăcinilor ultime, – presiune oceanică a sufletului. Numai ascultând de o asemenea comandă au putut scrie Eminescu și Goga versuri ce ne zguduie și azi. A contracta un volum de poezii patriotice, a-ți propune să scrii unul într-un timp dat ni se pare de aceea într-un fel un non sens, o imposibilitate. Ceea ce pretinde liberă inspirație și țâșnire, hazardul unor momente de rară sublimare în sublim, nu poate fi confecționat după orar, «făcut». Aici, mai mult poate decât în oricare alt gen de poezie, trebuie pândită clipa misterioasă a creației. Din cele spuse se va înțelege că sarcina pe care și-a asumat-o colecția «Columna» nu este de loc ușoară. În sensul celor spuse, am sugera redactorilor ei să recurgă într-o măsură și mai mare la procedeul selecției din opera unor poeți siguri. Culegând fructele, oricât de distanțate în timp, ale unei inspirații autentice, astfel de selecții personale sau de grup vor fi întotdeauna superioare unor volume scrise «special». Caracterul inedit al versurilor nu trebuie să constituie în acest caz o condiție absolută, căci adevărata poezie patriotică răsună în inimile noastre întotdeauna proaspăt și inedit”. □ Petru Popescu: „...după opinia mea, o colecție cum este «Columna» sa adresează mai întâi tinerilor, și datorită ei este să le consolideze sentimentele patriotice, să le îmbogățească instrucția istorică, să le explice caracterul armatei ca factor de apărare a țării și ca mediu de desăvârșire a personalității umane. Sarcini ce se pot îndeplini în formă pur beletristică, ori pe calea eseului, a lucrării de istorie, și așa mai departe! Pentru asemenea cărți, firește, trebuie autori. Unde sînt ei? Am citat la început o serie de nume demne de stimă și chiar prestigioase, cu sentimentul că ele sunt puține, foarte puține din câte ar putea să fie. Și poate că atingem aici o rămășiță a unei tare mai vechi, o deficiență a concepției de viață: înainte, scriitorul nu s-a identificat întotdeauna cu jertfele colective, dintr-un prea cultivat scrupul al existenței «de autor», ceea ce explică raritatea participării personale, imediate, la unele evenimente cruciale pentru viața națiunii, cum ar fi războaiele acestui secol. În fond, ajungem iarăși și pe altă cale, la eterna chestiune a angajării oneste și autentice. Dintr-un asemenea unghi, o carte cu subiect «militar», o carte scrisă pentru militari și despre ei, nu mai poate fi tratată ca o operă specioasă și conștiința estetică nu mai poate acționa în chip discriminator. Datoria autorului adevărat e să nu ocolească, din frivole argumente teoretice, temele, ideile, subiectele care decurg de la destinul național”.

• [„**Viața românească**”, nr. 6] Cu prilejul *Centenarului nașterii lui Nicolae Iorga* semnează texte omagiale: Alexandru Duțu, I. Roman, Barbu Solacolu. □ Alexandru Duțu subliniază *Necesitatea sintezei la Nicolae Iorga*: „În opera sa, Iorga nu a rămas atașat cu consecvență de o teorie clară și bine conturată; mai mult, el se contrazice frecvent în interpretările date unuia și acelu-

iași fenomen. Ne referim la faptul că numeroase pagini sunt scrise sub impresia momentului și că impulsuri întâmplătoare l-au angajat să respingă ceea ce îmbrățișase mai înainte; idei preconcepute îl fac să vorbească în termeni inacceptabili despre oameni sau forme de civilizație”. □ Ion Roman vede în *N. Iorga un Istoric al literaturii române*: „N. Iorga a practicat istoria literară ca pe o disciplină anexă, deși începuturile sale publicitare au putut să pară preludiul activității unui om de litere și deși savantul preocupat în principal de reconstituirea frescei social-politice a trecutului s-a aflat o vreme – iar mai târziu, a crezut că se află – în centrul arenei fierbinți a mișcării literare.. De altfel, prima lui carte, *Schițe din literatura română* (2 volume), dată la tipar când avea douăzeci și doi de ani, e o culegere de studii și articole cu caracter istorico-literar”. □ Numindu-și intervenția *N. Iorga – pagini de memorial*, Barbu Solacolu afirmă: „Pentru mine, unul, aniversarea din 5 iunie 1971, a împlinirii unui secol de la nașterea lui N. Iorga – o socotesc ca o obligație morală, ca un foarte întârziat tribut și omagiu ce i se cuvin din parte-mi pentru tot ce mi-a dăruit suflătește prin magicul său verb, scris și rostit – și, firește, nu numai mie, ci și acelor generații care l-au apropiat și l-au cunoscut, l-au ascultat și l-au urmat”. ■ Alexandru George notează despre *Camil Petrescu și problema criticii literare*: „Dar adică teoreticianul își precizează atât de răspicat poziția și nu pregetă să facă tabula rasa din tot ce constituise până la el temele și metodele favorite ale criticii, ar fi de văzut și felul în care criticul fenomenolog aplică aceste principii practicând el însuși această disciplină. Din nefericire, e la Camil Petrescu o activitate discontinuă, ocazională și care se apropie mai mult de stilul pledoariei decât de cel al judecării. În general logicianul e foarte grăbit și lasă mai curând să vorbească pe pamfletar. Susținerea afirmațiilor sale, totdeauna categorice, se limitează deseori la enunț. În locul demonstrației răbdătoare și atente, cititorul dă peste o cascadă de afirmații ce pot ului și încânta pe amatorul de noutăți surprinzătoare, dar nu-l conving totdeauna”. ■ Poezia lui Ștefan Augustin Doinaș este analizată de M. Nițescu: „Ceea ce mi se pare determinant pentru poezia lui Doinaș, îndeosebi cea aparținând primei secțiuni, este faptul că în actul de creație poetul nu pornește de la obsesii existențiale, nici de la obsesia limbajului, ci de la un eritaj cultural-spiritual, asimilat selectiv și devenit impuls creator. Poezia lui are deci o origine culturală, fără a fi însă o poezie livrescă, uscată, lipsită de seve. Eritajul cultural este, în cazul acestui poet, o trăire intelectuală. Din această situație fundamentală rezultă trăsăturile care-i definesc eticia poetică. [...] Esențial în poezia lui Doinaș nu ni se par peisajele mirific-fantastice, nici aparenta senzualitate a vegetalului și organicului, ce pare câteodată să se constituie în coordonată de sine stătătoare și chiar în element dinamic, și nici momentele de grotesc și absurd, ci o anumită ipostază intelectual-spirituală, un anumit regim ideatic care le

străbate, le transfigurează și le transcede. Doinaș se definește ca un poet cu o sensibilitate romantică, dublată de o intelectualitate modernă, cu aplicare spre echilibrul și impersonalitatea clasică”. ■ Referindu-se la romanul lui Petre Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, Ov. S. Crohmălniceanu observă: „Adevăratul erou al romanului e o anumită stare de spirit. Monografia ei o face practic autorul și acesta îi reușește cel mai bine. Sunt în cartea lui Petru Popescu câteva realități, dragostea, civilizația modernă, destinul poporului român, istoria, față de care naratorul se definește mereu cu absolutizări juvenile, dar nu și fără o autentică seriozitate. Dacă există romane ale unui sentiment, de ce n-ar exista și romane ale unei stări de spirit? Condiția e ca ele să nu-și piardă suportul uman viu, să nu se dizolve în vara eseistică ”. ■ Emil Manu scrie despre volumul lui Ion Caraion: *Deasupra deasuprelor*: „Ion Caraion a sondat în marile mistere poetice, a cultivat misterul poetic, aducându-l la lumina zilei, înlocuind, dacă a fost nevoie, gramatica știută cu o altă gramatică sau estetica notorie cu o altă estetică. Poet dificil în sensul unei adrese intelectuale de ținută, Ion Caraion lansează prin *Deasupra deasuprelor* un manifest poetic, atrăgând atenția că dificilul nu e totdeauna egal cu obscuritatea” ■ Barbu Solacolu analizează studiul monografic al lui Ion Dodu Bălan dedicat lui *Octavian Goga*: „În monumentală sa monografie, I.D. Bălan încă dintr-un început afirmă.. că Octavian Goga continua «energia spirituală», «ținuta demnă» a Rășinarilor, «a strămoșilor iobași de pe Târnave». E desigur conștient că nu trebuie confundate criteriile estetice cu cele sentimentale și poetice și nici nu va cădea în acest păcat”. ■ Ion Bălan descoperă: „În *Clasicismul românesc*, D. Păcurariu își propune, pentru întâia oară în literatura noastră critică, să demonstreze existența clasicismului în câmpul literelor române, în pofida numeroaselor afirmații și atitudini sceptice mai vechi sau mai recente.”. ■ În articolul *Semnificații și destin*, Victor Ivanovici analizează romanele lui N. Breban: „Această retrospectivă se justifică prin aceea că de la *Francisca* la *Animale bolnave*, N. Breban a epuizat – cel puțin în datele esențiale – o experiență extrem de interesantă, ale cărei faze merită să fie trecute în revistă, sub un unghi integrator”. □ *Francisca* este un roman al certitudinilor. Cuvintele mai sunt încă solidare cu lucrurile. Confesiunea eroinei este un document exact, ale cărui articulații logice reproduc articulațiile conexiunii universale. Simptomatic din acest punct de vedere este și faptul că, dintre toate romanele de până acum ale lui N. Breban, acesta este cel mai îngrijit scris. Nicio clipă nu se schițează nici cel mai mic gest de îndoială în capacitatea reflectorie a cuvintelor. Totul stă sub semnul valabilității obiective a propozițiilor universale cu caracter logic”. □ „În romanul *În absența stăpânilor* își fac loc simptomele unei crize profunde. Lucrurile își caută aici (prin prisma omului, firește) o justificare în lumea semnelor și reușesc deocamdată să o găsească, dar printr-un artificiu. Situația

pare neschimbată, însă, în adâncime, numeroase fisuri mimează edificiul, de un echilibru atât de ferm, în *Francisca*.. Pe cale inductivă, personajele ajung la concluzii cu totul contrarii venite din inima lucrurilor însele”. ■ H. Zalis semnalează *Probleme ale romanului actual*: „În romanul de azi, direcția cea mai fecundă pare legată de descoperirea unei anumite dimensiuni existențiale printr-un proces de conștiință relevant. Sigur, drumul acesta poate fi generator de sacrificii, de concluzii contradictorii. Însă esențial rămâne faptul că ori mentalitatea colectivă ori luciditatea eroului selectează semnificația evenimentelor, pune ordine în fluxul lor obscur”. ■ De *Creațiile dramatice ale lui O. Goga în publicațiile maghiare* se ocupă Teresa Peris: „Sunt cunoscute aspectele multiple ale legăturilor directe și indirecte ale lui O. Goga cu literatura maghiară și cu oamenii de artă, poezii și literații maghiari. S-a scris mult în paginile revistelor despre prietenia și aspirațiile comune ale lui O. Goga și Ady Endre, despre înalta prețuire a traducerilor din creația lui Sándor Petőfi, despre pietate cu care Goga s-a apropiat de poemul dramatic *Tragedia omului* al lui Madách, despre înalta măiestrie a mijloacelor artistice cu care a făcut accesibil cititorilor români cunoașterea acestei capodopere”. ■ P[aul] G[eorgescu] analizează *Un roman inedit* al lui Albert Camus: „În editura Gallimard va apărea un roman inedit de Albert Camus, intitulat *La mort heureuse*, cu o introducere și note explicative de Jean Sarocchi. Acest roman a fost conceput și scris de Camus între anii 1936 și 1938. Romanul este în amplă măsură autobiografic: sunt transmise amintiri din copilărie, viața mizeră a familiei în Belcourt, maladia (Camus a suferit de o afecțiune pulmonară), descoperirea femeii, călătoriile, întoarcerea”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cronica literară*, semnează texte: Traian Stoica, D. Alexandru, Vlaicu Bârna, Lucia Feneșan, Eugenia Tudor. □ Traian Stoica semnalează apariția studiului lui Pompiliu Constantinescu, vol. I, din *Scrieri* (Minerva, 1971): „Sumarul volumului e constituit dintr-o seamă de cronici și articole – unele inedite – consemnând actul literar românesc, precum și dintr-un capitol, *În marginea literaturii universale*, conținând reflecțiile criticului – (mai întotdeauna structurate sub forma unui studiu, depășindu-se astfel caracterul publicistic) asupra unor traduceri, a unor problematici de sorginte străină sau despre esteticieni și critici, unii dintre ei frecvențați asiduu de către autori, ca: Sainte-Beuve, Croce, Thibaudet.. În această a doua secțiune a volumului se găsesc și câteva pagini de jurnal în care.. întâlnim aproape în exclusivitate, relatări despre lecturi și nu însemnări de ordin mai personal, specifice genului”. □ Despre cartea lui Mircea Anghelescu, *Preromantismul românesc* (Minerva, 1971), scrie D. Alexandru: „Cartea lui Mircea Anghelescu însumează rezultatele unei pasionate cercetări a fondurilor de tipărituri și manuscrise românești de la sfârșitul secolului al XVIII – începutul secolului XIX. Autorul identifică surse și intermediare, care îmbo-

gătesc, astfel, cunoștințele voastre despre contactele scriitorilor români cu marile literaturi europene: traduceri care s-au difuzat în numeroase copii se dovedesc a fi efectuate după colecții de romane de mare succes în epocă.”.

□ Vlaicu Bârna se referă la romanul lui Virgiliu Monda, *Via și rodul* (Ed. Eminescu, 1971): „Adept al formulei romanului clasic, Virgiliu Monda știe să construiască psihologia unor personaje ale căror cazuri îi pot interesa și pe specialiștii din clinicile neuro-psihiatrice.. Cartea este echilibrată și din punct de vedere al mișcării epice și cititorul se simte angajat în dramatica ei desfășurare. Lumea satului e viu și realist pictată, cu amănunte semnificative care suscită interesul lectorului”.

□ Lucia Feneșan recenzează cartea lui Romulus Vulpescu, apărută la C.R., 1970: „Volumul *Și alte poezii* cuprinde trei părți, ce înglobează poeme împărțite nu cronologic, ci pe teme: *Erotice, Meditații, Varia*. În *Erotice*, întâlnim versuri de o densă potențare lirică, deși poetul de remarcă printr-o voită detașare. Limbajul poetic nu exprimă gânduri și sentimente. Vulpescu este mult mai atras de suprafețe și contururi decât de ceea ce se află dincolo de stricta aparență, reușind să se ferească (voit) de monotonia sentimentală”.

□ Eugenia Tudor analizează universul poetic al lui Petru Anghel din volumul *Firul de iarbă* (Albatros, 1970): „Petru Anghel scrie o poezie clară, de o limpiditate aproape demodată, ceea ce nu înseamnă că poetul nu cunoaște tortura cuvântului sau poticnirea în tonuri. El se menține însă în zonele clarității unei poematice cantabile, ritmate. Cantabilitatea marcată (ca în versurile populare) de simplitatea și aparenta linearitate a desenului melodic și a expresiei.”.

• [„Književni život” / „Viața literară”, an IV, nr. 1; Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din R.S.R. în limba sârbă; format A4; Vladimir Čokov (redactor-șef), Nebojša Popović, Svetomir Raikov, redactori] Numărul se deschide cu textul *Годишњица драга читавом народу* (*O aniversare dragă întregului popor*) de Traian Bunescu, dedicat aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. □ În secțiunea *Партију за рођендан* (*Partidului de ziua nașterii*) apar poezii semnate de: Slavko Vesnić; Alexandru Jebeleanu, în traducere de Vladimir Čokov; Živa Popović; Ivo MunćanČedmori Milenović. □ Sub titlul *Шта за мене значи Партија?* (*Ce înseamnă pentru mine Partidul?*) sunt publicate opiniile: □ Milorad Blagojev, secretarul Comitetului Național al județului Timiș: „Partidul reprezenta și reprezintă conducerea care ne poartă cu îndrăzneală și fără griji din victorie în victorie, și din realizare în realizare”.; □ Miloš Živanov; □ Lazar Ilić, poet: „Dacă nu se năștea Partidul Comunist Român, eu azi nu eram poet”.; □ Dušan Sabiljić, directorul Liceului nr. 11: „Totul ce e cel mai nobil în societate cu țelul ca omul să devină om este scris în programa Partidului”.; □ Živko Milin, asistent la Facultatea de Litere, Universitatea din Timișoara: „Partidul mi-a deschis

drumul. Ea mi-a asigurat și condițiile să pășesc liber”.; □ Ivo Muncán, poet: „Partidul e puterea noastră, gândul nostru, voința noastră”. ■ Alexandra Indrieș semnează *Захарија Станку – добитник Хердерове награде (Zaharia Stancu – câștigător al Premiului Herder)*: „Purtând în sine atmosfera cuceritoare a unei povești spontane, epica lui Zaharia Stancu reprezintă de fapt o operă complexă, construită cu rafinement, în care vechile simboluri, întâmplări din viață se unesc într-un sentiment constructiv ce poate fi comparat doar cu cel al lui Proust”. □ În *Песници наше отаџбине (Poezii patriei noastre)* apar: în traducerea lui Slavko Vesnić: Mihai Beniuc, Maria Banuș, Ion Brad.; în traducere de Vladimir Čokov: Haralambie Țugui, Ion Maxim, Alexandru Jebeleanu; Anghel Dumbrăveanu, în traducere de Adam Puslojić, Dimitrie Stelaru, în traducere de Draga Mirjanić, Victor Tulbure; în traducere de Đuro Bački, Șandor Cuniadi. ■ În traducerea lui D. Živanov, revista publică nuvela *Хлеб (Pâinea)* de Ion Dumitru Teodorescu, o nuvelă din volumul *Vânt cald cu nisip*, iar în traducere de Sv. Živić, apare *Последњи сусрет (Ultima întâlnire)* de Endre Cuban. □ Revista publică piesa *Tunel* de Mihail Davidoglu, tradusă în românește de Ć.Ć. Klisurac. ■ În rubrica *Литерарна критика (Critica literară)*, Andrei A. Lillin publică *Природа у нашој савременој поезији (Natura în poezia noastră contemporană)*, un text în care analizează tema naturii în poezii de la L. Blaga până la Nicolae Labiș, Al. Jebeleanu și A. Dumbrăveanu, ajungând la concluzie că „în timpurile noastre, la niciun poet cu inimă mare natura nu are rolul secundar”. ■ În rubrica *Живот књига (Viața cărților)* apar: □ *Раду Теодору: Упомоћ – бујице! (Radu Theodoru: S.O.S. – Puhoaiele!)* de C. Apreotesei, un volum scris cu „patosul în stilul caracteristic al lui Radu Theodoru”; □ *Оскар Давичо на румунском језику (Oskar Davičo în limba română)* de B. Đorđević, despre romanul *Pesma (Poezia)*, apărut într-o „traducere perfectă” semnată de Virgil Teodorescu și Dorin Gămulescu; □ *Штефан Аугустин Дојнаш: Алтерего, стихови (Ștefan Augustin Doi-naș: Alterego, versuri)* de Nicolae Țirioi, versuri care arată „ce posibilități de expresie rare în continuare există în versuri tradiționale ale literaturii românești”; □ *Ангел Думбравџеану: „Страно лице ноћу“ (Anghel Dumbrăveanu: „Fața străină a nopții”)* de Iv. Muncán, spunând că Anghel Dumbrăveanu „și-a găsit de mult drumul său care se numește struna lirică euforică și senzorială”.

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVII-B

1971

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești [Text tipărit] : perioada postbelică /

coord. generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 17-B : 1971 / Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, Alunița Cofan, .. ;
coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. -
ISBN 978-973-167-562-6

I. Bănică, Ana-Maria

II. Brăgaru, Carmen

III. Cofan, Alunița

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT),
PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Cristian ALISTAR, Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE,
Elena BOTEZATU, Carmen BRĂGARU, Oana CENAC, Victor COBUZ,
Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Cristina DEUTSCH, Nicoleta IFRIM,
Andra IONESCU, Andreea MARINAȘ, Alexandru MATEI, Andrei MILCA,
Marjia NENADIĆ ZURKA, Adina NICOLOV, Lavinia TACHE, Daria TOFAN,
Paul VOLCEANOV, Andrada YUNUSOGLU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVII-B

1971

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2020

IULIE

1 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7346] În *Carte*, Aurel Codreanu prezintă volumul lui Ștefan Voicu, *Pagini de istorie socială*. □ În *Teatru*, Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei lui B. Brecht, *Un om = un om* (Teatrul din Galați).

• [„**Albina**”, nr. 26] Revista se deschide cu versuri de Demostene Botez. ■ Apare textul *Partidul nostru, mândria noastră*, nesemnat: „Într-un singur glas, cu profundă și nețârmurită dragoste față de partid, oamenii muncii din patria noastră aprobă cu hotărâre și satisfacție rezultatele vizitei delegației de partid și guvernamentale, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în țările socialiste din Asia. Prin mijlocirea scrisorilor, telegramelor, moțiunilor adresate Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, întregul nostru popor român își exprimă adeziunea unanimă și înalta apreciere față de laborioasa activitate desfășurată în tot timpul acestei vizite de prietenie – expresie grăitoare a sentimentelor de adâncă solidaritate internaționalistă de care sunt animate Partidul Comunist Român și Republica Socialistă România. Vizita delegației de partid și guvernamentale a țării noastre în Republica Populară Chineză, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Democrată Vietnam și Republica Populară Mongolă constituie una din cele mai ample acțiuni constructive întreprinse în slujba unității țărilor socialiste, a coeziunii forțelor antiimperialiste, a păcii și colaborării între popoare. [...] Vizita delegației de partid și guvernamentale, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în țările socialiste din Asia, se înscrie în istoria României socialiste la loc de frunte ca una din cele mai importante acțiuni internaționale desfășurată în spiritul principiilor marxism-leninismului și ale internaționalismului socialist, ca un strălucit exemplu de slujire a cauzei unității țărilor socialiste, prieteniei și păcii între popoare”. ■ Sub titlul *Unanima adeziune a întregului popor* citim mesaje de sprijin: *Înaltă principialitate și consecvență* de Emil Iordăchescu, directorul Direcției așezămintelor culturale din C.S.C.A.; □ *Satisfacție și mândrie* de Nicolae Nistor, director al Casei centrale a creației populare; □ *Mesaj de solidaritate* de Franz Storch, scriitor: „Această vizită în China, Coreea, Vietnam și Mongolia a subliniat cu greutatea faptelor cum concepem noi relațiile de colaborare între partidele comuniste și muncitorști sau între state aparținând aceluiași sistem social. Nu considerente conjuncturale și nici păreri preconcepute stabilesc coordonatele acestor relații ci un concept principial unitar, bazat pe analize realiste ale situației internaționale, declarat de la tribuna celui de al X-lea Congres al Partidului nostru și aplicat cu o consecvență demnă de tot respectul. [...] Convingerile exprimate în cuvântările rostite de șeful delegației sunt și convingerile noastre, iar aplauzele furtunoase ale milioanelor de oameni au cuprins deopotrivă și aplauzele noastre”; □ *În serviciul umanității* de Nicolae Jianu, scriitor: „Culegem acum roa-

dele câmpului, ridicăm orașe noi, fabrici și uzine pentru îndestularea vieții noastre, dar culegem și roadele strădaniei pe planul politicii internaționale. Se cuvine să mulțumim partidului și tovarășului Nicolae Ceaușescu, neobosit și tenace luptător pentru fericirea poporului său șial umanității întregi”; □ *O nobilă misiune* de Paul Bănică, directorul Casei creației populare a județului Dâmbovița; □ *În numele libertății popoarelor* de Victor Tulbure, scriitor: „Vizita oficială pe care au făcut-o înalții soli ai patriei noastre pe meleagurile îndepărtate ale Asiei, în țările socialiste de acolo, reprezintă încă o strălucită dovadă a justeței politicii internaționale a statului nostru care, sub conducerea neobosită și fermă a partidului comunist, militează pentru un climat de pace și de bună înțelegere între popoare, pentru relocarea unității socialiste, pentru respectarea acelor principii sacre după care fiecare popor are dreptul de a-și alege el singur și nesilit de nimeni căile care duc la împlinirea destinului său. [...] Politica Partidului Comunist Român este o politică justă și consecventă față de cauza păcii și a socialismului. Noi urmăm neabătuți această politică și fiecare dintre noi este legat cu trup și suflet de linia Partidului Comunist Român, partid care își identifică existența cu însăși existența poporului român”; □ *Slujirea intereselor internaționalismului* de Ion Tronescu, președintele cooperativei agricole din comuna Joița, județul Ilfov; *După inima și vrerea poporului nostru* de Alexandra Petrescu, președinta comisiei de femei din C.A.P. Recea, județul Argeș. □ Pentru pagina de *Satiră și umor*, la împlinirea unui secol de la naștere, revista publică o prezentare a profesorului și scriitorului Nicolae Mihăescu-Nigrim, urmată de o selecție din creația satirică a acestuia: *Foaie verde avrămeasă; Foaie verde foi de mure; Epigrame*.

• [„**România literară**”, nr. 27]. Editorialul *Adeziunea deplină* este asumat redacțional: „Am urmărit alături de toți oamenii acestei țări, etapele amplului itinerar în țările socialiste ale Asiei, străbătut de delegația de partid și guvernamentală românească. Am participat indirect, și totuși foarte apropiați, la manifestările atât de însuflețite de omagiu ale popoarelor prietene față de înalta noastră ambasadă, față de ceea ce reprezintă România în lumea de azi. Am împărtășit întru totul ideile originale și generoase expuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu și am fost încă o dată mândri de prețuirea excepțională acordată eminentului conducător al partidului nostru, socotit pretutindeni o personalitate politică de prim rang a epocii. [...] Prin tot ceea ce a întreprins, delegația noastră de partid și de stat a acționat și a vorbit în numele intereselor poporului român. Misiunea, substanțială și de atât de larg ecou internațional, a fost îndeplinită cu strălucire. Într-un timp nu prea îndelungat au fost parcurse întregi geografii, s-au întreprins contacte numeroase, s-a depus o activitate extrem de intensă și rodnică, cu energia și precizia ce caracterizează îndeobște laborioasa muncă a secretarului general al partidului. Este întru totul firească manifestarea atât de largă de adeziune populară la rezultatele acestei activități, care și-a făcut loc în paginile tuturor ziarelor și revistelor noastre, în emisiunile

de radio și televiziune. Această unanimitate e printre datele care explică succesele românești în lume și conferă temeinicie tuturor deciziilor luate de conducerea partidului nostru. Scriitorii patriei se consideră integrați în această unanimitate și își mărturisesc cea mai caldă aderență față de vizita întreprinsă de delegația română în țările socialiste din Asia, față de clarviziunea cu care spiritul românesc își exprimă, prin înalții săi plenipotențieri, linia politică, față de fervoarea, pricepera și înțelepciunea cu care sunt slujite interesele istorice ale națiunii de către tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Mesaje de *Expresie a înaltei răspunderi față de destinele României, față de cauza socialismului și a păcii* semnează: □ Demostene Botez, *Solidaritate frățească*: „O atitudine clară de mare elevație etică în politica externă s-a exprimat în numele țării de delegații săi, în toate împrejurările. Principiile ei bine cunoscute formează de mult nu numai o normă de viață sintetizată atât de bine de tovarășul Nicolae Ceaușescu ca o esență etică a concepției internaționaliste a Partidului Comunist Român, ci și ca o normă adoptată tot mai larg de tot mai multe state. [...] Din acest punct de vedere, vizita delegației de partid și de stat în statele socialiste ale Asiei de este a avut un răsunet de un neprețuit folos pentru mișcarea socialistă internațională”. □ Al. Piru, *Întreaga mea adeziune*: „Inițiativa partidului și guvernului nostru, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, va avea, dacă luăm în considerare ecourile trezite, cele mai bune urmări și sunt fericit să-mi exprim în chip modest, pe această cale, întreaga mea adeziune și recunoștință de cetățean al Republicii Socialiste România”. □ Grigore Hagi, *Spirit profund sintetic*: „Vizitele efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în alte țări, subliniază tocmai acest efort de înlăturare a barierelor geografice, de colaborare tot mai profundă, mai fructuoasă cu țările prietene, de care suntem legați prin același ideal”. □ Kovács György, *Recunoștință fierbinte*: „Toți cetățenii patriei noastre, fără deosebire de naționalitate, socotesc politica partidului ca pe o propria lor politică: o politică constructivă, în slujba socialismului și păcii. [...] Exprimăm tovarășului Nicolae Ceaușescu și întregii delegații mulțumirile noastre pentru faptul că și prin această vizită au afirmat strălucit principiile politice externe exprimate la Congresele al IX-lea și al X-lea ale partidului și care constituie o cauză sfântă a întregului nostru popor”. □ *Efigiile prieteniei* de Virgil Teodorescu: „Întreaga noastră națiune aplaudă puternic și îndelung rezultatele vizitei întreprinse de delegația noastră de partid și de stat, condusă cu o magistrală pătrundere a evenimentelor de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, al cărei țel a fost întărirea unității dintre țările socialiste, apărarea și păstrarea păcii în lume”. □ Radu Boureanu, *Adânci rezonanțe*: „Un titlu de adânci rezonanțe ar încununa un reportaj generic despre aceste călătorii și întrevederi, care ar suna cam în felul unui titlu de epopee. Lungul drum al păcii. Eu văd harta acestei acțiuni ca o înmănunchere de voințe ferme, voința a sute de milioane de oameni care au aceleași obiective și visuri, ca noi: pacea, munca constructivă, înțelegerea între

popoare”. □ Victor Rebeniuc, *Strălucit fiu al poporului*: „Sunt mândru de succesul acestei vizite, sunt de pe acum mândru de succesul viitoarelor vizite de prietenie, căci sufletul românesc cald, bun și prietenos este arătat așa cum este el”. □ Toma Caragiu, *De la suflet la suflet*: „Îmi exprim cu adâncă stimă, acordul deplin față de activitatea delegației române, consacrată întăririi prieteniei cu toate țările socialiste și restabilirii unei situații deplin normale în mișcarea comunistă, și mă consider, ca cetățean, ca intelectual, ca membru de partid, părtaș în toate hotărârile ce au fost luate de această strălucită ambasadă a noastră”. □ D. Macrea, *Cunoaștere, stimă, înțelegere*: „Suntem recunoscători delegației române, condusă de Nicolae Ceaușescu, pentru realizarea acestei apropieri de largă perspectivă mondială”. □ Cezar Baltag, *În numele adevărului*: „Dialogul omenesc, cugetul deschis și înțelegerea vor face întotdeauna să triumfe înțelepciunea. Iată de ce aprobăm cu tot sufletul activitatea nobilă a delegației noastre, activitatea pătrunsă de un înalt simț al solidarității internaționale. Iată de ce am urmărit cu profundă emoție manifestările de înaltă prietenie, marele entuziasm popular cu care au fost întâmpinați pretutindeni solii României. Iată de ce ne exprimăm întreaga noastră adevărată adieziune la politica partidului și statului nostru, strălucit întruchipată în munca neobosită a secretarului nostru general, reprezentant suprem al voinței poporului”. □ Gheorghe Tomozei, *Sentimentul datoriei împlinite*: „Bărbații noștri de stat s-au întors dintr-o misiune în care Cuvântul a rodit. Ca scriitori, suntem fericiți să ne scriem cărțile cu cuvintele de ei rostite, la sfaturile prietenești la care i-a adus grija pentru întreținerea sacrelor focuri ale prieteniei și păcii, pe drumurile călătoriilor de totdeauna, pe drumurile Milescului...”. □ Marin Rădoi, *Sensul ospitalității*: „România neobosită a transmis mesaje de prietenie țărilor din această parte a lumii de care ne leagă identitate de țeluri și preocupări. Asia, marele continent al lumi, ne-a primit cu prietenie, respect și admirație. E respectul pe care istoria îl acordă marilor sale personalități, pe care l-a acordat conducătorului delegației noastre, șeful statului român”. □ Nichita Stănescu, *O existență demnă în lume*: „Personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu exprimă pe deplin personalitatea poporului nostru, a țării noastre demne, întruchipând cele mai nobile aspirații ale istoriei noastre. De aceea, am fost cuprins de legitima mândrie când am văzut încă o dată exprimat prestigiul și dragostea milioanei și milioanei de cetățeni ai țărilor socialiste din Asia veniți să întâmpine delegația noastră, însuflețirea fără seamăn cu care milioanele și milioanele de participanți la mitingurile prieteniei au aclamat existența demnă a României Socialiste în lume”. □ Hedi Hauser, *Clarviziune politică*: „Și pe lângă bucurie și satisfacție, am simțit și mândrie pentru partidul și secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care militează cu atâta siguranță, cu un simț atât de înalt de răspundere și cu atâta energie pentru împlinirea eforturilor, dorințelor și țelurilor țării noastre și a populației sale”. □ Marcel Chirnoagă, *Cel mai frumos enunț al democratismului*: „Să spun numai că față de asemenea

superbe principii și față de întreaga politică a partidului nostru îmi exprim o adeziune necondiționată? Mai adevărat este să mărturisesc că particip sufletește la această contribuție efectivă, autentică, adusă la efortul general spre fericire al întregii omeniri, la depășirea divergențelor, la unitatea forțelor socialismului, efort pe care îl întreprinde cu rezultate atât de strălucite partidului nostru. Iar de prestigiul internațional al acestuia, al României, noi, artiștii, ne bucurăm și într-un mod mai direct, prin interesul și dragostea de care se bucură astăzi în lume arta noastră”. ■ În *Debutul unui prozator*, Al. Piru evocă începuturile literare ale lui Dumitru Radu Popescu: „Autorul e un povestitor obiectiv, matur de la început, observator mai ales al lumii rurale, atent la modificările survenite în vechea mentalitate, evocată și ea cu răceală, în stilul nuvelor lui Rebreanu, rareori cu umor, ca urmare a specificului prozei transilvane, nu importă că cele mai multe întâmplări sunt localizate în Oltenia, dovadă că influența mediului e mai puternică decât ereditatea. Probabil că dacă Dumitru Radu Popescu ar fi trăit la Iași, ar fi devenit un scriitor moldovean. Nimic de esență lirică însă la acest prozator, nicio asemănare cu Sadoveanu ai cărui bunici erau, amândoi, tot olteni”. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu publică *Semnele timpului nostru*, despre volumul *Aurul cenușiu* de Mircea Malița: „Împărtășesc optimismul gânditorului matematician, care descifrează cu perspicacitate semnele timpului nostru”. ■ În chestiunea evoluției artei Nicolae Jianu se întreabă *Ce putem aștepta?*: „Probabil în niciun alt secol nu s-a teoretizat în jurul marilor probleme ale existenței mai mult decât acum, când omenirea se apropie de anul 2000. [...] Se desprinde totuși ideea că artele străbat o criză adâncă, părere împărtășită mai ales de către exegeții clasicismului. Dar ce înseamnă *criza artei*? [...] E drept, au fost afectate grav unele destine artistice, dar fenomenul nu e definitoriu și probabil istoria nici nu-l va înregistra, sau o va face numai în măsura în care va trebui să demonstreze dramatica încheștare a artistului cu timpul său, scos cu violență din tiparele obișnuite. Amintim aceste fapte nu pentru a justifica erorile și nici pentru a reabilita ceva. O facem în sprijinul ideii că o artă nouă, revoluționară mai cu seamă, nu poate fi concepută fără zbucium, fără căutări chinuitoare, fără criză, în sensul înalt și rodnic al acestei noțiuni. De altfel am certitudinea că acea perioadă dramatică și pitorească în exagerările ei se va reconstitui cândva din chiar însemnările scriitorilor, în jurnale și romane, pentru că la un moment dat memoria devine neiertătoare și mulți nu vor pleca înainte de a-și salva sufletul. [...] Statornică rămâne criza artistului, dorul mistuitor de a se găsi pe sine într-o lume mereu schimbătoare. Dar întrebările se vor înmulți și răspunsurile vor și puțin, legile artei sunt tot mai neîndurătoare cu cât se încearcă distrugerea lor”. ■ În *Duhul fără-de-lege*, Alexandru George scrie despre premiul Uniunii Scriitorilor Ilie Constantin, „poet care, în ciuda tuturor deosebirilor sale față de alți confrați de generație, împărtășește cu ei aceeași fertilitate productivă, aceeași neostenită schimbare de perspective. Ultima sa culegere aduce, de pildă, un numeros ma-

teriale de piese *Recuperate*, sau de *Dublete* – gest care vrea probabil să dovedească tocmai ideea că în poezie, ca și în natură, nimic nu se pierde și totul trebuie să aibă un rost, chiar atunci când pare o simplă risipă de energie. Disjunctele mădulare ale poeziei sale el le socotește semnificative, căci e în stilul liricii ultimilor ani tocmai nesocotirea acelei unități formale pe care mai vechii poeți o urmăreau atunci când voiau să dea fiecărui volum al lor ceva din rotunjimea generală, pe plan mai vast, a operei”. ■ O nouă cronică literară semnată de Mircea Iorgulescu vizează volumul *Viață de excepții* de Adrian Păunescu, Albatros, 1971: „Celebrare ori sfâșietoare invocație a stării de excepție, poezia lui Adrian Păunescu are specific un cult statornic al evenimentului, iar motivul central, în stare să dea unitate unei lirici aluvionare, inegală și în care se pot desluși limpede influențele dintre cele mai diverse, îl constituie evenimentul cel mai tulburător cu puțință – geneza. Însă Adrian Păunescu nu este un poet al purității increatului, al armoniilor primordiale ori al ordonării haosului inițial, ci el prefacă o ordine dată într-o dezlănțuire colosală de energii și materii fumegânde”. ■ Veronica Porumbacu scrie *Un cuvânt despre „Cronica de la Arbore”*: „Nasc și în zilele noastre cronicari, am putea spune, citind extrasele din jurnalul lui Toader Hrib, arboreanul descoperit și descifrat cu devoțiune de Florența Albu și apărut în prima ediție la Junimea (Iași). [...] Un nume se adaugă atâtor altora ivite în Moldova, unde «nasc» mereu alți oameni de omenie, știință și artă. Iar dacă părerea de «cetitor» ar cântări în aprecierea cărții, s-ar cădea poate să se instituie, fie și pe plan local, un premiu al descoperirii de autori, pe lângă cel firesc ce-ar trebui să se acorde acestei cărți. El ar încununa atunci și opul rar al septuagenarului Toader Hrib, și munca poetei ce a descoperit și îngrijit editarea primă – și va îngriji, îi urăm, și viitoarele, poate mai ample, ediții ale *Cronicii de la Arbore*”. ■ În pagina *Documente-mărturii* citim despre *Întâlniri cu Ion Barbu* de Victor Dumitrescu, text care apare însoțit de *Tata moșu* de Ion Barbu. ■ *Ochiul magic*. □ *Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Iași*: „Marți, 22 iunie 1971, în prezența tovarășilor conf. univ. Petre Mălcome, secretar al Comitetului județean P.C.R., și Ioan Manciuc, prim secretar al Comitetului municipal de partid, primarul municipiului Iași, a avut loc Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Iași, consacrată analizei muncii pe anul precedent și alegerii noului comitet de conducere. Au participat scriitori, membri ai Asociației, din orașele Bacău și Iași, cadre didactice din învățământul superior, alți oameni de cultură și artă. [...] Raportul comisiei de cenzori a fost susținut de Dumitru Ignea, președintele comisiei. Pe marginea dării de seamă au luat cuvântul următorii scriitori: Nicolae Țațomir, Ioanid Romanescu, Mircea Radu Iacoban, Vlad Sorianu, Corneliu Ștefanache, Nicolae Barbu, Horia Gane, Stelian Baboi, Constantin Nonea, Radu Cârnecki și Adi Cusin, ale căror observații și propuneri au îmbunătățit substanțial planul de sarcini al Asociației pe anul următor. [...] Apoi adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de conducere al Asociației Scriitorilor din Iași, în

următoarea alcătuire: Nicolae Barbu, George Bălăiță, Radu Cârnci, Ovidiu Genaru, Dumitru Ignea, Mircea Radu Iacoban (secretar), Corneliu Ștefanache, Nicolae Țațomir, Horia Zilieru, ca și comisia de cenșori formată din: Haralambie Țugui, Ioanid Romanescu și Florin Mihai Petrescu. În seara aceeași zile, în prezența tovarășului Miu Dobrescu, prim secretar al Comitetului județean al P.C.R. – la redacția revistei «Convorbiri literare» a avut loc instalarea noului redactor șef al acestei reviste – prozatorul Corneliu Ștefanache. Lucrările Adunării generale a Asociației Scriitorilor din Iași au fost conduse de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R.S. România”.

□ *T. Arghezi către dl. Chiriță Șerban*, semnat de Sașa Pană: „Nu-mi amintesc datorită cărei plăcute împrejurări posed un bilet al lui T. Arghezi cu un conținut deosebit de cel prezent în scrisorile și dedicațiile apărute în revistele din ultimii ani. Biletul nu e adresat unui scriitor, nici vreunui alt intelectual, ci unui meșter instalator din vecinătatea Mărțișorului. [...] Scrisoarea e din 16 octombrie 1943. O transcriem întocmai, respectând grafia originalului”. Urmează transcripția biletului. ■ Mircea Braga scrie despre *Sincronism și tradiție*: „O creație autentică, de mare forță și originalitate, se integrează firesc în circuitul universal. Dacă din raportarea unei valori la o altă valoare se naște echivalența (relativă, evident, ca orice echivalență din domeniul artei și, în general, al culturii), ele sunt sincronice. Nu credem că, de exemplu, proza lui Aug. Buzura, a lui Petru Popescu sau Romulus Guga etc., că poezia lui Șt. Aug. Doinaș sau Ana Blandiana, a lui Nichita Stănescu sau Marin Sorescu etc. nu pot sta alături de cele ale colegilor lor de generație din alte țări. Să mai spunem, legat de această ultimă parte a aserțiunii de mai sus, că și receptarea cu spirit critic a unor producții de import este tot o fațetă a sincronismului. Așa cum, deși poate părea paradoxal la o primă vedere, sincronism poate însemna și înscrierea pe o firească direcție dată de tradiție, racordarea în punctul «la zi» al acestei direcții, întrucât legătura cu tradiția pe temeiul specificului național constituie o legitate internă a fenomenului artistic. [...] În măsura în care și în ultimele decenii s-au născut valori (și acestea există), ele stau în aceeași lojă cu cele care le-au fost premergătoare. Ne «terorizează», uneori, nedistanțarea în timp față de unele (sincronismul) și «prestigiul» de piatră de temelie al celorlalte (tradiția!)...”.

■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Pur* de Matei Gavril, C.R.: „Dar tot epurându-și versurile, «spunând cuvinte tot mai departe», Matei Gavril s-a transformat într-un poet de o monotonă aforistică și sentențiozitate, creând impresia epuizării. Să fie idealul poetului tăcerea mallarméană? În orice caz, drumul său nu-i unul obișnuit”. □ *Umbra necesară* de Petre Solomon, C.R.: „De reținut sunt mai ales câteva din poeziile de început ale cărții [...], unde apare o undă de imaginație lirică, precum imaginea cuvintelor ce dorm în dicționar «ca într-un uriaș dormitor comun», ori ies din cărți ca niște strigoi (*Cuvintele*)”. ■ Nicolae Balotă recenzează volume de proză. □ *Zamfira fiuca*

lui *Moise-Voievod* de Lucia Borș-Bucuța: „Unele lungimi care fac întrucâtva fastidioasă lectura cărții, ca și unele facilități în alegerea expresiilor, ar fi putut să lipsească dintr-un op, de altfel atât de serios elaborat”. □ *Mica „eroică”* de Emil Manu: „Jurnalul lui Emil Manu este acela al unui detașament eroic, al luptelor și sacrificiilor uneia din cele dintâi unități militare care au fost cele dintâi unități militare care au fost citate prin ordin de zi după 23 August, «Dețamentul Păuliș»”. □ *Nisip sub pleoape* de Luminița Coler: „Un stil intelectual dă un nivel remarcabil acestor proze. Uneori, abstracția gătuie vâna epică. Niciun rost să se spună prea elaborat ceea ce se poate spune simplu. De asemenea, numele ce par bizare sunt doar artificioase și, uneori, chiar triviale”. ■ De critică se ocupă M. Ungheanu. □ *Creație și ideeție*, o culegere: „Seriozitatea unor contribuții și a gândirii de ansamblu ne arată că efortul de concepție și de coordonare, în ciuda numărului mare de semnături, n-a fost zadarnic”. □ *G. Călinescu romancier* de S. Damian: „Criticul nu poate sau nu vrea să pună punctele pe i. *G. Călinescu – romancier* este cartea unei mărturisite dar și învinse incompatibilități”. □ Semnează versuri Matei Călinescu (*Când trandafirii ard*), Vlaicu Bârna (*Masca focului; În târziul nopții; Îmblânzitorul de șerpi; Chip în lut*), Dan Deșliu (*Visul și veghea I-VII*), Pia Olaru (*Început*). □ Mihai Pelin publică reportajul *Ultima vară la Porțile de Fier*. □ Sunt publicate prozele *Casa* de Norman Manea și *Destin* de Bujor Nedelcovici. ■ În *Ce e nou în cultura finlandeză*, Marin Sorescu semnează *O căldură aproape meridională*: „În Finlanda se scrie tot atât de multă poezie ca și aiurea. E uimitor însă cum această vânătoare a cuvintelor nu a reușit, ca în alte părți, să strice rostul sublim al poeziei, acela de a-l face pe om să cadă pe gânduri. Tinerii autori cu care facem cunoștință acum cred în vorbele lor și, mai ales, în umbra acestor vorbe, care li se arată din când în când și-i îndeamnă”. □ În traducerea lui Aurel Covaci apare *Portretul dispărut* de Elvi Sinervo. □ Liisa Ryomä și Inger Nylund semnează traduceri din tineri poeții finlandezi Jarkko Laine, Brita Polttila, Väinö Kirstinä, Kalevi Lapalainen, Pentti Saarikovski. □ Angela Ion realizează un interviu cu Eugen Teritula, directorul artistic și primul regizor al teatrului de Stat din Helsinki, *Năzuim la un teatru viu și interesant, așa cum am văzut în România*. □ Despre *Filmul și realitatea finlandeză* scrie Inger Nylund. ■ Aflăm și despre *Congresul Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.*: „La congres iau parte peste 500 de delegați, precum și numeroși oaspeți din străinătate. Din România, la lucrări participă acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, și Alexandru Ivasiuc, secretar al uniunii”. □ Citim în scurte note despre *Dezbateri literare în U.R.S.S.* ■ Ion Horea notează *La zilele Pușkin*: „Nouă zile, de la începutul lui iunie, s-au chemat în Uniunea Sovietică, și anul acesta, zilele Pușkin. Cam în aceeași vreme, prin locurile Ipoteștilor, se petreceau zilele Eminescu. Cinstirea poezilor, împrejurări fericite, itinerarii emoționante, – pe drumurile verii, pulbere de aur”. □ În traducerea lui Horia Florian Popescu și Paul Goma sunt reproduse fragmente

din romanul *Pe patul de moarte* de William Faulkner. ■ Eugen Simion revine la rubrica sa, *Scrisori franceze*, cu textul *Ecuatia personală a artistului*: „Faptul, de pildă, că un tip de personaj revine în scrierile unui prozator nu este lipsit de semnificație. El exprimă o realitate psihică mai profundă pe care criticul psihanalist, convins că niciun detaliu nu este întâmplător, încearcă s-o explice prin viața intimă a individului, cu un accent special pus pe accidente invizibile, uitate din primii ani ai copilăriei. Apare, astfel, în studiul raporturilor dintre operă și autor un nou tip de determinism și un nou tip de biograf: *psihobiograf*. El se revendică în chipul cel mai deschis din Freud și încearcă a aplica principiile psihanalizei medicale, în studiul operei de artă, tinzând să pătrundă acolo unde biograful tradițional nu poate să pătrundă: dincolo de conștient, vizibil, exprimat, în zona vieții iraționale a psihicului. E vorba, așadar, de o deosebire mai profundă: cercetătorul vechi studiază starea civilă a scriitorului, biografia lui vizibilă, exterioară, psihobiograful, atent la manifestările inconștientului, la actele deturnate sau falsificate de conștiință, stabilește o biografie complexă totală”. ■ În *Reinventarea tiparului* de Nicolae Opreșcu aflăm despre noile tendințe în tehnologie, anume video-casete: „Deocamdată, ultimele teste de marketing tind să demonstreze că domeniul video-casetelor va fi mai ales acela al sfaturilor practice la domiciliu (pentru gospodine). În 1972, video-casetele vor fi lansate pe piața occidentală”.

● [„*Tribuna*”, nr. 26] În directă legătură cu vizita în China a șefului statului, numărul se deschide cu câteva traduceri din poetul chinez Tu-Fu, semnate de Dan Constantinescu. ■ Ion Vartic scrie un articol despre *Teatrul lui Blaga*, precizând în baza ultimului studiu scris de Eugen Todoran că toate piesele dramaturgului nu sunt decât reiterări ale unui mit dramatic de inspirație folclorică. Alți critici (Vianu, Călinescu) vorbesc despre un *brandism* al autorului lui Zalmoxe ce își păstrează dimensiunea mitică și pe care se înființează erezia bogumilică. O altă problemă care se regăsește și la Dostoievski, Camus, este relația dintre inocență și culpabilitate (*Zalmoxe*). S-a susținut ideea că teatrul lui Blaga ar fi nereprezentabil, și ar necesita o punere în scenă asemenea teatrului antic, după Al. Paleologu. În altă ordine de idei, meritul lui Eugen Todoran, este acela de a insera piesele psihanalitice ale lui Blaga (*Daria*, *Ivanca*) în cadrul mitului dramatic. □ Radu Mareș semnează recenziile volumului *Vegetarieni și ierbivori* al lui Ilie Păunescu ce cuprinde trei piese: *Tatăl nostru pe întuneric*, *Maria 1714*, teatru istoric, considerată cea mai bună piesă a volumului și ultima piesă, *Și atâta iubire* □ La cronică literară, Ion Vlad dezbate lucrarea lui S. Damian, despre ipostaza de romancier a criticului G. Călinescu. Volumul intitulat *G. Călinescu – romancier. Eseu despre măștile jocului*. (Minerva, 1971) se impune prin metodologie și dimensiunea cercetării. S. Damian urmărește raporturile din opera scriitorului: scriitor-operă-personaje, aducând în temă un cifru capabil să demonteze relațiile dintre personaje. Motivele cercetate sunt arivismul, mistificarea, educația, decrepitudinea, monomahiile, hi-

perbola comică, tentația parodiei, paternitatea, urbanul, procesul de alienare. □ Un eseu al cărui autor este Ion Pop, ne invită în universul liric al poetului debutant Dinu Flămând, proaspăt absolvent al universității clujene: „*Apeiron* este cartea unui poet sigur pe uneltele sale, punând în joc o puternică tensiune afectivă, trecută prin filtrul unei meditații echilibrate”. Pentru Dinu Flămând, poetul este *profetul tăcut*, care nu poate oferi, ca soluție la așteptările celorlalți, decât „visul unui spațiu mai pur”, iar atitudinea sa poetică particularizantă este aceea de „înstrăinare familiară”. □ Despre empirismul iluminist, așa cum îl înfățișa Samuil Micu, îl aflăm în cele două părți ale lucrării sale *Legile firii, Ithica și Politica sau Filosofia cea lucrătoare* la rubrica *Peregrinului transilvan*. Termenul de *filosofie lucrătoare* se referă la practică, la cunoașterea fizică a lumii, de altfel filosofia iluministă este bazată pe experiență. Samuil Micu este de părere că pe lângă experiență avem nevoie de o demonstrație rațională. Este totodată interesant faptul că iluminiștii Școlii Ardelene formați în spirit teologic, au preluat idei iluministe conciliind autoritatea revelației și tradiției cu experiența. □ Constantin Cubleşan realizează o interesantă incursiune în psihologia personajelor dramaturgului Aurel Baranga: Ema, Anca, Cristofor, Adam, Eva, aflate în relații nemulțumitoare, unele făcând compromisuri meschine, alegând decizii nesincere, incapabile de asumare (Cristofor), altele reușind să aleagă o soluție demnă, asumată, fie prin împăcare cu situația, fie de renunțare și acceptarea unei căi sentimentale autentice. □ Grupaj de poezii de Virgil Nistor și Mara Nicoară. □ Mircea Braga scrie despre *Actualitatea textului dramatic* în raport cu spectacolul de teatru. Multe texte valoroase teatru, deși nu au reprezentări de spectacole au trecut proba timpului rămânând în istorie și având autonomie. Spectacolul, însă, poate fi perisabil în timp, textul dramatic deloc sau mai puțin, de aceea spectacolul trebuie să fie actualizat, să atragă publicul, fiindcă textul așteaptă înțelegerea posterității. Teatrul nu poate exista în afara spectacolului, el a fost creat pentru amfiteatru, fără spectatori ar fi un gen hibrid, pentru aceasta limbajul trebuie să fie unul accesibil, sau „cu o codificare mai specializată, în sensul actualității”. □ Interviu cu regizorul Alexandru Tatos despre teatru, evoluția tinerilor actori, despre importanța alinierii la noile tendințe moderne. □ Rămânând în sfera teatrului, lecturăm un text umoristic semnat de Paul Everac, despre *Teoria sughițului*, susținut în cadrul *Sesiunii de comunicări a Institutului de Istorie a Artei al Academiei* despre problemele teatrului modern și contemporan. Pe aceeași pagină creații lirice semnate de Nicolae Drăgan și Daniel Panfil ■ Pagina de proză este dedicată traducerii din volumul *Papa Hemingway – papa, de ce vrei să te sinucizi?* de A.E. Hotchner în traducerea lui Virgil Stanciu ■ Biografia și opera poetului ceh Vladimir Holan însoțită de câteva traduceri de A.E. Baconsky, apare pe ultima pagină.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 19] Victor Eftimiu publică poezia *Venea un murmur tainic..* ■ Doru Dragomir semnează *Nicolae Iorga evocat la Viena: „În-*

scrisă în cadrul sărbătorilor UNESCO pentru anul acesta, comemorarea istoricului și cărturarului Nicolae Iorga a prilejuit o nouă întâlnire a membrilor Coloniei române din Austria, cu pagini ale istoriei poporului nostru. Căci Nicolae Iorga a avut o mare contribuție de seamă nu numai în formarea istoriografiei române, ci și la cunoașterea istoriei acestui neam, peste hotarele țării”.

• [„Steaua”, nr. 5] Editorialul, semnat generic „Steaua”, prezintă drumurile prieteniei prin țările socialiste din Asia la Pekin, Phenian, Hanoi, Ulan Bator cu delegații conduse de tovarășul Nicolae Ceaușescu. ■ Deși începe cu o însemnare pozitivă („Critica noastră, se spune tot mai răspicat în ultimul timp, a parvenit la un nivel european”), Virgil Ardeleanu vrea, de fapt, să arate cu degetul anumite comportamente critice neprincipiale: „Receptivitatea programatică reprezintă semnul indubitabil al apologiei, al conformismului. Când un cronicar, și, deci, o revistă, publică într-un an 52 de cronici «favorabile» (citește receptiv) nu are niciun rost să ne mai întrebăm asupra cauzelor. Cronicarul țintește liniștea, iar revista așteaptă, letargic, presa «bună». [...] Receptivul cu orice preț știe ce urmărește, și, mai ales, e atât de inteligent încât să provoace diversiuni. Paradoxal, intenția de mascare a țelurilor necritice e slujită de cultură și informație. [...] Ce probează acest travaliu insolit, aceasta risipă de informație dacă nu o flagrantă nereceptivitate? [...] De aceea, probabil, articolele foarte erudite, impulsionate de lucrări mediocre, respiră întotdeauna un aer înduioșător”. (articolul «*Receptivitatea*» – *masca apologiei, semnalul conformismului*). □ Proză de Vasile Rebreanu: *Remușcarea*. □ Poezie de Eugen Barbu: *Tu, cu un trandafir roșu..* și de Ion Horea: *Ultimele elegii*. □ Aurel Rău reflectează asupra operei lirice a lui Ion Pillat, care „își toarnă «chinul în marmora cerească» [...] pentru a răsfrânge «senin vecia»” (articolul *Recitindu-l pe Ion Pillat*). ■ Din convorbirea cu prof. dr. doc. Al. Dima, realizată de reporterul revistei (sub semnătură generică și nu personală), interviueatul este prezentat ca teoretician al „localismului creator”, ca „unul dintre cei mai de seamă propagatori ai mișcării comparatiste românești” și ca „director al Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu» al Academiei de științe sociale și politice”; din acest interviu selectăm câteva întrebări și răspunsuri: „ – *Ce ne puteți spune despre contribuția Institutului de Istorie și Teorie literară G. Călinescu la dezvoltarea actuală a istoriei noastre literare?* – Institutul urmărește formarea cercetătorilor de mâine, adică un scop formativ, și realizarea unor cercetări în diferitele domenii ale istoriei literare. Institutul «G. Călinescu» a tipărit până astăzi, în ultimii 4-5 ani, vreo douăsprezece volume de dimensiuni mai mari, în diferite sectoare ale istoriei literare. [...] la ultimul congres de literatură comparată din 1970, de la Bordeaux, au fost difuzate multe din aceste lucrări. Secția de Științe filologice a Academiei de științe sociale publică, după cum se știe, și o *Revistă de istorie și teorie literară*, cu o periodicitate trimestrială. – *Ce direcții noi distingeți în mișcarea de idei a cercetătorilor de istorie literară?* – În consonanță cu cercetările din celelalte țări,

se cultivă și la noi în ultimii ani comparatismul ca metodă și disciplină”.

■ Mircea Zaciu analizează romanul lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei* despre care exegetul scrie: „[...] Petru Popescu rămâne credincios unei vocații epice nesofisticate. Fiindcă are ce spune, el pune accentul pe tensiunea dezbaterii spirituale, a problematicii curajos ridicate, și nu pe căutări sterile de bizarerii. Tradiția e bineînțeles acceptată și nu *suportată*; și prin aceasta depășită substanțial, cu o reală capacitate a reînnoirii. Romanul rămâne astfel foarte modern, fără să vrea neapărat să epateze. El e proaspăt prin ideatie, prin savoarea sentimentală, prin grația delicată a unei vârste ce se lasă cu greu prinsă în radiografii sincere”.

□ Constantin Crișan traduce și prezintă în scurte medalioane biografice câțiva poeți belgieni, precum Charles Le Quintrec, Bert Peleman, Jacques Izoard, Henri Gwilherm Kerouredan.

□ Mihai Beniuc cercetează *Caracterul emergent al poeziei (II)*, încercând să stabilească „*primum movens*” al poeziilor eminesciene.

■ Cele două cronici literare ale lui Mircea Tomuș se bifurcă spre două centre de interes.

□ Primul este romanul *Princepele* al lui Eugen Barbu despre care aflăm ca a stârnit „zarvă”, „șoc”, „reacții contradictorii”, deoarece problema mare pe care o pune este aceea a genezei lui, „a raportului dintre documentație și inspirație, îndreptățirea și modalitățile acestui raport”.

□ Al doilea centru de interes este poezia lui Ion Caraion din volumul *Cimitirul din stele*, cronicarul gravitând în jurul unor interogații esențiale: „Este frumoasă poezia lui Ion Caraion? Pe unele locuri, foarte puține de altfel, da”. „Ce-i lipsește să fie o poezie mare, ne putem întreba. Potrivit sistemului axiologic al unei estetici [...], i-ar fi necesară fie armătura internă a unei concepții, o filosofie, mai bine-zis o metafizică proprie [...]”.

□ Poezie de Teohar Mihadaș, *Orizont pierdut*.

□ La secțiunea *Confluențe*, Romul Munteanu pune sub lupa analizei ideile unui critic francez contemporan Pierre de Boisdeffre, „un intelectual cu notabile inițiative culturale”, „un critic al fenomenului literar francez din veacul douăzeci”, „un publicist subtil care transformă eseu impresionist într-un vast edificiu de sinteză” (articolul *Pierre de Boisdeffre și supremația eseului*).

□ Rămânând tot în domeniul criticii, Nicolae Balotă face o incursiune în istoria literaturii spaniole, începându-și demonstrația cu o distincție paradoxală a lui Unamuno din eseu *Sobre la europeización* (1906), și anume că „nu poți avea totodată dragoste și fericire, că trebuie să alegi între ele”, opunând Spania Europei, Spania fiind „tărâmul privilegiat al dragostei” în opoziție cu „continentul care caută fericire” (articolul *Marginalii la o istorie a literaturii spaniole*).

□ În stilul său paradoxal, Constantin Noica rafinează diferențele filosofice dintre *Timp și mașină*, la rubrica „o încercare de filosofie românească”.

□ Dintre recenziile de cărți, ne atrag atenția: Teofil Răchițeanu cu exegeza volumului de *Poeme* (Junimea, 1971) a lui Ioanid Romanescu („în ciuda unor rezerve prea brutal exprimate, este un poet talentat, care-și revelează obsesiile într-un mod foarte șocant”); Horia Bădescu cu analiza *Versurilor* (Albatros, 1970) lui Emil Brumaru („este un epi-

cureu rafinat, capabil să atingă treapta metafizică a plăcerii. O lume de forme și culori, grea de arome este luată în posesie prin intermediul văzului și mirosului, îmbogățită estetic și crescută în acuitate, sublimată uneori până la treapta întâlnirii cu divinul”.); Nae Antonescu dezvăluie specificul prozei din volumul *Migrații* (Ed. Eminescu, 1971) al Danei Dumitriu : „Surprinde la Dana Dumitriu un stil lipsit de podoabe artistice și încărcătură lirică, așa cum ne-am obișnuit până acum, cu ceea ce numeam firesc proza feminină. Un intelectualism rece, obiectiv, de origine livrescă înăbușă căldura emoțională a sentimentelor”.

2 iulie

• [„**România liberă**”, nr. 8301] Odată cu împlinirea a opt decenii de la moartea lui Mihail Kogălniceanu, Gh. Drăgan îi consacră articolul *Figură luminoasă de un cald patriotism*, tratând implicarea omului de cultură în istoria și în literatura națională.

• [„**Contemporanul**”, nr. 27] Sub titlul *În unanimitate*, sunt redată opiniile unor oameni de cultură referitoare la politica externă a lui Nicolae Ceaușescu. □ Șerban Cioculescu - *Țeluri nobile*: „În această conjunctură de nesiguranță, când bunele relații dintre state oscilează febricitant, țara noastră are norocul de a-și fi găsit în partid și în secretarul general al acestuia, tovarășul Nicolae Ceaușescu, expresia elocventă a voinței de pace și de bună înțelegere între popoare. În repetate rânduri, Republica Socialistă România și-a exprimat dorința desființării pactelor militare, a făcut propuneri concrete pentru dezarmarea generală și pentru creșterea tineretului într-un climat de prietenie între toate popoarele lumii, indiferent de structura lor politică. Glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu s-a făcut ascultat cu interes, ori de câte ori s-a ridicat în sprijinul destinderii internaționale”. □ George Ivașcu – *A construi*: „Vizita în țările socialiste ale Asiei – vizită de importanță istorică – constituie o strălucită demonstrație a principiilor internaționaliste care călăuzesc politica noastră externă. [...] Entuziasmul cu care a fost întâmpinat tovarășul Nicolae Ceaușescu, de către marele popor chinez, talentat constructor al socialismului, de poporul vietnamez, care luptă dârș împotriva imperialismului, de poporul coreean, care a purtat ani de zile greul unui popor pustiitor, de harnicul popor mongol, reprezintă o expresie a prestigiului de care se bucură politica Partidului Comunist Român în statele socialiste din Asia”. □ Radu Popescu – *Temelii*: „În calendarul politic internațional al anului 1971, solstițiul de vară ...a fost și va rămâne însemnat cu numele României și al tovarășului Nicolae Ceaușescu. Întreaga lună iunie a fost sub semnul unei acțiuni generoase, eficiente, neobosite, și a unui cuvânt sincer, răspicat și vibrant: în slujba adâncirii și consolidării solidarității internaționaliste a țărilor socialiste; în slujba colaborării tuturor statelor și popoarelor lumii, pe singura temelie posibilă, a respectului suveranității și neamestecului, de niciun fel, în viața internă a altuia”. □ Ov. S. Croh-

mălniceanu – *O confirmare strălucită*: „Cum să nu te simți solidar în toate fibrele sufletului cu o asemenea politică? Alături de întreg poporul nostru vreau să-i mulțumesc tovarășului Ceaușescu personal pentru eforturile neprecupețite pe care le desfășoară spre a câștiga noi și noi prieteni devotați României socialiste, pentru întărirea unității țărilor socialiste, a mișcării muncitorești internaționale, cheltuindu-și cu o nobilă ardoare patriotică și o splendidă fermitate energiile în folosul ei”. □ Ștefan Aug. Doinaș – *Înțelepciune și personalitate*: „Într-o lume sfâșiată de tendințe contradictorii, convulsionată de antagonisme, ireductibile, amenințată în însăși existența ei de declanșarea irațională a propriilor sale energii, noi ne ridicăm glasul afirmând câteva idei majore, dictate de rațiunea umană: pacea, colaborarea între popoare, libertatea și independența tuturor. Este, fără îndoială, principala caracteristică a tuturor acțiunilor prin care România se înscrie astăzi în rândul statelor creatoare de istorie, datorită gândirii pline de înțelepciune a Partidului Comunist Român, a personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, acest mare om politic al anilor noștri”. □ Ion Frunzetti – *Solia solidarității*: „Iată de ce suntem cu toții, muncitori, țărani și intelectuali, alături de delegația de partid și guvernamentală împărtășindu-i țelurile și ratificându-i, printr-un vast plebiscit interior, acțiunile”. □ Gheorghe Dumitrescu: „Activitatea delegației, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, desfășurată în spiritul marxism-leninismului și corespunzător năzuințelor vitale ale poporului nostru, nu poate fi decât salutată cu entuziasm, cu totală adeziune de un creator care, cu modestie, încearcă să facă să răsunе în muzică vocile acestui pământ”. ■ Continuând studiul *Tot despre Rimbaud*, Al. Ivasiuc afirmă: „Pe ruinele valorilor pot prinde ideile de sânge, crimă, pentru că și ele sunt elementare. Organizarea subită în centuri, a unei asemenea stări de spirit, poate duce la orice. [...] Adeseori unele mișcări anarhice de tineret din Occidentul contemporan, care au drept cuvânt s-ar putea reclama de la Rimbaud, «hipy» avant la lettre, amintesc foarte bine de emoționalitatea fascistă”. ■ Nicolae Manolescu prezintă *Doi tineri poeți*. □ Primul este Dinu Flămând: *Apeiron*, C.R., 1971: „Dinu Flămând este un poet adevărat, chiar dacă nu format pe deplin. Și ceea ce mi se pare mai autentic în *Apeiron* nu e filosofia, programul (iată și titlul!), ci o anume intuiție organică a naturii, pe latura unității cosmice, un simț al elementarului din lucruri”. □ Al doilea poet este Horia Bădescu: *Marile Eleusii* (Dacia, 1971): „Îmi place la Horia Bădescu bucuria cu care scrie versuri, proșpețimea limbii lui. Nu mă îndoiesc că e la mijloc și o cultură poetică; scriu naiv, fraged, cei care au studiat cu atenție limba. Spontaneitatea e, în poezie, o formă de cultură. [...] Horia Bădescu este, probabil, încă foarte tânăr (de unde și prea vizibilele influențe), dar cuvintele nu rămân inerte sub mâna lui, dimpotrivă se transfigurează și cântă”. ■ Laurențiu Ulici scrie despre *Ion Vinea – poet al erosului*: „În erotică, Ion Vinea e nostalgic. Iubirea e, la el, mai mult decât un sentiment; e un fel de a trăi în amintire. Pasiunile sunt transmise prin ecou, acoperite mereu de melan-

colie. Predomină analogiile și cosmicizarea aparențelor în așa măsură încât personajul feminin al poemelor, fără să-și piardă notele particulare, pare a fi așezat în mijlocul fenomenelor, dar asumându-le de parcă atributele lui ar epuiza constituția acelor. Cel mai adesea femeia e pe cât de exact conturată pe atât de îndepărtată de prezentul poetului”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 30] *Un Da unanim politici P.C.R.*, cu texte encomiastice de tipul *Semnez cu inima* – Ion Bănuță, *Stima unanimă* – Aurel Baranga, *Idealuri nobile* – Liviu Ciulei, *O lege a existenței* – Horia Lovinescu, *Limpede și sincer* – Mircea Horia Simionescu. Cităm din acesta din urmă: „Acest cuvânt l-am simțit a fi al meu și al fiecăruia dintre noi, pentru că l-am gândit și l-am încărcat cu întreaga noastră hotărâre și voință.. Adeziunea noastră totală și entuziastă este de aceea nu numai un act de răspundere etică, dar și unul de patriotism fierbinte și de solidaritate internațională. Mărturisesc că nu-mi este deloc ușor a cuprinde în numai câteva cuvinte, pe care le-aș dori vii și definitorii, întreaga gamă de gânduri și sentimente cu care am însoțit, de departe dar mereu de foarte aproape, ca pe un eveniment de importanță memorabilă, călătoria de prietenie a delegației de partid și guvernamentale, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu în țările socialiste ale Asiei. [...] Cuvântul delegației noastre a fost limpede și sincer, oriunde a fost rostit, inspirat de principiile nobile ale comunismului militant, de o profundă responsabilitate pentru viitorul națiunii noastre și în deplină concordanță cu interesele vitale ale tuturor popoarelor ce năzuiesc către o viață demnă, liberă, fericită, scutită de amenințarea războiului. [...]” ■ O știre la *Săptămâna pe scurt*: „...remarcabilă, atât sub aspectul problematicii, cât și al angajării lucide, preocupate de progresul efectiv al literelor românești, «*masa rotundă*» a revistei «*Steaua*» din Cluj despre fenomenul nostru critic actual; substanțiale intervențiile criticilor literari Virgil Ardeleanu și Mircea Tomuș, ca și cea a poetului și traducătorului Aurel Rău; Concluzia este că «ne trebuie o critică imparțială, sobră, nu confuză, o critică plină de curaj, care să promoveze o artă profundă, nu experimentul găunos de dragul experimentului”». ■ A. Baranga observă cu tristețe că efigia de tip *Timbru* a lui Nicolae Labiș dispăre din contemporaneitatea critică: „Oricât ar părea afirmația de exorbitantă, Nicolae Labiș înseamnă pentru literele românești un fenomen analog și egal cu cel ce poartă în cultura lumii un alt nume de o stranie magie: Rimbaud. [...] Cel ce a scris *Moartea căprioarei* a echivalat, pentru colegii săi de generație, cu un șef de școală, necontestat. Observ cu o uimire măhnită că poetul dispăre tot mai consecvent din referințele critice, chiar și din ale acelor care îi datorează atâtea, dacă nu totul.. Nu-mi amintesc care poet a spus că *o generație e o patrie*. [...] Iar uitarea, simulată sau reală, indiferența, egoismul și egocentrismul.. sunt numai câteva aspecte ale inerției morale împotriva cărora s-a ridicat Nicolae Labiș”. ■ Ultimul articol publicat în revistă de I. Negoiteșcu, „dispărut” din redacție imediat după *Tezele din iulie*: „*O colaborare*”, text despre volumul apărut în 1971 – versurile lui Teodor Păcă, ilustrate de Florin Pucă.

3 iulie

• [„România liberă”, nr. 8302] Se anunță *Premiile Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă decernate pentru lucrările de literatură și artă plastică realizate în cadrul aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român*. Astfel, s-au acordat premii speciale (lui Zaharia Stancu, pentru volumul de poezii, *Cântec șoptit*; lui Alexandru Philippide, pentru volumul de eseuri *Considerații confortabile*; lui Nagy István, pentru volumul de proză *Cum va fi*), premii pentru proză (Al. Ivasiuc, *Păsările*; Pop Simion, *Ploaia bleu*; Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*; Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*), premii pentru poezie (Al. Andrițoiu, *Simetrii*; M. Beniuc, *Etape*; Emil Botta, *Versuri*; Șt. Augustin Doinaș, *Alter ego*; Ion Gheorghe, *Mai mult ca plânsul*), premii pentru critică, eseistică și istorie literară (Mircea Anghelescu, *Preromantismul*; N. Balotă, *Labirint*; Șerban Cioculescu, *Meridiane franceze*; C. Ciopraga, *Literatura română între 1900-1920*; Franz Liebhard, *Oameni și timpuri*; Ecaterina Lazăr, *Aveam 18 ani*) ș. a.

• [„Scânteia”, nr. 8835] Din *Nota redacției* reținem: „De pe întreg cuprinsul țării s-au îndreptat, în aceste zile, într-un uriaș torent, mii și mii de telegrame, scrisori, mesaje către Comitetul Central, către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu – în legătură cu vizita oficială de prietenie a delegației de partid și guvernamentale române în țările socialiste din Asia. [...] Această luare de poziție cu caracter de masă a exprimat – într-o strălucită unitate de gândire și voință – o unică idee și aceleași sentimente: aprobare deplină, adeziune fermă entuziastă, satisfacție și mândrie patriotică. [...] Indestructibila unitate a tuturor locuitorilor patriei în jurul partidului, al conducerii sale este un permanent izvor de forță în aplicarea politicii marxist-leniniste, interne și internaționale a partidului, în mersul mereu înainte, ferm și neabătut, al poporului român pe calea socialismului și comunismului”.

• [„Cronica”, nr. 27] Numărul se deschide cu editorialul redacțional intitulat *O vizită istorică*, referitor la vizitele întreprinse de delegația condusă de Nicolae Ceaușescu în țările socialiste din Asia. Cu titlul *Aprobare entuziastă și unanimă*, pe pagina următoare, o seamă de personalități locale publică scurte adeziuni: acad. I. Nițulescu (*Deplină și unanimă adeziune*), prof. univ. dr. docent Const. Ciopraga (*Mesaj de solidaritate*), decanul Facultății de Drept, Nicolae Țațomir (*O politică înțeleaptă*) și directorul Teatrului Național „V. Alecsandri”, Corneliu Sturzu (*Poziție profund internaționalistă*). □ *Convorbirile „Cronicii”* îl au în prim plan pe Corneliu Ștefanache, plecat recent de la „Cronica” și devenit redactor-șef al revistei „Convorbiri literare”. Întrebat cu ce gând preia noua revistă, acesta răspunde: „La «Convorbiri literare», acum, mai mult ca oricând, se simte necesitatea imperioasă a unei echipe cu oameni de pregătire și de gust, de pasiune și obiectivitate, capabili să ridice prestigiul publicației noastre. Pentru că, să fim drepți, revista respectivă a preluat numele uneia dintre cele mai prestigioase publicații din istoria literaturii și culturii

noastre, dar de cine este cunoscută ea astăzi?” □ Este publicat proiectul detaliat al planului de apariții al editurii Junimea pe anul 1972. (v. și nr. următor) Printre poeți se numără: Mihai Ursachi, Horia Zilieru, Dan Laurențiu, Leonid Dimov, George Lesnea, iar printre prozatori: Fănuș Neagu, I.D. Sîrbu, George Bălăiță, Corneliu Ștefanache. Rubricile sunt numeroase. Redacția anunță că dorește prin aceasta să sprijine activitatea editorială din țară, invitând și alte edituri să își comunice proiectele. □ În articolul intitulat *Mateiu Caragiale, o posibilitate de lectură*, Constantin Pricop propune o relectură a scrierilor mateine prin prisma studiului *Numismatiques* de Jean-Joseph Goux (monedele acestuia putând fi înlocuite „mental” cu stemele), coroborat cu o afirmație a lui Ion Barbu (din articolul *Răsăritul Crailor*, 1929), conform căreia *Craii de Curtea-Veche* ar fi o „carte de înțelepciune, pe care un act de discreție și gust o disimulează sub grele catifele de pitoresc oriental”. □ O pagină întregă este dedicată poeziei, de la *Poșta redacției*, scrisă cu umor fin și profesionalism de Mihai Ursachi, până la recenziile semnate de Zaharia Sângeorzan și Const. Ciopraga. Cel din urmă analizează confesiunile lirice ale lui Nicolae Turtureanu din volumul de debut cu titlul *Punctul de sprijin* (Junimea, 1971), criticul fiind convins că „despre acest poet se va mai vorbi”. □ Zaharia Sângeorzan comentează poemele lui Mircea Dinescu din volumul *Invocație nimănu* (^): „Maturitatea tineretii a acestui (sic!) exploziv poet al sentimentelor fruste măcinate frenetic între malurile purității și ale melancoliei, trebuie să dea de gândit așa-zișilor poeți ermetici care năucesc nu o dată cuvintele ca să fie cât mai greu de înțeles. Poezia lui Mircea Dinescu este un cadran al unei adolescențe tulburate de misterioase prefaceri subterane”. □ Pe prima pagină, un poem de Ion Crânguleanu. □ Versuri semnează în acest număr și Ioanid Romanescu. □ Citim un fragment de roman de Th. Parapiru. □ *Albrecht Dürer sau tentația absolutului*, un articol semnat de Marcel Petrișor. □ Ștefan Avădanei o prezintă pe Emily Dickinson (*Sinceritate și invidie*) și traduce câteva secvențe lirice. □ Moravia, ca dramaturg, îi atrage atenția lui C. Isac. □ Reușite certe îi par lui N. Irimescu *Zilele culturii* organizate în luna iunie de Comitetele de cultură și artă din orașele Botoșani și Gheorghe Gheorghiu-Dej, unde au fost sărbătoriti „exponenții de prestigiu” ai literaturii române: Mihai Eminescu și G. Călinescu.

• [„Flacăra”, nr. 27] În articolul de fond *Adeziune unanimă sprijin deplin pentru politica partidului*, Demostene Botez scrie despre vizita lui Nicolae Ceaușescu „în 4 țări socialiste din Asia de est”. Tot aici, Ferencz Szemler publică *Recunoștință fierbinte conducătorului iubit al partidului*. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie un articol comemorativ dedicat lui Dürer. ■ G. Dimisianu prezintă monografia lui S. Damian, *G. Călinescu – romancier*, apreciind că acesta este „un amplu eseu de interpretare critică a creației epice călinesciene, lucrare care unește fericit spiritul de analiză atentă, minuțioasă, îndelung răbdătoare a vastului teritoriu narativ, cu perspectiva sintetizatoare a

eseistului, capabil să refacă din episoade disparate unitatea unui ferm portret interior”. □ În pagina *Glob Comentar Foto*, Silviu Brucan publică articolul politic *Forță și înșelăciune*, despre „politica americană de război și intervenție” în Indochina. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notiță despre antologia realizată de Al. Piru din eseurile lui G. Călinescu reunite în volumul *Universul poeziei* (Minerva). □ Semnalarea apariției ediției a II-a a romanului lui Eugen Barbu, *Princepele* (Dacia), precum și a romanelor lui E. Lovinescu, *Mite și Bălăuca* (Ed. Eminescu). □ Notă despre apariția, la Univers, a romanului lui Pio Baroja, *Peripețiile lui Shanti Andia*, traducerea fiind realizată de Andrei Ionescu, precum și a romanului *Crepuscul* de A. Higgins (în românește de Ion Iancu și Miron Paul Deneș). □ Se prezintă, prin prisma plăcerii de a călători prin țară, volumul *Ploaia bleu* de Pop Simion (Albatros), în care scriitorul „ne relatează frumos, cu poezie dar și cu simțul realului, impresiile și observațiile unui pelerin pasionat și atent”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt menționate *Bolnavul închipuit* de Molière și *Interesul general*, „farsă atroce în două părți de Aurel Baranga”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune*, se menționează, în *Teatru*, adaptarea pentru TV după piesa lui Eduardo de Filippo, *Eu, moștenitorul*, iar în *Literatură* se anunță adaptarea televizată din proza lui A.I. Bassarabescu.

● [„**Luceafărul**”, nr. 27] Marin Preda publică povestirea *Despărțirea neștiută*. □ Sunt publicate poemele *De două mii de ani* de George Macovescu, *Eveniment* de Marin Sorescu și *Grâu păzit de maci* de Mircea Dinescu. ■ Nicolae Balotă semnează articolul *Pasiunea poeziei* în care vorbește despre o nouă condiție a poetului și a poeziei construită prin asimilarea tradiției, a trecutului. Spre deosebire de moderniști sau avangardiști, poeții ajung să înțeleagă însemnătatea raportării la propria cultură: „Am convingerea de a fi intrat într-o nouă epocă de aur a lirei românești. Ce s-a întâmplat? O nouă conștiință de sine a Poetului. O mai amplă deschidere a Poeziei spre trecutul ei, spre marile experiențe moderne, spre realitățile istorice și morale ale timpului. S-a depășit treptat falsa contradicție între tradiție și modernism”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează studiul asupra operei românești a lui G. Călinescu *G. Călinescu – Romancier* de S. Damian despre care menționează că este o aplicare a formulei estetice și hermeneutice călinesciene asupra operei autorului omonim: „Confruntându-se în permanență cu punctul de vedere teoretic călinescian, în discursul demonstrației sale, S. Damian face dovada unei mari siguranțe de sine pe care o explică numai capacitatea de a retrăi, cu deosebită sensibilitate dar și cu o necesară doză de distanțare critică, universul epic plăsmuit de autor”. ■ Cezar Baltag și Fănuș Neagu semnează *Poșta redacției*. ■ Dinu Flămând recenzează volumele de poezii *Păsări incandescente* de Dimitrie Stelaru și *Sărbătorile* de Gabriel Vlad. Despre primul autor, Dinu Flămând menționează că este „un poet solar, suferind din prea marea sa putere receptivă”, iar despre volumul celui de-al doilea spune că „promite [...] nebănuite surprize, pe care

aceste «sărbători» deja le prefigurează”. ■ Cu ocazia vizitei liderilor Partidului Comunist în țările socialiste asiatice, redacția revistei „Luceafărul” propune unor autori precum Ileana Mălăncioiu, Constantin Chiriță, Vasile Rebreanu, Fănuș Neagu, Aurel Dragoș Munteanu, Alexandru Paleologu, Grigore Hagiu, George Alboiu, Alexandru Andrițoiu, Coman Șova, Constanța Buzea, Iolanda Malamen să semneze articole tematice pe subiectul *Unitate, prietenie, respect reciproc*. În legătură cu această temă, în articolul *Strălucita expresie a aspirațiilor noastre de popor și de țară socialistă*, Constantin Chiriță se declară susținătorul unor relații pașnice și de prietenie cu toate țările care sunt conduse de un regim socialist: „animați de o profundă prietenie pentru popoarele care construiesc socialismul și de credința că întărirea legăturilor dintre ele este o cheazășie pentru întreg frontul socialist, am văzut în solia partidului și guvernului nostru efortul constant, consecvent, al politicii externe a României”. □ În aceeași notă cu Constantin Chiriță sunt scrise și articolele *Identitate organică*, semnat de Constantin Țoiu, și *Adeziune și profundă încredere* de Vasile Rebreanu. Constantin Țoiu își exprimă respectul față de întreprinderea liderilor țării de a consolida relațiile cu celelalte state socialiste: „Această idee bazată pe cea mai lucidă concepție asupra istoriei călăuzește pașii neobosiți ai tovarășului Nicolae Ceaușescu peste tot în lumea de azi, acolo unde inimile popoarelor se deschid către rațiune, pentru pace și înțelegere, pentru rezolvarea marilor probleme ale umanității și civilizației contemporane”. Iar Vasile Rebreanu identifică idealurile politice ale partidului comunist cu idealurile fiecărui cetățean: „Nu încape nicio îndoială că inițiativele politice, sociale și economice de care a fost animată delegația reprezintă în cel mai înalt grad interesele și aspirațiile fiecărui cetățean al patriei noastre”. □ În articolul *Și toți suntem țărmlu viu al Dunării*, Fănuș Neagu menționează încrederea pe care o are în omul care reprezintă idealurile poporului român: „Și pentru că-mi iubesc prea adânc neamul, cred nestrămutat în omul de bunăcuviință Nicolae Ceaușescu, expresie strălucită a idealurilor voinței noastre”. □ Respectul față de liderul României și-l exprimă și Aurel Dragoș Munteanu în articolul *Eternități*: „Nicolae Ceaușescu, un mare bărbat de stat, un mare patriot și ganditor politic român”. □ Nu în ultimul rând, Alexandru Paleologu semnează articolul *Aerul salubru al umanității* în care vorbește despre importanța valorilor ilustrate de demersul liderilor partidului de a consolida relațiile politice cu statele socialiste din Asia: „Ca român, ca european, ca om liber și ca intelectual pătimăș de soarta și libertatea culturii țin să exprim public solidaritatea mea cu efortul patriotic consecvent pe care l-a exprimat, în numele poporului nostru, și cu ocazia recenteii călătorii în țările socialiste din Asia, președintele Consiliului de stat, Nicolae Ceaușescu”. □ De asemenea, sunt publicate și poemele *Pajeră* și *Cercuri concentrice* de Alexandru Andrițoiu, *Se mișcă ramul* de Coman Șova, *Cumpănă vie* și *Destin în bronz* de Grigore Hagiu, *Dor de Țară* de Constanța Buzea, *Țara lui Ieronim* de Ileana Mălăncioiu, *Glas pentru țară* de Io-

landa Malamen și *Imn* de George Alboiu, dedicate acestei tematici. ■ D. Honciuc publică povestirea *Prânzul cu Șarpele*, iar Ovidiu Hotniceanu poemele *Gâtlejul său gusta cuvântul* și *Cum bate muntele la geam*. □ Sunt publicate povestirea *Umila încercare* de George Schwartz și poemele *Sunt singur prins în mine* de Florian Huțanu, *Matinală* de Nicolae Pascu și *Floare albastră*, *Pentru somnul de aur*, *Frunze enigmatice*, *Tu dormi*, *Perfecta solitudine* și *Ce fericit* de Dan Laurențiu. ■ Marin Sorescu semnează articolul *Tragoi* în care vorbește despre originea etimologică a tragediei grecești: „Tragoi înseamnă țap și tragedia de aici ni se trage, etimologic”. ■ La secțiunea *Sport* este semnat de Adrian Păunescu articolul *Federația de fotbal pe calea curajului*. ■ Cu ocazia aniversării de cincizeci de ani de la moartea lui Luca Ion Caragiale, fiul cel mai mic al celebrului dramaturg, îi sunt publicate poemele inedite *Exerg*, *Stanțe ale gândului în răspântie*, *Stanțe ale verii biruitoare* și *Veneția* de către Barbu Cioculescu. □ Sunt publicate poemele *Nu se luminează*, *Aripi*, *Totuși există astfel de oameni*, *Celui Mai bun dintre dușmanii mei*, *Apele coboară de fiecare dată mai involburate*, *Pantofii vechi*, *Lumină la fereastră*, *Efectele alcoolului*, *Filosofică* și *Frigul este ceva ce ne cuprinde pe toți* de Antonio Diaz Tortajada în traducerea lui Teodor Balș. ■ Teodor Mazilu scrie eseu *Despre generații* în care, pornind de la o afirmație ce a devenit leit motiv, și anume „Tineretul din ziua de azi”, explică cum problema nu ține de noua generație ci de raportul dintre cei mai vârstnici cu cei mai tineri și de cum întotdeauna tinerii au fost percepuți ca străini, ca niște indivizi care urmează să distrugă tot ceea ce generațiile trecute au construit. ■ Sunt publicate poemele *Pentru că*, *Apă târzie*, *Cronică*, *Barbarul*, *Istoria*, *Nelogic*, *Urme de mâini*, *Balanța cu multe focuri*, *Miorița*, *Stare civilă*, *Trecutul indicativului*, *Știuca și peștii*, *Pământ dumnezeiește înflorit*, *Subsol arătos* și *Binecuvântată fie ziua aceasta* de Adrian Păunescu.

4 iulie

● [„**România liberă**”, nr. 8303] Radu Popescu analizează *Turneul teatrului din Catania*, respectiv două spectacole după piesele *Liola* și *Tichia cu zurgălăi* ale lui Luigi Pirandello, ce s-au demonstrat a fi „excelente”.

● [„**Scânteia**”, nr. 8836] Scriind despre *Rădăcinile prozei – în solul realităților*, Vasile Rebreanu, discută despre realism în proză și despre om ca obiect al artei: „În proză eforturile de a depăși tiparele realismului tradițional se soldază nu o dată cu realizări; dar sunt destul de numeroase cazurile când apar hibridi insignifianți. A fragmenta mereu epicul – sau a-l abandona – pentru a umple paginile cu dizertații pe o temă sau alta cu analize psihologice, în cel mai bun caz de domeniul medicinei, al patologicului, înseamnă a abdica deliberat de la menirea artistului. [...] S-a discutat mult despre «realismul fără margini», eu aș aminti că pentru noi a sosit momentul generos, fecund, de a ne apleca spre propriile izvoare și, schimbând termenii, să vorbim ținând seama

de toate câștigurile artei, despre realismul cu rădăcini adânc ancorate în solul realităților din spațiul și timpul nostru, în problematica omului contemporan, specific geografiei spirituale actuale”. ■ S. Movileanu anunță apariția unei noi colecții, *Colocviile adolescenței* la Albatros, „inaugurată prin apariția volumului *Argonauții viitorului*, semnat de Ion Biberi. [...] Diversitatea temelor anunțate pentru viitoarele apariții, originalitatea unghiurilor din care acestea vor fi abordate sub raport filosofic și etic-cetățenesc constituie premisele realizării unor pasionante dezbateri despre prietenie și iubire, curaj, vocație, pasiune, capriciile modei, orgoliu, bun-simț etc. *Colocviile adolescenței* pot oferi astfel, în timp, nu numai elocvente răspunsuri date cerințelor spirituale atât de complexe ale acestei vârste, ci și un instrument util în educarea unor trăsături morale și de caracter. În cristalizarea unor individualități distincte, formate în spiritul celor mai înalte idei ale epocii pe care o trăim”.

6 iulie

● **[„România liberă”, nr. 8304]** Se prezintă *Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu pe șantierul Teatrului Național din Capitală*. „Să se vadă cu limpezime – precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu – că acest edificiu este o lucrare născută în epoca noastră și care vorbește despre marea operă împlinită de popor în construirea socialismului”. □ Tia Șerbănescu recenzează volumul de poezii al lui Virgil Teodorescu, *Repausul vocalei*, notând că: „e oarecum riscantă crearea unei poezii exhaustive în formă dar insuficientă în conținut, care capătă, involuntar, un aer de parodie, în momentele de acalmie poetică și de răzbunare, de luptă surdă împotriva poeziei în momentele de agitație”.

● **[„Scânteia”, nr. 8838]** Adriana Țabac prezintă volumul de reportaje *Ploaia bleu* de Pop Simion, spunând că: „Cele mai frumoase ni se par reportajele în care Pop Simion vorbește despre așezările omenești, despre oamenii întâlniți pretutindeni, pe șantierele de construcție ale țării, prin fabrici și uzine”.

7 iulie

● **[„România liberă”, nr 8305]** Sunt prezentate *Propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii*. Printre aceste „propuneri”, se numără: 1. „Ridicarea continuă a rolului conducător al partidului în toate domeniile activității politico-educative”; 2. „Secția de Propagandă a Comitetului Central va prezenta propuneri de îmbunătățire a organizării învățământului de partid, a formelor de pregătire politică și ideologică a cadrelor și a membrilor de partid, a maselor largi de oameni ai muncii, în vederea dezvoltării spiritului partinic, revoluționar, al ridicării nivelului muncii de partid.

Se vor lua măsuri de îmbunătățire a planurilor și programelor de învățământ”; [...] 10. „Va trebui să sporească rolul educativ al tuturor emisiunilor de radio și televiziune. [...] Radioul și televiziunea vor stimula creația de cântece revoluționare, patriotice, muncitorești, precum și difuzarea lor în mase, organizând în acest sens concursuri de creație și interpretare, spectacole speciale etc”.; * A se vedea și „Scânteia” nr. 8839, în care sunt redată celelalte puncte de la Propuneri. □ Vasile Cucu, prorector al Universității din București și al Institutului central de perfecționare a personalului didactic, semnează articolul *Perfecționarea cadrelor didactice resimte nevoia unei.. perfecționări*, ținând cont de expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, exprimându-și opinia privind necesitatea ca întregul corp pedagogic „să fie la nivelul cerut de societatea noastră socialistă”.

● [„Scânteia”, nr. 8839] *Propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, se deschid cu următorul șapou: „Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii”. Dintre propunerile de măsuri reținem: „3. – Vor fi extinse și activizate formele muncii politice de masă: activitatea agitatorilor, a gazetelor satirice, a brigăzilor artistice de agitație, a diferitelor forme de agitație vizuală la locurile de muncă, atât în vederea popularizării și generalizării experienței pozitive, a realizărilor și atitudinilor înaintate, cât și pentru combaterea activă a stărilor de lucruri negative. Vor fi orientate organizațiile de partid să întărească munca politico-educativă nemijlocită, de la om la om, cu fiecare membru de partid, cu fiecare cetățean. [...] 7. – [...] O atenție deosebită va trebui acordată activităților cultural-educative și distractive în rândurile tineretului și în special ale elevilor și studenților, combătând manifestările de cosmopolitism, diferitele mode artistice împrumutate din lumea capitalistă. Se va interzice servirea băuturilor alcoolice în toate localurile distractive pentru tineret. Va fi lărgită și intensificată propaganda ateistă, organizarea acțiunilor de masă pentru combaterea misticismului, a concepțiilor retrograde, pentru educarea întregului tineret în spiritul filosofiei noastre materialist-dialectice. 8. – Va crește rolul Academiei de științe sociale și politice în dezbaterile problemelor ideologice actuale ale vieții noastre social-politice, ale activității culturale și creației artistice, în ridicarea combativității ideologice față de influențele străine, în afirmarea puternică a filosofiei materialist-dialectice și a politicii partidului nostru. 9. – Se impune să crească rolul presei în propagarea largă a pozițiilor ideologice ale partidului nostru, a principiilor noastre etice de conviețuire socială, în combaterea fermă a influențelor ideologiei burgheze și a mentalităților retrograde de orice fel. Presa va trebui să cultive mai mult figura înaintată a muncitorului, a producătorului de bunuri materiale devotat trup și suflet cauzei socialismului, propășirii patriei. Se va asigura orientarea politică fermă, în special a publicațiilor cultural-artistice, în direcția promovării artei și literaturii socialiste militante și

combaterii tendințelor de rupere a creației de realitățile noastre sociale, de publicul larg al oamenilor muncii. Prin forme și stiluri variate de expresie, arta trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă. [...] 11. – Se vor lua măsuri pentru o mai bună orientare a activității editoriale, pentru ca producția de carte să răspundă în mai mare măsură cerințelor educației comuniste. Se va exercita un control mai riguros, pentru evitarea publicării unor lucrări literare care nu răspund cerințelor activității politico-educative a partidului nostru, a cărților care promovează idei și concepții dăunătoare intereselor construcției socialiste. 12. – În orientarea repertoriilor instituțiilor de spectacole, teatru, operă, balet, estradă, se va pune accent pe promovarea creației originale cu caracter militant, revoluționar. Se va da, de asemenea, extensiune lucrărilor valoroase din creația artistică actuală a țărilor socialiste; se va asigura o selecție mai riguroasă a lucrărilor din repertoriul clasic și contemporan internațional. Se va acționa mai perseverent pentru dezvoltarea creației românești din operă, operetă și balet cu teme izvorâte din lupta poporului nostru pentru socialism. [...] 13. – Se vor lua măsuri pentru mai bună echilibrare a filmelor programate în cinematografele noastre, limitându-se difuzarea filmelor polițiste, de aventuri, interzicându-se filmele care cultivă violența și vulgaritatea, care propagă modul de viață burghez. 14. – Un rol deosebit de important în orientarea politico-ideologică a activității cultural-educative, în asigurarea unui conținut pătruns de spiritul politicii partidului nostru al întregii creații literar-artistică revine organizațiilor de partid, tuturor comuniștilor care își desfășoară activitatea în acest domeniu. Membrii de partid care fac parte din organe de conducere de partid și de stat, precum și toți cei ce activează în instituțiile ideologice, de educație politică, de învățământ, cultură și artă, în întreaga sferă a vieții noastre culturale, trebuie să manifeste un înalt spirit de exigență partinică, de combativitate și principialitate marxist-leninistă. Ei trebuie să fie un exemplu în acest sens, atât prin activitatea lor de fiecare zi, cât și prin propriile lor creații literar-artistică. [...] Acționând în direcția măsurilor propuse, este necesar ca organele și organizațiile de partid să asigure orientarea întregii activități politico-ideologice și cultural-educative în spiritul tradițiilor revoluționare ale partidului nostru, al principiilor marxist-leniniste, al internaționalismului proletar, al solidarității oamenilor muncii din țara noastră cu toate popoarele care făuresc noua orânduire socialistă cu mișcarea comunistă și muncitorească internațională, cu clasa muncitoare, cu popoarele care luptă pentru eliberarea națională pentru apărarea independenței și suveranității lor naționale, cu toate forțele contemporane care se ridică împotriva imperialismului, pentru progres social și pace”. ■ Urmează știrea despre *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*, organizată în ziua de 6 iulie 1971: „Comitetul Executiv a luat în discuție propunerile prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu privind unele măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii. Comitetul Execu-

tiv a adoptat în unanimitate propunerile respective și a hotărât să fie publicate în presă”. ■ Sunt prezentate două volume: □ Emil Vasilescu scrie despre volumul *Poeme* de Ion Brad, concluzionând: „Refractară idilismului facil, străină de exaltarea grandilocventă a gândului, poezia lui Ion Brad – așa cum o exprimă fericit și volumul *Poeme*, apărut în colecția *Cele mai frumoase poezii*, volum alcătuit cu mult discernământ în selecție, este o mărturie remarcabilă a simțirii poetului contemporan conștient de chemarea sa înaltă de rapsod al permanențelor umane, al aspirației spre frumos, noblețe spirituală și adevăr”. □ Nicolae Baltag prezintă *Anotimpul posibil* de Al. Simion, considerând că „Meritul incontestabil al autorului este acela de a nu fi schematizat realitatea, de a nu fi constrâns să corespundă unor șabloane artistice preexistente în fan-tezia sa”.

8 iulie

• [„România liberă”, nr. 8306] În rubrica *Aprobarea noastră deplină*, pornind de la propunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu, acad. prof. Iorgu Iordan semnează articolul *Un om există cu adevărat numai în măsura în care muncește*: „Un om bine pregătit profesional, și înțeleg prin asta nu numai stăpînirea cunoștințelor în ramura respectivă, ci și în formația lui generală – concepția despre om, despre omenire, despre îndatoririle lui față de semeni, față de patrie și ideologia comunistă – îi folosește lui însuși și în același timp tuturor cetățenilor țării”. □ Aurel Baranga scrie despre *O superioară sinteză ideologică, revoluționară* : „La Congresele al IX-lea și al X-lea ale P.C.R., ca și în toate întâlnirile sale cu oamenii de artă, tovarășul Nicolae Ceaușescu n-a ostenit să arate, convingător, că o artă care nu pornește de la realitate și nu oglindește eforturile oamenilor muncii în titanica lor încleștare pentru ridicarea unui edificiu atât de cutezător cum este cel al socialismului echivalează cu o îndeletnicire sterilă, respinsă de oameni și respinsă de viață”. □ Radu Popescu abordează *Răspunderile artei*, notând despre cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu că este recognoscibilă „după amploarea deschiderii intelectuale, după profunzimea gândirii, după precizia sistematizării, după claritatea și concizia stilului, și, mai ales, după patosul comunist și patriotic, care se simte vibrând, care dă cea mai puternică notă de stil fiecărui cuvânt rostit sau scris de către secretarul general al partidului”. și că „ne va fi, de îndată, de un ajutor decisiv”, sperând la progresul continuu al teatrului, al dramaturgiei. □ Eugen Barbu scrie articolul *Recolta*, în care elogiază, „ca un cântăreț al muncii”, pâinea, ca element al vieții, ca produs al destoiniciei oamenilor vremii, ca „obiect sacru” („măsur semnul ei magic de la mijloc, tăietura ce marchează parcă un ochi al recoltei.”.).

• [„Scântea”, nr. 8840] Sub titlul *Opinia noastră publică îmbrățișează cu căldură programul profund partinic, propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru educarea marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor*

muncii, un colaj al mesajelor de susținere, cu următoarea notă introductivă: „Pe bună dreptate propunerile prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu sunt apreciate ca un strălucit program de acțiune, un ansamblu cuprinzător, aprofundat și eficient, menit să ridice la un nivel calitativ superior întreaga activitate educativă din patria noastră, în concordanță cu cerințele și exigențele făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și ca parte integrantă a acestei opere istorice. [...] Satisfacția cu care sunt salutate aceste măsuri este însoțită totodată de relevarea faptului că ele sunt o expresie a înaltei principialități comuniste cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu conduce destinele partidului și poporului, sesizând cele mai importante cerințe ale mersului înainte al societății noastre, trasând programe mobilizatoare pentru soluționarea lor”. Printre mesajele de susținere citim: ■ Eugen Barbu, *Un îndemn în numele socialismului*: „Nu sunt pentru interdicții și pentru îndrumări brutale, dar este, cred, momentul ca vremea experiențelor facile să lase loc unei adevărate munci literare în care scopul principal să însemne producerea acelor opere de care clasa noastră muncitoare, țărănimea și intelectualitatea au încă atâta nevoie. Nu cărți obscure, de o simbolistică ce nu poate fi descifrată nici de autorii lor, la urma urmelor, ci volume încărcate de problematica epocii noastre de spiritul realităților noastre socialiste. Poate, deci, vreun scriitor să susțină că nu avem despre ce scrie, că nașterea unui Rebreanu sau a unui Sadoveanu în societatea noastră de litere ar deranja pe cineva, chit că ei l-ar concura, în formele timpului nostru, pe un fals Kafka, într-o mie de exemplare, care ne face cu ochiul din paginile revistelor literare? [...] Văd de aceea, în propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Ceaușescu încă o dovadă a mării sale griji față de soarta literelor românești. Să-i dovedim, o dată mai mult, că știm să-i urmărim îndemnurile venite dintr-o înaltă devoțiune față de socialism, față de cauza clasei muncitoare, față de patria noastră”; ■ Aurel Dragoș Munteanu, *Cu spirit partinic*: „Cine ar putea să refuze apelul făcut de secretarul general al partidului către toți comuniștii, către factorii responsabili din domeniul ideologic de a nu uita nicio clipă spiritul profund umanist al politicii noastre, grija față de om? Se cere artistului să fie patriot, să nu uite realitatea umană a celor care muncesc, a mulțimilor de creatori de bunuri materiale. Cuvintele tovarășului Ceaușescu se integrează unei tradiții de cultură românească autentică, statornică încă de clasicii literaturii noastre. [...] Avem de propus lumii imaginea țării noastre de azi, trebuie să ne umplem spiritul cu artă bună, cu valori morale proprii poporului nostru. Așa ne vorbește tovarășul Ceaușescu, așa cred că este bine. Rămâne întotdeauna artiștilor unei țări misiunea de a crea chipul ei reprezentativ. Imaginea României de astăzi depinde de talentul nostru, de vocația noastră, de felul cum ne înțelegem responsabilitățile. În cuvintele tovarășului Ceaușescu se află un miez fierbinte de dragoste de țară, de atașament pentru valorile perene ale poporului nostru. Trebuie să le înțelegem bine și să ne slujim epoca cu spirit partinic, așa cum ne poruncește conștiința noastră”; ■ Demostene Botez,

Arta și literatura în slujba educației comuniste: „Orice scriitor sau artist adevărat știe că, având libertatea celor mai variate forme și stiluri, are datoria de a servi poporul, patria și societatea socialistă. Preocupările artificiale, falsele «distracții spirituale» nu au făcut și nu vor face nicicând o mare literatură. Prin propunerile făcute, prin spiritul care le guvernează este limpede că noile propuneri vor avea un rol deosebit de pozitiv pentru propășirea literaturii noastre. [...] Formele așa-zis estetice, în sine, nu înseamnă nici măcar operă de artă, dacă nu constituie o preocupare de prezentare cât mai convingătoare, mai etică, a vieții sociale, a variatelor ei aspecte, a realizărilor omului, a prezentării capacității lui de creație și progres. Opera literară, cartea de literatură românească trebuie să răspundă cerinței de educație comunistă; pentru a reprezenta adevărul ea trebuie să reprezinte noul comunist, creator al unui univers nou, ca și marile lui realizări. Către o literatură și o artă angajată, destinate să contribuie la educarea comunistă, la desăvârșirea moral-politică a omului, îndeamnă propunerile cuprinse în documentul de excepțională însemnătate prezentat Comitetului Executiv de secretarul general al partidului. Către comuniunea artei și literaturii cu marile realizări ale socialismului, cu viața și etica societății noastre, cu învățătura marxist-leninistă care stă la baza politicii partidului nostru și deci la baza a tot ce am construit. Cu asemenea măsuri orice creator autentic nu poate fi decât pe deplin solidar. Sunt încredințat că spiritul acestui document va da roade bogate în cultura noastră, va duce la intensificarea și înobilarea operei de educație comunistă”.

• [„**Albina**”, nr. 27] Cele două sonete ale lui Victor Eftimiu (*Mama și Haidecii*), publicate pe prima pagină, sunt însoțite de informația conform căreia „Maestrul a fost recent decorat cu înaltul ordin albanez «Naim Frasheri» Clasa I. Îl felicităm și îi urăm mulți ani”. ■ Citim *Eroii lumii* de Ion Bănuță: „Ne-am cutremurat de durere când, – după 24 de zile de cercetare a necunoscutului, aducându-ne spre dezlegare noi secrete ale Cosmosului – uriașii eroi Gheorghe Dobrovolski, Vladislav Volkov și Victor Pațaev, după ce își terminaseră greua misiune, am aflat în zori, că ei n-au mai ajuns vii printre noi. Să adunăm toate florile din toate culorile lumii și să le dăruim lor, lor și tuturor eroilor lumii, să le dăruim o lacrimă de argint pentru marele lor suflet, pentru sufletul lor de aur”. ■ O evocare a lui Vasile Voiculescu semnează Camil Baltazar, pe care o încheie astfel: „Am scris de nenumărate ori despre poezia ta, dar crângul superb al sufletului tău, cu ce unelte să-l fac pipăibil și transmisibil, ca să-i audă toți semenii cântecul splendidei sale armonii și nobleți?”. □ *Arderi de toamnă*, tabletă eseistică de Valeriu Bârgău. □ *De Poșta prozei* se ocupă în acest număr Dragoș Vicol.

• [„**România literară**”, nr. 28] Sub citatul din Nicolae Ceaușescu, preluat din „Scânteia” din 7 iulie 1971: „Prin forme și stiluri variate de expresie, arta trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă” găsim mesaje de susținere. □ *Opere vrednice de timpul nostru* de Aurel Baranga: „La lumina

acestor legitime deziderate, arta noastră va trebui să urce noi trepte de măiestrie în oglindirea veridică și convingătoare a adevărilor vieții. O asemenea treaptă nu se dobândește nici pe calea unei literaturi de experiment destinat unei capele de inițiați, nici pe calea facilă și depășită a unei «arte» fabricate, dogmatice, simplificatoare, de elementar confort intelectual și psihologic. Documentul cheamă, dimpotrivă, la o artă activă și revoluționară, oglindind tot ce s-a realizat mai înalt în această țară, artă care să stigmatizeze tot ce ne mai frânează și reprezintă o moștenire în morală a orânduirilor ce ne-au premers. Critica va trebui să-și îmbunătățească uneltele, fiindcă nu e vorba să se scoată de la naftalină criterii și practici desuete, ci să propună sisteme de referință care să releve cu pregnanță cele mai bune opere ale unei literaturi îndrăznețe, de o reală originalitate, chemată să-și sporească autoritatea prin forța ei de convingere. Sunt profund încredințat să scriitorimea noastră, trup din trupul poporului și suflet din sufletul lui, va răspunde documentului prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu prin opere puternice, adânci, răscolitoare, patetice, vrednice de timpul nostru”. □ *A scrie pentru patrie* de Petru Popescu: „O operă patriotică este cea mai firească și mai bună lecție de estetică. Pentru cititori, mai ales pentru tinerii cititori, a învățat frumosul în forme familiare, formele mediului în care trăiesc, ale naturii și societății socialiste în care se dezvoltă, mi se pare esențial pentru rotunjirea caracterului, pentru desăvârșirea fizionomiei morale. Scriind pentru patrie, un scriitor se regăsește pe sine mai nobil, mai puternic, mai artist. Este înțeleapta concluzie pe care o putem trage, ca oameni de artă, dintr-un document în care arta e priită ca o luminoasă cale a viitorului”. □ *Un document foarte important* de Octavian Cotescu: „Documentul apărut ieri în presă, reprezentând propunerile secretarului general al partidului nostru cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru întărirea activității ideologice, mi s-a părut foarte important. El cere desigur un studiu amănunțit și nu mă îndoiesc că artiștii, instituțiile de artă vor întreprinde un atare studiu de îndată, înserând concluziile în munca de orientare, de așezare mai temeinică și mai profundă a jaloanelor stagiunii viitoare, a întocmirii repertoriilor, a statornicirii sporului de contribuție pe care arta noastră îl poate aduce la o mai fertilă educare a generațiilor noi în spiritul socialismului”. □ *Prețuire și responsabilitate* de Platon Pardău: „Recentele propuneri ale secretarului general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind îmbunătățirea vieții spirituale luminează și mai puternic și mai definitiv locul de prestigiu al scriitorului în societatea noastră, poziția sa de *homo faber* de valori spirituale care trebuie să-și extragă trăinicia din esențele de preț ale vieții și realității. Este un fierbinte îndemn la o creație majoră și implicit la creație durabilă, capabilă să înfrunte timpurile, parte și trup cu zidirea colectivă pe care o înalță întregul popor. A răspunde acestui îndemn este pentru mine, ca scriitor, nu numai o îndatorire, ci și o profundă cinste”. □ *În această cetate* de Vasile Băran: „S-a zidit la noi o cetate de abnegație și eroismului cu o bogată infuzie de lirism – așa se și explică ma-

rea pleiadă de poeți – ea însăși opera magistrală, care înregistrează mereu pe retina ochiului, prompt, imagini pline de frenezie, și care inspiră arta celui mai profund umanism. În această cetate trăim și visăm, și ea trebuie să fie tot atât de tulburătoare și prin frumusețea artei noastre, cu rosturi înalte puse în slujba poporului, patriei, socialismului. Sunt gânduri inspirate de propunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu prezentate în ședința de alaltăieri a Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. privind activitatea politică, ideologică și educativă din țara noastră – documente de o covârșitoare însemnătate pentru un nou avânt al scrisului, al culturii române!”. ■ Sub semnătura R.L. apare *Premii*: „Caracterizată de un efort creator substanțial, perioada premergătoare aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român a înregistrat un număr remarcabil de opere literare și artistice dedicate evenimentului. Premiilor acordate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă celor mai meritoase lucrări dramaturgice și realizări teatrale, la sfârșitul festivalului «Zilele dramaturgiei originale», li s-au adăugat recent premiile decernate unor lucrări literare și de critică precum și unor opere de artă plastică. Distincțiile încununează creații numeroase și felurite apărute în răstimpul 1 iulie 1970 – 31 mai 1971, care, prin valoarea lor, au și intrat în conștiința publică ca definitorii pentru personalitățile autorilor și reprezentative pentru etapa actuală a literaturii. Se reunesc, acum, sub proaspăta cunună de lauri, poeme și nuvele, romane și studii, eseistică și istorie literară, semnate de scriitori ai tuturor generațiilor, unii în faza edițiilor definitive de opere complete, alții în anii afirmării. Sunt apoi vizate nu numai scrieri care au cucerit unanimități de apreciere, ci și lucrări meritoase ce au avut parte – și vor mai avea – de dezbateri, stârnind controverse fertile, înscriindu-se în aria acelor discuții vii care ele înșele demonstrează vitalitatea unei literaturi și conturează un climat propice emulației. În sfârșit, lista acestor premii – care pentru a fi înțeleasă exact, trebuie coroborată cu listele premiilor acordate în primăvară de Uniunea Scriitorilor, asociațiile scriitorilor și revistele literare – cuprinde nume de poeți, prozatori, critici, esești din toată țara, aparținând tuturor naționalităților, ilustrând o caracteristică fundamentală a mișcării noastre literare în ansamblul ei”. ■ Demostene Botez scrie despre *Rostul cărții*: „Am citit în «Scânteia» de ieri propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice în țara noastră. Se exprimă în acest important material de partid idei de o deosebită valoare pentru destinul culturii noastre, pentru dezvoltarea literaturii române pe un drum sănătos așa cum îl cere însăși dezvoltarea țării. [...] Snobismul e o boală care, în diverse feluri, a bântuit toate epocile. Înainte, ca o uniformă a clasei avute. Acum, fără a fi neapărat o manifestare de clasă. Dar există ca o tumoare a unei intelectualități de fațadă. Un snobism al noțiunilor abstracte, exprimate într-o limbă pretențioasă, cu înfloriri de termeni filosofici. Ambiția de a fi înțeles de cât mai puțini e unul din simptomele acestui neo-snobism, ambiția de a uimi cu mijloace facile, de a

mima cultura, de a se singulariza, de a se constitui într-un grup sau, mai degrabă, un trib cu un limbaj propriu. Primii inițiați au fost câțiva critici care au înălțat critica la capitol de filosofie, că nici bietul autor singur nu mai știe ce e scris și ce este cu el. Mai rău mi se pare faptul că o parte din scriitori și dintre cei mai talentați, au trecut la secta snobilor și nu mai scriu o poezie din care să înțelegi ceva sau proză în care să simți o legătură cu acest pământ și cu viața oamenilor care trăiesc pe el. Problemele pe care le pun asemeni scriitori cu mânuși «crem» sunt metafizice sau psihanalitice, sau existențialiste, ca niște demonstrații de laborator, sunt nefirești, artificiale, cu situații forțate menite să demonstreze un caz ciudat. [...] Și scriitorul face parte din marea colectivitate a țării, și e firesc să fie solidar cu ea. El nu poate face exhibiții de panoramă atunci când semenii lui ridică termocentrale, uzine și baraje. Nu se poate să nu se simtă obligat să ajute și el la ceva, în felul lui, cu darul și instrumentul lui. Și poate să o facă prin cărțile sale, minunat instrument de mobilizare, de tonificare a conștiințelor, de trezire a celor mai active energii umane, de educație estetică pentru a crea din fiecare cetățean un om complet. Simt acum, scriind toate acestea, de ce axiomele nu se demonstrează, de ce ele sunt formularea unor adevăruri evidente. Atacarea lor poate fi o boală, nu o regulă de viață și o performanță a rațiunii”. ■ Fănuș Neagu semnează *Secerișul*: „Cât ține secerișul, pământul nostru este mereu un răsărit de lună și-un asfințit de soare”. ■ Al. Raicu revine la *proiecte literare* cu un mini-interviu cu Emil Giurgiuca: “– *Dar din propria dumneavoastră creație, după Poemele verii și Cântece de țară pe care le-ați publicat în ultimii ani, ce urmează?* – Am la editura Kriterion un volum selectiv care va apărea în limba maghiară. De asemenea, sunt pe punctul de a preda unei edituri un nou volum, încă fără titlu, de aproximativ cincizeci de poeme. Mă preocupă mai mult ce voi scrie de acum încolo. – *Ce alte proiecte aveți?* – Aș vrea să retipăresc, amplificat și revăzut, bineînțeles, acel florilegiu din lirica maghiară pe care l-am publicat în 1947”. ■ Dumitru Ghișe semnează *Filosoful? Om al muncii...*: „Filosofia mai e totodată și atitudine. Atitudine umană în fața lumii, provenită din cunoaștere. Aici, filosoful se apropie frățește de poet, ca și de omul politic. Din implicațiile cuprinse în atare premise, mi se pareavenită o singură concluzie: filosoful nu e altceva decât un om al muncii...”. ■ Al. Piru publică *Lirismul ca tensiune*: „Într-o curioasă carte, *Tensiunea lirică* (Eminescu, 1971), Ștefan Cazimir crede a găsi un răspuns la problema pusă de G. Călinescu: «Universul poeziei, pe care unii îl cred alcătuit din obiecte, este în realitate constituit din tensiuni». Este propozițiunea cu care cartea debutează: «Poetul liric e un creator de tensiuni»”. ■ Adrian Marino în *Renașterea și dialogul artelor* scrie despre volumul *Renașterea, umanismul și dialogul artelor* de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Albatros, 1971: „Astfel de studii echilibrează în mod fericit tendința spre de-clasicizare a preocupărilor literare curente, adesea de mică, nesemnificativă actualitate, readuc în discuție o serie de mari concepte, care ne reintegrează tendințelor profunde

ale culturii și literaturii europene, ne obligă la confruntări și reflexii pe tema «Renașterii» și «Umanismului». Dincolo de «dialogul artelor», lucrarea însăși stimulează un tip fecund de dialog și confruntare». ■ Șerban Cioculescu revine la rubrica sa cu *Glose despre epigramă*. ■ În *Probleme ale esteticii marxiste* Ion Ianoși publică prima parte a textului *Pledoarie pentru „filosofia artei”*: „Cred că tocmai esteticienii marxiști, în calitatea lor de beneficiari ai unei încheiate și consecvente concepții științifice asupra universului, a omului și a forțelor lui esențiale de manifestare, au motive temeinice de a nu renunța la virtuțile filosofice ale esteticii (în absența cărora nici nu întrevăd viitorul, relativ de sine stătător al acestei discipline). Cred că ei au motive tocmai să încerce valorificarea și dezvoltarea acestor virtuți, pe baza proceselor și mutațiilor contemporane». ■ Sunt prezentați doi laureați ai premiilor Uniunii Scriitorilor. □ *O confesiune despre Câmpie* de Kántor Lajos, care scrie despre Sütő András: „Prin această carte, Sütő András și-a îndeplinit datoria față de meleagurile natale, față de oamenii din rândurile cărora se trage. Astăzi putem afirma că Sütő va reuși să cuprindă în filele unui roman și ultimele două decenii ale vieții sale, să scrie și acele scrisori care vor constitui răspunsul, târziu dar necesar, la scrisorile de acum 15-20 de ani ale părinților săi”. □ Edgar Papu îl prezintă pe Iordan Chimet. Articolul se numește *O carte matură pentru copii*: „Uneori, însă, aplică un *ralanti*, care nu-și mai atinge obiectivul, fiindcă depășește intervalul normal al așteptării, făcând să amortească întrucâtva nervul acțiunii. Căpătăm impresia că, în asemenea cazuri, Iordan Chimet vorbește prea mult chiar dacă vorbește bine. Din fericire, însă, pasajele respective nu pot să întunece întregul ansamblu de finețe, de prospețime și de originalitate a cărții. Meritul ei dominant se cuprinde, însă, într-o ilustrativă demonstrație. Cu cât o carte se adresează mai sincer, mai adânc și mai integral copiilor, cu atât ea devine o mai autentică operă artistică, valabilă pentru toate vârstele». ■ Mircea Iorgulescu revine cu o cronică literară, de această dată la volumul *Clopotul nins* de Vasile Nicolescu (Ed. Eminescu, 1971): „Se remarcă, înainte de toate, caracterul de sinteză pe care îl are acest ultim volum al lui Vasile Nicolescu; nu lipsește aproape niciuna dintre notele specifice – și nu o singură dată divergente – ale celorlalte cărți, însă ansamblul este perfect omogen, impresia dominantă fiind de superior echilibru». ■ Ecaterina Țarălungă face o trecere *De la real la imaginar*: „O problemă din ce în ce mai actuală în discuțiile literare este încercarea de determinare a diferenței și interferenței conceptelor de real și imaginar funcție de opera literară. Discuția a îmbrăcat uneori forme exacerbate, până la confuzia realului cu realismul. [...] Alteori deviația s-a făcut în sensul imaginarului, considerându-se opera tot o transcriere, dar a obsesiilor inconștientului. Eroarea criticii psihanalitice (cartea Mariei Bonaparte despre Poe, ori a lui Ch. Baudouin despre V. Hugo), a dicteului automat al suprarealiștilor este tot o eroare de absolutizare. Dacă real înseamnă universul cotidianului, realismul literar ține de un univers de neconceput fără

valențele imaginarului. Așa înțeleasă, deosebirea între imaginar și real ar fi deosebirea între literatură și non-literatură. Ceea ce conține în plus un univers pentru ca el să poată fi literar este factorul imaginație, funcție de axele în jurul cărora se organizează opera. Ele determină construcția și sunt specifice fiecărui autor, fiecărei opere. Țin de formație, coordonate psihice, mediu social, moment istoric. Ivăsiuc și Fănuș Neagu aparțin aceluiași moment, dar unul este febril și speculativ, celălalt robust și cu ritmul larg. Imaginația determină o operă închizând-o într-un univers propriu, dar o și deschide în toate sensurile. [...] Dacă scriitura directă a lui Sorescu, a Blandianei sau în proză a lui F. Neagu, L. Fulga, A. Buzura permite cititorului mai puține interpretări în ceea ce privește natura universului literar, receptarea fiind în mare măsură o operație de decodare (ceea ce nu exclude deschiderea operei), în cazul unui text folosind simbolurile elementare lectura ține seama în mai mare măsură de «cheile» cititorului, chiar dacă ele se deosebesc de accepția dată universului imaginar de cele ale autorului. Acest gen de literatură este unul în care fenomenul de receptare înseamnă nu numai găsire a sensului, ci și autogăsire. [...] Critica nu mai poate fi apreciere detașată, ci interpretare personală. Opera nu mai este un produs static, ci rezultatul confruntării unei serii de interpretări. De unde necesitatea polemicii. Literatura, caracterizată prin deschidere, poate îmbogăți sau împlini deopotrivă pe cel care scrie și pe cel care citește. Primul își determină universul imaginar, folosindu-se de realitate ca termen de control și posibilitate de exprimare, cel de-al doilea folosindu-se de acest univers imaginar ca «negativ» pentru aflarea unuia propriu, comparabil cu realitatea, aceeași pentru autor și cititor». ■ Constantin Noica propune *Idei ale timpului nostru* cu textul *Cine invocă hazardul*. ■ Ștefan Roll (*Continua întâlnire*) deapănă amintiri despre Ion Vinea, Tristan Tzara, Victor Brauner, Claude Sernet, Mielușor Fundoianu, Brunea, Călugăru și prietenia sa cu ei. ■ *Ochiul magic*. □ „*Argeș*” la o aniversare: „Revista «Argeș» împlinește 5 ani de la apariție. Colectivul redacțional a reușit în acest răstimp să înscrie publicația piteșteană în circuitul revistelor de prestigiu ale țării, deschizând paginile sale atât tinerilor scriitori, cât și consacraților, în dorința de a oglindi cât mai fidel eferescența creației literare a ultimilor ani”. □ *O istorie posibilă a literaturii române*: „Biblioteca Argeș publică prima parte, *Preambul. Explicație metodologică*, la *O istorie posibilă a literaturii române* de Paul Anghel. [...] Ipotezele propuse de Paul Anghel se anunță a fi interesante, cu toate că unele dintre ele ni se par amendabile, apariția lor integrală provocând o curiozitate legitimă”. □ *Proiecte judicioase*: „Noul redactor-șef al revistei «Convorbiri literare», prozatorul Corneliu Ștefanache, își expune într-un interviu («Cronica», nr. 27, 3 iulie a. c.) câteva dintre intențiile privind revitalizarea publicației ieșene. [...] Considerând că o asemenea metamorfoză poate avea rezultate favorabile, ducând la o creștere considerabilă a numărului cititorilor, subscriem la măsurile preconizate de Corneliu Ștefanache și le dorim transpuse în viață cât mai cu-

rând posibil. Vom avea astfel și la Iași, ca și la Cluj, o publicație literară dinamică, în stare să însemne o prezență autentică în contextul vieții culturale românești. Pe când, așadar, întâlnirea cu noile «Convorbiri literare»? □ „Astra”: „De remarcă, în ultimul număr al revistei «Astra», aspectele vii, interesante, care reușesc să rețină atenția cititorului, dar și unele improvizații, care trădează graba și intenția de a epata cu orice mijloace. În orice caz, «Astra» are acum personalitate: opinii distincte, colaboratori de prestigiu, o prezentare grafică atractivă”. □ *Un publicist remarcabil*: „Urmărim cu aceeași atenție, nu rareori însoțită și de satisfacția civică, rubrica mereu cuceritoare a lui Mihai Popescu din «Contemporanul». Ne și întrebăm cu această ocazie, nu fără uimire, cum de nu am întâlnit până acum în librării, în atâția ani, niciodată, numele acestui autor? E curios că nu s-a găsit nicio editură căreia să-i vină ideea, atât de firească, să reunească într-un volum cel puțin o parte din numărul mare al acestor admirabile piese, datorate unui talent publicistic incontestabil deosebit”. □ *Universitatea de vară „Nicolae Iorga”*: „Duminică, 4 iulie, a avut loc, sub egida Comitetului de Stat pentru cultură și Artă, deschiderea celei de-a IV-a ediții a cursurilor Universității populare de vară «Nicolae Iorga» de la Vălenii de Munte. Ca un omagiu adus marelui cărturar, de la a cărui naștere s-a împlinit 100 de ani, prima prelegere a fost consacrată *contribuției lui Nicolae Iorga la îmbogățirea științei istorice românești și universale*. În continuare, programul (care se va desfășura sub formă de prelegeri, simpozioane, mese rotunde și dezbateri pe parcursul a două săptămâni) se va baza pe tema: *Socialismul și revoluția științifică și tehnică contemporană* și va aborda unele probleme de bază ale revoluției în știință și tehnologie, precum și implicațiile sociale și umane ale acesteia. Manifestările vor fi susținute de personalități de seamă ale științei și culturii din București și din alte centre universitare ale țării”. □ *Un studiu despre Ion Vinea*: „Întru totul remarcabil studiu-prefață cu care Magdalena Popescu însoțește romanul *Lunatecii* de Ion Vinea (B.P.T., 1971). Fără îndoială, este una din cele mai coerente interpretări ale cărții, de o rafinată finețe analitică, de o pertinentă punere între paranteze a amănuntelor revelatoare, de o implicare «sartriană» a destinului scriitorului în opera sa”. ■ Georgeta Horodincă este prezentă cu *Preludiu la un studiu despre D. Anghel*: „Poet în înțelesul romantic al cuvântului, Dimitrie Anghel avea în același timp spiritul viu și demistificator al artistului modern, care a desacralizat meseria poetului. Talentul era pentru el în primul rând muncă, iar artistul, un salahor chemat să-și făurească prin propriile sale puteri o altă soartă. Să-și domine soarta. Acesta e și înțelesul gestului final cu care a smuls destinului arma, întorcând-o asupra lui însuși”. ■ Revista publică, sub semnătura lui Gh. S. Ștefănescu, *Scrisori către B. Jordan* trimise de T. Arghezi și Geo Bogza. ■ Dan Cristea revine la *Cărțile săptămânii* cu noi recenzii la volume de poezie: □ *Marile Eleusii* de Horia Bădescu, Ed. Dacia: „Horia Bădescu este un poet care coboară fericit din luminozitatea crepusculară și din erosul demateri-

alizat al *Verii de noiembrie*, al *Mirabilei semințe*". □ *Migrațiuni* de Ion Olteanu, Ed. Eminescu: „De ce suntem nevoiți să credem că numai literaturizate sentimentele noastre capătă viabilitate, de ce suntem nevoiți să credem că trăim cu totul într-un prizonierat al cuvintelor?”. □ *Mereu doi* de Gheorghe Ursu, Ed. Litera: „[...] autorul se prezintă ca un iconoclast, adorator și detractor totodată, parafrazându-l absurd pe Rilke [...]. Editura Litera tipărește, totuși, un autor ce merită atenție”. ■ Nicolae Balotă recenzează volume de proză: □ *În spațiu și timp* de Ion Vlasiu: „Jurnalul lui Ion Vlasiu este o carte de învățătură. Plină de observații subtile (de ex.: «Sculptura e o gândire lentă care te încălzește») această carte edifică prin adevărul ei, încântă prin farmecul personalității pe care o revelează”. □ *Serile-n sat la Ocișor* de Marcel Petrișor: „Poate că aceste povestiri sunt doar o încercare. Am dori să le vedem integrându-se într-un univers al prozei, mai amplu. Căci dacă Dumitru, băsnarul din Ocișor, a murit, Povestea trăiește”. ■ M. Ungheanu se ocupă de cărțile de critică: □ *Eminesciana* de Perpessicius: „*Eminesciana* este ultimul dar, al doilea dar postum pe care, poetul Perpessicius, ce s-a sacrificat trudnicei munci de descifrator al misterioaselor manuscrisele, ni-l face”. □ „*A urî*”, „*A iubi*” de Virgil Ardeleanu: „Gestul preferat al criticului e acela al demistificării, ceea ce nu înseamnă că în cruciada sa nu pornește uneori mistificat de sine. Cecitatea față de proza lui Marin Preda nu are, după cum am văzut, justificarea integrală a unei acțiuni programatice”. □ Semnează versuri: Gheorghe Tomozei (*Scorilo*), Ovidiu Alexandru (*Frumoșii ei ani*; *Urne*; *Previziune*), Marin Sorescu (*Vag*; *Du-te vino*; *Îndepărtări*; *Somn*; *Cei doi tâlhari*; *Vânt*; *Facere*; *Drum*; *Somn*; *Ceață*; *Urme*; *Vânătoare*; *Iad*; *Întoarcerea pe jos*; *Povară*; *Gând*), Nicolae Ioana (*Solul*; *Școala de păsări*; *Pentru Virginia, femeie necunoscută*; *Grădinile nisipului*), Damian Necula (*Cămila pământ*), Stelian Oancea (*Statui*; *Absurdul*; *Acolo...*), Bazil Gruia (*Obsesia verii*), Marius Vulpe (*Vers alb*). ■ În *Ce e nou în cultura sovietică* citim: □ Alexandr Mihailov scrie un articol pentru „România literară”, *Perspectivile poeziei sovietice*. □ Și Elena Azernikova scrie un articol special pentru revistă: *În așteptarea Festivalului...*, despre festivalul de film la Moscova. □ Al. Andrițoiu traduce din poezii Leonid Martinov, P. Antokolski, Andrei Voznesenski, Evdokia Losi, Aleksandr Mejirov, D. Samoilov, iar Aurel Covaci din Victor Urin, Gleb Gorbovski, Iaroslav Smeliakov, David Kugultinov. □ Dim. Rachici traduce poezia *Mulțumire soarelui* de Kaisîn Kuliev. □ Tatiana Nicolescu semnează *Convorbiri cu Valentin Kataev și Konstantin Simonov*. □ Aflăm și informații despre *Congresul scriitorilor sovietici*. ■ *Centenarul Marcel Proust* este marcat prin textul *Universul posibilului* de Irina Eliade. ■ Ilie Constantin scrie despre *Părintele companiilor de presă*, un text despre Pietro Aretino. □ Angela Ion semnează traducerea și prezentarea la *Proces pentru erezie*, de Neri Pozza.

• [„Tribuna”, nr. 27] Zaharia și Horia Stancu deschid numărul cu un articol dedicat monumentului Columna, *act de naștere al poporului român*. Alături, un poem de Gh. Chivu. ■ Petru Poantă analizează volumul de critică al lui Virgil Nemoianu: „*Calmul valorilor* insinuează deci o tactică, o strategie a afirmației ineditului, dar și o tensiune ivită din polaritatea de care am amintit. Valorile se calmează prin ieșirea din virtualitate dar și prin așezarea în spațiul culturii. Inovația este opoziție, însă și afirmare a tradiției. [...] *Eseul patru trepte ale baladei*, poete cel mai frumos și mai coerent din întregul volum este extras din semenea convingeri. Criticul desprinde aici o tipologie a baladescului din creația lui Doinaș, Radu Stanca, Ioanichie Olteanu și a câtorva poeți mai noi, Leonid Dimov sau Ion Gheorghe”. ■ Valentin Tașcu prezintă volumul de nuvele *Om în somn* de Petru Popescu: „Noi, în volumul *Om în somn*, sunt nuvele: *Întâlnire cu Mona Lisa*, *O viață în examen și Om în somn*. [...] Încă o curiozitate: lirismul excesiv convertit în răceală brutală. Poezia prozei lui Petru Popescu e indiscutabilă și se demască printr-o continuitate de ton lirico-eroic, fără stridențe de însemnătate. Nu există evidențe, reliefări în acest volum, ci un întreg de conștiință medie cu bănuite ascuțimi interioare”. În final Radu Mareș scrie despre volumul de povestiri de factură tradițională, *Trenul în flăcări (alte povestiri: Caii, Pescarul, Uși bătute în cuie, Cocoșul alb)*, de Valentin Hossu-Longin. □ La *cronica literară* Victor Felea ni-l dezvăluie pe poetul Virgil Teodorescu, autor al numeroase cărți de poezii *Blănurile oceanelor*, *Butelia de Leyda*, reprezentant al avangardismului poetic ce stăpânește de la început tehnica suprealistă, dar care este în același timp și un poet angajat politic și social. □ Doina Modola scrie un eseu despre barocul din *Princepele* lui Eugen Barbu, operă epică greu de povestit deoarece Barbu creează un domeniu poetic, abundent în metafore și semnificații, ce nu pot fi cuprinse la o primă lectură. Barocul reiese din impuritatea stilistică fiind prezente laolaltă elemente de la clasic la baroc, bizantin, expresionism. □ La pagina de creații în proză sunt publicate povestiri semnate de Vasile Sălăjan (*Sub duș*), Grigore Zanc (*Perturbații*), Mariana Mureșan (*Au venit scoicile*), Mircea Oprea (*O problemă de zoologie, Pasiune*) □ Ultima pagină este dedicată traducerilor din literatura universală, un fragment din piesa *Act fără cuvinte* de Samuel Beckett, tradus de Constantin Abăluță, și portretul *omului, artistului și legendei* Hemingway, fragment preluat din lucrarea omonimă de Earl Rovit, în românește de Emma-Maria Moiescu.

9 iulie

• [„Munca”, nr. 7351] Mihai Cernat prezintă *Aurul cenușiu* de Mircea Malița: „o carte de eseuri rostite și tocmai de aceea directă, accesibilă, lipsită de povara aportului bibliografic, a trimerilor savante și erudite”. □ Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei lui Ștefan Berciu, *Pisica sălbatică* (Teatrul Mic).

● [**„România liberă”, nr. 8307**] În rubrica *Un document în care regăsim gândurile și preocupările noastre* se adună numeroase coloane semnate de personalități aflate în funcții importante ale societății, care își exprimă aprecierea la adresa cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu. Printre aceștia, se numără și Al. Dima, m.c. al Academiei și director la Institutul de Istorie și Teorie literară „G. Călinescu”, care scrie articolul *Îndemnuri rodnice*, notând: „Față de unele înclinări spre formalism care s-au manifestat în mișcarea literară contemporană, ajungând-se chiar la exprimări în limbi născocite, față de exagerata utilizarea unora dintre procedeele «avangardiste» în creație [...] – critica și teoria literară au de luat noi și categorice atitudini în spiritul propunerilor secretarului general al Partidului. În ce ne privește, vom pune «Revista de istorie și teorie literară», ca și volumele noastre viitoare, [...] în slujba idealurilor dedicate edificării orânduirii noastre socialiste și prin contribuția personalităților care creează în știința literară”.

● [**„Scântea”, nr. 8841**] Ziarul dedică două pagini mesajelor de sprijin, intitulate *Acord deplin, hotărâre fermă pentru înfăptuirea programului de măsuri propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, pentru întărirea spiritului partinic, revoluționar al întregii activități politico-ideologice din țara noastră*. Cităm: ■ Radu Cârneli, redactor-șef al revistei „Ateneu”, *Să promovăm numai ideile înaintate*: „Ca scriitor și conducător al unei reviste de cultură îmi dau seama, o dată mai mult, de importanța acestor propuneri, de contribuția pe care literatura și arta se cere să o aducă la acest uriaș efort privind educarea maselor în spiritul ideologiei marxist-leniniste. Pe viitor, mai mult decât până acum, atenția noastră se va îndrepta cu precădere asupra unei creații adânc patriotice, cu largi implicații umaniste, legate de aspirațiile firești ale poporului nostru, o literatură în stare să răspundă chemării partidului de a participa la formarea conștiinței socialiste a cititorilor noștri. În ce mă privește, voi face totul ca revista, la conducerea căreia mă aflu, să militeze clar și ferm pentru o literatură patriotică, profund educativă”. ■ Pop Simion, *O dezvoltare a ideologiei marxist-leniniste a partidului*: „Cred că acei oameni de carte – biografii sau istoricii de mâine – care vor sintetiza retrospectiv, pe un mai lung răgaz de timp, destinul actual al țării și neobosita energie a președintelui ei, conducător de inițiativă trează și excepțională clarviziune, vor avea imaginea completă a unei dezvoltări în care inelele evoluției se înlănțuie firesc, treptele se succed logic și ferm, într-o ordine dictată de realități, conform cu ideologia marxist-leninistă a Partidului Comunist Român. De aceea, recente măsurile privind edificarea conștiinței politico-morale a națiunii nu vin, după opinia mea, ca un fapt de excepție, ci sunt confirmarea unui drum ascendent, treapta calitativă pe care noile împrejurări o impun, exigența politică și moral-spirituală care trebuie să fie proprie stilului de viață al României socialiste. [...] Ca cetățean, intelectual patriot și scriitor comunist salut recente măsurile propuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu-

cu, convins fiind că acestea exprimă, din perspectiva zilei de azi și a viitorului, carta politico-morală a națiunii socialiste române”. ■ Kovács György, *Indiferent de limba în care scriem, cărțile noastre să slujească idealului socialist*: „Noi, scriitorii, știm să apreciem în mod deosebit sarcinile complexe, multiple, care ne revin din propunerile de măsuri prezentate de secretarul general al partidului nostru. Suntem conștienți că vom putea face față îndatoririlor noastre numai dacă – conduși de dorința deplinei identificări cu idealurile epocii noastre socialiste – vom cunoaște cât mai profund viața și munca poporului, lupta sa pentru înflorirea patriei, pentru ridicarea ei pe cele mai înalte culmi ale civilizației socialiste. [...] Educarea și mobilizarea maselor în spiritul patriotismului, al stimei față de muncă, al luptei împotriva parazitismului, al lichidării oricăror rămășițe ale naționalismului în conștiința oamenilor sunt probleme fundamentale, de conținut ale literaturii, indicând cu precizie și determinând eficacitatea operei literare. Indiferent în ce limbă vorbim, în ce limbă scriem – română, maghiară, germană sau sârbă – suntem hotărâți, din toată inima, să susținem cele cuprinse în propunerile secretarului general al partidului”.

■ Petre Ghelmez, directorul Editurii Albatros, *Un îndreptar ferm în activitatea editorială*: „Ca scriitor, și, în aceeași măsură, ca lucrător într-o editură ce prin cărțile pe care le publică se adresează cu precădere cititorului tânăr, adică celui cititor deosebit de exigent și față de care avem cele mai mari răspunderi, am reținut în primul rând acele sarcini privind educația comunistă a tineretului, formarea lui morală, politică și ideologică, educarea lui în spiritul patriotismului socialist, al înaltei datorii de munci în slujba patriei, a societății noastre socialiste. Cărțile pe care le vom publica la editura «Albatros», mai mult decât până acum, vor fi cărți care printr-o cât mai ridicată valoare artistică și ideologică îi vor ajuta pe tineri să-și împlinească într-un chip frumos propria personalitate, nobilele aspirații pe care le-a sădit în sufletul lor partidul, cărți care să-i ajute să devină fii de nădejde ai patriei noastre – România socialistă”.

■ Balogh Edgár, *Îndrumarea ideologică poate fi asigurată numai de partid*: „Desigur, programul propus de secretarul general al partidului pentru educarea partinică a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, pentru intensificarea muncii ideologice jalonează și ceea ce avem de făcut de acum înainte în viața culturală a populației maghiare din România. Vedem acum clar, într-o perspectivă cât se poate de realistă, îndatoririle noastre actuale, căile prin care ne putem realiza dorința de a sluji poporul, normele morale pe care suntem datori să ni le însușim și pentru care suntem chemați să milităm cu cele mai desăvârșite mijloace artistice”. ■ Mihnea Gheorghiu, *O elocventă dovadă a modului în care tovarășul Nicolae Ceaușescu sesizează cerințele fiecărei etape*: „Programul adoptat de Comitetul Executiv, cuprinzând propunerile de măsuri prezentate de conducătorul partidului nostru precizează și confirmă cu fermitate revoluționară și cu un fierbinte simțământ patriotic câteva din cele mai importante obligații ce ne revin în chip firesc tuturor celor care, prin pre-

gătirea, talentul și profesia culturii noastre socialiste, în sfera mai vastă a inteligenței militante și a spiritului de partid. Îmi permit, de asemenea, să declar că nu văd nimic neobișnuit în faptul că opinia noastră publică îmbrățișează cu căldură programul propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru aprofundarea educației socialiste a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, deoarece aceste propuneri sunt o expresie firească a poziției consecvent marxist-leniniste a gândirii moderne românești, o expresie a înaltei principialități comuniste cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu conduce destinele României socialiste, sesizează cerințele, înțelegând exact pulsul fiecărei etape parcurse, problemele ei de fond și trasând programe însuflețitoare și profund realiste pentru soluționarea lor, în conformitate cu exigențele intelectuale și morale ale operei istorice în care suntem angajați. Eu cred că despre aceasta este vorba. Și să ne apucăm de lucru, fiindcă sunt multe, foarte multe de făcut”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6886] Petru Popescu semnează articolul programatic *Pentru cine scriem?*, subliniind „îndatorirea educativă a literaturii” care trebuie să joace un rol important în „procesul de consolidare a conștiinței”. Este nevoie, așa cum declară autorul articolului, de „o literatură a poporului, o literatură conștientă, plină de valori, surse eficiente de educație”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 28] Redacția revistei consemnează *Propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii în ziua de 6 iulie 1971.* □ Al. Philippide, *Un act de edificare morală*: „În educația tineretului, literatura și arta au loc însemnat. Dar rolul hotărâtor îl are școala și cred că, așa cum se vede și din propunerile amintite, instituțiile de învățământ de toate gradele trebuie neapărat să acționeze, el în primul rând. Și această educație nu trebuie înțeleasă numai în ce privește intelectul și înzestrarea acestuia cu foloasele științei, ci trebuie înțeleasă, cel puțin în aceeași măsură, ca o cultivare și o întărire a caracterului cu marile și fundamentalele însușiri morale care, așa cum s-a dovedit de la antici și până astăzi, îl fac pe om să fie cu adevărat om”. □ Marietta Sadova, *Îndrumare limpede*: „Pătrunsă de marea răspundere ce revine culturii și artei, conștientă de înțelepciunea directivelor legate de activitatea fiecărui sector de creație – mă bucur că acolo unde este nevoie, de câte ori este nevoie, îndrumarea limpede a Partidului luminează calea, înlătură erorile, precizează țelul nobil al artei”. □ Dragoș Vrânceanu, *Idealul socialist*: „Literatura contemporană, slujită cu presiune și luciditate, în afara modelor trecătoare și derutante, inspirându-se dintr-o viață istorică nouă – singura ce poate determina profilul unor noi adevăruri, conforme progreselor timpului nostru – va întări cuceririle de până acum, le va redresa, va opera acel adânc sondaj în natura umană ce se așteaptă de la noi, scriitorii, garantând echilibrul organic inovator al creației literare”. □ Liviu Ciulei, *Menirea majoră a artei*: „Fermitatea ideologică, clarviziunea măsurilor pe care partidul, prin

glasul tovarășului Nicolae Ceaușescu, ni le-a propus, sunt o cheazășie a temeiniciei dorințelor noastre. Cu toții, activiști, educatori și artiști, trebuie să ne ridicăm nu numai la înțelegerea lor, dar.. la aplicarea lor organică, pleneră și nedeformată, în toate realizările ce ne stau în față și care se vor numi paginile viitoare ale culturii românești”. □ Ion Frunzetti, *O artă a noastră*: „Se poate spune că poporul nostru s-a realizat în artă, bineînțeles în chip inegal, fără să fi ignorat însă vreun domeniu. Istoria culturală a națiunii noastre o dovedește aptă de o literatură, o muzică, o plastică, o artă teatrală, în care caracterele ei specifice, marile calități narrative ce se manifestă în atâtea ramuri de activitate, nu se dezmint. Fiecărei etape din dezvoltarea istorică a poporului român i-a răspuns un mod propriu de exprimare artistică, cu prevalența uneia sau alteia dintre activitățile creatoare menite să ducă la cristalizări estetice valabile, cu șanse de a le impune restul lumii ca fiind ale noastre”. ■ Paul Georgescu recenzează romanul lui Petru Popescu: „Aderența lui Petru Popescu la real, la existent, e dimensionată în noul său roman *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, de pasiune pentru trecut, pentru istorie, mai bine zis pentru sensul evenimentelor, mai ales al acelora ce au zguduit și însângerat secolul nostru. El caută înfrigorat ceea ce e durabil și esențial în istoria poporului nostru, deloc din pesimism, ci pentru a înțelege mai bine ce este și ce va fi. [...] Noul roman al lui Petru Popescu a fost premiat. Foarte bine. Votez pentru”. ■ Nicolae Manolescu analizează cartea lui Titus Popovici: *Moartea lui Ipu* (Albatros, 1970): „Construită cu mâna sigură, nuvela este, de fapt, povestirea la timpul prezent a unor întâmplări ce par a ține de o memorie mai îndepărtată. Naratorul este copilul; dar și scriitorul. [...] Revenirea, după doisprezece ani, a lui Titus Popovici este promițătoare și așteptăm de la un prozator atât de înzestrat și de inteligent, cărți care să confirme speranțele puse atât de întemeiat în autorul *Străinului*. *Moartea lui Ipu*, cu toate calitățile ei indiscutabile, e doar început”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 31] Aurel Baranga se oprește la *Marin Preda*, în rubrica *Timbru*: „Scriitor «înșelător» al vieții țărănești [...] Marin Preda [...] folosește varianta rurală, e adevărat, dar prospecțiile sale și le-ar fi putut transfera în oricare alt spațiu, cu orice altă decorație, fără ca intensitatea și profunditatea forajului său să fi avut de suferit. Poet în accepția cea mai înaltă și mai austeră a termenului, Preda investighează lumea cu retina copilului [...], și cum copilul e prin natura lui intolerant, exclusivist, tiranic – fiindcă e nealterat de tabuuri – Preda reconstituie lumea cu inocența și candoairea primului om care, văzând cerul, s-a înspăimântat nu de vastitate, ci de o imobilitate suspectă și a început să-i caute, cu luciditatea copilului care nu greșește niciodată, înțelesuri de natura miturilor. *Mit și realitate în proza lui Preda*, iată un subiect ce m-ar ispiti, dacă m-aș îndeletnici cu știința literaturii”. ■ După Tezele din Iulie, grupajul *Înalta responsabilitate partinică*; participă, printre alții, Amza Săceanu (Președintele Comitetului de Cultură și Artă

al Municipiului București) – *O contribuție esențială* (un rezumat al propunerilor de măsuri prezentate de Nicolae Ceaușescu Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice), Adrian Beldeanu – *Coordonatele umaniste ale artei*, Șerban Cionoff – *Ostași ai frontului ideologic*. □ Cităm din *Invitație la autenticitate* de Emil Manu: „Ca scriitor și ca cercetător în domeniul istoriei literare, salut în propunerile de măsuri ale secretarului general (tovarășul Nicolae Ceaușescu), totdeauna profund interesat de destinele acestui popor, principiile unei continue vitalizări a culturii, pornind de la nivelul la care am ajuns acum, în dezvoltarea politică, economică și socială a țării. Înțeleg de asemenea aceste pagini ca o reafirmare a activității ideologice desfășurate de partidul nostru în spiritul unei înalte principialități comuniste, împotriva teoriilor și ideilor idealiste, retrograde, a unei false estetici și a unui fals modernism. A fi modern nu înseamnă a desființa gramatica, logica și estetica, a refuza inspirația generoasă din realitatea vremurilor noi. Opera de artă – expresie a unor stiluri diverse – se bazează pe o singură ideologie, ideologia P.C.R.”. □ M.N. Rusu, în același grupaj – *Un model al umanismului socialist*: „Propunerile secretarului general al partidului cu privire la îmbunătățirea activității educativ-politice a oamenilor muncii vin încă o dată să sublinieze răspunderea și importanța arătate scriitorilor, artiștilor, oamenilor de cultură în general, în procesul de formare a conștiinței socialiste a unor opere care să servească realității noastre, opere pătrunse de partinitatea actului creativ, cu o certă și evidentă finalitate patriotică. [...] Numai o profundă aplicare a filosofiei marxist-leniniste, a cunoașterii politicii partidului nostru, a acționării în direcția ei, poate contribui la constituirea sistemului de valori socialiste, specifice țării și vremurilor de azi. În acest sens, documentele prezentate de tov. Nicolae Ceaușescu sunt, cum spuneam, un exemplu de înțelegere superioară a sarcinilor care stau în fața membrilor de partid, a scriitorilor, a tuturor membrilor societății românești”.

10 iulie

- [„Scânteia”, nr. 8842] Aflăm că *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, la sediul Comitetului Central a avut loc Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative.*

- [„Cronica”, nr. 28] La centenarul nașterii, revista îi acordă lui Marcel Proust un spațiu de prezentare și dezbateri: George Pruteanu (*Rememorând Proust*), Al. Călinescu (*Afinități structurale. Proust citit de Anton Holban*), Traian Liviu Birăescu (*Proust și Dostoievski*). □ „El a avut despre istoria literară o concepție superioară, perfect încheșată, teoretizată și aplicată într-o îndelungă activitate, a cărei consecvență și continuitate s-a putut observa mai greu datorită (sic!) reputației de estetician și stilistician care l-a consacrat” scrie L. Volovici despre *Tudor Vianu, istoric literar*, cu prilejul apariției celor

trei volume de *Scritori români* (în colecția B.P.T.), ediție îngrijită de Corneliu Botez, antologie, prefață și tabel cronologic de Pompiliu Marcea. ■ Antologia criticilor români cu titlul *De la T. Maiorescu la G. Călinescu*, alcătuită de Eugen Simion, „merită și poate să atragă atenția celor mai variate categorii de cititori, interesați de apariția, evoluția și diversificarea actului critic în gândirea românească”, scrie Magda Ursache în recenzia volumului care se recomandă de la sine, „datorită autorului ediției, Eugen Simion, apreciat pentru lucrări de critică și istorie literară, cât și datorită numelor prestigioase incluse în cele două volume. Cititorul neinițiat are la îndemână un îndreptar de primă necesitate, specialistului i se oferă o perspectivă interesantă, un punct de vedere demn de reținut, chiar dacă termenii ediției nu oferă totdeauna posibilitatea unor formulări suficient de convingătoare”. □ George Muntean încearcă să traseze câteva *Aspecte ale poeziei actuale*: „Proodus și reflex al unei naturi contradictorii [...], al setei perpetui de autodepășire, poezia are încifrate de regulă în structura ei date fundamentale privitoare la condiția generală a omului și a epocii în care a fost scrisă. Cum, în același timp însă, lirica este o expresie a insatisfacției, a dorinței de a surprinde absolutul, negând chiar, ea afirmă esența creatoare și constructivă a omului. Încât și în societatea noastră, unde poezia propulsează în mare imaginea omului angajat direct în ofensivă, sunt de observat, pe fondul unității generale, de structură și climat, tensiuni diferite, unghiuri diverse sub care e văzută aceeași problematică. De aceea, fără raportări rigide, tendințele care s-ar putea observa în poezia românească contemporană sunt și reflexul celor ce se manifestă în societate și în gândirea ei și e de văzut ce sugestii s-ar putea extrage din aceste spații pentru a-i deduce și astfel diversele sale direcții, componentele caracteristice, aflate dincolo de limita talentelor, temperamentelor și stilurilor individuale”. □ *Întâlniri* este titlul dat unui fragment din romanul *Mâine va ninge* de Szász János, în curs de apariție la Ed. Eminescu, tradus de Paul Drumaru. □ Poetul-traducător este prezent și cu un grupaj de poezii proprii, închinată, pe rând, altor poeți, croite după calapodul acestora: Mihai Ursachi, Emil Brumar, Adi Cusin, Ion Chiriac. □ Cătălina Buzoianu, recent întoarsă dintr-un turneu în Polonia, este interviuată de Al. I. Friduș despre *Regie și climat artistic*. □ Eseul lui Ștefan Cazimir, *Tensiunea lirică* îl nedumirește pe Al. Dobrescu, care îl consideră „o carte neconvincătoare despre un domeniu mai mult decât pretențios”. □ Rubrica *Moment* semnalează numărul dublu (7-8), „unitar teoretic”, al revistei „Tânărul leninist” și cea de-a patra ediție a Universității populare de la Vălenii de Munte, dedicată centenarului nașterii lui N. Iorga. □ O notă intitulată simplu *De la „Junimea”* conține o precizare trimisă de editură, în legătură cu publicarea proiectelor sale pe anul 1972 în numărul precedent al revistei. Este, în esență, o rectificare majoră: „Întrucât mai multe liste de titluri au suferit modificări (în special privind introducerea de titluri noi), cititorii, pentru deplina lor edificare, sunt rugați să consulte *Planul editorial* (broșură) ce urmează să apară în curând în librării”.

• [„**Flacăra**”, nr. 28] La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză publicarea, în trei volume, la Ed. Eminescu, a dramelor și comediilor lui Aurel Baranga. ■ Notiță despre republicarea, la C.R., a romanului *Păsările* de Al. Ivasiuc, „recent premiat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă”. ■ Se semnaleză apariția celui de-al doilea volum din *Pentru arta literară* de Paul Zarifopol, ediție îngrijită de Al. Săndulescu (Minerva). □ Notă despre volumul de versuri al lui Aurel Rău, *Turn cu ceas* (Dacia). □ Notă despre volumul *Federico García Lorca* de Guillermo Diaz, apărut în traducerea lui Virgil Athanasiade, la Univers. □ Este criticată apariția cu întârziere a revistei „Arici-Pogonici”, „contaminată de obiceiul nerecomandabil al unor consore mai vârstnice de a-și amâna apariția”. □ În zona dedicată teatrului se face o trecere în revistă a pieselor prezentate de diverse teatre aflate în turneu pe litoral, „un repertoriu mediocru, spectacole slabe ori de mult consumate”. □ Note despre punerea în scenă a pieselor *Liola* și *Tichia cu zurgălăi* de L. Pirandello „oferite de turneul companiei italiene Teatro Stabile di Catania”, *Un om = un om* de B. Brecht (Teatrul de stat Galați), *Totul în grădină* de Edward Albee (Teatrul de stat din Oradea), *Drumul șoarecelui* de Gyárfás Miklos (Teatrul maghiar de stat din Cluj). □ În *Memento*, *Televiziune* se semnaleză piesa *Despot Vodă* de Alecsandri, iar în rubrica dedicată literaturii se notează prezența lui Mihai Beniuc și a lui Mircea Radu Iacoban la emisiunea *Revista literară TV*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 28] Număr consacrat lui Vasile Alecsandri, Bardul de la Mircești, prefațat însă de întâlnirea din data de 10 Iulie, când la sediul Comitetului Central, în prezența președintelui Nicolae Ceaușescu, a avut loc Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative. Prilejuit de eveniment, Ion Bănuță, Traian Iancu, Damian Necula, Vera Lungu, Grigore Hagi, Ion Iuga, Ion Țugui și Florin Costinescu scriu articole pe tema *Educație: Conștiința socialistă*. □ Cel care deschide lista acestor articole tematice este Ion Bănuță care vorbește despre *Înflorirea continuă a României socialiste*. El menționează țelul artistului socialist: „În definitiv, ce ni se cere nouă scriitorilor? Să ne scriem și să ne descriem epoca, epoca noastră, epoca descătușării omului de asupra, de fascism, de un trecut nefast, epoca de edificare a unei societăți noi, al cărei suprem țel este Fericirea. Fericirea!”. □ În articolul *Mai clar, mai frumos*, Traian Iancu își mărturisește entuziasmul față de propunerea partidului ca artiștii să creeze o artă a poporului, o artă care să exprime ideologia marxist-leninistă. □ În acest context Damian Necula (*O artă activă*) vorbește despre importanța artiștilor de a își consolida prin creația lor o conștiință înrădăcinată în viața populară, cu alte cuvinte, o conștiință socialistă: „Propunerile prezentate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice și cultural-artistice sunt astfel de natură să întărească conștiința patriotică a scriitorului”. □ Vera Lungu își intitulează articolul pornind de la cuvintele rostite în cadrul *Consfătuirii*, și anu-

me, „*Arta trebuie să servească poporul, patria*”. Asemeni autorilor alături de care a scris, Vera Lungu susține acest proiect de metamorfozare a produsului artistic într-unul socialist: „Adevărata literatură este literatura care se scrie despre oameni, pentru oameni, în numele lor”. □ Și Grigore Hagiu dedică un articol *Spirit[ului] contemporan* al deciziei luate de Nicolae Ceaușescu: „Poetul este cronicarul vremii sale și trebuie să pună în lumină esența epocii pe care o trăiește, în care crede”. □ În aceeași cheie își scrie și Ion Țugui articolul *Să fim solii timpului socialist în care trăim*. □ Iar nu în ultimul rând, Ion Iuga semnează articolul *Către propria noastră vocație* în care menționează faptul că „Tânărului scriitor, tuturor îi sunt deschise ferestrele spre propria lor vocație. A le dăruii vremii tale, vârstei țării prezente este o chemare lăuntrică, o datină a plaiului nostru”. ■ Un alt eveniment important pe care redacția îl are în vedere este aniversarea a o sută cincizeci de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri. Cu această ocazie, mai mulți scriitori îl celebrează pe unul dintre cei mai importanți artiști ai culturii române. □ Este publicat fragmentul din poezia *Epigonii*, în care Mihai Eminescu relevă valoarea și importanța bardului de la Mircești. □ Sunt redat tiparului *La poezii români* și fragmentul *Poezia populară* de Vasile Alecsandri. □ Al. Philippide este prezent cu articolul *Valoare istorică, valoare prezentă* în care discută despre tradiția operei lui Vasile Alecsandri care își păstrează un ecou puternic și în contemporaneitate, deoarece, el este unul dintre artiștii care într-o vreme a nașterii literaturii române, a insistat și pe cum trebuie scris și nu numai pe faptul că scriitorii români trebuie să scrie, cât pot și cum pot: „Un simț foarte ascuțit al valorii artistice a cuvântului îl face pe Alecsandri, de la început, să acorde expresiei toată atenția”. □ Tot despre influența lui Vasile Alecsandri în contemporaneitate scrie și Al. Rosetti în articolul *Alecsandri astăzi*. □ Este publicată balada *Miorița* de Vasile Alecsandri. □ Apare și un fragment despre Vasile Alecsandri din opera lui Ovid Densusianu. □ În *Armonia și arta narațiunii*, Paul Cornea scrie despre faptul că posteritatea artistică a lui Alecsandri se bazează în special pe textele în proză, și nicidecum pe cele poetice sau dramatice: „Eliberat de discursivitatea și coerciția regularității prozodice, cere-i diluează respirația lirică și o convertește adesea în retorică, eliberat și de căutarea efectului comic, de trucurile ieftine și de simplificările compunerilor pentru scenă, Alecsandri își dezvăluie în proză, în chipul cel mai direct, trăsăturile definitorii ale personalității”. □ Sunt aduse în actualitate poemele *Steluța*, *Iarna*, *Doina* și *Barcarola venețiană* de Vasile Alecsandri. □ Nicolae Manolescu semnează articolul *Toate ritmurile* în care discută pe marginea așa-numitelor poezii ocazionale ale lui Vasile Alecsandri: „Alecsandri este cel mai caracteristic și cel mai important poet ocazional al secolului. El este mereu – cine n-a remarcat împrejurarea? – poetul zilei”. □ În articolul *Alecsandri și motivul Veneției*, Edgar Papu scrie despre prezența orașului Veneția în operele dramaturgului. □ În *Fondator al teatrului românesc*, Marin Sorescu dezbate problema naște-

rii conștiinței teatrale în cadrul culturii române prin intermediul operelor dramatice ale lui Vasile Alecsandri, pe care îl consideră un autor *total*. □ Radu Beligan semnează articolul *Un dramaturg veșnic tânăr (și fericit)*. Aici discută despre modul în care Alecsandri a știut să se folosească de întregul limbaj al scenei, al instrumentelor și mecanismelor ei, pentru a crea efecte comice în comediiile sale: „Adevărul este că în comedii [...] Alecsandri găsește o adevărată voluptate în a folosi tot arsenalul scenei”. □ Nicolae Balotă vorbește în articolul *O coroană fără spini* despre raportul opereii lui Alecsandri la contextul social-politic al acelor timpuri, identificând astfel o importantă componentă etică în scrierile autorului. □ Articole despre opera lui Vasile Alecsandri mai semnează și Adrian Fochi (*Poetul și unitatea de simțire a tuturor românilor*) și Octav Păun (*Alecsandri și evenimentele epocii*).

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 20] Numărul se deschide cu citatul din expunerea secretarului general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative: „Poporul trebuie să acționeze conștient pentru rezolvarea tuturor problemelor ce se ridică în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, să-și făurească în mod conștient viitorul. Acesta impune luarea tuturor măsurilor pentru intensificarea activității ideologice și educative, activitate care trebuie să aibă un rol tot mai important în formarea omului nou, în dezvoltarea conștiinței socialiste, în întreaga activitate de edificare a societății noastre noi”. ■ Aurel Dragoș Munteanu semnează *Îndemn pentru opere valoroase*: „Există în propunerile de măsuri prezentate de secretarul general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, sugestii bogate pentru creatorul de artă din România actuală, un îndemn pentru opere valoroase, adânc implicate în spiritualitatea contemporană. Cine ar putea să refuze apelul făcut către factorii responsabili din domeniul ideologic de a nu uita nicio clipă spiritul profund umanist al politicii noastre, grija față de om? Se cere artistului să fie patriot, să nu uite realitatea umană a celor care muncesc a mulțimilor de creatori de bunuri materiale. Cuvintele secretarului general Ceaușescu se integrează unei tradiții de cultură românească, statornicită încă de clasicii literaturii noastre. [...] Ce ar putea un artist să-și dorească mai mult? Trăim ani de frământare nobilă, sub ochii noștri se petrec evenimente de importanță covârșitoare, cum a fost recenta vizită a secretarului general Ceaușescu în țările din Asia și apoi în Finlanda, celebrate de întregul nostru popor, în mod unanim. [...] Literaturii și artei noastre i-au fost întotdeauna străine cultivarea spiritului intolerant, violența, confuzia de gândire și prostul gust. Președintele Ceaușescu spune clar în propunerile sale că nu le putem accepta nici astăzi, ca ele sunt cu atât mai îndepărtate de modul de viață socialist. [...] Avem de propus lumii imaginea țării noastre de azi, trebuie să ne umplem spiritul cu artă bună, cu valori morale proprii poporului nostru. Așa ne vorbește președintele Ceaușescu, așa cred că este bine. Rămâne întotdeauna artiștilor unei țări misiunea de a crea chipul

ei reprezentativ. Imaginea României de astăzi depinde de talentul nostru, de vocația noastră, de felul cum ne înțelegem responsabilitățile. În cuvintele președintelui Ceaușescu se află un miez fierbinte de dragoste pentru valorile perene ale poporului nostru. Trebuie să le înțelegem bine și să ne slujim epoca cu spirit partinic, așa cum ne poruncește conștiința noastră”. ■ Kovács György semnează *Indiferent de limba în care scriem, cărțile noastre să slujească idealul socialist*: „Nouă, scriitorilor, ne-a revenit și ne revine îndatorirea nobilă ca, atât prin creațiile literare cât și prin întreaga noastră activitate, să participăm cu tot devotamentul și dăruirea la dezvoltarea vieții spirituale, a conștiinței socialiste, a gândirii, a concepției materialiste despre viață și despre lume a omului nou. [...] Însuși partidul, personal secretarul general Nicolae Ceaușescu a pornit lupta împotriva oricărei îngustimi de vederi, care ar frâna înflorirea multilaterală a personalității artistice sau ar împiedica libera manifestare a activității creatoare prin izolare și închistare. Ar fi însă o greșeală gravă să ne închipuim că libera afirmare a personalității artistice înseamnă conciliere în fața ideilor străine socialismului, poporului, clasei muncitoare. Dimpotrivă, lărgirea frontului artistic și dezvoltarea liberă a personalității este premisa ca activitatea artistică – inclusiv literatura – să slujească cu și mai multă eficacitate cauza construirii socialismului, fiind totodată un mijloc și mai puternic pentru propagarea celor mai avansate idei ale istoriei omenirii. Noi, scriitorii, știm să apreciem în mod deosebit sarcinile complexe, multiple, care ne revin din propunerile de măsuri prezentate de secretarul general al partidului nostru. Suntem conștienți că vom putea face față îndatoririlor noastre numai dacă – conduși de dorința deplină identificării cu idealurile epocii noastre socialiste – vom cunoaște cât mai profund viața și munca poporului, lupta sa pentru înflorirea patriei, pentru ridicarea ei pe cele mai înalte culmi ale civilizației socialiste. [...] Indiferent în ce limbă vorbim, în ce limbă scriem – română, maghiară, germană sau sârbă – suntem hotărâți, din toată inima, să susținem cele cuprinse în propunerile secretarului general al partidului”. ■ Mihnea Gheorghiu publică *Suntem o națiune crescută în spiritul tradițiilor revoluționare*: „Programul adoptat de Comitetul Executiv, cuprinzând propunerile de măsuri prezentate de conducătorul partidului nostru, precizează și confirmă cu fermitate revoluționară și cu un fierbinte simțământ patriotic câteva din cele mai importante obligații ce ne revin în chip firesc tuturor celor care, prin pregătirea, talentul și profesia noastră, activăm pe tărâmul educației și al culturii noastre socialiste, în sfera mai vastă a inteligenței militante și a spiritului de partid. Îmi permit, de asemenea, să declar că nu văd nimic neobișnuit în faptul că opinia noastră publică îmbrățișează cu căldură programul propus de secretarul general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, pentru aprofundarea educației socialiste a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, deoarece aceste propuneri sunt o expresie firească a poziției consecvent marxist-leniniste a gândirii moderne românești, o expresie a înaltei principialități cu care președintele

Nicolae Ceaușescu conduce destinele României socialiste, sesizează cerințele, înțelegând exact pulsul fiecărei etape parcurse, problemele ei de fond și trăsând programe însuflătoare și profund realiste pentru soluționarea lor, în conformitate cu exigențele intelectuale și morale ale operei istorice în care suntem angajați”. ■ Citim și *Un strălucit program de acțiune*, nesemnat: „Opinia publică din țara noastră, întregul popor a primit cu deplină satisfacție și adevărate documente de o deosebită importanță teoretică și practică privind propunerile de măsuri prezentate de secretarul general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, în ziua de 6 iulie 1971 pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii. [...] O atenție deosebită a fost acordată în expunerea măsurilor ce se impun în domeniul muncii cultural-educative de masă. Cinematografia, teatrul, literatura, artele plastice sunt chemate să creeze opere durabile legate de preocupările și viața poporului nostru, de aspirațiile și concepțiile sale. Dezvoltarea în continuare a activității de creație va contribui la îmbogățirea tezaurului culturii naționale, și prin aceasta în sporirea patrimoniului culturii universale”. ■ Sub titlul *Brad bătrân* revista publică „versuri scrise de N. Iorga în penultima zi a vieții”. ■ Radu Gyr scrie despre *Întâile scrieri în limba română*: „Presa noastră literară a aniversat 450 de ani de la ivirea întâiului monument de veche cultură românească: *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, operă de erudiți, în stilul epocii Renașterii, și de profundă înțelepciune. Totodată, s-a aniversat același număr de ani de la redactarea primului document în limba română. E vorba de scrisoarea lui Neaescu din Câmpulung trimisă, în 1521, judeului Brașovului Hans Benkner, vestindu-i, cu îngrijorare, tendința de expansiune otomană în nordul Dunării spre Europa centrală”. ■ Vasile Netea se ocupă de *Revistele românești de istorie*.

11 iulie

● [„**Munca**”, nr. 7355] În cadrul *Consfățuirii de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*, se publică, în sinteză, *Cuvântul tovarășului Mihnea Gheorghiu*: „referindu-se la faptul că unii dintre cei vizați de măsurile salutare preconizate încearcă să acrediteze ideea că programul adoptat de partid ar însemna o întoarcere spre practica măsurilor administrative în domeniul ideologiei, vorbitorul a arătat că acest mod de a calomnia, de dezinforma și de a bagateliza ideile în care cred adânc comuniștii, toți oamenii muncii din țara noastră, a fost întotdeauna apanajul celor ce vin la de-a gata, al profitorilor și impostorilor care n-au înțeles niciodată cu câtă trudă și eforturi, cu câte privațiuni și lupte și-au cucerit poporul român și naționalitățile conlocuitoare libertatea, viața nouă de azi. Ca intelectual comunist, care a cunoscut și timpuri mai grele, când lupta pentru o cultură democratică se purta cu burghezia și fascismul în condiții lipsite de menajamente, ca scriitor care cunoaște lupta pe care o duce azi intelectualitatea pro-

gresistă din țările capitaliste, sunt în măsură să relev totală inconsistență a afirmațiilor acelora care, profitând de libertățile cucerite de clasa noastră muncitoare cu atâtea sacrificii, se plâng de nu știu ce măsuri restrictive de libertate, atunci când se îngrădește tranzacția mărfurilor culturale de proastă calitate morală și artistică. În definitiv, pe cine poate supăra apelul la cultivarea respectului față de muncă, față de producătorii de bunuri materiale din societatea noastră? Pe cine deranjează combaterea manifestărilor de indiferentism social, parazitism și petrecere fără perdea pe seama avutului statului, de neonestitate și încălcare a normelor de conviețuire socială? [...] Observați și alt aspect comic: unii profesioniști cunoscuți ai artei spectacolului din țara noastră s-au întors din Apus cu gustul teatrului politic și al artei revoluționare după ce, în țară, în ciuda criticilor aduse, profesau o artă care se ferea să-i zică pe nume comunismului și revoluției. [...] Conținutul programului de măsuri adoptat este prea important pentru viața noastră culturală și socială ca să fie interpretat simplist sau să fie redus la o simplă «campanie» propagandistică”. □ În același context este sintetizat *Cuvântului tovarășului Létay Lajos*, care afirmă: „În calitatea mea de poet maghiar din România și de redactor șef al săptămânalului în limba maghiară al Uniunii Scriitorilor, revista «Utunk» din Cluj, aș vrea să mă refer la câteva aspecte ale vieții culturale a naționalității maghiare din România. Literatura română și cea maghiară – în năzuințele lor cele mai nobile – au constituit întotdeauna o punte între oameni care au vorbit limbi diferite, dar au avut aceleași bucurii și suferințe”. □ *Cuvântul tovarășului Aurel Baranga*: „Tovarăși, documentul ne cheamă la o mare operă care să oglindească socialismul românesc. Însăși opera scriitorilor, a artiștilor e o construcție de o infinită complexitate și, de ce ne-am feri s-o afirmăm, de o mare gingășie. De aceea să aplicăm în toate direcțiile recomandările făcute de tovarășul Nicolae Ceaușescu artei noastre”. □ În *Cuvântul tovarășului Dumitru Popescu* se afirmă: „Rolul organizator, dinamizator, pe care unele organe de partid și de stat îl joacă în propagandă și în cultură e încă minor. Forța lor de a declanșa un curent de interes pozitiv în spiritul ideologiei noastre și de a iniția acțiuni în direcția dezvoltării literaturii și artei socialiste, militante, e încă redusă. Din această cauză, expresia comenzii sociale ce trebuie exercitată în numele intereselor superioare ale colectivității noastre socialiste – recunoscute, de altfel, principial, de toți – e palidă. În această direcție am făcut puțin; nu ne-am situat în frunte; au fost mulți pompieri și puțini animatori. Aici ar trebui să ne îndreptăm în viitor atenția. O atitudine negativă a unor activiști ai noștri în domeniul culturii este complexul de inferioritate – sentiment descurajator, de multe ori cu totul nejustificat. El e produs uneori de lipsa de pregătire, dar adesea de slăbiciuni morale, precum și de o ușoară – alteori chiar mai gravă – contaminare de maladia intelectualismului, în sensul infatuării aristocratice. Intelectualitatea superioară a unui om nu se exprimă prin concesii – dimpotrivă, acesta e semnul condiției culturale precare –, ci prin forța personalității, a convingerilor, prin consecvența poziției, a principiilor”.

• **[„România liberă”, nr. 8309]** Apar informații despre *Consfătuirea de lucru a activului de Partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*. Dintre cuvântările participanților (Ion Iliescu, Dumitru Popescu, Petre Constantin, Ion Jinga, Ilie Rădulescu, Traian Ștefănescu, Ion Rațec ș. a.), se remarcă și cea a lui Aurel Baranga, care afirmă că se cuvine ca „arta să fie o aliată credincioasă a combatanților angajați în această nobilă luptă, să-și aducă contribuția ei esențială la cea mai responsabilă dintre sarcini – modelarea conștiințelor umane. [...] Tovarăși, documentul ne cheamă la o mare operă care să oglindească socialismul românesc. [...] Și atunci, se pune o întrebare de o elementară morală: are dreptul comandantul nostru să ceară o artă pe măsura idealurilor sale? Eu cred că are”. Toate opiniile exprimate au elogiat viziunea lui Nicolae Ceaușescu.

• **[„Scânteia”, nr. 8843]** În acest număr apare extrase din *Cuvântul participanților la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*. ■ Participanții la dezbatere: Petre Constantin, Ilie Rădulescu, Ion Jinga, Mihnea Gheorghiu, Traian Ștefănescu, Ion Rațec, Bányai László, Bujor Sion, Marin Avram, Eduard Eisenbürger, Létay Lajos, Victor Enășoiaie, Mircea Malița, Dan Marțian, Aurel Baranga, Constantin Potângă, Ion Iliescu, Dumitru Popescu, Paul Niculescu-Mizil, Virgil Trofin. Reținem: ■ *Cuvântul tovarășului Mihnea Gheorghiu*: „Referindu-se la faptul că unii dintre cei vizați de măsurile salutare preconizate încearcă să acrediteze ideea că programul adoptat de partid ar însemna o întoarcere spre practica măsurilor administrative în domeniul ideologiei, vorbitorul a arătat că acest mod de a calomnia, de a dezinforma și de a bagateliza ideile în care cred adânc comuniștii, toți oamenii muncii din țara noastră, a fost dintotdeauna apanajul celor ce vin la de-a gata, al profitorilor și impostorilor care n-au înțeles niciodată cu câtă trudă și eforturi, cu câte privațiuni și lupte și-au cucerit poporul român și naționalitățile conlocuitoare libertatea, viața nouă de azi[...]”. În continuare, vorbitorul a adus critici Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă pentru că a ales filmul *Printre colinele verzi*, spre a reprezenta cinematografia românească la Festivalul internațional jubiliar de la Cannes. „În legătură cu metodologia aplicării programului nostru, cu aspectul lui organizatoric, aș dori să reamintesc că luând în pripă și sub formă de «pachet» o serie de măsuri nediscriminatorii în legătură cu valoarea reală a unor lucrări artistice și beletristice, clasice și contemporane, române și străine, unele instituții de resort, în conducerea cărora se mai manifestă goluri regretabile de pasiune și competență, ar face mai mult rău decât bine. Conținutul programului de măsuri adoptat este prea important pentru viața noastră culturală și socială ca să fie interpretat simplist sau să fie redus la o simplă «campanie» propagandistică. [...] Încheind aceste observații pe marginea măsurilor adoptate de Comitetul Executiv, nu pot decât să mă declar pe deplin de acord cu acest program de excepțională însemnătate, elaborat de partidul nostru comunist,

încredințat că, cu eforturile comune ale tuturor comuniștilor, ale întregului popor, va fi dus cu succes la îndeplinire”. ■ *Cuvântul tovarășului Traian Ștefănescu*: „Mă simt dator să arăt că, după părerea mea, neajunsul principal care se manifestă în activitatea multor organizații studențești, a organizațiilor de an îl constituie menținerea în unele institute și facultăți a unei stări de spirit favorabile indolenței și superficialității în pregătire, încălcării normelor de conduită universitară. [...] În facultățile cu profil umanistic, ideologic, în institutele de artă se manifestă tendința unor studenți de a prelua necritic idei și curente artistice retrograde, sau care conțin tendințe mistice. Organizațiile noastre nu au manifestat întotdeauna spirit combativ, poziție fermă, marxist-leninistă, față de influența unor curente de gândire străine concepției noastre despre lume și viață, precum și față de sursele acestora, cum ar fi emisiunile unor posturi de radio străine sau presa occidentală [...]”. Vorbitorul s-a referit apoi la activitatea celor peste 40 de reviste studențești care, deși în linii generale corespund necesităților muncii educative, au publicat și materiale, articole lipsite de spirit critic, reflectând poziții de factură unor dintre cele amintite în cadrul consfătuirii. „De asemenea, activitatea cultural-artistică și distractivă studențească deși a obținut unele succese importante – în special în valorificarea de către studenți a folclorului nostru – nu este concepută pretutindeni ca un puternic instrument educativ: în casele de cultură și cluburile studențești a fost permisă consumarea băuturilor alcoolice. Consiliul U.A.S.R. nu a reușit să acționeze destul de ferm împotriva infiltrării unor curente artistice decadente, aceasta văzându-se cu prilejul organizării festivalului «pop» de către Institutul de arhitectură. [...] Este incontestabil că au crescut atenția și interesul studenților față de fenomenul cultural-artistic românesc și universal; că există o puternică înclinație către foarte diverse domenii ale artei și că această activitate cunoaște un ritm foarte intens în facultăți, în institute, în casele de cultură și în cluburi. Pornind de la această realitate, cred că este de datoria mea, ca președinte al Consiliului U.A.S.R., să spun că nici instituțiile de specialitate, organismele de specialitate nu se apleacă cu suficientă atenție asupra fenomenului cultural-artistic studențesc și din acest punct de vedere este absolut necesar pentru o mai bună îndrumare a mișcării artistice studențești, să ne corelăm mai strâns eforturile în vederea remedierii tuturor neajunsurilor”. ■ *Cuvântul tovarășului Létay Lajos*: „Apreciind rezultatele noastre în domeniul muncii ideologice, tovarășul Nicolae Ceaușescu cere să mobilizăm toate forțele spirituale creatoare ale întregului popor pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră, pentru formarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii din România – constructori ai tuturor bogățiilor noastre. Pentru mine propunerile de măsuri ale tovarășului Ceaușescu constituie o lege pe planul vieții spirituale. În calitatea mea de poet maghiar din România și de redactor-șef al săptămânalului în limba maghiară al Uniunii Scriitorilor, revista «Utunk» din Cluj, aș vrea să mă refer la câteva aspecte ale vieții culturale a naționalității

maghiare din România. Literatura română și cea maghiară – în năzuințele lor cele mai nobile – au constituit întotdeauna o punte între oameni care au vorbit limbi diferite, dar au avut aceleași bucurii și suferințe. Această năzuință manifestată în creația lui Alecsandri și Petöfi, a lui Eminescu și Ady, Jozsef Atilla și Arghezi, a devenit baza unanim recunoscută a scrisului nostru de după eliberare. În România socialistă literatura a fost și este o expresie firească a unității oamenilor muncii români și maghiari, germani și de alte naționalități, a egalității în drepturi a tuturor scriitorilor, fără deosebire de limba pe care o vorbesc sau în care scriu – garantată și de politica noastră literară, editorială, teatrală etc. [...] La a XXV-a aniversare a revistei «Utunk», sărbătorită recent împreună de scriitori români, maghiari, germani, s-a relevat preocuparea redacției de a valorifica în mod critic și a asimila în mod marxist moștenirea culturii maghiare din România. Discuțiile noastre despre tradiția literară trebuie continuate în această direcție și în acest context. Pentru că trebuie să ne mândrim cu toate valorile reale create de înaintașii noștri în această țară și să ne delimităm de tot ceea ce e străin din concepția, de spiritul societății noastre socialiste. [...] Atât revista «Utunk», cât și toată presa română și maghiară din România trebuie să susțină un schimb mai organizat al valorilor reciproce. Prezența permanentă a scriitorilor români în «Utunk» și «Igaz szó», precum și a scriitorilor maghiari în «România literară», «Tribuna», «Steaua» este o adevărată școală pentru cititori, o școală a frăției. [...] Pe baza unei profunde cunoașteri a vieții literare maghiare, vreau să asigur conducerea partidului nostru și, personal, pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, că scriitorii maghiari din țara noastră care în fiecare zi de lucru a României socialiste, dar și în momentele sale istorice, au fost strâns uniți în jurul partidului, stau și astăzi și vor sta și mâine alături de el, alături de frații lor români ca participanți activi la rezolvarea sarcinilor mari și nobile trasate de Partidul Comunist Român, de tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

■ *Cuvântul tovarășului Victor Enășoae:* „Pornesc de la faptul că din observațiile noastre, la toate ministerele e mai multă ordine decât la Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. În diferite ministere, ministrul dă ordin, emite documente care sunt obligatorii, se știe o regulă, este o tradiție în treaba aceasta, iar probabil că și datorită acestui fapt treburile merg mai bine. Ce se întâmplă cu ministerul nostru al culturii? Noi zicem minister, dar nu prea seamănă: se dau recomandări, se mai dau niște scrisori comune, niciuna nu este obligatorie, într-atât se umblă cu mânuși; acolo nu există niciun fel de obligații, parcă ar lucra voluntar, parcă ar fi un organism așa, consultativ. De aceea aș propune ca fie să rămână acest Comitet de Cultură și Artă ca un organism consultativ și să dăm cultura totuși pe mâna unui minister, fie să se creeze un minister al educației naționale sau al educației și instrucțiunii publice, care să reunească compartimentele culturii și învățământului. În sfârșit, cred că ar fi necesar ca editurile să se îndrepte mai mult spre tineret. S-a spus despre scriitori că nu scriu pentru tineri, însă eu am impresia că dacă s-ar controla mai atent activita-

tea editurilor, s-ar constata că acolo prin sertare sunt foarte multe lucrări și de foarte mulți ani, dar cine țipă mai tare acela se tipărește”. ■ *Cuvântul tovarășului Mircea Malița*: „Cred că Ministerul Învățământului nu este bine organizat, cred că Ministerul Învățământului are funcțiuni întregi, mari, pentru care nu are niciun fel de persoană în cadrul colectivelor sale. Pentru științele educative specialiștii sunt răspândiți în 4 sau 5 direcții. Nici forțele din științele sociale nu sunt concentrate într-o singură direcție. Nici alte funcțiuni de bază nu sunt reprezentate, cum ar fi planificarea, pentru care ni se cer mereu lucrări importante de viitor. De aceea consider că – în afară de planul concret de măsuri care a fost elaborat și care va fi revizuit conform vederilor acestei consfătuiri și concluziilor care vor fi trase – noi trebuie să propunem reorganizarea internă a acestui minister”. ■ *Cuvântul tovarășului Aurel Baranga*: „Tovarășii, eu citesc poezie de când știu să citesc și sunt destui ani de când am învățat alfabetul. Cu peste 40 de ani în urmă am practicat eu însumi o poezie avangardistă, modernistă, inspirată de modele ce băntuiau atunci în lume. Ei bine, vă mărturisesc cu toată sinceritatea că citesc astăzi unele poezii publicate în presa noastră literară și nu înțeleg nimic; cuvinte tăiate din ziare, amestecate într-o pălărie după procedeul preconizat la începutul veacului de Tristan Tzara și lipite între ele fără nicio noimă. Dacă o asemenea poezie protestatară acum o jumătate de veac avea o justificare și un sens, mă întreb cui și la ce servește astăzi o asemenea poezie la noi? Nici o anumită parte a prozei nu e cruțată de asemenea elucubrații. Sub influența unei mode occidentale astăzi în crepuscul în apus, a noului roman pe care un critic francez de prestigiu îl numește «foarte vechi». Noi importăm modelul unei proze de fraze descusute, împerecheate alandala, cu neputință de urmărit, din care nu se pricepe nimic și, ceea ce este și mai grav, din care nu înțeleg nimic nici cei care le-au scris. Lucrurile nu stau mai bine nici într-o anumită parte a dramaturgiei, mai ales aceea pe care o încercă unii tineri altminteri foarte talentați; în numele unei dramaturgii a absurdului, ne sunt înfățișate diferite deliruri verbale, pastişe elementare ale unei dramaturgii occidentale de orientare filosofică disperată. [...] Cu riscul să irit anumite sensibilități alergice, sunt obligat să subliniez un fapt. Oriunde și ori-când arta a avut un comanditar, care a comandat-o pe baza unui caiet de sarcini foarte precise și niște beneficiari care au primit acest produs superior al spiritului. Așa a fost întotdeauna și pretutindeni, așa e și astăzi la noi. Comanditarul artei noastre e clasa muncitoare și poporul, beneficiarul artei noastre e clasa muncitoare și poporul român. Acesta este adevărul și el nu trebuie uitat. [...] Planul de măsuri cere ridicarea artelor la un înalt nivel de conținut ideologic, la un înalt nivel de măiestrie artistică. Documentul respinge lucrările confuze, de inspirație somnambulică și tenebroasă, după cum condamnă tot ce nu reprezintă o adevărată expresie vie și convingătoare a vieții. Spiritele comode, de un detestabil confort intelectual, își vor închipui poate că a sosit momentul reactualizării unei arte schematice, dogmatice, fabricată după rețeta unui idilism

sprințar, dar cu atât mai toxic. Nu la o asemenea artă ne cheamă partidul, nu asemenea lucrări așteaptă cititorii noștri, ci o artă care să reflecte adevărul vieții, puternic, patetic și percutant”. ■ *Cuvântul tovarășului Ion Iliescu*: „Desigur, tovarăși, tema dezbaterilor noastre cuprinde o arie vastă de probleme, legate de toate domeniile activității politice și ideologice desfășurate de partidul nostru. Este necesar să asigurăm o mai strânsă conjugare a eforturilor tuturor factorilor, atât pe plan central cât și local, pentru a asigura un front comun de acțiune în slujba obiectivelor majore ale formării conștiinței socialiste și educării comuniste a maselor, pentru a asigura îmbunătățirea radicală a activității desfășurate în acest domeniu de organizațiile de partid, ridicarea calitativă a nivelului muncii de propagandă, de răspândire a cunoștințelor politice și ideologice, pentru a valorifica mai bine forțele unităților și cadrelor de cercetare din domeniul științelor sociale, posibilitățile oferite de activitatea culturală de masă, pentru a pune în slujba țelurilor noastre educative cu mai mult succes creația literar-artistică, mijloacele de informare și comunicare de masă. Este necesar, cred, să îmbunătățim în acest sens și activitatea aparatului Comitetului Central, conlucrarea secțiilor Comitetului Central”. ■ *Cuvântul tovarășului Dumitru Popescu*: „La unii activiști ai noștri, slab pregătiți, apar însă tendințe și manifestări ale unui spirit funcționăresc, birocratic. Lucrul acesta este evident la Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, unde preponderentă este latura administrativă a muncii și nu cea ideologică, de îndrumare principială. Cred că această tendință se observă și la uniunile noastre artistice, unde există o exacerbare a preocupării pentru economie și administrație, în dauna activității de orientare ideologică a creației. Rolul organizator, dinamizator, pe care unele organe de partid și de stat îl joacă în propagandă și în cultură e încă minor. Forța lor de a declanșa un curent de interes pozitiv în spiritul ideologiei noastre și de a iniția acțiuni în direcția dezvoltării literaturii și artei socialiste, militante, e încă redusă. Din această cauză, expresia comenzii sociale ce trebuie exercitată în numele intereselor superioare ale colectivității noastre socialiste – recunoscute, de altfel, principial de toți – e palidă. În această direcție am făcut puțin; nu ne-am situat în frunte; au fost mulți pompieri și puțini animatori. Aici va trebui să ne îndreptăm în viitor atenția. [...] În propunerile tovarășului Ceaușescu se cere o mai mare rigoare în promovarea operelor de literatură și artă de către instituțiile noastre de cultură și propagandă. O expresie nefastă a alunecării spre intelectualism este omiterea adresei finale a creației. Unii tovarăși care lucrează în conducerea acestor instituții uită că în instituțiile respective sunt mandatarii ai milioanei de muncitori, de țărani și de intelectuali din toată țara și nu ai unei caste. Ei îi sacrifică pe cei mulți de dragul celor puțini. Aceasta e o lașitate pe care noi n-am combătut-o cum trebuie. Lucrul acesta e valabil și în edituri, și în instituțiile de spectacol, și la televiziune – jurnalul cu milioane de abonați. Unii tovarăși sunt extrem de provocați să fie pe gustul arbitrilor modei, și gata să sfideze, cu indiferență gustul poporului. [...] Aici

mai este un punct nevralgic. Facem să răzbată slab vocea maselor în publicațiile noastre – care prin definiție sunt tribune ale opiniei publice. Personal îmi fac o vină din a nu fi îndrumat mai ferm presa în acest sens. Cred că traversăm un moment lipsit de strălucire în critica profesionistă, că aceasta suferă de o serioasă carență de atitudine. Această situație va trebui, desigur, schimbată. Dar o infuzie de franchise vom găsi în mase – în masele al căror nivel de cultură este insuficient cunoscut de esteticieni la dimensiunile lui reale. Va trebui să dăm larg teren de exprimare în presă și la radioteleviziune cerințelor și gustului publicului muncitoresc – făuritorul și deci, pe drept, beneficiarul a ceea ce oferă socialismul și în planul culturii”. ■ *Cuvântul tovarășului Paul Niculescu-Mizil*: „Suntem pentru o deschidere largă, am realizat foarte multe în ce privește evaluarea moștenirii culturale a poporului nostru. Suntem pentru contacte cu gândirea din alte țări, cu curente de idei contemporane, dar în niciun caz aceasta nu poate să presupună vreo diminuare, oricât de mică, a spiritului militant al combativității ce caracterizează concepția noastră materialist-dialectică. Fie în reevaluarea a tot ceea ce a fost progresist în știința și cultura din trecutul nostru, fie în contactele internaționale, trebuie să fim militanți activi ai concepțiilor noastre științifice, militanți activi ai politicii partidului și statului nostru”. ■ *Cuvântul tovarășului Virgil Trofin*: „De asemenea, aș vrea să subliniez necesitatea ca oamenii de artă și cultură, uniunile de creație să colaboreze mai strâns cu sindicatele în îndeplinirea sarcinilor comune. Desigur în activitatea uniunilor de creație sunt multe rezultate bune; de când lucrez la sindicate am constatat în activitatea acestor uniuni o preocupare mai perseverentă pentru a aplica în viață sarcinile trasate în această privință de conducerea partidului și statului nostru. [...] S-au făcut pe această linie unele progrese, dar ele sunt insuficiente. Nu am găsit încă un asemenea sistem de muncă, asemenea forme concrete ca oamenii de artă de mare talent și prestigiu, devotați cauzei partidului, să fie mai direct legați de viață, de realitățile noastre, să se inspire din ceea ce este caracteristic în viața acestui popor. Acei creatori care au dat în anii noștri opere ce vor rămâne nemuritoare pentru istoria socialismului în țara noastră sunt oameni profund legați de popor, de clasa muncitoare, cunosc problemele care-i frământă pe oameni, și slujesc prin operele lor formarea și educarea omului nou, constructor al socialismului”.

12 iulie

• [„*Scânteia*”, nr. 8844] Pe prima pagină sunt reproduse textele unor Telegramme adresate Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu trimise de către Comitetele județene de partid, organizațiile de partid din întreprinderi și alte unități economice socialiste, Colectivele instituțiilor ideologice, de cultură și artă, Uniunile de creație care „își exprimă hotărârea de a înfăptui programul propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu”, toate apărute sub titlul *Pentru întărirea spiritului partinic, a com-*

bativității revoluționare în întreaga activitate politico-ideologică și educativă.

■ Valentin Silvestru scrie despre „prețul inestimabil al sfatului educativ” în *Omul pe care-l întâlnești*.

13 iulie

● [„România liberă”, nr. 8310] Se prezintă *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*. Pe lângă reușitele înregistrate în mai toate domeniile de activitate, acesta subliniază importanța continuarea „evoluției” pe linie socialistă. Printre altele, afirmă că „este necesar, de asemenea, să aducem o serie de îmbunătățiri în învățămîntul nostru de partid, începînd cu Academia social-politică «Ștefan Gheorghiu». [...] Va trebui să facem astfel încît să avem o singură facultate și o singură filosofie, iar facultatea de filosofie [...] să lucreze nemijlocit sub conducerea Comitetului Central [...]. Numai așa vom putea avea o filosofie marxist-leninistă. [...] La fel trebuie să fie și la Facultatea de litere, care, între altele fie zis, nu trebuie să scoată scriitori, întrucît nu există în lume facultate de scriitori: scriitorul poate fi și un muncitor bun, și un medic bun, și un inginer bun care are de transmis un mesaj, care cunoaște viața și este înzestrat cu talent, este capabil să realizeze opere de artă. noi trebuie să scoatem de la filologie profesori și toți cei care absolvă aceste facultăți trebuie să intre în învățămînt și numai cu aceste condiții trebuie să fie admiși la facultăți. [...] S-a vorbit de cinematografie: [...] trebuie să punem capăt importului de filme decadente din străinătate care introduc concepția burgheză, retrogradă. Lista importului de filme trebuie să fie aprobată în prealabil de organele competente de partid și de stat. [...] La fel și în teatru, trebuie să revizuiem repertoriul pieselor străine. Sînt multe piese bune – și să le păstrăm – [...], dar vrem să scoatem toate piesele care nu corespund educației pe care noi vrem s-o dăm poporului nostru. [...] În ilegalitate, tovarăși, am avut artiști progresiști, democrați care au refuzat să joace anumite piese reacționare; oare artiștii comuniști nu simt răspunderea pentru ce joacă? [...] De asemenea, este necesar să revedem activitatea editorială. Nu mă refer la ceea ce se tipărește din scriitori și poeții români. Și aici sînt lucruri de criticat, dar mă refer acum mai cu seamă la traduceri. Sînt cărți care se tipăresc în zeci de mii de exemplare și care fac apologia modului de viață burghez, chiar apologia crimei, în timp ce lucrări bune românești nu pot fi tipărite pe motiv că lipsește hîrtia. Ce educație facem noi? [...] Noi în ilegalitate aveam tipografi care refuzau să tipărească, să culeagă anumite cărți. Ce fel de combativitate comunistă este aceasta? Ce fel de comuniști avem noi în edituri? Trebuie să luăm măsuri pentru a pune capăt stărilor de lucruri la care m-am referit, pentru a nu se mai edita, atît în literatura românească, cît și universală, decît lucruri care servesc educației maselor, creării omului nou. Totodată, trebuie să se scoată din librării tot ceea ce nu corespunde acestei orientări [...]. Va trebui,

desigur, să traducem și în viitor din literatura universală, luând tot ce este bun atât din literatura țărilor socialiste, cât și din literatura progresistă din toată lumea. Este multă asemenea literatură și avem nevoie de ea, trebuie să dăm ocazia oamenilor noștri să cunoască tot ceea ce este valoros în literatura mondială – dar să nu aducem maculatură, să nu aducem literatură care otrăvește sufletul tineretului nostru”. □ Apar „adeziuni” ale unora dintre „oamenii muncii”, la expunerea „tovarășului” Nicolae Ceaușescu. Printre aceștia, se remarcă: *Un îndreptar de o covârșitoare însemnătate* (acad. prof. Péterfi István, prorector al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, vicepreședinte al Comitetului de Stat, președintele Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară), *Școala, un modelator al omului nou* (prof. Roland Schmidt, director adjunct al Liceului nr. 1 din Brașov, membru al Consiliului Național al oamenilor muncii de naționalitate maghiară), *A merge mai departe și mai sus* (Demostene Botez, ce afirmă: „În climatul clocotitor al construcției socialiste au scăpat și mai dănuie la unii apucături de altădată, oameni care duc o viață parazitară. Poporul nostru, care a muncit și muncește cu abnegație pentru înflorirea patriei, nu poate îngădui asemenea atitudini și, de aceea, aprobă din tot sufletul măsurile preconizate de partid”) ș. a. m. d.

• [„Scânteia”, nr. 8845] Numărul este dedicat *Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*: „De altfel, trebuie să arăt – așa cum au arătat și alți tovarăși aici – că încă în primăvara anului 1970 s-a pus problema organizării unei dezbateri în cadrul Comitetului Central cu privire la activitatea ideologică. În Secretariatul Comitetului Central s-a discutat în câteva rânduri această problemă. În ultimele 5-6 luni, au avut loc dezbateri cu scriitorii și artiștii plastici, cu lucrătorii din cinematografie, televiziune și presă, cu secretarii și șefii secțiilor de propagandă, precum și ședințe ale consiliilor naționalităților maghiară și germană. În toate aceste consfătuiri s-au dezbătut pe larg și, în fond, s-au ridicat cele mai multe dintre problemele care sunt și astăzi puse în consfătuirea noastră. [...] Deci, există o anumită mentalitate față de care activitatea noastră ideologică nu a luat atitudine, o concepție care devine periculoasă pentru mersul nostru înainte, o atitudine de ploconire în fața a tot ce este străin. Știți bine că în trecut, Eminescu, în poeziile sale, a criticat și și-a bătut joc de asemenea mentalități. Cu atât mai mult trebuie să facem noi astăzi aceasta. Este necesar ca televiziunea noastră în loc să ironizeze un director care nu știe o limbă străină să-și bată joc de cel care se ploconeste în fața străinătății, care, cunoscând și vorbind o limbă străină, îi e rușine să mai vorbească și românește! Noi avem, din păcate, snobi cărora le e oarecum rușine să vorbească limba poporului lor. Ce fel de oameni sunt aceștia? A cui pâine o mănâncă ei? Nu a poporului, a clasei muncitoare, a țăranimii? Și aceasta face parte din noțiunea de ploconire în fața a tot ceea ce este străin. Nu vreau să fiu rău înțeles. Noi suntem pentru învățarea limbilor străine, aceasta

este o necesitate! Suntem însă împotriva ploconirii în fața a tot ceea ce este străin, a înjosirii propriei limbi, a propriei națiuni. Sunt două lucruri distincte. [...] O altă problemă asupra căreia cred că este necesar să insistăm mai mult în activitatea noastră teoretică este cea a rolului partidului și statului. Deși toți afirmă că recunosc rolul conducător al partidului, auzi totuși pe unii spunând cam așa: bine, bine, înțeleg rolul conducător al partidului, dar de ce și în artă, de ce și în literatură? Ce poate să facă partidul aici? Și se mai spune așa și în alte domenii. Se pare că este nevoie, într-adevăr, să ducem până la capăt aceste clarificări teoretice și ideologice. Vorbind de rolul partidului ca forță conducătoare în întreaga activitate socială, nu trebuie să lăsăm la o parte nici învățământul, nici literatura, nici arta plastică, nici muzica, nici știința, niciun alt sector, pentru că așa cum am mai arătat, noi privim problema făuririi societății socialiste nu numai din punctul de vedere al bazei materiale, ci în contextul ei general cuprinzând toate laturile vieții sociale, materiale și spirituale; deci forța partidului, conducerea sa, trebuie să se facă simțite în toate domeniile de activitate. Este necesar ca această problemă să fie bine lămurită, teoretic, ideologic, pentru a nu mai exista niciun fel de neclaritate. Tot așa este necesar ca și asupra rolului statului să există o înțelegere deplină, pentru că stratul clasei muncitoare are dreptul să se amestece și în literatură, și în arta plastică, și în muzică, să admită numai ceea ce consideră că corespunde socialismului, intereselor patriei noastre socialiste. Acesta este rolul statului în societate și așa va fi până când va dispărea statul! Și chiar și în comunism, când va dispărea statul, societatea nu va admite decât ceea ce va considera că îi este util! [...] Și atunci, de ce nu trebuie să discutăm clar, între noi: Cum trebuie să arate societatea socialistă? Cum trebuie să lucreze partidul? Cum trebuie să lucreze statul? Cum trebuie să lucreze sindicatul, Uniunea Scriitorilor, Comitetul de Cultură? Hai să ne așezăm, să discutăm și să ne clarificăm! Trebuie să punem cu desăvârșire capăt mentalității: «Aici este feuda mea și nu se poate amesteca nimeni». Niciun sector de activitate nu este feuda cuiva. [...] De asemenea, este necesar să revedem activitatea editorială. Nu mă refer la ceea ce se tipărește din scriitorii și poeții români. Și aici sunt lucruri de criticat, dar mă refer acum mai cu seamă la traduceri. Sunt cărți care se tipăresc în zeci de mii de exemplare și care fac apologia modului de viață burghez, chiar apologia crimei, în timp ce lucrări bune românești nu pot fi tipărite pe motiv că lipsește hârtia. Ce educație facem noi? Ce fel de directori de edituri comuniști, ce fel de tipografi comuniști sunt aceia care culeg cărți cu asemenea mesaje? Noi în ilegalitate aveam tipografi care refuzau să tipărească, să culeagă anumite cărți. Ce fel de combativitate comunistă este aceasta? Ce fel de comuniști avem noi în edituri? Trebuie să luăm măsuri pentru a pune capăt stărilor de lucruri la care m-am referit, pentru a nu se mai edita, atât din literatura românească, cât și universală, decât lucrări care servesc educației maselor, creării omului nou. Totodată, trebuie să se scoată din librării tot ceea ce nu corespunde acestei orientări, să

se revadă planul de tipărituri, să se oprească tipărițiile necorespunzătoare. De asemenea, va trebui să se pună mai multă ordine în modul de aprobare a listei traducerilor, a editărilor din limbi străine. Va trebui, desigur, să traducem și în viitor din literatura universală, luând tot ce este bun, atât din literatura țărilor socialiste, cât și din literatura progresistă din toată lumea. Este multă asemenea literatură și avem nevoie de ea, trebuie să dăm posibilitatea oamenilor noștri să cunoască tot ceea ce este valoros în literatura mondială – dar să nu aducem maculatură, să nu aducem literatură care otrăvește sufletul tineretului nostru. Legat de aceasta se pune și problema activității Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Desigur, analizând activitatea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, se poate spune că în munca sa sunt și lucruri bune, dar această instituție nu a exercitat control corespunzător asupra sectoarelor de care are însărcinarea să se ocupe, nu a manifestat spirit de combativitate în îndrumarea politico-ideologică fermă a vieții cultural-artistice din țara noastră, a lucrat mai mult ca un organ administrativ. Trebuie să spunem că tovarășii din conducerea instituției, trimiși acolo de partid, nu s-au achitat bine de sarcinile lor. Președintele comitetului poartă răspunderea generală pentru activitatea instituției, iar fiecare membru al conducerii răspunde, la rândul său, pentru domeniul de activitate ce i s-a încredințat în fața partidului, a societății. [...] El trebuie să acționeze pentru crearea unei arte militante, socialiste, care să răspundă cerințelor educării maselor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar. Pentru a putea asigura îndeplinirea acestor sarcini este necesar să întărim conducerea comitetului cu activiști de partid; lucrătorii acestei instituții nu trebuie să fie simpli funcționari, ci activiști militanți, luptători fermi și neobosiți pentru îndeplinirea politicii culturale a partidului și statului nostru. [...] Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărănime, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Suntem pentru diversitatea de stiluri și forme în creația literar-artistică. Dar, așa cum am spus și mai înainte, concepția, ideologia trebuie să fie una singură – ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens suntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață. Cred că este clar! Nu este nimic nou, ci trebuie să se înțeleagă mai profund hotărârile congreselor partidului nostru – și pe această linie să se acționeze. [...] Comunistul este obligat, atât în cadrul Uniunii scriitorilor, al Uniunii compozitorilor, al Uniunii artiștilor plastici, în celelalte uniuni de creație să îndeplinească linia partidului, să lupte și să realizeze el însuși opere literar-artistice care să contribuie la ridicarea conștiinței socialiste a maselor, care să militeze pentru realizarea liniei politice a partidului nostru. Trebuie să ne gândim foarte serios, tovarășii, asupra acestui lucru; de dragul libertății de creație noi nu putem închide ochii nu vom admite să se scrie orice

fel de literatură. Nu vom admite niciun fel de literatură care ar putea dăuna educației socialiste a poporului nostru. Nu înțelegem și nu putem accepta niciun fel de libertate pentru creațiile inspirate din concepțiile străine de ideologia clasei muncitoare. În România pot fi acceptate numai arta și literatura care stau pe poziția clasei muncitoare, care servesc poporului, socialismului, națiunii noastre. [...] Critica literar-artistică trebuie să fie critică comunistă, gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste. Nu trebuie să admitem niciun fel de critică ce încearcă să promoveze concepții estetice retrograde. Presa este un instrument al partidului și trebuie să servească răspândirii politicii partidului în toate domeniile de activitate – inclusiv în cel literar și artistic. Aceasta este cu atât mai mult valabil când vorbim de presa politică. Cred, în general, tovarăși, că și în domeniul presei – atât celei literare, cât și al presei în general – trebuie să luăm un șir de măsuri împotriva oricărui spirit liberalist care lasă posibilitatea să apară concepții ce nu servesc educației socialiste și comuniste”.

14 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7358] Pe pagina intitulată *Programul profund partinic, consecvent revoluționar, propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru educarea marxist-leninistă a tuturor oamenilor muncii, primit cu deplină aprobare de întregul nostru popor*, Traian Filip publică *Literatura are o funcție social-primordială*, material în care afirmă că „expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu ne îndeamnă să ne punem din nou întrebarea: cui servește arta? Cum exprimăm etapa nouă în opere cu adânc conținut revoluționar? Cum contribuim prin scris la combaterea mentalităților anarhice, la înlăturarea spiritului de chiverniseală? Cum afirmăm idealurile nobile ale socialismului? Literatura are o funcție socială primordială, are de îndeplinit un rol extrem de important în instaurarea eticii noi, își găsește una din menirile ei fundamentale în zugrăvirea acelor figuri legendare care pot servi de model și de etalon. Opere cu puternică amprentă actuală, cu o ideologie militantă, cu deschideri largi de perspectivă, asemenea opere pot sluji cu adevărat impunătorului program de dezvoltare socialistă multilaterală a României care, în documentele de partid, își vede chipul nu numai până mâine sau poimâine, ci într-un program întemeiat pe prognoze și calcule științifice, până în anul de izbândă definitivă a comunismului”.

• [„**România liberă**”, nr. 8311] Pe prima pagină, se publică telegrame care atestă faptul că *Întregul popor își exprimă hotărârea fermă de a înfăptui strălucitul program propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □ Traian Filip își exprimă părerea că *A trăi plenar în epocă este pentru scriitor o obligație*, mai ales, pentru că, după cum afirmă, „spre o astfel de literatură, adânc fundată pe solul patriei noastre, ne îndeamnă să privim actualele dezbateri care atribuie literaturii o funcție primordială în crearea omului nou și în definirea psihologi-

ei noastre”. □ Petre Ghelmez abordează *Înalta responsabilitate a gestului artistic*, semnalând că nu o dată editurile s-au abătut de la propunerile „nobile” ale „tovarășului” Nicolae Ceaușescu și atrăgând atenția asupra rolului scriitorului, al artistului, „atât de dificil și de nuanțat”, de „a-i împlini dorințele și visurile sale cele mai avântate”.

● [„Scânteia”, nr. 8846] Ziarul prezintă ecoul expunerii lui tovarășul Nicolae Ceaușescu sub titlul *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu un strălucit program de acțiune pentru dezvoltarea conștiinței socialiste, revoluționare, pentru ridicarea la un înalt nivel a întregii activități educative din țara noastră*: „Făcând o amplă analiză a situației și a activității desfășurate de partid, de toți factorii participanți la procesul de educare comunistă a oamenilor muncii, dezvoltând propunerile prezentate Comitetului Executiv, aprofundând și îmbogățind măsurile preconizate, evidențiind rațiunile lor majore, necesitatea și importanța lor pentru înaintarea societății noastre pe calea făuririi socialismului multilateral dezvoltat, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie un document de o excepțională însemnătate teoretică și practică. [...] Din toate colțurile țării, prin telegramele comitetelor județene de partid, ale organizațiilor de partid, ale colectivelor instituțiilor ideologice, de cultură și artă, uniunilor de creație, din diferite alte sectoare ale vieții sociale, ca și prin articole, luări de poziție individuale sunt exprimate atât deplina aprobare cât și hotărârea fermă de a traduce în viață ideile cuprinse în expunere – îndreptar magistral în opera de edificare a conștiinței socialiste a întregului popor”. ■ Urmează *Telegrame adresate Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu*; reținem telegrama trimisă de Comitetul Asociației Scriitorilor Iași: „Alături de întregul nostru popor, scriitorii din Iași aprobă din toată inima mobilizatorul program de gândire și acțiune, prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru educarea marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii. Valoarea teoretică și practică deosebită a propunerilor evidențiază, încă o dată, consecvența și adâncă responsabilitate cu care partidul militează neabătut pentru făurirea societății socialiste românești multilaterale dezvoltate. Menite să adâncească perspectiva socială a literaturii, mobilizatoarele propuneri situează în același timp pe scriitori într-o mai profundă rezonanță social-politică, care ne obligă să ne îmbogățim permanent cunoștințele despre lume și societate, să participăm cu pasiune, cu dăruire, la dezvoltarea vieții spirituale, a conștiinței socialiste a poporului nostru. Prin crearea unei literaturi de actualitate, a unei literaturi angajate, a unei literaturi a eroilor contemporani, vom participa nemijlocit la educarea cititorului în spiritul înaltelor idealuri ale umanismului socialist. În lumina ideilor generoase, cuprinse în documentul sintetic, de strălucită previziune, vom acționa și mai ferm în viitor, dovedind că am înțeles îndatoririle ce ne revin în calitate de scriitori, în crearea unei literaturi patriotice, profund educative”. ■ Printre mesajele de susținere, citim: □ *Un program al marii arte*,

pe care ni-l însușim cu maturitate comunistă, Aurel Rău, redactor-șef al revistei „Steaua”: „În creațiile literar-artistice ale ultimilor ani s-a manifestat un interes real pentru om, pentru idei și sentimente în care semenii noștri să se poată recunoaște. Cei mai înzestrați scriitori s-au angajat în mod decis și tranșant pe drumul unei arte a umanului, a comunicării, durând spre sufletul cititorilor acele punți necesare perioadei de construcție pe care o parcurgem. Au apărut cărți pătrunse de imperativul unei depline și superioare responsabilități față de integrarea destinului omului în istorie și societate. În același timp, nu putem nega și existența unei anumite tendințe de îndepărtare a imaginii artistice de funcțiile sale firești, fenomen de natură să o izoleze de publicul larg. S-au tipărit opusculi ce eludau dialogul cu cititorul, în numele unei «aspirații» la un prezumptiv «empireu» al elitelor. Cuvintele ajunseseră la unii – nu la cei mai valoroși – într-o adevărată stare de ebuliție, pradă parcă unei beții a autodistrugerii, erau însăilate mimetic după o gramatică a bizarului, menită să mascheze lipsa vocației, a ideilor, a dezbaterii în forul lăuntric, a profunzimii spirituale. O atare situație se datorează și inconsecvenței criticilor. O critică literară militantă, animată de un elan constructiv, exercitată potrivit principiilor și criteriilor ce decurg firesc din ideologia noastră, ferindu-se de fluctuațiile și exacerbările modei și-ar fi putut aduce contribuția la denunțarea și evitarea unor irosiri în gol, dacă ar fi funcționat constant și fără abdicări în coloanele revistelor literare. Sunt deci necesare o accentuare a poziției critice, încurajarea opiniilor ferme și realiste. Datoria noastră, de scriitori comuniști, este aceea de a propulsa și a susține o creație angajată, cu un mesaj educativ și de reală valoare artistică, venind în întâmpinarea cerințelor epocii și dezideratelor de un nobil patriotism pe care ni le-a înfățișat Congresul al X-lea. [...] Ca poet și conducător de revistă am convingerea fermă că prin traducerea în viață a codului artistic, civic și etic, preconizat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin orizonturile vaste deschise de gândirea materialist-dialectică, de estetica marxistă, se va ridica pe o nouă treaptă întreaga viață spirituală din țara noastră”. □ *Cel mai nobil ideal al artei: să contribuie la formarea conștiinței socialiste* de Sică Alexandrescu: „Sunt convins de altfel că măsurile propuse de secretarul general al partidului nostru, în ansamblu lor – îndemn de meditație și acțiune pentru fiecare om de cultură al acestei țări – se vor traduce cât mai curând și eficiente în fapt și vor conduce la crearea unui climat de maximă exigență ideologică în viața cultural-artistică, îndreptând-o neabătut pe drumul însuflețit de spiritul filosofiei noastre materialist-dialectice, filosofie a încrederii în om, a luptei pentru fericirea omului, a transformării lui superioare. În acest spirit îmi exprim hotărârea de a sprijini politica patriotică, militant-revoluționară a partidului nostru comunist”. ■ Cu textul *Bardul care s-a dăruit trudei pentru cunoașterea și prețuirea cântecului popular al românilor* semnat de Ion Dodu Bălan, ziarul comemorează 150 de ani de la nașterea marelui poet patriot *Vasile Alecsandri*: „Când, în recenta expunere la consfătuirea de lucru a activului

de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: «Vom sărbători în curând 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri și vrem să-i dăm o atenție deosebită, considerându-l ca unul din predecesorii de mare valoare literară, militant pentru limba română și pentru dezvoltarea națiunii noastre» – ne trimitea, cu înalta sa grijă pentru cultura română tocmai la marea carte a țării noastre, la pilda vie a unui mare poet patriot”.

15 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7359] George Muntean, cu ocazia împlinirii a „150 de ani de la nașterea Bardului de la Mircești”, publică un articol biobibliografic intitulat *Vasile Alecsandri – poet și patriot*: „Prin el s-a mlădiat limba noastră literară, la a cărei statornicire Alecsandri a adus o contribuție hotărâtoare. Prin atitudinile directe, împotriva «babiloniei lingvistice», dar mai ales prin pilda limbii în care și-a scris opera, poetul a sporit melodicitatea și flexibilitatea acesteia, pregătind astfel calea scriitorilor ce-l vor urma. faptul de a-și fi slujit țara cu devotament, de a fi creat o operă diversă și unitară, de a fi contribuit la consolidarea culturii și limbii poporului său, de a fi exprimat una sau mai multe dintre datele fundamentale ale ființei lui și de a fi pregătit calea celor ce au venit după el, explică de asemenea gloria lui până în contemporaneitate, trăini- cia dăinuirii sale în conștiința patriei, a poporului”.

• [„**România liberă**”, nr. 8312] Pe prima pagină, apar scurte texte sub titlul *Întregul popor își exprimă hotărârea fermă de a înfăptui strălucitul program propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, în coloanele căreia semnează numeroși reprezentanți „ai noii orânduiri” (acad. Eugen Pora – *Munca, singura justificare a existenței omului, singura măsură a valorii sale*; Kovács György – *Deplină unitate în înfăptuirea marilor noastre idealuri*). □ Eugen Barbu publică articolul *Scriitorul patriot*, în care, plinuindu-se și pe „cerințele vremii”, abordează personalitatea creatoare a lui Vasile Alecsandri, odată cu împlinirea a 150 de ani de la nașterea acestuia, notând: „de ce nu am face deci din profilul lor (al marilor cărturari, autori, printre care și V. Alecsandri – *n.n.*) modelul etic și artistic ce trebuie urmat? [...] Muncă, seriozitate, devotament, iată ce se așteaptă de la noi”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8847] Sub titlul *Angajamentul hotărât al conștiinței, rațiunii și voinței noastre: îndeplinirea fermă a programului de educare comunistă a poporului sintetizat în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu* ziarul continuă să publice ecoul la această expunere. ■ În *Telegrame adresate Comitetului Central al P.C.R.*, tovarășului Nicolae Ceaușescu găsim și telegrama transmisă de Consiliul de Conducere al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România: „Scriitorii din România își exprimă întreaga adeziune la propunerile prezentate Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și aprobate de acesta privind îmbunătățirea

muncii ideologice, politice și cultural-educative și la tezele cuprinse în expunerea dumneavoastră în cadrul consfățuirii cu activul de partid din aceste domenii, expunere care constituie o bogată desfășurare de principii și idei, menite să ridice la un înalt nivel viața spirituală a națiunii, combativitatea noastră revoluționară. Pentru noi, aceste documente sunt un prilej de matură meditație, de analiză aprofundată și consecventă, care trebuie să se fructifice în crearea unor opere majore, pline de conținut, de un înalt nivel artistic, modalitatea cea mai grăitoare și mai reală de a răspunde sporitelor exigențe ale partidului și poporului nostru, constructor al noii societăți. Literatura este un mijloc de seamă pentru modificarea conștiințelor, pentru ridicarea lor la o treaptă superioară etică, potrivită unei lumi mai bune și mai drepte. În același timp, documentele supuse dezbaterii întregului partid reprezintă un prețios îndreptar pentru activitatea uniunii noastre, pentru întărirea muncii și a consecvenței ideologice pe care se așează ferm activitatea noastră de creație menită să slujească poporului și operei de construire a socialismului în țara noastră. Înțelegem că pentru a scrie o literatură avansată, legată de marele efort constructiv al maselor largi de oameni ai muncii, nu putem face niciun rabat ideologic, nu ne putem abate de la învățătura partidului nostru, marxism-leninismul, ale cărei principii ferme și revoluționare corespund intereselor națiunii noastre socialiste și sunt singurul mijloc pentru un contact profund cu întreaga bogăție a realității, sursa de seamă a unei arte majore, care să reflecte momentele istorice prin care trecem. Ne angajăm în fața națiunii, a partidului și a dumneavoastră personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, să dăm acele cărți militante, capabile să fie instrumente în făurirea omului nou al societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ Academia Republicii Socialiste România transmite o telegramă: „Oamenii de știință, cercetătorii, colectivul de muncă al Academiei Republicii Socialiste România au primit cu deosebită satisfacție propunerile prezentate de dumneavoastră, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, pentru întărirea spiritului partinic, a combativității revoluționare în întreaga activitate politico-ideologică și educativă, pentru îmbunătățirea activității de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, aprobate de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., și își exprimă totala lor adeziune față de aceste propuneri. Călăuzindu-ne permanent după concepția partidului, materialismul dialectic și istoric, după documentele Partidului Comunist Român – în spiritul măsurilor pe care le-ați inițiat și al cuvântării pe care ați rostit-o la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, vă asigurăm că vom intensifica eforturile pentru ca cercetătorii, oamenii de știință din cadrul Academiei să se manifeste în întreaga lor activitate ca cetățeni înaintați, cu o înaltă conștiință socialistă, pătrunși de spiritul patriotismului socialist, al devotamentului nemărginit față de partid, de popor și de patria noastră, Republica Socialistă România. Organizația de partid, conducerea Academiei și conducerea institutelor vor milita pentru instau-

rarea fermă a spiritului partinic în activitatea de cercetare și în munca obștească, a combativității față de teoriile retrograde, neștiințifice, idealiste, precum și față de mentalitățile învechite, conservatoare, pentru cultivarea pasiunii și dăruirii de sine în muncă, a trăsăturilor proprii intelectualității noastre înaintate. Împreună cu întreaga noastră intelectualitate, vă asigurăm, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, că vom munci cu toată energia și cu toată hotărârea pentru înfăptuirea neabătută a politicii interne și externe promovată de partid, cale sigură pentru propășirea patriei noastre pe drumul socialismului și comunismului, pentru pace și înțelegere între popoare”. ■ Franz Liebhard trimite un mesaj de sprijin, *Întreaga creație artistică sub semnul umanismului și al patriotismului socialist*: „Arta și literatura își realizează plenar chemarea – și își dovedesc valoarea – numai în competiția complexă de modelare a conștiințelor umane în spiritul gândirii materialist-dialectice, al patriotismului ardent și al internaționalismului proletar, al dragostei pentru muncă, adevăr și frumos. Hotărâtoare în toate acestea este cultivarea idealurilor socialiste, a ceea ce avem mai bun și progresist în trecutul nostru de luptă care ne unește pe toți, unul cu altul, definitiv și indestructibil: români, maghiari, germani și sârbi, toate naționalitățile care trăiesc laolaltă cu poporul român. [...] Victoria ideii socialiste în patria noastră aduce după sine o lărgire a orizontului cultural în cadrul căruia valorile culturale născute pe pământul acestei țări sunt de însemnătate hotărâtoare. Asta nu înseamnă o negare a marilor valori spirituale moștenite, care s-au dezvoltat în alte zone geografice, ci o respingere hotărâtă a tuturor tendințelor de infiltrare a culturii violenței și inumanității, generatoare de putrefacție sufletească, de pesimism distructiv, care ar putea duce la distanțarea de omul creator de valori materiale și de adevăratele sale necesități culturale. Crezul nostru este clar în principiile sale: umanismul socialist și patriotismul socialist, în numele cărora literatura militează pentru reflectarea a tot ce are mai bun patria mea, societatea socialistă. Pe acești piloni se poate ridica o mare cultură națională, iar propunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu sunt în această privință o îndrumare cu valabilitate generală, pe care o voi urma cu credință. Și sunt convins că la fel vor face toți oamenii de artă ai țării”. ■ Sub semnătura lui prof. univ. dr. D. Păcurariu apare un text omagial despre Vasile Alecsandri, *Operă izvorâtă dintr-o neșarmurită dragoste pentru patrie și popor*: „Scriitor multilateral, creator, într-o epocă de pionierat, în câteva direcții ale literaturii noastre, luptător neobosit și patriot, democrat, Vasile Alecsandri reprezintă prin activitatea și opera sa, o expresie înaltă a spiritualității românești”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6892] Ovidiu Papadima scrie despre *Alecsandri, artistul cetățean*, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea sa, „scriitor și om politic, cântăreț al frumuseților pământului patriei și înalt educator al poporului ei, artist și patriot, luptător când momentul istoric îl soliciță și prețuitor rafinat al focului din cămin și al cărților prietene în clipele de răgaz și tihnă”.

• [„Albina”, nr. 28] Pe prima pagină, apare poezia *Socialism* de Mihai Beniuc. ■ Citim *Un vast program în slujba înfloririi României*, nesemnat: „Atât propunerile cât și ampla expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative constituie un strălucit program de acțiune pentru dezvoltarea conștiinței socialiste, revoluționare, pentru ridicarea la un înalt nivel a întregii activități educative din țara noastră. Imensul ecou al acestor documente de o excepțională însemnătate constituie expresia totalei aprobări și hotărârii ferme a întregului nostru popor de a asigura întărirea spiritului partinic, militant, creșterea combativității revoluționare a activității politice, ideologice și educative, lichidarea diferențelor, lipsurilor și neajunsurilor care mai persistă în acest domeniu, a oricăror influențe ale ideologiei burgheze, a mentalităților retrograde. [...] Transpunând în viață vastul și profundul ansamblu de măsuri preconizat de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român va asigura societății românești noi și grandioase forțe, pentru o și mai rapidă înaintare pe calea socialismului, pentru creșterea bunăstării materiale, cât și a bogăției spirituale a cetățenilor României socialiste”. ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Bărăgan*. ■ Sub titlul *Sprîjinul deplin al întregului popor*, cu un citat din Nicolae Ceaușescu („Țelul suprem al politicii partidului nostru a fost și este creșterea bunăstării materiale și spirituale a maselor, asigurarea condițiilor pentru afirmarea plenară a personalității, făurirea omului nou, profund devotat socialismului și comunismului. Activitatea politico-educativă constituie o parte componentă inseparabilă a operei de edificare a noii orânduiri sociale, o preocupare de seamă a partidului și statului nostru”), citim mesaje: □ Dragoș Vicol, *O artă a timpului nostru*: „Trudesc de peste 30 de ani pe acest câmp plouat de luceferi care este arta scrisului. Am pășit în el descinzând din lumea lucrurilor adevărate și palpabile, din inima visului și dorului românesc cuprinsă între doină și *Luceafărul* lui Eminescu și poate că tocmai această izvorâre m-a ținut mereu alături de ceea ce a fost, este și rămâne veșnic al nostru, al poporului și sufletului românesc. [...] Avem nevoie de o artă în care să ne recunoaștem pe noi înșine, epoca și pământul, trecutul și viitorul, o artă care să ridice în ochii lumii renașterea noastră, în toată complexitatea și splendoarea ei. Imitațiile, «modele» fără conținut sau cu conținut total străin specificului nostru național și chiar concepțiilor noastre despre viață, scâlbâielile *muzicale* și chiar.. literare nu ne-au fost și nici nu ne vor fi vreodată de folos. De aceea consider propunerile secretarului general al partidului, privind măsurile pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, ca imperios necesare și creatoare. Tovarășul Nicolae Ceaușescu își dovedește încă o dată – și strălucit – grija și dragostea față de popor și față de arta și cultura sa. Propunerile constituie un moment istoric. Iată de ce îmi exprim întreaga adeziune față de aceste măsuri cu convingerea

că societatea noastră are enorm de mult de câștigat prin aplicarea lor”; □ Ion Buse, prim-secretar al Comitetului municipal U.T.C. Timișoara (*Prin muncă și pentru muncă*); □ prof. Florea Firan, președintele Comitetului pentru cultură și artă al județului Dolj (*Intransigență comunistă*). ■ La 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, se publică un grupaj intitulat „Ș’acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice...”. Apar: poezia *Balta* de Vasile Alecsandri; „... *Veselul Alecsandri*” de Marilena Vulpe: „Poetul *Pastelurilor, Lăcrămioarelor și Mărgăritărelelor* a împlinit, în epoca sa și în câmpul cel mare al literelor românești, peisajul liric. El zugrăvește o viață simplă, cu bucurii elementare, cu echilibrul bunului simț și al rațiunii, departe de contradicții tragice. Și poezia sa patriotică, socială sau istorică, se înscrie în aceeași arie a sentimentului precis al realului, în aceeași claritate a concepției clasice. Accentele romantice nutransformă fondul acestei poezii, ele o colorează doar”. □ *Întemeietorul repertoriului național* de M.V. [aceeași Marilena Vulpe]: „Alecsandri lasă scenei noastre, pe lângă numeroasele comedii, trei piese care «aduc un progres de adâncime neașteptat». Cu *Despot Vodă, Fântâna Blanduziei și Ovidiu* ni se dezvăluie un teatru poetic și subtil, cu preocupări de introspecție în structura intimă a personajului, preocupări relevate și împlinite mai ales în figura lui Despot”. □ *Poetul și folclorul* de Laurențiu Ulici: „Cei mai mulți dintre noi cunoaștem, bunăoară, *Miorița*, exclusiv din culegerea lui Alecsandri și, firește, numai în varianta acestuia. O comparare însă cu alte variante, culese de cercetătorii folclorului din diverse regiuni ale țării, ar putea să fie, în multe privințe, edificatoare. E o mare deosebire de artă între varianta lui Alecsandri și celelalte; anecdota epică e, bineînțeles, aceeași, dar expresia în care ea se dezvoltă diferă așa de mult încât, unii, n-au pregetat să afirme că, în fapt, *Miorița* în varianta Alecsandri e în mai mare măsură poezie cultă decât una populară. Alții, dimpotrivă, au minimalizat rolul poetului, reducându-l la acela de simplu corector gramatical al textului popular. Amândouă aceste atitudini se bazează pe o aceeași neînțelegere; s-a scăpat din vedere faptul că pentru Alecsandri apropierea de poezia populară a însemnat, în planul ființei sale intime, restabilirea unui echilibru psihic pierdut”. □ *Istoria unui prozator* de Iulian Neacșu: „Fire visătoare, tot timpul cu nostalgia plecării spre țări îndepărtate și exotice, călător neobosit pentru care drumul părea că nu se va sfârși niciodată, Alecsandri este în același timp și un excelent observator al moravurilor și mai ales al năravurilor contemporanilor. Neavând spirit constructiv, linii directoare în proză, lipsit de ceea ce numim «românesc», adică unitate epică constituită și bine îndrumată spre a demonstra neapărat ceva, poate pierzându-și prea repede răbdarea în a migăli înlănțuirea frazelor (începutul de roman *Dridri* stă mărturie), Alecsandri se rezumă la proza de notație, proză care corespundea pe deplin intențiilor sale de «moralist în trecere». ■ Într-o notă referitoare la Universitatea populară de vară „N. Iorga” de la Vălenii de Munte (a patra ediție), este amintită și seara poezilor, în care Ion Bănuță și Niculae Stoian „au citit versuri de

viață, de luptă și de dragoste”. ■ Pe ultima pagină, la rubrica *Meridianele umorului*, V.D. schițează profilul lui La Fontaine, urmat de fabula *Muntele care naște*, în tălmăcirea lui Tudor Arghezi.

● [„**România literară**”, nr. 29] Pe frontispiciul revistei este inserat un citat din Nicolae Ceaușescu, din *Expunerea la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologic și al activității politice și cultural educative*: „Arta trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens, suntem pentru cea mai largă libertate de creație pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață”. ■ Momentul prilejuiește eseuri, intervenții și articole despre *O cultură angajată, revoluționară*. □ Paul Georgescu, *Analiză și atitudine*: „Critica marxistă încearcă, dialectic să detecteze ce este personal și nerepetabil în opera analizată, dar și ce este general, categorial. Scriitorul poate, la urma urmei, să considere, din cinste sau snobism, că se adresează nimănui, că nu spune nimic și nici el însuși nu pricepe ce-a scris, că a transcens socialul, istoria, valorile epocii și, în genere, umanul... Criticul, el, nu are acest drept, nu are nici unul dintre aceste drepturi, complet înșelătoare de altfel, datorită sa e de a înțelege, de a explica și a lua atitudine. [...] De altfel, dacă pentru unii arta e un prilej comod de a regăsi sentimente și idei familiare – și e indiscutabil o plăcere – altora arta le e un mijloc de cunoaștere – de la aparențe la esență, de la sensibil la semnificativ, – și asta cere străduință atât pentru scriitor, cât și pentru lector. Varietatea modalităților de expresie și a nivelelor de exprimare e un bun câștigat; cum spune – e dreptul artistului de a alege; *ce spune* – ne implică pe toți, scriitori, critici, sociologi, oameni politici, oameni pur și simplu. Dacă Arhimede își apăra cercurile, noi ne vom apăra însăși rațiunea noastră de a exista: *socialismul în România*”. □ Dumitru Ghișe, *Filosofie și artă*: „Recenta expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural educative, document de o excepțională însemnătate teoretică și practică, subliniază cu toată forța importanța filosofiei marxist-leniniste, pentru toate domeniile activității și vieții omenești, inclusiv al artei. Numai de la înălțimea acestui temei teoretic, științific, creația artistică poate ajunge la comprehensiunea mirificei realități umane, a nebănuitelor ei trepte, luându-și zborul în cursa inepuizabilă a autenticei ei libertăți”. □ Domokos Géza, *Înnobilarea cărții*: „Ca editor consider de o importanță covârșitoare accentuarea faptului că receptivitatea, deschiderea față de conștiințele moderne, efortul de a însuși valorile contemporane nu trebuie să între, sub nicio formă, în contradicție cu intransigența revoluționară, proprie ideologiei noastre, cu fermitatea conștiinței și acțiunii noastre militante. Înțeleg, desigur, prin combativitate, nu repetarea mecanică, primitivă a unor formule schematice, lipsite de bogăția, claritatea și vigoarea marxismului creator, ci afirmarea prin dezbateri teoretice de ținută a principiilor noastre ideologice și etice, prin confruntarea calmă a diferitelor experiențe

și criterii de valoare”. □ Nicolae Jianu, *Responsabilitatea scriitorului*: „Dacă literatura ar fi urmat cursul real al dezvoltării sociale, ar trebui să ne găsim acum în posesia unor romane de o mare amplitudine existențială, ceea ce numim «om nou» trebuia să apară în dimensiuni evolute, rațiunea, clarviziunea, modernitatea proceselor de civilizație, elucidarea și consolidarea multor idei, fiind fenomene specifice acestui răstimp. Îmi pare rău, dar asemenea romane se numără ca ciorile albe. A proliferat în schimb literatura nimicului, exercițiul pedant și snob al alienării și maculatura polițistă. Aceasta din urmă a întrecut toate previziunile. Rentabilitatea înțeleasă anapoda a împins unele edituri la o umflare exorbitantă a planurilor și ne-am trezit cu o generație spontanee de romancieri polițiști autohtoni, chiar unele spirite inefabile s-au apucat să fabrice enigme, asasinate, anchetatori geniali, femei fatale, toate după calapoade livrești, adaptate perfect la pretențiile celui mai debil lector. Critica a mai ricinat din când în când, dar enigmisticii industriași și-au văzut liniștiți de treburi, cu concursul larg al editurilor și al serviciilor de difuzare care organizau adevărate ceremonii de «lansare», cum se procedează cu noile modele de rochii și costume de baie”. □ Ion Ianoși, *Pledoarie pentru „filosofia artei”*: „«Filosofia artei» ar căuta răspunsul la o unică întrebare, respectiv la câteva întrebări gravitând în jurul unui unic nucleu: ce este arta? care e natura, specificul, valoarea ei? care – locul ei în realitate, în diverse epoci sau societăți? în ce angrenaje istorice este ea implicată? cum se raportează față de alte forțe umane esențiale, infra- și supra-structurale? cum se constituie și cum acționează textura ei în contextul economic, științific, tehnic, politic, etic, filosofic? Mediul real și ideal, individual și social al artei și, spinozian vorbind, substanța, atribuțiile, modalitățile ei specifice: iată nucleul milenar al esteticii filosofice!”. □ Edmond Nicolau, *Concepție unitară despre lume*: „Astăzi sunt mai convins ca oricând de necesitatea dezvoltării unei concepții despre viață bazată pe munca socială, de necesitatea dezvoltării unei conștiințe științifice de însușirea unei concepții materialist-dialectice, ca factor esențial în formarea oricărui specialist, a oricărui om. În epoca noastră o personalitate cu o viziune neștiințifică, mistică este o aberație, un non sens. Socialismul este prin definiție o societate de oameni conștienți, raționali, care cunoscând legile dezvoltării sociale, construiesc o societate lipsită de exploatarea omului de către om. Depășind acel prag de conștiință care ne face să fim lucizi, să înțelegem mecanismele sociale, trebuie să ne străduim să cunoaștem politica P.C.R. și să promovăm conștienți și cu convingere această politică”. □ Florin Mugar, *Evoluția ascendentă*: „Rămâne să discutăm între noi despre inegalitatea acestei producții, despre criteriile muncii editorului; ne este limpede că n-a avut sens să fie tipărite, pe lângă cărți foarte bune, pe lângă altele mijlocii, volume hotărât slabe (cu idei confuze și păgubitoare, cu o versificație stângace) care nu servesc în niciun fel nu numai progresului culturii românești, ci nici măcar bietului autor derutat. Necesitatea unei critici și mai exigente, care să ia în discuție opera

scriitorilor cu vocație, folosind criterii ferme, nu ne poate împiedica să privim cu bunăvoință deplină, – atâta vreme cât nu forțează ușile redacțiilor – producția «amatoristică», producție care, departe de a fi un fenomen neglijabil, merită toată atenția sociologilor, ca mărturie limpede a progreselor orânduirii noastre. [...] Sunt încredințat că propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu vor duce – prin aplicarea lor într-o atmosferă generată de înțelepciunea și de simțul măsurii care sunt caracteristice activității partidului nostru – la îmbogățirea poeziei de azi, la punerea într-o lumină și mai vie a însușirilor cu care se mândrește pe drept cuvânt și la înlăturarea neajunsurilor care-i pot întârzia fireasca evoluție ascendentă”. □ Aurel Covaci, *Despre cartea tradusă*: „Recentele propuneri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în fața Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, cu privire la îmbunătățirea muncii în domeniul ideologiei înseamnă o revigorare și un apel spre perfecționarea și a acestor criterii selective despre care vorbeam, înseamnă nu că ne închidem în fața literaturii universale, ci, din contră, că ne deschidem încă și mai mult, dar ne deschidem și mai mult numai pentru ce este cu adevărat valoros, opunând în mod conștient filtrul unor exigențe sporite față de ceea ce ar putea fi cât de cât dăunător mersului nostru înainte, împlinirii spirituale a făuritorilor noii societăți. Este un program plin de înaltă răspundere patriotică și partinică, un program însuflețitor, mobilizator de care nu se poate să nu fii mândru. Aplicându-l – și-l vom aplica – nu avem de pierdut decât rebuturile, adică nimic, dar acest program înseamnă un câștig imens în domeniul spiritului, câștig ale cărui binefaceri nu vor întârzia să se reverse asupra întregii noastre vieți, purificată de unele întâmplătoare noxe pătrunse în spațiul ei”. □ Petre Sălcudeanu, *Conștiința demnității*: „Momentul politici, ideologic și cultural pe care îl trăim, moment de mare însemnătate, se cere tradus în viață prin măsurile preconizate de secretarul general al partidului, și îmbrățișate fără echivoc de toți oamenii de bună credință, în spiritul celei mai înalte exigențe și principialități. Adevărații comuniști, educați la școala fermă și militantă a partidului, aflați cu onestitate permanentă în slujba nobilelor idealuri ce animă mersul nostru înainte, n-au de ce să se teamă de termenii clari ai îndrumării, dimpotrivă, acești termeni sunt necesari dezvoltării potențialului artistic național, ei reprezintă un sprijin necesar. Secretarul general al partidului, cu consecvența și clarviziunea rezultate din dragostea față de acest popor și grija de destinele acestei țări, a reamintit creatorilor nu numai de conștiința generală a societății noastre, ci și de conștiința individuală, de exemplul personal al fiecărui comunist, indiferent de treapta răspunderilor pe care se află. În fața partidului toți membrii lui sunt egali și, deopotrivă, răspunzători de aplicarea cu strictețe a politicii lui, în termenii francheții comuniste. Pentru creator există o singură tribună a manifestării sale artistice, aceea a adevărului, încălzit la pasiunea dragostei de țară, născut din vrerea și dorința acestui popor de a fi el însuși, popor atât de încercat la școala demnității istori-

ei”. □ Al. Andrișoiu, *La marile altitudini spirituale*: „În linii mari, partidul ne cere să respectăm cu propria conștiință aceste tradiții care au dat patriei și omenirii valori de primă mărime, și să le transpunem, totodată, în rigorile gândirii noastre comuniste. El ne cere nouă, comuniștilor, în primul rând, să ne îmbogățim gândirea marxist-leninistă, tocmai fiindcă, la rândul nostru, suntem propagandiștii ei. [...] Partidul conduce țara, deci inclusiv literatura. Marelui său mecenat trebuie să i se răspundă cu aprobare și angajare, nu cu mofturi. Mofturile erau contemporane cu Caragiale și corespundeau unui balcanism revolut. [...] Partidul a venit iarăși la timp, în miezul fenomenelor și ne-a trezit responsabilitatea civică. Să scriem, așadar, o literatură comunistă de aleasă altitudine spirituală, dezicând prin propriile opere insinuarea vrăjmașă a reînțarcerii la trecut, ideea falsă că mediocritățile vor înflori în contextul acestui act revoluționar care, prin însăși formularea lui, este propice numai și numai creatorilor valoroși. Și să ne potrivim bătăile inimii cu textul și cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, în nețârmurita lui dragoste pentru poporul român și pentru creatorii lui de frumos. România va intra în universalitatea literară numai cu pașaport românesc”. ■ Revista comemorează *150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri* publicând textele semnate de: Șerban Cioculescu (*Poet național*), Edgar Papu („*Rege al poeziei*”), Mihai Beniuc (*Exegi monumentum*), Nicolae Ciobanu (*Rezonanțe actuale*), D. Macrea (*Alecsandri și limba literară*), Vasile Netea (*Poet și luptător*), Emil Manu (*Fondator al „României literare”*), Corneliu Albu (*Alecsandri în Transilvania*), Dana Dumitriu (*Prozatorul*), Valentin Silvestru (*Alecsandri și teatrul politic*). ■ Henri Zalis caută certitudini, apelând la un titlu derutant, *Experiențe controversate*: „Urmăresc cu interes apariția forțelor tinere în literatură. Activitatea lor nu-mi inspiră niciun fel de scepticism. Sunt convins că mai de vreme sau mai târziu afirmarea lor va deveni realitate. Se-nțelege, acest moment va fi cu atât mai apropiat cu cât stridențele, neîmplinirile, confuziile ce se mai lasă depistate vor fi date în vileag, supuse discuției și rezolvate în spiritul lucidității. Asta înseamnă în primul rând evoluție. [...] Dorința mea față de certitudinea înzestrării este să o văd judicios canalizată, consumată de vii tensiuni intelectuale, respectându-se prin comunicarea unui mesaj. Cu acest fir conducător înainte, mi-am revăzut însemnările de lectură prilejuite de cărțile unor autori fără memoriu de titluri sau doar cu unul incipient. Și am ales dintre ei, pentru început, pe Mircea Constantinescu, care nu mai este un începător de vreme ce are la activ un roman publicat în 1970 (*Cancerul blond*, Ed. Eminescu) și un fel de jurnal de adolescent, de vag tip gidian, *Smog* (C.R., 1971). Bănuiesc că formația scriitorului este una filologică. Rețin, prin urmare, că este vorba de o structură mobilă, pregătită de contacte sistematice sau relativ sistematice să asimileze, fie și livresc, ceea ce prin vârstă n-a avut când să adune. Sub acest raport, Mircea Constantinescu este onest cu sine și cu noi. El nu fabulează despre lucruri pe care nu le cunoaște”. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronică literară la vo-

lumul *Vârstele timpului* de George Macovescu, C.R.: „*Vârstele timpului* este o carte exemplară pentru noblețea și demnitatea subordonării la imperativul afirmării unor principii asumate integral și devenite repere active de existență. Orientarea decisă către mișcarea muncitorească a unui mare număr de intelectuali nu a fost rodul unei întâmplări, ci consecința unei opțiuni grave și responsabile, lucru subliniat cu semnificativă tărie de către autor cu prilejul evocării anilor de apropiere de ideile revoluționare: [...]. *Vârstele timpului* este cartea unui itinerar spiritual exemplar”. ■ Hristu Cândroveanu face o *Pledoarie pentru roman*: „Un roman poate fi citit aproape fără pagubă în tramvai, în autobuz, în tren, oricând și oriunde putem fura câteva clipe îndatoririlor atât de copleșitoare care ne solicită permanent. Am spus – poate fi citit *fără pagubă*, pentru că *judcata de valoare* urmează a se pronunța în conștiința noastră mai târziu, după ce, parcurgându-l, vom găsi răgazul necesar pentru aceasta. Pe când proză de proporții mai mici ne obligă la pauze mult mai numeroase – nu numai de *reșezare*, de regăsire în altă ambianță, realitate, dar și la prea dese examene de *valoare*, care ne sporesc, ne exacerbează *solicitarea*, prin frecvența lor. [...] Ca să nu neliniștim pe nimeni, vom recunoaște că, nici vorbă – schița, povestirea, nuvela, în cazurile fericite, când sunt scrise cu talent, pot fi adevărate pietre prețioase, demne de cel mai frumos colier – chiar dacă nu colierul întreg, – stele pe un firmament, dacă nu fabuloase constelații”. ■ *Ochiul magic*. □ *Omagiu lui Alecsandri*: „Cu prilejul aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, luni, 12 iulie a. c., a avut loc, în sala Dalles, sub egida Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, o adunare publică la care au luat cuvântul poetul Victor Tulbure, prof. univ. dr. Ovidiu Papadima și istoricul literar Ion Roman. [...] * Academia Republicii Socialiste România va organiza o sesiune de comunicări științifice consacrată vieții și operei lui Vasile Alecsandri. Sesiunea, la care vor participa personalități de seamă ale artei și culturii din țara noastră, va avea loc la începutul lunii septembrie în aula Academiei”. □ „*Steaua*”, nr. 5: „Un număr bine întocmit, echilibrat și interesant; sectorul eseistic și de informație și critică literară deține întâietatea”. □ *Fănuș Neagu în B.P.T.*: „Apariția substanțialului volum selectiv al lui Fănuș Neagu (sub titlul *În văpaia lunii*) în Biblioteca pentru toți, înseamnă o semnificativă și concludentă recunoaștere; este pentru prima dată, într-adevăr, că un reprezentant al generației tinere e publicat într-o colecție de prestigiu, dar și de mare tiraj”. □ *Sinistrul buf*: „Un pustiu întins. Singurătate. Disperare. Țipete, gemete. Gesturi macabre. Peisajul se repetă cu o monotonie exasperantă în versurile selectate din autori foarte tineri de o revistă studentească”. □ *Pe drumurile presupuse*: „Ceea ce revine în mod curios într-o pagină recent tinerilor poeți de un săptămânal de cultură este tot motivul deznădăjduitei singurătăți. [...] Fiind în afara firescului și a realului, lipsite de adevăr, dar și de poezie, ele denotă un conținut estetic extrem de precar”. □ „*O senzație neplăcută*”: Pe la jumătatea cărții *Luni după viscol*

(apărută recent în Editura Eminescu) autorul, Aurel Deboveanu, recunoaște el însuși, plictisit, prin gura unuia dintre atât de chinuții săi eroi: «Nu cred că voi fi în stare să întreprind ceva cât de cât serios». Și totuși, cu încă un efort, se mai umplu câteva pagini extrase parcă din romanele acelei celebre colecții «de 15 lei» care se vindeau pe podurile Dâmboviței”. □ *Un muzeu de literatură la Fălticeni*, semnat N. J.: „După ani lungi de așteptare, iată vin vești bune din târgul lui Sadoveanu și al lui Lovinescu. O mână de oameni, îndrăgostiți de cultură și pătimași în a restitui acestei așezări profilul și amintirile puțin obișnuite, se străduiesc acum să înființeze o secție de literatură pe lângă muzeul orașului, instituție născută ea însăși dintr-o patimă și din efortul de o viață al profesorului Ciurea”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea revine cu noi recenzii la volume de poezie: □ *Trepte*, Tiberiu Ionescu, Ed. Eminescu: „Oricum, însă, barbismul lui, prea docil ca un câine, nu-și găsește nicio scuză și impresia generală e a unui *Joc secund* spălat între atâtea ape, încât n-a mai rămas decât nisipul cascadelor sonore”. □ *Versuri* de Lidia Stăniloae, C.R.: „Unde e autorul? În fața ochilor am doar o carte, pe care am citit-o de două ori – nu din dificultatea ei – o carte de unde, cu nesfârșită indulgență, sunt capabil să-mi strâng numai senzațiile provocate de o agitație interogativă ce urcă treptele unei scări cu dimensiuni incerte”. ■ Nicolae Balotă recenzează volumul de proză *Tumbe în plină stradă* de Petre Bokor: „Chiar și atunci când se încearcă o pledoarie pentru unele valori superioare, naratorul o face cu stângăcie”. ■ M. Ungheanu pledează *Pentru arta literară (vol. II)* de Paul Zarifopol: „Adevărul este că Paul Zarifopol supunea literatura română unor exigențe care nu țineau seamă de scurta istorie a acestei literaturi. Zarifopol nu acorda circumstanțe atenuante literaturii române și aceasta e un singur indiciu că opiniile sale literare vor fi fost altele decât ale celorlalți critici ai vremii”. ■ La *Convorbirile „României literare”* sub titlul *Probleme ale romanului actual*, este reprodus textul convorbirii a cinci critici literari despre volumul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu. □ „**G. Dimisia-nu:** [...] Este cartea unui scriitor tânăr care a făcut adeseori profesii de credință, expunându-și programatic punctele de vedere privind proza, privind literatura sa. El se declară partizan al realismului, al observației sociale și este un scriitor care urmează o linie oarecum tradițională în formula epică, dar interesat de o problematică modernă, aceea a momentului actual. Și în *Prins*, romanul anterior, și aici, în *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, sunt urmărite raporturile dintre individ și organismul social, iar ca probleme derivate, chestiunea comunicării sau a imposibilității de comunicare, eroticul în contextul contemporan, relațiile dintre generații, toate acestea înscrise pe fundalul istoriei noastre recente sau mai puțin recente, fiindcă arcul evocării cuprinde toată prima jumătate de secol. Desigur, am desprins, deocamdată, numai ideile generale ale cărții, fiecare dintre acestea îmbrăcând forme caracteristice în contact cu materia concretă care le însuflețește. Discuția noastră urmează să le

definească și să le dea relief. □ **Ov. S. Crohmălniceanu:** [...] Nu cred că Petru Popescu practică o literatură scrisă cu un rabat la seriozitate. *Dulce ca mielea e glonțul patriei* n-are nimic frivol. Eu îl găsesc un roman grav. Natural, rămâne loc să discutăm ce a izbutit să realizeze autorul din tot ce și-a propus. Sunt convinsă, însă, că Petru Popescu se angajează în cărțile pe care le scrie cu o autentică pasiune artistică și nu caută nicio clipă succesul facil. [...]

□ **Mihai Gafița:** [...] S-a reproșat lui Petru Popescu o anumită extensie a expresiei, o anumită întindere a argumentării lui, a bagajului lexical. Observația poate fi verificată în textul cărții. Eu însă nu o receptez ca o lipsă, ci o constat ca o caracteristică a felului de exprimare a autorului și, mai mult, în ansamblu, ca o necesitate a personajului central – nu trebuie uitat că romanul e o povestire la persoana întâi, care implică și numeroase divagații. Petru Popescu e un intelectual subțire, de o cultură largă și a simțit mereu o plăcere personală să divagheze în jurul a tot felul de probleme. În literatura lui, această plăcere a dezbaterii se ordonează pe probleme fundamentale – de aici una din caracteristicile realismului său și chiar o trăsătură a comportamentului său scriitoricesc, pe de o parte. Pe de altă parte, suntem obișnuiți, în critica literară, ca față de o literatură proaspăt apărută să avem păreri mai severe, mai critice decât față de o literatură de care ne desparte un număr mai mare de ani. [...]

□ **Voicu Bugariu:** Vorbind despre valoarea sau non-valoarea cărții, trebuie spus că acest nou roman al lui Petru Popescu seamănă în mod izbitor cu celălalt, *Prins*. În ce sens? În ambele apare un erou, tânăr intelectual bucureștean, care se comportă, în diferitele împrejurări ale vieții, de la iubire până la moarte, într-un mod, dacă pot spune astfel, destul de previzibil, de unitar. [...] Discuția despre valoarea romanului trebuie să ia în considerație și aspectul acesta, faptul că structura romanului prinde aproape în mod fatal episoadele clasice ale vieții unui oraș mare la ora actuală. Vreau să vă întreb care sunt episoadele care ies *decisiv* din această structură.

□ **Ov. S. Crohmălniceanu:** Tipicitatea aceasta nu vād de ce ar fi o scădere. Poate că e o calitate. Faptul că este în obiceiul bucureșteanului să frecventeze un anumit tip de localuri, că întâlnim în roman medii tipice de viață bucureșteană – acestea pot fi argumente în favoarea autorului. Din ce ați spus se poate trage concluzia că Petru Popescu a creat un erou reprezentativ pentru o anumită extracție socială și pentru un anumit moment istoric. [...]

□ **S. Damian:** Dacă îmi îngăduiți, eu voi susține că cele două romane ale lui Petru Popescu au însușiri de ordinul unei autenticități izbitoare, multe veritabile și altele, totuși, amăgitoare. Scriind despre *Prins*, am formulat anumite rezerve și sunt de acord cu Ov. S. Crohmălniceanu că, din punctul de vedere al structurii tipologice, al raportului dintre erou și ambianță, noul roman are mult mai mult firesc. La Petru Popescu, spre deosebire de alți scriitori, există o forță captării imediate, un dar al percepției directe, extrem de viu; adică pentru el acest mediu, de care vorbea V. Bugariu, este o realitate față de care nu trebuie să depună nicio efortare pentru a se integra, el făcând parte organic din ea. [...]

□ **G. Dimisianu:** Romanul este inegal, are căderi în maniera pe care am amintit-o. Ceea ce este foarte interesant și captivant în carte mi se pare impregnarea materiei narative cu episoade din viața imediată, care sunt și convingătoare și simptomatice pentru o realitate a momentului actual. Petru Popescu este un admirabil povestitor, are o reală degajare epică, o capacitate deosebită de a construi situații de viață plauzibile și de a crea atmosferă. În același timp, nu trebuie subapreciate acele incursiuni în istorie ale cărții, încercările de a raporta situația generației noi la un destin național, revelat de istoria țării care a trecut în decursul ultimei jumătăți de secol prin cele două mari războaie – încordându-și apoi forțele spre soluții sociale noi. Trebuie apreciat faptul că acest prozator nu se restrânge la un realism delimitat și pur descriptiv. El face un efort de a se ridica la o concluzie cu privire la existență și istorie. Fiind inegale, cartea mi se pare totuși mai curajoasă, în planul ideilor, decât prima și, totodată, mai bine construită. □ **Ov. S. Crohmălniceanu:** [...] Mi se pare că formula cărții exprimă foarte bine natura proprie a acestui roman, ceea ce și-a propus să spună autorul. Nu vreau să apăr în chip deosebit niciun personaj, nu-i găsesc merite romanului în creația de personaje, cu excepția naratorului. Sunt de acord că unele date nu au fost totdeauna alese cu destulă dibăcie spre a face un personaj sau altul mai viu. Țin să menționez totuși că, în ciuda acestor stângăcii, nivelul creației, fără a fi deosebit, rămâne satisfăcător. [...] □ **G. Dimisianu:** Supărătoare nu mi se pare diluția sau lipsa de frână, cât o anume dezechilibrare de atitudine. Autorul nu este totdeauna consecvent cu formula lui, cu realismul pe care îl afișează. □ **Ov. S. Crohmălniceanu:** Cred că aceeași atitudine e și la originea lucrurilor celor mai bune din carte. Să nu-i reproșăm tocmai ceea ce formează originalitatea talentului său. □ **S. Damian:** Și eu găsesc că există un raport între structura epică și intenția autorului, intenție care, s-o mărturisim, nu se descoperă de înaltă în stare pură, de retortă. Ținem seama de cadență, de vioiciune, de sincopare, cu o continuă referire la concret, la datul senzorial, ceea ce explică frecvența scenelor de reacție fizică. [...] □ **G. Dimisianu:** Ceea ce este de salutat în această carte, ca tendință mai generală a prozei, este tocmai faptul că apare după un exces în direcția prozei simbolice, fabuliste și parabolice. Nu numai la Petru Popescu, dar și la Virgil Duda și la alți autori din aceeași promoție remarcăm tendința de reabilitare a realității, intensificarea contactelor cu realul și de aici receptarea rapidă de către public a acestei literaturi. Realitatea curentă, viața de fiecare zi pulsează în paginile cărții. Este un realism aplicat pe care nu putem decât să îl salutăm... [...] Instalându-mă într-o anumită perspectivă l-aș apropia pe autorul nostru de Cezar Petrescu având alte mijloace și fixându-se la alte probleme. Ce tipologie literară mi se par însă apropiați, după cum comună le e și tendința: a lua în atenție sistematic zone ale realității din epoca traversată sub impulsul de a acoperi mari suprafețe sociale”. □ **Ov. S. Crohmălniceanu:** Se deosebește structural de Cezar Petrescu, fiindcă pune un accent capital pe viața intelectuală-

lă. Aceasta îl apropie de Anton Holban. Petru Popescu nu încearcă să acopere zone de observație cât mai întinse, el este obsedat de câteva idei pe care le-a expus și în articole. Tendința lui e să scormonească în adânc, nu să cuprindă. Reia aceleași probleme, tratându-le cu un spor de autenticitate confesivă. [...]

□ **G. Dimisianu:** Este evident că romanul se bucură de audiență atât în rândul cititorilor obișnuiți, cât și în critică. E dintre cărțile apte să determine un schimb de opinii, să alimenteze o controversă intelectuală. Fapt pentru care am și supus-o dezbaterii în acest cadru”. ■ Apar informații și comentarii sub titlul *Ce e nou în cultura bulgară*. □ Ivan Popivanov scrie despre *Poezia unui an*, o retrospectivă a poeziei bulgare din 1970. □ M. Magiari se ocupă de *Profilul actual al dramaturgiei*. □ M. Magiari traduce din: Gheorghe Djagarov, Liubomir Levcev, Liliana Stefanova, Pavel Matev; Valentin Deșliu semnează traducerea la Kliment Țacev, Gheorghe Konstantinov. □ Sub semnătura Rep. găsim un interviu scurt cu Efreim Karanfilov, *Critica împotriva diletantismului*. ■ Un interviu realizat de Paul B. Marian, în exclusivitate pentru „România literară” cu Marcelle Aucliar îl are ca subiect pe *Federico García Lorca*. În traducerea lui Teodor Balș citim poeziile lui Lorca: *Oficină și denunț; Ceas de stele; Câmp; Pământ; Cer; Scenă; Neliniște în noapte; Logodnă; Cântec nă-tâng; Rămas bun; Altfel; Întâia aniversare; A doua aniversare; Replică; Floare; Văzduh*.

● [„Tribuna”, nr. 28] Grupaj de articole cu tema patriotism, conștiință socialistă, responsabilitate, despre creșterea eficienței muncii, ideologice, educația politico-ideologică, despre importanța teatrului și literaturii. □ Constantin Cubleșan semnează recenzia nuvelei lui Titus Popovici: *Moartea lui Ipu*, operă despre raporturile meschine dintre oameni, despre lașitate și onoare, sacrificiu și moarte, luciditate și demnitate în context politic al luptei antifasciste: „eroul își păstrează neviciată candoarea propriei copilării, [...], alături de Ipu, el însuși un adevărat univers primar, rudimentar, dar tocmai prin aceea generos și integru”. Ipu, poreclit *nebulul satului*, este manipulat de către notarul, medicul și preotul comunității să ia asupra sa vina morții unui ofițer german, pentru a-i salva pe ceilalți de la pedeapsa cu moartea. Singurul personaj demn ce sesizează nimicicia semenilor este copilul care îi condamnă pe toți la o moarte morală: „candoarea sa va purta de acum semnul lucidității și responsabilității sale umane”. □ Ion Vlad semnează un articol de cronică literară despre filologie și istorie literară, dezbătând pe marginea lucrării istoricului și criticului literar Șerban Cioculescu, *Medalioane franceze* (Univers, 1971). Eminent critic, autorul unui capitol din *Istoria literaturii române moderne* (1944) lucrare în colaborare cu Tudor Vianu și Vladimir Streinu, continuatorul volumelor IV-VII ale ediției *I.L. Caragiale* începute de Paul Zarifopol, *Istoriei literaturii române moderne* (Editura didactică și pedagogică, 1971), ultimul său volum reunește portrete literare începând cu figuri renaștentiste, de la Maurice Scève, La Fontaine, Montaigne și continuând cu Balzac, Stendhal, Bau-

delaire. Șerban Cioculescu face o interpretare dialectică, analizând nu doar opera ci și omul „social” și „individual” din spatele operei, formarea sa și istoria literară contemporană. □ Adrian Marino semnează cronică despre *umanism și erudiție* dedicată împlinirii a unui jumătate de secol de la dispariția filologului Vasile Bogrea, a cărui mare parte din operă este reunită de curând în volumul *Pagini istorico-filologice* (Cluj, Dacia, 1971) cu o prefață de Acad. Constantin Daicoviciu. Recunoscut ca un umanist și un enciclopedist a fost un savant riguros, pasionat de etimologie, posedă o adevărată artă a științei filologice, emițând ipoteze, propoziții, urmate de demonstrația analitică, producerea și organizarea datelor. □ Seria articolelor dedicate iluminismului la rubrica *Peregrinul transilvan* continuă cu teza antiistorică atribuită filosofilor iluminiști. Nicolae Balotă demontează această teză afirmând că există dovezi nu doar prin prezența unor lucrări de cercetare, de exemplu lucrările lui Voltaire (*Le Siècle de Louis XIV, Charles XII*), Hume, Gibbon (*Marea istorie a a Romei antice*) dar și a existenței unei conștiințe istorice. Cel care s-a ocupat îndeosebi de această falsă înțelegere a fost Wilhelm Dilthey care prin lucrările sale demonstrează invaliditatea acestor opinii potrivit cărora iluminiști ar fi potrivnici istoriei și metodelor istorice, fiind în fapt niște prejudecăți ce nu corespund realității. □ În sfârșit Mircea Țoca scrie despre succesul românesc în orașul puglies Brindisi, cu ocazia vernisajului sculptoriței Alexandra Crișan, și a pictorilor Vasile Crișan și Paul Sima, în cinstea înfrățirii orașului Cluj cu cel italian.

16 iulie

• [**„Munca”, nr. 7360**] Cu ocazia împlinirii a „150 de ani de la nașterea Bardului de la Mircești”, Mircea Mancaș publică *Vasile Alecsandri – precursor al dramaturgiei originale*: „Pentru epoca noastră, însuflețită de marile realizări revoluționare ale socialismului, Alecsandri rămâne un precursor de inegalabilă valoare morală, un exemplu de creație sinceră și adevărată, în sensul și ideile sale, mărturie a crezului patriotic și artistic, de care niciun artist – în nicio epocă istorică – nu poate și nu trebuie să facă abstracție”. □ Lucia Bogdan, în *Cronica filmului*, prezintă *Săptămâna nebunilor*. □ În *Agenda cotidiană* revista publică o notiță despre reamenajarea Muzeului „Vasile Alecsandri” de la Iași, precum și o notiță despre seara memorială dedicată poetului la teatrul „Maria Filotti” din Brăila.

• [**„România liberă”, nr. 8313**] Horea Popescu semnează articolul intitulat *Creatorul de teatru în dialog cu semenii săi*, punând, printre altele, problema relației autor-regizor și a responsabilității acestor figuri creatoare în legătură cu „deformarea conștiințelor” („Pe bună dreptate, în grija de totdeauna pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu o poartă întregului popor, [...], prin strălucita sa expunere recentă, așează și răspunderea noastră, a oamenilor de artă, la îmbogățirea activității politico-ideologice și de educare marxist-leninistă a tuturor

oamenilor muncii alături de activiști, învățători și profesori”). □ Teodor Vârgolici semnează articolul *150 de la nașterea lui Vasile Alecsandri – Poet național și popular*, reamintind că: „Descoperirea folclorului românesc, în urma călătoriei pe care o întreprinde în 1842 în munții Moldovei, împreună cu Alecu Russo, a determinat radical destinul literar al poetului, i-a transformat în mod fundamental preocupările, acest fapt având consecințe salutare pentru întreaga evoluție ulterioară a liricii românești”.

● [„Scânteia”, nr. 8848] *Sedința Comitetului Executiv al Comitetului Central al P.C.R.*, organizată pe 15 iulie 1971, ocupă prima pagină: „În cadrul aplicării hotărârilor de întărire a muncii politico-ideologice și cultural-educative, Comitetul Executiv a dezbătut și aprobat propunerile privind mai buna organizare a activității Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. În îndeplinirea atribuțiilor sale de conducere și îndrumare a activității cultural-educative, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă va funcționa ca organism de partid și de stat, sub conducerea nemijlocită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Funcția de președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă va fi îndeplinită de un secretar al C.C. al P.C.R. Președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă va coordona și activitatea Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune. Comitetul Executiv a desemnat în funcția de președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, membru al guvernului, pe tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R. Comitetele județene pentru cultură și artă vor funcționa sub conducerea directă a comitetelor județene de partid. [...] Comitetul Executiv a hotărât eliberarea tovarășului Ilie Rădulescu din funcția de șef al Secției Propagandă a C.C. al P.C.R., urmând să primească alte însărcinări și a numit în această funcție pe tovarășul Miu Dobrescu – membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. Tovarășul Ion Iliescu a rugat Comitetul Executiv să-l elibereze din funcția de secretar al Comitetului Central și să-i creeze condiții pentru a lucra la un organ județean de partid, în vederea completării experienței sale de muncă. Comitetul Executiv a satisfăcut această cerere și a supus-o spre aprobare Comitetului Central, care a hotărât eliberarea tovarășului Ion Iliescu din funcția de secretar al C.C. al P.C.R.”. ■ Ziarul continuă cu publicarea mesajelor de susținere. Ioanichie Olteanu vine cu propunerea *Să edităm numai opere străbătute de profundul umanism al societății noastre socialiste*: „Ca editor și om de litere îmi exprim nu numai fireasca azeziune la acest program, dar și hotărârea de a studia și căuta căile cele mai prielnice pentru aplicarea lui cu fermitate și consecvență. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a relevat în repetate rânduri realizările și lipsurile din domeniul literaturii, subliniind de fiecare dată necesitatea creării unor opere autentice, adevărate, străbătute de profundul umanism al societății noastre într-un climat de liberă emulație în înfruntare a opiniilor. Toate acestea însă de pe platforma concepției revoluționare a clasei muncitoare și servind omului, al cultivării celor mai înalte virtuți

morale și civice. [...] În poezia, proza, dramaturgia valoroasă a ultimilor ani și-a găsit expresie efortul conștient și entuziast al poporului nostru de construire a unei lumi noi, mândria națiunii noastre socialiste, democratismul și simțul său de dreptate, generozitatea și deschiderea sa către lume. Nu e mai puțin adevărat pe de altă parte că s-au publicat destule cărți unde mediocritatea merge mână în mână cu confuzia, unde lipsa de orientare și de talent se drapează cu falsul curaj al snobismului menit să epateze. Ceea ce e mai grav, e faptul că critica nu-și exercită cu suficientă autoritate rolul de frână a concepțiilor străine de ideologia noastră. Glasul criticilor lucizi e înăbușit uneori de indiferența și dezorientarea eclecticismului confortabil. Consider că editurile de literatură trebuie să-și planifice ferm activitatea viitoare în lumina principiilor și sarcinilor de educare comunistă a poporului, exprimate cu atâta claritate de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Trebuie să avem mereu în vedere marea masă de cititori cărora ne adresăm. Și mă refer nu numai la acțiunea de selecție, care implică rigoare și responsabilitate matură, care nu-și poate permite momente de cedare sau experiențe gratuite în afara scopului educativ urmărit. [...] Am convingerea că aplicarea vastului program de acțiune în domeniul ideologic și cultural-educativ, prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, deschide cele mai largi orizonturi literaturii care are obligația să se apropie mai mult de popor, să-i exprime năzuințele și bucuriile, să contribuie la educarea lui comunistă”. ■ În continuarea omagierii a *150 de ani de la nașterea marelui poet patriot Vasile Alecsandri* citim citate despre poet din M. Eminescu, B.P. Hasdeu și Mihail Sadoveanu, precum și mai multe citate din Vasile Alecsandri. ■ Apare și o scurtă înștiințare despre *Spectacol omagial Vasile Alecsandri* la Teatrul Național din Iași. ■ Nicolae Dragoș semnează textul omagial *Ctitor de cultură națională*: „Spunem Alecsandri – și ne gândim la un mare ctitor al culturii naționale. Poezia, proza, teatrul, articolul cu caracter social sau literar își află în el un precursor de mare prestigiu. Spunem Alecsandri și rostim *Miorița*, poemul etern al românilor, mărturia fundamentală a spiritualității noastre adusă la lumina tiparului prin neobosita lui cercetare în adâncurile de cleștar ale poeziei populare”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 29] Redacția reproduce fragmentar *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de luni a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*: „În încheiere doresc să exprim convingerea conducerii noastre de partid că toate organele și organizațiile de partid, toți comuniștii, începând cu cei care ocupă munci de conducere, nu vor precupeți niciun efort pentru realizarea hotărârilor partidului. Dezbaterile care urmează să aibă loc în toate organizațiile de partid vor exercita fără îndoială o puternică influență asupra întregii activități educative. Astfel, plenara Comitetului Central va putea face bilanțul dezbaterilor din partid și va putea adopta hotărâri care să corespundă tuturor comuniștilor”. ■ Expunerea strânge noi adevăruri. □ George Ivașcu, *Responsabilitate comu-*

nistă: „Cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu se îndreaptă cu toată forța lor de pătrundere spre nodul în care trebuie făurit acest om nou, omul socialismului. Încă în Tezele Comitetului Central pentru cel de al X-lea Congres, se arăta că formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor reprezintă un proces complex de transformare a gândirii și vieții spirituale a oamenilor, proces care «impune intensificarea»”. □ Alexandru Ivăsiuc, *Teoria și practicul*: „Marxism-leninismul este tocmai teoria al cărei sens nu se consumă în sine, nu se mărginește să fie un sistem coerent și-și refuză chiar caracterul închis sistematic, nu are drept scop doar cunoașterea, ci reprezintă mijlocul de luminare a practicii, a concretului, a unei acțiuni de transformare care fără teorie este oarbă și imposibilă, după cum teoria fără practică devine, prin ruptură de concret, nu numai inutilă, dar chiar neadevărată”. □ Zaharia Stancu, *Despre claritate*: „Chemarea adresată scriitorilor și, în general artiștilor noștri, de către secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea sa la recenta consfătuire de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei, de a exprima în operele lor viața omului de azi al României, a făcut să vibreze încă o dată corzile sufletului meu, laolaltă cred, cu ale tuturor celor care trăiesc și muncesc pe pământul nostru, laolaltă cu tot poporul acesta de oameni drepți și harnici, încrezători în destinul frumos ce ne stă tuturor înaintea”. □ Darie Novăceanu, *Să vorbim limba poporului*: „De o profunzime și clarviziune caracteristice unei mari personalități comuniste, îndemnul pe care ni le-a adresat recent tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, atât în propunerile de măsuri privind îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, cât și în expunerea la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, ne obligă pe toți să reflectăm, fără întârziere, asupra unei întregi serii de probleme ce țin de specificul muncii noastre de creatori de valori spirituale”. ■ Nicolae Manolescu descoperă în *Alecsandri – Un mare exemplu*: „Se împlinesc zilele acestea o sută cincizeci de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri. Prețuit de către contemporani ca puțini alți scriitori români – lucru pe deplin explicabil, – Alecsandri iese cu prestigiul aproape neștirbit din confruntarea cu Eminescu și – fapt semnificativ – își păstrează pentru toate generațiile ce s-au scurs până astăzi extraordinara fascinație. [...] Secretul valabilității lui Alecsandri stă în caracterul exemplar pe care opera lui l-a avut din prima clipă și care, departe de a se pierde cu timpul, a devenit tot mai evident”. □ Antoaneta Tănăsescu privește *Spre sursele culturii naționale*: „Realizată cu o vocație de poet-cetățean, real interesat de propășirea culturii sale, acțiunea de descoperire, popularizarea și valorificarea în poezia proprie a creației populare de către Alecsandri este un semn caracteristic al ideologiei noastre literare moderne și a exercitat o fertilă influență asupra evoluției culturii române. [...] Cu o asemenea concepție despre artă, Alecsandri ne este, peste timp, contemporan”. ■ Const. Simionescu

scrie despre Alecsandri *Premiat la Montpellier*: „Președintele și fondatorul acestei Societății era poetul provensal Frédéric Mistral (1830-1914), laureat al premiului Nobel pentru literatură din 1904. Tema concursului a fost: *O poezie despre ginta latină*, scrisă într-o limbă romanică. [...] Inspirat, Alecsandri scrie *Cântul ginteii latine*”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 32] Un poem deja eternizează *Tezele din Iulie* (versuri de Traian Iancu): „Unde trebuie să creștem codrul cel vânjos, al țării/ Toți stejarii din pădurea-n zariște, cât zarea mării!/ O trezire fără seamăn o înscrie-un meșter faur./ Chiar în pagina de cronici, cu mari litere de aur.”. ■ În grupajul *Mândrie și răspundere*, Mircea Horia Simionescu salută din nou responsabil *Tezele*. în rubrica (aparent) nepolitizată de tip dialog filosofic cu „prietenul Timotei”, *Capricii*, prin eseul *Despre experiment*: „Unul dintre fenomenele aberante ale activității literare și artistice din ultima vreme, pus în lumină și criticat de Secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în *Propunerile* sale atât de bogate în idei și atât de pătrunzătoare în analiza realităților, a fost acela că unii artiști sau, mai curând, pseudo-artiști, au uitat de îndatorirea elementară de a așeza un spațiu de răgaz și de verificare între încercările și experimentele lor și ieșirea în față consumatorilor de drept ai bunurilor spirituale – poporul muncitor. Aceasta e cu atât mai de neînțeles cu cât trăim într-o orânduire socialistă, în care beneficiarul tuturor bogățiilor materiale și spirituale este categoria largă a celor ce muncesc (și nu o elită super-rafinată), categorie îndreptățită să aștepte din partea artistului opere desăvârșite – care să o reprezinte, în care să se recunoască – și nu reburturi sau jocuri gratuite.. Adâncind puțin cele schițate mai sus, ne putem întreba nu numai dacă experimentele noastre își au justificare să se prezinte drept bunuri ale consumului spiritual al poporului, dar, mai mult, dacă sfera preocupărilor noastre n-a rămas cumva îngustă, iar experimentul, în loc să descopere căile noului, nu s-a rezumat la caracterul mărunț al unei simple operații particulare, falsificând însăși ideea dialectică de experiment. Să deschidem, așadar, larg ferestrele laboratorului nostru, pentru ca aerul proaspăt al acestor idei (*n.n.* ale tovarășului Ceaușescu) să intre nestânjenit”. ■ Alt articol dedicat *Tezelor*, noilor amendamente, îi aparține lui H. Zalis – *Acord integral*: „Trăim un moment în care societatea noastră își arată deschis și ferm interesul complex pentru actul creației. Întreaga presă cât și opinia publică sunt pătrunse de ecoul cuprinzătorului program de măsuri propuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru dezvoltarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, pentru întărirea spiritului partinic, al activității politico-ideologice din țara noastră. Ca istoric și critic literar, preocupat să afirme în spirit patriotic aportul de originalitate și umanism al spiritualității românești, văd în recente documente de partid un îndemn mobilizator. [...] Îmi exprim în acest sens *acordul integral* pentru traducerea în viață a programului ce va fi adoptat și înțeleg să-mi aduc contribuția la efortul general îndreptat spre întărirea cuceririlor politico-ideologice și la

mersul înainte al literaturii noastre prin interpretări concrete și eficiente. Nu se poate obține nimic trainic fără o delimitare netă a valorilor de non-valori, a ideilor utile de cele împrumutate anapoda.” ■ Aurel Dragoș Munteanu, în articolul *Cuvinte și semnificații*, se referă la valoarea indiscutabilă a unor scriitori ca Eugen Barbu și Fănuș Neagu: „Idea mare a cărții („poemul” *Princepele*) este că *timpul vine*, cum zicea un filosof, că *revine* sub un alt semn.. mai mult chiar, în structura cărții, fiecare capitol se bucură de autonomie, totul pare că a mai fost trăit cândva, independent de motivul general. Se creează în acest fel o țesătură muzicală, o construcție de mare subtilitate, cu chei. Dincolo de ostentația livrescă, supărătoare pe alocuri, din punct de vedere al rafinamentului compozițional, *Princepele* lui Barbu este o mică tragedie în care încapă întreg *teatrum mundi*”. □ „... există în această carte (*Îngerul a strigat*) un timp al povestirii, care este prezentul, și unul al întoarcerilor succesive, care este trecutul. Cartea, așa cum o citim până la epilog, a fost povestită în acest timp, *acum*, când există timpul prezent din epilog. Ea este construită astfel prin sondaje repetate în trecut. Tonul povestirii este prezent, cineva relatează într-o adunare de recluzionați, seara la un pahar de alcool, evenimente petrecute în urmă cu 20 de ani, stări de nevroză colectivă, aparent din plăcerea pură de a povesti. Construcția cărții va fi plină de înțelesuri, pentru ca arhitectura să propună conștiinței noastre ideea că ceea ce trăim acum este produsul unei evoluții petrecută sub anumite zodii sociale, supusă unor legi inexorabile. Cartea ne arată acest proces [...]”.

● [„**Steaua**”, nr. 6] Se comemorează 150 de ani de la nașterea lui V. Alecsandri. Un articol elogiator, scris în registrul lexical înalt, este publicat de C. Dornescu sub titlul *Ilustru precursor, înflăcărat patriot*. Mai sobru, Mircea Zăciu actualizează memoriile de călătorie ale poetului din Mircești într-un articol intitulat *Un Alecsandri aproape de inimă*, remarcând propensiunea acestuia pentru a străbate lumea: „Alături de Codru-Drăgușanu, Alecsandri e marele călător romantic al vremii. El este de fapt un prinț al călătoriei, un răsfățat al itinerariilor franceze, italiene, mediterane, până în Africa de Nord și până la confiniile hispanice ale Continentului”. □ Poeziile numărului sunt semnate de N. Prelipceanu, Florența Albu, Ion Pop, Mircea Brînduș. □ Domițian Cesereanu caută argumente pentru a diferenția literatura bună de literatura proastă, recunoscând că: „În zilele noastre atribuțiile criticii active sunt preluate, în parte, de către foiletonul critic. Ritmica «producției» literare i-a creat periodicitatea. Articolul de jurnal, «rubricile» cu caracter permanent rezervate unor critici, cronică literară, recenzia, etc, sunt speciile curente ale foiletonului critic și toate la un loc țin cumpăna unor noutăți literare de o abundență și o diversitate amenințătoare” (articolul *Literatura bună, literatura proastă*). □ Impresii de călătorie în Viena narează Petru Popescu în articolul *Viena românească*, din cadrul rubricii „pași pe nisip”. □ Radu Boureanu publică poemul *Adânc de tot*. □ Noul volum de versuri *Turn cu ceas* al lui Aurel Rău și

culegerea de cronici *A urî, a iubi* a lui Virgil Ardeleanu constituie cele două subiecte ale cronicilor lui Mircea Tomuş. Despre poezia din primul volum, aflăm că este „ceea ce s-a numit poezia poeziei, lirică născută din autocontemplare și din sondarea propriei problematice. Ceea ce-l individualizează pe Aurel Rău [...] este faptul că aici poezia rămâne și este interpretată ca o problemă de estetică. Dar nu una de estetica teoretică, ci de estetică trăită [...]”. Despre critica lui Virgil Ardeleanu, ni se dezvăluie că: „instrumentele criticii sunt, în general, vechi și solide noțiuni morale și estetice, de felul adevărului, sincerității artistului cu sine, naturaleței, profunzimii, schematismului, lozincii, artificialității. Citatul livresc este întrebuițat cu parcimonie și un fel de ironie și autoironie intrinsecă, astfel încât reprezintă mai mult un element de culoare stilistică decât de argumentare”. □ Ne rețin atenția recenziile lui Horia Bădescu la volumul *Ultimele* (C.R., 1971) al lui M.R. Paraschivescu („Ceea ce ni se pare însă important în acest volum de final este reîntoarcerea lui M.R. Paraschivescu la vibrația lirică de mare interioritate, la metafora strălucită cu care ne obișnuise în antologicele *Cântice țigănești*”, „O strălucitoare simplitate estetică, o lipsă de calofilie pe care o au numai marii poeți [...] învăluie aceste poezii”.); a lui Nicolae Albu la lucrarea *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare* (Minerva, 1971) de Gh. Bulgăr; T. Tihan la volumul de studii, articole, eseuri, *Calmul valorilor* (Dacia, 1971) al lui Virgil Nemoianu („impune un critic de mare noblețe intelectuală pentru care literatura este o continuă aventură a spiritului în căutarea propriului sens existențial”). □ Ținta parodiei lui Mircea Micu este poezia lui Emil Brumaru, parodia intitulându-se *Poem de cămară*, din cadrul rubricii „dicționar parodistic contemporan”. □ Teohar Mihadaș ține „poșta redacției”, dând răspunsuri corespondenților veleitari.

17 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7361] În pagina intitulată *Flacăra vie în inima și conștiința tuturor oamenilor muncii. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu primită cu deplină aprobare și satisfacție de întregul nostru popor*, Mihail Davidoglu publică *Neostenita veghe*, o adeziune la expunerea lui N. Ceaușescu. □ Cu ocazia împlinirii a „150 de ani de la nașterea Bardului de la Mircești”, Ion Diaconescu scrie despre *Vasile Alecsandri – promotor al limbii literare române moderne*. □ În *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Cristina Petre, Ilie Radu și Mircea Andronic.

• [„**România liberă**”, nr. 8314] Pornind de la „tematica” *Întregul popor își exprimă hotărârea fermă de a înfăptui strălucitul program propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu*, se scriu coloane cu titluri ca *Răspundere față de educația tineretului* (prof. dr. docent Dumitru Rusu, prorector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași) și *Să reflectăm bogatele realități ale zilelor*

noastre (Ion Dacian, artist al poporului, directorul Teatrului de stat de operă-tă). □ Petru Popescu scrie articolul intitulat *O artă care să corespundă cu succes necesităților complexe ale societății noi*, afirmând, în sensul dogmei că: „arta adevărată este frumoasă, dar însuși frumosul are o funcție politică exemplară”. □ Se anunță instalarea noului președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Dumitru Popescu, ce asigură că alături de ceilalți membri (vicepreședinți: Dumitru Ghișe, Ion Brad, Ion Dodu Bălan și Ion Jinga) vor munci „cu răspundere pentru a duce la îndeplinire sarcinile mari ce le-au fost încredințate, că vor acționa consecvent pentru întărirea spiritului partinic, revoluționar în întreaga activitate cultural-artistică, pentru transpunerea în viață a programului amplu de măsuri trasat prin expunerea secretarului general al partidului”.

● [„Scânteia”, nr. 8849] Numărul se deschide cu *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu a avut loc ședința Consiliului Învățământului Superior*. ■ Ziarul continuă să publice telegrame și mesaje de susținere adresate C.C. al P.C.R. și tovarășului Nicolae Ceaușescu. Printre altele, apar: □ *Vom asigura ca revista literară să devină o tribună a propagării valorilor eticii comuniste* de Corneliu Ștefanache: „Cele mai valoroase opere din patrimoniul literaturii noastre noi răspund acestor exigențe și – trebuie spus – îndrumarea pe care partidul o dă, consecvent, literaturii și artei reprezintă în esența ei continuarea și ridicarea pe o treaptă mai înaltă a înaltelor tradiții ale culturii românești. Această treaptă nouă, corespunzătoare noilor realități, este o treaptă calitativ nouă a conștiinței noastre, a creatorilor, aceea a identificării cu cauza partidului, a poporului, treapta unității de ideal și de scop, de ideologie ce stă la baza unei largi, nelimitate diversificări în planul creației propriu-zise. [...] Ca scriitor comunist, ca cetățean al acestei țări, văd în această expunere afirmarea strălucită a tezaurului veșnic al partidului nostru, grija pentru om. Grija pentru împlinirea sa plenară pentru dezvoltarea multilaterală a personalității sale, pentru afirmarea și mai puternică a valorilor eticii comuniste”; □ *Mă angajez să-mi dedic scrisul modelării partinice a tineretului* de Franz Johannes Bulhardt: „Avem țeluri educative precise de atins, avem de realizat formarea și educarea tuturor membrilor societății în spirit comunist. Iar aceasta, așa cum s-a spus, nu se poate face cu concesii, de orice natură ar fi ele, nu se poate face cu lipsă de fermitate ideologică, fără o exemplară intransigență revoluționară. Conștient de toate acestea, în calitate de scriitor de limba germană, mă angajez în fața partidului să depun toată puterea mea de muncă și de creație pentru a contribui prin scrierile mele, prin întreaga mea activitate, la transpunerea în viață a acestui măreț program de edificare a conștiinței socialiste”. ■ În continuarea omagierii nașterii lui Vasile Alecsandri citim *O exemplară conștiință a națiunii române* de Aurel Martin: „Luând în considerație răsunetul operei, consonanța de atitudine, intenția de a fi, pe urmele modelului, dacă nu o expresie integrală a condiției de scriitor larg reprezentativ, măcar continuatorul uneia sau alteia

din direcțiile valorificate de el, și, în primul rând, al aceleia de artist-cetățean, de artist-patriot sensibil al comandamentele majore ale națiunii, punând totul în slujba propășirii ei, binemeritând asemenea celui care, alături de *Doine și lăcrămioare*, de *Pasteluri*, de ciclul *Chirițelor*, de suita de legende, de dramele istorice, a elogiât virtuțile ostașilor noștri, ale dorobanților care, în august 1890, îi duceau pe umeri sicriul, spre cripta de la Mircești, – iată ceea ce recunoaștem noi azi, în «poetul național și popular», Vasile Alecsandri. Iată ce îndreptățește omagiul nostru de azi, înalta cinstire pe care o dăm marii personalității a culturii românești la aniversarea a 150 de ani de la naștere”.

■ Textul este urmat de o scurtă notă despre o *Expoziție omagială*, organizată la Biblioteca centrală Universitară din Iași, „o expoziție omagială de carte. Aceasta cuprinde ediții princeps rare ale operelor bardului de la Mircești, cum sunt *Piatra în casă* din 1847, *Doine și lăcrămioare* din 1862 și altele. Sunt expuse, de asemenea, ediții recente ale operelor marelui scriitor, precum și traduceri în limbi străine. O expoziție similară a fost inaugurată și la Biblioteca municipală «Gheorghe Asachi» din Iași, iar la librăriile «Junimea» și «Mihail Eminescu» au fost organizate vitrine cu lucrări ale scriitorului”.

● [„Cronica”, nr. 29] Revista se deschide cu editorialul redacțional intitulat *Cultură și angajare*, în fapt o adeziune necondiționată la expunerea recentă a șefului statului. Este vorba despre Tezele din iulie (6 iulie 1971): „Sinteză vastă a experienței întregului Partid în domeniul ideologiei și educației, analiză lucidă a rezultatelor de până acum și prospecțiune îndrăzneată în viitor, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu oferă un amplu îndreptar teoretic și practic în rezolvarea problemelor care se pun în actuala etapă de dezvoltare a României socialiste. Cuvintele Secretarului general al Partidului au formulat, pentru toți cei care lucrează în domeniul culturii, un aprofundat program ideologic și politic a cărui finalizare devine o obligație de înaltă responsabilitate socială și istorică”.

■ În următoarele două pagini, editorialul este însoțit de telegrame și articole în care instituții (Comitetul județean Iași al P.C.R., Comitetul de partid din rectoratul Universității „Al. I. Cuza”, colectivul editurii Junimea) sau reprezentanți locali (Prof. Ion Creangă, rectorul Universității din Iași, Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației scriitorilor ieșeni, Corneliu Ștefanache, N. Barbu, profesori, pictori ș.a.) elogiază propunerile și măsurile prezentate de Nicolae Ceaușescu Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., „pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a tuturor oamenilor muncii, adânc cugetate, așa cum noi toți știm că o face gândirea profund științifică de conducere a conducătorului nostru” (I. Creangă). Titlurile acestor adeziuni sunt semnificative: *Propuneri adânc cugetate și unanim însușite, Iulie fertil, Nobila menire, Finalitatea scrisului nostru* (Corneliu Ștefanache), *Responsabilitatea civică a scriitorului* (N. Barbu).

□ Pentru cel din urmă, „responsabilitatea civică a scriitorilor și oamenilor de artă se cere întărită, în spiritul intereselor societății noastre și a marilor tradiții ale culturii

românești. A susține, în continuare, așa cum păreau a crede unii, că se poate scrie poezie pentru viitorime fără a putea fi împărtășită contemporanilor, a căuta viziuni insolite cu orice preț în arta spectacolului, chiar cu prețul înlăturării publicului considerat încă lipsit de receptivitate, înseamnă, pentru creatori, a alege calea sterilității, dăunând în fond progresului culturii”. □ Și Corneliu Ștefanache salută cu entuziasm noile propuneri care vin să amintească scriitorilor că „misiunea noastră este aceea de a sluji cât mai bine patria a cărei (sic!) fii suntem, partidul – forța care a descătușat uriașele energii de inteligență și omenie din această țară. Măsurile preconizate de către secretarul general al partidului și aprobate unanim de întregul popor, nu înseamnă o întoarcere spre practica măsurilor administrative în domeniul literaturii în special și al ideologiei în general, nu înseamnă concesiile făcute schematismului și dogmatismului. Gândul la o astfel de întoarcere ar însemna o minimalizare a marilor idei impuse în programul partidului, și în ultimă instanță o calomnie venită de la inși care niciodată n-au înțeles eforturile nemaipomenite spre bunăstare și omenie ale acestui popor”. „Dacă în ultimii șase-opt ani literatura română a dat incontestabil valori – continuă C. Ștefanache –, cărți aflate sub semnul perenității, acest fapt se datorește climatului de înțelegere și respect pe care l-au avut și îl au scriitorii din partea partidului, nenumăratelor discuții și întâlniri pe care conducerea de partid, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-au avut cu scriitorii. Însuși partidul, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu a pornit și a susținut lupta împotriva oricărei îngustimi devederi, oricărei practici nocive, de izolare și închistare, de înfrânare a dezvoltării multilaterale a personalității artistice. În acest sens, în recenta expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, se precizează: «Arta trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens, suntem pentru cea mai mare libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață.» Diversificarea astfel înțeleasă nu înseamnă diversificare ideologică, după cum dialogul cu literaturile altor țări nu reprezintă o preluare neselectivă de forme și idei, imitare inutilă, pastişă care de fapt înseamnă sucombarea oricărei literaturi aflate sub acest semn. Nu putem vorbi de o întoarcere la acele practici nocive oricărui domeniu, inclusiv literaturii, ci de o situație mai precisă, mai plină de franchețe pe poziția ideologiei partidului nostru, a marxism-leninismului, pe poziția valorii autentice a sobrietății. Avem strălucite tradiții în această privință, avem în față exemplul marilor noștri cărturari, slujitori devotați ai poporului, avem întreaga luptă a comuniștilor care, conducând acest eroin și talentat popor, au adus României și o orânduire mai dreaptă, o independență reală, un prestigiu internațional fără precedent. Noi scriitorii nu vom uita niciodată un fapt deosebit însemnătate, hotărâtor pentru condiția noastră de om și scriitor: independența țării înseamnă independența scrisului nostru, prestigiul ei este și

prestigiul cărților noastre. De aici marea responsabilitate ce ne revine, de aici dorința vie de a da glas prin atitudinea noastră, prin scrisul nostru, programului de partid. Numai astfel literatura ce o facem «va contribui – cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu – la modelarea unui tip înaintat de om, gata să lupte pentru fericirea, libertatea și independența patriei sale, pentru cauza socialismului, pentru pace și prietenie între popoare». Mă gândesc acum, ca întotdeauna, la confratele de scris, la luptător, nu spectator, la cel cu spirit de inițiativă și responsabilitate istorică și nu la cel care se încântă singur de împrercherile cuvintelor sale. Mă gândesc la prezența mai vie a scrisului nostru în această uriașă și omenească realitate care este patria noastră socialistă; ei, cei de astăzi și cei de mâine, suntem datori să-i dăruim tot ce avem mai bun și mai frumos în sufletul și talentul nostru”. ■ De aici încolo, numărul devine omagial, închinat lui V. Alecsandri, la împlinirea a 150 de ani de la naștere. Semnează articole și studii: N. Barbu (*Clasicitatea artistului*), P. Ursache (*Modele romantice la V. Alecsandri*, referindu-se la cele preluate din creația populară), I.D. Lăudat (*Poezia lui Alecsandri în epocă*), Costin Străjescu (*Militant unionist*), Const. Ciopraga (*Poet patriot*), L. Boicu (*Sinteză a spiritualității românești*: „Viața și opera sa sintetizează în mare parte spiritul unei generații care a transmis urmașilor însușiri ce caracterizează spiritualitatea românească”), M. Mardare (*Modelul Alecsandri*), D. Vitcu (*Diplomatul patriot Alecsandri*), *Glose Alecsandri* (nesemnate, despre cum a devenit poetul director al Teatrului Național din Iași la 15 decembrie 1854, precum și despre casele din Iași, unde locuia ocazional, când nu stătea la Mircești). □ „Explicația fenomenului Alecsandri ține de orientarea, prin intermediul folclorului, spre specificul național, de caracterul militant al literaturii sale, trăsături investite (sic!) de un patriotism activ, mobilizator. Pentru Alecsandri, poezia nu e un mod de existență strict individual, ci un glas al mulțimilor”, consideră Const. Ciopraga. □ Octavian Voicu, George Chirilă și Aurel Butnaru sunt reuniți într-un grupaj liric colectiv. □ Al. Arb. prezintă succint cel de al doilea volum din *Istoria teatrului românesc* (E.A.R.S.R., 1971), lucrare colectivă, coordonată de Simion Alterescu și girată de Institutul de Istorie a Artei. □ Ultima pagină găzduiește „lirică din țările socialiste” (U.R.S.S., Polonia, Bulgaria, R.D. Vietnam), traducători fiind Petre Pascu, Nicolae Nicoară, Maria Magdalena Mutașcu, Natalia Cantemir și Vasile Rotundu.

• [„Flacăra”, nr. 29] George Muntean publică un amplu material biobibliografic intitulat *Permanența lui Alecsandri*: „a-ți sluji țara cu devotamentul lui, a crea o operă de diversitate și unitate reprezentativă a celei alecsandriene, a o alimenta continuu, ca el, din sevele eterne și cele contemporane ale poporului său, a contribui la consolidarea culturii și limbii acestuia, a-i exprima una sau mai multe dintre datele fundamentale ale ființei lui și a pregăti calea celor ce vin după tine constituie un titlu nepieritor de glorie. Alecsandri, prin toate gesturile sale de cetățean și scriitor, a realizat această unitate indestructibilă

dintre opera literară și timpul său. Pilda sa îi explică și perenitatea”. □ Traian Stoica prezintă volumul *Azimet* de Ion Lotreanu, „o carte de poezie patriotică”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o prezentare a câtorva „culegeri de poezie militantă, pariotică și cetățenească” apărute la Minerva și Albatros: *Glasurele Patriei*, *Trepte*, *Țara poezilor*. □ Semnalarea republicării, la Eminescu, a romanului *Facerea lumii* de Eugen Barbu. ■ Este anunțată apariția, în B.P.T., a volumului de povestiri *În văpaia lunii* de Fănuș Neagu, precum și a unei culegeri din poezia lui N. Labiș, *Vârsta de bronz*, la Ed. Militară. □ Este semnalat debutul lui Nicolae Turtureanu, la Junimea, cu volumul de versuri *Punctul de sprijin*, considerându-se că „autorul merită a fi încurajat pentru simțămintele nobile ce-i animă unele poeme”. □ Semnalarea apariției romanelor *Douăsprezece scaune* și *Vițelul de aur* de Ilf și Petrov, la Univers, în traducerea lui Tudor Mușatescu, precum și a romanului *Fecunditate* de É. Zola, în traducerea lui Ionel Marinescu. □ În secțiunea *Cinema*, apare o notă despre *Săptămâna nebunilor*, scenariul de Eugen Barbu, Mihai Oprea și Dinu Cocea. □ În rubrica de *Teatru* se prezintă Festivalul „Slănic Moldova”, dedicat folclorului. □ Se prezintă o serie de note despre *Domnișoara de Belle-Isle* de Al. Dumas-tatăl (Teatrul Bulandra), *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul de stat din Oradea), *Țara leneșilor* de Zbignijeva Popravkog (în cadrul turneului Teatrului Mic din Belgrad în țara noastră), *Ciclopul* de Euripide (Teatrul de Nord din Satu Mare). □ În *Memento*, *Televiziune*: În *Film*, se semnalează *Roșu și negru* de Stendhal, *Pădurea spânzuraților*, ecranizare după L. Rebreanu de Liviu Ciulei, dar și serialul *Urmărirea* de Eugen Barbu și N.-Paul Mihail. În *Literatură-Teatru*: Festivalul „Vasile Alecsandri”, o „emisune de versuri închinată patriei”, în timp ce „cronica literară propune o discuție despre teatrul angajat, pe marginea recent apărutelor volume de teatru de Aurel Baranga”.

• [„Luceafărul”, nr. 29] Numărul se deschide cu Telegrama adresată comitetului central al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, în care este lansată cererea ca scriitorii să construiască opere literare care să valorifice principiile de bază ale unei ideologii marxist-leniniste. ■ Sunt publicate poemele *Tezaur garant* de Romulus Vulpescu, *Grâu greu* de Meliusz Jozsef, *Grâu* de Zaharia Stancu și *Țara* de Nichita Stănescu. ■ Nicolae Ciobanu recenzează romanul *Anotimpul posibil* de Al. Simion. ■ Cezar Baltag și Fănuș Neagu alcătuiesc *Poșta redacției*. ■ Dinu Flămând recenzează volumul de poezii *Hidrangir* de Bujor Voinea despre care spune că „[...] nu are un exclusivism care, chiar dacă cu slabe reușite, să facă proba autenticității sale, iar lectura volumului atestă un manierism pretimpuriu”. ■ Cezar Baltag scrie articolul *Focul Leului* în care vorbește despre una dintre cele mai mari probleme ale capitalismului, și anume, mecanizarea muncii, prin care produsele nu mai sunt lucrate de mâinile muncitorilor, iar roadele pământului nu mai închid în ele sufletul țaranului român: „Grâul nu mai este trecut, fir cu fir, prin mâna omului, ca altădată, la se-

cerat”. ■ Sunt publicate poemele *Maica* de Nina Cassian, *Bucolică* de Ana Blandiana și *Câmpii albastre* de Aurel Dragoș Munteanu. ■ Nicolae Balotă semnează articolul *Demnitatea stilistică a satului românesc* unde discută despre cum anumite aspecte ale spațiului rural pot deveni foarte ușor motive literare sau teme artistice ori de reflecție. Pornind de la o experiență personală, Balotă mărturisește că un peisaj rural l-a învățat mai mult despre principiile esteticii (echilibru, armonie și proporție) decât orice studiu filosofic sau critic. ■ Este publicat pastelul *Omul-grâu* de Pop Simion. □ De asemenea, este publicat și poemul *Roua din pacea semințelor* de Ion Iuga. ■ Nicolae Jianu scrie articolul *Nimb misterios* în care vorbește despre cultura rurală și despre formele ritualice pe care muncile agricole le capătă în conștiința săteanului: „Nu este îndoială că primele și cele mai statornice sărbători ale oamenilor se leagă de culesul roadelor, de momentul culminant al unui ciclu de mari eforturi și înțelepciuni străvechi. Dincolo de implicațiile filosofice care țin de epocă, culesul roadelor [...] a însemnat întotdeauna o slăvire a muncii omului”. □ În *A rumege bine*, Marin Sorescu aduce în fața cititorului o evidență care nu a fost evidentă pentru prea mulți gânditori, și anume, apropierea dintre filosofia platonice și tragedia greacă: „Dialogurile lui Platon dau sentimentul că nu fac altceva decât să rumege bine tragedia greacă. [...] apariția filosofiei dialogate nu face decât să reia încă o dată, poate mai diluat, intriga descoperită de Eschil în Prometeu ținut pe stâncă și cu vulturul consultându-i măruntaiele. Personajele lui Platon sunt, în mare parte, niște mâncăi și ideile le vin stând pe o rână”. ■ Sunt publicate poemele *Amintire*, *Singur eu*, *Abandon*, *Canterbury*, *Voiaj*, *Pasărea lyră*, *Iertarea mai târziu*, *Cumpănă*, *Dimineață*, *Să fii prințul* de Dorin Tudoran, cu o introducere de Adrian Păunescu: „Un discurs extrem de muzical și al cărui sens pare a fi chiar cântecul, îmi pare că aud în poeziile unui tânăr serios și modest pe care îl cheamă *Dorin Tudoran*”. ■ Adrian Păunescu semnează articolul *Grâul de-a pururi*, în care descrie activitățile din timpul unei zile ale președintelui „Uniunii Județene a Cooperativelor Agricole de Producție Dolj”, Gheorghe Dindere. ■ În acest număr mai publică și Constantin Țoiu (*Cuiburi cu prepelețe*).

18 iulie

• [„România liberă”, nr. 8315] Sunt redată intervenții (comunicări) din cadrul *Sesiunii științifice organizate de Academia de Științe Sociale și Politice și de Uniunea Scriitorilor cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea bardului de la Mircești*. Dacă Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, îl considera pe Alecsandri un „înaintaș model” pentru autorii comuniști și dacă Ion Zamfirescu (prof. la Universitatea din București) apreciază teatrul bardului ca fiind unul important pentru societatea socialistă, Zoe Dumitrescu-Bușulenga punctează rolul pe care, în calitate de prozator, acesta l-a avut în istoria literaturii române, accentuând „iubirea purtată poporului nostru și culturii române”.

Se notează și afirmațiile lui Miron Constantinescu, președinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, pentru care Alecsandri, alături altor pașoptiști, „oferă exemplul unității dintre gândire și acțiune, dintre activitatea intelectuală și lupta politică practică pentru înfăptuirea revendicărilor sociale și naționale”, și cele ale lui George Ivașcu: „Activitatea diplomatică a lui Alecsandri constituie unul dintre cele mai nobile exemple de dăruire patriotică, de militantism politic”.

● [„Scânteia”, nr. 8850] În continuare sunt publicate telegrame și mesaje de adeziune la politica partidului, sub titlul *Vom face totul pentru transpunerea în viață a programului de educare partinică elaborat de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □ *Crește răspunderea noastră de redactori comuniști* de Gheorghe Tomozei, redactor-șef al revistei „Argeș”: „Pentru ca revistele și gazetele noastre literare să-și exercite pe deplin, la un înalt nivel ideologic și estetic, rolul de formare intelectuală, de educare a oamenilor muncii în spiritul gândirii materialist-dialectice, se cere să traducem în practică, cu consecvență indicația secretarului general al partidului nostru în așa fel încât toate publicațiile literare «să fie în întregime comuniste», să răspundă cât mai bine, mai eficient vastului program de edificare a conștiinței socialiste. Acționând în virtutea acestor principii, va trebui să veghem mai atent la calitatea materialelor publicate în reviste, să acționăm cu exigență comunistă, astfel încât să vadă lumina tiparului numai acele lucrări superior împlinite artistic, care prin conținutul și valoarea lor contribuie la educația cetățenească și patriotică a omului, răspund solicitărilor majore ale societății românești. În mod firesc necesar s-a arătat că nu o literatură datoare unor modele străine, dominată de angoase și neputință, o artă devitalizată care face apologia violenței și a eșecului moral ne trebuie, ci, dimpotrivă, o artă legată de omul societății noastre, de aspirațiile lui nobile, o artă a cărei promovare depinde de climatul de răspundere patriotică de atitudine de exigență principială, comunistă. În acest context cuvintele secretarului general al partidului sunt îndemn la o reconsiderare plină de simț al răspunderii, a modului în care se cere să ne concepem atitudinea revoluționară, misiunea noastră de scriitori comuniști”. □ Franz Storch, *Exigențe ale societății noastre față de literatură cărora vom ști să le răspundem*: „Așa precum prezentul a început încă de ieri, viitorul începe astăzi, de fapt a și început o dată cu lansarea noului cincinal. Este, îndeosebi, cincinalul calității, al exigențelor ridicate, al perfecționării. Coordonatele lui includ, firesc, și calitatea muncii noastre, cerințele sporite ale societății față de literatură, aceasta pentru că literatura și arta joacă în țara noastră un rol important în făurirea omului nou, profund devotat socialismului și comunismului, în afirmarea plenară a personalității constructorului socialismului”. ■ Se dau informații despre *Sesiunea științifică omagială Vasile Alecsandri* organizată de Academia de științe sociale și politice; printre vorbitori apare și prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de științe sociale și politice, cu co-

municarea *Vasile Alecsandri*, prozator. ■ *Alte manifestări în țară* : „Comuna Mircești, locul natal al marelui poet Vasile Alecsandri, este vizitată în aceste zile de sute de oameni din întreaga țară. Ei urmăresc exponatele aflate în cadrul casei memoriale, care ilustrează activitatea literară, culturală și politică, personalitatea complexă a celui mai strălucit fiu al acestor plaiuri, atmosfera în care a trăit și a lucrat cântărețul idealurilor de libertate și unitate națională ale poporului român. Vizitatorii urmăresc, de asemenea, cu viu interes expoziția de carte, organizată la biblioteca comunală, iar la căminul cultural vizionează seri literare dedicate marelui bard”.

19 iulie

● [„*Munca*”, nr. 7362] Dare de seamă cu titlul *Academia de științe sociale și politice și Uniunea Scriitorilor au organizat în Capitală Sesiunea științifică omagială Vasile Alecsandri*. La eveniment au participat, printre alții, Manea Mănescu, Dumitru Popa, Miu Dobrescu, Zaharia Stancu, Ion Zamfirescu, George Ivașcu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Miron Constantinescu, în încheiere, a afirmat: „Alecsandri a înțeles pe deplin rolul de combatant al scriitorului epocii sale, necesitatea de a se angaja cu toate puterile în lupta de eliberare a poporului său, necesitatea de a crea o literatură militantă. Recentele propuneri și strălucita expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra activității politico-ideologice, cultural-educative – a continuat vorbitorul – deschizând o largă perspectivă asupra viitorului culturii noastre socialiste, îndeamnă la o adevărată valorificare și cinstire a întemeietorilor, a ctitorilor literaturii române, printre care Vasile Alecsandri răsare și se impune pe prim plan”.

● [„*Scânteia*”, nr. 8851] Apar noi mesaje de azeziune, unite sub titlul *Înfăptuind programul elaborat de tovarășul Nicolae Ceaușescu vom imprima întregii activități ideologice-educative spirit partinic, combativitate revoluționară*. ■ Darie Novăceanu semnează eseu „*Modele*” și „*modelele*” literare *au o singură perspectivă: eșecul*, încercând să „definească și, pe cât va fi posibil, să adâncească un singur aspect din cele multe posibile, și anume pe acela că unii scriitori și-au construit uneori operele lor pe baza unor criterii pe care le-am putea aduna sub un termen, nu într-un tot necunoscut, ținând de *privire*. Când spun *privire*, doresc să mă refer, în primul rând, la vâz, la funcția biologică a ochiului, dar și la un anumit mod de a vedea, deci de a înțelege și interpreta o anumită realitate de-a interpreta superficial, elementar”, iar acest tip de literatură e o „literatură slabă, desprinsă de rolul și funcția socială a scriitorului autentic. [...] Ochiul devine, în acest caz, un fel de lentilă care înregistrează cu precizie (de aici, apărătorii expectativei pot vorbi oricând despre obiectivitate.) subiecte literare, dar neadâncind cercetarea dinlăuntru a unui astfel de subiect, produsul literar nu poate fi decât fără viață. Artificiul acesta este caracteristic, în primul rând, așa-zisului «nou val», perimat de mult, acasă la el, întreținut încă de unii scriitori și exportat acolo unde acest export a fost po-

sibil. Scriitorii noștri, în genere tineri și foarte tineri, l-au acceptat ca atare, iar propovăduitorii lui s-au sprijinit pe o interpretare mult prea personală și unilaterală a noțiunii de *libertate de creație*. [...] Erori de viziune se pot găsi, desigur, și în o parte a producției poetice, în poezia expectativei și neputinței. Nu de mult, însă, pentru simplul motiv că un scriitor a numit o asemenea literatură evazionistă, a fost cu asiduitate comentat defavorabil, a devenit obiectul unor polemici și discriminări neprincipiale. Intenția noastră a fost însă nude a vorbi despre un anume titlu de operă literară, ci de a reține atenția asupra faptului că există în literatură – așa cum o atestă unele cărți – o orientare artistică lipsită de generozitate și perspectivă valorică, în dorința adâncirii de către fiecare a acestor probleme, căci – trebuie s-o spunem răspicat – programul educativ atât de vast, ce ni se adresează în aceste zile, emanând direct de la aspirațiile maseilor populare, ne cere un răspuns durabil, un răspuns comunist pe care să-l dăm prin opera noastră”.

20 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7363] Cu ocazia împlinirii a „150 de ani de la nașterea Bardului de la Mircești”, Eugen Marinescu publică *Vasile Alecsandri, omul politic, patriotul înflăcărat*.

• [„**România liberă**”, nr. 8316] Virgil Brădățeanu prezintă aspecte din activitatea lui Vasile Alecsandri, în calitate de *Ctitor al teatrului românesc*, subliniind „pilda pe care a lăsat-o viitorimii, prețuită astăzi mai mult ca oricând, de a fi prin excelență un scriitor cetățean, patriot, animat de idealurile de progres ale patriei sale”.

• [„**Scântea**”, nr. 8852] Ziarul publică mesaje de susținere a programului elaborat de Nicolae Ceaușescu, iar în acest număr, printre semnatori, se numără Szasz János cu *Partinitatea este definitorie pentru marea literatură*: „Ca scriitor maghiar din România – aiudoma colegilor mei de breaslă români, germani sau de alte naționalități – am încercat în cărțile mele să urmăresc destinul concetățenilor noștri în anul revoluției, să descriu soarta lor, nicidecum lineară, desfășurându-se în peisajul politic și moral al luptei unite pentru țeluri comune, al frăției. Respingerea hotărâtă a naționalismului și șovinismului de orice fel este pentru un scriitor partinic un act conștient de umanism, întrucât egalitatea în drepturi, folosirea limbii materne, stima reciprocă sunt momente axiomatiche ale gândirii marxist-leniniste. Scriitorii știu că soarta omului în coordonatele socialismului se conturează prin dezvoltarea liberă a personalității lor, confundându-se cu dezvoltarea liberă a colectivității din care fac parte. A investiga artistic acest destin al făuritorilor României socialiste rămâne datoria noastră principală. A investiga destinul oamenilor de azi și de mâine, a dărui culturii noastre opere de valoare – indiferent de limba în care sunt scrise – opere în care epoca, ideile și spiritul ei să se reflecte ca-ntr-o oglindă vie, iată o misiune nobilă pe care fiecare dintre noi, în calitate de scriitori comuniști, ne

asumăm cu profundă răspundere”. ■ Gheorghe Tomozei scrie textul omagial *Veșnic tânărul bard*, dedicat lui Vasile Alecsandri: „Bardul a întruchipat în mod desăvârșit o conștiință etică plină de noblețe, el a fost și a rămas un *mare poet al românilor*, o mândrie a tuturor. Alecsandri aparține mării noastre literaturi pe care de la Neagoe Basarab la Tudor Arghezi, și până la scriitorii de azi țara a avut bucuria s-o vadă iluminând și iluminându-se, impunând valori cu care a avut și are a se mândri”. ■ Apare și scurta notă *Manifestări dedicate sărbătoririi lui Vasile Alecsandri* organizate la Constanța și Pitești.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 21] Nichifor Crainic comemorează *150 de ani de la naștere. Vasile Alecsandri*: „Făuritor de limba literară și ctitor al teatrului românesc, el rămâne viu în memoria poporului pe care l-a iubit și din a cărui creație s-a inspirat. Cum să nu fim recunoscători acestui bard care, pe lângă gloria literară, e în același timp, unul din mării ctitori ai României moderne?” apare și poezia *Fluierul* de Vasile Alecsandri. ■ Sub titlul *Glasul hotărât al conștiinței și rațiunii* citim texte semnate de: □ Demostene Botez (*Propuneri cu răsunet adânc în conștiința poporului*): „Ca scriitor, prin scrisul meu, am militat permanent pentru rigoarea moralei care este una din fețele strălucitoare ale socialismului, ajutând cu specificul armelor mele, marea operă a partidului de ridicare a omului. Omul nou, trebuie să fie prin însăși definiția lui ca și în concepția marxistă, în totul nou, fără niciun pic din concepția clădită pe interesele unei orânduiri vechi. Prin adeziunea lor masivă, oamenii muncii, oamenii cinstiți din țara noastră au adus omagiul lor secretarului general al partidului, Nicolae Ceaușescu, pentru înalta sa grijă de sănătatea conștiinței noastre și de călăuza ideologică spre societatea bunăstării generale”. □ Ovidiu Papadima (*Mult grăitoare îndemnuri*): „Ca istoric și critic literar, ca lucrător într-unul din instituturile de cercetare științifică ale Academiei de științe sociale și politice, – îmi dau seama că îndrumările date de secretarul general Nicolae Ceaușescu la această Consfătuire, ca și propunerile de măsuri prezentate anterior în ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., în ceea ce privește datoria făuritorilor de literatură și artă, sunt expresia marilor comandamente etice care au stat și stau și astăzi, mai mult ca oricând în sufletul poporului român. [...] Consider o datorie de onoare ca munca mea de cercetare a trecutului și prezentului literaturii noastre – să pună în lumină și imensa putere educativă a artei literare, rolul important pe care l-a avut întotdeauna în cultură – informarea conștiinței naționale și cetățenești a maselor – și înalta misiune ce le revine meșterilor ei în momentul de față, în procesul împlinirii sufletești a oamenilor de nădejde pe care se bazează viitorul patriei noastre”. □ *Scriitorul patriot* de Eugen Barbu este preluat din ziarul „Scânteia” din 15 iulie 1971. ■ Virgil Carianopol publică poezia *Hangiu*. ■ La rubrica *Prezențe peste hotare* se anunță: „În librăriile italiene a apărut o valoroasă lucrare: *Istoria del popolo romeno (Istoria poporului român)*. Tipărită de cunoscuta casă «Editori riuniti» din Roma, lucrarea prezintă istoria poporului nostru din cele mai vechi timpuri și

până în zilele noastre. Elaborată de un larg colectiv de istorici, sub egida Academiei Republicii Socialiste România, lucrarea răspunde intereselor ce se manifestă în Italia față de România, sub aspectele cele mai semnificative, viața poporului nostru”.

21 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7364] În pagina intitulată *150 de ani de la nașterea Bardului de la Mircești*, Grigore Brâncuș scrie *Limba este cartea de noblețe a unui neam*, articol dedicat implicării lui V. Alecsandri în probleme legate de lingvistică. □ Octavian Nica îl prezintă pe *Vasile Alecsandri, cântăreț al plaiurilor românești*.

• [„**România liberă**”, nr. 8317] În amintirea bardului de la Mircești, scriu coloane: Ovidiu Papadima (articolul *Artistul exemplar*, în care face trimitere la caracterizarea recentă a scriitorului de către Nicolae Ceaușescu: „unul dintre predecesorii de mare valoare literară, militant pentru limba română și pentru dezvoltarea națiunii noastre”), Dan Cristea (articolul *A lui liră multicordă..*) și Romulus Vulcănescu (articolul *Poet național și popular*). Sunt redată aprecierile critice despre Alecsandri ale lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, Nicolae Iorga, Mihai Eminescu, Titu Maiorescu, G. Ibrăileanu, Al. Philippide și Mihail Sadoveanu.

• [„**Scânteia**”, nr. 8853] Mai multe texte omagiale sunt dedicate lui Vasile Alecsandri. □ Zaharia Stancu, *O viață închinată poporului, progresului, artei*: „Model de scriitor legat de popor prin toate fibrele ființei sale și model de cetățean progresist, Vasile Alecsandri a jucat un rol important în viața literară, socială și politică a timpului său. La o sută cincizeci de ani de la nașterea sa, poporul român și partidul nostru comunist îi omagiază opera și-i slăvesc amintirea”. □ George Muntean, *Făuritor de limbă literară*: „Prestigiul enorm al scriitorului și luptătorului social a făcut ca direcția în care s-a angajat el pe acest teren să se impună și generalizeze în întreg spațiul limbii noastre, stimulând coerența ei de totdeauna. Văzută din acest unghi, opera lui Alecsandri reprezintă nu numai un moment al limbii române literare, ci și un monument al ei”. □ Edgar Papu, *Conștiința angajată, militantă*: „Ne-ar fi greu să realizăm într-o simplă evocare tot ce a însemnat acest nume pentru poporul român, pentru lupta sa de emancipare și de afirmare, pentru ideea de progres și de libertate. Acestor idealuri și-a închinat el în întregime mintea și lira. De aceea a devenit Alecsandri nu numai un specific scriitor român, în sensul definit de noi la începutul articolului, ci însuși modelul exemplar al tuturor scriitorilor români. Iată de ce astăzi, la o sută cincizeci de ani de la naștere, amintirea sa venerată ne aduce în față imaginea unuia din cele mai luminoase chipuri umane pe care le-a dat literatura noastră și, o dată cu ea, poporul nostru”. □ Valeriu Râpeanu, *Ctitor al teatrului românesc*: „Vasile Alecsandri ne-a dat una din cele mai sugestive imagini ale istoriei acestei țări pe care a iubit-o nu numai

prin dăruirea faptei sale, dar și prin opera sa dramatică ce nu și-a pierdut în fața timpului nici actualitatea, nici valoarea. Și noi, ca și cei care după patruzeci și doi de ani de la premiera *Chiriței* l-au chemat la rampă, ne inclinăm astăzi cu același respect înaintea lui, adăugând recunoștința pentru că a îndrumat teatrul nostru pe calea care singură s-a dovedit fertilă și conformă structurii spirituale a poporului român”.

● **[„Viața studentească”, nr. 27-28]** Sub motto-ul *Îndeplinind punct cu punct hotărâtorul program de educație comunistă elaborat de tov. Nicolae Ceaușescu vom face din spiritul revoluționar, partinic și patriotic – spirit director al întregii vieți universitare* (angajament unanim al studenților și cadrelor didactice), apar o serie de articole la temă (Tezele din iulie 1971): *Telegrama* adresată „cu abnegație comunistă” de Colectivul de redacție al revistei „Viața Studentească” către C.C. al P.C.R. și tov. Nicolae Ceaușescu: „Vom milita cu pasiune și maturitate ideologică pentru formarea în spirit revoluționar a viitorilor specialiști”; Fred Mahler (director adjunct al Centrului de cercetări pentru problemele tineretului) - *O chemare la gândire și acțiune revoluționară, creatoare*; □ Marius Tupan semnează, în cadrul grupajului *Iulie – o sesiune a muncii*, reportaje despre un I.A.S. din Câmpia Banatului, *Scrieți cum se poate mai frumos*, sau despre Hidrocentrala Porțile de Fier - *La porțile soarelui*; □ Mihai Dascal: *Casa de cultură – un forum al educației socialiste*. ■ *Aniversară Alecsandri 150*, cu un grupaj de știri despre evenimente literare și teatrale de la București sau Iași, cu o inedită: *B.P. Hasdeu despre Alecsandri* (un catren – *La Fântâna Blandusiei*). □ Nicolae Stoian - *Rapsod al cinstirii patriei, chintesență a spiritualității românești*. □ Grupajul *Aniversară Alecsandri – 150* mai cuprinde un rezumat al manifestărilor dedicate poetului, inclusiv o prezentare a Sesiunii științifice omagiale la care au fost prezenți Manea Mănescu, Miron Constantinescu, în deschiderea sesiunii Zaharia Stancu susținând comunicarea *Poezia lui Vasile Alecsandri*. Despre *Teatrul lui Alecsandri* a vorbit Ion Zamfirescu, George Ivașcu s-a referit la *Vasile Alecsandri, militant politic*, iar Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei, a prezentat comunicarea *Vasile Alecsandri, prozator*: „Acest mare scriitor [...] rămâne în istoria literaturii noastre pentru prezența lui în mijlocul lumii românești, a vremii sale, pe care a fixat-o în toată opera, pentru caracterul angajat al acestei opere, pentru iubirea purtată poporului nostru și culturii sale”. □ Stancu conchide: „Activitatea scriitoricească și cetățenească a lui Alecsandri a fost închinată poporului, libertății și progresului, luptei pentru unire, pentru crearea unui stat național liber, independent și suveran. El a pus temelia literaturii române moderne, a acelei literaturi menite să ajute poporul nostru în lupta pentru împlinirea năzuințelor sale de veacuri”. ■ Sub comandamentele ideologice și politice formulate de Nicolae Ceaușescu („Critica literar-artistică trebuie să fie critică comunistă. Gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste. Nu trebuie să admitem niciun fel de critică ce încearcă să promoveze

concepții estetice retrograde. Presa este un instrument al partidului și trebuie să servească răspândirii politicii partidului în toate domeniile de activitate – inclusiv în cel literar și artistic”.) se înscrie și ancheta din nr. de față, *Știința criticii și critica științifică*, la care participă doar studenți-colaboratori ai revistei: Ileana Colomiț – *Critica impresionistă nu e o soluție*; Doru Mielcescu – *Moștenirea culturală, un reper științific*; Dorin Stănescu – *Claritatea ideologică – condiție a criticii științifice*; Eugen Patriche – *Critica trebuie să aibă vocația responsabilității sociale*; Aurel Codoban – *Contact mai strâns cu realitatea materială și spirituală*; Andrei Corbea – *Flexibilitatea excesivă generează confuzii*. □ Din punct de vedere literar, interesează articolele lui Mielcescu și Corbea, primul discutând despre criteriile uneori greșite ale abordării criticilor, al doilea despre lipsurile criticilor literari, în ceea ce ar putea fi *un nou impas al criticii*. „Cea mai mare parte dintre critici privesc opera în funcție de eveniment, minimalizându-și serios rolul, compromițând însăși ideea de critică. Astfel se explică ignorarea programatică a unor valori autentice, ca poezia lui Ion Gheorghe, sau gustul amar de inutilitate și superficialitate care se simte în critică. Și tot astfel se explică strâmta circulație a ideii *clasicismului românesc* sau a *noului clasicism* din poezia contemporană., [...] refuzul unei sinteze (poate unica, în orice caz cea mai adecvată) a literaturii române [*n.n.* sunt amintite articole care au subliniat impasul criticii actuale, vezi Nicolae Manolescu în *Polemicele sale* din «Luceafărul», nr. 20/ 1971]. Dacă «metodă fără critică» nu avem propriu-zis, «critică fără metodă», neguvernata adică de o ideologie concretizată ferm în criteriile operante, în norme funcționale, găsim din plin. O ipoteză a ei o reprezintă *metoda formală*, preluarea formală a unor idei critice verificate deja, cum e cea călinesciană a disociațiilor. E de ajuns să-l citim săptămânal în «România literară» pe Al. Piru ca să ne dăm seama de formalismul disociațiilor sale, camuflat în spatele avalanșei de date istorice literare. La Al. Piru nu e vorba de o recreere metodologică a textului sau de vreo relaționare, ci de o pură descriere a lui, astfel încât «disociația» în sine nici nu există, ci e mai degrabă o calchiere a textului (vezi studiul *Marino și Gongora* sau comentariul la volumul *Versuri* de Emil Botta, «România literară», nr. 15/ 1971). O astfel de critică refuză să vadă actul cultural ca parte integrantă într-o devenire continuă, idee cu adevărat perenă expusă de Călinescu însuși”. (Doru Mielcescu) □ Andrei Corbea semnalează o „*curioasă autoabsolutizare* a criticii, spre plâsmuirea unui statut propriu” (după cum remarcase inițial și Mircea Tomuș, în primul număr al noii serii din „Steaua”): „Situția e dăunătoare în mare măsură, dată fiind evadarea forțată a criticului din poziția cititorului obișnuit: nu el se întemeiază pe text, ci textul depinde de judecățile sale, imuabile, cărora trebuie să li se adapteze. Asistăm la o adevărată goană după principii și criterii în apreciere. [...] Se ajunge așadar la un fals impresionism, unde bunul plac e mascat de severe și pretențioase principii. [...] A nu fi dogmatic în critică, a nu susține doar teze, nu este totuna cu a fi facil, cu a migra de la un criteriu la altul.

Asistăm, din păcate, la situații când un critic, schimbând criteriile antinomice, le aplică la fel de dogmatic și de excesiv. E. Lovinescu și G. Ibrăileanu și-au opus adevărate sisteme critice și totuși fiecare s-a arătat comprehensiv față de celălalt. Astăzi s-ar indica păstrarea aceleiași măsuri de aur și respect la critici ca Paul Georgescu sau I. Negoieșcu, care au urmat-o fiecare după criteriile sale critice. Flexibilitatea excesivă și în ultima instanță interesantă, puțin snoabă, generează confuzia, care repugnă cititorului obișnuit. Nicolae Breban, laudat în «România literară» și contestat la «Săptămâna», Eugen Barbu, în situația inversă: iată doar un aspect al Scyllei și Carybdei de care se tot lovește corabia criticii noastre. Mână în mână merg prețiozitatea ininteligibilă a unui Al. Protopopescu și banalitatea unui I.D. Zamfirescu (în discuția despre *Păsările* lui Ivasiuc la «România literară»), completând tabloul falsului impresionism, unde eclecticismul de criterii și principii și maxime a împins-o”.

22 iulie

• [„Munca”, nr. 7365] În pagina intitulată *150 de ani de la nașterea Bardului de la Mircești*, H. Zalis publică *Actualitatea lui Alecsandri*: „Ca scriitor angajat, Vasile Alecsandri știa că flacăra romantică a geniului eminescian nu o va stinge pe a lui și că, dimpotrivă, vor arde amândouă, de-a pururi alimentate de aceeași dragoste pentru patrie și pentru popor. Literatura marelui și multilateralului artist, plină de optimism și respirând sete de înnoire, se bucură astăzi de ecoul pe care îl merită”. □ Sunt trecute în revistă, cu titlul *Alte manifestări, diverse expoziții și evenimente dedicate lui V. Alecsandri în București și în provincie*.

• [„România liberă”, nr. 8318] Eugen Barbu scrie un articol în care descrie, „metaforic”, *Uzina* : „Mi se pare că Malraux spunea undeva că uzina e catedrala; subînțeles, locul unde energia spirituală este dominantă”. □ Sub titlul *Cartea pe care o dorim. Anchetă printre cei ce citesc și răspîndesc cartea*, Boris Buzilă publică dialoguri cu „lucrători cu cartea”, pornind de la „amplul program de educație comunistă” elaborat de Nicolae Ceaușescu, ce a formulat „critici pe deplin întemeiate la adresa lipsurilor manifestate” în domeniul editorial. Răspund librari (Gh. Predescu, director comercial la Centrul de librărie din București: „Ceea ce le-a scăpat uneori din vedere este promovarea cu mai mare fermitate și consecvență a acelei literaturi care să contribuie la formarea cititorilor în spiritul ideologiei, al eticii noastre comuniste”), bibliotecari, reprezentanți în diversitate ai organelor de difuzare a cărții, cititori, opiniile exprimate vizând, în linii mari, consolidarea „unei literaturi romantice a luptei revoluționare”, scriitorii trebuind „să fie receptivi la ceea ce se petrece aici și acum”.

• [„Scântea”, nr. 8854] Sub semnătura Smarandei Oțeanu, Dumitru Avarian și Constantin Rasvan apare discuția pe tema *Cântecul patriotic – forță revoluționară, largă răspîndire!*, discuția care „tinde să releve tocmai aspecte-

le actuale, concrete, ale procesului de creație a cântecului patriotic”. ■ Natalia Stancu publică în „*Poetul care cântă a patriei mărire*” un comentariu pe marginea spectacolului omagial Vasile Alecsandri, un recital „prezentat sub egida Comitetului de Radiodifuziune și Televiziune și a Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă” concluzionând „Spectacole de acest fel, cu puternic mesaj patriotic, educativ sunt de dorit să apară cu o mai mare frecvență în programele televiziunii”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6898] C. Stănescu prezintă volumul postum de poezii al lui Miron Radu Paraschivescu, *Ultimele* (C.R., prefață de Marin Preda), carte care ilustrează o profundă „vocație: de a cânta formele extreme, fără nicio pată, ale vieții”.

● [„**Albina**”, nr. 29] Vlaicu Bârna semnează, pe prima pagină, poezia *Închinare patriei*. ■ Emil Iordăchescu, directorul Direcției așezămintelor culturale din C.S.C.A. prezintă *Un măreț program de acțiune*: „Amplul program de măsuri privind dezvoltarea conștiinței socialiste, revoluționare a întregului popor, cuprins în propunerile și în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost primit de întregul colectiv cultural, de toți cei care muncesc pe tărâmul acțiunii cultural-educative de masă, cu o unanimă și însuflețită adeziune. În aceste măsuri noi vedem o nouă expresie a grijii constante a conducerii partidului pentru dezvoltarea sănătoasă, în spirit partinic a activității de creație artistică și cultural-educativă, un program de acțiune limpede și unitar pentru întregul front al ideologiei și culturii. [...] În liniile sale mari acest program vizează întărirea la toate nivele a grijii față de orientarea și conținutul ideologic și politic al manifestărilor culturale de masă, o cuprindere echilibrată, a diferitelor laturi ale educației – politică, economică, cetățenească, științifică-ateistă, artistică – cu accent prioritar asupra finalităților etice, o preocupare sporită pentru generalizarea și consolidarea modalităților de muncă politico-educativă a căror eficacitate a fost confirmată de experiență, o concepție încheată asupra reciclării și perfecționării cadrelor care să garanteze în perspectivă stabilitatea și pregătirea lor politică și profesională corespunzătoare”. ■ Pasișându-l pe Argezi, Ion Bănuță semnează *Cântare omului*: „Omul! Da, el a născocit dintr-o necesitate absolută cuvântul *Libertate*, și, – în veci slavă fie-i! fiindcă el a cinstit acest magnific cuvânt, nu o dată, cu prețul vieții lui. Poate că de aici să se fi născut acea zeiță a poeziei, acel fluid care și-a rispit metaforele de vis în sensibilitatea noastră mereu proaspătă și vie. Poate că de aceea poezii s-au angajat față de ei înșiși, de conștiința lor, să slăvească Omul, omul și faptele lui! Poate că de aceea poetul îl cântă pe secerătorul din vară, pe minerul din Infern, ori pe măturătorul din lume care eliberează Calea Victoriei de praf ș.a.m.d”. ■ Baruțu T. Argezi scrie despre *Educație, cultură, responsabilitate*: „În evoluția continuă a societății noastre multilateral dezvoltată, cultura oamenilor de toate vârstele și de toate profesiile joacă unul din cel mai importante roluri. Sume considerabile sunt alocate anual pentru difuzarea cul-

turii în rândul maselor, atât în orașe cât și în satele și comunele țării. De la editurile care tipăresc anual mii de titluri până la prelegerile, convorbirile ori spectacolele de la casele de cultură sau căminele culturale, de la expozițiile de artă la obiectele de uz gospodăresc, de la construcțiile noi până la calitatea superioară a îmbrăcăminteii, o notă comună unește și definește o linie ascendentă: conținutul culturii socialiste”. ■ Apare nota nesemnată *Instalarea noului președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă*: „Vineri dimineața a avut loc ședința de instalare a tovarășului Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., în funcția de președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. La ședință au luat parte membri ai Consiliului Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă – președinți ai uniunilor de creație, membri ai conducerii unor ministere, instituții de știință, artă și cultură, organizații de masă și obștești, personalități ale vieții noastre științifice, culturale și artistice, precum și cadre cu munci de răspundere din C.S.C.A. [...] Tovarășul Dumitru Popescu a asigurat Comitetul Central al partidului, personal pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, că lucrătorii Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă vor munci cu răspundere pentru a aduce la îndeplinire sarcinile mari ce le-au fost încredințate, că vor acționa consecvent pentru întărirea spiritului partinic, revoluționar în întreaga activitate cultural-artistică, pentru transpunerea în viață a programului amplu de măsuri trasat prin expunerea secretarului general al partidului. Vicepreședinți ai Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă sunt tovarășii Dumitru Ghișe, Ion Brad, Ion Dodu Bălan și Ion Jinga”. ■ V. Alecsandri este sărbătorit și în acest număr, prin poezia care îi poartă numele, semnată de Victor Tulbure, și articolul lui George Muntean, *Patriotismul lui Alecsandri*: „Patriotismul său lichid și ardent îi marchează astfel întreaga personalitate, structurându-i ființa intimă, determinându-i întreaga activitate și nemurindu-i opera, pe care n-o putem înțelege în întregimea ei în afara activității sale cetățenești și patriotice”.

• [**„România literară”, nr. 30**] Numărul se deschide cu textul *Cântăreți și arhitecți ai Cetății* de Gheorghe Tomozei: „Recenta Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative se bucură de un profund ecou printre oamenii scrisului, astfel încât ne simțim obligați să procedăm la o reconsiderare a ritmului de muncă în toate domeniile culturii, la o mai sigură înscriere în prezent a elanurilor noastre. [...] Militez așadar la o întoarcere a presei literar-culturale la... profilul ei clasic, reabilitând tipul *făcătorului de gazetă*, personaj robit «foii» pe care o slujește cum, cândva se robea unei munci la fel de anevoioase domnul redactor Mihai Eminescu, cel care nu abandona truda la gazetă în vederea unor lungi «concedii de creație» ori în vederea unei posibile «căftăniri». La toate acestea m-am gândit citind îndemnurile Secretarului general al Partidului și cred că suntem prea puternici și prea bogați (sufletește) pentru a putea ceda în fața dificultăților de parcurs; ne păs-

trăm în mijlocul națiunii noastre socialiste misiunea de cântăreți dar și de *arhitecți*, ai Cetății, ai luminii...”. ■ Scurte informații despre diferite evenimente organizate sub titlul *Omagiu lui Alecsandri*, prin care s-a comemorat 150 de ani de la nașterea scriitorului, la București și la Iași, apar cu menționarea că „manifestări omagiale au avut loc și în alte orașe precum și la Casele de cultură din Capitală”. □ „În prezența tovarășilor Manea Mănescu, Dumitru Popa, Miron Constantinescu, Miu Dobrescu, Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, a numeroase personalități ale vieții culturale – academicieni, scriitori și critici literari – precum și a numeroși oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, studenți și elevi, sâmbătă, 17 iulie, a avut loc în sala Ateului Român, sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice și a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, o sesiune științifică consacrată aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri. □ Comunicările au fost susținute de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor (*Poezia lui Alecsandri*), prof. dr. doc. Ion Zamfirescu de la Universitatea București (*Teatrul lui Alecsandri*), prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice (*Proza lui Alecsandri*), prof. univ. George Ivașcu, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice (*Alecsandri – militant politic*). Cuvântul de închidere a fost rostit de prof. univ. Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice. □ Cu prilejul sărbătoririi a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, joi 15 iulie, la Teatrul Național din Iași a fost prezentat un spectacol omagial: *Momente de teatru românesc*. [...] □ Tot la Iași, la Biblioteca centrală universitară a fost deschisă o expoziție omagială cuprinzând ediții princeps rare ale operelor lui Alecsandri printre care *Piatra în casă* din 1847 și *Doine și lăcrămioare* din 1862. Sunt expuse, de asemenea, ediții recente ale operelor marelui scriitor, precum și traduceri din limbi străine. [...] □ Marți, 20 iulie, Radioteleviziunea Română și Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă au organizat în sala de concerte din strada Nufierilor recitalul literar-muzical *Poetul care cântă a patriei mărire* dedicat sărbătoririi a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri”. ■ De la Al. Raicu aflăm de proiecte literare ale lui Aurel Rău: “– *Personal ce oferiți în volum anul acesta, cititorilor?* – Mi-a apărut în editura Dacia o carte *Turn cu ceas*, unde sunt adunate 44 de poeme. Sunt niște pagini care înseamnă pentru mine foarte mult, marcând, cred, un studiu diferit al poeziei pe care o scriu, cuvintele, cum sper să se vadă, fiind mai mult decât simple mijloace de transmitere. Neîncetând să fie emoție, poezia e și bucurie a cuvântului. La editura Univers într-o frumoasă prezentare grafică, cu câteva planșe în culori, îmi va apare, de asemenea o carte: traducerea operei lui Constantin Kavafis, mort în 1933, care, după părerea mea, urcă pe unul din primele zece locuri ale ierarhiei mondiale din veacul XX. – *Și în curs de elaborare?* – Cărți de articole și eseuri. Una dezbate fenomenul poetic contemporan și va cuprin-

de pe câțiva mari lirici străini. Alta, fenomene de artă și creativitate românească. Sper să încep odată și un fel de jurnal de călătorie în Grecia, țară legată prin atâtea fire de cultura și istoria noastră. Ar fi o carte unde condeii s-ar mișca între antichitate și bizantism, între peisajul și arta Eladei...". ■ Șerban Cioculescu ia atitudine față de noua poezie în articolul *Către poezia vremii noastre*: „Este cazul să nu se mai facă uz de asemenea vechi recuzite ale existențialismului, ca poeții să se trezească la viață, să se integreze ritmului de construcție și de creație, caracteristic culturii noastre și vremurilor istorice pe care le trăim, redevinind, ca și marii lor înaintași, glasurile inimii și ale timpului”. ■ Tot critic se pronunță și Georgeta Horodincă, în *Reflecții profane despre artă și filosofie*: „Există actualmente, în special în Occident, un interes nemăsurat pentru curente care reneagă tradițiile esteticii ca știință umanistă și reclamă în cercetarea fenomenului artistic o răceală programatică, aceeași detașare cu care omul de știință cercetează natura unui virus sau stabilește exactitatea unei formule chimice. Orice participare afectivă este considerată drept o derogare de la exigențele spiritului științific, drept o slăbiciune «umanistă», care propune o interpretare subiectivă a operei de artă în locul unei constatări rigurose exacte a calităților ei estetice. Multe asemenea încercări pozitiviste, pe care le-am urmărit cu o vie curiozitate, ajung pe o cale savantă la constatări de bun simț pe care un critic cu puțină intuiție le poate face și fără o pregătire matematică, cibernetică, lingvistică sau etnografică atât de aprofundată. [...] Ceea ce a trăit și a gândit artistul în opera sa și prin opera sa ne dă măsura unei tensiuni formidabile între om și istorie, tensiunea care se revarsă într-o imensă lavă incandescentă pe care o numim emoție estetică. Nu, poezia nu se face cu cuvinte, ci cu obsesii. Iar critica literară trebuie să țină neapărat seama de acest lucru”. ■ Petru Popescu scrie despre volumul *Pentru oamenii acestui pământ* de Zaharia Stancu: „Mari scriitori români și străini se reliefează fie prin judecăți intelectuale, fie prin amănunte trăite, epoci și doctrine prind viață într-o trăsătură de condei. Pagini de-a dreptul fermecătoare, care pun o întrebare gravă. Această întrebare gravă sună astfel: când citim memoriile politice și literare ale lui Zaharia Stancu, detaliate, monumentale, senzaționale, căci viața autorului e plină de momente unice, când găsim în ele cheia unor epoci pe care cei mai tineri nu le-au apucat? Viața lui Zaharia Stancu îl obligă la acest act suprem, sincer, clarvăzător, la o adevărată ctitorie în conștiință. Ar fi lucrul cel mai util, mai cu seamă pentru publicul tânăr – de care știm că Zaharia Stancu se preocupă – și cu atât mai mult pentru artiștii tineri, în a căror conștiință literară unele concepte sunt destul de șubrede, tocmai pentru că nu au trăit timpurile de la care decurg aceste concepte. [...] E ceea ce îi cerem iar lui Zaharia Stancu – i-am cerut și în alte dăți – ca unui patriarh. Oare patriarh și patrie au aceeași sursă etimologică? Scriind *Pentru oamenii acestui pământ*, Zaharia Stancu își încheie volumul cu un text intitulat *Patria*”. ■ Pornind de la volumul *Mierla și apostolul* de Sütő András, Galfalvi Zsolt își intitulează ade-

ziunea politică sub titlul *Scris și datorie*: „Mi-am reamintit de cartea lui Sütö datorită acelor idei pe care le-au sugerat propunerile Secretarului general al partidului nostru cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice precum și Cuvântarea rostită la ședința de lucru cu activiștii de partid din acest sector. Aceste îndrumări mobilizatoare, de importanță capitală, privesc nemijlocit și activitatea de creație literară și artistică, îndemnându-ne să ne gândim cu profunzime ce însemnătate are pentru noi, pentru literatură, datoria. [...] Societatea așteaptă de la noi o literatură și o artă care, în felul ei specific, variat, multilateral, ia naștere din realitățile noastre, din adevărurile socialiste de zi cu zi, o literatură care ne ajută să trăim, să credem, să avem încredere și să transformăm, să îndrumăm lumea sub semnul înaltelor obiective ale întregului popor”. ■ Paul Georgescu prezintă volumul *Dialectica și estetica* de Ion Ianoși: „Fertilă în sugestii, deschisă spre probleme acute și controversate, ea reprezintă o contribuție adesea personală, totdeauna sobră și judicioasă într-un domeniu deosebit de dificil, al confluenței artei cu filosofia. Prima calitate a lucrării lui Ion Ianoși, mi se pare poziția categoric marxist-leninistă a esteticianului. [...] Eu nu m-am ocupat decât de primele două capitole – din zece. Dar densitatea de idei a volumului, importanța și complexitatea problemelor depășesc cadrul unui articol. Poziția autorului, fertilitatea unor sugestii inedite ce ca această carte de valoare să fie analizată amplu. Merită!”. ■ Mircea Iorgulescu desființează, la cronică literară, volumul *Canapeaua cu pisici* de Adrian Beldeanu: „Carte vizând epatarea cu orice preț, *Canapeaua cu pisici* se remarcă prin prețiozitatea agramată a autorului, doveditoare, în ultimă instanță, de impostură. În dorința de a da textului un aer de intelectualitate, Adrian Beldeanu își obligă personajele la eforturi care depășesc, de fapt, puterile autorului însuși”. Citând o recenzie favorabilă, semnată de Eugen Barbu, M. Iorgulescu adaugă: „Nu doar pentru că între textul lui Adrian Beldeanu și romanele de tinerete ale lui Giraudoux (*Simon le Pathétique, Suzanne et le Pacifique, Siegfried et le Limousine, Eglantine*) nu există nicio legătură ne surprinde neplăcut acest text, ci și pentru că generoasa recomandare – excelent pașaport editorial, de altminteri – aparține lui Eugen Barbu. Frazele caritabile ale lui Eugen Barbu sunt profund nedumeritoare, deoarece textul cărții lui Adrian Beldeanu nu le oferă nicio acoperire. Mai mult decât atât, acest adevărat bilet de liberă trecere prin filtrele editoriale – datorită prestigiului celui care îl semnează – se află într-o evidentă contradicție cu spiritul opiniilor lui Eugen Barbu despre literatura autorilor tineri, opinii expuse cu aproape două luni în urmă fără niciun echivoc:” urmează un citat preluat din *Colocviu critic – Opera durabilă*, Ed. Eminescu, 1971, p. 42-43, pentru a continua cu următoarele: „Că s-au scris și au fost editate lucrări de acest fel, nu încape vreo îndoială; pseudo-romanul lui Adrian Beldeanu și alte asemenea produse subliterate, pe care le-am comentat, cu atitudinea cuvenită, de câte ori am avut prilejul, constituie o dovadă convingătoare în acest sens. Ceea ce i se

poate reproșa lui Eugen Barbu este însă absolutizarea, condamnarea în bloc, fără preocupare de nuanțe, deoarece publicarea unui mare număr de veleitari nu înseamnă, automat, că au dispărut talentele autentice, mai ales că un fenomen remarcabil, petrecut în ultimii ani, l-a constituit apariția unor scriitori foarte înzestrați. Problema ține în primul rând de larghețea nepermisă a editurilor, de labilitatea criteriilor și de lipsa de fermitate și intransigență în fața influențelor de tot felul. Este, apoi, rândul criticii să-și îndeplinească rosturile firești, operând o justă discernere a valorilor de nonvalori, fără clătinări conjuncturale de principii; inconsecvența punctelor de vedere nu are, în fond, alt înțeles decât lipsa unui autentic punct de vedere. Sub acest aspect, fluctuația între exigență și filantropie nu poate fi decât regretabilă și dăunătoare, mai ales că în ecuație intră atunci, inevitabil, și atitudinile unilaterale, simplificatoare, adică însoțitorii dintotdeauna ai instabilității de principii”. ■ Adrian Marino scrie despre *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga în *Etica memoriei*: „Dimensiunea etică a romanului este deci evidentă: drama subită declanșează un întreg și foarte grav examen moral. Laurențiu Fulga știe să-l conducă în adâncime, lucid și neconvențional, uneori, poate, prea febril și sacadat. Romancierul scrie cu acest prilej bune pagini de analiză a crispării și răvășirii sufletești, a derutei și motivărilor interioare, în regim de mare tensiune. O anume doză de incoerență, de introspecție spontană, desfășurată prin asociații, în cele mai neașteptate direcții, era nu mai puțin inevitabilă și ea apare din abundență. Stilul, cam abstract, totdeauna analitic și intelectual, face ca «scriitura» și lectura să nu aibă peste tot chiar aceeași expresivitate și înlesnire. De altfel, *Moartea lui Orfeu* trece mult dincolo de simplă «literatură»”. ■ Al. Piru comentează un *Alt proiect de istorie a literaturii române*: „După mult discutatul proiect de istorie a literaturii române de I. Negoitescu, rămas până azi, deși, să recunoaștem, n-a trecut mult timp de la lansare, neînfăptuit, iată încă unul la fel de impetuos, ba chiar mai ambițios, proiectul lui Paul Anghel, *O istorie posibilă a literaturii române (Preambul. Explicație metodologică)*, publicat în Biblioteca Argeș sub îngrijirea lui Gheorghe Tomozei. Ca și în cazul precedent, nu ezit să-mi exprim de la început, și de data aceasta, îndoiala în privința realizării proiectului, în ciuda faptului că avem acum nu o simplă tablă de materii, ci o introducere cu caracter teoretic de peste 30 de pagini. [...] Simplificând limbajul cam prolix și pseudoerudit al lui Paul Anghel, metoda sa, posibilă într-un eseu, dar imposibilă într-o istorie a literaturii, descinde din structuralism. Nu va ține seama de timp în stabilirea valorilor, decât în înțelesul de competiție a scriitorului cu timpul său, pe care urmează să-l transgreseze, năzuind la permanență, va examina nu opere, ci structuri independente, pe deasupra determinărilor de timp, spațiu, tradiție sau influențe”. ■ *Ochiul magic*. □ *O antologie a poeziei românești*: „Cunoscutul cercetător și editor eminescian, neobosit animator al răspândirii literaturii române peste hotare, Mihail Steriade, stabilit de mult timp la Bruxelles, a publicat de curând în Editura Soveja un volum intitulat

Anthologie inachevée de la poésie roumaine, [...]. Lucrarea cuprinde versuri ale poezilor români clasici și contemporani, precum și creații lirice ale unor tineri elevi și studenți cu rezultate promițătoare pe acest tărâm”. □ „*Viața românească*”, nr. 6: „Vii și la obiect, unele note critice. De aceleași fluctuații în aprecieri, ca și în numerele anterioare, suferă sectoarele numite *Pe marginea cărților* și, în continuare, ca și cum ar fi vorba de cu totul altceva: *Cărți*. Ar fi bine ca aceste comentarii la cartea de astăzi să fie încredințate unor semnături ceva mai constante, unor critici profesioniști, capabili să aplice peste tot un criteriu, pe cât posibil, unitar”. □ *Mărturii literare*: „Ultimul număr al revistei «Luceafărul» publică o succesiune de «mărturii literare inspirate de grâul și pâinea țării și dedicate țăranului român de astăzi». Câteva dintre ele ni s-au părut fericit inspirate”. □ *Cronica de trei secunde*: „Arta gazetăriei? Un fapt se cere, întâi de toate, observat în starea lui directă, brută. Apoi, înscris într-o ordine a referințelor (raportare la istorie, asocieri pe filiera culturii, a dezvoltării civilizației, proiecții ale fanteziei), faptul poate dezveli brusc natura lui senzațională. Din *cronica de trei secunde*, pe care o semnează de mai mulți ani în «Flacăra», Radu Cosașu are toate șansele să alcătuiască un micro-caleidoscop al epocii, viu, fremătător, palpitant, imprevizibil, de excelentă alură publicistică”. □ *Ponderea actului critic*: „De mai multă vreme, cronica literară din revista «Tribuna» este susținută, cu gust sigur, obiectivitate și pondere a gestului critic de Victor Felea, el însuși temperament liric, îndemnat, dacă luăm în considerare fie și numai criteriul frecvenței, mai ales către comentariul de poezie. [...] Judecățile de valoare ale lui Victor Felea vizează astfel, programatic, mai puțin momentul, accidentalul și mai mult continuitatea, ansamblul”. □ *Scurt îndreptar*: „Pentru confecționarea unui roman «snob». Recuzită necesară: un mediu insolit, nume bizare, atmosferă stranie, intrigă încâlcită și la intervale... o doză de vulgaritate. De ce? Intrarea în vulgar printr-un atentat la pudoare va trezi la timp cititorul din amorțire. [...] S-a scris acest roman: Da. El a fost și tipărit. Titlul: *Suplinitor*. Autor: Valentin Berbecaru. Știm, am înțeles până la urmă, că intenția autorului era să divulge vidul unei situații ide mimetism, de pierdere a autenticității prin travestiri țipătoare, prin impostură intelectuală”. ■ Scriind despre prozatorul Alecsandri, Nicolae Manolescu își intitulează articolul *Ingenuitatea prozei*: „Desigur, lipsită de adâncime și de gravitate proza lui merită atenție în latura culorii verbale, a pitorescului, a ironiei și a umorului, care, nu o dată, servesc drept instrumente pentru satira morală și socială. Satira lui Alecsandri pare veselă, dar e, adesea, mușcătoare”. ■ Și Leonid Dimov scrie despre acest scriitor, în *Farmecul lui Alecsandri*. ■ Al. Săndulescu îl prezintă pe *Vasile Alecsandri, călător*. ■ Dan Cristea revine la *Cărțile săptămânii* cu noi recenzii la volume de poezie: □ *Ascunsa vulnerare* de Mira Preda, Ed. Eminescu: „Procedarea autoarei este în genere corectă atât în ce privește regulile prozodice, cât și în privința materiei poeziilor: trebuind a fi statică, ea trebuie, totodată, să evoce într-un anumit fel clasicitatea. Sonetele se

umplu astfel de o spumă arheologică, precum niște cupe de șampanie, trimitându-și din vers în vers esența ușoară a mitologicelelor. Din amfore, marmori, efigii și statui se ridică doar un iz alchimic, dar nu e nevoie de multă descompunere pentru a vedea că el e de tăria apei curate. Versurile au sunet, le lipsește însă cu desăvârșire culoarea”. □ *Tabla de oricalc* de Victor Kernbach, Albatros: „În fond, nici nu e atât de surprinzător cum pare și, exagerând puțin, versurile lui Victor Kernbach ar fi în stare să ofere demonstrații pentru un curs de poezie. Demonstrația e îndeobște știută: poezia nu-i nici filosofie, nici știință, deși se poate prevala de deducțiile lor. Cu idei de anvergură poetică, dar tratate în spirit scientist, rezultatele sunt de tot comune”. □ *Sărbătorile* de Gabriel Vlad, Ed. Litera: „În realitate, *Sărbătorile* lui Gabriel Vlad sunt decepții în lanț pentru eventualul cititor. Mă rog, dacă mai există cineva dispus să parcurgă producțiile Editurii Litera”. ■ Nicolae Balotă recenzează volume de proză: □ *Destinul cuvintelor* de Constantin Țoiu: „O carte construită din fragmente, aparent disperate și totuși atât de unitară, care te subjugă, pe care n-o lași din mână până când nu ajungi la sfârșitul ei, de parcă ar fi un roman palpitant. Și este, de fapt, un roman al ideilor sau, mai exact – specie eminentemente modernă – o vastă țesătură eseistică în care întâlnești aproape tot ce intră, în zilele noastre, în alcătuirea unui edificiu romanesc; multe date concrete, analize, ficțiuni, explorarea unor tărâmurii diverse, meditații. Și, mai presus de orice, prezența unui *ochi*, ochiul văzătorului”. □ *Timp eroic*: „Editura Junimea a cuprins într-un frumos volum câteva texte ale unor scriitori și publiciști, memorări ale unui trecut de luptă și nădejde, precum și incursiuni într-o actualitate nu mai puțin energică. *Timp eroic*, cartea publicată la Iași, nu este un album sentimental, deși patosul, autenticul patos al strădaniei umane, umple paginile sale, nu este o lucrare «beletristică», ci o *carte de învățătură*”. □ *Dincolo de aproape* de Constantin Georgescu: „Cartea abundă în clișee ale literaturii ieftine și în vulgarități de expresie”. ■ M. Ungheanu se ocupă de noile apariții din domeniul criticii. □ *Istoria pentru începutul românilor în Dacia* de Petru Maior: „Într-un moment în care multe edituri retipăresc cu ușurință cărți a căror vogă e doar cea a literaturii de ieftin consum, pasiunea pentru scriitorii *Școlii ardelene* e un semn de autentică prețuire a tradiției”. □ *Râde Aristofan, plânge Horațiu* de Adrian Rădulescu: „Deși o carte de popularizare, scrierea lui Adrian Rădulescu are meritul de a nu fi o pasivă rezumare de idei, ci de a se constitui într-o vie, pe alocuri, dezbatere polemică. Una din ideile prețioase ale cărții e aceea a unei estetici ce nu dă norme desprinse de realitatea experienței artistice, ci se pronunță doar după o adâncită cunoaștere a realităților artistice”. ■ Sorin Titel se ocupă de „*Love story*” sau *spiritul literaturii mediocre*: „Lipsită de spontaneitate, această carte, care narează dragostea dintre o fată săracă și un băiat bogat, nu propune cititorului decât un roman știut de dinainte, mult mai bine scris de alții, iată de ce rețeta, în ciuda abilității autorului, despre care aminteam mai sus, e ușor depis-

tabilă”. ■ Mihai Drișcu semnează un necrolog la despărțirea de *M.H. Maxy*: „Dincolo de aceste rânduri cu multe date – ale unei activități artistice de cel puțin 55 de ani – rămâne amintirea unui om. Cu câteva luni în urmă i-am luat un interviu. Semnele bolii nu-i modificaseră plăcerea de a discuta despre artă: aceeași pasiune și tinerețe spirituală, aceeași vervă ironică – și autoironică – aceeași exprimare francă a prieteniiilor și a inamicității, aceeași cunoaștere a artei «la zi» căreia îi diagnostică, în trecut, antecedentele”. □ Nicolae Mareș traduce din lirica poloneză: Tadeusz Rozewicz, Jaroslaw Iwaszkiewicz, Leopold Staff, Antoni Slonimski, Wislawa Szymborska, Adam Wazyk, Jan Brzekowski, Jerzy Ficowski. ■ Din *Ce e nou în cultura cubaneză* se desprind. □ *Memorial de călătorie* de Edgar Papu, text în care sunt prezentați *Cățiva pictori; Parcul de cultură V.I. Lenin; Casa de las Americas și Cultul lui Marti*. □ În traducerea lui Aurel Covaci apar poezii de Fayad Jamis, Eliseo Diego, Luis Marré, Alberto Rocasolano, Fina Garcia Marruz, Felix Pita Rodriguez și Raul Rivero. □ Tot în traducerea lui Aurel Covaci sunt oferite spre lectură două proze scurte, *Sabine și Erau doi* de Hugo China. ■ În traducerea Luminiței Coler citim *Hölderlin – poet politic*: „Extrăgând referințe prețioase din unele cercetări de critică aplicată recente, articolul lui Pierre Bertaux din «Le Nouvel Observateur» propune un punct de vedere sintetic inedit asupra destinului uman și literar al unuia dintre cei mai mari lirici ai lumii. Articolul stârnește interes prin semnificația pe care o acordă, cu criterii științifice riguroase, determinărilor social-istorice ale creației, rolului major al opțiunii politice în artă. Dacă se observă, într-o măsură, o înclinație spre unilateralizare, ea se explică, probabil, prin caracterul polemic al tezelor susținute”.

● [„Tribuna”, nr. 29] Numărul dedicat împlinirii a 150 de ani de la nașterea poetului Vasile Alecsandri îl redă pe acesta în multitudinea valențelor sale artistice. Ștefan Pascu îl surprinde pe *Bardul de la Mircești* în ipostaza de poet patriot. Puțini știu că poezia *Hora Unirii* este rezultatul unei activități naționale îndelungate, inspirată din poezii mai vechi. Avântul patriotic este mobilizat cu prilejul dezrobirii țiganilor, al revoluției de la 1848. Prezența sa la adunarea de pe Câmpia Libertății alături de Alecu Russo, Costache Negri, Alexandru Ioan Cuza este sursă de inspirație pentru poezia *15 mai* simbol al dorinței de unitate a românilor. De asemenea lupta sa pentru idealul unirii se materializează prin conducerea revistei *Dacia Literară*. □ Mircea Zăciu scrie că există „o memorie” poetică Alecsandri la care ne întoarcem de fiecare dată, alături de proză, memorialistică (*Din istoria misiilor mele diplomatice*). □ Al. Matei reflectează la Alecsandri și Transilvania: „Alte elemente importante care, s-a dovedit, vor contribui în mod efectiv la creșterea vertiginoasă a prestigiului marelui poet în conștiința maselor de români din Transilvania au fost Războiul pentru Independență și premiera după un an, a *Cântecului gintei latine*. Victoriile obținute de armatele române în cu un dușman bătăliile de veacuri au stâr-

nit în toate colțurile Transilvaniei valuri de entuziasm și speranțe”. □ Mircea Vaida în articolul *Alecsandri interpretat de Eminescu* ne prezintă imaginea acestuia de „încoronat al muzelor” în poezia *Epigonii*. Intuiția eminesciană vizează inspirația folclorică a lui Alecsandri, doina și balada fiind speciile pre-dilecte: „specificul reveriilor lui Alecsandri izvorăsc din doină”. Cu privire la poezia de factură patriotică se afirmă că: „din rădăcinile folclorice ale lumii lui Alecsandri, din cultul naturii, din atitudinea sa de militant romantic, rezultă ca o concluzie firească a imaginilor sentimentul tradiției de patriotice, ceea ce Eminescu numește *dorul țării cei străbune*”. □ Într-un medalion alăturat apar câteva rânduri semnate de Titu Maiorescu cu referire la comparația între poeziile lui Eminescu și Alecsandri. Maiorescu afirmă că o asemenea încercare nu își are sensul întrucât poezia lui Alecsandri încarnează dorul și dragostea față de patrie și efortul său de a lua parte activ la împlinirea unui ideal național. □ În *Inscripții la Alecsandri*, Al. Căprariu relevă importanța activității politice și literare a poetului. Acesta a luat parte la marile evenimente ale vremii sale, *Unirea Principatelor*, *Războiul de Independență*, opera sa fiind prezentă de sentimentul viu al istoriei. De asemenea prin opera sa literară a participat la formarea limbii literare românești. După încetarea activității politice se întoarce la teatru, însă preocuparea pentru viața politică și socială rămâne prezentă sub masca comicului: *Surugiul*, *Barbu Lăutaru*, *Gură Cască politic*, *Paraponistul*, *Ion Păpușarul*, *Chirița în provincie*. Alecsandri ironizează demagogii anarhici, pedanții latinizanți, □ Ion Oarcăsu notează critica lui Ion Pillat referitoare la poezia marelui omagiat: „...sub aparența unei simplități liniare, poezia lui Alecsandri îmbină planul vieții și al visului”. □ Despre activitatea filologică a poetului scrie Pompiliu Dumitrașcu în articolul semnat *Alecsandri și limba română*. Activitatea sa a avut trei direcții: în domeniul ortografiei, vocabularului și gramaticii. Poetul a fost de acord cu adoptarea unor neologisme, însă repudia latinismele și neologismele forțate. În literatură a militat pentru un limbaj popular considerat expresiv, criticând latinismul, franțuzismele și pumnismul. □ *Despre poezia populară* a lui Alecsandri se exprimă Ion Șeuleanu. Perioada pașoptistă marcată de procese sociale progresiste și democratice a determinat un interes deosebit pentru tradiții și folclor, valori ale specificului unei nații. Semnificative în acest sens sunt cuvintele lui Nicolae Bălcescu: „O adunare dar a poeziilor și poveștilor ce se află în gura poporului este de trebuință. Noi cerem spre aceasta ajutorul tuturor ce locuind pe la țară pot mai cu lesnire a le culege și a ni le împărțăși”. Alecsandri, alături de Alecu Russo, s-a remarcat în calitate de culegător, cu dezideratul că literatura populară trebuie să stea la baza celei culte. □ Aceeași temă, *tradiția populară*, este dezbătută de Dumitru Pop. Importanța aportului său la cultura folclorică constă în însăși *acțiunea* ce întreprins-o în acel moment istoric, premergător Unirii Principatelor și în modul în care a prelucrat materialul folcloric din toate zonele locuite de români, în colaborare cu Anton Pann, Grigore Alexandrescu.

Doinele și baladele sale (*Poezii populare, Balade (Cântice bătrânești), Partea I, Iași 1852, Partea II, Iași 1853, colecția Poezii populare ale românilor, București, 1866*) reflectă prin conținutul lor relația dintre activitatea folclorică și evenimentele epocii. □ Activitatea politică și diplomatică a lui Vasile Alecsandri s-a remarcat într-un secol de evenimente marcante național. □ Articolul semnat de Camil Mureșan menționează activitatea diplomatică a poetului: este numit secretar de stat al afacerilor străine în noul guvern de la Moldova după *Convenția de la Paris (1858)*, ministru al afacerilor străine al Moldovei (1859), obținând recunoașterea domnitorului Al.I. Cuza din partea Franței, Anglei și Piemontului, apoi ministru de externe al Țării Românești în cabinetul lui I. Ghica, iar în ultimii ani de viață a fost ministru plenipotențiar al României la Paris. □ În *Etic și estetic în poezia lui Alecsandri*, Georgeta Antonescu afirmă că poetul este „unul din purtătorii de cuvânt cei mai autorizați ai spiritului etic românesc”. Creația sa este una angajată, are o misiune înălțătoare din care transpare un suflu patriotic. Ciclul *Pastelurilor (1867-1870)* cuprinde chintesența filosofiei optimiste și impresia de clasicitate care rămâne până astăzi. □ Din nou un articol despre angajarea socială intitulat *comandă socială și libertate de creație* în literatură, semnat de Dan Rebreanu, argumentează tema cu afirmațiile lui George Călinescu: „cred că asupra tuturor chestiunilor profesionale primează o calitate pe care trebuie să o dezvolte orice scriitor – și anume: a fi de folos poporului”. □ La rubrica de *cărți premiate* Mircea Popa prezintă volumul de istorie literară *Literatura română între 1900 - 1918* al profesorului Const. Ciopraga, comparabilă cu lucrările lui E. Lovinescu și G. Călinescu. Aurel Sasu recenzează un volum de poezii semnat Șt. Augustin Doinaș, *Alter Ego* (Ed. Eminescu, 1970) și unul de critică *Preromantismul românesc* de Mircea Angheliescu. □ În articolul *Activitate educativă – actualitate permanentă*, Octavian Fodor afirmă că modernismul nu aduce neapărat progresul, uneori inducând modele false. □ Articolul *Eram studenți..* redă evocările vieții de student din poemul președintelului Mao Tzedun, tradus de Al. Philippide ce stârnesc un val de amintiri legate politica chineză. Îl semnează Mihnea Gheorghiu. □ La rubrica *Peregrinul transilvan* Nicolae Balotă scrie despre lucrarea de referință a lui Romul Munteanu, *Literatura europeană în epoca luminilor*, desemnând-o drept o sinteză.

23 iulie

• [„România liberă”, nr. 8319] Prof. univ. Sorin Stati semnează articolul *Scriitorul și limba noastră*, notând că a aflat în cuvântarea „tovarășului” Nicolae Ceaușescu „o strălucită analiză a câtorva din problemele acute ale literaturii noastre de azi”. Scriitorii, „artiști ai poporului”, ar trebui să aibă, în viziunea lui Stati, grijă în privința accesibilității limbajului utilizat, astfel încât creația ce ar rezulta să fie pe înțelesul întregului popor, mai ales, pentru că, în anumite cazuri, într-un „Olimp lingvistic al creatorilor”, se remarcă

„neglijență, vulgaritate și obscuritate”. Acesta atrage, de asemenea, atenția și asupra programelor de învățământ „actuale” care „nu-i pregătesc pe studenți să devină, ca profesori, niște adevărați campioni”. □ Valeriu Râpeanu recenzează *Două volume de publicistică militantă*, respectiv *Pentru oamenii acestei pămînt* de Zaharia Stancu, „ce cuprinde articole, cuvîntări, interviuri publicate de scriitor în ultimul deceniu, adăugîndu-se deci mai vechilor culegeri din paginile presei dintre cele două războaie mondiale: *Cefe de taur* și *Sarea e dulce*”, și *Virstele timpului* de George Macovescu, lucrare ce sintetizează anecdotic patru decenii de publicistică. ■ În același număr, Ion Pavulescu prezintă *O carte valoroasă a istoriografiei românești contemporane, Marea conflagrație a secolului XX*. Volumul colectiv (Valter Roman și Gheorghe Zaharia, coordonatori) îi pare recenzentului a urma dezideratul (doar – n.n.) enunțat de Nicolae Ceaușescu („Istoria [...] trebuie să pornească de la analiza științifică a realității sociale, să înfățișeze faptele nu după dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criteriile de conjunctură, ci așa cum s-au petrecut ele, corespunzător adevărului vieții”). ■ Gr. Cronț semnează articolul *Un vechi document al dreptului românesc*, anunțând publicarea, la editura Academiei, a *Pravilei ritorului Lucaci* din 1581, „un monument al vechiului drept românesc” ce cuprinde „un valoros text literar al limbii române din secolul al XVI-lea”, coordonatorul ediției, I. Rizescu oferind „lingviștilor o impresionantă analiză privind grafia, fonetica, morfologia, sintaxa și lexicul acestei pravile”.

• [„Contemporanul”, nr. 30] În cadrul rubricii *Omagiu lui Alecsandri* semnează articole: M. Ungheanu, Nicolae Manolescu, Paul Anghel, Ion Roman, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Zamfirescu. □ M. Ungheanu se referă la *Originalitate și patriotism*: „Personalitatea unei culturi și a unei literaturi naționale e dată, pentru Ibrăileanu, de forța spiritului critic de capacitatea de discernământ a unei culturi prin reprezentanții ei de seamă. Cele mai semnificative gesturi ale lui Alecsandri sunt gesturile unui literat cu un desăvârșit spirit critic. Ne-o arată nu numai comediile”. □ Nicolae Manolescu descrie *Tinerețea clasicilor*: „Ne creăm clasicii după chipul și asemănarea noastră: ne definim prin ei. Ei constituie garanția noastră de continuitate și de durată. O literatură (prin absurd) fără clasici ar fi o literatură efemeră. [...] Alecsandri scrie înainte de Eminescu; îl citim după ce am citit pe Eminescu. Definiția curentă a clasicismului pune accentul pe vechimea lui: ar trebuie, dimpotrivă, să pună accentul pe contemporaneitate”. □ Paul Anghel analizează *Pastelurile*: „Impersonalitatea ține de clasic, iar Alecsandri este funciarmente un poet de structură clasică. Era tocmai momentul când Titu Maiorescu punea bazele esteticii sale, când se putea discuta despre valoarea în sine, despre forma în sine, despre sinele literaturii. Pastelurile lui Alecsandri soseau ca un argument. Literatura română se liniștise. Se putea naște Eminescu”. □ Despre *Alecsandri*

și valorile prozei românești scrie Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „De proza lui Alecsandri se leagă valori statornice ale operei sale. Călătorul acesta neobosit care a fost un neîntrecut causeur și anecdotist, a consemnat impresii, întâmplări, într-un stil care a evoluat în precizie și finețe după gustul clasicizant care coexistă în literatura noastră cu cel romantic. Ochiul său, cu neobișnuite acuități, a prins peste tot pitorescul, efectul de contrast și culoare și l-a exprimat mai cu seamă în cadrul realităților și peisajului românesc. În cea mai bună parte a operei sale, imaginile se întemeiază pe antiteze moderate, pe acumulări și enumerări fără exces, pe figuri de stil simple, firești, necăutate”.

□ Ion Brad omagiază *Bardul național*: „Cât e de semnificativ faptul că *Hora Unirii* difuzată în 1855, în timpul campaniei pentru realizarea unirii dintre Moldova și Muntenia, reia, adaptează și dezvoltă o poezie scrisă și publicată cu șapte ani înainte pentru românii transilvăneni! Și ce titlu de cinste pentru un poet care, cu șaptezeci de ani înainte de eliberarea Transilvaniei, îi chema la unire pe conaționalii săi de peste munți!” □ Ion Zamfirescu prezintă *Dramaturgul*: „Activitatea dramatică a lui V. Alecsandri, privită în totalitatea ei, se înscrie cu onoare și adevăr în registrele posterității. Omagiul pe care îl datorăm poetului se contopește într-un omagiu mai larg, convenit existenței românești ca atare, cu puterea ei de a naște oameni, de a înțelege sensurile dezvoltării noastre ca popor, de a rosti adevăruri ale vieții în limbajul artei și culturii”.

□ Referindu-se la imaginea de *Militant pentru libertate și unitate națională*, George Ivașcu conchide: „La 150 de ani de la nașterea lui, întregul popor român îl cinstește cu respect și admirație memoria. Prin opera lui literară ca și, deopotrivă, prin cea de slujitor direct al patriei, prin activitatea lui de revoluționar, de luptător neobosit pentru libertatea și unitatea națională [...] – Vasile Alecsandri a rămas gravat ca atare în conștiința tuturor generațiilor”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 33] În articolul polemic G. Călinescu – romancier, Marian Popa îl sancționează pe S. Damian, *criticul pulverizator* și al său volum dedicat – teoretic – operei *Divinului Critic*: „Un cariu roade coloana cioplită a unui pridvor de casă; el nu posedă nicio noțiune despre funcția acelei coloane și va fi incapabil să perceapă vreodată forma ei. Coloana, în definiția lui, este un mediu favorabil pentru a produce, în afară de alte materii, și oarecare cantitate de rumeguș. Spiritul mărunț aspirând să amănunțească o operă nu acționează altcumva: el nu e prin urmare un spirit fals, ci unul care falsifică mărunțind. El este un spirit mic și trebuie să recunoaștem că S. Damian este un extraordinar asemenea spirit, mai ales prin recenta abordare a prozei călinesciene. Spiritul său se singularizează prin incompetența intuirilor de ansamblu. De unde generalizările fragmentare, absolutizările subsidiarului (*Cartea nunții* devine «monografia familiei văzută ca instituție», același roman fiind unul al «evadărilor»; metoda cariajului se aplică și la *Scrimul negru/ Bietul Ioanide* care ar fi o *Iliada* bufă, peste alte 14 pagini află că *Bietul*

Ioanide e și un tratat despre moarte, văzut ca un spectacol instructiv etc.), cariul nu are nici metodă sau are una care ne scapă. Textul lui S. Damian este unul labirintic, de acumulări, de fapte similare tratate în capitole diferite și de capitole diferite care se suprapun, de operații statistice asupra evenimentelor, al căror scop pare a fi pur și simplu repovestirea cărților. Așadar, rumeguș.”

■ Romul Munteanu pune în dezbatere *Politica traducerilor*: „Marile capodopere ale literaturii universale sunt mijloace de instruire și educare și totodată de amuzament estetic specific. [...] În țara noastră, politica de deschidere culturală spre toate marile valori ale omenirii a creat premisele cele mai favorabile de cunoaștere a tuturor marilor capodopere din lume. Dar nu se poate trece cu vederea faptul că alături de scrierile cele mai reprezentative, clasice și moderne, au fost traduse numeroase cărți minore, dăunătoare pentru tineret, ca și pentru adulți. *Mitul rentabilității actului cultural*, fetișizat de unii cu orice preț, a dus la invadarea librăriilor cu unele scrieri facile, de amuzament minor, care propagă idei dubioase. De aceea, spiritul de răspundere, de selecție exigentă și explicare critică a mesajului unor cărți trebuie să funcționeze cu mai multă rigoare. Literatura este o forță socială, dar ea își atinge țelul numai atunci când slujește idealurile societății noastre”. □ Pe aceeași linie, R. Munteanu revine în nr. 38 din 27 august 1971 cu articolul *Marginalii la o poetică a traducerilor*.

24 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7367] Se anunță apariția, în Belgia, a unui *Număr special al revistei „Syntheses” dedicat Semicentenarului P.C.R.*

• [„**Cronica**”, nr. 30] Asemenea numărului precedent, și acesta urmărește două linii de forță: continuarea omagiului adus lui Vasile Alecsandri și reacțiile breslei scriitoricești „afată sub puternica impresie produsă de indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu”, cuprinse în Tezele din iulie. Astfel, revista se deschide cu editorialul redacțional intitulat *Cuvântul nostru scris – cuvânt al partidului*, în care, după o introducere eseistică despre valoarea generică a cuvântului scris, se ajunge la însemnătatea acestuia în societatea contemporană: „Dar noi, oamenii prezentului românesc, adăugăm noțiunii caracterele epocii socialiste pe care o trăim și pentru care muncim. [...] Poate că niciodată ponderea socială a cuvântului scris nu a fost atât de evidentă ca acum. În România, țară care a optat definitiv și fructuos pentru comunism, literalele trebuie să fie expresia curentă a acestei opțiuni. E vorba, în fond, de cea mai elevată dovadă de utilitate și de atribuție partinică. Este, în fond, vorba de sarcina pe care comunistul gazetar sau scriitor o are de îndeplinit în ambianța efervescentă a societății noastre. [...] Particularizând, presa literară trebuie să devină o tribună a frumosului, o expresie a spiritualității comuniste, nimic altceva decât o pledoarie neîntreruptă în favoarea unei arte de înaltă ținută artistică, accesibilă și militantă în cel mai nobil sens. Au constituit apariții cu totul ilogice în presa

noastră literară a anumitor manifestări (sic!) ale incoerenței și confuziei, a unei suite de imitații sterile față de unele mode fără viabilitate și fără adeziunea gustului public. «Critica literar-artistică trebuie să fie o critică comunistă, gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste.» Spusele secretarului general al partidului jalonează cu înțelepciune și franchețe evoluția cuvântului scris. «Presa este un instrument al partidului și trebuie să servească răspândirii politicii partidului în toate domeniile de activitate – inclusiv în cel literar și artistic.» Descoperim aici propria noastră mărturisire, propriul nostru ideal partinic, civic și profesional, descifrăm aici profunda substanță a cuvântului scris – cuvânt al partidului”. Un citat din Nicolae Ceaușescu, referitor la menirea creației literare, este reprodus cu litere de-o șchioapă pe frontispiciul paginii a doua: „Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărâtime, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Suntem pentru diversitatea de stiluri și forme în creația literar-artistică. Dar, așa cum am spus mai înainte, concepția ideologică trebuie să fie una singură – ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educația socialistă, comunistă. În acest sens suntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață”. ■ Ca și în numărul precedent, cea de a doua pagină este arondată reacțiilor unor scriitori locali la directivele lui Nicolae Ceaușescu. În acest număr, semnează adeziuni entuziaste nume sonore, precum George Lesnea, Dumitru Ignea, Ion Istrati, Horia Zilieru. □ Cel dintâi, într-o tabletă lirică (*Prețios tezaur de învățăminte*), își ia angajamente pentru viitor: „În acest climat moral al socialismului, în această unitate morală, ca scriitor, am sentimentul unui integral acord lăuntric cu esența realității. Cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, sunt un prețios tezaur de învățăminte ce-mi luminează gândirea și simțirea. Emoția și mândria că fac parte din frontul larg al scrisului contemporan își vor găsi expresia în noile poeme pe care le voi scrie, poeme inspirate de la izvoarele vieții, întorcându-se ca o ofrandă de trandafiri, constructorilor acestei vieți luminoase”. □ Lăudând și el „multitudinea de idei creatoare” din expunerea lui Nicolae Ceaușescu, Dumitru Ignea (în *Datoria supremă a scriitorului*) se referă la „sarcina dificilă care implică astăzi, mai mult ca oricând, situarea fermă a scriitorului la nivelul celei mai înalte concepții despre lume a timpului nostru, concepția marxist-leninistă”. Și continuă: „A încerca astăzi, în societatea noastră unde munca, eroismul, patriotismul sau încrederea în viața prezentă și viitoare se află la loc de mare cinste, să faci apologia pesimismului, spre exemplu, ni se pare nu numai o sofisticărie, ci o negliobie, pur și simplu. Asemenea «scrieri» vin să strice dispoziția celorlalți confracți și în primul rând a cititorilor prin afișarea ostentativă a unor fantome fără identitate, nefixate în

timp și spațiu, aureolate cu falsul titlu de «eroi» ce lăncezesc în plictiseală. Cititorul cât de cât avizat refuză asemenea pagini încărcate, tot după afirmațiile unor critici, de «farmecul nebulozității». Cititorul român a crezut, în prim rând, în eroul activ care trăiește în mijlocul oamenilor, se agită împreună cu mulțimea care își cultivă și își încordează într-un fel sau altul, pentru o cauză demnă de stimă, toate resursele minții și energiei sale”. □ „Destin individual, creatorul nu se poate claustra în zonele efemerului, în afara fluxului dinamic al societății, ci tinde a deveni un mesager al cetății”, declară Horia Zilieru (*Militând pentru o artă angajată*). „Din spațiul său interior, creatorul exclude contemplarea sterilă. Talentul va recepta marile bucurii ale omului. Optimismul epocii trebuie perceput în ceea ce are vital, înnoitor. Arta, prin noblețea sa, este o forță materială ce propagă virtuțile umane. Literatura trebuie să însoțească fidel istoria, uneori s-o ia înaintea istoriei, scoțând în evidență ceea ce constituie dinamica prezentului, germenele viitorului”. □ Vasile Cristea, scriind despre *Conștiința socialistă*, conchide: „Contribuție fundamentală atât în domeniul teoriei marxism-leninismului, cât și al practicii socialiste, recenta Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie o dezvoltare creatoare a marxism-leninismului în dubla semnificație a raportării – în planul practicii – la condițiile concret-istorice ale țării noastre, cât și – în plan general filosofic – la dezbateră teoretică, principială, a aspectelor esențiale ale marxism-leninismului în contemporaneitate”. □ Cu titlul *Fiziologia artei și a snobismului*, Al. I. Friduș îi ia un interviu academicianului Iuliu Nițulescu „pe teme de artă și literatură, abordate fie din perspectiva științei, fie pur și simplu din perspectiva iubitorului de beletristică, muzică, pictură”, punctul de plecare fiind personalitatea lui Vasile Alecsandri, la 150 de ani de la naștere. Neagreând comparația între poetul de la Mircești și Eminescu, întrucât „fiecare instrument muzical își are farmecul lui”, interviuevatul atinge și subiecte actuale, precum impostura sau snobismul în arta modernă contemporană, răspunsurile sale pliindu-se programatic sau întâmplător pe problemele fierbinți atacate de secretarul general al partidului: „Există și astăzi snobism, generat de influențe decadente. Snobismul are trăsături esențiale – imitația, moda, tirania formei – și în sensul acesta trebuie combătut ca nepotrivit și chiar nociv pentru o cultură sănătoasă, constructivă. Să ne amintim cum îl ironizează Alecsandri pe nepotul Iorgu venit tocmai de la «afcademiile din Sadagura»“. Sunt, de asemenea, reconsiderate și etichetele ce vizează poezia patriotică și idilismul lui Alecsandri. □ Despre poetul de la Mircești scriu articole și Aurel Leon (*Alecsandri sau necesitatea scrisului*), Georgeta Țurcanu (*Casa Alecsandri*), Gavril Istrate (*Alecsandri în epocă*), Voicu Bugariu (*Fascinația rimei*), Al. Teodorescu (*Vasile Alecsandri și folclorul românesc*). □ Cu titlul *Scrisori și documente*, sunt publicate două inedite Alecsandri. Cercetătorul C. Cloșcă descoperă și trimite redacției spre publicare actul integral prin care Alecsandri anunță autoritățile

că el și fratele Iorgu au decis eliberarea robilor șiîmproprietărirea lor pe moșiile Mircești, Patrașcani și Foltești. De asemenea, Valentin Ciucă prezintă contextul în care se desfășoară corespondența dintre Vasile Alecsandri și Titu Maiorescu din primăvara lui 1874, când cel din urmă fusese numit ministru al Instrucțiunii Publice, poetul intervenind în favoarea prietenului Matei Millo. Scrisoarea criticului cuprinde nu numai un răspuns favorabil, dar și invitația ca Alecsandri să se reimplice în „activitatea pentru teatru”. □ Pe prima pagină, George Lesnea îi dedică o *Odă lui Vasile Alecsandri*. □ Numărul oferă un spațiu generos liricii. Astfel, Ion Potopin este prezent cu un grupaj de 10 sonete, intitulat *Discobolul*, dedicat Partidului Comunist Român. □ Trei poezii inedite de G. Mărgărit sunt recuperate de Ion Istrati, la zece ani de la moartea poetului. □ De asemenea, revista publică și un grupaj poetic contemporan (Aurel Butnaru, Vasile Constantinescu, Marta Bărbulescu, Aura Mușat, Florin Mihai Petrescu, Constantin Dracsin). □ Const. Ciopraga recenzează doi poeți: unul consacrat, cu o prezență editorială foarte activă, Radu Cârnelci, și o debutantă, Elena Alice Podoleanu. Confesiunile celui dintâi, din recentul volum *Cântând dintr-un arbore* (Junimea, 1971), se integrează, în concepția criticului, „în categoria patrioticului, expresia având o certă vibrație modernă”. Numele debutantei asupra căreia se oprește profesorul ieșean mai apăruse în paginile revistei în numerele anterioare. După ce Al. Dobrescu (v. nr. 25) îi repudiasse volumul (*Imposibila evadare*, Litera, 1971), fără a scrie un rând despre creația sa lirică, dar acuzând editura care îl publicase, autoarea înfierase această atitudine într-un drept la replică (v. nr. 26). Mai circumspect și poate la cererea redacției, Ciopraga îi dedică o jumătate de cronică rezervată, în care enumeră câteva teme și motive recurente, sentința fiind îndulcită, cu o ironie abia sesizabilă: „O debutantă este Elena Alice Podoleanu, temperament romantic, scindat între nevoia de sublim și frenezie vitală. [...] Acesta este cadrul. Umbrat însă de stângăcii și locuri comune, de o tendință filosofantă, care adesea cade în gol. Versuri expresive există, dar acestea se pierd, din nefericire, într-o masă atonă, încât impresia de ansamblu este aceea de lucru nefinisat, de construcție din care reziduurile n-au fost înlăturate la timp. Rămâne ca timpul să-i înlesnească autoarei «evaziunea» spre care năzuiește. Însoțită de o mare voință de a învinge obstacolele, dragostea de frumos poate înfăptui miracole”. □ În *Creativitate și mimetism*, N.V. Turcu glosează pe marginea actului creator versus efort mimetic în artă și literatură, conchizând: „Menirea nobilă a artei rezidă în mesajul pe care ea îl transmite din generație în generație prin intermediul frumosului și adevărului. Așa cum a arătat de nenumărate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, arta, literatura trebuie să servească «educației maselor, creării omului nou». Este singurul mod de a înțelege menirea artei și literaturii, singurul criteriu al viabilității și al dăinuirii lor în timp”. □ În articolul intitulat *Tudor Vianu despre progres în cultură*, M. Bulimar își

propune o reconsiderare a autorului *Esteticii*, de pe poziții marxiste. La întrebarea pe care și-au pus-o mulți teoreticieni ai culturii, dacă există un progres, o „evoluție ascendentă a culturii”, semnatarul consideră că Vianu a dat un răspuns pozitiv „răspicat”. După o trecere în revistă a ideilor esteticianului român pe această temă, concluzia este că acesta s-a pronunțat în ultima parte a vieții pentru „schimbarea rânduielilor burgheze în cultură”, pentru o „ordine nouă”: „Atitudinea lui Vianu din această perioadă e mai mult decât semnificativă pentru evoluția lui ulterioară. Ea spulberă orice îndoială că savantul ar fi aderat la concepția marxistă și s-ar fi atașat idealurilor muncitorimii într-un mod superficial. De fapt – așa cum o pot dovedi și ideile sale la care ne-am referit aici –, Tudor Vianu a crezut permanent, cu toată ființa sa, în posibilitatea progresului cultural și social în genere. El a militat întreaga-i viață pentru înfririparea tuturor acelor condiții pe care le credea favorabile creației de cultură. Nu e, deci, niciun motiv de mirare că în articolele și studiile sale din a doua perioadă a creației – perioadă în care s-a manifestat ca un marxist declarat – socialismul avea să-i apară drept formațiunea socială care construiește un tip de cultură superioară celei capitaliste, un tip de cultură «majoră». Azeziunea entuziastă a lui Vianu la noua orientare a țării, munca lui neobosită pentru ridicarea edificiului cultural socialist, în care vedea încununarea tuturor eforturilor de progres cultural ale umanității, reprezintă continuarea unei direcții, a unui ax central, la conturarea căruia concură întreaga lui prodigioasă activitate pusă în slujba culturii românești și universale”. □ Pentru rubrica *Moment*, N. Irimescu reține diverse manifestări dedicate lui V. Alecsandri, la comemorarea celor 150 de ani de la naștere. Pe plan local, o expoziție în holul Bibliotecii Centrale Universitare, cu un bogat material documentar privind „activitatea literară a poetului patriot” și o adunare festivă în sala Teatrului Național, în cadrul căreia au conferențiat despre viața și opera poetului Al. Husar, Gavril Istrate, I.D. Lăudat și Liviu Leonte, iar George Lesnea recitând din versurile proprii dedicate bardului de la Mircești. Cu același prilej, sunt salutate paginile omagiale din numărul din 15 iulie, „semn de cinstire, peste vreme, a unuia dintre cei mai autentici poeți de limbă și gândire românească”. Dincolo de simpla enumerare a semnatarilor, între care Edgar Papu, Mihai Beniuc, Sorin Titel, Emil Manu, Dana Dumitriu, Șerban Foarță ș.a., Irimescu îl citează pe Vasile Netea care afirmă că „timp de o jumătate de veac, istoria românilor s-a mișcat în cadența versurilor lui Vasile Alecsandri”. În cadrul aceleiași rubrici, se fac urări revistelor „Astra” și „Argeș”, fiecare aflată la cel de-al cincilea an de existență. De asemenea, printre dezbaterile prilejuite de recente măsurile luate „de conducerea partidului și statului nostru”, se numără și cele referitoare la „latura superior-educativă a artei”, cu precădere în domeniul teatral (*Teatrul și educarea maselor*). Sunt recomandate articole semnate de Dinu Săraru în „Săptămâna” (despre repertoriul așteptat de public) și de Mihnea Gheorghiu în „Contempo-

ranul”, care precizează că „au răsunat în tot acest răstimp și alte voci critice, juste și consecvente, față de care însă, adeseori, incapacitatea directorială a manifestat o regretabilă impermeabilitate”.

• [„Flacăra”, nr. 30] Emil Manu publică un amplu material intitulat *Vasile Alecsandri. Poetul patriot*, cu ocazia sărbătoririi a o sută cincizeci de ani de la naștere. □ Traian Stoica prezintă volumul lui Aurel Rău, *Turn cu ceas* (Dacia): „Fiu al pământurilor transilvane, Aurel Rău scrie o lirică de curgere molcomă, melopeică; un vers al său, precum «Cântec domol, de legănat teii», sugerează – ca o autocaracterizare – tonalitatea propriei creații”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o prezentare a volumului lui George Macoveșcu, *Vârstele timpului* (C.R., 1971), ce cuprinde varii articole scrise între 1933 și 1971, „valoarea documentară a cărții” fiind „de necontestat”. ■ Se semnalează apariția, în B.P.T., a volumului *Eminesciana* de Perpessicius, „o culegere de articole, de inegală extensie, pe care autorul volumului le-a scris de-a lungul celor treizeci de ani câți a petrecut în intimitatea manuscriptelor eminesciene”. ■ Este criticat faptul că volumul *Vioara roșie* de Victor Tulbure „nu s-a bucurat de atenția cuvenită din partea criticii”, critica actuală favorizând, mai degrabă, „un anumit gen de poezie absconsă, ermetică până la absurd sau de un alambicat delir verbal”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se face o prezentare a festivalului din Sibiu, *Cibinum '71*, fiind semnalate două piese: *Povestea dulgherului și a frumoasei sale soții* de Radu Stanca și *Rugul* de Octav Măgureanu. □ Sunt publicate două note despre montarea pieselor *Poveste neterminată* de Alecu Popovici (Teatrul de stat din Oradea) și *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale (Teatrul Bulandra). □ În rubrica dedicată televiziunii, pe partea de literatură, se anunță o prezentare a lui George Ivașcu despre V. Alecsandri, o altă emisiune, tot dedicată lui Alecsandri, la care participă Paul Cornea și Ovidiu Papadima, în timp ce la *Cronica literară* S. Damian prezintă *Anotimpul posibil* de Al. Simion și *În văpaia lunii* de Fănuș Neagu.

• [„Lucefărul”, nr. 30] Sunt publicate poemele *Limba română* de Gheorghe Tomozei, *Lângă făclia de miere a patriei* de Dan Verona și *Numele țării* de Dumitru Constantinescu. ■ În articolul *Marele vis*, Constantin Chiriță vorbește despre cariera de *cărturar-cetățean* al artistului din cultura română, menționând că încă de la începuturile literaturii din spațiul românesc scriitorii au fost și oameni politici. *Marele vis* este tocmai acest ideal al artistului implicat politic, social și care scrie o literatură adâncită în problemele politice ale culturii din care face parte. □ Edgar Papu semnează articolul *Cultură și conștiință politică românească* unde discută despre o trăsătură importantă a literaturii române prin care se distinge de câmpul altor culturi, și anume, implicarea, prin intermediul scrierilor sale, cât și directă, politică și socială a artistului: „Conștiința politică a scriitorilor și, îndeobște, a oamenilor noștri de

cultură se dovedește pentru toate generațiile mereu trează [...]. Aceasta ne pare o importantă trăsătură de originalitate a literaturii și culturii românești, de care credem că s-a ținut mai puțin seama în stabilirea distincției sale față de literaturile și culturile occidentului”. ■ Al. Rosetti construiește un profil biografic al gânditorului *D. Panaitescu Perpessicius*. ■ Alexandru Ștefănescu recenzează antologia de poezii *Cimitirul din Stele* de Ion Caraion despre care spune că „autorul a dispus într-o ordine nouă piese aparținând ultimilor cinci-șase ani, cu intenția de a ajunge la o imagine organică a poeziei sale”. □ Nicolae Ciobanu recenzează volumul de poezii *Ultimele* de Miron Radu Paraschivescu: „În ultimă instanță, cartea de poezie *Ultimele* constituie un final coplesitor. Și aceasta într-o dublă direcție: umană și artistică”. ■ În articolul *Stilul – Instrument politic*, Nicolae Balotă vorbește despre natura etică a stilului, care o completează pe cea estetică; prin faptul că un autor își construiește un stil, el se supune unor legi, unor reguli, stabilite de o poetică sau chiar de el. ■ Fănuș Neagu redactează *Poșta redacției*. ■ Mai mulți autori scriu articole tematice pe subiectul *Vocația politică a scriitorului român*. □ În *Scriitorul și politica*, Alexandru Ivăsiuc discută despre angajarea social-politică a artistului și despre necesitatea consolidării unei conștiințe politice a creatorilor de produse artistice. □ Sânziana Pop explică în articolul *O problemă de unitate și de tradiție* că oricât de mult ar vrea un artist să fie original, să se detașeze de tradiție și de realitate, el tot nu va reuși să se sustragă în totalitate cronotopului care l-a generat ca ființă socială: „Oricât de puternică este tendința de particularizare a literaturii, oricât de ambițioasă dependența ei de specific artistic, foamea ei de originalitate, semnele finale ale exprimării artistice sunt tot semne ale realității”. □ Paul Schuster (*Marea cursă dintre rațiune și absurd*) menționează nevoia ca artiștii să ofere publicului o literatură de care acesta să aibă nevoie și nu numai jocuri stilistice și tematice care nu au nicio finalitate etică. □ Totodată, Eugen Luca, în articolul *Un exemplu de civism*, apreciază în opera lui Mihail Sadoveanu încercarea de a crea o frescă a realității în stilul lui Balzac. Mai mult, prin exemplul romanului *Creanga de aur*, Schuster vede în Sadoveanu un exemplu al artistului care luptă împotriva ideilor bestiale, lipsite de rațiune, așa cum era ideologia fascistă: „Ideologia fascistă e un deșăntat elogiul al instinctelor bestiale, o disperată încercare de a discredita rațiunea, expresia ultimă a fanatismului. Sadoveanu va scrie, deci, în 1933, anul victoriei hitlerismului, capodopera *Creanga de aur*, care nu e numai istoria formării unui caracter, [...] ci, înainte de toate, se constituie ca o vibrantă laudă a rațiunii”. □ Nu în ultimul rând, Marin Tarangul afirmă în articolul *Scriitori, în măsura în care deținem niște concluzii* că artistul are obligația de a fi ancorat în timpul pe care îl trăiește, în conștiința culturală și social-politică a timpului și spațiului în care el își desfășoară activitatea de cetățean. □ De asemenea, este publicat și un poem dedicat acestui subiect, și anume, *Chemare pentru gene-*

rația mea de Mircea Dinescu. ■ Este publicată o nouă traducere a poemului *Corbul* de E.A. Poe semnată de Mihaela Hașeganu. ■ Marin Sorescu semnează articolul *Thalia românească* unde vorbește despre necesitatea publicării unor ediții integrale ale operelor marilor dramaturgi români. □ La secțiunea *Sport*, Adrian Păunescu publică articolul *Una mai adversă decât alta*. □ Ilie Constantin semnează articolul *Marino și marinismul* în care discută pe marginea conceptului de poezie manieristă, așa cum s-a consolidat ea prin opera lui Giampattista Marino: „Cât privește latura tehnică a creației, mariniștii sunt adevărații maeștri ai versificației. Ritmurile preferate de ei sunt întotdeauna repezi, vesele, cu sonorități și rime bogate”. □ Aurel Dragoș Munteanu scrie articolul *Ferlinghetti*. ■ În acest număr mai apar și scurtele articole „*Descult*” în *America* de I. Papadopol, *Să-l sărbătorim pe Nicolae Labiș* de Adrian Păunescu și *Buzele care viermuiau deasupra* de I. Negoțescu.

25 iulie

- [„*Scânteia*”, nr. 8857] Natalia Stancu pune întrebarea *Cum răspunde teatrul misiunii de tribună publică, de educator al tineretului?* la care răspund: Costache Antoniu, Sică Alexandrescu, Nicolae Munteanu, Alecu Popovici, C. Dinischiotu, amintindu-i că „Teatrele nu au nicio clipă dreptul să uite că adevărata împlinire a repertoriului lor o constituie calitatea artistică și educativă a spectacolelor lor, vizionate, o dată cu adulții, de către milioanele de copii, de tineri ai țării. Teatrele nu au dreptul să uite nicio clipă rolul lor, de tribune ale educării patriotice, ale dezvoltării conștiinței socialiste. Exigențele actuale, funcția teatrului impun mai multă răspundere politică, comunistă, pentru ca de pe scenele sale să pornească spre spectatori idei pe măsura vremii în care trăim, a idealurilor comuniste pe care trebuie să le slujim”.

27 iulie

- [„*România liberă*”, nr. 8322] Mihai Nadin scrie articolul *Teatrul – tribună de gânduri și sentimente înălțătoare*, considerând, pornind de la aceleași idei exprimate de Nicolae Ceaușescu, că această artă „trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă”.

28 iulie

- [„*Scânteia*”, nr. 8860] Ion Dodu Bălan prezintă lucrarea *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa* semnată de Teodor Vârgolici și apărută la Minerva, în colecția „Universitas”: „Lucrarea este cea dintâi amplă reconstituire a vieții și activității lui Dimitrie Bolintineanu, în corelație directă cu epoca sa, cu evenimentele și împrejurările specifice ale epocii revoluției de la 1848 și ale Unirii Principatelor Române. [...] O contribuție demnă de subliniat este și ampla bibliografie pe care Teodor Vârgolici o anexează la lucrare. Bibliografia cuprin-

de aproape toate scrierile lui D. Bolintineanu apărute în periodice și în volume, precum și aproape tot ceea ce s-a scris până acum despre viața și opera poetului”. ■ În *Literatura adevărată, durabilă se află antipodul virtuozităților sterile*, H. Zalis, susține: „Sincronic cu deplasările de tipologie, dispoziție etică și estetică, proza noastră s-a îmbogățit la capitolul expresivității. Au apărut cărți de facturi foarte diverse care conferă biograficului sau confesiunii valențe inedite. Vocabularul, limbajul în asemenea circumstanțe, nu poate fi deci cufundat în obiectivitatea textului Dezordinea notațiilor l-ar dezminți. Totuși, nu o dată ne întâmpină în scrieri recent tipărite pagini ivite din credința că proza se poate reduce la elementul subsecvent al demonstrației curat morfologice. Factura strict expresivă, înțeleasă ca tendință unică de a epuiza epicul, trădează refuzul de a crea prin cantonare la treapta formalizării. Este oare aceasta o cale utilă pentru a dialoga cu actualitatea? Răspunsul mi se pare fără echivoc. [...] Consecința opțiunii îngust-stilistice pare să fie o retransare în digresiunea ilogică, cuvântul dislocând sensul – iar vocabula refuzând alianța cu sensuri precizate”. Folosind ca exemplul pentru o astfel de proză volumul *Nemaipomenitele pățanii ale lui Milorad de Bouteille* de Vintilă Ivănceanu și citează din romanul *Mlaștina* de Eugen Zehan pentru a „ilustra notația pletorică (nu singurul neajuns, de altfel, al acestei cărți, deficitară și în ce privește conținutul său, aderența la o realitate umană convingătoare)”, H. Zalis ajunge la concluzie: „Dacă Rebreanu ar fi acordat mai multă atenție valorilor plastice decât investigării realității probabil că nici n-ar fi putut să scrie nici *Ion* sau *Răscoala* și nici *Pădurea spânzuraților*, în ale căror pagini clocotul pasiunilor și intensitatea durerilor omenești interzice aproape calofilia”.

29 iulie

- [„**Scânteia**”, nr. 8861] Paul Everac arată, din punctul său de vedere, ce înseamnă *A clădi omul și socialismul „multilateral dezvoltat”*: „[...] o societate multilateral dezvoltată se întemeiază pe un om multilateral dezvoltat. Nu pe oameni dezvoltați într-o direcție, dar incapabili să înțeleagă alte direcții și preocupări, să integreze totul într-o viziune coerentă asupra lumii și societății. Omul parcelar și parcelat nu este un bun constructor al socialismului și mai ales nu este un bun *beneficiar* al acestor eforturi sinergice, întrucât, lipsindu-i orizontul, el nu știe ce să ia din proprietatea mare care de drept îi aparține, nu știe cum să se bucure de bucuriile mai înalte și trage spre el numai partea materială, elementară, a plăcerii de a trăi. [...] Dar pentru a inculca unui tânăr dispoziția fundamentală de a clădi, de a fi un clăditor, trebuie privit el însuși cu grija cuvenită unei opere de clădire de o infinită delicatețe. Trebuie «clădit» el însuși de cineva care știe s-o facă, de cineva care are dragoste și sârguință și tact și sinceritate, de profesorul și maestrul care ratifică, prin toată viața și autoritatea lui, grija de a clădi, pentru care s-a investit cu această demnitate”.

• [„Albina”, nr. 30] Este publicată poezia *Imn* de Nicolae Tăutu. ■ La *Cronica unui greier*, Ion Bănuță scrie despre *Poezia muncii*: „Toți marii poeți ai lumii au cinstit munca, – prin care de altfel s-au și realizat – închinându-i versuri nemuritoare, fiindcă poezia, în afară de ea, de patrie, de lume, este de neconceput. Creatorul anonim, în procesul muncii, al desfătării, al marilor lui probleme, ne-a dat: Miorița, Meșterul Manole, Iovan Iorgovan, Corbea, precum și mii și mii de snoave, de ghicitori etc., din care izvorăște pregnant ideea de muncă, de luptă, de satiră și umor, de frumos, pentru a-l face pe om mai apt pentru aspirațiile lui ce-și cer dreptul la viață de când e lumea și pământul. În permanentă transformare, într-o continuare inevitabilă, învățând din folclorul nostru fascinant – scriitorii culti au dus mai departe poezia țării, fiindcă, – mai la urma urmei – numai în această poezie, în valențele ei adânci, se puteau afirma, fiecare după talentul lui, puteau să devină ei înșiși”. ■ Marilena Vulpe introduce ingrediente politice în definiția *A fi artist amator*: „Secretarul general al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, vorbind despre imperativul artei noastre socialiste, spunea: «Nu înțelegem și nu putem accepta niciun fel de libertate pentru creațiile inspirate din concepțiile străine de ideologia clasei muncitoare. În România pot fi acceptate numai arta și literatura care stau pe poziția clasei muncitoare, care servesc poporului, socialismului, națiunii noastre». Arta amatoare trebuie să răspundă și ea acestor exigențe, slujind mersul înainte al societății noastre, contribuind la educarea conștiinței, în procesul de formare al omului nou. Artiștii amatori se bucură de mândria de a deține această calitate; ei trebuie să răspundă prețurii cu care sunt întâmpinați, prin îndeplinirea dezideratului major al timpului nostru: arta pusă în slujba poporului”.

• [„România literară”, nr. 31] În *Amfiteatrul de istorie*, Constantin Țoiu scrie despre Nicolae Iorga: „O secvență scurtă de film, care nu a durat mai mult de un minut, ni l-a adus înaintea ochilor noștri, la televizor, în primăvara aceasta, în plină sărbătoare a Semicentenarului partidului, pe Nicolae Iorga, mai viu ca niciodată și tulburător de actual. [...] Nicolae Iorga nu a fost un gânditor marxist. Viziunea sa asupra istoriei este fără îndoială idealistă și conservatoare. Această viziune nu a fost prielnică nici activității sale politice. Totuși, marile personalități intuiesc, nu au cum să nu intuiască, după cum spunea Lenin, sensul major al epocii în care le este dat să trăiască”. ■ Al. Raicu realizează un mini interviu cu Cezar Baltag, despre proiectele literare: „Știu că Cezar Baltag nu își divulgă cu ușurință intențiile. Totuși am insistat. – Îmi apare, în Editura Eminescu, o nouă carte, ce poartă titlul *Șah orb*. Volumul e compus de data aceasta din poeme în proză, dar nu numai formula poetică va fi deosebită, ci, sper, cu bunăvoința Editurii, și cea grafică. – *Sunt poeme cu caracter citadin?* – Sunt poeme cosmice. Da, în măsura în care și *Miorița* e un poem cosmic. Când spun aceasta, mă gândesc la o apropiere, la o *situare*, nu formulez nicidecum o judecată de valoare. – *Dar pe masa de lucru?* – Pregă-

tesc un alt volum, tot pentru Editura Eminescu, pe care încă de-acum l-am intitulat *Madona din dud*. Conține o serie de poeme ca *An dan dez*, *Tarot*, *Staroste* și altele, unele publicate chiar în «România literară», altele, firește, inedite. – *Altceva?* – Intenționez să pun la punct și o selecție de *ideograme* pe care le-aș vedea ilustrate. Chiar de curând am primit vizita unui excelent grafician care și-a exprimat dorința să transforme, în tuș și creion, unele idei ale textelor mele. De altfel, m-am convins că «ideogramele» se pretează și scenei. M-a încântat în spectacolul *Nocturn 4* realizat de Sergiu Cioiu la Teatrul Țândărică, modalitatea unor astfel de transpuneri. El a interpretat acolo excepțional ideograma *Rinocerul estet* și poezia *Tarot*. Și astfel am verificat încă o dată că poemele pot «furniza» cel puțin mari sugestii actorilor”. ■ Influențat de un text din „Lupta de clasă”, al lui Al. I. Ștefănescu, Valeriu Râpeanu (*Rigoarea selecției și false succese*) întărește afirmațiile celui dintâi: „Succesul nu reprezintă o noțiune abstractă, ci este determinat de coordonate sociale, psihologice și estetice. A readuce în circulație o carte numai pe considerentele unui efemer succes de altădată, a reintroduce în circulație recomandând-o ca atare, a miza pe disponibilitatea unei anume categorii a publicului pentru asemenea literatură înseamnă a face cu bună știință un act acultural. [...] S-a văzut, pe tărâmul teatrului, ce urmări a avut renunțarea treptată la acest fond românesc care începe cu Alecsandri și se continuă prin Caragiale, la dramaturgii dintre cele două războaie mondiale și înlocuirea lor prin comedii și piese polițiste de «succes sigur», care au fost urmările asupra gustului public. Educarea acestui gust se realizează prin acea permanență în librărie și în bibliotecă a unei literaturi de bună calitate pe care publicul nostru s-a dovedit apt să o recepteze, să o înțeleagă, să o prețuiască. Fără îndoială, și o politică nerațională de editare – vezi cazul Tudor Arghezi – cu un anumit autor și o anumită carte, chiar din cele valoroase, poate duce, la un moment dat, la impresia unei anume suprastructuri, dar important este să știm cum să creăm acest flux continuu de opere valoroase care niciodată nu pot lipsi din circuitul vieții spirituale. Se mai întâmplă însă un fapt: multe din aceste lucrări sunt incluse în programa analitică pe care un tânăr o parcurge pe diferitele trepte ale învățământului. [...] Sigur, cititorul este liber să aleagă. Dar el alege din ceea ce i se oferă. Or, în cazul moștenirii noastre culturale, avem încă destule opere de autentică respirație care să întrunească deopotrivă atributele valorii estetice și ale activității pentru a nu pune în circulație ceea ce nu s-a înscris niciodată pe orbita culturii adevărate. Lipsa, cred, a unei sociologii culturale și literare are drept rezultat și asemenea anomalii, care nu pot decât să lenevească gândirea cititorului, să-l îndepărteze de întrebările autentice ale literaturii, să facă din el un consumator pasiv al unei proze care nu-i spune nimic. Or cultura noastră spre altceva trebuie să năzuiască. Pe această temă, în ultimul număr al revistei «Lupta de clasă», Al. I. Ștefănescu a publicat un articol care cuprinde prețioase sugestii și puncte de vedere, ceea ce atestă necesitatea unei discuții care s-ar dovedi, cred,

fructuoasă”. ■ Al. Piru, în *Critica între da și nu*, scrie despre volumul „*A urî*”, „*a iubi*”, *puncte de reper de proză actuală* (Dacia, Cluj, 1971): „Un dezavantaj al volumului lui Virgil Ardeleanu este că, prezentând un număr redus de scrieri în proză din perioada 1966-1970, neajuns al tuturor culegerilor din critică fragmentară, nu poate oferi imaginea de ansamblu a prozei românești din acești ani, nici imaginea sugestivă a fiecărui prozator. Nici autorii acceptați, nici cei respinși nu sunt suficient revelați, cronicile lui Virgil Ardeleanu fiind din acest punct de vedere mai curând derutante”. ■ Aurel Martin se ocupă de *Zoosophia* de Ion Gheorghe în *O viziune laică în poezie*: „*Zoosophia* reprezintă categoric un moment de răscruce în orientarea poetică a lui Ion Gheorghe. Și ca problematică, și ca univers imaginar, și ca modalitate de expresie. Preocupat inițial de aspectul mai ales obiectiv al condiției umane, cu rădăcini și orizont precumpănitor rural (autor chiar al unui «roman în versuri», *Pâine și sare*, astăzi uitat), oscilând apoi între viziunea stihială și tentația ideală, distilată a «cariatidei», marchează cu *Zoosophia* tentativa de a căuta «esențe» la scara unui alt timp concret și afectiv decât cel sugerat, în corelație cu spațiile infinite ale oceanului îndepărtat și ale nostalgiilor pustiitoare, în *Nopti cu lună...*”. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie articolul *Istorie și literară*, care pornește de la *Jurnalul* lui C.C. Giurescu, C.R., 1971, în anexa căruia se găsește textul *Viața și faptele lui Vlad Țepeș sau Drăculea*, prilej de a discuta apariții literare ale acestui domnitor. ■ Ilie Constantin (*Sub semnul maturității*) comentează poezia lui Ion Brad din volumul *Orga cu mesteceni*: „cele mai multe din poeziile cuprinse în *Orga de mesteceni* se înscriu, credem, sub semnul vârstei mature, meditative”. ■ Radu Anton Roman arată neajunsurile din cărțile celor ce se simt atrași de *Tentația „modernului”*: „Domeniul de inspirație cel mai accesibil unor asemenea scriitori este, în genere, climatul psihologic labil, adolescența, vârsta versatilă și teribilă. Câteva apariții recente, încercând să se apropie de acest univers, de destinul și opțiunile procesului de maturizare, justifică afirmațiile de mai sus, neputând să iasă din unghiul, se pare ingrat, al unor prea mari și trainice modele”. Sunt analizate romanele *Ringul* de Adrian Mușiu (Dacia), *La indicativul prezent* (Eminescu) de Alexandru Văduva și *Suplinitor* de Valentin Berbecaru (Eminescu): „E ciudat să vezi cum autori de talent se pot lăsa înșelați de aparențe, transformându-se deliberat în epigoni. Credem, dimpotrivă, că modern nu înseamnă a adopta o schemă modernizată, ci a fi tu însuși, cu îndărătnicie”. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronică literară la volumul *În văpaia lunii* de Fănuș Neagu, Minerva: „Patima arzătoare, exaltarea, vitalitatea frenetică, respectarea unui ritual de viață străvechi, comuniunea cu universul, rezistența la vicisitudini – povestirile lui Fănuș Neagu fiind, de fapt, o succesiune de «pățimiri», pentru că un duh al suferinței oarbe plutește deasupra acestei lumi – sunt atribute care aparțin fondului sufletesc sugerat prin proiecții individuale. Eroice și virile, trecând prin întâmplări cumplite,

stând sub apăsarea unor taine sângeroase, personajele lui Fănuș Neagu sunt posedați extatici, atingând absolutul printr-un exces de mișcare. Un ritm vital de o sălbatică măreție pulsează în adâncurile acestei lumi violente și pasionale, convertind suferința în jubilație grandioasă. [...] Vizionar de profunde intuiții și artist capabil de mari performanțe, Fănuș Neagu este azi unul dintre cei mai importanți prozatori români”. ■ Alexandru George vine cu *Polemica: idei sau persoane?*: „Vorbind recent despre polemică, am încercat unele precizări asupra adevăratului ei rost, înaintând opinia că polemica trebuie purtată pentru afirmarea unui adevăr pe care cei angajați în ea trebuie să-l aibă în vedere, indiferent de abilitatea sau stângăcia cu care vreunul din ei îl susține. Credem chiar că trebuie procedat cu un anume cavalerism față de sensul mai înalt al controversei, celui care discută fiindu-i interzis să profite de eventualele slăbiciuni foarte vizibile ale adversarului, păstrându-și însă toată atenția pentru esența afirmațiilor acestuia. Oricum, opuneam acest stil modelului maioreșcian de a lovi preopinentul în punctul slab, descoperit cu mare dibăcie, sau, altfel spus, de a ataca un aspect secundar din activitatea celui vizat. Aceste precizări au fost admise de N. Irimescu care a avut amabilitatea să semnaleze (în nota *Cealaltă față a polemicii*, în «Cronica» din 5. VI. 1971) articolul nostru, dar care a ținut să ne atragă atenția că exemplul nostru «magistral» de polemică, anume articolul lui N. Iorga *Un om, o metodă, o școală*, nu e bine ales, deoarece D. Russo, împotriva căruia era scris, nu se mai afla în viață la data apariției acestui articol, așa că nu mai putea replica adversarului său. Articolul acesta ni se pare și nouă a nu fi prea bine ales, dar pentru alte motive decât cele ale autorului notiței. El e, ca mai toate scrierile lui Iorga, doar puțin cunoscut și deci îndemnul nostru «îl rugăm pe cititor să parcurgă»... rămâne o curată formulă retorică, de utilitate doar pentru cei care s-ar dăde să caute pomenitul articol într-o mare bibliotecă. [...] Polemica se poate susține cu oricine, adus viu sau mort înaintea instanței publice, și tocmai de aceea buna credință trebuie să domnească în felul în care operația e condusă. Iar libertatea de a-și alege adversarul trebuie să fie absolută. Considerăm, de pildă, că orice om de gândire clară are dreptul să întreprindă o polemică anti-hegeliană; întrebarea e dacă va fi în stare să aducă un argument nou și temeinic împotriva autorului *Fenomenologiei spiritului*”. ■ În *Vârsta prieteniei*, Gheorghe Dinu, deapănă amintiri despre camaraderia sa cu George Macovescu. ■ *Ochiul magic* □ *Viață și transfigurare*: „este titlul albumului recent apărut în Editura Meridiane, album închinat celei de-a 50-a aniversări a Partidului Comunist Român. Sunt reproduse aici, în condiții grafice deosebit de îngrijite, 50 dintre cele mai semnificative lucrări de artă plastică militantă,[...]”. □ *De la om la om*: „De mai multă vreme, Ion Băieșu susține pe un ton viu și degajat, puțin folosit până acum în rubricile noastre de acest gen, curierul de sâmbătă al ziarului «Scânteia tineretului», intitulat *De la om la om*. Fără o voce superior moralizatoare, răspunsurile la scrisorile tinerilor au aerul unor conversații plăcute,

necrispate de sfaturi rigide, duioase sau pedagogice, interpretând cu seriozitate și, când e cazul, cu umor, întâmplările pe care corespondenții zeloși le relatează”. □ *Neliniște*: „În «Informația Bucureștiului» (14 iulie 1971) luăm cunoștință pe negândite de considerațiile lui M.N. Rusu în jurul celor două volume intitulate *De la T. Maiorescu la G. Călinescu* (antologia criticilor români, alcătuită de E. Simion). Vrând să pară *condescendent*, autorul nu reușește de loc să-și stăpânească neliniștea și contrarierea în fața unei inițiative de cultură care se cuvenea să-i impună o cu totul altă stare de spirit. De altfel, în seria manifestărilor de agitație dezordonată, trebuie să înscriem și furioasa izbucnire a aceluiași recenzent (de astă dată în «Săptămâna culturală a Capitalei», nr. 39/1971) împotriva unor confrăți care, pe lângă talent, au și avantajul de a fi fost luați în serios, izbutind (în ciuda explicabilei iritări a lui M.N. Rusu) să-și consolideze un credit și o autoritate: Mircea Martin și Mihai Ungheanu. Cărțile lor: *Generație și creație* și *Campanii* devin, sub privirea injectată de o mânie confuză și dezarticulată, «broșuri», «compilații», « produse » și din nou «broșuri» etc., etc. În loc de argumente și demonstrații cât de cât coerente, o angoasă simptomatică încercând să se elibereze prin invective bucuros adăpostite de un săptămânal (nu-i așa?) cultural”. □ *Tricotaje critice*: „Întrutotul lăudabil este efortul diferitelor publicații cu caracter neliterar de a-și informa și orienta cititorii asupra noutăților literare, cel mai adesea prin intermediul unor scurte recenzii sau chiar judecând după dimensiuni – prin veritabile cronici. Din păcate, însă, în locul unor prezentări scurte și la obiect, cu adevărat utile, corespunzătoare scopurilor propuse, întâlnim de multe ori niște sofisticare încercări pseudo-critice, încărcate de formule bombastice și stridente. Rețeta este, de altminteri, cât se poate de simplă: se iau câteva fraze generale și de uz curent, se caută expresia cea mai pretențioasă, se ermetizează puțin prin termeni sunând mai misterios și prin sugrumări de topică, după care se tricotează cât cuprinde... spațiul acordat. Nu altfel procedează, de pildă, Marilena Vulpe în revista «Albina» (nr. 25, joi 24 iulie a. c.), confecționând despre o carte de loc ermetică (*Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu), o suită de propoziții rebarbative: [...]. Nu era oare mai potrivită o relatare succintă a conținutului cărții, însoțită de aprecieri exprimate pe ton lipsit de afectare? În acest caz, însă, tehnica ar fi fost alta decât cea a tricotajului critic, unde frazele se înșiră una după alta, fără preocupare de sens și chiar de obiect”. □ *Afirmații neavenite*: „La ancheta publicată de aceeași revistă (pg. 20-21) sub titlul *Știința criticii și critica științifică* participă – ni se spune – «o seamă de studenți, colaboratori ai revistei noastre», printre care și un anume Doru Mielcescu. Trecem peste faptul că prima și cea mai importantă îndatorire a studentului este să învețe, nu să-și dea cu părerea răstit, în stânga și în dreapta, să pună el note adică. N-am fi dat atenție, la urma urmei, nici intervenției lui D.M., dacă nu ne-ar fi surprins foarte neplăcut afirmațiile false, generalizările nefondate și atacurile abia mascate pe care le conține. După opinia lui D.M., aproape toți

criticii contemporani «compromit însăși ideea de critică» și drept exemplu este dat profesorul Al. Piru. Modul în care se comentează (într-o revistă studențească, de către un student!) articolele de critică și istorie literară ale unui eminent profesor universitar este de-a dreptul incalificabil: [...]. Nu putem, totodată, să nu ne exprimăm uimirea că redacția «Vieții studentești», revistă care are, între altele, misiunea de a cultiva în rândul tinerilor respectul față de învățătură și buna cuviință față de profesori, dă gir unor asemenea afirmații insolente, lipsite de orice acoperire». □ *Mitologice*: „Cineva, care și-a luat drept pseudonim numele monstrului neadormit Argus, face, în ultimul număr al unui hebdomadur din Capitală, o gafă piramidală. Obișnuit să dea note, cu suficiență și infatuare, la tot ce se întâmplă, el comentează astfel apariția unei cărți de Ion Minulescu: «Frumoasă noua ediție (s.n.) din cântecele și romanțele lui Ion Minulescu intitulată *Banchetul meu* (culegerea și prezentarea de Emil Manu)». Într-adevăr, este frumoasă ediția *Banchetul meu*, cântece și romanțe, culegere și prezentare de Emil Manu, C.R., dar... dacă autorul acestei «informații» comentate ar fi deschis volumul și dincolo de pagina de gardă – de unde a luat titlul, subtitlul și numele editorului – ar fi întâlnit următoarea notă: «Această culegere ... cuprinde versuri inedite, variante și tălmăciri, *netipărite până acum în volume*» (s.n.). Adică, nici vorbă de o «nouă ediție din cântecele și romanțele lui Ion Minulescu!» Unde este păunul? Sau, mai serios: cum ne informăm cititorii dacă lectura noastră se oprește la titlul cărții?». □ Apare și o înștiințare: „Vineri, 30 iulie a. c. ora 19, la librăria «Mihail Sadoveanu», are loc prezentarea cărții lui N. Carandino *De la Electra la Dama cu camelii*. Va vorbi acad. Victor Eftimiu». ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea recenzează volume de poezie: □ *Prozopoeme* de Sașa Pană, Minerva: „Cu valoarea lor de document, social și literar protestatar, *Prozopoemele* sunt o mărturie binevenită pentru cititor a întreprinderilor avangardei românești, răsfrânge a tendințelor ei”. □ *Poeme de dragoste* de Anghel Dumbrăveanu, Albatros: „Scriind nu demult, la această rubrică, despre *Fața străină a nopții* și, într-un fel, care a decurs din însăși natura ei restrânsă, despre toată poezia lui Anghel Dumbrăveanu am spus cam tot ce aveam de spus despre poet, așa încât nu-mi rămâne altceva de făcut decât să nuanțez unele lucruri. [...] Autorul *Poemelor de dragoste* a deprins foarte bine lecția trucerilor lirice, a acelor procedee, după Călinescu, oarecum facile, însă nu mai puțin esențiale, când printr-o mișcare deliberată un lucru trece din universul prozei în acela al poeziei. Fondul poemelor lui e prozaic în măsura în care apelează la descrieri”. □ *Nunțile focului* de Ion Alexandru Angheluș: „Ion Alexandru Angheluș caligrafiază în limitele onorabilului, și cum publicarea lui se face nu de altă editură Litera, trebuie să trecem încă un nume la firavul bilanț al cazurilor pozitive. Nu-i vorba de un talent distinct, nici volumul în cine nu-i lipsit de titluri la care s-ar fi putut renunța cu ușurință, dar o sensibilitate totuși poetică găsește să-și deschidă drum într-o rostire molcomă, curată, dedesubtul căreia stau înfipte

scheletele unor modele bine asimilate”. ■ Nicolae Balotă recenzează volume de proză: □ *Ploaia bleu* de Pop Simion: „Reporterului, știm, îi stă bine cu drumul. Dar Pop Simion nu este numai un reporter. Legat prin rădăcini solide de un sol, el caută să ne dea explorarea în profunzime a aceluși sol”. □ *Robinson și inocenții* de Irina Grigorescu: „În *Robinson și inocenții* (a cărei autoare o cunoaște fără îndoială pe Alice) lipsește adesea inteligibilitatea. Totuși nu poate fi negată marea îndemânare stilistică a acestei tinere prozatoare, evident talentată. Nici buna credință a scriitoarei, care s-a străduit, prin această carte, să transmită mesajul unei inocențe a cugetului și simțirii pe care o reprezintă copiii din cartea ei. Un mesaj de bună speranță”. ■ M. Ungheanu revine cu noi recenzii la volumele de critică: □ *O istorie a literaturii române* de Ion Rotaru: „Deși autorul își intitulează cartea *O istorie a literaturii române*, dând sugestia unei versiuni personale, titlul, care rămâne de bun simț, nu spune altceva decât că actuala istorie e una dintre cele multe, numericește, posibile. Ea nu aduce o viziune originală a literaturii române, ci coordonează atent ceea ce s-a obținut superior până acum”. □ *Zei, eroi, personaje* de Gheorghe Mușu: „Sugestiile cărții sunt nenumărate și autorul ar trebui să revină asupra unora dintre ele. Tema cărții nu pare de loc a fi epuizată și nici argumentele. Literatura cultă românească poate susține cu mai multe exemple cercetarea lui Gheorghe Mușu”. ■ Vera Călin îi aduce un ultim omagiu *Iuliei Soare*: „Fiindcă despre privirea mobilă și zâmbetul subțire și știutor al Iuliei Soare trebuie să vorbesc la timpul trecut, fiindcă am început să mă tem să nu se altereze în depozitul memoriei mele auditive sunetul acelei voci, încerc să regăsesc nota distinctivă a unor conversații și a unui scris familiar mie” ■ În traducerea lui Johann Schubert citim *Corespondență literară: Johannes R. Becher – Lion Feuchtwanger – Heinrich Mann*. ■ L. Dunajecz notează apariția *Lirica lui Marin Sorescu în Ungaria*: „Recent, pentru întâia oară, la Editura «Europa» a apărut volumul unui poet român din tânăra generație. Este deosebit de salutară, și în această privință, orientarea editurii, care s-a oprit asupra liricii lui Marin Sorescu. Volumul apărut la Budapesta cuprinde 65 de poezii, selectate din volumele *Poeme* (1965), *Moartea ceasului* (1966) și mai ales din *Tineretea lui Don Quijote* (1968). [...] Postfața volumului este semnată tot de către Ferenc Szemlér, care – în cadrul unei erudite analize – evidențiază ironia blândă, umorul fin, neliniștea farmecul, puritatea cuceritoare, uluitoare, sinceritatea, caracteristice liricii lui Marin Sorescu”. Traducerea volumului este semnată de Ferenc Szemlér. ■ În *Tendențe în critica de azi* citim *Interpretarea lingvistică a operelor literare* de Werner Krauss, în românește de Mariana Petrescu: „În scopul de a prezenta o simplă schiță introductivă – dar substanțială și competentă – a celor mai importante probleme ale stilisticii literare din perspectiva «științei literaturii» germane, dăm textul integral (minus câteva versuri, care-și pierd prin traducere valoarea stilistică demonstrativă) al capitolului *Die sprachliche Interpretation der Literarischen Werke*, din *Grundprobleme der*

Literaturwissenschaft de Werner Krauss (Rowohlt Taschenbuch Verlag, 1968, p. 95-104). Autorul este istoric literar și comparatist de bună reputație, adevărată autoritate în domeniul studiilor iluministe, unde a dat o serie de lucrări importante, privitoare – în special – la iluminiștii și enciclopediștii francezi și la relațiile lor cu *Aufklärungul* german. Din această perspectivă, cercetările lui Werner Krauss, decanul istoricilor literari din R.D.G., interesează și studiile privitoare la iluminismul românesc. Lucrarea amintită a lui Werner Krauss va apare, în versiune românească integrală, la editura Univers, cu un substanțial studiu introductiv de Romul Munteanu, care a recenzat în revistele noastre științifice diferite volume de Studian und Aufrätze ale istoricului literar german”.

■ Sorin Titel abordează tema *Despre dramatizări: transcriere sau rescriere*: „Două modalități prin urmare de a dramatiza o operă literară: un roman sau o povestire. O *transcriere* și o *rescriere*. Am căutat să pledez pentru soluția a doua. Căci *rescrierea* unor opere de prima mână a literaturii noastre mi se pare a fi un gând într-adevăr pasionant pentru orice om de teatru îndrăgostit de literatura românească. O *rescriere* care să se bazeze pe o *citire* creatoare și inspirată, profund angajă față de opera *rescrisă*, printr-un limbaj însă care să fie cel al scenei și nu al literaturii”. ■ Versuri semnează: Demostene Botez, Marius Robescu, Dragoș Vicol, Franz Hodjak (în românește de Peter Motzan și Ion Pop), Matei Gavril, Ion Nicolescu și Florin Costinescu. □ La proză îl citim pe Nicolae Velea cu *Lanternă pentru pești*. □ Grigore Smeu publică *Receptarea originalității*, un fragment „din volumul *Previzibil și imprevizibil*, în curs de apariție la Editura Academiei”. ■ Revista prezintă *Cazul Alain Jaubert*: „Alain Jaubert: 31 de ani, lector universitar la Vincennes, redactor al revistei «La Recherche» și colaborator științific la «Nouvel Observateur». A făcut parte, în 1960-61, din Frontul universitar antifascist și a militat, începând din 1963, la Uniunea Studenților comuniști. Căsătorit, tată al unei fetițe de trei ani, acest «bărbat blond, mai degrabă scund, care vorbește cu voce scăzută și a cărui privire e umbrată de ochelari», cum îl descrie revista «Nouvel Observateur», devine, la 29 mai 1971 și în zilele următoare, eroul și victima unui «scandal polițist» de mare răsunet, atât în opinia publică și în presă, cât și în mediile guvernamentale. Brutalitatea pe care a avut-o de îndurat într-o mașină a poliției tânărul profesor și ziarist, precum și acuzațiile ce i s-au adus ulterior, cu un cinism de-a dreptul incredibil, dezvăluie încă o dată limitele «democrației» burgheze în cadrul căreia asemenea întâmplări dramatice nu sunt niște simple accidente. Reproducem mai jos relatarea făcută de Alain Jaubert însuși revistei pariziene «Nouvel Observateur», câteva ore după eliberarea sa provizorie dintr-un spital-închisoare”. ■ Despre *Lecturile tineretului american* scrie Virgil Nemoianu.

● [„**Tribuna**”, nr. 30] Numărul se deschide cu recenziiile volumelor *Păsările* de Alexandru Ivasiuc și *Cum va fi* de Nagy István. Vasile Sălăjan scrie că, dincolo de marca sa socială, romanul *Păsările* este un roman individual și psi-

hologic. În schimb, romanul scriitorului maghiar (acesta este volumul III care face parte din ciclul autobiografic *Grota Citadelei* 1965 și *Deasupra grotei* 1968) apărut ca un corolar al activității literare a scriitorului, oferă informații despre realitatea muncitorească din România □ La secțiunea *Cronica literară*, Victor Felea se referă la lansarea colecției *Albatros* ce reunește cele trei volume ale poetului Adrian Păunescu. Autorul *Fântâniei somnambule* este un poet care îmbină tehnicile clasice și tradiționalul cu modernul. Culegerea antologică *Viață de excepții* ne relevă și parcursul de la poemele *Ultrasentimente* la *Fântâna somnambulă*, de la un ton echilibrat, în primul volum, ajungând la o lirică amplă și dramatică unde umanismul și dramatismul ocupă un loc de frunte. □ În articolul *Hegemonia ritmului*, Ion Pop scrie despre ce înseamnă poezia pentru Zaharia Stancu: „este în primul rând un mod al rostirii, o ritmică a gesticulației”, metafora nefiind un element indispensabil, cea mai mare parte a poemelor fiind de „o simplitate deconcertantă”. □ Revista reintroduce rubrica de *Mărturisiri literare*. În acest număr sunt publicate câteva confesiuni aparținând lui *Demostene Botez – un jurnal intim de versuri*. Dintre scriitorii care l-au influențat îi menționează pe George Călinescu, G. Ibrăileanu, Tudor Teodorescu Braniște, iar dintre curentele literare, cel romantic și simbolist. Într-un medalion în josul paginii apar câteva fragmente critice din E. Lovinescu, Perpessicius, G. Ibrăileanu despre opera lui D. Botez. □ La rubrica de creații sunt publicate poezii de Camil Baltazar, Gabriel Panfil, Ion Mărgineanu și fragment de proză din *Licheni* de Constantin Cubleșan.

30 iulie

- [„**România liberă**”, nr. 8325] Boris Buzilă recenzează volumul *Aveam optsprezece ani* de Ecaterina Lazăr, în articolul *Romanul unei existențe*, și *Anotimpul posibil*, roman al lui Al. Simion, în *O problemă de extracție contemporană*. Teodor Vârgolici prezintă studiul lui D. Păcurariu, *Clasicismul românesc*, apreciind lucrarea ca fiind „prima contribuție remarcabilă” asupra acestei manifestări cultural-artistice în spațiul autohton.

- [„**Scântea**”, nr. 8862] Valeriu Râpeanu scrie despre *Teatrul lui Aurel Baranga*, comentând trei volume de piese tipărite la Editura Eminescu: „[...] personal, nu aș despărți teatrul lui Aurel Baranga în categorii stilistice prea nete, deoarece întreaga sa creație, așa cum ne atestă și volumele de curând apărute, pornește din același izvor: încrederea în destinele oamenilor de aici, pe care i-a văzut fie în momente de mare tensiune eroică, fie luptând cu umor, cu o bună dispoziție specific românească împotriva a ceea ce ar putea să maculeze existența lor. Iar succesul pieselor sale ne demonstrează că acest teatru, teatrul angajat în istoria de ieri și de astăzi, în viața însăși a omului – atunci când este scris după legile specifice ale genului și nu ignorându-le – întrunește adeziunea publicului”.

• **[„Contemporanul”, nr. 31]** George Ivașcu semnează textul *Trecut și prezent*: „Cinstirea lui Alecsandri înseamnă – deci – o rememorare a trecutului, nu prea depărtat, în lumina tare a prezentului deplin conștient de ceea ce poporul nostru a trebuit să smulgă vitregiilor istoriei pentru a se afla astăzi la un nivel de civilizație și de cultură de țară europeană multiplu dezvoltată, factor activ de pace și de progres, în stima întregii lumi”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Al. Philippide: *Considerații confortabile*: „Ar fi folositoare urmărirea principalelor teme secrete ce străbat, ca niște izvoare subpământene, în toate considerațiile confortabile. [...] Una este tema clasicismului (limpezi-me, echilibru, bun simț); alta, tema conștiinței artistice, ca măsură necesară și criteriu al creației; o a treia, semnificația umană și socială a artei. [...] Dar mai presus de teme, este în cartea lui Al. Philippide o invitație la comprehensiune și la civilitate a lecturii care nu ne poate lăsa nepăsători. Ea constă în a crede că lectura nu e pură plăcere egoistă, ci formă de comunicare cu alții”. ■ Eugen Luca recenzează romanul lui Al. Simion: *Anotimpul posibil*: „Romanului *Anotimpul posibil* i se pot aduce desigur și unele reproșuri (mai ales în ceea ce privește construcția, prima parte, anevoioasă de altfel și la lectură) Dar autorul creează atmosfera febrilă a unei întregi epoci revoluționare. [...]”. ■ Alexandru Ivasiuc meditează la *Umanismul social*: „Marxismul înseamnă înarmarea gândirii cu posibilitatea teoretică de recepție și atitudine față de nou, de noul social-istoric, veșnic în naștere, veșnic în luptă cu vechiul, cu formele depășite, atât în realitate cât și în gândire, adică în reflectarea activă a realității”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 34]** La rubrica *Ars literaria*, M.N. Rusu scrie un articol dur despre *Contradicția lui (Nicolae) Manolescu*, demontând teza falsă că „poezia sec. al XIX-lea este ocazională în măsura.. ocaziilor pe care i le oferă devenirea ei interioară”; cartea lui se putea numi la fel de bine *Contrazicerea lui Maiorescu..* „Să ne oprim asupra noii recidive întru contradicție a lui Nicolae Manolescu. O recidivă de cu totul altă factură decât aceea din cartea încununată cu premiul U.S. și propusă ca teză de doctorat și decât aceea înfățișată în cazul Lăncrânjan. O contradicție care nouă ni se pare de opoziție. Opoziția fiind un mecanism al contradicției. [...] În revista «Luceafărul», nr. 28 din 10 iulie, criticul «Contemporanului» publică însemnarea cu titlul parcă de marș militar *Toate ritmurile..* și subtitlul laic de *Înțelesul poeziei ocazionale la Alecsandri*. Nu vreau să spun că e vorba aici la Manolescu de o eludare a oricărui spirit marxist, în aprecierea moștenirii literare, deoarece el poate fi considerat just, într-o anumită funcționalitate metodologică, în cazul poeziei lui Ion Barbu, poezie care reprezintă momentul limită al spiritului liric, limbajul poetic reflectând asupra propriului său limbaj. Vreau însă să întreb când este el un criteriu dialectic, științific, atunci când este aplicat la Alecsandri, în perioada civică a poeziei românești, din sec. al XIX-lea, sau la aceea sacralizată a lui Ion Barbu? Poezia românească a ajuns să ia «act de sine, făcându-se pe sine» odată cu Alecsandri sau cu Ion Barbu? Vreau să spun – și

să răspund totodată – că în cazul lui Alecsandri a-l aprecia cu aceeași unitate de măsură pe care ți-ai teoretizat-o în *Metamorfozele poeziei* (EPL 1969) este un nonsens dacă nu chiar o contradicție. [...] După articolul din «Luceafărul» în care criticul se îndoia de valoarea universală în spațiul nostru național a poeziei lui Alecsandri, el publică un altul în «Contemporanul» (nr. 30 din 23 iulie) în care încrederea sa în acesta este de astă dată totală, fără rezerve (*Tinerețea clasicilor*). Atunci cum se împacă afirmația de mai sus, reproducă din «Luceafărul», asupra «valorii în sine», discutabile, a poeziei alecsandriste cu aceea din «Contemporanul»? Să acționeze oare tardiv în conștiința criticului un imperativ al corecției, al retușării unei imagini elaborate inițial deformat, sau pur și simplu să fie vorba de o inconsecvență teoretică? [...] *Ergo*: În «Luceafărul», *aici și acum*, eram invitați să «discutăm» pe cel mai mare poet ocazional al nostru, în «Contemporanul», tot *aici și acum*, la distanță de numai două săptămâni, trebuie să-l luăm drept un «clasic exemplar întrucât este prezent». Așadar, pe drept cuvânt, cine este *ocazional*? Alecsandri sau Nicolae Manolescu?”

31 iulie

• [„**Munca**”, nr. 7373] În *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Mihai Lupașcu, Mihai Lău și Gheorghe Ungur. □ În *Cronica filmului*, Lucia Bogdan semnează o prezentare a filmului „Brigada Diverse în alertă”. □ În *Pe glob. În 24 de ore* apare o notă cu titlul *La postul de radio „France Culture” 11 emisiuni despre România*. Seria a fost realizată de Hélène Tournaire și „din cele 11 emisiuni ale ciclului, 9 au fost consacrate unor interviuri cu personalități ale vieții politice, științifice și culturale din țara noastră, care au înfățișat eforturile întreprinse de poporul român pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate”.

• [„**România liberă**”, nr. 8322] Eugen Atanasiu semnează articolul *Răspunderea față de publicul spectator*, precizând că angajamentele, „luate public în aceste zile când întregul popor și-a exprimat totala identitate cu înălțătorul program de perfecționare a conștiinței socialiste, confirmă perspectiva depășirii neajunsurilor în creație în folosul atît al publicului naționaș, cît și al artei universale”.

• [„**Scântea**”, nr. 8863] Ziarul organizează ancheta *Spre un cinematograf angajat, ancorat adânc în realitățile noastre*: „În expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, între multiplele probleme abordate, un loc distinct a revenit și artei cinematografice, ca instrument de educație, îndatoririlor de onoare ale scenariștilor și regizorilor de a realiza filme corespunzătoare înaltelor obiective ale formării omului nou, ale dezvoltării conștiinței socialiste. Ancheta de față își propune să scoată în evidență – din

această perspectivă – unele aspecte și probleme actuale ale activității cinematografice, ale evoluției filmului românesc spre condiția de artă matură, militanță, aptă să câștige prin virtuțile sale etice și estetice, adeziunea largă a maselor de spectatori”. La anchetă participă: Radu Beligan, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Eugen Barbu, Andrei Blaier, Gh. Vitanidis, Malvina Urșianu, Amza Pellea, Szeles Anna, Titus Popovici, Manole Marcus.

● **[„Cronica”, nr. 31]** Numărul se deschide cu articolul lui Ion Acostaie despre *Rolul conducător al partidului în România socialistă*, „ca urmare firească a luptei pe care a desfășurat-o, printr-o angajare revoluționară totală și permanentă, vreme de o jumătate de veac, pentru realizarea celor mai nobile aspirații ale poporului nostru”. Alături, redacția publică editorialul intitulat *Tineretul, astăzi*, accentul căzând pe dezvoltarea unei „reale conștiințe politice” în rândul tinerilor români. □ În același ton, Al. I. Friduș îl interviuează pe Anatol Lupșa, vicepreședintele Comitetului județean din Iași pentru cultură și artă, în legătură cu *Sensul politic al culturii de masă*. Citând mereu din recenta expunere a lui Nicolae Ceaușescu, acesta pledează pentru reorientarea brigăzilor artistice de agitație al căror rol educativ-formativ fusese deturnat în ultima vreme. „Din păcate, nu puțini activiști salariați au adoptat o atitudine funcționărească, punând accentul nu pe conținut, ci pe forme. De unde, interminabile discuții despre forme ale culturii de masă care, chipurile ar fi depășite. Așa s-a ajuns la tendința festivă și distracționistă, în mod întemeiat criticată de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Brigăzile artistice de agitație au tins să devină teatre de revistă, cu programe de două ore și montări epatante, formațiile teatrale au tins să le concureze și pe cele profesioniste”. ■ Rezultat al unor îndelungi preocupări în domeniu și al unei „exemplare supunerii la obiect” i se pare lui Liviu Leonte volumul lui S. Damian despre *G. Călinescu – romancier*. Subliniind că audiența marelui critic (la public și la critici) nu a intrat în declin după moartea acestuia, este elogiât acest cel mai recent studiu cu aparență eseistică care se ocupă de tipologia personajelor călinesciene, majoritar citadine. „Criticul operează prin minuțioase analize și disecții succesive în intimitatea romanelor, refăcând procesul creației și căutând a stabili identitatea creatorului, paralel cu a eroilor săi. Acest efort se vede mai cu seamă în ultimul capitol unde personalitatea lui G. Călinescu este pusă sub semnul jocului și unde întâlnim subtile disocieri în legătură cu subiectivitatea și obiectivitatea, ambele atât de accentuate ale operei”. □ În eseu intitulat *Poezie și limbaj*, Mircea Mancaș ia atitudine față de unele aspecte superficiale ale poeziei contemporane: „nu putem reține un sentiment de neliniște și incertitudine în fața unor exerciții versificate cu aer de improvizație, în disprețul acordului dintre gândire și exprimare și anulării oricărui sens”. Amintind că epoca avangardei a apus și că în locul negației a apărut, „în noile condiții de dezvoltare a culturii socialiste, o certitudine a valorilor”, autorul conchide: „Pentru poezia noastră actuală, care întâlnește marile creații ale literaturii universale în aceeași unitate

de sens, de aspirații și de valori artistice, orientarea spre o preocupare constantă față de valorile perene, autentice și originale – în unitatea dialectică sens-expresie artistică – e un imperativ al conștiinței contemporane, o recunoaștere a funcției de comunicare a artei în marea ei acțiune de universalizare a valorilor umanității”. □ Pagini de proză semnează în acest număr Grigore Ilisei și Aurel Leon. □ Grupaj liric semnat de Horia Zilieru, Sergiu Adam și Daniel Lascu. □ Poezie contemporană din Africa și India traduc Maria-Magdalena și Dan Mutașcu. □ Nicolae Turtureanu semnaleză și prezintă volumul *Trei poeme de dragoste* de Vladimir Maiakovski (Univers, 1971, colecția Orfeu), precum și „poemul în proză”, deopotrivă recviem și memento, *Florile Hiroshimei* de Edita Morris (Junimea, ^). □ Tot la capitolul de apariții editoriale, este recomandată antologia de reportaje literare „cu pregnante particularități artistice” intitulată *Timp eroic*, în care semnează, printre alții, Grigore Ilisei, Traian Filip, Vasile Nicorovici, George Sidorovici, Al. Voitin. □ Nesemnat, apare un mic reportaj literar estival (*Poetul care cântă a patriei mărire*), rod al unei vizite la casa memorială din Mircești. □ N. Irimescu reține pentru rubrica *Moment*, cel de-al doilea număr al „Revistei arhivelor” (în care descoperă „un bogat material inedit referitor la activitatea ilegală a P.C.R. și, în genere, referitor la lupta dusă de clasa muncitoare pentru dreptate socială în țara noastră”) și nr. 6 al revistei ieșene „Alma mater”, „nu numai una dintre cele mai bune publicații studențești, ci, cum se întâmplă și cu «Echinox»-ul clujenilor, o apariție cu mari șanse de a se înscrie în circuitul valorilor culturale de interes național”. Sunt remarcate articolele și studiile semnate de Const. Ciopraga sau C. Pricop.

• [„Flacăra”, nr. 31] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Despre teatru*, apreciind că „mai mult decât poezia și proza, arte consumate în solitudinea fotoliului particular, teatrul, artă colectivă, impune o veghe deosebită fiindcă emoția pe care o transmite și mesajul pe care îl comunică se multiplică geometric în raport cu numărul spectatorilor implicați în ceremonial”. □ În *Film*, Magda Mihăilescu afirmă că *Tineretul vrea să cunoască filmele noastre*, considerând că „tinerii cer, cu îndreptățită autoritate, modele de conduită, eroi cărora să li se adreseze pe numele mic, ca unor prieteni cu experiențe apropiate. Așteptăm cu încredere recolta imediată a cinematografilei noastre, angajate, alături de toate celelalte arte, în îndeplinirea vastului program de educație comunistă, în atingerea aceluia râvnit și necesar nivel al eficienței maxime”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză apariția, la Junimea, a antologiei *Amintiri despre Eminescu*, ediție îngrijită de Ion Popescu, iar la Albatros a celor două volume din *Istoria pentru începutul românilor în Dacia* de Petru Maior. Tot aici, în colecția „Lyceum” se anunță publicarea a două volume din *Infernul* de Dante, traducere Eta Boeriu, cu un studiu introductiv de Alexandru Balaci. □ În *Memento*, *Cinema* se publică o notă despre *Brigada Diverse în alertă*, scenariul fiind semnat de Nicolae Țic și Mircea Drăgan. □ În *Memen-*

to, *Teatru* se anunță un „sezon teatral secetos, repertorii adormite, trupe în turneu pe litoral, cu spectacole de mult consumate”. □ *Memento, Tv*: în *Literare* este anunțată emisiunea *Alecsandri și momente de seamă în istoria națională* la care participă Ion Dodu Bălan.

● [„**Luceafărul**”, nr. 31] Al. Philippide scrie despre *Poezie și personalitate*: „Mai mult poate decât vocabularul, imaginile și atitudinea sufletească, ceea ce distinge pe un poet este un ton personal, un sunet specific pe care îl dau versurile lui, un accent unic și inimitabil. Un mare poet se poate recunoaște chiar numai după un singur vers. [...] Cu cât personalitatea unui poet e mai puternică cu atât tonul lui e mai caracteristic și mai ușor de distins”. ■ În *Laudă inteligentă*, Nicolae Balotă încearcă să demonstreze contrariul ideii că, în urma problematizării limbajului în curentele de gândire de la mijlocul secolului al XX-lea, omul ar fi pe cale de dispariție, teză susținută de Michel Foucault în *Les Mots et les Choses*. Pentru criticul român, toate noile direcții de studiu din această perioadă nu se arată ca o criză a omului, ci ca o nouă vârstă a umanismului. ■ Nicolae Ciobanu recenzează *Vârstele timpului* (C.R.), volumul de publicistică al lui George Macovescu: „Artistic, linia de forță a volumului *Vârstele timpului* este asigurată de tonalitatea lejer-bonomă cu care este condus comentariul – ceea ce dă o binevenită impresie de angajare directă în dialog cu cititorul – și de insinuarea acelei indefinibile disimulări ironice de care nu poate beneficia decât gazetarul-artist”. □ La rubrica *Compendiu*, Alex. Ștefănescu scrie despre *Primele poeme* (C.R.), reeditarea primului volum al lui Tristan Tzara: „Prin urmare, dacă se poate accepta că Tzara era un «elegiac» în poemele de tinerețe, e îndoielnic că el «iubea apropierea insolite». În adolescența de 16 ani nu trebuie văzut numai că viitorul insurecționist de la Zurich. Mai degrabă, e caracteristică pentru această vârstă o lene fermecătoare în căutarea expresiei. Sau, pentru a împăca lucrurile, putem vedea în primele poeme o anticipare a reformelor dadaiste, însă nu prin forțarea, ci prin neglijarea limbajului”. ■ Georgeta Horodincă publică eseu *D. Anghel între fantazie și realitate* în care analizează influența părinților poetului în formarea personalității sale. Astfel, mama lui D. Anghel reprezintă elementul de *fantezie* din identitatea sa, în timp ce tatăl său este elementul coroziv al *realității*. De asemenea, vital pentru înțelegerea poetului, în opinia Georgetei Horodincă, este conștientizarea existenței unei anumite tensiuni între influența mamei și influența tatălui. În cuvintele eseistei: „Departate de a fi depozitarul exclusiv și senin al moștenirii materne, Dimitrie Anghel se resimte interior de dramatica înfruntare a două tendințe opuse care aspiră spre o bizară unitate. Firea prozaică a tatălui a lăsat și ea o amprentă durabilă, greu de trecut cu vederea, în viața fiului său. Pendulând între sentimentul unei opoziții deschise față de idealurile paterne și aspirația inconștientă de a se identifica cu figura voluntară și atotputernică a tatălui, poetul n-a băgat de seamă că și-a construit destinul inspirat, de blânda fantomă a romanticei Erifilia copiind obsesia demiurgică a părintelui său”.

■ În *Sainte-Beuve sau gustul criticii*, Alexandru Paleologu consemnează apariția, în colecția *Pleiade*, operele complete ale criticului francez din secolul al XIX-lea. Cu această ocazie, Paleologu face o scurtă incursiune în critica lui Sainte-Beuve: „La Sainte-Beuve metoda nu e altceva decât ceea ce înseamnă, literal, acest termen, adică drum, cale de apropiere și pătrundere. El a folosit de altfel, nu o dată, pentru a-și preciza demersul critic, imaginea unui fluviu al cărui curs sinuos traversează și învăluie peisajul, cuprinzându-l”. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre creație*: „Cum creația este una singură eu cred că cele spuse despre activitatea artistică sunt valabile pentru toate expresiile omului”. ■ În *O jumătate de pagină*, Marin Sorescu salută publicarea *Istoriei universale a teatrului*, în trei volume, a lui Ion Zamfirescu. ■ Radu Tudoran publică proza *Zile de dar*.

● [„**Urzica**”, nr. 14] Se semnalează 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, prin publicarea lucrării satirice *Sandu Napoila ultra-retrogradul*.

[IULIE]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 7] Grigore Arbore vorbește cititorilor „de pe poziții comuniste” și despre „cele mai apreciate cărți ale anilor nostru”, cărți care includ „realități comuniste” și „sensul progresist al istoriei”, într-un articol intitulat *Literatura la prezent*, în care sunt citate nume precum Ion Alexandru, Nichita Stănescu, Eugen Barbu, Marin Preda, Camil Petrescu. □ Ana Blandiana face elogiul orașului toropit de caniculă din miezul verii, într-un pastel remarcabil (articolul *Pastel*). □ La rubrica „comentarii”, Paul Drogeanu găsește ca „poezii de la Echinox se exprimă sub emblematica blagiană” și analizează volumul lui Dinu Flămând, *Apeiron* (C.R., 1971) despre care notează spre sfârșit: „*Apeiron* e un volum deschis, orizontul dificil spre care tinde poezia lui (aproximare a unui absolut ce, în întreaga poezie modernă, e de fapt o existențializare a esteticului) oferind și pericolul abstractizării excesive”. □ Aureliu Goci prezintă universul narativ al lui Alexandru Văduva, din „minusculul roman” numit *La indicativul prezent* și patronat, se pare, de „scriitura faulkneriană”, „dar meșteșugul său nu provine dintr-o ucenicie lucidă și o asimilare în perspectivă critică a experiențelor românești ale scriitorului american”. □ O analiză minuțioasă a tensiunilor și conflictelor dramatice din *Vlaicu Vodă* propune Marian Popa, relevând din diferite perspective semnificația comportamentului personajelor implicate în acțiunea piesei în articolul *Tensiuni dramatice în «Vlaicu Vodă»*. □ Costin Nastac, după o prezentare amănunțită a fenomenului hippies, ajunge la concluzia (previzibilă) că „Fenomenul hippies reprezintă, fără îndoială, unul dintre cele mai caracteristice simptome ale decadenței civilizației capitaliste contemporane” (articolul *Revolta în genunchi a tinerilor „hippies”*).

● [„**Argeș**”, nr. 7] Ilie Purcaru scrie despre *Legitimarea mesajului nostru*: „Cerându-ne efortul unei contribuții sporite la această operă care ține de pre-

zentul și de viitorul nostru, al societății și al națiunii noastre socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu ne adresează un mesaj de înaltă încredere, prin a cărui exemplară înfăptuire ne legitimăm propriul nostru mesaj”. ■ *Argeș – 5 ani de la apariție*: „Înțelegând idealurile societății noastre socialiste, colectivul redacțional și colaboratorii au fost participanți activi la profundele transformări înnoitoare ale județului”. □ Demostene Botez, Nicolae Breban, Ștefan Bănulescu, Radu Popescu, Aurel Rău, Alexandru Jebeleanu, Alexandru Piru salută aniversarea revistei prin câteva cuvinte de felicitare. ■ La rubrica *Marginalii tardive*, Cezar Baltag scrie despre Nicolae Balotă, intitulându-și textul *Iluminările criticului*: „În lecturile lui Nicolae Balotă distingî imediat două sensuri: așteptarea și veghea”. Calitățile operei acestuia, se mai spune, ar consta în divagațiile și crearea artei ca o aventură. ■ La *Cronica literară*, Valeriu Cristea prezintă *Lunga călătorie a prizonierului* de Sorin Titel: „Textul, fluent, inteligent, ne relevă un autor versat, cu o destul de îndelungată experiență literară și care reușete, nu o dată, să creeze scene memorabile”. ■ În secțiunea *Caligrame* Florin Manolescu analizează recent apărutele volume de versuri ale lui Mircea Dinescu, *Invocație nimănui*, *Poeme* de Gheorghe Istrate, și *Fum*, de Gheorghe Pituț. □ Dana Dumitriu scrie despre prozatori și cărțile acestora: Nicolae Damian, *Fete și băieți*, Alexandru Papilian, *Dihorul*. ■ Emil Botta este evocat liric, la propriu și la figurat, de de Nichita Stănescu într-o poezie, și Gheorghe Tomozei în textul *Când prințul Hamlet scrie poezii* : „Poezia lui Emil Botta nu este – nu putea fi – altceva decât ceremonie, rit; obsesivă și derutantă prin capacitatea ei aproape nefirească de a se fixa în tiparele unei uriașe simplități, cu fluidități și oglinzi translucide brutal traversate de violențe, amestec de clorofilă și sânge”. ■ *G. Călinescu în perspectivă panoramică* se numește articolul lui M. Nițescu, textul referindu-se la maniera de abordare din monografia lui Ion Bălu asupra lui Călinescu: de reținut sunt exegeza documentară ca mijloc de portretizare și aprecierile personale din analizele literare, însă un defect al expunerii ar fi linearitatea. ■ În *Eroul, creator de istorie*, Al. Protopopescu discută redescoperirea individului creator de istorie în proză, reprezentantul esențial fiind Ilie Moromete. Pe lângă Marin Preda, și autori precum Al. Ivasiuc sau Eugen Barbu cultivă prezența unor figuri care să stea în centrul istoriei și pe care să o influențeze activ, să o construiască, în acest fel, părăsindu-se filonul anecdotic și dezvoltându-se acela al romanului de analiză. □ Secțiunea intitulată *Note despre conștiința critică*, de Dorin Tudoran se referă la imprezibilitatea lui I. Negoïtescu și legitimarea manifestă a lui Florin Manolescu □ *Biblioteca Argeș*: Vladimir Streinu, *Poeme (Ritm immanent, Înțarceri, Vis sau viață)* ■ Nichita Stănescu: *Cântece de cireșar* (șapte poeme dedicate lui Constantin Chiriță) și o casetă cu poezia *De-a visul* de Cezar Baltag. □ Radu Cosașu scrie introducerea despre film: „Pagină de vacanță cu Hitchcock”. □ Redarea unor proze aparținând lui Octavian Stoica (*Iarși despre duioșie*) și Joan L. Oppenheimer (*Duminică*) □ Scurte cronici despre vo-

lumul *Plânsul oglinzilor* de Dan Rotaru: *Motiv liric*, Otilia Nicolescu – semnificația oglinzii este „Dublarea unor senzații, a unor procese acute”; *Un poet al absenței*, Constantin Călin; *Caligrafie febrilă*, Adriana Rujan. □ *Debut*: Rodica Pascu, Eugenia Poștoacă □ *Radu Stanca, fratele meu*, de Horia Stanca. □ Redarea unui ciclu de poeme aparținând argeșeanului Florin Mihăescu ■ Rubrica *Incidențe: Capodopera uitată* – Cezar Ivănescu despre piesa de teatru *Sam*: „Livrescă în foarte multe propozițiuni, această piesă edifică încă o dată adevărul îngrozitor că realitatea trăirii e alta decât cea a expresiei” .

● [„Astra”, nr. 7] Numărul stă sub semnul *Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conșfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural – educative* și al măsurilor propuse Comitetului Executiv al Comitetului Central al P.C.R. în scopul aplicării *Comandamentului social al artei și literaturii*. ■ Cu ocazia aniversării a 150 de la nașterea poetului Vasile Alecsandri, I. Candianu scrie despre *Alecsandri și vocația patriotică a poeziei*, arătând că întreaga operă a acestuia reprezintă „unica sinteză de înalt patriotism și strălucire literară” de asemenea anvergură din cultura noastră. ■ Ancheta „Astrei”, realizată de Paul Antim, pe tema *Progres și stagnare în literatura pentru copii*, începe cu intervenția dr. Ilie Stancu, intitulată *O definiție a noțiunii*. În calitate de autor al cursului de literatură pentru copii de la Institutul Pedagogic din București, Ilie Stancu crede că astfel de scrieri trebuie „să emoționeze prin mijloace literare”, având drept scop „sensibilizarea copilului pentru elementul estetic”, deși nu valoarea literară trebuie să constituie preocuparea exclusivă a scriitorilor care elaborează astfel de texte literare, ci „latura educativ – comunistă”. □ În opinia criticului Mircea Iorgulescu, însă, parcelarea literaturii nu este un lucru pozitiv, „aceste pseudo-specializări ducând la o pseudo-literatură”. Mai mult, în cadrul procesului educativ care are drept subiecți copiii, „totul depinde de mijloacele care sunt întrebuințate, de felul în care autorii reușesc să transmită un mesaj în concordanță cu idealurile majore ale societății noastre, fără să renunțe la calitățile strict literare”. □ În calitate de autoare de scrieri literare pentru copii, Gica Iuteș explică relativa lipsă de interes a criticii literare pentru cărțile dedicate copiilor prin aceea că unele volume „au înlocuit criteriul de valoare cu cel al necesității tematice didactice”. □ În aceeași calitate ca și Gica Iuteș, Alexandru Mitru afirmă limpede că „prin literatura bună pentru copii eu înțeleg acea literatură care urmărește să îi furnizeze copilului niște date despre ceea ce e foarte mare, foarte înălțător”, dar și „foarte coborât, foarte mic, foarte dăunător”. Invitat să menționeze câteva volume reprezentative din literatura pentru copii, Alexandru Mitru se oprește la volumul lui Fănuș Neagu, *Casa care se leagănă*, și la *Frânturile* lui Tudor Arghezi, în care vede „semne incontestabile ale apariției unei literaturi pentru copii, mai originale”. □ Voicu Bugariu pune sub semnul necesității exercitării controlului ideologic asupra producției literare „educarea comunistă a tinerei generații”, prin publicarea de volume care să

promoveze idealurile comuniste și „eroismul cotidian”, în condițiile în care, în opinia sa, se publică deja „prea multă ficțiune gratuită”. □ Un astfel de exemplu pozitiv ar putea fi chiar cartea intitulată *Călătorie în lumea cărții*, pe care dr. Ilie Stanciu o are în lucru și pe care o prezintă. Dincolo de „profilul enciclopedic” al volumului, pe tema istoriei scrisului și a lecturii, cartea facilitează „întâlnirea copiilor cu marea literatură”, evitându-se, astfel, „pericolul îndreptării exclusive către literatura de divertisment”. În loc de concluzii, ancheta se încheie cu o serie de întrebări: „Care este modul în care literatura pentru copii participă la procesul de educare comunistă a copiilor? În ce măsură literatura pentru copii are un specific legat de nivelul lor de accesibilitate? Există niște canoane de care literatura despre care discutăm trebuie să țină seama?” Posibilele răspunsuri vizează, pe rând, „imperativele politico-educative” corelate cu „specificul unui nivel de înțelegere” – al copiilor; faptul că profesorii de literatură trebuie să fie la curent cu „dezvoltarea literaturii destinate elevilor”, în scopul cultivării gustului estetic al acestora; necesitatea unor „studii aprofundate de sociologie a lecturii” care să permită constituirea unui canon literar adecvat nivelului de înțelegere al copiilor. ■ Suplimentul „Astra literară” propune, la rubrica *Poezia lunii*, alcătuită de Virgil Teodorescu, poezia Constanței Buzea, *Tot ce este*, apărută, inițial, în „Luceafărul”, nr. 26 din 26 iunie 1976, p. 3. ■ În cadrul unei *Convorbiri cu Alexandru Paleologu – Ce definește debutul?*, consemnată de Mihai Neagu Basarab, interviuatul, considerat debutant întârziat, la cei 52 de ani ai săi, similar altor scriitori ca Ion Ghica, Calistrat Hogaș sau Constantin Stere, este invitat să își prezinte punctul de vedere cu privire la posibilitatea și modalitatea de elaborare a unei istorii a literaturii române contemporane, rod al muncii unui mare critic ce „nu poate evita să ajungă la o atare viziune istorică totală”, căci „adevărata lui creștere organică” aceasta este. Mai mult, „un mare critic e un comentator al clasicilor”, iar „judicarea literaturii în devenire” rămâne „o îndeletnicire secundară”, căci criticul este obligat să cunoască literatura/literaturile în ansamblu – „nu poți scrie despre debuturi fără Balzac, Baudelaire, Eminescu”. ■ La rubrica lunară a *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează volumul de versuri al Florenței Albu, *Arborele vieții*. Situat, ca tip de scriitură, „între poem și însemnare de călătorie”, volumul dă o „senzație solară de plenitudine”. Identificând metafora centrală, sintetizatoare a volumului în „tentația găsirii notelor dominante, caracteristice pentru arta noastră populară, încadrarea lor într-un elan unic, unirea lor, apoi, cu istoria noastră și cu sensurile ei adânci”, cronicarul literar asociază miza întregului volum cu preocuparea poetei de a găsi „structuri caracteristice pentru sensibilitatea și filosofia de viață a poporului nostru”. □ În cadrul aceleiași rubrici, Adrian Anghelescu comentează romanul lui Alexandru Simion, *Anotimpul posibil*, aflat în siajul romanului lui Alexandru Ivasiuc, *Cunoaștere de noapte*, și al romanului *Zei obosiți*, publicat de Corneliu Ștefanache, prin tema condiției sociale investigate din perspectiva noilor mutații

survenite la nivelul societății. Un personaj specific, din acest punct de vedere, este Neag, „om de acțiune, de o exemplară tenacitate și consecvență morală, ce își caută un sens al vieții și se justifică pe sine nu prin acte vizând un absolut pe care existența obișnuită i-l refuză, ci în devoțiunea sinceră cu care participă la actul colectiv de transformare revoluționară și de edificare a unei lumi noi”. În aceste condiții, „drama lui Neag e drama omului ce vrea să fie indispensabil, de neînlocuit, să făurească istoria”, dar „are parte de ceea ce se teme mai mult”, văzând în ieșirea sa din prim-plan „o moarte lentă”. Romanul uzează insistent de tonul confesiv, de „spovedania directă sau sub forma epistolară”, ca și de monolog, iar lipsa dialogului se simte. În totalitatea sa, însă, romanul funcționează ca un „ansamblu de planuri alternante în care gândurile și impresiile pe care le comunică fiecare personaj în parte, la intervale de timp și spațiu, converg atât spre luminarea unei acțiuni cât și a evoluției unor destine umane”. ■ Liviu Călin publică un fragment din volumul *Portrete și opinii literare*, aflat în curs de apariție la Albatros, dedicat memoriilor lui Ion Barbu. ■ În acest număr publică versuri Dan Mutașcu, Mircea Cristea, Mira Preda, George Savin, Titus Andronic, Corina Segmar. ■ Rubrica *Note de lector* propune o suită de recenzii, începând cu cea semnată de Titus Vîjeu, dedicată volumului lui Miron Radu Paraschivescu, apărut postum și intitulat *Ultimele*. Îngrijit de Marin Preda, volumul a apărut la Cartea românească și „adună toate fațetele personalității” poetului, respectiv „militantismul, metrica și substanța poeziei folclorice”, o seamă de „parodii ale sonetelor renascentiste” și o „meloopie voit stângace cu accente periferice”. □ I. Candianu prezintă volumul lui Virgil Nemoianu, *Calmul valorilor*, care urmează studiilor din 1967 – *Structuralismul*, și 1969 – *Simptome* și care ilustrează două tendințe relativ diferite: „preferința pentru eseu”, înțeles drept „critică diletantă în chip agreabil”, și tendința către „cercetarea erudită”, concretizată într-o „schiță a etapelor poeziei engleze moderne”, corelativă criticii anglo-saxone recente. Volumul *Calmul valorilor* ilustrează cu succes „practicarea și chiar teoretizarea diletantismului agreabil cu rezultate spectaculoase din punctul de vedere al paradoxurilor obținute, al apetitului erudiției, al aprofundării și tratării cât mai documentate a unor teme de istorie literară”. □ Sub inițialele T.V. este recenzat volumul lui Ion Olteanu, *Migrațiuni*, alcătuit din versuri care demonstrează existența unui „fior liric evoluat”, deși autorul este om de teatru și ardelean tradiționalist. □ V. Titus comentează volumul de versuri semnat de Anghel Dumbrăveanu, *Fața străină a nopții*, „unul dintre pușinii romantici ai poeziei române de azi”, „poet care ține în mână cheia lucrurilor grave ale lumii” – iubirea „contrapunctată de tensiuni și nerealizări succesive”. □ Romanul lui Adrian Mușțiu, *Ringul*, este recenzat de Nicolae Maria, care semnalează volumele anterioare, de versuri, ale scriitorului, *Vârsta cunoașterii*, *Fața a doua*, *Chip cioplit*, *Până la Iov*, și, ca o particularitate a romanului, faptul că „elementele genului sunt vehiculate cu o surprinzătoare siguranță”. ■ Nina Cassian semnează, în acest număr al Astrei, rubrica *Poșta literară*.

• [„Ateneu”, nr. 7] Ecou al *Propunerilor de măsuri* prezentate în ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și al *Expunerii* tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al P.C.R., la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, din 6 iulie 1971, este publicarea, sub titlul generic *Un program al marii arte și culturii pe care ni-l însușim cu maturitate comunistă*, a adeziunilor semnate de membrii permanenți ai redacției și colaboratori: Iulian Antonescu, George Bălăiță, Constantin Călin, Cicerone Cernegura, Ovidiu Genaru, George Genoiu, Sergiu Adam, Vasile Sporici și alte persoane cu responsabilități pe linie cultural-ideologică de la Comitetul Județean de partid Bacău sau de la „Steagul roșu” – cotidianul local. Animați de „luminoasa perspicacitate” a tovarășului Nicolae Ceaușescu, de „fidelitatea față de marxism-leninism[...], înalta responsabilitate față de edificarea spirituală a poporului”, semnatarii amintiți se angajează să pătrundă „cu cele mai subtile instrumente artistice dinamica și complexa realitate socialistă, mutațiile operate în conștiințe de o societate liberă, în continuu progres” și declară că „văd în cuvintele Tovarășului Ceaușescu o mare grijă față de scriitori și cărți. Să răspundem cu conștiința noastră”.

■ Inspirat de aceleași circumstanțe politico-ideologice, generate de platforma Congresului al X-lea al P.C.R., și exprimând aceeași entuziastă adeziune la ultimele *Propuneri* ale P.C.R., amplul articolul *Politică și spiritualitate* de Radu Cârnecki, împănate cu citate din *Expunerea* tovarășului Nicolae Ceaușescu, îndemnă spre „o artă autentică, adânc umanistă, care să înnobileze, să înfrumusețeze, să educe patriotic, partinic”.

■ Aniversare UNESCO: *Vasile Alecsandri – 150 de ani de la naștere*. ■ La rubrica *Note*, se publică *Cronica* manifestărilor închinare împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri, în municipiul Bacău. Între acestea, o adunare festivă omagială la care au participat cele mai importante oficialități comuniste din județul Bacău, care aduc la cunoștința participanților hotărârea de a se monta o placă memorială și de a se atribui numele de Vasile Alecsandri Casei de cultură a sindicatelor din municipiul Bacău. Este publicată și telegrama pe care cei prezenți la festivitate au trimis-o Comitetului Central al P.C.R., personal tov. Nicolae Ceaușescu, prin care își exprimă profunda emoție.

■ Patru pagini ale revistei „Ateneu” reunesc articole dedicate personalității lui Vasile Alecsandri. Primul dintre acestea este semnat de Al. Săndulescu care, intitulându-și intervenția cu un vers al omagiatului, *Și vecinic mă-ngână al patriei dor*, evidențiază „ceea ce a rămas la Alecsandri neatins de neiertătorul dinte al vremii, păstrîndu-și nealterată sonoritatea inițială [...] sentimentul său patriotic, ce se face simțit în atâtea rânduri. Dacă poetul n-a avut disponibilitatea marelui patos romantic, dacă a putut lăsa impresia de trăire exterioară a unor stări de spirit și de poză, – în privința atitudinii față de pământul natal, față de trecutul istoric, tradițiile și cultura poporului român, într-un cuvânt, față de destinele patriei sale, s-a arătat capabil de profunzimi, aproape de nebănuț la o structură atât de senin-

imperturbabilă”. Al. Săndulescu, conștient că „unghiurile de receptare ale operei se modifică de la o epocă la alta, potrivit evoluției gustului, a mentalității, a ideologiei”, că „timpul a deplasat accentele spre zone peste care ochiul abia cădea altădată”, conturează imaginea omului și creatorului Alecsandri care „s-a arătat pe deplin solidar cu generația lui de pionieri ai culturii române moderne, având limpede conștiința misiunii ce o avea de îndeplinit”. ■ În articolul *O răscruce în literatură – jurnal*, George Bălăiță reflectează asupra *Pastelurilor* lui Alecsandri din perspectiva recitării celor scrise de Călinescu despre poet, dar și a lecturii prefeței lui Sartre la cartea despre Flaubert, din care reține că o monografie despre un creator este un „pretext pentru a se vorbi despre creație ca act demiurgic și total, dar și despre condiția scriitorului la un moment dat, adică omul cel viu de toate zilele și opera lui nemuritoare”. Și astfel George Bălăiță înțelege că în *Pasteluri* „Alecsandri nu are percepția naturii. Și atunci organizează spectacole. Totul vine din spaima de natură. De aici, răsturnarea. Oroarea de frig, despre care vorbește Călinescu, este, de fapt, teama cosmică, neputința de a se integra naturii. [...] Aerul operetistic, punerea în scenă rezultă din nevoia de a ascunde adevărata față a lucrurilor. Și atunci în acest fel de suferință ascunsă [...], în această mecanică greu de înțeles stă farmecul până astăzi păstrat al *Pastelurilor*. Nimic altceva nu le ține: limba este învechită, epitetul sărac, metafora inexistentă etc. lucruri știute din școală. Miezul lor ascuns însă le păstrează vii și se petrece o schimbare atât de rară: stângăciile cunoscute de toată lumea capătă o valoare pozitivă sub chiar ochii care citesc. Nu este oare aceasta creația?” ■ Dan Zamfirescu apreciază, în articolul *Scriitorul total*, că „pentru conștiința literară actuală, care își caută tot mai stăruitor strămoșii, Alecsandri oferă o splendidă imagine a scriitorului total așa cum îl înțelege veacul nostru. Scriitorul adică, pentru care viața și opera alcătuiesc un tot, prima dând mărturie pentru «autenticitatea» ultimei. Alecsandri a făcut parte dintr-o extraordinară generație de cititori de țară și de cultură”. Astfel perceput după mai bine de un veac, lui Dan Zamfirescu i se pare cu totul surprinzătoare „brusca și nedreapta scădere a popularității” lui Alecsandri chiar din timpul vieții, împrejurarea căpătând valoare de exemplaritate în viața literară românească: „Artistul a fost contestat, în folosul – iluzoriu – al lui Eminescu, pe când încă trăia, și acest ciudat început de posteritate ostilă a inaugurat, cu dânsul, mentalitatea nefericită potrivit căreia nu poți ridica un scriitor până la cea mai înaltă treaptă a gloriei decât scoborându-l pe un înaintaș ori pe un contemporan. [...] Pentru felul cum și-a slujit, într-o lungă existență, arta, meseria de scriitor, țara, cultura și limba română, Alecsandri ar fi meritat altă posteritate. N-a avut-o”. Înțelegerea superioară de care poetul începea să aibă parte în România comunistă este, pentru Dan Zamfirescu, „semnul că România de acum începe să semene, la o spirală superioară, cu aceea cu care poetul și-a logodit pe veci destinul excepțional”. Afirmatie prin care autorul articolului încearcă să credibilizeze o ideologie care nu avea nimic a face

cu personalitatea evocată. ■ În *Marea tranziție*, Dumitru Bălăeț consideră că „pentru a înțelege ce a însemnat Vasile Alecsandri în dezvoltarea literaturii române, și prin aceasta a întregii noastre culturi, e necesar să ne amintim ce era această literatură în jurul anului 1840, când debuta bardul de la Mircești, și ce a ajuns ea să fie în jurul anului 1880, când se încheie epoca sa de «regalitate literară». [...] Este doar perioada de creație a unei singure generații, când din aproape nimic s-a făcut aproape totul: s-au degajat contururile estetice ale limbii române literare, s-a descoperit filonul național al creației populare, care a devenit temelia de neclintit a originalității noastre în cultura lumii, au fost create tiparele principalelor genuri și specii literare, s-a format un public român pentru literatură și o literatură română pentru public”. Autorul punctează implicarea lui Alecsandri, „ca factor catalizator de prim rang”, în realizarea „unei depline coliziuni între starea anterioară și cea nouă”, devenind „emblema unei întregi epoci în dezvoltarea literaturii române, epoca mării tranziții de la cumpăna veacului al XIX-lea, a mutațiilor fundamentale care au pregătit mari-le împliniri de mai târziu”. În consonanță cu N. Iorga, Dumitru Bălăeț observă că Alecsandri „a lăsat moștenire mai presus de orice modelul personalității sale de scriitor” receptiv la nou, capabil să armonizeze extremele și să le conducă, „prin exemplul personal, spre obiectivele majore ale momentului”. ■ Studiul lui Traian Cantemir, *Vasile Alecsandri – comicul de limbaj*, pornește de la precizarea că Alecsandri a atribuit fiecărei forme literare abordate – poezie, proză, teatru – „sectoare distincte ale preocupărilor sale”. Poeziei i-a încredințat latura istorico-politică, prozei i-a impus mai mult un caracter autobiografic, iar teatrului i-a rezervat preocuparea, aproape în exclusivitate, pentru critica deficiențelor societății timpului său. Alecsandri a acordat preferință farselor, în care reeditează tipare compoziționale din literatura dramatică a scriitorilor francezi, dar găsimu-se „în fața unor realități naționale care nu se acoperă decât în parte cu cele franceze, [...] se vede obligat să-și amplifice aria mijloacelor lingvistice, depășind cu mult modelele oferite de dramaturgia străină”. Autorul studiului analizează și exemplifică toate procedeele lingvistice utilizate de Alecsandri în concretizarea intențiilor sale satirice și, în același timp, justifică preferința lui Alecsandri pentru comicul de limbaj. Un motiv ar fi că Alecsandri „consideră limba ca intermediul cel mai eficient, la acea vreme, în transmiterea mesajului dramatic. Adresându-se direct spectatorilor, speră într-un efect imediat și eficient”; alt motiv, „faptul că spiritul satiric cunoaște în Moldova o acidulare mai accentuată decât în celelalte părți ale țării, fapt confirmat atât de lirica populară, cât și de frecvența poreclelor care se dau în partea de răsărit a Carpaților cu spontaneitate și dezinvoltură”; și, în sfârșit, „adăugând la aceste condiții regionale propria-i înclinație spre glumă și calambur, e firesc ca V. Alecsandri să obțină, prin limbaj, efecte superioare față de cele pe care le-a realizat prin intermediul tehnicii compoziționale”. ■ La rubrica *Semnal*, I.D. Lăudat semnează articolul *Cel mai vechi manuscris al cro-*

nicii lui Ureche, în care, din dorința de a face cunoscut unui public mai larg, reia datele puse la dispoziție de istoricul literar Gheorghe Cardaș în revista „Mitropolia Olteniei”, nr. 6-8, 1970, despre „Odiseia celui mai vechi manuscris inedit al cronicii lui Grigore Ureche”, despre succesivii lui posesori: „În articolul său, Cardaș rectifică cu mulți sorți de izbândă și alte date de istorie literară. Merită o atenție deosebită observațiile sale cu privire la biografia interpolatorilor lui Ureche”. ■ Dan Simonescu, în articolul *Incunabilele, un gen de cărți pe cât de valoroase, pe atât de puțin cunoscute*, semnalează apariția a „două cărți, unice în felul lor, în literatura de specialitate bibliologică românească”: *Catalogul colecției de incunabile* (1969), de Veturia Jugăreanu care descrie incunabilele de la Biblioteca Muzeului Brukenthal din Sibiu, și *Catalogul incunabilelor* (1970), de Livia Bacăru care realizează o prezentare a incunabilelor de la Biblioteca Academiei R.S.R. Aceste merituoase apariții editoriale îl determină pe marele om de cultură Dan Simonescu să facă, pentru publicul larg de cititori, o serie de precizări despre *cea mai bogată colecție particulară de incunabile din România* (peste 100), datorată savantului bibliolog și istoric Constantin I. Karadja (1889-1950), să explice ce sunt incunabilele și prin ce se deosebesc de *libri rari* („primele cărți tipărite, începând cu Biblia, tipărită de Johannes Gutenberg la Mainz în anul 1455 și terminând cu ultima carte ce se va tipări până la data de 31 decembrie 1500. *Incunabulum*, în latinește, însemna leagăn de copil. Mai târziu, în secolul al XVII-lea, când acest gen de cărți a început să atragă atenția lumii savante, termenul s-a aplicat la *toate cărțile impimate în perioada de leagăn, de copilărie a tiparului*”), să prezinte diferitele criterii de organizare a cărții rare într-o bibliotecă, să explice succint regulile, aplicate internațional, catalogării și semnării bibliografice de incunabile. Supunând analizei critice cataloagele amintite, Dan Simonescu consideră „cataloagele naționale ale incunabilelor existente în bibliotecile României (cca 2000) de o însemnătate internațională nu numai pentru studiul incunabilelor mondiale, dar ele au semnificația mult mai evidentă pentru integrarea culturii și civilizației române în patrimoniul cultural universal”. ■ Corneliu Dima-Drăgan și Sebastian Neamțu publică partea I a studiului filologic și lingvistic *Primul dicționar tipărit al limbii române*, Amsterdam, dedicat profesorului Dimitrie Macrea. ■ La rubrica *Cărți*, G. Pătrar prezintă cartea *Interferențe spirituale*, semnată de Valeriu Râpeanu care „scrie cu egală dezinvoltură și pasiune despre literatură și teatru, ca și despre muzică, sculptură, istorie, folclor, despre personalități care au ilustrat diverse domenii ale culturii, români și străini. [...] Ceea ce-l preocupă cu precădere e planul superior de confluență, de interdependență al lucrărilor de artă și de cultură”; V. Pavelcu scrie despre *Lumea umbrelor*, de Aurel Leon: „Valoarea cărții constă în a așeza «în prim plan» o serie de oameni remacabili, personalități culturale ale Moldovei, figuri dispărute, dar istoricește mai vii și mai actuale decât mulți dintre cei vii. Prin ei ne situăm în climatul cultural al Iașului de odinioară, între

1920 și 1940”. ■ Mircea Tomuș schițează portretul literar al poetului Gheorghe Pituț: „Destinul poeziei lui Gheorghe Pituț a fost în contradicție cu diagnosticile timpurii, căci [...] din punctele de contact cu poezia lui Blaga s-au dezvoltat traseele cele mai fructuoase și mai îndrăznețe [...], chiar dacă se mai zărește îndepărtatul început de drum, privirea poate să ia în stăpânire întinsele ținuturi ale unui univers poetic cu totul original. [...] Din punctul de vedere al alcătuirii lumii interne a poeziei lui Pituț, a ceea ce am numit mitologia ei, rămânem, odată cu versul ei, în perimetrul tematic al tradiționalismului în general și al celui transilvan în special”. ■ La *Cronica literară*, Vlad Sorianu comentează două volume apărute în 1971. Primul dintre ele este semnat de Vasile Nicolescu și se intitulează *Clopotul nins. Poeme* (Ed. Eminescu, 1971). Cartea este apreciată pentru că „metafizica poetului este rodul unei meditații stăruitoare asupra relației dintre vis și realitate, dintre deslănțuirea fanteziei artistice și nevoia de înțelesuri transmisibile, în genere dintre libertate și necesitate[...]. Întoarsă asupra sa însăși, simțirea lui Vasile Nicolescu depășește totuși însingurarea dramatică a poetului ce se izolează în necomunicare; preocupată ardent de tribulații intime, gândirea sa artistică se cristalizează într-un crez care, prin limpezime și virtuozitate expresivă, se dăruie generos renunțând nu o dată la irepresibila fascinație a eului liric față de aventură și gratuit”. □ A doua cronică literară este dedicată lui Mircea Ciobanu și volumului *Etica. Versuri*, (Albatros, 1971). Întrebându-se „ce justificare poate invoca un poet pentru a-și intitula volumul *Etica*?”, criticul constată „că ultima carte de versuri a lui Mircea Ciobanu conține atât elemente de atitudine civică, sugerând o anumite viziune etică asupra relațiilor umane, cât și profunde meditații la sensurile definitorii ale vieții, deci o poziție filosofică, ambele putându-i circumscrie destul de vizibil poetica, propria credință despre rosturile poeziei. Tonul elegiac și, deopotrivă, sobrietatea până la uscăciune a expresiei nu reprezintă urmarea unui program de evitare a cititorului obișnuit, ci mai curând «obscurizarea» aceluși exces de lumină spirituală, pe care o descoperă exegeții în cea mai reprezentativă poezie contemporană, aluviunile visului în apa limpede a reflexivității”. Remarcând „fantezia metaforică” și unitatea stilistică a volumului, criticul reproșează totuși lipsa de interes pentru „convertirea nucleelor metaforice în focare de iradiere ideatică”, care „ar fi atribuit demersului liric coerența și finalitatea sugerate de cele mai izbutite momente ale volumului”. □ Emil Manu face notații critice la volumele semnate de Dana Dumitriu și Alexandru Lungu. *Migrații* (Eminescu, 1971) de Dana Dumitriu, este volumul de debut al unei autoare cu talent și cultură, care „nu se acroșează vreunei direcții sau formule la modă”, ci „scrie numai pentru ea, proza sa se derulează ca o confesiune lucidă, aproape ca un dialog interior”. Comentatorul notează: „Personal, după lectura cronicilor literare, microeseurilor și articolelor de critică ale acestei subtile intelectuale, încerc o surpriză din cele mai insolite. [...] Fără să devină eseu și fără să renunțe la categoria minimală a epicului, Dana Dumitriu

captivează prin sinceritatea unui delir obiectiv al jurnalului epic, prin aglomerarea unor senzații ce se întind mai mult în timp, decât în spațiu”. □ Medic, pictor și grafician, poetul Alexandru Lungu, autorul volumului *Ninsoarea neagră* (C.R., 1971), aparține „generației tragice a ultimului război”, din care mulți sunt, din pricina circumstanțelor, scriitori aproape necunoscuți: „Poezia lui Alexandru Lungu e o dramă a cuvintelor, o dramă exprimată, paradoxal, prin violențe calme, prin obsesii profunde, proiectate pe un fundal elegiac [...]. Violențele *Ninsorii negre* revelează «ghilotine blânde» și «alinturi sălbatice», cu «schilodiri frumoase» într-o tăcere de muzeu marin, în care bătrânele statui ecvestre galopează, când ploile se zvântă mutește în batiste.. Iată numai câteva din paradoxurile lirice ale acestui poet talentat”. □ Romulus Dianu semnează cronică literară la volumul lui Dragoș Munteanu, *Cele mai frumoase poezii*, titlu generic al unei minuscule colecții a editurii Albatros, care „nu se mai referă la selecția poetului, ci la frumusețea lirică în sine”. Dragoș Munteanu „aduce în lirică o gândire cântată, fără refrene și grimase [...]. El pune în versuri o meditație emotivă, totdeauna cu privire la viața reală, transfigurată”. ■ La *Cronica restantă*, semnată de Cn.C., intitulată *Doi prozatori*, sunt comentate volumele *Iutlanda posibilă* (Eminescu, 1970), de Vasile Andru: „Interesant de urmărit la Vasile Andru, mi se pare principiul de construcție a narațiunilor [...]. Povestirile lui Vasile Andru sunt niște anchete interne, la nivelul conștiinței individuale, asupra unor procese morale obsedante. [...] Privită separat, fiecare povestire constituie un spațiu de interferență a două sau mai multe monoloage; un dialog real între personaje nu există. [...] Mecanismul psihologic al obsesiei, în special, este redat cu subtilitate, într-un stil rafinat, surprinzător la un debutant”. ■ *Luni, după viscol* (Eminescu, 1971), de Aurel Deboveanu: „Nu-i pot fi negate prozatorului pasiunea pentru social, priceperea de a decupa din realitate un aspect grav, ce se cere cunoscut și analizat, justificata îndârjire împotriva atitudinilor anacronice, a arivismului, conjuncturismului, birocratismului, nepotismului etc. Dar în același timp trebuie spus că aceste calități sunt în parte compromise de lipsa de artă a romancierului”. ■ Constantin Crișan publică partea a II-a din *Poeți, fără zgomot*, aducând în atenția cititorilor pe poetul *Constantin Abăluță și puritatea cerebralului*. ■ Se publică poezie: Alexandru Lungu, Radu Felecan, Constantin Știrbu, Camil Baltazar, Valentin Deșliu, George Dan, Damian Ureche, Șt. A. Banaru, Horia Gane; proză: Radu Mareș; traducere de poezie: Nicolae Mareș; traducere de proză (fragment din Tzvetan Todorov, *Introducere în literatura fantastică*, cap. I *Definiția fantastului*): Virgil Tănase.

● [„Cinema”, nr. 7] Ancheta numărului este centrată pe problema repertoriului cinematografic, ridicându-se întrebarea dacă acesta ar trebui să fie neapărat un instrument de educație. *Da, trebuie!* răspund, alături de regizori și actori, Alexandru Andrișoiu, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Demostene Botez, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Ghe-

orghiu, Petru Popescu, Florian Potra, Valentin Silvestru, Mircea Sântimbreanu, toți insistând pentru filme istorice, educative, ecranizări ale capodoperelor literaturii universale.

• [„Convorbiri literare”, nr. 7] Redacția revistei semnează textul *Arta cuvântului în slujba patriei*: „Spre acest scop ne îndeamnă mereu Partidul Comunist Român, aceasta este esența amplului program sintetizat de secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Să concretizăm prin cele mai măeastre împerecheri de gânduri și cuvinte îndemnul partidului nostru. «Prin forme și stiluri variate de expresie, arta trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă»”. ■ Dumitru Ignea vede în *Slujirea poporului muncitor – datoria supremă a scriitorului*: „«Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului», a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu.. Reținând cu toată atenția această indicație fermă, plină de realism, nu ne rămâne decât să ne îndeplinim datoria de scriitori comuniști, de slujitori ai poporului din care ne-am născut”. ■ Georgeta Loghin se referă la *G. Ibrăileanu și scriitorii francezi*: „Admirator al lui Maupassant, Ibrăileanu îl recomandă literelor române, în 1896, prin traducerea romanului *Bel-Ami*. [...] Abordarea creației lui M. Proust [...] în sprijinul criteriilor susținute și comentarea marelui prozator în noutatea lui fundamentală, constituie pentru critic un moment în exprimarea unei poziții efectiv moderne”. ■ De *Timp și spațiu în opera lui Wilhelm Raabe* se ocupă Hertha Perez: „Găsind noi modalități epice, Raabe a întretesut convenții clasice cu elemente care au dinamizat vechile formule. Și-a conceput nu rareori narațiunile ca pe niște edificii plurietajate, anticipând în mai multe privințe proza secolului nostru”. ■ D. Costea prezintă volumul lui Haralambie Țugui: „Recentul volum *Sub cerul Mioriței*, (Junimea) este al șaselea, până acum în creația poeziei [...] Autorul a știut totdeauna să dea titluri adecvate culegerilor sale de versuri [...] *Sub cerul Mioriței* [...] ar sugera cultivarea unei poezii tradiționale, de inspirație mai ales patriotică, lucru nu tocmai exact, deoarece autorul tratează și alte teme (trecerea timpului, iubirea) și încearcă o apropiere de mijloacele stilistice ale poeziei moderne”. ■ Daniel Dimitriu recenzează un volum de poezie și unul de proză. □ Cartea de versuri aparține lui Anghel Dumbrăveanu: „Privind de sus, s-ar putea spune că *Fața străină a nopții* este un lung poem unde fiecare strofă devine partea ce exprimă și comprimă întregul.. Găsindu-și tonul care-i convine, Anghel Dumbrăveanu a dat, după opinia mea, cel mai bun volum al său”. □ Despre cartea de proză a lui Petru Popescu, autorul notează: „S-a remarcat deja că *Dulce ca mierea e glonțul patriei* este un roman în trei timpi: cazarma, unchiul Nicu, Laguna. Situându-se undeva mai sus, mai aproape de abstract și având în vedere semnificațiile fiecăruia, putem spune că romanul este clădit pe trei piloni: acțiune, meditație și eros (ordinea exclude orice ierarhie)”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți* semnează texte: Val Neșțian, Emil Nicolae, Constantin Pricop, Radu Felecan, Anca Măgureanu. □ Val Neșțian descrie antologia lui Romulus Vulpescu: *Și alte poe-*

zii: „Farmecul unei astfel de poezii izvorăște nu numai din acordurile totuși cantabile, ci mai ales din neliniștea descoperirii cu ajutorul cuvântului a unor teritorii poetice noi, din întrepătrunderea unor influențe.. ”. □ Despre *Clopotul nins*, (Eminescu, 1971) al lui Vasile Nicolescu scrie Emil Nicolae: „*Clopotul nins* vrea să semnifice un sunet cu vibrații profunde, care continuă să existe sub un văl de liniște aparentă, de zăpadă. Ajungem astfel tot la o parabolă a focului – obsesie mai veche a acestui poet de invidiată discreție”. □ Referindu-se la cartea lui Sorin Titel, *Lunga călătorie a prizonierului*, Constantin Pricop observă: „De la început se remarcă un tip de scriitură frecventă în literaturile occidentale într-o perioadă apropiată. Caracteristica lui este prezentarea compartimentală a personajelor, introspecția, dinamica interioară a personajelor este abandonată sau neglijată”. □ De volumul de versuri al lui Petru Anghel, *Firul de iarbă*, se ocupă Radu Felecan: „Petru Anghel folosește un limbaj necontorsionat, scrisul său curgând natural ca izvoarele de pe plaiurile mureșene de care sufletește nu s-a putut despărți, absorbindu-și sevele din simplitatea poeziei populare, ceea ce dă incontestabil un plus de vigoare proprie creații”. □ Anca Măgureanu analizează studiul lui Tzvetan Todorov, *Introduction à la littérature fantastique*: „Lucrarea lui Tzvetan Todorov, apărută în 1970 în colecția *Poétique a editurii Seuil*, este o încercare de interpretare nouă, pe baze structuraliste, a unui domeniu controversat în critica franceză actuală: literatura fantastică”.

● [„Familia”, nr. 7] Pe prima pagină, *O adeziune* semnată „Familia”: „Chemarea adresată scriitorilor și în general oamenilor de artă de către partid prin glasul tov. Nicolae Ceaușescu în expunerea sa la recenta consfătuire de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei de a exprima în operele lor viața zilelor noastre ne arată că trăim un moment de maximă responsabilitate, în care societatea noastră își manifestă deschis și ferm interesul pentru actul de creație. [...] Astăzi mai mult ca oricând spiritul critic constructiv, expresie a partinității marxist-leniniste, are un orizont mai larg, mai creator. Activitatea partidului nostru și a secretarului său general este caracterizată de o profundă dragoste de popor și patrie. «...activitatea politico-educativă constituie o parte componentă inseparabilă a operei de edificare a noii orânduiri sociale, o preocupare de seamă a partidului și statului nostru.» De la înălțimea acestei platforme se cuvine să ne judecăm propria noastră creație și îndeplinirea rolului nostru”. ■ Un grupaj *1821–1971, Alecsandri – scriitor național și popular* (portret de Pop Simion), la care se adaugă *Alecsandri, perenul – 150 de ani de la naștere* de Al. Andrițoiu; *Alecsandri și Franța* de Zaharia Macovei; *Bardul de la Mircești și poezia populară* de I. Bradu; *Alecsandri și Iosif Vulcan* de Viorel Faur. □ *Mesajul*, un fragment din romanul antinazist omonim al scriitorului de limba română din Iugoslavia Mihai Avramescu, la împlinirea a 30 de ani de la declanșarea rezistenței iugoslave. □ În eseu *Limba și vorbitorii ei*, H. Wald dă și câteva exemple de scriitori care s-au referit la limitele limba-

jului și la pericolul dezumanizării în era hipertehnicismului: Italo Calvino și Gellu Naum. ■ De interes, din grupajul *Intelectualii și oamenii muncii*, sub titlul *Uniți în cuget și simțiri, Adeziunea* lui Gheorghe Grigurcu la *Tezele* din iulie 1971: „Nicio concesie imitației de prost gust, confuziei nesubstanțiale, veleitarismului agasant. Nicio cruțare pentru ceea ce în mod evident frânează progresul, împiedicând formarea sensibilității publicului. Nu e un secret că generozitatea din ultimii ani a revistelor și a editurilor, alături de meritul capital de a fi ilustrat un nou capitol al literaturii române a deschis larg porțile unor producții mediocre care năclăiesc mediul literar, care parazitează pe seama derutei cititorului și nu rareori a criticii intimidată, comode sau excesiv de complezente. [...] Se impune o accentuare a spiritului critic, o lucidă și sensibilă operație de selecție, orientare și educare. Nădăjduiesc că în lumina directivei- lor secretarului general al Partidului nostru, balanța va înclina în chip hotărât spre valoarea autentică, spre creația responsabilă, reprezentativă, singura în măsură a concretiza patriotismul literaturii române”. ■ Cronicile literare sunt semnate de Vasile Muscă, despre Zoe Dumitrescu-Bușulenga (*Renașterea. Umanismul și dialogul artelor*), respectiv Radu Enescu, despre *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici. „De la *Străinul*, *Setea* sau *Passacaglia* la neașteptatul și tulburătorul micro-roman al lui Titus Popovici este o mutație indiscutabilă. [...] Căutând neapărat elemente referențiale de literatură comparată îl putem așeza, de astă dată, pe Titus Popovici în vecinătatea lui H. Boll (*Opiniile unui clovn*) sau G. Grass (*Toba de tinichea*). [...] Unii critici s-au mirat de îndelunga tăcere a lui Titus Popovici. De parcă Paul Valéry n-ar fi încetat, la vremea lui, să publice câteva decenii. Dar tăcerea autorului *Morții lui Ipu* a fost o tăcere fecundă (de fapt scriitorul a semnat între timp o serie de scenarii cinematografice, reținând mereu atenția publică). *Moartea lui Ipu* adeverește, de altfel, cunoscutul vers al lui Valéry care ne spune că fiecare atom de tăcere e șansa unui fruct matur. Suntem convingși că această nuvelă remarcabilă va constitui începutul, și pentru lectori șansa de-a ceti noi roade epice, mature și bogate”.

• [„**Orizont**”, nr. 7] Semne că începuseră schimbări ideologice fâțișe: Al. Jebeleanu face deschiderea numărului, bătând monedă pe tema *O literatură militantă inspirată din idealurile socialiste* din care cităm: „La o ședință a consiliului Uniunii Scriitorilor, președintele Zaharia Stancu a protestat împotriva tipăririi de către edituri, fără selecție, a romanelor viciate din Occident care «învață tinerii cum se comite o crimă perfectă și ce să faci să nu fii descoperit de poliție». Protestul, evident, nu fusese luat în seamă și editurile, dintr-o greșită concepție a rentabilității continuă să se întrecă în publicarea de astfel de aventuri. Firește că situația ar fi putut să fie privită cu seriozitate de Comitetul de stat pentru cultură și artă, dar se pare că iluzia rentabilității li se părea mai roză decât responsabilitatea față de educația tineretului”. □ Pe aceeași temă și într-un stil asemănător, scrie Endre Karoly articolașul *Opere cu un înalt conținut ideologic*. □ Urmează Mircea Șerbănescu cu un comentariu *ejusdem*

farinae în *Arta mijloc de formare a conștiinței socialiste*: „Apelul la intransigența ideologică, acest comandament prim al muncii în sectoarele culturale trebuie să i se răspundă cu principialitate și simțul răspunderii, în sensul îndepărtării din activitatea în acest domeniu a exclusivismului, a preluării necritice a unor producții artistice din tradiția proprie sau din alte culturi”. □ Lucia Jucu Atanasiu îl anexează pe Vasile Alecsandri militantismului politic, sub pretextul celebrării a 150 de ani de la nașterea bardului din Mircești. □ Teodor Vârgolici studiază munca de folclorist al lui Vasile Alecsandri în *Vasile Alecsandri și folclorul*. □ Ion Dancea cu un articol-reportaj despre istoria și *Inteligenta Reșiței pe diagrama unei biografii bicentenare*. □ Poeziile sunt patriotice și aparțin lui: Valeriu Gorunescu, Ion Cocora, Victor Eftimiu, Damian Ureche, Ligiei Tomșa. □ Andrei A. Lillin dezvăluie semnificațiile și *Perspectivile poetologiei lui Kassak Lajos*. □ La cronică literară, C. Ungureanu prezintă volumul de critică *Medalioane franceze* al lui Șerban Cioculescu prin care se încearcă „orientarea gustului public”. □ Semnalăm, la cronică editurilor, prezentarea editurii Junimea din Iași de către Constantin Călin unde el încearcă „a distinge și a formula orientările actuale ale activității editoriale”. □ Simion Dima comentează succint poezia patriotică a lui Haralambie Țugui din volumul *Sub cerul Mioriței*. □ Alexandra Indrieș face inventarul caracteristicilor structurale ale limbajului gnomic și câteva reflecții pe marginea lucrării *Un dicționar înțelepciunii* de Theofil Simenschy (*Aventura gnomicului*). □ La comentarii, Nicolae Țirioi pune în discuție convingerile estetice și concepția literară a lui Al. Philippide, iar Cezar Apreotesei pune pe tapet o contribuție documentară legată de relația dintre ficțiune și realitate din articolul *De la Apostol Bologa la Emil Rebreanu*, polemizând cu Al. Piru care susține partida ficțiunii și declarația publică lui Liviu Rebreanu: „Apostol Bologa n-are nimic din fratele meu”. □ George Muntean lucrează la modul cum a fost receptată poezia „de o excepțională complexitate”, a lui Ion Pillat de către criticii perioadei interbelice (*Ion Pillat și criticii vremii lui*). □ Sunt aduși în atenția publicului pictorul Victor Gaga (medalion de Alexandru Tohăneanu) și graficianul Vasile Pinteș (observator Radu Melnic). □ Reținem de la secțiunea *Cărți și reviste* interesul pentru: Vasile Băran – *Microsioane satirice* (Silviu Guga), Vasile Netea – *C.A. Rosetti*, biografie (Octavian Metea), volumul *Plaiuri hunedorene*, cercetare și creație a profesorilor de limba română (S. Guga), revista „Gaudeamus”, a Asociației studenților orădeni (Nicolae Țirioi).

• [„**Ramuri**”, nr. 7] În acest număr accentul cade pe discursul politic, în contextul încălțării ideologice a deja celebrelor „Teze din iulie” ivite după vizita lui Nicolae Ceaușescu în China și Coreea de Nord, care au constituit o reinstalare a dogmatismului și începutul unei noi perioade de închidere, de după așa-zisa „liberalizare” dintre 1965-1971. Prin articolul de propagandă politică, *Imperative actuale*, R. (n.a. redacția), fără asumarea unei paternități precise a textului, sunt laudate măsurile de „îmbunătățire” în plan cultural și

literar: „Arta și cultura sunt componente ale domeniului ideologic, instrumente de promovare și întărire a combativității revoluționare. Iată de ce, recentele măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii sunt imperative ale momentului actual de dezvoltare multilaterală a societății noastre”. □ Redacția publică *Mesaje de solidaritate* transmise de oameni cu funcții în instituțiile culturale. Tezele sunt „susținute de toți membrii partidului, de întregul nostru popor, aceste principii și inițiativele care decurg din ele, definesc, deopotrivă, esența internaționalistă și patriotică a politicii partidului nostru. Politica partidului nostru este politica întregului popor”. ■ Tot pe prima pagină apare prima parte din articolul scris de O. Octavian, *Poetul apolinic*, vizat fiind Vasile Alecsandri. Între ideile din articol și portretul lui Vasile Alecsandri apar, puse în oglindă, figura unui poet național a bardului, care era iubitor de patrie, așa cum era și partidul. Autorul pune în legătură „clasicitatea” lui Alecsandri cu noțiunea de apolinic, pentru că „ambele vor fi legate de existența și destinul poetului, atât cât va dăinui însăși literatura română”. „Clasic”, spune autorul, înseamnă și *modus vivendi*, „valoare” și „tezurizare” în timp, elemente care oferă o componentă apolinică a poetului. „Intrând în câmpul social și patriotic, *apolinismul* său se exercită prin aceeași atitudine bazată pe «ordine», «măsură», «echilibru», prin participare activă la toate evenimentele ce domină viața cetății”. □ Poziționat în *Lumea mirifică a lui Panait Istrati*, Ovidiu Ghidirmic vorbește despre „senzaționalul de ordin biografic” al scriitorului, cu o biografie „suculentă, încărcată până la sașietate de evenimente care mai de care mai frapante”. El a fost „chelner, plăcintar, lăcătuș, căldărar, mecanic, salahor, muncitor de construcții de drumuri, hamal, servitor, om sandvici, pictor de firme, zugrav, ziarist, fotograf și, cel mai adesea, fără nicio ocupație”. Dar un moment important din biografia sa încărcată de călătorii în străinătate este cel în care Nikos Kazantzakis sugerează că protagonistul din celebrul său roman *Alexis Zorba* seamănă cu Panait Istrati, acesta având, la rându-l său, o origine greacă. De asemenea, Romain Rolland l-a apreciat pe Istrati, scriind în prefața la *Chira Chiralina* că este „un povestitor înăscut, un povestitor oriental pe care îl încântă și îl tulbură propriile sale povestiri”. Romain Rolland, l-a asemănat cu Gorki, numindu-l „un Gorki balcanic”. Ovidiu Ghidirmic spune că mirificul din opera sa constă în „spovedania, confesiunea continuă a eroului romantic, patetic, plin de elanuri generoase, ce își ia viața în piept, mânat de dorința de a cunoaște limitele existenței și, pe de altă parte, descrierea mediului fascinant, aproape strident colorat, prin care se învâрте eroul”. ■ Scriind despre *Proza lui V. Alecsandri*, Al. Piru pledează pentru necesitatea reevaluării acesteia. Criticul și istoricul literar găsește în proza lui Alecsandri „obervarea naturii exterioare, și nu morale, gustul pentru senzațional sau anecdotă, darul povestirii, dar lipsa invenției epice, sentimentalismul unit cu ironia și umorul, predilecția pentru pitoresc și exotic, aspectul general memorialistic, de jurnal”.

Câteva asemănări cu alte proze sunt puse în evidență, ca de exemplu *Istoria unui galbin*, care este comparată cu o nuvelă germană *Moneta*. Dialogul din această proză scurtă „seamănă cu cel din schița paremiologică *Păcală și Tândală* de C. Negruzzi și anticipează tehnica lui Ion Creangă din *Acul și barosul*”. ■ La *Recenzii*, G. Gheorghită comentează cartea lui S. Damian, *G. Călinescu romancier* (Minerva, 1971), o cercetare care constituie un demers exegetic efectuat de S. Damian asupra romanelor lui G. Călinescu. În carte sunt adunate alte articole și capitole mai vechi, unele mediocre sau cu „exces analitic”, altele cu atente observații convingătoare despre comic, despre „absența vocației tragice”. □ Florin Mihăilescu recenzează volumul lui Ștefan Cazimir, *Tensiunea lirică* (Eminescu, 1971), o carte în care autorul își asumă greaua încercare de a defini lirismul și de a analiza „toate efectele pe care le poate avea, în plan concret, «esența duală a lirismului» și subliniază mereu «ideea dualității lirice»”. ■ Romulus Dianu scrie *Despre Adrian Maniu*, un poet „timid și violent (ca toți timizii) cu un parcurs invers, de la modernism la tradiție. ■ *Confluente: Marcel Proust și muzica*, de Doru Popovici, care constată că pentru Proust, „ca și pentru Horațiu, cântecul avea pentru el rolul de a micșora grijiile întunecate și, poate, de aceea evidenția o putere consolatoare”. G.G. scrie articolul intitulat *Criticii timpului nostru și Proust*, în care prezintă antologia cu titlu omonim care tocmai apăruse în colecția *Les critiques de notre temps*. Cartea este o istorie a criticii asupra literaturii proustiene din perspectiva „etapelor esențiale ale «reînțarcerii la operă», pornind de la primul critic, Jacques Madeleine, până în acea contemporaneitate, prin G. Genette. ■ Romul Munteanu este atent la cum a funcționat receptarea literară din romanitism până în contemporaneitate *Subiectivitate și obiectivitate în receptarea operei literare*. Dacă până în clasicism nu exista receptare conform normelor estetice proprii din cauza „mitului frumosului universal și al gustului general valabil”, de la Rimbaud încoace accentul receptării cade pe personal, pe subiectiv, motiv pentru care, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea au apărut foarte mulți critici literari. □ E. Negrici scrie articolul *O variantă a cronicii lui Radu Greceanu*, în care analizează capitole întregi din a doua variantă a scrierii, aceea „mai slobodă, uneori necruțătoare”. E. Negrici vede în Radu Greceanu „condiția intelectualului din epocile de opresiune, neîntrecut în a-și ameți conștiința, în a spune, frumos, lucruri inofensive, a se instala alături de drame, în a ocoli mereu complicațiile”. ■ La secțiunea *Cultură de mase* este lansată o nouă rubrică, *Cenacluri din Oltenia (I)*. În acest număr se dau informații despre cenaclul „Cezar Petrescu”, din care un „Cronicarul” alege să prezinte șase poeți, printre care și pe Emil Calotă și Ștefan Ghioc.

● [„Secolul 20”, nr. 6-7] Publicația se deschide cu un nou grupaj, ce se va continua în numerele viitoare, intitulat *Literatura și evenimentul*, în cadrul căruia semnează articole Ștefan Aug. Doinaș (*Fapt istoric, fapt literar*, în care autorul se ocupă îndeosebi de poezie și împarte evenimentele în *trăite* și *asu-*

mate), Romul Munteanu (*Eveniment, Biografie, Creație*: „Literatura marilor evenimente [...] este o literatură a unor conștiințe angajate”), Virgil Nemoianu (*Spontaneitate și eveniment*: „Autonomia Evenimentului nu este oare condiționată de irelevanța sa?”) și Geo Șerban (*Expansiunea evenimentului și soluțiile artei moderne*: „Pe căi întortocheate sau drepte, mai absconse sau mai transparente, cu mijloace clasice figurative sau acuzat abstracționiste, fertilitatea soluțiilor adoptate sau în curs de căutare trece dincolo de sfera experiențelor formale, a dilemelor de viziune, pentru a angaja însuși locul artei și artistului în frământările contemporane”). □ Un spațiu important este alocat *Centenarului Proust*. Printre bucățile traduse și exegezele închinete creației proustiene, se evidențiază câteva momente epistolare, cel dintre Proust și Martha Bibescu fiind prezentat de Barbu Brezianu.

• [„Teatrul”, nr. 7] Numărul de față debutează cu reproducerea integrală a textului *Expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și culturale-educative*: „Comunistul este obligat atât în cadrul Uniunii Scriitorilor, al Uniunii Compozitorilor, al Uniunii Artiștilor Plastici, în celelalte uniuni de creație să înfăptuiască linia partidului, să lupte și să realizeze el însuși opere literar-artistice care să contribuie la ridicarea conștiinței socialiste a maselor, care să militeze pentru realizarea liniei politice a partidului nostru. Trebuie să ne gândim foarte serios, tovarăși, asupra acestui lucru; de dragul libertății de creație noi nu putem închide ochii, nu vom admite să se scrie orice fel de literatură. Nu vom admite niciun fel de literatură care ar putea dăuna educației socialiste a poporului nostru. [...] Noi apreciem mult aportul oamenilor noștri de cultură, contribuția pe care înaintașii au dat-o la dezvoltarea culturii noastre. Vom sărbători în curând 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri și vrem să-i dăm o atenție deosebită, considerându-l ca unul din predecesorii de mare valoare literară, militant pentru limba română și pentru dezvoltarea națiunii noastre”. ■ Redacția revistei publică un amplu text intitulat *Oamenii de teatru își exprimă hotărârea de a înfăptui programul propus de tovarășul Nicolae Ceaușescu*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu – în a cărei personalitate, în ale cărei manifestări de toate felurile, se simte vibrând cu o forță profund emoționantă, această patetică răspundere față de om – ne-a arătat imperativul și direcția funcției educative, ne-a arătat că ea este un țel al activității comuniste, și care este țelul ei. Căci nu există cultură care să nu educe, iar ideea unei culturi indiferente la imperativul educativ, este o minciună sau o demitere. Iar noi, ne spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, nu împărtășim deloc filosofia resemnării, a impenetrabilității omului, a renunțării la formarea, la orientarea, la educarea lui. Noi știm cum va arăta portretul omului, mai bun din toate punctele de vedere, pe care comunismul vrea să-l făurească, avem o imagine a lui spre care tindem cu toată forța sufletului nostru. Îl vrem liber, stăpân pe sine, crescut în toate calitățile sale de persoană originală; demn, dezinteresat, generos; munci-

tor, realizator, neobosit; altruist, devotat, militant; cetățean activ și consacrat binelui public; patriot fierbinte, gata de sacrificiu; pe scurt, îl vrem un comunist desăvârșit, cu tot ceea ce este nobil în acest cuvânt, și cu toată noblețea care i se va adăuga, fără încetare, pe viitor. [...] Acum ne apare cu deplină claritate sarcina teatrului nostru în etapa actuală. Ea este o sumă a sarcinilor dramaturgiei, artei spectacolului, teoriei și criticii. Ne propunem ca, de aci înainte, și odată cu fixarea repertoriului viitoarei stagiuni, să le dezbatem amănunțit, metodic și consecvent. Revista noastră nu va ezita, în cercetarea fiecăreia din aceste probleme, să considere critic propriile sale greșeli în toate direcțiile exercițiului său teoretic, critic și editorial, începând a manifesta, prin aceasta, efortul său direct de ridicare a nivelului ideologic-politic, și de sporire a conștiinței sale morale”. □ Mihnea Gheorghiu publică *Teatrul, operă de conștiință socială*, articol teoretic despre sarcinile dramaturgiei românești, plecând de la „cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu referitoare la toate aceste probleme”: „Fiecare dintre cei ce slujim teatrul românesc, știm prea bine că în România modernă, în România de azi, nu există niciun om de cultură, niciun educator prin vocație, niciun intelectual legat de popor, care să nu adere, în deplinătatea inteligenței și puterii lui de muncă, la țelul suprem al partidului nostru și care să nu îmbrățișeze, de aceea, cu căldură programul profund partinic propus de secretarul general al partidului, și adoptat de Comitetul Executiv, de toți membrii partidului”. □ Pe același subiect Aurel Baranga scrie *Repertoriul scris cu majuscule*, Victor Eftimiu – *Aripi pentru zborul spre înălțimi*, Dan Nasta – *Gândirea partinică și actul de cultură teatrală*, Virgil Stoenescu – *Responsabilitatea civică a scriitorului*, Mircea Braga – *Adevăratul înțeles al creației* ș.a. □ Cu titlul *Un impuls creator*, este descrisă „vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu pe șantierul Teatrului Național”. □ Nicolae Balotă publică *Vasile Alecsandri – ctitor și militant al dramaturgiei românești*, un amplu portret biobibliografic. □ A.P. scrie de spre *Școala lui Alecsandri*. □ Ioan Massoff publică, în *Din carnetul cercetătorului*, *Teatrul în corespondența lui Alecsandri*. □ Paul Anghel scrie *Teatrul de vacanță sau.. jocul de-a vacanța*, despre lipsa de activitate a teatrelor românești pe timpul verii. □ Ion Pascadi, în *Pseudoantinomii*, semnează textul *Clasic sau modern*, remarcând că „a ajuns să fie considerat modern numai ceea ce începe cu particula anti: *antieroul*, *anticonfliktul*, *antiacțiunea*, *antipiesa*”. Polemizând cu această idee, autorul consideră că „ducând la extrem această tendință, idealul suprem și unic ar fi pentru unii ca piesa să nu reprezinte nimic, să nu trimită la nimic anume din realitate, sau să trimită la atâtea încât sensul să se pulverizeze”. În ciuda acestor factori, clasicul și modernul „nu sunt nici pe departe la poli opuși, de natura ireductibilă [...] în teatrul modern convenția încetează să fie mijloc și devine adesea întemeiat tocmai pe existența ei în sine, ceea ce mărește gradul de artificialitate”, concluzionând că „judecățile noastre de valoare, calificativele axiologice nu trebuie să pornească deci de la categorii artistice, ci de la faptul

artistic însuși”. □ George Dem. Loghin semnează *Tudor Vianu și conceptul său artistic de artă dramatică*. □ Cu subtitlul „Scrisoare din Paris” Georges Schlocker scrie despre *Comedia franceză, teatru popular*. □ În *Epitaf pentru o revistă de teatru* se anunță încetarea apariției revistei „Tulane Drama Review”. □ Ileana Popovici scrie despre *Théâtre de la Cité de Villeurbanne pe scenele românești*, în timp ce Mira Iosif semnează un material despre *Teatro Stabile di Catania*.

• [„Tomis”, nr. 7] Rubrica *Spectrum*, semnată de Bianca Vernescu, cuprinde patru recenzii ale celor mai recente apariții ale vremii. Prima dintre acestea este *Nord*, de Teodor Balș care scrie „o poezie stenică și transparentă cu priveliști spiritualizate. [...] Versurile au prospețimea unui torent de munte immortalizat de o pensulă ce vrea să pătrundă, cu sfială, tainele picturii primitive”. □ Cea de-a doua recenzie semnalează apariția „plachetei de versuri a lui Vasile Constantinescu”, intitulată *La marginea clipei*, în care „autorul substituie poeziei eseul versificat pueril și bombastic în care vede, săltăreț «o pasăre albă...sărutînd mioritic pământul»”. Autorul propune, consideră recenzentul, „o percepție lirică mistificată, cu aglomerări declamatorii de cușme, vetre, ulcioare ce se agită ostentativ de la o vreme într-o poezie patriotic-legendară cu accente semănătoriste”. □ Analizând *Nisip sub pleoape*, de Luminița Coler, recenzentul punctează cu obiectivitatea că „aglomerarea exterioară de modalități lasă și celui mai inocent cititor impresia artificialului. Îi lipsesc autoarei maturitatea și o mai profundă inițiere”. ■ M. Roznoveanu recenzează volumul semnat de Marin Porumbescu și intitulat *Ceasul viu*, notând că „privite aproape, scrierile acestuia ne oferă o dispersie și o dezorientare puțin obișnuită. Este necesar însă uneori ca lucrurile să fie văzute de foarte departe, ca în contemplarea unui tablou în care culorile n-au fost amestecate și întinse cu pensula, ci aplicate pur și simplu gros și monocrom cu spatula”. ■ În *Ultima zi optimistă* (Ed. Eminescu, 1971), Alex. Ștefănescu identifică un E. Lumezianu care „a renunțat aproape complet la disimularea care dădea faptelor o alură lejeră. Prozatorul este în continuare preocupat de detaliu, dar de un detaliu văzut ca sursă declarată de semnificații. Privirea sa întârzie tot mai mult asupra unor imagini altădată abia reperate și le atribuie sens. Unghere insalubre, ziduri, mâini uscate de bătrânețe se desprind din fundal și, plutind lent, se instalează în prim plan”. ■ Analizând *Aspecte ale prozei lui Agârbiceanu*, Cornel Regman constată că „Stana nu dispune de cele mai bune condiții pentru o desfășurare nesupărată de dîntele moralei. Sunt aici câteva iritante interferențe cu anumite convingeri sub forma acelor eufemisme de predică religioasă, care, evitând să numească din pudoare răul, izbutesc totuși prin perifraze energice să veștejească imoralitatea”. Semnatarul articolului ajunge la concluzia că *Stana* reprezintă cazul semnificativ al unei opere cu destule defecte, în mod particular îndrăgită de scriitor, dispus să se autoamăgească asupra însemnătății ei, din motive care nu țin îndeajuns seamă

de realitatea estetică. [...] *Stana* e sinonim cu redempțiunea, și puțin contează că pe calea care duce la mântuirea sufletului eroinei sunt presărate, alături de păcatele iertate ale acesteia, și păcatele estetice ale autorului, îngroșările lui eticizante, care însă au proprietatea solidelor: rămân”. ■ Valeriu Cristea face o serie de comentarii în legătură cu *Ambiguitatea personajului dostoievskian*, punctând faptul că „o tendință a personajelor dostoievskiene e de a se dezice în continuu de propria lor natură; altfel spus, ele sunt, prin însăși natura lor, până la un punct, echivoce. Orice structurare presupune aici o re-structurare – un anticaracter”. În plus, semnatarul articolului observă „o interesantă corespondență om-natură. Meteorologia operei lui Dostoievski indică cu precădere moină, lapoviță. Vremea, ca și omul, prezintă același caracter «amestecat»”. Valeriu Cristea punctează câteva aspecte referitoare la compoziția romanului: „Concepția despre personaj a scriitorului se resfrânge într-un anumit fel și asupra compoziției romanelor sale. Referindu-ne la ultimele cinci (de fapt cele mai importante), vom observa că în toate, rolul de povestitor este îndeplinit nu de către scriitorul însuși, ci de un interpus al acestuia, cronicarul” care „relatează evenimentele cu scrupulul unei informații incomplete, adeseori chiar precare, neezitând să atragă atenția asupra unor lacune inevitabile și să-și declare în anumite cazuri incompetența”. În concluzie, semnatarul articolului își afirmă optimismul în legătură cu statutul personajului: „Oricât de «demonizate» ar fi unele din personajele sale, o valență umană intervine întotdeauna, salvându-le întrucâtva. Acesta e concluzia ce se degajă din opera lui Dostoievski contemplată în totalitatea ei”. ■ În *Prezențe tomitane*, M. Roznoveanu semnalează împlinirea a cinci ani de existență a revistei „Tomis”, prilej de bilanț pentru toți cei care au cotribuit la apariția fiecărui număr: „Se impune, credem, scum când se împlinesc cinci ani de la înființarea revistei, accentuarea cu un anumit orgoliu a importantului ei rol în ridicarea unei generații de scriitori pe aceste meleaguri. [...] Tânăra mișcare dobrogeană s-a impus cu mijloacele ei conștiinței publice literare. Criticii și poeții Al. Protopopescu și Marin Mincu, poeții Nicolae Motoc, Vasile Petre Fati, Petru Vălușeanu, prozatorii Ana Barbu, Octavian Georgescu, Eugen Lumezianu, Constantin Novac, Marin Porumbescu au ilustrat prin cărțile lor, chiar dacă în majoritatea cazurilor debuturi, o efervescentă spirituală ce relua pe o altă coordonată o stare de pionierat, se îndrepta spre înnodarea unei tradiții de prea mult timp rupte”. ■ Gr. Tănăsescu scrie despre *Vocația umanistă a literaturii românești*: „Românul raportează toate creațiile la Om, la problematica lui. Etosul românesc manifestă o preponderență vocație umanistă, tradusă în planul literaturii, atât culte, cât și populare, prin propensiunea spre clasicitate, spre armonie interioară și evaluarea etică și estetică a datelor obiective ale realității”. ■ În cadrul *Anchetei Tomis*, cu titlul *Scriitorii și critica literară*, se propune un dialog pe marginea a trei probleme: relația literatură-critic-public, opinii despre actul critic, „exprimate curent în reviste și volume recent

apărute”, despre „trăsăturile fundamentale ale unui critic avizat”. Parteneri de dialog sunt Maria Banuș, George Alboiu, Corneliu Ștefanache, Dan Laurențiu, Mihai Beniuc, Radu Cârnci și Petru Popescu. ■ Numărul din luna iulie publică versuri, semnate de Arthur Porumboiu, Vasile Petre Fati, Dan Muțescu, Camil Baltazar, Tudor George, Grigore Sălceanu și Doina Berchină.

● [„**Vatra**”, nr. 7] Numărul se deschide cu editorialul *Partinitate și patriotism* de Romulus Guga; imediat după Tezele din Iulie. Scriitorul își îndeamnă colegii artiști: „va trebui ca noi, artiștii, să creăm acele opere valoroase care să prezinte chipul României de azi în spiritul înaltului umanism, partinic și patriotic”. Subiectul este sensibilizarea și responsabilizarea artiștilor în exercitarea datoriei acestora față de popor: „Sîntem responsabili față de popor, sîntem ai săi și ai acestei țări, ai acestui partid comunist și ne vom pune condeiu, așa cum am făcut și până acum, în slujba idealului care ne animă pe toți”. □ Iolanda Malamen publică pe aceeași pagină poezia patriotică *Cîntec de țară*. □ În articolul intitulat *Eroi ai zilelor noastre*, Kemeny Janos constată că „ideile cuprinse atît în propunerile de măsuri cît și în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu mă îndeamnă la o mai sinceră dăruire față de propria-mi concepție scriitoricească”. Cu privire la discursul ceaușist, acesta consideră că: „Indicațiile cuprinse în cuvîntare reprezintă un ajutor prețios pentru scriitorul sincer”. □ *Literatură angajată*, articolul semnat de Dan Culcer este tot o referire la proaspăta decizie politică de conformare strictă și ideologică: „Interesul pentru ideologic și politic a scăzut manifestându-se un indeferentism, un liberalism de duzină, o funcționalizare”. Noile condiții pe care un scriitor contemporan trebuie să le îndeplinească pentru a-i fi publicată literatura „aici și acum” sunt: „A nu repeta greșelile trecutului prin îngăduință față de literatura prost scrisă dar plină de lozinci, a cere tuturor participare intensă, angajare” în opinia lui Dan Culcer. □ Ion I. Mîleşan semnează articolul *Aspiații limpezi* care laudă noul program de măsuri considerînd că acesta este „menit să ducă la îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii din patria noastră”. Prin prisma profesiei acestuia de „dascăl și modest slujitor al condeifului”, Ion I. Mîleşan susține: „găsesc că propunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt întru totul conforme cu tradițiile, de care sîntem mîndri, și cu aspirațiile pe care le dorim din ce în ce mai limpezi și mai raționale ale locuitorilor acestor meleaguri”. □ La întrebarea „*Ce este o cronică literară?*”, răspunde Gavril Ședran în începutul cronicii sale despre volumul *Geneze* al lui Valeriu Anania (C.R., 1971): „lectură oferită lecturii. Nu pentru a convinge, ci pentru a provoca”. Cu privire la *Geneze*, criticul literar constată că „*Genezele* nu sînt o poezie de la o zi la alta și de la o săptămână la alta. Poezia romînescă a cîștigat prin *Geneze*, la întîlnirea părintelui cu universitarii, o operă de valoare care-i lipsea”. □ După lectura romanului *Moartea a doua*, apărut la C.R. (1971) și scris de Iosif Petran, Mihai Sin susține că „Eroii săi nu sînt poeți, pictori sau muzicieni,

nu sînt doar pretexte pentru lungi și savante considerații existențiale, ci oameni care poartă amprenta unor medii bine determinate, bine cunoscute de autor”. Iar despre autorul romanului, criticul literar crede despre acesta: „fără să aibă o conștiință epică inedită prozator curajos în limitele anilor curenți, Iosif Petran se impune totuși prin acest roman chiar dacă critica nu este încă entuziasată” și mai mult: „Îi lipsește autorului acea violentă credință în ceva, patima – fie ea și nebunească – devansării plutonului fruntaș în care s-a încadrat de-acum”.

□ Silvia Udrea semnează în pagina de eseuri textul intitulat *Alexandru Philippide despre critica literară*: „Din a citi de trei ori o carte bună decît o dată trei cărți trecătoare și G. Călinescu își făcuse un principiu de lucru. În acest veac grăbit Philippide scrie calm, dominînd avalanșa informației prin puterea de selecție a unui gust sigur, prin reperele dobîndite din cunoașterea temeinică în original a câtorva literaturi”. Philippide crede despre Ibrăileanu: „Rar om care să aibă în același grad, calitățile de inteligență și de suflet, de intuiție și de rațiune, de simțire și de pricepere intelectuală” (citată din „Viața românească” nr. 4, 1936). Silvia Udrea consideră că „estetica lui Philippide stă sub semnul căutării a ceea ce durează, a clasicismului său dobîndit prin educație. În același sens al creației durabile vedea Călinescu îndrumarea spre clasicism a literaturii române”.

□ Pe aceeași pagină, Andrei Freamăt traduce din maghiară două poezii ale scriitorilor Páskándi Géza și Szekely Janos.

□ Pagina dedicată aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri cuprinde un text semnat de Dan Culcer, care începe astfel (*Simbolul Alecsandri*): „Pentru cei de-o seamă cu noi, Vasile Alecsandri este un poet, un dramaturg, un patriot român, un deschizător de drumuri într-o epocă în care se conturau atît destinele unei literaturi cît și cele ale unui popor”. Lumea lui Alecsandri este descrisă ca una în care „suferința nu-și găsește loc, în care dragostea se face totdeauna, în care primăverile sînt totdeauna frumoase, verile întotdeauna rodnice, toamnele grele de fructe”.

□ Pe aceeași pagină aniversară găsim articolul *În oglinda timpului* publicat prima dată în nr. 50 al *Sămănătorul* din 1903 de Ilarie Chendi: „Nimeni însă n-a pătruns în rărunchii poporului, n-a fost cu totul absorbit de cultura generală a straturilor de jos și n-a trăit în țesătura întregă a vieții publice ca Alecsandri în lunga sa activitate de la 1840 pînă la 1890, de la niște începuturi scrise în franțuzește pînă la immurile lui de bard (..) al intereselor politice-naționale (..)”.

□ În pagina de poezie regsim creații semnate de Valeriu Pantazi și Constantin Duică.

□ Partea a treia a romanului *Drum spre oameni (III)* scris de Ion Vlasiu inserează capitolul *Hoți de noroc!* („romanul nostru inedit/continuarea trilogiei”).

□ Gheorghe Cunescu-Luieru vorbește în pagina de *Restituiri* despre *Călătorul Gala Galaction*, care „contrar aparențelor și preferințelor de om al lecturii și al studiului, al meditației și izolării a fost un călător neobosit, a iubit drumeția, a umblat mult, din tinerețe și pînă în anii bătrânețelor grele, a văzut multe, a scris cele ce vedea”. Articolul semnat de descrie „demonstrația de prietenie româno-maghiară” prin popasuri-

le scriitorului la Târgu Mureș și se încheie printr-un fragment din scrisoarea trimisă de către acesta prietenilor săi în anul 1955, mai exact cu câteva zile înainte de hemoragia cerebrală pe care acesta a suferit-o: „la primăvară să trec încă o dată Carpații și să vin la Tg.-Mureș, la prieteni”. □ Pagina de traduceri este dedicată publicării a cinci *Scrisori inedite* traduse în limba română de Iosif Hodoș – traducător al operelor lui Dimitrie Cantemir. Ioan Chiorean consideră că acestea „ne oferă, prin plusul de informație, o reconstituire a detaliilor ce priveau direct munca laboioasă desfășurată de ardeleanul Iosif Hodoș pentru împlinirea unuia dintre dezideratele Academiei Române”. □ Istoricul Șerban Cioculescu semnează rubrica *Poezia documentelor* care explică situația foametei pe care oamenii o traversau între anii 1684-1685: „Împrejurările istorice care i-au împins la aceste delictе nu au fost invocate în actele de mai sus, dar m-am simțit dator să le precizez, nu ca niște circumstanțe atenuante, ci ca o simplă explicare a fenomenului social care culminase prin acte de antropofagie”. ■ Următoarele două pagini sunt rezervate publicării unui fragmentului *De ce trăiești?* din romanul *Recviem* a lui Romulus Guga în curs de apariție la C.R. Iată și motivația redacției pentru această alegere: „Romanul din care publicăm acum un fragment este unul care se poate numi, fără ostentație, social. Întâmplările lui, așezate în deceniul al cincilea, înfățișează sub forma unui permanent dialog între făptaș și conștiința, nevalnica urcare a unui egolatu uitând de oameni, călcând principii și idealuri sau apărându-se doar cu vorbe golite de conținut”. □ Pagina de contribuții laudă lucrarea profesorului universitar clujean, Iosif Pervain, *Studii de literatură română* apărută la Dacia în anul 1971. Părerea lui Titus Moraru este că „*Studiile* pun în evidență un material informativ impresionant. Fiecare capitol poate constitui un virtual punct de plecare pentru reliefaarea monografică, în varii compartimente, a personalităților puse în discuție, de la Samuil Micu la Ioan Slavici. Accentul se pune îndeosebi pe opere sau documente puțin cercetate sau inedite, propunând o nouă viziune asupra autorilor și, în subsidiar, anulând prezumții neargumentate”. ■ Pe următoarea pagină se menționează într-un chenar în dreapta sus participarea României prin reprezentanții profesorul Romul Munteanu și scriitorul Gheorghe Astaloș (la invitația poetului francez Pierre Emmanuel) la Conferința Internațională Pen Club care a avut loc între 7-12 mai 1971 la Portoraz și Piran și a cărui temă a fost *Pourquoi écrire?* În urma acestei experiențe, Romul Munteanu scrie în articolul intitulat *Pen Club 1971 și semnificația scrisului* despre „farmecul unui mare poet ca Pierre Emmanuel dublat de un discret spirit mefistofelic, poezia sensibilă cu cadența clasice a lui Marc Alyn, bonomia lui Heinrich Böll, erudiția profesorului creat Antun Polanscec, căldura amicală a poetului turc Tamer și poezia interioară a poetului francez”. și mărturisește că „am fost încercat în permanență de regretul de a nu putea pune la îndemîna scriitorilor străini informații mai bogate despre literatura noastră. Noi nu avem încă un dicționar

al literaturii române, tradus în mai multe limbi, nu avem un compendiu al istoriei noastre literare, accesibil pentru oamenii de cultură care nu cunosc limba, nu avem decît puține analogii de poezie, traduse de mari scriitori din diverse țări, care să poată face cunoscute valorile noastre naționale peste hotare”. Urmează două poezii traduse din limba fanceză de către Tașcu Gheorghiu și Gheorghe Astaloș și una tradusă din limba turcă de către Neuzat M. Yusuf și Gheorghe Astaloș. □ Pe ultima pagină, Ladislau Dunajecz scrie despre *Budapesta: expoziție Eminescu* care începe din luna iulie și este găzduită de Catedra de limbă și literatură română a Universității *Eötvös Loránd*. Autorul articolului susține că „este fără îndoială un act de înaltă cultură, o nouă și grăitoare expresie a prieteniei româno-maghiare”. Victor Halici traduce din franceză articolul lui Maurice Blanchot, *A citi*: „A citi, în sensul lecturii literare, nu-i nici măcar o mișcare pură de înțelegere, înțelegerea care ar menține sensul, stîrnindu-l”.

• [„**Viața militară**”, nr. 7] Număr sub semnul îndemnurilor privind îmbunătățirea activității politico-ideologice. Apar adeziuni ale scriitorilor care frecventează publicația Ministerului Apărării Naționale. □ Nicolae Jianu: „ S-a văzut, și documentul de partid o subliniază, că sunt posibile influențele unei morale străine comunismului, ale unei gândiri decadente strecurată cu abilitate în producții artistice, în literatură, în relații sociale. Toate acestea pot fi contracarate printr-o luciditate activă, prin propulsarea curajoasă a moralei și artei noastre, străbătută de nobilul umanism marxist-leninist. Ca scriitor, mă gândesc cu deosebire la funcția literaturii, la rosturile ei în modelarea sufletelor, în călirea conștiințelor. Mă gândesc acum și la importanța literaturii de inspirație ostășească și patriotică. Fără îndoială, pe acest tărâm s-a realizat mult, dar este încă loc pentru lucrări despre viața de azi a ostașilor noștri, despre armata noastră devenită o înaltă școală de educație patriotică, socialistă. Un contact mai strâns al scriitorilor cu realitatea cotidiană a unităților militare, cu formidabila cheltuială de energie care se desfășoară acolo, ar duce neîndoielnic la realizarea unor cărți valoroase, superior dramatice, luminate de ideea că armata noastră este, umăr la umăr cu întregul popor, chezașia libertății și suveranității naționale, scutul neclintit al fericirii pe care o clădim, cu eforturi mari, cu înțelepciunea și dârzenia moștenită de la străbuni”. □ Dan Mutașcu: „... Artistul este în primul rând cetățean, el este chemat ca în această calitate, servindu-se de harul său scriitoricesc, să ia parte la viața socială nemijlocit: fiecare cuvânt al său fiind încărcat de sensuri și idealuri. El trebuie să respingă mimarea artei occidentale, mai bune zis a acelei părți din arta occidentului vidată de umanism și de sens, putrefactă, morbidă și să opteze prin tot ce scrie pentru o literatură cu vocația socialului”. □ Ion Grecea: „ Scriitorul timpului socialist, martor al acestor grandioase înfăptuiri și transformări ce se petrec zi de zi sub ochii lui, este dator ca prin intermediul mijloacelor artistice să oglindească fidel realitățile care au dus și duc faima țării noastre pe toate meridianele lumii.

Tendențele de evazionism tematic din «operele» unor confrăți, îndeosebi tineri imitația sau pastșa unor «modalități» literare străine de spiritul poporului nostru, fuga mai mult sau mai puțin camuflată de a reflecta artistic problemele majore ale contemporaneității României socialiste, încercându-se tot felul de «experimente» sortite eșecului, disprețul față de gustul literar al maselor largi de cititori și crearea de «opere» destinate unui cerc restrâns de «inițiați» care să tămâieze în termeni elogioși «efortul novator» al creatorului, sunt unele din obstacolele pe care cei ce promovează adevărata literatură pusă în slujba politicii partidului le repugnă și luptă să le înlăture”. □ Publică versuri: Virgil Carianopol (*Identitate*), Valeriu Gorunescu (*Partidului*), Nicolae Prelipceanu (*Pământul acesta*), Florentin Popescu (*Se bucură...*), Nicolae Dumbravă (*Comunistul, Aplicație, Marină, Clipele, Între două lupte, Zborul soarelui*), reportaje: Traian Reu (*Tanchiștii*), Traian Filip (*Țintă submarină la tribord*), Ion Lotreanu (*Realități, premise, perspective*). □ Proză. B. Dunăreanu (*Prietenii mei*), însemnări de scriitor: Mircea Cojocaru (*Vino să te convingi!*), Dan Muțescu (*A fi marinar*) □ Dumitru Almaș semnează un medalion, *Vasile Alexandri, cântăreț al gloriei străbune*. □ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de versuri *Cântarea cântărilor mele* de Nicolae Tăutu, o alta, semnată de Sorin Movileanu volumului de poezii *Vârsta de bronz* de Nicolae Labiș. □ Rubrica *Orizont* semnaleză reparația în Editura militară, a volumului *Nopti înfrigurate* de Aurel Mihale. □ La *Poșta redacției*, N. Br. reține spre publicare versuri semnate de tinerii militari Dinu Eleodor, George Nimigeanu, Cornel Udrea. □ Cronica sportivă, *Steaua, echipa cea mai iubită*, este semnată de Adrian Păunescu.

• [„**Viața românească**”, nr. 7] Consiliul de conducere al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România semnează: *Telegrama Uniunii Scriitorilor adresată C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Scriitorii din România își exprimă întreaga adevărată aderență la propunerile prezentate Comitetului Executiv al Comitetului Central al partidului Comunist Român și aprobate de acesta privind îmbunătățirea muncii ideologice, politice și cultural-educative și la tezele cuprinse în expunerea dumneavoastră în cadrul consfătuirii cu activul de partid din aceste domenii, expunere care constituie o bogată desfășurare de principii și idei, menite să ridice la un înalt nivel viața spirituală a națiunii, combativitatea noastră revoluționară”. □ Radu Boureanu își afirmă *Adeziunea deplină*: „Propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu Comitetului executiv al C.C. al P.C.R. și tezele cuprinse în expunerea secretarului general în cadrul consfătuirii cu activul de partid, au darul preventiv – și, acolo unde se dovedește necesar, curativ – al administrării unui medicament care să păstreze neafectat organismul moral al poporului nostru, al tineretului, al tuturor celor ce muncesc pe varii planuri, câmpuri de creație care tind la permanentizarea unei vieți social-istorice sănătoase pentru întreaga colectivitate românească”. ■ Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Vasile

Alecsandri, Ovidiu Papadima semnează textul: *Alecsandri, poet și cetățean*: „Ceea ce a realizat Alcsandri prin adunarea poeziei populare – și acesta e uriașul său merit aici, ca în atâtea alte domenii ale literaturii și culturii românești – a fost monumentul care s-a înălțat mai larg și mai sus decât toate celelalte ale epocii lui. A întrunit ca într-un fluviu bogat și limpede toate tendințele și curente epocii lui în aprecierea folclorului și în inventarierea lui. Culegerea lui de *Poezii populare* nu e numai un moment al folclorului nostru liric și epic în versuri, ci al întregii noastre literaturi populare”. ■ Demostene Botez analizează *Viziunea istorică, dimensiune a prezentului în opera lui Sadoveanu*: „Citind operele lui Sadoveanu, altfel decât ca pe niște povestiri, descoperim în fiecare pagină acea grandioasă viziune istorică ce dă dimensiuni fără măsura prezentului și întâmplărilor lui, ca și oamenilor care le încearcă, și un univers ce cuprinde timpul fără sfârșit și fața mare, de necuprins, a naturii”. ■ Despre *Vladimir Streinu, poet* scrie I. Negoșescu: „Criticul Vladimir Streinu ține ca sensibilitate, de direcția macedonskiană a criticii noastre (toți autenticii maiorescieni, de la Lovinescu încoace, sunt macedonskieni ca sensibilitate: ce perfect și beinefăcător paradox!). Poetul Vladimir Streinu și-a conjugat adânc lira de cea a lui Eminescu”. ■ Dumitru Mitrăn prezintă *Un scriitor pe nedrept uitat*: „Bogdan Amaru a avut unul din cele mai tragice destine de scriitor din întreaga istorie a literaturii noastre, trăind în condiții care au stânjenit dezvoltarea înclinațiilor și aspirațiilor sale, ros de boală și murind întristător de devreme la numai 29 de ani fără să poată da nici pe departe întreaga măsură a talentului său”. ■ Volumul de versuri al lui Emil Brumaru, *Detectivul Arthur*, este analizat de M. Petroveanu: „Poezia lui Emil Brumaru deține o virtute considerată anacronică: ne delectează. Încrezător în magia albă a cotidianului, a unui cadru de viață domestic, aproape patriarhal prin euforia calmă pe care o emană deși cuprinde elemente de decor modern, autorul *Detectivului Arthur* este un suflet transparent până la candoare. Cu o grație dezinvoltă, inspirată dintr-un acord fundamental cu lumea, el calcă printre flori și fluturi, răscolește sertarele cu mărturii ale timpurilor desuete.”. ■ Ioana Crețulescu recenzează cartea lui Marin Sorescu: „De fapt *Insomniile* plastice pleacă de la Brâncuși, prin Țuculescu, înspre Ravenna, Roma, Veneția și Florența pentru ca, mai apoi, să ajungem la Pietà și Michelangelo, întorcându-ne la icoanele noastre pe sticlă și aici mai departe spre picturile Doamnei Loo și, în sfârșit, oprirea în fața lui Henry Moore. Constelația nu este unită decât prin apartenența la Univers și, evident, prin selecția subiectivă a autorului”. ■ Referindu-se la studiul lui Ion Bălu, *G. Călinescu – eseu despre etapele creației*, Melania Livadă afirmă: „Nu se putea, pentru începutul seriei de monografii care – în viitor – vor încerca să prezinte viața și opera lui G. Călinescu, o lucrare mai indicată decât aceea semnată de Ion Bălu. Fără a fi demonstrația unor opinii subiective, sobru ca stil și moderat ca ton, studiul lui Ion Bălu are meritul de a prezenta pe etape și cu o metodă riguros documentată, opera celui mai mare istoric și critic

literar contemporan. Lucrarea este un fel de biografie critică a operei călinesciene, în care eseistul a intenționat să facă ordine, tratând-o cronologic și aplicând, în pas cu descrierea ei sistematică și într-un spirit obiectiv, moderat și prob, comentariul critic, concis și sintetic”. ■ M. Nițescu recenzează studiul lui Eugen Simion: *E. Lovinescu*: „Ultimul capitol al monografiei, *Scepticul mântuit* (titlul poeziei lui Ion Barbu închinată lui Lovinescu), ar fi trebuit să definească pe un plan superior personalitatea criticului. Dar liniile portretului său spiritual rămân difuze și egale. E un portret căruia îi lipsește lumina rembrandtiană. Autorul face aici un rezumat al momentelor principale ale biografiei critice. Lipsesc acestei monografii, pentru a fi o contribuție decisivă, cele cincizeci de pagini prin care personalitatea marelui critic să fie sustrasă contingențelor și situată, esențial, în planul permanențelor. Și încă ceva, pasiunea unei idei, prin care autorul să se ridice de la comentarea textului la semnificația supratextului, operație legitimă și necesară în cazul lui Lovinescu”. ■ Barbu Solacolu se referă la cartea Florenței Albu: *Arborele vieții*: „Cu mari disponibilități lirice și imagistice, Florența Albu în acest volum din urmă al ei – de proză de data aceasta – se dovedește un autentic mare poet. [...] Cartea de proză a Florenței Albu e într-atât plină de seva vieții și a poeziei, de realitate și de vis, de folclor și de fantezie, de notație impresionistă și de impresionantă cugetare.. Pentru cel ce însă cunoaște mai de aproape opera poetei, *Arborele Vieții* înseamnă un jurnal poetic al creației Florenței Albu pentru toate volumele ei de versuri de până în prezent”. ■ *Premiile comitetului de stat pentru cultură și artă decernate pentru lucrările de literatură și artă plastică realizate în cadrul aniversării semicentenarului partidului comunist român*: I. În domeniul literaturii beletristice și criticii literare s-au acordat următoarele premii: *Premii speciale*: acad. Zaharia Stancu, pentru volumul de poezii *Cântec șoptit*; acad. Alexandru Philippide pentru volumul de eseuri *Considerații confortabile*; Nagy István, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, pentru volumul de proză *Cum va fi*. □ *Pentru poezie*: – Al. Andrițoiu, *Simetrîi*; M. Beniuc, *Etape*; Emil Botta; *Versuri*; Șt. Augustin Doinaș, *Alter ego*; Ion Gheorghe – *Mai mult ca plânsul*. □ *Pentru critică, eseistică și istorie literară*: – Mircea Anghelescu, *Preromantismul*; N. Balotă, *Labirint*; Șerban Cioculescu, *Meridiane franceze*; C. Ciopraga, *Literatura română între 1900 și 1918*; Franz Liebhard, *Oameni și timpuri*. □ S-a acordat o mențiune specială lucrării *Aveam 18 ani* de Ecaterina Lazăr, revelator document de viață din lupta ilegală și antifascistă a P.C.R. ■ Andrei Savu notează despre *Reversul medaliei sau tristețea criticii*: „Într-un serial critic ar putea constitui o excelentă introducere la o *Antologie a prozatorilor tineri de azi*, S. Damian – fără îndoială cel mai chemat să fie autorul unei astfel de, dorite antologii – face de la un timp, în revista «Luceafărul», revelatoare radiografii ale unor forme de hipertrofie a eului în mediul literar. Martor ocular al unor fenomene din evoluția tinerilor scriitori, criticul le rezumă și le caricaturizează recurgând, după pro-

pria-i mărturisire, «la un tip de incursiune psihanalitică, spre a desluși mobilurile deformărilor»”. ■ A.S. semnează textul *Călcâiul Nichita Stănescu*: „Mi-ar plăcea să-ncep cu declarație de dragoste și admirație pentru autorul *Necuvintelor*. O amân, ca inutilă sau - în orice caz – implicită. Tăcerea sa din ultimul timp nu m-a îngrijorat, ci m-a întărit în convingerea așteptatelor bucurii viitoare. Notele de călătorie din Italia, grupate sub titlul *Sandaua lui Marc-Aureliu* (în «Luceafărul» nr. 20/15.V.1971), au întrerupt tăcerea. Într-o formă eseistă pe care o cunoșteam și din alte, anterioare, manifestări publicistice ale poetului, ne sunt comunicate câteva adevăruri, unele comune, altele mai ciudate: «ideea de real este însăși arta», «exagerarea este prima lege a artei». Pentru a ne spune că l-a impresionat statuia ecvestră a lui Marc-Aureliu din Piața Capitoliului a Romei, Nichita Stănescu simte irepresibila nevoie să ne informeze că «deși de trei ori mai mare, sandaua lui Marc-Aureliu în celelalte privințe era aidoma oricărei alte sandale». Știm foarte bine că dragul nostru Nichita Stănescu se poate ridica mult mai sus de.. sanda! Tentația repetată de a face poezie din orice, chiar și din sandaua lui Marc-Aureliu, ne-a dezvăluit, credem, călcâiul vulnerabil al lui Nichita. Fie să nu-l atingă, în veci, vreo săgeată otrăvită!». ■ Semnează cronici literare: H. Zalis, Florin Mihăilescu, Virgil Gheorghiu. □ H. Zalis recenzează cartea lui Constantin Ciopraga: *Literatura română între 1900 și 1918* (Junimea, 1971): „Esențial în sinteza de față mi se pare însă altceva. Maturitatea cu care specialistul a extras mesajul de artă din materia fluctuantă a valorilor prin permanentul dialog cu fenomenul de polisemie implicat în destinul oricărei literaturi vii”. □ Florin Mihăilescu prezintă cartea lui Dinu Pillat, apărută la Ed. Eminescu, 1970: „A doua ediție a *Mozaicului istorico-literar* nu modifică în niciun fel imaginea pe care ne-a format-o prima. Dinu Pillat își completează cartea prin câteva incursiuni în aventura poeziei. Eleganța și sobrietatea cu care sunt scrise se asociază fericit într-o expunere sistematică și la obiect, condusă fără abateri din drum spre o concluzie fermă și de neînlăturat”. □ Virgil Gheorghiu notează despre cartea de versuri a lui Tudor Scarlat: *Poeme* (Minerva, 1971): „Poetul Tudor Scarlat face parte din generația scriitorilor dintre cele două războaie mondiale. Sufărințele de toate naturile nu i-au stins setea de poezie de-a lungul anilor. A rămas același febril căutător de imagini, un sincer stilist și un minuțios cizelator de stanțe”.

AUGUST

1 august

- [„România liberă”, nr. 8327] Mircea Mancaș abordează *Sensul militant al creației*, afirmând că „în epoca de efervescentă culturală [...] în care ideologia socialismului și-a pus definitiv și salutar pecetea pe toate manifestările cre-

atoare, [...] arta și literatura trebuie să fie în primele rînduri ale valorilor nou create, ce exprimă originalitatea spiritului național și specificul noii orînduiri sociale. O artă ce reflectă conștiința socialistă a scriitorului, o «ars militans» în sensul concepției umanismului socialist este imperativul firesc al epocii noastre revoluționare”.

● **[„Scânteia”, nr. 8864]** Ion Pascadi scrie despre *Esența creatoare a partinității comuniste a artei*: „Adevărata partinitate nu se împacă cu excesele și este potrivnică «aducerii la același numitor» a creațiilor sau preferințelor. Competența și spiritul profund creator sunt chemate să traducă în viață în mod diferențiat și corespunzător exigențele de partid, măsurile care au fost preconizate pentru a face drum larg valorilor autentice și personalităților progresiste ale culturii naționale și universale. [...] Vocația construcției, optimismul existenței, dragostea sau ura, pasiunea sau indiferența, mândria sau lașitatea au existat dintotdeauna, dar ele nu s-au manifestat niciodată în afara unei realități anumite, astfel încât arta noastră socialistă este firesc să le exprime în lumina spiritualității specifice membrilor societății noastre. Tocmai ignorarea acestei cerințe firești a dus la unele producții artistice parcă neutre și existând «deasupra» vieții, ceea ce ducea evident la confuzii ideologice întrucât nu distingea între universuri spirituale diferite”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 22]** Ion Bănuță publică poezia *Sărut brâncușian*. ■ Traian Filip semnează *Un manifest program*: „Mărturisesc că expunerea secretarului general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, cu privire la activitatea din domeniile ideologiei politicii și culturii a găsit pretutindeni un răsunset îndreptățit. Pentru că această operă de sinteză politică exprimă nivelul și preocupările atente pentru fiecare resort al vieții noastre sociale și fixează cu deplină claritate liniile de forță care guvernează viața spirituală a țării. Am constatat cu satisfacție faptul că în acest document se aduc îndreptățite elogiul capacității creatoare a oamenilor de cultură de la noi”. ■ Victor Eftimiu scrie scurta notă *Progrese românești*: „Călătoriile pe care le-am făcut în străinătate mi-au îngăduit să constat în ce măsură prestigiul politic și cultural al țării noastre a crescut. Obiectivitatea mă obligă să constat că în afară de contribuția noastră a oamenilor muncii, oameni de știință, oameni de carte, artiști și tehnicieni, cel mai greu atârână în balanță numele lui Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului și omul care în aceste clipe rezumă orientările noastre înăuntru și în afară. Ori de câte ori, țara noastră a avut un răgaz de pace și de liniște a dat valori și opere unanim recunoscute. Nu avem altă dorință cu toții decât a continua”. ■ Pornind de la cuvântările șefului partidului, Virgil Cândea arată în ce constau *Îndatoririle cărturarului*: „Expunerea Secretarului general Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative readuce în planul prim al conștiinței cărturarului și intelectualului român de astăzi liniile directe ale activității lor, semnificația profundă a misiunii lor, datorii lor față de societate”.

te. [...] Un vechi și nejustificat complex de inferioritate care se traducea prin admirația ridicolă adesea a tot ce este străin și prin minimalizarea capacităților proprii trebuie să dispară, obiceiul condamnabil, cum arăta Secretarul general Nicolae Ceaușescu «de a privi numai spre ceea ce se face în altă parte, în străinătate, de a apela pentru orice la import». [...] Am găsit peste hotare o lume atentă la ceea ce facem noi, o lume a cărei majoritate urmărește progresele noastre nu numai cu stimă, dar și cu multă simpatie. Și a fost, revenind acasă, una din marile satisfacții de a vedea promovată această realitate a capacității multilaterale românești ca îndemn principal pentru activitatea cărturarului român, ca temă de bază a reflecției lui, prin glasul care exprimă țelurile esențiale ale patriei noastre, glasul Secretarului general Nicolae Ceaușescu”. ■ Prof. univ. Dan Simonescu semnează articolul *Un clasicist român: Victor Buescu*: „Zilele trecute am citit în ziare o veste care m-a cutremurat: a murit, departe de țara lui, Victor Buescu, marele clasicist român, de care mă leagă multe amintiri”. ■ Dumitru Christache realizează un interviu cu prof. univ. dr. docent Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, intitulat *Literatură și artă dinamică și educativă*: „ – *Recentele documente privind ideologia și activitatea politică și cultural-educativă, pun în fața oamenilor de litere probleme de o importanță covârșitoare. Care este după părerea dv. rolul pe care trebuie să-l aibe critica și istoria literară în viața culturală a țării?* – Critica literară, în toate timpurile, a avut ca obiectiv actualitatea, producția la zi, tendințele curentelor și mai ales operele, din ceasul apariției lor. Rolul ei este acela de a distinge valorile de nonvalori, de a releva importanța unora dintre cărțile care nu au fost remarcate sau ale căror autori până în ajun au fost aproape necunsocuți, precum și de a nu șovăi să indice denivelările unora dintre operele ale căror autori, prin prestigiul lor, beneficiază de o deosebită autoritate. Obiectivitatea, imparțialitatea, independența criticului, neatașat vreunei grupări sau clici, sunt condițiile îndeplinirii acestui oficiu devalorizare, judecata de valoare neputând fi în niciun fel escamotată. [...] – *În încheiere vă rugăm, câteva cuvinte despre importanța recentelor documente privind ideologia și activitatea politică, cultural-educativă care preocupă intens opinia publică din țara noastră.* – Nimănui nu i-a scăpat importanța acestor documente, care privesc toate compartimentele vieții culturale naționale și au în vedere orientarea cât mai sănătoasă a acesteia. Literatura și arta noastră călăuzite de un ideal umanistic, vrednic de tradițiile lor glorioase, vor avea numai de câștigat din reflectarea asurpa acestor documente, inspirate de o grijă reală pentru cultura națională. Literatura și arta au avut în toate epocile lor de înflorire un ideal educativ, numai momentele de decadentă l-au pierdut pe acesta din vedere. Lecția generației pașoptiste, ca și a celei junimiste și a mișcării de la «Contemporanul», – ca să vorbesc numai de secolul trecut, – a fost prin excelență activistă, dinamică și educativă. Sunt convins că recente documente vor fi înțelese așa cum se cuvine și-și vor avea efectul binefăcător”.

• [„Steaua”, nr. 7] Din eseu lui T. Tihan despre *Fascinația realului* punctăm câteva idei: „poziția artistului în societate”, „strânsa lui legătură cu realitatea socială în mijlocul căreia acționează [...] garanție nu numai a eficacității, ci și a perenității creației sale”, nu se pot scuza „căutările sterile, experimentele sau pseudoexperimentele care nu duc realmente nicăieri”, „scriitorul român este chemat să răspundă înaltelor exigențe ale epocii în care trăiește”. □ Patru poeme de Eta Boeriu: *Era un loc, Ruga pentru înserare, Optica iluzie, Există un ceas*. □ În *Mit, demitizare* Ion Pop pune câteva accente hotărâte asupra raportului dintre mit și demitizare, considerat „una dintre relațiile-cheie ale poeziei secolului nostru” și asupra sarcinilor poetului față de realitate: „dacă poezia este o formă de dominare, prin construcție, a impulsurilor interioare, ea presupune, evident, o discuție despre relația dintre libertatea existenței și constrângerea actului creator”. □ Iv. Martinovici tălmăcește în românește *Poeme hinduse de dragoste*. □ Ideea de bază a eseului lui Petru Popescu, intitulat *Complexele reciproce*, este formată de „extraliterarele relații dintre specia scriitorilor și a criticilor (folosind dihotomia vulgară, conform căreia criticul nu poate fi scriitor, nici scriitorul nu se poate exprima critic)”. □ Aurel Rău scrie despre pictura și viața lui Th. Pallady un lung și echilibrat eseu, deși pictorul este numit inițial „boier franțuzit”, el devine „partener al dialogului în confruntarea artei cu realitatea” (articolul *Th. Pallady – jurnal și creație*). □ Poem de Mihai Beniuc, *Șarpele*. □ Din nou, cronica literară a lui Mircea Tomuș vizează un volum de critică, de data aceasta fiind vorba de monografia *G. Călinescu, romancierul* a lui S. Damian, despre care cronicarul ne informează, la final: „Monografiei îi lipsește cristalizarea, limpezimea ordonată pe dimensiunile adevărurilor operei, ale raporturilor dintre ele și ale dinamicii lor interne. [...] Poate că nu a stat în intenția conștientă a criticului să ne dea o monografie în stilul noului roman francez; oricum, se poate spune că rezultatul seamănă [...]”. □ Aurel Rău realizează un portret al lui Vasile Alecsandri ca „patriot exemplar”, analizându-i opera din acest punct de vedere; despre ciclul de pasteluri cronicarul notează: „Construită dialectic, cartea de descriții elevate al lui Alecsandri cuprinde tot atâtea glorificări ale primăverii și mai ales ale verii [...] capodopere, și toate acele tablouri înfățișând scene de muncă și viață rustică, agrară, care-l vor determina pe Ion Pillat să-l compare pe mirceștean cu autorul *Bucolicelor* și *Georgicelor*”. (articolul *Vasile Alecsandri – poet al țării*). □ La secțiunea *Cărți românești*, prima recenzie este asupra volumului *Apeiron* (C.R., 1971) al lui Dinu Flămând și este realizată de Petru Poantă care recunoaște chiar de la început: „S-au scris deja despre Dinu Flămând cronici și recenzii remarcabile, toate afirmative, dar reducându-l, în ultimă instanță, la dimensiunea plastică. [...] Originalitatea lui Flămând constă, așadar, în viziunea plastică a sentimentului. Nu este vorba de o deformare a umanului ci doar de realizarea unui miraculos luxuriant, pe care, poetul, în loc să-l stilizeze, să-l coboare mai adânc în mister, îl oprește la acest stadiu organic”. □ La secțiu-

nea *Cărți străine*, V. Stanciu prezintă cartea *Zgomotul și furia* a lui W. Faulkner, laureat al premiului Nobel pe anul 1949, romanul fiind tradus în română de Mircea Ivănescu a cărui „întreprindere deosebit de dificilă” este „salutăată ca un succes”. □ *Dicționarul „parodistic contemporan”* al lui Mircea Micu, include poezia lui Virgil Carianopol.

4 august

• [„*România liberă*”, nr. 8329] Const. Sârbu scrie articolul *Forța educativă a cîntecului de masă*. În urma unui interviu, autorul notează: „Suntem de acord cu prof. dr. Petre Bărbulescu că sînt și alte cîntece de masă care pot aborda teme educative. O *Negruța* sau un *Peste deal* de Ion Vidu, *Secerișul* sau *Am umblat pădurile* de Kiriac, *Floarea muncii* de N. Oancea, ca să luăm doar cîteva exemple, constituie prețioase modalități de modelare a individualităților”.

• [„*Scînteia*”, nr. 8867] Constantin Chiriță face o *Pledoarie pentru o literatură inspirată din viața și lupta clasei noastre muncitoare*: „Scriitorul oscilează între tradiție și modern. Structura, temperamentul și cultura sa îi impun destinația. Opțiunea, în cazul scriitorului adevărat, va fi sinceră și prin aceasta o poartă spre fecunditate, spre creație, spre valoare literară. Numai că termenul de modern este uneori limitat, sau mai bine-zis este luat prin împrumut și nu prin căutare și descoperire. Se confundă uneori sursa cu obiectul deja lucrat. Desigur, e mai simplu să concepi și să realizezi o carte, după un model deja scris, chiar dacă inspirația vine doar de la formula modelului și nu de la esența lui (mai ales de la formulă în literatura foarte modernă) și chiar dacă noua lucrare depășește originalul, revelându-se uneori capodoperă. Noi susținem însă modernul în înțelesul de sursă literară, de sursă de creație, și prin aceasta vom reveni la pledoaria literaturii de clasă. Pentru că nimic nu mi se pare modern decât universul foarte divers al revoluției socialiste, existența acestor uriașe mase umane în prefacere, transformările de conștiință, de suflet, existențele particulare, guvernate de alte legi, supuse altui destin. Poate că, pentru unii, este interesant să citească un episod în care un călău modern siluește și apoi strangulează intens, pe șapte pagini, o beteagă introvertită. Eu, personal, disprețuiesc aceste pagini, pentru că vreau să-l apăr pe om de scârba față de om. [...] Literatura dedicată acestei clase, adică societății noastre contemporane, în procesul ei multilateral de prefacere, trebuie să întărească, în primul rînd, ideea de valoare în cultura noastră, în câmpul literelor românești. Ea nu poate fi o literatură de descripții și fotografii, ci, așa cum ne spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, o interpretare profundă a realității, chiar o intervenție plină de responsabilitate în realitatea noastră contemporană, socialistă, o literatură gravă, serioasă”. ■ Pop Simion semnează dezbaterea *A trăi și a munci în chip comunist*: „În ce măsură trăim și muncim în chip comunist? – e o întrebare cardinală pe care ne-o punem fiecare în parte și toți laolaltă. Propunerile tovarășului Ni-

colae Ceaușescu privind dezvoltarea conștiinței politico-ideologice și moral-educative au stârnit, după cum era firesc, un ecou deosebit și o emulație constructivă în toate straturile populației; sunt semnificative în acest sens acordul unanim și angajamentele solemne de a traduce în viață această gândire novatoare menită să dezvolte în chip revoluționar societatea românească. [...] Participanții la dezbateri sunt: Savu Buzeșan, muncitor reglor la Uzinele de vagoane din Arad, secretar al organizației de bază P.C.R. secția a 2-a, ing. Gheorghe Cocoș, directorul general al șantierului hidrocentralei de pe Lotru, Dumitru Dumitru, director al I.A.S. Pietroiu, Erou al Muncii Socialiste, Marin Rădoi, profesor la Institutul politehnic, Alexandru Stoica, prim-topitor la Combinatul siderurgic Galați, secretar al comitetului de partid de la secția convertizoare, Erou al Muncii Socialiste, și scriitorul Pop Simion, care a realizat această dezbateri”. ■ Natalia Stancu scrie despre două ecranizări după spectacolele de teatru: *Idolul și Ion Anapoda* de G.M. Zamfirescu și *Unul dintre noi* de Radu Bădilă.

5 august

• [„România liberă”, nr. 8330] Tia Șerbănescu semnaleză faptul că este nevoie de *O selecție exigentă a traducerilor din literatura străină*, dialogând cu Al. Dima, directorul Institutului „G. Călinescu”, însă ținând cont și de „imperativul îndrumărilor” cuprinse în expunerea „tovarășului” Nicolae Ceaușescu.

• [„Albina”, nr. 31] Ion Bănuță publică *Minerii – titani subpământeni*. □ Pe prima pagină: *Ridicați pe piramide*, versuri scrise de minerul Ion Tomoiagă-Maramureșanu. ■ Pagina centrală este dedicată în întregime celor 90 de ani de la nașterea lui George Enescu, grupajul cuprinzând poezii de Nicolae Tăutu sau Vasile Nicolescu, precum și citate din George Coșbuc, M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi ș.a. despre violonistul român. ■ *Poșta poeziei* este asigurată în acest număr de Victor Tulbure. ■ La rubrica *Actualitatea internă*, Spiridon Stănel scrie despre *Caratele conștiinței*: „Săptămâna care s-a scurs a fost deosebit de bogată în evenimente interne. Predominante sunt faptele de muncă, rezultatele obținute în toate domeniile vieții economice, politice și sociale. Prin eforturi comune, în fiecare oră, în fiecare zi, în fiecare săptămână, harnicul și talentatul nostru popor, angrenat cu toată ființa lui în opera de edificare a societății socialiste, adaugă încă o piatră la temelia impunătorului edificiu. Acest entuziasm este rezultatul dezvoltării conștiinței socialiste, al unității dintre partid și popor. [...] Dintre evenimentele interne importante am reținut și *Chemarea* adresată studenților, pentru a participa la muncă patriotică, unde se spune: «Să facem din întreaga perioadă a vacanței o sesiune a muncii puse în slujba patriei». Inițiativa este lăudabilă. Ea dovedește înalta conștiință a tineretului, dorința lui de a contribui la realizarea marilor obiective economice și social-culturale, ce se înalță de la un capăt la altul al țării”.

• [„România literară”, nr. 32] Pop Simion semnează eseu politic *Opinia publică și etica muncii*: „Este un merit inestimabil al Partidului Comunist Român că a făcut din exercițiul de opinie publică o unealtă de construcție de prim ordin în actualele rânduiri de dezvoltare multilaterală românească. Faptul că niciun act de politică nu se produce fără a fi fost aruncat prealabil în cântarul opiniei publice vorbește de la sine, este demonstrația de seriozitate și putere în acțiune, e cheia justeței în soluțiile cu care ne înconjurăm, e temelia demnității și prestigiului în propria noastră casă și în lume. [...] Personalitatea armonioasă și plenitudinară a acestui timp pentru care optăm nu se poate constitui decât pe baza unor rigori de moralitate și comportament deliberat acordate cu aspirațiile. Oamenii care servesc Cuvântul pot și trebuie să vorbească mai stăruitor, mai cu toată gura despre toate acestea. Opinia publică este un personaj revoluționar”. □ În pagina doi a revistei este inserat mesajul *Pentru cititorii „României literare”*: „În spiritul unor mai vechi preocupări ale revistei noastre, ne propunem să facem loc în această pagină scrisorilor de la cititori, cuprinzând opinii și comentarii cu privire la literatura contemporană și la diversele aspecte ale culturii. În lumina documentelor de partid care ridică pe o nouă treaptă sarcinile educației ideologice a tuturor oamenilor muncii, schimbul de opinii între scriitori și cititori pe această cale primește noi semnificații și vine ca o necesitate în stăruința de a găsi acele moduri de comunicare literară care se adresează unui cât mai larg cerc de cititori, exprimând viața și preocupările acestora. [...] Conjugarea acestor preocupări, ținând seama de cerințele noi, specifice etapei actuale de dezvoltare socială, intră în orizontul nostru, în grija de a promova acea literatură și artă, acele opinii estetice care să ajute mai mult decât până acum la formarea generațiilor pe măsura idealurilor socialismului și comunismului. Adresăm cititorilor invitația de a ne trimite părerile lor, pe care le-am dori bine argumentate și de un interes mai general, spre a-și găsi locul în coloanele revistei”. ■ Al. Raicu realizează un interviu cu Vasile Rebreanu despre proiectele literare ale acestuia: „ – *Comunicați-ne întâi ce aveți sub tipar*. – La Editura Eminescu un volum de teatru cu piese «de buzunar» – *Gelozia, Presimțiri, Necunoscuta, Impresara, Securi pentru funii* și alte două mai întinse, cu o tentă ușor polițistă: *Fântâna cu patru adevăruri și Asasinatul de pe plaja pustie*, care dă și titlul volumului. Voi preda în toamnă editurii Dacia romanul *La ferestrele Europei*, o carte despre tineret, care afirmă totodată o atitudine împotriva războiului, această nepermisă realitate a veacului, incompatibilă cu existența noastră. Lucrez de mai multă vreme la ea – am publicat unele fragmente în «Lucefărul» și «Tribuna», încă de acum patru ani; de asemenea, la o altă carte, țărănească, nu în sensul clasic al romanului rustic, ci care se vrea un pretext pentru a dezbate problemele libertății individului, căutând să stabilească până unde merg limitele ei. În prezent susțin și o rubrică în «Steaua», bilunară, intitulată *A.B.C.*, transferată aici din paginile «Tribunei», o rubrică cu profil complex, în care pot fi publicate foarte multe, de la notații

eseistice la proza scurtă”. ■ Dana Dumitriu se ocupă de *Realitatea – din punct de vedere literar*: „Literatura este, incontestabil, expresie a societății, în sensul în care ea nu poate țâșni decât din interiorul unei conștiințe umane afirmată social. Ea este operă de ficțiune și ca atare nu se identifică mecanic cu dinamica obiectivă a fenomenelor sociale. Adevărul ei posedă un grad de specificitate imposibil de ignorat și măsurarea valorică pe criteriul verosimilității este, adesea, o eroare. Un roman trebuie să fie verosimil prin coerența lui interioară, prin coerența elementelor lui componente și nu prin raportare la faptele consumate aieva. [...] Mai aproape de noi acest complicat proces de transfigurare a observației sociale spre creația literară ni-l luminează articolele semnate de Marin Preda în revista «Luceafărul». Ele sunt roadele unei gândiri scriitoricești pătrunzătoare, roadele intuirii profunde a existenței noastre sociale de către autorul *Moromeșilor*, etape intermediare între observația sa de romancier și creația propriu-zisă. Din numeroasele fapte puse în discuție de Marin Preda câteva îi solicită interesul literar, restul rămânând material sociologic acumulat, asimilat. [...] Realitatea se codifică în interiorul romanului, articolele lui Marin Preda cuprind realitatea literară încă necodificată, descoperă gândirea socială care precede munca de construcție a prozei”. ■ Sub titlul *Postumele lui Miron Radu Paraschivescu*, Al. Piru prezintă volumul *Ultimele*, apărut la C.R. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu un text intitulat *G. Topîrceanu – intim*, pornind de la apariția al II-lea volum *Scrieri alese*, apărut la Minerva în 1971, în colecția *Scriitori Români*, editorul fiind Al. Săndulescu. ■ Zaharia Sângeorzan are opinii pe marginea subiectului *Romanul existenței sociale*: „Un roman în a cărui structură *viața socială* nu este o suprafață inteligibilă și cu ecouri repetate în conștiința publicului nu este o experiență morală de mare profunzime și dacă nici nu reușește prin filosofia epică pe care o propune să dea impresia de viață este un eșec, o operă destinată neantului. Este un roman superficial care nu comunică decât neputința de a crea, de a redescoperi socialul a romancierului. Romane ale existenței sociale actuale de un realism fundamental ca *Intrusul*, *Păsările*, *Dulce ca mierea e glonțul patriei* ș. a. justifică o estetică realistă, dau un puternic sentiment de viață, deschid în actualitate un excelent dialog cu conștiința socială. [...] Este momentul ca romanul politic să-și facă cunoscută utilitatea imediată, să-și reia spectaculos startul. Progresul existenței sociale condiționează, în actualitate, redescoperirea romanului politic, ecran al conștiinței unei națiuni”. ■ Irimie Străuț scrie *Lupeni 1929 – retrospectivă istorică*. ■ *Renaștere și Umanism* își intitulează George Lăzărescu recenzia la volumul *Renașterea, umanismul și dialogul artelor* de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, volum apărut la Albatros, 1971: „Lucrare de o aleasă erudiție, acest volum despre Renaștere și Umanism, este o însumare excelentă a unui competent și pasionat cercetător al acestei mișcări fundamentale pentru cultura universală. Însușirea și expunerea adevărurilor celor mai valabile umane, extrase din parcurgerea ei, ca niște esențe benefice, pilduitoare, generoase,

spre folosul contemporaneității noastre socialiste, fac din lectura acestui volum cuceritor, o necesitate primă, o obligație morală”. ■ *Note despre poezia lui Ion Caraion* publică Marius Robescu: „Reprezentativă pentru autorul ei, cartea *Cimitirul din stele explică*, totodată, mai bine decât aparițiile ce au precedat-o, și reacția criticii față de poezia lui Ion Caraion. Limbajul poetului e, într-adevăr, neobișnuit (am spune: nefiresc). [...] Simțul estetic, împotriva căruia poezia lui Ion Caraion obține strălucirea ei dureroasă, revine ca o muștrare. Revine târziu, când nu mai poate smulge nimic sentimentului, producând bizerii. Poetul însuși îi dă satisfacție, știind că, oricum, despărțirea de «frumos» e judecată, ea însăși, ca o atitudine estetică”. ■ Mircea Iorgulescu revine cu o nouă cronică literară, de data aceasta despre *Antologia criticilor români* de Eugen Simion, Ed. Eminescu, 1971: „Eugen Simion acționează în deplină conformitate cu punctul său de vedere: mai importante sunt așezarea autorilor și prezențele ori absențele mai puțin explicabile. Mihail Dragomirescu, de pildă, figurează nu la «criticii noi» (expresia aparține lui Eugen Simion), ci în primul volum, printre cei «vechi», cu toate că sistemul propus de autorul teoriei capodoperei este, în spirit, de o mare modernitate, iar locul lui Mihail Ralea mi se pare a fi fost mai curând lângă Ibrăileanu și Zarifopol, decât între Vianu și Perpessicius. Tot așa, includerea în sumar a lui Eugen Ionescu și Mihail Sebastian nu se justifică, afirmația că ultimul, de exemplu, ar fi mai interesant în postură de critic decât de prozator și dramaturg fiind lipsită de argumentația necesară. Tot aici este de semnalat o inconsecvență: scriitorii-intelectualii de la 1930, fenomen unic în literatura românească, încă necercetat cum se cuvine, alcătuiesc un grup compact, unit prin preocuparea de idei generale și prin încercarea de a investiga, dintr-o perspectivă europeană, cultura și literatura de la noi, ceea ce ar fi presupus fie eliminarea lor integrală din antologie, fie includerea în bloc. Dar aceste întâmpinări și altele posibile pot fi privite de Eugen Simion cu zâmbet malițios: criticul și-a făcut un adevărat program de acceptare comprehensivă. Sunt puține, de aceea, accentele partizane în studiul introductiv, model de largă admitere a tuturor formelor de critică; singura chestiune la care Eugen Simion reacționează vizibil este abandonarea criteriului specific în favoarea altora, de proveniență extraliterară. Antologia se aseamănă cu un muzeu având o singură sală ce se amplifică treptat, câștigând mereu în lărgime, în care exponatele stau pe piedestale de aproximativ egală înălțime și se deosebesc doar prin suprafața acordată. [...] *Antologia criticilor români* întocmită de Eugen Simion este un remarcabil act de cultură și, înainte de a ne gândi la o altă versiune, se cuvine să medităm cum ar arăta o continuare, o «aducere la zi»; sunt, cu alte cuvinte, criticii de azi niște urmași legitimi ai celor cuprinși în această antologie? În ce măsură sunt interesați de alte probleme decât cele strict literare? Pasiunea adevărului este la fel de puternică, sunt ei niște drepte conștiințe morale? ...”. ■ Henri Zalis semnează *Experiențe mai mult sau mai puțin controversate*, un comentariu la romanul *Coșava în port* de

Ion Ruse: „Experiența pe care ne-o comunică autorul, deși a unui debutant, se cere reținută. Este una de inteligență artistică, exercitându-se pe situații perisabile cu o mare preocupare de concentrare stilistică și de inventivitate tipologică”. ■ În *Lecturi critice* Adrian Marino scrie despre doi critici, G. Dimisianu cu volumul său, *Prozatorii de azi* (C.R., 1970), și C. Stănescu, autor al cărții intitulate *Cronici literare* (C.R., 1970). □ „G. Dimisianu oferă, în general, aprecieri și definiții medii, armă cu două tăișuri: pentru moment pagina sa este aruncată în umbră de alte opinii mai violente, mai spectaculoase. Dar ea are șansa de a fi ratificată într-o proporție mai mare decât a altor cronicari. Este limpede că prin G. Dimisianu vorbește și un grup mai larg. Însă cronicarul știe să echilibreze și să găsească formule proprii de conciliere. Dincolo de unele însușiri evidente sub raportul cronicii propriu-zise (claritate, definiții concise, o bună condensare a cărții discutate etc.), pe noi ne-a atras această virtualitate a sintezei”. □ „C. Stănescu va trebui – o simplă sugestie, de loc obligatorie – să-și simplifice pagina, adesea prea dilatată, prea construită, după cum și sistemul de repere teoretice ar cere unele perfecționări, ca la noi toți, de altfel. Ceea ce este stimabil la C. Stănescu este orientarea estetică și în genere justa sa situație față de mai toate problemele noastre centrale: spiritul critic profesional, scriitorul profesionist, modernism, literatura ca limbaj etc”. ■ Nicolae Dimitriu scrie un articol de istorie literară, *Caragiale, profesor de istorie*. ■ La *Ochiul magic* apar: □ *Un articol de Titus Popovici*: „Citim în «Lupta de clasă», 7, 1971, un comentariu inteligent, pasionat al romancierului Titus Popovici la volumul recent apărut – de un mare interes documentar și politic – *Voluntari români în Spania*. Mărturia unui scriitor pentru care, de multă vreme, *politicul* reprezintă o dimensiune esențială a existenței, aspectul ei cel mai fascinant, aceste pagini readuc în memoria noastră activă contribuția românească (de prim ordin) la epopeea libertății spaniole. [...] Scris cu o vibrație specială, articolul lui Titus Popovici este un bun exemplu de publicistică vie, incitantă, având și meritul de a atrage atenția asupra unei apariții editoriale de un excepțional interes”. □ *Nedreptățitul Camil Petrescu*: „Trei ani au trecut de la apariția primului volum (E.P.L., 1968) dintr-o proiectată mare ediție de *Opere*, și cel de al doilea continuă să întârzie, fără nicio explicație. Dacă romanele și creația dramatică sunt totuși cunoscute, nu la fel se poate spune și despre eseurile și publicistica lui Camil Petrescu; iată de ce ne-am bucurat nespun văzând în librării volumul *Teze și antiteze* (Colecția B.P.T.). Dar tot atât de mare ne-a fost dezamăgirea constatând că, în realitate, memoria lui Camil Petrescu este încă o dată deservită, căci sub cunoscutul titlu al volumului publicat în 1936 la Editura Cultura națională se află cu totul altceva – o culegere din toată publicistica și eseistica scriitorului întocmită, după criterii ce ne scapă, de către Aurel Petrescu. Un minimum de onestitate profesională ar fi făcut obligatorie găsirea unui alt titlu; așa cum s-a procedat, suntem puși în fața unei mistificații. O singură secțiune din antologia alcătuită

de Aurel Petrescu reproduce articole din *Teze și antiteze*, în celelalte două capriciul editorului fiind hotărâtor”. □ În căutarea unui profil: „Ultimul număr (4, iulie 1971) al revistei «Vatra» se caracterizează, încă și mai vizibil decât cele anterioare, prin efortul de desemnare a unui profil publicistic particular. [...] cu atât mai surprinzătoare este, în schimb, palida atenție acordată contemporaneității, deoarece bunele cronici literare semnate de Mihai Sin (despre romanul lui Iosif Petran – *Moartea a doua*) și Gavril Ședran (despre volumul de versuri al lui Valeriu Anania – *Geneze*), cărora li se adaugă o recenzie cenușie și convențională (Titus Moraru despre *Studii de literatură română* de Iosif Pervain) nu reușesc să înlăture sentimentul unui slab interes pentru problemele actualității literare. Aceași rezervă se poate extinde, în bună parte, și asupra celorlalte pagini ale revistei, în care locul cel mai important îl dețin articolele de inspirație și caracter istoric – deși nu se poate spune că preocuparea de prezent lipsește cu totul (dovadă intervențiile grupate sub titlul *Partinitate și patriotism*, ca și reportajul despre Târnăveni semnat de Calistrat Costin), totuși textele ilustrând prima categorie sunt precumpănitoare și iese de așteptat un necesar echilibru”. □ *Critica în „Amfiteatru”*: „Din sumarul de iulie, se detașează (pe lângă intervențiile utile, de ordin publicistic) însemnările pline de interes ale Anei Blandiana, comentariile critice la *Ion Creangă* de Vladimir Streinu și *Aurul cenușiu* de Mircea Malița (semnate de Aurelia Doicescu și, respectiv, Mircea Constantinescu), rubricile *Procesul unor idei* (Ion Pietraru) și *Cultură și civilizație* (Costin Nastac), *Reflex* (o suită de note pe teme de actualitate, redactate de studenți). [...] În regretabilă contradicție cu exigențele formulate în editorialul revistei, articolul confuz și snob semnat de Paul Drogeanu (despre volumul *Apeiron* de Dinu Flămând), cu pretențioase subtilități”. □ „*Manuscriptum*”, nr. 4: „Centenarul nașterii lui Nicolae Iorga prilejuiește publicarea unor semnificative documente de epocă: [...]. Mai puțin revelatoare textele legate de aniversarea lui Vasile Alecsandri. [...] Destul de neinteresante sunt cele câteva texte inedite de Dan Botta, cu o introducere emfatică semnată de N. Florescu [...]”. □ *Suferințele amorului*: „Aflăm cutremurați, din paginile revistei «Orizont» (nr. 5), că N.D. Pârvu, cetățean sănătos și fericit până mai deunăzi, suferă în prezent o groaznică transformare: [...]. În schimb (pentru echilibru?), Andrei A. Lillin, fire mai puțină închinată spre tragic, ne sugerează, în paginile aceleiași reviste, că suferințele iubirii pierdute nu sunt totdeauna insuportabile. Simpatice și glumeți, îți pot veni în ajutor spiridușii casei, de pildă”. □ „*Argeș*”: „Din nr. 7 al revistei «Argeș», bogată și variată în conținut ca întotdeauna, reținem în mod special confesiunea caldă, profund umană pe care i-a prilejuit-o ilustrului Henri Coandă întâlnirea cu «admiratorii săi din Argeș», precum și interviul (în traducere) acordat de Hitchcock unui alt mare cineast contemporan, François Truffaut”. □ *Mărturisiri literare*: „«Dorind să reînvie genul mărturisirii literare, „Tribuna” – se spune în numărul 30 al revistei clujene – [...] s-a adresat unor scriitori de prestigiu, români, ma-

ghiari, germani etc., solicitându-le colaborarea [...]. Confesiunea scriitorului interesează, ne vine să credem, nu numai colegii de breaslă, ci și marele public, pentru informarea căruia am întocmit și scurte date bibliografice».

■ Eugen Luca se ocupă de *Umorul lui Sadoveanu*. ■ Revenind la *Cărțile săptămânii*, Dan Cristea recenzează noile volume de poezie: □ *Turn cu ceas*, Aurel Rău, Dacia: „Surprinzătoare, la un poet cu o atât de ramificată activitate literară și, fără îndoială, cu o bună conștiință de artizan, ca Aurel Rău, îmi par însă unele scăpări ale expresiei și ambiguități”. □ *Râul incinerat* de Gheorghe Grigurcu: „În *Râul incinerat* (Dacia), poetul mai teoretizează un soi de mortificare a spontaneității, a emoției, prin care s-ar obține purificarea poeziei. [...] Firește că în acest volum se găsesc și titluri cu o frumoasă dezvoltare (*Lebăda*, *Altădată*, *Instantanee cu lună*), dar pentru faptul că poetul s-a zăvorât într-un stil gnomic, ca într-un țarc, de ce să socotim răspunzător pe criticul Gheorghe Grigurcu? Ca să faci poezie eminentemente cerebrală, înghețată, cu teamă de lirism nu-i nevoie să fii neapărat critic”. ■ Și Nicolae Balotă revine la *Cărțile săptămânii*, prezentând volumele de proză: □ *Aveam optsprezece ani* de Ecaterina Lazăr: „Cartea Ecaterinei Lazăr este, poate, îndeosebi pentru cei care azi au optsprezece ani, un memento. Rememorarea luptei unei ilegaliste este nu numai o carte de amintiri, ci și o carte de învățătură”. □ *Ringul* de Adrian Munțiu: „Făcând abstracție de asemenea abuzuri ale unei inteligențe speculative rău aplicate, considerăm cartea lui Adrian Munțiu drept o interesantă descriere, dar și o dezbateră a unor probleme de conștiință contemporană”. □ *Seara, când se-nchide poșta...* de Florin Chirițescu: „Evident, în magma efervescentă a copilăriei nu se organizează – literar – nicio acțiune. Cartea nu pare, din această pricină, o construcție epică prea solidă. Caracterul fragmentar al scenelor conferă întregului un asemenea caracter fragmentar. Florin Chirițescu se află încă la început. Un început promițător”. ■ Tot în *Cărțile săptămânii* citim recenzii la noile volume de critică semnate de M. Ungheanu: □ *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare* de Gh. Bulgăr: „Sunt etalate mai mult idei despre limba literară decât o demonstrație a evoluției ei prin analize comparative de text. Chiar menținută în acest cadru general, cartea lui Gh. Bulgăr rămâne instructivă”. □ *Două prefețe* din Biblioteca pentru toți: „După recente reeditări din Marin Preda, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, ni se oferă, sub girul colecției, un volum de Ion Vinea și altul de Fănuș Neagu, Remarcabilă e nu numai selecția, ci și grija de a introduce pe cititor în universul operei lor. [...] Factura specială a romanului, care a derutat pe comentatori la apariție, e surprinsă acut de Magdalena Popescu în micul eseu introductiv *Ion Vinea – Magie și dezamăgire*. Superioritatea analizei pleacă din sesizarea multiplelor planuri semnificante ale romanului. [...] Fericita însoțire dintre nuvelele lui Fănuș Neagu și excelentul comentariu critic al lui Nicolae Balotă este cu atât mai bine venit într-o carte ce-l prezintă pe prozator în vestimentele consacrării, cu cât până nu de mult literatura lui era privită ex-

clusiv prin prisma pitorescului. Noutatea încercării lui Nicolae Balotă vine din intuirea universului povestirilor și a înțelegerii lui integrale”. □ În *Documente, mărturii* citim sub semnătura lui N.N. Matheescu *Spiritele alese*, un text despre N.D. Cocea și Panait Istrati. □ În *Poetul – sinteză a umanității*, Al. Cernă-Rădulescu scrie un text despre lirica lui Tudor Arghezi. □ Versuri semnează: George Alboiu (*Poemul patriei*), Ovidiu Hotinceanu (*Chipul posibil; Calea spre floare; Va fi amurgul...; Cămașa de apoi*); Dan Laurențiu (*Sărbătoarea primăverii; Nu știu; Eu ți-am spus*), Ion Crînguleanu (*Flori pentru sarea pământului*), Al. Andrițoiu (*Arcul de sus; Rădăcini arborescente*), Valentin Borda (*Restituiri; Stampă veche*), Grete Tartler (*Străluminat; Cântec din frunză*). □ Monica Nedelcu traduce unui fragment din *Baal Babylon și Lui Fernando Arrabal Ruiz, tatăl meu*, de Fernando Arrabal. □ În *Labirint* aflăm și despre noile traduceri din scriitorii români apărute în Turcia. □ Fără a fi specificat traducătorul, citim poeziile semnate de: Fazil Hüsni Dağlarca (*Cântec lui Yukio Michima*), Tahsin Saraç (*Eu sunt rapsod*), Sabahattin Kudret Aksal (*Amintiri; Pasărea de ceair*), Hasan Şimşek (*Captivul*). □ Citim și o schiță de Orhan Kemal, *Maniacul*. ■ Sub semnătura lui Fred Mahler citim *Personaj și personalitatea umană*, „câteva însemnări cu caracter preliminar despre esența umană, numitor comun al personalității umane reale și al personajului literar”. Textul este împărțit în *Apărarea lui Janus și Elogiul lui Proteus*.

● [„**Tribuna**”, nr. 31] La rubrica de *cărți premiate* Dan Rebreanu prezintă romanul *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu. Scriitorul se declară un realist, confesându-se că literatura a fost produsul unei *rețete*, neînțelegând prin aceasta un șablon, ci o concepție mult mai vastă, fundamentată etic și estetic ce își propune transpunerea în artă a realității românești, și pe de altă parte implicarea protagonistului într-o istorie națională concretă. □ Valentin Tașcu prezintă volumul de poezii semnat de Ion Gheorghe, *Mai mult ca plânsul*, ce suferă mai multe convertiri: o data folclorizarea spre grotesc a legendelor comentate, și apoi „umanizarea personajelor prin reducerea lor la un spațiu rural”. □ Victor Felea semnează *cronica literară* a volumului de poeme *Cântând dintr-un arbore* (Junimea 1971) de Radu Cârnelci, unde se face trecerea la o etapă superioară a lirismului autorului, ce continuă temele sale predilecte, dragostea de țară, trecutul istoric, sentimentul continuității istorice. □ Un eseu despre *Paul Zarifopol, teoreticianul literar* este semnat de Ion Vlad. La Editura *Minerva* a apărut o ediție ce cuprinde volumele criticului însoțită de eseuri publicate în periodicele timpului, *Pentru artă literară I-II*, cu introducere și note bibliografice de Al Săndulescu. Crezul său ideologic este exprimat în *Prefața* la volumul *Din registrul ideilor gingașe*: „pompa și zgomotul nu sunt semnele unice, nici cele mai unice”. Ceea ce îi provoacă repulsie acestui critic este „diletantul cu pretenție”, deruta intelectuală, deruta valorilor. Este adeversarul arbitrariilor în artă cauzate de amatorism sau improvizatie estetică, pledând pentru rigoare științifică.

6 august

• [„Scânteia”, nr. 8869] Ziarul omagiază *Doi ani de la Congresul al X-lea al P.C.R.* ■ Sub semnătura lui prof. univ. dr. docent Alexandru Tănase apare *Conștiința, cultura, etica la dimensiuni proprii constructorului celei mai înaintate civilizații*, un text despre Congresul al X-lea și măsurile propuse de Nicolae Ceaușescu: „Analiza atât de aprofundată și de multilaterală întreprinsă recent de conducerea partidului asupra activității politico-ideologice și educative, măsurile propuse de secretarul general și adoptate în unanimitate de Comitetul Executiv sunt menite să ducă la înlăturarea deficiențelor și neajunsurilor existente în acest domeniu, la o radicală îmbunătățire a întregii munci educative, potrivit necesităților noii etape. Societatea socialistă multilateral dezvoltată pe care o construim se caracterizează prin aceea că tipul uman de care are nevoie și pe care și-l formează este armonios fără a fi enciclopedist în sens renașcentist, multilateral fără a fi diletant, dinamic și de înaltă competență profesională, fără a fi îngust specializat, iar mai presus de toate profund atașat cauzei socialismului, celor mai înalte idealuri ale omenirii”.

• [„Contemporanul”, nr. 32] Paul Georgescu meditează la *Modern și contemporan*: „În sfârșit, trebuie să constatăm că în primele patru decenii ale secolului, marea literatură e a unui clasicism creator, a unei sensibilități noi, desigur moderne, dar rarism a unui modernism pronunțat și deloc a dogmatismului suprarealist. Ca marxiști, recunoaștem că literatura și arta, ca elemente ale suprastructurii, evoluează, se modifică neîncetat, drept consecință a modificărilor structurii economice și sociale; rapiditatea tot mai mare a schimbărilor din societate a dus, paralel, la creșterea mobilității expresiei artistice, imobilismul clasicist a dispărut”. ■ Referindu-se la volumul lui Ion Dodu Bălan: *Cuvintele au cuvântul*, Dan Zamfirescu afirmă: „Lectura cărții *Cuvintele au cuvântul* prilejuiește reîntâlnirea cu un spirit onest, pozitiv, cu o voință de construcție culturală ce-și face simțită o prezență fecundă și în alte domenii de activitate”. ■ Nicolae Manolescu prezintă „primii pași” ai ediției Vianu: „Să spun, așadar ca simplă introducere, că primul volum din *Operele* (Minerva, 1971) lui Tudor Vianu (proiectate să apară în zece volume, sub îngrijirea lui Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu) cuprinde *Scrierile literare*, care sunt, după părerea editorilor, poeziile, tălmăcirile, cugetările, paginile autografice și memorialistice și notele de călătorie. E vorba de republicarea, într-o structură nouă, a *Versurilor* din 1957, a *Jurnalului* din 1961 (ed. II. 1971) și a *Imaginilor italiene* din 1933, completate cu multe lucruri inedite sau rămase prin reviste”. ■ Alexandru Ivăsiuc continuă studiul despre *Umanismul socialist*: „Termenul include în sine și o încadrare într-o dezvoltare a concepțiilor umane, venind să sublinieze odată în plus că marxismul este un umanism, și anume cel mai consecvent și mai pur umanism, expresia sa cea mai înaltă”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 35] Articolul lui C. Regman – *Graba, acest morb* (în care îl atacă pe Mihai Ungheanu), îi este fatal până la urmă colaborării criticului la „Săptămâna”; odată cu acesta va fi și el eliminat din redacție: „Un campion al junei critici și chiar un fel de port-drapel al ei are aerul de a fi, prin toate manifestările sale, Mihai Ungheanu, critic cu săptămâna pe la «România literară» și parcă și pe la «Contemporanul». [...] Este de obicei *omul-care-pune-lucrurile-la-punct, a-toate-cunoscătorul-în-problemele-culturii-naționale, elementul de ordine și echilibru*, [...] îl prinde postura de oficiar grav și decis, la al cărui gest de autoritate apele se despart de uscat. [...] Ungheanu *are și vrea să aibă treabă*: atâtea și atâtea volume de critică pe săptămână de parcurs, atâtea probleme de pus la punct în numele noii generații, atâtea lumini de adus în cele mai controversate chestiuni ale literaturii și culturii române. Numai că graba – acest morb al vârstei ce cheltuiește mai mult decât adună – *«minează al său piept»* și face din expeditivul nostru critic o prezență în vremea din urmă tot mai ostenită. Ultima sa recenzie – cea despre *Lampa lui Aladin* de Ion Negoïtescu – semnalează chiar un fel de epuizare fizică a ideilor, care nu mai au puterea să înainteze un pas, ci schițează obstinat aceeași *bătută*, singura lor mișcare”. Paradoxal (sau nu), cel pe care îl „apără” C. Regman aici este chiar I. Negoïtescu, dispărut deja din paginile revistei după nr. 30 din 2 iulie 1971. Volumul respectiv, *Lampa lui Aladin*, a fost supus discuțiilor critice post-Tezelor din iulie și adăugat pe o listă a unor cărți cărora li s-a cerut de către cenzură retragerea din librării și biblioteci. ■ Textul lui Emil Manu, *Universul poeziei lui Călinescu*, sugerează o necesară așezare a criticului în circuitul literar internațional: „Proiectată în universalitate, contribuția lui Călinescu este una din cele mai remarcabile din vremea noastră, cu nimic mai prejos decât aceea a lui Croce, sau aceea a mult difuzatului Hugo Friedrich. Traduse în limbi de circulație, textele călinesciene ar putea fi puse într-un plan comparativ cu lucrările similare ale lui Adriano Tilgher, G. Evola, C. Walzel, E. Ermatinger sau E. Hirt. În prezentarea universului poeziei esteticianul român pornește de la ideea că poezia nu se poate defini ci numai descrie, pentru producerea fenomenului nu se pot da norme estetice sau dacă se ajunge la un fel de pseudonorme, arbitrar în absolut, ele nu trebuie urmate ci meditate. În concluzie, nu se poate spune ce este poezia, ci *cum este poezia*.. În *Universul poeziei* G. Călinescu tratează simbolurile, focul, apa, regnul animal sau vegetal, himerele, alimentele, mobilele etc., la care se adaugă eseurile despre magie și alchimie, mistica culorilor, *poezia realelor* etc. Și unde s-ar putea integra și acel probabil neștiut articol *Ce este poezia?* cu care se deschide cel de-al doilea *Caiet de poezie al Revistei Fundațiilor*, din 1947. Ideea lui Al. Piru de a configura acel univers al poeziei în viziune călinesciană trebuie salutăată cu căldură, iar textele adunate acum într-o arhitectură figurativă trebuie considerate ca un prim tratat de poetică elaborat de un român”. ■ În *Umanismul și patriotismul valorificării moștenirii culturale* H. Zalis pledează pentru

revalorificarea critică a moștenirii literare și reconsiderarea chiar și târzie a unor valori aproape uitate, în ceea ce privește *literatura periferiei*: Carol Ardeleanu, N. Davidescu, V. Beneș, Ludovic Dauș, dar și o mai grabnică/ „ritmică înaintare” a editurilor cu edițiile selective din Adrian Maniu, Tudor Vianu, Al. O. Teodoreanu.

7 august

● [„Cronica”, nr. 32] „Cum se știe, nu poate exista neutralitate și neangajare în societatea noastră de azi. Credința în totala «independență» este o simplă iluzie. Afișarea zgomotoasă sau numai în surdina a apolitismului și a neangajării trădează prin ea însăși o anumită angajare”, susține M. Bulimar în articolul de fond de pe prima pagină, intitulat *Partinitatea comunistă*, încă o replică la recenta expunere a Tezelor din iulie. □ Tot pe prima pagină, versuri de George Lesnea. ■ Pentru că „partinitate înseamnă în primul rând respectarea adevărului”, despre o angajare hotărâtă a scriitorului scrie și Corneliu Ștefanache în tableta sa săptămânală (*Gânduri despre noi și cărțile noastre*): „...pentru noi, scriitorii comuniști din România de astăzi, a fi angajat înseamnă concretizarea, prin cărți de o înaltă valoare artistică, a idealurilor pe care ni le propune partidul, noua societate și care sunt idealurile întregului popor. Spiritul de partid al literaturii noastre nu este astfel o realitate spirituală abstractă, ci el înseamnă asimilarea, prin mijloacele specifice artei, a principiilor marxism-leninismului – filosofie în perpetuă împlinire a gândirii umane – și promovarea lor”. □ „E în firea lui Alecsandri un duh al nestatorniciei. O înfrigurare, un neastâmpăr de a nu sta locului, mânat de un veșnic dor de ducă pe meleaguri cât mai îndepărtate, binecuvântate cu un soare prietenos și o climă dulce, unde vrăjmășia iernii să nu-l mai poată ajunge. Cufundat în luminoase reverii, călătorul tânjește uneori după tărâmurile care, în închipuire, pot lua contururi fabuloase. Dar oricât s-ar supune instinctului care îmboldește fantezia spre țări pe care nu le va călca vreodată, India și America, China și Japonia, peregrinul moldovean se lasă invadat, nu rareori de nostalgia țării sale”, scrie Florin Faifer în articolul *Vasile Alecsandri, memorialist*, ipostază în care îi pare că poetul are ochi de pictor și e „un narator virtuoz, unumorist grațios și truculent, a cărui vervă nu se istovește niciodată”. □ Const. Ciopraga recenzează cea de a șasea carte a Ștefanei Velisar-Teodoreanu, *Căminul* (Eminescu, 1971), un „roman al căsniciei”, în care găsește unele afinități cu stilul „colorat” al lui soțului, destinul de scriitoare al Ștefanei Velisar fiind indisolubil legat de acela al romancierului *Medelenilor*. □ O dezbatere pasionată ce aprofundează relația dintre individ și istorie i se pare lui Liviu Leonte cel de al doilea roman al lui Al. Simion, *Anotimpul posibil*. □ *Țara de piatră* de Geo Bogza, reeditată de Minerva (1971), este în viziunea lui Zaharia Sângeorzan „un poem al existenței sociale, o narațiune cinematografică ridicată exclusiv pe concret, într-o perioadă de grea cumpănă pentru poporul român”, „poem straniu, de o inferna-

lă obsesie a purității”. □ Teatrologul N. Barbu se ocupă de *Profil-public-repertoriu*, din perspectiva aceluiași Teze din iulie, educarea artistică reprezentând un „imperativ delicat și complex”, posibil de realizat prin repertorii de calitate, ce se întocmesc nu aleatoriu, ci după un program dictat de realități. Pe lângă valorile literaturii dramatice universale, trebuie cultivată preocuparea constantă pentru promovarea creației românești contemporane. „Însă în niciun caz nu poate fi vorba de scăderea exigențelor. Cu *Moartea ultimului golan*, de pildă, de Virgil Stoenescu nu se aduc servicii dramaturgiei originale, însă cu *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, cu destule lucrări ale lui Paul Everac, Horia Lovinescu, Aurel Baranga (mai ales producția posteroară *Opinie publice*), cu *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu, *Simion cel drept* de I.D. Sîrbu, *Du-et* de Andi Andrieș, *Înainte de potop* de Nagy István – ne aflăm în perimetrul lucrărilor care implică orientarea și încadrarea individului în complexul vieții contemporane”. □ După un prim volum de versuri elogiut de exigentul critic N. Manolescu, poetul ieșean Silviu Rusu este prezent din nou în librării cu placheta intitulată simplu *Sunt*, recenzată succint de Constantin Coroiu, care îi deslușește „un pronunțat mesaj social și politic”, însă fără acoperire estetică uneori. □ Versuri de Paul Sân-Petru și Ion Puha. □ Din lirica universală contemporană (Cehoslovacia, Suedia, Grecia, U.R.S.S.) traduc Petre Pascu și N. Nicoară. ■ Rubrica *Moment* se deschide cu un rezumat al referatului Direcției teatrelor din Comitetul de stat pentru Cultură și Artă, susținut la consfătuirea pe țară a oamenilor de teatru. Deopotrivă bilanț al stagiunii trecute și angajament pentru cele viitoare, acesta critică nerespectarea repertoriilor anunțate, fapt ce a dus la „o alunecare a lui pe panta facilității și a divertismentului ieftin”. ■ N. Irimescu semnaleză rubrica *Ideograme*, semnată de Cezar Baltag în „România literară” (în care poetul „practică o jurnalistică agreabilă cititorului și utilă revistei”), buletinul concursului de poezie „Nicolae Labiș”, intitulat „Însemnări literare” (în care remarcă versurile semnate de tinerii Constantin Ștefuriuc, George Damian, Ion Beldeanu, reprezentative pentru „un înflăcărat sentiment al prezentului socialist”) și edițiile de autor inaugurate de Editura Minerva prin publicarea a două volume cu versurile lui Demostene Botez și a încă două volume cu aproape întreaga creație lirică a lui Zaharia Stancu, alături traducerile acestuia din Serghei Esenin. □ Festivalul de cântece și jocuri populare și simpozionul de folclor balcanic de la Ohrid, Iugoslavia (3-8 iulie a.c.) sunt prezentate de V. Adăscăliței în cadrul aceleiași rubrici.

• [„Flacăra”, nr. 32] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *O lecție*, tabletă ce ce are ca temă comediile lui Alecsandri. □ G. Dimisianu recenzează *Și a fost ora „H”* de Haralamb Zincă, „o carte de viu și larg interes întrucât are în centrul său evenimentul cardinal al istoriei noastre din ultimele decenii: actul revoluționar de la 23 august 1944”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză apariția, la Minerva, a piesei lui B.P. Hasdeu, *Răzvan și Vidra*, cu o prefață de Constantin Măciucă, a culegerii *Poezii populare din*

Transilvania, alcătuită de Atanasie Marian Marienescu, precum și a volumului *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa* de Teodor Vârgolici. ■ Notă despre apariția, în seria *Arcade* (Minerva), a volumului de nuvele și povestiri *Proștii* de Liviu Rebreanu, cu o postfață de George Gană, iar în B.P.T. a volumului *Teze și antiteze* de Camil Petrescu. □ Se semnaleză prezența în librării a culegerii de versuri *Cântarea cântărilor mele* de N. Tăutu (Ed. Eminescu). □ În *Memento*, *Teatru* apar note despre piesele *Fetele Didinei* de Victor Eftimiu, *Suflete tari* de Camil Petrescu și *Interesul general* de Aurel Baranga. □ În *Televiziune*, *Literatură* se anunță o discuție propusă de „Viața literară”, intitulată *Pentru cine scriem poezie*, precum și o emisiune dedicată lui V. Alecsandri la are urmează să participe Șerban Cioculescu și Al. Piru. În *Teatru* se anunță premiera TV *Iașii în carnaval* de V. Alecsandri.

● [„**Luceafărul**”, nr. 32] Pe prima pagină este reluat fragmentul din „Scânteia”, despre vizita de lucru a lui Nicolae Ceaușescu în stațiunile din zona Mangaliei, care descrie întâlnirea conducătorului statului cu scriitori aflați în vacanță la vila scriitorilor de la Neptun. ■ Nicolae Balotă scrie despre cum se situează gândirea artistică *Între originalitate și creație*: „Așadar, originalitatea nu e o valoare în sine pe care artistul trebuie să o urmărească cu orice preț. Pasiunea originalității este ambiguă – ca orice pasiune. Ea poate fecunda și steriliza, deopotrivă. Individualismul exacerb, egocentrismul, singularizarea excesivă amenință condiția însăși a creatorului. Numai printr-o dreaptă cumpană lăuntrică, prin aplicarea unei înțelepte dialcetici a afirmației și negației, artistul poate deveni un creator original, gândirea artistică poate avea inițiative creatoare, opera devine un cosmos deschis receptării și comunicării universale”. ■ Al. Philippide susține, în *Școli literare și autori*, că „scriitori de astăzi nu se mai adună în școli și nu mai formează curente” așa cum se întâmpla în secolul al nouăsprezecelea care „se poate numi secolul școlilor literare”. O explicație pentru această stare de fapt este, în opinia lui Al. Philippide, „însuși psihologia scriitorului european actual” care „nu mai este favorabilă unei grupări spirituale”. În ceea ce privește literatura română, scriitorul este de părere că nu au grupuri unitare care să poată fi considerate școli literare ca în Occident. Cu toate acestea, Al. Philippide crede că dispariția acestor grupuri nu trebuie plânsă deoarece nicio școală literară nu poate crea personalități și talente, dacă ele nu există”. ■ În *Vreau să fiu om. Dați-mi sugestii!*, Ilie Constantin scrie despre volumul de *Teatru* (C.R. 1971) al lui Teodor Mazilu: „«Realismul» lucrărilor dramatice (ca și cel al prozelor satirice) semnate de acest scriitor este unul special, cu solicitare maximă a cititorului la convenție. Nu este important atât ceea ce se întâmplă cât semnificațiile ce se degajă din aceste întâmplări propuse de autor, la modul hotărât convențional. Piesele lui Mazilu ne par niște adevărate aventuri în spațiul moral”. ■ *Lectura și critica* sunt subiectele eseului semnat de Alexandru Paleologu: „Acest viciu mai mult sau mai puțin nepedepsit care e lectura, nu-i ajunge să fie solitar ci se vrea împăr-

tășit și comentat: cred că aceasta e originea criticii literare. Gustul lecturii duce la gustul criticii iar acesta la critica gustului (orice ar zice vechiul adagiu, totdeauna vom discuta despre gusturi)”. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre morală*: „Sentimentul vinovăției e cea mai bună dovadă că omul nu poate trăi în afara moralei. [...] Dar este morala o suită de reguli care trebuie respectate ca regulile de circulație? Nu. Eu nu cred asta [...]. Morala e mai mult decât o suită de reguli, oricât de nobile și bine intenționate ar fi acele reguli, morala este expresia directă a iubirii și a inteligenței”. ■ În *Antigona – leită taică-său*, Marin Sorescu discută despre protagonista celei de-a treia tragedii din trilogia tebană a lui Sofocle: „Femeia iese pe primul plan. De la cratiță și leagăn, devine pe neașteptate factor politic. Cu atât mai primejdios cu cât Creon, suspicios, se teme într-una de răscoală. Toate celelalte personaje pălesc în fața frumuseții morale a Antigonei, sunt niște umbre pe lângă vehemența protestului ei”. ■ Cu ocazia filmării unei adaptări după *Enigma Otiliei* al lui G. Călinescu, în regia, lui Iulian Mihu, Ilie Constantin, în *De vorbă cu Felix și Otilia*, relatează discuția avută cu actorii care îi interpretează pe protagoniștii acestui roman. ■ Al. Rosetti îl evocă, în câteva fraze, pe *Ion Vinea*: „Poet, în primul rând, și poet subtil, aducător de formulă nouă, în așa măsură, încât stilul său a găsit numai-decât imitatori. Ar fi putut să fie șef de școală, dacă și-ar fi reunit în volum poeziile risipite în publicațiile periodice, de cele mai multe ori efemere”. ■ Revista se încheie cu un grupaj consistent de poeme semnate de Nichita Stănescu și dedicate lui Constantin Chiriță. ■ Petru Popescu publică proza *Prin parbriz*, Tudor George este prezent cu câteva *Sonete*, iar Victor Eftimiu semnează o scută notă despre *Cultura omului tânăr*.

8 august

● [„Scânteia”, nr. 8871] Mihnea Gheorghiu își expune punctul de vedere, aliniat opiniei generale, în textul *Raportul dintre idei și oameni pe fundamentul principialității comuniste*, cu inevitabile citate din expunerea lui Nicolae Ceaușescu: „În relațiile culturale cu străinătatea n-a intervenit nicio «schimbare». Și nu e rostul acestor rânduri să reconfirme programe, aranjamente și acorduri o dată stabilite. Dar nici în detaliul acestor schimburi și achiziții, pe plan necomercial sau comercial, privind cartea străină, sau filmul, sau alte opere de artă și de cultură, nu există vreo modificare de criterii față de linia trasată de congresele și documentele partidului nostru, față de gândirea noastră internaționalistă, față de umanismul nostru socialist. [...] S-a manifestat, deci, la unii, foarte puțini, dintre oamenii de artă și cultură o greșită înțelegere a sprijinului partidului nostru pentru promovarea spiritului novator, creator, pentru înlăturarea închistării în gândire, a viziunilor schematici, dogmatice, a tendințelor de a înlocui munca politică de convingere, vie, tovarășească, cu spiritul funcționăresc administrativ. Este evident – așa cum s-a arătat pe larg și la consfătuire – că niciodată conducerea partidului nostru nu a confundat lupta

împotriva acestor racile, pentru dezvoltarea gândirii creatoare, cu slăbirea fermității și principialității comuniste, cu atitudinile călduțe, tolerante față de ideologia străină de clasa noastră muncitoare, față de pozițiile și mentalitățile înapoiate, reacționare. [...] Deci, în noile relații dintre ideile și oamenii noștri de artă și cultură, urmăim întru totul aprecierea pozitivă și vizionară a șefului partidului, care reafirmă, în auzul tuturor, că nu este vorba de întoarcerea la niciun fel de trecut, ci este vorba de a deschide o cale mai largă spre viitor, calea spre viitorul comunist al poporului nostru, și suntem hotărâți să facem totul ca mijloacele de educație ale societății noastre să servească acestui scop, cel mai uman și cel mai democratic scop din lume la care poate adera un cetățean al României de azi”.

10 august

• **[„România liberă”, nr. 8334]** Virgil Brădățeanu semnează articolul *Înaltele rosturi educative ale criticii*, motivând că aceasta are rolul de a fi „utilă semenilor, de a-i face să pătrundă, în lumina concepției despre lume a clasei muncitoare, adevăruri ale existenței umane, de a-i educa în spiritul înaltelor virtuți civice și patriotice”.

• **[„Scânteia”, nr. 8873]** Petru Popescu se ocupă de problematicile epicului în „*Fuga în nimic*” – *eșecul prozei*: „Unii autori par a arăta prin atitudinea și literatura pe care o practică asiduu că a respinge cadrul nostru natural și cotidian, a nu te referi la viața noastră autentică, a evada din real e un act pozitiv. Dar ce dovadă mai bună de dureroasă eroare decât aceea de a nu voi să-ți asumi destinul, singurul în cadrul căruia poți dezvolta o identitate, poți realiza o personalitate, decât aceea de a-ți respinge matca? Cât despre modernism și modernitate, când vom ajunge să ne gândim la un modernism al subiectelor, al atitudinilor, al responsabilității scriitoricești? Adică la un modernism «pe dinăuntru», structural, de esență, rod al culturii, al experienței, al eticii creatoare, întruchipate într-o operă bogată, dar nu inaccesibilă, răspunzând doleanțelor publicului românesc și atingând tocmai pe această cale nivelul european? Ajung iar la realism, afirm iar că singura doctrină cu adevărat curajoasă și modernă e realismul, un realism din unghiul autorului, un realism izvorât din experiența vie, nemediată, a autorului, un realism în căutare de public, chiar un realism profetic, pentru că prozatorul are o covârșitoare misiune socială și ființa lui ar trebui să se inspire de la o maximă angajare sufletească, de la o înțelegere și o solidaritate extremă cu restul comunității. Elita prozei acestui secol respectă punct cu punct o asemenea definiție. [...] Cred că unii autori iluștri ar putea da tinerelor generații de artiști o pilduitoare lecție. Ctitoria lor, începută cu decenii în urmă, are toate condițiile să se desăvârșească azi, când progresul și eliberarea conștiinței cer tocmai aceste pagini, pe care le-ar merita din plin ctitorii, dar mai ales autorii lor”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6914] Gheorghe Suciuc semnează un fel de articol-program despre *Literatura – expresie a angajării militante în procesul făuririi conștiinței socialiste*, în care este evidențiat statutul scriitorului contemporan: „Artiștii orânduiri socialiste, călăuziți de concepția materialist-istorică a partidului nostru, știu foarte bine ce trebuie să exprime în operele lor: viața nouă descătușată de exploatare, omul nou, constructor al unei lumi echitabile în care fiecare își poate afirma și desăvârși calitățile. Viața nouă în toată plenitudinea ei, cu luminile dar și cu umbrele care mai stăruie pe ici pe colo, omul nou cu toată bogata sa lume interioară, cu marile sale izbânzi, cu revoluționarele mutații de conștiință, dar și cu inerțiile care mai caracterizează pe unii din semenii noștri. A ști foarte bine toate acestea, a le cunoaște în amănunțime fără a pierde sensul general al evoluției înseamnă a avea posibilitatea de a răspunde comenzii sociale a timpului tău”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 23] Grigore Hagiuc publică poezia *Investitură*. ■ Dr. Vasile Netea publică textul *Vasile Alecsandri diplomat*: „Poet clasic al poporului român, revoluționar înflăcărat și luptător aprig pe baricadele interne pentru unirea Principatelor și independența României, Vasile Alecsandri – de la nașterea căruia s-au împlinit la 21 iulie 150 de ani – a fost totodată și unul din cei mai apreciați diplomați români ai vremii sale. Activitatea sa diplomatică s-a relevat atât prin funcțiunile oficiale pe care le-a îndeplinit și prin acțiunile la care a participat, cât și prin scrierile sale memorialistice care constituie surse fundamentale pentru istoria diplomatică a Unirii Principatelor și pentru perioada de consolidare a statului român independent”. ■ Radu Gyr semnează *Piatra Neamț – hrisov și contemporaneitate*. ■ Din *Prezențe peste hotare* aflăm: „De curând, a apărut la Atena în Editura Ilias Konstantaras romanul *Asklepios* de Horia Stancu. Traducerea în limba greacă și prefața sunt semnate de Vasilius Skuvaklis”.

12 august

● [„Albina”, nr. 32] Numărul se deschide cu textul nesemnat „Scânteia” la a 40-a aniversare: „Mobilizarea oamenilor muncii de la orașe și sate la vederea îndeplinirii hotărârilor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român este unul dintre obiectivele importante ale ziarului. «Scânteia» își îndeplinește cu cinste misiunea încredințată de partid, de a contribui la edificarea oamenilor muncii, la formarea și dezvoltarea conștiinței lor socialiste. La această aniversare, lucrătorii revistei «Albina» transmit ziarului «Scânteia» un fierbinte salut, iar colegilor din redacție un gând de argint tovarășesc, și cele mai frumoase urări de noi realizări în nobilă muncă pe care o au cu ziaristi, cu activiști pe frontul ideologic”. ■ Ion Bănuță scrie despre *Fascinația cuvântului de foc*: „Fiecare om era un steag. Fiecare steag era o inimă. Ce mari eram! Ce divers și multicolor era detașamentul revoluționar. Spada era un suflet, sufletul o spadă. Umblam adânc, cu pași neștiuți, să aflăm adevărul și dreptatea. Liber-

tatea era cazul nostru tot. Râșnița timpului mușca din acea vreme de tăciune. Umbra curcii încârligate murea, murea, repliindu-se către bârlogul ei infam din Berlin. Materialul de foc ne aprindea inimile. Ce greu, ce fascinant a fost! Și ce frumos poate să fie azi, când liber, într-o țară de vis, poți să înnumeri zdrențele cărbunilor de atunci pe cadranul soarelui din noi. Și, mai ales, să rămâi același credincios soldat al presei, al presei democratice, viața, sufletul, speranța unui om liber”. ■ Spiridon Stănel revine la *Actualitatea internă* cu textul *Treaptă cu treaptă...*: „Împlinirea a doi ani de la Congresul al X-lea al partidului este cel mai important eveniment intern, care a avut loc în săptămâna trecută. Prin programul elaborat, prin hotărârile adoptate, acest congres va rămâne înscris cu litere de aur în istoria partidului și a națiunii române. Îndeplinirea obiectivelor prevăzute va ridica România pe culmile progresului și civilizației, o va așeza în rândurile țărilor dezvoltate. [...] Peste tot și de fiecare dată, cuvintele tovarășului Ceaușescu sunt ascultate cu interes, găsesc ecou puternic în rândurile cetățenilor țării, merg la inima lor. Și cum să nu pătrundă când sunt izvorâte din realitățile vieții noastre. La mitingul de la Tulcea dânsul spunea: «Sunt convins că, dacă Eminescu ar fi astăzi aici – și printre noi se găsesc patru scriitori – ar fi de acord cu mine să schimbăm cuvintele pe care el le-a atribuit lui Mircea cel Bătrân și anume, să spună: „Eu îmi apăr fericirea, bunăstarea, națiunea, comunismul». Și de aceea tot ce mișcă în România, întregul popor, urmează politica comuniștilor, pentru că ea este politica viitorului națiunii române”. ■ George Muntean prezintă *Două volume de versuri* de Eugen Frunză: „Cine parcurge volumul antologic, intitulat *Partea mea de lume* și pe cel apărut la C.R. cu titlul patetic *Sângele nostru de-apoi* își poate face o imagine relativ concludentă asupra unor direcții din evoluția lui Eugen Frunză, ca și asupra stadiului în care se află poetul astăzi. Se cuprind aici poezii scrise pe parcursul a trei decenii, din întâmplare numai unele datate, încât evoluția de care vorbeam poate fi surprinsă nu atât în desfășurarea ei cronologică, cât în configurarea sa interioară. Cum bine se știe, poezia lui Frunză e profund marcată de social, de voința de militant a autorului, care nu iese nici ipotetic, experimental, din contextul epocii, uneori, e drept, nici din conjunctural și efemer, ceea ce, evident, îi limitează raza de acțiune. Însă în *Partea mea de lume* atari poezii sunt împuținute, încât cititorul se mișcă mai la larg printre versuri, vibrând nu o dată la unison cu autorul”. ■ Prilejuit de trecerea unui deceniu de la moartea poetului, în *Filă de calendar*, Marilena Vulpe realizează un scurt profil *Ion Barbu*: „Etichetele aplicate expresiei sale lirice, care s-au numit «ermetism, balcanism, parnasianism», au catalogat, sub semnătura unor literați de prestigiu, momentele unei evoluții surprinzătoare, dar aceste clasificări, binevenite pentru istoria literară, nu au surprins strălucirea de magmă a poeziei lui Ion Barbu. La zece ani (11 august) de la trecerea în neființă a celui ce ridica «însurubarea de harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi», versurile sale își așteaptă încă exegetul”. □ *Amfora*, poezie de Ilie

Tudora. □ La pagina de *Satiră și umor*, Stelian Filip publică versuri umoristice, iar Ion Tătaru traduce trei istorioare cu tâlc scrise de Ahmedkhan Abu-Bakîr din Daghestan.

● **[„România literară”, nr. 33]** Întâlnirea cu scriitorii (de la Neptun) este relatată sub semnătură redacțională în editorialul *Condiția durabilității*: „Recent tovarășul Nicolae Ceaușescu a vizitat, printre alte obiective situate în zona litoralului, și Casa scriitorilor de la Neptun, inaugurată la începutul acestei veri. Prilej fericit pentru scriitori de a-l avea din nou în mijlocul lor pe secretarul general al partidului, în cadrul unei întâlniri ce se adaugă suitei de contacte directe pe care domnia-sa le-a inițiat cu oamenii de litere și artă din tata noastră. [...] S-a discutat cu însuflețire în ultimul timp despre semnificația recentelor documente de partid privitoare la necesitatea îmbunătățirii activității ideologice și politice, subliniindu-se că ele îndeamnă la adâncirea și intensificarea unei orientări în cultură care a fost și până astăzi a partidului nostru, așa cum pe deplin o confirmă tezele Congreselor IX și X. Linia politică trasată cu fermitate atunci este îmbogățită și aprofundată astăzi de noile documente privitoare la ideologie și cultură. [...] A revenit mereu în discuție ideea misiunii sociale a literaturii ca expresie a lumii noastre socialiste, factor de educație și formare a conștiinței omului de azi. Prin forța de influențare a scrisului, scriitorul poate declanșa un curent de opinie și un climat spiritual de ale căror efecte asupra contemporanilor săi e responsabil. E implicat, cu alte cuvinte, prin ceea ce scrie, în procesul social mai larg, fiindcă determină (fie și numai parțial și prin refracție) evoluția unor relații umane, natura unor raporturi între individ și lumea în care viețuiește. Dar dacă literatura influențează mediul, cu atât mai mult trebuie să admitem că mediul, realitatea socială, viața oamenilor își vor pune însemnele caracteristice asupra literaturii pe care o generează. În chip necesar ajungem la concluzia că opera de artă tinde mereu spre o valoare exponențială, prin care, atingând-o, poate spera să înfrunte timpul. Aspect subliniat și de această dată de tovarășul Nicolae Ceaușescu atunci când formulează, la întâlnirea cu scriitorii, generosul deziderat: «Numai o literatură care se inspiră din viața poporului și se adresează cu adevărat poporului, numai o astfel de literatură are durabilitate, va trăi multă vreme». Aceste preocupări definitorii pentru destinul literaturii actuale, – literatură înțeleasă ca expresie a dinamismului social contemporan – aceste preocupări, așadar, au stat și până astăzi în atenția revistei noastre, dar înțelegem, în momentul de față, că e necesar să dobândească o pondere cu mult sporită și un caracter imperios. Literatura bună, autentică, expresivă, inspirată din realitățile complexe ale timpului nostru, din viața fremătătoare a poporului, își va găsi, cu prioritate, locul în coloanele revistei. E un punct de onoare al programului pe care ni-l propunem”. ■ Despre proiectele literare ale lui D.I. Suchianu aflăm din interviul realizat de Al. Raicu: “– *Dar acum, când în ciuda vârstei...* – Acum, dacă fac proiecte, le și realizez. Iată, prezent lucrez de zor pentru trei edituri. Pentru

Minerva, un prim volum de memorii, în care vor defila foarte multe figuri de scriitori și artiști, dar și de samsari intelectuali, unii care au dispărut, alții care sunt în viață (și nu știu dacă o să le placă rândurile mele). [...] O altă carte, destinată editurii Meridiane, se va chema *100 de filme marcante*, pe care o realizez în colaborare cu Constantin Popescu, după părerea mea, cel mai savant om din Europa în materie de cinematografie; dacă apeși pe un buton, acest om îți va da pe loc orice informație în legătură cu un film rulat cu 40 de ani în urmă. În sfârșit, pentru editura Dacia din Cluj scriu o altă lucrare pe care am intitulat-o *Cinematograful, acest necunoscut*. Este în fond o estetică cinematografică care va fi, cred, deosebit de utilă, întrucât majoritatea celor care au abordat subiectul respectiv nu prea l-au înțeles și s-au încurcat în multe erori și confuzii. – *Când vor fi gata cele trei cărți?* – Sper că la sfârșitul anului. – *Așadar, în 1971 nu veți fi prezent cu nimic în librării?* – Ba da... Cu o traducere în limba franceză din Caragiale (în editura Ion Creangă)". ■ Georgeta Horodincă semnează eseu *Poetul și lumea*: „Lumea reală care se scufundă în unda poeziei devine o lume interioară. Tot ceea ce există în adâncurile artei a existat mai înainte în realitate sau, altfel spus, nimic nu poate exista în artă fără ca mai înainte să fi existat în realitate. [...] Nu putem înțelege cu adevărat poezia dacă nu deslușim glasul intim al poetului, unda pasională care dă obiectului real sensul lui interior, artistic. Totul este ca în critica literară să înțelegem starea de spirit care produce acest uriaș travaliu de subțiere a materiei și de încorporare a ei în legile spiritualității să nu simplificăm, dar nici să nu încărcăm inutil unda pură a poeziei”. ■ Al. Piru scrie despre *Critica vorbelor goale*: „Sub pretextul interpretării complexe și adânci a fenomenului literar, unii critici practică un limbaj pretențios, umflat și gol pe dinăuntru, adesea încălțit sau de-a dreptul obscur, cu grave și ridicole erori de exprimare. Un exemplu ilustrativ ni-l oferă, între alții, M.N. Rusu, cu al său volum *Utopica* (E.P.L., 1969)”. Concluzia răutăcioasă a lui Al. Piru este: „ce bine ar fi dacă M.N. Rusu s-ar munci și el mai mult cu cuvintele!”. ■ Grigore Smeu prezintă un punct de vedere referitor la *Coordonate ale literaturii realiste* scrie: „În secolul nostru – îndeosebi în ultimele decenii – literatura și-a deplasat substanțial preocupările spre forarea nuanțelor în transformarea conștiințelor/ Din această perspectivă, realismul s-a interiorizat în sensul pozitiv al cuvântului. Literatura veacului trecut se raportează la realitate, în sensul ca o reconstituie într-o imagine recognoscibilă fără efort. Literatura secolului XX năzuiește, însă, către esențele și adevărurile umane problematizatoare, cu largi deschideri. Aceasta nu înseamnă, însă, că literatura modernă repudiază, ca orientare de ansamblu, realitatea imediată. Dar realul – cum s-a mai spus – nu este numai un dat palpabil, ci și un *ideal* de îndeplinit, iar în domeniul artei *realitatea idealului* este configurarea necesară pe care o dă o *responsabilitate* intens creatoare. Marxismul acestui secol a sugerat ideea deosebit de fertilă că realismul artei nu înseamnă numai o afirmare *constatativă* a destinului uman, ci și – mai ales – o atenție

sporită acordată *opțiunilor* acestui destin, din perspectiva unor idealuri umane superioare”. ■ Revenind la *Breviar*, în *Poezia sentimentală*, Șerban Cioculescu comentează texte de la începutul secolului al XX-lea. ■ Aurel Martin scrie despre *Zahei orbul* sub titlul *Unicul roman al lui V. Voiculescu*: „O proză de tulburătoare originalitate, menită parcă să pună în umbră locul acordat, prin consens unanim, poeziei voiculesciene”. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronică literară la Miron Radu Paraschivescu, *Ultimele* (C.R., 1971): „Nu este acum momentul unui larg și riguros examen critic, extins asupra tuturor scrierilor cunoscute ale lui Miron Radu Paraschivescu; dar câteva jaloane utile pot fi indicate chiar din restrângerea la perimetrul fatal îngustat din *Ultimele*. Cea mai însemnată operă a sa rămâne, fără îndoială, culegerea de *Cântice țigănești* și faptul nu este fără semnificație. Mare și autentic poet Miron Radu Paraschivescu este mai ales când se exercită în marginea unor texte preexistente, pe care, trecându-le prin flacăra intensă a spiritului și sensibilității sale, le înnobilează și le face să strălucească mai puternic. Adevărata originalitate a poetului aici trebuie căutată, deoarece Miron Radu Paraschivescu își domină până la suprimare creația proprie”. ■ În *Valoare și responsabilitate*, Andrei Roman comentează debuturile și rubricile consacrate cronicilor la volume recent apărute – rubricile criticilor Dan Cristea, Alex. Ștefănescu: „Totuși avem nevoie de poeți, și chiar avem poeți deosebit de talentați, dar promovarea prea multor lucrări de valoare îndoielnică s-ar putea să-i deruteze pe unii dintre ei, să-i facă a crede că acestea sunt tendințele poeziei moderne, că adoptarea «unora din aceste tendințe» ar putea duce la reușită, la «impunerea» în lumea literară și în fața publicului”. ■ Mihail Petroveanu se ocupă de lirica Ninei Cassian, descriind-o drept *O poezie a cunoașterii*: „Rezultat al unei grefe de luciditate pe un temperament cu apetituri vitale solide, dar prea sensibil spre a fi realmente imun la încercări, poezia Ninei Cassian se ridică pe o temelie paradoxal instabilă și totuși trainică, de atitudini. De unde, la o substanță în fond vulnerabilă, virtutea regenerării, capacitatea de refacere a țesuturilor cu promptitudine și exuberanță, sau, dacă procesul se dovedește dificil, cu acea tărie suverană și grație nervoasă care o divulgă pe Nina Cassian în orice travesti”. ■ La *Ochiul magic* apar o serie de comentarii. Rețin atenția: □ „*Steaua*”, nr. 6: „Articole de bună ținută rețin atenția și în acest număr al revistei clujene, mai ales în sensul unei necesare intervenții critice în dezbateră fenomenului actual; judicioase «opinii despre succes și consacrare» semnează Leon Baconsky, cu specială adresă la «împrejurarea unei prea generoase deschideri a spațiului tipografic» față de mediocritate cu diletantism de o parte, impostură agresivă de altă parte. Orientat în același sens, articolul *Literatură bună, literatură proastă* de Domițian Cesereanu”. □ *Critica în „Ramuri”*: „Ultimul număr al revistei «Ramuri» se remarcă prin câteva texte substanțiale de istorie literară. [...] Comentând cartea lui Ștefan Cazimir, *Tensiunea lirică*, Florin Mihăilescu face vizibile eforturi de a minimaliza o tentativă, dintre cele mai notabile, de a pre-

ciza structura poeziei lirice. Pline de nerv însemnările lui Romulus Dianu despre Adrian Maniu. Mai greu de trecut cu vederea sunt unele aprecieri sentențioase, desigur cu totul nedrepte, de tipul: [...]. Clișeului anecdotic i-am fi preferat de departe recunoașterea loială, fără prejudecăți, a marilor merite din ce în ce mai evidente ale teoreticianului literar și criticului de anvergură M. Dragomirescu”. □ *Umbra convenției*: „Ca un făcut, se scrie despre Tudor Vianu exact așa cum n-ar trebui în niciun caz să se scrie, adică într-un spirit uscat și didactic, în stare doar să mutileze adevărata imagine a unui mare și încă foarte viu model. Trebuie, cel puțin o anumită vibrație mai înaltă pentru a susține numele lui Vianu din amenințătoarea umbră pur academică și convențională, ce se profilează asupra sa într-un chip nemotivat. Un articol: *Tudor Vianu și conceptul său estetic de artă dramatică* (semnat de George Dem. Loghin în revista «Teatrul», 7/1961), în ciuda, cum se zice, a «utilității» sale, exemplifică modul defectuos de care vorbeam”. □ *Lipsă de eficiență*: „Dacă un din rațiunile de a fi ale criticii este de a întreține (și nu de a îndepărta!) interesul cititorilor față de literatură, folosind, dacă se poate, și o specifică putere de seducție, nu vedem de ce aceeași rațiune de a fi n-ar funcționa și în cazuri comentariului literar care se adresează copiilor, cititorilor foarte tineri. Pentru a fi eficient, el trebuie cu necesitate, în acest caz, să exercite o anumită forță de atracție, să incite la lectură. Ceea ce, cu oricâtă bunăvoință, nu am putea spune cu privire la articolul publicat cu ocazia recente aniversări a lui Alecsandri în revista «Cutezătorii» (semnat Domnica Filimon). Luminosul Alecsandri devine un autor mai degrabă posomorât – rebarbativ, spumoasele sale însușiri morale sunt prezentate în termeni de o rigiditate crispată [...]”. □ *Literatură nesemnificativă*: „Fraze pe care le-ar putea conține, de pildă, o reclamă, mai originală întrucâtva, pentru mașinile «Dacia», însă nu o pagină de literatură, cum crede Aurel Leon (altfel autor merituos de pagini memorialistice), din moment ce publică «schița» *Mașina albă* («Cronica» din 31.VII.1971). [...] La rândul lor, cititorii, sunt asediați, din păcate de un text banal, nesemnificativ. * În același număr al revistei, ilustrat cu interesante reproduceri din acuarelele lui Șt. Hotnog, întâlnim, ca de obicei, colaborări de calitate, dintre care semnalăm: Horia Zilieru (poezia: *În așezări de suflet*), Liviu Leonte (*Cronica literară*), Mircea Mancaș (*Poezie și limbaj*), Nicolae Turtureanu ș. a”. □ *Concursul de poezie „Nicolae Labiș”*: „«Propunându-și să contribuie la promovarea unor noi și autentice talente», Comitetul județean pentru cultură și artă Suceava, Casa județeană a creației populare a organizat, în zilele de 24 și 25 iulie a. c., cea de a III-a ediție a Concursului de poezie *Nicolae Labiș*, concurs care poartă numele marelui poet spre a simboliza «tineretea creatoare, receptivitatea tineretului față de frumos, dorința lui de a se afirma ca un factor activ în îmbogățirea patrimoniului nostru național», se afirmă în caietul-program. Concursul a prilejuit câteva interesante activități cultural-artistice, recitaluri de poezie (la Fălticeni, Mălini și Suceava), concerte, vizite etc. Cu același prilej a fost editat

«Buletinul concursului de poezie...» (*Însemnări literare*) care reunește semnăturile omagiale ale unor cunoscuți poeți și prozatori (Ana Blandiana, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Dragoș Vicol ș. a.). Reproducem caldele cuvinte ale lui Nichita Stănescu, înmănunchiate sub titlul *De dor de Labiș*: «Salut din inimă pe primul poet tânăr al țării, în genunchi sărut umbra lăsată în lume de umbrosul și genialul poet Labiș. El a plecat uitând să-și ia la revedere de la mine. Paharul lui stă neabătut pe masa mea...». □ „*Tribuna*”: „Foarte puține versuri, însă cu adevărat frumoase (semnează: Emil Brumaru și Victor Felea) și nicio proză în ultimul număr (31, 5 august 1971) al revistei «Tribuna»”. □ „*Vibrații*”: „E vorba de culegerea de lirică cetățenească apărută nu de mult la Reșița sub egida Comitetului de stat pentru cultură și artă al județului Caraș-Severin. Alcătuit pe trei ample capitole, *Timp comunist*, *Drum de aur* și *La flacăra din inimi și cuptoare*, volumul înscrie, într-un bogat și semnificativ sumar, câteva nume promițătoare, alături de altele relativ afirmate: George Suru, Nichifor Mihuță, Nicolae Șeitan, Isif Imbri, Constantin Brândușoiu, Alexandru Horváth, Ioana Cioancăș, George Nicolovici. [...] Apărută în condiții grafice excelente și însoțită de ilustrațiile lui Petru Galiș, culegerea e redactată de Petru Oalld și tehnoredactată de Mariana Marinescu”. ■ În pagina dedicată istoriei literare, Melania Livadă se ocupă de *E. Lovinescu și critica de azi*, anume despre lucrările lui Eugen Simion, Ileana Vrancea și Ion Negoitescu. □ „Într-un spirit de o incontestabilă intelectualitate, cu o informație de invidiat și cu un aplomb și o eleganță a argumentării nu lipsite de tonul afectiv, Ileana Vrancea și-a construit exegeza, mai mult de istorie literară, a primului volum (*E. Lovinescu – critic literar*) pe axa ideii ferm concepute și clar expuse, a specificului lovinescian, față de epocă și ide principalele ei teorii literare și critice”. □ „Analizând conceptele care formează teoria criticii lovinesciene – inutila le enumera – sau memorialistica, E. Simion procedează metodic, expune minuțios, dar intervine critic, semnălând, nu o dată, contradicții, inconsecvențe sau prejudecăți ale autorului, producând și argumentele combative. [...] Excesul de explicare a ideilor lovinesciene poate părea uneori fastidios, dar el face din lucrarea lui E. Simion un instrument de orientare care va reprezenta pentru viitorii critici lovinescieni o sursă de referințe, logică și eficientă. Iar faptul că nu o dată «încolțește» pe Lovinescu și îi strânge puțin cu ușa opiniile nu denotă nici infatuare, nici frondă, ci un cap dialectic și lucid și un condei înzestrat polemic, dar purtat cu seriozitate și bun simț”. □ „Se știe că Ion Negoitescu a întreprins, în stilul demonstrației culte și foarte personale care îi aparține, demersul inedit de a considera pe Lovinescu un critic simbolist. Refuzând să vadă la acesta primul impresionismului, metoda lui critică fundamentală fiind «tipic simbolistă», Negoitescu îl consideră afiliat lui Remy de Gourmont și nu lui Jules Lemaître sau Anatole France”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Șah orb* de Cezar Baltag, Ed. Eminescu: „Cum s-a mai observat,

poetul este un inteligent scotocitor de înțelesuri mitice și multe din versurile sale s-au împărtășit din substanța bogată în sugestii a basmului «tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte». □ *Hidrargir* de Bujor Voinea, C.R.: „Autorul *Hidrargirului* este, deocamdată, un poet de versuri și strofe, n ude întreguri. Întregurile sunt purtate, cel mai adesea, de traiectoria liberă a melodiei și poeziile se termină cam atunci când se hotărăsc cuvintele să se desprindă din îmbrățișare”. ■ Volumele de proză intră în atenția lui Nicolae Balotă: □ *La apa Vavilonului* de Marin Bucur: „Proză încărcată cu miresme poetice, cartea lui Marin Bucur este, totodată, o confesiune și o pledoarie. O pledoarie, în cele din urmă, în cea mai bună tradiție românească, împotriva oricărei înstrăinări, pentru o continuă întoarce spre sine, *acasă*”. □ *Ultima zi optimistă* de Eugen Lumezianu: „Înclinarea spre o anume morbidețe poate să-l deservească pe acest scriitor care își extrage seva propice fabulației din vegetația foarte pozitivă a trăirilor prea umane. Căci între acea morbidețe și verva sănătoasă a povestitorului este un decalaj, o inapropiere”. ■ M. Ungheanu recenzează recent apărute exegeze critice. □ *Eminescu despre cultură și artă*: „Poate fi Eminescu model pentru un critic? Nu este cu neputință”. □ *Studii eminesciene* (Colecția *Lyceum*, Albatros): „Că antologia este o reeditare nu este nimic rău. Ea nu este însă și cea mai bine gândită reeditare. Ne aflăm în fața unui tipic caz de comoditate editorială în care responsabilitatea selecției este ocolită prin apelul la o mai veche culegere de studii”. □ Semnează versuri semnează Ion Brad (*Noi...*), Coman Șova (*Sunt sărbători; În sine-mi; Printre visuri; În dreptul umbrei*), Gheorghe Tomozei (*Istoria lumii povestită cu pene de pasăre; Memoria miresmelor; Iarbă; Biografia iubirii; Duel inocent; Cronnicarul frunzei*), Tudor George (*Întraripare; Carpe diem!; Finis coronat opus; Râul sulptor; Căpăținoșie; Descălecat; Barocul; Senzațiile; Grafit*), Vlaicu Bârna (*Datina Grăului*), Teodor Păcă (*Hotarele*). □ În secțiunea *Confesiuni* citim *Dincolo de gratii* de Nicolae Moraru. □ D. Mazilu transpune în română *Insule în Golfstrom* de Ernest Hemingway. □ Tașcu Gheorghiu traduce poeziile lui Georges Schéhadé, un poet din Egipt: *Voi adormi bucuros tânără femeie..., Ei nu știu, Sunt grădini..., Sub un frunziș indiferent..., De-ar fi să-mi întâlnesc străbunii...* □ Constantin Olariu semnează traducerea poeziilor lui Kormos István al cărui primul volum „constituie revelația acestui an editorial din R.P. Ungaria”: *Sărmanul Yorick, Durerea lui Orfeu, Livada, De trei zile*. ■ Fred Fischbach scrie despre *Bertolt Brecht descoperindu-l pe Lenin*. ■ Ștefan Roll semnează *Aventura absolută*, un text despre Arthur Rimbaud pe care „l-am adus lângă mine cu scrisorile trimise mamei, surorii lui de aici”. ■ Doina Ciurea publică *Marginalii la „Jurnalul” lui Stendhal*. ■ Hertha Spuhn semnează traducerea din „*N-am fost în stare să mă îndepărtez de viața trăită în mijlocul masei*” de H. G. Wells: „Cu un omagiu adus memoriei lui Herbert George Wells, de la a cărui moarte se împlinesc 25 de ani, publicăm un document inedit în românește: prefața volumului *Seven*

famous novels (Alfred A. Knopf, New York 1934). Introducându-ne în laboratorul de creație al marelui scriitor, prefața constituie totodată o vibrantă profesiune de credință privind idealurile democratice pentru care Wells a militat de-a lungul întregii sale vieți”. ■ Larisa Manea și Aurelia Batani traduc textul lui Iurii Tinianov, *Pușkin și contemporanii săi: „Pușkin și contemporanii lui* (Moscova, 1969) reunește o serie de studii grupate în jurul epocii Pușkin, căruia autorul i-a închinat și un roman (*Pușkin*, 1936). Reproducem fragmente din studiul *Pușkin și anarhiștii* (din capitolele 8, 9 și 13), care a marcat o cotitură în înțelegerea rolului lui Pușkin în istoria literaturii ruse și a curentelor literare de la începutul secolului trecut. Pentru facilitarea lecturii, am eliminat notele de subsol și notele finale ale ediției”.

● [„*Tribuna*”, nr. 32] Numărul debutează cu un articol de Aurel Sasu intitulat *scriitorul și opera sa*, prilej cu care îl menționează pe Zaharia Stancu în calitate de autor părtaș la realitatea istorică prin opera sa. Criticul prezintă opinia dezaprobativă a lui Zaharia Stancu cu privire la literatura actuală pe care o numește *lașă*: „lipsește din proza contemporană febrilitatea care caracterizează epoca, zbaterele claselor obidite, neliniștea și dezorientarea totală a tineretului”. □ La rubrica recenzii Mircea Popa prezintă ultimul volum de critică, *Labirint*, semnat de Nicolae Balotă, care este simultan istoric literar și comparatist. În ultima parte a volumului se pronunță și asupra autorilor contemporani: M.R. Paraschivescu, D.R. Popescu, Ilie Constantin, M. Ivănescu, Z. Stancu, F. Neagu. Vasile Sălăjan prezintă volumul de publicistică al lui Pop Simion *Ploaia bleu* (Albatros, 1971). □ Un debut recent, după cel al lui Mircea Dinescu, prezentat de Victor Felea. ■ Ion Vlad continuă seria eseurilor despre teoreticianul literar Paul Zarifopol cu informații privitoare la metoda de lucru, categoriile examenului teoretic. Adversar al imposturii se proclamă pentru meticulozitatea studiului, opusă intuiției (*Ideal și energie*, I, 8-9). Despre condamnarea metodei biografice afirmă că devine o eroare când criticul nu face delimitări de ordinul interpretării și al situării operei în context ideologic. Autenticitatea muncii unui filolog trebuie să cuprindă anumite criterii: informația, știința unei exacte restituiri și critica izvoarelor. □ Nicolae Balotă scrie despre *rostrurile gramaticii* în lucrarea lui Aurel Nicolescu, *Școala Ardeleană și limba română*. Este binecunoscut faptul că limba română a constituit pentru cărturarii transilvăneni un obiectiv esențial, pe lângă istoria limbii române, dorind să demonstreze latinitatea noastră pornind de la similitudinile dintre gramatica română cu cea latină. □ La rubrica de memorialistică Ion Oarcăsu selectează fragmente din confesiunile poetului Camil Baltazar. Aflăm că acesta a debutat în ziarul „Rampa”, iscălite sub pseudonimul Luca Luminiță. Pe numele său adevărat debutează în „Sburătorul” cu volumul *Vecernii*. Concepția despre creația lirică este una simplistă considerând ca poezia trebuie să fie accesibilă. Printre altele mai aflăm despre revistele și criticii care l-au susținut și publicat: „Mișcarea literară”, „Cuget românesc”, „Flacăra”, „Sbură-

torul”, „Adevărul literar și artistic”, despre criticii care l-au protejat Eugen Lovinescu și Perpessicius, cât și despre prietenii literare cu Liviu Rebreanu, T. Arghezi, Zaharia Stancu, Ion Jalea, Mihail Sebastian, I. Peltz, Eugen Jebeleanu.

13 august

• [„**Scânteia**”, nr. 8876] Hajdu Gyözö pledează pentru „întărirea continuă a frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare” în textul *Țel major, temă fundamentală a artei noastre*: „Cultura și literatura naționalității maghiare – parte integrantă a culturii socialiste unitare din România – n-au avut nicicând un credit și un prestigiu mai binemeritate ca azi, atât în fața opiniei publice de la noi, cât și peste hotare. Anii din urmă au fost și pentru literatura maghiară din România rodnici în opere de valoare; cititorii au avut prilejul să îndrăgească o serie întreagă de romane, nuvele, volume de versuri și piese de teatru ce zugrăvesc cu forță artistică, sub semnul umanismului socialist, trecutul de luptă al poporului, munca eroică a clasei muncitoare, marile succese ale construcției socialiste, bogatul univers de sentimente și idei al reprezentanților acestei epoci. [...] Evidențierea exigențelor noastre nu înseamnă câtuși de puțin exclusivism antiliterar, niciun fel de tendință de sărăcire și uniformizare. Nu închidem porțile, după cum nu le-am închis nici până acum, în fața experimentelor artistice, eforturilor în ceea ce privește stilul și scriitura, atâta vreme cât ele se afirmă sub semnul concepției marxist-leniniste despre lume, dacă sunt puse în slujba progresului omenirii, a înnobilării morale a omului. [...] Ca scriitori, avem datoria sacră de a sluji cu mijloacele noastre specifice cauza frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Această datorie nu se poate separa de crezul nostru de scriitori angajați; e porunca convingerilor noastre, a conștiinței noastre de oameni de cultură. Un exemplu viu al uneia dintre istoricele victorii ale consecvenței politice naționale marxist-leniniste a partidului nostru îl constituie deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii pe tărâm economic, politic, social și spiritual. Scriitorii maghiari din România, împreună cu întreaga populație maghiară din țara noastră, își exprimă recunoștința față de Comitetul Central al Partidului Comunist Român, față de tovarășul Nicolae Ceaușescu personal, pentru grija înțeleaptă și plină de dragoste cu care contribuie, zi de zi, la întărirea și adâncirea adevăratei prietenii și înfrățiri dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare. [...] Noi, scriitorii și redactorii maghiari din România, în unitate frățescă cu colegii noștri de breaslă români, știm că avem a sluji un singur crez, un crez comun, de a ne strădui și în viitor ca, prin munca noastră, mergând pe drumul stabilit de Congresul al X-lea al partidului, să slujim cu și mai multă eficiență clasa muncitoare, întregul nostru popor muncitor”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 33] Augustin Deac scrie despre o stringentă necesitate, *Spiritul militant în istorie*: „Parte integrată a hotărârilor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, magistralul program de acțiune inițiat

de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și adoptat de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., constituie un document de o excepțională însemnătate, atât teoretică cât și practică, pentru dezvoltarea conștiinței socialiste, revoluționare, pentru ridicarea la un înalt nivel a întregii activități politico-ideologice și educative din țara noastră, în noua etapă – a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ Zaharia Stancu reflectează la *Literatura noastră*: „Tradiția progresistă, realistă a literaturii noastre a trecut din generație în generație și a avut, fără nicio întrerupere, influența ei asupra celor mai valoroși scriitori, începând cu primii ani după cel dintâi război mondial. Partidul Comunist Român, fie că se afla sau nu în legalitate, și-a exercitat direct influența asupra dezvoltării literaturii noastre. Fără această influență, cărți fundamentale pentru literatura noastră ca *Răscoala* lui Liviu Rebreanu, *Nicoară Potcoavă* a lui Mihail Sadoveanu, *Cântarea omului* a lui Tudor Arghezi și multe altele nu ar fi fost scrise și nu ar fi apărut”. □ Geo Bogza întocmește portretul lui *Tudor-Miu*: „Debutând la «Contemporanul» lui Ion Vinea, Tudor-Miu a intrat în viața literară cu un pas care a surprins și care l-ar fi putut duce departe. Dar un al doilea pas, ce ar fi trebuit să-i aducă nu numai manuscrisele la București, el nu l-a mai făcut, greșeală pe care a plătit-o din ce în ce mai scump”. □ În rubrica intitulată *Corespondențe*, Ana Blandiana se referă la *Munca literară*: „Dar munca literară poate fi și cufundarea în viziune; travaliul artistic este depășirea zonelor furtunoase, pentru a ajunge la suferința în sine, dulce, liniștită, născătoare de poezie”. □ Paul Anghel descoperă *Ineditul textelor vechi*: „Ce surpriză să constăți că textele noastre vechi de arhivă, mai ales cele fundamentale, întoarse pe toate fețele, valorificate până la ultimul semn, până la compoziția chimică a hârtiei, nu sunt stoarse cu totul de sevă, încă mai pot a ne vorbi”. ■ Eugen Luca arată în ce constă trebuința de *A construi în critica literară*: „În spiritul iluștrilor predecesori – Iovinescieni sau călinescieni, continuatori ai lui Ibrăileanu sau Ralea – nu putem fi cu adevărat decât abandonând exhibiționismul critic, decât privind cu seriozitate și răspundere misiunea noastră, tratând marxist problematica literaturii actuale, din perspectiva înaltei ei meniri de a contribui la formarea și întărirea conștiinței socialiste a poporului căruia trebuie să i se adreseze.”. ■ Nicolae Manolescu analizează cartea lui Fănuș Neagu: *În văpaia lunii* (B.P.T., 1971): „Dincolo de paginile de atmosferă sau care evocă pasiuni elementare și suflete necomplicate, dincolo de capacitatea plastică a limbajului, povestirile lui Fănuș Neagu se sprijină pe subiecte aparent naive [...] Mai toate finalurile suferă de inconcluzivitate; soluția sentimentală ori intenția moralizatoare sunt vădite în *Ningea în Bărăgan*, *Păpușa* [...] Cu toată această intenție, lipsește, de fapt, un sens propriu-zis moral”. ■ Alexandru Ivasiuc definește *Umanismul*: „De la renaștere și până la Marx, filosofii au accentuat o latură sau alta a omului [...] Întemeietorul socialismului științific a fundamentat teoria omului total, a omului istoric și social și pentru prima dată a dat un înțeles complet omului. Însă un scurt isto-

ric este necesar”. ■ Eugen Iacob recenzează studiul lui Jean Starobinski despre J. J. Rousseau – *La transparence et l' obstacle* (Ed. Gallimard, 1971): „Cartea lui Starobinski, prin analizele subtile de text, prin obiectivitatea informației, dă o imagine completă asupra omului și scriitorului, acest vizionar al unei lumi transparente și egalitare”. ■ Redacția revistei publică un fragment din prefața lui Frank Kirk la prima ediție americană a romanului *Desculț* al lui Zaharia Stancu, apărută la Twayne Publishers Inc din New York: „Felul în care Z. Stancu folosește timpul în structura romanului produce o impresie de etern și, în același timp, intensifică impresia de prezent. [...] Lipsa unei cronologii lineare – adoptarea unei structuri sugerată de asociații și de stări sufletești – creează un ritm care caracterizează forma episodică a romanului și sporește amploarea sa epică”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 36]** În *Din nou despre impietate critică*, M.N. Rusu sancționează volumul *Teze și antiteze* (îngrijit de Aurel Petrescu), apărut la Minerva, în colecția B.P.T., ce reunește – în principiu – eseurile lui Camil Petrescu, dar de fapt nu mai are nimic de-a face cu ediția originală a autorului, „fiind extirpate tocmai eseurile teoretice care s-ar fi cerut analizate și preluate dintr-o perspectivă riguros analitică și științifică”: „Or, tocmai această «veritabilă creație eseistică de amploare» nu figurează printre eseurile alese de el. [...] Ca să nu mai vorbesc de o altă afirmație a aceluiași editor, și anume că la Camil Petrescu «eseurile critice de largă respirație lipsesc». Lucru inexact. Cel mai amplu eseu camilpetrescian din care s-au desfășurat și hrănit ulterior multe din direcțiile sale teoretice, noi l-am comunicat fragmentar în revista «Familia», în 1965, și l-a analizat cu pertinentță N. Tertulian. El se intitulează *Substanțialism* și își așteaptă încă editarea integrală. [...] Vom conchide că gestul Ed. Minerva de a repune în circulație fundamentală cartea lui Camil Petrescu este întunecat de modul arbitrar și superficial în care înțeleg unii responsabili de ediție *problemele valorificării moștenirii noastre literare*”. □ *Cronici literare*: I. Adam despre *Ultimele* lui Miron Radu Paraschivescu și E. Manu: *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare* (este vorba despre teza de doctorat a lui Gh. Bulgăr, apărută în colecția *Universitas* de la Minerva).

14 august

● **[„Munca”, nr. 7385]** Revista publică un articol omagial intitulat „*Scân-teia*” la 40 de ani: „prin ancorarea nemijlocită în realitatea imediată, prin curajul și fermitatea cu care abordează cele mai diferite probleme, prin luciditatea manifestată în analizarea tuturor fenomenelor sociale, prin informarea bogată și intransigența revoluționară, «Scân-teia» constituie astăzi o pildă de urmat pentru întreaga noastră presă”.

● **[„România liberă”, nr. 8338]** Ion Pavelescu „celebrează” împlinirea a 40 de ani de la apariția publicației *Scân-teia*, moment pe care îl consideră *Ziua*

presei române. O sărbătoare a scrisului militant, pătruns de vibrant spirit partinic.

• [„**Scânteia**”, nr. 8877] Ziarul sărbătorește 40 de ani de existență prin editorialul asumat redacțional *Slujim Partidul*: „Acum, când aniversăm patruzeci de ani de luptă, de activitate militantă, comunistă a «Scânteii», gândurile noastre se îndreaptă cu recunoștință către toți cei care, de-a lungul anilor, cu încredere în noblețea și justețea muncii presei comuniste, au sprijinit elaborarea, scrierea, tipărirea și difuzarea celor 9 000 de numere de ziar. [...] Și, în primul rând, în această zi deosebită pentru colectivul «Scânteii», pentru întreaga noastră presă comunistă, ne îndreptăm gândurile de adâncă recunoștință către conducătorul încercat al poporului, către cel al cărui cuvânt, a cărui clarviziune marxist-leninistă dă sens și perspectivă însuflețitoare muncii noastre – Partidul Comunist Român. În colectivul «Scânteii» – o afirmăm solemn în acest moment aniversar, ce prilejuiește evocarea unor prestigioase tradiții revoluționare ale presei comuniste – partidul, conducerea sa, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, au avut și vor avea un colectiv unit, de activiști de partid pe tărâmul presei, devotat cu pasiune și luciditate comunistă ideilor partidului, politicii sale, hotărâți să-și perfecționeze neconținut munca pentru ca ziarul «Scânteia» să devină un puternic instrument politic de mobilizare a maselor, pentru ca paginile sale să fie străbătute în permanență de spiritul înnoitor, revoluționar al politicii noastre, pentru ca, în climatul constructiv al prezentului, energiile națiunii să fie statornic și eficient canalizate spre făurirea chipului nou, înfloritor al patriei dragi, România socialistă”. ■ Citim și un colaj de mesaje ale cititorilor în „*Scânteia*” așa cum o văd cititorii săi. ■ Sergiu Fărcășan scrie *File din istoria glorioasă a Partidului Comunist Român*, „răsfoind colecția «Scânteii», din 15 august 1931 până azi”.

• [„**Cronica**”, nr. 33] Un amplu articol monografic închinat ziarului „Scânteia”, aflat de patru decenii „în slujba politicii partidului” ocupă o bună parte din prima pagină a numărului, alături de tableta lui Aurel Leon, dedicată lui George Enescu, la împlinirea a 90 de ani de la naștere. Eseul debutează astfel: „Căci vioara lui i-a fost Moldova...”. □ Presa comunistă face și obiectul articolului lui D. Ivănescu. □ Omagiul violonistului și compozitorului român continuă în paginile revistei printr-un grupaj de citate care ilustrează cum era văzut de „marii contemporani” (Sadoveanu, Călinescu, Rebreanu, Arghezi, Camil Petrescu, Tudor Vianu, Marcel Proust, Pablo Casals, David Oistrach ș.a.), precum și articole semnate de George Pascu (*Limbajul muzical enescian*), Ion Jijia (*George Enescu și Iașul*), Dora-Maria David (*Enescu – prezență vie*). □ *Moș Tudose*, schiță de Demostene Botez. □ Poezia reprezintă preocuparea majoră a acestui număr. Astfel, Constantin Coroiu scrie despre *Vocația etică a poeziei*, în care se ocupă doar aparent de poezia patriotică contemporană, de fapt de căutarea eului, a condiției artistului conectat la realitățile poporului din care face parte, relația om-istorie, exemplificări fiind date din autori

cu mesaje „profund umaniste” precum Cezar Baltag, Gheorghe Pituț, Nicolae Turtureanu, Adrian Păunescu. □ N. Barbu recenzează (în *Sentimentul apartenenței*) recentul volum de versuri al lui Aurel Rău, *Turn cu ceas* (Dacia, 1971), nucleul liricii acestuia fiind o sinceritate, o tușă proprie, o lipsă a mimetismului. □ Versuri semnează în acest număr și Vasile Mihăiescu. □ Zaharia Sângeorzan este atras de confesiunile din *Vârstele timpului*, datorate lui George Macovescu (C.R., 1971), pe care le consideră un „ecran viu al conștiinței condiției istoriei și a politicii istoriei, jurnal moral și politic de o mare sinceritate”, „o panoramă socială și ideologică a unui scriitor efectiv angajat, a unui scriitor care nu și-a trădat și nici nu și-a falsificat nicicând și niciunde principiile marxiste, ideile fundamentale despre existență, despre valorile morale și culturale ale națiunii române”. □ T. Tihan schițează *Profilul unui critic*, în persoana lui Virgil Ardeleanu, manifestat cu precădere în domeniul prozei. „Spirit lucid (am zice de o luciditate aproape sarcastică), criticul își rostește aprecierile cu o intransigență implacabilă, cultivând cu demnitate intelectuală onestitatea, curajul și sinceritatea în afirmarea opiniei”. □ Rubrica *Moment* reține, prin semnatarul ei constant, N. Irimescu, o apariție inedită, deopotrivă cu valoare artistică și didactică: *Alfabetul viu al lui N.N. Tonitza*, descoperit în manuscris de Barbu Brezianu (Ion Creangă, 1971). Este vorba despre un caiet de desen cu abecedarul pictat, proiect în care s-a lăsat antrenat atât Tudor Arghezi pentru text, cât și Ionel Teodoreanu care semnează un preambul intitulat *Povestea literelor, sau a fost odată o literă*. □ În aceeași rubrică, este remarcat numărul pe iulie al revistei „Ramuri”, în special pentru studiile critice, întrucât „beletristica, cu excepția unui fragment de roman semnat de Andrei Pandrea (*Pe muchie de cuțit*), este cu totul nesemnificativă”. □ „Tribuna” atrage atenția prin confesiunile Luciei Demetrius ca răspuns la întrebările lui Ion Oarcășu, „o incursiune în propria sa carieră scriitoricească și, de asemenea, considerații asupra ideii de literatură, în general”. □ În nota intitulată *Lumea morală*, N. Irimescu ironizează poeziile lui Ion Nicolescu (*Lumea morală și Despre patrie*) publicate în „România literară”, citând din ele cu „mâhnire estetică”. □ Începând cu acest număr, revista inaugurează o rubrică intitulată *Dialog cu cititorii*, în care „vor fi cuprinse opinii privind viața socio-politică a țării noastre, probleme de cultură, artă și literatură”. Prima intervenție de acest fel aparține tehnicianului ieșean Mihai Gh., intitulată *Opinii despre mesajul în literatură*: „Pornind de la faptul că în România socialistă trăim într-o epocă distinctă din punct de vedere al mesajului în literatură, se impune o încadrare mai exactă în contextul liniilor trasate de partid în ceea ce privește fenomenul cultural. Omul modern, muncitorul contemporan este și trebuie să fie un om-critic, un om-mesaj în cadrul întregii complexități a dezvoltării societății comuniste în care trăiește. Scriitorul năzuind spre un public cu simț artistic, capabil să se bucure de frumos, stilul și limba operelor literare trebuie să devină universal accesibile. O literatură a clasei muncitoare poate deveni pâinea literară zilnică – numai dacă se ocupă

de ea însăși fără o înstrăinare de omul muncitor, omul comunist și deci în sensul unei reale luări în stăpânire a esenței omenești de către om și pentru om. Omul nou este un om multilateral, deci un om complet, și va trebui raportat în mod just la arta și expresia literaturii și culturii noi”.

• [„Flacăra”, nr. 33] În pagina *Săptămâna în imagini*, George Muntean scrie despre *Efervescența cultural-educativă*, o trecere în revistă a inițiativelor „cultural-artistice locale”. □ În *Memento, Carte*: se semnalează tipărirea volumului *Poezii populare ale românilor* de Vasile Alecsandri, ediție îngrijită de D. Murărașu (Minerva), a volumului 8 de *Opere* de Barbu Ștefănescu-Delavrancea ce „conține *Discursurile parlamentare* ale scriitorului”, ediția fiind îngrijită de Emilia Șt. Milicescu. □ Se prezintă volumul satiric al lui Valentin Silvestru, *Tufă de Veneția* (Ed. Eminescu), fragmente „ce aduc, prinse cu spirit, vervă și umor, moravuri și năravuri pe care le-am vrea cât mai repede dispărute”. □ Sunt semnalate apariția volumului 5 din *Cartea celor o mie de nopți*, în B.P.T., traducere de H. Grămescu și D. Murărașu, romanul *Pe urmele șarpelui boa* de Iuri Dombrovski, în românește de Mircea Aurel Buciu (Univers). □ Prezentarea volumului de versuri *Ora albă* de Irimia Străuț ce „reface în poemele din recentul său volum drumurile sale prin trecutul și prezentul Văii Jiului, dând aură de baladă oamenilor ce și-au ridicat fruntea din subterane pentru protest și revolte”. □ Se semnalează prezența în librării a volumului *Istoria teatrului în România*, publicat la Editura Academiei. □ În *Memento, Teatru* apar note despre punerea în scenă a câtorva piese ca, de exemplu, *Omul care a văzut moartea* de Victor Eftimiu (Teatrul Giulești), precum și a unor spectacole de poezie, remarcându-se că „stagiunea teatrală estivală oferită bucuureștenilor” este foarte săracă.

• [„Luceafărul”, nr. 33] Numărul de față este dedicat aniversării a 90 de ani de la nașterea lui George Enescu. Printre numeroasele articole dedicate compozitorului român sunt inserate și mai multe citate ale scriitorilor români despre acesta. ■ Cel care deschide seria de texte despre George Enescu este Marin Sorescu cu...*A auzit greul pământului*: „George Enescu înseamnă răzbunarea ecurilor pierdute. Barbu Lăutaru și Lae Chioru, scripcari intrați în legendă, trec emoționați de taraful lor prin «Rapsodia română», lăsând urme ca de potcoave care fac scânteii pe drumul mare. Și tot murmurul și toate înginările sufletului de demult, dintr-odată nu se mai pot uita”. □ Mircea Horia Simionescu semnează articolul *Lecția de umanism a artistului* în care încearcă să reliefeze valoarea creației lui George Enescu: „Ideea pe care o susțin, după o îndelungată cercetare a destinului marelui artist, în special după dispariția lui, urmărește să evidențieze că, în ciuda eforturilor merituose de a se populariza și a se cerceta creația compozitorului, ne incomodează încă o anume suficiență mic-burgheză ce preferă prelungirea anecdotei în dauna contactului nemijlocit cu opera compozitorului. [...] A sosit adică timpul ca legenda Enescu – alcătu-

ită din atâtea ecouri ale succesului virtuozului și omului de bine – să cedeze înaintea operei compozitorului, cea cu adevărat prețuită fără rezerve de artistul însuși, piatra de temelie a istoriei muzicii noastre pentru cine știe câte veacuri de acum înainte”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează ultimul volum al lui Constantin C. Giurescu, *Jurnal de călătorie* (C.R.): „Dar să recunoaștem că tocmai absența orgoliului de a scrie «frumos», în general, este aceea care dă farmec acestui autentic jurnal de călătorie. În linia mereu captivantei scrieri *Însemnarea călătoriei mele* a lui Dinicu Golescu, s-a dovedit de atâtea ori că ceea ce definește în primul rând condiția acestui gen este spiritul refractar la calofilismul literaturizant, în favoarea maximei sobrietăți expresive și a atent sturnitului apetit pentru consemnarea faptului concret. [...] Aici, în marea «foame» de real – precum în cazul reportajului – se cuvine a identifica una din trăsăturile dominante ale talentului cu care este înzestrat autorul lucrărilor de această speță”. □ La rubrica *Compendiu*, Alex. Ștefănescu discută reeditarea romanului *Flăcările* (Minerva) al lui Radu Tudoran: „Atitudinea scriitorului, înrudită cu aceea a lui Agârbiceanu din *Arhangeli*, nu se reduce însă la regretarea naivă a patriarhalității. R. Tudoran pledează pentru continuitate în preluarea formelor noi de civilizație. Deși nu e nou ca problematică, deși păstrează unele reminiscențe sămănătoriste, romanul său trăiește mai ales prin puterea de-a imagina o comunitate umană”. ■ Nicolae Balotă scrie un scurt eseu despre *Pasiunea lecturii* în care încearcă să demonstreze relevanța artei de a citi în epoca marilor progrese tehnologice. Astfel, în opinia criticului, „niciodată poate, ca în zilele noastre, n-a fost mai multă nevoie de o asemenea artă – dobândită prin exercițiu pasionat – de o artă a lecturii. Suntem într-un secol care a înmulțit posibilitățile de comunicare între oameni, de exprimare și transmitere a ideilor, informațiilor. Mijloacele audio-vizuale – radio, televiziune, cinematografe – au pătruns în școli, în casele fiecăruia dintre noi. Pasiunea imaginii, a sunetului își dispută întâietatea în viața omului modern cu aceea a cărții. Dar, după cum cinematografia n-a ucis teatrul, după cum televiziunea n-a eliminat cinematografia, tot astfel tehnicile audio-vizuale de comunicare nu vor elimina lectura”. ■ Marin Sorescu este prezent și cu un articol ce-l continuă pe cel din numărul trecut al *Luceafărului*, despre *Antigona* lui Sofocle. În acest text, scriitorul discută despre conflictele prezente în această piesă de teatru: „Creon vrea să fie stăpân absolut în casa lui (citește cetate). Nu încurajează pilda de răzvrătire [...]. În al doilea rând, regele vrea să arate că un bărbat e totuși în frunte, iar nu o femeie [...]. Creon nu se vrea molău cu cei care calcă legea, cuvântul lui adică. Și are dreptate. Ne amintim distincția făcută de Camus în legătură cu tragedia greacă, despre cele două tabere care se înfruntă cu aceeași îndreptățire”. ■ Este prezent și Nicolae Manolescu cu câteva rânduri despre expoziția de pictură a lui G. Lazăr de la Biblioteca Universitară, dar și Al. Rosetti cu un scurt articol despre lingvistul Vasile Bogrea.

15 august

• [„România liberă”, nr. 8339] Demostene Botez tratează subiectul *Literatura și educația patriotică*, afirmând că literatura este „un fapt social”.

16 august

• [„Steaua”, nr. 8] Numărul este dedicat temei generale a „umanismului artei”, iar editorialistul Teodor Antim șarjează pe ideea artei cu portanță socială și respectiv, a literaturii angajate: „Literatura este chemată să se angajeze tot mai accentuat în social, în realitatea tulburătoare și fascinantă a prezentului, atingând diapazonul grav al epocii. Istoria nu mai poate fi doar contemplată, ci trebuie asumată” (articolul *Umanismul artei*). □ Poezii de Teohar Mihadaș (*Aboris*), Cornel Udrea, Radu Cârnelci (*Pe cărările munților, Asemenea apei*), Bazil Gruia (*Gând ancestral*), Gh. Pugna (*Poemul șoptit patriei*). □ Două proze de Mihai Sin: *Așteptând în liniște și Călătoria*. □ Geo Șerban face „cronica edițiilor” lui Tudor Vianu, într-un articol intitulat *Primul volum al „operelor” lui Tudor Vianu*, și încearcă conturarea unei „personalități multilaterale”, a viziunii sale „totalizatoare” și a acțiunii sale „prolifică”; cei trei editori care și-au asumat ingrata sarcină a unei ediții critice, fiind și cei mai îndreptății discipoli ai maestrului T. Vianu, și anume Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu „toți trei autori de contribuții originale în domeniul literaturii comparate, ducând mai departe vigoarea și suplețea de gândire a ilustrului dascăl, uneori cu vizibila dorință de a face să se perpetueze însăși distincția sa stilistică, nobila acomodare a densității de idei cu transparența și plasticitatea expunerii. Întemeiată pe certe afinități intelectuale, aceasta întreprindere editorială își are de la început asigurate auspiciile favorabile, constând într-ocunoaștere dinlăuntru a tuturor articulațiilor gândirii lui Tudor Vianu și a mecanismelor specifice care imprimau pecetea unității structurale unor preocupări oricât de diferite [...]”. □ Petre Stoica traduce câțiva poeți italieni, precum Umberto Saba, Vincenzo Cardarelli și Lionello Fiumi. □ Petru Popescu face câteva adnotări eseistice pe marginea ideii de „martor al unei epoci”, cu variantele antagonice de „martor mincinos” și „martor drept” (articolul *Martorii*). □ Mircea Tomuș construiește, în cronică sa literară, o demonstrație privitoare la „legătura dintre literatură și viață” în universul literar al lui Zaharia Stancu, punând accentul pe volumul memorialistic *Pentru oamenii acestui pământ* (articolul *Zaharia Stancu: Pentru oamenii acestui pământ*) și pe limitele esteticii sale ca expresie a sincerității sau a autenticității. □ Ion Vartic caută argumente pentru a demonstra „donquijotismul lui Swann” în articolul *Luciditate și himeră la Marcel Proust*. ■ Romul Munteanu își reia considerațiile despre *Critica sociologică*, ideea de bază a articolului fiind: „critica sociologică nu trebuie văzută ca un produs întârziat, specific doar epocii noastre sau unei anumite aripi de cultură. Ea reprezintă o constantă a exercitării actului critic ale cărui variabile capătă o diversitate atât de mare în vremea

noastră”, articol în care sunt menționați pionieri ai criticii sociologice marxiste, cât și esteticienii cu ecouri din filosofia marxistă precum H. Taine, Georg Brandes, Emile Hennequin, Paul Lafargue, Plehanov, Franz Mehring, Robert Escarpit (*Sociologia literaturii* – 1958), Adorno, Enzensberger, L. Goldman, R. Barthes, Galvano della Volpe, Marcuse, Gherea și Ibrăileanu. □ Nicolae Balotă face o trecere în revistă a celor mai importanți teoreticieni ai clasicismului, manierismului și barocului, și anume Ernst Robert Curtius, Gustav René Hocke, Heinrich Wölfflin, neuitând, desigur, să pună ca punct de plecare pentru analiza sa estetica hegeliană din *Prelegeri de estetică* (articolul *Clasicism și manierism*). □ Horia Bădescu și volumul *Marile Eleusii* (Dacia, 1971) este recenzat de Ion Pop care remarcă filiațiile cu poezia blagiană: „Extracția blagiană a poeziei este evidentă și în unele ritmuri și forme stilistice”, cu toate că, în introducere, îl caracterizează drept un poet „cu inclinații clasicizante” de la prima sa apariție editorială. □ În schimb, Horia Bădescu îl recenzează el însuși pe Adrian Mușiu cu romanul *Ringul* (Dacia, 1971), etichetat drept: „romanul unui poet cu toate calitățile și scăderile ce decurg de aici”. □ *Dicționarul parodistic contemporan* al lui Mircea Micu cuprinde parodia poeziei Ninei Cassian. □ Răspunde la poșta redacției Teohar Mihadaș.

17 august

• [„**Munca**”, nr. 7387] Mihai Dimiu semnează *Un teatru pe măsura omului care construiește viața socialistă a patriei*, o discuție pe tema dramaturgiei românești actuale: „sunt semne că viitoarea posibilă generație de dramaturgi să remedieze lacunele de înfățișare ale eroului contemporan? Fuga de înfruntare pieptișă a realității pare prezentă și la unii dintre cei nevârstnici. Deși avem la tot pasul probleme care își așteaptă soluțiile (soluții pe care suntem în măsură să le dăm), deși chiar lângă noi se află omul care construiește viața pasionat și pasionant, unii pseudo-dramaturgi nu discern nimic la câțiva pași și se tot agită pe vârfuri să surprindă doar ce e departe, peste garduri. Și nu se mulțumesc doar să vadă, și apoi ce văd să filtreze prin intermediul conștiinței, ci se comportă ca o specie tot de bipede primate, dar ținând de zoologie: imită totul, nediferențiat, și încearcă să fure. Asemenea piese mimetice, lipsite de autentici neliniști creatoare sau aspirație a omului de la noi, tind spre o optică pernicioasă, parcă menită a încetșoșa ceea ce e limpede. Asemenea scieri nu se constituie în opere de artă, fiindcă, în primul rând, nu reprezintă nimic; nici pe noi, cei de-aici, nici pe cei zăriți cu aproximație departe”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8880] Pe prima pagină citim *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, ziarului „Scânteia”*. Urmează textul despre *Adunarea festivă cu prilejul aniversării a 40 de ani de la apariția primului număr al ziarului „Scânteia” și „Zilei presei române”*, festivitate la care au participat Emil Bodnăraș, Gheorghe Pană, Gheorghe Stoica, Miu Dobrescu, Andrei Vela, Ștefan Voicu. Nu

lipsește nici telegrama adresată Comitetului Central și tovarășului Nicolae Ceaușescu, pe care o semnează „redactorii ziarului «Scânteia» și ai celorlalte ziare și reviste, din București și din provincie, editate în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, de la Radioteleviziune și «Agerpres»”.

18 august

- [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6921] Fănuș Neagu publică secvența eseistică *Imposibilul sat bucolic*, constatând că „Țara înaintea pe nervuri de oțel, scrisul trebuie să se alinieze structural realităților, și în aceste condiții, romanul, în tiparele lui moderne, legate de civilizația socialistă, nu mai poate întârzia în vatra satului bucolic. Găsesc lividă orice pagină care nu urmează mersul istoriei – și istoria contemporană se depărtează vertiginos de patima crudă pentru pământ”.

- [„**Viața studentească**”, nr. 29–30] Pe lângă festivistul *Demnitatea lui august* al autorului de „serviciu” pentru pagina 1 (N. Dan Frunteletă), consemnăm și un dialog Niculae Stoian cu Traian I. Ștefănescu (președintele Consiliului U.A.S.R.): *Întreaga studențime – ferm angajată în înfăptuirea programului de gândire și acțiune revoluționară elaborat de tov. Nicolae Ceaușescu!*

■ Tudor Octavian semnează reportajul de sărbătoare despre Combinatul Siderurgic Galați, *Marile porți ale industriei*: „De ce un reportaj la C.S.G.?.. Pentru că la Galați se petrece unul din fenomenele cele mai semnificative care argumentează complet un anume tip de dezvoltare socială caracteristic întregii țări. O industrie revitalizează un teritoriu geografic și uman, structurând și restrucurând sănătos deprinderile umane. O industrie ca o școală foarte generoasă cu toți. Pentru că într-un astfel de angrenaj puternic angajat pe o direcție exemplar constructivă tânărul absolvent de facultate găsește cel mai potrivit prilej să-și dovedească valoarea și să probeze calitățile învățaturii pe care a primit-o. Pentru că are toate condițiile materiale și spirituale să se comporte ca un om activ în sensul politicii de industrializare socialistă a țării promovată de partid”.

■ Este reprodus un fragment din romanul lui Haralamb Zincă, *Și a fost ora H*, simultan cu o cronică entuziastă a lui M.N. Rusu, păstrând titlul cărții, ce simbolizează o „frescă emoționantă a modului cum a fost înfăptuit actul istoric de la 23 August – întoarcerea armelor”.

19 august

- [„**Scânteia**”, nr. 8882] Ziarul comemorează *150 de ani de la mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu* cu textul semnat de Cornelia Bodea, *O poartă deschisă spre făurirea României moderne*.

- [„**Albina**”, nr. 33] Revista urează *Trăiască a XXVII-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist!* și îl citează pe Nicolae Ceaușescu: „23 August va rămâne veșnic în conștiința poporului, amintirea sa transmițându-se din generație în generație ca un simbol strălucit al eroismului maselor popula-

re, al spiritului revoluționar al comuniștilor, al tuturor militanților progresiști din patria noastră”. ■ Ion Jinga, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă publică textul *Anii marilor înfăptuiri*: „Anul acesta ziua de 23 August are semnificații deosebite. O sărbătorim înconștient când întregul popor muncește cu avânt, pentru a da viață hotărârii Congresului al X-lea, când în întreaga țară se dezbate și sunt primite cu viu interes recente documente de partid privind îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii”. ■ Ion Bănuță publică, pe prima pagină, poezia *Orfeu în august*. ■ Baruțu T. Arghezi semnează *Averile culturii noastre*: „23 August 1944 a însemnat și eliberarea satului de sub umbrele unui trecut apăsător pentru viața, munca și cultura poporului. Ziua eliberării a descătușat din lanțurile nepăsării forțele creatoare și talentele înnăscute ale sătenilor, oferindu-le cele mai largi posibilități de afirmare în epoca de viață nouă a întregului popor”. ■ În cuprinsul revistei, găsim încă un citat din Nicolae Ceaușescu: „Sunt cunoscute victoriile istorice obținute de poporul român, în frunte cu clasa muncitoare, în transformarea socialistă a țării. Socialismul a învins în România definitiv și nimeni în lume nu poate și nu va putea abate poporul român de pe calea socialismului și comunismului”. □ Spiridon Stănel revine la rubrica sa cu textul *Adeziune*: „Nu există județ, nu există domeniu de activitate în care să nu se fi înregistrat bilanțuri rodnice. Toate succesele noastre sunt expresia înaltei conștiințe, a hotărârii oamenilor muncii de la orașe și sate de a înfăptui programul stabilit de Congresul al X-lea al partidului, program care prevede ridicarea țării noastre pe noi trepte ale civilizației, bunăstării și fericirii întregului popor”. ■ Ultima pagină, sub titlul generic *August douăzeci și trei, libertatea patriei*, adună laolaltă folclor nou pe această temă din diverse zone ale țării, culese de Ion Socol, Marin Porumbescu, Valeriu Gorunescu, Ion Safir, D. Antohi: *Frunzuliță de cicoare* – din Novaci- Gorj; *Avem un trai luminos* din Stăniilești – Vaslui; *Dobroge, bătrân pământ* din Medgidia; *Din ogoare înfrățite* din Cătunul Viitor-Mureș; *E țara ruja vie* din Valea Largă – Mureșul; *Partidul floare de mai* din Storobăneasa – Teleorman; *Partidul din Vama* – Suceava; *Pârâiaș de pe Dere* din Cobadia; *Drag îmi e să-mi spună vântul* din Șovarna-Mehedinți; *Frunză verde de sulfină* din Pojorița – Suceava; *Plin cu rod e câmp și deal* din Cavadiinești – Galați; *Urcă, țară, pașii tăi* din Balaci – Teleorman; *Ca viața noastră iubită* din Sadova – Dolj. ■ A. Croitoru semnalează filmul *Urmărirea*, al cărui scenariu, inspirat din „evenimentele premergătoare insurecției de la 23 August”, este semnat de Eugen Barbu și N.-Paul Mihail.

● **[„Cutezătorii”, nr. 33]** Adrian Păunescu publică poemul patriotic *Ca o fereastră*: „Între lumină și credință/ stă-n univers, ca o fereastră/ această patrie curată,/ această patrie a noastră/.. Pe harta lumii și-n lumină/ și-n univers, ca o fereastră,/ veghează nesfârșit, veghează/ această patrie a noastră”. ■ Poetul recidivează în nr. 40 din 7 octombrie 1971, cu *Strugurii*: „Noi suntem copiii

cărora le plac/ ciopoare de struguri, boabele dulci/ când vițele stau pe înaltul arac/ îți par monumente pe care să urci”.

● **[„România literară”, nr. 34]**. Pe frontispiciul revistei apare un citat din Nicolae Ceaușescu: „De-a lungul celor 27 de ani care au trecut de la eliberarea țării, poporul român, condus de partidul comunist, a desfășurat o uriașă activitate creatoare, la capătul căreia patria noastră, România, se înfățișează ca un stat socialist înfloritor”. □ Vasile Nicorovici publică reportajul *Demonstrație în fier*, un text despre „constructorii ai utilajului petrolier românesc”. ■ Ion Horea scrie despre *În miezul acelei veri*, marcând 23 August: „Cum va arăta lumea de mâine? Întrebarea era pusă de multă vreme, din istoria țării, din decenii de luptă ilegală a Partidului Comunist Român, era întrebarea pusă de masele muncitoare, de întregul popor, în ea erau cuprinse nădejdi și idealuri, ea era expresia unei energii care se cerea dezlănțuită. Printre cei aflați în rândurile partidului, în orizontul gândirii lui, au fost scriitorii și gazetarii protestatari, ca Tudor Arghezi și Gala Galaction, N.D. Cocea și Alexandru Sahia, Geo Bogza și Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu și George Macovescu, Miron Radu Paraschivescu și Mihai Beniuc, Ion Călugăru și atâția alții, care au zămislit cu talent și imaginație nutrită de ideile marxiste înfățișarea lumii ce se năștea, ce trebuia să se nască. În lumina aspirațiilor acestora, al gândurilor și ideilor lor, sintetizând, coordonând și mobilizând, organizând și gândind departe, Partidul Comunist Român a declanșat insurecția armată de la 23 August 1944 pentru răsturnarea dictaturii, pentru întoarcerea armelor împotriva armatelor hitleriste, descătușând marile energii ale națiunii, dând puțința oamenilor țării să gândească la viitorul lor, să lupte pentru acest viitor”. □ Grupaj de versuri dedicate marii sărbători de la 23 August: Demostene Botz (*Seară de august*), Nicolae Tăutu (*Apoteoza; Basorelief; Panoplie; Partidul; Eroii; Cazemata; Moarte; Patria; Ochii comuniștilor; Atacul; Compania mea*), Dim. Rachici (*Ochii albaștri ai câmpului; Poetul și patria; Casa; Sensul luminii acestui pământ*), Marin Tarangul (*Patria sufletului nostru; La cotul Dunării; Rareș pescarul; Sunt un crescător de ramuri*), Mihai Duțescu (*Laudă infinitei; Lauda străbunilor mei; Laudă grâului; Laudă corurilor; Laudă apei; Laudă vântului*), Paul Tutungiu (*Țara lui Orfeu; Epodă; Edict; Odă lângă fiu*), Horia Zilieru (*Sentiment de țară*), Florin Costinescu (*Părinții*), Gheorghe Chivu (*Bucolică; Al fresco*). □ Octavian Stoica publică *O sentimentală istorie scurtă a Bucureștilor*. ■ Revista transmite un *Salut „Scânteii” la a 40-a aniversare*: „Acum patruzeci de ani, în condiții cumplit de aspre, apărea primul număr al «Scânteii». De la mașinuța tipografică manevrată cu mâna și de la sediul obscur mereu schimbat, până la uriașele instalații – poligrafice și propria-i casă de marmură, ziarul a parcurs un drum lung, drumul luptei pentru adevăr și pentru pace, pentru omenie și dreptate, drumul eliberării, al revoluției socialiste, drumul comuniștilor aflați neconținut în fruntea clasei muncitoare, ținând sus stindardul năzuințelor populare, al idealurilor patriotice. Timp de patru dece-

nii, redactorii și colaboratorii «Scântei» au trăit și scris cronică țării ducând în mase cuvântul partidului, militând cu abnegație pentru înfăptuirea a ceea ce înseamnă România de azi. [...] Adresând un călduros salut colegial «Scântei», «România literară» îi urează noi și numeroase izbânde în realizarea zi de zi a luminosului ei program, în tratarea multiplelor probleme de viață și gândire mereu noi pe care le ridică mersul ineluctabil spre comunism”. ■ Paul Georgescu se ocupă de *Anotimpul posibil* de Al. Simion în *Autenticitatea prozei*: „Prima calitate constă în faptul că atât conflictul central al cărții, cât și mentalitatea eroilor – căci, termenul e, aici, potrivit – sunt specifice acestei lumi în care trăim, apar drept consecințe ale unei realități noi. De aici sunetul autentic al acestor patetice spovedanii și originalitatea ei, firească. Căci realul fiind inedit și plin de imaginație – și, al nostru, în mod deosebit – a fi cu adevărat original nu înseamnă a isca bazaconii întortocheate și caduce, ci, mai ales, a fi atent, receptiv la noutatea vieții. Formula narativă, deși simplă, e destul de particulară. Al. Simion urmărește existența câtorva eroi, pe un parcurs de câteva decenii; expunerea ocolește descriptivul și rareori, elemente concrete apar spre a spori atmosfera. Narațiunea e lirică, dar nu metaforică, un patetism reținut, bine strunit, de spovedanie, aproape mereu în tensiunea extremă. Eroii vorbesc pentru că au ceva de spus, ceva ce trebuie spus neapărat; el nu dialoghează, nu discută, ci monologhează în fața cuiva ce ascultă recules”. ■ În *Breviar* citim *Expresie a unei concepții umaniste* de Șerban Cioculescu: „Expresie a unei concepții umaniste, gândirea socialistă implică încrederea nelimitată în om, în energiile lui latente, în puterea lui de voință și de muncă, în capacitatea sa intelectuală, morală și estetică, respingând categoric falsele postulate psihologice și metafizice ale neputinței omului, ale abisurilor lui morale insondabile și soluția disperată a misticismului. Omul secolului al XX-lea, care a dat în ultimele două decade acea uriașă explozie de descoperiri științifice, cucerite prin repetate și neobosite calcule și experiențe de laborator, trebuie să obțină și echivalentul artistic al acestor cuceriri, iar nicidecum să bată pasul în loc, prin experimente formale mereu mai sărace de conținut și de semnificație. Arta zilelor noastre nu poate fi clișeu negativ al omului, a cărui voință de a ști și de a putea schimbă zi cu zi fața lumii, lărgindu-i neconținut orizonturile cunoașterii și ale explorărilor”. ■ Ion Drăgănoiu, în *Sensurile socialului*, pornește de la masa rotundă organizată de „România literară” despre socialul în literatură care „a reactualizat termenii acestei probleme, atrăgând atenția asupra estetismului excesiv, asupra «formelor fără fond» situate la polul opus transcrierii vulgare a realității, dar la fel de departe de arta profundă. Evident că acest estetism este o reacție, evident că formele de manifestare artistică, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative, pot fi multiple și ele stau la libera alegere a creatorului. [...] Patru romane, apărute într-un interval relativ scurt de timp, ne vor îngădui ipoteza asupra

gradualității lirismului conținut și, în raport cu acesta, a penetrării în social sau, mai exact, în anume zone ale socialului. *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Princepele* de Eugen Barbu și *Păsările* de Al. Ivăsiuc. Cu aceste patru cărți un cititor străin își poate face o imagine aproape completă asupra universului prozei noastre moderne, asupra mijloacelor sale de expresie. [...] Faptul că doi romancieri, opuși ca structură, Eugen Barbu și Al. Ivăsiuc, relatează în ultimele lor romane un același eveniment, meditănd asupra implicațiilor lui sociale, este grăitor în această privință. Iată de ce căile de dezvoltare ale romanului trebuie căutate în incisivitatea sa polemică. Dacă poezia, generalizând maxim, are rolul de seismograf sentimental ideatic, proza, romanul, asemenea cinematografului, trebuie judecată, în primul rând, în raport cu tensiunea morală a momentului. Comanda socială o implică mult mai profund”. ■ Z. Ornea discută *Condiția criticii*: „Rolul criticii în epoca modernă, adică de la apariția jurnalisticii încoace, este foarte important. Nimeni nu se îndoiește și nici nu o contestă. Chestiunea e însă de a nu-i depăși condiția, criticul acceptând statutul predestinat. Aceasta nu înseamnă că îndelnicirea criticului s-ar reduce la o simplă expertiză, după cum criticului nu este apendice al scriitorului. Îndeplinind oficiul stimat de călăuză inteligentă a gustului public, critica nu e mai puțin un gen literar, cultivat și frecventat de cititor. Probă stă faptul că e citită aproape mai mult decât literatura propriuzisă. Ifosele și aerele conducătoare sunt mai curând expresia unui – nejustificat – complex de inferioritate”. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronică literară la *Scrieri I, II* de Zaharia Stancu: „Un poet restituit! Aceasta este prima și cea mai firească, totodată, concluzie pe care o impun primele două volume de *Scrieri* (Minerva, 1971) prin care se inaugurează tipărirea, în ediție definitivă, a operei lui Zaharia Stancu. Scriitorul și-a strâns aici cea mai mare parte a poeziilor de până acum, incluzând și o secțiune de versuri noi (*Cântecul lebedei*, poezii nepublicate în volum, 1970-1971); sunt prezente, de asemenea, cunoscutele *Tălmăciri din Serghei Esenin* (1934). [...] Poemele lui Zaharia Stancu impresionează în primul rând prin amplitudine și profunzimea mișcării sufletești conținute; nu atât de o «evoluție» lineară se poate vorbi, cât de o treptată dezvăluire a resurselor, deoarece poeziile de acest fel sunt de obicei «monotoni», în înțelesul superior al cuvântului (un «monoton» a fost, de pildă, Bacovia). Ceea ce este neașteptat la Zaharia Stancu este tocmai capacitatea de a nu fi poetul unei singure stări, fiind totodată mereu același. [...] Însă ceea ce trebuie subliniat de acum înainte este caracterul unitar al întregii opere a lui Zaharia Stancu, separația între poet și prozator va fi, credem, suprimată prin apariția acestei ediții definitive de *Scrieri*”. ■ Marius Robescu, în *O carte de istorie contemporană*, se ocupă de *Și a fost ora H* de Haralamb Zincă: „Imaginația proprie istoricului a fost înlocuită cu imaginația scriitorului. Importantă era aici, într-adevăr, evocarea: atmosfera, caracterele. Autorul izbutește un roman *non fictiv* de cea mai bună calitate. [...] În cartea lui Haralamb Zincă, paginile

care înfățișează conflictul direct își au ponderea cuvenită. Căci, în definitiv, ceasul istoric pe care s-a străduit să-l evoce s-a înfăptuit cu forța armelor”.

■ În *Momentul sintezelor*, Al. Piru scrie despre *Literatura europeană în epoca luminilor* de Romul Munteanu, volum apărut la Editura enciclopedică română, 1971: „În literatura secolului al XVIII-lea Romul Munteanu constată hegemonia romanului și face o excelentă expunere a prozei picarești de la Lasage la Smollett, a romanului lui Fielding, a prozei lui Sterne, a romanului epistolar cu nuanțe sentimentale (Laclos), a romanului libertin (marchizul de Sade). Alte paragrafe dedicate prozei se ocupă de ficțiunea voiajului și a străinului, fascinația spiritului filosofic, Voltaire și ficțiunea voiajului într-un univers absurd, literatura de călătorie în spații reale, evoluția romanului sentimental de la Marivaux și Richardson la Rousseau și abatele Prévost. Adept al celor mai noi metode de analiză a prozei (Tzvetan Todorov, Stanzel, W. Kayser), Romul Munteanu știe să facă analize esențiale, succinte, remarcând nu numai ideile autorilor, dar și structurile, modul particular de construcție al fiecărui romancier sau prozator, cu judecăți de valoare ireproșabile”.

■ În *Ochiul magic* apar □ „*Țara poezilor*”: „Deși cu o oarecare întârziere, o prea frumoasă carte, închinată aniversării celor 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, a apărut la Editura Albatros, sub titlul *Țara Poezilor*. Din opera poetică a celor mai reprezentativi scriitori români contemporani, a fost selectată câte o poezie, precedată de un portret, fotografic sau desenat, al autorului și de un minim de date biobibliografice. Într-o ținută grafică deosebită (prezentarea artistică și ilustrațiile aparțin lui Mihai Sânzianu), culegerea întocmită în redacție de Nicolae Ioana impresionează prin bogăția și diversitatea glasurilor poetice reunite. Dacă, totuși, ar fi să însoțim semnalarea elogioasă a acestei apariții editoriale de unele obiecții ele s-ar referi la omisiuni (Emil Botta, Ion Frunzetti, Marcel Breslașu, Mircea Ivănescu, George Popa, Constantin Abăluță) cu atât mai regretabile, cu cât în culegere figurează și nume care puteau lipsi fără pagubă”.

□ *Cinci ani*: „La cinci ani de la apariție, revista de cultură «Tomis» prezintă un număr bogat, bine întocmit, de o frumoasă ținută publicistică. [...] La cinci ani de existență, «România literară» adresează revistei «Tomis» un cald salut colegial”.

□ *Exigența anonimului*: „Un energetic semnal de alarmă trage Marilena Vulpe în «Albina» din (12/VIII a. c.): [...]. Câteva cărți, mai multe studii, numeroase articole consacrate de-a lungul anilor lui Ion Barbu (să amintim doar de primul mare efort de interpretare critică datorat lui Tudor Vianu) nu înseamnă mare lucru pentru Marilena Vulpe. Nu am fi acordat totuși nicio atenție îngrijorărilor sale, dacă ele n-ar reprezenta un fenomen destul de curent în presa noastră literară, poate minor, dar foarte persistent: din când în când câte un obscur publicist se arată nefiresc de exigent, respingând din splendidul său anonim tot ce s-a găsit (de bine de rău) până la el. Dacă ne-am lua după asemenea opinii, mai toți marii noștri scriitori «își așteaptă încă exegetul». Se pare totuși că nu mai au mult de așteptat: exegetul – ni se

sugerează – e pe aproape. Încă puțină răbdare”. □ „*Secolul 20*”: „Numărul 4 al revistei «Secolul 20» publică sub titlul general *Ipostaze ale geniului românesc* traduceri din opera lui Creangă, Eminescu și Arghezi în versiunea unor interpreți români și străini. [...] Inițiativa revistei este într-un totu-lăudabilă. Așteptăm ca ea să-și extindă activitatea de traducere și asupra altor poeți clasici și contemporani, atrăgând nume prestigioase în această întreprindere. Căci, până la urmă, de inteligența și vocația traducătorului depinde în mare parte valoarea unei versiuni străine”. □ *Cu dinții în noapte*: „Cum se confecționează o schiță? Deoarece actul lecturii trebuie să se petreacă într-o stare de continuă tensiune, peste cititor se va revărsa torentul de metafore, care nu-i vor îngădui nicio clipă de răgaz. Încă din titlul o imagine-șoc va inaugura seria asociațiilor năucitoare. Deci: *Cu dinții în noapte*. Fixarea cadrului va ocoli orice formulare directă, simplă, oarecare. [...] Nu e nicio invenție. Citatele de mai sus sunt extrase din schița *Cu dinții în noapte* de Rodica Braga («Tribuna» nr. 32/1971). Părăsind ironia, schița nu este decât un trist exemplu de proză care recurge la un lirism afectat strident, la vulgaritate, la improprietăți penibile de gândire și de stil”. □ „*Viața românească*” nr. 7: „Ni s-a părut mai puțin exigentă rubrica *Pe marginea cărților*. Melania Livadă trece cu vederea unele deficiențe serioase ale cărții lui I. Bălu despre G. Călinescu, deficiențe remarcate, la timpul cuvenit, de alți recenzenți, iar M. Nițescu discută într-un mod destul de alambicat cartea de exegeză critică solidă închinată de Eugen Simion lui Eugen Lovinescu”. ■ Barbu Alexandru Emandi scrie despre *Cezar Petrescu, militant pentru pace*, vorbind despre întâlnirile sale cu Cezar Petrescu și opiniile și acțiunile scriitorului „pentru pace și prietenie”. ■ În *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Scrieri* de Demostene Botez, Minerva: „Poetul însuși a prins foarte bine dezvăluirea liric-voluptoasă din opera sa, înaintea celei memorialistice, definind-o ca pe un fel de jurnal versificat. La G. Bacovia, poezie și biografie sunt una, cea din urmă încetează a-și mai revela semnificațiile. Opera ține locul biograficului. Aici, poezia și biografia merg paralel, se completează și Demostene Botez scrie o biografie complementară vieții”. □ *Ochi neînnoptat* de Vasile Andronache: „Nu vreau să par prezumțios, dar mă întreb dacă cineva a citit înainte, mai cu atenție, această carte apărută la Editura Eminescu”. ■ Pe aceeași pagină, Nicolae Bălotă recenzează volume de proză: □ *Fumul bunicului* de Constantin Mateescu: „Constantin Mateescu scrie o proză lipsită de o amplă respirație – emanând aburul cald al înțelegerii umane”. □ *Ceasul viu* de Marin Porumbescu, Editura Militară: „Nu este aparent nicio literaturizare în aceste istorisiri în care autorul pare să consemneze autentice povestiri ale unor țărani-soldăți, ale unor supraviețuitori care au participat la marile bătălii, dar care au modestia firească a aceluia care nu-și arogă privilegiile eroilor. Marin Porumbescu folosește un stil oral direct, brutal, pe alocuri voit trivial”. ■ Tot în *Cărțile săptămânii* citim recenzii la volume de critică, semnate de M. Ungheanu: □ *Eseuri*

de Petre Pandrea: „Deși literatura e tratată fără menajamente din perspectiva sociologiei și ideologiei, aplicarea ei nu se face fără înălțime de spirit. Petre Pandrea apelează la ea având conștiința comandamentului programatic. El găsea în sociologie un mijloc de echilibru contra exceselor estetizante”.

□ *Jurnalul ieșean* de George Ivașcu: „Gazetăria n-a înăbușit simțul adevărului în ceea ce privește literatura. G. Ivașcu a armonizat cele două preocupări și a arătat că ele nu se exclud. Cartea criticului, *Confruntări literare*, e completată de cartea gazetarului, *Jurnal ieșean*, expresie amândouă a aceluiași tensiuni spirituale, hrănite amândouă de aceleași idei, al căror nobil blazon ne reamintește de Iași și de «Viața românească», de Ibrăileanu și de Lucrețiu Pătrășcanu, cu alte cuvinte de vechea capitală a spiritualității românești”.

■ Sub titlul *Prezențelor românești în lume*, se arată: „Consemnăm în acest număr al revistei noastre, fără pretenția de a cuprinde întreaga amploare a fenomenului de răspândire a culturii românești peste hotare, câteva dintre ecourile ei cele mai actuale”.

□ *Romanul Descult în ediție newyorkeză*, volumul apărut la Twayne publishers”.

□ *Proza lui V. Voiculescu în limba rusă*: „În numărul 4 (aprilie) 1971 al revistei moscovite «Innostranaja literatura» figurează și traducerea povestirii lui V. Voiculescu *Chef la mănăstire*. Reproducem prefața datorată scriitorului sovietic I. Kojevnicov”.

□ *Poeți români în Books Abroad*: „Dedicată în bună parte memoriei lui Ungaretti, penultimul număr al publicației «Books Abroad» (periodic de literatură universală, editat de Universitatea Oklahoma, cu scopul de a sluji promovării înțelegerii culturale și răspândirii informației literare pe toate meridianele), înregistrează, la rubrica recenziilor, un îmbucurător mănunchi de prezențe românești”. Sunt recenzate volumele: *Necunoscutul ferestrelor* de Ion Caraion, *Necuvinte* și traducerea germană a celor *11 Elegii* de Nichita Stănescu, *Antologia poeziei românești contemporane* în tălmăcirea lui Roy MacGregor-Hastie, monografia *William Faulkner* de Sorin Alexandrescu.

□ „*Poetry International 1971*”: „Participant, alături de alți nouă scriitori din întreaga lume, la cel de-al IV-lea Festival Internațional de poezie – *Poetry International 1971* – organizat în iulie la Londra de Patrick Garland și Charles Osborne în colaborare cu Poetry Book Society, Nichita Stănescu [...] a fost sărbătorit, pe tot parcursul celor 3 seri de recitaluri de la Queen Elizabeth Hall ca una din vedetele de marcă ale acestei manifestări”.

□ *O crestomație a literaturii române*: „La începutul anului 1971 Editura Universității din Moscova a publicat o *Crestomație a literaturii române din sec. XIX-XX*, alcătuită de I.P. Zaiuncikovski. [...] Această selecție de texte, judicioasă și suficient de bogată, este precedată pentru fiecare scriitor de o prezentare sintetică, a vieții și operei. Explicațiile consacrate cuvintelor dificile sau vechi, ca și cele de ordin gramatical, completează în chip util crestomația alcătuită de I. Zaiuncikovski, care constituie un instrument util și prețios pentru studierea și cunoașterea limbii și literaturii române dincolo de hotarele țării noastre”.

□ *Piese românești peste hotare*, cu o listă de piese românești

jucate în teatrele din Praga, Békécsaba – Ungaria și Zürich. □ *Un estetician român în reviste străine* ne informează despre apariția a două eseuri semnate de N. Tertulian și dedicate personalității lui Lukács – primul, *Lukács ou «synthèse impossible»* în «La Quinzaine littéraire», 122, 16-31 iulie 1971, și *L'Homme et la Société* apărut în «Anthropos», nr. 20, aprilie-iunie, 1971; «Rivista di Studi Crociani» publică în al doilea număr din 1971 prima parte a studiului semnat de N. Tertulian *Introduzione all'Estetica di Benedetto Croce*. ■ Revista dedică două pagini lui George Enescu, comemorând 90 de ani de la nașterea compozitorului.

● [„Tribuna”, nr. 33] Ion Cocora recenzează ultimul volum de versuri *Turn cu ceas*, de Aurel Rău. Critic al poeziei lui Machado, Seferis, Saint-John Perse, se poate vorbi despre influențe, dar nu de preluări mimetice ci de asimilări supuse unor cerințe interioare. □ Victor Felea prezintă volumul de cronici *A iubi, a urî* (Dacia, 1971) al criticului Virgil Ardeleanu, care profesază câteva principii literar-estetice realiste confruntate cu spiritul dialectic modern. Volumul de față dovedește prezența activă a criticii contemporane. Cronicile sale se citesc „cu sentimentul că participi la o convorbire sinceră, deschisă.., preocupat cu seriozitate de problemele și destinul literaturii”. □ Ultimul volum al poetului Horia Bădescu, *Marile Eleusii* este recenzat de Adrian Popescu. Despre acest poet Adrian Popescu afirmă că este un spontan dublat de rafinament, ce nu face parte din seria poezilor blagieni, arghezieni, barbieni, acesta păstrându-și un stil personal. □ Seria recenziilor se încheie cu volumul de versuri semnat de Gh Grigurcu, *Râul incinerat*, despre care Valentin Tașcu spune că este „înainte de toate un volum «interesant» (epitet din care trebuie exclusă latura peiorativă) pentru că a-l numi doar frumos este insuficient”. □ Un eseu scris de Ion Oarcăsu tratează *polemica necesară* privind rostul criticii actuale, în raport cu autoritățile teoretice premergătoare, adică cu părinții criticii românești, Titu Maiorescu, Dobrogeanu Gherea. Acești doi mari critici sunt diferiți ca formare și metodă de investigare, și-au dominat epoca, o epocă de tranziție. Primul se declară împotriva oricărui tip de eroare, eroare socială, politică sau literară: „lipsa de orice literatură este unul din semnele de barbarie a popoarelor, o literatură falsă și urâtă este cel dintâi pas spre degradarea culturii” (*O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*). Atitudinea sa critică, numită *judecătorească* și inevitabil polemică a determinat un val creator în literatura vremii. Prin Dobrogeanu Gherea critica românească devine modernă ca metodă de cercetare și pusă în serviciul ideilor umanitare și sociale. □ La rubrica *Dicționarul paralel*, Geo Șerban scrie un articol despre prozatorul, poetul, dramaturgul, eseistul, cronicarul și reporterul *Felix Aderca*. Operele sale de la *Țapul* la *Omul descompus*, de la *Domnișoara din str.* *Neptun* la *Femeia cu carnea albă* au surprins lectorii prin variațiile și schimbările față de opera anterioară. Acest neconformism al autorului a fost caracterizat de Lovinescu drept singularitatea sa. Ideologia sa, ce susținea suveranitatea artei și în

drepturile cunoașterii de a-și lărgi teritoriile a fost cauza controverselor cu diverși scriitori și critici Iorga, Ibrăileanu, Lovinescu, Eugen Barbu, M. Ralea, M. Sebastian, N. Davidescu. □ Mircea Vaida în articolul despre *Tradiție și adevăr* scrie că poetul român privește creația din perspectivă marxist-leninistă având un substrat al spiritualității române și o temeinică tradiție literară: Budai-Deleanu, Alecsandri, Heliade-Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Eminescu, Caragiale, Slavici, Coșbuc, Goga, Rebreanu, Agârbiceanu. Valoarea creațiilor lor artistice se află în raport cu ponderea de adevăr a vieții, a respectării adevărului dintre om și operă.

20 august

• [„Contemporanul”, nr. 34] Cu prilejul zilei de 23 August 1971, semnează articole de implicare în politic: George Ivașcu, Zaharia Stancu, Radu Beligan. □ George Ivașcu notează: „Ne cinstim sărbătoarea națională ca pe izvorul generator de noua istorie pe care cu toții o făurim cu fața spre viitor. Spre un viitor strălucit, într-o lume având ea însăși – prin lupta forțelor sociale înaintate – perspectiva de a fi mai bună, mai dreaptă, mai aproape de identitatea ei autentic umană”. □ Zaharia Stancu omagiază *Țara, frumoasa noastră țară*: „O țară, așa cum s-a reconstruit și dezvoltat ea după Eliberare, o țară a muncii și a oamenilor muncii acestui pământ, propășind neconținut sub semnul evenimentului istoric de la care – iată – se împlinesc 27 de ani. avem, da, avem cu toții ce vedea în România vremurilor noastre. Avem ce să scriem, despre ce să scriem. Și – fără îndoială – mulți dintre noi vom scrie”. □ Radu Beligan se referă la *Cucerirea realului*: „Acum 27 de ani, a fost un moment de viață clocotitoare, de explozie în cultura românească. Marii scriitori și-au refuzat condeiul desăvârșindu-și opera, actori și regizori au dat în sfârșit, măsura personalității lor”. □ Dan Zamfirescu meditează la *Sensul militant al istoriei literare*: „Sufletul înnoitor, revoluționar, dinamic, ce străbate azi întreaga noastră viață este chemat, deci, să ridice pe o nouă treaptă istoriografia literară, o știință despre trecut pe care cei mai mari reprezentanți ai ei au conceput-o cu fața spre prezent și viitor”. ■ Nicolae Manolescu recenzează studiul lui Marin Preda: *Imposibila întoarcere* (C.R., 1971): „*Imposibila întoarcere* este o manifestare directă de conștiință politică și morală, poate că unele din articole nu vor mai părea actuale peste cincizeci de ani, când *Moromeții* vor continua să conteze ca roman excepțional. Riscul inevitabil al publicisticii. Important e altceva: faptul că asumându-și acest risc, M. Preda n-a aplicat articolului de ocazie o altă măsură morală decât aplică romanului. Este ceea ce rămâne cu adevărat”. ■ La secțiunea *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici prezintă două cărți. □ Prima aparține lui Radu Cosașu: „În *Un august pe un bloc de gheață*, Radu Cosașu face literatură făcând ziaristică, face politică făcând istorie.. Faptul divers, faptul senzațional, știrile de fiecare zi au un conținut manifest și unul latent, pare să afirme scriitorul”. □ A doua este scrisă de Marcel Petrișor: „Pline

de vervă, păstrând datele caracteristice ale eposului popular, povestirile din *Serile-n sat la Ocișor* descoperă nu atât un prozator cât un subtil asumător de simțire și inteligență folclorică”. ■ Alexandru Ivasiuc se referă la *Umanism și marxism*: „Analiza marxistă însă merge mai adânc în interpretarea umanismului clasic, îi găsește rădăcinile istorice și contradicțiile, limitările sale, dar și explicația cea mai probabilă în caracterul deschis al lumii eline, în marea curiozitate a căutătorilor pe mări, nevoiți în nenumărate expediții să se depășească”.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 37] Număr festiv 23 August. ■ Atrage atenția un *Grupaj despre 1944, Inscricție pentru marea sărbătoare, 1944–1971*, cu toate numele importante ale literaturii noastre – Argezi, Stancu, Ivasiuc, Baranga, Miron Radu Paraschivescu, Titus Popovici, Mihnea Gheorghiu etc., care au pactizat, mai devreme sau mai târziu, cu noul regim comunist; de exemplu, Lucian Blaga, cu un text din 29 aprilie 1960: „S-au înfăptuit în acești ani în țara noastră, în toate sectoarele activității, și îndeosebi în acelea care sunt legate de ideea colectivului uman și de interesele într-adevăr obștești în industrie, în agricultură, în construcția de clădiri și de uzine, în învățământ, în știință, impresionante, mari progrese. Acestea nu mai sunt o chestiune de apreciere pe scara aproximațiilor, ci de constatare pur și simplu, pe scara matematic controlabilă”; sau G. Călinescu, articol scris pe 19 august 1964: „20 de ani! Au bătut cronologic, ca 20 de ore și totuși aceste ceasuri au fost lungi, judecând după marile prefaceri prin care țara noastră a trecut. Cu fiecare mișcare a limbii au răsărit ca din pământ uzine și orașe și azi, afară de monumentele istorice, aproape nimic nu mai este din ce-a fost, dacă se poate spune că a fost ceva. [...] Am combătut după puterile și priceperea mea cu condeiu și prin viu grai alături de forțele democratice, am cunoscut de aproape pe conducătorii partidului, am admirat la ei înțelegerea împrejurărilor, lipsa de pripire, patriotismul lor fierbinte. [...] Mă privesc în oglindă. Părul mi-e mai alb, fața puțin istovită de pătămiri trupești, dar ochiul e tânăr, încrezător și optimist”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 24] Articole despre 23 August. ■ Versuri patriotice semnează Ion Bănuță (*Arcul de triumf*), Vlaicu Bârna (*Patriei*), Virgil Carianopol (*Pacea*) și Marin Călin (*E sărbătoare*). ■ Victor Eftimiu (*23 August*): „Noi sărbătorim și vom sărbători veșnic elanul care ne-a dezrobit și a permis intrarea României în făgașul normal al luptei pentru civilizație și progres. Sute de mii de oameni s-au jertfit. O țară întregă a sângerat pe eșafodul sacrificiului unanim în slujba acestei dezrobiri. [...] Neuitată fie în veci acea zi de 23 August în care vechile eresuri au fost spulberate, vechiul și eternul dor de mai bine a fost împlinit și generațiile viitoare au primit moștenire o țară liberă, independentă, demnă și în desăvârșit unison sufletesc activând în slujba idealului socialist și sub faldurile unui stindard ce fâlfaie în eternitate deasupra capetelor noastre”. ■ Virgil Căndea (*Moment de semnificații majore*): „Situarea corectă

a actului de la 23 August 1944 în viața politică și socială a țării noastre, aprecierea consecințelor lui uriașe pe toate planurile de creație materială și spirituală a poporului nostru ne impune considerarea acestui moment în perspectiva întregii desfășurări a istoriei românești. Recapitulând pietrele milenare ale trecutului nostru cu greu am găsi moment mai încărcat de semnificații majore ca acela de la 23 August”. ■ Zaharia Stancu publică poezia *Cântec*. ■ În *Carnet de scriitor* Nichifor Crainic scrie despre *Meșterul Manole*: „Istoria noastră e o desfășurare dinamică de luptă defensivă. Ea e constituită din asalturi tragice pentru existență, pentru viață, pentru biruința vieții. Și dacă e să-i căutăm un simbol în propriul nostru folclor, acest simbol e fără îndoială balada Meșterului Manole. Că subiectul se mai găsește și la alte popoare nu are nicio însemnătate sau tocmai pentru aceasta are”. ■ Gheorghe Bulgăr semnează *Prezența lui Perpessicius*: „De curând au apărut succesiv, la mică distanță, 3 volume pe care, cele din urmă, le pregătise pentru tipar ilustrul critic și istoric literar care a fost Perpessicius, dispărut la 29 martie acest an. E vorba despre *Memorial de ziaristică*, o antologie a articolelor publicate de marele editor al lui Eminescu între cele două războaie, *Lecturi intermitente*, o suită de cronicile literare de mare erudiție și atașament față de cărțile valoroase tipărite în ultimii ani și de *Eminesciana*, un volum de studii și articole în legătură cu opera poetului, integrând imensa frescă a contribuțiilor sale eminesciene de patru decenii încoace. În același timp, continuă tipărirea seriei de *Opere*, din care au apărut 3 volume până acum, al patrulea fiind sub tipar, restul urmând să fie definitivitate de fiul maestrului, și el cercetător al istoriei literare, prof. D.D. Panaitescu. [...] Prezența lui Perpessicius în cele trei volume este luminoasă, generoasă și de durată infinită”. ■ Radu Gyr semnează textul *Istorie și artă la Agapia*. ■ Romulus Dianu prezintă „*Le confesseur et les poètes*” de *Martha Bibescu*: „Bogată ca o trezorerie, cartea Marthei Bibescu, a 40-a ei carte, plină de vervă și de farmec, încoronează anii ei. Ea este o scriitoare tânără”. ■ La rubrica *Prezențe peste hotare* se arată: „Sesiunea de vară a Departamentelor de Istorie și de Limbi și Literaturi Străine ale Universității din Portland s-a deschis cu o ședință comună consacrată lui Nicolae Iorga. Personalitatea marelui cărturar a fost evocată de Dan Grigorescu, profesor, oaspete de la Universitatea din București. Ședința, care a fost organizată în marele amfiteatru al Universității, a fost televizată în întregime de postul local K.P.T.V”.

21 august

• [„*Scânteia*”, nr. 8884] Pe prima pagină se relatează despre *Marea adunare populară din Capitală*: „În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a conducătorilor de partid și de stat, peste o sută de mii de cetățeni ai Bucureștiului, într-o atmosferă de puternic entuziasm, au participat ieri la adunarea populară consacrată împlinirii a 150 de ani de la mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu și festivitatea acordării gradului de ofițer unei noi

promoții de absolvenți ai școlilor militare”, urmat de *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Urmează cuvântările mai multor participanți la această Mare adunare, printre care și cuvântul scriitorului Mihnea Gheorghiu: „Nimic nu poate fi mai mișcător și mai simbolic pentru capitala României revoluționare, pentru Bucureștiul nostru socialist, decât această adunare populară în memoria Revoluției din 1821 și a conducătorului ei, eroul intrat în legendă, care a deschis prin lupta și martiriul său, istoria modernă a țării noastre, țară în care astăzi e stăpân poporul. Și are valoare de simbol faptul că această adunare se desfășoară în prezența conducerii supreme a partidului și a statului, a celui ce face azi mândria acestei respectate României, acestei neînfricate și pașnice națiuni socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu”.

● [„Cronica”, nr. 34] Cu prilejul celui de-al „27-lea August”, numărul este dedicat parțial „momentului crucial al istoriei naționale” din 1944, și, ca rezultat al politicii duse de atunci înapoi, prezenței active și locale „demn” ale României în viața internațională actuală. □ Pe prima pagină, *Țara în august*, un poem de Vasile Constantinescu. □ Două grupaje de versuri ocupă paginile centrale. Primul aparține unor consacrați (Corneliu Sturzu, Haralambie Țugui, Dan Mutașcu), cel de-al doilea, unor aspiranți (Angela Traian, Corneliu Popel, St. A. Banaru). □ Al. Călinescu împărtășește cititorilor dificultatea de a scrie detașat despre ultimul volum de versuri al lui Miron Radu Paraschivescu, apărut postum și intitulat chiar *Ultimele*. În versurile cuprinse între coperte el regăsește, concentrate, „toate modalitățile și temele unei întregi creații poetice”, cea mai revelatoare și interesantă imagine fiind aceea emergentă din poemele confesive în care poetul „își desăvârșește, trăgând ultimele linii, autoportretul”. „Poezia demnității sau demnitatea Poeziei” este eticheta caracteristică pe care criticul o pune poetului *Laudelor*. □ Nicolae Turtureanu glosează pe marginea literaturii, ca expresie a timpului, imaginând un circuit de vase comunicante ce se stabilește între istorie și literatură. „Literatura română este, prin tradiție, expresia unei înalte conștiințe scriitoricești formată și mulată pe cerințele epocii. Timpul nostru, făurindu-și propria literatură, are, totodată, un cult care îi conferă un plus de noblețe: cultul pentru clasici, mai adevărat și mai stimulativ ca niciodată, înțelegându-se că, prin conjugarea spiritualității contemporane cu valorile trecutului se nasc operele viabile ce vor duce posterității mesajul epocii. Cărțile scriitorilor noștri reprezentativi configurează tocmai o astfel de conștiință a istorie, sunt expresia timpului în care trăiesc. O privire verticală asupra literaturii ultimelor decenii ne dezvăluie că fenomenul literar românesc a intrat într-o etapă de eflorescență, fiind recunoscut ca atare nu numai pe plan național, ci și european. Punctul de sprijin al acestui fenomen nu este altul decât politica superioară a Partidului Comunist Român, care a creat terenul fertil de exprimare a tuturor talentelor autentice”. □ Pornind de la cuvintele cele mai citate din expunerea lui Nicolae Ceaușescu (Tezele din iulie), și anume „Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să

se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărâtime, pentru intelectuali, pentru toți oamenii muncii”, Ioana Cosmin (în *Sensul accesibilității*) afirmă că „accesibilitatea devine o calitate a literaturii active, subordonată idealurilor majoritare, parte integrantă a muncii revoluționare generale”. Ideea de accesibilitate o vede strâns legată de altele, precum caracterul popular, circulația și difuzarea operelor literare, invocând „momente din tradiția noastră artistică și literară”, ce dovedesc că valoarea operelor „a fost asigurată și în trecut de modul în care scriitorii au știut să se facă mesagerii contemporanilor lor”. □ *Umanismul literaturii*, „subiect de permanentă actualitate”, devine în acest număr obiect de studiu teoretic pentru Const. Ciopraga. Literatura, privită din acest unghi, este „experiență de viață înregistrată; cu alte cuvinte, romanul și poezia sunt confesiuni, revelații superioare, atitudini privind raporturile dintre individual și social, traducând anumite opțiuni etice și, în ultimă instanță, propunând modalități de a ne apropia de realități multiple, văzute sau numai bănuite”. Punctând, în opoziție cu *rezonatorul* Hugo, că un limbaj conceput ca „limbaj în sine închis într-un cerc estetic îngust relevă perspective singulare, sfârșind, nu o dată, prin a deveni incomunicabil”, criticul ieșean arată, în finalul articolului său, cum se prezintă peisajul literar contemporan din acest punct de vedere: „Dimensiunea umană a literaturii noastre actuale se manifestă, în ultimii ani, prin accentuarea fondului intelectual, problematic și etic, fenomenul ducând la interesul pentru disecare și analiză. Personaj care se autoscrutează, creatorul își cercetează metodic, lucid, în spiritul filosofiei marxiste, poziția față de societate și destin, situându-se pe orbita unei umanități însetate de perfecțiune. Există și umbre, ca monologuri confuze, scrieri în cazul cărora nu se poate stabili corelația *uman-valoare*. Sunt cărțile și tendințele asupra cărora a atras atenția, în mod limpede, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În concluzie, avem nevoie de un umanism dinamic, activ, militant, de un umanism socialist, oglindă a epocii noastre, urmărind punerea în valoare a omului sub toate aspectele”. ■ Constatând că întreaga operă a lui Zaharia Stancu este „esențial și profund socială”, de asemenea, laudând productivitatea și versatilitatea scriitorului, Zaharia Sângeorzan recenzează volumul acestuia de texte publicistice, „multe cu caracter de confesiune”, publicat sub titlul *Pentru oamenii acestui pământ* (C.R., 1971). „La ce meditează scriitorul în stil de cronicar modern? La colectivizarea agriculturii, la inundațiile de anul trecut, la noul edificiu al Teatrului Național din București și, aș zice, la tot ceea ce se petrece cu adevărat esențial și important pe acest pământ românesc. Este o publicistică a unui scriitor care între un poem de-o simplitate clasică și între (sic!) un roman cu reflexe lirice autentice, găsește suficient timp să participe la viața publică, să se intereseze de tot ceea ce se petrece în existența românească”. □ Restaurarea repertoriilor permanente i se pare lui N. Barbu a fi prima măsură ce trebuie luată de teatre „în lumina importantelor documente de partid care au întâmpinat satisfacția întregii țări” (referire la Tezele din iulie). □ Pentru Val. Condurache, care se concentrează

asupra cinematografului, trăsătura esențială este și cea care dă titlul articolului său: *Condiționarea socială a filmului contemporan*. □ Constatând că „în publicațiile noastre, poezia patriotică trece dincolo de ocazional, vădind o dată mai mult disponibilități artistice dintre cele mai moderne”, semnatarul nespecificat al notei „*Suflarea țării*” ce reia o sintagmă dintr-un vers de Ion Brad (rubrica *Moment*) aduce exemple, citând din lirica lui Ion Brad („Contemporanul”), Gheorghe Chivu („Tribuna”) și Adrian Beldeanu („Săptămâna”).

● [„**Flacăra**”, nr. 34] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Marea Sărbătoare*, dedicată zilei de 23 august 1944. ■ În *Literare*, Traian Stoica prezintă volumul de *Poeme* al lui Ion Brad, apărut la Albatros, în colecția „Cele mai frumoase poezii”, cu o prefață de Ov. S. Crohmălniceanu: „Fără îndoială, Ion Brad este un cald evocator al satului ardelean, locul său de obârșie. Dar ceea ce ne surprinde în poezia sa, nu ține atât de procesul psihologic care aduce la suprafața conștiinței peisajul natural și moral al acestui sat, ci faptul că dimensiunea locului evocat a devenit una de acută prezență în eul său liric”. Se consideră de asemenea că „nu trebuie de aici să tragem concluzia că lirica lui Ion Brad ar fi de factură oarecum paseistă sau produsul unui inadapabil. Satul, cu imaginea lui în devenire, așa cum este conturat în această poezie, reprezintă nu numai un motiv de inspirație, ci, mai adânc, rădăcina și fondul de zestre spirituală ce readuc poetul, printr-o viziune generalizant metaforică, în cadrul relațiilor sociale și istorice”. □ În *F Film*, Magda Mihăilescu semnează un amplu material despre *Filmul românesc față în față cu actualitatea*. □ În *Memento*, *Carte* se face o amplă trecere în revistă a titlurilor apărute în ultimul timp la Ed. Politică, precum și o prezentare a sumarului numărului 8 al revistei „Magazin istoric”. □ Apar o serie de note despre piesele *Siciliana* de Aurel Baranga (Teatrul „Ion Vasilescu”) și *Transfuzia* de Jak Konfino (Teatrul evreiesc de stat).

● [„**Luceafărul**”, nr. 34] Pe prima pagină, Constantin Chiriță semnează articolul *Sărbătoarea noastră, 23 august* în care descrie importanța acestui eveniment și sugerează modalitățile prin care literatura și scriitorii pot contribui la realizarea idealurilor actului de la 23 august 1944. ■ În *Umanismul creației*, Nicolae Balotă discută valoarea și scopul literaturii: „Actul scriitorului și al oricărui artist are sensul unei permanente înnoiri. Al unei înnoiri, dar și al unei extinderi a universului uman. Orice scriitor autentic aspiră, prin natura sa ca și prin finalitatea literaturii, să construiască din cuvinte o lume posibilă. Căci literatura nu reprezintă umanul doar așa cum este, în realitatea curentă, ci așa cum *ar putea sau ar trebui să fie*. Ea e un univers al posibilului, e domeniul tuturor posibilităților umane” [s.a. – N.B.]. ■ Nicolae Ciobanu recenzează volumul de publicistică al lui Zaharia Stancu, *Pentru oamenii acestui pământ* (C.R.): „În cazul genului publicistic, efectul, la fel de puternic, stă în gradul de participare totală, de integrare la modul autobiografic în miezul evenimentului descris și omagiat. Din această pricină, cartea *Pentru oamenii acestui pământ* rezolvă

fericit inconvenientul (pentru mulți cititori de nedepășit!) simplului act publicistic de circumstanță și ni se recomandă ca un document literar de epocă, pregnant atât prin acuitatea sa confesivă cât și prin extraordinara bogăție de evenimente politice, sociale, culturale și artistice etc. care îi asigură conținutul. Sub cel din urmă aspect, scriitorul realizează pur și simplu, o deosebit de amplă cronică a României socialiste din deceniul 1961-1971”. □ La rubrica *Compendiu*, Alex. Ștefănescu discută noul volum de nuvele al lui I. Peltz, *Microbar* (C.R., 1971): „Prozator prolific, cunoscut mai ales prin romanul *Calea Văcărești* în care apărea o lume măcinată de interese mărunte, I. Peltz este pretutindeni, în opera sa, istoriograful unor medii uitate”. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre puritate*: „Puritatea este un cuvânt des folosit, aproape cu înverșunare, totuși înțelesul lui se întunecă și puritatea rămâne încă o enigmă. Adeseori puritatea se confundă cu lipsa de experiență, cu ignoranța”. ■ În *Fiorul la cei vechi*, Marin Sorescu analizează modul în care este construită *Antigona* lui Sofocle. În opinia scriitorului, „această piesă a lui Sofocle e construită cu un simț al balanței – nemaipomenit. Pe un talger stă Creon, cu șleahța lui de drepturi, pe celălalt Antigona cu mâna ei de țărână. E de ajuns să pice o lacrimă din ochii acestei fete, ca balanța să încline dintr-odată spre tragedie”. De asemenea, tragedia vine și din faptul că protagoniștii au conștiința damnării, dar toate acestea nu sunt umilitoare, ci „îi creează posibilități de afirmare a rezervelor de sublim”. ■ Într-o scurtă notă, redacția „Luceafărului” salută aniversarea a 40 de ani de apariție a revistei *Scânteia*. ■ Mircea Micu publică câteva poezii, iar Adrian Păunescu scrie, din nou, despre cele mai importante evenimente din ultimul timp din sport.

22 august

● [„*Munca*”, nr. 7392] În cadrul paginii intitulată *Făurirea socialismului și comunismului* Luminița Doja publică un scurt interviu cu Dina Cocea, cu titlul *Teatrul – o permanentă dezbatere*. □ În *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*, cu subtitlul „Te cânt frumoasă zi, de august 23”, apar o serie de poezii semnate printre alții, de Liviu Val Munteanu, Ion Dumitrescu, Ilie Tudora ș.a.

● [„*Scânteia*”, nr. 8885] Se fac relatări de la *Adunarea festivă cu prilejul celei de-a XXVII-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist*, urmat de *Cuvântarea tovarășului Manea Mănescu*. ■ Sub titlul *Slavă lui August 23 Partidului, lumina țării, slavă!* și introdus prin nota nesemnăată: „Ascultați-i pe oameni și să ne ascultăm fiecare cum rostim «23 August». În conștiința țării întregi, această dată calendaristică, cifră și lună, răsună de multă vreme ca un singur cuvânt: *douăzecișitreiaugust*. Un cuvânt-simbol, un cuvânt-steag, un cuvânt-etalon. Când îl rostim, avem în aceeași clipă sentimentul că deschidem cartea de aur a istoriei României și evocăm cea mai bogată perioadă din milenarul nostru drum, capitolul mărețelor cuceriri revoluționare pe care le-am do-

bândit în cei 27 de ani de viață liberă sub încercata și clarvăzătoarea conducere a Partidului Comunist Român. [...] Iată de ce, ca un singur om, ne încolonăm, cu fruntea sus, sub flamurile tricolore și roșii ale libertății și demnității ce ne cheamă la tradiționalul *douăzecișitreaugust*” citim: □ *Una din miile de pagini de eroism scrise de muncitorii și ostașii români* semnat de Ion Dumitrescu, general-maior în rezervă și Ion Gh. Pană, colonel în rezervă. □ Poezii patriotice semnate de: Grigore Hagiu, *Patriei*; Nicolae Tăutu, *Luceferii din steme*; Mihai Beniuc, *Eroii*; Majtényi Erik, *În marea sărbătoare*, în românește de N. Dinu; Vlaicu Bârna, *Coloana infinită*; Hans Schuller, *Pe trepte de timp*, în românește de Mihai Negulescu.

23 august

• [„Scânteia”, nr. 8886] Ziarul relatează pe prima pagină despre *Parada militară și demonstrația oamenilor muncii din capitală* și aflăm că „A XXVII-a aniversare a eliberării a fost sărbătorită în toată țara sub semnul puternicei unități a națiunii noastre socialiste, a hotărârii întregului popor de a înfăptui neabătut politica internă și internațională a Partidului Comunist Român”.

25 august

• [„România liberă”, nr 8347] Teodor Vârgolici recenzează *O antologie de poezie patriotică*, „excelentă”, *Glasurile patriei*, însoțită de „un substanțial și aprofundat” studiu introductiv semnat de Ion Dodu Bălan. Mutațiile din sfera receptării și a interpretării, pe alocuri, pentru servirea intereselor partidului, sunt vădite: „Poezii ca *Stegarul* de Al. Macedonski, *Balada strămoșilor* de Al. Davila, *Graiul neamului* și *În șanțuri* de G. Coșbuc, *Patria* de Mihai Codreanu, *Noi, Oltul* și *De la noi* de Octavian Goga, *Făt-Frumos* de Tudor Arghezi, *Ctitorii* de Ion Pillat etc., prezente în paginile antologiei, și-au păstrat și astăzi rezonanțele adânci, semnificațiile lor majore, putând sluji drept pildă și îndemn”. □ Adriana Iliescu prezintă volumul lui V. Mândra, *Incursiuni în istoria dramaturgiei române*, amintind și de prima lucrare a criticului, *Însemnări despre literatură și teatru* (1958, ESPLA).

• [„Scânteia”, nr. 8887] Zaharia Stancu semnează *Patrie, partid, socialism*, un text despre 23 August: „În această bătălie dată de Partidul Comunist Român, scriitorii, oamenii de artă și intelectualii și-au avut partea lor de muncă, de răspundere, de biruință. Fața întregii țări s-a schimbat. România socialistă este astăzi mult mai frumoasă, mult mai puternică, mult mai bogată decât România toamnei din 1944. Drumul României se îndreaptă într-o singură direcție, – direcția care duce spre făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, spre comunism. Întoarcerea către ceea ce a fost altădată este cu neputință. În România, socialismul a învins pentru totdeauna. Este firesc deci ca și literatura și arta noastră să aibă un conținut socialist, să fie socialiste”.

26 august

• [„**România liberă**”, nr. 8348] Se anunță organizarea și desfășurarea unui *Simpozion internațional privind limba și literatura română*, programul cuprinzând, după cum era de așteptat, și dezbateri pe tema creației literare românești „în anii socialismului”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8888] Sütő András recomandă ca *Arta să-i fie poporului tovarăș de luptă*: „Principiul slujirii poporului subînțelege identificare cu toate acele aspirații ale poporului care, în ultimă instanță, îl scot în frunte și pe artist, ca pe un simbol al timpului. Dar nu-l scot numai în frunte! Ci se poate ca uneori să-l scoată și din rânduri, aruncându-l în ungherul cu nimicuri nefolositoare, – atunci când vreun fenomen așa-zis artistic nu se dovedește a fi decât grimasă obscenă, pură intenție de a epata, vizând mai degrabă buzunarul cititorului decât inima lui. Universul uman e un sistem de valori. Artei nu i-a fost hărăzit vreun alt domeniu în cosmos. [...] Arta – cea adevărată – privită din unghiul de vedere al maselor, e un tovarăș de luptă. Ea este, deci, implicată adânc în viața epocii, a poporului nostru. Grija și responsabilitatea ce emană din cuvintele secretarului general al partidului pentru a asigura un înalt conținut de idei oricărei activități artistice presupune, firesc, din partea noastră un răspuns clar, concretizat în faptele noastre de zi cu zi: în cărțile noastre, năzuite a deveni ale tuturor”.

• [„**Albina**”, nr. 34] Numărul se deschide cu un reportaj despre 23 August: „Sub lumina lui August s-au desfășurat, arzând înalt, flamurile patriei: tricolorul și steagul cel roșu al muncii. Pădurea lor venea, mișcătoare cu freamăt, adusă pe umerii unui popor care-și demonstra și în această zi, ca în toate zilele istoriei sale, vitalitatea. Treceau mulțimile, pe drumul deschis de brațul înarmat care păzește cuceririle noastre pașnice. Treceau sportivii, tinerețea și forța noastră, înscriind cu trupurile lor cuvintele noului ev: P.C.R., 23 August. Revărsarea impetuoasă și optimistă a celor care, fără abateri, țin, în palma obișnuită nobil cu munca, ciocanul, secera și creionul, a stat și va sta întotdeauna sub semnul libertății care numără acum 27 de ani. Și mai stă sub semnul luptei dușă, de jumătate de veac, de Partidul nostru Comunist”. ■ Teodor Bratu semnează *Nepieritoarea tinerețe a cântecului patriotic*: „Prea adeseori cântecele noastre au căpătat o notă de generalitate care nu spune nimic. Au răsărit pe harta țării orașe noi, combinate metalurgice uriașe, complexe industriale petrochimice, mari hidrocentrale. Muncitorul de azi nu mai seamănă nici pe departe cu cel de ieri și nici lumea satelor numai este cea cunoscută de noi, cu ani în urmă. Firesc se naște întrebarea: care sunt lucrările care, continuând glorioasele tradiții ale cântecului de masă, oglindesc, cu aceeași ardoare și fidelitate, aceste transformări sociale, politice, culturale – de epocală semnificație? Recentele documente elaborate de conducerea partidului demonstrează că și acest sector important al culturii și artei noastre socialiste trebuie să iasă din climatul de somnolență, de conformism”. ■ Ion Bănuță publică *Pe Calea Victoriei*:

„Victorii. Victorii. Victorii. Ce frumoase flori! Multicolore! Ce arome incomensurabile de drăgaică! Le poate cuceri oricine vrea. Și totuși.. numai omul o poate face. Prin darurile lui, prin sudoarea frunții lui. Prin el însuși, și numai prin el însuși, dacă acesta vrea să devină omul timpului său”. ■ Spiridon Stănel revine la rubrica sa cu *Unitate de monolit*: „Adunarea festivă consacrată celei de a 27-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist, parada militară și demonstrația oamenilor muncii – evenimente ce au avut loc în săptămâna trecută – au o înaltă semnificație în viața țării noastre. Anul acesta sărbătorirea zilei de 23 August în Capitală, în întreaga țară s-a desfășurat pe fundalul marilor noastre victorii. România se prezintă astăzi mai puternică ca oricând. Industria, agricultura, știința, învățământul, cultura s-au dezvoltat într-un ritm deosebit de rapid. În anul 1970 venitul național a fost de șase ori, iar producția industrială de 17 ori mai mare decât în 1938. Pe baza creșterii producției materiale și a venitului național, în două decenii, salariul real a sporit de peste 2.7 ori, s-au mărit pensiile, au crescut în mod simțitor veniturile țărănimii. Deci avem cu ce ne mândri, avem de ce ne bucura”.

● **[„România literară”, nr. 35]** ■ Numărul se deschide cu *Soare de August* de Aurel Baranga, despre manifestările organizate pe dealul Cotrocenilor cu ocazia celui 26 August 1971: „Lozincile populare au uneori valoarea unui vers. Și când peste sutele de mii de oameni ce treceau, nesfârșită tălăzuire de entuziasm uman, a răsunat ca un stih inspirat: «Ceaușescu – P.C.R. – una cu poporul e!», am citit în vibrația lui conținută mai mult decât explozia unei bucurii mărturisite, ne-am pătruns de valoarea unui adevăr politic și moral, cu semnificație de legământ. Poate că niciodată lumina acestui anotimp mirific, sfârșit de vară fierbinte și început de toamnă tandră, n-a învăluit mai binefăcător inimile unui popor, mândru de trecutul lui, încrezător în prezentul său, hotărât să-și clădească viitorul”. ■ Al. Raicu realizează un interviu scurt cu Nicolae Jianu despre proiecte sale literare : “– *Azi se vorbește mul despre romanul social...* – Într-adevăr, se vorbește, și acest tip de roman există. Dacă n-ar fi spaima de «sociologism», critica ar avea ce să pună în lumină. Cu toate oscilațiile, uneori derutante, literatura noastră contemporană își păstrează vocația socială, moștenită probabil și de la buna proză interbelică, dar evident ca o expresie a fenomenelor revoluționare. [...] – *Proiecte?* – De așa ceva nu duce nimeni lipsă, dar ca să fiu politicos voi nota că lucrez la un nou roman în care luciditatea observației ar trebui să răscumpere interpretări mai vechi, lipsite de perspectivă realistă asupra destinului individual, într-o lume mereu schimbătoare”. ■ S. Damian scrie despre *Fascinația Evenimentului*: „În ultimele decenii arta s-a simțit din ce în ce mai atrasă, cum era și natural, de sfera politicului. O epocă marcată de atâtea zguduiri, poate fi reflectată, în toată profunzimea și varietatea ei, doar după înțelegerea mecanismului de producere a Evenimentului. Personalități de seamă ale culturii mondiale declară tot mai frecvent că arta presupune neapărat un caracter politic, un act de opțiune. Pe

oricare meridian scriitorul parcurge acum cu înfrigurare ziarele, știe ce se petrece pretutindeni pe glob, cercetează harta și cărțile de relatări și destăinuiri, bazate pe cea mai riguroasă autenticitate, își expune profesiunile de credință, adoptă o poziție civică, se consideră un factor responsabil în orientarea conștiințelor. [...] Una din dovezile cele mai strălucite ale puterii fertile pe care o asigură creației optica marxistă asupra fenomenelor o găsim în traiecul epic al lui G. Călinescu. Pe o dimensiune principală a analizei consacrată creației narrative (volumul *G. Călinescu – romancier*) am încercat tocmai să demonstrez că viziunea categorială specifică asupra destinelor a căpătat un fundament istoric temeinic, o dată cu distribuirea protagoniștilor pe criterii de stratificare social-economică, de extracție de clasă. La G. Călinescu, arderea la concepția materialismului istoric a dat operei *organicitate*, într-o perspectivă dialectică, pilduitoare prin coerența și simetria întregului. [...] Impasul unor clase înseamnă secătuirea forțelor, ariditate, iar în antiteză, afilierea la mulțime, în revoluție, e o premisă a fructificării reale a talentului. Mi se pare util de a relua, din acest unghi, o altă opinie formulată mai de mult cu privire la perspicacitatea unor romane, care au ajuns reprezentative pentru că au descris această absorbție a Evenimentului în destinul personajelor. Ea se efectuează în genere printr-o trecere de la o privire detașată, contemplativ – estetică, lipsită pe plan social de angajare morală și existențială, spre o privire de gravitate, o privire a clarviziunii și a răspunderii. Este interesant că și în *Moromeții* bunăoară, cerința de a abandona contemplarea și nepăsarea veselă decide mersul narațiunii. Apare și în *Bietul Ioanide* și în *Moromeții*, un moment de clătinare a unui echilibru. Vechea stabilitate, clădită pe aparențe, nu mai rezistă noilor sollicitări. [...] Departe deci de a ieși din contingent și de a admite muștrarea mai veche că face prea multă sociologie și istorie, romanul românesc a trăit din ce în ce mai intens fascinația Evenimentului și l-a interpretat dintr-o prismă de lucidă istoricitate. Ar fi, cred, extrem de instructiv de a stabili, cu alt prilej, și cum a evoluat această tendință a prozei, în circumstanțe noi, înregistrate de romane recent remarcabile”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu publică epigrame sub titlul *Paradoxe asupra criticului*. ■ Al. Piru scrie despre *Alecsandri în intimitate*, analizând scrisorile scriitorului. ■ G. Dimisianu prezintă volumul *Imposibila întoarcere* (C.R., 1971), de Marin Preda, volumul care „strânge laolaltă o parte din textele apărute în «Luceafărul» cărora le alătură altele, publicate de autor mai de mult, la destul de lungi intervale unul de celălalt, dar totdeauna cu ecouri sensibile în conștiința literară a momentului. [...] Dispută de idei și nu pamflet de cuvinte, iată de altfel o relație definitorie pentru atitudinea generală a lui Marin Preda în scrierile sale eseistice, care își fac un program inflexibil din a nu accepta, ca instrumente ale adevărului, decât argumentul faptului și puterea logicii. Credincios până la capăt raționalismului său structural, autorul *Imposibilei întoarceri* e încrezător în forța de supraviețuire a valorilor spiritului și a ideii de frumos”. ■ Pornind de la studiul *Istoria roma-*

nului modern de R.M. Albèrès, Nicolae Ciobanu discută despre *Etic și estetic în roman*: „Cât despre ceea ce se petrece concret în câmpul romanului nostru la ora actuală, raportându-ne la valorile lui etice – vom fi cu toții de acord că numai analiza diferențiată și minuțioasă ne poate edifica. Oricum, cel puțin câteva aprecieri de principiu se pot face chiar aici. Mai întâi vom remarca efortul, încununat de succes, menit a denunța viziunea schematic-vulgarizatoare asupra eticului, pe care îl întreprinde romanul nostru de inspirație actuală în ultimul deceniu. Este astfel sesizabilă pentru toată lumea instaurarea acelei necesare perspective grave, complexe și nu arareori dramatice care anulează mai vechea tratare exterioară a temei morale, mutând-o în însuși nucleul epic și mai ales analitico-psihologic al romanului. Ceea ce numim vocația problematizării temei în romanul românesc actual nu este o simplă vorbă goală și existența reală a fenomenului tocmai aici trebuie identificată. Apoi, tot atât de sesizabilă este spectaculoasa diferențiere stilistică și compozițională din ale cărei unghiuri se implică filonul de dezbatere etică. Faptul că în momentul de față «jocul» nuanțelor pregnante, pe acest plan, este atât de amplu nu ni se pare de loc întâmplător; originea lui stă tot în vădita consubstanțialitate stilistică și tematică a celor mai de seamă realizări de pe cuprinsul genului. Nu e însă mai puțin adevărat că tendințele de «înnobilare» factice a schemelor compromise își arată nu o dată fața: fie prin invazia retoricii superficial intelectualizate, fie prin abuzul teoriei searbăde, abia deghizată în materie epică, analitică sau psihologică. Pasiunea infantilă a unor prozatori mai mult sau mai puțin tineri de a ambigua până la ininteligibilitate teza morală a cărților lor (oricum, existență, cu sau fără dorința lor!), iată un alt aspect ce nu poate scăpa atenției criticii. A discuta deci despre implicațiile eticului în romanul nostru de azi este echivalent cu a aprecia însăși valoarea estetică a acestuia pe una din laturile sale de conținut esențiale”. ■ Mircea Iorgulescu publică o cronică literară la volumul *G. Călinescu – romancier* de S. Damian: „Nu doar în cazul unor rezerve parțiale, ci chiar dacă suntem în total dezacord cu sensul și desfășurarea cercetării lui S. Damian, nu putem să nu recunoaștem că ne aflăm în fața celui mai amplu și mai cuprinzător examen critic al romanelor lui G. Călinescu; altfel spus, peste meritele criticului e cu neputință de trecut. A nega valoarea și însemnătatea demersului lui S. Damian este semn de orbire critică și trebuie spus că, în această gingașă îndeletnicire, lipsa de onestitate profesională capătă de obicei, prin absența oricărei finalități de ordin practic, forma benignă a opacității descalificante, indiferent de sensul denaturării produse sub imperiul inconsistenței morale. [...] Revenind la cartea lui S. Damian, trebuie spus că nu puține sunt obiecțiile posibile, de cele mai multe ori fiind vorba de consecințele metodei criticului. Între *Cartea nunții* și *Enigma Otiliei*, pe de o parte, și *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, pe de altă parte, în afara numeroaselor asemănări de substanță și structură, apar deosebiri lesne sesizabile, pe care tratarea lui S. Damian le eludează datorită excesului de rigoare. [...] O altă

observație se poate referi la caracterul violent anti-balcanic al romanelor lui G. Călinescu, în special al celor din urmă, trăsătură care l-a interesat în prea mică măsură pe critic, după cum o antinomie fundamentală – între valorile spirituale și existența în plan strict biologic – ar fi meritat, cred, o mai întinsă tratare. Însă, niciuna dintre aceste întâmpinări nu s-ar fi putut formula în absența cărții lui S. Damian: ca orice scriere de valoare deosebită, *G. Călinescu – romancier* declanșează obiecții fecunde, nu sterile amendamente”. ■ Viola Vancea (*Între mimetism și falsă autenticitate*) discută „anacronismul” romanului *Ringul* de Adrian Mușiu și „pierderea autenticității” în romanul lui Valentin Berbecaru, *Suplinitor*. Despre scrierea lui Mușiu spune: „Rar am mai întâlnit un asemenea exemplar de sacrificare a convenției literare în folosul «autenticității» și de a transfera adevărul experienței individuale în planul ficțiunii. Tentativa de abordare a romanului simbolic, axat pe o idee centrală, este aici cât se poate de inoportună”, iar „Deosebit în aparență de romanul lui Adrian Mușiu, *Suplinitor* este expresia aceleiași carențe disimulată în cazul de față prin mimarea tehnicii suprarealiste”. ■ Traian Podgoreanu se ocupă de *Interpretarea antică și modernă a mitului prometeic*. ■ Semnalări la *Ochiul magic* □ „Cronica”: „Mai multă mobilitate operativă, un spor de rubrici noi încercând să cuprindă și să definească mai bine, de la *Dialogul cu cititorii* până la comentariul politic, contextul cultural și social al țării, o atenție mai insistentă acordată actualității caracterizează ultimele apariții ale revistei «Cronica»”. □ „Unde și pe unde mergem”: „Câteva ticuri stilistice, două-trei noțiuni recent asimilate, câteva lecturi vag teoretice și, mai ales, convingerea că sugestiile lor pot fi aplicate pretutindeni primului obiect ieșit în cale, fără minime preocupări de *adecvare* – și autorul (cu acces rapid la investitura de critic literar) e gata să se pronunțe. În definitiv, de ce nu? Ce mare lucru? Iată, de pildă, *Cronica literară* semnată de Daniel Dimitriu («Convorbiri literare», 7/1971)”. □ „*Astra literară*”: „Suplimentul literar (din păcate mult prea restrâns) al revistei «Astra» reține atenția mai întâi printr-un foarte interesant interviu acordat de Al. Paleologu, [...]”. □ *Bazar sentimental!*?: „Un redactor al televiziunii s-a îndreptat spre casa memorială G. Călinescu întru confecționarea unui film minuscul, destinat unei emisiuni *Post-meridian*, înarmat cu un volum de... Minulescu. [...] Puține filme de acest gen se pot rata – pentru că interesul descoperirii unei intimități creatoare este viu oriunde. Cum s-a reușit de data aceasta performanța unei enorme plictiseli, nu e greu de imaginat dacă de la bun început redactorul, care n-a mai citit cu siguranță de mult pe Călinescu (dacă l-a citit vreodată!), își inaugurează emoționanta acțiune t.v. cu versuri din Minulescu, Casa lui G. Călinescu riscă să rămână în conștiința câtorva mii de telespectatori ca un «bazar sentimental». Memoria scriitorului merita mai mult zel, chiar dacă filmul nu avea la dispoziție decât acele amărâte cinci minute înghesuite între Harry Belafonte și umorul din filmotecă, într-o după amiază de duminică, în plină caniculă”. □ *În așteptarea volumului doi*: „În 1965, apărea în Editura

Academiei, la Serviciul de bibliografii speciale, sub redacția lui Tudor Vianu și în coordonarea lui Alexandru Duțu, *Bibliografia literaturii române – 1948-1960*. Foarte discutat, comentat, amendat, contestat, apreciat etc. volumul, cu toate minusurile sale, a rămas în biblioteci ca o utilă carte de referință, ca un instrument indispensabil pentru cercetători, profesori, elevi și studenți, pentru tot cei interesați de studierea literaturii noastre noi. Care e însă destinul volumului următor, consacrat deceniului 7, atât de bogat și divers sub raport literar? Cine și când îl va tipări? O atare carte *permanentă*, de mare folos intelectual, ar trebui să cunoască o formulă de apariție și un ritm care să-i asigure prezența continuă, mereu proaspătă în librării și în biblioteci”. □ *Cu și fără complexe*: „Nu ne-am putut stăpâni plânsul, aflând de nefericirile prin care trece un tânăr prozator. Cât timp și scriitorii și criticii acționează sub semnul complexelor lor, neîmplinirile par într-un fel normale. Această relație de dependență este descrisă cu abisală penetrație de către Petru Popescu în articolul *Complexe reciproce – «Steaua»* nr. 7/1971. [...] Strașnică demonstrație, nimic de zis. Și din nou cu mâhnire amintindu-ne de suferințele bietului autor poliglot și european ne-a podidit torent de lacrimi. Cu o singură curiozitate am rămas. Cine e, la urma urmelor, tânărul cavalier fără cusur, care nu ratează pe nicio linie, superior pe toate planurile, provocând atâtea grele complexe, atâtea coaliții ostile/ Parcă, parcă, am ghicit...”. ■ Henri Zalis scrie despre *O viziune asupra clasicismului românesc*, comentând volumul cu un titlu asemănător al lui D. Păcurariu, apărut la Minerva, 1971: „Cum nu ne propunem aici decât o discuție despre modul în care D. Păcurariu integrează o judecată de situație în contextul literar național, considerăm că el a procedat bine tratând nu numai curentul și tipologia estetică pe care el a produs-o în limitele istorice date, ci și aspectele decurgând din școala clasicismului, dar care ies din epocă pentru a se alătura unor manifestări mai recente în substanța cărora s-au infuzat vizibil. [...] Cu recenta sa contribuție, D. Păcurariu justifică în mod convingător prestigiul gândirii și simțirii clasice”. ■ Petre Pascu evocă *Întâlniri cu Horváth Imre*. ■ Dan Cristea revine la *Cărțile săptămânii* cu noi recenzii la volume de poezie: □ *Păsări incandescente* de Dimitrie Stelaru, C.R.: „Iată, în *Păsări incandescente*, imaginar și real, fantezie și substanță, un Dimitrie Stelaru al «orei fantastice» și un Dimitrie Stelaru al unui mai simplu, mai mâhnit și încețoșat «miez de noapte»”. □ *Corabia de fum* de Vlaicu Bârna: „Regăsim în *Corabia de fum* – și mai cu seamă în partea a doua a cărții, prima conținând poezii la care s-ar fi putut renunța, pentru anecdotică lor prea vizibilă (*În târziul nopții, Caligula, Pontificală, Recuzită de schimb, Vânătorii de cește* etc.) – cam tot ceea ce știam despre poezia lui Vlaicu Bârna, «poet delicat, de șoaptă lirică» în definiția lui Pompiliu Constantinescu”. ■ La *Cărțile săptămânii* Nicolae Balotă recenzează volume de proză: □ *O colibă sub fereastră ta* de Traian Coșovei: „*O colibă sub fereastră ta* este o carte scrisă cu fervoare, cu o căldură ce se comunică. Evident, autorul vizează înalte scopuri educative. Car-

tea poate fi citită într-adevăr ca un roman pedagogic. Unele neglijențe stilistice vor trebui evitate într-o reeditare”. □ *Arborele vieții* de Florența Albu: „Prin *Arborele vieții* circulă sevele unui lirism, al unui patos ce nu se exhibă, dar care nu se rușinează de sine. Mici eseuri ,evocări, descrieri ale unui reporter de loc rob al deprinderilor tagmei, toate acestea vizează un fel de analiză spectrală a fenomenului românesc”. □ *Orașul cel mare* de Adrian Carsiad: „Alte sunt ficțiunile pe care le așteptăm de la tânărul profesor, nu lipsit de vocație, autor al acestui neizbutit volum de proze”. ■ M. Ungheanu prezintă cărți de critică: □ *Teze și antiteze* de Camil Petrescu: „Opera lui Camil Petrescu merită, fără îndoială, un spațiu mai acătării atât în Biblioteca pentru toți, cât și în orice colecție de eseistică. Când este vorba de unul din cel mai însemnați scriitori moderni de limba română a proceda economicos e totuna cu lipsa de veritabilă prețuire. Incontestabil, actuala ediție e un progres față de cea din 1962, – dorința întocmirii unui sumar echilibrat e evidentă -, dar era nevoie pentru acest «progres» să se aștepte 10 ani? La fel de indiscutabil e că actuala ediție devine prețioasă prin lipsa concurenței, dar întrebarea e pe ce texte se poate face aprofundarea scriitorului aflat de altfel și în programa școlară? Îmbucătățirea aduce oricărui autor, încă nefixat definitiv în conștiința publică, lipsa de audiență”. □ *Opere 4 (Mențiuni critice)* de Perpessicius: „Noblețea paginilor lui Perpessicius e garantată tocmai de consecvența într-o credință literară niciodată trădată”. ■ Eugen Simion este prezent cu *Însemnări daneze*. □ Versuri semnază: Petre Got (*Cântare*), Victor Eftimiu (*Hamlet murind*), Ștefan Aug. Doinaș (*Floarea soarelui; Numai prin noi; Nu mă lăsați; Fulgerul; Pasul acela; Navigatori; Rămâi așa; Cine știe; Vârsta; Nașterea vulcanilor*), Henriette Yvonne Stahl (*Sacrala*), Haralambie Țugui (*Cuvinte pentru azi*), Ovidiu Genaru (*pastel de august*), Mihail Crama (*Rugă*), Nicolae Nasta (*Popas*), Ion Rahoveanu (*Lupoaița*). □ În traducerea lui Octavian Simu citim proza *Ținutul zăpezilor*, un fragment din finalul romanului omonim, de Yasunari Kawabata. □ Dim. Rachici traduce din poezia africană: Jose Craveirinha, Mozambic (*Bocet negru*), Jorge Barbosa, Insulele Capul Verde (*Marea*), Cheikh Charles Thioub, Senegal (*Continent la Ecuator*), Cherif Adramé Sek, Senegal (*Pana neagră*), Francis-Claude Zobel, Senegal (*Ploaie torențială; Iarba; Cântec*). □ Din proză citim *Semnul* de Cornel Rusu și *Melodii aduse de vânt* de Constantin Stoiciu. □ Octavian Stoica publică în continuare *O sentimentală istorie scurtă a Bucureștilor*. □ Eugen Teodor vine cu reportajul despre Porțile de Fier, *Strofe dintr-o baladă danubiană*. ■ În traducerea lui Szilagy Iulia apare *Sistemul creației literare* de Nyirö Lajos, prezentat cu următoarea notă: „Despre structuralismul și formalismul rus – cu merite incontestabile în progresul cercetărilor asupra structurii operelor, în elucidarea conceptului de «formă» în artă, dar ale căror poziții sunt amendabile în legătură cu alte aspecte de primă importanță ale creației, cum ar fi, de pildă, raportul dintre artă și realitate, problema conținutului, a mesajului filosofic

și politic etc. – cititorii noștri au putut cunoaște o serie de texte și studii editate și concepute adesea din perspectiva criticii și esteticii literare occidentale. Ca termen util și foarte necesar de confruntare – mult mai apropiat de izvoarele originale și de contextul lor specific – publicăm un fragment dintr-un studiu al unui critic și estetician marxist, Nyirő Lajos, cunoscut istoric și estetician literar maghiar contemporan. Specialist în literatură și estetică literară rusă (cu studii la universitatea din Sverdlovsk și Budapesta), Nyirő Lajos, a publicat un volum de *Teoria literaturii – arta modernă* (Budapesta, 1967), preocupări continuate printr-o importantă culegere de studii (apărută sub îngrijirea sa): *Știința literaturii, studii despre curentele științei literaturii din secolul XX* (Budapesta, 1970), din care extragem acest capitol. Autorul este șeful sectorului de teoria literaturii al Institutului de literatură al Academiei maghiare de științe”.

■ Mihai Dimiu scrie despre *Exigențele dramaturgiei*: „Avem mulți dramaturgi talentați, dar puține piese bune. Ce ne împiedică să le avem: Întâi exigența dramaturgului față de sine. Dramaturgia românească e plină de debuturi promițătoare, care ulterior nu se confirmă. Cunoaștem pensionari perpetui ai primei lor piese. Alți dramaturgi, care nici inițial nu au recoltat victorii, rămân etern în ipostaza de începători. Nu-și perfecționează mijloacele, nu încearcă laborios să urce treptele măiestriei. E paradoxal, dar *mulți dintre scriitorii noștri nu scriu*. [...] Sprijinul acordat de teatre autorilor dramatici se limitează uneori la caligrafice promisiuni înșirate de noul director în declarația programatică făcută presei – și de către la-fel-de-caligraficele promisiuni reluate la fiecare început de stagiu. În atari cazuri, autorii sunt purtați cu vorba până le vine lehamite, până ce își surprind un soi de culpabilitate kafkiană în fața ușilor secretariatelor literare la care tot bat. [...] Colegii de breaslă literară manifestă un surprinzător dezinteres față de dramaturgi. Pentru prozatori și pentru poeți, adesea chiar pentru criticii literari, drama nu numai că nu e socotită – așa cum o aprecia Hegel – «cea mai perfectă totalitate, treapta cea mai înaltă a poeziei și a artei în general» – ci nici măcar egală cu celorlalte genuri. [...] Toate aceste pricini care țin de procedee se cuvin a fi alăturate celei esențiale: exigență labilă – adică nonexigență – pentru încărcătura de idei, pentru calitatea vibrației umane semnificative contemporaneității. Îndemnul la exigență, care ne vine de la nivelul suprem al conștiinței României socialiste prin recente dezbateri ale problemelor politico-ideologice referite la cultură și iartă – va determina, fără îndoială, reevaluări de atitudine și, în consecință, un spor de lucrări majore”.

■ Silvian Iosifescu publică eseu *În jurul unui monolog*, o lucrare despre Goethe și *Doctorul Faustus*. ■ Apare interviul *Tolstoi? Era bunicul nostru!*.. cu Tania și Serghei, nepoții lui Tolstoi, preluat din «Le Figaro», 23 iulie 1971, realizat de Sacha Simon.

● [„*Tribuna*”, nr. 34] La rubrica *recenzii* Adrian Popescu prezintă volumul poetului Teodor Bals, *Nord*, volum ce conține teme clasice și volumul

Punctul de sprijin al poetului Nicolae Turtureanu, apărut la Junimea. □ Ne-goită Irimie face recenzie la antologia poetului Kiss Jenő *Cântecul continentului* ce cuprinde poezii scrise între anii 1933-1969. □ Aurel Sasu anunță apariția primului volum de *Scrieri* de Emanoil Bucuța, sub îngrijirea Luciei Borș Bucuța și Violeta Mihăilă. Mihail Ralea îl numea pe Bucuța un modernist cu accent arhaic. □ La cronică literară Victor Felea prezintă cartea tânărului autor Gabriel Gafița un volum de proză intitulat *Moartea măștilor*. Victor Felea descrie stilul lui Gabriel Gafița evoluând de la tonul sec, de tip kafkian în *Sca-ra principală* la modul narativ din bucăți ca *Eram ploaia*, *Răzbunarea lui Yarmin* sau *Peretele papagalului*. Alteori cele două moduri stilistice se împletesc alternativ în aceeași povestire. Povestirile sale aparțin modernismului, fiind plasate la limita dintre real și fantastic. □ Plecând de la afirmația lui N. Manolescu, că „transcendența argheziană este o transcendență goală” (Tomis VI, 1971, nr. 2, p. 7) Sergiu Pavel Dan scrie un eseu despre *fața insolită a prozei lui Tudor Arghezi*. Preocupat de transcendență, își clădește, asemenea lui Tolstoi propria sa religie, și stăruie asupra șanselor existențiale ale individului și asupra relației cu divinitatea de pe poziția fantasticului, mărturie fiind cele două romane fantastice *Cimitirul Buna Vestire* (1936) și *Ochii Maicii Domnului* (1934).

27 august

- [„**România liberă**”, nr. 8349] Florica Ichim dialoghează cu Ovidiu Bădina despre teatru ca *Factor important pentru educarea multilaterală a tinerețului*. Directorul Centrului de cercetări pentru problemele tinerețului consideră că arta teatrală ar trebui să valorifice „universul omenesc inedit pe care-l oferă socialismul”, semnaland, printre „slăbiciunile de conținut”, necesitatea dezvoltării „chipului constructorului societății noastre”. □ Z. Ornea recenzează *Eseurile* lui Petre Pandrea în articolul *Pagini de eseistică militantă*, volumul conținând „pagini memorabile din publicistica și eseistica noastră progresistă dintre cele două războaie mondiale”.

- [„**Scânteia**”, nr. 8889] Aurel Baranga este de părere că *Poezia nu se recunoaște în versul confuz*: „Poezia obligă la luciditatea omului de știință, înarmat cu intuiția profetului. Orice anticipare a viitorului e un act de strategie, implicând previziune și răspundere. Nicio anticipare a lumii nu s-a făcut în stare de somnambulism. Din fericire însă pentru destinele umanității, poezia a fost întotdeauna o stare de veghe. [...] Poezia minoră, expresie a vidului de gândire, trăiește o penibilă dramă a disproporțiilor: cu cât descrește spre valoarea zero, cu atât sporește într-o gestică abuzivă, obsesiile ei rămânând același: disperarea, sentimentul disoluțiilor apocaliptice, angoasele terifiante. O asemenea poezie, anunțând crepusculul condiției umane, e da două ori vinovată: o dată fiindcă minte, și a doua oară fiindcă simulează arta”. ■ Este transmis un *Salut colegial ziarului „Zori noi”*: „Redacția ziarului «Scânteia» urează cole-

gilor de la «Zori noi», la aniversarea unui sfert de veac de activitate, noi și însemnate succese în îndeplinirea sarcinii de a sluji politica partidului în toate domeniile de activitate. Dorim ziarului «Zori noi» să-și îmbunătățească neîncetat conținutul și forma publicistică, pentru a se afirma în continuare ca promotor al noului, ca exponent al opiniei publice, ca luptător ferm pe frontul activității ideologice și politice a partidului nostru”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6929] Dinu Flămând semnaleză două debuturi (C.R.): volumul de poezie al lui Paul Emanuel, *Existența și cuvintele* – în care recenzentul remarcă „o fericită dispoziție imnică, din care rezultă uneori versuri ce se rețin, dispoziție pe care o dorim fertilizată de o substanțială apropiere de modul de a gândi al contemporaneității” și volumul de proză al lui Octavian Simu, *Balanța cu umbre*, „o culegere de schițe și povestiri, care reunește bucăți adesea foarte diferite în concepție dar, mai supărător, extrem de oscilante ca valoare”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 35] În *Clasicismul creator*, Paul Georgescu se referă la studiul lui S. Damian dedicat lui G. Călinescu, *romancier*: „S. Damian rămâne credincios metodei marxiste, materialismului istoric și perspectivei socialiste. [...] Cu un sânge remarcabil, Damian reconstituie galeria tipologiei călinesciene, în categoriile și încrengăturile ei. Astfel, clanul apare ca autoritate inhibitivă, represivă și automată. Forța lui e sentimentul posesiunii, de la mania achizitivă muzeală din casa cu molii [...] la avariția senilă și la foamea agresivă de bunuri, cinică și crudă, ofensivă, răzbunătoare”. ■ Nicolae Manolescu descrie imaginea lui Zaharia Stancu, *poetul*: „Profit de anunțarea unui nou volum de versuri al lui Zaharia Stancu, *Cântecul lebedei* și, evident, de apariția frumoasei ediții de *Scrieri* (Minerva, 1971), pe care o inaugurează două volume tot de poezie.. [...] De la *Poeme simple* la *Cântecul lebedei* (opt cărți în patruzeci și cinci de ani), mijloacele și temele acestei poezii par a se fi schimbat puțin. Doar o analiză atentă poate da la iveală o evoluție. Din această cauză poezia pare mai «puțină» spre deosebire de proză, care e mai variată”. ■ Laurențiu Ulici recenzează două cărți. □ Ion Minulescu: „...*Banchetul meu*, antologie realizată de Emil Manu din poemele netipărite până acum în volum al lui Ion Minulescu. Lăsând de o parte traduceri (prezente și ele în această culegere) și un număr foarte restrâns de poezii minulesciene, cititorul nu va găsi în cuprinsul cărții decât verificări epigonice mai totdeauna corecte dar și de o cuminenție a respirației lirice ce lasă să se vadă, cu limpezime, absența inspirației sau, dacă vreți, ceea ce e totuna, prezența unei inspirații nefericite”. □ Poeme de Gheorghe Istrate: „La nivelul expresiei, *Poemele* suferă uneori de crispări și de o prea abundentă folosire (adeseori forțată) a limbajului agrest; defectele acestea vin din dorința poetului de a se exprima autentic [...] Sub aspectul însă al gândirii și sensibilității poetice (și mărturisesc că asta mă interesează mai mult decât deficiențele de limbaj, oricând reductibile), recentul volum al lui Gheorghe Istrate mi se pare mai unitar și mai decis în ordine lirică

decât prima lui carte”. ■ Pornind de la *Critica limbajului*, Sorin Stati afirmă: „Și poate – mai ales dacă suntem lingviști – trebuie încă să medităm asupra proprietății termenului invenție, când discutăm despre poezie. E mult de când am învățat că invenția e cu totul altceva decât descoperire. Dar invenția poetică în materie de limbaj nu este oare.. descoperirea și explicitarea unor calități expresive ale limbii tuturor?”. ■ Alexandru Ivăsiuc analizează *Realitatea noastră socială și umanismul socialist*: „Trebuie să înțelegem umanismul socialist tocmai ca fiind constituit dintr-o unitate dialectică între integrare și diversificare, accentuând că dezvoltarea personalității concrete, a fiecărui om, în raport cu calitățile, năzuințele și necesitățile fiecăruia”. ■ Virgil Nemoianu semnalează *Centenarul unui realist*: „Între acești viguroși realiști, Theodore Herman Albert Dreiser, născut la 27 august 1871 în inima Americii [...] Cariera lui nu diferă de cea a altor colegi de generație: provenit din clasa muncitoare, este muncitor el însuși în copilărie, pentru a deveni apoi reporter și redactor la diverse ziare și reviste și a debuta cu unul din cele mai bune romane ale sale *Sister Carrie* (*Sora Carrie*, 1900)”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 38] Sunt publicate recenziile lui Marian Popa – despre romanul *Cazul doctor Udrea* de Ben Corlaciuc, Cornel Ungureanu – urmărind *Scrisorile din imediata apropiere* de Mihnea Gheorghiu („jurnal și eseu.. o carte de mentor”), Hristu Căndroveanu – *Cântând dintr-un arbore*, ce comentează volumul liric al lui Radu Cârnelci. ■ Din paginile de cultură, rămâne valabilă, după Tezele din iulie 1971, doar rubrica *ABC – Literatura* – celelalte secțiuni transformându-se în paginile „fixe” *Scena* (teatru), *E(cran)* – film, *Muzica – Opinii* (unde schimbările sunt vizibile până și în clasamentul muzical, numele străine din SUA și Marea Britanie fiind înlocuite treptat cu cele autohtone sau din țări vecine și prietene), *Puzzle* ș.a.m.d.

28 august

● [„**Scânteia**”, nr. 8890] Huszár Sándor evocă armonia *Între poporul român și naționalitățile conlocuitoare Unitate Socialistă*: „Pentru noi, fiii naționalităților conlocuitoare, este înălțător să știm că activând pentru evoluția noastră spirituală, ne putem sprijini înatodeauna pe ideologia și politica partidului nostru, pe hotărâri de partid. Insist asupra acestor lucruri, deoarece n-aș fi demn de spiritul revoluționar al partidului nostru dacă aș afirma că în acest domeniu nu mai trebuie făcut nimic și că totul e perfect. Numai atunci nu-ți găsești o nouă țință, o nouă sarcină, când renunți la dezideratul veșnic omenesc al perfecționării neîncetate a propriei tale persoane și a societății”.

● [„**Cronica**”, nr. 35] Numărul se deschide cu editorialul redacțional intitulat *Gândire de esență și adeziune totală*, în care este elogiată cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la adunarea consacrată împlinirii a 150 de ani de la mișcarea revoluționară condusă de Tudor Vladimirescu. □ De asemenea, pe prima pagină se publică poezia *România dulce...* de George Lesnea. □ Versuri

semnează George Chirilă, Aurel Butnaru, Ovid Caledoniu și Nicolae Stanciu. □ Zaharia Sângeorzan scrie despre primele două volume (Demostene Botez, *Scrieri – I, II*) cu care se deschide seria de ediții de autor inițiată de Minerva. Lăudând ideea ce răspunde „necesității valorificării integrale a literaturii unor scriitori de mare suprafață în istoria literară națională”, recenzentul parcurge etapele liricii lui D. Botez, de la sentimentalism la angajare totală, remarcând și inovația abordării editoriale, în sensul înlocuirii studiului introductiv sau prefetei semnate îndeobște de critici sau istorici literari cu prezentarea și analiza operei făcută de însuși autorul, textul căpătând astfel o aură confesivă. ■ Articolul lui Al. Călinescu, intitulat *Sinceritate și adevăr în proză*, reprezintă de fapt o prezentare comentată a unui studiu semnat de Dinu Pillat (*Dilemele de creație ale romanului în conștiința noastră estetică dintre cele două războaie*), în care cercetătorul trece în revistă punctele de vedere ale prozatorilor din epocă asupra romanului, adesea foarte actuale. Analiza este urmată de evoluția tezelor interbelice în următoarele două decenii: „eliberat de obsesia «metodei unice», romanul tinde către regăsirea aceluși «realism fundamental» de care vorbea odinioară G. Călinescu. Un realism care începe să nu mai fie înțeles îngust, ca o metodă (nu metoda conferă originalitate unui roman, spune tot G. Călinescu, pentru simplul motiv că metoda nu ajută cu nimic pe cei care nu văd realitatea), ci ca o «atitudine generală, o mentalitate creatoare» (formula aparține criticului C. Stănescu) sau ca o «morală a expresiei literare» (după opinia romancierului Petru Popescu). După cum se vede, odată acceptată ideea diversității modalităților artistice, pe primul plan trece ideea poziției și atitudinii romancierului, a eficacității «angajării» sale”. Concluzia articolului este că o literatură deopotrivă angajată și angajantă presupune „curaj și luciditate activă, consecvență în abordarea unor teme majore, atitudine constructivă și eficace”. □ Traian Liviu Birăescu pune „cariera” operei literare în legătură cu: sociologia literaturii, estetica, critica și istoria literară, cariera scriitorului însuși, difuzarea cărții și politica culturală a unei societăți. □ George Sidorovici semnează două reportaje literare intitulate *Pe urmele Vitoriei Lipan și Doi cronicari* (amatori din zona Broștenilor de pe Bistrița). □ Sub semnătura lui Aurel Leon și titlul *Eroul de lângă noi*, revista publică un capitol din monografia Ștefan Ciobotărașu, aflată în pregătire la Junimea. □ N. Barbu încearcă să sondeze gustul publicului tânăr, propunând teatrelor măsuri care să îi atragă pe aceștia, cea mai importantă vizând un repertoriu adecvat vârstei. □ Tot la teatru se referă și o notă a rubricii *Curier*, contestând tocmai lipsa „considerațiilor” dintr-un articol apărut în „Ateneu”, privitor la stagiunea teatrală recent încheiată, o simplă trecere în revistă a câtorva realizări. ■ O altă notă a aceleiași rubrici citează „anomaliile” pe care le sesizează în dramaturgia românească Șerban Cioculescu (în „Tomis”, nr. 7/1971). Între acestea, faptul că genul dramatic nu a fost la înălțimea poeziei și romanului în perioada interbelică sau lipsa unui succesor al lui Caragiale după trecerea a 60 de ani de la moartea

acestui. □ Cititorul Nicolae Pascu trimite redacției un scurt text despre geneza poemului prietenului său George Mărgărit, *Colocviile pădurii*, publicat în nr. 30. □ Prima notă a rubricii *Moment* semnaleză o serie de evenimente culturale proiectate de studioul de radio Iași și Asociația scriitorilor ieșeni în următoarele luni. Debutul a fost dat de seara de poezie, proză și muzică patriotică organizată la Pașcani pe 21 august, unde au citit versuri Haralambie Țugui, Corneliu Sturzu, Florin Mihai Petrescu, Ion Puha, Silviu Rusu și Aurel Butnaru. Dumitru Ignea a citit un fragment din romanul *Condamnat la moarte*, „iar luptătorul comunist din ilegalitate Dumitru Leonte, chiar eroul acestei cărți, a povestit un episod dramatic din anii ilegalității”. Evocarea lui Mihail Sadoveanu, „fiul de seamă al Pașcanilor și mândrie a literaturii noastre” a fost făcută de Aurel Leon, urmat de un moment poetic dedicat autorului *Fraților Jderi*, actori ieșeni recitând versuri semnate de Nicolae Labiș. □ O altă notă a rubricii menționate acuză „parțialitatea notițelor” de la *Ochiul magic* al „României literare”. Atrăgând nu o dată atenția asupra acestei stări de fapt, N. Irimescu revine cu exemplul cel mai recent (nr. 33/1971), în care criticul T. Tihan este muștrat pentru comentarea prea favorabilă (în „Steaua” nr. 6/1971) a volumului *Sine ira...* de N. Barbu, redactor al „Cronicii”. Obiectul discordiei ar fi o „apropiere bizară între romanul *Paranteze* de Teofil Bușecan și... fenomenologia lui Husserl”. □ Din lirica poloneză contemporană (între poeții selectați regăsindu-se și Stanyslaw Jerzy Lec) traduce Nicolae Mareș. □ Literatura universală este abordată și prin articolul lui S. Z. [Zaharia Sângerzan] despre *Rimele lui Petrarca* (în traducerea Etei Boeriu, cu un studiu de Al. Balaci) sau cel al lui Grigore Vereș (despre *Un scriitor popular: Walter Scott*). □ O critică a societății capitaliste care dezumanizează face George Cuibuș pe ultima pagină, scriind un reportaj despre „oamenii-bidon”, adică *Intelectualii șomeri din Montmartre*.

• [„Flacăra”, nr. 35] La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o prezentare a romanului *Desculț* de Zaharia Stancu, cu ocazia publicării acestuia la New York, la editura Twayne Publishers Inc. Se anunță că aceasta este cea de-a 30 apariție a romanului într-o limbă străină, făcându-se și o statistică a acestor apariții. □ Notiță despre apariția volumului de *Scrieri alese* de G. Topîrceanu (Minerva), ediția îngrijită de Al. Săndulescu. □ Se face o trecere în revistă a ultimelor volume apărute la Univers: romanul *Pribegii* de Alexei Ceapighin (traducere de Al. Ștefănescu Medeleni), *Adolescentul* de F.M. Dos-toievski (traducere de Emma Beniuc) ș.a. □ Notă despre conținutul ultimului număr al revistei „Secolul 20” în care sunt prezenți Bertolt Brecht, Cesare Pavese, Ernest Hemingway, K. Simonov, Anna Ahmatova ș.a. □ Note despre punerea în scenă a pieselor *Jocul de-a vacanța* de Mihai Sebastian și *Ziariștii* de Al. Mirodan (Teatrul Bulandra), *Mitică Popescu* de Camil Petrescu (Teatrul „Ion Vasilescu”). □ *Memento, Televiziune*: În rubrica de *Teatru* se anunță piesa *Comuniștii* de Ion Marina, în cea de *Literatură* o emisiune „despre literatura

română între anii 1900 și 1916 și imperativele actuale în cercetarea istoriei literare” la care participă Ion Dodu Bălan, Valeriu Râpeanu și Constantin Ciopraga.

● [„**Luceafărul**”, nr. 35] Număr dedicat apariției volumului de publicistică al lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere* (C.R.,1971). Nouă scriitori au răspuns invitației redacției de a discuta această importantă noutate editorială. Într-un text care se vrea a fi o introducere la acest dosar, semnat *Luceafărul*, sunt prezentate motivele pentru care un volum de publicistică a unui scriitor este de mare interes și nu este cu nimic mai prejos decât creația literară propriu-zisă a acestuia. □ În *Literatură și confesiune*, Ilie Constantin susține că „*Imposibila întoarcere* este [...] o carte literară, nu una de publicistică obișnuită”. Mai mult de atât, acest nou volum îi apare lui Ilie Constantin ca semănând, în plan stilistic cu *Moromeții*, mai ales prin „oralitatea savantă a scriiturii”. La nivelul conținutului, însă, „*Imposibila întoarcere* este o carte neobișnuită și angajată pentru noi toți, ea adună [...] gândurile despre societate și artă ale unuia dintre scriitorii-simbol, a căror valoare și audiență extraordinară dau o altă greutate fiecărei pagini, fiecărei fraze”. □ Marin Sorescu se întreabă dacă volumul lui Preda este *Un jurnal intim*? Plecând de la ideea că „Marin Preda, odată ieșit din roman și povestire, propunându-și să scrie niște însemnări, se așează pe marginea șanțului și se frământă”, semnatarul articolului realizează că are, într-adevăr, în fața sa „cele mai autentice frământări de scriitor, spuse pe șleau”. Dar, în opinia lui Sorescu, *Imposibila întoarcere* „nu este o carte de eseuri”, ci „un laborator unde, spre deosebire de unii confrăți, nu întâlnim toate opiniile, ci una singură, a lui Marin Preda, care de fapt ne și interesează”. □ Ștefan Bănuțescu, în cele câteva rânduri dedicate volumului, în *O carte, un mesaj scriitoricesc și înțelesurile unei profesii*, afirmă că „pecete de viață și destin, onestitatea cărții cheamă la iubire pentru numele de scriitor și pentru rosturile sale ferme de omenie și căutare a adevărului”. □ Fănuș Neagu scrie și mai puțin, dar o face foarte eficient. Astfel, în *Sarea de taină și lumina din mări*, el afirmă că „aplecăt grav asupra lumii, Marin Preda culege în oglinzi nemuritoare sarea de taină și lumina căzută din mări în pământul românesc”. Adaugă că, „despre Marin Preda – exemplară conștiință artistică – sunt dator să spun că el rămâne în inima mea o mândrie a literaturii din acest secol”. □ În *Revanșa scriitorului asupra personajelor sale*, Adrian Păunescu, cu natura sa de poet, observă că „*Imposibila întoarcere* este o dovadă de lirism sechestrat”, adică că „Marin Preda spune pentru prima oară: eu. Un eu lung și dureros ca o epilepsie a tuturor pronumelor”. În cele din urmă, Păunescu recunoaște că „prin puterea de a problematiza acolo unde alții văd fapt închis, prin puterea de a fi nedrept și prin stăpânirea cuvântului rădăcinos, prin altitudinea intelectuală pe care *Imposibila întoarcere* a descoperit-o pentru întregul său destin literar, prin curajul social și flacăra de dincolo de cuvânt, Marin Preda este astăzi unul dintre marii noștri scriitori”. □ Al. Piru, în *Certitudinea că*

nimeni n-ar mai putea să-ți ia condeiul din mână, notează că „în *Imposibila întoarcere* [...], Marin Preda atrage subțire atenția asupra unor metehne ale vieții literare curente, destăinuind, uneori dramatic, ce înseamnă a fi scriitor profesionist, dedicat adevăratei arte, ce înseamnă a lupta pentru a dobândi certitudinea că nimeni n-ar mai putea să-ți ia condeiul din mână”. □ Constantin Țoiu recunoaște, în *Poiana sofiștilor păguboși*, că vede această carte „ca pe o luare de cuvânt, ea însăși, în poiana acelor bieți sofiști terre-a-terre, fără succes, fără practica obtuz și nespirtual spre chiverniseală, Marin Preda însuși socotindu-se un astfel de «păgubos», față de o temă literară practic neatinsă și care îl obsedează”. □ Sânziana Pop scrie despre *Obsesia realității în Imposibila întoarcere*: „Programul afișat este limpede și statornic, este valabil și de actualitate, adevziunile se produc imediat. Obârșia principiilor etice în care crede, pe care le apără și le impune prozatorul este o conștiință căreia dacă-i spunem socială numim numai jumătate din adevăr”. □ În cele din urmă, Meliusz Jozsef încheie seria de aceste articole cu *Drumul spre adevăr: demistificarea și demitizarea*, în care afirmă că *Imposibila întoarcere* nu e doar o culegere de publicistică, ci „o concepție, o mărturie, o carte a speranței, a noastră a tuturor celor care sunt uniți de faptul că nu mizează pe mituri, ci se reazimă de etica intelectului, refuzând violența antispirituală, și având încredere în inteligența și pricepera artistului cinstit”. ■ Nicolae Ciobanu recenzează *Jurnalul ieșean* (C.R., 1971) al lui George Ivașcu: „Așadar, dincolo de indiscutabilul stil profesionist pe care îl degajă, recentul volum al lui George Ivașcu are semnificația unei captivante retrospective ce își asigură interesul la lectură grație fericitei fuziuni dintre desfășurarea tulburătoare a evenimentului politic la zi – dar devenit pe loc materia primordială a istoriei – și procesul de clarificare și delimitare a conștiinței de sine prin care trece autorul însuși”. ■ Despre scriitor ca *Martor al timpului* scrie Nicolae Balotă: „Conștiința prezentului, atitudinea sumată, pasiunea angajării sunt câteva din elementele necesare care participă la procesul publicistic al mărturiei. Rostindu-și cuvântul într-o împrejurare istorică, scriitorul coincide pe deplin cu menirea sa”. ■ Teodor Mazilu discută *Despre superficialitate*: „O trăire doar la nivelul senzațiilor naște, implacabil, superficialitatea. Iar superficialitatea nu este numai imperiul adulterului ci și imperiul morții și al violenței”. ■ Gheorghe Tomozei îngrijește un grupaj de texte inedite ale lui Nicolae Labiș, care vor apărea într-un volum dedicat poetului la C.R. ■ Este prezent și Marin Sorescu cu o meditație despre *Medeea* lui Euripide, în *Tragedii pe saturate*. □ Zaharia Stancu publică un poem. □ Adrian Păunescu ține din nou cronică sportivă, și, pe lângă aceasta, realizează și un interviu cu regizorul Liviu Ciulei.

29 august

• [„**România liberă**”, nr. 8351] Aurel Baranga scrie despre „șperț”, „șpagă”, „atenție”, plăgi ale societății, în articolul *Nedreapta dare*.

• [„Scânteia”, nr. 8891] În „*Turnul de fildeș*” sterilizează poezia Ion Bănuță arată: „Poezia este chemată să participe de pe pozițiile gândirii materialist-dialectice la exprimarea unei atitudini artistice și morale superioare, să descopere pretutindeni imaginea complexă a omului contemporan confruntat nu numai cu realitățile interioare, ci și cu cele ale unei lumi în continuă transformare. Poezia este în fond o armă de luptă pentru edificarea unei societăți mai bune. Luciditatea poeziei actuale se afirmă prin superioritatea gândirii, care presupune o cunoaștere substanțială a realităților și solicitărilor lumii noastre. [...] Îndemnurile adresate nouă, creatorilor, în atâtea rânduri de către partid, de către secretarul său general, decurg din înseși imperativele timpului, din rațiunile superioare ale creației. Istoria ne cere să scriem limpede ca să fim înțeleși și azi și mâine. Așa trebuie”.

30 august

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6930] Pentru Petru Popescu, *Scrisul nostru trebuie să fie solidar cu viața comunității socialiste*, întrucât „Vocația aceasta a socialului nu s-a contrazis niciodată cu vocația esteticului, și artistul adevărat a fost întotdeauna un ireproșabil cetățean. [...] Libertatea formelor artei e nebănuită, și fiecare artist nou apărut aduce o perspectivă la care nimeni nu se aștepta, a sa proprie, sub care putem, mai evident ori mai subtil, să recunoaștem matca. Matca e mereu patria, iar artistul în originala și spectaculoasa lui evoluție rămâne mereu un patriot ce se sculpează pe sine în afară, în relieful național, al patriei noastre socialiste”.

31 august

• [„România liberă”, nr. 8352] Radu Popescu semnează articolul *Exemplul unei conștiințe angajate*, prezentând secvențe din existența lui Alexandru Sahia, „om de condei” cu o operă „modestă ca dimensiuni”, a cărui moarte, pe o „căldură toridă”, amintește de „lupta comunistă din perioada ilegalității”.

[AUGUST]

• [„Amfiteatru”, nr. 8] Din editorialul, semnat generic „Amfiteatru”, reținem câteva idei directoare de poziție și atitudine: „Constituie o realitate greu de ignorat, pentru cine vrea să înțeleagă la adevăratele sale dimensiuni dinamica fenomenului cultural de la noi, din ultimii ani, numeroasele prezente studențești care se fac tot mai mult simțite astăzi, atât în literatură, cât și în artele plastice, atât în teatru cât și în activitatea artistică de masă. Critica de specialitate se vede, astfel, prin forța împrejurărilor, obligată să le consemneze, să se refere, într-un fel sau altul, la fiecare dintre ele” (articolul *Cuvântul așteptat cu interes*). □ Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu semnează o relatare istorică amănunțită a evenimentului de la 23 August 1944, relatare din punctul de vedere al contribuției P.C.R. la cursul evenimentelor, notând în

încheiere: „Actul de la 23 August 1944 a marcat începutul unei etape fundamentale în istoria poporului roman, etapa construcției societății socialiste” (articolul *August 1944*). □ Luând în răspăr sensurile comune ale relațiilor de afecțiune dintre oameni, Ana Blandiana tratează șocant subiectul: „Cu oamenii pe care îi iubesc, cu oamenii foarte apropiați mie sau de care mă leagă o nedezmințită admirație, nu numai că nu simt nevoia să fiu amabilă, dar simt că amabilitatea ar interveni între noi ca o insultă, ca un scurt circuit. Fac complimente și înfloresc formule de politețe primului venit [...], dar nu-mi menajez prietenii, nu diluez cu roz niciuna dintre adevăratele culori dintre noi. Gradul de prietenie sau de iubire îl verific tocmai prin duritatea relațiilor, prin forța adevărului nedisimulat”. (eseul *Despre dragoste*). □ Ștefan Iureș și Coman Șova fac oficiul de critici de serviciu, răspunzând fiecare secțiunii care i-a fost încredințată; astfel, Ștefan Iureș da răspunsuri poeziilor aspiranți, iar Coman Șova – prozatorilor. □ Digresiunea eseistică a lui Marian Popa cuprinde trei lucruri: obsesia constantă a „prozatorului de azi” legată de moarte, tema perfecționării în nimic (o altfel de moarte), a existenței lipsite de scop („o existență în inexistență”) și evaziunea în fantezie și onirism, ajungând la concluzia următoare: „Nu există în fapt decât o singură cale pentru realizarea deplină a literaturii noastre sub toate aspectele: aceea a apropierei nemijlocite de realitățile socialismului, susceptibile oricând de o interpretare estetică superioară, aceea a înțelegerii sensurilor adânci ale istoriei noastre contemporane și a tuturor implicațiilor de factură subiectivă și obiectivă ce au concurat la nașterea actualei culturi materiale și spirituale românești” (articolul *Aberație și normalitate*). □ Bazându-și poziția pe trei cărți occidentale, și anume *La société de consommation* a lui Jean Baudrillard, *L'Erotisme* a lui Georges Bataille și *Eros and Civilization* a lui Herbert Marcuse, Gheorghe Achiței condamnă vehement invazia masivă de erotism, „specifică societății burgheze postindustriale”, invazie ce frizează, zice el „pornografia deșănțată, practică prin intermediul filmului și al revistelor ilustrate” (articolul *Erotismul – expresie evidentă a decadenței culturii burgheze contemporane*). □ Natalia Seleşteanu traduce masiv din *La société de consommation* a lui Jean Baudrillard, un corpus de texte sub titlul *Corpul uman, obiect de consum în societatea capitalistă contemporană*.

• [„Argeș”, nr. 8] Cuprinde un interviu realizat de Ilie Purcaru cu Adrian Păunescu, despre *Literatură și politică*, poetul spunând despre sine: „Singurul meu mic orgoliu ar fi să fiu cel mai mare poet al românilor și cel mai confirmat dintre poeți”. □ Articol de Gh. Tomozei: *Otilia Nicolescu și culoarea alb* □ *Jurnalul revistelor*: I. Negoïtescu semnaleză prezența poeziilor scriitoarei Ileana Mălăncioiu în „România literară”, nr. 26. Tot I. Negoïtescu observă că Petru Poantă este din ce în ce mai prezent în paginile revistelor „Tribuna” și „Steaua”. □ Secțiunea *Subiecte* cuprinde informații despre cea de-a doua ședință a cenaclului M.R.P și aprecierea unei proze intitulate *Patru*

(de Grigore Ilisei) de către Dan Rotaru. ■ *Cronica literară* aparține lui Valeriu Cristea și se referă la *Viața de excepții* (Albatros, 1971) de Adrian Păunescu: „poet teluric, poet, pentru a vorbi într-un limbaj arghezian, al smîrcului, forța de expresie a lui Adrian Păunescu se înzecește în chip anteic în contact cu realitățile joase ale materiei”. ■ În secțiunea *Caligrame*, Dana Dumitriu comentează *Cartea de proză* avându-i în centrul atenției pe Titus Popovici cu *Moartea lui Ipu*, Radu Cosașu cu *Un august pe un bloc de gheață* și Alexandru Văduva, *La indicativul prezent*. □ La *Cartea de poezie*, Florin Manolescu recenzează volumele Nicolae Labiș, *Vârsta de bronz* și Dinu Flămând, *Apeiron* □ În *Biblioteca Argeș* este prezent Mihai Ursachi, *Cetatea scufundată* (poeme: *Pasăre albă în auroră*, *Venirea celor doi întemeietori*) ■ În cadrul ancheței *Clasici și moderni* răspund: Nicolae Manolescu, Edgar Papu, Sorin Titel, Demostene Botez, Radu Petrescu. □ Nicolae Manolescu: *Clasicul – un modern*: „Cred, împreună cu George Călinescu și cu alții, că este clasică acea literatură care-și propune să cunoască omul universal. Nu există clasicism decât unde este vorba de esență și esența, în artă, e sufletul omenesc. Anecdoticul, pitorescul, unghiul reportericesc asupra vieții, sentimentalismul (adică falsul lirism), descripția și informația care fac abstracție de moral – iată tot atâtea trăsături necalsice. O literatură clasică trebuie să fie o literatură fundamnetal morală (socialul se implică în moral), în stare să subordoneze accidentalul și efemerul unei posibile definiții majore a omului. De aici decurg câteva consecințe evidente. Opera clasică nu se perimă cu schimbarea timpului și a mentalității. Tehnica exterioară și informația superficială-istorică se învechesc; observația înaltă a sufletului, niciodată. Viabilitatea nu înseamnă însă fixitate: spre a fi viabilă nu ajunge ca o operă să fie perfectă, ea trebuie să se poată îmbogăți, să se poată adapta neconținut”. □ Edgar Papu: *Năzuință și afirmare*: „Una din calitățile cele mai cuprinzătoare ale literaturii noastre clasice este aceea de-a fi satisfăcut totdeauna o cerință imediată a momentului, dar numai întrucât acest moment relevă aspectul vremelnic, istoric, al unei permanențe românești. Ultimul adaos explicativ devine, de cele mai multe ori, superflu. Exigențele unui moment reprezentativ participă, în mod firesc la sfera mai largă a exigențelor noastre de totdeauna”. □ Sorin Titel: *Marea exigență*: „Lecția pe care ne-o dă Literatura marilor noștri clasici constă prin urmare tocmai în refuzul ei de a fi monocordă, în marea ei diversitate, în multitudinea de direcții care se întrepătrund. Nu cred că e vreo tendință pe care literatura lor să nu o fi ilustrat fericit, de la proza-eseu de înaltă ținută intelectuală – să ne gândim la *Fals tratat de vânătoare* al lui Odobescu – până la proză fantastică. Și, ca să exemplificăm, nu trebuie neapărat să recurgem la un romantic ca Eminescu, ci, așa cum am spus, la un mare realist, la Creangă, cel care «plantează» ochii în capul oamenilor după necesități – soacra are trei, Păsări-lăți-lungilă, unul, dar ce ochi. Ajungem repede la realismul lucid, al lui Caragiale, sau la Sadovenau care a știut să îmbine atât de fericit monumentalitatea cu lirismul, epicul cu

poezia șoptită. O trăsătură comună la toți acești scriitori, încă o lecție pe care ei ne-o dau, poate cea mai importantă dintre toate, pentru cei de azi, singura care poate fi considerată drept o «trăsătură generală», fără să ne fie teamă că greșim: marea lor «exigență» artistică, respectul moștenit de la predecesorii lor pentru cuvânt, refuzul oricărui diletantism artistic, nicio bâlbâială, în ciuda faptului că prin ei literatura română abia se naște». □ Dana Dumitriu: „Ceea ce trebuie făcut, în primul rând este reactualizarea clasicilor, depășirea concepție înguste, didactice, și evidențierea prospețimii conservate a acestei literaturi care, prin trăsăturile ei esențiale, capătă atributele eternității. Fiecare generație descoperă în tradiția noastră literară alte virtuți estetice, asimilabile din această înnoită perspectivă”. □ Demostene Botez: *Seriozitate și armonie*: „Clasicii prin scrisul lor și trăsăturile distinctive au fost atunci niște admirabili educatori ai poporului. Azi ar fi fost pentru contiuitatea operei lor, în primele rânduri. Asta e lecția lor. E limpede și nu-i greu de înțeles”. □ Radu Petrescu: *Consul romanus*: „Literatura noastră, așa cum s-a știut la noi totdeauna, face parte organică din familia literaturilor romanice, bine individualizată în acest context. Scriitorul de astăzi (ca cel dintotdeauna) nu năzuiește a fi un epigon și nici a se aliena. El face un mare efort de atenție în dublu sens, larg deschis către prezent și viitor și este convins, în aceste condiții că mesajul său va fi înțeles”. ■ George Muntean (*Permanența lui Alecsandri - Scriitor și cetățean*) scrie despre capacitatea lui Alecsandri de a trăi în mijlocul evenimentelor, căci el a relatat situațiile contemporane „îmbinând caracterul documentar cu valorile durabile” și de a crea „poezie de ocazie”; □ În *Invitație la călătorie* Adriana Rujan meditează la creația poetului Vasile Alecsandri: „Paradoxal în destinul operei lui Vasile Alecsandri este că, dacă în domeniile unde a așezat, cum puțin alții, câte o piatră de fondator – poezie, dramă, comedie – natura grandorii i se judecă maioreșcian, în context cultural și istoric, tocmai în sectorul prozei, și mai ales cel de bogată concurență, al memoriilor de călătorie”. □ Este inserat studiul *450 de ani de la Scrisoarea lui Neacșu din Cîmpulung* – de Vasile Netea □ Sunt publicate poeme de Radu Cârnecki, Corneliu Ostahie-Cosmin, Ion Mona, Mihai Stănescu, Vasile Zamfir □ O „casetă” intitulată *Dicționarul scriitorilor contemporani*, conține scurte informații critice și bibliografice despre Emil Botta, Ana Blandiana, Virgil Teodorescu, Ștefan Bănuțescu. □ Sub titlul *Incidențe – Radu Boureanu și teatrul*, Cezar Baltag se întreține cu mai vârstnicul său coleg. Dialogul are ca subiect teatrul poetic, în versuri, cu trimitere la o piesă reprezentativă a lui Radu Boureanu, *Satul fără dragoste* ■ La *Cronica limbii*, sub titlul *Glose eminesciene*, Luiza Petre prezintă studiul lui Gh. Bulgăr intitulat *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare*; „În epoca sa, Eminescu a știut cel mai bine și a reușit să stimuleze energiile latente, incantatorii ale limbajului românesc și de aceea, caracterizarea lui Ibrăileanu rămîne și azi, după atîția ani, surprinzător de exactă și definitorie: «Eminescu nu este numai un poet de geniu. Este ceva mai mult.

El este cel dintâi care a dat un stil sufletului românesc»'. □ Poezii de Gh. Tomozei: *Tăceri, Spărtură, La vedere, Amintirea robiei*.

● [„Astra”, nr. 8] *Seminarul* din acest număr stă sub semnul *Angajării artei și literaturii* și reunește intervenții ale unor scriitori precum Maria Banuș, Voicu Bugariu, Victor Ernest Mașek și Ștefan Stătescu. Intitulându-și expunerea *Poezia, expresie a angajării complexe a poetului*, Maria Banuș crede că funcția acesteia constă în „cuprinderea întregii condiții umane” – reprezentate de „raporturile poetului cu universul, cu natura, cu societatea”. Tocmai de aceea, „o poezie strict estetizantă se automutilează, se sterilizează de toate sevele”. Asumându-și explicit ideologia partidului unic, Maria Banuș afirmă: „n-am crezut niciodată într-o autonomie a esteticului”. □ Pentru Victor Ernest Mașek, artistul și creația sa se află, *Între intenție și realizare*, în „primul moment al procesului angajării artistului” în sensul asumării deschise a singurei opțiuni filosofice și sociale admise de doctrina P.C.R. și a „aspectului etic – obligatoriu – al comportamentului social al autorului”. Există, din această perspectivă, două condiții obligatorii pentru „realizarea angajării estetice”: „transpunerea ideilor, meditațiilor, opțiunilor ideologice și filosofice în conținuturi specifice artistice” și în „stări de spirit corespunzătoare”; „angajarea estetică a operei” înțeală prin aceea că opera trece din stadiul de „artă pentru sine”, adică de „posibilitate”, în cel de „artă pentru ceilalți”, adică de „realitate”, ceea ce reprezintă și „confirmarea ei ca valoare”. Din punct de vedere social, crede Mașek, „numai ultimul caz poate fi omologat”. □ Voicu Bugariu semnează, la rândul său, articolul *O înaltă conștiință politică în scrisul nostru*, în care cere ruperea radicală a literaturii române de statutul de „parafrază a literaturii occidentale” reprezentate de literatura absurdului și de Noul Roman Francez, căci nu se poate promova literatura, prin articole și anchete literare, fără o legătură constantă cu problemele societății. □ Dan Tărchilă semnează *Angajarea scriitorului* și pledează pentru ideea că „a scrie înseamnă a crea frumuseți, a te înregimenta în imensa coloană a fraților tăi de cuget și a porni cu ei pe marele șantier al patriei, socialismul”. □ Ștefan Stătescu se întreabă, retoric, *Unde ne sunt cântăreții?*, pentru a constata existența unui „divorț între scriitori și public” datorat faptului că cei dintâi sunt „fascinați de o modă bizară, importată de pe alte meridiane, în evident contrast cu realitatea zilelor și oamenilor acestor locuri, ruptă de viața oamenilor de aici și de astăzi, străină de munca și de aspirațiile lor”, „vehiculând niște idei care nu pot avea audiență în societatea noastră”. Printre exemplele negative pe care le dă Ștefan Stătescu se numără Ioan Alexandru, cu volumul *Infernul discutabil*, și George Alboiu, cu volumul *Edenul de piatră*. ■ Rubrica *Dicționarului de literatură și artă modernă* – selecție din volumul *Dicționarului de estetică generală* aflat în curs de apariție E.P.M. – propune, în acest număr, definiția termenului *Dramatic*, (*genul*), realizată de Silviu Iosifescu. ■ „Astra” literară conține, la rubrica *Poezia lunii*, realizată de Virgil Teodorescu, poezia Martei Bărbulescu, *Lumea și-a recăpă-*

tat culorile, apărută, inițial, în „Cronica”, nr. 30/24 iulie 1971, p. 8. ■ Florin Colonaș îl interviuează pe dramaturgul Alexandru Mirodan, iar prima întrebare la care Mirodan este invitat să răspundă este legată de responsabilitatea dramaturgului contemporan. Dramaturgul enumeră, ca potențiale surse de autclarificare cu privire la întrebarea în chestiune, piesele de teatru scrise de cei pe care îi consideră maeștrii săi spirituali – Malraux, Camil Petrescu, Hemingway, Geo Bogza, Miron Radu Paraschivescu. Cu privire la relația dintre autor și regizor, Mirodan crede că „asistăm la o echivalare a spectacolului teatral cu structura spectacolului cinematografic”, lucru deloc benefic, întrucât teatrul presupune „cuvinte în mișcare”, iar cinematograful, „imagini în mișcare”. Mai mult, nu este de acceptat „înfeudarea textului de către regizor”, așa cum se mai întâmplă în montările pieselor de teatru din epocă. Ultima întrebare se referă la rolul animatorului – „director de teatru, conducător de mișcare culturală a orașului sau județului, factor responsabil în centrul vieții sociale sau de stat”, asemenea lui Maiorescu, Ibrăileanu, Lovinescu sau Alexandru Rosetti. Animatorul „depistează valorile, respinge nonvalorile, aruncă idei în lume, receptează ideile altora, declanșează energiile latente” și dinamizează, astfel, viața culturală și literară a unei epoci. ■ Rubrica de *Critică literară*, realizată de Voicu Bugariu, propune analiza a două volume – *Ploaia bleu*, al lui Pop Simion, și *Aveam optsprezece ani*, al Ecaterinei Lazăr. Remarcând faptul că „interesul pentru ficțiune al scriitorului modern este în scădere”, Voicu Bugariu apreciază cartea lui Pop Simion drept un exemplu de scriitură reportericească reușită, care „respectă regula unității emoționale a prezentării” și reușește „să depășească un anume ton excesiv de admirativ”. Mai mult, *Ploaia bleu* „depășește postura exclusiv vizuală” specifică reportajului și propune „dezbateri pe teme de modernizare a industriei și de ergonomie”, precum și „pagini remarcabile dedicate unor așezări ale patriei”. □ Romanul Ecaterinei Lazăr, *Aveam optsprezece ani*, face parte din categoria insistent cultivată și promovată în epocă, a „cărților scrise de neprofesioniști”. Protagonista, Tinca Mereș, este o „fată simplă”, muncitoare devenită ilegalistă care crede cu tărie în „izbânda finală” și face tot ceea ce canonul ideologic aplicat literaturii impune unui personaj – „împarte manifeste, are întâlniri conspirative, este arestată”, torturată – dar rezistă torturilor, condamnată la moarte și salvată de Eliberare. ■ Ermil Rădulescu semnează articolul *Ion Dodu Bălan: cuvintele au cuvântul*, dedicat volumul omonim al lui Dodu Bălan, volum alcătuit din 3 capitole. Cel dintâi capitol propune, ca „vârsta a lui Făt-Frumos”, tinerețea simbolică asociată unui optimism considerat a fi specific românilor. Capitolul al doilea corelează ideea de creație literară cu datoria patriotică și civică, exemplificată prin creațiile asociate Școlii Ardeleane, revoluțiilor din 1821 și 1848, Unirii din 1859 și celei din 1918, Războiului de Independență etc. În ultimul capitol, Dodu Bălan se ocupă de „conștiința de sine a creației”, propunând un ghid al cititorului în raport cu literatura română și cu cea universală contemporană.

■ Nina Cassian răspunde amatorilor de poezie în rubrica *Poșta redacției*. ■ Ioan Micu publică proza scurtă *Ochelarii*. ■ Titus Vișeu, Ermil Rădulescu, Ion Burcă, Gheorghe Palel, Radu Selejan publică, în acest număr al „Astrei”, versuri. ■ Rubrica *Note de lector* include o serie de prezentări de carte recentă precum: Ion Buzași comentează volumul de *Studii de literatură română* realizat de Iosif Pervain, care continuă activitatea școlii ardelene de istorie literară, reprezentată de Gheorghe Bogdan-Duică, Ion Breazu, Dimitrie Popovici. Calitățile evidente, pentru recenzent, ale volumului includ „expunerea clară și limpede, repulsia față de eseismul improvizat, informația precisă și împinsă până la acribie”. Scăderile volumului se datorează „idolatrizării documentului, a informației arhivistice, lipsei perspectivei – ce duce la imposibilitatea încheșării sintezei și ignorarea contribuțiilor anterioare”. □ Anatol Ghermanschi prezintă studiul monografic al lui Mihai Drăgan, dedicat lui Garabet Ibrăileanu și care, succedând monografiei realizate deja de Alexandru Piru, aduce în discuție o serie de scrieri inedite ale lui Ibrăileanu, inclusiv în manuscris, în „încercarea de reconstituire a adevăratului profil critic și estetic” al celui monografiat și care, în opinia lui Mihai Drăgan, este, înainte de orice, creatorul unui „sistem estetic original”, în raport cu cele datorate lui Titu Maiorescu și lui Constantin Dobrogeanu-Gherea. Pe ansamblu, „documentată și argumentată, cartea întrunește calitățile unei cercetări minuțioase, selective și exigente”.

● [„Ateneu”, nr. 8] În *Literatura și politica*, George Bălăiță susține că „iluzia că se poate face literatură în afara socialului și politicului nu mai tulbură azi pe nimeni. Nicăieri. A vorbi despre autonomia artei [...] devine, pretutindeni, o întreprindere anacronică, dacă nu ridicolă”. Autorul simte nevoia să vorbească, „simțindu-i alături pe colegii săi de breaslă”, despre sensul dat, la noi, „mesajului revoluționar al literaturii” și despre „destinul politic al scriitorului român” în comunism. Discuția despre sincronizarea literaturii, culturii române se pare superfluă, căci marii artiști (sunt luați ca exemplu Sadoveanu și Brâncuși) sunt utili „nu în felul în care este util un director de complex industrial sau o conductă de gaze. Ei sunt utili prin mesajul superior al operei: spiritul național se face cunoscut lumii, intră în ordinea cosmică”. Articolul se încheie cu îndemnul „Să fim scriitori politici”. ■ La rubrica *Relief*, C. Călin vorbește despre *Exemplul Scânteii*, organ al Comitetului Central al P.C.R., care la 15 august împlinise patru decenii de existență, „școală a publicisticii comuniste [...] un înalt exemplu pentru întreaga presă românească, de slujire a partidului, a nobilelor țeluri ale națiunii noastre socialiste”. ■ Radu Cârnecki semnează *Patosul poeziei*, subliniind faptul că „poezia cea mai bună a fost, implicit, poezie socială, patriotică deci, slujind prin ideile sale spiritualității noastre”. Urmărind „poeme de înaltă temperatură patriotică, de aleasă originalitate românească”, scrise în diferite epoci ale literaturii române de creatori de primă valoare, pe care îi amintește până în contemporaneitate, Radu Cârnecki afirmă că „poezia patriotică mare își păstrează valoarea emoțională, deci artis-

tică, în timp, intrând în rândul valorilor neperisabile”. ■ În articolul *Ideea literară*, Adrian Marino aduce delimitările teoretice necesare pentru înțelegerea unui termen fundamental în domeniul esteticii și al criticii literare. Articolul prezintă seria de note caracteristice ideii literare ale cărei „concepte literare se organizează în formă de: *principiu, definiție, judecată, program, proiect, problemă, teorie, concepție, doctrină, sistem*”. Autorul observă că „bine definite sau numai latente, ideile literare realizează diferite grade de *generalitate și permanență*. Viața teoretică a literaturii tinde să se reducă la un număr relativ redus și stabil de *universalia de concepte-cheie*: principiile de bază ale gândirii literare, noțiunile centrale ale artelor poetice. O serie de realități estetice fundamentale, esențiale, nu pot fi nici «clasice», nici «moderne»[...]. În straturile cele mai înalte ale ideilor, gândirea literară începe să implice periodicitatea[...]. De unde tendința spre *tipizare* a ideilor, vocația lor *categorială*”. ■ În *Critica – „spectacol”*, Mihai Drăgan atrage atenția asupra atitudinii tolerante a unor reviste de cultură față de „formele confuze de critică, de prețiozitate și falsă intelectualitate”. Situația este bogat exemplificată cu producțiile critice semnate, timp de trei ani, de Zaharia Sîngeorzan, „supranumit fenomenul S.Z.”, în revista „Cronica”: „Autorul nostru frunzărește aproape toate cărțile care apar (noi sau reeditări), le acoperă cu fraze goale, le clasifică după criterii de uz personal, le încearcă rezistența, dacă sunt contemporane, mai ales după un sistem bizar de «simpatii». Toate cronicile sale, când e vorba de «judecățile valorice», încep la fel, curg într-un ritm de confuzie nemaipomenită și sfârșesc la fel”. În încheierea articolului, Mihai Drăgan cere, în numele criticii oneste, scrisă pentru orientarea cititorului în cuprinsul literaturii actuale, să înceteze „tolerarea beției de cuvinte, a incompetenței și a caricaturii, a patologiei literare într-un cuvânt” în revistele de cultură. ■ La secțiunea *Cărți*, Al. Dobrescu face cronica la volumul *Vârstele timpului*, semnat de G. Macoveșcu, „cartea unei conștiințe martore a devenirii noastre sensibile la marile prefaceri ale veacului al XX-lea”, iar G. Pătrar descoperă la lectura volumului *Sub cerul Mioriței*, semnat de Haralambie Țugui, „un poet cu un acut sentiment al patriei, elegiac și meditativ când se apleacă asupra propriului eu, un poet ale cărui mijloace artistice au ajuns la maturitate”. ■ Mircea Tomuș schițează portretul literar al poetului Adrian Păunescu, desprins din poezia diverselor etape de evoluție lirică. Reține atenția formularea „poezia lui Adrian Păunescu seamănă destul de mult cu pictura lui Van Gogh în care pâlpâie flăcările interne ale lucrurilor” sau „sunt aici (în poezie, *n.n.*) zăcăminte afectiv-ideatice cu o enormă greutate specifică, mari depozite de trăire, suferință și gândire[...]. Se consumă aici multă energie sufletească în ritmurile unei arte care începe să-și spună cuvântul simplu și firesc, greoi și apăsător uneori, dur, scăpărător alteori, după regulile impuse de o structură profund originală”. ■ La *Cronica literară*, Vlad Sorianu comentează două romane: *Anotimpul posibil* (Ed. Eminescu, 1971), de Al. Simion, îi sugerează cronicarului o posibilă apropiere de romanul *Intrusul*,

evidențiată prin compararea personajelor din cele două scrieri: „Cartea lui Al. Simion se citește pe nerăsuflăte nu numai pentru că ne invită la confruntarea cu propria noastră adolescență, răscrucea marilor opțiuni, obârșie a tuturor posibilităților, «anotimp posibil» – deși nu inevitabil – în destinul oricărei generații confruntată cu revoluția”. ■ Cu romanul *Moartea lui Armand din Abanara* (Eminescu, 1971), Cicerone Cernegura confirmă „vocația pentru literatura de ficțiune absurdă, paralogică”. ■ Semnatarul Cn.C., extrage din producția de articole de istorie literară, culturale și politice, cuprinse în volumele *România – pământ de civilizație și sinteză* (Editura pentru Literatură, 1969) și *Atitudini* (Eminescu, 1970), notele necesare unui profil moral și scriitoricesc al *Publicistului Dan Zamfirescu*, „un partizan al criticii generale – critica climatului cultural, integratoare, orientativă, «de direcție»”. Volumele se remarcă prin faptul că pot constitui „noi definiții ale tradiției, caracteristicilor și mesajului culturii românești și o radicală înțelegere a îndatoririlor noastre față de moștenirea culturală”, în condițiile în care o nouă stare de spirit „partidul a introdus-o în toate domeniile cercetării științifice”. ■ Arhiva „Ateneu” publică versuri inedite ale poetului G. Bărgăoanu, „poet al unui singur volum, *Pământ și soare* (1927)”. Pe aceeași pagină, Constantin Călin publică evocarea *Eusebiu Camilar – fragment biografic*. ■ Corneliu Dima-Drăgan și Sebastian Neamțu propun, în partea a II-a a studiului *Primul dicționar tipărit al limbii române*, la final, reanalizarea conceptului de *limbă română literară veche*.

• [„Cinema”, nr. 8] În dosarul *Imperativul realismului* texte semnează:
 □ Ov. S. Crohmălniceanu, *Cinematograful și antimitologia*: „Când spunem că cinematograful e unul din principalii făuritori de mituri ale lumii moderne, ar fi bine să ne înțelegem mai întâi asupra accepției date acestui calificativ. [...] Cinematograful ar avea facultatea de a crea un univers fictiv care mari mase omenesti să-l ia drept adevărat. Nu vă scandalizați, am simplificat cam brutal ideea, dar lucrurile stau așa. [...] Mitologia, spunea Marx, ține de vârsta copilăriei umanității. Reprezentările vieții pot în acest stadiu să ia forme de o inegalată armonie, ca la vechii Greci; fenomenul nu e însă repetabil; vârsta matură a omenirii stă sub semnul lucidității”.; □ Alice Mănoiu, *Avangarda obosită*: „Am văzut în ultima vreme câteva realizări ale unor autori francezi situați cîndva în fruntea «noului val» deschizători de drumuri: Truffaut, Godard, Louis Malle și – în afara curentului, solitar și rarissim fenomen – Roberto Bresson. După fiecare film în parte și mai ales după toate la un loc, m-am întrebă cu o tristețe din ce în ce mai neliniștită: «unde sunt furtunile de odinioară?»”;
 □ Radu Cosașu, *Dreptul de a fi serioși*: „Nici o artă nu și-a arogat dreptul tragic de a fi neserioasă în măsura în care a făcut-o filmul. Niciunei arte nu i s-a acordat dreptul nefericit de a fi neserioasă în măsura atât de largă de care s-a bucurat, se bucură și se va bucura arta filmului. [...] O carte neserioasă se vede cu ochiul liber, după atâtea sute de ani de lectură și de studiu a istoriei universale a literaturii, la școală. Istoria literaturii a categorisit chiar prea bine care-s

scriitorii serioși și cei neserioși, care-s cei ușurei și care-s cei grei. În literatură nu e ca în cinema, în literatură nu-l poți așeza pe Minulescu lângă Eminescu, pe Drumeș lângă Sadoveanu, fără a fi amendat. La cinematograful poți, poți foarte bine, neamendat de mai nimeni, să pui un film tip Minulescu nu numai lângă, ci peste un film tip Eminescu. În cinema, filmele tip Drumeș pot fi mult mai «bune», mult mai «emoționante», mult mai «rentabile» decât filmele tip Rebreanu. În literatură, niciun critic, niciun cititor de bun gust nu se va lăsa înșelat de faptul că Drumeș poate avea un tiraj tot atât de mare ca Sadoveanu sau că Desilla se vinde mai bine decât Hortensia Papadat-Bengescu”;

□ Teodor Mazilu, *Mituri pentru toate gusturile*: „Personal, Dumnezeu să mă ierte, nu prea înțeleg cum tocmai din actori și-au găsit oamenii de cuviință să-și facă mituri. Nici poeții, nici savanții, nici dansatorii pe sârmă, nu se pot lăuda cu atâta autoritate. De filosofi – ce să mai vorbim. Am stat de câteva ori în preajma unor vedete, unanim iubite, idoli în toată firea și nu pricepeam de unde li se trage atât farmec straniu. [...] Dar de ce avem nevoie de mituri – fie actori, fie filosofi – nu prea înțeleg. Eu trăiesc fără niciun mit și viața nu mi se pare o povară. Dar, cine știe cum e mai bine?”;

□ R.C., *Ini-MIT-abili*: „Trebuie demitizată însăși demitizarea. Dar cum? Nu vreau să fac multă teorie, așa că voi apela la practică: să demitizăm demitizarea, consacrand noi mituri. Mituri invulnerabile. Mituri imposibil de a fi demitizate. Mituri incasabile. Mituri mai puternice decât inteligența neconformistă. Mituri geniale. Să ne întoarcem la genii! Să ne întoarcem la indiscutabil, al incontestabil. Există așa ceva? Cam există. În literatură, artă veche, ele sunt mai multe decât în cinema. Să numesc doar trei – pentru a nu rătăci în speculații: Shakespeare, Dostoievski, Sadoveanu. Cine i-ar putea demitiza? Cel care s-ar atinge de ei «ca să-i doboare», «ca să-i distrugă», «ca să-i facă una cu pământul» – cunoscute expresii din vocabularul iconoclast – ar muri curentat, ca ori de câte ori atingi imprudent piloni de înaltă tensiune”.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 8]** Vasile Constantinescu receptează *Realismul literaturii – nelimitată vocație a umanismului*: „Acest fapt semnificativ prin ansamblul tuturor determinărilor sale este pentru literatura noastră nouă ajunsă astăzi la punctul de sinteză generator al unui nou clasicism, de resorturile vii ale evidenței. [...] Putem vorbi, în acest sens, cu adevărat despre un realism angajat umanismului, infinit ca valoare, căci infinită este posibilitatea spiritului românesc de a releva ceea ce este profund uman în realitățile trăite și aspirate. [...]”. ■ În textul *Un fiu al secolului*, Al. Dobrescu semnalează importanța lui Vasile Alecsandri: „Îi suntem datori lui Alecsandri pentru întemeierea, ca și pentru jertfa sa totală în numele viitorului literaturii naționale. Veselia poetului, dramaturgului, prozatorului, este o aparență, ea ascunzând de fapt durerea sacrificiului creației”. □ Ion Apetroaie prezintă tratatul lui Const. Ciopraga: *Literatura română între 1900 – 1918*: „Sinteza originală, însoțită de un aparat critic bogat și exact, *Literatura română între 1900 și 1918* a lui

Const. Ciopraga dobândește între studiile istorico-literare calitatea incontestabilă de instrument de lucru nu numai necesar dar și captivant. Istoria noastră literară se îmbogățește astfel cu o cecetare literară de profunzime, extrem de minuțioasă, a cărui continuare este așteptată în chipul cel mai îndreptățit cu putință”. □ Despre volumul de versuri al lui Dan Rotaru, *Plânsul oglinzilor*, scrie Daniel Dimitriu: „Dan Rotaru impune o modalitate de expresie extrem de poetică, în sensul că realizează ritmuri și sonori lipsite de asperități, versurile sale se gustă cu ochii și urechile, creează o stare de spirit favorabilă meditației grave”. □ Aura Pană analizează universul liric din volumul lui Nicolae Turtureanu, *Punctul de sprijin*: „De altfel, N. Turtureanu nu are niciun fel de prejudecăți în fața cuvintelor, în a căror renaștere și reîmprospătare crede programatic. Dacă uneori se lasă furat de rezonanța cuvintelor, de cele mai multe ori N. Turtureanu face proba convingătoare a siguranței și a fanteziei în utilizarea uneori inedită a limbajului metaforic, a simbolului. Există totuși un «punct de sprijin» al poetului ce debutează la Junimea: talentul”. ■ Nicolae Florescu face *Marginalii la prima ediție a Operelor lui Anton Holban*: „Ediția pe care ne-o dă Elena Beram scoate la iveală sentimentul grabei, al lucrului terminat în pripă – deși se stăruie asupra materialului de prin 1958 – lipsit de sprijinul prob al unei întreprinderi riguros desăvârșite”. ■ Ion Ciuchi subliniază *Exigența artistică a lui Alecsandri*: „Alecsandri și-a grefat într-un organism propriu tezaurul popular, incomparabil în varianta sa. Așa că rolul de colaborator cu geniul poporului nu și-l putea permite decât conștiința unui poet din rândul celor mai aleși. Alecsandri ajunge la o expresivitate și o formulă artistică de necontestat, înzestrat fiind și cu un simț al limbii”. ■ De *Poezia lui Ilie Constantin* se ocupă Daniel Dimitriu: „Ilie Constantin este un poet al sintezelor rafinate. Este un laborios notabil al termenului, ademenit de strălucirea de cristal a literei definitive. Se ferește să arate unelte murdare, zgura depusă pe pereții retortelor”. ■ D. Irimia notează: *Despre terminologie: Limbajul criticii literare*: „Există, fără îndoială, o permanentă tensiune între nou și vechi. Arta evoluează. Pentru că evoluează societatea. Concepția despre artă evoluează. [...] Terminologia trebuie să țină pasul”. ■ În cadrul rubricii *Cărți semnează texte*: Valeriu Neșțian, Ion Popescu. □ Valeriu Neșțian recenzează volumul de versuri al lui Dumitru Trancă, *Invocația soarelui*: „Poet solar, prin structură, Dumitru Trancă are, deopotrivă, vocația nocturnului, îl atrage labirintul pădurii, misterioasele alegorii ale întunericului. Dar dincolo de unele obsesii adolescente, poezia lui are o certă forță de seducție și un farmec propriu în lamentoul elegiac – uneori bacovian – al timpului ireversibil.. ”. □ G. Eftimie prezintă volumul de versuri al lui Mihai Stănescu: „Așa cum spuneam la început, Mihai Stănescu este un poet matur și volumul său ne anunță un autor de la care putem aștepta versuri de tulburătoare armonie”.

● **[„Familia”, nr. 8]** Un eseu al scriitorului Eugen Luca: *Este Sadoveanu un scriitor monoton?* □ Versuri de Mihai Beniuc (*Pahar și Mai am un cântec*)

și Tudor George – cu un ciclu de 10 poeme. □ M. Bucur pune în discuție al patrulea număr al revistei „Manuscriptum” (apare din 1970), concepută de Perpessicius și promovată de directorul adjunct al Muzeului Literaturii Române, Al. Oprea – prin articolul *O istorie literară în documente*. □ „Familia” vă recomandă – apariții în librării de la 1 iunie 1971: C.C. Giurescu – *Jurnal de călătorie*; Eugen Barbu – ediția a II-a a romanului *Facerea lumii*; Cezar Baltag – *Șah orb*; D. Stelaru – *Păsări incandescente*; Zaharia Stancu – *Scrieri I-II*; Eugen Barbu – ediția a II-a a romanului *Princepele*; Adrian Păunescu – *Viață de excepții*; S. Pană – *Prozopoeme*; Victor Eftimiu – *Opere*; Miron Radu Paraschivescu – *Ultimele*; Nicolae Tăutu – *Cântarea cântărilor mele* (1940-1971); Perpessicius – *Eminesciana și Opere* – volumul IV; Camil Petrescu – *Teze și antiteze*; Șerban Cioculescu – *Istoria literaturii române moderne*; Constantin Ciopraga – *Literatura română 1900–1918*; Tudor Vianu – *Scriitori români I–III*; Radu Iuga – *Totem* etc. □ Un nou articol despre revenirea lui Titus Popovici în actualitate, cu *Moartea lui Ipu* (de Petru M. Ardelean): *Titus Popovici sau Militantismul creator*. □ Gh. Scarlat, o recenzie despre cele două volume de *Scrieri* ale lui Zaharia Stancu de la Minerva. □ *Poeme* de Al. Andrițoiu. □ O cronică de Mihai Vânturache anunță prima carte apărută în seria *Momente și sinteze*, D. Păcurariu – *Clasicismul românesc*. □ Din sumar, mai reținem: versuri din Homer – *Imn către Afrodita* (în românește de Ion Acsan). □ *Teatrul – fenomen social*, articol al actorului Ion Lucian. □ N. Carandino – rubrica *Actori de ieri, de azi, de mâine* – cu un portret Constantin Nottara. □ O știre despre succesul traducerii în limba maghiară a romanului *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu (tălmăcit de György Beke).

• **[„Luminița”, nr. 8]** Propune un grupaj *Scriitori – eroi ai muncii socialiste*: Victor Eftimiu, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihail Sadoveanu, Demostene Botez, Tudor Arghezi, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Ion Pas, „ale căror opere au devenit exemple clare ale literaturii angajate” (sunt reproduse și fragmente din fiecare autor).

• **[„Lupta de clasă” nr. 8]** Demostene Botez semnează studiul *Cu mijloace oricât de noi, dar ce spunem?*, în care semnaleză faptul că „În ultimii ani, unii poeți au adus în poezia românească un vijelios suflu de înnoire, laudabil în sine ca tendință literară, dar nu o dată asemănător cu un joc de copii teribili. Nu lipsește câteodată impostura goală, agramată și incultă. Unora li se pare că în noua formulă oricine știe alfabetul – nu mai mult – poate să se declare poet și să găsească pe tot întinsul țării reviste să îi publice. [...] Șapte-opt rânduri, fără sens și fără legătură, ba chiar și fără gramatică, aruncate pe un colț de hârtie, păreau unora o tentație ușoară pentru a deveni poeți și încă poeți de început de artă poetică, profesori adică”.

• **[„Orizont”, nr. 8]** Istoria postbelică (a 27 de ani de guvernare comunistă) trebuie integrată în istoria țării, iar arta (literară, în speță) trebuie să servească scopurilor politice de guvernare. În acest sens, scriu Mihai Ziman (23

August, simbol al renașterii sociale și naționale, George Drumur (*Arta trebuie să servească educației socialiste*), Ion Crișan, secretarul Filialei Timișoara a Uniunii Compozitorilor din R.S. România (*Un reviriment*), William Marin (*Date noi privind rezistența antifascistă armată din Banat condusă de P.C.R.*).

□ Parte din poezii sunt patriotice și sunt semnate de Al. Jebeleanu (*Poem de august*), Nicolae Dolângă (*Partid – zvâcnetul inimii noastre*), Ilie Măduța (*August*), Vladimir Ciocov, Damian Ureche, Traian Dorgoșan, Ion Lotreanu, Bartalis Ianoș, Paul George Stati. □ Proză de Laurențiu Cerneț. □ Se celebrează 150 de ani de la nașterea bardului din Mircești prin două lucrări: prima a lui Andrei A. Lillin referitoare la *Caracteristicile creației lui Vasile Alecsandri* și a doua a lui Aurel Cosma despre *Vasile Alecsandri în Banat*. □ În prima cronică, găsim lectura semnificativă a Alexandriei Indrieș despre reeditarea romanului *Anotimpul pierdut* al Anișoarei Odeanu. □ Ion Maxim departajează etapele creației poetului și traducătorului Aurel Rău. □ N.D. Pârvu discută despre coordonatele fundamentale ale poeziei lui Anghel Dumbrăveanu. □ Marcel Corniș Pop lansează un punct de vedere critic asupra modului în care se scrie proză în literatura contemporană și notează: „[...] atrage atenția asupra primejdiei manierismului care amenință proza contemporană ajunsă în stadiul în care poate mima cu ușurință literatura autentică prea mari riscuri. [...] Romanul actual mai e periclitat și de o altă contagiune masivă; aceea a snobismului livresc care se traduce în limbajul specios, pedant, în dilatarea la proporții nefirești, „existențiale, a oricărui amănunt derizoriu. [...] Debutul în roman al lui Norman Manea (*Captivi*, C.R., 1971) este simptomatic pentru constatările de mai sus. [...] Vocația analitică a scriitorului, excesul de cazuistică și minuție îl împiedică să-și elaboreze trama epică. [...] Totuși se pare că ponderea psihologismului sau în orice caz a unui soi de fenomenologism este mai mare, obscurînd [sic!] adresa socială” (*Gigantismul intențiilor și incertitudinile realizării în proza actuală – I*). □ La comentarii, avem adnotările entuziaste ale lui Constantin Călin despre volumul de publicistică *Vârstele timpului* al lui George Macovescu: „Autorul (profesor universitar de literatură, reputat ziarist, diplomat) ucenic al lui Alexandru Sahia, Tudor Teodorescu-Braniște și devotat al lui Tudor Arghezi în tinerețe a fost de-a lungul celor aproape patru decenii, colaborator al presei democratice și revoluționare, influențată sau orientată de P.C.R., unul din militanții consecvenți pentru nobila cauză a socialismului în țara noastră”. □ Simion Dănilă scrie al doilea comentariu despre eseurile și „tabele scăpărătoare” din volumul *Aurul cenușiu* al lui Mircea Malița. □ Nicolae Țirioi analizează proza lui Virgil Birou, „scriitor realist”, care în reportajele sale literare „nu înțelege să descrie frumusețile naturii sau ale realizărilor tehnice din centrele industriale ale Banatului, fără să nu stăruiască mai întâi asupra oamenilor”. □ Se sărbătorește și centenarul nașterii lui Nicolae Iorga și, în acest sens, Simion Mioc aduce în dezbatere, la documentele de istorie literară memorialistica lui Nicolae Iorga din *O viață de om – așa*

cum a fost (ediția din 1934). □ La chestiuni de lingvistică, Vasile Țara pune problema muncii asupra fonetismelor regionale de tip bănățean din gramatica lui C. Diaconovici Loga (*C. Diaconovici Loga și problemele limbii literare*). □ Recenzentii din acest număr se preocupă de P.P. Negulescu – *Destinul omenirii*, vol. 5 (N. Turtoi), Camil Baltazar – *Mi-i dragă fața omenească*, un florilegiu de poeme (Florentina Frățilă), Ioanid Romanescu – *Poeme* (Ion Maxim), revista „România literară”, nr. 29/ 1971 unde se aduce un omagiu încă și mai extins lui Vasile Alecsandri (V. Ganea).

● [„**Presa noastră**”, nr. 7-8] Publicația se deschide cu *Propuneri de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii*. Astfel, „[...] se vor întări conducerea și controlul de partid în orientarea activității politico-educative spre promovarea largă în mase a ideologiei partidului nostru, a politicii sale marxist-leniniste, spre creșterea combativității împotriva influențelor ideologiei burgheze, a mentalităților retrograde, străine principiilor eticii comuniste și spiritului de partid. [...] Conducerea și organizarea întregii activități politico-educative cad nemijlocit în sarcina birourilor și comitetelor județene de partid, a organelor de partid de la toate nivelurile, a activiștilor care lucrează în domeniul propagandei, a tuturor comuniștilor. [...] Vor fi extinse și activizate formele muncii politice de masă [...] Va trebui intensificată activitatea educativă și de pregătire politică în școli și facultăți. În acest scop, Ministerul Învățământului va lua măsuri de îmbunătățire a planurilor și programelor de învățământ, acordând atenție deosebită îmbunătățirii predării științelor sociale. [...] Va crește rolul Academiei de științe sociale și politice în dezbaterile problemelor ideologice actuale ale vieții noastre social-politice, ale activității culturale și creației artistice, în ridicarea combativității ideologice față de influențele străine, în afirmarea puternică a filosofiei materialist-dialectice și a politicii partidului nostru. [...] Presa va trebui să cultive mai mult figura înaintată a muncitorului, a producătorului de bunuri materiale devotat trup și suflet cauzei socialismului, propășirii patriei. Se va asigura orientarea politică fermă, în special a publicațiilor cultural-artistice, în direcția promovării artei și literaturii socialiste militante și combaterii tendințelor de rupere a creației de realitățile noastre sociale, de publicul larg al oamenilor muncii. Prin forme și stiluri variate de expresie, arta trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă. Va trebui să sporească rolul educativ al tuturor emisiunilor de radio și televiziune. Emisiunile se vor adresa în mai mare măsură maselor largi ale publicului spectator, în special muncitorilor și țăranilor, asigurându-se totodată prezenta mai frecventă a acestora în emisiuni. Se va face o mai riguroasă selecție a producțiilor artistice difuzate de radioteleviziune, promovându-se cu precădere filme, piese de teatru, spectacole muzicale din repertoriul național și în deosebi din repertoriul nou, socialist. Se va asigura un echilibru rațional în politica de repertoriu, astfel încât să fie

judicios reprezentate opere valoroase din țările socialiste precum și lucrări reprezentative din patrimonial culturii universale care au un profund caracter social și o poziție filosofică progresistă, înaintată. Se vor elimina din emisiuni producțiile care cultivă idei și principii străine filosofiei și moralei noastre, spiritul de violență, modul de viață burghez, mentalități nocive pentru educația tineretului. Emisiunile de satiră și umor vor trebui să fie îndreptate împotriva fenomenelor negative din societate, de pe pozițiile politicii partidului nostru, înlăturându-se producțiile de prost gust și dăunătoare sau confuze din punct de vedere ideologic. Radioul și televiziunea vor stimula crearea de cântece revoluționare, patriotice, muncitorești, precum și difuzarea lor în mase, organizând în acest sens concursuri de creație și interpretare, spectacole speciale etc. Se vor lua măsuri pentru o mai bună orientare a activității editoriale, pentru ca producția de carte să răspundă în mai mare măsură cerințelor educației comuniste. Se va exercita un control mai riguros, pentru evitarea publicării unor lucrări literare care nu corespund cerințelor activității politico-educative a partidului nostru, a cărților care promovează idei și concepții dăunătoare intereselor construcției socialiste. În orientarea repertoriilor instituțiilor de spectacole, teatru, operă, balet, estradă, se va pune accent pe promovarea creației originale, cu caracter militant, revoluționar. Se va da, de asemenea, extensiune lucrărilor valoroase din creația artistică actuală a țărilor socialiste; se va asigura o selecție mai riguroasă a lucrărilor din repertoriul clasic și contemporan internațional. Se vor lua măsuri pentru o mai bună echilibrare a filmelor programate în cinematografele noastre, limitându-se difuzarea filmelor polițiste, de aventuri, interzicându-se filmele care cultivă violența și vulgaritatea, care propagă modul de viață burghez. [...] Ministerul Comerțului Interior, Ministerul Turismului și organele de partid și de stat locale vor veghea ca în localurile de alimentație publică să se difuzeze în special creația muzicală din țara noastră, făcându-se totodată o selecție atentă a repertoriului străin, în vederea înlăturării muzicii care exprimă curente decadente. [...] În toamna acestui an, o plenară a C.C. al P.C.R. va analiza problemele privind activitatea ideologică, politico-educativă și cultural-artistică. În vederea pregătirii plenarei, se vor organiza dezbateri în organele și organizațiile de partid, în instituțiile și organizațiile cu caracter educativ, precum și în presă”. ■ Este publicată *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*. : „ [...] La consfătuire participă secretarii cu problemele de propagandă ai comitetelor județene de partid, secretarii de partid din întreprinderi și de la sate, din instituții de cultură, centre universitare, cadre din domeniul învățământului mediu și superior, oameni de știință, scriitori, artiști plastici, compozitori, cinești, activiști ai organizațiilor de masă, membrii Comisiei de propagandă și ai Comisiei de presă și cultură ale Comitetului Central, redactori șefi din presa centrală și locală. Putem spune, deci, că sunt prezenți aici activiști de bază din

sectorul activității ideologice și cultural-educative. [...] În ultimele 5—6 luni, au avut loc dezbateri cu scriitorii și artiștii plastici, cu lucrătorii din cinematografie, televiziune și presă, cu secretarii și șefii secțiilor de propagandă, precum și ședințe ale consiliilor naționalităților maghiară și germană. În toate aceste consfătuiri s-au dezbătut pe larg și, în fond, s-au ridicat cele mai multe dintre problemele care sunt și astăzi puse în consfătuirea noastră. [...] Dar aceste rezultate nu sunt la înălțimea cerințelor actuale și mai cu seamă nu sunt la înălțimea realizărilor din alte domenii de activitate. [...] Este necesară ridicarea nivelului politic-ideologic al activului de partid și de stat, al cadrelor conducătoare, al tuturor membrilor de partid. [...] A devenit un obicei nu prea bun, tovarăși, de a privi numai spre ceea ce se face în altă parte, în străinătate, de a apela pentru orice la import. Aceasta arată că există și o anumită concepție de a considera că tot ce este străin este mai bun, o anumită – hai să-i zicem – ploconire față de ceea ce este străin, și mai cu seamă față de ceea ce este produs în Occident, fie că e bun, fie că e rău. Unii merg până acolo încât apreciază nu dacă utilajul funcționează bine, ci dacă firma e renumită. Deci, există o anumită mentalitate față de care activitatea noastră ideologică nu a luat atitudine, o concepție care devine periculoasă pentru mersul nostru înainte, o atitudine de ploconire în fața a tot ce este străin. Știți bine că în trecut, Eminescu, în poeziile sale, a criticat și și-a bătut joc de asemenea mentalități. Cu atât mai mult trebuie să facem noi astăzi aceasta. Este necesar ca televiziunea noastră în loc să ironizeze un director care nu știe o limbă străină, să-și bată joc de cel care se ploconeste în fața străinătății, care cunoscând și vorbind o limbă străină îi e rușine să mai vorbească și românește! Noi avem, din păcate, snobi cărora le e oarecum rușine să vorbească limba poporului lor. Ce fel de oameni sunt aceștia? A cui pâine mănâncă ei? Nu a poporului, a clasei muncitoare, a țărănimii? Și aceasta face parte din noțiunea de ploconire în fața a tot ceea ce este străin. Nu vreau să fiu rău înțeles. Noi suntem pentru învățarea limbilor străine, aceasta este o necesitate! Suntem însă împotriva ploconirii în fața a tot ceea ce este străin, a înjosirii propriei limbi, a propriei națiuni. Sunt două lucruri distincte. [...] O altă problemă asupra căreia cred că este necesar să insistăm mai mult în activitatea noastră teoretică este cea a rolului partidului și statului. Deși toți afirmă că recunosc rolul conducător al partidului, auzi totuși pe unii spunând cam așa: bine, bine, înțeleg rolul conducător al partidului, dar de ce și în artă, de ce și în literatură? Ce poate să facă partidul aici? Și se mai spune așa și în alte domenii. Se pare că este nevoie, într-adevăr, să ducem până la capăt aceste clarificări teoretice și ideologice. Vorbind de rolul partidului ca forță conducătoare în întreaga activitate socială, nu trebuie să lăsăm la o parte nici învățămîntul, nici literatura, nici arta plastică, nici muzica, nici știința, niciun alt sector, pentru că așa cum am mai arătat, noi privim problema făturii societății socialiste nu numai din punct de vedere al bazei materiale, ci în contextul ei general cuprinzând toate laturile vieții sociale, materiale și spi-

rituale; deci forța partidului, conducerea sa, trebuie să se facă simțite în toate domeniile de activitate. Este necesar ca această problemă să fie bine lămurită, teoretic, ideologic, pentru a nu mai exista niciun fel de neclaritate. Tot așa este necesar ca și asupra rolului statului să existe o înțelegere deplină, pentru că statul clasei muncitoare are dreptul să se amestece și în literatură, și în arta plastică, și în muzică, să admită numai ceea ce consider că corespunde socialismului, intereselor patriei noastre socialiste. Acesta este rolul statului în societate și așa va fi până când va dispărea statul! Și chiar și în comunism, când va dispărea statul, societatea nu va admite decât ceea ce va considera că îi este util! [...]Nu este nevoie să avem două facultăți de filosofie, de exemplu – una comunistă și una pe linie de stat. Doar societatea noastră n-are decât o singură filosofie! Va trebui să facem astfel încât să avem o singură facultate și o singură filosofie, iar facultatea de filosofie – oriunde se va găsi ea, probabil tot în cadrul Universității – să lucreze nemijlocit sub conducerea Comitetului Central, în strânsă legătură cu Academia de științe sociale și politice. Numai așa vom putea avea o filosofie marxist-leninistă. De asemenea, trebuie să punem pe altă bază recrutarea studenților pentru filosofie. Aceasta nu este o meserie de specialitate, ci o activitate, prin excelență, ideologică și acolo trebuie să meargă numai oameni recrutați prin partid, numai oameni care vor deveni activiști de partid. În orice sector de activitate vor lucra ca filosofi, ei trebuie să fie filosofi marxist-leniniști. Noi nu putem admite niciun alt fel de filosofie în România. Aceasta este valabil și pentru alte facultăți umanistice – și pentru economia politică generală, pentru istorie; noi nu putem să avem decât o singură istorie, o singură concepție despre istorie, materialismul dialectic și istoric; niciun fel de altă concepție nu poate exista în predarea istoriei. La fel trebuie să fie și la Facultatea de litere, care, între altele fie zis, nu trebuie să scoată scriitori, întrucât nu există în lume facultate de scriitori; scriitorul poate fi și un muncitor bun, și un medic bun, și un inginer bun care are de transmis un mesaj, care cunoaște viața și este înzestrat cu talent, este capabil să realizeze opere de artă. Noi trebuie să scoatem de la filologie profesori și toți cei care absolvă aceste facultăți trebuie să intre în învățământ și numai cu aceste condiții trebuie admiși în facultăți. [...] S-a vorbit de cinematografie, am avut o consfătuire și nu vreau să repet acum ceea ce am arătat atunci. Numai un singur lucru vreau să subliniez: trebuie să punem capăt importului de filme decadente din străinătate care introduc concepția burgheză, retrogradă. Lista importului de filme trebuie să fie aprobată în prealabil de organele competente de partid și de stat. Se impune, în același timp, să luăm măsuri ca cinematografia noastră să facă filme mai bune. Este necesar ca toate scenariile să fie în prealabil aprobate de organele de partid și de stat. Sunt de acord cu ce a spus aici tovarășul Baranga, că până la urmă, cel care comandă opere de artă este clasa muncitoare, țărănimea, poporul nostru și deci trebuie ca scenariștii și regizorii să facă filme care corespund obiectivelor educației noastre comuniste.

Filmul este un instrument de educație. Trebuie să punem capăt în acest domeniu concepțiilor liberaliste, micburgheze, anarhice. La fel în teatru, trebuie să revizuiem repertoriul pieselor străine. Sunt multe piese bune – și să le păstrăm – ca de altfel și filme, dar să scoatem toate piesele care nu corespund educației pe care noi vrem s-o dăm poporului nostru. Așa cum trebuie să nu se înceapă punerea în scenă a unei piese până când nu se aprobă de organele de partid și de stat. Eu aș apela la directorii de teatru, la artiștii comuniști: de ce se joacă piese care nu corespund principiilor și eticii noastre? N-au și ei răspunderea față de ceea ce joacă? În ilegalitate, tovarăși, am avut artiști progresiști, democrați care au refuzat să joace anumite piese reacționare; oare artiștii comuniști nu simt răspunderea pentru ceea ce joacă? Același lucru este valabil și pentru operă, operetă, pentru celelalte ansambluri lirice, în activitatea cărora sunt lipsuri serioase – și care trebuie să joace un rol mult mai important în educarea revoluționară a tineretului, a poporului nostru. În acest sens este necesar ca Secretariatul Comitetului Central, împreună cu organele de stat de specialitate, cu uniunile de creație să stabilească un program de elaborare a unor piese de teatru și a unor lucrări muzicale și coregrafice inspirate din lupta revoluționară, patriotică a poporului nostru, din construcția socialismului, care să contribuie la formarea conștiinței socialiste a maselor. De asemenea, este necesar să revedem activitatea editorială. Nu mă refer la ceea ce se tipărește din scriitorii și poezii români. Și aici sunt lucruri de criticat, dar mă refer acum mai cu seamă la traduceri. Sunt cărți care se tipăresc în zeci de mii de exemplare și care fac apologia modului de viață burghez, chiar apologia crimei, în timp ce lucrări bune românești nu pot fi tipărite pe motiv că lipsește hârtia. Ce educație facem noi? Ce fel de directori de edituri comuniști, ce fel de tipografi comuniști sunt aceia care culeg cărți cu asemenea mesaje? Noi în ilegalitate aveam tipografi care refuzau să tipărească, să culegă anumite cărți. Ce fel de combativitate comunistă este aceasta? Ce fel de comuniști avem noi în edituri? Trebuie să luăm măsuri pentru a pune capăt stărilor de lucruri la care m-am referit, pentru a nu se mai edita, atât în literatura românească, cât și universală, decât lucrări care servesc educației maselor, creării omului nou. Totodată, trebuie să se scoată din librării tot ceea ce nu corespunde acestei orientări, să se oprească tipărirea necorespunzătoare. De asemenea, va trebui să punem mai multă ordine în modul de aprobare a listei traducerilor, a editărilor din limbi străine. Va trebui, desigur, să traducem și în viitor din literatura universală luând tot ce este bun atât din literatura țărilor socialiste, cât și din literatura progresistă din toată lumea. Este multă asemenea literatură și avem nevoie de ea, trebuie să dăm posibilitatea oamenilor noștri să cunoască tot ceea ce este valoros în literatura mondială – dar să nu aducem maculatură, să nu aducem literatură care otrăvește sufletul tineretului nostru. Legat de aceasta se pune și problema activității Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. Desigur, analizând activitatea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, se poate spune că în munca sa

sunt și lucruri bune, dar această instituție nu a exercitat control corespunzător asupra sectoarelor de care are însărcinarea să se ocupe, nu a manifestat spirit de combativitate în îndrumarea politico-ideologică fermă a vieții cultural-artistice din țara noastră, a lucrat mai mult ca un organ administrativ. Trebuie să spunem că tovarășii din conducerea instituției, trimiși acolo de partid, nu s-au achitat bine de sarcinile lor. Președintele comitetului poartă răspunderea generală pentru activitatea instituției, iar fiecare membru al conducerii răspunde, la rândul său, pentru domeniul de activitate ce i-a fost încredințat în fața partidului, a societății. Este necesar să luăm măsuri atât pentru îmbunătățirea organizării comitetului, cât și pentru schimbarea concepției sale de muncă. [...] S-a vorbit aici de uniunile de creație. Noi am avut multe întâlniri cu tovarășii din domeniul literaturii și artei. S-au realizat și multe lucruri bune, deși mai sunt și neajunsuri. După cum se știe, nu o dată am apreciat realizările din acest domeniu și în special, recent, cele închinată aniversării semicentenarului partidului. Dar nu putem să nu menționăm și cu acest prilej existența unor lip-uri în acest sector de activitate. Linia trasată de Congresele al IX-lea și al X-lea constituie, cred, o orientare foarte clară pentru activitatea uniunilor noastre de creatori, încă de la Congresele al IX-lea și al X-lea am precizat ce dorim noi de la scriitori, de la ceilalți oameni de artă, de la uniunile de creație, cui trebuie să servească arta, care trebuie să fie izvorul ei de inspirație. Astăzi n-aș putea decât să repet același lucru, de aceea le recomand tovarășilor să citească pasajele din documentele acestor congrese, cât și cuvântarea ținută la ultima întâlnire cu creatorii de artă pentru că acolo am spus tot ceea ce aș dori să spun și astăzi. Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărâtime, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Suntem pentru diversitate de stiluri și forme în creația literar-artistică. Dar, așa cum am spus și mai înainte, concepția, ideologia trebuie să fie una singură – ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens suntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață. Cred că este clar! Nu este nimic nou, ci trebuie să se înțeleagă mai profund hotărârile congreselor partidului nostru – și pe această linie să se acționeze. Aș dori însă să mă refer la comuniștii din aceste uniuni. Oare pentru ei nu există obligația de a traduce în viață linia partidului? Hotărârile congreselor partidului și ale Comitetului Central nu sunt obligatorii și pentru ei? Cred că da. Chiar în condițiile când partidul era în ilegalitate, comuniștii, precum și celelalte elemente democratice din societățile literare sau artistice luau poziție și militau pentru o artă avansată. Cu atât mai mult comuniștii au obligația să ia astăzi o poziție militantă. Comunistul este obligat, atât în cadrul Uniunii scriitorilor, al Uniunii compozitorilor, al Uniunii artiștilor plastici, în celelalte uniuni de creație să înfăptuiască linia partidului, să lupte și să realize-

ze el însuși opere literar-artistice care să contribuie la ridicarea conștiinței socialiste a maselor, care să militeze pentru realizarea liniei politice a partidului nostru. Trebuie să ne gândim foarte serios, tovarăși, asupra acestui lucru ! De dragul libertății de creație noi nu putem închide ochii, nu vom admite să se scrie orice fel de literatură. Nu vom admite niciun fel de literatură care ar putea dăuna educației socialiste a poporului nostru. Nu înțelegem și nu putem accepta niciun fel de libertate pentru creațiile inspirate din concepțiile străine de ideologia clasei muncitoare. În România pot fi acceptate numai arta și literatura care stau pe poziția clasei muncitoare, care servesc poporului, socialismului, națiunii noastre. Este necesar – așa cum am mai subliniat – ca organele noastre de partid, la toate nivelele, să-și exercite rolul de conducător și îndrumător al acestor sectoare de activitate. Critica literar-artistică trebuie să fie critică comunistă, gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste. Nu trebuie să admitem niciun fel de critică ce încearcă să promoveze concepții estetice retrograde. Presa este un instrument al partidului și trebuie să servească răspândirii politicii partidului în toate domeniile de activitate – inclusiv în cel literar și artistic. Aceasta este cu atât mai mult valabil când vorbim de presa politică. Cred, în general, tovarăși, că și în domeniul presei – atât celei literare, cât și al presei în general – trebuie să luăm un șir de măsuri împotriva oricărui spirit liberalist care lasă posibilitatea să apară concepții ce nu servesc educației socialiste și comuniste. Consider că este necesar să punem mai rapid ordine la radio și televiziune. Mă așteptam ca tovarășul Bujor Sion să spună ceva mai clar lucrurilor pe nume aici, cu atât mai mult cu cât acum câteva zile am discutat cu el foarte pe larg despre lipsuri și despre ceea ce trebuie făcut la televiziune. Când am hotărât ca tovarășul Bujor Sion să fie trimis la televiziune, l-am trimis acolo ca membru al Comitetului Central, ca activist de partid, pentru a pune ordine. Noi nu putem să admitem ca radioul și televiziunea să transmită emisiuni care prin conținutul lor nu contribuie activ la educația comunistă, patriotică, revoluționară a tineretului, a poporului nostru. Din păcate trebuie să spunem că multe piese, filme, programe muzicale și satirice transmise la radio și televiziune au promovat concepții retrograde, influențe ale culturii decadente. Este necesar să luăm măsuri hotărâte pentru a pune capăt neajunsurilor care continuă să se mai manifeste în programele de radio și televiziune, să facem ca această instituție să servească, prin întreaga sa activitate, educației socialiste a maselor. Trebuie să fie bine ales întreg repertoriul televiziunii : filmele, piesele de teatru, muzica, poeziile [...]. □ O relatare despre *Constituirea uniunii sindicatelor din poligrafie, presă, radioteleviziune și edituri* informează că luni, 9 august 1971, au avut loc în Capitală lucrările Conferinței de constituire a Uniunii sindicatelor din întreprinderile industriei poligrafice, presă, radioteleviziune și edituri: „ [...] La lucrările Conferinței au luat parte tovarășul Virgil Trofin, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din

România. Au participat, de asemenea, tovarășii Nicolae Gavrilescu, vicepreședinte al Consiliului Central al U.G.S.R., Ion Dodu-Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Nestor Ignat, președintele Uniunii ziariștilor din România, reprezentanți ai unor instituții centrale, vechi militanți ai mișcării muncitorești, redactori șefi ai unor publicații centrale, ziariști. [...] Conferința a ales prin vot secret Comitetul Uniunii format din 74 de membri, și comisia de cenșori. În prima sa plenară, Comitetul a ales Biroul Executiv. Președinte al Comitetului Uniunii sindicatelor din poligrafie, presă, radioteleviziune și edituri a fost ales tovarășul Laurențiu Dragomirescu, ca vicepreședinte tovarășii: Barabas Ghizela, secretar general adjunct de redacție la ziarul „Elore”, Vasile Cojocaru, președinte al comitetului sindicatului Radiodifuziunii și Televiziunii Române, Mircea Măciu, redactor șef la Editura Politică, Nicolae Sîmtion, președinte al comitetului sindicatului de la întreprinderea poligrafică – Sibiu, iar ca secretar, tovarășul Ioan Stelian”. ■ Mircea Horia Simionescu scrie despre *Ziaristica între specializare și artă*, menționând că: „[...] ziaristica tinde în mod firesc a-și părăsi o parte din habitudinile și mijloacele tradiționale, în primul rând reziduurile de amatorism care au încărcat-o până nu de mult, obligând-o să împrumute rigoarea și metodele științei. Semnalul de alarmă al suprasaturației de literatură (citește literaturizare!), al ocolșurilor retorice și al efectelor metaforice sclipitoare l-a tras desigur beneficiarul – cititorul ziarelor – care, în călătoria sa pragmatică spre țel, nu mai are astăzi nici răgazul, nici dispoziția de-a rătăci prin labirintul gândului exprimat elegant, copleșit de figuri de stil anacronice”. ■ Ion Felea publică studiul *Despre unele tradiții ale „Contemporanului”* la împlinirea a 90 de ani de la apariție. ■ F. Brunea Fox este intervievat de Carol Roman: *Reportajul „transplant” de viața în presă:* „[...] Întăiele mele manifestări în ale gazetăriei au văzut lumina tiparului – ca să utilizez o formulă desuetă – în timpul primului război mondial, la ziarul «Arena», scos atunci, la Iași, de o echipă de publiciști moldo-valahi. Avea colaboratori pe frații Alfred și Jean Hefter, A. Nora, Ion Vinea, Demostene Botez, Cezar Petrescu și în coloanele ei și-a făcut debutul în publicistică și prietenul meu cel mai apropiat, B. Fundoianu. Această perioadă inițială n-a fost, vorba lui Cocea, decât un preludiu platonice, încă vaporos, ce avea să se concretizeze sau să se valorifice în.. «bonul de casă», adică într-o profesiune dragă, pasionantă și stabilă, abia în 1919, cu venirea mea la București. Aici a evoluat de fapt ziaristica mea asiduă. [...] – *Credeți că reportajul deține azi locul ce i se cuvine în galeria speciilor publicistice?* – Cred că da.. I s-a făcut favoarea unui strapontin, nu fără indulgență și strâmbături de nas, lângă fotoliile confortabile ale romanului, nuvelei și chiar ale poemului itinerant sau revoluționar. [...] Reportajul românesc a fost asiduu practicat între cele două războaie de un mănunchi de scriitori care ocupau deja un loc de seamă în panorama literaturii noastre: Cezar Petrescu, Zaharia Stancu, poetul Adrian Maniu – acest prim reporter arheologic al Samisegetuzei – Camil Pe-

trescu, Ion Vinea, Geo Bogza, Tudor Teodorescu-Braniște, Eugen Jebeleanu, Mihail Sebastian, Ion Călugăru, Gheorghe Dinu și mulți alții.. Și în ultimele decenii au apărut o seamă de talentați reporteri dintre care unii au devenit scriitori consacrați. Îl voi aminti, spre exemplificare, doar pe Ioan Grigorescu pe care l-am cunoscut chiar de la începuturile sale gazetărești și scriitoricești. Este o pană subtilă, eficace, energică.. Apoi Paul Anghel, publicist și scriitor remarcabil.. Reportajul e binevenit într-o epocă atât de zvâcnitoare și de fecundă cum este aceea din țara noastră, care oferă reporterului un câmp vast de investigație și de înregistrare măiestrită. Rămîne ca destoinicia și talentul lui să pună în valoare materialul cules, imaginile furnizate de mănoasele rezervoare ale actualității sociale, industriale, artistice etc. Reportajul cere prestigiu și eleganță. Și, orice s-ar spune, redus la minuscule „fapte diverse“ — el este palid și insuficient”.

• [„**Ramuri**”, nr. 8] *Realism, competență, eficacitate*, un articol politic de primă pagină, se referă la proiectele socialismului pe termen lung, în contextul în care se sărbătoresc 27 de ani de la „eliberarea țării de sub jugul fascist”. Partidul asigură că va conduce țara cu aceeași „remarcabilă competență” dovedită până atunci. ■ La *Critica ideilor literare*, Adrian Marino scrie articolul *Pentru o hermeneutică românească (I)* în care definește conceptul și implicațiile acestuia: „Hermeneutica sintezei și analizei presupune o dublă mișcare alternativă, un «du-te-vino» din două direcții: *sinteză-analiză/analiză-sinteză-analiză*. Fiecare moment sintetic coboară la nivelul analizei. Fiecare moment urcă la nivelul sintezei”. ■ Al Piru scrie la cronică literară despre *D.R. Popescu nuvelist*, analizând cele patru volume de povestiri ale scriitorului, apărute după volumul *Fuga*, și anume: *Umbrela de soare*, *Fata de la miazăzi*, *Somnul părintelui*, *Livada* și *Zmeul în albastru*. În toate cele patru se discută problema comicului, mai mult sau mai puțin reușit. Este discutată celebra proză *Duios Anastasia trecea*, foarte apreciată de Vladimir Streinu, care consideră că are „subiect de tragedie greacă”. Anastasia, învățătoare într-un sat dunărean, care vrea să îngroape trupul unui partizan „reprezentant al ordinii fasciste”, „voind a restaura cultul demnității și onoarei și este lichidată de fasciști în mod bestial, cinic (e făcută să cadă într-un loc de rușine)”. □ Mihai Pelin semnează articolul *În căutarea Vitoriei Lipan*, despre ritualul și pregătirea chivernisită a protagonistei pentru căutarea soțului ei. □ P. Țugui consemnează prezența lui *Miron Costin în Chrestomaticul românesc*, alcătuit de Teodor Racoc și tipărit în 1820. Acesta este un periodic și „conține numai traduceri din autori greci, latini, germani și francezi”, motiv pentru care G. Călinescu a scris despre el în *Istoria sa*. □ Gheorghe Andrei scrie despre volumul de poezii *Vulturii amiezii*, de G. Mărgărit (Junimea, 1970), un poet mort la 39 de ani. Este un volum antologat postum, de către doi editori ieșeni și sunt „versuri încărcate de un peisaj împădurit, populat de cornute alături de altele de un armetism de proveniență barbiană”. De exemplu, *Poem pentru mâini* conține „tăria lirică” a

poeziei sale și este „plină de sensuri și lirism curat”. □ M.P. scrie despre Michel Steriade și a sa *Anthologie inachevée de la poésie roumaine*. Este apreciat efortul scriitorului de a face cunoscută literatura română peste hotare, în special opera eminesciană. □ Monografia lui Liviu Petrescu, *Dostoievski* (Dacia, 1971), este recenzată de G. Gheorghiuță. □ P.M. o inversare a de tot anonimului M. P. face o semnalare bibliografică a volumului colectiv apărut la Minerva, în 1971, *Comentarii macedonskiene*, volum la care contribuieseră Al. Piru, Adrian Marino și Ovidiu Ghidirmic cu studii critice. ■ La *Studii, mărturii, documente*, Ov. Ghidirmic discută despre *Un moment polemic*. Este vorba despre celebra polemică ideologică și estetică dintre Camil Petrescu și E. Lovinescu: „Pentru Camil Petrescu, principiul lovinescian al «mutației valorilor estetice» este un principiu «ieftin», fără acoperire intelectuală și derivat din teoria mai largă a relativității estetice, a cărei rădăcină istorică polemistul o plasează în timpuri cețoase, indescifrabile, de o vetustate «mitică»”. □ În *Antioh Cantemir comentat de Bielinski*, Cornelia Cârstea spune că Bielinski a criticat satira scrisă de Antioh: „Bielinski se îndoia de harul poetic al satiricului, satirele lui le privea ca pe o expresie a inteligenței și observației lucide a epocii și mai puțin ca expresie a sensibilității”. ■ „Cronicarul” se ocupă din nou de *Cenacul din Oltenia (II)*, de această dată vorbind despre cenaclul Lira din Băilești, unde s-au remarcat câțiva poeți precum Constantin Iureș, Ion Teacă și Patrel Berceanu.

● [„Secolul 20”, nr. 8] Editorialul numărului (consacrat în marea lui majoritate culturii persane și literaturii belgrădene) este semnat de Mihnea Gheorghiu și se intitulează *Contribuții românești*. Pledând pentru traducerile în și din limba română, după „o selecție exigentă”, semnatul se declară împotriva ierarhizării culturilor, citându-l în numele poporului român pe Nicolae Ceaușescu. „În revalorificarea culturilor naționale robuste ale veacului nostru, a culturii socialiste pe care România o forjează în ritmurile și temperaturile înalte ale dezvoltării ei politico-sociale, este absolut necesar astăzi să se țină seamă de principiul fundamental al noilor relații publice dintre națiuni și anume acela pe care șeful statului român l-a enunțat cu deplină claritate și care salută contribuția tuturor popoarelor la progresul și pacea acestei pururi zbuciumate omeniri”.

● [„Tânărul leninist”, nr. 7-8] Redacția revistei transmite: *Un fierbinte salut ziarului „Scânteia”*: „15 august 1931. În plină teroare dezlănțuită de clasele exploatare împotriva partidului comunist, a militanților săi, apare primul număr al ziarului «Scânteia». Armă prețioasă de luptă, «Scânteia» ilegală s-a angajat să slujească cu abnegație clasa muncitoare, idealurile partidului comunist. [...] La a 40-a aniversare a primului număr al ziarului «Scânteia», «Tânărul leninist» adresează colectivului redacțional un fierbinte și tovarășesc salut cu urări de noi succese în activitatea consacrată României socialiste”. ■ Ion Adam vede în *Alecsandri: Poet Național*: „Alecsandri a fost un rapsod al pa-

triei, un suflet în sufletul neamului său, care, prin contemplarea plină de iubire a realităților românești, prin meditația asupra dăinuirii noastre, a realizat în fapt o istorie abreviată asupra dăinuirii cruciale ale poporului român. [...] Autorul *Pastelurilor* este un strălucit exemplu de căutare creatoare ce merge în întâmpinarea aspirațiilor sociale și naționale caracteristice epocii”. ■ Emil Manu semnalează *Ideile social-politice ale lui Vasile Alecsandri*: „Din această dragoste de patrie de folclor, de pământ s-au alimentat gândirea politică a pașoptistului Alecsandri și conștiința sa de artist. Poetul se simțea cetățean al țării lui și poet al națiunii. Un neostenit patriot, un cântăreț – la dimensiunile lui estetice – al tuturor momentelor mari din viața României moderne (1848, 1859, 1877), Vasile Alecsandri ne-a dovedit o perfectă unitate între viață și operă, între omul politic și scriitor, identificându-se în mod armonios – prin idei, dar și prin sensibilitate – cu epoca sa”.

• [„Teatrul”, nr. 8] Editorialul este dedicat sărbătoririi „marelui 23 august”, în acest context remarcându-se că „oamenii de artă – și, în primul rând, oamenii de teatru – au înțeles că împlinirea nobilei lor misiuni presupune și pretinde din partea lor, dincoace de orice realizare, o angajare mai deschisă și mai ferm susținută decât până acum, pe drumul pe care, din totdeauna, i-a chemat partidul. Ei au înțeles să orienteze creațiile lor, inițiativele lor ca, în genere, munca lor în domeniul artistic – cu spirit partinic, animați de o combustie revoluționară – cu precădere către zonele de viață ale realităților noastre, către problemele de viață și de conștiință care fac particularitatea acestor realități și a perspectivelor noastre de devenire”. ■ Revista publică *Referatul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă*, cu titlul *Despre stagiunea 1970-1971 și unele probleme privind pregătirea stagiunii 1971-1972*. Cu *În prim plan: dramaturgia originală* se afirmă: „Este îmbucurător să constatăm în această stagiune ponderea importantă pe care au dobândit-o în repertoriu piesele originale ale autorilor români și de alte naționalități din țara noastră. Este necesar ca acest fenomen să rămână un factor permanent al repertoriului, ca o expresie a angajării ferme și constante a teatrelor noastre în procesul complex de făurire a unor valori artistice naționale de o mare forță educativă, de influențare și formare a conștiinței maselor în spiritul umanismului socialist, al filosofiei și politicii marxist-leniniste a partidului nostru. [...] Evocarea unor momente semnificative din istoria poporului român, a naționalităților conlocuitoare, contribuie la educarea patriotică a cetățenilor, relevând continuitatea luptei pentru eliberare socială și națională, pentru demnitate umană și fericire, ca o trăsătură spirituală caracteristică oamenilor din patria noastră”. □ În *Claritatea ideologică și creația dramatică* se specifică: „În ultima vreme [...], și îndeosebi în decursul ultimei stagiuni, s-au manifestat în activitatea teatrelor o serie de lipsuri și greșeli, care denotă o slăbire a exigenței și fermității ideologice, o atitudine concesivă față de mentalități și gusturi mic-burgheze sau față de curente și tendințe estetice străine de filosofia noastră marxist-leninistă. Une-

le dintre aceste fenomene s-au manifestat în domeniul dramaturgiei și în modul cum au înțeles teatrele să-și îndeplinească sarcina promovării creației originale. Într-o serie de piese scrise în ultima vreme, publicate în paginile revistelor sau în volume, și unele dintre ele prezentate și pe scenă, se remarcă o tendință de ocolire a dezbaterii deschise, profunde, realiste și a problemelor actuale ale societății noastre și, în schimb, de cantonare într-un univers abstract, în medii convenționale, rupte de orice context social, pentru a trata o problematică vagă, cețoasă și confuză. Din dorința de a se înscrie în circuitul unor mode și curente estetice născute pe alte meleaguri, unii autori împrumută formule artistice gata fabricate și odată cu acestea, un mod de a gândi și concepe omul și viața care contrazice concepția noastră despre lume și societate. Ne aflăm uneori în fața unor «cugetări» cu privire la sensul existenței, exprimând disepare și scepticism, neîncredere în forțele omului și în sensul înalt al existenței lui, atitudini dezabuzate și poze superior cinice, vădit importate dintr-o altă realitate”. Ca exemple sunt date *Ascensiunea unei fecioare* de Paul Ioachim, *Fata Morgana* de Dumitru Solomon, *Acești nebuni fățarnici* de Teodor Mazilu, *Gluga pe ochi* de Iosif Naghiu, *Ape și oglinzi* de Paul Everac ș.a. În *Spiritul de răspundere în politica teatrală* se apreciază că „problema care trebuie să ne preocupe este aceea a răspunderii noastre, a tuturor – autori, directori, regizori, secretari literari și chiar actori, precum și lucrători în aparatul de stat – față de orientarea, de claritatea ideologică și de valoarea artistică a lucrărilor dramatice originale pe care le promovăm”. □ În *Problemele repertoriului* se abordează următoarele subiecte: *Locul și funcția clasicilor*, subliniind că „e limpede că o cultură teatrală națională nu se poate clădi, nu se poate dezvolta fără o legătură profundă, mereu înprospătată, cu tradiția, cu temeliiile creației”, *Dramaturgia țărilor socialiste și creația dramatică progresistă din Occident*, *Varietate tematică și stilistică, dar unitate de poziție revoluționară*, *Critica militantă și rolul ei stimulator*, *A rosti adevărul în spiritul concepției noastre despre lume*, *Exigență sporită față de arta spectacolului*, *Sugestii pentru îmbogățirea tematică a creației noastre dramatice* („Momente din istoria luptelor poporului nostru pentru eliberarea socială și națională. Evocarea unor figuri de domnitori patrioți apărători ai independenței țării. Evocarea unor figuri de eroi populari, conducători ai unor mișcări cu caracter revoluționar. În mod deosebit, în vederea comemorărilor de anul viitor, evocarea lui Avram Iancu și a lui Nicolae Bălcescu; momente din istoria mișcării muncitorești din România, începând cu formarea primelor cercuri socialiste în secolul trecut și până la înființarea P.C.R.; momente din lupta clasei muncitoare, conduse de partidul comunist împotriva exploatării, pentru libertate și demnitate. Lupta partidului în ilegalitate, consecvența poziției sale militante antiburgheze, antifasciste, partinice. Poziția internaționalistă, combatantă, a partidului. Contribuția unor luptători români la lupta de eliberare din alte țări; înființarea U.T.C. și lupta sa sub conducerea partidului; lupta pentru eliberarea României de sub dictatura

fascistă. Pregătirea insurecției armate, a actului de la 23 august 1944. Participarea României la lupta împotriva armatei hitleriste, pentru eliberarea întregului teritoriu al țării, a Ungariei și Cehoslovaciei; lupta pentru preluarea puterii politice, începerea uriașului proces al reconstrucției după război și al construcției socialismului; momente din istoria recentă a țării. Naționalizarea, transformarea socialistă a agriculturii. Lupta comuniștilor pentru înfăptuirea acestor mari transformări revoluționare; schimbările petrecute în conștiința oamenilor, ca urmare a transformărilor pe plan social-economic, politic. Combaterea mentalităților retrograde. Dezvoltarea unei noi atitudini față de muncă, față de proprietatea obștească, față de îndatoririle patriotice; înfrățirea poporului român cu naționalitățile conlocuitoare, în lupta comună pentru edificarea societății socialiste. Rezolvarea problemei naționale în spirit marxist-leninist; procesul de transformare a structurii sociale a țării noastre. Creșterea ponderii clasei muncitoare în societate, dezvoltarea și ridicarea nivelului tehnico-științific și raportarea acestuia la dezvoltarea conștiinței socialiste a muncitorului; noile raporturi între sat și oraș. Raportul între muncitori, țărani, intelectuali; noile probleme ale satului în plină dezvoltare socialistă; satira unor atitudini, mentalități și deprinderi antisocialiste – în muncă, în viața publică, în viața particulară. Combaterea cosmopolitismului, a snobismului, a lenei și a tendinței de căpățuială; combaterea unor vicii morale dăunătoare societății: lașitatea, indiferența blazată, carierismul; dezbaterăa unor probleme de etică comunistă. Atitudinea față de muncă, de familie, de ceilalți membri ai societății; sublinierea rolului conducător al comunistului în societate. Rolul de exemplu, de model personal; atitudinea responsabilă a intelectualului, om de știință, creator, artist, pedagog – față de societate; combaterea spiritului mic-burghez, a spiritului îngust, meschin, rutinier; satirizarea îngâmfării și a altor vicii asemănătoare; probleme specifice ale tineretului, formarea unei concepții comuniste despre lume și societate”). ■ În legătură cu Consfătuirea pe țară a oamenilor de teatru, revista publică, cu titlul *Cuvântul participanților*, „extrase din intervențiile câtorva dintre cei prezenți la consfătuire”: Mihail Davidoglu, Iuliu Moldovan, Radu Beligan, Franz Storch, Liviu Ciulei, Aurel Baranga, Radu Popescu, Dina Cocea, Paul Everac ș.a. Ion Brad exprimă o serie de *Concluzii*: „vorbind despre prezența literaturii dramatice originale, cred că am mers pe o cale sănătoasă, stimulând, solicitând pe dramaturgii cei mai pricepuți din toate generațiile, în abordarea unei tematici actuale; dar și în acest sens avem încă de făcut serioase eforturi. Pentru a aborda cu mai multă profunzime aspectele multiple ale omului, ale societății noastre socialiste, desigur, dramaturgii sunt chemați, în primul rând, să cunoască nemijlocit viața clasei muncitoare, viața tineretului, a marilor șantiere, a școlii. [...] În legătură cu repertoriul, care reprezintă programul ideologic și artistic, rațiunea de a fi a unei instituții teatrale, trebuie să ne gândim foarte serios, de asemenea, la modul cum reprezentăm noi clasicii literaturii române. Tendința unora de a «scăpa»

de clasici este profund nesănătoasă, pentru că, lăsându-se deoparte clasicii români, pierdem sensurile unei lupte istorice dusă de acest popor, de oamenii luminați din trecut, de la care noi am preluat virtuțile luptei neînfricate pentru eliberarea națională și socială, pentru progres, pentru apărarea independenței și suveranității țării. [...] Comitetul de cultură și artă a devenit acum un organism de partid și de stat. În noua formulă de conducere, cu răspunderea mare care i s-a dat vom face totul pentru instaurarea spiritului de partid în întreaga activitate culturală și atitudinii realiste în activitatea acestor instituții atât de importante pentru cultura țării noastre”. ■ La *Ancheta revistei* „Teatrul”, răspund Paul Anghel, Ion Băieșu, Sergiu Fărcășan, Mircea Radu Iacoban, Al. Mirodan, Ilie Păunescu, Virgil Stoenescu și Dan Tărchilă, tututor acestora le sunt adreseate două întrebări: „Ce scrieți pentru teatru în momentul de față? și Ce gândiți și ce propuneri aveți în legătură cu noua stagiune?”. □ Mihnea Gheorghiu publică un eseu intitulat *Lume, soră lume..* ■ Margareta Bărbuță scrie despre *Dramaturgia contemporană între caduc și actual*, apreciind că „născută în toiu luptelor pentru cucerirea și consolidarea puterii populare, hrănită din dramatismul acestor lupte și crescută în procesul general de dezvoltare a societății socialiste, dramaturgia noastră contemporană, atunci când a rămas fidelă menirii sale, a încercat să se constituie într-o oglindă a vremii. Desigur, nu o ilustrație plată și convențională a unor momente sau evenimente istorice, – deși n-au lipsit nici asemenea palide copii ale unei realități clocotitoare – ci o expresie concentrată, dramatică, a dinamicii revoluționare a societății, privită îndeosebi din unghiul transformărilor petrecute în conștiința oamenilor. Proiectându-și eroii pe fundalul vast al luptelor sociale sau al marilor construcții, dramaturgii nu au reușit întotdeauna să stabilească raportul just din punct de vedere artistic între individual și social, dizolvându-și semnificațiile întregului la scara unor interese minore, subiective. [...] În măsura în care izbutesc să exprime cu talent năzuința permanentă a omului spre perfecțiune, în luptă cu tot ceea ce împiedică împlinirea acestei năzuite, piesele noastre rămân actuale. Dar rândurile acestea nu și-au propus altceva decât de a sugera regizorilor, directorilor, actorilor, secretarilor literari să le recitească”. □ Sebastian Costin exclamă: *În sfârșit, o stagiune estivală!* □ Alecu Popovici publică un amplu interviu intitulat *Cu Radu Beligan despre Ieri, azi, mâine..* în care acesta vorbește, printre altele, și despre rolurile interpretate.

● [„Tomis”, nr. 8] Nicolae Manolescu definește *O mare literatură*: „Ce este «o mare literatură»? O mare literatură este, înainte de orice, o literatură autentică; în care problemele, mijlocele, scopurile, soluțiile morale sunt adevărate. Copia, gestul epigonic, falsul, convingerea simulată – acestea și altele încă, se exclud din marea literatură. [...] O mare literatură este o literatură actuală, prezentă. Excepțiile confirmă regula: rareori un mare scriitor s-a sustras timpului său. Și încă și mai rar s-a sustras moralmente. [...] Scriitorii cu adevărat actuali nu sunt aceia pe care-i luăm cu noi, ci aceia pe

care-i moștenim ca să-i lăsăm altora. Scriitorul actual scrie pentru astăzi și pentru totdeauna. O literatură mare este, deci, o literatură durabilă”. Criticul își încheie demonstrația fără să fi epuizat problematica pe care o lasă deschisă unor viitoare dezbateri și articole: „Îmi dau seama căte alte note s-ar putea adăuga; n-am urmărit să epuizez tema și nici să fac teorie. E vorba mai degrabă de un apel. Citim literatura de astăzi cu gândul la o mare literatură: autentică, durabilă, inspirată din situațiile fundamentale ale omului. Câte din cărțile ei răspund acestor exigențe? O întrebare îndreptățită, dar care deschide de fapt o altă discuție. S-o amânăm pentru un articol viitor”. ■ În rubrica *Interpretări critice*, Alex. Ștefănescu comentează volumul *G. Călinescu – romancier* (Minerva, 1971), semnat de S. Damian, o carte pe care o consideră fi „o monografie prudentă. Autorul a înțeles că universul dinamic al spiritului lui Călinescu nu poate fi cuprins de deasupra, pentru că oricât ne-am înălța, ne aflăm tot în interiorul sferei sale de influență. Pasionat, dar modest, S. Damian s-a resemnat să cerceteze cu atenție ceea ce-l înconjoară. S-a afirmat că el urmărește detaliul fără a intui măreția ansamblului. Lectura cărții demonstrează, dimpotrivă, capacitatea lui S. Damian de a simți în fiecare element freamătul configurației generale”. Lectura și analiza volumului îi relevă recenzentului un demers valoros, care are toate motivele să fie continuat: „Cartea lui S. Damian dă totuși o sugestie de ansamblu. Din interiorul operei călinesciene, de pe o poziție anume, concretă, S. Damian plimbă un fascicul de lumină peste tot orizontul. E o imagine vastă, subordonată însă unui punct de vedere. Urmează ca din alte puncte ale coplesitoareii opere să se înalțe alte fascicule”. ■ Analizând *Cimitirul din stele* de Ion Caraion, Mirela Roznoveanu identifică, „în afara locurilor majore, numeroase versificații ce simulează, în cele din urmă, doar gravitatea celorlalte. [...] Poeme cu sunet de baladă sau joc arghezian se întrețin pe teme ușurele apelând la tehnici mai vechi și la gesturi uitate, dar șterse de praf pentru a șoca ochiul burghez, blazat însă și el după atâtea isme și vreme”. ■ În rubrica *Spectrum*, Ioana Simion recenzează volumul Danei Dumitriu, *Migrații* care „înseamnă dorința de a atinge străfundurile ființei, de a-i sonda straturile cele mai adânci în zone care înseamnă ereditate, sentiment, putere de rememorare. Acestei regresii către elementul catalitic-masculin [...] i se opune în celălalt sens nevoia de aventură ce, în mod paradoxal, se întoarce la sine. Acest cerc închis asigură nuvelelor un echilibru rar întâlnit. *Madrigal*, prin amestecul celor mai diverse pasiuni, prin vântul de nebunie și personajele excelent realizate [...] rămâne piesa de neuitat a acestei cărți”. □ Ultimele două recenzii din rubrica mai sus amintită sunt semnate de I. Matei. Prima dintre analize aduce în centrul atenției studiul Manuelei Tănăsescu, intitulat *Despre Istoria ieroglifică*: „O lectură infidelă a *Istoriei ieroglifice* aduce în actualitate figura lui Cantemir și consacră o autoare necunoscută până acum. Intenția fundamentală a cărții este de a promova opera domnitorului moldovean din categoria scrierilor de referință, în

aceea a ficțiunilor cu valoare estetică. Aparent, o asemenea intenție e un act de nonconformism, bizuit pe speculație pură”. În finalul demersului său analitic, recenzentul notează: „Nu ceea ce demonstrează M.T. e important. Valoarea cărții ei stă, ca și aceea a *Istoriei ieroglifice*, în capacitatea de a crea un univers fictiv, rupt de intențiile inițiale. Polemica violentă cu P.P. Panaitescu, S. Pușcariu sau N. Iorga nu e decât lovitura care desprinde barca de țarm înainte de marea aventură. Rătăcind în interiorul unei opere vaste și virgine, M.T. uită că a sosit acolo cu un scop precis, acela de a reabilita o carte uitată, și întârzie în fața splendorilor pe care i le oferă imaginația”. □ Ultima dintre recenzii este consacrată sudiului monografic *Delavrancea* (Albatros, 1970), semnat de Al. Săndulescu, „un bun cunoscător al vieții și operei lui Delavrancea. [...] Acesta nu se extaziază naiv în fața textelor cercetate. [...] Cu o atitudine detașată, el delimitează paginile viabile ale unei opere vaste și inegale. Lucrări antologice sunt considerate de Al. S. nuvelele *Hagi Tudose*, *Domnul Vucea* și piesa *Apus de soare*. Mai ales aceasta din urmă constituie pentru istoricul literar sursa unor interpretări inedite. Drama lui Delavrancea este numită «un poem al voinței» care mută conflictul exterior în conștiința personajului principal”. ■ Bianca Vernescu scrie despre *Poezia politică* care, „confundată uneori cu manifestul sau cu articolul politic versificat (deși există o tradiție ce ar fi putut împiedica o atare confuzie), a fost, prin dificultatea ei, piatra de încercare a poetului autentic, coarda pe care falsurile s-au dovedit ușor de depistat. Teoretic, a fost abordată mai mult prin ceea ce nu trebuie ea să fie decât prin ceea ce este. Expulzată astfel pe rând din mai multe teritorii și nerămânându-i decât unul foarte îngust, și-a atras după sine o grea poreclă și o curioasă discreditare”. ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Arthur Porumboiu, Ștefania Galea, Tudor George, Vasile Petre Fati, Mihaela Minulescu, Nicolae Cabel, Aurel Dumitrescu, Ion Faităr, Ion Recleanu și Mircea Lazăr.

● [„**Vatra**”, nr. 5] Număr dedicat zilei naționale 23 august – istorie și devenire. □ Pe prima pagina găsim două „cărți premiate în cinstea semicentenarului P.C.R. Astfel, aflăm de la Gavril Ședran, în legătură cu *Cîntec șoptit* al lui Zaharia Stancu (C.R., 1971): „Vom căuta zadarnic ritmuri și rime măestre, cuvinte și imagini rare, vorbe meșteșugite: expresia e directă, lipsită de artificii”. Gavril Ședran conchide: „Vom înțelege că volumul *Cîntec șoptit* e mai mult decît împlinirea unei promisiuni din tinerețe, e o profesiune de credință și o confesiune. Înscriș cu majuscule în cartea prozei românești, Zaharia Stancu intră de-acum, definitiv, și în aceea a poeziei”. □ Mihai Sin motivează de ce a ales *Păsările* lui Alexandru Ivasiuc ca fiind subiectul criticii literare a acestui număr, roman care apăruse cu un an în urma, dar al cărui tiraj era deja epuizat. „Romanul lui Ivasiuc este o excelentă ilustrare a angajării, a socialului în literatură, fără a fi idilă, descriptivism, fotografie”. Mihai Sin face un scurt rezumat, după care observă că se degajă: ca „o omenească neliniște, conștiință sau

nu, generată de sensibilitate evidentă sau ascunsă, de slăbiciune sau încredere exagerată în forțele proprii, determină mișcarea vie, carnală, a personajelor de o mare verosimilitate, constituind o reabilitare a unei tipologii care fusese de prea multe ori prezentată schematic în proza noastră”. □ Zaharia Sângeorzan crede că „Paul Zarifopol este un Titu Maiorescu sceptic, deposedat de masca glacialității, rotindu-și privirea critică de la mari înălțimi asupra operelor care îi respectă principiile, ideile estetice”. Făcând o analiză a artei estetice a lui Paul Zarifopol în *Paul Zarifopol sau vocația contestării*, autorul articolului consideră că „toate, sau aproape toate, eseurile sale se ridică nu atât pe o idee fundamentală, admisă, verificată de timp, clasică, cât pe o polemică deschisă cu ea” și „esențial în tehnica lui de regizare a unui text critic este voluptatea, aș zice ascetică cu care ne comunică ideile literare, puțința de a vedea eternul în operă și de a da cu tifla, fără menajamente, improvizației și imposturii”. □ În *Note de lector*, Nicolae Albu consideră necesară interpretarea preromantismului românesc. Chiar dacă acesta a existat în istoria literaturii noastre prin elemente de folclor și religie („elemente de cultură specifice iluminismului”) problematica o reprezintă delimitarea istorică a acestui curent. Mircea Anghelescu își structurează lucrarea *Preromantismul românesc* în două părți: „Epoca acumulărilor” și „Epoca realizărilor”, iar criticul o consideră „o prețioasă contribuție la lucidarea uneia dintre cele mai controversate probleme din istoria literaturii române. Prin ea, Mircea Anghelescu se înscrie printre tinerii pasionați pentru cercetarea fenomenului literar dovedind, în același timp, un fin spirit critic”. ■ *Ceva răspicat și sincer* ne promite Aurel Ștefănescu în interviul pe care i l-a acordat Eugen Barbu. La doar 46 ani, scriitorul a publicat deja 21 de volume, sute de articole de presă și numeroase traduceri. Panait Istrati este modelul de scriitor în opera căruia își găsește inspirația la începutul carierei. Despre influența scrierilor sale, Eugen Barbu declară: „Cred că-i datorez foarte mult lui Faulkner în ceea ce privește partea de după debutul meu, iar în ceea ce privește perioada de dinaintea scrierii *Gropii*, cred că datorez foarte mult rușilor, pe care-i consider mari romancieri”. ■ Seria interviurilor continuă cu Ion Brad, o scurtă biografie, itinerariul său poetic și proiectele (autor B. Valeriu). Referitor la revista „Vatra”, poetul îi urează: „Dacă i-aș dori ceva, îi doresc din toată inima să fie ea însăși, adică o sinteză luminată a tradițiilor noastre cultural-literare, o animatoare a literaturii care servește interesele fundamentale ale poporului în acești ani de mari transformări economice, politice, culturale”. □ Pagina interviurilor se încheie cu cel al lui Nicolae Dragoș care vorbește despre incompatibilitatea dintre publicistică și poezie: „E probabil că fără efortul continuu pe tărîmul ziaristicii, poetul ar câștiga atât de prețiosul și de necesarul timp”. □ Vasile Netea ne povestește experiența vizitei sale la faimoasa reședința a lui Tudor Arghezi, Mărțișor, în cadrul articolului intitulat *În mărțișorul lui Tudor Arghezi*. Descrie popularitatea lui Arghezi astfel: „Fără a avea nicio funcție de stat, fără a fi nici ministru, nici profesor universitar, nici

membru al Academiei sau primar al Bucureștilor, Argezi era unul din cei mai solicitați oameni”. Ajunge chiar și la următoarea concluzie: „Cîte opere strălucite și cîte proiecte cutezătoare nu s-au urzit la Mărțișor, cîte campanii de presă nu s-au dezlănțuit de aici, cîte inițiative ori intervenții pozitive nu și-au luat zborul din această casă!” Articolul se termină printr-o comparație sinceră: „Ca și Ipoteștii lui Eminescu, ca și Mirceștii lui Alecsandri, ca și Livenii lui Enescu, ca și Hordoul lui Coșbuc, ca și Rășinariii și Ciucea lui Goga, ca și Lancrămul lui Lucian Blaga, Mărțișorul va fi întotdeauna, pentru toți românii, un loc de pelerinaj, de închinare, de înălțare sufletească, de mîndrie”. □ Mircea Zăciu ne propune un *Mozaic istorico-literar Dinu Pillat* care se întinde pe două pagini și care analizează opera scriitorului, plasându-o într-un „univers românesc, cu personaje și destine scrutate nu cu ochiul rece al biografului, ci cu acel „emotional stuff” al memorialistului, ne întîmpină în admirabilele pagini consacrate lui Ion Pillat, G. Călinescu, Ionel Teodoreanu și V. Voiculescu. □ La rubrica *Vatra vă propune un prozator*, redacția publică *Pe voi vă iubesc* a lui Dan Culcer pe două pagini și prefațează fragmenul astfel: „Dan Culcer (născut la 15 iunie 1941) se numără printre pușinii scriitori tineri care reușesc să scrie cu aceeași ferveoare proză, poezie, critică literară, eseu, rezultatele fiind remarcabile, rod al talentului și unei solide culturi. Nefiind (încă) un nume de referință în lumea literelor, ne mulțumim să așteptăm, cu totală încredere, primul volum de proză (*Un loc geometric*, C.R.), ca și cărțile viitoare. Atît creația propriu-zisă, cît și publicistica sa sînt întotdeauna ferite de gratuitate, datorită sincerității și pasiunii deosebite cu care abordează problematica socială”. □ Trilogia romanului „nostru” inedit continuă cu partea a patra a lui *Drum spre oameni* de Ion Vlasiu cu capitolul *Vreau să fiu lucid* cu promisiunea continuării acestuia în numărul viitor. Lirica acestui număr este completată de poezii ale lui Valentin Borda. □ Victor Halice semnează ultima pagină a numărului dedicată lui Jules Verne și concluzionează: „Tipul acesta de lectură ar putea fi util epocii noastre. Numai îmbinîndu-l cu lectura textuală, structurală se poate obține o imagine probabilă a operei, o lectură autonomă și provocatoare”. În articolul *O lectură politică: Jules Verne*. „Dacă Jules Verne și călătoriile sale rămîn vii e pentru că ele pun deja, și cu ele tot acest atît de drag secol trecut – problemele cărora secolul nostru nu a putut să li se sustragă”.

• **[„Viața militară”, nr. 8]** Număr dedicat sărbătorii Zilei naționale, 23 August, la împlinirea a 26 de ani de la eveniment. Publică un grupaj consistent de versuri Ion Lotreanu, reportaje și schițe: Mircea Radina, Nicolae Jianu, ■ Aurel Martin publică o cronică literară volumului *Ultimele* de M.R. Parascivescu, Sorin Movileanu prezintă volumele *Cîntece de stemă* de Grigore Hagiu și *Diluviul sau apele lui Saturn* de Traian Filip și Vasile Nicorovici. ■ Cronică sportivă, *Între Europa și Ghencea să găsim o cale de mijloc*, este semnată de Adrian Păunescu.

• [„**Viața românească**”, nr. 8] Demostene Botez semnează textul: *23 august 1944/ 23 august 1971*: „Să nu uităm că scopul orânduiri societății socialiste este de a ridica nivelul de viață al tuturor, și să nu uităm că ceea ce o caracterizează este umanismul. Suntem chemați să facem educația politică, ideologică și socială, altora. Nu ne este tăgăduită nouă. Să demonstrăm acest adevăr, cu sinceritate și nobleță sufletească, fără a trăda arta. Arta nu este decât aceea care servește cele mai înalte valori morale. Și acestea sunt dezideratele educației omului nou”. ■ Ion Anghel face *Preliminarii la universul uman al lui Geo Bogza*: „Istoriceste, mai întâi o existență tragică, apoi o existență optimistă se varsă în acest fluidum, suferința și bucuria de a trăi se găsesc reprezentate aici din belșug; realitatea estetică a întregului univers se dovedește a fi extrem de complexă. Tragicul și sublimul antrenează o etică corespunzătoare, acest continuum își va pune amprenta pe evoluția artistică și umană a lui Geo Bogza de mai târziu, la el raportându-se permanent atitudinea angajat-umanistă a autorului; e o formă de asumare a destinului”. ■ Cu prilejul împlinirii a 10 ani de la moartea lui Ion Barbu, Andrei Roman scrie textul *Quasi-exegeză barbiană*: „Aflându-ne la capătul acestor modeste observații asupra câtorva din posibilitățile de interpretare a operei barbiene, sperăm că am păstrat nealterat sublimul versului său, arătând permanența Poetului în fața Poeziei. Ion Barbu este artistul care-l sublimează pe matematician.”. ■ Paul Georgescu recenzează cartea lui V. Mândra: *Istoria dramaturgiei române*: „La capătul unui volum de informație bogată, adesea inedită și de analiză severă, adesea subtilă, trebuie să vedem în aceste substanțiale studii o fervoare autentică față de dramaturgia română, iar în suita de incursiuni primul compendiu al istoriei dramaturgiei noastre, ceea ce nu e deloc puțin, și trebuie să salutăm cu gravitate această carte”. ■ Despre cartea lui Florin Mugur, scrie M. Petroveanu: „Cu volumul *Cartea regilor*, compus din două cicluri inedite (*Cartea regilor și Familia*), și o selecție din culegerile anterioare (*Mituri - 1968 și Destine intermediare - 1969*), Florin Mugur a primit în fine acolada de poet original din partea criticii, ezitante până acum în a acorda investitura unui autor trudnic, îndoit de el însuși. Gestul nu este mai puțin tardiv pentru poetul care, încă de la volumul de răscruce, *Mituri*, a reluat pe cont propriu procesul intentat de conștiința modernă omului ca ființă dilematică, înțeleștată între pasiunea afirmării și tentația, la fel de violentă, a negării de sine”. ■ Vasile Florescu analizează studiul lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga: *Renașterea, umanismul și dialogul artelor*: „Deși nu atacă decât trei din așa-zisele probleme capitale ale Renașterii și umanismului, cartea Zoei Dumitrescu-Bușulenga umple un gol în cultura noastră, dar nu cu o carte de umplutură. Valabilitatea acestei lucrări va rămâne multă vreme neștirbită la noi, iar siguranța cu care autoarea se descurcă în problemele spinoase pe care le atacă cunoașterea adâncă a textelor și operelor, viziunea nouă și convingătoare în care le prezintă, ar face-o binevenită și în alte părți ale lumii. Este o bucurie să constatăm că fericita *conjugatio ratio-*

nis et verbi din înzestrarea naturală a autoarei, marea sa pasiune pentru cercetare și puterea sa de muncă au beneficiat și de condițiile materiale optime pentru a fi puse în valoare”. ■ Referindu-se la volumul de eseuri al lui Nicolae Balotă, *Labirint*, M. Nițescu afirmă: „La puțin timp după monografia eseu asupra lui Urmuz, N. Balotă propune atenției criticii și cititorilor volumul *Labirint*, cea de a doua culegere a sa de articole și eseuri, prima fiind *Euphorion* – 1969. Cititor neobosit, [...] el aduce în noul volum o mare diversitate de teme și autori, începând cu scriitorii români dintre cele două războaie (Vasile Pârvan, Lucian Blaga, Tudor Arghezi.), până la cărți și autori din literatura actuală (Edgar Papu, Zaharia Stancu, Al. Dima, M.R. Paraschivescu)”. ■ Alexandru George semnalează editarea operei lui Paul Zarifopol: „Editura Minerva pune la dispoziția cititorului într-o admirabilă ediție îngrijită și prefațată de Al. Săndulescu două volume din opera unui mare nedreptățit al istoriei noastre literare: Paul Zarifopol. [...] Opera lui e restrânsă, cu preocupări străine de literatura noastră și inactuală chiar în momentul producerii ei, dar plină de semnificație prin situația specială a autorului”. ■ Florin Mihăilescu se ocupă de studiul lui Florin Manolescu: „*Poezia criticilor* a lui Florin Manolescu este în mod mărturisit o carte despre critică și trebuie în consecință judecată ca atare, cu atât mai mult cu cât dorința autorului s-a realizat după opinia noastră integral! Iată, în sfârșit, un tânăr inteligent de formație recentă, care are curajul să pună la îndoială teza foarte la modă, am zice chiar de bon-ton, a creației critice”. ■ Despre *Proust, iluzie și inteligență* scrie Alexandru Sever: „Unii preferă să vadă în raporturile lui Proust cu spiritul inteligenței, politica echivocă a unui aristocrat care, asemeni acelor seniori la a căror amicitie ținea atât de mult, își refuză musafirii nedorți pe ușa principală, pentru ca să le accepte toate serviciile pe ușa de din dos; adevărul este că în opera lui Proust, ora inteligenței este întotdeauna ora marelui banchet”. ■ N. Tertulian face o *Introducere în opera lui Lukács*: „Analiza gândirii estetice a lui Lukács în devenirea și evoluția ei, prezintă pentru noi un interes particular în măsura în care ne îngăduie să urmărim procesul de trans-substanțiere al unor teze și idei, situate inițial de admiratorii lor aproape de spirite ca Husserl sau Heidegger, într-un context filosofic radical deosebit: cel al marxismului. Evoluția esteticii lui Lukács se transformă astfel într-o arheologie vie a gândirii filosofice din secolul nostru, oferindu-ne într-un soi de soluție concentrată imaginea *sui-generis* a raporturilor de tensiune și de antinomie, pe un fond de complementaritate sau chiar consubstanțialitate, între principalele linii de gândire ale secolului”. ■ Demostene Botez susține *Stimularea nuvelei*: „Orice stimulent organizat pentru încurajarea unei renașteri a nuvelei, mi se pare de la început fără rezultat. Totuși, niște premii substanțiale pentru cele mai bune nuvele ale anului, ar da de gândit. E o încercare ce merită făcută. [...] Altfel, noile generații de scriitori și de lectori vor uita ce este aceea o nuvelă, sau vor crede că este un produs al modei «mini»”. ■ De monografia despre *Benjamin Fondane* se ocupă

Petre Solomon: „În editura Droz din Geneva a apărut, pe la începutul acestui an, un studiu destul de amplu (140 de pagini), intitulat *Benjamin Fondane, O prezentare a vieții și operelor sale*.. Autorul studiului, John Kenneth Hyde, cercetător american al istoriei literare franceze mărturisește în introducere că a scris acest studiu cu scopul «de a reabilita numele lui Benjamin Fondane» printre criticii literari din Franța, unde, de la 1947 încoace s-a înstăpânit «o tăcere aproape deplină» asupra lui Fondane și a operei sale”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cronici literare*, semnează texte: E. Anton, Vladimir Simon, Mihai Stănescu, Lucia Feneșan. □ E. Anton recenzează romanul Ștefanei Velisar Teodoreanu, apărut la Ed. Eminescu, 1971: „*Căminul* conține numeroase pagini tulburătoare prin autenticitatea sentimentului de inutilitate, de dureroasă dezintegrare a eroinei. Introspecția alternează cu lirismul somptuos care evocă începuturile unicei iubiri, sau cu pagini de un pronunțat caracter poetic, dedicate sacrificiului femeii”. □ Despre volumul de poezii al lui Vasile Nicolescu, *Clopotul nins* (Ed. Eminescu, 1971), scrie Vladimir Simon: „Vasile Nicolescu este un poet de excepție. Versurile sale, conturând un univers poetic coerent, de o mare intensitate a trăirii estetice, poartă pecetea rafinamentului încărcat de parfumuri rare propriu unei epoci literare efervescente”. □ Referindu-se la cartea lui Mihai Stănescu, *Ferestre spre azur*, Ed. Litera, 1970, S. Bălășescu observă: „Lirismul stihurilor sale mereu egal cu sine, picură vibrațiile unui sentimental, căruia îi convine tonul sincer, recules și șoptit. Un aer de încredere și sănătate morală se simte totuși în calda respirației a acestei poezii, în discreta și fecunda contopire cu elementele naturii ca expresie a vieții”. □ Analizând volumul de versuri al lui Alexandru Grigore, *Tăgade*, Ed. Eminescu, 1971, Lucia Feneșan conchide: „Confesiunea poetică a lui Al. Grigore dovedește totuși un poet discret și lucid: însetat de puritate și de transparențele idealului, o sensibilitate generoasă, cu reale posibilități de dezvoltare”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8353] În articolul *Monografia unui mare poet-patriot*, Ovidiu Papadima recenzează volumul *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa*, autorul, Teodor Vărgolici, fiind unul „în sufletul căruia vibrează luminoasa conștiință politică de astăzi”. □ Mircea Mancaș prezintă *O valoroasă lucrare de sinteză*, referindu-se la *Istoria teatrului în România* (vol. II; printre autori: Ion Zamfirescu, S. Alterescu, M. Florea, Letizia Giță ș.a.), apărută la editura Academiei Republicii Socialiste România.

• [„**Scânteia**”, nr. 8894] N. Stancu, cu ajutorul „corespondenților «Scânteii»”, organizează ancheta culturală *Spectacole cu piese ale noastre și pentru noi – la înălțimea nobilei misiuni a artei teatrului!* ■ Apar două *Note de lectu-*

ră □ Ion Horea prezintă volumul *Cosmos* de Victor Eftimiu: „O filosofie specifică învăluie această carte, însoțită de gesturi titanice, de orgoliul lucidității și conștiinței în fața materiei inerte, de urmărirea unei absolute cunoașteri de sine și a hotărâtoarei creșteri interioare. Totul vine din reclusiune, din amintire și din istorie, din lumea Eladei, ori din iubirile trecute, profiluri de cetăți și chipuri de voievozi pe pământul de legendă al țării”. □ Dan Mutașcu prezintă *Poarta cuvintelor*: „Cenaclul literar al Academiei a tipărit în editura *Litera* o frumoasă și masivă antologie a producțiilor poetice ale membrilor săi. [...] Majoritatea autorilor afirmă poetic marele adevăr că pentru a-și îndeplini funcția socială, o operă nu trebuie să aibă numai calități artistice, ea trebuie să conțină și un mesaj umanist, o sete de adevăr, o pioasă închinare în fața tradiției și o năzuință de a se angaja cu demnitate în edificarea valorilor viitorului [...] Prefetele semnate de Al. Philippide și Șerban Cioculescu ca și postfața semnată de Ovidiu Papadima se văd cu satisfacție confirmate de ținuta generală a antologiei, pusă cu discernământ artistic sub semnul general al partidului: «Poporul nostru are nevoie de o literatură veșnic tânără, pe care flacăra dragostei de om și de țară să nu o lase să îmbătrânească niciodată»”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 25]** Nicolae Tăutu publică poezia *Lâna de aur*. ■ Doru Dragomir scrie *Pe urmele înaintașilor*. Vasile Alecsandri: „Grandioasa sărbătoare a bardului de la Mircești, și cărei ecou mai plutește încă deasupra florilor din câmpiile noastre, readuc în memorie crâmpie din numeroasele sale călătorii, întreprinse în mai multe țări, pentru a face auzit glasul unui neam ce dorea să-și făurească un stat unitar și independent. Alecsandri s-a oprit în călătoriile sale și la Viena, cunoscând orașul din povestirile tatălui său, care îndeplinise în capitala Austriei o «îndatorire isprăvnicească»”. ■ Nichifor Crăinic semnează *Militant al păcii și prieteniei între popoare*: „Citim în elegantul și interesantul almanah anual al românilor americani că suma cu care au contribuit ei la ajutorarea inundațiilor de anul trecut din România s-a ridicat la 170.300 de dolari. A fost un ajutor considerabil când ne gândim că mâinile care l-au dat își câștigă existența cu muncă grea. [...] Cu aceeași emoție almanahul vorbește de «vizita președintelui Ceaușescu în Statele Unite» ca de un eveniment memorabil. [...] Există vreo țară unde a fost Nicolae Ceaușescu și unde nu a vorbit în sensul acestor principii, care alcătuiesc bazele vieții politice și sociale – principii care se cristalizează în cuvântul pace? Acesta este, cred, secretul pentru care, primit în țările din est ca și în țările din vest cu simpatie și entuziasm, Nicolae Ceaușescu e considerat ca un militant al păcii într-o lume ce nu și-a găsit încă echilibrul căutat de către cei mai buni fii ai ei”. ■ *Prezențe peste hotare*: „La Istanbul, în saloanele Consulatului general al României, de curând a avut loc o ședință comemorativă închinată centenarului nașterii marelui savant român, Nicolae Iorga. Consulul general Ilie Tudor, prof. Mihail Guboglu de la Universitatea din București și Mithat Sertoglu, directorul general al arhivelor Președinției Consiliului de Miniștri al Turciei, au

evocat personalitatea savantului român și contribuția sa la redactarea istoriei Imperiului Otoman”.

• [„Steaua”, nr. 9] Editorialul lui Petru Poantă dezbată, în spiritul epocii, relația dintre creație, realism și experiment și începe astfel: „În lumina recentelor documente ale partidului, privind procesul creației, se impun câteva trăsături foarte clare, care trebuie urmărite cu atenție și interes, ele orientând actualele spații ale culturii noastre socialiste”. □ Fragmente dintr-un jurnal de călătorie în Spania publică Valter Roman sub titlul *Sub cerul Spaniei*. □ În ipostaza de istoric de artă, Mircea Muthu aduce în atenția cititorului român lirica persană prin reprezentanții ei de vârf, precum Firdousi, Saadi, Hafiz, Kayyam, și câteva date esențiale despre cultura, miturile și civilizația Persiei, actualul Iran, cât și a influenței culturii sale asupra Europei (articolul *O civilizație milenară*). □ Remarcabil este interviul cu profesorul Eugen Coșeriu, doctor honoris causa al Universității din București, interviu realizat de Mircea Vaida, din care extragem câteva întrebări și răspunsuri: „ – *De curând v-a fost decernat înaltul titlu de Doctor honoris causa al Universității din București – dorim să știm ce sentimente și impresii ați încercat într-un astfel de moment deosebit?* – Fiindcă activitatea mea s-a desfășurat în diverse țări, după cum știți, am scris italiană, franceză, în limba spaniolă, am publicat și în portugheză, în germană, în engleză; în română nu am publicat lucrări științifice. În România, în scurta mea perioadă de activitate, adică în anul I de studenție mă ocupam de literatură, în realitate colaboram la „Jurnalul literar”, unde mi-au apărut lucrări de critică și câteva poezii, între altele, o poezie în limba latină. N-am separat niciodată lingvistica de literatură, o să vedem de ce nu se pot separa, și că nu e bine să le separăm. De filosofie încă și mai puțin. [...] – *Care sunt în esență ideile Dv. asupra poeziei ca fenomen lingvistic, raportările ei cu sistemul și norma lingvistică?* – Eu consider poezia ca fiind totalitatea funcțională a limbajului. Adică limbajul are o extrema concretizată în feluritele raporturi, relații în care funcționează, dar fiindcă funcționează prin materialitatea sa, prin sonoritatea sa, prin analogii formale, prin analogii semnificative s.a.m.d., toate aceste deschideri funcționale ale limbajului se prezintă într-un singur loc – în poezie. [...] Deci, eu aș spune, celelalte forme ale limbajului provin din poezie, printr-o drastică reducere funcțională a limbajului. [...] – *Cum vedeți relația între lingvistică și beletristica propriu zisă?* – Când am spus poezie, n-am înțeles acest termen în sensul restrâns de poezie versificată, ci în sensul de creație literară – cum este „*dichtung*” în limba germană. Raporturile între lingvistică și poezie sunt evidente în aceste sens; [...] . În text toate semnele lingvistice slujesc sensul [...] – *Personal, care e părerea Dv. asupra clarității ideilor în poezie, poate fi redusă poezia la un simplu joc gratuit?* – Cred că poezia nu este un joc, ci o activitate foarte serioasă, cunoaștere esențială sau, dacă vrem, un joc esențial. Joc în sensul că este o activitate liberă. De aceea, ceea ce se prezintă numai ca joc, numai ca

experiență, conservă doar acest aspect de libertate al poeziei, dar nu și aspectul de esențialitate. [...] – *Ce împrejurări au concurat la formarea dvs.? Care au fost mentorii Dv. spirituali și ce datorați limbii române?* – Împrejurările au fost cele care m-au dus în Italia și în alte țări, unde m-am format la diferite universități fiind, să spun așa, la lumina sau în umbra diferitelor culturi. Mentori direcți n-am avut în realitate, ci mi i-am căutat. Deși mă ocup de o materie specială ca lingvistica, mentorii mei au fost Aristotel și Hegel. Iar cu privire la limba română, spun că este din punct de vedere lingvistic una dintre cele mai interesante din Europa, din punct de vedere istoric și tipologic. Este un fel de rezumat al limbilor europene, întrucât conține un substrat care nu este nici latin, nici german, nici slav, conține baza care este limba latină, are seva grecească în materie și conținut, aport slav. Dacă cineva consideră limba română în mod reflexiv, devine aproape natural lingvist, fiindcă aceasta limbă prezintă atâtea aspecte diferite, realități diverse. Avem de multe ori un fel de stratificare a acestor fenomene și acolo unde franceza cultă are de obicei un singur cuvânt care este fie moștenit din limba latină fie un latinism, limba română are două, trei stratificate, și cuvântul moștenit și cel luat din latină și împrumutat din slavă”. □ Poezii: Emil Brumaru, *Secretul lui Julien Ospitalierul*; Aurel Șorobetea (prezent cu patru poeme); Ștefan Aug. Doinaș, *Sămânță cu aripi*. ■ Cronica literară a lui Mircea Tomuș caută semnificațiile poeziei lui Dimitrie Stelaru, cel din volumul *Păsări incandescente* (C.R.), despre care cronicarul scrie: „Dimitrie Stelaru s-a arătat un poet din categoria aceloră despre care G. Călinescu spunea că opera lor constituie o singură poezie. [...] Astfel înțelegând lucrurile, este de la sine înțeles că fiecare nouă carte a lui Stelaru se prezintă cu o șansă incertă, subțiată în primul rând de întrebarea dacă într-adevăr cartea este nouă, de bănuiala că semnele sale interioare s-ar suprapune întocmai cu cele ale unei culegeri mai vechi”. □ Rămânând tot la cronică edițiilor, Geo Șerban se ocupă de cele cinci volume din ediția de *Scrisori* ale lui Pompiliu Constantinescu cel mai prolific și harnic recenzent al mișcării literare, după 1930 și după Perpessicius (articolul *Încă o dată despre criterii*). □ Paul Alexandru Georgescu îl prezintă pe Mario Benedetti, un prozator urugvayan, și traduce trei povestiri ale acestuia. □ La secțiunea *Confluențe*, Nicolae Balotă se oprește asupra *Imaginii unui umanist* din opera *L'oeuvre en noir* de Marguerite Yourcenar, al cărei erou, Zenon „nu este însă doar un umanist cultivând artele pentru sine, nu e un *homo perse*, conform formulei lui Erasm. El este un dăruit. Ficțiunea Margueritei Yourcenar ne oferă nobila imagine a unui mare iubitor de oameni”. □ Al treilea volum de versuri al lui Gh. Grigurcu, *Râul incinerat* (Dacia, 1971), după volumele *Un trandafir învață matematica* și *Trei nori*, constituie subiectul recenziei lui Petru Poantă, care comentează astfel despre poet: „știința de a improviza, de a rezolva literar un fapt oarecare. Gestul amintește de poezia galantă a secolului XVIII francez și anume de «*impromptu*», forma preluată și de primii noștri

poeți: «nepregândite». Acestea implică, esențial, ideea de laudă sau ironie spontană, puse în starea de feerie lingvistică”. □ La *Cărți străine*, Dinu Flămând abordează și detaliază conținutul cărții lui Henri Focillon, *Anul o mie* (Meridiane, 1971).

2 septembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8354] Florica Ichim scrie despre *Promovarea dramaturgiei românești contemporane – preocupare consecventă a oamenilor de teatru*, dialogând cu Dina Cocea, vicepreședintă a Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, ce afirmă că „recente documente de partid au orientat și vor orienta, dinamizând și înviorând întreaga activitate a Asociației noastre”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6934] Secțiunea *Literatură. Artă* găzduiește două articole ample, sub titlul *Proza scurtă: revirement sau expresie a lipsei de exigență?*, tema adusă în discuție fiind abordată în urma constatării conform căreia „Culegerile de nuvele și povestiri apar cu o frecvență mai mare decât romanele, iar între autorii acestora majoritatea sunt prozatori care debutează”.

■ Dinu Flămând scrie despre o *Confruntare galantă între mici modele literare*, constatând că „asistăm la un fenomen de psihologizare a epicului până la suprasaturație. La ce bun să compui însă cu atâta râvnă o țesătură psihologică atunci când ignori cu seninătate niște simple legi de echilibru în proză?! Aceste specii ale prozei scurte și-au păstrat încă, obligatoriu, o normă canonică, echivalentă cu însăși condiția existenței lor. Nu inițiem aici o discuție specială de teorie literară, dar nici nu putem să nu observăm cum simple exerciții sau disparate fragmente confesive de jurnal trec drept nuvele sau povestiri, cu statut ca atare. Este ignorată mai ales motivația narativă, trebuincioasă în genul scurt, sunt ocolite importante probleme de compoziție. Prea puțini dintre prozatori valorifică marile resurse ale genului; sclipirea fulgerătoare din creionarea caracterelor, atmosfera creată din puține tușe, precise, spontaneitatea și naturalețea situațiilor, conciziunea lor și concentrata lor putere semnificativă etc”. Din aceste motive, afirmă Dinu Flămând, „se dobândește impresia că asistăm la confunerea galantă între mici modele literare, sezoniere și restrânse teritorial”. ■ Mircea Iorgulescu constată existența unui *bovarism pernicios* reflectat într-o „industrie literară producătoare de monedă calpă!”: „Preparate de laborator, *prozele scurte* sunt populate cu oameni fabricați în eprubetă, creându-se impresia stranie a absenței oricăror relații cu semenii și a hipertrofierii în schimb a capacității senzoriale. Ceea ce ar putea da adâncime – reflecția asupra omului ca ființă socială – este evitat cu grijă, în raza privirii nu intră decât *întâmplările* care au loc la nivelul epidermei individului, ignorându-se întregul. Rurale ori citadine, abstractizate ori naturaliste, lirice ori din cale afară de prozaice, aceste texte duc o existență în toate intermedieră: sunt producții literare și nu sunt literatură, semnatarii lor sunt autori și nu scriitori, strânse în volume nu sunt și cărți”.

• **[„Albina”, nr. 35]** Prof. N. Nistor, directorul Casei Centrale a Creației Populare publică *Repertoriul ancorat în realitate*: „Promovarea unui repertoriu național îndeosebi din creația contemporană, stimularea creației de noi cântece patriotice, revoluționare, de piese de teatru inspirate din realitatea socialistă a orașelor și satelor, difuzarea lor în masele largi sunt sarcini de nobilă ținută patriotică, socială și umană, precizate de secretarul general al partidului nostru, pe care suntem chemați să le punem în aplicare, cu înalt simț de răspundere, folosind întreaga gamă de modalități specifice pe care le oferă mișcarea artistică de amatori”. ■ Pe prima pagină, poezia lui Ion Bănuță, *Dansul fanteziei*, debutează și se sfârșește cu versul „Oglinda Democrației e Soarele”. ■ Spiridon Stănel revine la rubrica sa cu textul *Prestigiu*: „În această săptămână, sub înaltul patronaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, s-au deschis la București lucrările celui de al IV-lea Congres internațional de logică, metodologie și filosofia științei. La această prestigioasă reuniune participă peste 800 de personalități de renume mondial. Pe problemele puse în dezbatere vor fi susținute circa 80 de rapoarte și aproximativ 500 de comunicări. Dintre acestea trei rapoarte și 80 de comunicări sunt prezentate de oameni de știință din țara noastră. Este și acesta un aspect care evidențiază contribuția României la îmbogățirea tezaurului privind cunoașterea umană”. ■ Pagina arondată îndeobște literaturii publice în acest număr fragmente din volumul Nicolae Ceaușescu. *Biografie și texte selectate* (E.P.), cu titlul *Formarea: Din satul natal la închisoare*. □ *Grâul*, versuri de Ileana Roman. □ Versuri umoristice semnate de Mihail Cosma și Ștefan Vida, pe ultima pagină de *Satiră și umor*.

• **[„Cutezători”, nr. 35]** Se lansează a doua parte a romanului foileton *Ostrovul lupilor* de Petre Luscalov, sub titlul *Noile și extraordinarele peripeții ale Scatiului și ale prietenului său Babușcă*.

• **[„România literară”, nr. 36]** Prilejuit de *Simpozionul traducătorilor de literatură română* de la Neptun, Ion Dodu Bălan scrie despre *Prietenii de peste hotare ai literaturii române*: „Tot mai numeroși sunt scriitorii și oamenii de cultură care învață limba română pentru a traduce lucrările fundamentale din literatura noastră. Scriitori, ca Eminescu, Creangă, Caragiale, Macedonski, Goga, Sadoveanu, Bacovia, Blaga, Arghezi, G. Călinescu, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Marin Preda ș. a. pătrund prin valoarea estetică a operelor lor și prin puternicul lor specific național în patrimoniul culturii universale. În zilele din urmă, ne-au confirmat încă o dată acest lucru cei 46 de traducători din limba română care în cadrul colocviului de la Neptun ne-au informat cu pasiune despre ecoul pe care creațiile românești l-au stârnit în țările reprezentate de ei: U.R.S.S., Bulgaria, Ungaria, Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, R.D. Germană, Cuba, Grecia, Belgia, Italia, India, Japonia. Oricine s-a putut convinge, în cadrul colocviului traducătorilor din literatura română, că în universalitate și în eternitate nu se poate intra decât pe poarta ta proprie, prin specificul tău național și prin timpul tău, prin participa-

rea sinceră, dăruită, la eforturile poporului din care faci parte. Nimeni n-a pomenit de imitatori, de lucrările mimetice, plasate în afara timpului nostru istoric și a coordonatelor noastre naționale și sociale”. ■ Se dau noi amănunte despre Simpozion: „La Neptun, impunătoare stațiune a litoralului, s-a desfășurat, în ultimele cinci zile ale lui august, primul simpozion al traducătorilor de literatură română din străinătate. Peste patruzeci de participanți din paisprezece țări europene și asiatice s-au întâlnit, într-un excelent spirit colocvial, să asculte expoze autorizate despre stadiul actual, tendințele și personalitățile literaturii noastre, să schimbe opinii despre gingașa muncă de tălmăcire, să relateze despre felul cum sunt cunoscute scrierile noastre în țările lor. Reuniunea a debutat cu un cuvânt de deschidere rostit de vicepreședinte Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Ion Dodu Bălan. Cei prezenți au fost salutați cu căldură de președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, acad. Zaharia Stancu. În cadrul lucrărilor simpozionului au ținut substanțiale prelegeri de sinteză despre limba și literatura română Aurel Martin, Ov. S. Crohmălniceanu, Vasile Nicolescu, Al. Graur, Ion Coteanu, Valeriu Râpeanu. Inițiativa Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, care a organizat un program util, dens, s-a dovedit pozitivă și există temeiuri a se medita asupra eventualei periodicizări a acestui simpozion, căruia ar fi oportun în viitor să i se adauge și profesori și studenți ai facultăților de romanistică, critici și alți oameni de litere străini interesați în răspândirea creației românești. Prin grija Uniunii Scriitorilor, un număr de personalități ale scrisului s-au întâlnit cu traducătorii, au luat parte la lucrările simpozionului. Președintele Uniunii noastre, acad. Zaharia Stancu și alți membri ai conducerii i-au invitat pe participanți la Vila scriitorilor de la Neptun, la o reuniune ce s-a caracterizat prin caldă colegialitate. Datele împărtășite de oaspeți în aceste împrejurări au arătat că proza, poezia, dramaturgia noastră cuceresc noi cititori în zone mereu extinse, interesul pentru literatura noastră contemporană sporind considerabil în ultimii ani. Publicăm în acest număr un articol despre răspândirea literaturii române în Polonia și versuri originale ale unor poeți reprezentativi din Grecia și Cuba. Sunt texte care aparțin unor participanți la acest simpozion. În numărul viitor vom consacra un spațiu amplu reuniunii traducătorilor de literatură română, urmând ca oaspeții din diverse țări să vorbească nemijlocit cititorilor despre ceea ce au realizat și realizează pe nobilul tărâm al cunoașterii poporului nostru de către alte popoare, prin arta cuvântului tipărit”. ■ Al. Raicu realizează un mini-interviu cu Petru Popescu: “– *Am observat că participați cu entuziasm la diferite «mese rotunde», organizate de reviste, și colaborați frecvent la unele rubrici ale ziarelor, cum e, de pildă, «Scânteia tineretului». Ce ziceți, publicistica îl stânjenește pe un prozator ori îi oferă puncte de sondaj utile creației? – Ficțiunea e pentru mine un sistem de modelare a conștiinței și scriitorul îl modifică radical pe cititor atunci când îl obligă să-și asume anumite trăiri semnificative. Într-un mod ceva mai superficial, același lucru îl face și publicistica*

și chiar ziaristica, dacă e practică onest. Personal, am detestat întotdeauna artistul înțepat și am vanitatea de a fi popular, ba chiar familiar în comportare, fără teama de a-mi șubrezi singur reputația. Cu riscul de a fi acuzat de poză, ori chiar de demagogie, declar că am luptat pentru un anumit tip de literatură, întâi pentru cititori și apoi pentru mine. În această situație, publicistica e pentru mine o căutare de semeni, de egali, printre cititori. Și mă bucură să găsesc din ce în ce mai mulți. [...] – *Există o modă a romanului și teatrului polițist. După Prins și Dulce ca mierea e glonțul patriei, către ce zone vă gândiți să pătrundeți?* – Romanul și teatrul polițist n-ar fi rele, dacă multă lume nu s-ar apuca de ele ca să ocolească problemele «arzătoare la ordinea zilei», asigurându-și totuși un oarecare succes de public. Nu e exclus ca, în anumite cazuri, acest gen de polițism să fie un nonconformism. Cât despre mine, vreau în continuare să descriu cu fidelitate viața pe care o cunosc și despre care am încă multe de spus. – *Ce aveți sub tipar? La ce lucrați?* – Am predat un volum de eseuri și pagini critice (vreo cinci sute de pagini cu totul), împărțit în trei secțiuni: atitudini, scriitori români, scriitori străini. Am predat și două traduceri și sunt la jumătatea unui nou roman”. ■ Sorin Titel se implică eseistic în subiectul *Marile teme și cotidianul*: „Se pledează în critica noastră de specialitate împotriva insignifiantului, a minorului, a «micilor teme» în literatură, încât o încercare de a stabili, de a arăta, în ce constă insignifiantul, minorul etc., din domeniul prozei de pildă, mi se pare mai mult decât necesară. Lucrurile nu sunt însă chiar atât de simple cum pot părea ele la prima vedere, reclamând o mare finețe disociativă, luciditate și mai ales respingerea oricărui dogmatism critic. Bineînțeles că de la început trebuie să se sublinieze că atacarea «marilor teme» de către un scriitor, nu înseamnă implicit și *realizarea* marilor teme. [...] E adevărat însă că posibilitățile literaturii sunt atât de diverse, încât orice concluzie generalizatoare nu poate fi decât falsă. Pentru că nu trebuie să uităm că există și o mare literatură care ignoră faptul cotidian, «micile întâmplări ale vieții», fără să-și piardă omenescul, fără să contrazică literatura. Sunt desigur cărți construite doar din eroi de *excepție*, care relatează doar întâmplări de *excepție*, cărți care nu au nimic din «cursul obișnuit al vieții», cărți în care trăirile eroilor sunt la limitele posibilului, cărți în care cotidianul este exclus cu bună știință și ele se pot numi *Craii de Curtea Veche*, sau pot fi semnate de Dostoievski sau Mellville și nimeni n-o să spună niciodată că ele sunt în afara literaturii”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu se referă la *Stolnicul Constantin Cantacuzino*, pornind de la *Stolnicul între contemporani*, Editura Științifică, 1971, de Virgil Cândea, fără a discuta volumul propriu zis. ■ Al. Piru scrie despre lirica lui Zaharia Stancu sub titlul *Un cântec neîntrerupt*: „Dacă nu e articol de ziar, prin urmare, poezia lui Zaharia Stancu nu e nici șaradă, exhibiție sau bizarerie stilistică sub pretextul inovației tehnice. Se dovedește încă o dată că poți fi original pe căile cele mai simple ale exprimării, autentic fără a lua poze singulare, interesant fără a explora incognoscibilul, chiar inefabil atunci când vorbești cât

mai limpede cu putință, pentru că de la reflecție și emoție până la expresie este o distanță pe care numai poetul știe s-o parcurgă și fiecare poet, dacă e poet, o parcurge în felul său, impracticabil pentru altul. Modul liric din *Cântecul lebedei* al lui Zaharia Stancu e de a împărtăși cu voce scăzută, ca într-o misterioasă ceremonie, semenilor, secreta satisfacție, însoțită de bucurie sau tristețe, de a trăi printre ființe și lucruri pe pământ solidar până la moarte, adică până la întoarcerea în natură”. ■ Alexandru George, în *Umanități*, se ocupă de *Fețele lui Ianus* de Edgar Papu: „Nu vedem cum s-ar putea «recenza» un volum de felul *Fețelor lui Ianus* – dacă vrem să înțelegem prin aceasta altceva decât rezultatul unei simple constatări de primă vedere, cu aerul că acel care le face se desparte repede de cel care a scris cartea, și pentru totdeauna. Studiile profesorului Papu poartă pecetea travaliului îndelung și a unei familiarități câștigate în timp; apariția lor ocazională, în legătură cu vreo comemorare sau cu traducerea vreunui scriitor străin în românește fiind doar pretextul pe care autorul l-a așteptat parcă pentru a le face cunoscute cititorului. [...] Ceea ce ni se pare a fi particularitatea cea mai prețioasă a ultimului volum al profesorului Papu (și a scrisurii lui în genere) e familiaritatea comprehensivă și mereu nuanțată cu operele care de obicei fac mai curând obiectul unor investigații docte și uscate, de cerc restrâns. În locul stăruinței în amănunte, care face prea vizibile auxiliile științei, dar nu și roadele sau farmecele acesteia, ni se propune un stil de perfectă înțelegere și de temeinică demonstrație, marii creatori din trecut fiind invitați, prin puterea exemplului oferit de comentator, să devină hrana zilnică și cea mai substanțială a omului vremurilor noastre”. ■ Un articol despre Ion Vinea semnează Paul Georgescu. Textul se numește *Formula unui surâs*,: „Fără să fi fost Sadoveanu sau Rebreanu, fără a fi avut energia și coerența din *Bietul Ioanide* sau tensiunea ideatică a lui Camil Petrescu, acest stilist de soi, democrat și antifascist autentic, schițează cu ironie nonșalantă o lume agitată și inutilă. Surâsul sinuos al lui Vinea filtrează spre parazitismul burghez o elegantă scârbă”. ■ Mircea Iorgulescu îi consacră cronică literară lui George Ivașcu, pentru *Jurnal ieșean* (C.R.,1971): „Autorul pare a fi mereu cu răsufarea sugrumată de emoție din pricina importanței evenimentelor pe care le comentează, reușind însă de fiecare dată să-și domolească bătăile inimii pentru ca astfel să se poată face cât mai bine înțeles, dând cuvântului său forța de convingere a unei judecăți aflate sub controlul rațiunii. Limpezimea este rodul unui efort de stăpânire și concentrare, prin care vibrația afectivă se convertește în tensiune spirituală și nu altfel se explică atenta punere în pagină, întotdeauna uimitoare”. ■ Scriind despre *Creație și adevăr*, Hristu Cândroveanu prezintă triumfalist evoluția literară contemporană: „Izvorând din viață, *creația artistică trebuie, nu este posibil să nu fie mărturie despre viață*, dacă vrea să înfrunte timpul. Speculațiile sterile, divagațiile de tot felul, delirurile scriptologice nu sunt menite să rămână, în ele nerecunoscându-se nimeni. Evoluția literaturii noastre, fie și din anii în care se constituie sub ochii noștri, de la război încoace, este

plină de învățăminte în această privință. Din avalanșa de cărți și autori reținem acele nume, a căror operă ne-a impus prin adevărul ei, esențial îi citim, îi vom citi pe Marin Preda și Zaharia Stancu, Eugen Barbu și Laurențiu Fulga, Al. Ivăsiuc și Petru Popescu, Titus Popovici și Nicolae Breban, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, pe Virgil Teodorescu și Mihai Beniuc, pe Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu și Cezar Baltag, George Alboiu, Ilie Constantin – ca să nu amintim decât o parte dintre scriitorii contemporani cei mai prestigioși, cu sentimentul că nedreptăm mulți încă, de incontestabilă înzestrare. Niciodată conjunctural, scriitorii noștri și-au afirmat mereu, și mai cu seamă în ultimul timp, pregnant, credința lor într-o literatură despre și pentru oameni, ceea ce este de fapt în tradiția scrisului românesc. Astăzi, această convingere a creatorilor de la noi, în toate domeniile artei de altfel, se așează grăitor în opere durabile închinată vremii noastre, căreia îi conturează dimensiunile de epopee”.

■ Eugen Luca discută despre intențiile istorico-literare ale lui Paul Anghel sub titlul *O posibilă istorie a literaturii române*: „Proiectul istoriei literare pe care ne-o propune Paul Anghel se constituie, deci, ca o interesantă, temerară tentativă de a încorpora metodologiei literare marxiste concluziile științifice ale antropologilor și etnologilor moderni, ale istoricilor diverselor mentalități temporale; ca o încercare de a discuta fenomenul literar românesc în specificitatea sa strictă, considerându-l totuși într-un complex de cauzalități care-i explică și geneza și evoluția; ca o nouă modalitate de a încorpora literatura noastră literaturii universale, și a-i deschide, și pe această cale, noi orizonturi. În orice caz, ca expresia unei preocupări de a ne defini spiritualitatea. Ca atare, impune, indiferent de rezultatele ei, considerație. Am scris considerație nu fortuit, căci considerația nu echivalează cu acceptarea, dar reclamă o dezbatere serioasă, la obiect, lipsită de prejudecăți de orice natură”.

■ Cezar Apreotessei, în *Realitate și ficțiune*: „O «contribuție documentară» contestată în «România literară» din 11.II.1971, p. 10, este articolul *De la Apostol Bologa la Emil Rebreanu* de Petronela Negoșanu și E. Bocșa-Mălin (în «Steaua», XXI, nr. 11, noiembrie 1970, pp. 77-83). Serioasele obiecții formulate de Al. Piru la adresa documentariștilor care ignoră «caracterul de ficțiune a literaturii», confundă «realitatea cu ficțiunea» și «impută în chip cu totul absurd romancierului că nu a fost mai fidel memoriei lui Emil» sunt, fără îndoială, absolut îndreptățite. Dar lectura atentă a articolului din «Steaua» (care are, ce-i drept numeroase lacune și greșeli de informație, insuficient relevante) nu duce la concluzia că autorii lui ar fi dorit ca în locul lui Bologa romancierul să fi reprodus exact caracterul și faptele fratelui său, că, după părerea lor, sfârșitul romanului «e literatură nu viață» și, dat fiind că Emil «era străin de frământările sufletești ale lui Bologa», «ar rezulta că romanul nu e bun». [...] Abordarea operei unui clasic al literaturii române reclamă maximă exigență, atât din partea documentariștilor, cât și a exegeților sau istoriografilor literari”.

■ Ion Moldoveanu se pronunță asupra teoriei critice sub un titlul explicit, *Critica – explicare rece și simpatie*:

„Este prea consacrată definiția criticii drept conștiință de sine a literaturii, ea însăși neavând parte de o exacerbată conștiință de sine, în prima copilărie, când critica noastră se caută pe ea însăși în critica europeană, mai clar conturată, și se străduia să se sincronizeze cu ea și, prin aceasta, să se sincronizeze cu sine. [...] Și sincronizarea cu critica europeană (în particular cu impresionismul), urmărită de mult, Lovinescu o conștientizează în teoria sa, teorie a propriei critici, pentru că sincronizarea cu el începe. Măcar teoretic, deoarece practic G. Călinescu e mai impresionist decât Lovinescu. Este începutul criticii propriu-zise și începutul sfârșitului ei: în avântul autodefinirii, ea sare dincolo de sine, la critica autonomă, a cărților nedeschise, cum o practică micromongrafistul lui E. Lovinescu, I. Negoïtescu. [...] Se poate trage concluzia, din aceste citate, că Eugen Simion ar fi un lovinescian? Da și nu. Nu, pentru că între Eugen Simion și Eugen Lovinescu există deosebiri și de biografie și de operă, vizibile și în unele dezacorduri din această carte. Da, chiar în măsura în care se desparte de înaintaș, urmându-i pilda esențială de a fi el însuși, adică de a fi. Și Eugen Simion este, critic”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Opere (I)* de Tudor Vianu: „Puținătatea literaturii confesive, neîncrederea și întârzierea cu care se operează în acest domeniu, acolo unde lucrurile o permit, au făcut în genere din scriitorul român o personalitate mult mai de suprafață, în înțeles existențial, decât e în firea tainică a temperamentului său. Acești mari aulici ai literaturii române ne avertizează însă de crispările bronzului înainte de a se constitui în armonioasă efigie. Este sensul pe care îl îmbracă și cel mai adesea aceste *Scrieri literare* (poezii, tălmăciri, memorialistică, jurnal de călătorie, cugețări), materia primului volum dintr-o ediție de *Opere*, proiectată să apară în zece volume, sub îngrijirea lui Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu. Volumul ar urma să figureze, și în ideea editorilor, un Tudor Vianu «despre sine», un portret al omului, un document mărturisit și nemărturisit, explicat și mai cu seamă sugerat. Semnificația confesivă a poeziilor e indubitabilă și o deschidere spre lăuntru al omului se naște din lectura lor”. □ *Imnuri* de Ștefan Popescu, C.R.: „Un autor care nu-și dezmente, nici la al doisprezecelea volum de poezii, primele etichete critice, este și Ștefan Popescu (*Imnuri*), trecut de G. Călinescu, în compendiu, drept poetul unui soi de *Laus creaturarum*”. ■ Nicolae Balotă recenzează, în cadrul aceleiași rubrici, *Cărțile săptămânii* noi volume de proză: □ *Crepuscul* de Radu Ciobanu: „Într-adevăr, obiecția care i se poate aduce acestuia este că totul apare în plan. Spațiul acesta fictiv nu are – s-ar putea spune – decât două dimensiuni. Profunzimea lipsește. Și această lipsă derivă dintr-alta, mai gravă. Realismul nu este doar reprezentare, ci și viziune. Marii noștri romancieri – pe care îi urmează, fără îndoială, autorul acestui roman – au fost creatori de univers al viziunii. Veridicitatea reprezentării se cere susținută și continuată prin îndrăzneala viziunii. Mai multă îndrăzneală i-aș pretinde de altfel remarcabilului

prozator Radu Ciobanu. O adâncire a perspectivei pe care experiența o va aduce, cred. Pentru că, trebuie să mărturisesc, acord un deosebit credit acestui prozator care are solide virtuți ale marilor prozatori ardeleni”. □ *Moartea măștilor* de Gabriel Gafița: „Talentul de excepție al autorului este tot atât de evident ca și ardoarea intelectualului care caută adevărul. Promițătoare este, la acest tânăr, mai ales încrederea sa în cuvânt”. ■ În secțiunea dedicată criticii de la *Cărțile săptămânii*, M. Ungheanu comentează □ *Fuga în nimic*, articolul lui Petru Popescu, din „Scânteia”. Textul se intitulează *Glorie nu foarte comodă și nu ușor de purtat*: „Părerile scriitorilor despre literatură sunt, chiar atunci când vorbesc despre opere scrise de alții, un act de confesiune. Vorbind despre creația altuia, cel ce o examinează exprimă punctul de vedere al felului său de a scrie. Este ceea ce dă acestor pagini singularul lor preț și ceea ce le face pentru noi, extrem de interesante. Abordarea actului teoretic este chiar un gest necesar, pentru că este o demonstrație de conștiință profesională. [...] Situațiile în care un scriitor a întreprins analiza operei unui confrate cu reală pricepere și entuziasm sunt ca și inexistente. Cât despre privire de ansamblu asupra literaturii, de judecata mișcării literare prezente într-o perspectivă a viitorului nu este cazul să mai vorbim. Excludem de aici, bineînțeles, acele salturi elogioase la apariția unei cărți, din care nu putem căpăta cel puțin certitudinea că acel volum sărbătorit a fost citit, și la fel acele considerații despre literatura prezentă care nu depășesc pragul unor banale afirmații și comune lozinci. Tocmai de aceea vrem să remarcăm articolul lui Petru Popescu publicat în «Scânteia» și intitulat «*Fuga în nimic*» – eșecul prozei, care nu este numai un apel, ci și un sintetic tablou al unei bune părți a literaturii de astăzi. Desigur că articolul nu este dintre cele mai complete și ilustrative cu puțință în direcția de care vorbim. El este de multe ori unilateral și una din pricinile unidirecționării vine, mai întâi, din faptul că este dedicat în primul rând prozei și, în al doilea rând, unele categorii de proză pe care autorul articolului o refuză. Desigur că i se pot aduce completări sau întâmpinări, dar el e întemeiat pe o îndreptățită observație. Este vizată forma de evazionism pe care autorul o numește «fuga în frumos» și ale cărei rezultate sunt cărțile anemiate și vagi la care se referă. [...] Chemarea și opiniile prozatorului Petru Popescu sunt cu atât mai evidențiable cu cât el nu repetă greșeala pe care au făcut-o mulți de a crede că literatura prezentă se scrie numai de generațiile tinere de scriitori. Observațiile și apelul său vizează întregul fenomen literar, privesc scriitorii de toate vârstele”. □ *Pe marginea unui sondaj de opinii*: „Anchetele, investigațiile care colecționează păreri ale cititorilor au tocmai rostul de a stabili un contact eficient între scriitori și cititori. Între ele se numără și cea pe care televiziunea română ne-a programat-o nu de mult și care se intitula *De ce nu se citește aceste cărți?* Ancheta pleca de la o realitate care nu este pentru prima dată evidențiată: multe cărți stau în rafturile librăriilor fără a-și găsi cumpărători. [...] Dintre critici au participat Al. Piru, Ov. S. Crohmălniceanu și semnatarul acestor rânduri. O cauză

a lipsei de audiență a reieșit a fi, din mai multe răspunsuri, felul pretențios al unor scriitori contemporani de a-și scrie cărțile, mica lor accesibilitate pentru cititorul mediu, principalul cumpărător. S-a atras apoi atenția și asupra faptului că nu poate fi o deplină concordanță între opinia criticului și cea a cititorului și că nu întotdeauna o carte care se vinde mai greu este, totodată, și o carte lipsită de valoare. ■ Apar mai multe consemnări sub titlul *Ce e nou în cultura peruviană*. □ *Atitudini, tehnici și formule literare* de Laurențiu Silvian. □ Viorel Costachescu semnează traducerea poeziilor: Antonio Cisneros (*În '62 păsările de mare înfometate au ajuns până în centrul Limei*), Emilio Adolfo von Westphalen (*Poem*), Alejandro Romualdo (*Cântec pentru Tupac Amaru*); Laurențiu Silvian traduce poeziile: Mario Florian (*Pastorală*), Sebastian Salazar Bondi (*Testament olograf*), Marco Martos (*Dictare*). □ Viorel Costachescu traduce din proza scurtă a lui Eduardo Gonzalez Viana, *Bătălia lui Felipe*. ■ În *Literatura română în Polonia*, Halina Mirska-Lasota face o trecere în revistă a prezențelor românești în Polonia, pornind de la primele traduceri din 1860 până la studiul *Istoria României* de J. Dehnel, apărut în 1970. □ Scriitorii greci Rita Boumi-Pappa (*Acolo există; Datele mele de identitate*) și Nikos Pappas (*Noapte bună!; Ultimul act*), sunt publicați în traducerea Doreinei Anton-Talaz. □ Poetul cubanez Samuel Feijóo (*Ape românești*) este tradus de Andrei Ionescu. ■ Silvian Iosifescu publică eseu despre *Arta poetică*: „Jocul Goethe-Mann – oscilarea între aparența biografiei romanțate, între mărturisirea deghizată și construirea unui caracter de o generalitate clasică, a unui personaj de artist confruntat cu câteva întrebări majore – e neîntrerupt”. ■ Citim *Gramsci de după gratii* de Dominique Fernandez, text inițial apărut în revista «Le Nouvel Observateur» și *Grădinile de pe Lună* de Alexandr Kazanțev. Traducătorii textelor nu sunt specificați. ■ Doina Ciurea, în *Scrisori de dragoste*, scrie despre corespondența dintre Antonin Artaud și Genica Athanasiou. ■ Sub titlul *Casa de las Américas 1972*, revista face cunoscut regulamentul de participare la Concursul literar instituit de Casa de las Américas.

● [„**Tribuna**”, nr. 35] Radu Mareș semnează recenziile pentru cartea reportaj *Zidul viu* de Theodor Haș, ce reconstituie momente dramatice din timpul inundațiilor cauzate de Mureș în mai 1970 în zona Arad. Același recenzent se ocupă și de jurnalul de călătorie al lui Darie Novăceanu, *Ora Americii Latine*, carte utilă sub aspectul bogăției de informații privind literatura sud-americană (poate fi menționat ca inedit interviul cu Jorge Luis Borges). □ Adrian Popescu scrie despre volumul *Sub cerul mioriței* (Junimea) semnat de Haralambie Țugui, autor de poeme patriotice. □ Valentin Tașcu scrie despre romanul lui Kaksó Sándor *Pe linie moartă*, tradus de Vasile Grunea, având ca subiect o perioadă tulburătoare din istoria Transilvaniei, în anii ce au urmat Unirii. Problema națională moștenită de la habsburgi a fost adâncită în loc să remedieze problemele sociale. Aceste conflicte venite din partea clasei înalte au fost îndreptate către păturile sociale sărace, deopotrivă maghiare și române. De

remarcat că poporanismul din această carte „nu este totuși o digresiune, ci doar o fragmentarea a frontului ideologic”. □ Semnatarul cronicii literare, Victor Felea, scrie despre antologia de lirică patriotică *Țara poezilor*, (Albatros), volum dedicat momentului aniversar al partidului. În fiecare an se publică lucrări de acest gen, din domeniul poeziei, prozei, teatrului, criticii, cu intenția de a marca actualitatea viații literare românești. În acest volum întâlnim creațiile lui T. Arghezi (*Testament*), Lucian Blaga (*Mirabila sămânță*), Vasile Voiculescu (*Țării mele*) G. Călinescu, Zaharia Stancu, Constanța Buzea. □ Constantin Cubleșan salută apariția lucrării scriitorului, dar mai presus de toate publicistului Ion Dodu Bălan, *Cuvintele au cuvântul*. Autor al unei ample monografii Octavian Goga, critic și istoric literar, Ion Dodu Bălan reunește în cele trei secțiuni ale volumului articolele publicate în presa literară ce denotă un vădit interes pentru problemele sociale, politice, spirituale, estetice, etice ale vremii. □ La rubrica de memorialistică, Ion Buzași publică câteva din confesiunile lui Gala Galaction despre primii ani de școală. Autorul *Morii lui Călifar* reunește în volumul *Chipuri și popasuri* (E.P.L., 1969) articolele cu titlul *Galeria dascălilor mei* publicate în ziarul „Dimineața” portrete ale dascălilor reunite în volum. Printre calitățile evocate de G. Galaction se numără integritatea morală, pasiunea și preocuparea pentru obiectul predat, a acestor dascăli. □ Șerban Cioculescu descrie revista „Manuscriptum”, de curând apărută în peisajul cultural, insolită sub aspectul conținutului. În cele două sute de pagini sunt prezentate scrisori, forografii, documente, pagini literare ineditate și fragmentare de manuscrise. În două rubrici, *Creșterea colecțiilor și Fișierul bibliografic trimestrial*, sunt consemnate infomații bibliografice despre tot ce apare inedit în publicistică. În număr despre care se vorbește, apar: o scrisoare din partea poetului Al. T. Stamatiad către Perpessicius, fragmentul *Viața Fălticenilor* de Anton Holban, scrisorile lui Al. T. Sahia către criticul Octav Șuluțiu, iar ca document scrisoarea lui Unamuno către academicianul Iorgu Iordan, corespondența dintre Caragiale și librarul-editor Sfetea. □ La rubrica *Dicționar paralel* Geo Șerban publică un articol din revista „Vremea”, numărul din 29 aprilie 1934 despre lansarea romanului *Pescarii* de Carol Ardeleanu, considerat de Pompiliu Constantinescu „singurul zolist al literaturii noastre”. Romanele sale înfățișează sufletul unor colectivități, cum ar fi minerii, în *Viața pământului*, lipovenii în *Pescarii*, dar *Casa cu fete* rămâne romanul social cel mai desăvârșit. □ Rubrică dedicată comemorării a 12 ani de la dispariția unui ctitor, *Profesorul Iuliu Hațeganu*, cel care a avut o carieră prodigioasă în domeniul medicinei și sistemului universitar, formator a sute de specialiști la medicină internă. □ Un eseu despre *timp și istorie* în proza lui Eugen Barbu, publică Marian Popa. Autorul arată că diferența dintre timpul existenței istorice, individuale sau colective și timpul cosmic. În primul caz tentativa este una de intrare în timp. În cel de-al doilea se încearcă ieșirea din timp. În romanele *Groapa* sau *Princepele*, timpul pare a nu exista, în schimb în *Șoseaua Nordu-*

lui și *Facerea lumii*, timpul „este o realitate care presează și contractă”. În funcție de timp se derulează narațiunea, în *Facerea lumii* sau *Șoseaua Nordului*, fapta este sinonimă cu aventura, în cel de-al doilea caz, în *Groapa* sau *Prin-cepele* acțiunile sunt simbolice, de unde se pot extrage multiple semnificații.

3 septembrie

● [„**Munca**”, nr. 7402] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Elogiu omului*, un microinterviu cu Nicolae Dunăreanu, cu ocazia împlinirii vârstei de 90 de ani: „După șase decenii de viață dedicate scrisului vă asigur că talentul nu este un factor determinant. A scrie înseamnă să încerci emoții puternice și pe care să simți nevoia să le comunici semenilor tăi. Viața hamalilor din porturile de odinioară era un adevărat infern. Oamenii munceau cu spinările încovoiate ca să-și câștige existența. Viața lor și nedreptatea socială m-au îndemnat să scriu. Am adus în paginile mele elogiu omului simplu, care prin poziția sa în viață, de creator al tuturor bunurilor, să fie stăpân pe aceste bunuri”.

● [„**România liberă**”, nr. 8355] În *Scriitorul și contemporaneitatea*, Demostene Botez cere autorilor să coboare din „turnul lor de fildeș”, să trăiască, pentru a scrie, căci „a cînta duios trecutul mort, cu acele fapte ale sale lipsite de orice prelungire în viitor, nu echivalează cu a trăi în contemporaneitate”.

● [„**Scânteia**”, nr. 8896] Sub semnătura lui prof. univ. dr. Dumitru Mazilu, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice, apare pe prima pagină textul *Socialismul – orânduirea cinstei și dreptății*: „Se poate afirma cu absolut temei că lupta pentru cinste este o sarcină de partid, că este una din îndatoririle esențiale ale fiecărui comunist de a milita cu hotărâre, ca element de avangardă al societății, împotriva oricăror manifestări de incorectitudine, din orice sferă a vieții sociale. Întruchipând simbioza armonioasă a intereselor obștești cu cele personale, orânduirea noastră socialistă sădește convingerea că, îndeplinindu-și obligațiile față de societate, fiecare om al muncii își îndeplinește, totodată, suprema îndatorire față de sine însuși”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 36] După încheierea lucrărilor Simpozionului traducătorilor, Zaharia Stancu reia subiectul în *Traduceri și traducători*: „Zilele acestea, la Mangalia Nord, s-a desfășurat un colocviu literar la care au luat parte un grup de scriitori români și peste patruzeci de scriitori străini traducători din literatura română. [...] Răspândirea literaturii române de ieri și de astăzi poate fi consemnată, ca niciodată până acum, pe mai toate meridianele lumii, în țările apropiate ca și în cele așezate departe de hotarele României”.

■ Ștefan Sorin Gorovei își expune punctele de vedere pe tema *Exactitatea și romanul istoric actual*: „Cunoașterea și înțelegerea epocii descrise, a psihologiei vremii respective, va permite creatorului realizarea unei opere, valoroasă ca informație, interesantă prin desfășurarea acțiunii, emoționantă prin învierea unor personaje istorice – în fine o operă cu multiple calități instructiv-educative”. ■ Referindu-se la *Adrian Păunescu, poet și publicist*, Nicolae Ma-

nolescu afirmă: „Ca și alții dintre confrății săi întru poezie, Adrian Păunescu și-a alcătuit sub titlul *Viața de excepții* (Albatros, 1971) o antologie din versurile publicate anterior în trei cărți. Selecția, poate prea severă cu *Ultrasentimentele* din 1965 și cu *Mieii primi* din 1966, devine poate prea generoasă cu *Fântâna somnambulă* din 1968. De unde rezultă că distanța în timp e spre folosul spiritului critic”. ■ Alexandru Ivasiuc propune o *Perspectivă asupra omului*: „Un umanism se poate fonda, evident, pe o concepție, viziune, asupra omului. Definierea tipului de umanism ține de această viziune și aici în această oglindire a sa, se exercită întregul complex al determinărilor sociale și de nivel de evoluție. Părerea omului despre sine, închide, într-o formulă sintetică, gradul de evoluție a societății ca și tendințele de evoluție și de schimbare, este martorul cel mai complex pentru a judeca o societate, un nivel al istoriei”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 39] Sub titlul *Simpozionul Traducătorilor*, Romul Munteanu face o scurtă prezentare a întregului eveniment, din care reiese că a fost organizat de Comitetul de Cultură și Artă în colaborare cu Uniunea Scriitorilor și Centrala Cărții, între 28 și 31 august, la Mangalia. Au participat: Anita Ray (India), Rita Bonni Papas (Grecia), M. Friedman (URSS), I. Bălan (Iugoslavia), prof. Domokos (Ungaria), G. Stratieva (Bulgaria), I. Harasimowicz (Polonia) etc. ■ În rubrica sa, *Piuneza*, Romulus Vulpescu editează un *P.S.* -, care nu e nici *post scriptum*, nici *promptae sagittae* (săgeți gata de tras), nici piuneză suplimentară, ci mai degrabă *pro sententia* (ca să-mi dau cu părerea, dacă mă mai ia cineva în serios)”. Scriitorul discută despre două *Jurnale* remarcabile, recent apărute la Cartea Românească, respectiv Editura Eminescu: *Jurnal de călătorie* (dincolo de hotarele țării) de Constantin C. Giurescu și *Jurnal de ghid* (21 de proze beletristice, în lăuntru hotarelor țării) de Nicolae Păduraru. □ Mircea Horia Simionescu descoperă primii *Fiori de toamnă*, în rubrica sa, *Capricii*.

4 septembrie

● [„**Cronica**”, nr. 36] Numărul se deschide cu articolul lui Vasile Constantinescu, *Esența umanismului socialist*, alături de cel semnat de Dragoș Pop, intitulat *Poezia politică*. Acesta din urmă încearcă să definească o astfel de poezie și apoi să exemplifice tema, „eternă ca și acest pământ românesc”, cu cele mai reprezentative piese publicate în anul 1971 în diverse reviste românești. „Poezia cu adevărat patriotică, sau mai bine spus, a existenței conștiinței politice, ideologice superioare, nesupusă vorbelor umflate și sterile, este o expresie socială în a cărei structură estetică intră entuziasmul frenetic, impulsul unei sincerități absolute. Este o poezie care vorbește numaidecât un limbaj accesibil ce se deschide oricând și oriunde sensibilității umane. [...] Valoarea fundamentală a acestei poezii, extraordinar de dificil de a fi scrisă, de a fi recunoscută ca reprezentativă, stă în vitalitatea ei, în modernitatea ei permanentă, în semnificațiile ideologice pe care le restituie. Poezie totală ar trebui să se

numească o astfel de creație cu un profund caracter popular, căci în compoziția ei emoția socială, tot ceea ce constituie chipul națiunii, al istoriei, al evenimentelor de mare amploare și ecou, o invadează, o determină prin explozia neașteptată a sentimentelor să-și definească conștiința de sine”. Ilustrative i se par autorului versurile lui Ion Brad („România literară” din 12 august), ale lui Adrian Păunescu („Lucașfărușul” din 3 iulie), și poemul *Pro patria* de Matei Gavril („România literară” din 29 iulie). □ „Fervent cultivator al liricii dominate de un puternic suflu social-istoric” este și Eugen Frunză, a cărui antologie *Patria mea de lume*, ce adună producțiile poetice din ultimele trei decenii, este prezentată de Haralambie Țugui. Elogiile lasă loc la un moment dat și unui reproș referitor la „diluția și declarativismul cărora uneori le face concesii”. Poetul recenzent este prezent și cu o traducere poetică din Vladimir Ciocov. □ Versuri semnează în acest număr și Paul Balahur, Gh. Lupu și Dinu Ianculescu. □ Nelu Ionescu propune un scenariu radiofonic intitulat *Pretextul*, despre cât de greu se trăia în Iași la 1931. □ La rubrica sa săptămânală, Const. Ciopraga publică de această dată niște *Conversații în august*, cu Valeria Sadoveanu, Ștefana Velisar Teodoreanu și George Lesnea, despre Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Delavrancea, Vlahuță ș.a., adnotate la Vărațic în cursul verii. □ Povestirile Danei Dumitriu din *Migrații* (Eminescu, 1971) sunt considerate de Zaharia Sângeorzan drept excelente, caracterizându-le succint prin „funcționarea neobișnuit de reală, de productivă a *complexului lucidității* prin opoziție”. □ Același recenzent, semnat numai cu inițialele numelui, comentează sinteza „serioasă și erudită” a lui Romul Munteanu intitulată *Literatura europeană în epoca luminilor* (Editura Enciclopedică Română, 1971), „o excelentă introducere sintetică în Iluminism, Preromantism, Sturm und Drang și Neumanismul german”. ■ N. Irimescu salută dezbateră publicată în „Lucașfărușul” (nr 35/1971) despre „valorile militante ale publicisticii”, pornind de la apariția unor volume care dovedesc că nu ar trebui hulită „ancorarea zisă gazetărească a multor scriitori în vâlmășagul preocupărilor cotidiene”: *Pentru oamenii acestui pământ* de Zaharia Stancu, *Vârstele timpului* de George Macovescu și *Imposibila întoarcere* de Marin Preda, în care se evidențiază ușor importanța „contactului permanent cu fenomenul politic, social, artistic”. ■ „Lucașfărușul” oferă încă o surpriză plăcută, anunțând publicarea în foileton, începând cu numărul viitor, a memoriilor lui Zaharia Stancu, intitulate *Viață, poezie, proză*. □ Punctând că „stilul criticului este podoaba de care analiza nu se poate lipsi și fără care aprecierea nu are pondere”, N. Irimescu laudă articolul lui Paul Georgescu din „Contemporanul” săptămânii trecute, referitor la cartea lui S. Damian, *G. Călinescu – romancier*. □ Tot rubrica *Moment* reține cea de-a patra apariție a revistei „Manuscriptum” (nr. 3/1971), ale cărei materiale inedite sunt însoțite de comentarii critice, „care întregesc, de cele mai multe ori, spațiile albe ale istoriei noastre literare”. Aceeași rubrică înștiințează publicul că piesa lui Mircea Radu Iacoban, *Tango la Nisa*, va fi jucată în limba

germană la teatrul german de stat din Timișoara. □ Un *Elogiu creativității* aduce Constantin Coroiu lui Mircea Malița pentru volumul *Aurul cenușiu* (Dacia, 1971). □ O „fișă trimestrială recapitulativă” întocmește Mihai Nadin privitoare la teatrul dramatic tipărit, „ipoteză a teatrului jucat”. Trăsătura comună a textelor tipărite recent (semnate de Ștefan Oprea, Al Cornescu și Petre Sălcuteanu) este satirizarea fraudei, prin eroi negativi inspirați din realitate, „intens caricaturizați”. □ Ștefan Oprea se ocupă de *Suferințele genului polițist* în film (continuare în numărul următor).

• [„**Flacăra**”, nr. 36] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Somnul poetului*, un omagiu adus lui Nicolae Labiș. □ Silviu Brucan publică *Islanda și Malta – N.A.T.O. indezirabil*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Nu suntem singuri*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnaleză apariția, la Minerva, a „ediției definitive”, *Scrieri I-II*, alcătuită de autor, Demostene Botez. ■ Este prezentat volumul 4 din *Opere* de Perpessicius „care conține seria a III-a din «*Mențiuni critice*»” (Minerva), considerându-se că „tonul superior afabil al criticilor sale avea darul să reducă din severitatea judecății de valoare”. ■ Se semnaleză apariția masivului volum de interviuri *Sub semnul întrebării* în care Adrian Păunescu „își publică la C.R. viile și incitantele sale interviuri cu personalități ale vieții noastre culturale”. □ Semnalarea apariției, la Minerva, a unei noi ediții a romanului *Lorelei* de Ionel Teodoreanu, cu o prefață de Tudor Olteanu. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune, Reportaj*: Mircea Radu Iacoban prezintă reportajul *Destinul unei familii. Literatură: o discuție despre Care sunt rosturile poeziei?* la care participă Șerban Cioculescu și Ion Dodu Bălan.

• [„**Luceafărul**”, nr. 36] Nicolae Manolescu semnează textul: *Debutul care consacră*: „Trebuie să pretindem în continuare editorilor exigență; dar s-o pretindem mai întâi scriitorilor înșiși. Debutantul n-are statut particular; dacă este scriitor, se supune legilor generale ale scrisului; dacă nu este, discuția devine inutilă. A fi debutant este o obligație, nu o scuză. Un poet este poet de la debut, nu un debutant numai, cu circumstanțe atenuante la greșeli și rabat la calitate. [...] Un rol revine și criticii. Cine, dacă nu criticul, descoperă și încurajează pe scriitorul începător. [...] Când începătorul nu urmărește decât să fie publicat (cu orice preț), atunci influența criticului nu se poate exercita pe deplin. E, la mijloc o problemă de morală a scrisului. Un autor de cărți proaste, un debutant neexprimat convingător, fac parte dintre scriitorii imorali. Mediocritatea artistică a unui debut este un indiciu de imoralitate. Nu există debuturi indiferente: orice debut trebuie să consacre un scriitor”. □ În textul *A întreba, a răspunde*, Ilie Constantin recenzează cartea lui Adrian Păunescu: *Sub semnul întrebării* (C.R.): „*A întreba – a răspunde*, iată obsesia principală a multor, dacă nu a tuturor textelor. Odată pornit la drum în această călătorie a sa, guvernată de semnul întrebării, Adrian Păunescu se simte investit cu dreptul de a obține de la interlocutori o colaborare loială; el este autoritar, imperios, revine

cu insistență asupra problemelor pe care le consideră nelămurite de către cei intervievați. Țelul său de lucru este acela de a-i aduce pe convorbitori într-o stare de dezinvoltură și sinceritate ideală, dacă se poate chiar în ritmul său vital neobișnuit. Păunescu nu se mulează pe personalitățile abordate, nu acceptă amânare, tihnă a meditației răspunsului (de teamă, probabil, a unei «redactări» prea îngrijite), cu pierderea a ceea ce i se pare foarte important: firescul exprimării directe, fluxul gândirii angajate în schimb viu de idei. [...] Culegerea de interviuri a poetului Adrian Păunescu reține un tablou memorabil al vieții noastre literare și sociale, în priză directă, netulburată de ficțiune. *Sub semnul întrebării* aduce o mărturie impunătoare a prezenței literaturii actuale românești în viața țării, conexiunile bogate dintre literar și social, privite din amândouă laturile: reprezentanți ai literaturii și ai vieții sociale își răspund direct și indirect prin paginile volumului”. ■ În cadrul rubricii *Critică și actualitate* semnează texte: Ov. S. Crohmălniceanu și Nicolae Balotă. □ Ov. S. Crohmălniceanu - *Fapte și vorbe: La inaugurarea unei rubrici*: „Spunem de obicei «fapte nu vorbe», cu o sensibilă intenție polemică. Prin cuvinte lucrurile sunt chemate la o existență virtuală; ca ea să devină reală, trebuie să-și câștige o confirmare în activitatea practică a oamenilor. Nu vreau să ascund că încep rubrica de față cu acest impuls. Trăim astăzi un moment de confruntare a vorbelor cu faptele, în literatură ca și în alte domenii; îl reclamă imperios aplicarea vastului program pe care l-a inițiat Partidul în vederea ridicării conștiințelor la cerințele etapei actuale a construcției socialiste. Educația comunistă a masei e o operă practică; vorbele cele mai frumoase rămân vane câtă vreme o asemenea forjare a sufletelor nu se produce efectiv. [...] Revenind la ceea ce își propune prezenta rubrică, mă simt îndemnat să observ încă un lucru. Fața literară se compune, totuși, din vorbe. Cu ele ziditorul zidește sufletele. Vorbele sunt cărămizile lui, dar ca din întreșesarea lor să se ridice o clădire durabilă trebuie să aibă greutatea faptelor. [...] Realism nu înseamnă altceva decât maximum de conștiință și această cerință corespunde cu ținuturile principale ale educației comuniste. Aș dori ca însemnările mele săptămânale să incite la discutarea problemelor literaturii noastre sub semnul lucidității ardente de care avem nevoie mai mult ca oricând astăzi. Rămâne să ne străduim a ilustra prin faptă vorbele”. □ Nicolae Balotă - *Bătălia în jurul ideii de modernitate*: „Dacă o operă de artă nu aduce ceva esențial, nou, ea poate fi lucrarea unui epigon, a unui om lipsit de talent ori de râvnă artistică. Dar uneori, talentul, meșteșugul, originalitatea și, deci, noutatea operei sunt mimate. O falsă originalitate apare, slujită prin excentricități”. ■ Mircea Martin semnează eseu *Tudor Vianu, simetria revelată a ideilor*: „Este imediat evident faptul că Tudor Vianu obișnuiește să urmărească și să clarifice întotdeauna o anumită relație printr-o filiație. Ceea ce se observă mai greu este că, la rândul ei, această filiație se încredințează mai degrabă logicii decât istoriei. De pildă, reprezentarea specific romantică despre poezie și filosofie ca despre două momente succesive ale

spiritului apare dedusă din modul nu mai puțin romantic de a considera identică funcția lor. Ideea identității o provoacă logic pe aceea a succesiunii – anume invocate pentru a explica diferențierea totuși existentă”.

5 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8357] Virgil Lazăr prezintă „Cibinium '71”, un amplu program de manifestări cultural-educative și politice. Ținând cont de „preponderența literar-artistică pe care organele locale (Sibiu – n.n.) de partid au ținut s-o imprime”, festivalul va avea printre secțiuni și titluri ca: „Literatura și arta în slujba educației comuniste a copiilor și tineretului patriei noastre”, „Poezia românească contemporană”, „Tradiție și contemporaneitate” ș. a. Dintre piesele ce vor fi montate, pot fi menționate: *Povestea dulgherului și a preafrumoasei sale soții* (Radu Stanca), *Rugul* (Octavian Măgureanu), *Pui de om* (Victor Eftimiu) etc.

• [„Scânteia”, nr. 8898] Două texte conțin omagiul *90 de ani de la nașterea lui George Bacovia*: □ Primul este *Privilegiul poetului* de Cezar Baltag: „Bacovia îmi apare azi ca un poet aparte, dintr-o specie ciudată, fosforescentă, care iubea crepusculul și penumbra ca medii ale unui nedefinit refuz față de incoerența esențială a unei civilizații străine omului, refuz care reflecta criteriile și reperatele visate ale unei lumi superioare. Încerc adeseori cu rară emoție, la lectură, experiența melancolice desfătări pe care o poate trezi, în noi, simpla percepere a unui singur ton sau a unei singure culori bacoviene, perceperea banalului, devenit printr-o bruscă iluminare a eului nostru secret pisc sufletesc și artistic”. □ Cel de-al doilea aparține lui Mircea Tomuș și se numește *Artist al demnității umane*: „Ceea ce este mare, specific, și, poate chiar inegalabil în arta poetului rămâne modul în care opera lui dă seamă, prin cele mai umile amănunte ale ambianței concrete, despre sensurile ultime ale existenței. În semnificațiile ei cele mai intime, dar și cele mai ramificate, până la ipostazele unor astfel de mărunte notații concrete, poezia lui Bacovia se cere văzută, printr-un dublat efort de abstractizare și concretizare, în realitatea concentrică și etajată a traiectoriilor de sensuri. Niciodată versul acestui poet nu are un singur timbru și un singur ecou semnificativ, oricât de simple și chiar rudimentare ni s-ar arăta mijloacele lui de expresie; poezia lui își dezvăluie marea încărcătură meditativă în timp ce este activ și chiar protestatar socială, descriptivă ori evocatoare”.

6 septembrie

• [„Munca”, nr. 7404] Lucia Dumitrescu-Codreanu prezintă *Cultura și socialismul*, o recenzie a culegerii de studii „realizată de un colectiv de specialiști”, coordonator fiind Al. Tănase, ce „constă în analizarea, cu mare pătrundere filosofico-sociologică și cu spirit ferm marxist-leninist, a intercorelațiilor dialectice dintre construcția socialismului și făurirea unei culturi înaintate, în-

trupând valori și creații puse în slujba omului, a progresului, a idealului comunist”.

7 septembrie

• [„Munca”, nr. 7406] În *Tv-Comentar*, Călin Căliman scrie *Filme.. Filme.. Filme..*, un articol de sinteză în care se discută și despre *Urmărirea*, scenariul fiind semnat de Eugen Barbu și Nicolae-Paul Mihail.

8 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8901] Având ca parafrază discursul lui Nicolae Ceaușescu, Titus Popovici semnează mobilizantul text *Forța unei culturi se manifestă prin valorile pe care le creează și le impune*: „Pentru scriitor, pentru omul de artă, expunerea secretarului general, în care noțiunii de responsabilitate i se acordă o deosebită importanță și pondere, este și trebuie să fie nu numai un prilej de meditație, ci, în primul rând, al unui serios și bărbătesc examen de conștiință. [...] În lumina acestor adevăruri, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, dezbaterile pasionate, competente și responsabile care se desfășoară în întreaga țară ne obligă să ne punem, individual și colectiv, întrebarea: literatura, cultura anilor noștri s-au achitat pe deplin de sarcinile pe care i le-au pus în fața revoluția, partidul, poporul? [...] Forța unei culturi se manifestă nu numai prin ceea ce respinge, de ce se delimitează, ci în primul rând prin ceea ce reușește să afirme, prin valorile noi pe care le creează și le impune. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie pentru întregul nostru popor un vast program de perspectivă, care mobilizează toate forțele spirituale ale națiunii, conștientă de misiunea ei istorică. Ca scriitorii nu suntem numai martorii acestui proces de valorificare a celor mai înalte și nobile resurse umane, ci, în egală măsură, factori de răspundere în dezvoltarea lui armonioasă. Și aceasta constituie onoarea și rațiunea noastră de a fi”.

9 septembrie

• [„Munca”, nr. 7407] Traian Filip semnează un amplu articol intitulat *Mediul muncitoresc mai viu reliefat în literatura noastră*, în care afirmă că „desigur, dorința de abordare a societății socialiste și, în special, a mediului muncitoresc, n-a fost însoțită întotdeauna de o pregătire filosofică și de o cunoaștere temeinică a existenței. Vicii de concepție sau vicii de formă au minat proza în faza acumulărilor ei cantitative, când autorii își propuneau să vorbească despre rezistența antifascistă, despre secetă și despre reconstrucție. [...] Volumele lui Eugen Barbu (*Șoseaua Nordului*, *Facerea lumii*) ne-au apropiat cu un pas de ceea ce trebuie să însemne o reflectare autentică a universului muncitoresc. Dar, în aria deschisă au apărut nuvele și romane care, părăsind cu adevărat ceea ce este reprezentativ, au tratat cazuri și anomalii, acreditând chiar ideea existenței unui «mediu agresiv», care ar denatura existența oamenilor,

un univers maladiv. Transplantând fără discernământ personaje și probleme dintr-o literatură patologică, un tânăr romancier ne-a înfățișat o sumă de asemenea cazuri-limită într-un bizar orașel de psihopați, bântuit de groază și de asasinat. Pornind de la ideea că oamenii nu sunt decât niște animale bolnave, autorul rămâne departe de formele autentice ale societății contemporane iar terapia mistică pe care o aplică personajelor sale ne duce direct cu gândul la literatura spectrelor medievale. [...] Preocupați cu rafinamente gratuite de stil și de farse simbolice, ei trăiesc fără să observe cum orașele renasc, cum munții se prefac în lanțuri de hidrocentrale, cum Dunărea însăși este supusă și modelată, cum revoluția tehnică se împletește cu o profundă revoluție socială. Martori ai unei epoci de eroism și de prosperitate, scriitorii cu rădăcini adânci și cu vocația afirmării creatoare a omului secolului XX își fac un titlu de glorie tocmai din evocarea marilor prefaceri survenite în țara noastră, în anii socialismului. Capodoperele nu se nasc peste noapte. Pledând pentru o literatură a problemelor esențiale, pentru creații în care personaje animate de aspirații revoluționare modifică înfățișarea întregii țări, documentele de partid pledează pentru o literatură modernă, socialistă, străbătută de idei și sentimente trainice, capabilă să trezească în sufletul noilor generații îndemnul la acțiune și dorința de participare la făurirea istoriei contemporane”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6940]** Ion Moldoveanu recenzează volumul lui Zaharia Stancu, *Pentru oamenii acestui pământ* (C.R.), care adună „articole, cuvântări, interviuri, confesiuni apărute în «Scânteia», «Scânteia tineretului», «România literară», «Amfiteatru», la radio, televiziune etc., între anii 1961-1971, oferind imaginea unui deceniu din viața unei țări și a unui scriitor”.

● **[„Albina”, nr. 36]** Pe prima pagină, Maria Banuș publică poezia *Prezență*. ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Din miracolele lui Hercule*: „Băile Herculane. Istorie. Tămăduire. Poezie. Ieri, – adunați, aici, întru vindecare, niște aleși. Azi, – mii de mii de oameni: cooperatori, oțelari, profesori, artiști, se scaldă, într-un fel-altfel, în apele sfinte ale lui Hercule.. Hercule tămăduitorul. Totul e sublim. Floarea unui timp de aur își revarsă culorile indiscutabile de leac peste niște oameni, poate oamenii cei mai buni, invadați de magia democrației”. ■ Spiridon Stănel revine la rubrica sa cu *Semn al prețuirii*: „Și în această săptămână România, datorită prestigiului ei pe plan mondial, a devenitgazda unor reuniuni științifice. La București au început lucrările congresului internațional de studii bizantine. În mesajul adresat participanților de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, se arată: «Sunt bucuros că ați ales Bucureștiul ca loc de desfășurare a acestei importante reuniuni științifice internaționale și interpretez această alegere ca un semn de prețuire față de țara noastră, față de tradițiile științei românești, față de activitatea pe care o desfășoară în prezent România socialistă pentru promovarea unor relații și contacte largi între oamenii de știință, pentru dezvoltarea multilaterală a colaborării între po-

poare»". ■ Ion Istrati semnează *Pe drumuri campestre* în rubrica *Din carnetul scriitorului*. ■ Liviu Rebreanu este evocat de Camil Baltazar: „O să mi se relice că accentuez ostentativ asupra obârșiei la un scriitor care prin vasta-i cultură, valoarea și dimensiunea operei sale, a depășit natura lui țărănească. Dar el însuși și-a proclamat-o, nu numai în atâtea din scrierile sale, ci sub cupola cea mai înaltă, cea a Academiei, în discursul său de recepție printr-o *Laudă a țărânului* [...]”. ■ Vladimir Pană face o scurtă prezentare a filmului *Asediul*, realizat pe baza romanului *Puterea* de Corneliu Leu, în care sunt urmărite evenimentele de la 23 August 1944.

● [„**România literară**”, nr. 37] Numărul se deschide cu un text de Zaharia Stancu, *Literatura noastră – expresie a umanismului socialist*: „Noi, scriitorii de toate generațiile, datorăm mult partidului nostru comunist, atât ca scriitori, cât și ca oameni. Datorăm partidului și poporului, ca să încep cu faptul cel mai simplu, existența în țara noastră a milioane de cititori pentru operele noastre. Or, noi, scriitorii, nu putem fi bucuroși decât atunci când suntem citați, pentru că noi pentru oameni, pentru cititori scriem. Niciodată nu s-au tipărit în țara noastră atâtea cărți ca în anii din urmă, niciodată ele n-au fost mai citite. Mă refer desigur la cărțile bune, viabile, care interesează cu adevărat. Dar cultura noastră a început să depășească granițele țării, să trezească un interes și în alte părți, să se înscrie în patrimoniul culturii universale. Cred că noi, scriitorii români, vom avea cu atât mai mult succes cu cât în cărțile noastre va pătrunde nu numai viziunea noastră specifică, originală, dar și marile noastre experiențe din lupta dusă pentru făurirea unei noi societăți, luptă care în clipa de față nu este străină nimănui în lume, pentru că niciodată omenirea n-a trăit mai multe prefaceri, n-a trăit o epocă atât de revoluționară. [...] Literatura cu adevărat mare este o mărturie competentă. Asemenea cărți s-au scris și se vor mai scrie. În ultima perioadă, de la Congresul al IX-lea al P.C.R. (noi ne măsurăm istoria în funcție de aceste mari adunări), literatura noastră a cunoscut o deosebită înflorire. Au apărut numeroase cărți noi și au apărut și numeroși autori noi. Am scris mai mult și mai bine toți, scriitorii din toate generațiile. Caracteristica acestei perioade a fost diversitatea de stiluri și forme literare în încercarea de a cuprinde o realitate din ce în ce mai complexă, din ce în ce mai variată. [...] Propunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu adoptate de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., expunerea sa la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei reprezintă o chemare la o astfel de poziție cu adevărat comunistă, de fermitate, de scrutare a conștiințelor noastre, de imbold pentru crearea unor opere cu adevărat valoroase. Ce ne cere și ce ne-a cerut mereu Conducătorul Partidului nostru? Dacă afirmăm că suntem scriitori comuniști, să fim cu adevărat scriitori comuniști, participanți activi la strălucita noastră istorie care se face sub ochii noștri, cu mâinile și mințile tuturor, a clasei noastre muncitoare, a țărănimii noastre și a intelectualității. [...] Uniunea Scriitorilor, ca organizație obștească, de breaslă, are datoria de a fi activă în acest

proces și ea însăși trebuie să-și găsească forme mai adecvate de participare. Însă esențial este să înțelegem adânc spiritul și litera măsurilor propuse de Partid, să înțelegem că ele vizează o literatură tot mai bună, pe care noi o facem. Pentru că o națiune nu poate înflori fără înflorirea vieții ei spirituale, fără cultură și literară. Iar națiunea noastră socialistă este într-un proces de înflorire, și-a pus și realizează aceste sarcini”. □ *Culmile Harghitei*, reportajul literar scris de Crișan Constantinescu, este introdus printr-un citat Din cuvântarea la mitingul de la Miercurea Ciuc, cu ocazia vizitei de lucru în județul Harghita – «Scânteia», 16 august 1971” de Nicolae Ceaușescu: „... Acest program de dezvoltare a industriei pe aceste pământuri locuite de secui și români este urmarea transpunerii în viață a politicii marxist-leniniste a partidului nostru de amplasare rațională a industriei pe întreg teritoriu țării, de realizare în practică a adevăratei egalități în drepturi între toți cetățenii României, fără deosebire de naționalitate”; □ Și Platon Pardău semnează un reportaj, *Drumurile Reșiței*. ■ Aurel Martin etalează numeric o listă cu *Dimensiuni și valori constante*: „De la începuturile ei, și paralel prin folclor, literatura română relevă – mă refer mereu la valori – câteva dimensiuni constante. 1. Cu excepții neglijabile, literatura română e o literatură de *semnificație*. Ideea artei autotelice, îmbrățișată uneori teoretic, n-a alimentat practic vreo capodoperă. Scriitorii români au vrut întotdeauna să comunice ceva. [...] 2. De-a lungul secolelor, scriitorul român s-a considerat a fi *angajat*. Pe baricada progresului. [...] 3. Indiferent de epocă, una din notele caracteristice ale literaturii române e ancorarea în *actualitate*. În problemele majore ale acesteia. [...] 4. Prezența în actualitate nu exclude *sentimentul* trecutului. Dimpotrivă. Mai ales în cazul literaturii noastre, puternic solicitată de istorie. Și nu neapărat din rațiuni romantice. [...] 5. Dimensiunilor semnalate li se alătură cea a *patriotismului*. Fundamentală. Constantă în toate epocile. Implicit sau programatic. [...] 6. O altă trăsătură a literaturii române este *demofilia*. Atenția acordată, adică, masei populare, simpatia purtată acestora, atracția pentru universul lor existențial. [...] 7. Unghiul *etic* se înscrie și el ca o constantă a literaturii române. Într-un chip uneori atât de pronunțat, încât, la Slavici, Agârbiceanu sau Galaction, capătă proporții didactic-moralizatoare. [...] 8. Eticului i se asociază interesul pentru *social*. Pentru probleme esențiale ale societății și ale individului. [...] 9. Trăsăturilor relevante, analiza le adaugă drept una cardinală, *umanismul*. Dând conceptului o largă accepție. De atitudine deopotrivă generoasă și militant-fermă. [...] 10. Ca și, de data aceasta, pe planul expresiei artistice propriu-zise, neobișnuită receptivitate a scriitorului român la experiențe încercate și verificate de alte literaturi. Capacitatea sa de a le asimila creator (nu am în vedere, desigur, pe epigoni) și nu o dată, la curent cu tendințe în vogă pe alte meridiane, de a iniția el însuși mișcări de răsunset mondial”. ■ În *Spețe revoluate*, Al. Piru discută despre două cărți apărute la editura Eminescu, *Balade* de Dominic Stanca și *Poem didactic* de Victor Săhleanu: „Furat de goala povestire și de

mecanica versului, Dominic Stanca rămâne la hotarele poeziei. Prozaismul este păcatul principal al *Poemului didactic* al distinsului doctor conferențiar universitar Victor Săhleanu, antropolog și biochimist, autor de importante lucrări de specialitate”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu evocă *Umorul lui N. Titulescu*. ■ Scriind la modul general despre roman, Dana Dumitriu arată cum poate fi *Lumea văzută altfel*: „Apropiindu-ne de roman, descoperim cu surpriză nu o altă lume, ci lumea noastră văzută altfel. Această alterare a faptelor în detrimentul elementelor lor circumstanțiale și în avantajul sensurilor lor de ordin social, psihologic, ideologic etc. este esența invenției literare. Niciun cititor nu așteaptă și nu dorește de la scriitorul a cărui carte o are în față o realitate reală, ci o realitate semnificativă și, din punctul de vedere al creației, imaginară. [...] Pentru a recrea lumea numai cu resursele artei pentru a face din această creație o lume vie apropiată de a noastră, scriitorul este constrâns să-și înconjoare faptele plătuite, întâmplările și lucrurile plătuite în atmosfera cea mai propice semnificațiilor lor; pentru a întreține această ambianță magică, în care se reflectă mișcarea esențializată a vieții, el trebuie să imagineze zeci și sute de detalii ajutoare. La capătul tuturor ficțiunilor epice se profilează unitatea superioară a unei existențe eliberate de toate datele întâmplătoare și redată propriei sale coerențe singulare”. ■ Nicolae Ciobanu prezintă *Determinările eticului în roman*: „În cele ce urmează ne propunem reluarea discuției purtate în articolul consacrat raporturilor dintre etic și estetic în roman («România literară», nr. 35 a. c.). Anume, acum dorim să detectăm câteva dintre aspectele semnificative chemate să determine și deci să justifice estetic *teza morală* ce își face simțită prezența în structura problematică a romanului de azi ca un dat fundamental imanent al acestuia. Se înțelege, raportăm șansa preceptului etic de a deveni materie artistică inefabilă la capacitatea personajului de a-și asuma sarcina retrăirii, la nivelul cunoașterii de sine, a încărcăturii de idei existente într-o anume teză avansată de autor. Privind însă chestiunea din unghi practic, întrebarea firească, desprinsă direct din acest raționament general, nu poate viza modul în care este avansată teza în cauză. Circumscrierea categoriei eticului în sfera aprecierii valorii estetice atrage după sine, cu necesitate, o atare întrebare. Credem că nu ne înșelăm când afirmăm că și la ora actuală, în esență, se remarcă continuarea procesului de conciliere dintre două poziții relativ antagonice privitoare la modul de rezolvare a ideii morale în roman. Ele, aceste poziții, își au originea în dubla optică tradițională legată de înțelegerea rosturilor cognoscibile ale epicului: de o parte, perpetuarea unui empirism rezidând în credința că finalitatea ontică – și implicit morală – se rezolvă *de la sine*, respingându-se orice formă de intenționalitate convertită în punct de vedere moral și filosofic; de altă parte, obstinația didactic-moralizatoare, încrezătoare în efectul educativ necondiționat. Precizând că secole de-a rândul ambele direcții au favorizat nașterea unui număr nelimitat de capodopere aparținând genului epic, să observăm însă numai că spiritul exclusivist ce a planat

adesea asupra lor constituie însăși cauza spectaculoasei propensiuni spre *totalitate* a romanului modern”. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronica literară la Marin Preda, *Imposibila întoarcere* (C.R., 1971): „Cuprinzând o parte din articolele publicate săptămânal, vreme de aproape un an, în «Luceafărul» (sunt absente, curios, tocmai cele cu un mai pronunțat caracter memorialistic), precum și câteva intervenții mai vechi, *Imposibila întoarcere* [...] este o carte prin care Marin Preda se confesează indirect, sub forma unor reflecții și atitudini de interes mai general, ce nu par a avea nimic din obișnuitele mărturisiri scriitoricești. Dar aceasta nu este decât o stratagemă. În realitate, *Imposibila întoarcere* este un jurnal disimulat («Povestind despre alții mă feresc în felul acesta să fac eu mărturisiri.»), în care prin intermediul examinării lucide și curajoase a unor chestiuni foarte actuale ce țin, în special, de rostul și condiția scriitorului și de transformările care au loc în lumea de astăzi, romancierul se mărturisește pe sine cu o tulburătoare sinceritate”. ■ Melania Livadă explică ce se înțelege, din punctul ei de vedere, prin *Critic și cititor*: „Cititorul de astăzi are nevoie mai mult ca oricând de un spiritus rector, tocmai fiindcă literatura la a cărei naștere și formare asistă, e confruntată cu o lume nouă, cu o societate în plină formare pe baze noi, socialiste, în care nu e cu puțință ca ceea ce constituie structura ei psihică și spirituală să nu sufere mutații menite să solicite scriitorului, mai ales prozatorului, o viziune estetică adecvată și o optică penetrantă, de simț critic și filosofic, a realității pe care o trăiește atât de acut. Criticul unei astfel de literaturi nu va putea decât să renunțe la atracția unui impresionism plutitor în anarhice considerații pseudo-critice, care ridică între ei și cititor impenetrabilul zid al confuziei și obscurității. Este, aceasta, o concepție critică retrogradă pe care o găsim combătută și în recente documente de partid privind ideologia și cultura, în numele unei juste și eficiente viziuni a relației critic-cititor”. ■ Dan Zamfirescu își continuă seria de prezentări în domeniul literaturii vechi în *Neagoe Basarab sau Manuil din Corint?*, un text despre Congresul al XIV-lea internațional de studii bizantine, concentrându-se pe lucrarea *Relații literare româno-bizantine* a lui Ion Radu Mircea. ■ La *Ochiul magic* sunt câteva texte demne de reținut. □ *Seară literară bulgară*: „Vineri, 10 septembrie a. c., ora 18,30 va avea loc la Casa Scriitorilor o seară literară bulgară organizată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România cu prilejul sărbătoririi a 80 de ani de la înființarea Partidului Comunist Bulgar și al Zilei Naționale a Republicii Populare Bulgaria. Va vorbi acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor”. □ *Prezența scriitorilor*: „Remarcabilă este prezența scriitorilor în ultimul număr (36) al revistei «Contemporanul»”. □ *Festivalul Bacovia și filmul*: „Bacăul își invită locuitorii și iubitorii de poezie din toată țara la un festival închinat în exclusivitate lui George Bacovia (17-20 septembrie). Se vor acorda premii de creație cu numele poetului – pentru poezie, critică și istorie literară, plastică, muzică, teatru, – va avea loc un simpozion de sculptură, se va da un spectacol omagial și se va dezveli o

statuie. O sesiune științifică e dedicată vieții și operei poetului. Se va deschide casa-muzeu. Teatrul e prezent cu montajul *Clavirele plâng în oraș*. Numai filmul lipsește, așa cum lipsește de la multe asemenea manifestări; monografiile cinematografice ale marilor noștri scriitori și artiști sunt extrem de puține și paupere, multe planuri anuale ale studiourilor noastre nu cuprind nicio prevedere la compartimentul «biografii ilustre». □ *Să fi fost o scăpare?*: „Să fi fost o scăpare a noastră sau a televiziunii că n-am văzut pe ecranul mic evenimentul primului simpozion internațional al traducătorilor de literatură română? Împrejurarea a avut un sens cultural remarcabil și un program substanțial, impunându-se atenției opiniei publice prin toate datele ei, fiind obiectul unor largi comentarii în întreaga presă. Chiar radio-ul, confratele mai vârstnic al televiziunii, i-a acordat reuniunii de la Neptun un spațiu cuprinzător, astfel că tele-redacția de resort avea suficiente (și apropiate) surse de informație ca să afle (și la vreme) despre fructuosul colocviu”. □ *Iohanna Dark*: „Ultimul număr al revistei «Secolul XX» publică traducerea integrală a piesei lui Bertold Brecht *Sfânta Ioana a abatoarelor*, cunoscută pentru ascuțitele ei accente sociale”. □ *Iarba*: „Luptând astfel, probabil, tot împotriva «convenționalismelor», autorul acestei schițe (despre asta era vorba) pune titlul cel mai nimerit: *Nu călcați iarba*. Profunda meditație asupra vicisitudinilor existenței a fost publicată în «Tribuna» nr. 35/1971”. □ *Dezbateri utile*: „Considerăm că sunt întotdeauna binevenite, chiar dacă nu au – cum s-a putut lesne observa – întregul ecou scontat, orice anchete, dezbateri și articole privind drumul cărții de la scriitor (traducător – în cazul literaturii străine) la cititor. Remarcăm în acest sens și articolul *Condiția de librărie a cărții științifice* («Cronica» din 28.VIII.1971, autor: Valeriu Rusu) în care, pornindu-se de la mai vechi realități, cum ar fi «termenul de creditare a cărții (!)» sau credința quasi-unanimă a librarilor noștri că tomul științific este o «marfă greu vandabilă», se dau exemple edificatoare și se propun câteva soluții realiste de îmbunătățire a difuzării cărții științifice”. □ „*Astra literară*”: „Suplimentul literar al revistei brașovene «Astra» (nr. 8) se deschide cu *poezia lunii* (Marta Bărbulescu: *Lumea și-a recăpătat culorile*), dar selecția operată de Virgil Teodorescu în «revistele de literatură și cultură ale țării» ni se pare de data aceasta mai puțin inspirată ca de obicei. [...] În fine, depășind uneori fericit cadrul și canoanele rubricii, Nina Cassian inserează la *Poșta literară* incitante opinii despre poezie ori despre arta poetică (atunci când își motivează, de pildă, una sau alta dintre opțiuni), după cum *Creionul* lui Gherghinescu Vania despre sculptorul Ladea (ocazie cu care s-ar fi putut reproduce și una din lucrările acestuia, din moment ce numărul este ilustrat cu Gh. D. Anghel, Henri Catargi, Ion Vlasiu), tableta lui Ion Hobana, *H. G. Wells, eternul răzvrătit*, și frumoasele traduceri din Edith Södergran, semnate de Veronica Porumbacu, echilibrează paginile destul de palide de proză și poezie originală”. □ *Un „opuscul temerar, însă prea ambițios*”: „Bogat și echilibrat în ansamblu, numărul 8 (august 1971) al revistei

«Ateneu» atrage atenția în primul rând câteva intervenții critice demne de a fi semnalate, precum eseul *Ideea literară* de Adrian Marino, profilul critic dedicat de Mircea Tomuș lui Adrian Păunescu, evocarea lui Eusebiu Camilar aparținând lui Constantin Călin. Aceștia li se adaugă însă și texte care, într-un fel sau altul, ies din categoria celor obișnuite. Așa de pildă, Mihai Drăgan este autorul unui violent articol polemic (*Critica – «spectacol»*) despre beția de cuvinte, însă două pagini mai departe întâlnim sub semnătura cronicarului de la «Ateneu» (Vlad Sorianu) câteva exprimări înveselitoare cărora nu le-ar fi stat de loc rău în compania celor citate de M. Drăgan. ■ Al. Săndulescu publică *V. Alecsandri sau plăcerea corespondenței*. ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie sunt prezentate de Dan Cristea. □ *Poeme* de Mihail Steriade, editura Minerva: „O masivă culegere de *Poeme*, apărută în seria de *Retrospective lirice* a Editurii Minerva, ni-l reprezintă pe Mihail Steriade în ipostazele de poet român, de traducător și de poet de limbă franceză. [...] Gestul Editurii Minerva reprezintă un omagiu adus celui care se simte mereu «sinteză de român»”. □ *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru* de Al. Raicu, Ed. Eminescu: „Se vedre de îndată simțul pictural care înăbușă, ca o vegetație, orice ar fi expresie directă de sentiment. Poeziile sunt mult mai puțin «de dragoste», cât de ambianță fericită a ei. Ele n-au creștere, nu descriu curbe de atitudine, se mențin la nivelul constant și rece al senzorialității. [...] Totul se citește cu voce egală, tulburată din când în când de imagini izbutite”. □ *Scuturile* de Dumitru Bălăeț, Albatros: „Poezia este accidentală, nefixată pe o axă anume, întâmplătoare, prinsă în plasa sufletului după ce a urmat pânda pozițiilor privilegiate. [...] În concluzie, totuși, versuri de agrement, volatilizându-se ca amintirile după o plăcută călătorie”. □ *Alcazare fără stăpâni* de Dana Gheorghiu, Albatros: „Așadar, încercări pe marginea unor viziuni apocaliptice... Când autoarea renunță însă la acest nesuferit ton oracular, când se exprimă cât de cât normal, totul se dovedește a fi viziune de muca-va”. □ *Cântece uitate* de Valentin Deșliu, Ed. Litera: „Se înțelege că glasul lui Valentin Deșliu nu ajunge niciodată tunet, precum în cazul modelelor, ci rămâne față de noi la intensitatea unui ecou despărțit de câteva bune depărtări de poezie”. ■ Proza este recenzată de Nicolae Balotă: □ *Poezie sau destin* de Agatha Grigorescu-Bacovia: „Agatha Grigorescu-Bacovia are darul evocărilor, sensibilitatea rememorărilor încărcate de efect. Un adevărat «caracter» ne apare în paginile cărții, ferm, activ, trecând prin tribulațiile adolescenței și tinereții, angajându-se în lupte «corp la corp» cu viața”. □ *O zi pentru podoabe* de Mihai Nadin: „Mărturisesc, am avut surpriza descoperirii unui talent de povestitor acolo unde mă așteptam să aflu darurile unei inteligențe discursive. S-ar putea spune că alegerea însăși a subiectului său ține de o travestire a teoreticianului, de o trecere în altă stare”. □ *9 povestiri contemporane*: „Printre colecțiile lansate de Editura Albatros, această serie «De la 5 la 9» se anunță a fi una din cele mai reușite. Între cinci și nouă povestiri eroice, fantastice, de

aventură, umoristice, legende și mituri arhaice, peripeții ale călătorilor celebri... [...] Orice antologie (și cărțile din colecția «De la 5 la 9» sunt antologii) trăiește prin calitatea selecției, prin valoarea lucrărilor selectate, a și prin unghiul mai mult ori mai puțin inedit din care se face selecția. Chiar dacă nu există o idee directoare, poate să prezideze gustul la o asemenea alegere a textelor. [...] Câteva sugestii pentru alcătuitoarii acestei frumoase colecții. Antologiile de texte ar trebui să poarte semnătura celor care le alcătuiesc. Selecția nu trebuie să fie anonimă, întrucât ea e reprezentativă pentru gustul, priceperea, imaginația celui care a alcătuit-o. Volumele n-ar trebui să cuprindă doar piese deja publicate, ci cât mai multe inedite (ceea ce, de altfel, este, cred, în intenția celor care au lansat colecția). Cât mai variate «teme». Oricât de valoroase ar fi narațiunile din *9 povestiri contemporane*, volumul fiind, repetăm, reușit, ar fi de preferat antologii mai rigurose tematice (de ex., povestiri contemporane de război, povestiri de dragoste, eroice etc.). Colecția promite volume antrenante, ispititoare îndeosebi pentru tineret”.

■ Consecință a dezbaterilor prilejuite de Simpozionul traducătorilor, revista oferă spre lectură ancheta *Literatura română peste hotar*: „La rugămintea redacției, participanții la Simpozionul traducătorilor de literatură română de peste hotare au răspuns la întrebări sau au relatat direct despre felul cum e cunoscută literatura noastră în străinătate. Nobilei lor munci de tălmăcire și prieteniei ce o nutresc pentru cultura noastră le închinăm aceste pagini, care completează conștiințele noastre despre ce se traduce și ce se află pe șantierul editoriale din respectivele țări”. La anchetă răspund: □ Domokos Samuel, *Retrospectivă la Bibliografia literaturii române în limba maghiară*: „Eliberarea, cu perspectivele ei bune pentru prietenia paparelor învecinate, m-a încurajat ca să întocmesc bibliografia literaturii române în limba maghiară. Am început să lucrez la această temă încă în 1946, publicând un studiu despre legăturile noastre literare din perioada celui de-al doilea război mondial. Am continuat cercetările atât în bibliotecile din Budapesta, cât și în cele din București. Cartea mea. *Bibliografia literaturii române în limba maghiară, 1831-1960* (pentru reviste și ziare) și, respectiv, până în 1965 (pentru edițiile în volume), apărută în București la Editura pentru literatură, este rodul unei munci de un deceniu: cartea are 911 pagini. [...] În trecut, ca de altfel și în zilele noastre, traducătorii maghiari s-au simțit deosebit de atrași de noblețea mesajului, de umanismul profund și, nu în ultimul rând, de marea măiestrie artistică a operei lui Eminescu. Faptul că apar și astăzi noi și noi traducători eminescieni, chiar și din cea mai tânără generație poetică maghiară, dovedește din plin acest lucru”.

□ Mariano Baffi, „*În Italia interes maxim pentru actualitatea românească*”, interviu realizat de S.V.: “– În ce direcție se manifestă acum interesul cititorilor italieni ai traducerilor din literatura noastră? – Există un interes maxim pentru scrierile de actualitate, pentru ceea ce reflectă transformările sociale care au avut loc și continuă să aibă loc în România. Eu am tradus *Străinul* de

Titus Popovici și ediția s-a epuizat foarte repede. Un succes remarcabil l-au avut și romanele lui Zaharia Stancu *Desculț* și *Dulăii*, prima tălmăcire fiind datorată profesorului Petroni. Am impresia că cea mai mare apetență cititorul italian o are pentru romanul social; el e foarte dornic să știe cum s-au rezolvat, în cadrul revoluției dv., acele probleme sociale care îi sunt familiare și-l frământă. [...] – *Critica literară italiană arată interes traducerilor din literatura română?* – În general, da. E un interes larg, cărțile fiind recenzate, comentate nu numai în presa locală, ci și în ziarele și revistele care se citesc în toată Italia”. □ Ghergana Stratieva, „*A ști, a alege, a lucra...*”: „Ținând seama de calitățile artistice ale cărții, traducătorul nu trebuie să ignoreze ideologia autorului, concepțiile lui, gândul fundamental al cărții. Procedând astfel, cărțile traduse își ating scopul, își îndeplinesc rolul, contribuie la cunoașterea vieții și luptelor poporului respectiv, năzuințelor lui, realizărilor lui, gândurilor și sentimentelor lui. [...] La noi s-au tradus cărți din literatura română și înainte de război, dar numărul traducerilor a crescut cu repeziciune după eliberarea noastră de sub jugul fascist. Prin traduceri făcute în Bulgaria, publicul nostru cititor cunoaște deja mulți din scriitorii români clasici și moderni, Eminescu, Arghezi, Caragiale, Delavrancea, Slavici, Brătescu-Voinești, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, Cezar Petrescu, G. Călinescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu. Al. I. Ștefănescu, C. Chiriță, V. Kernbach, Lucia Demetrius, Nina Cassian, Ion Brad, Maria Banuș, Veronica Porumbacu și alții”. □ Alice Suflianska, *Literatura română în Slovacia*: „O adevărată efervescentă pe terenul răspândirii traducerilor și cunoașterii literaturii române în Slovacia se constată după Eliberare, adică după 1945. Se poate vorbi și de o mai bună coordonare în alegerea autorilor, căci s-a ajuns la un oarecare echilibru între literatura clasică și cea contemporană, neuitându-se nici opere valoroase din domeniul literaturii pentru tineret”. □ Ion Bălan, *Reciprocități iugoslavo-române*: „La noi sunt cunoscuți, citați și apreciați: Ion Luca Caragiale, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Mateiu I. Caragiale, Cezar Petrescu, precum și o întreagă pleiadă de scriitori mai tineri ca: Marin Preda, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Anghel Dumbrăveanu, Ion Alexandru, Ana Blandiana și alții. [...] Nu suntem în stare să trecem în revistă, în această sumară expunere, operele care au fost prezentate publicului iugoslav prin intermediul teatrelor, posturilor de radio și televiziune iugoslave, deoarece numărul acestora e mult mai mare și enumerarea lor ar necesita un spațiu vast. Aduug doar că planuri, programe, proiecte de editare și de prezentare a valorilor literare românești, atât clasice cât și contemporane, există în mare număr și, vă rog să mă credeți, există și energii în țara mea ca să le realizeze”. □ Kiril Kovaldji, *Făuritorii de punți sufletești*: „N-am pretenția să fac un bilanț al tuturor traducerilor din literatura română efectuate în Uniunea Sovietică. Vreau să vă spun numai că numărul (și calitatea) cărților românești apărute în țara mea sporește din an în an. Sporește, dar

va spori și mai mult. Noi, traducătorii, ne simțim întotdeauna datori față de dezvoltarea rapidă și abundentă a literaturii. Până traduci o carte, apar zece. [...] Traducătorul, între viteze supersonice, se simte permanent subsonic. [...]”. □ Karel Jonckheere, „*Traduc doine în flamandă*” un interviu realizat de Petre Solomon: “– *Ce se prevede pentru viitorul apropiat pe planul traducerilor din literatura română?* – S-a convenit, în cadrul acordului cultural dintre țările noastre, ca în Belgia să apară o amplă culegere de doine traduse în neerlandeză, în România urmând să apară o culegere masivă de poezii populare flamande din Evul Mediu. – *Cu ce impresii v-ați întors de la simpozionul traducătorilor de literatură română, organizat la Neptun?* – Simpozionul a fost foarte binevenit. Românii au prezentat un bilanț al literaturii lor, în fața oaspeților de peste hotare. Referatele lor mi s-au părut, atât cât mi-am putut da seama, ca un slab cunoscător al limbii române, interesante și utile. [...] Dacă-mi permiteți, aș avea și unele sugestii de făcut. Întâi, aș propune să se organizeze un colocviu asemănător cu dezbateri într-o limbă de circulație internațională, pentru a facilita cunoașterea literaturii române de către eventuali iei traducători din țările unde această literatură nu este încă tradusă. S-ar putea, de asemenea, trimite, prin ambasadele românești din străinătate, textele, traduse în franceză sau engleză, ale referatelor, ambasadele urmând să le pună la îndemâna editorilor străini, a scriitorilor și traducătorilor străini, a bibliotecilor, și mai ales a ziariștilor de peste hotare. Cred, de asemenea, că un prim pas pe calea cunoașterii unei literaturi dincolo de granițele ei naționale este traducerea capodoperelor *recunoscute* ale respectivei literaturi. Literatura română e jalوناتă de opere importante, care merită și trebuie să fie cunoscute peste hotare. Ca vechi prieten al României, salut așadar eforturile întreprinse pentru difuzarea literaturii ei în lume”. □ Amita Ray, *Pe itinerariul spiritual Calcutta – București*, interviu realizat de S.V.: “– *Ce ecou au traducerile pe care le-ați semnat?* – La Calcutta se manifestă un interes foarte mare pentru literatura română. Evident, și în alte părți ale țării, dar aici parcă în mod special. Presa a recenzat cu căldură fiecare apariție, mi s-a mulțumit și mi s-a cerut să îmbogățesc cu noi titluri biblioteca traducerii”. □ Atsushi Naono, *Tălmăcind în limba japoneză*: „Din diferite motive, nu pot să dedic tot timpul meu traducerilor din literatura română, dar mă străduiesc să fac tot ce este posibil în domeniul acesta. În primul rând, vreau să continui cu traducerea romanelor monumentale ale lui Zaharia Stancu, dar înainte de aceasta vreau să public o antologie de nuvele românești moderne și contemporane”. □ Adam Puslojić, *Opinii despre traducător*: „Consider că un poet străin nu poate fi făcut cunoscut prin traducerea ocazională și întâmplătoare a unei poezii sau două. O lume poetică trebuie să fie prezentată în toată complexitatea ei. De aceea, nu mă mai angajez în noi panorame poetice, îndreptându-mi atenția numai spre un întreg volum al poetului ales. Găsesc că aceasta mă solicită mult mai mult și mă obligă să trec la o selectare durabilă, asigurându-mi, ca traducător, fie succesul

deplin, fie fiasco-ul. Numai un traducător foarte perseverent se poate ocupa, de exemplu, de poezia lui Nichita Stănescu. Versurile lui sunt permanent un nou izvor unde descoperi imagini care constituie dificultăți de transpunere în altă limbă, dificultăți nu atât în traducerea limbajului poetic, cât a metaforei. *II elegii*, în toată complexitatea lor filosofică și poetică, cer a fi înțelese perfect. Interiorul lor e mult mai vast și profund decât ce apare în exteriorul limbajului”. □ Versuri semnează Tiberiu Utan (*Primăvară; Crochiu; Echo; Mehr Licht*), Ilie Constantin (*Steaua; Statornicia unui nor; Nenumărat îmi e trupul; Țărm; Vârtejul; Egretă; Plaja; Plante de apă; Seninul Dom*), George Alboiu (*Primă apoteoză*), Alexandru Lungu (*De august*), Teodor Mazilu (*Lecție de filosofie; Adu-mi ceva frumos; Îți dau un sfat...; Nimic n-a ajuns...; Toate femeile...; Nu e mai strălucitoare lumina...; Eu am iubit...; Mizerabila dimineață...*). □ La proză, Aurel Mihale este prezent cu fragmentul *Pâinea*. ■ Criza capitalismului și semnalele de alarmă trase în sfera sociologiei culturii sunt pe larg expuse în *Cultura – bun de consum*: „Recenta «criză a dolarului», care a readus în centrul atenției actualitatea criticilor adresate capitalismului contemporan, nu este decât una dintre numeroasele manifestări ale unor contradicții adânci, irezolvabile în cadrul acestei societăți. Dar, în afară de fenomenele acute cu caracter economic, social și politic – o întregă direcție a acestei analize vehement contestată vizează domeniul «valorilor», al culturii și artei, inclusiv al difuzării ei. Căci, așa cum demonstrează personalități de seamă ale culturii occidentale, însăși, «societatea de consum» își vedește antinomiile și limitele, între altele și în procesul de transformare a culturii într-un «bun de consum»; nu răspândirea operelor în rândurile publicului, mai ales prin folosirea marilor mijloace de comunicații în masă, a mass-media este încriminată, ci devalorizarea lor, reducerea lor la simple obiecte de vânzare-cumpărare și, o dată cu aceasta, negarea lor ca operă artistică și culturală autentică pe de o parte și manipularea ideologică a publicului pe de altă parte. Grupajul alăturat prezintă o selecție din lucrările de sociologie culturală, a artei și educației a căror prezență se înscrie tot mai evident în ultimii ani în frontul analizei critice a capitalismului zilelor noastre; publicistul și scriitorul vest-german Hans Magnus Enzensberger studiază un caz tipic al «industriei spiritului» – cartea de buzunar; Pierre Bourdieu, cunoscut sociolog francez, preocupat îndeosebi de analiza problemelor educației, relevă inegalitatea condiției culturale din lumea occidentală, cercetând raportul dintre oportunitățile de învățământ și cele de receptare a artei; în sfârșit, mai publicăm extrase dintr-un studiu privind caracterul ideologic al «comics-urilor», lucrare de doctorat a lui B. Pourprix”. Cum s-a anunțat în nota introductivă, citim: *Industria spiritului* de Hans Magnus Enzensberger, *Monopolul capitalului cultural* de Pierre Bourdieu și *Lectura politică a comics-urilor* de B. Pourprix. Prezentarea și traducerea semnează Rola Florian. □ M. Magiari semnează traducerea din lirica bulgară: Gheorghii Djagarov (*În fața unor inscripții*), Elisaveta Bagreana (*Co-*

nul de pin maritim), Anastas Stoianov (*Un cânt*), Pavel Matev (*Fără titlu*), Koliu Sedov (*Orașul meu*), Kinka Konstantinova (*Spiridușul meu*).

● [„**Tribuna**”, nr. 36] Recenzând volumul de critică de Ștefan Cazimir, *Tensiunea lirică*, Ion Marcoș afirmă că eroarea autorului, precum și a altor lucrări structuraliste aplicate literaturii, constă „în încercarea de a căuta legi statistice acolo unde generalitatea e sinteză calitativă”. Același Ion Marcoș comentează și romanul *Copilăria, adolescența și tinerețea lui Nicolae Ostia* de Emilian Bălănoiu. □ Vasile Sălăjan scrie despre romanul Doinei Bădescu, *Șansa*. □ La *cronica literară*, Victor Felea prezintă volumul de versuri semnat de Dimitrie Stelaru, *Păsări incandescente* (C.R., 1971) apărut la un an după *Înalta umbră* (Eminescu), opere ce ocupă un loc valoros în literatura de după al doilea război mondial. Versurile poetului brașovean, Gherghinescu Vania, din volumul *Acolo sus, steaua* (C.R., 1971) scris „întru moartea” Domniței Gherghinescu Vania, reușesc să cuprindă durerea într-un stil autentic și sobru. ■ Recurgând la viziunea lui Marin Preda, Ion Vlad scrie despre rolul literaturii și scriitorului în societate, așa cum subiectul este ilustrat în eseurile din *Imposibila întoarcere* (C.R., 1971), care reprezintă mai mult decât o culegere de confesiuni și reflecții despre oameni și artă, istorie și timp. Rezultatul acesteia este de fapt rodul interpretărilor artistului asupra istoriei și semnificației evenimentelor: „scriitorul rămâne de fiecare dată un cercetător care controlează și stabilește cota reală a valorilor”. □ Rubrica *Peregrinul transilvan* semnată de Nicolae Balotă este dedicată lui Radu Stanca, „poetul cel mai autentic al Sibiuului”, cel care a inițiat reabilitarea Baladei în „Revista cercului literar”. ■ În *Mască și coturn*, Ștefan Aug. Doinaș scrie despre Radu Stanca, în ipostaza de dramaturg. Stanca a fost fascinat din perioada copilăriei de teatrul lui Shakespeare și Schiller și captivat de sintezele goethiene din poezie fapt dovedit de teoria sa asupra baladescului. Din perspectiva sa, teatrul trebuie să devină poetic, iar forma literară superioară este tragedia „imaginea obiectivată și larg desfășurată a baladei”. În timp ce dramaticul constituie impulsul ce asigură dinamica baladei, poeticul servește la rostirea pe scenă, la „acea cadență în care se rostesc marile sentințe ale existenței”. A renunța la cele două trepte, *masca* în poezie și *coturnul* în teatru, înseamnă a reduce teatrul la „o simplă joacă verbală”. □ În domeniul *baladei populare din zona folclorică a Sibiuului*. Gh. Pavelescu menționează volumul lui Miron Pompiliu, *Balade populare române*, apărut la Junimea în 1870, ca fiind un moment de marcă în studiul epoului popular din această zonă.

10 septembrie

● [„**România liberă**”, nr. 8361] Teodor Vârgolici recenzează volumul de poezii *Cosmos* al lui Victor Eftimiu, apărut la Ed. Eminescu. Dintre versurile notate, se remarcă următoarele: „O, freamăt al mulțimii, ce crești și mă cuprinzi/ Cu temelii de piatră și oțelite grinzi!”.

● **[„Scânteia”, nr. 8903]** Adrian Anghelescu semnează cronica literară la volumele de *Poezii* ale lui Zaharia Stancu: „Așa cum atestă cele două recente volume de versuri apărute în editura «Minerva», cu care se începe publicarea operei definitive a lui Zaharia Stancu, și poezia a rămas pentru autor o îndeletnicire constantă de-a lungul celor cinci decenii de viață literară, prin ea manifestându-se o coardă mai intimă a sensibilității sale. [...] Versul lui Zaharia Stancu rămâne în esență egal cu sine, făcând să răsune mereu un triumfător imn închinat vieții, pământului, oamenilor, patriei sale”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6941]** Dinu Flămând recenzează monografia lui Sergiu Sălăgean - *Ion Vinea* (Ed. Eminescu), în care acesta „dovedește o certă vocație de critic”.

● **[„Contemporanul”, nr. 37]** În textul *Farmecul și limitele unui gen*, Alexandru George se referă la *Eseurile lui I.D. Gherea*: „De fapt *Eseurile* sunt în primul rând opera unui moralist sau psiholog, și nu-și propun să valorifice estetic literatura, ci mai curând să descopere în ea forme de manifestare ale eternei ipocrizii umane, ca un efect al comodității în gândire sau al educației perfecționate”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumul de versuri al lui Ion Olteanu, *Migrații*: „N-am înțeles de ce un comentator descoperea în poezia lui Ion Olteanu, cu naivitate, accente simboliste, când influența pe care o resimt în chip vizibil *Migrațiunile* este expresionistă. Nota elegiacă din cutare poezii nu e de ținută romantică, sufletul poetului nu se complăce în reverie, ci elegia e o atitudine exprimând dilemele în tentativa de explicitare a propriei existențe”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Ion Rotaru, *O istorie a literaturii române* (Minerva, 1971): „Sunt poate nedrept cu *Istoria* lui Ion Rotaru, care e mai bună decât altele și reprezintă o inițiativă demnă de stimă, dar criteriile ei principial false se cuveneau discutate. Era mai normal să fi admis că o astfel de carte are totuși utilitatea ei? O fi având-o, dar eu îi recunosc mai degrabă meritul, când e cazul, de a se fi abătut de la un program, de a-și fi călcat Cuvântul înainte”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 40]** Din acest număr, Eugen Barbu își „mută” rubrica de *Vitralii* din „Viața Studentească” în „Săptămâna”, deschizând noua serie cu un medalion *Bacovia* (la 90 de ani de la naștere): „O poezie scrisă pe nervi cu un accent incisiv de oțel care atinge sângele și sângele acela doare, o lipsă de ideal a subiectului liric provocată de lipsa de perspectivă a unor locuri înconjurată de melancolii impenetrabile, mai rele decât cele mai solide obstacole... Se trăiește într-un pământ zadarnic, cum ar fi spus Eliade, într-un neant local devenit imens prin proporțiile spaimei. Frica scoate din tot acest marasm efecte colosale. Peisajul se dilată, [...] *îngerii atletici* ai lui Blake urmăresc victimele târgului moldovenesc fără ca Bacovia să-și dea seama la ce scară a urcat spaima sa tratată de un suflet prăbușit, intrat în universal tocmai cu moneda sinistră a absenței securității morale și sociale. [...] *Moartea acordă audiențe* celor lipsiți, cum spunea atât de fericit cineva, fără

multă așteptare, ea este un lucru la îndemână, facil și trist. [...] Opera lui este antologia unei disperări fără finit”. ■ Marian Popa recenzează, în *Clepsidra cu venin*, volumul unui „stilist autor de compoziții afectate, evoluând ca dulci otrăvuri”: Al. George, un autor „de care proza noastră are nevoie”, aflat pe urmele lui Mateiu Caragiale. „Al. George sintetizează teme, motive, clișee, scriind mai bine în stilul unei epoci (*n.n.* ca în povestirea *D-ale Bucureștilor*), decât s-a scris în epoca respectivă. [...] Stilistul nu poate exista decât ocupându-se de subiecte îndelung tratate sau ratate în sens calofil, nu ideologic. [...] Cel care impune un stil nou apare nu ca un mare stilist, ci ca un mare realist fără stil. Cel care devine un mare stilist este cel care aduce perfecțiunea unui tip de redactare prin abandonarea realului. Stilul e deci, în accepția curentă, imaginația evoluată în specificare, operația pe care se face azi ceea ce trebuia să se facă ieri, dar mai aproape de perfecțiune. Al. George este în acest sens un stilist cu totul memorabil. Avem, deci, într-un fel, *un Borges al nostru*”.

● [„**Glaspatriei**”, nr. 26] Demostene Botez publică poezia *Țara mea*. ■ Ion Dodu Bălan scrie despre „primul simpozion al traducătorilor de limbă română, din străinătate” în textul *Prietenii de peste hotare ai literaturii române*: „În ultimele cinci zile ale lunii august s-a desfășurat la «Neptun», nouă și impozantă așezare de la malul Mării Negre, primul simpozion al traducătorilor de limbă română, din străinătate. 46 de participanți din 14 țări au dezbătut cu dragoste și pasiune probleme ale literaturii și limbii române în vederea realizării unor traduceri de o înaltă ținută artistică, având convingerea că realizează nu numai un act de cultură ci și unul de prietenie și înțelegere între popoare și țări de pe diverse meridiane”. ■ Citim *Al XIV-lea Congres internațional de studii bizantine*: „Între 6 și 12 septembrie, Capitala țării noastre este locul de desfășurare a unei noi și importante reuniuni științifice: al XIV-lea Congres internațional de studii bizantine. Această manifestare științifică de amploare are loc sub înaltul patronaj al președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu”. ■ Romeo Crețu prezintă *Jurnal de călătorie* de prof. univ. C-tin C. Giurescu: „Din lectura cărții se degajă, deopotrivă, acea atmosferă de entuziasm la aflarea prezenței în marile biblioteci din orașele vizitate a unor opere românești, ca și expozițiile de țesături, pictură și ceramică românească, rod al unor vechi tradiții ce-și trag seva din sufletul de artist al poporului nostru”. ■ Nichifor Crainic publică poezia *Floarea soarelui*.

11 septembrie

● [„**România liberă**”, nr. 8362] Mihai Dimiu abordează *Funcția formativă a teatrului*, pe lângă cea de reflectare a societății, în ton cu principiile ideologice ale socialismului.

● [„**Cronica**”, nr. 37] Pe prima pagină, Andi Andrieș semnează tableta intitulată *Școala*, având ca motto un citat din Nicolae Ceaușescu despre educarea

tineretului. □ La început de an școlar, Valeriu Neșțian arată plusurile și minusurile noii programe de literatură, în lumina noilor indicații de „îmbunătățire a activității politico-ideologice, de educare comunistă a întregului popor”. Astfel este salutată introducerea în programă a considerațiilor critice despre opere din literatura actuală, dar repudiată „eliminarea poeziei patriotice a lui Bolintineanu, proza cu mesaj patriotic și revoluționar a lui Alecu Russo, creația de un cald umanism a lui Topîrceanu și operele de ascuțită critică socială, valoroase sub raport artistic, iscălite de colaboratori ai publicațiilor progresiste din perioada interbelică”. ■ La antipodul articolului din numărul precedent, despre poezia politică, Dragoș Pop plasează în acest număr *Poezia exterioară*, „una din eșecurile (sic!) cele mai spectaculoase care s-au produs și se produc în circuitul liricii actuale, paralel cu succesele știute”. Arătând cum aceasta „îmbolnăvește climatul liric cu prolixitatea ei și deformează imaginea reală pe care o avem despre poezie”, autorul dă câteva exemple de rebuturi de acest fel: *Să visăm* sau *De din sus* de Valeriu Armeanu („un Nichita Stănescu în așa hal de caricaturizare nu ni s-a dat să vedem niciodată!”), *Ironicile* de Ion Nicolescu, *Înalta umbră* de D. Stelaru și *Captivitatea cercului* de Nora Iuga, în care „desfășoară și ea o hartă a falsei intuiții”. □ Grupaje de versuri semnează în acest număr Angela Traian și Daniel Lascu. □ Universul poetic al Ritei Boumi-Pappa este dezvăluit cititorilor români de Andreas Rados care traduce apoi din greacă, alături de Leonida Maniu, două poeme ilustrative. □ O mostră din literatura universală propune și Natalia Cantemir: ca „meridian sovietic” fiind tradusă o pagină eseistică din cea mai recentă carte a poetului lituanian Eduardas Mieželaitis, *Fluturi de noapte*. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează *Imposibila întoarcere* de Marin Preda, surprins de noua ipostază în care se prezintă scriitorul, aceea de publicist modern. Volumul este, în opinia sa, în același timp, „un mic breviar de estetică”, „un surprinzător roman în așteptarea definitivării, un document al curajului politic”, „o lecție de estetică realistă”, „o scenă deschisă, primitoare a unui teatru în aer liber și al cărui personaj, interpret este chiar autorul cu masca lui Moromete”. □ I. Sârbu publică niște *Însemnări târzii despre un roman remarcabil*, referindu-se la cartea lui Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*. „Importantă prin ceea ce sugerează, mai mult decât prin ceea ce afirmă direct, problematica romanului aparținând unui scriitor de o mare vivacitate a spiritului și cu un gust superior al meditației”. □ Povestirile reunite sub titlul *Serile-n sat la Ocrișor* (Albatros) îi provoacă lui Al. Călinescu o dublă surpriză: „în primul rând, debutul în proză al lui Marcel Petrișor, cunoscut până acum ca eseist absorbit de austere studii de estetică și filosofie; în al doilea rând, natura însăși a acestei proze, cu rădăcini adânc înfipite în realitatea țărănească dar cochetând cu modalitățile narațiunii fantastice”. □ La trei sferturi de veac de la moarte, N. Barbu evocă personalitatea lui Matei Millo, aparținând stirpei ctitorilor, promotor și susținător al școlii realiste în teatrul românesc. □ Z. S. [Zaharia Sângeorzan] prezintă succint

volumul inegal de versuri al lui Mircea Micu, *Teama de oglinzi* (Eminescu, 1971), punctând că, atunci când nu se produce liric, autorul semnează parodii de succes, revista „Steaua” încredințându-i rubrica *Dicționar parodistic contemporan*. □ Cartea de reportaje de după inundațiile din 1970, intitulată *Diluviul sau apele lui Saturn*, semnată de Traian Filip și Vasile Nicorovici, este, în opinia lui Virgil Andriescu, „dincolo de valoarea ei documentară, sentimentală și, nu de puține ori, artistică, expresia poate cea mai elocventă a unor conștiințe, de scriitori cetățeni, de scriitori comuniști”. □ Pornind de la aserțiunea unui „literat aproximativ” nenumit, conform căreia „s-a terminat cu tristețea în literatură, nu se mai poartă”, Corneliu Ștefanache își intitulează tableta săptămânală *...Și despre bucurie și tristețe*, ironizând modul schematic și maniheist de a înțelege dezbaterile recente despre literatură: „Să ne întoarcem la tristețe și la durere. Pot fi oare excluse din literatură așa cum își închipuie omul meu că «nu se mai poartă»? Hotărât nu. În subiectivitatea fiecărui individ, în repetarea orelor și zilelor și lunilor, anilor, este imposibil să fie numai un lanț de bucurii, de realizări. [...] Avem destule cărți cu oameni scheme, de acum și din trecutul foarte apropiat, scheme cauzate de viziunea idealistă sau dimpotrivă de cea «neagră», disperantă: «oamenii» din beton armat, chipurile apăsați de rezolvarea unor mari probleme și de o ciudată și falsă pudicitate atunci când își mângâie copilul sau își îmbrățișau (sic!) soția sau dimpotrivă, la cealaltă extremă, «oameni» storși de sterilă zbatere, împăcați în eșecul lor fatal. Și unii și ceilalți de fapt vorbesc despre dragoste fără dragoste, fac dragoste fără dragoste, sunt morali fără morală sau, dimpotrivă, decăzuți fără sentimentul căderii. [...] Și într-un caz și în celălalt, avem de a face cu înlocuirea adevărului printr-un neadevăr (ca să-l numim numai astfel) și, în ultimă instanță, cu pagini pe care timpul, adică oamenii le vor înmormânta în uitare”. □ *Întrecerea florilor* își intitulează Gh. Macarie prezentarea succintă a volumului *Poezii din folclorul naționalităților conlocuitoare*, antologie și traducere de H. Grămescu, cu o prefață de Ovidiu Papadima (Minerva, 1971). „Învingând dificultățile inerente unei asemenea culegeri – dificultăți ținând în unele cazuri de lipsa unor ediții tipărite anterior sau de realizarea, uneori anevoioasă, a unor echivalente românești cât mai fidele, semantic și stilistic de original –, H. Grămescu realizează prin valorificarea unor vechi ediții sau a manuscriselor recente, o culegere reprezentativă – cantitativ numeric și calitativ – pentru creațiile folclorice maghiare, germane, sârbe, ucrainene și bulgare”. □ Printre notele diverse ale rubricii *Moment*, sunt semnalate numărul pe august al revistei „Argeș” (pentru interviul dat de Adrian Păunescu lui Ilie Purcaru, pentru ancheta despre clasici și moderni, pentru cronica literară a lui Valeriu Cristea ș.a.) și cea de a treia ediție a „Salonului literar Dragosloveni”, organizat la început de septembrie, în memoria lui Al. Vlahuță. Anul acesta tema propusă pentru dezbateri a fost „creația literară și idealurile înaintate ale epocii”. □ Începând cu acest număr, rubrica *Poșta redacției* se transformă în *Poșta*

literară, preluată de acum înainte de poetul Nicolae Turtureanu, care anunță „vacanța *sinedie*” a lui Mihai Ursachi. Dincolo de angajamentul de a se apleca cu toată seriozitatea asupra manuscriselor ce îi vor fi trimise, Turtureanu glosează pe marginea poeziei, care pierde sistematic teren „în fața asaltului neconținut al tehnicii”. Este totodată un posibil răspuns la întrebarea privitoare la lipsa oricărui talent apărut în perioada acoperită de „poștașul” Mihai Ursachi.

● [„**Flacăra**”, nr. 37] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie despre *Maria Arsene*, făcând portretul literar al scriitorului. ■ În *Memento*, *Carte* sunt prezentate cele două volume de *Scieri* de Zaharia Stancu, apărute la Minerva: „Nu numai pentru acei care nu-i cunosc integral poezie, dar și pentru cititorii care i-au urmărit, de-a lungul anilor, activitatea lirică, această apariție editorială e revelatoare. [...] Puternic originală, poezia lui Zaharia Stancu, prin marea ei încărcătură emoțională transmisă de o expresie emoționant de simplă în învăluitoarea ei muzicalitate, se situează în primele rânduri ale liricii noastre”. ■ Notă despre apariția primului volum de *Opere* de Tudor Vianu (C.R.), ce conține memorialistică și poezie „antologie, note și postfață de Gelu Ionescu”. □ Notă despre apariția romanului *Martin Eden* de Jack London (C.R.), în traducerea lui D. Mazilu. □ Se semnaleză prezența în librării a volumului de nuvele al lui Alexandru George, *Clepsidra cu venin* (Eminescu) și a volumului lui Mihai Codreanu, *Sonete* (Albatros), publicat în colecția „Cele mai frumoase poezii”. □ Volumul de eseuri al lui Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere* (Albatros), este prezentat drept „o carte de idei a unui intelectual ancorat cu toată capacitatea lui de gândire în contemporaneitate”. □ În rubrica de *Teatru* apar profilurile unor actori și rolurile pe care aceștia urmează să le interpreteze: Valeria Seciu în rolul Corinei din *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian, Nineta Gusti în *Gaițele* de Kirițescu (la Teatrul Nottara), Marcela Rusu în *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul de Comedie). □ Se face o trecere în revistă a unei serii de turnee: cel al Teatrului Național în U.R.S.S., unde va prezenta *Coana Chirița* de Alecsandri, *Becket* de Anouilh și *Camera de alături* de Paul Everac; turneul aceluiași teatru în cadrul festivalului Bitei din Iugoslavia (cu *Regele Lear* de Shakespeare), Teatrul tineretului cu piesa *Harap-Alb*, la Festivalul Popoarelor din San Marino. □ În *Televiziune*, *Literatură*: o emisiune dedicată aniversării a 90 de ani de la nașterea lui George Bacovia.

● [„**Luceafărul**”, nr. 37] La rubrica despre *Cronica literară*, Ilie Constantin discută despre doi poeți sub titlul *Când anume debutăm?*: „Avem în față două volume de debut, apărute amândouă la Editura Eminescu. E vorba de Nicolae Gh. Lupu cu placheta *Dospirea ploii* și de Dan Rotaru cu *Plânsul oglinzilor*, culegere de dimensiuni similare. Sunt, o spunem pe loc, debuturi onorabile. Dacă am judeca, așa cum ne îndeamnă cronicarul «Contemporanului», șansele celor doi tineri autori de a pătrunde în incinta întărită a istoriei literaturii nu se arată prea mari. Nici Nicolae Gh. Lupu, nici Dan Rotaru nu au

reuşit cu aceste plachete acel debut care consacră. Mai optimişti, mai încrezători, noi îi vom aştepta pe cei doi tineri poeţi în cărţi viitoare, de o mai marcantă personalitate, aici doar sumar schiţată”. ■ La secţiune *Compendiu*, Alex Ştefănescu semnaleză apariţia a trei cărţi. □ Octavian Simu: „*Balanţa cu umbre* (C.R.) este o culegere de parabole în care ideile sunt ilustrate cu nerv. Autorul vorbeşte familiar şi se face repede înţeles chiar de către un cititor neobişnuit cu abstaţiile”. □ Mihai Nadin: „Personajele romanului *O zi pentru podoabe* (Ed. Eminescu – 1971) sunt în majoritate actori, iar centrul conflictelor îl constituie scena. Superficialitatea de spectacol improvizat, pretutindeni prezentă, nu se explică însă prin alegerea mediului care e indiferentă atâta timp cât scriitorul ştie să descopere sub aparenţe realitatea umană”. □ Georgeta Mircea Cancicov: *Călătorul*: „Personajul central al nuvelei, Alexin Căprarul, e un nobil scăpătat, obsedat de ideea construirii unui avion, fapt care ar fi produs senzaţie în epocă şi l-ar fi ridicat pe erou, la propriu şi la figurat, din mediocritatea unei vieţi terestre. Simbolul e realizat însă naiv şi nuvela interesează tot prin momente pitoreşti”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu insistă, în *Faptele şi Vorbele: Încă odată şi încă odată despre realism*: „Legătura profundă şi semnificativă între universul imaginar al operelor literare, bogate şi originale, şi lumea reală, nereducându-se nici la o suprapunere naivă, nici la o corespondenţă simplistă alegorică sau simbolică, rezultă din structurile mentale înseşi forjate de o societate dată şi de problemele ei specifice. De aceea ne interesează ideologia implicită a unei creaţii artistice. Câtă vreme n-am degajat viziunea despre lume pe care o aduce o operă literară, nu putem afirma că am înţeles cu adevărat ce ne spune ea şi-i putem judeca efectiv valoarea estetică. Cine strâmbă din nas, când aude punându-se asemenea probleme, degeaba face declaraţii de adeziune la marxism: ceea ce ne oferă cu dărnicie sunt numai vorbe, nu fapte!”. ■ Despre imaginea auditivă creată de *George Bacovia*: „*Aud materia plângând*” scrie Nicolae Balotă: „A crezut între corespondenţa dintre cuvânt şi materie. Cuvintele poeziei sale devin astfel lucruri ce se vor savurate ca atare, ele având savoarea materială a lucrurilor. Nu e vorba, aici, doar de rafinatele euforii ale simbolismului. Poezia lui Bacovia nu poate fi subsumată în esenţa ei unei poetici simboliste. În chiar prozaismele voite ale acestui poet – care ironiza într-însul creatorul – pretinde locurile comune suspendate într-un vid al ironiei, descoperi distanţa pe care artistul şi-o ia faţă de obiectul artei sale. Nici beţie la acest liric al rupturii cu «burghezele stări» ale societăţii şi artei. Cu multă luciditate la acest «nervos». Recitindu-l, azi, ascultând versul său «materia plângând», ca un basm continuu, desluşesc armonicele acestei voci, căutarea triumfătoare a poetului expresiei fericite”.

12 septembrie

● [„*România liberă*”, nr. 8363] Aurel Baranga scrie articolul critic *Piese, interpreţi, public*, făcând trimitere clară la momentul teatral. Astfel, prezintă

teatrul „contemporan” occidental ca fiind de o „dureroasă bancrută morală” și atrăgând atenția oamenilor scenei asupra importanței ilustrării „epocii”, „cețării”, pentru câștigarea „sălii”.

• [„Scânteia”, nr. 8905] Titus Popovici revine cu un nou eseu de directivă, *O literatură realistă, profundă, curajoasă – iată ce ne pretind milioanele de cititori*: „Arta realistă s-a caracterizat întotdeauna prin abordarea curajoasă a realității, cu problemele ei cele mai dificile, cu contradicțiile ei; prin efortul, dus uneori până la sacrificiul de sine al artistului de a da întrebărilor epocii un răspuns propriu, dar în care oamenii să se regăsească, ca într-un univers ale cărui «taine» se luminează pe rând, în greul și spinosul drum al cunoașterii. Și aici, scriitorii țării noastre au avut un îndrumar consecvent: documentele Partidului Comunist Român, caracterizate, îndeosebi după Congresele al IX-lea și al X-lea, prin abordarea într-un înalt spirit constructiv a celor mai complexe și uneori a celor mai dureroase probleme. [...] Aș vrea să fiu înțeles foarte clar: am spus-o și am scris-o de altfel în repetate rânduri; au apărut cărți valoroase, s-au afirmat scriitori de real talent, s-a lărgit aria de investigație estetică, dar cărțile filmele, piesele de teatru care să abordeze temele fundamentale ale vieții, care să vină în întâmpinarea frământărilor și întrebărilor oamenilor acestei vremi au fost totuși puține. În același timp a început să prolifereze o regretabilă literatură grafomană, de imitație dusă până la pastașa a unor modele străine spiritului, gândirii, realității noastre, în detrimentul literaturii realiste, profunde, curajoase, responsabile – spirit în care s-a format și s-a dezvoltat literatura română de la începuturile ei”. Referindu-se la critica literară: „Am asistat în ultimii ani, în evoluția criticii literare, la un fenomen pe care-l consider nefiresc: îndreptarea criticii de la misiunea ei esențială, aceea de a fi un îndrumar obiectiv, de a analiza, luând poziție, tendințele care se manifestă în cultură într-un moment sau altul. Cu un fel de jenă inexplicabilă (deși și aici cauzele sunt multiple și nu chiar atât de misterioase) critica s-a mulțumit să gloseze în jurul cărților apărute, în special pe plan strict estetic, reluând răsufleta teză a autonomiei esteticului, fața cealaltă a sociologismului vulgar, ca și cum critica militantă ar fi o activitate rușinoasă, sau inferioară. Limbajul criptic a devenit parcă o dovadă de «bon ton» și se poate demonstra pe texte și din păcate nu pe puține, cum niște constatări elementare, pentru care subiectul, predicatul și eventual un adjectiv ar fi fost mai mult decât suficiente, se constituiau în «eseuri» în care prețiozitatea se lupta cu ridicolul. Să fie oare problemele esteticii marxiste lămurite o dată pentru totdeauna? Categoria esteticului să iasă din viziunea multilaterală și unitară a partidului despre lume și societate?”

14 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8364] Ion Bănuță semnează articolul *La izvoarele poeziei*, enunțând aceeași idee: „toată simțirea poetului, condiția *sine qua non*, trebuie să fie intarsiată în dungile de aur, ori de praf, ale timpului său”.

• [„Scântea”, nr. 8907] 450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab sunt omagiați în articolul lui Dan Zamfirescu, „Acest falnic monument de literatură politică, filosofie și elocuență la străbunii noștri.”: „În cartea scrisă acum 450 de ani de cel ce se stingea la Târgoviște, la numai 39 de ani, ca Eminescu, răsună temele și acordurile unei mari literaturi ce avea să vie, unei viziuni morale și politice bogată în idei înaintate. Este meritul epocii noastre socialiste de a fi descoperit în toată amploarea această mare operă a culturii românești și de a-i accorda autorului, la această comemorare, cinstirea la care au dreptul marile personalități ale istoriei și culturii noastre”. ■ Ziarul publică două *Note de lectură*. □ Z. Ornea scrie despre volumul *Cultura și socialismul*, apărut la Editura Științifică, un volum de studii semnate de Dumitru Ghișe, Petre Pânzaru, Victor Săhleanu, Ion Ianoși, Elena Raia, Ion Pascadi, D. I. Mazilu: „Am fi însă nedrepti dacă n-am nota o observație care izbește la lectura atentă a volumului. Și anume, inegalitatea în valoare a studiilor înscrise în sumar, caracterul – să-i spunem variabil – al analizelor și chiar al ținutei stilistice. Nu uităm însă că asemenea decalaje sunt inevitabile în structura unui volum colectiv, care antrenează fatalmente forțe și disponibilități neomogene. Important este că acest volum a abordat cu folos și sistemă o problemă de o atât de mare importanță, i-a prospectat componentele și a adus contribuții utile la clarificarea unor aspecte ale ei cu totul semnificative”. □ Ion Drăgan se ocupă de *Opinia publică în socialism*, volum apărut la Editura Politică și semnat de Dumitru I. Mazilu: „Lucrarea este o convingătoare și elocventă chemare la responsabilitate, la acțiunea socială pusă în slujba colectivității, a idealurilor socialismului, la opera complexă de înlăturare a ceea ce este perimat și anchi-lozat în societate, a tarelor trecutului în comportarea și conștiința oamenilor. [...] Activiștii de partid, de stat și ai organizațiilor obștești, activiștii culturali, lucrătorii din presă, radio și televiziune, toți cei care își desfășoară activitatea pe tărâmul vast al muncii de informare, propagandă și educare găsesc în lucrare idei și sugestii prețioase pentru activitatea lor”.

15 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8365] Odată cu împlinirea a 450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab, prof. univ. G. Mihăilă îi consacră articolul *Un mare voievod cărturar*, prezentând personalitatea creatoare și vizionară a acestuia.

• [„Scântea”, nr. 8908] Gheorghe Tomozei semnează cronică literară la volumul *Ultimele* de Miron Radu Paraschivescu: „Mai mult decât oricare alt poet al generației sale, Miron Radu Paraschivescu a fost o natură a contrastelor, el și-a subsumat eforturile unor idei apropiate de destinul celor din mijlocul cărora s-a ivit și cu dureroasă, adesea, obstinație și-a interzis exercitarea unor procedee pentru care era dăruit. Avea harul nativ al trubadurului, al cântecului de lume adus în artă de Anton Pann ce l-a captivat o vreme și pe Emi-

nescu; metodic colecționar de texte insolite, putea încânta peisaje vapoaze și muzici secrete cu știința caligrafului-artist, putea roti evantaie multicolore de imagini; dar neîncetat el a avut de luptat cu propriile-i înzestrări, schimbând moliciunile de catifea ale versului cu strigătele incitând, solicitând ardentă participare a lectorului. [...] Miron Radu Paraschivescu reprezintă – asemeni mai tânărului confrate Nicolae Labiș – o înaltă conștiință etică a timpului său, autor al unor poeme durabile, capabile să-i sugereze și prin neîmplinire, împlinirea. Mesajele ce ne-au rămas de la el, în cartea pe care am comentat-o, succint, nu pot fi nicidecum *Ultimele*, înflăcărutul lor verb își croiește drum larg spre sensibilitatea noastră cu farmecul patetic al începuturilor de drum și vibrează cu intensă tinerețe și puritate de parcă ar fi.. primele”. ■ Și Ștefan Ștefănescu, director al Institutului de istorie „N. Iorga” aduce în actualitate *450 de ani de la moartea lui Neagoie Basarab*, în textul *Un mare om politic, un ilustru cărturar și filosof*.

16 septembrie

• [„**Munca**”, nr. 7413] Eugen Luca publică un articol omagial intitulat *George Bacovia. 90 de ani de la naștere*: „căci nu doar un «poet damnat» printre atâția alții, folosind recuzita consacrată pentru a-și deplânge propriile sale mizerii îndurate într-o lume prozaică, abrutizată, a fost Bacovia, ci – cum s-a mai arătat – «un Iov modern», înfruntând curajos problemele existenței; un poet universal care, exprimându-se pe sine cu o sinceritate totală, a dat glas amărăciunii omului contrariat în adâncurile sale de multiplele manifestări ale legităților ostile lui, de o violență extremă, legități ale unui univers absurd”. □ În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Consfătuirea editurilor de sport și turism din țările socialiste*, un microinterviu cu Ion Simion, directorul editurii Stadion.

• [„**Scânteia**”, nr. 8909] Alfred Kittner scrie textul *Un rapsod transilvan al umanismului Johan Samuel Kessler*, comemorând *200 de ani de la nașterea poetului*: „Poetul Johan Samuel Kessler, luptător înflăcărât și artist luminat de ideile raționaliste ale epocii, militant conștient pentru libertatea popoarelor, a patriei, este un simbol al începuturilor literaturii germane din România, iubit de întregul nostru popor, care, spre mai buna cunoaștere și prețuire, îi aduce azi cu stimă și recunoștință omagiul său”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6946] C. Stănescu prezintă volumul lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, „culegere de opinii, luări de poziție cu un pronunțat caracter personal în variate probleme literare, sociale și politice”, dominată de „tema povestitorului”. „Articolele lui Marin Preda vor fi, de aceea, pline de întrebări, adresate sieși și celorlați însă puse de pe poziția unui umanist angajat în realitatea și problematica timpului său”.

• [„**Albina**”, nr. 37] Rubrica lui Ion Bănuță, *Cronica unui greier*, este dedicată în acest număr lui Dante, *poetul Beatricei*: „De spui Dante se aude Flo-

rența. De spui Florența se aude Dante. De spui *Divina Comedie* se aude lumea”. ■ Spiridon Stănel publică *Realizări remarcabile*: „Din evenimentele interne ale săptămânii am reținut ca deosebit de importantă ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Proiectele de legi și decrete discutate, măsurile stabilite cu acest prilej vor duce, fără îndoială, la îmbunătățirea conducerii economiei, la perfecționarea activității în domeniul culturii și al educației socialiste, al învățământului de cultură generală și superior – probleme ce preocupă întregul nostru popor”. ■ „*Voi scrie un vers, când voi fi liniștit*”. este titlul sub care Dan Cristea celebrează memoria lui Bacovia, considerându-l „un Orfeu cu lira sfărâmată, iar opera lui un cosmos prăbușit”: „S-au împlinit, în aceste zile, nouăzeci de ani de la nașterea lui Bacovia, poet pe care astăzi îl rostim în rândul marilor lirici români, alături de Eminescu, de Blaga, de Arghezi și Ion Barbu. Nici când opera bacoviană n-a fost însoțită de o mai adâncă fervoare, nicicând nu i s-au deschis mai larg porțile popularității excepționale, după cum niciodată, ca acum, destinul poetului Bacovia nu s-a confundat mai deplin în ochii noștri cu însuși destinul Poetului. Opera a început să trăiască postum o viață legendară, în firea creațiilor fundamentale. Biografic, poetul viețuiește în ea, într-o alipire placentară care ni-l readuce în fiecare clipă în fața privirilor”. □ *Constandin*, schiță de Tudor Băran. □ Versuri de Ion Socol și Ludmila Ghițescu.

● [„*Cutezătorii*”, nr. 37] Din sumar: poezia *Țară* de Gabriela Melinescu, dar și un grupaj consacrat lui Dante Alighieri (cu un consistent articol de Ovidiu Papadima - *Opera lui Dante în România*).

● [„*România literară*”, nr. 38] Sintagma *Tezele din iulie* își începe funebra carieră prin diverse articole și texte publicistice. Unul dintre acestea este *Școala de Zoe Dumitrescu-Bușulenga*: „În momentul de față, după «tezele din iulie», școala e reconfruntată acut cu problemele ei din totdeauna și cu cele de azi, care cer tot mai stringent rezolvări. Fără îndoială, căile creșterii școlii s-au deschis în ultimii ani și evantaiul lor e impresionant în perspectivă lungă. Dar timpul poate fi aliatul ori adversarul nostru. [...] Copilul și tânărul să învețe mașina, baza viitorului, și principiile funcționării ei, să-i intre și în mână și în minte ca o schemă generală. Dar în același timp ei să învețe să stăpânească mașina, ca să nu devină sclavii ei. Și încercările unor state foarte avansate din punct de vedere tehnic de a se întoarce la cultura umanistică și la artă, pentru a reface profilul adevărat și complet al omului care începuse să se alieze prin imersiunea exclusivă în tehnică, să ne fie de exemplu. Umanismul nostru funciar nu ne va lăsa să cădem în aceleași erori”. ■ M. Petroveanu semnează un omagiu bacovian sub titlul *Resurecția posibilă*: „Respirând, desigur nu un echilibru plener – favoare refuzată lui Bacovia – dar o suspendare a tensiunii, o așteptare activă a soluțiilor eliberatoare, sau măcar o cumpănire critică între opțiuni, versurile corespunzătoare acestui stadiu sau lung interludiu, redactate înainte și după război și editate sub titlul *Stanțe burgheze* (1946), merită a fi

reexamine. Culegerea este, la primul contact, încă o replică, cu o voce scăzută, a prea familiarelor teme bacoviene, de la golul universal și pustiul lăuntric la toamnele și iernile apăsătoare, de la nostalgiile difuze după clipele de însuflețire și speranță în ideal de altădată, la motivele contrarii, ale primăverii și aurorii promițătoare, sau la acelea ale instrumentelor predilecte [...]. Chiar dacă, evident departe de valoarea operei cunoscute, tentativele de poezie în proză reprezintă nu numai o aventură premeditată, furnizând prin izbutirile ei poate o mică contribuție la valențele genului, dar și forma prin care poetul a căutat un răspuns, pentru el și artisticeste original, la o stare de spirit specifică. Acea pe care am putea-o numi a solicitărilor încrucișate, sau a resurecției posibile”. ■ Genericul *Bacovia – 90 de ani de la naștere* vine cu texte semnate de Cezar Baltag („*De unic uitând...*”), Constantin Călin, care prezintă *Existence poétique de Bacovia*, de dr. Svetlana Matta, Ileana Mălăncioiu (*Asemenea poeziei înseși*), Marius Robescu (*Bacovia*), Marin Tarangul (*Cuvânt și tăcere*) și Mihai Ungheanu (*Lebădă neagră*). ■ Al. Raicu poartă un mini-interviu cu Dumitru Corbea despre proiecte literare: “– *În prezent?* – Am predat Editurii Cartea Românească un micro-roman intitulat *A tunat cerul* în care am căutat să reconstitui răscoala lui Horia. – *Altceva?* – Editurii Minerva i-am încredințat o culegere din toate volumele mele de poezii, plus 15 inedite. – *Iar pe masa de lucru?* – Deocamdată niște fișe de călătorii. Intenționez să întreprind anul acesta cu mașina un drum lung prin Grecia, Iugoslavia, Italia, Franța, iar la înapoiere să completez o viitoare carte de drumeție cu materialul pe care îl voi aduna”. ■ Edgar Papu face o *Pledoarie pentru laboriozitatea artistică*: „Autentica laboriozitate în artă, dusă cu o neînfrântă îndârjire, este, însă, aceea care *convertește artificiul în structură naturală*, astfel, încât, atingând aceleași culmi, elimină orice deosebire între *ceea ce leagă* și *ceea ce este legat*. Pe o splendidă și continuă șosea turistică nu se mai deosebește nimic între terenul ferm și podurile peste goluri. Laboriozitatea dusă până la capăt realizează aceeași perfectă continuitate și în opera de artă, care altfel rămâne ruptă, plină de prăpăstii, în care se poticnește la fiecare pas cititorul sau ascultătorul. Or, o lucrare artistică, concepută în felul acesta, neisprăvit, corespunde mai curând unei reduse capacități primitive decât vremii evaluate de astăzi. Nimic din ceea ce formează mediul vieții noastre actuale nu este lipsit de cel mai perfect și mai laborios finisaj, de la mărunțul obiect portativ și până la amintita șosea turistică. Cine sau ce i-a autorizat pe poeții «spontani» – reprezentanți poate ai unei ere revoluate – să se considere exponenții vremii de astăzi? Desigur că astăzi totul se manifestă mai «spontan», mai rapid, mai degajat, însă numai ca efect al unei asidue laboriozități, iar nu al unei lucrări ea însăși «spontană». Repetăm că am prins un moment deosebit de consistent al culturii românești, inclusiv al literaturii, care a acumulat un remarcabil tezaur de experiențe, de trăiri, de intuiții. Să nu lăsăm să se irosească acest moment prielnic. Să-l captăm prin laboriozitate artistică”. ■ Al. Piru semnează *Pro-*

blemele scriitorului, un text despre *Imposibila întoarcere* de Marin Preda: „Care este raportul scriitorului cu istoria? Marin Preda se ridică pe drept cuvânt împotriva înțelegerii greșite a evazionismului care în unele condiții poate fi o formă de refuz al unei întocmiri nedrepte, chiar o formă de protest, dar și împotriva acceptării superficiale a așa-zisei «fatalități a relației». [...] Scriitorul nu s-a simțit el însuși împlinit decât când a izbutit să iasă din optica și mentalitatea eroilor săi, când și-a dat seama că nu trebuie să se lase dominat de ei, ci să-i domine el. Așa a putut scrie volumul al doilea al *Moromeților* unde, fiind vorba de contemporaneitate, romancierul n-ar mai fi putut rămâne la viziunea inocentă asupra lumii a unui țăran. A doua problemă la care vrem să ne oprim este aceea a raportului dintre adevăr și închipuire în artă, asupra caracterului de ficțiune al artei. Se știe că majoritatea oamenilor fără o educație estetică deosebită își închipuie că arta nu-i decât reproducerea realității, de unde prezumția că oricine poate scrie sau că, în anumite cazuri, autorul n-a «redat» cu exactitate faptele, le-a născocit, compunând deci pure fantezii, pe care, iarăși, le poate imagina oricine”. ■ Un comentariu generalist, însoțit de unele repere istorico-literare, publică Șerban Cioculescu. Este vorba despre interviu și interviuat și, cu trimitere la cartea lui Adrian Păunescu, se numește *Sub semnul întrebării*: „Ca să ne întoarcem la noi, întâia carte remarcabilă de interviuri literare a fost aceea a lui F. Aderca: *Mărturia unei generații* (București, 1929, S. Ciornei). [...] La scurt interval și-au adunat, în același an și la aceeași editură, interviurile mai vechi sau mai noi, poezii Matei Alexandrescu (*Confesiuni literare*, dialoguri, Minerva, București, 1971) și I. Valerian (*Chipuri din viața literară*). Niciunuia din doi nu i-a rămas străină dorința de a schița portretul scriitorului supus canoanelor genului maieutic, inaugurat, după cum se știe, de Socrate, marele «moșitor» ironic de răspunsuri, din dialogurile platoniciene. Adrian Păunescu a luat interviuri pe o scară foarte variată, de la oameni politici, poeți prozatori, critici, medici, sportivi și chiar de la alte categorii: sinistrați ai inundațiilor din anul trecut și... copii de 8 ani”. ■ Aurel Martin publică a doua parte a textului *Dimensiuni și valori constante*: „Nu e un secret pentru nimeni că relațiile în România sunt socialiste, că în ultimul sfert de veac s-a trecut de la o orânduire la alta, că procesul acesta n-a fost scutit de frământări dramatice, că problemele ivite pe parcurs au fost și multiple și complexe. Cum nu e un secret nici faptul că platforma ideologică a scriitorilor români e cea marxist-leninistă. Pentru literatură consecințele acestui fenomen cu totul obiectiv sunt înnoirea universului tematic, a tipologiilor și a problematicii concrete. Trăsăturile generale, de atitudine (umanism, patriotism, etică etc.) au primit, în acest context, o coloratură adecvată: *socialistă*. E de subliniat că mutațiile sunt trăite acut de reprezentanții tuturor generațiilor și că ele privesc nu numai natura dialogului dintre scriitor și actualitate, ci aspecte cu implicații mult mai numeroase. [...] Deceniu caracterizat printr-un larg proces de diversificare a literaturii române și printr-unul de personalizare a actului estetic. E

vorba de ultimul deceniu când numărul revistelor existente dovedindu-se insuficient, se înmulțesc sensibil publicațiile de profil, când editurile încep să nu mai poată face față asaltului de manuscrise, când într-un singur an sunt tipărite peste o sută cincizeci de plachete de poezii, când, practic, critica, oricât de promptă s-ar vrea, nu mai izbutește, chiar în varianta specializării, să cuprindă tot. Moment, așa dar, de mare eflorescență. Deosebit de interesant sub multiple raporturi. Mă voi limita să propun doar câteva repere. Fără a ignora nici momentul anterior. Lăsând, firește, la o parte ceea ce, ca realizare, nu intră, nici la noi, nici la alte popoare, în zonele valorii. 1. Diversificarea privește mai întâi *universul tematic*. Există, se știe, teme eterne, cu circulație în toate literaturile. Reluate în toate epocile. Dragostea, bunăoară. Există teme propuse și exploatare de înaintașii imediați și intrate, la rândul-le, în competiție. Raportul dintre sat și oraș în condițiile civilizației moderne. Dar există și teme pe care prezentul le impune cu autoritate. Literatura română actuală nu ignoră niciuna din categorii. [...] 2. Diversificarea privește nu numai universul tematic. Ci și *modalitățile de expresie*. Vizând țeluri formative, politice, sociale, etice similare, literaturii române actuale îi este caracteristică libertatea de expresie estetică. Orice scriitor are nu numai latitudinea ci și datoria de a-și alege formula cea mai convenabilă temperamentului său artistic, unghiul de percepție adecvat, modul personal de a colocolia cu lumea, tipului particular de comunicare. [...] 3. Indiferent de orizontul tematic sau de tipul scriiturii, originalitatea de ansamblu a literaturii române actuale o conferă ceea ce numim îndeobște *viziune*. Modul, adică, de a privi și înțelege fenomenele contemplate, de a dialoga cu timpul, de a pune întrebări și de a sugera răspunsuri, de a filosofa, de a comunica pe lungimi de undă actuale cu cititorii”. ■ Pornind de la apariția volumului *Teze și antiteze*, Paul Georgescu semnează *Frumusețea adevărului*, un text despre Camil Petrescu: „Această edițiune compusă cam cu furca, dotată cu un titlu sașiu, numai pe o treime exact – «teze și antiteze» – lipsită de câteva piese esențiale, dar înghițind și materiale comemorative cu toate sărurile extra-se și câteva hâțânate «puncte de reper», scrise în jalnicul 1942, dintre care câteva, regretabile, n-ar fi fost de fel admise de autor, ca neconsubstanțiale, și pe care Editura le-a vârat spre paguba generală, această edițiune cam pupăză, ne readuce, totuși, în circuitul discuției acea fascinantă personalitate care este Camil Petrescu”. ■ Mircea Iorgulescu face cronică literară la *Clepsidra cu venin* de Alexandru George: „Am face, deci, o mare nedreptate scriitorului dacă nu am reține decât superficial seducătoarele sale povestiri; dincolo de valorile stilistice ale prozei sale, care-l așează printre virtuozii literaturii noastre, se află întotdeauna un sens grav și tulburător. Cele zece povestiri din *Clepsidra cu venin* formează o unitate compactă, având comună tema interferenței dintre real și imaginar, ilustrată într-o gradație pe care o putem considera fie ascendentă (dacă ținem seama doar de creșterea progresivă a ponderii primului element), fie descendentă (dacă observăm, dimpotrivă, numai diminuarea trep-

tată modificare de proporții asemănătoare cu trecerea nisipului dintr-o parte în alta a unei clepsidre, la triumful realului pitoresc și sordid”. ■ În *Extreme*, Ecaterina Țarălungă discută despre *Țara bătrânului fotograf* de Florin Muscalu și despre *Cântecele* lui Mihai Teclu: „Problema definirii poeziei a înnegrit și o să mai înnegrească multe pagini. Ceea ce reiese totuși limpede din volumele considerate este că poezia, fiind expresia ființei *unui* poet, trebuie să-l exprime într-un univers liric specific. Ceea ce nu se vede la Florin Muscalu. Dar, fiind un «cosmos» de care cititorii iau cunoștință și trebuie să-l înțeleagă, deci fiind *al tuturor*, trebuie să găsească mijloacele de a se comunica. Ceea ce nu face Mihai Teclu”. ■ Dinu Pillat semnează articolul *Un hierofant al poeziei: Vladimir Streinu*: „Versul lui Vladimir Streinu este stringent prin excelență, elaborat totdeauna cu o riguroasă luciditate artistică. Uneori, în mai pronunțata tendință la condensare, ca și în predilecția pentru cuvântul rar sau pentru contorsionarea stilului de comunicare lirică, găsim contiguități formale cu Ion Barbu. Prin aceasta, capacitatea sugestivă a poetului nu rămâne însă mai puțin personală în pregnanța ei”. ■ Nichita Stănescu se ocupă de poezia lui Radu Cosașu: „Mi-am procurat ultima carte a lui Radu Cosașu, *Un August pe un bloc de gheață*, cerându-i-o chiar autorului, din simplul motiv că din librării s-a epuizat într-o dimineață. Și pe bună dreptate! De mult n-am mai citit cu atât plăcere o carte care să nu fie nici de scandal, nici polițistă și nici de senzație! Cartea lui Radu Cosașu este un elogiu adus subtilii arte a ziaristicii, un elogiu scris cu o strălucită inteligența, ba chiar mai mult, că pentru lirismul autentic, inteligența este o condiție liminară. [...] Plină de mesaj umanitar, implicată în fenomen, dar îngăduindu-și din când în când atât de higienica distanță ironică față de obiect și față de sine însuși, cartea lui Radu Cosașu este de fapt un poem epic original, care se citește cu sufletul la gură. Profund originală ca experiment în literatura noastră, această lucrare n-are nimic din sfidarea obraznică a căutărilor sterile, ale lui acel «a căuta pentru a căuta» sau ale lui «a fi original pentru a te afla în treabă». Ea a apărut aproape simultan cu două alte cărți de «publicistică»; e vorba de excepționala carte a lui Marin Preda *Imposibila întoarcere* și de atât de interesanta mărturisire a unei generații, datorată poetului Adrian Păunescu, care-și strânge interviurile sub titlul sugestiv *Sub semnul întrebării*; amintesc, de asemenea, *Destinul cuvintelor* de Constantin Țoiu, scriere de înaltă ținută intelectuală. Iată de ce putem spune despre anii trecuți că au fost anii prozei sau anii poeziei, putem spune ce certitudine că anul 1971 este anul publicisticii, al publicisticii maturizate, trecute prin filtrul unei conștiințe profunde de sine; al publicisticii devenită, fără să-și trădeze specificitatea, artă autentică”. ■ *Ochiul magic*. □ *Luceafărul*: „Ultimele trei numere (35, 36, 37) ale revistei «Luceafărul» au adus o serie masivă de noutăți de cel mai acut interes pentru cititori. [...] Semnalăm cu satisfacția cuvenită aceste înnoiri, rod al unei mature concepții publicistice, prin intermediul cărora ni se oferă săptămânal prilejul de a parcurge texte semnate de unii dintre cei mai

prestigioși scriitori ai țării; fiindcă, să nu uităm, tot în «Luceafărul» au fost publicate excepționalele articole ale lui Marin Preda care au alcătuit, ulterior, volumul *Imposibila întoarcere*. □ „*Dăruiri adolescente*”: „Primim la redacție *Dăruiri adolescente* – antologie de versuri dedicată semicentenarului partidului, apărută sub îngrijirea comitetului municipal U.T.C. Târgoviște (redactori: Constantin Manolescu, Mihail Vlad, ilustrații: Emil Grama). [...] Mai puțin reușite decât la alte culegeri de acest fel ni s-au părut condițiile grafice, în special coperta, palidă, neatrăgătoare”. □ *Ciudățeni*: „Librăria Academiei de pe Calea Victoriei își crease acum câțiva ani un frumos prestigiu, între altele datorită operativității cu care prezenta, într-o vitrină specială, chiar aproape de intrare, noutățile literare apărute în diferite edituri. Cu vremea obiceiul a fost părăsit. Am încercat zadarnic, luni de-a rândul să regăsim vitrina-masă amintită: în locul cărților, am deslușit niște... anunțuri”. □ „*Drumul spre reculegere...*”: „Citim și nu ne vine să credem. Titlul: *Aspecte ale prozei lui Agârbiceanu* (II). Autorul: Cornel Regman. Va să zică criticul cârcotaș, înăcrit, mereu în gâlceavă cu confracții de breaslă, care s-a «specializat», în exclusivitate, pentru comentarea comentatorilor, a suferit și el o metamorfoză. Iritat, probabil de veșnica replică (– *De ce nu dovedești d-ta cum trebuie făcută o analiză?*), s-a așezat decis la masa de lucru și a început examenul la text. Toate glasurile sceptice au amuțit. În revista «Tomis», nr. 8, 1971, apare, deci a doua parte a unui studiu consacrat prozatorului ardelean, studiu intitulat, cum am văzut, atât de sugestiv și de promițător. Nu vrem să-l demoralizăm în vreun fel pe Cornel Regman, care a apucat, în fine, pe calea cea dreaptă. Doamne fește, impulsiv cum e, se va întoarce iarăși la vechea meteahnă și nesățios de răzbunare va arunca de jur împrejur epitetesăgeți”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie. □ *Austru* de Florența Albu, Ed. Eminescu: „Renunțând la ingenuități gratuite, la ticuri ale unei mai vechi lirici feminine, cu neapărate înflorituri, la dezvoltări ce pur și simplu parazitează, poezia Florenței Albu ar câștiga neîndoiește în expresivitate. Oricum, ea trebuie scoasă dintr-un accidental con de umbră”. □ *Existența și cuvintele* de Paul Emanuel: „Poetul are o gesticulație orală, despicând cu mâna fragmente de oficiere, dar trebuie să știe totuși să se ferească de uscăciune”. ■ Nicolae Balotă revine cu noi recenzii despre volume de critică: □ *De la Electra la Dama cu camelii* de N. Carandino: „Multe din aserțiunile făcute, îndeosebi din informațiile puse la dispoziție de autor, fac parte din bagajul de cunoștințe ale omului de cultură medie. Ele sunt utile, însă, avându-se în vedere scopul urmărit”. □ *Scriitori junimiști* de Dan Mănuță: „Antrenat de fervoarea sa pentru opera și, poate, chiar ființa scriitorilor pe care caută să-i dezgroape de sub colbul timpului și al uitării, Dan Mănuță exaltă în ei virtuți pe care, incontestabil, aceștia le aveau, fără îndoială, dar, vai!, într-o slabă măsură”. ■ Numărul vine și cu informații *Din literatura iugoslavă*: □ Apar două interviuri: „*În aria poetică mediteraneană*” de acad. Blaže Koneski și „*Fructuoasa cunoaștere reci-*

procă” de Vladimir Stoişin. Alături citim și poezii de Blaže Koneski traduse de Elena Lința: *Cântec pentru vița de vie; Râurile; Toreadorul; Jertfă; Ruine*. □ Apare o scurtă notă despre *Festivalul de poezie de la Struga*: „Între 25-28 august a. c., s-a desfășurat în localitatea Struga cel de-al X-lea Festival anual de poezie. În noua Casă a Poeziei, construită special pentru sărbătorirea celui de al X-lea Festival, au participat la ședința inaugurală membri Consiliului de stat federal și ai guvernului R.S. Macedonia, poeți macedoneni și din celelalte republici ale Iugoslaviei, oaspeți din 25 de țări, printre care și o delegație română, din care au făcut parte, printre alții, Maria Banuș și Nicolae Tăutu. Marele premiu al Festivalului, «Cununa de Aur», a fost decernat în acest an poetului american Wystan Hugh Auden. Celelalte premii au fost acordate, în ordine, următorilor poeți: Petre M. Andreevski, Vidoe Vidičeski, Tiho Najdovski și Slobodan Micković”. □ În traducerea lui Nichita Stănescu citim poemul *175 de vieți din „Cartea morților”* de Adam Puslojić. ■ Eugen Simion semnează *Venețiile lui Paul Morand*: „Tulburătoare aceste *Veneții* publicate de octogenarul Paul Morand. E vorba de un jurnal întins pe o jumătate de secol, jurnalul unui domn foarte bătrân, umblat prin lume, inteligent și instruit, pătrunzător și ironic, atașat de valorile morale ale epocii lui. Din unghiul lui judecă acum lumea prin care a trecut și *viețile* lui de călător pasionat, luând ca punct de reper Veneția, orașul în care, el ca noi toți, vede un simbol. [...] *Venises* e o carte de memorialistică simpatic inconformistă, mesajul unui moralist ce și-a păstrat ochiul proaspăt și spiritul ascuțit”. ■ Traian Podgoreanu scrie despre *Singurătatea lui Pavese*: „Pavese este un contemplator. El nu trăiește din acțiune, ci din memorie. [...] Solitudinea pavesiană își are izvorul în înstrăinare; în înstrăinarea vinovată de oameni. Ce stare existențială caracteristică, singurătatea lui Pavese este atât de mare, încât nu se mai poate reintegra nici în locurile copilăriei; o stranie, tragică imunitate în mijlocul lucrurilor și al oamenilor...”. ■ Florin Mugur revine la rubrica *Radio cu Șerban Cioculescu, seara*. Scriind despre emisiunea de radio la care era invitatul Șerban Cioculescu, va spune: „Totul a durat un minut – și a fost un minut de singurătate și stingere. Și nu se auzea ecoul numelui Holban sau al numelui Șuluțiu, ci răsunetul pașilor ari ai glacialului cavaler Vladimir, al elegantului cavaler Streinu suind subțire spre beznă, cu zăpadă pe ochi. Și nu la Holban și nu la Șuluțiu, sau nu numai la ei, se gândea Șerban Cioculescu, ci la înaltul cavaler al literelor drepte, la «acea prietenie pe care am păstrat-o unul altuia, cât timp Dumnezeu îngădui-a, atât de întregă și de desăvârșită, încât, fără îndoială, nu se mai pomenește între noi oamenii urmă și obicei de vreo alta asemănătoare» (Montaigne, despre amicitia sa cu Etienne de la Boétie)”. □ Versuri semnează: Radu Boureanu (*Nu sunt vioara...*), Dan Deșliu (*Marină*), Maria Banuș (*Amurg; El nu ne spune; În ceață; Orice îi dau; Pe scurt; Morții cei vechi*), Ioana Bantaș (*Cântece pentru numărul Unu I-V*). □ Din proză citim: *În munți* de Györfii Kálmán, în românește de Nic. A. Străvoiu; *Întâlniri* de Octavian Simu; *Fru-*

moasele zile de vară de Sorin Titel. □ Ilie Păunescu semnează reportajul *Dunărea luminoasă*, iar Vasile Băran scrie despre *Însemnări la flacăra cuptorului*. ■ Gabriela Melinescu publică *Însemnări din Finlanda*.

• [„Steaua”, nr. 10] Intitulat *Sub semnul noului an școlar*, editorialul semnat cu numele colectiv „Steaua” începe cu un citat din „apelul fierbinte pe care Secretarul General al Partidului Comunist Român îl adresează tinerilor din țara noastră”, citat care implică ideea asemănării dintre școală și societatea postbelică, o politizare a învățământului: „o invitație a Școlii de a participa la metamorfozele vieții socialiste. Chemarea sinceră la marea Construcție. Căci Școala oglindește, în mic, însăși structura societății noastre și e firesc ca trăsăturile acestei societăți să-i fie aplicate și ei”. □ Domițian Cesereanu scrie un eseu cu titlul *Uman și artistic*, nuanțând idei despre „opera literară ca document uman”, „regula necodificată a semnificării estetice”, „umanitatea operei în înțeles filosofic”. □ Câteva pagini îi sunt dedicate tematic lui Bacovia „poet al orașului” și centenarului nașterii sale. Mircea Zăciu perorează astfel despre eforturile criticii de a pune în ordine aspectul documentar al „unei existențe rămasă totuși cu obstinație la liziera misterului”, despre „refuzul oricărei participări sociale ori la viața literară”, despre „însingurarea definitivă într-o provincie [moldavă] amorțită și indolentă”, despre „caracterul tensional al liricii bacoviene, discursul eliptic, notația nervoasă și discontinuă, lamentoul dureros al unei simțiri ultragiante”, despre „revoluționarea poeziei și prin ea a sensibilității contemporane, călăuzind spre ideea celeilalte revoluții, sociale, era un postulat conștient asumat”. Ion Pop bate monedă pe ideea spațiului citadin al lui Bacovia, orașul ca „loc al reclusiunii inexorabile, minat de un rău intern”, „reflectarea panoramică a orașului [...] într-o împietrire mută, glacială” un fel de „dezagregare haotică”, și despre „evaziunea bacoviană [...] loc comun la simbolști” (articolul *Bacovia, poet al orașului*). □ Virgil Ardeleanu polemizează cu Al. Piru pe marginea romanului *Cearta* al lui Octav Dessila, încercând să lămurească înțelegerea trunchiată din partea istoricului literar asupra unui roman scris, totuși.. „fără talent literar” (articolul *Piru.. par lui-même*). □ Vasile Băran publică proza *Soldatul și generalul*. □ Geo Șerban face cronica edițiilor, punând în discuție masivul volum de *Correspondență* dintre Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel „căzuți pe rând jertfă iubirii lor nebune pentru Natalia Negru”, ediție îngrijită de „harnicul cercetător”, Horia Oprescu (articolul *Spre un corpus de documente*). □ Petru Poantă discută ideile lui Romul Munteanu din recent apăruta carte *Literatura europeană în epoca luminilor*, „o lectură modernistă a textelor luminiștilor, pe care le integrează într-o viziune culturală” (articolul *O sinteză asupra iluminismului*). □ Mircea Tomuș realizează, în cronica literară, o analiză a jurnalisticii lui George Macovescu „desfășurată pe spațiul a trei decenii și jumătate”, concluzia fiind că „dacă pare directă și elementară prin frazarea deloc complicată, prin efortul ei antiliteraturizant, pagina ziaristică a lui George Macovescu complică analiza prin insur-

montabila problemă a inefabilului” (articolul *George Macovescu: vârstele timpului*). □ Din umoristul francez, Pierre Daninos, Tudor Ionescu traduce trei povestiri. □ Rămânând tot în spațiul literaturii franceze, Nicolae Balotă combate ideea unui „Aragon bătrân”, apropiindu-l de poetul național francez Victor Hugo, motivele fiind că: „și unul și altul au fost dăruiți cu o excepțională polivalență a geniului creator. Amândoi au fost conștiința vie a timpului lor. Chiar unele trăsături de caracter îi apropie, vehemența, afecțiunea trainică, generozitatea. În sfârșit, amândoi și-au iubit cu pasiune patria. Nu ne miră faptul că, târziu în cariera sa, Aragon se va întoarce spre Hugo și-i va închina două studii [...]” (articolul *Aragon poet și luptător*). □ N. Bot recenzează lucrarea lui D. Caracostea, *Poezia tradițională română* (1969), insistând asupra faptului că sistemul de clasificare preconizat de autor „are meritul de a fi unitar și de a ține seama în egală măsură de formele vieții sociale și de specificul folclorului ca artă” (articolul *O contribuție la tipologia folclorului*). □ Teohar Mihaș răspunde la „posta redacției”. Publică poezii Aurel Gurgășanu (printre alte două poeme și un *Colaj imaginar cu Bacovia*), Camil Baltazar (poemul *Patrie – imensă liră*), Ana Pop Sârbu (poezia *Pentru răsfățatul meu E.A. Poe*), Adrian Popescu, Horia Bădescu, Mircea Brânduș, Ileana Roman. □ Eta Boeriu traduce două sonete (*Sonetul LII și Sonetul XXXI*) ale lui Dante Alighieri.

● [„**Tribuna**”, nr. 37] Pe prima pagină un articol semnat de Victor Felea despre cartea lui Michel P.- Hamlet, *Nicolae Ceaușescu*, biografie și texte selectate, apărută la Paris, în colecția *Destine politice* la Editura Seghers. □ La rubrica recenzii Adrian Popescu scrie despre volumul de versuri *Mater Nostra* (C.R.) semnat de George Dan, compuse în registru modern. □ Vasile Sălăjan semnează recenzia volumului de debut al eseistului Marcel Petrișor, *Serile la Ocișor* (Albatros, 1971), ce cuprinde cinci povestiri mitico-fantastice ce investighează universul spiritual al satului. □ Radu Mareș prezintă romanul *Dincolo de aproape* de Constantin Georgescu, cu o poveste tipic boulevardieră a cărei vulgaritate rezidă din falsa dramă a protagonistei ce are ca premiză senzualitatea. □ Ion Vlad semnează cronică literară *un document contemporan*, dezbătând pe marginea importanței interviului ca gen literar. Într-un text din volumul *Scrieri* (E.P.L., 1967) Pompiliu Constantinescu scrie despre importanța anchetei ca experiență intelectuală, fapt confirmat de volumul de interviuri datorate lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării* (C.R., 1971). Ancheta, notează criticul: „este însă un mijloc de informație, un document intelectual și sufletesc de cea mai mare importanță, o comunicare subtilă între personalități diverse și public: o anchetă exprimă o profesiune de credință, o atitudine, trăsăturile fundamentale ale unei individualități”. În aceeași ordine de idei sunt menționate activitatea ziaristică a lui Felix Aderca, ce se adresează personalităților din teatru și arte plastice și cea a lui Ion Biberi a cărui anchetă se extinde de la filologi la biologi. Eugen Barbu afirmă referitor la stilul publicistic că „nu există nicio incompatibilitate între literatură și ziaristică”. Ceea ce reușeste

Adrian Păunescu în culegerea sa de interviuri este redarea unui dialog imprevizibil, deconcertant, excluzând poncifurile, locurile comune, clișeele. ■ În următorul articol, Constantin Cubleşan scrie despre criteriile estetice de promovare a diverselor modalități artistice expuse de Liviu Rebreanu în primul număr al revistei „Mișcarea literară”, în calitate de fondator. Autorul se pronunță în favoarea tradiționalismului într-o perioadă înclinată spre modernism, neînțelegându-se prin aceasta cantonarea într-un realism canonic. Modernismul în viziunea sa reprezintă acumularea a ceea ce a fost până la autor și adăugarea a ceea ce are el propriu. Cât despre stilistică preferă mai degrabă o frază neutră dar cu intenție precisă decât o frază cu artificii stilistice și lipsită de intenție. ■ Ion Lungu scrie un eseu despre relația dintre *regional, național și universal în literatură* ce reprezintă o formă a corelației dialectice dintre particular și general. Geniul unei opere literare ține, bineînțeles, de cunoașterea și sensibilitatea autorului, cât și de geniul limbii literare. Aspectul regional are în vedere pe lângă particularitatea lingvistică, experiența de viață a autorului, pornind de aici aspectul național impune atenția față de integrarea în esența limbii naționale și descrie problematica social-istorică de la momentul respectiv, iar caracterul universal transpare din caracterul național original al operei ce se singularizează ca o creație estetică majoră. Există numeroase exemple în literatură, cum ar fi quișotismul și bovarismul, în care capodopere naționale precum *Don Quijote* sau *Madame Bovary* dezvăluie esențe comune cu ale societăților din alte țări. De asemenea și în literatura română, avem exemple de opere regionale, ce aparțin lui Creangă, Slavici, Rebreanu, Preda, și care împlinesc valori estetice și sociale ce le integrează în universal. ■ Mircea Zăciu propune un articol despre *Structura prozei bacoviene*, în contextul dizolvării poemului în proză, cultivat de D. Anghel, Tudor Arghezi, Adrian Maniu ca reacție a modernismului împotriva simbolismului macedonskian. Creația bacoviană se plasează între poemul în proză și tentația unor structuri mai moderne, reprezentând punctul terminus al simbolismului românesc. □ La pagina dedicată jurnalului literar, *Confesiuni de atelier*, Ion Oarcăsu publică o anchetă bibliografică dedicată lui Sașa Pană. La început, proza sa se afla sub semnul avangardei, cu precădere sub influența lui Urmuz și era dominată de absurd și fantastic. Poemele sale sunt reunite în volumul *Prozopoeme*, cuvânt ce desemnează paginile de proză, literatură și eseu publicate în revista *Unu*, monitoare a suprarealismului.

17 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 38] Referindu-se la *Bacovia*, Zaharia Stancu afirmă: „Nu știu dacă Bacovia a fost ori n-a fost cel mai mare poet al anilor pe care i-am trăit între cele două războaie mondiale și chiar după. Dar dintre scriitorii noștri care s-au numerit a-i fi contemporani, Bacovia este acela care a fost înzestrat cu cea mai adâncă sensibilitate, cu simțirea cea mai gingașă. Deseori,

gândindu-mă la Bacovia, m-am întrebat dacă nu cumva el a întrupat în şubreda sa făptură poezia însăși”. ■ Matei Călinescu descoperă la *George Bacovia: muzică și tăcere*: „Sentimentul meu e că el curge din și întru tăcere. Rostirea însăși, plâpândă, fără apărare, pare a se naște mereu, cu greutate, dintr-un soi de muțenie a ființei, dintr-un plâns mut, dintr-o materie plângând de dinainte de auz și până dincolo de auz. Printr-o tainică vocație muzicală, Bacovia izbuțește să încerce un limbaj sărăcăcios, obsesiv, repetitiv, care pare nu odată inadecvat.. cu o densă, aproape nepătrunsă tăcere. O tăcere de dinainte de cântec, o tăcere de după cântec, sfâșietoare prezență”. ■ În *Sensul unei proze*, Laurențiu Ulici afirmă: „Pe de altă parte, singurătatea lui Bacovia a fost deseori considerată o formă de protest social; o voce care-și strigă, prin mijlocirea poeziei, refuzul de a participa la viața unei epoci cu care nu se poate acomoda sau, încă mai mult, refuzul de a se împăca cu un anume studiu din dezvoltarea unei societății. Bacovia – poet protestatar, iată o idee interesantă ce merită toată atenția. Afirmăm acum numai că singurătatea are în poezia bacoviană un corp cu două dimensiuni. Poezia e a lor dar ele nu sunt în primul rând ale poeziei. Ale poetului, poate. Și mai ales ale lumii în care trăia”. □ Același autor semnează rubrica intitulată: *Jurnal de lector*, prezentând două cărți. □ Prima aparține lui Ion Lotreanu: *Azimet*: „Desigur, Ion Lotreanu se află încă într-o fază de schimbare a vocii lirice, putem totuși presupune că alegerea unui anume timbru și a unei anume atitudini poetice, care să-l caracterizeze, nu va întârzia să se producă”. □ A doua este a lui Nicolae Păduraru: *Jurnal de ghid*: „Scrise într-o limbă foarte curată, cu o dezinvoltură atracționasă, povestirile lui Nicolae Păduraru din acest volum constituie (fie și în ciuda autorului) adevărul său debut. Și încă unul întrutotul promițător”. ■ Nicolae Manolescu analizează cartea de eseuri a lui Șerban Cioculescu: „O frumoasă culegere de eseuri a publicat acum câțva timp Șerban Cioculescu (*Medalioane franceze*, Univers, 1971), rod al unei mai vechi atenții pentru literatura compatrioților lui Montaigne. Culegerea are două părți distincte: întâia, care justifică titlul, cuprinde douăzeci și trei de schițe critice, datate toate 1944; a doua (*Figuri și probleme literare*) cuprinde articole mai ample, eseuri, prefețe și chiar recenzii scrise din 1929 și până în 1970”. ■ Virgil Cândea prezintă: *Un mare ctitor: Neagoe Basarab*: „La patru secole și jumătate de la moartea acestui mare voievod român, alături de pietate, alături de admirație și alături de curiozitate științifică, gândul nostru îl caută pe Neagoe-omul, simbolul nostru. Trăim epoca favorizată în care România a văzut împlinite aspirațiile lui Neagoe Basarab”. ■ Sorin Stati face *Considerații triste despre moda în lingvistică*: „O teorie la modă e puternică, e pe culmi, a zdrobit alte teorii. Dar autorul sau susținătorii ei n-au liniște, nu e firesc să aibă liniște; e sinistru să ridici paharul în cinstea unei teorii «la modă», căci la modă înseamnă – cum bine știți – «efemer». Poți să serbezi triumful unor idei cu sfârșit iminent, apropiat?”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 41] Eugen Barbu vorbește în *Vitrăliile* sale despre *Poetul suveran: Dante*. □ Dinu Săraru se referă în textul *Directorul* la mai multe personalități care au fost directori de teatre bucureștene. □ Romul Munteanu pune în discuție volumul lui Kate Hamburger, *De la Sofocle la Sartre*, dar și cartea lui Vito Pandolfi, *Istoria teatrului universal*. □ Marian Popa îl propune pe Gh. Grigurcu în *Râul incinerat*: „este singurul poet care prelungește, perfecționând-o, direcția lirică inițiată de Camil Petrescu, poet mult mai mare decât se știe”; la fel, Grigurcu nu pare receptat la potențialul său, „unul din cei mai importanți poeți ai generației sale, cu perfidă tenacitate fiind ignorat și minimalizat”. □ Emil Manu urmărește biografia poetului în *Recitind pe Bacovia*.

18 septembrie

• [„Cronica”, nr. 38] La nouă decenii de la nașterea poetului băcăuan, numărul îi este dedicat parțial, pe prima pagină N. Barbu titrând: *Bacovia – el însuși*. Atrăgând atenția asupra repetării, prin Bacovia, a unui fenomen ce îl avea ca precedent pe Eminescu, anume apariția unui „timbru inconfundabil, aproape definitiv structurat, un timbru care impunea nu numai o recuzită poetică și o muzicalitate aparte ci, odată cu acestea, înfățișări noi, de apăsător contur, ale realității”, autorul sesizează că dualitatea atitudinii poetice („dinamitarea societății nedrepte și aspirația ideală către o stare opusă solitudinii, opusă mecanismului mort al existenței”) este rezolvată în profunzime prin contopire, rezultând un mesaj unic exprimat în două feluri diferite. ■ Alte contribuții la acest număr omagial semnează Aurel Leon (*Evocare bacoviană*), Ștefan Avădanei (*George Bacovia: posibilități de transpunere în limba engleză*), Const. Ciopraga (*Bacovianismul – o realitate estetică*). Dacă cel din urmă definește bacovianismul, ca atitudine în fața existenței, „un aliaj de meditație, de miraj timid și înfrângere, toate acestea structurate poetic și acționând asupra sentimentului”, Aurel Leon evocă întâlnirea cu poetul omagiat, prilej cu care a obținut un autograf pe volumul *Scânteii galbene*, iar Avădanei demonstrează argumentat cum stilul lui Bacovia se pretează la „o mai ușoară și mai reușită transpunere în engleză decât a multor alți poeți români și decât, probabil, în multe din limbile de mare sau mică circulație”. □ Recenzând culegerea de *Cronici literare* (C.R., 1971) prin care debutează editorial C. Stănescu, Zaharia Sângeorzan conchide că acesta este „un critic căruia îi place să polemizeze destul de insistent cu propriile-i idei anulând, nu o dată, prin efectul lor, impresia de noutate, de valoare care trebuie definită”. □ În *Cuvintele noastre*, Daniel Dimitriu se ocupă *avant la lettre* de „ceva ce seamănă cu literatura”, mai exact cu poezia, denunțând, cu exemple, precaritatea versurilor din volumele *Arena cu idoli* de Aurelian Chivu și *Ahile* de Ovidiu Alexandru. □ Grupaj liric Vasile Constantinescu. □ Un cititor, prof. Teodor Pracsiu din Fălciu-Vaslui, trimite o scrisoare redacției, prin care semnalează decalaje impardonabile între

momentul apariției unor cărți și acela al intrării lor efective în biblioteca sătească. Printre exemplele date se numără *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu, din care a ajuns doar al doilea volum (apărut cu un an în urmă) și *Grădina în formă de vis* de Radu Cârnelci, apărut tot în 1970, dar ajuns abia de curând la Fălciu. ■ Salutând „frecvența dezbaterilor ideologice și estetice” din revistele noastre actuale, N. Irimescu o remarcă pe cea din „Tomis” (august 1971), îndeosebi pentru contribuția lui Al. Piru, cu articolul intitulat *Comunicarea artistică*. □ În cadrul aceleiași rubrici *Moment*, este elogiată și calitatea de „analist de poezie” a romancierului Eugen Barbu, ajuns de curând, după „subtile” texte din „Informația Bucureștiului”, să aibă rubrică permanentă (*Vitralii*) în „Săptămâna”. În numărul din 10 septembrie 1971, el realizează „un examen al poeziei lui Bacovia”, la 90 de ani de la nașterea poetului. □ Tot aici este semnalată prezența lui Corneliu Sturzu în nr. 3/1971 al revistei italiene „Tempo sensibile”, „publicație de literatură și artă”, cu o poezie și o succintă prezentare biobibliografică. □ N. Irimescu reține și pledoaria lui Radu Beligan pentru un repertoriu original (în „Teatrul”, nr. 8/1971). □ Un amplu articol pe teme de teoria filosofiei (*Comunistul – conștiință a misiunii sale istorice*) semnează I.D. Zamfirescu. □ La șase secole și jumătate de la moartea poetului italian, Georgeta Loghin îl omagiază în articolul *Dante, călător peste veacuri*.

● [„Flacăra”, nr. 38] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie, analizând un exemplu pozitiv al acestei categorii, despre volumul *Eroii fabulelor* de Ion Brad și Ion Miclea. □ În *Teatru*, cu subtitlul *La deschiderea stagiunii*, Sanda Faur realizează o anchetă cu titlul *Probleme care ne ard pe noi, azi, aici, acum..* În acest context este publicat interviul cu Radu Beligan, *Teatrul românesc a avut întotdeauna o mare demnitate națională*, în care afirmă că „vom încuraja totdeauna acea dramaturgie națională care, potrivit unei mari tradiții, se inspiră din realitățile noastre, și nu vom fi niciodată de acord cu piese care încearcă să transplanteze situații și relații umane străine nouă”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o scurtă prezentare a volumului *Corabia de fum* (C.R.) de Vlaicu Bârna în care „aflăm menținută aceeași elevată stare poetică prin care se exprimă un dens univers interior”. □ Este semnalată apariția volumului *Literatura română și expresionismul* de Ov. S. Crohmălniceanu (Ed. Eminescu), precum și a volumului *Contribuții la istoria culturii românești* de P.P. Panaitescu (Minerva). ■ Este prezentat volumul *Viață de excepții* de Adrian Păunescu (Albatros), ce conține „poeme selectate din volumul *Ultrasentimente, Mieii primi și Fântâna somnambulă*”: „Tumultos sau calm, exploziv sau melancolic, imaginativ sau direct, Adrian Păunescu e, în toate ipostazele sale lirice, creatorul unei poezii de izbitoare autenticitate”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică o serie de note despre montarea pieselor *Vassa Jeleznova* de Maxim Gorki (Teatrul Giulești), *N-a fost în zadar* de Al. Mirodan și Al. Șiperco, „dramatizare după romanul cu ace-

lași nume” (Teatrul Creangă), *Când revolversele tac*, debutul lui Tudor Negoită (Teatrul Ion Vasilescu).

● [„Luceafărul”, nr. 38] Ilie Constantin recenzează cartea lui Fănuș Neagu: *În văpaia lunii* (Minerva, B.P.T.): „Spuneam că titlul culegerii – *În văpaia lunii* – oferă un fel de cheie a întregii proze a lui Fănuș Neagu. Lumea acestui prozator e una văzută sub lumina lunară, grea, tulbure, blestemată, fascinată, favorizând intruziunea demonicului. Fănuș nu e obiectiv, viziunea sa asupra realului e tulburată de violență și pasiune, necunoscând detașarea romancierului clasic. Lumina lunii îi stăpânește mereu privirea, iar când acțiunea are loc în plină zi, autorul găsește luminozități apropiate de cea selenară: soare arzător, întrezărit prin trâmbe de praf. [...] Prin această lumină pasională e firesc ca personajele sale să se ivească fulgurant, înghegându-se din câteva trăsături de maestru.. Acest «realism magic» – cum îl numește în prefață Nicolae Balotă – specific prozelor lui Fănuș Neagu, nu ar fi cu puțință într-o atmosferă epică de claritate. Lumina pasională, de care vorbeam, se răsfrânge în povestiri și prin refuzul consecuțiilor strănse, prin cultivarea unei narațiuni «în etape», cu mari salturi de timp, cu apariții bruște, cu suspendări și reluări de întâmplări”.

■ Alex Ștefănescu se ocupă de monografia Adrianei Niculiu despre *Gala Galaction*: „Monografia Adrianei Niculiu (având titlul complet *Gala Galaction – omul și scriitorul prin el însuși* și publicată în prestigioasa colecție de critică a editurii Cartea Românească) este o tenace înșiruire de documente. Metoda derivă într-o oarecare măsură chiar din specificul preocupărilor lui Gala Galaction, personalitate complexă și zguduită de revelații care a ținut să-și consemneze cu exactitate treptele evoluției”.

■ Ov. S. Crohmălniceanu, la secțiune *Faptele și vorbele*, descoperă: *O himeră literară: „poezia pură”*: „Dacă lirismul «absolut», extrasemantic ar fi posibil s-ar petrece încă ceva: am putea gusta ușor versurile scrise într-o limbă pe care n-o cunoaștem deloc. Cum partizanii «poeziei pure» susțin că esența ei se găsește dincolo de înțelesul cuvintelor, exclusiv într-un câmp al incantației verbale curate, nimic nu ne-ar putea împiedica să-i trăim magia. Experiența ne convinge totuși de faptul exact contrariu: minunea aceasta nu are loc. Maxima polisemie admite, apoi, paradoxal, tocmai «impuritatea». O poezie scrisă după rețeta limbajului de realizat poate fi receptată, datorită însăși naturii ei, în sensurile cele mai străine de intențiile autorului. Cititorului de excepție, așteptat, nimic nu împiedică să-i ia locul un snob nătâng. Câte năzdrăvănii ajung să fie atribuite plachetelor cu asemenea versuri vin să o dovedească destulele cronici literare. Simptomatic e că și travaliul dificil și îndelung reclamat de marea «operă combinatorie» capătă la neo-puriștii noștri contemporani un randament industrial. Mallarmé a muncit toată viața să-și compună «cartea» și n-a reușit să o termine. Ion Barbu a socotit demne să intre în vigurosul său volum doar 37 de poeme. Câți dintre reprezentanții actuali ai lirismului «absolut» nu au de pe acum publicată o operă mai întinsă ca a lui Anghel și Bacovia la un loc?”.

19 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8912] *Cel mai frumos dar* de Ioan Adam, este o adnotare despre placheta *Decolare în zori – cel mai frumos dar*: „Datorăm poetei Veronica Porumbacu și profesorul Mircea Claudiu Vodă gestul încărcat de semnificații sugestive al înmănuncherii celor mai frumoase creații ale pionierilor care activează în cenaclul literar și redacția «Sfredeluș» ale Palatului pionierilor. Versurile, prozele, reportajele, basmele contemporaneizate, utopiile științifico-fantastice ale copiilor se citesc cu plăcerea pe care o dau la lectură sinceritatea necontrafăcută, entuziasmul ardent, generozitatea mesajului”. □ Comentând placheta de versuri *Păcatul optării* de Maria Lovin Putneanu, versuri apărute la Editura Litera, prof. I. Săndulescu exclamă...caragialian, *Curat „păcatul optării”*: „Autoarea a aflat de prea puține ori calea ce duce spre poezia autentică, mulțumindu-se să împrumute de la aceasta doar semnele exterioare. Descoperim în versurile sale confuzia după care filonul poeziei se situează neapărat în abisuri hrănite cu dureri și eșecuri. [...] Alcătuirii rimate sau nu, cum sunt cele cuprinse în volumul de față, sporesc nejustificat, chiar dacă cheltuielile materiale cad în sarcina autorului, cuantumul producțiilor sortite să înmulțească maculatura literară de care, și fără contribuția atât de generoasă a Editurii Litera, nu am prea dus lipsă în ultima perioadă”.

20 septembrie

● [„Glasul Patriei”, nr. 27] Pe prima pagină este publicată poema *Seara pe deal* de Mihai Eminescu. ■ În *Apoteoza unui ctitor*, Dan Zamfirescu comemorează *450 de ani de la moartea lui Neagoe Basarab*: „Chiar în zilele comemorării voievodului, editura Minerva a dat la iveală a doua ediție a *Învățăturilor către Teodosie*, prin care tirajul total al cărții atinge 23 de mii de exemplare. Dacă ne gândim la cele câteva sute de exemplare ale primei ediții, din 1843, sau la cele câteva mii ale ediției Iorga, în 1910, ultima completă, vom putea măsura distanța parcursă precum și amploarea cu care România contemporană receptează opera unuia dintre cei mai mari înaintași ai săi”. ■ Nedic Lemnaru se întreține despre *Forul mondial de bizantologie*, cu profesorul Mihai Berza: „ – Dar, în România, cum va impulsiona acest Congres studiile bizantine? – Sunt convins că Congresul recent încheiat va constitui în primul rând un prilej de reexaminare a problemei cadrelor noastre de specialitate în bizantinologie. În momentul de față avem o serie de tineri care, prin cercetarea și lucrările lor, promit a aduce contribuții de seamă în acest domeniu. Prima dovadă a capacității lor o constituie volumul colectiv apărut zilele acestea care tratează despre opera de bizantolog a lui Nicolae Iorga. Prin expoziția de carte organizată cu concursul unor case de editură din diferite țări, Congresul a permis îmbogățirea fondului nostru de documentare și informatică în domeniul bizantinologiei. Contactele cu un număr atât de mare de însemnați bizantiniști din lume contribuie și ele considerabil la stimularea cercetării istoricilor români”.

21 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8370] Petre Sălcudeanu supune dezbaterii *Realismul – câmp larg de investigație*, analizând, dar succint și conform cerințelor formulate de partid la cel de-al IX-lea și la cel de-al X-lea Congres, literatura ce reflectă sau pare a reflecta aspecte ale societății „contemporane” și îndemnând scriitorul, „în special” pe cel tânăr, la „angajarea” creației, pentru sprijinirea „nobilei munci de edificare a socialismului”. Iată câteva titluri menționate: *Desculț, Străinul, Setea, Groapa, Bietul Ioanide, Moromeții, Risipitorii, Cordovanii, Pădurea nebună, Îngerul a strigat, Principele, Păsările* ș.a.

• [„Scânteia”, nr. 8914] Ion Dodu Bălan susține că *Opera autentică de artă exprimă întotdeauna adevărul vieții*: „Firește, creatorul socialist e dator să facă în opera lui un act de etiologie socială, să cerceteze cauzele neajunsurilor unui anume mediu, dar nu pentru a rămâne la o satisfacție cinică și la o poziție negativistă ci pentru a ajunge la un diagnostic, pentru a propune un remediu. Aici stă funcția lui educativă și rolul terapeutic al operei sale. Într-o societate democratică și constructivă ca a noastră, opera nu mai poate avea o finalitate criticist-dezagregantă, ci una din sinergie socială, determinând pe fiecare membru al societății să contribuie cu priceperea și dinamismul său la întărirea societății în cadrul căreia își poate realiza propria sa personalitate. Sentimentul însingurării, al individului neînțeles și strivit de societate, al alienării pe care-l întâlnim în unele romane și poezii nu poate fi reprezentativ pentru societatea noastră și este incompatibil cu realitatea obiectivă a mediului social actual. Alienarea socială este caracteristică orânduirii capitaliste deoarece produsul societății umane este brutal separat de producătorul său și acaparat de o minoritate. [...] În mediul nostru social nu se poate importa alienarea ca o marfă oarecare, ea nu poate deveni substanța unor destine sociale, care să alimenteze atmosfera unor opere de artă. O asemenea atmosferă vine în contradicție cu trăsăturile intime, organice, ale mediului social obiectiv și cu specificul nostru național ale cărui atribute sunt, printre altele, sociabilitatea, omenia, comunicativitatea. Alienarea, ca substanță a creației, ca determinantă a evoluției personajelor, a atmosferei sociale reprezintă cel mult un fals artistic sau, și mai grav, o diversiune ideologică. Critica literară este cu atât mai mult datoare să analizeze operele artistice și din acest unghi de vedere să se pronunțe mai ferm și asupra adevărului social ce se degajă din atmosfera operei”. ■ Z. Ornea salută *90 de ani de la apariția revistei „Contemporanul”* în textul *O tribună de afirmare a ideilor înaintate, de promovare a unei literaturi sociale*, prezentând istoria revistei, contribuitorii ei de a lungul timpului, schimbările care interveneau pe parcursul existenței ei, concluzionând: „Literatura și cultura noastră de astăzi își revendică în «Contemporanul» un precursor prestigios. Idealurile sociale și estetice afirmate în revista socialistă ieșeană și-au aflat acum împlinirea. O împlinire la o altă scară, superioară, în devenirea istorică a culturii românești, în condițiile victoriei socialismului”.

22 septembrie

• [„Munca”, nr. 7418] Dare de seamă privind *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membri ai Uniunii Scriitorilor*: (vezi „România literară”, nr. 39, 23 septembrie).

• [„România liberă”, nr. 8371] Articolul *G. Bacovia – o înaltă conștiință artistică* este semnat de Ovidiu Papadima cu prilejul împlinirii a nouăzeci de ani de la nașterea poetului. Pe lângă referiri la creația sa lirică, în linii mari, Papadima apelează la niște versuri ale scriitorului pentru „a mulțumi și conducea”: „Mi-am realizat/ Toate profețiile/ Politice./ Sunt fericit”. notând că „G. Bacovia a putut să-și încheie astfel memorabilul său drum în lumea artei”.

• [„Scânteia”, nr. 8915] Pe prima pagină găsim un comunicat despre *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membri ai Uniunii Scriitorilor*: (vezi „România literară”, nr. 39, 23 septembrie).

23 septembrie

• [„Munca”, nr. 7419] Revista publică *Un cald și tovarășesc salut revistei „Contemporanul”*, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la apariția seriei noi a revistei.

• [„Scânteia”, nr. 8916] Și în acest număr este sărbătorit „Contemporanul”: □ Primul text, „*Contemporanul*” contemporan, un cald salut!, nesemnat, salută 25 de ani de la apariția primului număr al revistei care „propunându-și să continue și să dezvolte, în noile condiții politice și sociale din țara noastră, tradițiile revoluționare democratice ale publicației cu același nume, tipărită în penultimul deceniu al secolului trecut – publicație care s-a afirmat în viața social-culturală a României, îndeplinind nobila misiune de răspânditor al ideilor socialismului științific, materialist-dialectic, jucând un rol important în sprijinirea forțelor înaintate – prin noua sa serie – «Contemporanul» s-a integrat în frontul ideologic al presei noastre comuniste. [...] Îi revine «Contemporanului» nobila misiune de a contribui la antrenarea intelectualității patriei noastre la activitatea bogată ce se desfășoară în România socialistă, la întreaga viață social-politică și culturală a țării. La împlinirea celor 25 de ani ai noii serii, redacția «Scânteii» adresează un cald salut colegial revistei «Contemporanul», urează redactorilor și colaboratorilor săi noi succese în activitatea lor publicistică închinată slujirii politicii culturale a partidului nostru, în redactarea unei reviste pătrunse de spirit partinic revoluționar”. □ Damian Hurezeanu scrie despre „*Contemporanul*” și mișcarea socialistă, notând: „Promovarea manifestă a ideilor socialismului științific după 1883 nu este întâmplătoare. În acel timp se înfăptuiește procesul trecerii mișcării socialiste din România pe pozițiile teoretice ale marxismului. [...] Apariția în revistă a unor scrieri ale întemeietorilor socialismului științific a constituit o expresie și în același timp un însemnat factor de înrâurire a orientării sale spre marxism. [...] Tradiția ei, potențată de condițiile și exigențele prezentate, înseamnă un punct de onoare și

un act de răspundere pe care publicistica română actuală, și bineînțeles urmașa directă a ilustrei reviste – «Contemporanul» zilelor noastre – caută să le înțeleagă în toate dimensiunile și semnificațiile sale”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6952] C. Stănescu analizează volumul lui Ovidiu Papadima, *Scriitorii și înțelegerile vieții*, construit dintr-un „prețios material arheologic”.

● [„**Albina**”, nr. 38] Pe prima pagină, apare un fragment din poemul *Țara de Zaharia Stancu*. ■ Într-un text nesemnat, se oferă detalii despre *Organizarea și funcționarea Consiliului Culturii și Educației Socialiste*: „După cum s-a anunțat, prin Decret a fost înființat Consiliul Culturii și Educației Socialiste, organ de partid și de stat, aflat sub conducerea nemijlocită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și al Consiliului de Miniștri, având menirea de a asigura înfăptuirea politicii partidului și statului în domeniul culturii și educației socialiste, de a conduce și îndruma întreaga activitate cultural-educativă ce se desfășoară în țara noastră. [...] Decretul abrogă reglementările anterioare privind organizarea și funcționarea Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă”. ■ Ion Bănuță semnează, în cadrul rubricii sale, tableta eseistică *Eminesciana*, care glosează pe marginea poetului și a colecției omonime datorată lui Perpessicius: „*Eminesciana* apare în colecția noastră de nivel european, «Biblioteca pentru toți», datorită lui Perpessicius, Perpessicius, – cel destinat suferinței – cel care l-a iubit pe Eminescu, pe acel luceafăr nepieritor al poeziei românești, precum o floare soarele. [...] Nu știu de ce de când l-am cunoscut pe acest titan, când spun Perpessicius aud umanitate, și când spun umanitate aud Perpessicius. Era pentru mine o sărbătoare să-l văd venind din parcă nicăieri, dintr-o frunză de plop cuprinsă de neliniști, murmurând înalt și distins ca un ban de soare. Îl sărutam fără să știe și la plecare mă întristam. Venea întotdeauna un om și pleca un om, iar de când a plecat de tot nu i-am mai dat drumul din mine”. ■ „*Contemporanul*” la o dublă aniversare, titrează redacția, prezentând succint și salutând momentul sărbătorec prilejuit de cei 90 de ani de la înființarea primei reviste și 25 de ani de existență a celei contemporane: „«Presa este chemată să militeze permanent pentru înfăptuirea politicii marxist-leniniste a partidului, să lumineze oamenii muncii calea spre societatea socialistă multilateral dezvoltată, spre comunism», se arată în mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul jubileului ziarului «Scânteia». Alături de celelalte organe de presă, revistei «Contemporanul» îi stau în față – într-un moment când partidul a încredințat presei noi răspunderi privind sporirea aportului la educarea marxist-leninistă a tuturor cetățenilor patriei – sarcini de mare importanță. La îndeplinirea acestora, și «Contemporanul» își va aduce, în continuare, o contribuție de prim rang pentru desăvârșirea idealurilor sociale și estetice afirmate de precursora sa, idealuri care și-au găsit împlinirea în anii noștri, sub conducerea înțeleaptă a partidului nostru comunist. În momentul sărbătorec al acestei duble aniversări a sa – 25 de ani de existență

și 90 de ani de la apariția înaintașei – transmitem revistei «Contemporanul» un fierbinte și frășesc salut”. ■ Spiridon Stănel revine la rubrica sa cu textul *Dialog cu țara*: „Vizitele de lucru ale tovarășului Nicolae Ceaușescu și ale altor conducători ai partidului și statului, făcute în județele Mehedinți și Caraș-Severin, la Uzinele «23 August» din Capitală au fost urmărite cu viu interes de către opinia publică din țara noastră. Prin însemnătatea lor, aceste vizite se situează pe primul plan al evenimentelor interne din săptămâna trecută. Și de această dată, secretarul general al partidului a avut un vibrant dialog cu țara, cu poporul. Tot pe linia continuării dialogului se înscrie și întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membri ai Uniunii scriitorilor”.

● **[„România literară”, nr. 39; * începând cu acest număr, dispăre casetă redacțională]** Numărul se deschide cu *Întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu membri ai Uniunii Scriitorilor*: „Marți 21 septembrie, a avut loc la Comitetul Central al partidului o întâlnire a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, cu membrii ai Uniunii Scriitorilor. Au fost prezenți tovarășii Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Miu Dobrescu, membru supleant al Comitetului Executiv, șeful secției de propagandă a C.C. al P.C.R., Mihai Gere, membru supleant al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R. Au participat membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor, ai asociațiilor scriitorilor din țară, ai Comitetului P.C.R. al Uniunii Scriitorilor, redactori-șefi ai publicațiilor literare și cultural-sociale din Capitală și din țară, scriitori și critici literari români, maghiari, german, sârbi și de alte naționalități, directori de edituri, reprezentanți ai presei. Întâlnirea a fost consacrată analizării modului în care Uniunea Scriitorilor acționează pentru traducerea în viață a programului privind îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, program care se dezbate în prezent în adunări de partid în întreprinderi, la sate, în instituții, în plenaryle lărgite ale organizațiilor de partid orășenești, municipale și județene, întrunind azeziunea totală a comuniștilor, aprobarea caldă a oamenilor muncii. Întâlnirea a fost, de asemenea, consacrată examinării unor probleme legate de pregătirea viitoarei Conferințe pe țară a Uniunii Scriitorilor. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Aurel Mihale, scriitor, Mircea Radu Iacoban, secretar al Asociației scriitorilor din Iași, Constantin Chiriță, scriitor, secretarul Comitetului P.C.R. al Uniunii Scriitorilor, Aurel Baranga, dramaturg, Pop Simion, scriitor, Eugen Barbu, scriitor, redactor-șef al revistei «Săptămâna culturală a Capitalei», Adrian Păunescu, poet, redactor-șef adjunct al revistei «România literară», Titus Popovici, scriitor, Alexandru Andrișoiu, poet, redactor-șef al revistei «Familia»,

A.E. Baconsky, poet, Al. Oprea, critic, redactor-șef al revistei «Manuscriptum», Eugen Jebeleanu, poet. În încheierea dezbaterilor a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a subliniat sarcinile ce stau în fața Uniunii Scriitorilor, a tuturor celor care își desfășoară activitatea în domeniul literaturii, în vasta acțiune de educație socialistă a maselor, pentru crearea unor opere care prin înaltul lor mesaj să slujească idealurile socialismului, poporul, națiunea noastră socialistă, aducându-li contribuția la formarea omului nou, făuritor al societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ În *Fascinația unui mare destin politic* Al. Andrițoiu semnaleză apariția volumului lui Michel-P. Hamelet, Editura Seghers din Paris, colecția *Destine politice*, fără a fi semnalat și titlul volumului sau anul apariției: „Cartea lui Hamelet nu este singura operă din străinătate închinată șefului nostru de stat, dar este, cred, cea mai cuprinzătoare. Alte edituri și reviste, comuniste sau nu, au dedicat spații copioase tovarășului Ceaușescu. Nu este oare acest fapt un adevărat sondaj care atestă că domnia sa se numără printre ei mai populari șefi de stat din contemporaneitatea omenirii? Domnul Hamelet, ziarist ca noi, nu este comunist – o declara încă din prefață. Dar cartea sa este scrisă cu sinceritate și căldură – făcându-ne-o apropiată inimii. Obiectivitatea, realismul, onestitatea profesională ne fac să-l prețuim pe colegul francez și să-i mulțumim. Îi mulțumim și pentru felul în care admiră cultura și dragostea de cultură a președintelui nostru. Noi scriitorii și artiștii ne-am bucurat adeseori de ajutorul conducătorului care recită din Eminescu și Coșbuc, îl citează pe Rebreanu sau Sadoveanu, parcurge drumul frumosului românesc de la izvoarele Mioriței. În consfătuiri apropiate, în discuții cu scriitorii, sau în ședințele noastre de lucru, îndemnurile și sfaturile iubitului nostru conducător au venit totdeauna la timp, cu eficiență și bun simț, cu modestie și miez. Nu mai departe decât cu două zile în urmă a discutat familiar cu un considerabil număr de scriitori și ne-a impresionat frumos spiritul de răspundere națională cu care ne-a sfătuit să ne cântăm patria, într-o literatură strâns legată de destinele poporului căruia îi aparținem, pentru edificarea omului nou, cu conștiință înaintată – idei fundamentale ale adevăratei literaturi perene. L-am văzut jubilând la succesele literaturii noastre bune și suferind la neajunsurile ei, cu întreaga greutate a istoriei pe umeri. Comunistul și omul se contopeau exemplar. Numai cu cărți de valoare vom putea răspunde acestor cerințe majore. Numai cu cărți în care să bată inima acestui neam. Să-i oferim, pe masă, tovarășului Ceaușescu astfel de cărți, luminându-i căruntețea demnă cu lumina conștiinței noastre profesionale. Să-i bucurăm în plus biografia anilor acestora”. ■ Aflăm de la Al. Raicu despre proiecte literare ale lui Pop Simion: “– *Pe șantier?* – Scriu la romanul *Caii și Iov*, dedicat unui moment revoluționar al țării. Voi tipări curând cartea *Nord*, în editura Eminescu. – *Dar proiecte? De obicei le respectați?* – Ar fi o impolitețe să enumăr șirul de cărți pe care le am în proiect, poate și pentru motivul că eu respect doar parțial proiectele, dar le surclasez mereu pe primele, ca orice autor care nu duce lipsă de

idei”. ■ George Macovescu se ocupă de *Universalizarea culturii și caracterul ei național*: „Spre deosebire de veacul trecut și chiar de începutul acestui secol, astăzi se vorbește cu multă siguranță despre universalizarea culturii. Înseamnă aceasta că se trăiește concomitent fenomenul dispariției culturilor naționale? Întrebarea este cazuistică, pentru că nici practic și nici teoretic nu se poate da un răspuns afirmativ. Participarea la cultura universală trece în mod obligatoriu prin cultura națională și aceasta se va întâmpla multă vreme, atât cât vor exista națiuni. [...] Avem o cultură veche, cu lungi tradiții, cu mari valori – pe care nu le-am așezat încă la locul cuvenit – cu un specific original. Ea îngăduie și facilitează adaosuri noi, care pot să îmbogățească nu numai patrimoniul spiritual al neamului nostru, ci și cultura universală”. ■ În *Romanul unui poet* Al. Piru se ocupă de *Descoperirea familiei* de Ion Brad, apărut inițial în 1964, iar în 1971 editura Dacia din Cluj a publicat a treia ediție a volumului: „Surprinde faptul că deși opera unui poet, romanul nu e subiectiv, liric, ci dimpotrivă obiectiv, chiar dacă insuficient sub raport narativ, epic, ori sub raportul tipologiei, a creației de oameni vii. Ceea ce s-ar putea pune pe seama poetului este o anumită simpatie pentru lumea satului cu peisajul, riturile și tradițiile lui păstrate de folclor, simpatie vizibilă în comprehensiunea, duișoia și umorul autorului, foarte rar satiric, chiar când e vorba de personaje cu rol condamnabil. Se recunoaște în acest roman maniera prozatorilor ardeleni de la Slavici până la Pavel Dan”. ■ Șerban Cioculescu, notând nouăzeci de ani de la apariția primului număr al „Contemporanului”, scrie despre *Tradiții progresiste* ale acestui periodic, spunând la final: „«Contemporanul» din zilele noastre continuă cu strălucire marile tradiții progresiste ale înaintașului său. Îi urăm alte multe aniversări, fără a-i fixa limite în eternitate!”. ■ La *Aniversarea Contemporanului*, sub semnătura *România literară*, citim *Un sfert de veac de publicistică militantă*: „La 20 septembrie 1946 apărea nr. 1 al seriei noi a vechii reviste «Contemporanul». Era cel dintâi săptămânal de cultură al partidului în condițiile de după Eliberare, prima revistă care își propunea să se adreseze intelectualității, chemând-o să se strângă în jurul comuniștilor pentru a consolida împreună cu muncitorii și țărani o nouă putere de stat și să pornească la făurirea societății socialiste. [...] «România literară» îi adresează, la dubla sărbătoare – 90 de ani de la înființare și 25 de viață nouă, – reușită deplină în îndeplinirea importanțelor sarcini actuale, sarcini care decurg din hotărârile Congreselor IX și X ale Partidului Comunist Român, din recente documente de partid prin care tovarășul Nicolae Ceaușescu exprima cu claritate și fermitate revoluționară noile cerințe ale muncii ideologice și cultural-educative, în etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Îi dorim «Contemporanului» să-și lărgească mereu câmpul problematic, atent la ceea ce e nou, cu adevărat nou, în cultura noastră, să dea dovadă de combativitate comunistă în promovarea tendințelor avansate în gândire, în combaterea fenomenelor retrograde și a manifestărilor străine de spiritul ideologiei marxist-leniniste”. ■ Un text de istorie

literară, *Realitate și legendă*, este semnat de Florin Gabrea. Textul se ocupă de Câmpulung și Scrisoarea lui Neacșu. ■ Nicolae Ciobanu scrie despre *Dinamica temei morale în roman*, un text în care încearcă să schițeze „contururile unui posibil tablou sinoptic cu privire la liniile de forță ale captivantei confruntări dintre cele două stări latente ale eticului pe cuprinsul genului”: „1) Cronologia romanului românesc contemporan impune atenției, ca un prim aspect simptomatic, speța personajului proiectat direct, la modul *documentar*, în vâltoarea existenței social-istorice și politice. Acuitatea estetică a zbaterii morale prin care trece acest personaj este dată de măsura participării lui la efortul revoluționar general, menit a instaura o nouă orânduire socială și, implicit, o nouă morală socială. El, acest personaj, are semnificația unei entități umane concepută din perspectivă social-istorică nemijlocită. [...] În interpretarea critică a acestor romane, în momentul de față, o atenție aparte se cuvine acordată fondului lor de aprigă confruntare între două tipuri de morală diametral opuse, date fiind sursele lor istoricește deosebite. 2) Dovedind aceeași puternică aderență la datele sociale și politice ale timpului istoric, personajele unui alt grup de romane (*Nicoară Potcoavă* de Mihail Sadoveanu, *Un om între oameni* de Camil Petrescu, *Bietul Ioanide* de G. Călinescu, *Desculț, Jocul cu moartea și Pădurea nebună* de Zaharia Stancu, *Moromeții* (vol. I) de Marin Preda, *Alexandra și infernul* de Laurențiu Fulga, *Groapa* de Eugen Barbu, *Coborând* de Paul Georgescu ș. a.) angajează dialogul moral cu existența de pe pozițiile unei conștiințe individuale pe cât de riguros constituită, pe atât de complexă. În cazul lor, conflictul epic evoluează într-o strânsă concurență cu cel psihologic. [...] În esență, s-ar putea afirma că ne găsim în fața celei mai tulburătoare «viziuni asupra istoriei» din câte a întreprins proza românească în decursul întregii ei existențe. Reală fascinație estetică degajată de fiecare dintre scrierile amintite își are izvorul în tensiunea dezbaterii morale în care sunt angrenate personajele lor. 3) Poate că cel mai dificil examen căruia este chemat a-i face față romanul nostru de azi este acela al rezolvării exigenței și complicatei teme a actualității; deci temele omului și ale istoriei contemporane. Angajarea genului în această tentativă a fost și ea masivă. [...] Dezideratul viziunii romanești *totale* va cunoaște de acum încolo un asiduu efort de împlinire. Personajul, în forme dintre cele mai neașteptate, caută a-și defini profilul moral, pendulând dramatic între setea devoratoare a cunoașterii de sine și impulsul, tot atât de devorator, al cunoașterii lumii (la scara istoriei) căreia îi aparține. [...] Firește, luând în considerare tehnica literară propriu-zisă, în manifestările lui validate artistic, romanul universului tematic strict actual obligă la atente și multiple disocieri. În linii mari, având în atenție problema transpunerii temei morale a personajului, ni se pare că pot fi distinse cel puțin următoarele trei modalități. Una ar fi aceea circumscrisă unei viziuni nemijlocit epice; deci, romanul de investigație și analiză sprijinit direct pe datele existenței fenomenale, în ordine socială și istorică. Fiind vorba de romane ca *Moromeții* (vol. II) și *Intrusul* de

Marin Preda, *Francisca* și *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *F* de D.R. Popescu, *Anotimpul posibil* de Al. Simion sau de romanele lui Petru Popescu, Corneliu Ștefanache și Al. Ivăsiuc, ne gândim la o nouă resurrecție a realismului epic în proza românească de azi. O altă formulă este aceea a potențării epicii la nivelul sintezei parasimboic-simbolice de iradiație mitică. Într-o tratare narativ-analitică insolită, romane ca *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu, *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu, *Dejunul pe iarbă* de Sorin Titel, *Martorii* de Mircea Ciobanu, *Călăul cel bun* de Vasile Rebreanu, *Nebunul și floarea* de Romulus Guga și apropie temele contemporaneității pe această cale mediată. În sfârșit, o a treia modalitate ni se pare a fi aceea care sintetizează fericit felurite tendințe epice. *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu, *Principele* de Eugen Barbu, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, iată opere concludente pentru spectaculosul efort al romanului nostru de azi consacrat punerii de acord, într-o structură unitară, a unor tehnici narrative care numai în aparență se află în raporturi de incompatibilitate”. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronica la volumul lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării* (C.R., 1971) volum care cuprinde interviurile pe care Adrian Păunescu le-a publicat în revistele „România literară” și „Luceafărul”: „Dacă în poezie Adrian Păunescu ia în stăpânire universul întreg, schimbându-i configurația printr-o revărsare lirică torențială, în interviuri această acțiune se exercită asupra unor oameni care nu au de ales decât între a i se supune – cu bunăvoință, împotrivindu-i-se acerb, în neștire – și a-l respinge, ipoteza unei atitudini neutrale fiind de la bun început exclusă. Cele câteva interviuri ratate – din punctul de vedere al lui Adrian Păunescu, desigur – nu au altă explicație. Cea mai spectaculoasă «înfrângere» o suportă Ștefan Augustin Doinaș, poetul *Ipostazelor*, care a făcut imprudența de a declara război poetului *Ultrasentimentelor*, travestit în reporter. Condițiile total neprielnice în care Adrian Păunescu a câștigat această întâlnire sunt exemplare pentru spiritul său napoleonian. [...] Dacă *Sub semnul întrebării* este mai puțin un document asupra unei epoci această carte este în schimb un document semnificativ asupra poetului Adrian Păunescu, care se mărturisește pe sine mai mult decât o fac bună parte dintre interlocutorii săi”. ■ Liviu Petrescu vede în antologia de texte eseistice *Imposibila întoarcere Un document literar și uman*: „Geniul lui Marin Preda, direcția în care d-sa excelează și pentru care simte cea mai puternică înclinație este – după opinia noastră – anecdota; faptul putea fi remarcat încă în paginile *Moromeților*, unde eroul face adeseori deliciul prietenilor și al cunoscuților (veniți de multe ori anume pentru a-l asculta) cu «istorisirile» sale despre câte ceva din sat. [...] *Imposibila întoarcere* însă confirmă iarăși adevărata vocație a autorului (aceea de moralist și de povestitor). Anecdotele – atât de abundente – cuprinse în volumul la care ne referim concretizează de regulă, observarea ironică a unor moravuri sau – la fel de frecvent – o nesfârșită nedumirire pentru unele aberații ale naturii uma-

ne. [...] *Imposibila întoarcere* prezintă însă interes și dintr-un alt unghi, anume pentru opiniile literare ale autorului, care în unele cazuri constituie contribuții teoretice demne de toată atenția; Marin Preda procedează de fapt la o nouă examinare critică a unor prejudecăți literare foarte active până nu de mult. Operațiunea nu este chiar atât de simplă pe cât poate să pară unora, întrucât aceste prejudecăți invocau cu perfidie în sprijinul lor anumite principii generale stimate în mod unanim; sarcina autorului stătea tocmai în a arăta cum – în realitate – principiile respective erau de fapt trădate în modul cel mai grosolan (cazul cel mai fericit) interpretate abuziv. [...] În *Imposibila întoarcere* trebuie să vedem mărturisirea – împinsă la limitele supreme ale sincerității – a unei conștiințe frământată și totodată a unui mare artist”. ■ Alexandru George își exprimă opiniile despre *Ediții și editări*. După ce face o trecere în revistă a edițiilor reeditate în ultima decadă, autorul textului spune: „Nu există ediție definitivă, există numai ediții bine sau rău întocmite, mai mult sau mai puțin complete. Există însă ediții cu textul revăzut de autor (acesta e cazul de pildă al colecției de pe vremuri de la Fundații, «Scriitori români contemporani – Ediții definitive»), dar și asemenea ediții pot fi îmbunătățite sau completate. Nici ediția Perpessicius a operei lui Eminescu nu e una «definitivă», ci doar cea mai bună ediție de până acum a marelui poet. Desigur că sub principiul eternei îmbunătățiri nu trebuie să încurajăm treaba făcută arbitrar sau de mântuială. Editarea în mai multe rânduri și chiar de către mai multe edituri într-o rodnică și amicală rivalitate este o situație cât se poate de firească. O ediție incompletă, dar fără pretenții științifice, poate aduce uneori mari servicii și ea nu e anulată decât de alta mai bună. Numai că aceste ediții complete sunt, vorba lui Caragiale, admirabile, dar se întâmplă uneori să nu existe”. ■ *Ochiul magic*. □ Sub semnătura lui Al. Raicu apare un interviu cu *N. Dunăreanu la 90 de ani*: „Discutăm, firește, și despre volumul de nuvele *Frumoasa Paulina*, aflat în lucru la Editura Minerva. – Sunt 22 de bucăți, pot zice necunoscute de marele public și chiar de către critici, deoarece în cea mai mare parte ele n-au apărut în volume, ci doar în publicațiile vremii; cu destulă trudă le-am depistat la Biblioteca Academiei”. □ *Rigorile criticii*: „De remarcat în «Tomis» nr. 8/1971, articolele consacrate criteriilor de judecată în critică. Pentru Al. Piru hotărâtoare sunt discernământul și receptivitatea, adică puțința îmbrățișării tuturor formelor culturii, iar în domeniul restrâns al fiecărei forme, înțelegerea diversității stilurilor. [...] Contra epigonismul se angajează și articolul lui A. Marino care remarcă în atitudinea unor recenzenți snobism și falsă intelectualitate, preocupată nu de substanță ci doar de modă, de «ceea ce se poartă», de stilul *à la page*. [...] Ion Ianoși pledează pentru păstrarea în critică a unor coordonate stabile. [...] Beneficiind de contribuția unor critici și esteticieni de prestigiu, dezbateră din «Tomis» se referă la fenomene stringente ale dezvoltării literaturii actuale și formulează câteva deziderate de fermitate și consecvență ideologică, vitale pentru efortul criticii”. □ *Când un madrigal nu poate*

fi decât cinic: „De un estetism flagrant, cronică literară a lui Marian Popa face abstracție de sensurile implicate în operă. Observațiile pur tehniciste, formulate pe un ton de superioritate arogantă, provoacă, inerent, ridicolul. [...] Trecem peste stridența referințelor literare (în care recunoaștem dorința de epatare și haosul lecturii) și ne întrebăm ce are comun acest fel de a întocmi analiza (steril estetism și nepăsătoare cochetare în favoarea neutralității morale, dar și ideologice) cu sfortarea reală de a stabili judecăți de valoare, raportate la un program teoretic clar de cuprindere și orientare a fenomenului literar contemporan?”. □ *Ce scriu dramaturgii:* „Despre ce se află pe masa de lucru a dramaturgilor ne informează, printr-o amplă anchetă, revista «Teatrul», nr. 8. [...] Îți dorim revistei să continue utila-i anchetă și cu alți scriitori; din asemenea mărturii află și teatrele, mai repede și mai exact, ce scriu dramaturgii”. □ *Invitație:* „Știm, suntem convinși, că o carte bună se recomandă singură, iar o carte proastă nu poate fi salvată nici de cea mai inteligentă și rafinată reclamă. Dar în aceste rânduri e vorba de o obligație a editurilor față de cititori. Din moment ce editează cărți, e mai mult decât firesc să le și anunțe atunci când apar. (De unde ar putea altfel și marele public despre ele?). Se întâmplă, însă, ca revista noastră să intervină, aproape de fiecare dată, la cele mai multe dintre edituri, pentru a afla ce cărți au intrat în librării; aceasta cu intenția clară și declarată de a le insera la rubrica noastră «Noutăți în librării». E oare atât de complicat să primim săptămânal titlurile respective?”. □ „*Cărți noi*”: „De câteva timp, buletinul lunar de informare «Cărți noi», editat de Centrala cărții, apare nu numai într-o ținută grafică îmbunătățită, dar abordează și o problemă din ce în ce mai interesantă”. □ *Cu ce cuvinte?:* „Cu alte cuvinte ne iubim», declară fără înconjur, într-o revistă lunară, Angela Traian (poezia *Cântec – I*). Ce înseamnă, deci, să iubești cu alte cuvinte?”. □ *Ne exprimăm speranța...:* „În nr. 8 (16-31 aug. 1971) al revistei «Steaua», Hadrian Daicoviciu publică articolul *Pentru salvarea unui inestimabil patrimoniu științific și cultural* în care, pornind de la cercetările întreprinse relativ recent în perimetrul cetăților dacice din Munții Orăștiei (Costești, Piatra roșie, Blidaru, Sarmisegetuza), autorul atrage atenția asupra unei «probleme de mare actualitate și chiar de acută stringență»: *conservarea intactă a vestigiilor dacice*”. □ *În ce scop?:* „Citim în «Săptămâna culturală a Capitalei» (17 aug. 1971) că revista noastră a anunțat în primăvara acestui an un concurs literar, cu premii, și că pe parcurs a uitat să-și onoreze inițiativa. Afirmația apărută sub semnătura Argus II nu e însoțită și de precizarea numărului din «România literară» în care s-ar fi publicat anunțul cu pricina: lucru, de altfel, imposibil, întrucât e vorba de o pură invenție. Se vede că spiritul de șicană i-a dus pe redactorii «Săptămânii» la dezinformarea propriilor cititori și la încălcarea normelor elementare de conduită profesională”. ■ Grigore Tănăsescu publică o lucrare despre *Eminescu și Ovidiu*. ■ Camil Baltazar semnează profilul *Mihail Sebastian*: „E tot atât de greu pe cât de emoționant să scrii despre un om cunoscut de aproape în pe-

rioada începuturilor sale, a dibuirilor fructuoase și a derutantelor șovăieli. Dar cum Sebastian a intrat în conștiința publicului nostru, sarcina-i mai ușoară. [...] Umanismul lui activ avea o incandescență și o forță de iradiere care izvoara din lirismul său adânc, funciar, în sensul că din price rând compus de el emană o vibrație ce ți se transmitea cu mare forță. E darul făuritorilor autentici, care afirmă în scrisul lor noblețea condiției umane. Despre Mihail Sebastian putem spune, fără exagerare, că era o întruchipare majoră a acestei noblețe umane. Dacă trăia, ar fi avut în miezul acestei toamne 64 de ani”. ■ Dan Cristea revine la *Cărțile săptămânii* cu recenzii la volume de poezie: □ *Reci limpezi cuvinte*, Irina Mavrodin, C.R.: „Versurile sunt elaborate și cerebrale, limpezi cu alte cuvinte, chiar atunci când sunt scăldate în nelimepezimi de comunicare și aparente dezordini. Există o elaborare, să spun astfel, în neelaborare”. □ *Dospirea ploii* de Nicolae Gh. Lupu: „Talentat, fără îndoială, prin furia cu care mânuiește imaginile, uneori proaspete din fierberea pură a hazardului poetic, autorul acestui volum este prea mult Adrian Păunescu ca să vorbim într-adevăr de Nicolae Gh. Lupu”. □ *Neîncetata ninsoare* de Andrei Roman, C.R.: „Tinerii poeți ar trebui să se gândească mai bine la unitatea și dimensiunile cărților cu care debutează. E greu de conceput ca un suflu poetic încă în formare să-și mențină ritmul egal, fără găfăituri, pe parcursul a multe, multe pagini de versuri. Talentul, cât este, își macină forțele precum un demifondist care s-ar apuca să alerge o cursă de maraton”. ■ În *Cărțile săptămânii*, Sorin Titel prezintă volume de proză. □ *Călătorul* de Georgeta Mircea Cancicov: „O cenzurare a situațiilor ar fi fost neapărat necesară, dar Georgeta Mircea Cancicov se amuză prea mult povestind, povestește cu prea mare plăcere, ca să-și mai pună și frână. Dar nu oare în această bucurie a povestirii stă tot farmecul acestor proze care își păstrează și astăzi prospețimea? Povestiri naive, e adevărat, dar de o simplitate și o spontaneitate de cele mai multe ori cuceritoare”. □ *Deschiderea spaniolă* de Anda Basarab: „Un volum de debut peste nota obișnuită, care ne determină să așteptăm cu interes cărțile viitoare ale Andei Basarab. O bună și salutară «deschidere» pentru un autor tânăr”. ■ Nicolae Balotă recenzează cărți de critică. □ *Scriitori și înțelesurile vieții* de Ovidiu Papadima: „Scotocitor impenitent în arhive și conștiință ardentă, explorator al cuvintelor, care pentru el nu sunt niciodată moarte, Ovidiu Papadima ne dă în *Scriitori și înțelesurile vieții* o carte care nu te lasă nicio clipă indiferent”. □ *Gala Galaction omul și scriitorul* de Adriana Niculiu: „Singurul merit al cărții Adrianei Niculiu este acela al abundenței citatelor din Gala Galaction și, în deosebi, din prea puțin cunoscutele sale articole pe care ni le oferă”. ■ Adrian Marino discută *Problema barocului*, prezentând opera lui Jean Rousset, *La littérature de l'âge baroque en France, Circé et le Paon*, apărut la Paris, José Corti, 1954. ■ Mircea Vaida se ocupă de „*Genul*” istoriei: „Fi-rește, scriitorul nu poate fi un cronicar al evenimentelor. El nu înregistrează, ci creează. Această tendință ascunsă spre ficțiune a pândit nu o dată începuturile

istoriei, înainte de a se fi constituit ca știință. De atâtea ori străvechile cronici deviază în relatări de gestă, sau pur și simplu sfârșesc prin a eșua în hagiografii luxuriante prin imaginație. Pe de altă parte sunt cazuri în care prozatorii au ratat, căzând excesiv de mult în reproducerea strict istorică a realității, pierzându-se în amănunte ne semnificative, care strică unitatea și logica lăuntrică a desfășurării epice. [...] Proza, așa-zisa ficțiune epică, rămâne rodul unei sincere trăiri. E necesitatea *cunoașterii* și a *practicii* sesizată de Marx în *Teze despre Feuerbach*, prin care omul întâmpină istoria. În urma unei tragice experiențe, Camus trage concluzii, manifestate ca avertismente adresate contemporanilor. Prozatorul de mare vocație dezvăluie realitatea în profunzimile ei, percepe seismele sociale și, implicit, proiectează soluții pentru viitor. Interesează, în primul rând, romanul în care auzim vibrând orologiul istoriei, unde ne zguduie ori ne exaltă biciuirea cu fapte și adevăr”. ■ Veronica Porumbacu semnează *In memoriam – Al. Borza*: „Mi-e imposibil să cred că a murit Al. Borza, deși era bătrân și acum zece ani ori doisprezece, când am făcut cunoștință la Cluj. Sau numai eu eram mai tânără cu zece doisprezece ani decât azi, de aceea îmi părea atât de neverosimil profesorul consultant care, «intrat în penzie», era mai departe sufletul Grădinii Botanice de pe Someș. ■ În traducerea Andrianei Fianu citim textul lui Pierre Bourgeade apărut în „Le nouvel observateur”, *Aragon: Henri Matisse, roman*.

● [„Tribuna”, nr. 38] Vasile Sălăjan prezintă volumul de povestiri și schițe semnat de Marin Porumbescu, *Ceasul viu* (Editura Militară), ce cuprinde o succesiune de întâmplări, sentimente și semnificații în ordine morală, spirituală și politică. □ Radu Mareș scrie despre volumul de evocări al Florenței Albu, *Arborele vieții*, capitolele-reportaj epuizând aspectul folcloric și potențându-i semnificația. □ Mircea Popa prezintă ultimul volum de critică *Mosaic istoric-literar*, semnat de Dinu Pillat, fiul poetului Ion Pillat. Lucrarea cuprinde reconstituiri biografice ale scriitorilor I. Pillat, G. Călinescu, I. Teodoreanu, V. Voiculescu. Ion Lungu prezintă culegerea de vorbe de duh, snoave și anecdote, din diferite perioade și culturi, culese și înfățișate de H. Matei în volumul *Anecdote cu (mai mult sau mai puțin) haz* (Univers). □ Cronica literară semnată de Victor Felea este dedicată activității literare a scriitorului și poetului Zaharia Stancu cu prilejul aniversării sale. Opera sa poetică, publicată în două volume *Scrieri 1, 2* (Minerva, 1971) se înrudește cu cea a contemporanilor săi, Arghezi, Pillat, Vinea. Creația sa lirică folosește poemul de opt versuri sau două catrene (*Clopotul de aur*, 1939), iar în volumele de poezii *Poemul roșu* (1940), *Iarba fiarelor* (1941), *Anii de fum* (1944) lirismul său ia amploare. ■ D. Micu scrie despre opera lui E. Lovinescu, *criticul exemplar*, prin intermediul lucrării lui E. Simion, *Eugen Lovinescu, scepticul mântuit*. Eugen Simion face o descriere analitică, minuțioasă, metodică și istorică a operei lovinesciene: *Istoria civilizației române moderne, Istoria literaturii române contemporane, Criticele, Memorii, Monografiile Asachi, Negruzzi, Ale-*

xandrescu, Maiorescu, *Volumele T. Maiorescu și contemporanii, T. Maiorescu și posteritatea lui critică*. O parte a monografiei este dedicată unor poeți și scriitori pe care criticul i-a cunoscut și propulsat, de pildă Ion Barbu, Camil Petrescu și alții care s-au erijat împotriva criticii și esteticii sale. Micu conchide că meritul monografiei lui E. Simion este relevarea scepticismului său, ca antidot al descurajării și al tehnicilor sale prin care s-a „mântuit”. □ În continuare la *confesiuni de atelier* este publicată o anchetă și selecție bibliografică despre Ion Biberi realizată de Ioan Oarcăsu. Cu o experiență de viață dură ce l-a determinat să ai aibă o concepție stoică asupra vieții, cu temeinică pregătire științifico-literară și psihiatrică, Ion Biberi este autorul a numeroase articole și studii critice: *Poezia intelectualizată, Hippolyte Taine, Thanatos* (1936); *Études sur la littérature roumaine contemporaine, Paris, 1937; Funcțiunile creatoare ale subconștientului, 1938, Introducere în studiul eredității, Lev Tolstoi 1947, etc*, proză: *Proces*, roman (1936), *Oameni în ceață*, nuvele (1937), *Cercuri în apă*, roman, 1939, *Un om care își trăiește viața*, roman, 1946, teatru: *Hannibal*, 1967, alături de numeroase prefete și traduceri din literatura franceză și rusă. □ Cu ocazia împlinirii a 7 ani de la moartea poetului, criticului și romancierului *Ion Vinea*, N. Carandino scrie un articol omagial pentru omul Ion Vinea caracterizat de generozitate și noblețe, „un aristocrat fără pergamente, cultivat fără doctorate”. □ Articolul *Autoportret în proză* de Mircea Zăciu e o continuare a articolului din numărul precedent *Structura prozei bacoviene*.

24 septembrie

- [„**România liberă**”, nr. 8373] În articolul *Optăm pentru un teatru-tribună*, Julieta Țintea îl interviuează pe Ion Lucian. Directorul Teatrului pentru copii și tineret „Ion Creangă” intenționează accentuarea rolului de formare a „noii” generații, pentru a respecta „înaltul comandament al zilelor noastre”.

- [„**Scânteia**”, nr. 8917] Și în acest număr citim mai multe articole care omagiază revista „Contemporanul”. □ *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu revistei „Contemporanul”* [vezi „Contemporanul”, nr. 39 din 24 septembrie 1971]. □ Urmează *Decret privind conferirea ordinului „Meritul Cultural” clasa I revistei „Contemporanul”*, semnat de președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu: „Pentru contribuția adusă la promovarea gândirii materialist-științifice și răspândirea ideilor marxiste în România la crearea și dezvoltarea culturii noastre noi, socialiste. Cu prilejul aniversării a 90 de ani de apariția primului număr și a 25 de ani de la apariția seriei noi a revistei «Contemporanul», Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România decretează: Se conferă ordinul «Meritul Cultural» clasa I revistei «Contemporanul»”. □ Se relatează despre *Adunarea festivă cu prilejul aniversării revistei „Contemporanul”*, organizată la Casa Scânteii de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste împreună cu Uniunea ziariștilor: „La festivitate au luat parte tovarășii Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiu-

lui Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat, Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, activiști de partid și de stat, precum și conducători ai principalelor cotidiene, Agenției Române de Presă «Agerpres», Radioteleviziunii, ai revistelor și publicațiilor cultural-artistice editate în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, personalități ale vieții noastre științifice, culturale și artistice, redactori ai «Contemporanului» și ai presei centrale, tipografi, muncitori din mari întreprinderi bucureștene. Adunarea a fost deschisă de tovarășul Nestor Ignat, președintele Uniunii ziariștilor». □ Acest text este urmat de telegrama revistei adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu în care se spune, în încheiere: „Cu acest prilej jubiliar [...] redactorii și colaboratorii revistei, toți lucrătorii «Contemporanului», își exprimă, încă o dată, recunoștința față de Comitetul Central al partidului, față de dumneavoastră, tovarășe Nicolae Ceaușescu, pentru sprijinul permanent acordat presei, pentru indicațiile prețioase care constituie un program însuflețitor de activitate. Alături de întregul popor, de toți lucrătorii din presă, ne manifestăm hotărârea nestrămutată de a milita cu toată energia, cu întreaga capacitate publicistică la traducerea în viață a politicii partidului». □ Apare și un scurt comunicat despre *Expoziție documentară* a revistei „Contemporanul”, organizată la Muzeul de istorie a partidului comunist în care „Prin fotografiile, documentele, exemplare originale ale revistei «Contemporanul» este oglindită contribuția publicației la educarea revoluționară a proletariatului, la înarmarea clasei muncitoare cu principiile socialismului științific, la ridicarea pe o treaptă superioară a luptelor sociale din țara noastră”.

• **[„Contemporanul”, nr. 39]** Este reprodus *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, Secretar General al Partidului Comunist Român, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, revistei „Contemporanul”*: „Revista «Contemporanul» a jucat un rol important în istoria modernă a României; apărută în perioada intrării proletariatului român în arena social-politică a țării, «Contemporanul» s-a situat de la început de partea forțelor înaintate ale societății, militând pentru interesele și revendicările maselor oprimate, pentru idealurile de libertate națională și socială a poporului. Un rol de seamă a jucat «Contemporanul» în răspândirea, în România, a ideilor avansate ale epocii, a principiilor socialismului științific, contribuind la unirea mișcării muncitorești cu noua ideologie revoluționară a proletariatului, la ridicarea pe o treaptă superioară a luptelor sociale din țara noastră”. ■ Semnează texte omagiale: George Ivașcu, Zaharia Stancu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, N. Copoiu, Dan Zamfirescu. □ George Ivașcu: *Sărbătoarea noastră*: „Receptor și totodată reflector de conștiință pe ecranul epocii, în definirea căreia presei îi revine un rol atât de activ, «Contemporanul» – la această aniversare încărcată de emoția privirii peste propriul său trecut, dar mai ales de

conștiința multiplei, densei responsabilități de perspectivă – mărturisește ca unică năzuință pe aceea a deplinei identificări cu țelul nobil și măreț pe care cu toții îl slujim: continua înflorire a patriei socialiste prin tot ce potențează creația românească pe drumul luminos al viitorului călăuzit de Partidul Comunist Român”. □ Zaharia Stancu: *Un moment revoluționar*: „Mulți dintre colaboratorii care au umplut cu scrisul lor paginile «Contemporanului» din primii săi ani de existență s-au mutat pentru odihnă veșnică pe alt tărâm. [...] Timp de douăzeci și cinci de ani am citit în fiecare vineri «Contemporanul». Am colaborat vreme de douăzeci și cinci de ani la această publicație comunistă. Romanul meu *Desculț se datorește*, în bună parte, «Contemporanului» și redacției sale care m-a descoperit ca prozator pentru ca, după douăzeci de ani să mă redescopere – cu versurile din *Cântec șoptit*, ca poet”. □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga face *Un popas*: „Sigur că astăzi «Contemporanul» cel nou îl sărbătorește pe cel vechi cu mândria și superioritatea date de împrejurările contemporane, ale României socialiste, încărcat de prestigiul celor mai răsunătoare nume care i-au făcut faima și între care e suficient să amintim pe George Călinescu, Al. Philippide, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu. Revista din 1881 care visa lumea noastră s-a transformat după împlinirea aspirațiilor ei celor mai îndrăznețe în socialism, într-o revistă de clasică ținută, slujind mai departe și mai sus, masele și cultura”. □ N. Copoiu prezintă *Momentul „Contemporanul”*: „Revista «Contemporanul» a contribuit în felul acesta la crearea unui climat intelectual științific în cadrul căruia s-au format numeroși oameni de valoare din știința și cultura românească, ca Emil Racoviță, C.I. Parhon, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu etc. Încetarea apariției revistei în 1891 nu a însemnat și dispariția acestui climat. El a fost susținut, în continuare, de alte publicații, menite să răspundă sarcinilor care se puneau în anii de pregătire a constituirii primului partid al clasei muncitoare din România”. □ Dan Zamfirescu accentuează *Funcția socială a culturii*: „Forța creatoare și biruitoare a gândului, adică a conștiinței umane, menită a fi nu un reflex pasiv al existenței, ci transformatoare a ei, edificatoare a unei lumi noi, – iată ceea ce este, astăzi, una din convingerile și din tezele marxiste fundamentale ce ne călăuzesc în acțiunea noastră. Și suntem fericiți că întâia mijire a unei grandioase perspective noi asupra funcției sociale a culturii s-a produs în paginile revistei de la apariția căreia s-au împlinit 90 de ani”. ■ La personalitatea lui *Constantin Gherea* se referă: M. Ungheanu, Aurel Baranga, Nicolae Manolescu, Radu Pantazi. □ M. Ungheanu vede în Gherea: *Suflul personalității creatoare*: „Gherea se născuse critic. Fără personalitatea lui, realizabilă și realizată, într-o anume conjunctură istorică, revista ieșeană ar fi văduvită de o apoteoză pe care înnoitoarea indiscutabilă a spiritului vremii, revista «Contemporanul», o merita”. □ Aurel Baranga notează despre *Domnul Gherea față cu dogmatismul*: „În fața unei asemenea metode critice cum să-mi explic sociologismul vulgar de care a fost de atâtea ori învinuit Gherea? Încep să mă conving că acuza de

dogmatism, cu care s-a încercat desfigurarea unui mare spirit, nu era ea însăși decât rodul unei grave avarii intelectuale de esență, de data aceasta reală și autentică, a unei păgubitoare gândiri simplificatoare”. □ Nicolae Manolescu semnează articolul: *Gherea și spiritul militant al criticii*: „Iată deci și o altă dovadă că Gherea avea spirit dialectic și că, polemizând cu Maiorescu, încerca să se așeze, măcar principial, pe o poziție mai înaintată. El milita pentru valorile și ideile cele mai moderne, profita de îmbogățirea și diversificarea literaturii înseși. Spiritul militant al criticii (nu doar al criticii lui Gherea) nu trebuie confundat cu dogmatismul, apărător al unor principii fixe și depășite: se caracterizează, din contră, prin capacitatea de a se adapta schimbărilor istorice ale culturii, implică o vocație a prezentului și chiar a viitorului, neagă ceea ce s-a învechit, dar recunoaște deîndată noul și durabilul”. ■ Alexandru Ivasiuc notează despre *Cultură și educație*: „Arta și literatura, parte integrantă a culturii, este reflectare profundă și esențială, proiecție ideală și expresie, înarmeză pe oameni cu încărcătură emotivă și cu înțelegere pentru a-i mobiliza în sensul realizării valorilor noastre, realizare ce nu este lipsită de luptă și greutate, chair în condițiile în care puterea e în mâna clasei muncitoare și a partidului său. Le dă elan și curaj, trebuie să întrețină acel entuziasm liber și conștient fără de care nimic de seamă nu se poate realiza”. ■ Colectivul redacțional al revistei „Contemporanul” expediază o *Telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Participanții la adunarea festivă consacrată a aniversării a 90 de ani de la apariția primului număr al revistei «Contemporanul» și a 25 de ani de la apariția primului număr din seria nouă [...], conștienți de rolul important care revine presei comuniste în edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, își reafirmă și cu acest prilej hotărârea de a sluji cu profund devotament cauza partidului, a poporului, de a contribui cu pasiune comunistă la îndeplinirea mărețului program al Congresului al X-lea”.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 42] La rubrica *Timbru*, continuă „revizitarea” mitului Bacovia: *Descoperirea cuvântului* de A. Baranga. ■ Eugen Barbu este tentat, în „*Gândirea întunecată*” a *Vitrailor* sale, să își reia *aventurile literaturii române* (populare) de la originile ei obscure până azi, un fel de roman senzațional, pentru că deja autorul „umblase la mierea cronicilor și iscodise izvoarele”: „Venea de undeva și un fum levantin amestind-mă cu toate șolțicăriile lui de stil și nu aș putea spune că nu mă înnebunesc după cuvinte rare și cam curviștine”. ■ În serialul de la rubrica *Scena*, Dinu Săraru ajunge la capitolul *Regizorul* (de teatru), enumerând cei mai importanți directori de scenă ai momentului: Sică Alexandrescu, Liviu Ciulei, Vlad Mugur, Ion Cojar, Dinu Cernescu, D. Esrig, Lucian Pintilie, Radu Penciulescu, Sorana Coroamă, citând și din articolul lui Camil Petrescu, *Sensul regiei interioare și încheind cu ideea lui Victor Ion Popa*, că „teatrul aparține poporului și nu unei elite suprasaturată de snobism; fără acest lucru, funcția regizorilor nu-și poate

afla nicio justificare”. ■ Cronica literară a lui Marian Popa se oprește asupra studiului lui Romul Munteanu, *Literatura europeană în epoca luminilor*, născut din „aspirația de a înfățișa omogenitatea unui secol (*al demenței* – apud M. Foucault) prin diversitatea lui contradictorie” – avem deci, în discuție, o lucrare fundamentală.

25 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8918] Ziarul organizează ancheta *Patriotismul dimensiune fundamentală a literaturii noastre*. Reținem din intervenții: □ Mihai Beniuc, *Scriitorul nostru are de întruchipat tipul omului comunist*: „Suntem datori cu opere literare noi, nu pur și simplu scrise, ci întruchipând măreția și eroismul (eroism fără sacrificii nu există!), poporul nostru, condus de partid, al noului tineret angajat în cea mai gigantică luptă constructivă din istoria țării. Să fim înțeleși: scriitorii mai în vârstă n-au scutire medicală de a scrie cum nu au nici cei tineri. Mă refer în primul rând la acei scriitori, încă în puterea vârstei, care s-au angajat, la întâlnirile cu secretarul general al P.C.R., să dea opere în spiritul îndemmurilor sale atât de argumentate ideologic și faptic, adică, în spiritul patriotismului socialist. Aici nu e vorba de întoarcere la trecut, nici la «dogmatismului», ci de a face pași hotărâți în viitor așa cum fac oamenii muncii în toate domeniile de producție. [...] Patriotismul, pentru noi în speță cel socialist, rămâne, așadar, o condiție fundamentală a creației literare majore, înțelegând prin aceasta apartenența istorico-socială a scriitorului la țara și vremea sa ca o necesitate definitorie, cu totala libertate de folosire a talentului la modul propriu, în interes obștesc”. □ Aurel Martin, *Orizont permanent al creației artistice*: „A fi patriot înseamnă a veni în concertul vocilor umanității, cu timbrul propriului glas și cu lumea de armonii, de năzuințe și de întrebări care ne agită cotidian. Care fiind ale noastre sunt metonimic ale omenirii. [...] Suntem datori – cheazășie a succesului durabil – să dăm opere în care să ne recunoaștem și să fim recunoscuți. [...] Patriotismul care ne caracterizează e cel socialist, situat, prin urmare, la altă scară a perspectivei, sensul lui educativ sporindu-și numărul caratelor pe care, conștienți că dragostea de țară e o dimensiune fundamentală, constantă, a literaturii românești, se cuvine să le valorificăm”. □ Petru Popescu, *Să știm a vedea marile transformări*: „Trăim o epocă plină de evenimente și transformări gigantice, la fel de importante pentru viitorul poporului român ca și acelea pe care le-am evocat la început, a căror incompletă reproducere în opera de artă o mai resimțim și azi. Trebuie să fim conștienți de dimensiunea epocii, pentru ca nimeni, mai târziu, să nu ne judece cu asprime, să nu spună: iată niște scriitori care au trăit marile transformări, marile lupte, și nu au știut să le vadă, nu au știut să le înțeleagă, nu au știut să le sculpeze înafara din miezul incandescent al operei. Dar, înainte de a pune tocul pe hârtie, să ne gândim bine, de fiecare dată, că o artă patriotică nu poate fi o simplă declarație, nici o derogare de la valoarea artistică, nici o gândire schematică, nici

o lipsă de curaj în dezbateri. Arta patriotică, dimpotrivă, e dăruire, flacăra, sinceritate, asumare și angajare. Altfel ar însemna să nu iubim și să nu respectăm tocmai patria în numele căreia scriem. Arta patriotică la care visăm, la care trebuie să ajungem prin lupta uneori crudă a condeiului cu hârtia, nu poate fi decât cea mai nobilă și cea mai înaltă”. □ Szász János, *O fiziune organică a literaturii cu revoluția*: „Sentimentul patriotic îi conferă un adânc conținut de umanism socialist realitatea egalităților în drepturi de care se bucură naționalitățile conlocuitoare în România. Dreptul la întrebuintarea limbii materne în școli, administrație, înflorirea culturii și literaturii naționale, grija pentru folclorul specific, pentru moștenirea culturală dau sentimentului patriotic o nouă dimensiune, prin care el se contopește cu cel al frăției. Unite cu poporul român, naționalitățile din România socialistă își conturează din ce în ce mai pregnant personalitatea umană. A exprima acest proces complex într-o literatură de mare vibrație lăuntrică, a nu ocoli marile frumuseți și marile conflicte ale devenirii socialiste – iată o îndatorire patriotică a scriitorului, iată sursa unei libertăți patriotice într-adevăr moderne, pe măsura eforturilor și țelurilor României socialiste”. □ Gheorghe Tomozei, *Vom fi asemenea țării*: „Poezia patriotică nu e o componentă «de stil» a recuzitei poetice, ea e manifestarea cea mai plinar-vitală a bărbăției spirituale, forma ce o îmbracă teribila noastră mândrie de a fi scriitori români, de a purta investitura de continuatori de mesaje primite nu numai din partea scriitorilor care au trudit înainte de noi, dar și ia celor care s-au jertfit de-a lungul istoriei pentru propășirea patriei, a meșteșugurilor care ne-au făurit cetățile ori a plugarilor ce și-au zidit istoria cu grâu. [...] Iată de ce socotesc unele poeme de azi ca subsumându-se cu suficiență prin recalchierea peisajelor geografiei noastre fizice, prin ostenita inventariere a unor trasee turistice. E prea puțin, e sub demnitatea poetului modern, versificarea doar a locurilor comune, elogiul de un fals baroc adresat câmpiilor și munților. Cred că poezia patriotică trebuie să fie expresia unor accepții politice și nu e cu nimic servită de declamațiile fade, lipsite de căldură și dinamism”. □ Dan Zamfirescu, *Patriotism abstract, neraportat la un ideal concret de acțiune, nu există*: „Pentru noi este esențial astăzi ca programul de acțiune al epocii noastre, program definit prin noțiunea de extremă complexitate «construirea societății dezvoltate», să se transforme în idealul personal al vieții noastre. Niciodată ambiția noastră n-a ținut mai sus, niciodată în istorie poporul român n-a fost confruntat cu probleme de mai mare amploare. În ceea ce vom ști, în ceea ce ne vom strădui să dăm acestui ideal stă unica îndreptățire de a pronunța cu buze curate acest cuvânt născut prin atâtea jertfe: patriotismul”.

• [„Cronica”, nr. 39] Pe prima pagină, versuri de Paul Tutungiu și Angela Traian. În cuprinsul acestui număr, mai semnează poezii și Bogdan Sireteanu, Silviu Rusu, Dan Rotaru și Cătălin Bordeianu. ■ Numărul conține o serie de articole dedicate celor 90 de ani, împliniți la 1 iulie, de la apariția revistei

„Contemporanul” (1881-1891). Cu acest prilej, semnează articole Ernest Stere („*Contemporanul*” – *tribună a gândirii progresiste*), I.D. Lăudat („*Contemporanul*” – *o aniversare mereu glorioasă*), Al. Teodorescu („*Contemporanul*” și *literatura populară*), D. Ivănescu (*Istoria în paginile „Contemporanului”*), I. Dumitru („*Contemporanul*” – *documentar*). □ Dacă cel dintâi, Ernest Stere, consideră că revista „a jucat în cultura noastră un rol de prim ordin în acțiunea de răspândire a ideilor marxiste”, □ I.D. Lăudat distinge două etape în atitudinea ideologică a publicației. Prima (1881-1885) a fost una de „popularizare a cunoștințelor științifice și a materialismului”, ce a de-a doua, care începe cu anul 1885, urmărea „popularizarea ideilor *socialismului științific*”, prin publicarea în traducere a lucrării lui Engels, *Originea familiei, a proprietății private și a statului*. □ Al. Teodorescu susține că, deși nu a existat în redacție un program în domeniu, revista rămâne totuși în istoria folcloristicii românești „o publicație de avangardă în direcția abordării realiste, materialiste și chiar marxiste a folclorului, a generalizării unei metode științifice în culegerea tezaurului popular”. □ Redacția publică pe pagina a doua un text dedicat celei de a doua serii a revistei „Contemporanul”, aflată și ea la aniversarea unui sfert de veac: „Ani la rând, ziua de vineri a însemnat o viu așteptată întâlnire cu Argezi și Călinescu, după cum astăzi înseamnă atâtea și atâtea întâlniri cu scriitori ca Geo Bogza, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, cu oameni de știință, esești, cercetători ca Gr. Moisil, Mircea Malița, Horia Hulubei, Octav Onicescu [...]. De la publicația apărută acum 90 de ani la noua serie, care continuă să apară și astăzi, drumul evolutiv e brăzdat de aspre lupte și sacrificii pe care în prim rând clasa muncitoare din țara noastră le-a adus cauzei socialiste”. □ Zaharia Sângeorzan recenzează culegerea intitulată *Jurnal ieșean* (C.R., 1971), considerând că „febrilitatea textelor scrise între 1935-1940 îl prezintă pe George Ivașcu nu numai ca un istoric literar informat și critic subtil și receptiv la noutate, ci și ca luptător democrat, convins de eficacitatea și destinul ideilor revoluționare, marxiste, ca intelectual cu adevărat angajat, care nu-și are rațiunea de a fi decât răspândind cu curaj și promptitudine ideile existenței sociale”. ■ *Mentorul „Junimii” – contestat!* titrează Mihai Drăgan, referindu-se critic la articolele polemice publicate de Alexandru George în ultima vreme: *Polemică – adevăr sau paradă?*, *Polemica – idei sau persoane?* („România literară”, nr. 20, respectiv nr. 31) și *Maiorescianism?* („Argeș”, nr. 6). În toate, criticul cu propensiuni polemice îi impută lui Maiorescu lipsa de inspirație pentru polemica adevărată, în schimb acesta cultivând „un stil al criticii de paradă intelectuală și de amănunt”, exemplul ilustrativ dat de Al. George fiind acela al nedreptății pe care i-ar fi făcut-o mentorul Junimii lui V.A. Urechia în studiul *Beția de cuvinte*. □ O pagină întreagă este arondată unor prezentări de dimensiuni mai restrânse ale cărților recent apărute. Astfel, N.B. [N. Barbu] scrie elogios despre antologia de *Poeme* ale lui Mihail Steriade (Minerva, 1970), volum îngrijit de fratele poetului, Florin Steriade, ce cuprinde poezii

scrise între 1923-1970, în limbile română și franceză, precum și traduceri din poeți belgieni. „Lirica lui Mihail Steriade este pronunțat umanistă în sensul unor căutări sufletești care însă nu conduc la crispări și contorsionări interioare. Există, în poezia sa, o lumină, o limpiditate nu numai în expresie, ci și în viziunea care ordonează și reține esențele”. □ În continuare, Nicolae Turtureanu se ocupă de volumul *Plânsul oglinzilor* de Dan Rotaru, care aduce în peisajul liric contemporan o „poezie de stranie coloratură, în care sensibilitatea percepțiilor este fericit aliată cu patosul «spunerii» și vocația căutării expresiei arhetipale, prin continua desfoliere a aparențelor”. □ Tot despre un volum de poezie scrie și poetul Radu Șt. Mihail, de această dată despre un volum colectiv, antologie lirică intitulată *Poarta cuvintelor* (Litera, 1971), în care semnează Virgil Carianopol, Barbu Cioculescu, Ilarie Hinoveanu, Ion Potopin, Mihail Steriade, dar și Șt. Ciubotărașu, Traian Lalescu, Teodor Scarlat, Emil Manu, Petre Strihan ș.a. Amestecul de nume consacrate cu altele mai puțin cunoscute este dat de întâmplarea de a fi cu toții membri ai cenaclului „G. Călinescu” de pe lângă Comitetul Sindical al Academiei. Culegerea i se datorează lui Ion Potopin și beneficiază de cuvântul introductiv al lui Al. A. Philippide, de un eseu despre rolul criticii într-un cenaclu de Șerban Cioculescu, precum și de o postfață de Ovidiu Papadima. □ În cadrul aceleiași pagini despre cărți recente, proza este prezentă prin volumul de debut al lui Octavian Simu, *Balanța cu umbre*, povestiri cărora Virgil Andriescu le impută, nu înzestrarea literară a autorului, cât „finalitatea actului creator”, și □ prin romanul autobiografic al Ecaterinei Lazăr, *Aveam optsprezece ani*, comentat entuziast, pentru „sinceritatea relatării” și „pentru maxima simplitate a stilului”, de Anatol Ghermanschi. □ *Curierul* semnalează și comentează elogios (în articolul *Educația teatrală*) ideile din amplul interviu pe care directorul Teatrului Național din București, îl acordă ziarului „Scânteia Tineretului” (nu se specifică numărul): „Cuvintele lui Radu Beligan, rostite astăzi cu un patos și o convingere care impresionează au și valoarea unei profesii de credință. Bineînțeles, traducerea în viață a principiilor sănătoase menite să contribuie la formarea spirituală a tineretului, în sentimentul atașamentului față de înaltele idealuri ale socialismului, prin muncă, elan patriotic, respect și dragoste față de tradițiile glorioase ale poporului nostru, ale clasei muncitoare, depinde, în primul rând, de o selecție repertorială făcută cu multă răspundere și competență ca și de adecvarea modalităților regizorale”. □ N. Irimescu reține, pentru rubrica *Moment*, nr. 5 al revistei „Secolul 20”, „variat, receptiv la valorile și rigorile timpului, de o ținută intelectuală demnă să satisfacă cele mai mari exigențe”, și semnalează câteva dintre manifestările cultural-artistice organizate la Focșani sub titulatura de „Permanențe culturale”: simpozionul intitulat „Personalități culturale focșănene” (despre Hortensia Papadat-Bengescu conferențiind prof. Alex. Oprea), expoziția „Scriitori și tipărituri focșănene”, șezătoare literară organizată de cenaclul literar „Al. Vlahuță” ș.a. □ La noua rubrică intitulată *Dialog cu citi-*

torii, este publicată o scrisoare (*La umbra marilor arbori*) semnată de Valeriu Bârgău din Brăila: „Tot atât de bine puteam să-i las acestei corespondențe titlul unui articol critic apărut în revista «Cronica», nr. 37 din 11 septembrie 1971, pentru a ilustra tocmai necesitatea unor asemenea materiale – demne poziții critice luate împotriva poeziei exterioare, încifrate, lipsite de fior. Cred că nu e nevoie să amintim aici funcția criticii literare pentru a susține că autorul articolului amintit, Dragoș Pop are dreptate. Demonstrația este făcută cu exemple din ultimile (sic!) noutăți editoriale. Autori diferiți ca vârstă și structură poetică, încercând să devină originali prin absconzitate, abordează chiar fără să vrea, odată cu noua formulă, facilitatea și mimetismul. De obicei tinerii, în căutarea unor formule cât mai moderne, imită într-un mod mai mult sau mai puțin strălucit pe Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag ș.a. Dar în ultimul timp am observat și la poeți cu mai vechi state de serviciu asemenea tentații. Ce poate rămâne însă din astfel de încercări? Doar se știe că la umbra marilor arbori, iarba nu crește niciodată...” □ Din lirica iugoslavă contemporană traduce Anghel Dumbrăveanu, în colaborare cu Slavco Almăjan, iar din cea cubaneză, Aurel Covaci. □ Mihai Ungureanu prezintă monografia dedicată lui *Marcel Proust* (Minerva, 1971) de Mircea Berindei, apărută cu prilejul centenarului scriitorului francez. □ Făcând o sumară trecere în revistă a autorilor români, clasici sau contemporani, traduși în Uniunea Sovietică în ultimii ani, Sorina Bălănescu semnalează și comentează volumul intitulat *8 comedii românești*, apărut la editura Iskusstvo cu un an în urmă, atestând „preocuparea de a face posibilă cunoașterea unor nume prestigioase de autori români dintre cele două războaie mondiale, perioadă marcată de durabile succese în istoria comediei ca specie dramatică”. Cuprinsul, alcătuit de A. Sadețki (deopotrivă traducător, prefațator și îngrijitor al volumului), îi adună pe Gh. Ciprian (*Omul cu mârșoaga*), Victor Eftimiu (*Omul care a văzut moartea*), Camil Petrescu (*Mitică Popescu*), Al. Kirițescu (*Gaițele*), Victor Ion Popa (*Tache, Ianke și Cadîr*), Mihail Sebastian (*Steaua fără nume*), Tudor Mușatescu (*Titanic vals*) și G.M. Zamfirescu (*Idolul și Ion Anapoda*). □ Pe ultima pagină, Grigore Ilișei trimite revistei note de călătorie din Praga și Bratislava. □ Numărul este ilustrat cu reproduceri după Matisse, Utrillo, Courbet și Dufy, o selecție din expoziția „Picturi celebre din muzeele Parisului”, ajunsă și la Iași (comentată în paginile numărului de Claudiu Paradais).

• [„**Flacăra**”, nr. 39] Articol omagial dedicat revistei „Contemporanul”: „Salutăm astăzi, cu căldură și venerație, publicația care în urmă cu 90 de ani a inaugurat o epocă, devenind prima revistă românească de cultură călăuzită de spiritul revoluționar al clasei muncitoare și care, în cea de-a doua sa serie, începută acum 25 de ani, adunând în jurul său intelectualii patrioți, progresiști ai României, s-a aruncat în luptă cu pasiune pentru triumful ideologiei clasei muncitoare, pentru înfăptuirea marilor țeluri ale partidului comunist”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga îl portretizează pe Val Mugur, „ilustru repre-

zentant al artei teatrale românești”. □ În *Memento, Carte* se semnaleză apariția, în seria *Arcade* (Minerva) a volumului *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, cu o postfață de Mircea Tomuș și, în aceeași serie, a volumului de nuvele și povestiri *O făclie de paști* de I.L. Caragiale. De asemenea, sunt semnalate romanul *Balul intelectualilor* de Ștefan Luca (Albatros), volumul V din *Vieți paralele* de Plutarh (traducere de N.I. Barbu, E. Șt.), *Curiozități estetice* de Ch. Baudelaire (Meridiane, traducere de Rodica Lipatti). □ Prezentare extinsă a numărului 5 al revistei „Secolul 20”, din care se rețin amplul material despre V. Alecsandri, semnat de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, proză de Ivan Bunin, Norman Mailer, Julio Cortazar, precum și traducerea unor poezii de Mallarmé realizată de Ștefan Aug. Doinaș. În *Memento, Teatru* apar note despre piesele *Snoave cu maști* de Ion Lucian și Virgil Puicea (Teatrul pentru copii și tineret), *Măsură pentru măsură* de Shakespeare (Teatrul Giulești), *Nu credeți în bărbați* de A. Safronov (Teatrul „Ion Vasilescu”), *Răzvan și Vidra* de B.P. Hasdeu (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani), *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu (Teatrul Național din Craiova).

● [„**Lucefărul**”, nr. 39] Redacția revistei consemnează *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu revistei „Contemporanul”*: „«Contemporanul» poate aduce o contribuție sporită la popularizarea marilor valori ale culturii realiste, umaniste, universale, ale cunoașterii științifice, ale gândirii înaintate de pretutindeni, ale patrimoniului spiritual al tuturor popoarelor. În spiritul politicii României de largă colaborare internațională, de pace și prietenie cu toate popoarele, «Contemporanul» este chemat să militeze pentru dezvoltarea relațiilor culturale dintre poporul nostru și celelalte popoare, pentru participarea activă a țării la schimbul de idei și de valori artistice de plan mondial, la dezvoltarea culturii și civilizației contemporane”. ■ Edgar Papu crede că este *Timpul operelor de sinteză*: „Dacă pe vreun calificat om de cultură, care se îndeletnicește cu scrisul – om tânăr sau între două vârste – îl întrebați când va da o operă mare, de sinteză, el va răspunde invariabil cam în acest fel: «Mai aștept, mai meditez, mai strâng material. Pe parcurs, uite, public alte cărți. De ce să mă grăbesc?»». Mai pot exista, desigur, și alte variante, dar, în linii generale, ele se reduc toate la atitudinea și la sensul răspunsului de sus. Nu știu dacă ați surprins aici două trăsături care, mie cel puțin îmi apar curioase. Mai întâi în această vreme febrilă a noastră, omul declară, aproape cu indiferență că nu se grăbește. În al doilea rând, el nutrește prejudecata că momentul sintezelor ar fi vârsta înaintată, poate chiar bătrânețea, până când mai are destul timp să se gândească. Un asemenea om vrea să pară înțelept, modest, de bun simț; în fond, însă, el se situează pe o poziție între îndoielnică și utopică”. ■ Adr. P. vede în *Eugen Jebeleanu: o prezență dorită*: „Se cunoaște îndeajuns viața lui Eugen Jebeleanu din vremea când colinda închisorile Țării Românești, în căutarea unui erou. Se cunoaște că Eugen Jebeleanu a și găsit pe acel tânăr erou, în urmă cu câteva decenii, intuind în acesta o flacăra neobișnuită ce avea să

devină ceea ce noi numim astăzi Nicolae Ceaușescu. Prin acea inspirată zi din viața sa, când a descoperit pe tânărul revoluționar Ceaușescu Nicolae, într-o închisoare a Țării Românești, și când a scris despre el, Eugen Jebeleanu a reușit – așa cum vremea viitoare avea s-o dovedească – să situeze pe poetul român în teritoriul intuițiilor fundamentale. Acea opțiune – ce era atunci numai a tovarășilor de luptă ai lui Nicolae Ceaușescu – avea să fie, în treizeci de ani, a unei națiuni. Alegându-l pe Nicolae Ceaușescu atunci, Eugen Jebeleanu dădea unul din primele voturi pentru președintele nostru de azi. Eu văd în asta semnul că poeții români sunt profeți ai acestui popor și că merită prețuirea și respectul istoriei la care, din când în când, participă. Căci nu Eugen Jebeleanu singur a stat în fața tânărului Nicolae Ceaușescu, ci scriitorul român, demnitatea lui, puterea lui de a risca, intuiția lui, vocația și curajul lui. Scriu toate aceste cuvinte, tulburat de absența din ultimele săptămâni a lui Eugen Jebeleanu. Poate că, în blestemata lui curiozitate, Eugen Jebeleanu face acum cu noi un cinic exercițiu de postumitate, lipsind câteva săptămâni pentru a ne pune în față un simbol al absenței (ce va trebui să vină cândva)”. ■ Alex Ștefănescu prezintă romanul lui Radu Ciobanu: *Crepuscul*: „Cu excepția unor excese demonstrative, romanul lui Radu Ciobanu este valoros prin capacitatea de a da unui simbol desfășurarea vieții reale”. ■ Matei Călinescu reflectează la *Rigoarea poetică*: „Vocația primordială a poeziei pare a fi aceea de a sfida orice definiții, reguli, clasificări; și asta, fără cine știe ce orgolii, ba chiar cu un fel de seninătate, care acționează și ca o putere ironică, punând orice afirmație prea răspicată într-o postură mai mult sau mai puțin ridicolă. Întrebările cu privire la geneza și rosturile ei, devin cu atât mai acute. Este poezia un produs al inspirației? Este ea rezultatul unui proces conștient, menit să facă din cititor un inspirat? Este ea substanțial distinctă de proză, sau doar aparent? Încercarea de a răspunde acestor întrebări care nu sunt decât câteva dintre nenumăratele posibile – este silită să înceapă prin a lămuri însăși termenii în care sunt formulate”. ■ Aurel Dragoș Munteanu descoperă în cartea lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere, Tema povestitorului*: „Ultima carte a lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, a fost salutată de critică încă înainte de intrarea ei în librării. Ne-a impresionat cvasi-umanitatea surprizei încercate de majoritatea comentatorilor. Criticii s-au mulțumit să consenmeze valoarea cărții, cu gândul că în felul acesta și-au făcut datoria. [...] Ambiția autorului este foarte mare în *Imposibila întoarcere*. Marin Preda și-a gândit toată conduita sa de scriitor în mod organic, cu intenția de a nu lăsa la discreția posterității sau chiar a cercetătorului actual niciun gest lejer, nicio trăsătură fără justificare. Se află aici și conștiința că viața sa a îndeplinit datele unei existențe fără pată. [...] *Imposibila întoarcere* este într-adevăr o carte de excepție, semnificativă în evoluția unui destin literar, a cărei importanță va fi înțeleasă cu adevărat numai în urma unei discuții reale, lipsită de elanuri facile”. ■ La rubrica *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu reflectează la *Utilitatea satirei*: „În realitate vigoarea satirei

însăși, libertatea ei de a se exprima public, dovedesc, practic sănătatea orându-rii noastre. Obiectivele criticii indică ceea ce prețuim. Când focul ei se îndreaptă împotriva atentatorilor la avutul obștesc, implicit conștiința socialistă se face simțită. Când îi supunem deriziunii pe demagogi ne afirmăm încrederea noastră în fața adevărului și în elocvența muncii tenace, constructive. Partidul cere o astfel de literatură și, promovând-o, îl vom ajuta considerabil și direct în nobile sa operă destinată să făurească un om nou”.

26 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8919] Cu *Panait Cerna – poet al solidarității umane* se numește articolul scris de Emil Vasilescu la împlinirea a 90 de ani de la nașterea poetului: „Scriitor format în spiritul idealului prometeic, al încrederii în forțele descătușate ale omului, în nesecata lui energie de a regenera continuu, de a-și afla rosturile într-o neconținută ascensiune, Panait Cerna, în ciuda vieții atât de agitate, se manifestă liric ca un fervent spirit optimist. Lirica erotică devine o suavă, nostalgică cântare închinată de seraficul poet unei iubiri generatoare de mari speranțe. Fără o țintă anume, poezia de dragoste se menține într-un registru contemplativ, cu irizări diafane și trăiri juvenile, dar și, pe alocuri, conceptuală și retorică. [...] Fără a se înscrie, în perspectiva timpului, ca un poet de mare cuprindere și vigoare lirică, Panait Cerna continuă să fie simțit ca o prezență a culturii noastre îndeosebi prin acele creații izvorâte din participarea la evenimentele epocii, din marea și neistovita prețuire a valorilor superioare ale acestui popor, căruia i-a închinat viața și activitatea, pe care l-a iubit cu credință și pasiune, pentru propășirea căruia a militat neobosit în creația sa”.

28 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8921] Se relatează despre *Ședința Consiliului Culturii și Educației Socialiste*: „În sala de marmură a Casei Scânteii a avut loc luni prima ședință a Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Pe ordinea de zi a ședinței au figurat probleme de imediată actualitate ale vieții cultural-artistice din țara noastră: definitivarea repertoriului teatrelor dramatice și instituțiilor muzicale de concerte și spectacole pentru stagiunea 1971-1972, planul traducerilor din literatura universală, care urmează să apară până la sfârșitul anului 1971 și planul importului de filme artistice pe perioada septembrie-decembrie 1971. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul tovarășii Ilie Rădulescu, secretar al Comitetului municipal de partid București, Roman Morar, secretar al Comitetului județean de partid Cluj, Ion Smedescu, secretar general al Centrocoup, Nicolae Gavrilescu, vicepreședinte al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, Dina Cocea, vicepreședinte al Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Radu Beligan, di-

rectorul Teatrului Național «I.L. Caragiale», Mircea Drăgan, secretar general al Asociației cineaștilor, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, Valeriu Râpeanu, vicepreședinte al Comitetului de Stat al Radioteleviziunii Române, Virgiliu Radulian, președintele Consiliului Național al Organizației Pionierilor, Iuliu Moldovan, președintele Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Mureș, Mircea Popescu directorul Institutului de istoria artei al Academiei de Științe Sociale și Politice, G. Dem. Loghin, rectorul Institutului de artă teatrală și cinematografică «I.L. Caragiale», Nedelcu Oprea, directorul Bibliotecii municipale din Galați. [...] În încheierea ședinței, a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste”.

29 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8922] În articolul *Poezia – un act lucid și angajat*, Ioan Adam face însemnări pe marginea unor volume de debut: „Comentariile din presa literară și cotidiană, până-n urmă cu câteva luni convergente în reticența față de «inflația poetică», «genul confuz», proliferarea plachetelor cu versificații esoterice, remarcă – cu satisfacție – în cazul unor debuturi recente, o întoarcere la izvoarele adevărate ale lirismului. Meritul unor volume ca: *Azimut* de Ion Lotreanu, *Invocație nimănui* de Mircea Dinescu, *Punctul de sprijin* de Nicolae Turtureanu, *Marile Eleusii* de Horia Bădescu sau *Apeiron* de Dinu Flămând este în bună parte acela de a nu eluda dialogul cu cititorul, de a concentra componente ale unui arpegiu liric personal într-un univers artistic autonomizat, făcând din poezie o opțiune spirituală lucidă. Venind din zone de preocupări diferite și ilustrând temperamente deosebite, astfel de scriitori au ca date comune prospețimea limbajului, o anume bucurie a creației, un patos al tinereții. Poezia este pentru ei o oficiere cu tonus vital ridicat, o modalitate a vocației de a sta de vorbă cu ei înșiși și cu semenii”. Debutanți analizați: □ Ion Lotreanu: „Versurile sale din *Azimut* (tipărit la Editura Militară), destul de atent cizelate, cu tăietură sigură, intonează fluent un imn al creației în forme durabile, celebrând patria și eroii al căror nimb legendar dăinuie peste veacuri. [...] Străbătută de înfiorarea tonică a unui gând cald, lirica lui Ion Lotreanu încrustează cadențe și imagini în montura metaforei ornante sau a definiției plastice. Această tehnică poate avea uneori efectul unui bumerang, fie din cauza expresiei pe alocuri desuete, fie a exercițiului stilistic ilustrativ, cum e cazul ciclului *Cadențe* ce sintetizează majoritatea neîmplinirilor cărții. Impedimentul principal este însă picturalitatea excesivă care stânjenește incursiunea adâncă în stratul fecund al ideilor”. □ Nicolae Turtureanu, placheta *Punctul de sprijin*, Junimea: „denotă o familiarizare cu rigorile prozodiei, topind într-un vers cantabil interogații existențiale și meditații asupra timpului, amintind sensibilitatea sentimentală specifică barzilor moldavi. Chiar dacă debutantul conturează stări de melancolie, efectul nu este niciodată crisparea. Trebuie spus însă că,

deși sunt de un stenic lirism, versurile poetului au limpezimea unor cursuri puțin adânci”. □ Dinu Flămând, volumul *Aperion*, C.R.: „Emoția nu izvorăște atât din ideație (tentativele, câte sunt, eşuează implacabil!), cât din afect, dintr-o alchimie a visului de sorginte tipic romantică. [...] Poetul nu-și stăpânește încă tentațiile «profunzimii», ale verbului «inițiatic»“. □ În concluzie: „Împlinirile scrisului acestor autori pot fi potențate ulterior, printr-o largă deschidere față de pulsația vieții și problematicii epocii noastre, prin extinderea ariei de investigație. Abordarea frontală, meditația lucidă, matură, asupra întrebărilor și confruntărilor primordiale specifice omului realităților noastre efervescente oferă nelimitate surse de inspirație. Integrarea totală a făuritorilor de valori spirituale în efortul conjugat al celor ce plămădesc – acum și aici – contururile viitorului, trăirea angajată a actului creator sunt garanțiile perenității mesajului pe care-l vor adresa umanității. Tensiunea spirituală, peisajul moral, climatul de libertate responsabilă și patos constructiv fără precedent în care trăim, iată numai câteva din orizonturile de certitudine care pot și trebuie să le fertilizeze relieful artistic”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 31-32] M.N. Rusu scrie prologul anchetei *Eseul politic – marcă a publicisticii românești*, printre însemnările unor studenți de la facultăți diferite despre *condiția și actualitatea eseului*: „Eseul este modalitatea publicistică, străbătută adânc de curenții vieții cotidiene, el nu este un tipar abstract care trebuie umplut cu substanța realității, ci este chiar o expresie concretă a ei. Eseul se înscrie în dialectica evenimentelor, este chiar cerut de aceasta, el însuși fiind o modalitate dialectică de manifestare a gândirii politice și sociale. Această condiționare reciprocă dintre eseu ca formă de mișcare a spiritului politic și însăși *mișcarea politică = a timpului* a fost una din trăsăturile definitorii ale eseisticii românești. [...] Una din virtuțile eseului este aceea de a marca adevărul dintr-un domeniu sau altul, de a contribui la relevarea lui creatoare. Eseul este un suplu instrument de comunicare și interpretare a fenomenului originar din viața social-politică a țării, un instrument de modelare a unei înalte conștiințe socialiste cetățenești. Firește, nu în sine eseul își dezvăluie această calitate, ci uzând de conceptele filosofiei marxiste, a politicii partidului nostru, așa cum ne invită la o gândire personală, mobilizatoare, *Expunerea* tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative”. Grupajul adună articolele: *Democratism și angajare* de A. Codoban, *Școală a conștiințelor* – Dan Lupescu, *Act creator esențial* – Constantin Negoiaș, *Dialog al studentului cu studenția* – Petru Ioan, *Formă a angajării în cotidian* – Corneliu Ostahie, *Dinamică a ideilor și confruntare de opinii* – Ion M. Livian. □ Cităm din Dan Lupescu: „Eseul politic trebuie să fie lacrima noastră de bucurie sau de mânie. Necesitatea eseului politic, practicat cu consecvență la scara națională, plutește în aer de mai mult timp. M-am întrebat de mai multe ori de ce un Eminescu sau un Iorga, de ce un Camil Petrescu sau N.D. Cocea, ca

să numesc numai pe cei mai apropiați nouă, au cultivat această specie? Au făcut-o pentru a încerca niște iluzorii porți ale nemuririi? Nu. Au făcut-o pentru că ascultau în ei un glas care le spunea că trebuie să fie cetățeni-activi. I-aș întreba pe colegii mei: care dintre noi nu aude glasul interior al angajării? Căci a scrie eseu politic nu e numai o problemă de orgoliu național [...] ci înseamnă în primul rând a te situa pe o platformă ideologică sănătoasă, a lua atitudine față de evenimente, a te simți răspunzător chiar și pentru lucruri care pot să pară că nu au nicio tangență cu tine. *Eseul politic trebuie să devină o școală a conștiințelor – autorul, individ social-politic, trebuie să se pună în situația de factor responsabil, de oglindă critică și autocritică*; privind lumea printr-o conștiință clară, dar nu lipsită de frământări, de căutări existențiale, eseistul trebuie să găsească rezultanta generală a sensurilor către care converg evenimentele observate lucid și filtrate prin conștiința sa. [...]”. ■ N. Mircescu receptează moderat *Imposibila întoarcere* a lui Marin Preda: „Dacă mi-aduc bine aminte, această carte s-a născut din răspunsurile scriitorului la întrebările pe care i le punea săptămânal poetul și gazetarul Adrian Păunescu în revista «Luceafărul»; întrebări semnate cu inițialele *A.P.* Răspunsurile de atunci ale lui Marin Preda constituiau unul dintre puținele centre de interes ale revistei alături de cronicile simili-sportive ale aceluiași reporter *A.P.* Le urmăream cu interes, deși nu cred că intenția autorului era de a produce un mare reviriment publicistic, ci numai de a-și confrunța cu publicul său unele probleme de conștiință literară. [...] Dar *Imposibila întoarcere*, cu destinul ei atât de autonom, s-a dovedit un bun prilej pentru manifestări publicistice polarizante. [...] Marin Preda este un mare scriitor, însă în șirul operelor sale, *Imposibila întoarcere* nu cred că reprezintă altceva decât a reprezentat orice altă carte de această natură în activitatea oricărui alt mare romancier al nostru. [...] Cartea lui Preda este un exemplu al modului cum în creația unui autor intervin momentele așa-zis teoretice, necesare unei autodefiniri în special literare”. ■ La rubrica *Dialectica ideilor*, D.N. Zaharia semnează *Umanismul socialist – substanță vie a politicii P.C.R.*, marșând pe ideea esențială a celor 5 volume ale Operei Secretarului General al Partidului (cu exemple din vol. 3 – *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste*). „În concepția partidului nostru, conceptul de umanism are un precis conținut concret istoric: considerarea omului drept centrul valoric al preocupărilor sale, iar în ordinea finalității – ca scop suprem și unic al întregii sale activități politice, teoretice și practice. Este o idee insistent relevată în cele 5 volume ale operei secretarului general al partidului, Tovarășul Nicolae Ceaușescu: *țelul suprem al politicii noastre este omul, crearea condițiilor ca muncitorul, țaranul, intelectualul să se poată bucura de toate prefacerile civilizației*. Pentru om făurim baza materială, dezvoltăm forțele de producție, perfecționăm relațiile de producție, căutăm să așezăm raporturile sociale pe baza principiilor marxist-leniniste, să înlăturăm tot ceea ce alterează sau umbrește idealul echității sociale, al egalității în drepturi, făurim societatea socialistă în

care omul să fie figura centrală, în care totul să fie închinat omului. [...] Într-o formulare care scoate în evidență și coordonatele fundamentale ale concepției umaniste a partidului, ideea reapare și în recente propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, măsuri ele însele izvorâte din necesități de acest ordin: țelul suprem al politicii partidului nostru a fost și este creșterea bunăstării materiale și spirituale a maselor, asigurarea condițiilor pentru afirmarea plenară a personalității, făurirea *omului nou*, profund devotat socialismului și comunismului”. □ În linia tezelor din iulie, un articol ce salută marea R.P. Chineză: *Pulsul viguros al Pekinului* de Corneliu Vlad.

30 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8923] Sub titlul *Exigențe în fața dramaturgiei noastre* apar două intervenții: □ Aurel Baranga, *Spirit militant*: „Dramaturgii români a căror operă s-a desăvârșit, îndeobște, între cele două războaie mondiale – Victor Eftimiu, Camil Petrescu, Victor Ion Popa, G.M. Zamfirescu, Mihail Sebastian, Alexandru Kirițescu, Tudor Mușatescu, Mihail Sorbul, Gh. Ciprian sau Mircea Ștefănescu – au continuat nobila tradiție a unei dramaturgii puse, fără ezitare în serviciul unei morale umane superioare, conduși în tot ce au scris de nădejdea declarată a eliberării spiritului uman de servituțile sale ancestrale. [...] Dramaturgia ultimelor trei decenii, beneficiară a unei asemenea bogate tradiții, era firesc să continue filonul unei literaturi morale, exprimată cu surplusuri de vigoare, la care ne cheamă o societate ce a pus în focarul existenței sale cea mai înaltă valoare: omul. Dramaturgia lui Horia Lovinescu, în tot ce a realizat mai deplin acest scriitor, încifrează dorința lui, mărturisită public, de a vedea ridicat omul pe treapta demnității sale meritate. Comediile lui Al. Mirodan – *Ziariștii* sau *Șeful sectorului suflute* sunt adeziuni partizane la același ideal moral. Închinare unor epoci revoluate, piesele lui Eugen Barbu sau Titus Popovici sunt rechizitorii violente făcute unor moravuri invalidate de istorie. Dramele lui Mihnea Gheorghiu, Paul Anghel sau Ion Omescu iau numai ca pretext istoria. Dincolo de recuzita folosită se afirmă primatul unei etici demne de un om care a exclus din arsenalul său sufletească tarele trecutului. Intențiile moralizatoare sunt clar exprimate în piesele lui Paul Everac sau Teodor Mazilu. [...] Recentele documente de partid sunt o chemare patetică, militantă, mobilizatoare, pentru realizarea unei literaturi și mai puternice, și mai plină de îndrăzneală creatoare, decât am realizat până acum. Depinde numai de noi, scriitorii, ca s-o izbutim”; □ Horia Lovinescu, *Problematică majoră*: „Documentele de partid privitoare la îmbunătățirea activității ideologice-politice și cultural-educative sunt menite să dea o pondere mai mare și o semnificație mai complexă unei trăsături caracteristice a dramaturgiei contemporane românești. E vorba de implicațiile eticului în estetic. [...] Dacă dorim ca scena să devină locul făuririi unor conștiințe noi, înaintate, este neapărat necesar ca literatura

pe care o facem arta pe care o creăm, roade ale unei înalte conștiințe etice scriitoricești – să ducă nemijlocit la o încheștare pe viață și pe moarte între adevăr și minciună, între progres și obscurantism, între angajare socială și indiferentism. Suntem chemați ca – dezvoltând în mod creator dimensiunea etică a dramaturgiei noastre originale – să creăm, în spirit cu adevărat revoluționar, cu îndrăzneală, o literatură militantă, aptă să mobilizeze energiile spirituale ale poporului în sens socialist”.

● **[„Albina”, nr. 39]** Pe prima pagină, apar poezia *Pământ* de Al. Raicu și *Comunism*, versuri semnate de Doina Alexuță, elevă în clasa a VII-a. ■ S. Lazăr semnează *În slujba omului*: „La 4 octombrie a.c. se împlinesc 14 ani de la plasarea pe orbită a primului satelit artificial al Pământului – satelitul sovietic «Sputnik-1». Cu această performanță remarcabilă s-a inaugurat o nouă eră în istoria omenirii: era zborurilor cosmice. Omul se afla, realmente în fața posibilităților de înfăptuire a visului său multimilenar de a părăsi planeta pe care locuiește și de a putea ajunge pe alte corpuri cerești”. ■ George Muntean recenzază volumul *Cronica de la Arbore*, scrisă de un țăran din Moldova: „Meritul de a fi relevat scrierea acestui țăran excepțional de înzestrat revine poetei Florența Albu, care a atras de multe ori atenția, în presă și la radio, asupra lui, iar acum a editat, sub acest sugestiv titlu, o selecție din însemnările sale, însoțind-o cu o caldă prefață și cu o notă de editor. Toader Hrib este un țăran de 74 de ani, din celebra Arbore de lângă Rădăuți, care a avut ideea deosebită de a-și nota, de-a lungul unei vieți de om, o seamă dintre observațiile, amintirile și întâmplările în care a fost implicat, fapte mai importante din viața satului, a împrejurimilor, a țării și a lumii contemporane, totul cu o spontaneitate, o perseverență și uneori cu un har naiv al expresiei care fac din cronica sa un document artistic și existențial în afara oricărui dubiu. Cu voia sau fără voia lui, țăranul Toader Hrib din Arbore este un scriitor, dar mai ales un om ale cărui experiență și gesturi, ale cărui întâmplări și împliniri sunt pilduitoare pentru epoca în care se înscrie”.

● **[„România literară”, nr. 40]** În lumina Tezelor din iulie, Aurel Baranga indică în ce constă *Adevărata artă*: „Tezele propuse de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, ampla sa expunere rostită la adunarea cu cadrele ce activează în frontul nostru ideologic constituie o înflăcărată și convingătoare chemare la realizarea unei arte militante, mobilizatoare, de un bogat conținut ideatic, izbutită la cel mai înalt nivel de exigență artistică. O asemenea artă exclude, cu hotărâre, lucrări ghidate de o filosofie a abandonului și a demisie din fața vieții, se pronunță în dizidență absolută cu fabricatele poetice, de dubioasă extracție, expresii ale unor grave – când nu sunt hilare – sincope intelectuale. O asemenea artă respinge improvizațiile confecționate după modelul unor perisabile experimente mărturii ale unui snobism lamentabil și ale unei originalități morbide. O asemenea artă condamnă poezia stând sub

unul somnambulism moral, proza de notație delirant aberantă, teatrul violenței sălbatice, producții-chintesență ale unei dezumanizări sincere sau simulate, confabulații de o tristă iresponsabilitate. O asemenea artă se desparte categoric de preparatele unei facile digestii intelectuale, frivole sau comerciale, cochetând, interesat, cu mercantilismul pornografic. Adevărata artă, aceea care vorbește oamenilor, încălzindu-le inima și propunându-le nobile meditații, nu se recunoaște nici în fabricatele cinice, realizate după rețete prestabilite, și cu atât mai puțin în surogatele vehiculând un optimism de paradă, o etică neconvingătoare, filistină prin superficialitatea ei satisfăcută. [...] Experiențe trecute, din fericire depășite, au demonstrat că o artă care nu pornește de la realitate, ci de la scheme ideale, nu convinge, semănând, mai de grabă, cu o petardă gălăgioasă, decât cu proiectilul în care principiul exploziv a încifrat sinceritatea și emoția. [...] Combatanți în serviciul unei epoci mari, suntem chemați să realizăm o mare literatură. Iar recente documente de partid sunt un apel bărbătesc și patetic la această operă de importanță istorică”. ■ Al. Raicu realizează un interviu cu Anghel Dumbrăveanu despre proiectele literare: “– *Dar, revenind la uneltele mai apropiate de lucru, poetul Anghel Dumbrăveanu ce are anul acesta sub teascuri?* – La editura Albatros se află în lucru o culegere de traduceri *Din lirica iugoslavă*, cuprinzând poeți sârbi și croați contemporani, de la Vasko Popa până la Adam Puslojić. Aceste traduceri se datorează colaborării cu poetul Slavco Almăjan, prietenul meu de la Novi Sad. E vorba de o introducere în poezia iugoslavă contemporană. Vom continua această muncă pentru a prezenta o imagine mai largă a poeziei din țara vecină și prietenă. – *Altceva? Nu v-a atins cumva și aripa prozei?* – Am rămas, cu o anumită obstinație, la poezie. Scriu din când în când câte un poem – iar aceasta e singura mea bucurie neminițită”. ■ Mihai Gafița declară *Și eu sunt cititor!*: „Adesea un singur volum dă o imagine mai clară a peisajului literar decât patru sau zece la un loc. Încă nu-i putem cere unui critic să rezolve numai el problema aprecierii momentului literar în care ne aflăm; e firesc să așteptăm aceasta de la mai mulți. Că ei nu se pun de acord mai întâi, și abia pe urmă să ne comunice nouă cititorilor, ce și cum – o singură opinie, cea mai bună – aceasta e adevărat, dar compensația se realizează prin aceea că, în schimb, avem mai multe puncte de vedere, dintre care, dacă nu-l avem noi, pe al nostru, mai dinainte, ni-l putem alege pe cel mai convenabil... [...] Ciudățenia e că adevărul e la toți, din punctul fiecăruia de vedere – și culmea e că adevărul literaturii se alcătuiește din dreptățile tuturor acestora, și chiar ale altora, mai presus de orice rămânând faptul că adevărul obiectiv al literaturii trece peste noi toți, cititorii, și opera înfruntă curgerea timpului. Unul singur dintre noi va izbuti mai rar să nimească în centrul prometeic al adevărului literaturii; dar mai mulți, vom avea mai multe șanse. Și încă ceva esențial în toată povestea: că uneori poți să regreti sincer că ai dat banii pe o carte, să n-o înțelegeți, dar ea să aparțină celui ce va fi în viitor Eminescu. E drept că asta se întâmplă rar, dar se întâmplă. Căci

Eminescul epocii acesteia – cine știe! – există printre noi. Nu-l știm bine care e, unii critici spun că e acela, alții spun că e celălalt, alții chiar spun că el încă nu s-a ivit – însă el există, și-l întâlnim adesea pe stradă, ne ciocnim de le într-o librărie sau la casa unui cinematograf, îl auzim la radio sau îl vedem la televiziune”. ■ Al. Piru scrie despre *Cuvintele au cuvântul* de Ion Dodu Bălan, carte apărută la Junimea: „Cartea reunește un număr de peste patruzeci de articole răspândite în anii din urmă prin presa cotidiană și săptămânală de un cunoscut militant în domeniul culturii și al literaturii. Ceea ce este remarcabil în publicistica lui Ion Dodu Bălan e, în afară de o frumoasă și neabătută atitudine progresistă, un spirit al echității, o conștiință a obiectivității necesare, un desăvârșit tact în abordarea și soluționarea problemelor, o pondere și considerarea faptelor și un îndemn permanent la demnitate și modestie. Autorul e îndrăgostit de valorile specifice care certifică mândria noastră de popor înzestrat, capabil de creații durabile și nu pierde niciun prilej de a extrage din bogata producție folclorică învățăminte, fie că este vorba de concepția despre lume și viață, fie că se referă la munca de înfăptuire artistică”. ■ Șerban Cioculescu se oprește asupra preocupărilor lirice ale lui Vladimir Streinu sub titlul „*Bătrân student în mite*”: „Vladimir Streinu a dezvoltat totdeauna, de la primele lui începuturi, o singură idee poetică într-un poem după canoanele poeziei clasice, dar mereu mai concentrat și mai dens. [...] Lectura volumului *Ritm imanent*, recent apărut în Ed. Eminescu, va fi un adevărat eveniment pentru oricine este filolog și iubitor de poezie autentică”. ■ Sub titlul *Consecvență revoluționară și creativitate științifică*, Pavel Apostol prezintă volumul *Cercetări sociologice 1938-1971* de Miron Constantinescu, editura Academiei Republicii Socialiste România, 1971: „Evidențiind consecvent esența prospectivă și orientarea spre transformare revoluționară a sociologiei marxiste, culegerea studiilor elaborate în acest domeniu, – între 1938 și 1971, – de profesorul Miron Constantinescu, constituie o expresie a acțiunii revoluționare, cărei îi este închinată și pe care o servește cu competență, fermitate și creativitate, preocupat mereu de sugerarea unor soluții posibile pentru optimizarea și a accelerarea procesului de înfăptuire a societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ În *Comprehensiune și umanism*, Paul Georgescu scrie despre Tudor Vianu, notând apariția la Minerva a primului volum din *Opere – Versuri, însemnări de călătorie și Pagini memorialistice*: „Stilul concentrat și alb al lucrărilor sale – într-o epocă metaforică – cu refuzul vrut al gălgălului sentimental, i-au împiedicat cel mai adesea pe auditori și cititori (și piedica era ea însăși voită) să perceapă relațiile tumultuoase și dramatice pe care Tudor Vianu le-a avut cu ideile. Îndoiala, nesiguranța, tentația multiplului și un mare orgoliu au fost ascunse de masca impersonală pe care Profesorul a știut să o creeze, să o impună și să și-o impună”. ■ Mircea Iorgulescu face cronică literară la volumul de eseuri al lui Constantin Țoiu, *Destinul cuvintelor* (C.R., 1971): „Dacă bună parte dintre articolele incluse în *Destinul cuvintelor* sunt de fapt pătrunzătoare

eseuri ce gravitează cu insistență în zona unui susținut interes pentru condiția scriitorului contemporan, Constantin Țoiu mărturisindu-se aici ca un spirit lucid, de mare putere analitică și capacitate expresivă, preocupat până la obsesie de relațiile creatorului cu epoca sa și oamenii ei, în secțiunile ce cuprind așa-numitele «reportaje» avem posibilitatea de a-l urmări lansat într-o fascinantă aventură de descoperire a «vocilor nemuritoare» ascunse pretutindeni. [...] Prin *Destinul cuvintelor* descoperim în Constantin Țoiu un eseist și un poet: este fața ascunsă a celui care a scris remarcabilul volum de povestiri *Duminica mușilor*”. ■ Viola Vancea scrie despre *Proza feminină*: „Prin disimularea unei afectivități comprehensive, dublată de o capacitate reală a expresiei figurate care frânează înclinația spre un realism minor și prin transcrierea unor monologuri nu lipsite de o intelectualitate difuză, susținute pe un ton egal, lucid, Anda Basarab obține cu volumul său de debut – *Deschiderea spaniolă* – un succes modest, dar interesant prin prospețimea și acuitatea notațiilor. O anume «cruzime» a expresiilor care preferă speculațiilor disecția pe viu, evidențierea amănuntului, în aparență ne semnificativ, conferă unor întâmplări «banale», unele nu lipsite de o tentă fantastică, o notă aparte de lirism straniu și discretă ironie. În ansamblu, volumul *Deschiderea spaniolă* ne oferă o mică monografie a platitudinii prin aglomerarea detaliilor în jurul unui sâmbure anecdotic și concentrarea atenției asupra unor personaje ale căror trăsături converg, în ciuda maturității, spre o psihologie infantilă. [...] Selectarea mai severă a materialului de viață și lărgirea unghiului de observație vor facilita în viitor evidențierea unui profil original de prozatoare. După o încercare de abordare a realului într-o epică lapidară, Doina Ciurea, prozatoare de o distinctă ținută intelectuală, ne oferă un roman despre exilul poetului Publius Ovidius Naso la Tomis. Ceea ce se putea remarca în volumul său de debut – *Dialog despre eroare* – era încercarea de a stabili un echilibru între nevoia imperioasă de confesiune și tonul impersonal al observatorului obiectiv. [...] Un debut remarcabil în linia prozei autentic-feminine îl constituie volumul Danei Dumitriu – *Migrații*. Natură sensibilă, străbătută de un indicibil fior nostalgic, Dana Dumitriu imprimă volumului său un plus de originalitate prin turnura acut reflexivă a prozelor sale, și prin opțiunea pentru luciditatea confesiunii, eliberată de false pudori și sentimentalismul dulceag”. ■ Sub titlul *Scriitorul consecvent cu sine*, M. Ungheanu scrie despre *Imposibila întoarcere* de Marin Preda: „Sub aparența dispersării, cartea e de o mare unitate pentru că un singur om se confesează și acela e consecvent cu sine. Cea mai mare preocuparea scriitorului pare a fi aceea a modificărilor pe care timpul le aduce umanității. Deși ne-am aștepta, poate, la articole înrudite cu cele de critică literară, în care Marin Preda să-și expună opiniile despre alți creatori, greutatea volumului o dau meditațiile care par a nu ține de literatură, dar care constituie substanța însăși a literaturii și în cazul de față sunt chiar literatură. [...] Polemica literară a lui Marin Preda este dintre cele mai acute și cele mai actuale. Rareori un scriitor român și-a apărat poziția

cu atâta fermitate. Se mai poate cita cazul lui Camil Petrescu, dar acesta și-a prefațat mai mult opera decât și-a justificat-o. În accentul pe care Marin Preda îl pune pe o literatură ce nu se bizuie pe «stil», pe «facerea de cuvinte», pe literatura de conținut capabilă să intre în circuitul mondial, nu e vorba de manifestele programatice ale vreunui critic, ci de opiniile unui scriitor conștient de menirea sa și de soarta literaturii, un om la care ideile literare sunt în viu acord cu opera. Prețul lor e cu atât mai mare cu cât într-un timp cu idei literare puține, și, ai niciodată justificate și de opere respectabile, ele vin de la un scriitor de prima mărime”. ■ *Ochiul magic*. □ *Sensul angajării*: „În «Lupta de clasă» nr. 9/1971, articolul *Scriitorul angajat* de Paul Schuster se ocupă pe larg de problema eficienței literaturii pe plan ideologic. Cu judiciozitate, autorul remarcă marile îndatoriri care revin artei pe tărâmul activității educative raportate la condițiile materiale și spirituale create de partid”. □ *Contemporanul*: „«Contemporanul» din 24 septembrie 1971 este închinat, aproape în întregime, aniversării a 90 de ani de la apariția primului număr și a 25 de ani de la apariția noii serii a revistei. Semnează personalități de seamă ale vieții noastre culturale și științifice, vechi colaboratori ai acestui prestigios săptămânal care de un sfert de secol întreține un viu climat de cultură militantă, umanistă, academicieni, scriitori, publiciști, oameni de teatru, plasticieni, arhitecți. [...] Revista publică numeroase extrase semnificative din numerele mai vechi, precum și mesaje de felicitare primite din străinătate”. □ *Revista de istorie și teorie literară*: „Un masiv capitol este dedicat problemelor moștenirii noastre literare. [...] O altă secțiune a ultimului număr (mai bogat decât cele anterioare, mai bine sistematizat în jurul unor teme centrale) grupează, în același spirit sintetic, atât de necesar în faza actuală a cercetării de istorie literară, articole și studii referitoare la tipologia valorificării artistice a folclorului. [...] Rubrica *Texte și documente* (mai săracă decât resursele ce ar trebui să nutrească o publicație de asemenea profil) se limitează la câteva file (interesante, de altfel) din corespondența inedită a poetului Șt. O. Iosif (prezentate de Ion Stoica). Cu totul excesive și repezite – admonestările adresate lui Al. Macedonski de către Despina Tomescu: «Macedonski a fost de un subiectivism feroce, de o lipsă de detașare și conștiință penibilă, pângărindu-și țelul și misiunea». Nu e prea mult pentru o recenzie, totuși, modestă?”. □ „*Secolul 20*”: „Contribuția revistei «Secolul 20» (nr. 5/1971) la cele două mari aniversări din acest an (Vasile Alecsandri și Nicolae Iorga) însușează alături de reproducerea unor semnificative «mărturii» ale contemporanilor și ale posterității și a unor texte puțin cunoscute astăzi (datorate marelui istoric), mai multe articole concise și foarte interesante, unele, prin ineditul unghiului de concepție; semnează: Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Marta Anineanu, Andrei Brezianu, Alexandru Dușu și Geo Șerban”. □ *Interviu restant*: „Din revista «Ramuri» reține atenția un «interviu restant» al lui Petre Pandrea, care ne readuce în amintire spiritul febril al cărturarului distrugător de mituri false și idei retrograde”. □ *Vatra*: „Aflându-se

încă în căutarea unui profil distinct, revista «Vatra» din Tg. Mureș oferă, cu al șaselea număr (sept. 1971), un material bogat, însă, din păcate, inegal. Lăudabil ni se pare, în continuare, efortul redacției de a-și închea o echipă de critici literari și esești [...] Poezia și proza, cărora li se acordă, iarăși fapt îmbucurător, un spațiu din ce în ce mai amplu, nu conving în totalitate”. □ *Prinos*: „Astfel se intitulează caietul de literatură al cenaclului «Semenicul», editat, în excelente condiții grafice, de Comitetul municipal pentru cultură și artă și de Casa de cultură a sindicatelor Reșița”. □ *Tribuna*, nr. 38: „Sectorul de critică și informație literară reține atenția și în acest ultim număr al săptămânalului clujean prin câteva piese consistente. Victor Felea, cronică literară în formă bună, constantă, comentează cele două volume de *Scrieri* ale lui Zaharia Stancu, recent apărute [...]. Un comentariu (semnat de Ion Lungu) la volumul *Anecdote cu haz* excelează printr-o seriozitate aforistică lipsită de umor, prin formulări de tipul: «Oamenii de pretutindeni au râs și râd; mai rar singuri, frecvent în doi sau mai mulți»; sau (ilustrând același zel sistematic): «Uneori oamenii râd de bucurie, nu o dată pur și simplu ca să-și exprime buna dispoziție». Râdem și noi până astăzi, dar nu știam de ce”. □ *Perenitatea umanismului*: „Bine condus, cu nerv publicistic și frază fluentă, atrăgătoare – articolul semnat de poetul Mihai Elen în «Scânteia tineretului» din 22 septembrie a. c. (*Tehnică și umanism*)”. ■ Z. Ornea prezintă „Viața literară”, *O revistă sămănătoristă dizidentă*. ■ Apare *Un articol antifascist al lui B. Fundoianu*, cu o notă introductivă semnată de Emil Manu: „În 15 decembrie 1934 a apărut la Paris primul și ultimul număr al revistei «Viața studentească», proiectată să apară lunar, ca organ al «Uniunii studenților români din străinătate». Revista intenționa să fie un semnal de alarmă în fața pericolului fascist, încercând «să elibereze conștiințele și să înlăture iluziile primejdioase». Colaboratori sunt, printre alții: Victor Eftimiu, dr. C.I. Parhon, Peter Neagoe și B. Fundoianu. Difuzată prea puțin țară, fiind aproape necunoscută și păstrându-se într-un singur exemplar la Biblioteca Academiei (cota: P. II 1 500, vol. 6), considerăm util să reproducem articolul lui B. Fundoianu, *Apelul studențimii*. Articolul demasca cu vehemență primejdia fascistă și cerea crearea unui masiv front antifascist și antirăzboinic. Într-o posibilă reeditare a articolelor lui B. Fundoianu, textul de față își va găsi locul meritat”. ■ Victor Isac abordează *Etica eseului*: „Eseul vizează universalul ca valabilitate și eternul ca durată – totuși, considerăm că nimic nu-i poate fi mai propriu, în timp, decât *actualitatea*, după cum nimic nu-i poate fi mai specific, ca finalitate, decât *eficiența de ordin social*. În această accepțiune poate avea o orientare preferențială spre etic, favorizând în atitudine, printr-o atenție sporită, valorile etice și în primul rând Binele. [...] Eseul suspectează orice idee, orice act de gândire sau acțiune, *dar nu pentru a submina, ci pentru a consolida* optim valorile spirituale umane, pentru a stimula condițiile teoretice ale certitudinii de cunoaștere și a consolida premisele practice ale valorii de Bine în particular și ale progresului uman în

general”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volume de poezie: □ *Mater nostra* de George Dan, C.R.: „Cu un extraordinar instinct al teratologicului, George Dan își umple spațiul baladelor de o lume foșgăitoare, devoratoare, cu hârșăit de fălci veșnic înfometate, lume adusă din adâncuri de mări, din afunduri de hrube sau pur și simplu dantescă, apocaliptică. Adesea nu trebuie căutat baladelor alt înțeles decât această viziune de lunetă fantastică. În-suși poetul trebuie văzut și printr-o altă prismă decât aceea de exotic trubadur al mărilor”. □ *Acolo sus, steaua* de Gherghinescu Vania, C.R.: „Versurile sunt o continuă urmărire în amintire, o surprindere, uimită și alinătoare totodată, de peceți de neșters cu aparența ridicării în fața iremediabilului”. □ *Poem didactic* de Victor Săhleanu, Ed. Eminescu: „Poemul ar trebui, cu alte cuvinte, să instruiască, nedându-se în lături de la terminologia științifică de ultim moment”. ■ Sorin Titel recenzează din proza momentului □ *Anotimpul pierdut* de Anișoara Odeanu: „Ceea ce am imputa cărții ar fi o anumită defecțiune de compoziție: evidentele lungimi spre final, partea ultimă a cărții nerealizând nici acel «halou» poetic, prezent în paginile care narează iubirea dintre Olga și Peter. «Defecțiuni» care nu umbresc, totuși, prospețimea acestui roman de dragoste”. □ *Jurnal de ghid* de Nicolae Păduraru: „Trecătoarele întâlniri cu oameni din toate colțurile lumii îi descoperă lui Nicolae Păduraru o lume care are nevoie de căldură și înțelegere și în sinceritatea cu care el i se dăruiește stă toată frumusețea și gravitatea acestei proze”. □ *Verigile* de Horia Vasilescu: „Horia Vasilescu e un «tradiționalist», romanul său e lipsit de ambiții novatoare, construcția cărții sale e simplă, fraza de o merituoasă precizie, elegantă, fără să fie prețioasă. «Rotunjimea» cărții e însă într-o oarecare măsură fisurată de prezența lui Sergiu, personaj cam convențional, un fel de «alter ego» al autorului, văzut însă cu o anumită stângăcie. Altfel, acest roman, care anunță un prozator deosebit, se realizează, așa cum am spus, prin personaje complicate, care fac ca lectura să fie interesantă de la prima la ultima pagină”. ■ În cadrul aceleiași rubrici, Nicolae Balotă se ocupă, la critică, de *Calmul valorilor* de Virgil Nemoianu: „Un anume pragmatism al acestui critic derivă, probabil, de la anglo-saxonii pe care i-a frecventat. Năzuința spre eficiență aparține, însă, structurii sale. De asemenea, o anume dispoziție spre considerarea aspectelor sau implicațiilor sociale ale fenomenului artistic. [...] Savante și artistic delectabile totodată, aceste studii indică, poate, calea principală a acestui eseist baroc, o cale ce duce spre clasic armonioase construcții”. □ *I.A. Bunin* de Tatiana Nicolescu: „Lucrarea *Ivan Alexeevici Bunin* a Tatiane Nicolescu este o solidă monografie, sobră, riguros științifică. În același timp, scrisă cu eleganță și căldură, ea se citește cu plăcere”. ■ În *Întâlnirile la Geneva* Adrian Marino oferă detalii despre cea de a XXIIIe Rencontre Internationale de Genève, organizată în perioada 31 august – 8 septembrie 1971, pe tema: *Où va la civilisation?*: „Invitații români (în treacăt fie spus: participarea cea mai nu-

meroasă din țările socialiste), G. Vlădescu-Răcoasa, G. Ivașcu, N. Tertulian și subsemnatul, au luat cuvântul încă din prima zi, în cadrul unui «entretien special», consacrat definiției ideii de «civilizație», condus și animat de Jean Starobinski, asistat la toate lucrările și de secretarul general F.-L. Mueller, psiholog reputat, spirit pozitiv, organizat și ospitalier. Dacă nu mă înșel, participanții români au vorbit, fără excepție, mai mult de zece ori, în diferite împrejurări (fiecare conferință era urmată a doua zi de dezbateri, nu totdeauna foarte animate și pasionate), marcând o prezență intelectuală, care – aș îndrăzni să afirm – n-a trecut chiar neobservată”. □ Semnează versuri Dragoș Vrânceanu (*Nava pe vârfuri de valuri*), Dim. Rachici (*Pe Mureș; Obârșie de piatră; Urcior de mire; La altar de codru-adânc*), Alexandru Lungu (*Sărut pieziș; Ipostaze de umbră; Asemenea; Deschideri; Nocturna 1; Nocturna 2; Autumnală; Nuia de veghe; Spectacol; Tăcerea; Restriști*), Haralambie Țugui (*Pro patriae; Nocturnă; Lumină de primăvară; Intrare în anotimp; Pendul*). □ Traian Coșovei semnează reportajul *O floare din Deltă*, iar Nicolae Jianu semnează *Drumuri de inimă*, despre Valea Bistriței. ■ Ileana Georgescu traduce un fragment din textul dramatic *Somnul rațiunii* de Antonio Buero Vallejo, iar Paul Alexandru Georgescu realizează interviul *Cu Buero Vallejo despre teatrul său – expresie a prezentului*. □ Petre Stoica traduce din Bertolt Brecht, *Placă memorială pentru 12 campanii*. □ Tașcu Gheorghiu transpune în românește câteva din *Iluminările* lui Arthur Rimbaud: *XII. Frază; XIII. Muncitori; XIV. Punțile; XV. Oraș; XVI. Făgașe; XVII. Orașe*. □ Octavian Stoica revine cu *O sentimentală istorie scurtă a Bucureștilor*. ■ Poetul Giorgos Seferis este prezentat de Polixenia Karambi: „Consacrarea adusă de premiul Nobel înseamnă apogeul unui impresionant șir de biruințe literare: în 1947 i se decernase premiul Palamas. În 1961 primește în Anglia premiul Foyle, fiind primul străin cărui i se acordă această importantă distincție, după ce în 1969 primise titlul de Doctor honoris causa al universității Cambridge. În 1962, la Atena, un grup de 24 literați de seamă publică volumul *Pentru Seferis*, mărturie de prețuire și de dragoste. Moartea sa lasă un gol etern în mediile literare de pretutindeni”. Teodor Balș și Iannis Veakis semnează traducerea poeziilor acestui autor: *Elena și Duminică*. ■ Al. Andrițoiu scrie despre *Fețele de lumină ale Chinei*, relatând vizitele sale în această țară.

● [„**Tribuna**”, nr. 39] Numărul cuprinde trei recenzii de carte *De la Electra la Dama cu camelii* volum de critică dramatică de N. Carandino (Ion Vartic), *Teze și antiteze* de Camil Petrescu (Mircea Muthu) și volumul de *Balade* din perioade diverse (1947, 1954, 1967, 1968) ce versifică teme folclorice de Dominic Stanca (autorul articolului Adrian Popescu) □ *Prezența lui Perpessicius* se află din nou în articolul semnat de Victor Felea, cu detalii despre volumul al patrulea din *Opere* (Minerva 1971), care conține seria a III-a *Mențiunilor critice* (14 iunie 1929 – 15 februarie 1931). Această serie cuprinde

valoroase prezentări critice (*Zodia Cancerului, Craii de Curte Veche, Întunecare, Baltagul, Icoane de lemn, Poarta Neagră, Joc Secund, Izabel și apele diavolului, ș.a*). În calitate de critic, procedeul său de interpretare a operelor literare este unul flexibil, unic și inimitabil ce conține accente morale și umaniste, interesat fiind de situația criticului în raport cu planul social și de libera exprimare a scriitorului. ■ La pagina de *Reflecții contemporane*, Aurel Sasu pendulează între *Retrospectivă și actualitate*, dezbătând problematica publicisticii în literatura română. Inițiativa Cărții Românești materializată în câteva volume semnate de Zaharia Stancu, George Macovescu, Marin Preda și George Ivașcu cu *Jurnal ieșean* și C. Țoiu cu *Destinul cuvintelor* încearcă să stabilească adevărata responsabilitate a scriitorului și a sensului creației. Pornind de la afirmațiile lui Ion Agârbiceanu, potrivit cărora viața autorului și opera trebuie „să meargă mână în mână”, publicistica ar putea să dea un răspuns la problematica corespondenței dintre operă și om. □ Seria articolelor dedicate *peregrinului transilvan*, continuă de data aceasta cu prezentarea Festivalului cultural *Cibinium* de la Sibiu, care a constat în numeroase mese rotunde, ședințe de comunicări și simpozioane de istorie, critică literară, estetică, arte, literatură. □ La „*Dicționar paralel*” Geo Șerban dedică un articol poetei Mariana Dumitrescu, cunoscută publicului mai larg prin lansarea unui compact volum de poezii în 1967. Poezia Mariane Dumitrescu se întâlnește, ca sentiment și atitudine, cu creațiile Magdei Isanos. □ N. Prelipceanu este autorul interviului cu scriitoarea indiană, Amita Ray, traducătoare din română în limba bengali a operelor lui Sadoveanu, Eminescu, Demostene Botez, Marin Sorescu, etc. □ Ion Oarcăsu semnează articolul *Traduceri și obligații* în care prezintă *Simpozionul traducătorilor de literatură română de peste hotare* pentru promovarea literaturii române menționând calitatea traducerilor literare realizate de Rafael Alberti (Eminescu), Aprily Lagos (Lucian Blaga), Kiss Jenő (balade populare românești) ■ În cadrul confesiunilor literare, continuă ancheta despre Ion Biberi realizată de Ion Oarcăsu. Aflăm printre altele că autorul a folosit tehnica monologului interior elaborat de James Joyce, că volumul *Thanatos* care a obținut premiul pentru eseu al scriitorilor tineri a stârnit controverse cu George Călinescu. În concepția sa omul nu este doar *homo faber* sau *divinens*, este și o ființă esențial estetică. □ P. Crișan consemnează un interviu denumit *Drumul complex al cărții*, cu Mihai Gafița, redactor șef C.R., în care relatează etapele drumului scriitor-cititor, dar și cum se realizează echilibrul scriitor-editor. □ Teodor Vârgolici scrie despre revista *Pagini literare* apărută între 1899-1900, ce și-a desfășurat activitate pe direcția literaturii tradiționale și în cadrul căreia au activat colaboratori prestigioși: I.L. Caragiale, Al. Vlațuță, Șt. O. Iosif, sau în care s-au afirmat Mihail Sadoveanu, Jean Bart. În domeniul prozei cei mai fervenți colaboratori au fost Dimitrie Anghel, Ion Gorun, Constanța Hodoș, Ioan Adam, Artur Gorovei.

[SEPTEMBRIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 9] Dumitru Radu Popa semnaleză apariția unei antologii lirice, *Țara poezilor* (Albatros), a cărei idee directoare este o selecție din poezia patriotică a 163 de poeți prezentați publicului cu o fotografie și o micro-fișă bio-bibliografică (printre ei se află generații mai vechi și mai noi, precum Tudor Arghezi, George Bacovia, Lucian Blaga, Demostene Botez, Camil Baltazar, Ion Vinea, Ana Blandiana, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Nicolae Labiș, George Alboiu, Dan Mutașcu) și având o prefață semnată de Zaharia Stancu. □ Ana Blandiana șarjează poetic asupra ideii de necunoaștere a numelor arborilor, florilor, pasărilor, cunoașterea lor științifică (începând cu denumirea exactă) distrugând misterul existenței (eseul *Numele arborilor*). □ Dan Verona publică un fragment de roman, *Mica dezarmare*. □ Opt pagini sunt consacrate producțiilor elevilor, sub sloganul „liceul – școala a muncii”. □ Dintre luările de poziție ale redactorilor șefi asupra ideii de reflectare a creației și a fenomenului cultural artistic în publicațiile studentești, le reținem pe aceea a lui Marcel Pop-Corniș de la revista „Forum” a Universității din Timișoara și pe aceea a lui Ion Pop de la revista „Echinox” a Universității Babeș-Bolyai din Cluj. □ Marian Popa face o amplă digresiune despre *Eseul politic*, din care decupăm o definiție: „Stilistic vorbind, eseul în genere trebuie să fie frapant, eventual paradoxal, să nu refuze divagația și totuși să fie exact. O condiție a speciei este dimensiunea. Eseul trebuie să fie scurt și, în consecință, dinamic. A divaga pe distanțe lungi, având în același timp conștiința proprie eseistului că specia nu rezolvă problema abordată, ba dimpotrivă, o ambiguizează, dovedește inabilitatea sau lipsa de spirit. Eseul politic va ține seama de aceste neajunsuri organice ale speciei și le va ocoli”.

• [„Argeș” nr. 9] Cuprinde *Ancheta Argeș* (*Arta – o definiție a României*) – citat din Nicolae Ceaușescu referitor la cultura românească și la rolul scriitorilor, urmat de un articol de Nicolae Balotă, *Conștiință gânditoare, conștiință deschisă*: „Cel care scrie și, înainte de toate, cel care scrie literatură, pare să suspende timpul [...] Literatura ne oferă, deci, universul tuturor posibilităților umane, ea întregeste experiența națională a existenței noastre”. □ La *Jurnalul revistelor*, I. Negoitescu scrie despre „Astra”, „Ateneu”, „Steaua”, „România literară” (din aceasta se citează un poem patriotic de George Alboiu, *Poemul patriei*) □ În cadrul rubricii *Pro și contra*, Alexandru George meditează la: „Oricum ar fi, nu mai fericită e situația criticului care apără o operă valoroasă fără a-i intui esențialul. În cazul acesta am cita, pentru că a venit vorba de Arghezi, pe un mare și de primă oră admirator al poetului, pe Felix Aderca, critic adesea subtil și care în scandalul pricinuit de atacul lui I. Barbu *Poetica domnului Arghezi*, crezuse că poate lua apărarea autorului *Cuvintelor potrivite*, atribuind acestuia o calitate care nu era a lui: o continuă descătușare de «spiritualitatea maladivă a lui Baudelaire», pentru a ajunge la maturitatea vârstei”.

■ Este continuată ancheta despre *Clasici și moderni*. Se afirmă: Al. Paleologu, M. Nițescu, Savin Bratu. □ Al. Paleologu: *Necesitatea locului comun*: „Eu cred că e timpul să rupem această tradiție esopică și să promovăm o literatură exoterică și directă. În acest sens nu sunt pentru «imitarea clasiceilor», dar sunt pentru imitarea lor în alt sens: să înțelegem din exemplul lor lucrul acesta: nimeni nu poate fi mare scriitor numai cu «talent». (Nu puțini cred că de pildă Creangă sau chiar Caragiale sau Arghezi nu erau culti și fără o mare cultură; dar asta e o imensă nerozie)”. □ M. Nițescu: *Atitudine etică*: „Aș vrea doar să mai adaug că tradiția, deci și lecția clasiceilor, e o chestiune care nu se poate rezolva decât de fiecare scriitor în parte, în funcție de temperamentul, de etica și de idealul său artistic. O continuare a clasiceilor în spiritul operei și al activității lor – da, dar una estetică”. □ Savin Bratu: *Permanența spiritului militant*: „În fine, e evident că scriitorul român contemporan, ca și Eminescu în opera sa, își are propriul său scris modern, participă la scrisul tuturor celor ce, în lumea întreagă, își pun problema limbajului poetic de pe pozițiile unei înțelegeri superioare, adecvate științei despre limbă și literatură a deceniilor noastre. Cred că scriitorii noștri din toate generațiile știu să apere permanențele, actualitatea și viitorul creației naționale”. ■ *Cronica literară* de Valeriu Cristea se referă la S. Damian, *Călinescu romancier* și Liviu Petrescu, *Dostoievski*. ■ *Caligrame*: Florin Manolescu comentează *Cartea de poezie* (Ana Blandiana, *Cincizeci de poeme*, *Calitatea de martor*; Mihai Moșandrei, *Cărare printre ani*), iar Dana Dumitriu comentează, la *Cartea de proză*, pe Alexandru George, *Clepsidra de venin*, Marcel Petrișor, *Serile-n sat la Ocișor* și Cristian Arcașu, *Valencia*) ■ Despre *Politică și literatură – În serviciul ideii* (Interviu cu Marin Sorescu de Ilie Purcaru): Marin Sorescu afirmă că scrie poezie politică și dezvăluie faptul că are în pregătire un volum de poezii cu o idee de titlu care ar fi „*Ceva ca omul*” – „*Mă interesează poezia în stare vie, așa cum se zbate pe jăratec, adevărată și chinuită*”. □ În acest număr, poeme de Dan Laurențiu, Miron Codrun, Dan Mușatescu □ La secțiunea *Disocieri*, Marin Mincu afirmă în legătură *Ion Marin Iovescu, prozator rural*: „Prozele lui Iovescu (*Nuntă cu bucluc* – 1936, *O daravelă de proces* – 1941, *Oameni degeaba* – 1943 și *Lacrimi pe pâine* – 1967) sunt lungi aglomerări de material etnografic, exceptând prin inedit”. □ Camil Baltazar semnează *Immuri plopilor* □ În *Biblioteca Argeș*, Valentin Predescu publică *Gustul Ierburilor* (poeme: *Iarbă de zahăr*, *Țara*, *Singurătate*) ■ Mihai Pelin se află *Pe urmele lui Sadoveanu*. Epilogul se numește *În căutarea Vitoriei Lipan; Sadoveanu – moment autobiografic – Texte inedite* se referă la dialogul epistolar dintre Sadoveanu și Horia Petra-Petrescu, comentat de Aurel Vasiliu ■ Sub titlul *Arbori din țara promisă: Liviu Rebreanu* – Al. Cerna-Rădulescu în care se relatează despre Rebreanu, aflat într-o perioadă de epuizare, în timpul conducerii Teatrului Național, și capacitatea lui de a-și arăta omenia printr-o bunătate manifestată către oamenii

pe care îi întâlnea. □ La *Opera inefabilă*, Cezar Ivănescu scrie despre George Bacovia și Hortensia Papadat-Bengescu. Aceștia „își depășesc ființa înfrântă și singularitatea lor devine strigăt triumfător împotriva singurătății, beznei și neantului la care este redus un om singur” □ Alte poeme publică în „Argeș” Ludmila Ghițescu, Andrei Savu, Elisabeta Niță-Novac, Ion N. Voiculescu, Maria Constantinescu, Virgil Diaconu ■ Despre cea mai recentă carte care cuprinde zece eseuri a lui Mircea Malița, *Aurul cenușiu* scrie Nicolae Manolescu. Cronica se intitulează *Libertate și rigoare sau farmecul eseului*, iar N. Manolescu notează calitățile cărții, apreciind inteligența modului de a scrie despre modernitate și contemporaneitate și opinia referitoare la cultură ca instrument și mijloc de a crea convingeri, cel puțin prin eseul de față. ■ În textul *Marin Preda – o mare vocație civică*, Dana Dumitriu observă: „De la afirmarea mitică a conștiinței țărănești în scrierile lui Sadoveanu, la consemnarea obiectivă a existenței codificate a mediului sătesc la Rebreanu, până la spectacolul grandios și tragic al risipirii din *Moromeții* lui Marin Preda, această fracțiune de umanitate a cunoscut cele mai variate reprezentări literare. Dar cea mai recentă este și cea mai impresionantă, pentru că adevărul ei este mai aproape de existența noastră. Așa se face că paginile lui *Imposibila întoarcere* care vorbesc tocmai despre acest proces al destrămării vieții tradiționale a satului sunt cele mai tulburătoare. Scriitorul constată mersul istroiei și știe că întoarcerea e imposibilă «fiindcă niciodată omul nu și-a îmbunătățit condiția prin renunțare voluntară la ceva, prin virtute, ci prin epuizarea unei experiențe»”.

• [„Arici pogonici”, An XIV, nr. 9; Revistă ilustrată pentru cei mici (preșcolari și copii din cursul primar), editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; supliment lunar al revistei „Luminița”; format A5 pe orizontală; 16 pagini; Colegiul de redacție: Alecu Ivan Ghilia (redactor-șef), Victor Tulbure (redactor-șef adjunct); colaboratori constanți ai anului 1971: Horia Aramă, Vlaicu Bârna, Constanța Buzea, Ion Crânguleanu, Călin Gruia, Gica Iuteș, George Lesnea, Mircea Micu, Lucia Olteanu, Veronica Porumbacu, Iuliu Rațiu, Grigore Vieru; cuprinde, în general, benzi desenate, povestiri, fabule, snoave, ghicitori, glume, caricaturii] Din sumar: versuri de George Lesnea – *Cântec*, Constanța Buzea – *Șoricelul musafir* și Grigore Vieru – *La școala iepurașilor*.

• [„Astra”, nr. 9] Rubrica *Eveniment – 90 de ani de la nașterea poetului George Bacovia* este constituită din articolul semnat de Ermil Rădulescu, care pornește de la premisa necesității depășirii stereotipului critic în virtutea căruia Bacovia este asociat cu mișcarea poetică simbolistă, și propune, apoi, o demonstrație în ordinea volumelor și a inovațiilor/opțiunilor poetice/poietice ale lui Bacovia însuși. Dacă în volumul *Plumb*, din 1916, „compoziția este doar insinuată, atmosfera se realizează prin muzicalitate și culoare, confesiunea este rostită direct, cu acel inimitabil ton bacovian”, în *Scânteii galbene* „registru expresiv se îmbunătățește” – Ermil Rădulescu nu omite să amintească discuta-

bila *Serenadă a muncitorului* – protestul social convertindu-se în „stări de copleșitoare angoasă”. Volumele *Cu voi*, din 1930, și *Comedii în fond*, din 1936, „adaugă tristeților din *Plumb* o anume amară ironie”. Astfel, „tonul acuzator dobândește un plus de rafinament”, „versul devine mai incisiv”, iar „hipersensibilitatea, tristețea ce atinge uneori maladivul, sinceritatea înțeleasă ca o imposibilitate a ipocriziei” sunt „alte fațete ale unei atitudini poretestate în esența ei”. Concluzia – ideologic tributară doctrinei partidului unic – nu poate fi decât una – privită în totalitatea ei, „poezia acestui mare melancolic este un lamento pentru disoluția orânduirii burgheze”. ■ Rubrica *Seminar* propune, sub denumirea *Creația și actualitatea*, continuarea seriei de dezbateri lansate după expunerea lui Nicolae Ceaușescu la *Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și culturale – educative*, din care se citează, în paginile „Astrei”: „noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului; să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărănime, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Suntem pentru diversitate de stiluri și forme în creația literar – artistică. Dar [...] concepția, ideologia trebuie să fie una singură [...] ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste”. În scopul ilustrării ideilor enunțate mai sus, intervenția lui Victor Felea – *Scriitorul în actualitate*, conține două idei de bază care reformulează obligativitatea scriiturii ideologic – obediente: „nicio literatură autentică nu s-a născut în afara confruntării imediate, adeseori dramatice, dintre artist și epoca sa, dintre artist și mediul său”, tocmai de aceea, crede Victor Felea, „e bine ca viziunea noastră despre lume să se închege organic din acest unghi particular, din faptele și împrejurările de aici, căpătându-și dreptul la universalitate pornind tocmai de la această motivație realistă, esențială”. □ Ion Topolog, în calitate de *Cronicar al vremii sale*, crede că scriitorul trebuie să fie o „conștiință care consemnează și dezbate marile probleme ale omului contemporan”, așa cum o face, de pildă, Coșbuc, cântând țăranul român, „grandoarea naturală a patriei” sau construind un „roman în versuri al istoriei naționale”. „Impetuoșitatea realizărilor României de azi”, „poziția ei de înalt prestigiu în arena internațională” sunt rezultatul „voinței unui popor condus de partidul său comunist în fața căreia scriitorul” trebuie să fie o adevărată „cameră de rezonanță”. □ Titu Popescu, în articolul său la temă, *Literatura și finalitatea ei socială*, arată că menirea literaturii este aceea de a surprinde „atitudinea general-umană, permanent definitorie pentru modurile esențiale de manifestare a personalității umane”, la care se adaugă obligatoria „referință documentară la imperativele epocii”. Ilustrări ale acestei duble funcționalități sunt „patosul patriotic al cronicarilor, elanul justițiar al generației pașoptiste, idealitatea umană a scrisului marilor clasici, tipologia socială în acțiune a literaturii noastre de la începutul secolului”, la care se adaugă „specializarea caracterologiei literare din perioada interbelică”. În actualitatea anilor 70, se

remarcă, în aceeași ordine de idei, o „fuziune între intenția creatoare dominantă și natura influențelor selectate” în scriitura lui Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Dumitru Radu Popescu, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Tudor Arghezi, Mihai Beniuc, Ștefan Augustin Doinaș, Geo Dumitrescu, Demostene Botez etc. Un alt exemplu îl constituie avangarda poetică a cărei manifestare a presupus și o „clarificare a pozițiilor în focul unei lupte de idei”, având drept arme „verbul robust, sinteza metaforică epatantă, un anume nonconformism tematic”, așa cum dovedesc poeziile scrise de Geo Bogza, G. Naum, Sașa Pană, Alexandru Tudor sau Virgil Teodorescu. ■ *Dicționarul de literatură și artă modernă* propune, în acest număr, definiția termenului *Decadentism*, realizată de Radu Cezar. ■ „Astra literară” se deschide cu poeziile propuse de Virgil Teodorescu, în cadrul rubricii *Poezia lunii*, respectiv *Cine știe – Ștefan Augustin Doinaș*, apărută în „România literară”, nr. 35/1971, și *Nimic nu este altceva – Nichita Stănescu*, apărută în revista „Lucașfăruș”, nr. 32/1971. ■ Costache Ștefan îl interviuează pe Nicolae Balotă – *Cu Nicolae Balotă despre critici și critică* – pornind de la statutul de cronicar literar hebdomadar al „României literare” al eseistului. În opinia lui Balotă, „a reflecta asupra cărților care apar, a lua atitudine cu privire la manifestările literare, la fluctuațiile vieții literare actuale” „presupune o mai activă conștiință valorizatoare, o deschidere la tot ce e nou”, precum și o necesară „prezență de spirit care decide asupra admiterii valorii și a respingerii nonvalorii”. Exemplificând prin interesul arătat de Titu Maiorescu – „bărbatul de stat, profesorul și avocatul” – poeziei lui Octavian Goga, Nicolae Balotă definește adevărata conștiință critică drept una „deschisă spre actualitate, spre literatura care se face, spre literatura în devenire”. Ca parte a generației formate din Ion Negoitescu, Cornel Regman, Eugen Todoran, Ovidiu Cotruș, Radu Enescu, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș, Balotă pledează pentru importanța culturii clasice în formarea criticului literar, căci o astfel de opțiune culturală garantează un „temei solid pentru orice construcție”, căci presupune „luciditatea, înțelegerea valorii umane a verbului, degajarea de prejudecăți a spiritului”. ■ Nina Cassian răspunde creatorilor de poezie în rubrica *Poșta literară*. ■ „Astra” publică, în acest număr, o serie de *Fragmente și însemnări* ale Domniței Gherghinescu-Vania. ■ Publică versuri, în paginile „Astrei”, Ștefan Stătescu, Ion Lotreanu, Viorica Mureșan, Miron Rusu Barbian, George Boitor, Dan Mutașcu etc. ■ Adrian Beldeanu publică fragmentul de roman intitulat *Hotarul*. ■ Mihai Nadin prezintă volumul de versuri al lui Gherghinescu Vania, *Acolo sus, steaua*, apărut C.R., în articolul intitulat *Modalitatea elegiei*. Cronicarul literar reține, drept particularități ale discursului liric primit favorabil, de-a lungul timpului, de G. Călinescu, Șerban Cioculescu ori Ovidiu Papadima, „coeficientul de trăire, obiectivarea autorului fiind parcă principial exclusă”, și faptul că „ceea ce probează poezia acestei cărți grave, peste bățăile de clopot trist ale căruia poetul a așezat aceeași surdină a discreției sale, este eternitatea creației,

ca act omenesc de rezistență și definire”. ■ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, propune un comentariu al romanului lui Mihai Nadin, *O zi pentru podoabe*. Cronicarul literar reține, în categoria elementelor pozitive ale scriiturii românești, „fluente impecabilă”, „tehnica fără greș cu care episoadele sunt îmbinate, cu care pasajele de rememorare sunt cuplate prezentului relatării”, precum și „schițarea polifonică a unor personaje aflate în situații de răscruce” – Irina Perlea, actriță aflată în situația de a juca, pe scenă, primul ei rol important, regizorul Florin, inginerul Marin, care trăiește drama morții fratelui său, ziarista Ada – „intelectualizată peste măsură”, ca și o serie de personaje secundare, se grupează în funcție de asumarea revelației în virtutea căreia acceptă – sau nu – faptul că „fac parte dintr-un organism superior individului”. ■ *Notele de lector* din acest număr conțin prezentarea, de către Titus Vadim, a *Poemelor alese* ale lui Gellu Naum, publicate în colecția *Cele mai frumoase poezii* a Editurii Albatros. Antologia aduce în prim-plan, în opinia recenzentului, „sensul veridic” al avangardei, care reunește ideea de „revoluție în plan literar”, componenta ideologică și „fronda care a generat o astfel de literatură în condițiile existenței unei arte burgheze nesatisfăcătoare”. Dincolo de toate acestea, poezia lui Gellu Naum ilustrează „virtuțile reale ale unei poezii care nu-și refuză logica” poetică – așa de pildă, ciclul de poezii intitulat *Vasco da Gama*, publicat în volum în 1940, asociază, simbolic, „obsesiei navigatorului aflat în căutarea unei *terra incognita*”, „sufletul omului, viața omului, condiția umană”. □ Voicu Bugariu recenzează cele două romane ale lui Ion Popescu Puțuri, *Se naște întrebarea*, respectiv *Ideile nu mor nici în sicriu* – aflat la a doua ediție. Primul roman, redactat la persoana întâi singular, „însurează episoade savuroase sau grave din viața unui copil, urmărindu-l cum intră în adolescență și începe să fie bântuit de întrebări asupra lumii”. În al doilea volum, același protagonist, eliminat din școală pentru vina de a fi împărțit manifeste comuniste, devine un „adolescent sensibil” ce trăiește o experiență „crucială” de formare prin contactul cu „mișcarea muncitorească” și „învățătura marxistă”.

● [„Ateneu”, nr. 9] Fiind un număr omagial, prilejuit de împlinirea a 90 de ani de la nașterea poetului George Bacovia, în editorialul *Paradoxul Bacovia*, Constantin Călin explică publicarea în ziare și reviste, la momente aniversare, a unor serii de articole și studii consacrate unor personalități din lumea literelor românești, din dorința de a descoperi semnificația actuală a vieții și operei acestor creatori. Din această perspectivă, celebrarea, într-un scurt interval, și a lui Alecsandri, și a lui Bacovia, „poetul care reprezintă, în multe privințe, tocmai opusul lui Alecsandri”, nu este o dovadă de „inconsecvență, lipsă de fermitate principială, [...] deoarece știm că o cultură presupune coexistența unei varietăți de tipuri și forme artistice, că ea nu se dezvoltă uniform, unidirecțional, că avem datoria de a le interpreta pe fiecare, adecvat, situându-ne atât în timpul lor, cât și în timpul nostru, de a releva ceea ce reprezintă partea exemplară a vieții și operei unui creator, dar și (cu o formulă a criticii din alt dece-

niu, inevitabilă) limitele impuse de locul și timpul desfășurării lor; știm, în fine, că Alecsandri și Bacovia – pentru a ne opri la exemplele date – constituie una dintre antinomiile necesare ale literaturii românești”. Articolul stabilește seria delimitărilor generale ale universului celor doi poeți, descoperind paradoxul Bacovia: „Într-un fel, e uimitor să descoperi în versurile «izolatului», «sfiosului», «abulicului» Bacovia existența unui număr mai mare de reflecții sociale adânci decât în scrierile prodigioșilor poeți pretinși sociali și politici ai vremii sale. Și tot acolo să te izbească șocul unei arte noi, care infirmă reguli și faoane «clasice», superioară celei a poeților de succes, autorilor la modă”.

■ Mihail Petroveanu își propune, în articolul *Contemplarea umbrei*, să răspundă la două întrebări care s-au ridicat după publicarea de către Agatha Grigorescu-Bacovia, la finele anului 1970, a postumelor bacoviene sub titlul de *Stanțe și versete*: „Poeziile în discuție [...] reprezintă ori nu viziunea caracteristică a celui ce, cât a trăit, le-a lăsat în sertare, iar dacă da, ce valoare au în raport cu opera constituită. Îndemnați de prilejul festiv a relua chestiunea, răspunsul nostru în legătură cu prima întrebare este [...] pozitiv; și în ultimul avatar Bacovia e prezent cu principalele obsesii ale eului său clătinător, atât de familiare cititorului *Plumbului*”. La a doua chestiune răspunsul ar fi că „postumele pot fi asimilate unor episoade din jurnalul intim pe care, figurat vorbind, îl reprezintă poeziile antume cu profil identic [...]. Cu implicații de autobiografie psihologică, postumele dobândesc un rol de instrument informativ, o valoare de cunoaștere concurentă cu aceea a unei mărturii străine sau a unui fapt obiectiv”.

■ Constantin Crișan pune la temelie articolului său, *O definiție politică a geniului*, „un adevăr estetic etern[...] acela că un autor, mai ales un autor de talia lui G. Bacovia, se implică în unitate și în întreg, în fiecare gest lexical” și propune o analiză sociologică a poeziei *Cu voi..*, menționând că „investigația stilistică – dacă va fi – este o pură întâmplare”. La finalul analizei se constată că, în textul amintit, „Bacovia iese din estetic pentru a ne oferi o definiție politică a geniului într-o societate nedreaptă, de-a pururi revolută care, înăbușindu-l, i-a smuls întreaga poezie: violetul, plumbul și durerea. Adică: Singurătatea.”

■ La rubrica *Cronica literară*, Vlad Sorianu publică *Bacovia – sau ieșirea din subterană* în care afirmă că „«Subterana» lui Bacovia este obsesia singurătății”, că „Bacovia (m)i se pare un personaj dostoevskian, după cum dostoevskiană este și atmosfera dizolvantă a liricii sale de tinerețe”, dominată de „câteva leit-motive de obicei crepusculare și solipsiste”. Autorul constată însă „în același timp, o treptată, dar constantă deplasare către lumină și alteritate. Dacă *Plumb*, datată 1911, și care deschide volumul de debut cu același titlu, se află integral în spațiul subteran (cavou, sicrie, coroane funerare, frig, giulgiu), natura însăși părănd angajată într-un proces de mineralizare și mortificare, cu numai trei ani mai târziu, în *Plumb de iarnă*, accentele sociale adaugă monadei bacoviene notele mai înalte ale ieșirii din întuneric”. Analiza următoarelor volume bacoviene urmărește „același sentiment contra-

dictoriu de inaderență, și totuși de năzuință spre lume”. Abia culegerile de după al doilea război – *Stanțe burgheze* (1946) și *Versete* (1956) confirmă că „acordurile ultime ale fantasticei simfonii bacoviene nu sunt de recviem, ci au sonorile majore ale cantatei și imnului, ale andantelui cu izbucniri de allegro [...] ce atestă pentru viitorime împlinirea unui destin artistic sub semnul realizării tuturor profețiilor politice”. ■ La rubrica *Argument*, *La această sărbătoare*, Radu Cârnelci evidențiază unicitatea lui Bacovia, numindu-l „întristatul Prinț al poeziei românești”, care „deși un însingurat și însingurându-se foarte, mâhnit de crimele burgheze, fără a spune un cuvânt, trăia drama sfâșierii începutului de secol, năzuia totuși în tristețea sa către un alt viitor, de umanitate și de demnitate”; pentru „a-i slăvi versul de plumb, fără de moarte, în acest timp pe care l-a profețit vizionar” autorul articolului îi ridică un imn de laudă și „se închină cu pioșenie și admirație memoriei marelui poet”. ■ La pagina *Scritorii despre Bacovia* semnează Nina Cassian, *Fericitul*, Nichita Stănescu, *Sufletul lui*, Gheorghe Tomozei, *Bacovia*, *Crinul*, Anghel Dumbrăveanu, *Nemurire*, G. Bălăiță, *Bizar*, Ioanid Romanescu, *Ipoteticul*, Ion Drăgănoiu, *Miracolul maimuțelor dactilografe*. ■ La rubrica *Profil*, Mircea Tomuș semnează *Un poet bacovian*, un „exercițiu de paralelism” prin care se dezvăluie că „izbitoarea notate” a poeziei lui Mircea Ivănescu „descinde din și își găsește apropieri în versul lui Bacovia. [...] Ni se impune, anulând disarmonia melodică a celor două poezii, realitatea unei sensibilități comune: ambii poeți au o predispoziție pentru suferință și cazuisică sufletească; amândoi caută, în linie romantică, soluția în iubirea ideală consolatoare, iar nereușita căutării lor duce la o atitudine mereu critică, în pragul misoginismului față de femeie; poezia amândurora tenetează o explicație psihologică sau psihologizantă, îndemnată să indice în hipersensibilitatea nervoasă sursa lirismului. Cât privește cadrul epic sau dramatic [...] întreaga poezie a lui Bacovia pare a fi rezultată din sfărâmarea unui roman sau a unei drame care s-a spus odată și ai cărei eroi se prezintă cu semnul aceluși «s-a mai întâmplat cândva»; versul lui Mircea Ivănescu, de asemeni este mereu scenă de roman sau de dramă, rejucată, închipuită sau ratată, după caz. Paralelismul poate merge mai departe.” ■ Cn. C., semnatarul rubricii *Cronica restantă*, prezintă volumul Agathe Grigorescu-Bacovia, *Poezie sau Destin. Viața poetei* (ed. Eminescu, 1971) care „nu aduce decât puține elemente inedite despre Bacovia – el e, în aceste pagini, simbolul Poeziei, o umbră sacră – dar oferă numeroase alte detalii care circumscriu situația sa de martor al unei lumi agitate, desăvârșitul și numai aparent ciudatul anonim al ființei sale”. Ajuns aici, cronicarul nu se întreabă „dacă trebuia scrisă și viața poetei”, ci se întreabă „cum trebuia scrisă, formula narativă a Doamnei Agatha Grigorescu-Bacovia apărându-i oarecum neadecvată intențiilor, fără îndoială generoase: de a spori, fie și indirect, informațiile despre Bacovia”. Cărții i se aduce reproșul că ponderea evocării nu cade pe epoca de comuniune a autoarei cu „maestrul său de poezie”. ■ Articolul lui G. Pătrar, *Atmosferă băcăuană, atmosferă bacoviană*,

reconstituie, pe baza diferitelor scrieri ce făceau referire la Bacău (Radu Costache, *Bacăul de la 1850-1900*, I. Simionescu, *Orașe din România*, diverse ziare locale apărute în perioada interbelică, N. Iorga, *Drumuri și orașe în România*, I.I. Stoican, *Bacăul pitoresc*, G. Călinescu, *Cronicile optimistului*), atmosfera de „târg decăzut și mizer de la confluența celor două veacuri”, „o atmosferă ostilă mării arte, aplecată spre materialismul vieții cotidiene”, care constituie fundalul existenței poetului Bacovia. În finalul analizei sale, G. Pătrar notează: „Izvorâtă așadar, din vechea lume băcăuană, ca o repulsie a acesteia față de ea însăși, poezia bacoviană e plânsul zguduitor al unui ins opresat de o cetate blestemată, din care nu găsește puterea să se smulgă și-n care se simte inutil și ridicol”. ■ În *Gânduri monocorde*, Emil Manu notează: „G. Bacovia era o prezență inefabilă printre cărți; citea ascultând muzică, bătând tactul în pauze de lectură, pe marginea ramei aparatului de radio”. Scopul demersului său este simplu: „descifrarea unei atmosfere, egală cu o stare de poezie, pentru că Bacovia este poetul român de mână întâi care crează prin excelență stări de poezie; dacă ar fi încercat o minimă geometrizare și-ar fi autodevorat și muzica și culoarea”. ■ Laurențiu Ulici semnează *Poezia ca stare de suflet*, o demonstrație care încearcă să răstoarne o perspectivă adânc înrădăcinată în concepția criticii: „Un Bacovia simbolist, în tradiția decadenților francezi, iată o constatare cvasigenerală și leneșă a criticii, postulată încă de la primul contact, în ordine cronologică, firește, cu poezia lui. A intrat atât de mult în conștiința de azi și a criticii, și a cititorilor, această aserțiune, încât a o nega ar părea un act de erezie, dacă nu chiar absurd. [...] Persistența într-o culoare, linia melodică, repetarea sintagmelor sau stabilitatea lexicală nu sunt, în cazul lui Bacovia, purtătoarele unei estetici simboliste, ci numai un împrumut de tehnică pentru o psihologie poetică particulară și prea sever închisă, spre a-și inventa forme. [...] Atitudinea expresionistă nu este nicio clipă la Bacovia o artă poetică; e numai explozia inocentă a unui suflet întru-totul primar, care se refuză oricărei didactici, spunându-se pe sine, și nu gândindu-se”. Încercând să clarifice ce este simbolist la Bacovia, semnatarul articolului notează: „Contactul cu poezia simboलिष्टilor francezi nu l-a făcut pe Bacovia simbolist, cum se crede, ci a dat atitudinii sale expresioniste o înfățișare pe cât de neprevăzută, pe atât de fericită. Simbolismul – tatăl recunoscut al aproape tuturor pozițiilor de avangardă – închidea întreg universul în câteva motive a căror dezvoltare făcea gustul particular al fiecărui competitor chiar dincolo de valoarea în sine a poeziei”. ■ În *Lucrând asemenea Firei*, Hristu Cândroveanu observă că „în ceea ce privește interpretarea actului de creație la G. Bacovia, se poate vorbi de o opoziție netă, exprimată de cei doi titani ai criticii noastre moderne, E. Lovinescu și G. Călinescu. Verdictele lor sunt diametral divergente: după primul, autorul *Lacustrei* ar fi scris, trăind intens stările ce-l stăpâneau: așadar, opera poetului ar fi de o autenticitate indiscutabilă. Cel de-al doilea îi găsește însă virtutea în artificiu: prin urmare, în viziunea sa,

Bacovia e un desăvârșit actor de comedie – putând intra abil în pielea personajului jucat”. La finalul demonstrației sale, semnatarul articolului concluzionează: „Așadar, Bacovia nici n-a existat. Există numai bacovianismul, ivit în absența unei determinări fizice, biografice. [...] Bacovia a exprimat, fără a ști cum, – chipul unei vremi a cărei înfățișare cutremurătoare nu ne-ar fi putut-o contura tomuri întregi de erudiție seacă”. ■ Simion Bărbulescu omagiază personalitatea lui G. Bacovia și scrie despre un *Poet de concepție*, „în directa succesiune a lui Eminescu, nu în sensul banalizat al unei discursivități ritmice, gen Panait Cerna, ci în cel major – al sesizării contrastelor esențiale care să sugereze refacerea procesului creațiunii. S-a făcut mult caz de faptul că poezia sa ar avea semnificația unui document psihologic, cu toate că biografia i-a servit – ca oricărui creator – drept text și pretext. Bacovia a făcut din propria-i viață o dramă asupra căreia s-a aplecat cu pasiunea actorului pentru compunerea rolului, fără a se lăsa copleșit de conținuturile sufletești pe care a știut să le domine prin luciditate. [...] Personalitate selectivă, Bacovia a știut ce să aleagă din tot, dar mai ales cum să izoleze, cum să separe ceea ce a ales, detașându-se de propriile trăiri, curățindu-le de zgura individualității, subordonându-le tipicului unei concepții”. ■ Despre *Lirismul mascat* scrie Florin Mihăilescu care își construiește demersul în jurul unei întrebări: „În ce măsură și în ce mod trebuie înțeles poetul ca o expresie a propriei lui biografii. Problema nu vizează substanța ca atare a operei, indiscutabil stimulată de contactul cu lumea, ci numai un procedeu poetic foarte important sau mai exact o atitudine specifică prin care Bacovia se situează, chiar dacă incomplet, printre precursorii liricii moderne postsimboliste”. Analizând aspecte ale liricii bacoviene, semnatarul articolului punctează: „Trăindu-și experiențele biografice cu un patetism interior și sobru, de o discreție rar întâlnită, fără a se lamenta în fața oamenilor dintr-o indiferență parcă temperamentală, evitând cu oroare zarva naturilor pragmatice pe care le-a disprețuit și le-a ironizat cu amărăciune și superioritate, Bacovia și-a decantat esențele creatoare într-o operă de o asemenea forță încât a ajuns să subjuge un om până la a-l devora, să identifice un peisaj și să acuze o lume. De aici militantismul artei sale și tot de aici implicațiile de universalitate umană a mesajului ei”. ■ Traian Cantemir scrie despre *Dramatismul liricii*, plecând de la o cercetare asupra poeziei bacoviene: „Deși de extracție protestatară, lirica lui bacovia e prezentată în mod obișnuit numai sub aspectul ei maladiv. Analizându-i conținutul, critica literară îi reține, ca particularități definitorii, acute stări depresive, desnădejdi oprimate, tristeți dureroase, iar ca posibilități de exteriorizare – un univers poetic limitat, din componența căruia fac parte toamne crepusculare, ploți purulente, pomi cangrenați și oameni fizici. La o scrutare mai atentă a peisajului deprimant, ce se extinde în perimetrul operelor sale, se poate observa că alături de dezgustul de lume, provenit de pe urma dezechilibrului social al vremii, există o tendință de evadare din această atitudine inoperantă, o

pornire spre angajări active, o tresărire în fața unor eventuale transformări care se accentuează pe măsură ce experiența literară avansează în timp”. ■ *Valori sugestive ale limbajului* este titlul articolului semnat de Gh. Bulgăr care este de părere că „în configurația artei literare a secolului nostru, Bacovia ocupă un loc aparte prin puternica originalitate a scrisului său poetic. Concentrarea maximă a mijloacelor expresive, dilatarea spre metaforă și simbol a semnificațiilor cuvintelor-cheie, a aceluși lexic menit să cristalizeze stări de conștiință specifice, dominant melancolice, conferă un timbru nou, personal, unic, în arena literelor românești din acest secol, în care atâtea glasuri de mari poeți și-au rostit mesajul memorabil al sensibilității și imaginației lor, dând strălucire epocii și deschizând perspectivele universalității culturii noastre naționale”. Pentru semnatarul articolului, elegia cultivată de G. Bacovia „nu se confundă cu nicio altă elegie a noastră; ea are intensități și nuanțe adânci, cu rezonanțe durabile în cititor, cu reflexe de conștiință asociate cu plastica evocării peisajului încărcat de ninsori, ploi, de frunze și ceață. Simbolismul este punctul ei de plecare, iar tehnica ridicării cuvintelor plate la rangul de simbol este una de calitate majoră, profund originală, cum au observat toți cercetătorii operei lui Bacovia”. ■ Valeriu Corcodel scrie despre *Incidențe psihologice*, punctând faptul că în literatură, psihologia scriitorului se mărginește la un rol *genetic*, asigurând adică numai utilitățile, dar neavând răsunet în sfera valorii. Există și cazuri când psihologia poate să-și ia în seamă și sarcini estetice, așa cum se întâmplă în poezia lui Bacovia. Schemele sufletești își află aici implicații profunde în toate straturile operei, hotărând deopotrivă tematica, viziunea și efectele expresive. La autorul *Lacustrei*, merite evocatoare au nu atât uzajele cunoscute – imagistică, prozodie -, cât priveliștile interioare întrezărite din poezia lui. [...] Instrumentalul tradițional pare adesea el însuși apăsător de energiile năvălitate din adâncul ființei, fiindcă acestea sunt de așa natură, încât, răzbind în afară, tulbură expresia, înscriind în ea hiatusuri, depresii, acoperind-o cu semnele ruinei, ale devastării. Dovadă o fac formele disimetrice precum chiasmul sau cele incongruente ca uitatele hiperbole și silepse”. Vorbind despre „datul psihologic bacovian”, semnatarul articolului observă că acesta „se acordă cu o specie mai nouă de subiectivism, sesizabil cam de vreun secol, pe traiectul dintre *spleen*-ul romantic și nevroza modernă”. ■ George Genoiu remarcă *Concentrarea expresiei*, notând faptul că „Bacovia este unul dintre poeții universali care smulge cuvintelor fiorul simplității”. Evidențind interferența dintre versurile bacoviene și teatru, autorul articolului „relevă două aspecte esențiale. În primul rând, lectura versurilor constituie un imens câștig pentru dramaturg. Creatorul de teatru învață de la marele poet una dintre condițiile esențiale ale scrisului dramatic; concentrarea expresiei, prin folosirea unor cuvinte obișnuite. Teatrul are obligația să comunice cu spectatorul printr-un limbaj obișnuit, dar cu forță de sugestie. Tocmai această virtute a liricii bacovine se cere învățată de către dramaturg.

[...] Un alt aspect vizează includerea versurilor bacoviene în pregătirea actorului. Marele poet este foarte puțin recitat pe scenele teatrelor, la radio și televiziune, pentru că el lipsește din programul de pregătire al studentului-actor”. ■ Edgar Papu semnează o *Glosă la cromatismul bacovian*, fiind de părere că în poezia lui Bacovia, „intuiția atât de românească a culorilor, intenția care în alte părți, devine de multe ori exterioară și spectaculoasă se îmbină firesc cu o tot atât de românească discreție ce merge fără clamoare, direct la esența intimă a lucrurilor. Bacovia reușește să guverneze culoarea, să-i înăbușe stridența, închizând-o în înfășurata surdină a obsesiei, și știe să-i dirijeze țipătul către interior până în zona trăirii existențiale. [...] Bacovia nu capitulează, ci înfruntă neantul ce-l bântuie, privindu-l lucid în față și pătrunzându-l cu curajul cerut de marile experiențe liminale. Iar cromatica bacoviană constituie tocmai expresia cea mai convingătoare prin care se subliniază această atitudine”. ■ În *Tradus în rusește*, Mihai Novicov salută efortul „cunoscutului românist sovietic Jurii Kojevnicov” de a traduce 55 de poezii bacovine în limba rusă. Punctând dificultatea demersului de a traduce *Lacustră*, semnatarul articolului e de părere că „poezia rusească e frumoasă, dar nu e de Bacovia, printre altele și pentru că îi lipsesc rimele în -ind care amplifică senzația de presimțire a unei iminente catastrofe, ce se anunța ca o urmare a dezlănțuirii stihiei acvatice. În schimb *Decor (Nariad)*, traducătorul luându-și libertatea să modifice până și titlul) sună perfect bacovian, îți comunică indubitabil senzația că așa ar fi scris-o Bacovia, dacă scria rusește”. ■ În rubrica *Dedicații*, sunt publicate poezii (semnate de Ion Alex. Angheluş, Gabriel Bacovia, Șt. A. Banaru, Mihai Ursachi, Nicolae Țațomir, Stelian Cucu, Al. Jebeleanu, Horia Zilieru, Andrei Ciurunga) dedicate poetului George Bacovia.

● **[„Cinema”, nr. 9]** La cele patru întrebări (referitoare la teme, personaje, mesaj etc.) ale anchetei *Un deceniu de film românesc*, răspunde și Eugen Barbu care regretă lipsa unui film care „să dezbată cu putere lupta dintre ce e înaintat și ce e retrograd în societatea noastră”. Tot el respinge vehement „limbajul aberant, agramat” al scenariului după care s-a făcut filmul *Printre colinele verzi*, scenariu „și el scris după o carte care suferă teribil de o igienă elementară a literei”. Nenumit de Barbu, autorul scenariului este Nicolae Breban, cel care își prelucrează propriul roman, *Animale bolnave*. □ Filmul *Ase-diul*, care răspunde – în opinia recenzentului Al. Racoviceanu – „comenzii sociale făcută cineștilor noștri”, este o ecranizare liberă după romanul *Pute-rea* (1964) de Corneliu Leu, scenariul fiind semnat de autorul însuși în colaborare cu regizorul Mircea Mureșan. □ În *Felix și Otilia – de la enigmă la luciditate*, Valerian Sava îl interviuează pe regizorul Iulian Mihu în legătură cu filmul inspirat din romanul *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, aflat la ultimul tur de manivelă. Interlocutorul observă că, prin ecranizare, este realizată „o adevărată exegeză critică contemporană a materialului literar, așezând perso-

najele într-o lumină nouă și povestindu-le altfel romanul”, iar regizorul se explică susținând că „în roman, se confruntă parcă lumea unui Balzac cu aceea a unui Caragiale. [...] Literar nu se simte nicio ruptură, pentru că scriitorul a legat aceste două lumi într-o imagine stilistic-unitară. Dar, dacă aş fi adus tipurile pe ecran, așa cum au fost ele descrise în roman, ar fi putut să apară o discrepanță”. De aceea, Felix este înfățișat drept învingătorul moral, Aurica, și nu Titi, este salvată, prin maternitatea viitoare, iar Stănică este jucat de Gheorghe Dinică, pentru găsirea unui „racord între tipologia caragialescă și cea balzacia-nă”. Cât despre Otilia, deposedată de enigma din titlul romanului, regizorul Iulian Mișu afirmă: „Călinescu a cam exagerat problema feminității. A fost oarecum subiectiv. Și în titlul romanului, și în dialog, în final, prin cuvintele lui Pascalopol, autorul rămâne la ideea «enigmei» personajului, mărturisind implicit că nu i-a găsit cheia. [...] Romanul a fost scris în altă epocă, într-o vreme când scriitorul nu cunoștea ce va deveni societatea și nu putea avea atunci cheia «enigmei»“.

• [„Convorbiri literare”, nr. 9] Vasile Constantinescu se referă la dimensiunea estetică a socialului în literatură: „Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative: «Arta trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens, suntem pentru cea mai largă libertate de creație pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață»”. ■ Despre *Ion Pillat și literatura universală* scrie Lucian Velea: „Sprijinându-se pe o cunoaștere, în adâncime, a celor mai reprezentative fenomene poetice universale, de-a lungul anilor, Ion Pillat a formulat în scrierile sale – în primul rând în eseuri – propoziții fundamentale capabile să alcătuiască dacă nu o estetică originală, cel puțin o viziune proprie asupra frumosului. Conceptele fundamentale cu care operează gândirea estetică a lui Ion Pillat sunt antinomice: tradiție-inovație, național-universal, umanism-poezie pură, inspirație-luciditate.”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două cărți. □ Prima aparține lui Miron Radu Paraschivescu: *Ultimele*: „Atât în ansamblu cât și în amănunt, lirica lui Miron Radu Paraschivescu apare ca o expresie limpede și total sinceră a artei angajate, a pateticului gest de participare la evenimentele contemporaneității. [...] În *Ultimele* accentele patetice se fac simțite cu aceeași forță dinainte. Ele apar drept urmare a refuzului de a capitula, a dorinței de a întări și impune ca definitorie o conduită, un crez estetic, o sinteză a aspirațiilor nedomolite”. □ A doua carte este a lui Ștefan Aug. Doinaș: „*Alter ego* încearcă să fie expresia unui sistem estetic, discutat și argumentat în limbajul metaforelor. Mai explicit decât celelalte, acest volum apare ca un «tratată de poezie», ca o complexă «artă poetică». Doinaș este poetul ademenit de profesie, tiranizat de ea, neliniștit din pricina ei. De aici, implicit și firească apare preocuparea de a aduce în prim-plan problema condiției artistului;”. ■ Lucian Dumbravă analizează volumul de proză al

lui Dumitru Ignea: „*Condamnat la moarte* nu are o ascensiune tulburătoare a conflictului. Secvențe de cinematograf ne introduc succesiv în tranșeele bine delimitate ale unei lupte fără fiorul ineditului, cu mici atacuri alternative, eroii știind aproape cu toții cine va câștiga ofensiva decisivă.” ■ Antoaneta Macovei subliniază relația dintre *G. Ibrăileanu și teatru*: „Cert este că marea prietenie care l-a legat pe G. Ibrăileanu de M. Sadoveanu se reflectă cu limpezime și în munca grea pe care cei doi au desfășurat-o la Teatrul Național”. ■ Al. Dobrescu semnaleză apariția cărții *Eminesciana* a lui Perpessicius: „Publicate anterior fie în volume, fie în revistele literare, cercetările, comentariile și confesiunile din *Eminesciana* sunt un ultim și postum omagiu adus lui Eminescu”. ■ De studiul lui Eugen Simion, *E. Lovinescu – scepticul mântuit*, se ocupă Const. Pricop: „Cartea lui Eugen Simion este o etapă de neînălțurat pentru toți cei care îl vor cerceta de aici înainte pe Lovinescu, poate de pe o poziție mai speculativă. Cu ea se umple un gol și ne apropiem de o cunoaștere mai exactă a propriilor noastre posibilități”. ■ Teodor Codreanu subliniază *Actualitatea operei lui Mihai Ralea*: „... personalitatea multilaterală a lui M. Ralea a fost lăsată în umbră în ultimii ani, dar facem comparație cu cei lângă care își merită locul. Vedem în Mihai Ralea unul dintre cei mai iluștri reprezentanți ai spiritului lui critic românesc în tradiția începută în secolul trecut de T. Maiorescu și Gherea, care au constituit, de fapt, în ansamblu, baza evoluției ulterioare a gândirii critice românești din veac prin personalități ca: E. Lovinescu, G. Călinescu.” ■ A. Moțoc descoperă: *Sentimentul patriotic în lirica actuală*: „Ne găsim într-un moment în care literatura patriotică actuală nu mai reprezintă specialitatea exclusivă a unuia sau altuia dintre poeți, ci ea se integrează organic în literatura vieții noastre, ca o componentă netăgăduită, pentru că ea reprezintă pe plan poetic, istoria patriei, pădurile și apele [...]”. ■ D. Irimia face *Note despre limbajul poetic*: „Esențială în stadiul literaturii, al poeziei moderne mai ales este luarea în considerație a limbajului poetic, locul geometric al substanței și expresiei unei creații. Ideea începe a se impune în considerațiile teoretice, chiar dacă în practica interpretării literaturii ea este, în general, ignorată, sau numai «uitată»”. ■ În cadrul rubricii *Cărți semnează recenzii*: Constantin Pricop, Valeriu Neșțian, Emil Nicolae, D. Irimia. □ Constantin Pricop se referă la volumul lui Nicolae Labiș: *Vârsta de bronz, Poezii*: „Sentimentalismul de care vorbeam la început ca inerent oricărei abordări a poeziei lui Labiș (sentimentalism în sensul bun al cuvântului) este legat și de faptul că poezia lui este și o expresie a unei întregi perioade din istoria țării, deci din istoria fiecăruia din noi. Ar fi o greșeală să încercăm aplicarea în cazul lui a unor sau altora din «normele» lirice de astăzi. Însemnătatea lui este altă factură. El are un rol poate mai ingrat, poate mai important, însă un rol diferit. Labiș este punctul nostru de referință, este un sens permanent treaz, al originilor”. □ Despre *Poeme de dragoste* ale lui Anghel Dumbrăveanu scrie Emil Nicolae: „Tonul e același aproape cele peste 150 de pagini, dar impresia

de monocord se dizolvă în puzderia de imagini și metafore. În literatura noastră conjugarea erosului cu natura are o tradiție îndelungată, Anghel Dumbrăveanu preia tradiția prin filiera vechii sale obsesii: marea.” □ D. Irimia analizează studiul lui Gh. Bulgăr: *Momentul Eminescu în evoluția limbii române actuale*: „În fapt aceasta este substanța cercetării lui Gh. Bulgăr. Idei despre limba înainte de Eminescu, urmate de foarte slabe considerații despre limbă, în capitolele *Izvoarele modernizării limbii literare, Inițiativele Școlii Ardelene*.”.

● [„Familia”, nr. 9] Recenzii de Gh. Grigurcu (Aurel Rău – *Turn cu ceas*) și I. Negoitescu – *Descindere în universul de jos* (despre volumul de povestiri reprezentând debutul lui Marcel Petrișor, *Serile-n sat la Ocișor*). ■ Marin Bucur vorbește despre o umanistă – *Alice Voinescu*: „Această figură a spiritualității noastre, prețuită de Iorga și de Enescu, de Gide și de Roger Martin du Gard ori Maritain, devotată credinței în om, mulțumindu-se, într-o epocă când gloria era o boală, să nu știe decât că față de poporul său avea datoria să-i fie o mângâiere prin ideea de frumos și de bine, care a voit să facă din umanism o prezență necesară a acestui secol, nu ca școală sau mișcare, ci ca o formă de viață a seminției noastre eliberate, a fost Alice Voinescu. [...] Deși formată în atmosfera filosofiei idealiste, Alice Voinescu își dobândește adevărata forță ideală numai când are conștiința prezenței sale în mijlocul umanității. Ea nu prețuiește omul în numele culturii abstract, ea iubește omul. [...] Cultul clasicismului era pentru Alice Voinescu o formă nu de apropiere de trecut, ci de noi înșine”. □ Traian Herseni – *Rostul intelectualității*. □ Fragmente din *Caietele Prințepelui* de Eugen Barbu. □ Crăciun Bejan, rubrica de *Carte străină*: Mikel Dufrenne – *Pentru om*. ■ Un dialog cu autorul romanului *N-a dansat decât o vară* (apărut în 1971, tradus și în limba română) – Per Olof Ekström: *Despre literatură și realitate*. ■ În eseu despre Paul Anghel și *O istorie posibilă a literaturii române*, G. Grigurcu se referă la capitolele introductive ale lucrării apărute în Biblioteca „Argeș” în 1971, părți din proiectul unei nonconformiste istorii literare care „să renunțe la criteriul cronologic, la avantajele metodei genealogice, la clasificările *temperamentale* gen clasic-romantic, propunând în locul lor o serie de modele temporale, ilustrând *tipuri filosofice de opțiune*, de sinteză, proiect ce constituie un gest de îndrăzneală sancționabil și o rodnică sfidare a clișeeilor”. „Nici măcar un zelator al barocului [*n.n.* referitor la explicația de *barochism jugular* dată de P. Anghel culturii române] nu trebuie să piardă din vedere că orice istorie implică o nostalgie clasică!”. ■ Titu Popescu notează evenimentul unui *Radu Stanca în premieră absolută* (la Teatrul de Stat din Sibiu), cu piesa *Povestea dulgherului și a frumoasei sale soții* (primul act al acesteia fiind publicat în suplimentul ziarului „Tribuna Sibiului – Arcade”, nr. 2). ■ În loc de *Poșta Redacției*, rubrica sa fixă, Șt. Aug. Doinaș salută debutul unei voci tinere a „lirismului autentic”: *Un nou poet – Eugen Evu* (publicat aici cu 9 poeme). □ *Șapte poeți iugoslavi* (precum Veljko Pe-

trovic, Jovan Popovici sau Vesna Krmpotic) sunt traduși de Mihai Antonescu, Ion Bălan și Cornel Bălică. ■ Remarcabil și articolul lui Al. Andrițoiu, *George Bacovia – poet social*: „...îl așezăm pe Bacovia la polul plus al poeziei noastre moderne, lângă Arghezi, Blaga și Barbu. Bacovia a fost un hipersensibil, un dezadaptat structural, care nu s-a putut integra ritmului existenței. Poezia lui este [...] abundentă și în stări de spirit deprimante, cu leitmotive lugubre. [...] Symbolist, firește înrudit, așa cum s-a spus, cu Baudelaire, Rollinat (prin spirit) și Verlaine, prin incantații și căutări de forme, cu Traian Demetrescu prin apropierea de proletariat, Bacovia poate fi asemănat și cu destinul lui Emil Isac, căutător și acesta în Ardeal de forme moderne. [...] Desigur, Bacovia este un poet mai mare, mai peren (dacă se pot face scări în perenitate), fapt ce dovedește că și conținutul social devine definitoriu în măsura în care își găsește transfigurarea artistică cea mai superioară (sic!)”.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 9]** Paul Schuster scrie despre *Scriitorul angajat*, considerând că, „pentru a fi la înălțimea misiunii cetățenești pe care o avem astăzi în societatea socialistă trebuie mai întâi să combatem cu hotărâre anumite *urmări rele* ce mai stăruie printre noi, scriitorii: tendințe de imitare a unor simple procedee literare străine condițiilor noastre social-istorice (sunt destui de altfel nu numai printre scriitori care au iluzia de a fi foarte progresiști pentru simplul motiv că adoptă anumite tehnici pe care le socotesc moderne) – susceptibilitate exagerată față de critică – înclinația de a confunda critica unei opere cu critica la adresa persoanei autorului, neglijarea contactelor reale cu publicul cititor – seri de lectură urmate de câteva întrebări și răspunsuri de complezență nu pot suplini contactul viu, permanent cu cititorii, cum o scurtă deplasare de documentare nu poate să mijlocească cunoștințe intime despre viața, munca, gândurile, sentimentele celor *vizitați*, pe care îi cunoști abia după un contact real și îndelungat; lipsa acelor contacte personale printre scriitori, care, altădată, și-au găsit expresia în existența unor intense corespondențe”.

● **[„Orizont” nr. 9]** Numărul stă sub semnul celebrării Timișoarei, vechi „de peste 700 de ani”, cu efigii, imagini și proze liric-evocatoare. Cele din urmă sunt semnate de Laurențiu Cerneț, Mircea Șerbănescu, Sânziana Pop, Constantin Țoiu. □ Aurel Decei continuă saga cronicarului turc (începută într-un număr anterior) în textul istoriografic *Destinul și memoriile timișoreanului Tercuman Osman Aga din secolele XVII-XVIII*. □ Poezii de Al. Jebeleanu, Camil Baltazar, Damian Ureche, Maria Banuș, N.D. Pârvu, Aurel Turcuș, Ion Pachia-Tatomirescu, Horia Guia, Emilia Dascălu, Ionel Ivan. □ Se celebrează 90 de ani de la nașterea lui G. Bacovia, iar prima exegeză îi aparține lui Simion Mioc: *Poezia lui Bacovia – timbru unic*. □ A doua exegeză o face Andrei A. Lillin, trăgând spuza pe turta ideologică a epocii, cu un studiu numit *Coordonatele sociale și etice în poezia lui G. Bacovia*. □ Marcel Corniș Pop dă al doilea episod din *Gigantismul intențiilor și incertitudinile prozei actuale*. □ Cezar Apreotesei dezbate o temă dragă epocii *Realitate și ficțiune în roma-*

nul lui L. Rebreanu «Pădurea spânzuraților». □ Proză de Ion Velican. □ Adina Arsenescu orientează atenția asupra receptării lui Thomas Hardy de critica românească (*Thomas Hardy în interpretarea lui G. Ibrăileanu*). □ Lirică străină din Bulgaria: Ștefan Țanev, Vania Petcova, Elizaveta Bagreana. □ Cronicile literare sunt dedicate rând pe rând lui Miron Radu Paraschivescu, cu volumul *Ultimele* (semnează: Ion Maxim), lui Al. Simion, cu romanul *Anotimpul posibil* (semnează Nicolae Țirioi), lui Paul Zarifopol, editarea în totalitate a lucrărilor criticului de către editura Minerva (semnează Alexandra Indrieș). □ Cronica teatrală este consemnată de N.D. Pârvu. □ Emil Manu face cronica colecțiilor *Universitas* ale editurii Minerva. □ Sergiu Drincu comentează lucrarea „distinsului lingvist și filolog” Gh. Bulgăr: *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare*, căruia comentatorul îi reproșează că nu este un studiu lingvistic (cum ar fi necesar), ci unul filologic. □ În fine, Gheorghe Șora relevă *Elemente de critică literară la Vasile Goldiș*, „frunț al generației de intelectuali progresiști de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea”. □ Cărțile care au reținut interesul recenzenților sunt: Mircea Micu, *Memoria pergamentelor* – poezie patriotică (Damian Ureche), Valeriu Anania, *Geneze*, poeme scrise pe parcursul a 30 de ani (Ion Maxim), Mihai Beniuc, *Explozie înăbușită*, roman omagiu adresat celor „căzuți pentru victoria comunismului” (Florentina Frățilă).

• [„Presa noastră”, nr. 9] Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la apariția primului număr al revistei „Contemporanul”, prin Decret al Consiliului de Stat, pentru merite deosebite în muncă au fost conferite ordine și medalii ale Republicii Socialiste România unor salariați ai revistei: Ordinul muncii clasa a III-a: Călin I. Căliman, redactor principal, Colette M. Corbu, redactor principal, Aglaia Gr. Alexa, corector șef, Ioana T. Garbur, documentarist principal, Ordinul Meritul Cultural clasa a III-a: Constantin N. Constantiniu, redactor șef adjunct, Roger M. Câmpeanu, secretar general de redacție, Ordinul Steaua Republicii Socialiste România, clasa a V-a: Elena D. Marinescu, secretar general de redacție adjunct, Medalia Muncii: Constantin M. Ionescu, redactor, Laurențiu P. Ulici, redactor, Eugen C. Simion, redactor. □ Mircea Horia Simionescu comentează în spiritul ultimei plenary a PCR despre responsabilitatea gazetarului, în articolul *Semnătura* „... Nobila profesiune de ziarist a fost nu o dată compromisă – în trecut și încă și astăzi, în presa burgheză – de goana după noutăți cu orice preț sau după senzaționalul ieftin și picant. Ziaristul care ține la numele pe care-l așterne alături de opinia sa nu poate accepta să-și diminueze prestigiul, acceptând să semneze materiale în contradicție cu adevărul, nici măcar pe acelea care alunecă pe suprafețele înșelătoare ale aparențelor adevărului, cum nu poate gândi măcar o clipă că își poate strecura construcțiile imaginației, fără acoperire în realitate, sub semnătura, mai gravă și mai înaltă a ziarului în care publică. Dacă nu se înfățișează cititorului cu inima în palmă și cu convingeri profunde, ziaristul riscă să-și piardă, la cel de-al doilea articol pe

care îl publică – o dată cu cinstea – și cititorii, iar scrisul său, oricât de frumos și de antrenant, cade atunci în pură speculație care, în etica noastră comunistă, se taxează pur și simplu drept escrocherie. Ziaristul comunist este un purtător de cuvânt al opiniei publice a noii societăți, investit cu o mare răspundere politică. Semnătura lui garantează atât exactitatea faptelor pe care le expune și le comentează, cât și temeinicia sensului social cu totul superior al spuselor sale, și, în asemenea funcție, materialul factual și concluziile pe care le supune judecării obștei trebuie să fie perfect adevărate și posibile. Neîmplinirea exigențelor privind veracitatea și intenția benignă a scrisului militant sunt fațetele aceleași etici. De aceea, în coloanele publicațiilor noastre nu încap și nu pot fi acceptate pozițiile străine de concepția noastră despre viață, realitate și, nu în cele din urmă, despre adevăr. Este preferabil a nu te angaja, dacă construcția ideilor și a materialului factual prezintă unele fisuri și hiaturi în ce privește adevărul și sinceritatea – acoperirea în aur a semnăturii. [...]” □ Din aceeași perspectivă se pronunță și Eugen Atanasiu în articolul *Repertoriul cinematografelor și răspunderea criticii*. □ În rubrica *Ancheta noastră* revista publică opinii reunite în articolul *Editorii și publicistica – răspund conducători al unor edituri bucureștene*. Publicația întreabă: Ce loc ocupă publicistica în planul editurii? Cum conlucrează editura cu autorii? Care este audiența la publicul cititor a cărților de publicistică? Ion Simion, redactor șef la Editura Politică: „... La capitolul publicisticii de actualitate se cuvin a fi menționate printre altele volumele de reportaj *Secvențe iugoslave* de N. Plopeanu, *Chile – realități și perspective* de Eugen Pop, *Lumea liberă văzută de aproape* de Ion Mărgineanu, *S.O.S. natura*, de Ioan Grigorescu, culegere de portrete și eseuri *Și a venit ziua* de Petru Ispas (scrieri apărute în «Flacăra»), suita de interviuri și reportaje realizate de Ion D. Costea cu ocazia aniversării a 10 ani de la încheierea cooperativizării agriculturii, volumul care reunește interviurile lui Carol Roman cu laureați ai premiului Nobel apărute în «Scânteia tineretului» (cu o prefață semnată de academicianul Henri Coandă), culegerea de articole cu teme de popularizare a științei semnate de profesorul Edmond Nicolau și suita de însemnări memorialistice publicate în «Magazin istoric» de Ion Constantinescu sub titlul *Un fost reporter parlamentar își amintește*“. □ Aurel Martin, director al Editurii Minerva: „...Anul trecut am vrut să publicăm câteva titluri, dar în cele din urmă le-am cedat editurii Cartea Românească. Acolo a apărut, spre exemplu, cartea lui George Macovescu. [...] Ne interesează mai mult contribuția unor mânuitori ai condeiului mai vârstnici, în cadrul acestei preocupări a apărut anul trecut volumul memorialistic al lui Demostene Botez. Avem sub tipar un volum Geo Bogza: *Priveliști și sentimente*, o culegere de reportaje și poeme în proză publicate de scriitor în ultimii zece ani. [...] Din analiza tirajelor pe care le obțin, se poate trage concluzia că, din păcate, lucrările de publicistică au încă mică audiență la public, între un roman și un volum cu articole sau reportaje opțiunea cititorului e de cele mai multe ori în favoarea romanului. Am

sentimentul că cititorul român nu este încă familiarizat cu acest gen de lectură”. □ Mihai Gafița, redactor șef al editurii Cartea Românească: „...Editura «Cartea Românească» a dat o atenție chiar foarte mare publicisticii de acest fel, creând anul trecut o serie consacrată articolelor de critică literară, iar anul acesta alte două serii, una consacrată eseurilor de felul amintit – unde apar volumele *Teme* de Nicolae Manolescu și *Despre câteva absurdități folositoare* de I. Dobrogeanu-Gherea (urmând ca până la sfârșitul anului să mai apară și altele) și alta destinată articolelor cu caracter politic, social, cultural, chiar literar, acea serie care a cuprins până acum volumele lui Zaharia Stancu, G. Macoveșcu, G. Ivașcu, Const. Țoiu și va cuprinde până la sfârșitul anului volume de Demostene Botez, și Radu Boureanu. Toate cele trei serii amintite vor continua și în anul viitor – consemnând prezența activă a scriitorilor în dezbateră curentă ideologică, în schimbul de opinii critic, în urmărirea fenomenului social-cultural. În afara acestor serii sau colecții, am tipărit și alte cărți – ca acesta a lui C.C. Giurescu despre călătoria sa în S.U.A., sau ca *Imposibila întoarcere* de Marin Preda – lucrări care de asemenea ilustrează genul, foarte variat prin natura lui, și vom scoate tot în acest an reconstituirea-anchetă *Moartea unui poet* de G. Tomozei, în care se recurge la instrumentația și tehnica gazetărească pentru a constitui o admirabilă carte despre Labiș. Cartea e un roman-anchetă. Tot un fel de roman este și *Șapte planete* de Petru Vintilă, unde se adună aproape numai știri de presă despre Eminescu, din perioada 1883-1889, deci un fel de cronologie a vieții și epocii poetului, alcătuită din fișe strict gazetărești. [...] N-am tipărit încă volume colective, dar o vom face; reportajul, încă insuficient folosit, va ajunge în viitor, la inițiativa editurii, formă de comunicare interesantă, vom publica și interviuri, – ca acelea ale lui Adrian Păunescu – apoi lucrări cu caracter memorialistic, jurnale, anchete sociale, note de călătorie etc”. □ Ioanichie Olteanu, directorul editurii „Mihai Eminescu”: „... am publicat o serie de cărți de publicistică care s-ar putea încadra în genuri variate: note de călătorie pe diverse meridiane ale lumii (Eugen Barbu, *Jurnal în China*, Ioan Grigorescu, *Phönix inflamabil*, Lucia Demetrius, *Acuarele*), memorialistică (Agatha Grigorescu-Bacovia, *Poezie sau destin*, Dr. Nvszli Miklos, *Am fost medic la Auschwitz*), reportaj de actualitate (Vasile Nicorovici – Traian Filip, *Diluviu*, Traian Coșovei, *Oda zilnică*). În ce privește reportajele de actualitate, intenționăm ca începând cu anul viitor să le grupăm într-o serie specială. Aici e locul să observ că în presa literară s-au făcut auzite voci care exprimau îndoială cu privire la trăinicia și virtuțile acestui gen. Nu pot nega, desigur, că o anumită proliferare a genului festivist a îndepărtat la un moment dat pe cititori de așa-numitul reportaj literar. Intenția noastră este însă să recâștigăm încrederea unor mase largi de cititori prin editarea acelor reportaje care surprind ceea ce este esențial în realitățile noastre sociale, economice, și care să nu abdice de la principiul respectării absolute a adevărului. [...] Câteva titluri ale viitoarelor apariții: Paul Anghel, *Uvertură la Brâncuși*, Crișan Con-

stantinescu, *Metamorfoze în inima Harghitei*, Vasile Nicorovici, *Porțile de Fier*, Ion Arieșanu, *Amintiri de pe planeta Pământ*, Valentin Hossu-Longin, *Cartea Lotrului*, George Sidorovici, *Oameni și munți*, Petru Vintilă, *Cocorul din unghi ș.a*". □ Petre Ghelmez, directorul editurii Albatros: „... A apărut de curând, sub emblema editurii «Albatros», o carte la care cititorii tineri, tineri ca ani, dar mai ales cei cu spiritul tânăr, au reacționat ca în fața unui adevărat eveniment editorial. Este vorba de cartea de eseuri *Scrisori din Imediata Apropiere* de Mihnea Gheorghiu, o dezbatere pasionantă despre om și orizontul său spiritual, despre destinul artelor. De altfel, noi am inițiat o serie nouă, intitulată *Atitudini. Atitudini sociale, morale, politice, estetice, filosofice etc.*, și pe care credem că și în continuare cititorii o vor urmări cu interes. Desigur, nu vom face din cărțile pe care le vom publica în cadrul acestei serii, simple culegeri de articole. O carte își are ființa ei, ea trebuie să reprezinte un univers de idei, să exprime o poziție clară, netă în legătură cu fenomenele contemporane. O altă serie, tot de publicistică, la editura noastră este aceea intitulată *Convorbiri cu..* Numele seriei credem că dezvăluie în bună parte și intențiile ei. Convorbiri pe teme științifice, etice, literare, filosofice etc. cu personalități de frunte ale țării noastre. În curând, în cadrul seriei: *Convorbiri cu.. Henri Coandă de V. Firoiu*. În același timp, câteva cărți de reportaje semnate de Victor Vîntu, Miko Ervin, Vasile Nicorovici, Carol Roman. [...]"

• [„**Ramuri**”, nr. 9] G. Traian semnalează volumul colectiv coordonat de Gheorghe Stroia, *Creație și idee* (Minerva, 1971), o culegere de studii care atinge mai multe probleme : „creație artistică, sens politic, ideologic și filosofic al fenomenului artist”. Printre alții, la volum au contribuit : Zaharia Stancu, Ion Ianoși, Adrian Marino, George Ivașcu, Marin Preda, Eugen Barbu, S. Iosifescu, Mihai Beniuc, Titus Popovici, Al. Ivăsiuc, Ov. S. Crohmălniceanu. □ Grigore Traian Pop scrie despre cartea de *Eseuri* (Minerva, 1971) a lui Petre Pandrea. Deși stătea în umbra lui Panait Istrati și a lui Maxim Gorki, opera acestuia „este, în bună parte, una trăită : aproape jurnal intim, barometru al unei inteligențe excepționale, febrile, risipită cu naivă inconștiență”. În această carte care abordează teme de psihologie, sociologie, interferențe cu literatura etc, el „face portret politic, literar și caracteriologic”. Petre Pandrea „portretează fenomene (pe cele politice, în speță) după metoda dialecticii hegeliene, «cu implicații în materialismul dialectic și istoric»”. □ Ilie Purcaru propune o nouă rubrică, *Un interviu restant*, în acest număr intervievându-l pe Petre Pandrea. El afirmă că „poezia corespunde organic, biologic, psihologic, nevoilor omului. Lirica este o necesitate” ca toate celelalte, dându-i exemplu pe Alexandri și Eminescu. Despre unii poeți (Ion Vinea, Ion Barbu, Adrian Maniu, Arno Holz, Rimbaud) spune că au o poezie care nu se potrivește realității din „satul românesc” și că sunt greu de înțeles. ■ La *cronica ideilor literare: Adrian Marino continuă demersul exegetic Pentru o hermeneutică românească (II)*, interesându-l „cum intervine procesul hermeneutic, concept din per-

spectiva strictă a criticii românești”. Autorul urmărește în ce măsură metoda hermeneuticii, „raportată la limbajul actual, este sincronică sau diacronică” : „în măsura continuă degringolada care hermeneutica identifică modele, structuri, sisteme, fenomene ciclice, de repetiție sau integrare, ea este sincronică. Dar prin faptul că aceste modele, structuri, sisteme, fenomene ciclice de repetiție și integrare primesc un conținut istoric, au o succesiune și o desfășurare în timp, aceeași hermeneutică devine diacronică”. ■ Cronica literară intră în atribuțiile lui Al. Piru, care îl prezintă pe *D.R. Popescu romancier*. Punctul forte al romanelor sale este că D.R. Popescu știe „să rețină atenția prin invenția subiectului și o intrigă moderată, nu lipsită de surprize”. Sunt discutate din punct de vedere tematic, narativ și structural proza de lungă întindere *Zilele săptămâinii* și romanele *Vara oltenilor* (E.T., 1967) și *F.* (E.T., 1969). În acest ultim roman, „D.R. Popescu folosește tehnica absurdului, înlocuind narațiunea lineară cu relațiunea discontinuă, fragmentată, în mai multe variante, ale aceleiași întâmplări”. Câteva dintre temele romancierului sunt „denunțarea fenomenelor negative produse în timpul socializării pământului, alienarea și dispariția inexorabilă a elementelor ce le-au provocat”. D.R. Popescu nu are „o concepție pesimistă despre lume, ci mai curând una justițiară”, fiind asemănat de Al. Piru cu W. Faulkner. ■ *La folclor*, Teodor Vârgolici scrie despre *Primele orientări despre folclor în și literatura română*. Printre culegătorii de folclor, înainte de Vasile Alecsandri și Alecu Russo, s-au numărat: Gheorghe Asachi, Anton Pann, Dimitrie Ardelean, Timotei Cipariu, Nicolae Pauleti, Gheorghe Bariț, Ion Heliade-Rădulescu și Costache Negruzzi. ■ *La Studii, documente, mărturii*, despre *Contradicțiile istoricului literar* scrie Ov. Ghidirmic, care își manifestă rezerve față de *Istoria literaturii românești contemporane*, de Nicolae Iorga, din cauza „contradicțiilor în care intră marele istoric travestit în istoric literar”. Ov. Ghidirmic condamnă „dogmatismul concepției” pe care o are Iorga în ceea ce privește literatura română, asupra căreia istoricul vrea să impună propriul său canon sămănătorist, aproape lipsit de valoare estetică. „Lipsa de gust” și „subiectivismul” exacerbate și impunător sunt alte contradicții în ceea ce privește cartea lui Nicolae Iorga. Totuși, pentru Ghidirmic rămâne o carte de referință „și chiar dacă nu vom apela niciun moment la scara ei de valori și vom ști să închidem ochii în fața eclipselor de gust ale marelui istoric, avem de învățat de la N. Iorga o lecție a sincerității, a respectului și a cultului pentru opinie”. ■ *La Confluente*, Alexandru Balaci semnează studiul *Dante, un Anteu al artei realiste (650 de ani de la moarte)*. Sunt amintite momente importante din biografia scriitorului, care este figura de referință a exilatului, precum și influența marilor sale opere. □ De asemenea, Cornelia Cârstea scrie *Boccaccio, biograf al lui Dante*, în care prezintă biografia scrisă de Boccaccio, *Viața lui Dante*, care este „și o lucrare cu certe însușiri literare”. ■ *Cultura de masă* : la secțiunea *Cenacluri din Oltenia (III)* este prezentat Cenaclul „Traian Demetrescu” din Craiova.

● **[„Secolul 20”, nr. 9]** În *Suedia, pe urmele Spătarului Miclescu*, se află I. Igiroșianu, cercetând împrejurările în care acesta a zăbovit câteva luni, în speranța că va reuși aducerea prietenului său, Gheorghe Ștefan, pe tronul Moldovei: „Rezultă deci că la Stockholm, Nicolae Miclescu nu s-a aflat în ipostaza unui obscur solicitator bătând zile întregi la porțile palatului regal și ale înalților regenți. Datorită erudiției și farmecului său personal, el a fost primit de la egal la egal, acordându-i-se toată cinstirea pe care nu i-a trebuit multă vreme s-o dovedească din plin meritată”. □ Ștefan Delureanu trece în revistă aprecierea de care s-a bucurat și se bucură în continuare Nicolae Iorga în „adunările învățaților lumii”, adică în congresele istorice, de la începutul secolului XX până în prezent. □ Theodor Pallady este omagiat la 100 de ani de la naștere.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 9]** În *Cronica atee*, Elena Cobian prezintă *Modalități ale educației ateist-științifice a tineretului*: „Eficiența combaterii ferme a concepției religioase prin folosirea variată a formelor celor mai adecvate și prin atragerea unui număr cât mai mare de tineri se manifestă în participarea activă a acestora la înfăptuirea politicii de făurire a societății socialiste multilateral-dezvoltate, de formare a omului nou, activ, devotat trup și suflet cauzei socialismului, înnobilit de principiile cele mai nobile morale”.

● **[„Teatrul”, nr. 9]** În editorial, intitulat *Înainte primului gong*, se notează: „în centrul tuturor repertoriilor se află piesa originală românească, clasică sau contemporană. Dramaturgia originală, scrisă între cele două războaie mondiale, își are, în sfârșit, un loc mult mai bine gândit. Din marea literatură clasică universală au fost alese titluri de glorie, alături de care figurează piese contemporane de o nobilă încărcătură ideologică, scrise în țările socialiste, aflate într-o bună tovărășie cu drame și comedii de o demnă atitudine umanistă, realizate de scriitorii progresiști de pe alte meridiane”. □ Amza Săceanu publică articolul *Dezbateri creatoare. Adunările deschise de partid din teatrele bucureștene*, o trecere în revistă a referatelor și dezbaterilor despre noua stațiune de la diversele teatre din București. □ În *16 directori față cu stagiunea '71-'72*, Radu Beligan, Corneliu Sturzu, Sică Alexandrescu, Horia Lovinescu ș.a. răspund la întrebarea „cum vedeți începutul stagiunii în teatrul dv.?” □ Sebastian Costin scrie despre *Valențele teatrului agitatoric*. □ În *Teatrul țărilor socialiste*, Anna Hallász discută despre *Tendențe și profiluri în dramaturgia din R.P. Ungară*. □ În *Scrisori profesionale*, Dan Nasta scrie despre *Alecsandri și actualitatea teatrală*. □ În *Anchetele revistei noastre*, D. Negreanu publică un amplu material despre *Teatrul pe platoul t.v.*, o serie de microinterviuri cu Valeriu Râpeanu („bineînțeles, teatrul de televiziune nu trebuie să fie un teatru care să repete, pur și simplu, ceea ce s-a făcut sau ceea ce se face. Dimpotrivă, teatrul televiziunii trebuie să fie un teatru deschis, un teatru care să-și afle locul și ceea ce este nou, teatru care trebuie să aducă pe scenă și lucrări ce nu și-au aflat încă locul în repertoriul nostru, deci teatrul televiziunii

trebuie să îmbine *permanența* cu *noutatea*".). Dinu Săraru vorbește despre *Rolul teatrul T.V.*, considerând că „*teatrul televiziunii* – propagator de cultură, reprezintă numai o ipostază a existenței sale; el vrea să fie, în aceeași vreme, *creator de cultură teatrală* prin afirmarea, cultivarea și perfecționarea formelor sale specifice, care-l mențin – la acea distanță «specifică» de teatrul scenic și de film”. □ În *Pagini din caietul de regie al Letiției Popa* se analizează *Faust de Marlowe la Televiziune*. □ B. Elvin publică *Realității despre real*, în care afirmă: „oricât ar părea de paradoxal, cred că teatrul se angajează în riscante aventuri nu fiindcă a obținut prea puțin în acest veac, ci prea mult, nu fiindcă nu și-a împlinit speranțele, ci fiindcă le traduce în fapt și încă în chip strălucit, iar fiecare dintre realizările sale înseamnă, practic, de aceea, o nepuțință de a merge mai departe pe același făgaș. Adevărul e că de-a lungul ultimei sute de ani dramaturgia a parcurs până la capăt o spirală și că a urcat din succes în succes, înșeși realizările ei derutând-o și copleşind-o, atât erau de mari, de neprevăzute, de hotărâtoare”. În acest context, autorul analizează viziunea dramatică a unor autori precum H. Ibsen, A.P. Cehov, I.L. Caragiale. □ Valeria Ducea face o amplă prezentare a festivalului *Cibinium '71*. □ Al. Călinescu publică o cronică dramatică, cu subtitlul *Oaspeți din R.P. Polonă*, a pieselor puse în scenă de teatrul „Julius Osterwa” din Lublin. □ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff scrie despre *Prima lectură a dramei „Vlaicu Vodă”*, o descriere istorică a premierei piesei lui Al. Davila.

• [„**Tomis**”, nr. 9] La rubrica *Interpretări critice*, Alex. Ștefănescu semnează recenzia la volumul *În văpaia lunii*, de Fănuș Neagu a cărui proză „inclusă în manuale și citată în toate studiile care privesc literatura română, este cel mai bine definită prin formula realismului magic, formulă care indică și un cadru de evoluție. Nuvelele apărute de curând în colecția Biblioteca pentru toți a editurii Minerva oferă publicului larg spectacolul acestei evoluții pe care romanul *Îngerul a strigat* n-a făcut decât s-o fructifice. Inspirându-se din realitatea rurală, Fănuș Neagu continuă o tradiție românească, însă nu pe linia Slavici, Rebreanu, Marin Preda, ci pe aceea marcată de Creangă și Sadoveanu. El nu este un nuvelist sau un romancier, ci un povestitor și, în privința aceasta, termenul de novelist pe care îl folosește N. Balotă în prefața volumului trebuie luat în accepția lui veche, contemporană povestirilor lui Boccaccio”. ■ O altă recenzie, cuprinsă în aceeași rubrică a revistei, este semnată de M. Roznoveanu și analizează *Etica*, „ultima carte a lui Mircea Ciobanu care a însemnat o surpriză pentru acei ce începuseră să vorbească deja numai despre prozatorul sau eseistul Mircea Ciobanu, neînțelegând că, până la un punct, acestuia îi este impropriu orice clasificare, atâta vreme cât se arată preocupat mai mult de ceea ce vrea să comunice și nu de cum să comunice sau să popularizeze o amplă dezbatere morală. Astfel că *Etica* se aliniază firesc lângă celelalte apariții editoriale inițiate de un sever ochi programatic, atent mai mult la idee, ce-și alege instinctiv, fără prejudecata specializării, cele mai conve-

nabile căi de expresie”. ■ Const. Ciopraga scrie despre *Destinul „Crailor de Curtea-Veche”*, o „confesiune a unui artist cu o continuă oroare de hibrid, naratorul posedând darul (admirat indirect de Pantazi) de a zugrăvi cu vorba «până și cele mai alunecoase și mai nehotărâte înfățișări ale firii, ale vremii, ale depărtării». Adică posibilitățile unui virtuos impresionist, poet al stărilor labile; pasajele lunecoase nu cad în obscen, sugerându-l totuși. *Crailor de Curtea-Veche*, una dintre cele mai cizelate opere din literatura română, își verifică în confruntarea cu timpul nu numai rezistența la uzură. Moștenirea *Crailor* trebuie văzută în revificarea filonului balcanic, – la Ion Barbu într-un mod, iar recent, la Eugen Barbu, în *Princepele*, în alt mod”. ■ Sărbătorind 90 de ani de la nașterea poetului, Mircea Anghelescu scrie despre *Poezia lui George Bacovia*: „Poezia lui Bacovia a șocat de la început pe majoritatea comentatorilor prin sinceritatea desăvârșită a expresiei, prin transpunerea directă în vers a neliniștilor și tensiunilor interioare care formau, în mod obișnuit, doar materia inițială a meditației poetice, ca și printr-o compoziție neobișnuită, stranie și obsedantă a poeziilor sale, în care revin obsesiv anumite versuri, sintagme sau cuvinte cu sens mai adânc, incifrat”. ■ În *O sinteză maioreșciană*, Fănuș Băileșteanu comentează volumul *Contradicția lui Maiorescu*, semnat de Nicolae Manolescu, o carte care „conciliază, în descrierea ei lentă, obiectivă, antinomiile, revelând un Maiorescu monumental. Ideea contradicției, cumulul sintetic de contradicții, sugerează o tensiune dramatică, o rară tensiune emoțională. Maiorescu avea în sânge germenii artei. Dacă n-a devenit scriitor este o pură întâmplare, datorată poate formației sale de logician și poziției sale sociale. Avea, însă, suflet de artist. Intuindu-i fizionomia, N. Manolescu scrie, de fapt, romanul pe care trebuia să-l scrie însuși Maiorescu”. ■ S. Ioana semnează patru recenzii la câteva volume recent apărute. Prima dintre cărți este *Dospirea ploii*, de Nicolae Gh. Lupu: „Dintr-un hedonism țărănesc, voit lipsit de rafinament, poetul renunță să-și înăbușe o parte din umanitate pentru plăcerea de a bate senzual, cu piciorul gol, pământul. Avem în față un talent viguros, din păcate prea lesne clasabil într-o comunitate”. □ Analizând *Corabia de fum*, de Vlaicu Bârna, recenzentul observă că „poezia reprezintă un mijloc sigur de întoarcere spre copilărie, așa cum și aceasta, la rândul ei, provocată, are ca scop poezia”. Cu obiectivitate, se amintește faptul că „autorului îi lipsește lejeritatea și tracul lui apelează, în defavoarea lirismului original, la măștile de care vorbea într-unul din poeme. Meditațiile, acolo unde sunt, se desfășoară greoi și lipsite cu desăvârșire de orice farmec”. □ *Invocația soarelui*, de Dumitru Tranca, propune o „poezie interogativ-exclamativă care se zbate teatral în versificări întâmplătoare, în notații simple ale unui suflet ce dorește să producă poezia”. □ Cu *Apeiron*, Dinu Flămând este „un suav prerafaelit ce nu poate renunța, din fericire, cu totul, la ereditatea sa ardelenescă. De aici, o poezie rafinată, o fugă spre înalături alimentată de fioruri adolescente, alunecări grațioase în concepții

imaculate sau translații pure ce tânjesc imaterialitatea muzicii”. Analizând volumul, recenzentul observă că „poemele, în parte, fără o structură sigură, pierd pe parcurs prin latura lor explicativă, prin exploatarea exagerată a ideii. Se apelează pentru susținere, la diverse artificii ce vin în contrast cu frumusețea imagistică a versurilor liminare. De aici, intervine adeseori un limbaj abstract ce-l atrage spre meditația seacă ce nu poate rivaliza cu puterea sugestivă și calitatea versurilor recomentate. *Apeiron* este cartea de debut a unui poet de certă vocație”. ■ Sunt publicate versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Mihai Duțescu, Ion Panait, Luisa Stoica, Florin Muscalu, Vasile Botta, Marin Mincu, Dan Mutașcu și Ștefan Aug. Doinaș.

● [„*Vatra*”, nr. 6] Număr dedicat aniversării a 90 ani de la nașterea lui Bacovia. ■ Cronică literară de poezie face referire la *Cimitirul din stele* a lui Ion Caraion și este semnată de Gavril Ședran și este văzută ca o „prelungire cu mijloace modeste a dasuprerealismului” și care „se impunea printr-o îndubitabilă vocație socială”. Caraion „acceptă expresia nedesăvârșită, limbajul dat cu confuziile și ambiguitățile lui și gândirea inseparabilă de limbaj”. Partea de proză a cronicii literare este dedicată romanului *Ringul* apărut la editura Dacia în 1971 și scris de Adrian Mușțiu. □ Mihai Sin consideră despre acesta că: „S-ar putea crede, după cele afirmate pînă acum că romanul lui Adrian Mușțiu mi se pare a fi un eșec. Ei bine, nu. Cred că Mușțiu e capabil să creeze acea «lume» propusă de el. Avînd intenții și idei îndrăznețe, abordând o problematică socială complexă, deocamdată s-a oprit la jumătatea drumului: adică a vrut să facă «stil» neținînd seama de materia epică, iar adevărurile pe care le spune sînt corodate, din păcate, de o inconsecvență sinceritate scriitoricească greu de înțeles”. □ Romulus Guga publică o serie de poezii. □ În eseu *Nichita Stănescu și aventura modernă a elegiei*, Anton Cosma afirmă: „Lectura liricii lui Nichita Stănescu ar putea duce, pornind din acest punct, la considerații interesante asupra destinului elegiei moderne”. Ceea ce aduce nou autorul celor *11 elegii* este „că elegiacul de azi intonează alte acorduri, de gravitate mai profundă, pune în rezonanță alte bolți ale sensibilității noastre decît poetul clasic sau cel romantic”. În încercarea de a descrie universul său poetic, Anton Cosma susține că „Lirica lui N. Stănescu este elegiacă în măsura în care este o poezie de cunoaștere, căci la acest fel de poezii cunoașterea e doar exacerbarea mistuitoare a setei de cunoaștere, o «intensificare a misterului», cum ar spune Blaga și nu o clarificare a lui”. □ În pagina intitulată *Lecturi necesare*, Fănuș Băileșteanu recomandă lucrarea lui N. Manolescu despre Maiorescu. În textul intitulat *Contradicția – o sinteză maioreșciană*, autorul cronicii scrie că lucrarea „se fundează pe o idee centrală, explicată de titlu: aceea a contradicției operei maioreșciene”. În viziunea lui N. Manolescu „există la Maiorescu, o întregă gamă de contradicții, pe care exegetul le enunță și le analizează pe îndelete. Opera lui Maiorescu este magnifică, sublimă, dar, aparent, aproape că nu există. Criticul este obsedat de început, dar se risipește pe nenumărate pla-

nuri, are vocația absolutului, dar, în aceeași măsură vocația istorică, manifestă ambiția esențialului, trăind în concret, efemer”. □ Darie Novăceanu publică un grupaj de trei poezii. ■ La rubrica *Reconstituiri*, Dan Culcer scrie despre *Bacovia, poet politic*: „Chip de martir, aproape profesional, chipul lui Bacovia ne evocă, cu pomeții agresivi, cu barba țepoasă și privirea blîndă, rătăcită printre oameni, obsedată de împrejurări sociale cu toate acestea, aparent închisă dar dureros de sensibilă, figuile tabloului lui Breugel «*Parabola orbilor*». Se pare că însăși existența lui Bacovia, care s-a desfășurat între «vidul social și cel existențial» este ceea ce stă la baza operei «celui mai social dintre poeții noltri clasici». Poetul nu a putut niciodată opta între sinucidere și revolta activă. Destinul este acceptat și refuzat în același timp. Distrugerea manuscriselor, formă derivată a sinuciderii, este gestul unui om bolnav de maladia vidului”. Eseul continuă și pe jumătate din pagina 14 și se încheie cu următoarea caracterizare: „Opera lui Bacovia este cartea «însemnărilor dezolante» ale unei conștiințe din noaptea mare. Am scris că Bacovia este un poet social, un poet politic. Dar el scrie poezie socială, de pe pozițiile *observatorului implicat*. Și pentru că orice lectură este necesar actuală și contemporană, lectura politică propusă aici trebuie făcută actuală. Nu putem rămîne în postura scriitorului care contemplă politicul, excluzîndu-se din el. Să scriem *politic* și nu *despre politică*, aceasta mi se pare concluzia firească a scurtei noastre aventuri”. □ Menționăm interviurile cu Iuliu Moldovan, președintele Comitetului Județean pentru Cultură și Artă, viitor director al Teatrului Național din municipiu, dar și cel cu istoricul Keith Hitchins, autor déjà al unor lucrări despre istoria românească a secolului al XIX-lea. □ Propunerea de pozator a redacției „Vatra” din acest număr este *Medalionul din corn de cerb* a lui Cornel Dimovici. Antetul este o laudă la adresa scriitorului: „Cornel Dimovici este un foarte tînăr medic, profesînd la Comandău, județul Covasna. Prozele timise la redacție par să însemne un efort de profesionalizare scriitoricească, un refuz de alienare la așa-zisa «literatură a medicilor», tratată nu o dată cu o anumită condescendență. Debutîndu-l pe Cornel Dimovici, facem un gest de încredere și speranță ață de el și adevărata proză socială, realistă”. □ Pe aceeași pagină traducerea în românește a poeziei *Ultimul drum al lui Odiseu* de Szöcs Kálmán în versiunea lui Tudor Balteș. □ Un fragment din *Caietele Princepelui* de Eugen Barbu este cel care ocupă două pagini ale numărului și începe astfel: „Ciudat: adun în fiecare zi știri despre lume. Ele sînt foarte actuale ca acelea despre cruzimile din Vietnam sau chiar despre cruzimile care mi se adresează mie sau despre lucruri care s-au petrecut de mult și sînt la fel de fascinante”. □ Victor Felea își face cunoscute două poezii pe pagina 13 a numărului. □ Pagina *Romanul nostru inedit* este destinată celei de a cincea părți a romanului *Drum spre oameni*, capitolul *De unde vine suferința geloziei?* scris de Ion Vlasiu cu promisiunea continuării acestuia în următorul număr. □ Din lirica greacă contemporană, Antița G. Jucan traduce în românește o serie de

poezii. □ În *Arhiva* numărului, Viorel Faur publică *Documente* a lui Ioan Slavici cu ocazia unei noi publicații: „Biografia și activitatea literară a lui Ioan Slavici, unul dintre fondatorii revistei „Vatra”, au fost reconstituite de către D. Vatamaniuc în masiva-i lucrare *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut* (Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București 1968)”. Iată un scurt pasaj din aceste documente: „Am observat, apoi, o altă realitate ce nu poate fi ignorată. Întrebat fiind de asesorul consistorial Petru Suciu «când are cuget a se îndepărta din Oradea-mare», Slavici a răspuns că va face acest lucru abia după ce va fi «gata cu arangiarea arhivului», întreprindere ce o vedea finalizată în 3 noiembrie 1873”. □ Grigore Ploșteanu prezintă lucrări de mare valoare ale lui Vasile Netea, printre care enumărăm „valoarea monografie închinată marelui cărturar George Barițiu (1966)”. „Amintim, numai dintre scrierile sale cu caracter predominant istoric: *La réunion de la Transylvanie* (1968) și *Nicolae Titulescu* (1969). *O zi din istoria Transilvaniei: 1 decembrie 1918* (1970) și *August Treboniu Laurian. Viața și activitatea* (1970), în colaborare cu Ilie Popescu Teiușan, și recent apăruta lucrare *Take Ionescu*”. □ George Enăchescu traduce din italiană nuvela lui Dino Buzzati: *Cei șapte mesageri*.

● [„**Viața militară**”, nr. 9] Publică versuri ancorate în subiectele ideologice ori militare Dimitrie Rachici (*Țara ca o floare*), Camil Baltazar (*Vânătorilor de munte*), Gh. D. Vasile (*Illegalist*), Constantin Ștefuriuc (*Aceste inimi comuniste*), Traian Reu (*Partid, Timp, Confesiune, N-am cântat, Statornicie*), reportaje: Ion Căpeț (*Balada muncii*), Constantin Șola (*Educația comunistă, izvor al patosului, al tăriei morale*), Vasile Văduva (*Apărător și constructor*), I. Săvoiu (*Cuvântul comuniștilor*), Traian Bucurenciu (*Instructorul nostru*), Mihai Rășică (*Noi, tinerii: Prezent!*). □ La proză sunt publicați George Cozma (*Ploaia ca un cântec de zbor*), Nicolae Minei (*Trofeele vânătorului*). □ Cu însemnări de scriitor este prezent Corneliu Ștefanache (*Un erou posibil*). □ Nicolae Dumbravă publică un amplu interviu cu Eugen Frunză, *Nu concep să scriu fără a gândi că voi fi citit de marea familie a semenilor mei întru ideal*. „– *Discutând despre lirica patriotică, în ansamblul literaturii noastre: vă satisface modul în care ea exprimă sentimentele omului contemporan?* – Fără îndoială că în domeniul amintit, ca și în oricare altul, se poate face mult mai mult și, mai ales, mult mai bine. Asta nu înseamnă că ceea ce s-a realizat până acum de către scriitorii care au înțeles și înțeleg pulsul Istoriei, care țin cont de valoarea educativă a artei, în, sensul ideologiei noastre comuniste, e de neglijat. Fără a pretinde criticii vreun rabat în judecarea lucrărilor cu caracter patriotic, eu unul aș propune o mai mare exigență față de acele versuri care, în ciuda unui joc epatant de cuvinte, nu comunică nimănui nimic. Câte un critic extrem de sever atunci când se ocupă de colecția «Columna», de pildă, ține morțiș să ne convingă, jonglând la rândul lui cu termeni epatanți, că avem de-a face cu niscai opere de «excepție», formulă de ultimă oră, foarte folosită. Am convingerea că marile momente din viața popoarelor și-au găsit și își vor găsi

întotdeauna reflectare în marea poezie capabilă să înalțe pe cetate cuvântul-standard. Noi trăim un asemenea moment, și cîntăreții lui există, firește, însă mi se pare că unii critici literari s-au obișnuit să treacă nepăsători pe lângă cântecul cetății. – *Totuși, despre unele din aceste cărți s-a mai scris.* – Da. S-a scris. Dar cât și cum? Și mai ales cu câtă obiectivitate.. – *Credeți că la ora actuală se publică prea multă poezie?* – Nu cred că s-ar putea publica vreodată prea multă poezie. Mă refer bineînțeles la poezia care încorporează în ea acest timp Istoric, sensul său major. Și nu sunt de acord cu opinia celor care consideră că fiecare plachetă de versuri trebuie să definească un mare poet. Înșiși marii poeți, pe lângă capodopere, au scris și au publicat lucrări mai puțin semnificative pentru personalitatea lor. Dar fără acestea, poate nu s-ar fi născut nici capodoperele. Procesul este sinuos și complex. Orice optică simplificatoare poate dăuna. [...] – *Ce perioadă din creația dv. o considerați drept cea mai fertilă?* – Dacă prin fertilă se înțelege cantitatea produsă într-un anumit timp, atunci probabil că deceniul 50-60 ar putea fi considerat cel mai fertil. Mi se pare însă că ar fi mai bine să ne referim la o fertilitate de ordin.. calitativ. În acest caz, aș indica anul 1970 în care am scris poemul *Singele nostru de-apoi*".

□ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Ploaia bleu* de Pop Simion. □ Rubrica *Orizont* semnaleză apariția în Ed. Militară a volumului *Carnet de zbor* al prozatorului Ladmiss Andreescu. □ Cronica sportivă, *Năstase și Țiriac ne-au dus!*, este semnată de Adrian Păunescu.

• [„**Viața românească**”, nr. 9] Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui G. Bacovia, Eugenia Tudor semnează textul: *42 marginalii la poezia bacoviană*: „Intrată târziu în conștiința criticii, poezia bacoviană și-a croit drum mai întâi prin intermediul sensibilității poeților (Pillat, A. Maniu), făcând prozești și creând epigonism. Critica a remarcat mai tardiv, prin condeiele ei cele mai expresive «simplitatea» cântecului bacovian. Puterea excepțională de sugestie a acestei poezii, pornită de la simbolism dar evoluând atât de original, continuă să fascineze azi, ca și acum mai bine de o jumătate de veac. Și va mai fascina generații întregi de poeți, de exegeți sau de iubitori de poezie. Fiindcă asemeni artei adevărate, ea atinge deopotrivă sensibilitatea avizată a inițiaților, ca și pe cea a iubitorilor de poezie”. ■ Intitulându-și textul *Lirismul în etape: Nina Cassian*, I. Negoitescu se referă la volumele de versuri ale poetei: „Încă din prima etapă, *La scara I/I* (1947), libertatea năstrușnică a imaginației, o sensibilitate care se va ascunde sub șocuri de cuvinte care violentează poezia pedepsind-o parcă [...], ne aflăm în mijlocul generației lui Constant Tonegaru, Ion Caraion, Geo Dumitrescu, Ben Corlaci, Gheorghe Chivu.. [...] *Cu vârstele omului* (1957), cruditățile lirice proprii Ninei Cassian [...] își organizează terenul proliferării. [...] Cruditățile și puritatea devin deodată, în această etapă nu numai o temă dar și o realitate intrinsecă a lirismului. [...] Poezia Ninei Cassian e feminină mai întâi prin dragoste, prin sensibilitate, prin plăcerile

directe ale existenței subsemnate lucid însă unei conștiințe, unei «gândiri». [...] Dacă în cariera poetică a Ninei Cassian, *Vârstele omului* înseamnă o etapă deosebit de importantă, căci poemele adunate sub titlul ce metaforizează analitic timpul sunt nu numai documente ale răbdătoarei căutări de sine întru sensibilități tutelare, ci și mărturia descoperirii propriei sensibilități, menită să se realizeze în forme autentice – ciclul care a urmat la un atât de scurt interval și care poartă titlul mai puțin cuprinzător dar și mai legat de noile forme, *Dialogul vântului cu marea* (1957), ține în mod pregnant de binecuvântata zonă a clarificării lăuntrice”. ■ Traian Podgoreanu semnalează apariția studiului lui Dumitru Ghișe: *Existențialismul francez și problemele eticii*, Dacia, 1970: „Lucrarea lui Dumitru Ghișe poate fi considerată ca o verigă prețioasă în cercetarea critică a unui curent filosofic care a acaparat și a încercat să prelucraze într-un mod specific un domeniu problematic ce nu-i aparține. Un limbaj filosofic adecvat și un stil de maximă limpezime fac ca lucrarea să fie parcursă cu interes, iar problemele puse și soluțiile oferite îndeamnă la meditație, cu atât mai mult cu cât lucrarea nu este lipsită de reale virtuți teoretice”. ■ De volumul de versuri al lui Ion Caraion, *Cimitirul de stele* se ocupă M. Petroveanu: „Însumare în mare parte, e adevărat, din poeme cunoscute din selecțiile menționate, *Cimitirul din stele* include totuși destule versuri publicate numai în reviste sau scoase direct din manuscrisele unui autor prolific și, totodată, gospodar în activitatea lui. Pe de altă parte, împrejurările speciale ale apariției volumului *Deasupra deasuprelor..* justifică reluarea, atât de apropiată în timp, a unei serii masive de titluri din corpul său [...] Poezia lui Ion Caraion este poezia zbuciumului unei conștiințe în luptă cu propria sa structură problematică, cu dualitatea solicitărilor – cea catastrofică și cea demiurgică – care o confruntă continuu”. ■ Eugen Luca analizează studiul lui S. Damian, dedicat lui G. Călinescu *romancier*: „Gradată, unitară, culminând cu un excelent portret al maestrului pe care admirându-l, când e cazul, criticul îl amendează totuși politicos, cartea lui S. Damian se înscrie ca fundamentală în exegeza călinesciană. Dacă i-am reproșa ceva autorului ar fi faptul că, tentat de atâtea asociații, n-a acordat interesul ce se cuvenea unei paralele Sadoveanu-Călinescu, deși și prin concepția estetică [...] și prin unele preocupări [...] cei doi scriitori se dovedesc, în pofida deosebirilor izbitoare în alte privințe, pe undeva înrudiți”. ■ M. Nițescu notează despre *Cartea lui I. Negoșescu*: „Recenta culegere de articole și eseuri reunite sub titlul *Lampa lui Aladin* ne oferă prilejul unor considerații mai detaliate asupra criticii lui I. Negoșescu. [...] În ce privește mijloacele scrisului, *Lampa lui Aladin* confirmă și precizează posibilitățile multiple de atitudine și expresie ale lui Negoșescu. Distingem, astfel, o modalitate a istoriei literare, în care prevalează realitatea obiectivă, [...] punctată intermitent de intervenții echilibrate și în care criticul se retrage condescendent în spatele istoricului, mulțumindu-se cu o discretă regie a citatului. [...]”. ■ Referindu-se la *Critica militantă*, Paul Georgescu afirmă: „Cred că critica noastră trebuie să

păstreze și să dezvolte tot ce a cucerit pe linia dezvoltării ei firești, dar trebuie să se delimiteze mai ferm de tehnici, modalități și termeni ce contravin principiilor ei de bază. Și mai ales critica marxistă să nu uite niciun moment că ea este mandatară societății socialiste spre a veghea la dezvoltarea unei literaturi românești pătrunsă de ideile socialismului și felul de a vedea lumea al comuniștilor”. ■ Cu prilejul împlinirii a 650 de ani de la moartea lui Dante, Edgar Papu expune *Ideii estetice la Dante*: „Ideile estetice dantești prezintă trăsături similare cu însăși creația sa poetică, unde se îmbină trăsături foarte vechi cu altele, care-l promovează pe autorul *Divinei Comedii* printre marii precursori ai timpurilor celor mai noi”. ■ N Tertulian continuă studiul referitor la *Introducere în estetica lui György Lukács (II)*: „Lukács avea deplină dreptate să sublinieze că o experiență trăită..., pentru a deveni centru de gravitație al unei opere de artă, pentru a se autonomiza și purifica, trebuie să execute o mișcare de auto-izolare și contragere în pura ei imanență”. ■ Ion Felea se referă la împlinirea a *Nouă decenii de la apariția revistei „Contemporanul”*: „În anii construcției socialiste, tradiția revistei «Contemporanul» de acum 90 de ani e considerată ca o moștenire prețioasă a culturii noastre din secolul trecut, în ce are ea mai înaintat. Săptămânalul socio-cultural din zilele noastre, «Contemporanul», care și-a propus să continue și să ridice pe o treaptă superioară tradițiile progresiste ale «Contemporanului» din secolul trecut, e o pildă a acestei prețuiri. Având rădăcini adânci în această nobilă tradiție de luptă pe frontul culturii, «Contemporanul» zilelor noastre îmbrățișează în paginile sale noile valori ale creației în literatură și artă, în toate domeniile culturii noastre socialiste, tot ceea ce potențează creația românească pe drumul luminos al socialismului și comunismului”. ■ Semnează cronici literare: D. Mitrana, Florin Mihăilescu, Aureliu Goci, Traian Stoica, Platon Pardău, Sanda Radian, Camil Baltazar. □ D. Mitrana semnalează apariția cărții Agathe Grigorescu-Bacovia, *Poezie sau destin* (Ed. Eminescu, 1971): „Poetă de reală sensibilitate, Agatha Grigorescu Bacovia posedă și darul evocării, așa cum o dovedesc lucrările *Bacovia* din 1962, și *Poezie sau destin* apărută la Ed. Eminescu la începutul acestui an. Dacă prima dintre aceste cărți prin prezentarea vieții bardului, reprezintă un document de cea mai mare însemnătate istorico-literară, *Poezie sau destin* este o confesiune dureroasă, nu mai puțin importantă – al cărei protagonist este autoarea însăși”. □ De studiul lui Gh. Bulgăr, *Momentul Eminescu în evoluția limbii literare* (Minerva, 1971) se ocupă Florin Mihăilescu: „Dacă ne gândim nu numai la golul pe care *Momentul Eminescu*.. îl umple, dar și, mai ales, la calitățile de spirit, de cultură, de cunoaștere deplină a obiectului prin apelul nemijlocit la surse și, nu în cele din urmă, la acuratețea stilului său interpretativ, nu putem să nu recunoaștem în Gh. Bulgăr pe unul dintre cei mai avizați exegeți actuali ai lui Eminescu, care, pe lângă competență și acribie filologică, pune întotdeauna în cercetarea marelui poet și multă, foarte multă pasiune”. □ Apariția volumului *Pasărea de stea* al lui Cristian Sârbu la Mi-

nerva, 1971, este consemnată de Aureliu Goci: „Fiind în cea mai mare parte notație biografică, echivalentă etapelor unei existențe obișnuite, itinerariul liricii lui Cristian Sârbu apare ca ușor de reconstituit. Fiu de țaran în Bărăgan ajuns cizmar într-una din periferiile Bucureștiului, suportă tarele dezrădăcinării. [...]”. □ Platon Pardău analizează cartea de versuri a lui Ion Sofia Manolescu: *Involucru* (Ed. Eminescu, 1970): „Se află în această carte, atât cunoscuta sa aplecare către concept, notația aspră, chiar brutală uneori, intens sugestivă, cât și tentația situării în abstract. Sunt s-ar putea spune și forțele cumva antagonice ale poeziei celui care, într-o anterioară carte, scria despre poetul care și-a pierdut sufletul la roata norocului”. □ Sanda Radian prezintă romanul lui Alexandru Deal: *Lașii* (Ed. Eminescu, 1971) în care autorul valorifică: „tema integrării adolescentului în viața socială. Mai vag situată în timp, soarta lui Octav, mai mult decât a lui Luca, reprezintă aparența juvenilă în genere față de minciunile convenționale și demistificarea clișeelelor despre nucleul familial, armonioasa ambianță școlară”. □ Camil Baltazar glosează despre volumul lui Haralambie Țugui: *Sub cerul mioriței* (Junimea, Iași, 1971): „Haralambie Țugui, într-o vreme când unii cultivă poezia abstractă, își destăinuie, cu o cuceritoare sinceritate atașamentul său ardent față de patrie. Când depășește stadiul declarativ din poemul-prefață și o anume enumerație ca în *Țara de sus*, adică stihuri formale, doar la un pas de lozincă, el ne oferă strofe ce merg direct la inimă”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7426] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Zilele Bacovia*, un microinterviu cu Agatha Grigorescu Bacovia, despre evenimentele închinare poetului, la Bacău.

• [„**România liberă**”, nr. 8379] Tia Șerbănescu recenzează două volume din *Scrierile* lui Zaharia Stancu, abordând sintetic poezia acestuia de la început până în „prezent” (*Albe –1937, Clopotul de aur –1939, Poemul roșu -1940, Iarba fiarelor – 1941, Anii de fum – 1944, Cântece șoptite – 1970, Cîntecul lebedei - 1971*). Ultimele două titluri „conțin pagini care fac loc meditațiilor și elegiilor din care, însă, notele polemice nu lipsesc”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 40] Zaharia Stancu face portretul lui *Barbu Lăzăreanu*: „Exemplu de modestie dar și de fermitate, Barbu Lăzăreanu, în lunga lui carieră de scriitor și publicist militant, nu a făcut niciodată caz de vastele lui cunoștințe, n-a adus nimănui vreo jignire”. ■ M. Ungheanu îl consideră pe MRP, *Poetul generației poetice*: „Pateticul e dublat de un antipatetic, de un amator de dulci umorești. M.R. Paraschivescu a fost îndrăgostit de creația naivă în care regăsea desenul strâmb, dar sincer al ingenuității. El exercită o

blândă maliție asupra produselor artistice perferice care folosesc șabloane, sintagme de mult compromise, dar care reușesc să dea uzatelor prefabricate literare un autentic fior. Surâsul se învecinează cu poezia”. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumul de versuri al lui M.R. Paraschivescu: „... cea din urmă carte a lui M.R. Paraschivescu se intitulează *Ultimele* (C.R., 1971, cu un emoționant cuvânt al lui Marin Preda, *Ora despărțirii de un prieten*) și a apărut postum. [...] Volumul, în total, cum se vede, este o antologie de posibilități lirice, un compendiu al vârstelor poeziei lui M.R. Paraschivescu”. ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica intitulată *Jurnal de lector*, analizând două cărți. □ Prima aparține lui Dan Rotaru: *Plânsul oglinzilor*: „Vocația poetului e însă așa de manifestă, încât convingerile sale aparente în legătură cu presupusa nesiguranță lăuntrică pare o juvenilă cochetărie. Ceea ce-l frământă în primul rând este, așa zicând, boala cuvintelor, teama că acestea fiind purtătoare ale unor lumi interioare adevărate sunt în același timp o trădare a lor”. □ A doua este semnată de Al. Raicu: *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotului slujitor Alexandru*: „Sub acest titlu evocator de ev-mediu picaresc, Al. Raicu și-a strâns o îndelungată, se pare, romantică a Erosului. Poetul are ceva din atitudinea cavalerului de la Mancha, atâta doar că, în lipsa morilor de vânt, se luptă cu imaginea serafică a unei iubite ce preferă, la rândul-i, să facă figură de fata Morgana, plutind imaterială prin poeme, surdă și mută [...] la apelurile ce-i sunt adresate”. ■ Alexandru Ivasiuc semnează textul *Integrare și sinteză*: „Pentru a realiza sinteze, avem nevoie de largă integrare istorică. O sinteză doar estetică a literaturii este ciuntită, superficială, prea comodă și, în ultimă instanță, în ciuda clarității criteriului, este confuză prin neadevăr”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 43]** O știre la „Săptămâna pe scurt” (rubrica semnată *Argus II*): „Editura poloneză Piw a publicat o *Antologie a nuvelei române contemporane*, ce îi cuprinde pe Eugen Barbu, Zaharia Stancu, Titus Popovici, Romulus Vulpescu, Nicolae Velea”. □ În Colegiul de redacție, Jeana Gheorghiu este înlocuită de Ileana Colomieț-Lucaci. ■ Este anunțată în data de 6 octombrie, la Casa de Cultură a Sectorului 2 „Mihai Eminescu”, redeschiderea Cenaclului „Nicolae Labiș”, sub conducerea lui Eugen Barbu. □ Odată cu acest număr, tipărit în 75.000 de exemplare, revista „Săptămâna” a depășit, în serie nouă, granița celor 3.000.000 de exemplare! □ Se prezintă turneul Teatrului Academic „V. Maiakovski” din Moscova, cu piesele *Înfrângerea* după A. Fadeev la Teatrul Giulești, *Copiii lui Vanus* din S. Naidionov și *Talente și admiratori* de A.N. Ostrovski, la Sala Comedia a Teatrului Național. □ Rubrica lui Romul Munteanu, *Cartea străină*, abordează volumul lui Claude Roy, *Défense de la littérature: C. Roy și apărarea literaturii*. ■ Emil Manu afirmă, în articolul *Tudor Vianu – Opere*, relevanța proiectului colaboratorilor profesorului Vianu (Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu), cei care au luat inițiativa de a publica opera maestrului într-o ediție critică integrală. Primul volum, incluzând și versurile lui Tudor

Vianu, e îngrijit de Gelu Ionescu. □ Apar versuri de Emil Botta, *Pentru Clody Bertola, de la umilul său...*, respectiv *Nu are nume*, cităm: „Înlocuiți finalul *Amen* cu *Eminescu*/ și vedeți ce grandios va suna/ cum imnul profan se va înălța/ cum, de trăznetul Eminescu lovit,/ răul se va dărâma.”.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 28] Mihai Beniuc publică poezia *Cântec*. ■ La început de nou an de învățământ superior, Paul Anghel scrie despre *Universitate*: „S-au deschis universitățile. Răspunde prezent, la sunetul gongului, un popor de studenți. Nu în unul singur, ci în câteva mari orașe din țară – Cluj, Iași, Timișoara, Tg. Mureș – a treia parte a populației adulte e prezentă prin studenți”. ■ Nichifor Crainic publică textul *O carte despre Eminescu*: „Intimitatea poezilor cu țara – a marilor poeți și în special a lui Eminescu – se rostește în cuvinte. La Eminescu îndeosebi în cuvinte alese, care să exprime intensitatea acestei intimități. Despre creșterea istorică și filologică a acestor cuvinte în conexiunea lor ne vorbește cartea eminentului profesor Gh. Bulgăr: *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare*. E cartea unui erudit. Apariția lui Eminescu pentru limba noastră artistică e în adevăr epocală, raportând-o la faza în care se găsea scrisul românesc de până la el”. ■ Radu Gyr semnează poezia *Tezaur*. ■ Ovidiu Papadima face urările ce se cuvin în „*Contemporanul*” la o dublă aniversare: „Aniversarea celor două ipostaze ale «Contemporanului» a constituit astfel prilejul unei ample și strălucite manifestări, onorate prin mesajul pe care i l-a adresat redacției «Contemporanului» președintele Nicolae Ceaușescu, mesaj care însemnează o strălucită lecție de ținută științifică și literară, un semn înalt de orientare ideologică, nu numai în ceea ce privește analiza științifică a trecutului și prezentului, dar și pentru viitor”.

● [„**Steaua**”, nr. 11] Despre rostul și rolul, în peisajul presei românești, al revistei „Contemporanul”, scrie Mircea Zăciu, făcând un scurt istoric al orientărilor revistei (începând cu intervalul 1881-1891) și al colaboratorilor ei, o revistă care „a avut conștiința misiunii sale de ferment, vizând o acțiune de rază lungă în timp și o germinație fecundă în posteritate” (articolul *Un elogiu posibil*). □ Cinci poeme de Șt. Aug. Doinaș: *Romanță, Post ludum, Al treilea ochi, Secera, Despre nori*. ■ Aurel Rău își întoarce cititorii spre vremea lui Neagoe Basarab și a fundamentalelor sale *Învățăături*, „un corpus de principii politice și diplomatice care nu-și epuizează acuitatea”, „fruct al maturității, al singurătății între ospete și divanuri”, „o odă înțelepciunii”, făcând un portret elogios al acestui contemporan al lui Erasm (articolul „*Acest Marc-Aureliu.. principe, artist și filosof*”). □ Mai liric, Teohar Mihadaș realizează și el un portret al domnitorului Neagoe Basarab, adunând în acest portret și elemente ale legendei lui Negru-Vodă, cu care a fost identificat la un moment dat (articolul *Un voievod arhitect*). □ Publică poemul *Destin* Agatha Grigorescu Bacovia. □ Eugen Uricaru îl traduce, din lirica italiană, pe poetul Andrea Zanzotto. □ Dan Mutașcu este prezent cu poemul *Lingura de lemn*, alături de Matei Călinescu cu poemul *Amintire marină*. ■ Petru Poantă analizează mo-

nografia lui Mircea Berindei despre Marcel Proust și comentează: „Mircea Berindei este un moralist. De aceea Marcel Proust constituie pentru el mai degrabă prilejul unei demonstrații asupra eticii creației, decât obiectul unei analize critice propriu-zise. Modalitatea lui de lucru este aforismul și nu conceptul critic. Urmărește desprinderea imperativului moral al creatorului și nu structura specifică a operei sale”, ajungând la concluzia: „Cartea lui Mircea Berindei este o modestă popularizare a lui Proust, pentru neinițiați” (articolul *Mircea Berindei, «Marcel Proust»*). □ Volumul *Ce vână crâng* (Dacia) al Etei Boeriu constituie subiectul cronicii literare a lui Mircea Tomuș care mărturisește că, în privința liricii acestei poete, trebuie renunțat la „orice pretenție de sistemă” și să fii atent doar la „glasul gândurilor”, deși, în exterior, versurile au „o înfățișare aparent ermetică” și „o infrastructură formată din mari abstracțiuni”, totuși „versul Etei Boeriu trădează, încă de la cea dintâi lectură, compoziția simplă, aproape directă, liniară ca formă de expresie, bazată pe înțelesuri clare” (articolul *Eta Boeriu: «Ce vână crâng»*). ■ Virgil Ardeleanu salută cu entuziasm apariția *Imposibilei întoarceri* a lui Marin Preda, depășindu-și astfel reticențele de la începutul articolului: „Credeam că-l cunosc foarte bine pe Marin Preda. Am scris atâtea despre cărțile sale, mi s-au tras atâtea din partea entuziaștilor săi critici, încât nu-mi închipuiam că-mi va mai fi dat să-l privesc vreodată cu ochi prea deosebiți. Dar, iată, Marin Preda îmi provoacă o surpriză, o mare și plăcută surpriză: *Imposibila întoarcere*”. ■ Atras de unul din marii scriitori-călăuză ai secolului al XX-lea, Nicolae Balotă conturează ideile lui Thomas Mann referitoare la arta literară, pentru care literatura trebuia să devină din seducătoare și corupătoare, educatoarea omului și să aibă o virtuți vindecătoare, căci autorul *Muntelui vrăjit* s-a întrebat mereu dacă literatura reprezintă o putere sau nu are altă finalitate decât aceea de a mângâia oamenii (articolul *Thomas Mann și procesul artei*). ■ Dintre cărțile recenzate, reținem câteva. □ Volumul *Clepsidra cu venin* (Ed. Eminescu, 1971) a lui Alexandru George este recenzat de Marcel Constantin Runcanu, care remarcă „caracterul livresc al istorisirilor din *Clepsidra cu venin*” și că „mai mult decât o simplă culegere de texte [...] este o tentativă de racordare la o direcție estetică definibilă la noi prin Mateiu I. Caragiale, V. Voiculescu sau A.E. Baconsky”. □ Romanul cu titlu schimbat *Anotimpul pierdut* (Ed. Eminescu, 1971) (și publicat în urmă cu treizeci de ani, cu titlul *Călător din noaptea de Ajun*) al Anișoarei Odeanu este prezentat de Nae Antonescu care crede ca „Anișoara Odeanu a scris un roman cu foarte multe calități dar și cu tot atâtea umbre, care, într-un fel estompează valoarea artistică a cărții, supraestimată la vremea ei de Camil Petrescu. Căci, într-adevăr, Anișoara Odeanu, mai aproape totuși de proză decât de lirism, este victima conceptului de autenticitate, așa cum îl preconiza autorul *Patului lui Procut*”. □ La rubrica „cărți străine”, Rodica Baconsky prezintă antologia dedicată lui Apollinaire (*Guillaume Apollinaire, Pagini alese*, Univers, 1971), iar Petru Poantă reține lucrarea filosofică a lui

Mikel Dufrenne, o pledoarie pentru existența filosofiei, volumul *Pentru om* (Ed. Politică, 1971). □ „Dicționarul parodistic contemporan” al lui Mircea Micu cuprinde o imitație parodică a poeziei lui Dan Deșliu.

2 octombrie

● [„Cronica”, nr. 40] Numărul se deschide cu recenziile pe care o face Liviu Leonte volumului monografic, apărut și în limba română, *Nicolae Ceaușescu, biografie și texte selectate* (Ed. Politică, 1971), alcătuit de Michel-P. Hamelet. „Secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România apare astfel, conform adevărului istoriei, ca o personalitate în care se concretizează aspirațiile de astăzi și de totdeauna ale poporului român”. □ *Poezia lui Zaharia Stancu*, așa cum reiese din cele două volume intitulate *Scrieri* (Minerva, 1971), este analizată de Zaharia Sângeorzan într-un amplu articol. După o succintă trecere în revistă a romanelor, concluzia este aceea că definiția întregii sale creații „nu e posibilă decât de la stadiul poeziei”, autorul înfățișându-se întotdeauna ca „un personaj liric la care descoperim violența rostirii, patetismul întrebărilor, melancolia, dar și conștiința unei inepuizabile memorii a realității”. Urmează o demonstrație pe text, vizând glisarea temelor dinspre liric spre epic și invers. □ Grupaj poetic semnat Ion Crânguleanu. □ Versuri din lirica universală contemporană traduc Nicolae Nicoară (din Cehoslovacia), Veronica Porumbacu (din Suedia) și George Popa (din Belgia). □ Bucur Țincu consemnează o scurtă convorbire purtată cu Mihai Beniuc, ce debutează cu invitația de a numi „genul cel mai preferat” (sic!), care l-ar defini, din multitudinea în care s-a afirmat. Comparând poetul cu un pescuitor de perle, „șansele de succes fiind cam 1 la 100 de «scufundări»”, Beniuc susține că poezia și știința au devenit pentru el o necesitate. În viziunea lui, marea deosebire dintre generațiile de poeți mai vârstnici și mai tineri este aceea că la cei dintâi există limpezime și mesaj, în formă adecvată acestora, la ceilalți mesajul fiind încețosat ori mascat. Cât privește menirea scriitorului de astăzi, acesta nu poate rămâne „indiferent decât dacă face parte din rândul sclerozaților care scriu pentru niște «elite» tot mai fictive. Scriitorul trebuie să devină un ferment al sporirii conștiinței sociale a maselor”. □ Liviu Leonte recenzează volumul *În văpaia lunii*, o selecție pe care colecția BPT o alcătuiește din proza lui Fănuș Neagu, structurată în trei cicluri: *Cantonul părăsit*, *Vară buimacă* și *Caii albi din orașul București*. Concluzia criticului este aceea că „artist de o largă disponibilitate, dotat cu un excepțional simț al limbii, Fănuș Neagu se înscrie printre prozatorii de prestigiu ai contemporaneității”. □ Const. Ciopraga revine asupra unei autoare descoperite, notându-și opiniile despre *Realitate și ecou în romanele Hortensiei Papadat-Bengescu*, referitoare la o „nepotrivire care sare în ochi”, și anume aceea că „la o prozatoare care aspiră spre microscopie și infinitezimal, extrem de atentă la nuanțe, fizionomiile, mai toate, rămân vagi, proiectate în oglinzi la

distanță”. „Intervine un fenomen curios: – observă criticul ieșean – numeroasele observații ultra precise, detaliile consemnate de un ochi foarte fin, sunt, la un moment dat, lăsate deoparte”. ■ Optând pentru aceeași formulă exclamativă din numărul precedent, Mihai Drăgan titrează și în acest număr: *Ibrăileanu – contestat!*, atrăgând atenția asupra ideilor injuste expuse de polemistul Alexandru George (nespecificând unde au fost expuse) despre criticul de la „Viața românească”, „un exemplu enorm de aplicație aberantă a metodei «maioresciene» (lovirea punctelor slabe ale adversarului) în articolul *Edițiile poeziilor lui Eminescu* (V.[iața] r.[omânească], nr. 5-6, 1929), îndreptat contra unei ediții îngrijite de Lovinescu”. După contraargumentele pe text date lui Alexandru George, Mihai Drăgan găsește „părerii eronate” și la Eugen Simion, care, în *Antologia criticilor români* (volumul I, 1971), „afirmă cu o hotărâre pe care nu o înțelegem că în studiul *Greutățile criticii estetice* Ibrăileanu ia «apărarea criticii sociologice și psihologice», fiind «categoric împotriva criticii estetice»”. O părere „cu totul curioasă” găsește autorul articolului în revista „Steaua” din 30 iunie a.c., unde Mircea Zăciu vorbește de „spiritul mafiot” al „Vieții românești” și de „spiritul biliard, cam provincios” al lui Ibrăileanu. Într-un *Post Scriptum* autorul pune la punct și *Ochiul magic* al „României literare” din nr. 32, căruia i se pare exagerată importanța pe care Mihai Drăgan a dat-o în „Manuscriptum” unui text inedit din 1910, spunând că ar fi „un breviar” al concepției lui Ibrăileanu despre poezie. □ La *Poșta literară*, Nicolae Turtureanu scrie despre Const. Drăcsin: „Nu mă îndoiesc că sângele său este ozonificat de poezie, o simt cum zvâcnește căutându-și gheizerul, uneori izbucnind în spectaculoase jerbe, alteori însă, vai, făcând obosit meandre ori chiar dispărând. [...] Drăcsin are simțul carnal al naturii, un panteism blagian circulă prin versuri care, uneori, devin proiecția frustră a unei existențe ce se consumă ireparabil. [...] E necesar ca acest tremur lăuntric să fie mai riguros captat pe coala albă, chiar dacă, știu, totul se face cu imense și dureroase eforturi”. □ În nota intitulată *Retrospectivă și actualitate*, N. Irimescu notează ce i-a plăcut în numărul jubiliar al „Contemporanului”: „Pasiunea evocării, tonul satisfacției meritare, prestigiul celor mai multe dintre semnături, capacitatea de a aduce la termenii prezentului datele unei cariere de fecundă publicistică militantă”. În cadrul aceleiași rubrici *Moment*, este semnalat panoul expus la Théâtre Poème din Bruxelles, pe care figurează toate revistele și ziarele românești care au scris despre activitatea lui Mihail Steriade de propagare a culturii române în Belgia. □ Corneliu Ștefanache publică la rubrica sa săptămânală intitulată *Jurnal*, niște *Gânduri despre noi înșine* (continuare în nr. 41, 42), referitoare la statutul literaturii și al scriitorului în etapa actuală. „A profesia o literatură realistă, în adevăratul sens al noțiunii, înseamnă a participa cu scrisul tău la creația unei lumi mai umane, așa cum este societatea noastră. Aceasta implică nu pasivitate, nu descrierea unei realități la îndemâna oricui, ci participare, dinamism, descoperirea acelor ritmuri interioare ale luptei semenilor tăi”.

□ Despre *Neagoe Basarab, ilustru cărturar și om politic* scrie un articol I.D. Lăudat. □ Mircea Radu Iacoban stă de vorbă despre *Literatura română în India* cu Amita Ray, autoarea unor „excelente traduceri în limba bengali a operelor lui Eminescu, Sadoveanu, Caragiale, Mihail Sebastian, Zaharia Stancu ș.a.”. Preponderența genului dramatic tălmăcit este explicată prin audiența largă pe care teatrul îl are în India, fiind un gen extrem de popular. Sunt punctate și articole în care opere sau autori din literatura noastră au fost comentate în spațiul indian, de asemenea, este anunțat proiectul la care lucrează în prezent, o antologie a poeziei românești, începând cu creațiile folclorice și ajungând până în contemporaneitate. □ *Istoria teatrului universal* (Meridiane, 1971), traducere semnată de Lia și Oana Busuioceanu după volumul lui Vito Pandolfi din 1964, *Storia universale del teatro drammatico*, este semnalată și prezentată de Georgeta Loghin. □ Colțul dialogului cu cititorii cuprinde în acest număr o mulțumire legată de lipsa unor coli întregi din anumite cărți (*Cărți cu defecte*), precum și o adeziune a unui profesor din Beiuș, Corneliu Crăciun, la propunerea lui Edgar Papu (în rubrica prin care debutează în „Lucaefărul”) de a se întocmi un volum sau mai multe pe tiparul *Eminescu în secolul al XX-lea, O istorie a concepțiilor despre poetul național*.

• [„Flacăra”, nr. 40] La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă de prezentare a studiului dedicat lui *Tudor Arghezi* de către Șerban Cioculescu (Minerva): „ferindu-se de a găsi marelui poet «eticheta confortabilă», criticul urmărește, cu luciditate, și, în același timp, cu declarată pasiune, complexul fenomen liric arghezian, dându-ne, nu o dată, cheile unei înțelegeri adecvate a operei cercetate”. □ Se semnalează apariția romanului *Pierre* de Kovács György și a volumului de versuri *Spirala de aur* de Jiva Popovici (Kriterion), a romanului *Jennie Gerhardt* de Theodore Dreiser (B.P.T.). □ Este criticat volumul de versuri *Ascunsa vulnerare* de Mira Preda (Eminescu): „nimic nu poate supăra mai mult ca atunci când într-un sonet, formă trăind tocmai din concentrare de gând și expresie, întâlnim prezența diluției verbale”. □ Se semnalează interesul suscitată de rubrica *Faptele și vorbele* realizată de Ov. S. Crohmălniceanu în revista „Lucaefărul”. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate pe scurt piesele *Surorile Boga* de Horia Lovinescu (Teatrul Național), *Vicarul* de Rolf Hochhuth (Teatrul „Bulandra” și Teatrul de stat din Tg. Mureș), *Mincinosul* de Carlo Goldoni (Teatrul Giulești), *...Escu* de Tudor Mușatescu (Teatrul Giulești), *Adam și Eva* de Aurel Baranga (Teatrul Evreiesc de Stat).

• [„Lucaefărul”, nr. 40] Revista dedică rubrica *Pagini omagiale* lui *Miron Radu Paraschivescu* cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la naștere. Semnează articole: Ilie Constantin, Ov. S. Crohmălniceanu, Marin Sorescu, Alexandru Balaci, Tașcu Gheorghiu, Dorina Rădulescu. □ Ilie Constantin face *Note la poezia lui Miron Radu Paraschivescu*: „Vom putea vreodată – acei ce l-am cunoscut bine și am petrecut vreme îndelungată în preajma lui – comenta cu obiectivitate creația neobișnuitului și importantului scriitor care este Miron

Radu Paraschivescu? [...] Cugetând mai adânc, mai bărbătește, înțelegem – pe de altă parte – că neuitatul autor al *Cântecelor țigănești*, care a încurajat întreaga viață exprimarea (liberă, patetică, responsabilă) a fiecărui artist, a fiecărui om, s-ar arăta nemulțumit, el cel dintâi, dacă plătind un tribut prea mare sentimentelor ce ne leagă opinia critică s-ar dovedi ezitantă, lipsită de franchețe. Vom încerca așadar să rostim câteva impresii în marginea întinsei sale opere poetice”. □ Ov. S. Crohmălniceanu descoperă: *Ipoieza neverosimilă*: „Miron a rămas, pot să jur, printre noi. A dat pe undeva de alți tineri scriitori neștiuți și le veghează acum ieșirea din ou ca o cloșcă grijulie? S-a închis în casă și compune o suită la *Cântarea României*? E înhămat la talmăcirea încă a unei epopei, după Pan Tadeusz? Nimeni nu poate să spună precis. Vă asigur însă că se află în mijlocul nostru. Amintiți-vă cuvintele lui din *Declarația patetică*.”. □ Tașcu Gheorghiu afirmă: *Îngemănata frumusețe a spiritului său și a patriei care l-a zămislit*: „Că nu știu când și cu ce prilej – grande mortalis aevi spatium – l-am cunoscut pe Miron Radu Paraschivescu, nu trebuie să mi se pară ciudat: gândul că crește ușor în mine încet și cu îndărătnicie ca o stalactică, pentru cât îmi va mai fi ursit a trăi în ființă și, de mi s-ar hărăzi nelegitimul primogenit, în timpii, deasemenea, viitori, a-l purta – herb de fală «cu turnul abolit» – pe scutul în patru cartiere al unei nonșalante stârpe de svăpăiați ai avangardei – politice pentru că literare – e că-mi păruse, ca în portretul mateian al unuia din asfințiții Crai «un prieten de când lumea și adesea chiar un alt eu-însumi»”. □ Marin Sorescu: *După „Ultimele”, „Primele”*: „Întorcându-se din ultima sa călătorie în Franța pe pământul patriei, Miron Radu Paraschivescu se integra, cu toată ființa, pământului patriei, începând cea mai lungă călătorie din viața sa. El a dorit să se învârtă în cosmos, înrădăcinat în aceste locuri și acum, alături de noi și totuși departe, ne privește dintre stele. Între Primele versuri ale multor poeți de azi și Ultimele ale sale se adâncește acum o prăpastie și începe să fluiera vântul. De dincolo de aceste «Ultime» un om adevărat iese din ramă și se apleacă spre noi, care mai rămânem adunați la o rotundă «*Poveste a vorbei*». Îi plăcea să descopere talente, fiind în această privință un căutător de comori întârziat, aplecându-se cu o infinită grijă chiar peste mormane de cioburi, numai să nu se piardă cumva banul cu efigie de aur și fibula pretențioasă ce s-ar fi putut ascunde virtual în ele. Aș fi curios să știu ce gânduri despre literatură noastră zac acum în sufletul său mare, pus la temelia firelor de iarbă. Nu m-aș mira să aflu că nu a încetat să citească, să aibă păreri, să se bucure și din când în când, să râdă homeric. Spre Vălenii de Munte încă mai continuă să se îndrepte de atâtea foi scrise de începători în poezia românească. Iubite domnule M.R.P., în toamna asta foșnitoare de propriile-i foi, poate îți mai arunci măcar o clipă ochii dumitale deveniți dintr-o dată metaforă”. □ Dorina Rădulescu: *Patru silabe*: „De ziua ta, Miroane, ți-aș fi trimis o telegramă și o floare. Sau, poate – ca de atâtea ori – veneam amândoi la tine să te îmbrățișăm, în casa noastră cu miros de mere. Câtă liniște e în curtea cea

mare, sub pomul unde se citea atunci, filele scrise ieri sau astă noapte, în vreme ce privirile ni se înfundau în ceața lui septembrie, până departe pe malurile Teleajenului Vălenilor de Munte, peste frunzișul ruginit al toamnei abia începute [...]”.

□ Alexandru Balaci: *Poet al descoperirii și al mirării*: „El a cântat și conștiința umană a colectivului, unind arta cu socialul, pătruns de luminile și de reverberațiile acestei noi lumi. El a putut înțelege și caracteristicile puterii suficiente, a solitudinii și contemplației. Miron Radu Paraschivescu a fost parcă totdeauna în așteptare. Se desăvârșea trăind în dimensiunile unor legi de bunătate și de umanitate. Privirea lui asupra Naturii și a lumii a fost circulară. El a sigilat-o cu pecetea vieții sale de umbre și lumini. Au trecut opt ani de la încheierea colaborării noastre la aspra sarcină de traducere a versurilor lui Giuseppe Ungaretti. Sunt înfiorat de emoție și astăzi când îi recitesc în postfața volumului de tălmăciri comune cuvintele pe care mi le adresează ca unui tovarăș, poet și prieten. Căci Miron Radu Paraschivescu a fost în primul rând un mare prieten al nostru al tuturor și nu numai marele poet”.

□ Matei Călinescu: *Despre candoare*: „Pentru cei care l-au cunoscut mai îndeaproape, Miron Radu Paraschivescu era uneori expresia umană integrală a ceea ce aș numi spiritul de inconfort, forma pe care o lua o profundă și aproape irezistibilă candoare (o candoare care era punctul de plecare al unei inteligențe mobile, neprevăzute, aptă să-și asume, fără a face niciun fel de «caz», riscuri intelectuale și morale dintre cele mai mari); acest spirit se desprinde, desigur, și din opera lui poetică, privită de la o anumită altitudine, în liniile ei esențiale de evoluție, dar mai ales din enormul jurnal care acoperă mai bine de trei decenii și care – excepțând câteva fragmente apărute, dacă nu mă înșel, în «Luceafărul» sub titlul de *Jurnalul unui cobai* – așteaptă încă să fie publicat, – până când și de ce?”.

□ Gheorghe Tomozei: *Smolitul torrero*: „Cine a fost Miron? E întrebarea pe care mi-am pus-o chiar acolo în ograda de pe malul Teleajenului în care tronau ghizdurile unei fântâni fără apă și o masă de lespede, verde la vremea spargerii nucilor, neagră atunci, în februarie.. Inflexibil și totuși contradictoriu, mânat de teribilismele avangardei dar țintind clasicitatea, prețuitor cu evlavii al scrisului înaintașilor dar și «bășcălios», după chiar spusa lui, cu somitățile provizorii ale peniței și – mai ales – cu sine. [...] Am deprins de la el gândul că profesam cel mai frumos meșteșug din câte sunt pe lume. Și am mai învățat să-mi iubesc bătrânii, mi-a dat lecții de ceremonie la curtea Poeziei, gesturi grave ori biete tertipuri contribuind egal la înstăpânirea aceluia aer majestuos ce-i învăluie pe prinții Cernelii”.

□ Mircea Martin: *Nu din pietate, ci din necesitate*: „Nu știu cât de minunate sunt clipele prin care trece acum pământul, dar știu că umbra iubită a lui Miron Radu Paraschivescu nu așteaptă momente extatice pentru a fi invocată. Ea are, dimpotrivă, nevoie de febre, de neliniști, de răscoliri generoase, mesajul ei răsună abia într-un aer tensionat, acela care îi este constitutiv și pe care a încercat mereu să-l insinueze în suflete. Căci Miron Radu Paraschivescu a fost, înainte de toate, poate chiar înainte de a fi un poet, un revo-

luționar, adică un om care s-a implicat generos și demn în devenirea lumii, care și-a asumat riscul forțării limitelor ei. Tot ceea ce a făcut și a scris stă sub semnul acestei nobile angajări, o angajare complexă și consecventă, până la capăt complexă și consecventă, până la înverșunare, până la nebunie. Din arderile ei s-au aprins luminile poemelor și – configurație morală nepieritoare – gesturile lui de iluminat”. □ Aurel Dragoș Munteanu: *Versul liber*: „Mai toate tendințele poeziei actuale se pot reclama de la solitudinea sa, de la generozitatea cu care încuraja orice insurecție artistică, orice tentativă de înnoire, orice nonconformism liric. În prefața la *Versul liber*, Miron Radu Paraschivescu a negat intenția de a deveni șef de școală, patron de grup literar. Pentru bune motive, de altfel. Poetul laudelor nu era un ideolog literar și nici un mentor sever. El păstrase gustul comunicării umane între scriitori, al uniunii afective mai mult decât al intereselor sau chiar al principiilor. Pentru el era de ajuns ca cineva să dea semne de talent. Nu mai conta nimic, și așa se face că între toți cei pe care i-a îndrumat, pe care i-a ajutat, i-a încurajat și chiar i-a publicat nu se află niciun imitator al său, niciunul căruia să i se fi impus, atât de plină de discreție era prietenia și sfatul său literar”.

3 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8380] Ion Drăgănoiu scrie articolul *Bacăul lui Bacovia*, prezentând succint Festivalul literar artistic desfășurat între 30 septembrie și 3 octombrie, menit să omagieze personalitatea creatoare a poetului, desfășurat într-un oraș cu „edificii moderne”.

5 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8382] Al. Dima abordează *Condiția universalității literaturii române – reflectarea realităților poporului nostru*, conchizând că: „Reflectarea obiectivă a coordonatelor social-politice, istorice, geografice, etnografice, folclorice și mai cu seamă a celor legate de concepția de viață a poporului român în condițiile construcției socialiste constituie baza evidentă a acestei universalități”.

6 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8383] Radu Popescu analizează drama *Surorile Boga* a lui Horia Lovinescu, montată la Teatrul Național „I.L. Caragiale”. Pieșa îi pare potrivit aleasă în cadrul stagiunii, ținând cont de imperativele socio-politice, chiar dacă, în șirul personajelor „variate și justificate”, comunistul Pavel Golea, „deloc rău”, e „mai sumar” ilustrat decât ceilalți „eroi”. Opera e apreciată ca fiind „interesantă și captivantă, fie la spectacol, fie la lectură”. □ Veronica Porumbacu scrie articolul *Bacău, Bacovia, Bacoviana..*, prezentând succint sesiunea științifică consacrată poetului la Bacău.

• [„Scânteia”, nr. 8929] La 90 de ani de la nașterea lui Barbu Lăzăreanu, Aurel Martin scrie textul omagial *Militant pentru cazul socialismului, publicist pasionat, de aleasă cultură*: „Luptând, prin publicistică, pentru grăbirea procesului de dărâmare a orânduirii capitaliste. Născut în Botoșani, la 5 octombrie 1881, stins din viață în București, la 19 martie 1957, Barbu Lăzăreanu a fost martor al victoriei la care visa încă din tinerețe și pentru care a militat susținut de-a lungul unei jumătăți de veac. Victoria conferind retrospectiv semnificații majore gestului de opțiune politică, revoluționar, căruia i-a rămas consecvent credincios”.

• [„Viața studentescă”, nr. 33] *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu la deschiderea Anului Universitar este completată cu articole „la stemă”: *A vorbi despre această zi* – Dan Frunteletă, *Întâiul Gaudeamus Igitur pe „Acropole Universitară” Brașoveană* de Mircea Florin Șandru, iar în numărul următor, Nicolae Stoian: *Primul contact – faptele*.

7 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8384] În articolul *Arta și omul*, Gheorghe Stroia abordează arta din punct de vedere al utilității sale concrete, notând că aceasta ar trebui să servească „poporului, educării și înălțării sale spirituale”, progresele sociale, întocmai după cum indică și coordonatele partidului, „cel care închină zi de zi toate eforturile sale, izbînzile poporului, adevăratul făuritor și beneficiar al tuturor valorilor materiale și spirituale”.

• [„Scânteia”, nr. 8930] Aurel Dragoș Munteanu își exprimă opinia cu privire la ceea ce înseamnă *Cultura scriitorului*: „Impulsul de a produce, voința de creație culturală este de neînchipuit în afara mediului spiritual, în afara convingerii că nu ești primul și nici ultimul, că nu ești singur și că efortul tău nu este van, că el folosește un limbaj care este al sufletului și al minții omenești. Trebuie să ai convingerea că omul are nevoie de lucrul minții tale, că arta este pentru el o formă de viață superioară la care îl obligă însăși natura sa de ființă superioară. Pentru a crea este nevoie să știi ce au făcut cei dinaintea ta și să-ți imaginezi ce vor face cei de după tine. [...] Este cazul să spunem convingerea noastră cea mai adâncă: unul din semnele cele mai clare ale înzestrării, ale vocației artistice este pasiunea pentru cultură, înțelegerea temelor mari ale timpului și societății în care trăiește artistul, aderarea lui la marile eforturi ale omului de permanentă autodepășire. Talentul artistului nu înseamnă numai îndemânarea de a spune trei-patru cuvinte legate priceput, ci și situarea într-un efort cultural neîntrerupt, posibilitatea de a-l integra unui fenomen mai general. Însăși emoția lecturii este augmentată de cunoaștere. [...] Cei care nu înțeleg, din obtuzitate sau din interese de alt ordin, vorbesc în pustiu. Nivelul atins de societatea românească și de cultura noastră ne obligă să fim mai responsabili din punct de vedere politic și social, să medităm cu mai multă fermitate la rosturile culturii noastre. Scriitorul de azi nu mai poate fi numai o

pasăre cântătoare, fără partitură și fără instrucție muzicală. El este ceea ce numim o «personalitate», un om de cultură cu preocupări sociale, un ideolog, un filosof, un artist și un savant în același timp. El este militant politic, trăiește în imanența vieții de azi, un patriot ardent, un factor de profundă coeziune națională și politică”.

• [„Albina”, nr. 40] Pe prima pagină, *Argint și aur*, sonet de Eugen Jebeleanu. ■ Ion Bănuță publică *Se sting frunzele*: „Ca într-un vis, văd frunzele legănându-se în zenitul primăverii, niște parcă steaguri în început de bătălie. Ce fascinant poate să fie acest ciclu – miracol al pierderilor și al câștigurilor noastre. Da! Pentru a înțelege secretul lumii trebuie să alegi drumul dorului și înălțimea speranței. Poate de aceea poezii îl înțeleg deplin pe Ovidiu, pe cel de la Tomis, ci nu pe acela al Romei imperiale”. ■ Barutu T. Arghezi semnează *Drumuri, oameni și comori*: „Aș zice că între cronicarii cei mai fideli ai tuturor epocilor se numără în primele rânduri și meșterii satelor noastre: cronicari-artiști care, cu o împunsătură de ac ori cu o creștătură sau un strop de zmalț, definesc un întreg capitol din istoria civilizațiilor, artei și culturii românești”. ■ Spiridon Stănel revine cu textul *Dialog cu largi rezonanțe*: „De fiecare dată, începutul de an școlar este un eveniment care prin însemnătatea lui depășește emoțiile celor care iau loc în bănci. Părinții, frații, surorile, toți rețin această zi. De aceea cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu ținută la mitingul consacrat deschiderii anului de învățământ universitar a fost urmărită cu viu interes de către opinia publică. Și cu acest prilej secretarul general al partidului a făcut un amplu bilanț al realizărilor obținute de țara noastră pe linia dezvoltării bazei materiale a învățământului de toate gradele, a instruirii tinerei generații, subliniind totodată necesitatea aplicării măsurilor stabilite ca învățământul, cercetarea și producția să fie un proces unitar, încât la terminarea cursurilor absolvenții să posede și cunoștințe practice. [...] Ne vom rezuma să consemnăm doar apariția Hotărârii Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la organizarea Academiei pentru învățământ social-politic și perfecționarea cadrelor de conducere «Ștefan Gheorghiu» de pe lângă Comitetul Central al Partidului Comunist Român. Prevederile acestei Hotărâri vin să confirme încă odată preocuparea constantă a conducerii partidului pentru pregătirea cadrelor. Înfăptuirea măsurilor prevăzute va duce fără îndoială la îmbunătățirea muncii de creștere și perfecționare a activiștilor de partid și ai organizațiilor de masă, a cadrelor de conducere din economie și administrația de stat”. ■ Vladimir Pană semnează *De la bunici la nepoți*, un text despre un *Festival al folclorului vrâncean*. ■ Camil Baltazar îl evocă pe Barbu Lăzăreanu, la 90 de ani de la naștere. „Ce atrăgea în acest om, care a ocupat un loc de frunte în rândul pionierilor istoriografiei literare și a istoriei mișcării muncitorești? Faptul că îmbina în ființa-i învățătura cu generozitatea, una pe savantul popular cu omul plin de voie bună, grație și delicatețe. Omul de o discretă mărinimie, întregit de tribunul predicând primatul dreptății, odată coborât de pe scenă, rămânea

omul de o sensibilitate emoționantă dar știind și să râdă cu toată pofta, cu alte cuvinte – pamfletarul acid și poetul subtil, ca și cărturarul rafinat, aveau înăscut umorul, acela ce l-a ajutat în clipele grele ale vieții și același umor sănătos l-a determinat a nu se descumpăni atunci când a ajuns la cele mai mari onoruri și demnități ce sunt hărăzite unui creator”. ■ Pagina literară este dedicată toamnei, Iulian Neacșu operând o selecție din poezia românească pe această temă, cu titlul *Ce te legeni...*. Sunt prezenți cu fragmente din poezii antologice, care, tocmai de aceea apar fără titlu: Mihai Eminescu, George Bacovia, Ion Pillat, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, George Topîrceanu, Alexandru Macedonski, Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Ion Bănuță.

● **[„România literară”, nr. 41, *director: George Ivașcu]** Numărul se deschide cu înștiințarea despre *Adunarea generală deschisă a organizației P.C.R. a Uniunii Scriitorilor*: „În ziua de 5 octombrie 1971 a avut loc Adunarea generală deschisă a Organizației P.C.R. a Uniunii Scriitorilor, care a dezbătut recentele documente privind îmbunătățirea activității politico-ideologice de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii. Lucrările adunării au fost conduse de tovarășul Dumitru Popa, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., prim secretar al Comitetului Municipal P.C.R. – București. Raportul de activitate a Organizației P.C.R. de la Uniunea Scriitorilor a fost prezentat de prozatorul Constantin Chiriță, secretar al Comitetului de partid. Numeroșii scriitori care au luat cuvântul, în cadrul acestei dezbateri, și-au exprimat adevărată entuziasm la documentele supuse discuției, hotărârea lor fermă de a le aplica în viață cu consecință și răspundere comunistă. În încheierea lucrărilor, a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R. După aprobarea planului de măsuri supus dezbaterilor adunării, participanții au adoptat în unanimitate, într-o atmosferă de puternică însuflețire, textul unei telegrame adresate Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu”. □ Din Telegrama adoptată de Adunarea generală deschisă a organizației P.C.R. a Uniunii Scriitorilor adresată Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, reținem: „La sfârșitul unor ample și fructuoase dezbateri asupra sarcinilor actuale ale literaturii noastre, în cadrul Adunării generale de partid deschise, scriitorii din Capitală, însuflețiți de înalta responsabilitate ce le revine în ansamblul activității de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, își reafirmă deplina adevărată față de cauza partidului și a poporului, fiind ferm hotărâți să aducă o contribuție cât mai însemnată în înfăptuirea programului Congresului al X-lea, la ridicarea pe noi culmi a literaturii și artei în România socialistă. [...] Analiza făcută de Adunarea generală deschisă a organizației de partid a scriitorilor din București a confirmat încă o dată caracterul militant al literaturii noastre contemporane, nutrită de idealurile umanismului epocii noastre, ale patriotismului și internaționalismului socialist. Prin cele mai bune opere ale sale, literatura noastră

este o mărturie dinamică a acestei epoci, ai cărei chip îi reflectă cu pasiune și pe care o slujește prin forța de convingere a adevărului. Suntem pe deplin încredințați că numai în acest fel scriitorii vor putea asigura o sporire considerabilă a aportului lor la edificarea socialismului în România, la cauza generală a partidului și poporului nostru, la creșterea renumelui și demnității noastre în lume. Vă asigurăm, mult stimate și iubite tovarăse Ceaușescu, că ne vom strădui să răspundem cu elan patriotic și spirit revoluționar, cu toată energia și însuflețirea de care suntem capabili, prin întreaga noastră activitate scriitoricească și obștească, mobilizatoarelor măsuri preconizate de conducerea de partid, de dumneavoastră personal. Fii credincioși ai acestei țări, scriitorii nu pot fi decât participanții activi la opera de transpunere în viața a mărețului program de împlinire a celor mai înalte aspirații și idealuri ale poporului nostru, ale națiunii noastre socialiste”. ■ Zaharia Stancu semnează „*Suflet în sufletul neamului meu*”: „Prezența politicii în revistele de literatură și artă nu a început cu noi, comuniștii. Ea are foarte vechi tradiții în presa literară a mai tuturor popoarelor și deci și a noastră. Întâii noștri ziariști s-au recrutat din rândurile scriitorilor. Întâile noastre publicații s-au preocupat deopotrivă atât de literatură și artă, cât și de politică. Dau un singur exemplu: acum șaiszeci de ani (mai precis la 22 octombrie 1911) a apărut primul număr al revistei «Flacăra». [...] A fost revista «Flacăra» o publicație care s-a preocupat și de politică? A fost. Ea a slujit politica de dezvoltare a literaturii, a artei noastre, a culturii noastre. Cu atât mai mult astăzi, când idealurile, năzuințele atâtoro dintre marii noștri înaintași au fost împlinite, când – în frunte cu un călăuzitor atât de încercat – țara și poporul nostru sunt pe o asemenea culme de propășire de pe care cu îndreptățită, firească, îndrăzneală ne scrutăm viitorul, – cu atât mai mult astăzi revistele noastre literare trebuie să slujească intens opera de dezvoltare a patriei, de crescândă bunăstare a fiilor ei de azi și de mâine, – trebuie să facă politică. Cu bună știință și bună credință, cu dăruire, cu entuziasm”. ■ Dumitru Ghișe revine la rubrica sa *Excelsior* cu textul *Despre universal*: „Problema universalului a constituit una din preocupările statornice ale meditației omenești. Mereu reluată și discutată, chiar aprig disputată, privită din cele mai diverse unghiuri de vedere, deosebirea scindându-se în poziții antinomice, problema universalului nu-i putea lăsa indiferenți pe niciunul dintre cugetători, întrucât viza o chestiune fundamentală nu numai a teoriei științei, logicii sau a epistemologiei, ci și a existenței. [...] Pentru a putea spune ceva nou și original lumii, pentru a putea aduce o contribuție proprie la cunoașterea și atingerea universalului, creatorul de artă trebuie să țină seama de faptul că el n-o poate face decât dând expresie artistică lumii care-i este cea mai proprie și mai apropiată, din care el însuși face parte, al cărui produs și modelare este. Pornind numai de pe solul fertil al propriei sale vieți, a poporului și societății din care face parte, din matca sa spirituală și stilistică, într-un cuvânt de la specificul național, artistului i se deschide șansa unică de a intra în universal prin

propria sa poartă”. ■ Se inaugurează rubrica *Din 7 în 7 zile* cu textul *O cronică politică* de Alexandru Ivasiuc: „Necesitatea unei cronici politice, a evenimentelor săptămânii, într-o revistă literară, are nevoie de o mică explicație. Cititorii noștri nu se informează din aceste pagini, ei au la îndemână ziarele, radioul, televiziunea. Desigur, literatură în afară de social, de istorie și deci de politică, nu există. Însă, arta își stabilește legătura cu această sursă vie și permanentă a inspirației sale transformând evenimentele în viață concretă, în personaje și mișcare, într-o cunoaștere a tiparelor interioare, de largă perspectivă, transformate în individual, în vibrație vie. O revistă literară este și trebuie să fie politică prin reflectarea spiritului adânc al epocii, a frământărilor ei surprinse în intimitatea lor, ridicate la generalitate, mărturisind în același timp despre forța istorică și fața eternă a omului. Adică, vorbesc despre evenimente arătând cum ele dezvăluie și spun ceva despre om. [...] Desigur, această revistă, ca orice publicație din România, este o revistă de partid, ea cuprinde opinii și atitudini care nu pot porni decât de la politica și țelurile partidului. Însă partidul comunist, bazat pe o ideologie științifică, nu pretinde niciodată acțiune oarbă, simplă execuție, ci una bazată pe înțelegere. Aici nu ne vom mărgini să repetăm doar lucrurile afirmate, ci într-adevăr să găsim semnificații. Poate uneori nu vom reuși să discernem aspectele cele mai importante și evaluările noastre. Însă efortul de a înțelege, pus pe hârtie, are și el funcția sa în declararea adevărului. Evenimentul cel mai important al săptămânii care a trecut, cuvântul programatic, de mare importanță teoretică, al tovarășului Nicolae Ceaușescu la deschiderea anului universitar, este tocmai un apel la cunoaștere și înțelegere. El exprimă în mod clar, precis, poziția Partidului și a guvernului țării de a încuraja neabătut cunoașterea științifică, în sensul ei cel mai larg, de concepție despre lume, bazată pe un catehism, pe lozinci și concluzii, ci pe întregul tezaur al științei umane”. ■ La *De ce scriu*, Geo Bogza se explică: „De ce scriu? Ca să-i tulbur pe oameni, să le reamintesc că sunt oameni, că omnia e o realitate care poate fi simțită și pe care se poate conta; ca pe mireasma și substanța pâinii, plămădită din grâul care e un dar al soarelui. [...] De ce scriu? Poate pentru că în această lume toți ducem o cruce, iar crucea mea a fost să fie scrisul. De patruzeci de ani nu aud decât asta: linotipiștii așteaptă, rotativa așteaptă. Luați, mâncați, acesta este trupul și sângele meu”. ■ Mai multe articole sunt dedicate lui Miron Radu Paraschivescu: „La 2 octombrie ar fi împlinit 60 de ani. Necruțătoare, moartea l-a surprins în plină tinerețe spirituală pe M.R. Paraschivescu, poetul de mare amplitudine a conștiinței, consecvent înaltelor crezuri revoluționare, contopit până în cea mai intimă fibră cu destinul poporului său. Omagiul nostru, pe care doar cu greu ni-l putem închipui postum, încercă să explice, fie și numai sub câteva laturi, fascinația atât de puternică și de durabilă a personalității lui Miron Radu Paraschivescu”. Alte texte consacrate aceluiași moment constau dintr-un fragment inedit din *Jurnalul* și poezia *Bun rămas*. □ L. Raicu semnează *Un risipitor*: „Destule chipuri altfel nu prea

îmbietoare se transfigurau o dată sau de câteva ori în viață, datorită prezenței lui M.R.P.; riscul de a fi stupid și important de față cu el (atât de viu) era în vizibilă descreștere. Începe să se vadă cât ne lipsește”. □ Nina Cassian, *M. și M.*: „Nu-i așa, Miroane, că ai iubit-o pe frumoasa ta cu corp de cântec, Maria? De ce, astăzi, invocându-te pe tine, o invoc și pe ea ca pe o pereche posibilă întru dăruire și memorie?”. □ Ana Blandiana, *Condamnat la zbor*: „Îl laudam mereu pentru neînchipuita sa tinerețe și a trebuit să moară ca să înțelegem: faptul de a fi fost fără încetare și fără astâmpăr tânăr, faptul de a fi fost contemporan cu fiecare nouă generație tânără era pentru Miron Radu Paraschivescu, în egală măsură, o vocație și o condamnare”. ■ *La Cărțile săptămânii* Dana Dumitriu se referă la volumul *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu: „Edgar Papu stabilește ca principal sens al actului critic descoperirea «dimensiunilor perspective» ale artei eminesciene. Fără a teoretiza, fără a se lansa în comentarii metodologice, el intenționează ca printr-o apropiere tactilă, să ajungă la o «adeziune» internă cu opera. Observația senzorială, materială a structurii ideale organizează în plan superior destinul critic al operei. [...] Metodologic cartea lui Edgar Papu este în aceeași măsură interesantă, chiar dacă uneori autorul se risipește în analize stilistice pedante, pentru că solicită o anumită libertate a subiectivității critice care se dovedește a fi nu întotdeauna riscantă, ci, dimpotrivă, generatoare de impresionante revelații”. □ Aceeași autoare scrie despre Tristan Tzara, *Primele poeme* (C.R., 1971): „Tristan Tzara este în *Primele poeme* un tânguitor al melodiei afective care se pierde în nopți și în depărtări ca o fantasmă. E un aspect și proba că această inefabilă viață este cea dintâi care ne farmecă în poezie este făcută”. □ Dan Cristea scrie despre volumul *Târziu cu umbre* de Ion Tudor, Ed. Eminescu: „Dar dacă e adevărat că marea poezie se naște din observarea lucrurilor comune ale naturii omenești, e la fel de adevărat că poezia nu poate rămâne loc comun. Din acest punct de vedere, Ion Tudor scrie versuri, romantice și romanțioase, tare modeste”. ■ Nicolae Balotă prezintă volumul de critică *Itinerarii critice* de Ieronim Șerbu: „Esențială e, însă, critica unei superficialități intelectuale care își găsește în modalitatea eseistică un alibi. Pledând pentru eseu ca «funcție creatoare de valori», Ieronim Șerbu pleda pentru o aderență organică la valorile culturii”. □ Tot Nicolae Balotă semnează prezentarea volumului *Antim, Logos și personalitate* de Eugen Negrici, Minerva: „Analizând scrisul din epoca brâncovenească, autorul studiului deslușește o auroră a unei conștiințe artistice. Chiar în efortul evident al creatorului (presupunând controlul, retușările, corectura) poate fi descoperită o conștiință a creației, o năzuință spre sporul de valoare artistică”. □ Al. Piru comentează volumul lui Ov. S. Crohmălniceanu *Literatura română și expresionismul*: „Studiul lui Ov. S. Crohmălniceanu se bizuie pe o bună cunoaștere a literaturii expresioniste germane, condiție absolut necesară pentru a descoperi elementele de expresionism în literatura română, și a întreprins o muncă susținută a căilor de difuzare a expresionismului la noi prin presă, ex-

poziții, traduceri, articole critice și creații imitate sau originale. Lucrarea este un studiu de istorie literară și în același timp un interesant studiu de literatură comparată, care e de presupus că va avea ecou și în străinătate (în sfârșit se anexează un substanțial rezumat în limba germană: *Die Rumänische Literatur und der Expressionismus*). □ Sorin Titel anunță debutul lui Octavian Simu, *Balanța cu umbre* (C.R., 1971): „În ciuda faptului că eroii acestor narațiuni sunt victimele unor situații nu tocmai plăcute, sentimentul că «spaimetele» sale sunt de cele mai multe ori livrești, l-am avut nu de puține ori în timpul lecturii. Iată de ce povestirile nu realizează dramatismul scontat de autor”. ■ În *Șantier* aflăm la ce lucrează Victor Eftimiu, Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Ilie Constantin, Profira Sadoveanu, Vlaicu Bârna, Violeta Zamfirescu, Toma George Maiorescu. ■ În pagina dedicată *Cărții străine* citim: □ Alexandru Balaci notează o republicare a traducerii *Infernului* de Dante Alighieri în colecția „Lyceum”, a editurii Albatros. □ Sub semnătura l.d. aflăm de apariția volumului *Le fils interrompu* de André Miquel, Flammarion 1971, iar m.t. notează apariția la editura Meridiane 1971 a volumului *Anul o mie* de Henri Focillon, în traducerea lui Tudor Țopa. Despre volumul *Poemas* de Otto René Castillo, la Casa de las Americas, Habana, 1971 aflăm de la a.e., în timp ce i.n. atrage atenția asupra volumului *Ce mai face Sașka?* de V. Rosliakov, apărut la Sovetskaiia Rossia, 1971. ■ Revista înființează rubrica *Național și Universal*: „În actualul climat de activizare a dezbaterilor, «România literară» își propune să facă loc în paginile sale unui larg schimb de păreri privind temele majore ale dezvoltării culturii noastre socialiste. Motiv de precizare a principiilor, de reflectare adâncită, constituie, între altele, și problema raportului dintre național și universal, a difuziunii literaturii române peste hotare, a participării la schimbul de idei și de valori pe plan mondial. În perspectiva aceasta, publicăm în numărul de față articolul prof. Romul Munteanu, director al Editurii Univers”. Din articolul publicat reținem: „Epoca noastră a cunoscut diverse etape de re-surecție a generalului, configurate fie prin preferința pentru alegorie și simbol, fie printr-o anumită abstractizare a realității, proclamată de adepții artei nonfigurative. Într-adevăr, arta abstractă, *antiteatrul* și *antiromanul* tind spre o anumită situație a omului sub o zodie existențială asemănătoare, eludându-se astfel factorii specifici ce intră în determinarea destinului unor popoare și a unor clase. Tendința aceasta de a realiza ceea ce Unamuno anunța mai demult, o literatură cu eroi fără patrie, fără sex, fără identitate, și-a făcut loc în anumite țări. Dar cine examinează cu atenție acest fenomen nu se poate să nu constate că la baza lui stau anumite cauze specifice societății de consum din țările occidentale, care are și ea anumite trăsături specifice. De aceea, în pofida unor teme comune, teatrul lui Ionescu este altfel decât al lui Pinter, iar acesta se deosebește de dramaturgia lui Albee. [...] Noi trăim într-o societate cu anumite legi specifice, participantul la desăvârșirea societății socialiste din țara noastră având o zestre spirituală imensă, într-o civilizație ce ne aparține.

Consemnată de creația literară, ca și de alte arte, aceste fenomene ne introduc și ele în aria culturii universale prin anumite manifestări caracteristice. În felul acesta, umanismul socialist al culturii noastre se înscrie pe dimensiunile spirituale și morale ale națiunii române. Aceeași cale care a deschis porțile spre universalitate lui Caragiale, Eminescu, Sadoveanu, Arghezi, Blaga, Ion Barbu rămân valabilă și pentru cultura noastră contemporană. Descinzând din etosul nostru specific, din experiența umană pe care o trăim, susținută de autentice valori, literatura română își are locul său în muzeul imaginar al culturii lumii, numai în măsura în care reprezintă viața poporului nostru”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Ultimele proiecte ale lui Perpessicius*: „Cele din urmă pagini pe care le-a publicat Perpessicius, în pragul vârstei de optzeci de ani, au fost fără voia lui urmarea unor «lecturi intermitente», așa cum se și intitulează cartea postumă, recent apărută în Editura Dacia, de la Cluj. Marelui cititor de literaturi străine și al cărții românești, la zi, când și-a pierdut vederea, i-a fost de mare ajutor devotatul său fiu, Dumitru D. Panaitescu, el însuși avizat comentator de literatură italiană și franceză, iar în această împrejurare lector și secretar de nădejde. Dacă nu s-ar fi produs deznodământul tragic, care a pus capăt activității sale neobosite, Perpessicius ne-ar mai fi întreținut cu multe alte ample și generoase interpretări literare și ne-ar fi lăsat poate și cele două romane, la care nu a renunțat niciodată”. ■ Un fel de rememorare a propriilor ani de studenție face Dumitru M. Ion în *Cetății universitare*. Textul apare sub un citat din Nicolae Ceaușescu: „Voi, care vă găsiți astăzi pe băncile școlii, constituiți schimbul de mâine chemat să continue cele mai înalte tradiții revoluționare de luptă socială și națională ale partidului nostru, de luptă pentru socialism”, iar partea introductivă a textului se ocupă de cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la deschiderea noului an universitar. ■ *Ochiul magic* □ *Festival G. Bacovia*: „La Bacău s-a desfășurat, între 30 septembrie și 3 octombrie, primul festival dedicat vieții și operei lui G. Bacovia, de la a cărui naștere s-au împlinit 90 de ani. Cu acest prilej s-a ținut o sesiune științifică unde au fost prezentate peste 20 de comunicări: [...]”. □ „*Ateneu*” nr. 9: „Bogat și variat, numărul omagial Bacovia al revistei «Ateneu» reprezintă o certă reușită a publicației băcăuane. [...] Prea didactic și tern, presărat cu prețiozități stilistice ostentative și fraze sentențioase în încercarea de a creiona niște observații comune, articolul lui Simion Bărbulescu (*Poet de concepție*). Un efort sporit de încadrare a poeziei bacoviene în contemporaneitate, cu o participare mai largă a exegeților marelui poet, ar fi dat, credem, acestui frumos număr omagial un spor de prestigiu și de interes”. □ *Drumul complex al cărții*: „Am parcurs cu interes interviul pe care Mihai Gafița, redactor șef al Editurii Cartea Românească, îl acordă revistei «Tribuna» (nr. 39/30 sept. 1971), sub titlul *Drumul complex al cărții*. [...] Din același interviu mai reținem, alături de îmbogățirea profilului editorial prin eseuri pe teme social-literare, cărți pentru adolescenți, pentru copii, cărți de lectură

largă în colecții populare, prin antologii mixte (de literatură actuală și clasică), sinteze critice etc., proiectul înființării unei librării a Cărții Românești «chiar în luna octombrie»". ■ *O întrebare*: „De ce s-a renunțat la o modalitate de prezentare a cărții, modalitate dintre cele mai așteptate de public, și anume autografele în librării? Ca în orice domeniu, există și în producția de carte *evenimente*. Pot fi ele trecute cu vederea? Iată, nu de mult, au apărut *Pentru omenii acestui pământ* de Zaharia Stancu, *Imposibila întoarcere* de Marin Preda, monografia *Tudor Arghezi* de Șerban Cioculescu, *Sub semnul întrebării* de Adrian Păunescu... Tot atâtea prilejuri importante (ratate însă!) de întâlnire fructuoasă a scriitorilor cu cititorii". □ *Socoteală simplă*: „Procedeu, deși foarte eficace și la îndemâna oricui, are, astăzi ca și întotdeauna, destul de puțini adepți. În ce constă el, așadar? Scrii un articol, nici prea bun, nici prea rău, despre o carte de succes și-l trimiți la toate revistele lunare (nu bilunare, nu săptămânale!), făcându-ți următoarea socoteală simplă: dacă nu aici, acolo sigur, sau, poate, pretutindeni. Și este imposibil să nu obții rezultatul dorit. Într-adevăr, «Vatra» din Tg. Mureș (nr. 6) îți publică, sub numele F. Băileșteanu, *O sinteză maioreșciană*. La numai câteva zile, revista «Tomis» (nr. 9, sept. 1971) publică și ea exact aceeași «sinteză...», de data asta semnată Fănuș Băileșteanu, și astfel curiozitatea publicului cititor atinge, brusc, nivelul cel mai de sus: «Convorbiri literare»? «Orizont»? «Astra»? Ștefan Băileșteanu sau B. Fănuș? Se exprimă chiar și unele neliniști: va mai păstra autorul acel final memorabil cu Maioreșcu logician care «avea, însă, suflet de artist»? □ Versuri semnează: Ștefan Aug. Doinaș (*Toamnă; Structură*), Constanța Buzea (*De răul și de binele...; Păsări; Ce spune oul; Gust ambiguu; Fluidul; Unii și unii; În crater; Rai de rând; Pastel; Moștenesc graba: Ochean ocolit*), Grigore Hagiu (*Cântarele mari; Ofrande; Legendă*), Szemplér Ferenc (*În fiecare zi*, în românește de Constantin Olariu). □ În *Două seri de iarnă* de Romulus Rusan se precizează: „Paginile care urmează reprezintă un fragment din cartea prin care Romulus Rusan trece din câmpul literaturii de transcriere în acela al literaturii de ficțiune, acolo unde realității tulburate de ochiul autorului se adaugă ochiul autorului tulburat de realitate”. ■ Apare știrea *Congres jubiliar PEN-club*: „Între 11-18 septembrie s-au desfășurat la Dun Laoghaire, în Irlanda, lucrările celui de al 38-lea congres, jubiliar, al PEN-clubului, societatea internațională a scriitorilor. Înființat în 1921, PEN-clubul numără astăzi membri din aproape toate țările lumii, iar întâlnirile de rutină sau congresele anuale sunt prilejuri importante de confruntare în problemele literaturii și ale rolului ei în societatea modernă. [...] România a fost reprezentată de Al. Ivasiuc și Nicolae Manolescu”. ■ În *Prezențe românești* aflăm: „Cea de a doua întâlnire a conducătorilor de reviste literare din țări socialiste se desfășoară între 5 și 10 octombrie la Sofia, având ca principală temă de discuție problemele societății contemporane oglindite în revistele literare din țările socialiste. Publicațiile literare românești sunt reprezentate la această întrunire de poeții Ște-

fan Augustin Doinaş, redactor şef-adjunct al revistei «Secolul 20», şi Ion Horea, redactor şef-adjunct al revistei «România literară». □ Povestirea *Boală* de Manik Banerji, scriitor bengalez, este tradusă de Amita Ray.

• [„Tribuna”, nr. 40] La rubrica de recenzii sunt prezentate trei volume de poezii. □ Valentin Taşcu prezintă volumul *Poeme*, scrise în limba română şi franceză semnat de Mihail Steriade. □ N. Prelipceanu scrie despre poezia Lidiei Stăniloae din recentul volum intitulat *O viziune atletică a lumii*, ce pare poezia întruchipată de Hasdeu „o poezie dură, de granit”. □ Al treilea volum, *Flaut pentru o frumoasă* de Ion Apostol Popescu este dedicat iubirii şi toamnei, două coordonate ale existenţei umane (Serafim Duicu). ■ După succesul raportat cu volumul de interviuri *Sub semnul întrebării*, Adrian Păunescu este prezentat, la cronica literară, cu un volum de poezii patriotice, *Istoria unei secunde* în care critică arbitrarul, indiferentismul, egoismul arivist, birocratismul. ■ Cu privire la *expresionismul în spaţiul literaturii române* ce face obiectul lucrării lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română şi expresionismul* (Ed. Eminescu, 1971) scrie Ion Vlad. Parcurgând creaţia lui Lucian Blaga, Adrian Maniu, Al. Philippide, Ion Vinea, B. Fundoianu, Felix Aderca, Isaiia Răcăciuni, Ion Călugăru, Ion Barbu, Camil Baltazar, studiul răspunde provocării de a afla dacă la noi expresionismul a fost o mişcare literară autonomă cu un program estetic. Astfel, Ov. S. Crohmălniceanu ne asigură că: „expresionismul n-a rămas numai o simplă curiozitate pentru literatura română şi că o serie de producţii însemnate ale acesteia poartă marca lui”. Fantasticul din proza lui Pavel Dan, desenul expresionist al umanităţii suferinde la V. Papilian, scrierile lui Max Blecher şi Gib Mihăescu edifică prezenţa expresionismului în literatura română”. ■ Seria de articole dedicate prozei bacoviene continuă cu *Autoportret în proză III*. Începând cu poemul în proză, apoi cu nuvela *embrionară*, de data aceasta Mircea Zăciu scrie despre jurnalul indirect. *Cubul negru* şi *Amăgire* sunt două exemple de proză cu caracter autobiografic ce ilustrează solitudinea, înstrăinarea, lipsa de aderenţă la realitatea înconjurătoare. Proza bacoviană reprezintă o oscilare între respingerea realului şi întoarcerea către acesta: „de la realul superficial, ..., către un real revizuit, prin experienţă, esenţializat. Căci întoarcerea în accepţiunea bacoviană – nu înseamnă şi acceptare”. □ În articolul *Eseu şi ideologie*, Traian Liviu Birăescu îşi propune să răspundă la întrebarea dacă un eseu se poate realiza în afara unei atitudini şi tendinţe ideologice. Este contestată accepţiunea reducionista de *excurs critic* a termenului de eseu din dicţionarul de termeni literar. Este foarte apreciată iniţiativa lui Dumitru Ghişe de a publica microeseuri în „România literară”, ce cuprind o varietate de domenii: estetica şi politica, arta şi filosofia (*Câteva reflexii despre tragic*, R.L. 23 septembrie, 1971, *Ideea de om*, R.L., 5 august, 1971, *Simplu sau simplificare*, R.L., 16 septembrie, 1971), axiologia şi psihologia abisală. De asemenea este atinsă cu talent literatura, reuşind printre altele să reveleze modernitatea din *Noul Organon* al lui Francis Bacon, actualitatea

gândirii lui Gheorghe Șincai în *Hronica Românilor*, sau optica lui Pico della Mirandola în *Despre Demnitatea Umană* (Traian Liviu Birăescu). □ La rubrica de confesiuni literare, o întâlnim pe Maria Banuș într-o anchetă semnată de același Ion Oarcăsu. Artista debutează la vârsta de 14 ani în revista „Bilete de Papagal”, iar mai târziu îi descoperă, în urma lecturilor, pe Baudelaire, Rimbaud, Whitman, pe filosofii Platon, Hegel, Marx și Lenin, poeta rezonând cu filosofia marxist-leninistă. Primul său volum de poezii *Țara fetelor*, apărut la editura *Cultura poporului*, s-a bucurat de bunele aprecieri ale criticilor. □ Pagini dedicate interviurilor unor oameni de cultură Dinu Săraru, Președinte al Teatrului de televiziune, Valeriu Râpeanu, Președinte al Radioteleviziunii, Cornel Todea, Președinte al Studioului de Film al Televiziunii, Virgil Calotescu, regizor, secretarul Asociației cineaștilor.

8 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8385] Tia Șerbănescu scrie articolul *Acel patos continuu, dar încă insuficient captat în literatură*. Pornind de la o afirmație anterioară a lui Nicolae Ceaușescu („Noi trebuie să luăm toate măsurile ca fiecare tânăr să fie educat și pregătit pentru viață, să nu avem rebuturi de niciun fel” – *subl. n.*), autoarea opinează că acestei exigențe superioare „trebuie să i se răspundă neîntârziat”. După dialogul purtat cu psihologul Luminița Ghiviriță, cu „scriitoarea” Gica Iuteș, cu Petre Ghelmez, directorul editurii Albatros, și cu „tovarășa profesoară” Paula Litman, demersul fiind organizat „în jurul mesei rotunde” despre literatura pentru tineret, Tia Șerbănescu subliniază că „în acest sens trebuie să înțelegem noțiunea de om al culturii – de om militant”. □ Petre Mihai Băcanu semnalează probleme administrative existente la Teatrul Muzical din Galați în articolul „*Teatrul.. sunt eu!*”, raportându-se la „spiritul de feudă” manifestat de directorul Nicolae Ciubuc și atrăgând, totodată, atenția organelor locale „să pună ordine o dată pentru totdeauna” în cadrul instituției. Pentru elucidarea producerii unora dintre pagubele înregistrate îl intervieveză pe tîmplarul Năstase Vasian.

• [„Scânteia”, nr. 8931] Virgil Teodorescu semnează eseu *Cunoașterea – element fundamental al elaborării operei de artă*: „Gândirea artistică este o judecată, supusă, desigur, unei presiuni individuale exercitată de afect, dar determinată, în ultimă instanță, de concepția și de perspectiva artistului lumii. [...] Imagistica și elementele de bază ale structurii operei de artă nu pot fi furnizate de neant, ci de caracteristicile esențiale ale epocii, ale condiției umane determinate de cauzalitatea complexă a raporturilor sociale, și mai ales de direcția imprimată mersului societății spre o anumită formă a progresului. [...] Opera de artă este, în ultimă esență, o manifestare de un fel deosebit a activității sociale. Desigur, există posibilitatea de a preschimba o noțiune abstractă sau o idee în fantezie, întrucât travaliul specific elaborării imaginii este afectat fanteziei artistice. Dar pentru un artist care, prin ce face, năzuiește să contribu-

ie la transformarea lumii, această fantezie are un caracter vizionar lucid, căci omul acesta năzuiește să închege o imagine a lumii valabilă pentru fiecare om în parte și valabilă, totodată, în raporturile fiecăruia cu comunitatea umană. Iar dacă poetul vrea să ajungă să răspundă înaintea întrebării, efortul poetic trebuie să fie, fără îndoială, rodul unei lucidități revoluționare. Luciditatea despre care vorbim înseamnă capacitatea poetului sau artistului de a discerne just, păstrându-se într-un climat revoluționar al descătușării formei, al progresului ei calitativ și avântul ei separat, pentru a răspunde, în mod exemplar, unor întrebări vitale”.

• [„Contemporanul”, nr. 41] Intitulându-și textul *Secretul unui succes literar*, Ov. S. Crohmălniceanu se referă la cartea lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*: „Articolele adunate în volumul *Imposibila întoarcere* nu sunt improvizații săptămânale pe diferite teme la ordinea zilei, ci reflecții profunde ale autorului *Moromeșilor* despre realitățile sociale contemporane. Marin Preda revine mereu la obsesiile sale intime scriitoricești. Că ele îl conduc către problemele cele mai acute ale epocii noastre, e fatal; orice adevărată, mare conștiință artistică le intuiește fiindcă se hrănește cu substanța lor. [...] Ceea ce constituie preocuparea centrală a ciclului *Moromeșilor*, destinul țărănimii în lumea modernă contemporană, declanșează și aici nervul publicisticii scriitorului. Marin Preda se simte îndemnat să interogheze, prin urmare, asupra soartei pe care i-o rezervă omenirii revoluția tehnico-industrială. Nicio iluzie romantică, intelectualistă, cu privire la șansele perpetuării unei existențe rustice, patriarhale, nu mai subzistă în sufletul acestui coborâtor direct din neamul *Moromeșilor*”. □ Nicolae Manolescu scrie despre *Ultimele romane ale lui Sadoveanu*: „Sub titlul unuia dintre ele, Cartea românească a publicat zilele acestea ultimele două romane ale lui Mihail Sadoveanu: *Lisaveta* și *Cântecul Mioarei*. Ambele sunt neîncheiate și evident nepuse la punct (deși din *Cântecul Mioarei* se păstrează o variantă încă și mai rudimentară); ambele ne erau cunoscute din fragmente apărute în reviste, *Lisaveta* începând din 1945 (în *Torța* lui M. Sevastos), *Cântecul Mioarei* din 1952 (în «Flacăra».”. ■ M. Nadin consemnează despre *Festivalul G. Bacovia*: „Prilejuit de împlinirea a 90 de ani de la nașterea poetului, Festivalul – organizat la Bacău sub auspiciile Consiliului județean al culturii și educației socialiste ale revistei «Ateneu» și ale Uniunii Scriitorilor – a avut un program deosebit de variat și s-a bucurat de o largă audiență publică”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici recenzează două volume de versuri. □ Irina Mavrodin: *Reci, limpezi cuvinte*: „Am toate motivele să cred că Irina Mavrodin va renunța odată la timiditățile sau temerile lăuntrice, și implicit la timbrul oriental al poeziei sale de acum spre a se spune cu mai multă libertate pe sine. Dedublarea în livresc va rămâne însă și atunci pentru că pare să fie proprie structurii poetei”. □ Gherghinescu Vania: *Acolo sus, steaua*: „Poetul transcrie – s-ar părea – impresiile imediate, cumplite, în urma pierderii unei ființe apropiate de a sa

până la confuzie (psihică și spirituală). Suferința l-a absorbit cu totul, iar ver-surile trădează o nempăcare durabilă cu starea de moarte fizică, în contra căreia se acreditează sentimentul permanenței afective și ideea de unitate indivizibilă.”.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 44] E. Manu publică o cronică literară paradoxal apreciativă despre ultima apariție editorială semnată de Marin Preda: „*Imposibila întoarcere* reprezintă în mod esențial o altă față a lui Marin Preda: am putea spune că era o carte necesară, atât pentru aspectele autobiografice ale operei, cât, mai ales, pentru fixarea unei poziții teoretice a autorului în materie de artă literară. [...] De o consecvență remarcabilă în idei, cu o îndrăzneală ce nu ține seama de mituri literare sau de capitole consacrate de critică literară, Marin Preda ne oferă o introducere în estetică sau mai exact în problematica lui estetică, fără fișe de lecturi afișate, ci doar cu pătrunzătoare parcurgeri în operele care l-au interesat. Ca stil, am putea spune că e o operă moromețiană, cel puțin în *Reflecțiile* risipite din final. [...] Pledoaria pentru înțelegerea sufletului țărănesc în transformările de azi, și nu pentru descrierea decorului în care acest suflet e receptat, formează laitmotivul cărții. [...] Marin Preda vorbește din interiorul acestui univers denigrat, aflându-se permanent în dramele lui. O carte de meditații și de mărturisiri, *Imposibila întoarcere* este și o declarație patetică, de încredere în frumusețea cuvintelor și în eternitatea artei”.

■ O știre la *Săptămâna pe scurt*: între 30 septembrie și 3 octombrie 1971 s-a desfășurat la Bacău Festivalul literar-artistic „George Bacovia”, ediția I, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea poetului. Revista „Ateneu” dedică, de altfel, numărul 9 în întregime personalității bacoviene.

■ Pe 6 octombrie 1971 s-a redeschis, după 3 ani, Cenaclul „Nicolae Labiș”, reinaugurat de Eugen Barbu, participând: Emil Botta, Ștefan Popescu, A. Beldeanu, E. Manu, D. Mutașcu, Romulus Vulpescu și Tudor Gheorghe; se va ține în fiecare miercuri. D. Mutașcu vorbește, în nr. 44 din 8 oct., despre Cenaclu: „în anii de după război, în anii construirii politice, istorice și spirituale a unei Români noi, pe coordonate umaniste, Cenaclul «Nicolae Labiș» – care și-a redeschis săptămâna aceasta larg porțile celor ce iubesc Adevărul și Frumosul, Artisticul și Emoția – a marcat o traiectorie dinamică, îmbogățind patrimoniul literelor românești cu siluete artistice și opere de marcă, a sprijinit pagini pline de personalitate și culoare, unele dintre ele adunate între copertele unor volume de mult notorii, a militat pentru o artă densă, armonică, exprimând idealurile unei națiuni și măreția unei literaturi care înregistrează o ascendență miraculoasă, totala ei aderență la toate cele ce literatura lumii are mai reprezentativ. «Nicolae Labiș» de ieri (*n.n.* – Cenaclu condus de Barbu pe vremea directoratului la „Luceafărul”) și «Nicolae Labiș» de azi sunt forme gemene ale aceleiași meniri, ale aceluiași crez: cuvântul trebuie să slujească umanitatea, afânat sau pietros, iute sau dulce, metalic sau friabil, înmiresmat sau inodor, multicolor sau cenușiu, biciuitor sau mângâios el trebuie să pătrundă în conștiință, să rămână în memorie, să

invite la meditație, la noblețe”. □ Ileana Colomieț, în articolul *Spiritul critic și autocritic și-au spus cuvântul*, atrage atenția asupra „sarcinilor mari ce stau în fața colectivului artistic [...], cu claritate cuprinse în recente documente de partid: să se asigure un echilibru rațional în politica de repertoriu, a încerca să fie judicios reprezentate opere valoroase din țările socialiste, precum și lucrări reprezentative din patrimoniul culturii universale care au un profund caracter social și o poziție filosofică progresistă, înaintată. [...] În orientarea repertoriilor instituțiilor de spectacole – teatru, operă, balet, estradă – se va pune accent pe promovarea creației originale cu caracter militant, revoluționar (*apud* Nicolae Ceaușescu)”. □ Ioan Adam recenzează antologia de autor – Virgil Teodorescu, *Poemul întâlnirilor*. □ Dinu Săraru conspicează premiera de la Naționalul bucureștean, *Surorile Boga* de H. Lovinescu.

9 octombrie

● [„**Munca**”, nr. 7433] În *Știință. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creația cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alții, Mihai Platon, Volbură Poiană-Năsturaș și Vasile Muscalu.

● [„**România liberă**”, nr. 8386] Radu Popescu recenzează drama polițistă de debut a ofițerului de Securitate Tudor Negoită, *Cînd revolverele tac*, montat la Teatrul „Ion Văsilescu”. Pe lângă prezentarea generală a piesei, abținându-se de la orice „pronostic de viitor”, cronicarul teatral, raportându-se la personaje, (se) întrebă și, aparent, răspunde: „Așa vorbesc, oare, spionii și contra-spionii? Așa se comportă? Așa se îmbracă? Astfel de întrebări nici nu au rost, evident, cu privire la oameni a căror permanentă obligație este simulația și masca. Pentru a da un răspuns, pentru a ști ceva, trebuie să fii înăuntru, dar e mai mult decît probabil că, acolo, nu-i arde nimănui de literatură.. Iată totuși, că, unora, le arde, și de literatură”. Radu Popescu îl plasează, totuși, înăuntru genului polițist „clasic” și în rândul debutanților „promițători”, din spectacol părăndu-se că atenția i-a fost captată de vestimentația provocatoare a „ofițerei” („Să fiu iertat!”).

● [„**Cronica**”, nr. 41] Pe prima pagină, se tipărește editorialul redacțional intitulat *Omul de mîine*, prilejuit de începerea noului an de învățămînt universitar. Cu referiri la diverse cuvîntări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, sunt elogiata educația socialistă și legătura învățămîntului cu producția, „o condiție de care atîrnă formarea omului nou”. ■ Demostene Botez este amplu intervievat de N.B. [N. Barbu] „despre memorialistică, obiectivitate, reviste literare, eficiența literaturii”, pornindu-se de la recenta publicare a memorialisticii primite cu mare interes de public. În viziunea poetului memorialist, meritul cel mare este acela de a prezenta „fiecare epocă, întâmplările și oamenii ei, ca un contemporan al lor, ca un martor, cu realismul viziunii de-atunci. Memoriile devin astfel opera mai multor «eu» succesivi a căror diversificare nu este totuși radicală, ci unificată prin fondul sufletesc al autorului care este unul și care

determină un colorit, un climat sufletesc, o ambianță spirituală unică”. Redacția extrage din materialul interviului subiectele importante atinse, pe care le tipărește ca subtitluri: *Puțini își recunosc senectutea, Marile opere se presimt, Epoca de înflorire a imposturii literare a trecut, Critici netemători de ridicol, „Angajarea scriitorului nu poate avea azi decât o singură motivație interioară”, Vechea „Viață românească” și modernismul, „Ar fi trebuit ca cineva să vadă lumina de entuziasm din ochii lui Ibrăileanu”, „O literatură bună se face cu scriitori, nu cu asociații”, Marele ideal al poporului.* □ Nuvelistica lui D.R. Popescu din volumul *Ploaia albă* (C.R., 1971), ce poartă în ea „semnele durabilității”, este subiectul cronicii lui Liviu Leonte. „Dacă sub raportul valorii, nuvela *Dor* se situează în zona marilor reușite artistice ale prozatorului, pentru celelalte s-ar putea aduce oricând contracandidaturi de valoare apropiată sau chiar superioară, cu drepturi cel puțin egale de a intra în culegere”. □ În articolul intitulat *Romantismul și folclorul*, Teodor Vârgolici susține și demonstrează că, deși „tentative sporadice” de a valorifica literatura populară au existat și înainte, la noi și aiurea, „interesul accentuat și organizat față de creația folclorică este o manifestare specifică romantismului, determinată de necesitatea adâncirii formelor concrete și reale ale vieții, de a sublinia particularul, cu corolarul imediat al culorii locale, de a explora și promova fondul specific național”. □ *La șicul parizian*, fragment din romanul *Războiul undelor* de Eugen Barbu și N.-Paul Mihail (continuare în nr. 42). □ Grupaj de versuri de Ion Hurjui. ■ „Problematica volumului de articole și eseuri *Cuvintele au cuvântul*, apărut la Junimea, nu se limitează, așa cum ne-am putea aștepta, având în vedere preocupările autorului, la literatură. Diversitatea problematicii este una din calitățile cărții lui Ion Dodu Bălan. Autorul scrie despre evenimente socio-politice, despre învățători, despre țărani, despre literatură și cultură în general, despre etica și estetica vestimentației, despre omenie etc., abordând modalități și tonuri variate”, scrie Constantin Coroiu în recenzia volumului. □ La pagina de teatru și film, Ștefan Oprea analizează filmul *Asediul*, realizat de Mircea Mureșan după un roman de Corneliu Leu (considerând că de la *Setea* lui Mircea Drăgan și Titus Popovici „niciun alt film nu a mai fost dedicat marilor mișcări ale maselor populare conduse de partid pentru instaurarea dictaturii proletarietului”), iar □ N. Barbu teoretizează *Statutul comediei*, constatând adesea „prejudecăți amorțite” privind reducerea textelor satirice la „schema simplistă a alternanței bine-rău”. □ Corneliu Ștefanache continuă reflecțiile din numărul precedent (*Gânduri despre noi înșine, II*), glosând despre literatura patriotică (cea adevărată, nu aceea redusă la tematică), dar și despre erori și eșecuri, inevitabile în munca oricărui scriitor. □ N. Irimescu reține pentru rubrica *Moment* Festivalul „G. Bacovia” din Bacău (30 septembrie - 3 octombrie a.c.), care a reunit scriitori din toată țara în numeroase manifestări artistice organizate sub egida revistei „Ateneu”, a Uniunii Scriitorilor și a Comitetului pentru cultură și educație socialistă Bacău. Astfel, a fost deschisă casa memo-

rială, a apărut o ediție omagială a operei poetului (la C.R.), au fost susținute comunicări științifice etc. De asemenea, nr. 9 al revistei „Ateneu” a fost dedicat în întregime poetului omagiat. ■ O mică notă punctează ziua de naștere a lui Miron Radu Paraschivescu, care ar fi împlinit 60 de ani, dacă s-ar mai fi aflat printre confrăți. □ „Sub conducerea lui D.R. Popescu, «Tribuna» a devenit una dintre cele mai interesante publicații de cultură”, declară același N. Irimescu, trecând în revistă cuprinsul nr. din 30 septembrie, în care semnează Nicolae Balotă, Ștefan Pascu, Ion Biberi, Mihai Gafița, Eugen Barbu, Ion Cocora, Adrian Marino ș.a. □ În finalul rubricii, o notiță menționează întâlnirea pe care a avut-o un grup de redactori și colaboratori ai revistei „Cronica” cu ofițeri superiori și activiști culturali ai armatei la Casa Armatei din Iași. Cu acest prilej, redactorul-șef Liviu Leonte a vorbit despre proza românească actuală. ■ „Rememorări sociologice” cu titlul *Ibrăileanu – specificul național și ideea de echilibru* semnează Constantin Crișan. □ Articolul lui Dan Baran apare la centenar I.C. Frimu. □ Pagini de jurnal din Danemarca trimite revistei Eugen Simion (continuare în nr. 43 și 53).

• [„Flacăra”, nr. 41] În *Mapamond '71*, Ioan Grigorescu publică *Iasnaia Poliana*, un eseu cu accente biografice legate de L.N. Tolstoi. □ În *Literare*, G. Dimisianu scrie despre *Sonetele lui Mihai Codreanu* (Albatros), ediție alcătuită de Ilie Dan: „de data aceasta nu avem o ediție de restituire masivă a creației sale, și anume la cel mai ilustrativ: sonetul”. ■ În *Memento, Carte* se publică o notă de prezentare a volumului de versuri al lui Vladimir Streinu, *Ritm immanent* (Eminescu), „alcătuit sub supravegherea fiicei poetului, Ileana Iordache, conform unei liste selective de titluri întocmite de autor”. □ Tot aici, este semnalată apariția unei ediții revăzute a romanului *Întâlnirea* de Constantin Chiriță. □ Se face o succintă trecere în revistă a ultimelor volume de proză apărute la Eminescu: *Ani de cumpănă*, roman de Aurel Petri, *Elevul Marcu*, roman de V. Marin Cucu, *Hesperara* de Cristina Tăcoi. □ Este prezentat volumul lui Nicolae Dragoș, *Coloană de-a lungul* (Eminescu), considerându-se că „poemele cuprinse între copertele cărții caligrafiază o întinsă și vibrantă disponibilitate lirică”. □ Se anunță că revista „Ateneu”, „cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui George Bacovia”, îi dedică un număr omagial. □ În *Memento, Teatru* sunt publicate scurte prezentări ale pieselor *Surorile Boga* de Horia Lovinescu (Teatrul Național „I.L. Caragiale”), *Interesul general* de Aurel Baranga care „deschide noua stagiune a numeroase teatre din țară”, *Melodie varșoviană* de Leonid Zorin (Studioul 197 de pe lângă Teatrul de stat din Arad), *Omul care..* de Horia Lovinescu (Teatrul de stat din Oradea). În *Televiziune* apare o notiță despre o emisiune dedicată unei „discuții pe marginea nu demult apărutului volum *Studii despre curentele literare românești*”, cu Aurel Martin și Teodor Vârgolici. În rubrica de *Film* se anunță premiera filmului lui Luchino Visconti, *Ghepardul*, ecranizare după G. Tomasi di Lampedusa.

• [„Luceafărul”, nr. 41] Nicolae Balotă semnează textul: *Cântarea este existență*: „Poetul modern - sau unii dintre poeții moderni, de la crizele de *spleen* ale lui Baudelaire încoace, par a fi fost atinși de marea secetă a inimii. Binecuvântatele corăbii purtând ultimele mirodenii de bună mireasmă ale sentimentului și naivității par a fi pierit demult în larg pe nisipul arid al formelor. Prea multe cuvinte fără acoperire. Or, cuvântul poetic nu se poate întemeia doar pe cuvânt. Luciditatea nu este o primejdie pentru un purtător de cuvânt. Dimpotrivă. Există o cunoaștere lirică, o cunoaștere prin poezie, la care niciun poet autentic nu poate renunța. Conștiința lor se cere să fie trează. Dar totodată lirismul este patetic prin esență, poezia este patos sau, cum am spus la început *Cântarea este viață*”. ■ Nicolae Manolescu reflectează la *A fi neînțeles sau a te declara numai*: „Se pare că nimic nu-i mai peste mână scriitorului decât să fie obiectiv. Personalitatea e subiectivă și exclusivistă. Și totuși obiectivitatea rămâne o formă obligatorie a respectului față de noi înșine, față de alții. Sunt de înțeles, la rigoare, și orgoliul, și vanitatea, și invidia, căci ele țin de o afectivitate pe care, adesea, rațiunea n-o poate controla. Dar obiectivitatea nu mai este, ea, doar o chestiune de sentimente: ci, în mai mare măsură, una de inteligență. Oricât de presumțios aș fi nu am dreptul să cred că lumea începe și se sfârșește cu mine. Vanitatea se iartă omului de valoare: lipsa capacității de a fi obiectiv este, însă, aproape totdeauna, o dovadă de prostie”. ■ Despre *Otrăvurile lui Sainte-Beuve* scrie Eugen Simion: „Sainte-Beuve are, cu adevărat, gura rea, însă din jenă sau prudență se ferește să spună totdeauna public ce gândește. El își îngroapă, cum fac mulți, resentimentele în niște caiete cu rol terapeutic în existența morală a criticului: îl liniștesc și-l purifică. [...] Otrăvurile nu pornesc, cum s-a spus, dintr-o ambiție nesatisfăcută (ambitia și invidia unui autor de versuri întrecut de alții cu mai puțin spirit, dar cu mai mare talent). Amărăciunea lor vizează condiția umană în ansamblu. Cel ce făcuse cu plăcere caracterologie, ajunge la mizantropie. În cazul lui Sainte-Beuve, mizantropia mi se pare a porni, în egală măsură, din conștiința unei nete superiorități și din sentimentul perpetuu al ratării”. ■ Edgar Papu reflectează la *Fenomenul „Operele complete”*: „Ne gândim numai la «Operele complete» ale unei personalități prodigioase, cu o activitate prolifică, amplă, în mai multe registre de creație, care se întâlnesc și se încrucișează în decursul vieții sale fecunde. Editarea lor devine atunci un lucru extrem de anevoios, care reclamă răbdarea și exactitatea științei conjugate cu bunul gust, cu spiritul nuanțelor și cu intuiția constructivă a artei. Din fericire acest fenomen de cultură, aproape inexistent mai-nainte la noi, când nici Eminescu însuși nu putuse deveni obiectul unei atât de nobile activități, a căpătat în zilele noastre o tot mai luminoasă răspândire. Editorul trebuie să plece de la ideea că ansamblul unei activități creatoare reprezintă proiectarea complexă a întregului univers intim, cuprins într-o exemplară viață omenească. Este un lăuntric sistem planetar, cu mișcările sale de rotație sau de revoluție, cu modificările și cu revenirile sale periodice, interceptate adesea de

fenomene accidentale, meteori și eclipse, care se ivesc în cosmosul psihic al scriitorului editat”. ■ De cartea Ninei Cassian, *Atât de grozavă și adio*, se ocupă Alexandru Ștefănescu: „Pentru Nina Cassian, proza este «confidență fictivă», adică adevăr intim ridicat la independență estetică. În toate schițele publicate recent la Cartea Românească sentimentele joacă rolul de personaje, intrând în diverse conflicte, solidarizându-se sau pur și simplu murind după consumarea duratei. Dialectica lor fină a fost surprinzător figurată. Impresia cea mai stranie o provoacă reprezentările zoomorfe”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu reflectează la *Romanul fără cititori*: „Producătorii noștri de «antiproză» au motive să fie îngrijorați. Îi paște primejdia de a deveni peste noapte anacronici. Abia apucaseră și ei să țină pasul cu ultimele cerințe ale literaturii «experimentelor» și, la Paris, a început să se vorbească de un «nou roman». Alain Robbe-Grillet, Claude Simion, Nathalie Sarraute, Robert Pinget, Claude Ollier au discutat vara aceasta împreună cu o serie de exegeți ai operei lor în ce direcție să-și dirijeze eforturile viitoare. Mai toți s-au declarat nemulțumiți de concesiile pe care le-au făcut până acum epicii tradiționale. Nu e suficient – au convenit – ca «noul roman» să se lipsească de intrigă, de psihologie și chiar de personaje: el trebuie să renunțe complet a mai istorisi ceva, spre a deveni în sfârșit, o «scriitură» strictă, intraductibilă în termenii reprezentărilor mintale omenești. Noul «nou roman» – după Claude Ollier – e chemat să fie un «joc al construcției», «generator» de texte, neraportabile la nimic și care au doar o anumită organizare formală. [...] În lumea capitalistă producătorii de antiproză își asumă măcar riscurile literaturii plicticoase pe care o practică. Astfel zis, se resemnează să suporte și consecințele financiare ale faptului de a nu fi citiți. Confrații lor însă, de pe meleagurile noastre, pretind să li se tipărească nepărat textele autiste și editura să-i remunereze, indiferent dacă acestea se vând sau sunt sortite să zacă prin librării. Autismul – după câte se vede – rămâne intransigent la masa de scris, dar se socializează brusc cum ajunge la tipografie!”. ■ Ilie Constantin se ocupă de antologia lui Dan Mănuță: *Scriitori junimiști*, Junimea, 1971: „O asemenea antologie este încă posibilă și Dan Mănuță o poate realiza într-un volum separat. Considerarea și a altor junimiști din «caracudă», în afara celor avuți în vedere în actuala carte, nu ar face decât să sporească interesul față de selecție”.

10 octombrie

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 29]. Mircea Șerbănescu publică *Carnet de scriitor Hiperion moment la Porțile de Fier*: „Anii au trecut și dinamismul exuberant se așează într-o impunătoare prezență a României. Haosul inițial a rezultat un Hiperion strălucitor și momentul nașterii lui trebuie neapărat înțeles la alte dimensiuni ale timpului, decât cele obișnuite, cotidiene. El cuprinde o înaltă tensiune de inteligență biruitoare, în continuu efort de autodepășire, căci socialismul desenează piscuri la zenit, înălțimi care ne așteaptă elanul și truda,

în favoarea străluminării victoriei. Așa a fost la Porțile de Fier; *Hiperion a născut din nou, văzu «ca-n ziua cea dintâi / Cum izvorau lumine...»*“. ■ Apare *Onor revistei „Contemporanul”*: „Cititorul nostru, dr. D. Pușcașu, s-a adresat redacției noastre cu rugămintea de a publica salutul său cu prilejul aniversării revistei «Contemporanul». Îndeplinim cu plăcere dorința domniei sale. Aduc și eu pe această cale «Contemporanului» prinosul meu de recunoștință, pentru că m-a ținut la curent cu arta, cultura și propășirea progresivă a României moderne. Țin să mai urez, încă, din toată inima, tuturor colaboratorilor de la această revistă succes în realizarea sarcinilor pentru înflorirea continuă a României socialiste atât în prezent cât și în viitor. Cu stimă, dr. D. Pușcașu – R.F. a Germaniei”. ■ Versurile semnează: Marin Călin (*Balada unui pârâu secat*), Virgil Carianopol (*Pâinea noastră*).

11 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 8934] Referindu-se la Tezele din iulie, Szemlér Ferenc arată, din punctul său de vedere, ce înseamnă *A scrie pentru popor*: „Sarcina oricărui artist adevărat constă în aceea că slujind țelurile literaturii patriei noastre comune, România socialistă, el trebuie să găsească un mod propriu de contribuție la realizarea acestor țeluri. Toate rezultatele activității unei vieți de creație depind de această măiestrie, care, pot să afirm fără exagerare, este una din cele mai dificile probe ale talentului, dintre atâtea altele care nici ele nu sunt ușoare. Numai iresponsabilii care afirmă că depind exclusiv de «propriile legi interioare», își pot permite să susțină despre ei că sunt capabili să realizeze lucruri noi și artistice ocolind voit sau involuntar imperatiile realității. Creatorul care poartă pe umeri povara vieții reale își încordează toate puterile – ba uneori acționează mai presus de puterile sale – pentru a reflecta cât mai vrednic, realist, mersul ferm spre ținta socialistă a poporului nostru. [...] A scrie pentru popor înseamnă a crea o artă angajată, a sluji țelurile societății noastre socialiste, a contribui la dezvoltarea crezului comunist al oamenilor, la desăvârșirea fâpturii morale a omului. Niciun artist nu se poate absolvi de această responsabilitate”.

12 octombrie

● [„Munca”, nr. 7435] Revista conține o notă intitulată *Cinstirea memoriei lui Neagoie Basarab*, eveniment organizat la Casa de cultură din Curtea de Argeș.

13 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 8936] La galeria de portrete pe care le realizase cu prilejul mai multora dintre polemicile declanșate, Eugen Barbu îl face și pe cel denumit *Parazitul cu blazon*: „Destul cu acești «caporali» care au plătit vamă tuturor pamfletelor de ocazie! Destul cu bieții chibiți puși la zidul infamiei

pentru găinării mici, cu escrocii de mâna a doua care și ei își merită bineînțeles pedeapsa condeiului și răstrignirea pe crucea cernelii. De data aceasta să ne apropiem de șacali, de «chelnerii de bacșișuri mari», ca să-l citez pe cel mai mare pamfletar al nostru: Tudor Arghezi. Nu invent când spun că individul în cauză este mai periculos chiar decât verdele de Paris, pentru că usucă totul, pentru că lasă ca după napalm numai teren fără vegetație. Parazitul superior – căci despre ele e vorba aici – are înainte de toate morgă. El știe că haina face pe om și atunci, lângă o cravată de ultimul tip, pune și un sacou făcut la cel mai bun croitor. [...] Are un cap de elefant îmbătat cu LSD și fiecare vorbă a sa poartă o încărcătură apocaliptică. Scos din condiția mimetică, este la fel ca toată lumea; mai mult, îmbrăcat în haine de lucru obișnuite n-ar face doi bani. Dar altfel, e greu accesibil, lucrează cu complici, are toane și țâfne de față bătrână, e tiranic și incoruptibil, cel puțin în luările la cuvânt. Mănâncă draci și scuipă sfinți, cum se zice. [...] Ici, colo, alegerea discipolilor se face în funcție de servilismul dovedit de cei ce vor să-i moștenească; teze și lucrări interesante sunt însușite cu nonșalanță de către cei interesați în schimbul unor favoruri viitoare. O dată luat la sigur, acest ingenios poate să trădeze o fire bicicnică. Nu ne rămâne altceva decât să avem curajul de a-i spune pe nume. Ceea ce acum se face cu curaj și echitate. Cât ar fi de subtilă opera acestui soi de parazit, ea are leac, adică un sfârșit.. Parazitul superior este, la urma urmelor, tot un parazit. Dar cu blazon! Sau mai corect spus, el intră tot mai mult în domeniul amintirilor sumbre”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6969] Demostene Botez publică articolul programatic *Iubirea de patrie*, în care evidențiază rolul ideologic-formator al literaturii: „Toată poezia noastră populară este patriotică, în toate genurile ei, de la început și până astăzi. E un tezaur nesecat de expresie, în forme artistice nepieritoare, a celui mai arzător patriotism. Toate epocile literare au cultivat la noi literatura patriotică. Nu a existat și nu există poet adevărat care să nu fi scris poezie patriotică. Desigur, primul exemplu îl constituie Eminescu. Antologii întregi de sute de pagini nu le pot cuprinde nici pe cele mai strălucite. Dacă fiorul cuiva nu a fost trezit de vibrația fierbinte a patriotismului acela nu a fost și nu este poet”.

• [„Viața studentească”, nr. 34] M.N. Rusu folosește pretextul unei cronici literare despre Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere*, pentru a divaga pe marginea genului eseistic: „Să recapitulăm. Vara aceasta, editura Cartea Românească a înființat o colecție a cărții de publicistică. În ea au apărut antologiile retrospective: *Pentru oamenii acestui pământ* de Zaharia Stancu, *Jurnal ieșean* de George Ivașcu, *Destinul cuvintelor* de Constantin Țoiu.. *Imposibila întoarcere* a lui Marin Preda nu este într-un tot o carte de publicistică, ea intrând mai mult în procesul literar al epocii decât în cel social-politic, cum de fapt intenționează actul publicistic. Nici celelalte edituri nu au făcut abstracție de dialectica eseistă a gândirii politice românești actuale. Editura Ju-

nimea a publicat culegerea *Cuvintele au cuvântul* de Ion Dodu Bălan, iar Editura Albatros, *Scrisori din imediata apropiere* de Mihnea Gheorghiu.. Cartea lui Mihnea Gheorghiu vine după eseurile lirice din *Dionysos* (1969) situate în descendența lui Pârvan și Călinescu. Eseistica este o modalitate care nu poate fi izolată din dialectica evenimentelor cotidiene, ci este însăși expresia lor. În consecință, eseu înseamnă opțiune pentru o direcție sau alta a fenomenelor, înseamnă uneori anticipare, dar de cele mai multe ori justificare și înaintare spre noi teritorii. Eseul, în diagrama sa interioară, este incompatibil cu atitudinea statică, el este în esență o sondă care captează o semnificație prezentă ori viitoare”. ■ Un pamflet la rubrica *Aflăm cu emoție*, semnat *Titular: Mihai Gafița, drept în centrul adevărului prometeic al literaturii* – „Aflăm cu emoție.. că într-un moment când presa noastră literară și cu precădere critica ar trebui să facă eforturile necesare de a înțelege în ce constă îndeplinirea comandamentelor exprimate de partid cu privire la creația literar-artistică, un critic, profitând de dreptul său inalienabil de a fi și cititor [...] vrea să ne convingă de ambiguitatea virtuală a judecăților de valoare în materie de literatură. Astfel, criticul nostru, Mihai Gafița (vezi articolul *Și eu sunt cititor*, „România literară” din 30 sept. 1971) începe prin a ne împărtăși tribulațiile și opțiunile sale în receptarea «vocalilor din public» și a criticilor apărute în presă sau reunite în volume. [...] Uneori gustul și nevoia cititorilor se apropie și se suprapun cu ale criticului de profesie, alteleori nu, dar cititori ei sunt cu toții. Cercul acesta poate fi mai mare sau mai mic (sublinierea noastră) dar ei există și au dreptul la o literatură pe potrivă (sublinierea noastră) și după ce mai găsește câteva alibi-uri pentru vulnerabilitatea criticii de a găsi «cuvântul ce exprimă adevărul» conchide că, spre deosebire de cititorul numeros, critica ar fi atrasă mai ales de fenomene noi (din punctul cui de vedere – întrebăm și noi?), de nereușitele literare.”. □ *Raftul policrom al cărților* este rubrica de recomandări literare pentru luna octombrie: *Ritm imanent*, volumul postum al lui Vladimir Streinu; *Shakespeare în cultura românească* de Dan Grigorescu; *Originile romantismului românesc* de Paul Cornea; *Introducere în istoria versului românesc* de L. Galdi sau *Temelii folclorice și orizont european în literatura română* de Ovidiu Papadima.

14 octombrie

● [„România liberă”, nr. 8390] Radu Popescu prezintă dramatizarea romanului *Înfrângerea* după Aleksandr Fadeev, în viziunea dramaturgului I. Prut și a regizorului M. Zaharov, reprezentație a Teatrului „Vladimir Maiakovski” în țară. Despre cheia operei, cronicarul afirmă că nu se lasă greu găsită, vizând „discrepanța dintre comportarea brutală a luptătorilor și măreția idealului pentru care luptă”, spectacolul părându-i-se o reușită

● [„Scânteia”, nr. 8937] Mihai Beniuc arată în ce constă *Datoria socială a scriitorului*: „Mai mult ca oricând, scriitorul își revendică apartenența la un

ideal de viață și are menirea de a se face exponentul activ, dinamic al unei conștiințe sociale în continuă transformare și îmbogățire. Postura de martor pasiv, distant, nu a fost niciodată caracteristică creatorului român, sau extinzând, poporului nostru, a cărui vocație constructivă, participarea intensă la viața cetății s-au manifestat cu vigoare de-a lungul istoriei. Conștiința a timpului său se dovedește a fi numai acel creator angajat prin întreaga sa operă, prin totalitatea actelor creatoare și cetățenești la făurirea destinului unui popor. Legat organic de acest destin, participând la făurirea lui, scriitorul este chemat a se face purtătorul ideilor celor mai înaintate, captează nu numai solicitările timpului său, imperativele și tensiunile acestuia, ci, în cel mai înalt grad, se constituie avanpost al progresului, înrăurește, prin arta sa, însuși sistemul de viață și gândire al lumii sale. Cu adevărat «om al veacului», poate fi doar acel scriitor care știe să recepteze, în modalități multiple, fluxul vieții, care participă la viață și, totodată, acel ce dă vieții, orizontului spiritual, noi valori, dimensiuni tot mai largi. Martor al timpului și făuritor al lui, iată valențele perene, profund umane ale scriitorului socialist. În acest perimetru, opera de artă își va manifesta din plin înrăurirea tonifiantă, va realiza dialogul viu între creator și masele de cititori”.

• [„Albina”, nr. 41] Vlaicu Bârna publică poezia *Mândru-i Maramureșu*. □ O poezie semnează și un anume Virgil Țigănuș. ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Din farsele lupilor*: „Deci, să nu transformăm niciun scaun dăruit nouă de Maiestatea-Sa Poporul într-un scaun de.. lup. Ar fi cea mai jalnică farsă pe care ne-am juca-o nouă înșine. Și nu numai atât. Să nu uităm, niciodată, că de la *Hoții* lui Dante cei orânduți frumos de el în bolgia a șaptea și până la bolgia a noua unde i-a așezat pe trădători nu este decât un pas. O! Responsabili ai averilor noastre! Să dormim frumos pe perna de argint a liniștei, după fiecare zi de muncă închinată epocii noastre inimitabile”. ■ Spiridon Stănel publică *Spirit creator*: „Tot în săptămâna care a trecut, într-o atmosferă de puternică efervescentă politică, a avut loc plenara lărgită a Comitetului municipal București al P.C.R., care a analizat activitatea politico-ideologică și cultural-educativă desfășurată de organizația de partid a Capitalei. Prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu la această plenară, ampla cuvântare ținută de conducătorul iubit al partidului și statului nostru, bogăția de idei care se găsește în acest document de mare însemnătate teoretică și practică, exprimă preocupările secretarului general al partidului, devotamentul, dăruirea și spiritul novator cu care muncește pentru perfecționarea tuturor laturilor vieții politice, economice și sociale, pentru bunăstarea și fericirea poporului român”. □ *Cerbul albastru* este o povestire de Dragoș Vicol. ■ *Bucuria de a-l citi pe Sadoveanu* devine în eseu lui Dan Cristea „bucuria de care este însoțit orice scriitor clasic”, prilej pentru considerații teoretice pe această temă, cu referiri la Sainte-Beuve sau T.S. Eliot: „Un scriitor clasic mi se pare că este, așadar, un scriitor la care fiecare lectură a operei este obligată într-un fel să

găsească ceva nou, încă neobservat. Îi citim oare pe clasici doar cu sentimentul desfătării, doar cu sentimentul că pătrundem sub ocrotirea tărmurilor de liniște, al frazelor și întrupărilor pe care le păstrăm în memorie într-un bine stabilit echilibru? Dimpotrivă, bucuria lecturii se înfățișează mai ales ca o bucurie neliniștită, e aventura în care pornim întru descoperirea a noi amănunte și a noi raporturi în care să încadrăm mai luminos opera. [...] Dar cuvintele sado-veniene ținesc spre un dincolo și un departe, precum astrele din inefabila lor strălucire. Ele sunt corăbiile care duc fapte de viață și istorisiri, altfel lesne reductibile la puține «scheme» epice, spre regiuni de negură presimțite unde se zămislește o nouă viață”. □ George Muntean recenzează volumul „unitar” *Acolo sus, steaua*, datorat poetului septuagenar Gherghinescu Vania, „un triumf peste moarte” întrucât o reînvie în pagină pe soția dispărută: „Însă, dincolo de concretul biografic și, într-un sens, spre salvarea acestuia de efemer, bătaia versului autorului este mult mai amplă și vibrantă decât am putea crede la prima vedere. Ne aflăm în fața unei cărți ce cântă sfășierile dintre ființă și neființă, dezastrul resimțit după căderile în întuneric ale celor apropiați, dar în care vibrația vieții răsună încă dominant și puternic, până într-acolo încât aceasta se impune cu forța chiar atunci când este negată”. □ La pagina de *Sati-ră și umor*, versuri satirice semnate de Stelian Filip.

● [„**Cutezători**”, nr. 41] Acad. Mihai Beniuc este autorul unor *Gânduri despre pionieri*: „Cine dintre oamenii care au trecut prin război sau prin amândouă, primul și al doilea mondial, și prin epoca dintre ele, nu poate să nu se bucure văzând pionierii cu bluzele lor albe și cravate roșii, cu fețele lor înfloritoare și plini de viață? Dacă n-ar fi ai noștri, i-am invidia – așa, numai ne mândrim și ne trecem mâna prin părul cărunt, gândindu-ne că n-a albit în zadar. Pionierii sunt florile cele mai fragede, crescute însă din rădăcini și tulpini viguroase pe câmpiile socialismului din România. [...] De câte ori îi aud rostindu-și salutul, am impresia că salută voioși viitorul care stă în fața lor”.

● [„**România literară**”, nr. 42] Din editorialul *Literatura și educația socialistă*, semnat R.I., desprindem: „Cuvântarea din 12 octombrie a tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara lărgită a Comitetului Municipal de Partid București a readus, cu mare claritate, în atenția scriitorilor, și a tuturor oamenilor de cultură, printre alte probleme importante, și pe aceea a rolului educativ al literaturii și artei în societatea socialistă. [...] «Atunci când vorbim de necesitatea aplicării în literatură a concepțiilor noastre despre lume, când vorbim despre umanismul socialist – a adăugat tovarășul Nicolae Ceaușescu – care pune în centrul întregii activități sociale omul, ridicarea sa spirituală și materială, fericirea sa – aceasta nu înseamnă întoarcere la trecut». O idee de mare importanță este și aceea că unitatea de concepție, îndrumarea creației de către partid, fără de care nu este posibilă dezvoltarea societății noastre pe drumul comunismului, nu exclude, ci, din contră, stimulează varietatea de stiluri, de forme individuale de expresie. Avem nevoie de o literatură mai bogată, care să răspundă

exigențelor mereu sporite ale omului de azi, de o literatură originală, autentică, împletită cu ideile mărețe ale comunismului, o literatură al cărei rol educativ să se exercite prin intermediul celor mai diverse personalități, al celor mai diverse formule. Poezia politică, poezia manifest, este o astfel de artă; dar cititorii apreciază în aceeași măsură și poezia filosofică, de dragoste, de natură, reflectând aspirațiile, chipul omului contemporan, mediul lui de viață. Literatura noastră nu poate fi nici o imitare sterilă a unor teme și modalități străine, nici nu poate rămâne în urma timpului, fără a ține seamă de uriașele schimbări revoluționare petrecute în România ultimelor decenii”. ■ Urmând îndemnul forurilor politice, Zoe Dumitrescu-Bușulenga propovăduiește *Puterea cuvântului*: „Este esențial să învingă în scriitori, în perspectiva generoasă care se așterne în fața țării noastre socialiste, partea nobilă și luminoasă a ființei, aceea care-și dăruie harurile și nu cea individualistă, închisă și anarhică. În dialectica moralei și afectivității umane superioare pe care trebuie să o atingem, cu cât te dăruie, cu atât ți se dăruie. Și inteligența și talentul sunt ofrandele scriitorilor către popor, care se îndreaptă cu ele spre viitorul său și al lor”. ■ La rubrica *Excelsior*, același lucru îl face și Dumitru Ghișe în *Metamorfoze*: „Iluzia idealismului obiectiv, de tip platonice, ca și a religiilor în general a fost credința într-un asemenea arhetip transcendent. În această concepție ideea de bine, rău, frumos, urât ar fi preexistat omului. La început ar fi fost cuvântul. Ca și când cuvântul sau ideea ar fi putut să existe negândite și nerostite, fiind ale nimănu, atârnând suspendate, într-o absolută mișcare, în spațiul intermundiilor. Idealismul se înșală! Fără om, ființă cugetătoare, nu există idei și idealuri. El și le fabrică, sunt uneltele lui sublime”. ■ Al. Philippide scrie despre *Permanențe literare*: „Primul fel de permanență este oglindirea unei opere în orice epocă, istorică și literară. Aceasta înseamnă că o operă literară care dă loc la o asemenea oglindire are în ea însușiri ce o fac să fie interpretată mereu și mereu altfel, după gustul fiecărei epoci. Al doilea fel de permanență îl formează existența într-o operă literară a unor calități care, fără să dea loc la interpretări diverse, trezesc interes și – precizez – trezesc mereu *același* interes în orice epocă, fiindcă au în ele ceva durabil și «neschimbat». [...] Dacă părerile pe care le-am enunțat, de altfel, nu ca o noutate, sunt – și nu văd de ce n-ar fi sau n-ar deveni – ale marelui și simplului public cititor, atunci permanența literaturii și deschiderea scriitorului față de acest public ar fi asigurată și, mai cu seamă, pe deplin meritată. Ar fi aici unul din drumurile spre culmi care depinde de noi, de scriitori, să le găsim și să le străbatem”. ■ Paul Georgescu dezbată problema *Dialecticii realismului*: „Realismul e o constantă a oricărei literaturi și, mai cu seamă, a prozei, de vreme ce orice proză e o expresie a realului, de vreme ce nonrealul nu se poate exprima. Literatura de fantezie, fantastică, utopiile și ficțiunile viitoriste pornesc de la problemele și sensibilitatea prezentă, combină mai altfel elementele date ale realului. Fără o doză de realism nu există literatură viabilă. O chestiune de doză, dar este important cât e de substanțială

această doză. Realismul, ca o coordonată a literaturii autentice, reprezintă concretul, datul, existența, el este ceea ce este; ca atare există realism în măsura în care ponderea lui obiectivă este suficientă unei reprezentări adevărate. Realismul este adevărul adevărat față cu nălucirile prostiei, ignoranței, relei credințe, el este drumul de la aparență la esență și, ca atare, el neagă aparența, prejudecățile, deci este prin excelență *critic*, e social, politic și tinde spre cunoașterea legilor, ca atare fiind filosofic. [...] Adevărul istoric este că romantismul a lichidat clasicismul ca școală literară; el nu va mai apărea decât sub forme epigonice. Dar clasicismul, ca stil general, ca atitudine spirituală, va ieși fertilizat din lupta cu romantismul și se va constitui în școala realistă, consolidând și sporind elementul realist pre-existent, fără a renunța la tendința spre tipizare, legitate și esență. Realismul din a doua jumătate a secolului al XIX-lea va fi deci noua manifestare a clasicității apărută în urma luptei fertilizante cu romantismul. Noul val romantic, de la sfârșitul secolului trecut, va fi deci negația pasionată, necesară și fertilizantă a realismului critic. Realismul critic nu va supraviețui decât epigonic acestei lupte, dar din ea va apărea o nouă formă a realismului, îmbogățită”. ■ În *Cum să ne difuzăm cultura*, Edgar Papu este de părere că „Astăzi, când aspirăm cu atâta râvnă să ne facem cunoscuți pretutindeni, se cere a ne feri de unele pretenții rigide, provenite din ignorarea sau din lipsa unei meditări mai temeinice asupra celor amintite mai sus. De multe ori voim nu numai ca tot ceea ce ne place nouă să placă și altora, dar, mai mult, să le placă în același fel cum ne place și nouă. Ne-am întrebat, însă, dacă acei alții au aceeași pregătire aperceptivă – pregătire creată de limba și de perspectiva spațiului social de unde se lasă privită o scriere – ca să absoarbă la fel și să se manifeste întocmai prin reacțiunile pe care le dorim? În felul acesta toți ar trebui să fie supărați, fiindcă nici noi, bunăoară, nu-l înțelegem pe Shakespeare, așa cum îl înțeleg englezii, care îl raportează la un context de coordonate mai familiar lor decât nouă. De aceea, difuzarea culturii noastre în lume se cere a fi încercată după criterii mai nuanțate, avându-se în vedere nu atât imaginea noastră asupra componentelor ei, ci probabilitatea variabilă a efectelor pe care le poate obține în diferite regiuni ale globului. Dacă se ține seama, prin planuri bine studiate, de aceste criterii, de felul cum am putea să apărem în una sau alta din zonele mari de cultură, punerea în valoare a literaturii românești și-ar spori eficacitatea”. ■ M. Ungheanu prezintă „*Argheziana*”, monografia Tudor Arghezi, semnată de Șerban Cioculescu și apărută în 1945, acum reeditată: „Polemică de la început până la sfârșit, cartea pune punct unei lungi discuții. Caracterul ei de excepție trebuie însă subliniat cu precădere”. ■ La *Cărțile săptămânii* Dan Cristea prezintă volumele de versuri: □ *Coloană de-a lungul* de Nicolae Dragoș, Ed. Eminescu: „Inteligența prezidează, de pildă, poemele politice ale lui Nicolae Dragoș. Nu găsim în ele vigoarea, bubuitul înfundat, explozia iminentă din poeziile de aceeași factură ale unui Adrian Păunescu, dar unghiul de vedere e inedit, amănuntul descoperit analitic și dezvoltat până

a umple spațiul poemului”. □ *Starea de noapte* de George Maria Prina, C.R.: „În măsura în care critica năzuiește să-i găsească fiecărui scris cheia unificatoare, aş spune despre versurile lui George Maria Prina (*Starea de noapte*, Ed. Cartea Românească) – altfel, destul de superficiale și dispersate ca să refuze unirea impresiilor – că intră în speța liricii «crude, demistificatoare». [...] Tre-când peste acestea toate, închid volum căruia nu i-am înțeles, de fapt, nicio clipă intențiile. Chiar de le-a avut”. ■ Sorin Titel se ocupă de proză: □ *Atât de grozavă și adio* de Nina Cassian, C.R.: „Cu toate că tonul acestor proze este confesiv, așa cum am căutat să arătăm până acum, poeta Nina Cassian n-o «trădează» pe prozatoare. «Confesia» este adică tot timpul «obiectivă», ea este a eroului sau a eroinei «din povestire» și nu a poetului care își scrie un jurnal intim”. □ *O carte de teatru*, adică volumul *Frânghia de rufe a familiei* de Mihai Neagu Basarab, făcând o re-povestire a celor două drame: *Faust* și *Frânghia de rufe a familiei*: „După părerea lui Mefistofeles, Faust-ul din piesa lui Mihai Neagu Basarab este mai puțin inteligent decât predecesorii lui și trebuie să recunoaștem cu părere de rău că suntem cu totul de acord cu părerea diabolicul personaj”. ■ Nicolae Balotă recenzează critica, tot la *Cărțile săptămânii*: □ Mircea Berindei, *Marcel Proust*, Albatros: „Mircea Berindei a căutat – printr-o fericită intuiție, ajutată de o serioasă documentare – să pună în lumină, dacă nu să elucideze *singularitățile* cazului Proust”. □ Al. Bojin, *Valorile artistice argheziene*, Editura didactică și pedagogică: „Statisticianul ca om al cantităților, în critica literară și, de altfel, pretutindenii, se cere dublat de un interpret, pom al calităților. Spiritul de geometrie trebuie să se asocieze cu spiritul de finețe”. ■ Volumul de debut, *Mușcătura de șarpe* al lui Titi George Câmpeanu, apărut la C.R. este prezentat de S.[orin] T.[itel]: „Când am citit volumul de povestiri al lui Titi George Câmpeanu, am avut la început impresia că autorul rescrie pentru «oameni mari» o foarte cunoscută povestire din *Cuore* de Edmondo de Amicis. Și în povestirile sale, care din acest punct de vedere realizează o lăudabilă unitate, este vorba de un copil neiubit și părăsit de părinți, într-o permanentă căutare – can *Cuore* – a mamei, a iubirii ei arzătoare.. Pe acest motiv, care din punctul de vedere al literaturii poate oferi multiple posibilități de melodramă, cum se întâmplă în proza italianului, autorul *Mușcăturii de șarpe* realizează o proză aspră și patetică în același timp, de o încărcătură existențială rar întâlnită!”. ■ Al. Piru publică un text de istorie literară despre *Mihail Steriade*. ■ În rubrica *Șantier* aflăm despre planurile scriitorilor și criticilor: Mircea Ștefănescu, Edgar Papu, Szász János, Maria Arsene, Ioana Postelnicu, Ion Bănuță. ■ Matei Călinescu scrie despre *M.R. Paraschivescu, traducător al lui Malraux* în pagina dedicată *Cărții străine*: „*Calea regală* e singura carte de proză pe care a transpus-o în românește *poetul* Miron Radu Paraschivescu; în rest, în afara operei sale proprii, a cărei adevărată importanță rămâne, cred, de descoperit (și în primul rând aceea a *Jurnalului*), mii și mii de versuri tra-

duse, de la San Juan de la Cruz, până la Garcia Lorca și Ungaretti. Desigur, din textul propriu-zis al traducerii romanului lui Malraux nimic din ceea ce am spus până acum *nu se vede*: triumfă, acolo, fidelitatea absolută față de original, despre care se vorbește în *Postfață*. [...] Traducătorul poate fi un meseriaș onest și înzestrat, lucrând cu precizie și cu lucidă răceală; el se poate însă dărui – ca Miron Radu Paraschivescu – într-un act de fervoare și cu o limpede voință de anonimat; în ambele cazuri, rezultatul final poate – și chiar trebuie – să fie *același*. Și, totuși, nu e tot una. Mă încâpățânez să cred că nu e tot una, deși, fără îndoială, această problemă depășește sfera esteticii traducerii sau pe cea a stilisticii comparate. E poate mai ușor de înțeles decât de explicat de ce nu e tot una”. ■ În pagina dedicată istoriei literare, D. Marian descrie *L-am cunoscut pe Panait Cerna*, iar în cadrul textului găsim și poezia *În peșteră*, publicată inițial în „Sămănătorul” din 18 aprilie 1904. ■ La *Breviar* Șerban Cioculescu publică *Amintiri despre Vania*, un text omagial dedicat lui Gherghinescu Vania, decedat în data de 5 octombrie 1971. ■ D. Micu semnează textul-necrolog *Alexandru Colorian*: „cu Alexandru Colorian dispăre încă unul dintre tot mai rari reprezentanți ai tipului de intelectual ce, refuzându-se specializării înguste, năzuiește la cuprinderea și armonizarea tuturor achizițiilor de seamă ale spiritului”. ■ *Ochiul magic*. □ *Afirmații eronate* de Sașa Pană: „Cred necesar să rectific câteva afirmații eronate și confuzii care, având girul tiparului, riscă să fie preluate și perpetuate. Cartea se numește *Ion Vinea*, autorul Sergiu Sălăgean, Editura Eminescu, 1971”. □ *Definiții sumare*: „Sub titlul *Dicționar de literatură și artă modernă*, revista «Astra», nr. 9/1971 propune atenției articolul sintetic *Decadentism* (semnat de Radu Cezar), despre care mai aflăm că face parte din impunătorul *Dicționar de estetică generală*, în curs de apariție. [...] Credem că este inutil a intra în detalii, angajând cu autorul articolului din «Astra» o discuție prea serioasă”. □ *Tineretul și contemporaneitatea*: „O interesantă anchetă internațională privind «tineretul și lumea contemporană» întreprinde revista «Tomis» (nr. 9, sept. 1971). [...] Sunt abordate aspecte de o mare importanță și actualitate, cu diferențele specifice pe care le implică în mod firesc sistemul socialist în comparație cu cel capitalist, căci fizionomia etică a tineretului e în strânsă relație cu caracterul societății în care trăiește: de la integrarea socială a tineretului și de la campaniile împotriva mijloacelor de poluare socială (toxicomania, de pildă), până la cultivarea idealurilor umaniste, a rațiunii, a sentimentelor de prietenie și respect reciproc între popoare sau la mai buna cooperare între organisme naționale care se ocupă de problemele tineretului”. ■ Semnează poezii: Zaharia Stancu (*Hai cu mine*), Florența Albu (*Echinoux*; *Septembrie*; *Nocturnă*; *Schiță de portret*), Gheorghe Tomozei (*Măr*; *Elf*; *Copacul cu copac într-însul*; *Scriere cu străvezime*), Ovidiu Genaru (*nou născut*; *liră de toamnă*), Vlaicu Bârna (*Solemnitate*), Emil Giurgiuca (*Coresi*; *Întorcerea*), Camil Baltazar (*Frumoasă, lungă, toamnă.*), Constantin Nisipeanu

(*Tristeți*), Anghel Dumbrăveanu (*Pasărea*), Tudor George (*Clipa alpină*). □ Revista „propune un nou poet”, pe George Buzinovski (*dar nu...; sete; portul; piramidă; numai puțin înspăimântat; neștiuta corabie; dar acesta nu-i trupul*); citim și o notă, nesemnată: „Trebuie lăudat la George Buzinovski curajul de a vorbi direct, simplu, într-o vreme când foarte mulți începători în poezie (și nu numai începători!) se întrec în osteneala epigonă de a-și «ermetiza» artificios mesajul (atunci când acesta există, pentru că, de multe ori, «operația» n-are alt rost decât de a ascunde un vid, de a sulemenii o impostură!). Tânărul poet pe care vi-l propunem (nefiind nici el cu totul scutit de o anumită nebulozitate, impusă, în ultimii ani, de modă, de «bursa literară», de toleranța sau snobismul unor critici, nu mai puțin, drept o condiție sau un criteriu al valorii) rămâne, însă, după cum se vede, prin partea cea mai de preț a manuscriselor sale de început, în afara acestei sterile și dăunătoare întreceri, rostindu-se nu numai pentru sine, ci mai ales pentru a fi auzit, în căutarea circuitului adevărat, major, al poeziei, care duce, de când lumea, spre oameni. Și acesta e, deocamdată, lucrul cel mai de seamă. Desigur poeziile alăturate, cu care George Buzinovski își începe drumul, nu dau, și nu pot da, încă, măsura întreagă a posibilităților sale (ele suferă destul, deocamdată, de pe urma unei înfrigurări verbioase, a unui orizont tematic, cam sărac și predispus la monotonie etc.), dar bunele promisiuni pe care le aduc o dată cu freamătul lor cordial, «de la neînțelegerea mută la neînțelegerea vorbitoare», o dată cu gândul lor aprins, viu, scormonitor, în care ard întrebări și îndoieli creatoare, o dată cu sinceritatea lor nerăzătoare și limpede, merită, fără doar și poate, atenție și încurajare”. ■ Din alte literaturi sunt semnalate următoarele apariții: *Gânduri nepieptănate*, un volum de aforisme de Stanisław Jerzy Lec, la Junimea, traducere de Nicolae Maresș, iar prezentarea e semnată d.d.; *Trei ani de joacă*, romanul istoric de Colin Mac Innes, apărut la Londra 1971, prezentare semnată de a. b.; *Le Poesie* de Gaetano Arcangeli, volum apărut la Milano 1971, prezentarea semnată m.e.; *De-ale Havanei și alte scrisori* de Luis Marré, apărut la Habana, 1970, prezentare semnată a.o. ■ Se fac referințe despre *Cultura iraniană*: „În aceste zile au loc la Persepolis ceremonii prilejuite de aniversarea a 2 500 de ani de la întemeierea statului iranian. Paginile pe care le dedicăm în acest număr al revistei noastre uneia dintre cele mai vechi și strălucite culturi ale lumii, – pagini cuprinzând articole ce evocă momente de răsfângere a unor motive mitologice, istorice, literare de filiație iraniană în cultura românească, precum și noi traduceri din lirica persană, – sunt consacrate acestui impunător jubileu”. □ Despre *Persia în scrieri românești* scrie I. Matei. □ Apar traduceri din: Saadi (*Eu n-am știut...*), Moulavi (*Fanatismul*), Hafez (*Răsunsetul*), Saeb (*Măreția bătrânilor*), Amiri (*Războiul*), Iradgi (*Epitaful lui Iradgi*). Traducerile aparțin lui George Dan. □ Mircea Angheliescu scrie despre *Un motiv iranian în poezia lui Eminescu*, despre poemul *Demonism*: „Poemul este o interpretare a acestei legende a creării omului și o istorie a degenerării sale de la

înaltele țeluri cărora le fusese merit. [...] Poemul n-a mai fost reluat de Eminescu și a rămas o schiță purtând însemnele influențelor și ale necristalizării; însă unele ecouri ale temei sau ale unor motive folosite aici vor mai reveni în poezia sa”. □ Otto Starck traduce versuri fără titlu ale lui Omar Khayyam. □ Virgil Cândea scrie despre *Cirus cel Mare*, împăratul Persiei. ■ La rubrica *Prezențe românești* se spune: „La Atena a apărut o nouă traducere a *Neranțulei* lui Panait Istrati, în versiunea grecească a lui Tasos Lazaridis. Prima tălmăcire a cărți ia fost făcută în Grecia cu două decenii în urmă de marele prozator Pandelis Prevelakis. [...] □ Directorul Fondului literar al Uniunii Scriitorilor din R.S.R., poetul Traian Iancu, a participat la lucrările Biroului Executiv și la plenary Consiliului Internațional al Autorilor (CISAC), care s-au desfășurat la München, între 11 și 14 octombrie; s-au discutat probleme legate de aspectele financiare ale vieții scriitoricești – drepturi de autor, pensii etc. □ În revista «Kritika» din Budapesta (IX, nr. 1, 1971) a apărut, sub titlul *Explorarea semnificațiilor (A jelentések feltárása)*, unul din capitolele cărții *Introducere în critica literară* de Adrian Marino. □ Revista «Zvezda» din Leningrad recenzează în ultimul său număr (9/1971) nuvela lui D.R. Popescu *Vânătoare regală*, a cărei traducere apăruse anterior în revista «Drujba Narodov». Remarcând personajele vigurose realizate – «ce nu se pot uita» – «episoadele pregnante», recenzenta (O. Nazarova) conchide: «Nuvela lui D.R. Popescu oferă cititorului un bogat material de meditație...». ■ În secțiunea *Meridiane* se scrie despre *Struga, oraș al poeziei*: „Ediția jubiliară – a zecea, – a serilor de poezie din orașul Struga (Iugoslavia) s-a desfășurat sub înaltul patronaj al președintelui Iosip Broz Tito. Au fost prezenți numeroși poeți din toate republicile Iugoslaviei, precum și oaspeți străini din peste 20 de țări. Printre manifestările incluse în acest festival al versurilor: un simpozion pe tema *Poezia și contemporaneitatea*, inaugurarea Palatului poeziei din Struga, un miting internațional al poeziei etc”. □ Alte știri se referă la un *Colocviu literar la Sofia*: „Între 6 și 10 octombrie a avut loc la Sofia cea de a doua întâlnire a șefilor de reviste literare din țări socialiste. Colocviul, pe tema oglindirii societății contemporane în paginile revistelor literare, s-a desfășurat timp de trei zile, la sediul Uniunii Scriitorilor bulgari, într-o ambianță prietenească potrivită unui sincer schimb de idei, în atenția deosebit de ospitalieră a gazdelor. Au fost prezenți delegații din Bulgaria, Cehoslovacia, R.D. Germană, Mongolia, Polonia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică. Majoritatea participanților la discuții au vorbit de revistele pe care le conduc, de promovarea unei literaturi în care să fie oglindită viața oamenilor de azi, constructori ai socialismului, purtători ai unor înalte idealuri precum și preocuparea pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, modalitățile prin care s-ar putea ajunge la o mai fecundă colaborare între revistele literare din țările socialiste. La invitația Uniunii Scriitorilor din R.D.G., s-a stabilit ca următoarea întâlnire să aibă loc în anul ce vine la Berlin. Din partea țării noastre au participat poeții Ștefan Aug. Doi-

naș, redactor șef adjunct al revistei «Secolul 20» și Ion Horea, redactor șef adjunct al «României literare».

• [„**Tribuna**”, nr. 41] La rubrica de recenzii îl găsim pe Al. Raicu cu volumul de versuri cu ecouri voiculesciene sau din poezia truverienilor, *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru* (Valentin Tașcu). Vasile Sălăjan semnează recenziile romanului de debut *O zi pentru podoabe* de Mihai Nadin, roman de factură psihologică cu narator de tip balzacian, și volumul de proză satirică *Tufă de Veneția* (Ed. Eminescu, 1971) de Valentin Silvestru, o invectivă la adresa iresponsabilității și comodității instituțiilor. □ Ion Vlad consemnează în cronică literară *Memoria și conștiința scriitorului*, apariția culegerii din publicistica literară a lui Ion Agârbiceanu, *Meditație în septembrie* (Dacia), din perioada 1911-1962, nealinat fiind niciunei estetici literare: „De altfel eu nu m-am gândit să fac niciodată literatură poporanistă, nici de altă școală, ci am scris așa cum am simțit, cum mi s-a prezentat materialul”. (*Mărturisiri*, 1932) □ Cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la nașterea lui *Miron Radu Paraschivescu*, Victor Felea îi dedică o rubrică portret, celui care a fost scriitor, poet, eseist, traducător și redactor de revistă. □ Mircea Zăciu în *Prefață la..* scrie despre redeschiderea *Muzeului literaturii române*, datorate unei munci conduse de istoricul și criticul Al. Oprea, într-o clădire din Bucureștii vechi ce adăpostește vechi manuscrise tipărite, documente ale Școlii Ardelene, obiecte ale scriitorilor noștri, Eminescu, Caragiale, Heliade Rădulescu, Rebreanu, Arghezi. ș.a. □ Pe aceeași pagină sunt publicate creații literare în versuri ale Doinei Cetea și un buletin literar de Emil Brumaru *Catalog de nimfe*. □ La rubrica *confesiuni literare* îl descoperim pe Mihai Beniuc „pe timpul lui Horea aș fi făcut parte din oastea lui.”. Aflăm despre debutul și etapele activității sale, despre personalitățile care i-au influențat parcursul literar, idealul său estetic și politic. Alături de volumele sale de poezii: *Cântece de pierzanie* (1933), *Cîntece noi* (1949), *Un om așteaptă răsăritul* (1946), ș.a. a publicat de asemenea proză: *Pe muchie de cuțit* (1959), *Dispariția unui om de rând* (1963), *Explozie înăbușită* (1971) și critică literară: *Despre poezie* (1953), *Poezia noastră* (1956) în colab. cu *Mica bibliotecă critică*, *Meșterul Manole* (1957). □ Publicații cu fragmente din proză Radu Ciobanu *În aparență final*. Pe coloana din dreapta sunt publicate versuri ale unor poeți din cenaclul hunedorean. □ Pe ultima pagină date biografice și versuri în traducere de Aurel Rău, din Giorgos Seferis, laureat al premiului Nobel și diplomat al Greciei.

15 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7438] Notă despre expoziția de manuscrise „persane și orientale” organizată la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj. □ În *Pe scurt*, revista publică o notă despre punerea în scenă, în Polonia, a pieselor *Io*, *Mircea Voievod* de Dan Tărchilă și *Meșterul Manole* de Valeriu Anania de către Teatrul „Al. Davila” din Pitești.

• [„România liberă”, nr. 8391] Sică Alexandrescu scrie articolul *Teatrul – forma activă a artei*, accentuând rolul „formativ” și, totodată, „angajat” al acesteia: „arta pe care o cere și o așteaptă poporul nostru de la noi este o artă tonică, stenică, pătrunsă de patosul luptei pentru ideile socialismului”. □ Vasile Donose abordează *Spiritul adevăratei tradiții*, raportându-se la valoarea de „adevăr general valabil”, parcă, a aspectelor cuprinse în „amplul program elaborat de partid”, a apelului secretarului general îndreptat creatorilor de artă.

• [„Scânteia”, nr. 8938] Valentin Silvestru susține *Comunistul în așteptarea întruchipării ca erou principal al dramaturgiei originale*: „Cândva funcționau în abordarea problematicii eroului unele prejudecăți inhibitorii cu privire la simplitatea sau complexitatea sa, a eroismului sau slăbiciunilor sale, a relațiilor sale umane și sociale; construcția eroului comunist era grevată, desigur, și de o mai superficială cunoaștere a personajului, conspectat mai ales prin funcție și mai puțin prin psihologie, prin rațiunile sale intime de a fi ceea ce e. Sechele ale acelor prejudecăți dăinuie și e evident că ele sunt cu atât mai prezente cu cât e mai puțină dezbateră ideologică, teoretică și mai rară analiză artistică la obiect în cercurile de scriitori, artiști, critici, activiști teatrali. Dar oricâte cauze exterioare ar putea fi invocate și oricâte circumstanțe ar concura la explicarea ei, problema ce stăruie mereu a creării eroului are își pune sigiliul personalității pe această nouă eră românească, rămâne o problemă a scriitorului, a puterii sale de înfăptuire – căci nu credința sa într-un atare erou trebuie pusă la îndoială. Nevoia de eroi ai actualității e resimțită de orice literatură și dacă la noi ea capătă un plus de actualitate e datorită, probabil, și unei anume întârzieri în perceperea exactă și profundă – nu prin chipuri poleite și replici sonore dar nici prin blazați cinici de un nihilism filistin, a unei realități tipologice pe care existența noastră și, poate, alte domenii de creație o impun așa cum teatrul nu a izbutit s-o facă decât parțial”.

• [„Contemporanul”, nr. 42] Laurențiu Ulici semnează textul: *De la Gherea la Călinescu: Spiritul epocii*: „Complementaritatea, pe care o propun aceste rânduri, între *Gherea și Călinescu*, nu e altceva decât relația naturală dintre două construcții ce conservă, ambele, spiritul epocii în care au apărut. O relație ce n-ar fi fost posibilă, sub acest aspect al succesiunii de momente complementare, dacă în spiritul fiecărei epoci n-ar fi existat un document comun. Diferențele specifice fiind date, în cazul nostru, de constituția determinantului. Pe de o parte propagarea ideilor materialiste, de alta consolidarea lor”. □ Același autor semnează și rubrica intitulată *Jurnal de lector*, recenzând două cărți. □ Ben Corlaci: „Față de prima ediție (1959), aceasta de acum, a patra, din *Cazul doctor Udrea* (în B.P.T. reproducând textul din 1969) e mult revăzută și în unele privințe, îmbunătățită. Autorul a mai cenzurat din pasajele descriptive, a pus ordine în anecdotică și, lucrul cel mai important, a îndepărtat de pe figurile personajelor desişul discursivității de acces, lăsându-le într-o lumină mai directă și mai favorabilă nunațării caracterologice”. □ Valentin Șerbu: „În

Provinciale se chinuie să trăiască o lume de personaje bizare, indivizi crepusculari, pauperi prin vocație.. altminteri oameni ce nu se pot apăra de nimic și de nimeni, mai întâi pentru că nici nu simt nevoia s-o facă și apoi pentru că au cu toții candoarea deformată ce se apropie mai mult de infirmitatea psihică decât de moralitate”. ■ Despre volumul de versuri al lui Vladimir Streinu, Nicolae Manolescu afirmă: „*Ritm immanent* (Ed. Eminescu, 1971) apare postum, prin grija fiicei autorului, Ileana Iordache. Lectura în volum a poeziilor ne arată limpede atât unitatea de inspirație, cât și evoluția limbajului liric al lui Vladimir Streinu. Cel puțin trei momente se observă acum. [...] La debut (îndată după 1920), Vladimir Streinu e tradiționalist și sentimental, în linia mai generală a poeziei postsimboliste, cu puternice reminiscențe din Arghezi. Prin 1926-1928, el vestește hermetismul (cam odată cu Barbu), influențat de Mallarmé și de Valéry până la un punct. În fine poeziile de după 1950 (poetul n-a mai scris versuri timp de douăzeci de ani) sunt de esență curat muzicală, fără dificultate formală, și cu un mult mai pronunțat caracter livresc”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 45]** Începând cu acest număr, odată cu articolul *Vise de pieton*, dispăre și rubrica fixă a lui Mircea Horia Simionescu, *Capricii* (înlocuită, din nr. 46, cu *Cronica gastronomului*, semnată de Eugen Burada și Radu Croitoru): „...și, pentru că mi-am povestit câteva din visele mele nocturne, promițându-mi pentru mai târziu chiar și un catalog al viselor posibile, îngăduie-mi, dragă Timotei, să ți-l rezum și pe ultimul, cel de azi-noapte, ale cărui semnificații te invit a le reține la capitolul *vise pragmatice*, sau, dacă vrei, *de interes citadin*.. (n.n. este istorisit visul, cu ideea unei biblioteci de împrumut cu serviciu rapid chiar la capătul liniei zilnice de tramvai) [...] Se mai făcea că, renunțând să se mai lamenteze pentru scăderea numărului de spectatori la teatru și la concerte, să se mai plângă de concurența TV-ului, toți directorii de teatre și instituții de spectacole, în frunte cu cei de la ARIA, semnalau că din oraș au dispărut aproape cu desăvârșire panourile de afișaj. Oricâte servicii similare ar aduce în această treabă ziarele și revistele afișajul nu poate fi înlocuit. În câteva săptămâni, se angaja directorul întreprinderii Pavoazarea Capitalei, tot omul de pe stradă va afla – în centru și în noile cartiere – agenda completă, la zi, a tuturor manifestărilor culturale și artistice din București. *Se făcea că*.” □ Cuprinde *Cuvântarea* Tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara lărgită a Comitetului municipal București al P.C.R. □ *Cronica dramatică Bătrânii lei* e semnată de Dinu Săraru, acesta comentând succesul spectacolului *Take, Ianke și Cadâr*, în distribuție cu Ion Finteșteanu, Costache Antoniu și Alexandru Giugaru. □ Aurel Baranga, la rubrica *Timbru*, îl aniversează pe Sică Alexandrescu (la împlinirea vârstei de 75 de ani), iar George Sbârcea se referă la *Mihail Jora* – care ar fi împlinit 80 de ani (compozitorul a încetat din viață în primăvara anului 1971). □ Pe 13 octombrie 1971, la Cenaclul „Nicolae Labiș” au citit tineri poeți, Marieta Nicolau și Petre Dan

Lazăr și s-a propus tema *Patriotismul în poezie* (au luat cuvântul: V. Oișteanu, Eugen Barbu, C. Săbăreanu, Pia Olaru, Virgil Mazilu, Rodica Andrei).

16 octombrie

● **[„România liberă”, nr. 8392]** Ion Drăgănoiu dialoghează cu Horia Lovinescu despre *Structura repertoriului nostru (ce) caută să răspundă înaltelor exigențe cultural-educative afirmate în documentele de partid*. Directorul Teatrului „Constantin Nottara” punctează, încă o dată, că stagiunile viitoare trebuie să fie puse „în slujba unor țeluri politice și cultural-educative în afara oricărui echivoc”.

● **[„Cronica”, nr. 42]** La zece ani de la moarte, revista publică în acest număr o serie de articole dedicate lui Mihail Sadoveanu. Pe prima pagină Const. Ciopraga este prezent cu eseu *Sadoveanu sau despre noi înșine*, în care compară cea mai amplă pictură pe pânză din lume datorată lui Tintoretto cu „galeria extraordinară” a „zugrăvelilor” de alt gen, „lirico-epice” din opera sadoveniană, românii recunoscându-se în creația acestuia „ca într-o imensă oglindă”. „După Eminescu, dacă alții au creat valori pline de substanță umană, nimeni n-a realizat o mai completă hartă a spiritualității poporului român în dominantele lui” ca Sadoveanu, conchide criticul ieșean. □ Alte contribuții comemorative aduc Gavril Istrate (*Cu Mihail Sadoveanu de-a lungul anilor*), Emil Manu (*Sadoveanu sau fascinația stihilor*), Eugen Luca (*Umorul lui Sadoveanu*, continuare în numărul următor), Paul B. Marian (*Documente: Mihail Sadoveanu, director al bibliotecii „Minerva”*). □ Printre procedeele „umoristului” Sadoveanu, Eugen Luca enumeră împerecherea neașteptată a cuvintelor, ironia practică de diverse personaje, limbuția altora, diversitatea situațiilor comice înfățișate, caricaturizarea ș.a. □ N. Barbu recenzează volumul lui Dan Mănuță, *Scriitori junimiști* (Junimea, 1971), relevând ca principal merit al studiului „completarea unui tablou până acum prea sărac sub aspectul studiilor de sinteză dedicate personajelor de al doilea plan afirmate pe orbita cercului întemeiat de Maiorescu”. ■ Zaharia Sângeorzan recunoaște *Istoriei literaturii române* de Ion Rotaru (vol. I, Minerva, 1971) „utilitatea imediată, de necontestat”, sinteza realizată de profesorul bucureștean fiind destinată unui public foarte larg. La sfârșitul recenziei, sunt enumerate și câteva nelămuriri stârnite de lectura celor peste 600 de pagini ale *Istoriei*, între care aserțiunea conform căreia cunoașterea limbii ar fi superioară la Caragiale față de Creangă și Eminescu. □ A doua carte memorialistică semnată de Agatha Grigorescu-Bacovia, *Poezie și destin*, ce reface itinerariul biografic și spiritual al poetei înseși, atrage atenția lui I. Sârbu. □ Tot un al doilea volum, de versuri de această dată, propune și Mira Preda, publicând *Ascunsa venerare* (Eminescu, 1971), „un act de maturitate artistică” în viziunea lui Virgil Andriescu. □ Responsabilitatea socială a actului scenic este subiectul dezbătut de Corneliu Sturzu, directorul Teatrului Național „V. Alecsandri” din Iași, în interviul consemnat de Al. I.

Friduș. □ Corneliu Ștefanache își continuă reflecțiile din numerele precedente (*Gânduri despre noi înșine*, III), glosând acum despre vanitatea scriitorului care se simte obligat să își apere scrisul de aprecierile mai mult sau mai puțin corecte ale unor critici. □ N.T. [Nicolae Turtureanu] reține pentru *Poșta literară* mici producții lirice semnate de Doina Doru, Valeriu Bârgău și Ion Alexandru Durac, dar comentează critic și texte de proză primite la redacție. ■ Deplângând lipsa unui studiu fundamental despre opera poetică a lui Nicolae Labiș, N. Irimescu salută entuziast antologia comentată din seria *Contemporanul nostru – Sunt spiritul adâncului* (Albatros, 1971), datorată poetului Gheorghe Tomozei. □ O notă a aceleiași rubrici *Moment* trece în revistă premiile Festivalului „G. Bacovia”, recent încheiat. Diplomele, însoțite de „excellentă” ediție a liricii bacoviene, ilustrată de graficianul Petre Vulcănescu, au fost decernate lui Mihail Petroveanu (pentru monografia *Bacovia*), sculptorului Constantin Popovici (pentru statuia poetului din centrul Bacăului), poetului Petre Stoica (pentru volumul *Orologiul*), lui Radu Cârneli (pentru contribuția sa la realizarea acestui festival) și multe altele (*Avem prea multe premii?*). □ Un *Dialog al teatrului cu publicul* a fost organizat în pragul noii stagioni, reprezentanți ai scenei ieșene întâlnindu-se cu „reprezentanți ai colectivelor de salariați din mari unități industriale”. Recitalul actoricesc a fost urmat de discuții pe tema menționată, Naționalul ieșean propunându-și de acum încolo dese astfel de manifestări, urmate de „confruntări ample de opinii”. □ Pe ultima pagină, sunt traduse fragmente din textul lui Dominique Grandmont, apărut în „Les Lettres françaises”, la moartea poetului grec Giorgos Seferis.

• [„Flacăra”, nr. 42] În pagina *Săptămâna în imagini*, se anunță prezența Teatrului „Maiakovski” în România. Acesta urmează să monteze trei spectacole, la București, Iași și Pitești, *Înfrângerea*, dramatizare după Fadeev, *Talente și admiratori* de Al. Ostrovski și *Copiii lui Vanușin* de S. Naidenov. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *La un poet*, dedicat volumului *Coloană de-a lungul* de Nicolae Dragoș. ■ Lucian Raicu prezintă volumul lui Radu Cosașu, *Un august pe un bloc de gheață*: „Simplu spus, calitatea esențială (și atât de rară!) a lui Radu Cosașu este să scrie despre lucruri care *interesează* cu adevărat, într-un spirit de exemplară probitate, cu priză directă și imediată asupra conștiinței pe care o constrânge să ia act de real și, în același moment să-l gândească acut, să-l *problematizeze*”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează tipărirea unui roman inedit al lui Ionel Teodoreanu, *Să vie Bazarca!* (Dacia), observându-se o revigorare a interesului recent al criticii pentru acest autor: „Ediția e îngrijită, frumos și drept prefațată de Silvia Tomuș care, sine ira et studio, ne relevă luminile și umbrele acestui, totuși, personal și, în atâtea pagini, mare scriitor”. □ Prezentare a volumului de nuvele *Poartă și drum* de Aurel Mihale (C.R.), în care „cu mijloace epice stăpânite sigur de prozator sunt evocate – nu de puține ori memorabil – cu patos reținut, momente din lupta poporului nostru pentru eliberarea de sub jugul fascist”. ■ Notă

despre apariția masivului volum de *Teatru* de W. Shakespeare (Univers) ce cuprinde o serie de piese traduse de Ion Vinea. □ Este semnalată apariția volumului *Literatura Bizanțului* de Nicolae Șerban Tanașoca (Univers). □ Se face o trecere în revistă a ultimelor volume de versuri apărute la ed. Eminescu: *Poeme* de Alexandru Lungu, *Starea de grație* de Iolanda Malamen, *Trecere* de Viorel Varga. □ Trecere în revistă a ultimelor publicații din colecția *Thalia* (Univers și Teatrul Național): *Ursuzul* de Menandru, traducere de N. I. Ștefănescu, *Uriașul munților* de Luigi Pirandello, *Cher Antoine* de Jean Anouilh, traducere de Andrei Băleanu. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezente o serie de note despre punerea în scenă a pieselor *Când revolverele tac* de Tudor Negoită (Teatrul „Ion Vasilescu”), *Despot Vodă* de Vasile Alecsandri, *Camera de alături* de Paul Everac și *Harap Alb* de Ion Creangă (Teatrul Național din Timișoara), *Ninigra și Aligru* de Nina Cassian (Teatrul Țândărică), *Vulpea și strugurii* de G. Figueiredo (Teatrul de stat din Oradea). □ În *Televiziune*, *Film* apare o notă despre ecranizarea numelei lui K. Simonov, *Dragostea lui Serafim Frolov*, iar în *Literatură* se anunță o evocare dedicată lui M. Sadoveanu, cu participarea lui Eugen Barbu.

• [„**Lucefărul**”, nr. 42] În acest număr al revistei, Adrian Păunescu îi ia un interviu poetului italian Roberto Sanesi, sosit în România. Câteva poeme semnate de Roberto Sanesi sunt redată aici, în traducerea lui Dragoș Vrânceanu. ■ Ov. S. Crohmălniceanu problematizează, în articolul *Exegeză și cabalistică*, posibilitățile nelimitate ce sunt acordate interpretării critice, idee sugerată și prin sintagma *creația critică*. În articol se fac referiri către *Craii de Curtea Veche*, Eugen Lovinescu și poemele eminesciene. Același autor afirmă și consecințele libertății de care ar dispune astfel critica: „Cu ajutorul criticii «creatoare» se fabrică și nu puține glorii poetice efemere. Dintr-un amalgam inform de metafore «bogomice», cum bine le-a caracterizat Eugen Simion, demonul subtilității exegetice a scos atâtea mari opere «vizionare» că ni se taie respirația adunând numărul lor. În sprijinul criticii «creatoare» e citat George Călinescu. Să-l lăsăm să vorbească atunci. Comentarii de tipul interpretărilor amintite – spunea el - tind să ne facă a crede că «poezia este o criptografie densă, în sensul căreia trebuie să fii inițiat prin rituri mai grele ca cele mithriace»“. ■ Gheorghe Tomozei îi comemorează pe Miron Radu Paraschivescu și Panaitescu Dumitru Perpessicius, cu o vădită atenție asupra celui de-al doilea: „Cine ar putea reface drumul parcurs de către Perpessicius spre Ediția integrală a operei eminesciene? Nimeni. Grandioasa lucrare poate fi continuată dar să ni se îngăduie să credem că oricât de înzestrat ar fi cel mai ce se va încumeta s-o continue, sorții de izbândă sunt mai mici [...] O viață de om întinsă pe nouă decenii nu a fost de-ajuns pentru a parcurge, a descifra și de a fixa în montură definitivă tot ce ne-a mai rămas de la Eminescu. Iar condițiile pe care un probabil Mefistofel le-ar trece unui asemenea om al cărții pe ar fi copleșitoare:să treci pe planul secund propria ta carieră literară, să-ți refulezi

«doruri și amoruri» și, abia întors din tranșeele unui război, să începi operă mult mai apropiată de truda scafandruului decât cea a omului din bibliotecă”.

■ Matei Călinescu dezvoltă în articolul *Fragmentariul* câteva realități conceptuale și literare, pe care le intitulează: „Apologia poeziei”, „a fi fericit”, „prietenie”, „recunoștința”, „Elogiul lui Corneille”, „Dacă am fi atenți”. Despre „Elogiul lui Corneille” acesta afirmă: „Dacă există vreun raport între datorie și pasiune – poate nu în litere, sigur în spiritul lui Corneille - atunci acela este unul de identitate perfectă: datoria e chiar pasiune, pasiunea e chiar datoria. La Bruyère spunea că în teatrul lui Corneille oamenii sunt înfățișați așa cum ar trebui să fie, în vreme ce Racine ni i-ar prezenta așa cum sunt de fapt”.

■ Barbu Cioculescu publică, în cadrul rubricii *Addenda*, două scrisori. Prima este scrisă de către Al. Macedonski profesorului de istorie Niculescu-Dacian, adresându-i o rugămintă: „Un îndemn de dincolo de viață mă face adi să iau condeiul și să rog pe admirabilul suflet și cugetător ce am aflat tot d’auna în d-lea să caute a da concursul fiicei sale. E de sigur (sic!) bine preparată, căci e în adevăr f. studiosă dar examenele sunt lucru dracului, cam o loterie, și apoi, desconcentrează, mai ales pe sexul așa zis slab”. Cea de-a doua scrisoare îi aparține lui Gala Galaction și este trimisă din Mangalia: „Te rog comunică Doamnei Ursianu (?) că domiciliul dorit de d-sa este o ecuație cu nu știu câte necunoscute, că hrana nu e prea multă și că oamenii cei mai limfatici, cei mai potoloți, călugării, chiar, nu pot să doarmă bine din pricina unei uriașe abundențe de bestiole țâșnitoare. Ce folos că marea e frumoasă.”

■ Marin Sorescu descrie într-o notă ușor parodică, în articolul *Structuri*, predictibilitatea tragediilor grecești: „Conflictul s-a născut, e de neîmpăcat, fie că e vorba de Prometeu, care era un ins titan, fie că e vorba de Antigona, care se opune unui ins investit și suprainvestit, fie că e vorba de celelalte personaje știute. E monoton, nu-i așa, să asști la scăpărări de fulgere sub poalele Olimpului, încontinuu să-ți sune și să-ți fulgere destinul, încontinuu să ți se întâmple ceva tragic?”

■ Constantin Țoiu publică câteva însemnări, note sau memorii despre cultura și civilizația franceză, trecută și contemporantă, sub titlul *Balzac la Sache. Note franceze*, segmentate cu următoarele subtitluri: *Chartres* (unde „artiștii secolelor XII și XIII au săpat în piatră imaginile păcatelor omenești cu verva lor țărănească, bonomă, un cod penal ilustrat, lumesc aproape”), *Complexul napoleonean*, *Chinon* („Nu departe de strada Voltaire, unde s-ar fi oprit Richard, inimă de leu, înainte de a pleca în cruciada lui, și pe nde a trecut și Fecioara din Orleans, se află peștera, pustie astăzi, în care Rabelais își astâmpăra setea”), *Atelierul lui Cezanne*, *Ora absenței*, *Balzac*, *obsesia financiară*, «*Hélas, Hugo*».

■ Alexandru Paleologu realizează un scurt studiu critic, intitulat *Geniul afaziei*, despre opera lui George Bacovia, insistând asupra volumului de poezii *Stanțe burgheze*: „La Bacovia anemierea expresiei și reducția ei la un soi de afazie, la o inhibiție aproape de mutism, așa cum ajunge în *Stanțe burgheze*, e de fapt rezultatul unei emancipări față de

elementele decorului simbolist [...] ajunge la ultima limită un fenomen de eludare a mijloacelor și «efectelor», o despuiere extremă”. Același critic laudă efortul Svetlanei Matta, concretizat prin lucrarea sa despre Bacovia (*L'existence poetique de Bacovia*, Zürich, 1958). ■ Ilie Constantin recenzează volumul de debut al lui C. Stănescu, o culegere de *Cronici literare* (C.R., 1971). ■ În rubrica dedicată *Memoriilor* lui Zaharia Stancu, acesta va evoca situațiile importante pentru începutul activității lui literare, precum și pe cei cu care s-a intersectat cu această ocazie. Alexandru Cazaban și Ion Dragoslav sunt amintiți în legătură cu cenaclul lui Mihail Dragomirescu. Cezar Petrescu este cel care îl inspiră pe Zaharia Stancu fiind „scriitorul cel mai harnic și, în același timp, scriitorul cu cele mai multe lecturi”. De asemenea, sunt notate aici întreruperea colaborării cu *Adevărul literar*, dar și întâlnirile cu Alexandru Terziman, D. Panaitescu - Perpessicius, Mihail Sorbu și Corneliu Moldovanu. ■ Aparițiile lirice remarcabile, din acest număr sunt: Nichita Stănescu (*Strigarea numelui*) și câteva poeme ale scriitorului grec, Giorgos Seferis, în traducerea lui L. Petsinis. ■ În ceea ce privește proza, prezentă este Alice Botez cu textul *Mesagerul*.

• [„Steaua”, nr. 12] Petru Poantă face o deschidere polemică asupra tematicii acestor pagini, în articolul *Critica literară, o vocație a geometriei*, notând: ■ „O istorie literară nu e pozitivistă, descriptivă, sintetică, analitică ș.a.m.d. Ea e bună și atât. Altfel, nu există. [...] Istoria veritabilă urmărește producerea formelor literare în mișcare. Lămurește, ori intuiește, de la epocă la epocă, apariția lor”, „Critica noastră actuală, mai ales cea tânără, operează un transfer imens de concepte, cu care de fapt analizează opere mediocre. Când se spune, bunăoară, despre cutare romancier că e balzacian, afirmația închide în sine o eroare. Balzacianismul-concept a fost sugerat de un univers românesc foarte exact precizat. El este construcție, obiect care conține conceptul implicat. A vorbi despre balzacianismul romancierului contemporan înseamnă a suprima obiectul. Cu alte cuvinte, înseamnă [...] «a construi o casă cu o alta casă»”. □ Sub egida unei cugetări din Sadoveanu, și anume: „Minunea cărții nu e atât minunea în sine de a comunica gândul și simțirea noastră semenului nostru de departe, semenului nostru din alt veac și de dincolo de moarte, ci acel rar privilegiu, pe care eu l-aș numi divin, de a trăi prin adevăr și sinceritate”, Ion Vlad scrie un articol despre *Amintirile rapsodului*, în care arată cum „istoricul și povestitorul nu se resping în cazul prozei lui Mihail Sadoveanu, scriitorul îndrăgostit de cronici”, iar I. Precup analizează miracolul creației sadoveniene, aruncând o privire sintetică asupra operei prozatorului fără a uita să menționeze: „La vremea debutului, Sadoveanu și-a surprins contemporanii prin siguranța matură a scrisului său, scutit dintru început de șovăielile și dibuirile caracteristice noilor veniți. Cele patru volume, tipărite în 1904 – *Povestiri*, *Șoimii*, *Dureri înăbușite* și *Crâșma lui Moș Precu* – dezvăluie un scriitor format pe deplin, stăpân suveran pe mijloacele artei sale” (articolul *Sadoveanu sau*

miracolul creației). □ Elogiind eforturile a trei dintre foștii elevi ai lui Tudor Vianu (Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu) de a pune temele unei monumentale ediții de *Opere*, proiectată în zece volume, Mircea Zăciu relevă analitic „el hombre secreto”, adică latura poetică din personalitatea sobră a lui Tudor Vianu, care, iată, reia la bătrânețe încercările poetice din junete, încercări pe care George Călinescu, în 1941, le caracteriza ca fiind de „un vitalism corect” (articolul *El hombre secreto*). □ Un fragment de proză, *Războiul undelor*, scris la «două mâini», de Eugen Barbu și Nicolae-Paul Mihail. □ Sunt publicate poezii de: Mircea Micu (un număr de șase „fantezii” poetice), Radu Stanca (poemele *Rugăciune* și *Resemnare*) și. Mihail Sadoveanu (poemul *Înșelate de-aceleași zile calde*). □ Despre teatrul lui Vasile Voiculescu, Mircea Tomuș crede că are „o unitate mai puțin evidentă și constituită în comparație cu cel al prozei” în articolul *Program realist și social în teatrul lui V. Voiculescu*. □ După vechea obișnuință, Virgil Ardeleanu exprimă, de la început, vagi rezerve față de cartea de interviuri a lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării*, dar îndulcește pilula și însemnează apoi nenumăratele lucruri care i-au plăcut: ■ „În primul rând capacitatea «băiatului de interviuri» de a se autoportretiza. Oricât ne-ar interesa, și trebuie să ne intereseze, într-un interviu, răspunsurile, sunt de părere că, într-o carte de interviuri, nu poate rămâne ascuns cel ce întreabă. În fond, opinia despre oamenii de litere o extragem din cărțile lor nu din ceea ce spun ei despre ei, de cele mai multe ori cu o emfază greu ascunsă. Așadar, o carte de interviuri este în primul rând opera celui ce întreabă și numai în al doilea rând opera celor care răspund. [...] Așadar cel ce nu se sfiește să se arate este Adrian Păunescu, tânărul poet care a simțit la un moment dat că «în publicistică este salvarea». «Salvarea» lui, numai a lui, întrucât are pană, are nerv, e curios din fire, nu e dispus să facă rabat, deține un program literar, are conștiința generației, are conștiință de sine, are un crez social-politic, știe pe cine să întrebe (și pe cine să ignore spre a nu impieta asupra.. rotunjimii programului) – într-un cuvânt este un om care, cu temperamentul sau năvalnic, trebuia, fatalmente, să ancoreze un timp în publicistică”. □ Mircea Micu îl parodiază pe Ștefan Aug. Doinaș la rubrica obișnuită, a „dicționarului parodistic contemporan”. □ Teohar Mihadaș răspunde critic corespondenților revistei.

17 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8393] Boris Buzilă dialoghează cu Șerban Cioculescu despre *Omul nou, produs al vremurilor noastre*, (ce) încă își așteaptă marile creații literare. Pe lângă acest imperativ și pe lângă abordarea problematicii autorității criticului, Cioculescu punctează și „obiectivitatea” și „forța morală” pe care acest statut le presupune, exemplificând: „Eu am riscat să pierd la un moment dat prietenia lui Arghezi pentru motivul că am făcut observația, cu privire la *Ochii Maicii Domnului*, că nu este un roman, că se valo-

rifică prin fragmente lirice, printr-o succesiune de tablete. [...] Arghezi a avut un moment de supărare, pentru că își închipuia că cine poate mai mult – adică un poet – poate fi și un romancier. [...] E un adagiu latinesc: «Qui plus potest potest autem minus». Pe urmă, supărarea i-a mai trecut.” Accentuând necesitatea creării unor opere literare care să valorifice „mesajul umanist”, „acela al artei noastre literare socialiste”, criticul face trimitere și la experiențele supra-realiste, avangardiste, oniriste („și Kafka”), pe care le consideră „depășite”, întrebând retoric: „Ce tendință a epocii noastre socialiste poate să reprezinte onirismul? Ce complexe tulburi are omul nou pe care l-a creat socialismul?” și solicitând autorilor să valorifice literar autenticitatea adaptată climatului „nostru”, pentru că „aceasta vrea poporul”. □ Ion Popovici anunță începutul manifestării științifice „*Pontica '71*” în Constanța, menționând că, pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, „pe baza propunerilor prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu”, un loc aparte îl constituie întâlnirea scriitorilor și a altor oameni de cultură cu reprezentanți ai muncii din domeniul naval, industrial (Fabrica de ciment din Medgidia) ș.a. □ Radu Popescu recenzează piesele *Copiii lui Vanușin* de S. Naidionov și *Talente și admiratori* de A.N. Ostrovski, jucate în Turneul Teatrului Academic „Vladimir Maiakovski”, apreciind textele și spectacolele pentru viziunea nouă adusă pe scenele românești ale epocii. □ Rubrica *Ridendo* cuprinde un pamflet semnat de Ion Băieșu, *Greierile și cele 7 arte*. După terminarea facultății, la oraș, greierile încercă să profeseze, în zadar, numeroase meserii pentru a nu se mai întoarce la „țară”. Cea din urmă este cea de artist de teatru.

• [„*Scânteia*”, nr. 8940] Vasile Rebreanu, *Scriem pentru contemporanii noștri*: „Literatura noastră, condusă și îndrumată de partid, nu este doar o simplă oglindă care se plimbă deasupra unui drum, conform cunoscutei formulări, ci a devenit un factor activ. Scriitorul este nu numai martor, ci și parte, o parte activă, implicat în procesul lăuntric de făurire a lumii noi. Această nouă poziție a scriitorului înarmat cu știința marxist-leninistă, animat de spiritul de partid, îi dă posibilitatea unei mai profunde și mai complexe scrutări a lumii, a vieții, a omului; îi avantajează lărgirea viziunii și perspectivei sale social-istorice, îi dă puțința de a exprima prin concretul divers, generalul. [...] Interesul față de această literatură se datorește faptului că ea afirmă un înalt mesaj de omenie, aduce în paginile ei tumultul unei umanități active, figura unui om înaintat al epocii și implicit, o originalitate care constă în originalitatea lumii pe care o reflectă. Iată despre ce să scrie, iată pentru cine scriem. Așadar, toate creațiile pentru contemporani!”. ■ Dumitru Micu publică o cronică literară la *Imposibila întoarcere* de Marin Preda: „Niciun moment autorul nu discută abstract, nu se erijează în teoretician. El pornește de la concret, de la o experiență proprie, fie aceasta o lectură, o convorbire, o reminiscență a copilăriei siliștene sau o situație la care a fost martor, recent. Meditația îi este, astfel, intens colorată afectiv, punctată de mirări, stupori, entuziasme, traversată de o vibrație intelec-

tuală specifică, de o manifestă atitudine cetățenească. Marin Preda umblă printre idei cu ingenuitatea unor dintre eroii săi, uimiți de spectacolul universului, el posedă un mod «moromețian» de considerare a lucrurilor, ce consistă în a desface problema cum desfaci un obiect material, cercetându-i fiecare element cu o curiozitate infinită, călăuzit de o intenție constructivă. Însușind pagini de mare diversitate: reflecții asupra lumii de azi și evocări de scene din timpuri apuse, opinii acut personale despre opere și scriitori și schițe caracterologice din care poate că se vor înfiripa cândva personaje de roman, confesiuni și polemici, *Imposibila întoarcere* e un frumos volum de eseuri și, în același timp, un «jurnal de scriitor» deosebit de interesant, un soi de «mic tratat de estetică» și totodată un fel de «șantier». Dar mai presus de orice, această carte este proiecția unei conștiințe. A unei conștiințe de scriitor situat cu toate preocupările și toată arta sa în contemporaneitate, în viața nouă a țării sale, a poporului său”.

18 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8941] Nichita Stănescu scrie despre *Munca de cinste a scriitorului*: „Scriitorul adevărat nu-și aparține sieși, ci aparține poporului său. Niciodată mica glorie personală și nici publicul spilcuit și restrâns nu-i vor șlefui destinul, ci masele cărora se adresează și pe care le reprezintă prin scrișul său îi vor hotărî în mod legitim locul și valoarea. [...] Vai de acel scriitor care nu se sprijină pe poporul său, care nu reprezintă aspirațiile poporului său! El nu va fi în cele din urmă decât un caz izolat, și va sfârși prin a deveni singurul său cititor”. În continuare, după evocarea întâlnirii cu muncitorii de la Uzinele Republica, cu prilejul apariției ediției a doua a romanului *Întâlnirea* de Constantin Chiriță, Nichita Stănescu citează din cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu ținută pe 12 octombrie 1971, dar și din Tezele din iulie: „Cum era și firesc, «tezele din iulie», cum au fost botezate, au stârnit o înaltă eferveșcență de gândire și în rândurile scriitorilor. Ele reprezintă expresia consecvenței partidului nostru, expresia aprofundării permanente a teoriei marxist-leniniste, în destinul României de azi. [...] Astăzi avem un cititor nou, evoluat. Scriitorul nu se mai poate adresa lui simplist, în slogane fără de acoperire sufletească, dar în același timp nici în falsele flori de stil care au numai acoperirea hârtiei. A scrie cu sufletul despre nobilul suflet al țării socialiste, a exprima floarea conștiinței ca pe o treaptă spre fruct și sămânță, constituie astăzi și acum, munca de cinste a scriitorului”.

19 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8394] Având în vedere mutațiile socio-politice și culturale, Zoe Dumitrescu-Bușulenga se raportează la *Evaluările critice* presupuse de contextul general, atrăgând atenția cât privește reconsiderările operelor literare ce fac parte deja din patrimoniul cultural românesc și subliniind

faptul că „sporul de spirit critic nu înseamnă diminuarea valorilor, ci punerea lor într-un relief, într-un chip obiectiv și științific, într-o viziune istorică și cerută de concepția noastră generală filosofică”. În plus, notează că „revederea textelor” nu ar trebui să aibă scopul de „a le decomplete”, de „a le mutila”, ci de „a extrage din ele adevărul mai curat, sensul etic mai pronunțat, frumusețea mai lămurită”. □ Ion Drăgănoiu recenzează romanul *Întâlnirea* (ed. a II-a) al lui Constantin Chiriță în articolul *Realismul romantic*, opinând că: „a înfățișa complex (liric, existențial, psihologic, sociologic) o perioadă de timp determinată, [...] a folosi teme și personaje în mod polifonic, pentru a sugera nu numai momentele tensionale, ci și valențele lor, iată ce definește realismul romantic pe care această carte atît de ancorată în real și-l asumă”.

● [„Scânteia”, nr. 8942] Zaharia Stancu publică textul omagial *Un mare scriitor în opera căruia pulsează ființa poporului nostru*, comemorând 10 ani de la moartea lui Mihail Sadoveanu: „Duhul lui Mihail Sadoveanu este încă viu și plutește nevăzut peste noi. Învățăturile lui sunt încă vii și datori suntem să nu le uităm, ci să le urmăm, pentru buna dezvoltare a literaturii noastre, pentru îmbogățirea spirituală a poporului nostru”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6974] Emil Manu analizează *Farmecul povestirii* în scrierile sadoveniene, notând că, în *Creanga de aur*, „arhaicul sondat de Sadoveanu era o invenție literară foarte modernă, dar mai mult, lectura sentimentală și lirică a maestrului le descoperea existența poeziei ca emoție, le descoperea un univers neermetizat care-i fascina prin limbaj, prin stilul seducător al povestirilor, care se cereau citite, nu în graba trenurilor rapide sau în fumul de cafea, ci în tihna focului de acasă, între ai lor, în apropierea timpurilor și locurilor noastre umanizate de graiul străvechi al ciobanului-autor al *Mioriței* sau de sentimentalismul genial al lui Eminescu. Lecturile din Sadoveanu vin ca un medicament făcut din plante și rădăcini nefalsificate, vin ca un fel de glas al pământului și al vechimii, tonifiante ca un vin vechi”.

20 octombrie

● [„România liberă”, nr. 8395] În articolul *Teoria*, Paul Everac semnalează intrarea și a acestei sfere, înțeleasă general, în atenția partidului comunist, considerând intenția ca fiind „un vis de oameni treji”, „un omagiu adus lui Marx, lui Engels, lui Lenin”, dar și altor „minți luminate” „care știu și vor să vadă abstract perindarea și destinația concretului”. □ Radu Popescu analizează *Secunda 58* a lui Dorel Dorian, jucată pe scena Teatrului Giulești. Comparând *Surorile Boga* cu această piesă, din „categoria dramaturgiei noastre socialiste”, cronicarul notează că: „Ecourile unui trecut eroic, și încă atît de recent, atunci, nu răsună, precum în drama lui Lovinescu, în drama lui Dorian, care nu e decît un moment din instalarea în albia largă a societății noastre, solid așezată pe temeliile socialismului, și care, din acest punct de vedere, ar pu-

tea fi datată chiar cu un deceniu mai târziu. Tot ce se întâmplă pe șantierul-leagăn al acțiunii, ne relevă o societate așezată, sigură de ființa sa, de forța sa și, prin aceasta, de liniștea sa”. Montarea, în regia lui Călin Florian, i s-a părut reușită.

• [„**Viața studentească**”, nr. 35] Nicolae Stoian atinge un apogeu al cultului personalității prin metaforicul *Foc continuu*, despre vizita lui Nicolae Ceaușescu la combinatul Reșița: liderul comunist e „un adevărat foc continuu asemenea Reșiței noastre!.. *un foc prometeic care ne incandescentează pe noi toți*.. Marea forță care se degajă din pledoaria însuflețitoare pentru revoluționarele virtuți ale comunistului sălășluiește tocmai în puterea de dăruire fără preget pentru propășirea patriei noastre socialiste, în certitudinea progresului ei neconținut. *A fi comunist* – spune secretarul general al partidului nostru – înseamnă că te-ai angajat benevol, conștient, să lupti împreună cu ceilalți membri ai partidului pentru înfăptuirea liniei partidului, a principiilor comuniste despre viață. Aceasta presupune că în întreaga ta activitate, oriunde acționezi, trebuie să promovezi și să înfăptuiești în practică aceste principii”. □ O știre semnată M.N. Rusu – *Povestea unei case la Festivalul Internațional de Teatru din Polonia*: este vorba despre un colaj de texte extrase din operele lui Geo Bogza și Șt. Augustin Doinaș, „axate pe ideea unificatoare că la revoluția socială se ajunge printr-un complex de factori, în care un nou umanism triumfă”.

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 30] Demostene Botez publică *Cultură și conștiință*: „Testul suprem al politicii partidului a fost și este creșterea bunăstării materiale și spirituale a maselor, asigurarea condițiilor pentru afirmarea pleneră a personalității, făurirea omului nou, profund devotat socialismului. Activitatea politico-educativă constituie o parte componentă inseparabilă de edificare a noii orânduiri sociale. Omul nou în concepția noastră trebuie să aibă o conștiință despre societate, despre lume, despre om, despre viață. În statul nostru socialist nu este indiferent care poate fi această conștiință, și mai ales, dacă ea mai poartă urmele mucegăite ale fostei mentalități de trai pe bază de exploatare și câștig fără muncă pe spinarea și prin obida altora. [...] Nu e de ajuns numai ca omul să vadă cu ochii și să simtă în propriile lui condiții de viață, marea superioritate a orânduirii socialiste; el trebuie să învețe ca să știe de ce este așa și care este învățătura după care se călăuzește noua așezare a țării. Pentru aceasta, el, mai întâi, ca om, trebuie să fie pus în situațiunea de a pricepe problemele ce se ridică și dragostea de popor în al cărei spirit se rezolvă. [...] Legile socialismului formează învățătura așezării lumii pe alte baze, drepte și demne. Această învățătură cuprinde răspunsuri la toate problemele. Oricare cetățean trebuie să știe, spre a se simți mai tare pe drepturile lui, și ale muncii lui. Marea activitate educativă, politică și ideologică va înălța nivelul de cultură și de conștiință a întregului popor, la nivelul treptei celei mai dezvoltate societăți omenești”. ■ Se anunță *Apariția în Japonia a unui volum consacrat vieții și operei președintelui Nicolae Ceaușescu*, text nesemnat: „Editura «Ko-

bunsha» din Tokio a scos recent sub tipar volumul *O politică de pace și colaborare internațională*, cuprinzând o culegere de texte din cuvântările, articolele și interviurile președintelui Nicolae Ceaușescu, precedată de o amplă prezentare biografică a secretarului general al Partidului Comunist Român”.

■ G. Topîrceanu este publicat cu poezia *Rapsodii de toamnă*. ■ Paul Anghel semnează *Mihail Sadoveanu. Un deceniu de la moarte*: „Ce alt omagiu le putem aduce dacă ne oprim fie și numai la această împietrire, înmărmurire, înnemurire sau indiferență la timp?.. Fiindcă Sadoveanu e un indiferent față de curgerea vremii, marele nostru indiferent, Sadoveanu e un autor care măsoară vechimea unei culturi și adâncimea unui spirit. Altă sondă nu avem sau el e cea mai adâncă sondă. [...] Când numele lui se va așeza, pe merit, în marea pleiadă de nume ilustre ale lumii, sarcinile urmașilor lui întru scris românește vor fi mai mici. Și mai mari. Ei vor putea spune: venim din Țara lui Sadoveanu. Și lumea va fi nerăbdătoare să afle ce s-a mai întâmplat în acea «țară de dincolo de negură», în ultima vreme.” ■ Apare poezia *Tăceri Străvechi* de Gina Cogoiu, S.U.A. □ Mihai Stănescu publică poezia *Pastel*.

21 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8944] Este anunțată *Deschiderea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale*. Urmează *Expunerea asupra proiectului de plan de dezvoltare economico-socială pe perioada 1971-1975 prezentată de tovarășul Ion Gheorghe Maurer*.

• [„Albina”, nr. 42] Pe prima pagină, *Glorii românești*, versuri de Victor Eftimiu, dar și o casetă ce informează cititorii despre apariția în Japonia a unui volum consacrat vieții și operei tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Editura «Kobunsha» din Tokio a scos recent de sub tipar volumul *O politică de pace și colaborare internațională*, cuprinzând o culegere de texte din cuvântările, articolele și interviurile tovarășului Nicolae Ceaușescu, precedată de o amplă prezentare biografică a secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România”. ■ Ion Bănuță semnează în rubrica sa textul *Fiii soarelui*: „În zborurile de cultură apopurului, toate drumurile duc pe aici, nici la Ierusalim, nici la Roma. Toate drumurile duc în sufletul poporului nostru setos de frumos. De aceea, în misiunile noastre, să nu închidem ochii fiindcă zorii marilor zile se revarsă în lume prin noi. În domeniul culturii anului 1971, de altfel niciodată, niciunde, nu este loc pentru niciun funcționar, fiindcă, unde se încuibează funcționarii, frumosul moare. Să fim precum părinții noștri, să fim precum noi înșine, activiști culturali *Fii ai soarelui*”. ■ Spiridon Stănel revine la rubrica sa cu textul *Mai mult, mai bine*: „Sub titlul de informație consemnăm și alte evenimente ce au avut loc în săptămâna pe care o încheiem. Industria prahoveană și-a realizat angajamentul anual; la Constanța, sub denumirea simbolică «Pontica '71», au început duminică numeroase acțiuni științifice și cultural-artistice; în Capitală s-au

deschis cursurile Universității populare București, iar la Curtea de Argeș s-au încheiat manifestările cultural-artistice și științifice dedicate voievodului Neagoe Basarab, de la a cărei moarte s-au împlinit 450 de ani”. ■ În *Oglinzi* citim *Lacrima culesului* de Iulian Neacșu. □ În *Filă de calendar* citim despre *Tudor Pamfile*, text nesemnat: „În galeria celor mai vrednici culegători de folclor de la începutul secolului nostru alături de Artur Gorovei, Iancu Zane și alți contemporani ai lor, la loc de cinste figurează și numele lui Tudor Pamfile, de la a cărei moarte – survenită în plină tinerețe – se împlinește astăzi o jumătate de veac”. □ Vladimir Pană prezintă succint filmul *Frații*, cu „un scenariu interesant”, semnat de Nicolae Țic și Constantin Bordeianu, ce surprinde câteva zile din viața unui sat.

● [„**Cutezători**”, nr. 42] Primele semne ale cultului personalității și în principală publicație pentru copii și tineret se concretizează în „serialul” lansat în acest număr, *Un mare prieten și îndrumător al tinerei generații: Nicolae Ceaușescu* (pagini despre copilăria acestuia, „eroul” ilegalist, închisoarea Dof-tana etc), un fel de *biografie romanțată* realizată de Mihai Dogaru și Gh. Tudor, cercetători științifici la Institutul de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. Cităm din protagonistul grupajelor omagiale, Nicolae Ceaușescu – *Din cuvântarea rostită la deschiderea celei de a II-a Conferințe Naționale a Organizației Pionierilor*: „Înainte voastră se deschid larg porțile viitorului, societatea socialistă vă asigură tuturor posibilități nelimitate de afirmare a talentului, a capacităților, de împlinire a celor mai îndrăznețe visuri și aspirații. Pentru a putea beneficia din plin de aceste condiții, trebuie să învățați, să munciți, să vă pregătiți cu seriozitate, cu perseverență, cu înaltă răspundere. După cum vedeți, deși sunteți copii, trebuie să dați dovadă și de răspundere!”

● [„**România literară**”, nr. 43] Cele mai importante evenimente politice din săptămâna anterioară sunt semnate Cronicar, în *Din 7 în 7 zile*. Sunt notate: participarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la festivități de la Persepolis și „un larg ecou” al interviului pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu l-a acordat ziaristului italian Enzo Bettiza pentru „Corriere della sera”. ■ Virgil Teodorescu semnează *Aviditatea privirii*: „Voi spune încă o dată că un regim economic și social avansat, unde chiar rădăcinile alienării sunt pe cale de dispariție, nu atrage după sine, în mod automat și implicit, forme de artă corespunzătoare, că suprastructura furnizează bazei cu oarecare întârziere o imagine demnă de a o reprezenta și tocmai de aceea preluarea din tezaurul cultural a germenilor care pot contribui la limpezirea acestei imagini este o misiune dificilă și de foarte mare răspundere. [...] Deși adevărul poate să se ivească întreg și neștirbit din cele mai diverse și obscure aparențe, poezia este, totuși, existența omului în timpul imens și complicat al istoriei sale. Și atunci rămâne un singur fel de a scrie: mișcarea spiritului, fidelă lumii pe care o crezi și în care trăiești atrăgând după sine diversitatea și unitatea, într-o perpetuitate ascendentă și într-o

constantă metamorfoză”. ■ Numărul este dedicat împlinirii a 10 ani de la despărțirea de Sadoveanu: □ Editorialul *Sadoveanu* este semnat R.I.: „S-au împlinit, la 19 octombrie, zece ani de la moartea lui Mihail Sadoveanu. Cifrele rotunde sunt comemorative, însă nu o simplă comemorare ni se pare potrivită acum. Să folosim prilejul spre a medita asupra destinului unei opere în care mulți văd adevărata noastră epopee națională, spre a ne întreba în ce constă actualitatea unui scriitor în care mulți văd, ca și în Eminescu, un scriitor național. Să ne punem deschis problema: se citește astăzi Sadoveanu? Și, dacă se citește, *cum* se citește, ce ecou au cărțile lui în sufletul noilor generații sau în cărțile lor? [...] Față de imensa operă sadoveniană, critica actuală prea lirică și prea evazivă. Un examen lucid ni se pare mai util decât oricând. Prestigiul prozatorului n-ar ieși păgubit, ci dimpotrivă, dintr-un asemenea examen. Convențiile și clișeele nu fac o critică. Nici entuziasmul fără idei. Fiecare generație de critici trebuie să se confrunte cu Sadoveanu, care este una din pietrele de încercare pentru orice vocație critică. Pentru că Sadoveanu este, între scriitorii români, creatorul celui mai vast și profund univers uman. [...] N-avem dreptul să tăcem despre Sadoveanu. Generațiile care vin după noi ne vor putea judeca și după felul în care l-am înțeles și l-am iubit”. □ D. Micu semnează *Măria Sa*: „Literatura sadoveniană posedă acest dar de a ne purifica, de a ne despovăra de tot ce e în noi convenție, accident, adaos, inautenticitate, de a ne transfigura într-un fel. Pe scriitorul acesta nu-l putem citi oricum. Spre a ni se dărui total, creația lui ne constrânge să ne integrăm în ordinea ce-i este specifică, întocmai cum primirea la Curte implică din partea solicitantului o pregătire, o încadrare în ceremonial. Ca să-i înțelegem pe oamenii lui Sadoveanu – «oamenii măriei sale» – trebuie să fim ca ei. Fără minciună și fără frică. Integri. Să fim, adică, noi înșine”. □ Paul Georgescu publică „*Sarea pământului...*”: „Sadoveanu a scris despre popor pentru popor. El nu a uitat niciodată că numele său adevărat, țărănesc, a fost Mihai Ursache – chiar când a semnat cu numele tardiv al tatălui. [...] Aceste cuvinte din *Creanga de aur* le-a scris un democrat, un anti-fascist, un om de stânga. Omul care a scris aceste cuvinte trebuia să devină comunist și a devenit comunist”. □ Eugen Simion scrie despre *O prejudecată*: „Se spune că M. Sadoveanu disprețuia critica. Nu-l interesa dacă se scrie de bine sau de rău despre operele lui. Conu Mihai – ne asigură memorialiștii «Vieții românești» – privea culmile Ceahlăului și se dezinteresa de opiniile celor din jur. [...] M. Sadoveanu a fost un răsfățat al criticii și talentul lui n-a fost pus (cu rare și neînsemnate excepții) în discuție. Tăcerea e o formă de a încuviința asemenea omagii. Nu văd latura eroică a acestei atitudini. M. Sadoveanu s-a găsit, în ceea ce privește raporturile sale cu critica, în situația biblicului Iov înainte ca diavolul să sugereze lui Dumnezeu ideea încercării. Avea turmele cele mai bogate, câmpurile cele mai mănoase, femeile cele mai frumoase... Și-ar mai păstra credința dacă toate acestea i-ar lipsi?”. □ Mircea Martin, *Destin compensator*: „Dacă ne gândim la atâția din creatorii

noștri de valori răpiți înainte de vreme de conjuncturi cerești ori pământești, la atâtea promițătoare virtuți risipite, prezența lui Sadoveanu ni se înfățișează ca o pildă și ca o răscumpărare. Tragica întunecare eminesciană și moartea atâtor genii-copii ale literaturii noastre vor să fie «răzbunate» în masivitatea operei sadoveniene și în prodigiile ei. Destinul lui Sadoveanu este o compensație la destinul unei întregi literaturi”. □ Șerban Cioculescu semnează *Un film de vaste proporții*: „Poetul s-a încercat în tinerețe și în vers, pe care l-a cultivat și la maturitate, în forma versetelor din Scriptură. Așteptăm de multă vreme strângerea laolaltă a unei culegeri, în cea mai mare parte inedită. Și mai ales așteptăm o retipărire a *Operele* lui, care se citesc și se recitesc neconținut, cu aceeași încântare”. ■ La *Confluente* Ștefan Milcu [D. Micu] semnează textul *Valența primă*: „Nu-i deloc surprinzător ca oamenii de știință să frecventeze literatura sub diversele ei înfățișări, după preferințe personale sau inclinații. [...] Dintre toate genurile literare, poezia se impune atenției noastre. Ea nu este necesară numai ca o desfătare spirituală. Universul poetic hrănește și dezvoltă imaginația creatoare și cultivarea mijloacelor de expresie. Mărturisesc că, cel mai frecvent, caut în poezie polenul fecundat al tensiunii interioare, cu rădăcini comune în inspirația și intenția creatoare”. ■ Revenind la *Excelsior*, Dumitru Ghișe scrie *Despre ambiguitate*: „Multitudinea de semnificații nu înseamnă indiscernabilitate, echivocitate, confuzie, lipsă de precizie. După cum claritatea și precizia nu se confundă cu simplismul sau facilitatea deslușirii semnificațiilor înseși. O expresie limpede, clară, presupune o gândire de aceeași calitate. O gândire năclăită și confuză, departe de a se identifica cu o gândire bogată în semnificații și nuanțe, nu poate fi decât suportul unui stil de expresie confuz, echivoc, ambiguu. Așa stând lucrurile, singura nedumerire care ar mai persista în legătură cu utilizarea mai proprie a termenului de ambiguitate ar putea fi formulată astfel: Care ar fi avantajul să-i spunem pisicii, elefant? În speranța că va crește și pisica sau având convingerea că se va zbârci elefantul?”. ■ În *Dezbateri actuale* citim *Elemente de fundal* de S. Damian: „Analizând civilizația burgheză, marxismul a sesizat și inconvenientele aglomerației de tip tentacular din marile așezări urbane, strivirea insului în angrenajul recei productivități, tulburările bruște de metabolism provocate de trepidațiile și neliniștile concurenței, de ruperea de natură și de firesc, de lupta feroce, abrutizantă, pentru subzistență. A te retrage însă într-un ținut îngropat de secole, imposibil de perpetuat, bucolic și paradiziac, înseamnă a întreține o iluzie. Dacă la Sadoveanu profilul ciobanului proiectat pe un vârf de munte conținea o filosofie a contemplației și a omeniei, replică la o presiune a impurităților morale, sau dacă la Blaga un cântec al ierbii și al norilor se încărca de sfințenie, alt fel de expresie a unei rezistențe de aceeași factură, – în zilele noastre opoziția nu mai are nicio semnificație. Socialismul se străduie să rezolve armonios, teoretic și practic, contradicțiile rapidelor adaptări la circuitul vieții industriale, conferă fiecărui efort un obiectiv unitar de înnobilare a existenței:

plenitudinea individuală trebuie să se sprijine pe sentimentul răspunderii și împlinirii colective. Mersul istoriei este ascendent și în sens social și în cel etic. Cei mai buni poeți din toate generațiile se disting tocmai prin patosul angajării civice în contemporaneitate, un patos al solidarității și al dezbaterii responsabile, prin via curiozitate față de mutațiile de atitudine, față de răsturnările de moravuri. Un interes fecund pentru imensele descoperiri ale științei, pentru fizică, biologie, astronomie, etc., pentru perspicacitatea concepției materialismului dialectic înalță orizontul gândirii lirice. Vechea prejudecată care reducea arta la impulsuni, respingea actul cugetării, intelectualitatea, e o poartă deschisă iraționalismului. Asupra acestui aspect cerem îngăduința de a reveni. Oricum, nimic nu mai justifică pe acei poeți care își îngustează preocupările, care reproduc aceeași geometrie de univers închis, sustras actualității, retrograd și tânguitor, străbătut de un fior de pietate aproape mistică. Astfel de obstinate viziuni, refractare mobilității de tipologie, de situație, de înțelegere estetică nu pot naște decât epigoni, palizi, sterili, ridicoli”. ■ În *Cărțile săptămânii* apar mai multe recenzii. □ Mircea Iorgulescu notează apariția volumului *Viziunea luminată* de M. Blecher: „Se încheie, prin apariția acestui volum cuprinzând scrierile mai puțin sau de loc cunoscute ale lui M. Blecher, actul de restituție literară început anul trecut prin reeditarea celor două romane care i-au adus scriitorului notorietatea, *Întâmplări în irealitatea imediată* (Minerva, 1970; antologie și prefață de Dinu Pillat). Am face însă o eroare dacă am considera că recenta ediție (tipărită la C.R., sub îngrijirea lui Sașa Pană) ar fi de un interes oarecum mai limitat, în virtutea faptului că aici sunt publicate lucrările de o importanță așa-zicând secundară: un «jurnal de sanatoriu» (*Vizuina luminată*), placheta de versuri *Corp transparent* căreia i se adaugă un mic grupaj de alte poeme originale scrise în română și franceză, câteva traduceri în franceză din Bacovia, proze, publicistică, fotografii, desene, fragmente de corespondență, lucrări școlare (teze la filosofie), un interviu etc. M. Blecher este unul dintre acei scriitori a căror operă este legată indiscutabil de biografie și orice element nou poate căpăta o însemnătate deosebită, chiar dacă artisticește vom fi dezamăgiți”. □ Dan Cristea prezintă volumul de versuri *Ritm immanent* de Vladimir Streinu, Ed. Eminescu: „Poetul, ca și criticul, este, după expresia lui Lovinescu, un apollonid. O periodizare foarte exactă și concludentă a acestei poezii, încredințate de-abia acum volumului, a fost făcută de Șerban Cioculescu. Ce se poate observa, în consecință? Faptul că, dincolo de reminiscențe argheziene ori de firul contorsionat al limbajului, impus uneori după sintaxa lui Ion Barbu, istoria poeziei lui Vladimir Streinu trăiește, în realitate, într-un regim sufletesc clasic: mai multe lucruri îl apropie de Odobescu și Duiliu Zamfirescu, de Călinescu și Tudor Vianu, de atmosfera lor mitologică, având ceva italianizant în felul de-a alterna solarul cu pete de umbră”. □ Volumul de proză *Al treilea pol al Pământului* de Radu Tudoran, apărut la Ion Creangă este prezentat de Sorin Titel: „«Registrele» diferite ale povestirii nu se sudează

întotdeauna perfect între ele, de unde impresia de colaj, cu efecte uneori, de ce n-am recunoaște-o, totuși interesante. Curioasă deci această întrepătrundere între «lumi», în care directorul zborurilor interplanetare stă lângă o hangiță ieșită parcă dintr-un basm de Ispirescu, sau lângă niște escroci în genul celor din seriarele de televiziune, sau lângă o fermecătoare fată descinsă parcă dintr-un roman de dragoste al aceluiași Radu Tudoran”. □ Sorin Titel prezintă și *Un august pe un bloc de gheață* de Radu Cosașu, Ed. Eminescu: „E adevărat însă că, uneori, acest comentariu sentimental diluează dramatismul întâmplărilor, dar am impresia că intențiile autorului nu au fost de a ne da o carte spectaculoasă (din nou mă gândesc la *Mondo-Cane* care era un film spectaculos într-adevăr, dar în detrimentul unei atitudini profund umane, angajate), ci o carte care să fie o pledoarie, care să precizeze o atitudine, în afara căreia faptele nici nu-l interesează pe autor. Încercând să luăm temperatura cărții, deci, ea e fără îndoială a lunii august și nu cea, înfricoșător de rece, a unui bloc de gheață”. □ Nicolae Balotă comentează volumul *Comentarii macedonskiene*, Minerva, „cuprinzând comunicările prezentate între 11-17 mai 1970 în cadrul sesiunii *Contribuții la cunoașterea vieții și operei scriitorului Al. Macedonski*. Sesiunea s-a ținut la Craiova în cadrul *Zilelor Macedonski* prilejuite de împlinirea a 50 de ani de la moartea poetului. În ansamblul lor, comunicările indică nivelul înalt al studiilor macedonskiene, îndeosebi în urma apariției lucrărilor monografice ale lui Adrian Marino, ca și a ediției de opere realizată de același”. □ *Tudor Arghezi interpretat*, Ed. Eminescu, este prezentată tot de Nicolae Balotă: „În «Biblioteca Critică» a Editurii Eminescu a apărut un Tudor Arghezi interpretat de Mihail Ralea, Pompiliu Constantinescu, E. Lovinescu, Vladimir Streinu, G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Tudor Vianu, Sorin Alexandrescu, «cu o bibliografie ilustrată». [...] Dacă admiratorii poetului își permiteau să-i cântărească opera cu această detașare a conștiinței critice, cu atât mai sever l-au condamnat adversarii (în frunte cu N. Iorga). De aceea, pe lângă o asemenea antologie, s-ar putea publica alta, nu lipsită de interes istoric și critic, a detractorilor lui Arghezi”. □ D.[an] C.[ristea] semnalează debutul lui Sergiu Adam, *Țara de lut*, la Ed. Eminescu: „Paradoxal, versurile lui Sergiu Adam suferă de o sinceritate rău înțeleasă de o sinceritate care dă impresia impudorii. Prea ghicim omul concret în spatele lor, pe cel ce vorbește de «sărăcia mea proverbială»”. ■ Al. Piru scrie despre *Poezia lui Felix Aderca*: „Era Felix Aderca un poet? Fără amplă respirație, lirismul său, stăpânit și rece, are uneori sclipiri neașteptate, fosforescențe de cărbune”. ■ În *Șantier* găsim proiectele literare ale lui Mihai Beniuc, Tiberiu Utan, Radu Theodoru, Dumitru M. Ion, Alecu Ivan Ghilia, Z. Ornea, Viniciu Gafița, Mihai Negulescu. ■ Citim nota *Perpessicius și Muzeul literaturii române*: „La 21 octombrie, se împlinesc 80 de ani de la nașterea lui Perpessicius. Evocând personalitatea marelui cărturar și critic, Muzeul literaturii române și revista «Manuscriptum» îi aduc omagiul cuvenit printr-o suită de manifestări

culturale ce vor culmina, în chiar ziua aniversării, cu redeschiderea noului local al Muzeului de literatură. [...] Cinstind memoria fondatorului său, colecți-vul științific al muzeului și revista «Manuscriptum» au editat volumul omagial *Excurs sentimental*, în ale cărui pagini întâlnim nume de onoare din literatura noastră modernă și contemporană”. ■ În *Cartea străină* citim recenzii: □ Dana Dumitriu scrie despre apariția volumelor *Vremuri de demult* și *Tine-rețe zbuciumată* de K. Paustovski, apărute la Univers, traduse de Alice Gabrie-lescu și I. Lefter, sunt primele două cărți de memorii, din șase. □ m.e. semnaleză volumul *La poezia non esiste* de Eugenio Montale, editura All inségna del Pesce d’Oro, Milano, 1971 și *Toi, ce petit dieu* de Pierre P. Grassé, Albin Michel, Paris, 1971; a. b. scrie despre *Șase duminici de ianuarie* de Ar-nold Wesker, apărut la Jonathan Cape, Londra, 1971; v.m. se ocupă de São Bernardo de Graciliano Ramos, volum apărut la Univers, 1971, volum tradus de H.R. Radian. ■ Valeriu Cristea scrie despre *Miticismul intelectual*: „În ur-mă cu 6-7 ani, critica reclama insistent intelectualizarea prozei, literatura de idei. (Aflat pe atunci la începutul modestei mele activități publicistice, mă alăturasem și eu acestei mici campanii și, luând ca exemplu o schiță a unui tânăr și talentat scriitor în care eroul, un țăran, nu făcea nimic altceva decât să se preumbe toată ziua prin curte și să ridice, gospodărește, câte-un lemn că-zut, afirmam că nu se poate continua așa la nesfârșit). În perioada imediat consecutivă, dorința s-a împlinit ca prin minune, dar, ca baba din poveste, critica nu s-a declarat mulțumită. De data aceasta însă sentimentul de insatis-facție ni se pare, cel puțin în parte, justificat. Am avut, așadar, dintr-o dată, ceea ce cerusem cu atâta nerăbdare: o proză intelectualizată, personaje care cugetă. Timpul a pus în evidență însă lacunele acestei realizări: din mult dori-ta proză cu intelectuali nu s-a degajat o puternică literatură de idei. Deosebi-rea între cele două noțiuni, ignorată în momentul în care setea noastră firească de emancipare le revendica unite, începe să se facă simțită. Intelectualizarea nu produce automat idei; ea poate fi un fenomen de mimare, un rezultat al rutinei, o simplă formă (există, de altfel, și un intelectualism al prostiei). [...] Deviza unor personaje din proza noastră contemporană ar putea fi: *cuget, deci exist*. Cu toate acestea, deși cugetă, ele nu există. Și nu numai pentru că unii dintre scriitorii înclinați spre eseistică nu au suficientă forță de creație, ci și pentru că nu au destule idei. Destule idei proprii, adevărate. Privită în ansam-blu, două obiecții principale se pot aduce, din unghiul încărcăturii de gândire, prozei noastre intelectuale de astăzi (obiecțiile se pot extinde și asupra secto-rului eseistic propriu-zis). În primul rând, vă vehiculează o prea mare cantitate de idei «primite», că se nutrește dintr-o inteligență aproape exclusiv mimetică. [...] În al doilea rând, că suportă o adevărată invazie a speculației. Am defini speculația ca un raționament ce sacrifică laturii spectaculoase a deducției ca-racterul ei obligatoriu de justețe; raportul cu adevărul trece, în cadrul ei, pe al doilea plan; primează latura de insolit, intenția de a frapa, capacitatea de a

stârni interesul”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu, în *Masa tăcerii*, scrie despre „o idee admirabilă” a lui Ion Caraion să organizeze un „simposion de metafore”: „Obiectul acestuia, Brâncuși, s-a vădit a fi fost ales cum nu se putea mai bine. Peste 50 de scriitori din lumea întregă au răspuns invitației și roadele originale inițiative ni le-a oferit aprecierii un masiv volum, intitulat *Masa tăcerii*. [...] Ion Caraion a gândit și realizat până la amănuntul tipografic cartea aceasta de justificată mândrie românească. A rupt din puținul lui ca să trimită peste granițe albume scumpe cu reproduceri și lucrări de documentare; li-a cheltuit un timp enorm într-o lungă, întinsă și stăruitoare corespondență; a pierdut nu mai puține ceasuri prețioase să traducă textele primite, să dea volumului o înfățișare grafică demnă de cuprinsul său”. ■ Ioan Grigorescu publică reportajul „*Țara mea de glorie, țara mea de dor...*”, despre siderurgia hunedoreană. ■ *Ochiul magic*. □ *Umbrele viziuni luminate* de Andrei Savu, notă în care sunt semnalate „câteva inadvertențe (nesemnate!) care și-au făcut loc pe ultima copertă” a volumului *Viziunea luminată* de M. Blecher, C.R., 1971. □ „*Timbru neastâmpărat*”: „Nu numai limbajul prețios și contorsionat, folosit uneori în comentarea cărților, este dăunător, ci și tonul mărunț apologetic, nediferențiat, confuzia ori alăturarea ilogică a termenilor – semn mai întotdeauna de amatorism, dacă nu chiar de impostură. Iar primii cărora li se face astfel un deserviciu sunt, fără îndoială, înșiși autorii discutați. Iată, printre multe altele, un exemplu revent și, credem, destul de edificator. În «Convorbiri literare» nr. 9, sept. 1971, recenzentul V.N. se declară cu *slăbiciune, de altfel firească (!) de breaslă, pentru poezia profesorilor*. Deci V.N. e profesor și, *sub cupola acestei slăbiciuni*, a citit *cu viu interes* cartea de versuri a unui confrate, apărută în editura Litera”. □ Versuri semnează: Victor Eftimiu (*Joc de nouri; Am fost prea mult*), Adrian Păunescu (*Dincolo; Clopotele din Chicago; Boabele ca niște grenade; Gândește-te, gândește-te cu bucurie; Cetatea goală; Cimitire de mașini*), Ioana Diaconescu (*Port numele fructelor; Strălucesc lucrurile; Pasărea; Cântecul; Nu eu*), Mihai Moșandrei (*Toamna; Stanțe târzii*), Al. Raicu (*Sub nuferi; Puritate*), Nicolae Ioana (*Sub lună nouă*), Platon Pardău (*Adam-Klissi*), Ion Andrei (*În rotund existau*), N. Caratană (*Mai zămisleşte-mă*), Damian Ureche (*Între zbor și pământ*). □ Ana Blandiana semnează reportajul *Sicilia, o, Sicilia!..* □ Virgil Mazilescu semnează traducerea versurilor lui Fatos Arapi, „Autor al volumelor de versuri *Cărări poetice* (1962), *Stihuri și poeme* (1966) și *Ritmuri de fier* (1969), precum și al romanului *Decembrie neliniștit* – Fatos Arapi (născut în 1929, la Vlorë) este unul dintre scriitorii marcanți ai Albaniei de azi. Ca invitat al Uniunii Scriitorilor din R.S. România, poetul și romancierul albanez a avut prilejul să facă recent o călătorie prin țara noastră, fiind, pentru o după-amiază, și oaspetele redacției «României literare»”. Poezii traduse: *Pe umărul timpului meu...; Episod; Toamnă*. ■ Per Olof Ekström este prezent cu *Jurnal de Anita din Sinaia 1971*: „Scriitorul suedez Per Olof Ekström, al cărui roman *N-a dansat decât o vară* a fost recent

tradus în țara noastră, a urmat, în luna iulie a acestui an, Cursurile de vară (de limbă și literatură română) de la Sinaia. Per Olof Ekström, care ne-a mai vizitat țara, își motivează dorința de a învăța românește prin puternica impresie pe care i-au produs-o România și oamenii ei. Textul pe care ni l-a oferit ne dă puțința sondării «din interior» a peripețiilor unui proaspăt cursant... și mai ales a celor lingvistice. Redacția a tradus din limba engleză doar introducerea”.

□ Petre Solomon semnează traducerea din *Un fel de viață* de Graham Greene, semnând și prezentarea scriitorului sub titlul *Autobiografia lui Graham Greene*. ■ Apare nota *Drepturile de proprietate literară în dezbatere internațională*: „Între 11 și 14 octombrie a. c. s-au desfășurat la München lucrările Biroului Consiliului Internațional al Autorilor din Confederația Internațională C.I.S.A.C. cu sediul la Paris, care, pe baza Convenției de la Berna și, respectiv a Conferinței diplomatice de la Stockholm, se ocupă cu punerea în aplicare, pe plan mondial, a drepturilor materiale și de paternitate (dreptul de autor pentru scriitori, compozitori, dramaturgi, scenariști etc.). [...] Din partea română a participat poetul Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor și Fondului literar, membru al Biroului Executiv al Consiliului”. ■ La *Prezențe românești* se arată: „Numărul 9 (septembrie) al prestigioasei reviste londoneze «Encounter» publică, acompaniate de o scurtă notă biografică, patru poezii de Marin Sorescu. Este vorba de *Shakespeare, Tablouri, Frescă și Sinucidere* în tălmăcirea lui Constantin Roman și Timothy Cribb. □ În recent apăruta *Antologie a umorului universal* – Atena, 1971, figurează, alături de nume celebre, ca Twain ori Capek, O. Harry și J. K. Jerome și prozatorul român Emil Gârleanu. [...] □ Cercetătoarea sovietică Elena Azernikova, specialistă în dramaturgia românească clasică și contemporană, a consacrat, într-un recent număr al revistei «Teatr», un vast studiu asupra creației lui Mihail Sebastian, intitulat *Mihail Sebastian și teatrul românesc*. □ «Literaturen front», hebdomadarul literar de prestigiu ce apare în R.P. Bulgaria, publică în nr. 34/71 trei poeți români în traducerea lui M. Berberov. Este vorba de Ion Alexandru, Nichita Stănescu și Petre Stoica”.

● [„**Tribuna**”, nr. 42] Mircea Zăciu deschide numărul cu un articol omagial intitulat *Celălalt Perpessicius* cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la nașterea criticului. □ La rubrica recenzii, Mircea Popa ne înfățișează volumul *Creație și idee*, ce tratează menirea artei contemporane, lucrare ce cuprinde dezbaterile a numeroși critici printre care D. Ghișe, Ion Ianoși, Gh. Stoia, I. Bălan, Aurel Martin, S. Iosifescu, Ov. S. Crohmălniceanu, și mărturisirile de credință ale scriitorilor M. Preda, E. Barbu, M. Beniuc, T. Popovici. Vasile Sălăjan prezintă debutul în proză al Danei Dumitriu cu volumul de nuvele *Migrații* (Ed. Eminescu, 1971) considerat cel mai bun debut al anului, iar Valentin Tașcu scrie despre cartea biografică *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa* al cărei autor Teodor Vârgolici, izbutește nu doar o incursiune exactă a vieții scriitorului dar și redarea atmosferei epocii sale. □ La cronică literară, Victor

Felea ne prezintă volumul *Nicolae Labiș Sunt spiritul adâncurilor*, colecție de cincizeci de poezii selectate și comentate de apropiatul său Gheorghe Tomozei, considerată „prima antologie scutită de inegalități a versurilor scrise de frământatul poet” și pe lângă aceasta are meritul de a realiza radiografia psihologică a poetului, portretul caracterial și spiritual. ■ Cu prilejul a *10 ani de la moartea lui Mihail Sadoveanu*, Constantin Cubleşan reconstituie *universul baladesc* al scriitorului din Ceahlău. Scrierile sale frapază prin autenticitatea ce conferă impresia unei relatări fidele a unor fapte de demult, dar mai presus de aceasta transpare „realitatea inefabilă a străbaterii unei noi mitologii pe care M. Sadoveanu o recreiază în temelia profundă a ethosului românesc”. Mai departe Cubleşan redă portretul protagonistei Vittoriei Lipan din romanul *Baltagul*. ■ Victor Felea evocă *poezia lui Perpessicius*, afirmând că lirica sa este similară poemelor lui Topîrceanu, Anghel, Camil Petrescu, Tudor Arghezi, Adrian Maniu situat de E. Lovinescu printre poeții „fanteziști” ce urmează tradiția lui Villon, La Fontaine, Nerval și Verlaine. ■ Rămânând la Perpessicius, Ion Vlad scrie despre *Mențiunile* criticului în *opiniile unui „unui cetitor atent”* punând în evidență modestia acestuia, ce se considera un simplu lector și denumindu-și munca intelectuală „jurnal de critic”. Datorită lui foiletonul sau cronică literară a dobândit prestigiul rigorii intelectuale: „căci Perpessicius este cel mai elocvent exemplu în istoria criticii românești pentru argumentarea dimensiunilor intelectuale, ideologice și estetice ale lecturii”. □ Mircea Braga pune în temă calitatea de *cronicar al literelor* a lui Perpessicius care a considerat mereu inadecvat titlul de critic sustrăgându-se oricărui dogmatism, paginile sale fiind intitulate „registratură generală”, „mențiuni critice”. □ În articolul său despre lucrarea *Eminesciana*, Mircea Tomuș afirmă că este o operă minuțioasă în care fiecare problemă a literaturii și vieții lui Eminescu devine o chestiune de interpretare literară, lucrarea fiind simultan o operă filologică, critică și poetică. □ În cinstea apropierii aniversării lui Perpessicius, Ion Pop dedică articolul *Asemenea toamnei*, elogiind din nou modestia criticului, care l-a oprit să se denumească critic pentru că nu-și atribuia „nici însușiri didactice, nici un anume dogmatism, fără de care pare-se criticul nu se întrupează” □ Pagină de proză *Nord-Vest* de Vasile Sălăjan □ N. Prelipceanu notează câteva însemnări și impresii cu ocazia festivalului Bacovia 1971, cu titlul *Statuia poetului*.

22 octombrie

• [„**Munca**”, nr. 7444] În *Pe glob. În 24 de ore* se publică o notă intitulată *Pablo Neruda distins cu Premiul Nobel*.

• [„**Scânteia**”, nr. 8945] Ziarul continuă să informeze despre *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale* publicând cuvântările participanților; printre cuvântări, găsim și *Cuvântarea deputatului Ion Brad*: „Mai mult decât în oricare plan cincinal, în cel de față se vorbește peste tot de calitatea superioară a

tuturor produselor, pentru a satisface exigențele vieții, exigențele poporului. În mod sigur, nu vom greși cu nimic dacă vom învăța și din acest punct de vedere de la clasa muncitoare, străduindu-ne să asigurăm o calitate înaltă, în conținut și în expresie, operelor de artă, tuturor manifestărilor culturale de toate genurile, în toată țara. [...] Din dezbaterile care au avut loc în toate instituțiile de artă și cultură din țară, în uniunile și asociațiile de creatori, din discuțiile care s-au purtat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, o mare parte din scriitori, muzicieni, artiști plastici, cineaști, cu alte categorii de creatori – a subliniat vorbitorul – reiese că forțele de creație cele mai bune sunt angajate într-un răspuns clar, animat, de un cald patriotism, la îndemnul partidului, inspirate tocmai din viața poporului, așa cum o cunoaștem din lunga și eroica sa luptă, din planurile pe care le înfăptuiește în prezent, din toate cutezanțele viitorului”.

■ Apare și *Legea pentru adoptarea planului cincinal de dezvoltare economic-socială a Republicii Socialiste România pe perioada 1971-1975*.

• [„Contemporanul”, nr. 43] Zaharia Stancu prezintă *Scriitori realiști*: „Aproape întreaga proză românească, scrisă și publicată între cele două războaie, este o proză realistă, care oglindește într-adevăr realitățile politice și sociale ale epocii, o proză ascutit critică, puternic revendicativă. Scriitorii români de toate categoriile au simțit nevoia să fie tot timpul lângă popor, pe înțelesul poporului. [...] Scriitorii la care ne referim nu au făcut nicio concesie în dauna artei adevărate, în dauna artei mari”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Ov. S. Crohmălniceanu: „Ceea ce încearcă Ov. S. Crohmălniceanu în *Literatura română și expresionismul* (Ed. Eminescu, 1971), cu o bună documentație, este un tablou complet al elementelor expresioniste în opera unor poeți, prozatori și dramaturgi români de după 1920. [...] E vorba de a stabili ecoul direct al mișcării în conștiința și în operele unor scriitori români care au cunoscut literatura expresionistă germană și ale căror contacte cu acestea «se pot dovedi prin fapte istorico-literare». [...] Mai complicată este definirea curentului, așa de divers, chiar haotic, și, în acest punct, mi se pare că autorul era dator să stăruie mai mult. Nu e vorba de a găsi o formulă perfectă, nici măcar una prea generală; e vorba de a unifica, în măsura posibilă, notele violent contrastante care se simt mereu în lăuntru curentului. Nu se poate să nu ne întrebăm ce idee despre expresionism stă la baza inventarului lui Ov. S. Crohmălniceanu; mărturisesc că nu pot recunoaște categoric această idee”.

■ În textul *Sadoveniană*, Laurențiu Ulici notează: „La concurență cu istoria, la concurență cu natura, literatura sadoveniană e și istorie și natură, fiind totodată mai mult decât atât. Ea aduce într-un plan orizontal – acela al existenței sincronice – ipostaza verticală a sufletului național. Permanența sa și, implicit, semnificațiile lui esențiale. Sadoveanu e în proza artistică românească ceea ce este Eminescu în poezia lirică și un asumator de spirit național”. ■ În articolul *Omagiu: Revelația realității*, Mihai Ungheanu se referă la Mihail Sadoveanu: „Paginile sadoveniene, atât cele din *Oameni și locuri*, cât și cele din *Povești de*

la Bradu strâmb, Valea Frumoasei sau Țara de dincolo de negură, arată că reportajul nu e un lucru de rușine. Descalificanta nu e specia, ci cel ce, descalficând-o nu vrea s-o mai recunoască”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 46] Rubrica *Vitralii* a lui Eugen Barbu se oprește la *Spațiul spiritual al operei lui Vasile Pârvan*. ■ Marian Popa, în cronică literară *Literatura română și expresionismul*, comentează volumul omonim al lui Ov. S. Crohmălniceanu, cel mereu cu „vocația pionieratului”. Deși o consideră cea mai bună dintre cărțile sale, M. Popa îi reproșează autorului „ceea ce ne reproșă el însuși cândva: *citomania*, uneori destul de inabil mascată prin tehnica parafrizei cuplată cu obositorul procedeu al izolării de numeroase cuvinte prin ghilimele. Dar nu e mai puțin adevărat că acest tip de redactare constituie un mijloc excelent de distanțare, scutindu-ne în același timp de efortul de a mai căuta noi înșine lucruri importante prin reviste pierdute. [...] Iată deci o carte serioasă, o carte onestă, o carte erudită, o carte de bază, care mai epuizează o problemă a literaturii noastre moderne”. □ A treia ședință a Cenaclului Labiș a propus doi poeți: Gh. Palel și C. Săbăreanu, dar și un „regal Emil Botta”, poetul interpretându-și versurile. Și-au dat cu părerea despre debutanți, provocând polemici, unele „vehemente”: V. Oișteanu – acest „rău necesar” al discuțiilor în Cenaclu, A. Beldeanu, E. Manu, Mircea Dinescu, Val. Pantazi, N.D. Carpen ș.a.

23 octombrie

• [„Cronica”, nr. 43] Numărul se deschide cu poemul *Țară de basm* de Horia Zilieru, alături de editorialul redacțional intitulat *Sensul îmbogățirii spirituale*, prin care revista își exprimă adeziunea la ideile enunțate de Nicolae Ceaușescu, cu diverse prilejuri, despre felul de artă și de literatură pe care le oferim societății de astăzi. „Dacă vorbim de literatură, de pildă, – precizează șeful statului – un rol educativ important au poeziile patriotice, poeziile politice – așa-numitele «poezii manifest»; dar în aceeași măsură cititorii apreciază poezia filosofică, precum și poezia de dragoste sau pastelul”. Considerând că artistul aparține societății și este produsul acesteia, revista subscrie la ideile secretarului general al partidului care, oferind exemplul elevat al înaintașilor, îi somează pe scriitorii contemporani: „... Nu de pe Calea Victoriei, de la cafe-nea, se pot scrie romane, poezii și piese de teatru valoroase, ci trăind în mijlocul poporului, în mijlocul clasei muncitoare, al țărănimii, al intelectualității, acolo unde clocotește viața...”. □ Grupaj liric de Nicolae Țațomir. □ Versuri semnează în acest număr și Ion Chiriac sau Gh. Lupu. □ Eugen Luca continuă sondarea umorului lui Sadoveanu (din numărul precedent), conchizând: „Sadoveanu creează personajii comice, dar comice numai sub un anumit aspect, distanțarea autorului de protagoniștii săi nefiind, de obicei, o formă de desolidarizare, ci manifestarea, mai degrabă, a unei *înțelegeri* față de niște slăbiciuni care țin, într-o măsură mai mare sau mai mică, de însăși condiția umană”.

□ Romanul *Facerea lumii* de Eugen Barbu, aflat la a doua ediție, este în accepția lui Hristu Căndroveanu „unul din succesele de seamă ale literaturii noastre contemporane”, chiar dacă prozatorul plătește uneori tribut gazetarului. □ Convingătoare „în ansamblul și tendințele ei”, chiar dacă „pe alocuri amenabilă” i se pare lui Liviu Leonte antologia *Viață de excepții* pe care Adrian Păunescu și-a alcătuit-o operând selecții din volumele *Ultrasentimente* (1965), *Mieii primi* (1966) și *Fântâna somnambulă* (1968). Poetul se manifestă ca un „vitalist frenetic”, după expresia lui Mircea Iorgulescu. ■ „Cu o pregătire serioasă și cu o bună cunoaștere a expresionismului european, Ov. S. Crohmăniceanu vine să pună lucrurile la punct, limpezind dialectic un spațiu încă neorganizat de nimeni într-o idee de existență a curentului. Expresionismul românesc primește astfel dreptul la o identitate precisă; cu alte cuvinte, i se recunoaște o realitate de neconfundat față de clasicism, romantism, simbolism modernism”, esențializează Zaharia Sângeorzan în recenzia la volumul *Literatura română și expresionismul* (Eminescu, 1971). □ Dând exemple ilustre de personalități românești și străine care s-au exprimat atât în calitate de critici, cât și de scriitori de ficțiune, marii artiști dintotdeauna fiind și gânditori aplicați în domeniul lor, Henri Zalis își încheie eseul intitulat *Deziderate vitale* astfel: „Fizionomia creației moderne poartă mai mult decât oricând întipărirea reflexivității. O fantezie neluminată de gândire sună aproximativ și dizarmonic”. □ Ștefan Oprea semnează cronică dramatică a spectacolului de „repertoriu clasic” *Răzvan și Vidra* de B.P. Hasdeu, cu care își deschide noua stagiune Teatrul „M. Eminescu” din Botoșani. □ Un unicat i se pare teatrologului ieșean N. Barbu recentul volum al lui N. Carandino, *De la Electra la Dama cu camelii* (Meridiane, 1971), cuprinzând semi dialoguri epistolare imaginare ceascund aprofundate dizertații teatrale pe diverse teme. □ Ioana Angelescu descoperă documente inedite din perioada în care Mihail Sadoveanu era elev al Liceului Național din Iași, spre completarea informațiilor adunate de Dan Mănuță și publicate în „Revista de Istorie și Teorie Literară” (tom XVII, 1968). □ Ioanid Romanescu, în colaborare cu Andreas Rados, traduce trei poeme ale lui Giorgos Seferis, poetul grec recent plecat în lumea umbrelor. □ Mircea Radu Iacoban o interviuează pe Blaga Dimitrova (*Războiul răscolește visele copiilor*), scriitoarea bulgară care a înfiat o fetiță din Vietnam. □ Din lirica universală traduc Nicolae Nicoară (un poet ceh) și Veronica Porumbacu (o poetă suedeză). □ N. Irimescu îi impută lipsa de consecvență (titrând *Pro sau contra?*) lui Ovidiu Ghidirmic, care (în „Ramuri”, nr. 9) semnează o „violentă filipică” la adresa lui N. Iorga din *Istoria literaturii române contemporane*, inventariind „enormitățile în materie de gust și judecată de valoare” ale istoricului „travestit în istoric literar”. □ Același semnatar al rubricii *Moment*, la 50 de ani de la moartea prematură, schițează traseul bibliografic al „modestului cărturar” Tudor Pamfile, al cărui nume rămâne legat de revista „Florile dalbe” din Bârlad și de „Viața românească” din Iași.

• [„Flacăra”, nr. 43] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga semnează *Eu, Consula*, o analiză a romanului satiric al lui Alexandru Jar. □ Valeriu Cristea recenzează volumul lui Vlaicu Bârna, *Corabia de fum*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță publicarea, de către Muzeul Literaturii Române, a volumului omagial *Excurs sentimental – Perpessicius*: „Apariția, prilejută de împlinirea a 83 de ani de la nașterea luminatului cărturar, însumează un florilegiu de evocări și articole semnate de condeie autorizate, depășind prin această circumstanță, constituindu-se astfel într-o substanțială lucrare de referință”. □ Este anunțată publicarea, la Univers, a două volume de memorialistică semnate de K. Paustovski, în românește de Alice Gabrielescu și Igor Lefter, iar în colecția „Orfeu” a unui volum de *Sonete* de José Maria de Heredia, traduce-re de Constantin Ottescu. □ Se anunță apariția traducerii *Căii regale* de André Malraux, realizată de Miron Radu Paraschivescu, care semnează și prefața. □ Sunt semnalate volumele *Fata din împărăția curcubeului* de George Niculescu-Mizil (Ed. Ion Creangă) și volumul de versuri *Sanctuar* de Ion Trandafir (Ed. Eminescu). □ Trecere în revistă a unor volume de proză apărute la Eminescu: *Dicomes*, roman de Nicolae Ion Bucur, *Crepuscul*, roman de Radu Ciobanu, *Discuții din priviri*, nuvele și povestiri de Ion Bujor Pădureanu. ■ Notă despre necrologul dedicat de Șerban Cioculescu lui Gherghinescu Vania în numărul 42 al revistei „România literară”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar o serie de note despre *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa (Teatrul Național din București), *Secunda 58* de Dorel Dorian (Teatrul Giulești), *Unchiul Vanea* de Cehov și *Scuza* de Szábo Lajos (Teatrul de stat din Tg. Mureș), *Constructorul Solness* de Ibsen (Teatrul evreiesc de stat), precum și despre *Festivalul Pontica '71*, dedicat lui Ovidiu. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune*, se anunță, în rubrica *Literatură*, „o relatare înregistrată pe peliculă de la Festivalul «George Bacovia»”, iar în *Teatru* se anunță „reluarea indiscutabilului succes” *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu.

• [„Luceafărul”, nr. 43] Ancheta acestui număr are ca subiect cartea, publicul și librarul. Participă la realizarea ei următorii: Sânziana Pop, Gheorghe Tomozei, Constantin Țoiu, Ilie Constantin, Gica Iuteș, Nicolae Ciobanu. Librarii din orașe diferite ale țării sunt chestionați în legătură cu vânzarea de carte, stocurile rămase nevândute și preferințele publicului. Librarul din Brașov, spre exemplu, mărturisește faptul că volumele căutate de elevi pentru bibliografia școlară nu se găsesc spre vânzare și că este necesară editarea clasicilor români în ediții mai ieftine, de buzunar. Același lucru se întâmplă și cu scriitorii contemporani. Același atenționează asupra autorilor contemporani, care intră mai greu în conștiința publicului și că, pentru a se face cunoscuți, ar fi util un stagiul de practică, „timp în care publicul să se lumurească, să ia cunoștință de el fie prin lectură, fie prin mijloacele de popularizare pe care le constituie presa și televiziunea și radioul [...] Dar am impresia că mai mult ne ocupăm noi de autorii debutanți decât se ocupă editurile care îi publică”. Radu

Tudoran, dar și Sorescu sunt printre cei ale căror cărți se vând cel mai bine în librărie. În Arad, librarul afirmă că deși sunt epuizate, volumele lui Nichita Stănescu, Radu Tudoran și Al. Ivasiuc încă se mai caută. Același lucru e valabil și pentru clasicii români precum Grigore Alexandrescu, Caragiale, Hasdeu, Coșbuc. Dintre scriitorii contemporani sunt căutați: Ștefan Augustin Doinaș, Titus Popovici, Francis Munteanu, Mircea Micu. În Timișoara, se adaugă listei de cărți epuizate următorii autori: Marin Preda, Marin Sorescu, Radu Tudoran, Al. Andrițoiu, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Titus Popovici. În București, clienții sunt încă interesați de următorii autori: Sorescu, Nichita Stănescu, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Doinaș, Eugen Jebeleanu, Eugen Barbu și Mircea Dinescu. ■ Ov. S. Crohmălniceanu atenționează asupra scăderii numărului de cititori de literatură, în favoarea *literaturii documentare*. Criticul își dezvăluie presupunerile în privița cauzelor ce determină această situație: „Ceva s-a perimat cu adevărat în roman: lipsa lui de actualitate. Și când pronunț acest cuvânt, mă gândesc, nu la simplul decor contemporan, ci la problematica umană proprie epocii noastre. Omenirea a căpătat un nerv hipersensibilizat al actualității și el știe să distingă foarte bine ce îl atinge realmente și ce îl lasă indiferent. Prea sunt grave întrebările care obsedează azi conștiința umanității, ca lucrurile situate complet în afara lor ca să mai poată fi ascultate cu o răbdare îngerească. Asistăm, nu la o criză a literaturii, ci la agonia scrisului care a pierdut integral senzația realităților concrete din jurul nostru”. ■ În *Mirabila călătorie*, Nicolae Balotă face un excurs al ideii de călătorie, asociind-o cu literatura de călătorie. Inventarul rezultat îi enumeră pe Neculai Milescu Spătarul, Ion Codru-Drăgușanu, Calistrat Hogaș, Mihail Sadoveanu. Acest tip de scrieri depășește uneori scopul lui inițial, de consemnare a traseului, iar „călătoria înfățișată de el nu mai e decât un pretext, o fabulă”. ■ Matei Călinescu scrie un articol *Despre naivitate*. ■ Al. Paleologu, în articolul *Surâsul rațiunii*, definește conceptul de *civilizație*, plecând de la cartea *Civilisation*, a lui Kenneth Clark. ■ Al. Philippide readuce în discuție opera lui Mihail Celarianu, amintind de cartea *Inima omenească* (Editura pentru Literatură, 1966), care include volumele anterioare de poezii, precum și altele mai actuale, grupate sub titlul *Cartea de patimă*. ■ Barbu Cioculescu publică o scrisoare trimisă de Mateiu Caragiale lui D. A. Boicescu și datată 26 ianuarie 1907, în care prozatorul comunică, printre altele, „insistențele aluzii la un roman pe care-l pregătea Mateiu, încă de pe atunci. Să fi fost vorba de *Craii de Curtea veche*?” Din scrisoare face parte și secvența: „Din când în când adaog o pagină la romanul meu. Dacă unul din noi face o afacere strălucită, îl edităm cu portretele noastre, pe hârtie de Japonia. Cu tot izolamentul meu, nu mă simt abătut, am o credință oarbă într-un succes, nu se poate să nu iasă ceva”. ■ Zaharia Stancu consemnează de această dată perioada petrecută în cazarmă în Bălți. De aceste momente își aduce aminte găsind o fotografie, pe care o va arăta lui George Ivașcu. Cu George Ivașcu, povestește Zaharia

Stancu, aștepta nerăbdător să citească, în serile de joi, din *Contemporanul*, „articolele lui Geo Bogza, poeziile lui Eugen Jebeleanu, articolul de fond al lui George Ivașcu și versurile mele atunci când e cazul”. După această experiență militară, Zaharia Stancu va publica câteva volume de poezii (*Tălmăciri din Serghei Esenin, Antologia poezilor tineri, Poeme simple*), momente pe care le descrie de asemenea aici. ■ Printre prezențele lirice ale acestui număr menționăm: Marin Sorescu (*Vis, Furtună, Turn în jos, Pe sticlă, Marea*), Dorin Tudoran (*Patinatorii*), Dumitru Stancu (*Prin păduri*).

26 octombrie

● [„România liberă”, nr. 8400] Al. Dima scrie despre *Degenerescența stilului ermetic*, referindu-se la creația lirică ce caută acel stil „artificial [...] pe care n-avem niciun motiv de a-l elogia sau ocroti”, deoarece, în opinia sa, „este evident că o astfel de poezie sau un astfel de stil formalist și ermetic contrazice definiția poeziei însăși și – se înțelege – menirea ei morală și socială”. □ Al. Mirodan abordează *Scopul și mijloacele* prin care arta teatrală poate să(-și) atingă „misiunea” dictată de partid, dezvăluind strategiile proprii de facere a ultimelor sale piese, *Contract special de închiriat oameni și Despre unele lipsuri, deficiențe și neajunsuri din domeniul dragostei*, bucurându-se de receptarea pozitivă a lui Ion Frunzetti, directorul Teatrului „Ion Vasilescu”, cât privește ultima comedie, și „nădăjduind că publicul va tresări și el”.

27 octombrie

● [„România liberă”, nr. 8401] Tia Șerbănescu analizează *Teatrul* lui Aurel Baranga, despre care punctează că, în formă „originală” „se bucură de un succes garantat la public”, pe când, spre exemplu, alte piese trebuie adaptate, modificate în funcție de destinație: lectură sau spectacol. În această direcție, notează despre piesele lui Camil Petrescu ce „nu pot fi înțelese din reprezentare pentru că parantezele autorului, indicațiile de regie, notele explicative etc. sînt părți aproape decisive pentru culoarea textului”. După o analiză aproape elogioasă, autoarea concluzionează că teatrul lui Baranga „reușește să acopere linii sociale de.. interes general”.

● [„Scânteia”, nr. 8950] În *Valorificarea critică a operei lui Octavian Goga* Ioan Adam scrie despre *O dezbatere științifică sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice*, oferind cititorilor un rezumat al cuvântărilor participanților la acesta dezbatere: □ Cuvântul de deschidere aparține prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice „referindu-se la actualul climat de intensificare a muncii politico-ideologice instaurat prin stilul de lucru al secretarului general al partidului, a subliniat însemnătatea și oportunitatea unei ședințe de valorificare științifică, critică, aptă să evite festivismul formal, apologetic, preocupându-se pentru integrarea lui Goga în «peisajul istoriei pe care a trăit-o, pentru a-i explica

înălțarea prin cuvânt și căderea prin faptă, pentru a elucida contradicțiile atât de frapante ale unei vieți, pentru a explica istovirea inspirației sale după Unire, și chiar după *Cântece fără țară* (1916)»". □ Valeriu Râpeanu, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice, comenta receptarea poeziei lui Goga după 1905, încercând s-o explice: „Goga este poet al Ardealului, al satului, al universului rustic. *Prezent* – în sensul luptei naționale și al unor realități sociale – și *trecut* se contopeau la el într-o viziune organică și originală. [...] S-a vorbit mult [...] despre mesianismul poeziei lui Goga; poetul se mărturisește înzestrat cu vocația unui apostol chemat să dea lumină, de aceea singurul element prin care se vrea să se deosebească de restul lumii este *învățătura* privită nu ca mândrie gratuită, ci ca o datorie întoarsă spre cei din mijlocul căroră a plecat. [...] Și aici aflăm iarăși una din explicațiile perenității liricii sale: «pătimirea» conținută în versurile lui este aceea a unei categorii, a unei clase și nu are hotare în timp. De aceea, nici suferința acestei categorii nu constituie o încercare momentană, expresia unei nemulțumiri temporare, ci este punctul critic al unei revolte adânci ce se pierde în negura timpului". □ Prof. univ. dr. Aron Petric avea comunicarea *Octavian Goga, gânditor și om politic*, o lucrare în care „a făcut o amplă și documentată expunere identificând în activitatea lui Goga două faze distincte: începuturile, împletite indisolubil cu idealurile de eliberare și împlinire națională ale poporului, și alunecarea treptată spre politicianismul fascist". □ Scriitorul Szemler Ferenc a discutat despre „paralela Madách-Goga, afinitățile de gândire și limbaj ale celor doi autori, relevând virtuțile estetice magistrale ale traducerii *Tragediei omului* de către Goga". □ Prof. dr. Gheorghe Bulgăr a vorbit despre limbajul poetic al lui Goga: „Din graiul popular au pătruns în poezia lui Goga multe proverbe, zicători, expresii și locuțiuni care întăresc puterea plastică a versului, îi largesc baza metaforică și dau imaginii un aspect de originalitate frapantă. Poetul cultivă graiul obștesc". □ Prof. univ. Mircea Zăciu s-a referit la evoluția receptării poeziei lui Octavian Goga, identificând trei căi de receptare: „În urmărirea evoluției receptării poeziei lui Goga trebuie să ținem seama de mai mulți factori extraliterari: de consonanța până la un punct, poet-moment istoric și – ulterior – de disonanța creată între acești termeni; de condiția publică a poetului, apoi situația sa de om politic, cu o vastă acțiune de răsunet în diferite medii sociale fiind de natură să influențeze și aprecierea operei sale literare". În finalul expunerii, Mircea Zăciu găsește influențele operei lui Goga asupra lui Mihai Beniuc, Vlăicu Bârna, Emil Giurgiucă, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Brad, Al. Andrițoiu, Aurel Rău la care „vechile accente ale rapsodului ardelean sunt amplificate prin problematica actualității socialiste și a unei împliniri istorice” – rezumă Ioan Adam. □ Pe scurt aflăm și despre discuțiile care au urmat: „criticul Dumitru Micu a evidențiat actualitatea mesajului poeziei lui Goga, subliniind că originalitatea poetului stă în puterea de întinerire, de purificare a limbajului arhaic, în celebrarea unui tragic erou colectiv – poporul din Ardeal;

cercetătorul Emil Manu s-a aplecat asupra raporturilor dintre creația lui O. Goga și folclor, afirmând că folclorul există la autorul *Oltului* în atmosferă și viziune, iar criticul Marin Bucur a subliniat printre altele legătura poeziei de tinerețe a lui Octavian Goga cu viața maselor țărănești. Ov. S. Crohmălniceanu, aducând precizări și nuanțări utile unor generalizări neselective, a afirmat între altele că mesianismul lui Goga este o traducere sublimată a unor nădejdi foarte concrete, social-istorice ale momentului respectiv”. □ Concluziile și sinteza dezbaterii aparțin prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga: „Însemnătatea acestei dezbateri științifice asupra operei lui Goga constă îndeosebi în faptul că au fost examinate critic nu numai valorile, ci și limitele operei sale poetice. Perspectiva pe care ne-o oferă concepția noastră marxist-leninistă permite o valorificare mult mai nuanțată a operei, atât de diversă, a poetului”. □ Concluzia lui Ioan Adam: „Potențând rezultatele din ultimul deceniu ale tipăririi și examinării științifice a creației lui Octavian Goga, lucrările recente dezbateri științifice organizată de Academia de Științe Sociale și Politice constituie un prilej de valorificare critică a operei lui Octavian Goga, un omagiu adus poetului care, într-o anumită perioadă a vieții sale, s-a legat puternic prin scris de aspirațiile sociale și naționale ale poporului, sintetizând în verb inspirat gândurile poporului, idealurile sale de libertate și dreptate”.

• [**„Viața studentească”, nr. 36**] Propune o anchetă, *Cartea de idei în circuitul universitar*, la care participă: prof. dr. Petre Botezatu (*Eseul presupune personalitate și stimulează personalitatea*), lector univ. Radu Neagu (*Cartea eficientă social*), Constantin Pricop, student în anul V, Filologie (*Cartea de idei presupune o poziție personală*), D.N. Zaharia, student în anul V la Filosofie (*Să căutăm pânza ideatică a unei cărți*). Întrebările pentru studenții interviuați: *Ce a reprezentat în istoria culturii «cartea de idei» și ce înțeles i se poate conferi acesteia din perspectiva actualității? Ce pondere ocupă genul eseistic în lectura personală de specialitate? Care este locul literaturii eseistice în raport cu tipologia consacrată a literaturii cu virtuți didactice? În ce măsură integrarea acestui tip de informație, cu mare randament euristic, în circuitul universitar de idei constituie o preocupare personală? Cum poate fi apreciată activitatea editurilor noastre în promovarea cărții de idei? Ce-ar trebui să includă programele editoriale de perspectivă la capitolul eseisticii?* Cităm din viitorul scriitor C. Pricop: „În perspectiva actualității *cartea de idei*, departe de a ilustra o modă, reprezintă o imagine reală a generației cu autentice și serioase preocupări culturale. Raportul între cărțile «de școală» și «cărțile de idei» este în defavoarea acestora din urmă dacă s-ar respecta obișnuințele universitare pe care le știm cu toții, dar le amintim mai puțin. Într-o perioadă în care, așa cum a arătat tov. Nicolae Ceaușescu, «nu e suficient avântul revoluționar dacă nu e susținut de o serioasă pregătire intelectuală» se întâlnesc totuși – din nefericire frecvent – în învățământul superior de la noi exemple flagrante de platitudine. Aceasta merge chiar până la eliminarea cărții de idei

din sfera intelectuală oficială a studentului”. Concluzia ar fi: „Cărțile-eseu trimit ideile în lume cu intenția generoasă de a întâlni solul fertil în care să dea rod, la rândul lor, altor idei. [...] Dacă mesajul ideatic este condiția *sine qua non* și rațiunea de a fi a unei cărți [...] se admite, totuși, cu titlu de categorie de excepție, existența cărților de idei”. ■ La rubrica *Aflăm cu emoție* vine rândul scriitorului Romulus Dianu să fie persiflat în stilul „Săptămâna” al lui Eugen Barbu: „Condiția minimă (și în același timp fundamentală) pentru a face o literatură socială, angajată, este... să știi să scrii. Dacă nu știi, nu-ți iese nici măcar un articol de revistă” (este vorba despre articolul hilar al lui Dianu din „Ramuri”, 15 septembrie 1971: *Scrisoare deschisă către lunatici...* și sintagma folosită de el – *horticultorii artei*).

28 octombrie

● [„**Munca**”, nr. 7449] În *Pe glob. În 24 de ore* revista publică o notă despre „întrevederea tovarășului Dumitru Popescu cu tovarășul Aczél György”, la Budapesta, pentru „un schimb de păreri privind dezvoltarea colaborării în domeniul culturii dintre cele două țări”.

● [„**România liberă**”, nr. 8402] Dragoș Vrânceanu scrie despre *O particularitate de structură a literaturii române*, referindu-se la „o înclinare firească puternică a sensibilității și meditației scriitorilor noștri pentru motivele și problemele de viață istorică și socială și pentru fizionomia autohtonă a naturii”. În acest sens, face trimitere la operele lui Eminescu, Creangă, Caragiale, Duiliu Zamfirescu, Rebreanu, George Coșbuc, Arghezi, Blaga ș. a., pentru a conchide că, în epoca „prezentă”, autorul român (trebuie să/ și) „găsește o pîrghia ce-l poate ridica la universalitate atît prin zestrea accentului de continuitate a literaturii sale, cît și prin apelul unor realități politico-sociale, decisive pentru viitorul întregii comunități naționale”. □ Cu ocazia împlinirii a 25 de ani de activitate a Teatrului de Stat din Tîrgu-Mureș, Nagy Pal scrie *Gînduri la o aniversare*, menționând, „mesianic”, că, exceptând perioadele de regres și fluctuațiile de calitate, viitorul trebuie „indisolubil legat de amplul program elaborat de partid de educare a oamenilor muncii, în spiritul unei ferme conștiințe socialiste, al patriotismului, strîns uniți în lupta comună de edificare a României socialiste multilateral dezvoltată”.

● [„**Scînteia**”, nr. 8951] Octav Dima scrie despre *Decada cărții sovietice*: „Cu prilejul apropiatei aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, ieri a avut loc la librăria «Dacia» din Capitală festivitatea de deschidere a Decadei cărții sovietice, organizată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Centrala cărții – importantă manifestare culturală, menită a oferi publicului nostru un tablou sintetic asupra vastei producții editoriale sovietice, asupra valorile științifice, literare și artistice ale Uniunii Sovietice. [...] La festivitatea de deschidere au fost prezenți Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Mihail Roșianu, președintele Consiliului gene-

ral al A.R.L.U.S., personalități ale vieții politice, culturale, științifice, un numeros public”. La finalul textului aflăm că „și în orașul Ploiești, în prezența unui numeros public iubitor de literatură, a avut loc la librăria «Centrală» o festivitate de deschidere a Decadei cărții sovietice”. ■ Ioan Adam prezintă volumul *Ciudata prăbușire* de Anton Breitenhofer, tipărit la Ed. Eminescu, în limba română „după o versiune germană inedită datând de anul trecut”: „Linii- le narațiunii primare sunt complicate de traiecte secundare. De altfel, prozator- ul este mai dezinvolt în tramele epice de dimensiuni mai puțin ample cartea înglobând mai degrabă nuclee ale câtorva virtuale romane de facturi diferite. [...] Prin realismul său, prin autenticitatea celor mai multe dintre situații, ca și prin preocuparea de a surprinde momente semnificative din viața muncitorimii noastre, romanul lui Anton Breitenhofer, scris cu talent, constituie o lectură cu multiple și profunde valențe educative”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6982] În secțiunea *Note de lector*, Dinu Flămând recenzează romanul lui Iosif Lupulescu, *În umbra stăpânului*, publicat la Ed. Eminescu, în care romancierul „se dovedește un atent observator al psihologiilor, prozator furios, ironic și sentimental în același timp, organizat cu savantă știință pe fragmente ale eposului, dar neașteptat de încălzit în momentele-cheie”.

• [„Albina”, nr. 43] Spiridon Stănel revine la *Actualitatea internă* cu textul *Temelii solide viitorului*: „Suntem martorii unor importante evenimente interne. Săptămâna pe care o încheiem are o însemnătate cu totul deosebită. Ea poate fi considerată «săptămâna legislativă». Deci, în cronica de față vom consemna câteva aspecte din activitatea parlamentară. În Sesiunea Marii Adunări Naționale, deputații au dezbătut și aprobat șase legi. Aceste acte normative, prin conținutul lor, au o mare importanță. Ele vin să contribuie la îmbunătățirea activității economice, politice și sociale. Printre altele a fost votată Legea pentru adoptarea planului cincinal de dezvoltare economico-socială a Republicii Socialiste România pe perioada 1971-1975”. ■ Pe prima pagină, citim *Lumina mea tânără*, versuri dedicate țării de Mircea Micu, tableta lui Ion Bănuță, intitulată *Un om-adevăr*, fiind închinată lui Gala Galaction: „Acest uriaș al literelor din România, cel care se pleca înaintea crezului socialist al lui I.C. Frimu, a făcut din cuvintele lui stele. Și strălucesc fără moarte.[...] De l-ai văzut o clipă numai pe Gala Galaction, nu-l vei mai uita niciodată. Era prin anul 1946. O mână de scriitori cutreierau țara, ducând odată cu poezia lor chemările stindardelor revoluției românești. În frunte se afla Gala Galaction autorul *Roxanei*, *Papucilor lui Mahmud*, *Doctorului Taifun*, *La răspântie de veacuri* etc., înconjurat de Zaharia Stancu, Dumitru Corbea, Arta Florescu, Hilda Jerea.. Ei au descins cu iubire în Cetatea fierului Reșița spre a se întâlni cu orașul la Casa muncitorească. I-am primit ca poet și președinte al Sindicatului ziariștilor din Banat. A fost o seară de neuitat. La masa oferită de gazde acest om-adevăr a fost fascinant. Vorbele ce le arunca asupra-ne aduceau parcă printre noi o în-

treagă lume”. ■ Muzeul Literaturii Române, care și-a deschis porțile într-un nou sediu, la 21 octombrie, data de naștere a lui Perpessicius, este prezentat succint de Barbu T. Arghezi: „Clădindu-și nou sălaș, *Muzeul literaturii române* și-a redeschis porțile (strada Fundației nr. 4) în ziua de 21 octombrie, în inima Bucureștilor pictați în aur și argint de frumusețile toamnei noastre. Evenimentul a coincis cu împlinirea a 80 de ani de la nașterea marelui cărturar Perpessicius, care și-a închinat ultima parte a vieții organizării și perfecționării muzeului literaturii române. Vorbitorii și asistența i-au adus binemeritul omagiu. [...] *Muzeul literaturii române* face parte din marile tezaure ale epocii noastre, zecile lui de mii de pagini manuscrise, tipărite, fotografii, documente sau alte lucruri aparținând scriitorilor, alcătuiesc un fond de o valoare excepțională, gospodărit cu dragoste și înțelepciune de colectivul muzeului – o instituție de prestigiu care-și redeschide porțile pentru noi toți, pentru punerea în valoare a trecutului literar, pentru luminarea viitorului cu torțele inimilor în care verbul românesc a vibrat întotdeauna cu maximă putere”. ■ Cu titlul *Culori de toamnă la Scornicești*, revista arondează o pagină de prezentare a expoziției „de portrete și peisaje inspirate nemijlocit de realitatea vie a celor care i-au găzduit” pe pictorii Eugenia Ștefănescu și Teodor Răducan, invitați pentru câteva săptămâni de țărani cooperatori. ■ Vladimir Pană îl prezintă, între luminătorii satelor, pe Simion Hârnea din Năruja ca pe *Cronicarul Vrancei*. Acesta își amintește de începuturile sale: „Trimisesem niște poezii marelui savant, geograful Simion Mehedinți, pe care-l cunoscusem în 1919 la un iarmaroc la Vidra. Scottea revista «Duminica poporului» (iscălea Soveja – de unde era de fel). Păstrez și acum răspunsul său: «Ar fi mai bine, tinere, să îți îndrepti activitatea către producțiile poporului. Poporul e o carte pururi deschisă, care trebuie să fie citită și de unde poți învăța multe. Culege cântece, povești, glume, legende și tot ce poți scoate din gura bătrânilor și apoi trimite-le la publicat, că astfel vei prețui mult. Lasă poeziile tale pentru mai târziu»”.

● [„**România literară**”, nr. 44] Editorialul *Exemplul criticului* este asumat redacțional: „Ceea ce se remarcă în primul rând la E. Lovinescu, de la a cărui naștere se împlinesc, la 31 octombrie, 90 de ani, este convingerea vocației sale critice. S-a simțit chemat pentru critică, așa cum alții se simt chemați pentru poezie. [...] Aproape nu este scriitor din generațiile de după primul război care să nu fi sunat la ușa lui Lovinescu. Maioreșcu fusese la vremea lui un pontif și un mare preot, o absență și un oracol. Mai modest, Lovinescu era o prezență permanentă, de care literatura nu se putea lipsi, o adevărată instituție de utilitate publică”. ■ Lui E. Lovinescu îi sunt rezervate mai multe comentarii □ *Deschidere către nou* de Edgar Papu: „Dacă am realiza cât datorăm acestui om, ne-am da seama și cât de slab este simplul nostru prinos de recunoștință”. □ *Adevărata magistratură* de Al. Piru: „Adevărata magistratură a lui Lovinescu începe în 1919 o dată cu întemeierea revistei și cenaclului *Sburătorul* care va aduna în jurul lor majoritatea scriitorilor vremii. Între 1919 și 1937 Lovi-

nescu are cea mai mare autoritate în critică, decide asupra destinelor literare și, cu toate opozițiile și contestările, ete cel mai ascultat și urmat”. □ *Prejudecata stilului* de M. Ungheanu: „Între prejudecățile comune una la care a subscris și E. Lovinescu, deși nu fără nuanțe, a fost aceea a «literaturii cu stil». Dacă vom urmări cu atenție voluta comentariilor lui, vom observa adesea seducția pe care o suferă criticul în fața stilului”. □ „*Principiul dintâi*” de Ileana Vrancea: „După aproape trei decenii de la dispariția lui Lovinescu, după mai bine de jumătate de veac de la înființarea cercului *Sburătorul*, ne întrebăm încă pe ce anume se bazează atracția morală și ideologică pe care o exercită și astăzi lovinescianismul și spiritul cenaclului sburătorist; ne întrebăm încă, așa cum se întreba la dispariția lui Lovinescu unul dintre contemporanii lui, «care este rațiunea și tăria acestui miracol colectiv care a dăinuit aproape un sfert de veac». Întrebarea o pune Perpessicius și răspunsul pe care îl dădea atunci primește astăzi, după un examen al timpului, noi lumini. «Principiul dintâi – spunea Perpessicius – rezidă în caracterul amfitrionului»”. ■ Gabriela Melinescu scrie despre literatura pentru copii în *Cine ești? Sunt Pinocchio!*: „Copii niciunui secol nu seamănă între ei. Și nu este absurd ca trecutul să fie modificat de prezent, după cum nu este absurd ca viitorul să modifice total prezentul. De aceea, toate exagerările scriitorului făcute în prezent vor fi apreciate și raportate numai la trecut și viitor”. ■ Demostene Botez semnează *Pentru tineret*: „Prin directivele date de tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a asigurat tineretului, stimulându-i-se voința aprinsă de creație și energie, o dezvoltare reală, cu un aprins spirit de răspundere și cu ambiția de a face fapte mari, atât de caracteristice la această vârstă. Încrederea ce li s-a arătat este nucleul unei mari forțe. Tineretul școlar se integrează în marele sistem socialist, parte omogenă cu organizarea întregii țări. În acest spirit trebuie privită și creația noastră artistică și literară îndreptată spre copii și tineret. Ei sunt aici, lângă noi, sub ochii noștri și, la rândul nostru, noi ne aflăm sub privirile lor, crengi robuste și ramuri noi ale aceluiași uriaș stejar, crescute din seva aceluiași pământ, pentru același mare și luminos viitor al României socialiste”. ■ În secțiunea *Confluente*, Dina Cocea publică *Sincretism și finalitate*: „Diversitatea artelor se sublimază în dialog și în comunicare. Tensiunea artei oferă, prin substanța ei filosofică, suculența creației artistice. Important este ca unitatea și diversitatea artelor să exprime un veritabil mesaj prin intermediul căruia artele să modeleze spiritualitatea noastră”. ■ Dumitru Ghișe revine la rubrica sa cu textul *Progresul în artă*: „Universul moral, filosofic, politic și cognitiv al artei contemporane este altul decât acela al artei antice. Din această perspectivă progresul este o dimensiune măsurabilă. Sensibilitatea proprie omului contemporan își lasă amprenta inevitabilă asupra operei create de el. Chiar și din aceste sumare considerații mi se pare că se impune o concluzie: arta a putut să progreseze nu datorită autonomiei ei, ci prin strânsa și organică legătură pe care a avut-o, întotdeauna, mai mult sau mai puțin direct, cu celelalte activități umane”. ■ La

rubrica *Din 7 în 7 zile* Cronicarul notează ca cele mai importante evenimente politice în ultima săptămână *Cincinalul 1971-1975*, despre Marea Adunare națională, și *Drepturile Republicii Populare Chineze la O.N.U.*, despre „reputarea R.P. Chineze, cu uriașul său potențial economic-social, politic și moral, în drepturile sale la O.N.U.”. ■ Nichita Stănescu semnează *Nevoia de artă*: „Față de utilitarismul complet și imediat al multor alte activități spirituale umane, arta își exercită la modul cel mai general utilitarismul ei. Creată nu numai pentru timpul liber, semnificația ei de expresie a libertății capătă un caracter pronunțat. Nu este vorba niciun moment de libertatea individului în raporturi liberale cu societatea, ci este vorba de însăși libertatea speței în raport cu existența. De altfel, arta majoră nici nu se adresează în mod special individului pentru sine, ci individului în raport cu colectivitatea. Istoria reprezintă întreg corpus existențelor umane de la începuturile lor conștiente și până în prezent, arta exprimă istoria încă neîntâmpată a viitorului în punctele ei de aspirație. [...] Uneori mărturiseam prietenilor mei că poeții adevărați nu sunt scriitori. Arta scrisului și noțiunea de scriitor cuprind pe prozatori, dramaturgi și esești. Poeții adevărați nu sunt scriitori, ei sunt și scriitori. Dacă prozatorul poate inventa, dacă pictorul poate avea viziuni, poetul inventează în măsura în care este și prozator, are viziuni în măsura în care e și pictor. Poetul autentic nu inventează; el exprimă poezia din oameni, descoperă poezia din oameni, își modifică destinul după destinul poeziei din oameni, ca să fie crezut și eficient. [...] Ca să surâdem, putem spune că în măsura în care spiritul are dinți și stomac, poezia, – cu poet cu tot – este o hrană spirituală. Dar ca să vorbim grav, putem afirma că fără poezie omul nu s-ar distinge de neant”. ■ În *Dezbateri actuale* Paul Georgescu scrie despre *Realism 20*: „Ar fi... absurd să ne închipuim că societatea burgheză a încetat să mai genereze ideologie burgheză și literatură tendențios burgheză; să nu uităm, însă, că – prin ce are mai bun, literatura din această zonă se opune, se răzvrătește – fie și în genunchi -, împotriva orânduiri capitaliste. Dacă o calchiere a literaturii noastre după literatura produsă în altă orânduire, cu alte obsesii și tradiții ar fi un epigonism inadecvat, totuși există și probleme comune omului din secolul nostru, iar o seamă de întrebări nu pot fi ignorate, după cum o serie de tehnici literare nu pot fi, pur și simplu, exocrine, dar și specifice (un specific de fond, nu de pitoresc) trebuie examinată serios, dialectic și cu simț critic, fără pripeli exhaustive. Fapt e că anumite experiențe interesante nu mai pot fi împinse dincolo de limita lor. Nu se mai poate merge – în direcția lor – mai departe decât au făcut-o Kafka, Beckett, Ionescu etc., de unde descendența lor reprezintă un fenomen de epigonism eclectic și astenic. Noul val romantic s-a epuizat singur; el se stinge, lăsându-ne însă, ca și primul val, probleme, întrebări, descoperiri pe care nu le putem ignora, ci trebuie să le dăm răspunsurile noastre. Evoluția obiectivă a literaturii cere un puternic curent realist, care nu mai poate fi realismul secolului trecut, ci un realism al secolului XX, un realism atent la spiritul veacului,

un realism nou, un realism revoluționar”. ■ Alexandru Ivasiuc publică în *Pro domo* textul *Prejudecată și spirit de clasă*: „Însă spiritul de clasă în literatură este altceva în societățile împărțite în clase antagonice unde ideologia dominantă nu recunoaște fațăș prejudecățile, ci tocmai le ascunde. Descoperirea epocală a lui Marx tocmai aceasta este că ideologia nu exprimă numai, dar și ascunde, învăluie, adevăratele relații sociale, de clasă și interese, că le dă o aură mitică și abstractă, că le justifică prin schimbarea sensului lor adevărat”.

■ *Cărțile săptămânii* □ *Opere, I* de Tudor Vianu, recenzia semnată de Lucian Raicu: „Primul volum: *Scrieri literare* (în ediția îngrijită de Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu, a *Opereilor* lui Tudor Vianu, Minerva, 1971), constituie, chiar prin perspectiva alcătuirii sale, o comunicare mai vibrantă, decât cele ce-i vor succeda, cu intimitatea de neprevăzut a scriitorului. Textele inedite sau puțin cunoscute revelează un Vianu secret, mai dramatic, mai puțin detașat și sigur de menirea sa, decât lasă de bănuț lucrările puse la punct, impecabile”. □ Dan Cristea recenzează volumul de versuri *Sala nervilor* de Constanța Buzea, C.R.: „Poezia lasă impresia că ar fi retezată, că nu a avut spațiul unde să se desfășoare deplin. A încercat autoarea această formă măsurată ca să-și disciplineze rostirea? Atunci, trebuie să recunoaștem un rezultat contrar: la o anume obscuritate a expresiei, ce s-a pus adeseori stavilă comunicării și împlinirii confesiunii, eliptismul sonetului a adăugat încă un grilaj. Piese, în totalitate frumoase, sunt puține”. ■ Sorin Titel scrie despre volumul de proză *Succes* de Letiția Papu, Ed. Eminescu: „Așa că în ciuda acurateții construcției epice, în ciuda întâmplărilor care se succed cu rapiditate, «surpriza» epică e mereu amânată, de unde sentimentul că toate aceste lucruri pe care ni le spune autoarea le-am știut în fond cu mult înainte de a începe lectura. Prin urmare, cartea Letiției Papu nu oferă încă o dovadă că întâmplările cele mai dramatice – și astfel de întâmplări există în această carte așa cum am căutat să arătăm până acum – pot să-și piardă tot dramatismul după ce au fost scrise, pot deveni, din punctul de vedere al literaturii, neadevărate și neautentice”. □ Volumul *Critice II* de Marin Mincu, C.R., este prezentat de Mircea Iorgulescu: „În *Critice II* s-a produs o limpezire vizibilă; criticul a trecut de faza afirmațiilor globale și aplicabile la literatură doar prin generalitatea lor. Preocupat de permanențele unei străvechi spiritualități românești, nu fără oarecari ipoteze științifico-fantastice mai curând, decât critice («piramidele păstrează mistere ale vechilor preoți păgâni din ținuturile noastre»), Marin Mincu analizează cu suficientă rigoare și fără exces de speculație gratuită [...]”. □ D.[an] C.[ristea] notează debutul lui George Almosnino, volumul *Laguna*, C.R.: „Privite de sus poemele acestea sunt adesea cumulare de materiale uscate, de gesturi și întâmplări anodine, derulate rapid, ca într-un scenariu de film mut, unde mișcarea cât mai variată a acelorași planuri trebuie să țină locul cuvântului invocator”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Tineretea lui Camil*, pornind de la volumul

Tinerețea lui Camil Petrescu de Mihail Ilovici, Minerva, 1971: „Luați cartea lui Mihail Ilovici ca să judecați. Citiți-o și nu veți regreta. Este o excelentă introducere în opera marelui scriitor”. ■ În rubrica *Șantier* suntem informați despre proiectele literare ale scriitorilor Virgil Teodorescu, Ion Caraion, Ion Th. Ilea, Veronica Porumbacu, Traian Iancu, Nicolae Ciobanu, Alecu Popovici, Dim. Rachici. ■ *Cartea străină* □ Valeriu Cristea notează apariția volumului *Zgomotul și furia* de William Faulkner, Univers, traducere de Mircea Ivănescu: „Romanul *Zgomotul și furia* produce la lectură o impresie deosebit de puternică, ne captivează, ne câștigă în ciuda multiplelor greutăți de descifrare pe care le întâmpinăm aproape la tot pasul. Se dovedește astfel încă o dată că o tehnică oricât de îndrăzneată ajunge să fie acceptată, asimilată, înșușită de cititor dacă cu ajutorul ei scriitorul înțelege să transmită, să spună ceva. Trebuie respinse numai tehnicile ce promovează gratuitatea. Celelalte, chiar dacă mai dificile, rămân valabile, căci impun un conținut. Desigur, putem fi sau nu de acord cu imaginile despre și verdictele asupra omului pe care ni le propune Faulkner. Ceea ce contează însă în ultimă instanță în artă nu este atât verdictul (ce poate fi greșit chiar și la un mare scriitor), cât intensitatea preocupării pentru om, pentru destinul său, patosul meditației. La Faulkner acestea sunt copleșitoare”. □ i.m. semnaleză scurt apariția volumului *Vizită nocturnă* de B. Traven, Univers, traducere de Corneliu Golopenția; a. b. anunță volumul *The Sovereignty of Good* de Iris Murdoch, ed. Routledge și Kegan Paul, Londra, 1970; m.i. semnează nota despre apariția volumului *Marea de iarbă* de Conrad Richter, Univers, 1971, traducere de Gh. Vetra; apariția volumului *Sonete* de José-Maria de Heredia la Univers, 1971, în traducerea lui Constantin Ottescu este consemnată de v.m. ■ Revista dedică paginile sale lui Pablo Neruda, laureatul premiului Nobel pentru literatură pe anul 1971: □ Nicolae Balotă scrie textul *Pablo Neruda*, prezentând opera acestui scriitor. □ Apar și poeziile lui Pablo Neruda – în traducerea lui Aurel Covaci citim poeziile *Rana* și *Mica Americă*, preluate din volumul *Mătasea și metalul*; Radu Boureanu semnează traducerea poeziei *Amiaza*, apărută în volumul *Poeme*, editura Tineretului, 1965; *Zeii fluviului* este tradusă de Maria Banuș, apărută inițial în volumul *Struguri și vântul*, E.S.P.L.A., 1956; Eugen Jebeleanu semnează traducerea la *În vremea aceasta*, din volumul *Poeme*, E.S.P.L.A., 1951. □ Este inserat interviul *Cine sunteți Pablo Neruda?*, preluat din săptămânalul parizian „L’Express”, nr. 1053. □ Sub semnătura I.M. se anunță *Premiile Nobel pentru literatură*: „Cu Pablo Neruda, poetul chilian încununat anul acesta, lista scriitorilor care au primit premiul Nobel pentru literatură, în decursul celor șapte decenii scurse de la înființarea sa, cuprinde 67 de nume prestigioase din întreaga lume”. Nota este o scurtă trecere în revistă laureaților premiului în decursul anilor. ■ Revista marchează și *Centenarul Paul Valéry*: □ Matei Călinescu semnează *Ultimul cartezian*. □ Citim traducerile poeziilor: *Torcătoarea* și *Centura tra-*

duse de Tașcu Gheorghiu; *Silful* tradus de Leonid Dimov; *Pașii* în traducerea lui C.D. Zeletin; Petre Solomon semnează traducerea *Cimitirul marin*.

■ *Ochiul magic*. □ *Dezbatere științifică*, semnată S. T.: „Academia de Științe Sociale și Politice a organizat sâmbătă 23 octombrie a. c., la Casa Oamenilor de Știință, o dezbatere științifică destinată valorificării critice a operei lui Octavian Goga. Cuvântul de deschidere a fost rostit de prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Au prezentat referate: Valeriu Râpeanu (*Poezia lui Octavian Goga*), prof. dr. Aron Petric (*Octavian Goga, gânditor și om politic*), Szémmler Ferenc (*Madach și Goga*), prof. dr. Gh. Bulgăr (*Limbă și stil în lirica lui Goga*), prof. dr. Mircea Zăciu (*Evoluția receptării lui Octavian Goga*). La discuții, dezbaterea a fost completată prin conferințele susținute de: Dumitru Micu (*Goga și poezia politică*), Emil Manu (*Sinteze folclorice în opera lui Goga*), Ov. S. Crohmălniceanu (*Poezia lui Goga – model de deținere a poeziei militante*), Marin Bucur (*Actualitatea poeziei lui Goga*). În încheiere, Zoe Dumitrescu-Bușulenga a subliniat contribuțiile aduse în această dezbatere la înțelegerea și valorificarea critică a poeziei lui Goga”. □ *O reușită*, semnată N. St.: „De câteva luni încoace, «Scânteia tineretului» găzduiește un ciclu deosebit de inspirat de articole, publicate de laureați ai Premiului Nobel, care răspund la întrebarea «Există un secret al celebrității?». Ideea și realizarea acestei anchete internaționale aparțin înzestratului ziarist Carol Roman, căruia îi vom datora în curând o carte de real interes, rod al acestui interviu amplu și tenace; interviu plin de învățăminte, pe care îl oferă cu generozitate tinerilor cititori din țara noastră, tineri aflați în fața opțiunii fundamentale care urmează să le determine, prin alegerea unui scop nobil în viață, existența. Suntem informați, de asemenea, că o versiune în limba suedeză a acestei cărți atât de interesante va fi tipărită de către Fundația Nobel. Salutăm această izbândă a «Scânteii tineretului» și o dorim din toată inima generalizată și în alte sectoare publicistice, cu aceeași ingeniozitate și eficiență”. □ *Întrebări* de V.M.: „Să fi secat oare inspirația poeților? Greu de crezut. Cu toate acestea, unele reviste publică de la o vreme din ce în ce mai puțină poezie; periodic, ele renunță cu totul la serviciile ei; e cazul recentelor numere din «Viața românească» (8/1971), «Tribuna» (42/21 oct. 1971) și «Cronica» (42/16 oct. 1971). [...] Așadar, două chestiuni: păstrarea unui ritm («săptămânal» sau «lunar») de publicare a versurilor originale, pe de o parte; și, pe de alta, deplina justificare a traducerilor sub aspectul eficienței culturale”. □ *A complica peste măsură* de L.R.: „Citim în «Astra literară», sub semnătura lui Voicu Bugariu (un tânăr critic de obicei foarte pătrunzător, cum am avut prilejul în câteva rânduri să subliniem) o cronică dedicată romanului *O zi pentru podoabe* de Mihai Nadin. De data aceasta surprindem, într-o măsură aproape de necrezut, care depășește chestiunea ceva mai discutabilă a stilului critic, pornirea de a complica lucrurile inutil, o anume prețiozitate a subtilității, criticul vrând neapărat să dea explicații disproporționat de profunde unei remarci simple, în producerea căreia bunul simț s-ar fi

dovedit îndestulător”. □ Versuri semnează: Zaharia Stancu (*Cântec*), Marin Sorescu (*Pârghii; Clepsidra; Viu cu adevărat; Toamnă; Și acum; Inspirație; Turnul Londrei*), Toma Roman (*Tu dormi*). □ Citim *Reîntoarcerea* de Szász János, un fragment din trilogia *Cei dintâi și cei din urmă*, în traducerea lui Constantin Olariu. □ Platon Pardău semnează reportajul *Din viața cotidiană a tovarășului Alexandru Dombi*. ■ În rubrica *Prezențe românești* se arată: „Recent, în Editura Bilgi Yayınevi din Ankara, a apărut romanul *Șatra* de Zaharia Stancu. Traducerea în limba turcă a fost făcută de Attilâ Tokatlı. □ Iată ce scrie Paddy Kitchen, în suplimentul «Times»-ului, comentând marele festival de poezie *Poetry International* care a avut loc în iulie la Quinn Elisabeth Hall din Londra: «Dintre cei șapte poeți care și-au citit operele în acea seară, singurul care m-a entuziasmat cu adevărat a fost Nichita Stănescu din România, cu o selecție de poeme ermetice, filosofice de o profundă originalitate [...]». □ Scriitorii români Ion Hobana și Leonida Neamțu iau parte la o întâlnire internațională cu tema: literatura științifico-fantastice în țări socialiste. Lucrările reuniunii se desfășoare între 25 și 29 octombrie, la Budapesta. □ Numărul 10/1971 al revistei «Nagy Világ» publică pe spațiul a zece pagini tragicomedia lui Teodor Mazilu – *Inundația*, în traducerea lui Agnes Lázár”. ■ Petru Popescu prezintă simpozionul cu tema *Ecouri ale literaturii austriece în străinătate*, organizat de *Societatea austriacă pentru literatură*: „De mare interes s-au bucurat comunicările românești, ținute chiar în prima zi: aceea a romancierului Arnold Hauser, dedicată prezenței literaturii austriece în editurile și publicațiile românești, și aceea a prof. Viktor Theiss, dedicată dramaturgiei austriece pe scenele române, de la începuturi până în prezent. În această din urmă comunicare amănuntele despre jucarea lui Grillparzer și a lui Nestroy la București încă la sfârșitul secolului trecut, grație acțiunii Agathe Bârsescu, au produs o măgulită surpriză gazdelor”.

● [„**Tribuna**”, nr. 43] Pe prima pagină articol de Victor Felea, dedicat *Cenaclurilor literare*, cu ocazia întrunirii la Oradea a unei consfătuiri a cenaclurilor literare din mai multe județe din Transilvania și Banat în prezența scriitorilor Vlaicu Bârna, Horváth Imre, Violeta Zamfirescu, Nicolae Balotă, Gheorghe Chivu. □ N. Prelipeanu recenzează volumul de versuri *Coloană de-a lungul* de Nicolae Dragoș, structurat în mai multe cicluri. *Arbori de sare, Timp de veghe, Autoportret* sunt poeme ce relevă factura sa de modernist elevat. □ Mircea Popa prezintă culegerea de cronici literare semnată de Ov. Papadima *Scriitorii și înțelesurile vieții*, arta fiind pentru acesta un mod al omenirii de a răspunde marilor întrebări ale lumii. □ La cronică literară sunt prezentate volumele *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi* de Șerban Cioculescu și *Introducere în opera lui I. Eliade Rădulescu* de Al. Piru. Ion Vlad afirmă că Șerban Cioculescu încearcă să găsească răspuns la întrebarea dacă T. Arghezi a fost un scriitor „obscur” ce sfidează logica și respectarea gramaticii, încercând să deslușească obstacolele ce apar în înțelegerea mesajului poetic,

prin descifrarea unor structuri, motive și nuclee poetice, căci observă criticul: „obscuritatea lui Arghezi, în ultimă analiză, nu este decât efectul de perspectivă a cititorului, neadaptat la climatul liric și la peisajul sufletesc al poetului”. Lucrarea lui Al. Piru își propune așa cum reiese din titlu, să pătrundă opera lui I.H.-Rădulescu ce nu poate fi înțeleasă în afara circumstanțelor vieții.

□ Mircea Braga în articolul *Tudor Vianu sau distincția vocației intelectuale*, dezbate renunțarea lui T. Vianu la cariera de critic literar, așa cum afirmă Lovinescu, în favoarea celei de estetician, filosof al culturii, comparatist și istoric literar, toate prezente sub masca profesorului: „O spunem cu durere cu cât avem conștiința că necesitatea unei cariere mediocre a asasinat în d. Vianu un critic literar”. (E. Lovinescu), însă alegerea nu se datorează lipsei calităților necesare, optând pentru o împlinire de vocație. ■ Aurel Sasu scrie despre rolul autorului *Istoriei civilizației române moderne*, E. Lovinescu, în polemica dintre Titu Maiorescu și C. Dobrogeanu Gherea. Lovinescu nu apreciază rezultatele practice ale cercetării lui Gherea, însă apreciază rolul său ca întemeietor al criticii literare. Pe de altă parte, criticul este de părere că Maiorescu este cel care a pus bazele criticii estetice fără a o practica și a-i înțelege legitimitatea. Lovinescu rămâne în cele din urmă un adept al principiilor maioresciene.

□ Mircea Curticeanu publică o scrisoare către N. Iorga de la E. Lovinescu din 1904, ce marchează debutul activității publicistice a lui E. Lovinescu, dar și a polemicii dintre cei doi creată în jurul semănătorismului. □ Versuri din *Terra Paterna – fragmente* de Cezar Ivănescu. Fragment de proză din *Scenă dintr-o noapte de octombrie* (în nordul Scoției) de Ossian (Mac-Pherson).

29 octombrie

- [„**Munca**”, nr. 7450] În *Cronică teatrală* Voichița Ariton scrie despre *Surorile Boga* de Horia Lovinescu (Teatrul Național „I.L. Caragiale”), piesă prin intermediul căreia teatrul își „începe stagiunea sub semnul unei dramaturgii militante, puternic ancorată în contemporaneitate, inaugurând astfel un repertoriu care, suntem încredințați, va asigura primei scene a țării condițiile necesare îndeplinirii importanțelor atribuții ce-i revin în contextul măsurilor preconizate de conducerea partidului în vederea formării și dezvoltării conștiinței socialiste a oamenilor muncii”.

- [„**România liberă**”, nr 8403] Radu Popescu (re)analizează *Gaițele* de Al. Kirițescu, piesă montată la Teatrul „C.I. Nottara”, „feroce satiră a burgheziei moșierești, provinciale”, „a ucigătoarei, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, atmosfere morale a familiei provinciale”. Acesta este, de altfel, și motivul pentru care cronicarul crede că piesa are atâta succes la public, respectiv deoarece pune în lumină „tendența aspru demascatoare a unei lumi pe care marea masă a poporului nostru a urît-o, cu o ură care mai arde încă și astăzi, cînd această lume a dispărut, și se aprinde, din straturi sufletești străvechi, ancestrale, chiar în cei ce n-au cunoscut-o niciodată”.

• [„Contemporanul”, nr. 44] Redacția consemnează *Telegramă adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de către conducerea Muzeului literaturii române*, semnată de Șerban Cioculescu (Președintele Consiliului Științific) și Al. Oprea (Director): „Astăzi, când Muzeul literaturii române își redeschide porțile, gândul nostru, al tuturor celor prezenți aici, pe treptele acestui altar unde va arde veșnic vie flacăra verbului românesc – cum îi plăcea regretatului Perpessicius să-l definească – se îndreaptă către dumneavoastră, cu afecțiune și recunoștință”. ■ Nicolae Manolescu recenzează studiul lui C. Stănescu: *Cronici literare* (C.R., 1971): „Cu acest titlu foarte precis, prima carte a lui C. Stănescu este totuși eterogenă: cuprinde pe lângă cronici propriu-zise (dar numai la volume de proză), articole de probleme și eseuri [...], nu cuprinde în schimb o bună parte din cronicile publicate de autor în «Scânteia tineretului». C. Stănescu este unul din cronicarii literari cei mai statornici, din ultimii cinci-șase ani, dar *Cronicile literare* [...] nu-l reprezintă cu adevărat. Am mai discutat și altădată despre condiția cronicii literare. Un volum de cronici este, aproape întodeauna anacronic: locul cronicilor rămâne în reviste. Iar dacă ne hotărâm totuși să le scoatem de acolo, o facem cu prezumția că istoria literară se va interesa de ele și, în acest caz, orice selecție este arbitrară, căci trebuie să punem în volum totul cronologic. C. Stănescu nu marchează măcar, într-un preambul, proveniența articolelor sale și omite a le data”. ■ Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la naștere, Florin Mihăilescu reafirmă *Semnificația lui E. Lovinescu*: „Rămân prin urmare din opera lui idei vii și fecunde, alături de altele care au suferit amendamente numeroase și adânci. Preluat de spirit critic și fără hiperbolizări, cum a făcut el însuși cu Maiorescu, Lovinescu este așadar și desuet, dar și actual, aparține și istoriei literare, dar și criticii noastre curente. Și-i aparține mai presus de orice prin marea dăruire pentru cauza literaturii, prin pasiunea extraordinară cu care a slujit-o întreaga lui viață”. ■ Andrei Pleșu semnează articolul: *Caracterul educativ al artei*: „Mai mult ca oricând, arta trebuie să ne învețe astăzi să fim prezenți: prezenți în epoca noastră, în țara și în situația noastră, în problemele noastre, care, uneori sunt ale lumii întregi, dar, alteori, numai ale noastre. Trebuie să ne desprindem a fi contemporani cu lumea întreagă, dar și cu noi înșine.. Se cere să acționăm dinăuntrul realității, din miezul însuși al încercărilor zilnice pentru ca progresul să devină sensibil. Îndeplinirea unui asemenea program nu se poate dispensa de serviciile artei”. ■ La dezbateră organizată de Academia de Științe Sociale și Politice, având ca tematică *Octavian Goga – omul și opera participă*: „... numeroși membri ai Academiei, profesori universitari și cercetători de specialitate”, manifestarea fiind deschisă de Zoe Dumitrescu-Buşulenga. □ „Valeriu Râpeanu.. a analizat câteva dintre temele fundamentale ale liricii poetului transilvan care explică și receptarea într-un ritm foarte rapid a operei și durata valorilor acesteia integrate în matca valorilor românești perene”. □ „Reconstituind peisajul istoric românesc de la sfârșitul secolului XX, prof. dr. Aron Petric integrează figura

gânditorului și omului politic Goga în țesătura variată de direcții și tendințe a vieții social-politice a vremii și-i explică evoluția prin jocul contradicțiilor interne și externe”. □ „Comunicarea scriitorului Szemler Ferencz, Goga și *Tragedia omului* a reliefat convingător marile calități pe care le-a dovedit O. Goga traducând din limba maghiară în limba română poemul dramatic *Tragedia omului* de Imre Madách”. □ „Analizând limba și stilul poeziei lui Goga, prof. Gh. Bulgăr a susținut existența unui profil caracteristic în această privință încă din volumul de debut al poetului, apărut în 1905, *Poezii*. Aici se strâng toate aluviunile. [...] Aspectul popular, simplitatea și naturațea sunt trăsăturile care izbesc mai întâi în acest stil. [...]”. □ „În comunicarea intitulată *Evoluția receptării poeziei lui Octavian Goga*, profesorul universitar Mircea Zăciu, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice, folosind metodele de cercetare ale sociologiei literare, analizează cu finețe și competență modalitățile prin care a fost receptată de conștiința cititorilor – nenumărați și răspândiți în toate provinciile țării, dar mai ales în Transilvania -ca și de aceea a criticilor și a colegilor de breaslă, scriitori mai vârstnici sau mai tineri, opera lirică a marelui poet”. □ „Dumitru Micu: Poezia lui O. Goga constituie un bun prilej de meditație asupra poeziei politice. Ea a avut darul, cum știm, de a infirma o prejudecată a lui Maiorescu, aceea că patriotismul ad-hoc nu ar putea genera lirism, criticul junimist fiind constrâns de evidență să-și modifice această teză, să recunoască deschis și să afirme răspicat valoarea artistică a poeziei lui Goga”. □ „Emil Manu: Printr-o cercetare recentă am căutat să fac o monografie sociologică asupra universului, geografiei și istoriei lui Goga-poetul și desigur, am căutat să o fac mai mult teoretic pentru că m-am gândit la monografiile de ordin istoric care erau legate de Rășinari și de Târnave”. □ „Ov. S. Crohmălniceanu s-a referit în special la problemele legate de actualitatea lui Goga, de semnificația operei sale în care doar o analiză fină, adâncită, marxistă – poate aduce lumină, o gândire marxistă care nu identifică creația imaginară cu stricta transpunere a realității imediate.. Cu mijloace specifice, poezia lui Goga traduce în alți termeni, mitizând, în acest spațiu, niște realități”. □ „Concluziile au fost trase de prof. dr. Zoe Dumitrescu-Buşulenga, care a înmănușiat totalitatea opiniilor emise atât în comunicării cât și în discuții, subliniind valorile și precizând limitele, adăugând câteva accente de specificitatea stilistică în opera lui Goga, mai cu seamă în direcția unui titanism țărănesc și folcloric care se învecinează cu expresionismul în ceea ce privește viziunea apocaliptică a sfârșitului de lume veche”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 47]** Eugen Barbu (re)pornește *Aventura limbii române*, în serialul său *Vitralii*, ajungând la cronicari: Miron Costin. □ E. Manu vorbește despre *Amintirea lui Perpessicius*. □ Romulus Vulpescu salută centenarul nașterii lui *Paul Valéry*. □ Tot referitor la ultima premieră a Naționalului, *Take, Ianke și Cadâr*, scrie și Aurel Baranga – *Despre puritate*. □ Cronică Cenaclului „N. Labiș”: au citit poezii Pia Olaru și Mircea

Cristea; au comentat Eugen Barbu, V. Oişteanu, Ion Papuc, Marian Popa. □ Se semnaleză apariţia (la rubrica *Mozaic – Carte*) a unor titluri importante: *Temelii folclorice şi orizont european în literatura română* (coordonator Ovidiu Papadima), Editura Academiei; *Haiducii* de Panait Istrati, Editura Militară; Petru Popescu – *Prins* (ediţia a II-a), Ed. Eminescu; Al. Piru: *Garabet Ibrăileanu – Opere* (ediţia a III-a), Minerva.

30 octombrie

● [„**Munca**”, nr. 7451] În *Ştiinţă. Artă. Literatură* revista publică o serie de poezii *Din creaţia cercurilor literar-artistice ale sindicatelor*. Semnează, printre alţii, Ilie Tudora, Mihai C. Diaconescu ş.a. Tot aici, Ion Bănuţă publică un *Îndemn pentru membrii cercului literar „Mihai Eminescu” – Bucureşti*.

■ Roxana Sorescu publică un articol biobibliografic dedicat lui E. Lovinescu cu ocazia aniversării a 90 de ani de la naştere: „În exercitarea concretă a criticii, Lovinescu atinge prin siguranţa şi eleganţa formulărilor, cele mai înalte puncte ale gustului, inteligenţei şi artei eseistice româneşti. [...] Nu numai că, în calitate de conducător de cenaclu, criticul a impus câteva valori ale literaturii române, precum Ion Barbu sau Hortensia Papadat-Bengescu, dar caracterizările pe care le face el oricărui dintre scriitorii de care se ocupă, rămân memorabile şi adesea deschid drumuri noi interpretării critice”.

● [„**România liberă**”, nr. 8404] În cadrul rubricii *Vitrina cărţii*, în articolul intitulat *Poezie civică, patriotică*, George Muntean analizează volumul de poezie *Cântând dintr-un arbore* al lui Radu Cârnelci şi Titus Vîjeu anunţă publicarea volumului *Sine Ira* al lui Nicolae Barbu, la Junimea. Cel din urmă cuprinde studii şi articole ocazionale ale autorului, fapt mai puţin apreciat de recenzent, ce miza pe capacitatea sa creatoare inovatoare, la fel ca „superficialitatea” pe care pare a o demonstra în raport cu „valorile contemporane” (A. Rău, Paul Everac), spre deosebire de scrierea „excelentă” manifestată în cazul abordării creaţiilor unor clasici ca Eminescu sau Caragiale.

● [„**Scânteia**”, nr. 8953] Darie Novăceanu prezintă viaţa şi opera lui Pablo Neruda, căruia i s-a decernat premiului Nobel pentru literatură. Textul se intitulează „*Vin din popor şi cânt pentru el*”: „Laureatul Nobel din acest an este un scriitor marxist, iar poezia sa este o poezie politică în sensul cel mai adevărat şi mai profund al cuvântului. O poezie pe care cititorul român o cunoaşte (editurile noastre au publicat două volume din opera sa) şi preţuieşte de mult timp, aşa cum se cuvine. Oaspete al ţării noastre, în câteva rânduri, Neruda a închinat României contemporane poeme de mare frumuseţe şi, îndrăgostit de poezia noastră, a întocmit o foarte apreciată antologie de poezie românească”.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6984] Grigore Hagiu scrie despre *Marea noastră răspundere*: „Fiecărui dintre noi i se cere [...] să nu fie un simplu executant oricât de corect, de bun ar putea fi. Noţiunea de creaţie, de surprindere a adevărului în continuitatea lui firească, de neocolit, mi se pare a fi,

pentru ceea ce ni se cere, definitiv. Partidul se recunoște obiectiv în oamenii care știu să ducă mai departe, în spiritul puterii lor de pătrundere, propriile-i țeluri. Este, repet, marea noastră răspundere”. □ Dan Zamfirescu abordează tema *Actualitatea criticului*, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui Eugen Lovinescu, „unul dintre spiritele cele mai puternice și mai vii ale culturii române, unul din acei sfinți de dincolo de veac, spre care posteritatea se îndreaptă ca să convorbească despre aspirațiile, ambițiile și idealurile sale. [...] Împotriva arhaismului sămănătorist și a poporanismului, patronat de membrii marcantți ai partidului liberal, Lovinescu a formulat, în cultura română, un crez propriu de politică culturală, devenindu-i și ideolog, și practicant, și organizator de cenaclu, și director de gazetă. Analiza critică a armăturii ideologice și activității practice descoperă multe fisuri, contradicții și confuzii, dar totodată pune în evidență permanențele, am zice *obsesiile* uneia dintre cele mai viguroase și mai fecunde gândiri critice din câte s-au exercitat pe ogorul culturii românești”.

● [„Cronica”, nr. 44] O mare parte din acest număr este consacrată împlinirii a nouă decenii de la nașterea lui E. Lovinescu. ■ Momentul prilejuiește un grupaj de articole tematice, semnate de Const. Ciopraga (*E. Lovinescu în retrospectivă*), Zaharia Sângeorzan (*În așteptarea marelui necunoscut*, deoarece criticul a așteptat toată viața un nou Eminescu), Aurel Leon (*Evocare*), precum și disocieri punctate de Al. Teodorescu (*Lovinescu și Ibrăileanu*) sau George Pruteanu (*Lovinescu și Călinescu*). □ Dacă primul susține că Lovinescu „rămâne un mare critic, un clasic, a cărui autoritate, în epoca interbelică, a fost enormă”, □ cel din urmă consideră că Lovinescu și Călinescu repetă „*mutatis mutandis*, neîmpăcarea dintre Goethe și Beethoven: muzica lui Călinescu avea tonuri prea acute pentru autorul lui *Bizu*; autorul lui Ioanide găsea prea puțină neliniște în Lovinescu și prea adâncă plecaciune la efemer. Greșeau amândoi, dar erau sinceri cu ei înșiși. Se stimau și, vorba lui Ibrăileanu, își acordau onoarea intransigenței”. □ Petru Zugun semnează prezentarea volumului de stilistică aplicată publicat de Gh. Bulgăr: *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare* (Minerva, 1971). Acesta aduce o fundamentare riguroasă, teoretică și practică, la afirmația îndeobște cunoscută conform căreia „în istoria limbii române literare moderne, limbajul poetic eminescian constituie sinteza cea mai strălucită între tradiție și inovație”. □ *Introducere în poezia lui T. Arghezi* de Șerban Cioculescu (al treilea volum din seria *Introducere în opera lui...* editată de Minerva), de fapt o reluare a studiului publicat de critic în 1945, căruia i s-a adăugat un capitol nou, *După Eliberare*), constituie obiectul cronicii lui Liviu Leonte. „Contribuția lui Șerban Cioculescu este întotdeauna de domeniul esențialului, fie că e vorba de lirica erotică unde subliniază evoluția de la individualismul demonic la procesul de umanizare, fie că e vorba de poezia etică sau de notele de gingășie și umor distribuite în ansamblul producției”. □ *Duduca Mamuca* de B.P. Hasdeu este considerată de Mihai

Drăgan drept *O nuvelă de excepție*, în ciuda procesului infam prin care trece autorul ei sau al etichetelor spre derizoriu aplicate de unii critici precum Pompiliu Constantinescu sau D. Murărașu. □ Atât Constantin Cubleşan, cât și Traian Liviu Birăescu semnează câte o cronică dramatică a spectacolului cu piesa lui Aurel Baranga, *Interesul general*, pus în scenă la Naționalul clujean, respectiv la Naționalul timișorean. □ Versuri de Daniela Caurea. □ Din lirica bulgară contemporană traduc, în colaborare, Horia Zilieru și Ghergana Stratieva. □ Ștefan Oprea își încheie periplul cinematografic românesc contemporan publicat în două numere consecutive (nr. 43-44) sub titlul *Tangențe la tema războiului*. Același autor scrie și despre turneul Teatrului „Maiakovski” la Iași, cu piese din repertoriul dramaturgiei ruse de dinainte de Revoluție. □ La rubrica *Dialog cu cititorii*, prof. Valeriu Neșțian revine cu o scrisoare în care arată câteva *Slăbiciuni vechi ale unui manual nou*, referindu-se la manualul de Literatură română, ediția 1971.

• [„Flacăra”, nr. 44] În pagina *Săptămâna în imagini* se anunță redeschiderea Muzeului Literaturii, eveniment „pus sub semnul aniversării a 80 de ani de la nașterea lui Perpessicius, inițiatorul acestui lăcaș de cultură”. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie un articol omagial dedicat lui Pablo Picasso și lui Pablo Neruda. □ În *F Teatru*, Sanda Faur semnează *Piese românești pe scenele bucureștene*, cronici dramatice la *Secunda 58* de Dorel Dorian (Teatrul Giulești), *Când revolverele tac* de Tudor Negoită (Teatrul „Ion Vasilescu”), *Surorile Boga* de Horia Lovinescu (Teatrul Național), *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa, „un spectacol [...] care nu încetează să încânte mereu alte generații de spectatori, cu mereu alți mari actori în rolurile acestea, mustind de omenie, umor, tristețe și înțelepciune și servind ideea generoasă a înfrățirii dintre oameni, [...] un spectacol care demonstrează inteligența practică a opțiunilor repertoriale ale Naționalului bucureștean, care nu neglijează deloc gândul succesului de casă, atunci când apără interesele marilor săi actori și când își împlinește rosturile esențiale, educativ-artistice”. ■ Se anunță că Premiul Nobel pentru Literatură pe 1971 a fost conferit lui Pablo Neruda. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se anunță editarea „unui volum util și de indispensabilă referință”, *Mărturisiri literare* „organizate de D. Caracostea în anii 1932-1933 și reunite într-o ediție îngrijită de Jordan Datcu”. Autorii incluși sunt Octavian Goga, I. Al. Brătescu-Voinești, Cincinat Pavelescu, Gala Galaction, Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Ion Minulescu, Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Ion Pillat, Ion Barbu (Minerva). □ Succintă prezentare a romanului *Ciudata prăbușire* de Anton Breitenhofer, traducere de Sevilla Răducanu (Eminescu). □ Tot aici, se anunță apariția volumului *Însemnare a călătoriei mele* de Dinicu Golescu. □ Se consemnează debutul liric al lui Petre Anghel, cu volumul *Duhul pământului*. □ În rubrica *Teatru* se prezintă piesele *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale (Teatrul „Bulandra”), *Vulpea și strugurii* de G. Figueiredo (Teatrul de stat Oradea), *Lorenzaccio* de Alfred de Musset

(Teatrul „C. Nottara”). □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Televiziune*, se anunță, în *Literare*, o emisiune ce discută „activitatea (și inactivitatea) unor cenacluri literare”, iar în Teatru se anunță piesele *Puterea* de Aurel Mihale și *Mihnea Vodă cel Rău* de Al. Odobescu.

• [„**Lucefărul**”, nr. 44] Eugen Jebeleanu scrie un elogiu închinat lui Pablo Neruda, câștigătorul premiului Nobel pentru Literatură în 1971: „Pablo, Pablito, tu ai adus țării tale, și Americii Latine, și tuturor celor care te iubim și te admirăm, lauri cu mult înainte ca pământul pe care te-ai născut să fie liber, atunci când oamenii politici, rând pe rând, aproape fără excepție, au dat mână cu trădarea”. Câteva însemnări ale lui Pablo Neruda sunt incluse aici, printre care găsim și următorul fragment, în traducerea lui Paul Alexandru Georgescu, din anul 1935: „Poetul nu e o piatră rătăcită. Are două îndatoriri sacre: să plece și să se întoarcă. Poetul care pleacă și nu se întoarce e un cosmopolit. Un cosmopolit nu e un om întreg, e abia reflexul unei lumi muribunde. Mai ales în aceste patrii solitare, izolate între cutele planetei, martori integrali ai primelor semne de izbândă a popoarelor noastre, toți, toți, de la cei mai umili la cei mai mândri, avem norocul de a putea să ne credem patria, să fim cu toți într-un fel părinții ei”. □ De asemenea, sunt publicate câteva poeme, semnate de același Pablo Neruda, în traducerea lui Aurel Covaci: *Măinile tale*, *Sărut în tine glia*, *Regina*, 8 septembrie. ■ Ov. S. Crohmălniceanu descrie raportul dintre ideologia marxistă și literatură, afirmând că dogma marxistă nu a reușit să acopere toate realitățile existenței umane, ceea ce conduce uneori la incertitudine, printre altele, și în interpretarea literaturii. Criticul afirmă că: „Când cineva de pildă, refuză principial să caute în factorii sociali explicarea operei unui autor, e neîndoios că nu stă pe terenul gândirii marxiste. Există opinii diferite despre felul în care o asemenea cercetare are șanse să fie eficace. A socoti însă că te poți dispensa fără nicio pagubă de ea, înseamnă a crede că artistul nu e supus condiționărilor general-sociale. O gândire care păstrează această convingere rămâne prizonieră unui primitivism, încăpățânat să ignore fapte precise, stabilite azi de științele umane [...] Care e folosul să coborâm până la «subiectul social» al actului literar? Nu vom recolta astfel doar generalități «culturale», fără interes pentru caracterizarea originalității operei?”. Spre final, același concluzionează: „Axiologia marxistă nu se poate face fără sociologie culturală”. ■ În cadrul cronicii literare, Ilie Constantin aduce în discuție, activitatea critică a lui Pompiliu Constantinescu, recenzând, pe scurt, ultimul volum al lui Pompiliu Constantinescu (Minerva, 1971): „volumul al V-lea de *Scrieri* prezintă și un alt element de interes: reflectarea, fie și dezordonată, ocazională, a unor elemente de literatură străină, mai cu seamă franceze, cultură pe care o cunoște pofund și o urmărea în detaliu. Este semnificativ că în orice demers critic asupra literaturilor străine Pompiliu Constantinescu caută o lumină pentru propria noastră viață literară”. Ilie Constantin reamintește separația făcută între *criticul profesional* și *criticul literat*, atribuită tot lui

Pompiliu Constantinescu, și explică preferința acestuia: „Pompiliu Constantinescu acordă criticii literaților locul ei meritat, Thibaudet o vede nu de-asupra, nici sub critica profesională, ci paralelă cu aceasta. Constantinescu merge mai departe situându-o, cu o expresie idiomatică: «peste capul» criticii propriu zise [...] «Critica artiștilor este avangarda, critica profesională ariergarda, cea dintâi ușor înarmată, cealaltă trupa hopliților care vine și organizează metodic cuceririle cu elan săvârșite». Mai mult, el vede între cele două moduri critice strânse relații, reciproce determinări”. ■ Edgar Papu face distincția dintre verbele *a afla* și *a înțelege*, afirmând despre cartea lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării?*: „Ea este, totodată, un indiciu și un simptom al timpului. Cartea constituie o summa pusă de fapt «sub semnul năzuinței și necesității de înțelegere» din partea omului modern, apăsător de puzderia datelor, ce-l încolțesc din toate părțile”. ■ Alexandru Paleologu își intitulează intervenția *Generație și continuitate*, scriind despre atitudinile unor generații succesive, cultural și ideologic diferite, plecând de la cea a părinților lui: „Generația mea, de pildă, a repudiat multe valori ce păreau incontestabile părinților noștri. Ei se formaseră în spiritul fin de siècle de după 1900, un spirit pe de o parte individualist, estetic, hedonist, critic, dar pe de altă parte tributatar unor dogme pozitivistice și evoluționiste care le dădeau o suficiență plină de chietudine și confort intelectual [...] Cei din generația mea, care acceptând și asimilând ideea de conștiință tragică, ignorată în genere de părinții noștri, repudiam chietudinea și relativismul lor lipsite de simț metafizic, dar nu acceptam totodată și iraționalismul, alergiile la critică și refuzul îndoielii cartesiene, pe care le proclamau unii dintre noi. În ce mă privește, mă simțeam mai aproape de Paul Zarifopol, de pildă (deși nu-l înțelegea pe Racine și Stendhal) și de M. Ralea (deși estetic vorbind, mă deosebesc de el în privința înțelegerii tragicului), decât de cei câțiva maitre à penser, ai generației mele și știu foarte bine că eram departe de a fi singurul. Poate că din cauza asta mă simt foarte apropiat de tânăra generație actuală. Cred că, în definitiv, cultura mai mult unește decât desparte”. ■ Barbu Cioculescu publică câteva fragmente dintr-o scrisoare trimisă de Mateiu Caragiale către un prieten de-al său și datată 7 mai 1908: „Mateiu Caragiale îi face prietenului său o lungă descriere a tuturor preocupărilor de moment («Capul meu e un Infern, o locomotivă, sunt encombrat de o mie de griji, și cum am fost foarte supărat, am devenit foarte solitar și din ce în ce mai sombru. Afacerile mele, pe care tata le încurcă întotdeauna, au început să se limpezească și până la tranșarea primelor greutatea mai sunt puține zile»). Este vorba, mai întâi, de lipsurile bănești cronice, apoi de cronica mondenă”. ■ Prin contribuția lui obișnuită la rubrica *Teatru*, Marin Sorescu pune în contextul teatrului grec funcția lui principală, reprezentată de *purificare*: „Jocul ar fi fost o supapă prin care se elibera presiunea tragică. De aceea tragedia de pe scenă trebuie să fie cât mai groaznică, pentru ca realitatea din viață, ori cât de crudă, să pară un fleac”. Formele de artă depășeau, în

convingerea lui Artistotel, *mimesis*-ul lui Platon, după cum menționează Marin Sorescu: „De multe ori e verosimil să se întâmple și lucruri neverosimile. Citind această frază a lui Agathon, Artistotel încuraja ingeniozitatea autorului, care nu trebuie să fie robul întâmplărilor întâmplare, ci să le privească în mod creator”. ■ Numărul cuprinde și un fragment din romanul *Memoriile lui Hadrian* de Marguerite Yourcenar, în traducerea Ancăi Balaci. ■ Zaharia Stancu reia firul memoriilor și povestește inițiativa și contextul apariției *Antologiei poezilor tineri*, dar și a volumului de poezii, *Tălmăcirile din Serghei Esenin*. Despre publicarea antologiei, prozatorul menționează: „Mari necazuri cauzate de *Antologie* am avut și cu Adrian Maniu. Era consilierul editurii care-mi tipărea cartea și susținea că, în această situație, are și el un cuvânt de spus. M-a chemat cu textul în corectură la editură și m-a ținut de la șapte seara până la șapte dimineața. S-a jucat cu condeii prin pagini schimbând ici și colo câte un vers al poezilor antologați. Am fost nevoit să cer altă corectură”. *Tălmăcirile din Serghei Esenin* s-a confruntat cu cenzura instaurată după asasinarea lui I. G. Duca, dar va fi publicat cu ajutorul lui Ion Pillat.

31 octombrie

● [„**România liberă**”, nr. 8405] Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea criticului, Șerban Cioculescu scrie despre *Mesajul umanist al operei lui E. Lovinescu*, menționând, pe lângă aspectele de formare ale marelui teoretician, că, pe lângă atitudinea antijunimistă, Lovinescu s-a demonstrat „ostil discriminărilor rasiale și valului de naționalism șovin”, situându-se „cu toate limitele gândirii sale, pe o poziție umanistă, progresistă” și punându-și „toată energia în serviciul artei literare”.

● [„**Scântea**”, nr. 8954] La 90 de ani de la nașterea lui E. Lovinescu, Dumitru Micu publică textul *O personalitate remarcabilă a culturii românești*: „Dacă punctele sale de vedere nu sunt decât în parte și ale noastre, dacă ne deosebim de el uneori în aprecierea unor autori sau publicații, dacă poziția noastră social-politică este cu desăvârșire alta decât cea adoptată de el, aceasta nu ne împiedică de a cinsti în criticul de la a cărui naștere se împlinesc 90 de ani pe un eminent și devotat slujitor al literaturii naționale, ancorat cu toate energiile sufletești în actualitate, căutător și îndrumător pasionat al noilor talente, om de inimă și de curaj, caracter integru, personalitate, în multe privințe, exemplară”.

[OCTOMBRIE]

● [„**Amfiteatru**”, nr. 10] Gheorghe Achiței scrie un editorial în care ideea centrală este că „actul artistic își are întotdeauna o motivație socială” (articolul *Finalitatea socială a actului de creație*). □ La rubrica „forumul cărților”, Aureliu Goci semnalează apariția volumului *Pentru oamenii acestui pământ* (C.R., 1971) a lui Zaharia Stancu, un volum în care sunt publicate articolele

de presă, confesiunile, interviurile, mărturisirile biografice și diferite intervenții publice ale președintelui de atunci al Uniunii Scriitorilor. □ Din interviul luat de Sorin Stănescu lui Virgil Cazacu, prim-adjunct al ministrului învățământului, ne izbim de interesul constant față de „promovarea unei arte și literaturi studențești angajate” (interviul fiind publicat sub titlul *De la aceeași catedră – instrucție și educație comunistă*). □ Dumitru Radu Popa prezintă volumul lui Ion Ianoși, *Dialectică și estetică*, pe care îl apreciază pozitiv, dat fiind că: „Paginile dedicate valorilor estetice din socialism pun în evidență rolul istorismului marxist, necesitatea înnoirilor categoriale. [...] În schițarea teoriei și metodologiei marxist-leniniste a unității contrariilor, Ion Ianoși dovedește o autentică deschidere spre nuanțarea istorică a problemelor teoretice, exemplificările fiind la tot pasul extrem de sugestive. Cartea lui Ion Ianoși, îmbrățișând o problematică vastă, cu sobrietate dar în același timp cu strălucire speculativă, este, cred, o apariție binevenită”. □ Marian Popa consideră că „opera deschisă” devine pur și simplu „o formă de relativizare a realității” în narațiunile de acest tip, autorii lor fiind „incriminați” ca lasă totul în suspans și nu mai caută „soluții estetico-ideologice”; aceștia se opun scriitorilor care realizează „opere închise, oferind o istorie și, deci, o soluție asupra realității” (articolul *Închidere și deschidere în proză*). □ Ana Blandiana continuă să-și sondeze „memoria sufletească” în eseu *Trinacria*. □ Dan Verona publică un lung poem cu titlul *A cincea noapte orfică a Mirdorevei*. □ Fixând ca punct de pornire Simpozionul internațional de semiotică de la Universitatea din Urbino (unde printre alții au fost prezenți Umberto Eco și Sorin Alexandrescu) și preluând o interogație lansată acolo de semioticianul francez A. J. Greimas, Cezar Tabarcea scrie despre „tânăra știință a semioticii”, încercând să dezvăluie în ce constă metoda de analiză și descriere a științei semioticii și finalitățile ei într-un articol omonim cu întrebarea lui Greimas, *Pentru ce semiotică?*

• [„Argeș”, nr. 10] *Cronică literară* de Valeriu Cristea despre Alexandru George, *Clepsidra cu venin* și despre Dana Dumitriu, *Migrații* ■ În secțiunea *Caligrame*, Florin Manolescu comentează cărțile de poezie: *Scrieri 1, 2* (Demostene Botez), *Existența și necuvintele* (Paul Emanuel), iar Dana Dumitriu cărțile de proză: *Atât de grozavă și adio* (Nina Cassian), *Jurnal de ghid* (Nicolae Păduraru), *Deschiderea spaniolă* (Anda Basarab) □ *Biblioteca „Argeș”* editează volumul *Eleutheria* de I. Negoiteșcu ■ La *Ancheta „Argeș”*, despre dramaturgie, răspund următorii: Victor Eftimiu, Mircea Iorgulescu, Romul Munteanu, Constantin Dinischiotu, Al. Mirodan, Emil Vasilescu – întrebările adresate au fost: „Există azi, în România, un mare dramaturg?” și întrebarea referitoare la gradul de primare a teatrului românesc ■ Secțiunea *In memoria* cuprinde *Elegie pentru Bacovia* – de Florin Mugur, care scrie despre poetul băcăuan: „Acest rege, acest mare rege a trăit drama celei mai îngrozitoare dintre neputințe: a neputinței de a fi un biet om” și *Perpessicius* (prezent cu două

scurte scrisori scrisori către George Tutoveanu) ■ În rubrica *Disocieri* este comentată *Întâia monografie asupra poetului Octavian Goga*, titlul sub care Dragoș Vrânceanu scrie la monografia întreprinsă de Ion Dodu Bălan, despre care afirmă: „El știe să respecte pas cu pas stilul monumental și totodată anti-retoric al monografiei sale”. □ Este redat fragmentul *Solul* din romanul istoric în pregătire, de Mihail Diaconescu (*Culorile sângelui*). □ În rubrica *Dicționarul scriitorilor contemporani* sunt avuți în vedere Radu Boureanu, Mircea Horia Simionescu și Teodor Balș (cu informații scrise de Gh. Catană) ■ Sub titlul *Generația 60 – Ideea de prietenie*, un interviu cu Matei Călinescu de Florin Mugar. În chestiunea talentului, M. Călinescu răspunde astfel: „Talentul ca atare nu-mi mai inspiră astăzi o prea mare încredere: sunt tentat să generalizez și să afirm – cum am mai făcut-o nu demult – că un talent conștient de limitele lui, și uneori, conștiența lipsei de talent mi se par, în literatură, unde aproape totul e posibil, puncte de plecare mai fertile”.

• [„Astra”, nr. 10] Ileana Corbea realizează un interviu cu *Mihai Gafița despre vocația editorului*: „Îmi spuneai cu altă ocazie, Mihai Gafița, că la baza lucrărilor dv. de istorie și critică literară a stat întotdeauna o concepție structural biografică. Veți fi deci de acord că biografia poate fi relevantă și în cazul dv. Credeți că urmărindu-vă prin timp biografia, v-ați descoperi acele elemente în stare să ne determine să vorbim despre vocația editorului? – Nu văd de ce mi-aș contesta metoda tocmai în legătură cu mine. Cu o deosebire: acum vorbim despre editori, nu despre o scriere literară. Dar și activitatea de editor poate avea antecedente care s-o explice, nu numai literatura propriuzisă!. – Cum ați ajuns editor? – De activitatea aceasta m-am legat încă din 1950; o cunoșteam destul de bine când mi-am tipărit prima carte, una pentru copii, în 1946. Mi-a plăcut. M-a atras. În 1960 am avut posibilitatea să optez între cinematografie și editură. Nici azi n-aș ezita. Tot editura aș alege-o. E grea, dar foarte frumoasă. În general nu-mi plac muncile de teorie curată, deși am predat ani de zile la universitate. Mă atrage orice muncă în care produci ceva concret, o carte, sau chiar o cărțuție. Am scos și reviste! Prima revistă am făcut-o când aveam 13 ani, a doua la 14, a treia la 16. Liceul meu din Fălticeni va avea, după câte am aflat, în muzeul său două dintre revistele pe care le-am scos: «Răsărit de soare» (13 numere) și «Revista noastră» (un număr în 1939). Am fost secretarul de redacție al acestor reviste. De când mă știu tot ce ține de tipar m-a impresionat. – Care au fost principiile care v-au orientat până în prezent activitatea de editor? – Mai întâi, un fel de catehism al comparării de toate zilele: când un scriitor se supără pe noi, editorii, să nu ne supărăm și noi pe el. În ce mă privește, am respectat acest îndreptar, pot zice, consecvent – chiar când m-a durut, chiar când m-a lovit pe nedrept ostilitatea unor colaboratori. Apoi, am căutat să tratez pe scriitorul din fața mea așa cum mi-aș fi dorit eu să fiu tratat dacă m-aș fi aflat în locul lui și el într-al meu. Literatura e o treabă complicată. Scriitorul scrie o carte într-un an sau doi, tu i-o respingi

într-un ceas sau nici într-atât, sau îi ceri să reia munca la ea, sau îi spui că e prea diluată și altele. Iau cazurile când eu, editor, am dreptate, nu el ca scriitor, – și-l conving că am. Ce să fac? Să fie bucuros? Este într-un fel, căci își dă seama că lucrarea lui va fi mai bună, dar supărat tot e! – *Cum trebuie să arate după opinia dv. profilul editorului modern contemporan?* – Câte ceva a rezultat din cele spuse mai înainte. Enunț încă un lucru, editorul să creadă în carte, să-i fie dragă cartea, să fie îndrăzneț în promovarea ei. Truism, după cum se vede! Am însă o noutate: eu cred că un editor când nu știe atâta literatură încât să poată fi oricând critic, în timp ce e editor (nu neapărat scriitor, dar critic neapărat, deci să poată toate genurile de literatură, toate modalitățile literare); apoi un editor care să nu poată face bine oricare din operațiile tehnice din editură: proiectarea cărții, tehnoredactarea, corectura tipografică etc.; un editor care nu știe toate sau majoritatea operațiilor financiar-contabile din editură, de la prețul de cost al cărții până la calcularea drepturilor de autor și până la stabilirea valorii portofoliului, a raporturilor dintre elementele tehnice și costul lor, a legilor obiective a comerțului cu cartea – aș zice sociologia difuzării cărții – și totodată, dacă nu știe legislația economică în materie de carte – un astfel de editor nu e editor, ci funcționar sau mai nobil: salariat în editură. – *Ce colecții mai semnificative, mai importante ați lansat ca editor în timpul acestor ultimi ani?* – În timpul când am condus sectorul de literatură contemporană a Editurii pentru literatură, adică 1960 și 1969, au apărut: colecția *Luceafărul*, destinată tinerilor autori, la prima carte, *Albatros*, pentru poeții tineri de mare valoare, seriile *Romanului românesc cotemporan*, *Nuvela română contemporană*, seria de monografii critice. Le socot cele mai importante – dar au fost și altele. – *În calitate de redactor la câteva dintre publicațiile periodice ale epocii noastre, apoi, mai ales, ca editor, păstrați, sunt sigură, o serie întregă de amintiri, unele evident, de importanță istorico-literară.* – Da am fost redactor la «Viața românească» patru ani și la «Gazeta literară» 2 ani, de la înființarea ei, apoi peste 10 ani de editură – și între ei patru ani la Uniunea scriitorilor. Evident am avut legături foarte.. subtile cu mai toți scriitorii. Subtile, delicate, complexe, mai bine, iar adesea de prietenie. Nu se uită lucrurile acestea. Mai puțin cu Sadoveanu și cu Arghezi, dar cu toți contemporanii. Nu trebuie uitat că un editor, un redactor citește cărțile când ele sunt manuscrise și chiar în variante pe care nu le va mai ști nimeni niciodată. *Pădurea nebună* și *Șatra* de Zaharia Stancu le-am știut în stadiile succesive ale realizării lor. La fel *Moromeții*, *Risipitorii* și *Intrusul* de Marin Preda. La fel anumite volume ale lui Eusebiu Camilar. Cum dorea să-și definitiveze ultimul său roman numai eu știu. La fel, Cezar Petrescu mi-a spus cum voia să definitiveze romanul *Vladin*. Am fost ultimul om cu care s-a întâlnit Ion Marin Sadoveanu înainte de a se stinge. Cu Tudor Vianu, în a cărui casă am și locuit un an de zile, am avut convorbiri în cadrul cărora mi-a comunicat lucruri extrem de interesante”. ■ Dispariția lui Gherghinescu Vania este semnalată prin texte omagiale semnate de: Șerban Cioc-

lescu, Ion Lupu. □ În textul „*Carte frumoasă, cinste cui te-a scris*”, Șerban Cioculescu notează: „Apărută în ajunul împlinirii a doi ani de la încetarea din viață a Domniței, cartea lui Gherghinescu Vania, *Acolo sus steaua* (C.R.) este un admirabil poem simfonic al amintirii și momentul culminant în cariera cunoscutului veteran al lirei și animator alături de soția lui, al vieții literare a Brașovului. [...] Oricum ar fi, poemul lui Vania răsună adânc în sensibilitatea cititorului, după ce a lăsat cartea din mână. Despre câte culegeri de versuri se poate spune aceasta? Așadar, de astă dată, mulțumită Domniței și lui Vania, comunicăm estetic, pe aria întinsă a limbii naționale, între astre și pe pământ”.

□ Ion Lupu își semnează intervenția: *In memoriam*: „Prin încetarea din viață a lui Gherghinescu Vania, literatura română pierde una dintre vocile sale de preț, care se distinge prin limpezimea de cuget, prin substanța ideatică umanistă și printr-o credință constantă în virtuțile rostirii clasice”.

■ Const. Ciopraga descoperă la *Sadoveanu - o viziune a existenței*: „În literatură, Sadoveanu însemnă lumină, chiar dacă peste pagini persistă un abur albastru, mister și melancolie. Realitate și fabulos, om și natură, permanentă și efemer, într-o infinitate de forme, traduc în viziune sadoveniană, sensuri ale existenței încărcate de bucuria vieții concomitent cu regretul inevitabilei dispariții.”

■ Ermil Rădulescu notează despre volumul de versuri al lui: „Grigore Hagiuc strânge sub titlul *Cântec de stemă* șapte cicluri de versuri închinare patriei. Liricul de substanță pe care îl știm din volumele anterioare ni se dezvăluie și cu acest prilej. Poezia sa poartă pecetea candorii, a unei existențe trăite plenar sub cerul neasemuit al țării [...]”.

■ De cartea lui Mihail Steriade, *Poeme*, se ocupă N. Pârnu: „Poezia lui Mihail Steriade de dovedește a fi, în esența ei, clasică. Poetul este cutreierat de dorul clarității, chiar și atunci când traversează neliniști; expresia este limpede, modernitatea de viziune nu se transformă niciodată în ambiguitate, ci rămâne în ape cristaline”.

■ Voicu Bugariu semnează două cronici literare. □ Prima carte aparține lui Nicolae Dragoș: *Coloană de-a lungul*: „Ce altceva este poezia dacă nu starea dramatică de sensibilitate și eternă interogație a corabiei ce poate fi construită din papyrus dar și din metal dur? Într-adevăr, *Coloana de-a lungul* este o carte ale cărei realizări sunt puse sub semnul neliniștii fertile, sub semnul întrebărilor care niciodată nu pot căpăta un răspuns definitiv. Este o neliniște cu semnul plus însă, niciodată meditațiile poetului nu iau forma lamentației, niciodată nu eșuează în fundătura plinsetului van. Poezia ce deschide volumul e parcă un program poetic generos pe care autorul îl urmează apoi în toate creațiile sale [...]”.

□ Al doilea poet prezentat este Adrian Păunescu: *Viață de excepții*: „Lectura consecutivă a celor trei volume, sau mai bine zis a selecției pe care o oferă volumul *Viața de excepții*, descoperă un aer unitar, ce apropie aceste atât de diverse poeme. Multe încercări de definire a acestei senzații de unitate ar putea fi făcute. Le vom înlocui însă cu o singură metaforă. Ea îl înfățișează pe Adrian Păunescu în chip de conchistador ce ia în stăpânire ținutul cuvintelor, ce îi străbate hățșurile fără

vreo ezitare, ce sparge cu pieptul calului său orice opreliște și care totuși, în ciuda acestei vânjoșii, în ciuda acestor calități atletice, păstrează unde inefabile de nostalgie, regretând parcă, în toiul performanțelor sale, că a plecat de acasă, că s-a avântat în această aventură interminabilă în care nu se știe niciodată cine este învingătorul și cine este învinsul”.

• [„Ateneu”, nr. 10] G.G. Ursu semnează articolul *Lirism și epos*, făcând o serie de observații privind opera sadoveniană: „Se poate spune că, în întregimea ei, opera lui Sadoveanu este un monument impunător al literaturii române, dar totuși câteva din opera sale, *Hanu Ancuței*, *Zodia Cancerului*, *Frații Jderi*, *Baltagul*, *Țara de dincolo de negură*, *Divanul Persian*, *Nicoară Potcoavă*, reprezintă floarea supremă a creației lui Mihai Sadoveanu, în care s-a realizat într-o formă muzicală și plastică unică, fuziunea dintre lirism și epos, dintre observația realistă și legendă, caracteristică artei sadoveniene în esența ei. Propunând acest criteriu, am putea spune cu subiectivitatea și aproximația legată de orice judecată de valoare, că operele de frunte aparțin deopotrivă marelui povestitor și poet în proză, aparțin simbiozei dintre arta de narator și vibrația lirică”. ■ Sub titlul *Sadoveanu – comemorare*, Eugen Luca semnează articolul *Scriitor fantast*, punctând faptul că „fantasticul nu e absent din universul sadovenian. Prezența aici a elementului miraculos, a supranaturalului a fost depistată de G. Călinescu. Ilustrul critic vorbea îndreptățit de o înrâurire în această direcție a prozei lui Caragiale asupra autorului romanului fantastic *Ochi de urs*. Același e, până la un punct, cel puțin, tehnica folosită în crearea atmosferei fantastice; aceeași atitudine lor față de miracol; în sfârșit, în mare, aceeași psihologia celor care trăiesc sentimentul supranaturalului. Vorbind de tehnică asemănătoare, am în vedere nu numai situațiile, de aceeași natură (reclamând utilizarea unor procedee similare); ci, în egală măsură, faptul că introducerea elementului miraculos în narațiune nu anulează, în proza lor, senzația de viață, nu ne smulge realității transportându-ne în alte, imaginare lumi. Imaginația lor nu e eliberată, ca la fanștii autentici, de orice îngrădire; e, dimpotrivă, deliberat dominată. Nu viziuni terifiante sau paradisiace propun cei doi scriitori, ci descifrează doar *psihologii*, descriu forme ale alienării”. Semnatarul articolului e de părere că reprezentativă pentru „aspectul fantastic al creației sadoveniene, pentru tehnica folosită în narațiunile în care introduce elementul supranatural, e povestirea *Credința strămoșească*. [...] În pofida existenței elementului miraculos, povestirea aceasta nu ne transportă într-o altă, imaginară lume, nu anulează senzația vieții. Are, dimpotrivă, un *character realist* foarte pronunțat. Oricât de paradoxal ar părea, dar supranaturalul e aici folosit pentru a întări senzația de autentic și pentru a o anula”. Identificând similitudini cu proza lui V. Voiculescu, se observă că „miraculosul e utilizat pentru a inculca cititorului sentimentul supranaturalului, a cola o atmosferă magică ei, dimpotrivă, pentru a compromite ideea de supranatural, de magie, explicând mecanismul psihologic al declanșării vedeniilor, al genezei și

evoluției sentimentului supranaturalului la două personaje de structuri atât de diferite” (n.n. Gavril Mânzu și Ianoș Gherghel). ■ Scriind despre același M. Sadoveanu, C. Costin semnează articolul *Poetul modern*: „Am spus «Sadoveanu – poetul modern»; ne-am obișnuit până acum didactic, cu un Sadoveanu poet al naturii, formulă nebuloasă, informă, specioasă. Sadoveanu percepe lumea poetică, dacă prin poezie înțelegem acea accedere hegeliană spre tainele mari, absolute. Într-o povestire (*Lacu Roș*), autorul se explică fără echivoc; el trece pe lângă toate teoriile legate de lacul cu nimb de legendă, și, sceptic, poetul nu se dezmințe. [...] Remarcăm că «subiectele» celor mai multe povestiri sunt esențialmente poetice. *Cântecul de dragoste* dizolvă atât fluid liric încât firul epic pare o curgere iluzorie de ape, iluminate fantastic. Epicul, cât există, este o prelungire a stării de poemă. Eroi povestirilor sadoveniene sunt împovărați de nostalgii, de dorințe ascunse, pătimiși. În fiecare găsim un moment liric declanșând comportamente”. În finalul analizei sale, semnatarul articolului concluzionează: „De la orice definiție a poeziei am porni, am ajunge invariabil la a-l considera pe Sadoveanu, poezia însăși, dintotdeauna «clasică» sau «modernă»”. ■ În *Cele două Ancuțe*, Liviu Grăsoiu scrie despre un celebru personaj sadoveanian: „printre personajele sadoveniene se află unul, care, deși figurează în titlul unui volum celebru, nu a fost privit (din câte cunosc) niciodată ca atare, ca o ființă dotată cu spirit și contururi materiale. I-a fost hărăzit acestei hangițe (de către critica literară, de către cititori) să devină o simplă componentă a unei sintagme: *Hanul Ancuței*; ea și-a pierdut astfel aproape în întregime atributele umane, devenind localizare sau, literar vorbind, element de decor. De regulă, nimeni nu este atent la acest personaj, care apare și dispare în timpul povestirilor oferind un *respiro*, înainte de momentele cheie ale subiectului narat. Aparent, așa stau lucrurile, numai că prezența permanentă a *Ancuței*, de la prima la ultima pagină a (poate) celei mai valoroase lucrări sadoveniene, permite structurarea unui tip aparte, în afara grupului de povestitori și a eroilor aduși în discuție de către ei.[...] Se fac dese referiri la «cealaltă Ancuță», hangița cunoscută în tinerețe de cei adunați acum la han. Aceasta, cea de față, îi seamănă într-atât încât pare uneori a fi o revenire a celei dispărute”. ■ La ceas aniversar, G. Pătrar semnează articolul „*Contemporanul*” de ieri și azi: „S-au împlinit de curând 90 de ani de la întemeierea revistei „Contemporanul” și 25 de ani de la apariția noii sale serii, o dublă aniversare, cu larg ecou în cultura noastră socialistă, la făurirea și afirmarea căreia „Contemporanul” a adus o contribuție de prim ordin”. Scopul revistei a fost, „între altele, să nu fie o revistă care să se adreseze doar unui cerc restrâns de specialiști, ci o revistă cu largă audiență în mase, răspunzând prompt necesităților tot mai largi de cunoaștere, de educație, de elevație spirituală”. ■ Rubrica *Cronica literară* este semnată de Vlad Sorianu care semnaleză apariția a două volume. Primul dintre acestea este *Pentru oamenii acestui pământ* (C.R., 1971), de Zaharia Stancu care adună în paginile acestei cărți

„articole, cuvântări, interviuri, confesiuni din perioada 1961-1971. Sunt aici stanțe sculptate în marmura limbii românești, sentimente întipărite pentru viitorime pe magma fierbinte a încrederii în viitorul țării. Magma se va solidifica și va nemuri odată cu înfățișarea unei inimi nedomolite, crezul în numele căruia se zbate de atâtea decenii: *PATRIA*”. ■ Cea de-a doua cronică literară este dedicată volumului *Imposibila întoarcere* (C.R., 1971), de Marin Preda: „Ce este, de fapt, această «imposibilă întoarcere», care ar simboliza un fel de filosofie a autorului? Este, mai întâi, conștiința ireversibilității timpului istoric și implicit al celui individual, de unde tragismul destinului uman; apoi, este sentimentul complex pe care îl încearcă în fața spectacolului oferit de metamorfoza unui grup social, spre care se întoarce obsesiv, – ca într-un fel de căutare veșnică a timpului revolut – țărănimea: bucuria pentru prefacerile înnoitoare, menite a șterge definitiv amintirea apăsătoare a vieții lui Moromete și a clasei sale, dar și nostalgia unei vârste a «salcânilor» ce umbreau intim ulițele satului, a naivității «...care dădea atâta sens gândirii lor (a țăranilor, *n.n.*) ciudate și care pe mine mă arunca într-o lume miraculoasă”. ■ În rubrica *Profil*, Mircea Tomuș scrie despre *Anghel Dumbrăveanu* a cărui poezie „se alcătuieste în ritmul molatic al unei generale abandonări ambianței: elementele vegetale, câte un crochiu de peisaj marin, o fugară schiță de oraș, dar mai ales vântul și aerul liber, ca în poezia lui Sandburg, pământul și fluviile care îl mângâie primesc parcă mereu prinosul unui eu care se cheltuiește, se dăruie generos, trist și fericit în același timp. S-a rostit, în legătură cu această lirică, în critica românească, termenul de ceremonial; s-a făcut aluzie la panteism. Toate acestea există, evident, sau mai degrabă pot fi găsite, dar este, totuși, mai mult decât atât: o mișcare generală care te înglobează și depășește în același timp, un ritm care scandează o neoprită comunicare, efluvii, împrăștiere”. ■ În *Cronica restantă*, Const. Călin recenzează volumul lui Mircea Malița, *Aurul cenușiu* (Dacia, 1971), care „face parte din categoria cărților utile, necesare, de referință imediată într-un climat favorabil discuțiilor despre modernizare ce se poartă astăzi, cu insistență, pretutindeni. Tema nu e chiar atât de clară pe cât pare, interpretările ei adesea diferă și nici argumentele prin care e susținută nu sunt întotdeauna cele adecvate. Întâlnim de aceea în literatura despre modernizare destule aproximații, păreri dezarticulate, iar – nu o dată – în loc de argumente contemporane vagi analogii cu situații din alte etape ale epocii zisă modernă. În acest curent de opinii, reflecțiile profesorului Mircea Malița se impun prin profunzimea, prin fermitatea și echilibrul lor”. ■ Mihail Sabin semnează cronică dramatică la *Interesul general* de Aurel Baranga, pusă în scenă la Teatrul dramatic Bacovia: „De zece ani aștept nemaipomenita comedie a maestrului Baranga, acea comedie care, împlinind înzestrarea remarcabilă a scriitorului, să exprime o atitudine estetică fermă și să justifice într-un fel celebritatea cu totul ieșită din comun a autorului. [...] Regizorul I. G. Rusu nu

și-a vrut spectacolul nici rafinat, nici subtil. Au fost preferate culorile violente, tușele groase, planul grotesc. Nuanțele textului, multe, puține, nu au fost valorificate pe planul expresiei scenice, rezultatul fiind o comedie fără umor. Faptul apare cu atât mai surprinzător, cu cât regizorul a dovedit în numeroase alte ocazii aplecarea sa evidentă către știința comediei. Din pricina acestei științe regizorale, personajele își dezvăluie foarte repede cusăturile de la încheieturi, natura lor schematică”. Întreaga punere în scenă este salutăată de cronicar care este de părere că „trupa de comedie a teatrului s-a achitat, în limitele concepției regizorale, de misiunea încredințată”. ■ Paginile de *poezie*, semnată de Ovidiu Genaru, Alexandru Andrițoiu, Mihail Sabin, Radu Cârnelci, Camil Baltazar, Marcel Mureșanu, G. Ungur, Gavril Rusu, și cele de *proză* (*Țapul* de Toma Spătaru, *Reportaje posibile* de Platon Pardău) completează tabloul cultural al epocii. ■ Pe ultima pagină se publică un amplu fragment din *Fortăreața* de Alexei Cerkasov, în traducerea lui Sergiu Adam și Tiberiu Ionescu.

● [**„Cinema”, nr. 10**] Numărul este centrat majoritar pe filmul românesc, textele fiind arondate temelor *Filmul și comanda socială* și *Imperativul realismului*. □ Demostene Botez este întrebat în acest număr de Romulus Rusan dacă iubește filmul. „Filmului românesc îi cer prezentul și adevărul” și „îi pretind adevărurile de care viața m-a frustrat”, răspunde poetul.

● [**„Convorbiri literare”, nr. 10**] *Despre Mihail Sadoveanu* scrie Const. Pricop: „Astăzi, citind opera lui Sadoveanu nu se poate ajunge la adevăratele virtuți decât prin reconstruirea acelei trăiri la mari tensiuni.. Vorbind despre reconstituirea unui personaj în întreaga operă a lui Sadoveanu nu trebuie formulată ipoteza unei activități terminate. Acțiunea textelor lui cu adevărat valoroase continuă într-o decantare permanentă a timpului. De o parte datele care se adaugă evoluției permanente a personajului lui Sadoveanu, de cealaltă imaginea aparent ieșită din timp care s-a fixat în istoria culturii românești”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două cărți. □ Prima aparține lui Zaharia Stancu: *Scrieri (1, 2)*, Minerva, 1971 : „Zaharia Stancu este poetul marii fidelități și trei sunt drumurile credinței sale: viața, iubirea, moartea. Le găsim pe toate trei atât ca momente distincte ale unei evoluții, cât și ca permanențe, ca sinteze ale unui tot, ceea ce face, ca poezia sa, epuizând un impuls creator nestăvilat, să delimiteze o vocație, să contureze un destin. Aceasta fără ca să fie, așa cum spuneam, subjugată celuiilalt destin – al prozatorului – deși amândoi au ieșit din același suflet și de sub aceeași pană. Desigur, faptul că Zaharia Stancu este mai puțin cunoscut ca poet este o vină a criticii”. □ A doua carte este semnată de Aurel Rău și se numește *Turn cu ceas*: „Datoriă ororii de gratuit, Aurel Rău reușește să dea aceeași greutate atât emoției cât și imaginii, așa cum masivitatea patriei este egalată de intensitatea strălucirii, *Turn cu ceas* este un certificat de înaltă profesionalitate. Aș asemui poezia de aici cu albul aerian al unei marampe pe care s-au cusut la fel de albe și imperceptibile flori. Cum poezia nu

începe nici nu se sfârșește cu înalta profesionalitate, e de bănuț că viitoarea întâlnire cu poezia lui Aurel Rău va da la iveală un alt pas făcut spre mai sus”.

■ Al. Dobrescu se ocupă de cartea lui Virgil Ardeleanu: „Ardeleanu este în *A urî, a iubi* un critic matur și aici stă, cred, sensul probant al cărții. Și încă ceva, Cronicile sale se citesc cu o ușurință uimitoare, plac și cuceresc tocmai pentru că sunt concepute fără tipic, fără o organizare prestabilită. Structura lor este dată de dispoziția și preocupările momentane ale autorului, de sentimentul pe care i-l înstituie textul parcurs, Nuanța orală și prohibiția pragmatică a puritanismului lingvistic fac ca paginile sale să fie lipsite de ariditatea și academismul olimpiant atât de consecvent al criticilor. Neîndoielnic, toate aceste calități, pe care mi s-a părut a le identifica în *A urî, a iubi* pot fi foarte bine rezultatul unui impuls subiectiv, determinat de preferința pentru un anume fel de a face critică”.

■ Al. Călinescu prezintă imaginea lui *Anton Holban, eseist*: „Articolele și cronicile lui Anton Holban nu trădează o vocație de critic. Ele au, în general, un caracter întâmplător și scriitorul pare a se complăce în situația de simplu amator de literatură, și de artă, îndeajuns de rafinat și de cultivat pentru a putea nota din fuga condeiului, câteva impresii [...] despre o carte, un concert sau o expoziție de pictură”.

■ Despre *Adrian Păunescu sau bucuria rostirii*, Daniel Dimitriu afirmă: „Temperamental înrudit cu cei din stirpea lui Gargantua, poetul încearcă să-și apropie cu nesăț, printr-un gest amplu și decisiv uriașa responsabilitate a confruntării cu lumea, cu forțele ei oarbe ori sublime. Poezia sa are toate atributele unei «superproducții», în sensul dimensiunilor construcției, a fastului și a risipei imagistice, fiind reductibilă la hiperbolă, la cultul inepeizabilului. Cantitatea este o prezență imperioasă, definitorie”.

■ Constantin Coroiu analizează „*Poezia lui Demostene Botez*, capitol important în istoria literaturii noastre moderne, merită atenția și prețuirea noastră de vreme ce ea e un cântec simplu și vibrant închinat omului. Omului care își este sieși singurul zeu adevărat”.

■ Ion Apetroaie semnălează apariția la *O ediție – Paul Zarifopol*: „În acțiunea de reeditare a criticilor din trecut prin străduința lui Al. Săndulescu i se consacră, în sfârșit, locul ce i se cuvine și lui Paul Zarifopol. Un fel de compensație a acestei amânări editoriale este succesiunea, la date de ajuns de apropiate, a celor două volume care adună, cum mărturisește editorul, aproape întreaga producție a criticului”.

■ Al. Covaci recenzează romanul lui Radu Ciobanu: *Crepuscul*: „Din punct de vedere structural, romanul se subdivizează în capitole care investighează două planuri temporale diverse. Avem de-a face, pe de-o parte, cu nararea prezentului, a celui destin care constituie miezul cărții, pe de altă parte, acesteia îi răspunde, contrapunctiv un plan al rememorării”.

• [„**Echinox**”, nr. 7] Redacția revistei semnează textul: *Presa studentească în actualitate*: „Însuflețiți de înaltele idealuri umaniste ale Partidului Comunist Român, conștienți de responsabilitatea ce-i revine unui organ de presă ca reprezentant al unei instituții de cultură cu o valoroasă tradiție, în educarea tîne-

retului studios, vom încerca prin tot ceea ce scriem să ne aducem contribuția la înfăptuirea acestor nobile exigențe”. ■ Marian Papahagi se referă la *George Bacovia: Artificialul ca poezie*: „Dar nu e scopul acestor puține note să procedeze la o analiză sistematică a lui Bacovia. Aminteam la începutul lor că în *De artă*, poezie făcând parte din volumul cel mai reflexiv al lui Bacovia (*Stânțe burgheze*), celelalte fiind mai impresionale sau incredibile în artificialitatea lor poetică, poetul nostru exprima anume nostalgii pentru un trecut ireversibil; era mai mult, decât atât, semnul unei crize pe care timpul, în continuare, nu mai putea s-o îndrepte”. ■ Petru Poantă analizează cartea lui Adrian Păunescu: *Sub semnul întrebării*: „Lui Adrian Păunescu îi lipsește însă forța polemică. De aceea nici interviurile nu profită de o viziune polemică puternică. Ironia lor este subtilă, inoperantă. Ele sunt mai degrabă moralizatoare și patetice. Autorul lor este un incitator care pune personajele să moralizeze, să claseze evenimente sociale și literare, îngăduindu-le, apoi, abstractizarea, sentința. Nu există totuși o dimensiune apodictică riguroasă. Jocul ambiguităților intervine peste tot, rupe dialecticul. Dialogului clasic i se substituie în permanență o ambiguitate modernă, care face farmecul acestor interviuri”. ■ Ion Livian recenzează volumul lui Dinu Flămând: *Apeiron*: „Adunate în volum, poemele lui Dinu Flămând, cunoscute până acum, chiar celor ce i-au urmărit ceva mai de mult evoluția, doar fragmentar, din lecturile de cenaclu sau din presa literară, dau impresia unei surprinzătoare redescoperiri. Ceea ce se dovedea în primul rând incantație și ritm, forță a cuvântului expresiv ales cu grijă, căutat pentru sonorități inedite sau virtuți dense picturale, într-un cuvânt partea exterioară a versului, se dovedește simultană cu o egală forță intuitivă, dominată de tensiunea unei exigențe adânci, mature. [...] *Apeiron* este, o spuneam încă o dată, un poem continuu, despre dragoste sau moarte, despre altceva totuși, niciodată atins, invocă doar prin aceeași rugă ori cântec de laudă, de mai multe ori «înscenate», căci numai așa se împlinește misterul tăcerii”. ■ Ion Cristoiu se ocupă de *Dilema lui Camil Petrescu (I): Experiența-instrument al cunoașterii*: „Este necesară, cred, o nunațare. Camil Petrescu lasă să se înțeleagă uneori că lumea reală este numai lumea reprezentării adică lumea «ceasului și a locului» în care se află eroul. Eventual ar putea fi cuprinsă și lumea asupra căreia se poate extinde imaginația”. ■ La *Responsabilitatea confesiunii* reflectează Ion Pop: „*Imposibila întoarcere* este o carte dintre cele mai prețioase astăzi, o cartemento despre conștiință necesarmente lucidă a scriitorului, despre noblețea «vulnerabilității» sale, despre demnitatea actului creator. Pentru că la fel cu *Calitatea de martor* a Anei Blandiana ori cu *Semnul întrebării* de Adrian Păunescu, ne provoacă la meditație, ne citează la un proces în care trebuie să depunem mărturie în numele omului și a adevărurilor sale indestructibile”. ■ Constantin Pricop se referă la *Sensibilitatea revendicativă a lui Blecher*: „Și *Inimi cicatrizate* este cartea unei «provincii». De data aceasta localizările sunt mai vagi. «Provincia» este acum situația diferită a bolnavilor, rolul de excluși

și de fondatori ai unei lumi proprii. Dacă în *Întâmplări*.. caracterul existențial era mai evident, prin fluxul de «impresii» al personajului, al doilea roman vrea să se detașeze printr-un mai pronunțat caracter descriptiv. [...] La sfârșitul acestor puține rânduri despre romanele lui Blecher trebuie să rezumăm afirmând caracterul lor revendicativ pentru sensibilitatea românească, a unor trăiri neacoperite de excesive literaturizări”. ■ Eugen Uricaru face *Note despre roman*: „Apariția romanului se prezintă deci ca o continuare firească a roamnului polifonic, constituie realizarea deplină a formei romanului dialogul, apropiindu-se extrem de mult de realizarea pleneră a eposului. Din punctul de vedere al construcției formale, al arhitecturii romanului, romanul oratoriu atribuie personajului totalitatea responsabilităților construcției, aceasta alcătuind prin suma aparițiilor sale, suma unităților epice ale romanului. Existând ca o fromulă deschisă, de cosntrucție a romanului, romanul oratoriu oferă cele mai multe posibilități de realizare a cunoașterii lumii, împlinindu-se astfel aspirația epopeică a romanului prin ipostaza sa de roman dialogal”. ■ Valentin Lepadatu analizează studiul lui Ernst Robert Curtius, *Literatura europeană și Evul Mediu latin*: „Excelent cunoscător al Evului Mediu latin, al spiritului și al operelor literare pe care le-a dat, Curtius este în măsură să facă din lucrarea sa o lucrare amplă, de marea erudiție și să ne uluiască printr-o extraordinară documentare dublată la tot pasul de textele de care s-a slujit. Deși numărul textelor vechi este foarte ridicat, cartea nu este o culegere de documente. Ea ține și reușește să ne lase frumoasa impresie a permanentei activități spirituale care a organizat texte și informații, a îngemănat comentarii de texte cu reflecții adânci, a construit prin forța amănuntelor și din amănunte o sinteză de ținută a spațiului literar al Evului Mediu latin din literatura europeană”. ■ Mircea Ghiulescu notează despre *Structuri dramatice în „Poetica matematică”*: „Capitolul despre teatru din lucrarea *Poetica matematică* de Solomon Marcus (Editura Academiei R.S.R, București, 1970) subordonează toate investigațiile unui obiectiv unic; degajarea unui «odel matematic integral al operei dramatice». Astfel spus, obiectivul lucrării este depistarea unor elemente de structură specifică și invariabile ale operei dramatice care să permită formalizarea matematică a teatrului. Este stadiul de fixare a metodei matematice și nu al aplicării ei în interpretările «la text»” . ■ De *Propunerea unui poem* se ocupă Dinu Flămând: „Cei care ar dori să scrie poemul propus de noi se va vedea poate în situația unei autodescoperiri, și va sfârși prin a scrie despre cu totul alte lucruri, lărigind mereu sfera în care s-a așezat inițial gândul său devorator. Sau poate va sfârși prin a propune altora complicate poeme!”. ■ Gavril Matei descoperă la *György Lukács – Teoria romanului: Pentru o estetică marxistă: „Teoria romanului [...] scrisă în iarna anilor 1914-1915, marchează sfârșitul și în același timp, apogeul uneia dintre epocile cele mai contradictorii și mai controversate din punctul de vedere al evaluării activității creatoare și evoluției spirituale a lui G. Lukács. Ea este nu numai sinteza lucrurilor sale de tinerețe,*

dar și opera cea mai reprezentativă a unuia dintre curentele filosofice și estetice de odinioară, a filosofiei spiritului. *Teoria romanului* reprezintă sinteza lucrurilor anterioare, dar, în același timp, și antiteza concepției filosofice care determină orientarea și valoarea lor”. ■ Andrei Marga face *Însemnări la teoria lui Marcuse*: „«Cercul vicios» în care se încheie realizarea programului definit de Marcuse este semnificativ; el denotă fisuri în concepție provenite din respingerea inițială a rezolvării problematicei antropologice prin categoria de totalitate și a implicațiilor ei pe plan social, forțele al căror exponent ideologic Marcuse a tins să devină, au depășit eventuala lectură a punctului său de vedere spre asumarea exigentă a problemelor și structurii societății”.

● [„Familia”, nr. 10] Gheorghe Grigurcu recenzează trei cărți semnificative ale lui 1970–1971: *Țara poezilor* (elegantă antologie lirică festivă, tip album, scoasă de Editura Albatros, „convocând numele mai tuturor poezilor care au celebrat patria noastră socialistă, într-o impresionantă cadență a valorilor, a stilurilor și a generațiilor, de la Tudor Arghezi la Horia Zilieru, pentru a nu spune de la A la Z.. într-un veritabil templu al poeziei; chiar dacă nu toți sacerdoții sunt sau vor fi confirmați în sacrul lor oficiu, este impresionantă devoțiunea lor comună, sub semnul, cel mai adesea, al harului liric pentru ideea de patrie; numitorul comun al volumului este constituit de un sentiment peren al literaturii românești”), Marin Preda – *Imposibila întoarcere* și Adrian Păunescu – *Sub semnul întrebării*. ■ În *Imposibila întoarcere*.. „izbitor este tonul scriitorului [...] aliaj de decizie și anxietate artistică, de moralism și contemplație, de tenace conștiință de sine și responsabilitate istorică. Scriitorul nu părește universul *Moromeților*, evocat pe alocuri și de-a dreptul, în fișe nostalgice. Seva unei înțelepciuni inițiale, circumspectă și tăioasă, străbate volumul de la un capăt la altul. [...] Gândirea lui Marin Preda are un caracter concret, palpabil, aspirând foarte frecvent spre pildă. [...] *Imposibila întoarcere* e o astfel de carte care formulează probleme de interes general, la interferența artei cu viața, receptate în ecourile lor care plutesc în atmosfera epocii noastre, de către acustica unui mare scriitor”. ■ De cealaltă parte, „ceea ce ar putea surprinde pe Adrian Păunescu este tonul foarte grav cu care se vorbește despre o carte la urma urmei ireverențioasă. Mai întâi prin însuși caracterul de anchetă asupra unor destine individuale, o anchetă scormonitoare, implacabilă, implantându-și adânc întrebările. În al doilea rând prin nuanța malițioasă cu care autorul înțelege a-și însoți, de câte ori poate, curiozitatea. Temperamentul frenetic al poetului se desfășoară aici la largul său, în limitele generoase ale conversației cotidiene. Evident, Adrian Păunescu nu atinge textura migăloasă a lui Felix Aderca din *Mărturia unei generații*, care până acum rămâne, la noi, nivelul de sus al genului. Dar cartea sa nu e mai puțin interesantă. [...] *Sub semnul întrebării* e un fermecător carusel de măști, ilustrativ, mai mult decât prin expresivitatea fiecăreia în parte, pentru mișcarea ansamblului”. □ Alte recenzii: Marcel Petrișor despre studiul lui Sergiu Sălăgean vizându-l pe *Ion*

Vinea; Dorina Suhanea despre Mircea Dinescu din *Invocație nimănu*; L.C.(?) despre *Perpessicus și Eminesciana* (ultimul volum îngrijit de regretatul critic, reunind o seamă de glose apărute în *Jurnal de lector* completat cu *Eminesciana* din 1944 sau din lucrări anterioare). ■ La rubrica *Morala și stilul*, deschisă în acest număr, colaboratorul revistei, Virgil Nemoianu, își propune să trateze chestiuni teoretice urmărind atât literatura universală, cât și cea regională sau națională. □ De reținut și eseu lui Edgar Papu, *Cuvânt și tăcere în poezie*, în care, pornind de la analiza versurilor unor poeți ca Vicente Huidobro (Chile) sau Cesar Vallejo (Peru), face o paralelă cu un liric român modern, Matei Călinescu și poemul din 1971, *Când trandafirii ard*. □ Un omagiu adus lui *Constantin C. Giurescu la 70 de ani* (semnat „Familia”), dar și traduceri din Maiakovski și Robert Rojdestvenski, realizate de Gh. Grigurcu, respectiv din Nelly Sachs și Ingeborg Bachmann, în tălmăcirea lui Vasile Spoială.

• [„**Luminița**”, nr. 10] *In memoriam* Miron Radu Paraschivescu, prin poemul *Slăvitele zile*. □ Este publicată și nuvela *Piatra de hotar* de Aurel Mihale.

• [„**Orizont**”, nr. 10] Poezii, pe tema iubirii de patrie, scriu Anghel Dumbrăveanu, Ilie Măduța, Dușan Petrovici, Al. Jebeleanu, Damian Ureche, Marcel Turcu, Endre Karoly, Valentin Tudor, Ivo Muntean, Smaranda Vultur, Rodica Pascu, Elena Solomie-Deac. □ Proză de Laurențiu Cerneț, Mircea Șerbănescu, Ion Velican, Florin Bănescu. □ Din nou, o altă celebrare, a 90 de ani de la nașterea lui Eugen Lovinescu. Andrei A. Lillin scrie primul studiu intitulat *Eugen Lovinescu și teoria culturii*. □ Apare un nou colaborator, Florin Mihăilescu cu un fragment dintr-un studiu mai amplu despre *E. Lovinescu și problema teatrului*. □ Ion Maxim face o paralelă între romanele *Mite* și *Bălăuca*, căutând figura lui Eminescu în acestea. □ Hotărât să demonstreze că „progresul estetic” este „o problemă teoretică și de strategie a activității literar-artistic”, Ignat Bociort aduce la lumină chestiuni de estetică și teorie literară în articolul *Necesitatea viziunii dinamice în cercetarea fenomenului literar-artistic*. □ Lungi piese lirice din zece poeți sovietici, printre care și Evgheni Evtușenko, traducerile fiind semnate de Dim. Rachici, Ion Popa, Anghel Dumbrăveanu, Iv. Martinovici. □ La rubrica «orientări», Nicolae Țirioi face consemnări despre teoriile, conceptele și opera lui Paul Valéry în *Un veac de la nașterea lui Paul Valéry*. □ La cronică literară, C. Ungureanu polemizează cu Aurel Petrescu realizatorul unei ediții (slabe) *Camil Petrescu – Teze și anti-teze*, despre a cărei contribuție ni se spune, cităm: „zodie a aproximației”, „teoretizările ar trebui lăsate pe seama unor condeie mai bine pregătite”, „dezamăgitoare e și analiza operei de eseist a lui Camil Petrescu”. □ A doua cronică îi aparține tot lui C. Ungureanu în care dezbate ideile lui Marin Preda din *Imposibila întoarcere* și din care reținem: ■ „O istorie a literaturii contemporane nu există încă. Voci (nu minore) au lansat ideea că va trebui să mai așteptăm să mai treacă o vreme spre a discuta, fără mînie și fără prejudecată opere și scriitori, și mai ales, literatura controversatului deceniu șase. Dar de ce

să amînăm aceste discuții, nu s-a mai spus. De ce aceste dezbateri (nu calme întotdeauna dar fără discuție folositoare) trebuie alinate pînă cînd, la vîrsta senectuții, ori dispăruți, o parte din cei ce le-au trăit, nu vor mai putea să-și spună cuvîntul? Meritul textelor lui Marin Preda e de a fi texte-reper, judecări calme, *sine ira et studio*". □ A treia cronică, a Alexandrei Indrieș, prezintă cartea de proză a Florenței Albu, *Arborele vieții*. □ Irina Grigorescu pune în discuție două ediții și două traduceri ale poemelor lui T.S. Eliot, una în versiunea lui Aurel Covaci, iar alta în tălmăcirea lui Sorin Mărculescu. □ Aurel Cosma ne vorbește despre „munca literară” a unui traducător al operei lui Omar Khayam, și anume Ion Jivi-Bănățeanu, mort în 1963. □ Contribuțiile documentare privesc învățămîntul în *Cea mai veche școală din Banat*, sec. III-IV (D. Onciulescu) și biografia lui Vincențiu Babeș în *Contribuții privind biografia lui Vincențiu Babeș* (Octavian Metea). □ Reținem de la rubrica cărți și reviste comentate, o antologie și ediție îngrijită de Ion Popescu și publicată la editura *Junimea* din Iași și intitulată *Amintiri despre Eminescu* (recenzent Haralambie Țugui); un reviriment publicistic din revista „Lucașul” purtând „marca Adrian Păunescu”, deoarece în numărul 11 consacrat Reșitei „am avut revelația unei publicistici ieșite din canoanele obișnuite, o publicistică dinamică, pentru care noțiunea de contemporaneitate nu e prilej de lozinci goale, ci de dezbateri vie, în care opiniile unor muncitori (7 reportaje de Adrian Păunescu) semnaleză realități adînci, dimensiuni ale omului contemporan, ale constructorului angajat într-o grandioasă operă, conștient de exigențele epocii” (V. Ganea).

• [„**Ramuri**”, nr. 10]. Pe prima pagină, alături de portret, sunt anunțate o biografie și texte selectate din Nicolae Ceaușescu. ■ La *Critica ideilor literare* Adrian Marino prezintă opinia sa cu privire la *Limitele metodei hermeneutice*. Metoda presupune „stabiliri de relații și integrări de relații în interiorul unor sisteme formalizabile”. Dintre limite sunt amintite: „apriorismul modelării, care nu poate și nu trebuie să definească toate noțiunile”, riscul tautologiei și o posibilitate limitată „de adecvare a ideii literare la textul literar, inevitabil parțială, aproximativă”. ■ La *cronica literară*, Al. Piru scrie despre *Poezia lui Ion Brad*, din care citează numeroase versuri, pe o suprafață aproape egală cu cea a comentariului. Cu toate poetul nu are o mare deschidere poetică în sfera vizionarului, nu îi lipsesc „percepții plastice, mai ales din câmpul bucolic, de pildă”. Se fac observate „amplitudinea poetică” și „capacitatea senzorială temperată”. ■ În *Havana de seară*, Mihnea Gheorghiu stabilește legătura dintre Cuba, Hemingway și România, dezvăluită de poetul Nicolás Guillén: „Într-o dimineață, mai de mult, s-a întâlnit la pescuit în estuarul unui râu, printre Stîncile Mării Caraibelor, cu autorul romanului *Bătrînul și marea*. După o scurtă conversație cam indiferentă despre Proust și Gertrude Stein, Hemingway i-a mărturisit că se simte singur și trist. Apoi după o scurtă pauză mută, a exclamat: «o, de-aș avea în vinele mele un strop din aprigul sânge românesc»”.

■ Sunt publicate poezii de Radu Cârneli („*Privindu-mă munții se lamentau, clătinându-se*”). ■ *Sadoveanu – o tentație absolută* este un eseu scris de Ov. Ghidirmic. Exegetul este nemulțumit de faptul că încă nu există o „monumentală exegeză” despre Sadoveanu. Apreciază la el ceea ce are în plus față de alți scriitori precum Slavici, Rebreanu, Blaga, Barbu, Mateiu Caragiale, și anume că el cuprinde și redă în totalitate „spiritualitatea românească” și nu scrie ca aceștia, dintr-o „subiectivitate orgolioasă”. □ Același Ov. Ghidirmic semnează, cu inițiale, articolul *Autoritatea criticului*, arătând că s-au împlinit 90 de ani de la nașterea lui E. Lovinescu. Deși contestă, la E. Lovinescu, existența unei critici „de idei”, îi este apreciat meritul de a fi format pentru prima oară în discursul românesc „un limbaj al criticii”. De asemenea, „imperativul moral” și interpretarea poeziei moderne, în special a celei simboliste, sunt alte merite ale lui E. Lovinescu. ■ *Conceptul de literatură fantastică* este semnat de Marin Beșteliu. Autorul încearcă să dea o definiție a literaturii fantastice, însă și aceasta este limitată și are riscul de a altera raportul formă-conținut, dar și aspectul stilistic. Sunt analizate câteva povestiri fantastice de Edgar Allan Poe și Vasile Voiculescu. ■ La *confluențe* apar două aniversări: *Edmondo de Amicis și Paul Valéry* (125 de ani de la nașterea scriitorului italian, respectiv 100 de ani de la nașterea poetului francez).

● [„**Tânărul leninist**”, nr. 10] În *Cronica atee*, Gh. Popescu semnalează *Tradiții atee în presa muncitorească*: „Încă de la începutul definirii pozițiilor sale de clasă și ideologie, proletariatul român, în cadrul luptei sale social-politice a militat pentru o concepție științifică despre lume, incompatibilă cu miturile religioase. Etapele pătrunderii concepției marxiste în mișcarea muncitorească din România sunt tot atâtea trepte ale creșterii în lărgime și adâncime a propagandei ateiste, fundamentată pe o concepție științifică despre lume și viață”.

● [„**Teatrul**”, nr. 10] În *Istoria și cultura*, Mihnea Gheorghiu scrie despre protoistoria teatrului românesc. □ Revista publică o listă amplă a *Repertoriului 1971 – 1972*. ■ Nicolae Balotă susține, în *Lecția clasicilor*: „ori de câte ori deschidem cartea vreunui clasic al literaturii noastre ori al literaturii universale descoperim, spre înălțarea spiritului nostru, un cuvânt spus parcă din totdeauna. Ceea ce ne izbește, înainte de toate, în aceste cuvinte perene rostite de clasicii literaturii este *tonul* lor. Tonul calm, imperturbabil, chiar și atunci când cele exprimate sunt patetice ori tragice, tonul omului care domină evenimentele. Clasicul ar putea fi definit, în acest sens, drept o conștiință umană clară, care se folosește de verb pentru a pune ordine în haosul naturii și istoriei. [...] Așadar creația clasicilor ne apare investită cu valorile etice ale efortului spre cunoaștere, spre stăpânirea rațională a universului. Opera clasică vizează general-umanul. De aici perenitatea ei. Trăind într-o epocă în care omul sparge limitele condiției sale, asistând în zilele noastre la expansiunea universului uman, operele clasice își relevează azi actualitatea tocmai în tendința lor,

esențială spre uman. În creația literară a clasicilor poate fi urmărită o năzuință structurală spre constituirea unui univers uman, a unui cosmos spiritual”.

□ Sebastian Costin (*Criteriile selecției*) discută despre alcătuirea repertoriului teatral și despre criteriile de selecție ale pieselor puse în scenă: „o politică repertorială realistă și echilibrată, care are în vedere orientarea de ansamblu a mișcării teatrale către rosturile ei complexe de educație civică și estetică – așa cum se cuvine să fie politica repertorială a teatrelor noastre –, trebuie să se bazeze, în chip firesc, pe permanențele unui repertoriu clasic. Sub raport formativ, ele reprezintă, îndeosebi pentru spectatorul tânăr, prilejul ideal de familiarizare cu valorile morale exemplare, cu deprinderea de a-și gândi actele și de a-și asuma în chip lucid responsabilitatea lor, cu forța rațiunii, a rigorii, a demnității umane. Pe plan estetic, ele oferă unicul punct de plecare posibil pentru o educație teatrală serioasă, pentru descifrarea treptată a «codului» imaginii teatrale, pentru «desăvârșirea ca spectator»“.

□ Alecu Popovici publică un amplu interviu cu Sică Alexandrescu, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani.

□ B. Elvin scrie despre *Jocul dragostei și al distanțării*, un eseu despre revoluția teatrală produsă de L. Pirandello și B. Brecht.

□ Mira Iosif publică o cronică dramatică ce reunește piesele *Înfrângerea* de Al. Fadeev, *Copiii lui Vanușin* de S. Naidionov și *Talente și admiratori* de A.N. Ostrovski (Teatrul Academic „V. Maiakovski”).

□ În *Masa rotundă a revistei „Teatrul”*, este relatată o discuție cu *Colectivul teatrului de stat din Reșița*, axată în special pe teme legate de repertoriu și de expectativele publicului.

□ În *Cronica dramatică*, M.I. prezintă *Surorile Boga* de Horia Lovinescu (Teatrul Național „I.L. Caragiale”): „După 12 ani de la prima reprezentare, *Surorile Boga* demonstrează o surprinzătoare capacitate de rezistență la eroziunea timpului (și perioadele scurte sunt cele mai necruțătoare, aduc cel mai rapid demodarea), învingând cu brio prejudecata persistentă în unele secretariate literare a perisabilității acelor piese „de angajare imediată” în actualitatea deceniului 50-60”. Al. P. prezintă *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa (Teatrul Național „I.L. Caragiale”). Ileana Popovici semnează o amplă cronică teatrală a piesei *Secunda 58* de Dorel Dorian (Teatrul Giulești) despre care consideră că „între piesa contemporană și teatru există un pact de natura specială: textul are nevoie, ca să se poată naște și trăi, de carnea și sângele, de experiența de viață a artiștilor. Dar și reciproca e la fel de valabilă, artiștilor le este de neînlocuit, în rostul cel mai adânc al existenței lor, substanța dramatică a operei timpului căruia îi aparțin. În acest sens, Teatrul Giulești rămâne foarte mult dator piesei lui Dorel Dorian, ceea ce înseamnă, implicit, că-și rămâne dator sie însuși”. Valeria Ducea prezintă *Când revolverele tac* de Tudor Negoită (Teatrul „Ion Vasilescu”), I.P. scrie despre *Ninigra și Aligru* de Nina Cassian (Teatrul „Țândărică”). În *Pe scenele din țară*, Liliana Moldovan prezintă *Omul care..* de Horia Lovinescu (Teatrul Național din Craiova). M.I. scrie despre *Jocul ielelor* de Camil Petrescu și *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel (Teatrul de stat din Tg. Mureș), apreciind

că „puține colective din țară au inaugurat noul an teatral cu atâta promptitudine și entuziasm real, preluând cu exigentă responsabilitate sarcinile unui repertoriu deopotrivă bogat în valori spirituale și în indici formativi, ca dubla echipă din Tg. Mureș”. □ Virgil Munteanu prezintă *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac (Teatrul de stat „Valea Jiului” din Petroșani). C. Paraschivescu scrie despre *Secunda 58* de Dorel Dorian (Teatrul de stat din Galați), precum și despre *Surorile Boga* de Horia Lovinescu (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad). □ În *Teatrul țărilor socialiste*, Horia Deleanu face o panoramă a *Dramaturgiei iugoslave contemporane*. □ În *Pseudoantinomii*, Ion Pascadi glosează pe tema *Valoare sau succes*, considerând că „valoarea artistică a suferit [...] două tipuri de neînțelegeri la fel de dăunătoare. După unii, ea înseamnă noutatea, inovația, chiar insolitul; prin urmare, măsura în care este recunoscută sau nu de public, popularitatea de care se bucură, sunt total neglijate, dacă nu chiar disprețuite. [...] După alții, valoarea înseamnă neapărat «succes de casă», accesibilitatea imediată, indiferent de nivel, înclinarea în fața gusturilor neformate, în dorința de a le obține în orice fel bunăvoința”. □ În *Cartea de teatru*, Manuela Mihăilescu prezintă *Vegetarieni și carnivori* de Ilie Păunescu. Cr. C. scrie despre N. Carandino, *De la Electra la Dama cu camelii*, „un „itinerar patetic”, conceput în formă epistolară, cu intenția delarată de a formula câteva sfaturi artistice adresate actorului, dar și cititorului de teatru. Scrisorile cuprinse în volum constituie portrete consistente, nuanțate, ale unor mari eroine din dramaturgia universală”.

• [„Tomis”, nr. 10] Miron Constantinescu semnează articolul *Sociologia literaturii* în care problematizează pe marginea relației dintre literatură și societate: „Privind literatura nu din lăuntrul ei și din afară, nu intrinsec și extrinsec, nu putem să nu constatăm faptul că este o expresie de un anumit fel a vieții sociale și spirituale a unei colectivități umane. Desigur că asupra naturii acestei expresii, asupra specificului ei pot fi formulate multe considerații și multe comentarii. Dar faptul în sine este acesta și el se reliefează în toate operele literare de valoare, chiar și acelea care par foarte îndepărtate de ceea ce se numește o literatură socială”. Concluzia autorului este că „literatura exprimă viața socială cu toate laturile sale, cu toate antinomiile, contradicțiile și în toată complexitatea ei (inclusiv aspirațiile, idealurile și visurile oamenilor)”. ■ Gh. Stoia semnaleză apariția volumului *Dialectica și estetica* (Editura Științifică, 1971), semnat de Ion Ianoși, un volum care „reprezintă un excelent exemplu de interpretare materialist-dialectică a unor aspecte centrale ale esteticii, un model de analiză a lor în strânsă corelare cu condiționările de ordin politic, etic, filosofic, cât și cu planul cauzalității existențiale, ceea ce oferă o imagine complexă, integratoare asupra fenomenului estetic”. ■ Alex. Ștefănescu recenziază *Scrieri I, II pentru oamenii acestui pământ*, de Zaharia Stancu: „Publicistica din perioada 1961-1971, adunată în volumul intitulat *Pentru oamenii acestui pământ* (C.R.), dovedește nu numai o mare diversitate de

preocupări, dar și o atitudine unitară. Publicistul rămâne poet, dând o importanță egală tuturor faptelor legate de viață. El poate înălța un adevărat imn edificării economice naționale, dar poate lua cu aceeași pasiune apărarea unei țărânci pe care o persecută un brigadier oarecare. Datorită memoriei sale ciudate, Z. Stancu confruntă fără efort trecutul cu prezentul, luând febril pulsul progresului general. Evocările sale comemorative dau impresia de realitate intactă transportată prin timp. Indiferent dacă scrie proză, poezie sau articole de ziar, Z. Stancu este marele autor liric pentru care literatura înseamnă o apropiere de moralitatea pură a lumii”. ■ Comentând cartea lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, M. Roznoveanu notează: „Discutată fie ca o carte de publicistică sau jurnal – prin ceea ce conține ca eveniment și confesiune, fie ca o carte de literatură cu unele implicații teoretice în care autorul se substituie celebrului Moromete prin măsura căruia judecă civilizația, fie prin ceea ce conține ca anecdotică, *Imposibila întoarcere* este toate acestea laolaltă și ceva mai mult, o partitură în care *tema povestitorului*, ce apare pentru prima dată, se amplifică punând toate celelalte motive în umbră. Ea se așează rotund, într-o filosofie originală prin sistem ce-l indică pe Marin Preda ca unul din momentele importante ale spiritualității române”. ■ I. Matei recenzează patru volume, recent apărute. Prima dintre ele este *Acceptarea inițială* (C.R.), de Sebastian Reichmann, care „rămâne în raza aceluiași neosuprarealism intelectualizant și arid al cărui rezultat e un conglomerat de excentricități lexicale. Autorul pare un orator cuprins de emoție, care a uitat pentru ce se află pe scenă și care vorbește despre orice pentru a ieși din impas. Principalul este ca discursul să nu se întrerupă și să-și mențină sonoritatea”. □ Cea de-a doua recenzie aduce în centrul atenției volumului *Prozopoeme* (Minerva, 1971), semnat de Sașa Pană care scrie „o proză nervoasă, excitată de caleidoscopul reclamelor și claxonul automobilelor într-o epocă în care viața de metropolă constituie o excepție agresivă”. □ Comentând mai mult stilistic volumul *A urî, a iubi*, de Virgil Ardeleanu, recenzentul notează: „Culegerii îi lipsesc două atribute esențiale: stilul și gustul”. Și se justifică: „Stilul, ca elevație a exprimării, lipsește. Cuvintele cad brutal în realitatea fină a artei și o distrug înainte de a fi percepută. Mai mult decât atât, apar cu consecvență termeni improprii sau tautologii care pun sub semnul îndoielii claritatea gândirii. [...] V. Ardeleanu are, de asemenea, un anumit gust, pe care caută să-l impună tranșant, conform avertizării din titlu. Lui îi lipsește însă gustul cu siguranță, în intuirea valorii”. □ Ultima recenzie analizează un jurnal de călătorie, semnat de Darie Novăceanu și intitulat *Ora Americii latine* (Albatros), o carte în care „apar nenumărate portrete ale unor personalități sud-americane, reportaje frenetice despre metropole și așezări uitate de oameni, descrieri ale unor ținuturi pustii, selenare sau, dimpotrivă, copleșite de vegetație. [...] Mai presus de preocupările sale geografice, etnografice, politice și sociale, Darie Novăceanu rămâne poetul care descoperă coerența elementelor celor mai disparate”.

■ Marin Mincu semnează articolul *Călătorie în eposul sadovenian*, în care pornește de la constatarea că „nimeni până acum nu s-a ocupat foarte serios de capodopera lui Sadoveanu – *Creanga de aur*”, considerată a fi „vertebra teoretică (deși e poezie gnomică – sau tocmai de aceea) a poemei moderne a transumanței – *Baltagul*. Aceste două capodopere sadoveniene se completează și se susțin reciproc. *Creanga de aur* ar rămâne prea abstractă fără *Baltagul*, după cum *Baltagul* ar părea de o frustețe barbară, dacă n-ar lumina-o iradierile simbolice ale polifonice *Crengi de aur*. *Creanga de aur* e o poemă pură, dincolo de anecdota epică. Tot ce se întâmplă în *Creanga de aur* are o curgere ciclică, punctând niște mișcări ritualice, statice, de ceremonial. Există un plan al inițierii în care orice gest devine simbolic, confirmând dinamica închisă a poemei, după cum se profilează și o percepere prozaică a firii nedeturnată de la atribuțiile strict materiale”. ■ Numărul din luna octombrie al revistei publică versuri, semnate de Virgil Teodorescu, Aurora Coțescu, Octavian Georgescu, Gabriela Melinescu, Valeriu Gorunescu, Nicolae Fătu, Ion Faităr, Doru V. Veliman, și un fragment de roman (*Războiul undelor*), de Eugen Barbu și Nicolae-Paul Mihail.

● [„*Vatra*”, nr. 7] Număr dedicat lui Eugen Lovinescu și simțului dialectic

□ În pagina *Viața cărților*, Viorica Surianu conspectează *Scuturile* lui Dumitru Bălăeț apărută la Albatros (1971) și face o critică poemelor scriitorului: „În aceste poeme delimitarea existenței autenticului act poetic de niște speculații inteligente ale propriei sensibilități, stabilirea unui posibil adevăr devine anevoioasă”. □ Mihai Bruda analizează romanul *Crepuscul* al lui Radu Ciobanu. Entuziasmul citirii romanului este dat de faptul ca autorul este un tânăr ardelean încă necunoscut în lumea scriitorilor, însă care are „răbdarea romancierilor mari, de a construi, de a acumula fără grabă date despre personaje, epoci, evenimente. Are apoi răbdarea, de care vorbea mîndru și chinuit Rebreanu, de a aștepta «tonul» cărții. *Crepuscul* are un ton în aparență egal, de curgere lentă de fluviu, fără clipociri spectaculoase, grav chiar și atunci cînd sîntem învăluți de umor și fină ironie”. □ Constantin Duică îl prezintă pe scriitorul Bucur Crăciun prin intermediul volumului său de poezii, *Străzi în maial*: „Cartea lui nici nu poate fi citită decît ca o carte de versuri. O deschizi la întâmplare și el se arată dintr-o dată. El, scriitorul”. ■ Augustina Păun prezintă doi tineri prozaatori: Ștefan Dimitriu și Horia Vasilescu. „Volumele *Drumuri ca-n palmă* de Ștefan Dimitriu și *Verigile* de Horia Vasilescu, relevă cititorului două temperamente, două viziuni, două modalități de a percepe lumea aproape total deosebite”. □ În pagina de critică literară, Gavril Ședran semnează articolul *Glasurile patriei – Antologie de poezie patriotică românească* (Minerva, București, 1971) semnat și prefațat de Ion Dodu Bălan care sintetizează argumentul lucrării: acela de a oferi publicului o artă românească. „Arta unui popor exprimă în trăsăturile ei fundamentale fizionomia lui morală, idealurile lui estetice, evoluția lui istorică, munca și îndeletnicirile sale, lupta neîntreruptă pen-

tru libertate națională și socială”. „Poezia patriotică nu e neapărat «discurs retoric, evocare patetică, alegorie istorică », ea putînd fi și „evocare, mărturisire intimă, meditație filosofică, notație sugestivă, odă și elegie, iar estetica ei «este aceea a creației adevărate, sincere, elaborată de talente și personalități autentice»” consideră Gavril Ședran citînd din *Antologie*. ■ Mircea Zăciu alege să scrie despre volumul *Pentru arta literară* a lui Paul Zarifopol, din 1934, constatînd refuzul autorului „de a vehicula mai departe concepte estetice și istorice înainte de a le înmuia în acizii examenului chimic. Rezultatul este de cele mai multe ori bruscare a «ideilor gingașe», corectarea «capriciilor dogmatice», efortul de «precizie literară»“. „Zarifopol, pe care l-am ignorat pînă mai ieri cu o vinovată acceptare a prejudecății, ne apare acum ca unul din cei mai apropiați, mai «moderni» scriitori prin sensibilitate, scepticism, persiflare, chiar printr-un soi de «dandysm» spiritual ce nu rămîne nejustificat”. ■ Gheorghe Bulgăr atacă un subiect sensibil în eseul *Ecouri politice în opera lui Eminescu*: „Acum un secol, în 1871, Eminescu se află la începuturile afirmării sale ca poet, sensibil la toate marile evenimente ale epocii, student încă la Viena, unde se înălța la domeniul multor discipline, cu o curiozitate extrem de vie, cum a arătat George Călinescu în monografia lui, pentru științele exacte, pentru medicină, dar mai ales pentru istorie și filologie”. Gheorghe Bulgăr citează din lucrarea *Viața lui Eminescu* de George Călinescu, *Buletinul Mihai Eminescu* de Gheorghe Bogdan Duică și *Stilul poetic al lui Mihai Eminescu* (László Gáldi, 1964). □ Lirica numărului este completată de poezii ale lui Aurel Gurghianu și Victor Felea. □ La rubrica *Consemnări* găsim știrea despre cum s-a sărbătorit aniversarea a 90 ani de la nașterea poetului George Bacovia, în Bacău, orașul său natal. Au avut loc o serie de evenimente culturale la care au participat „oameni de toate vîrstele și profesiile, romîni, maghiari, germani” și care au fost precedate de dezvelirea statuii lui George Bacovia sculptată de Constantin Popovici. □ Se anunță lansarea revistei „Manuscriptum” inițiată de maestrul Perpessicius, care „nu-și propune să fie doar o revistă a lecturilor rafinate, ci mai ales o excelentă sursă de documentare pentru cercetătorul de istorie literară și profesorul de literatura română”. □ Mihail Steriade, „valorosul propagator al poeziei românești în Belgia” lansează volumul bilingv *Poeme la Minerva*. ■ Pagina *Vatra dialog* propune două interviuri realizate de Valentin Borda. Din cel cu Marin Sorescu aflăm ca scriitorul este deja autorul a șapte cărți de poezie, a unei cărți de estetică, a uneia de microeseuri și a multor piese de teatru la momentul scrierii interviului. Acesta anunță un volum de teatru și că „Am de gînd să predau unei edituri un manuscris de cca. o sută de poeme care să însemne momentul la care am ajuns”. Iar referitor la creația literară, acesta crede că: „Cîteodată am senzația că se scrie prea mult; gustul amar al constatării că se citește puțin și în grabă, și nu întotdeauna ce trebuie; dar și bucuria că nimic din aceea ce-i frumos nu dispăre, chiar dacă intră sau nu în literatură”. ■ Din interviul cu Aurel Baranga aflăm că „un scriitor modern,

îndeosebi un scriitor al epocii socialiste, este mai mult decît un om al condeiu-
lui, este *un om politic*, care, conform principiului marxist, nu poate rămîne in-
diferent la nimic din tot ce-l înconjoară”. Referitor la I.L. Caragiale,
dramaturgul recunoaște: „A fost autorul meu preferat de cînd am învățat să
citesc. Îl consider un geniu între genii și unul dintre primii cinci mari comedi-
ografi ai lumii. [...] Și atunci, făcînd o triere a infinitelor daruri pe care mi le-a
făcut, mă opresc la cel mai prețios: m-a învățat să rîd de prostia omenească”.
Interviul se termină prin anunțarea proiectelor de viitor ale dramaturgului: „O
tragedie în lucru: *Simfonia patetică*, ajunsă la a unsprezecea versiune fără să vă
pot declara că e și ultima, și o nouă comedie satirică: *Omul care spune adevă-
rul*, aflată într-un stadiu încă incipient. Poetul? Poate un nou volum de versuri,
și, în orice caz unul de *Fabule*”. □ Romanul *Drum spre oameni* de Ion Vlasiu
continuă în acest număr cu partea a șasea, intitulată *O zi lungă* și *Nu era ni-
meni vinovat* iar la finalul fragmentului, redacția ne promite continuarea în
numărul următor. ■ Gheorghe Cunescu-Luieru amintește publicului cititor în
debutul articolului *Perpessicius* că: „Vatra și-a fixat ca deviză și program să
evidențieze valorile umane și intelectuale din trecut și prezent, pe acei care și-
au dăruit mintea și inima, forțele și timpul, bunurile și pe ei înșiși, țării și po-
porului, culturii și progresului. [...] Unul din aceștia este academicianul Dumitru
Panaitescu-Perpessicius. Prin această pagină, semnată de unul care l-a
cunoscut personal, *Vatra* depune și ea o cunună suflătoare la statuia spirituală
a omului de cultură și scriitorului democrat progresist”. Ceea ce îl face pe Per-
pessicius unic în tehnica sa este faptul că acesta „a transcris cu stînga cele
15.000 de manuscrise eminesciene și a scris textul celor 20 de volume ale
ediției critice Eminescu, *Opere alese* (3 volume)”, dar a și „tradus din poezia
franceză, a întocmit o cuprinzătoare antologie critică franceză – *De la Cha-
teaubriand la Mallarmé* –, citea publicistica literară la zi”. Interviul se încheie
nostalgic, cu referințe la valea Mureșului: „Îmi amintesc cu plăcere de popasul
meu dăscălesc din Tîrgu-Mureș, deși scurt și cu dificultățile de atunci – poate
tocmai pentru acestea.. Făceam, se spunea, misionarism cultural. Apoi aveam
de partea mea iluziile tinereții”. □ În *Eugen Lovinescu și simțul dialectic*, Sil-
via Udrea declară că „Adevărata vocație trece peste toate opreliștile. Ca să-și
scrie opera critică Eugen Lovinescu a trebuit să lupte cu sine, cu adversitățile
lumii și numai o credință fanatică în rostul său a fost în stare să-i însufle pute-
rea și răbdarea unei vieți care a vegheat asupra destinului unei literaturi”. Sil-
via Udrea constată că „Mobilitea spiritului lovinescian privită cu suspiciune
în epocă, asimilată nu o dată cu snobismul, cosmopolitismul, este în fond ex-
presia unui profund simț dialectic, însuși sufletul criticii, suflu fără de care cri-
tica ar deveni o operație sterilă”. ■ Despre același Eugen Lovinescu, Zaharia
Sângeorzan recunoaște, în articolul *Lovinescu și condiția criticii* că „e aproape
imposibil ca să mai spui ceva nou despre E. Lovinescu după ce Eugen Simion
a analizat într-o excelentă monografie (*E. Lovinescu, Scepticul mîntuit*, 1971),

ideile fundamentale din extinsa și fecunda circumferință a creației lovinesciene”. Articolul se încheie cu următoarea concluzie: „E. Lovinescu ne este atât de contemporan încât reflecțiile sale despre critică devin principii programatice de urmat: «Critica nu este posibilă decât o dată cu dezvoltarea sentimentului exercitării unei profesii, cu tot ce conține ea ca obligație morală. Numai când criticul e profund convins că prin ceea ce scrie își creează destinul său propriu și nu pe cel al victimelor sale închipuite, cu alte cuvinte, când are sentimentul demnității și răspunderii sale profesionale – numai atunci poate spera să ajungă adevărat critic»”. □ Mihai Sin este prozatorul propus de „Vatra” pentru acest număr, iar lucrarea publicată este *Eu vreau să cred că ne vom face cu toții datoria*. „Proza pe care o scrie, învăluitoare fără a cădea în calofilie, realistă fără adjective, dramatică fără scrișnete inutile, subtilă pentru că simbolică dincolo de aparența cotidianului, pare să descindă nici mai mult nici mai puțin decât din realitate”. □ Dan Mutașcu publică *Călătoriile lui Sindbad marinarul*. □ Mircea Muthu vorbește despre *Mitopoetica lui Cesare Pavese*: „Singuratecul Pavese a fost unul dintre aleși. Obsedat de mit, trăindu-l cu frenezia meridionalului prefăcută în adevărată vocație a tragicului [...] De dincolo de viață, dintr-un loc presimțit și temut cu fiecare zi ce ne scurge spre moarte, profilul macerat a lui Cesare Pavese poartă efigia eternului. O existență plină de vitregie i-a măcinat rezistența fizică și spirituală, determinându-l poate să se regăsească în realitatea simbolică a mitului, ca să devină el însuși mit și destin exemplar”. □ George Enăchescu traduce din italiană proza *Tu nu știi colinele*, de Cesare Pavese.

• **[„Viața militară”, nr. 10]** Număr dedicat zilei de 25 Octombrie. Printre participanții la dezbaterea *Apărarea patriei-cauză a întregului popor*, este și scriitorul Al. Ivăsiuc. Acesta apreciază: «Ca scriitor, apărarea patriei socialiste o simt ca o înaltă datorie patriotică, nu numai pentru că sunt cetățean al țării, dar și pentru că patria înseamnă pentru mine și instrumentul meu de lucru — limba în care scriu. Orice scriitor năzuiește ca opera să-i supraviețuiască: noi scriem românește și dacă n-ar mai supraviețui limba n-am mai avea una din condițiile esențiale de a ne exprima, n-ar supraviețui nici opera noastră, pentru că, practic, n-ar avea cine s-o citească și s-o aprecieze. Ar dispărea și Eminescu și Sadoveanu, dar și șansa noastră — a unora dintre noi, nu știm care — de a li se alătura. Am muri, deci, de două ori. Secolul nostru a cunoscut chiar de la începuturile sale războaie pustiitoare, care au angrenat mase mari de oameni. Nu insist asupra mobilurilor care le-au declanșat. Sunt convins că un război în condițiile actuale ar pune în mișcare mase și mai uriașe. Noi nu dorim război, întreaga politică externă a partidului și statului nostru este consacrată menținerii păcii și securității internaționale. Pentru apărare ne pregătim pentru că există suficiente exemple când cercurile imperialiste agresive caută să impună forța ca mijloc de rezolvare a problemelor internaționale, să atenteze la dreptul suveran al popoarelor de a-și hotărî ele însele propriile destine. Desigur, apăra-

rea țării are profesioniștii ei, dar armata n-ar putea exista fără popor, fără acest element fundamental care-i pune la dispoziție omul și mijloacele tehnice, materiale. De aceea, legătura dintre armați și popor trebuie întărită pe toate căile, iar la cimentarea acestei legături și noi scriitorii patriei socialiste trebuie să ne aducem o contribuție mai substanțială». Publică versuri, pline de vibrații patriotice Eugen Frunză (*Azi te rostim*), Nicolae Tăutu (*Soldatul către partid*), Paul Tutungiu (*Azi*), Adrian Păunescu (*Muma-țară: «De muma care-l naște, născut e pentru țară,/ spre a-i spori lumina, pe toată scara lumii,/ iar astăzi, când soldat e, se naște-a doua oară,/ bărbat din firea țării, copil din firea mumii.// Că a lucrat pământul, ori a lucrat cu dalta,/ deloc nu mai contează, viața lui e clară:/ nu mumă pe de-o parte și țară pe de alta,/ singura lui iubire e pentru muma-țară.//»*), *Leagăn, Tablou, Soldatul*), Ștefan Popescu (*Triptic de mărire*), George Dan (*Bricul Mircea*), Nicolae Dumbravă (*Și statornica veghe*), reportaj: Teodor Balș (*Un temerar al văzduhului*), proză: Eugen Barbu, N.-Paul Mihail (*Războiul undelor*, fragment din roman), F. Mihai (*Punct și de la capăt...*).

□ Un comentariu este consacrat, sub semnătura lui Emil Manu, volumelor *Orele soldaților* de Gheorghe Bejancu și *Primăvara soldatului* de Ion Căpeț, apărute în colecția *Columna* a Editurii militare. □ Rubrica *Orizont* semnalează apariția la C.R. a volumului de interviuri *Sub semnul întrebării* al jurnalistului și poetului Adrian Păunescu. □ O cronică nouă, *Pentru că se poate*, referitoare la emisiunea de radio a armatei, semnează Mihai Rășică: „Aproape mereu aceiași realizatori, mereu același perimetru al vieții ostășești și totuși emisiunea de radio Pentru patrie este mereu ascendentă valoric — ca însăși viața ostășească în continuă efervescență creatoare. De la o săptămână la alta remarcăm titluri noi de rubrici în programul emisiunii, reportaje noi. Ostașul în aplicație, ostașul-poet, ostașul-cetățean crescut și educat de Partid, ostașul muncind pe ogor sau pe șantier, ostașul-pictor, *ostașul*.. E parcă mai multă viață, multă naturalitate și spontaneitate în interviurile luate, în reportajele realizate dincolo de cabinele studioului. Evident în mănunchiul minutelor din spațiul emisiunii sunt momente care se detașează, dar menținând emisiunea la nivelul prezentării oamenilor cu gândurile, cu idealurile lor, se vor descoperi în continuare valențe cu certă priză la ascultători. Schimburile de opinii, dezbaterile pe o temă anume se pot realiza, cred eu, nu numai invitând în studio câțiva participanți, ci mergând într-o unitate militară sau alta pe fondul muncii cotidiene de instruire. Că asta cere multă muncă concretă în teren, că se impune o prezentare selectivă a datelor, e adevărat, după cum tot atât de adevărat aste că emisiunea va avea de câștigat la capitolul calitate, căci nu de cantitate duc încă lipsă. Un exemplu: într-una din emisiuni, s-a transmis un interviu cu un veteran al salturilor cu parașuta. Lăsând la o parte nota de inedit, trebuie spus că minutele respective au fost de reală elevație emoțională. Subofițerul, devotat trup și suflet meseriei sale, prin cele spuse simplu, direct, omenește, a reușit să întindă o punte între el și ascultător; este acesta meritul său, dar și al reporterului. Cu

câteva timp în urmă, la «Poșta emisiunii» ostași adresau celor dragi – și invers cei dragi trimiteau către ei – gânduri, simțăminte, trăiri. Ei, ostașii, doresc să vorbească la emisiunea lor. Atunci de ca să recurgem la intermediari, la crainici? Dacă un redactor ar merge pe urmele unei scrisori și ar înregistra ceea ce vrea să transmită ostașul, încărcătura emoțională a mesajului transmis ar fi cu totul alta. Poate că și alte momente ale emisiunii ar putea să aibă ca personaj central pe cel interviewat, reporterului revenindu-i bunul oficiu de a puncta discret și inteligent discuțiile. Poate și comperajul muzical ar putea să fie mai judicios ales, poate s-ar putea acorda un spațiu cât de mic și tinerilor creatori-poeti, prozatori, muzicieni – din armată, poate. Cert este că, în ciuda acestor observații, în ultima vreme emisiunea este, categoric, mai bună și tocmai de aceea ne-o dorim mai frumoasă, mai atractivă, căci, așa cum ne-a arătat mereu, posibilități există”.

• [„Viața românească”, nr. 10] Ion Bălu prezintă pe *Marin Preda, romanțier*: „Legându-și materia epică din curgerea ireversibilă a timpului, asemenea lui Faulkner, Marin Preda conferă personajelor sale turburătoare semnificații ce depășesc limitele unei existențe oarecare. Și în acest sens, Ilie Moromete devine un simbol: simbolul țăranului român în genere, care are o comportare singulară, particulară în fața stimulilor externi. Prin aceasta, Marin Preda se distanțează dintr-o dată vizibil de toți contemporanii săi. [...] Relația dintre om și timpul istoric, de integrare sau de expulzare a lui în și din epocă constituie tema romanului *Intrusul*.. Printr-o adecvată intuiție a raporturilor dintre om și timp în manifestarea lui istorică, Marin Preda demonstrează convingător, acumulând fapte comune, dar impregnate de o puțin obișnuită forță de generalizare artistică, cum mediul devine treptat, treptat, de neînțeles pentru erou, care continuă să-și păstreze ingenuu contemplativitatea și încrederea în lucrarea timpului. El însuși devine un străin, un intrus. [...] *Moromeții, Risipitorii și Intrusul* sunt lepezile de granit cu care Marin Preda, un foarte mare prozator, contribuie la edificarea romanului românesc”. ■ Despre *E. Lovinescu și condiția criticii* scrie Florin Mihăilescu: „Revenind însă la condiția imperativului moral, putem afirma că, oricât de paradoxală la prima vedere în unele din punctele sale, concepția lui Lovinescu se dovedește rezistentă și azi, când ne apare și mai clar decât în trecut, că numai opiniile rostite din perspectiva impersonalității și emancipării spirituale au înfruntat, înfruntă și vor înfrunta timpul”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu analizează romanul lui Al. Simion, *Anotimpul posibil*: „Romanul lui Al. Simion pledează pentru o unitate a principiilor care, absolutizate, provoacă atâtea victime. Într-o sinteză dialectică dificilă a utopismului și practicii revoluționare ar sta puterea idealului comunist de a se păstra neștirbit și a permanentiza anotimpul posibil. Discuția pasionantă, în care ne antrenează cartea, sigură că suscită remarci critice. Termenii ideali ai confruntării au meritul să facă pregnantă dilema, dar o și simplifică. [...] Ori-

cum, Al. Simion a scris o carte cu adevărat comunistă, vie și angajată nemijlocit în cele mai dramatice probleme moral-politice contemporane”. ■ Anca Midia elogiază romanul lui Mihai Beniuc: *Explozie înăbușită*: „Avem surpriza unei întâlniri cu Mihai Beniuc, din nou în ipostază de romancier. Ne aflăm în fața unei cărți incitatoare la meditație și la un dialog activ, poate cu personajul principal al cărții poate, poate cu autorul însuși. La prima vedere romanul își face loc în șirul de cărți despre activitatea comuniștilor din preziua victoriei finale a poporului nostru împotriva fascismului. Privită însă în adâncime, romanul devine mai mult jurnalul unui destin uman plămădit în vârtejul acelor evenimente capitale. [...] Cartea devine o pledoarie curajoasă pentru sinceritate și răspundere”. ■ Lucia Feneșan scrie despre cartea de memorii al lui *Pavel Bojan*: „Mărturiile lui Pavel Bojan sunt de natură să accentueze și să dezvolte în cititorul de azi spiritul umanist, responsabilitatea patriotică, angrenarea lui la efortul de formare a omului societății socialiste”. ■ M. Nițescu se referă la *Poezia lui Mircea Ivănescu*: „Ultima sa culegere de versuri (*Poezii*, 1970) se termină cu poemul *Întoarcere* (roman gotic). E vorba de revenirea, cu care pare să se încheie un ciclu liric, în timpul și spațiul primului volum, *Versuri*, 1968. [...] Itinerariul liric-biografic al poeziei lui Ivănescu ar fi, pe scurt, cam acesta: mai întâi poetul trăiește în umbra ei, tot ce face, tot ce spune e în legătură cu ea. [...] Poezia lui Ivănescu e ca o căutare a timpului pierdut, cu toate atributele proustiene pe care le comportă, un joc maladiv al imaginației, prelungit cu notație prin notarea migăloasă a amănuntelor”. ■ Semnează cronici literare: Traian Stoica, H. Zalis, Sanda Radian. □ Traian Stoica prezintă romanul lui Traian Filip, *Patima nopții*, Ed. Eminescu, 1970: „În *Patima nopții* nu poate fi vorba de o acțiune epică în sensul clasic al noțiunii. Atenția nu ne este captată de evoluția unei acțiuni construită pe schema unor scene în care trebuie să se întâmple ceva. Anecdoticul e redus la minimum”. □ H. Zalis se referă la *Dialogul* lui J. P. Sartre cu Flaubert, pornind de la studiul *L' idiot de la familie*, Gustave Flaubert de 1821 à 1857, Gallimard, 1971: „Notăm la începutul acestor rânduri că Sartre se preocupă de omul și creatorul Flaubert din 1943, iar activ din 1947. Inițial autorul *Doamnei Bovary* fusese pentru Sartre un prozator incomod și discutabil, ale cărui scrupule stilistice nu le prea aproba cât timp ele tindeau să absoarbă un efort, mai fertil de investit pe terenul dezacordului moral cu lumea burgheză”. □ Sanda Radian notează despre cartea Ecaterinei Lazăr, *Aveam 18 ani*, Albatros, 1971: „Cartea *Aveam optsprezece ani*, compusă din dorința legitimă de a aduce un omagiu luptătorilor comuniști, tinerilor care nu și-au precupețit viața pentru apărarea cauzei înalte a poporului, deschide calea spre alte opere de evocare, capabile să atingă esența umană a utecistului și să transmită suflul organizației comuniste de tineret din anii ilegalității și instaurării puterii populare, acel suflu revoluționar pe care cei ce l-au cunoscut nu-l pot uita.”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„**Glasul Patriei**”, nr. 31] Numărul se ocupă de *Cincinalul 1971-1975*. ■ Nichifor Crainic publică poezia *Izvorul*. ■ Virgil Cândea semnează prima parte din *Nestemate românești în tezaurul culturii universale (I)*, un text despre relațiile culturale dintre România și Elveția. ■ Prof. dr. Gheorghe Bulgărescu scrie *Un studiu despre literatura română tipărit în Portugalia*: „Cunoscut romanist și prieten al României, dl. Fernando Venâncio Peixoto Da Fonseca, ne trimite conferința sa, ținută în mai 1969 și tipărită recent la Braga, despre evoluția și originalitatea limbii și literaturii noastre. [...] Energiile latente ale unui popor care de-a lungul istoriei a trebuit să-și apere ființa, creând în tăcere și anonim valori incontestabile ale culturii sale romanice și europene, tot mai prețuită de observatorii obiectivi ai dezvoltării popoarelor în această parte a Europei, energiile nesecate ale poporului român se afirmă astăzi în toate direcțiile cu o putere impunătoare. Din aceste energii, noi am dat nu puțini literați și artiști de faimă mondială și altor culturi, mai ales celei franceze. Creația literară contemporană, în ceea ce are ea mai valoros, continuă o tradiție și afirmă aspirații generoase spre progres, artă, omenie și colaborare între popoare. Originalitatea literaturii noastre de ieri și de astăzi și-a găsit un fidel interpret în omul de cultură portughez Fernando V. Peixoto Da Fonseca, ale cărui lucrări consacrate apropierei culturale a celor două popoare latine de la extremitățile continentului vor fi întâmpinate totdeauna cu simpatia și prețuirea cuvenită unui erudit om de bine”. ■ Ovidiu Papadima semnează *Eugen Lovinescu la a 90-a aniversare*: „Împărțindu-și voința de creație între critică și beletristică, între aceasta din urmă și sobrietatea academică a cercetării de bibliotecă, între modernism și tradiție, între luminile orbitoare ale nopților Parisului și tihna amortitoare recompensată însă prin tonica strălucire de soare a peisajului moldovenesc, între farmecul domol al povestirilor sadoveniene și atmosfera trepidantă a romanului modern, E. Lovinescu a realizat o sinteză luminoasă a tuturor acestor tendințe, cu un bine delimitat orizont european dar profund românesc, în rădăcinile, substanța și evoluția operei sale. Aceasta a determinat rolul de prim-plan pe care l-a avut Eugen Lovinescu în orientarea literaturii române din prima jumătate a secolului nostru. [...] Prin E. Lovinescu, magistratura criticii a devenit o funcțiune exemplară a vieții, dedicată integral frumosului artistic”. ■ Apare poezia *Munți de aur* de Vlaicu Bârna.

• [„**Steaua**”, nr. 13] Pe aripile poeziei ne poartă Maria Banuș (*Un fluture, Carața de apă, Cuvinte*), Mircea Ivănescu (poemele: *amintire pentru la vară, fațete*), Anghel Dumbrăveanu (*Pasările și nopțile pontului*), Doina Cetea, Petre Got. □ Urmare a unui amplu fragment de proză din numărul anterior, Eugen Barbu și N.-Paul Mihail publică o continuare la *Războiul undelor*. □ George Sbârcea relatează câteva amintiri despre Mihail Sadoveanu de dina-

inte de cel de- al doilea război mondial, creionându-i un portret de om tăcut, masiv, neparticipant la discuțiile comilitonilor: „Așa cum unii țin să aibă ultimul cuvânt în orice discuție, el, care cunoștea superioritatea tăcerii, își rezerva deseori dreptul de a nu spune nimic. Cred că trăia cu o spaima reală de publicitate, în ce privește persoana sa, nu însă și cărțile proprii, unde intransigența aceasta se mai mlădia. Am asistat de câteva ori la silințele unora de a-l atrage într-o convorbire de durată, dar silințele acestea au dat de multe ori greș. [...] Știu că mulți s-au simțit stingheriți sau chiar jigniți în prezența mușeniei sale periodice, fiindcă nu s-au gândit, poate, că nevoia de a fixa cu precizie amănuntele lumii vizibile, de care sunt pline cărțile lui, îl împingea la o retranșare în tăcere” (articolul *Cu Mihail Sadoveanu, la Cluj și pe valea Ierii*). □ Cronica literară a lui Mircea Tomuș semnaleză lucrarea lui Ov. S. Crohmăniceanu, *Literatura română și expresionismul*, iar despre ezitățile teoretice ale autorului cronicarului scrie: ■ „Să recunoaștem însă că există o oarecare distanță, mai mare decât ordinul nuanțelor, între cele două întrebări; căci una este o creație originală stilistic asemănătoare și alta o literatură românească cu caracter expresionist. Și, odată cu aceasta, am atins unul din punctele nevralgice ale cărții. Adică, întrebarea: ce valoare au ecourile expresioniste din literatura română? De amprentă stilistică sau de caracter de profunzime? Să notăm aici că autorul cercetării nu se pronunță, preferând echivocul sau mai bine zis orientarea de moment, de la caz la caz. Problema este însă dacă ar fi fost necesară o decizie categorică și aici s-ar putea întâmpla ca tactica încercată a criticului să prezinte o fisură. Căci una este situația în care, datorită stadiului încă incipient al cercetărilor, problema încă nu se poate rezolva; ceea ce nu înseamnă că nu poate fi enunțată și, credem noi, în cazul respectiv, ar fi trebuit enunțată. Alta este situația în care, într-adevăr, nu apare vreo perspectivă pentru o decizie clară; dar și în acest caz, autorul era dator să ne avertizeze”. ■ Nicolae Balotă face o expunere despre un clasic al literaturii iraniene, poetul Ybu-I-Yamin (n. 1287 - m. 1368), în cadrul rubricii „confluente”. □ Dezvăluindu-și gustul pentru poezii moderni de genul unui T.S. Eliot, Larbaud sau Michaux, Dinu Flămând își împinge cititorii la reflecție, într-un eseu în care pune problema „în ce măsură ar mai putea fi considerat și marele parnasian [Heredia], un modern” (articolul *Heredia și momentul parnasian*). □ Horia Bădescu face consemnări de recezent la cartea poetului Al. Raicu, intitulată *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru* (Ed. Eminescu, 1971). □ Teohar Mihađaș răspunde corespondenților revistei.

2 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8406] Virgil Brădățeanu scrie, dogmatizat, despre *Perspectivile capacității*, afirmând că „în condițiile egalității reale dintre oameni, [...] totul este făcut să stimuleze și să onoreze capacitatea, așadar înzestrarea fiecăruia dezvoltată prin muncă, în ultimă instanță munca creatoare

de bunuri materiale și spirituale”. □ În *Teatrul, o școală pentru tînăra generație*, Andrei Băleanu atrage atenția asupra rolului educativ al acestei arte cât privește „oamenii noi”, în spiritul viziunii socialiste. □ Florica Ichim anunță rulara variantei cineaste a *Unchiului Vania*, în cadrul Festivalului filmului sovietic.

• [„Scânteia”, nr. 8956] Pe prima pagină apare scurta știre *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a primit pe profesorul american de origine română George Pallade*: „Luni, 1 noiembrie, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, a primit pe profesorul american de origine română de la Universitatea Rockefeller, membru al Academiei Naționale de Științe din Washington, George Pallade, care, la invitația Academiei Republicii Socialiste România, face o vizită în țara noastră. La primire au participat tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar la C.C. al P.C.R., și acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România. A fost, de asemenea, de față Ion Romănu, consilier la C.C. al P.C.R. În cadrul convorbirii care a avut loc cu acest prilej au fost abordate probleme ale cooperării dintre savanții din România și Statele Unite ale Americi în diferite compartimente de cercetare, ale schimbului de experiență pe planul învățământului universitar în interesul activității științifice din cele două țări, al progresului general”.

3 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8407] Aurel Baranga semnează articolul *O artă puternică, vie, convingătoare, militantă*.

• [„Scânteia”, nr. 8957] Pe prima pagină aflăm, sub titlul *Un ciclu de consultații în sprijinul celor studiază în învățământul de partid*, că „În întreaga țară și-au început activitatea, în condițiile stabilite prin recente hotărâri și instrucțiuni ale conducerii partidului, multiplele forme ale învățământului de partid. Și-a deschis cursurile Academia Ștefan Gheorghiu pentru pregătirea cadrelor de conducere a activității de partid, social-politice, economice și administrației de stat, au fost inaugurate, în numeroase centre din țară, cursurile școlilor interjudețene de partid, destinate perfecționării pregătirii activiștilor de partid, de stat, al organizațiilor de masă și obștești, lucrătorilor din presă și edituri”. Pentru a sprijini această activitate didactică a partidului, ziarul „Scânteia” „și propune să publice sistematic consultații asupra unora din principalele teme înscrise în diferitele programe de studiu. Desigur, aceste consultații nu urmăresc să epuizeze tema respectivă – ceea ce nici n-ar fi posibil în spațiul restrâns al unui articol de ziar – ci doar să puncteze unele din ideile esențiale, propagandiștii, lectorii, cursanții având datoria să le dezvolte, pe baza studierii documentelor de partid și a altor materiale bibliografice, să le îmbogățească cu date concrete, exemplificări și în cât mai mare măsură cu re-

feriri și concluzii privind activitatea de la locul lor de muncă – și, desigur, ținând seama de specificul formei de studiu respective”. Prima „consultație” de acest tip, publicată în acest număr, are ca temă *Elemente definitorii ale etapei făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate*.

● [„**Viața studentească**”, nr. 37] Articole de fond – pagina I, ale autorilor etern angajați: Niculae Stoian, *Educarea viitorilor specialiști și în spirit revoluționar – sarcina primordială a asociațiilor studențești* și N. Dan Frunteletă, *Legea noastră de dezvoltare*. Cunoașterea aprofundată a planului cincinal a devenit „legea noastră de dezvoltare. [...] Se impune să trăim și să pătrundem intensitatea timpului nostru comunist la scara cincinalului. [...] Unitatea de timp în care toate aceste sentimente [*n.n.*– aspirații ferme, succese impresionante, imaginea țării puternice trăind în zodia unei construcții desfășurate, imaginea mândriei și hotărârii oamenilor care își împlinesc pe acest pământ românesc destinele] devin măsură și rang al puterii noastre este *cincinalul* - în care am pășit odată cu acest an, cincinal care a devenit, simultan, legea și conștiința faptei și gândului nostru”.

4 noiembrie

● [„**România liberă**”, nr. 8408] Este redată *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor și echităților socialiste și comuniste*. În cadrul cuvântării, se remarcă afirmația că „a fi comunist înseamnă a-ți însuși marxism-leninismul în creație”. De asemenea, se distinge „intenția” de a spori rolul școlii, ca factor principal de instruire a tinerei generații („Trebuie să facem din fiecare unitate școlară un puternic centru de educație în spirit socialist și comunist a copiilor și tinerilor”). Pe lângă dorința de a intensifica participarea României la schimbul de valori cultural-artistice, cât privește creația literar-artistică, în viziunea lui Ceaușescu, aceasta trebuie să se afle „în slujba formării omului nou, a îmbogățirii vieții spirituale a poporului”. În acest sens, „sugerează” faptul că „arta trebuie să-și tragă seva din frământările și năzuințele poporului”, astfel încât „omul, constructor al socialismului, să se poată regăsi în aceste lucrări de artă, să-și descopere și defectele, dar și trăsăturile nobile! [...] Avem nevoie de opere de artă de toate genurile și pentru toate vârstele; copiii vor să cunoască și pe Făt Frumos creat de Ispirescu, dar vor să cunoască și pe Făt Frumos de astăzi, eroul luptei pentru dreptate socială și națională; ei vor să știe cum arătau balaurii din basme, dar și cum arată balaurii timpurilor moderne și cine a fost sau este voinicul care le-a tăiat capetele; oamenii vor să afle din romane, poezii, piese de teatru, opere, din cîntece cum au luptat comuniștii și alți anti-fasciști și democrați, cum au înfruntat închisorile, lagărele, moartea chiar, pentru eliberarea poporului; și trebuie știut că niciunul dintre ei nu a fost plîngător că viața este grea”.

• [„Scântea”, nr. 8958] O nouă *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „Miercuri, 3 noiembrie, au început lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Plenara are la ordinea de zi: Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste. [...] Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, a prezentat Expunerea cu privire la Programul Partidului Comunist Român pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste”. □ Urmează Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, iar din secțiunea intitulată *Creația literar-artistică în slujba formării omului nou, a îmbogățirii vieții spirituale a poporului*, extragem: „Am acordat și acordăm o mare însemnătate creației literar-artistice. În uriașa activitate creatoare de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, literatura și arta trebuie să aducă o contribuție tot mai activă. Avem nevoie de proză, de poezii, de piese de teatru, de filme, de muzică, de picturi, de sculpturi care să înnobileze pe om, să-l însuflețească la fapte mărețe, eroice. Toate lucrările de artă, executate în forme și stiluri foarte variate, trebuie să redea preocupările și realitățile epocii, pe care o trăim, viața poporului. [...] Nu avem nevoie de o artă care să poleiască cu aur realitățile, dar nu avem nevoie nici de o artă care să acopere cu noroi sau smoală aceste realități; avem nevoie de o artă care să fie suflet din sufletul poporului, să redea și greul și bucuria și visurile spre viitor ale oamenilor muncii, o artă izvorâtă din realitățile națiunii noastre, profund umanistă. [...] Doresc ca de la această înaltă tribună să adresez creatorilor de artă chemarea: Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioanei de oameni; veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe emoționante, demne de numele de om! Redați și frumosul și iubirea în înțelesul lor măreț! Folosiți arma umorului, satirizați defectele care se manifestă în societate și la oameni! Faceți din arta voastră un instrument de perfecționare continuă a societății, a omului, de afirmare a dreptății și echității sociale, a modului de muncă și viață socialistă și comunistă! Aveți în fața voastră o perspectivă largă; puneți talentul și măiestria de care dispuneți în slujba unei arte închinată poporului, cauzei socialismului și comunismului în patria noastră! Sunt convins că cea mai mare parte a creatorilor vor răspunde cu noi și noi opere care să ridice pe culmi superioare arta românească! [...] Critica de artă are un rol de mare însemnătate, atât în promovarea creației artistice cu înalt conținut educativ, cât și în educarea estetică a maselor populare. Pentru a răspunde acestor cerințe, critica de artă trebuie să acționeze întotdeauna în spiritul principiilor marxist-leniniste, să fie nepărtinitori și obiectivi, să contribuie prin tot ceea ce scriu la ridicarea artei noastre la un nivel tot mai înalt.

Ei trebuie să militeze pentru o artă realistă și profund umanistă. În legătură cu aceasta, este necesar să lămurim mai bine aceste noțiuni care au un rol de cea mai mare însemnătate în realizarea unei arte avansate. De mult timp despre realism nu se mai vorbește aproape de loc. Pentru unii oameni de artă, realismul socialist este sinonim cu crearea unor șabloane și a unui model unic pentru artă. Consider că acest fel de a privi realismul este complet greșit. Este adevărat că în trecut au fost asemenea interpretări – și nu numai interpretări, dar și practici – și ele au constituit încălcări și abuzuri pe care partidul le-a combătut cu fermitate. Când vorbim de o artă realistă ne gândim la o artă care să redea realitățile din țara noastră, din epoca în care trăim, epoca marilor prefaceri revoluționare, socialiste. [...] Consider că este necesar ca Academia de științe sociale și politice, critica de artă, să aprofundeze mai temeinic aceste noțiuni și altele de acest gen printr-o largă dezbatere principială și teoretică, deoarece fără asemenea clarificări nu se poate concepe înflorirea artei noastre socialiste. Problemele activității ideologice cuprind, de fapt, dotate laturile vieții sociale. De aceea, este necesar ca organele și organizațiile de partid să acționeze pentru unirea tuturor forțelor de care dispune societatea noastră în direcția realizării hotărârilor partidului privind îmbunătățirea activității politico-educative, formarea conștiinței socialiste care să devină o uriașă forță în înfăptuirea programului general de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România”. □ În *Expunerea sa*, Nicolae Ceaușescu s-a referit și la *Intensificarea participării României la schimbul mondial de valori cultural-artistice*: „Dorim să importăm din alte țări acele lucrări literar-artistice care să îmbogățească orizontul oamenilor muncii, să contribuie la cunoașterea luptei și preocupărilor altor popoare pentru progres social și pace. Dorim să exportăm în străinătate creația noastră artistică care să facă cunoscute munca și viața nouă a poporului nostru. În acest fel, schimbul de valori culturale cu alte țări va contribui la mai buna cunoaștere a popoarelor, la dezvoltarea colaborării și prieteniei dintre ele, la cauza păcii în lume. Aceasta este menirea artei adevărate și ne pronunțăm pentru un asemenea schimb cultural cât mai larg; în acest fel servim și interesele poporului nostru și cauza progresului în lume. În această ordine de idei doresc să abordez o problemă care are o mare însemnătate principială, educativă. Și în trecut și astăzi se mai întâlnesc manifestări de admirație și de ploconire față de tot ce vine de peste hotare, fie că este valoros, fie că nu. Această atitudine reflectă în fond lipsă de demnitate națională, lipsă de spirit de discernământ și până la urmă ignoranță, înapoiere, servilism mic burgez, neîncredere și subapreciere a realizărilor și a forțelor propriului popor. [...] Doresc să fiu bine înțeles. Apreciam și admirăm tot ce este bun la alte popoare. Să nu disprețuim în niciun fel munca și creația altora, să învățăm neconținut din experiența altora și să importăm tot ce este mai bun și folositor. În același timp însă, să prețuim și să admirăm munca și creația minunatului nostru popor. Desigur, aceasta nu înseamnă să ne îngâmfăm sau să-i subapreciem

pe alții. Dar nu putem să nu subliniem cu justificată satisfacție că și poporul nostru are realizări în toate domeniile de activitate care îl fac cunoscut și prețuit în străinătate”.

● **[„Albina”, nr. 44]** Este publicată poezia *Revoluția* de Leonid Martînov, în tălmăcirea lui Virgil Teodorescu. ■ I. Radu scrie despre *Acțiuni culturale abandonate*: „În ultima vreme căminele culturale găzduiesc foarte rar manifestări care să vină în sprijinul rezolvării problemelor economice, al dezvoltării și întăririi cooperativelor agricole de producție, iar în multe locuri asemenea acțiuni au dispărut aproape cu totul din peisajul cultural al satelor”. ■ În rubrica sa Spiridon Stănel scrie despre *Bunăstarea poporului*: „Duminică, satul Hobița-Gorj a cunoscut animația marilor sărbători. Aici, alături de locuitorii comunei au sosit numeroși cetățeni din localitățile învecinate. În prezența unui numeros public, a reprezentanților organelor locale de partid și de stat, ai comitetului județean pentru cultură și educație socialistă s-a deschis Casa-muzeu «Constantin Brâncuși» – omagiu celui care a dus faima geniului creator a poporului român peste granițele țării”. ■ În *Amintiri-evocări* Camil Baltazar scrie despre I.C. Vissarion, asemuit cu Ion Creangă: „Având ca om o rară forță verbală, adică puterea de a reproduce realitatea, de a o însufleți printr-un joc mimic fără egal, în toate amănunțele lui, autorul *Mărlanilor* avea și marea însușire de a-și oraliza povestirile, adică a le aduce în scenă și a le face să trăiască. Îmi amintesc de serile petrecute la Costești când sfătosul și ghidușul narator aduna în juru-i liota sa de copii, depășind duzina și le interpreta povestirile, înainte de a le scrie.[...] Pe Vissarion îl apropie de Creangă și limbajul său, mai puțin de basm și mai mult de nuvelă realistă, cu intervenții pline de neprevăzut, dovedind ingeniozitatea scriitorului. Dar ce îl alătură și mai intim de Creangă e că amândoi își jucau, își interpretau scrierile”. ■ George Muntean recenzează volumul de *Poeme* al lui Mihail Steriade. „Poetul este un patetic și un înfiorat de marile întrebări, un neliniștit și un îndrăgostit de viață, de ceruri, de ape, de pământuri și zboruri, un romantic pe care formele tradiționale ale versului abia-l mai pot cuprinde și disciplina. El are o continuă nostalgie a privilegiilor, a drumurilor spre necunoscut, dar pe care niciodată nu le vrea fără întoarcere, fără semne în urmă, a căror posibilă absență îl cutremură neconținut. Dorul lui de ducă e înspre statornicie și armonie, mereu tulburate însă de irepresibile semne de întrebare”.

● **[„România literară”, nr. 45]** Pe prima pagină se relatează despre *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*. Revista publică în întregime *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*. [v. „Scânteia”, nr. 8958, anul XLI, joi 4 noiembrie 1971]. ■ Alexandru Ivasiuc publică *Modesta aplecare*: „M-au frapat, prin întreaga înțelepciune

milenară ce le străbate, răspunsurile unei linotipiste în interviul de săptămâna trecută al lui Adrian Păunescu. Această muncitoare ce ne tipărește cărțile și articolele în mediul totuși toxic al Combinatului poligrafic este o filosoafă «în nuce», o existență obișnuită care se înscrie într-o viziune ce s-a exprimat, mai strălucit desigur, sub pana gânditorilor, dar a avut rareori un asemenea caracter de îndreptar trăit. [...] Nu vreau să reproduc interviul, subliniez doar vioiciunea, detașarea, armonia, calmul acestei fete. M-am uitat după poza ei, dar «Luceafărul» n-o publicase. Câte milioane de existențe nu sunt asemănătoare în straturile de bază ale societății noastre? Și-mi spuneam de câtă modestă aplecare e nevoie pentru a le cuprinde în carte și ce săracă ar fi o carte a «zilelor vieții noastre», dacă nu le-ar cuprinde. În varietatea lor, în vivacitatea, în lipsa de pretenție, dar și continua năzuință spre civilizație, în naivitatea lor în fond profund înțeleaptă”. ■ Despre ce și cum trebuie susținut discursul critic, Paul Georgescu vine cu noi opinii în *Realism și socialism*: „Realismul nu poate și nu trebuie să renunțe nici în noua sa ipostază la aspectul său *critic*; o proză apologetic înduioșată nu are forță propagandistică; chestiunea fundamentală este, însă: *ce criticăm și în numele a ce?* Criticăm ceea ce a fost vechi și putred în regimul burghez, ceea ce în dinamica revoluționară a devenit vechi și inutil, pe cei ce-și apără privilegiile pierdute ieri sau alaltăieri *sau*, dimpotrivă, tot ce semnifică forțele vii, creatoare ale poporului, ale partidului. [...] Problema nu e *cât* criticăm, ci anume *ce* criticăm și în numele a ce. Aici nu critica literară poate stabili tabele, ci credința pasionată în adevărul socialismului ca forță mondială istoricește justă, încrederea în proletariat, în mase și în partidul comunist. Fără o asemenea pasiune nu poate exista o adevărată literatură revoluționară. [...] Ideea – mai veche – după care prozatorul noului realism trebuie să vadă societatea noastră ca un fenomen în dezvoltare și să descopere germeii noului, mi se pare conformă cu însăși realitatea, cu adevărul. Din păcate, nu o dată, într-un roman sau altul, cititorul, sau ceea ce credea autorul că este viitorul, a fost integrat prezentului, descris ca prezent, astfel încât eroii nici nu mai știau când înfruntă problemele prezentului, când pe ale viitorului. Descriptivismul plat, ilustrativismul naiv, idealismul – sunt nerealiste, nesocialiste”. ■ Zaharia Stancu anunță că s-a deschis *Muzeul Literaturii Române*: „Din nefericire, Perpessicius n-a apucat să vadă tipărită, decât în parte, ediția din *Operele* lui Eminescu căreia îi închinase anii lui cei mai buni. Tot așa el n-a apucat să-și vadă deschis muzeul pentru care ostenise atâta. [...] Acum Muzeul literaturii române s-a deschis. Podoabele adunate acolo cu trudă sunt, oricând, la vedere. Văzând, sau mai curând simțind, cât de mare este succesul muncii lui, Perpessicius ar uita multe amărăciuni, și, în sfârșit, s-ar bucura”. □ Sub același titlu, *Muzeul literaturii române*, apare un text de George Muntean: „S-au făcut destule eforturi și până acum pentru ca acest «altar unde va arde veșnic vie flacăra verbului românesc», cum îl dorea fondatorul său, Perpessicius, să poată intra deplin în contact cu publicul. Astfel se face că în acest moment de-

cisiv al său, muzeului i se deschid perspective dintre cele mai ademenitoare, dar și încărcate de o gravă responsabilitate”. ■ *Cărțile săptămânii*. □ Mircea Iorgulescu scrie despre *Ploaia albă* de D.R. Popescu, C.R.: „*Ploaia albă* și *Dor* nu sunt fără fisură, acestea sunt nuvele din antologie care dau întreaga dimensiune a înzestrării lui D.R. Popescu. Într-un cadrul teribil, copleșitor – ca în excepționalul roman *F*, unde au fost reluate, de altfel, destule elemente din aceste povestiri – se desfășoară o suită de întâmplări care sugerează destrămarea unui mod de viață constituit, ceea ce favorizează instaurarea unui climat de haos și neliniște”. □ Dan Cristea recenzează volumul *Cerc* de Veronica Porumbacu, Ed. Eminescu: „În măsura în care poezia Veronicăi Porumbacu s-a netezit, înlăturând eventualele asperități, ea apare ca un revers al copilăriei. Regimul în care persistă mereu e unul infantil, ori aspirând spre copilărie. Fata din primele poeme trăiește încă în lumea poveștilor, fie ele chiar brutal întrerupte”. □ Tot Dan Cristea scrie și despre *Țara fântânilor* de Ion Iuga, Ed. Eminescu: „Astfel, la Ion Iuga, titluri de poezii care promit o desfășurare clară, tradițională (*Duhul fântânarului*, *Idee de țară*, *Scrisoare tatălui meu*), ancorează, în cele din urmă, în obscurități și silnicii de exprimare”. □ Sorin Titel recenzează *În umbra stăpânului* de Iosif Lupescu, Ed. Eminescu: „Găsim la acest autor, aflat la cea de a doua carte a sa, o încredere neștrămutată în *povestire*, în virtuțile ei indiscutabile”. □ Tot Sorin Titel scrie și despre volumul *Despre vii, numai bine* de Ion Lazău, Ed. Eminescu: „O carte inegală, deci, acest roman al lui Ion Lazău. Sperăm însă că în cea de-a treia carte a sa «cele bune se vor alege de cele rele», rămânând, cum e și de așteptat, doar cele bune”. □ Florin Manolescu semnează recenzia la volumul *Clasicismul european* de Matei Călinescu, Editura Enciclopedică Română: „Mersul primelor capitole, aspectul de expunere savantă în înțelesul cel mai bun al cuvântului ne obligă să presupunem că ne aflăm în fața unui curs universitar, dar a unui curs surprinzător prin amestecul fericit de predispoziții care, în general se exclud. Matei Călinescu este un istoric literar preocupat de biografia conceptelor estetice și, în același timp, un critic care nu și-a pierdut ingenuitatea analitică”. ■ La *Revista revistelor* sunt prezentate: □ „*Revista de istorie și teorie literară*” de E.M.: „Tipărită într-un tiraj mic, cu un preț destul de ridicat, cerută de specialiști și de profesori, «*Revista de istorie și teorie literară*» este aproape de negăsit în librării sau la centrele de difuzare a presei. Am sugera forurilor competente mărirea periodicității revistei la cel puțin 6 numere anual, mărirea tirajului și dublarea ei printr-un *jurnal literar* 9titlul călinescian ar putea să se mențină), săptămânal sau bilunar, prin care s-ar putea realiza o activitate mai operativă, la zi, din domeniul criticii, teoriei, esteticii, istoriei literare, sociologiei literaturii și literaturii comparate”. □ „*Argeș*”, nr. 10 de V.M., un sumar al numărului. □ „*Lucașfărul*”, nr. 44, M.I.: „Remarcabilă este și în acest ultim număr al revistei «*Lucașfărul*» ponderea actualității, deși rubricile obișnuite și memoriile lui Zaharia Stancu (acum sunt evocate împreju-

rările în care scriitorul a alcătuit *Antologia poezilor tineri* și a tradus pe Serghei Esenin) ar fi fost suficiente pentru a se asigura o bună coloană vertebrală”.

■ În *Șantier* își prezintă proiectele literare scriitorii Maria Banuș, Iulian Vesper, Nicolae Tăutu, Horia Zilieru, Dan Laurențiu, Ovidiu Papadima, Vasile Băran, Virgiliu Monda.

■ Pornind de la fragmente din *Jurnal de lucru* al lui M. Dragomirescu, publicate în „Manuscriptorum” de Z. Ornea, urmate de scrisorile criticului adresate lui I.L. Caragiale, Șerban Cioculescu intervine, la rubrica *Breviar*, cu textul *O punere la punct*.

■ Nicolae Balotă, scrie *Un condotier al culturii*, la împlinirea a 70 de ani de la nașterea lui André Malraux.

■ Andrei Brezianu scrie Piers Paul Read și romanul *The Junkers*: „Prin calitatea împletirii fără de pedanterie a particularului cu generalul, prin puritatea de ton și structură stilistică, prin luciditatea morală subiacentă unui întreg stăpânit cu siguranță, sobrietate și competență, romanul lui Piers Paul Read reține cu îndreptățire atenția criticii și se impune ca un relevant jalon pe calea deplasării, în formă și substanță, spre accente noi, a tinerei proze engleze”.

■ *Ochiul magic*. □ *Autori și prezentări*, S. T.: „Editura Univers întreprinde cu succes o operă dificilă de selecție și o face într-un fericit cadru grafic. Soluția găsită pentru colecția «Romanul secolului XX» de a prezenta numele autorului și titlul cărții în două culori, corespunzând pe ultima copertă cu aprecierile asupra întregii opere a autorului și asupra romanului, este, în acest sens, demnă de relevat. Dar [...] Suntem de părere că asemenea expediente nu pot suplini aprecierile substanțiale asupra scriitorilor și operelor lor, mai ales când e vorba de Faulkner sau de Heinrich Mann. Așa nu se poate decât trăda scopul unei asemenea inițiative, care este acela de a informa publicul”.

□ *Cel care seamănă confuzia*, D.D.: „În numeroase ziare, persoane mai mult sau mai puțin informate trag la răspundere pe «criticii literari» pentru unele erori de interpretare, de evaluare, a creației literare actuale. Deși acuza în bloc ni se pare exagerată și nejustificată, recunoaștem că printre «criticii literari» se strecoară adesea ființe bizare, care cu bună știință își lasă condeiul să gândească pentru ca mintea să li se odihnească în pace. Acești «originali» trăiesc numai în conflict cu opinia generală, își descoperă o ciudată vocație a negării pentru a se distinge. Că orgoliul lor necenzurat tulbură procesul evaluărilor literare nu mai este greu de demonstrat, pentru că din mania de a te opune scării autentice de valori nu se poate naște o metodă critică acceptabilă. Ei laudă pe cei depreciați și scad valoarea celor apreciați de confrăți, se lansează în comparații fastuoase, ridicându-și autorii comentați la nivelul geniilor culturii mondiale și descoperă indignați ezitări stilistice în operele celor de reală vocație. Subiectivitatea unui atare «spirit» critic – imoralitate profesională – este mai periculoasă decât o cinstită obtuzitate, pentru că, neîngrădit, seamănă confuzia, profitând de spațiul tipografic și de inocența cititorului. Și când semeni confuzia nu mai ai ce culege”.

□ *Ediții necesare*, D.D.: „O lacună în programul reeditărilor de texte critice o constituie neglijarea studiilor de estetică și critică literară ale lui

Mihail Ralea, autor des citat ca punct de referință în lucrările de istorie literară, dar prezent numai în bibliotecile de specialitate. [...] De curând, revista «Viața românească» a avut buna inițiativă de a însera în paginile ei fragmente din cursurile universitare de estetică generală ținute de Mihail Ralea la Iași și București, fragmente culese și îngrijite, în vederea unei eventuale ediții, de Ion Pascadi. [...] Semnalăm această omisiune pentru ca planurile editoriale ale anului 1972 să nu o repete și cu mărturisita dorință ca *Prelegerile de estetică generală* să nu aștepte prea mult până la publicarea lor în volum”. ■ George Pruteanu publică *Fals jurnal de critic*: „Sorescu probează ostentativ că se pot tăia noduri gordiene și cu briceagul, nu numai cu sabia. Atuul criticii sale e metafora, când gravă, când șugubeață, când un pic prea șugubeață (și anume aici bat pedanții: «eh, butade și nimic mai mult!»). Le reamintim că Shaw considera *paradox* numele pe care o anume categorie de indivizi îi dau adevărului. Geo Dumitrescu e dintre acei poeți cu universul în buzunar, cu cosmosul în palmă [...]. G. D. e un condamnat la luciditate. Erotica sa e a unui spirit blazat, obosit de propria luciditate, avid de candoarea pe care nu și-o poate regăsi, nici impune. În alte părți, un polemist liric, cu sunuri patetice, maiacovskian-whitmaniene. [...] Bacovia e omul interzis. Un homme de trop, omul de prisos, omul fără spațiu și fără timp. [...] Minulescu vine să consolideze ceea ce aș numi echilibrul interior al simbolismului românesc. Jovialitatea și alegrețea sa bonomă, ambele programatice, contracarează tristețea maladivă, disperarea metafizică și fizică ale lui Bacovia. Romulus Vulpescu, acest Rabelais al traducerilor noastre. [...] Fără preocupările ramificate, Vulpescu e, tipologic, un clasicoid, în maniera renascentiștilor, cu aplecări spre masiv și trainic. Un renascentist divagant”. □ Semnează versuri Dimitrie Cuclin (*Ca baciul moldovan*), Nichita Stănescu (*Cântec de leagăn*), Lászlóffy Aladár (*Viață*, în românește de Nic. A. Străvoiu), Nicolae Tăutu (*Enescu*), Negoită Irimie (*La vechile unelte, Potcoava lunii*), Ion Murgeanu (*Expediții; Cântec*). ■ În *Prezențe românești*, printre altele, aflăm: „În paginile prestigiosului bilunar ateni-an «Nea Estia» („Vatra nouă”), condus de academicianul Petros Haris, figurează deseori articole, traduceri și știri informând pe cititorii greci despre fenomenul literar românesc. Notăm, din numere recente: traducerea sonetului lui Eminescu *Veneția*, traducere semnată de Alkis Mirsinis Manthos; intervenția în cadrul unei anchete de sociologie literară (despre «a doua profesie a scriitorului») a aceluiași Alkis Mirsinis Manthos, care descrie destinul social al unor clasici români (Eminescu, Caragiale, Slavici, Bacovia, C. Dobrogeanu-Gherea, Panait Istrati); articolul lui Xen Karacalos cuprinzând portretul literar al acad. Zaharia Stancu și o succintă trecere în revistă a unora din aspectele literaturii noastre actuale”. □ În *4 poeți sovietici* citim: Evgheni Evtuşenko (*Noapți albe la Arhanghelsk*, în românește de Ileana Voinea), Robert Rojdestvenski (*Ghitara lui García Lorca*, traducere de Aurel Covaci), Bella Ahmadulina (*Toamna*, traducere de Aurel Covaci), Andrei Voznesenski (*Precista din Suzdal; Cercurile*, traducere de Aurel Covaci).

• [„Tribuna”, nr. 44] Pe prima pagină sunt publicate versuri din Victor Felea □ Vasile Sălăjan scrie despre ultima dezbatere organizată de Academia de Științe Sociale și Politice având ca scop *Valorificarea critică a lui Octavian Goga*. Lupta pentru eliberarea națională este leit-motivul liricii lui Goga, iar Valeriu Râpeanu subliniază „permanenta confruntare a poetului cu suferința celor din jur, obsesiva dorință de contopire cu semenii săi”. Szemler Ferenc, Mircea Zăciu, Dumitru Micu, Emil Manu, Marin Bucur, Zoe Dumitrescu-Bușulenga sunt alți scriitori și critici care au evidențiat originalitatea și rolul poetului în lupta pentru unitatea națională. ■ La rubrica recenzii Vasile E. Sima scrie despre romanul lui Radu Ciobanu, *Crepuscul*, referitor la care N. Bălotă nota „clara ascendență realistă a romancierului”, iar Mircea Popa despre volumul *La apa Vavilonului*, (Marin Bucur, Ed. Eminescu, 1971) o carte de basm, alegorie și poezie ce coboară „într-un spațiu mioritic, într-o matrice stilistică formativă” lipsindu-i consistența și o structură bine definită. ■ La cronica literară, Victor Felea scrie despre ultima carte a lui Nicolae Manolescu, *Teme* (C.R., 1971), ce adună eseuri și diverse însemnări de critică. Printre temele variate, criticul compătimizește poziția cronicului, considerat la *bête-noire* a literaturii, suportând dezaprobarea cercului de literați și a cititorilor atunci când încearcă să impună o carte sau un scriitor. □ Constantin Cubleşan este autorul unui eseu *Lumea, filosofia, alianța învinșilor* despre personajele din romanul *Anotimpuri* de Radu Tudoran, ce înfățișează mediul aviatic. Vladimir Antal este simbolul tenacității, al omului care tinde să-și valorifice potențialul creator. La fel ca Vladimir, actorul Amadeu încercat de sentimentul ratării, își descoperă curajul și sensul prin pasiunea parașutismului. *Anotimpuri* rămâne un roman al angajării, ridicării și al depășirii limitelor. ■ Despre criticul și poetul *Vladimir Streinu și himera poeziei* notează Serafim Duicu. Cunoscute mai degrabă în calitate de critic, despre care Eugen Lovinescu scria: „singurul care vibrează încă și acum de farmecul primei poezii apărute... sosit în epoca poetică a «Sburătorului», epoca de aur a inspirațiilor poposiți zilnic în biroul meu” (*Memorii*, 1916-1930, Craiova, f.a. 251). Lansarea volumului de versuri *Ritm immanent* (Ed. Eminescu) vine să rectifice unele judecăți despre poezia streiniană, cum ar fi acuzația de ermetism barbian, însă corectate categoric de Șerban Cioculescu, singurul care a intuit drama poeziei sale. ■ Mircea Muthu dezbate *Problemele literaturii bizantine*. Caracterizată de „voința sincretismului cultural”, moștenire elenistă, civilizația bizantină este un sistem elastic adaptat cerințelor sale geografice. Nicolae Iorga scrie că literatura bizantină are un caracter cosmopolit, fără caracter național. Ipoteza că ideologia autocratic-oriental a Constantinopolului și influența rolului Bisericii ortodoxe îngreunează numirea unui specific estetic bizantin. De asemenea influența în spațiile vecine este contestată de activitatea școlilor înființate de domnitorii Vasile Lupu și Matei Basarab ce aduc limba oficială a Bizanțului. Influențele bizantine în literatura română sunt prezente prin *învățăturile lui Neagoe Basarab*, litera-

tura paremiologică a lui Anton Pann, gândirea lui Cantemir, personajele lui Panait Istrati, la Mateiu Caragiale sau Adrian Maniu. □ Interviu cu Ghe. Emil Palade, șeful laboratorului de biologie celulară la Universitatea din *Rockefeller* New-York, despre interesele sale în abordarea morfologiei celulare. □ Maria Vodă Căpușan traduce un interviu cu laureatul premiului Nobel, *Pablo Neruda*, despre amintirea părinților săi, despre pasiunea sa pentru limba franceză și călătoriile din Asia. □ Tot despre Pablo Neruda scrie Mircea Vaida în articolul *Luptând și scriind* în care surprinde personalitatea sa plurivalentă, de om politic și artist. Creația sa literară cu un profund sentiment al spațiului ca la Whitman sau Tolstoi, este denumită „curs de apă tropical” ce amintește de contrastele baudelariene. □ Sunt publicate pagini dedicate literaturii sovietice, proză scurtă *Drum cu sania* de Serghei Zalișhin, în traducere lui Mircea Croitoru și versuri din poetul gruzin Grigol Abașidze, în prezentarea și traducerea lui Negoită Irimie. □ Pe ultima pagină, prezentare și versuri din poetul și scriitorul rus Boris Pasternak, traduse de A.E. Baconsky.

5 noiembrie

● [„*Munca*”, nr. 7456] Pe pagina intitulată *Lucrările Plenarei C.C. al P.C.R.* se publică, între altele, *Cuvântul tovarășului Aurel Baranga* ce are ca subiect Legea Planului de Stat „care echivalează cu o adevărată schimbare la față a României pentru anul 1975”. În *Cuvântul tovarășului Zaharia Stancu* se afirmă: „V-ați referit, iubite tovarășe secretar general, la raportul dintre viață și artă. Aș îndrăzni să spun aci că scopul ultim al partidului nostru, scopul ultim al comunismului, ar fi acela de a micșora deosebirea dintre ele, de a face ca viața oamenilor să fie tot atât de frumoasă ca o capodoperă. Ceea ce ne cereți dumneavoastră, este în acord cu legile obiective ale domeniului nostru, altfel nici n-ar fi posibil să realizăm ceva. E vorba de a ne trăi unite în același act și ideile și idealurile noastre politice, profesiunii noastre și idealurile artei noastre, a stabili o profundă legătură între literatură și societate, între noi și întregul nostru popor. De altfel, succesele literaturii noastre, despre care ați binevoit a pomeni și aici, și noi credem că aceste succese au existat, succese mari uneori, ale literaturii române și ale literaturii celorlalte naționalități din țara noastră, în anii socialismului, au rezultat tocmai din această legătură, din dragostea față de oamenii muncii, ca și din încrederea că binele va triumfa chiar dacă drumul binelui nu e câteodată simplu. [...] Uniunea noastră a scriitorilor și-a propus, în spiritul documentelor de partid, în spiritul celor spuse atât de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, să organizeze ample dezbateri care să ne lămurească încă lucrurile ce mai trebuiesc lămurite și despre realism și despre umanism. [...] Trebuie să ne educăm și noi scriitorii. Or, un contact cât mai larg cu realitățile, așa cum am plănuț noi, credem că este calea cea mai bună de educație socialistă. În acest sens trebuie îmbunătățit și climatul literar și relațiile dintre noi și relațiile dintre critică și scriitori pentru că deficiențele ce se manifestă aici sunt tot deficiențe de educație, după părerea mea”.

• [„România liberă”, nr. 8409] Sunt oferite informații despre *Lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*. În ședința ce a avut loc, printre cei ce au luat cuvântul, s-au numărat: Mircea Malița, Aurel Baranga, Zaharia Stancu („Îngăduiți-mi, stimați tovarăși, să afirm că dacă eu personal am scris o pagină reușită, ea nu a ieșit de sub condeiul meu neînsuflită de ideologia partidului nostru”), Gheorghe Blaj ș.a.

• [„Scânteia”, nr. 8959] În continuare ziarul raportează despre *Lucrările Plenarei C.C. al P.C.R.*: □ *Cuvântul tovarășului Aurel Baranga*: „Felul cum a fost tratată problema artei atât în documentele secretarului general, cât și în dezbaterile populare, de rezonanță națională, este și el o confirmare a modului cum abordează partidul nostru problemele culturii, adică, în cel mai înflăcărat spirit revoluționar, în cel mai profund spirit marxist-leninist, amintindu-ne neconținut, și la fiecare literă, de principiul leninist – arta, parte integrantă din cauza generală a revoluției. Asistând la câteva din aceste dezbateri populare, ce am putut înțelege eu ca scriitor? Că, spre deosebire de câteva erezii care încă mai circulă prin mințile unor creatori, masele, departe de a nu înțelege problemele subtile ale artei – le pricep foarte bine – chiar dacă nu formulează întotdeauna judecățile lor în termeni savanți, se orientează foarte bine, pe baza instinctului sănătos și de clasă, și a verificatului bun simț popular românesc. De aceea, erezia «scoborârii» creatorului la mase, pentru ca să se facă înțeles, a căpătat, în aceste dezbateri, un răspuns prompt: masele pricep problemele artei, știu despre ce este vorba, și atunci când nu înțeleg este pentru că nu e nimic de înțeles. Deosebirea dintre popor și unii intelectuali mi se pune în următorii termeni: atunci când într-o operă de artă, de pseudo-artă, nu e nimic de înțeles, poporul spune «n-am înțeles». Unii intelectuali, temători să nu fie crezuți ignoranți, se fac în schimb că înțeleg, acolo unde nu e nimic de priceput”. □ *Cuvântul tovarășului Zaharia Stancu*: „De altfel, succesele literaturii noastre, despre care ați binevoit a pomeni și aici, și noi credem că aceste succese au existat, succese mari uneori, ale literaturii române și ale literaturii celorlalte naționalități din țara noastră, în anii socialismului, au rezultat tocmai din această legătură, din dragostea față de oamenii muncii, ca și din încrederea că binele va triumfa chiar dacă drumul binelui nu e niciodată simplu. Îngăduiți-mi, stimați tovarăși, să afirm că dacă eu personal în viața mea am scris o pagină reușită, ea nu a ieșit de sub condeiul meu neinfluențată de ideologia partidului nostru. Cum aș fi putut scrie despre revolta obidiților din care m-am născut dacă n-aș fi crezut în izbânda ei, dacă n-aș fi văzut-o înfăptuindu-se, după ani, în fața ochilor mei. Așa s-a născut *Descult*. [...] Creatorul de literatură, o bună parte dintre colegii noștri mai tineri, fără existența socialismului în România nu știu dacă ar fi apucat să țină un creion în mână, necum să mai scrie și cărți. Operele noastre au o mare forță de pătrundere atunci când sunt bine construite, când au un fond sănătos, când în scrierea lor autorul pune întreaga lui măiestrie artistică. Ele mai au o forță de pătrundere pentru că revoluția culturală în-

cepută de mai bine de două decenii în România a creat nu numai noi scriitori, ci și milioane de cititori. Cifrele pe care ni le-a dat aici tovarășul Nicolae Ceaușescu în legătură cu tirajele sunt foarte grăitoare. Îngăduiți-mi să vă spun, ca un om cu activitate literară de mai bine de jumătate de veac, ca un om care a cunoscut și alte timpuri, că niciun scriitor din trecut, oricât ar fi fost el de strălucit, n-a visat tirajele pe care le au acum cărțile mai bune. Or, noi scriem pentru cititori și nu ne este indiferent cât de departe și cât de adânc ajunge cuvântul nostru, ca să nu mai vorbim de faptul că atâtea și atâtea cărți românești au fost traduse peste hotare, că ele au făcut cunoscută viața noastră, istoria poporului nostru, eforturile noastre, până în țări îndepărtate de pe alte continente. Tocmai această sporită forță de pătrundere, exigențele crescute ale publicului nostru cititor, nivelul de cultură incomparabil mai ridicat al întregii noastre națiuni trebuie să ne facă și mai responsabil, și mai exigenți cu noi înșine, și mai integrați efortului colectiv în construcția socialistă al întregului nostru popor. [...] În urma propunerilor tovarășului Ceaușescu, propuneri adoptate de Comitetul Executiv în luna iulie, am și trecut la îndreptarea greșelilor pe care le-am făcut în munca noastră de la conducerea Uniunii scriitorilor, în munca noastră cu scriitorii, iar uneori chiar în munca noastră personală, de scriitori. Nu este greu, după părerea mea, să răspund nici la a doua întrebare. Noi scriem pentru a transforma lumea. Arta noastră nu se poate mulțumi nici să exprime numai pe creatori, nici chiar să exprime pur și simplu realitatea. Arta este o atitudine față de realitate și din acest fapt rezultă și puțința ei de a conține și produce emoții. Noi scriem pentru ca prin scrisul nostru să ajutăm să se facă o lume mai bună și să apară un om mai bun. Arta și literatura noastră este o artă activă, trebuie să fie o artă activă. [...] Uniunea noastră a scriitorilor și-a propus, în spiritul documentelor de partid, în spiritul celor spuse aci de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, să organizeze ample dezbateri care să ne lămurească încă lucrurile ce mai trebuie lămurite și despre realism, și despre umanism. Biroul de conducere al Uniunii scriitorilor a elaborat recent și a aprobat un plan de acțiuni în concordanță cu necesitățile îmbunătățirii muncii politico-ideologice în această etapă pentru că, de fapt, alături de participarea noastră la educarea tineretului și a poporului trebuie să se educe, după părerea noastră, și fără ca cineva să se supere, și educatorii. Trebuie să ne educăm și noi, scriitorii. Or, un contact cât mai larg cu realitățile, așa cum am plănuit noi, credem că este calea cea mai bună de educație socialistă. În acest sens trebuie îmbunătățite și climatul literar, și relațiile dintre noi, și relațiile dintre critică și scriitori pentru că deficiențele ce se manifestă aici sunt tot deficiențe de educație, după părerea mea. Relațiile dintre noi, scriitorii, pot fi cu adevărat bune dacă sunt bazate pe principiile pe care le recunoaștem din clipa aderării noastre la partid, care e bazat pe o ideologie și o filosofie clară, fără toleranță, dar și fără vanități zădărite care ne înveninează. [...] Vom fi fericiți, noi, scriitorii, să contribuim,

fiecare, după puterile noastre la această muncă uriașă și vă rog să mă credeți că ne vom strădui din toate puterile să contribuim”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6989] Sunt publicate intervențiile participanților la lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, dintre care reținem un fragment din *Cuvântul Tovarășului Zaharia Stancu*: (vezi „Scânteia”, nr. 8959)

• [„Contemporanul”, nr. 45] Redacția revistei consemnează îndemnul adresat de Nicolae Ceaușescu artiștilor: „Doresc ca de la această înaltă tribună să adresez creatorilor de artă chemarea: Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare a milioane de oameni; veți găsi și contradicții și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe emoționante, demne de numele unui om! Redați și frumosul și iubirea în înțelesul lor măreț! Folosiți arma umorului, satirizați defectele care se manifestă în societate și la oameni! Faceți din arta voastră un instrument de perfecționare continuă a societății, a omului, de afirmare a dreptății și echității sociale, a modului de muncă și viață socialistă și comunistă! Aveți în fața voastră o perspectivă lungă; puneți talentul și măiestria de care dispuneți în slujba unei arte închinată poporului, cauzei, socialismului și comunismului în patria noastră! Sunt convins că cea mai mare parte a creatorilor vor răspunde cu noi și noi opere care să ridice pe culmi superioare arta românească!”. ■ Șerban Cioculescu reafirmă *Dirrecțiile culturii*: „Atât literatura noastră majoră din secolul trecut, cât și cea dintre cele două războaie, a fost dominată de nota realistă, a observației sufletului omenesc și a celui colectiv de spiritul clar și armonios al sufletului nostru național, iubitor de măsură și de frumos. În proză, de pildă, nu este niciun hiatus între spiritul incisiv de scrutare a realităților sociale, de la Negruzzi și Filimon, la Zaharia Stancu, Marin Preda și Eugen Barbu.. În acest spirit, am receptat cuvântarea extrem de importantă, pătrunsă de un cald umanism, a tovarășului Nicolae Ceaușescu de la Plenara Comitetului Central al Partidului, îndemn în favoarea literaturii fără constrângeri dogmatice, dar încărcată cu un mesaj generos, ancorată în actualitate, inspirată de aspirațiile celor mulți, pe măsura sensibilității lor, îmbogățită prin cultură”. ■ Nichita Stănescu vede în *Constantin Chiriță – un realist romantic*: „Întâmplare plăcută pentru mine, – a făcut să urmăresc ecoul puternic stârnit în rândurile cititorilor de către romanul *Întâlnire* al lui Constantin Chiriță, prezent acum în librării.. într-o a doua ediție revăzută. [...] *Cireșarii* e o scriere fără precedent în literatura noastră pentru adolescenți, așa că e întrucâtva firesc să cucerească fantezia nobilă și plină de aspirație de frumos a tineretului; dar de data aceasta prin romanul *Întâlnirea* nu mai avem de-a face cu o carte despre actualitatea visului, despre necesitatea și dreptul la vis, ci pur și simplu cu o carte despre actualitate, despre actualitatea romantică și frământată, dinamică și dramatică, a primilor ani de la fundarea republicii, a primilor ani de construcție a țării noi, a primelor noi relații și raporturi socialiste dintre om și om”. ■ Nicolae Manolescu notează despre

traducerea lui M.R. Paraschivescu: *Calea Regală*: „... traducerea romanului lui André Malraux este una din experiențele esențiale ale carierei sale literare. [...] *La Voie Royale* este o carte de o mare simplitate, concisă și directă, în care simbolurile fundamentale sunt pe de-a-ntregul absorbite în narațiune și dialog, ascunse adânc și parcă definitiv asemeni templelor vechiului Siam sub vegetația tropicală”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 48]** Stă sub un *motto* de la expunerea lui N. Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 3 noiembrie – „Realismul nu presupune impunerea unor tipuri și șabloane în artă, ci deschiderea căilor spre o artă înfloritoare”. □ Aurel Baranga se întoarce la *Sadoveniada*: „Ctitor de limbă – instrument de căpătâi al unui popor – Mihail Sadoveanu a statornicit relațiile dintre oamenii a trei orânduiri, și ce alt înțeles putem da istoriei decât suma raporturilor dintre *om* și *om*, dintre *om* și *oameni*? M. Sadoveanu înseamnă piatra de unghi în marea boltă a vieții, patimilor și nădejdiilor unui popor, căruia i-a ajutat la zidire și i-a presimțit, cu intuițiile meșterilor de legendă și fără moarte, devenirea. De aceea, când citesc la împlinirea a 90 de ani de la nașterea Ctitorului, întrebări de soiul acestora: e citit Sadoveanu? E actual Sadoveanu? E uitat Sadoveanu? – o imensă tristețe pune stăpânire pe întreaga mea ființă. Dar un hohot de râs, biruitor, eliberator, mă scoate subit din melancolie. Care om serios s-a întrebat vreodată dacă Dragoș Vodă a fost și simpatic?”. ■ Emil Manu ne livrează tema *Modernismului clasic: E Lovinescu*. „Autor de fecunditate sadoveniană (cu peste 130 de titluri de opere), abordând atâtea domenii (critică, estetică, istoria literară, filosofia culturii, romanul, nuvela, teatrul, memorialistică, publicistică etc.), dar cultivând în mod deosebit critica literară, E. Lovinescu este una din personalitățile dominante ale primelor patru decenii din secolul nostru. Spiritul său independent și modernismul său permanent, fără accente avangardiste, erau grefate pe un fond clasic de o impresionantă soliditate. [...] S-a scris foarte mult în ultima vreme despre criticul E. Lovinescu și este normal să fie discutată principala sa creație, dar dincolo de critică există un Lovinescu mai puțin cunoscut și mai puțin discutat. Articolele sale din *Pagini de război* (1918) sau din *Cumpăna vremii* (1919) ne dau imaginea unui gazetar militant pe plan social. [...] Pe Lovinescu l-a pasionat și viața socială a scriitorilor, trăind într-un fel de fenomenologie a scrisului, fiind un entuziast de tip clasic, de cursă lungă, nu un temperament fulminant al unor momente. Când a aflat de moartea sa, G. Călinescu credea că nu murise, că se afla mereu acolo, în cercul lui, «într-o funcție literară infinită». La Biblioteca Academiei se află o scrisoare a lui Lovinescu bolnav, datată 24 iunie 1943, care se încheia cu vorbele: *«..angajamentele mele sunt complet lichidate; mi-am onorat semnătura»*. □ La Cenaclul Labiș citesc Monica Isac și Florin Ciurumelea. □ Un reușit profil *Emil Botta* de Dan Mutașcu: *Hierofantul*. □ Dinu Săraru este autorul cronicii dramatice *Gaițele*, vizând piesa lui Kirițescu.

6 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7457] Pe pagina intitulată *Lucrările Plenarei C.C. al P.C.R.* se publică *Cuvântul tovarășului Eugen Jebeleanu*: „Condiția scriitorului, a omului de artă, nu este ușoară. Ei trebuie să aibă întrunite în ființa lor, în permanență, ochii puri, deschiși cu nevinovăție spre viață, ai copilului și înțelepciunea bătrânilor, neacriți nici de greutățile vieții trecute, nici de apropierea marelui Sol nevăzut. Ei trebuie să fie oameni ai Cetății: paznicii ei, strângătorii de ecouri majore, servitorii dezmoșteniților soartei, cântăreții bucuriilor și ai tristeților umanității, cei care sunt înălțați de popor și care îl educă pe acesta. Ei trebuie să știe ceea ce cu câtă delicatețe și cu ce magistrală intuiție spunea Marx, când scria despre dezmoșteniții vremii sale. «Omul sărac, copleșit de griji, nu înțelege nici cel mai frumos spectacol». Ei, artiștii, scriitorii trebuie să ajute cetatea, cetățile din toată lumea, unde mai sunt atâtea oameni săraci. Ei trebuie să ajute pe acești oameni copleșiți de atâtea griji, să înțeleagă pe ce drum să apuce, pentru a nu se stinge fără să înțeleagă nici ceea ce este imensa scenă a vieții, necum un spectacol pe o scenă mai mărunță”.

• [„Scânteia”, nr. 8960] Aflăm de *Încheierea lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R. și Hotărârea plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „1. Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român hotărăște să adopte expunerea secretarului general ca document, care, împreună cu măsurile adoptate de Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. în iulie 1971, să stea la baza întregii activității de educare a omului nou, multilateral dezvoltat, constructor conștient al socialismului și al comunismului. [...] Plenara obligă organele și organizațiile de partid, instituțiile de învățământ, de știință și cultură, presă centrală și locală, radioul și televiziunea, editurile, toate instituțiile ideologice și educative și recomandă organizațiilor de masă și obștești să-și îmbunătățească programele de măsuri privind activitatea ideologică și politico-educativă în lumea documentelor plenarei, să acționeze cu fermitate și consecvență pentru înfăptuirea lor, pentru ridicarea eficienței și forței de înrăurire a acestei activități”. ■ Apare și *Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu în încheierea lucrărilor plenarei*: „S-a amintit în plenară că unii dintre tovarăși se supără dacă într-o poezie sau într-o carte se arată că un activist de partid sau de stat comite abateri sau greșeli, sau are o comportare necorespunzătoare în societate. De ce să ne supărăm, dacă există într-adevăr asemenea oameni? Oare literatura nu poate vorbi de această realitate? Oare, scriind despre aceste lucruri, jignești pe activiști? Nu. Cel care jignește nu este, în acest caz, scriitorul sau poetul respectiv, ci însuși activistul care are asemenea comportări; el înjosește numele de activist de partid și de stat!”. ■ Și în acest număr citim despre noi intervenții intitulate *Cuvântul participanților la dezbateri*. □ *Cuvântul tovarășului Létay Lajos*: „Nu este nimeni printre noi care să subestimeze aceste rezultate și altele similare ale literaturii noastre; dar nu este nimeni printre noi care să nu recunoască în același timp că în literatura

noastră aceste rezultate nu au mers în suficientă măsură în pas cu exigența scriitoricească, artistică, de a contribui în mod direct la formarea noii conștiințe a poporului care construiește socialismul. Arta noastră scriitoricească nu a fost idilistă; dar nu a fost îndeajuns pătrunsă de acel spirit pasionat al perfecționării de care a fost și este animat în zilele noastre întregul nostru popor. Desigur, ar fi simplu dacă ar fi vorba doar de o problemă de genuri, de forme artistice. Sau dacă dezvoltarea literaturii ar putea fi impulsionată prin simple măsuri administrative. În paranteză fie spus, au fost unii care, în presa noastră literară, au simplificat până aici aceste probleme, dar și-au dat seama de greșeala lor. Adevărata sarcină este de a-i mobiliza pe scriitori să pună literatura în slujba stimulării exigenței creatoare, partinice în toate domeniile vieții sociale, să sprijine în opere și prin opere durabile această tendință spre mai bine și mai mult, să lase mărturie despre tendința spre mai bine și mai mult, să lase mărturie artistice emoționante despre eforturile pe care le face poporul nostru în opera de edificare asociației socialiste multilateral dezvoltate, în înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român, care presupune o perfecționare multilaterală a omului – în principii, în morală, în umanismul său, în spiritul de sacrificiu, în atitudinea obștească, în dragostea de patrie. Așa înțeleg eu, ca poet și redactor comunist, îndatoririle noastre, învățămintele ce decurg din expunerea tovarășului Ceaușescu pentru literatura țării și în special pentru literatura maghiară din România. Și, pe baza experienței de până acum, pot să asigur conducerea partidului nostru, personal pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, că scriitorii maghiari vor merge și pe mai departe alături de tovarășii lor români, în îndeplinirea istoricelor sarcini trasate de partid”. □ *Cuvântul tovarășului Eugen Jebeleanu* (Vezi „Munca” din 6 noiembrie).

• [„Scânțea tineretului”, nr. 6990] Continuă publicarea intervențiilor participanților la lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Reținem un fragment din *Cuvântul Tovarășului Eugen Jebeleanu*: „Educarea maselor – fără literatură și artă – ar fi destul de greu de conceput. Dar este vorba – și trebuie de fiecare dată să se sublinieze acest postulat – de educarea prin artă și nu prin surrogate, prin lucrări inspirate și nu prin trâmbițe și indigo. Căci în ce fel își poate manifesta un scriitor, un artist comunist, mai expresiv, mai convingător, dragostea lui pentru patrie și pentru partid, decât prin harul literaturii lui, prin comunicarea purificată, nebatjocorită nici de demagogie, nici de instincte ariviste, nici de minciună, prin comunicarea celor mai virginale, mai libere și mai convingătoare sentimente și idei ale sale – focar adunând ideile, oracolele și înțelepciunea Cetății, pentru a le restitui, transfigurate în expresii îndrăznețe și noi, patriei și umanității”.

• [„Cronica”, nr. 45] Pe prima pagină, alături de o poezie de Ovidiu Genaru, Const. Dropu semnează articolul *România 75*, referitor la planul cincinal de dezvoltare economico-socială pe perioada următorilor cinci ani. □ *Podul spre ziuă*, fragment din romanul omonim de George Chirilă. □ Grupaj liric

Ioanid Romanescu. Versuri semnează și Ana Mășlea. ■ Pornind de la lectura a două texte sadoveniene inedite, *Cântecul Mioarei* și *Lisaveta*, rămase neterminate, Al. Andriescu se întreabă în ce context ar trebui publicate bucăți ale marilor noștri scriitori, nedefinitivate pentru tipar de ei înșiși? Răspunsul de ordin general vizează două justificări acceptabile: „când textul inedit are o mare importanță pentru istoria literară, oferind chei pentru o nouă interpretare sau numai o pistă de cercetare indispensabilă și când ne aflăm în fața unei opere neterminate, dar de valoare excepțională”. În acest sens, cele două texte rămase de la Sadoveanu, în ansamblul operei, nu prezintă un interes literar „de excepție”, căci „observăm prea puțin, în ambele povestiri, fețe pe care nu le cunoșteam sau nu le puteam bănuși suficient din opera anterioară”. □ După parcurgerea volumului de nuvele *Migrații*, I. Sârbu consideră că Dana Dumitriu, aflată în tradiția Hortensiei Papadat-Bengescu, „trebuie privită ca o prezență excepțională în câmpul literaturii actuale, ca o autoare de nobilă și autentică înzestrare, una dintre cele mai distinse ale generației ei”. □ Convinsă de faptul că „unica premisă a operei o constituie faptul cotidian, atunci când autorul știe să-i deschidă perspective spre monumental, spre universalitate”, Magda Ursache (în articolul *Monumentalul cotidianului*) dă exemple de autori contemporani aflați la poluri opuse: prozatorul Marcel Păruș cu nereușitul roman *Pasărea care râde*, față de *Păsările* lui Al. Ivăsiuc, sau „șabloanele modeste” ale lui Vlaicu Bârna din *Pământ al patriei* („greu de crezut că aceste versuri festive se înscriu în aria literaturii majore”) pe lângă „documentele sociale” din *Aventura laptelui* de Ion Gheorghe. □ Cronici dramatice destul de rezervate vizează două piese românești contemporane: Al. I. Friduș comentează *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul de Stat „Bacovia” din Bacău), iar Const. Paiu, *Secunda '58* de Dorel Dorian (Teatrul de stat din Galați). □ La rubrica *Moment*, după o descriere generică a criticii literare din revistele de provincie, Mihai Drăgan semnalează absența, din ultimele numere, a tânărului critic literar Al. Protopopescu din mensualul constănțean „Tomis” („Este o prezență în critica tânără de azi, are un corp de referințe serios consolidat, o inteligență vie, un simț critic penetrant, dispoziție polemică și un stil original”), toate aceste trăsături distinctive regăsindu-se și în rândurile scrise în prefața volumului antologic al lui Virgil Teodorescu, *Vârsta cretei*. □ În aceeași rubrică, semnatarul de drept N. Irimescu se oprește la articolul „de o mare actualitate”, apărut în „Contemporanul” nr. 14 (Zaharia Stancu, *Poezia de idei*), invitând criticii și revistele la o dezbateră pe această temă. □ Tot el semnalează și prezintă succint volumul *Excurs sentimental*, editat de Muzeul literaturii române în amintirea lui Perpessicius, de la a cărui naștere s-au împlinit 80 de ani. □ Nicolae Turtureanu scrie despre poezia lui Pablo Neruda, cel de-al treilea scriitor al Americii Latine care este distins cu Premiul Nobel și al doilea chilian, după Gabriela Mistral. Textul este însoțit de două traduceri poetice semnate de M. Ungurean, precum și de citate despre poetul premiat semnate

de Ilia Ehrenburg, Federico García Lorca, Șerban Cioculescu și Radu Boureanu. □ Din lirica chineză contemporană traduce Sergiu Negură. □ Spațiul francez ocupă un loc însemnat în acest număr. Astfel, la centenarul nașterii, Nicolae Balotă scrie despre *Paul Valéry sau apologia ordinii*. □ De asemenea, în *Roman sau autobiografie*, Al. Călinescu rezumă opiniile din culegerea *Positions et oppositions sur le roman contemporain*, ce reunește actele colocviului organizat în aprilie 1970 de Centrul de filologie și de literaturi romanice din Strasbourg. Acestea depășesc aria romanului francez de după 1945, extinzându-se asupra semnificațiilor și destinului întregului gen românesc. □ Un anume U.M. atacă virulent o intrare de dicționar francez despre George Sand pentru că expediază, în două rânduri, o autoare căreia André Maurois îi consacrase peste 500 de pagini în recentul volum *Lelia sau viața lui George Sand*, tradus și la noi de I. Katz (Univers, 1971). □ De altă parte, în articolul *Desființăm premiile literare?*, un semnatar ce se ascunde după inițialele N.N. descrie situația actuală a literaturii franceze și a scriitorilor ei, în urma unei statistici ce vizează edituri, lectori, traduceri, proză versus poezie, inflația de premii și lipsa criteriilor ferme în acordarea acestora etc. □ E. Leontin îl evocă pe Gh. Gheorghiu-Dej, „un fiu credincios al poporului român”.

● **[„Flacăra”, nr. 45]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga semnează *Marele amfitrion*, un articol omagial dedicat lui E. Lovinescu la nouăzeci de ani de la naștere, concentrat în jurul amintirilor pe care autorul le are în legătură cu acesta: „Acum, când nu mai sunt nici eu prea tânăr, mă gândesc că imensa, inepuizabila, nebiruita lui răbdare nu-i venea numai dintr-o omenie fără pereche pe pământ. Și din speranță. Aștepta, în fiecare zi, să-i deschidă ușa Marele Poet. Fără să știe că Marele Poet era El”. ■ Traian Stoica prezintă volumul de eseuri al lui Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere* (Albatros) ce „condensează în paginile ei o varietate impresionantă de teme și puncte de vedere vizând sfere de activitate umană cât mai eterogene. [...] De la problemele de calificare profesională până la cele ale cooperării internaționale, multitudinea de chestiuni abordate (politice, social-culturale, științifice, filosofice, estetice), trădează spiritul viu și mobil al autorului deschis într-un vast unghi spre complexitatea și «din imediata apropiere» a unei arzătoare actualități”. □ Henri Wald publică eseul *Limba și morală*. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Trândăvie agitată*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Sportul meu olimpic și Naufragiatul*. ■ În *Memento, Carte* se anunță apariția, „sub egida Institutului de studii istorice și social politice de pe lângă C.C. al P.C.R.”, la Editura politică, a antologiei *Texte social-politice 1944-1965* de G. Călinescu: „Culese din presa vremii, articolele ajută la cunoașterea momentului politic-social și relevă încă o dată spiritul viu, ardent, al marelui cărturar, militând, cu strălucitul său condei, de pe cele mai înaintate poziții civice”. □ Notă despre volumul lui Nicuță Tănase, *Lume, lume, soro lume!* (Ed. Eminescu) „care reunește patru nuvele aproape biografi-

ce”. □ Sunt semnalate aparițiile: în colecția „Cele mai frumoase poezii” (Albatros) a unui volum de *Versuri* de Elena Văcărescu și Anna de Noailles, traducere de Demostene Botez și Lazăr Iliescu, *Versuri și proză* de Al. Vlahuță (colecția „Lyceum”, Albatros), ediția a II-a a romanului *Prins* de Petru Popescu (Ed. Eminescu), romanul *Anotimpuri* de Radu Tudoran (Albatros), a monografiei, în trei volume, dedicate lui *Goethe* de către Friedrich Gundolf (B.P.T.). □ Succintă prezentare a volumului de versuri *Seară de suflet* de Emilia Căldăraru (Ed. Eminescu). □ În *Memento, Teatru* sunt prezentate piesele *Antigona* de Sofocle (Teatrul Mic), *Omul care..* de Horia Lovinescu (Teatrul „C. Nottarra”), *Dragoste târzie* de A.N. Ostrovski (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad), *Șeful sectorului suflete* de Al. Mirodan (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț), *Lovitura* de Sergiu Fărcășan (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani).

• [„Luceafărul”, nr. 45] Al. Ștefănescu discută poziția literaturii prin raportarea la relația dintre real și fantastic. Literatura care se sustrage convenției dispune, ca singur mijloc de exprimare inteligibil, de limbaj, deci tot de convenție. Realitatea inexprimabilă nu se îndepărtează totuși de la autenticitate și de la adevăr: „parcursând însă o asemenea literatură, cititorul recunoaște că e vorba adesea de o stare pe care el însuși a trăit-o, dar pe care nu a reușit să o formuleze.[...] Dizolvarea perpetuă a fantasticului în real este condiția indispensabilă a unei literaturi valoroase, văzută ca mod particular de cunoaștere”. ■ Zaharia Stancu rememorează activitatea politică a lui Octavian Goga, din timpul guvernării lui A.C. Cuza: „dezmințise declarațiile sale cinice «voi omorî în bătăi țara și tot voi câștiga alegerile», dar acum vedeam că amenințările ministrului nu fuseseră vorbe goale”. Impresionat de creațiile lirice ale acestuia, Zaharia Stancu regretă lipsa de înțâietate a poeziei în rândul preocupărilor lui Goga. ■ Barbu Cioculescu evocă pasiunea lui Mateiu Caragiale pentru casele vechi și vestigiile aflate în ruină din București: „Ele l-ar fi putut introduce mai lesne în lumea pe care a descris-o halucinant în *Craii săi* și pe care ardea s-o cunoască mai îndeaproape”. Se citează din scrisorile lui Mateiu Caragiale din zilele de 23 noiembrie și 22/9 decembrie ale anului 1907. ■ Marin Sorescu scrie despre tragedia grecească în raport cu epoca contemporană lui. Învățăturile ei nu au consistență astăzi, ci sunt sub auspiciile trecutului: „Tragedia greacă a apărut pe o anumită treaptă a culturii grecești și anume pe treapta de marmură, pe care ultimul ei reprezentant, Euripide, plecând, a luat-o din greșeală pe tălpi și s-a dus”. Acestea nu se mai pun în scenă: „Lipsește cultul, care va să zică. Acea stare de credință maximă și oarbă, care putea să răbufnească un soi de electricitate, ce răbufnea în lumini de diferite feluri. O astfel de lumină o fi fost tragedia”. ■ Al. Philippide îi dedică un articol operei lui Paul Valéry, insistând asupra influenței lui Mallarmé. Între cei doi există și diferențe. La Paul Valéry, „nimic nu e lăsat la întâmplare, dar la el, cum am spus, rațiunea gândește și judecă de la început și însoțește lucrul literar”. În

ceea ce îl privește pe Mallarmé, „și acesta lucrează, ocrotit de rațiune, dar la el, abia după ce corelațiile posibile s-au ivit, abia după ce toate distilările artei sale poetice s-au făcut, rațiunea intervine și lucrează, cântărește și judecă”. □ Articolului îi sunt anexate câteva poeme semnate Paul Valéry: *Ramuri de palmier* (în traducerea lui Leonid Dimov), *Vinul pierdut* și *Moarta părelnică* (în traducerea lui Corneliu Belciugățeanu).

7 noiembrie

• [„Munca”, nr. 7458] Pe pagina intitulată *Lucrările Plenarei C.C. al P.C.R.* se publică *Cuvântul tovarășului Titus Popovici*: „Caracterul acesta de noutate-creatoare și de necesitate obiectivă, armonios împletite e demonstrat cu prisosință de adevărată deplină a întregului partid, a întregii noastre națiuni care, ca întotdeauna, vede în programul partidului nostru propriul său program, materializarea aspirațiilor sale vitale, a speranțelor devenite certitudini. Pentru că socialismul nu înseamnă o oarecare societate de consum, în care bunăstarea unei colectivități se realizează pe seama intereselor și aspirațiilor altei colectivități ci, în primul rând, un vast, multilateral și complex proces de perfecționare a omului, eliberat de servituțile exploatare, dar nu și de ceea ce mii de ani de orânduiri bazate pe inegalitate socială, națională sau umană au lăsat în conștiința lui. [...] Spre deosebire de viziunea idilică, de escamotare a contradicțiilor din societate (viziune în fond mic-burgheză și ipocrită), tovarășul Nicolae Ceaușescu ne îndeamnă la analiză, la meditație, la abordarea deschisă a propriei noastre activități în toate implicațiile ei. Teoria lipsei de conflict în literatura realist-socialistă, în fond o teorie vulgar-idealismă a făcut mult rău dezvoltării artei. Teoretic, sau mai bine-zis, tacit, noi am îngropat-o, dar trebuie să vă spun că în practica curentă ea a funcționat și mai funcționează, sub diferite forme. Or, viața ne arată fără putință de echivoc că făurirea unei noi societăți nu este și nu poate fi un marș triumfal, însoțit de muzică festivă, ci înfruntarea conștientă a tuturor greutăților în numele unui ideal, care nu mai este numai un ideal, ci a devenit realitate. Toate acestea sunt clare, dar nu o dată, când se pune problema oglinirii în artă a vieții, cu luminile și umbrele ei, a contradicțiilor din realitate, a ciocnirilor dintre mentalități, opinii, poziții, caractere, a luptei dintre vechi și nou (și nu rareori vechiul se drapează demagogic în haina noului) apar în practica îndrumării ezitățile, o prudență de tip mic-burghez, străină spiritului în care partidul nostru a abordat totdeauna realitatea. [...] Eu cred că literatura și arta pot ataca orice problemă, oricât de complexă și că tocmai o asemenea literatură problematică, de dezbatere a ideilor și concepțiilor de viață este cerută de epoca noastră. Nu există subiecte «tabu». Există însă poziția de pe care se abordează temele vieții și, într-adevăr, aici nu cred că poate exista niciun fel de rabat.[...] Problema de bază a cinematografului noastre în etapa actuală rămâne cea a scenariilor. Alcătuirea repertoriului anual, a planului este în esență un act politic. Aici comanda socială funcționează

direct, nemijlocit. Modul în care se prezintă planul de producție cinematografică pe un an, sau într-o perspectivă mai largă, dovedește maturitatea și competența îndrumării, spiritul ei de răspundere partinică. Unul, două sau mai multe filme bune pot rezulta și din conjuncturi fericite. O producție națională de înalt nivel presupune existența unei viziuni de ansamblu, rod al colaborării, al muncii colective a tuturor creatorilor din cinematografie, precum și al consultării științifice și serioase a opiniei publice, care nu o dată a fost neglijată în numele unei reprobabile atitudini ciocoiești. Din păcate nici până astăzi, deși de ani de zile există acest deziderat, nu s-a reușit realizarea unui portofoliu de scenarii care să garanteze dezvoltarea ritmică, normală și pe mai mulți ani a filmului românesc. În faza actuală eu nu văd realizarea unui film izbutit fără colaborarea strânsă regizor-scriitor de la începutul și până la sfârșitul unui film”. □ În *Pe scurt*, revista publică o notă despre „decernarea premiilor de stat în domeniul literaturii, muzicii, artelor plastice, arhitecturii, cinematografiei” în U.R.S.S. Premiți în domeniul literaturii sunt Vadim Kojevnikov și Aleksandr Tvardovski.

● **[„România liberă”, nr. 8411]** Sunt reproduse alte cuvântări ale participanților (oameni de cultură) la *Lucrările Plenarei C.C. al P.C.R.* Dan Hăulică, redactorul șef al revistei „Secolul XX”: „Documentele de partid [...] au avut darul să ne amintească înțelesul adevărat, de vie sinteză, pe care trebuie să-l restituim actului de cultură. [...] Lupta partidului pentru *calitate*, pentru calitatea *umană*, pentru elementul ireductibil uman din procesul construcției socialiste [...] este firesc și obligatoriu pentru lupta creatorilor din câmpul artei [...]. Cum arăta un comentator, pentru prima oară în epoca modernă, expresia însăși de *demnitate a persoanei umane* apare în 1848, în *Manifestul Comunist* al lui Marx și Engels”.

● **[„Scânteia”, nr. 8961]** În continuare sunt publicate cuvântările participanților la Plenara din 3-5 noiembrie: □ *Cuvântul tovarășului Titus Popovici*: „Am spus-o în nenumărate rânduri, și o repet de la această înaltă tribună: îndrumarea de către partid a literaturii noastre, care s-a exercitat chiar în condițiile nespuse de grele ale ilegalității, a constituit un catalizator al celor mai bune conștiințe artistice românești. Nu este un lucru întâmplător că, chiar în perioada dintre cele două războaie, ponderea culturii noastre a fost realistă, că sub asaltul forțelor iraționale, mistice, destructive ale demnității libertății și cunoașterii, arta română a înscris pagini nemuritoare. Mai târziu, după preluarea puterii, într-o perioadă complexă pe care unii dinte noi ne-am obișnuit s-o vedem, doar sub aspectul exagerărilor dogmatice, și este o viziune parțială și îngustă (fără a minimaliza totuși influențele dăunătoare, sterilizate care s-au exercitat în acel timp), în acea perioadă – spun – totuși, îndrumarea principială de partid a ferit cultura noastră și pe creatori de traumele grave, care în alte părți au produs tragediile cunoscute. [...] Este cel puțin ciudat că, evident, cu onorabile excepții, critica noastră – a cărei misiune fundamentală nu numai

artistică, dar și social-politică, este analizarea fenomenului artistic contemporan românesc – s-a ocupat mai mult de Kafka (scriitor, de altfel, de o mare importanță în evoluția literaturii acestui secol), s-a ocupat mai mult de absurd – ca formă de «existență» contemporană, de ambiguitate – ca formă «superioară» a complexității artistice, decât, de pildă, de raportul realitate-artă în condițiile marilor mutații care se produc în conștiința omului socialist. [...] Foarte puține cuvinte despre climat, despre climatul obștei noastre scriitoricești. Nu voi intra în detalii, dar nu e un secret pentru nimeni că pe lângă realizări certe, lucrurile nu merg prea strălucit în obștea noastră. Noi ne-am obișnuit să vorbim mai mult despre ceea ce ni se cuvine și mai puțin despre ceea ce datorăm. Și dacă în obștea scriitoricească s-au întâmplat lucruri neplăcute, aceasta se datorează, printre cauze multiple, uneia pe care o voi numi foarte clar: încălcarea de către unii a normelor de partid. Ceea ce consider eu cu adevărat revoluționar în spiritul Congresului al IX-lea este punerea în practică, în mod consecvent, a ideii că normele de partid sunt *aceleași* pentru toți, de la secretarul general al partidului, până la ultimul membru de partid. Nimic, nici talentul, nici geniul chiar, nu poate scuza la un scriitor comunist încălcarea normelor și a moralei de partid. Pentru că a aderat conștient nu la un club de discuții, nici la o societate de tămâiere reciprocă, ci la un program și la un statut. Și dacă s-au întâmplat lucruri regretabile, cred că o vină serioasă revine și acelor scriitori investiți cu înaltul titlu de membru al Comitetului Central. Trebuie să spun deschis că eu însumi am avut de multe ori o atitudine de expectativă comodă, de contemplare ironică și superioară în fața unei serii de manifestări negative, uitând unul dintre principiile pe care le-am îndrăgit din adolescență, al lui Solon din Atena: «oamenii ar trebui să aibă două țepi, una pentru cei ce-i ațâță lauri inutile, iar alta pentru cei ce nu le spun adevărul la timp»". □ *Cuvântul tovarășului Dumitru Popescu*: „Dar obiectul artei este și va rămâne omul. Or, fenomenele cele mai noi, cele mai moderne și mai pregnante, pe plan spiritual, în lumea contemporană, le evidențiază socialismul. Ce poate fi mai grandios și mai ispititor pentru un artist decât spectacolul oferit de revoluția conștiinței umane? Comunicând lumii această experiență omenească fără precedent, literatura și arta societății socialiste se pot plasa în mod indubitabil în *avangarda* creației estetice universale. În paranteză fie spus, am putea fi foarte mulțumiți dacă arta noastră nouă ar ocupa în lume locul pe care îl ocupă economia românească, prin ritmul ei înalt, și, mai ales, politica externă, socialistă, dinamică și profund rațională, închinată colaborării și păcii, sprijinirii noului în lume, pe care o promovează partidul și guvernul român și care stârnește atâta interes, atâta simpatie și admirație pe toate continentele. [...] Nu vreau să minimalizez succesele reale ale creației literar-artistice ale ultimilor ani, atât de fertili în întreaga noastră viață socială, dar cred că nu trebuie minimalizat nici tributul plătit de unii tovarăși confuziilor. Și mai ales nu trebuie minimalizată acea ruptură dintre artist și viață despre care, atât de mișcător, și

cu atâta amară sinceritate, a vorbit ieri tovarășul Zaharia Stancu. [...] Producția culturală de import a fost revizuită, dar, din păcate, deocamdată, într-o direcție unilaterală, acționându-se mai ales prin eliminare. Cu această ocazie a ieșit în relief orizontul nostru destul de îngust de cunoaștere a creației literar-artistice mondiale noi. Instituțiile însărcinate cu importul de cultură acționau empiric, după ureche, nu aveau o viziune clară asupra veritabilelor valori de artă contemporane ale celorlalte popoare, achiziționau lucrări ne semnificative, aparținând unor tendințe lăaturalnice, secundare sau chiar lucrări cu mesaj nociv, urmărind criterii facile, de ordin mercantil. Cei câțiva tovarăși care am răspuns din partea Comitetului Central de acest sector, și în primul rând mă am în vedere pe mine, am manifestat o slăbire a perspicacității ideologice, nesesizând la timp gravitatea cursului pe care îl lua această tendință, neacționând cu fermitate pentru a-l opri. Pornim acum de la un studiu științific al culturii contemporane mondiale. Se relevă rezerve mari de intensificare a schimburilor noastre culturale internaționale, de amplificare a importului de valori artistice superioare, de esență progresistă, revoluționară, avansat umanistă, de îmbogățire și diversificare și pe această cale a vieții artistice românești. Ne vom strădui să le punem cât mai repede în valoare”. ■ Ziarul comemorează și 54 de ani de la Marea Revoluție din Octombrie, cu textul nesemnat *Octombrie 1917 a inaugurat era nouă, socialistă a omenirii*.

8 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8962] Constantin Chiriță este prezent cu un text „pe linie”, *Literatura noastră sub semnul eticii comuniste*: „Este clipa când și noi, scriitorii, trebuie să ne înțelegem menirea și activitatea sub semnul acestei etici aflată la baza activității întregului partid. Trebuie să ne considerăm comuniști și cetățeni cu răspundere, care se pot dezbăra de uimiri și șovăieli neprincipiale, de anumite convulsii egoiste, când e vorba de hotărâri înalte de partid, care privesc colectivitatea, matca, patria, viitorul. Poate că niciodată n-am simțit mai sincer necesitatea unui angajament. Luăm sau nu luăm parte, cu toată ființa noastră, la acest efort de calitate și frumusețe care se pune în fața întregii țări? Suntem comuniști, am aderat voluntar și conștient la programul Partidului Comunist Român – apa vie a dreptății, egalității și frumuseții umane. A urma apelul partidului înseamnă, astăzi, a fi în armonie cu etica elementară și cu destinul nostru de scriitori comuniști, fii demni și vrednici ai poporului român”. ■ Gh. Zamfir, la *70 de ani de la nașterea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej*, publică textul omagial *Fiu devotat al clasei noastre muncitoare și al poporului român, militant de seamă al mișcării comuniste*: „La aniversarea nașterii lui Gh. Gheorghiu-Dej, poporul nostru cinstește memoria sa prin muncă plină de abnegație pentru perfecționarea activității sale constructive pe toate planurile, pentru transpunerea în viață a mărețului program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, care va ridica România pe trepte mereu mai înalte

ale civilizației socialiste. Întregul popor urmează neabătut partidul comunist, convins că numai sub conducerea sa încercată își va putea împlini cele mai înalte năzuințe de libertate, bunăstare și progres, își va făuri viitorul luminos pentru care au luptat și năzuit fierbinte atâtea generații de luptători revoluționari”.

9 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8412] Radu Popescu semnează articolul *În lumina unui ideal de perfecțiune umană*, referindu-se elogios la adresa (unora dintre) cuvântărilor „tovarășului” Nicolae Ceaușescu, crezând că „multor acțiuni în care suntem angajați, sau în care ne vom angaja, le vor aduce o îndeplinire anii care vin”.

• [„Scânteia”, nr. 8963] Se anunță *Adunarea memorială de la Ateneul Român*, cu ocazia aniversării a 70 de ani de la nașterea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. ■ Zaharia Stancu publică *Îndemnuri cărora conștiința noastră li se alătură pe de-a-ntregul*: „Îndemnurile și directivele rostite în cursul trecutei veri și al acestei toamne cu frunze de aur, de secretarul general al partidului deschid neobișnuit de largi porți, neobișnuit de largi orizonturi tuturor scriitorilor, tuturor oamenilor de artă. Nu este deci vorba, și nu poate fi de vreo întoarcere la ceea ce a fost greșeală sau îngustime de vederi – ci de un impetuos mers înainte în toate sectoarele de muncă și cu atât mai vărtos în literatură, în artă, în educația socialistă a oamenilor, a tuturor oamenilor care trăiesc în această țară binecuvântată de natură și apărată, nu o dată, cu mari și sfinte jertfe. Pornit din caldă inimă, plină de iubire pentru țara sa, pentru partidul și poporul său, a lui Nicolae Ceaușescu, apelul adresat scriitorilor și oamenilor de artă a găsit o adâncă înțelegere în inimile și conștiințele noastre ale tuturor. Cărțile și operele de artă așteptate vor veni și se vor ivi cât de curând, și ne vor bucura, ne vor încânta”.

10 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8413] În articolul *Responsabilitatea față de întreaga națiune*, Iorgu Iordan salută „cu deplină satisfacție” cuvintele rostite de secretarul general al partidului la Lucrările Plenarei C.C. al Partidului Comunist Român, referindu-se, cu precădere la una dintre frazele enunțate de acesta: „Trebuie să acționăm pentru dezvoltarea trăsăturilor socialiste în activitatea noastră, a umanismului socialist, să facem din zicala românească «a fi om de omenie» o zicală nouă «a fi comunist de omenie»”. □ Vasile Cucu, profesor al Universității din București, apreciază directivele partidului ca fiind *Un ajutor inestimabil dat nouă, educatorilor*.

• [„Scânteia”, nr. 8964] Sub titlul *Adeziune unanimă la programul dedicat perfecționării moral-politice a omului!* apar mai multe articole de susținere, printre care și textul *Un gest de adâncă prețuire față de cultura română* de

Adrian Păunescu. „Depinde și de noi, scriitorii, ca aceste cuvinte înflăcărate, pentru care au murit în istorie milioane de oameni, să devină realitate. Căci nimic nu se poate realiza fără participarea noastră integrală, fără munca și lupta noastră de fiecare zi. Sufletele noastre, tulburate câteodată de îndoieli și de întrebări, tulburate în mod natural de mersul lumii, întrebându-se viu și frenetic, dramatic și fertil, care e mersul lumii, sufletele noastre sunt atrase acum mai mult ca oricând spre un ideal moral adevărat. Fără tipare rigide, fără dogme, șabloane și erori, să participăm la opera de înnobilitare a sufletului, la lucrul asupra gândului, la care suntem chemați! Și să nu uităm – o, acesta e un lucru atât de important! – că obligația și dreptul ca un comunist să fie «cinstit, curajos și demn», nu se referă atât la eroii cărților noastre, ci la autorii cărților noastre, adică la noi, la noi înșine. Da, chiar la noi! Noi trebuie să fim așa. Nu numai ceilalți, nu numai plăsmuirile noastre. Ci noi. Să nu uităm asta. Este o datorie și un drept”.

• [„Viața studentescă”, nr. 38] O nouă rubrică (despre autorii străini, dramaturgi deveniți scenariști și regizori), desemnată: *Scriitorii și a șaptea artă* (cu exemple de pelicule după operele lor); în acest număr, despre Jean Anouilh.

• [„Glasul Patriei”, nr. 32] Apare poezia *Patria* de Demostene Botez. ■ Virgil Cândea publică a doua parte din textul *Nestemate românești în tezaurul culturii universale (II)*. ■ În *Breviar* Virgil Carianopol publică *Necunoscuta. Roman de Ion Grecea*: „De curând, scriitorul Ion Grecea a făcut public noul său roman, *Necunoscuta*. După romanele *Bogăția unui sărac*, *La porțile Severinului* și *Moartea Lebedei*, fără a mai reaminti celelalte cinci volume de schițe, nuvele și povestiri *Necunoscuta* vine să încununeze talentul și strădania scriitorului, care cu fiecare apariție înscrie în activitatea sa literară încă o nouă reușită. [...] Ion Grecea a realizat, astfel, un roman simplu, dar palpitant (ținând seama că simplitatea este o mare condiție de artă), în care subiectul izvorăște din dragostea de patrie și în care neprevăzutul de situații dă farmec și vibrație. Este ceea ce cred că și-ar dori orice scriitor, cu atât mai mult cu cât tema romanului este deosebită, dând o culoare aparte talentului său”. ■ Paul Anghel semnează *Comori ale vechii conștiințe și artei literare românești*: „Pentru mine textele vechi se prezintă, cel mai adesea, despuiate de valoarea strict documentară, de sfințenia pe care i-o conferă timpul, de magia arhivistică de a rămâne, în măsura în care rămâne, neperisabil, în primă și ultimă instanță ca document uman. Cei care au exercițiul îndelung al verbului – vorbit sau scris – știu cu câtă dificultate se supune cuvântul, cât de refractar și rebel este până să capete plasticitate și vibrație de membrană, până să poată reține filtrul sonorilor, respirația, timbrul, duhul aceluia care l-a lăsat să umble prin lume. [...] De aceea, poate, intru în cronici, acte, scrisori de domni și boieri cu emoția cu care pășesc sub bolți de bazilici sau în săli de concert. N-am altă placă fonică a glasului moșilor și strămoșilor mei decât această filă de hârtie sau pergament.

Această destăinuire își are izvorul în lectura antologiei de texte din literatura română veche, secolele XV-XVII, două volume, Colecția «Lyceum», îngrijite cu autoritate, competență și spirit fervent, de Gheorghe Mihăilă și Dan Zamfirescu. Actul de cultură al celor doi autori nu ne poate scăpa prin semnificațiile conținute în el: cele mai multe dintre textele cuprinse, încuiate în arhive sau editate în lucrări de strictă specialitate, de mult epuizate, erau până ieri accesibile doar specialiștilor, noi înșine – pentru lucrări tangente – fiind siliți a ne scoate copii de uz personal când ne lipseau edițiile vechi”. ■ Apare *mesajul președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, adresat Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (U.N.E.S.C.O.) – cu prilejul celei de-a XXV- a aniversări.*

11 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8414] Tia Șerbănescu recenzează cartea lui Ovidiu Papadima, *Scriitorii și înțelesurile vieții*, pe care o consideră ca fiind „un binevenit prilej de meditație în destinul cronicii și al foiletonului critic”. □ Ion Drăgănoiu, tot în rubrica *Vitrina cărții*, scrie despre *Două debuturi*, prezentând volumele de poezii *Țara de lut* al lui Sergiu Adam și *Punctul de sprijin* al lui Nicolae Turtureanu, distinse cu premiul pentru debut al Festivalului „George Bacovia”. □ Demostene Botez semnează articolul „agitatoric” *Să ridicăm în artă, ca pe un pisc de munte, statura acestor oameni noi!*, exprimându-și crezul „împrumutat”, utopic: „Tot ceea ce ne-a cerut tovarășul Nicolae Ceaușescu nouă artiștilor, scriitorilor, în expunerea sa plenară intră în chemarea noastră, dacă sîntem, cu adevărat artiști sau scriitori. [...] Crește astfel în noi toți [...] dorința fierbinte de a înălța împreună ceva neînchipuit de frumos. O țară de oameni vrednici, cinstiți, devotați iubitori de adevăr, patrioți luminați. Aceasta este și va fi România cu oamenii ei noi”. □ Prof. Bela Hermanovszki scrie despre *O cultură izvorită din realitățile contemporane*, raportându-se la aceeași modelare a „omului nou” prin „arta” ancorată „prezentului”, mai ales pentru că, „așa cum arată documentele plenarei, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, educația maselor, înnobilarea orizontului lor spiritual cu ideile partidului, ale învățaturii marxist-leniniste, nu este o campanie, ci o activitate temeinică, de durată”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6994] Pentru Mihai Ungheanu, *Jurnal de ghid* al lui Nicolae Păduraru este „o bună carte a unui tânăr autor ieșită dintr-un nemijlocit contact cu realitățile”.

• [„Albina”, nr. 45] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Casele de cultură, cluburile și căminele culturale, care au o îndelungată tradiție, trebuie să desfășoare o activitate cultural-artistică multilaterală, să cuprindă milioane de oameni, îndeosebi tineretul, contribuind în mod activ la educația socialistă a maselor, la răspândirea culturii și științei, organizând în așa fel munca cultural-artistică încât oamenii muncii să-și poată petrece timpul

liber cât mai plăcut și în același timp educativ”. □ Pe prima pagină, apare poezia *Întrupare* de Ștefan Aug. Doinaș, închinată Patriei care se întrupează sub înfățișarea Partidului. ■ Tot pe prima pagină, Nicolae Tăutu (în articolul *Răspundem cu dăruire și pasiune*) răspunde în numele breslei la „apelul luminos și dinamic adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu” în timpul lucrărilor Plenarei din 3-5 noiembrie: „Noi, scriitori și artiștii, vom răspunde cu aceeași pasiune fierbinte, nobilă și înaltă, cu aceeași dăruire totală pe care le-au dovedit apelul înălțător și programul lucid dăruit nouă de secretarul general al Partidului Comunist. Suntem datori cu scrisul și conștiința noastră de comuniști. Suntem datori în numele frumosului și al limbii românești pe care o slujim cu o sfântă transfigurare emotivă. Suntem datori cu sensibilitatea noastră artistică să dăm opere viabile care să păstreze în memoria urmașilor pe constructorii acestei epoci eroice, de excepție, fără precedent în istoria poporului nostru”. ■ Ion Bănuță publică *Pe drumul soarelui*: „Oameni! Ce de sarcini nobile a putut să pună Epoca aceasta pe umerii noștri! Poate, de aceea, în frumoasele zile din preajma lui 7 Noiembrie, 1971, acest simbol al revoluției mondiale, ivit în 1917, noi scriitorii, noi oamenii – oameni, ne-am angajat, încă o dată, cu trup și suflet, să scoatem din adâncurile noastre de argint aurul cărților pe care să le dăruim poporului, poporului din care ne-am ivit, poporul care ne ține și ne susține. Eu sunt comunist și a merge pe drumul Soarelui este o datorie a mea, o datorie din părinți, o datorie de onoare, aruncată în onoarea epocii noastre. Da! Este o pledoarie, o pledoarie *pro domo*, în direcțiile de omenie ale secolului căruia trebuie să-i fim buni soldați, soldați credincioși, coborători, – aidoma voievozilor noștri din cavalerii buneii speranțe. Oameni! Ce frumos poate să fie să fii constructor al României Socialiste! Bună dimineața, Soare!”. ■ Spiridon Stănel semnează *Educație în spiritul muncii, cinstei și dreptății*: „Trăim vremuri de mărețe și profunde transformări înnoitoare, vremuri când națiunea română angrenată într-o impresionantă activitate constructivă, face pași uriași în dezvoltarea sa economică și socială. Despre înfăptuirile noastre pe tărâmul culturii, științei și creației literar-artistice, despre succesele obținute în dezvoltarea conștiinței maselor, dar mai ales despre ce avem de făcut pentru formarea omului nou, s-a discutat pe larg în Plenara Comitetului Central al Partidului din 3-5 noiembrie. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor etice și echității socialiste și comuniste a fost urmărită cu interes și primită cu mare bucurie de către întreaga opinie publică. Acest document, care sintetizează experiența partidului nostru în desfășurarea muncii politice și ideologice precum și concluziile reieșite din ampla și fructuoasa dezbateri ce a avut loc în întregul partid, are o deosebită însemnătate teoretică și practică”. ■ Sunt prezenți cu versuri: Dragoș Vicol (*Poem patriei*) și Ion Petrace (*Câmp cu flori*). □ *De partid și viață bună se*

intitulează grupajul de folclor nou cules din zona Clujului: „Foaie verde și-o alună/ De partid și viață bună/ Cântă inima din noi/ Și pe soare și pe ploi”.

■ Ultima pagină, de *Satiră și umor*, reproduce un fragment dintr-un text de brigadă artistică creat în cadrul unui cenaclu (condus de „metodistul Ștefan Croitoru”) ce funcționează pe lângă Casa de creație a județului Brașov.

■ La 150 de ani de la nașterea lui F.M. Dostoievski, Iulian Neacșu îl consideră *Un părinte al literaturii moderne*: „Cel care a descris în aceste câteva rânduri cutremurătoare oprirea în ultima clipă a uneia dintre cele mai sălbatice mascara-de țariste a fost marele scriitor rus Feodor Mihailovici Dostoievski, el însuși aflat printre cei condamnați la moarte. Astfel, printr-o fericită întoarcere a destinului scriitorului (pedeapsa cu moartea i-a fost comutată în muncă silnică) sărbătorim aceste zile 150 de ani de la nașterea sa, de la nașterea celui care, murind atunci în piața Semionovski, ne-ar fi lipsit de una dintre cele mai tulburătoare opere literare rămasă pentru totdeauna în tezaurul valorilor universale ale lumii”.

● [„*Cutezători*”, nr. 45] Propune o reîntoarcere la *Învățăturile lui Neagoe Basarab*, cu un micro-documentar și o evocare aparținându-i lui Alexandru Mitru.

● [„*România literară*”, nr. 46] Numărul se deschide cu textul lui Miron Nicolescu (*Un mare seminar ideologic*), dedicat Plenarei: „Îmi voi aminti multă vreme de dimineața zilei de 3 noiembrie a acestui an. În acea dimineață, peste șase sute de ascultători își concentrău atenția asupra tribunei, de unde frazele secretarului general al partidului se scurgeau în liniștită, majestuoasă cadență, unde ale unui fluviu impunător, alimentat de afluenții viguroși ai experienței de luptă, de suferințele înfrângerilor, dar și de bucuriile izbânzii, ale partidului, ale poporului muncitor. [...] Claritatea desăvârșită a ideilor s-a însoțit aici în mod armonios cu sobrietatea matematic elegantă a stilului, pentru a ne oferi un model antologic de scriere politică. Într-o reuniune cu un astfel de obiectiv, problemele literaturii și ale artei au jucat, firește, un rol deosebit de important. S-a criticat pe drept cuvânt atitudinea «intelectualistă» a unora dintre scriitori, poeți, sau artiști. Cuvântul ar putea produce nedumerire, la o analiză superficială. Dar mărturisesc că, personal, deși sunt intelectual prin ocupație, nu sunt «intelectualist» ca atitudine față de viață. După cum am fost toată viața și sunt și acum un «idealist», în sensul că mi-am dirijat efortul înspre atingerea unor idealuri de realizare a propriei mele existențe, dar nu am fost un «idealist» ca atitudine filosofică”. ■ Tot la Plenara din 3-5 noiembrie se referă și George Ivașcu, în *Conștiința comunistă*: „Participând în cele trei zile ale acestui însoțit început de noiembrie 1971 la Plenara Comitetului Central, mi-am dat seama o dată mai mult de sensul profund al mesajului adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la aniversarea «Contemporanului», când secretarul general al Partidului a omagiat memoria cărturarilor și publiciștilor militanți care «au făcut din ridicarea nivelului de cultură al poporului, din răs-

pândirea largă în mase a ideilor materialiste, din făurirea unei arte și culturi inspirate din necesitățile dezvoltării progresiste a societății românești, țelul suprem al creației și activității lor». [...] Atotcuprinzătoare în tensiunea ei de gândire și de acțiune, Expunerea a înnobilat în mod exemplar nu numai recenta Plenară, ci, ca un puternic fascicul al prezentului îndreptat spre viitor, întregul orizont în care se oglindește istoria patriei și poporului nostru. [...] În «România literară», – și în paginile întregii noastre prese – ca în propriul lor atrium – scriitorii pot și trebuie să-și trăiască intens gândurile inspirate de această puternică prezență a viitorului, transfigurându-și geniul creator în cele mai prețioase valențe artistice. Este – în esență – mesajul plenar al acestei confruntări de conștiință comunistă, pe care exponentul ei călăuzitor l-a proiectat în sufletele tuturor. Atât de vibrant!”. ■ La *Confluente* apare Sabin Bălașa cu articolul *Ceea ce uimește*: „Fondul comun al literaturii și artei se probează mai ales dacă ne gândim ce multe picturi celebre au constituit sursa de inspirație a unor opere literare, sau invers. Nu există inspirație fără preluare; am putea spune că inspirația este o preluare neidentică. Cum altfel ar fi posibil ca scriitorul să se inspire dintr-o operă de artă, fără întoarcerea, pe această cale, în adâncurile vieții din care opera respectivă a luat ființă?”. ■ În rubrica *Din 7 în 7 zile*, sub semnătura Cronicar, citim tot despre lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist; despre cea de a 54-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie sărbătorită la București; aniversarea a 70 de ani de la nașterea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej; Declarația de la Lima; vizita lui Fidel Castro la Santiago de Chile. ■ Nichita Stănescu semnează profilul *Geo de Bogza*: „Ah, ce întâmplare a vieții mele să-mi fi ieșit de-a dreptul înaintea inimii un hidalgo. Cât de mult l-am putut iubi și cât de mult m-a putut (în credința mea de adolescent întârziat) rușina cu gesturile lui superbe. Ce era acum vreo zece ani prilej de strângere de inimă pentru mine, astăzi s-a albit ca perla și-mi pune insignă de mândrie”. ■ Alexandru Ivasiuc face un *Apel la gândirea creatoare*: „La această oră, documentele plenarei Comitetului Central sunt un subiect de meditație națională. [...] Pentru noi, cei care medităm asupra teoriei literaturii și o și practicăm, principiile și stilul afirmat în licurările plenarei reprezintă un imbold la discuția principială, dar curajoasă, a complicatelor probleme ale meseriei noastre, văzută în context cu întreaga problematică a societății (altfel riscăm să ne rătăcim). Cred că acest lucru s-a și urmărit: trezirea gândirii autentice și riguroase. Ea, și numai ea, este chezașia unei integrări adânci a literaturii în efortul general, pentru că integrarea, unirea, alături de conștiință și cunoaștere, sunt cuvintele-cheie sub semnul cărora a stat acest important eveniment politic”. ■ În deplină adeziune cu alte texte ideologice din acest număr, Paul Georgescu se ocupă de *Funcția educativă a literaturii*: „Constituindu-și o imagine totală, filosofică și politică, exprimând-o cu coerență artistică și forță emoțională, scriitorul exercită o influență formativă asupra cititorului, îl influențează într-un sens sau altul. Această acțiune formativă

decurge, deci, din însăși natura artei sale, constituie o funcție artistică și, în același timp, moral-politică. Funcția formativă a literaturii nu este, deci, un adaos benevol introdus din afara artei, nu este un surplus pe care criticul – de valoare – are a-l ocoli, cu sau fără politețe, ci este o funcționalitate organică, internă și necesar obiectivă a specificului artistic, parte integrantă a valorii artistice. Este deci firesc de a cere acestui pedagog fără voie să fie un pedagog conștient, cu atât mai conștient cu cât talentul – id este forța de a influența – este mai mare. [...] Partidul nostru nu cere scriitorilor să renunțe la arta pură – de vreme ce așa ceva nici nu poate exista – ci, firesc, să fie conștienți de forța formativă ce decurge, corolar, din însuși specificul artei lor, să fie conștienți de natura și direcția influenței pe care arta lor o exercită. În expunerea pe care Secretarul general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, a ținut-o la ultima Plenară a Comitetului Central, expunere plină de adevăr și curaj, printre multiplele probleme ale educației socialiste a maselor, și-a găsit un rol de seamă și problema creației literare, ca factor de seamă în formarea omului nou, în îmbogățirea vieții spirituale a poporului. [...] După o adâncă analiză a situației literaturii noastre, secretarul general al partidului nostru adresează scriitorilor o înaltă și generoasă chemare căreia îi putem răspunde într-un singur fel: prin cărți!”. ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează *Lira cu șapte corzi*: „Lira poetului-cetățean are șapte corzi: de la formele de expresie în care narativul și poeticul delectează urechea și dinamizează conștiințele, până la formele mai noi, în care expresia se voalează, devine mai intimă sau mai intelectuală; de la decuparea peisajului real al țării, până la proiectarea lui în legendă și mit; de la ditiramb până la inflexiunea ironică, – toate aceste moduri de a face poezie exprimă un singur lucru – participarea poetului la destinele poporului său. Lirica patriotică înțelege să beneficieze de întreaga experiență instrumentală a poeziei moderne: ea trebuie deopotrivă scrisă și citită *la zi*, adică de pe poziția artistică a timpului pe care-l trăim. E singura formă în care poeți și cititori ajung în situația de a configura împreună un moment cu adevărat *actual* al poeziei noastre de inspirație civică”. ■ Grigore Hagi, *Omenia comunistă românească*: „Omul creionat în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu inspiră încredere, este viu, în mișcare, atent la tot ce se întâmplă în sine și afara lui, în patria sa și în lumea întreagă. Dăruirea lui este un surplus de vitalitate, de dăruire și înțelepciune. Abnegația lui, dacă poate fi numită astfel, este conlucrarea în consens cu timpul, stăruința de a face vizibilă caracteristica lui ascendentă, nici mai devreme, dar nici mai târziu decât trebuie și e necesară să se-ntâmplesse. [...] Ni se cere să fim noi înșine în ipostaza noastră fundamentală. Este dreptul nostru și șansa noastră de a putea îmbogăți vocabularul lumii. Depinde de noi dacă se va vorbi, și cum se va vorbi, despre omenia comunistă românească”. ■ Alexandru George scrie un text despre *Liviu Rebreanu, un suflet romantic*. ■ Nicolae Manolescu publică articolul *Critica de care avem nevoie*, text al cărui scop este „de a reaminti câteva lucruri simple și clare des-

pre critică”: „O critică a actualității literare (de care nu este revistă să se dispenseze) nu înseamnă, totdeauna, și o critică actuală. Cine s-ar îndoi de aceasta? Actualitatea criticii este o chestiune de atitudine și de idei în mai mare măsură decât una de obiect. Să ne mai mire faptul că putem comenta inactual o carte contemporană și actual pe E. Lovinescu? Critica actuală este, în primul rând, aceea care ne dă sentimentul actualității literaturii, care privește cărțile în legătură cu realitatea în care trăim cu ideile și problemele, cu viața noastră. Discutând despre cărți, discutăm totodată și despre viață. A izola cartea din atmosfera socială și culturală a epocii este a lua o realitate vie, organică, drept un produs de laborator. [...] Critică înseamnă, apoi, *dezvăluire*. Dacă opera este, fundamental, viață, nu trebuie să deducem de aici că un critic n-are altceva de făcut decât să constate această viață. Viața operei e adâncă și complexă, secretă și infinită. [...] Un limbaj pretențios și confuz de analiză ne îndepărtează de literatură. Este astăzi la modă, printre unii din tinerii comentatori, critica gongorică: defectul ei constă în a întreține iluzii cu privire la literatură, în a încuraja mimetismul și artificii, în a ascunde opera în loc s-o dea pe față. [...] Critica nu este bogăție stilistică, ci economie și, la urma urmelor, stilul criticii nu ține atât de podoabele ei, cât de idei. Criticul ar putea fi definit drept un cititor care știe să pună, de la început, punctul pe i. În sfârșit, finalitatea criticii, mai cu seamă într-o publicație, trebuie să fie una superior educativă. Știind să citească, un critic învață și pe alții să citească. Mai mult: criticul influențează literatura însăși. A lua act, pur și simplu, de o carte sau de alta, de un fenomen literar, de o tendință, poate fi insuficient pentru un critic, fiindcă el este un observator și, în același timp, un deschizător de perspective. Dacă, așa cum se spune, critica reprezintă conștiința literaturii, ea e responsabilă deopotrivă de operele scrise și de cele care se vor scrie. [...] Orice critică trebuie să vizeze la o literatură viitoare; marcând concluzii, ea stabilește totodată premise. Trebuie să avem îndrăzneala să credem că prin articolele și cărțile noastre literatura însăși se transformă, că, în urma lor, scriitorii nu mai scriu ca înainte de ele”.

■ La *Cărțile săptămânii* sunt inserate mai multe recenzii. □ Dan Cristea scrie despre *În bătălia pierdută* de Dan Deșliu: „Dan Deșliu cucerește meditația și biografia prin poemele lirice, dar din spatele redutelor pe care le recunoaștem în poemele epice. În antologia sa răsună mai multe voci, ele urmând, în genere, un drum care este al generației sale. Mai important e însă că poetul și-a aflat structura proprie, că structura lui i-a corespuns și-i corespunde integral”.

□ Sorin Titel recenzează volumul de proză *Camera cu oglinzi* de Nicolae Țic, Albatros: „Din fericire, în cazul nostru povestirile realizate reușesc să impună adevărata valoare a acestui nou volum de proză semnat de Nicolae Țic. Aparent de o mare simplitate, aceste povestiri vorbesc, în majoritatea cazurilor, despre oameni complicați pe care autorul nu-i idealizează și nici nu caută să-i justifice falsificându-i. Privindu-i cu blândețe și cu o ușoară melancolie, Nicolae Țic închide ușa, foarte încet, în urma lor, fără să ne dea explicații inutile”.

□ S[orin] T[itel] recenzează și o carte de teatru, *Pereții albi* de Iosif Petran, Ed. Eminescu: „Iosif Petran, autor al mai multor volume de proză, pare a fi un dramaturg cu un acut simț al teatrului: el știe să construiască o situație scenică tensionată la maximum, eroii săi nu lăncezesc pe scenă, piesele sale, deși «de idei» (termen încetățenit la noi, se pare, odată cu dramaturgia lui Camil Petrescu și pe care îl folosim ca atare, cu toate că ni se pare destul de impropriu), nu propun doar transcrierea unor scheme teoretice”. □ Mircea Iorgulescu se ocupă de *Aspecte și structuri neoromantice* de Henri Zalis, C.R.: „Era de preferat, acestei tentative de metamorfozare, o culegere onestă de publicistică”. □ Florin Manolescu prezintă *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, Editura Academiei, 5 volume, întocmite de Ioan Lupu, Nestor Camariano, Ovidiu Papadima și Dan Berindei, o lucrare care e „un instrument de lucru indispensabil și numai cine cunoaște riscurile pe care un cercetător și le asumă atunci când acceptă să parcurgă colecțiile interminabile ale revistelor românești, fără să aibă niciun moment siguranța că eforturile lui sunt justificate, poate să aprecieze adevărata valoare a acestei lucrări”. □ Debutul Iolandeii Malamen, *Starea de grație*, volum apărut la Eminescu este comentat de D[an] C[ristea]: „Are rost să ne mai întrebăm ce reprezintă «starea de grație»? Dar mai mult decât un titlu metaforic, curiozitatea este că versurile Iolandeii Malamen traduc ele înseși o poezie a stării de poezie. Condiția poetului și a poeziei este tema lor”. ■ Al. Piru notează apariția *Unui roman postum de Ionel Teodoreanu*, un roman inedit publicat la Dacia din Cluj, *Să vie Bazarcă!*, editoarea Silvia Tomuș: „Ar fi de prisos, desigur, să căutăm în aceste sumare fapte psihologie și tipologie, autorul salvează totuși aparențele prin câteva pagini lirice de descripție, prin portrete și dialoguri vesele”. ■ *Revista revistelor*. □ „*Secolul 20*” de D.D.: „În ultimele sale numere (6-7) «*Secolul 20*» propune dezbaterii critice, sub titlul *Literatura și evenimentul*, o temă de larg interes: relația dintre faptul istoric, faptul biografic și creație, dintre întâmplarea reală, obiectivă, al cărui martor subiectiv este scriitorul și opera literară pe care o stimulează”. □ „*Ramuri*” de I.M.: „Sobră, chiar austeră, revista de cultură din Craiova are caracteristic un aer de catedră, solemn și academic, evident atât în substanța textelor publicate, cât și în lipsa de preocupare pentru dispunere grafică mai vioaie. Ultimul număr (10, octombrie 1971) nu se distinge prin alte însușiri, consecvența într-o formulă unică fiind remarcabilă”. ■ Din rubrica *Șantier* suntem puși la curent cu planurile de viitor ale scriitorilor Dimitrie Stelaru, Vladimir Colin, Camil Baltazar, George Muntean, Al. I. Ștefănescu, Gica Iuteș, Florin Mugur, Aurel Dragoș Munteanu. ■ În secțiunea *Cartea străină* Nicolae Balotă semnalează apariția volumului *Goethe* de Friedrich Gundolf, traducere de Ion Roman, volum apărut în B.P.T.: „Dar dincolo de tot ceea ce este șubred în chelăria filosofic-estetică a lucrării, acest Goethe rămâne un monument demn de geniul celui căruia îi e închinat, tocmai prin pertinenta analizelor, prin bogăția nervurilor fine, mai

curând decât prin soliditatea arhitectonică a întregului”. □ d.d. notează apariția volumului *Drama antică – drama modernă* de Emile Faguet, Editura enciclopedică română, 1971, în românește de Corina Coșoveanu și însoțită de un comentariu de Marcel Petrișor. Lucrarea, „deși depășită ca metodă de investigație, ca optică a cercetării estetice, își păstrează prospețimea, datorită dinamicii spirituale deosebite a criticului, capacității lui de a coagula o argumentație seducătoare în jurul unei observații clare”. □ Prezentarea cărții *Demența și moartea teatrului* de René Giraudon, editura Casterman, Bruxelles, 1971 este semnată g.b. ■ Momentul *Centenar Ilarie Chendi* este ilustrat de câteva texte. □ Șerban Cioculescu, *Mefisto?*: „Luptătorul neînfricat avea încă o inimă caldă și iubitoare. L-a iubit pe Șt. O. Iosif nu numai pentru arta lui clasică și luminoasă, dar și pentru sufletul său cel frumos, considerent care, ca și la Schiller, se ridica la rangul unui criteriu etic și estetic. Această inimă n-a putut suferi singurătatea, la pierderea prietenului. Sfârșitul său sub semnul stelelor îngemănate este suprema trăsătură de caracter a luptătorului”. □ Vasile Netea publică în *Între prietenii săi* scrisori de la O. Goga, E. Lovinescu, Victor Eftimiu, Ion Minulescu, Z. Bârsan și Caton Theodorian. ■ Sub titlul *Evoluții liricii italiene* Dragoș Vrânceanu face succintul portret *Mario Luzi și continuitatea*, oferind și traducerea poeziilor acestuia: *Eterice primăveri coboară; Fragilitate; Culeg acum florile ale Hadesului*. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Ion Stoia-Udrea* de Sașa Pană: „Am reîntâlnit, după mulți ani, acest nume în unul din ultimele numere ale revistei timișorene «Orizont» și mi-am amintit de poetul angajat, de conștiinciosul și de remarcabilul traducător din 14 poeți negri americani”. □ *Jurnalul lui M.R. Paraschivescu* de I. B.: „Atenția ne este solicitată în ultimul număr (9/1971) al revistei «Viața românească» de cele douăzeci de file inedite din *Jurnalul* lui Miron Radu Paraschivescu. Ele ne consolidează ideea că ne aflăm în fața unui document uman, moral și intelectual de excepțional interes, a cărui publicare integrală se impune ca o datorie și o necesitate. De ce atâtea ezitări?”. ■ *Dostoievski – 150 de ani de la naștere* vine cu un text de Liviu Petrescu („*Ideea*” la *Dostoievski*), unul semnat de Valeriu Cristea (*Cum lucra Feodor Mihailovici*) și fragmente *Din epistolarul lui Dostoievski*. Apare și *Bobok* de F.M. Dostoievski, un fragment din *Jurnalul unui scriitor*, publicat în nr. 6 al revistei „Grajdanin” din 1873, tradus în românește de Leonida Teodorescu. □ Versuri de Mihai Bărbulescu (*Rime 1-4*), Virgil Teodorescu (*Parfumul sunetului; În ochiul meu...; Pământ fînță timp; Tăcerea; Nu mi-am crezut ochilor; Porți vechi; Notiță*), Victor Nistea (*Toamna; Constelații; Poem nenumit; Drum*). □ În *Atelier literar* apare un text de atitudine sub titlul *Epigonism – mediocritate*, semnat Index: „Foarte multe din manuscrisele de poezie care ne sosesc la redacție aparțin unei categorii care ilustrează în modul cel mai semnificativ, cazul trist al falsei vocații al opțiunii greșite. De obicei, «poșta redacției» le cuprinde (ceea ce, într-un fel, e nedrept) în răspunsul colectiv «încercări modeste, fără semne clare de talent», la un loc

cu o altă categorie, cea mai numeroasă, aceea a manuscriselor sub orice nivel și fără nicio speranță, primitive, agramate, ale celor care «încearcă marea cu degetul» (în general, sub ispita mărturisită adesea, a unei rapide și, mai ales, remuneratorii celebrități!), ori «se află în treabă», pur și simplu, dar fără convingere și stăruință, renunțând ușor și «venindu-și în fire», de obicei, după primele refuzuri întâmpinate. [...] Într-adevăr, foarte mulți corespondenți, din specia zeloasă, prolifică și stăruitoare de care ne-am ocupat, ne solicită insistent (și uneori amenințător!) un contact direct cu cititorii, pentru a demonstra obstinată neînțelegere și eroare a «poștașului» care le stă în drum. «Să judece cititorii!» – spun ei. Ei bine, iată, îi vom prezenta în instanță! Dedicăm «antologia» noastră de astăzi mai vechilor sau mai noilor «clienți» fideli ai «poștei redacției», din această categorie (e vorba de o selecție operativă, ad-hoc, din corespondența recentă, care – ne cerem scuze – s-ar putea nedreptățească prin omisiune pe câțiva «candidați cu vechime», absenți în mod accidental tocmai dintre plicurile acestui răstimp) și așteptăm părerile cititorilor, din care vom reproduce aici pe cele mai interesante și mai întemeiate». ■ La rubrica *Prezențe românești* citim: „În revista de literatură universală «Vsesvit» din Kiev (nr. 8, 1971), criticul N. Ignatenko a publicat un amplu studiu despre proza scurtă românească. Autorul și-a propus să pună în lumină valoroasa tradiție a acestei specii literare în literatura română, precum și realizările actuale, elementele lor de continuitate și de specificitate în raport cu tradiția. Interesul crescând pentru aspectele actuale ale literaturii române este subliniat de apariția în numerele imediat următoare (9 și 10) din revista «Vsesvit» a romanului *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, în traducerea lui Ivan Kușnirik. O altă revistă kieveană, «Viticzna», publică în ultimul său număr (10, 1971) un grupaj de versuri de Zaharia Stancu, în traducerea lui Stelian Gruia. □ Criticul Nicolae Balotă a plecat la Moscova, unde ia parte la manifestările omagiale ce se desfășoară, între 10 și 24 noiembrie, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Dostoievski. [...] □ Revista iugoslavă «Forum» (nr. 9. Sept. 1971) a publicat piesa *Iona* de Marin Sorescu. Traducerea (însoțită de o prezentare a autorului) este semnată de Karmen Milačić. ■ Eugen Simion revine la *Scrisoare din Paris*, cu textul *Biografie și critică* în care prezintă biografia ducelui de Richelieu, *Un fastuos libertin – mareșahul duce de Richelieu*, Librairie Académique Perrin, Paris, 1971.

• [„Tribuna”, nr. 45] La cronică literară intitulată *Ultimele pagini ale scriitorului*, Ion Vlad scrie despre recente manuscrise sadoveniene apărute la C.R., *Moartea mioarei* și *Lisaveta*. Intenția scriitorului a fost reevaluarea spațiului epic aflat sub influența timpului și a prefacerilor sociale, în *Cartea Mioarei*, și examinarea unui timp conservat în memoria copilului, în *Lisaveta*. *Cartea Mioarei* reiterează componente epice mai vechi sadoveniene, revolta, lumea tradițiilor, legătura cu trecutul. □ Nicolae Balotă scrie despre proiectele și acțiunile Institutului de istorie și teoria literaturii G. Călinescu ce amin-

tesc de prelegerile „ezoterice” și „exoterice” ale școlii platoniene, susținute în *grădinile lui Akademos*. Colectivul aflat sub îndrumarea lui Ovidiu Papadima continuă redactarea în articole monografice a revistelor literare de la sfârșitul secolului al XIX-lea („Universul literar”, „Revista nouă”, „Moftul român”, „Lumina”, „Transilvania”, „Muzica română”, „Șezătoarea”), iar colectivul condus de profesorii I.C. Chițimia și Stan Velea au studiat *Romantismul*. Alte proiecte în derulare sunt *Dicționarul de termeni literari*, volumul *Temelii folclorice și orizont european*, și punerea bazelor unei *Istории a literaturii române contemporane*. ■ Marcel Petrișor semnează un articol intitulat *Profetul Dostoievski* în care notează că eșecurile existențiale ale eroilor săi nu determină ratarea ontologică a acestora, ba din contră, devine sensul unei existențe adevărate: „Ivan se transformă sau mai bine zis se mântuie, prin eșec. Raskolnikov la fel. Sinucigașii mai mari, Kirilov și Stavroghin au în momentele capitalelor lor experiențe evidența cumplitelor erori, care-i mântuie însă pentru că prin ea se pune capăt oricărei viitoare tentații”. ■ Ion Biberi scrie despre *Cunoaștere și valori etice* la Dostoievski. Complexitatea universului dostoievskian nu poate fi cuprinsă, operele sale propun o nouă înțelegere a omului deschizând porțile psihologiei abisale. ■ Rácz Gzöyö tratează *Actualitatea lui Dostoievski*, care în calitate de scriitor al romanului psihologic modern face o descoperire importantă, și anume ambivalența sentimentelor, conflictele interioare generate de incertitudine, mister, demonism se întrepătrund și se transformă în contrariul lor. ■ În articolul *Un an la Petersburg*, Ion Ianoși amintește descrierile orașului Petersburg, așa cum acestea apar în scrierile dostoievskiene, romanul *Adolescentul* și nuvela *Gazda*. □ Pagini de versuri de Adam Puslojić și Ioan Alexandru, *Imnul Carpaților* □ Proză: *Prinderea Haiducului* de Teohar Mihadaș. □ Ultimul număr este dedicat pictorului cubist Picasso, ale cărui înțelesuri despre artă și viață ne apar acum mai clare. Istoria artei, cât și numeroase studii au împărțit opera sa în mai multe perioade (perioada roz, cubistă, clasică etc.) fără să fie în schimb lipsită de unitate și coerență.

12 noiembrie

- [„România liberă”, nr. 8415] Radu Popescu prezintă drama *Prima zi de libertate* a lui Leon Kruczkowski, jucată la Teatrul național „I.L. Caragiale” – sala Studio, întrebând când teatrele vor da exemple „de seriozitate și ritm eficient al muncii”, montând piese românești în premieră, „contemporane”.

- [„Scânteia”, nr. 8966] Sub titlul *Universalitatea operei lui F.M. Dostoievski* apar două texte omagiale care comemorează *150 de ani de la nașterea marelui scriitor rus*: □ Primul text îi aparține lui Nicolae Balotă: „Gingășia unor pagini închinată sufletului în formare dovedește extrema *umanitate* a acestui creator sensibil la durerile și bucuriile omului. Știm însă că același scriitor, care descrie cu o pană fină, mulată în duioșie, sufletul unui adolescent,

este cel care știe să pună într-o lumină necruțătoare viciul, distorsiunile morale ale individului pervertit într-o societate pervertită. Revolta împotriva acelei societăți, care era a timpului său, irumpe în atâtea unghere ale universului fictiv, clădit de imaginația lui Dostoievski. Universul acesta rămâne în cele din urmă – dincolo de toate rătăcirile, de toate ieșirile pasionale, de vârtejul uneori haotic al sensibilității unui mare artist – un univers al omenirii suferinde, dar triumfătoare”. □ Cel de al doilea text este semnat de Al. Philippide: „Mulțimea faptelor sufletești, a combinațiilor dintre aceste fapte și, ca urmare, învățăturile pe care le tragem din ele în ce privește cunoașterea ființei morale a omului este, în opera lui Dostoievski, enormă. În aceasta stă valoarea statornică a operei sale, valoare de cunoaștere care este însoțită în chip tot atât de considerabil de valoare pur literară, de puterea de viață, de marele meșteșug cu care conduce acțiunea, însușiri de creație și de artă literară care-l așează alături de Balzac și Dickens. [...] Astăzi, când se împlinește un secol și jumătate de la nașterea lui Dostoievski, opera lui, datorită puterii ei de viață, cât și mai ales nenumăratelor adevăruri de cunoaștere sufletească pe care le conține, datorită umanismului adânc ce o străbate, lasă la lectură, și chiar la o recitare după ani și ani, o impresie adâncă, fiindcă e mereu actuală, mereu contemporană, în planul descoperirii multiple a omului. Iată de ce publicarea în traducere românească, pentru prima oară, a operelor complete ale lui Dostoievski, plănuită în douăsprezece volume, din care au apărut până acum opt, este, pentru literatura noastră (în care influența lui a lăsat urme adânci), un eveniment literar de mare însemnătate”.

• [„Contemporanul”, nr. 46] Redacția revistei reafirmă principiile lansate de Nicolae Ceaușescu referitoare la *Perfecționarea omului, a societății, afirmarea eticii și echității sociale – Program major al artei și literaturii*: „În cuvântarea rostită la încheierea lucrărilor Plenarei, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a sintetizat această generoasă concepție a partidului nostru într-o expresie, îndelung apalaudată, de o rară plasticitate: «să facem din zicala românească a fi om de omenie o zicală nouă: a fi comunist de omenie». Făurirea unui om de tip superior este un proces de durată, de o extremă complexitate, cu atât mai mult cu cât nu este vorba de un simplu deziderat de autoperfecționare individuală, ci de modificarea revoluționară a structurii umane la scara întregii societăți. Numai socialismul își poate propune un țel de o asemenea anvergură într-un secol convulsionat de atâtea tragedii, în care însăși condiția umană este pusă sub semnul întrebării”. ■ Méliusz József subliniază principiul unui *Comunist de omenie*: „Socotesc programul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în fața Plenarei Comitetului Central – program pe drept cuvânt apreciat ca a fi de o însemnătate neobișnuită – rezultanta logică a unui întreg proces de transformări sociale, care nu puteau neglija domeniul atât de complex al vieții spirituale”. ■ Dan Zamfirescu se referă la *Orizonturile creației*: „Creatorul român este chemat, de se-

cretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la o uriașă operă de ctitorie a unui univers spiritual pe măsura unei epoci istorice unice și răspunzând nevoilor multiple și adânci ale unui popor conștient de locul și destinul său în lume. Orizonturile creației înseamnă, azi, toată această istorie pe care trebuie să o percepem în dimensiunile sale de epopee, toată această strădanie patetică spre desăvârșirea unei orânduiri de care este legat viitorul omenirii.” ■ În articolul *Eminesciana*, Paul Anghel notează despre studiul lui Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu*, Minerva, 1971: „Analizele întreprinse de prof. Edgar Papu în acest punct sporesc noutatea exegezei, oferindu-ne chei pentru o mai fericită așezare a poetului printre marii liricii ai lumii”.

■ Nicolae Manolescu semnaleză *Debuturi în poezie*: „Pretențioase și subtil retorice sunt versurile lui Andrei Roman din *Neîncetata ninsoare* (C.R., 1971). [...] Totul se reduce la cea mai deșartă filosofare”. □ „La fel de pretențioase și de absurde sunt și versurile lui Ovidiu Alexandru din *Ahile* (C.R., 1971): «În orice spic/ un menuet de neant zace/ și mai cu seamă dorul».. Ce se mai poate spune?”. □ „O poezie de aspect rebarbativ scrie Nicolae Gh. Lupu (*Dospirea ploii*, Ed. Eminescu, 1971), pe care îl prezintă în câteva cuvinte Marin Sorescu.. Același univers țărănesc și mitic, făcut din substanțe groase, în care ploile dospesc și apele seamănă cu untdelemnul”. □ „Sentimentală și descriptivă, poezia lui Sergiu Adam din *Țara de lut* (Ed. Eminescu, 1971) nu e lipsită de un anume farmec blând, de o inefabilă tristețe. [...] Atmosfera e idilică, sărbătorească, amintind-o pe aceea din lirica sămănătoristă de la începutul veacului [...]”. □ „Dan Rotaru (*Plânsul oglinzilor*, Ed. Eminescu, 1971) este descoperirea lui Gh. Tomozei, care l-a publicat întâi în «Amfiteatru» și-l numește acum, într-o prefață «un biograf al lucrurilor». Interesantă mi se pare la Dan Rotaru violența de adolescent care învață să cunoască lumea. [...] Dar patetismul acesta sfârșește prin a deveni suspect, căci poezia se umple repede de exclamații și de întrebări, căpătând un ton forțat”. □ „Mai format decât toți este Paul Emanuel (*Existența și cuvintele*, C.R., 1971), pe care-l prezintă (o modă?) A.E. Baconsky. Paul Emanuel este, de altfel, un baconskyan, încât prezentarea nu rămâne un simplu act de complezență: autorul ei va fi fost conștient de afinitatea existentă”. ■ În articolul *Dostoievski – 150: Psihologismul blestemat*, Laurențiu Ulici observă: „Mă gândesc ce bine se potrivește romanelor dostoievskiene imaginea blagiană a pădurii ce se face tot mai tainică, tot mai mare, pe măsură ce o parcurgi. [...] Parcă prozatorul și proza lui s-ar arăta cu atât mai necunoscuți, cu atât mai de descoperit cu cât ajungi să-i cunoști mai bine și mai îndelungat”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 49]** Articolul encomiastic *Să visăm!* de E. Manu se adaugă altor materiale din grupajul *Programul omeniei: Artă autentică* de George Dem Loghin, *Izvorul inspirației* de Dina Cocea, *Conștiința demnității* de Florin Piersic, *Adeziune plenară* de Al. Hanță. „În formarea conștiinței socialiste care să devină o uriașă forță în dezvoltarea mul-

tilaterală a patriei, Secretarul General al Partidului ne-a cerut *un nou romanticism*, un Romanticism al vremii noastre dar și al vremurilor de mâine, ne-a cerut să visăm, să ne înaripăm cu entuziasm viitorul, bazându-ne pe tot ce realizăm azi [...]. Invitația se adresează și scriitorilor, pentru care visul e o profesiune. Să adaptăm această profesiune a visului la ideile dezbătute de plenară. Să visăm!”. □ *Aventura limbii române*, foiletonul lui Eugen Barbu, continuă cu episodul despre Grigore Ureche. □ Romul Munteanu discută la *Cronică străină* despre *Jurnalul* lui Max Frisch. □ Se semnaleză apariția, la Univers, a unui „splendid” volum: *Povestea unui poloboc* de J. Swift, în traducerea lui Andrei Brezianu.

13 noiembrie

• [„*România liberă*”, nr. 8416] Mihai Nadin scrie despre *Creație și adevăr*. Pornind de la observația conform căreia „în scrisul românesc al utimilor ani au apărut romane și poezii, piese de teatru care și-au binemeritat aprecierea publică tocmai prin calitatea lor de a exprima angajamentul scriitorului față de societate, prin angajamentul său față de adevărul acestei societăți”, speră în „succesele viitoare” ale literaturii și ale artei. □ În articolul *Noi și schimbul internațional de valori culturale*, Mihnea Gheorghiu semnaleză intensificarea participării țării la schimbul mondial intercultural, în ciuda interpretărilor unor comentatori străini, imediat după apariția „programului din iulie”, „după care România intenționează să-și restrângă raporturile [...] cu alte state”. Această percepție o pune pe seama unei „regretabile erori”, mai precis, pe seama acordării de credit „vreunui june literator mediocru și grandilocvent, sau altuia, mai vîrstnic și mai megaloman”, asigurând, în final, depunerea unui „efort colectiv, îndreptat spre crearea unei lumi a păcii, în care toate națiunile libere și egale în drepturi, să-și poată realiza aspirațiile lor de bunăstare și progres”.

• [„*Cronica*”, nr. 46] Revista se deschide cu editorialul redacțional intitulat *Un vast program de educație socialistă*, referitor la lucrările din 3-5 noiembrie ale Comitetului Central al Partidului Comunist Român, din care citează ce sarcini de răspundere revin presei: „Ziarele și revistele trebuie să deschidă larg paginile lor problemelor educației socialiste [...]. Ele trebuie să promoveze cu curaj experiența înaintată, să critice obiceiurile și moravurile înapoiate, să asigure exprimarea în paginile lor a părerilor oamenilor muncii din toate sectoarele de activitate, devenind astfel un puternic instrument în dezvoltarea democrațiilor socialiste, în afirmarea principiilor eticii și echității socialiste în țara noastră”. □ Reacțiile unor personalități ieșene sunt publicate pe pagina următoare: prof. univ. dr. Aurel Loghin (*Educația socialistă – necesitate obiectivă*), prof. dr. Nicolae Țațomir (*Principialitate și umanism*), prof. Stere Rădoi (*Un document de mare valoare politică și pedagogică*), Corneliu Ștefanache (*În fața acestor cuvinte...*). □ Cel din urmă glosează pe marginea unui citat din recenta cuvântare a lui Nicolae Ceaușescu: „... unii dintre tova-

răși se supără dacă într-o poezie sau într-o carte se arată că un activist de partid sau de stat comite abateri sau greșeli, sau are o comportare necorespunzătoare în societate. De ce să ne supărăm dacă există într-adevăr asemenea oameni? Oare, (sic!) literatura nu poate vorbi de această realitate? Oare, scriind despre aceste lucruri jignești pe activiști? Nu! Cel care jignește nu este, în acest caz, scriitorul”. □ Pe prima pagină, versuri de Ion Brad. □ Tot aici, dând exemple din *Epigonii* lui Eminescu, Mihai Drăgan se ocupă de moda literară, care i se pare „fie o expresie a neputinței creatoare, fie o dorință obstinată de originalitate”. Întrebându-se în finalul articolului care ar fi „adevăratul spirit al secolului”, criticul ieșean îl definește prin ce nu este: „În niciun caz automatismul suprarealist, șocarea prin noutatea extremă, incifrarea de dragul incifrării, evazionismul, experimentele exhibiționiste, formalismul, apropierea artei și a literaturii de cuceririle tehnicii moderne etc., *mode* mai mult sau mai puțin trecătoare”. □ Versuri de Gheorghe Istrate, Aurel Butnaru, Paul Balahur. □ Trei schițe umoristice de Dorel Șora și una de Ion Puha. □ La 15 ani de la „dispariția brutală” a poetului, prietenul Gheorghe Tomozei, „unul dintre editorii cei mai competenți, exeget avizat și colecționar pasionat de documente revelatorii”, alcătuiește culegerea *Labiș: Sunt spiritul adâncurilor* (Albatros, 1971), recenzată elogios („cea mai bună antologie Labiș”) de Liviu Leonte. □ Const. Ciopraga îl consideră pe Emanoil Bucuța „un scriitor reactualizat” prin demersul editurii Minerva de a retipări un prim volum de *Scrieri*, al doilea fiind programat pentru anul viitor. „Îngrijind noua ediție, Lucia Borș-Bucuța și Violeta Mihăilă au făcut un act de cultură, reactualizând în condiții sugestive (cu un substanțial aparat istorico-literar) imaginea unui creator original”. □ „Editura Dacia din Cluj dă la iveală romanul *Să vie Bazarcă!* de Ionel Teodoreanu, scris între 3-20 august 1947, predat editurii Forum, dispărut odată cu desființarea acestei edituri și descoperit la Biblioteca Centrală de Stat de Silvia Tomuș, sub a cărei îngrijire apare azi”, anunță I.S. [I. Sârbu?] rezumând subiectul. Chiar dacă nu e „romancierul din zilele lui bune”, e totuși „același scriitor onest, entuziast – cu o frenezie a tinereții nicicând dezmințită – din atâtea alte cărți ale sale”. □ Pagina de *Cărți* propune șase volume. *Vizuina luminată*, jurnalul de sanatoriu al lui M. Blecher este considerat de I. Sârbu drept „singura revanșă pe care și-a luat-o, cu asupra de măsură, împotriva unui destin atât de nedrept”. Grigore Ilisei scrie despre volumul de debut al lui Valentin Hossu Longin, *Trenul în flăcări* (Eminescu, 1971), ale cărui povestiri au fost deja încadrate de Nicolae Balotă în zona scrisului expresionist. Asupra unui alt debut „nicidecum lipsit de personalitate” (Irina Grigorescu, *Robinson și inocenții*) se oprește Rodica Șuiu, subliniind înclinarea spre miraculos și aventură, prospețimea și „o anume vioiciune a stilului” ce amintește de *Bobinocarii* Gabrielei Melinescu. Cronicile de poezie semnează Magda Ursache (despre volumul *Poeme* de Gheorghe Istrate, diminuat în valențe poetice față de precedentul), Anatol Ghermanschi (despre volumul postum al lui

Gherghinescu Vania, *Acolo sus, steaua*), găsind uimitoare similitudini cu *Noaptea* de Tudor Arghezi, *Lunatecii* de Ion Vinea sau *Ultimele* de Miron Radu Paraschivescu, toate răspândind „un abur de inegalabilă tristețe”. Reconstituind pentru publicul larg „o epocă dintre cele mai zbuciumate din istoria noastră”, Virgil Cândea schițează rolul lui C. Cantacuzino în cartea *Stolnicul între contemporani*. (E.Șt., 1971) □ Fișa trimestrială pe care o semnează Mihai Nadin disociază teatrul de radio și de televiziune de cel publicat în reviste, găsind deficiența „deliteraturizării” în cazul celui dintâi. Exemplele vin din revistele „Cronica” (*Pretextul* de Nelu Ionescu), „Tribuna” (*Călătorie în noaptea* de Ion Șeitan), „Amfiteatru” (*Balul* de Matei Neagu Basarab) și „Convorbiri literare” (*Focul* de Ștefan Oprea). □ Al. I. Friduș semnează cronică dramatică a spectacolului cu piesa *Surorile Boga* de Horia Lovinescu, pornind de la caracterizarea făcută de autorul însuși: „coordonata principală a scrisului meu a fost teatrul politic”. □ Readucerea piesei *Fântâna Blanduziei* pe câteva scene ale țării în anul în care se împlinesc 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri îi dă prilej lui N. Barbu să sondeze filonul autobiografic al acesteia. □ În articolul *Iorga și muzica românească*, Doru Popovici trece în revistă părerile exprimate de istoric privind muzica populară, mișcarea corală, profesorii de muzică din școli etc. □ Spre literatura universală își îndreaptă atenția □ Ștefan Avădanei care îl prezintă pe poetul Robert Frost, căruia îi traduce și patru poezii, □ M. Ungurean, care recenzează memoriile lui Konstantin Paustovski (*Vremuri de demult*, Univers, 1971) și □ Nicolae Nicoară, care traduce povestirea scriitorului american William Eastlacke, *Simfonia Vietnamului*.

• [„Flacăra”, nr. 46] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Frumosul și iubirea*, despre „ecourile expunerii făcute de tovarășul Nicolae Ceaușescu în fața Comitetului Central al partidului cu privire la programul Partidului Comunist Român pentru îmbunătățirea acrivității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor”. ■ G. Dimisianu prezintă volumul de „eseuri și reportaje literare” *Destinul cuvintelor* de Constantin Țoiu (C.R.): „cartea lui Constantin Țoiu răsfrânge polivalența preocupărilor autorului ce s-au manifestat atât în domeniul narațiunii epice cât și în acela al comentariului estetic, al eseului și reportajului, spirit foarte mobil și deschis unei sfere largi de solicitări ale realului”. □ Al. Racoviceanu publică un amplu material despre *Filmul românesc și realitatea. Personajul și mesajul etic*, fiind amintite *Setea*, *Desfășurarea* ș.a. □ În *Telegrame* se remarcă faptul că „românul lui Joseph Kessel, *Echipajul*, ecranizat de Marc Tourneur în 1927 și Anatole Litvak în 1930, continuă să-i atragă pe cinești”, Edouardo Molinaro anunțându-și intenția de a-l transpune pe ecran. □ În secțiunea *Agendă*, se comentează protestul intelectualilor italieni (printre care se numără și Alberto Moravia) la adresa „actului arbitrar al arestării unor democrați și patrioți greci, activiști ai E.D.A. și ai Partidului Comunist din Grecia”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se face o trecere în revistă a ultimelor apariții de la

E.A.R.S.R. Printre acestea se numără volumul *Temelii folclorice și orizont european* „care însumează studii de interesante și inedite puncte de vedere semnate de cercetători ai Institutului de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu»: Ion Chițimia, Ovidiu Papadima, Teodor Vârgolici, George Muntean” ș.a. □ Notă despre apariția, în B.P.T., a volumului *Amintiri de la «Junimea» din Iași* de George Panu, ediție alcătuită de Z. Ornea, precum și a romanului *Europopolis* de Jean Bart. □ Se comentează numărul 6-7 al revistei „Secolul 20”, ce propune o dezbateră pe tema relației dintre literatură și eveniment. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Cinema*, se publică o notă despre *Oliver*, „musical insolit, realizat după romanul lui Dickens”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar o serie de note despre *Fântâna Blanduziei* de Vasile Alecsandri (Teatrul Național din Iași), *Don Carlos* de Schiller (Teatrul de stat din Sibiu), *Secunda 58* de Dorel Dorian, „premiera secției române a teatrului sibian”, *Poveste neterminată* de Alecu Popovici (Teatrul de stat din Oradea), *Pisica sălbatică* de Ștefan Berciu (Teatrul de stat „Al. Davila-Pitești”). În *Memento*, *Televiziune*, la rubrica *Literatură*, se anunță o discuție pe tema realismului socialist în cadrul emisiunii *Revista literară TV*, în *Teatru* „emisiunea Biblioteca pentru toți ilustrează activitatea lui B.P. Hasdeu pe tărâmul dramaturgiei cu clasică sa piesă «Răzvan și Vidra»”.

● **[„Luceafărul”, nr. 46]** În cadrul acestui număr Adrian Păunescu realizează o anchetă intitulată *Realitatea socială și prezența literaturii*. „Plenara din 3-5 noiembrie 1971 a luat în discuție și a hotărât asupra întregii vieți spirituale și morale a poporului român. Sensul acestui act a fost așezarea societății românești de astăzi pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor”. Întrebări ce privesc „construcția morală, conștiința socialistă, echitate socială” sunt adresate următoarelor personalități ale literelor: Ov. S. Crohmălniceanu, Marin Sorescu, Nicolae Manolescu, Laurențiu Fulga, Ion Caraion, Victor Felea, Constantin Țoiu, Ion Vlad, Aurel Dragoș Munteanu, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Titus Popovici, Alexandru Ivăsiuc, Edgar Papu, Méliusz József. La întrebarea „Care considerați că sunt principalele probleme ale conștiinței literare de astăzi, conform răspunsului său, Nicolae Manolescu mizează de asemenea pe „adevăr în poezie, adevăr în proză, adevăr în critică”. ■ Chestionat, Fănuș Neagu răspunde: „Întrebare nervoasă, obsedantă și chinuitoare. Mi-o pun adesea eu însumi în singurătatea odăii. Și voi spune cinstit că adevărul la care am ajuns e încununat cu pierderi. Sunt însetat de dreptate și încerc s-o împart-dar poate o carte a mea sau toate cărțile noastre să așeze, durabil, legea dreptății în suflete?”. Același înțelege realismul societății de atunci ca pe un „Adevăr trăit, necofat în cabinete. Adevărul pe care-l proclamă secretarul general al partidului, adevărul netrucat, cu «toate luminile și umbrele» lui”. □ Marin Sorescu a răspuns: „Să fim realiști, adică realismul de acasă să se potrivească cu cel din carte. Să credem

în ceea ce scriem și să nu ne fie rușine că trăim aici și acum. Să fim contemporani cu cititorii noștri și să ne străduim să dăm epocii acesteia strălucirea pe care o merită”. □ Despre scriitorul realist Edgar Papu consideră că: „trebuie să ne dea radiograma societății noastre, resorturile ei nevăzute, subjacentul curent dinamic care o însuflește, soluțiile adânci pentru obiectivele către care se îndreaptă, fără a se mărgăni descriptiv la redarea simplelor sale impresii asupra unor aspecte exterioare”. □ Conștiința literară ar trebui, după Ov. S. Crohmălniceanu să nu rămână surdă la întrebările lumii contemporane: „a contribui cu mijloacele proprii literaturii spre a face sensibile toate implicațiile lor sociale, morale și existențiale, a le releva reala acuitate, a ajuta ca ele să capete o rezolvare, cu adevărat umană”. Cât despre realismul societății de atunci, același declară: „Realitatea vieții noastre ne-o făurim noi înșine, suntem în ea, când o contemplăm, totodată *Subiect* și *Obiect*. De aceea trebuie să fim înarmați, spre a o înțelege, tocmai cu o gândire dialectică. Dar dacă ne vom îndepărta de experiența socială, concretă, dacă vom renunța la confruntarea stăruitoare, *critică* a propozițiilor teoretice cu faptele, a ce «se spune» cu ce «se petrece», așa cum s-a întâmplat o vreme, îi vom răpi, realismului însăși esența sa”. [s.a.] □ Ca direcții pentru dezbateri critice, Titus Popovici propune „*Raportul artă-realitate*. Care este funcția reală educativă a artei. De ce într-o țară care a dat pe Caragiale și al cărei popor posedă unul dintre cele mai formidabile simțuri ale humorului din lume, în aproape 3 decenii de putere socialistă, nu avem satiră românească”. ■ Al. Ștefănescu trece în revistă noile publicații ale vremii. Volumul lui Labiș, *Sunt spiritul adâncurilor*, îngrijit și comentat de către Gheorghe Tomozei este pentru „cititorul care nu a avut un contact cu acea parte din poezie convențională a anului 50-60 [...] un anticipator copleșit de rezultatele nesperate ale inițiativei sale”. □ Antologia de poezie a lui Felix Aderca, *Murmurul cuvintelor*, publicată de Minerva cuprinde doar parțial opera sa: „Autorul *Orașelor scufundate* a scris poezie dintr-o exuberanță a orelor libere, fără a urmări, decât fugitiv, realizarea comunicării cu publicul”. Dintre cei care i-ar fi putut influența opera lui Felix Aderca sunt menționați Minulescu („voluptatea retoricii galante”), Bacovia și Fundoianu, Topîrceanu. □ Despre monografia lui Ion Vinea, scrisă de către Sergiu Sălăgean, Alex. Ștefănescu afirmă că îi lipsește o definiție critică: „pentru S. Sălăgean, poezia lui Vinea este o complicată alternare de teme și procedee. Identificându-le cu corectitudine, dar și cu o insinuantă modestie a erudiției, criticul se îndepărtează tot mai mult de ceea ce constituie obiectul oricărei analize utile-valoarea literară a textului”. □ În legătură cu volumul *Desfacerea cortului*, al Rodicăi Iulian, Al. Ștefănescu observă „iluzia lingvistică”, „prelucrarea folclorului”, „oralitatea pur citadină”. Poemele „vorbesc fără discernământ despre truveri și cascadori, despre amperi și tumuli, despre iubire și moarte”, lipsite fiind de o viziune mai profundă. ■ Nicolae Balotă denunță rolul criticii literare ca un *tribunal al literelor*, prezentând-o ca o artă și disciplină: „În cele mai de seamă opere ale

criticii, nu mai puțin decât în marile creații poetice, dramatice ori romanești, descoperim un întreg univers proiectat de sensibilitatea, inteligența și imaginația critică”. O astfel de lucrare literară este exemplificată prin *Istoria literaturii române* a lui G. Călinescu. Critica literară semnalează o nouă conștiință a literaturii: „evoluția criticii literare din ultimele două decenii face tot mai mult dintr-însa terenul de întâlnire al experiențelor literare cu speculația filosofic-estetică, un teren al dezbaterilor ideologice”. ■ În cadrul rubricii *Zaharia Stancu: memorii*, cel deja menționat evocă, printre altele, momentul întâlnirii sale cu Gib Mihăescu, care și-a scris romanele, *Rusoaica* și *Zielele și nopțile unui student întârziat* în apropierea celor doi prieteni, Zaharia Stancu și Cezar Petrescu. Ceva mai târziu, Vasile Voiculescu, a cărui primă întâlnire este de asemenea amintită în articol, îl va conduce pe Zaharia Stancu spre o cameră din Spitalul gardienilor publici, unde Gib Mihăescu își trăia ultimele zile din viață. ■ Articolul *Starea de destin* este, pentru Marin Sorescu, un prilej de a continua discuția despre tragedia greacă, începută în numărul anterior al revistei. Eroul tragediei pare a devia de la echilibrul grecesc: „Nimeni nu-i mai puțin liber decât eroul tragediei antice. În același timp nimeni nu-i mai bănuț de patimi decât acesta. Foarte multe piese sunt expresia unor răbufniri pe linia unui singur sentiment care întunecă totul”.

14 noiembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8417] Anca Giurchescu scrie articolul *Folclorul-mijloc eficient de educare a maselor*, propunând o serie de procedee prin care acest obiectiv, de formare a „omului nou” prin intermediul creației autohtone, să fie atins.

15 noiembrie

• [„**Munca**”, nr. 7464] În *Note de lector*, Dan Medeanu prezintă culegerea de nuvele *Om în somn* de Petru Popescu: „Meritul autorului constă tocmai în realizarea unui perfect echilibru al expresiei – elementele tradiționale și cele novatoare îmbinându-se armonios –, lucru destul de rar întâlnit la scriitorii tineri, tentați, în mare parte, de facile și inutile inovații privind structura”. □ Octavian Nica publică o cronică dramatică a piesei *Epoleții invizibili* de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu (Teatrul Giulești).

16 noiembrie

• [„**Scântea**”, nr. 8970] Mihnea Gheorghiu semnează *Permanența discernământului ideologic și estetic*: „Orice critic avizat al artei și literaturii poate furniza acum o nesfârșită listă de exemple, începând cu capetele de afiș ale ultimelor festivaluri internaționale de teatru și film și ale cataloagelor editurilor serioase din toate țările. Alții, desigur, n-o pot face. Considerăm, de aceea, ca deosebit de important pentru asigurarea calității importului nostru de bunuri

artistice și culturale să se asigure o mai bună și mai largă informare a importatorilor noștri asupra «pieței» mondiale de artă și cultură contemporană, dar și o aprofundare a studiului «clasicilor», a căror permanentizare comodă, redusă la câteva titluri, sau câteva interpretări (de obicei muzeistice) nu ne mai poate satisface. Trebuie să se țină seama, de asemenea, neconținut, de faptul că straturile tinere ale publicului spectator și cititor, ce se ridică și se extind necesarmente cu fiecare nouă etapă a culturii, au nevoie ca fondul lor clasic de culturalizare să fie acoperit integral cu lucrări valoroase, absolut necesare educației lor generale în vederea trecerii la etapa superioară. Absența discernământului și uniformizarea plăcerii estetice constituie elemente ale unui proces de stagnare, ale fenomenului retrograd, într-o cultură națională oricât de bogată. Cultura este o armă de luptă modernă, pe care mijloacele actuale de comunicare o pot utiliza în avantajul societății cu atât mai bine cu cât ea este mai actuală, sau poate fi mai bine actualizată în folosul ideilor moderne. [...] Există literaturi, teatre naționale și cinematograful «mari». Au existat dintotdeauna mari opere de artă, care au dat cele mai bune exemple creatorilor din țara lor și din alte țări. În această privință aș mai putea spune că nici suprafața în kilometri pătrați și nici populația în milioane de locuitori, și nici bogăția în miliarde de lei nu garantează volumul și calitatea acestor opere de artă. Filosofia culturii românești și întreaga noastră ideologie socialistă ne învață, după o lungă experiență istorică, adevărul simplu că trebuie să avem permanent în vedere că fiecare popor, fie el mare sau mic, a contribuit și va contribui la îmbogățirea patrimoniului civilizației universale care se compune, până la urmă, din ceea ce au creat toate națiunile lumii, că, și din acest punct de vedere, popoarele, ca și oamenii, sunt pe deplin egale”. ■ Adrian Anghelescu prezintă volumul *Introducere în poezia lui T. Arghezi* de Șerban Cioculescu, apărut la Minerva: „Autorul schițează în finalul volumului itinerarul liric arghezian după Eliberare, fără a pătrunde în substanța, în fondul problematic al acestei deloc neglijabile părți a creației poetului. Capitolul ni se pare a nu se integra, de altfel, îndeajuns în materia cărții, părând mai degrabă un fel de anexă, un excurs fugitiv ce nu reușește să adâncească fizionomia poetului așa cum s-a manifestat și de-a lungul acestei fecunde etape. Pentru înțelegerea însă a creatorului *Agatelor negre*, *Cuvintelor potrivite*, *Florilor de mucegai*, *Horelor*, cartea lui Șerban Cioculescu se dovedește și pentru cititorul actual un instrument indispensabil, o călăuză sigură prin tărâmurile nu arareori accidentate, dar întotdeauna mirifice, iscând «frumuseți și prețuri noi» ale lirismului arghezian”.

● [„*Steaua*”, nr. 14] Domițian Cesereanu vede modernismul lovinescian „orientat cu precizie înspre promovarea valorilor literare puternic diferențiate prin originalitate”, ca participand la conflictul istoric dintre «forțele de progres și de inerție» și plasându-l pe Eugen Lovinescu de partea „progrisiștilor” (articolul *Modernismul lui Lovinescu*). □ Poezia este susținută de Gabriela Meli-

nescu (prezentă cu șase poeme: *Cum mușcau fructele*, *Refacerea călătoriei*, *Gustul păsării*, *Magazinul de antichități*, *Cine ești*, *Vânătoare*), de Aurel Rău, de Ana Blandiana (*Imn*). □ Ultima parte din *Războiul undelor*, sub semnătura lui Eugen Barbu și N.-Paul Mihail, este publicată pe patru pagini mari de revistă. □ Aurel Covaci traduce un poem al lui Pablo Neruda, laureat al premiului Nobel 1971. □ Poetul echinoxist Adrian Popescu scrie un eseu despre *Mesajul poeziei* din care nu ne putem opri să cităm câteva idei substanțiale despre ce înseamnă poezie fără valoare și poet fără talent: ■ „Poezia nu admite, prin definiție, mediocritatea, iar lipsa de vocație este mai evidentă ca în alte genuri. Vehiculând «idei poetice» în vogă, ticuri și formulări de o banalitate descurajantă, prețiozități și alambicări sterpe, debutantul fără har încearcă să suplinească ceea ce o lectură atentă ne demonstrează ca că îi lipsește cu desăvârșire – *mesajul*, înțeles în cea mai bună accepțiune a termenului. [...] Când se întâmplă ca gesturile dezordonate și bolboroseala să înlocuiască rostirea densă și înaripată, înseamnă că autorul nu este potrivit pentru acest pretențios rol. Solia sa este inefficientă, este uitată pe drum. Nici zeii, nici muritorii nu pot fi mulțumiți. [...] Este limpede că autorii nu au nimic de transmis, nu poartă niciun mesaj autentic, real – încearcă să înlocuiască talentul printr-un meșteșug mimetic, printr-o relativă îndemânare de a înșira cuvintele. Dar încercarea lor dă greș la o lectură atentă. Este foarte frumos să avem sentimente, este bine, este necesar chiar, dar este știut că poezia nu se face numai cu sentimente, nici măcar numai cu idei, ci cuvinte aduse într-o stare de grație și incandescență ideatică. Un *mesager* al poeziei trebuie să-și dea seama că *mesajul* pe care-l poartă este mult mai însemnat decât persoana sa, decât trăirile sale sentimentale – acestea au preț numai în măsura în care devin mesaj, își pierd înțelesul restrâns pentru a se purifica și decanta în semnificații adânci. [...] Mesajul conține doar sâmburele întunecat și dens al trăirii, el ne dă știre despre locul rar, privilegiat pe care-l străbate poetul. Mesajul este altceva decât pur și simplu limbaj [...]”. ■ Petru Poantă se erijează în apărătorul „excelentului” (cum apreciază singur) roman *Princepele* contestat de doi critici: mai blând de G. Dimisianu în cartea sa *Prozatori de azi*, la capitolul *Evocare și pitoresc. Romane de epocă* și mai „vrăjmaș” de Valeriu Cristea în volumul *Interpretări critice* (articolul «*Princepele*» în două ipostaze ale criticii). □ Întrebându-se dacă critica lui N. Manolescu din volumul *Teme* este una impresionistă, cronicarul Mircea Tomuș pune probleme ambițioase; pe de o parte „dacă nu cumva metodologia filiațiilor, a raporturilor și chiar a normelor ar putea servi, măcar indirect, scopului ambițios al definirii individualității operei pe traseul unei strategii învăluitoare dar cu nimic mai puțin eficientă decât lovitura de sabie directă” și că „tocmai acel sentiment de solidaritate cu formula și, cu deosebire, pornirea lui agresivă îl împiedică pe critic să facă distincția necesară între procedeele critic și criticul inapt să reacționeze sensibil la sensibilitatea artistică”, iar, pe de altă parte, ajunge la o definiție a criticii: ■ „critica nu este o sta-

bilire (dictare) de formule, ci concretizare a formulei în comentariu, intuiție și formulei și apoi transformare a ei în material intuitiv pentru uzul cititorului. Cu atât mai mult cu cât numeroase opere literare, mai ales lirice, ne exemplifică destul de clar cum adevărata formulă poate fi, de fapt, ezitare între formulă și contrariul ei, afirmare și negare repetată a formulei. Poezia este ceva prea complicat pentru a nu putea fi bănuită de o, de altfel binecuvântată, infidelitate față de orice formulă”. □ Virgil Ardeleanu recunoaște că nu a mai citit din adolescență pe Radu Tudoran, de la *Anotimpuri*, *Flăcări* și, bestsellerul, *Toate pânzele sus!*, iar romanul analizat în cronică de față, *Al treilea pol al pământului*, îi scade drastic cronicarului entuziasmul față de producțiile romancierului, după o analiză la sânge plină de reproșuri, notând: „cititorul, sperăm, este în sfârșit avizat asupra prânzului sărac pe care ni-l oferă Radu Tudoran din firimiturile culese pe la mesele altora”. □ Liviu Petrescu reflectează la două mari teme din universul lui Dostoievski, anti-eroul și romanul polifonic (articolul *Două meditații dostoievskiene*). □ Romul Munteanu dezbată problemele romanului și ale criticii care le consemnează pe plan european, ajungând și la chestiunile generatoare de perplexitate, puse de noul roman (articolul *Romanul european la sfârșitul secolului XX și destinul omului*). □ Parodia lui Mircea Micu vizează poezia lui Anghel Dumbrăveanu, intitulată *Platanul neutru*, la rubrica „dicționar parodistic contemporan”. □ Teohar Mihadaș dă răspunsuri critice corespondenților veleitari ai revistei.

17 noiembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8419] Marin Ioniță dialoghează cu „artistul poporului” Marcel Anghelescu, directorul Teatrului din Ploiești, semnalând faptul că *Teatrul românesc se dezvoltă ca o artă militantă*.

• [„**Viața studentească**”, nr. 39] M.N. Rusu, în *Premiere la „Cassandra”* (laboratorul studenților de la IATC), respectiv Ileana Colomieț, în *Vârstele diferite ale unei înalte școli de teatru*, punctează câteva premiere/ reluări ale unor piese antologice, în unele cazuri: *Tu te-ai născut din sete de dreptate* (montat în cinstea Semicentenarului P.C.R., pe un scenariu de Radu Aneste Petrescu), *Șeful sectorului suflete* de Al. Mirodan, *Cântice comice* de Vasile Alecsandri plus fragmente din *Trei crai de la Răsărit* de B.P. Hasdeu (la *Cassandra*), iar la Teatrul Național: *Surorile Boga* de Horia Lovinescu și *Take, Ianke și Cadâr* de V.I. Popa, ultima cu o pleiadă de ultiți mari actori ai vechii școli de teatru: Alexandru Giugaru, Ion Finteșteanu, Marcel Anghelescu, Costache Antoniu. □ O recenzie (nesemnată) a unei culegeri tipărite în scopul de a-l ajuta pe elevul de liceu să capete o viziune de ansamblu asupra literaturii noastre (pe baza programei și manualelor școlare): „A apărut în librării *Sinteze de istorie a literaturii române*, volum coordonat de Sanda Radian și Venera Dogaru, la Editura didactică și pedagogică”.

18 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8420] Radu Popescu recenzează piesa *Ziariștii*, scrisă de Alexandru Mirodan, și jucată la Teatrul Bulandra, operă „mai veche”, dar bine primită de public, la distanță de timp. Reluarea sa, binevenită, atrage însă atenția cronicarului teatral și asupra „progresului” înregistrat, cu precădere, în ultimii ani, „în literatura noastră, în dramaturgia noastră”.

• [„Scânteia”, nr. 8972] Apare cronică literară la volumul *Întâlnirea* de Constantin Chiriță, cronică literară semnată de Ioan Adam: „*Întâlnirea* e un roman ce se bazează pe un simbol-cheie, reluat mereu în diversele planuri ale povestirii: inevitabila convergență spre care tind în anii desfășurați sub zodia de împliniri și certitudini a socialismului, atât de muncitorimea, cât și intelectualitatea. [...] Dacă în lumea fabricii prozatorul se mișcase dezinvolt și nu-și pierduse personajele printre mașini, în privința intelectualilor ni se pare a rămâne în parte tributar unor concepte mai puțin complexe. [...] *Întâlnirea* lui Constantin Chiriță relevă un prozator cu un talent maturizat, capabil să imagineze o intrigă captivantă și complicată. Romanul său, cu mesajul lui generos, cu punctele lui de atitudine, dar și cu unele scăderi, stufozități, propune profilul unui scriitor atașat subiectelor majore ale epocii noastre, preocupat statornic de investigarea din perspectiva actualității a unor medii sociale de maxim interes pentru literatură”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7000] Secțiunea *Cronicii literare* înregistrează trei noi apariții editoriale. Pentru Aurel Dragoș Munteanu, volumul de poezii al lui Nicolae Dragoș, *Coloană de-a lungul* conține doar „convulsii scurte, țipete chinuite. Rareori, în poeziile patriotice mai ales, există suveranitatea detașată a poetului, convingerea neclintită în rosturi definitive”. □ Nicolae Velea constată că romanul *Întâlnirea* al lui Constantin Chiriță reprezintă „o carte de bibliotecă, de prim raft al bibliotecii”, în care asistăm la „o explozie de cunoaștere, și aici îi stau și marile (chiar uluitoarele) calități, ca și scăderile. Adică din această sete, nevoie cam aprigă a autorului de a spune și comunica tot”. □ Publicat la Junimea, volumul *Cuvintele au cuvântul*, semnat de Ion Dodu Bălan, adună, consideră Fănuș Băileșteanu, „o serie de foiletoane și tablete, meditații și gânduri răzlețe într-o carte de-o acută problematică etico-socială și cultural-literară”.

• [„Albina”, nr. 48] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Poporului să-i închinăm întreaga noastră activitate, întreaga noastră viață. Să muncim neobosit pentru a asigura poporului român un loc demn în rândul națiunilor socialiste, în rândul tuturor rațiunilor lumii, o viață liberă, independentă, tot mai fericită, un viitor luminos comunist”. ■ În *Cronica unui greier* de Ion Bănuță este prezent cu textul *În tribunele viitorului*: „Toamnă! 19 noiembrie 1946. Ne aflăm într-o clipă de răscruce. Vântul trece repede și ud peste noi. Și totuși.. Acum când frunzele cad rând pe rând, vertiginos, ori nu, pregătindu-se de moarte, paradoxal, bate un vânt de primăvară. Azi la ora unu

începe o bătălie cumplită între trecut și viitor. 24 de ore de bătălie. Două bariade, două lumi”. □ Pe prima pagină se publică versuri închinată patriei de Vasile Nicolescu (*Tărâm*). ■ Tot aici, Dumitru Almaș scrie despre *Uzina spirituală* a viitoarelor generații care este școala: „Așa cum lucrează școala de azi, așa va fi omul societății de mâine. Drept aceea școala trebuie să fie în fruntea progresului științific și tehnic, al probității morale, al demnității umane, demnitate care presupune dragoste de muncă, dragoste de om, neclintită iubire de patrie și popor, nestrămutată încredere în partid”. ■ *Munca dă omului frumusețe, demnitate* afirmă Spiridon Stănel: „Lucrările recentei Plenare a Comitetului Central al Partidului, documentele adoptate au produs și produc în conștiința oamenilor schimbări profunde. Parazitismul, vagabondajul, faptele antisociale sunt condamnate fără menajamente. În aceste documente lucrătorii din rețeaua așezămintelor culturale, cadrele didactice, toți cei care se ocupă de munca politică și cultural-educativă la sate găsesc idei și îndemnuri de o inestimabilă valoare teoretică și practică. Ei trebuie să desfășoare o asemenea activitate educativă încât fiecare cetățean să înțeleagă că fără o muncă cinstită, făcută cu pasiune nu se poate atinge niciun ideal, că munca este singura rațiune a vieții, că numai ea dă omului demnitate și frumusețe”. ■ Printre mesaje de sprijin citim *Telegrame adresate C.C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „În conștiința poporului român, documentele recentei plenare a C.C. al P.C.R. au stârnit un viu interes. Prin numeroasele telegrame adresate Comitetului Central, tovarășului Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii de la orașe și sate își exprimă totala adeziune față de aceste documente. Din conținutul telegramelor se desprinde cu claritate hotărârea întregului nostru popor de a da viață mărețului program al educației socialiste – programul făuririi omului nou, al dezvoltării personalității umane. [...] În telegrama oamenilor de știință, a lucrătorilor Academiei Republicii Socialiste România, printre altele se spune: Acest program noi îl considerăm ca proiect general de făurire a omului nou, omul societății comuniste. Suntem conștienți că sarcinile ce le avem de îndeplinit sunt grele, dar suntem siguri că ele vor fi îndeplinite pentru că întregul popor le privește ca pe cauza lui cea mai scumpă”. ■ George Muntean recenzează volumul de versuri *Ritm imanent* „al unui mare poet” cvasinecunoscut: Vladimir Streinu. „Un poet care a scris relativ puține versuri, cu mari pauze între un ciclu și altul, care a publicat și mai puține din ele în reviste, pentru ca în volum să apară câteva abia după trecerea lui în neființă. De aceea el s-a înscris în conștiința publică mai curând ca eseist de mare strălucire, critic de finețe și autoritate, istoric literar cu justă viziune asupra valorilor, traducător și gazetar democrat de mare cuprindere, poetul fiind abia menționat pe ici, pe colo de câțiva care-l știau cât de cât, aproape nimeni necunoscându-i integral activitatea lirică. Și cu toate acestea, ce pisc impune poezia lui în cadrul operei! Intri în ea, grație volumului selectiv, recent, ca într-o lume”. ■ Camil Baltazar evocă un ilegalist, pe Alexandru Șahighian: „Mănuind cu egală măiestrie

proza scurtă ca și narația de largă respirație, cu nervul plin de sarcasm al dramaturgului, el excela și ca poet”. ■ Pe ultima pagină, la rubrica *Magazin*, sunt consemnate Premiile Nobel din anul în curs (poetul Pablo Neruda, pentru literatură, și cancelarul Willy Brandt, pentru promovarea păcii), urmate de o trecere în revistă a personalităților laureate pentru literatură în decursul anilor.

● [„**România literară**”, nr. 47] Editorialul *Scriitorii își spun cuvântul* este semnat R.l. și asumat redacțional: „Literatura română contemporană se află la ora răspunderilor esențiale: răspunderi sociale, morale și estetice. Trăim un timp al dezbaterii și al angajării conștiinței, deschise, în care scriitorii, alături de toate categoriile de oameni ai muncii din țara noastră, *își spun cuvântul*. Pot și vor să-și spună cuvântul. Cărțile și, înaintea lor, revistele se fac tot mai des ecoul acestei nevoi pasionate de a pune în dezbatere viața din care ne inspirăm și literatura pe care o scriem, de a ne întreba asupra rostului nostru activ într-o lume care se construiește și prin noi, de a ne asuma răspunderile ce ne revin, de a ne verifica, sincer și onest, conștiința. În sensul acestor dezbateri se înscrie și recentul sondaj de opinii pe care revista «Lucefărul» l-a publicat în ultimul ei număr. Este o admirabilă inițiativă, pe care o salutăm, și care arată, o dată mai mult, că vocația cetățenească a scriitorului român nu este o vorbă goală. Șaptesprezece poeți, prozatori, critici și dramaturgi răspund la o serie de întrebări substanțiale, de vie actualitate, în termeni care exclud orice echivoc, despre rolul și locul literaturii în marele program de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate în făurirea unui om nou, comunist, devotat poporului și patriei noastre. [...] Asemenea dezbateri profunde și îndrăznețe marchează un moment important al culturii noastre, un moment al răspunderii lor esențiale”. ■ Dumitru Ghișe revine la *Excelsior* cu prima parte a tabletei *Conceptul de valoare*: „Să fie valoarea doar o simplă laudă a lucrurilor, adăugată în mod arbitrar de subiectul care le percepe, indiferent de existența vreunei teme obiectiv?”. ■ Antoaneta Tănăsescu se ocupă de *Mesajul unei generații angajate*, text care apare cu moto-ul din Engels: „Noi suntem partidul viitorului, iar viitorul aparține tineretului” și cu un citat din Nicolae Ceaușescu, din Cuvântarea la Congresul al IX-lea al U.T.C., 18 februarie 1971: „Socialismul a oferit tinerei generații un câmp vast, nelimitat, de afirmare creatoare, de punere în valoare a capacităților și talentelor, de realizare a aspirațiilor și idealurilor care o animă. Tinerii de azi ai patriei noastre se bucură de condiții materiale de viață și de instruire cum n-au avut niciodată, la aceeași vârstă, predecesorii lor. Ei au crescut și cresc într-un climat politic și imoral nou, sub influența principiilor de dreptate și echitate socială, de etică comunistă, care le permit să se dezvolte ca adevărați oameni noi, eliberați de tarele trecutului, pregătiți să înfăptuiască mărețul vis de aur al omenirii – societatea comunistă”. Textul este o „primă parte a retrospectivei noastre, evocând un deceniu din evoluția presei studentești condusă și îndrumată de Partidul Comunist Român”. ■ În *Din 7 în 7 zile* Cronicarul prezintă evenimen-

te politice: în continuare prim-planul evenimentelor este deținut de lucrările Plenarei din 3-5 noiembrie 1971; se menționează și interviul acordat de Nicolae Ceaușescu revistei „Jeune Afrique”; se scrie despre cooperarea economică, științifică și tehnică între Franța și România, se notează și vizita primului ministru al Republicii Singapore, iar din știrile internaționale se dau informații despre cuvântarea șefului delegației R.P. Chineze la ședința Adunării Generale la O.N.U. din 15 noiembrie și despre ecoul vizitei lui Fidel Castro în Chile.

■ Teodor Mazilu semnează *Ura n-a creat nicio capodoperă*: „Eu cred că pasiunea, luciditatea e singura soluție. Suferința ne poate izola de oameni, ne poate închide în carcera dramelor noastre, ne poate duce la concluzia că dramele poate sunt singurele drame din univers. Pasiunea oferă o lume infinită. La flacăra pasiunii vedem și problemele noastre, dar și splendoarea omului și a universului. La flacăra pasiunii vedem și limitele noastre, contradicțiile noastre, dar și bolta înstelată a cerului. Bun sau rău, eu am ales acest drum... Și cred că arta este expresia celei mai adânci iubiri față de om. Ura n-a creat nicio capodoperă”.

■ S. Damian face *O plimbare cu „arhetipul”*, comentând volumul *Critice II* de Marin Mincu: „Ambiția criticului e de a detecta la marii scriitori clasici datul ancestral, adică o dogmă, o entitate imaginară, de nedovedit, un substrat metafizic al artei lor. Ceea ce întreprinde este, așadar, o scufundare în inconștientul colectiv, în căutarea determinismului aprioric. Oricine știe azi cât de alunecos e terenul specificității, când el e examinat în afara istoriei, ca un element în stare pură, originară (utopie!). Un cercetător corect, avizat de excesele petrecute pe acest tărâm în perioada antebelică, ar fi reînceput explorarea printr-o delimitare radicală de teoriile iraționaliste, mistice. În tot volumul, nu găsim însă o astfel de delimitare”.

■ Șerban Cioculescu, în *Breviar*, semnează *Pro I. Heliade Rădulescu*, pornind de la micromonografia *Introducerea în opera lui I. Eliade Rădulescu* de Al. Piru, Minerva: „Pozitivă, așadar, în privința reconsiderării literare, micromonografia lui Al. Piru își împlinește strălucit scopul de a ne introduce în opera literară a lui Eliade, dar nu este tot atât de dreaptă cu omul, cum spune d-sa, uneori depășit de evenimente, dar al cărui efort de participare, cum însuși recunoaște «nu este mai puțin dramatic». Am fi dorit ca acest dramatism purificator să-l fi ispitit mai mult pe Al. Piru, decât glasul de sirenă al defăimării, care s-a încercat prea adesea să-l facă ridicol și odios pe un mare om de bine, care a binemeritat de la patria sa”.

■ Revenind la *Pro domo*, Alexandru Ivăsiuc publică *Noi și Idealul Renașterii*, text în care pornind de la valorile prețuite în Renaștere, „autonomia, măreția și puterea omului. Nonconformismul a ajuns o *valoare*, chiar și conformiștii pretindeau că sunt neconformiști”, ajungând la: „Postularea omului ca persoană și nu ca funcție socială rămâne o idee centrală a marxism-leninismului. Întreaga teorie a alienării și dealienării se fundamentează pe ea, ca și afirmația, în niciun caz de circumstanță, după care omul societății comuniste trece din imperiul necesității în imperiul libertății. Și asta nu în teorie, ci în *practică*. În

societatea bazată pe exploatare omul este alienat pentru că este unealtă. [...] Problema noastră a fost ușoară în perioada luptei împotriva ordinii burgheze, întrucât un revoluționar era evident un nonconformist, el era obiectiv în minoritate, așa cum ideile lui Marx n-au fost acceptate dintr-o dată de către toți. Rostul unei societăți revoluționare, ca a noastră, este de a menține elanul și mentalitatea revoluționară, spiritul critic și raționalist, însă atunci când revoluționarii dețin puterea, în ce măsură ei mai pot fi nonconformiști? Dar poate exista revoluționar conformist? În ce măsură se exprimă el numai în acord cu formele instituționalizate în care este integrat?”. ■ Ion Pop scrie despre *Poezia unei generații*, un text despre Labiș și generația lui de scriitori: „Dar poate fi «lupta cu inerția» un semn distinctiv suficient pentru caracterizarea unei întregi generații poetice atât de diversă în formele sale de expresie? Credem că da, în măsura în care acest deceniu creator este unul de reaşezare a valorilor, pe de o parte, și de încorporare simbolică a unei noi spiritualități în curs de afirmare, pe de o altă parte. Căci această generație se definește prin excelență ca o promoție dinamică, deschisă și receptivă, făcându-și din receptivitate un program și din considerarea lucidă a lumii un ideal. În orice caz, s-ar putea vorbi, la această serie creatoare de o anume dependență, înțeleasă într-un sens foarte general, de «mitul Labiș». Existența «deschisă» a poetului *Primelor iubiri*, pentru că netrăită decât în începuturile ei pline de tulburătoare promisiuni, ca și opera deschisă, întrucât ajunsă abia la primele cristalizări semnificative, motivează particulara fascinație produsă asupra noii generații. Totul se întâmplă, în ultimă instanță, ca și cum această generație, a lui Nichita Stănescu și Cezar Baltag, a lui Ion Gheorghe și Marin Sorescu, ori a Anei Blandiana, a lui Ion Alexandru sau Adrian Păunescu, s-ar simți datoare și chemată prin destin să împlinească o operă și o existență prefigurată abia, dar bănuite ca exemplare”. ■ Nicolae Manolescu revine la *Itinerar critic* cu *Incursiuni în literatura de azi*: „Timiditatea criticii în a privi global literatura actuală nu are, la drept vorbind, nicio justificare obiectivă. Dar este un fapt, și trebuie să luăm act de el, că, în locul panoramelor complete, criticii preferă incursiunile izolate. [...] Ilie Constantin și-a adunat de curând, în *Despre poeți*, aproape toate recenziile de poezie pe care le-a publicat în reviste cu începere din 1967. [...] *Despre poeți* e, deopotrivă, un inventar al poeziei și al criticii de poezie din ultimii cinci ani. Judecățile de valoare mi se par, de asemenea, juste în cea mai mare parte. [...] Ceea ce se remarcă după un anumit de pagini este tocmai absența oricărui spirit de sinteză. Fiecare carte este prezentată, întâi, descompusă, pe urmă, în piesele constitutive, asupra cărora se fac observațiile necesare. Dar din aceste observații (simboluri, expresii, defecte de construcție, lungimi, versuri rebarbative etc...) nu se trage decât rareori o viziune de ansamblu. [...] Un caracter încă mai evident de incursiuni critice îl au articolele lui Voicu Bugariu din volumul intitulat chiar așa: *Incursiuni în literatura de azi*. Eseurile de la sfârșit nu fac excepție, locul celor mai multe (acelea despre Marin Sorescu,

Șt. Aug. Doinaș sau despre Zaharia Stancu, de exemplu) fiind de fapt alături de amplele recenzii din prima secțiune. Cronicarul literar al «Astrei» este încă și mai puțin aplicat, și mai puțin sistematic în preferințele și în mijloacele sale decât Ilie Constantin. [...] Cronicarii își strâng foiletoanele în carte... Câte asemenea cărți avem? Destul de multe, iar unele dintre ele au jucat, la vremea lor, un rol important. Dar, oricât de originală, o culegere de articole nu ne apropie nici măcar cu un singur pas de adevărata sinteză. Hotărât lucru, critica actualității literare continuă să rămână, la noi, fie prea scrupuloasă și analitică (*Despre poeți*), fie prea ambițioasă și divagantă (*Incursiuni...*), ca să poată exercita, pe lângă o funcție de moment, și una durabilă. Avem nevoie de construcție și de sinteză”. ■ În traducerea lui Gelu Păteanu este publicat elogiul *De ziua lui Horváth Imre* de Gálfalvi Zsolt: „La aniversări, se cuvine să rostești toasturi și bune urări. Poate mă vei ierta, Imre, dacă – de data aceasta într-o conturare sumară – am preferat să atrag atenția că mai avem ce descoperi, în materie de complexitate și profunzime a poeziei Tale, pe care o admirăm unanim și care trăiește neștirbită în inimile noastre”. ■ *Cărțile săptămânii*. □ Dana Dumitriu prezintă *Lupta cu absurdul* de Nicolae Balotă, Univers: „Criticul, nu numai că nu se lasă convins de textele autorilor analizați, dar nu se lasă convins nici de propriile sale intuiții, pentru că abuzează cu verificarea lor, întoarce o supoziție pe toate fețele, îi cercetează toate implicațiile posibile (chiar și atunci când lucrurile sunt foarte limpezi și «bine înțelese»!). Nicolae Balotă deține o informație estetică și literară de excepție. Studiul fiecărui element ce intră în componența conceptelor de *absurd* și de *literatură a absurdului* este urmărit în întreaga lui evoluție și în toate sensurile cu care a fost investit. [...] *Lupta cu absurdul* este una din acele cărți de care o cultură superioară are absolută nevoie, pentru că menține, cu știință, echilibrul între necesitatea informației și necesitatea sintezei critice”. □ Dan Cristea scrie despre *Marea conjugare* de Nina Cassian, Dacia: „Nina Cassian este poeta angoaselor și a bucuriilor care, o dată pronunțate, au asupra sa un efect tau-maturgic. Întruchiparea obiectelor ororii e îndepărtare de sine, exorcizare. Lirismul Ninei Cassian e al obsesiilor și al eliberărilor, cu o imaginație creatoare de miraculoase spectacole”. □ *Poeme* de Alexandru Lungu, Ed. Eminescu: „Dificultatea poeziei lui Alexandru Lungu a rămas, în această privință, aceeași, semnalată de Vladimir Streinu: dificultatea alegerii citatelor expresive. Lucrurile cele mai frumoase sunt, într-un fel, comentarii ale străniilor desene ale autorului: alcătuirii onirice, semănând cu fauna adâncurilor marine, deschizându-și imenși ochi în vârful de tentacule”. □ Sorin Titel recenzează *Hesperara* de Cristina Tăcoi, Ed. Eminescu: „Ceea ce am reproșat autoarei e că, dorind să fie solemnă și patetică tot timpul, riscă să devină artificială. Fraza se încarcă uneori cu prea multă solemnitate, pentru ca mărturisirea să ajungă până la noi. Ea se pierde atunci într-un verbiu diluant și dizolvant în același timp. E un păcat general acesta al prozei feminine? Se

pare că nu, devreme ce foarte recent am citit un foarte *lucid* și «aspru» volum de proză semnat de Dana Dumitriu. Oricum, rămân în această carte pagini în care sensibilitatea și exaltarea încărcată de pasiune a autoarei reușește uneori să ne cucerească”. □ Sorin Titel se ocupă și de *Discuții din priviri* de Ion Bujor Pădureanu, Ed. Eminescu: „Mai puțin realizate ni se par, în schimb, paginile – din acest volum unitar ca valoare – în care autorul își propune să comenteze întâmplările, un anumit «pletorism», diluând, în aceste pagini, substanța epică. Din fericire însă autorul lasă, de cele mai multe ori, faptele să vorbească singure, intervenind «cu prudență» și destul de rar. Vorbind despre locuri și oameni «de departe», autorul știe să le descopere, cu o indiscutabilă vocație scriitoricească, frumusețea și umanitatea”. □ Florin Manolescu prezintă volumul *Cu privire la...* de Barbu Lăzăreanu, Minerva: „Exercițiile din *Cu privire la...* ascund de fapt o «indiferență» superioară, o absență impusă a vanității; gratuitatea are aici semnificația unei înalte moralități, și cartea este cu atât mai tulburătoare cu cât suntem, după toate aparențele, în fața ultimului mare «spectacol» de modestie, pe care un virtuoz îl dă, într-o sală cu toate scaunele goale”. ■ Al. Piru aduce în discuție *Ultimele scrieri ale lui Mihail Sadoveanu*, notând apariția romanului *Cântecul Mioarei*, apărut la C.R., volumul îngrijit de Constantin Mitru și cu o prefață de Mihai Gafița: „Lămuririle din prefață sunt laconice. S-ar zice că scriitorul începuse *Lisaveta* înainte de *Păuna Mică*, iar *Cântecul Mioarei* înainte de *Aventură în lunca Dunării*, că lucrase apoi concomitent la *Lisaveta* și *Cântecul Mioarei*, insistând mai mult asupra acestuia, din care au rămas două versiuni. Probabil că ar fi publicat mai întâi *Cântecul Mioarei*, dacă boala și apoi moartea nu l-ar fi împiedicat”. ■ *Revista revis-telor* □ „*Steaua*”, nr. 12, semnat B.: „În ansamblu, numărul ni s-a părut insuficient de unitar și fără accente remarcabile”. □ „*Convorbiri literare*”, nr. 10, semnat B.: „Recenziile și cronicile suferă de o mai veche înclinație spre pedanterie și prețiozitate. Stilul emfatic face victime în «Convorbiri literare», tocmai acolo unde (e drept, într-o serie anterioară a revistei) a publicat Maiorescu *Beția de cuvinte*”. ■ În *Șantier* aflăm proiectele lui Șerban Cioculescu, Franz Johannes Bulhardt, Aurel Baranga, Teodor George, Méliusz József, George Chirilă. ■ În *Cartea străină* sunt prezentate volumele: □ *Literatura Bizanțului* de Nicolae Balotă, un volum de studii cu o introducere de Nicolae Șerban Tanașoca: „Noua antologie de studii bizantine, tradusă și prezentată cu deosebită acuratețe de Nicolae Șerban Tanașoca, este o lucrare utilă atât cercetătorilor cât și, mai ales, publicul mai larg și celor ce trebuie informații pentru ca «spiritul bizantin» – despre care vorbea marele istoric al literaturii, Krumbacher – să ne poată deveni contemporan”. □ Sub semnătura v.m. aflăm de apariția volumului *Planeta maimuțelor* de Pierre Boule la Univers, 1971, traducere de Manole Friedman. □ *Lamartine – le livre du Centenaire*, apărut la editura Flammarion, Paris, 1971 aflăm din nota semnată de c. u., care semnaleză și un număr de studii românești semnate de Angela Ion, Paul Cornea și Marin Bucur.

□ Nota semnată i.d. ne informează de volumul *Les critiques de notre temps et Apollinaire*, editura Garnier, Paris, 1971. □ Apariția volumului *Catharsis-ul în teatru, psihanaliză și psihoterapie*, de Dominique Barrucand, editura E.P.I., Paris, 1970 este notată de a.i. ■ Al. Philippide publică *Oameni, locuri și împrejurări*, care apare cu următoarea notă: „Cu toate că în viața mea am avut ca ocupație unică și profundă scrisul, nu mi-am descoperit niciodată (e drept că nici nu mi-am căutat) o vocație de memorialist. Considerând încă mai cu atenție lucrurile, mi-am dat seama că în cadrul unor evocări se poate vorbi foarte bine nu numai despre fapte personale, ci, și mai cu seamă, despre oameni, împrejurări și locuri la care ai fost martor, spectator, auditor. În această situație vreau și eu să figurez în însemnările mele, vorbind de mine doar atât cât trebuie pentru ca aceste însemnări să capete totuși un oarecare lustru personal, un stil, al meu, care să le deosebească de anonim și să le dea oarecare căldură, necesară comunicării. Nu voi vorbi despre ce-am învățat, pentru că aceasta se poate vedea, cred, în scrierile mele”. Aceste memorii sunt încheiate prin nota: „Am încercat, după cum vedeți, să evoc oameni, locuri și împrejurări de care îmi aduc aminte cu plăcere și fără melancolia pe care ar provoca-o trecerea fără întoarcere a timpului și pe care, nu știu de ce, memorialiștii din vocație se cred obligați s-o exprime numaidecât”. ■ Din pagina dedicată cinematografului extragem puncte de vedere exprimate sub titlul *Regizorii despre scriitori*: „Ce elemente cinematografice v-a oferit scenariul scriitorului cu care colaborați? Ce puncte de interes importante pentru posibilă evoluție a filmului nostru de actualitate credeți că vor putea reliefa viitoarele dumneavoastră pelicule? – sunt întrebările adresate lui Lucian Bratu (care turnează în prezent *Drum în penumbră*, după scenariul lui Petru Popescu) și lui Timotei Ursu (care filmează *Decolarea*, după scenariul lui Constantin Stoiciu), întrebări la care am primit răspunsurile de mai jos”: □ Lucian Bratu: „Pe Petru Popescu l-am cunoscut întâi ca scenarist și abia apoi ca scriitor. Mi-am dat seama că în peisajul actual, sărac, de scriitori-scenariști, avem de-a face, în mod cer, cu un om dotat pentru scrierea filmică, nu cu un scriitor racolat de cinema și nici cu un scriitor, care, între două cărți, se odihnește onorând un contract cu cinematografia. [...] Ceea ce m-a atras cel mai mult la scenariul lui Petru Popescu a fost întâlnirea, surprinzătoare, cu probleme ale generației mele, mai vârstnică decât a sa, Apoi, o înțelegere a mediului citadin, pe care-l cunosc și eu foarte bine și, în sfârșit, un lucru foarte important, că elementul social nu e dat ca rezultat, ci este suportul care face mai viabile personajele filmului”. □ Timotei Ursu: „Stoiciu este, cred eu, judecând după felul în care am colaborat, un *profesio-nist* în sensul bun al cuvântului, capabil să intre în rezonanță activă cu regizorul, cu gândurile, cu frământările lui”. ■ *Ochiul magic*. □ Notă fără titlu: „În zilele de 22 și 23 noiembrie 1971 va avea loc Consfătuirea de literatură comparată pe tema *Probleme de bază ale literaturii comparate*. Primul referat, despre *Contribuția literaturii naționale la formarea curentelor literare inter-*

naționale (L. Rusu), va fi urmat de mai multe comunicări, dintre care reținem *Sfârșitul Renașterii și literaturile naționale* (Z. Dumitrescu-Buşulenga), *Umanism occidental și umanism sud-est european* (I.C. Chițimia), *Inițiativă națională și inițiativă internațională* (E. Papu). În cea de a doua zi a Consfăturii, referatul (Al. Dima) și comunicările (D. Păcurariu, Ov. Papadima, Ion Pop ș. a.) vor dezbate probleme privind *Aspectele specifice românești ale curentelor literare internaționale*. Totodată, Jacques Voisine (Franța) va vorbi despre *Situația studiilor comparate în Franța anulului 1971*". □ *Se face lumină*, semnat I.T.: „Doi cercetători literari: Virgil Cuțitaru și Pavel Florea își unesc forțele spre a realiza *postfața* de cinci file a unui volumaș de ajuns de neplăcut la vedere. Editura Junimea din Iași s-a hotărât să retipărească *Hanu Ancuței* și voind poate să demonstreze că nu face un secret din numele autorului îl etalează pe copertă sub această formă sintetică: *Sadoveanu*. Nimic în plus, nimic în minus. Fructul armonioasei colaborații Cuțitaru-Florea nu întârzie să iasă la iveală în toată splendoarea unei mature plenitudini, *postfața* de cinci file răbdător și cu încredere așteptată până în clipa de față de atâtea generații de cititori ai *Hanului Ancuței*; citeam și așteptam să ni se explice; lectura cărții ne stârnea, desigur, dar nu ne și potolea setea de a cunoaște în adâncime”. □ *Omul de bolboroseală*: „Ceea ce e dus până la capăt în schița *Omul de cântec* de Ion Puha («Cronica» din 13 noiembrie) e bolboroseală. Cânturi, vânturi, luturi, flori înfrățiți cu pădurea, râsul bucuriei, durerile negre ca noaptea, adâncurile bolții – sfredelite, plopii stingheri – nu fac doi bani în fața Întregului. [...] Și în acest caz, de intrabilă bolboroseală (în afara oricărei sugestii literare), o analiză pe părți ar fi defectuoasă. Să privim și lucrul stupid în *toată* splendoarea lui. Să nu ne închinăm Zeului-Detaliu!”. □ Versuri semnează Adrian Păunescu (*Numărătoare*), Maria Banuș (*O să ne facem bine*), Marius Robescu (*Pe mare, doar, pe mare...; Narcis; Elegie; Cântec*), Ileana Mălăncioiu (*Senin; Interior; Locul unde veneam...; Către Natanael; E sufletul ei...*) și Monica Pillat (*Toamnă*). □ Schița *Daruri reciproce* este semnată de Ben Corlaci. □ Revista propune *În perspectivă, o nouă prozatoare: Anca Dan*, publicând schița ei *Radumihai*. □ Cu ocazia zilei de naștere a lui Corneliu Baba, care împlinise 65 de ani, revista publică sub titlul *Arta trebuie să emoționeze câteva aforisme ale artistului*, iar în pagina dedicată artei plastice o *Pagină de jurnal – 1971*. ■ Revista dedică două pagini lui Arthur Rimbaud: □ Citim textul lui Matei Călinescu, „*Genul adolescenței*”. □ Găsim informații bibliografice, *Din actul de naștere*, și citate despre Rimbaud din Ion Barbu, Ion Pillat, Sașa Pană, Jacques Rivière, Marcel Raymond, Hugo Friedrich, Albert Thibaudet, Pierre de Boisdeffre. □ O poezie (*Lacrimă*) este tradusă de Leonid Dimov. Este republicată și poezia de Nicolae Labiș – *Arthur Rimbaud*. ■ Dragoș Vrânceanu prezintă *Barocul la Roberto Sanesi* și semnează traducerea la două poezii: *Temă de Beckett* și *Raport informativ*. ■ Adrian Marino trimite o *Scrisoare din Geneva*, cu titlul *Literatura română și străinătatea*: „O bibliotecară,

în bluză românească (a cumpărat-o – mă informează – vara aceasta la București) îmi controlează surâzător și ușor pedant fișele de *prêt interurbain*. Aduc vorba insistent de bluze, de Matisse... Când credeam că-i mai pot smulge o fișă, același zâmbet grațios mă dezarmează: «N-aveți dreptul decât la șase». Bibliotecarele elvețiene sunt incoruptibile...”

• [„Tribuna”, nr. 46] Dan Rebreanu deschide numărul cu un articol despre *Valori etice și responsabilitatea scriitorului*. Arta, așa cum scria și Liviu Rebreanu în 1926, nu are doar o valoare estetică și de creație ci și o valoare etică, fără de care munca artistului ar fi un act steril. □ Ion Marcoș recenzează volumul de eseuri, cronică, studii și articole *Itinerarii critice*, de Ieronim Șerbu, iar Călin Manilici prezintă lucrarea monografică *Gala Galaction omul și scriitorul* de Adriana Nicoliu, căreia îi reproșează o serie de erori, printre care identificarea autorului cu personajele și că evenimentele vieții își pun nemijlocit amprenta asupra operei. □ Din nou, o cronică literară dedicată volumului de versuri *Ritm immanent* (Ed. Eminescu, 1971) al criticului Vladimir Streinu. Victor Felea notează că poezia sa alături de cea a altor critici, Perpessicius, T. Vianu, se remarcă prin maturitate literară și sufletească afectivă. Vladimir Streinu cultivă versul clasic cu o notă de modernitate, amintind de Blaga, Argezi, Barbu, Voiculescu ■ Seria reflecțiilor despre personajele lui Radu Tudoran continuă în eseu *Romantica farsă parabolică – Radu Tudoran: al treilea pol al pământului* de Constantin Cubleşan. Cele trei personaje ale romanului *Al treilea pol al pământului* pornesc o incursiune împotriva trinității malefice ce atacă universul. Universul fantasmagoric al personajelor motivați de idealuri profunde reprezintă o alegorie ce abundă în simboluri ușor de intuit: „eroii romanului lui Radu Tudoran încearcă pe rând, traversând experiențe cruciale de viață, toate sentimentele umane fundamentale, de la prietenie și dragoste până la teama neîncrederii și a lașității, învățând să discearnă, să persevereze, să piardă ori să învingă și deopotrivă, să se jertfească la nevoie pentru triumful unei idei profunde, superioare”. □ Continuarea articolului *Un an la Petersburg*, aduce completări despre prezența acestui oraș în opera lui Dostoievski. Ion Ianoși este de părere că romanul *Crimă și pedeapsă* își revendică mai repede statutul de *petersburghez* decât *Adolescentul*. Topografia romanului este ușor reconstituită cu ajutorul descrierilor din piața Sennaia, chiar și a pietrei sub care au fost ascunși banii cămătăresei ucise, a peregrinărilor lui Raskolnikov pe canalul Ekaterinski, pe strada Stoliarnâi, în piața Nikolski. ■ Ion Vlad, scrie despre un fragment din opera memorialistică a scriitorului Malraux, într-un articol intitulat *Dialogul scriitorului cu istoria*. În lucrarea *Antimemorii (I)* ed. Gallimard, 1967, marele prozator reinterpretează câteva decenii de istorie și profesează o memorialistică ce evocă destine. Articolul rezumă un fragment din *Antimemorii*, ce poartă un titlu inspirat din Victor Hugo, *Les Chênes qu'on abat*, în care este redată întâlnirea cu generalul Charles de Gaulle, scriitorul relatând nu doar conversațiile cu acesta despre întâlnirile

sale cu diverși oameni politici, Kennedy, Gandhi, mișcarea de rezistență împotriva fascismului, etc. dar și reflecțiile sale ce acompaniază afirmațiile generalului: „*Am ținut – mărturisește Malraux – să înfățișez un general de Gaulle care nu aparține numai istoriei, de unde pasajele fără însemnătate*”. □ Pe aceeași pagină versuri de Lorenzo Postelli, traduse de Viorica Porumbacu: *Gura mea, Hai-Ku-uri pentru o falsă primăvară, Artă poetică, Scorie*.

19 noiembrie

• [„**Munca**”, nr. 7468] Cu titlul *În Brazilia a apărut volumul Nicolae Ceaușescu: „Încotro merge România”* se publică o prezentare a cărții tipărite la Editura Paralelo.

• [„**România liberă**”, nr. 8421] Teodor Vârgolici recenzează *Volumul ieșean* al lui George Ivașcu, ce reprezintă o selecție din activitatea publicistică desfășurată între anii 1935-1940, o „retrospectivă”, „readucând în memorie, generațiilor mai vîrstnice, o perioadă de grele încercări și de nobile atitudini, iar generațiilor tinere, oferindu-le, cu finalitate educativă, imaginea autentică a unor vremuri de mult apuse, învinse și înlăturate prin efortul întregului nostru popor, prin lupta eroică a clasei muncitoare, a partidului nostru”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8973] Ioan Adam realizează ancheta *Cartea pe care o așteptăm* în care „cititorii au cuvântul”: „Cartea, instrument ideologic important în realizarea educației comuniste, nu poate fi gândită în afara confruntării fecunde între producătorul și destinatarul artei. Opera se verifică prin cititorii ei. Pornind de la aceste considerate am inițiat ancheta de față, printre cititori. Publicăm azi, în coloanele ziarului, doar o parte din gândurile celor ce, asemeni milioanele de cititori din România, se apleacă asupra paginilor cărților contemporane, dornici să afle în ele freamătul viu al vieții, marile idei cu care ne confruntă timpul nostru socialist”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7001] Secțiunea debuturilor prezintă, sub semnătura lui Dinu Flămând, două apariții editoriale – romanul lui Mihai Nadin, *O zi pentru podoabe*, în care romancierul „are o capacitate formată de a analiza socialul, iar ochiul său, în momentul debutului românesc, cercetează deja semnificațiile de esență ale realității” și volumul de poezii al lui Petre Anghel, *Duhul pământului*, care „șochează prin caracterul frust, de bocet și descântec popular, treptat însă, din asperitățile și din rigiditatea versului se naște o poezie pe care nu o poți ignora, o poezie cu zăcăminte native”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 47] Eugen Luca notează despre *Poezia – expresie a demnității umane*: „Poezia, orice poezie autentică, își asumă, așadar, o funcție revoluționară, nu poate fi gândită decât în raport cu această înnoitoare misiune a ei. Ea este o formă de manifestare a optimismului nostru funciar – condiție primordială a progresului înregistrat din clipa în care am dobândit poziția verticală, și care incită, în continuare, la o susținută, tenace acțiune dirijată în aceeași direcție eliberatoare”. ■ Ștefan Aug. Doinaș se referă la Emil

Botta, în *Prezențe lirice*: „Emil Botta aparține aceluși tip de intelectual ardelean în care natura și cultura se suprapun ca două planuri osmotice; tip apărut în istoria culturii noastre odată cu Cărturarii Școlii Ardelene. [...] Volumul recent de versuri – cuprinzând trei plachete: *Întunecatul April*, *Pe-o gură de rai* și *Vineri* – ne pune în față tocmai această marcată originalitate stilistică pe care a rodit-o întâlnirea dintre mai multe planuri ale culturii. E mai întâi un plan livresc, [...] tonul ironic-sfătos, alături de inflexiunile biblice, gesticulația grandilocventă și hohotitoare a romanticilor, împreună cu neliniștile și disperările expresioniste, aluziile la mitologia elină sau motivele de istorie îndeosebi medievală, Dante, Nerval și Blaga, toate acestea au contribuit la realizarea unei sinteze poetice de o mare originalitate. [...]” ■ Nicolae Manolescu identifică unele carențe în antologia de comentarii și referințe la opera lui *Tudor Arghezi*: „Editura Eminescu a avut ideea unei serii critice [...] despre opera unor autori importanți sau despre unele curente și perioade din istoria literaturii române. [...] Seria a fost deschisă cu *Tudor Arghezi interpretat de..* [...]. Alegerea citatelor nu trebuie să fie întâmplătoare, ci să marcheze tocmai această diversitate de unghiuri. În al doilea rând, selecția are la bază o confuzie de valori. Nu oricine a scris despre Arghezi este și critic și merită a fi consultat. Unele din textele reproduse în compendiu final au valoare conjuncturală (*Confruntarea cu timpul*, 1961 de Liviu Călin). [...] E de mirare, în sfârșit că editura nu s-a gândit să completeze antologia cu o listă a operelor lui Arghezi, cu o bibliografie critică ordonată. [...]”

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 50]** E. Manu îi aduce un omagiu lui C.C. Giurescu la 70 de ani. □ La Cenaclul Labiș, citesc poeta Mara Nicoară și prozatorul Mircea Constantinescu; comentează V. Oișteanu, I. Papuc, Mircea Dinescu. □ Criticul Marian Popa scrie autoironic despre.. debutantul în volum Marian Popa, din *Modele și exemple*. „Un critic infailibil putea fi considerat, până deunăzi, și Marian Popa. De acum, el este însă autorul unei infracțiuni literare intitulată *Modele și exemple*, culegere de «eseuri necritice» [...]. Toate numele și operele amintite în paginile dintre coperti, chiar numele autorului, sunt cu totul și cu totul imagine. Așadar, nume ca Eminescu, Aurel Mihale, Sartre, Blaga, Sorin Titel, Bacovia, Dumitru M. Ion etc. și titluri ca *Luceafărul*, *Fuga*, *Ion*, *Cuscree*, *Frigul*, *Vulpea*, *Roza* sau *Die Unsichtbare loge* sunt niște simple ficțiuni!.. Altfel, vom admite că volumul e simpatic, că el se citește cu plăcere, ca un roman polițist sau ca o plachetă de Marin Sorescu”.

20 noiembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8974]** Al. Popescu prezintă volumul de *Scrieri alese* ale lui Gaál Gábor: „O dată cu tipărirea în limba maghiară a celui de-al treilea volum al scrierilor alese al lui Gaál Gábor, Editura «Kriterion» din București aduce o nouă contribuție meritorie la cunoașterea operei datorate uneia din cele mai proeminente personalități ale culturii și literaturii maghiare din Ro-

mânia. [...] Paginile cărții, urmărite cu viu interes, constituie fără îndoială un remarcabil capitol – poate cel mai important – din viața unui gânditor, estetician și publicist care și-a pus talentul în slujba revoluției socialiste din România”.

• **[„Cronica”, nr. 47]** Pe prima pagină, alături de două poezii de Paul Tuntungiu, Ioan Grigoraș recunoaște, în expunerile lui Nicolae Ceaușescu din iunie și din noiembrie a.c., statutul de „fundament teoretic și practic” pentru democrația socialistă și afirmarea umanismului. □ În consonanță, tot pe prima pagină, Const. Ciopraga (*Realism și umanism*) notează reflecții despre literatură, stârnite de parcurgerea chemărilor șefului statului: „A cere literaturii un fundament realist și contemporan, să abordeze «în forme și stiluri foarte variate» specificul acestei epoci de edificare la temperaturi înalte, iată un deziderat care se înscrie pe traiectoria marilor exemple. Prin concizia și claritatea formulării, prin acuitatea observațiilor fiecare frază din *chemare* constituie un subiect de meditație și angajare. Pe scurt, scriitorilor li se recomandă o literatură care să reflecte noutatea, caracterul monumental, eroismul cotidian [...]”.

□ Al. I. Friduș consemnează masa rotundă cu tema *Formativ și informativ în manualul de literatură română*, în jurul căreia revista a adunat profesori, între care se numără și Const. Ciopraga sau Valeriu Neșțian. Subiectele dezbătute sunt tipărite de redacție într-o casetă sintetică: „Accesibilitate nu înseamnă vulgarizare”, „De ce au fost scoși Hogaș și Topîrceanu din programa analitică?”, „Selecție și nu inventar al literaturii contemporane”, „...«Alți scriitori»: Nichita Stănescu, Nicolae Labiș, Miron Radu Paraschivescu...”, „Opere parafrazate”, „De ce nu și exegeze personale ale elevilor?”, „Manuale sau simple colaje de recenzii și cronici literare?”. □ Versuri de George Damian, Constantin Ștefuriuc, Nicolae Turtureanu. □ „În acest prim volum din opera lui Tudor Vianu, consacrat de editori numai scrierilor sale literare, partea cea mai valoroasă cuprinde, în mod evident, paginile autobiografice, de altfel cele mai numeroase, în care pot intra și portretele oamenilor de seamă pe care i-a cunoscut și care au jucat un rol oarecare în existența sa, cât și însemnări de călătorie”, scrie Al. Andriescu recenzând Tudor Vianu, *Opere*. □ *O introducere fundamentală* i se pare lui Zaharia Sângeorzan volumul *Introducere în opera lui I. Eliade Rădulescu* (Minerva, 1971), verdictul lui G. Călinescu conform căruia Al. Piru ar fi „un spirit critic tinzând la construcție” verificându-se și prin acest demers. ■ Mihai Ungheanu meditează asupra prejudecății stilului, oprindu-se la Maiorescu, deși subiectul are „o carieră mai veche”. Încercarea criticului de la Junimea de a impune un canon stilistic scriitorilor și publiciștilor este urmărită cu exemple: „Criticile lui nu de puține ori fac apel la stilul deficient al adversarului și nu de puține ori câștigă cu aceste argumente lupta. Exemplul maiorescian va face carieră și nu de puține ori polemicile se vor reduce la discutarea unor chestiuni de formă și nu de fond. O eroare de exprimare, o eroare de stil devine (sic!) în mâinile preopinentului dibace argumentul incapacității de cugetare a adversarului. E. Lovinescu este unul din cei ce se va (sic!) ali-

menta din rezervorul tactic al polemicilor maioresciene apelând des la argumentul formal, la întâietatea argumentului formal, amânând atacarea chestiunii de fond”. □ Complexul lucidității este titlul prin care Al. Călinescu definește esența nuvelor din volumul Anton Holban, *Bunica se pregătește să moară* (BPT, 1971), luciditatea fiind, în cazul său, „o armă foarte puternică ajunsă în mâinile unui sinucigaș”. □ Ilarie Chendi este evocat de Victor Eftimiu la centenarul nașterii: „În paginile sale incisive, măsurate, nu vibrează decât o parte din ființa sa. Asemenea lui Caragiale, și-a pus în cărți numai spiritul, nu și sufletul. Sufletul său era plin de serenade și balcoane înflorite. Eramai poet decât noi toți poeții din preajma sa, el, criticul”. □ *Caietele de la Roșcani*, despre care scrie George Sidorovici, lăsând deoparte alte lecturi livrești, conțin „strigături de nuntă, datini, obiceiuri și eresuri străvechi, numiri de locuri și întâmplări uitate”, adunate de țărâna Eugenia Iacob din Roșcani, de pe lângă Suceava. Recenzentul le aseamănă cu *Cronica de la Arbore* a lui Toader Hrib. □ În eseu *Literatură și mesaj*, Al. Ștefănescu face distincția între autorii valoroși care „vor să impună o anumită concepție” printr-un „elan din afara esteticii” (precum Marin Preda sau Zaharia Stancu) și ceilalți „care nu au ce spune prin operă. Litera lor înflorită rămâne moartă pe pagină, deoarece nu a fost antrenată de niciun apel”. □ O pledoarie pentru teatrul în versuri (după un spectacol cu *Răzvan și Vidra*) semnează N. Barbu. Tot despre teatru scrie și Liliana Moldovan, în cronică dramatică rezervată referitoare la spectacolul cu piesa polițistă *Când revolverele tac* de Tudor Negoită. □ Revista punctează cei 150 de ani de la nașterea lui Dostoievski, publicând articole despre autorul rus semnate de Nicolae Balotă (*Condiția literatului și a literaturii*), R. Priscornic (*Dostoievski și „omul din om”*), George Pruteanu (*Omul paradoxal*). □ Pe ultima pagină, Klaus Steinke, lector de limba germană la Universitatea ieșeană, scrie despre traducerea în limba germană a volumului lui Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul socialismului*. □ N.N. semnaleză prezențe românești peste hotare. Astfel, în URSS, a fost tradus integral în limba ucraineană romanul *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu și a apărut un studiu dedicat romanului românesc contemporan, semnat de Lidia Dolgoșeva și Kiril Kovaldji, iar în Austria, Valentin Lupescu a tradus în limba germană romanul *Șatra* de Zaharia Stancu. □ Pentru rubrica *Moment*, N. Irimescu reține „codul succint al criticii «de care avem nevoie»”, întocmit de Nicolae Manolescu în „România literară” și culegerea din nuvelele lui N. Gane (Minerva, BPT, 1971), întocmită la un înalt nivel științific de Ilie Dan. □ În cadrul aceleiași rubrici, semnatarul ia atitudine față de replica lui Marcel Plint (din „Steaua”, nr. 12) la adresa pomenirii sale într-un articol (*Poezia exterioară*) pe care Dragoș Pop, l-a publicat în „Cronica”, nr. 37.

• [**„Flacăra”, nr. 47**] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga scrie *Despre satiră*, citându-l pe N. Ceaușescu care îndeamnă la „folosirea unei arme ideologice de o redutabilă eficacitate: umorul și satira”. □ Valeriu Cristea prezintă

romanul lui Al. Simion, *Anotimpul posibil*, insistând în special pe relatarea subiectului. □ Henri Wald publică eseul *Traducerea*. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Cine face pe prostul*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Povestiri din pădurea luxemburgheză și Despre straniu în fotbal*. □ În *Memento, Carte*: se semnalează apariția unie microantologii intitulată *Cerc*, semnată de Veronica Porumbacu (C.R.), cuprinzând poeme dintre 1943 și 1970 și a volumului lui Marcel Breazu, *Convorbiri despre artă* (E.P.). Se face o trecere în revistă a ultimelor apariții de la Univers: *Povestea unui poloboc* de Jonathan Swift (traducere de Andrei Brezianu), *Un veac de singurătate* de Gabriel Garcia Marquez (traducere și cuvânt înainte de Mihnea Gheorghiu), *Țara huzurului* de Heinrich Mann (traducere de Dumitru Hâncu). □ În *Memento, Televiziune*, în cadrul rubricii „Anchete-opinii”, este amintită emisiunea *Exegeza eminesciană azi*, cu participarea lui Al. Piru, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Edgar Papu, Matei Călinescu.

● [„Luceafărul”, nr. 47] Adrian Păunescu laudă publicul român în privința lecturii și a culturii cinematografice. Același povestește o întâlnire cu elevii de la Politehnică din Brașov, la care este invitat să răspundă la întrebarea: „Cum își țin scriitorii români promisiunea pe care o fac din când în când scriitorilor de a spune adevărul?” Răspunsul lui Adrian Păunescu a fost: „nu ne mai aflăm în fața opțiunii, nu ne mai aflăm în fața angajamentului, nu ne mai aflăm în fața promisiunii, ne aflăm în fața Lucrării”. Spre finalul articolului, Adrian Păunescu declamă *insuficienta participare la istorie* a scriitorilor români. ■ Titus Popovici își evocă primele sale amintiri din copilărie ce țin de evenimentele politice. ■ În rubrica *Compendiu*, Alex. Ștefănescu analizează ultimele publicații literare. □ Despre selecția din publicistica lui Ion Agârbiceanu, adunată în *Meditație în septembrie*, se afirmă: „Lipsite de jocul de idei care constituie farmecul, dar și efemeritatea genului, articolele sale impresionează prin onestitatea de a repeta adevăruri recunoscute”. Dintre cei care l-au influențat pe Agârbiceanu s-ar număra și Iorga (*sentimentele patriotice*) și Sadoveanu. □ În *Copacul-animat*, noul volum de versuri al lui Gellu Naum, acesta „continuă să cocheteze suprarealist cu temele obișnuite ale liricii. Din cauza acestei disimilări, textele pot fi privite atât ca fantezie verbală, cât și ca radiație a unor elanuri reprimare ironic”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu afirmă în articolul *Nervul etic al literaturii* că marile opere dezvoltă teme de o puternică încărcătură morală (*Regele Lear, Andromaca, Pădurea spânzuraților*). O astfel de problemă morală actuală, este după Crohmălniceanu, susținută de *inegalitatea* dintre oameni, care se vrea rezolvată de către socialism, prin eliminarea inegalității economice. ■ Victor Eftimiu îl portretizează pe cel care l-a susținut încă de când era tânăr, Ilarie Chendi: „a dus o viață pasionată, multiplă, în slujba idealului național, dând atenție mai mult scrisului politic decât celui literar”. În amintirea celui care semnează articolul, Chendi „era într-adevăr un om fără nicio prejudecată: detesta pe cei pretențioși și știa să rămână camarad bun

al unor scriitori, boemi ca el. Știa să iubească, iar prietenia lui era sigură”. De asemenea, articolul cuprinde o scurtă biografie a celui care a influențat parcursul revistei *Viața literată*, reliefate fiind și reacția lui cu Nicolae Iorga, Macedonski și alții. ■ Edgar Papu extrapolează în articolul *Genul comic în critică*, urmând după modelul lui Croce („există echivalențe ale genurilor literare și în istorie”), existența genurilor criticii literare. Dintre personalitățile românești lui Maioreșcu îi este atribuită o astfel de tendință de mare *comediograf*, cu *Beția de cuvinte*, firul caragialesc continuându-se cu activitatea tânărului critic Eugen Ionescu. ■ În *Himera criticului* Nicolae Balotă realizează un elogiu activității literare lui Perpessicius: „Nici mărturia lectorului pasionat, nici însemnarea cronicarului moralist, nici eforturile eruditului n-ar fi aureolate de un nimb al perenității, dacă nu le-ar străbate ca vâna de aur nativ, masivul de piatră, arta scriitorului de rasă”. ■ Acest număr al revistei include și ultimul fragment de memorii ale lui Zaharia Stancu. Confesiunile îl au în vedere printre altele pe Vasile Voiculescu: „Vasile Voiculescu nu era un mistic, era un credincios.[...] Până acum nici lui Gib Mihăescu, nici lui Vasile Voiculescu nu le-am dat toate drepturile ce li se cuvin”. De asemenea, sunt însemnate confesiunile lui Zaharia Stancu, care amintesc de Tudor Mușatescu: „am descoperit o preafrumoasă poezie de *Toamnă* [...] iar dedesubtul poeziei am găsit o iscălitură - Tudor Mușatescu. Acestea s-au petrecut cu cincizeci de ani în urmă, iar acum eu îi dăruiesc lui Tudor Mușatescu loc de mormânt etajat, ca să încapă (când o fi să fie) nu alături, ci deasupra și actrița Kitty Gheorghiu”. ■ Barbu Cioculescu selectează fragmente din corespondența lui Mateiu Caragiale cu N. Boicescu, prin care încearcă să dovedească *acuitatea extraordinară* cu care cel dintâi observă lumea artistocrată din București. ■ Marin Sorescu continuă seria articolelor despre tragedia greacă, evidențind vinovăția (nevinovăția) personajului din tragedie, așa cum o evidențiază Euripide, Eschil și Sofocle. ■ Prezențele lirice importante din acest număr sunt atribuite scriitorilor precum Constantin Abăluță (*Neliniștile zorilor*, *Din oceanele dezvelite*), Eugen Jebeleanu (printre altele și *Împrumutat vieții*, *Schimbarea crucii*) și Apollinaiere, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 33] Demostene Botez semnează *Conștiința – nebănuita forță propulsivă a societății*: „Aici în mijlocul Europei, în țara românească, din înțeleapta și activa inițiativă a conducătorului său, Nicolae Ceaușescu, iau mereu ființă acțiuni care înseamnă ceva mereu nou în așezarea unei noi vieți sociale, a unui popor care pentru prima oară în existența sa este în situațiunea de a se cârmui liber. Neostenit el își construiește o viață socială modernă în toate manifestările ei, purificând totul și ridicând un om nou. În ultimii ani, acest popor și-a simțit deșteptată, în libertate, o extraordinară vitalitate. Pentru a o cultiva și stimula este absolut nevoie de educare, de reînnoirea omului după chipul societății pe care singur și-o construiește. [...] Viața între oameni, fără nicio regulă morală, scrisă sau nescrisă este anevoie de trăit

și nedreaptă, dominată fiind de dreptul celui mai tare. Iată de ce înaltul for de conducere colectivă a partidului – Comitetul Central – întrunit în plenara de la începutul lunii noiembrie, a discutat, analizat și adoptat *Programul pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității*. Acest program de măsuri privind educarea omului de la noi, înarmarea lui cu o conștiință nouă, e o chestiune mai mult decât firească, pentru că, în decursul istoriei omenirii, a istoriei țării noastre, în toate societățile ce s-au perindat, activitățile sociale ale indivizilor au fost ordonate de un corpus de legi. [...] De aceea *Programul* de educare și formare a unui om multilateral dezvoltat îl cheamă pe acest om să lupte cu ardoare pentru adevăr, dreptate și libertate, să fie pătruns că între interesele personale și cele generale nu există nicio contradicție ci, din contră, o unitate dialectică. [...] Cele 20 de milioane de locuitori ai pământului dintre Carpați, Dunăre și Marea Neagră, cunosc astăzi aceste norme. Ei au avut prilejul să-și dea seama fiecare ce are de făcut pentru a realiza marea schimbare și a se putea prezenta senini în fața semenilor lor. O asemenea conștiință curățată, poate exercita o puternică înrâurire asupra mersului înainte al societății, poate fi o nebanuită forță propulsivă”. ■ Mihai Beniuc publică poezia *Sărbătoarea mereu în suflet*, iar Radu Gyr semnează poezia *Loviște*. ■ Șerban Cioculescu publică *Poezia dorului de țară*; textul e introdus prin următoarea notă: „Plecăt de patru decenii din țară, poetul Mihail Steriade nu și-a uitat-o nicio clipă. «On n’emporte pas sa Patrie au bout de ses semelles», spunea Danton, când a fost îndemnat să se expatrieze. O purtăm însă în inimă, oriunde ne-ar duce pașii și oricât de vremelnică ne-ar fi înstrăinarea. O dublă apariție îmbucurătoare ne întoarce cu gândul la compatriotul nostru, iubitul meu prieten și fost coleg de facultate, Mihail Steriade. La scurt interval ne-au sosit două cărți: *Antologie inachevée de la poésie roumaine*, tipărită în Belgia în splendidele condiții grafice și un compact volum de *Poeme* originale, în limbile română și franceză și de traduceri, în Editura Minerva, București, 1971. Ediția a fost îngrijită de Florin Steriade, fratele poetului. Constantin Ciopraga semnează o comprehensivă prezentare, sub sugestivul titlu: «Un modern de expresie clasică». Să mai amintim că Mihail Steriade editează periodicul bilingv *Le journal roumain des poètes*, că este președintele «Asociației mondiale a prietenilor lui Mihail Eminescu» și director fondator al «Institutului particular de limbă și literatură română Michel Eminescu» din Bruxelles? Sunt câteva din multiplele d-sale activități cu care și-a afirmat neobositul zel în campania de răspândire a mesajului nostru liric în lume”; Din text cităm: „Stăpân pe meșteșugul versului, încă de pe vremea studenției, când scotea elegante plachete în tiparnițele din Focșani, de unde venise, Mihail Steriade și-a păstrat virtuozitatea, stingherită însă de vibrația patetică a sentimentului depărtării de țară. În pofida acestei dominante a simțirii, tonalitatea generală a mesajului său este calmă senină, tonică, până și

în invocarea morții: [...]. Un cuvânt și despre antologia poeziei, care dăruiește spații vaste poeziei lui Mihai Eminescu și Lucian Blaga, urmași de Tudor Arghezi, G. Bacovia, Ion Barbu, Octavian Goga, Nicolae Labiș, Ion Pillat, Ion Vinea, Adrian Maniu, Artur Enășescu (*A. Michel Eminesco*), G. Topîrceanu, Demostene Botez, I.M. Rașcu, Adi Cusin, Toma Biolan, Petre Ghelmez și alții. Acest final ne dă măsura generozității poetului antologist, care și-a deschis larg brațele să cuprindă într-o călduroasă acoladă ultima ștafetă a liricei naționale. Un ultim cuvânt. Plecat de pe plaiurile Putnei, poetul își numește propria editură, în care a apărut luxoasa antologie «Editions Sovéja». La dragostea de Patria cea mare, cu majusculă, se adaugă și aceea a «micei patrii», cum numesc francezii locul de baștină. Pentru gândul cel bun și fapta frumoasă a poetului nelecuit de dorul de țară, fie din toată inima lăudat Mihail Steriade!».

21 noiembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8423] Grigore Hagiuc semnează articolul *Participare de conștiință*, abordând de-a lungul acestuia faptul că „în ultimele luni, săptămâni și zile, nu a existat scriitor, cred, care să nu-și pună problema raportului dintre opera literară și maturitatea conștiinței sociale. [...] Omul care se străduie să dea viață înaltelor deziderate socialiste, [...] omul ideilor și deopotrivă al faptelor, constructorul, în ultimă instanță, a tot ce înseamnă bun material și spiritual în patria noastră, reprezintă idealul”.

• [„**Scânteia**”, nr. 8975] Textul omagial *Un militant comunist, un scriitor de talent*, publicat să comemoreze 70 de ani de la nașterea lui Alexandru Șahighian, este semnat de Nicolae Tăutu: „Alexandru Șahighian a însemnat pentru noi toți un scriitor de talent, un patriot înflăcărat, un comunist. Și mai presus de toate, un prieten de încredere și devotat al omului”. ■ În *Adnotări* citim: □ *Cărți de poezie la Petroșani* de prof. St. Viorel: „După monografia *Teatrul în Valea Jiului* de C. Pascu și M. Munteanu și culegerea de versuri și proză *Muguri de piatră*, cuprinzând cele mai reprezentative creații ale membrilor cercului literar local «Meșterul Manole», la Petroșani s-au editat în acest an două notabile volume de versuri. Primul, *Ora albă*, semnat de Irimie Străuț (autor cunoscut mai ales prin cărțile sale de proză pentru copii și tineret, în care evocă lupta în ilegalitate a comuniștilor din Valea Jiului), înmănunchează versuri închinat partidului. [...] De curând și-a făcut apariția în vitrinele librăriilor un al doilea volum de versuri, tipărit la Petroșani, semnat de inginerul miner Traian Morar, redactor al ziarului local «Steagul roșu». [...] Aceste cărți, tipărite cu mijloace modeste la Petroșani, nu sunt cu nimic mai prejos – ca realizare grafică – de multe altele publicate de edituri prestigioase. În plus, ele aduc nota proaspătă a autenticului, fiind scrise de doi poeți care-și leagă numele prin scrisul lor de Valea Cărbunelui”. □ I. Dinu, *Noi colecții și serii editoriale*: „Consecința firească a intensificării și diversificării activității noastre editoriale, inițierea de noi colecții și serii în cadrul diferitelor edituri contribuie

într-o măsură crescândă la precizarea și consolidarea profilului lor. Sunt cu atât mai demne de remarcat aceste preocupări atunci când ele tind a satisface atât interesul specialiștilor, cât și al unui cerc vast de iubitori ai literaturii, între care, cu deosebire, studenți și elevi. Se cuvine menționată în acest sens noua serie *Confluențe* inițiată de Minerva sub însemnele căreia au apărut recent volumele *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu și *Shakespeare în cultura română modernă* de Dan Grigorescu. Abordând creația unora dintre cei mai de seamă scriitori români, cât și unele curente și direcții literare, lucrările ce vor apare în această serie vor viza cu precădere studiul comparativ al literaturilor, cercetarea unor fenomene spirituale înrudite, urmărindu-se îndeosebi evidențierea relațiilor de interferență dintre literatura noastră și cea universală. De curând și editura Eminescu a lansat o nouă colecție, *Biblioteca critică*, destinată publicării unor antologii de comentarii și referințe. Debutul colecției l-a marcat volumul *T. Arghezi interpretat de..*, reunind o serie de texte critice clasice consacrate operei marelui poet. A urmat apoi o *Bibliografie literară română ilustrată* (1944-1970), fiind anunțate în continuare titluri privind nume importante de scriitori: B.P. Hasdeu, Gr. M. Alexandrescu, Camil Petrescu, G. Călinescu etc. [...] Asemenea colecții și serii editoriale se vor impune în atenția cititorului în măsura în care vor promova și pe viitor ceea ce este mai valoros în literatura noastră clasică și contemporană, punând pe primul plan domeniul cercetării critice actuale prin publicarea unor studii și exegeze în care să se interpreteze cu pătrundere, de pe poziții științifice, fenomenele vieții noastre culturale actuale”.

22 noiembrie

- [„**Munca**”, nr. 7470] În *Carnet cultural*, Voichița Martin publică *O fructuoasă întâlnire între muncitori și artiști*, după punerea în scenă a piesei *D-ale carnavalului* de I.L. Caragiale. □ În *Note de lector*, Dan Medeanu prezintă volumul *Către un tânăr (academicieni, scriitori, eroi ai muncii socialiste și publiciști în dialog cu tinerii)*: „Spiritul revoluționar – caracteristică ce trebuie să devină definitorie pentru fiecare tânăr – implică datoria de a munci și a gândi «pentru ca mâine să fie mai bine decât astăzi, pentru ca mâine să fie părăsit tot ceea ce constituie astăzi frână în dezvoltare, pentru ca mâine realizările revoluției tehnico-științifice să devină mijloace de acțiune ale revoluției sociale». Acest colocviu între generații, purtând girul unor personalități ca Henri Coandă, George Macovescu, Iosif Wanninger, Mircea Malița, Grigore Moisil, Mihai Stoian sau Mihnea Gheorghiu – pentru a nu aminti decât câteva nume – conferă volumului o valoare unică, umplând un gol de mult resimțit în literatura noastră etică”.

23 noiembrie

- [„**România liberă**”, nr. 8424] Radu Popescu prezintă piesa *Interesul general* a lui Aurel Baranga, montată în premieră la Teatrul de Comedie, afir-

mând că „mai bine decît Baranga, nimeni n-a înțeles, în epoca noastră, ce așteaptă publicul, în cea mai mare dimensiune colectivă a sa, și în spiritul cel mai esențial cetățenesc”. Astfel, „se acoperă”, în linii mari, și textul, și spectacolul, deși au mai fost „strecurate” ironii („farsa atroce” ș. a.) și puncte slabe ale variantelor.

• [„Scânteia”, nr. 8977] Sergiu Fărcășan, *Comunistul model de responsabilitate socială*: „Răspunderile comunistului nu s-au limitat niciodată la locul de muncă. Există o încrucișare, o întrepătrundere a răspunderilor, mai cuprinzătoare sau mai limitate, pe care le avem fiecare – organizatorice, cetățenești sau morale, pe plan profesional, în familie, în viața obștească, în sport sau în activitățile de timpul liber. Toată această întrepătrundere trebuie să fie guvernată de sentimentul major, atotcuprinzător al răspunderii sociale a comunistului. Dar fiecare știe că, în practică, în țesătura deasă a răspunderilor diferite, e greu să afirmi că le poți cuprinde oricând pe toate. Comunistul, omul devotat colectivității și simțindu-și din plin răspunderile, operează zilnic un proces de selecție, de stabilire a priorităților”.

24 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8425] În articolul *Responsabilitatea opțiunii*, Lucian Giurchescu se raportează la cronică lui Radu Popescu cât privește piesa lui Aurel Baranga, *Interesul general*, („nu știu exact cînd vor apărea rîndurile de față, [...] «avant» sau «post»”), atacînd poziția recenzentului, de-a lungul timpului, și emițînd păreri proprii în ceea ce vizează statutul unui critic de artă: „Nimic mai ușor decît să dai vina pe alții după un eșec, să-ți arogi toate meritele după un succes. [...] Ce simplu e, astăzi, să afirmi: «Eu am crezut în *Mielul turbat* [...]. Le-am spus să nu reia pe X. Ai văzut? După 15 săli goale și-a dat duhul. Regizorul Y nu putea să-l monteze pe Shakespeare. Am știut de la început». [...] Și un artist care a uitat să mai vrea e un soi de pensionar de boală. De boală numită ratare. [...] Rostul criticii e consemnarea faptului, nu prevenirea”, deși e mai greu „să dai sfaturi”. Menționează, de asemenea, subiectiv, că „e dificil, incomod câteodată, să deosebești o campanie jurnalistică pornită din lipsă de subiect, de senzațional, de o analiză lucidă”.

• [„Scânteia”, nr. 8978] La împlinirea a 175 de ani de la nașterea lui Stephan Ludwig Roth, Ioan Adam publică textul *Un remarcabil militant și om de cultură*: „Stephan Ludwig Roth – acest intelectual animat de idei înaintate, de convingerea că numai laolaltă românii, maghiarii, sașii își vor putea hotărî un viitor pe măsura aspirațiilor celor mulți – își găsește un sfârșit tragic, căzînd victimă vindictei nobiliare. Arestat samavolnic, judecat pripit, el este împușcat la 11 mai 1849 în cetățuia din Cluj”. ■ Emil Vasilescu scrie despre volumul *Scrieri* de Demostene Botez, apărut la Minerva: „În formele de manifestare cele mai personale, poezia lui Demostene Botez constituie expresia artistică a unei atitudini ontologice, fie că este ecoul vieții provinciei moldovene

din trecut dominată de «tristeți atavice», ori de «tristeți fără motiv», fie că transcrie într-o gestică largă, de esență romantică, nesfârșita germinație naturală, aderența la pământul natal, exprimate în viziuni animate de un puternic suflu patriotic. Poezia se revendică, în ceea ce are mai bun, teritoriilor de intensă trăire umană și înscrie în peisajul culturii românești pagini durabile de autentică ținută artistică. Poezie a faptului de viață, sobră, caldă, îndeplinește un adevărat rol funcțional, de replică naturală, spontană a creatorului în fața unei realități diverse. Generoasa ei umanitate, patosul civic ce o străbate impun un creator cu o înaltă conștiință artistică”.

• **[„Viața studențească”, nr. 40]** Conferențiarul Ion Vlad, redactor-șef al revistei „Tribuna”, răspunde întrebărilor Magdei Turac la ancheta *Dialoguri despre teatrul studențesc* (mai răspund actori și studenți): „ – *Ce este teatrul studențesc, unde apare limita dintre teatrul studențesc și cel profesionist?* – Din observațiile mele de până acum realizez eroarea care se comite, uneori amatorii încearcă să imite pe profesioniști. Încearcă realizarea efectelor, a rezuzitei actorilor profesioniști. Încearcă și imitarea limbajului lor scenic. [...] Trebuie să fie un teatru non-profesionist, care nu se împotmolește în rutină, automatisme. [...] Studentul aduce un «nou» original, ingenuitate, chiar stângăcie. Prefer un joc cu stângăcii, dar cu o înțelegere profundă a textului de interpretat, decât intrarea unui profesionist. - *La ce concluzii duce retrospectiva ultimilor ani?* – Dezamăgire pe două planuri: în primul rând datorită instructorilor actori [...], în al doilea rând, vina o poartă și textele. Teatrul studențesc trebuie să fie realmente studențesc și ar fi bine să aibă texte de gen (scrise de, despre și pentru studenți). Dar dacă nu, atunci atmosfera, viziunea, optica să fie tinerești. Să fie un «spectacol în aer liber», degajat. -*Trăim într-un climat de o deosebită efervescență spirituală, creat prin aplicarea programului politic propus de tov. Nicolae Ceaușescu. În acest context, care sunt după părerea dumneavoastră, cerințele la care trebuie să răspundă teatrul studențesc în calitatea sa de mijloc de educație comunistă a studențimii?* – Să fie o vie tribună de dezbateri ale problemelor de azi”. ■ M.N. Rusu scrie despre G. Călinescu și „comandamentele patriei”- apariția la Editura Politică a volumului de texte social-politice din activitatea de ziarist a criticului (prefațatorii ediției fiind Gh. Matei și Gh. Țuțui), colecția Editurii Politice a Institutului de Studii Politice și Sociale de pe lângă C.C. al P.C.R. urmând să evedențieze „contribuția mării majorității a intelectualilor la opera de prefacere a societății românești pe calea democrației, progresului și civilizației socialiste”. *Procesul lăuntric* al transformării lui G. Călinescu – care nu s-a sfiit să-l facă public – se răsfrânge și în modul de alcătuire a percutantelor sale articole și portrete „sincere”. „Cum lămurește și se autolămurește G. Călinescu? Simplu. Printr-un proces de cunoaștere (procedeul preferat e metoda carteziană), el caută rădăcina lucrurilor, a problemelor. Le descoperă motivația. Efortul său se îndreaptă spre limpezirea termenilor. El afirmă nu numai ardentă sa conștiință critică, ci

și poziția intelectualității progresiste în contextul evenimentelor politice românești. *Străduința* lui Călinescu era aceea de a înțelege dialectica evenimentelor, și, mai ales, de a se face înțeles”.

25 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8979] Vasile Drăguț scrie despre *Misiunea militantă a criticii de artă*: „Fetișizarea originalității a constituit în ultimele decenii o frână în activitatea artistică, un nedorit rol negativ fiind jucat de critica de artă. Este, fără îndoială, una dintre menirile majore ale criticii mânuirea luminilor consacării, menire care obligă și care impune un profund simț al valorilor în perspectiva istorică, cu directă inserție în viața socială imediată, cu exigențele ei legitime”. ■ Sică Alexandrescu publică o evocare lui *George Vraca artistul de neuitat*, marcând 75 de ani de la nașterea actorului.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7006] Virgil Duda semnează articolul *A face literatură educativă*, consemnând, în spirit ideologizant, că „a sluji adevărul prin literatură înseamnă în mod indiscutabil a urmări un scop educativ. Atitudinea critică pe care o bună carte de proză o implică, judecata morală pe care autorul o pronunță prin mijloacele narațiunii, au rostul de a contribui la procesul îndelungat al perfecționării etice”. □ Mihai Ungheanu glosează despre *Modele și modele*: „Autoritatea unui [...] maestru în fața unui tânăr scriitor fecund, activ, interesat de o literatură adevărată, trebuie să fie incontestabilă, bazată pe atitudinea exemplară, în vorbe și în fapte, a unui adevărat model”. □ C.Stănescu face cronica cărții lui Ion Vitner, *Semnele romanului*, ce propune o „viziune modernă”, dar profund eronată, care oglindește „goana acesta de a găsi precursori înăuntru ai unor descoperiri dinafară”, cu efect direct în îndrumarea „atenției către false repere. [...] Întrebarea prin care putem rezuma eroarea de fond a cărții este aceasta: dacă pentru literatura română precursorii *romanului modern* (deținătorii *semnelor*) sunt C. Fântâneru, L. Rebreanu în *Adam și Eva*, I. Biberi, Urmuz, Blecher și Holban (pentru că un scriitor precum Camil Petrescu n-a fost deloc fidel propozițiilor programatice, iar G. Călinescu, oricât s-ar strădui I. Vitner să-l împace cu *heterodoxia*, rămâne recalcitrant ca și altă dată în fața unei atari constrângeri), ce mai pot însemna, azi, convențional numiții *clasici* (Sadoveanu în primul rând!) și, în fine, spre care zonă a *transrealului* ar trebui să se îndrepte mai repede literatura română?”

• [„Albina”, nr. 47] Poezia *Patria* de Ilie Constantin deschide acest număr. □ Versuri semnează la pagina literară și Ion Iancu Lefter (*Comunistul*). □ La *Actualitatea internă* citim textul *Valențele conștiinței* de Spiridon Stănel: „În săptămâna pe care o încheiem, pe agenda evenimentelor interne un loc de frunte l-au ocupat măsurile ce se iau pe întreg cuprinsul țării pentru înfăptuirea programului educației socialiste. Că acest program corespunde năzuințelor maselor, că el a fost primit cu deosebită satisfacție de întregul popor se vede și

din numărul mare de telegrame adresate Comitetului Central al partidului, tovarășului Nicolae Ceaușescu, din hotărârea comuniștilor, a tuturor cetățenilor de a-și uni eforturile pentru realizarea grelei și complexe sarcini pe care partidul și a asumat-o de formare, pregătire și educare a omului nou în spiritul muncii, cinstei și dreptății, de a așeza relațiile din societatea noastră pe principiile eticii și echității sociale”. ■ Când scrie despre *Sașa Pană, autor și editor*, George Muntean se ocupă de recenta reeditare a *Prozopemelor*, apărute anterior în trei volume: *Diagrame* (1930), *Echinocțiu arbitrar* (1931) și *Viața romanțată a lui Dumnezeu* (1932), volumele altora de care s-a ocupat întreaga viață, relevându-i în alt mod „preferințele, devotamentele, grija cu care păstrează o operă, cum se documentează asupra ei, în vederea prezentării cât mai adecvate a acesteia. Sunt noi dimensiuni ce se adaugă activității sale literare”. Așadar, „Noua ediție mai cuprinde pe lângă o pertinentă prefață a lui Laurențiu Ulici, ciclul *Alfabet*, scris în 1930 împreună cu Moldov, și două pagini documentare privind revista și editura *unu*. Astfel, cititorul are la îndemână atât câteva ediții de scrieri ale lui Sașa Pană, din care îi poate deduce personalitatea, locul lui în literatura noastră contemporană, vigoarea cu care a contribuit și contribuie la înnoirea acesteia”. □ Pe ultima pagină, de *Satiră și umor*, semnează versuri Ștefan Vida și Nicolae Fulga.

• [„**Cutezătorii**”, nr. 47] Cleopatra Lorințiu, elevă în clasa a VII-a a Liceului Nr. 1 Bistrița, semnează articolul *De la comuniști învățăm cutezanța*, dedicat *Celui mai mare prieten și îndrumător al nostru, Nicolae Ceaușescu*.

• [„**România literară**”, nr. 48] Editorialul *Porțile Prieteniei* este semnat R.l.: „Am văzut zilele trecute pe micul ecran un fapt de viață multiplu emoționant; un dispecer român adresându-se în sârbește dincolo, peste Dunăre, dispecerului iugoslav, care-i răspundea în românește: ei își comunicau cifre, date tehnice asupra funcționării în acel moment al Hidrocentralei. [...] Simbol – printre atâtea altele – al freamătului minții și inimilor cu care «Porțile de Fier» au devenit, anii noștri, Porțile Prieteniei”. ■ George Ivașcu scrie despre *Literatura de masă*: „Cel puțin două observații se cuvine să facem. «Literatură de masă» nu înseamnă pur și simplu «literatură de consum». Expresia din urmă e compromițătoare. Literatura de consum e doar o parte a literaturii care se scrie astăzi; literatura de masă e un fapt mai general, care ține de schimbări adânci în însăși natura și finalitatea literaturii în lumea modernă. Ea răspunde unor nevoi esențiale ale omului și, în primul rând, nevoii lui de a colabora nemijlocit la cultură. Contemplatorului, cititor pasiv, îi ia locul martorul, participantul, cititor activ și exigent. A doua observație privește responsabilitatea scriitorului, autor al unei asemenea literaturi, de masă. La această – atât de contemporană – dimensiune, nu numai că responsabilitatea nu scade, dar, dimpotrivă, crește, odată cu rolul social mai direct al operelor sale. Cărțile, tocmai pentru că reflectă mai bine interesele și gustul public, joacă un rol mai viu în formarea acestor interese și a acestui gust. Gusturile oamenilor depind astăzi în mai ma-

re măsură decât oricând de cărțile pe care le citesc, de literatura pe care «mass media» o proiectează pe ecran, o difuzează pe calea undelor, o încorporează presei scrise și vorbite. De unde și răspunderea scriitorului. Care este, trebuie să fie, direct proporțională cu însăși forța – tot mai mare – pe care cărțile lui o au asupra conștiinței contemporanilor”. ■ În *Excelsior* Dumitru Ghișe publică a doua parte a tabletei *Conceptul de valoare*: „Activitatea de valorizare nu este niciodată strict și exclusiv subiectivă, individuală. În individual și singular se manifestă totodată, cu necesitate, și generalul. În conștiința individuală, conștiința valorificatoare, se manifestă, într-un fel sau altul, conștiința socială, poziția obiectivă, de clasă, care a și modelat într-un anumit mod această conștiință individuală. Însuși actul valorificării este determinat, în ultima instanță, de această poziție *obiectivă* a individului, de perspectiva socială din care el privește și în care s-a format. Actul de valorificare este un act social, iar în societățile împărțite în clase el poartă pecetea istorică de clasă”. ■ Cronicar în *Din 7 în 7 zile* notează evenimente politice importante din ultima săptămână: Vizita lui Iosip Broz Tito la invitația lui Nicolae Ceaușescu, notând și planuri de colaborare interstatală: „În domeniul cultural, schimbul de valori ne interesează în mod deosebit: în literatură, în teatru, în cinematografie, în artă. Tot mai mulți autori clasici și contemporani sunt introduși în planurile editoriale ale celor două țări, tot mai multe și variate turnee de spectacole receptate cu un crescând interes de o parte și de cealaltă. Aniversarea a 50 de ani de la înființarea celor două partide de avangardă ale clasei muncitoare a prilejuit, la Belgrad și, respectiv, la București, câte o expoziție care a evidențiat în plus relațiile de înaltă principialitate dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia, sugerând perspectiva rodniciei lor în plan bilateral și internațional”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de *Critică și orgoliu*: „Sinceritatea e alibi-ul îndărătul căruia orgoliul comentatorului «însipirat» să se poată exercita nestingherit. Există o salvare sigură de acest păcat capital într-un sistem? Poate că da, dar iarăși nu reușesc să-mi alung o temere. Orgoliul criticului, pentru că îl cunosc prea bine, e în stare să se ascundă ușor și după impersonalitatea principiilor. Poftim, voi fi tentat să spun: Nu eu te judec, ci inflexibilitatea legilor literare. Oricine în locul meu ar ajunge, silit de logică faptelor obiective, la aceeași concluzie. Practic, știu însă că principiile sunt interpretabile și foarte adesea literatura cu adevărat originală trăiește sub regimul excepției. Ca să merg până la capătul acestui examen interior, lucrul, pe care aș dori să-l apăr, e o anume ingenuitate a lecturii. M-am surprins astfel cu spaimă, uneori, citind «profesional». Fiindcă nu trebuie să scriu săptămâna următoare despre ele, las netăiate cu anii cărți, în care am o poftă grozavă să mă afund. Altele, teribil de plictisitoare, le străbat din conștiințiozitate până la ultima filă, în loc să le arunc după primele zece pagini, cum îmi vine. Mă urmăresc, pe parcursul lecturii, fraze de cronică în minte. Că vrând, nevrând, criticul e un cititor avizat, aceasta riscă să devină o sursă de orgoliu. Dar mo-

destia nu constă în lipsa însușirilor, ci în exercițiul lor fără ostentație și pretenție la întâietate. Capăt tot mai mult convingerea că e salutar pentru însăși meseria criticului să știe a redeveni, păstrându-și experiența, un cititor de rând. Așa are șansa să trăiască, nesofisticate, emoțiile lecturii și să le comunice pe tonul cel mai firesc. Și, paradoxal, să câștige, fără să o dorească expres, mult discutata autoritate”. ■ G. Munteanu publică două mini-portrete: *Lucia Mantu* și *Ury Benador*. ■ În pagini de *Istorie literară* Șerban Cioculescu comemorează *70 de ani de la moartea lui V.A. Urechia*. ■ Laurențiu Ulici face unele disocieri referitoare la ipostazele poetice ale lui *B. Fundoianu*: „În Fundoianu nu *coexistă* doi poeți, cum s-ar putea crede, și cum de altfel, s-a și spus; *se succed* însă doi poeți, unul urmând celuilalt, dar fără a fi pregătit de acesta, și aflându-se între ei, în relație de perfectă independență. Ceea ce presupune, la subsol, o succesiune de psihologii care nu se leagă și nu-și conțin negația. Una urmează alteia fără a fi cerută; prin accident și nu în virtutea unui raport de continuitate strâmtă. Nimic din *Privești* nu anunță *Ulysse* sau *Titanic*. Ce au comun ambele serii este sentimentul de ghetou, aplicat în spațiu restrâns în *Privești* și răsfrânt asupra întregului univers terestru în poemele franceze”. ■ Nicolae Manolescu publică textul *Mărturisiri literare*: „Revistele sunt pline de anchete de acest fel. Spre a răspunde acestei duble curiozități – a specialiștilor și a publicului – au apărut și profesioniștii interviului literar; însă marea surpriză o constituie practicarea lui de către scriitorii înșiși, unii remarcabili (Felix Aderca, Adrian Păunescu). În ultimii ani s-au tipărit foarte multe asemenea cărți, mergând de la memoriile fără mare pretenție de fidelitate până la stenogramă și înregistrare pe bandă. Și dacă nu toate sunt de luat în considerare, o discuție asupra lor devine cu atât mai necesară cu cât e vorba de un fenomen important al vieții literare. Editura Minerva a inițiat chiar o serie de *Memorialistică* pe care a deschis-o volumul lui I. Valerian, *Chipuri din viața literară*. Autorul a mai publicat, în 1967, o culegere asemănătoare, *Cu scriitorii prin veac*, cuprinzând, ca și cea de acum, interviuri și evocări (majoritatea datează din perioada interbelică și au apărut în revista «Viața literară»). Scriitorii importanți sau astăzi cu desăvârșire uitați se perindă prin paginile cărții: cum «Viața literară» era o revistă de informație, criteriul lui I. Valerian nu e selectiv și nici riguros. Autorul procedează cu discreție, lăsând pe scriitori să-și spună liber părerea. El e un interlocutor agreabil, care se pune ușor în atmosfera spirituală a oricui și nu dă impresia că l-ar chestiona cu tot dinadinsul. [...] Mai ambițioase și mai exhaustive încearcă să fie interviurile luate de Matei Alexandrescu unui număr relativ mic de scriitori (nu toți de valoare), între 1932 și 1970, publicate în diferite reviste și, acum, în volumul *Confesiuni literare*. Nu regăsim spontaneitatea lui I. Valerian, căruia o impresie de moment sau o întâmplare îi dicta formula de conversație. *Confesiunile* lui Matei Alexandrescu ilustrează tipul profesoral, «didactic», al genului. [...] Dacă la Matei Alexandrescu sistemul este încă... ingenuu, în *Mărturisirile literare* obținute

de D. Caracostea în 1932-1933 și publicate (după ce erau rostite în fața studenților de la Litere) în «Revista Fundațiilor Regale», el capătă toate atributele științei. D. Caracostea vine din capul locului cu o concepție și cu o metodă de lucru (*Câteva lămuriri*). [...] În practică, firește, fiecare răspundea ce și cum credea de cuviință și norocul lui D. Caracostea a fost că scriitorii nu s-au lăsat copleșiți de sistemul pe care el l-a impus. Așa se explică de ce multe din aceste *Mărturisiri literare* sunt excepționale, indispensabile cercetării de orice fel. Ele se adresează mai puțin publicului larg și mai mult specialiștilor, fiind însă totdeauna interesante pentru iubitorul de literatură”. ■ Paul Georgescu în „Ș-atâta-i...” scrie despre *Hanu Ancuței*. ■ *Cărțile săptămânii* □ *Iarna bărbatilor* de Ștefan Bănulescu este recenzată de Valeriu Cristea: „Dacă acțiunea celor mai multe dintre nuvele grupate în acest volum se petrece în timpul ultimului război, despre *Gaudeamus* se poate spune că este, în a doua ei parte, o nuvelă de război. Din păcate, tocmai această secțiune este mai slabă; autorul nu domină reacțiile personajelor sale, iar unul dintre ele, Eugen, conceput ca o natură vulnerabilă și feminină, cu inclinații spre mitomanie, nu i-a reușit deloc. [...] Cele două nuvele adăugate vechiului sumar par fragmente desprinse din corpul celei dintâi, gravitând deocamdată în jurul acesteia. Totodată, ele ne dau însă impresia că aparțin unui alt conglomerat epic, un posibil viitor roman”. □ Florin Manolescu scrie despre volumul *Ion Vinea* de Sergiu Sălăgean, Ed. Eminescu: „Cartea lui Sergiu Sălăgean nu este o *monografie*, ci un eseu preocupat aproape exclusiv de proza și de poezia lui Ion Vinea. Este vizibil că pe autor nu-l interesează nici biografia scriitorului, nici publicistica, nici istoria agitată a variantelor de poezie sau de roman, cu alte cuvinte nimic din ceea ce nu ține de opera propriu-zisă. Dar cine vine cu astfel de punct de vedere trebuie să fie, tocmai de aceea, mai circumspect”. □ Sorin Titel se ocupă de *Via și rodul* de Virgiliu Monda, Ed. Eminescu: „Scris cu o mână sigură, fără niciun moment de ezitare, romanul *Via și rodul* ne oferă o construcție solidă, de un echilibru perfect, fraza sa este inspirată și densă, întotdeauna precisă. Autorul acestei cărți este un scriitor «solid», ajuns la maturitatea scrisului său, niciun moment în timpul lecturii noi nu simțim «ezitarea» și acest «profesionalism», printre atâtea cărți diletante, nu poate decât să câștige adeviziunea noastră totală. Impresionează de asemenea precizia descripției”. □ Dan Cristea semnează recenzia la *Icoana stelei* de Angela Croitoru, C.R.: „Nota poetei e căutarea cântecului imaterial, a efluviiilor, și căderea într-o poză inspirată. Dar din imaterialitate, din continuu glas liturgic, din jubilație, Angela Croitoru și-a constituit o manieră. De aceea, exemplele luate din *Icoana stelei* sunt aplicabile întregii poezii”. ■ Ion Pop semnează *Convenția reveriei*: „Un capitol cu particulară fizionomie din istoria poeziei noastre mai noi s-a scris, desigur, de către poeții grupați, începând cu al șaselea deceniu, în jurul revistei «Steaua». «Obsedantul deceniu» dădea naștere uneia dintre puținele sale grupări literare, încercând coagularea unei formule relativ unitare,

cultivate programatic și căutându-și astfel un regim de excepție. [...] Poezia numită, cu un termen mai vechi, «de notație», profesată de A.E. Baconsky, Aurel Rău, Victor Felea sau Aurel Gurghianu (urmați de Petre Stoica, Modest Morariu și de alți colaboratori cu afinități spirituale) opunea narativismului reportericesc al unei bune părți din poezia vremii, primejduită de depersonalizare, un sentiment mai acut al individualității participante. S-a născut astfel o poezie în esență descriptivă, pastelistică, ori de evocări și memorări sentimentale, în care nu lipsea conștiința istoriei și trecute și prezente, filtrată însă într-o gesticulație de ritual, proprie poeziei ardelene anterioare, cu motive caracteristice iarăși, continuate într-un ansamblu figurativ pe care l-am putea numi drept *convenție a reveriei*; gest de apărare, parcă, a perspectivei meditativ-contemplative”. ■ În *Mărturisirile lui Ion Agârbiceanu* prezintă volumul *Meditații în septembrie* de Ion Agârbiceanu, apărut la Dacia 1971, sub îngrijirea lui Aurel Sasu și cu un cuvânt înainte de Mircea Zăciu. ■ Romulus Vulpescu publică nota *Cea de-a doua soaré*: „Cum spuneam, scriam sau numai cugetam într-o altă împrejurare, Muzeul literaturii române ar trebui să se numească poate Casa literaturii. sau Palatul ei: pentru că «muzeu» deșteaptă neplăcut reflexul tipiceii pietrificări, a osuarului cultural, a unor sarcofage în careu înțepenit morți iluștri, care nu mai pot visa, monumente de os, vizitate la date comemorative. [...] Cei pentru care «creșterea limbei românești ș-a patriei cinstire» este un nobil ideal pot reveni sâmbătă 27 noiembrie, tot la 7 ½ ceasuri seara, «nesmintit», când se reia «șirul reprezentațiunilor» cu *Poesia română*, în *Sala 99* a Muzeului”. □ Despre Muzeul literaturii române scrie o notă și Octavian Stoica, *Cântări la muzeu*: „Muzeul literaturii române, de curând redeschis, inaugurează într-una din sălile de pe strada Fundației, o stagiune de spectacole mai puțin obișnuite la noi. Pentru început, baladistul Tudor Gheorghe într-o inedită *Soare la muzeu*, a cântat, pe melodii care-i aparțin, versuri selecționate de Romulus Vulpescu din Dosoftei, Miron Costin, Ienăchiță Văcărescu, Șt. Augustin Doinaș, Vasile Alecsandri, Tudor Arghezi, Cezar Ivănescu, Ion Bănuță, Al. O. Teodoreanu, Al. Depărățeanu, Mihai Codreanu, Octavian Goga, Nicolae Labiș, Al. Macedonski, Lucian Blaga, R. Vulpescu, Ion Barbu, și, bineînțeles, Mihail Eminescu (*Seara pe deal*)”. ■ În secțiunea *Șantier* sunt anunțate proiectele literare ale scriitorilor Radu Tudoran, Ion Sofia Manolescu, Alexandru George, Sașa Pană, Negoită Irimie, Irimie Străuț. ■ Apar trei scurte înștiințări; reținem: □ *Sesiune științifică la Timișoara*: „În zilele de 20-21 noiembrie a avut loc la Timișoara, sesiunea științifică *Stilistică și poetică* organizată de Societatea de Științe Filologice. În cadrul sesiunii, au ținut comunicări profesori universitari, cercetători și alți specialiști în problemele limbii și literaturii. Reținem comunicările prof. univ. Boris Cazacu (*Tradițional și modern în analiza stilistică*), Mircea Borcilă (*Teoria limbajului poetic la L. Blaga*), Doina Bogdan Dascălu (*Elemente ale expresiei poetice la G. Călinescu*) ș. a”. □ *Traduceri din literatura contemporană a lumii*: „Ne rețin atenția, în planul

de apariții al editurii Univers, la acest sfârșit de an, traduceri din literatura contemporană a lumii. De curând, au văzut lumina tiparului romanul *Senilitate* de Italo Svevo și *Nouă povestiri* de J. D. Salinger. Pentru luna decembrie, ni se promit: o lucrare dramatică a cunoscutului scriitor brazilian Oswald de Andrade, intitulată *Regele luminărilor*, și un volum din versurile marelui poet grec Konstantinos Kavafis”. □ Versuri semnează Nina Cassian (*Lampa de căpătâi*), Ștefan Aug. Doinaș (*Peisaj; Neguțătorul de crăpături; Revedere; Termen; Ierarhie; Ore de sticlă*), Ion Stoica (*La izvor; Drumurile țării; Așteptare*). □ La proză este tipărit primul capitol din romanul *Roluri* al lui Alexandru Ivasiuc, cu o notă semnată de autor: „Textul de față reprezintă primul capitol al romanului la care lucrez, care se va numi, probabil, *Roluri*. Titlul vrea să spună că adeseori suntem împinși de convenții și de comoditatea altora să jucăm «un rol», adică să ne cantonăm într-o singură imagine despre noi înșine – impusă și acceptată. Dar această fixare are consecințe grave pentru viața noastră interioară, pentru capacitatea noastră de a reacționa viu, de a fi nou, de a participa dincolo de stereotipic și reflex. O critică a imobilismului deci, a neparticipării, a alienării. Personajul romanului va refuza să joace un rol, să poarte o mască, el va refuza să accepte «locul său în lume». Acțiunea se petrece în acești ani, într-o mare întreprindere socialistă – cartea vrea să deceleze forțele progresului și ale stagnării și conservatorismului în luptă, și mai ales mecanismele lor psihologice, curajul și teama”. ■ În *Revista revistelor* apar relatări despre „*Ateneu*” de d.d.: „Sumarul numărului 10 al revistei «Ateneu» se sprijină în paginile sale de critică pe articole închinare operei lui Mihail Sadoveanu, a cărui comemorare s-a sărbătorit recent”. ■ În *Cartea străină* găsim: □ *Homerice* de Nicolae Balotă, care notează apariția „în sfârșit, un *Homer* integral în limba română. Mai exact, s-au tradus pentru întâia oară poemele homerice «minore»”. Volumul a apărut în Biblioteca pentru toți, iar traducerea aparține lui Ion Acsan. □ sub semnătura v.n. aflăm despre apariția a două volume: *Sprung von des Tigers Rücken* de Gerhard Nebel, Kletti, Stuttgart, 1970 și *Unmeisterliche Wanderjahre* de Jean Améry, Klett, Stuttgart, 1971. □ i.e. notează apariția volumului *Proust et les signes* de Gilles Deleuze, P.U.F., Paris, 1970. ■ Antoaneta Tănăsescu publică a doua parte din *Mesajul unei generații angajate*, scriind despre *Revistele Frontului Studențesc Democrat*. ■ *Ochiul magic* □ *Genul frivol*, semnat A. B.: „Colecția «Romanul de dragoste» pe care a inițiat-o mai demult editura Eminescu își are, cine s-ar îndoi, rosturile ei. Mai ales că printre cele mai frumoase romane din literatura lumii se numără atâtea romane de dragoste... Romanele de dragoste apar, apoi, și în afara colecției amintite, și la alte edituri, bucurându-se de atenția cititorilor de toate vârstele. [...] La a câta ediție din *Lorelei* s-a ajuns oare? Nu mai ținem minte. Ne întrebăm dacă nu cumva pasiunea foarte constantă a editurilor pentru acest roman cam mediocru și cam frivol al lui Ionel Teodoreanu n-ar trebui să aibă o limită. Dar *Iubire* de Octav Dessila? În afara subiectului (violent)

erotic mai are *Iubire* vreo altă legătură cu... iubirea? Fiindcă despre legătura cu literatura ne vine și mai greu să vorbim. Și ar fi păcat, din cauza unor asemenea cărți de valoare mai mult decât discutabilă, să se confunde romanul de dragoste cu «genul frivol»". □ *Confesiunile cobrei*, semnat A. S.: „După interviul acordat nu demult lui Adrian Păunescu, criticul Șerban Cioculescu publică, în numărul din octombrie al buletinului «Cărți noi», câteva «confesiuni literare» pline de interes". ■ Letiția Papu trimite o scrisoare către redacție, *Despre o cronică literară*, care este, de fapt, un drept la replică: „Uităm însă că pe când omul obișnuit are libertatea de a-și alege și opera și momentul care-i convin, cronicarul este obligat să citească, la data fixă, un anumit volum și să scrie de îndată despre el. Astfel, ceea ce pentru alții este plăcere, pentru el devine uneori corvoadă. Se poate întâmpla în asemenea cazuri ca să atribuie plictiseala din sufletul său desfășurării narațiunii din carte, iar comentariul făcut să nu mai fie expresia cititorului evoluat, ci a celui iritat că este silit să parcurgă un anumit număr de pagini, când ar fi preferat să facă altceva. Cred că un asemenea moment de dispoziție neprielnică este oglindit la articolul lui Sorin Titel din «România literară» nr. 44, 28 octombrie. Firește că fiind vorba de analiza cărții mele, cuvintele îmi vor fi întâmpinate cu neîncredere. Scriitorul nu are drept să-și critice criticul chiar când vede o greșală gravă în opinia lui și nu poate reacționa când e tratat fără spirit de răspundere, așa cum e permis în cadrul oricăror alte raporturi sociale. [...] E destul să citești felul în care criticul prezintă subiectul romanului pentru ca să ai impresia că Sorin Titel presează strugurii ca să arunce zeama și să ofere cojile. Toată problematica psihologică pe care o cuprinde cartea, toată intensitatea tragică a trăirilor, deși clar perceptibile celorlalți cititori, i-au rămas complet străine, mulțumindu-se să cunoască subiectul. Și totuși am convingerea că același Sorin Titel, dacă ar reciti cartea cu o mai trează conștiință profesională și cu o dispoziție mai puțin masacrantă, și-ar revizui serios concluziile". ■ Și Marin Mincu trimite, vexat de comentariile lui S. Damian, o scrisoare deschisă cu titlul *Rațiunea „răstălmăcirii” sau logica sterilității*: „Unde sunt polemicile de odinioară? Se întâmplă adesea să întâlnești discuții întemeiate, stringente pe câte o chestiune literară, dar ele sucombă imediat ca un foc de artificii. Astăzi o polemică deschisă pe marginea unor probleme acute ale literaturii actuale se cere mai mult decât oricând. Ciudat este însă că aceasta se confundă cu *răstălmăcirea* și cu *trunchierea*. Când cineva (S. Damian în «România literară», nr. 47, 18 noiembrie 1971) dovedește neînțelegerea unor lucruri importante legate de scriitori reprezentativi ai literaturii române ca Blaga, Barbu și Sadoveanu, cu jenă ne vedem siliți a reveni pentru a pune lucrurile la punct. Deci ce nu înțelege S.D.? 1. S.D. nu înțelege cum devine «actul creației» la Lucian Blaga și Ion Barbu. [...] S.D. ar vrea ca să vorbim la explicarea poeziei *După melci* despre racheta supersonică pentru a demasca idealismul metaforic al poetului. Noi răspundem că putem vorbi și despre aceasta, dar «nu e în chestie». Deci nu era vorba de

«gândirea logică» pe care o vede «compromisă» S.D., ci despre cunoașterea poetică la Ion Barbu. Nu era vorba de logica neștiințifică a lui Marin Mincu, ci de poezia hermetică a lui Ion Barbu. La acest punct deci, nu era vorba de «actul creației» în sine, cum vrea să «răstălmăcească» S.D., ci de organicitatea poeziei lui Blaga și de premisele cunoașterii poetice la Ion Barbu. 2. În ceea ce privește a doua incriminare a lui S.D., legată de «tema genericului», ni se pare anacronică, întrucât «specificitatea» literaturii române a fost lămurită de alții mai iluștri și e straniu s-o agităm fără rost. [...] Ar fi ilar să-i respingem pe Eminescu, Blaga, Barbu, Sadoveanu, Voiculescu pentru încercarea lor continuă de recuperare a unui spațiu mitic arhaic. Aici S.D. îmi impută semnalairea «obsesiei increatului» în lirica lui Ion Barbu. Dar despre acest lucru a vorbit pe larg T. Vianu în monografia sa din 1935 *Ion Barbu* (reeditată în tiraj de masă în ultimii doi ani). De ce nu se ridică S.D. împotriva exegezei lui T. Vianu? [...] Privit diacronic, procesul «specificității» este mai complicat decât își închipuie însuși S.D. și nu se lămurește în două propoziții, cum încearcă domnia sa s-o face, dându-ne lecții. Dar încă o dată, noi am explicat niște autori izolați, fără nicio pretenție de teoretizare. Aceasta o face S.D. dintr-o pornire polemică inoperantă. Trunchiind și inventând ca și la «actul creației», ne descoperă niște vini imaginare, probabil obsedante pentru sine. Trunchierile inhibă orice idee de polemică și apoi pornesc din impulsuri echivoce divulgând lucruri grave despre echitatea morală a criticului S.D. Astăzi, noi trebuie să construim o literatură solidă pe un teren sănătos, în afara unor insinuări nerodnice. Fermitatea noastră să se bazeze pe intransigență, dar nu pe «răstălmăcire». Dar întrucât considerăm că insinuările acestea nu sunt la obiect, nici nu vrem să deschidem aici o polemică. Ea ar fi sterilă”.

■ Legat de întâlnirea politică româno-sârbă, desfășurată la cel mai înalt nivel, în acest număr apare un *Panoramic literar iugoslav*, care conține, între altele.

□ O prezentare scurtă a scriitorului Ivo Andrić și traducere din *Podurile*, ambele semnate de Voislava Stojanović.

□ Elena Lința semnează prezentările și traducerea din poezii iugoslavi: Zlatko Gorjan (*Lână neagră, lână albă*), Branislav Petrović (*Presentimentul viitorului*), Mile Nedelkovski (*Cântece pentru noiembrie*), Matej Bor (*Trecerea călătorului prin secolul atomic*), Miodrag Pavlović (*Logodnicul*), Mihail Rendzov (*Vânătoare*).

□ Sub semnătura N.B. citim despre revista „*Lumina*” din Panciova (anul XXI): „Felicitând comitetul de redacție – Slavco Almăjan, Ion Bălan, Cornel Bălică, Emil Filip, dr. Radu Flora, Aurel Gavrilov, Iulian Rista-Bugariu – cu ocazia acestei frumoase aniversări a «Luminii», urăm revistei din Panciova o viață lungă și rodnică”.

□ Apare și o scurtă notă nesemnată: „În revista «Republica» din Zagreb, a apărut, însoțită de o cuprinzătoare și elogioasă schiță biobibliografică, traducerea uneia dintre cunoscutele *Epistole* ale poetului și prozatorului Mircea Ciobanu: *Epistola a șaptea, despre rușine*. Traducerea, în limba croată, a fost făcută de Sanda Nenoiu și Karmen Milačić”.

■ Alte Prezențe românești

au drept subiect: „La editura vieneză Styria a apărut de curând traducerea cunoscutului roman al lui Zaharia Stancu, *Șatra* (sub titlul *Solange das Freuer brennt*); pe banderola elegantului volum, tipărit în condiții grafice excepționale, se reamintește că scriitorului i-a fost decernat Premiul «Herder» pentru literatură pe anul 1971. Traducerea aparține lui Valentin Lupescu. [...] □ Ziarul «New-Word» din Toronto (Canada) remarcă elogios în nr. 40 din luna octombrie crt. trei traduceri din 3 poeți canadieni, apărute la București (v. revista «Arta» din martie anul acesta), în versiunea poetului Ion Caraion. E vorba de poemele *Rembrandt* de Yrving Layton, *Lumea lui Utrillo* de John Glassco și *Pablo Picasso: Domnișoarele din Avignon* de John Robert Colombo. □ În revista «Books Abroad» din Statele Unite, poeta Margareta Dorian (care fusese distinsă în 1945 cu premiul de poezie al Editurii Forum, pentru volumul *Ierbar* și care de ani de zile se află stabilită în America) scrie despre *Mineralia*, una din ultimele culegeri de versuri ale Veronicăi Porumbacu”. ■ Alexandru Balaci trimite o *Scrisoare din Roma*, cu textul *Leopardi, opera omnia*, prezentând apariția volumului *Tutte le opere*, Giacomo Leopardi, Sansini Editoare, Firenze.

• [„**Tribuna**”, nr. 47] Pe prima pagină grupaj de versuri de Vasile Dâncu: *Bătrânii și Mulțimii* □ Recenziile din acest număr sunt volumul monografic *Coșbuc și creația literară* de Adrian Fochi ce tratează influența folclorului în creația coșbuciană (Ion Cuceu), volumele de poezii *Nunțile focului* de Ion Alexandru Angheluș și *Ochi neînnoptat* de Vasile Andronache (Adrian Popescu) □ Ion Vlad scrie la cronică literară *Comentarii de poetică eminesciană*, conținând aprecieri pe marginea studiului scris de Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu*, apărut în seria *Confluente* a editurii Minerva. Ion Vlad este de părere că studiul este unul foarte original, bine structurat în acord cu perspectiva istorică a literaturii. Structurile poetice sunt analizate în asociațiile și legăturile lor interne de motive poetice, iar opera este privită din mai multe perspective ce țin de un univers coerent. □ Un eseu despre poezia aflată *Sub semnul timpului* publică Victor Felea. Este vorba despre două poete Veronica Porumbacu (volumul *Cerc*, Eminescu, 1971) și Nina Cassian (*Marea conjugare*, Dacia, 1971) care și-au desfășurat activitatea în plin război, când se scria o poezie inserată în politic și social. Veronica Porumbacu creează o poezie ce găsește un echilibru între lirismul personal și exigențele etice, iar Nina Cassian scrie un nou capitol al biografiei sale de eu liric, părăsind tonul senin pentru o metamorfozare în fața trecerii timpului. □ Pagină de jurnal semnată de Ion Vlasiu despre *Brâncuși coloane și păsări*. Criticul notează impresii despre sculpturile de referință ale artistului: *Femeia în Rugăciune*, *Cumințenia pământului*, *Coloana infinitului*, *Pasărea măiastră*. □ În cinstea aniversării a 100 de ani de la nașterea poetului Paul Valéry, revista publică poemul *Cimitirul marin* în românește de C.D. Zeletin. □ Pe ultima pagină versuri din Yvan Goll traduse de Petre Stoica.

26 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8427] I. Florian dialoghează cu Horia Lovinescu despre *Preponderența dramaturgiei românești*, în epocă. Directorul teatrului „C. Nottara” numește piese cuprinse în stagiunea „prezentă”, deschisă, de altfel, de *Omul care..* și de *Gaițele*. Pe lângă alte titluri din literatura (clasică) universală, adaptate, se mai numără și *Fântâna Blanduziei* de Alecsandri, *Vinovatul* și *Mama s-a îndrăgostit* de Ion Băieșu ș. a.

• [„Contemporanul”, nr. 48] Demostene Botez exprimă *Sentimentul epocii*: „În orice operă literară, cititorul trebuie să sisteze, pentru a o simți, sentimentul epocii care a stăpânit creația scriitorului, adică nu numai perfectă cunoaștere a epocii în aspectele ei exterioare, ci contopirea cu ceea ce înseamnă spiritul epocii, – deci cu idealurile și munca ei, cu ideile ei dominante, cu concepțiile ei esențiale, cu viziunea în care se conturează idealul ei”.

■ Susținând *Integrarea în real*, Ion Drăgănescu prezintă trei cărți: *Sub semnul întrebării* (Adrian Păunescu), *Un august pe un bloc de gheață* (Radu Cosașu), *Imposibila întoarcere* (Marin Preda), care: „... au în comun un fals caracter jurnalistic și au fost tratate, aș zice, ca atare. Nimic mai neadevărat însă. Să vedem de ce”. □ „Cartea lui Păunescu reprezintă o foarte exactă radiografiere a realității, o adevărată vocație a autorului ei, aceea de a se neliniști pe sine și de a-i neliniști și pe ceilalți în fața destinului individual sau colectiv. Cele peste 60 de interviuri care compun cartea și care, la vremea apariției lor în presă, ne-au șocat prin agresivitatea și uneori chiar insolența lor se vădesc a fi o modalitate extrem de fidelă de oglindire a realității, interlocutorii fiind copii și oameni de stat, scriitori, medici, țărani”. □ „... la Radu Cosașu avem de a face cu un roman bine gândit, cu multiple planuri temporale și psihologice. [...] Radu Cosașu folosește știrile de gazetărie drept mărturie epică a cărții, notând cu ele ceea ce am putea numi prezentul acțiunii. Integrează apoi un prezent al autorului, comentariul liric, meditativ, cu implicații filosofice, care racordează faptul divers spațiului cosmic”. □ „Adunându-și reflecțiile risipite în paginile revistelor [...] ne dă o carte despre realitatea interioară ne propune cel de al treilea tip de integrare în real.. Aici, meditația pleacă întotdeauna de la eu și se întoarce întotdeauna la eu, în acel sublim stil ironic cu care ne-a desprins autorul *Moromeților* și care îl caracterizează în literatura noastră. [...] Nu credeam în urmă cu doi, trei ani că Marin Preda vrea să mediteze sistematic asupra realității. Gândeam că îi este suficient felul de meditație epică, și nu numai suficient dar și propriu. În *Moromeții* se găsesc [...] toate reflecțiile pe care le aflăm deslușit în *Imposibila întoarcere*”. ■ George Munteanu semnalează editarea textelor lui Paul Zarifopol, *Pentru arta literară*: „Cele două volume masive de scrieri din opera marelui critic, pe care le-a pus de curând în circulație Al. Săndulescu, echivalează cu o veritabilă redescoperire. Căci relativ indiferent multă vreme și apoi parcimonios în ce privește adunarea în volum a studiilor, eseurilor, articolelor, conferințelor și notelor sale, Paul Zarifopol (1874-1934)

n-a avut parte nici după moarte de un editor devotat, să împlinească ceea ce el n-a vrut sau n-a mai apucat”. ■ Laurențiu Ulici analizează cele *Nouă povestiri* ale lui J. D. Salinger: „Echivocul de sens, care te face să nu știi dacă prozatorul a urmărit pur și simplu ipostazierea unor secvețe din existența personajelor-copii sau în intenția lui a stat gestul mai subtil al descoperirii unor structuri pishice, necomune, de copii sau de adulți, pare să fie nu numai o notă caracteristică a prozei lui Salinger, dar, de foarte multe ori, principalul motiv al audienței de care se bucură printre cititori”. ■ Despre romanul lui Anton Holban, *Jocurile Daniei*, Nicolae Manolescu notează: „După ultimele romane ale lui Mihail Sadoveanu și după *Vizuina luminată* a lui M. Blecher, C.R. își continuă foarte utila serie de premiere literare cu *Jocurile Daniei*, romanul pe care Anton Holban l-a încheiat cu puțin înaintea morții și a cărui publicare nu s-a putut realiza, nici atunci, nici mai târziu (deși textul s-a aflat pe rând, la E. Lovinescu și la O. Șuluțiu), din motive abia acum lămurite în prefața și în notele lui Nicolae Florescu. [...] Sensul acestei proze preocupate de autenticitate și de sinceritate mai mult decât de ficțiune este același ca și în romanele precedente. Holban admira pe Proust, dar romanele lui sunt înrudite mai degrabă cu ale lui Gide. La Proust predomină spiritul de construcție și experiența proprie e numai originea unei creații mai obiective decât s-ar crede. Proust profită de biografie spre a crea o întreagă lume, în vreme ce Holban, ca și Gide, profită de literatură spre a-și face «portretul interior» (*Testament literar*)”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 51] La rubrica *Săptămâna pe scurt - Poetul Adrian Păunescu are mișcorici*: „după ce a dat într-un articol lecții de etică marilor poeți Octavian Goga și Tudor Arghezi, a binevoit să-i învețe cum se scrie gramatical pe Radu Urziceanu și Cristian Țopescu (ziariști sportivi). Pe când lecții de judo? Pe când despre Regulamentul de funcționare a Căilor ferate?!” □ Eugen Barbu vorbește despre *Neculce*, cel de o „complexitate pamfletară”. □ Dinu Săraru propune o cronică dramatică despre piesa de la Teatrul Bulandra: *Ziariștii* de Al. Mirodan. □ Rubrica *M(ozaic) – Carte*, în semnal, la Editura Minerva: *Shakespeare în cultura română modernă* de Dan Grigorescu. □ C. Ungureanu observă un indiciu al primitivismului critic: (aglomerarea) *Superlativelor*. □ La Cenaclul „Nicolae Labiș”, pe 22 noiembrie poetul Paul Tutungiu a prezentat o grupare de tineri scriitori din Piatra Neamț: Valentin Ciucă, Cristian Livescu, Viorel Tudose. Ne confirmă, pentru viitor, Livescu. În ședința viitoare: V. Oișteanu și Ilie Tănase. □ Romulus Vulpescu este autorul articolului *Conversații cu Le Clézio* (despre volumul omonim din 1971 realizat de Pierre Lhoste). □ Aurel Baranga amintește la rubrica *Timbru* de talentul *Unui dramaturg*: Mihai Neagu Basarab, cel care a scris volumul *Frânghia de rufe a familiei*, culegere de texte dramatice unde ia o temă-teză și o demontează fabulistic. □ E. Manu se oprește la un adevărat personaj al culturii noastre contemporane: Petre Pandrea, *Eseuri* – antologia din 1971 din opera acestuia, întocmită de Gh. Stroia, prefată de G. Ivașcu,

reproducând substanțiale părți din volumele *Portrete și controverse, Germania hitleristă, Pomul vieții*. „Petre Pandrea a fost un adevărat personaj al culturii noastre contemporane; filosof expresionist, artist de temperament, poet ce și-a risipit metaforele orale cu dărnicie, jurist de ținută și economist cu idei marxiste, jurnalist, în fine, un spirit efervescent, trăind obsesia permanentă a artei complete. [...] E foarte greu să definești personalitatea acestui scriitor, sociolog, jurist etc. bolnav de pasiunea adevărului, de acea pasiune dianoetică permanentă cum o numesc filosofii antici. Eseul lui Pandrea este scăpărător și fascinant, dar lipsit de rigori didactice, este informativ și documentar, utilizând esențialul în imagine directă, e declarativ fără să fie retoric. Din tot ce a scris Petre Pandrea, se degajă neliniștea omului care iubește până la obsesie deopotrivă arta cea mai rafinată și binele social”.

27 noiembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8428] Dragoș Vrânceanu abordează *Poezia lui Vladimir Streinu*, iar Boris Buzilă analizează volumul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul*, în articolul *O exegeză de pionierat*.

• [„**Scânteia**”, nr. 8981] Ilie Tănăsache semnează elogiul *Comunistul muncitor exemplar*: „Idealul înfloririi patriei, suprem ideal căruia îi este subordonată munca de zi cu zi a comuniștilor, are darul să insufle noi și noi avânturi tuturor. Prin exemplul lor, prin dăruire și pasiune în procesul muncii, exercitându-și din plin această nobilă vocație a faptei comunistii sunt cei care fac – primii pe întinderea istoriei, după ce multe milenii ea a fost proclamată drept un blestem – ca munca să fie o necesitate organică a omului, o plăcere”.

• [„**Cronica**”, nr. 48] Numărându-l printre criticii din a doua categorie („profesorii și artiștii”) descrisă de el însuși în recentul volum, Liviu Leonte, recenzând „efemeridele” și eseurile din *Teme*, explică metoda critică proprie tânărului autor: „o intrare dreaptă și sigură în esența operei, cu intenția vădită de a-i recompune sunetul propriu, spiritul ei inanalizabil. Beneficiind de un talent literar în descendență lovinesciană, N. Manolescu rescrie la modul său cartea discutată, proiectând asupra ei lumini noi și surprinzătoare pentru lectorul obișnuit. Este în scrisul lui N. Manolescu un permanent element de surpriză, o tentație nicănd satisfăcută pentru paradox și jocul inteligent de cuvinte, capabil să închidă formula unui scriitor sau a unei cărți. Farmecul unui asemenea stil stă și în ascunderea erudiției sub comentariul spiritual și degajat, astfel încât asociațiile cele mai neprevăzute apar fără ostentație, încântând prin perspectivele deschise”. □ Tot despre un critic scrie și Zaharia Sângeorzan în articolul *Interpretarea poeziei*, văzând în Laurențiu Ulici, după parcurgerea volumului *Recurs* (C.R., 1971), „un poet care înțelege literatura ca pe o ființă vie”, el optând pentru critică „pentru a-și ascunde o vocație lirică”. □ Volumul *Mărturisiri literare*, în care Iordan Datcu reunește conferințele

organizate de D. Caracostea în anii 1932-1933 la Facultatea de litere și filosofie din București, este prezentat de Magda Ursache. Abordând diverse teme, dar coagulând în jurul ideii de infiltrație a biografiei în operă sau a procesului creator, confesiunile lui Octavian Goga, I. Al. Brătescu-Voinești, Cincinat Paulescu, Gala Galaction, Ion Pillat, Liviu Rebreanu, M. Sadoveanu ș.a. „situază memorialistica la un nivel superior”. □ Grupaj liric George Lesnea. □ Doru Scărlătescu, publicând patru scrisori inedite trimise autorităților, pentru repetate încălcări de hotărâre de către monahi ai mănăstirii Neamț, își propune să nuanțeze astfel profilul unuia dintre cei mai bogați proprietari din Moldova, cum ajunsese logofătul Costache Conachi pe la 1840: „în scrisorile cam răstite către isprăvnicie îl ghicim pe fostul ministru de justiție și candidat la scaunul Moldovei, iar în atitudinea ireverențioasă față de «sfinții călugări» care, pentru a-și spori averea, recurg la «abuzuri», «confuzarisiri» și alte «chipuri viclene», îl recunoaștem pe iluministul voltairian întârziat în acest început fertil de veac al XIX-lea”. □ În *Literatură și film*, după abordarea teoretică a ecranizărilor și adaptărilor unor opere universale pentru cinema, traducerea pe ecran a operei literare fiind adesea „o trădare”, Gheorghe Drăgan îl sancționează pe regizorul Iulian Mișu care, într-un interviu dat revistei „Cinema” (septembrie 1971), vorbind despre recent începuta ecranizare a romanului *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, declară că a schimbat titlul romanului pentru că „a dezlegat enigma”, criticul-romancier, fiind „oarecum subiectiv” la vremea scrierii romanului, „a cam exagerat problema feminității”. □ N. Carandino face cronică spectacolului cu piesa lui Alecsandri, *Fântâna Blanduziei*, pusă în scenă la Naționalul ieșean. □ *Curierul* atrage atenția asupra casei memoriale V. Alecsandri de la Mircești, lăsată în paragină, propunând întreținerea ei judicioasă, ba chiar transformarea acesteia în casă de creație pentru scriitori și artiști. □ Un act editorial însemnat este pentru Ion Popescu apariția primei gramatici românești a limbii române, *Gramatica românească* a lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanu, ediție îngrijită de filologul ieșean N.A. Ursu. □ Rubrica *Moment* se deschide cu un mic necrolog Lucia Mantu, „octogenara doamnă cu priviri rămase copilărești și albastre”. □ Tot aici, sunt semnalate cea de-a treia conferință națională de literatură comparată, organizată de directorul Al. Dima la Institutul de Istorie și Teorie Literară, și simpozionul *Moldova și Orientul*, organizat la Iași de ASO (Asociația de studii orientale), în cadrul căruia Gh. Ceaușescu a susținut lucrarea *Civilizațiile orientale la Eminescu*. □ N. Irimescu punctează, de asemenea, prezența poezilor Ion Horea și George Popa în nr. 2-3/1971 al revistei iugoslave „Sinteza”, cel din urmă regăsindu-se cu două poeme și într-o revistă belgiană de expresie flamandă ce apare la Bruxelles. □ Nu în ultimul rând, este consemnată verva lui Radu Cosașu și maniera „da-daistă” a săriturilor peste cuvinte din rubrica *Telecinema* din nr. 47 al „României literare”. „I-am văzut pe mulți învințind de invidie” punctează malițios semnatarul rubricii. □ Const. Ciopraga recenzează volumul lui Matei Călines-

cu, *Clasicismul european* (Editura enciclopedică română, 1971), „lucrare purtând caracteristicile unui spirit doct, autorul, constructor laborios, dovedindu-se pasionat de rigoare și ordine, fiind el însuși un intelectual de structură clasică”. □ Daniel Lascu traduce din lirica lui Federico García Lorca, iar Natalia Cantemir note de jurnal semnate de Andrei Voznesenski. □ Gh. Bulgăr comentează noua ediție pariziană, revizuită, a *Istoriei literaturii occitane* de Charles Camproux, □ iar Al. Pascu salută volumul de estetică al lui Al. Rădulescu, intitulat *Râde Aristofan, plânge Horațiu* (Albatros, 1971). □ Pe ultima pagină, George Cuibuș îl intervievează pe profesorul și savantul francez Robert Escarpit, în legătură cu preocupările acestuia în domeniul sociologiei literare.

● [„**Flacăra**”, nr. 48] Traian Stoica prezintă două volume de poezie semnate de Eugen Frunză, *Partea mea de lume* (Eminescu) și *Sângele nostru de apoi* (C.R.). ■ George Muntean publică un amplu material intitulat *Literatura română în casa ei*, ce are ca subiect istoria Muzeului Literaturii Române. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, apare o notă despre placheta de poeme a Ninei Cassian, *Marea conjugare* (Dacia), ce demonstrează că „Nina Cassian se află în timpul «solemn și pur» când «marea conjugare» dintre ludic și grav, dintre efectiv și abstract, dintre autentic și convenția inefabilă a artei se săvârșește într-o zonă de intensă stare poetică”. ■ Se semnaleză apariția, la Univers, a volumului *Lupta cu absurdul* de Nicolae Balotă, „o carte densă, valoroasă prin bogăția informației și originalitatea comentariilor”. ■ Notă despre apariția ultimului roman al lui Anton Holban, *Jocurile Daniei* (C.R.). „Ediția mai conține și câteva documente relevante pentru portretul psihologic și laboratorul de creație al scriitorului. Texte îngrijite cu semnificație de Nicolae Florescu și o postfață de inedite interpretări semnată de Mihai Gafița”. □ Se semnaleză, printre ultimele apariții de la A.P., un volum dedicat lui Al. Dobrogeanu Gherea de către Mihail Cruceanu și Florian Tănăsescu. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele *Interesul general* de Aurel Baranga (Teatrul de Comedie), *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel (Teatrul de stat din Tg. Mureș), *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac (Teatrul de stat „Valea Jiului” din Petroșani), *Alegeri comunale* de Victor Eftimiu (Teatrul de stat din Reșița). □ În *Memento*, *Televiziune* se anunță o vizită la Muzeul Literaturii Române, în timp ce emisiunea „Biblioteca pentru toți apelează la un text al lui Tudor Vianu despre Mihai Eminescu din «filmoteca de aur»”. În *Teatru* sunt anunțate piesele *Ziariștii* de Al. Mirodan, *Prima zi de libertate* de L. Kruckowski și *Interesul general* de A. Baranga.

● [„**Lucefărul**”, nr. 48] Ancheta acestui număr se intitulează *Funcția critică a literaturii*, iar personalitățile interogate răspund la următoarele întrebări.: 1. *Ce înțelegeți prin funcția critică a literaturii?* 2. *Considerați că îi este caracteristică societății noastre promovarea unei literaturi de critică socială?* 3. *Unde și în ce fel poate o anumită operă literară, cu un pronunțat caracter*

critic, să găsească acel echilibru capabil să dea tabloului «luminile și umbrele» pe care le merită? 4. Care e diferența dintre o literatură critică și o literatură denigratoare? 5. Numiți, vă rog, zona socială ce a scăpat-și nu trebuia să scape-atenției critice a literaturii. 6. Cum ar duce-o I.L. Caragiale astăzi? 7. Cine sunt scriitorii români, care sunt operele, cărora le recunoașteți forța critică și rolul social? 8. Care sunt șansele satirei în climatul spiritual românesc de astăzi? 9. Care sunt cele mai flagrante false acte de curaj și critică socială, ce trec drept inversul lor, stârnind confuzie și pe plan social și pe plan literar? 10. Care sunt potențele de generalizare, cuprinse în orice act critic? Cum poate societatea să distingă actul critic care se oprește la zona criticată de actul critic ce privește mecanismul social? 11. Închipuți-vă că sunteți obiectul unei răspicite literaturi critice! Cum l-ați privi pe autorul acestei critici?» Participă la dezbaterea scrisă: Virgil Teodorescu, George Mavrovescu, A.E. Bacovsky, Nicolae Velea, Ov. S. Crohmălniceanu, Horia Lovinescu, Constantin Chiriță, S. Damian, Alexandru Ivasiuc, Cornel Regman, Nicolae Manolescu și Ion Pop. ■ Virgil Teodorescu este cel care deschide seria răspunsurilor. Despre funcția critică a literaturii acesta menționează că „stă în primul rând, sub semnul fidelității și a sincerității absolute. Interpretezi și încerci să schimbi în realitate, spunând ce ai de spus de pe o poziție revoluționară [...] Această necesitate este dictată de legile dialecticei materialiste aplicate realității, al cărui fundament trebuie susținut de o critică intransigentă, preocupată, printre altele, de eliminarea corpurilor devenite străine prin opacitate și închistare”. □ Nicolae Velea consideră că „lucrarea artistică printre alte funcții («misii») are și pe aceea de a curăți în două sensuri: social și literar”. □ A.E. Bacovsky găsește că „Literatura e, prin excelență, critică [...] Ea are rolul de ferment spiritual și se constituie într-o permanentă antiteză ideală a realității ambiante, devine un factor de dezacord creator, o forma de taumaturgie a spiritului, și deci cu firești și posibile implicații în gândirea și sensibilitatea politică a vremii”. □ Răspunsul lui Ov. S. Crohmălniceanu este: „Pur și simplu rolul care-i revine cu necesitate stringentă literaturii din faptul de a fi o formă a conștiinței sociale. Se poate vorbi de o conștiință autentică acolo unde lipsește spiritul critic? Totdeauna arta s-a născut dintr-o tensiune între ideal și real. De unde, nevoia ei vitală de a exprima o «sfântă nemulțumire» care hrănește însuși motorul progresului uman”. □ Horia Lovinescu nu consideră că „literatura are prin excelență, o funcție critică. Funcția ei esențială e artistică, ceea ce presupune o cuprindere mult mai complexă și mai nuanțată a existenței”. □ Constantin Chiriță arată: „Într-un marș atât de greu și complex ca al nostru, spre un obiectiv atât de înalt și romantic ca al nostru: socialismul (fie-mi permis să duc până la capăt metafora) coloanele nu-și păstrează, intacte disciplina, entuziasmul, puterea, sinceritatea [...] Atâta vreme, cât noi, ca scriitori, rămânem fideli idealului, trebuie să luăm atitudine critică față de regulile și neadevărurile observate”. □ La aceeași întrebare, Corneliu Regman răspunde: „socialismul e și din cauza

scriitorilor, dar că el nu mai e doar un ideal, o icoană de păstrat în suflet, ci o atmosferă morală în care respirăm cu toții și care nu trebuie poluată. Iată dar baza «funcției critice»“. □ Nicolae Manolescu este de părere că „nu se poate literatură critică fără îndrăzneala de a scoate la iveală procese, aspecte ale societății și ale omului în general, care n-au fost observate sau asupra cărora s-a tăcut”. Literatura realistă riscă să iritarea lectorului deprins cu „vorbele frumoase și iluziile protectoare”, continuă același. □ Al. Piru, A.E. Baconsky nu consideră că o literatură de critică socială trebuie să constituie un primat în rândul scrierilor literare. Baconsky își argumentează opinia astfel: „Caracterul critic nu e un scop al literaturii, ci un corolar al actului estetic, sustras oricărei deliberări și realizabil într-o infinitate de orizonturi corespunzând fatalei și inepuizabilei diversități a tipologiei artistice”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu, Horia Lovinescu, Nicolae Manolescu, Constantin Chiriță, Alexandru Ivasiuc, Ion Pop susțin utilitatea literaturii de critică socială pentru societate, cât și pentru reușita literaturii de factură realistă. În opinia lui Nicolae Velea „Critica socială prin literatură atunci când sancționează ca să edifice, atenționează răspicat sau sinuos, subțire, asupra teritoriilor umane cu scăpări false. Și cred că a scăpat sau a neglijat zonele acestea ale snobismului cultural care funcționează atât de aproape de noi și printre noi încât căutându-l nu-l vedem pentru că ochelarii erau pe nas”. □ Ov. S. Crohmălniceanu semnaleză riscul literaturii de factură critică: „Tocmai refuzul de a privi operele literare ca părți dintr-un întreg, de a discuta semnificația acestuia și nu detaliile în sine, duce la aprecieri false, mărginite și, practic, interdictive. Apar cărți despre realitatea noastră socialistă, sută la sută roze, dar stăpânite în viziunea lor intimă de un detestabil spirit mic-burghez, mucegăit și conformist. Trec însă foarte ușor prin toate controalele fiindcă, «nu dau bătaie de cap.»” ■ Despre literatura denigratoare, A.E. Baconsky spune că aceasta nu există: „Creația nu coboară niciodată la nivelul publicisticii insidioase și a actelor de scandal. Opera de artă transfigurează o realitate, nu o desfigurează. Arta care falsifică o imagine, se autofalsifică implicit și astfel se anulează”. □ Aceeași părere este împărtășită și de Constantin Chiriță : „Să ne gândim la, de pildă, la cea mai critică literatură a ultimelor decenii, la literatura americană, față de care literatura noastră, în funcția pe care i-o atribuim acum, este abecedarul criticii. Cu toate acestea, nici extremele, dar nici media americană, cea care constituie puterea și adevărul Americii, n-au considerat niciodată această literatură drept denigratoare”. O opinie asemănătoare are Cornel Regman: „De fapt, literatura critică nici nu e toată numai satirică sau comică. Mai există autorii de ample dezvoltări epice, la care critica e implicată în scene de viață, în tipuri și acțiuni complexe, iar structura acestora epopeicul și epicul intră firesc, ca părți componente. De aceea o literatură nu poate fi nicicând denigratoare și, de altfel, în domeniul creației artistice autentice nici nu mai încap criteriul denigrării, rămășiță a unei epoci care avea etichete pentru fiecare «abateră»”. □ După Ov. S. Croh-

mălniceanu, deși literatura denigratoare se suprapune unei atitudini conservatoare și retrograde, „cine crede realmente în puterea de ecarisaj moral a socialismului, n-are pentru ce să se indigneze, când întâlnește asemenea portrete literare”. Nicolae Manolescu găsește că „literatura adevărată nu e nici apologetică, nici denigratoare: ci critică”, în timp ce Al. Piru susține că „literatura critică e obiectivă, verosimilă, pe când cea denigratoare e tezigă”. □ Ion Pop vorbește despre o *perspectivă etică*, pe care autorul de literatură critică ar trebui să o aibă în vedere: „Problema stă, cred, în natura profundă a intenționalității operei, în modul în care opera [...] păstrează intacte și transmite cititorului sentimentul permanenței unor valori umane superioare, în funcție de care se realizează negația”. ■ La invitația de a-și imagina un Caragiale în realitatea contemporană, participanții la ancheta revietei, răspund, după cum urmează. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „Să avem sentimentul că a răsarit un nou Caragiale și apoi să vorbim, fiindcă există destui, gata să-și scuze ascuțitul critic tocit prin dificultățile obiective care-i împiedică să-și exercite geniul satiric”. □ Alexandru Ivasiuc: „Caragiale sau cineva cu talentul lui ar răzbi, ar învinge”; □ Cornel Regman: „Caragiale avea o idee înaltă despre creația lui, chiar când, sau mai ales când, ea se întemeia pe comicărie, realitate care nu e fără legătură cu faptul că a trăit în preajma lui Eminescu și Titu Maiorescu, personalitățile în care se întrupează în forma cea mai aleasă, mai sensibilă la răspunderi, spiritualitatea românească”. □ Ion Pop: „Marelui public nu i-ar fi teamă că un Caragiale denigreză, având încredere în propriul său fond etic, în valorile acumulate de spiritualitatea colectivă. Dar poate că un Caragiale ar face prea multe probleme, ar tulbura liniștea unor spirite comode și inerte”. ■ În ceea ce privește viitorul satirei în epocă, există răspunsuri diversificate. Dacă Al. Piru opinează că nu există „șanse speciale pentru satiră”, Nicolae Velea crede că „Șansele satirei sunt maxime, doar că ea este practică fie tezig-programatic, articular, fie în maniere politicoase [...] Are subiecte, dar n-are predicat”. Nicolae Manolescu, denunță lipsa satirei de valoare: „Într-un climat al adevărului, și al onestității profesionale, satira ar putea, de aici înainte să-și exercite rolul necesar”. ■ Ca *false acte de curaj și critică socială*, Alexandru Ivasiuc menționează „literatura estetizantă, literatura nimicului, ultra-hermetică, ultra-culturală, ultra-muzicală”. □ S. Damian consideră că funcția critică este inerentă literaturii: „Rostul literaturii? Plecând de la observație, facultate primordială, prozatorul recompilează psihologii existente, prezintă traseul unor biografii contemporane [...] Prin însuși actul de dezvoltare obiectivă literatura își îndeplinește menirea critică”. De asemenea, acesta vorbește despre „Superstiția moderației. Dacă se mizează prea mult pe echilibru, pe evitarea exceselor, pe aspectul «cuvios» al deznodământului, există riscul să fie anulat fiorul tragic. Se pierde inevitabil un zăcămant al adevărului. De refuzi tot ce e duritate, zbucium acut, eșuare, desnădejde - pro-voci, inerent estomparea autenticului”. De asemenea, în planul publicațiilor,

„cu ce asprime este sancționată și azi atitudinea pe plan cetățenesc a unor scriitori de faimă ai veacului ca: Ezra Pound, L.F. Céline, Kunt Hamsun [...] Dacă uneori nu apare în carte eroul ferm, îmbogățit cu experiența luptelor, trainic atașat umanismului și idealurilor socialiste, punctul lui de vedere poate fi susținut de autor. Dar el e obligat să fie, cel puțin în carte, un martor care refuză minciuna și un judecător lucid”. ■ Titus Popovici rememorează, în articolul *Printre multele meandre..*, anii copilăriei, pe când mama sa îi șoptea la ureche cântece, poeme eminesciene sau altele semnate de Petőfi Sándor, amintindu-și și de Ioszeif Atilla, preferatul lui de mai târziu. ■ Ilie Constantin recenzează noua publicație a lui Edgar Papu (*Poezia lui Eminescu*, Minerva, 1971): „Redus la proporțiile aceluși rezumat final, în limba franceză, ideile profesorului Papu despre «dimensiunile perspectivei» ale lui Eminescu incită la lectură, iar pe parcursul acesteia conving sau, cel puțin, provoacă discuția. Cercetarea fenomenologică, cu insistente scrutări stilistice, se organizează într-o sinteză revelatoare, ce va deveni, se pare, un reper în studiul eminescologic”. ■ Marin Sorescu scrie despre spectacolul *Don Quijote*, al cărui scenariu TV este semnat de către Petre Bokor, iar rolul principal jucat de Virgil Ogășanu. ■ Aparițiile lirice relevante, din acest număr sunt poemele semnate de Max Jacob, în traducerea lui Vasile Nicolescu: *Uneori, Cântec de spus copiilor și celor rafinați, Neliniști și altele Nocturnă, Războiul, Lună de culoarea sângelui*. ■ În ceea ce privește proza, se remarcă Fănuș Neagu cu *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*.

28 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8429] Radu Popescu analizează, în manieră elogiasă, piesa *Antigona* de Sofocle, montată la Teatrul Mic.

• [„Scântea”, nr. 8982] Din rubrica *Adnotări*, atrag atenția □ M. Costea, *Verdict anacronic*: „Numărul 3 al «Revistei de istorie și teorie literară» impune, așa cum ne-a obișnuit această publicație, printr-un conținut bogat, prin contribuții de prestigiu semnate de oameni de cultură de recunoscută autoritate ca Al. Dima, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Al. Duțu, Const. Ciopraga, Paul Cornea ș.a. În raport însă cu ținuta sobră, cu preocuparea firească a istoricului literar pentru argumentarea convingătoare, nedumerește în acest număr o recenzie consacrată volumului *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea*. Am fi trecut poate cu liniște resemnată pe lângă «spicuirile la întâmplare» ale recenziei dacă sfârșitul ei nu s-ar fi transformat într-un rechizitoriu tăios la adresa poetului *Noptilor*. Macedonski în banca acuzaților după aproape un secol?” □ Gh. Dan, *Când regulile jocului sunt uitate*: „Bucurându-se de o largă audiență în rândul celor mai diverse categorii de cititori, literatura de aventuri infirmă adeseori opinia celor care o consideră – în mod preconcept – un gen minor. Ea poate depăși stadiul de «divertisment», dobândind valențe pe linia educării curajului, voinței sau spiritului de inițiativă. [...] Aceste precizări ni s-au părut necesare pentru a explica insatisfacția pe care am încercat-o după par-

curgerea ultimei file a volumului semnat de Nicolae-Paul Mihail, *Potirul sfântului Pancrațiu*, apărut în colecția *Clepsidra* a Editurii Eminescu. Cu toate că autorul se vădește un priceput mânuitor al cuvântului, stăpân pe firele multiple ale acțiunii, senzația de insatisfacție nu poate fi înlăturată, cu atât mai mult cu cât ne aflăm în fața unui volum subintitulat «roman satiric de aventuri», deci a unei cărți care pare a-și propune să vizeze fie punctele slabe ale genului, clișeele și procedeele sale stereotipe, într-o spirituală parodie, fie anumite defecte, în primul rând morale, și să contribuie la eradicarea lor. [...] «Respectați regulile jocului!» – ne previne motto-ul cărții, dar nu reușește nici pe departe să justifice inconsistența și absurdul unor situații și personaje «satirizate», să ne convingă că autorul și-a valorificat reala înzestrare. Iată de ce credem că «jucându-se», fără să găsească însă formula care să clarifice sensurile întâmplărilor, să le confere finalitate, Nicolae-Paul Mihail a uitat că obligați să respecte până la capăt regulile nu sunt numai cititorii”.

29 noiembrie

• [„**Munca**”, nr. 7478] În *Agenda cotidiană* revista publică, cu titlul *Aș fi tentat să lucrez aici, să colaborez cu cineștii români*, un microinterviu cu Vittorio de Sica.

30 noiembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8430] Sub titlul *Preferința noastră pentru o literatură militantă*, Tia Șerbănescu îi ia un interviu lui Romul Munteanu, directorul editurii „Univers”, prilej cu care sunt anunțate noi ediții, titluri din literatura română și universală, criticul referindu-se la scopul aparițiilor și la impactul acestora asupra publicului.

• [„**Scânteia**”, nr. 8984] Victor Eftimiu semnează eseu *Patria: „Patria! Cuvânt care se trage din limba străbunilor romani și însemnează țara părinților, a moșilor și strămoșilor noștri! Patria pământească și patria sufletească, limba de care suntem legați cu toate fibrele făpturii”*. ■ Mircea Popescu scrie *La aniversarea unui om de artă erudit și pasionat*, un text elogios în care se anunță că s-au împlinit 90 de ani de la nașterea lui George Oprescu.

[NOIEMBRIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 11] La rubrica „comentarii”, apar o serie de scurte analize critice precum cea a lui Marcel Pop-Corniș la volumul postum de poezii, *Ritm imanent* (Ed. Eminescu), a lui Vladimir Streinu, recenzentul notând despre acest volum: „Poezia lui Vladimir Streinu, așa cum ne este ea restituită de aceasta primă culegere, este poezia unui lirism esențializat, stilizat în trăsături fine de caligramă”; cea a lui Paul Drogeanu care subliniază vocația de publicist a lui Ion Dodu Bălan (după apariția monografiei despre Octavian Goga), din volumul *Cuvintele au cuvântul*, „o radiografie a vieții culturale

contemporane”; cea a lui Mihai Neagu Basarab despre volumul de interviuri a lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării*, „cea mai bună carte de interviuri a literaturii noastre”, „o operă de artă în care personalitățile interogate devin personaje”; cea a Aurei Matei-Săvulescu despre *Jurnalul ieșean* a lui George Ivașcu, o suită de articole memorialistice despre oameni și evenimente din perioada 1935-1940. □ Despre problema timpului la Sadoveanu și nuanțele pe care le îmbracă acesta în opera scriitorului, face adnotări Marian Popa în articolul *Timpurile lui Sadoveanu*. □ Coman Șova susține rubrica intitulată „cronica cenaclurilor”, aici prezentând cenaclul N. Labiș al Institutului pedagogic din Oradea. □ Printre poeții reținuți în pagina de poezie (participanți la cenaclurile studențești timișorene și colaboratori ai revistei *Forum* a Universității din Timișoara) se afla Geo Galetaru, Petru M. Haș, Mihai Petrovici, Lucian Alexiu, Ion Căliman, Virgiliu Bradin. □ Derularea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 3-5 noiembrie 1971, prilejuiește luări de poziție și articole partinice semnate de Demostene Botez (articolul *Partidul – un minunat profesor de marxism-leninism*), Adrian Grănescu (articolul *Pledoarie pentru adevăr*), Dan Verona (articolul *Scriitorul – suflet din sufletul poporului*). □ Un articol polemic, de pe poziții ideologice, scrie Gheorghe Achitei, intitulat *Structuralismul între modernitate și desuetudine*, în care pune sub semnul derizoriului și al zădărniceii lucrările fundamentale ale părinților structuralismului, Foucault, Lacan, Lévi-Strauss, pe motiv că: „pornind de la unele poziții fundamentale ale marxismului și revendicându-se, de cele mai multe ori, de la Marx, ca de la un precursor apropiat, structuralismul, în toate variantele sale, a nutrit ambiția ascunsă de a fi ceva mai mult decât marxismul. Ultimul deceniu a ținut parcă să demonstreze precaritatea acestei ambiții”.

• [„Argeș”, nr. 11] La rubrica *Semne* apar confesiunile Ilenei Mălăncioiu sub titlul *Mi-ar fi părut rău să nu-i spun niciodată* – despre debutul său din clasa a VIII-a, când profesorul de limba și literatură română Haralambie Pâslaru a încurajat-o să scrie. □ Secțiunea *Forum* conține trei opinii despre cultura din Argeș: Gheorghe Năstase (*Argeșenii – schiță de portret*); Al. Philippide (*Paradoxe pe o temă veche*); Victor Eftimiu (*Fata morgana?*) □ Alexandru George discută despre raportul dintre complexitate și lipsa detaliilor cu precădere în tema înțelegerii literaturii prin legătura cu mediul exterior, fiind de părere că: „în jurul unei opere de artă mai «simple» există un spațiu mai mare, care poate propaga mai intens sensul ei artistic”. □ La *Cronica literară* – Valeriu Cristea scrie despre Ion Caraion, *Cimitirul din stele* (C.R.) constatând „amestecul de nevroză modernă și vigoare antecică”, și apreciind expresivitatea, metaforele, analogiile din poezii. ■ În secțiunea *Caligrame*, Dana Dumitriu se ocupă aparițiile în proză, mai precis de volumul *Cântecul Mioarei*, *Lisaveta* (Mihail Sadoveanu): „Scriitorul preia trucul clasic al romanului-panoramă, trucul *străinului*”. □ Florin Manolescu scrie despre cărțile de poezie și are în vedere *Scrieri 1, 2* (Zaharia Stancu) – Minerva, *Sala nervilor* (Constanța Bu-

zea) – C.R. ■ I. Negoïtescu publică un capitol din *Istoria literaturii române*, cel despre *Hortensia Papadat-Bengescu și monștrii*, în care afirmă: „ca autor de romane de analiză, Hortensia Papadat-Bengescu are ideile ei foarte precise, sintetizate în formula «trupului sufletesc», substanța difuză a făpturii, dispersiune fluidă a sângelui, album de vederi interioare”. □ Secțiunea *Poeți argeșeni* cuprinde versuri de Dumitru M. Ion și Ion Bănuță □ În *Biblioteca Argeș* este prezentă Adriana Rujan cu volumul *Arhitectul Ioanide* □ Este prezentat *Un debut excepțional* – Vasile Poenaru □ Secțiunea *literatură și politică* – Interviu cu Cezar Baltag („*A dispărut sfiala față de cuvânt*”) și cu Lucian Raicu („*Dacă ne gândim fiecare la ale noastre nu vom înțelege nimic*”) – în rubrica *Generația 60* □ Alte poezii aparțin lui Gheorghe Istrate și Toma Biolan □ La *Cronica reeditărilor*, Mircea Iorgulescu scrie despre *Balul intelectualilor* de Ștefan Luca, un autor căruia criticul nu-i recunoaște forța de a crea un roman cu influență artistică, dar îl apreciază pentru calitatea de a ilustra.

● [„*Astra*”, nr. 11] Obedient față de Hotărârea Plenarei Comitetului Central al P.C.R. – urmare directă a expunerii lui Nicolae Ceaușescu la *Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural – educative*, Dan Tărchilă cere ca *Literatura noastră să redea mărețele transformări socialiste ale țării*. În cei 25 de ani de după Eliberare, după cum afirmă Dan Tărchilă, în pofida existenței unor „scrieri schematice sau evazioniste”, care „nu sunt caracteristice evoluției generale a literaturii române contemporane”, „marea literatură s-a nutrit din ideologia revoluționară a clasei muncitoare”, așa cum ar demonstra romane precum *Moromeții* – scris din perspectiva materialismului istoric”, sau romanele lui Ivăsiuc ori Zaharia Stancu, de reținut pentru „responsabilitatea socială a dezbaterilor pe care le cuprind”. ■ Rubrica *Seminar* are ca titlu *Ideologic și estetic* și cuprinde interviul acordat lui Mihai Neagu Basarab de conf. univ. dr. Gheorghe Achiței, rector al Institutului „Nicolae Grigorescu”. Ideea principală a interviului este aceea că literatura este „un fenomen social prin excelență”, ilustrând „ansambluri de proiecte spirituale specifice, după care indivizii se modelează generație după generație” și care oferă fiecărui individ „posibilitatea de a se afirma în lume”. În aceste condiții, și așa cum rezultă din „recentele documente de partid”, „angajarea socială prin actul de creație este obligatorie”. ■ La rândul său, Voicu Bugariu vorbește despre *Responsabilitatea criticii*, arătând că „societatea socialistă nu poate să admită apariția unor scrieri care să nu contribuie la vasta acțiune a educației comuniste a întregului popor”. Este menționat și citat, în acest sens, Nicolae Ceaușescu, care cerea ca „fiecare scriere literară ce apare la noi” „să exprime o opțiune ideologică conformă partidului nostru”. În aceste condiții, „a propaga ideologia clasei muncitoare prin literatură nu înseamnă a ilustra mecanic o serie de teze politice, ci a sprijini politica generală a partidului”, ca o „formă de înaltă responsabilitate socială”. ■ *Dicționarul de literatură și artă modernă* propune, în acest număr, definiția termenului de

Realism, realizată de Ion Ianoși, și a celui de *Modernitate*, realizată de Marcel Breazu – ca fragmente din *Dicționarul de estetică generală*, în curs de apariție E.P. ■ Constantin Cuza semnează articolul *Romanul istoric și spiritul contemporan*, în care asociază romane ale scriitorilor occidentali, precum Walter Scott – *Rob Roy*, sau Alessandro Manzoni – *Logodnicii*, cu cele ale lui Sadoveanu – *Nicoară Potcoavă*, *Frații Jderi*, și Camil Petrescu – *Un om între oameni*, pentru a demonstra că toate romanele istorice valoroase propun unele „idealuri patriotice și etice” conforme cu epoca în care romanele au fost scrise și publicate. ■ Alexandru Oprea publică articolul intitulat *Doi termeni în interpretarea operei literare – ideologic și estetic*, cu intenția de a le structura relația „dialectic astfel încât să înainteze cunoașterea operei literare”. Revenindându-se explicit de la „marii teoreticieni marxști ai epocii noastre”, căroră li-l asociază pe György Lukacs – care a dovedit, în analiza romanelor lui Balzac și Tolstoi, „deplina cunoaștere a societății franțuzești sau rusești din epocile respective”, pe lângă particularitățile artistice și de poetică a scriiturii romanești, semnatarul articolului enumeră și criticii români – G. Călinescu, Tudor Vianu, Perpessicius – care corespund, prin activitatea critică specifică, acestor criterii. ■ Dan Mihăilescu publică articolul *Afectivitatea, a patra dimensiune a artei*, în care, asociindu-i pe Croce, Lovinescu, pe de o parte, și Mircea Mancaș, pe de alta, arată că factorul afectiv, deosebit de important ca scop al artei, trebuie socotit „unul dintre principiile care condiționează arta”, alături de alți factori precum cel estetic, cel cognitiv și cel educativ. Din această perspectivă, funcția afectivă nu trebuie considerată doar o „componentă a funcției estetice”, ci „una din coordonatele principale ale artei”. ■ Suplimentul „Astra literară” propune, la rubrica *Poezia lunii*, realizată de Virgil Teodorescu, poezia lui Radu Cârnelci, *Numai această iubire și apoi toamna*, apărută, inițial, în revista „Ramuri”, în numărul 10, din 15 octombrie 1971. ■ Titus Vadim îl intervievează pe Ben Corlaci – *Politica este indivizibilă, poezia este indivizibilă* – pornind de la romanul *Cazul Doctor Udrea*, al interviuatului, apărut în colecția Biblioteca pentru toți, și în care Ben Corlaci mărturisește că a încercat să transfigureze „procesele de conștiință pe care le-a cunoscut” generația celui de-al doilea război. Romancierul se revendică, apoi, de la modelul eminescian, „pentru marea libertate spirituală și suferința lui” – determinată de contextul social și cultural în care poetul a trăit, întrebându-se „cine astăzi, în orice țară, fiind poet, nu este și om politic, nu are încă integral conștiința lui umană?”. ■ Nina Cassian semnează rubrica *Poșta literară*. Sorin Titel publică proza literară *Frumoasele zile de vară*. ■ În acest număr, publică versuri Florența Albu, Verona Brateș, Negoită Irimie, Angela Croitoru, Victor Ernest Mașek. ■ În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu comentează volumul lui Mihai Neagu Basarab, *Frânghia de rufe a familiei*, care conține patru piese de teatru: *Profesorul Faust* – care satirizează categoria personajelor care „spun vrute și nevrute”, și

literatura „ce se consumă în direcția unor dezbateri sterpe”; piesele *Profesorul și restul lumii* și *Pieptenele lui Paul* propun, cea dintâi, „două monologuri pe tema sterilității intelectuale”, iar cea de-a doua, o „satiră la adresa celor ce își ascund vidul de personalitate în spatele unui potop de cuvinte”. În fine, *Frânghia de rufe a familiei* – o „parabolă cețoasă, alunecând în echivoc”, satirizează, și ea, sterilitatea limbajului. □ Tot Voicu Bugariu comentează volumul lui Iosif Lupulescu, *În umbra stăpânului*, un roman care poate fi citit, la rigoare, și ca un „lung poem în proză despre candoare”. Ca roman propriu-zis, însă, are numeroase scăderi, căci „autorul nu reușește să dea fabulației autenticitatea necesară, nu dă considerațiilor sale psihologice o energie suficientă”. Grupul celor patru personaje – muncitori, dintre care se detașează Titel, arivistul, se constituie în baza unui fals conflict – ura celorlalți trei muncitori față de Titel, rezultat, în opinia cronicarului literar, al unei „psihoze inexplicabile”. În pofida existenței unui personaj ca Viorel Minciună – „figură luminoasă”, animat de „dorința de puritate”, tehnica polifonică pe care romanul încearcă să o pună în practică provoacă „mari dificultăți ale lecturii”. ■ Titus Vișeu vorbește, în articolul *Fascinația politicului*, despre posibilitățile de convertire a interviului în literatură, demonstrate de Felix Aderca, Ion Valerian, Ion Biberi, Matei Alexandrescu, și, recent, de Adrian Păunescu – prin antologia *Sub semnul întrebării*, ce reunește articole și interviuri acordate poetului de Eugen Barbu, Paul Anghel, Alexandru Ivasiuc, Corneliu Mănescu, George Macovescu etc., publicate, inițial, în „România literară” și „Luceafărul”. Ceea ce rezultă, astfel, este „cartea unui climat politico-social” elaborată pe „coordonatele unei orânduiri sociale mature” și rezumând, astfel, „atitudinea filosofică angajată a unui întreg popor”. ■ Rubrica *Sens*, semnată de Mihai Nadin, prezintă, sub denumirea *Parabole despre lume*, volumul de proză al Ninei Cassian, *Atât de grozavă și adevărată*, apărut la C.R. în 1971. În opinia cronicarului literar, „proza Ninei Cassian e puternic negentropică, adică informația, în plan literar, și aici în planul definirii unor situații umane repetate, e transmisă organizat, în stare aproape pură”. Pe de altă parte, entropia acestei proze „ține de personaje”, care „nu se încheagă în portrete”, ci rămân „proiecții pe ecranul de umbre al unui spectacol al fantasticului, al dedublărilor succesive ale unuia și aceluiași personaj”. ■ „Astra” publică două poezii ale laureatului Premiului Nobel pentru Literatură din 1971, Pablo Neruda, *Vântul* și *Trândavul*, în traducerea lui Ion Lupu. ■ Valeriu Cristea semnează articolul *150 de ani de la nașterea lui Dos- toievski. Misterul unei uși*. ■ Rubrica *Note de lector* conține recenzia semnată de Veronica Porumbacu la volumul de versuri al lui Ion Tudor, *Târziu cu umbre*. □ Tot aici, Ermil Rădulescu prezintă volumul de versuri al lui Vladimir Streinu, *Ritm imanent*, apărut prin grija fiicei acestuia, Ileana Iordache. Aici, „sobrietatea criticului cenzurează imaginile poetului”, „se oficiază pe un ton reținut, și totuși cu fast”, iar poetul Vladimir Streinu „este un sfios”, „retrăgându-se undeva, mai departe, în taină”, într-un „decor luminat discret”. Ca semn

al prezenței omului de cultură, „un anume ton livresc poate fi descifrat printre rânduri”. □ Titus Popescu recenzează volumul de eseuri al lui Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere*, în care umanismul corelat „atitudinii intelectuale superioare” identifică „valori mari ale spiritului”. În pofida referirilor aparent haotice la Shakespeare, la Giotto, la Darwin, Montaigne sau Romain Gary, unitatea volumului este asigurată de „capacitatea autorului de a se ridica în permanență la valențele generoase ale meditației pe teme general – umane”. □ Sub inițialele T.V. este semnalată apariția ediției de texte Apollinaire, la Univers, sub îngrijirea lui Virgil Teodorescu, traduse de Mihai Beniu, Vasile Nicolescu și Virgil Teodorescu.

●[„Ateneu”, nr. 11] În *Fișă de istorie literară*, Al. Săndulescu scrie despre *Heliade în „Scrisorile din exil”*, fiind de părere că „niciunul din participanții la revoluția din 1848, care au fost siliți să pornească pe drumul pribegiei, n-a făcut atâta caz de persoana sa, nu s-a văitat și nu s-a căit ca Eliade” care „știe să se laude și să se vaite, să invoce jurăminte solemne rostite în fața icoanelor, dar știe să și insinueze, să denunțe și să acuze. El are o limbă ascuțită de pamfletar, continuându-i pe cronicarii munteni și vestindu-i pe marii gazetari de peste câteva decenii, de la Delavrancea la Tudor Arghezi”. Semnatarul articolului e de părere că *Scrisorile din exil* „furnizează fără îndoială materie copioasă unui roman ce ar putea căpăta accente cervantești și senzaționale. [...] Actorul acesta al *Scrisorilor din exil*, căci teatralitatea ni se pare o dominantă a eroului, să nu ne înșele; să nu rămânem la rolurile lui adesea de circumstanță, să nu ignorăm fondul care când iese la iveală, ne dă măsura omului de cultură, a unuia din străluciții truditari pe ogorul literelor române, la figurat și la propriu. El credea în profesia și vocația sa ca într-un scump titlu de noblete, dobândit pe viață, fără puțința cuiva de a i-l retrage: «..eu sunt și voi fi ceea ce sunt: *meseriaș*; nimeni nu mă poate scoate din *scriitor român*, din cunoștințele mele bune rele câte le am și din viața și împrejurările mele trecute»”. ■ Florin Mihăilescu semnează articolul *Eugen Lovinescu. Despre evoluția prozei*, evidențind rolul major al acestuia: „Lovinescu a făcut un serviciu incomensurabil literaturii române moderne. Aceasta ar fi ajuns în orice caz la aceleași rezultate și singur urmând sensul evoluției istorice, dar criticul i-a dăruit o conștiință de sine ce n-a putut decât grăbi procesul firesc și necesar. Se poate afirma că dacă *Viața românească* și critica lui Ibrăileanu au sprijinit și stimulat aspirația realistă și critică a literaturii noastre, *Sburătorul* și acțiunea lui Lovinescu au patronat evoluția ei spre realismul modern, analitic și psihologic, nu mai puțin social, dar mult mai rafinat sub raport estetic. Dacă literatura română actuală are asigurate niște temelii solide și dacă spiritul modernității sale este atât de viu în conștiința scriitorilor care o reprezintă, aceasta se datorește într-o foarte mare măsură și lui E. Lovinescu care prin legea sa despre sensul de evoluție al prozei de la subiect la obiect a oferit suportul teoretic necesar ecloziunii unei strălucite generații de creatori literari: generația

dintre cele două războaie mondiale”. ■ Mircea Tomuș semnează rubrica *Profil*, dedicată lui *Constantin Abăluță*: „Lipsa de audiență critică a poeziei lui Constantin Abăluță provine, pe de o parte, din lipsa lui de succes literar și pe de alta, din propria însingurare în care poetul preferă să se izoleze. Este evident că exegeza îl ocolește și asta, în primul rând, pentru că în niciun fel el nu se pricepe și nici nu-și propune să o provoace, să-i câștige interesul; mai mult, tăcerea pare a-i crea complexul neînțelegerii și nedreptății și teamă ne este că, după cum presupune mecanismul intim al oricărui complex, sentimentul neînțelegerii și al nedreptății mai mult decât un agent negativ este unul pozitiv, subiectul preferându-l ca pe o soluție care prezintă ciudatul dar, în același timp, realul avantaj al dezavantajului”. ■ *Cronica literară* este semnată de Vlad Sorianu care analizează câteva volume recent publicate. Primul dintre acestea aparține lui Sergiu Adam și este intitulat *Țara de lut* (Ed. Eminescu, 1971) „a poeziei capătă dimensiunile unei legende a ubicuității și dăinuirii: este un tărâm cosmic. Dar ea dobândește și sensul statorniciei valorilor, ajunse la simplitatea esențializată a înțelepciunii: este tărâmul eticii unui popor anume, al unei vieți așezate temeinic într-un spațiu și un timp identificabile istoric. [...] Volum de debut târziu, cartea lui Sergiu Adam se prezintă unitar și maturitatea poetului e vădită. Demne de prețuit, echilibrul interior și transparența limbajului totdeauna adus la temperatura comunicativității. *Țara de lut* circumscrie de la început o atmosferă și o sensibilitate neconfundabile”. ■ Al doilea volum este *Punctul de sprijin* (poeme nocturne) (Junimea, 1971), de Nicolae Turtureanu: „Colecția *Lyra* a *Junimii* a lansat sau a consolidat «editorial» câteva nume de tineri poeți, printre care la loc de frunte se numără, neîndoios, Nicolae Turtureanu cu recentul volum de debut *Punctul de sprijin*. Împărțită în trei cicluri (*La vad oprit*, *Nocturne*, *Un fel de corridă*), culegerea ne înfățișează imaginea unui poet împlinit atât sub raportul reflexivității, cât și sub cel artistic propriu-zis: autorul vedește meșteșugul de a cizela în tipare concise și laborioase o sensibilitate echilibrată, deși sugerând pregnant disponibilitatea afectivă. Principalul filon liric al volumului mi se pare a fi sentimentul inepuizabil, născut în prelungirea – chiar identificarea – lucidă a insului cu timpul istoric”. ■ Ultima cronică literară este dedicată lui *Apeiron* (C.R., 1971), de Dinu Flămând a cărui poezie „din acest prim volum nu-și mărturisește vârsta începutului apropiat decât prin prospețimea elanurilor și, poate, prin neîncrederea vădită față de mijloacele mai simple de comunicare. Fugind de poncif, el ajunge, de multe ori, în tărâmurii mai neobișnuite, dar nu îndeajuns, pentru a justifica dificultățile pe care le așează și în drumul nostru, când dorim să le explorăm. Astfel, nu putem ignora forța acestei lirici încărcată de reflexivitate, resursele sale plastice, deschiderea către idealuri generoase”. ■ Doru Scărlătescu semnalează apariția la editura Junimea ieșeană „sub îngrijirea harnicului asistent universitar Ion Popescu, cartea *Amintiri despre Eminescu*, menită să inaugureze, sub îngrijirea aceluiași

editor, o întregă serie de antologii memorialistice: G. Ibrăileanu, T. Maiorescu, M. Sadoveanu, V. Alecsandri, I. Creangă. Volumul, deschis cu o succintă prefață-argument, cuprinde, în prima lui secțiune, amintiri ale contemporanilor marelui nostru poet, unele mai mult, altele mai puțin cunoscute, datorită inserării lor în publicații, mai greu accesibile, de aceea foarte utile cititorului de azi, iar în secțiunea a doua, un număr de 11 scrisori, reproduse toate, după I. E. Torouțiu – *Studii și documente literare* și legate, majoritatea, de personalitatea lui Titu Maiorescu”. ■ Hristu Cândroveanu scrie despre *Ultima zi optimistă*, de Eugen Lumezianu, o carte care nu evidențiază un „prozator care și-a găsit definitiv o formulă în care să se ancoreze. Indecizia sa în această privință e mărturisită de însăși împărțirea materiei volumului, reunind în prima parte povestiri de obișnuită factură clasică, iar în cea de-a doua, altele, puse evident sub semnul alegoriei, al parabolei. Unde reușește mai bine? Ne va fi greu să răspundem până când autorul nu ne va da o lucrare de mai largă respirație, poate un roman care să-i fixeze pentru noi și pentru sine, o fizionomie mai certă. [...] Sub raportul împlinirii, în ambele secvențe ale cărții ne întâmpină nuvele care recomandă incontestabil un prozator cu mână sigură, ieșit de acum din zonele uceniciei literare, pe care îl putem așeza nestingheriți printre scriitorii cu nume din generația sa, de reală înzestrare”. ■ În volumul de debut al lui Dan Rotaru, *Plânsul oglinzilor*, G. Pătrar identifică „o unitate de structură, persistența în aceeași zonă de sensibilitate. Unele motive, teme sunt, desigur, emanația unor lecturi din poeți contemporani lesne de recunoscut, precum N. Stănescu, Gheorghe Tomozei ori Marin Sorescu; dar asta nu ne va împiedica să vorbim de o vocație lirică autentică”. ■ Recenzând *Azimet*, de Ion Lotreanu, Emil Manu descifrează „de la primele poeme, ca obsesie cromatică, o sete de albastru încifrat în metafore figurative, o căutare a unor sentimente nedescoperite până azi în lucruri, o nouă viziune a locurilor lui oltenești în care s-au sedimentat dimineți și statui. [...] Volumul *Azimet* recomandă un debut liric plin de acuratețe care dincolo de unele «jocuri» comune liricii actuale oferă o lectură fără obscurități și fără deliruri”. ■ În *Cronica restantă*, Ion Neacșu semnalează apariția volumului *O istorie a literaturii române*, sub semnătura lui Ion Rotaru: „Această carte despre literatura română este un eseu și trădarea pe care autorul o săvârșește față de el însuși, o dată în prefață și a doua oară în subsoluri, nu-i știrbește cu nimic valoarea, ba chiar îi subliniază originalitatea. Ion Rotaru a vrut să facă «operă de popularizare», dar să și comunice viziunea sa asupra literaturii române”. ■ Se publică *poezie*, semnată de Ovidiu Genaru, Octavian Voicu, Veronica Galiș, Ion Potopin, Șt. A. Banaru, Petre Manolache, Mihail Paulic, și *proză* (*O execuție sau întoarceri vinovate*, de Vasile Andru și *Desen pe apă*, de Alexei Rudeanu).

● [„Cinema”, nr. 11] Dezbateră numărului se intitulează *Putem face filme mai bune? Cum?* La aceste întrebări răspund, între alții, Aurel Baranga,

Eugen Barbu, Valentin Silvestru, Nicolae Țic. Scenariile sincere, de calitate, serioase, curajoase, cu probleme adevărate, par să fie cheia tuturor opiniilor. □ În interviul pe care Valerian Sava îl ia regizorului Sergiu Nicolaescu, se atinge și recenta ecranizare a nuvelei *Moartea lui Ipu*. „Un lucru surprinzător pentru cititorii nuvelei lui Titus Popovici e chiar ideea de a face un film după ea. Fiindcă această lucrare literară se constituie, exclusiv, din monologul unui copil, care nici nu e eroul principal, iar materia epică e foarte redusă”, susține criticul de film. Regizorul confirmă că aceeași îndoială l-a urmărit îndelung și pe Titus Popovici, dar subliniază cât de pronunțat este caracterul social al filmului, „având în obiectiv mica burghezie de la sate, care în tot locul periferic pe care îl ocupa era contaminată de același microb”. □ „Ar fi bine să ne gândim la un film despre Neagoe Basarab”, susține Virgil Cândea în articolul *Fresca patinată de vreme*. □ Francisc Munteanu, într-un *Autointerviu*, anunță definitivarea scenariului *Dragostea începe vineri*, iar ca proiecte scriitoricești, predarea unui volum de povestiri la C.R. și retipărirea, în formă revizuită, a romanului de debut *Orașul de pe Tg. Mureș*.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 11]** Despre *Călinescu la puterea Lovinescu* scrie George Pruteanu: „În paginile despre Călinescu dăm de un Lovinescu mai oscilant [...] criticul epocii își simțea periclitată supremația și oricâtă detașare senină ar fi avut, nu-și putea închide nesiguranța. Călinescu i-a întretăiat brutal destinul, derutându-l. Călinescu se reflectă în Lovinescu ca într-o oglindă tremurătoare”. ■ Daniel Dimitriu se referă la volumul lui Victor Eftimiu: „Și prin *Cosmos* (Ed. Eminescu, 1971) poetul Victor Eftimiu ne dezvăluie un spirit eclectic, entuziast, sincer și intransigent. Veleitățile clasicizante sunt departe de a reprima fluxul emoțional [...] Avem de a face cu poet pentru care poezia este foarte puțin aventură în sine, dar este foarte mult prilej de descriere a unei aventuri, a unei fabule cu personaje tip și deznodământ neechivoc”. ■ Despre studiul critic al lui S. Damian, *G. Călinescu romancier*, scrie Al. Dobrescu: „S. Damian privește romanul călinescian ca pe o sferă, în cadrul căreia operează două forțe existențiale antinomice [...] din care decurg toate antinomiile particulare: fecund-steril, sănătate-boală [...] Odată stabilite liniile de mișcare ale spațiului epic, autorul reface cosmosul din perspectivele succesive pe care numitele antinomii le creează, punându-l sub semnul comicului și conchizând că întregul angrenaj al mișcării foțelor inverse este o *mise en scène*, expresie a jocului, a apetenței lui Călinescu pentru *Spectacol*”. ■ L. Volovici prezintă cartea lui Dan Mănuță: *Scriitori junimiști*: „Sensul polemic al cărții lui Dan Mănuță este evident de la bun început: o culegere de studii intitulată *Scriitori junimiști* în care nu aflăm niciun scriitor junimist consacrat! Mai cunoscuți sunt doar Samson Bodnărescu, pomenit îndeosebi în legătura și în umbra lui Eminescu și Vasile Pogor, figură marcantă a societății, ignorat ca scriitor”. ■ Intitulându-și articolul *Ritmuri de construcții în Concert din muzică de Bach*, Sorina Bălănescu și Noemi Bomher conchid: „Hortensia Papadat-

Bengescu este o creatoare a romanului modern actual. Pentru ea, muzica nu exprimă idei și sentimente, ci e inefabilul care are ca rezultată ritmul interior al romanului. Reproșurile ce i s-ar putea reproșa romancierei pot fi identice cu ceea ce i se reproșa lui.. Stravinski: «cerebralitatea». Marea artă este conferită de vigoarea conștiinței clarvăzătoare. «Arta fugii» în opera autoarei e un imn închinat rațiunii, purificării durerii, sub imperiul inteligenței”. ■ Ștefan Giosu percepe *Violența limbajului, o particularitate a stilului lui Dimitrie Cantemir*: „Acest limbaj dur, alături de pasaje de o rară delicatețe și de adevărată poezie nu constituie, de altfel, unicul contrast la Dimitrie Cantemir. Am putea spune chiar că opera eruditului moldovean se caracterizează prin numeroase contraste”. ■ Haralambie Țugui recenzează cartea de versuri a lui Horia Bădescu: *Marile Eleusii*: „Ceea ce se poate reproșa în unele cazuri rare poeziei din această fază a lui Horia Bădescu sunt tonuri tributare modelelor blagiene, precum și unele imagini ușor artificioase datorită tentației de modernizare a expresiei”.

● [„Echinox”, nr. 8] Din nou editorialul are un titlu propagandistic: *Universitatea și acțiunea politică*. Pe pagina a doua, Adrian Grănescu descrie în stil reportericesc „o vizită de câteva zile la complexul hidroenergetic de pe Someș” (*Un oraș necunoscut*). □ Sadoveanu este considerat „mai actual ca tradiționalist decât moderniștii contemporani lui ce slăveau mașina” într-un comentariu al Olimpiei Radu despre realitate și ficțiune în universul sadovenian, despre „romanul realismului clasic și psihologic” (*Actualitatea lui Sadoveanu*). □ Versuri de Adrian Popescu, Ovidiu Mureșan, Dan Damaschin, Victor Chirilă. □ Două volume, unul de poezie (Marea conjugare) și altul de proză, ale Ninei Cassian constituie subiectul primei cronici literare a lui Ion Livian care operează următorul decupaj din lirica poetei (poemul *Viața de dincolo*): „Eu scriu liber despre toate astea/ dar toate astea mă terorizează./ Numesc un pescăruș/ și umbra lui mă acoperă/ și umbra ciocului îmi sfredelește tâmpla/ și un sânge de umbră îmi curge pe obraz/ [...] / Eu nu cred în viața de dincolo a Poemului”. ■ Subiectul celei de-a doua cronici, semnată de Petru Poantă, este volumul de cronici literare ale lui Nicolae Manolescu, Teme. □ Marcel Constantin Runcanu publică o proză, *Linia de plutire*. □ Ion Cristoiu continuă seria articolelor dedicate „dilemelor lui Camil Petrescu” și se leagă, de această dată, de „teoria autenticității”. □ Marian Papahagi propune o analiză semiologică a nuvelei lui Gala Galaction, *Moara lui Călfar*, departajând structuralist nivelurile narațiunii și momentele ei structurale, tradiționale și clasice. □ Tot spre clasic, ne îndreaptă atenția și Aurel Sasu analizând *Idealul clasic al criticii* la criticul ardelean Ion Chinezu și raportându-se firesc, în demonstrația lui, la definiția călinesciană a clasicismului: „un mod de a crea durabil și esențial”. □ Cornel Robu studiază folosirea aliterației în poezia română, încercând să demonstreze că este o creație în limbajul liricii și nu o simplă „degenerare în afectare și eufuism” (cum scria Ovid Densusianu în

Aliterațiunea în limbile romanice, Iași, 1894). Despre însemnătatea poeziei, ne împărtășește părerile sale Ion Pop în *Poezia – dovadă și amintire*. □ Constantin Hârlav se ocupă de „fericirile cronicarului” Perpessicius, situat interbelic într-un triumvirat „cronicăresc” format din Călinescu, Pompiliu Constantinescu și Perpessicius-însuși, care „se angaja să fie cronicar și nu judecător”, deoarece considera esențial „să ne aplecăm unul asupra altuia, nu pentru a ne judeca, ci pentru a ne bucura de umanitatea fiecăruia dintre noi”. ■ Ilustrăm articolul lui Constantin Hârlav, *Frageda fire a cronicarului*, cu un citat de la sfârșit: „Dantelăriile lui Perpessicius își au locul între rigoarea geometrică a foiletoanelor lui Pompiliu Constantinescu și jocul malițios cu fulgerări speculative al lui G. Călinescu”. ■ Tot de „demonul teoriei” este atras și Mircea Muthu în *Conceptul balcanismului literar*, proiectat în mai multe părți. □ La rubrica *Lupta cu inerția*, M. Ionescu vede în pregătirea ideologică o „garanție a integrării sociale a studentului”. □ Livia Grămadă prezintă, ca documente de arhivă, traduceri după manuscrisele germane și maghiare de la Arhiva națională din Budapesta în legătură cu nașterea oficială a foii lui Iosif Vulcan, „Familia”. □ Pe ultima pagină, apare traducerea lui Sorin Barbul din poetul francez Jean-Pierre Jouve.

● [„Familia”, nr. 11] *Plenara umanismului socialist* (text de prima pagină, semnat în redacție): „Fiecare moment al istoriei contemporane a României, fiecare pas înainte al poporului nostru angajat într-o prometeică făurire de sine este călăuzit de lumina vie a înțelepciunii marxism-leninismului creator care se rostește prin glasul emoționant al tovarășului Ceaușescu. Dialectica obiectivă a concretului social își țese în culori specifice armonia faptelor creatoare de valori materiale și spirituale. Maturitatea unui popor, ca și aceea a unui individ, este condiționată de conștiința de sine, căci ea este dominantă personalității sale. Ceea ce în lumea largă se numește «miracolul românesc» nu este pentru noi decât conștiința clară a posibilităților de care dispunem. «marea bătaie de gong» care de aproape patru luni mobilizează în cel mai complex și cuprinzător efort de autodepășire pe toți cetățenii patriei noastre socialiste este expresia cea mai convingătoare a treptei superioare la care am ridicat cota edificiului social pe care-l modelăm cu distincție și eroism într-o lume brăzdată de contraste și paradoxuri. [...] Am ajuns, ca adevărați revoluționari, la rădăcina lucrurilor: Omul. Și iată că astăzi «în blocul de marmură prețioasă, dar încă insuficient prelucrată, al socialismului, s-au trasat contururile grandioasei statui vii a omului superior de mâine. Avem încă mult de cioplit, de modelat trăsături și expresii, de șlefuit nuanțe ale acestui portret [...] dar dacă vom reuși, și fără îndoială vom reuși, prin noi și prin urmașii noștri, vom fi săvârșit cea mai mare capodoperă socială a tuturor timpurilor». Desigur se află în această exprimare alegorică a tovarășului Dumitru Popescu o profundă interpretare a sarcinii istorice ce și-a asumat-o forumul suprem al comuniștilor români”. □ Cronici literare de Grigore Scarlat, despre *13 Iluzii* de Nicolae Prelipceanu

(Dacia), Crăciun Bejan despre volumul lui Ion Ianoși, *Dialectică și estetică*, Gh. Grigurcu despre *Apeiron* de Dinu Flămând. □ Versuri din lirica universală: Blas de Otero, tradus de Radu Enescu, Roberto Sanesi, tălmăcit de Șt. Aug. Doinaș, și Pablo Neruda – Premiul Nobel pe 1971, în românește de G. Georgescu. □ Se adaugă un grupaj *Horváth Imre la 65 de ani*, în traducerea lui Gh. Grigurcu, o *post-estivală* de Marin Bucur, *Lancrăm*, despre „geografia” creației blagiene, cât și o analiză a *Curajului (pieselor) la Radu Stanca* de Virgil Nemoianu. ■ Cumva congruente eseurile lui Radu Enescu, respectiv Gh. Grigurcu despre circuitul realelor valori vs veleitarii literaturii. Cităm din Enescu, *În miezul realității*: „Viața tumultoasă poate s-o ia înaintea artistului, fie că acesta nu e îndeajuns de pregătit ideologic și politic, fie că suferă de o carență pe planul talentului său, fie că dintr-un intelectualist orgoliu nu se mai vede, într-o megalomană hipertrofie a eului, decât pe sine. Astfel, arta devine anacronică în raport cu viața. Aici se află sursa dogmatismului, a viziunii schematizante, a concepțiilor simplificatoare. [...] O asemenea artă schematică, vulgarizatoare, fără eficiență educativă, este o jignire adusă complexității și nuanțării vieții umane.. (În trecut) mulți oameni conștienți, plini de dăruire și abnegație, comuniști de omenie, furați de prestigiul unor falși ingineri și tehnicieni ai sufletelor, au crezut că e bine să imite modelele din cărți și nu viața din jur. [...] De *mauvaise conscience* sunt însă culpabili acei funcționari ai culturii care au închis ochii la imperativele vieții, bătând strident «toba» unui «nou» anacronic (*n.n.* o referință la *toboșarul vremurilor noi* – Mihai Beniuc, de exemplu!), ca micșorând astfel pe alții, doar-doar să se înalțe ei (aluzie clară la *cazul Beniuc-Blaga!*). Adevărații noștri scriitori însă, G. Călinescu, un M.R. Paraschivescu, Z. Stancu, M. Preda, E. Barbu, Geo Bogza, E. Jebeleanu, Doinaș, Nina Cassian și mulți alții și-au văzut netulburați de drum, conștienți că viața dinamică se află înaintea, dar închistarea livrescă și administrativă întotdeauna înapoi”. □ G. Grigurcu, *Poezie și accesibilitate*: „Publicul trebuie educat astfel încât să vadă în poezie un limbaj ireductibil, poezia ca atare, una dintre modalitățile fundamentale ale comunicării umane. O reducere la o schemă rațională, la «idei», oricât de generoase, ar săraci considerabil și în ultima instanță ar altera mesajul liric. Avem nevoie de o poezie vie și nu de mostrele din herbar. [...] Pe lângă un șir de poeți care asigură cu strălucire progresul lirismului nostru, există azi un număr mare de autori mediocri și submediocri, situație oarecum inevitabilă în circumstanțele unui avânt cultural generalizat. Din lipsa unei conștiințe artistice clare, aceștia multiplică modelele (unele discutabile) până la copii confuze. Plutește în aer moda unei versificații grandilocvente și tenebroase, fără suficientă acoperire nici la cei câțiva *autori-sursă*, căreia îi cad victimă în speță tinerii inexperimentați. Iraționalitatea facilă a acestei rețete se întâlnește cu insuficienta intelectualizare artistică a tinerilor în discuție. [...] În această situație, se cuvine, credem, o sfortare onestă a criticii care e datoare să propună o cât mai echitabilă și fermă scară de valori,

pentru a degaja cel puțin prim-planul vieții literare de producțiile îndoielnice, pentru a consolida prestigiul, care trebuie să fie exemplar, al operelor cu adevărat reprezentative ale literaturii noastre. Să fie mai rar utilizate epitetul hiperelogioase la adresa unor tineri poeți care în mod evident nu s-au plasat încă pe treapta marilor lirici, epitete a căror imprudentă cheltuire poate produce o breșă în însuși fondul limbajului critic. Iar periodicele să publice poezia într-un spirit mai selectiv (inclusiv la *Poșta Redacției* și la rubricile de debut!).”

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 11] Mihai Beniuc scrie despre *Sensul literaturii angajate: activa confruntare cu realitatea*, notând programatic: „E adevărat că în general realismul în artă este mai greu de dus la capăt. Realismul cere studiu adâncit, forță de sinteză și generalizare, poziție ideologică și etică bine definită, claritate pentru a fi veridic, chiar dacă în procedeele sale folosește nu numai imaginea inspirată de fapte, ci și fabula cu tâlc. Inventivitatea formală nu rezolvă problema. Căutându-ne modelele eroilor în realitatea dinamică socială, trebuie să trecem însă de epiderma lucrurilor, ajungând la acele foruri intraindividuale și interindividuale unde se confruntă conștiința cu destinul, iar la eroii de mare ținută interesul individual se subordonează intereselor colective și sacrificiul conștient poate oricând deveni o lege a vieții. [...] Realismul pretinde nu numai pricepere artistică și experiență a vieții bazată pe solidă formație ideologică, ci și curaj civic. Căci literatura majoră nu este o înregistrare pasivă de scene interesante, fie ele oricât de adevărate faptic, ci o activă confruntare cu adevărul și o înfruntare a adversităților ce-l stânjenesc în afirmarea sa. Aceasta e adevărat mai ales pentru o țară și o epocă a marilor transformări revoluționare, cum este România constructoare a socialismului”. □ Secțiunea *Valorificarea critică a operei lui Octavian Goga* – care reproduce o selecție a comunicărilor despre Octavian Goga, prezentate în cadrul sesiunii organizate de Academia de Științe Sociale și Politice – conține studiile lui Mircea Zăciu (*Evoluția receptării poeziei lui Octavian Goga*), Valeriu Râpeanu (*Permanențe etice în poezia lui Octavian Goga*) și Aron Petric (*Octavian Goga – gânditor și om politic*).

• [„**Orizont**”, nr. 11] Lirică patriotardă semnată de Haralambie Țugui, Camil Baltazar, Vasile Versavia, Eugen Berca, Adrian Năstase, Valeriu Gornescu și pe tema iubirii de patrie de Ovidiu Genaru, Dan Mutașcu. □ Proza consemnează reportericește „realizările și împlinirile epocii din Țara de Sus, Suceava”, la care contribuie Mircea Șerbănescu, George Drumur, Dragoș Nisipoiu. □ Ignat Bociort lansează ideologic partea a doua din *Teoria progresului estetic – fundament al istoriei interne a literaturii*. □ Este adus în avanscenă scriitorul Ion Stoia-Udrea, printr-o scurtă prezentare biobibliografică și un fragment dintr-o frescă istorică. □ M. Cazacu analizează *Determinantele creativității sadoveniene*, insistând asupra valorii și originalității operei: „Ca puțini alți scriitori ai literaturii noastre M. Sadoveanu s-a impus atenției publice chiar de la începutul carierei sale. Apariția într-un singur an a patru

nuvele masive de nuvele și povestiri, când autorul abia împlinea vârsta de 24 ani, constituia un eveniment neobișnuit, încă neîntâlnit în arta scrisului românesc. Însuși Nicolae Iorga, cu o capacitate și o forță nu mai puțin uimitoare de creație, întâmpina faptul cu gestul nedumeririi apreciative, salutându-l”. □ Este rândul poezilor slovaci contemporani să fie descoperiți la colțul de literatură universală în traducerea lui Anghel Dumbrăveanu și Pavel Roszkos. □ Ion Maxim face retrospectiva poeziei lui Zaharia Stancu, destinată (zice el): „celor ce caută o poezie limpede – dar totuși complexă – o poezie accesibilă – dar totuși nu fără problematică”, „lipsită de complicațiile liricii moderne”. □ În cea de-a doua cronică, Al. Ruja se ocupă de publicistica lui Zaharia Stancu, văzută ca „o activitate militantă” „întreprinsă cu ardoare de mulți scriitori conștienți de rolul militant și activ social pe care-l au”. □ Cornel Ungureanu execută un tur de forță și se ocupă, în trei cronici separate, de trei autori diferiți: Horia Vasilescu (prozator din Crușovăț), Irina Grigorescu (proza pentru copii *Robinson și inocenții*) și Radu Ciobanu (romanul „neprăfuit”, dens, *Crepuscul*). □ Despre spațiul liric al lui Demostene Botez comentează Al. Indrieș în *Spațiul și memoria*. □ Marcel Corniș-Pop se înhamă la „riscul” comentării scrierilor lui Mircea Horia Simionescu, după cum reiese din primul paragraf: „A scrie despre cărțile lui Mircea Horia Simionescu comportă fără îndoială un anumit risc, dar nu din imposibilitatea comentariului, cum opina Mircea Iorgulescu, ci din reținerea de a vorbi cu gravitate despre absența (disimularea) gravității, de a consemna o foarte savantă și riguroasă compoziție care invită la exercițiul necenzurat, eliberator, al jocului”. □ Aurel Cosma insistă asupra inițiativelor editoriale timișorene din perioada interbelică. □ Cărțile meritorii recenzate sunt: Romul Munteanu – *Literatura europeană în epoca luminilor*, „o remarcabilă sinteză de istorie literară și literatură comparată” (Traian Liviu Birăescu), Ovidiu Papadima – *Scriitorii și înțelesurile vieții*, „o selecție de studii de critică și istorie literară” (George G. Bogdan), editarea comentată și adăugită, la inițiativa lui Gheorghe Tomozei, a poeziei lui Labiș, „un eveniment literar ce trebuie salutat” (Petru M. Haș).

• **[„Presa noastră”, nr. 10-11]** Publicația preia integral *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie 1971 cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Cuvîntarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor Plenarei*. Din *Expunerea* secretarului general al P.C.R. rezultă sarcini pentru *creația literar-artistică*: „[...] Avem nevoie de proză, de poezii, de piese de teatru, de filme, de muzică, de picturi, de sculpturi care să înnobileze pe om, să-l însuflețească la fapte mărețe, eroice. Toate lucrările de artă, executate în forme și stiluri foarte variate, trebuie să

redea preocupările și realitățile epocii pe care o trăim, viața poporului, să se poată regăsi în aceste lucrări de artă, să-și descopere și defectele, dar și trăsăturile nobile! Nu avem nevoie de o artă care să poleiască cu aur realitățile, dar nu avem nevoie nici de o artă care să acopere cu noroi sau smoală aceste realități; avem nevoie de o artă care să fie suflet din sufletul poporului, să redea și greul și bucuria și visurile spre viitor ale oamenilor muncii, o artă izvorâtă din realitățile națiunii noastre, profund umanistă. Avem nevoie de opere de artă de toate genurile și pentru toate vârstele; copiii vor să cunoască și pe Făt Frumos creat de Ispirescu, dar vor să cunoască și pe Făt Frumos de astăzi, eroul luptei pentru dreptate socială și națională; ei vor să știe cum arătau balaurii din basme, dar și cum arată balaurii timpurilor moderne și cine a fost sau este voinicul care le-a tăiat capetele; oamenii vor să afle din romane, poezii, piese de teatru, opere, din cântece cum au luptat comuniștii și alți antifasciști și democrați, cum au înfruntat închisorile, lagărele, moartea chiar, pentru eliberarea poporului; și trebuie știut că niciunul dintre aceștia nu a fost plîngător că viața este grea – au înfruntat dușmanul de clasă cu capul sus, au luptat încrezători în fericirea poporului, în cauza socialismului și comunismului. [...] În realizarea vastului program de educare și formare a omului nou un rol de seamă revine Consiliului Culturii și Educației Socialiste, care trebuie să asigure îndrumarea tuturor sectoarelor de activitate, a întregii munci cultural-artistice de la orașe și sate, manifestând toată grija pentru a nu mai repeta lipsurile vechiului Comitet de Cultură. Sarcini de seamă revin, de asemenea, comitetelor județene ale culturii și educației socialiste. Atît Consiliul Culturii și Educației Socialiste, cât și comitetele județene vor trebui să lucreze ca organe de partid și de stat, deci sub îndrumarea directă a comitetelor județene și a Comitetului Central al partidului, asigurând unirea tuturor forțelor din sectorul culturii și al creației spirituale pentru desfășurarea cu succes a muncii cultural-educative de masă. [...] De asemenea, radioteleviziunea trebuie să pună în centrul emisiunilor problemele educației socialiste; programele de radio și televiziune să fie astfel alcătuite încât pe calea undelor să fie propagate mărețele idealuri ale socialismului, politica internă și externă a țării noastre, știința și arta înaintată; pe această cale să fie biciuite fără cruțare moravurile retrograde, să fie promovate normele socialiste de conviețuire. [...] Critica de artă are un rol de mare însemnătate, atît în promovarea creației artistice cu înalt conținut educativ, cât și în educarea estetică a maselor populare. Pentru a răspunde acestor cerințe, criticii de artă trebuie să acționeze întotdeauna în spiritul principiilor marxist-leniniste, să fie nepărtinitori și obiectivi, să contribuie prin tot ceea ce scriu la ridicarea artei noastre la un nivel tot mai înalt. Ei trebuie să militeze pentru o artă realistă și profund umanistă. În legătură cu aceasta, este necesar să lămurim mai bine aceste noțiuni care au un rol de cea mai mare însemnătate în realizarea unei arte avansate. De mult timp despre realism nu se mai vorbește aproape deloc. Pentru unii oameni de artă, realismul socialist este sinonim cu crearea unor

șabloane și a unui model unic pentru artă. Consider că acest fel de a privi realismul este complet greșit. Este adevărat că în trecut au fost asemenea interpretări și nu numai interpretări, dar și practici - și ele au constituit încălcări și abuzuri pe care partidul le-a combătut cu fermitate. Când vorbim de artă realistă ne gândim la o artă care să redea realitățile din țara noastră, din epoca în care trăim, epoca marilor prefaceri revoluționare, socialiste. Se poate, oare, concepe o artă care să nu redea în cele mai variate forme aceste vremuri mărețe? Fără îndoială că nu! O asemenea artă ar fi fără viață, s-ar ofili și ar muri ca floarea ruptă din plaiuri. [...] Iată de ce nu trebuie să ne fie teamă să mai vorbim despre realismul socialist ci să aducem clarificările necesare, să facem să se înțeleagă că realismul nu presupune impunerea unor tipuri și șabloane în artă, ci deschiderea căilor spre o artă înfloritoare. De asemenea, se impune a aduce anumite clarificări și în ce privește noțiunea de umanism socialist, care presupune o înțelegere mai complexă a omului în societate, luat nu ca individ izolat și exagerând trăsăturile sale individuale, ci ca om social aflat în strânsă legătură și interdependență cu semenii săi, cu interesele maselor largi populare. Umanismul socialist presupune a reda fericirea personală în contextul afirmării personalității întregului popor. Pornind de aici, arta pătrunsă de umanismul socialist trebuie să fie închinată maselor largi populare, în rândul cărora personalitatea nu se pierde, ci se afirmă tot mai puternic, o dată cu afirmarea și fericirea întregii națiuni. [...] În ce privește importul de lucrări de artă din alte țări, dorim ca poporul român să beneficieze de tot ceea ce gândirea umană, arta și literatura universală – din trecut și din zilele noastre – au mai valoros; dorim să importăm acele creații de literatură și artă, filme, piese de teatru care prin conținutul lor de idei servesc înălțării morale a omului, corespund operei de ridicare spirituală a poporului nostru, educării sale în spiritul umanismului și prieteniei. Dar, este pe deplin justificat ca societatea să ia anumite măsuri pentru a împiedica pătrunderea în țara noastră – alături de creațiile bune, valoroase – a așa-ziselor opere de artă cu un conținut dăunător, cărților, filmelor sau pieselor de teatru care fac apologia crimei, a urii de rasă, a brutalității – și care nu pot decît să otrăvească sufletele, să «polueze», cum am mai spus, mediul spiritual. Considerăm că a împiedica pătrunderea și răspîndirea în țara noastră a unor asemenea lucrări constituie o măsură cu un profund caracter umanitar, care reflectă înalta răspundere cu care partidul și statul veghează ca poporul nostru, tineretul să crească și să se dezvolte într-o ambianță spirituală sănătoasă. Dorim să importăm din alte țări acele lucrări literar-artistice care să îmbogățească orizontul oamenilor muncii, să contribuie la cunoașterea luptei și preocupărilor altor popoare pentru progres social și pace. Dorim să exportăm în străinătate creația noastră artistică care să facă cunoscute munca și viața nouă a poporului nostru. În acest fel, schimbul de valori culturale cu alte țări va contribui la mai buna cunoaștere a popoarelor, la dezvoltarea colaborării și prieteniei dintre ele, la cauza păcii în lume. Aceasta este menirea artei adevăra-

te și ne pronunțăm pentru un asemenea schimb cultural cât mai larg; în acest fel servim și interesele poporului nostru și cauza progresului în lume. În această ordine de idei doresc să abordez o problemă care are o mare însemnătate principială, educativă. Și în trecut și astăzi se mai întâlnesc manifestări de admirație și de ploconire față de tot ce vine de peste hotare, fie că este valoros, fie că nu. Această atitudine reflectă în fond lipsă de demnitate națională, lipsă de spirit de discernământ și până la urmă ignoranță, înapoiere, servilism mic-burghez, neîncredere și subapreciere a realizărilor și a forțelor propriului popor. Cred că este de înțeles că asemenea mentalitate este foarte dăunătoare dezvoltării economico-sociale a țării noastre, progresului științei și culturii României socialiste și de aceea trebuie să o combatem cu hotărâre [...]”.

□ *Hotărârea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român* trasează direcțiile de acțiune: “[...] Plenara obligă organele și organizațiile de partid, instituțiile de învățământ, de știință și cultură, presa centrală și locală, radioul și televiziunea, editurile, toate instituțiile ideologice și educative și recomandă organizațiilor de masă și obștești să-și îmbunătățească programele de măsuri privind activitatea ideologică și politico-educativă în lumina documentelor plenarei, să acționeze cu fermitate și consecvență pentru înfăptuirea lor, pentru ridicarea eficienței și forței de înrâurire a acestei activități [...]”.

□ Privesc literatura și arta următoarele considerații din *Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor plenarei*: „[...] S-a amintit în plenară că unii dintre tovarăși se supără dacă într-o poezie sau într-o carte se arată că un activist de partid sau de stat comite abateri sau greșeli, sau are o comportare necorespunzătoare în societate. De ce să ne supărăm, dacă există într-adevăr asemenea oameni? Oare literatura, nu poate vorbi de această realitate? Oare, scriind despre aceste lucruri, jignești pe activiști? Nu. Cel care jignește nu este, în acest caz, scriitorul sau poetul respectiv, ci însuși activistul care are asemenea comportări; el înjosește numele de activist de partid și de stat! Este adevărat că nu aceasta caracterizează pe activiștii noștri de partid și de stat, că aproape în totalitatea lor aduc o mare contribuție la progresul și înflorirea societății noastre, că cei mai mulți au o atitudine înaintată în viața socială și personală. În comportamentul lor general, sunt model de abnegație în muncă, de dăruire pentru cauza socialismului, de corectitudine morală. Dar din păcate, mai avem și oameni cu deficiențele despre care am vorbit mai înainte. Eu cred că nu e nimic rău că scriitorii noștri abordează și asemenea probleme etice în poezii, nuvele sau piese de teatru, redând fapte reale, criticând și ajutând la lichidarea unor manifestări negative. Așa cum cred, de asemenea, că este bine ca literatura și arta noastră să evidențieze și pe activistul care își pune energia, pricepera și munca în slujba cauzei partidului, a bunăstării și fericirii poporului. [...] Fiecare dintre noi trebuie să înțelegem că numai ridicându-și nivelul de cunoștințe politice, ideologice, culturale, de conducere a societății, va putea îndeplini în mai bune condițiuni sarcinile ce i se încredințează. Să

avem permanent în vedere că numai aplicând consecvent principiul muncii colective și dezvoltând democrația de partid vom asigura realizarea cu succes a marilor obiective pe care ni le propunem. Nu trebuie să uităm niciun moment că orice personalitate se poate afirma numai în strânsă legătură cu partidul și poporul, numai îmfăptuind politica partidului și numai acționând în concordanță cu interesele națiunii noastre socialiste [...]”. □ Alexandru Ionescu, redactorul șef al ziarului „Scânteia”, indică în articolul *Principii politice și organizatorice ale presei noastre* unele aspecte și implicații de ordin ideologic ale tratării în presă a problemelor culturii: „[...] După cum se știe, în structura tematică a marilor noastre ziare și reviste, radioului și televiziunii, ponderea problemelor culturii a crescut considerabil, tratarea acestor probleme făcând parte integrantă din preocupările constante ale redacțiilor. Sînt vizibile eforturile de a îmbrățișa cât mai cuprinzător fenomenul cultural-artistic, de a oferi cititorilor o bogată informație culturală. Se știe că în lărgirea orizontului de cunoaștere al maselor un loc distinct revine creației literar-artistice, care are menirea «să îmbogățească și să înfrumusețeze viața spirituală a omului». În aceasta se află, în fapt, și explicațiile preocupării statornice a conducerii partidului pentru îndrumarea și orientarea literaturii și artei, pentru apropierea acestora de viața, de preocupările și frământările oamenilor muncii, numai astfel putând contribui eficient la formarea omului nou, cu o conștiință înaintată. Sunt cunoscute numeroasele expuneri ale secretarului general al partidului la întîlnirile cu creatorii din diferite domenii – literatură, arte plastice, teatru, muzică etc. –, modul cum concepe partidul nostru rolul creației artistice. Sunt, de asemenea, cunoscute respectul față de opera progresistă a înaintașilor, consecvența cu care se realizează la noi valorificarea moștenirii culturale, precum și receptivitatea deosebită – ilustrată în numărul mare de traduceri, în numeroase piese de teatru și filme prezentate în decursul anului – față de valorile culturii universale, din trecut și contemporane. Alături de numeroase realizări și-au făcut loc, în acest domeniu – uneori în forme accentuate –, subiectivismul, provizoratul, lipsa de criterii ferme. Au fost tipărite cărți ale unor autori, mai tineri sau mai puțin tineri, în care era vizibilă fuga de realitate, inventarea unor personaje cu manifestări și concepții anacronice, greu detectabile în realitatea noastră socială. Literatura așa-zis onirică, ale cărei rațiuni au și fost teoretizate de unii autori – firește, fără forță de convingere și argumente științifice – susținând necesitatea și chiar primatul acestui fel de literatură, pleda pentru retragerea personajelor în vis și ilogic. Cred că nu mai trebuie să insistăm asupra erorii conținute într-o asemenea «teorie». Cu atît mai mult cu cît literaturii, creației i se acordă astăzi, la noi, o investiție de primă însemnătate. Iată de ce, ziarele au datoria de a se preocupa îndeaproape de acele opere care sunt în mod manifest dedicate realităților noastre, problemelor noastre, inspirate din viața clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității progresiste, din istoria revoluționară a poporului, de acele opere care mărturisesc o viziune materia-

list-dialectică a autorului lor în interpretarea vieții și dezvoltării sociale. În același timp, va trebui ca, în continuare, cu și mai multă fermitate, să se manifeste exigență, atitudine selectivă, discernământ critic față de lucrările în care ozonul tonifiant al vieții este rarefiat, față de lucrările în care apar personaje și idei străine opticii noastre despre istorie, despre societate. [...] Criticându-se, totodată, anumite încercări de eludare total nejustificată a realismului, ca metodă principală de creație, s-a subliniat necesitatea unor ample dezbateri destinate clarificării modului cum trebuie înțeleasă noțiunea de realism în condițiile societății noastre socialiste – noțiune care nu are nimic comun cu dogmatismul, cu schematismul –, pentru orientarea cu hotărâre a creației literare-artistice către această metodă de creație capabilă să ducă la realizarea unor opere de artă, cu înalt conținut de idei, cu un puternic mesaj educativ, cu o mare forță de pătrundere și convingere. În elucidarea acestor probleme, vitale pentru creație, ca și în apropierea oamenilor de artă, de viața reală, în efortul de cunoaștere a preocupărilor, a frământărilor adevărate ale omului, presa poate să-și aducă o contribuție deosebită. Hotărâtor este ca oamenii de artă, prin dezbateri largi, principiale, găzduite în coloanele presei, să participe nemijlocit la clarificarea acestor probleme și să se convingă de utilitatea social-educativă a creației lor, să-și răspundă cu maturitate partinică la întrebările decisive pentru creație «despre ce scriu» și «pentru cine scriu». Un răspuns just la aceste întrebări va duce, fără îndoială, la concluzia că opera de artă trebuie să aibă un țel, trebuie să slujească anumite idealuri, idealurile noastre socialiste, în forme cât mai diverse; că ea trebuie să fie larg accesibilă cititorilor și spectatorilor, dând și în acest fel răspuns teoriilor burgheze care tind să izoleze pe creator în turnul de fildeș, să-l rupă de mase, de viața însăși. În acest context, de mare însemnătate este o dezbatere asupra modului în care trebuie înțeles eroul, personajul operei de artă. Desigur, nu îndeamnă nimeni la popularea prozei, dramaturgiei, cinematografului noastre cu supraoameni, la imaginarea unor personaje fals ideale. Viața trebuie privită așa cum este. Arta trebuie să se afirme ca o oglindire a vieții însăși. Pentru aceasta este necesar ca omul de artă să fie conștient că durabilitatea creației se află nemijlocit legată de conținutul de viață pe care aceasta îl cuprinde, de modul cum știe să comunice în forme artistice superioare, originale, acest conținut. [...] Este necesar ca presa să facă totul pentru ca în conștiința fiecărui creator asemenea convingeri să pătrundă adânc. Numai astfel vom putea contribui la promovarea unei arte angajate, militante, la promovarea unei arte situată ferm de partea noului, a progresului, a ideilor înnoitoare, decisă să afirme crezurile de viață ale oamenilor înaintați, ale comuniștilor, să combată tot ce este retrograd, înapoiat, conservator. Într-un cuvânt, ca arta să se afirme ca un instrument eficient de perfecționare socială, de perfecționare morală. [...] Presa poate să aducă o importantă contribuție la înarmarea publicului cu un punct de vedere critic, cu criterii științifice de disociere a ideilor valoroase ale unor opere artistice de concepțiile filosofice și es-

tetice retrograde, străine ideologiei noastre marxist-leniniste, străine esteticii socialiste. De aici, deosebita răspundere a presei, a tuturor ziaristilor din redacțiile ziarelor, revistelor, radioului și televiziunii în promovarea unor opere adânc ancorate în realitățile vieții noastre noi, în dezbaterile problemelor creației literare și artistice, în formarea și educarea gustului milioaneilor de cititori și spectatori. În condițiile unei vieți cultural-artistice complexe, ale unei circulații largi a valorilor culturii naționale și universale, această răspundere sporește cu atât mai mult. Din păcate, nu întotdeauna ziarele și publicațiile periodice au izbutit să răspundă sarcinilor ce le revin în elucidarea unor probleme teoretice, în orientarea eficientă a creației literare și artistice. Într-o măsură încă insuficientă apar în ziarele noastre articolele care exprimă o atitudine critică, menită să abordeze cuprinzător și competent fenomenele și tendințele din artă și literatură, să îndrume creația spre o problematică majoră, izvorâtă din realitatea noastră socialistă. Apar frecvent articole, note, cronici care nu depășesc caracterul consemnativ, mărunț tehnicist, circumscris exclusiv la opera analizată, nu realizează generalizări capabile să înfățișeze și să sprijine tot ceea ce este realmente valoros în creația literară, artistică. Configurația paginilor culturale ale unor ziare centrale și locale, structura și conținutul unor emisiuni de radio și televiziune vădesc neglijarea criteriilor ideologice în aprecierea creațiilor literare, spectacolelor de teatru, filmelor, lucrărilor de artă plastică etc. Ca urmare, unele ziare și reviste, radioul și televiziunea nu se mențin, în mod constant, la nivelul obligației de a fi tribune ale celor mai înaintate poziții, de a realiza un larg și substanțial schimb de opinii, în stare să influențeze mersul înainte al culturii românești. Așa cum arătam, în ultima vreme, dezbaterile pe teme culturale au căpătat o extindere deosebită în presa noastră. Întrebarea este însă dacă diferitele discuții au o pondere corespunzătoare în elucidarea problemelor majore ale culturii. Nu e greu de dovedit că deseori avem de-a face cu o risipă de cuvinte și că dezbaterile nu au finalitate. Ni se pare profund greșită tendința unor reviste de specialitate care, abordând în mod tehnicist temele domeniului de care se ocupă, pierd din vedere necesitatea de a publica periodic studii de generalizare teoretică. Oricât de specifice ar fi problemele pe care le dezbate revistele, ele sînt subordonate concepției noastre unitare despre lume, urmăresc un scop ideologic fundamental. De aceea, manifestările de indiferență față de aspectele ideologice esențiale ale științei sau artei, încercările de a le înlocui prin dezbateri pe teme periferice, minore, constituie, de fapt, expresii disimulate ale apolitismului. Astfel, interesul exclusiv manifestat de unele publicații literar-artistice – pentru elementele formei, pentru tehnica literară, denotă o slăbire a fermității ideologice. În același sens, putem aminti tendința de a înlocui criteriile științifice, de clasă în aprecierea fenomenului literar-artistice prin criterii imprecise, «general-umane», de a substitui umanismului socialist un umanism vag, abstract, lipsit de finalitate, de a da prioritate formei și tehnicii literare, în dauna viziunii ideologice, a conținutului de idei

[...]”. □ Mircea Horia Simionescu ridică în articolul *Actualitatea* problema importanței evenimentului: „[...] unele dintre articolele noastre, deși bine scrise și creând impresia că abordează o temă de actualitate, nu fac altceva decât să ridice probleme de mult cunoscute și poate chiar de mult rezolvate, să comenteze fapte și situații numai aparent noi, în realitate depășite de cursul evenimentelor și banalizate de evocarea lor repetată. Fiecare zi semnalează ochiului exersat două sau trei probleme cu adevărat reale, scoate la lumină două sau trei evenimente cu adevărat semnificative în fiecare domeniu de specialitate. Dacă inteligența și măiestria ziaristului nu știu să le sesizeze și să le acorde atenția pe care o merită, aceste probleme și evenimente se pot pierde în vastul câmp cenușiu al materiei informative de interes mijlociu, astfel că articolul, reportajul, comentariul riscă să-și diminueze interesul și virulența pînă la nivelul prezenței de serviciu, ceea ce este egal cu lipsa lor din pagină. Viața politică, economică, socială și culturală ne procură o mulțime de informații dintre cele mai frapante. Nu toate însă constituie argumente pentru politica ce ne călăuzește în lupta pentru afirmarea noului în sectorul despre care scriem în mod obișnuit, ca atare nu toate își merită tratarea în mai multe rînduri de tipar decât cele ale unei informații laconice. [...] Întîlnim de multe ori în paginile ziarelor noastre «cartușul» bine cunoscut, care tratează un aspect oarecare al activității noastre sociale. Ne-am întrebat oare – ca specialiști – dacă el era strict necesar în numărul în care era inserat sau putea să meargă și într-un alt număr, indiferent care, al săptămânii? Ne-am pus oare întrebarea ce funcție excepțională îndeplinește acel cartuș în macheta ziarului din acea zi? Oricît de fortuită apare înscrierea în sumar a multora dintre materialele intrate într-un număr de gazetă, nu se poate pierde din vedere că ziarul ca rezultat al unei gândiri colective și avînd de îndeplinit un rod propagandistic și agitatoric foarte precis – în sistemul de popularizare a politicii partidului și statului nostru – trebuie să se prezinte în întregime drept un organism cu viață proprie, o verigă a unui lanț de gândire lucidă și creatoare ce urmărește în ultimă instanță un țel superior. Mai evidentă apare chestiunea cînd este vorba despre un articol de problemă. În mod obișnuit, viața este cea care indică tratarea unei probleme sau a unei teme. Dar oportunitatea nu însemnează și actualitatea lui implicită. Ziaristul conștient de menirea sa și de importanța intervenției sale va desprinde problema sau tema care i-au fost sugerate în așa fel încît să se încadreze în numărul respectiv de ziar – considerat ca sistem de referință – care, la rîndu-i, se încadrează într-o campanie sau o acțiune organizată, mult mai largă”. □ În rubrica *Cronica publicisticii* Victor Bârlădeanu în articolul *Perenitatea scrisului militant prezintă Jurnalul ieșean 1935-1940* de George Ivașcu, lucrare apărută la C.R. ■ *Ancheta Publicistica, editorii și cititorii* continua cu opiniile câtorva scriitori. □ Pop Simion: „Pot spune că eu am avut raporturi bune cu editorii și editurile, am tipărit numeroase cărți de publicistică, fie că a fost vorba de reportaj, cum sunt cărțile *Paralelei 45°* (același itinerar reluat decenal),

de volume de călătorii (*Pieton în Cuba, Orga de bambus*), de culegeri de portrete, instantanee (*Ore calde, Anul 15*) ori de eseuri (*Ploaia bleu*). Sunt careva-săzică, un norocos, dacă nu un privilegiat, poate și pentru că m-am fixat aproape în exclusivitate la una și aceeași editură: Editura Eminescu. Tot acolo se află sub tipar și cartea mea de reportaj-eseu *Nord*, o monografie sentimentală a nordului exotic românesc”. □ Mihai Stoian: „... Reîntorcându-ne la editori, să remarcăm faptul că, în majoritate, aceștia sunt critici literari. Și-atunci, pe drept, mă întreb: de ce literatura documentului nu se bucură nici de a zecea parte din atenția de care s-au bucurat, în studii, recenzii ș.a.m.d., tristele plachetuțe de versuri (condamnate abia în ultima vreme)? De ce genul amintit nu este dezbătut din punct de vedere teoretic, nu – ca într-o șuetă oarecare – după.. ureche și bun simț? Este un gen sau nu? [...] Suntem o întreagă pleiadă de scriitori (sau spuneți-ne cum doriți: publiciști, ziarști – toate calificativele sunt nobile în măsura în care au o acoperire la individ în parte) mai aplicați (nu: mai aplecați) fenomenului real și bănuiesc că asta se trage dintr-o.. specificitate a talentului fiecăruia (cât este). Din păcate (sau din fericire), ori de câte ori unul dintre noi scoate o carte, ceilalți – din sfera aceluiși gen – sar să scrie despre ea, criticii de renume, dumnealor, oamenii de «bun gust» se păstrează pentru formele mai alambicate și intens filtrate”. □ Toma George Maiorescu, „Publicistica a fost și este tratată ca o rudă săracă a beletristicii. Când, de pildă, se ivește un generos «consacrat» care laudă reportajul, el declară cu mărinită că acesta (în fond cel mai dinamic gen al publicisticii) este un.. «prag al prozei» . Reportajul nu este niciun prag. *Salt la antipozi* de Egon Erwin Kisch, *Reportaj cu ștreangul de gât* de Julius Fucik sau *Cartea Oltului* de Geo Bogza sunt proză literară în cel mai autentic și nealterat sens al noțiunii”. □ Petru Vintilă: „Scriitorii cei mai buni au făcut totdeauna publicistică, au ilustrat arhiva speciei cu mii de pagini de-o extraordinară vitalitate și de o frapantă frumusețe, fără să se gîndească a le plasa în afara literaturii propriu-zise. Nu vreau să invoc exemple și mărturii ilustre din istoria literaturii, spre a dovedi un lucru pe care îl cunosc chiar și elevii liceeni corigenți – ca Ion Minulescu – la limba română. Practic istoria literară nu i-a consemnat nicăieri și niciodată decât pe scriitorii care au făcut corp comun cu epoca lor, care au fost militanți ai dezvoltării spiritualității în epoca lor, iar aceștia todeauna au făcut și publicistică. În acest sens epoca noastră de construcție a societății socialiste și de afirmare a conștiinței socialiste nu numai că nu face excepție, dar constituie prin însăși esența sa climatul cel mai potrivit pentru înflorirea speciei publicistice în arta literară. Din păcate, revistele literare nu prea acordă atenția cuvenită acestei interesante și extraordinar de eficiente specii a prozei militante și cu precădere reportajului. Ai să găsești scriitori semnând reportaje în «Scânteia» și în «România liberă», în toate gazetele, numai în revistele literare specia aceasta își reocupă locul de cinste cu destulă și inexplicabilă dificultate. Abia în ultimul timp «România literară» a început să ofere câte-o pagină-două re-

portajelor de pe marile șantiere de construcție socialistă din țară, dar gestul ei este încă sporadic și simbolic”. □ Nicolae Țic: „Recentele documente de partid ne-au făcut să medităm, încă o dată, mai îndelung și cu o sporită răspundere, asupra rostului publicisticii în epoca noastră. Este adevărat că în urmă cu 10-15 ani abundau reportajele idilizante, anchetele superficiale, articolele festivistice – mai ales în paginile ziarelor. Să nu uităm însă că și în acea perioadă au apărut interesante volume de Eugen Barbu, Ioan Grigorescu, Radu Cosașu, Pop Simion, Paul Anghel, Ilie Purcaru, Traian Filip, Al. I. Ghilia, Petru Vintilă și alții, volume de reportaje, articole, eseuri care s-au bucurat de o largă audiență la cititori. Oricum, reportajele idilizante din acea perioadă nu trebuiau să ducă la (aproape) dispariția reportajului, pentru câțiva ani, ci la apariția unor reportaje de calitate. Au fost, dacă nu mă-nșel, patru sau cinci ani de «stagnare» publicistică, pentru ca în ultimii trei, patru ani, să se înregistreze un revirement”.

● [„Ramuri”, nr. 11]. În noua rubrică a lui Ilie Purcaru, *Un interviu restant*, este interviuat „peste timp” Ion Vinea: „Fiecare epocă spune: «Poetul are cuvântul»”. Poetul afirmă că «tot ceea ce este modern de demodează» odată cu vremea și, în concepția sa, «Contimporanul» ar fi trebuit să nu fie o publicație modernistă, cât mai degrabă una revoluționară. Deși intenția ei era de a fi una politică și continuatoare a ideilor lui Nădejde și N.D. Cocea, ea s-a apropiat mai târziu de dimensiunea literară transnațională, prin numeroase traduceri din literatura sovietică: „Politicul alcătuieste legătura sufletească a colaboratorilor lui, într-o măsură mult mai mare decât literarul”. Desenele abstracte din revistă și expozițiile lor au dat o direcție constructivistă grupării. De asemenea, un cuvânt-cheie al grupării era pamfletul, acesta fiind foarte cultivat în publicistica poezilor din gruparea de la „Contimporanul”. În concluzie, întrebat de Ilie Purcaru despre ce i-ar plăcea să scrie în continuare, Ion Vinea spune că „despre viața de azi” și „despre poezia de azi”. „Constat că tânăra poezie românească și-a creat elementul său propriu, în optimismul constructiv al acestor ani”. ■ *Cronica ideilor literare: Modernul și evoluția conștiinței literare (I)*, de Adrian Marino. Pornind de la confuzia și dificultatea ideii de „modern”, care însumează multe paradoxuri, pe lângă „semantica abuzivă și aproximativă, împinsă la limita convenției anodine, total nesemnificative; tautologie și instabilitate continuă; o serie întregă de rezistențe, urmate de inevitabile deplasări și erori terminologice; pe scurt, o «criză» endemică, verificată periodic. [...] La toate acestea, conștiința modernă adaugă un coeficient considerabil și profund specific de luciditate și teoretizare. Modernul se definește prin *reflexivitate* și *autoanaliză*. El descoperă, transmite și impune spiritului literar primatul introspecției și al problematizării”. Ceea ce consideră Adrian Marino important pentru termenul de „modern” este că acesta leagă literatura de teorie, ceea ce înseamnă că nu se mai face o distincție foarte precisă între cele două domenii: „Spiritul modern realizează un acord deplin între poet și

poetică. El conferă gândirii literare suprema sa eficiență, recunoaștere și, mai ales, autonomie”. ■ *Cronica literară: Marin Preda, Moromeții, I-III* (Minerva, colecția BPT, 1970), de Al. Piru. Cronica prezintă romanul ca fiind unul cu accente socialiste și cu un personaj principal care este un țăran sărac și sătul de supunerea față de bogății satului: „Moromete nu e un setos de pământ, averea nu reprezintă pentru el un scop, ci numai un mijloc de a trăi în oarecare tihnă, cu iluzia, dacă nu cu certitudinea independenței”. Marin Preda are „capacitatea de a crea oameni vii” prin „ironie și simpatie, prin însușirea de a-și privi eroii cu detașare și în același timp cu înțelegere a slăbiciunilor lor omenești”.

■ Apar poeme de Traian Iancu, Dumitru Bălăeț, Virgil Carianopol, Ioana Diaconescu și proză de Mihai Pelin. ■ Apare o nouă rubrică numită *Cartea de critică*, de care se ocupă G. Gheorghită. El scrie despre trei cărți de teorie și critică literară. Prima este cea a lui Teodor Vârgolici, *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa* (Minerva, 1971), care este o cercetare exhaustivă asupra contextului istoric și socio-cultural în care Bolintineanu și-a creat opera. A doua carte despre care scrie este *Literatura română și expresionismul* (Eminescu, 1971) de Ov. S. Crohmălniceanu, autor care încearcă, prin sinteza sa, care a fost inițial teza de doctorat, să ilustreze tendințele expresioniste din literatura română. Crohmălniceanu recunoaște că nu există o literatură expresionistă în spațiul românesc, ci este vorba de anumite nuanțe estetice expresioniste întâlnite la Fundoianu, Ion Călugăru, H. Bonciu, T. Arghezi, Ion Barbu etc. ■ Articolul *Note despre „Cartea nunții” de George Călinescu* este scris de M. Ionescu. Acesta afirmă că romanul are o dimensiune poetică, pornind de la afirmația lui G. Călinescu, anume că „orice confuzie de regnuri e poetică”, că mineralul se îmbină cu vegetalul. M. Ionescu analizează acest raport în relația dintre personajele romanului: „Mătușile ilustrează procesul mineralizării impuse de bătrânețe. [...] Mătușile alcătuiesc împreună un personaj colectiv foarte bine realizat ca expresie a unui mit al senilității, cu toate păcatele și neajunsurile ei”. Autorul articolului discută și despre relația dintre om și mediul în care trăiește, pentru că personajele lui G. Călinescu sunt puternic influențate de mediul social.

■ În *Camil Petrescu și critica dramatică*, de Ov. Ghidirmic scrie despre cartea lui Camil Petrescu, *Modalitatea estetică a teatrului* (E.E.R, 1971). Cartea debata principiile pe baza cărora un text poate deveni reprezentare scenică. „Primatul textului” este unul dintre criteriile și se referă la posibilitatea textului de a genera reprezentabilitate și spectaculozitate. O. Ghidirmic afirmă: „Această problematică complexă a reprezentației dramatice, constând într-o interdeterminare multiplă de factori, în care principiul coagulant și ordonator stă în afara «spectacolului», în textul scris de autor, fără ca acesta să aibă însă și o libertate absolută, integrală, a format mai puțin obiectul studiilor, lucrărilor teoretice, producând serioase confuzii”.

■ *Confluente: Sainte-Beuve și literatura română-primele ecouri* de Teodor Vârgolici, despre influența scriitorului francez asupra literaturii române. Prima semnalare este cea a lui Taxile

Delord, *Epistolă asupra literaturii*, în 1857, în publicația „Romînul”, însă „pătrunderea lui Sainte-Beuve în presa și literatura română de la mijlocul secolului al XIX-lea este îngreunată de opiniile mai puțin favorabile vehiculate, în acel timp, chiar în Franța. Uneori era receptat depreciativ, așa cum se observă la Pantazi Ghica, în *Un boem român*, scriere în care îi reproșează lui Nicolae Filimon „ironia și severitatea sainte-beuviană”. O influența mai vizibilă a criticului modern francez apare la sfârșitul secolului al XIX-lea, deși Maiorescu refuza o critică analitică. Mai apar confluente la Anghel Demetrescu, C. Dobrogeanu-Gherea, Gheorghe Panu și Nicolae Petrașcu. ■ *Cenacluri din Oltenia (V)*, despre Cenaclul „Danubius”.

● [„*Tânărul leninist*”, nr. 11] Petru Popescu susține *Maturitatea scrisului tânăr*: „Pentru dramele sale, pentru destinul sinuos, pentru sacrificiile și realizările sale, un popor cum sunt românii merită niște scriitori morali, mai sinceri, mai generoși. Adică mai demni de arta lor. Ei vor apărea nu din ceața cafelelor, nici din coridoarele obștii scriitoricești, ci din viața contemporană vie, care e necesară în oameni și în talente”. ■ În textul *Dialectica vieții – dialectica artei*, Ion Pascadi semnalează: „Tot astfel este necesar ca artiștii să se ocupe mai atent de studiul funcției sociale formative a fenomenului estetic. Cu atât mai mult cu cât cel de al VII-lea Congres internațional de estetică din 1972 care va avea loc la București va avea ca temă *Estetica, arta și condiția umană contemporană*. Peisajul policrom al artei noastre socialiste, numeroasele întrebări pe care le pune arta contemporană în contextul evoluției social-politice, cât și al revoluției tehnice-științifice au nevoie de lumini și clarificări teoretice de pe pozițiile filosofiei materialist-dialectice și istorice tocmai pentru a nu opera neadecvat cu concepte vechi, anchilozante, neîncăpătoare pentru o realitate artistică atât de diversificată”. ■ În *Cronica atee*, Stelian Popescu, referindu-se la *Permanența spiritului științific*, conchide: „În această perspectivă este clar că spiritul științific este radical opus credinței religioase și că – pe plan individual – un om de știință credincios (în sens religios) este pur și simplu un om care se contrazice; or, un om care se contrazice, un om inconsecvent deci, nu poate fi un exemplu decât pentru studiul inconsecvenței. În cazul în care ne interesează, acest studiu duce în esență la dezvăluirea originii sociale și la funcțiile de clasă ale religiei, la rolul lor în determinarea conștiinței individuale”.

● [„*Teatrul*”, nr. 11] Redacția revistei semnează un amplu material intitulat *Noi orizonturi pentru creația artistică* în care este analizată „expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 3-5 noiembrie: „Slujitoare a poporului, arta e chemată «să-și tragă seva din frământările și năzuințele poporului, pentru a fi la înălțimea imperativelor sociale». Acțiunea artei nu este în acest înțeles doar una de reflectare neutră și pasivă, ci una viu participativă, adânc înțelegătoare a sensului necesar, istoric al vieții, și propulsivă în acest sens. Funcția ei educativă,

cetățenească, patriotică, din această perspectivă își află împlinirea, și din această perspectivă este invocată cu insistență și în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu: «Am acordat și acordăm o mare însemnătate creației literar-artistice. În uriașa activitate creatoare de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, literatura și arta trebuie să aducă o contribuție tot mai activă. Avem nevoie de proză, de poezii, de piese de teatru, de filme, de muzică, de picturi, de sculpturi care să înobileze pe om, să-l însuflețească la fapte mărețe, eroice». În acest context, «pătruns de aceste adevăruri, scriitorul și omul de artă, omul de teatru, va ști să recunoască într-o seamă de concepții și ispite artistice de ultimă și efemeră modă, adânc îmbibate de o atitudine decepționistă, stagnantă, închisă oricărei lumini și oricărui sens rațional și logic în viață, nu doar ecoul, adeseori obscur, al unei filosofii a impasului și dezagregării». [...] Scriitorul nostru, omul nostru de artă, creat și format în ambianța elanului de muncă și a temeiurilor filosofice materialist-dialectice și istorice, conștient de răspunderea lui față de propria lui conștiință și artă, dar mai ales față de societate, nu poate de aceea, decât să subscrie la cuvintele Secretarului General al Partidului, care – evocând lipsurile și neajunsurile manifestate în importarea unor serii de file și a altor lucrări artistice sau literare, ca și în unele lucrări din creația noastră literar artistică – atrăgea atenția asupra unora din cauzele acestor lipsuri (neglijență, simț scăzut de răspundere, lipsă de fermitate ideologică, tocirea combativității și a spiritului revoluționar; dar și lipsă de demnitate națională, lipsă de spirit și de discernământ, ignoranță, înapoiere, servilism mic-burghez, neîncredere și subapreciere a realizărilor și a forțelor poporului) și avertiza că tărie asupra forței nocive pe care asemenea lucrări «de un slab nivel artistic, cu un conținut ideologic educativ dăunător, au exercitat-o în rândul oamenilor societății noastre, inclusiv, și mai cu seamă, în rândul tinerilor».

□ Paul Anghel publică *Nu un repertoriu cu puncte, puncte..*, o succintă trecere în revistă a repertoriului teatral pentru stagiunea 1971-1972, considerat „monoton”.

□ În *Marcel Anghelescu de vorbă cu Alecu Popovici* se publică un amplu interviu cu directorul Teatrului de Stat din Ploiești.

□ B. Elvin, în *Teatrul fără antract*, publică un eseu despre „memoria teatrului”.

□ În *Masa rotundă a revistei „Teatrul”* are loc *La Naționalul timișorean*, tema abordată fiind „momentul actual, condițiile și perspectivele evoluției Teatrului Național din Timișoara”.

□ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff publică *Titu Maiorescu, spectator*, articol despre preferințele teatrale ale criticului.

□ *La Cronica dramatică* Al. P. prezintă *Gaițele* de Al. Kirițescu (Teatrul „Nottara”), „evident, din aceeași familie cu *Titanicul*, *Gaițele* a rezistat timpului asemenea unei mobile construită solid, temeinic, fără teamă de cariile timpului, reușind să aducă și astăzi imaginea unei lumi dispărute. O lume pe care dramaturgul a privit-o printr-o lupă ce îngroașă contururile până la grotesc, personajele apărând în laturile monstruoase ale existenței lor. Pe bronzul timpului, Kirițescu a încrustat cu apă tare o galerie de siluete ale căror vicii le denunță fără menaja-

mente și, cu ascuțimea unui talent pamfletar”. M.I. scrie despre *Prima zi de libertate* de Leon Kruczkowski (Teatrul Național „I.L. Caragiale”). Paul Cornel Chitic prezintă piesa lui N. Tăutu, *Ecaterina Teodoroiu* (Teatrul „Maria Filotti” din Brăila). Cronică dramatică semnată de Cristina Constantiniu la piesa lui B.P. Hasdeu, *Răzvan și Vidra* (Teatrul „M. Eminescu” din Botoșani), considerând că „spectacolul se rezumă la o ilustrare scenică absolut convențională”. □ În *Teatrul țărilor socialiste*, Tatiana Nicolescu este autoarea unui amplu material, *Dramaturgia sovietică, azi*. □ Ileana Berlogea vorbește despre *O nouă tendință în repertoriul teatrelor vest-germane*, un comentariu despre spectacolul *Stălpii societății* de Ibsen. □ Romeo Profit face o trecere în revistă a *Festivalului internațional de teatru – Madrid, 1971*. □ Mira Iosif publică *Arșița din Africa. Câteva însemnări despre filmul „Unchiul Vania”*. □ Se semnaleză punerea în scenă a piesei lui A. Baranga, *Siciliana*, în Bulgaria: „Baranga este bine cunoscut în Bulgaria: cunoscut și apreciat ca un autor cu o pană sinceră, cinstită și foarte ascuțită. Pe lângă aceasta, Baranga dispune [...] de capacitatea de a face foarte clare relațiile reciproce dintre eroii piesei; ei sunt în permanent conflict, în continuă acțiune, orice replică a lor în piesă este o mișcare, condiționată de o gândire logică”. □ Se anunță montarea noii piese a lui Peter Weiss, *Hölderlin*, la Festivalul din Berlin. □ Notă despre montarea, la Royal Court Theatre, a ultimei piese a lui Osborne, *La vest de Suez*. □ Se anunță că „în noua montare a postumei lui O’Neill, *Lungul drum al zilei către noapte*, pe scena Teatrului Național, care va avea loc în luna decembrie – Laurence Olivier va juca rolul lui James Tyrone”. □ În *Cartea de teatru*, George Banu scrie despre *Pagini alese și Shaw despre sine și despre alții* de G. B. Shaw (Meridiane, „traducere și prefață de Andrei Bantaș, selecție de Radu Lupan”).

• [„Tomis”, nr. 11] Comentînd volumul lui Eugen Simion, *E. Lovinescu, scepticul mîntuit*, Mirela Roznoveanu apreciază că „E. Lovinescu reprezintă destinul criticului exemplar chemat de o înaltă datorie etică să facă ordine într-o literatură. Bovarismul său mult discutat ce se traduce prin victoria omului deliberativ asupra celui temperamental, a speculației asupra materiei, prin care și-a explicat sieși și celorlalți înfășișarea contradictorie, de personaj format în cultul valorilor clasice, dar susținător al literaturii moderne și ideolog al modernismului, poate fi privit și altfel: E. Lovinescu, critic al unei epoci literare, dar și al propriei opere”. Despre autorul cărții, se apreciază că „Eugen Simion procedează la definirea meticuloasă și prudentă a conceptelor criticii lovinesciene (impresionism, mutația valorilor estetice, sincronism, modernism), la fixarea corectă a firelor dosarului voluminos, la descrierea operei în etapele ei, pe larg, «traducînd» ideile cu grijă și de pe poziția ultimei imparțialități”. ■ Despre romanul *Cazul doctor Udrea* (republicat la Minerva), recenzentul Alex. Ștefănescu e de părere că „Ben Corlaciuc a încercat să se detașeze de generația afirmată în cursul războiului”. Cartea „reprezintă cea mai înaltă treaptă de obiectivare la care s-a putut ridica un temperament prin excelență

poetic. [...] Construcția romanului se configurează echilibrat, apropiindu-l pe autor de romancierii care între cele două războaie au sesizat contradicția existenței intelectuale”. ■ Bianca Vernescu semnează un grupaj de trei recenzii la câteva volume recent apărute. Prima dintre acestea este *Aurul cenușiu (Eseuri rostite)*, de Mircea Malița: „O carte interesantă prin domeniul pe care și-l propune și chestiunile pe care le abordează. Este vorba de o culegere de eseuri în centrul cărora se află gândirea modernă privită prin abilitățile ei și, prospectiv, prin căile fertile de exploatare într-un viitor care a început de fapt cu ziua de astăzi. [...] Cartea lui Mircea Malița este un manual necesar pentru instruirea omului modern, ce invită la accelerarea integrării într-o altă treaptă de civilizație și la o mai bună gospodărire psihică”. □ Cu volumul *Vă caută un taur*, Sergiu Fărcășan este „unul dintre puținii autori ce cultivă la noi literatura științifico-fantastică”. Cu un ochi critic, recenzentul punctează faptul că „fără pagini parazitare și cu un ritm mai strâns, cartea ar fi câștigat în suspans. Palpitantele aventuri de altădată ale lui S.F. sunt încărcate însă, din păcate, de prea multe pretenții, de un balast greu suportabil chiar și pentru cititorul cu cea mai mare bunăvoință de lectură”. □ Ultima carte analizată este semnată de Nina Cassian și se intitulează *Atât de grozavă și adio (C.R.)*: „«Confidențele» patetice ale Ninei Cassian nu surprind prin înfățișare. Ele se supun fatalității, specie în care se clasează și temperamentul poetei ce își «zice» textul cu gesturi largi, declamatorii și superlative la discreție. Se vorbește în aceste proze cu voce tare, se colportează cu o admirabilă nepăsare și cu dorinți ce vizează dramaticul și spectaculosul. De altfel, avem în față un spectacol al inteligenței, regizat abil și susținut fără dezinteres, cu miză pe un succes de public”. ■ Se publică versuri semnate de Gabriel Georgescu și de Mihai Păcuraru, dar și schița științifico-fantastică, *Vizitatorul a rămas necunoscut* de Jean Pierre Andrevon, în traducerea lui Vladimir Colin.

● [**Vatra**, nr. 8] Apărut la Dacia, 1971, vol. *Turn cu ceas* a lui Aurel Rău „marchează o etapă distinctă în evoluția poeziei lui Aurel Rău, deplina înstăpânire asupra mijloacelor de expresie și trecerea spre un registru emotiv mai grav”, scrie Gavril Ședran în cronică literară. Și tot el: „Unui cititor care ar pierde (sau ignora) treptele intermediare, volumele *Focurile sacre* (E.S.P.L.A., București, 1956) și *Turn cu ceas* i-ar apărea ca aparținând a doi poeți cu structuri dacă nu opuse, în orice caz total deosebite: seducătoare (și semnificativă) perspectivă, cercetarea motivațiilor interioare”. □ La rubrica *Viața cărților* ne sunt prezentate următoarele publicații: *Balade*, semnată de Dominic Stanca „Chiar dacă baladele sale nu degajă sensuri notabile, Dominic Stanca rămîne un bun mînuitor al versului simili popular, colorat cu expresii și cuvinte specifice locului în care plasează acțiunea baladelor”, scrie Ion Mașca. □ Ion Calion laudă inițiativa editurii de a face cunoscut pe tânărul dramaturg M.N. Basarab prin publicarea piesei de teatru contemporan, *Frînghia de rufe a*

familiei. „Volumul în discuție însumează două piese curte și două monoloage dramatice, toate avînd drept protagoniști intelectuali subtili, artiști”. Viorica Mereuță declară cu dezamăgire: „Nu am citit cărțile lui Șt. Popescu anterioare *Puterii iubirii*. (...) *Puterea iubirii* nu depășește, din păcate, nivelul de «produs editorial» rezultat din diluarea unor pansuri pe teme de înalte idealuri și probleme umane”. ■ Nagy Pál scrie despre „atitudinea scriitoricească a lui Kovács György este tocmai fidelitatea și neostoita pasiune pentru pămîntul natal” iar despre ultima apariție a autorului, *Pieirea*, criticul susține: „Acest roman este de fapt o variantă esențial refăcută și lărgită a unei mai vechi a lui Kovács György, apărută în 1940: *Măgarul roșu*. E vorba deci de o creație cu totul nouă, scriitorul păstrînd doar scheletul original al acțiunii și figurile personajelor principale, elementele de bază fiind astfel folosite, încît mesajul să se contureze substanțial îmbogățit. Nici mediul nu s-a schimbat”. □ Ion Șandru semnează articolul *Pretextul sau avaturile platitudinii* în care face referire la „Consfătuirea pe țară a oamenilor de teatru a ridicat obiecții – pe bună dreptate! – împotriva unor piese de teatru românești care, în virtutea unui fals sincronism, mimează anxietățile și obsesiile vehiculate în teatrul lui Ionescu, Beckett etc. (conștiințe torturate de destinul istoric falimentar al unui sistem social crepuscular)”. □ Mihai Sin scrie despre Adrian Păunescu la rubrica *Cronica prozei*: „A devenit notorie imaginea unui Adrian Păunescu impetuos, vivace, om și poet coleric, un fel de buldozer al literaturii noastre actuale, capabil să tragă niște brazde, să sape gropi, să niveleze, să excaveze, să clocotească [...]”. Apărută la C.R. în 1971, *Sub semnul întrebării* este o „carte de interviuri viu discutată, va fi un document peste nu știu cîte decenii, capabil să producă cititorului viitor revelația unei epoci, a noastră, atît de dinamică și încărcată de evenimente cruciale”. ■ Interviul realizat de către Valentin Borda cu Alexandru Ivasiuc ne amintește că *A fi viu înseamnă a-ți trăi prezentul*. Alexandru Ivasiuc răspunde la o serie de întrebări pornind de la datele sale biografice, continuând cu comentarii despre scrierile sale, părerea sa despre Uniunea Scriitorilor și terminînd cu planurile sale optimiste: „Voi publica un volum de eseuri despre umanismul socialist. El va cuprinde, aranjate într-o formulă deosebită, articolele din «Contemporanul». De asemenea, voi mai publica un volum de nuvele. Și dacă n-am să mor, o să mai scriu vreo treizeci de cărți”. ■ Seria interviurilor continuă cu cel pe care George Botez i-l ia lui Margaret Thatcher, și care are ca subiect reforma din învățămînt în timpul ministrului Mircea Malița, în vara anului 1971: „pe o hartă a învățămîntului, toate țările lumii ar trebui colorate la fel: aflîndu-se, în adevăr în cursul unei aceleiași revoluții educaționale, numai nuanțele ar diferi”. Margaret Thatcher (secretar de Stat pentru educație și știință din Marea Britanie, membru al Cabinetului Britanic) și specialist în chimie ne informează asupra ce este *Nou și tradiție în învățămînt*, modelul universităților deschise. Referitor la țara noastră diplomatul britanic crede că „pitorescul țării dumneavoastră, precum și felul călduros și primitiv al tuturor

oamenilor pe care i-am cunoscut sau văzut, au fost mai mult decît o invitație. În plus simțul umorului, pe care l-am remarcat la mulți dintre ei, mi l-au amintit, foarte adesea, pe concetățeni.” □ Szócs Kálmán ne propune *O dimineață cu Molder Karoly*: „Numai acum, cînd stau față-n față cu el, și numai ascultîndu-i vorbele pline de o nesecată voie bună, înțeleg pe deplin cît de bine ales e titlul volumului său de anecdote recent apărut *Zimbetul unui veac mohorît (Komor korunk derüje)*. A venit în Târgu Mureș în 1913, a fost profesor la colegiu, l-a cunoscut pe Lucian Blaga, pe Octavian Goga, a fost „om atunci cînd domnea josnicia și nedreptatea. Ai propovăduit adevărul și libertatea de a-l exprima, într-o vreme cînd scriitorilor li se pretindea să mintă, iar cititorilor să fie analfabeți. Ai fost om, Karoly baci, și lucrul acesta nu ți l-au putut ierta”. intervine „credincioasa sa tovarășă de viață”. ■ Dan Culcer și Mihai Sin realizează în dialog recenziile cărții lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, obligați fiind de succesul editorial pe care l-a avut apariția. În încercarea de a o încadra într-un gen literar, *Imposibila întoarcere* a fost considerată o „carte de publicistică dar și jurnal intim disimulat, deci o carte de confesiuni” notează Mihai Sin. Dan Culcer îl contrazice și susține că „chiar dacă impulsul spre scris pare să fie determinat de o comandă redacțională toate acestea vin pe fondul unei necesități interioare care îl obligă pe scriitor să se simtă cetățean și om politic, implicat și implantat în istorie și prezent, exprimându-și prin scris, într-un mod tranșant opiniile despre destinul unui popor, al unei clase, despre destinul personalității în revoluție, despre condiția scriitorului și poate, în ultimul rînd despre problemele de artă literară”. Tot Dan Culcer încheie: „Da, Marin Preda ne învață să nu fim farisei și îi mulțumim pentru această învățătură. În contextul societății noastre socialiste în care s-au pus bazele unei noi etice, eseurile lui Marin Preda reprezintă o contribuție la lărgirea și precizarea sferei acestei națiuni”. ■ Pagina *Restituiri* a numărului ne rezervă o corespondență inedită dintre Ilarie Chendi și Octavian Goga, cu ocazia a 100 de la nașterea criticului *Ilarie Chendi*. Mircea Popa motivează alegerea printr-o prefață: „Șirul scrisorilor schimbate de-a lungul anilor între Octavian Goga și Il. Chendi depășește în momentul de față cifra de o sută. Horia Oprescu a publicat o parte din ele în volumul său *Corespondență* apărut cu câțiva ani în urmă. Recent, Dan Smîntineanu anunța că e în posesia unui fond de scrisori Goga-Chendi („Argeș”, nr. 4/1968). Scrisorile reproduse reflectă strînsa prietenie literară dintre cei doi scriitori, strînsa comunitate de gânduri și de idei care îi animă și care îi ajută să-și depășească impasurile sufletești și materiale”. □ *Vatra* vă propune un prozator, și anume pe Emil Bunea cu *Noaptea, o capră în cimitir*. □ Se publică noi poezii în colțul paginii. □ Ion Vlasiu continuă publicarea părții a VII-a a romanului *Drum spre oameni* cu capitolul *Unii au avut noroc*. □ *Vatra* vă propune poezii de Johannes Bobrowski traduse din germană de Petre Stoica, care consideră că „Tonurile vibrante ale poeziei sale sînt melancolice, dar și optimiste, pline de încredere și adevărate la transformările sociale și revoluțio-

mare din R.D.G”. □ În pagina *Babel* o traducere din germană realizată de Hannelore Gradinar Tamburlini a lui Heinrich Böll a cărții *Jurnal Irlandez*. Despre Heinrich Böll aflăm că „în anii trecuți a petrecut multe luni în Irlanda și-a făcut însemnări despre natura și oamenii față de care a simțit o afinitate electivă. Secretul acestei cărți este că autorul nu amintește de economia încurcată, nici despre istoria și mai încurcată a acestui mic stat și totuși cuprinde toată Irlanda în acest jurnal”.

• [„**Viața militară**”, nr. 11] Număr sub semnul Plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 noiembrie. Laurențiu Fulga scrie despre *Valori și certitudini*: „Stăruie și va stăruie încă, multă vreme, în conștiința noastră ecoul profund răscolitor al Exponerii tovarășului Nicolae Ceaușescu, la recenta plenară a C.C. al P.C.R. Document de covârșitoare importanță atât pentru orientarea ideologică a gândirii noastre de toate zilele, a gândirii noastre creatoare mai ales, cât și pentru așezarea în matcă temeinică a relațiilor din societatea noastră, pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste. Acest document de partid privește toate categoriile de oameni ai muncii din țara noastră, mobilizându-le fără excepție într-un același efort susținut de luminare și certificare viabilă a amintitelor teze și principii. Din contextul cuprinzător al acestei angajări generale nu pot lipsi forțele noastre Armate. Fiindcă armata noastră este creația Partidului, înfăptuiește politica Partidului. Cât ne privește, trebuie să mărturisim de la bun început limpede că ființa noastră, toată, este dăruită armatei de azi, fiindcă la zidirea acestei armate ne-am pus și noi partea de temelie[...]”.

□ Publică versuri: Al. Andrițoiu (*Veghind prin timpi și spații, Mândrie, Confesiune*), Mircea Dinescu (*Zăpada n-o să cadă*: „Zăpada n-o să cadă pe floarea de cireși;/ aici păzim cu toții, cu toții înțelegeși;/ nici apele străine n-or trece peste dig/ chiar de-o să fie volburi, chiar de-o să fie frig,/ căci abur cald de pâine se-nalță către plopi/ copiii cu aceiași senini și ageri ochi/ și grâul parcă are un bob mai luminat/ și Miorița parcă, ciobanul mai bărbat// și sângele culoarea departe de apus/ foșnindu-și dulci mătăsurii aproape da auz.// Zăpada n-o să cadă pe floarea de cireși/ aici păzim cu toții, cu toții înțelegeși.//), Dumitru M. Ion (*Poet și oștean*), Damian Ureche (*Inima din steag*), Dan Mutașcu (*Poeme pentru orele ostașilor*), reportaje: Nicolae Jianu (*Tancuri sub apă, Încercare de portret*), Ion Căpeț (*Tăria batalionului*), Traian Reu (*Tehnicienii*), Vasile Băran (*Apărătorii cetăților de fier*), proză: Gh. Bejancu (*O potecă în munți*), Francisc Munteanu (*Eroul*). □ O notă analizează activitatea recent înființatei Librării militare aflată la parterul Cercului Militar Național, bld. Gh. Gh. Dej nr. 2, deschisă zilnic între 10-18. □ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, ultimelor romane ale lui Mihail Sadoveanu *Cântecul Mioarei* și *Lisaveta* apărute la C.R. □ La rândul său Sorin Movileanu recenzează narațiunea *Cei 4 și noaptea* a prozatorului Mircea Radina. □ La rubrica *Poșta redacției*, N.B. reține spre publicare versuri semnate de Jănică Pelin, viitorul cineast, poet și publicist, Eugen Pelin.

• [„**Viața românească**”, nr. 11] Redacția revistei semnează textul *Arta la înălțimea imperativelor sociale*: „Scriitorii, prin reprezentanții lor de frunte, luând cuvântul la această întâlnire de înalt nivel, și-au mărturisit totala adeziune la directivele care se desprind din expunerea atât de principială și de plină de miez a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Acoperirea acestei luări de poziție o vor constitui însă operele create de ei sub impulsul ideilor exprimate, de la tribuna Plenarei, de secretarul general al Partidului”. ■ Demostene Botez scrie despre *Munca, învățământul, știința*: „Documentul din 3-4 noiembrie 1971 mi se pare a fi corolarul detaliat, explicit al constituției noastre socialiste, care trebuie să determine și să stea la baza fiecărui act social în sânul societății socialiste. [...] Prin lărgirea cunoștințelor ideologice, prin ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, munca devine pentru fiecare o acțiune deplin conștientă, în toată importanța ei socială și, prin aceasta, înzecită”. ■ Radu Boureanu se referă la *Mitologie, simbol și realitate*: „Din ampla expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu făcută în cadrul Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român, expunere care a analizat variile forme de viață, aria de creație de bunuri materiale și spirituale deschizând societății noastre socialiste perspective vast-dimensionat, desprindem un pasaj cu semnificații simbolice: ridicarea umanismului la treptele suite de poezie și legende pentru ca apoi, cu un suplu arc de gândire, să ne întoarcem la uman, la umanism, la esența dinamică și eroică a realului”. ■ Z. Ornea expune *Momente din istoria poporanismului*: „Conceptele vechiului poporanism vor fi supuse unui proces de adaptare. Modificate, vor intra în structura unor noi orientări. Principalele sale concepte socio-politice vor fi transferate de Stere și asamblate fără dificultăți în doctrina sociologică țărănistă. Din ideile estetice poporaniste asemenea categorii, cu valoare perenă, ca specificul național în planul artei, idealul moral al scriitorului, funcția normativă a literaturii etc. vor rămâne statornice în programul estetic al «Vieții românești»”. ■ M. Petroveanu analizează volumele de *Scrieri (I și II)* ale lui Demostene Botez: „Judecând după prefața poetului la ediția aceasta de autor, selectarea versurilor a însemnat o operație cu atât mai dramatică cu cât a fost practică cu mâna lui.”. ■ De cartea lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, se ocupă Eugenia Tudor: „Urmărirea articolelor cărții *Imposibila întoarcere* ne permite, cu sau fără voia scriitorului, (care detestă indiscreția) pătrunderea în laboratorul de creație al celui ce a scris nu numai *Moromeșii*, dar și *Risipitorii*, piesă de rezistență a literaturii noastre despre intelectualitatea contemporană și a abordat în *Intrusul* problema mării, obsedantei relații dintre individ și istorie. Marin Preda, care a pus totdeauna în centrul creației sale omul, care n-a neglijat niciodată relația «om-realitate» socială, face cunoscute sub o altă formă, mai explicită nu, dar mai directă, meandrele drumului său literar, își declară preferințele și antipatiile, opțiunea pentru o artă a omului despre om, «obsesia» drumului său creator”. ■ Traian Podgoreanu semnalează apariția volumului I din *Opere. Scrieri*

literare al lui Tudor Vianu: „Editorii operei lui Tudor Vianu – Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu – au prevăzut surpriza pe care o vor produce la apariția primului volum [...] Cum se poate vedea din chiar acest prim volum – în *Notă asupra ediției* – Vianu și-a întocmit singur un proiect de editare (1940), folosind criteriul sistematic. Potrivit acestui plan, ordinea volumelor ar fi fost următoarea: vol I. *Filosofie*, vol. II – *Studii de estetică*, vol. III - *Sistem de estetică*, vol. IV – *Critică, stilistică, istorie literară*”. ■ Florența Albu prezintă cartea lui Dimitrie Stelaru: „Din *Păsări incandescente* – volumul lui Dimitrie Stelaru – recent apărut, iau câteva pene și arunc restul. Dacă ar fi perfect nu m-ar mai convinge. Dar e așa, de totdeauna – șchioapătă prin versurile sale trecând pe catalige. E măreț și ridicol («Stelarele, stelarele,/ voi-nic băiatule..»)””. ■ La volumul de versuri al lui Vlaicu Bârna, *Corabia de fum*, se referă Barbu Solacolu: „Poezia lui Vlaicu Bârna și-a desăvârșit vadul și l-a lărgit și l-a adâncit. Fluentă în versuri clasice, fluentă în versuri libere – poezia lui curge impunătoare, largă, plină, ca râurile bogate ajunse sub ceruri albastre, senine.. Aceasta e vocația poetică a lui Vlaicu Bârna”. ■ Aurel Martin face *Note despre poezia lui Zaharia Stancu*: „Evident, nici *Cântec șoptit* (1970) și nici ciclul *Cântecul lebedei* (cuprinzând versuri netipărite încă decât în presă) asupra cărora nu mai stărui fiind mai cunoscute, nu neagă, ba dimpotrivă, universul și structura temperamentală materializate în cărțile anterioare. La Zaharia Stancu nu se poate vorbi, ca la alții, de evoluții. De trepte. Urcate sau coborâte. Ci de vârste. Care, în planul artei, sunt nu atât succesive, ci complementare. Configurând o lume afectivă proprie. O atitudine, un stil și o voce inconfundabile”. ■ Cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Dostoievski, scriu articole Tatiana Nicolescu și A. Kovács. □ Referindu-se la *Dostoievski și literatura română dintre cele două războaie*, Tatiana Nicolescu conchide: „Variatele modalități de afirmare a tradiției dostoievskiene în cadrul romanului și al literaturii române dintre cele două războaie mondiale, variatele căi de preluare a tradiției scriitorului rus, fie ele directe sau indirecte, fidele sau infidele, își au incontestabila lor importanță și dovedesc forță de iradiere pe care a avut-o și o are creația scriitorului rus, față de care nimeni nu rămâne și nu poate rămâne indiferent”. □ A. Kovács descoperă *Structură și semnificație în romanul Omul dedublat*: „Romanul lui Dostoievski, *Omul dedublat*, polivalent din punct de vedere al mesajului artistic și al semnificației dedublării, continuă să stea pentru critica literară sub semnul întrebării cu toate că opera are o deosebită importanță pentru înțelegerea întregii creații dostoievskiene. Interpretarea romanului nu numai că diferă de la un autor la altul, dar este și contradictorie, cuprinzând aprecieri extreme: operă umanistă, operă antiumanistă, socială – asocială (dedublarea fiind interpretată uneori pe plan social-psihologic, alteori pe plan metafizic sau fiind, pur și simplu, negată)”. ■ Semnează cronici literare: Platon Pardău, Veronica Porumbacu, Eugen Luca. □ Platon Pardău recenzează volumul de poezii al lui Camil Baltazar: „Cu ultima sa carte

de poezii – *Mi-i dragă fața omenească* (Ed. Eminescu, 1971) – Camil Balatzar își rămâne credincios lui însuși. Poetul crede în limpezime, sentimentele lui sunt tranșante, opțiunile clare, nicio nebuloasă nu se amestecă în pânza, egal țesută, a acestei poezii, străină sistemelor de orice fel. Este o lirică de da sau nu, directă și deschisă iar singurul capriciu pe care pare a și-l permite poetul constă în acel șoc de sonorități, mici fulgerări de cuvinte, nu atât menite a lumina un context, cât a dovedi existența lor în arsenal”. □ Referindu-se la cartea de proză a Danei Dumitriu: *Migrațiile* (Eminescu, 1971), Veronica Porumbacu afirmă: „Merită pomenită capacitatea autoarei de a evoca atmosfera într-un arabesc de câteva linii, o caligrafie grațioasă, niciodată dulce. Într-un cuvânt, lumea *Migrațiilor*, înrudită cu cea a romanelor Alicei Botez, e cercetată de autoare *sine ira*, fără nostalgii paseiste, cu ochii de copil bătrân și lucid. O operație dinlăuntru, executată bărbătește, chiar dacă scalparea psihologică se face cu un bisturiu feminin în aparență”. □ Eugen Luca analizează cartea de eseuri a lui Nicolae Barbu: *Sine ira..*, (Junimea, 1971): „*Sine ira..* e un titlu programatic, iar, la ora când apăreau articolele pe care criticul ieșean le adună acum între copertile unei cărți, programul său, expresie a unui spirit serios, a unei reale responsabilități intelectuale, nu era, s-o recunoaștem, prea agreat; poziția sa nu era dintre cele mai comode”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7011] Dan Zamfirescu scrie despre *Realismul artei socialiste. Sarcina majoră a literaturii realiste de azi este de a contribui la crearea omului nou*: „Când acești oameni noi, purtători, în noile condiții, ai eternei omenii românești, vor deveni coloana vertebrală a literaturii române contemporane, acesta își va face simțit *nervul etic*. Fiindcă rostul literaturii sau mai exact eficiența literaturii n-a constatat în a moraliza pe oameni, ci a crea universuri umane viabile care să se miște după legi proprii și în care omul să se privească și să mediteze la sine însuși, trăgând concluziile ce i se impun”.

• [„Viața studentească”, nr. 41] În paginile revistei, mai multe grupaje de *Combatere a formalismului – o acțiune vie, nu o formalitate* (masă rotundă cu studenții ieșeni a redactorului Andrei Corbea, despre plenarele de asociație studentească), respectiv o masă rotundă consacrată *Combaterii eclecticismului în expunerea universitară* (la pagina de *Dialectică a ideilor*, în fapt o particularizare a pledoariei din nr. 40 pentru imprimarea spiritului de partid în confruntările de idei). „În lumina indicațiilor tov. Nicolae Ceaușescu trebuie să folosim toate mijloacele ce ne stau la dispoziție pentru a face din asociațiile noastre colective de luptă, care, bucurându-se de încrederea membrilor lor, să poată

contribui creator la activitatea de educare a tineretului”. □ Dintre studenții ieșeni, reținem câteva idei ale lui Corneliu Ostahie – student la filosofie, redactor-șef la revista „Alma Mater”, care vorbește despre neimplicarea, pasivitatea studenților – deci dezinteres în acțiunile culturale, unde „funcțiile nu sunt luate ca o onoare, ci ca o sarcină de care nu poți scăpa. Între redacția revistei «Alma Mater» și fosta conducere a CUAS din Universitate [Iași] n-a existat o legătură reală. Consiliul n-a privit revista ca pe un organ al său, ci a preluat-o ca pe o sarcină de care s-a achitat pe latură administrativă. Viața studenților n-a fost reprezentată cum ar fi trebuit și cred că nu numai din vina redacției. Studentul trebuie să afle la asociație că revista îi aparține și lui, și redactorilor, că poate scrie și el acolo și că va fi întotdeauna binevenit în redacție”. □ De cealaltă parte, *Masa rotundă împotriva eclecticismului* e coordonată de N. Dan Fruntelată, participând, printre alții, Gr. Zanc, I. Cristoiu, Aurel Codoban. Acesta din urmă vede ca formă de manifestare a eclecticismului standardizarea metodelor de expunere printr-un tipic acceptat și aplicat la fel în diferite domenii și facultăți – de exemplu un curs tipărit care abundă în citate la fiecare pagină „îmi dă imaginea eclecticismului”. Concluziile aparțin lui Ion Cristoiu (*Pentru că e vorba de împăcarea caracterului didactic-necesar – al expunerii și formularea unui punct de vedere original*) și Grigore Zanc: „În ultimă instanță, anularea eclecticismului este o chestiune de etică. [...] O soluție și o garanție a înlăturării sale este pentru primul factor – emițătorul – prezența activă în domeniul publicisticii de specialitate care permite dezbaterea de idei, polemica fertilă, transmițând caracterul de căutare, de analiză profundă și expunerii universitare”. ■ Tot o polemică lansează și M.N. Rusu, la finalul cronicii sale literare despre volumul lui Marin Bucur - *La apa Vavilonului*, printr-un P.S., vizându-l pe S. Damian, cel care publicase în nr. 47 din „România literară” un foileton satiric la adresa cărții lui Marin Mincu, *Critice II*: „Nu ne surprinde tratarea acesteia cu mijloacele prozei, căci Domnia-Sa e un comentator cu precădere al cărților de proză. Ne surprinde însă tonul ireverențios arătat, direct sau indirect, unor fapte, oameni, idei de cultură românești. Răspunzând acestei alergii polemice a lui S. Damian, criticul Marin Mincu, în paginile aceleiași reviste dă dovadă de o remarcabilă ținută intelectuală, în conformitate cu gravitatea temelor supuse ironiilor de confratele său, mitologia românească încorporată în lirica lui Blaga, Ion Barbu, proza lui Sadoveanu ș.a. Iată un motiv să fim atenți la desfășurarea în continuare a acestei polemici – cu atât mai mult cu cât problema pusă în discuție nu e deloc periferică literaturii și culturii noastre actuale”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 34] Nicolae Tăutu publică poezia *Luceferi biruitori*. ■ În *Oameni de seamă ai culturii românești* apar: □ *Stephan Ludwig Roth* de Nichifor Crainic: „Era un sas din epoca robiei. A fost un martir. Recunoștința noastră se concretizează, în chip postum, în acest omagiu”. și □ *Ilarie Chendi* de Vasile Netea: „Condeiful său a fost astfel printre cele dintâi care au

salutat apariția lui Octavian Goga, Tudor Arghezi, M. Sadoveanu, Șt. O. Iosif, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, Zaharia Bârsan, Ion Agârbiceanu, Emil Gârleanu, G. Topîrceanu, Victor Eftimiu. În istoria criticii românești, urmând generației lui Titu Maiorescu și C. Dobrogeanu Gherea, Ilarie Chendi, datorită talentului, pasiunii polemice și comprehensiunii sale artistice, a reprezentat fără îndoială, o treaptă ascendentă”. ■ Apare poezia *Humuleșteanul* de Mihai Stănescu. ■ Dan Zamfirescu publică *Viitorul moral al națiunii române*: „Suntem încă prea aproape de amplele dezbateri care, timp de patru luni, au urmat și, totodată, au pregătit și însoțit apariția a două documente fundamentale ale gândirii social-politice și morale românești – documente elaborate de șeful partidului și statului român Nicolae Ceaușescu: *Expunerea la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative* din 9 iulie, și *Expunerea cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste* din 3 noiembrie 1971. Aceste documente pot fi însă privite în perspectiva unei întregi istorii moderne, care ne dovedește că, ori de câteori poporul român și-a încordat puterile materiale și morale spre a-și cuceri viitorul, el a simțit nevoia să-și creeze o solidă armătură morală și ideologică, în care au intrat, deopotrivă, experiența strămoșească și moștenirea culturală a înaintașilor, cele mai înaintate idei ale veacului și cele mai fierbinți aspirații ale momentului. [...] Ne găsim, fără îndoială, prin cele două documente elaborate de Nicolae Ceaușescu, în fața unei noi și epocale manifestări a acestei nevoi de înarmare morală și ideologică pentru a face față unei complicate istorii și unor sarcini de viitor care depășesc tot ceea ce națiunea și cultura română și-au propus vreodată în trecut. [...] O analiză aprofundată a documentelor de care vorbim va fi posibilă numai în timp, și pe măsură ce vom lua act, frază cu frază, de multiplele probleme pe care le ridică. Se pot însă desprinde, încă de acum, câteva teme și teze majore, de o importanță care depășește cadrul problemelor interne ale societății românești contemporane. Este, în primul rând, marea temă a edificării unei societăți multilateral dezvoltate, cu un om care să beneficieze de un climat de deplină libertate a conștiinței, gândirii și acțiunii sale puse în slujba progresului social; care să-și poată spune cuvântul, neîngrădit de nimic, asupra a ceea ce este bun și ce este mai puțin bun în cele ce se întâmplă și se fac la noi; care să participe direct la toate hotărârile ce se iau cu privire la viitorul patriei. [...] Crearea acestui om, care să poată la rândul său să-și creeze și să-și apere societatea pe care vrem să o construim, este obiectivul fundamental, dominantă majoră a celor două documente. A doua constatare ce o putem face este profundă și organică sinteză dintre filosofia materialistă care în veacul nostru prezintă, neîndoios, cel mai puternic bastion al credinței în destinul superior al omului, cu cele mai sfinte aspirații naționale din toate timpurile, cu idealurile

care au însuflețit, veac de veac, pe toți oamenii aleși ai acestui popor. Nu întâmplător tocmai în documentul din 3 noiembrie se critică în termeni categorici situațiile unui anumit trecut, în care tradițiile naționale au fost subestimate și chiar neglijate, accentuându-se încă o dată o idee scumpă președintelui Nicolae Ceaușescu: «Numai dacă vom ști să îmbinăm în mod armonios trecutul glorios cu prezentul vom reuși să trasăm căile făuririi cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate»". ■ Marin Călin publică poezia *Mama*. ■ La *Noutăți editoriale*, Petre Ghiță semnează: □ *De la „Electra” la „Dama cu camelii”*: „Într-un volum, înmănunchind unsprezece scrisori, N. Carandino își lămurește lectorii asupra eseului său, privind literatura dramatică de la *Electra* la *Dama cu camelii*: [...]. Sugestivele exemplificări, N. Carandino le conturează într-o serie de magnifice portrete, rar întâlnite în literatura însumând cronicile dramatice. Forța expresivă a acestor portretizări, definind personaje și interprete, se orânduiește pe o culme, onorând harurile spirituale ale înzestratului critic și estetician”. și □ *Un volum de Alexandru Georgescu*: „Nuvelele volumului – semnat de Alexandru Georgescu – ne introduc în climatul de viață al unui univers mărginit de arta locurilor, unde s-au desfășurat copilăria, adolescența și tinerețea autorului, în colinda sa prin satele Teleormanului. [...] Observația ascuțită, evidentă în înregistrările pe viu ale variatelor aspecte ale stărilor faptice, niciodată încremenite, înfățișate într-un elegant veșmânt stilistic, neîmpovărat de apăsările înfloriturilor banale și inutile – astfel se definește originalitatea excepționalelor însușiri de prozator ale autorului volumului *Pe-deapsa*”. ■ Dumitru M. Ion publică *Meșterul care ține în mâini două turle*: „Port cu mine gândul unui talger pe care floarea soarelui avea coroana ca un vitraliu prin care lumina răzbătea dinlăuntru în afară și mai port în suflet cele zece frunze de mărgăritar și florile înlăcrimate peste care multe boabe de rouă s-au trezit una lângă cealaltă. Ceea e rămâne mai fascinant este ceea ce nu se poate niciodată povesti despre meșterul Vasile Tudorică, despre chipurile sale nemaivăzute, despre florile care-și odihnesc rădăcinile în vasele sau pe farfuriile din casa meșterului”.

● [„Steaua”, nr. 15, 1-15 decembrie] Aurel Rău îi dedică lui Miron Radu Paraschivescu un articol cu iz memorialistic: „Miron Radu Paraschivescu pe care l-am cunoscut eu și l-am îndrăgit era un om cu fața încă în soare, entuziast, generos, apropiat, purtător ca, poate, odinioară, Cezar Petrescu și Gib Mihaescu, al unui spirit problematizator și al unui grai cu solemnități barbiene și zburdălnicii antonpannești [...]” (articolul *M.R.P.*) □ Revista propune o discuție despre fenomenul receptării din esteticile contemporane, ideea centrală fiind aceea a „accesibilității” operei. Formulează răspunsuri la aceasta temă de discuție: Petru Poantă (din al cărui răspuns cităm: „ambția unei literaturi nu este de a fi accesibilă oricui, ci de a educa pe oricine întru accesibilul ei”), T. Tihan (care scrie: „Accesibilitatea artei rămâne însă, în contextul oricărei revoluții culturale, și cu deosebire în socialism, o problemă demnă de toată atenția.

Creatorului îi incumbă acum nu numai datoria de a găsi noi mijloace artistice în exprimarea timpului său, ci și aceea de a forma și educa gustul marelui public”) și Domițian Cesereanu (de unde extragem un fragment: „Romanul, oricât de realist, și cu atât mai mult cu cât e realist, nu e, pur și simplu, sclavul multiplei sau oricărei realități”). □ Ferestrele poeziei sunt deschise de Ion Corcora, Cornel Udrea, Petru M. Haș, Horia Zilieru, Virgil Teodorescu, Marin Sorescu (cu poemul *Ca descântecul*). □ Proză de Vasile Sălăjan: *Ultimele jocuri*. □ Geo Șerban discută chestiuni de metodă ale editorilor edițiilor critice, unul fiind criticul ieșean Mihai Drăgan cu volumul *Campanii* (cuprinzând articolele polemice ale lui G. Ibrăileanu), iar celălalt – Aurel Petrescu care reia în colecția B.P.T. *Tezele și antitezele* lui Camil Petrescu; amândoi editorii sunt, din varii motive, „nesatisfăcători” (articolul *Chestiuni de metodă sau riscurile provizoratului*). □ Mircea Tomuș analizează în cronică semnificațiile „suprapunerilor dintre sfera particularului și cea a generalului” din ultima plachetă de versuri a Ninei Casian, *Marea conjugare* (Dacia). □ Aurora Niculescu traduce povestirea *Întâlnirea* a lui Julio Cortazar, iar Nicolae Mareș și Verona Brateș tălmăcesc din lirica poloneză contemporană, pe Malgorzata Hillar, Zbigniew Jerzyna, Tadeusz Sliwiak, Jerzy Harasymowicz. □ Din cadrul rubricii „cărți”, reținem câteva recenzii, după cum urmează: Adrian Popescu îl comentează pe Camil Baltazar, „un simbolist de evidentă coloratura naturistă”, din volumul *Mi-i dragă fața omenească* (Ed. Eminescu, 1971); Ion Pop „plonjează” în volumul *Țara de lut* (Ed. Eminescu, 1971) a lui Sergiu Adam, „titlu prea greu pentru o culegere de versuri susținută de o fragilă melancolie, care maschează un lirism încă insuficient structurat”; Horia Bădescu prezintă noua ediție a poeziilor lui Labiș, realizată de Gheorghe Tomozei în volumul *Labiș – sunt spiritul adâncurilor* (Albatros, 1971). □ Poezia lui Mircea Dinescu constituie ținta parodiei lui Mircea Micu din cadrul „dicționarului parodistic contemporan”. □ T. Mihadaș continuă să descopere vocații literare printre veleitarii revistei, la „poșta redacției”.

2 decembrie

- [„România liberă”, nr. 8432] Radu Popescu prezintă „musicalul” *Bună seara, domnule Wilde!* de Eugen Mirea după Oscar Wilde, jucat la Teatrul „C.I. Nottara”, depreciiind tranșant formatul montării scenice.

- [„Scântea”, nr. 8986] Nicolae Dragoș se alătură ciclului de articole dedicate slăvirii comunistului cu textul *Comunistul patriot înflăcărat*: „Comuniștii, în munca, în activitatea lor, sunt animați puternic de dorința de a sluji patria, poporul, de a urma cu nețărmurită devoțiune partidul comunist. Îndeplinindu-și un asemenea țel politic, moral, el se afirmă ca adevărați patrioți, contribuie la concretizarea, prin realizări durabile – atât în peisajul dinamic al țării, cât și în convingerile oamenilor – a celui mai nobil sentiment, a sentimentului fără de care omul nu poate năzui la o existență demnă, la a meri-

ta cinstirea cea mai înaltă. Acest sentiment este patriotismul socialist. Este sentimentul, este convingerea care unesc laolaltă conștiințele, care-l animă pe comunistii, pe întregul nostru popor”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 7012] În secțiunea *Cultură. Artă* are loc ancheta *Literatura – expresie a frumuseții morale a omului*, la care răspund tinerii scriitori Grigore Hagi („Poezia care emană din înclinația minoră spre confort moral nu formează conștiințe adevărate”), Nicolae Ioana („Arta noastră trebuie să fie port-drapelul ideilor și sentimentelor generoase, tipologiilor și eroilor demni de urmat, apelând la cele mai subtile și gingașe mijloace ale ei de investigație în sufletul omului”), Maria Luiza Cristescu („Orice forme ar avea, în orice genuri și specii s-ar concretiza arta, obiectul ei în sensul cel mai larg rămâne omul; omul și efortul său, omul și sentimentele, omul și relațiile dintre el și natură, dintre el și semeni, dintre el și societate, dintre el și sine”), Virgil Duda („Perfecționarea socială și morală prin mijloacele artei se realizează printr-o colaborare activă între artist și public, printr-o acțiune comună, responsabilă și veritabil calificată”). □ C.Stănescu recenzează volumul de critică al lui Ilie Constantin, *Despre poeți*, „un foarte util ghid de lectură, dar și un document semnificativ, plin de serioase indicații asupra șanselor și neșanselor poeziei de azi”.

• [„**Albina**”, nr. 48] Pe prima pagină, apare o poezie de Dumitru M. Ion, *Covor românesc*. ■ *Cronica unui greier* de Ion Bănuță, amplificată în acest număr, este dedicată casei devenite muzeu al vieții și operei savantului Henri Coandă (*La Henri Coandă*): „O, dar cum trece timpul! După incursiunea mea în Casa Coandă documentele stau vraiste în pretutindeni. Trebuie să plec. Stăpânul ar putea să vie și să mă surprindă cotrobăindu-i încăperile, trecutul, prezentul, viitorul. Închid, fără zgomot, ușa principală. Afară vântul”. ■ Este reprodușă povestirea *Casa*, preluată din ultimul volum *Pantalyk* (1970) al scriitorului polonez Marian Pilot (n. 1936), care ne-a vizitat țara la invitația revistei. Traducerea este semnată de Nina Grigorescu. ■ Ultima pagină este arondată Festivalului umorului popular „Povestea vorbeii” ce a avut loc la Găiești, pe 27 noiembrie, juriul fiind prezidat de poetul Ion Bănuță, redactorul-șef al revistei.

• [„**România literară**”, nr. 49] Numărul se deschide cu editorialul *Climat literar*, semnat R.I.: „Un climat literar sănătos nu înseamnă, însă, după cum s-a subliniat mereu în cuvântările Secretarului General al Partidului, în documentele de Partid, uniformitate de gusturi, de opinii, de stiluri. Din contră, un astfel de climat presupune discuții și polemici, puncte de vedere îndrăznețe, spirit de inițiativă, afirmare a personalității. [...] Un climat ambiguu întreține o literatură ambiguă, falsitatea în viață se răsfrânge în falsitatea operelor noastre. Ca atare, nici revistele scriitoricești nu se pot transforma în simple receptoare de poziții și atitudini adesea strict personale, de interese înguste; și dacă dreptul la replică se cuvine a fi oricui respectat, aceasta nu vrea să însemne o deroga-

re de la conștiința responsabilității unei redacții în afirmarea deschisă a direcției sale, bine definite, ci, dimpotrivă, concretizarea lămuritoare a acestei responsabilități în spiritul și linia conducerii de către Partid a vieții noastre ideologice și culturale. Așadar, e vorba de marca, odată mai mult, răspunderea scriitorului față de societatea în care trăiește și scrie. Răspundere dublă: morală și literară. Scriitorului nu-i pot fi indiferente probleme, frământările, viața contemporanilor lui din fabrici, de pe șantiere, de pe ogoare, din instituțiile de învățământ, de pretutindeni. Și, în același timp, purtător de cuvânt al celor mai înalte aspirații ale epocii sale, el trebuie să-și onoreze profesia prin calitatea operelor sale. Altfel zicând, să-și facă meseria cu deplină conștiinciozitate și respect față de sine însuși”. ■ O evocare lirică a memoriei lui George Bacovia face Constantin Popovici în textul *Memoria muzelor*: „Nu cred că se poate crea fără o stare poetică, stare de grație din care s-a născut și statuia pe care am închinat-o lui Bacovia. L-am cunoscut sau nu pe omul Bacovia? Pot spune că da. [...] Poezia lui Bacovia a devenit trupul meu; poezia s-a întâlnit în mine cu ceea ce mai exista acolo înăuntru, și din întâlnirea asta s-a născut o stare de existență pe care eu o datorez acelei poezii. Memoria vieții face ca artele să asculte de o singură muză”. ■ În *Excelsior* Dumitru Ghișe se întreabă *De ce citesc oamenii literatură?*: „Cititorul e pe deplin liber să-și aleagă cărțile pe care și le dorește Dar e oare pe deplin liber? Libertatea sa e îngădită de un singur lucru, esențial însă. El nu poate să aleagă decât din cărțile care există. Cele nescrise le așteaptă, dar nu le poate încă alege. Și dacă i se oferă cărți proaste, inutile sau chiar nocive? Iată, deci, că pentru a răspunde la întrebarea «De ce citesc oamenii literatură?», trebuie să cercetezi puțin lucrurile și pe cealaltă față a lor. De ce scriu oamenii literatură?”. ■ Cronicarul rubricii *Din 7 în 7 zile* notează: vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu la Facultatea de Mecanică din cadrul Politehnicii timișorene; interviul acordat de șeful statului ziarului mexican „Excelsior”; vizita lui Fidel Castro în Chile, convorbirile sovieto-americane organizate la Moscova; vizita Ministrului de externe din R.F. a Germaniei în U.R.S.S.; Consfătuirea miniștrilor afacerilor externe ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia organizat în capitala Poloniei și agravarea situației de la frontiera indo-pakistaneză”. ■ Radu Tudoran arată cum *Un subiect se naște din altul*: „Am auzit pe unii că sunt în căutare de subiecte; mă nedumerește. Odată ce ai creat o lume, ea nu poate să se epuizeze, dimpotrivă crește încontinuu ca lumea biologică din preajmă; un subiect se naște din altul înmulțindu-se în progresie geometrică. Nimeni nu poate scrie într-o viață, tot ce este în stare să proiecteze într-o singură noapte”. ■ Ion Caraiion scrie un text omagial despre *Dimitrie Stelaru*, decedat la data de 29 noiembrie 1971. În cadrul omagiului citim poezia *Cum să doarmă lumea*. ■ O notă bio-bibliografică este publicată de G. M., prin aceasta notând decesul lui *Eugen Boureanu*. ■ În pagina de *Istorie literară* Șerban Cioculescu publică textul „*Viețistii*” și *G. Ibrăileanu*, pornind de la al doilea volum de *Scrisori*

către G. Ibrăileanu, ediție îngrijită de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu și Al. Teodorescu, cu o prefață de N. I. Popa, volum apărut în colecția *Studii și Documente*, Minerva, 1971. ■ Alexandru Ivăsiuc revine la *Pro domo* cu eseu *Noua formă a groazei*: „De animal ne este frică pentru că e imprevizibil, de acest nou monstru-robot pentru că e inflexibil în realizarea programului său, este deci prea previzibil. Între aceste două forme ale fricii se găsesc o istorie și un destin uman modificat, diferența dintre ele măsoară prin emoție negativă tot ce s-a întâmplat cu omul care, emancipat de natură, a ajuns să se teamă mai ales de el însuși, de excesul neechilibrat, «nemultilateral dezvoltat» al calităților sale – realizat printr-o organizare socială care să le transforme în funcții ale unui singur organism”. ■ *Între cer și lut*, de S. Damian, este o replică la adresa lui Marin Mincu: „Acest articol era scris și încredințat tiparului când am citit cu consternare răspunsul lui Marin Mincu publicat în «România literară» nr. 48/1971. Nu numai că el expune din nou deschis teze estetice dintre cele mai deplorabile, dar emite afirmații calomnioase la adresa atitudinii mele morale. Cu alte cuvinte, dacă dezvălui în volumul său aberații de gândire și de metodă critică, mă fac vinovat de o încălcare a echității (!). Cred că se înțelege greșit dreptul la replică (foarte folositor pentru elucidarea adevărilor), dacă în exercitarea lui lipsește o platformă comună, se propagă haosul intelectual și moravurile suburbane. Unde duce o confruntare în care unul dintre protagoniști recurge în pagina unei publicații la insinuări de tot felul? Nu vreau să mă cobor la o polemică de această natură. Mă văd însă silit, din pricina ideilor implicate, să formulez câteva precizări: 1) În articolul meu *O plimbare cu «Arhetipul»* nu am discutat nicio clipă valoarea liricii lui Blaga sau Barbu (mari poeți de dimensiuni universale), ci numai comentarii la text și opinii cu pretenții teoretic-filosofice, care aparțin lui Marin Mincu. Insinuarea lui trece, deci, pe lângă țintă. [...] 2) Marin Mincu mă acuză de răstălmăciri și trunchieri și în sprijinul calificării difamatorii aduce alte citate (pe cele apărute nu le contestă) din *Critice (II)*, citate care pentru orice minte avizată sunt și ele o dovadă flagrantă tocmai a erorilor pe care i le-am semnalat. [...] Am dovedit, în *O plimbare cu «Arhetipul»* că împrumutând fără să le digere prea bine exclamații metaforice sau reflecții ale altora, respingând demonstrațiile evidente ale esteticii științifice, autorul *Criticelor (II)* se situează într-o postură ilar vetustă. Concluziile articolului meu rămân, prin urmare, perfect valabile. Contemplând frazeologia smucită a speculațiilor estetice, am tratat-o mai mult caustic și lapidar, fapt care a stârnit o ripostă plină de aciditate. [...] 3) Nicăieri nu i-am reproșat lui Marin Mincu că descoperă la marii clasici factorul arhaic. Am observat doar că el reduce creația fiecărui scriitor la nucleul originar, arhetipal, și refuză să consemneze orice alte adaosuri. Nimic din istorie, din evoluția civilizației materiale și spirituale, care se reflectă în opera marilor clasici și intră în organicitatea ei, nu are acces în câmpul de vedere al criticului. [...] I-am amintit tânărului critic că, pe acest tărâm, al definirii specificității în stare

pură, originară (întreprindere utopică), s-au comis regretabile excese în perioada antebelică și că s-ar fi convenit, dacă dorea să pornească o cercetare serioasă, să încapă și printr-o delimitare. El omite, și în răspuns, să efectueze acest gest firesc, în schimb nu pierde ocazia să se refere de mai multe ori (jalnică ironie) la «obsesiile» și «fobismul» meu. Tema genericului are implicații mai largi: mai întâi scufundarea în inconștientul colectiv, apoi retragerea deliberată din fața istoriei. Dar aceste aspecte constituie tocmai obiectul articolului de mai sus”. Din articolul propriu-zis cităm: „Marin Mincu se ocupă de un domeniu unde cele mai riscante și incontrollabile păreri au dus odinioară la deformarea conceptului de cultură. El se grăbește să prevină denaturările posibile (pe această pantă orice prevenire în plus e salutară!) și cu o vizibilă încântare se abandonează celor mai fanteziste speculații. Din semnele mute ale unei cartografii, criticul nostru pretinde că realcătuiește însuși Evul originar. [...] *Recluziunea*. Sub diferite moduri criticul nostru resimte, vădit, o alergie în fața istoriei. Se ocolesc scrierile în care ambianța timpului răzbate de netăgăduit. De câte ori are prilejul, autorul se opune aprecierilor consacrate, expurgând de peste tot factorul social, ca incompatibil cu datul originar. Ceea ce depășește stagiul relațiilor tribale, învăluite în mister, nu-i mai solicită atenția și cărțile discutate par niște relicve de arhivă împietrite, prădate de succesiunea vie a vremurilor. E concludent ce porțiuni selectează exclusivist pentru studiu din Sadoveanu sau Blaga. Oprit în veacurile păcloase, criticul nostru bâjbâie, savurând această incursiune prin tatonări (potențarea tainei!) și respinge indignat invitația de a ieși la lumină, pe magistrala istoriei. [...] Într-o epocă în care e esențială intrarea poporului în timp, cu un prestigiu cucerit în circuitul de valori mondial, rezultat al unui mare efort de voință, de afirmare demnă, de deschidere față de progresul tehnic și de organizare colectivă – apare discordantă această reîntoarcere, prin cântare critică nostalgică, la o fază «paradisiacă», la un cadru de atemporalitate, guvernat de duhurile mitico-magie, ferit de impuritățile civilizației. *Autoadmirație*. Surprinde dintru început, cum a subliniat și Mircea Iorgulescu în cronică din «România literară», ținuta marțială a autorului *Criticelor II* în pronunțarea verdictelor. Fără drept de apel, își expune punctul de vedere în cele mai delicate și controversate chestiuni de istorie literară. Are o atât de mare încredere în sine, încât și pe înaintașii de faimă îi privește de sus, semnalând malițios – fără nicio umbră de îndoială – cusururile lor de înțelegere. Nu asistăm la o expunere polemică respectuoasă, cu simțul relativului, ca în orice dezbatere estetică, ci la puneri la punct de la o atitudine de judecător supracompetent, deținător al unicului adevăr. [...] Jucându-se cu cuvintele, uneori într-o stare aproape de transă, autorul nostru crede că oficiază, că ne comunică numai revelații. Ce amăgire! Tot plimbându-se cu Arhetipul, tânărul critic e cuprins de un delir al grandoarei care-l împiedică de fapt să vadă limpede ce se petrece în jur”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica sa cu întrebarea *Specialiști în literatura străină?*: „Critica literaturilor străine este

un teren favorabil pentru impostură, unde compilația ține loc de idei. E mai greu unui tânăr recenzent să fie impostor decât unui specialist în nu știu ce ilustru scriitor străin. A împiedica răspândirea acestui tip de specialist, compilator fără vocație critică, este și o problemă a educației a gustului. Uneori, criticii adevărați întârzie, scrupul explicabil, să ia în considerare literatura străină. [...] O cultură se definește și prin imaginea pe care o creează despre alte culturi. E totdeauna important – și într-un mod esențial – să putem spune cum arată Shakespeare, Dante, Tolstoi sau altcineva în viziunea unui critic român. Din păcate, încercările de acest fel se numără pe degete, mai ales dacă ne gândim nu la scurte eseuri, ci la cărți. Și, rămânând la criticii generației tinere, Sorin Alexandrescu e autorul unei temeinice monografii despre *Faulkner*, de acum câțiva ani, al cărei ecou în critică a fost însă minim. După un *Dostoievski*, precis și concentrat, al lui Liviu Petrescu, de curând Valeriu Cristea a publicat *Tânărul Dostoievski*, carte pătrunzătoare și originală, în care primele opere ale marelui prozator sunt analizate în raport cu romanele ulterioare. Asemenea cărți se cuvin discutate cu atenție, nu numai pentru caracterul lor de pionierat, dar și pentru că reprezintă unele din puținele contribuții românești în materie. A le trece sub tăcere poate echivala cu descurajarea unei inițiative fără de care critica noastră va ieși foarte greu în lume”. ■ Marin Tarangul scrie despre *Atitudinea critică*: „Sigur că latura teoretică și anvergura spirituală este aceea care fascinează într-o operă. Dar atitudinea critică, critică fiind, trebuie să fie atentă la măsura deosebită prin care un fapt, o observație sau o situație devine valoare creată. Altfel, unui romancier i-ar fi destul să transcrie mecanic un proces celebru, unui pictor să facă portretul unei figuri expresive sau unui poet să dezlănțuie o suită de comparații cosmice. Abia atunci când criticul vede cu un ochi estetic opera, el îi poate descoperi sensibilitatea de univers creat. Atunci esteticianul va face din propriile lui considerații o operă în sine care să echivaleze cu un itinerar spiritual. Esteticianul creează numai atunci când *pune în valoare* atât lipsurile, cât și reușita unei opere. Pentru acest lucru el trebuie să găsească valoarea care stă în intenția operei”. ■ *Cărțile săptămânii*. □ *Discutând despre actualitate* de Mircea Iorgulescu, un text despre *Literatura în actualitate*, Dacia și *Colocviul critic – Opera durabilă*, Ed. Eminescu: „Lipsește din aceste studii contactul direct, revelator cu actualitatea, surprinsă în formele și aspectele cele mai specifice și mai autentice, concrete, imediate și foarte diverse. Abstracte, impersonale, perfecte și îndepărtate, situate într-o perspectivă cosmică, articolele care compun volumul *Literatura în actualitate* nu au în nicio privință caracterul unor documente, al unor mărturii despre actualitate. Excepție face, într-o parțială măsură, textul lui Ion Dodu Bălan, prin spontaneitate și oarecare nepăsare de etern, autorul îngăduindu-și chiar și câte o mărturisire mai personală [...]. *Opera durabilă* se intitulează un volum asemănător ca intenții, altfel conceput însă, dar fără a se deosebi esențial în rezultate de cel apărut la Editura Dacia. [...] Dar volumul apărut la Editura

Eminescu nu se remarcă doar prin devierea de la însăși rațiunea existenței sale, prin nerespectarea principiului în numele căruia a fost alcătuit și tipărit, ci și printr-o ambiguitate voită, prin simularea unei maxime obiectivități la adăpostul căreia funcționează o crâncenă subiectivitate. Cartea se numește, cum am spus, și *Colocviu critic*, dar printre participanți nu sunt numai critici, deși punctul de plecare îl constituie un chestionar cuprinzând opt întrebări, dintre care cinci se referă în mod expres la chestiuni de critică și istorie literară. Se afirmă că întrebările au fost adresate unor «personalități remarcabile», dar din simpla parcurgere a numelor celor prezenți se vede imediat că nu toți sunt la fel de «remarcabili». Prin includerea într-o companie favorabilă se beneficiază astfel în bloc de frumoasa titlatură de «personalitate remarcabilă» și ne putem întreba cui anume folosește această uniformizare! [...] Apariția unor asemenea volume – în mod normal documente pentru o *anume mentalitate*, pentru un *anume moment* – nu pare a se datora, din această cauză, unei necesități reale, autentice, ci este legată de date festive. Împrejurarea că ambele culegeri discutate aici au fost tipărite în cinstea aniversării unui important eveniment istoric nu ne poate face indiferenți de valoarea lor, fie și măcar pentru faptul că adevăratul mod de a celebra o dată (de însemnătatea semicentenarului P.C.R.) este de a nu sădea în facil și circumstanțial”. □ Dan Cristea recenzează volumul de poezie *Gloria lacrimii* de George Alboiu, C.R.: „Versul sună câteodată atât de nou și neașteptat, încât dă impresia unui efort de înfrumusețare, de distincție, care nu-i străin de contactul cu măhnitul estetism al lui Dan Laurențiu, poet seducător prin universu-i purificat, exercitând o influență mai amplă decât se crede”. □ Dan Cristea scrie despre *Trecere* de Viorel Varga, Ed. Eminescu: „Debutul autorului e, totuși, neconcludent”. □ Tot Dan Cristea scrie pe scurt și despre *Poeme* de Ovidia Babu, C.R.: „Versuri ciudate, pâcloase, suferă de crispare”. □ Sorin Titel prezintă *Potirul Sfântului Pancrațiu* de Nicolae-Paul Mihail, Ed. Eminescu: „Ceea ce am putea imputa cărții e că autorul ei se amuză uneori mai mult decât e «permis», îngroșând peste măsură situațiile: e desul să amintim scena în care sărmanii geologi sunt puși să «clocească» ouă de brontozaur! Aici autorul a mers se pare «prea departe», și geologii ar avea toate motivele să se supere, de vreme ce pasiunea lor foarte nobilă pentru meserie este luată în acest fel în răspăr”. □ Viola Vancea prezintă *Joc de noapte, joc de zi* de Mircea Ștefănescu, C.R.: „Acest tangaj între vis și realitate, între viață și ficțiune constituie nucleul prozelor din acest volum, inegale ca valoare și deosebite ca manieră”. ■ George Muntean publică o notă bio-bibliografică despre Alexandru Șahighian. ■ În textul *Un roman postum de Anton Holban*, Al. Piru se ocupă de apariția romanului *Jocurile Daniei*, apărut la C.R., sub îngrijirea lui Nicolae Florescu și cu o postfață de Mihai Gafița: „Credea, ca și Proust, că poate să-și prelungească existența făcându-și portretul interior în roman. *O moarte care nu dovedește nimic* apărea pe ruinele unei iubiri nefericite, cam în vremea când autorul se căsătorea, *Jocurile Daniei* un alt eșec ero-

tic. Nerealizat în viață, scriitorul și-a sublimat aspirațiile în artă”. ■ La rubrica *Șantier* sunt anunțate proiectele literare ale scriitorilor Aurel Martin, Al. Mitru, Ben Corlaci, George Alboiu. ■ În rubrica *Revista revistelor* apar comentarii. □ „*Familia*”, semnat d.d.: „Numărul 11 al revistei orădene este dedicat *Transilvaniei*, problemelor istorice, sociologice și literare. [...] Capitolul aproape inexistent al revistei este cel al prozei și al poeziei. Dezbaterile și critica teoretică au redus paginile dedicate literaturii, o lacună evidentă a revistei, care se manifestă de mult timp, este și grafica. Paginile încărcate de text, împărțite în rubrici sau compacte dau «Familiei» un aer greoi, îndeamnă cu dificultate la lectură”. □ „*Viața studentească*”, semnat c.v.: „Reținem din sumarul numărului 40 (din 24 noiembrie a. c.) al revistei «Viața studentească», ancheta *Mica și marea revelație sau statutul memoriei*. Realizatorul ei, scriitorul, de profesie medic, Nicolae Damian, aplică unui număr de «peste 50 de interlocutori» câteva «teste revelatoare». [...] Fără a avea – și fără a putea avea, dar fiind numărul totuși relativ foarte restrâns al interlocutorilor – ambiția unor definitive generalizări, ancheta întreprinsă și redactată (într-un stil puțin cam prețios pe alocuri) de prozatorul Nicolae Damian reprezintă o explorare neconvențională, semnificativă și utilă (semnificativă și utilă pentru ceea ce mai rămâne de făcut în acest domeniu al educației înțelese în sensul ei cel mai larg) a mentalității celor mai tineri dintre contemporanii noștri”. □ Versuri semnează în acest număr Zaharia Stancu (*Spre aceeași mare*), Mihai Beniuc (*Herbar*), Teodor Mazilu (*Dacă vrei...; Nu mai am timp...; M-am temut...; Foarte ciudat...; Femeile trădate au gustul verii...; Criză de orgoliu*), Mihai Ursachi (*Despre zăvoitul de lângă Cetate*), Damian Ureche (*Amurgul care se dilată*). □ La proză, Adrian Păunescu este prezent cu *O maimuță și atâta tot*, care apare cu o notă semnată de autor: „Povestirea *O maimuță și atâta tot* face parte dintr-o carte de proză pe care am scris-o – aproape în întregime – în cele 217 zile cât am stat în Statele Unite ale Americii. Cartea în ansamblu, și această povestire în special, constituie încercarea mea de a medita la soarta omului în condițiile supunerii față de obiectele sale. E, dacă vreți, ceea ce înțeleg eu prin înstrăinare, prin alienare; e, dacă vreți, un avertisment: dacă tu *devii* lucrurile tale, tu vei înceta să mai exiști ca om, la simpla lor dispariție. Atunci când obiectele ajung să fie, în mod exclusiv, dimensiunile tale, pierderea obiectelor e similară cu pierderea ta ca om. (Firește, astea toate sunt simple enunțuri!) «Maimuța» încearcă să veștejească și modul prea simplist de a înțelege problemele evoluției, problemele universului etc. În orice caz, am început să scriu proză și scriu proză, la ceasul de față, pentru că proza e mai convenabilă stării de limpezime, de franchețe, de altruism în care mă aflu (poezia e, pentru mine, a stării de revelație ce însoțește și finalizează emoția tulbură). Intenționez, de altfel, să propun construirea unui film după *O maimuță și atâta tot*. Nu știu cum să mă fac înțeles mai bine, dar țin la această proză ca la o poezie. Numai că, astăzi, prefer stilul tăios al tragediei grotești

ce rezultă din victoria lui «a avea» în lupta cu «a fi». Și ce suntem noi mai mult decât repetata victorie a *existenței* asupra *averii*, permanentul dispreț al ființelor noastre trecătoare, față de lucruri, care sunt singurele nemuritoare?”.

■ *Cartea străină* vine cu noi informații din literatura universală: □ Nicolae Balotă semnalează în *Salinger și universul infantil* apariția volumului *Nouă povestiri* de J. D. Salinger, în traducerea lui Marcel Corniș-Pop: „Numai cei care comunică – prin joc, printr-o anumită artă, prin afecțiune, printr-o renunțare la orgoliile adultului civilizată – cu lumea infantilă se mântuie în prozele lui Salinger”. □ Virgil Tănase scrie despre romanul *Un veac de singurătate* de Gabriel García Marquez, considerând că „printr-un artificiu de stil pe care istoria – constrânsă la timpul obiectiv înlăuntrul căruia se manifestă exclusiv prezența evenimentelor – nu-l poate opera, literatura a ajuns astăzi să surprindă o realitate care nu se lasă dezvăluită prin nicio altă activitate a spiritului: iată de ce ne socotim îndreptățiți să afirmăm că Gabriel García Marquez a permis literaturii să se manifeste în însăși esența ei”. ■ Citim despre *Prima traducere a lui Eminescu în engleză*, nota fiind semnată de Radu Ionescu: „La 16 septembrie 1930, dedicându-i lui George Oprescu un exemplar al primei versiuni în engleză a poeziilor lui Eminescu, Sylvia Pankhurst încheia un efort îndelungat, în care, timp de mai mulți ani, fusese încurajată și susținută de profesor. Coleg de facultate, prieten apropiat și, de la înființarea Universității din Cluj, într-un susținut schimb de idei cu Petre Grimm, conferențiarul de limba engleză al Universității, George Oprescu discutase în dese rânduri încercările lui Grimm de a transpune în engleză versurile poetului. Știm de la contemporani că în primii ani de existență ai Universității clujene locuința profesorului era unul dintre locurile cele mai frecventate de tânăra intelectualitate. Pentru noi, care l-am cunoscut pe profesor ajuns la vârsta oboselilor și a slăbiciunilor, rod al unei intense și susținute activități, cu mare efort ni-l putem imagina în postura de gazdă în a cărei casă discuțiile se prelungeau adesea târziu în noapte. Să nu uităm că erau anii tinereții și ai entuziasmelor, a căror umbră palidă a răsărit, în câteva rânduri, cu prilejul întâlnirilor din ultima vreme cu unii din prietenii anilor de mai uitați. Prin 1927, George Oprescu era deja o personalitate de care se vorbea în cele mai alese medii culturale din Europa. Din 1923 era secretar al Cooperăției Internaționale, iar în 1927 publica o carte a cărei faimă încă nu a apus: *Monografia Géricault*. Și, în special, în tot timpul activității sale la Liga Națiunilor se dovedise a fi un asiduu și eficient ambasador al culturii românești peste hotare. Deci nu trebuie să ne surprindă scrisoarea Sylviei Pankhurst, din 1928, prin care-i solicita profesorului prefața versiunii engleze a poeziilor lui Eminescu, traducere care-i fusese sugerată chiar de profesor. Publicăm mai jos corespondența, încă inedită, legată de această carte, cu regretul a nu mai avea și copia scrisorii prin care George Oprescu, la rândul său, îl ruga pe N. Iorga să prefăteze volumul. Publicăm de asemenea și textul

unei scrisori a lui Bernard Shaw, de prezentare a volumului. Am căutat să păstrăm tonul specific fiecărui corespondent, lucru dificil, în special la scrisoarea-prefață a lui G. B. Shaw, iar reușita o datorăm Yvonnei Oardă, căreia îi aducem mulțumirile noastre”. □ În traducerea Ilenei Voinea apar fragmente *Din lirica albaneză*: „La 29 noiembrie în Republica Populară Albania s-a sărbătorit cea de a XXVII-a aniversare a eliberării țării de sub jugul fascist. Publicăm, cu acest prilej, o mică selecție din creația unor poeți albanezi contemporani”: Ismail Kadare (*Chiar dacă memoria...*), Aleks Sasi (*Măslinul*), Musa Vyshka (*Seară la Librazhd*). ■ Ochiul magic. □ *Despre anumite citate*, G.G. Ursu: „În «România literară» (din 25 noiembrie 1971) se citează două fraze din articolul meu *Lirism și epos la Sadoveanu*, publicat în revista «Ateneu» (din octombrie 1971), fără nicio legătură cu esența aceluși articol, pentru a conclud că n-am avut ambiția de-a aduce o contribuție originală la exegeza sadoveniană. De altfel, fac parte din categoria acelor cercetători literari care urmăresc mai ales justetea decât originalitatea cu orice preț, considerând că în anii noștri, când există atâta personalism și exclusivitate în judecățile literare, o apreciere cumpănită a supunerii la obiect își are originalitatea ei”. □ *Prozatorul și criticul său* de Sorin Titel, un răspuns la scrisoarea Letiției Papu din numărul anterior: „Drumul unei cărți de la intențiile tale până la cartea scrisă, după cum se știe, e foarte lung. Privindu-ți cartea în vitrină poți să-ți spui: ce-am vrut eu să fac și ce-a ieșit, dar poți să-ți spui și ce-am vrut eu să fac și ce-au înțeles alții, și în amândouă cazurile nu-ți rămâne decât să te iei cu mâinile de cap, cu diferența că în primul caz te iei de propriul tău cap, iar în cazul al doilea te iei de capul altora. [...] Cred că părerea unui critic trebuie citită cu puțin umor și cu multă neliniște. E adevărat că uneori poți să te plângi de criticul tău că e prea aspru. Atunci nu-ți rămâne altceva de făcut decât să-i ceri, la fel ca nu știi care erou al lui Dostoievski, să-ți citească romanul «cu o bombonică în gură», ca să-și îndulcească astfel lectura. La toate acestea m-am gândit, pentru a nu știu câta oară, citind scrisoarea Letiției Papu care îmi este adresată în ultimul număr al «României literare»”. ■ Revista comemorează *150 de ani de la naștere N.A. Nekrasov*: „Pentru cititorii din țara noastră, de poezia lui N.A. Nekrasov este asociat numele lui Miron Radu Paraschivescu, poetul *Cânticelor țigănești* fiind autorul unor remarcabile tălmăciri românești din opera scriitorului rus. Este motivul pentru care, la împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui N.A. Nekrasov, reproducem două dintre traducerile semnate de Miron Radu Paraschivescu”. Apar poeziile: *Taci, Muză-a răzbunării și-a tristeții!..; Te-năbuși cât n-ai libertate*. □ Citim și *F.M. Dostoievski despre moartea lui Nekrasov*, un extras din *Jurnalul unui scriitor*. ■ Se comemorează și *90 de ani de la nașterea lui Stefan Zweig*, printr-un text semnat de Edgar Papu. ■ *Prezențe românești*. □ Tatiana Nicolescu ne informează despre prezențele literaturii române în U.R.S.S.: „În colecția Tezaurul poeziei lirice, prin care Editura Huđojestvennaia Literatura din Moscova își propune să ofere cititorului sovietic

creațiile cele mai valoroase din poezia universală, a apărut un volum de tălmăcirii din opera lui Tudor Arghezi. După un volum similar din poezia lui Eminescu, publicat anterior, este a doua prezență românească în cadrul acestei colecții. O prefață amplă, semnată de criticul Dumitru Micu, însoțește acest volum, care cuprinde cele mai de seamă creații lirice argheziene”. □ Alte știri pe scurt: „Trecuse doar o jumătate de an de la sinuciderea lui Paul Celan, când inițiativa, patosul și sârguința Dietlindei Meinecke făcea să apară, la Frankfurt pe Main, un volum de peste 300 pagini, închinat celui mai de seamă poet de limbă germană de după 1944 și conținând – împreună cu prefața profesoarei Meinecke – 30 de puncte de vedere... *Despre Paul Celan* (am subliniat cuvintele ce dau și titlul acestei agere antologii de eseuri). Cititorul află în paginile ei, alăturate, opinii pe care le semnează autori ca: Helmut de Haas, Jorst Bienek, Walter Jens, Karl Krolow, Marie Luise Kaschnitz, Kurt Oppens etc. □ În Editura «Tiempo contemporaneo» din Buenos Aires a apărut, în limba spaniolă, romanul *Codin* de Panait Istrati. Traducerea aparține scriitorului Bernardo Kordon”. ■ Petru Popescu trimite o *Scrisoare din Viena*, intitulată *Rumänische Kulturtag*: „Nimic nu prezintă mai bine o țară, nu recomandă mai bine o țară decât cultura. Faptul că misiunea diplomatică românească din Viena înțelege acest lucru și se pricepe să-l aplice este demn de semnalat, și poate să fie un semn, acela că în sfârșit cultura noastră începe să fie recomandată în lume de o acțiune diplomatică de nivel”.

● [„**Tribuna**”, nr. 48] Leon Baconsky semnează textul: *Un mod personal al eposului*: „Criticului tentat să circumscrie proza lui Zaharia Stancu, apelând la una sau alta dintre formulele consacrate ale epicului, nu-i va fi dat, cu siguranță, să-și concretizeze vreodată intențiile decât cu riscul unor nepermise simplificări sau, în cel mai bun caz, al unor aproximări oricând și din diverse unghiuri amendabile. Și aceasta datorită, pe de o parte, polimorfismului structural al acestei proze, virtuțile ei de a cristaliza divers și imprevizibil, iar pe de alta, proprietății ei de a se refuza oricărei elaborări, grevate de canoane și «tehnic» rigide”. ■ La *Realismul și „apropierea estetică”* se referă Ion Lungu: „Se înțelege, indiferent de gradul și modul de realizare a imaginii artistice, că sensul realist vizează totdeauna legătura cu viața, cu aspectele și problemele realității. Aplicarea conștientă a teoriei reflectării în estetica realistă se face, după cum se știe, de către V.I. Lenin. Ea a impus o aplicare creatoare, care să țină seama de specificul creației artistice, cum s-a și petrecut în cazul scriitorilor, criticilor și esteticienilor autentici”. ■ Aurel Sasu meditează la *Actualitatea realismului*: „Nu perioada caracterizează realismul, ci teoria în înțelesul său larg. Nu e deloc exagerată o afirmație a lui Thibaudet: «romanul realist e romanul modern, care înlătură tradiționalul și vechiul și se declară categoric și exclusiv al zilei de azi». Argumentul este, cred, următorul: în fiecare moment istoric, realismul este chemat să răspundă cum este și cum ar trebui să fie societatea, și realitatea în general, înainte ca alte doctrine, metode și curente să

răspundă ce este și ce ar trebui să fie”. ■ Victor Felea prezintă cartea Constanței Buzea intitulată: *Sala nervilor*: „Există în *Sala nervilor* o neconținută pendulare între elanuri și rețineri, între nevoia comuniunii și amenințarea însingurării (sunt puține momentele tensiunilor fericite), între iluzie și real, între plenitudine și pustiire. De aici un lirism al contrastelor, al dialogurilor ce nu rezolvă; de aici izbucnirea unor versuri singulare, stranii aforisme ale inefabilului, de care atârnă adesea întregul poem. Acest volum așa cum spuneam mai sus, e mai puțin divers, dar atmosfera lui ușor narcotizată ne menține în același spațiu original și, de-acum, bine precizat al poeziei Constanței Buzea. El ne oferă spre descifrare câteva din trăsăturile de misterioasă grație ale unui suflet bogat de nobilele haruri ale omenescului”. ■ În cadrul rubricii *Reflecții contemporane*, Dumitru Micu se ocupă de *Critica-meditație*: „Și cum fiecare critică se insiunuează în operă nu doar cu o concepție generală, ci și cu o experiență specifică, cum el încorporează meditația validată artistic în propria meditație, rezultă o îmbogățire de ambele părți, o naștere din nou, atât a criticului din opera comentată cât și a operei, din comentariul criticului. În asta consistă «invenția» critică. Când o asemenea aventură îi reușește, criticul nu rămâne simplu «critic». Într-un asemenea caz, scrisul său devine literatură în înțelesul plinar al cuvântului”. ■ În textul *Știți oare ce înseamnă „mesaj”*, D.I. Suchianu conchide: „Rămâne o ultimă problemă, care e o treabă a spectatorului. El se va sili să descopere, să detecteze scenele de temă din sutele de scene de subiect; se va ști să recunoască mesajul și să-l fecundeze, în gând, cu sute de gânduri întregitoare, îmbogățitoare, împodobitoare”. ■ La *Realismul fantastic* se referă Mircea Braga: „Înclinăm să credem că nu numai șansa, dar chiar valoarea literaturii științifico-fantastice se află în condiția divertismentului. De la Jules Verne și H. G. Wells la Samuel Butler și J. Rosny-ainé, apoi la Aldous Huxley, – science-fiction-ul nu a urmat drumul calofil al abdicării de la principiile enunțate mai sus. Chiar și atunci când se încearcă «estetizarea» genului, apropierea sa de ceea ce apreciem ca limitele ori granițele ale artisticului, procesul are loc în condițiile cizelării și rafinării datelor câștigate, inițiale. Predecesorul, iar contemporaneitatea sa nu este altceva decât o paranteză figurată, o metaforă, un argument al exemplificării și al exemplului”. ■ Romulus Balaban redă interviul cu *Brian Glanville*: „*Prea multe se cer ca să fii astăzi un romancier bun*”: „Brian Glanville are 39 de ani, e un tip voinic, înalt, cu mers legănat și gesturi de adolescent non-conformist, indiferent la faptul că cineva ar putea să-i reproșeze lipsa unei anumite poze de sobrietate. [...] Romancier și ziarist cu notorietate, autor tradus în numeroase țări, personalitate șocantă pentru capetele erudite și subțiri, atunci când trece cu nonșalanță de la Flaubert și Dostoievski, la Bobby Charlton și Alf Ramsey. *Ne aflăm într-o perioadă puțin cam sterilă pentru literatura engleză, mai precis pentru romanul englez. Acei buni romancieri ce scriau în trecutul nu prea îndepărtat s-au cam epuizat. – Cum vă explicați? –* Din motive diverse: estetice, morale etc. Prea multe se

cer azi unui romancier bun. Este necesar să reunești un psiholog, un moralist, un om cu fantezie, putere de observație și forță creatoare. Greu de sintetizat calități atât de disparate. – *Au devenit mai rari scriitorii cu forța cerută de arta romanului, ori incriminați de uzura modalității, de scăderea vitalității ei. În acest ultim sens, în ce măsură considerați că destinul romanului a fost și va fi influențat favorabil de căutările formale, de preocupările estetice mai vechi, dar, în special mai recente.* – Romanul nu se susține prin acele calități formale, proprii teatrului sau poeziei. Asta înseamnă că poate face mai mult decât ele, că le poate depăși, iar pe de altă parte semnifică faptul că nu poate beneficia de avantajele unor atribute estetice. Tăria romanului coincide, deci, cu slăbiciunile lui. Flaubert a inaugurat construcția estetică a romanului. Dar Dostoievski și Tolstoi, care sunt mult mai mari decât Flaubert, au scris romane în economia cărora preocupările estetice dețin un loc foarte redus. Cu toate acestea, orfeveria stilistică a lui Flaubert a prins, a pândit, a rezistat. [...] – *După afirmațiile dvs., romanul traversează o perioadă dificilă în care încearcă să se integreze și să și-o integreze.* – Este posibil ca genul romanului să-și fi epuizat parțial posibilitățile. Nu sunt de părere că în prezent romanul ar fi sediul unor preocupări estetice excesive. Totuși obsesia experimentelor formale a existat. Este și cauza pentru care romanul englez a ajuns destul de neinteresant după opinia mea. Fiindcă a încercat multă vreme să cravașeze un cal mort,. Eforturi de modernizare a romanului trebuie făcute dar nu în plan formal, ci în substanță, în conținut. Trăim o epocă foarte conștientă de sine și faptul reclamă o proză susținută de o anume ingenuitate și naivitate, de un unghi de atac oblic, precum și o capacitate de sinteză. Acestea și sunt trăsăturile prozei cele mai importante de azi. Se poate vorbi într-adevăr despre evoluția romanului, dar procesul se desfășoară lent. În ce măsură romancierii de astăzi se pot simți satisfăcuți de realizările lor este o întrebare pe care fiecare autor și-o adresează sieși. În vremea noastră nu mai poți fi mulțumit dacă ți se spune că povestea pe care ai scris-o este minunată, iar personajele ei extrem de interesante. Fiindcă astăzi mulți oameni și-au pierdut încrederea, iar literatura, arta, trebuie să le-o redea. În timp ce noi, scriitorii, știm mai mult, dar nu știm încă destul. Cu alte cuvinte, știm destul ca să distrugem, dar nu să și construim, să realizăm sinteze. – *V-aș ruga să creionați itinerarul și punctul în care se găesc azi «tinerii furioși», englezii de acum 10-15 ani?* – Osborne, care în trecut fie spus a scris o singură piesă de teatru adevărată (*Privește înapoi cu mânie*), restul fiind, de fapt, niște monologuri adevărate, continuă să facă gesturi publice moderat de furioase. Acum este un bogat producător de dileme și pare un tânăr furios moderat de nemulțumit. Colin Wilson, care seamănă cu Osborne ca un pește cu un urs (în grupul «furioșilor» au fost incluși scriitorii de concepții, atitudini și maniere diferite, numai pentru că s-a întâmplat să publice în același timp), a scris o carte de filosofie autodidact. Primită cu laude exagerate, era normal ca ulterior, celelalte cărți ale sale să fie întâmpinate cu critici vehemente. Acum

scrie romane proaste și promise, ca un boxer de categoria grea îmbătrânit, că-și va reveni curând. Kingsley Amis, după ce a scris *Lucky Jim* și un pamflet socialist, a devenit aproape reacționar, un fel de colonel de vârstă mijocie și acum îi dezaprobă pe tinerii democrați. John Braine, autorul aceluia *Drum spre înalta societate* se jura mai de mult că nu va părăsi Yorkshire, locul său de origine, pe care-l iubea atunci pentru motivele de revoltă resimțite în spațiul acela. Dar acum s-a mutat în sudul decadent, unde se comportă ca un agent de bursă. – *Domnule Brian Glanville, să trecem acum de la conștrați la dumneavoastră? În România s-a tradus Ascensiunea lui Gerry Logan. În cursul vizitei pe care ați întreprins-o în țara noastră la invitația Uniunii Scriitorilor ați discutat cu editorii despre eventualitatea tălmăcirii romanului Olimpicul. Vă rog să fiți prezentatorul literaturii lui Brian Glanville.* – Cărțile mele pot fi incluse într-o singură categorie, indiferent de criteriul utilizat. *Olimpicul* s-a bucurat de un mare succes în America. Succes de public și de critică. Acolo s-a înțeles că nu era vorba de un roman realist și că lumea atletismului era în fond o metaforă faustică. În schimb, în Anglia *Olimpicul* a fost interpretat greșit drept un roman realist. Tot astfel, adică realist și documentar, a fost apreciată și *Ascensiunea lui Gerry Logan*. Dar cartea aceasta este cu totul altceva și am scris-o destul de greu. [...] În Anglia am avut primul succes în 1956, pe când aveam 22 de ani, cu o carte despre Florența: *De-a lungul lui Arno*. Mare ecou, un fel de ecou de scandal a avut roamanul *Faliții* (1958), o carte despre viața evreilor din nord-estul Londrei. În 1961 mi-a apărut prima colecție de nuvele: *Abad Streak*. Culegerea s-a bucurat de o primire extraordinară, probabil mai mult decât o merita, deoarece în Anglia criticii fac greșeala de a recepționa ultima carte a unui autor în funcție de valoarea precedentei. De aceea, diminuarea șocului produs de noutate, următoarele culegeri de nuvele au fost primite mai puțin bine decât meritau”.

3 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 49] Virgil Teodorescu analizează *Dialectica realului*: „Ținând seama de acest lucru și de complexitatea societății noastre multilateral dezvoltate, capacitatea de a înțelege noul trebuie privită într-o altă lumină, iar activitatea de transformare trebuie să capete un alt stil. [...] Nimeni nu trebuie să rămână nepăsător, căci noul stil trebuie să reprezinte o manifestare a spiritului revoluționar în totalitatea lui, sub semnul vizibil al unității”.

■ Paul Anghel descrie *Profilul militantului*: „... ajuns în agoră, Călinescu se bate, luptă, clamează cu o conștiință a misiei care îl face model. [...] Călinescu militează pentru abolirea falsei contradicții între muncitorii cu brațele și muncitorii cu mintea, fără ștergerea distincțiilor calitative, ci prin conjugarea osmotică a eforturilor în scopul prosperității generale”.

■ Dragoș Vrânceanu expune *Probleme ale liricii de inovație*: „Poezia poate fi un ferment plastic și incantatoriu al realității, adică o creștere superioară a imaginii universului; ea

poate apoi să apară ca o armă de luptă etică, social-politică sau simplu biografică; în fine, este posibil a o concepe și aplica, drept un instrument de cunoaștere”. ■ Nicolae Manolescu analizează studiul lui Matei Călinescu despre *Clasicismul european* (Editura enciclopedică română, 1971): „De o mare concizie și claritate este sinteza pe care Matei Călinescu a consacrat-o *Clasicismului European*.. prima de acest fel la noi și adevărat model al genului. Pe mai puțin de două sute de pagini sunt examinate condițiile apariției și ale manifestării clasicismului, fără abuz de bibliografie, dar și fără pretenția de a ignora cu totul latura documentară a cercetării. [...] Rigoarea procedurii nu exclude farmecul expunerii, Matei Călinescu are o formație de eseist, care se constrânge la un tip de critică aplicată și prudentă”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 52] Dinu Săraru semnează *Cronica dramatică* (rubrica *Scena*) despre *Interesul general* de Aurel Baranga la Teatrul de Comedie. □ Sunt semnalate aparițiile de la Editura Eminescu: Ileana Mălăncioiu - *Inima Reginei*, Radu Petrescu - *Proze*. □ Apar versuri de Ion Lotreanu și Gh. Grigurcu. □ Romulus Vulpescu vorbește la secțiunea *Cartea străină* despre *Racine și actul de lectură*. ■ Ion Papuc este autorul cronicii-epitaf *Lumina stelarului*, despre *Nemoartea* lui Dimitrie Stelaru: „Tangentă cu noi mai mult prin nedreptate și suferinți, lumina Stelarului s-a urcat acum, definitiv, pe bolta cerului. Ne avertizase de demult, prin vers: *Și-o să plec tot aici/ Un fir mai în lut*, dar noi ne aminteam mai degrabă de farsa din tinerețe, când și-a anunțat moartea la o gazetă, când și-a citit cu sarcasm necroloagele, construind cu cinism o posteritate de moment. [...] S-a numit, cu câtă amărăciune!, «*vagabond, patriarh și bandit*», a aclamat sfidător: *Noi, Dimitrie Stelaru, n-am cunoscut Fericirea* – și toată această proză a prins, critici de mare prestigiu scriind despre el au ignorant (de fapt) opera, cedând unei anecdote [...] pe care chiar el o cultiva, reproducând mereu și mereu aceeași poveste cu poetul mizer, expulzat la periferia lumii și a legilor [...], un «*rege al boemei artistice*» din București”.

4 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 8988] Constantin Olariu prezintă volumul *Literatura maghiară din România (1945-1970)* de Kántor Lajos și Láng Gusztáv, apărut la editura Kriterion: „În final, o observație privind poate mai mult construcția lucrării decât conținutul: autorii parcurg perioada anilor 1945-1970 oferind tablouri distincte, înfățișând pe rând, în capitole de sine stătătoare, realizările în domeniul criticii și istoriografiei literare, în creația lirică, proză (roman, proză scurtă, reportaj) și dramaturgie; aproape la fel de fragmentat este prezentată și analiza operei fiecărui autor în parte. De aici derivă, cred, impresia unui oarecare didacticism, pe care o sugerează lectura cărții, caracterul ei mai degrabă informativ. Cititorul atent va remarca, desigur, atât absența unor considerații comparatiste concrete care să împlinească enunțurile teoretice privind

locul literaturii maghiare în contextul literaturii din România, lacunele din bibliografia privitoare la contribuțiile din publicațiile literare românești în domeniul cercetat, cât și omiterea unor nume de scriitori. În pofida acestor lacune, poate inerente într-o primă încercare de sinteză, *Literatura maghiară din România* se înfățișează ca o apariție valoroasă în aria istoriografiei literare din țara noastră”.

● [„Cronica”, nr. 49] O adeziune întârziată la dezbaterile Plenarei C.C. al P.C.R. din 3-5 nov. a.c. semnează Radu Negru (*Personalitatea comunistului*): „Depinde de scriitori și artiști plastici ai timpului nostru, de compozitori și dramaturgi, să-și contureze personalitatea, în condițiile prielnice, în climatul unei libertăți de creație care înseamnă înalta conștiință socială, răspunderea față de obște, nu anarhism în gândire și gest, nu individualitate izolată”.

■ „Cartea recentă a lui Gellu Naum, *Copacul-animal*, are darul să ne transpună violent în climatul literar fierbinte de acum un sfert de secol. Observația ar putea să treacă drept puțin măgulitoare, deși nu aceasta este intenția noastră, dacă ne gândim că în 1944-1945 critica de la noi se întreba deja ce mai putea aduce nou suprarealismul. Consecvența lui Gellu Naum, nedescurajată de multiplele întâmpinări făcute suprarealismului și de nu mai puțin numeroasele dezertări din rândurile lui, unele vechi și spectaculoase chiar înainte de război, cum ar fi a lui Aragon, nu merită jignirea unei negații neargumentate”, nuanțează Al. Andriescu în cronica sa, considerând întreaga poezie a lui Naum străbătută de „drama comunicării”.

■ De un poet al aceleiași perioade se ocupă și Șerban Cioculescu în *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*, studiu comentat cu elogiile de Alexandru George, dar și cu rezerve (spre exemplu, adăugarea capitolului *După Eliberare*) în articolul *Poetul și criticul său*: „Salutând deci în lucrarea profesorului Cioculescu o operă de strălucit pionierat, nu ne putem împiedica a semnala doar câteva din multele probleme la care o monografie despre T. Arghezi va trebui neapărat să răspundă”.

□ Tot la capitolul critica criticii se înscrie în acest număr și articolul lui Gr. Țugui în care este analizat studiul *Preromantismul românesc*: „Mircea Anghelescu face în bună parte istorie culturală, conștient că însemnătatea acestei epoci nu rezidă cu prioritate în valorile artistice pe care le-a dat”.

□ *Semnul*, fragment de roman de Radu Mareș.

□ Amplu grupaj de versuri semnat Ion Chiriac. *Scrisoarea a VII-a* este datată „Nisa, 1970”.

□ Mici recenzii de poezie semnează și Haralambie Țugui (Camil Baltazar, *Mi-i dragă fața omenească*: „un florilegiu din poemele compuse și în parte publicate între anii 1964-1969, celebrând umanismul artei adevărate, frumusețile inegalabile ale patriei, măreția luptei partidului pentru o lume nouă a demnității și fericirii umane”) □ sau Ioanid Romanescu (despre „debutul matur ca substanță și ton” al lui Cristian Simionescu din *Tabu*, C.R., 1970, tăcerea criticii părându-i-se poetului recenzent „puțin justificată”). □ În eseul intitulat *Sens umanist și accesibilitate*, Const. Coroiu se oprește la „sensul mobilizator al literaturii” din societatea socialistă, „principal factor de in-

fluențare și formare a conștiinței”: „Accesibilitatea este atributul marilor opere artistice; ea înseamnă simplitate în sens superior, dimensiune esențială a talentului și cu cât mai mult a geniului. George Călinescu, vorbind despre M. Sadoveanu, la Academie, cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la nașterea marelui scriitor, sublinia că valoarea operei autorului *Fraților Jderi* stă tocmai în aceea că ea se adresează deopotrivă omului din popor ca și intelectualului celui mai rafinat, cu aceeași putere de a impresiona”. □ *Teatrul și tineretul*, o temă de actualitate, este discutată în „Scânteia” de I. Massoff într-un articol semnalat de N. Irimescu la rubrica *Moment*. □ Tot aici, recitalul *Sunt suflet în sufletul neamului meu*, organizat la Buzău pe 29 noiembrie, reunind nume importante de actori recitatori, este considerat „un înălțător poetic ce poate fi pus sub semnul cuvintelor tovarășului Nicolae Ceaușescu: «Avem nevoie de o artă care să fie suflet în sufletul poporului, să redea și greul și bucuria și visurile spre viitor ale oamenilor muncii»”. □ În *Dialog cu cititorii*, N. Irimescu se confruntă cu insatisfacția unui „tovarăș” din Sinaia, față de realizarea artistică a statuii din mijlocul orașului Bacău, care îl reprezintă pe George Bacovia (sculptor Const. Popovici). □ La *Poșta literară*, Nic.[olae] Turtureanu îi răspunde lui Geo Galetaru [care debutase în „România literară” în 1969, girat de Ion Caraion]: „Sunt, în ciclul pe care ni l-ați trimis, poezii inexpressive, asociații hazardate («La subțiori îmi crește un duh»), dar altele – realizate parțial sau integral – vă recomandă”. Spre edificare, este citată poezia *Sfințire de nisipuri*. □ Al. Philippide este prezent cu un articol despre *Eichendorff și poezia pădurii*, în care numeroasele poezii citate în original beneficiază și de traducerea poetului român. □ *Un reviriment al aforismului* vede Ion Tiba în publicarea unei selecții din aforismele lui St. Jerzy Lec în traducerea lui N. Mareș (Junimea, 1971). □ Pe ultima pagină, Teofil Balaj trece în revistă culorile perioadelor (alb, violet, negru etc.) din *Primii 90 de ani ai gloriei lui Picasso...*, pe care l-a și vizitat la Barcelona sau pe Coasta de Azur.

● [„**Flacăra**”, nr. 49] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga îi dedică un articol omagial lui Ury Benador, cu ocazia dispariției scriitorului: „Despre el, ca și despre un ilustru confrate al său, se poate spune că și-a cheltuit în viață geniul, în scris doar talentul. Și asta fiindcă Benador timp de peste șase decenii a risipit, spre cele patru puncte cardinale ale lumii, un inestimabil tezaur de inspirație, fantezie și talent”. □ În *Opinii*, Domokos Géza scrie *Laudă cunoașterii*, articol dedicat Expunerii-program recent aprobate de Comitetul Central al Partidului Comunist Român. □ În *Teatru*, Sanda Faur publică un amplu material intitulat *Tradiție și tinerețe la Tg. Mureș*, dedicat „celor trei zile în care s-au sărbătorit 25 de ani de la înființarea Teatrului de stat din Tg. Mureș”. Sunt pomenite în acest context o serie de piese, printre care *Săptămâna patimilor* de Paul Anghel, *Unchiul Vanea* de A.P. Cehov și *Apărarea* de Szabó Lajos. ■ Lucian Raicu prezintă volumul lui Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu*: „Edgar Papu izbutește să dea prin numai câteva dar insistente sondaje o explicație pla-

uzibilă «principiului unic» al poeziei lui Eminescu. Cartea sa ilustrează definiția însăși a criticii: este un poem al inteligenței”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se publică o notă despre volumul de versuri al lui Al. Raicu, *Necunoscutele scrisori de dragoste ale preadevotatului slujitor Alexandru* (Ed. Eminescu): „Deși de un lirism direct, poezia lui Al. Raicu plutește în rarefiate zone de diafan. La aceasta contribuie deopotrivă sensibilitatea delicată a poetului și a expresiei întotdeauna decantată”. □ La *Univers* se semnalează apariția romanului *Senilitate* de Italo Svevo, traducere de Florian Potra și Ștefan Delureanu și a volumului *Nouă povestiri* de J.D. Salinger, traducere de Marcel Corniș-Pop; la Editura Enciclopedică Română apare volumul *Drama antică – Drama modernă* de Émile Faguet. □ Notă despre debutul liric, în numărul 10 al revistei „Viața românească”, al lui Al. Cerna-Rădulescu. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, apar note de prezentare ale pieselor *Ziariștii* de Al. Mirodan (Teatrul „Lucia Sturza-Bulandra”), *Antigona* de Sofocle (Teatrul Mic) ș.a.

• [„**Luceafărul**”, nr. 49] Ancheta acestui număr se intitulează *Poezia română la 1971* și este realizată de către Adrian Păunescu. Cerințele la care răspund invitații sunt: „1. Fiți, vă rog, de acord, să căutăm împreună genul proximal și diferența specifică, pentru poezie în general, și pentru poezia română în special! 2. Încercați să circumscrieți ponderea și expresivitatea poeziei noastre în raport cu proza noastră! 3. Care sunt principalele direcții pe care se desfășoară poezia română la 1971? 4. Cum vi se pare poezia de astăzi, față de cele mai înalte momente ale lirismului românesc? 5. Numiți, vă rog, răul cel mai mare al acestui moment poetic? 6. Dacă dumneavoastră considerați că există o poezie revoluționară, vă invit să vă referiți la înțelesul ei, la acei poeți revoluționari al căror rol a fost determinat în dezvoltarea poeziei și după care fizionomia însăși a lirismului se resimte. 7. Care este relația dintre poezie și filosofie? 8. Dacă prin poezie politică nu s-ar putea înțelege decât – sau o artă care celebrează actul politic-sau o artă care-l comite, care este credința dumneavoastră despre sfera poeziei politice? Numiți pe poetul politic cel mai semnificativ! 9. Ce comunicare mai există între poezia noastră populară și lirica anului 1971? 10. Ce raport există între istorie și poezie? 11. Transcrieți cel mai frumos vers al anului 1971”. Răspund la anchetă următorii: Mircea Martin, Nina Cassian, Aurel Rău, Mircea Dinescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ion Caraion, Gabriela Melinescu, Al. Paleologu, Virgil Teodorescu, Nicolae Balotă, Emil Botta, Leonid Dimov, Tașcu Gheorghiu, Ilie Constantin, Dan Deșliu, Ștef. Aug. Doinaș, Constanța Buzea. ■ În ceea ce privește definirea poeziei în general și a poeziei române, câțiva literați oferă răspunsuri relevante. □ Dan Deșliu afirmă următoarele: „Condițiile istorice binecunoscute, au făcut ca poezia română să parcurgă într-un secol și jumătate, un proces evolutiv care, altundeva, s-a petrecut în perioade incomparabil mai întinse. Aceasta explică, între altele, coabitarea și interferența speciilor în poezia

noastră, de la începuturile sale până în prezent. [...] Cred – fără cea mai vagă intenție de ierarhizare – că trebuie subliniată aici, ca o trăsătură specifică poeziei, capacitatea disociativ-asociativă a ideilor, senzațiilor, fenomenelor, traduse în limbaj coerent (nu însă «pedestru») precum și efortul de mlădiere a graiului românesc pe măsura necesităților sporite de a exprima un univers spiritual tot mai complex”. Mircea Martin invocă câteva *condiții obiective* care ar fi avantajat activitatea poezilor români: „Situația ca atare nu e mai veche de un deceniu [...] de când poezii au început să profite în folosul poeziei de o autonomie mult mai puțin relativă decât a prozei. Un rol însemnat de premergători ai acestui reviriment l-au avut-și încă trebuie să o spunem fiindcă se uită-poezii de la revista «Steaua», A.E. Baconsky și Aurel Rău, cărora generațiile actuale de poeți le sunt – fie că o recunosc, fie că nu – îndatorate. Marele eveniment al deceniului al șaptelea literar l-a constituit tocmai această redescoperire a Poeziei. Dar remarcabil e faptul că, despărțindu-se de judecățile pedestre, poezii au înțeles să-și aprofundeze condiția specifică, nu în căutarea unei mai comode și iluzorii gratuități, ci dimpotrivă, în alegerea unor moduri cât mai convingătoare, cât mai eficiente estetic adică, de angajare [...] Mai intervine și un factor exterior, dar semnificativ. Poziția privilegiată a poezilor din cadrul literaturii noastre e întărită într-o oarecare măsură și de faptul că pe plan european, poezia tinde să-și piardă astăzi din interes și din ecou”.

□ Gabriela Melinescu îi atribuie poeziei românești un *spațiu al ei*: „S-a încercat strălucit să se dea o definiție a specificului românesc prin «spațiul miometric», ceva era adevărat”.

□ Ilie Constantin este de părere că „în poezie trăim cel de al treilea mare moment, după «Junimea» și lirica interbelică; în cazul prozei situația e mai complicată dar, în esență, mișcarea e aceeași. De altfel, atunci când o literatură trăiește o perioadă de avânt, de «flux», rareori ea neglijează vreun gen în favoarea doar a unuia dintre ele, care s-ar dezvolta zdrobitor”.

□ Activitatea literară din spațiul românesc este văzută de către Ștefan Aug. Doinaș în felul următor: „Am impresia că, în cultura noastră, ponderea poeziei a fost incomparabil mai mare decât cea a prozei. Folclorul românesc numără câteva capodopere în versuri (înrudite, unele, tematic cu produse asemănătoare ale popoarelor învecinate, dar unice ca valoare artistică în tot spațiul balcanic), dar nu ne oferă lucrări de proză de aceeași calitate. Mai târziu, răsunetul social al activității poetice a unor scriitori ca Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, Goga, Blaga, Arghezi întrece, indiscutabil, «priza» de care s-au bucurat prozatorii noștri. Astăzi, acest raport pare, întrucâtva, mai echilibrat. În ceea ce privește expresivitatea, aceasta mi se pare o calitate esențialmente poetică; atunci când o întâlnim, deosebit de manifestă, în opera unui romancier (ca, de pildă, la Sadoveanu), scrisul acestuia se încarcă de valențe lirice care-l apropie de.. poezie”.

■ În ceea ce privește raportul dintre poezie și proză, Nina Cassian menționează: „S-ar putea ca mișcarea prozei să fie mai greoaie [...] dar nu văd o discrepantă marcată între ea și spectacolul

poetic”. □ În opinia lui Ov. S. Crohmălniceanu, proza și poezia prezintă demersuri diferite în funcție de receptarea lor de către public: „Poezia noastră e în avangardă. Ea explorează mai ușor și pe planuri mai multiple sensibilitatea contemporană. Proza comunică însă mai ușor cu marele public. De aceea cuceririle ei au un ecou mai larg și mai consolidat. Influența poeziei e superioară în interiorul literaturii noastre. Proza îi dispută totuși acest ascendent pe tărâmul conștiinței cititorilor”. □ Virgil Teodorescu consideră următoarele: „Eu însă cred că între proză și poezie există, din punct de vedere estetic și structural, nu numai o interferență și o mutație pasageră, ci o permanentă mișcare dialectică, pentru că poezia care ignoră proza este o falsă poezie, și invers: cel care utilizează limbajul nu în sens poetic, ci ca mijloc pentru a obține alte rezultate, dacă vrea ca proza să fie eficace, trebuia să ia în considerare poezia, așa cum s-a creat în mediul său, întrucât realitatea se prezintă ca o sinteză a poeziei și prozei, respectiv a necesității și a dorinței [...] Proza furnizează materia primă asupra căreia se exercită sublimarea poetică a limbajului, iar dorința este nevoită să ia întotdeauna în considerare realitatea concretă [...] Transfigurarea prozei, transfigurarea realității concrete, iată ce conferă poeziei noastre, și poeziei în genere, o pondere superioară în universul de cercuri și elipse care constituie rezolvarea și afirmația antitezei”. □ După Constanța Buzea, „poezia este cel mai frumos sacrificiu pe care îl face mintea unui laș, acela de a-i impune trupului să rămână și să moară eroic [...] Proza și poezia pot fi comparate cu două catedrale cu credincioși bine numărați și care nu se amestecă între ei”. □ Răspunsul lui Ion Caraion este: „Fără să fie poate vina lor și nici a mea, voi mărturisii că nu înțeleg bine întrebările. Un decalog și ceva de întrebări[...] Poezia este și modifică; naște viață, eventualitate, sensuri, deplasări de evenimente. Definiția însă ar ucide-o [...] Ceea ce l-o fi făcut și pe Degas să susțină față de Mallarme că «Arta e falsul» acesta va fi a doua zi însuși adevărul [...] Cel mai semnificativ poet politic de astăzi? Dacă m-ar chema Alexandru Macedonski, aș spune: «Acela sunt eu». Așadar, dați-mi voie să mă întreb: *Credeți că aș putea fi eu acela?* Dacă da, când se va înțelege deplin acest lucru, atunci despre mine o să se spună: *a fost*. Ca despre Dimitrie Stelaru, care nu mai este. Încolo vorba lui Tristan Tzara: «Sunt ca voi toți. Priviți-mă bine»”. □ În privința poeziei, Nicolae Balotă consideră că: „Preocupările noastre cele mai recente privind limbajul ne interzic, însă o identificare a poeticului cu vreun inefabil oarecare. Verbul poetic nu este cuvântul profan, prozaic ce dobândește, într-o anume împrejurare, o demnitate poetică. Nu împrejurarea face poezia, ci cuvântul însuși. Poemul e, înainte de toate, un act de limbaj. În întrucât omul s-a făcut pe sine, mai presus de orice, prin limbaj, poezia este un act de construire, de constituire a umanului. Genurile proxime ale poeziei sunt celelalte acte prin care omul se face prin cuvânt. «Proza» este unul dintre acestea. O diferență specifică printre altele: limbajul poetic spre deosebire de altele nu se reclamă de la sensuri și valori prestabilite, ci le creează [...] Este

esențială de altfel, în poezia română-poematizarea acestui act primordial al poetului. De la anonimul poet al Mioriței până la tinerii poeți din zilele noastre, corzile lirei românești au fost deseori strunite pentru a celebra o nuntă. O poetică nuntă a cuvântului cu necuvintele. Rodul acestei nunți a fost mai mult decât strict poetic. Ea ne-a făcut pe noi, în bună măsură, cei care suntem”. Aurel Rău consideră că statutul poeziei europene și române nu se diferențiază prin nimic. Leonid Dimov precizează: „În anii din urmă (de după 1965), când s-au statornicit așezările firești ale artei, proza nu s-a bucurat (având în vedere specificul ei) de aceeași «libertate de mișcare» ca poezia. A le compara nu mi se pare, de aceea, a fi științific”. □ Aurel Rău evidențiază câteva trăsături ale poeziei românești: „Au avut loc dematerializări și, concomitent, biruinți ale concretului. O tendință spre construcții verbale și viziuni și spre joc de sensuri și stări s-a insinuat. Poezia de notație prosperează încă, vezi atracția pe care recent o exercită asupra formei ieri cristaline și compacte, a poeziei lui Doinaș. Cu un prestigiu noi apar specimene de poezie politică realizată major și viabil. Așa-zisa poezie de mediație a îmbătrânit pentru moment”. □ Ov. S. Crohmălniceanu enumeră principalele direcții ale poeziei românești: „Lirica poetică și patriotică, preocupată să evite lozincăria și să ridice la mari simboluri existențiale idealurile colectivității sociale; lirica înfiorărilor stârnite de întrebările grave existențiale; lirica reactualizării miturilor umanității și vieții naționale; lirica inventivității verbale; lirica reîntoarcerii în realitățile cotidiene”. □ Gabriela Melinescu declară că „Acum câți poeți talentați sunt, atâtea direcții în poezia contemporană. Școli precizate clar, nu sunt, dar există o mare diversitate în pezie”. ■ Virgil Teodorescu este de părere că „Ceea ce caracterizează poezia română în 1971, și nu numai în 1971, (lăsând la o parte imixtiunea unor vechi practici poetice, de fapt născute moarte și deci inoperante, deși câteodată jenante prin frecvența lor, lăsând la o parte pretențiile tehnicismului infatuaț)-este cred: pasionanta și neîntrerupta investigare a problemelor fundamentale ale existenței omului în noua societate”. □ Nicolae Balotă observă tendințele noi ale poeziei românești: „Am convingerea de mai câțiva ani de a fi intrat într-o nouă epocă de aur a lirei românești. Ce s-a câștigat? O nouă condiție de sine a Poetului. O mai amplă deschidere a Poeziei spre trecutul ei, spre marile experiențe moderne, spre realitățile istorice și morale ale timpului. S-a depășit falsa contradicție între tradițional și modern”. □ Ilie Constantin găsește că principala direcție a poeziei din 1971 este cea a *interiorizării*. □ În opinia lui Dan Deșliu, „poezia noastră actuală contribuie, cred, cu pondere și expresivitate specifice, la înțelegerea raportului dintre destinul individual și problematica majoră a colectivității, reflectă relațiile tot mai pregnante dintre individ și societate”. ■ În ceea ce privește statutul poeziei românești contemporane „față de cele mai înalte momente ale lirismului românesc”, câțiva dintre participanții la anchetă își manifestă opiniile după cum urmează. □ Mircea Marin afirmă posibilitatea comparației dintre poezia

actuală și cea din perioada interbelică, observând punctele slabe ale poezilor contemporani. Criticul vorbește așadar despre o *insuficiență a conștiinței artistice*: „Mulți dintre ei au ajuns prea devreme (nu în sens cronologic) la prestigiile poeziei, compensând prin abundența înzestrării precaritatea efortului de instrucție și meditație. De aici, lirismul de atâtea ori fragmentar și incoerent, de aici absența unor poeme cu sensurile purtate până la capăt, adică până la o sugestie globală”. ■ Cât despre *răul cel mai mare* al poeziei contemporane, Nina Cassian menționează: „Având în vedere foarte largă activitate poetică, inevitabilă (sau nu?) masă de mediocritate (calitatea însă explodează din acumulare..) De altfel, îndepărtarea de realitate, epigonismul, superficialitatea, preluarea servilă a unor mode, obscuritatea (neputința de a formula), extravagantele fără acoperire-nu aparțin decât poezilor mediocri”. □ Ov. S. Crohmălniceanu are o părere asemănătoare: „Paradoxul e că poezia noastră contemporană se scaldă, ca să spun așa, în plasma marelui lirism românesc, dar nu izbutește decât rareori să-i dea acesteia și configurații memorabile [...] Expresia cea mai izbitoare a răului amintit e industria poetică. Se produce o mult prea mare cantitate de lirism cu incontestabile virtuți difuze, dar neconcretizate în opere sever conturate, puternic individualizate și durabile”. □ Al. Paleologu consideră că poezia actuală nu egalează momentele precedente cu mari realizări în această privință: „Răul e, după mine, supralicitarea poeziei și confecționarea în serii substituibile a unei poezii care nu e deloc rea, din contră, pare chiar bună, în tot cazul plauzibilă, dar care e pseudo-obscură, pseudo-hermetică, pseudo-naivă, pseudo-politică, pseudo-cosmică etc. Fenomenul nu ar avea importanță dacă nu ar fi unul de proliferație la scară socială și nu ar duce la revendicări ilegitime presante. Eu nu sunt împotriva imitației și epigonismului, pe care prietenul meu Horia Lovinescu spunea în rândul trecut, tot aici, că le refuză «cu înverșunare». Imitația și epigonismul sunt consecințele necesare ale marilor opere”. □ Leonid Dimov arată că „de la «Junimea» încoace poezia românească n-a trăit un moment mai deplin decât acela din anii trecuți”. □ Ilie Constantin este de aceeași părere: „Așa cum am spus în dese rânduri, cred-ca și alții-că perioada actuală este una dintre cele mai rodnice din istoria lirismului românesc. Important este că, deși operele create până acum de poezii actuali sunt prin ele însele revelatoare, avem încă de așteptat de la cei mai mulți dintre ei cărți de seamă”. Ca aspecte slabe, același menționează: „înzestrarea limitată a unor autori, nivelul intelectual modest cu multele sale consecințe, epigonismul, preluarea grăbită a unor «mode»“. □ La aceeași întrebare Nicolae Balotă răspunde: „Ceea ce mă irită uneori citind poezii publicate în presa noastră literară este o anumită răceală, o indiferență. Ce înțeleg prin poezie rece? O poezie care elimină patosul-în sensul propriu, grav al acestui cuvânt”. □ Emil Botta nu oferă un răspuns la fiecare întrebare în parte. În schimb, acesta are următoarea intervenție: „Întrebările, rapid expediate, au tonul, accentul violent al unei somații, al unui

ultimatum. Întrebările în sine, crede inteligența mea fără viitor, alungă, elimină conceptul de real și ireal care definește frumoasa, mândra Literatură [...] Dar îl întreb pe tânărul meu prieten Adrian Păunescu, pe care l-am cunoscut. Să-mi spună d-sa, de la ce înaltă catedră vorbește? Sentențele sale nu sunt ale suplinitorului, ci ale pedantului titular al catedrei. De unde tonul acesta justițiar?”. ■ Despre poezia revoluționară Mircea Martin specifică și explică două tipuri de funcții: *funcția ei de revoluționare estetică și funcția de revoluționare social-politică*. □ La aceeași întrebare, Ov. S. Crohmălniceanu afirmă: „Poezia revoluționară aduce în structurile ei intime o răsturnare de valori, o negare a celor pe care se clădește o ordine veche, și o afirmare a celor pe care tinde să le instaureze, alta nouă, reclamată de istorie. O asemenea atitudine presupune neapărat nu numai o ideologie politică, socială, filosofică, morală inedită, ci și una artistică. Prin urmare implică necesarmente modificarea fizionomiei lirismului. Rimbaud, Lautreamont, Whitman, Ady, Maiakovski, Lorca, Eluard, Brecht, iată câteva numai din exemplele pe care mi le cereți. La noi, Arghezi”. □ De asemenea, și Nicolae Balotă: „Poezia revoluționară este aceea în care se încorporează experiențele unui om nou care-și făurește o lume nouă, o viață nouă. Să numesc revoluționari cei «al căror rol a fost determinant în dezvoltarea poeziei și după care fizionomia însăși a lirismului se resimte»? Macedonski la noi, Rimbaud aiurea”. □ Gabriela Melinescu consideră de asemenea că toate operele mari sunt revoluționare. „Nu cred că există o relație între poezie și filosofie ci o zonă de coincidență în spațiul ideilor trăite”. □ În contrast cu aceștia, Șt. Aug. Doinaș are o altă părere: „Nu cred că se poate vorbi de revoluție în materie de poezie. Marii poeți reprezintă personalități unice care se deosebesc profund [...] Niciun mare poet n-a schimbat «fizionomia însăși a lirismului», ci doar i-a adăugat propriul său profil”. Constanța Buzea consideră următoarele: „Poezie revoluționară, adică revoluție de unul singur. Ea nu poate fi ajutată să se facă, și nu poate fi blamată, după cum s-a făcut, pentru că ea este artă și adevăr și propune lumii din viitorul imediat o stea de urmat. Și dacă în jurul ei se face scandal, orice fel de scandal, acesta se consumă în prezent și astfel o subliniază și mai apăsător. Poezia revoluționară este adesea plină de imperfecțiuni”. □ Nina Cassian enumără poeții revoluționari: „Homer, Dante, Shakespeare, Rimbaud, Eminescu, Maiakovski, Eluard, Brecht, Ritsos, fiecare-altă dată și altfel, s-au exprimat, în poezia lor, și pe plan politic. Predilecția pentru această sferă trebuie lăsată la libera alegere a artistului veritabil”. □ Al. Paleologu, îi adaugă pe „Baudelaire, Rimbaud, Mallarme, Eluard, Esenin, Eminescu, Arghezi, Ion Barbu, Hödelrin, Rilke, Shakespeare, Villon, Dante, Virgiliu, etc. Adică absolut toți marii poeți [...] poezia nu câștigă nimic explimând idei filosofice. Dar există o corelație adâncă între starea poetică și marile întrebări metafizice”. □ Despre poezia politică, Crohmălniceanu afirmă: „există o lirică în care preocuparea politică ocupă locul principal, declanșează stările

sufletești, aprinde imaginația creatoare și înflăcărează verbul. Acesta este, după mine, poezia propriu-zis politică [...] Maiakovski, cred, este poetul politic cel mai semnificativ”. □ Răspunsul lui Al. Paleologu este că „în privința poeziei politice subscriu cu amândouă mâinile la memorabilul discurs de acum o lună al lui Eugen Jebeleanu (reprodus în ziare). Poezia politică, după părerea mea, e neapărat o poezie de dragoste. Facem politică fiindcă iubim, după cum facem politică fiindcă suntem muritori (altfel n-am face nimic).[...] Toate aceste mari sentimente umane, sunt, sau pot fi, și sentimente politice [...] Poetul politic cel mai semnificativ? Cred că pentru noi tot Eminescu”. □ De aceeași părere este și Gabriela Melinescu: „În primul rând poezia trebuie să existe, ca poezie, în măsura în care ea e un act profund realizat și atunci ea are o implicare social-politică. De exemplu consider că *Oda în metru antic* sau *Luceafărul*, ori felul în care au fost îmbrățișate de poporul român și prin felul în care el s-a regăsit în ele, sunt poezii mai politice decât *Scrisorile* care prezintă fapte perisabile prin epicul lor. Prin evidență poetul cel mai politic este Eminescu pentru că semnificația sa descinde din valoarea sa. Nu consider, în cazul artei, că semnificația poate fi superioară valorii ei”. □ În legătură cu același aspect, Virgil Teodorescu afirmă „caracterul politic al poeziei nu trebuie să împiedice poezia să se dezvolte în aria ei specifică, să-i sărăcească noblețea expresiei [...] Poezia trebuie să intervină pentru a păstra sentimentul politic în stare de veghe și nu pentru a-i așterne somn dulce cântându-i osanale sau îndrugându-i povești,-și nimic nu-i poate fi interzis pentru a-și atinge scopul”. □ Nicolae Balotă este de părere că: „Poetul își asumă, cuvântând, răspunderi etice, politice și altele. Astfel, poezia politică nu este doar cea care celebrează sau condamnă acte politice. Ea este, în sine, expresia unei poziții politice. În acest sens, cred că cel mai semnificativ poet politic al lumii cred că este, totuși, Dante”. □ Ștefan Aug. Doinaș își exprimă opinia în termenii următori: „Poezia nu poate celebra un anumit act politic fără a deveni ea însăși act de angajare politică. [...] Cei mai semnificativi poeți politici mi se par a fi Virgiliu și Maiakovski: amândoi au creat opere în funcție de idealul politic al unei anumite structuri sociale consituite”. □ După Constanța Buzea, „poezia politică nu celebrează, ci comite actul politic. Cazurile autentice sunt extrem de rare. «A comite» înseamnă a învinge dificultățile și a fi crezut, a fi moral până la capăt și a suferi fără martori, fără timidități, fără ezitări”. ■ Despre „comunicarea dintre poezia noastră populară și lirica anului 1971” majoritatea celor interogați constată că încă mai este actuală. Așadar, răspunsurile sunt: „Depășind faza citatului folcloric ori a unei naive bononii similare ca atitudine lirică, poeții nostri de astăzi înțeleg să mediteze la marile mituri ale culturii populare, să le interpreteze diurn, să le integreze astfel în spiritualitatea modernă”. (Mircea Martin); □ „Ne putem considera fericiți pentru echilibrul poeziei noastre atât de moderne și totodată atât de aproape de sursa cântecului”. (Nina Cassian); □ „Comunicarea se păstrează, în reprezentări

mitice, simboluri, sintagme verbale, chiar dacă nu ia aspecte atât de manifeste ca altădată”. (Ov. S. Crohmălniceanu); □ „Niciodată adevărata poezie nu s-a rupt de poezia populară. Evident poezia cultă de reală valoare n-a plagiat niciodată poezia populară, dar ea coboară direct din poezia populară. Idealul poeziei culte este de a deveni poezie populară”. (Gabriela Melinescu); □ „Poezia noastră populară a fost și a rămas o condiție a poeziei culte. E cauza care amână inflația cuvântului poetic în limba noastră” (Leonid Dimov); □ „Secolul nostru a adus o extindere în cunoașterea și prețuirea de către scriitori a liricii populare prin interesul acordat unor specii ignorate altădată: bocetul, descâncetele etc. Comunicările au devenit mai subtile”. (Ilie Constantin); „Dintre toate cărțile anului 1971, pe care le cunosc, numai în *Versuri* de Emil Botta am putut constata o comunicare organică și decantată cu folclorul, un nobil model de asimilare a sensibilității și expresiilor populare”. (Șt. Aug. Doinaș); ■ În ceea ce privește raportul între istorie și poezie, Leonid Dimov afirmă: „poezia e o rezultată a momentului istoric prin care trece o societate. Ar fi ciudat ca în era atomică să mai scriem ca Alecsandri”. □ Nicolae Balotă îl citează pe Artistotel: „unul [istoricul] înfățișează fapte aievea întâmplare, iar celălalt fapte ce s-ar putea întâmpla”. □ Tașcu Gheorghiu vede poezia română actuală într-un moment înalt al lirismului. De altfel, „actul politic în poezie poate fi mai sensibil detașat sau mai ascuns”. Cât despre *poezia populară*, „există un principiu constant al vaselor comunicante între poezia noastră populară și lirica nu numai a anului 1971, ci din toate epocile. Mi se pare însă că din timpuri din urmă, osmoza se face mai în profunzime, apelând la marele fond metafizic al folclorului, la acele forme oculte ale poeziei populare, la exorcism, la blestem, la bocet, la descântec”. ■ Eugen Jebeleanu semnează un necrolog, intitulat *Hoț de cer*, care anunță moartea lui Dimitrie Stelaru. ■ În cadrul rubricii *Semnificații*, Edgar Papu definește literatura printr-un „cuprins al excepției”. Există excepții care se remarcă la stilul individual al scriitorilor, pe care același le exemplifică: excepția raportată la valoare (Eminescu), excepție în sensul „izbucnirii plenitudinare dintr-un gol” (Budai-Deleanu), excepția sub raportul materiei și al tratării (Mateiu Caragiale), „concepție în ordinea conceptuală și în ideea de scrie” (Urmez), excepția relevată prin „faptul de-a folosi o altă limbă, și a rămâne totuși unul din cei mai tipici scriitori români” (Panait Istrati). ■ Titus Popovici continuă seria memoriilor sale și în acest număr al revistei, cu articolul intitulat de această dată *Istoria ne-a făcut să trăim alturi*. ■ Dorin Tudoran semnează în acest număr al revistei următoarele poeme: *Precum o insulă virgină*, *Andiedad*, *Trupul meu odată*.

5 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8989] M. Ungheanu consideră necesară *Sincronizarea cu noi înșine*: „A fost și mai este de întâlnit în mentalitatea literară o alergie la ideea de *critică directoare*. Prin ea se subînțelege imediat o critică sancționan-

tă, restrictivă, constrângătoare. Explicația constă în faptul că o anume manifestare critică, strict databilă, a fost asimilată cu ideea de critică directoare. [...] Necesitățile interne sunt cele ce dictează în ultimă instanță direcțiile literare. Iar în orice acțiune programatică, pentru a-i asigura succesul, se cere respectarea unui minim de condiții fără de care ea ar naufragia: mijlocul nu trebuie confundat cu scopul. Lucrările literare pasagere, care susțin în mod efemer dar necesar un program literar, nu trebuie în niciun caz supraevaluate. Lipsa de exigență dizolvă orice tentativă critică, oricât de bine intenționată. A susține în mod exagerat, doar pe criteriile tematice, o literatură a cărei durată nu e asigurată de valoarea artistică e tot una cu a falsifica sensul tentativei programatice. [...] Cărți ca *Risipitorii*, *Intrusul*, de Marin Preda, n-au mai fost permise și comentate ca atare. Glacialitatea criticii față de literatura cu o asemenea tematică s-a răsfrânt, fără justificare, asupra tentativelor ce scoteau această literatură de sub zodia improvizației, a efemerului și a facilității rețetei. O eroare critică ce trebuie nominalizată și înlăturată. O critică directoare consecventă n-ar fi ratat întâlnirea cu o asemenea literatură, și-ar fi făcut datoria de a o încuraja, de a-i pune în valoare liniile de forță, de rezistență”. ■ *Adnotări*. □ Traian Dumitrescu, *Pornografii rimate*, un comentariu la „o culegere de peste 400 de pagini, cuprinzând folclor poetic nord dobrogean, intitulată *La fântâna de sub deal*”, apărută la Casa creației populare – Tulcea: „Citind însă culegerea, de la un capăt la altul, am ajuns la impresia că în volum sunt însumate, pe lângă unele creații cu autentic fior artistic, și producții de cea mai vădită, mai insolită licențiozitate. Nu știm ce impresie ar produce asupra spectatorilor, debitate la lumina rampei, «versuri» de care până și hârtia roșește, versuri în care abundă cuvintele triviale, acele cuvinte cărora li se scrie doar prima literă, fiind urmată apoi de puncte, puncte”. □ Sub titlul *Ahile avea un călcâi vulnerabil, dar nu scria versuri cu el*, Ion Luca recenzează placheta *Ahile* de O. Alexandru: „Suntem fără doar și poate în laboratorul unui poet ce se vrea cu orice preț original, punând condițiile unui Procust celor nedumeriți. O. Alexandru dorește cu tot dinadinsul să uluiască. De aceea, pe semne, ca să șocheze neapărat, tutorele liric al lui *Ahile* nu se sfiește să-și oblige Pegasul la drumuri întortocheate, să rumegă seminte fără miez. Sunt copleșitoare, mult prea numeroase exhibiții lexicale, jocul gratuit de cuvinte, imaginile abundând în arbitrar lingvistic fără acoperirea unor idei”.

7 decembrie

● [„**Munca**”, nr. 7483] Vlaicu Bârna publică o recenzie a volumului lui Camil Baltazar, *Mi-i dragă fața omenească*, „un manifest însuflețitor, purtător de mesaj, adresat întregii umanități”. □ Se anunță că *Teatrul popular din Buzău a prezentat „Zilele dramaturgiei românești”*.

● [„**România liberă**”, nr. 8436] Ion Dodu Bălan prezintă *Două cărți de istoriografie literară* semnate de Alexandru Piru și apărute la editura „Minerva”, respectiv *Introducere în opera lui Ion Eliade Rădulescu* și un alt volum cu-

prinzând *Viața lui G. Ibrăileanu* (editată în 1946) și *Opera lui G. Ibrăileanu* (tipărită în 1959, deși scrisă între 1945-1946), ultimul fiind publicat cu ocazia centenarului nașterii marelui critic.

8 decembrie

● [**„Munca”, nr. 7484**] Într-o notiță se anunță că, la Roman, „au fost dezvelite 10 statui reprezentând mari personalități ale culturii noastre, născute pe meleagurile Moldovei. Printre acestea se numără cele ale lui Miron Costin, Ion Creangă, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu și George Enescu”.

● [**„România liberă”, nr. 8437**] N. Barbu analizează reprezentarea scenică a operii *Fîntîna Blanduziei* de Vasile Alecsandri la Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași, despre care notează că „o piesă scrisă în versuri pune întotdeauna probleme dificile interpretării. [...] Spectacolul dovedește, în esență, că rictusul sceptic, poanta persiflantă, nu este întotdeauna justificată mai ales cînd e afișată ostentativ și anticipat. [...] E permanența năzuită de Horațiu și exprimată prin cuvintele: «Non omnis moriar» (nu voi muri de tot)”.

● [**„Viața studentească”, nr. 42**] M.N. Rusu semnează cronică literară a volumului *Etape* de Mihai Beniuc: „Poezia lui Mihai Beniuc e dificilă (la analiză) tocmai pentru că e limpede. Dar limpiditatea ei nu e neapărat una de limbaj. Factorul determinant este unul, care, de fapt, se refuză limbajului. Ori poate aparține numai celui muzical... Limpiditatea penetrantă a poeziei lui Mihai Beniuc ține de un ritm organic secret. [...] Împletirea diverselor *ritmuri* genetice în poezia lui Beniuc cu viziunea folclorică a personificării ne îndreptățește să spunem ca autorul a dat cea mai autentică baladă a spiritului liric militant. Și asta nu numai pentru că *balada* este o modalitate a evenimentului, ci și o formă de conviețuire cu munții, codrii și plaiurile noastre”. ■ De altfel, volumul lui Beniuc apare cap de listă al *Propunerilor la superlativele anului 1971* la secțiunea poezie, înaintea unor volume ca *Sala nervilor* de Constanța Buzea, *Ultimele* - Miron Radu Paraschivescu, *Poezii* de Zaharia Stancu, *Cântarea cântărilor mele* de Nicolae Tăutu. □ Propunerile pentru Sondajul adresat cititorilor „Viața studentească” merg la secțiunea teatru către Aurel Baranga - *Interesul general*, Mihnea Gheorghiu - *Zodia taurului*, Horia Lovinescu - *Omul care...*; critică, istorie literară și publicistică: I. Dodu Bălan - *Octavian Goga*, E. Papu - *Poezia lui Eminescu*, D. Păcurariu - *Clasicismul românesc*, Adrian Păunescu - *Sub semnul întrebării*, Marin Preda - *Imposibila întoarcere*. La proză, cele cinci locuri se împart între Al. George - *Clepsidra cu venin*, Iosif Lupulescu - *În umbra stăpânului*, Petru Popescu - *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, Szabó Gyula - *Adâncuri*, Haralamb Zincă - *Și a fost ora H*.

9 decembrie

● [**„România liberă”, nr. 8438**] Radu Popescu prezintă montarea piesei *Măsură pentru măsură* de W. Shakespeare la Teatrul Giulești, apreciind, însă, repertoriul ales din opera dramaturgului ca fiind nu tocmai „inspirat”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7018] În *Mirajul Istrati* M. Ungheanu se îndoiește de succesul marelui scriitor, punând acest lucru pe seama conjuncturilor: „Panait Istrati care a reușit să cucerească într-un timp record pe cititorul francez și să ajungă la o faimă europeană este încă modelul secret al multora. Se uită însă că succesul lui a fost unul de conjunctură și că astăzi scriitorul român de limbă franceză Panait Istrati nu mai e nici măcar pomenit în istoriile literare franceze. E de preferat succesului solid la cititorul român un succes meteoric pe scena literaturii europene? Scriitorului i se pune o importantă problemă de opțiune: va scrie pentru a cuceri sufragiile publicului străin sau pe cele ale celui românesc? E atât de important criteriul extern pentru literatura română? Desigur, circulația literaturii române peste hotare rămâne o chestiune extrem de complexă, dar nu e de crezut că ei trebuie să i se dedice eforturile scriitorimii. [...] Am mai spus că succesul internațional nu este și un criteriu de valoare. *Mirajul Istrati*, oricât de seducător, rămâne un miraj”. □ Fănuș Băileșteanu analizează volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme* (C.R.), „cartea meditațiilor unui critic, a problemelor și premiselor sale estetice, expresia unui spirit efervescent în perpetuă căutare de sine”.

• [„Albina”, nr. 49] Pe prima pagină, apare poezia *Poruncă* (1929) de Vladimir Streinu. □ Tot aici (continuare în pagina 8), tableta săptămânală a lui Ion Bănuță, intitulată *Maiestatea-Sa umorul*, valorifică experiența festivalului de umor popular de la Găiești, consemnat în numărul trecut: „Treburi de scriitor și de albinist m-au chemat pe frumoase plaiuri dâmbovițene la un festival al umorului popular *Povestea vorbeii*”. ■ Despre de curând plecatul în lumea umbrelor Vladimir Streinu apar două consemnări. □ Corespondentul Dumitru Anghel semnaleză, la un an de la moarte, constituirea societății culturale „Vladimir Streinu” (pe 8 noiembrie, în comuna Teiu, din județul Argeș, locul de baștină), totodată, în muzeul sătesc înființându-se un colț memorial. În aceeași zi, la Pitești, unde poetul și eseistul a fost elev și profesor, a avut loc un simpozion organizat de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Argeș, în colaborare cu Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu” din București. □ Despre prelegerile susținute de participanți, ca și despre *Omul și scriitorul* Vladimir Streinu semnează un articol și Camil Baltazar: „Acei ce vor să configureze personalitatea lui Streinu în toată complexitatea ei, vor avea în prelegerile simpozionului de la teatrul din Pitești și cele rostite în sălile din Teiu, un material viu, nespus de expresiv. Pentru că simpozionul, prin comunicările lui Șerban Cioculescu, Dinu Pillat, M. Novicov, Vasile Netea și Mircea Ivănescu, dar mai ales prin destăinuirile primului dintre vorbitori, s-a transformat într-o amplă evocare portretuală în mărime naturală a celui ce a fost și a rămas ca o prezență spirituală extrem de vie și plastică, Vladimir Streinu”. ■ *Fila de calendar*, semnată de M.V. [Marilena Vulpe], îl comemorează, la un sfert de veac de la dispariție, pe Ioan Al. Brătescu-Voinești: „În urmă cu 25 de ani, la 14 decembrie 1946, se stingea din viață, în vârstă de 76 de ani, scriitorul

Ioan Al. Brătescu Voinești. Lăsa literaturii române câteva schițe și nuvele remarcabile, rod al unei calme și îndelungate activități literare. Împlinea, prin scrisul său, tabloul vieții provinciale, așezându-se astfel, prin tematică, ca și prin farmec și ușoara tentă de umor, lângă Sadoveanu și Brăescu, aducând însă o notă specifică, acea duioșie, atât de îndrăgită de marele public și atât de aspru respinsă de critici dintre cei mai reputați, între care Eugen Lovinescu". ■ De asemenea, Iulian Neacșu îl interviuează pe Mihail Cruceanu, la 84 de ani, despre proiecte viitoare, despre ideile sale din tinerețe, despre participarea la mișcarea muncitorească și la întemeierea partidului comunist (în „*Oamenii nu se nasc eroi*”).

● [„*România literară*”, nr. 50] Editorialul din acest număr, semnat redacțional, se intitulează *Traducerile*: „Întrebarea care se pune este, firește: ce traducem? Politica traducerilor nu se poate separa de politica general-culturală a unei țări. Traducerea e un schimb activ, o cale de îmbogățire a spiritului și, deci, o selecție. Ca atare, traducerea trebuie să fie orientată ideologic. După cum s-a arătat în numeroase rânduri, în documentele partidului nostru, traducem acele cărți care prin valoarea lor artistică, prin mesajul lor uman, prin caracterul lor progresist, aparțin patrimoniului spiritual major al omenirii. [...] Originalitate, specific național nu înseamnă izolare. Totdeauna un popor a creat o artă viabilă numai în raport cu alte popoare. Lucrul acesta este cu atât mai evident în lumea modernă. Politica noastră culturală, punând un mare accent pe stimularea originalității naționale, este, în același timp, profund internaționalistă, animată de ideea că literatura, arta sunt moduri de apropiere între oameni de naționalități și de condiții geografice, sociale diferite. A ieși în lume înseamnă și a primi lumea în propria casă: traducerile ne ajută să ieșim noi înșine în lume”. ■ Nichita Stănescu scrie despre *Necesitatea unui curs popular de poezie*: „Nu este greu de distins falsă poezie de adevărata poezie, dar nu este nici ușor. La Universitatea populară sau în alte instituții s-ar impune, deci, ca o necesitate firească, înființarea unui curs sau, mai precis, a unor multiple cursuri accesibile de educație poetică. Adeseori am visat și visez încă să pot ține un astfel de curs alături de alți colegi, în fața unui auditoriu larg, sincer interesat să înțeleagă *nu poezia* – pentru că ea este o dimensiune a tuturor – ci cum este ea reprezentată în secolul nostru și în țara noastră. Sentimentele evoluează mai încet decât exprimarea lor nuanțată. Trebuie arătat ce e nou și ce este etern în poezia acestui secol. Trebuie refăcut prestigiul poeziei adevărate, adeseori legat de o mult prea dezinvoltă și nepricepută abordare chiar în nu puține dintre revistele și ziarele noastre. Necesitatea unui curs popular de poezie se impune cu aceeași stringență ca necesitatea creșterii permanente a calității la toate celelalte bunuri de consum spirituale și materiale”. ■ Dumitru Ghișe în rubrica sa pune o nouă întrebare: *Cu A sau a?*: „Cum se scrie arta? cu A (mare) sau a (mic)? Gramatical, lucrurile sunt clare. Dar din punct de vedere estetic? Și aici s-ar părea că totul este limpede. Trebuie făcută Artă (cu A ma-

re)!". ■ Cronicarul revine la *Din 7 în 7 zile* menționând o seamă de evenimente politice: succesul la O.N.U. al delegației române, privind Rezoluția *Situația socială mondială; tineretul, problemele și necesitățile sale, participarea sa la dezvoltarea socială*; Congresul al VI-lea al Partidului Muncitoresc Unit Polonez; conflictul dintre India și Pakistan; lucrările sesiunii N.A.T.O: la Bruxelles și alegeri prezidențiale din Italia, cu precizarea: „O pondere importantă în aceste alegeri are, desigur, Partidul Comunist Italian, a cărui conducere a reafirmat, la 3 decembrie, linia unitară adoptată de forțele de stânga, confirmând adeziunea la o candidatură socialistă”. ■ În *Dialogul*, Pop Simion repune în discuție problematica realismului: „Eu nu știu nici azi ce înseamnă realismul, cu toate subîmpărțirile care se uzitează, savant, și nici nu mă interesează expresiile ca atare; știu, în schimb (mă străduiesc să știu), ce sunt realitățile în mijlocul cărora trăiesc și, în consecință, le dau – eventual – un nume la pagina de manuscris. În definitiv, nici omul de știință nu știe, sută în sută, ce vor să zică expresiile sincrofazotron, dezoxiribonucleic, acrilonitril, toate de larg acces azi; el știe, în schimb (o, ce bine știe!), ce se ascunde sub coaja convențiilor nominative, bune-rele, forează în substanța lor ideatică și în fondul lor de mister, iscând minunile materiei. Deci, ignoră cu nonșalanță cuvintele, în timp ce noi, blestemații într-un cuvânt, le adorăm, chiar când acestea sunt de hârtie. În consecință, pătimim. Remediul: să nu ne întrebăm toată ziua ce înseamnă sincrofazotron. Să-l mânuim. [...] Balcanismul literar nu-i un climat, o deprindere teritorială sau o stare care se circumscrie geografic, după cum eronat s-ar putea crede. Balcanismul literar este modul de a fi al celui care, literar vorbind, suferă de balcanism, uneori până în vârful unghiilor sau până în fibră și, contagios fiind, viciază mediul. În linii mari, bolnavul de balcanită se înfățișează astfel: E numai oase și nervi și face parte din categoria care e numai și numai a lui. Sunt scriitori care, prin persoana lor, ni-l fac mai agreabil pe autor, îl simpatizăm, deci sporesc prestigiul operei. Din contră, sunt scriitori care, văzuți de aproape, păgubesc scrierii, iscă nedumerire, inspiră cititorului prudență și rezervă. [...] Nu inteligența lipsește acestui turmentat de o fals-laborioasă și bizară vijelie. Altundeva-i buba; inteligența lui e așezată prea aproape de buze. Vorbește mult și cu ceva febril (arșiță în ochi și arșiță în gest), abundant și derutant, totdeauna spectaculos, într-un mod care obosește, jignește. Nu te-ai sfătui să fii confidentul său”. ■ Constantin Simionescu scrie un text de istorie literară despre *Iordache Goleacu*. ■ Și Alexandru George se ocupă de istoria literară, publicând *Paradoxul de a fi junimist*. ■ Șerban Cioculescu revine la texte de istorie literară cu un articol despre *Ioan Al. Brătescu-Voinești*, de la a cărui moarte s-a împlinit un sfert de secol. ■ În rubrica sa, *Pro domo*, Alexandru Ivasiuc scrie despre *Existență și funcție*: „Câteva dezbateri, publicate în «Luceafărul» din ultimele săptămâni, au fost interesante prin varietatea punctelor de vedere (se convergeau totuși spre o concluzie unică), a numelor, prin faptul că se apropiau de întrebări reale. Fără să doresc să trag vreo concluzie,

mi se pare totuși util să subliniez că toți scriitorii care au răspuns la anchetele «Luceafărului» au readus în discuție specificitatea literaturii, funcțiile sale multiple, polivalența ei. Fără să nege – cum s-ar fi putut de altfel? – rolul ei social, utilitatea ei socială mediată și imediată, s-a afirmat, pe drept cuvânt, că, înainte de a avea un rost și o funcție, literatura există, are o existență necesare oricărei societăți civilizate. Că ea deci corespunde nu numai unor nevoi generale, dar și unei nevoi specifice, care nu poate fi satisfăcută de nimic altceva. Există o nevoie de artă și literatură, cum există nevoi biologice elementare, cu alte cuvinte arta și literatura nu se pot reduce la alte funcții, cu care au raporturi strânse – cum ar fi de pildă educația. [...] Întâi să stabilim clar, se presupune, cui și pentru ce slujește literatura și apoi vom vedea eventual și ce este ea. Întâi scopurile și apoi eventuala ei esență. Iar literații, în mod explicit, au readus discuția tocmai pe acest tărâm al esențelor. Însă această discuție nu este numai o dezbatere între scriitori și nescritori, ci relevă o situație socială, istorică, de o mult mai mare adâncime – și aș îndrăzni să spun, specifică, pentru acuitatea ei, momentul prezent al dezvoltării societății noastre socialiste”.

■ Despre noua carte a lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expressionismul*, scrie Paul Georgescu în *Expresie și realitate*: „Înfruntând alert multiplele dificultăți pe care orice om de meserie le bănuiește, Ov. S. Crohmălniceanu dovedește încă o dată excelența sa în sinteză, capacitatea de cristalizare, fără a sacrifica nuanța. Și e ușor a detecta aici o iubire ascunsă, o valență reală față de acest tip de literatură, ce dă textului o tensiune frumoasă. [...] Ov. S. Crohmălniceanu analizează exact geneza unui curent stârnit de oroarea războiului și alimentat de spectacolul mizeriei de masă, a realelor violent contrastante. Autorul disociază fin ambiguitatea reacției anticapitaliste și – corolar – antitehnice”.

■ M. Ungheanu analizează „*Intrusul*” sau *drama ficțiunii contrazise*: „Eroul său de obicei nepăsător, sau tânăr și nepăsător, ori mai simplu, un iluzionat, traversează deodată, de multe ori tocmai datorită inconștienței cu care acționează, o experiență gravă, constrângătoare, atât de puternică, încât întreaga lui existență de până atunci se modifică și devine obiectul unui examen sever. Este un moment de reexaminare a valorilor și criteriilor. De obicei scriitorul nu ne spune ce se întâmplă mai departe cu eroul său. Momentul de predilecție e acela al crizei, pentru a sublinia și eroarea inconștienței etapelor anterioare, cele ce pregătesc imposibila întoarcere. Oricât ar părea de îndepărtat de tipicul prozei lui Marin Preda, prin mediul de inspirație și problematica aparent nouă, *Intrusul* se înscrie pe traiectoria acestui tip de subiect și problematică. Scriitorul reia în versiuni noi aceeași problemă, aspirând spre un nou exemplar superior celorlalte. Că mediul e rural sau citadin este un fapt de mică importanță. Nu decorul dă seamă de gravitatea problemelor ce și le propune scriitorul. Eroul său nu e țăranul sau orășeanul, ci omul în genere, în afara acestor determinări cu aerul unor situații de valoare”.

■ *Cărțile săptămânii*. □ Volumul *Clasicismul european* de Matei Călinescu

este comentat de Lucian Raicu: „Meditația criticului, se vede și de aici, tinde să-și depășească obiectul imediat; nu altfel însă decât printr-o mobilizare a atenției, printr-o concentrare și mai intensă a gândului asupra sa, asupra obiectului imediat. Și numai pentru că este un studiu substanțial despre *ceva* anume, izbutește să fie și *altceva*, și să-și depășească limitele impuse în mod riguros, spre a se constitui ca o reflecție mai largă asupra valorilor, a destinului literaturii, a relației dintre continuitate și creație”. □ Mircea Iorgulescu recenzează *Despre poeți* de Ilie Constantin, C.R.: „Eficace și foarte utilă, cartea *Despre poeți* a lui Ilie Constantin este în egală măsură un document despre autor și o mărturie asupra unei întinse părți din poezia anilor trecuți, privită din perspectiva unui poet care nu-și poate ignora apartenența; dacă din sumar nu ar fi fost absenți Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, am fi putut vorbi despre întâia panoramă a poeziei românești actuale”. □ Sorin Titel prezintă volumul de proză *Fața lumii* de Stelian Păun: „Prin eroul pe care ni-l propune, cartea lui Stelian Păun e în primul rând patetică, fără să fie însă grandilocventă sau ostentativă, iar căldura care se degajă din paginile cărții ne determină să trecem peste unele întotdeauna fluentă necesară”. □ Viola Vancea scrie despre alt volum de proză, *Câteva luni de trăit* de Laurențiu Cerneț, apărut la Ed. Eminescu: „Cartea lui Laurențiu Cerneț, *Câteva luni de trăit*, este o compunere artificială, amintind, cu excepția câtorva modificări, subiectul romanului lui Petru Popescu, *Prins*”. □ Dan Cristea semnează recenzia la *Măinile orelor* de Radu Boureanu, editura Eminescu: „Viziunea plastic-alegorică, notă substanțială a poeziei lui Radu Boureanu, coboară acum asupra clipelor de meditație, de tăcere și presimțiri, când «măinile din ore» dramatizează de la sine priveliștea sufletească. Potrivit formulei de a se obiectiva în tablouri și prin simboluri, poetul nu scrie elegii, ci antielegii”. ■ Al. Piru scrie despre *Ideologia social-politică și filosofică a lui Ion Eliade Rădulescu*, pornind de la „Reconsiderarea lui Ion Heliade-Rădulescu, la care lucrarea lui Radu Tomoioagă *Ion Eliade Rădulescu. Ideologia social-politică și filosofică* (E.S. 1971, 460 p.) aduce o contribuție fundamentală, se află încă în faza controverselor”. În concluzie: „Recunoaștem în Radu Tomoioagă pe interpretul marxist cel mai autorizat al ideologiei social-politice și filosofice a lui Ion Eliade Rădulescu”. ■ O notă despre *Două manifestări cultural-științifice* este semnată de G. M.: „Dintre manifestările științifice și culturale organizate în ultimul timp de Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu», două rețin cu deosebire atenția. □ Una este cea de-a III-a Consfătuire de literatură comparată, ale cărei lucrări s-au axat pe câteva *Probleme de bază ale literaturii comparate*. Pe baza a două rapoarte generale, prezentate de Al. Dima și Liviu Rusu, a 14 comunicări (susținute, în ordinea prezentării, de I.C. Chițimia, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Stan Velea, I. Zamfirescu, Edgar Papu, Mihai Novicov, Marin Bucur, Victor Iancu, D. Păcurariu, Ov. Papadima, Al. Duțu, Paul Cornea, Camelia Ștefănescu și I. Pop). De asemenea, se face trimitere la o informare privind situația stu-

diilor comparatiste în Franța în 1971, prezentată de profesorul francez Jacques Voisine, în cadrul căreia s-au purtat discuții de natură să amplifice interesul pentru această disciplină. (Lucrările consfătuirii vor apărea în volum.) □ A doua manifestare, organizată de institut în colaborare cu Comitetul județean Argeș pentru cultură și educație socialistă, s-a desfășurat recent la Pitești, sub forma unui simpozion dedicat vieții și operei lui Vladimir Streinu. Au vorbit Șerban Cioculescu, Camil Baltazar, Mihai Novicov, Dinu Pillat, Al. Săndulescu, Mircea Ivănescu, iar din partea gazdelor, un elev de la Liceul *Nicolae Bălcescu* și Constantin Dinischiotu, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă. În încheiere, actori ai teatrului din localitate au recitat versuri ale lui Vladimir Streinu. În aceeași zi a avut loc la Teiu, satul natal al scriitorului, ședința de constituire a Societății culturale *Vladimir Streinu* (a cincisprezecea din județ) și redeschiderea muzeului local de etnografie și artă populară, căruia i s-a adăugat o secție dedicată marelui critic. În fața sălii arhipline a căminului cultural au evocat personalitatea lui Vladimir Streinu, au prezentat istoria și noua înfățișare a comunei și au vorbit despre rosturile societății înființate, Șerban Cioculescu, Vasile Netea, George Muntean, Dumitru Petrescu, prim-vicepreședinte al Consiliului popular județean, precum și reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat, ai intelectualității satului, printre care Dumitru Malea, Ion Stănescu, Iulian Popescu, Gheorghe Petre, Gheorghe Marinache, Vasile Fălcescu, Zinca Georgescu, Elena Marindache, delegatul societății cultural-științifice *Vladimir Streinu* de la Liceul Al. Odobescu din Pitești (unde, cu o seară înainte, în cadrul unui simpozion, un elev din clasa a X-a, Marian Barbu, a prezentat o excepțională dare de seamă despre poezia lui Streinu) și alții, conferind o dimensiune neașteptată acestei manifestări literar-culturale”. □ Semnează versuri Vasile Nicolescu (*Cântec*), Emil Botta (*Istorisiri; Adresa; Să dorm; Citiți! Anii mei; Aria calomniei*), Nadia Filip (*Reîntoarcere; Respir; Ție; Știu; Nimic*), Mircea Ivănescu (*Plimbare prin hol; Motiv livresc; Conversație de amiază; Drumul spre altă fântână*). □ Sorin Titel este prezent cu proza *Scrisori*. □ Traian Coșovei publică reportajul *Podgoriile Dobrogei*. ■ Victor Crăciun prefațează o pagină dedicată *Articolelor vorbite* ale lui Liviu Rebreanu: „În afară de munca de creație, o pasionantă activitate socială a lui Liviu Rebreanu s-a desfășurat în cadrul Radiodifuziunii. Ca și alți scriitori ai epocii, autorul lui *Ion* a înțeles menirea noii instituții de cultură, a citit la microfon și, mai mult decât atât, a contribuit la dezvoltarea programelor în calitate de membru în Consiliul de administrație între 1932-1933 și apoi ca vicepreședinte al aceluiași consiliu, timp îndelungat, între 1933-1938. În urma indicațiilor sale – așa cum rezultă din referatele pe care le-a făcut și din procesele-verbale ale ședințelor – s-au luat măsuri importante privitoare la sporirea numărului de abonați, la întărirea bazei tehnice a Radiodifuziunii și la alcătuirea schemei de program a emisiunilor literar-artistice. Reprezentând instituția la consfătuiri internaționale, a venit cu idei

noi, pe care le-a aplicat deîndată pentru ca Radiodifuziunea noastră să capete același ritm de dezvoltare ca societățile similare europene și, în unele privințe, chiar să le întrecă. Din bogata activitate la microfon a scriitorului, prezentăm astăzi fragmente ale unui interviu acordat în calitate de director al Teatrului Național din București. Valoarea lui este inestimabilă, deoarece este unica înregistrare pe discuri care păstrează vocea marelui scriitor. Prin grija pioasă a familiei, glasul, ademenitor prin căldura lui, ușor baritonal, al lui Liviu Rebreanu, a ajuns până la noi și va dăinui în Fonoteca de aur a Radioteleviziunii pentru urmași”. Din această înregistrare transcrisă reținem: „Teatrul național în alegerea pieselor trebuie să aibă în vedere ca piesele pe care le joacă să contribuie la înălțarea, la întărirea sentimentului moral, național și social. Să fie piese, ca să zic așa, *constructive*, fiind în primul rând pentru publicul românesc, bineînțeles din punct de vedere estetic, desăvârșite. Teatrul Național trebuie să servească un ideal superior idealului pe care îl servesc teatrele particulare. Eu aș dori aicea pe scriitorii tineri, ca să vie la Teatrul Național. Cei tineri. Acolo este speranța, la ei. Ei, din păcate, scriitorii tineri parcă ocolesc teatrul. Generația nouă se îndepărtează de teatru. Cei tineri, care vine, n-au nimic de a face cu literatura”. ■ Prezentările de la *Revista revistelor* vizează: □ Despre „Tomis” (cel mai recent număr) notă semnată I.T.: „O mare parte din cuprinsul ultimului număr al revistei «Tomis» se concentrează pe o temă unică, nu tocmai precisă: viitorul. Înainte de toate viitorul literaturii. [...] Teoria ca teoria, să vedem însă și o mostră de literatură «a viitorului», nu de alta, dar ca să știm ce ne așteaptă. Ea ne este oferită de Adrian Rogoz care semnează și singura proză a numărului: schița *Cadre de inserție*. Cităm numai începutul: [...] Ceea ce urmează ar fi dovada acestui nobil efort de a «împinge» mai departe arta... Decât așa, mai bine să n-o «împingem» mai departe, mai bine s-o lăsăm locului...”. ■ *Ochiul magic*. □ *Parodia actualității*, semnat S.R.: „Nu știm dacă autorul (Ion Topolog: *Contemporanii*, fragment de roman din ciclul *Pașii*, vol. III, «Astra», nr. 11/1971), își joacă sau nu, când scrie «ochii creatori», aruncând (teribile?) «priviri parabolice» (citindu-l, nouă ni s-a făcut, în orice caz, gura... triumfiulară). Sigur e însă faptul că cele mai laudabile intenții nu ajung pentru a face o bună literatură de actualitate. Căci actualitate înseamnă și talent. În lipsa acestuia, evocarea ei se transformă în parodie”. □ *Despre realism și mesaj*, D.D.: „Revista «Tribuna» organizează în nr. 48 un grupaj de articole pe tema *Realism și mesaj* la care participă critici literari, critici de teatru și critici de film”. ■ Despre *Ședință festivă Dostoievski* aflăm dintr-o notă semnată E.M.: „La Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» al Academiei de Științe Sociale și Politice a avut loc o ședință de comunicări consacrate lui Dostoievski. Au luat cuvântul Mihai Novicov, Marin Bucur, Dinu Pillat. Nicolae Balotă a făcut o scurtă expunere asupra participării sale la Festivalul Dostoievski de la Moscova și Leningrad. Ședința a fost prezidată de Al. Dima, membru corespondent al Academiei R.S. România, directorul Institutu-

lui”. ■ La rubrica *Şantier*, Eugen Frunză, Maia Belciu, Mihail Şerban, Ion Crînguleanu, Mihai Tunaru îşi prezintă viitoarele proiecte. ■ Într-o scurtă notă, nesemnată, *Recital Eminescu la Piteşti* se spune: „Duminică, la Teatrul «Al. Davila» din Piteşti s-a inaugurat ciclul de recitaluri «Ca un fagure de miere...», cu un recital *Eminescu – poezia de dragoste*. În regia lui N. Cosmescu, s-a realizat un bun spectacol de poezie, susţinut în principal de actorii Vasile Pupeza şi Angela Radoslavescu. Au dansat Ileana Varga, Viorica Ciocă şi Adrian Daminescu. Au acompaniat la pian Marcel Ionescu şi la violoncel Fănel Ionescu; în plus, melodii din repertoriul formaţiei «Mondial». Spectacolul a fost prefaţat de George Ivaşcu. Alte recitaluri în perspectivă: din opera lui Ion Barbu, Ion Pillat şi a poezilor argeşeni. Un ciclu consacrat *Istoriei teatrului universal* va fi inaugurat având conferenţiar pe prof dr. Ion Zamfirescu”. ■ Secţiunea *Viaţa literară* cuprinde ştiri despre *Uniunea Scriitorilor*: vizita lui Gheorghii Markov, prim-secretar al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S. şi a lui A. Kosorukov, şeful Comisiei de relaţii externe a Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., aflăm şi despre o seară consacrată împlinirii a 150 de ani de la naşterea „poetului, dramaturgului, prozatorului, sculptorului şi pictorului” polonez Cyprian Norwid, suntem înştiinţaţi de plecarea lui Victor Tulbure în Uniunea Sovietică la jubileul Nekrasov, mai amănunţit ne este comunicat desfăşurarea mesei rotunde româno-bulgare cu tema *Literatura şi actualitatea socialistă*, iar la final citim despre festivitatea consacrată a 100 de ani de la naşterea criticului şi publicistului Ilarie Chendi, organizată la Mediaş. ■ În secţiunea *Cartea străină* sunt prezentate noi apariţii. □ Nicolae Balotă, în *Jonathan Swift contestatarul* notează apariţia volumului *Povestea unui Poloboc. Satire şi alte pamflete* la Univers, iar traducerea este semnată de Andrei Brezianu. □ Sub semnătura a.s. aflăm de apariţia volumului *Miseria mea e riscul* de Gil Delamare, Minerva. □ Despre apariţia volumului *Piatra filosofală* de Marguerite Yourcenar, Univers, aflăm dintr-o notă semnată d.d. ■ Cu ocazia vizitei lui Gheorghii Markov, revista publică un fragment din romanul *Siberia* a acestui scriitor, sub titlul *Evadarea*, în traducerea Tatianeii Nicolescu. ■ În cele două pagini dedicate lui Gustave Flaubert sunt prezenţi cu texte Dana Dumitriu (*Doamna Bovary şi Don Quijote*) şi Matei Călinescu („*Bouvard şi Pécuchet*” – o enciclopedie a prostiei), Vasile Andru (*O deghizare prudentă*). ■ Din rubrica *Prezenţe româneşti* aflăm: „În numărul recent apărut al publicaţiei de la Paris, cu un cunoscut prestigiu – «Revue de littérature comparée» (1971, numărul 2) – Alexandru Duţu şi Andrei Pippidi publică un articol despre *Prévost şi românii*, în care sunt prezentate cercurilor ştiinţifice din străinătate date privitoare la realităţile române înfăţişate de scriitorul francez într-una din ultimele sale opere şi la traducerile din *Istoria otomană* a lui Dimitrie Cantemir, efectuate de Prévost în periodicul «Le pour et contre» din 1740. □ Scriitorul şi scenaristul Ion Băieşu şi regizorii Manole Marcus şi Virgil Calotescu au plecat marţi la Moscova, unde va avea loc un

simpozion al uniunilor cineaștilor din țări socialiste, dezbătând probleme legate de reflectarea vieții contemporane în film. Participanții vor putea viziona în această săptămână cu câteva pelicule din producțiile naționale ale statelor prezente la discuții. *Canarul și viscolul* este filmul românesc care va fi proiectat în cadrul simpozionului”.

● [„Tribuna”, nr. 49] Ion Vlad se referă la *Critica și plăcerea lecturii*: „Disponibilitățile criticii literare, neatinse de agenții rutinei și ai fixități clișeeilor critice, vin din orizonturile lecturii, astfel spus din profunzimea interpretărilor, deschizătoare de sensuri și pregătite pentru generalizări”. □ Același autor, în textul *Comentariile critice ale poetului*, discută și despre cartea lui Victor Felea, *Poezie și critică*: „Sunt în *Poezie și critică* numeroase caracterizări demne de a fi citate pentru inspirata sesizare a unor constante definitorii ale creației și activității unor autori. Poeți și critici, personalități și debutanți beneficiază în eseurile și cronicile lui Victor Felea de o lectură comprehensivă și atent supravegheată. E lectura poetului și a criticului”. ■ Victor Felea analizează cartea lui Ilie Constantin intitulată: *Despre poeți*: „Generațiile tinere de poeți, în special, au avut în Ilie Constantin un interpret avizat și cu atât mai demn de luat în seamă cu cât opiniile sale sunt formulate cu franchețe, cu grijă pentru adevăr dar și cu o înțelegere dinăuntru a fenomenului poetic actual. Activitatea de critic literar a lui Ilie Constantin trebuie deci salutăată ca o contribuție prețioasă la întocmirea unui tablou mai limpede al liricii de azi”. ■ De cartea lui Voicu Bugariu, *Incursiuni în literatura de azi*, se ocupă Voicu Bugariu: „Două studii (*Metamorfoze ale metaforei* și *Posibilitatea criticii*) dau volumului o perspectivă teoretică unitară (cât de îndreptățită, deocamdată are mai puțină importanță, ordonând seria analizelor propriu-zise în funcție de câteva idei directoare). Relația e mai evidentă la cronicile de poezie, ea existând însă și la textele asupra prozei, uneori foarte pertinente (a se vedea *Dialectica polarității*, sau o *Parabolă a artei*), oferind interpretări inedite, bine argumentate”. ■ Volumul colectiv *Literatura în actualitate* (Dacia, 1971) este prezentat de Mircea Popa: „În sfârșit, volumul *Literatura în actualitate* este un succes oferind o lectură instructivă, de înaltă ținută intelectuală, și dovedind în același timp utilitatea unor astfel de lucrări colective, în care punctele de vedere se confruntă, se corelează și se întregesc, fără a-și pierde totuși individualitatea, nota personală, distinctă”. ■ În textul *De la model de bază la exemplu excedentar*, Mircea Braga se ocupă de cartea lui Marian Popa: *Modele și exemple*: „«Eseurile necritice» (?) ale lui Marian Popa se constituie ca un [...] singur eseu, având o premieră generoasă: dacă literatura are drept condiție esențială convenția, atunci se cuvine cercetat modul în care – pe diferite domenii și în diferite sfere – statutul modern al convenției aplicate, echilibrul de bază al acesteia, rămâne sau nu modificat în raport cu un model (sau modele) devenit clasic. Reconsiderând în actualitate unele categorii și concepte, dar și unele manifestări ale «momentului literar», Marian Popa caută «modelul», îl preci-

zează și îl delimitează de unele «exemple» ce se sustrag circuitului de bază, prin alunecare fie într-un sens, fie într-altul, într-o măsură mai mică sau mai mare. Ironia, dar și argumentația sa, urmăresc cu predilecție denunțarea excesului, a supralicitărilor, a influenței moderniste (și nu moderne)». ■ Cu prilejul împlinirii unui *An de la moartea lui Vladimir Streinu*, Ion Apostol Popescu semnează articolul: *Vladimir Streinu despre un „esthesis carpato-dunărean”*: „Concepția lui Vladimir Streinu despre «esthesisul carpato-dunărean» are o dinamică întreioară evidentă, ca și critica litéarră pe care a profesta-o. Am putut afirma apoi că «esthesisul» conceput de Vladimir Streinu are o structură atât de substanță, cât și de raporturi și este o realitate a sufletului nostru, adăugată la spiritualitatea universală. De asemenea raportul dintre universul personal al unui creator și cel general este preconizat în perimetrul aceleiași noțiuni. Avem deci de-a face cu un modus operandi cu implicații multiple, iar sub învelișul discontinuităților sau al mișcărilor seriale, rămâne întotdeauna acest «esthesis carpato-dunărean»». ■ Constantin Cubleşan situează romanul lui Ben Corlaci, intitulat *Cazul doctor Udrea: De la perspectivă la condiția angajării*: „Romanul lui Ben Corlaci, scris de astfel cu un deceniu după război, beneficiază de posibilitatea retrospectivei nefalsificate a evenimentelor, urmărind aici evoluția unui destin uman, și intelectual, exemplar – de la circumspecția și onestitatea profesională burgheză la conștiința datoriei active și a participării nemijlocite în dinamica socială revoluționară, sub tensiunea angajată a momentului actualității istorice. *Cazul doctor Udrea* este astfel romanul posibilității, mai mult chiar, al capacității de «recuperare» activă, de vitalizare prin solicitare în numele ideii de progres, a acelei intelectualități întrebелice care, traversând vital cumpăna dintre două orânduiri – războiul -, își păstrează nealterat fondul moral sănătos și robust, găsindu-și util locul în noua lume, revoltată prin însăși coordonatele ei esențiale». ■ Aurel Sasu asociază cartea lui Laurențiu Ulici, *Recurs*, cu *Fascinația invenției*: „Cartea lui Laurențiu Ulici este un elogiu adus criticii din perspectiva foarte dificilei opțiuni de a crede în valoarea gestului de independență și în eroarea judecării, mai precis în «eroarea perfectă», ca atribut al inteligenței. E vorba desigur de o alegere între a accepta opinia prezentului sau a aștepta confirmarea timpului. [...] *Recurs* nu este o carte de ipoteze, ci una de demonstrații, de unde și mulțimea formulelor-axiomă, șocante adeseori, dar conținând premiza adevărului psihologic, față cu care interpretările de natură pozitivistă își dezvăluie neputința». ■ Mircea Curticeanu redă *Documente despre Liviu Rebreanu în corespondență cu C. Șaban Făgețel*: „Scrisorile pe care le transmitem în continuare, din fondul C. Șaban Făgețel, păstrat la Arhiva Statului din București, au fost cunoscute, în majoritatea lor, și de C.D. Papastate, care, în comunicarea amintită, a utilizat fragmente din unele scrisori. Considerăm însă că publicarea lor integrală răspunde unui interes real, cu atât mai mult cu cât, chiar în fragmentele citate, lecțiunile greșite sunt numeroase”.

10 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8994] Petru Vintilă scrie despre o datorie, *Respectul pentru cititor*: „Excesele naturaliste la unii scriitori nu au și nu pot avea, în absolut nicio împrejurare, vreo scuză ori vreo justificare. Ați întâlnit și dumneavoastră în câte-o carte un cuvânt scos direct dintr-o albie zootehnică. Chiar și atunci când cuvântul respectiv e disimulat printr-o inițială și trei puncte de suspensie nu poți să nu tresari plin de indignare de ceea ce înseamnă în pasajul respectiv sfidare și o penibilă lipsă de pudoare. [...] Nu vreau să hamletizez chestiunea, dar trebuie repetat de-o mie de ori adevărul elementar că în relația scriitor-cititor o condiție primordială este aceea a respectului, a considerației, a ținutei etice pe care cel dintâi este îndatorat s-o arate miilor de lectori cărora li se adresează cartea sa”. ■ Cronica literară la volumul *Facerea lumii* de Eugen Barbu, este semnată de Ioan Adam: „În ansamblul creației lui Eugen Barbu *Facerea lumii* e un roman cu o funcționalitate precis determinată. Cu el se completează un ciclu început magistral cu *Groapa*, continuat cu *Șoseaua Nordului*, *Oaie și ai săi*, *Să nu-ți faci prăvălie cu scară*, ciclul ajuns astfel în situația de a capta tumultul istoriei prezente. Nu densitatea epicului, nu ferveala aglomerării faptelor impresionează la această carte cu un fond narativ sumar la prima vedere, ci înclinația analitică spre examenul de conștiință. [...] Temperamentul agitat își face loc printre încremenirile minerale ale crustei obiective, romancierul asumându-și rolul comentatorului. Atunci când decalajul dintre timpul povestirii și timpul povestitorului se evidențiază, este creat contextul propice manifestării demonului publicistic al autorului. *Facerea lumii* rămâne însă una din creațiile de seamă inspirate de dialectica încheșării unui colectiv muncitoresc. Romanul impune un personaj memorabil – Filipache, o lume în dinamică prefăcere, cu rezonanțe de manifestă actualitate, căci azi, ca și acum două decenii, «facerea lumii» continuă”.

• [„Contemporanul”, nr. 50] D. Micu analizează conceptele de *Național și universal*: „E absolut normal și necesar să se scrie în toate genurile și în cele mai diferite stiluri. Problema e de a ne angaja efectiv și competent în marea dezbateră de idei desfășurate pe scară mondială. Aceasta implică (vorba lui Sartre) situare. Pe temeiul experienței noastre (și pozitive și negative), pe temeiul experienței acumulate atât în anii edificării socialiste cât și în tot cursul istoriei, să ne spunem și în literatură și în artă, așa cum o facem în politică propriul cuvânt. [...]. Ar fi umilitor pentru noi a ne înfățișa lumii doar cu producțiuni de factură folclorică, menite a stârni interes mai ales prin exotismul lor. Iar a copia modele străine, a maimuțări, cu o lipsă de demnitate rușinoasă, ceea ce se face aiurea, e o dovadă de debilitate mintală”. ■ În textul *Verdictul flaubertian*, H. Zalis conchide: „Verdictul flaubertian, anticipat de repetatele deschideri spre psihologii inedite, iscodite în fragilitatea și urâtenia lor, în pretențiile și jubilația lor sugrumată timpuriu, are de partea sa perenității. Flaubert trebuie celebrat ca un mare exponent, dar și ca un creator de școală

ale cărei experiențe își găesc și azi aplicarea”. ■ În *Clasicitatea prozei*, Hristu Cândroveanu analizează proza lui Ștefan Bănuțescu: „Ștefan Bănuțescu are voluptatea povestirii, dar a poeziei fabulos-fantastice, ceremonioase altfel, ca la Sadoveanu, cu ai cărui eroi se aseamănă multe din personajele sale. Seriile lui de subiecte din *Iarna bărbaților* sunt adesea sincopate de de-reglări, studiate în fond, care țin de tehnica mascării invenției epice ce nu-i este la îndemână. Și totuși, impresia de continuitate se creează în cartea sa, care nu pare deloc un șir de segmente puse cap la cap. Această impresie s-ar fi conturat și mai pregnant, dacă autorul n-ar fi plătit un tribut evident unei anume proze contemporane ce își face o virtute din a întuneca planurile realității din care pornește”. ■ Nicolae Manolescu recenzează studiul lui Valeriu Cristea, *Tânărul Dostoievski* (C.R., 1971): „Paralel cu portretul personajului dostoievskian, Valeriu Cristea încearcă să facă și un portret al lui Dostoievski însuși: al tânărului Dostoievski, din epoca primelor sale povestiri. Elementul biografic se resoarbe în epocă, cel puțin în capitolele de început. Analiza pleacă mereu din reamintirea împrejurărilor exterioare. Scăderea interesului spre sfârșit se explică prin insistența mai mică a criticului asupra operei, prin greutatea de a înfățișa, la fel de organic ca până atunci, evoluția personajului [...] *Tânărul Dostoievski* este, în totul un eseu de o mare pătrundere, original și bine construit, indicând în autorul lui pe unul din cei mai dotați critici ai ultimelor generații”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 53] A. Baranga remarcă în *Timbrul* său premiul internațional obținut de Romulus Vulpescu la Leipzig: „...atunci când, la expoziția internațională de artă a cărții de la Leipzig, volumul *UBU*, tradus de Romulus Vulpescu, a obținut Medalia de Argint, premiantul se confesa: «Mă bucur – ca un bătrân rutier al cărții ce sunt – că vechea mea pasiune pentru tipărirea frumoasă a coincis cu exigențele juriului internațional... După părerea mea, cartea nu trebuie să fie doar un vehicul de idei. Literatura – spun un truism – e o artă frumoasă; ceea ce impune concordanța dintre conținut și formă [...], dintre mios și fătos. Ambiția mea – realizată în proporție de 70% în cazul lui *Ubu* – este aceea de a ajunge la o bibliofilie populară: ediții ieftine, dar frumoase». Am reprodus acest citat, cuprinzător cât un program de acțiune culturală, ca să pun și eu o întrebare: cam câte decenii trebuie să treacă de aici înainte până când i se va încredința lui Romulus Vulpescu direcția unei edituri de «bibliofilie populară» – ca să întrebuițez fericita lui expresie – de care avem atâta nevoie. Și căreia competența lui i-ar da strălucirea? Aud?” ■ Al. Oprea pune în oglindă *Scriitorii și publicul*: „Orice scriitor care se respectă năzuie în chip legitim să cucerească interesul și stima acelui cititor profund care prin ceea ce gândește și simte prefigurează profilul sufletec al omului de mâine. Din acest punct de vedere, nu se cere ca scriitorii să facă rabat de vreun fel calității, să se coboare la nu știu care gust definit pe criterii întâmplătoare, ci, dimpotrivă, să depună eforturi pentru a se situa la

înălțimea valorilor spirituale ale națiunii socialiste. Gama creațiilor, a stilurilor cată a fi cât mai diversă [...], esențială rămâne aderarea scriitorului la destinul istoric al poporului său. Un Eminescu, un Bălcescu, un Sadoveanu, un Arghezi când își scriau creațiile fundamentale trebuie să fi avut, la un moment dat, revelația copleșitoare a identificărilor absolute cu istoria trecută, prezentă și viitoare. [...] Există oare vreun scriitor care – dincolo de fraze ipocrite sau de simplă poză – să nu dorească o mai adâncă răspândire a creațiilor sale în marea masă a cititorilor? Răspunsul l-a dat, între alții, cu vigoare, G. Călinescu, atunci când, într-o «*cronică a optimistului*» declara: „Foarte adesea «abstragerea» artistului este o ipocrizie, căci nu există vreunul care să nu dorească a fi cunoscut de cât mai mulți semeni. Abstragerea e un scandal, prin care ratatul încearcă a atrage atenția asupra sa.”. Relația scriitor-public [...] capătă de-a lungul timpului, varii semnificații (*n.n.* criticul se referă și la studiul lui György Lukacs din 1936 despre *povestire sau descriere*, în care se precizează urmările multiple – chiar și în ceea ce privește adâncimea artistică a unei opere – pe care le poate avea atitudinea literatului, de observator sau de participant activ la frământările epocii). Diviziunea capitalistă a muncii i-a împins pe artiști să fie numai artiști și nimic altceva, dar totdeauna marile personalități s-au străduit să treacă dincolo de granițele preocupărilor stricte de atelier și să se contopească, într-un mod organic, cu amplele procese înnoitoare din istoria umanității. În orânduirea noastră, adâncile prefaceri săvârșite au modificat și condiția socială a creatorului, nu numai oferindu-i variate moduri de a fi prezent în viața Cetății, ci și ridicându-i funcția civică la rangul unui imperativ moral”. □ Patru *Cântece la căderea primei zăpezi*, ciclul liric de D. Mutașcu. □ Cronică dramatică scrisă de Dinu Săraru: *Antigona la Teatrul Mic. Bună seara, d-le Wilde, la Teatrul Nottara*. □ Marian Popa îl comentează pe dramaturgul Ion Coja, în *Jucătorul de table*.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 35] Se relatează despre alte *Două volume ale președintelui Nicolae Ceaușescu tipărite în străinătate*: „După publicarea în limbile franceză, engleză, spaniolă, finlandeză, japoneză, italiană a unor volume cuprinzând biografia și texte selecționate din opera președintelui Nicolae Ceaușescu, iată că, de curând, alte două volume de texte selecționate din cuvântările și articolele președintelui Consiliului de Stat al României au fost tipărite în R.F. a Germaniei și în Brazilia. [...] Venind la puțin timp după publicarea unui număr de cărți cu conținut similar în limbi de circulație internațională și în edituri de reputație dintr-un șir de capitale ale lumii, cele două volume: *Para Onde Val a Roménia (Încotro merge România)* și *Rumänien auf dem Weg des Sozialismus (România pe drumul socialismului)* aduc o nouă mărturie a interesului larg, manifestat în cele mai diferite regiuni ale globului, față de personalitatea președintelui Nicolae Ceaușescu, reflectă atenția, stima și prețuirea cu care este urmărit mersul înainte al României pe calea progresului”. ■ Mihai Beniuc publică *Însemnări despre conștiință*: „Orice nouă epocă

istorică cere o morală nouă. Cum România a intrat în faza socialismului, care se cere multilateral dezvoltat, tiparele educative vechi trebuiesc recondiționate, iar unele chiar înlocuite, ținând seamă și de accelerația mereu sporită a progresului științific contemporan și de tot mai marea complexitate a relațiilor sociale interne și externe. [...] Noua etapă în care am intrat corespunde cu o mobilizare integrală a spiritelor, al cărei țel este sădirea conștiinței socialiste, în toate sufletele. Este o ofensivă spirituală de proporții naționale, ce cuprinde întreg poporul. Nu este o campanie, ci un studiu evolutiv de durată. Dar munca abia începe. Ea cere un timp de pace, un eroism constructiv și plin de grijă pentru formarea conștiinței omului, spre binele său și al colectivității în care trăiește el și vor trăi urmașii, în condiții de viață tot mai bune, material și spiritual”.

■ Informații despre *Eminescu – în amintirile contemporanilor*, volum apărut sub semnătura lui prof. univ. dr. docent Const. Ciopraga, Universitatea „Al. I. Cuza” – Iași, membru al Academiei de științe sociale și politice: „La editura Junimea din Iași a apărut, sub îngrijirea lui Ion Popescu, o substanțială culegere de aspect memorialistic, *Amintiri despre Eminescu*. Tot ce are legătură cu poetul polarizează atenția, fenomenul găsind neconținut ecou în toate mediile. [...] Volumul, în ansamblu, alcătuit cu pietate, de un editor competent, adună referințe, care, regrupate, introduc pe cititor într-o biografie excepțională”.

■ Paul Anghel își aduce *Omagiul literei și al ideii*: „În mintea mea, tipograful – în planul culturii noastre – este tot una cu Coresi și Simion Ștefan, cititori vechi ai culturii noastre, într-o vreme când slova era tot una cu ideea, într-o vreme când tipograf și autor erau una și aceeași ființă. [...] Este deci o dreptate, o binevenită dreptate să-l cinstim, consacându-i o zi anume, ca și altor lucrători, meseriași, truditori, gânditori pe umerii cărora se reazemă creația umană, existența societății, iar în speță – prosperitatea spirituală a societății noastre socialiste. [...] Azi ești colaboratorul certitudinilor mele, al elanului de cugetare, acțiune și vis, și, tocmai de aceea mâinilor tale li se cuvine și acest al meu omagiu.. – neveștejită floare de cuvinte, pe care ai s-o culegi”.

■ Vlaicu Bârna semnează poezia *Transhumanța*. ■ Apare *Mesajul președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, adresat Conferinței tineretului pentru securitate europeană de la Florența*.

11 decembrie

● [„**România liberă**”, nr. 8440] Aurel Baranga scrie articolul *Comunist de omenie*, raportându-se la cuvintele lui Nicolae Ceaușescu și conchizând că această „chemare” trebuie „gravată cu litere de aur în toate conștiințele ca pe un comandament politico-moral suprem”.

● [„**Scânteia**”, nr. 8995] Ziarul realizează ancheta *Ce calități sunt definitorii pentru eroul literaturii noastre?*: „Inaugurăm, începând cu această pagină, o dezbatere prin care ne propunem să contribuim – cu participarea prozatorilor, dramaturgilor, a criticilor literari – la clarificarea uneia din problemele ma-

jore ale creației: aceea a eroului literaturii noastre socialiste, a personajului literar. Dezbaterile însuflețite, lucide și de matură responsabilitate, generate de documentele de partid privind îmbunătățirea activității ideologice, creșterea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, au avut un larg ecou și în rândul creatorilor de artă, care au deslușit în spiritul acestor documente înalta investitură ce le revine, rolul important ce se acordă literaturii în procesul de formare a omului nou, de perfecționare a relațiilor dintre indivizi și societatea noastră socialistă. Vorbind despre eroul de azi al literaturii, în expunerea la plenara C.C. al P.C.R., din 3-5 noiembrie, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia pe bună dreptate: «Omul, constructor al socialismului, să se poată regăsi în aceste lucrări de artă, să-și descopere și defectele, dar și trăsăturile nobile! Nu avem nevoie de o artă care să poleiască cu aur realitățile, dar nu avem nevoie nici de o artă care să acopere cu noroi sau smoală aceste realități; avem nevoie de o artă care să fie suflet din sufletul poporului, să redea și greul, și bucuria, și visurile spre viitor ale oamenilor muncii, o artă izvorâtă din realitățile națiunii noastre, profund umanistă». Prospectare realităților noastre semnificative, înfățișarea acelor medii și oameni care oferă o imagine grăitoare a dinamismului și efervescenței creatoare specifice societății românești actuale – eroi desprinși din viața uzinelor, a satelor, a intelectualității – conturarea acelor personaje care să se impună ca întruchipări memorabile ale omului cel mai înaintat al orânduirii noastre socialiste – *comunistul* – constituie o îndatorire fundamentală a scriitorului de azi și, implicit, o condiție a perenității produsului muncii sale artistice. Realitățile patriei, acest incandescent generator uman în care, cu dăruire și abnegație, se înalță zi cu zi edificiul societății noastre socialiste, oferă scriitorului o generoasă și nepuizabilă sursă de inspirație. Problematika spirituală și morală a omului înaintat al societății noastre se cuvine, în mod firesc, să stea în centrul atenției scriitorilor. În acest spirit începem și dezbateră de față, ale cărei concluzii finale – rod al confruntărilor punctelor de vedere – le dorim contribuții la clarificarea unei probleme de fond a culturii noastre socialiste”. Răspund: □ Alexandru Ivasiuc, *Să fie mesager al spiritului epocii*: „Nu vom putea da mărturie despre timpul nostru fără a vorbi despre cei mai dăruți fii ai patriei, despre comuniști, despre partidul care conduce țara. De aceea, scriitorul este dator să se situeze în miezul evenimentelor, să năzuiască la surprinderea tipurilor esențiale, vii. Muncitorii, comuniștii, noile clase ca structură și mentalitate sunt ceea ce caracterizează timpul nostru. Către ele se cere îndreptată firesc atenția creatorului. Altfel, s-ar condamna la neesențial. Meditația, observația, întrebarea activă și preocuparea pentru a surprinde aceste tipuri constituie o condiție vitală pentru literatura adevărată. O literatură majoră trebuie să aspire la eroii complecși care-și fundamentează permanența valorilor pe o scenă mereu schimbătoare, care sunt puși în situația ca mereu să aleagă, în lupta cu ei înșiși, în lupta dintre comoditate și realizare. Numai o asemenea literatură va indica tuturor, acum și mai târziu, complexita-

tea unei trăiri cu adevărat, dar și demnitatea ei”; □ Szemlér Ferenc, *Să exprime universal etic al socialismului*: „Creatorul ideal nu e, pentru noi, scriitorul inconștient, sau care se lasă cu tot dinadinsul în voia contradicțiilor. Oricâtă importanță trebuie să acordăm imboldurilor creatoare înăscute, le acceptăm totuși numai ca pe niște condiții elementare ce conferă viabilitatea talentului artistic. Creatorul care se bazează exclusiv pe simțurile instinctive ne surprinde prin prospețime, prin cruditățile sincere – dar în spatele acestor calități îl pân-dește permanent pericolul de a greși, de a merge pe căi greșite, ceea ce face îndoielnică nu numai opera artistului, ci și judecata de valoare ce determină rezultatul final. [...] Omul de azi – fie că vrea să se exprime pe sine însuși, fie că ar doi să deseneze chipul individualităților complexe născute din întrepă-trunderea relațiilor sociale – nu se poate mulțumi nici pe departe cu mijloacele și modalitățile pe care i le-au oferit experiențele noastre anterioare. Descrierea artistică a omului de azi, fidelă realității, ne solicită eforturi spirituale mult mai mari decât am putea bănuși la prima vedere”; □ Aurel Baranga, *Să întruchipeze adevărul vieții*: „O literatură fără personaje, fără eroi, fără oameni echivalează cu efortul zadarnic și încăpățânat de a concepe cifra șapte ca o cifră cu soț, degringolând, ca efort de gândire, într-o zonă a nimicului. Or, nimicul, căutat de unii cu disperare, n-a constituit niciodată o categorie spirituală sau morală, mintea omenească refuzându-l. Dimpotrivă, gândirea umană s-a caracterizat, de la începuturile ei, fie și naive, fie și rudimentare, prin efortul de a înțelege totul. Iar acest tot rămâne omul, oricâți denigratori ar avea, oricât ar încerca unii exegeți ai disperării să-l înfățișeze ca pe o «abatere de la ordinea naturii». [...] Cu alte cuvinte, să redăm prin personajele noastre *adevărul vieții* în tot ce acest *adevăr* aduce mai mobilizator pentru speranțele omului, pentru demnitatea lui, pentru realizarea idealurilor lui superioare – în cazul nostru, a idealurilor socialiste”; □ Paul Georgescu, *Să se identifice cu măreția faptelor poporului*: „Romanul e un gen liber. Se poate povesti o întâmplare, se pot povesti mai multe, ne putem ocupa pe larg de câțiva eroi sau sintetic de mulți, putem face – sau să nu facem – descrieri, dialoguri, considerații eseistice, să ținem firul cronologic sau să nu-l ținem: nu acestea sunt determinante! Important este despre cine vorbim, despre cine scriem și cui ne adresăm și ca să-i spunem ce! Unii dintre colegi au scris – și cum să nu fiu de acord cu ei! – despre datoria noastră de a elogia omenia, cinstea, munca, eroismul, simțământul patriotic și să atacăm cu toate mijloacele artei cruzimea, hoția, lenea, lașitatea, incompetența, demagogia. Încă o dată: cum să nu fiu de acord. Numai că, pentru mine – fiindcă gândurile mele le transcriu aici – cadrul acesta e prea general, oameni neoameni au existat totdeauna și nu cunosc vreo etică mai acătării care să fi negat virtuțile și să fi slăvit viciile, cel puțin pe față, dacă pe dos, nu. Și atunci, care-i deosebirea, vreau să zic ce e nou, specific, în societatea noastră socialistă, pe mine tocmai asta mă interesează”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 7020] În cadrul anchetei *Realismul literaturii socialiste* răspunde Mircea Iorgulescu, pentru care *Opera realistă trebuie să reflecte procesul revoluționar de transformare a conștiinței*: „Mărturie semnificativă despre epoca în care trăim – epoca desăvârșirii societății socialiste multilateral dezvoltate – opera literară va reflecta, într-un mod așa spune obligatoriu, acest proces revoluționar din care frământările și contradicțiile nu lipsesc, la care asistăm și în care suntem implicați, pe care ne străduim să le rezolvăm, angajați cu întreaga noastră ființă”.

• [„Cronica”, nr. 50] Împotriva culturii despărțite „în straturi, pentru mase și pentru inițiați” se ridică vocea redacției în editorialul intitulat *Cultură indivizibilă*: „ori de câte ori s-a încercat să se facă artă, să se scrie poezie, proză, teatru, să se facă discuții, conferințe *numai* pentru locuitorii satului, *numai* pentru cei din fabrică sau *numai* pentru copii și tineri – au ieșit lucrări de mântuială, grevate de ideea didacticismului, de caracterul plicticos al unei lecții extrem de simpliste, schematice, deci neconvingătoare”. □ Grupaje lirice semnate de Mihai Ursachi și Florin Mihai Petrescu. □ *Elefantul*, povestire de Th. Parapiru. ■ Numărul denotă o propensiune a cronicarilor spre istoria și critica literară. Astfel, articolul lui Liviu Petrescu vizează *Miturile criticii*, analizând nouitatea pe care o aduce volumul lui N. Manolescu, *Teme* (C.R., 1971), „viclesugul Șeherezadei fiind, în fond, viclesugul literaturii”. Este cartea unui critic „ajuns la o deplină maturitate, în ciuda tinereții sale”. □ De asemenea, Liviu Leonte se ocupă de Ilie Constantin, nu în calitatea lui de poet, ci de critic de poezie, recenzând volumul *Despre poeți*, o selecție din articolele și cronicile publicate în diverse periodice (cu deosebire în „România literară”), între anii 1967-1971. Cartea este considerată „remarcabilă”, prin „seriozitatea argumentării și justetea observațiilor”, sperându-se a fi o arvună a „tabloului complet al poeziei românești” pe care autorul îl anunță în *Argument*. ■ Studiul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul* (Ed. Eminescu, 1971), este salutat în acest număr de Const. Ciopraga și catalogat drept o sinteză „dintre cele mai valoroase” în domeniul curentelor literare. ■ „Masiva și erudita monografie a lui Nicolae Balotă despre *Literatura absurdului* (Univers, 1971), este una dintre cele mai valoroase sinteze critice care a apărut în acest an literar”, opinează Zaharia Sângeorzan în cronică intitulată *Lupta cu absurdul*: „Nicolae Balotă face o excelentă radiografie a literaturii și filosofiei absurdului, dovedind o cunoaștere remarcabilă a temei, o înțelegere profundă, exactă a ei. Cartea e densă, are idei originale și nu-și deapănă paginile în gol și nici nu e sufocată de jocuri de artificii care să ne ia ochii prin falsa lor strălucire. E sinteza unui critic asumându-și cu curaj, ca un luptător în arenă, riscul primelor delimitări, într-un spațiu puțin explorat”. □ Pornind de la ideile lui Benedetto Croce din *Estetica* (1970), Mihai Mardare dezbate general-teoretic *Istoria literară și conceptul valorii*. □ La 150 de ani de la nașterea lui Flaubert, George Pruteanu (*Gustave, sub semnul lui François*) dă spre publicare note de lectură

extrase din „plicurile” lui Flaubert, rândurile despre muncă, dezgust, umor ducând spre concluzia că „omul a fost o structură acut rableziană”. □ O pagină este arondată integral recenziilor de mai mică întindere dedicate unor recent apărute volume. Astfel, Const. Ciopraga se oprește asupra unui volum de Ion Popescu, *Amintiri despre Eminescu* (Junimea, 1971), „o substanțială culegere cu aspect memorialistic” ce-i adună la cuprins pe Slavici, Maiorescu, George Panu, Caragiale, Vlahuță, Iacob Negruzzi ș.a. □ N. Barbu comentează micro-romanul *O zi pentru podoabe* (Eminescu, 1971), semnat de colegul său de redacție, eseistul și criticul de teatru Mihai Nadin, „un intelectual poate prea lucid și sobru, de un rafinament dominat de exactitatea inteligenței (sic!)”. □ Noul volum propus de Marin Mincu, *Critice II* (C.R., 1971), „alcătuit cu mai puțină grabă, mai puțin eclectic”, este comentat de Hristu Cândroveanu. Recunoscând criticului de la Constanța pledoariile pentru fiecare caz în parte dintre autorii selectați, „vârfuri ale literaturii noastre clasice și mai ales moderne”, recenzentul îi reproșează „înverșunatele *parti-pris-uri*” deja cunoscute din primul volum de *Critice* (E.P.L., 1969). □ Debutul poetic al Iolandei Malamen, din *Starea de grație* (^), este întâmpinat de Corneliu Popel, drept „unul dintre cele mai bune volume de debut ale acestui an”, deși păcătuiește prin „incoerență și o oarecare naivitate”. □ *Danubius 1971*, a doua ediție a manifestării culturale gălățene îi apare lui N. Irimescu mai bogată, de vreme ce reunește „contribuții prestigioase ale unor scriitori (E. Jebeleanu, Nina Cassian, Titus Popovici, Al. Mirodan, Grigore Hagiu ș.a.)”. ■ Tot pentru rubrica *Moment* este reținută dezbaterea din „Tribuna” (nr. 48, 2 decembrie 1971) „despre sensurile și semnificațiile conceptului de realism în literatură”, la care iau parte Dumitru Micu, D.I. Suchianu, Leon Baconsky, Aurel Sasu, Ion Oarcășu ș.a. □ La rubrica recent înființată de *Dialog cu cititorii*, Liviu Grăsoiu, redactor la Televiziunea Română, ia atitudine față de eliminările de autori și tratările superficiale din manualele de literatură pentru diverse clase, incitat de masa rotundă găzduită în paginile revistei sub titlul *Formativ și informativ în manualul de literatură română*. (în nr. 47). □ O notă despre *Firescul în teatru* este semnată de N. Carandino. □ N.B.[arbu] semnalează câteva succese teatrale românești în Polonia: *Arca bunei speranțe* de I.D. Sîrbu, *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă, tripticul *Cine ești tu?* de Paul Everac și *Meșterul Manole* de Valeriu Anania, toate piese jucate de trupe românești din Craiova sau Pitești, aflate în turneu în diverse orașe poloneze. □ După numere consecutive cu răspunsuri la obiect, refuzuri în marea lor majoritate, Nicolae Turtureanu alcătuieste pentru acest număr o mică antologie a *Poștei literare*, în care reține, între altele, și două poezii semnate de Lucian Perța. Din „erata” *Poștei literare* din nr. 52, se dovedește că cele două poezii sunt semnate de fapt de un frate (Lucian Perța, clasa a XI-a) și o soră (Lucia Perța, clasa a IX-a) din Sighetul Marmației, „descoperiți” de poetul Adi Cusin, într-o peregrinare maramureșeană. □ Pe ultima pagină, Louis Michel, profesor la Universitatea din Montpellier, aflat în

vizită în redacția „Cronicii”, este intervievat de M. Tudor în legătură cu interesul său pentru limba și literatura, cultura română în general. □ În domeniul cărții de artă, Hokusai, aflat la prima ediție românească, atrage atenția lui Gh. Macarie.

● **[„Flacăra”, nr. 50]** În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Adevărul vieții*, un articol laudativ la adresa „chemărilor adresate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, scriitorilor, cu prilejul Plenarei Comitetului Central” în care acesta îi îndemna: „Redați în artă mărețele transformări socialiste ale țării, munca clocotitoare ale milioanele de oameni; veți găsi și contradicții, și conflicte reale, nu închipuite, și fapte mărețe, emoționante, demne de numele de om”. □ Traian Stoica prezintă romanul lui Anton Breitenhofer, *Ciudata prăbușire*, apărut la Eminescu, în traducerea Sevillei Răducanu. □ În *F Teatru*, Sanda Faur dedică un amplu articol *Satirei în slujba „interesului general”*, subiectul fiind dramaturgia lui Aurel Baranga. □ T. Caranfil publică un interviu cu actorul Ron Moody, „laureat al Festivalului de la Moscova”, cu titlul *Fagin și pedagogia..*, pe marginea rolului interpretat de acesta în *Oliver*, musical inspirat din romanul lui Dickens. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, revista publică un necrolog dedicat lui Dimitrie Stelaru. □ Sunt semnalate aparițiile volumelor *Excelsior* de Al. Macedonski (Ed. Eminescu) și ediția a II-a a romanului *Prins* de Petru Popescu. □ Presentare a volumului *Poemul salamandrei* de Valentin Strava (C.R.). □ În *Memento*, *Cinema*: Notă despre ecranizarea piesei lui A.P. Cehov, *Unchiul Vanea*. □ În *Memento*, *Teatru* sunt prezentate piesele *Bună seara, domnule Wilde!*, un musical derivat din piesa lui O. Wilde, *Ce înseamnă să fii onest*, de Eugen Mirea (Teatrul „C. Nottara”), *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț), *Gaițele* de Al. Kirîțescu (Teatrul de stat din Arad).

● **[„Luceafărul”, nr. 50]** Ov. S. Crohmălniceanu sintetizează răspunsurile la ancheta din numărul precedent al revistei, în articolul *Sfânta nemulțumire*: „Cei mai mulți participanți la anchetă găsesc că producția noastră lirică actuală întrece orice așteptări și regretă doar neomologarea pe plan mondial a unei asemenea extraordinare înfloriri”. Criticul literar ține să precizeze faptul că literatura română contemporană nu duce lipsă de talente, însă „nu întotdeauna înzestrarea aduce automat și mari opere realizate care să se impună cu putere și să înfrunte cu succes timp”. O atitudine pozitivă asupra producțiilor literare este, susține Crohmălniceanu, necesară. De asemenea, atenționează asupra aprecierilor superlative care plasează poezia română peste toate celalalte *lirici mondiale contemporane*: „Prea multă autosatisfacție naște debutanți, convinși că sunt cel puțin egali cu Blaga și Barbu”. ■ Ilie Constantin realizează un scurt studiu critic poeziei lui M.R. Paraschivescu, despre care își expune opinia: „Un procedeu artistic folosit cu virtuozitate în poezia sa de către Miron Radu Paraschivescu este stângăcia mimantă. Poetul, atât de stăpân pe mijloacele sale, se joacă de-a dificultatea rostirii, în mod fermecător”. În același arti-

col se identifică trei surse care se regăsesc în stilul poetului: „ecoul unei faze preeminesciene a poeziei românești, când limbajul poetic și măiestria prozodică mai dibuiau încă (Anton Pann, Bolintineanu, Depărățeanu ș.a.m.d.); e în al doilea rând, ecoul unei anumire părți din lirica posteminesciană, de la începutul secolului, lipsite de personalitate; în fine ultimul «model» ne apare poezia naivă, romanțele micului dor”. ■ Un excurs critic asupra personajului Moromete realizează Ion Caraion, definit drept o „stare de poezie a gândirii vibrând în fiecă gest și vorbă, în fiecare acțiune și reflecție, în fiecare deliberare și tăcere, calcul sau retractilitate, avânt sau exitare”. Familia trăiește drama destrămării, aspecte pe care Ion Caraion le asociază răzvrătirii, ruperii („Eliberarea aceasta, neascultarea, fuga dintr-o ierarhie și din legile ei de aramă, dezacordul cu canoanele, nu este doar o ieftină și goală insolență, e rupere și se produce cu durere;cu ea începe o adevărată altă poveste a vorbei; răzvrătirea ca principiu fecund în istorie și progres”). Temele sunt dezvoltate inițial în universul tipic dostievskian, părăsit de divinitate, unde *totul e îngăduit*. La întregul parcurs al schimbărilor martor este Moromete, romanul constituindu-se din receptarea lui în interior a tuturor factorilor lumii din afară: „Unii merg spre mâine, el merge spre ieri. Fugile astea își urmează una alteia ca o fatalitate și destrămarea capătă accelerații dezolante. La descoperirea întâiei schisme, Moromete, care avea umor, ciudățenii, sinuozități, ironie, prudențe, rafinate chiar și uimiri luminoase, primește o lovitură secătuitoare. Ipoteza îi lipsește. Cei în lipsă de ipoteze pierd”. În final, Ion Caraion reafirmă valoarea romanului, înscriindu-le pe lângă celelalte asemănătoare tematic: „Marin Preda, urmărind prosopeea rurală, problematizează și adună sub proiectoarele gândirii circumvoluțiuni și conștiințe care sunt ale unei pături socotite amorfă, dar care nu-s amorfe”. ■ În cadrul rubricii *Compendiu*, Dinu Flămând semnează o scurtă cronică literară despre volumul *Laguna* (C.R., 1971): „În esență, poetul este un sentimental liniștit, din lumea senzațiilor sale meditația se exteriorizează, se lasă dedusă, fluxul liric se despletește pentru lungi așteptări. Poezia lui Almosnino este de un prozaism polifonic, cu un amplasament economicos al versurilor cheie din durata poemului, pentru a rezulta o atitudine învăluitoare”. ■ Titus Popovici continuă seria memoriilor cu *Stimate domnule diriginte*. ■ Nicolae Balotă semnează articolul *Literatură și publicistică*, în care subliniază importanța reconsiderării textelor publicistice: „Pasiunea pentru actual implică rezistența la inerție, la indiferență și pasivitate. Publicistica înseamnă și participare. Ea pretinde, de asemenea, luciditatea examenului întemeiat pe reală existență de viață”. De asemenea, criticul elogiază aparițiile din anul în curs a următoarelor antologii de publicistică: *Vârstele timpului* (George Macovescu), *Jurnalul ieșean* (George Ivașcu). ■ În articolul său din rubrica *Semnificații*, Edgar Papu scrie despre conceptul de *universalitate*, care a substituit ideea eternizării, cu aceea a recunoașterii in extenso a valorii literare. Validarea calității literare a suferit așadar o schimbare de paradigmă: „Scri-

itorul modern vrea mai întâi să obțină votul spațiului, al «universalității»". □ Într-o notă de umor duios, Constantin Țoiu scrie câteva rânduri comemorative la despărțirea de Dimitrie Stelaru: „Poetul Dimitrie Stelaru a murit fără să lase în scriptele Fondului literar niciun leu datorie. Când s-a aflat lucrul acesta, colegii lui care l-au iubit, au tăcut înmărmuriți [...] Să nu se spună că asta nu e o performanță [...] El, care în tinerețe și după tinerețe și după ce o mai fi dincolo de tinerețe, a îndurat foamea până la paroxismul ei îngeresc”. ■ Al. Piru contribuie cu răspunsurile lui la ancheta din numărul anterior al revistei, *Poezia română de la 1971*. În ceea ce privește lirismul românesc actual, Al. Piru declară: „Nu avem un nou Eminescu, niciun nou Arghezi, avem totuși pe Alexandru Philippide, precum și un număr remarcabil de poeți reprezentativi în toate generațiile. Ca să nu citez pe cei prea des pomeniți, amintesc doar pe Emil Botta, pe Șt. Aug. Doinaș, pe Ana Blandiana“. Cât despre poezia revoluționară, acesta consideră că „există poeți cu idei revoluționare în înțelesul exact al cuvântului, ca, la un moment dat, Mihai Beniuc, și poeții care revoluționează limbajul poeziei, între alții, Ion Barbu“. De asemenea, „poezia politică exprimă o atitudine, o convingere sau o aspirație. Dacă poetul izbutește să se ridice pe deasupra ocaziei, să elimine efemerul, dând ideii sale lirice un caracter de universalitate, atunci poezia poate înfrunta timpurile”. ■ Prezența lirică din acest număr este susținută de următorii: Emil Brumaru (*Crin*), Eugen Jebeleanu (*Prăpastia, Ca prostul, Coșmar, Culesul*), Mircea Ivănescu (*Puterea imaginii, Asemenea, Iarnă*), Victor Felea (*Triunghiuri, Strigăt, Arse podișuri*), Nora Iuga (*Carte de suflet, Vai, nu veni..., Marginile curg*), Arthur Rimbaud (în traducerea lui Leonid Dimov, *Senzație, Pentru muzică, Bufetul*).

12 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8996] Despre semnificațiile sintagmei *Literatura angajată* se pronunță Demostene Botez: „Literatura este cel mai eficient mijloc de a prezenta veridic și convingător noul tip de erou, de a stimula, prin fapte de viață, spiritul de răspundere ca și spiritul organizatoric. Literatura contribuie la formarea caracterelor. Ea este o reflectare a vieții, este imaginea vieții – și viața însăși, cu succesele și oamenii ei noi, este unul din puternicele mijloace educative. Prin cartea sa, scriitorul nu este numai el un activist, în cel mai nobil sens al cuvântului, ci și toți cititorii săi, câștigată prin talentul scriitorului, devin adevărați propagandiști. Fiecare volum dintr-un tiraj de carte literară este un propagandist și numărul lor cuprinde întreg întinsul țării. Pătruns de aceste adevăruri, fiecare scriitor, însuflețit de idealul umanismului socialist, se înscrie în marea acțiune marxist-leninistă în care este angajată toată țara. Prin cuprinsul și înaltul său scop, acest act este un act de patriotism, necesar și eficace, pentru progresul constant al societății noastre socialiste”. ■ Nicolae Dragoș realizează convorbirea *Un nou itinerar editorial pentru cartea de drumeție* cu scriitorul Pop Simion, directorul Editurii pentru turism: “– *Ce autori se asoci-*

ază acestui efort și ce cărți vor primi girul dumneavoastră în viitorul apropiat? – Autorii sunt de cea mai variată formație, ca înseși domeniile din care examinează fenomenul turistic al țării și al lumii – scriitori, reputați gazetari, profesori, istorici, geografi, artiști-fotografi, mari călători. Cititorul va găsi pe întâile cărți editate de noi nume din toate generațiile de autori. O selecție din scrierile de drumeție ale acad. Victor Eftimiu va onora acest început de program editorial, urmând altele, de structură tematică și modalități foarte diverse: Radu Tudoran (un ciclu de voiajuri europene), Dumitru Almaș (*Curtea veche, Lipskani-Gabroveni*), Paul Anghel (*Recitind o țară*), Alecu Ivan Ghilia (*Fals tratat de drumeție*), Ioan Grigorescu (*Valea Prahovei – petrol și turism*), Toma George Maiorescu (*Escale mediteraneene*), Paul Schuster (*Civilizația obiectelor la români*), Mircea Șerbănescu (*Drumeț pe Dunăre*), Ion Miclea (*München – orașul olimpiadei*), Dános Miklós (*Prin Ungaria de azi*), Viniciu Gafița (*Munții necunoscuți*), Marin Mihalache (*Ghidul muzeelor din România*), ori autori mai tineri, în plină afirmare”. ■ *Adnotări*: □ Ioan Massoff, *Cum recităm poezia?*: „O poezie e ca o «mică piesă», iar recitarea presupune pregătire, revenire în decursul timpului pentru «descoperirea» unor semnificații, nuanțe. Îți e îngăduit, cel mult, să arunci câte o privire pe textul unei bucăți ocazionale ce ți-a fost, în mod excepțional, încredințată cu puțin timp înaintea începerii spectacolului, dar nu să citești *Miorița*. Ar fi timpul ca acei slujitori ai scenei ce nu și-au însușit încă din școală, așa cum era firesc, din comorile poeziei noastre – mă refer îndeosebi la tinerii absolvenți – s-o facă neîntârziat, dacă țin să apară în ipostaza de recitatori. Se cuvine să continuăm și să îmbogățim tradiția de care am pomenit la începutul acestor rânduri”. □ Corneliu Merlău, *Arta în uzină*: „Recent a avut loc o nouă întâlnire a oamenilor de artă brașoveni cu oamenii muncii din uzina «Tractorul». Organizată sub egida revistei «Astra» în cadrul Serilor «Astrei», întâlnirea a reunit scriitori, artiști plastici și muzicieni, a căror creație a fost prilej de confruntare directă cu opiniile, preferințele, dorințele publicului prezent. [...] Discuțiile însuflețite ce au urmat au demonstrat că astfel de întâlniri sunt utile atât pentru creatorii de artă, cât și pentru adevăratul beneficiar al creației artistice – publicul larg. Este motivul pentru care consemnăm această inițiativă a cărei extindere o recomandăm”.

14 decembrie

• [„*Munca*”, nr. 7489] Alina Popovici publică o cronică dramatică a piesei *Măsură pentru măsură* de W. Shakespeare (Teatrul Giulești).

15 decembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 8999] În dezbateră (intermitentă) pe care o întreține ziarul despre „comandamentele” literaturii momentului, Ilie Tănăsache contribuie cu textul *Comunistul luptător pentru adevăr*: „Milîtând pentru adevăr, comunistul trebuie să militeze pentru îmbunătățirea climatului etic în orice loc

de muncă încredințat de societate, să acționeze ferm pentru respectarea realității. [...] Fizionomia comunistului se impune ca etalon moral demn de urmat pentru că, manifestând exigență, inadaptare definitivă la climatul în care lipsurile sunt tolerate, orice derogare de la adevărul partinic, militează în același timp cu toate forțele pentru restabilirea echilibrului moral, pentru triumful până la capăt al adevărului”. ■ Prezentări de carte. □ George Chirilă prezintă *Poemul întâlnirilor* de Virgil Teodorescu, Ed. Eminescu, 1971: „În pofida unor prețiozități de limbaj și a unor lungimi care dispersează pe alocuri emoția lirică, *Poemul întâlnirilor* este o carte care mărturisește puternica vocație socială a poeziei lui Virgil Teodorescu, semn că viitoarele scrieri își pot găsi aici, în continuare, un teritoriu fertil”. □ Dumitru M. Ion scrie despre volumul *Cântarea cântărilor mele* de Nicolae Tăutu, Ed. Eminescu: „Sigur, eliminarea unor licențe poetice era de dorit. O mai atentă selecție a poemelor din cea de-a doua jumătate a volumului, în sensul împușinării lor, poate se impunea. Acestea nu sunt însă menite să întunece mesajul omenesc, sentimentul de cald patriotism ce se degajă din volumul antologic al lui Nicolae Tăutu”. ■ Franz Liebhard afirmă că *Literatura nu poate și nu trebuie să fie o „grațioasă inutilitate”*: „A te simți strâns unit cu această țară – operă de creație solidă a multor generații strâns unite, indiferent de naționalitate, operă care se dezvoltă datorită devotamentului și dragostei celor de azi – iată o temă fundamentală pentru cele mai diferite epoci ale literaturii contemporane. Prin orientarea ei asupra prezentului, această literatură este menită să slujească oamenilor. Ea înflăcărează oamenii și-i face capabili să participe permanent, cu tot sufletul și toate forțele, la edificarea, în această patrie, a societății socialiste multilateral dezvoltate. Plecând de la om și având drept țel omul, creația literară poate, în cadrul acestei determinări duble, să devină un izvor inepuizabil de forță, dacă orientarea și mersul ei sunt de așa fel călăuzite încât umanismul, în forma lui contemporană, socialistă, să fie pe deplin valorificat. Dintr-o astfel de profesii de credință, de activitate ce operează cu mijloacele artistice ale literaturii rezultă un patrimoniu spiritual, dar și un potențial educativ valoros, prin care scriitorii devin modelatori ai conștiinței umane. Scriitorul, ca bun cunoscător al semenilor, călăuzește astfel pe om spre cele mai înalte valori ale gândirii și simțirii îmbogățindu-i viața”.

● **[„Viața studentească”, nr. 43]** M.N. Rusu descrie antologia lui Vladimir Streinu, *Ritm imanent* (publicată postum) drept un „compendiu” al poeziei lui Streinu – care e de fapt un mijloc de a împăca extremele. Debutând cu silogism și parnasianism, trecând prin naturism/ panism deci antiparnasianism, se ajunge în final la livresc, ca scop al liricii sale, iar „oscilațiile între extreme se forțează într-un cadru cultural”. Altfel spus, ținta sa este de a găsi „cuvântul limped” – ceea ce nu înseamnă altceva decât că „în poezia lui Vladimir Streinu mijește o geană de clasicism. În acest sens ea este o lecție de intelectualitate poetică”. ■ Într-un grupaj retrospectiv, cu articole vizând evenimentele de la

1956 încoace (de când a apărut revista, sub conducerea lui Al. Ionescu, până în 1962, apoi a Virginiei Velcescu-Pană, între 1962 și 1966, iar din februarie 1966 până la 1971, a lui Nicolae Stoian), se configurează un *Conspect sentimental*, cu nume care bifează amintiri, locuri, oameni și fapte din anii respectivi, care le-au marcat existența. Gh. Mitroi face o trecere în revistă a istoricului „Vieții Studentești” după 1957, Nicolae Dragoș (șef de secție „Scânteia”) își aduce aminte de anul debutului său în „Viața Studentească” – 1960, Adrian Dohotaru (redactor-șef adjunct la revista „Amfiteatru”) vorbește despre 1962 – anul primului său reportaj, Romulus Rusan (redactor la revista „Cinema”) despre trecerea sa prin redacția „Vieții Studentești”, ca realizator de interviuri, la fel ca și cei care au „rămas”: Dragomir Horomnea (redactor și la „Scânteia Tineretului”), Eugen Patriche (secretar general de redacție din 1966), Tudor Octavian – colaborator din 1968, Nicolae Dan Fruntelată – absolvent din promoția 1969 și implicit redactor colaborator, ca pentru anii 1970–1971 să se afirme tinerii Ion Cristoiu (asistent universitar, Facultatea de Filosofie din Cluj) și Mihai Tatulici (redactor, venit de la Iași la București) – toți salutând, de fapt, 15 ani de „Viața Studentească”.

16 decembrie

• **[„România liberă”, nr. 8444]** La *Vitrina cărții*, în articolul *Excurs sentimental*, Ion Potopin anunță editarea unui volum consacrat memoriei marelui cărturar Perpessicius, ce va vedea lumina tiparului la editura Muzeului literaturii române, □ Dragoș Vrânceanu recenzează volumul *Trandafiri de octombrie și alte surîsuri* al lui Romulus Dianu, o colecție de povestiri „mai vechi și mai noi. Cele vechi privesc o societate și tipuri dispărute, dintre cele două războaie, [...] altele, puse într-un reflector deformat, hazliu și corosiv, care ne arată cât de puternică a fost – mai ales câtă vreme i s-a oferit prilejul să se exercite – vina marelui Caragiale în literatura română”.

• **[„Scânteia”, nr. 9000]** Florica Dinulescu face însemnări „prilejuite de o expoziție” în *Cartea social-politică și etică pentru tineret*: „Au fost prezentate 309 cărți, 62 publicații periodice, 46 broșuri și material propagandistic (pliante, afișe) editate în țara noastră, toate consacrate educației politico-ideologice, științifice, patriotice și moral-cetățenești a diferitelor categorii de tineri. Se remarcă, îndeosebi, lucrările cu tematică patriotică destinate educării tineretului în spiritul dragostei față de patrie și partid (cele mai multe realizate de Editura militară). Unei asemenea tematici educative i se mai pot adăuga alte zeci și sute de titluri, în milioane de exemplare, auxiliare ale studiului limbii și literaturii române, literaturii universale, opere de valoare ale clasicilor literaturii noastre și ale scriitorilor noștri contemporani, creații de seamă ale literaturii mondiale, menite să contribuie substanțial la educația morală a tineretului studios”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 7024]** Este publicată ancheta cu tema *Liberatea de creație*, la care răspund tinerii scriitori: Marian Popa („Poți fi

liber numai din interiorul unui ideal. Suprema libertate de creație o dă, de fapt, constrângerea unui ideal”), Mihai Ungheanu („Prin libertatea de creație mulți înțeleg capriciul total, ignorarea oricărei determinări sociale, istorice, politice: neglijarea obligațiilor scriitorului față de momentul istoric. Mai ales aceștia agită ideea unei libertăți de creație ca semn al dorinței lor de a acționa în indiferență de context”), Adrian Dohotaru („Societatea are dreptul să-și decidă literatura de care are nevoie, pentru a se regăsi pe sine și în zona aproape imponderabilă a spiritului, scriindu-și, de fapt, istoria”), Mihai Pelin („Spațiul muncii, al activității lucrative, al eforturilor neconținute prin care poporul nostru condus de partid desăvârșește construcția socialistă.. propune nu numai un câmp inepuizabil de subiecte și de eroi, dar, fără îndoială, în el prozatorul, dramaturgul, poetul se mișcă și mult mai liber și mai fructuos, decât în acela strâmt al lumii dominate de angoase, de nedumeriri metafizice”), Marin Tarangul („În efortul de perfecționare socialistă a omului, arta își găsește cea mai autentică libertate”).

● [„Albina”, nr. 50] Pe prima pagină, apare poezia *Istorie* de Ana Blandiana. □ Versuri mai semnează în acest număr și Dimitrie Stelaru (*Patria*). ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Mărgelele Monstrului*: „Despre demagog, despre nu chiar prea cinstita lui față, s-a scris mult, se va mai scrie încă, fiindcă nu se poate să se poată altfel. El, acesta, iese în calea noastră ai-doma șarpelui la drumul mare. Demagogul! Iată, în definitiv, un tip extraordinar în felul lui. Face parte, n-ai ce-i face – din însăși speța noastră umană, e drept, de undeva din subsol, dar, din nefericire, chiar din substanța noastră”. ■ Ovidiu Maraloiu publică articolul *Dimensiunile anului 1971*: „Chemarea, răspunsurile pline de însuflețire constituie dovezi ale aplicării neabătute a politicii partidului, ale prețioaselor indicații date personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru folosirea mai rațională a pământului, pentru accelerarea procesului de dezvoltare intensivă a agriculturii noastre. [...] 1971! Încă un an ale cărui succese se înscriu pe coordonatele continuului progres al țării noastre și dau strălucire dimensiunilor socialiste, ai căror făuritori suntem cu toții”. ■ De Ziua tipografului, apare textul asumat redacțional *Cea mai frumoasă carte*: „Și în acest an Zilei tipografului i s-au dedicat numeroase manifestări cultural-artistice. În acest context se înscrie și deschiderea în orașul de la poalele Feleacului a expoziției de artă plastică aparținând salariaților Întreprinderii poligrafice Cluj. Aici sunt expuse numeroase lucrări de pictură, grafică, artă tipografică, diplome și medalii obținute de colectivul întreprinderii la concursul «Cea mai frumoasă carte»”. ■ Citim *Navetiștii*, „fragment din volumul în pregătire *Floarea soarelui*” de Barutu T. Arghezi. ■ *Poșta poeziei*, asigurată în acest număr de Victor Tulbure, reține două poezii de Luca Onul, *Poem și Odă semințelor patriei*. Tot aici, lui Ion Mărgineanu din Alba i se răspunde: „Sub acest nume – și nu de puține ori, atât în presa locală cât și în revistele centrale – au putut fi citite poezii de o netăgăduită frumusețe. Iată de ce, aștep-

tăm cu încredere – și pe măsura întregului dv. talent, viitoarele versuri”. Printre cei mulți cărora li se spune un răspicat „Încă nu!”, se numără și Constantin Brândușoiu (Reșița) și Valeriu Bârgău (Brăila).

• [„România literară”, nr. 51] Editorialul *Demnitatea scriitorului* este semnat R.I. și asumat redacțional: „Demnitatea scriitorului este, într-o dublă accepție, forma cea mai înaltă a respectului față de sine însuși: față de opera sa și, deopotrivă, față de comportamentul său social. În măsura în care literatura pe care o scriem ne angajează ca oameni și ca buni cetățeni (și e firesc să ne angajeze), demnitatea scriitorului nu poate fi una profesională; ea este și una morală, umană. Aceste două laturi sunt totdeauna inseparabile: scriitorul răspunde față de fiecare din actele și din opțiunile sale individuale așa cum răspunde față de scrisul său; el constituie un exemplu prin opera sa, prin conștiința rostului pe care această operă îl îndeplinește în lume, și, totodată, prin atitudinea sa de zi cu zi, ca membru al colectivității socialiste, ca responsabil al unei publicații culturale, ca factor important de educație și de progres. [...] Demnitate înseamnă civilizație și cuviință. Talentul nu exceptează pe nimeni de la respectarea normelor firești de conviețuire socială; talentul obligă. Insulta, limbajul grosolan, expresia urii sau spiritul de revanșă nu sunt mai puțin nedemne în viața unui scriitor decât în literatura lui. Etica scrisului o implică pe aceea a vieții, și un scriitor comunist este, înainte de orice, un bun comunist, întruchipând prin orice act al său, de la simpla notiță în foaia unei publicații, la dimensiunea majoră a operei sale, un comunist, un comunist de omenie. Talentul scriitorului se cuvine să fie nu numai la modul ideal, nu numai la ședințe solemne, ci în practica de responsabilitate – continuă – a activității sale, oglinda unui caracter”. ■ Tot pe prima pagină citim *Fantasia* de Paul Georgescu: „Distinsa scorneală e adevărată și ne, căci Poetul face mai mult decât a se exprima pe sine și, știutor sau ne, manifestă prin Operă o închegare de valori, o frecvență de unde, cristalizează, adică, o structură mentală a unei colectivități anume ce se regăsește stilizată, luminată, se descoperă pe sine în Opera Poetului. Că Poetul exprimă mulțimi – mai strimte sau extinse – o dovedește de nu existența artistului și a criticului, aceea – desigur – a cititorului, autorul anonim, mediat și inocent al Operei semnate. Că Poetul aude Voci e sigur, doar că ele nu vin nici din stratosferă, nici din subterană, ci dintr-o preajmă selectată. [...] *Fantasia* nu e Creație, ci cristalizare, esențializare a ceea ce i se dă, iar acest Dat e propria lui existență confruntată cu Istoria. Poetul ia ce i se dă, doar cerne, discerne, organizează conform Nu unor practici meșteșugărești, ci unui sens care e al artei și al vieții – împreună”. ■ Dumitru Ghișe revine la rubrica sa cu tableta *Cartea – istorie vie*: „Responsabilitatea morală a celui ce scrie cărți e copleșitoare. Cel ce scrie cărți își întinde degetele spre fibrele creierului nostru. Intervenția e de maximă gravitate și asumarea ei cu inocență sau inconștientă poate duce la o devastare a spiritelor, la lezarea sau chiar descompunerea lor. Ce și cum spui într-o carte nu e numai o inițiativă

vă personală fără consecințe și remușcări. E activitatea socială cu adânci implicații de responsabilitate morală, politică, ideologică și, desigur, estetică. De ecourile pe care o carte le produce în noi suntem vinovați noi înșine, indiscutabil, dar complicitatea și culpabilitatea autorului e mai mică”. ■ Mihai Beniuc pune politic problema cultivării talentului în *Aceasta sunt*: „Abia azi, în România, e nevoie de acele talente care să zămislească opere pline de adevăr, de pasiune și de crez comunist și care să prindă așa rădăcini în conștiința socialistă, încât nimeni și nimic să nu le mai poată extirpa. E, de altfel, singura nemurire existentă, pentru cei care și-o doresc și dorința este perfect legitimă. Există talente numeroase în rândurile tineretului, pătrunse de această dorință și pline de vigoare. Dorința trebuie cultivată, ca și talentul de altfel, în sensul de a se întruropa artistic la înalt nivel ideologic și etic în opere care, desprinse de autor, să se înscrie pe orbita valorilor colective nesupuse uscăciunii și epuizării, opere care să strălucească ori să fulgere. [...] Sunt mulțumit să fiu o silabă în marele poem al comunismului și al Cântării României, ea însăși o patrie a socialismului, a socialismului multilateral dezvoltat. Aceasta poate sunt, poate chiar o silabă tonică”. ■ În *Ipoteză și adevărate* George Muntean se ocupă de volumul *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu și *Poezia lui Eminescu* de I. Negoitescu: „Probabil că structurile operei eminesciene sunt mai complex relaționate și mai cuprinzătoare decât ne-a fost dat să aflăm din cele două exegeze. Dar a-i fi îndemnat pe cititorii lui Eminescu să reflecteze la toate acestea, în maniera lor de aleasă intelectualitate, – iată ce nu li se va uita cu siguranță lui Edgar Papu și I. Negoitescu. Un nou mod de a-l citi pe marele poet câștigă teren prin ei”. ■ Liviu Petrescu se ocupă de „*Lupta cu absurdul*”, volumul lui Nicolae Balotă: „Uneori însă, prea mare ușurință cu care scrie aduce și prejudicii criticului, care trece prea repede peste unele înțeleșuri, crezându-le clarificate; o analiză mai răbdătoare ar fi dus, desigur, la evitarea unor inexactități. [...] Critica lui Nicolae Balotă este o critică de excepție, care obține performanțele sale vele mai bune atunci când se transformă în «explicație de texte»; nu am înțeles, de aceea, lectura atât de grăbită pe care criticul a făcut-o unor opere atât de importante ca *Procesul* sau *Castelul*. Analiza semnificațiilor ar fi devenit și mai elocventă, dacă ea ar fi fost însoțită de câteva lecturi exemplare”. ■ Alexandru Ivăsiuc revine la *Pro domo*, ocupându-se de *Integrare socială*: „Caracterul vag și irațional al ideologiei de dreapta rezultă din inadecvare, prin lipsă de prezent. Pentru că societatea modernă nu este un trib și oamenii ei nu îndeplinesc gesturi stereotipe, capabile să se încarce cu semnificații mitice. Iar știința și mitologia se reclamă de la substraturi psihologice deosebite și se opun. De aceea, gesturile drepte, așa cum a dovedit istoria, nu pot fi decât destructive și de negație. Nu se poate construi *ceva pe nimic*, iar lipsa de fundamentare pe concret, nostalgia goală, este un nimic. [...] Socialismul, prin înaltul său ritm de dezvoltare a civilizației în primul rând materiale, nu numai că este absolut opus teoretic ideologiei de dreapta,

dar îi distruge baza practică, tinzând să rezolve și traumele care o generează. Tipul său de integrare este cu totul deosebit, opus integrării patriarhale sau feudale. Dar aici va trebui să facem o serie de distincții cu consecințe practice manifeste”. ■ În *Artiști și artizani*, Eugen Luca se ocupă de „confuzia între opera literară și simulacrul ei” explicând diferența: „Un artist autentic se eliberează prin scris de unele obsesii acaparatoare, transmite o experiență personală, unică în felul ei, comunică o descoperire proprie, de o importanță covârșitoare pentru noi toți. Meseriașul «onest» n-are obsesii și nici o experiență aparte, n-a făcut nicio descoperire pe care prin intermediul cărții să ne-o transmită. El nu are, de aceea, o temă a lui proprie, pe care o găsim la orice scriitor autentic, fie și minor, n-are motivele lui predilecte și nici o manieră preferată. Dar tocmai fiindcă n-are nimic de comunicat sau are prea puțin, el poate cu ușurință comunica orice, mai ales că nu-i lipsește nici tupeul de a-și asuma orice mesaj”. Vina aparține, parțial, criticii, pentru că „artizanatul literar mai înflorește și pe meleagurile noastre, și uneori și din cauza criticii, preocupată într-atât de problemele ei (nu se discuta, într-o vreme, mai mult despre actul critic decât despre literatura ca atare?), încât uită o obligație elementară: să discearnă între literatura autentică și impostură, între artist și artizan, între artă și truc”. ■ Voicu Bugariu (*Puritatea focului*) face un comentariu la volumul *Clopotul nins* de Vasile Nicolescu: „O excelență a imagisticii, evidentă și în precedentele volume, o somptuozitate metaforică ce se face simțită la tot pasul dau *Clopotului nins* strălucirea barocă a unei construcții complicate, dar de o mare grație muzicală. [...] *Clopotul nins*, carte neobișnuit de unitară, face auzită din nou una dintre vocile noastre poetice de mare originalitate”. ■ Ioan Grigorescu distinge *Între senzaționalism și senzațional*: „Senzaționalismul rezidă, în primul rând, în amplificarea și în punerea exagerată în valoare a informațiilor celor mai apte să satisfacă instinctele elementare ale cititorului. El operează prin desfigurarea informației pentru a face cât mai alarmantă cu putință. Aplicat, ca manieră, îndeosebi în tratarea faptului divers, el a devenit tragicul gazetelor-pistol cultivat cu asiduitate tocmai pentru că apelarea la instinctele cele mai elementare ale cititorului asigură tirajele”. ■ *Cărțile săptămânii*. □ Sorin Titel recenzează *Întâlnirea* de Constantin Chiriță, roman apărut în a doua ediție, fără a se preciza editura la care apare, susținând că „suntem în fața unui roman de aproape o mie de pagini și trebuie să arăt că acest eșafodaj uriaș e «bine făcut»; calitățile prozatorului din celelalte romane se fac simțite și aici; Constantin Chiriță știe construi o carte, episoadele se înlănțuie firesc între ele, epicul este condus cu îndemânare, încât cititorul trece cu ușurință peste unele pasaje de un lirism prea exaltant, sau de un patetism prea grandilocvent, pasaje însă, care, în această a doua ediție a cărții, sunt în mare măsură reduse. Autorul a optat, atunci când și-a revăzut cartea, pentru o mai mare sobrietate”. □ Mircea Iorgulescu prezintă volumul de critică *Scriitorii și înțeleșurile vieții* de Ovidiu Papadima, volum apărut la Minerva: „Este însă necesară

observația că analiza strict estetică și critica estetică pură nu sunt unul și același lucru, cum se crede printr-o judecată prea de tot globală; analiza estetică este indispensabilă oricărei varietăți de critică, în vreme ce critica estetică pură nu este altceva decât o formă de critică, restrictivă și discutabilă ca orice alta”. □ Dan Cristea se ocupă de versuri din *Păstorul de umbre* de Constantin Nisipeanu, C.R.: „Ca pentru majoritatea autorilor legați de suprarealism, poezia este câteodată o lunetă cufundându-se vertiginos în constelații ori un acvariu decorat cu ființele stranii ale oceanelor:”. □ *Duhul pământului*, volum de versuri semnat de Petre Anghel, apărut la C.R., volum de debut, are „câteva simboluri din Blaga și Voiculescu”, simboluri care „nu pot ascunde carența de fond a poeziei, rămasă un simplu cadru, un adaos, de unde e posibil să se citeze totul și nimic”. □ Viola Vancea scrie despre *Calafuria* de Luki Galaction (Minerva): „Luki Galaction scrie o proză poetică de o remarcabilă intuiție a esențelor, în care ponderea observației realiste este hotărâtoare”. ■ Volumul *Scrisori din imediata apropiere* de Mihnea Gheorghiu este analizat de George Muntean: „Expresia limpede, neafectată, de o mare varietate (impusă, în fond, de veritatea problemelor cercetate) constituie o izbândă certă a autorului în diversificarea limbajului nostru publicistic. Pentru că, mai ales în acest sector, pletora lingvistică și frazeologică, folosirea după ureche a termenilor, este expresia superficialității și neclarității în idei. Însă, când dialogul se poartă în cunoștință de cauză, ca între parteneri informați și sensibili la nuanțe, când cuvântul are acoperirea cuvenită, eseu publicistic poate deveni chiar fermecător, cum e cazul celor mai multe dintre aceste «scrisori», fășnite din imediata apropiere, dar destinate a da cititorului o perspectivă clară și complexă asupra evenimentelor ei”. ■ Al. Piru comentează cartea lui S. Damian, *G. Călinescu romancier – eseu despre măștile jocului*, Minerva, 1971, sub titlul *G. Călinescu romancier*: „Unele analogii stabilite de S. Damian nu pot fi menținute. Ioanide nu e un Ahile, Gaityany nu e Sancho Panza, Caty nu ajunge Mara lui Slavici. Este însă adevărat, cum observă și S. Damian, că realist clasic, G. Călinescu era mai puțin interesat în literatură de zonele abisale, de mister, de ezoteric: «Sunt, zicea el, latin și setea de a cunoaște și deci de a clasifica oamenii mă devoră»”. □ Semnează versuri Virgil Teodorescu (*Destin*), Cezar Baltag (*Oleandru – Cântec nomad – I-9*). □ La proză este tipărit fragmentul *O zi la „Capra de argint”* de Méliusz József, însoțit de precizarea: „Romanul *Orașul pierdut în ceață* (din care face parte fragmentul de mai jos) se adaugă unui lung șir de documente literare de prestigiu ce s-au detașat prin caracterul inedit al viziunii lor realiste despre anii primului război mondial. Recompunând evenimentele acelor ani pe un fundal autobiografic, autorul fixează un tablou, cu caracter socio-grafic, al micii burghezii din orașul copilăriei sale, Timișoara, pentru a încerca o nouă retrospectivă, în parte necunoscută, a ceea ce a consemnat uneori amorf istoria”. ■ De la *Uniunea Scriitorilor* sosesc noi știri: semnarea înțele-

gerii de colaborare pe anul 1972 între Uniunea Scriitorilor din R.S. România și Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S. semnatarii fiind Laurențiu Fulga și Gheorghii Markov; masă rotundă organizată în zilele de 14 și 15 decembrie cu tema *Aspecte ale literaturii române și sovietice în anul 1971*; sosirea scriitorilor bulgari Kalyo Gheorghiev și Dontcho Tontchev conform planului de colaborare între Uniunile Scriitorilor din România și Bulgaria; Seară literară organizată în cinstea delegației de scriitori croați veniți în vizită. ■ Apare nota nesemnată *Reuniunea Consiliului Asociației Internaționale „Ovidianum”*: „În ziua de 10 dec. A. c. a avut loc la București reuniunea Consiliului Asociației purtând numele marelui poet al latinității, Publius Ovidius Naso. Asociația înființată în anul 1970, din inițiativă românească, are sediul permanent în capitala țării noastre și o filială la Tomis-Constanța. La lucrările reuniunii au participat: prof. dr. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, prof. dr. Mihnea Gheorghiu, prim-vicepreședinte al I.R.R.C.S., prof. dr. Edgar Papu, prof. dr. D. Păcurariu, membri ai biroului, reprezentanți ai Ambasadelor Italiei și Franței, precum și alte personalități ale vieții științifice și culturale din Capitală. [...] În cadrul consfățuirii, după cuvântul introductiv al președintelui, prof. dr. N. I. Barbu, secretarul general al asociației, Grigore Tănăsescu, a prezentat o informare, urmată de discuții, privind activitatea desfășurată până în prezent, ca și măsurile preconizate de Birou în vederea pregătirilor lucrărilor primului *Congres mondial de studii ovidiene*, care își va desfășura lucrările în țara noastră, la Constanța-Mamaia, în zilele de 25-31 august 1972”. ■ *Șantier* cine cu informații despre proiectele literare ale scriitorilor Alexandru Balaci, Octav Pancu-Iași, Radu Cârnelci, Matei Călinescu, Damian Ureche. ■ În secțiunea *Cartea străină* sunt semnalate volumele: □ *Homo Faber* de Max Frisch, apărut la Meridiane, este prezentat de Nicolae Balotă. □ O notă semnată g. b. anunță apariția volumului *Le Bread and Puppet Théâtre* de Françoise Kovrilsky, La Cité – Collection „Théâtre vivant” Lausanne, 1971. □ O altă notă, semnată s. t., semnalează apariția volumului *Vremuri de răscruce* de Anton Dancev, editura, anul apariției sau traducătorul nu sunt menționați. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Lovinescu și „Sburătorul”*. ■ Andrei Pleșu scrie despre *Adevărul artei*: „Arta este, deci, din totdeauna, un apel la realitate. Ea nu poate formula nimic, fără să formeze ceva. Dar realitatea la care ne îndeamnă arta trebuie înțeleasă în sensul ei cel mai larg, care este și cel mai înalt. Căci, iată, melancolia sau bucuria aceasta a mea nu este mai puțin reală sau mai puțin adevărată decât acest copac sau decât stâncă aceasta. Iar când pe vreme ploioasă («o vreme de lacrimi» ar zice Mateiu Caragiale) mă aflu, fără voie, locuit de un fel de tristețe, ce este oare mai adevărat pentru mine: ploaia care mi se dă dinafară, sau tristețea pe care o port înăuntru meu?”. ■ Nota *Opere postum și reeditări* este semnată s. t.: „Două din editurile noastre – Cartea Românească și Dacia – sunt semnatarele unei remarcabile inițiative: aceea de a publica romanele rămase în manuscris,

neoferite până acum luminii tiparului, aparținând unor scriitori români de mare valoare. În acest fel, au apărut, în colecția propusă de Cartea Românească, două romane postume aparținând marelui Sadoveanu, ultima carte a lui Anton Holban, *Jocurile Daniei*, precum și un volum selectiv postum din poezia și proza lui Blecher. Editura Dacia din Cluj ne-a oferit, de asemenea, după cum bine se știe, romanul lui V. Voiculescu, *Zahei orbul*, operă postumă de valoare remarcabilă, iar în aceste zile o nouă carte, de mult așteaptă: *Venin de mai* din Ion Vinea, un roman de aproape o mie de pagini, operă monumentală aparținând autorului *Lunaticilor*. [...] Din păcate, nu aceeași activitate susținută depun editurile atunci când e vorba de reeditarea unor cărți, din păcate uitate, și a căror apariție în librării ar avea într-adevăr valoarea unor «evenimente editoriale». Reeditările se fac adeseori la întâmplare, fără spirit selectiv riguros, în vreme ce romane care ar fi meritat de multă vreme să revadă lumina tiparului întârzie să apară în vitrinele librăriilor”. ■ În *Revista revistelor* prezentarea revistei „Viața Românească” e nesemnă: „În «Viața românească», nr. 10, critica deține un loc dominant, lăsând un spațiu minim beletristicii (proza: Teodor Ursu, *Vârful*, Ioan Cigrinov, *În ceata liniștită*, poezia: Demostene Botez și Al. Cerna-Rădulescu). [...] Mai interesantă, deși fără concluzii suficient argumentate, este analiza poeziei lui Mircea Ivănescu întreprinsă de M. Nițescu, cunoscut deja prin tonul acru cu care întâmpină verdictele criticii noastre în bloc și prin frazele orgolioase cu care vrea să restabilească adevărul”. ■ *Ochiul magic* □ *Plumbul este cel mai greu*, semnat a.t.: „Probabil că până la apariția numărului 9/1971 al revistei «Orizont», puțini știam cu exactitate cine a fost Bacovia și ce loc ocupă lirica sa în cadrul literaturii române; însă în urma articolului *Poezia lui Bacovia: timbru unic* (autor: Simion Mioc), tipărit în paginile 25-29 ale revistei, lacunele noastre dispar una câte una, ca prin minune”. □ *Criteriile unei colecții* de c.v.: „Nu știm dacă noua colecție de popularizare «Romane de ieri și de azi» și-a anunțat vreodată în mod explicit programul, dar credem că nu am fi foarte departe de intențiile ei inițiale afirmând că (în consens cu titlul pe care-l poartă) și-a propus probabil să retipărească romanele de valoare și de succes, ca și (dacă nu chiar *mai ales*) pe cele de valoare, dar fără (dintr-un motiv sau altul) ecou imediat în public, din perioada dintre cele două războaie, precum și unele opere contemporane care s-au impus în chip net. Din când în când însă, colecția își ignoră propriile criterii, republicând volume care, dincolo de meritele ce li se pot eventual recunoaște, nici nu au trezit la apariție un interes deosebit, nici nu se situează la un nivel artistic care să permită includerea într-o asemenea serie”. ■ Găsim și o biobibliografie a lui Norman Mailer, semnată V.N. □ În traducerea lui Horia Florian Popescu citim *Despre un foc pe lună* de Norman Mailer. □ Virgil Nemoianu semnează textul *Mailer și cosmonauții*. ■ În *Prezențe românești* aflăm despre *Enciclopedia „Weltreise” și literatura română*: „Prin apariția fasciculelor din Enciclopedia *Weltreise* din Lucerna dedicate Români-

ei, autorii și-au propus să familiarizeze pe cititorul de limbă germană cu cele mai diverse aspecte privitoare la țara noastră: geografie, istorie, orânduire socială, sistem politic, realizări în economie, aspecte ale culturii, artei și științei. O atenție deosebită este acordată prezentării istorice a literaturii române. [...] Capitolul despre cultura română este întregit cu prezentarea teatrului, muzicii, cinematografului și artelor plastice”.

• [„Steaua”, nr. 16, 16-30 decembrie] În editorialul intitulat *O problemă de termeni*, Mircea Tomuș observă „o degradare semantică și formală a conceptului de spirit critic” și că năzuința spre independență a criticii exclude monologul, deoarece „fiecare pagină de meditație critică este un for de la înălțimea căruia autorul se adresează unui auditoriu și prin care își exercită funcția constructivă, politică și educativă”. □ Adrian Popescu își continuă însemnările despre *Mesajul poeziei (II)*, găsind în peisajul poeziei contemporane exemple negative despre ceea ce nu este poezie și nici poet, antipoetul ales aici fiind Nicolae Neagu. □ Nichita Stănescu publică patru poeme: *Cântec de leagăn*, *Copil bolnav*, *Descripție*, *La ultimul etaj*. I se alătură, în universul poeziei, Victor Eftimiu, Florența Albu, Vlaicu Bârna, Francisc Păcurariu. □ D.R. Popescu este prezent cu o comedie populară cu titlul *Păcală și Vergina*. □ Revista propune o nouă dezbatere pe tema realismului, iar răspunsurile sunt formulate în jurul a două întrebări: 1) *Ce înțelegi prin realism?* 2) *De ce credeți că se vorbește din nou, și cu insistență, despre realism?* Respondenții sunt Leon Baconsky (ce dezvăluie: „Revizuirile ce se impun și pe care discuțiile din ultima vreme tind să le evidențieze tot mai convingător vizează fie contextul mai larg al acestei literaturi, cu manifestările lui sporadice de vedetism tembel sau de nonconformism greșit înțeles [...]”), Aurel Gurghianu („întrețesute, realitatea socială și cea individuală sunt supuse procesului activ de reflectare, de alcătuire a unui nou cosmos, celălalt chip, «*nadir latent*», al realului, cu toate atributele sale semnificative”), Mircea Zăciu („mi-e teamă că definițiile îngustează și, mai mult, mi-e teamă de oricine – în materie de artă – vrea să statornicească definiții, fiindcă acela vrea să-și legifereze și, în consecință, să penalizeze”) și Ion Pop („Una dintre întrebările fundamentale ce definesc aceste simple și aprofundate debateri ar putea fi formulată, cred, în felul următor: cum să se lichideze sursele evazionismului literar, cum să nu mai fie nevoie de evazionism”). □ H.R. Radian traduce patru sonete ale lui Luis de Camões. □ Teohar Mihadaș scrie un medalion evocator consacrat lui Vladimir Streinu, mort cu un an înainte. □ Virgil Ardeleanu „decapitează” volumul de critică a lui C. Stănescu, *Cronici literare*, enumerând riguros motivele non-valorii cărții și încheind cu „după ce te-ai străduit să-l ridici în slăvi pe George Alexandru, e ridicol să-ți închipui că-i poți da lecții lui Eugen Barbu”. □ Rubrica „confluente” este ocupată de două studii: primul îi aparține lui Alexandru Balaci despre *Armonia dialogului leopardian*, iar al doilea lui Nicolae Balotă despre *Un fervent al antichității: Winckelmann*. □ Lirica lui Tudor George este subiectul

parodiei lui Mircea Micu din cadrul „dicționarului parodistic contemporan”. □ Teohar Mihadaș dă verdicte critice la „poșta redacției”.

● [„Tribuna”, nr. 50] Geo Șerban reflectează la *Examenul receptării*: „Creatorul adevărat nici nu trăiește cu obsesia succesului, cufundat cum este în contemplarea universului și în găsirea răspunsurilor la nesfârșitele întrebări ridicate în procesul continuu, adesea dramatic, al confruntării sale cu lumea înconjurătoare, cu problemele și cu semenii timpului său. Intensitatea acestei confruntări, răspunderea cu care un creator se angajează în depistarea și reflectarea adevărului, curajul de a ocoli căile lesnicioase, bătătorite sunt în măsură să consolideze receptarea și să-i creeze condiții pentru a deveni ea însăși un stimulent și un criteriu al reușitei în artă”. ■ Victor Felea meditează la *Înaltă umbră – Dimitrie Stelaru*: „Lirismul lui Stelaru pendulează între o zonă joasă, de o concretețe aproape naturalistă, și un orizont de o suavă idealitate. Această permanentă înălțare și coborâre a zborului său poetic îi conferă o atractivă particularitate”. ■ Despre cartea Irinei Mavrodin, *Reci limpezi cuvinte* scrie G. Gheorghiu: „Poezia Irinei Mavrodin este fără îndoială originală, modernă, prin detașare și gravitate în confesiune, aproape ireproșabilă ca expresie, într-un cuvânt intelectualistă, la un mod superior”. ■ În romanul lui Anton Holban, *Jocurile Daniei*, Ion Vlad descoperă *Valoarea discursului analitic*: „Firească și ca într-o cronică literară să fim siliți la enunțarea doar a unor date caracteristice pentru opera propusă cititorului. Lectura romanului lui Anton Holban confirmă disponibilități excepționale pentru literatura de analiză. Niciuna dintre cărțile scriitorului nu ating adâncimile dezvăluite în *Jocurile Daniei* și fapt sigur e că integrăm în experiența prozei românești o operă unică, semnificativă pentru limitele (inevitabile) ale formulei dar și pentru valoarea prospecțiunilor analitice”. ■ Mircea Braga propune *Reflecții contemporane despre: Al. Piru – spre o panoramă a literaturii noastre actuale*: „Întâlnim, cu siguranță, și «verdicte» față de care avem rezerve sau le privim cu circumspecție. Dar chiar și acestea ne îndreptățesc să așteptăm de la Al. Piru o a patra lucrare de sinteză: o panoramă a literaturii române actuale, chiar dacă aparține unui istoric literar. Sau – cu atât mai mult!”. ■ D.I. Suchianu inițiază serialul: *Amintiri despre Mihai Ralea (I)*: „Cu multă vreme înainte, pe când era încă student, Ralea a scris un studiu intitulat *Caracteristici etnice*, un portret moral al francezului zugrăvit cu pana unui turist și a unui psiholog, cu pana unui filosof călător. După aceea, el a mai pictat și alte țări. Dar a insistat asupra a două: asupra fenomenului francez, apoi asupra fenomenului românesc”. ■ În cadrul rubricii *Ancheta „Tribunei”*, Teofil Bălaj consemnează opinia Directorilor de Edituri: Mihai Gafița, Al. Căprariu, Aurel Martin, Mircea Radu Iacoban, Ioanichie Olteanu, despre *Cele mai bune cărți ale anului 1971*: „1. Care sunt după părerea D-voastră, cele mai bune 5 cărți apărute în editura pe care o conduceți, în anul 1971? 2. De ce le considerați ca fiind cele mai bune?”. □ Mihai Gafița, redactor șef al editurii „Cartea românească”: „De exemplu, mi-e foarte apropi-

at volumul de elegii *Acolo sus, steaua*, închinat de Gherghinescu Vania, Domniței lui, făptură căreia abia cum îi descoperim cu toții comorile sufletești știute până de curând doar de puțini – mi-i drag, acest volum pentru că i l-am putut da, tipărit, cu câteva zile înainte de tragicul, neașteptatul sfârșit al poetului. Mi-e foarte apropiată cartea lui Miron Radu Paraschivescu, *Ultimele*. În ajunul lui la Paris, iluzia unei vindecări, de unde nu s-a întors decât ca să se stingă repede, poetul dădea editurii manuscrisul și ne accepta prietenește, cald, unele gânduri și sugestii în legătură cu sumarul lui, – după ce despre mine personal publicase lucruri nedrepte, care m-au mâhnit, exact cu un an înainte; [...] *Imposibila întoarcere* de Marin Preda, volum de literatură autentică în interiorul unui gen de eseistică gazetărească specifică, este, cert, unul dintre cele cinci ale anului. Cititorii confirmă cu entuziasm aceste opinii și, la un nou sondaj de librărie, în vederea unei eventuale ediții a două, apropiate – care vă apare – cartea a întrunit un tiraj de cinci ori mai mare decât la prima”. □ Al. Căprariu, directorul editurii „Dacia”: „În consecință, riscând să abuzez de generozitatea revistei, îmi permit să enumăr titluri provenind din toate compartimentele de preocupări ce au fost ilustrate de aparițiile editurii. Rămâne la latitudinea celor doi mari judecători – cititorul și timpul – să dea verdicte definitive. În domeniul literaturii beletristice în limba română, consider notabile volumele: Ion Vinea – *Opere* (vol. I și II). Perpessicius – *Lecturi intermitente*. Aurel Rău – *Turn cu ceas*, G. Călinescu, Tudor Vianu, Matei Călinescu, Adrian Marino – *Clasicism. Baroc. Romantism*, Iosif Pervain – *Studii de literatură română..* Radu Stanca – *Acvariu* (eseuri), Eta Boeriu – *Ce vânăț crâng* (versuri) și, cu o mențiune deosebită, culegerea colectivă de studii intitulată *Literatura în actualitate*”. □ Mircea Radu Iacoban: „Amplul volum intitulat *Literatura română între 1900 și 1918*, datorat profesorului Const. Ciopraga, reprezintă o sinteză echilibrată, bogată și necesară. De menționat că volumul a fost distins cu premiul Comitetului de stat pentru cultură și artă. Scrisă cu dragoste și cu mult suflet, cartea de eseuri *Cuvintele au cuvântul*, de Ion Dodu Bălan se distinge prin principialitatea, curajul și franchețea cu care sunt purtate dezbateri etice de certă actualitate și interes”. □ Ioanichie Olteanu, directorul Editurii M. Eminescu: „Cu conștiința de a nedreptăți prin omisiune opere valoroase și scriitori de mare prestigiu, strâns cu ușa, mă execut și numesc cele 5 cărți mai bune, publicate în acest an la Editura Eminescu. Ele sunt următoarele: 1) Emil Botta – *Versuri*, cuprinzând alături de ciclul nou și cel mai bogat – *Vineri*, quasi totalitatea operei acestui mare poet, atât de egal în sine, transfigurând și unind într-o viziune personală și organică, înnobilită de tensiunea tragediei, elemente de mit folcloric sau de cultură românească veche, cu altele, provenind din zone înalte ale spiritului universal. 2) Radu Petrescu – *Proze*. După Matei Călinescu, acest volum dens confirmă calitățile rare ale unui prozator singular, format oarecum în afara vieții literare aparente, cu forfota și servituțele ei. Cruzimea observației, finețea analizei și largul registru asociativ

îl situează undeva în prelungirea liniei realiste reprezentată de Călinescu, al cărui spirit tutelar e prezent. 3) Ileana Mălăncioiu: *Inima Reginei*. Poezie de mare puritate și candoare, propunând niște eroi fantomatici și reali în același timp, proiecții ale unei conștiințe lirice bogate. 4) Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul*. Studiu exhaustiv, pe un teren încă necercetat, realizat cu competența și aplicația criticului de recunoscută autoritate. 5) Pavel Boja, *Vremurile mele*. Spovedanie remarcabilă prin autenticitate a unui vechi militant comunist. Literatură a faptului trăit, care se impune ca atare, fără artificiiile romanțării sau măcar a unei dichisiri redacționale, atât de neavenite, când e vorba de genul memorialistic”. ■ Despre *Eugen Lovinescu, dramaturg* scrie Valentin Silvestru: „Interesul lui Eugen Lovinescu pentru scrisul teatral a fost numai al unei vârste: era nutrit, probabil, de veleitarismul secret și deloc ignobil al criticului ce râvnește să producă exemplarități în domeniul în care excelează prin negarea altora, și care l-a făcut să se exercite și în roman, și în pretențioase traduceri. Deopotrivă a fost întreținut acest interes de considerarea «poeziei dramatice» ca una din cele trei mari încrângături ale literaturii, criticul socotind întotdeauna teatrul ca o manifestare caracteristică, cu legi proprii, consacrand genului un capitol distinct în istoria literaturii române, dramaturgia fiind socotită aici «punct final în evoluția genurilor.. o fază de maturitate»”. ■ Ion Caraion traduce textul *Samuel Beckett în 1971* văzut de Alain Bosquet.

17 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 51] Revista consemnează despre *Arta realistă și epoca noastră*: „În acest număr «Contemporanul» deschide o dezbateră dedicată problematicii realismului în epoca modernă și, în particular, în societatea socialistă contemporană românească, la care răspund o serie de oameni de literă și de artă. Am inițiat această dezbateră deoarece apreciem că definirea și clarificarea conceptului de realism poate aduce o contribuție importantă la progresul literaturii și artei noastre socialiste. [...] La plenary din noiembrie a Comitetului Central, în expunerea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au fost abordate o serie de probleme importante privitoare la orientarea creației literare și artistice. Indicațiile, precizările și contribuțiile aduse de conducătorul partidului nostru îndeamnă la dezbateri creatoare, la spiritul principiilor marxist-leniniste, menite să definească atitudinea scriitorilor, a oamenilor de artă, a esteticienilor, a criticilor față de realism, problemă majoră a frumosului în creație”. □ Întrebările dezbaterii: „1. Care este accepția pe care o atribuți conceptului de realism în lumea modernă? 2. Care sunt punctele de interferență și prin ce se delimitează de alte curente? 3. Ce surse noi de inspirație oferă realismului societatea socialistă, experiența inedită în istoria umanității? (conflicte, tipuri, situații) 4. Aveți sentimentul că realismul s-a afirmat plenar în literatura și arta noastră? Numiți și definiți prejudecățile, confuziile care au existat cu privire la realism și care s-au re-

simțit în activitatea dv. creatoare. 5. Realismul implică o atitudine etică? Dacă da, în ce sens trebuie ea înțeleasă?''. Printre respondenți se evidențiază: V. Em. Galan, Adrian Păunescu, Teodor Mazilu, D.R. Popescu, Gheorghe Tomozei, Teodor Mazilu. □ V. Em. Galan: „1. Consider nefertilă tendința de a căuta accepția modernă a realismului prin referire la realității din secolul XIX. Măcar și numai pentru că ei, fanaticii, întru raționalismul lor specific, sau întru fidelismul lor specific, mai gândeau sub imperiul «sistemelor» închise, refractare categoriei filosofice a «necunoscutului»; iar nouă, oamenilor dinspre sfârșitul secolului XX, dezvoltarea științelor ne impune, tocmai (nu numai în artă) elaborarea unui realism adecvat înaintărilor temerare în necunoscutul care, parcă ne absoarbe spre misterioasele-i tărâmurii, gata să hrănească nepăsătoare, orice vom însămânța – fie fericirea omenirii, fie moartea ei. 2. Toate curentele artei «se întâlnesc» (conlucrează ori concurează) în munca asupra diverselor coduri ale comunicării interumane.. 3. Până la afirmarea în istorie a clasei muncitoare și a socialismului, omenirea aborda tematica răului social independent de tematica, relativ recent conturată, a orânduirii politice în vigoare.. Noul absolut: Pentru prima dată în istorie, o clasă socială precizează și demonstrează că nu urmărește – și nici nu i-ar sta în puteri – să preia puterea politică numai pentru a acționa în vederea lichidării oricărei puteri supunând un om exploatării altuia, dominării altuia – fie în plan economic, fie în plan social-cultural. 4. De altfel, cu franc egoism vorbind, astăzi nu prejudecățile identificate mă interesează. Mă preocupă: căror vechi sau noi confuzii-prejudecăți le dau tribut acum, poate chiar aici? Vedeți: odată, mai mult, realismul se afirmă întrebând. Și, evident, nu-i prea ușor să fii realist. Pentru că – între altele – trebuie s-o începi mereu de la întrebări adresându-ți-se ție, de către tine, ție. 5. În măsura în care depășesc sfera existenței pur biologice, toate manifestările umane implică, după cât înțeleg eu, o atitudine etică.. [...] Dacă am în vedere și tema autorului (preocuparea dominându-i obsesiv personalitatea artistică, sub ori supra-tema lui) atunci estetica redobândește zone de largă interferență cu etica, și vrând-nevrând, e obligat să-și integreze tematica umanismului contemporan”. □ Adrian Păunescu: „Înțeleg prin realism acea artă ce cuprinde, voiește să cuprindă, întreaga realitate, luminile și umbrele ei reale, proporțiile reale. Realismul este așadar, trebuie să fie, singurul fel de artă ce refuză metoda. 2. Întrebarea e neinteresantă. Singurul răspuns posibil, din punctul meu de vedere, este: prin amploarea și dificultatea tentativei, prin asta se delimitează de alte curente. Prin ce se-nâlnește cu ele? Prin faptul că dacă este realism nețarmurit la care aspirăm, le cuprinde pe toate, se supune și le folosește așa cum o mare idee supune biografii diferite. 3. Aceasta este și sarcina istorică extrem de grea a socialismului: de a prelua istoria de până la el, rănile și cicatricile memoriei lumii, tragediile și umilințele planetare și, analizându-le, înțelegându-le și învingându-le, de a oferi o perspectivă luminoasă, de a da un motiv serios de încredere fibrei umane deznădăjduite de-atâtea

pierderi. Socialismul înfruntă întreaga povară de conflicte, crime și nedreptăți ale lumii de până la el, adunate de-a lungul timpului și care încarcă în mod obsesiv conștiințele. Dar noi avem de învins și propriile noastre erori și excese. Și de compensat propriile noastre pierderi. Dar aceasta înseamnă a fi *comunist de omenie*, a nu evita istoria, a nu eluda conflictele, a nu crede că începi pe teren viran, a respinge alienarea, a-ți asuma istoria, a o determina și a încerca să schimbi efectele prin lucrul asupra cauzelor. Desigur, acesta toate nu pot scăpa artistului din România deceniului 8. Opera lui va fi iluminată de acest umanism al esențelor.. Noutatea pe care o oferă socialismul omului este în primul rând o noutate în privința eliberării de exploatare, de umilință și de toate complexe, o noutate de perspectivă asupra omului și de adâncire a grijii pentru el. În mod paradoxal, deși socialismul este și trebuie să fie patria libertății, niciodată nu i-a fost mai dor omului de libertate ca-n socialism. Abia câștigând gustul libertății esențiale în acești ani, ne dăm seama ce nevoie aveam și avem de ele. Iubim mult mai mult libertatea, când o avem și când suntem răspunzători de ea.. Eu cred că libertatea este înțelegerea, umanizarea și dominarea necesității și dreptul tuturor de a cere unuia credință, cel puțin în măsura în care și acesta are dreptul de a se mărturisi. 4. Nu, realismul nu s-a afirmat plenar în literatura și arta noastră. Și asta din cauză că prin realism s-a înțeles, deseori, inversul său. Lângă opere de primă importanță ale literaturii române (*Moromeții, Lupta cu inerția, Desculț, Surâsul Hiroșimei, Cartea Oltului, Groapa, Bietul Ioanide..*) apărute chiar în perioada în care au existat încălcări și abuzuri pe care apoi, după Congresul al IX-lea, partidul le-a combătut cu fermitate, în literatură s-a mințit prea mult – paradoxal! Tocmai în numele adevărului. Dar asta nu trebuie să îndemne la situația psihologică a unora cărora le e jenă să spună acum adevăruri elementare. Unul din acestea: România socialistă este o țară liberă, independentă, suverană. Altul: suntem comuniști. Alt adevăr: avem toate drepturile și datoriile ce decurg din proprietatea noastră asupra țării noastre. Un alt adevăr: profesiunea scriitorului revoluționar este Adevărul și Omenia. 5. Nu cred în scriitorii care în loc să se construiască pe ei din punct de vedere moral, au grijă numai de personajele din cărțile lor. Cel mai simplu e ca plâsmuirile noastre să fie curajoase și oneste. Eu iubesc statura unui alt scriitor, scriitorul moral, scriitorul curajos, cel care scriind cu un condei, nu-și investește numai condeiul în opera pe care o face, ci întreaga ființă”. □ D.R. Popescu: „1.2.3.4.5. Însă înainte de a construi o lume în imagini artistice, te întrebi, dacă vrei: trebuie această lume posibilă, această realitate posibilă să fie echivalentul unei realități autentice, învățate etc.?! Și te mai poți întreba, dacă vrei, înainte de a te întreba ce este realismul, te mai poți întreba ce înseamnă «realitatea unei realități». Agamiță Dandana-che, expert în cheie, în rezolvări pentru sine, delator și ramolit iremediabil, ne dă o lecție teribilă despre realitatea lumii lui. [...] Agamiță este un teoretician voios fiindcă el își găsește întodeauna argumente ca să-și demonstreze

victoria. Și argumentele fiind și ele realități, Agamiță aduce în scenă mai multe realități – unele ținând de biologia sa, altele de etica sa nu doar electorală etc. –, realități care la un moment dat par și de domeniul fantasticului. Prin fantastic înțelegând această lume unde totul este posibil?.. Agamiță poate să aibă orice culoare, orice concepție, fiindcă concepția sa unică și fundamentală este să fie mereu o persoană marcantă. Acest personaj lunatec venit cu birja în actul patru se arată foarte pragmatic. De unde am putea trage concluzia, parafrazându-i felul de a fi, că există și un realism lunatec, și unul pragmatic, și unul electoral, și unul religios (religia sa fiind: și dă-i și dă-i), și unul științific (scrisoarea trebuie păstrată.. pentru viitoarele alegeri când pac! Cu ea la Războiul, de va avea dificultăți), și unul biologic (îi sună clopoștii în cap!). Caragiale are incontestabil geniu, el ne dă libertate să-l etichetăm cum dorim pe acest gaga ilustru. Dandanache se poate juca într-o mie de feluri, dar pluralitatea lui vine dintr-o unică și implacabilă atitudine a autorului față de lumea cuprinsă în acest personaj. Am putea conchide că realismul cere, așa cum au mai spus și alții, o atitudine. Eu îi spun acestei atitudini «implicare». Deci «realitatea» se vede la Caragiale prin personaj. [...] Realismul este o rampă de lansare, o rachetă cu mai multe trepte care poate conține toate cuceririle tehnicii moderne literare. O «doză de realism» găsim și în fantasticele călătorii ale omului pe lună și dincolo de lună. Dar cel mai dificil rămâne pentru un scriitor nu să descrie omul de pe lună, ci omul de pe pământ. Prejudecățile și confuziile care au existat cu privire la realism considerau că omul de pe pământ trebuie descris ca având gândurile omului de pe lună. Realismul lunatec n-a dat roade literare, a creat doar niște avortoni veseli și guralivi. Dar literatura întodeauna se face cu scriitori, și nu cu voluntari și din fericire scriitorii români de azi au scris o operă cu care ne putem mândri, o operă inspirată din realitatea noastră socialistă, o operă care descoperă din interior experiența inedită a umanității noastre”. □ Gheorghe Tomozei: „1.2. Cred că putem înscrie în sfera noțiunii de realism procesul literar ce implică o răsfrângere lucidă a datelor realului pentru a realiza imagini riguroase ale timpului, despovărate de istoricism și romantism pletoric. Romantismul lumii moderne este o oglindă fierbinte, armonizând dezarmonii, năruind mituri precare și încitând o întoarcere spre miturile primordiale. 3. În socialism, artistul dobândește o mai mare responsabilitate civică față de viața societății al cărei arhitect devine, verbul e practicat mai direct (trăim un refuz al parabolei neghioabe...) și privilegiul de a fi martor al unor experiențe insolite îi oferă scrisului său un spor de gravitate. 4. Nu, nu cred. Se poate spune că lecția de realism oferită de clasici rămâne copleșitoare pentru scriitorii ultimilor decenii.. Dar, din fericire, în literatura noastră există *Moromeții* și există mari prozatori realiști ca D.R. Popescu și Fănuș Neagu, astfel încât putem privi cu îndreptățită încredere viitorul. 5. Realismul implică un fenomen de dublă răspundere: pentru scris, pe de o parte, pentru ideile înnoitoare ale unei literaturi miraculos așezată, încă de la începuturile ei, în tiparuri eterne.”.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 54] Cronica Cenaclului „Nicolae Labiș”: au citit versuri Ovidiu Alexandru și proză Nicolae Mateescu; la „ostilitățile colocviale”/ analiza textelor participă și un anume... Corneliu Vadim Tudor. În ședința următoare, „criticul” Vadim Tudor devine la rândul-i „citor” de poeme proprii, alături de Daniela Crăsnaru. □ Cronica dramatică a lui Dinu Săraru: *Măsură pentru măsură* de Shakespeare, jucată la Teatrul Giulești, respectiv *Adam și Eva* (de Aurel Baranga) la Teatrul Evreiesc de Stat. □ Ioan Adam recenzează schițele critice ale lui Ovidiu Papadima: *Scriitori și înțelesurile vieții*. □ Eugen Barbu continuă serialul *Neculce*, în *Aventura limbii române*. ■ Marian Popa o amendează pe Nina Cassian din vol. *Marea Conjugare*, „la vârsta bilanțurilor erotice”: „Nina Cassian, această Doamnă, este fără îndoială una din acele ființe omenești mult prea inteligente pentru a face o mare poezie, dar nu îndeajuns de înțelepte pentru a se abține să scrie poezie [...] și atunci poezia ajunge să fie tutelată de *cerebralitate*, care reprezintă în acest caz o trăire postmortem a senzorialului și un modernism moderat, nu violent, dar cinic-amabil, dezinvoltură a unei femei serioase, încercare de a produce într-un conlocutor o confuzie. Nina Cassian nu vrea să fie crezută cu totul de la început, pentru că se vrea să investească sentimente într-un mod care să-i ofere retragerea fără compromitere. Modernismul ei e un preambul și nu un scop; e o nadă sau o parolă care poate tria cititorii. [...] Poezia recentă a Ninei Cassian ilustrează profunde mutații. Nu vrem să spunem că ea este cu mult mai bună ca înainte; dar e cu mult mai sinceră. Iar această sinceritate recalcifică, într-un mod ciudat, chiar poezia anterioară. Cu fiecare an, cu fiecare volum, Nina Cassian devine o poetă tot mai interesantă”.

18 decembrie

• [„Cronica”, nr. 51] Concluzia editorialului redacțional intitulat *Revistele și publicul* este aceea că trebuie să fie „în întregime comuniste”, după expresia și la îndemnul tovarășului Nicolae Ceaușescu. □ Tot pe prima pagină, două poezii de Mihai Beniuc. □ Grupaje de versuri publică în acest număr și Ștefan Aug. Doinaș, Dan Mutașcu și Ion Hurjui, în cazul celui din urmă, fiind vorba despre o selecție din volumul *Ornicul trecerii*, în curs de apariție la Junimea. □ Al. I. Friduș consemnează dezbaterile unei mese rotunde pe care o organizează redacția revistei, cu tema *Investigație și decizie în procesul educației socialiste*, la care participă sociologi și pedagogi. □ *La urcarea în avion*, povestire de Vasile Sălăjan. □ *Confluente tradiționaliste* descoperă Al. Andriescu în lirica lui Vlaicu Bârna (din volumul *Corabia de fum*), Sergiu Adam (în placheta *Țara de lut*) și Ion Iuga (din *Țara fântânilor*), subliniind că cele trei volume apărute recent dau seamă despre „destinul semănătorismului, revărsat pe albia tradiționalismului dintre cele două războaie, în poezia actuală”. □ *Camil Petrescu și calofilia* este titlul unui articol de Mihai Ungheanu care își îndreaptă atenția asupra observațiilor romancierului teoretician, „adversar

convins al șabloanelor stilistice, un adevărat campion al bătăliei împotriva inerțiilor așa-zisei limbi literare”. □ Despre comparatismul literar emergent în lume și la noi, într-o epocă tot mai conturată a specializării scrie I. Constantinescu. □ La pagina de artă, Gheorghe Vida urmărește viziunea istoristă pe care o propune Victor L. Tapié în *Barocul*, volum ce poate suscita sporirea interesului pentru barocul românesc atât de puțin cercetat. □ Poetul N. Turtureanu este tentat să definească inefabilul, adică *Spațiul dinăuntru* al poeziei lui Henri Michaux. □ Ștefan Oprea nu este foarte convins de reușita realizării demersului teatrului din Botoșani, altminteri lăudând inițiativa de a se recupera piese din „Zorile teatrului românesc”, precum *O soare la mahala* de Costache Caragiale și *Muza de la Burdujăni* de Costache Negruzzi. □ N. Irimescu semnalează o *Pledoarie pentru noutate* în articolul de atitudine pe care Dumitru Micu îl publică în „Contemporanul” din 10 decembrie 1971, privind conceptele de național și universal în actualitate. □ De asemenea, este apreciată propunerea lui Nichita Stănescu (din „România literară”, nr. 50) de a se înființa un „curs popular de educație poetică”. ■ Ion Culiianu [Ioan Petru Culiianu] îl interviuează pe Cicerone Poghiric despre problemele orientalisticii românești.

● [„Flacăra”, nr. 51] Pe pagina *Săptămâna în imagini*, cu subtitlul *Șantier de creație*, revista publică un microinterviu cu Liviu Ciulei, intitulat *7 minute cu Liviu Ciulei*. Tema este activitatea sa ca director al Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra”. În aceeași pagină, sunt trecute în revistă *Noi achiziții la Biblioteca Academiei R.P.R.*, printre care și 152 de scrisori ale lui Delavrancea. □ În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică *Cicerone*, articol omagial dedicat lui Cicerone Theodorescu. □ În *F Teatru*, Sanda Faur publică o cronică dramatică a piesei *Antigona* de Sofocle, pusă în scenă la Teatrul Mic. □ Henri Wald scrie eseu *Sistem și societate*. □ Valeriu Cristea prezintă romanul lui Stelian Păun, *Fața lumii*. □ În *Agendă* apare o notă despre vizita la Moscova a lui Maurice Druon, cu ocazia „festivităților consacrate împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Dostoievski”. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Progresele melodramei*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția unui nou volum de *Proze* semnat de Radu Petrescu (Ed. Eminescu). ■ Notă despre volumul lui Valeriu Cristea, *Tânărul Dostoievski* (C.R.). □ Notă despre apariția, la Eminescu, a volumului de poeme în proză *Voi veni într-o noapte* de Dona Roșu, a căror intenție „e tarată de abundența dulcegăriilor sentimentale și de o expresie precară”, precum și a volumului de *Teatru* de Sidonia Drăgușanu. □ Prezentarea volumului memorialistic *Mănăstirea neagră* de Kuncz Aladár (Kriterion). □ Se semnalează publicarea, la Univers, a trei romane din ciclul *Comedia modernă* de John Galsworthy, precum și a volumului de povestiri *Lady Macbeth din Siberia* de Nikolai Leskov. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, sunt prezentate piesele din turneul Teatrului de Comedie din Budapesta la București: *Defecțiune tehnică* de Szaconyi Károly, *Joc de pisici* de Örkény István, precum și *Măsură pentru măsură*

ră de W. Shakespeare, pusă în scenă la Teatrul Giulești. □ În *Televiziune, Dez bateri* se semnaleză emisiunea „Cărți și idei” ce „propune o discuție pe tema «Atitudinea unui mod de existență: publicistica», cu participarea lui George Macovescu, Nicolae Balotă, Nicolae Dragoș”.

● **[„Luceafărul”, nr. 51]** Numărul de față este dedicat lui Nicolae Labiș, un remember declanșat atât de ziua nașterii poetului, cât și de acel decembrie negru din 1956. Personalități diferite semnează câte un articol ce îl are în vedere pe marele poet. ■ Adrian Păunescu omagiază poezia lui Nicolae Labiș: „Fizionomia de azi a poeziei române îi e desigur datoare și poeziei lui Nicolae Labiș, dar îi e în cea mai mare măsură datoare poetului Nicolae Labiș. Pentru că mulți dintre cei buni de azi și-au putut întinde aripile, în aerul îndulcit de sfiala lui și în climatul moral prevestit de el [...] Contemplând tabloul de lumini al poeziei române de astăzi, lira încordată ca pentru a slobozi o săgeată, a lui Eugen Jebeleanu, respirația de scafandru perpetuu a poeziei lui Ion Caraion, dansul nebun al ideilor din poezia lui Nichita Stănescu, tensiunea sculpturală a poeziei lui Șt. Aug. Doinaș, tulburătoarea aspirație spre lumină a lui Ion Alexandru, amplexarea și tristețea poeziei lui Aurel Rău și tot ceea ce scriu Andrișoiu, Tomozei, Nina Cassian, Sorescu, Dimov, Horea, P. Stoica, Dinescu, nu putem să nu ne aducem aminte de Nicolae Labiș”. ■ Dragoș Vrânceanu apreciază aparițiile lirice românești: „În dinamica interioară a factorilor de cultură s-a petrecut un proces acut și să zicem tainic, care s-a tradus într-un fapt de pură izbucnire vitală a forțelor de fantezie și incantație, de transfigurare și vibrație”, atenționând însă asupra *condiționării de mediu specific* care îi lipsește: „lirica noastră nu se află încă, în această privință, în plin proces de convertibilitate, de aprofundare deplină a propriei ei fecundități”. ■ Nicolae Ciobanu problematizează statutul criticii literare în cazul debuturilor, evidențiind importanța „de a «marșa»” decis pe terenul atât de alunecos al literaturii debutanților. ■ Pe Nicolae Labiș, Ov. Crohmălniceanu îl descrie ca pe un poet comunist: „Această simbolică reparație calitativă a umanului, poetul nu o concepea ca un miracol, ci ca o luptă dramatică, dureroasă și necruțătoare dusă de oamenii înșiși împotriva tuturor forțelor care-i umilesc, dar și a inerției lor proprii. Există în lirica lui Labiș o tensiune morală autentic comunistă, străină de orice automulțumire festivă ca și de orice marasm nihilist”. Direcția lui revoluționară s-ar putea observa până înăuntru conștiinței sale: „Nu doar în «teme», ci și în intimitatea ultimă a actului poetic, acest meteoric Rimbaud moldav se simțea dator să participe fără nicio rezervă la uriașa bătălie pentru «schimbarea lumii»”. ■ Poetul Florin Mugur evocă prietenia și amintirile cu Nicolae Labiș, din timpul Școlii de Literatură „Mihai Eminescu”: „N-am citit nicio carte de Nicolae Labiș, de frică. De băiatul surzător și năzdrăvan, purtând mustăți fiorease lipite cu pap nu mi-era teamă. De poet da. De certitudinile aceluia poet, mai ales. Mi-a mărturisit cândva [...] că el și Arghezi sunt cei mai mari poeți ai epocii [...] N-am citit niciodată o carte de Nicolae

Labiș (deși îi cunoșteam strofe întregi pe dinafară, deși cred că am fost primul care i-a ascultat, la Sinaia, poemul *Lupta cu inerția*) pentru că mă speriau certitudinile sale și pentru că - motiv minor, dar întemeiat - eram convins, în acei ani de formare și de diformare a mea, că, dacă i-aș citi cu atenție cărțile, aș scrie ca el". Momentele de după accident sunt de asemenea relatate, precum și cuvintele pe care Nicolae Labiș i le spune de pe patul spitalului. Expunerea se încheie cu amintirea unuia alt poet important: „Câteva luni mai târziu, în redacția Gazetei literare, un tânăr care nu publicase încă niciun vers îmi citea poezii dintr-un registru gros. Era slab, înalt, frumos, cu o gură stranie, de animal marin și cu o chică blondă răvășită ca a unui principe infant. Erau și niște versuri despre Labiș, pe care îl asemuia cu Isus. Tânărul frumos nu avea mai puțin talent decât marele poet Nicolae Labiș. Mi-a spus că poezia aceea n-o va publica și, într-adevăr, poezia lui Nichita Stănescu despre Labiș nu a apărut niciodată". ■ Mircea Martin scrie de asemenea un articol despre Labiș, pe care-l intitulează *Imposibila gratuitate*, analizând implicarea socială a poeziei lui: „Înainte de a afla ce este Poezia, Labiș a aflat ce este Războiul, înainte de a se găsi pe sine ca poet el a întâlnit Revoluția. Fără să aibă răgazul unei descoperiri treptate, al unui exercițiu de adecvare, poetul e solicitat în planuri multiple și această presiune a socialului îl maturizează brusc, scoțând din arcul elastic al sufletului său vibrații neobișnuite. El își asumă răspunderi dificile și atacă teme majore cu un patos nesimulat". ■ În legătură cu același subiect, Aurel Dragoș Munteau afirmă „În mod paradoxal, excelența lui literară vine din ceea ce alți colegi ai săi au eludat în poezia lor. Autorul *Luptei cu inerția* nu a căutat nicio *ursprüngliche Sache* aparentă, nu s-a cufundat în trecutul literar pentru a relua expresia originală descoperită în opera vreunui înaintaș ilustru, de la care să i se pară că începe lumea. Dimpotrivă, și-a asumat poezia lui, aceea a anilor '55, din deceniul mult discutat, cu o intensitate pasionantă". ■ Ion Pop realizează de asemenea un comentariu despre poezia lui Labiș: „*Introducerea la Intima comedie*, la fel cu strofele din *Contemplație*, nu afirmă în esență altceva. La mare adâncime scufundat, în haosul vertigiilor interioare, poetul se abandonează unei temporare uitări în sine, lăsând să se filtreze abia, în «raza cea solară», ritmica pură, cuminte carcasă a lavei subterane. Poezia era astfel propusă ca amenințare a universului comun, cu uitarea, creând o tensiune ce este însăși viața ei, un raport de agresivitate și împăcare - aceasta din urmă conținând, viu germenul revoltei, neconținută sursă a tulburării echilibrului dintre subiect și real. *Subteranul Olimp* își dura geometria din sacrificial inevitabil al exteriorului, mai exact, din supunerea lui la severa disciplină a contemplației. Cel ce a privit o dată în față Esența, nu se va mai putea desprinde nicicând cu totul de amintirea ei devoratoare, îi va purta mereu pe retină imaginea, ca un stigmat, contaminând cu ea cosmosul văzut, provocându-l la o ieșire din incolora neutralitate". ■ În articolul *Labiș și redescoperierea adâncurilor*, Edgar Papu descrie activitatea literară a poetului astfel: „Într-un

moment de provizorie și explicabilă descumpănire, acest adolescent firav își asumă o dublă funcțiune, luând pe umerii săi strălucita moștenire a trecutului, și asigurând continuitatea, în sensul adâncimii, cu poezia noastră nouă, potențată în jurul lui 1960”. Conceptul de *adâncime*, cu care operează acest comentariu critic, derivă din „trăirea rădăcinii și a înrădăcinării, deznădăcinarea și deznădăcinatul constituind „criza morală și spirituală avocată prin excelență de literatura română”. ■ Despre Labiș, „făptură, astfel, pururi adolescentină”, Nicolae Balotă exclamă: „Nici o complacere în estetizantele voluptăți ale autocontemplării la acest tânăr răvășit. Dimpotrivă, Artistul pune mai presus de orice o *virtu*, aceea a lepădării de sine”. Poezia pare uneori o construcție *ludic-detașată*, criticul observând și „Virtutea unui adolescent! Pură impuritate a simțirii! Iată un vers al lui Labiș: «Și șarpele virtuții curbându-se-ntr-un sâni». Cuget și virtuți sunt înaintea de toate, voință de adevăr și dreptate. Această voință încordată a celui care s-a măsurat cu inerția conferă vârstei sale înalta ei demnitate”. ■ Despre Nicolae Labiș, Gabriela Melinescu afirmă: „Geniul acestui adolescent sensibil și imaginativ asemenea neînțeleșului copil Rimbaud, crede că poate vindeca rănilor de care suferă universul pe tot cuprinsul implicației cunoscute de el. Credea, ca orice mare artist, că natura și-a asigurat forța prin el. Că natura după ce l-a făurit și l-a adus pe parfumate brațe până în adolescență nu-l va supune riscului de a-l pierde fără veste, pe el poetul, minune a ei neprevăzută cu aripi doar pentru a se apropia și îndepărta în neant”. ■ Teodor Mazilu însemnează memoriile sale cu Nicolae Labiș: „Ceea ce m-a uimit, când l-am cunoscut, a fost extraordinara lui inteligență și dramatismul zguduitor al vieții lui interioare. O asemenea ingenuă durere e desigur privilegiul marilor poeți. Inteligența lui reală și dramatică îi mărea senzația de singurătate. Cred că numai cu Lucian Raicu se simțea în largul lui. Pe toți ceilalți ne admitea doar, în marea lui bunătate. Pe mine mă suspecta de o veșnică maliție [...] El n-avea pedanta mea aristocrație care selecta oamenii demni de a bea împreună. El se înțelegea bine cu toți, sau nu se înțelegea cu niciunul, și atunci îi era pesemne indiferent cu cine nu se înțelege, cu proștii sau cu inteligenții”. ■ Tita Chiper reface portretul lui Labiș: „Liber în mândria lui neagresivă, etern nostalgic după peisajul pădurilor natale, cu cojocul de oaie, umbând prin oraș siluetă singulară; dar și cu formidabila lui valiză de piele, cu fermoar, raft călător al volumelor de poezie franceză [...], dar și cu eleganța primului - și singurului lui - costum cu vestă, dar și cu stilul său citadin luând un filtru la Capșa, cu tabieturi de vechi bucureștean”. Aceeași rememorează: „Cu Lucian Pintilie și cu mine - de la Galați până la Brăila, în tren, a imaginat amănunțit, formidabila lui «dispariție în Deltă», care a alarmat pe toată lumea; Florin Mugur, înarmat cu bilete de tren, delegații și precedat de strașnice telefoane de la Uniune, a plecat în căutarea lui și l-a găsit foarte vesel, la Brăila mi se pare, încântat de reușita atât de ciudatei (acum mă gândesc) sale glume.”. ■ Dorin Tudoran descrie noaptea accidentului lui Nicolae Labiș, la care a fost

prezent, pe când avea unsprezece ani. ■ O scurtă recenzie a lui Nicolae Labiș, despre capitolul *Florile pământului* din romanul lui Zaharia Stancu este publicată în acest număr al revistei, precum și alte două poezii: *Legătorii de plute*, *Copiii din Apenini*. ■ Numărul cuprinde un rezumat al primei ședințe din cadrul „Cenacului Revistei Luceafărul”, realizat de către Octavian Stoica. ■ Ilie Constantin semnează o recenzie a romanului lui Haralamb Zincă, *Și a fost ora H* (Ed. Militară, 1971), a cărui tematică rememorează evenimentele de la 23 august 1944. Despre roman, criticul menționează: „De la pagina de proza apropiată de clasică ficțiune (în care autorul pune în dialog personajele istorice, refăcând aproximativ neuitate schimburi de vorbe), la documentul reprodus din arhivă, la depoziția simplă, frecvent revelatoare a participanților la cutare episod, un mare corp de amănunte se assemblează într-o succesiune bine ritmată, pe care o urmărești cu neslăbit interes”. ■ Titus Popovici continuă memoriile cu *ce-ar fi fost dacă..*. ■ Dan Verona este prezent prin câteva poeme: *Eretic își bat pleoapele*, *Nici o stea*, *Să fi fost*.

19 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 9003] Pe prima pagină citim *Apelul Biroului Executiv al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste către toți cetățenii țării*: „Biroul Executiv al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, organism care înmănușează toate forțele politice și sociale ale națiunii noastre, salută cu căldură hotărârea Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român de constituire a Fondului de solidaritate și sprijinire a luptei popoarelor împotriva imperialismului, pentru libertate și progres social, independență națională și pace”. ■ *Adnotări* □ N. Stancu, *Respect pentru părerea spectatorilor*: „După dialogul de probleme de teatru purtat în luna septembrie cu oameni ai muncii de la întreprinderea «Luceafărul» și în luna octombrie cu muncitori ai uzinei «Electromagnetica» – întreprindere modernă, în care majoritatea muncitorilor sunt tineri – redacția revistei «Teatrul» a întreprins o investigație printre profesorii și elevii Liceului «Gh. Lazăr» din București. Rezultatul acestora din urmă: *Părerea publicului*, materialele publicate – materiale bogate în sugestii pentru stimularea vieții noastre teatrale”. □ Grigore Bârsan, *Când „ciuci cu măciuci” se răzbună pe.. cei mici*: „Faptul că există o editură specializată – «Ion Creangă» – în publicarea cărților pentru copii și tineret este elocvent în a demonstra importanța ce se acordă acestui eficace mijloc de educație. [...] Din păcate, mai sunt cazuri când apar scrieri destinate celor mai mici cititori sau.. ascultători (cititorii fiind noi, părinții) care nemulțumesc. Recent am cumpărat cartea *A fost odată..*, apărută la această editură. Autoarea celor două povestitoare, cuprinse în paginile prea numeroase pentru ceea ce cuprinde, este Maria Costescu. [...] Citind asemenea cărți poți să crezi uneori că autorii lor au mizat pe faptul că cei mici nu știu să citească. Uitând însă că știu să asculte”.

20 decembrie

• [„Scântea”, nr. 9004] Nicolae Dragoș publică „însemnări la aniversarea a 25 de ani de activitate a Ansamblului artistic al U.T.C”. sub titlul *Mesajul tinereții*: „Într-un cuvânt, spectacolul aniversar al Ansamblului artistic al U.T.C. a fost cu adevărat un spectacol al tinereții. Iar acum o aniversare presupune și un bilanț, se cer adăugate numele lui Marin Constantin, conducătorul artistic al ansamblului, al regizorilor N. Frunzetti și Bucur Lambriu, al maestrului coreograf Theodor Vasilescu, al dirijorilor Ionel Budișteanu, Sergiu Eremia, Petre Crăciun, Horia Andreescu și Marian Nistor. Și câte alte nume ar mai trebui citate”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 36] Victor Tulbure publică poezia *Sunt râul, sunt copacul*. ■ Nichifor Crainic scrie eseul *Fondul de aur al limbii noastre*: „Selecția artistică a limbii n-o pot face decât scriitorii născuți cu geniul ei. [...] Eminescu îi înlătură masca de neologisme și din cuvintele strămoșești alcătuiește strofe de armonii e rivalizează cu cele mai frumoase din lume. [...] Dintre prozatorii noștri cel care ne-a arătat cât de bogată și de frumoasă e limba noastră e Barbu Delavrancea. Nimeni altul n-are bogăția lui de cuvinte în scris. [...] Și totuși limba română nu ne-o cunoaștem încă în toată splendoarea și avuția ei”. ■ Radu Gyr semnează poezia *La cina mea*. ■ Dan Zamfirescu dezgroapă *Cuvinte din bătrâni*: „Tensiunea sufletească la care a fost trăită și făurită istoria acestei țări, nuanțele de omenie, de gingășiesufletească și de dulce melancolie, gemetele de obidă, strigătele de revoltă, și-au găsit expresii memorabile, și se poate vorbi de un stil al literaturii noastre vechi, identificabil, ca o trăsătură comună tuturor operelor și autorilor. Stil de o vigoare bărbătească, adesea de o mare bogăție de nuanțe în redarea sentimentelor delicate, sau la o incisivă ironie. Ca niște scânteii țâșnesc, din pagini, formulări memorabile, o vreme îmbrăcate într-o limbă străină – slavona oficială – dar exprimând sufletul nostru, alte ori păstrate doar în traduceri efectuate de cancelarii străine, dar de cele mai multe ori încrustate în marmura splendidă a «limbii vechi și înțelepte», româna veacurilor al XVI-lea – al XVIII-lea. Aceste cuvinte din bătrâni sunt o comoară pe care trebuie să o dezgropăm spre a ne îmbogăți sufletele și mințile noastre, pentru ca întâlnirea cu strămoșii să ne limpezească și să ne fortifice”. ■ În „Breviar”, printre altele, citim: „Dintre cărțile acestui sfârșit de an editorial pe care Editura «Ion Creangă» le va lansa în librării, amintim următoarele: în colecția Biblioteca de aur, în care au apărut *Basmele* lui Hauff va fi tipărit un volum de *Proză* de I.L. Caragiale, ilustrat cu pasiune și talent de către graficianul Iacob Dezideriu; în seria «Cărăbușul de aramă» vor apare *Eu știu un basm* de Octavian Goga și câteva noi culegeri, ca: *Laudă limbii române, Ceasul muncii și al privighetorii, Fluierul Iancului*, ilustrate de graficieni cu renume. Apar, de asemenea, concomitent, în limbile română și maghiară *Capra năzdrăvană* de Benedek Elek și *Totul pentru un leu* de Anna și József Méliusz”. ■ Paul Anghel publică *Iarna în duhul ei de cântec*: „Trei pătrimi din

literatura noastră populară sunt consacrate primăverii – «primăvara mama noastră» – restul fiind împărțit între vară – ca anotimp al plenitudinii, toamnă – ca anotimp al roadelor, iernii rămânându-i mai puțin de o zecime din antologia liricii populare românești. Concluzia e limpede: românul este structural un temperament sudic, iar fișa psihologică a liricii populare pe anotimpuri o probează desăvârșit”. ■ Apare o scurtă știre despre *Inaugurarea Bibliotecii Române din New York*, nesemnată: „În prezența adjunctului ministrului afacerilor externe al României, Vasile Gliga, și a directorului Agenției de informații a Statelor Unite (U.S.I.A.), Fran Shakespeare, a fost inaugurată, în ziua de 15 decembrie 1971, Biblioteca română din New York. Biblioteca este dotată cu volume privind istoria României, opere ale scriitorilor români clasici și contemporani, albume cu reproduceri de artă din țara noastră, opere ale romancierilor noștri care au intrat în tezaurul culturii universale. Sunt expuse volumele de cuvântări ale președintelui Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvârșirii construcției socialismului*, lucrări editate în alte țări privind viața și activitatea conducătorului de stat și de partid al României, cărți referitoare la realizările poporului român în diverse domenii de activitate în anii postbelici”.

21 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 9005] Nicolae Dragoș prezintă volumul *Scrisori din imediata apropiere* de Mihnea Gheorghiu, Albatros: „Mărturisind un spirit receptiv, prezența unor lecturi de o impresionantă diversitate – de la Shakespeare, căruia îi sunt dedicate numeroase pagini de percutantă observație, până la rapoarte pe probleme de cultură susținute cu diferite ocazii la UNESCO – conturând prezența unui spirit activ, o atitudine civică și scriitoricească precis definită, năzuind la a sprijini afirmarea pe coordonate majore a culturii noastre, manifestarea cât mai eficientă a individului în plan social, volumul lui Mihnea Gheorghiu, de o declarată actualitate, se adaugă bunei tradiții a eseisticii și publicisticii românești”.

22 decembrie

• [„Viața studentească”, nr. 44] M.N. Rusu comentează *Sonetele* Constanței Buzea (despre volumul *Sala nervalor*, C.R.): „*Coline* 1970 anunța *Sonetele* de azi... și o lucrare ambițioasă: Constanța Buzea încerca o înscriere pe albia spirituală a lui Eminescu, deocamdată pornind de la euforia eminesciană. [...] *Clasicismul*, ca modalitate și totodată ca mod existențial, reprezintă în acest context turnul de echilibru al tendințelor lirice de orice natură. [...] Ceea ce era obsesie etică în poemele de până acum, se transformă în estetic, ceea ce era până acum estetic (preocupare pentru captarea endecasilabicului eminescian) își găsește corespondentul etic. În acest fel definiția modernă a sonetului este îndeplinită. [...] *Sala nervalor* reprezintă o clamare existențială într-o arhitectură ale cărei contururi uneori dispar, altele devin ele însele un strigăt. [...]

Dincolo de strigătul ființei sale interioare se află și o chemare a formei văzută ca substanță modelatoare”.

23 decembrie

● [„**Munca**”, nr. 7497] Marin Stoian scrie despre *Ștafeta nevăzută* de Paul Everac, pusă în scenă în premieră la teatrul Tineretului din Piatra Neamț.

● [„**România liberă**”, nr. 8450] Radu Popescu analizează montarea comediei *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian la Teatrul Național „I.L. Caragiale”, din colectivul actoricesc făcând parte și Radu Beligan. Piesa a amintit tuturor de „clipa blestemată a morții” autorului.

● [„**Scânteia**”, nr. 9007] Despre volumul *Poezia lui Eminescu* de Edgar Papu face adnotări Adrian Anghel: „Preocupat de *elementele de structură* ale creației eminesciene, autorul recurge la un bogat arsenal de procedee, mijloace și metode critice, îmbinând, atunci când e cazul, demersul critic, orientat după criteriile axiologice, cu teoria și istoria literară, cu stilistica și folclorul, cu literatura comparată și istoria culturii. Toate acestea, spre atingerea scopului final: *revelarea complexității artei eminesciene*. [...] Prin profunzimea analitică, prin rigoarea argumentării punctelor de vedere asupra câtorva din dimensiunile de esență ale creației eminesciene, Edgar Papu îmbogățește cu o carte de indiscutabilă valoare literatura consacrată operei marelui nostru poet”.

● [„**Albina**”, nr. 51] Pe prima pagină, apare poezia *Noi* de Nichita Stănescu. □ Regăsim în acest număr și versuri de Camil Baltazar (*Laudă Oltului*).

■ Ion Bănuță semnează tableta intitulată *Din nemărginirea zăpezilor*: „Decembrie. Zăpezi. Sărbători. Oameni. Pesub ramurile de vis ale pomului vieții ridicăm o cupă înaltă din nectarul sufletului nostru întru fericirea României și a lumii, iar din cornul Carpaților un imn păcii”. ■ Spiridon Stănel revine la *Actualitatea internă* cu textul *Dincolo de cifre..*: „Țelul suprem al politicii partidului este ridicarea nivelului de trai material și cultural al tuturor cetățenilor patriei. De aceea ne propunem și înfăptuim, în toate domeniile de activitate, sarcini mereu mai mari. În această privință planul pe anul viitor este o mărturie”. ■ Profesorul Dumitru Anghel transcrie *Amintiri despre Labiș*, împărtășite de țăranul octogenar Mitu B. Ștefan dintr-un sat din Argeș, unde fusese găzduită familia poetului în timpul refugiului din 1944. „Îl văd și astăzi, mic de statură, cu o șuviță de păr căzându-i pe frunte, cu ochii mari și blânzi, neobișnuit de vii, cu vorba caldă, mai mult șoptită, cu gesturi largi, veșnic vesel. Totdeauna îi plăcea jocul”.

● [„**Cutezătorii**”, nr. 51] Câteva *Gânduri despre pionierie* împărtășește și scriitorul Marin Preda: „Am primit în urmă cu câteva luni vizita unor pionieri dintr-o școală bucureșteană. Din întrebările lor am înțeles, în orele petrecute împreună, că pionieria înseamnă entuziasm, curiozitate, ambiție, cutezanță, curaj și, în primul rând, cinste. Este o asociere ce se realizează fără efort și care, evident, onorează Organizația pionierilor. Dar în același timp am văzut și

celălalt aspect al problemei: generații întregi au luptat și s-au sacrificat pentru a vă putea pune la dispoziție minunatele condiții de care vă bucurați. Acum, voi aveți obligația ca prin realizările și eforturile voastre (astăzi ca elevi, mâine ca cetățeni ai acestei țări), să împliniți ambițiile și speranțele lor. Mi se pare o datorie de onoare!”. □ Debutază serialul de benzi desenate *Cavalerul aerului*, pe un scenariu istoric trasat de Radu Theodoru.

● [„**România literară**”, nr. 52] Ultimul editorial al anului se numește *Realitatea* și este asumat redacțional: „Obiectul literaturii este, știm cu toții, realitatea umană. Și chiar dacă scriitorii au alte criterii de a se raporta la real decât economiștii ori specialiștii în probleme sociale, ei nu pot rămâne indiferenți la perspectivele foarte concrete pe care recentele dezbateri din organul suprem al partidului și din parlamentul țării le-au deschis într-un viitor apropiat. 1972 este și al doilea an al celui mai temeinic și mai îndrăzneț cincinal din istoria României postbelice: perspectivele pentru 1972 sunt doar o parte din marea acțiune de edificare a unei Românie socialiste multilateral dezvoltate, capabilă să se așeze în rândul țărilor cu o înaltă civilizație materială. Pentru scriitori, ca și pentru toți oamenii muncii limbajul cifrelor de plan conține adevăruri de necontestat despre progresul economic și social al țării. Și, totodată, un apel la măsură și la luciditate. Construind metodic, imaginația are parametri științifici. Visul își trage seva din cunoașterea temeinică a posibilităților reale de dezvoltare, din folosirea rațională a tuturor energiilor umane. [...] Partidul nostru a făcut nu de mult, prin secretarul lui general, o analiză profundă și exigentă a problemelor morale esențiale, a normelor de conduită socială, pentru așezarea pe bazele eticii și ale echității socialiste a întregii noastre vieți. Construind o lume nouă, construim implicit și un om nou. Cifrele de plan își capătă deplina lor semnificație în raport tocmai cu exigențele morale din ce în ce mai mari care se pun în opera de transformare a conștiințelor. Există o înaltă moralitate a planului de stat – pe care nimeni, scriitorii cu atât mai mult, n-o ignoră – și care constă în a subordona totul intereselor omului, în a face din progresul material al României socialiste un progres spiritual al oamenilor de astăzi”. ■ Dumitru Ghișe revine cu o nouă tabletă, *Setea pentru real*: „Mărturisirea, confesiunea, memoria *în actu* îmi par a reprezenta tocmai acele modalități ferice ale scrisului prin care se realizează o inefabilă dezvăluire a esenței umane prin datele reale ale unei existențe particulare, se înfățișează, adică, în unitate, necesarul (esența) cu întâmplătorul (fenomenul), semnificatul cu semnificantul, ordinea în aparența dezordinii, un univers într-o firimitură. Și toate acestea iradiază din semnele mărunte ale alfabetului cu forța percutantă a vieții, a unei vieți mult mai emoționante și mai palpitate, mai autentică și mai adevărată în realitatea ei decât orice alt produs fabricat, apotetic posibil, care ar putea fi, dar nu este. Poate trezi mai mult interes o povestire imaginată despre ceea ce este pe Lună decât cea care cuprinde confesiunea unui om care a fost pe Lună?”. ■ De la Cronicar aflăm noile știri politice în *Din 7 în 7 zile*:

conferința pe țară a secretarilor comitetelor de partid și a președinților consiliilor populare comunale, programul elaborat al cincinalului 1971-1975, precum și „rolul muncii de educare și formare a conștiinței socialiste a țărănimii noastre trebuie să fie pe măsura sarcinilor ce se profilează”: „La această – cât de complexă! – acțiune, scriitorii s-ar cuveni angrenați de la sine. Altfel zicând, Uniunea Scriitorilor, prin toți membri ei (și lista lor actuală nu e prea departe de ordinul 1000), nu-și va precupeți, desigur, nici interesul, nici elanul, nici, mai ales, responsabilitatea”. ■ Nina Cassian spune *Scriu de când mă știu...*: „Poate că, într-adevăr, va urma o perioadă în care voi scrie puține versuri – am lucrat, în anul trecut, trei volume, mă atrage proza, mă reîntorc (temporar sau nu) la muzică. Dar oricare artă mă va accepta în preajma ei, voi încerca: – să nu fur (să nu răpesc nimic lumii fără să restituți în forme superioare și durabile ceea ce mi s-a dat); – să nu-mi fac chip cioplit (să nu îngădui încremenirii să sufoce viața, să-mi stimulez îndoielile în numele certitudinii); – să nu mint (nici pe mine, nici pe alții, să nu ignor și să nu îndulcesc conflictele, oricât de grave ar fi); – să nu ucid («corola de minuni a lumii», încrederea, speranța, germenul, demnitatea, frumusețea). Acestea sunt pentru mine porunci definitive spre îndeplinirea cărora tind cu toate puterile mele”. ■ Revista dedică pagini lui Nicolae Labiș: □ George Ivașcu semnează *Poet al conștiinței comuniste*: „Cu acest titlu, omagiam – în «Viața românească» din mai 1966 – personalitatea lui Nicolae Labiș, cu afirmația că ea apare cu atât mai pregnantă, cu cât, între timp, o întreagă generație de poeți a crescut în «spiritul adâncurilor» pe care el l-a mărturisit și l-a proclamat manifest al «luptei cu inerția». [...] Recitesc – deci – ce am scris atunci, citesc ce se scrie acum, și din această confruntare de conștiințe rămân tot la sigiliul sub care eu am cinstit și voi cinsti totdeauna memoria lui Labiș”. □ Mitul icaric, Cezar Ivănescu: „Valoarea actuală a poeziei lui Labiș o constituie, cred, două aspecte din unghiul cărora o privim, și anume *organicitatea* operei sale, ca produs al unei istorii, și *unitatea* sub care ni se prezintă, ca aspirație către lirismul esențial, – încercare uriașă pentru o precocitate care urma să refacă întru totul drumul regal al poeziei românești”. □ În *prezentul continuu* de Ilie Constantin: „Pentru mulți din generația sa literară, Labiș reprezintă o proiecție a propriei tinereți suspendate (și, din fericire, doar a lui a încremenit prin moarte); continuându-și drumul alături de foștii săi colegi prin timp, în *prezentul continuu*, Nicolae Labiș rămâne, totodată, și jalonul de aur al începuturilor unei importante serii de scriitori români”. □ *Semnificații* de Savin Bratu: „Pe de o parte, poetul *Luptei cu inerția* reprezintă o perioadă istorică mai mult decât o valoare transistorică. Pe de altă parte, trecerea lui meteorică aproape confundă punctul final al unei evoluții cu însuși debutul. Istoricul literar poate lesne releva rolul poetului în anii '50, iar studiul maturizării sale posibile de la *Moartea căprioarei* la *Pasărea cu clonț de rubin* ar sublinia trecerea vizibilă spre o nouă calitate. Lectura izolată se află, însă, adesea, în situația selectării unor concentrate poetice dintr-o masă

încă insuficient formată”. ■ În pagina dedicată *Istoriei literare* citim *Un prototip al povestirii „Iapa lui Vodă”* de Șerban Cioculescu. ■ Alexandru Ivasiuc revine la *Pro domo* cu *Cetatea ideală*: „Raportul dintre stat și individ este același ca între regulă și caz (nesemnificativ), ca între noțiune și obiect. Statul platonice este expresia în filosofia politică a marii descoperiri socratice a noțiunii, a generalului și deci a științei. Este o lume științifică până la absurd, care trage toate consecințele logice din afirmația (nu neadevărată) că a cunoaște înseamnă a decela generalul, legea care guvernează fenomenele ce-i sunt subordonate”. ■ Și Nicolae Manolescu se întoarce la *Itinerar critic*, analizând *Poezia Mariei Banuș*: „Forța poeziei actuale a Mariei Banuș nu mai stă în evocare, în senzație sau în cuvânt, ci în simbolul moral și filosofic. Poezia «metafizică» ia locul poeziei «psihologice». Evoluție, care este a poeziei în genere. Ediția pe care poeta și-a alcătuit-o are meritul de a arăta această coincidență: destinul poeziei ei reflectă destinul poeziei noastre actuale; istoria uneia o presupune pe a celeilalte. Autoarea *Portretului din Fayum* se numără printre cei mai importanți poeți de astăzi”. ■ Antoaneta Tănăsescu scrie despre *Fascinația reportajului*: „Imperativ al culturii moderne, reportajul, cultivat în jurul anilor 1960 de numeroși scriitori, ce au devenit nume reprezentative ale prozei, dramaturgiei, poeziei contemporane, ocupă în viața literară actuală un loc neconcludent. Marile evenimente ale timpului pe care îl trăim, mutațiile fundamentale din psihologia oamenilor, reliefația datelor caracteristice ale acestui timp și ale acestui spațiu al nostru își așteaptă reporterii, acei observatori-moralisti care să semneze cărțile realității imediate. Ele ar fi nu numai un semnal al prezentului către viitorime, dar ar grăbi și ar nuanța acel dramatic și fundamental proces prin care – cum spunea tot Geo Bogza – «oamenii unei epoci devin mai repede contemporani cu epoca lor». Adică cu propriul nostru destin”. ■ *Cărțile săptămânii*. □ Dana Dumitriu recenzează volumul *Tânărul Dostoievski* de Valeriu Cristea: „Cartea despre *Tânărul Dostoievski* dă această senzație acută de pătrundere în însuși procesul de formare a unui univers literar grandios în procesul de coagulare a unei viziuni singulare. Analiza operei se face prin urmărirea mișcării interioare care a generat-o. Așa cum figurile geometrice se definesc prin mișcarea care le generează, tot așa opera de artă se definește prin mișcarea spiritului care a conceput-o, prin analiza procesului creator, care nu e altul decât procesul nașterii scriitorului devenit astfel personaj al operei critice. [...] Inteligența, gustul, lipsa maniei de a avea dreptate, ca și o anumită credință în legea morală a literaturii (dorința ca opera scriitorului să contribuie la cunoașterea omului, ca realitatea umană a operei să reveleze realitatea umană existențială) fac din Valeriu Cristea un excelent critic, cu un deosebit simț al nuanțelor și al cuvintelor. Cărțile sale demonstrează cu un text critic are tot atâtea nevoie de *stil*, pe cât are nevoie proza sau poezia, că veșmântul ideii, departe de a împiedica apropierea mai directă de substanță, o ajută, o întregeste, lectura unei opere critice fiind, în egală măsură, delectare cerebrală și

voluptate artistică”. □ Mircea Iorgulescu prezintă volumul *Poezie și critică* de Victor Felea, Dacia: „Utile întotdeauna, asemenea cărți suferă de obicei din pricina nu a fragmentarismului, ci a reflexului unor servituți inerente, fiindcă este surprinzător, de pildă, să constați că dintre cei unsprezece critici comentați de Victor Felea (între care Perpessicius și Călinescu, ultimul cu rețineri) șapte sunt ardeleni, toți, firește, acceptați integral și aproape superlativ, după cum a-i reproșa lui Ilie Constantin «caligrafiile lirice» elogiindu-l pentru «presimțirile abisale» și «pendularea cosmică între ființă și neant» și a admira, în același timp, pe Gurghianu deoarece practică «un lirism direct și emoțional» este măcar contradictoriu”. □ Tot Mircea Iorgulescu se ocupă și de volumul *Clasicismul în teatru* de Ion Brăescu, Meridiane: „Nu altceva decât o greoaie compilație de locuri comune se află sub acest prețios titlu, *Clasicismul în teatru* de Ion Brăescu, fiind o tipică broșură de vulgarizație. Dar asemenea lucrări își au rostul lor și nu trebuie disprețuite principial câtă vreme sunt întocmite cu gust și discernământ. Absența ideilor originale poate fi comentată printr-un efort onest de selecție și sistematizare a celor mai autorizate și mai importante opinii despre o chestiune sau alta, scopul fiind, se înțelege, unul superior didactic. Nu este însă cazul compunerii lui Ion Brăescu”. □ Sorin Titel prezintă volumul de proză *Moartea fratelui meu* de G.M. Vlădescu, Dacia: „Ce păcat că G.M. Vlădescu își împănează această foarte impresionantă carte cu dulcegării care astăzi sună atât de desuet! Dar, așa cum am căutat să arătăm, în ciuda acestora, lectura rămâne interesantă”. □ Celălalt volum de proză, *Fata din împărăția curcubeului* de George Niculescu-Mizil, este prezentat de George Muntean: „Factorul decisiv rămâne, însă, calitatea intrinsecă a basmelor, care, în forme concentrate, obișnuite, satisfac nevoia de artă și cunoaștere a celor mici, povestindu-le despre ei, despre lumea în care trăiesc sau despre cea în care au trăit înaintașii lor. Li se propun, de asemenea, parabolic, căi de schimbare, de îndreptarea greșelilor sau a apucăturilor nedemne, acordându-li-se, în același timp, cu discreție, o încredere față de care e greu a crede că rămân indiferenți. Astfel, George Niculescu-Mizil a găsit mai peste tot calea cuvenită de a le vorbi copiilor pe înțelesul lor, limpede și fără săcăieli, convingător și superior pedagogic, dând o carte pe care n-o vor uita curând”. ■ Ilie Păunescu semnează articolul *Tragedia greacă, un teatru politic*: „Recenta reîntâlnire cu *Antigona* mă împinge din nou în păcatul solilocviului. Cearta cu mine însumi își depășește cadrul. De la confruntarea cu textul, după spectacol, ajung vrând-nevrând la răfuiala cu ticurile culturale; de la tragedie, la ceea ce înțeleg din rosturile, din însăși legitimitatea literaturii. [...] Prima observație care se impune astăzi la o lectură din clasicii greci este că nu putem intra într-un dialog viu cu poetul decât dacă facem abstracție de detaliile de erudiție, dacă cercetăm, căutăm sensurile cu adevărat contemporane. Clasicul își capătă adevăratele dimensiuni când cititorul epurează opera de determinările neesențiale, de anumite trăsături străine mentalității sale, indiferent că ele se încorporau orga-

nic în spiritul anticilor ori că s-au hipertrofiat într-un secol mai apropiat de noi”. ■ Noile știri de la *Uniunea Scriitorilor* se referă la vizita scriitorului italian Giancarlo Vigorelli cu soția la invitația Uniunii Scriitorilor; despre seara de poezie organizată în cinstea oaspeților croați; în urma acordurilor cu Uniunile Scriitorilor din Bulgaria, Polonia și R.D. Germană au plecat la Sofia, Varșovia și Berlin scriitorii Heinz Stănescu, Alexandru Gellért și Petre Stoica; vizita scriitorului Serafimov Serafim Severniac în urma acordului de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Bulgaria; comemorarea a 150 de ani de la nașterea lui Gustave Flaubert la care au vorbit Zoe Dumitrescu-Buşulenga și Nicolae Balotă. ■ Aflăm și despre *Premiile revistei „Teatrul”*. ■ Apare o scurtă notă, nesemnată, *Comemorarea lui Gheorghe Brăescu*: „Joi 23 decembrie, ora 19, la Cenaclul literar «Tudor Vianu», care funcționează pe lângă Casa de cultură a sectorului I, scriitorul Barbu Alexandru Emandi va face o evocare a lui Gheorghe Brăescu, cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la nașterea marelui umorist român. În aceeași ședință a cenaclului, criticul George Muntean va face o prezentare a poetului Petre Strihan, care va citi din versurile sale”. ■ *La Cluj: Expoziție de carte*: „Cu prilejul împlinirii a doi ani de la înființare, Editura Dacia a organizat la Librăria Universității din Cluj o *Expoziție de carte* (deschisă între 21 și 31 dec. 1971) unde sunt prezentate colecții și titluri apărute în acest răstimp. La deschiderea festivă, care a avut loc luni, 20 decembrie a. c., au luat cuvântul conf. dr. Liviu Văcariu, șeful secției Presă, cultură și știință la Comitetul județean P.C.R. Cluj, acad. prof. Constantin Daicoviciu, Dumitru Radu Popescu, secretarul Asociației Scriitorilor din Cluj și Al. Căprariu, directorul editurii”. ■ La rubrica *Șantier* apar Al. Graur, Al. Mirodan, Radu Boureanu, Petru Vintilă, cu noile lor proiecte literare. ■ În *Cartea străină* Nicolae Balotă notează apariția volumului *Mascarada* de Alberto Moravia, în traducerea Niculinei Benguş: „În subtextul *Mascaradei* poți, astfel, recunoaște, aluziile incisive la regimul fascist, la grotescul artificiilor mussoliniene. *Mascarada* e o parodie, un joc cu măști, din dosul cărora iese uneori la iveală rânjetul rinocerilor defuncți”. ■ I se dedică pagini lui Theodor Pallady. Textele omagiale sunt semnate de Radu Boureanu (*Pallady*) în cadrul căreia citim și poezia cu același titlu, Victor Eftimiu (*Acest vechi moldovean*). Aflăm și de *Retrospectivă la Muzeul de artă* și găsim informații și despre *Casa-muzeu Pallady*. ■ La *Revista revistelor* citim despre ultimul număr al publicației maghiare „Utunk”, sub semnătura e. b., un sumar al revistei, fără judecăți de valoare a articolelor, prozei și poeziilor publicate. □ Semnează versuri Zaharia Stancu (*Amintiri, printre cele din tîi*), Constanța Buzea (*Moartea celuilalt*), Gabriela Melinescu (*Toamna, sămânța de mătase; Amurgul părinților; Leul lasă tigrii în pace; Vindecarea mea; Vântul dimineții a depus la mal*), Marin Tarangul (*Pe zidurile țării*), V. Spiridonică (*Cum urcă Patria; Până la mine, țara*), G.G. Ursu (*Rondel patriei*), Ioan Șerb (*Cântec*), Horváth István (*Adie miros pe pâine de glie*), Volbură

Poiană Năsturaș (*Sărut mâna țării*), Mircea Micu (*Cântec despre țărani*), Ion Nicolescu (*imnul; oda fără măsură*), Adriana Bittel (*Atâta sărbătoare; Crește răs...*). □ Apare și un debut cu o recomandare: *În perspectivă, un nou poet: Floriana Tei*: „Floriana Tei, studentă în anul II a Facultății de limba și literatura română, e cunoscută cititorilor «Atelierului literar» din repetatele apariții în aceste coloane. (Ea a mai publicat câte ceva și în «Amfiteatru» și «Luceafărul»). Ne aflăm, desigur, în fața unui talent promițător care-și caută drumul și glasul propriu. Năzuința lui, așa cum freamătă în aceste versuri juvenile și cum se formulează, cu încântătoare simplitate, dar și cu o răspicată, matură opțiune estetică și filosofică, în scrisoarea tinerei poete («... ceea ce știu este că am multe lucruri de spus oamenilor, limpede, pe înțelesul lor, fără a mă ascunde după cuvinte»), ni se pare bine asigurată, în perspectivele ei, și vrednică de a fi înfățișată cititorilor”. ■ *Ochiul magic*: □ *Poeți tineri și revistele*, semnat B. T.: „Contribuie revistele noastre din principalele centre culturale ale țării la impunerea și lansarea unor scriitori tineri, poeți, prozatori și critici? Iată o întrebare pe care ne-am pus-o din nou răsfoind, de pildă, ultimele numere ale revistei timișorene «Orizont». Dacă, nu cu mult timp în urmă, «Orizont» ne-a propus câteva nume de poeți care ne-au atras în mod deosebit atenția – e destul să cităm pe Crișu Dascălu, Dușan Petrovici sau Șerban Foarță – se pare că astăzi revista face mai puține eforturi spre a-i impune prin publicarea cu regularitate și cu lucrări semnificative. În loc de a ne propune în fiecare număr o întreagă «pleiadă» de nume necunoscute, cu poezii de cele mai multe ori mediocre, revista ar beneficia și de un mai mare interes din partea cititorilor, impunând atenției acestora pe avei poeți a căror evoluție se anunță deosebit de interesantă”. □ *Din partea revistei „Tomis”*: „În «România literară» din 9. XII. 1971, la rubrica *Revista revistelor* este recenzat nr. 11 (nov. 1971) al revistei «Tomis». În prezentare s-au strecurat, din păcate, unele inexactități pe care le vom enumera după cum urmează: 1) Mai întâi numărul de care vorbim nu s-a ocupat «înainte de toate» de «viitorul literaturii», ci, în măsura în care este posibil, deopotrivă de viitorul tuturor fenomenelor artistice, sociale și politice care pot configura laolaltă imaginea unei societăți a viitorului. 2) Recenzentul continuă: «Alte ipoteze care dau de gândit prezintă Alex. Ștefănescu, Dumitru Berciu, Traian Herseni, Edmond Nicolau ș. a.» Enunțul conține în sine două erori: a) Alex. Ștefănescu nu semnează în acest număr niciun articol despre viitorul – fie el – și al literaturii. b) Dumitru Berciu, Traian Herseni și Edmond Nicolau nu avansează ipoteze asupra literaturii, ci asupra istoriei, sociologiei și ciberneticii. 3) Proza lui Adrian Rogoz – *Cadre de inserție* – este prezentată de revista «Tomis» ca schiță științifico-fantastică, și nu ca o «mostră de literatură a viitorului» (este o diferență pe care, teoretic vorbind, recenzentul ar trebui s-o știe – între *literatura viitorului* și *literatura despre viitor*) ce ar ilustra, după cum se insinuează «teoriile» expuse înainte. Așa se întâmplă, însă, când recenzentul – fie el și I.T., un mai vechi prieten al «Tomis»-ului – foiletează o

revistă: prea departe de faptul real, el ajunge, – regretabil în astfel de cazuri – nici mai mult nici mai puțin decât la prezentări science-fiction”. □ *O „chestiune de metodă”* de M. I.: „Este notorie, pentru foarte muți scriitori clasici români, lipsa unor ediții de referință; cu atât mai mult, așadar, provizoratele nu trebuie încurajate. Departe de a însemna un pas înainte către realizarea de ediții riguroase, obișnuitele culegeri de «texte alese» nu fac altceva decât să prelungească – într-o curgere nesfârșită de «etape» – o situație precară și nemulțumitoare. Asemenea procedări sunt însă susținute cu o ciudată feroare, invocându-se chiar și, termen capabil să impună respect și să confere autoritate indiscutabilă, niște așa-zise «chestiuni de metodă», dar despre ce metodă poate fi vorba când la mijloc e un simulacru?! În chip curios, cel mai recent partizan al provizoratului în materie de reeditări ale operei clasicii este un cunoscut și bun editor el însuși, Geo Șerban! Comentând (în «Steaua», nr. 15) volumul *Teze și antiteze* de Camil Petrescu, ediție alcătuită de Aurel Petrescu, apărut în colecția B.P.T. (Minerva, 1971), Geo Șerban respinge reproșurile celor ce au semnalat neconcordanța cu volumul *Teze și antiteze* apărut în 1936 la Editura Cultura națională, pe motive ce țin de o «metodă» sui-generis și opunând ideii de retipărire noțiunea de «ediție de prospectare!»”. ■ Sub titlul *Furtună pe Marte*, Ion Hobana prezintă o dezbatere care a avut loc de curând în Statele Unite: „Trei dintre participanții la dezbateră organizată de California Institute of Technology, pe tema *Marte și rațiunea umană*, se numără printre celebritățile timpului nostru. Mă refer, evident, la dr. Carl Sagan, directorul laboratorului pentru studiul plantelor al Universității Cornell, și la corifeii science-fiction-ului mondial, Ray Bradbury și Arthur Clarke. Al patrulea, dr. Bruce Murray, este, sau îmi este mai puțin cunoscut, ceea ce nu înseamnă că ocupația sa – profesor de știință planetară la institutul gazdă – nu l-ar recomanda stimei noastre. Ca de obicei, taberele sunt bine delimitate, dar configurația lor este întrucâtva alta decât aceea la care ne-am fi așteptat. Atacul violent al lui Murray împotriva fanteziei, a speranței de a găsi viață pe celelalte corpuri cerești, a determinat o distanțare a lui Sagan de această poziție extremistă. Lucrul ni se va părea mai puțin ciudat dacă ne vom aminti că astronomul american a scris, în colaborare cu astrofizicianul sovietic I.S. Șklovski, o carte, primită cu mare interes, despre viața în univers. De altfel, l-am putut vedea și pe ecranele televizoarelor noastre, susținând, în două emisiuni consecutive, posibilitatea comunicării cu alte (posibile) civilizații cosmice. Câteva cuvinte despre cei doi scriitori. Ray Bradbury e considerat de mulți exegeți ai literaturii științifico-fantastice drept cel mai prestigios reprezentant modern al genului. Cărțile sale sunt traduse pretutindeni. Două dintre ele, *451° Fahrenheit* și *Omul ilustrat*, au fost ecranizate cu mai puțină strălucire decât ar fi meritat. Arthur Clarke, englez stabilit acum în Ceylon, a arătat încă din 1945 că sateliții constituie soluția optimă pentru telecomunicațiile și televiziunea mondială, descriind amănunțit sistemul care trebuia instalat pe orbită. Laureat al premiului Kalinga

pentru lucrările sale de popularizare științifică, ele este totodată autorul unui mare număr de excelente romane și povestiri științifico-fantastice. Dar să lăsăm protagoniștii să intre în arenă – precizând mai întâi că dezbateră a avut loc înainte ca *Mariner 9*, *Marte 2* și *Marte 3* să se fi plasat pe orbitele lor marțiene. Acești mesageri ai Pământului ne transmit acum un flux aproape continuu de imagini și date, care ar putea să schimbe radical conceptul nostru despre «planeta roșie», răspunzând scepticismului, nedumeririlor și speranțelor exprimate în textul de mai jos”. ■ Tamara Gane scrie o scurtă prezentare a poetului *Tvardovski*. ■ În *Prezențe românești* aflăm că „Romanul *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu – tradus în limba maghiară și transpus pe micul ecran de către Jenő Semsey – a fost prezentat de Televiziunea Ungară din Budapesta, în regia lui László Bozó. [...] □ De asemenea, romanul *Șatra* de Zaharia Stancu a apărut recent și în tălmăcire maghiară. Volumul a văzut lumina tiparului, în condiții grafice excepționale, la prestigioasa editură de literatură universală Europa din Budapesta. [...] □ Micul ecran al televiziunii din capitala Ungariei a transmis recent comedia *O noapte furtunoasă* de Ion Luca Caragiale, în care au excelat artiștii maghiari de frunte, ca István Szatmari. Nóra Tábori, Cecilia Esztergályos, Attila Lőte, József Petrik, András Márton și alții”. ■ Petru Popescu trimite o nouă *Scrisoare din Viena*, de data aceasta comemorând *Centenar „România jună”*.

• [„**Tribuna**”, nr. 51] În nota omagială 22 decembrie, N. Prelipceanu scrie despre Nicolae Labiș: „De fapt, să restabilim trista cronologie: s-au împlinit ieri cincisprezece ani de la moartea lui. A fost mai puțină zăpadă, iernile s-au schimbat de atunci, eu nu am cunoscut pe Labiș, dar am trăit și câteva dintre iernile de pe vremea lui, iată, cât de ușor spuneam azi iernile de pe vremea lui, s-au schimbat și poezii, pasărea cu clonț de rubin s-a răzbunat”. ■ Ion Cocora recenzează cartea lui Sergiu Adam, *Țara de lut*: „Ce conferă particularitate poemelor din *Țara de lut* este sinceritatea. Nu însă o sinceritate provenită dintr-o tensiune-limită, cu atât mai puțin, dintr-o eliberare din adânc a eului, nestăpânită, pentru care poezia însăși să se dovedească insuficientă. Sinceritatea în poezia lui Sergiu Adam este ceea ce Călinescu numea «starea de grație nesimulată». Pentru tânărul poet poezia rămâne «un mijloc necesar de expresie», ea deține girul experienței, cântecul și romanța fiindu-i modalități de bază în redarea unor sentimente și trăiri de o blândă melancolie și însingurare.”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronica literară*, Victor Felea se ocupă de volumul Etei Boeriu: *Ce vânăț crâng*: „Există în cele trei cicluri ale cărții și alte poeme ce ar merita cuvinte de apreciere (pe lângă unele mai puțin izbutite, schițate oarecum în grabă) și care ar întregi fizionomia interesantă și atrăgătoare a acestei poete prin excelență confesivă. Lirismul Etei Boeriu se situează la confluența dramatică dintre eu și realitate, într-o surdă bătălie ce se echilibrează mereu în sfera unei melancolice înțelepciuni. Și dacă motivele lui sunt res-trânse, tonul de ansamblu câștigă în adâncime și în nuanțe”. ■ Vasile Sălăjan

face *Reflecții contemporane*, descoperind în cartea lui Constantin Chiriță, *Întâlnirea: Adevărul și sinceritatea literaturii*: „Pe de o parte, reeditarea prilejuește, așadar, întâlnirea cu un roman viguros, pătruns de suflul marilor dezbateri asupra revoluției socialiste, asupra făuririi orânduiri noi și a omului nou; pe de altă parte reprezintă o posibilitate de evaluare, din perspectiva unui deceniu, a caracteristicilor unei perioade literare mult discutate (amendamentele aduse se referă de fapt la produsul de subliteratură, coexistent și, privit prin optici adecvate, confundabil lucrărilor de rezistență) porind de la o carte care, în bună parte, le conține. Întâlnirea lui Constantin Chiriță ni se pare, astfel, simptomatică pentru o anumită practică și strategie literară, dezvăluindu-le acestora pe alocuri, prin factura sa, viziunea simplificatoare, adeseori exaltată, ticurile și neajunsurile, în același timp în care întreg demersul romancierului este animat de imperative generoase, majore”. ■ D. Micu analizează cartea lui H. Zalis intitulată: *Aspecte și structuri neoromantice*, (C.R): „Poate prea în grabă scrisă (și, mai ales, gândită), cartea lui H. Zalis încercuiește judicios (fără a le explora întotdeauna suficient) câteva zone de neoromantism din literatura română a secolului nostru, invitând, ca atare, la reflecție asupra permanenței romantismului”. ■ D.I. Suchianu continuă serialul: *Amintiri despre Mihai Ralea (II)*: „Am reamintit toate acestea doar pentru că vreau eu însămi să povestesc, nu în formă de cancan cu cheie pentru vreun negru scrin al refulărilor defuncte, ci în forma unor înduioșate, tandre amintiri despre fermecătoarele ștregării ale acestui om complet, al acestui om al Renașterii care a fost dulcele și genialul meu prieten Mihai Ralea”. ■ Ion Caraion traduce textul lui Alain Bosquet dedicat lui *Jean Paul Sartre*.

24 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 52] *Poezia cetățenească*, de Radu Boureanu reprezintă un subiect de actualitate: „Poezie cetățenească au scris de la Alecsandri, Eminescu, Grigore Alexandrescu, Eliade, Arghezi, până la atâția mai apropiați de datele socialului, ale cetățeanului de azi, poezie ce nu trebuie din eroare rătăcită în compartimentele unor genuri, utile manifestărilor de mase, care au scopul și durata lor și s-ar simți incomode dacă ar fi inventariate în rafturi improprii”. ■ În rubrica denumită *Cartea străină în librării*, Laurențiu Ulici analizează romanul lui Alberto Moravia, recent tradus în românește: „În *Mascarada*, însă, dominantă e satira politică. Romanul acesta scurt, scris în 1941, așeza într-o lume imaginară un conținut existențial ale cărui date fundamentale trimeteau cu gândul la perioada fascistă a istoriei moderne. Situațiile, personajele, dialogurile, compun la un loc imaginea amănunțită a unui episod și absurd și ridicol dintr-o lume care pare să-și fi făcut ea însăși din absurd și ridicol note caracteristice”. ■ O *Retrospectivă lirică* Veronica Porumbacu realizează Dumitru Micu inventariind volumele de versuri ale poetei: „În cazul concret, volumele de debut: *La capătul lui 38* și

Visele Babei Dochia [...] conțin poeme de o prospețime indiscutabilă, proiecții ale unei sensibilități de adolescentă cu ochi mari și sprintară, căreia îi place să zburde și să viseze [...] În volumele mai noi, procedeul cel mai frecvent e notația de percepții și senzații, el facilitând comunicarea cea mai directă cu elementarul, cu efluviile vitale”. ■ Despre poezia Mariei Banuș scrie Paul Georgescu în textul *Dialectica bucuriei*: „Refuzul fascismului, războiului, violenței a fost și a rămas – organic, și din adâncul ființei, profund femeiește, le va refuza mai târziu, dând unor poezii.. acea autenticitate ce le face să vibreze.. Socialismul și pacea au însemnat, la început, reîntoarcerea bucuriei, posibilitatea existenței firești, de unde și primul volum al păcii: *Bucurie ce trepidează* încă de la vocația tinereții. Maria Banuș nu a iubit lupta în sine, ca Beniuc și Jebeleanu, trânta cu viața ca Zaharia Stancu, dar a acceptat-o când nu s-a putut altfel, fiindcă iubea pacea și bucuriile simple. Plăcerea trăirii, bucuria autodescoveririi, ce se manifestaseră în *Țara fetelor*, apoi în *Bucurie* rămân constante ale poeziei sale, constante ce, contrariate, au trezit într-însa, când a fost cazul, luptătoarea”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 55] *Premiile revistei Săptămâna pe 1971* se duc, printre alții, către Mihnea Gheorghiu, pentru *literatură*, și Radu Beligan, secțiunea *teatru*, juriul decident fiind compus din Eugen Barbu – președinte, Dinu Săraru, Amza Săceanu, Aurel Baranga, Radu Popescu. ■ Debuturi lirice: Daniela Crăsnaru (cu o poezie citită în Cenaclul „Nicolae Labiș”), *Doar respirația*. ■ În *Cronica Cenaclului „Nicolae Labiș”* (semnată *D’ Ariel*) este semnalat și debutul lui Corneliu Vadim Tudor, cu „un narcisism de multe ori pictural al versului, o transcriere păstoasă, în maniera Adrian Maniu”; Vladimir Udrescu: „Tudor Vadim e un naiv în sensul schillerian al cuvintelor, regia versurilor lui e prea vizibilă”; I. Papuc: „Vis-à-vis de Vadim se poate merge la Pillat – e un poet foarte sigur pe el” etc. Mai lăudată în Cenaclu este Daniela Crăsnaru; pentru talentul lui Vadim Tudor părerile sunt împărțite. De altfel, ca poet, C.V. Tudor cochetase, având șanse reale de succes, și cu alte publicații. ■ E. Manu analizează volumul *Aspecte și structuri neoromantice* de H. Zalis. ■ Dinu Săraru anunță piesa *Groapa* la Teatrul Constantin Tănase.

25 decembrie

● [„**Cronica**”, nr. 52] Numărul cuprinde un grupaj dedicat Teatrului Național din Iași, aflat la „un multiplu jubileu: 75 de ani de la darea în folosință a actualei clădiri”, 155 de ani de la primul spectacol în limba română, cu prelucrarea lui Asachi, *Mirtil și Chloe*, și 135 de ani de la înființarea Conservatorului filarmonic-dramatic, la inițiativa aceluiași Gh. Asachi. Despre istoricul instituției scrie N. Barbu (*Teatrul Național*), dramaturgul Andi Andrieș subliniind contemporaneitatea Naționalului ieșean. Este reprodus, ca document, programul inaugural al teatrului, din 1896, ce cuprinde texte de V. Alecsandri, Matei Millo, Costache Negruzzi ș.a. În *Sadoveanu și dramaturgia națională*,

R. Șt. M. [Radu Șt. Mihail] răsfoiește și el pagini de arhivă, atrăgând atenția asupra unui tabel, datat 6 noiembrie 1915, cu piesele autorilor români jucate pe scena ieșeană în decursul a cinci ani, în frunte numărându-se Alecsandri, Hasdeu, Millo. De asemenea, faptul că în calitate de director, Sadoveanu a susținut premiera post-mortem a lui Caragiale, indică admirația „față de opera critică socială” a dramaturgului. Mai multe amănunte despre tentativa eșuată (din pricina adversităților politice) de numire a lui Caragiale în postul de director al Teatrului Național din Iași aflăm din articolul lui N.B.[arbu]. Textele sunt însoțite de un grupaj de citate referitoare la instituție, semnate de Gh. Asachi, V. Alecsandri, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, Mihai Codreanu, C. Ramadan, prof. dr. doc. N.I. Popa, Const. Ciopraga, Corneliu Sturzu, directorul Teatrului. Paginile sunt ilustrate cu fotografiile directorilor succesivi și cele ale statuilor lui Gh. Asachi și V. Alecsandri. ■ Actualitatea poeziei lui Nicolae Labiș este recunoscută și prin recente apariții editoriale, susține Constantin Pricop, oprindu-se asupra cărții lui Gh. Tomozei, apărută în colecția „Contemporanul nostru” a editurii Albatros. „Succesul de librărie avut de edițiile anterioare arată incontestabilul interes arătat (sic!) acestui «inițiator». Termenul de «inițiator» nu este deplasat căci el «a grăbit reîntâlnirea poeziei noastre de după război cu căile de acces la tradițiile clasice, asumându-și riscul de a se exprima decis, tranșant, polemic într-un climat literar trasând desenul glacial, construcția cu sonorități gratuite ori imaginea înfrumusețată sau aruncată în trivial», cum se exprimă Gheorghe Tomozei“. ■ Același poet îl atrage și pe Zaharia Sângeorzan, care analizează *Tema muntelui*, ca „temă fundamentală a unei mitologii lirice neîncheiate”, reprezentând pentru Labiș „o geografie a purității, a exaltării, o posibilă întoarcere la universul mirific al copilăriei”. □ Lui Nicolae Labiș îi dedică două poezii Corneliu Popel. Versuri semnează în acest număr și Vasile Constantinescu, mostre din volumul *Spațiul dintre cuvinte*, aflat în pregătire. □ Debuturile unor *Poeți tineri* sunt întâmpinate de Const. Ciopraga. □ Sergiu Adam, în *Țara de lut* (Eminescu, 1971), „de departe”, pare a sta „sub semnul elegiei, încât resemnarea, lipsa de reacție în fața vieții par a-l lega de lotul simboliştilor contemplativi de la începutul secolului”, de aproape însă, „elegiacul e mai degrabă un sentimental patetic, suflet fragil, senzitiv, împresurat de o atmosferă favorabilă reveriei”. □ „Mai decorativ și imagist” îi pare criticului ieșean Ion Alexandru Angheluș, care în *Nunțile focului* (Litera, 1971) merge „pe urmele liricilor moldoveni, deși nu o dată îi surprindem obsesii muzicale argheziene”. □ Natura poeziei lui Dan Rotaru, în *Plânsul oglinzilor* (Eminescu, 1971) este „accentuat reflexivă, aproape de intelectualizarea emoției”. □ Catalogat drept „roman static”, după propria disocier (între dinamic și static) a autorului, *Jocurile Daniei* este comentat de Liviu Leonte care urmărește apropierea și delimitările de opera lui Proust, de la care se revendică autorul român Anton Holban. □ Al. I. Friduș consemnează interviul pe care i-l ia lui Mircea Radu Iacoban, despre peisajul cultural-artistic

ieșean, despre Asociația scriitorilor, al cărui secretar este, despre cărți „de mare excepție, cărți utile, cărți frumoase”, editate de Junimea, al cărei redactorșef este, dramaturgia actuală și proiecte personale. □ N. Irimescu anunță o șezătoare ce va avea loc la Humulești între 20 și 26 decembrie, Ion Creangă urmând a fi omagiat prin diverse manifestări artistice. □ La aceeași rubrică, „începutul de polemică” din „România literară” dintre S. Damian și Marin Mincu, nu este semnalat pentru substanța ideatică, ci pentru atitudinea superioară care i se reproșează autorului *Intrării în castel*, sugerându-i-se acestuia să lase „porțile castelului” deschise și pentru părerile unora mai tineri [...] □ *Loc nins*, schiță de Alexei Rudeanu. □ La împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui N.A. Nekrasov, Sorina Bălănescu scrie despre *Vocația poetului tribun*. Sergiu Adam și Grigore V. Coban traduc din lirica lui Evgheni Evtuşenko. □ Premiile literare franceze din acest an sunt trecute în revistă de Marina Ionescu. □ „Astfel, problema creativității, a stimulării și educării ei, se cere integrată în contextul ideologico-politic, în idealul etic și educativ al societății noastre, socialiste”, este ideea prin care psihologul ieșean V. Pavelcu își încheie articolul intitulat *Îndemnul de a crea*.

• [„**Flacăra**”, nr. 52] În *Teze și paranteze*, Aurel Baranga publică „*Puțină..artimetică*”, pe marginea volumului lui Al. Graur. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Gestul contează*. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul* considerată „o reușită exemplară [...] tocmai pentru că realizează la toate nivelurile, de la «ideologie» la «stil», în felul cel mai coerent cu puțință, acest deziderat al necesarelor «corepondențe»; mai simplu: pentru că este scrisă cu adevărată pasiune, dând sentimentul că autorul e vital interesat de «tema» sa”. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică tabletele *Transmisie de pe Terra și... Și prizonierul*. □ *Memento, Carte* se face o listă de „sugestii adresate recenzenților și cronicarilor” revistei: se admiră „combativitatea critică”, se subliniază indiferența față de literatura pentru copii, se reliefează „lipsa de preocupare pentru proza cu tematică din istoria mai veche sau mai nouă a poporului nostru”, se cere o mai mare atenție față de proza și poezia publicate în periodicele românești. □ *Memento, Teatru*: sunt prezentate piesele *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian (Teatrul Național), *Mincinosul* de Carlo Goldoni (Teatrul Bulandra), un musical tragicomic realizat după romanul *Groapa* de Eugen Barbu (Teatrul satiric-muzical „C. Tănase”). □ *Memento, Televiziune*: În *Literatură* se semnaleză un „Almanah literar TV”, cu colaborarea lui Victor Eftimiu, Al. Philippide, Aurel Baranga, Eugen Barbu, iar în emisiunea „Biblioteca pentru toți” tema este „sentimentul patriotic în opera lui Mihai Eminescu”, cu participarea lui Șerban Cioculescu.

• [„**Luceafărul**”, nr. 52] Într-un articol scris de Adrian Păunescu, în care aduce în discuție inițiativele politice în legătură cu „problema țărănească”, se menționează și poziția intelectualilor: „Sunt unii aici, la noi, și din păcate uneori

ei se pretind a fi și oameni de cultură, care înțeleg prin democrație creșterea rolului lor conducător, fără nicio obligație față de colectivele din care fac parte, pentru aceștia descentralizarea înseamnă-ridicolă pretenție!-scăderea puterii tuturor și creșterea puterii lor personale, putere de a pălăvrăgi și nu de a construi”. ■ Mircea Martin scrie un răspuns la articolului lui Ov. S. Crohmălniceanu din numărul 50 al revistei, *Sfânta nemulțumire*, care făcea referire la ancheta din numărul 49 al revistei, privind poezia română la 1971: „Fiind unul dintre cei care susținea poziția de frunte a poeziei românești în cadrul acestei dezbateri, Mircea Martin se pronunță în numărul de față, asupra numelor mari din poezia europeană: „Iată însă că această părere e considerată o abatere flagrantă de la adevărurile controlabile. Argumentele sunt găsite în chiar poezia franceză contemporană ilustrată - ni se spune - de Henri Michaux, Saint John-Perse, Aragon, René Char, Jacques Prévert, Audiberti, Frenaud, Guillevic, sau, aiurea, în poezia europeană, de unde se citează nume ca Dylan Thomas, Gabriel Celaya, Vosnesenski. Nu ne rămâne decât să controlăm, la rândul nostru aceste adevăruri”. ■ Edgar Papu scrie un articol despre desenele lui Tașcu Gheorghiu: „Imaginile sale îmi evocă o serie de nume vechi și noi, Giuseppe Arcimboldo, William Blake, Giorgio de Chirico, Salvador Dali, și mulți alții [...] Tașcu Gheorghiu este un clasic al abisului. La el, sondarea în adâncuri nu împieteză asupra armoniei de cadențe a acurateței și a pasiunii de a da un lucru finisat, neted, poleit. Limbajul liniilor cântă ca și fraza lui Lautréamont, care i-a fost maestru. În mediul celor mai întunecate zone lăuntrice, Tașcu Gheorghiu descoperă aceleași volute pline de grație, aceleași arcuiri și unghiuri perfecte, pe care arta elenică le-a înfățișat în logica luminii solare”. ■ Ilie Constantin realizează o recenzie studiului lui Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul* (Univers, 1971): „presupune o uriașă informație în materie, de la înțelegerea fenomenului absurdului în plan filosofic, ca fenomen de criză, la un amănunțit excurs printre strămoșii literaturii absurde, a precursorilor ei din veacul trecut, și până la analiza tenace a fiecăreia dintre ideologiile și operele protagoniștilor acestei mișcări (solide capitolele despre Kafka, Albert Camus și Beckett)”. ■ În secțiunea compendiu, Alex Ștefănescu publică o scurtă recenzie volumul de poeme *Scrisori de dragoste* (Ed. Eminescu, 1971), semnat de Mihai Dușescu: „Structura de discurs, pe care critica o descoperă abuziv la diferiți autori, este caracteristică poeziei lui Mihai Dușescu [...] reprezintă secvențele unui nesfârșit monolog, declamat în singurătate și având scopul de a întreține o iluzie erotică”. ■ Nicolae Balotă recenzează volumul de poezii al lui Aurel Rău, *Turn cu ceas* (Dacia, 1971): „Poemele din *Turn cu ceas* sunt meditații lirice, fragmente ale unei mai vaste elegii al cărei ton-ca un bas continuu-se face auzit fără încetare. Ton de o virilă gravitate [...] Este în acest volum al lui Aurel Rău o subtilă poezie a duratei. Podișul înalt al maturității permite privirii să vagabondeze în urmă, înainte. Spectacolul devenirii istorice găsește într-însul un spectator atent și un

actor ce se angajează cu toate ființa sa”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă situația retipăririlor și a stocurilor de cărți din librării, semnalând lipsa reeditărilor de cărți valoroase. ■ Alexandru Paleologu scrie un articol despre *Scrisoarea a III-a*, descriind și argumentând într-un comentariu critic, invectiva pe care o conține: „Cu uimire constat că vechea părere a lui Panu despre *Scrisoarea a III-a* are curs și acum. În genere cele cinci *Scrisori* sunt, cum văd, în opera lui Eminescu un aspect mai puțin prețuit (sau în tot cazul cu rezerve) din cauza discursivității lor și a caracterului lor «epic» (adică, dacă înțeleg, oarecum anecdotic și instructiv) și din cauza «criticii de moravuri» pe care o presupune însăși specia lor de «satiră» [...] Cred că într-adevăr Eminescu a fost nedrept și cu C.A. Rosetti și cu Pantazi Ghica și cu cine or mai fi fost ceilalți la care fac aluzie mânioasele versuri. Poate că nu avea dreptate; poate că avea numai parțial dreptate. Sigur că liberalii, în perioada la care se referă poetul, trădaseră idealurile pașoptiste, dar reprezentau totuși o poziție mai avansată decât conservatorii; e adevărat că, pe de altă parte, conservatorii în multe privințe aveau puncte de vedere mai juste sau mai echitabile decât liberalii” ■ Octavian Stoica consemnează și în acest număr al revistei o minută a ședinței din cadrul Cenaclului Luceafărul. ■ Plecând de la îndemnul lui Eugen Lovinescu către autorii din cadrul cenaclului Sburătorul, de a-și interpreta poeziile, Dinu Flămând aduce în discuție analiza literară, ca metodă de interpretare, în contrapondere cu rațiunea intimă, intuitivă de autor în momentul scrierii. Statutul acestor aspecte prin care pot fi abordate poemele, precum și o inițiativă aparținând lui Nichita Stănescu privind organizarea unor cursuri despre poezie sunt subiectele pe care autorul le dezvoltă în articolul *Analiza în critica literară*. ■ Prezențele lirice din acest număr sunt: Nichita Stănescu (*ce alb, ce negru de alb!, secunda florii*), Petre Stoica (*Odă, Joi, Tennis, Obiectul din vitrină*), Gabriela Melinescu (*Priveliște de iarnă, În mijlocul apei*). Ultima pagină este dedicată poezilor francezi, ale căror poeme sunt traduse de către Ion Caraion: Antonin Artaud (*Copacul*), André Breton (*Marele ajutor ucigaș*), Yves Bonnefoy (*Dreptate*), René Char (*Creion de prizonier*), André du Bouchet (*Meteor*), Francis Ponge (*Copacul meu*), André Frénaud (*Vânătoarea*), Jacques Réda (*Așteptări*), Saint-John Perse (*Cântec*), Paul Valéry (*Motiv*), Michel Deguy (*Poetul*), Georges Emmanuel Clancier (*Munte, părinte al visului*). ■ În proză, se remarcă Constantin Țoiu cu fragmente din *Galeria cu viță sălbatică*.

26 decembrie

● [„Scânțea”, nr. 9010] Szász János își exprimă punctul de vedere în privința *Prezentului nostru socialist în literatură*: „Prezentul socialist al patriei noastre este pentru creatorul care știe să-l investigheze cu maturitate, dintr-o perspectivă filosofică veritabilă, condiția durabilității operei sale. Numai sondând cu încredere acest prezent dinamic putem aspira la universalitatea scrisu-

lui nostru. Consider cu totul îndreptățite acele opinii critice care cer de la toți scriitorii noștri – care creează fie în limba română, fie în maghiară sau germană – o delimitare de atitudine paseistă și o abordare mai frecventă, mai cuprinzătoare a prezentului nostru, a tuturor trăsăturilor, a problemelor și a perspectivelor epocii noastre, a prezentului nostru socialist. Consider, de asemenea, că aceste probleme ar trebui să fie pe larg dezbătute în cadrul Uniunii Scriitorilor, în revistele ei, în «România literară» cât și în «Utunk», «Igaz Szó» sau «Neue Literatur», pentru ca, deopotrivă, proza, dramaturgia și poezia să afirme răspicat marile valori spirituale umane și materiale – într-un cuvânt, istorice, ale prezentului socialist al țării noastre. Acesta este imperativul profesiei noastre, al convingerilor noastre de scriitori, de comuniști”. ■ Și Victor Bârlădeanu se alătură seriei de texte având ca subiect imaginea comunistului în societatea socialistă, în articolul *Comunistul prieten al tinereții*: „De la începuturile afirmării sale pe arena istoriei, când era numai o himeră ce «cutreiera Europa», bântuind cu chipul ei vestitor de eră nouă coșmarurile claselor exploatare, comunismul s-a identificat cu însăși ideea de tinerețe. Tinerețea fără bătrânețe a comunismului rezidă în faptul că este orânduirea nouă, proaspătă, a istoriei, că este legată de clasa cea mai tânără a societății – clasa muncitoare – în tinerețea perpetuă a idealului pe care și l-a înscris pe drapel, în tinerețea lumii pe care o edifică”. ■ Mihai Gafița prezintă *Trei volume de publicistică*. □ *Texte social-politice (1944-1965)* de G. Călinescu, apărut în Editura Politică: „Autorii și îngrijitorii selecției, Gh. Matei și Gh. Țuțui, care semnează și o substanțială prefață, și au alcătuit și *Bibliografia* (selectivă) a publicisticii lui Călinescu din această perioadă, au ales cea latură a gazetarului care-l situează în postura de cetățean, nu în aceea de critic sau istoric literar, de cronicar plin de fantezie al epocii, de gânditor sau contemplator detașat al lumii. Asistăm la desfășurarea unui bărbat în for, care apără o cauză, o promovează energic, optimist, atacă pe adversarii ei, amănunțește programul și metodele ei, îi clarifică obiectivele mai îndepărtate ca și pe cele imediate, discută despre sine în raport cu cauza, se integrează între susținătorii ei, îi solicită, discută în numele lor, deci săvârșește cu elanul gazetarului, al reporterului politic, al comentatorului politic și social, tot ce caracterizează pe ziaristul tipic. [...] G. Călinescu e adesea patetic sau ironic, exaltat, pasionat, doct cu maliție, solemn sau liric, de o efuziune familiară sau tăios, făcând o scânteietoare demonstrație de inteligență”. □ *Meditație în septembrie* de Ion Agârbiceanu, Dacia: „În prefață, Mircea Zăciu, exeget reputat al scriitorului, editor și monografist al său, trasează cadrele publicisticii lui Agârbiceanu, impresionantă în ansamblul ei, și reprezentată printr-un număr de piese de semnificație incontestabilă, dând o clară idee despre scriitorul evocator și gazetar (selecția și împărțirea textelor sunt făcute de Aurel Sasu). [...] La Agârbiceanu vom admira mereu întoarcerea spre schița literară, spre episodul epic, spre dialog. Reveria convertită în evocare caldă, detaliul de istorie literară, valorificat sub forma notației realiste a

nuvelistului și romancierului, reconstituirea documentară de epocă, transformată în narațiune, și totul dinamizat prin dialog, însoțit de multă culoare locală și de mult lirism – astfel se conturează publicistul din *Meditație în septembrie*". □ *Memorii* de Demostene Botez, Minerva: „Spre deosebire de cele două volume menționate, ambele realizate de istoriografi și cercetători, acela al lui Demostene Botez este opera directă a autorului. Materia lui este pentru întâia oară adunată într-o carte (parțial s-a publicat anterior prin reviste), alcătuită o expresie a unei conștiințe față cu timpul său, cu oamenii care i-au constituit cadrul de manifestare, au înrâurit-o sau au fost înrâurite de ea. [...] Este interesant de semnalat în memorialistica sa caracterul întrucâtva monografic al reconstituirilor, tentația enciclopedismului și a comentatorului, a interpretului. Spiritul critic e astfel prezent, datele sunt receptate cu prudență de istoriograf, sunt confruntate și evaluate, exactitatea judecății echilibrează efuziunea evocării. Avem de-a face cu o proză obiectivă, cu memorialistica de ținută intelectuală înaltă, care aspiră la istorie, cât și la literatură, proporționând detaliile sau dându-le funcții exterioare și filtrând emoția personală, impresia proprie pentru a nu contraveni autenticității”. □ Concluzia: „Astfel, trei cărți deschid porți spre atâtea universuri, implică atât de diverse maniere și procedee. Nu întâmplător, genul a dobândit o mare popularitate în anii noștri și documentarul direct, publicistica sau literatura cu caracter documentar sunt întâmpinate cu un mereu sporit interes”.

27 decembrie

• [„**Munca**”, nr. 7500] În *Carnet cultural* se anunță premiera filmului *Sub soarele Bihorului*, la Oradea, scenariu fiind semnat de Alexandru Andrițoiu. Cu titlul *Jubileu Teatrului Național din Iași* se anunță organizarea Zilelor Teatrului Național „Vasile Alecsandri”, cu ocazia împlinirii a 75 de ani de activitate. Se anunță apariția celui de-al patrulea număr al foii volante „Miorița”, editată de cenaclul literar „Orizont” din Focșani. □ Aurel Codreanu, în *Cartea politică*, prezintă volumul dedicat lui Al. Dobrogeanu-Gherea de M. Cruceanu și Florian Tănăsescu, în colecția „Evocări”.

28 decembrie

• [„**România liberă**”, nr. 8454] Aurel Baranga scrie articolul *Lingvistică*, în care, pornind de la etimologia cuvântului „tripalium” (după Alexandru Graur, în latina târzie, însemnând „chin, tortură”), prezintă „angajat” evoluția semantică a termenului „muncă” („travail” în franceză, „travaliu” în română) în perioada comunistă: „Socialismul e prima orînduire a lumii și a Istoriei care transformă munca omului, dintr-o amară servitute, într-o bucurie a vieții”. □ În articolul *Activiști și pasiviști în artă*, Al. Mirodan abordează importanța rolului regizorului, al actorului, dar și al autorului în arta teatrală, semnalând necesitatea implicării sporite a acestora pentru reușita pe „marea scenă”.

• [„Scânteia”, nr. 9012] La mini-ancheta ziarului *Ce calități sunt definitorii pentru eroul literaturii noastre?* răspund: □ Mihai Beniuc, *Să întruchipeze adevărul vieții*: „În fața scriitorului stă un public care așteaptă. Ce? Adevărul vieții, iluminat de idealurile omului, care visează și luptă pentru un viitor mai bun. Dacă scriitorul va proceda ca Cervantes, Shakespeare, Tolstoi, Faulkner, Rebreanu, ori ca nimeni altul înaintea sa, îl privește. Problema este de talent ori de geniu. Dar fără poziții definite, fără o clară conștiință socială și fără o colosală cultură și experiență de viață, nimeni nu va putea surprinde, în jocul de lumini și umbre, eroul al cărui profil se desenează, a cărui personalitate se reliefează pe fundalul istoriei contemporane, în condițiile construirii socialismului și comunismului”; □ Paul Schuster, *Să slujească prin faptele și atitudinea sa idealurile umaniste*: „Corespondentul eroului nu este nicidecum omul laș, ci omul de rând, eroul necunoscut, care duce greul luptei. Pe mine Ahile mă interesează mult mai puțin decât aheii, cosmonautul tot atât de mult ca și montorul, țăranul sau șoferul. [...] Mai întâi consider că termenul de erou trebuie înlocuit prin personaj. Sau prin «om simplu», conștient și responsabil în limita razei sale de acțiune concretă. Strungarul răspunde direct și personal de mașina sa, de norma sa, de familia sa; directorul de fabrică de toate mașinile fabricii, de toți muncitorii și, până la o anumită limită, și de familiile lor! N-am putut cerceta în mod concret cum se materializează influența literaturii asupra conștiinței sociale, dar sunt ferm convins că «popularizarea» acestor oameni și prin mijlocirea literaturii este deosebit de utilă și de necesară. Literatura noastră nu poate să nu fie literatura oamenilor timpului nostru, ai societății noastre socialiste. Un asemenea imperativ se află, sunt convins, în fața fiecărei conștiințe scriitoricești”; □ Nicolae Velea, *Să reprezinte epoca în care trăiește*: „Noi, scriitorii de astăzi, avem șansa rară de a fi martori și participanți la un timp al marilor transformări sociale, al marilor mutații. Realitatea noastră nouă, a socialismului ascendent a oferit și oferă un câmp larg, inedit și permanent proaspăt de observație, câmp căruia, ca să mă folosesc de niște termeni dintr-o polemică veche – «doar un ochi ațipit și o mână amorțită» nu i-ar putea răspunde pe măsură. Pe măsura talentului, se înțelege. [...] Trăind lângă noi, cu noi, într-un timp copleșitor de bogat în semnificații, oamenii-personaje, oamenii-eroi forțează ei înșiși pagina albă de scris și nu pretind decât consemnări exacte, atente și pe măsură. A lor, a noastră și a acestui timp”.

29 decembrie

• [„România liberă”, nr. 8455] Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la inaugurarea Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Gheorghe Daragiu, în articolul *Naționalul ieșean – 75 de stagiuni*, dialoghează cu directorul instituției, Corneliu Sturzu despre repertoriile trecute și despre cele viitoare.

• [„Scânteia”, nr. 9013] Nicolae Dragoș publică, și el, un text despre imaginea comunistului – *Comunistul om între oameni*: „Pornind de la date esențiale-

le, generalizatoare, oferite, de realitatea cotidiană, articolele publicate pe această temă au năzuit la configurarea câtorva din trăsăturile moral-politice distinctive ale comuniștilor. S-a relevat calitatea de militant revoluționar a comunistului, dăruirea sa, ca ostaș devotat al Partidului Comunist Român, înfăptuirii politicii sale marxist-leniniste promovate cu consecvență, făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. S-a conturat un portret al militantului revoluționar, al luptătorului înflăcărat pentru socialism. S-au evidențiat, totodată, între calitățile ce-l definesc, spiritul de răspundere și integritate, hotărârea cu care promovează înaintata concepție despre lume și societate, intransigența cu care luptă pentru adevăr, pentru echitate, hărnicia și înalta conștiință a utilității sociale a muncii sale, devoțiunea cu care se dedică formării tinerei generații, precum și patriotismul înflăcărat, spiritul de solidaritate internaționalistă. A fost definit astfel un portret uman demn de timpul nostru socialist. Aceste trăsături, aceste înalte calități ale comunistului își află izvorul – așa cum s-a arătat în suita de articole pe care o încheiem azi – în idealurile, în țelurile pentru care militează partidul nostru. Din calitatea sa de militant, de ostaș devotat al partidului decurg toate trăsăturile ce-l definesc ca personalitate, ca om între oameni, expresie elocventă prin sine însăși”. ■ Claus Stephanni comemorează *100 de ani de la nașterea scriitorului-țăran Michael Königes*: „Atitudinea sa în problemele națiunii izvora dintr-o superioară înțelegere a egalității în drepturi a tuturor popoarelor. Totuși, nesesizând până la capăt dialectica relațiilor naționale, scriitorul-țăran considera că disensiunile și contradicțiile naționale ar putea să dispară înainte de a se trece la soluționarea problemelor sociale. [...] Omagierea lui Michael Königes, personalitate cu vederi politice progresiste, scriitor protestatar în ale cărui lucrări se fac auzite ecourile unor cugetări pline de adevăr, dobândesc azi o semnificație deosebită – semnificația majoră a cinstirii pe care Partidul Comunist Român, statul nostru o acordă cultivării tradițiilor progresiste ale culturii poporului român, ale culturii naționalităților conlocuitoare”.

● [„Albina”, nr. 52] Ultimul număr din an se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „Înfăptuind cu succes programul dezvoltării multilaterale a României socialiste, noi ne îndeplinim atât principala noastră îndatorire națională cât și principala obligație internațională. Prin aceasta ne aducem o contribuție prețioasă la dezvoltarea marxism-leninismului, la afirmarea socialismului în lume, la cauza prieteniei între popoare și a păcii în lume”. ■ Pe prima pagină, alături de citatul menționat, se poate citi o poezie în distihuri de Ion Bănuță, intitulată *Laudă roadelor patriei*. Printre roade (cuvintele ce le desemnează fiind bolduite) precum soarele, floarea dragostei, dreptatea sau libertatea, se numără și 23 August, 6 Martie, 30 Decembrie, Steagul tricolor și Steagul roșu. ■ Tot pe prima pagină, esul *În prag de An Nou* aparține lui Barutu T. Arghezi: „1971 primul an al cincinalului pe care îl încununăm de pe acum cu lauri, a deschis porți noi în istoria poporului, în viața satului și a

orașului, în viața fiecăruia dintre noi. Importante documente de partid și de stat au așternut date de piatră și au durat temelii sănătoase în drumul ascendent al realizărilor întregului popor. Măsurile privind îmbunătățirea nivelului de trai, a vieții de familie, a muncii roditoare în colective tot mai puternice, oglindesc înalta chibzuință a conducătorilor de partid și de stat în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Ovidiu Maraloiu scrie, la *Actualitatea internă*, despre *Dinamismul epocii noastre*: „Cu săptămâna aceasta încheiem anul 1971, un an cu rezultate rodnice dobândite în toate domeniile de activitate, cu un dinamism caracteristic vremurilor noastre socialiste. Prin telegramele adresate C.C. al P.C.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii raportează noi și importante succese înregistrate în lupta pentru îndeplinirea primului an al actualului cincinal, pentru crearea condițiilor necesare amplificării acestor realizări în anul viitor, 1972”. □ Haralambie Țugui publică poezia *Țara, în decembrie*. □ Stelian Filip semnează, pe ultima pagină, o *Cronică de An Nou* în versuri.

● [„**Viața studentească**”, nr. 45] Sunt alese, pe baza votului cititorilor, *Superlativale literare ale anului 1971*: Miron Radu Paraschivescu - *Ultimele* (poezie), Petru Popescu - *Dulce ca mierea e glonțul patriei* (proză), Marin Preda - *Imposibila întoarcere* (critică, istorie literară, publicistică), Horia Lovinescu - *Omul care..* (teatru). Semnificative explicațiile privind câștigătorul de la secțiunea Critică, istorie literară și publicistică: „*Imposibila întoarcere* de Marin Preda a întrunit o simplă adeziune, pentru că noi vedem în ea și dorința cititorului de a instaura o ordine literară universitară, tocmai din partea unui scriitor ale cărui atribute nu sunt de acest gen. Strălucit și viguros prozator, Marin Preda caută, impune prin moralism autohton la mijloc de rău și bine, nici apăsând pe instinct, nici pe rațiune, ci pe o țintă clasicistă, căci numai astfel poate fi considerată structura epicii și concepției sale asupra ei. Preda impune prin moralismul creației sale artistice și prin acela al atitudinii civice”.

30 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 9014] Pe prima pagină este inserat editorialul *Patrie iubită, poporul te slăvește clădind pe vatra-ți de lumină cea mai luminoasă dintre orânduiri*, nesemnat: „Când la 30 decembrie 1947 poporul român a ales Republica drept formă de guvernare, se împlinea nu numai visul de flacăra al generațiilor de la 1848, al celor mai luminate cugete ale neamului, unul din principalele obiective ale luptei comunistilor – făurirea unei Românie moderne – ci începea și un proces fundamental în viața societății noastre: așezarea bazelor democrației socialiste. [...] Cu fiecare aniversare, Republica noastră se află mereu mai sus pe scara progresului economic și social, în ascensiunea țării spre comunism – cale pe care poporul român s-a angajat, pentru binele și fericirea lui, cu toată voința și energia sa. Avem o Republică socialistă puternică ce cunoaște un avânt exprimat prin ritmurile economice dintre cele mai înalte în lume, o Republică a luminii și culturii, a Republică al cărei popor este strâns

unit și conștient de forța unității lui frățești, o Republică socialistă iubitoare de pace și libertate și militantă dâră pentru aceste țeluri, care și-a câștigat prin cuvântul ei drept și chibzuit un înalt prestigiu pe arena internațională. În pragul unui sfert de veac de aur, Republica Socialistă România înfățișează un peisaj material și spiritual înfloritor, care ne oferă toate motivele să privim cu încredere în viitor. Și astfel privim”. ■ Versuri dedicate republicii, patriei și țării semnează Mihai Beniuc (*Cununa stemei*), Victor Eftimiu (*Te iubim*), Demostene Botez (*Patria*), Nicolae Tăutu (*Dialog cu țara*), Dumitru M. Ion (*România*), Florentin Popescu (*Albe ghirlande*). ■ Alexandru Ivăsiuc elogiază *Republica muncii*: „Munca este titlul de cinste și noblețe în republica noastră, criteriul nostru care desparte apele de uscat. Caracterul acestui criteriu este propriu democrației, munca dă măsura adevărată a existenței noastre, ea ne conferă marele sentiment de demnitate și drept. Adică subliniază cu tărie că noi, toți cei ce trăim într-o republică a muncii, singura adevărată republică, în republica făurită prin lupta partidului nostru comunist, conducătorul încercat al poporului”. ■ Sub titlul *Republica idee încrustată în gândirea românească* apar citate din: Nicolae Bălcescu, Simion Bărnuțiu, N.D. Cocea, Ion Heliade-Rădulescu, C.A. Rosetti, Petru Groza, Gh. Panu, Mihail Sadoveanu, G. Călinescu, Constantin Dobrogeanu-Gherea, Tudor Arghezi, citate referitoare la republică, suveranitatea poporului, idealul socialist. ■ În 1971–1972 *Panoramic cultural* citim *Teatrul* (Dina Cocea, vicepreședinte Asociației oamenilor de arte din instituțiile teatrale și muzicale), *Plastica* (Brăduț Covaliu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici), *Filmul* (Mircea Sântimbreanu, director general al Centrului Național al Cinematografiei), *Muzica* (Zeno Vancea, vicepreședinte al Uniunii Compozitorilor). ■ Prezentarea literaturii revine lui Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, care spune că pentru „justificarea efortului înscris în planul de acțiuni al Uniunii Scriitorilor și pentru a cărui împlinire pe anul 1972 sunt chemați toți scriitorii din România. Fie că-i vorba de șantiere de importanță națională sau de zone industriale constituind universuri umane încă neexplorate, fie că-i vorba de lumea țărănească în toată complexitatea ei sau de lumea tineretului la fel de puțin abordată – toate aceste arii ale geografiei noastre literare vor trebui să-și aibă romancierii, poeții și reporterii frenetici. Pentru școli și universități, unități militare și cluburi muncitorești, cercuri literare și biblioteci se preconizează organizarea de simpozioane și conferințe, întâlniri și dezbateri cu scopul de a supune atenției acestora toate acele probleme de interes general privind literatura actuală. Alături de cenaclurile scriitorilor aparținând naționalităților conlocuitoare și a căror activitate se desfășoară curent, a luat ființă și cenaclul revistei «Luceafărul» pentru tinerii scriitori români, care se bucură de o participare impresionantă. În sfârșit, anul 1972 va cunoaște efervescența pregătitoare și apoi atmosfera de lucru constructiv a Adunării Generale a Scriitorilor, eveniment menit să traseze literaturii calea pentru angajarea ei politică, pentru apărarea prestigiului scriitorului român, aici și pretutindeni în lume”.

• **[„Cutezătorii”, nr. 52]** Sergiu Fărcășan marchează sărbătoarea cea mai importantă a finalului de an, în *De Ziua Republicii*: „Mai avem un an până la 30 decembrie 1972 și vom sărbători un sfert de veac de la proclamarea Republicii. Pentru tinerii din generația mea, republica, să nu mai aibă în cap un rege, era un vis fabulos; s-ar putea spune, în vocabularul de azi, un vis științifico-fantastic. Pentru tânărul care pornea în viață, existența regelui însemna că există oameni care din naștere au mai multe drepturi decât alții. [...] Dar pretutindeni plutea ecoul celor spuse de luptătorii de la 1848, că republica înseamnă efortul de a întrona «poporul-rege», fiecare cetățean fiind «domn sie însuși» și totodată «supus acelorași legi, slujind interesul general» [...] Dar abia actul istoric al alungării monarhiei și al făuririi republicii (atunci, în 1947, republica populară, iar din 1965, republica socialistă, consființind munca depusă între timp de popor în construirea vieții socialiste și inaugurarea unei ere în istoria patriei) au făcut posibile aceste realități, au deschis porțile unei perioade îndelungate de activitate constructivă. [...] Problema aceasta a participării active a poporului la conducerea treburilor țării a fost enunțată clar de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al X-lea al P.C.R. Clasa voastră, detașamentul de pionieri, activitatea pe care o desfășurați vă deprinde cu treburile obștești pe care mai târziu veți fi chemați să le îndepliniți pentru bunul mers al țării”. □ Mihai Beniuc închide festiv anul 1971, prin *Țară a tineretii*: „Vulcan de suferințe milenare!/ Păduri de sulii, arcuri, coifuri, scuturi,/ Bejenii printre munți cu stei și buturi/ Și râuri volburând de-mbujorare.”

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 56]** Și Romulus Vulpescu își încheie rubrica săptămânală, de 56 de episoade, *Pioneza*, care „se pregătește să moară”: „...pentru că important nu e atât cum trăiești, ci, mai cu seamă, când mori.. Trebuie să știi să dispari la vreme, dacă mai vrei să lași batâr câteva regate (fie și false..). Desigur, și cum mori își are greutatea lui în cumpăna timpului și a judecății. Contează în ce companie mori, uneori reușind să speli cu o moarte *comme il faut* păcatele companiei în care ai trăit. *Pioneza* îi consolează pe fideli ei – pentru această moarte care nu dovedește nimic – printr-un ultim citat (*livrescul moare, dar nu se predă*), cu vorbe celebre, scoase din Cocteau, de tipul: Nu plângeți, pionezari! Pionezele nu mor, ci se prefac numai că mor.”. ■ Emil Manu realizează un bilanț în privința *Cărții literare – 1971*, cronica unui an „efervescent, cu predilecții pentru actualitate și cu reabilitarea publicisticii literar-artistice ca specie; 1971 se încheie deschizând larg porțile operelor nebănuite de frumoase ale anului ce vine”. Dintre titlurile evidențiate menționăm: *poezie*: Romulus Vulpescu, *Și alte poezii*; Ion Caraion, *Cimitirul din stele*; Al. Lungu, *Poeme - Apocriful Sfântului Dada*; Mircea Ivănescu, *Poeme*; debutul lui Mircea Dinescu, *Invocație nimănui*; postumele lui Dimitrie Stelaru; *Ritm immanent* de Vladimir Streinu; *proză*: reeditarea *Princepelui* barbian; *Ploaie albă* - antologia celor mai bune nuvele ale lui D.R. Popescu; Petru Popescu, *Dulce ca mierea e glonțul patriei*; Sorin Titel, *Lunga călătorie a pri-*

zonierului; Marin Bucur, *La apa Vavilonului* ș.a.; critică: *Dicționar de scriitori contemporani* de Marian Popa; Zoe Dumitrescu-Bușulenga – *Renașterea*; Edgar Papu – *Poezia lui Eminescu*; Ov. S. Crohmălniceanu – *Expresionismul și literatura română*; Matei Călinescu – *Clasicismul european* etc.; eseuri: Mihnea Gheorghiu, *Scrisori din imediata apropiere* – premiul de literatură al revistei „Săptămâna” pentru cea mai bună carte a anului; *Imposibila întoarcere* a lui Preda; Mircea Malița, *Aurul cenușiu*; apoi alte apariții cu profil divers: primul volum din seria *Opere* de Tudor Vianu, reeditarea cu completări a studiilor lui G. Călinescu din *Universul poeziei*, culegerea de interviuri a lui Adrian Păunescu, *Sub semnul întrebării*, *postumele* lui Miron Radu Paraschivescu, o reeditare a teatrului lui Lucian Blaga etc. 1971 a fost „un an de meditație asupra mersului literaturii române.. prilejuită de sărbătoarea semicentenarului Partidului, de Plenara PCR, consacrată problemelor ideologice, de suita comemorărilor literare: Goga, Iorga, Ibrăileanu, Sadoveanu, Lovinescu, Bacovia.. S-au stins din viață în 1971: Perpessicius, Miron Radu Paraschivescu, Gherghinescu-Vania, Dimitrie Stelaru”. □ Dinu Săraru punctează punerea în scenă a *Jocului de-a vacanța* la Teatrul Național din București. □ Versuri patriotice de Al. Andrițoiu – *Gândind la țară*. □ Romul Munteanu îl aduce în discuție pe Heinrich Böll și *Romanul experimental*.

• [„Tribuna”, nr. 52] În cadrul rubricii *Cronica literară*, Ion Vlad se ocupă de *Conceptele teoriei literare*, analizând două cărți. □ G. Călinescu, Matei Călinescu, Adrian Marino, Tudor Vianu: *Clasicism, baroc, romantism* (Dacia, 1971, col. *Discobolul*): „Indiscutabil utilă, antologia nu a depășit însă o dificultate reală: repetarea sau reluarea, absolut corectă altfel, a unor afirmații, opinii, izvoare. Sunt prin urmare, «completate» texte mai vechi (G. Călinescu, T. Vianu) și se reface, în mod concentrat, istoricul conceptelor, deschise încă unor contribuții reale și unor sinteze dirijate de o optică convergentă. Astfel, ni se impune lectura textelor lui A.M. și M.C. sub semnul amplificării referințelor și a metodelor, permițând o altă relectură pentru strălucitul eseu al lui G. Călinescu”. □ „Un volum consacrat romanului realist al secolului trecut, dar incluzând în mod justificat precizări asupra conceptului de realism, este rezultatul colaborării lui Dan Grigorescu și al lui Sorin Alexandrescu (*Romanul realist în secolul al XIX-lea*, Ed. Enciclopedică română, 1971). Impresia e că, în ciuda exemplelor (numeroase) produse pentru roman, interesează mai cu seamă mențiunile despre realism (reîntâlnim aceeași tentativă de a reface sensul istoric și mai apoi estetic al noțiunii). De altminteri, autorii își delimitează studiul, nu însă în modul cel mai fericit, pentru că repetițiile sunt numeroase până la identitatea trimiterilor și argumentelor (chiar și în cazul unui mai lung citat), aspect oricum evitabil”. ■ În cadrul rubricii *17 opinii despre cele mai bune 5 cărți ale anului 1971* se afirmă: Virgil Ardeleanu, A.I. Brumaru, Ov. S. Crohmălniceanu, Dan Culcer, Al. Dobrescu, Radu Enescu, Victor Felea, Gheorghe Grigurcu, Mircea Iorgulescu, Kántor Lajos, Marosi Peter, M. Rozno-

veanu, Vlad Sorianu, Laurențiu Ulici, Alex Ștefănescu, C. Ungureanu, Ion Vlad. □ Ov. S. Crohmălniceanu: „1) *Imposibila întoarcere* de Marin Preda pentru că este răspunsul unui mare scriitor la câteva din cele mai neliniștitoare întrebări pe care și le pune azi omenirea. 2) *Versuri* de Emil Botta pentru că întregeste cu un bogat capitol inedit opera unuia dintre poeții noștri cei mai substanțiali și mai originali. 3) *Dulce ca mierea e glonțul patriei* de Petru Popescu pentru că aduce o mărturie autentică despre o stare de spirit caracteristică unei părți din tineretul intelectual român la ora actuală. 4) *Anotimpul posibil* de Al. Simion pentru că este o carte cu adevărat îndrăzneță, o discuție serioasă a dilemelor morale, acute care s-au ivit în opera construcției socialiste. 5) *Sub semnul întrebării* de Adrian Păunescu, pentru că este rodul fericit al unei neodihnite inteligențe agresive”. □ Al. Dobrescu: „Cărțile pe care le voi însera mai jos sunt, numai primele cinci, dintre sutele publicate în anul ce se apropie de sfârșit, care m-au reținut în mod deosebit (ordinea în care le așez ține tot de preferințele mele stricte). De aceea, să nu vă mire, lista nu include niciun volum de versuri și, la fel, niciun roman sau culegere de schițe și nuvele. S-ar putea foarte bine ca altcineva să specifice mai cu seamă cărțile de poezie sau de proză. În ce mă privește acestea-mi sunt preferințele: 1. Edgar Papu, *Poezia lui Eminescu*; 2. Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul*; 3. Nicolae Manolescu, *Teme*; 4. Virgil Ardeleanu, *A urî, a iubi*; 5. Liviu Petrescu, *Dostoievski*”. □ Mircea Iorgulescu: „1-2. Nu pot numi decât un singur titlu: *Imposibila întoarcere* de Marin Preda. Dacă aș adăuga altele, aș avea sentimentul unei minimalizări prin înscriere. De departe și în totul, scrierea cea mai importantă a acestui an, cartea lui Marin Preda poate fi considerată, în același timp, și piatră de hotar, marcând încheierea unui zbuciumat deceniu literar, punctul final al unui moment unic în literatura română prin varietatea extraordinară a formelor artistice coexistente. *Imposibila întoarcere* este cartea nu numai a anului 1971 ci și a deceniului, prin faptul că impune o structură în funcție de un element foarte adesea ignorat: conștiința literară. Sub aspect literar, anul editorial 1971 este, după opinia mea, inconsistent”. □ Alex. Ștefănescu: „În literatura anului 1971, *Imposibila întoarcere* de Marin Preda constituie punctul cel mai înalt de întâlnire a eseisticii, prozei și poeziei. Romanul lui Radu Ciobanu, *Crepuscul* (sesizat accidental de critica literară), fructifică original experiența romancierilor antebelici, iar volumul de versuri *Gloria lacrimii* marchează o etapă de fericit echilibru în creația lui George Alboiu. În fine amplul eseu consacrat de Edgar Papu *Poeziei lui Eminescu* integrează într-o nouă viziune creația marelui poet, iar articolele lui Nicolae Manolescu din *Teme* răstoarnă, sub aparența de joc, prejudecăți legate de unele probleme ale artei”. □ Laurențiu Ulici: „1-2. Nu s-ar putea spune că anul 1971 a fost în privința literaturii foarte fecund. Cărți au apărut multe, nu-i vorba, dar procentul de excepționalitate, în comparație bunăoară cu anul trecut, e sensibil scăzut. Lucru firesc, dacă ne gândim că viața literaturii, din fericire, nu poate fi programată. Interesant mi se pare însă

că, față de mulți ani, proza se află în oarecare declin. Și nu știu dacă este declinul ei sau numai o impresie motivată de «asaltul» criticii care, de vreo doi ani, a renunțat la locurile de stat și de trecut în fotolii. Anul acesta au apărut o sumedenie de cărți de eseuri și de critică din care am reținut mai ales pe acelea semnate de: Edgar Papu – *Poezia lui Eminescu*, Nicolae Balotă – *Lupta cu absurdul*, Ov. S. Crohmălniceanu – *Expresionismul și literatura română*, S. Damian – *Călinescu romancier*, Valeriu Cristea – *Tânărul Dostoievski*. Reprezentativă pentru diagnosticarea poeziei anilor '69 și '70, cartea lui Ilie Constantin, *Despre poeți*. Poezia, ca de obicei, mai puțin mobilă și face mai greu salturi – în jos sau în sus. Cele mai bune cărți de poeme ale anului îmi par a fi: *Versuri* de Emil Botta (poet întru totul excepțional), *Etica* de Mircea Ciobanu, *Sala nervilor* de Constanța Buzea, *Inima reginei* de Ileana Mălăncioiu. În proză (e totuși un fel de a zice) două cărți de excepție: Marin Preda – *Imposibila întoarcere* (e, de fapt o carte de publicistică), Radu Cosașu – *Un august pe un bloc de gheață...*; din proza propriu numită am reținut, în primul rând, romanul lui Petru Popescu – *Dulce ca mierea e glonțul patriei*".

31 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 9015] Ultimul număr al anului vine cu tradiționalele *Felicitări cu prilejul anului nou adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu, conducerii de partid și de stat*, și o felicitare a ziarului adresată cititorilor săi: „Cu prilejul Anului Nou 1972, «Scânteia» urează tuturor cititorilor și colaboratorilor săi sănătate, multă bucurie, noi și cât mai mari succese în munca pentru înflorirea patriei. La mulți ani!”.

● [„Cronica”, nr. 53] Numărul se deschide cu editorialul redacțional intitulat *Republica*, omagiu adus actului de la 30 decembrie 1947. ■ Considerându-l drept unul dintre cei mai avizați comentatori în domeniu, Al. Andriescu recenzează metoda critică a lui Victor Felea din volumul *Poezie și critică*, „aceea a unui poet sau a unui îndrăgostit de poezie”. □ Două pagini întregi găzduiesc un amplu fragment din comedia *Stress* de Mircea Radu Iacoban. □ Const. Paiu semnează o minicronică dramatică a spectacolului botoșănean, cu piesa *Lovitura* de Sergiu Fărcășan, „un text-metaforă în preajma unor personaje-idee”. □ *Versuri* de George Moroșanu. ■ Lectura eseului *Tânărul Dostoievski* (C.R., 1971), rod al pasiunii pentru viața și opera scriitorului rus, îi confirmă lui Zaharia Sângeorzan părerile entuziaste din cronici precedente în ceea ce privește scrisul lui Valeriu Cristea, de semnalat fiind „siguranța cu care își tratează tema aleasă, noutatea ideilor, limbajul scuturat de metafore inutile, imaginația critică și o frenezie, de invidiat, în analiză”. □ Un text despre *Apollinaire și pictorii cubiști*, semnat de Maria și Jean Delaperrière, este tradus de Marina Ionescu. □ Veronica Porumbacu și Dan Ciachir traduc din lirica lui Edvige Pesce Gorini. □ Pe ultima pagină, sub titlul *Gustul „libertății”*, revista publică a treia și ultima parte a jurnalului de călăto-

rie al lui Eugen Simion în Danemarca (continuare din nr. 41 și 43). □ După obiceiul consacrat, revista publică în prag de An Nou, pagini de parodii în proză sau în versuri. Astfel, printre multe altele, Aurel Leon îi parodiază pe colegii de redacție Ion Istrati, Dumitru Ignea, Corneliu Ștefanache și Mircea Radu Iacoban, cu bucăți în proză. În grupajul *Întâlnire în cinci timpi*, un anume GIP compune parodii după Grigore Ureche, Caragiale-tatăl, Creangă, Caragiale-fiul, Petru Popescu. În domeniul liricii, textele parodice aparțin lui Ion Pogorilovschi (după Emil Brumaru și Mircea Ivănescu) și Nicolae Turtureanu (după Cezar Baltag și Adrian Păunescu).

[DECEMBRIE]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 12] O panoramare a fenomenului literar din intervalul unui an, încearcă Ion Pop în articolul *Poezia în «anul publicisticii»*, remarcând printre debutanții „hors série” pe Mircea Dinescu, Dinu Flămând, Horia Bădescu și Dan Rotaru, „debuturi care au consacrat” (vorba lui Nicolae Manolescu), și făcând următoarele afirmații spre finalul tabloului sinoptic: „deși n-a avut strălucirea altora, anul poetic 1971 n-a coborât sub un anume nivel, relativ ridicat, al creației”. □ Petre Nicolau se ocupă, în același mod sintetic, de *Critica literară în 1971*, în care sunt trecuți în revistă atât critici consacrați (din mediul universitar), cât și critici aflați la începutul carierei. Din lista, comună, nu lipsesc D. Păcurariu, Mircea Anghelescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Cornea, Matei Călinescu, Romul Munteanu, Vera Călin, Nicolae Balotă, I. Negoitescu, Edgar Papu, I.D. Bălan, E. Simion, S. Damian, Șerban Cioculescu, Al. Piru, Șt. Cazimir, Florin Manolescu, Marian Popa, Eugen Negrici, M. Iorgulescu, Laurențiu Ulici, Marin Mincu. □ Un al treilea articol sinoptic este scris de Marcel Pop-Corniș sub titlul *Proza anului 1971, între falsa dezvoltură și pragmatismul tematic*. □ Poezie patriotică, *Țara*, de Corneliu Vadim Tudor. □ Ana Blandiana prezintă în paginile revistei unsprezece poeți (promițători), iar Adrian Dohotaru prozatori și dramaturgi la fel de promițători din a căror listă îi reținem pe Dan Verona (pseudonim al lui Nicolae Crețu), Mihaela Minulescu, Ștefan Damian, Ovidiu Hotinceanu, Areta Șandru, Mihai Neagu Basarab (dramaturgie), Mircea Constantinescu, Marius Tupan, Dumitru Radu Popa. □ Sunt menționate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1970 care au mers spre: Augustin Buzura (*Absenții*), Romulus Guga (*Nebunul și floarea*), Ana Blandiana (*A treia taină*), Fănuș Neagu (*Echipa de zgomote*), Gheorghe Astaloș (*Vin soldații*), Nicolae Manolescu (*Contradicția lui Maiorescu*), S. Damian (*Intrarea în castel*), Octav Pancu-Iași (*Nu fugi ziua mea frumoasă*), Al. Paleologu (*Spiritul și litera*), Valeriu Cristea (*Interpretări critice*), Emil Brumaru (*Versuri*), Radu Petrescu (*Matei Iliescu*).

• [„**Argeș**”, nr. 12] Semnează poezii Eugen Jebeleanu (*Sebastian*), Dan Rotaru, Otilia Nicolescu, Miron Cordun, Elisabeta Novac, Ion Mona □ La rubrica *Forum* Al. Philippide scrie despre *Invazia pitorescului în literatura*

modernă. Eseistul consideră că, sub influența lui Balzac, literatura română conține numeroase descrieri care articulează relația dintre cadrul exterior și personaj. Alte texte aparțin lui Mircea Malița, *O rețetă a muncii intelectuale* și Gheorghe Năstase, *Lumea de mâine, o lume a inteligenței*. ■ Caseta *Amintiri din prezent* conține un scurt text scris de Nichita Stănescu, *Răs și surâs*, despre Fănuș Neagu: „Dialogul lui este mai mult un monolog repezit și discontinuu, în care replica interlocutorului abia dacă-și mai poate plasa o silabă stâlcită sub valtrapurile epicii imaginare, prezentă aievea în fiecare vorbire a prozatorului”. ■ La *Cronica literară* de Valeriu Cristea scrie despre Marin Preda, *Imposibila întoarcere* (C.R., 1971). Criticul este de părere că în această carte autorul a atins un grad înalt de estetism, cu detaliile verosimile ca ale unui reporter și având în structura sa și o parte filosofică: „*Imposibila întoarcere* este o carte de conștiință și de idei”. □ Tot Valeriu Cristea scrie o cronică despre *Literatura română și expresionismul* (C.R., 1971) de Ovid. S. Crohmălniceanu, în care apreciază „revelațiile de arheologie literară” privitoare la autori precum Lucian Blaga, Horia Bonciu sau Adrian Maniu. ■ În secțiunea *Caligrame* Florin Manolescu comentează cartea de poezie semnată de Dan Deșliu, *În bătălia pierdută*; Dana Dumitriu scrie despre *Ploaia albă*, de D.R. Popescu, iar Mircea Iorgulescu prezintă *Cronica reeditărilor*, în care este încadrată *Iarna bărbăților* opera lui Ștefan Bănuțescu. ■ I. Negoieșcu este prezent cu articolele *Bolintineanu prozator și Estetism balcanic: Mateiu Caragiale*. Criticul vede în scrierile lui M. Caragiale un anumit tip de scriitură pe care o intitulează „proză de artă”. ■ Sunt publicate scurte extrase din „Bilete de papagal”. □ Secțiunea *Scriitori din Argeș* – conține un articol de Alexandru George despre Vladimir Streinu: „criticul considerat «modernist» a da contribuții capitale mai curînd la înțelegerea literaturii zise tradiționaliste”. ■ Articole diverse vizează creația lui Camil Petrescu sub titlul *Tinerețea lui Camil Petrescu: Petru Mihai Gorcea, Autenticitate și semnificație*; Alexandru Paleologu, *Gestul lui Gheorghidiu*; M. Nițescu, *Eroul care a văzut idei*. ■ Este publicat scurtul text *Nicolae Labiș – 15 ani de la moarte* („însemnări din caiete dictando”) □ Secțiunea *Documente inedite* cuprinde *Scrisori primite de Octavian Goga*. ■ Ileana Mălăncioiu este prezentă cu o scurtă însemnare despre Marin Preda: *Eu – Niculae al lui Moromete* (în rubrica *Semne*). □ Scurte descrieri biografice de Gh. Catană, devin *Dicționarul scriitorilor contemporani: Nicolae Balotă, Fănuș Neagu, Arnold Hauser, Vasile Nicolescu, Nicolae Velea*.

• [„**Arici pogonici**”, nr. 12] Include schița lui Petre Luscalov, *Cerbul alb*, și versuri de Nicolae Labiș – *Fulg de nea*.

• [„**Astra**”, nr. 12] Rubrica *Seminar* din acest număr al „Astrei” stă sub semnul unui *Bilanț literar 71*, în cadrul căruia Adrian Anghelescu publică articolul *O carte despre sinceritatea și adevărul unei epoci*, cu referire la romanul lui Constantin Chiriță, *Întâlnirea* – aflat la a doua ediție, îmbunătățită. Romanțierul intenționează să realizeze o frescă a unor „medii și procese sociale ce

solicită în mod deosebit responsabilitatea individului”, cum ar fi „viața unui colectiv de muncitori dintr-o uzină”. Cu o „evidentă valoare educativă”, romanul propune un conflict dat de disjuncția dintre „atitudinile înaintate de viață și muncă” și „atitudinile rigide, trădând interese meschine și grave abateri morale”, însă, sub aspectul construcției personajelor și al tipologiilor acestora, romanul este vulnerabil – „decele comentarii, cam prea explicative, ale autorului, acele didactice fișe biografice ce însoțesc ivirea în scenă a unor personaje nu pot suplini adevărul sondaj psihologic”. ■ În articolul *Structuri de tip defensiv*, semnat de Constantin Stănescu, și care analizează, în ansamblu, proza literară a anului 1971, se evidențiază obligativitatea „reevaluării unui realism compromis în destule ocazii” – căci excesiv de clișeizat, ca formulă – așa cum fac deja unele „structuri românești ofensive, dinamice, capabile să comunice adevărul profund al vieții omului în contextul istoric” dat. Exemplificând prin volumul de eseuri al lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, Constantin Stănescu identifică, aici, „aspectul esențial al noii conștiințe literare (care) constă nu în înregistrarea mecanică sau nu, a unei istorii în care oamenii sunt distribuiți de scriitor să joace niște roluri închipuite, ci în apariția unui om care se întreabă ce curs să dea existenței sale în noua istorie”. Din această perspectivă, mai pot fi date ca exemple ideologic – corecte romanul lui Alexandru Ivasiuc, *Păsările*, cel al lui Petru Popescu – *Dulce ca mierea e glonțul patriei*, sau cel al lui Al. Simion – *Anotimpul posibil*. În rest, sunt cărți care se nutresc din „fuga de adevăr”, „imorale în sine”, „schite ale unei structuri de tip defensiv” – a unor personaje lipsite „de orice preocupare morală față de sine”, ca de pildă *Lunga călătorie a prizonierului* – Sorin Titel, *Copilăria, adolescența și tinerețea lui Nicolae Ostia* – Emilian Bălănoiu etc. ■ Mihai Ungheanu face, la rândul său, în articolul *Năzuința formativă a criticii*, o radiografiere a raportului dintre discursul critic și ideologia de partid și de stat a epocii. În opinia semnatarului articolului, critica angajată trebuie să-și asume o funcție de epurare a câmpului literar, căci „a oglindi pasiv fenomenul literar înseamnă a face doar un inventar de cărți și formule literare, a nu opta pentru nicio direcție și a refuza orice perspectivă”. Pe de altă parte, Ungheanu acceptă și o particularitate, în fond, definitorie a discursului critic, prin care acesta se supune (și) specificității fiecărui text literar în parte – „critica literară își are specia ei de cameleonism: aceea de a adera la culoarea fiecărei cărți citite”, corelativ „deveziei datoriei criticului de a fi comprehensiv cu stilurile literare cele mai diverse”. Exemplele pozitive enumerate de Mihai Ungheanu încep cu Șerban Cioculescu, care s-a achitat magistral de datoria de a „consacra pe marii scriitori cu care este contemporan” – în cazul de față, Tudor Arghezi, continuă cu Eugen Simion, exemplar prin acțiunea de „a istovi informațiile privitoare la viața și opera lui Eugen Lovinescu în scopul obținerii unei interpretări și a unui portret”. Sunt menționați, în continuare, Ovid. S. Crohmălniceanu, cu *Literatura română și expresionismul*, Ion Negoitescu, cu *Lampa lui Aladin*, Marian

Popa, cu volumul *Modele și exemple*, Edgar Papu, apreciat pentru *Poezia lui Eminescu*, Mihai Zamfir – pentru *Proza poetică românească*, Dimitrie Păcurariu – pentru *Clasicismul românesc*, și Manuela Tănăsescu – pentru studiul dedicat *Istoriei ieroglifice*. ■ Suplimentul „Astra literară” propune, la rubrica *Poezia lunii*, realizată de Virgil Teodorescu, poezia Marianeii Bulat, *Renunțare* – apărută la rubrica *Poșta literară* a revistei „Astra,,”, în nr. 11/1971, p. 3, și poezia lui Vasile Poenaru, *Tot mai greu susțin pământul*, apărută inițial în revista „Argeș”, nr. 11/1971, p. 13. ■ Nicolae Dragoș îi acordă lui Titus Vîjeu un interviu cu tema *Vocația supremă a creatorului este aceea de a trăi pentru alții*. În opinia interviuatului, scriitorul trebuie, asemenea, soldatului de la Marathon, să fie „generos și infailibil mesager al adevărului”. În ceea ce privește poezia politică, Nicolae Dragoș crede că, „găsind drumul spre metaforă, către simbol al ideii sau atitudinii politice pe care le îmbrățișează într-o solidă stare de spirit poporul căruia îi aparții, implicându-te în istorie”, „îți definești opțiunile politice”. Întrebat care este generația căreia crede că îi aparține, Nicolae Dragoș afirmă că optează pentru o „continuitate ce depășește cu mult măsura deceniilor”, iar în această ordine de idei, pledează pentru recitirea scriitorilor mari din trecutul apropiat, ca Lucian Blaga, de pildă. Redescoperit, Blaga s-ar putea înfățișa în ipostaza „poetului genial (care) a împrumutat filosofului uneltele dar aceste unelte, puse să ordoneze o vastă cultură filosofică, de esență idealistă, nu s-au dovedit suficiente”. Motiv pentru care recuperarea operei blagiene trebuie să se facă în mod critic, corespunzător, adică, „filosofiei noastre materialiste”. În privința amânării debutului său – *Moartea Calului Troian*, primul său volum de versuri, a apărut în urmă cu 3 ani – interviuatul este categoric: „am debutat când mi-am considerat clarificate cele mai multe dintre întrebările pe care trebuie să și le pună cel ce se dedică scrisului”. Ultima întrebare vizează rostul și impactul eseului și al publicisticii în presă și în literatură, prilej, pentru Nicolae Dragoș, de a diagnostica publicistica drept „eficientă pe plan social, uman și spiritual”, iar eseistica pe temă politică „o specie superioară a publicisticii prin aspirația către generalizări, către prospecțiuni în spațiile [...] evenimentelor ce au fost, sunt sau vor fi”. ■ Nina Cassian semnează, în acest număr, rubrica *Poșta literară*. ■ Valeriu Cristea comentează, în cadrul *Cronicii literare*, volumul de articole critice al lui Voicu Bugariu, *Incursiuni în literatura de azi*. Ca atitudine și condei, Voicu Bugariu „e un critic ce nu se intimidează în fața operei: o abordează degajat, fără complexe, cu sinceritate, siguranță de sine și reconfortantă simplitate a demersului critic ce conferă farmec specific”. Și mai departe – „în exercițiul funcțiunii criticul are ceva simpatice donquijotesce prin caracterul neezitant, tranșant al atitudinii sale, pătrunse de un dogmatism al propriei dreptăți”. Deși, „în cele mai bune pagini ale sale, Voicu Bugariu dovedește pătrundere, finețe, capacitate de a formula energic și viu și de a emite puncte de vedere realmente noi”, câteodată „abdică de la claritatea și demersul tranșant al criticii sale”, iar altelei „eseul

cedează locul unui fel de poem filosofic cam pretențios”, ca în cazul prezentării romanului *Prins*, al lui Petru Popescu, sau al *Epistolelor* lui Mircea Ciobanu. În concluzie, „critic inteligent, fin, pătrunzător, dar înclinat în prea mare măsură spre divagația largă, Voicu Bugariu trebuie să încerce a păstra un contact mai strâns cu opera”. ■ În acest număr, publică versuri Radu Cârnelci, Nicolae Stoe, Radu Selejan ș.a. ■ Silvian Iosifescu publică articolul intitulat *Flaubert: stil și mărturie*. ■ Corneliu Tațșa publică textul cu titlul *Malraux și problematica acțiunii umane*. ■ Rubrica *Note de lector* înregistrează apariția volumului lui Gheorghe Bulgăr, *Momentul Eminescu în evoluția limbii române literare*, apărut la Minerva, în seria Universitas, volum recenzat, aici, de G.G. Ursu. Recenzentul apreciază la superlativ toate cele trei părți ale volumului, respectiv izvoarele modernității limbii noastre literare, opiniile lui Eminescu referitoare la arta literară, expresia poetică, limba literară, și secvența analitică, în care demonstrația faptului că modernizarea limbii literare românești poartă o pregnantă pecete stilistică eminesciană recurge la un corpus de texte variate – poezie, proză literară și publicistică.

• [„Ateneu”, nr. 12] D. Florea-Rariște și Ion Buzași semnează rubrica *Cărți*. Cel dintâi recenzează volumul *Jurnal ieșean* de George Ivașcu: „Selectia publicistică cuprinsă în volum ne întoarce cu peste 35 de ani înapoi, în vremea anilor de studenție, în deceniul premergător celui de-al doilea război mondial, în cetatea de scaun a Moldovei”. Vorbind despre activitatea ziaristică a lui George Ivașcu, recenzentul enumeră câteva dintre revistele în care acesta a publicat. Sunt amintite revistele *Manifest*, *Gândul vremii*, *Însemnări ieșene*, *Jurnalul literar*, și ziarele *Lumea* și mai ales *Iașul*, la care a colaborat asiduu cu articole de politică internă și externă sau de interes cultural”. În privința „obiectivelor neînfricatului și consecventului ziarist”, se notează: „George Ivașcu a urmărit, a consemnat și a comentat de pe poziție progresistă – mai precis, comunistă – toate evenimentele de seamă la ordinea zilei. Dacă în primii trei ani de activitate, preocuparea ziaristului viza mai mult probleme culturale (totuși cu implicații politice), luând de exemplu apărarea lui Sadoveanu, Arghezi, făcând elogiul lui Stere, Sahia, Dobrogeanu-Gherea și Gorki sau militând pentru pace, pentru poezia contemporană, pentru cultură, în general, [...] începând cu anul 1938, atenția lui Ivașcu, la curent cu toate seismele diplomatice, se îndreaptă spre evenimentele politice”. În acest context, se menționează faptul că „articolele referitoare la problemele noastre interne constituie rechizitorii vehemente la adresa haosului politic, a celor vinovați de aculturizarea țării, sesizări și îndemnuri spre ieșirea din aceste impasuri, dar și elogiile aduse unor figuri excepționale, ca Eminescu, Ibrăileanu, Parhon. Un loc important în ziaristica lui Ivașcu îl ocupă și problemele de învățământ. Ceea ce caracterizează cu precădere militantismul ziaristic al lui Ivașcu e convingerea fermă în victoria cauzei căreia i se dedică”. ■ A doua recenzie, semnată de Ion Buzași, semnaleză apariția volumului *Flaut pentru o frumoasă* (C.R., 1971)

de Ion Apostol Popescu: „După placheta *Iubiri* (1968), activitatea poetică a lui Ion Apostol Popescu se îmbogățește cu un volum nou, mai reprezentativ: *Flaut pentru o frumoasă*. Volumul cuprinde două secțiuni: *Poeme regăsite* și *Poeme de mai târziu*. Două motive constante ale poemelor din prezentul volum sunt toamna și iubirea. [...] Al doilea ciclu al volumului ca o ușoară rezonanță minulesciană (*Poeme de mai târziu*) cuprinde imnuri închinată frumuseții iubitei, văzută la rândul său ca un motiv ce prilejuiește bucurie și armonie în univers”. ■ *Sunt spiritul adâncurilor* scrie Ioan Neacșu: „Am în față ediția Labiș îngrijită și comentată de G. Tomozei și sunt încă o dată convins de adevărul spuselor lui Eugen Ionescu: «Într-adevăr, numai prietenia poate fi comprehensivă; criticii ar trebui să fie prietenii autorilor și operelor acestora pentru a le putea înțelege, a le cunoaște și a le descifra mai degrabă decât să le fie dușmani sau indiferenți; obiectivitatea este incertă»; G. Tomozei îl înțelege pe Labiș, pentru că-l iubește, pentru că i-a rămas prieten și după absurdă noapte de 9 spre 10 decembrie 1956, pentru că vrea să-i facă pe oameni să-l înțeleagă pe Labiș, să-l iubească. Poezia lui Nicolae Labiș este cea mai pură expresie a revoluției NOASTRE socialiste”. ■ Mircea Tomuș scrie despre *Poetul «primelor iubiri»*, întrebându-se retoric: „Se poate oare judeca, astăzi, poezia lui Nicolae Labiș în deplină obiectivitate? Adică, abstracție făcând de tragica lovitură de gong care a amuțit-o și din ecourile căreia s-a născut *Legenda Labiș*. Căci, fie-ne permis să mărturisim cu sinceritate impresia aparte pe care ne-o trezesc absolut toate referirile încărcate de emoție la poezia celui atât de timpuriu răpus: ele sunt, pentru noi, o poveste frumoasă cu iz mioritic, o poveste în ritmul căreia glasul adevăratelor gânduri de apreciere critică tace”. ■ *Cronica literară* este semnată de Vlad Sorianu care semnaleză două apariții. Prima dintre acestea este ediția a doua a romanului *Întâlnirea* (Ed. Eminescu, 1971) de Constantin Chiriță care „ne readuce în memorie perioada plină de tensiune constructivă a începutului deceniului șase. Scriitorul urmărește cu vădită voluptate epică cele mai diferite grupuri sociale, de la muncitori la mari savanți, de la universitari la activiști de partid, de la redacția ziarului local, la cabinetul unui înalt personaj din conducerea partidului; viața epocii ne apare într-o diversitate de fațete, capabilă a reconstitui cu bune mijloace realiste înfățișarea derutantă a unei secvențe de istorie. [...] Cu toată complexitatea sa și cu toate pretențiile – în bună măsură îndreptățite – de frescă socială, romanul lui Constantin Chiriță ni se pare astăzi prea lung. Cred că «revederea» ediției ar fi trebuit să însemne pe de o parte simplificarea galeriei tipologice, iar pe de alta, reducerea substanțială a unor interminabile și ostentativ intelectuale discuții”. ■ Cea de-a doua cronică literară vizează volumul de versuri *Turn cu ceas* (Dacia, 1971) de Aurel Rău. Vorbind despre „spiritul ardelenesc”, cronicarul literar e de părere că acest volum de poezie „confirmă adevărul existenței acestei nuanțe care, fără a plăti tribut regionalismului sau localismului, dă un specific în plus personalităților creatoare

dintr-un perimetru cultural definit.[...] Fără a fi poetul orizonturilor sumbre, Aurel Rău nu iubește, însă, disimularea, nu dorește să ascundă oamenilor nici adevărul bucuriei și nici pe cel al mâhnirii atunci când i se pare că sufletul e în așteptarea frigului și că în fața orei ce vine suntem singuri, condeii nu va ocoli metafora subtilă a viitorului obnubilat”. ■ Haralambie Țugui recenzează volumul de versuri, semnat de Teodor Balș și intitulat *Nord*: „E un *Nord* al vârstei și înțelepciunii, în care rațiunea potențează imaginația, obligând-o să planeze mai aproape de realitatea obiectivă. [...] Poezia lui Teodor Balș din volumul *Nord* se înscrie sub zodia autenticității, a unui meșteșug bine stăpânit, elemente care îi asigură în același timp, accesibilitatea și (într-o bună măsură) rezistența la examenul timpului”. ■ În paginile revistei din luna decembrie se publică *poezie*, semnată de Ana Blandiana, Stelian Cucu, Dan Mutașcu, George Damian, Ion Beldeanu, Ovidiu Genaru, A .I. Zăinescu, Horia Gane, Marcel Mureșanu, Marta Bărbulescu, Elena Podoleanu, și un fragment din piesa *Trecerea prin veranda verde* de George Genoiu. ■ Pe ultima pagină a revistei este publicat, în traducerea lui Mircea Bucureșcu, un fragment din *Voința cerului* de Artur Lundkvist.

● [„Cinema”, nr. 12] *Iubiți filmul, Maria Banuș?*, întreabă Romulus Rusan, de data aceasta, adăugând întrebării o coda: „sunteți oare obișnuită, scriitor fiind, să considerați literatura superioară filmului?” Poeta, dibuind substratul „teribil” al chestiunii, nu amestecă lucrurile și artele, considerând că „filmul se servește de literatură, dar și literatura, în ultima jumătate de secol, dă semne că beneficiază de asistența și specificul filmului”. □ Dacă în numărul precedent, Virgil Cândea propunea ca subiect de film epoca lui Neagoe Basarab, în acest număr aceluiși semnatar i se pare că generația de la ‘48 ar trebui înfățișată într-un film, ca personaj colectiv. „El nu ar fi, de altfel, decât poporul însuși, într-unul din momentele de mare răspântie a istoriei lui”. □ „În literatură, operele majore își absorb autorii. Shakespeare dispăre îndărătul lui Hamlet. Ceva asemănător se petrece cu marii interpreți de roluri secundare”, scrie Ov. S. Crohmălniceanu la rubrica intitulată *Cronica cineideilor*. □ Poetul „intrat de mult în manualele școlare”, Dan Deșliu, este revelat cititorilor, într-un micro-interviu luat de Sergiu Stelian, în calitate de actor în filmul *Întoarcerea fiilor risipitori*, în regia lui Cornel Todea. Știrea, surprinzătoare pentru public, este firească din punctul de vedere al intervievatului, de meserie actor: „E drept, am jucat puțin și cu mulți ani în urmă, prin ‘46-‘49, însă am rămas cu capacitatea de a mă integra în mizanscenă, cu capacitatea de a sesiza diferența între un soliloc și evoluția în cadrul unui tablou. [...] Cred că aș putea juca orice. Dar, mai ales, mi-ar place (sic!) să interpretez rolul unui erou-om de rând”. Întrebat fiind dacă rolul acesta i-a deschis apetitul pentru film, Deșliu răspunde că, paradoxal, i-a deschis apetitul pentru scrierea de scenarii. „Am chiar ideea unui film în film, dar ceea ce gândesc eu în cuvinte ar trebui gândit în imagini de către un regizor – mi-ar plăcea ca acesta să fie Lucian Pin-

tilie sau Andrei Cătălin Băleanu”. □ Numărul are un cuprins (la început) și un synopsis (la sfârșit) în limba franceză.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 12]** Mihai Drăgan expune *Ideile lui Hasdeu*: „În concepția hasdeeană, învecinată cu pozițiile teoretice patruzecioptiste, poezia are o pronunțată finalitate educativă, asemenea istoriei care «moralizează prin cercetarea trecutului». Rolul militant și instructiv al poeziei este așa de mare în concepția scriitorului încât el ajunge s-o considere drept un element esențial în educația unei națiuni, alături de istorie.” ■ Al. Dobrescu prezintă două studii critice. Primul aparține lui Șerban Cioculescu: *Introducere în poezia lui T. Arghezi*: „Sincerul respect pentru Șerban Cioculescu mă obligă să-mi imaginez că această remarcabilă carte a apărut cu exact același conținut ca și în 1946. E mai bine și pentru Șerban Cioculescu și pentru Tudor Arghezi”. □ Al doilea studiu este al lui Nicolae Manolescu: *Teme*: „Ceea ce se remarcă de la bun început în critica lui Nicolae Manolescu este consecvența. Pe cei mai mulți cuvântul îi va duce cu gândul la prezența poligrafică a cronicarului Manolescu, săptămână de săptămână – vreme de aproape zece ani – în paginile «Contemporanului». [...] Am impresia de aceea că autorului *Contradicției lui Maiorescu* îi vine ușor să adune într-un volum articolele publicate intermitent prin reviste”. ■ Daniel Dimitriu recenzează trei volume de poezii. □ Vladimir Streinu: *Ritm immanent*: „Titlul volumului poate fi tradus prin mișcare interioară. Deducem de aici că gestul intrării sub carapace nu reprezintă un proces univoc. Ascunderea în sine nu înseamnă fuga de sine, ea creează probleme, implică o luptă permanentă, epuizantă, un refuz. Sufocarea, insatisfacția prelungită, vecină cu tortura cer o ieșire din situație, o conțestare violentă. De aici tentativa de eliberare, rod al unor dispute surde, al unor frământări și a unor neacceptări. Poezia lui Vladimir Streinu închide un dialog precipitat, personajele acestei construiți fiind cele două ipostaze antagonice ale aceluiași eu, incapabile să tranșeze într-un fel sau altul lupta”. □ Mihail Steriade: „*Poeme* este un jurnal spiritual, expresia unei emoții întreținute, necesare, egală cu ea însăși deci și nefalsificată”. □ Constanța Buzea: *Sala nervilor*: „Relativ la limbaj, se poate constata o tendință de rarefiere, o anumită desprindere a cuvintelor de greutatea sensurilor, o aglomerare a lor pe spații savant ticluite. Exprimarea spontană este ocolită. [...] Să fie opțiunea pentru sonet o măsură în plus de siguranță pentru reprimarea a tot ceea ce este spontan și sentimental-anarhic? Forma fixă contribuie la sporirea imaginii rigorii imagistice, amplificând procesul de subțiere a sensurilor. [...] Constanța Buzea își exploatează nemiloasă uneltele, apelând uneori, involuntar sau nu, la veritabile «exerciții de stil»”. ■ De *Nuvelele lui Călinescu* se ocupă George Pruteanu: „Nuvelele lui Călinescu, *toutes comptes faites* sunt divertismente, pilde didactice ireproșabil scrise în ton clasic, mizând cu succes pe portretul tipologic, balzacian, pe regia apăsată (tenebros, pitoresc, poetic sau idilic-lacrimogen) și în special pe stilul democrat. Ele răspund probabil, unei imediate comenzi sociale, și au-

torul nu-și compromis talentul în aceste miniaturi de epocă”. ■ Referindu-se la culegerea de articole a lui Marin Preda, *Imposibila întoarcere*, Voicu Bugariu, afirmă: „Fără îndoială, ideea pe care *Imposibila întoarcere* o inculcă celui care meditează asupra operei acestui mare scriitor este aceea că el face parte din categoria foarte rară a acelor creatori care își fac o preocupare fundamentală a scrisului și a gândirii lui din studierea unor ansambluri sociale, din pătrunderea acelor fine și greu sesizabile nuanțe ce constituie psihologia socială a unui moment istoric. Eroii lui Marin Preda nu sunt atât individualități distincte, cât piese de angrenaj social”. ■ Ion Apetroaie îl prezintă pe *George Topîrceanu în actualitate*: „Selecția scrierilor lui Topîrceanu în actuala ediție, însoțită de un aparat foarte întins de note și comentarii, ne redă aproape în întregime o operă dacă nu vastă în orice caz distinctă nu numai în istoria literară ci și în conștiința contemporanilor noștri. Evident, editura Minerva și-ar onora frontispiciul mai prompt și mai sigur prin dinamizarea acțiunii de reeditare a trecutului nostru literar. Deocamdată, în ceea ce-l privește pe Topîrceanu, nu s-a făcut doar un început, ci o serioasă operă de reeditare științifică”. ■ În cadrul rubricii denumite *Cărți*, semnează texte: Ion Lazăr, Emil Nicolae, Ion Apetroaie. □ Ion Lazăr scrie despre volumul lui Const. Țoiu: „*Destinul cuvintelor* se alcătuiește, altfel, ca un exercițiu preliminar, ca o cufundare în peisajul complex al actualității, de unde izvorăsc întotdeauna marile râuri destinate transfigurării în opere durabile. Cartea devine în felul acesta o diagramă a unor impresii de scriitor descins în cotidian”. □ Emil Nicolae prezintă trei cărți de poezie. □ Felix Aderca: *Murmurul cuvintelor*: „Ar fi deplasat și inutil să încercăm o delimitare valorică a lui Aderca, printre scriitorii mai vechi și mai noi. Nu este vorba aici de o recuperare. Volumul *Murmurul cuvintelor* nu face decât să evidențieze o parte din componența unei vaste opere a acestui scriitor”. □ Alexandru Lungu: *Poeme*: „La o primă lectură *Poemele* lui Alexandru Lungu par să se revendice de la mult discutata metodă suprarealistă. Poetul și-a descoperit vocația și s-a format printre suprarealiști. Amprenta acestei circumstanțe devine evidentă: gustul pentru asociațiile bizare (de termeni și idei), desfășurarea imprevizibilă a discursului liric, investigația tărâmurilor necunoscute etc. Toate însă converg spre un punct de vedere formal. Pentru că în adâncul ei, poezia lui Alex. Lungu păstrează distanțe mari față de rigurile suprarealismului”. □ Mircea Micu: *Teama de oglinzi*: „Poezia pe care o scrie Mircea Micu datorează foarte mult cuvântului, valențelor sale figurative. Versurile sunt elaborate dintr-un material cu volume și conturi distincte. Încât, cel mai adesea, suportul final al poeziei rămâne imaginea. [...]”. □ De studiul Adrianei Niculiu, dedicat lui *Gala Galaction*, se ocupă Ion Apetroaie: „Considerându-l pe Galaction un liric confesiv, Adriana Niculiu a găsit potrivit formula omul și scriitorul prin el însuși. De aici, avantajele, dar deopotrivă inconvenientele studiului său. La rigoare avem de-a face cu un studiu monografic bazat pe o solidă informație și câteva repere consacrate în cercetarea literară”.

• [„Familia”, nr. 12] Pe prima pagină, *Anul românesc 1971* – articol semnat „Familia”. „Imaginea sintetică, amplă și măreață, a Patriei noastre socialiste în acest an de glorie este aceea a unității organice și trainice a unui popor însuflețit de idealuri nobile, angrenat cu succes în cel mai vast și îndrăzneț program de perfecționare socială. [...] *Vocația apolinică* a poporului român, modesta și totuși cuprinzătoarea sa experiență i-a permis să îmbogățească umanitatea cu chipul nou și deplin al societății socialiste multilateral dezvoltate. [...] Poate că prin contribuția reunită a istoricilor, artiștilor și sociologilor se vor găsi reprezentări care să cuprindă într-o sinteză completă bogăția de fapte, simțăminte și idei așternute de poporul român pe făgașul acestui început de deceniu. În conștiința populară, imaginea vie a acestora este însăși persoana cea mai reprezentativă a patriei și poporului, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În el, și prin el, au prins viață trăsăturile cele mai viabile ale națiunii: ineputabila energie creatoare, demnitatea și cutezanța conferite de devoțiunea deplină față de adevăr și progres, înțelepciunea cumpătată și modestă reglată de contribuția colectivă, atașamentul profund față de interesele generale ale păcii și socialismului în lume”. ■ Câteva gânduri la final de an, ale unor scriitori străini care au vizitat România, fiind în permanent contact cu cultura ei: María Teresa León și Rafael Alberti, Miguel Ángel Asturias sau laureatul Nobel pe 1971, Pablo Neruda („Fericirea României înflorește din natura bătrână și din producția tânără, ca un murmur cristalin de ape care vin din vremuri de demult, trec prin prezent cu hotărâre de nezdruncinat și își fac drum înainte, către viața nouă și luminoasă pe care o construiește România pentru poporul său”). □ Relevantă opinia despre România a lui Pierre de Boisdeffre: „Se află, în răsăritul Europei, o țară armonioasă, o sferă de munți și de șesuri cu frontiere naturale ușor de recunoscut, o națiune civilizată de aproape 2000 de ani, latinizată și românicizată înainte de a fi fost creștinizată, care, prin lungă, glorioasă și tragică-i istorie, prin înaltul ei nivel de cultură, prin simțul ei de libertate, amintește imediat de Franța: această țară este România.. Mérimée dorea să învețe românește, Sully Prudhomme prefața *Romancier roumain*, Jean Boutière analizează viața și opera lui Ion Creangă, *acest Perrault țăran*, André Bellessort prezintă *Pădurea spânzuraților*, profesorul Pierre Mesnard traduce *Ion*, antologiile franceze și străine se multiplică. [...] Literatura română și-a reluat mersul înainte. Ea ajunge la demnitatea unei literaturi care nu mai este locală, ci mondială. De la Ion Creangă la Zaharia Stancu, romancierii ei sunt traduși în toate limbile, în timp ce Tudor Arghezi, primul român care a intrat în colecția *Poetes d'aujourd'hui* a Editurii Seghers face deja autoritate de clasic; Premiul Nobel ar fi putut recompensa un Blaga, un Ion Barbu; el poate fi obținut de către un Stancu sau un Bănulescu. Între timp, România a dat Franței câțiva dintre scriitorii ei cei mai importanți”. □ Versuri de Adi Cusin, Al. Andrițoiu și Petru Anghel. □ Alte articole din sumar: *F.M. Dostoievski 1821-1881-1971*, studiu de Marin Bucur; eseu *Un*

Hamlet contestatar de Mircea Malița; rubrica de reportaj - *Drumuri prin memorie* de Octavian Paler (despre Egipt); cronici de Eugen Luca - *Violeta Zamfirescu, o poetă a regimului solar*, Radu Enescu despre *Matei Călinescu și Clasicismul european* (comparându-l aici pe M. Călinescu cu Tudor Vianu), Marcel Petrișor despre poeta Irina Mavrodin - *Reci limpezi cuvinte* sau G. Grigurcu despre *Cronicile literare*, volumul lui C. Stănescu din 1971. ■ Omniprezentul Grigurcu analizează și „anti-jurnalul” Anei Blandiana, *Calitatea de martor*: „Programul poetei nu se adresează existenței ci poeziei. [...] Poezia nu e, nu poate fi superbă izolare în inexistent, ci o situare fertilă între contrariile fundamentale. [...] Complexitatea lumii ar fi o obsesie. Alta e singurătatea.. O altă, în fine, obsesie e cea a tinereții. Sub faldurile patetismului adolescentin lesne învolburat, Ana Blandiana cultivă de fapt un eticism tipic ardelenesc. [...] *Calitatea de martor* înscrie o înălțime teoretică, nu mai prejos de cea a poemelor autoarei sale. Scurtele eseuri ale Anei Blandiana poartă ecourile poeziei sale, după cum aceasta din urmă s-ar putea să aibă de acum încolo un gust eseistic”.

● **[„Luminița”, nr. 12]** Scriitorii își aduc tributul literar la final de an în slujba Partidului: *Poporu-i Ceaușescu*, poem de Victor Tulbure; articolele *Stejarii* de Ioan Grigorescu, *Dintre mii și mii de imagini* de Nicolae Stoian, *Și mic și mare într-o singură zi* de Tita Chiper; *Cinstire patriei* – versuri de Grigore Hagiu; *Acolo unde a stat înlănțuit Prometeu* (reportaj mitologizant despre Doftana) de Petre Luscalov.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 12]** Virgil Teodorescu glosează despre *Evoluția vieții sociale și diversitatea expresiei artistice*, în care observă că, în volumele de versuri nou apărute, „nu există o tematică fixă căreia expresia lirică să-i fie aservită, că s-a scris în egală măsură poezie de meditație filosofică, poezie de dragoste, contemplativă și de confesiune, elegie, odă, poeme-manifest, așadar o multitudine tematică, cerută și ea de stadiul actual al vieții și al unei conștiințe sociale superioare, aflată în continuare transformare. [...] Plecând deci de la fondul peren al poeziei noastre contemporane devin de-a dreptul inexplicabile tendințele de uniformizare apărute în ultimii ani, de data aceasta în sens opus celor manifestate în urmă cu două decenii. [...] Mă refer la acea poezie făcută pentru a mobila *salonul din fundul lacului* (Rimbaud), în care uniformizarea tematică a fost dublată de uniformizarea mijloacelor de expresie, o poezie tehnicistă, marcată de un ermetism mai acerb decât epigonismul din perioada de glorie a poeziei barbiene”.

● **[„Orizont”, nr. 12]** Ni se prezintă „responsabilitatea scriitorului” și „expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la Programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste” de către Anghel Dumbrăveanu. □ În premieră, Ion D. Sîrbu este prezent cu o proză intitulată *Rudi*, un protagonist atipic al clasei muncitoare. □ Urmează Laurențiu Cernet

cu portretizări de oameni obișnuiți, rupți din realitatea imediată, din care decupăm un fragment, interesant pentru actualitatea lui și pentru că reprezintă gândurile unui dascăl: ■ „Nu se poate fără educație în școală, însă un rol principal trebuie să-l joace familia. În familie se învață bunele deprinderi. În familie primește copilul, odată cu hrana, sentimentul muncii, al cinstei, al adevărului. Truism? Ei, de câte ori aceste lucruri arhiștiute sînt înțelese pe dos de vreun tată inconștient, care pretinde ca școala să preia și atribuțiile și obligațiile lui de părinte! Tinerilor le sînt necesare țeluri serioase, importante Nu cumva îi subestimăm? Nu lozinci generale «Munca este.. », «Este bine să.. », ci obiective precise; să simtă că sînt folositori, că realizează ceva, că sînt..importanți”.

□ Încă o proză de Sofia Arcan, *Pasărea albastră*, și un debut în proză a lui Ion Maftai, *Anotimpurile*. □ Despre forța creatoare a poporului și, mai ales, a țărănimii, detaliază micromonografic Aurel Cosma în articolul *Condeierii țărani din Banat*. □ Din literatura universală, este publicat Paul Valéry cu *Cimitirul marin*, în traducerea (cam plată) a lui Ilie Ienea. □ Prima cronică îi este consacrată criticului N. Manolescu de către C. Ungureanu, din care dăm următorul citat: ■ „Socotit călinescian, Nicolae Manolescu manifestă o stimă deosebită față de Lovinescu, din opera căruia își extrage mottouri pentru cărțile sale. Ca și Lovinescu, cronicarul literar al *Contemporanului* se cantonează în critică cu conștiința datoriei profesionale, căutînd aici posibilitatea realizării maxime. Debutul editorial al lui Nicolae Manolescu se așeza, deci, sub această frază fundamentală: «Nu car nici pietre, nici nisip, nici var, nici apă – operații de altfel foarte utile. Sînt critic și nimic mai mult, dar nici mai puțin decît atît». Iată o frază foarte necălinesciană care ar fi trebuit să dea de gîndit tuturor acelorora ce plasau criticul într-o descendență ce aducea a epigonism. Prin Nicolae Manolescu, limbajul călinescian, limbajul de adîncă jovialitate, se instituționalizează”. ■ În cea de a doua cronică, C. Ungureanu se ocupă de volumul *Critice II* al lui Marin Mincu, despre care subliniază: ■ „Nicio îndoială față de faptul că Marin Mincu reușește să fie primul în atacarea unor chestiuni de istorie literară, a unor reevaluări”. ■ Alexandru Ruja dezvăluie din opera publicistică a lui George Ivașcu articolele de atitudine din volumul *Jurnal ieșean*. □ La documente, avem parte de o „reconstrucție istorică” sub titlul *Aspecte privind activitatea P.C.R. în anii crizei economice (1929-1933)*, semnată de Ioan Munteanu. □ Ca recenzenți în acest număr semnează: Iordan Datcu (*Perpessicius – Excurs sentimental. Medalii. Memorial*. Muzeul literaturii române, 1971), Petru M. Haș (*Felix Aderca – Murmurul cuvintelor*, poeme), Ion Clopoțel (*Teodor Vărgolici – Dimitrie Bolintineanu și epoca sa*, monografie), Traian Liviu Birăescu (*Ion Vitner – Semnele romanului*) care afirmă, printre altele: „Ceea ce i se poate deci reproșa cărții lui Ion Vitner e împrejurarea că ea făgăduiește multe și ne dă, de fapt, puțin”; tot T.L. Birăescu despre Dan Berindei – *Marcel Proust*, monografie.

• [„Presa noastră”, nr. 12] Publicația se deschide cu un eseu semnat de Mircea Horia Simionescu, *Pasiunea*: „A trece pasiunea în inventarul uneltelor gazetărești poate să pară unora nepotrivit, mai ales după ce termenul care o desemnează a început să poarte – datorită utilizării sale abuzive și nu rareori cam lipsite de argumente – pălăria mare a majusculei. Un strungar lucrează cu conștiinciozitate, cu mare pricepere, chiar cu geniu tehnic. Ziaristul care-i înseamnă minuțios mișcările și-i radiografiază biografia descoperă pe undeva pasiunea și o scrie în reportaj cu literă mare. Un scriitor șlefuieste îndelung fraza și-i află adevărului expresia exactă. Criticul descoperă îndată în inima migălosului artizan.. Pasiunea. E bine și nu e bine. Pasiunea aceasta cu P. mare începe să ne fie prezentată asemănătoare unui combustibil de rachetă, și atunci când nu avem suficiente elemente psihologice și de altă natură spre a explica un act întrucâtva mai deosebit din viața oamenilor, recurgem la cuvântul cel mai nobil și-i umflăm grafic, cu disprețul contextului, funcția. Pasiunea este o exacerbare a unor sentimente, – scrie în dicționar – o ridicare la cub a forței acestora, ca atare o energie dincolo de act și de circumstanțe, mai ales când este vorba despre pasiunea pentru adevăr, pasiunea pentru muncă, (pentru că la aceste aspecte revenim prea adesea, ca fluturele atras de lumină). Pasiunea este, ar spune Caragiale, un ce foarte important. Și, după toată această demonstrație, poftim, vine unul care găsește potrivit să considere pasiunea o simplă unealtă de activitate cotidiană. [...] Oficiind în orice moment în slujba binelui public, al progresului, al eticii, ziaristul comunist nu face o simplă operațiune de transfer, ci cu mult mai mult: el își afirmă, cu fiecare rând și cu fiecare idee pe care o etalează, un crez înalt, crezul înțelegerii sale despre viață, despre principiile socialismului care o călăuzesc. [...] Este ceea ce Lenin numea, încă în 1905, *principiul partinității literaturii de propagandă și de informație a partidului de tip nou*. Pasiunea singură e în stare să insuflă faptului un sens și o acoperire ideatică, să dăruiască un fragment de sistem care să afecteze și să convingă. În vremea noastră, teoreticienii burghezi cu o înțelegere unilaterală a fenomenului numit obișnuit explozie informațională, vor să acrediteze ideea că informația este un dat neutru, o celulă înzestrată cu o viață proprie, capabilă să trăiască de sine-stătător, indiferentă la mișcarea și calitatea mediului. Ea se poate lipi parazită pe orice conștiință, fără a-i transmite acesteia nicio notă genetică nouă, ca atare nu are importanță decât perfectă ei structurare. Informația «neutră» e o realitate părelnică pe cât e de precară, asta se poate ușor demonstra într-o simplă conversație cu un prieten, căruia îi reținem sau nu atenția și-i obținem adeziunea numai în măsura în care știm să colorăm faptul semnalat cu pigmentul sentimentului”. □ De Ziua tipografului, Dan Mutașcu publică *Mic poem despre presă*. □ Revista inserează un text de Argezi din 1928, *Culegătorul de semne*: “ [...] De când mă folosesc de colaborarea ta, domnule tipograf, sunt, așa zice, treizeci de ani, dacă nu mi-aș aduce aminte că mă «culegi» de cinci veacuri întregi.. Semn cu semn, literă cu literă, mi-ai re-

făcut manuscrisele în plumb, oprindu-te la punctul meu cu punctul tău și dând slovelor dezordonate linia și simetria unui meșteșug de giuvaere”.

■ Dezbatere cu tema *Funcția educativă a publicisticii turistice*. □ Pop Simion, directorul Editurii pentru turism, arată că „... apariția structurilor de turism – Ministerul turismului și, în cadrul său, a editurii – dă o nouă rațiune de a fi acestei Asociații într-un moment când potențialul turistic este în ascensiune. Solul pe care se situează astăzi activitatea ziaristului și scriitorului de turism s-a schimbat, a devenit mult mai fertil” . Despre profilul editurii de turism se poate afirma că este foarte diversificat, lista tipăriturilor sale desfășurându-se de la cartea de drumeție – reportaj, nota de călătorie, memorialistică, eseu – pînă la ghiduri, monografii, dedicate unor locuri, afiș, cărți poștale ilustrate. Sarcina este destul de dificilă și pentru reușită este nevoie de o colaborare strinsă, colegială cu cei ce fac publicistică sau literatură turistică. Ceea ce își propune Editura de turism și publicațiile care intră în structura acesteia este în primul rând o reevaluare a însăși ideii de reportaj. Astfel, ea își propune cultivarea cu stăruință a ceea ce se numește reportaj de drumeție, îmbrățișând ideea că literatura sau scrierea de drumeție nu este numai – sau în primul rând – o descriere de natură ci o scriere a peisajului spiritual, a virtuților naționale esențiale. Astfel în 5-10 ani, printr-o serie de cărți s-ar putea constitui imaginea cât mai completă a ceea ce cititorul va putea denumi *România pitorească socialistă*”.

□ Ioan Grigorescu („Scânteia“): „Este sarcina membrilor asociației să încerce – creând o publicistică turistică activă, de problematică – să determine interesul față de acest gen, atât în planurile redacțiilor ziarelor cât și ale editurilor. Desigur, o vom face nu cultivând reportajul literar edulcorat, ci printr-o publicistică care să instruiască și să educe ajutând la înțelegerea faptului că turismul este și un act de cultură, o formă de circulație a ideilor epocii noastre, deci printr-o publicistică ce își propune să devină un îndreptar, o formă de colaborare între scriitor-turist-cititor. [...]. Nu întâmplător rubrica *Să ne cunoaștem patria* din «Scânteia tineretului», care apare de ani de zile, este una dintre cele mai iubite de tineret. De aceeași audiență la public se bucură și emisiunile radiofonice – *Memoria pământului românesc* și *Vetre folclorice*. Din păcate, studioul de filme documentare „Al. Sahia“ și Televiziunea nu s-au menținut, în această privință, pe linia unor începuturi frumoase.[...]”.

□ În *Cronica publicisticii* Victor Bârlădeanu comentează sub titlul *Umorul și „râsologia“* volumul de umor *Tufă de Veneția* (Ed. Eminescu) al publicistului Valentin Silvestru. □ La centenarul ziarului „Adeverul“, Ion Felea publică un medalion dedicat lui Alexandru Beldiman sub titlul *Un remarcabil centenar de presă în lumina aniversării Republicii noastre*.

• [„**Ramuri**”, nr. 12]. Revista este deschisă de articolul *Republica*, semnat „R”, despre realizările propuse și îndeplinite în Republica Socialistă România.

■ *O convorbire cu D.R. Popescu* realizează Ilarie Hinoveanu. Conversația se axează pe biografia scriitorului, de la copilărie pînă în prezent. Școala a avut

un rol important pentru scriitor, pentru că, deși spune că a fost destul de constrângătoare, își amintește cu drag de ea și l-a ajutat în disciplină. D.R. Popescu vorbește despre debutul său („Crișana”, 1953), despre romanele *Fuga și F*, despre scenariile de film pe care le-a scris (*Un surâs în plină vară* etc.), despre piesele sale de teatru puse în scenă. Își anunță proiectele la care lucrează și discută în continuare despre aspectele importante din literatura sa. De exemplu, realitatea, realismul sunt esențiale, deoarece prin ele se spune ceva despre lume. Își exprimă părerea despre idealul de literatură: „...adevăratul model literar nu se poate găsi în opera unui singur scriitor. Dar se poate găsi în proza unei literaturi naționale”. Consideră că viziunile asupra literaturii se întrepătrund intertextual și exemplifică prin Sadoveanu, Camil Petrescu și G. Călinescu, „Hortensia Papadat-Bengescu alături de Rebreanu, Pavel Dan alături de V. Voiculescu, Malraux alături de Hemingway, Faulkner alături de Steinbeck, Ionescu alături de Camus etc”. ■ Articolul *Poezie fascinată de limbaj?* este scris de Dorin Teodorescu și interpretează lirica lui Nichita Stănescu ca o formă de a spune ceva despre limbaj, poezia fiind, în acest sens, un metalimbaj: „...sunt în poezia lui atâtea jocuri verbale menite să înfăptuiască o adevărată decompresiune a eului, diminuând prezența obositoare a lucrurilor într-un fel de neant odihnitor”. Poezia stănesciană nu este salvatoare, spune Dorin Teodorescu, ci problematică, analitică: „Poezia lui N. Stănescu are în centrul ei limbajul, însă nu ca salvator sau ca suport al împlinirii, ci ca problemă, în urma căreia vieții i se substituie abstracția, ironia, tristețea și incoerența”. ■ La secțiunea *Critica ideilor literare*, în textul *Modernul și evoluția conștiinței literare (II)*, Adrian Marino, analizează modalitățile în care societatea modernă a contribuit la „emanciparea gândirii literare”. Conștiința literară se formează în contextul modernității, pentru că atunci când se produce ruptura față de o tradiție, ceea ce înseamnă că se dezvoltă o gândire critică, independentă și că prin distanțarea critică se definește gradul de literalitate al operei. Marino mai discută și problema gustului în modernitate, gust care se „localizează”, se diversifică, „se opune gustului universal, supratemporal, supranațional”. Concluzia autorului este că în acest context au apărut literaturile naționale care au început să se desprindă de un model literar supranațional și să-și formeze propria conștiință literară. ■ La *cronica literară* Al. Piru scrie despre: *Doi poeți dispăruți*, rememorând activitatea poetică a lui Vladimir Streinu și a lui Gherghinescu Vania. Deși Vladimir Streinu era cunoscut mai degrabă în postura de critic, el a scris și poeme, publicate postum, la editura Eminescu, în 1970, în volumul *Ritm imanent*. Al. Piru apreciază la acesta tonul ironic și faptul că „glumește pe seama emoțiilor, nu se sfiește să le ia chiar în deriziune”. Deși este mai puțin cunoscut, al doilea poet, a fost descoperit, între alții, de Perpessicius, care considera că versurile lui sunt „ca un jurnal de dragoste scris de un «adolescent pentru domnița lui» cu versuri «simpatice prin aerul lor de tinerețe, de inexperiență, de stângăcie și de locuri comune»”, dar și de G. Călinescu

cu, văzând în el un poet „moderat”. Piru observă că Vania este autoreflexiv în poezie, „insistând asupra discreției, modestiei, sincerității, lipsei de invidie și ororii de a se impune prin stimularea laudei prietenilor”. ■ Poezii publică Mihaela Hașegan, Șt. Roman, George Niță. ■ Sunt redată câteva pasaje *Din însemnările unui navetist*, de Ion D. Sîrbu. ■ La *Cartea de critică*, semnează A.[1] P.[iru], George Gibescu și Titus Bălașa. Prima carte de critică discutată este cea a lui Nicolae Manolescu, *Teme* (C.R., 1971), despre care A.P. vede în vede „drept cel mai înzestrat critic al generației tinere, cu mult peste criticii de aceeași vârstă cu el și chiar mai mari decât el, nu în sensul că ar da cele mai drepte verdicte, ci în sensul că opiniile sale, drepte sau nedrepte, sunt de cele mai multe ori interesante, în stare să stârnească meditația, fantezia, cele mai vii reacții de aprobare sau dezaprobare, nu importă, în niciun caz să ne lase indiferenți”. Cartea *Teme* nu reprezintă subiecte propriu-zise, ci idei și perspective ivite în urma lecturilor. Cel mai interesant eseu din carte, este Tudor Arghezi, poet nereligios. □ Al doilea articol este semnat de George Gibescu și recenzează două antologii critice apărute în noua colecție, *Biblioteca critică*, la Eminescu, în 1971. Prima se intitulează *Tudor Arghezi* și cuprinde receptarea critică a poetului de către Mihai Ralea, Pompiliu Constantinescu, E. Lovinescu, Vladimir Streinu, G. Călinescu, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Tudor Vianu și Sorin Alexandrescu. Autorul recenziei remarcă faptul că antologia este pur apreciativă și nu amintește de „textul negator” semnat de Ion Barbu, *Poetica d-lui Arghezi*. Fiecare critic îl vede din perspective diferite pe Arghezi: „Mihai Ralea explică pe Arghezi prin anarhism și monahism, un unghi de vedere sociologic, evident, nu fără aderențe estetice, Pompiliu Constantinescu prin romantism, E. Lovinescu prin sinteza înfăptuită între modernism și tradiționalism, G. Călinescu din punct de vedere estetic, Sorin Alexandrescu de pe pozițiile structuralismului”. □ A doua carte de critică recenzată tot de George Gibescu este *Bibliografia literară ilustrată 1944-1970* (ediție îngrijită de Eugenia Oprescu), care, pe lângă conținutul de idei, are și o dimensiune educativă, fiind în folosul elevilor. Îi sunt aduse câteva obiecții, cum ar fi didacticizarea criticii literare și idilizarea peisajului literaturii române. □ Titus Bălașa recenzează *Literatura în actualitate* (Dacia, 1971), culegere de eseuri de Ion Vlad. Se discută problema actualității și criteriile pe baza cărora o carte este literatură actuală: „problema mutației valorilor, modul de existență în timp al lor, sunt abordate dintr-o perspectivă larg-cuprinzătoare, teoretică”. ■ La *Studii* apare *Iosif Blaga*, semnat de Grigore Traian Pop, și se referă la viața și opera preotului Iosif Blaga, tatăl lui Lucian Blaga, menționat în *Hronicul și cântecul vârstelor* și defăimat în romanul *Pe muchie de cuțit*, al lui *Mihai Beniuc*. Este prezentată cea mai importantă carte a sa, *Teoria dramei*: „de câte ori vorbește Iosif Blaga de lumea ideală, caută trecând peste logica teoriei hegeliene, să introducă o explicație psihologică”. ■ *aniversări*. □ Florea Firan arată că s-au împlinit 100 de ani de la nașterea lui Ilarie

Chendi, un important critic român sămănătorist. ■ Rubrica *Mărturii* îl are drept protagonist pe Ion Vinea și este scrisă de Romulus Dianu. Autorul este nemulțumit că poetul „trece printr-o zonă de eclipsă”, cu toate că lumea de atunci trăia într-o societate așa cum și-o doreau la început avangardiștii. Totuși, această schimbare de gusturi ale publicului are explicații: „avangardismul, oricare ar fi el, nu se poate sustrage procesului de îmbătrânire; pălește repede, timpul îl asimilează, ca într-un metabolism spiritual; îi acordă glorie și banalitate, ambele triste!”. ■ La *Actualitatea literară*, Ov. Ghidirmic realizează un bilanț editorial al anului respectiv intitulat *Sub semnul fertil al întrebărilor*. ■ G. Gheorghită prezintă, la *Confluente, Educația sentimentală* drept „cea mai tânără confesiune a unui sceptic și amar ironic bărbat de cincizeci de ani, îmbătrânit prematur”. Este vorba de Gustave Flaubert, de la a cărui naștere a trecut un secol și jumătate. În *Gustave Flaubert, realistul fizionar*, G. Gheorghită consideră *Correspondența* lui Flaubert o completare a tuturor cărților sale, „o adevărată creație genială”.

● [„Secolul 20”, nr. 10-12] Numărul triplu debutează cu lămurirea demersului din cele peste 500 de pagini, lămurire publicată atât în română, cât și în franceză: „Conceput cu bogăția și rigoarea proprie unei *sinteze* culturale, sinteza unei atitudini și a unei probleme, acest triplu număr al revistei «Secolul 20» ne confruntă cu fatalitatea care e, pentru artistul modern, *biblioteca* – și ansamblul constituit al memoriei umane. [...] Credincioasă programului său, de varii explorări concentrice, în jurul unor teme înalt semnificative, și credincioasă țelului său statornic, de a deschide noi perspective în definirea valorilor, revista «Secolul 20» așază totodată aceste pagini sub semnul fertilei ofensive de cultură care e Anul Internațional al Cărții”. □ În grupajul introductiv, intitulat *Secolul XX, între livresc și originalitate*, alături de alte contribuții, Dan Hăulică glosează pe marginea ideii de *Biblioteca – o fatalitate asumată*, iar Ștefan Aug. Doinaș scrie despre *Un epigonism major: traducerea imaginară*, încheindu-și excursul astfel: „Instituind o imagine virtuală între sine și imaginea sa, opera model pune în mișcare o dialectică a reflexivității: în orice *traducere imaginară*, spiritul creator se vede pe sine însuși și – văzându-se – se rostește în același timp”.

● [„Teatrul”, nr. 12] Sunt anunțate *Premiile revistei noastre pe 1971*, premiul pentru dramaturgie revenindu-i lui Aurel Baranga pentru piesa *Interesul general*; din juriu au făcut parte Paul Anghel, Radu Beligan, Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Horia Lovinescu, Constantin Măciucă, Valeriu Râpeanu, Mircea Ștefănescu și Radu Popescu. □ Mihnea Gheorghiu publică *Ce spun clasicii?*, o serie de note extrase din „jurnalul său de călătorie” de la Festivalul Internațional de Teatru de la Madrid. □ Florin Tornea realizează o amplă cronică dramatică a piesei lui Aurel Baranga, *Interesul general*, pusă în scenă la Teatrul de comedie. □ În *Cronica dramatică*, Virgil Munteanu scrie despre *Ziariștii* de Al. Mirodan (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”): „de cin-

cisprezece ani încoace, *Ziariștii* este supusă severei încercări a confruntării cu publicul, și rezistă, rezistă chiar bine, prin ce are mai valoros: încărcătura problematică, acuitatea conflictului, lumea de personaje care o populează; în sfârșit, patetismul cuceritor al romanticului Mirodan”. Mira Iosif prezintă *Antigona* de Sofocle (Teatrul Mic). Valeria Ducea scrie despre *N-a fost în zadar*, dramatizare de Al. Mirodan după Al. Șiperco (Teatrul „Ion Creangă”). Ileana Popovici prezintă *Bună seara, domnule Wilde!*, „de Eugen Mirea după Oscar Wilde” (Teatrul „C.I. Nottara”). □ M.I. scrie despre *Unchiul Vania* de A.P. Cehov și *Apărarea* de Szabó Lajos (Teatrul de stat din Tg. Mureș). □ În *Pseudoanitmii*, Ion Pascadi publică *Tipicitate sau adevăr*. □ *Masa rotundă a revistei „Teatrul”* este dedicată celei de douăzeci și cincea aniversări a Teatrului din Tg. Mureș. La întâlnire participă, din partea revistei, Mira Iosif și Ileana Popovici, iar de la teatrul din Tg. Mureș Harag György, regizor și director adjunct artistic al teatrului, o serie de regizori, scenografi, actori, precum și Zeno Fodor și Székely Ferenc, secretari literari. Tema discuției este „o încercare de a defini o realitate specifică, de a contura „momentul actual”, de a stabili coordonatele succeselor, nemulțumirilor și aspirațiilor colectivului”. □ Revista publică *Mama s-a îndrăgostit*, piesă într-un act de Ion Băieșu. □ Petru Popescu scrie *La repetiții cu „O scrisoare pierdută”*, o serie de note despre introducerea în repertoriu a piesei la Teatrul „Bulandra”. □ Revista publică *Ursul cel mare de pe perete*, piesă într-un act de Victor Frunză. □ În *Teatrul țărilor socialiste*, Mihail Magiari scrie un amplu material despre *Dramaturgia și teatrul bulgar*. □ În *Din carnetul cercetătorului*, Ioan Massoff publică „*Madame Flirt*”, o evocare istorică a a protestelor din data de 4 februarie 1904 când „cete de tineri au manifestat în Piața Teatrului împotriva reprezentării de către români pe scena primului teatru al țării a unei piese în limba franceză”, respectiv *Madame Flirt* de Paul Gavault și Georges Berr. □ În *Pagini de jurnal din Teatrul Tv*, D. Solomon menționează, printre altele, piesa *Fiul cantonierului* de Vasile Chiriță, criticând însă repertoriul clasic universal, referindu-se la dramatizarea lui Peter Bokor, intitulată *Cavalerul Tristei Figuri*. □ În *Note se semnalează* punerea în scenă, la Rotterdam, a piesei *Opera cerșetorilor* de John Gay, iar la Eindhoven a piesei lui Ibsen, *Un dușman al poporului*. □ Se semnalează viitoarea prezență pe Broadway a piesei lui Arthur Miller, *Facerea lumii*. □ Cu titlul *În memoria lui Tudor Mușatescu*, se face o prezentare a comemorării dedicate dramaturgului „de către cenaclul umoriștilor care îi poartă numele”. □ În *Dramaturgia românească în R.D. Germană* se remarcă, cu ocazia vizitei autorului la editura Henschel din Berlin „câteva afișe de teatru cu titluri românești”: „autori români contemporani de largă notorietate, ca Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Ecaterina Oproiu, Al. Mirodan, cărora li se alătură Alecu Popovici, Virgil Stoenescu și Octavian Sava, Mircea Șeptilici și Gheorghe Dumbrăveanu, au cunoscut succese remarcabile în fața publicului german, succese care au fost la vremea lor consemnate”. □ În rubrica *Avizier*

sunt trecute în revistă piesele aflate în pregătire și premierele de la diverse teatre din țară: *Surorile Boga* de Horia Lovinescu, *Take, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa, *Prima zi de libertate* de Leon Kruczkowski, *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian, *Dulcea pasăre a tinereții* de Tennessee Williams (Teatrul Național „I.L. Caragiale”); *Interesul general* de Aurel Baranga și *Mutter Courage* de B. Brecht (Teatrul de Comedie); *Baltagul* de Mihail Sadoveanu, *Timp și adevăr* de Eugenia Busuioceanu, *Pisica sălbatică* de Ștefan Berciu, *Antigona* de Sofocle (Teatrul Mic).

• [„Tomis”, nr. 12] În *Creație și sinteză*, Nicolae Manolescu pledează, „fără a disprețui înnoirea”, pentru „continuitate, spre a crea, cum spunea G. Călinescu despre clasicism, durabil și esențial. Avem nevoie de construcție și de sinteză, de acele opere esențiale prin care ființa literaturii se schimbă adânc și pentru totdeauna, chiar dacă nimic spectaculos nu pare a se produce la suprafața lucrurilor”. ■ Mirela Roznoveanu recenzează *Literatura română și expresionismul* (Ed. Eminescu, 1970), de Ov.S. Crohmălniceanu, un studiu care „propune cu soliditatea serioasei investigații, examinarea unei chestiuni accidental abordate și insuficient clarificate de istoria literară și anume manifestarea expresionimului în literatura română dintre cele două războaie. Pe lângă indiscutabila ei utilitate, venită din analizarea și ordonarea unui material până acum disparat, cercetarea se dovedește fructuoasă în măsura în care trasează câteva piste de discuție, chiar dacă uneori timid, dar de o natură evident polemică”. ■ Comentînd volumul lui Edgar Papu despre *Poezia lui Eminescu*, Alex. Ștefănescu e de părere că „noutatea studiului constă tocmai într-o adecvare la natura concomitentă a poeziei lui Eminescu. Criticul dă impresia că a citit toate poemele dintr-o dată, deducînd din edificiile solemne, dar și din construcțiile părăsite, liniile de forță ale întregii creații. Concomitența lecturii se manifestă și în profunzimea straturilor, continuitatea unei categorii fiind urmărită de la adîncimea conformației etnice până la ultimul detaliu stilistic”. ■ Victor Corcheș scrie despre *Poezia lui Traian Coșovei*: „Reprezentant de seamă al literaturii dobrogene noi, poet și prozator cunoscut în special prin reportajele sale, Traian Coșovei a fost mereu disociat de critica literară în «poetul Coșovei» și «prozatorul Coșovei». Dacă prozatorul s-a bucurat de numeroase comentarii, poetul, în schimb, a fost neglijat și aceasta în dauna realizării unei imagini critice de ansamblu”. După lectura celor patru volume de poezii – *Oceanul* (1962), *Cînd mă grăbeam spre mare* (1967), *Pe urmele voastre* (1967) și *Informație ereditară* (1969) – recenzentul punctează: „Dincolo de lacunele poeziei sale, Traian Coșovei a fost și rămîne un cavalier al umanismului, un altruist, poetul spiritului de integrare totală în destinele umanității, cântărețul tumultului social. Refractor izolării, Traian Coșovei trăiește nostalgia depărtărilor și a viziunilor grandioase. Acesta este semnul distinct al liricii sale”. ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Ștefan Careja, Carmen Tudora, Arthur Porumboiu, Ana Maria Mihăilescu, Ion

Dragomir, Dumitru Mureșan, Radu Cârnelci și un fragment de roman (*Separația bunurilor*) de Constantin Novac.

• [„**Urzica**” - **Almanah 1971**] „Urzica” în Almanah (apărut la finalul lui 1971) adună cele mai importante rubrici și nume care s-au remarcat în paginile revistei pe parcursul anului: Aurel Baranga (*Greierele și furnica*), Victor Eftimiu (*Însemnările unui indiscret*), Tudor Mușatescu (*El, ea și celălalt, dramă ocultă în trei ședințe* – din ineditele/ postumele autorului), I. Peltz (*Un revelion cu surprize* – scenetă), P. Bokor, *Microscene*, Andrei Ciurunga, *Versuri*, Dragoș Vicol, *Epigrame*, Nicolae Tăutu, rubrica de umor *Cele 10 porunci*. □ De remarcat aportul Ninei Cassian, cu *Variații de stil* (ironii pe tema cum-părării – de către un bărbat sau o femeie – a unui.. batic).

• [„**Vatra**”, nr. 9] Fănuș Băileșteanu notează apariția volumului *În văpaia lunii* de Fănuș Neagu la Minerva, care reunește nuvele din volumele *Cantonul părăsit* și *Vară buimacă*. Apare și nuvela inedită *Covorul violet* pe care acesta o consideră „inedită, o poveste scrisă, de dragul celor mici, pentru cei mari”. □ Augustina Păun scrie despre Iosif Lupulescu, tânărul prozator care publică cea de-a doua sa carte, *În umbra stăpânului* apărută la Ed. Eminescu, 1971. Noutatea constă în faptul că autorul aduce prin noul său roman: „o viziune inedită, surprinzătoare, asupra unei lumi prezentate pînă acum de cele mai multe ori artificios, fals: lumea tineretului marilor orașe ale oțelului, ale furnalelor”. □ Calistrat Costin scrie despre „Poezia lui Ion Tudor este săvîrșită în liniște, discret confesiv, cu candoarea originală a visătorului de ev romantic vizibil «demodat» într-o zodie lirică de intens tumul interior și exterior. Rezervele impuse de «modă» nu trebuie să ne facă a pierde din vedere esențialul: poezia, jocul propus de volumul *Tîrziu cu umbre*, dominat de «norii copilăriei noastre»”. □ Se pare că traiectoria compozițiilor literare ale lui D.R. Popescu a fost una consecventă, adunând în decursul anilor în volume nuvele sau romane, însă volumul nou apărut la C.R. 1971, *Ploaia albă* „pare alcătuit la întâmplare”, scrie Dan Culcer în prima cronică literară. □ Criticul literar Virgil Ardeleanu semnează cartea *A urî, a iubi*, o consemnare a „succeselor și insucceselor prozei ultimilor patru ani”. Din punct de vedere tehnic, scrie Dan Culcer, „textul lui V.A. se constituie uneori după o schemă comodă dar eficace pentru ceea ce își propune să fie. Se începe cu o mică introducere, uneori conținând observații asupra operei anterioare a autorului analizat, alteori printr-un comentariu asupra unui fenomen literar pernicios sau stimabil, printr-o înșiruire de valori care se jură, cărora li se adaugă (sau li se opune) autorul discutat, printr-o referință la alte acte critice, printr-o caracterizare a momentului (context) în care apare cartea”. □ Rubrica *Viața cărților* este dedicată domeniului istoric și ne prezintă al doilea volum al lucrării „cunoscutei cercetător al istoriei învățămîntului nostru din Ardeal, profesorul Nicolae Albu din Blaj”, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800-1867* apărut la Editura didactică și pedagogică, 1971. Gheorghe Bulgăr scrie despre această lucrare

„contribuția nouă se impune prin vastitatea materialului, prin interpretarea lui erudită, aprofundată, prin stilul îngrijit, cu experiența frazei literare, prin organizarea judicioasă, instructivă și atât de evocatoare a faptelor și prin citate bogate care refac o epocă și un stadiu al dezvoltării culturii și a limbii naționale”.

□ Apariția primului volum a cărții *Profiluri mureșene* „rod al stăruinței dar și al dragostei pentru ținuturile mureșene, al unui colectiv de autori, înglobează condensat, pe criterii cronologice, 30 de personalități de seamă care au trăit și au activat pe aceste meleaguri, patrioți și cărturari români, maghiari sau germani”. Volumul se adresează publicului larg datorită modului accesibil în care este compus și scris, acesta corespunde „intenției autorilor de a sluji înaltele scopuri ale educației patriotice, etice și revoluționare” notează Vasile Dobrescu. □ Consemnările fac referire la aparițiile revistei *Reporter* dinainte de război, care „reflecta o realitate socială și politică, impunea atenției publicului adevărul asupra stărilor economice ale proletariatului. □ Silvia Udrea scrie despre *Geo Bogza, sau patima angajării* plecând de la răspunsul scriitorului la întrebarea de ce scrie, publicat în „Contemporanul”: „departe de a fi ca pentru alții o industrie sau o profesie chiar, scrisul reprezintă pentru Geo Bogza cea mai cruntă suferință, «crucea vieții», «trupul și sângele meu». Și dacă se supune unei asemenea torturi, o face dintr-o incomensurabilă răspundere, «obsedat de demnitatea omului și mortificat de degradarea la care a fost supus», cum însuși spune”. [...] Geo Bogza este un incurabil romantic. Ca toți veritabilii romantici se strămută în reverie și miracol, banalitatea existenței fiindu-i insuportabilă. Privirea sa, incompatibilă cu cenușiul, neîngăduind existenței să coboare în amorf, o proiectează pe coordonatele patosului și solemnității. Acestea sînt înseși altitudinile unei istorii naționale care obligă la gravitate și senină încordare în fața vieții, aceasta este dintre toate visul frumos al unei mari conștiințe”. ■ Titlul interviului cu Cornel Regman, unul din fondatorii Cercului literar de la Sibiu, este *Eram un incomod chiar și cînd scriam „constructiv”* și este realizat de Valentin Borda. Acesta declară ca întemeierea cercului a plecat de la scrisoarea de omagiu adresată lui Eugen Lovinescu, iar acest document, *Manifestul* „a avut darul să ne individualizeze dintr-o dată în contextul epocii și al provinciei, dar mai ales să ne înarmeze cu conștiința limpede că reprezentăm un alt moment din dezvoltarea mentalității și sensibilității literare românești”. Tot în cadrul interviului, Cornel Regman declară: „Eu cred că aportul Cercului literar, contribuția lui istorică e de a fi concentrat la un moment dat toate forțele tinere ale provinciei în jurul unei platforme”. Declarația criticului literar de la sfârșitul interviului este referitoare la viața acestuia: „o viață mai degrabă norocoasă. Fac parte dintr-un contingent (1941) greu încercat. Părăsisem facultatea, ca să fim pregătiți pentru front. N-au lipsit în cursul anilor nici alte încercări. Am cunoscut pe propria-mi piele «lucrătura» și mișelia. N-am fost totdeauna mîndru de mine însumi”. □ *Vatra vă propune* poeme de Ștefan Aug. Doinaș

□ La rubrica debuturi: Maria Mailat, Sorin Miavoe, Aura Mit, Corneliu Stanciu □ În cadranul de Proză umoristică, Gheorghe Rotaru traduce în românește *Unicornul în grădină* de James Thurber. □ Pagina de literatură universală este dedicată 150 de ani de la nașterea lui Dostoievski prin publicarea articolului *Drumurile lui Aleoșa Karamazov*, de Mihai Sin. □ Traducerile din limba franceză și engleză ale unor creații semnate de Perre Emmanuel și John Berryman îi au ca autori pe Tașcu Gheorghiu și Aurel Covaci, iar traducerea din germană realizată de Romulus Guga și Iva Paraschiv este a unui fragment din romanul *Vestea lui Iacob* a lui Iurek Becker din R.D.G.

• [„**Viața militară**”, nr. 12] Revista se deschide cu un editorial, *La Patrie*, semnat de Paul Anghel. Publică versuri Dragoș Vicol (*Știu, Tinerețe, Poem spre iarnă*), Nichita Stănescu (*Către piloții de reactoare*: «Voi puteți fi citiți pe tabla albastră/ scriși cu o cretă sonoră!// Voi adăugați cu trupurile voastre/ trupul de aer al crivățului!// Vă salut și vă sărut inima/ nobili bărbații!// Voi scriți pe cerul nobil al țării/ cu trupurile voastre cuvântul SPERANȚĂ.// Voi scriți cu inimile voastre/ ca niște păsări în aerul trupului zburător/ cuvântul BĂRBĂȚIE/ Și nobilul cuvânt ROMÂNIA.//»), Ion Crînguleanu (*Timp de foc, Slujitor propriei steme, Cântec*), reportaje: Ion Căpeț (*Uteciștii regimentului*), Miron Scorobete (*A iubi pământul*), Constantin Țoiu (*O lume de curaj, precizie și inteligență*), Adrian Merlușcă (*Purtătorii ștafetei aurii*), proză: L. Tarco (*Doi locotenenți*), Banu Rădulescu (*Șoseaua*). ■ *Dacă n-aș crede în funcția educativă a artei, n-aș mai scrie* se intitulează interviul realizat de Nicolae Dumbravă, cu prozatorul Radu Theodoru în spiritul recentei plene: „ – *Când și unde ați debutat ?* – Dacă este vorba de debut de arhivă, atunci în revista «Țara visurilor noastre», anul V, decembrie 1941, nr. 7. Un debut de liceean în clasa VII-a științifică, într-o revistă scoasă de un profesor inimos, refugiat din Transilvania de nord. Dacă este vorba de debut literar, atunci în 1964 cu *Brazdă și paloș*. [...] – *Ieri s-au încheiat lucrările plenarei C.C. al P.C.R. consacrate perfecționării etice și spirituale a omului României socialiste. Dată fiind uriașa însemnătate, vă întreb, stimată Radu Theodoru, cu ce sentimente întâmpinați, ca scriitor, aceste documente-direcțoare pentru întreaga noastră națiune ?* – La întrebarea dv. răspund în dubla calitate de cetățean și scriitor. Consider că documentele plenarei constituie o analiză amplă, științifică a tuturor structurilor care într-un fel sau altul sunt în relație cu factorul determinant al timpului nostru, conștiința socialistă, fără de care nu se poate vorbi de socialism, oricâte eforturi s-ar face în construcția materială a societății românești contemporane. Plenara este un eveniment de mare originalitate în istoria construcției socialiste la noi în țară, cât și pe plan internațional, atât prin amplitudinea analizei cât și prin factorii dinamici pe care-i conține și care se referă la viitorul moral-politic al omului de pe aceste meleaguri. M-ați întrebat cu ce sentimente am întâmpinat aceste documente. În acest caz, sentimentele mele se leagă de rațiuni – nu m-aș sfii să le spun istorice. Un scriitor nu poate să nu

mediteze la destinul poporului său, în raport de epoca sa. Și implicit la destinul omului pe care-l slujește prin literatura lui. Documentele, ampla sinteză a secretarului general al partidului, vin și definesc pregnant cadrul istoric al devenirii, cadru care se structurează pe trăsăturile cele mai nobile ale omului și ale societății. Iată de ce scriitorul și cetățeanul consideră aceste documente ca teze estetice fundamentale și le vine în întâmpinare cu sentimentul de satisfacție pleneră, găsim în ele una din rațiunile profesiei sale”. □ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Poartă și drum* de Aurel Mihale. □ Rubrica *Orizont* semnaleză apariția volumului de publicistică *Destinul cuvintelor* de Constantin Țoiu, la C.R. □ Emil Manu citește și comentează trei volume de publicistică semnate de George Macovescu (*Vârstele timpului*), George Ivașcu (*Jurnalul Ieșean*) și Zaharia Stancu (*Pentru oamenii acestui pământ*), apărute în C.R. □ Cronica sportivă, *Marele izvor anonim* este semnată de Adrian Păunescu.

● [„**Viața românească**”, nr. 12] În textul *Literatura și revoluția*, Paul Georgescu afirmă: „Nu avem nevoie de cărți care să acopere cu noroi sau smoală tot ce este socialist în societatea noastră sau să aurească jalnicele rămășițe ale unui trecut dărâmat odată pentru totdeauna. Am comandat idilismul ca nerealist și nesocialist, atunci când a fost cazul; cu ce sunt superioare însă cărțile în care sunt calomniate tocmai acele personaje care reprezintă forțele cele mai înalte ale poporului, tocmai aceia care, dincolo de erori și scăderi, au fost elementele active ale construirii noii societăți istoricește superioară. [...] De la înalta tribună a Plenarei Comitetului Central, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat scriitorilor o generoasă chemare pe care o primim cu bucurie, chemare de a ne dedica talentul și energia, în mod deschis, cauzei socialismului și comunismului.. Acesta este drumul nostru și pe el vom merge cu hotărâre”. ■ Ion Bălu notează despre *Al. Philippide, critic și istoric literar*: „De cele mai multe ori, Al. Philippide recrează din interior opera literară, recreare la care se adaugă cunoașterea dinăuntru a literaturii. Materialul străin trezește adânci rezonanțe în propria-i afectivitate și opera e străbătută cu același ochi cu care scriitorul consideră realitatea înconjurătoare. [...] Sentimentul de siguranță al criticului, transmis contagios cititorului, îl dă cultura lui”. ■ Virginia Cartianu recenzează romanul lui Ion Marin Sadoveanu, *Ion Sântu*, Ed. De Stat pentru Literatură și artă, București, 1957: „Am putea apropia pe Ion Marin Sadoveanu și de acești romancieri-filosofi moderni și contemporani, deoarece romanul *Ion Sântu* este, în multe privințe, mediul prin care autorul ne dezvăluie ceea ce crede el despre om, despre organizarea socială, finalitatea persoanei etc.. Clasicul și realistul Ion Marin Sadoveanu crede în necesitatea îndrumării și a criticii contemporane și curajoase atunci când se contestă devieri inestetice sau exagerări care depășesc limitele verosimilului”. ■ V. Mândrea descoperă *Ethos și eros în literatura română (1840-1918)*: „Erosul este îndeobște dominat de Ethos în dramaturgia noastră, dar, departe de a se pulveriza, realizează mo-

mente remarcabile cel mai adesea în sens catalizator, efectul țintuind către sențiozitatea morală. Reculul clasicist în fața Pasiunii se unește, în câteva rânduri, cu îndoiala romantică în posibilitatea trecerii visului erotic în plan real”.

■ Vlaicu Bârna analizează cartea lui Zaharia Stancu, *Pentru oamenii acestui pământ*, C.R., 1971: „Însuși titlul volumului [...] este o indicație clară asupra mesajului pe care un vechi și glorios combatant pe tărâm social și politic îl aduce concetățenilor săi, într-un timp când ideile profesate de el o viață întreagă au izbutit. Varietatea subiectelor și a temelor din cartea de față, unghiul larg de deschidere sub care autorul operează, aducând la adiacența actualității date și imagini din arhiva neiertătoare a memoriei, constituie o atracție pentru cititor”.

■ Despre volumul de versuri al Florenței Albu, *Austru*, Ed. Eminescu, 1971, scrie I. Crețulescu: „Mă opresc la ultimul ei volum de versuri *Austru*, alcătuit din trei cicluri de poeme: *Jocuri în austru*, *Fantezii în Austru* și *Elegii în Austru*. Trei cicluri de poeme care își răspund și își corespund, care se continuă și se întretaie în urma unui fir poetic cu adânci ramnificații. De fapt, sunt trei moduri de a privi lumea, o lume complexă cu singurătăți și întovărășiri, cu tăceri și vuiet de vânt, o lume într-o perfectă dinamică pe care o vântură un austru al sentimentului căutării, o acoperă cu iluzii, strângându-i spațiul, îi cheamă din vreme timpul trecut”.

■ Anca Midia notează despre romanul Elenei Iordache-Streinu: „*Păuna și copiii ei* – deși continuă o tradiție românească ilustrată cu strălucire de Slavici și Rebreanu și având înrudiri cu stilul unor scriitori munteni ca Delavrancea și Odobescu, are o curgere a sa, derutantă și unică. Încă o monografie a vieții de la țară, scrisă cu o ambiție cum numai scriitorii ardeleni o mai au, de a perinda alene prin fața cititorului o demonstrație totală și solidă a unui univers rural – de data asta oltenesc – desfășurat pe o jumătate de veac”.

■ De volumul de povestiri al lui Alexandru George, *Clepsidra cu venin*, Ed. Eminescu, 1971, se ocupă Andrei Roman: „Cel de al doilea volum de povestiri al lui Alexandru George vine să confirme bunele aprecieri cu care fusese primită și prima sa carte. Accentuând un stil elegant, prin care comunicare nu se refuză niciunui lector, autorul constituie miniaturale jocuri în care spiritul jubilează. Motivele, în general livrești sunt tratate într-un ritm netulburat, somptuos, clar. Un permanent dialog mut între real și fantastic, formează procedeele de realizare al povestirilor. Pentru a nu se strecura vreo confuzie trebuie precizat că misterul există doar din punctul de vedere al indivizilor implicați și cărora, anulându-li-se posibilitatea descifrării unor aspecte ale realității, consideră astfel evenimentele”.

■ Vasile Florescu semnează *Scrisoarea unui tânăr critic*: „Rândurile de față izvorăsc din convingerea că este nevoie și de modesta noastră intervenție pentru a apăra o formă glorioasă de critică, după noi încă valabilă și, de altfel, singura care își merită numele. Este vorba de critica de tradiție umanistică, bazată pe formularea de judecăți de valoare mereu perfectibile care se impun pe cale argumentativă, adică implică libera aderare, nu constrângerea demonstrației silogistico-matematice”.

■ În articolul *Lecția lui Flaubert sau existența literară între receptivități și rezistențe*, Ioana Crețulescu observă: „*La leçon de Flaubert* este titlul unei lucrări relativ recente, apărută la Julliard în 1964 și scrisă de o consacrată flaubertistă, Geneviève Bollème. Lecția văzută aici este mai ales aceea banalizată de estetica intenționată în *Madame Bovary* [...] Noi preferăm lecția operei înseși și a realității pe care aceasta o opune programului intenționat. Între refuzuri și diferite receptivități opera rămâne o lecție de artă și deopotrivă o lecție de critică în genul lui Flaubert”. ■ Semnează cronici literare: Sanda Radian, Virgil Gheorghiu, P. Veronica. □ Sanda Radian analizează volumul de proză al Georgetei Mircea Cancicov: *Călătorul*, C.R., 1971: „Primele patru nuvele din culegerea [...] îmbrățișează, ca și o bună parte din proza anterioară a scriitoarei, o lume apusă: cea a moștenirii parazitare”. □ De volumul de versuri al lui Dan Rotaru, *Plânsul oglinzilor*, Ed. Eminescu, 1971, se ocupă Virgil Gheorghiu: „Sunt o sumedenie de versuri demne de a fi citite, încărcate de cel mai autentic lirism, și îl credem pe poet când declara că aude, «cum trece poezia prin condei». Din întreaga poezie plachetă, expresiv și grav se desprinde poemul *Cântec de lebedă* a cărui strofă finală, singură, ea, promovează marea sensibilitate și autenticul talent al lui Dan Rotaru [...]”. □ P. Veronica semnalează debutul lui Gabriel Gafița cu *Moartea măștilor*, Ed. Litera, 1971: „Glosarea pe marginea biografiei e treaba prietenilor și istoricilor literari, fără să-l afecteze în vreun fel pe autor. În cazul de față, se poate spune că, dacă tânărul Gafița nu s-a născut matur, în orice caz el posedă și un dar al său de a crea atmosfera, o lectură variată, nesuperficială [...] și darul de a se despărți ușor trist, ușor parodic, de diverse stiluri”.

INDEX DE NUME

A

- Aaron, Vasile, 495
Abassi, Badreddine, 47
Abașidze, Grigol, 1329
Abăluță, Constantin, 17, 78, 140,
398, 519, 661, 695, 777, 852,
959, 1020, 1381, 1412
Abu, Ahmedkhan, 999
Accrocca, Elio Filippo, 86, 92, 566
Achelăriței, Georgina, 262
Achiței, Gheorghe, 138, 139, 281,
364, 398, 523, 1048, 1291, 1407,
1408
Acostoaie, Ion, 946
Acsan, Ion, 81, 290, 798, 1058, 1393
Aculin, Cazacu, 159
Adam, Anavi, 280, 603, 803
Adam, Dinu, 788
Adam, Ioan, 114, 200, 249, 372,
419, 473, 549, 634, 647, 654,
717, 721, 739, 1008, 1069, 1136,
1161, 1173, 1227, 1271, 1275,
1366, 1376, 1385, 1480, 1508
Adam, Sergiu, 286, 551, 947, 954,
1261, 1299, 1345, 1356, 1412,
1443, 1508, 1524, 1527
Adameșteanu, Gabriela, 57, 661
Adăscăliței, V., 993
Aderca, Felix, 122, 694, 755, 1124,
1130, 1174, 1223, 1261, 1303,
1361, 1390, 1410, 1549, 1552
Aderca, Marcel, 310
Adolfo, Emilio, 1092
Adrian, A., 58
Agârbiceanu, Ion, 17, 48, 53, 80,
115, 270, 319, 632, 968, 1012,
1024, 1103, 1127, 1173, 1243,
1288, 1380, 1392, 1441, 1531
Aghinii, Nicolae, 666
Agopian, Ștefan, 654
Ahmadulina, Bella, 1327
Ahmatova, Anna, 27, 105, 566, 1044
Aichelburg, Wolf, 542, 600, 695
Aileni, Silvestri, 764
Ákos, Kertész, 123
Aksal, Sabahattin Kudret, 480, 989
Aladár, Kuncz, 1509
Aladár, Lászlóffi, 65, 394, 596, 645,
1327
Albala, Radu, 160, 296, 570, 659,
808
Albee, Edward, 503, 859
Albèrès, M., 1035
Albert, Antal, 154
Albert, Theodore Herman, 1042
Alberti, Rafael, 88, 316, 415, 566,
605, 744, 1173, 1550
Alboiu, George, 24, 47, 50, 359,
590, 671, 699, 707, 768, 793,
837, 838, 970, 989, 1051, 1089,
1111, 1174, 1449, 1539
Albu, Corneliu, 886
Albu, Florența, 54, 171, 286, 304,
424, 477, 545, 824, 897, 952,
976, 1038, 1127, 1148, 1165,
1240, 1305, 1409, 1438, 1501,
1564
Albu, Nicolae, 898, 1076, 1560
Alecsandri, Vasile, 58, 86, 89, 91,
104, 160, 178, 208, 211, 276,
319, 394, 396, 402, 418, 440,
448, 527, 528, 609, 669, 686,

689, 719, 723, 739, 758, 780,
 788, 801, 808, 834, 859, 867,
 877, 878, 880, 882, 886, 892,
 893, 894, 895, 897, 898, 899,
 902, 904, 905, 906, 907, 908,
 909, 910, 912, 913, 914, 915, 921,
 924, 926, 931, 936, 944, 948,
 949, 951, 954, 961, 963, 964,
 966, 971, 974, 975, 980, 987,
 992, 993, 997, 1002, 1011, 1024,
 1034, 1050, 1056, 1059, 1069,
 1077, 1081, 1107, 1117, 1158,
 1169, 1179, 1193, 1195, 1246,
 1248, 1359, 1360, 1365, 1392,
 1397, 1400, 1413, 1461, 1469,
 1525, 1526, 1532, 1533
 Alecu, Viorel, 661, 806
 Alexa, Aglaia Gr., 1190
 Alexandrescu, Grigore, 399, 512,
 686, 739, 922, 1024, 1270, 1525
 Alexandrescu, Matei, 293, 413, 805,
 1124, 1384, 1390, 1410
 Alexandrescu, Mircea, 798
 Alexandrescu, Sică, 475, 766, 877,
 933, 1152, 1195, 1245, 1307,
 1387
 Alexandrescu, Sorin, 79, 712, 990,
 1013, 1022, 1090, 1205, 1251,
 1261, 1279, 1292, 1438, 1448,
 1538, 1556
 Alexandru, Adrian, 800
 Alexandru, Barbu, 22, 384, 1021,
 1521
 Alexandru, D., 816
 Alexandru, F., 339, 392, 583, 692
 Alexandru, Ioan (Ion), 12, 79, 89,
 140, 144, 173, 195, 245, 345,
 361, 416, 476, 534, 548, 552,
 625, 658, 662, 717, 940, 949,
 1051, 1109, 1174, 1247, 1264,
 1354, 1370, 1396, 1510, 1527
 Alexandru, Ovidiu, 39, 119, 753,
 851, 1133, 1356, 1468, 1508
 Alexe, Anghel, 411
 Alexeevici, Ivan, 1171
 Alexianu, Al., 228
 Alexiu, Lucian, 1407
 Alexuță, Doina, 1165
 Alhau, Max, 220
 Alighieri, Dante, 173, 481, 529,
 1122, 1130, 1220
 Almaș, Dumitru, 61, 117, 215, 257,
 375, 722, 974, 1367, 1491
 Almăjan, Ion Marin, 458
 Almăjan, Slavco, 803, 1157, 1166,
 1395
 Almosnino, George, 1279
 Alterescu, Simion, 902, 1080
 Althusser, Louis, 589
 Alyn, Marc, 972
 Amaru, Bogdan, 654, 975
 Améry, Jean, 1393
 Amis, Kingslesy, 1456
 Anania, Valeriu, 519, 782, 970, 987,
 1190, 1243, 1487
 Anastasiu, Cristina, 354, 454
 Anca, Gheorghe, 485
 Anday, Melih Cevdet, 480
 Anderson, Maxwell, 160
 Andia, Shanti, 836
 Andor, Bajor, 171
 Andras, Antalffy, 535
 Andreescu, Horia, 1514
 Andreescu, Ion, 717, 767
 Andreescu, Ladmiss, 1201
 Andreescu, Silvia, 444, 478, 585,
 808, 1362
 Andreevski, M., 1128
 Andrei, Gheorghe, 800, 1068
 Andrei, Ion, 1263
 Andrei, Rodica, 1246
 Andrici, Ivo, 587, 1395
 Andrici, Radomir, 192
 Andriescu, Al., 26, 1336, 1378,
 1458, 1508, 1540

Andriescu, Virgil, 1116, 1156, 1246
 Andrieș, Andi, 54, 86, 150, 133, 204,
 251, 307, 390, 555, 623, 666,
 993, 1114, 1526
 Andrițoiu, Alexandru, 8, 33, 34, 152,
 166, 181, 183, 184, 189, 231,
 301, 328, 332, 396, 399, 448,
 522, 524, 541, 560, 574, 594,
 596, 603, 631, 785, 834, 837,
 851, 886, 959, 961, 976, 989,
 1058, 1140, 1141, 1172, 1189,
 1270, 1272, 1299, 1436, 1532,
 1538, 1550
 Andronache, Vasile, 139, 1021, 1396
 Andronic, H., 310, 354, 544
 Andronic, Mircea, 898
 Andru, Vasile, 18, 519, 622, 640,
 684, 802, 959, 1413, 1477
 Anescu, Vasile, 95
 Angelescu, Ioana, 1268
 Anghel, Dimitrie, 158, 419, 528,
 686, 718, 850, 948, 1106, 1129,
 1131, 1173
 Anghel, Dumitru, 139, 1470, 1516
 Anghel, Ion, 1078
 Anghel, Paul, 24, 33, 72, 82, 85,
 178, 243, 248, 249, 276, 335,
 350, 367, 398, 417, 435, 450,
 502, 509, 554, 560, 568, 576,
 584, 607, 623, 624, 629, 637,
 648, 687, 705, 735, 779, 789,
 849, 918, 924, 967, 1007, 1068,
 1073, 1089, 1164, 1188, 1192,
 1206, 1256, 1307, 1344, 1356,
 1401, 1410, 1428, 1431, 1456,
 1459, 1483, 1491, 1514, 1557,
 1562
 Anghel, Petre, 351, 817, 961, 1288,
 1376, 1498, 1550
 Anghel, Rodica, 718
 Anghelescu, Adrian, 49, 137, 360,
 377, 447, 481, 629, 632, 721,
 766, 952, 1113, 1363, 1516, 1542
 Anghelescu, Mircea, 277, 493, 512,
 628, 700, 756, 817, 834, 923,
 976, 1076, 1197, 1241, 1458,
 1541
 Angheluș, Ion Alexandru, 422, 940,
 1396, 1527
 Anineanu, Marta, 686, 1169
 Anouilh, Jean, 86, 104, 1248, 1344
 Anastasiu, Teodor, 671
 Antal, Vladimir, 1328
 Antim, Paul, 551, 951
 Antim, Teodor, 1013
 Antip, Constantin, 301
 Antip, Felicia, 85, 132, 529
 Antoși, D., 1016
 Antokolski, P., 851
 Anton, Costache, 118, 153
 Anton, Dorina, 1092
 Anton, E., 1080
 Anton, Ion, 607
 Antonescu, Georgeta, 923
 Antonescu, Iulian, 402, 954
 Antonescu, Mihai, 1189
 Antonescu, Nae, 700, 831, 1207
 Antoniu, Corneliu, 693
 Antoniu, Ion, 247
 Apetrei, Constantin, 593
 Apetroaie, Ion, 476, 650, 674, 1056,
 1300, 1549
 Apollinaire, Guillaume, 291, 701,
 1207
 Apostol Popescu, Ion, 319, 340, 646,
 1479, 1546
 Apostol, Pavel, 49, 753, 1167
 Apreotesei, Cezar, 280, 463, 818,
 963, 1089, 1189
 Aragon, Louis, 668, 746, 1130
 Aramă, Horia, 118, 1176
 Aramă, Ion, 44, 303, 453, 580
 Arapi, Fatos, 1263
 Arbore, Al., 323
 Arbore, Grigore, 486, 596, 949

- Arcan, Sofia, 291, 372, 1552
 Arcangeli, Gaetano, 1241
 Arcaș, Ion, 711
 Arcașu, Cristian, 644, 1175
 Arcimboldo, Giuseppe, 1529
 Arcurio, Bruno, 703
 Ardelean, Dimitrie, 1194
 Ardelean, M., 1058
 Ardeleanu, Carol, 992, 1093
 Ardeleanu, Ion, 367, 457
 Ardeleanu, Iosif, 292
 Ardeleanu, Virgil, 588, 630, 673,
 829, 833, 851, 898, 937, 1010,
 1023, 1129, 1207, 1251, 1300,
 1309, 1365, 1501, 1538, 1560
 Aretino, Pietro, 851
 Argan, Carlo, 605
 Arghezi, Tudor, 17, 22, 24, 62, 94,
 111, 133, 141, 194, 206, 240,
 252, 258, 332, 386, 387, 394,
 413, 445, 487, 496, 524, 534,
 538, 551, 554, 557, 560, 566,
 574, 615, 631, 646, 671, 681,
 694, 702, 730, 744, 756, 761,
 794, 825, 850, 883, 908, 913,
 936, 951, 982, 989, 1006, 1007,
 1010, 1016, 1017, 1031, 1040,
 1058, 1059, 1076, 1079, 1093,
 1109, 1131, 1174, 1178, 1210,
 1215, 1216, 1222, 1233, 1238,
 1261, 1265, 1276, 1282, 1287,
 1288, 1303, 1359, 1363, 1377,
 1383, 1384, 1392, 1398, 1411,
 1429, 1441, 1453, 1458, 1494,
 1534, 1536, 1543, 1548, 1550,
 1556
 Arhip, Ion, 650, 764
 Arieșanu, Ion, 153, 154, 166, 354,
 454, 458, 459, 460, 603, 803,
 1193
 Aristofan, 364, 920, 1401
 Ariton, Voichița, 1283
 Armbruster, Adolf, 238, 269, 472
 Armeanu, Valeriu, 386, 504, 1115
 Arrabal, Fernando, 222, 989
 Arsene, Maria (Arthur Leibovici),
 477, 806, 1117, 1239
 Arsene, Mihai, 672
 Arsenescu, Adina, 154, 711, 1190
 Arsovschi, Gheorghe, 667
 Artaud, Antonin, 385, 495, 661,
 1092, 1530
 Asachi, Gheorghe, 17, 58, 758, 772,
 900, 1194, 1526
 Ashbery, John, 742
 Aslan, Ibrahim, 714
 Astaloș, Gheorghe, 16, 90, 114, 221,
 393, 440, 518, 536, 541, 570,
 586, 600, 625, 681, 773, 972,
 1541
 Astărăstoai, Vasile, 30
 Asturias, Miguel Ángel, 57, 93, 304,
 391, 605, 1550
 Atanasiu, Eugen, 684, 945, 1191
 Atanasiu, Victor, 670
 Athanasiade, Virgil, 859
 Athanasiou, Genica, 495, 1092
 Atilla, Jozsef, 867, 1405
 Atiyya, Naim, 714
 Aucliar, Marcelle, 891
 Auden, Wystan Hugh, 435, 1128
 Auerbach, Erich, 249
 Avarian, Dumitru, 912
 Avădanei, Ștefan, 200, 286, 736,
 798, 835, 1133, 1359
 Avram, Chivu, 266
 Avram, Marin, 865
 Avramescu, Lucian, 281
 Avramescu, Mihai, 961
 Avramescu, Tiberiu, 258
 Awad, Louis, 126
 Azernikova, Elena, 851, 1264

B

Babin, Iacob, 349

Baboi, Stelian, 584, 824
 Babu, Ovidia, 1449
 Bacalbașa, Anton, 216, 538
 Bacalbașa, Tony, 117
 Bacâru, Livia, 382, 677, 957
 Bachelard, Gaston, 414, 673
 Bachmann, Ingeborg, 1304
 Baci, Alexandru, 126, 288, 414, 695
 Baci, Virginia, 27, 243, 294
 Bacîru, Liviu, 572
 Bački, Đuro, 818
 Bacon, Francis, 1223
 Baconsky, A.E., 245, 386, 469, 714, 828, 1329, 1403, 1461
 Baconsky, Leon, 122, 589, 622, 630, 1001, 1453, 1487, 1501
 Baconsky, Rodica, 495, 700, 1207
 Bacovia, G., 25, 106, 574, 582, 671, 1019, 1021, 1099, 1105, 1113, 1118, 1121, 1122, 1123, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1138, 1152, 1176, 1177, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1189, 1198, 1199, 1201, 1202, 1203, 1204, 1213, 1216, 1221, 1226, 1292, 1301, 1311, 1327, 1361, 1445, 1500
 Badea, Florica Maria, 140, 671
 Badrus, Gheorghe, 411
 Baffi, Mariano, 65, 1108
 Bagdasar, Nicolae, 585
 Bagreana, Elisaveta, 1111, 1190
 Bahtin, Mihail, 133, 217, 249, 670, 683
 Baklanov, Grigori, 493
 Balaban, Romulus, 1454
 Balaci, Alexandru, 168, 330, 440, 502, 566, 947, 1044, 1210, 1220, 1396, 1499, 1501
 Balaci, Anca, 505, 1291
 Balahur, Paul, 626, 1096, 1358
 Balotă, Nicolae, 9, 13, 45, 50, 80, 81, 87, 110, 130, 136, 194, 202, 230, 239, 245, 250, 255, 273, 278, 287, 288, 325, 339, 340, 348, 357, 368, 369, 385, 387, 392, 399, 410, 415, 428, 433, 437, 445, 464, 472, 474, 479, 486, 492, 495, 505, 519, 521, 529, 531, 545, 547, 576, 586, 589, 604, 611, 620, 623, 625, 628, 631, 644, 645, 654, 660, 664, 667, 672, 700, 713, 719, 728, 731, 738, 742, 755, 759, 761, 762, 773, 778, 783, 791, 807, 825, 830, 834, 836, 851, 861, 888, 892, 904, 920, 923, 932, 941, 948, 950, 967, 976, 988, 994, 1004, 1005, 1012, 1014, 1021, 1029, 1037, 1046, 1079, 1083, 1090, 1098, 1107, 1112, 1118, 1127, 1130, 1135, 1147, 1171, 1174, 1178, 1196, 1207, 1219, 1229, 1230, 1239, 1261, 1270, 1280, 1282, 1306, 1318, 1326, 1328, 1337, 1351, 1353, 1354, 1358, 1361, 1371, 1379, 1381, 1393, 1401, 1451, 1460, 1476, 1486, 1489, 1496, 1501, 1510, 1512, 1521, 1529, 1539, 1541, 1542
 Balș, Theodor, 44, 166, 177, 200, 259, 354, 443, 444, 502, 533, 541, 559, 580, 627, 838, 891, 968, 1039, 1172, 1293, 1314, 1547
 Baltag, Cezar, 11, 27, 47, 121, 142, 177, 245, 259, 334, 345, 376, 379, 487, 524, 533, 536, 541, 586, 625, 653, 668, 703, 720, 738, 743, 748, 762, 782, 788, 822, 836, 903, 935, 993, 1003, 1010, 1050, 1058, 1089, 1099,

1109, 1123, 1157, 1270, 1370,
 1408, 1474, 1498, 1541
 Baltag, Nicolae, 100, 398, 728, 842,
 950
 Baltazar, Camil, 151, 1130, 1146,
 1439
 Balteș, Tudor, 1199
 Banaru, A., 959, 1027, 1185, 1413
 Banciu, Alexandru, 714
 Bandrabur, Ionel, 678
 Banerji, Manik, 1223
 Banfi, Antonio, 810
 Bantaș, Andrei, 1432
 Bantaș, Ioana, 424, 586, 762, 1128
 Banu, Constantin, 689
 Banu, George, 1432
 Banuș, Maria, 16, 25, 83, 140, 142,
 153, 195, 245, 248, 337, 394,
 437, 484, 496, 524, 530, 589,
 622, 623, 712, 740, 772, 818,
 959, 970, 1051, 1101, 1109,
 1128, 1189, 1224, 1280, 1317,
 1326, 1374, 1519, 1526, 1547
 Banuș, Petre, 387, 627
 Barac, Ioan, 495
 Baran, Dan, 1229
 Baranga, Aurel, 23, 30, 48, 51, 83,
 89, 106, 142, 160, 203, 231, 233,
 237, 252, 307, 343, 344, 350,
 371, 418, 448, 480, 488, 570,
 576, 607, 608, 610, 614, 623,
 667, 668, 690, 719, 758, 761,
 778, 782, 784, 828, 833, 835,
 842, 844, 856, 859, 864, 865,
 903, 943, 947, 967, 993, 1029,
 1033, 1040, 1046, 1072, 1097,
 1117, 1118, 1134, 1140, 1151,
 1152, 1157, 1164, 1165, 1210,
 1229, 1245, 1247, 1269, 1271,
 1285, 1288, 1298, 1312, 1319,
 1329, 1330, 1333, 1336, 1337,
 1359, 1372, 1379, 1384, 1385,
 1398, 1401, 1413, 1432, 1457,
 1459, 1469, 1481, 1483, 1485,
 1488, 1508, 1509, 1526, 1528,
 1532, 1557, 1560
 Barbu, Ana, 969
 Barbu, Eugen, 15, 24, 27, 29, 37, 51,
 61, 89, 114, 129, 137, 141, 150,
 154, 155, 189, 222, 265, 270,
 274, 275, 283, 286, 290, 307,
 330, 333, 350, 352, 364, 367,
 377, 380, 389, 391, 395, 399,
 402, 403, 411, 415, 417, 422,
 425, 432, 442, 443, 449, 450,
 476, 478, 505, 506, 509, 514,
 523, 554, 576, 581, 589, 593,
 608, 610, 623, 624, 631, 633,
 641, 642, 652, 678, 699, 731,
 735, 755, 761, 768, 786, 793,
 798, 807, 829, 836, 842, 843,
 852, 878, 897, 903, 908, 912,
 917, 946, 949, 950, 988, 1016,
 1019, 1024, 1058, 1076, 1085,
 1093, 1100, 1109, 1113, 1130,
 1134, 1140, 1152, 1164, 1178,
 1185, 1188, 1192, 1193, 1197,
 1199, 1205, 1226, 1228, 1232,
 1246, 1248, 1251, 1264, 1267,
 1268, 1270, 1274, 1286, 1310,
 1314, 1317, 1332, 1364, 1398,
 1410, 1414, 1417, 1428, 1480,
 1501, 1508, 1526, 1528
 Barbu, Ion, 9, 109, 131, 144, 154,
 191, 256, 276, 298, 328, 394,
 405, 420, 431, 551, 554, 566,
 578, 663, 802, 805, 824, 835,
 944, 953, 976, 998, 1020, 1078,
 1122, 1126, 1135, 1149, 1158,
 1174, 1193, 1197, 1216, 1221,
 1223, 1260, 1286, 1288, 1374,
 1383, 1392, 1429, 1465, 1477,
 1490, 1499, 1550, 1556
 Barbu, Marian, 1475

- Barbu, Nicolae, 26, 84, 151, 275,
287, 306, 365, 443, 501, 518,
558, 603, 609, 650, 666, 736,
781, 824, 900, 993, 1010, 1028,
1043, 1115, 1133, 1155, 1227,
1246, 1268, 1286, 1359, 1379,
1439, 1469, 1487, 1526
- Barbul, Sorin, 288, 1416
- Barițiu, George, 48, 206, 289, 742,
758, 1194, 1200
- Barna, Ion, 160
- Baroja, Pio, 836
- Barrault, Louis, 605, 668
- Barrès, Maurice, 246
- Barret-Browning, Elisabeth, 743
- Barrie, James, 503
- Barrie, M., 621
- Bart, Jean, 419, 574, 1173, 1360
- Bartalis, Ferenc, 535
- Barthes, Roland, 221, 249, 272, 357,
621, 622, 1014
- Bartocci, Gianni, 605
- Basarab, Anda, 444, 1147, 1168,
1292
- Basarab, Neagoe, 9, 51, 77, 109,
113, 116, 128, 146, 201, 231,
255, 347, 398, 425, 529, 660,
665, 700, 863, 908, 1105, 1120,
1121, 1132, 1136, 1206, 1210,
1232, 1257, 1328, 1347, 1414,
1547
- Bassarabescu, I. A., 30, 757, 836
- Bataillard, Paul, 216
- Bataille, Georges, 231, 1048
- Batani, Aurelia, 1005
- Baudelaire, Charles, 19, 83, 194,
249, 277, 289, 443, 505, 520,
526, 653, 671, 672, 687, 700,
736, 892, 952, 1158, 1174, 1189,
1224, 1230, 1465
- Baudouin, Ch., 848
- Baudrillard, Jean, 670, 1048
- Băcanu, Petre Mihai, 1224
- Bădescu, Aurel, 251
- Bădescu, Dorina, 635, 660, 1112
- Bădescu, Horia, 590, 632, 700, 743,
830, 832, 850, 898, 1014, 1023,
1130, 1161, 1318, 1415, 1443,
1541
- Bădilă, Radu, 325, 349, 391, 395,
418, 425, 478, 569, 982
- Bădina, Ovidiu, 1040
- Băieșu, Ion, 9, 35, 97, 110, 124, 177,
217, 221, 259, 307, 317, 345,
346, 353, 377, 413, 428, 440,
444, 509, 656, 668, 673, 690,
938, 1073, 1252, 1397, 1477,
1558
- Băileșteanu, Fănuș, 1197, 1198,
1222, 1366, 1470, 1560
- Bălaj, Teofil, 132, 745, 1459, 1502
- Bălan, Ion Dodu, 52, 53, 187, 204,
248, 290, 308, 329, 342, 348,
364, 385, 391, 397, 426, 427,
433, 436, 439, 441, 476, 496,
522, 529, 558, 601, 614, 632,
663, 671, 684, 693, 699, 739,
741, 755, 761, 765, 768, 780,
809, 815, 877, 899, 914, 933,
948, 990, 1031, 1045, 1052,
1085, 1093, 1097, 1114, 1137,
1167, 1228, 1234, 1274, 1293,
1310, 1366, 1406, 1448, 1468,
1469, 1503, 1541
- Bălan, George, 372
- Bălan, Ion, 815, 1109, 1095, 1189,
1264, 1395
- Bălan, Nicolae, 517
- Bălan, Șt., 767
- Bălașa, Titus, 293, 564, 684, 1556
- Bălăeț, Dumitru, 333, 355, 545, 956,
1107, 1310, 1429

Bălăiță, George, 106, 551, 552, 603,
 609, 782, 825, 835, 954, 955,
 1053, 1181
 Bălănescu, Mihai, 411
 Bălănescu, Sorina, 1414, 1528
 Bălănică, Marin, 265
 Bălănoiu, Emilian, 1112, 1543
 Bălășescu, S., 1080
 Bălcescu, Nicolae, 58, 369, 754,
 758, 922, 1071, 1475, 1536
 Băleanu, Andrei Cătălin, 1548
 Băleanu, Andrei, 1248, 1319
 Bălică, Cornel, 1189, 1395
 Băltăceanu, Francisca, 482
 Bălțeanu, Gheorghe, 607
 Bălu, Ion, 105, 125, 171, 197, 227,
 240, 304, 407, 413, 423, 430,
 581, 694, 975, 1021, 1315, 1563
 Băncilă, Vasile, 699
 Bănescu, Florin, 1304
 Bănică, Paul, 820
 Bănulescu, Ștefan, 24, 27, 142, 270,
 377, 442, 490, 530, 536, 541,
 950, 1045, 1050, 1391, 1481,
 1542
 Bănuță, Ion, 33, 58, 59, 61, 94, 95,
 117, 118, 139, 176, 215, 257,
 286, 337, 353, 378, 426, 487,
 510, 537, 541, 595, 596, 614,
 634, 656, 702, 722, 743, 766,
 833, 844, 859, 881, 913, 935,
 978, 982, 997, 1016, 1025, 1032,
 1047, 1085, 1101, 1119, 1121,
 1139, 1215, 1235, 1239, 1256,
 1275, 1286, 1346, 1366, 1392,
 1408, 1444, 1470, 1494, 1516,
 1534
 Băran, Tudor, 1122
 Băran, Vasile, 83, 131, 158, 177,
 259, 519, 528, 782, 809, 845,
 963, 1129, 1326, 1436
 Bărbulescu, Constantin, 425, 497
 Bărbulescu, Marta, 929, 1051, 1106,
 1547
 Bărbulescu, Mihai, 299, 792, 1352
 Bărbulescu, Petre, 981
 Bărbulescu, Simion, 410, 790, 797,
 800, 1183, 1221
 Bărbulescu, Titus, 482
 Bărbuță, Margareta, 159, 419, 688,
 1073
 Bărgăoanu, G., 1055
 Bărnuțiu, Simion, 58, 1536
 Bărgău, Valeriu, 200, 262, 353, 678,
 844, 1157, 1247, 1495
 Bărlădeanu, Victor, 412, 470, 684,
 804, 1426, 1531, 1554
 Bârlea, Ovidiu, 228, 320, 683, 803
 Bărliba, Dan Mihai, 806
 Bârna, Vlaicu, 26, 151, 200, 235,
 304, 410, 424, 453, 507, 541,
 580, 587, 596, 695, 817, 826,
 913, 1004, 1025, 1031, 1037,
 1134, 1176, 1197, 1220, 1235,
 1240, 1269, 1272, 1282, 1317,
 1336, 1438, 1468, 1483, 1501,
 1508, 1564
 Bârsan, Grigore, 1513
 Bârsan, Vasile, 215
 Bârsan, Zaharia, 1352, 1441
 Bârsănescu, Ștefan, 656
 Becher, R., 941
 Bechstein, Charlotte, 756
 Becker, Iurek, 1562
 Beckett, Samuel, 55, 81, 383, 530,
 608, 661, 700, 852, 1504
 Becquer, A., 505
 Bejan, Crăciun, 153, 1188, 1417
 Bejancu, Gheorghe, 166, 292, 302,
 574, 811, 1314, 1436
 Beke, György, 1058
 Béla, Józsa, 426
 Béládi, Mikloș, 339
 Belciu, Maia, 1477

Belciugăţeanu, Corneliu, 1339
 Beldeanu, Adrian, 76, 671, 683, 857,
 917, 1029, 1178, 1226, 1267
 Beldeanu, Ion, 993, 1547
 Beldiceanu, Nicolae, 205, 730
 Beldiman, Alexandru, 1554
 Beligan, Radu, 137, 505, 785, 861,
 946, 1024, 1072, 1134, 1156,
 1160, 1195, 1516, 1526, 1557
 Bellessort, André, 1550
 Bellow, Saul, 683
 Bellu, Pavel, 17, 683
 Benador, Ury, 1390, 1459
 Benche, Ioan, 168
 Benedetti, Mario, 1083
 Benesch, Harald, 57
 Beneş, V., 992
 Benguş, Niculina 1521
 Beniuc, Emma, 1044
 Beniuc, Mihai, 8, 24, 30, 95, 117,
 121, 122, 142, 153, 168, 182,
 194, 233, 235, 255, 307, 328,
 345, 370, 379, 398, 399, 449,
 470, 473, 478, 483, 486, 507,
 522, 533, 541, 562, 564, 574,
 587, 589, 594, 602, 623, 646,
 659, 710, 714, 721, 730, 736,
 737, 742, 747, 763, 785, 818,
 830, 834, 859, 881, 886, 930,
 959, 970, 976, 980, 1017, 1031,
 1057, 1058, 1085, 1153, 1178,
 1190, 1193, 1206, 1208, 1216,
 1234, 1236, 1261, 1264, 1272,
 1316, 1382, 1411, 1418, 1450,
 1469, 1482, 1490, 1496, 1508,
 1533, 1536, 1537, 1556
 Benkner, Hans, 863
 Benn, Gottfried, 781
 Beram, Elena, 1057
 Berar, P., 159
 Berbecaru, Valentin, 919, 937, 1036
 Berberov, Mihail, 252, 1264
 Berca, Eugen, 1418
 Berceanu, Patrel, 422, 1069
 Berchină, Doina, 693, 970
 Berciu, Dumitru, 587, 1522
 Berciu, Ştefan, 697, 782, 808, 852,
 1360, 1559
 Berescu, Gh., 723
 Berg, I., 292
 Berger, Anette, 774
 Bergson, Henri, 645
 Berindei, Dan, 112, 173, 656, 1351,
 1552
 Berindei, Mircea, 1157, 1207, 1239
 Berindei, Ruxandra, 231, 398, 431
 Berlogea, Ileana, 84, 160, 418, 1432
 Bernhard, Thomas, 631
 Berni, Francesco, 364
 Berr, Georges, 1558
 Berryman, John, 1562
 Bertaux, Pierre, 921
 Bertoli, Veronica, 83
 Berza, Mihai, 1136
 Beşteliu, Marin, 564, 1306
 Betocchi, Carlo, 220
 Bettiza, Enzo, 1257
 Beuran, Grigore, 422
 Beza, Marcu, 744
 Bianu, Ion, 480
 Biao, Lin, 715
 Biberger, Erich Ludwig, 622
 Biberi, Ion, 635, 839, 1130, 1149,
 1173, 1229, 1354, 1387, 1410
 Bibescu, Martha, 314, 588, 966,
 1026
 Bibicioiu, Victor, 100, 352
 Bică, Ion, 564
 Bienek, Jorst, 1453
 Bingel, Horst, 228
 Biolan, Toma, 1383, 1408
 Birăescu, Traian Liviu, 154, 455,
 683, 718, 804, 857, 1043, 1223,
 1288, 1419, 1552

Birdeanu, Nicolae, 411
 Birou, Virgil, 1059
 Bittel, Adriana, 1522
 Bîră, Mihai, 619
 Bîrsan, Zaharia, 137
 Bîrsănescu, Ștefan, 587
 Blaga, Iosif, 1556
 Blaga, Lucian, 17, 65, 93, 99, 107,
 132, 135, 142, 160, 198, 228,
 230, 248, 252, 305, 307, 315,
 371, 394, 442, 448, 457, 496,
 502, 551, 554, 616, 631, 645,
 649, 681, 686, 712, 741, 810,
 818, 1025, 1077, 1079, 1093,
 1173, 1174, 1216, 1223, 1383,
 1392, 1435, 1538, 1542, 1544,
 1556
 Blagojev, Milorad, 817
 Blaise, Henri, 774
 Blake, William, 1529
 Blanchot, Maurice, 700, 742, 973
 Blandiana, Ana, 8, 24, 25, 31, 32,
 46, 47, 50, 51, 53, 76, 83, 84, 95,
 105, 111, 138, 139, 140, 153,
 154, 174, 175, 195, 232, 245,
 280, 285, 304, 333, 340, 353,
 397, 405, 406, 452, 473, 524,
 533, 536, 541, 548, 549, 551,
 586, 600, 608, 625, 631, 637,
 648, 658, 670, 717, 725, 730,
 774, 776, 787, 791, 825, 904,
 949, 987, 1003, 1007, 1048,
 1050, 1109, 1174, 1175, 1219,
 1263, 1270, 1292, 1301, 1364,
 1370, 1490, 1494, 1541, 1547,
 1551
 Blecher, Max, 17, 270, 319, 386,
 622, 752, 785, 1223, 1260, 1358,
 1398
 Blok, A., 27
 Blondin, Antoine, 530
 Bly, Robert, 681
 Bo, Carlo, 511
 Bobrowski, Johannes, 756, 1435
 Bociort, Ignat, 153, 562, 803, 1304,
 1418
 Bociot, Iulian, 463
 Bocșa, E., 1089
 Bodea, Cornelia, 1015
 Bodnărescu, Samson, 1414
 Boeriu, Eta, 106, 496, 777, 947, 980,
 1130, 1044, 1207, 1503, 1524
 Bogdan, Catul, 225, 521
 Bogdan, Gheorghe, 27, 1053, 1311,
 1419
 Bogdan, Ion, 48
 Bogdan, Lucia, 208, 233, 395, 509,
 593, 733, 766, 819, 892, 945
 Bogdan, Mihai, 220, 312, 319, 343,
 385, 421, 645, 677
 Bogdan, Mircea, 495
 Bogdan, Radu, 102, 717, 763, 767
 Boghian, Nicolae, 422
 Bogrea, Vasile, 104, 334, 496, 892,
 1012
 Boguslavskaja, Zoia, 493
 Bogza, Geo, 24, 155, 168, 248, 333,
 341, 428, 439, 480, 504, 524,
 536, 541, 547, 557, 575, 581,
 602, 614, 627, 634, 658, 671,
 687, 730, 771, 850, 992, 1007,
 1017, 1052, 1058, 1068, 1078,
 1151, 1155, 1178, 1191, 1218,
 1255, 1271, 1417, 1427, 1519,
 1561
 Boian, Mariana O., 405, 680
 Boicescu, A., 1270
 Boicescu, N., 1381
 Boicu, L., 718, 902
 Boieriu, V., 366
 Boitor, George, 283, 550, 746, 792,
 1178
 Bojan, O., 445
 Bojan, Pavel, 478, 647, 1316, 1504

Bojin, Al., 1239
 Bokor, Petre, 83, 888, 1405, 1558, 1560
 Boliac, Cezar, 58
 Bolintineanu, Dimitrie, 58, 136, 758, 933, 934, 994, 1080, 1264, 1429, 1552
 Böll, Heinrich, 962, 972, 1436, 1538
 Bollème, Geneviève, 1565
 Bologna, I., 195, 496
 Bologna, Valeriu, 122
 Bomher, Noemi, 1414
 Bompiani, Ginevra, 496
 Bonciu, Horia, 1429, 1542
 Bonnefoy, Yves, 385, 1530
 Bor, Matej, 1395
 Bora, Mircea, 574
 Borcilă, Mircea, 74, 195, 1392
 Borda, Valentin, 989, 1077, 1311, 1434, 1561
 Bordeianu, Cătălin, 807, 1154
 Bordeianu, Constantin, 593, 1257
 Bordeianu, Mihai, 694, 1446
 Borges, Jorge Luis, 301, 1092
 Borș (Bucuța), Lucia, 808, 826, 1040, 1358
 Borza, Al., 1148
 Bosquet, Alain, 385, 1504, 1525
 Bossert, Werner, 584
 Bot, Alexandru, 320
 Bot, N., 1130
 Bote, Lidia, 496, 662, 731
 Botez, Alice, 219, 392, 465, 774, 1250, 1439
 Botez, Corneliu, 858
 Botez, Demostene, 16, 24, 55, 58, 63, 92, 97, 118, 127, 149, 168, 304, 307, 368, 377, 394, 422, 435, 508, 510, 523, 538, 557, 581, 587, 634, 653, 659, 678, 682, 684, 697, 700, 777, 792, 811, 819, 821, 835, 843, 846, 872, 908, 942, 943, 950, 959, 975, 993, 1009, 1013, 1017, 1043, 1049, 1058, 1067, 1078, 1094, 1097, 1114, 1173, 1174, 1178, 1191, 1227, 1233, 1255, 1277, 1292, 1299, 1300, 1338, 1344, 1345, 1381, 1385, 1397, 1407, 1419, 1437, 1490, 1500, 1532, 1536
 Botez, George, 1434
 Botez, Gr., 1446
 Botez, Panait, 419
 Botez, Viorica, 1446
 Botezatu, Petre, 1273
 Botoncea, C., 166
 Botta, Dan, 987
 Botta, Emil, 141, 357, 384, 391, 453, 573, 576, 602, 657, 664, 685, 691, 769, 788, 834, 911, 950, 976, 1020, 1050, 1206, 1226, 1267, 1377, 1460, 1475, 1490, 1503, 1539
 Botta, Vasile, 1198
 Boukay, Maurice, 354
 Boulle, Pierre, 1372
 Boumi, Rita, 1092, 1115
 Bourdieu, Pierre, 1111
 Boureanu, Radu, 95, 118, 141, 168, 216, 274, 345, 377, 379, 404, 523, 541, 586, 596, 623, 644, 653, 660, 665, 671, 730, 821, 897, 974, 1050, 1128, 1192, 1280, 1293, 1337, 1437, 1474, 1521, 1525
 Boureanu, Eugen, 1445
 Bourgeade, Pierre, 1148
 Bourget, Paul, 26
 Bousoño, Carlos, 433
 Boutière, Jean, 1550
 Bozgan, Aurel, 607
 Bozó, László, 1524

Brad, Ion, 8, 74, 95, 138, 179, 258,
 275, 355, 394, 399, 403, 411,
 414, 522, 547, 553, 554, 560,
 589, 623, 633, 734, 768, 782,
 818, 842, 899, 914, 925, 937,
 959, 1004, 1029, 1072, 1076,
 1096, 1109, 1134, 1142, 1265,
 1272, 1305, 1358
 Bradbury, Ray, 1523
 Bradin, Virgiliu, 562, 1407
 Bradu, I., 961
 Bradu, Mircea, 153, 681, 758
 Braga, Mircea, 127, 386, 500, 825,
 828, 967, 1265, 1283, 1454,
 1478, 1502
 Braga, Rodica, 362, 1021
 Braine, John, 1456
 Brandabur, Ionel, 108
 Brandes, Georg, 589, 1014
 Brateș, Anca, 94, 765
 Brateș, Liliana, 91
 Brateș, Verona, 791, 1409, 1443
 Bratu, Lucian, 1373
 Bratu, Savin, 48, 438, 680, 694,
 1175, 1518
 Bratu, Smaranda, 756
 Bratu, Teodor, 475, 1032
 Bratu, Traian, 626
 Brauer, Wolfgang, 63
 Brauner, Victor, 278, 849
 Brazî, C.M., 440
 Brădățeanu, Virgil, 128, 449, 534,
 907, 996, 1318
 Brăescu, Gheorghe, 1521, 131, 217,
 719
 Brăescu, Ion, 1520
 Brătescu-Voinești, Ioan Al., 477,
 663, 719, 757, 1288, 1400, 1470,
 1471, 1472
 Brâncuș, Grigore, 909
 Brâncuși, Constantin, 431, 1323
 Brânduș, Mircea, 1130
 Brândușoiu, Constantin, 656, 1003,
 1495
 Brânzeu, Maria, 240
 Breazu, Ion, 127, 684, 801, 1053
 Breazu, Marcel, 23, 525, 1380, 1409
 Breb Popescu, Nicolae, 76, 103
 Breban, Nicolae, 7, 24, 34, 37, 64,
 121, 142, 143, 158, 177, 180,
 205, 207, 208, 209, 210, 214,
 220, 223, 229, 236, 253, 259,
 260, 307, 333, 353, 377, 379,
 386, 399, 403, 407, 423, 428,
 444, 452, 454, 486, 487, 490,
 502, 509, 514, 516, 529, 536,
 541, 551, 554, 559, 576, 604,
 623, 624, 638, 642, 666, 703,
 747, 748, 750, 768, 815, 912,
 950, 1019, 1089, 1144, 1178,
 1185
 Brecht, Bertolt, 109, 277, 652, 654,
 808, 819, 859, 1004, 1044, 1172,
 1307, 1559
 Breitenhofer, Anton, 580, 598, 1275,
 1288, 1488
 Breitenstein, Ernest, 411
 Brenner, J., 228
 Bresch, Paul, 774
 Breslașu, Marcel, 415, 1020
 Breton, André, 127, 746, 1530
 Breza, Mihai, 733
 Brezianu, Andrei, 132, 339, 416,
 566, 686, 1169, 1326, 1357,
 1380, 1477
 Brezianu, Barbu, 966, 1010
 Briceag, N., 166
 Brissac, Henri, 354
 Britten, Benjamin, 435
 Brîndaș, Ion, 149
 Brînduș, Mircea, 897, 1130
 Brook, Peter, 661
 Brooks, Van Wyck, 714
 Brown, Christy, 761

Bruda, Mihai, 1310
 Brumaru, A. I., 79, 283, 361, 662,
 731, 1538
 Brumaru, Emil, 13, 134, 202, 246,
 270, 326, 536, 542, 563, 584,
 601, 674, 681, 810, 830, 858,
 898, 975, 1003, 1083, 1243,
 1490, 1541
 Brunea, F., 382, 1067
 Brzekowski, Jan, 921
 Buber, Martin, 670
 Bucheru, Ionel, 411
 Büchner, Georg, 418
 Buciu, Coriolan, 616
 Buciu, Marian Victor, 353
 Buciu, Mircea Aurel, 1011
 Bucșa, Remus, 361
 Bucur, Marin, 59, 171, 345, 409,
 446, 646, 649, 682, 1004, 1058,
 1188, 1273, 1281, 1328, 1373,
 1417, 1440, 1474, 1538, 1550
 Bucur, Nicolae Ion, 1269
 Bucurenciu, Traian, 1200
 Bucurescu, Mircea, 1547
 Bucuța, Emanoil, 1040, 1358
 Budai-Deleanu, Ion, 215, 286, 495,
 660, 684
 Budișteanu, Ionel, 1514
 Buero Vallejo, Antonio, 1172
 Buescu, Victor, 979
 Buga, Marin, 723
 Bugariu, Aurel, 684
 Bugariu, Voicu, 22, 140, 283, 390,
 407, 410, 422, 466, 550, 619,
 636, 673, 727, 791, 889, 928,
 951, 1051, 1179, 1281, 1295,
 1370, 1408, 1478, 1497, 1544,
 1549
 Bulat, Mariana, 1544
 Bulgar, Dan, 277
 Bulgăr, Gheorghe, 59, 93, 123, 206,
 305, 436, 698, 758, 763, 801,
 898, 988, 1008, 1026, 1050,
 1184, 1188, 1190, 1203, 1206,
 1272, 1281, 1285, 1287, 1311,
 1317, 1401, 1545, 1561
 Bulgăre, Dan, 108, 391
 Bulhardt, Franz Johannes, 310, 899,
 1372
 Bulic, George, 280
 Bulimar, M., 929, 992
 Bulza, Teodor, 30
 Bulzoni, Mario, 195, 435
 Bunea, Emil, 272, 606, 730, 1435
 Bunescu, Traian, 409, 562, 817
 Bunin, A., 652, 1171
 Bunin, Ivan, 355, 1158
 Burada, Eugen, 1245
 Burcă, Ion, 284, 1053
 Bureriu, Lucian, 410, 811
 Bursan, Anca, 294
 Bursan, Gh., 808
 Busuioceanu, Eugenia, 367, 484,
 500, 530, 570, 689, 735, 1559
 Busuioceanu, Oana, 482, 1210
 Bușecan, Teofil, 198, 472, 633, 778,
 1044
 Butler, Samuel, 1454
 Butnaru, Aurel, 607, 609, 902, 929,
 1043, 1358
 Buțan, Vasile, 286, 723
 Buzăși, Ion, 1053, 1093, 1545
 Buzatu, Gh., 718
 Buzea, Constanța, 76, 111, 140, 231,
 424, 462, 564, 584, 675, 676,
 768, 783, 837, 952, 1093, 1176,
 1222, 1270, 1279, 1408, 1454,
 1460, 1469, 1515, 1521, 1540,
 1548
 Buzeșan, Savu, 982
 Buzilă, Boris, 715, 777
 Buzinovski, George, 1241
 Buzura, Augustin, 47, 87, 103, 197,
 242, 253, 270, 307, 310, 319,

333, 343, 381, 386, 398, 405,
421, 426, 442, 495, 499, 514,
517, 529, 536, 541, 586, 600,
602, 609, 636, 645, 670, 676,
677, 680, 682, 700, 709, 710,
737, 790, 804, 825, 849, 1541
Buzzati, Dino, 27, 466, 502, 1200
Byng, Luchy, 744
Bystrzycka, Zofia, 603

C

Cacciatore, Edoardo, 621
Cacoveanu, Viorel, 605, 645
Caillois, Roger, 252, 385, 415, 759
Caledoni, Ovidiu, 683
Calion, Ion, 1433
Calomfirescu, N., 731
Calotă, Emil, 965
Calvino, Italo, 756, 962
Camariano, Ariadna, 572
Camariano, Nestor, 1351
Camilar, Eusebiu, 399, 1055, 1107,
1294
Camproux, Charles, 1401
Camus, Albert, 48, 629, 654, 693,
738, 816, 1529
Cancicov, Georgeta Mircea, 522,
1118, 1147, 1565
Candianu, I., 792, 951
Cano, José Luis, 433
Cantacuzino, Constantin (Stolnicul)
382, 572, 677, 1087, 1359
Cantacuzino, Ion, 58, 100, 756
Cantacuzino, Olga, 384
Cantemir, Antioh, 1069
Cantemir, Dimitrie, 52, 127, 169,
275, 508, 572, 669, 685, 699,
972, 1415, 1477
Cantemir, Maria, 809
Cantemir, Natalia, 324, 902, 1115,
1401
Cantemir, Romea, 559

Cantemir, Traian, 402, 956, 1183
Cape, Jonathan, 1262
Caracostea, D., 225, 692, 1130,
1288, 1390, 1400
Caragiale, Costache, 1509
Caragiale, Ion Luca, 17, 367, 417,
533, 570, 574, 688, 690, 743,
838, 891, 931, 1109, 1158, 1173,
1196, 1207, 1229, 1283, 1288,
1307, 1384, 1402, 1432, 1524,
1559
Caragiale, Mateiu, 9, 53, 100, 154,
276, 299, 300, 431, 612, 659,
680, 835, 1114, 1270, 1290,
1306, 1329, 1338, 1381, 1467,
1499, 1542
Caraion, Ion, 16, 142, 154, 228, 245,
303, 326, 385, 541, 581, 644,
693, 731, 737, 756, 776, 778,
790, 815, 830, 932, 985, 1022,
1074, 1198, 1201, 1263, 1280,
1360, 1396, 1407, 1445, 1459,
1460, 1489, 1504, 1510, 1525,
1530, 1537
Caraion, Pompiliu, 294
Carandino, Nicolae, 51, 122, 339,
344, 389, 495, 585, 649, 666,
940, 1058, 1127, 1149, 1172,
1268, 1308, 1400, 1442, 1487
Caranfil, Mihai, 437
Caranfil, Tudor, 220, 1488
Caratană, N., 1263
Carda, Gh., 695
Cardarelli, Vincenzo, 1013
Cardaș, Gheorghe, 334, 496, 694,
763, 957
Careja, Ștefan, 1559
Carey, Henry, 364
Carianopol, Virgil, 26, 44, 101, 141,
153, 284, 409, 422, 436, 453,
587, 908, 974, 981, 1025, 1156,
1232, 1344, 1429

Carroll, Lewis, 627
 Carp, Elena, 675
 Carpen, D., 1267
 Carpenter, Alejo, 102
 Carriere, Raffaele, 92
 Carsiad, Adrian, 1038
 Cartianu, Virginia, 1563
 Cartojan, Nicolae, 572
 Casals, Pablo, 1009
 Cassian, Nina, 8, 49, 60, 130, 139,
 142, 202, 215, 245, 309, 318,
 341, 353, 382, 398, 454, 488,
 496, 497, 524, 530, 551, 581,
 598, 621, 623, 625, 644, 667,
 713, 720, 721, 737, 738, 744,
 755, 761, 768, 781, 789, 791,
 904, 953, 1001, 1014, 1053,
 1106, 1178, 1181, 1201, 1219,
 1231, 1239, 1248, 1292, 1307,
 1371, 1393, 1396, 1401, 1409,
 1410, 1415, 1417, 1433, 1460,
 1487, 1508, 1510, 1518, 1544,
 1560
 Castellet, Jose Maria, 433
 Castillo, Otto René, 1220
 Catană, Gheorghe, 216, 1293, 1542
 Cattaul, Georges, 272
 Caurea, Daniela, 92, 1288
 Cavalcanti, Guido, 783
 Cazaban, Costin, 348, 368, 392, 445,
 479, 504, 531, 587, 611, 629
 Cazacu, Boris, 1392
 Cazacu, M., 1418
 Cazacu, Virgil, 1292
 Cazeneuve, Jean, 294
 Cazimir, Otilia, 63, 391, 528, 694,
 791
 Cazimir, Ștefan, 586, 621, 847, 858,
 965, 1001, 1112, 1541
 Cădăreanu, Ion, 562
 Căldăraru, Emilia, 1338
 Căliman, Călin, 486, 1100
 Căliman, Ion, 1190, 1407
 Călin, Ana, 791
 Călin, Constantin, 146, 281, 284,
 399, 407, 553, 674, 677, 793,
 951, 954, 963, 1053, 1055, 1059,
 1107, 1123, 1179
 Călin, Ion, 292
 Călin, Liviu, 107, 152, 249, 499,
 755, 953, 1377
 Călin, Marin, 26, 697, 1025, 1232,
 1442
 Călin, Vera, 114, 346, 532, 941,
 1541
 Călinescu, Al., 24, 160, 199, 357,
 404, 476, 501, 569, 626, 689,
 760, 808, 857, 1027, 1043, 1115,
 1196, 1300, 1337, 1379
 Călinescu, Aurel, 362, 482
 Călinescu, Cicerone, 723, 744
 Călinescu, G.,
 Călinescu, George, 17, 37, 58, 69,
 96, 99, 108, 125, 132, 141, 149,
 168, 176, 162, 197, 200, 204,
 219, 225, 227, 240, 251, 280,
 285, 290, 307, 313, 325, 345,
 377, 387, 394, 396, 407, 413,
 415, 420, 430, 444, 445, 447,
 448, 490, 496, 501, 518, 522,
 524, 532, 543, 557, 575, 602,
 617, 651, 652, 672, 687, 698,
 709, 717, 718, 721, 723, 739,
 744, 747, 757, 768, 769, 778,
 781, 791, 798, 826, 827, 829,
 835, 836, 847, 853, 858, 923,
 925, 939, 943, 946, 950, 965,
 971, 975, 982, 991, 995, 1021,
 1025, 1034, 1041, 1043, 1049,
 1068, 1074, 1077, 1093, 1151,
 1173, 1182, 1083, 1085, 1109,
 1143, 1148, 1156, 1178, 1185,
 1187, 1202, 1248, 1251, 1261,
 1296, 1311, 1333, 1337, 1354,

1360, 1362, 1378, 1384, 1386,
 1387, 1392, 1400, 1409, 1414,
 1416, 1417, 1429, 1459, 1470,
 1474, 1482, 1498, 1503, 1531,
 1536, 1538, 1555, 1559
 Călinescu, Matei, 12, 24, 40, 64, 97,
 120, 136, 140, 142, 190, 202,
 217, 224, 229, 238, 252, 273,
 304, 337, 360, 386, 399, 406,
 423, 429, 447, 452, 471, 637,
 671, 753, 801, 826, 990, 1013,
 1090, 1132, 1144, 1159, 1205,
 1206, 1212, 1239, 1249, 1251,
 1270, 1279, 1293, 1304, 1325,
 1374, 1380, 1401, 1438, 1457,
 1473, 1499, 1503, 1538, 1541,
 1551
 Călugăru, Ion, 235, 292, 1017, 1068,
 1223, 1429
 Căpeț, Ion, 166, 422, 693, 811, 1200,
 1314, 1436, 1562
 Căprariu, Alexandru, 74, 104, 128,
 130, 245, 273, 320, 341, 386,
 434, 548, 606, 622, 645, 662,
 768, 922, 1502, 1521
 Căpușan, Cornel, 80
 Cârloanță, Mircea, 301
 Căuș, Bogdan, 332
 Câmpeanu, A., 673
 Câmpeanu, M., 1190
 Câmpeanu, Roger, 23
 Câmpeanu, Titi George, 586, 1239
 Câmpeanu, Valentin, 154
 Cândea, Virgil, 77, 150, 482, 572,
 677, 978, 1025, 1087, 1132,
 1242, 1317, 1344, 1359, 1414,
 1547
 Căndroveanu, Hristu, 50, 165, 297,
 383, 414, 419, 500, 571, 674,
 691, 809, 887, 1042, 1088, 1182,
 1268, 1413, 1481, 1487
 Cănjău, Radu, 479
 Cârloanță, Mircea, 302
 Cârnci, Radu, 48, 54, 146, 202,
 240, 338, 363, 376, 402, 410,
 434, 486, 521, 530, 551, 572,
 584, 609, 673, 731, 742, 744,
 782, 790, 799, 824, 853, 929,
 954, 970, 989, 1013, 1042, 1050,
 1053, 1134, 1181, 1247, 1286,
 1299, 1306, 1409, 1499, 1545,
 1560
 Cârstea, Cornelia, 294, 685, 1069,
 1194
 Ceaușan, Ion, 277
 Ceaușu, Ileana, 767
 Cehov, P., 160, 233, 719, 1196,
 1459, 1488, 1558
 Celan, Paul, 291, 326, 416, 1453
 Celarianu, Mihail, 1270
 Celaya, Gabriel, 1529
 Céline, L.F., 1405
 Cerbu, M., 410
 Cerchez, Anca, 485
 Cerescu, Lazăr, 387, 431
 Cerkasov, Alexei, 1299
 Cerna, Al., 139, 281, 337, 511, 660,
 665, 671, 702, 790, 989, 1175,
 1460, 1500
 Cerna, Panait, 1160, 1183, 1240
 Cernat, Mihai, 852
 Cernegura, Cicerone, 150, 551, 773,
 954, 1055
 Cernescu, Adrian, 669
 Cerneț, Laurențiu, 1059, 1189, 1304,
 1474, 1551
 Cernichevici, Silvia, 585
 Cesereanu, Domițian, 19, 48, 54,
 282, 696, 897, 1129, 1363, 1443
 Cetea, Doina, 1243, 1317
 Cezar, Radu, 1178, 1240
 Chabás, Juan, 502
 Char, René, 1529
 Chatard, Jean, 730

Chelariu, Traian, 194, 196
 Cheloși, Ion, 533
 Chelsoi, Ioan, 77, 194, 299
 Chendea, Emil, 81, 643, 767
 Chendi, Ilarie, 971, 1352, 1379,
 1380, 1435, 1440, 1477, 1557
 Chihaiia, Pavel, 201, 231, 347
 Chifor, Valentin, 324
 Chimet, Iordan, 78, 287, 536, 542,
 586, 848
 China, Hugo, 921
 Chinezu, Ion, 811, 1415
 Chiorean, Ioan, 972
 Chioreanu, Aurora, 669
 Chiper, Tita, 153, 1512, 1551
 Chirculescu, Constantin, 670
 Chirescu, Aurel, 479, 492
 Chirescu, D., 89, 475
 Chiriac, Ion, 532, 858, 1267, 1458
 Chirica, Neculai, 746
 Chirilă, George, 84, 166, 301, 443,
 584, 647, 655, 902, 1043, 1335,
 1372, 1492
 Chirilă, Victor, 1415
 Chiriță, Constantin, 9, 95, 177, 259,
 377, 444, 536, 541, 551, 610,
 724, 837, 931, 950, 981, 995,
 1109, 1029, 1140, 1216, 1229,
 1253, 1254, 1332, 1342, 1366,
 1402, 1497, 1525, 1542, 1546
 Chiriță, Vasile, 1558
 Chirițescu, Florin, 220, 690, 988
 Chirovici, Radu, 59
 Chiscanu, Viorel, 264
 Chișu, Lucian, 788
 Chitic, Paul Cornel, 465, 478, 518,
 527, 689, 1432
 Chițimia, C., 666, 684, 1354, 1374,
 1474
 Chițimia, Ion, 1360
 Chițimuș, Gheorghe, 678
 Chivu, Aurelian, 1133
 Chivu, Gheorghe, 606, 852, 1017,
 1029, 1201, 1282
 Chomsky, Noam, 546
 Christache, Dumitru, 979
 Christie, Agatha, 86
 Ciachir, Dan, 502, 584, 762, 773,
 1540
 Cigrinov, Ioan, 1500
 Cilanu, Emil, 560
 Cinca, Stelian, 241
 Cioacă, Viorica, 1477
 Cioancăș, Ioana, 1003
 Cioară, Gheorghe, 411, 448
 Ciobanu, C. Th., 723, 744
 Ciobanu, Mircea, 157, 270, 317,
 433, 434, 473, 611, 620, 622,
 666, 743, 773, 789, 791, 802,
 958, 1144, 1196, 1395, 1540,
 1545
 Ciobanu, Nicolae, 17, 28, 56, 87,
 110, 134, 202, 226, 229, 253,
 326, 335, 347, 367, 392, 407,
 422, 444, 459, 479, 488, 503,
 530, 586, 611, 628, 653, 720,
 738, 761, 770, 782, 836, 886,
 903, 932, 948, 1012, 1029, 1035,
 1046, 1104, 1143, 1269, 1280,
 1510
 Ciobanu, Petre, 402
 Ciobanu, Radu, 367, 680, 755, 1090,
 1159, 1243, 1269, 1300, 1310,
 1328, 1419, 1539
 Ciocârlie, Constanța, 154
 Ciocârlie, Livius, 154
 Ciocov, Vladimir, 438, 542, 600,
 607, 803, 1059, 1096
 Cioculescu, Barbu, 735, 775, 838,
 1156, 1249, 1270, 1290, 1338,
 1381
 Cioculescu, Radu, 738
 Cioculescu, Simona, 45

Cioculescu, Șerban, 19, 41, 64, 97,
 108, 116, 120, 142, 168, 190,
 217, 237, 294, 313, 334, 346,
 356, 382, 409, 428, 438, 452,
 480, 488, 496, 502, 511, 532,
 542, 555, 569, 576, 601, 620,
 626, 635, 636, 646, 656, 678,
 702, 725, 743, 747, 769, 810,
 823, 831, 834, 848, 886, 891,
 916, 937, 963, 972, 976, 979, 984,
 994, 1001, 1018, 1034, 1043,
 1058, 1081, 1087, 1093, 1097,
 1104, 1124, 1132, 1142, 1156,
 1167, 1178, 1210, 1221, 1238,
 1251, 1259, 1269, 1279, 1282,
 1284, 1287, 1291, 1295, 1326,
 1328, 1332, 1337, 1352, 1363,
 1369, 1382, 1390, 1445, 1458,
 1470, 1472, 1499, 1519, 1528,
 1541, 1543, 1548, 1556
 Cioiu, Sergiu, 936
 Ciolacu, Constantin, 791
 Ciolca, C., 151
 Cionoff, Șerban, 857
 Ciontu, Constanța, 607
 Ciopraga, Constantin, 138, 168, 396,
 608, 631, 641, 703, 733, 791,
 800, 801, 834, 976, 977, 1045,
 1058
 Ciornei, S., 1124
 Cipariu, Timotei, 1194
 Ciprian, George, 254, 255, 1157,
 1164
 Cisek, Oskar Walter, 314, 410
 Ciubotaru, Costache, 327
 Ciubotaru, Valeriu, 723
 Ciubuc, Nicolae, 1224
 Ciucă, Valentin, 929, 1398
 Ciuchi, Ion, 1057
 Ciuchindel, C., 147
 Ciudan, George, 109
 Ciudici, Predrag, 192
 Ciulei, Liviu, 200, 411, 419, 833,
 855, 903, 1046, 1072, 1152, 1509
 Ciurea, Doina, 281, 1004, 1092,
 1168
 Ciurezu, C., 434
 Ciurezu, D., 362
 Ciurumelea, Florin, 1333
 Ciurunga, Andrei, 83, 284, 1185,
 1560
 Cizek, Eugen, 114, 367
 Clark, Kenneth, 1270
 Clarke, Arthur, 1523
 Claudel, Paul, 293, 325, 393, 418
 Claudiu, Mircea, 1136
 Claus, Hugo, 644
 Clavel, Bernard, 761
 Clément, Baptiste, 354
 Cleynen, Ecaterina, 416
 Clézio, Le, 1398
 Clinker, Humphrey, 685
 Cliuc, Vitalie, 302, 574
 Clopoțel, Ion, 1552
 Cluceru, Grigore, 597
 Coban, V., 27, 1528
 Cobian, Elena, 1195
 Cocea, Dina, 279, 411, 531, 1030,
 1072, 1084, 1160, 1277, 1356,
 1536
 Cocea, N. D., 352, 377, 473, 612,
 725, 989, 1017, 1162, 1428, 1536
 Cocora, Ion, 104, 410, 597, 963,
 1023, 1229, 1443, 1524
 Cocoș, Gheorghe, 982
 Cocteau, Jean, 202, 690
 Codoban, Aurel, 30, 911, 1162, 1440
 Codreanu, Aurel, 819, 1532
 Codreanu, Mihai, 63, 1031, 1229,
 1392, 1527
 Codreanu, Teodor, 1187
 Codrescu, Emil, 648
 Codrescu, Teodor, 51
 Codrun, Miron, 671, 1175

Cogoiu, Gina, 1256
 Coja, Ion, 1482
 Cojocaru, Hans, 113
 Cojocaru, Mircea, 57, 76, 157, 443,
 730, 974
 Cojocaru, Vasile, 1067
 Čokov, Vladimir, 817
 Coler, Luminița, 22, 479, 667, 730,
 760, 826, 921, 968
 Coliban, Valeria, 140
 Colin, Vladimir, 153, 168, 422, 531,
 629, 767, 1351, 1433
 Colombo, John Robert, 1396
 Colomieț, Ileana, 352, 509, 911,
 1205, 1227, 1365
 Colonaș, Florin, 84, 283, 1052
 Colorian, Alexandru, 1240
 Coman, Al., 800
 Coman, Ion, 411, 607
 Comarnescu, Petru, 84, 154, 437,
 447, 769, 793
 Comartin, Grigore, 660, 665
 Comăniță, Sorin, 301, 671
 Conachi, Costache, 27, 1400
 Condurache, Val, 501, 1028
 Constant, Eugen, 321, 565
 Constantin, Bărbulescu, 159
 Constantin, D., 438
 Constantin, Ilie, 8, 24, 27, 46, 47, 65,
 100, 124, 136, 141, 181, 202,
 218, 241, 253, 345, 348, 368,
 407, 425, 524, 536, 541, 586,
 600, 611, 619, 625, 628, 726,
 748, 783, 788, 791, 805, 823,
 851, 933, 937, 994, 1005, 1045,
 1057, 1089, 1097, 1111, 1117,
 1135, 1210, 1220, 1231, 1250,
 1269, 1289, 1370, 1387, 1405,
 1444, 1460, 1474, 1478, 1486,
 1488, 1513, 1518, 1529, 1540
 Constantin, Petre, 865
 Constantin, Titu, 18
 Constantinescu, C., 292
 Constantinescu, Constanța, 529
 Constantinescu, Cornel, 332
 Constantinescu, Crișan, 1103, 1193
 Constantinescu, Dan, 410, 603, 827
 Constantinescu, Dumitru, 782, 931
 Constantinescu, Gh., 139
 Constantinescu, Ion, 83, 275, 736,
 798, 1191, 1509
 Constantinescu, Magdalena, 86, 152
 Constantinescu, Maria, 671, 1176
 Constantinescu, Mircea, 103, 628,
 637, 695, 713, 788, 886, 987,
 1377, 1541
 Constantinescu, Miron, 207, 210,
 292, 355, 448, 733, 905, 906,
 910, 915, 1167, 1308
 Constantinescu, P., 306, 340
 Constantinescu, Paul, 504
 Constantinescu, Petre, 154, 658
 Constantinescu, Pimen, 150
 Constantinescu, Pompiliu, 53, 158,
 199, 225, 248, 340, 529, 545,
 587, 597, 614, 646, 816, 1037,
 1083, 1093, 1130, 1261, 1288,
 1289, 1416, 1556
 Constantinescu, Radu, 441
 Constantinescu, S., 401
 Constantinescu, Șt., 55
 Constantinescu, Vasile, 131, 151,
 404, 443, 608, 628, 781, 799,
 800, 929, 968, 1027, 1056, 1095,
 1133, 1186, 1527
 Constantiniu, Cristina, 570, 1432
 Constantiniu, N., 23, 154, 1190
 Constat, Michel, 775
 Conțescu, Aurora, 810, 1310
 Copoiu, N., 1150
 Corbea, Andrei, 911, 1439
 Corbea, Dumitru, 95, 541, 1123,
 1275
 Corbea, Ileana, 550, 1293

Corbu, M., 1190
 Corcescu, Naum, 368
 Corcheș, Victor, 1559
 Corcodel, Valeriu, 1184
 Cordun, Miron, 660, 665, 788, 1541
 Corlaci, Ben, 198, 344, 735, 1042,
 1201, 1244, 1374, 1409, 1432,
 1450, 1479
 Cornea, Paul, 345, 391, 758, 860,
 931, 1234, 1372, 1405, 1474,
 1541
 Cornescu, Alexandru, 807
 Corniș-Pop, Marcel, 291, 459, 460,
 520, 681, 683, 1059, 1174, 1189,
 1406, 1419, 1451, 1460, 1541
 Coroiu, Constantin, 131, 149, 396,
 609, 626, 993, 1009, 1097, 1228,
 1300
 Corsa, Filip, 783
 Cortazar, Julio, 480, 532, 1158, 1443
 Corti, José, 1147
 Cosașu, Radu, 27, 55, 85, 108, 132,
 150, 317, 346, 529, 585, 627,
 789, 919, 950, 1011, 1024, 1049,
 1055, 1097, 1126, 1247, 1261,
 1337, 1380, 1397, 1400, 1428,
 1509, 1528, 1540
 Cosma, Anton, 1198
 Cosma, Aurel, 291, 563, 683, 1059,
 1305, 1419, 1552
 Cosma, Mihail, 402, 510, 1085
 Cosmescu, M., 554
 Cosmescu, N., 1477
 Cosmin, Ioana, 1028
 Costache, Adrian, 286, 485
 Costache, Radu, 1182
 Costachescu, Viorel, 1092
 Costea, Dimitrie, 626, 960, 1191
 Costea, Ion, 292
 Costea, M., 1405
 Costescu, Maria, 1513
 Costin, Calistrat, 149, 286, 810, 987,
 1297, 1560
 Costin, Miron, 666, 1068, 1285,
 1392, 1469
 Costin, Sebastian, 160, 418, 443,
 569, 689, 808, 1073, 1195, 1307
 Costinescu, Florin, 220, 545, 611,
 859, 942, 1017
 Coșbuc, George, 246, 345, 434, 441,
 574, 618, 729, 730, 982, 1031,
 1274
 Coșeriu, Eugen, 416, 715, 1082
 Coșeru, Emil, 295
 Coșoveanu, Corina, 1352
 Coșovei, Traian, 500, 673, 1037,
 1172, 1192, 1475, 1559
 Coteanu, Ion, 675, 693, 1086
 Cotruș, Ovidiu, 560, 576, 801, 1178
 Covaci, Aurel, 153, 346, 354, 402,
 407, 416, 605, 625, 826, 851,
 885, 921, 1157, 1280, 1289,
 1300, 1305, 1327, 1364, 1562
 Covaci, Eugen, 86
 Covrig, Ion, 277
 Cozan, Viorica Ana, 114
 Cozma, George, 301, 574, 1200
 Cozma, Gheorghe, 303
 Crainic, Nichifor, 25, 255, 330, 436,
 480, 588, 697, 763, 908, 1026,
 1081, 1114, 1206, 1317, 1440,
 1514
 Craiu, Constanța, 564
 Crama, Mihail, 346, 775, 1038
 Cranach, Lucas, 382
 Craveirinha, Jose, 1038
 Crăciun, Bucur, 444, 478, 545, 1310
 Crăciun, Corneliu, 1210
 Crăciun, Gheorghe, 140
 Crăciun, Ioana, 139
 Crăciun, Petre, 1514
 Crăciun, Victor, 763, 1475
 Crăciunică, Ion, 485

Crăsnaru, Daniela, 397, 1508, 1526
 Crânguleanu, Ion, 52, 106, 131, 290,
 322, 344, 622, 733, 835, 1176,
 1208
 Creangă, Ion, 9, 26, 52, 53, 96, 115,
 198, 201, 253, 296, 319, 324,
 330, 346, 372, 413, 448, 478,
 511, 542, 566, 632, 702, 743,
 767, 787, 900, 965, 987, 1000,
 1010, 1149, 1158, 1248, 1260,
 1323, 1413, 1469, 1513, 1514,
 1528, 1550, 1558
 Crémieux, Gaston, 354
 Crețeanu, G., 686
 Creția, Petru, 482
 Crețu, Gr., 319
 Crețu, I., 457, 651
 Crețu, N., 132, 527, 528, 709
 Crețu, Napoleon, 91
 Crețu, Nicolae, 131, 704, 1541
 Crețu, Romeo, 25, 1114
 Crețu, Vasile, 455
 Crețulescu, Ioana, 170, 171, 304,
 695, 696, 975, 1564, 1565
 Cribb, Timothy, 1264
 Cristea, Corina, 199, 305
 Cristea, Dan, 44, 140, 218, 241, 315,
 338, 359, 383, 432, 464, 492,
 519, 544, 603, 620, 643, 660,
 700, 704, 726, 754, 773, 825,
 850, 888, 909, 919, 940, 988,
 1001, 1021, 1037, 1090, 1107,
 1122, 1127, 1147, 1171, 1219,
 1235, 1238, 1260, 1279, 1325,
 1350, 1371, 1391, 1449, 1474,
 1498
 Cristea, Eugenia, 350
 Cristea, Mircea, 953, 1286
 Cristea, Valeriu, 19, 27, 82, 96, 106,
 121, 128, 129, 131, 133, 152,
 176, 188, 226, 239, 270, 277,
 293, 310, 367, 379, 401, 410,
 443, 453, 486, 487, 502, 526,
 536, 542, 581, 601, 617, 625,
 667, 671, 691, 703, 708, 726,
 769, 782, 789, 790, 812, 950,
 969, 1049, 1116, 1175, 1262,
 1269, 1280, 1292, 1352, 1364,
 1379, 1391, 1407, 1410, 1448,
 1481, 1509, 1519, 1540, 1541,
 1542, 1544
 Cristea, Vasile, 928
 Cristescu, Gheorghe, 306, 549
 Cristescu, Luiza, 219, 252, 281, 291,
 367, 483, 488, 729, 1444
 Cristian, V., 718
 Cristoiu, Ion, 30, 289, 405, 560, 614,
 619, 785, 1301, 1415, 1440, 1493
 Crișan, Alexandra, 892
 Crișan, Constantin, 113, 291, 365,
 366, 486, 613, 674, 729, 795,
 830, 959, 1175, 1180, 1229
 Crișan, Ion, 1059
 Crișan, Mihai, 419
 Crișan, P., 1173
 Crișan, Vasile, 892
 Crînguleanu, Ion, 453, 754, 989,
 1477, 1562
 Croce, Benedetto, 20, 50, 55, 249,
 363, 390, 422, 764, 782, 1023,
 1486
 Crohmălniceanu, Ion, 1460
 Crohmălniceanu, Ov. S., 46, 101,
 141, 150, 192, 226, 242, 254,
 278, 316, 339, 360, 364, 385,
 403, 407, 414, 523, 529, 532,
 536, 541, 554, 576, 612, 719,
 755, 761, 815, 831, 889, 959,
 1029, 1055, 1086, 1098, 1118,
 1134, 1135, 1159, 1193, 1210,
 1219, 1223, 1225, 1231, 1248,
 1261, 1264, 1266, 1267, 1268,
 1270, 1273, 1281, 1285, 1289,
 1315, 1318, 1360, 1380, 1389,

- 1399, 1402, 1429, 1460, 1473,
1486, 1488, 1504, 1510, 1528,
1529, 1538, 1541, 1542, 1543,
1547, 1556, 1559
- Croicu, Petre, 480
- Croitoru, Angela, 611, 1016, 1391,
1409
- Croitoru, Mircea, 1329
- Croitoru, Radu, 1245
- Croitoru, Ștefan, 1347
- Cromwell, John, 228, 418
- Cruceana, Ion, 139
- Cruceanu, Mihail, 293, 306, 550,
1352, 1401, 1471
- Cuban, Endre, 818
- Cubleșan, Constantin, 127, 245, 344,
407, 548, 606, 663, 828, 891,
943, 1093, 1131, 1265, 1288,
1328, 1375, 1479
- Cuceu, Ion, 1396
- Cucu, Marin, 1229
- Cucu, Stelian, 286, 1185, 1547
- Cucu, Vasile, 840, 1343
- Cuibuș, George, 85, 585, 782, 1044,
1401
- Culcer, Dan, 171, 237, 314, 970,
1077, 1199, 1435, 1538, 1560
- Culianu, Ioan Petru, 1509
- Culianu, Tereza, 527, 718, 720
- Cunescu, Gheorghe, 273, 528, 583,
971, 1312
- Cuniadi, Șandor, 818
- Curci, Lino, 88, 532, 644
- Curievici, Ion, 626
- Curticăpeanu, Doina, 700
- Curticeanu, Mircea, 127, 681, 731,
801, 1283, 1479
- Curtius, Ernst Robert, 238, 252, 269,
293, 343, 472, 738, 1014, 1302
- Cusin, Adi, 140, 199, 227, 315, 390,
404, 551, 572, 704, 796, 824,
858, 1383, 1487, 1550
- Cușitaru, Virgil, 114, 1374
- Cuza, Constantin, 1409
- Cuza, Grigore, 166
- ## D
- Da Fonesca, Peixoto, 1317
- Dacosta, Luisa, 391
- Dağlarca, Fazıl Hüsni, 480, 989
- Daicoviciu, Constantin, 80, 257,
607, 892, 1521
- Daicoviciu, Hadrian, 45, 139, 281,
397, 1146
- Dali, Salvador, 1529
- Damaschin, Dan, 1415
- Damaschin, Radu, 139
- Damian, George, 993, 1378, 1547
- Damian, Mircea, 777
- Damian, Nicolae, 644, 950, 1450
- Damian, Samy, 13, 68, 96, 108, 129,
157, 180, 226, 230, 245, 284,
310, 323, 367, 392, 401, 410,
423, 428, 445, 452, 478, 503,
515, 531, 536, 541, 554, 586,
600, 625, 627, 637, 772, 778,
782, 790, 826, 827, 835, 836,
889, 925, 926, 931, 946, 965,
976, 980, 1033, 1041, 1074,
1096, 1175, 1202, 1259, 1369,
1394, 1402, 1414, 1440, 1446,
1498, 1528, 1540, 1541
- Damian, Ștefan, 281, 288, 405, 445,
559, 683, 1541
- Dan, Anci, 1374
- Dan, C.R., 1340
- Dan, George, 95, 237, 286, 541, 603,
608, 669, 959, 1130, 1171, 1241,
1314
- Dan, Gh., 88, 1405
- Dan, Ilie, 1229, 1379
- Dan, N., 614, 1015, 1320, 1440
- Dan, Olga, 671

Dan, Pavel, 48, 246, 270, 273, 325,
 348, 419, 622, 1040, 1142, 1223,
 1555
 Dan, Sergiu, 172
 Dancea, Ion, 963
 Dancev, Anton, 1499
 Danciu, Dimitrie, 803
 Danciu, Maxim, 240
 Danciu, P., 681
 Dániel, Veress, 308, 688
 Daniliuc, Dinu, 411
 Daninos, Pierre, 1130
 Daragiu, Gheorghe, 1533
 Dark, Iohanna, 1106
 Dascal, Mihai, 92, 582, 910
 Dascălu, Crișu, 353, 454, 710, 1522
 Dascălu, Doina Bogdan, 1392
 Dascălu, Emilia, 27, 1189
 Datcu, Iordan, 683, 1288, 1399,
 1552
 Dauș, Ludovic, 992
 Davičo, Oskar, 818
 David, Maria, 1009
 David, Mihai, 680
 Davidescu, Alexandrina, 347
 Davidescu, N., 272, 520, 992, 1024
 Davidoglu, Mihail [Mihai], 419, 509,
 570, 629, 818, 898, 1072
 Davila, Al., 391, 500, 507, 530, 570,
 689, 733, 782, 1031, 1196, 1243,
 1360, 1477
 Dănăilă, I., 693
 Dănilă, Simion, 1059
 Dărăbăneanu, Teodor, 564
 Dăscălescu, Adrian, 397
 Dâncu, Vasile, 1396
 Deac, Augustin, 306, 473, 596, 1006
 Deal, Alexandru, 154, 392, 486, 545,
 562, 622, 653, 792, 800, 1204
 Deboveanu, Aurel, 529, 713, 809,
 888, 959
 Decei, Aurel, 683, 1189
 Deguy, Michel, 1530
 Dehnel, J., 1092
 Del Conte, Rosa, 646
 Delamare, Gil, 1477
 Delaperrière, Jean, 1540
 Delavrancea, Cella, 465
 Delay, Jean, 569
 Deleanu, Horia, 124, 690, 1308
 Deleuze, Gilles, 1393
 Della Volpe, Galvano, 1014
 Delureanu, Ștefan, 652, 1195, 1460
 Demeter, Marla, 294
 Demetrescu, Traian, 537, 730, 1189,
 1194
 Demetriade, Mircea, 520
 Demetriescu, Anghel, 1430
 Demetrius, Lucia, 55, 152, 168, 288,
 484, 1010, 1109, 1192
 Demetru, G., 520
 Demian, Rodica, 622
 Deneș, Miron Paul, 836
 Densusianu, Aron, 644
 Densusianu, Ovid, 134, 550, 732,
 860, 1415
 Depărățeanu, Al., 206, 1392
 Déry, Tibor, 440
 Desnos, Robert, 730
 Dessila, Octav, 1129, 1393
 Deșliu, Dan, 95, 310, 444, 623, 653,
 661, 826, 1128, 1208, 1350,
 1460, 1542, 1547
 Deșliu, Valentin, 635, 891, 959,
 1107
 Dezideriu, Iacob, 767, 1514
 Diaconescu, Crenguța, 274, 434,
 718, 1286
 Diaconescu, Emil, 718
 Diaconescu, Ioana, 139, 1263, 1429
 Diaconescu, Ion, 898
 Diaconescu, Mihai Constant, 783
 Diaconescu, Mihail, 1293
 Diaconescu, Romulus, 802

Diaconescu, Traian, 324
 Diaconovici, Constantin, 155, 289, 1060
 Diaconovici-Loga, Constantin, 289
 Diaconu, Aurelia, 384
 Diaconu, M., 153
 Diaconu, Maria, 411
 Diaconu, Mihaela, 27
 Diaconu, Nicolae, 139, 288, 405, 445, 559
 Diaconu, Virgil, 1176
 Diamantescu, Sanda, 661
 Dianu, Romulus, 369, 588, 959, 965, 1002, 1026, 1274, 1493, 1557
 Diaz, Guillermo, 859
 Dickinson, Emily, 687, 835
 Dieggelmann, Walter Mathias, 616
 Diego, Eliseo, 921
 Diehl, Charles, 687
 Dilthey, Wilhelm, 892
 Dima, Al., 26, 162, 196, 278, 280, 339, 445, 469, 532, 626, 649, 652, 664, 665, 692, 694, 711, 737, 829, 853, 982, 1079, 1213, 1271, 1374, 1400, 1405, 1474
 Dima, Corneliu, 382, 572, 677, 957, 1055
 Dima, Octav, 1274
 Dima, Simion, 410, 963
 Dimache, Monica, 263
 Dimisianu, Gabriel, 7, 13, 32, 42, 52, 62, 85, 108, 119, 120, 152, 157, 177, 226, 228, 247, 254, 259, 263, 287, 346, 362, 383, 401, 405, 421, 427, 453, 477, 512, 529, 581, 617, 691, 714, 719, 768, 770, 835, 888, 986, 993, 1034, 1229, 1359, 1364
 Dimitrescu, Șt., 650
 Dimitriu, Daniel, 151, 287, 345, 404, 518, 679, 707, 708, 799, 960, 1036, 1057, 1133, 1186, 1299, 1414, 1548
 Dimitriu, Nicolae, 22, 480, 986
 Dimitriu, Ștefan, 1310
 Dimitrova, Blaga, 1268
 Dimiu, Mihai, 655, 1014, 1039, 1114
 Dimov, Leonid, 8, 24, 88, 110, 121, 139, 141, 154, 177, 202, 259, 279, 281, 282, 290, 334, 340, 367, 398, 399, 405, 422, 452, 479, 504, 531, 543, 587, 611, 629, 637, 653, 661, 681, 683, 693, 695, 699, 737, 739, 756, 758, 762, 790, 805, 835, 852, 919, 1281, 1339, 1374, 1460, 1490
 Dimovici, Cornel, 1199
 Dindere, Gheorghe, 904
 Dinescu, Mircea, 11, 57, 134, 202, 530, 548, 610, 620, 634, 653, 662, 707, 717, 722, 743, 756, 782, 788, 835, 836, 933, 950, 1005, 1161, 1267, 1270, 1304, 1377, 1436, 1443, 1460, 1537, 1541
 Dinischiotu, Constantin, 139, 398, 660, 665, 933, 1292, 1475
 Dinu, Gheorghe, 176, 292, 523, 563, 567, 938, 1068
 Dinu, I., 1383
 Dinu, Nicolae, 411, 1031
 Dinu, Victoria, 301
 Dinulescu, Dumitru, 158
 Dinulescu, Florica, 1493
 Dizdar, Mak, 587
 Djagarov, Gheorghii, 891, 1111
 Dobrescu, Al., 54, 199, 251, 443, 527, 626, 650, 666, 718, 760, 782, 858, 929, 1054, 1056, 1187, 1300, 1414, 1538, 1548
 Dobrescu, Miu, 470, 825, 893, 906, 915, 1014, 1140

Dobrescu, Paul, 497
 Dobrescu, Vasile, 1561
 Dobrin, Dina, 281, 337
 Dobrițoiu, Elisabeta, 480
 Dobrogeanu-Gherea, Al., 1532
 Dobrogeanu-Gherea, Constantin,
     314, 341, 519, 1014, 1023, 1053,
     1113, 1151, 1192, 1283, 1327,
     1401, 1430, 1441, 1536
 Dogaru, Anton, 672
 Dogaru, Mihai, 1257
 Dogaru, Venera, 1365
 Dohotaru, Adrian, 45, 138, 1493,
     1494, 1541
 Doicescu, Aurelia, 987
 Doinaș, Ștefan, Augustin, 8, 9, 16,
     20, 78, 79, 95, 106, 109, 111,
     129, 130, 142, 143, 144, 153,
     168, 220, 239, 258, 274, 283,
     290, 307, 316, 355, 394, 399,
     407, 414, 415, 416, 453, 482,
     522, 525, 533, 541, 550, 560,
     566, 596, 603, 619, 631, 646,
     659, 664, 687, 693, 737, 755,
     761, 773, 780, 792, 814, 818,
     825, 832, 834, 923, 965, 976,
     1038, 1112, 1144, 1158, 1178,
     1186, 1188, 1198, 1206, 1222,
     1223, 1243, 1251, 1255, 1270,
     1272, 1346, 1349, 1371, 1376,
     1392, 1393, 1417, 1460, 1461,
     1465, 1466, 1467, 1490, 1508,
     1510, 1557, 1561
 Doja, Luminița, 765, 1030
 Dolângă, Nicolae, 410, 1059
 Dolci, Danilo, 252
 Dolgoșeva, Lidia, 1379
 Dombi, Alexandru, 1282
 Dombrowski, Iuri, 1011
 Domokos, Szilagy, 645
 Donose, Vicențiu, 200
 Đorđević, B., 818
 Dorgoșan, Traian, 154, 1059
 Dorian, Dorel, 1254, 1269, 1288,
     1307, 1336, 1360
 Dorian, Margareta, 1396
 d'Orleans, Charles, 288
 Dornescu, C., 897
 Dorst, Jean, 217
 Doru, Doina, 1247
 Dos Passos, John, 228, 585
 Dostoievski, Feodor Mihailovici,
     1347
 Dracsin, Constantin, 929
 Dragnea, Stelian, 422
 Dragomir, Doru, 206, 613, 828, 1081
 Dragomir, Ion, 487, 1560
 Dragomir, Mih, 377, 399, 522
 Dragomirescu, I., 597
 Dragomirescu, Laurențiu, 1067
 Dragomirescu, Mihail, 225, 248,
     662, 797, 985, 1002, 1250, 1326
 Dragomirescu, Teodor, 671
 Dragoslav, Ion, 1250
 Dragoș, Aurel, 49, 157, 642, 760,
     761, 770, 779, 837, 843, 861,
     897, 904, 933, 1159, 1213, 1214,
     1351, 1360, 1366, 1511
 Dragoș, Elena, 153
 Dragoș, Eugenia, 324
 Dragoș, Nicolae, 137, 256, 364, 425,
     465, 594, 722, 765, 894, 1076,
     1229, 1238, 1247, 1282, 1295,
     1366, 1443, 1490, 1493, 1510,
     1514, 1515, 1533, 1544
 Dragu, Petre, 564
 Drăgan, Constantin, 607
 Drăgan, Daniel, 284
 Drăgan, Gheorghe, 831, 1400
 Drăgan, Ion, 23, 1120
 Drăgan, M., 366, 644, 651, 703, 798,
     1107
 Drăgan, Mihai, 84, 148, 199, 284,
     402, 442, 477, 616, 644, 648,

- 650, 662, 703, 760, 781, 797,
1053, 1054, 1107, 1155, 1209,
1288, 1336, 1358, 1443, 1548
- Drăgan, Mircea, 327, 411, 947,
1161, 1228
- Drăgan, Nicolae, 828
- Drăgănescu, Ion, 1397
- Drăgănoiu, Ion, 65, 220, 425, 440,
543, 1018, 1181, 1246, 1254,
1345
- Drăgoi, Ion, 638
- Drăgușan, I., 166
- Drăgușanu, Ion Codru, 387
- Drăgușanu, Sidonia, 356, 688, 1509
- Drăguț, Vasile, 210, 521, 1387
- Dreiser, Theodore, 1210
- Dreptate, Emil, 288
- Drincea, Ion Șerban, 656
- Drincu, Sergiu, 154, 1190
- Drișcu, Mihai, 921
- Drogeanu, Paul, 637, 670, 949, 987,
1406
- Dropu, C., 501
- Drumaru, Paul, 89, 324, 858
- Drumur, George, 562, 1059, 1418
- Drumur, Marian, 803
- Druon, Maurice, 1509
- Du Gard, Roger Martin, 1188
- Duca, Aurel, 605
- Duca, G., 1291
- Ducea, Valeria, 160, 296, 418, 569,
689, 808, 1196, 1307, 1558
- Duchamp, Marcel, 111
- Duda, Virgil, 154, 158, 661, 890,
1387, 1444
- Dufrenne, Mikel, 525, 529, 670,
1188, 1208
- Duică, Bogdan, 225, 1311
- Duică, Constantin, 971, 1310
- Duicu, Serafim, 319, 340, 565, 1223,
1328
- Dulgheru, Geta, 779
- Duma, Dana, 791
- Dumas, Alexandre, 690, 903
- Dumbravă, Lucian, 1186
- Dumbravă, Nicolae, 44, 166, 301,
422, 453, 574, 811, 974, 1200,
1314, 1562
- Dumbrăveanu, Anghel, 153, 246,
286, 291, 301, 338, 347, 353,
410, 434, 454, 562, 583, 603,
657, 683, 699, 760, 789, 803,
811, 818, 940, 953, 960, 1059,
1109, 1157, 1166, 1181, 1187,
1241, 1298, 1304, 1317, 1365,
1419, 1551
- Dumbrăveanu, Gheorghe, 1558
- Dumitrache, Constantin, 138
- Dumitrașcu, Pompiliu, 922
- Dumitrescu, Adrian, 810
- Dumitrescu, Aurel, 1075
- Dumitrescu, Constantin, 746
- Dumitrescu, Dana, 1407
- Dumitrescu, Emil, 685
- Dumitrescu, Geo, 140, 142, 238,
270, 303, 399, 533, 541, 575,
581, 603, 614, 624, 675, 731,
1178, 1201, 1327
- Dumitrescu, George, 796
- Dumitrescu, Gheorghe, 832
- Dumitrescu, I., 637
- Dumitrescu, Ion, 210, 411, 422, 614,
1030, 1031, 1161
- Dumitrescu, Marian, 251
- Dumitrescu, Mariana, 1173
- Dumitrescu, Pompiliu, 118
- Dumitrescu, Ștefan, 397, 611
- Dumitrescu, Traian, 1468
- Dumitrescu, Vasile, 292
- Dumitrescu, Victor, 824
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 59,
105, 113, 172, 173, 203, 255,
256, 300, 306, 328, 394, 411,
414, 447, 450, 482, 496, 506,
507, 532, 657, 662, 686, 721,

- 743, 763, 779, 785, 786, 847,
904, 905, 906, 910, 915, 924,
925, 946, 959, 962, 984, 1078,
1122, 1150, 1158, 1169, 1237,
1253, 1271, 1281, 1284, 1328,
1374, 1380, 1405, 1474, 1499,
1521, 1538
- Dumitrescu-Codreanu, Lucia, 1099
- Dumitriu, Dana, 21, 43, 281, 347,
388, 398, 453, 492, 604, 633,
671, 723, 744, 789, 800, 831,
886, 930, 950, 958, 984, 1049,
1050, 1074, 1096, 1104, 1168,
1175, 1219, 1262, 1264, 1292,
1336, 1371, 1439, 1477, 1519,
1542
- Dumitru, Claudia, 763
- Dumitru, Dumitru, 982
- Dumitru, I., 1155
- Dumitru, Mihai, 139
- Dumitru, Radu, 445, 518
- Dunajecz, Ladislau, 463, 941, 973
- Dunăreanu, B., 974
- Dunăreanu, Elena, 792
- Dunăreanu, Nicolae, 419, 1094,
1145
- Dunca, Liviu, 271, 512
- Dune, Edmonde, 774
- Durac, Ion Alexandru, 1247
- Dürer, Albrecht, 289, 835
- Durras, Marguerite, 667
- Durrell, Lawrence, 154
- Dürrenmatt, Fr., 195, 228, 325, 419
- Duță, Marcel, 723
- Duțescu, Mihai, 157, 301, 564, 693,
1017, 1198, 1529
- Duțescu, Victor, 109, 662
- Duțu, Alexandru, 171, 472, 687,
813, 1037, 1169, 1405, 1477
- E**
- Eastlacke, William, 1359
- Eco, Umberto, 249, 718, 1292
- Edgár, Balogh, 854
- Edigey, J., 193
- Efroni, Dorina, 264
- Eftimie, G., 151, 152, 1057
- Eftimiu, Victor, 22, 51, 83, 95, 108,
122, 134, 221, 233, 275, 331,
334, 344, 382, 417, 448, 478,
480, 494, 508, 520, 533, 536,
539, 591, 596, 610, 611, 664,
681, 688, 702, 712, 721, 742,
756, 761, 763, 768, 788, 803,
828, 844, 940, 963, 967, 978,
994, 995, 1011, 1025, 1038,
1058, 1081, 1099, 1112, 1157,
1164, 1170, 1220, 1256, 1263,
1292, 1352, 1379, 1380, 1401,
1406, 1407, 1414, 1441, 1491,
1501, 1521, 1528, 1536, 1560
- Eggerath, Werner, 603
- Ehrenburg, Ilia, 585, 658, 1337
- Eisenbürger, Eduard, 865
- Ekström, Peter Olof, 627, 1188,
1263
- El Sebai, Youssef, 126
- Elek, Benedek, 1514
- Elen, Mihai, 1170
- Eleodor, Dinu, 168, 422, 974
- Eliad, Sandu, 417, 690
- Eliade, Irina, 288, 565, 851
- Eliade, Mircea, 671
- Eliade, Pompiliu, 171, 508
- Elin, Mihai, 32
- Eliot, T. S., 126, 153, 202, 367, 392,
416, 435, 589, 792, 1235, 1305,
1318
- Elvin, B., 160, 295, 418, 570, 690,
1196, 1307, 1431
- Emandi, Barbu Alexandru, 384,
1021, 1521
- Emanuel, Paul, 337, 672, 788, 1041,
1127, 1292, 1356
- Emil, Gherasim, 123

- Eminescu, Mihai, 17, 58, 84, 114,
133, 136, 161, 172, 173, 190,
199, 204, 206, 366, 367, 386,
393, 402, 416, 496, 566, 602,
612, 619, 656, 671, 690, 695,
719, 736, 739, 763, 769, 835,
860, 894, 900, 909, 914, 928,
1109, 1136, 1158, 1192, 1205,
1216, 1268, 1286, 1311, 1338,
1382, 1383, 1392, 1401, 1432,
1469, 1503, 1510, 1527, 1528
- Emmanuel, Georges, Clancier
Emmanuel, Pierre, 385, 416, 972,
1562
- Enachescu, George, 1200, 1313
Enășescu, Artur, 1383
Enășoiaie, Victor, 865, 867
Endre, Ady, 27, 434, 816
Endre, Toth, 603
Ene, Gheorghe, 166
Ene, Virgiliu, 473
Enescu, Gh., 416
Enescu, Radu, 152, 289, 406, 430,
682, 802, 962, 1178, 1417, 1538,
1551
- Engels, Friedrich, 663
Enghel, Emanoil, 152
Enzensberger, Hans Magnus, 1111
Erbiceanu, Adrian, 301
Erdely, Isolda, 410
Eremia, Sergiu, 1514
Erik, Majtényi, 541, 574, 599, 634,
1031
- Ermatinger, E., 991
Ernő, Gall, 306
Erszébét, Kantor, 339
Ervin, Miko, 1193
Escarpit, Robert, 1014, 1401
Esenin, Serghei, 109, 993, 1019,
1271, 1291, 1326
Estia, Nea, 1327
Esztergályos, Cecilia, 1524
- Eustatievici, Dimitrie, 573, 742, 757,
1400
- Everac, Paul, 45, 55, 84, 142, 160,
174, 178, 188, 228, 247, 252,
306, 307, 349, 350, 391, 448,
453, 509, 518, 530, 576, 584,
610, 623, 625, 629, 666, 667,
687, 705, 733, 735, 828, 934,
993, 1071, 1117, 1164, 1248,
1254, 1286, 1308, 1401, 1487,
1488, 1516
- Evola, G., 991
Evtuşenko, Evgheni, 416, 1304,
1327, 1528
- Evu, Eugen, 1188
- F**
- Façon, Nina, 55
Fadeev, Aleksandr, 1205, 1234,
1307
Faguet, Émile, 1352, 1460
Faifer, Florin, 992
Faităr, Ion, 1075, 1310
Fanache, V., 80, 699
Fanelli, Mario, 108
Fassel, Horst, 291
Fati, Vasile Petre, 693, 756, 969,
1075
Faulkner, W., 99, 325, 658, 670,
827, 981, 1022, 1076, 1194,
1280, 1315, 1326, 1448, 1533,
1555
- Faur, Dan, 721
Faur, Sanda, 27, 85, 443, 1134,
1288, 1459, 1488, 1509
Faur, Viorel, 681, 961, 1200
Fayad, Samy, 201, 449, 570, 808
Fazekas, Janos, 210
Făgeţel, Constantin Şaban, 560, 681,
731, 801, 805, 1479
Fălcescu, Vasile, 1475

Fărcășan, Sergiu, 47, 349, 418, 1009,
 1073, 1338, 1385, 1433, 1537,
 1540
 Fătu, Nicolae, 301, 1310
 Fântâneru, C., 1387
 Fedin, Konstantin, 605
 Fediuc, Mihai, 411
 Feijóo, Samuel, 1092
 Felea, Aurel, 83
 Felea, Ion, 154, 292, 1067, 1203,
 1554
 Felea, Victor, 47, 65, 79, 104, 128,
 194, 221, 245, 272, 340, 362,
 383, 386, 431, 434, 468, 491,
 520, 547, 603, 606, 622, 662,
 714, 731, 756, 776, 852, 919,
 943, 1003, 1005, 1023, 1040,
 1093, 1112, 1130, 1148, 1170,
 1172, 1177, 1199, 1243, 1265,
 1282, 1311, 1328, 1360, 1375,
 1392, 1396, 1454, 1478, 1490,
 1502, 1520, 1524, 1538, 1540
 Felecan, Radu, 959, 960
 Felix, Milorad, 438
 Feneșan, Lucia, 171, 172, 305, 582,
 583, 695, 696, 816, 817, 1080,
 1316
 Feraru, Margareta, 729
 Ferenc, Santa, 291
 Ferenc, Székely, 1558
 Ferenc, Szemplér, 220, 522, 541, 941,
 1222, 1232, 1485
 Fernandez, Dominique, 1092
 Ferré, Téophile, 354
 Feuchtwanger, Lion, 941
 Feuchtwanger, Marta, 756
 Fianu, Andriana, 1148
 Ficowski, Jerzy, 921
 Figueiredo, G., 1248, 1288
 Filimon, Domnica, 523, 779, 1002
 Filimon, Mariana, 693
 Filimon, Nicolae, 276, 399, 530,
 758, 1430
 Filip Sărățeanu, Mariana, 103
 Filip, Emil, 1395
 Filip, Mircea, 200, 295
 Filip, Nadia, 1475
 Filip, Stelian, 332, 353, 999, 1236,
 1535
 Filip, Traian, 331, 393, 483, 521,
 580, 875, 974, 978, 1077, 1100,
 1116, 1192, 1316, 1428
 Firan, Florea, 882, 1556
 Firea, Fred, 83
 Firescu, Rodica, 560
 Firoiu, V., 1193
 Fischbach, Fred, 1004
 Fiumi, Lionello, 1013
 Flaubert, Gustave, 1316, 1477, 1521,
 1557
 Flămând, Dinu, 45, 205, 281, 288,
 289, 347, 367, 392, 405, 444,
 479, 504, 530, 559, 586, 611,
 619, 628, 634, 653, 668, 720,
 738, 762, 773, 782, 828, 832,
 836, 903, 949, 980, 987, 1041,
 1049, 1084, 1113, 1161, 1197,
 1275, 1301, 1318, 1376, 1412,
 1417, 1489, 1530, 1541
 Flitan, Constantin, 764
 Flora, Radu, 804, 1395
 Florea, D., 151, 650, 1545
 Florea, Ioan, 227
 Florea, Ion, 590
 Florea, Mihai, 684, 1080
 Florea, Pavel, 114, 1374
 Florea, Rodica, 345, 646
 Florea, Viorica, 764
 Florea-Rariște, D., 151
 Florescu, B., 520
 Florescu, Haralambie, 95
 Florescu, Nicolae, 145, 612, 672,
 791, 987, 1057, 1398, 1401, 1449

- Florescu, Vasile, 1078, 1564
 Florian, Călin, 1255
 Florian, I., 1397
 Florian, Mario, 1092
 Florian, Mircea, 637
 Florian, Rola, 661, 1111
 Flouquet, Louis, 644
 Foartă, Șerban, 154, 216, 288, 291,
 405, 431, 453, 559, 562, 680,
 683, 747, 801, 804, 930, 1522
 Fochi, Adrian, 646, 729, 861, 1396
 Focillon, Henri, 687, 1084, 1220
 Focșa, Gh., 767
 Fodor, Octavian, 589, 714, 923
 Fodor, Zeno, 1558
 Földes, Maria, 518, 688
 Fotino, Stanca, 158, 293, 565
 Foucault, Michel, 80, 948, 1407
 Fournier, Alain, 793
 Fox, Brunea, 1067
 Foy, Bastien, 59
 Francastel, Pierre, 587, 652
 France, Anatole, 169, 685, 789, 1003
 Francisc, Albert, 153, 159
 Frasher, Naim, 844
 Frățilă, Alexandrina, 261
 Frățilă, Florentina, 1060, 1190
 Freamăt, Andrei, 971
 Frénaud, André, 22, 1530
 Freud, Sigmund, 653
 Friduș, I., 390, 501, 502, 626, 680,
 858, 928, 946, 1247, 1336, 1359,
 1378, 1508, 1527
 Friedman, Manole, 1095, 1372
 Friedrich, Hugo, 991, 1374
 Frigyes, Karinty, 23
 Frisch, Max, 565, 737, 1357, 1499
 Frîncu, Teofil, 521
 Frolov, Serafim, 1248
 Frost, Robert, 1359
 Fruntelată, Dan, 30, 92, 614, 765,
 1015, 1214, 1320, 1440, 1493
 Frunză, Eugen, 46, 95, 301, 332,
 487, 524, 541, 574, 656, 680,
 998, 1096, 1200, 1314, 1401,
 1477
 Frunză, M., 84
 Frunză, Victor, 428, 1558
 Frunzetti, Ion, 279, 609, 690, 832,
 856, 1020, 1271
 Frunzetti, N., 1514
 Fucik, Julius, 1427
 Fugariu, Florea, 116
 Fulga, Laurențiu, 8, 41, 75, 95, 116,
 121, 154, 166, 304, 333, 345,
 371, 490, 514, 559, 571, 603,
 722, 747, 825, 849, 918, 1089,
 1143, 1360, 1436, 1499, 1536
 Fulga, Nicolae, 1388
 Fundoianu, B. (Fondane, Benjamin),
 62, 82, 156, 278, 285, 567, 610,
 629, 785, 849, 1067, 1079, 1170,
 1223, 1361, 1390, 1429
 Fuscolo, Ugo, 783
- G**
- Gábor, Gaál, 328, 340, 355, 381,
 1377
 Gabrea, Florin, 158, 713, 1143
 Gabrea, Maria, 723, 744
 Gabrielescu, Alice, 1262, 1269
 Gafița, Gabriel, 531, 1040, 1091,
 1565
 Gafița, Mihai, 116, 132, 534, 785,
 889, 1166, 1173, 1192, 1221,
 1229, 1234, 1293, 1372, 1401,
 1449, 1502, 1531
 Gafița, Viniciu, 91, 118, 1261, 1491
 Gaga, Victor, 963
 Galaction, Gala, 64, 274, 281, 309,
 330, 440, 528, 565, 583, 612,
 651, 694, 971, 1017, 1093, 1135,
 1147, 1249, 1275, 1288, 1375,
 1400, 1415, 1549

Galaction, Luki, 1498
Galan, V. Em., 581, 1505
Galben, Cornel, 422
Galdi, L., 1234
Galea, Ștefania, 1075
Galetaru, Geo, 291, 1407, 1459
Galfalvi, Zsolt, 411
Galiș, Petru, 1003
Galiș, Veronica, 1413
Galsworthy, John, 1509
Gamarra, Pierre, 415
Gană, George, 994
Gane, Gabriel, 368
Gane, Horia, 149, 551, 824, 959, 1547
Gane, Nicolae, 277, 1379
Gane, Tamara, 55, 81, 1524
Ganea, V., 1060, 1305
Gangur, Adrian, 67
Garbur, Ioana, 248
Garbur, T., 1190
Garland, Patrick, 1022
Gary, Romain, 310, 1411
Gáspár, Tamási, 603, 612
Gatto, Alfonso, 783
Gavault, Paul, 1558
Gavril, Matei, 284, 713, 720, 825, 942, 1096
Gavril, Mihai, 95, 237, 669, 746
Gavrilescu, Nicolae, 411, 1067, 1160
Gavrilov, Aurel, 1395
Gavrilovici, Ernest, 723, 744
Gay, John, 1558
Gămulescu, Dorin, 818
Gârleanu, Emil, 1264, 1441
Geeraerts, Jef, 644
Gellért, Alexandru, 1521
Genaru, Ovidiu, 27, 140, 337, 402, 551, 584, 609, 645, 658, 737, 744, 782, 810, 825, 954, 1038, 1240, 1299, 1335, 1413, 1418, 1547
Genette, Gérard, 621, 965
Genoiu, George, 146, 551, 954, 1184, 1547
George, Alexandru, 13, 17, 23, 79, 126, 290, 299, 304, 343, 356, 405, 413, 453, 616, 631, 664, 670, 695, 718, 719, 747, 778, 785, 788, 791, 814, 823, 938, 1079, 1088, 1113, 1114, 1117, 1125, 1145, 1155, 1174, 1207, 1209, 1292, 1349, 1392, 1407, 1458, 1469, 1472, 1501, 1542, 1564
George, Teodor, 1372
George, Tudor, 10, 29, 56, 255, 281, 283, 292, 315, 338, 405, 625, 628, 681, 790, 970, 995, 1004, 1058, 1075, 1241, 1501
Georgescu, Alexandru, 102, 410, 532, 1172, 1289, 1442
Georgescu, Constantin, 669, 920, 1130
Georgescu, Gabriel, 27, 55, 277, 1417, 1433
Georgescu, Gh., 526
Georgescu, Ileana, 627, 1172
Georgescu, Mihai, 91, 332
Georgescu, Octavian, 969, 1310
Georgescu, Ovidiu, 306
Georgescu, Paul Alexandru, 1083
Georgescu, Paul, 12, 78, 121, 168, 226, 270, 303, 398, 408, 422, 482, 581, 695, 726, 770, 856, 883, 912, 917, 990, 1018, 1041, 1078, 1088, 1096, 1125, 1143, 1167, 1202, 1237, 1258, 1278, 1324, 1348, 1391, 1473, 1485, 1495, 1526, 1563
Georgescu, Titu, 497
Georgescu, Zinca, 1475
Gere, Mihai, 210, 1140
Gerhardt, Jennie, 1210

Géza, Domokos, 116, 411, 883, 1459
 Géza, Páskándi, 65, 154, 331, 360,
 603, 618, 645, 690, 971
 Géza, Tabéry, 612
 Gheliuc, Jean, 302
 Ghelmez, Petre, 104, 115, 118, 854,
 876, 1193, 1224, 1383
 Ghenov, Ion, 635
 Gheorghe, Ion, 8, 52, 106, 139, 142,
 182, 250, 340, 477, 522, 609,
 643, 681, 701, 730, 765, 834,
 852, 911, 937, 976, 989, 1256,
 1336, 1370, 1474
 Gheorghe, Mészáros, 712
 Gheorghe, Mihai, 326, 348
 Gheorghe, R., 536
 Gheorghe, Sf., 321, 349, 590
 Gheorghe, Tudor, 1226, 1392
 Gheorghe, Z., 497
 Gheorghiev, Viktor, 133
 Gheorghită, Gh., 149, 157, 293, 383,
 407, 413, 685, 805, 965, 1069,
 1429, 1502, 1557
 Gheorghiu, Dana, 1107
 Gheorghiu, Jeana, 51, 1205
 Gheorghiu, Kitty, 1381
 Gheorghiu, Mihnea, 37, 51, 118,
 157, 160, 196, 292, 294, 375,
 411, 412, 414, 417, 523, 554,
 569, 603, 610, 625, 627, 629,
 647, 666, 678, 687, 721, 735,
 854, 862, 863, 865, 923, 930,
 960, 967, 993, 995, 1025, 1027,
 1042, 1069, 1073, 1117, 1158,
 1160, 1164, 1193, 1233, 1305,
 1306, 1337, 1357, 1362, 1380,
 1384, 1411, 1469, 1498, 1515,
 1526, 1538, 1557
 Gheorghiu, Ștefan, 537, 560, 612,
 871, 1215, 1319
 Gheorghiu, Tașcu, 141, 491, 605,
 625, 661, 668, 721, 737, 973,
 1004, 1172, 1210, 1281, 1381,
 1460, 1529, 1562
 Gheorghiu, Val., 748
 Gheorghiu, Virgil, 171, 541, 977,
 1565
 Gherghei, Grișa, 392, 464, 716
 Gherghel, Alexandru, 419
 Gherghel, Ianoș, 1297
 Gherghinescu, Vania, 140, 550, 603,
 619, 747, 793, 1106, 1112, 1171,
 1178, 1225, 1236, 1240, 1269,
 1294, 1358, 1503, 1555
 Ghermanschi, Anatol, 551, 673, 792,
 1053, 1156, 1358
 Gheție, Coriolan, 560, 681
 Gheuca, Florin, 27
 Ghiță, Petre, 25, 763, 1442
 Ghibu, Onisifor, 371
 Ghica, Ion, 17, 757, 772, 923, 952
 Ghica, Pantazi, 1430, 1530
 Ghideanu, T., 26
 Ghidirmic, Ovidiu, 158, 293, 407,
 413, 565, 685, 805, 964, 1069,
 1194, 1268, 1306, 1429, 1557
 Ghilia, Alecu Ivan, 85, 153, 545,
 1176, 1261, 1428, 1491
 Ghinea, Gheorghe, 736
 Ghioc, Ștefan, 965
 Ghișe, Dumitru, 159, 252, 316, 364,
 397, 406, 415, 443, 523, 597,
 806, 847, 883, 899, 914, 915,
 1120, 1202, 1217, 1223, 1259,
 1264, 1277, 1368, 1389, 1445,
 1471, 1495, 1517
 Ghițescu, Ludmila, 671, 1122, 1176
 Ghițulescu, Mircea, 1302
 Ghițulescu, Zeno, 237, 603
 Ghivirigă, Luminița, 1224
 Gibescu, George, 158, 397, 413,
 549, 565, 684, 806, 1556
 Gibson, William, 56, 61, 85, 160
 Gide, André, 53, 438, 680

Giono, Jean, 273
 Giosu, Ștefan, 1415
 Girard, René, 247
 Giraudon, René, 1352
 Giraudoux, Jean, 288
 Giugariu, Mihai, 98, 154, 158, 382,
 485, 581, 602
 Giurchescu, Anca, 1362
 Giurescu, Constantin C., 51, 138,
 153, 206, 255, 301, 435, 655,
 731, 937, 1012, 1047, 1058,
 1095, 1114, 1192, 1304, 1377
 Giurescu, Dinu C., 1047
 Giurgiuca, Emil, 541, 847, 1240,
 1272
 Giță, Letizia, 1080
 Glanville, Brian, 1454
 Gliga, Vasile, 1515
 Glogoveanu, N., 573
 Gluvacov, Ion, 607
 Goci, Aureliu, 549, 670, 949, 1203,
 1291
 Goethe, 10, 113, 341, 645, 687, 788,
 1039, 1092, 1287, 1338, 1351
 Goga, Octavian, 53, 329, 348, 383,
 391, 397, 426, 427, 433, 434,
 436, 439, 441, 480, 487, 511,
 558, 560, 614, 632, 681, 684,
 699, 730, 765, 809, 815, 816,
 1031, 1093, 1178, 1271, 1273,
 1281, 1284, 1285, 1288, 1293,
 1328, 1338, 1352, 1383, 1392,
 1398, 1400, 1406, 1418, 1435,
 1441, 1469, 1514, 1542
 Goga, Veturia, 434
 Gogol, V., 719
 Goldfaden, Avram, 160
 Goldiș, Vasile, 1190
 Goldman, Lucien, 247, 1014
 Goldoni, Carlo, 690, 1210, 1528
 Golea, Pavel, 1213
 Golescu, Dinicu, 1012, 1288
 Golescu, Iordache, 1472
 Goll, Yvan, 1396
 Göllner, Carl, 732
 Golopenția, Corneliu, 1280
 Goma, Paul, 826
 Gonzalez Viana, Eduardo, 1092
 Gorbovski, Gleb, 851
 Gorcea, Petru Mihai, 1542
 Gorea, Radu, 549
 Gorjan, Zlatko, 1395
 Gorki, Maxim, 1134, 1193
 Gorovei, Artur, 443, 1173, 1257
 Gorovei, Ștefan Sorin, 1094
 Gorscovoz, Alexandru, 67
 Gorun, Ion, 1173
 Gorun, Irina, 788
 Gorunescu, Valeriu, 402, 409, 537,
 671, 963, 974, 1016, 1310, 1418
 Got, Petre, 545, 1038, 1317
 Goux, Joseph, 835
 Gracq, Julien, 288
 Gradinar Tamburlini, Hannelore,
 1436
 Grama, Emil, 1127
 Grasnich, Ulrich, 756
 Grass, Günther, 347, 616, 962
 Grassé, P., 1262
 Gaur, Alexandru, 168, 200, 563,
 763, 1086, 1521, 1528, 1532
 Graves, Robert, 22
 Grădinaru, Mihail, 663, 737
 Grămadă, Ilie, 26, 626
 Grămadă, Livia, 1416
 Grămescu, H., 574, 647, 741, 795,
 1011, 1116
 Grănescu, Adrian, 405, 1407, 1415
 Grăsoiu, Dorina, 45
 Grăsoiu, Liviu, 149, 683, 794, 1297,
 1487
 Grecea, Florian, 302
 Grecea, Ion, 44, 166, 301, 453, 580,
 747, 805, 811, 973, 1344

Greceanu, Radu, 965
 Grecescu, C., 572
 Grecu, V., 684
 Grecu, Viorel, 150, 443, 505
 Green, Julian, 152
 Greene, Graham, 605, 782, 1264
 Gregorian, Ada, 306, 497
 Gregorian, M., 572
 Greimas, A. J., 1292
 Grignoire, Pierre, 288
 Grigoraş, Dumitru, 713
 Grigoraş, Ioan, 1378
 Grigore, Alexandru, 273, 1080
 Grigorescu, Dan, 279, 1026, 1234, 1384, 1398, 1538
 Grigorescu, Dan Er., 643, 717, 767
 Grigorescu, Ioan, 23, 51, 85, 175, 224, 324, 740, 804, 1068, 1191, 1192, 1229, 1263, 1428, 1491, 1497, 1551, 1554
 Grigorescu, Irina, 291, 586, 941, 1305, 1358, 1419
 Grigorescu, Jean, 327
 Grigorescu, Mircea, 418, 688
 Grigorescu, Nina, 1444
 Grigorescu, T., 62
 Grigorescu Bacovia, Agatha, 582, 1107, 1180, 1181, 1192, 1203, 1204, 1206, 1246
 Grigorescu Naum, Victoria, 13
 Grigurcu, Gheorghe, 139, 152, 158, 198, 222, 281, 282, 290, 323, 399, 407, 408, 422, 430, 560, 658, 681, 802, 962, 988, 1023, 1083, 1133, 1188, 1303, 1304, 1417, 1457, 1538, 1551
 Grimm, Petre, 1451
 Grobei, Andrei, 320
 Gronov, Elena, 51, 422
 Grossmann, Jan, 57
 Grosu, Jean, 63, 502, 542, 600, 625
 Grozea, E., 524
 Gruia, Bazil, 362, 631, 712, 851, 1013
 Gruia, Călin, 1176
 Gruia, Stelian, 1353
 Grunea, Vasile, 1092
 Gudeli, Petar, 192
 Guga, Romulus, 83, 101, 131, 171, 201, 219, 221, 237, 284, 314, 343, 443, 494, 499, 530, 536, 541, 571, 586, 600, 618, 655, 737, 752, 790, 825, 970, 1144, 1198, 1541, 1562
 Guga, Silviu, 963
 Guia, Horia, 410, 1189
 Guicciardini, Francesco, 110
 Guillén, Jorge, 274, 355, 416
 Guillen, Nicolas, 605
 Guillermou, Alain, 646, 801
 Gulian, Emil, 397
 Gullensten, Lars, 360
 Gundolf, Friedrich, 1338, 1351
 Gurgianu, Aurel, 237, 588, 589, 741, 1130, 1311, 1392, 1501
 Gusztáv, Láng, 472, 1457
 Gutenberg, Johannes, 957
 Guția, Ioan, 195, 435
 Guțu, George, 565
 Guyau, M., 589
 György, Aczél, 1274
 György, Beke, 542, 600, 695
 György, Jánosházy, 603
 György, Kovács, 237, 475, 821, 854, 862, 878, 1210, 1434
 Gyözö, Hajdu, 423, 467, 585, 689, 1006
 Gyr, Radu, 173, 285, 508, 863, 997, 1026, 1206, 1382, 1514
 Gyula, Csehi, 49, 477
 Gyula, Szabó, 603, 1469
 Gzöyö, Rácz, 758, 1354

H

- Hadan, Maria, 191, 773
Hadzic, Fadil, 530
Hagici, Ibrahim, 192
Hagiu, Grigore, 8, 32, 35, 98, 177,
216, 259, 334, 348, 368, 392,
445, 450, 479, 504, 522, 531,
541, 584, 587, 596, 611, 625,
629, 821, 837, 859, 997, 1031,
1077, 1220, 1286, 1295, 1349,
1383, 1444, 1487, 1551
Haineş, Ion, 79
Hakanson, Björn, 360
Haldas, Georges, 806
Halici, Victor, 973, 1077
Hallász, Anna, 1195
Hamburger, Kate, 1133
Hamelet, Michel-Pierre, 205, 216,
222, 252, 1141, 1208
Hammer, Klaus, 756
Hampton, Lionel, 445
Hamsun, Kunt, 1405
Handke, Peter, 416
Haneş, Petre, 171
Haneş, V., 127, 171
Hanganu, George, 315
Hangiu, I., 665
Hános, Kemény, 603
Hanţă, Al., 1356
Harag, György, 1558
Haranguş, Cornel, 459
Harasimowicz, Irina, 193, 1095
Harasymowicz, Jerzy, 1443
Hardy, Thomas, 711, 1190
Harris, Petros, 1327
Harry, O., 1264
Hasdeu, B. P., 45, 320, 894, 909,
910, 993, 1158, 1268, 1287,
1360, 1365, 1384, 1432
Hašek, J., 502
Haş, Petru M., 154, 410, 458, 460,
1407, 1419, 1443, 1552
Haş, Theodor, 1092
Haşeganu, Mihaela, 933, 1556
Hatman, Daniil, 766
Hatmanu, Dan, 26
Haţeganu, Iuliu, 371, 1093
Hauptmann, Gerhadt, 418, 652
Hauser, Arnold, 354, 454, 541, 587,
1282, 1542
Hauser, Hedi, 822
Hălăucescu, Iulia, 55
Hăulică, Dan, 223
Hâncu, Dumitru, 1380
Hârlav, Constantin, 289, 405, 559,
680, 801, 1416
Hârnea, Simion, 1276
Hefter, Jean, 1067
Heinemann, Gustav, 632, 646
Heinemann, Hilda, 632, 646
Heinrich, Alfred, 683
Heinz, Franz, 688
Heliade-Rădulescu, Ion, 58, 190,
415, 686, 1024, 1194, 1243,
1282, 1283, 1369, 1378, 1468,
1474, 1536
Hemingway, Ernest, 80, 769, 828,
852, 1004, 1044, 1052, 1305, 1555
Hennequin, Emile, 1014
Hermanovszki, Bela, 1345
Hermans, Willem Frederik, 316
Herseni, Traian, 1188, 1522
Herţeg, Nicolae, 678
Herţog, Bogdan, 616
Hervian, Dinu, 292
Hesse, Herman, 288
Heyse, Gerd, 756
Higgins, A., 836
Hikmet, Nazim, 585
Hillar, Malgorzata, 1443
Hinoveanu, Ilarie, 157, 1156, 1554
Hiotu, Gheorghe, 411
Hirt, E., 991
Hitchins, Keith 48, 1199

Hlebnicov, Velemir, 321
 Hobana, Ion, 487, 703, 748, 752,
 1106, 1282, 1523
 Hochhuth, Rolf, 1210
 Hocke, Gustav René, 1014
 Hodjak, Franz, 559, 732, 942
 Hodoș, Alexandru, 434
 Hodoș, Constanța, 1173
 Hodoș, Iosif, 972
 Hogaș, Calistrat, 148, 791, 952, 1270
 Holan, Vladimir, 8, 746, 828
 Holban, Anton, 305, 319, 347, 368,
 622, 694, 785, 806, 857, 891,
 1057, 1093, 1300, 1379, 1398,
 1401, 1449, 1500, 1502, 1527
 Holban, Theodor, 83
 Holz, Arno, 1193
 Honciuc, D., 838
 Horduna, Marin, 263
 Horea, Ion, 7, 33, 63, 237, 522, 541,
 603, 758, 826, 829, 1017, 1081,
 1223, 1243, 1400
 Horodincă, Georgeta, 169, 170, 392,
 414, 520, 531, 629, 754, 850, 916,
 948, 1000
 Horotan, Ion, 66
 Horváth, Alexandru, 1003
 Hoskins, Katherine, 681
 Hossu, Valentin, 628, 660, 852,
 1193, 1358
 Hotchner, A.E., 828
 Hotinceanu, Liviu, 564
 Hotinceanu, Ovidiu, 355, 838, 989,
 1541
 Hotnog, Șt., 1002
 Hrib, Toader, 477, 824, 1165, 1379
 Hristea, Ionel, 89
 Hrișcă, Alexandru, 411
 Hrizea, Vasile, 791
 Hugnet, Georges, 739
 Hugo, Victor, 354, 686, 848, 1130,
 1375

Huidobro, Vicente, 1304
 Huizinga, Johan, 406
 Hull, Raymond, 23
 Hulubei, Horia, 23, 1155
 Hurezeanu, Damian, 306, 1138
 Hurjui, Ion, 84, 1228, 1508
 Husar, Alexandru, 550, 803, 930
 Huțanu, Florian, 838
 Huxley, Aldous, 1454

I

Iacob, Eugen, 665, 1008
 Iacob, Eugenia, 1379
 Iacob, M., 159
 Iacoban, Mircea Radu, 26, 35, 55,
 132, 208, 251, 294, 307, 390,
 418, 487, 501, 503, 555, 569,
 603, 609, 623, 626, 666, 703,
 737, 748, 752, 782, 824, 859,
 900, 1073, 1096, 1097, 1140,
 1210, 1268, 1502, 1527, 1540
 Iancovici, Gh., 153
 Iancu, Ion, 836, 1387
 Iancu, Marcel, 650
 Iancu, Traian, 95, 170, 177, 259,
 453, 485, 541, 551, 611, 783,
 859, 896, 1242, 1264, 1280, 1429
 Iancu, Victor, 1474
 Ianculescu, Dinu, 391, 437, 464,
 603, 626, 662, 1096
 Ianculescu, Mihai, 563
 Ianoș, Bartalis, 1059
 Ianoși, Ion, 277, 364, 397, 523, 672,
 719, 755, 848, 884, 917, 1120,
 1145, 1193, 1264, 1292, 1308,
 1354, 1375, 1409, 1417
 Iarai, R., 766
 Iaru, Florin, 802
 Ibrahimoff, Oleg, 385
 Ibrăileanu, Garabet, 120, 135, 148,
 199, 225, 248, 284, 314, 338,
 342, 402, 440, 519, 616, 634,

635, 636, 648, 650, 654, 662,
 665, 667, 672, 675, 678, 679,
 682, 685, 692, 693, 698, 703,
 737, 741, 759, 760, 781, 791,
 797, 811, 812, 909, 912, 924,
 943, 960, 971, 985, 1007, 1014,
 1022, 1024, 1050, 1052, 1053,
 1187, 1190, 1209, 1228, 1286,
 1287, 1411, 1413, 1443, 1445,
 1446, 1469, 1538, 1545
 Ibsen, H., 1196
 Ichim, Florica, 483, 499, 505, 507,
 509, 735, 1040, 1084, 1319
 Ienea, Ilie, 1552
 Iftimie, Elena, 47
 Igiroșianu, I., 360, 393, 1195
 Igna, Vasile, 743, 776
 Ignat, Nestor, 154, 411, 1067, 1150
 Ignatenko, N., 1353
 Ignea, Dumitru, 150, 443, 603, 609,
 626, 782, 824, 927, 960, 1044,
 1187, 1541
 Ilea, Ion Th., 291, 510, 603, 672,
 682, 746, 1280
 Ilić, Lazar, 817
 Ilica, Carolina, 802
 Iliescu, Adriana, 49, 154, 196, 479,
 581, 755, 1031
 Iliescu, Lazăr, 1338
 Ilieș, Ana Maria, 251
 Ilieșiu, Mirel, 292
 Ilin, Stancu, 345
 Ilisei, Grigore, 132, 947, 1049, 1157,
 1358
 Ilona, Varró, 603
 Ilovici, Mihail, 789, 1280
 Iluțiu, Vincentiu, 289
 Imbri, Iosif, 1003
 Imre, Horváth, 152, 332, 477, 1037,
 1282, 1371, 1417
 Indrieș, Alexandra, 154, 291, 506,
 818, 963, 1059, 1190, 1305, 1419
 Ioachim, Paul, 56, 306, 1071
 Ioan, Dumitru, 261
 Ioan, Petru, 1162
 Ioana, Nicolae, 291, 443, 562, 851,
 1020, 1263, 1444
 Ioana, S., 1197
 Ioanid, Ileana Irina, 321, 337
 Ion, Angela, 605, 826, 851, 1372
 Ion, Ion St., 411
 Ion, M., 36, 305, 310, 353, 361, 368,
 433, 522, 646, 693, 729, 771,
 1221, 1261, 1377, 1408, 1436,
 1442, 1444, 1492, 1536
 Ionașcu, Iacob, 93
 Ionel, Nicolae, 290
 Ionescu, Alexandru, 411, 1423, 1493
 Ionescu, Alexandru Șerban, 90
 Ionescu, Andrei, 102, 288, 836, 1092
 Ionescu, Constant, 773, 778
 Ionescu, Cornel Mihai, 466
 Ionescu, Eugen (Ionesco, Eugène)
 45, 103, 154, 252, 289, 321, 344,
 346, 413, 416, 445, 468, 526,
 526, 569, 629, 677, 788, 803,
 810, 985, 1381, 1546
 Ionescu, Fănel, 1477
 Ionescu, Gelu, 36, 555, 990, 1013,
 1090, 1117, 1205, 1251, 1279,
 1438
 Ionescu, Grigore, 220, 733
 Ionescu, M., 1190, 1416, 1429
 Ionescu, Marcel, 1477
 Ionescu, Marina, 1528, 1540
 Ionescu, Nelu, 477, 1096, 1359
 Ionescu, Radu, 1451
 Ionescu, Stejar, 97, 622
 Ionescu, Theodor, 421
 Ionescu, Tiberiu, 888, 1299
 Ionescu, Tudor, 1130
 Ioniță, Bujor, 411
 Ioniță, I., 497
 Ioniță, Marin, 361, 1365

Iordache, Antoaneta C., 788
 Iordache Streinu, Elena, 94, 127,
 131, 316, 473, 565, 1564
 Iordache, Florin, 637
 Iordache, Ileana, 1229, 1245, 1410
 Iordache, M., 799
 Iordan, Iorgu, 168, 450, 608, 665,
 679, 711, 723, 799, 842, 1093,
 1343
 Iordăchescu, Emil, 819, 913
 Iorga, Nicolae, 26, 58, 204, 248,
 313, 342, 360, 396, 419, 440,
 521, 612, 626, 649, 656, 662,
 681, 686, 699, 702, 716, 717,
 718, 719, 730, 731, 732, 733,
 735, 736, 740, 757, 758, 763,
 790, 794, 797, 799, 801, 804,
 805, 806, 811, 814, 828, 850,
 858, 863, 882, 938, 956, 909,
 935, 987, 1026, 1059, 1075,
 1081, 1121, 1136, 1151, 1169,
 1182, 1194, 1195, 1261, 1268,
 1283, 1328, 1381, 1419, 1451
 Iorga, Theodor, 492
 Iorgulescu, Mircea, 18, 46, 78, 101,
 124, 177, 182, 219, 238, 259,
 310, 312, 334, 353, 367, 382,
 429, 452, 471, 487, 517, 543,
 601, 618, 637, 658, 703, 726,
 748, 749, 771, 824, 848, 886,
 917, 937, 951, 985, 1001, 1019,
 1035, 1084, 1088, 1105, 1125,
 1144, 1167, 1260, 1268, 1279,
 1292, 1325, 1351, 1408, 1419,
 1447, 1474, 1486, 1497, 1520,
 1538, 1541, 1542
 Iosif, Mira, 160, 295, 418, 688, 717,
 808, 968, 1307, 1432, 1558
 Iosif, Petre, 563
 Iosif, Șt. O., 667, 730, 761, 1169,
 1173, 1352, 1441
 Iosifescu, Silvian, 364, 401, 523,
 528, 536, 541, 620, 754, 804,
 1039, 1051, 1092, 1193, 1264,
 1545
 Iosipescu, Vasile, 154
 Iovescu, Ion Marin, 1175
 Irimescu, N., 55, 84, 108, 200, 227,
 251, 277, 324, 346, 366, 391,
 502, 529, 626, 665, 718, 737,
 761, 835, 930, 938, 947, 993,
 1010, 1044, 1096, 1134, 1156,
 1209, 1228, 1247, 1268, 1336,
 1379, 1400, 1459, 1487, 1509,
 1528
 Irimia, Dumitru, 84, 151, 199, 346,
 366, 665, 678, 1057, 1187
 Irimie, C., 767
 Irimie, Negoită, 1040, 1327, 1329,
 1392, 1409
 Isac, Adrian, 68, 559
 Isac, C., 132, 737, 835
 Isac, Dumitru, 80, 410, 547, 684
 Isac, Emil, 74, 575, 1189
 Isac, Monica, 1333
 Isac, Victor, 1170
 Isanos, Magda, 247, 251, 308, 399,
 1173
 Isbășescu, Mihai, 173
 Ismăileanu, C., 419
 Isopescu, Claudiu, 646
 Isopescu, Emanuel, 785
 Ispas, Petru, 1191
 Istrate, Gavril, 26, 147, 285, 324,
 650, 665, 679, 928, 1246
 Istrate, Gheorghe, 204, 281, 301,
 355, 366, 574, 666, 669, 712,
 811, 950, 1041, 1358, 1408
 Istrati, Ion, 251, 609, 623, 927, 1102,
 1541
 Istrati, Panait, 63, 154, 249, 292,
 314, 384, 414, 560, 605, 612,
 661, 739, 964, 989, 1076, 1193,
 1242, 1286, 1327, 1329, 1453,
 1467, 1470

- István, Horváth, 1521
 István, Kocsis, 610, 689
 István, Kormos, 1004
 István, Nagy, 349, 350, 470, 523,
 569, 575, 592, 623, 627, 666,
 689, 766, 834, 942, 976, 993
 István, Örkény, 1509
 Istvan, Pakolicz, 603
 István, Péterfi, 872
 István, Szabó, 603
 István, Szilágyi, 603
 István, Tóth, 237
 Iuga, Ion, 453, 693, 859, 904, 1325,
 1508
 Iuga, Nora, 50, 100, 279, 299, 362,
 432, 444, 789, 1115, 1490
 Iuga, Radu, 1058
 Iulian, Rodica, 1361
 Iureş, Constantin, 1069
 Iureş, Ştefan, 788, 1048
 Iuteş, Gica, 118, 768, 951, 1176,
 1224, 1269, 1351
 Ivan, Ionel, 1189
 Ivanciu, I., 303
 Ivanov, Adelia, 678
 Ivanov, I., 767
 Ivanovici, Victor, 815
 Ivasiuc, Alexandru, 8, 13, 24, 40, 47,
 54, 55, 95, 99, 111, 121, 139,
 142, 157, 159, 168, 170, 178,
 205, 217, 228, 245, 247, 249,
 271, 283, 287, 288, 291, 303,
 307, 332, 333, 335, 364, 373,
 377, 386, 388, 403, 411, 422,
 439, 442, 444, 476, 479, 486,
 490, 498, 504, 512, 523, 529,
 531, 551, 556, 576, 581, 583,
 587, 604, 607, 609, 610, 623,
 624, 648, 653, 667, 671, 700,
 702, 703, 715, 721, 723, 744,
 755, 761, 770, 778, 826, 832,
 834, 859, 895, 932, 942, 944,
 950, 952, 990, 1007, 1019, 1025,
 1042, 1075, 1089, 1095, 1144,
 1152, 1193, 1205, 1218, 1222,
 1270, 1279, 1313, 1323, 1336,
 1348, 1360, 1369, 1393, 1402,
 1410, 1434, 1446, 1472, 1484,
 1496, 1519, 1536, 1543
 Ivaşcu, George, 23, 25, 81, 105, 176,
 247, 280, 282, 292, 348, 377,
 428, 477, 523, 525, 530, 532,
 534, 536, 541, 563, 609, 648,
 653, 679, 718, 721, 741, 759,
 831, 894, 905, 906, 910, 915,
 925, 931, 944, 1022, 1024, 1046,
 1088, 1150, 1155, 1172, 1173,
 1192, 1193, 1216, 1233, 1270,
 1347, 1376, 1388, 1398, 1407,
 1426, 1477, 1489, 1518, 1545,
 1552, 1557, 1563
 Ivănceanu, Vintilă, 158, 258, 385,
 386, 934
 Ivănescu, Cezar, 44, 337, 398, 660,
 665, 670, 788, 951, 1176, 1283,
 1392, 1518
 Ivănescu, Dan, 411, 718, 1009, 1155
 Ivănescu, Mircea, 10, 24, 76, 127,
 142, 153, 194, 220, 224, 273,
 282, 334, 416, 452, 543, 545,
 637, 649, 660, 699, 726, 758,
 760, 790, 802, 981, 1005, 1020,
 1181, 1280, 1316, 1317, 1470,
 1475, 1490, 1500, 1537, 1541
 Ivireanul, Antim, 685
 Iwaszkiewicz, Jaroslaw, 415, 921
 Izbăşescu, Gh., 723, 744
 Izbăşoiu, Mihai, 416
 Izoard, Jacques, 830
 Izverna, Pan, 321, 339, 347, 386
- J**
- Jacob, Max, 1405
 Jakimovski, Cedo, 603

- Jakobson, Roman, 546
 Jalea, Ion, 475, 1006
 Jamis, Fayad, 102, 921
 János, Bolyai, 610, 689
 Janos, Olah, 593
 János, Szász, 15, 39, 391, 487, 598,
 634, 703, 748, 858, 1154, 1239,
 1282, 1530
 János, Székely, 237
 Jar, Alexandru, 1269
 Jarnicki, W., 193
 Jarry, Alfred, 643, 649, 717, 746,
 767
 Jaubert, Alain, 942
 Jauca, Gh., 764
 Jeanson, Henri, 85
 Jebeleanu, Alexandru, 54, 154, 166,
 291, 562, 603, 682, 817, 818,
 950, 962, 1059, 1185, 1189, 1304
 Jebeleanu, Eugen, 24, 57, 63, 86, 88,
 92, 118, 139, 141, 182, 274, 304,
 307, 355, 364, 377, 381, 394,
 410, 416, 422, 428, 452, 522,
 525, 533, 536, 541, 575, 581,
 602, 623, 632, 637, 660, 665,
 670, 703, 728, 782, 1006, 1017,
 1058, 1068, 1085, 1141, 1151,
 1155, 1158, 1215, 1270, 1280,
 1289, 1334, 1335, 1381, 1417,
 1466, 1487, 1490, 1510, 1541
 Jelescu, Smaranda, 32
 Jenö, Kiss, 1040, 1173
 Jens, Walter, 1453
 Jerea, Hilda, 1275
 Jerome, K., 349, 1264
 Jerzyna, Zbigniew, 1443
 Jessup, Bertram, 398
 Jianu, Nicolae, 119, 200, 426, 539,
 819, 823, 884, 904, 973, 1033,
 1077, 1172, 1436
 Jijia, Ion, 1009
 Jimenez, Ramon, 505
 Jinga, Ion, 865, 899, 1016
 Jivcoviçi, Mirco, 411
 Jivi, Ion, 1305
 Joja, Athanase, 168, 607
 Jonckheere, Karel, 644, 1110
 Jordan, B., 850
 Josef, Ertetö, 171
 Joseph Emile, Muller, 788
 Jouve, Jean-Pierre, 1416
 Jouve, Pierre, 1416
 Joyce, James, 1173
 József, Méliusz, 154, 210, 223, 364,
 381, 467, 536, 541, 603, 1355,
 1360, 1372, 1498
 Jucan, Grațian, 763, 1199
 Jucu Atanasiu, Lucia, 963
 Jünger, Ernst, 415
 Jutrin-Klener, Monique, 605, 661
- K**
- Kadare, Helena, 126
 Kadare, Ismail, 125, 562, 739, 1452
 Kafka, Franz, 57, 670, 752
 Kálmán, Györfii, 1128
 Kálmán, Szöcs, 237, 603, 1435
 Kalmuski, D., 390
 Kanters, Robert, 295
 Karacalos, Xen, 1327
 Karadja, I., 957
 Karambi, Polixenia, 1172
 Karanfilov, Efrem, 891
 Karoly, Endre, 280, 962, 1304
 Karoly, Molder, 1435
 Károly, Szaconyi, 1509
 Karpowicz, Tymoteusz, 562
 Kaschnitz, Marie Luise, 1453
 Kästner, Erich, 761
 Kataev, Valentin, 851
 Katz, I., 1337
 Kaufmann, Renée, 492
 Kavafis, Konstantinos, 393, 915,
 1393

- Kawabata, Yasunari, 1038
 Kayser, W., 1020
 Kazakova, Rimma, 562
 Kazantzakis, Nikos, 964
 Kazanţev, Alexandr, 1092
 Keats, John, 200
 Kekkonen, Sylvi, 294
 Kemal, Orhan, 989
 Kenneth Hyde, John, 1080
 Kerim, Silvia, 51
 Kermode, Frank, 756
 Kernbach, Gh., 652
 Kernbach, Victor, 51, 920, 1109
 Kerouredan, Henri Gwilherm, 830
 Kerschbaumer, Maria Thérèse, 63
 Kessel, Joseph, 1359
 Kessler, Johan Samuel, 1121
 Khayyam, Omar, 1242, 1305
 Kiraly, Carol, 607
 Kirileanu, T., 200
 Kiriţescu, Al., 347, 1157, 1164,
 1283, 1431, 1488
 Kirk, Frank, 1008
 Kirstinä, Väinö, 826
 Kisch, Egon Erwin, 1427
 Kittner, Alfred, 271, 542, 600, 1121
 Kivu, Dinu, 585
 Klisurac, Ć., 818
 Knopf, A., 1005
 Kogălniceanu, Mihail, 58, 112, 419,
 702, 758, 831
 Kojevnikov, Iuri, 314, 566, 1022,
 1185
 Kojevnikov, Vadim, 1340
 Koltz, Anise, 54
 Komaromi, Bela, 559
 Komnenici, Milan, 192
 Koneski, Blaže, 1127
 Konfino, Jak, 1029
 Königes, Michael, 1534
 Konstantinov, Gheorghî, 602, 891
 Konstantinova, Kinka, 1112
 Kordon, Bernardo, 1453
 Kosorukov, A., 1477
 Kovács, A., 1438
 Kovaldji, Kiril, 1109, 1379
 Kovrilsky, Françoise, 1499
 Kozinţev, Grigori, 494
 Krauss, Werner, 941
 Kremnitz, Mite, 79, 195
 Kremnitz, Wilhelm, 195
 Kristian, Petre, 433
 Krleža, Miroslav, 108
 Krmpotic, Vesna, 1189
 Krolow, Karl, 559, 1453
 Kruczkowski, Leon, 1354, 1401,
 1432, 1559
 Kugultinov, David, 851
 Kulidjanov, Lev, 108
 Kuliev, Kaisîn, 851
 Kundera, Milan, 63
 Kuşnirik, Ivan, 1353
- L**
- La Bruyère, 1249
 La Fontaine, 883, 891, 1265
 Labiş, Nicolae, 61, 123, 139, 282,
 332, 333, 377, 394, 399, 522,
 534, 548, 549, 623, 665, 745,
 765, 818, 833, 903, 933, 974,
 993, 1002, 1003, 1044, 1046,
 1049, 1097, 1121, 1174, 1187,
 1192, 1205, 1226, 1245, 1247,
 1265, 1267, 1285, 1333, 1358,
 1361, 1370, 1374, 1377, 1378,
 1383, 1392, 1398, 1407, 1419,
 1443, 1508, 1510, 1511, 1512,
 1513, 1516, 1518, 1524, 1526,
 1527, 1542, 1546
 Lacan, Jacques, 1407
 Lafargue, Paul, 1014
 Lagos, Aprily, 1173
 Lahbabi, Mohamed Aziz, 47
 Laine, Jarkko, 826

Lajos, Demeny, 536
 Lajos, Kántor, 467, 523, 645, 848,
 1457, 1538
 Lajos, Kassak, 963
 Lajos, Létay, 74, 394, 548, 766, 864,
 865, 1334
 Lajos, Nyirö, 1038
 Lajos, Szábo, 1269
 Laly, Roger, 730
 Lambriu, Bucur, 1514
 Lameda, Ali, 729
 Lanson, Gustave, 672
 Lapalainen, Kalevi, 826
 Larbaud, Valéry, 700
 Lasalle, F., 549
 Lascu, Daniel, 54, 947, 1115, 1401
 Lasker-Schüler, Else, 800, 801
 Laskin, Boris, 132
 László, Bányai, 865
 László, Király, 536, 542, 645
 László, Lörinczi, 634
 Latiş, Vasile, 320
 Latzina, Anemone, 605
 Laurenţiu, Dan, 24, 43, 87, 124, 133,
 136, 194, 202, 251, 252, 254,
 281, 283, 298, 405, 437, 444,
 479, 679, 773, 802, 835, 838,
 970, 989, 1175, 1326, 1449
 Laurian, August Treboniu, 1200
 Lavagna, Rafaelo, 448
 Lawrence, D. H., 743
 Layton, Yrving, 1396
 Lázár, Agnes, 1282
 Lazaridis, Tasos, 1242
 Lazăr, Dumitru, 452, 684
 Lazăr, Ecaterina, 523, 834, 943, 976,
 988, 1052, 1156, 1316
 Lazăr, G., 1012
 Lazăr, Gheorghe, 58, 731, 1513
 Lazăr, Ion, 1549
 Lazăr, Mircea, 1075
 Lazăr, Petre Dan, 1245
 Lazăr, S., 1165
 Lazăr, Virgil, 1099
 Lazu, Ion, 1325
 Lăncrăţjan, Ion, 85, 99, 189, 217,
 245, 249, 800
 Lău, Mihai, 945
 Lăudat, D., 147, 286, 554, 650, 678,
 902, 930, 956, 1155, 1210
 Lăzăreanu, Barbu, 1204, 1214, 1215,
 1372
 Lăzărescu, A., 153
 Lăzărescu, Emil, 77
 Lăzărescu, George, 984
 Lăzărescu, I., 1446
 Lăzărescu, Sandu Mihai, 482
 Lăzureanu, Al., 567
 Le Quintrec, Charles, 830
 Leahu, Gheorghe, 137, 563
 Leahu, Victor, 275, 659
 Léataud, Paul, 731
 Lec, Jerzy, 1044, 1241, 1459
 Lefter, Igor, 1262, 1269
 Lefter, Ion Iancu, 1387
 Lemaître, Jules, 1003
 Lemnaru, Nedic, 25, 255, 587, 1136
 Lendway, Eva, 746
 Lenin, Vladimir Ilici, 241, 509, 510,
 549, 921, 1453
 Leon, Aurel, 27, 650, 718, 928, 947,
 957, 1002, 1009, 1043, 1133,
 1287, 1541
 León, María Teresa, 105, 415, 605,
 1550
 Leonescu, Adriana, 688
 Leonov, Leonid, 279, 314, 415, 566
 Leonte, Dumitru, 1044
 Leonte, Liviu, 26, 54, 84, 108, 132,
 199, 275, 345, 390, 476, 487,
 501, 528, 559, 584, 626, 703,
 748, 760, 930, 946, 992, 1002,
 1208, 1228, 1287, 1358, 1399,
 1486, 1527

Leontin, E., 1337
 Leopardi, Giacomo, 1396
 Lerea, H., 723
 Lerescu, Emil, 613
 Leskov, Nikolai, 1509
 Lesnea, George, 26, 109, 131, 487,
 650, 703, 835, 927, 992, 1042,
 1096, 1176, 1400
 Lețu, Ion, 739
 Leu, Corneliu, 85, 1102, 1185, 1228
 Leu, Paul, 84
 Leu, Rodica, 266
 Levcev, Liubomir, 891
 Levesque, M., 574
 Levinas, Emmanuel, 195
 Lévi-Strauss, Claude, 1407
 Levițchi, Leon, 665
 Lewis, John, 159
 Lhoste, Pierre, 1398
 Liebhard, Franz, 112, 154, 280, 332,
 603, 803, 834, 880, 976, 1492
 Lilla, Széprétti, 603
 Lillin, Andrei A., 154, 280, 410,
 562, 682, 804, 818, 963, 987,
 1059, 1189, 1304
 Lindegren, Erik, 195, 469
 Lința, Elena, 775, 1128, 1395
 Lipatti, Rodica, 1158
 Lipovanu Theodorescu, Ioana, 606
 Litman, Paula, 1224
 Liu, Nicolae, 717
 Livadă, Melania, 68, 218, 519, 614,
 802, 975, 1003, 1021, 1105
 Livescu, Cristian, 1398
 Livian, Ion, 289, 680, 800, 1301,
 1415
 Livian, M., 1162
 Locusteanu, A., 319, 341
 Loga, Diaconovici, 1060
 Loghin, Aurel, 608
 Loghin, George Dem., 633, 968,
 1002, 1161, 1356
 Loghin, Georgeta, 960, 1134, 1210
 Lombard, Alf, 646
 London, Jack, 1117
 Lorca, Federico García, 109, 859,
 891, 1327, 1337, 1401
 Loruțiu, Cleopatra, 1388
 Losi, Evdokia, 851
 Löte, Attila, 1524
 Lotman, I. M., 55, 363, 670
 Lotreanu, Ion, 139, 301, 386, 410,
 422, 443, 453, 551, 574, 693, 740,
 903, 974, 1059, 1077, 1132, 1161,
 1178, 1413, 1457
 Lovin Putneanu, Maria, 1136
 Lovinescu, E., 9, 82, 116, 121, 129,
 171, 192, 201, 219, 226, 248,
 253, 266, 271, 282, 307, 313,
 366, 388, 399, 407, 410, 420,
 430, 444, 454, 542, 547, 617,
 663, 665, 668, 669, 671, 672,
 676, 710, 757, 769, 788, 791,
 797, 836, 912, 923, 943, 976,
 1003, 1006, 1021, 1069, 1090,
 1148, 1182, 1187, 1248, 1261,
 1265, 1276, 1283, 1284, 1286,
 1287, 1291, 1304, 1306, 1310,
 1312, 1315, 1317, 1328, 1333,
 1337, 1350, 1363, 1378, 1398,
 1411, 1432, 1471, 1504, 1530,
 1543, 1556, 1561
 Lovinescu, Horia, 14, 113, 114, 133,
 142, 252, 296, 307, 346, 417,
 448, 450, 477, 483, 503, 505,
 509, 519, 570, 576, 610, 623,
 625, 629, 666, 684, 687, 724,
 804, 833, 993, 1164, 1195, 1210,
 1213, 1227, 1229, 1246, 1269,
 1283, 1288, 1307, 1338, 1359,
 1365, 1397, 1402, 1464,
 1469, 1535, 1557
 Lozbă, Mihai, 667

Luca, Eugen, 24, 33, 86, 169, 248,
 439, 932, 944, 988, 1007, 1057,
 1089, 1121, 1202, 1246, 1267,
 1296, 1376, 1438, 1497, 1551
 Luca, Remus, 423
 Luca, Ștefan, 308, 1158, 1408
 Ludo, I., 608
 Lukács, György, 247, 249, 722, 727,
 733, 735, 758, 1203, 1302, 1409,
 1482
 Lumezianu, Eugen, 968, 969, 1004,
 1413
 Lundkvist, Artur, 621, 1547
 Lungu, Alexandru, 87, 190, 259,
 422, 958, 1111, 1172, 1248,
 1371, 1537, 1549
 Lungu, Ion, 48, 127, 547, 646, 663,
 1131, 1148, 1170, 1453
 Lungu, Mircea, 805
 Lungu, Vera, 544, 859
 Luntz, Edouard, 530
 Lupan, Radu, 1432
 Lupașcu, Gheorghe, 661
 Lupașcu, Mihai, 945
 Lupașcu, Ștefan, 670
 Lupescu, Dan, 1162
 Lupescu, Iosif, 1325
 Lupescu, Valentin, 1379, 1396
 Lupșa, Anatol, 946
 Lupu, Emilian, 550
 Lupu, Gh. Nicolae, 1096, 1117,
 1147, 1197, 1267, 1356
 Lupu, Ioan, 140, 284, 1295, 1351,
 1410
 Lupu, Ștefan, 466
 Lupulescu, Iosif, 1275, 1410, 1469,
 1560
 Luscalov, Petre, 52, 59, 89, 117,
 153, 198, 204, 440, 447, 482,
 506, 1085, 1542, 1551
 Lustig, O., 292
 Luzi, Mario, 496, 511, 1352

M

Mac Innes, Colin, 1241
 Macarie, Gh., 795, 1116, 1488
 Macedonski, Alexandru, 17, 142,
 143, 206, 293, 419, 496, 520,
 686, 1031, 1169, 1216, 1249,
 1261, 1392, 1462, 1488
 Machat, Cristoph, 138
 Macovei, Antoaneta, 345, 1187
 Macovei, Ligia, 736
 Macovei, Pompiliu, 210, 223
 Macovei, Zaharia, 961
 Macovescu, George, 150, 155, 176,
 236, 258, 292, 377, 391, 411,
 523, 530, 534, 536, 541, 563,
 567, 603, 612, 678, 687, 836,
 887, 924, 931, 938, 948, 1010,
 1017, 1054, 1059, 1096, 1129,
 1142, 1173, 1191, 1192, 1384,
 1402, 1410, 1489, 1510, 1563
 Macrea, D. (Dimitrie) 238, 511, 733,
 822, 886, 957
 Madách, Imre, 1285
 Madariaga, Francisco, 102
 Madaule, Jacques, 560
 Madeleine, Jacques, 965
 Maftai, Ion, 1552
 Magheru, Darie, 124, 597, 672, 746
 Magiari, Mihail, 635, 891, 1111,
 1558
 Magnier, Claude, 277
 Maheu, René, 605
 Mahfuz, Naghib, 713
 Mahler, Fred, 159, 910, 989
 Maiakovski, Vladimir, 55, 81, 947,
 1205, 1234, 1252, 1307
 Mailat, Maria, 1562
 Mailer, Norman, 546, 1158, 1500
 Maior, Liviu, 48
 Maior, Petru, 215, 237, 272, 324,
 434, 548, 687, 698, 776, 920, 947
 Maiorescu, Ion, 289

- Maiorescu, Titu, 83, 110, 136, 158, 219, 282, 289, 520, 574, 651, 652, 672, 708, 730, 757, 769, 779, 858, 909, 922, 925, 929, 939, 1023, 1053, 1076, 1149, 1178, 1187, 1283, 1404, 1413, 1431, 1441
- Maiorescu, Toma George, 101, 356, 521, 1220, 1427, 1491
- Maitec, Ovidiu, 411
- Majtényi, Erik, 332, 346
- Malamen, Iolanda, 837, 970, 1248, 1351, 1487
- Malea, Dumitru, 1475
- Malerba, Luigi, 220
- Malița, Mircea, 152, 256, 411, 470, 521, 665, 735, 802, 823, 852, 865, 987, 1059, 1097, 1155, 1176, 1298, 1330, 1384, 1433, 1434, 1538, 1542, 1551
- Mallarmé, Stéfane, 805
- Malraux, André, 498, 1269, 1326, 1333
- Mancaș, Mircea, 498, 672, 805, 892, 946, 977, 1002, 1080, 1409
- Manciuc, Ioan, 824
- Manea, Larisa, 1005
- Manea, Nicolae, 114, 720
- Manea, Norman, 220, 281, 341, 517, 682, 826, 1059
- Manilici, Călin, 619, 1375
- Maniu, Adrian, 140, 176, 190, 205, 227, 273, 560, 965, 992, 1002, 1067, 1131, 1193, 1201, 1223, 1265, 1291, 1329, 1383, 1526, 1542
- Maniu, Leonida, 287, 324, 390, 1115
- Mann, Heinrich, 367, 384, 756, 941, 1326, 1380
- Mann, Thomas, 169, 562, 658, 758, 1207
- Manolache, Petre, 1413
- Manolescu, Constantin, 1127
- Manolescu, Florin, 281, 337, 352, 356, 389, 398, 406, 433, 520, 549, 565, 584, 611, 671, 681, 692, 700, 715, 789, 792, 950, 1049, 1079, 1175, 1292, 1325, 1351, 1372, 1391, 1407, 1541, 1542
- Manolescu, Gorun, 707
- Manolescu, Ion Sofia, 48, 334, 596, 713, 1204, 1392
- Manolescu, Nicolae, 9, 17, 24, 27, 28, 51, 56, 73, 82, 86, 105, 107, 109, 124, 130, 133, 135, 142, 144, 158, 196, 197, 202, 224, 230, 248, 253, 271, 278, 281, 287, 288, 291, 314, 323, 325, 343, 347, 360, 363, 366, 368, 383, 388, 399, 407, 420, 427, 428, 439, 442, 444, 453, 473, 479, 498, 503, 514, 518, 529, 536, 541, 548, 585, 586, 600, 608, 611, 617, 623, 628, 648, 649, 653, 664, 715, 723, 725, 734, 738, 744, 759, 762, 768, 778, 790, 832, 856, 860, 895, 911, 919, 924, 944, 990, 993, 1007, 1012, 1024, 1040, 1041, 1049, 1073, 1094, 1097, 1113, 1132, 1151, 1176, 1192, 1197, 1198, 1205, 1222, 1225, 1230, 1245, 1266, 1284, 1328, 1332, 1349, 1356, 1360, 1364, 1370, 1377, 1379, 1390, 1398, 1399, 1402, 1415, 1486, 1447, 1457, 1470, 1481, 1519, 1539, 1541, 1548, 1552, 1556, 1559
- Manthos, Alkis Mirsinis, 1327
- Mantu, Lucia, 1390, 1400
- Manu, Emil, 51, 123, 196, 398, 499, 507, 652, 654, 665, 675, 723, 730, 735, 744, 763, 771, 779,

795, 811, 815, 826, 857, 886,
 930, 931, 940, 991, 1008, 1041,
 1070, 1133, 1156, 1170, 1182,
 1190, 1205, 1226, 1246, 1254,
 1267, 1273, 1281, 1285, 1314,
 1328, 1333, 1356, 1377, 1398,
 1413, 1526, 1537, 1563
 Manu, Sanda, 27, 31, 352, 443, 807
 Manzoni, Alessandro, 1409
 Maraloiu, Ovidiu, 1494, 1535
 Marcea, Pompiliu, 803, 858
 Marcel, André, 22
 Marcian, Marcel, 391
 Marco, Ion, 361
 Marcoș, Ion, 103, 622, 1112, 1375
 Marcus, Solomon, 60, 104, 350, 801
 Marcuse, Herbert, 1014, 1048
 Mardare, Mihai, 902, 1486
 Mare, Călina, 406
 Mareș, Eugen, 411
 Mareș, Nicolae, 23, 605, 921, 959,
 1044, 1241, 1443, 1459
 Mareș, Radu, 48, 622, 730, 777, 827,
 852, 959, 1092, 1130, 1148, 1458
 Marga, Andrei, 175, 593, 1303
 Margul-Sperber, Alfred 394, 509,
 522, 566, 575, 596
 Maria Prina, George, 1239
 Maria, Nicolae, 953
 Marian, B., 605, 891, 1246
 Marian, D., 1240
 Marienescu, Atanasie Marian, 994
 Marin, Constantin, 678
 Marin, D., 764
 Marin, Mircea, 1463
 Marin, V., 1229
 Marin, William, 409, 1059
 Marina, Ion, 1044
 Marinache, Gheorghe, 1475
 Marinescu, Angela, 398, 1460
 Marinescu, D., 1190
 Marinescu, Eugen, 907
 Marinescu, Gh., 58
 Marinescu, Ion, 258, 406, 559, 800
 Marinescu, Ionel, 903
 Marinescu, Maria, 685
 Marinescu, Mariana, 1003
 Marino, Adrian, 17, 22, 69, 73, 104,
 108, 120, 128, 141, 157, 192,
 246, 272, 292, 297, 358, 362,
 364, 386, 387, 400, 407, 412,
 468, 491, 495, 512, 520, 523,
 542, 552, 564, 570, 581, 606,
 649, 661, 662, 663, 671, 675,
 683, 684, 693, 709, 731, 754,
 757, 769, 790, 794, 805, 847,
 892, 918, 986, 1054, 1068, 1107,
 1145, 1147, 1171, 1193, 1229,
 1242, 1261, 1305, 1374, 1428,
 1503, 1538, 1555
 Marino, Giampattista, 933
 Marinovici, Iv., 603
 Maris, N., 687
 Markov, Gheorghe, 1477, 1499
 Maroti, Emilia, 806
 Márquez, Gabriel García, 293, 1451
 Marré, Luis, 921, 1241
 Marruz, Fina Garcia, 921
 Martemianov, Iuri, 328, 359
 Mårtenson, Jan, 360
 Martin, Aurel, 8, 115, 140, 166, 301,
 364, 381, 422, 441, 518, 523,
 561, 580, 657, 693, 755, 811,
 899, 937, 974, 1001, 1077, 1086,
 1103, 1124, 1153, 1191, 1201,
 1214, 1229, 1264, 1436, 1438,
 1450, 1502, 1563
 Martin, Kraus, 159
 Martin, Mircea, 14, 24, 138, 657,
 702, 724, 761, 939, 1098, 1212,
 1258, 1460, 1511, 1529
 Martin, V., 509
 Martin, Voichița, 1384
 Martinov, Leonid, 851

Martinovici, Iv., 747, 980, 1304
 Martînov, Leonid, 1323
 Márton, András, 1524
 Martos, Marco, 1092
 Marțian, Pop, 391
 Maruhin, Andrei, 609
 Marx, Karl, 354, 549, 589, 663
 Maspero, Francesco, 661
 Massim, Nicolae, 807
 Massler, S., 83, 570
 Massoff, Ioan, 569, 690, 807, 967,
 1196, 1431, 1459, 1491, 1558
 Mașca, Ion, 1433
 Mašek, Victor Ernest, 283, 523, 544,
 550, 1051, 1409
 Matache, Arie, 161
 Mateescu, Constantin, 586, 728,
 1021
 Mateescu, Nicolae, 637, 1508
 Mateescu, Patriciu, 210
 Matei, Al., 104, 921
 Matei, Dumitru, 568
 Matei, Gheorghe, 536, 1386, 1531
 Matei, H., 1148
 Matei, I., 1074, 1241, 1309
 Matei, Pompiliu, 203
 Matei-Săvulescu, Aura, 1407
 Matev, Pavel, 891, 1112
 Matheescu, N., 989
 Matta, Svetlana, 1123, 1250
 Mauriac, Claude, 220
 Maurois, André, 769, 1337
 Mavrodin, Irina, 407, 559, 678, 683,
 1147, 1225, 1502, 1551
 Mavrodin, Radu, 735
 Maxim, Ion, 154, 240, 291, 314,
 365, 410, 560, 562, 683, 802,
 804, 818, 1059, 1190, 1304, 1419
 Maximilian, Ion, 655
 Maximilian, M., 332
 Maxy, H., 921
 Mayo, Margaret, 252
 Mazilescu, Virgil, 133, 136, 177,
 241, 259, 345, 362, 398, 683,
 771, 1263
 Mazilu, D., 1004, 1117
 Mazilu, Dumitru I., 535, 1120
 Mazilu, Dumitru, 1094
 Mazilu, Mariana, 411
 Mazilu, Teodor, 10, 12, 27, 29, 55,
 57, 85, 88, 108, 111, 121, 132,
 134, 150, 160, 202, 239, 252,
 254, 271, 279, 294, 325, 326,
 346, 348, 353, 359, 368, 377,
 392, 413, 443, 444, 477, 483,
 487, 502, 503, 509, 518, 529,
 586, 611, 623, 628, 653, 667,
 668, 703, 719, 720, 738, 739,
 762, 783, 804, 807, 838, 949,
 994, 1030, 1046, 1056, 1071,
 1111, 1164, 1282, 1337, 1369,
 1380, 1450, 1505, 1512, 1528
 Mazilu, Virgil, 1246
 Măciucă, Constantin, 14, 364, 572,
 993, 1557
 Măduța, Ilie, 291, 682, 1059, 1304
 Măgureanu, Anca, 151, 559, 680,
 960
 Măgureanu, Octavian, 91, 931, 1099
 Mălăncioiu, Ileana, 9, 24, 140, 281,
 282, 462, 660, 665, 775, 788,
 791, 837, 1048, 1123, 1374,
 1407, 1457, 1504, 1540, 1542
 Mălinescu, V., 430
 Mănescu, Theodor, 444, 478, 585,
 808, 1362
 Mănuică, Dan, 1127, 1231, 1246,
 1268, 1414
 Mănuceanu, Vasile, 153
 Mărculescu, Sorin, 14, 39, 55, 367,
 416, 627, 1305
 Mărgărit, George, 47, 929, 1044,
 1068
 Mărgeanu, Nicolae, 166, 719

Mărgineanu, Ion, 396, 411, 537, 714, 943, 1191, 1494
 Mărgineanu, Monica, 469
 Măciu, Mircea, 1067
 Mălcomete, Petre, 26, 824
 Mândra, Vicu, 774, 1031, 1078
 Mânzu, Gavril, 1297
 Mârșanu, Liliana, 687
 Mășlea, Ana, 149, 666, 1336
 Medeanu, Dan, 1362, 1384
 Medeleni, Ștefănescu, 1044
 Medeleț, Florin Dan, 274, 606
 Meglei, Petre, 637
 Mehedinți, George, 713, 756, 787
 Mehedinți, Simion, 659, 797, 1276
 Mehring, Franz, 1014
 Meițoiu, Ioan, 332
 Mejelaitis, Eduardas, 603
 Mejirov, Aleksandr, 851
 Melinescu, Gabriela, 16, 139, 198, 305, 462, 541, 622, 631, 714, 788, 1122, 1129, 1277, 1310, 1358, 1364, 1461, 1512, 1521, 1530
 Méliusz, József, 355, 411, 1514
 Melnic, Radu, 963
 Mereș, Tinca, 1052
 Mereuță, Viorica, 237, 573, 1434
 Merlău, Corneliu, 1491
 Merlușcă, Adrian, 166, 422, 453, 574, 693, 1562
 Mesnard, Pierre, 1550
 Metea, Octavian, 563, 963, 1305
 Mezincescu, Alexandra, 568
 Miavoe, Sorin, 1562
 Michaux, Henri, 108, 339, 428, 542, 1509, 1529
 Michel, Albin, 1262, 1383
 Michel, Louise, 354, 1487
 Michima, Yukio, 989
 Micković, Slobodan, 1128
 Micle, Veronica, 161, 503, 690, 718
 Miclea, Ion, 96, 130, 768, 1134, 1491
 Micu, Dan, 807
 Micu, Dumitru, 17, 93, 122, 246, 282, 305, 314, 348, 399, 427, 739, 772, 1148, 1240, 1252, 1258, 1272, 1281, 1285, 1291, 1328, 1454, 1480, 1487, 1509, 1525
 Micu, Ioan, 426, 723, 1053
 Micu, Margareta, 91
 Micu, Mircea, 95, 284, 301, 326, 422, 449, 453, 541, 572, 611, 622, 631, 665, 681, 699, 743, 783, 792, 797, 811, 898, 981, 1014, 1030, 1116, 1176, 1190, 1208, 1251, 1270, 1275, 1365, 1443, 1502, 1522, 1549
 Micu, Samuil, 215, 548, 776, 828, 972
 Midia, Anca, 1316, 1564
 Mielcescu, Doru, 31, 911, 939
 Mieželaitis, Eduardas, 1115
 Mihadaș, Teohar, 48, 319, 589, 603, 631, 732, 777, 830, 898, 1013, 1130, 1206, 1251, 1318, 1354, 1365, 1443, 1501
 Mihai, Florea, 215, 1314
 Mihail, Nicolae-Paul, 903, 1016, 1100, 1228, 1251, 1310, 1314, 1317, 1364, 1406, 1449
 Mihail, Radu Șt., 84, 1156, 1527
 Mihailov, Alexandr, 851
 Mihalache, Marin, 1491
 Mihalăș, Marcel, 487, 703
 Mihalcea, Alexandru, 693
 Mihale, Aurel, 44, 530, 540, 594, 623, 693, 974, 1111, 1140, 1247, 1289, 1304, 1377, 1563
 Mihalić, Slavko, 247, 587
 Mihalkov, Andrei, 737
 Mihăescu, Florin, 790, 951

Mihăescu, Gib, 61, 94, 421, 705,
 1223, 1362, 1381, 1442
 Mihăescu, I., 241, 314
 Mihăescu, Nicolae, 768, 820
 Mihăescu, Vasile, 344, 1010
 Mihăilă, Gheorghe, 77, 113, 116,
 146, 255, 425, 660, 665, 788,
 1120, 1345
 Mihăilă, Violeta, 1040, 1358
 Mihăileanu, Ion, 23, 292, 498
 Mihăilescu, Ana Maria, 693, 1559
 Mihăilescu, Dan, 1409
 Mihăilescu, Florin, 423, 676, 695,
 696, 965, 977, 1001, 1079, 1183,
 1203, 1284, 1304, 1315, 1411
 Mihăilescu, Magda, 27, 85, 132,
 252, 324, 502, 652, 737, 947,
 1029
 Mihăilescu, Manuela, 1308
 Mihăiță, Marian, 412
 Mihiu, Achim, 159, 711
 Mihiu, Iulian, 554, 995, 1185, 1400
 Mihiuță, Nichifor, 1003
 Miklós, Dános, 394, 1491
 Miklos, Gyárfás, 859
 Miklos, Nvszli, 1192
 Milačić, Karmen, 1353, 1395
 Milescu (Spătarul), Nicolae, 171,
 172, 629, 1195, 1270
 Mileșan, Ion Ilie, 810, 970
 Milicescu, Emilia Șt., 603, 747, 1011
 Milin, Živko, 817
 Milișici, Milan, 192
 Mille, C., 730
 Miller, Arthur, 86, 417, 1558
 Miller, Henry, 678
 Millian, Claudia, 156, 503, 690, 718,
 736
 Millitz, Adalbert, 535
 Millo, Matei, 172, 929, 1115, 1526
 Minciună, Viorel, 1410
 Mincu, Dumitru, 33
 Mincu, Ion, 511
 Mincu, Marin, 76, 87, 152, 161, 298,
 352, 421, 623, 632, 692, 969,
 1175, 1198, 1279, 1310, 1369,
 1394, 1440, 1446, 1487, 1528,
 1541, 1552
 Minculescu, Mihai, 670
 Minei, Nicolae, 301, 422, 549, 1200
 Minulescu, Ion, 33, 123, 158, 419,
 520, 732, 761, 785, 794, 940,
 1041, 1288, 1352, 1427, 1441
 Minulescu, Mihaela, 1075, 1541
 Mioc, Simion, 1059, 1189, 1500
 Miquel, André, 1220
 Miran, Alexandru, 24, 100, 103, 196,
 252, 681
 Mircan, Alexandru, 330
 Mircea, Dumitru, 362, 623
 Mircea, Ion Radu, 1105
 Mircea, Ion, 288, 405, 445, 559, 619
 Mircescu, N., 1163
 Mircescu, Ștefan, 265
 Mirea, Eugen, 1443, 1488, 1558
 Mirjanić, Draga, 818
 Mirodan, Alexandru, 32, 125, 599,
 790, 1044, 1052, 1073, 1134,
 1164, 1271, 1292, 1338, 1365,
 1366, 1398, 1401, 1460, 1487,
 1521, 1557
 Miroiu, Ștefan, 139
 Miron, George, 685
 Mirska, Halina, 1092
 Mishama, Yukio, 467
 Misin, Anon, 422
 Mistral, Frédéric, 896
 Mistral, Gabriela, 1336
 Mit, Aura, 1562
 Mitran, Dumitru, 975, 1203
 Mitran, Ion, 497
 Mitrana, D., 1203
 Mitroi, Florica, 344
 Mitroi, Gheorghe, 30, 1493

Mitrovici, Miroslav, 766, 782, 808
 Mitru, Alexandru, 61, 86, 118, 728,
 758, 951, 1347, 1450
 Mitru, Constantin, 1372
 Mitu, Mihai, 660
 Miu, Constantin, 562
 Miu, Dumitru, 1453
 Mladin, Lidia, 265
 Mocanu, C., 306
 Mocanu, Titus, 101, 363, 672, 730
 Mocioi, Ion, 666
 Mocross, Horst, 756
 Modola, Doina, 495, 852
 Moga, Aurel, 448
 Moga, Doina, 613
 Mogoș, Sorana, 621
 Mohanu, C., 723
 Moise, Tudose, 412
 Moiescu, Maria, 852
 Moisil, C., 716
 Moisil, Florica, 77, 110, 113, 116,
 146, 255, 425
 Moisil, Grigore, 397, 477, 507, 659,
 1155, 1384
 Mokka, Hans, 410
 Mokka, Irene, 271
 Moldovan, Florian, 154
 Moldovan, Gavril, 288, 445
 Moldovan, Iuliu, 1072, 1161, 1199
 Moldovan, Liliana, 1307, 1379
 Moldovan, Roman, 607
 Moldovanu, Corneliu, 1250
 Moldoveanu, A., 811
 Moldoveanu, Bălașu, 666
 Moldoveanu, G., 88
 Moldoveanu, Ion, 352, 476, 1089,
 1101
 Moldoveanu, Iordache, 666
 Mombert, Alfred, 714
 Mona, Ion, 671, 1050, 1541
 Monciu, Alexandru, 739
 Monda, Virgiliu, 775, 817, 1326,
 1391
 Montaigne, 496, 810, 891, 1128,
 1132, 1411
 Montale, Eugenio, 404, 415, 511,
 610, 1262
 Montes, Marco Antonio, 102
 Moody, Ron, 1488
 Moore, Henry, 320, 605, 975
 Morand, Paul, 1128
 Morar, Roman, 1160
 Morar, Traian, 1383
 Morariu, Modest, 191, 273, 623,
 626, 737, 782, 1392
 Morariu, Tiberiu, 684
 Moraru, Ion, 441
 Moraru, Nicolae, 154, 1004
 Moraru, Titus, 972, 987
 Moravia, Alberto, 132, 344, 763,
 1359, 1521, 1525
 Morărescu, Jana, 402, 582
 Morgenstern, Christian, 364, 781
 Morier, Henri, 243
 Moriglioni, Maria, 368, 683, 775
 Morina, Mimmo, 772
 Moroșanu, George, 1540
 Morris, Edita, 947
 Mortu, Eugen, 265
 Mossora, Lelia, 443
 Moșandrei, Mihai, 139, 384, 671,
 788, 1175, 1263
 Motîliova, Tamara, 415
 Motoc, Nicolae, 161, 298, 420, 773,
 969
 Motzan, Peter, 801, 942
 Moțoc, A., 1187
 Movilă, Sanda, 122
 Movileanu, Sorin, 168, 372, 394,
 422, 445, 481, 580, 593, 630,
 669, 693, 765, 811, 839, 974,
 1077, 1436
 Mueller, L., 1172

Mugur, Florin, 16, 139, 190, 243,
 281, 290, 316, 377, 487, 597,
 658, 674, 678, 774, 884, 1078,
 1128, 1292, 1351, 1510
 Mugur, O., 666
 Mugur, Val, 1157
 Mugur, Vlad, 175, 201, 1152
 Muhammad, Nassar, Abd
 Mumuleanu, P., 27
 Muncán, Ivo (Munteanu, Ivo), 280,
 818, 1304
 Muntean, George, 131, 215, 258,
 309, 379, 446, 483, 510, 635,
 646, 744, 858, 878, 902, 909,
 914, 963, 998, 1011, 1050, 1165,
 1236, 1286, 1323, 1324, 1351,
 1360, 1367, 1388, 1401, 1449,
 1475, 1496, 1520
 Munteanu, Aurel Dragoş, 42, 49,
 157, 642, 760, 770, 779, 837,
 843, 861, 897, 904, 933, 959,
 1159, 1213, 1214, 1351, 1360,
 1366
 Munteanu, Francisc, 86, 133, 153,
 659, 731, 1270, 1414, 1436
 Munteanu, George, 168, 196, 345,
 473, 497, 728, 734, 1390, 1397
 Munteanu, Ioan, 1552
 Munteanu, Liviu Val, 1030
 Munteanu, M., 117, 538, 702, 1383
 Munteanu, Nicolae, 306, 735, 933
 Munteanu, Romul, 293, 317, 344,
 384, 414, 526, 589, 608, 631,
 700, 735, 742, 806, 830, 923,
 926, 942, 965, 966, 972, 1013,
 1020, 1095, 1096, 1129, 1133,
 1153, 1205, 1220, 1292, 1357,
 1365, 1406, 1419, 1538, 1541
 Munteanu, Ştefan, 291, 431
 Munteanu, Val, 228, 643, 767
 Munteanu, Virgil, 1308, 1557
 Munţiu, Adrian, 151, 346, 683, 937,
 953, 988, 1014, 1036, 1198
 Murariu, Partenie, 410
 Murăraşu, D., 9, 100, 694, 763,
 1011, 1288
 Murdoch, Iris, 1280
 Mureşan, Al., 470
 Mureşan, Camil, 361, 923
 Mureşan, Dumitru, 810, 1560
 Mureşan, Mariana, 852
 Mureşan, Ovidiu, 800, 1415
 Mureşan, Rusalín, 453, 693
 Mureşan, Viorica, 1178
 Mureşanu, Andrei, 758
 Mureşanu, Marcel, 469, 1299, 1547
 Murgeanu, Ion, 611, 798, 1327
 Murgescu, Costin, 292
 Murnu, George, 139, 171, 397
 Murray, Bruce, 1523
 Muscalu, Florin, 1126, 1198
 Muscalu, Vasile, 1227
 Muscan, Catinca, 203
 Muscă, Vasile, 962
 Musil, Robert, 670
 Muşalea, Ion, 320
 Muşat, Aura, 929
 Muşat, Gh., 450
 Muşatescu, Dan, 1175
 Muşatescu, Tudor, 61, 83, 173, 295,
 347, 448, 538, 570, 761, 903,
 1157, 1164, 1210, 1381, 1558,
 1560
 Muşatescu, Vlad, 109
 Muşu, Gheorghe, 941
 Mutaşcu, Dan, 51, 91, 139, 149, 166,
 195, 249, 290, 301, 366, 398,
 524, 550, 609, 662, 683, 700,
 740, 803, 811, 947, 953, 970,
 973, 1027, 1081, 1174, 1178,
 1198, 1206, 1226, 1313, 1333,
 1418, 1436, 1482, 1508, 1547,
 1553

Mutaşcu, Magdalena, 252, 902
Muthu, Mircea, 406, 560, 680, 700,
801, 811, 1082, 1172, 1313,
1328, 1416

N

Nabi Nayir, Yaşar, 605
Nadin, Mihai, 140, 283, 296, 331,
390, 443, 466, 584, 619, 671,
721, 807, 933, 1097, 1107, 1118,
1178, 1225, 1243, 1281, 1357,
1359, 1376, 1410, 1487
Nagel, Louis, 745
Naghiu, E., 104, 379
Naghiu, Iosif, 228, 251, 294, 568,
688, 764, 765, 1071
Nagnibeda, Nicola, 510
Naimed, Elhak Ibrahim, 683
Najdovski, Tiho, 1128
Naono, Atsushi, 1110
Naraghi, Eshan, 605
Naso, Publius Ovidius, 1168, 1499
Nasser, Gamal Abdel, 205
Nasta, Atanasie, 635
Nasta, Dan, 132, 296, 501, 967, 1195
Nasta, Elena, 482
Nasta, Nicolae, 1038
Nastac, Costin, 949, 987
Naum, Gellu, 55, 139, 248, 288, 362,
416, 481, 503, 518, 621, 737,
962, 1178, 1179, 1380, 1458
Nazarova, O., 1242
Năstase, Gheorghe, 670, 1407, 1542
Neacşu, Ioan, 1546
Neacşu, Ion, 1413
Neacşu, Iulian, 36, 42, 158, 259,
882, 1216, 1257, 1347, 1471
Neagoe, Manole, 77, 529
Neagoe, Peter, 1170
Neagu, Fănuş, 12, 27, 37, 55, 63,
121, 128, 141, 153, 193, 220,
230, 249, 307, 313, 326, 333,

368, 377, 399, 428, 442, 444,
464, 486, 502, 515, 530, 536,
541, 551, 576, 586, 600, 624,
638, 653, 668, 681, 684, 705,
719, 738, 761, 775, 782, 808,
835, 836, 847, 849, 887, 897,
903, 931, 932, 937, 951, 988,
1005, 1007, 1015, 1019, 1045,
1089, 1135, 1144, 1178, 1196,
1208, 1353, 1360, 1379, 1405,
1507, 1541, 1542, 1560
Neagu, Nicolae, 9, 194, 363, 1501
Neagu, Radu, 1273
Neagu Basarab, Mihai, 139, 485,
952, 1239, 1359, 1398, 1407,
1408, 1433, 1541
Neamţu, Dragoş Sebastian, 147
Neamţu, Leonida, 1282
Neamţu, Sebastian, 957, 1055
Neaţă, Ion, 454, 456, 457, 461
Nebel, Gerhard, 1393
Necula, Damian, 361, 851, 859
Neculce, Ion, 309, 788
Neculcea, Mihail, 753
Nedelcovici, Bujor, 18, 47, 98, 333,
563, 826
Nedelcu, Mirela, 32, 689
Nedelcu, Monica, 680, 989
Nedelcu, Şerban, 33, 61, 95, 117,
176, 215, 378, 440, 613
Nedelkovski, Mile, 1395
Negoiaş, Constantin, 1162
Negoiţă, N., 304
Negoiţă, Tudor, 1135, 1227, 1248,
1288, 1307, 1379
Negoiţescu, I., 9, 13, 44, 51, 82, 84,
105, 106, 139, 141, 152, 164,
171, 239, 270, 271, 272, 281,
282, 287, 290, 337, 344, 355,
363, 388, 399, 407, 420, 427,
453, 500, 519, 561, 576, 625,
665, 676, 681, 729, 755, 770,

779, 789, 791, 802, 833, 912,
 918, 933, 950, 975, 991, 1003,
 1048, 1090, 1174, 1178, 1188,
 1201, 1292, 1408, 1496, 1541,
 1542, 1543
 Negreanu, Dumitru, 418, 689, 808,
 1195
 Negri, Ada, 341
 Negri, Costache, 491, 921
 Negrici, Eugen, 158, 413, 565, 685,
 965, 1219, 1541
 Negru, Lia, 800
 Negru, Natalia, 1129
 Negruzzi, Costache, 758, 965, 1194,
 1509, 1526
 Negruzzi, Iacob, 83, 757, 1487
 Negulescu, Mihai, 118, 342, 450,
 584, 693, 1031, 1261
 Negulescu, P., 1060
 Negură, Sergiu, 1337
 Nekrasov, A., 1452, 1528
 Nélkül, Boriték, 472
 Nemoianu, Virgil, 355, 406, 681,
 898, 942, 953, 966, 1042, 1171,
 1304, 1417, 1500
 Neruda, Pablo, 417, 605, 1265,
 1280, 1286, 1288, 1289, 1329,
 1336, 1364, 1368, 1410, 1417,
 1550
 Neștian, C., 559
 Neștian, Valeriu, 558, 960, 1057,
 1115, 1187, 1288, 1378
 Netea, Vasile, 59, 206, 237, 574,
 702, 719, 729, 731, 732, 863,
 886, 930, 963, 997, 1050, 1076,
 1200, 1352, 1440, 1470, 1475
 Nezval, Vitezslav, 562
 Nica, Dumitru, 285
 Nica, Octavian, 31, 61, 114, 175,
 208, 233, 306, 350, 395, 450,
 486, 743, 852, 909, 1362
 Nicanov, P., 797
 Nichita, Liliana, 264
 Nicoară, Mara, 128, 237, 434, 828,
 1377
 Nicoară, Nicolae, 902, 993, 1208,
 1268, 1359
 Nicolae, D., 574
 Nicolae, Emil, 92, 114, 151, 404,
 405, 527, 680, 760, 960, 1187,
 1549
 Nicolai, Aldo, 719
 Nicolau, Anca, 422
 Nicolau, Edmond, 884, 1191, 1522
 Nicolau, Gogu, 299
 Nicolau, Marieta, 1245
 Nicolau, Petre, 397, 1541
 Nicoleanu, N., 206
 Nicolescu, Aurel, 1005
 Nicolescu, Ion, 50, 194, 789, 942,
 1010, 1115, 1522
 Nicolescu, Miron, 281, 448, 451,
 733, 1319, 1347
 Nicolescu, Otilia, 337, 788, 951,
 1048, 1541
 Nicolescu, Radu, 652
 Nicolescu, Tatiana, 414, 494, 548,
 605, 652, 851, 1171, 1432, 1438,
 1452, 1477
 Nicolescu, Vasile, 14, 108, 215, 220,
 339, 396, 427, 492, 505, 506,
 520, 522, 541, 584, 600, 603,
 623, 628, 631, 652, 701, 735,
 737, 741, 744, 758, 759, 802,
 810, 848, 958, 961, 982, 1080,
 1086, 1367, 1405, 1411, 1475,
 1497, 1542
 Nicolovici, George, 1003
 Nicorovici, Vasile, 585, 644, 947,
 1017, 1077, 1116, 1192
 Niculescu, Aurora, 102, 480, 1443
 Niculescu, George, 1269, 1520
 Niculescu, Ion, 643, 661
 Niculescu, Ionuț, 449

Niculescu, Paul, 210, 865, 1140,
1319
Niculiță, G., 506
Niculiu, Adriana, 1135, 1147, 1375,
1549
Nicuță, Constantin, 159
Nimigeanu, George, 974
Nisipeanu, Constantin, 541, 669,
1241, 1498
Nisipoiu, Dragoș, 1418
Nistea, Victor, 362, 1352
Nistor, Marian, 1514
Nistor, Nicolae, 819, 1085
Nistor, Virgil, 410, 588, 589, 828
Nistoreanu, Marina, 139
Nistorescu, Cornel, 69
Niță, Elisabeta, 140, 1176
Niță, George, 1556
Niță, Petre, 46, 430
Nițescu, M., 45, 140, 803, 814, 950,
976, 1021, 1079, 1175, 1202,
1316, 1500, 1542
Nițulescu, Iuliu, 834, 928
Noica, Constantin, 16, 20, 217, 383,
454, 518, 618, 631, 658, 700,
727, 743, 830, 849
Noica, Simina, 82, 322, 324, 339,
340, 685, 802
Nonea, Constantin, 824
Nora, A., 1067
Noran, Sever, 619
Norge, Geo, 644
Nottara, Constantin, 1058, 1246
Nourissier, Francois, 756
Novac, Alex., 693
Novac, Constantin, 76, 161, 196,
296, 339, 414, 693, 969, 1560
Novac, Elisabeta, 1541
Novăceanu, Darie, 104, 153, 273,
301, 547, 623, 895, 906, 1092,
1199, 1286, 1309

Novicov, Mihai, 446, 646, 661, 723,
744, 1185, 1470, 1474
Nylund, Inger, 826

O

Oancea, Nicolae, 315, 680, 981
Oancea, Stelian, 851
Oarcăsu, Ion, 469, 922, 1005, 1010,
1023, 1131, 1173, 1224, 1487
Oates, Joyce Carol, 339
Obrejanu, Grigore, 448
Octavian, O., 964
Octavian, Tudor, 30, 158, 288, 785,
1015, 1493
Odeanu, Anișoara, 761, 803, 1059,
1171, 1207
Odobescu, Alexandru, 590, 1289,
1475
Oișteanu, V., 665, 1246, 1267, 1286,
1377, 1398
Olar, Alexandru, 288, 445
Olariu, Constantin, 23, 220, 354,
634, 664, 766, 1004, 1222, 1282,
1457
Olariu, Dumitru, 419
Olariu, Ovidiu, 764
Olaru, Maria, 788
Olaru, Pia, 826, 1246, 1285
Olăreanu, Costache, 620, 809
Ollier, Claude, 154, 1231
Olos, Ana, 153, 559
Olteanu, Iancu, 354
Olteanu, Ioanichie, 95, 115, 536,
541, 852, 893, 1192, 1502
Olteanu, Ion, 683, 777, 851, 953,
1113
Olteanu, Lucia, 37, 153, 1176
Olteanu, Tudor, 1097
Omescu, Ion, 324, 625, 1164
Onciulescu, D., 1305
Onicescu, Octav, 1155
Onu, Liviu, 572

Onul, Luca, 1494
Oppenheimer, L., 950
Oppens, Kurt, 1453
Oprea, Alexandru, 156, 440, 474,
521, 623, 665, 1058, 1141, 1156,
1243, 1284, 1409, 1481
Oprea, Ion, 703
Oprea, Ștefan, 26, 54, 107, 200, 324,
390, 443, 477, 501, 603, 609,
718, 737, 1097, 1228, 1268,
1288, 1359, 1509
Oprean, Maria, 192
Oprescu, Eugenia, 1556
Oprescu, George, 643, 650, 1406,
1451
Oprescu, Horia, 744, 1435, 1129
Oprescu, Teodora, 252
Opriș, Mihai, 395, 404, 799, 903
Oprișan, Nicolae, 412
Oprița, Mircea, 127, 852
Oprițescu, Nicolae, 827
Oproiu, Ecaterina, 150, 310, 403,
412, 554, 798, 1558
Orlea, Oana, 251
Ornaru, Vintilă, 713
Ornea, Zigu, 9, 30, 338, 496, 522,
693, 1019, 1040, 1120, 1137,
1170, 1261, 1326, 1360, 1437
Osborne, Charles, 1022
Osborne, John, 690
Ostahie, Corneliu, 720, 1050, 1162,
1440
Osterwa, Julius, 1196
Ostia, Nicolae, 1112, 1543
Ostrovski, Al., 1247
Ostrovski, N., 1205, 1252, 1307,
1338
Ottescu, Constantin, 1269, 1280
Oțeanu, Smaranda, 912
Oțelea, George, 728
Ovanez, Anca, 760

Owen, Peter, 546
Ozerov, Vitali, 493

P

Pachia-Tatomirescu, Ion, 564, 1189
Pál, Nagy, 603, 1434
Palade, Dan, 764
Palade, George Emil, 55, 1319, 1329
Palel, Gheorghe, 678, 1053, 1267
Paleolog, G., 431
Paleologu, Alexandru, 10, 13, 15,
29, 44, 57, 111, 136, 202, 240,
254, 317, 326, 347, 357, 368,
388, 392, 410, 428, 452, 479,
498, 504, 542, 562, 584, 587,
601, 625, 629, 637, 668, 720,
738, 762, 790, 804, 827, 837,
949, 952, 994, 1036, 1175, 1249,
1270, 1290, 1460, 1530, 1541,
1542
Paler, Octavian, 153, 155, 291, 802,
1551
Pamfile, Tudor, 1257, 1268
Pampaloni, Geno, 220
Pan, Demetru, 520, 566
Panait, Gh., 771
Panait, Ion, 149, 299, 533, 1198
Panaiteescu, Dumitru D., 1244
Panaiteescu, P., 77, 811, 1134
Panaiteescu, P.P., 147, 571, 1075
Panaiteescu, Silvia, 147
Pană, Aura, 151, 799, 1057
Pană, Gheorghe, 305, 607, 1014,
1031
Pană, Sașa, 22, 40, 50, 62, 111, 123,
134, 231, 235, 255, 283, 338,
348, 353, 379, 454, 456, 458,
461, 537, 544, 567, 574, 587,
603, 654, 668, 693, 711, 720,
739, 763, 783, 802, 825, 940,
1058, 1131, 1178, 1240, 1260,
1309, 1352, 1374, 1388, 1392

- Pană, Vladimir, 117, 235, 332, 426, 596, 1102, 1215, 1257, 1276
- Panco, Anca, 808
- Panco, Gheorghe, 294, 296
- Pancu-Iași, Octav, 117, 153, 410, 444, 536, 542, 586, 600, 1499, 1541
- Pandelea, N., 508
- Pandulescu, V., 59
- Pandolfi, Vito, 785, 1133, 1210
- Pandrea, Andrei, 715, 1010
- Pandrea, Petre, 1022, 1040, 1169, 1193, 1398
- Panfil, Daniel, 828
- Panfil, Gabriel, 943
- Paniș, Anatolie, 242, 398
- Pankhurst, Sylvia, 1451
- Pann, Anton, 217, 256, 922, 1120, 1194, 1329, 1489
- Pantazi, Valeriu, 783, 971, 1267
- Pantea, Ilarie, 710
- Panu, George, 1360, 1487
- Panu, Gheorghe, 1430, 1536
- Papadache, Frida, 627
- Papadat-Bengescu, Hortensia, 37, 61, 390, 419, 522, 1056, 1156, 1176, 1208, 1286, 1336, 1408, 1414, 1555
- Papadima, Ovidiu, 93, 205, 529, 647, 741, 880, 887, 908, 909, 931, 975, 1080, 1081, 1116, 1122, 1138, 1139, 1147, 1156, 1178, 1206, 1234, 1282, 1286, 1317, 1326, 1345, 1351, 1354, 1360, 1374, 1419, 1474, 1497, 1508
- Papadopol, I., 933
- Papahagi, Marian, 289, 758, 1301, 1415
- Papahagi, Tache, 54
- Papastate, C.D., 662, 685, 805, 1479
- Papilian, Alexandru, 28, 330, 339, 443, 499, 559, 628, 645, 653, 754, 759, 762, 950
- Papilian, Victor, 397, 1223
- Pappas, Nikos, 1092
- Papu, Edgar, 17, 54, 59, 109, 161, 270, 297, 323, 348, 353, 415, 422, 428, 452, 496, 512, 540, 576, 631, 637, 671, 778, 780, 848, 860, 886, 909, 921, 930, 931, 1049, 1079, 1088, 1123, 1158, 1185, 1203, 1210, 1219, 1230, 1238, 1276, 1290, 1304, 1356, 1360, 1374, 1380, 1381, 1384, 1396, 1405, 1452, 1459, 1467, 1469, 1474, 1489, 1496, 1511, 1516, 1529, 1538, 1539, 1541, 1544, 1559
- Papu, Letiția, 1279, 1394, 1452
- Papuc, Ion, 1286, 1377, 1457, 1526
- Paradais, Claudiu, 1157
- Parapiru, Th., 384, 720, 835, 1486
- Parasca, Nicolai, 452
- Paraschiv, Iva, 1562
- Paraschivescu, Constantin, 284, 419, 570, 1308
- Paraschivescu, Miron Radu, 26, 27, 109, 142, 175, 182, 201, 234, 237, 248, 249, 252, 253, 256, 258, 259, 277, 279, 284, 297, 303, 309, 349, 362, 377, 386, 394, 396, 399, 405, 417, 437, 498, 523, 575, 581, 596, 602, 612, 614, 638, 639, 653, 682, 730, 738, 756, 782, 789, 808, 898, 913, 932, 953, 984, 1001, 1005, 1008, 1017, 1025, 1027, 1052, 1058, 1077, 1079, 1120, 1186, 1190, 1204, 1205, 1210, 1218, 1229, 1239, 1240, 1243, 1248, 1269, 1304, 1333, 1352,

1359, 1378, 1417, 1442, 1452,
 1469, 1488, 1503, 1535, 1538
 Pardău, Platon, 17, 78, 356, 367,
 430, 497, 559, 795, 845, 1103,
 1203, 1209, 1263, 1282, 1438
 Parhon, I., 1151, 1170
 Parhon, Victor, 227
 Parun, Vesna, 247
 Pas, Ion, 173, 510, 1058
 Pascadi, Ion, 102, 153, 170, 283,
 295, 523, 526, 529, 550, 807,
 967, 978, 1120, 1308, 1327,
 1430, 1558
 Pascal, Blaise, 113
 Pascu, Al., 736, 1401
 Pascu, C., 1383
 Pascu, George, 1009
 Pascu, Ion, 551
 Pascu, Nicolae, 838, 1044
 Pascu, Petre, 902, 993, 1037
 Pascu, Rodica, 803, 951, 1304
 Pascu, Ștefan, 74, 95, 272, 494, 559,
 589, 921, 1229
 Pasolini, Pier Paolo, 255, 511
 Pasternak, Boris, 27, 1329
 Patriche, Eugen, 30, 911, 1493
 Pațaeu, Victor, 844
 Paul, Kegan, 1280
 Pauleti, Nicolae, 1194
 Paulic, Mihail, 1413
 Paustovski, Konstantin, 1262, 1269,
 1359
 Pavel, Amelia, 609
 Pavel, Toma, 406
 Pavelcu, V., 957, 1528
 Pavelescu, Cincinat, 1288, 1400,
 1441
 Pavelescu, Gh., 1112
 Pavelescu, Ion, 509, 924, 1008
 Pavelescu, Mircea, 83
 Pavese, Cesare, 48, 153, 502, 652,
 1044, 1128, 1313
 Pavlović, Miodrag, 247, 605, 1395
 Păcurariu, Dimitrie, 83, 237, 277,
 363, 381, 397, 429, 452, 479,
 493, 549, 564, 655, 666, 692,
 733, 815, 880, 943, 1037, 1058,
 1374, 1469, 1474, 1499, 1541,
 1544
 Păcurariu, Francisc, 681, 1501
 Păcuraru, Mihai, 1433
 Păduraru, Nicolae, 546, 1095, 1132,
 1171, 1292, 1345
 Pădureanu, Ion Bujor, 1269, 1372
 Păruș, Marcel, 165, 166, 218, 219,
 301, 356, 696, 1336
 Păteanu, Gelu, 1371
 Pătrar, G., 401, 674, 957, 1054,
 1181, 1182, 1297, 1413
 Pătrașcu, Horia, 39, 233, 279, 373
 Pătrașcu, Ioana, 396
 Pătrășcanu, D., 757
 Pătrășcanu, Lucrețiu, 227, 346, 549,
 560, 1022
 Pătru, Vasile, 124
 Păun, Adina, 294
 Păun, Augustina, 1310, 1560
 Păun, D., 520
 Păun, Gheorghe, 510
 Păun, Octav, 861
 Păun, Stelian, 1474, 1509
 Păunescu, Adrian, 27, 88, 90, 127,
 182, 218, 242, 245, 251, 281,
 337, 340, 363, 377, 394, 456,
 468, 479, 522, 548, 564, 576,
 625, 654, 668, 704, 720, 730,
 739, 760, 762, 768, 782, 784,
 824, 838, 904, 933, 943, 974,
 1003, 1010, 1016, 1030, 1045,
 1048, 1054, 1058, 1077, 1089,
 1094, 1096, 1097, 1107, 1116,
 1124, 1130, 1134, 1140, 1163,
 1192, 1201, 1222, 1223, 1238,
 1248, 1251, 1263, 1268, 1270,

1290, 1295, 1300, 1301, 1303,
 1305, 1314, 1324, 1344, 1360,
 1370, 1380, 1390, 1397, 1398,
 1407, 1410, 1434, 1450, 1460,
 1469, 1505, 1510, 1528, 1538,
 1539, 1541, 1563
 Păunescu, Ilie, 569, 625, 719, 728,
 793, 827, 1073, 1129, 1308, 1520
 Păcă, Teodor, 192, 661, 671, 833,
 1004
 Pântean, Teodor, 596
 Pânzaru, Petru, 158, 1120
 Pârvan, Vasile, 1079, 1267
 Pârvu, D., 562, 603, 683, 803, 987,
 1059, 1189
 Pârvu, Nicolae, 138, 454, 1295
 Pârvu, N.D., 563
 Pârvulescu, Petre, 398
 Pâslaru, Haralambie, 1407
 Peianov, Ioan, 286, 288
 Peixoto, V., 1317
 Pele, Gh., 681
 Peleman, Bert, 830
 Pelin, Eugen, 1436
 Pelin, Jănică, 1436
 Pelin, Mihai, 412, 762, 783, 826,
 1068, 1175, 1429, 1494
 Pelmuș, Gh., 811
 Peltz, Isac, 83, 92, 177, 1006, 1030,
 1560
 Penciulescu, Radu, 295, 1152
 Perez, Hertha, 367, 562, 626, 761,
 960
 Perez, Ramon, 288
 Perian, Florica, 340
 Peris, Teresa, 816
 Perlea, Irina, 1179
 Perpessicius, (Panaitescu, Dumitru
 S.) 48, 53, 83, 106, 116, 137, 243,
 314, 340, 346, 360, 425, 426,
 429, 437, 439, 440, 444, 447,
 473, 474, 477, 480, 487, 499,
 504, 520, 549, 553, 560, 575,
 612, 624, 642, 663, 731, 741,
 743, 755, 764, 851, 931, 932,
 943, 985, 1006, 1026, 1038,
 1058, 1083, 1093, 1097, 1139,
 1145, 1172, 1187, 1221, 1244,
 1248, 1250, 1261, 1265, 1269,
 1276, 1277, 1284, 1285, 1288,
 1292, 1304, 1311, 1312, 1324,
 1336, 1375, 1381, 1409, 1416,
 1493, 1503, 1520, 1538, 1552,
 1555
 Perse, John, 1023, 1530
 Perța, Lucia 1487
 Perța, Lucian, 1487
 Pervain, Iosif, 286, 289, 547, 742,
 972, 987, 1053, 1503
 Pesce Gorini, Edvige, 1540
 Petcova, Vania, 1190
 Petcu, Geta, 263
 Peteanu, E., 803
 Peter, Földes, 603
 Peter, Marosi, 663, 1538
 Peter, T., 23
 Péter, Veres, 340
 Petică, Ștefan, 732
 Petőfi, Sándor, 816, 1405
 Petra, Horia, 1175
 Petra, Maria, 402, 678, 798
 Petrache, Ion, 1346
 Petran, Iosif, 18, 628, 641, 722, 730,
 970, 987, 1351
 Petraru, Ștefan, 155
 Petrașcu, Nicolae, 1430
 Petre, Constantin, 412
 Petre, Cristina, 898
 Petre, Gheorghe, 1475
 Petre, Horia, 811
 Petre, Luiza, 1050
 Petreanu, C., 650
 Petrescu, Alexandra, 820

Petrescu, Aurel, 986, 1008, 1304, 1443, 1523
 Petrescu, Camil, 9, 37, 61, 81, 94, 122, 133, 139, 167, 181, 222, 240, 271, 291, 293, 305, 312, 319, 386, 399, 410, 417, 418, 476, 501, 517, 522, 550, 561, 575, 602, 610, 669, 694, 747, 776, 778, 803, 805, 814, 949, 986, 994, 1008, 1009, 1038, 1044, 1052, 1058, 1068, 1069, 1088, 1109, 1125, 1133, 1143, 1149, 1152, 1157, 1162, 1164, 1169, 1172, 1207, 1265, 1271, 1280, 1301, 1304, 1307, 1351, 1384, 1387, 1409, 1415, 1429, 1443, 1508, 1523, 1542, 1555
 Petrescu, Cezar, 61, 156, 309, 347, 358, 575, 651, 890, 965, 1021, 1067, 1109, 1250, 1294, 1362, 1442
 Petrescu, Dumitru, 607, 1475
 Petrescu, Florin Mihai, 27, 555, 603, 609, 825, 929, 1044, 1486
 Petrescu, Gheorghe, 412
 Petrescu, Liviu, 24, 48, 103, 195, 219, 245, 315, 323, 406, 443, 488, 498, 529, 546, 586, 606, 621, 682, 725, 741, 761, 800, 1069, 1144, 1175, 1352, 1365, 1448, 1486, 1496, 1539
 Petrescu, Mariana, 559, 941
 Petrescu, Radu Aneste, 1365
 Petrescu, Radu, 12, 24, 42, 157, 536, 542, 601, 729, 770, 790, 1049, 1457, 1503, 1509, 1541
 Petrescu, Răzvan, 47
 Petri, Aurel, 1229
 Petric, Aron, 497, 1272, 1281, 1284, 1418
 Petrică, Ion, 193
 Petrik, József, 1524
 Petrina, Liviu, 81, 434
 Petrișor, Marcel, 392, 466, 468, 491, 631, 681, 738, 743, 756, 835, 851, 1025, 1115, 1130, 1175, 1188, 1303, 1352, 1354, 1551
 Petroveanu, Mihail, 16, 169, 303, 326, 344, 531, 581, 695, 772, 789, 975, 1001, 1078, 1122, 1180, 1202, 1247, 1437
 Petrović, Branislav, 1395
 Petrovic, Veljko, 1188
 Petrovici, Dușan, 288, 410, 607, 1304, 1522
 Petrovici, Mihai, 1407
 Petru, Nicolae, 362
 Petrușca, Dan, 678
 Petsinis, L., 393, 1250
 Philippide, Alexandru, 53, 63, 85, 111, 121, 137, 142, 168, 282, 304, 307, 394, 414, 428, 473, 494, 496, 509, 520, 536, 541, 557, 576, 581, 596, 600, 602, 634, 679, 685, 694, 701, 711, 834, 855, 860, 909, 923, 944, 948, 963, 976, 994, 1081, 1151, 1156, 1223, 1237, 1270, 1338, 1355, 1373, 1407, 1459, 1490, 1528, 1541, 1563
 Piaget, Jean, 240
 Picabia, Francis, 111
 Picasso, Pablo, 1288, 1396
 Picon, Gaëtan, 27
 Piechal, Marian, 603
 Pierre, Jean, Andrevon
 Pietraru, Ion, 987
 Pietroiu, S., 982
 Pillat, Dinu, 17, 433, 476, 489, 590, 609, 675, 977, 1043, 1077, 1126, 1148, 1260, 1470, 1475
 Pillat, Ion, 9, 206, 227, 285, 379, 396, 445, 453, 520, 685, 686, 741, 769, 829, 922, 963, 980, 1031, 1077, 1148, 1186, 1216,

- 1288, 1291, 1374, 1383, 1400,
1477
- Pillat, Monica, 707, 1374
- Pilot, Marian, 1444
- Pincio, Păun, 730
- Pinget, Robert, 670, 1231
- Pintea, Adrian, 802
- Pintea, Maria, 294, 315, 414, 565,
685, 727
- Pintea, Vasile, 963
- Pintean, Teodor, 473
- Pintilie, Ilie, 609
- Pintilie, Lucian, 39, 324, 1152, 1512,
1548
- Pippidi, Andrei, 1477
- Pippidi, M., 114, 252
- Pirandello, Luigi, 289, 450, 690,
740, 838, 859, 1248, 1307
- Piru, Alexandru, 15, 37, 70, 77, 100,
124, 138, 157, 181, 218, 225,
240, 280, 282, 292, 307, 310,
335, 356, 381, 398, 407, 410,
413, 419, 427, 428, 452, 488,
501, 511, 532, 543, 564, 572,
576, 602, 616, 637, 648, 654,
657, 662, 684, 703, 723, 739,
744, 747, 755, 768, 769, 781,
805, 808, 821, 836, 847, 911,
918, 937, 950, 963, 964, 984,
991, 994, 1000, 1020, 1034,
1045, 1053, 1069, 1087, 1103,
1123, 1129, 1134, 1142, 1167,
1194, 1219, 1239, 1261, 1276,
1282, 1286, 1305, 1351, 1369,
1378, 1380, 1404, 1429, 1449,
1468, 1474, 1490, 1498, 1502,
1541, 1555
- Piskunov, Vladimir, 494
- Pita Rodriguez, Felix, 921
- Pituț, Gheorghe, 7, 41, 310, 330,
336, 355, 359, 416, 468, 753,
950, 958, 1010
- Planchon, Roger, 717, 719, 764
- Platon, Mihai, 1227
- Plavius, Hans, 756
- Plămădeală, Leonida, 18, 41
- Pleșu, Andrei, 1284, 1499
- Plint, Marcel, 1379
- Ploeșteanu, Grigore, 1200
- Plopeanu, N., 1191
- Ploștinaru, Iulian, 433
- Poantă, Petru, 288, 405, 559, 590,
631, 645, 680, 700, 743, 800,
852, 980, 1048, 1082, 1129,
1206, 1250, 1301, 1364, 1415,
1442
- Podgoreanu, Traian, 581, 1036,
1128, 1202, 1437
- Podoleanu, Elena Alice, 713, 714,
760, 782, 929, 1547
- Poe, Edgar Allan, 154, 431, 933,
1130, 1306
- Poenaru, Emil, 606, 746
- Poenaru, Vasile, 714, 1408, 1544
- Poghiric, Cicerone, 1509
- Pogodin, N., 133
- Pogor, Vasile, 764, 1414
- Pogorilovschi, Ion, 27, 1541
- Poiană-Năsturaș, Volbură, 1227,
1522
- Polanscec, Antun, 972
- Pollak, Felix, 730
- Polttila, Brita, 826
- Pompiliu, Miron, 1112
- Ponge, Francis, 385, 1530
- Pop Reteganul, Ion, 340, 521
- Pop Sârbu, Ana, 1130
- Pop, A., 391
- Pop, Dragoș, 1095, 1115, 1157, 1379
- Pop, Dumitru, 54, 922
- Pop, Eugen, 1191
- Pop, Grigore Traian, 1193, 1556
- Pop, Ion, 15, 70, 80, 96, 127, 140,
240, 273, 288, 334, 340, 387,

406, 410, 445, 468, 491, 520,
 559, 603, 616, 622, 645, 680,
 756, 801, 828, 897, 942, 943,
 980, 1014, 1129, 1174, 1265,
 1301, 1370, 1391, 1402, 1416,
 1443, 1474, 1501, 1511, 1541
 Pop, Mihai, 45
 Pop, N., 139, 161, 612, 763
 Pop, Sânziana, 134, 136, 253, 347,
 368, 392, 445, 479, 504, 531,
 585, 586, 611, 616, 629, 674,
 789, 932, 1046, 1189, 1269
 Pop, Simion, 352
 Popa, Anghel, 718
 Popa, Atanasie, 574
 Popa, Doina, 83, 678
 Popa, Dumitru, 906, 915, 1216
 Popa, Dumitru Radu, 138, 280, 549,
 638, 787, 1174, 1292, 1541
 Popa, Dumitru Titus, 791
 Popa, George, 131, 150, 284, 1020,
 1208, 1400
 Popa, Ion, 227, 366, 391, 570, 678,
 683, 690, 719, 1152, 1157, 1164,
 1269, 1288, 1304, 1307, 1338,
 1365, 1446, 1527, 1559
 Popa, Letiția, 1196
 Popa, Marian, 51, 83, 105, 128, 138,
 197, 225, 249, 281, 322, 363,
 397, 407, 408, 439, 499, 549,
 608, 670, 788, 925, 949, 1042,
 1048, 1093, 1114, 1133, 1146,
 1153, 1174, 1267, 1286, 1292,
 1377, 1407, 1478, 1482, 1493,
 1508, 1538, 1541, 1544
 Popa, Mircea, 47, 103, 286, 341,
 361, 553, 560, 606, 730, 756,
 797, 811, 923, 1005, 1148, 1264,
 1282, 1328, 1435, 1478
 Popa, Vasko, 22, 247, 1166
 Popa, Victor Tudor, 132, 227, 690,
 1308
 Popea, Elena, 496
 Popel, Corneliu, 92, 114, 138, 705,
 720, 1027, 1487, 1527
 Popescu Teiușan, Ilie, 729, 1200
 Popescu, Adrian, 103, 138, 194, 288,
 386, 445, 559, 662, 714, 756,
 776, 1023, 1039, 1092, 1130,
 1172, 1364, 1396, 1415, 1443,
 1501
 Popescu, Alexandru, 155 328, 535,
 562, 765, 1377
 Popescu, Constantin, 1000
 Popescu, Dan, 154, 562, 684
 Popescu, Dumitru, 207, 210, 238,
 322, 411, 506, 864, 865, 893,
 899, 914, 1140, 1150, 1161,
 1216, 1274, 1341, 1416
 Popescu, D. R. (Dumitru Radu), 12,
 24, 37, 47, 63, 97, 142, 160, 201,
 221, 252, 277, 307, 325, 326,
 333, 349, 377, 386, 399, 417,
 419, 424, 432, 442, 443, 483,
 486, 494, 509, 514, 536, 541,
 569, 576, 603, 604, 605, 622,
 623, 625, 649, 666, 680, 683,
 687, 705, 715, 735, 737, 743,
 768, 823, 993, 1005, 1068, 1089,
 1144, 1178, 1194, 1228, 1242,
 1325, 1360, 1501, 1505, 1521,
 1537, 1542, 1554, 1560
 Popescu, Florentin, 485, 584, 611,
 678, 974, 1536
 Popescu, Gh., 1306
 Popescu, Horea, 32, 546, 570, 689,
 892
 Popescu, Horia Florian, 826, 1500
 Popescu, Ion, 200, 227, 292, 412,
 607, 947, 1057, 1179, 1305,
 1400, 1412, 1483, 1487
 Popescu, Iulian, 1475
 Popescu, Magdalena, 850, 988
 Popescu, Mihai, 850
 Popescu, Mircea, 1161, 1406

Popescu, Neculce, 252, 564
 Popescu, Panait, 18
 Popescu, Petru, 12, 37, 47, 60, 78, 85, 126, 166, 175, 177, 187, 205, 256, 259, 322, 333, 347, 360, 365, 368, 373, 386, 389, 390, 392, 395, 397, 429, 444, 468, 476, 484, 494, 514, 549, 554, 561, 571, 580, 581, 592, 604, 630, 666, 671, 677, 681, 693, 697, 711, 760, 766, 777, 789, 813, 815, 825, 830, 834, 845, 852, 855, 856, 888, 897, 899, 916, 939, 960, 970, 980, 989, 995, 996, 1013, 1037, 1043, 1086, 1115, 1144, 1153, 1282, 1286, 1338, 1362, 1373, 1430, 1453, 1469, 1474, 1488, 1524, 1535, 1537, 1539, 1541, 1543, 1558
 Popescu, Radu, 48, 61, 113, 159, 195, 204, 233, 251, 279, 326, 330, 350, 393, 425, 449, 484, 530, 629, 647, 655, 664, 688, 697, 733, 764, 766, 823, 831, 838, 842, 950, 1047, 1072, 1213, 1227, 1234, 1252, 1254, 1283, 1343, 1354, 1366, 1384, 1385, 1405, 1443, 1469, 1516, 1526, 1557
 Popescu, Stelian, 1430
 Popescu, Ștefan, 95, 192, 301, 413, 414, 453, 541, 671, 754, 811, 1090, 1226, 1314, 1434
 Popescu, Titu, 284, 362, 547, 560, 1177, 1188, 1411
 Popescu, Tudor, 768
 Popescu, Vasile, 678
 Popescu-Puțuri, Ion, 292, 607
 Popiți, Grigore, 280
 Popivanov, Ivan, 891
 Popović, Nebojša, 817
 Popović, Živa, 817
 Popovici, Al., 89, 91, 689, 807
 Popovici, Alecu, 295, 417, 569, 687, 931, 933, 1073, 1280, 1307, 1360, 1431, 1558
 Popovici, Alina, 633, 1491
 Popovici, Constantin, 1247, 1311, 1445
 Popovici, Dimitrie, 248, 338, 397, 692, 1053
 Popovici, Doru, 504, 965, 1359
 Popovici, Eugenia, 807
 Popovici, Gavril, 422
 Popovici, Ileana, 160, 296, 418, 570, 689, 808, 968, 1307, 1558
 Popovici, Ion, 1252
 Popovici, Jiva, 280, 562, 1210
 Popovici, Jovan, 1189
 Popovici, Mircea, 527
 Popovici, Titus, 11, 28, 31, 38, 62, 105, 108, 114, 117, 150, 152, 207, 210, 223, 228, 251, 252, 255, 287, 364, 399, 403, 405, 406, 422, 477, 500, 523, 551, 554, 590, 674, 834, 856, 891, 946, 962, 986, 1025, 1049, 1058, 1089, 1100, 1109, 1119, 1140, 1164, 1193, 1205, 1228, 1264, 1270, 1339, 1340, 1360, 1380, 1405, 1414, 1467, 1487, 1489, 1513
 Popravkog, Zbignijeva, 903
 Porsena, N., 367
 Poruciuc, Adrian, 200, 286
 Porumb, Maria, 301, 693
 Porumbacu, Veronica, 16, 31, 48, 54, 271, 284, 354, 388, 524, 541, 650, 656, 671, 712, 721, 731, 824, 1106, 1136, 1148, 1176, 1208, 1213, 1268, 1280, 1325, 1376, 1380, 1396, 1410, 1438, 1525, 1540

Porumbescu, Marin, 101, 968, 1016,
 1021, 1148
 Porumboiu, Arthur, 693, 970, 1075,
 1559
 Postelli, Lorenzo, 1376
 Postelnicu, Ioana, 695, 1239
 Poștoacă, Eugenia, 951
 Potângă, Constantin, 865
 Potoceanu, Ana Maria, 410
 Potop, Vasile, 412
 Potopin, Ion, 564, 764, 777, 929,
 1156, 1413, 1493
 Potra, Florian, 51, 414, 798, 960,
 1460
 Potter, Paulus, 779
 Pottier, Eugène, 346
 Pound, Ezra, 742, 1405
 Pourprix, B., 1111
 Pozza, Neri, 851
 Pracsiu, Teodor, 1133
 Prahoveanu, Ion, 204
 Precup, Ieronim, 194, 1250
 Preda, Marin, 15, 24, 28, 37, 56, 68,
 81, 85, 86, 96, 109, 121, 128,
 132, 133, 134, 141, 164, 170,
 180, 181, 201, 205, 229, 253,
 277, 278, 318, 319, 326, 330,
 333, 341, 347, 355, 362, 364,
 367, 377, 379, 391, 399, 412,
 423, 442, 444, 476, 478, 486,
 490, 503, 514, 523, 536, 541,
 551, 554, 556, 575, 581, 586,
 604, 608, 613, 623, 627, 638,
 653, 668, 669, 681, 712, 719,
 734, 738, 755, 761, 782, 836,
 851, 856, 913, 949, 950, 953,
 984, 1024, 1034, 1045, 1085,
 1096, 1105, 1112, 1115, 1121,
 1124, 1143, 1159, 1163, 1168,
 1173, 1176, 1178, 1192, 1193,
 1196, 1205, 1207, 1222, 1225,
 1226, 1233, 1252, 1264, 1270,
 1294, 1298, 1303, 1304, 1309,
 1315, 1332, 1379, 1397, 1417,
 1429, 1435, 1437, 1468, 1469,
 1473, 1489, 1503, 1516, 1535,
 1539, 1542, 1543, 1549
 Preda, Mira, 402, 919, 953, 1210,
 1246
 Predescu, Gh., 912
 Predescu, Valentin, 1175
 Prelipceanu, Nicolae, 48, 362, 367,
 387, 406, 407, 433, 468, 491,
 544, 560, 573, 645, 680, 700,
 777, 803, 897, 974, 1416, 1173,
 1223, 1265, 1282, 1524
 Preoteasa, Ecaterina, 597
 Preoteasa, Grigore, 292, 597, 658
 Preutu, Marina, 592
 Prevelakis, Pandelis, 1242
 Prévert, Jacques, 1529
 Prévost, Jean, 154
 Price, Victor, 604
 Pricop, Constantin, 114, 151, 287,
 404, 518, 609, 680, 835, 947,
 960, 1187, 1273, 1301, 1527
 Pricop, Dumitru, 611
 Priscornic, R., 1379
 Prișcu, Radu, 412
 Promet, Lili, 494
 Protase, Maria, 742
 Protopopescu, Alexandru, 15, 165,
 218, 407, 912, 969, 1336
 Protopopescu, I., 787
 Proust, Marcel, 314, 324, 386, 392,
 393, 407, 429, 476, 481, 565,
 685, 738, 779, 806, 810, 818,
 851, 857, 960, 965, 966, 1009,
 1013, 1079, 1157, 1207, 1239,
 1305, 1393, 1398, 1449, 1527,
 1552
 Prut, I., 1234
 Pruteanu, George, 132, 251, 323,
 443, 526, 708, 857, 1287, 1327,
 1379, 1414, 1486, 1548

Pruteanu, Mihai, 339
Przyboś, Julian, 193
Pucă, Florin, 191, 392, 445, 543, 833
Pugna, Gh., 1013
Puha, Ion, 659, 993, 1044, 1358,
1374
Puicea, N., 88
Puicea, Virgil, 332, 1158
Puiu, Enache, 421, 571
Pupeza, Vasile, 1477
Purcaru, Ilie, 398, 412, 789, 949,
1048, 1116, 1175, 1193, 1428
Puslojić, Adam, 134, 192, 281, 291,
337, 405, 818, 1110, 1128, 1166,
1354
Pușcariu, Sextil, 248, 496, 1075
Pușcașu, D., 1232
Pușcașu, Traian, 412
Pușchilă, Irina, 740

Q

Quasimodo, Salvatore, 105, 405,
511, 783
Quinet, Edgar, 216

R

Raabe, Wilhelm, 960
Rachici, Dim., 286, 291, 562, 597,
634, 729, 851, 1017, 1038, 1172,
1200, 1280, 1304
Racoce, Teodor, 1068
Racoviceanu, Al., 287, 799, 1185,
1359
Radian, R., 316, 644, 1262, 1501
Radian, Sanda, 304, 424, 1203,
1316, 1365, 1565
Radin, Ioan, 240, 406, 445
Radina, Mircea, 302, 453, 574, 693,
1077, 1436
Radnoti, Mikos, 746
Rado, Petre, 404
Rados, Andreas, 1115, 1268

Radoslavescu, Angela, 1477
Radu, Ilie, 62, 898, 1323
Radu, Olimpia, 681, 1415
Radu, Petru, 563
Radulian, Virgiliu, 412, 1161
Rafael, George, 505
Rahoveanu, Ion, 1038
Raia, Elena, 1120
Raicov, Svetomir, 154, 410
Raicu, Al., 40, 63, 95, 118, 177, 216,
237, 259, 309, 333, 355, 427,
453, 486, 487, 511, 597, 616,
656, 671, 702, 724, 746, 768,
847, 915, 935, 983, 999, 1033,
1086, 1107, 1123, 1141, 1165,
1166, 1205, 1243, 1263, 1318,
1460
Raicu, Lucian, 20, 24, 42, 52, 68, 98,
111, 120, 142, 190, 202, 217,
226, 239, 252, 258, 313, 391,
452, 487, 536, 541, 627, 637,
703, 737, 772, 1218, 1247, 1279,
1408, 1459, 1474, 1512, 1528
Ralea, Mihai, 281, 509, 651, 694,
700, 985, 1024, 1040, 1187,
1261, 1290, 1327, 1502, 1525,
1556
Ralea, Nicolae, 32
Ramadan, C., 1527
Ramos, Graciliano, 1262
Ranconi, Luca, 160
Rasvan, Constantin, 912
Rașcu, M., 1383
Rațec, Ion, 865
Rațiu, Ioan, 48
Rațiu, Iuliu, 118, 201, 1176
Ray (Bhose), Amita, 1095, 1110,
1173, 1210, 1223
Raymond, Jean, 245
Raymond, Marcel, 19, 1374
Răcăciuni, Isaiia, 1223
Răchițeanu, Teofil, 830

Rădoi, Marin, 354, 395, 599, 822, 982
 Rădoi, Stere, 1357
 Răducan, Teodor, 1276
 Rădulescu, Adrian, 151, 363, 497, 920
 Rădulescu, Adriana, 685
 Rădulescu, Banu, 301, 1562
 Rădulescu, Dorina, 191, 235, 258, 278, 1210
 Rădulescu, Dumitru, 166
 Rădulescu, Ermil, 284, 793, 1052, 1176, 1295, 1410
 Rădulescu, Gheorghe, 210
 Rădulescu, Ilie, 865, 893, 1160
 Rădulescu, Lelia, 678
 Rădulescu, Magdalena, 763
 Rădulescu, Neagu, 51, 83, 104, 280, 324
 Răduleț, Remus, 412
 Rășică, Mihai, 301, 1200, 1314
 Rășinari, Nicolae, 693
 Rău, Aurel, 64, 171, 237, 281, 588, 630, 693, 699, 742, 800, 829, 833, 859, 877, 897, 915, 931, 950, 980, 988, 1010, 1023, 1059, 1188, 1206, 1243, 1272, 1286, 1299, 1364, 1392, 1433, 1442, 1460, 1503, 1510, 1529, 1546
 Răutu, Anca, 363
 Râmniceanu, Ovidiu, 721, 765
 Râpă, Isidor, 320
 Râpeanu, Valeriu, 51, 104, 222, 412, 487, 504, 580, 765, 768, 909, 924, 936, 943, 957, 1045, 1086, 1161, 1195, 1224, 1272, 1281, 1284, 1328, 1418, 1557
 Read, Piers Paul, 387, 1326
 Rebegea, Vasile, 280
 Rebreanu, Dan, 321, 434, 923, 989, 1375
 Rebreanu, Emil, 963, 1089
 Rebreanu, Liviu, 28, 94, 115, 122, 128, 139, 142, 143, 167, 185, 218, 250, 319, 358, 406, 421, 453, 463, 492, 522, 575, 637, 670, 719, 803, 823, 837, 843, 903, 934, 963, 982, 994, 1006, 1007, 1009, 1024, 1056, 1088, 1102, 1109, 1131, 1141, 1175, 1190, 1196, 1243, 1274, 1288, 1306, 1310, 1349, 1375, 1387, 1400, 1475, 1479, 1533, 1555, 1564
 Rebreanu, Puia Florica, 122, 127
 Rebreanu, Vasile, 42, 85, 222, 320, 342, 663, 768, 589, 829, 837, 838, 983, 1144, 1252
 Recea, P., 820
 Recleanu, Ion, 1075
 Réda, Jacques, 1530
 Regman, Cornel, 15, 19, 51, 52, 106, 140, 226, 239, 272, 273, 343, 383, 389, 413, 416, 428, 454, 474, 526, 573, 576, 625, 649, 708, 716, 739, 755, 791, 968, 991, 1127, 1178, 1402, 1561
 Reichmann, Sebastian, 1309
 Reu, Traian, 166, 302, 453, 574, 974, 1200, 1436
 Reverdy, Pierre, 288
 Rezuș, Antoneta, 510
 Rezuș, Petru, 452
 Richards, Wold, 57
 Richter, Conrad, 1280
 Richter, Rudolf, 801
 Rimbaud, Arthur, 386, 589, 1004, 1172, 1374, 1490
 Rista, Iulian, 1395
 Rivero, Raul, 921
 Rivière, Jacques, 1374
 Rizescu, I., 924
 Rîmniceanu, Doru, 730
 Robeanu, Horia, 140

Robbe-Grillet, Alain, 247, 1231
 Robescu, Marius, 39, 386, 546, 710,
 942, 985, 1019, 1123, 1374
 Robu, Cornel, 1415
 Rocasolano, Alberto, 921
 Rocco, Italo, 772
 Rodeanu, Magda, 266
 Rodeanu, Petre, 266, 269
 Rogoz, Adrian, 1476, 1522
 Rogoz, Georgiana Viorica, 225, 559
 Rohai, A., 450
 Rojdestvenski, Robert, 1304, 1327
 Roll, Ștefan, 248, 258, 278, 292,
 354, 377, 445, 567, 596, 629,
 654, 849, 1004
 Rolland, Romain, 314, 418, 667,
 738, 964
 Roller, Pierre, 774
 Romains, Jules, 559, 664
 Roman, Andrei, 123, 1001, 1078,
 1147, 1356, 1564
 Roman, Carol, 155, 292, 1067, 1191,
 1281
 Roman, Constantin, 1264
 Roman, I., 814
 Roman, Ileana, 496, 1085, 1130
 Roman, Ilie, 791
 Roman, Ion, 17, 288, 667, 761, 813,
 887, 924, 1351
 Roman, Radu Anton, 139, 397, 611,
 637, 640, 937
 Roman, Toma, 762, 1282
 Roman, Valter, 103, 192, 440, 924,
 1082
 Roman, Xenia, 91
 Romanescu, Ioanid, 17, 200, 286,
 464, 468, 477, 691, 748, 797,
 799, 824, 830, 835, 1060, 1181,
 1268, 1336, 1458
 Romașcu, Natalia, 222
 Românu, Ion, 1319
 Romualdo, Alejandro, 1092
 Ronescu, Al., 114, 175, 233
 Roques, Mario, 810
 Rosenkranz, Karl, 139
 Rosetti, Alexandru, 59, 137, 206,
 429, 549, 711, 755, 860, 932,
 963, 995, 1012, 1052, 1530, 1536
 Rosetti, Dante Gabriel, 397
 Rosny, J., 1454
 Ross, I., 156
 Roszkos, Pavel, 1419
 Roșca, Al., 470
 Roșianu, Mihail, 1274
 Roșu, Dona, 1509
 Roșu, Ion, 286
 Rotaru, Dan, 139, 227, 660, 665,
 671, 728, 761, 788, 951, 1049,
 1057, 1117, 1154, 1205, 1356,
 1413, 1527, 1541, 1565
 Rotaru, Gheorghe, 1562
 Rotaru, Ion, 79, 941, 1113, 1246,
 1413
 Rotaru, Nicolae, 168
 Roth, Andrei, 289
 Roth, Stephan Ludwig, 1385, 1440
 Rotundu, Vasile, 902
 Rousseau, Jean Jacques, 347, 368,
 587, 1008
 Rousset, Jean, 1147
 Rovit, Earl, 852
 Roy, Claude, 1205
 Różewicz, Tadeusz, 193, 921
 Roznoveanu, Mirela, 298, 420, 572,
 692, 968, 1074, 1196, 1309,
 1432, 1539, 1559
 Rubini, Michele, 627
 Rücken, Tigers, 1393
 Rudeanu, Alexei, 626, 1413, 1528
 Rudnicki, Adolf, 193
 Ruffini, Mario, 646
 Ruja, Alexandru, 563, 1419, 1552
 Rujan, Adriana, 951, 1050, 1408

- Runcanu, Marcel Constantin, 70,
104, 445, 680, 801, 1207, 1415
- Rus, Ion, 166, 332
- Rusan, Romulus, 150, 153, 555, 678,
799, 1222, 1299, 1493, 1547
- Ruse, Ion, 622, 986
- Ruskin, John, 397
- Russ, Eugenia, 791
- Russell, Bertrand, 159
- Russo, Alecu, 758, 893, 921, 1115,
1194
- Russo, Demostene, 51, 77, 938
- Rusu Barbian, Miron, 1178
- Rusu, Andrei, 477
- Rusu, Cornel, 1038
- Rusu, Dumitru, 898
- Rusu, Gavril, 482, 1298, 1299
- Rusu, Ilie, 418, 688
- Rusu, Liviu, 386, 466, 779, 1374,
1474
- Rusu, Marcela, 1117
- Rusu, M. N., 30, 60, 114, 139, 174,
205, 307, 329, 352, 377, 396,
397, 422, 449, 603, 633, 649,
655, 665, 701, 722, 741, 765,
785, 857, 939, 944, 1000, 1008,
1015, 1162, 1233, 1255, 1365,
1386, 1440, 1469, 1492, 1515
- Rusu, Silviu, 609, 993, 1044, 1154
- Rusu, Valeriu, 1106
- Ruță, Georgeta, 30
- Rybalka, Michel, 775
- Ryomä, Liisa, 826
- S**
- Saarikovski, Pentti, 826
- Saba, Umberto, 1013
- Sábato, Ernesto, 415
- Sabiljić, Dušan, 817
- Sabin, Mihai, 76, 551, 609, 760, 810,
1298
- Sac, Vasile, 683,,
- Sachs, Nelly, 1304
- Sadețki, A., 1157
- Sadova, Marietta, 84, 782, 855
- Sadoveanu, Ion Marin, 419, 522,
1294, 1563
- Sadoveanu, Mihail, 53, 58, 61, 79,
309, 330, 377, 384, 386, 411,
496, 501, 522, 626, 635, 651,
669, 686, 694, 702, 739, 762,
812, 894, 909, 932, 940, 982,
1007, 1044, 1058, 1096, 1109,
1143, 1151, 1173, 1187, 1225,
1246, 1248, 1250, 1254, 1256,
1258, 1265, 1266, 1268, 1270,
1288, 1296, 1297, 1299, 1317,
1333, 1372, 1393, 1398, 1400,
1407, 1413, 1418, 1436, 1441,
1459, 1469, 1527, 1536, 1559
- Safarica, Irina, 300
- Safir, Ion, 1016
- Safronov, A., 1158
- Sagan, Carl, 1523
- Sahia, Alexandru, 492, 730, 1017,
1047, 1059, 1554
- Sahia, T., 1093
- Saizescu, Geo, 327
- Sakutaro, Hagiwara, 467
- Salazar Bondi, Sebastian, 1092
- Salinger, D., 1393, 1398, 1451, 1460
- Salınski, Afanasi, 494
- Samuel, Domokos, 1108
- Samuel, Johan, 1121
- Samuilă, Liviu Tudor, 681, 802
- Sand, George, 1337
- Sanda, George, 251, 650, 671, 702
- Sandburg, Carl, 687
- Sándor, Fodor, 645, 778
- Sándor, Huszár, 1042
- Sándor, Kacsó, 612, 645, 1092
- Sándor, Kányádi, 533, 542, 603,
645, 664, 688, 689, 735
- Sandor, Tóth, 340

Sandu, Augustin, 51
 Sandu, Marian, 156
 Sanesi, Roberto, 86, 92, 416, 511,
 1248, 1374, 1417
 Sanguinetti, Eduardo, 160
 Saraç, Tahsin, 989
 Sarailici, Izet, 587
 Sarocchi, Jean, 816
 Saroyan, William, 415, 419, 605
 Sarraute, Nathalie, 247, 1231
 Sartre, Jean-Paul, 775, 1316, 1525
 Sasi, Aleks, 1452
 Sasu, Aurel, 54, 100, 127, 245, 390,
 433, 466, 547, 606, 622, 663,
 776, 801, 923, 1005, 1040, 1173,
 1283, 1392, 1415, 1453, 1479,
 1487, 1531
 Sav, Vasile, 70, 445, 559, 680, 801
 Sava, Costache, 139
 Sava, Octavian, 1558
 Sava, Valerian, 403, 554, 798, 1185,
 1414
 Savin, George, 953
 Savu, Andrei, 661, 976, 1176, 1263
 Săbăreanu, C., 1246, 1267
 Săceanu, Amza, 486, 856, 1195,
 1526
 Săhleanu, Victor, 1103, 1120, 1171
 Sălăgean, Sergiu, 1113, 1240, 1303,
 1361, 1391
 Sălăgianu, Adela Rodica, 360, 618
 Sălăjan, Doina, 545, 802
 Sălăjan, Vasile, 320, 341, 435, 680,
 776, 852, 942, 1005, 1112, 1130,
 1148, 1243, 1264, 1328, 1443,
 1508, 1524
 Sălceanu, Grigore, 970
 Sălcudeanu, Petre, 469, 504, 807,
 885, 1097, 1137
 Săndulescu, Al., 17, 46, 116, 131,
 632, 696, 723, 744, 859, 919,
 954, 984, 1044, 1075, 1079,
 1107, 1300, 1397, 1411, 1475
 Săndulescu, I., 447, 1136
 Săraru, Dinu, 721, 930, 1133, 1152,
 1196, 1224, 1227, 1245, 1333,
 1398, 1457, 1482, 1508, 1526,
 1538
 Săseanu, Janeta, 293
 Săulescu, Mihail [Mihai], 51, 422,
 730, 732
 Săvescu, Cezar, 732
 Săvoiu, I., 422, 1200
 Săvulescu, Monica, 160, 292, 350,
 494, 470, 527, 613, 769
 Săn, Paul, 611, 993
 Sângariu, Mihai, 288
 Sângeorzan, Zaharia, 27, 41, 48, 54,
 82, 131, 227, 250, 321, 323, 332,
 345, 366, 407, 423, 430, 442,
 501, 528, 540, 609, 626, 650,
 666, 718, 737, 748, 749, 751,
 835, 984, 1010, 1028, 1043,
 1054, 1076, 1096, 1115, 1133,
 1155, 1208, 1246, 1268, 1287,
 1312, 1378, 1399, 1486, 1527,
 1540
 Sântimbreanu, Mircea, 38, 118, 153,
 327, 403, 412, 487, 554, 960,
 1536
 Sânzianu, Mihai, 361, 1020
 Sârbu, Alexandrina, 153
 Sârbu, Constantin, 306
 Sârbu, Cristian, 612, 1203
 Sârbulescu, Anca, 661
 Sârbulescu, Marin, 511
 Sbârcea, George, 51, 350, 474, 612,
 1245, 1317
 Scarlat, C., 811
 Scarlat, Gh., 1058
 Scarlat, Grigore, 560, 802, 1416
 Scarlat, Teodor, 977, 1156
 Scărlătescu, Doru, 554, 798, 1400,
 1412
 Scève, Maurice, 891

Scharf, Erika, 280
 Schéhadé, Georges, 1004
 Schlosser, Dieter, 593
 Schmidt, Roland, 872
 Schuller, Hans, 1031
 Schuster, Paul, 412, 536, 541, 616,
 755, 932, 1169, 1189, 1491, 1533
 Schwartz, Delmore, 681
 Schwartz, Gheorghe, 21, 154, 714,
 883
 Schwartz, Iulian, 304, 418
 Scorobete, Miron, 1562
 Scott, Walter, 1044, 1409
 Scribner, Charles, 80
 Scridon, Gavril, 17
 Scripca, Mircea, 364
 Scurtulescu, Ion, 385, 444
 Sebastian, Mihail, 27, 31, 221, 227,
 296, 316, 448, 686, 769, 985,
 1006, 1024, 1044, 1068, 1117,
 1146, 1157, 1164, 1210, 1264,
 1516, 1528, 1559
 Seche, Luiza, 156
 Sedov, Koliu, 1112
 Seferis, Giorgos, 1243, 1247, 1250,
 1268
 Segal, Erich, 348, 416, 520, 681
 Segărceanu, Ion, 533, 728
 Seghers, Pierre, 605
 Segmar, Corina, 222, 678, 953
 Sek, Cherif Adramé, 1038
 Selejan, Radu, 1053, 1545
 Seleşteanu, Natalia, 670, 788, 1048
 Semo, Al., 417
 Semsey, Jenö, 1524
 Sencovici, Alexandru, 465
 Serafimov Severniac, Serafim, 1521
 Serebreakova, Galina, 359
 Serebreanu, Ion, 729
 Sereda, Elena, 95, 603
 Sereni, Vittorio, 511
 Serghi, Cella, 316
 Sernet, Claude, 22, 849
 Sertoglu, Mithat, 1081
 Seştinski, Oleg, 494
 Sevastos, M., 1225
 Sever, Alexandru, 304, 1079
 Sfetca, Petru, 154
 Shakespeare, William, 56, 295, 347,
 689, 1248, 1469, 1491, 1510
 Shaw, George Bernard, 133, 295,
 418, 428, 1432, 1452
 Sida, Adrian, 246
 Sidorovici, George, 46, 103, 151,
 196, 553, 743, 947, 1043, 1193,
 1379
 Sigmund, Robert Joseph, 730
 Silone, Ignazio, 652
 Silvestru, Valentin, 75, 83, 160, 443,
 502, 508, 655, 666, 777, 807,
 871, 886, 960, 1011, 1243, 1244,
 1414, 1504, 1554
 Silvian, Laurenţiu, 1092
 Sima, E., 1328
 Sima, George, 280
 Sima, Paul, 892
 Simenschy, Teofil, 240, 353, 963
 Simion, Alexandru, 85, 478, 602,
 719, 752, 776, 842, 903, 931,
 943, 944, 952, 992, 1018, 1144,
 1190, 1315, 1380, 1539, 1543
 Simion, Eugen, 3, 116, 192, 201,
 219, 271, 307, 313, 407, 430,
 444, 542, 547, 563, 617, 652,
 661, 671, 676, 713, 757, 764,
 769, 791, 801, 827, 858, 939,
 976, 985, 1003, 1021, 1038,
 1090, 1128, 1148, 1187, 1209,
 1229, 1230, 1248, 1258, 1312,
 1353, 1432, 1541, 1543
 Simion, Ioan, 509, 585
 Simion, Ioana, 1074
 Simion, Ion, 1121, 1191
 Simion, Pop, 274, 320, 331, 334,
 487, 594, 603, 625, 703, 746,

834, 836, 839, 853, 904, 941,
 961, 981, 983, 1005, 1052, 1140,
 1201, 1426, 1472, 1490, 1554
 Simion, Rodica, 788
 Simionescu, Constantin, 1472
 Simionescu, Cristian, 26, 386, 712,
 1458
 Simionescu, H., 12, 581, 1095
 Simionescu, I., 1182
 Simionescu, Marin, 797
 Simionescu, Mircea Horia, 51, 55,
 85, 103, 111, 145, 158, 165, 230,
 284, 322, 331, 357, 386, 398,
 412, 563, 582, 667, 735, 742,
 775, 833, 896, 1011, 1067, 1134,
 1144, 1190, 1245, 1293, 1419,
 1426, 1553
 Simionescu, Petru, 396
 Simionescu, Radu, 609
 Simlovici, Anda Adriana, 138
 Simon, Claude, 545, 1190, 1231
 Simon, Sacha, 1039
 Simonescu, Dan, 146, 435, 572, 646,
 957, 979
 Simonov, Konstantin, 27, 415, 851,
 1044, 1248
 Simşek, Hasan, 480, 989
 Simu, Octavian, 21, 467, 640, 1038,
 1041, 1118, 1128, 1156, 1220
 Sin, Mihai, 314, 810, 970, 987,
 1013, 1075, 1198, 1313, 1434,
 1562
 Sinervo, Elvi, 826
 Singer, Al., 290
 Sion, Bujor, 411, 865, 1066
 Sion, Marica, 612
 Sireteanu, Bogdan, 609, 1154
 Sireteanu, Ion, 739
 Sivetidid, Victor, 545
 Six, Théodore, 354
 Sîmpetrean, Viorel, 791
 Sîmtion, Nicolae, 1067
 Sîrbu, I. D., 276, 277, 307, 570, 625,
 690, 835, 993, 1115, 1246, 1358,
 1487, 1551, 1556
 Sîrbu, Nicolae, 139, 281
 Slavici, Ioan, 17, 28, 286, 406, 574,
 618, 686, 742, 810, 972, 1200
 Slătineanu, Constantin, 289, 559
 Sliwiak, Tadeusz, 605, 1443
 Slonimski, Antoni, 921
 Smedescu, Ion, 1160
 Smeliakov, Iaroslav, 851
 Smeu, Grigore, 26, 360, 490, 523,
 657, 942, 1000
 Smilovici, Adriana, 456
 Smîntinescu, Dan, 1435
 Smollett, Tobias George, 685
 Soare, Iulia, 941
 Socol, Ion, 1016, 1122
 Södergran, Edith, 1106
 Solacolu, Barbu, 814, 976, 1438
 Solmi, Sergio, 777
 Solomie, Elena, 1304
 Solomon, Dumitru, 38, 160, 296,
 419, 570, 627, 655, 689, 1071,
 1558
 Solomon, Petre, 416, 566, 622, 825,
 1080, 1110, 1264, 1281
 Sommerville, John, 546
 Somner, Radu, 283
 Sonnevi, Göran, 360
 Sora, C., 767
 Sorbul, Mihail, 448, 1164, 1250
 Sorescu, George, 17
 Sorescu, Marin, 8, 47, 57, 80, 134,
 135, 137, 142, 164, 199, 221,
 245, 252, 255, 278, 284, 307,
 326, 340, 346, 348, 353, 354,
 368, 387, 392, 445, 454, 483,
 504, 518, 522, 529, 531, 533,
 536, 541, 576, 586, 611, 625,
 628, 654, 668, 670, 720, 721,
 730, 734, 739, 762, 776, 781,
 783, 805, 825, 836, 851, 860,

904, 933, 941, 949, 975, 995,
 1003, 1011, 1030, 1045, 1089,
 1109, 1157, 1173, 1175, 1210,
 1249, 1264, 1270, 1282, 1290,
 1311, 1338, 1353, 1356, 1360,
 1370, 1377, 1381, 1405, 1413,
 1443
 Sorescu, Roxana, 45, 1286
 Sorge, Richard, 301
 Sorianu, Vlad, 148, 173, 240, 285,
 401, 527, 553, 603, 609, 623,
 658, 676, 723, 796, 824, 958,
 1054, 1107, 1180, 1297, 1412,
 1539, 1546
 Sorin, Nicolae, 300
 Souriau, Etienne, 605
 Spătăreanu, Ion, 607
 Spânu, Petruța, 501, 667
 Spencer, Stephen, 559
 Spengler, Oswald, 392
 Spiridonică, V., 1521
 Spitzer, Leo, 414, 631
 Spoială, Vasile, 1304
 Sporici, Vasile, 954
 Sprinteroiu, Gh., 421, 631
 Spuhn, Hertha, 1004
 Staff, Leopold, 921
 Stagona, Narcisa, 762
 Stahl, Henriette Yvonne, 25, 85, 149,
 259, 433, 598, 653, 777, 1038
 Stamatiad, T., 1093
 Stan, Margareta, 191
 Stanca, Dominic, 1103, 1172, 1433
 Stanca, Dumitru, 410, 422
 Stanca, Horia, 951
 Stanca, Radu, 16, 142, 410, 681,
 731, 758, 777, 852, 931, 951,
 1099, 1112, 1178, 1188, 1251,
 1417, 1503
 Stanciu, Corneliu, 1562
 Stanciu, Ilie, 768, 952
 Stanciu, Ion, 412
 Stanciu, Nicolae, 1043
 Stanciu, Virgil, 631, 743, 756, 828,
 981
 Stancu, Dumitru, 1271
 Stancu, Horia, 852, 997
 Stancu, Ilie, 951
 Stancu, Natalia, 174, 448, 715, 913,
 933, 982, 1080, 1513
 Stancu, Zaharia, 8, 24, 31, 37, 54,
 61, 93, 95, 105, 109, 111, 114,
 118, 128, 132, 141, 142, 151,
 158, 159, 168, 172, 175, 176,
 194, 200, 207, 209, 210, 223,
 229, 233, 251, 257, 274, 279,
 280, 281, 285, 291, 297, 307,
 309, 328, 329, 332, 333, 352,
 355, 364, 373, 377, 386, 394,
 395, 399, 410, 415, 424, 437, 442,
 444, 449, 452, 484, 509, 514,
 522, 533, 534, 536, 541, 548,
 551, 557, 560, 566, 575, 581,
 588, 590, 600, 611, 613, 615,
 633, 637, 655, 669, 695, 700,
 728, 730, 736, 741, 746, 782,
 784, 818, 826, 834, 895, 903,
 904, 906, 909, 910, 915, 924,
 943, 962, 976, 988, 993, 1005,
 1007, 1008, 1013, 1017, 1024,
 1026, 1028, 1029, 1031, 1041,
 1044, 1046, 1058, 1067, 1075,
 1079, 1085, 1093, 1094, 1096,
 1101, 1102, 1113, 1117, 1131,
 1139, 1140, 1148, 1150, 1155,
 1170, 1173, 1174, 1178, 1192,
 1193, 1204, 1205, 1208, 1213,
 1216, 1217, 1233, 1240, 1250,
 1254, 1266, 1270, 1275, 1282,
 1291, 1294, 1297, 1299, 1308,
 1309, 1324, 1329, 1330, 1332,
 1336, 1338, 1342, 1343, 1353,
 1362, 1371, 1379, 1381, 1396,
 1407, 1408, 1417, 1419, 1438,

1450, 1453, 1469, 1521, 1526,
 1550, 1563, 1564
 Stanley, Henry, 686
 Starck, Otto, 1242
 Stark, Alexandru, 51
 Starobinski, Jean, 222, 806, 1008,
 1172
 State, Nicolae, 412
 Stati, Paul George, 1059
 Stati, Sorin, 716, 923, 1042, 1132
 Stavri, Ana, 259
 Stăiculescu, Nicolae, 22
 Stăncescu, D., 683
 Stăncescu, Virginia, 105
 Stănculescu, Gheorghe, 139
 Stănculescu, Nina, 713, 734
 Stănei, Veronica, 135, 430
 Stănel, Spiridon, 378, 452, 538, 982,
 998, 1016, 1033, 1085, 1101,
 1122, 1140, 1215, 1235, 1256,
 1275, 1323, 1346, 1367, 1387,
 1516
 Stănescu, Nicolas, 215
 Stănescu, Constantin, 100, 116, 140,
 176, 237, 308, 389, 426, 486,
 543, 614, 634, 660, 668, 702,
 722, 734, 913, 986, 1043, 1121,
 1133, 1139, 1250, 1284, 1387,
 1444, 1501, 1543, 1551
 Stănescu, Dorin, 911
 Stănescu, Eugen, 716
 Stănescu, Gabriel, 422
 Stănescu, Grigore, 811
 Stănescu, Heinz, 1521
 Stănescu, Ion, 1475
 Stănescu, M., 804
 Stănescu, Mihai, 346, 443, 480, 587,
 745, 1050, 1057, 1080, 1256,
 1441
 Stănescu, Nichita, 7, 24, 44, 47, 60,
 67, 87, 90, 106, 107, 110, 121,
 134, 136, 139, 140, 142, 154,
 164, 177, 245, 260, 281, 307,
 310, 326, 333, 340, 345, 358,
 368, 377, 379, 387, 394, 399,
 457, 522, 533, 541, 548, 551,
 561, 567, 576, 589, 611, 622,
 625, 629, 658, 665, 701, 730,
 742, 750, 772, 805, 822, 903, 949,
 950, 977, 995, 1003, 1022, 1089,
 1109, 1115, 1126, 1157, 1174,
 1178, 1181, 1198, 1220, 1250,
 1253, 1264, 1270, 1278, 1327,
 1332, 1348, 1370, 1378, 1413,
 1471, 1501, 1509, 1510, 1516,
 1530, 1542, 1555, 1562
 Stănescu, Sorin, 397, 1292
 Stăniloae, Lidia, 888, 1223
 Stătescu, Constantin, 607
 Stătescu, Ștefan, 603, 746, 791,
 1051, 1178
 Stefanova, Liliana, 891
 Ștefuriuc, Constantin, 90, 574, 993,
 1200, 1378
 Stein, Gertrude, 546
 Steinke, Klaus, 781, 1379
 Stelaru, Dimitrie, 8, 16, 39, 127,
 192, 194, 281, 356, 399, 729,
 735, 818, 836, 1037, 1058, 1083,
 1112, 1115, 1351, 1438, 1445,
 1457, 1462, 1488, 1490, 1494,
 1502, 1537
 Stelian, Ioan, 1067
 Stelian, Sergiu, 1547
 Stephanni, Claus, 1534
 Stere, Constantin, 63, 609, 952
 Stere, Ernest, 53, 1155
 Steriade, Florin, 1155, 1382
 Steriade, Mihail (Michel), 324, 918,
 1069, 1107, 1155, 1209, 1223,
 1239, 1295, 1311, 1323, 1382,
 1548
 Sterian, Margareta, 348, 367

Stieglitz, Alfred, 111
 Stoe, Nicolae, 551, 791, 1545
 Stoenescu, Ștefan, 78
 Stoenescu, Virgil, 967, 993, 1073,
 1558
 Stoffel, Emeric, 536
 Stoia, Gh., 1264, 1308
 Stoia, Ion, 410, 562, 603, 682, 803,
 1352, 1418
 Stoian, Marin, 449, 669, 1516
 Stoian, Mihai, 1384, 1427
 Stoian, Niculae, 30, 92, 95, 232, 256,
 349, 377, 522, 541, 728, 882,
 910, 1015, 1214, 1255, 1320,
 1493, 1551
 Stoian, Stanciu, 370, 802
 Stoian, Ștefan, 42, 158, 288, 392
 Stoianov, Anastas, 1112
 Stoica, Alexandru, 982
 Stoica, Aurel, 256, 412
 Stoica, Gheorghe, 210, 607, 1014
 Stoica, Ion, 43, 1169, 1393
 Stoica, Laurențiu, 585
 Stoica, Luisa, 1198
 Stoica, Octavian, 775, 950, 1017,
 1038, 1172, 1392, 1513, 1530
 Stoica, Petre, 16, 64, 133, 220, 252,
 273, 286, 321, 367, 410, 416,
 519, 589, 627, 650, 660, 671,
 696, 741, 742, 753, 765, 795,
 799, 1013, 1172, 1247, 1264,
 1392, 1396, 1435, 1510, 1521,
 1530
 Stoica, Traian, 27, 171, 201, 324,
 443, 582, 585, 652, 761, 816,
 903, 931, 1029, 1203, 1316,
 1337, 1401, 1488
 Stoican, I., 1182
 Stoicescu, Aurel, 767
 Stoicescu, Marius, 18, 98
 Stoicescu, N., 77
 Stoiciu, Constantin, 296, 344, 425,
 1038, 1373
 Storch, Franz, 422, 819, 905, 1072
 Stork, Cecilia, 156
 Stratieva, Ghergana, 1095, 1109,
 1288
 Strava, Valentin, 1488
 Străjescu, Costin, 902
 Străuș, Irimie, 984, 1011, 1383, 1392
 Străvoiu, A., 1128, 1327
 Streinu, Vladimir, 330, 377, 526,
 576, 987, 1234, 1406
 Strelka, Joseph, 275
 Strihan, Petre, 1156, 1521
 Strindberg, A., 195, 295
 Strochi, Lucian, 639, 670
 Stroe, Aurel, 16, 480
 Stroe, Victor, 684
 Stroia, Gheorghe, 364, 522, 523,
 591, 1193, 1214, 1398
 Strungaru, Diomid, 573
 Stuparu, Gheorghe, 412
 Sturdza, Grigore, 559, 664
 Sturza, Lucia, 1460
 Sturza, Ovidius, 48
 Sturzu, Corneliu, 26, 84, 201, 295,
 323, 603, 609, 626, 748, 796,
 834, 1027, 1044, 1134, 1195,
 1246, 1527, 1533
 Suchianu, D. I., 168, 296, 807, 999,
 1454, 1487, 1502, 1525
 Suciu, D., 154, 804
 Suciu, Gheorghe, 997
 Suciu, Ioan, 422
 Suciu, Mircea, 690
 Suciu, Petru, 1200
 Suciu, Traian, 362
 Sucuturdean, Paul, 220
 Suflianska, Alice, 1109
 Suhanea, Dorina, 1304
 Surianu, Viorica, 1310

Suru, George, 291, 603, 682, 803,
1003
Sütő, András, 198, 209, 210, 223,
228, 346, 424, 542, 600, 612,
695, 712, 848, 916, 1032
Svevo, Italo, 1393, 1460
Swift, Jonathan, 1357, 1380, 1477
Sylvestre, Pierre, 546
Szatmari, Ildiko, 458
Szatmari, István, 1524
Szilagy, Dezideriu, 292
Szó, Igaz, 170, 394, 423, 728, 1531
Szuperski, Zbigniew, 702

Ș

Șahighian, Alexandru, 1367, 1383,
1449
Șalca, Marilena, 671
Șandru, Areta, 397, 1541
Șandru, Ion, 1434
Șandru, Mircea Florin, 30, 586, 593,
1214
Șapira, Otilia, 675
Șarbu, Valentin, 504
Șchiopu, Ursula, 128, 438, 643
Ședran, Gavril, 289, 810, 970, 987,
1075, 1198, 1310, 1311, 1433
Șeitan, Ion, 1359
Șeitan, Nicolae, 1003
Șelmaru, Florica, 353
Șelmaru, Traian, 168
Șerb, Ioan, 1521
Șerban, C., 801
Șerban, Chiriță, 825
Șerban, Corneliu, 594
Șerban, Diana, 803
Șerban, Geo, 388, 416, 629, 654,
687, 776, 966, 1013, 1023, 1083,
1093, 1129, 1169, 1173, 1443,
1502, 1523
Șerban, Mihail, 1477

Șerbănescu, Mircea, 46, 93, 154,
287, 291, 305, 562, 803, 962,
1189, 1231, 1304, 1418, 1491
Șerbănescu, Tia, 89, 104, 395, 481,
532, 740, 758, 777, 839, 982,
1204, 1213, 1224, 1271, 1345,
1406
Șerbănescu, Virginia, 484
Șerbu, Ieronim, 623, 1219, 1375
Șerbu, Valentin, 644, 692, 756, 1244
Șeuleanu, Ion, 319, 434, 646, 922
Șincai, Gheorghe, 116, 125, 215,
742, 776, 1224
Șiperco, Al., 422, 1134, 1558
Șireagu, Octavian, 362
Șklovski, S., 1523
Șoimulescu, Anca, 802
Șola, Constantin, 1200
Șora, Dorel, 1358
Șora, Gheorghe, 1190
Șora, Mariana, 17
Șora, Sanda, 220
Șorban, Raoul, 122
Șorobetea, Aurel, 445, 680, 1083
Șova, Coman, 138, 291, 398, 533,
693, 793, 837, 1004, 1048, 1407
Ștefan, Alexandru, 736
Ștefan, B., 1516
Ștefan, Costache, 1178
Ștefan, Gheorghe, 1195
Ștefan, Lemny, 276
Ștefan, Mircea, 370
Ștefan, Simion, 1483
Ștefanache, Corneliu, 18, 26, 55, 78,
84, 179, 181, 187, 200, 227, 251,
276, 287, 308, 390, 402, 420,
476, 487, 505, 551, 553, 603,
609, 623, 626, 652, 677, 703,
748, 782, 824, 834, 849, 899,
900, 901, 952, 970, 992, 1116,
1144, 1200, 1209, 1228, 1247,
1357, 1541

- Ștefănescu-Delavrancea, Barbu, 508,
 696, 787, 1011, 1514
 Ștefănescu, Alexandru, 57, 87, 136,
 202, 230, 250, 359, 367, 479, 504,
 572, 584, 586, 611, 628, 653, 691,
 792, 808, 932, 948, 968, 1001, 1012,
 1030, 1044, 1074, 1118, 1135, 1159,
 1196, 1231, 1308, 1338, 1361, 1379,
 1380, 1432, 1522, 1529, 1539, 1559
 Ștefănescu, Aurel, 1076
 Ștefănescu, Camelia, 1474
 Ștefănescu, Cornelia, 723
 Ștefănescu, Em., 161, 162
 Ștefănescu, Eugenia, 1276
 Ștefănescu, I., 85, 353, 513, 514,
 515, 516, 517, 936, 1109, 1248,
 1351
 Ștefănescu, Ion Traian, 256
 Ștefănescu, Mircea, 48, 56, 294, 296,
 568, 737, 807, 1164, 1239, 1449,
 1557
 Ștefănescu, S., 850
 Ștefănescu, Ștefan, 77, 396, 718,
 732, 1121
 Ștefănescu, Traian, 412, 865, 1015
 Ștefi, Emil, 564
 Știrbu, Constantin, 149, 959
 Știrbu, Viorel, 128, 758
 Șuiu, Rodica, 584, 1358
 Șulea, Mircea, 605
 Șuluțiu, Octav, 225, 246, 345, 1093,
 1398
- T**
- Tabarcea, Cezar, 1292
 Tábóri, Nóra, 1524
 Tăcoi, Cristina, 1229, 1371
 Tața, Corneliu, 1545
 Tagore, Rabindranath, 373, 633
 Taine, Hippolyte, 653, 1014
 Takacs, Ludovic, 607
 Takemoto, Tadao, 605
- Talex, Alexandru, 292
 Tamás, Deák, 424, 688
 Tamas, M., 619
 Tanașoca, Nicolae Șerban, 1248,
 1372
 Tapié, L., 1509
 Tarangul, Marin, 545, 756, 932,
 1017, 1123, 1448, 1494, 1521
 Tarco, Ladislau, 292, 302, 1562
 Tartler, Grete, 91, 139, 989
 Tașcu, Valentin, 194, 291, 361, 521,
 622, 662, 695, 700, 776, 802,
 804, 852, 989, 1023, 1092, 1223,
 1243, 1264
 Tatulici, Mihai, 30, 114, 132, 138,
 200, 404, 406, 485, 626, 670,
 680, 785, 800, 1493
 Tazky, L., 542
 Tănase, Alexandru, 990, 1099
 Tănase, Constantin, 55, 48, 296,
 1526, 1528
 Tănase, Ilie, 1398
 Tănase, Nicuță, 118, 1337
 Tănase, Virgil, 640, 959, 1451
 Tănăsache, Ilie, 1399, 1491
 Tănăsescu, Antoaneta, 271, 548,
 895, 1368, 1393, 1519
 Tănăsescu, Florian, 1401, 1532
 Tănăsescu, Grigore, 1146, 1499
 Tănăsescu, Manuela, 453, 572, 634,
 1074, 1544
 Tărchilă, Dan, 89, 91, 140, 351, 440,
 507, 509, 530, 550, 603, 689,
 746, 1051, 1073, 1243, 1408,
 1487
 Tătaru, Ion, 999
 Tăușan, Victoria Ana, 462
 Tăutu, Lolita, 288
 Tăutu, Nicolae, 26, 33, 44, 83, 95,
 120, 122, 166, 237, 301, 330,
 332, 465, 502, 524, 550, 574,
 587, 732, 747, 935, 974, 982,

994, 1017, 1031, 1058, 1081,
 1128, 1314, 1326, 1346, 1383,
 1432, 1440, 1469, 1492, 1536,
 1560
 Teacă, Ion, 1069
 Teaha, Teofil, 286
 Teclu, Mihai, 1126
 Teghiu, Liviu, 456
 Tei, Floriana, 1522
 Teler, Ieronim, 139
 Telpugov, Viktor, 494
 Teodor, Eugen, 1038
 Teodora, Verman, 412
 Teodoreanu, Ionel, 17, 63, 109, 139,
 314, 650, 694, 768, 811, 1010,
 1077, 1096, 1097, 1148, 1247,
 1351, 1358, 1393
 Teodoreanu, O., 63, 651, 992, 1392
 Teodorescu Braniște, Tudor, 943
 Teodorescu, Al., 650, 711, 928,
 1155, 1287, 1446
 Teodorescu, Barbu, 702, 718
 Teodorescu, Dorin, 293, 805, 1555
 Teodorescu, I., 497
 Teodorescu, Ion Dumitru, 154, 485,
 818
 Teodorescu, Leonida, 39, 296, 518,
 1352
 Teodorescu, Tudor, 694, 943, 1059,
 1068
 Teodorescu, Virgil, 8, 24, 39, 76,
 118, 140, 176, 248, 290, 291,
 392, 404, 416, 422, 438, 481,
 541, 560, 566, 575, 581, 584,
 586, 595, 596, 616, 625, 671,
 672, 679, 691, 701, 735, 737,
 746, 788, 790, 802, 810, 818,
 821, 839, 852, 952, 1050, 1051,
 1075, 1089, 1106, 1178, 1198,
 1224, 1227, 1257, 1280, 1310,
 1323, 1336, 1352, 1402, 1409,
 1443, 1456, 1460, 1492, 1498,
 1544, 1551, 1559
 Teodoru, Eugen, 693
 Teritula, Eugen, 826
 Tertulian, N., 20, 168, 364, 523, 727,
 782, 1008, 1023, 1079, 1172
 Terziman, Alexandru, 1250
 Theiss, Viktor, 1282
 Theodorescu, Cicerone, 23, 39, 310,
 439, 532, 541, 591, 644, 653,
 712, 729, 1509
 Theodorescu, Dem., 48
 Theodorescu, Ioana, 668
 Theodorescu, Marin, 768
 Theodorian, Caton, 807, 1352
 Theodoru, Radu, 44, 153, 191, 334,
 574, 746, 818, 1261, 1517, 1562
 Thibaudet, Albert, 501, 1374
 Thioub, Cheikh Charles, 1038
 Thomas, Dylan, 78, 631, 711, 1529
 Thomas, Robert, 367
 Thorne, Evelyne, 730
 Thurber, James, 1562
 Tiba, Ion, 1459
 Tiberiu, Daniela, 467
 Tibor, Balint, 535, 603
 Tibor, Oláh, 603
 Tidafi, Nordine, 47
 Tihan, T., 122, 288, 442, 590, 700,
 898, 980, 1010, 1044, 1442
 Tilgher, Adriano, 991
 Timcu, George, 344, 760
 Tinianov, Iurii, 1005
 Tita, Aurel, 108, 356
 Titel, Sorin, 42, 85, 154, 259, 288,
 341, 353, 402, 432, 439, 452,
 492, 503, 512, 528, 586, 604,
 618, 637, 658, 673, 756, 767,
 789, 810, 920, 930, 942, 950,
 961, 1049, 1087, 1129, 1144,
 1171, 1220, 1239, 1260, 1279,
 1325, 1350, 1371, 1377, 1391,

1409, 1449, 1474, 1497, 1520,
 1537, 1543
 Titu, V., 792
 Titus, V., 953
 Todoran, Eugen, 80, 162, 827, 1178
 Todorov, Tzvetan, 621, 959, 961,
 1020
 Toffler, Alvin, 661
 Tohăneanu, Alexandru, 963
 Tokatlı, Attilâ, 1282
 Tolstoi, Lev, 1149
 Tolstoi, N., 1229
 Toma, A., 180
 Toma, Irina, 419, 569, 689
 Tomanova, Miroslava, 603
 Tomasi, G., 1229
 Tomescu, D., 731, 805
 Tomescu, Despina, 1169
 Tomescu, Liliana, 418
 Tomoiagă, Ion, 982
 Tomoiogă, Radu, 1474
 Tomozei, Gheorghe, 31, 139, 153,
 198, 259, 382, 435, 477, 479,
 487, 488, 541, 632, 644, 660,
 665, 678, 703, 709, 738, 748,
 750, 751, 779, 789, 822, 851,
 905, 908, 914, 918, 931, 950,
 1004, 1046, 1048, 1051, 1120,
 1154, 1181, 1192, 1212, 1240,
 1247, 1248, 1265, 1269, 1356,
 1358, 1361, 1413, 1419, 1443,
 1505, 1507, 1510, 1527, 1546
 Tomşa, Ligia, 109, 963
 Tomuş, Mircea, 47, 75, 79, 247, 272,
 309, 324, 340, 519, 552, 589,
 603, 606, 622, 627, 631, 647,
 650, 663, 675, 699, 731, 741,
 742, 758, 765, 777, 795, 830,
 833, 898, 911, 957, 980, 1013,
 1054, 1083, 1099, 1107, 1129,
 1158, 1181, 1207, 1251, 1265,
 1298, 1318, 1364, 1412, 1443,
 1501, 1546
 Tomuş, Silvia, 1247, 1351, 1358
 Tonegaru, Constant, 399, 653, 668,
 721, 735, 1201
 Tontchev, Dontcho, 1499
 Topîrceanu, George, 63, 538, 650,
 791, 984, 1044, 1216, 1256,
 1383, 1441, 1549
 Topolog, Ion, 1177, 1476
 Tornea, Florin, 418, 569, 1557
 Torouţiu, I. E., 1413
 Torres Bodet, Jaime, 711
 Tortajada, Antonio Diaz, 838
 Tosa, Alexandru, 810
 Toscani, Al., 652
 Toşkov, Mihail, 252
 Tott, Rodica, 83
 Tournaire, Hélène, 945
 Tourneur, Marc, 1359
 Tournier, Michel, 108, 621
 Traian, Angela, 1027, 1115, 1146,
 1154
 Traian, I., 1015
 Traian, S., 171
 Traianu, Mihai, 714
 Trakl, Georg, 737
 Trancă, Dumitru, 50, 55, 363, 773,
 1057, 1197
 Trandafir, Ion, 611, 644, 1269
 Traven, B., 1280
 Trăsnea, Ovidiu, 568
 Trestieni, N., 155
 Trif, Ion, 783
 Trivale, Ion, 729
 Trofin, Al., 286
 Tronescu, Ion, 820
 Tudor, Al., 650
 Tudor, Alexandru, 1178
 Tudor, Dana, 114, 138, 200, 502
 Tudor, Eugenia, 170, 201, 304, 423,
 581, 694, 816, 1201, 1437

- Tudor, Gh., 1257
 Tudor, Ilie, 1081
 Tudor, Ion, 671, 1219, 1410, 1560
 Tudor, M., 1488
 Tudor, V., 378
 Tudor, Valentin, 803, 1304
 Tudora, Carmen, 1559
 Tudora, Ilie, 999, 1030, 1286
 Tudoran, Dorin, 904, 950, 1271, 1467, 1512
 Tudoran, E., 164
 Tudoran, Radu, 123, 128, 153, 399, 589, 598, 643, 693, 949, 1012, 1260, 1270, 1328, 1338, 1365, 1375, 1392, 1445, 1491
 Tudorică, Vasile, 1442
 Tudose, Viorel, 286, 1398
 Tulbure, Victor, 26, 95, 153, 237, 332, 368, 422, 478, 524, 537, 541, 574, 587, 607, 712, 763, 820, 887, 914, 931, 982, 1176, 1477, 1494, 1514, 1551
 Tunaru, Mihai, 669, 1477
 Tupan, Marius, 485, 593, 910, 1541
 Turac, Magda, 1386
 Turcea, Daniel, 9, 47, 100, 139, 202, 224, 334, 382, 386, 756
 Turcu, Marcel, 1304
 Turcu, N.V., 149, 286
 Turcu, V., 718, 929
 Turcuș, Aurel, 1189
 Tureacu, Gabriela, 433
 Turgheniev, S., 811
 Turtoi, N., 1060
 Turtureanu, Nicolae, 27, 275, 718, 744, 773, 835, 903, 947, 1002, 1010, 1027, 1040, 1057, 1117, 1156, 1161, 1209, 1247, 1336, 1345, 1378, 1412, 1487, 1509, 1541
 Tutoveanu, George, 1293
 Tutoveanu, Ion, 95
 Tutunea, Ion, 485, 593
 Tutungiu, Paul, 626, 754, 1017, 1154, 1314, 1378, 1398
 Tvardovski, Aleksandr, 1340
 Twain, Mark, 635
 Tyrone, James, 1432
 Tzara, Cristophe, 40
 Tzara, Tristan, 40, 111, 134, 779, 785, 794, 849, 868, 948, 1219, 1462
 Tzigara-Samurçaș, Alexandru, 218, 474, 649
- Ț**
- Țabic, Adriana, 839
 Țacev, Kliment, 602, 891
 Țanev, Ștefan, 1190
 Țarălungă, Ecaterina, 490, 848, 1126
 Țațomir, Nicolae, 26, 501, 555, 556, 603, 609, 782, 824, 825, 834, 1185, 1267, 1357
 Țăranu, Ion, 287, 709
 Țâra, Vasile, 1060
 Țepelea, Gabriel, 759
 Țepeneag, Dumitru, 24, 42, 121, 726
 Țic, Nicolae, 85, 231, 252, 277, 396, 554, 581, 587, 593, 807, 947, 1257, 1350, 1414, 1428
 Țigănuș, Virgil, 1235
 Țilivea, Nicolae, 139
 Țincu, Bucur, 792, 1208
 Țintea, Julieta, 1149
 Țirioi, Nicolae, 154, 410, 562, 818, 963, 1059, 1190, 1304
 Țirconvnicu, V., 563
 Țoca, Mircea, 496, 892
 Țoiu, Constantin, 27, 112, 158, 377, 586, 611, 714, 837, 904, 920, 935, 1046, 1126, 1167, 1173, 1189, 1233, 1249, 1269, 1359, 1360, 1490, 1530, 1562
 Țopa, Tudor, 1220

Țuculescu, Radu, 405
Țugui, Gr., 528, 1458
Țugui, Haralambie, 151, 152, 287,
345, 346, 404, 410, 477, 529,
555, 557, 562, 609, 680, 712,
743, 818, 825, 960, 963, 1027,
1038, 1044, 1054, 1092, 1096,
1172, 1204, 1305, 1415, 1418,
1458, 1535, 1547
Țugui, Ion, 54, 354, 413, 859, 860
Țugui, P., 712, 1068
Țurcanu, Constantin, 723
Țurcanu, Georgeta, 928
Țuțui, Gh., 497, 1386, 1531

U

Uba, Traian, 166, 302, 580
Udrea, Cornel, 974, 1013, 1443
Udrea, Dumitru, 739
Udrea, Silvia, 573, 810, 971, 1312,
1561
Ulici, Laurențiu, 50, 82, 96, 130,
165, 196, 224, 287, 321, 362,
384, 422, 473, 623, 642, 648,
716, 723, 733, 753, 832, 882,
1024, 1041, 1113, 1132, 1182,
1205, 1225, 1244, 1266, 1356,
1388, 1390, 1398, 1399, 1479,
1525, 1539, 1541
Ulici, P., 1190
Ungaretti, Giuseppe, 511, 783, 1212
Ungheanu, Mihai, 18, 39, 50, 76, 81,
105, 120, 219, 224, 226, 247,
282, 287, 306, 310, 316, 344,
350, 353, 360, 383, 388, 400,
407, 408, 428, 433, 453, 455,
473, 487, 493, 502, 519, 545,
576, 604, 621, 644, 648, 660,
665, 697, 703, 708, 729, 748,
750, 773, 780, 790, 806, 826,
851, 888, 920, 924, 939, 941,
988, 991, 1004, 1021, 1038,

1091, 1123, 1151, 1168, 1204,
1238, 1266, 1277, 1378, 1387,
1467, 1470, 1473, 1494, 1508,
1543
Ungur, Gheorghe, 945, 1299
Ungurean, M., 1336, 1359
Ungureanu, Cornel, 154, 410, 562,
683, 804, 963, 1042, 1304, 1398,
1419, 1539, 1552
Ungureanu, Gh., 626, 718
Ungureanu, Mihai, 1157
Ureche, Damian, 48, 109, 154, 166,
410, 478, 562, 603, 611, 682,
803, 811, 959, 963, 1059, 1189,
1263, 1304, 1436, 1450, 1499
Ureche, Grigore, 629, 957, 1357,
1541
Urechia, A., 1155, 1390
Uricariu, Doina, 57, 107, 281
Uricaru, Eugen, 65, 138, 194, 445,
589, 680, 1206
Urin, Victor, 851
Urmuz, 9, 45, 50, 103, 287, 289,
357, 419, 423, 791, 1079, 1131,
1387, 1467
Ursache, Magda, 107, 250, 442, 476,
609, 701, 760, 781, 858, 1336,
1358, 1400
Ursache, P., 54, 443, 902
Ursachi, Mihai, 27, 55, 140, 200,
276, 344, 384, 674, 781, 835,
858, 1049, 1117, 1185, 1258,
1450, 1486
Ursu, A., 26, 666, 1400
Ursu, G. G., 665, 698, 1452, 1521,
1545
Ursu, Gavril, 798, 1296
Ursu, Gheorghe, 667, 678, 851
Ursu, Horia, 168
Ursu, Teodor, 1500
Ursu, Timotei, 1373
Urziceanu, Radu, 1398

Uscătescu, George, 255
Utan, Tiberiu, 153, 394, 524, 541,
731, 1111, 1261

V

Vadim, Titus, 1179, 1409
Vadim Tudor, Corneliu, 57, 1508,
1526, 1541
Vaida, Mircea, 19, 42, 73, 515, 630,
742, 922, 1024, 1082, 1147, 1329
Valea, Lucian, 402
Valeri, Diego, 783
Valerian, Ion, 132, 340, 419, 582,
1124, 1390, 1410
Valeriu, B., 1076
Valéry, Paul, 428, 743, 810, 962,
1280, 1285, 1304, 1306, 1337,
1338, 1396, 1530, 1552
Vallejo, Buero, 1172
Vallejo, Cesar, 1304
Vallès, Jules, 354
Vancea, Ion, 320
Vancea, Viola, 41, 121, 356, 428,
517, 618, 644, 752, 1036, 1168,
1449, 1474, 1498
Vancea, Zeno, 23, 475, 1536
Varga, Ileana, 1477
Varga, Viorel, 1248, 1449
Vargas Llosa, Mario, 102
Vartic, Ion, 47, 221, 289, 406, 410,
681, 801, 827, 1013, 1172
Vasia, Sabin, 301
Vasian, Năstase, 1224
Vasile, D., 1200
Vasilescu, Emil, 438, 524, 759, 787,
842, 1160, 1292, 1385
Vasilescu, Flavia, 684
Vasilescu, Horia, 154, 1171, 1310,
1419
Vasilescu, Ion, 233, 252, 350, 418,
610, 766, 782, 808, 1029, 1044,

1135, 1158, 1227, 1248, 1271,
1288, 1307
Vasilescu, Stelian, 152
Vasilescu, Theodor, 1514
Vasiliu, Aurel, 1175
Vasiliu, Mihai, 173
Vasiliu, Zamfir, 85, 130, 309
Vatamaniuc, Dimitrie, 17, 286, 632,
803, 1200
Vattimo, Gianni, 526
Vaţparov, Nikola, 562
Văcariu, Liviu, 1521
Văcărescu, Alecu, 419, 756
Văcărescu, Elena, 1338
Văcărescu, Ienăchiţă, 1392
Văduva, Alexandru, 660, 783, 937,
949, 1049
Văduva, Vasile, 85, 348, 1200
Văideanu, G., 470
Vălureanu, Petru, 713, 776, 810, 969
Vâlceanov, Ranghel, 766, 782
Vânturache, Mihai, 1058
Vârgolici, Teodor, 17, 345, 391, 531,
646, 731, 893, 933, 943, 963,
994, 1031, 1080, 1112, 1173,
1194, 1228, 1229, 1264, 1360,
1376, 1429, 1552
Vela, Andrei, 292, 412, 1014
Velcescu, Gheorghe, 510
Velcescu, Virginia, 1493
Velea, George, 261
Velea, Lucian, 1186
Velea, Nicolae, 111, 121, 136, 144,
226, 942, 1205, 1366, 1402,
1533, 1542
Velea, Stan, 193, 1354, 1474
Velescu, Gheorghe, 215
Velican, Ion, 410, 562, 1190, 1304
Veliman, V., 1310
Velisar Teodoreanu, Ştefana, 992,
1080, 1096
Velneciuc, Vasile, 321

Venâncio Peixoto, Fernando, 1317
 Venturi, Lionello, 756
 Verendeanu, Gheorghe, 166
 Veress, I., 170
 Vereş, Grigore, 1044
 Vereş, Nicolae, 237
 Verga, G., 169
 Verhesen, Fernand, 644
 Vermersch, Eugen, 407
 Verne, Jules, 702, 1077, 1454
 Vernescu, Bianca, 968, 1075, 1433
 Verona, Dan, 788, 931, 1174, 1292,
 1407, 1513, 1541
 Versavia, Vasile, 1418
 Vesnić, Slavko, 817
 Vesper, Iulian, 1326
 Vestnik, Russki, 41
 Vetişanu, V., 303
 Vetra, Gh., 1280
 Vianu, Tudor, 9, 53, 116, 131, 133,
 135, 201, 225, 304, 308, 346,
 352, 363, 447, 493, 496, 532,
 623, 643, 686, 694, 857, 891,
 930, 968, 990, 992, 1002, 1009,
 1013, 1020, 1037, 1058, 1090,
 1098, 1117, 1167, 1205, 1251,
 1260, 1279, 1283, 1294, 1375,
 1378, 1395, 1401, 1409, 1438,
 1503, 1521, 1538, 1551, 1556
 Vicol, Dragoş, 95, 107, 166, 215,
 353, 422, 541, 574, 596, 623,
 656, 743, 844, 881, 942, 1003,
 1235, 1346, 1560, 1562
 Vida, Gheorghe, 1509
 Vida, Gheza, 152, 475
 Vida, Ştefan, 1085, 1388
 Vidam, Theodor, 559
 Vidičeski, Vidoe, 1128
 Vidraşcu, Mariana, 314
 Vidrişhin, I., 733, 754
 Vidu, Ion, 89, 90, 91, 981
 Vieru, Grigore, 1176
 Vigorelli, Giancarlo, 1521
 Világ, Nagy, 1282
 Vinea, Dumitru, 246, 514
 Vinea, Ion, 40, 134, 282, 330, 421,
 442, 623, 631, 742, 783, 794,
 832, 849, 988, 995, 1007, 1067,
 1088, 1113, 1149, 1174, 1193,
 1223, 1240, 1248, 1303, 1359,
 1361, 1383, 1391, 1428, 1500,
 1503, 1557
 Vintilă, Petru, 32, 166, 532, 1192,
 1427, 1480, 1521
 Vinţe, Ion, 412
 Viscan, Silvia, 102
 Vissarion, C., 1323
 Vitcu, D., 902
 Vitner, Ion, 1387, 1552
 Vîjeu, Titus, 305, 607, 953, 1053,
 1286, 1410, 1544
 Vîlcu, Vasile, 607
 Vîntu, Victor, 1193
 Vlad, Constantin, 497
 Vlad, Corneliu, 1164
 Vlad, Gabriel, 836, 920
 Vlad, Gheorghe, 91
 Vlad, Ion, 17, 47, 103, 127, 138,
 158, 176, 221, 245, 274, 290,
 293, 319, 386, 434, 468, 491,
 494, 547, 603, 605, 645, 662,
 680, 730, 756, 757, 804, 827,
 891, 989, 1005, 1112, 1130,
 1223, 1243, 1250, 1265, 1282,
 1353, 1360, 1375, 1386, 1396,
 1478, 1502, 1538, 1556
 Vlad, Mihail, 1127
 Vlad, Vasile, 13, 298, 773
 Vladimir, Marin, 159
 Vlahos, Sotiris, 410
 Vlahuţă, Al., 626, 730, 1116, 1156,
 1338
 Vlas, Ion, 342

- Vlasiu, Ion, 342, 810, 851, 971,
1077, 1106, 1199, 1312, 1396,
1435
- Vlădescu, G. M., 1172, 1520
- Vlăduțescu, Gh., 306, 631, 761
- Vodă Căpușan, Maria, 1329
- Vogelaar, Jacques Firmin, 316
- Voia, Vasile, 469, 758
- Voicu, Octavian, 27, 902, 1413
- Voicu, Ștefan, 292, 334, 355, 412,
819, 1014
- Voiculescu, Elena, 509
- Voiculescu, Ion, 47, 589
- Voiculescu, N., 1176
- Voiculescu, Vasile, 47, 56, 141, 228,
249, 278, 282, 315, 396, 553,
589, 442, 542, 647, 695, 773,
794, 844, 1001, 1022, 1077,
1093, 1148, 1207, 1251, 1296,
1306, 1362, 1381, 1500, 1555
- Voinea, Bujor, 90, 903, 1004
- Voinea, Ileana, 1327, 1452
- Voinea, P., 291
- Voinescu, Alice, 1188
- Voinescu, Nicoleta, 76, 810
- Voisine, Jacques, 1374, 1475
- Voitin, Al., 349, 417, 448, 509, 570,
585, 609, 689, 728, 808, 947
- Volkov, Vladislav, 844
- Volovici, L., 857, 1414
- Voltaire, 26, 222, 892, 1020, 1249
- Vornicu, Octav, 606
- Voronca, Colomba, 22, 711
- Voronca, Ilarie, 40, 278, 348, 445,
711
- Voznesenski, Andrei, 851, 1327,
1401
- Vraciu, A., 666
- Vrancea, Ileana, 121, 271, 307, 407,
770, 1003, 1277
- Vrăneanțu, Gh., 139
- Vrânceanu, Dragoș, 86, 90, 92, 94,
127, 334, 377, 416, 478, 511,
532, 621, 664, 855, 1172, 1248,
1274, 1293, 1352, 1374, 1399,
1456, 1493, 1510
- Vuilleumier, Jean, 806
- Vulcan, Iosif, 961, 1416
- Vulcan, Petru, 419
- Vulcănescu, Petre, 643, 767, 1247
- Vulcănescu, Romulus, 649, 909
- Vulpe, Marilena, 766, 882, 935, 939,
998, 1020, 1470
- Vulpe, Marius, 661, 851
- Vulpescu, Romulus, 9, 27, 51, 233,
242, 252, 254, 363, 386, 398,
442, 482, 486, 518, 625, 643,
672, 699, 716, 717, 723, 744,
767, 817, 903, 960, 1095, 1205,
1226, 1285, 1327, 1392, 1398,
1457, 1481, 1537
- Vultur, Smaranda, 1304
- Vyshka, Musa, 1452
- W**
- Wald, Henri, 55, 108, 290, 324, 367,
443, 502, 560, 585, 961, 1337,
1380, 1509
- Walzel, C., 991
- Wanninger, Iosif, 1384
- Wardle, Irving, 296
- Warren, A., 249
- Wauters, Marcel, 644
- Wazyk, Adam, 921
- Weber, Paul, 565, 667
- Weiss, Peter, 416, 419, 1432
- Wellek, René, 249, 252, 272, 564,
670
- Wells, H. G., 670, 1004, 1106, 1454
- Went, Ida, 252
- Wesker, Arnold, 1262
- White, Kenneth, 368
- White, Patrick, 545

Wilde, Oscar, 367, 609, 719, 1443,
1488, 1558
Williams, Carlos, 48, 77, 153, 742
Williams, Tennessee, 1559
Willson, Collins, 1455
Winkler, Emmanuel, 251
Wolff, Horst, 54
Wölfflin, Heinrich, 1014

X

Xenopol, D., 686

Y

Ybu-I-Yamin, 1318
Yöngsiyebü, Rinczen, 775
Yourcenar, Marguerite, 1083, 1291,
1477
Yusuf, Neuzat M., 480, 973

Z

Zaciu, Mircea, 17, 48, 80, 127, 130,
194, 222, 246, 273, 293, 341,
471, 496, 521, 547, 573, 603,
606, 622, 631, 636, 645, 662,
680, 699, 742, 810, 830, 897,
921, 1077, 1129, 1131, 1149,
1206, 1209, 1223, 1243, 1251,
1264, 1272, 1281, 1285, 1311,
1328, 1392, 1418, 1501, 1531
Zadnipru, Petru, 228, 309
Zaharia, Gheorghe, 292, 924
Zaharia, Ilie, 563
Zaharia, N., 1163, 1273
Zaharov, M., 1234
Zaicik, Olga, 193
Zaiuncikovski, I., 1022
Zalău, I., 529
Zalis, Henri, 51, 53, 100, 225, 230,
445, 484, 584, 643, 692, 816,
886, 896, 912, 934, 977, 985,
991, 1037, 1268, 1316, 1351,
1480, 1525, 1526

Zalighin, Serghei, 1329
Zamfir, A., 295
Zamfir, Cătălin, 159
Zamfir, Gh., 497, 1342
Zamfir, Marin, 414
Zamfir, Mihai, 130, 277, 545, 653,
1544
Zamfir, T., 418
Zamfir, Vasile, 109, 559, 572, 585,
1050
Zamfir, Violeta, 133
Zamfirescu, Dan, 51, 77, 80, 110,
113, 116, 119, 146, 216, 224,
231, 255, 347, 395, 425, 432,
587, 599, 611, 660, 665, 716,
759, 781, 788, 794, 797, 800,
912, 955, 990, 1024, 1055, 1105,
1120, 1134, 1136, 1150, 1154,
1287, 1345, 1355, 1439, 1441,
1514
Zamfirescu, Duiliu, 115, 270, 397,
696, 1260, 1274
Zamfirescu, G. M., 62, 733, 982,
1157, 1164
Zamfirescu, Ion, 662, 904, 906, 910,
915, 924, 949, 1080, 1474, 1477
Zamfirescu, Vasile, 683
Zamfirescu, Violeta, 125, 166, 310,
346, 449, 541, 728, 1220, 1282,
1551
Zamora, Aurel, 330, 698
Zanc, Grigore, 104, 406, 681, 730,
852, 1440
Zane, Iancu, 1257
Zanzotto, Andrea, 511, 1206
Zarifopol, Paul, 53, 225, 242, 388,
747, 797, 859, 888, 891, 989,
1076, 1079, 1190, 1290, 1300,
1311, 1397
Zavattini, Cesare, 220
Zăinescu, A. I., 504, 702, 755, 1547
Zărnescu, A., 742

Zărnescu, Narcis, 467
Zăvoiu, Marcela, 263
Zdrenghea, Vasile, 291, 431
Zehan, Eugen, 478, 586, 620, 622,
934
Zeletin, C. D., 49, 667, 1281, 1396
Zeltner, Gerda, 412
Ziataş, Hristos, 153, 775
Zilieru, Horia, 150, 251, 334, 479,
487, 603, 609, 622, 696, 703,
718, 748, 782, 796, 825, 835,
927, 928, 947, 1002, 1017, 1185,
1267, 1288, 1303, 1326, 1443
Ziman, Mihai, 1058
Zimmering, Max, 603
Zincă, Haralamb, 44, 166, 993,
1015, 1019, 1469, 1513
Živanov, D., 818
Živanov, Miloš, 817
Živić, Sv., 818
Zobel, Claude, 1038
Zoltán, Franyó, 603, 712
Zoltán, Hajdu, 603
Zoltan, Marki, 171
Zoltán, Veress, 472, 645
Zorin, Leonid, 1229
Zotta, Ovidiu, 118, 153
Zsigmond, Reményik, 340
Zsolt, Gálfalvi, 1371
Zub, Al., 200, 251, 718
Zugun, Petru, 736, 1287
Zukrowski, Wojciech, 605
Zweig, Stefan, 1452